~~10350.~~ ~~IV. X. 11.~~

20853. I, 9, a

Hain 3173, pars IV.

Prologi in euangelistas.

Incipit epistola beati Hieronimi ad Damasum papam in quattuor euangelistas.

Beatissimo pape Damaso · Hieronimus.

Nouum opus me facere cogis ex veteri: vt post exemplaria scripturarum toto orbe dispersa quasi quidam arbiter sedeam & qr inter se variant que sint illa que cum greca consentiant veritate: decernam. Pius labor sed periculosa psumptio · iudicare de ceteris · ipse ab omnibus iudicandus: senis mutare linguam et canescentem mundum ad initia retrahere parvulorum. Quis enim doctus pariter vel indoctus: cum in manus volumen assumpserit · & a saliua quam semel imbibit viderit discrepare quod lectitat · non statim erumpat in vocem me falsariu me clamans esse sacrilegum: qui audeam aliquid in veteribus libris addere · mutare · corrigere? Aduersus quam inuidiam duplex causa me consolat: q & tu qui summus sacerdos es · fieri iubes · et verum non esse qd variat · etiam maledicorum testimonio comprobat. Si enim latinis exemplaribus fides est adhibenda: respondeant quibus tot sunt exemplaria pene quot codices. Sin autem veritas e quere da de pluribus cur non ad grecam originem reuertentes · ea q vel a viciosis interpretibus male edita · vel a psumptoribus imperitis emendata peruersius · vel a librariis dormitantibus aut addita sunt aut mutata corrigimus? Nec vero ego de veteri disputo testamento: qd a septuaginta senioribus in grecam linguam versum · tercio gradu ad nos vsq; puenit. Non quero quid aquila quid symmachus sapiat quare theodocion int nouos et veteres medius incedat. Sit illa vera interpretatio: quam apostoli probauerunt. De nouo nunc loquor testamento quod grecum esse non dubium est: excepto apostolo Matheo · qui primus in iudea euangeliu christi hebraicis litteris edidit. Hoc certe cum in nostro sermone discordat: et diuersos riuulorum tramites ducit vno de fonte querendum est. Pretermitto eos codices quos a Luciano & Hesicio nuncupatos paucorum hominum asserit puersa contentio: quibus vtique nec in veteri instrumento post septuaginta interpretes emendare qd licuit · nec in nouo profuit emendasse: cum multarum gentium linguis scriptura ante translata doceat falsa esse q addita sunt. Igitur hec prefatiuncula pollicetur quattuor tm euangelia: quorum ordo est iste · Matheus · Marcus · Lucas · Johannes · codicum grecorum emendata collatione sed veterum: q nec multum a lectionis latine consuetudine discreparent ita calamo imperauimus: vt bis tm que sensum videbantur mutare · correctis · reliqua manere pateremur vt fuerat. Canones quoq; quos Eusebius cesariensis episcopus alexandrinum secutus ammoniu in decem numeros ordinauit: sicut in greco habentur exprimemus. Qd si quis de curiosis voluerit nosse que in euangelijs vel eadem vel vicina vel sola sint: eorum distinctione cognoscet. Magnus siquidem hic in nostris codicibus error inoleuit: dum qd in eadem re alius euangelista plus dixit · in alio qr minus putauerint · addiderunt: vel dum eundem sensum alius aliter exprimit · ille qui vnum e quattuor primum legerat · ad eius exemplum ceteros quoq; estimauerit emendandos. Vnde accidit · vt apud nos mixta sint omnia · & in Marco plura Luce atq; matthei. Rursum in Matheo plura Johannis & Marci: & in ceteris reliquorum q in alijs propria sunt inueniantur. Cum itaq; canones legeris qui subiecti sunt confusionis errore sublato · & similia omnium scies · & singulis sua que q restitues. In canone primo concordat quattuor · Matheus · Marcus · Lucas · Johannes. In secundo tres · Matheus · Marcus Lucas. In tercio tres · Matheus · Lucas Johannes. In quarto tres · Matheus · Marcus · Johanes. In quinto duo · Matheus · Lucas. In sexto duo · Matheus · Marcus. In septimo duo · Matheus · Johannes. In octauo duo · Lucas · Marcus. In nono duo · Lucas · Johannes. In decimo · propria vnusquisq; que non habent in alijs ediderunt. Singulis vero euangelijs ab vno incipies vsq; ad finem librorum dispar numerus accrescit. Hic nigro colore prescriptus sub se habet alium ex minio discolorem numerum: qui ad decem vsq; procedens indicat prior numerus in quo sit canone requirendus. Cum ergo aperto codice: verbi gratia: illud siue illud capitulum scire volueris cuius canonis sit: statim ex subiecto numero doceberis · & recurrens ad principia in quibus canonum est distincta cogeries: eodemq; statim canone ex titulo frontis inuento: illum quem querebas numerum eiusdem euangelij qui et ipse ex inscriptione signat inuenies: atq; e vicino ceterorum tramitibus inspectis: quos numeros e regione habeant adnotabis: et cum scieris · recurres ad volumina singulorum & sine mora repertis numeris quos an signaueras · reperies & loca in quibus vel eadem vel vicina dixerunt. Opto vt in christo valeas · & memineris mei papa beatissime.

Incipit prologus sancti Hieronimi.

Quoniam quidem multi conati sunt ordinare narrationem rerum que in nobis completa sunt · sicut tradiderunt nobis qui ab initio ipsi viderunt sermonem · & ministrauerunt ei · & pseuerantia vsq; ad presens tempus monimenta declarant: que a diuersis autoribus edita diuersarum hæresum fuere principia · vt est illud iuxta egyptios · & Thomam · & Matthiam et Bartholomeum · duodecim quoq; apostolorum et basilidis atq; apollinis ac reliquorum quos

Prologi in euangelistas.

enumerare longissimū est·cum hęc tm̄ impſentiarū necesse sit dicere·extitisse quosdā qui sine spū ⁊ gratia dei conati sunt magis ordinare narrationē·q̄ historię texere veritatem. Quibus iure pōt illud prophetic⁹ coaptari·Vę q̄ prophetāt ď corde suo·qui ambulant post spm̄ suum·qui dicunt·hęc dicit dn̄s·⁊ dn̄s nō misit eos. De quib⁹ et saluator in euangelio Johānis loquitur. Omnes qui ante me venerūt:fures fuerūt et latrones. Qui venerūt:nō qui missi sūt. Ipse enī ait: Veniebant·⁊ ego nō mittebā eos. In venientibus p̄sumptio temeritatis·in missis obsequiū seruitutis est. Ecclesia aūt q̄ dn̄i voce supra petrā fundata est· quā introduxit rex in cubiculū suum·⁊ ad quā per foramē descensionis occulte misit manū suam similis damulę binnuloq3 cer uorū· quattuor flumia paradisi initar eructuans quattuor ⁊ angulos ⁊ annulos habet· per quos quasi arca testamenti ⁊ custos legis dn̄i lignis mobilib⁹ vehitur. Primus omniū Matthęus est publicanus cognomento leui:qui euangeliū in iudea hebraeo sermone edidit ob eorū vel maxime causaq3 qui in iesū crediderāt ex iudeis:et nequaq̄ legis vmbra secedente euangelij veritatem seruabant. Secūdus Marcus interpres apostoli Petri·⁊ alexandrinę ecclesię primus epūs:qui dn̄m quidem saluatorez3 ipse nō vidit:sed ea quę audierat magistri p̄dicantē·iuxta fidem magis gestorū narrauit q̄ ordinem. Tercius Lucas medicus natione syrus antiocēsis·cui⁹ laus in euāgelio:qui ⁊ ipse discipul⁹ apostoli pauli in achaię bythinięq3 partibus volumen cōdidit·q̄dam altius repetens·⁊ vt ipse in prohęmio confitet audita magis q̄ visa describens. Ultimus Johannes apis ⁊ euangelista quem iesus plurimū amauit·qui iuper pectus dn̄i recūbens purissima doctrinarū fluenta potauit·⁊ qui solus de cruce meruit audire. Ecce mater tua. Is cum esset in asia·⁊ iam tūc hęreticorū semina pullularet cherinthi·⁊ hebionis·⁊ cęterorū qui negāt christū in carne venisse:quos ⁊ ipse in epla sua antichristos vocat·⁊ apls paulus frequenter percutit:coactus est ab omnibus pene tūc asię episcopis·⁊ multarū ecclesiarum legationibus de diuinitate saluatoris altius scribere·⁊ ad ipsum:vt ita dicam:dei verbū:non tam audaci q̄ felici temeritate prorūpere·vt ecclesiastica narrat historia· cum a fratribus cogeretur vt scriberet·ita facturū se respondisse: si indicto ieiunio in commune omnes deū deprecarētur. Quo expleto·reuelatōne saturatus in illud prohęmium cęlo veniens eructauit: In principio erat verbū ⁊ verbum erat apud deum· ⁊ deus erat verbum·hoc erat in principio apud deum. Hęc igitur quattuor euangelia multo ante prędicta Ezechielis quoq3 volumen probat·in quo prima visio ita cōtexit. Et in medio similitudo quattuor animalium ⁊ vultus eorū·facies hominis ⁊ facies leonis·⁊ facies vituli·⁊ facies aquilę Prima hominis facies Matthęū significat·qui quasi de homie exorsus ē scribere: Liber generationis iesu christi filij dauid filij abraam. Secunda marcū·in quo vox leonis in herēmo rugientis auditur: Vox clamantis in deserto·parate viam domini· rectas facite semitas eius. Tercia vituli·q̄ euangelistā lucā a zacharia sacerdote sumpsisse initium p̄figurat. Quarta iohannem euangelistam·qui assumptis pennis aq̄lę ⁊ ad altiora festinans·de verbo dei disputat. Cętera quę sequuntur in eundem sensum proficiunt. Crura eorū recta ⁊ pennati pedes·⁊ quocunq3 spūs ibat·ibant·⁊ non reuertebant·⁊ dorsa eorum plena oculis·⁊ scintillę ac lampades in medio discurrētes· ⁊ rota in rota·⁊ in singulis quatuor facies. Unde ⁊ apocalipsis iohannis·post expositionem viginti quattuor seniorū qui tenentes citharas ⁊ phialas adorātes agnū dei·introducit fulgura atq3 tonitrua·⁊ septem spiritus discurrentes·⁊ mare vitreum· ⁊ quattuor animalia plena oculis dicens: Animal primum simile leoni·⁊ secundū simile vitulo·⁊ terciū simile homini·⁊ quartum simile aquilę volanti. Et post paululū Plena inquit erant oculis·⁊ requiem nō habebant die ac nocte·dicentia: Sanctus sanctus sanctus dominus deus omnipotens·qui erat·⁊ qui est·⁊ qui venturus est. Quibus cunctis perspicue ostendit·quattuor debere tm̄ euangelia suscipi·⁊ omnes apocryphorum nenias mortuis magis hę reticis q̄ ecclesiasticis viris canendas.

¶ Argumentū in euangelium secūm Matthęum incipit.

Matthęus ex iudea sicut in ordine prim⁹ ponitur:ita euāgelium in iudea primus scripsit: cuius vocatio ad deum ex publicanis actibus fuit: duorū in generatōne christi principia p̄sumēs: vnius cui⁹ prima circumcisio in carne:alterius cuius secūm cor electio fuit. Ex vtriq3 em̄ p̄ribus christ⁹. Sicq3 quaterdenario numero triformiter posito:principiū a credendi fide in electionis tempus porrigēs·⁊ ex electōe vsq3 in transmigrationis diem dirigens: atq3 a transmigrationis die vsq3

ſ vel duo.

ſ·i·dauid et abrahā

ſabrahe·ſ· ſfuit.

ſ·ſ·dauid. ſoñ·ſ·

ſsaule reprobato. ſvel parūbus

ſsuple natus est.

ſgenerationis·ſ·

ſ·i·ab abrahā ſvel via ſdauid.

¶ Modus tractādi talis est. Primus genealogiam christi describit· distinguēs eā per tres thessere decades·post ait de nutritura saluatoris·et de aduentu magorū in bethleem·⁊ de occisione parulorū·deinde de baptismo christi ⁊ ieiunio xl·dierū· ⁊ de temptatōe triplici. Postea ď doctrina eius·ſ·de sermone habito in mōte. deinde gesta ⁊ miracula christi exponit. Tandē ď passione·resurrectōe· ⁊ ascensōe agit. Huic autem libro Hieronimus prologū p̄mittit in quo ostēdit vbi euāgeliū scripserit et de q̄simo statu ad q̄ dignū sit assūptus·⁊ de quib⁹ ⁊ quo ordine in hoc euangelio tractet.

¶ Duorū in ge. Id est·pręterm̄ittens

0300283306

abrahã et dauid in generatione christi q̃ bus facta est · vel fact̃ sunt promissiones.

¶ Matthæus cũ primo p̃dicasset euangelium in iudea volens transire ad gẽtes · primus euangelium scripsit hebraice qd̃ fratribus a quibus ibat ad memoriam reliq̃t. Sicut enĩ necesse fuit ad confirmationẽ fidei euangelium p̃dicari: sic ꝛ contra hereticos scribi. Cũ aũt plures euangeliũ scripserint: quattuor tm̃ autoritatis habẽt testimoniũ · q̃ p quattuor mundi partes fidem nũciant trinitatis ꝛ sunt quasi quattuor rotæ in quadriga domini · quæ vehit eccl̃m per p̃dicationẽ euãgelij · ꝛ genus humanum quadrifida morte pemptum eo̾ erat p̃dicatione vnificandũ. Vnde et alio̾ euangelia dixerũt nec recepta sũt q̃ dñs nolebat p̃finitum numerum cassari propter virtutẽ sacramenti. Designantur etiã euãgelistæ q̃tuor figuris quæ non sunt deceptoriæ: sed iocundi misterij tibi cõscię. Matthæus ĩ homine intelligitur: q̃ circa hũanitatẽ chr̃i principaliter immoratur. Marcus in leone: q̃ agit de resurrectõne. Lucas in vitulo: agens de sacerdotio. Johannes in aquila: scribẽs sacramenta diuinitatis. Christus vero quem describunt · homo fuit de virgine natus · vitulus in immolatione · leo in resurrectione · aquila in ascensione. Vel in homine humanitas · in vitulo sacerdotium · in leone regium · in aquila exprimit diuinitatis sacramentum.

terminans.
in christum diffluens: decursã ad uentus domini ostendit generationem: vt et numero satisfaciẽs et tempori · ꝛ se q̃d esset ostenderet · ꝛ misericorditer actum.
dei in se opus monstrans · etiã in his quo̾ genus posuit · christi operantis a principio testimonium non negaret. Quarũ rerum omnium tempus · ordo · nũerus · dispositio vel ratio · q̃s fidei necessarius est · deus christ⁹ ẽ · qui factus ẽ ex muliere · factus sub lege · natus ex virgine · passus in carne · omia in cruce fixit: vt triumphans ea in semetipso resurgẽs in corpore · ꝛ patris nomen in patribus filio · ꝛ filij nomen patri restituens in filijs · sine principio sine fine · ostendens se vel vnum. vnum cum patre esse · q̃ vnus est. In quo euangelio vtile est desiderantibus deum · sic prima vel historialia. allegorica. moralia. media vel perfecta cognoscere: vt et vocationem apostoli · ꝛ opus euangelij · ꝛ dilectionem dei in carne nascentis per vniuersa legẽtes intelligant · atq̃ id in eo in quo apprehensi sunt ꝛ apprehendere expetunt recognoscant. Nobis enĩ hoc in studio argumenti fuit · ꝛ fidem factę rei tradere · ꝛ operantis dei intelligendam diligenter esse dispositionem · quærentibus non tacere.

¶ Liber generationis ꝛc. Hiex · Hebrei voluminib̃ suis a principijs nomen imponunt: vt liber geneseos ex suo principio nominat: vbi dicitur. Liber generationis adę · et hę sunt generationes cęli ꝛ terrę. Qui liber principiũ est veteris testamẽti · sed̃ q̃d in principio noui dicit · Liber generationis ihesu christi · q̃uis in hoc sit parua pars libri: sed sic nouum testamentũ consonat veteri · Ut sicut vetus carnali ꝓponit israeli: ita nouum spũali · ꝛ vtriusq̃ vnus ꝛ idem autor ostenditur.

¶ Plenior sensus esset. Dic ẽ liber generationis: sed hic mos est in multis · maxime in ꝓphetis · vt visio ysaię · subaudis hęc ẽ Hiero. Rab. In principio satis declarat se agere de humanitate christi: cuĩ incipiat a carnali generatione.

¶ Hiero. Generatõnis singl̃ariter dicit · q̃uis multi p ordinem replicentur · q̃ vnius tm̃ christi generatio queritur ꝓpter quam cętere hic inducunt. Non diuinam ꝓponit narrare generatiõez: qd̃ impossibile ẽ · vt ysaias ait. Generatõez eius quis enarrabit: ſz humanam: q̃uis ꝛ h̃ ex magna parte sit inenarrabilis. Sed illa tota inenarrabilis est: q̃ ꝛ si dicit filius a patre genitus · tm̃ qualiter · nec apostol⁹ · nec prophęta nouit · nec angelus.

C I

¶ Liber apotheca grẽ in

Iber gene

qua omis anima quod necesse hz inueniat. † Salvatoris non perditoris.

ratõis † Ihesu chri sti filij Dauid: filij

Cui promissum est in semine tuo benedicẽtur omnes gentes · ꝛ christus est semẽ illud · in hoc gentes querunt benedici. † fides.

Abrahã: † Abraham genuit ysa-

Spes.

ac. Ysaac autem genuit Iacob.

¶ Ihesu christi. Id est · saluatoris non p̃ditoris · qd̃ fuit adam. Christus ipse est qui et messyas · Ideo hoc nomine retunditur iudęoꝝ infidelitas qui messiam · id est · regem suum nondum venisse arriolantur. Nunc vero esse christum consequenter sic probat euangelista: q̃m hic est qui de patriarcharum ꝛ regum stirpe progenitus · de virgine mirabiliter est editus · sicut eisdem fuerat ante promissus.

¶ Ihesu christi. vt per regiam ꝛ sacerdotalem personam natura dei ꝛ hominis monstraretur. Olim ihesus rector typice: nunc essentialiter sed̃m q̃ deus potẽs saluare. Christus nomen officij est: nõ naturę · q̃ vnctus est in sacerdotem ad interpellandũ p̃ro nobis · qui bene in terram p̃ inducit.

Ihesu fi · da · fi · g · Ordo prępposterus: ne p̃missio abrahaę generationis contextio interrumpetur. Hoꝝ duoꝝ spãliter dicit filius: q̃ vnus primus inter patriarchas: alter inter reges ad q̃s facta est de christo promissio: vt iudeis christũ ex lege venturũ aperiret: in quo viderent vaticinia impleri.

¶ Filij dauid fi · abra · Hos duos de omnib̃ elegit · quoꝝ filius dicitur christus: vt iudeis quib̃ scribit · scientib̃ ex lege christũ venturũ · apparerẽt hic esse qui diu erat promissus: in quo viderent impleri omnia vaticinia · his enĩ solis in veteri testamẽto legitur facta promissio. Abrahę. In semet · b · o · g · Cui consonat dauid · Benedicent in ipso omnes tribꝰ terrę. Vñ Zacharias. Hoc est · subaudis · iusiurandum quod iura · ad a · pa · n · da · se no. Dauid autẽ · Juravit dñs · da · veꝛ · ꝛ ñ · f · e · ꝛc. Ytẽ semel iuraui ĩ sancto meo · s · christo · semen eius ĩ ęter · ma · ꝛ thro · e · si · sol · in ꝓs · meo ꝛc. Quę nullaten⁹ de salone accipi possunt: sed de christo ex dauid orto. Item in libro verboꝝ dierũ. Cũ dormieris cuꝫ ꝓib̃ tuis dabo semen tuũ p⁹ te · qd̃ nullatenus de salomone dicit qui vino patre cępit regnare: sed de christo Unde Hiere · Suscitabo da · g · ius · ꝛc.

¶ Abraham ꝛ dauid sunt due columnę versantes in lege quasi in vestibl̃o añ hostiũ qd̃ ẽ christ⁹: quas ambit funicul⁹ · xij · cubitoꝝ · i · fides aplorꝝ Amplectit hos ĩ genealogia pres de q̃ꝝ medio hostiũ xp̃s apit credẽtib̃.

¶ Abraham genuit. Ab eo congrue fit generatõnis exordiũ: cui ꝓmissus est primũ · in quo est benedictio omnium.

¶ Matthæus generationẽ incipit ab exordio promissionis. Et etiã vsq̃ in finẽ libri hec ꝛagit: vt qui ex hac generatõe nat⁹ est · de⁹ ꝛ hõ intelligat.

¶ Ab initio ab eo cui primũ facta est ꝓmissio fidei incipit: vt in hoc patre discant cui primũ facta est ꝓmissio: qui ꝛ quales esse debeant qui volunt in eius semine benedici.

¶ Matthæus generationẽ descendendo incipit vel computat: q̃ humanitatẽ christi ostendit p quã deus ad hoies descendit. Lucas ascẽdendo referẽs: formã sacramẽti apit · a baptismo enĩ incipiẽs vsq̃ ad deũ ascẽdit ostendens baptisatos ascendere ad hoc vt sint filij dei.

¶ Genuit. Matthæus ponit genuit: q̃ naturę filios tm̃ nũerat. Lucas

Qui fuit: qui aliquos scdm legem vel per adoptionē filios interponit.

¶ Matthæus ponit genuit z nō generauit: forsitan vt ille cognoscceretur in fine ostensus de quo dicit. Ego hodie genui te.

¶ Judam et fratres. ꝑ deo solus iudas nominatim exprimit: vt eū cognoscceres qui ex eius stirpe fuerat promissus.

¶ Fratres iudę memorat prętermissis fratribꝫ ysaac z Jacob: qꝝ illi a populo dei quasi alieni sunt repulsi. bi velut hęredes in libro vitę scripti et quasi patriarchę. xij. in quibꝫ z numer⁹ apostolorꝫ signat. Sꝫ nominatim nō exprimunt. ne vltra numerum sacramenti generatio extendat.

¶ In semine prędictorꝫ patruꝫ christus intrauit in ęgiptū qđ prędagiens inimicus pn̄m premebat. z nō feminas sed mares interimebat: vt eū extingueret.

¶ De iuda christus quem omnes gentes susceperūt: quo veniente iam herodes alienigena principabat.

¶ Judas aūt ꝛc. Judas genuit phares z zaram antecꝫ intraret ęgiptū. in quā ambo postea cū patre transierunt.

¶ Zara cū de vtō ꝓmisit manū: obstetrix coccineo ligauit dicēs: hic ꝓr egredietꝰ. illo manū retrahente alꝫ exiuit. cui obstetrix: Quare ꝓpter te diuisa est maceria? vnde z phares. id est. diuisio dictus est. significans illū q̄ segregabit oues ab hędis. z statuet oues quidem a dextris hędos autem a sinistris.

¶ Phares autē genuit ꝛc. In ęgipto genuit phares esrom. z esrō aram. z aram aminadab. z aminadab naason. et tunc moyses eduxit eos de ęgipto. Naason fuit dux sub moyse in tribu iuda per desertum. in quo genuit salmon. Iste salmon fuit princeps in tribu iuda qui cū iosue in terram promissionis intrauit. Iste salmon ī terra p. gen. booz de raab.

¶ Christus est phares. i. diuisio: qꝝ separabit oues ab hędis. Ipse est esrom. i. sagitta vl atriū: qꝝ penetrat corda auditorꝫ. Habet etiā latitudinē caritatis qua z inimicos dilexit.

¶ Aram aūt genuit. Aram: christus. electus vel excelsus interpretat Electus: de quo prophęta. Ecce puer meus quē elegi. Et alibi. Excelsus sup oēs gentes dns. Ipse est aminadab. i. voluntarius. qui dicit: Volūtarie sacri. tibi. Idem est z naason. i. auguriū. qui novit prętcrita prędsentia z futura. Vel naason serpentinus: qꝝ christus more serpentis omēs cauit insidias.

¶ Salmon aūt. Christus est salmon. i. sensibilis qꝝ omnia sentit. ipse accipit raab. i. ecclesiam de gentibꝫ.

¶ Raab fames vel latitudo vel ùpetus: qꝝ ecclesia gentiū esurit et sitit iusticiam. z dilatata per orbem terrarꝫ impetu doctrinę philosophos z reges convertit.

¶ Raab ostēdit coccinū in fenestra. i. in ore per confessionē christi passionem declarat.

¶ Raab meretrix quę nuncios iosue suscepit. quā salmon princeps tribꝰ indę sibi copulauit. significat ecclesiam de gentibꝫ quę principi ex iuda. i. christo copulatur. z sola cum suis saluatur: dum yericho. i. prędens sęculū septem muris vicioꝝ vallatum. septem diebꝰ tempore tubis ꝓdicationū circumvallatur: donec in novissima tuba omnes muri corruant z novissima mors destruatur.

¶ Booz aūt ge. ꝛc. Booz christus de quo dicit. Dominus in fortitudine venit.

¶ Booz de raab. Nota nullā de sanctis fęminis in genealogia christi assumi: sed quas scriptura reprehendit. Debuit enī de peccatoribꝫ nasci qui pro peccatoribꝫ venerat: vt discerent sui peccata patrum sibi non obesse. Unde agnus in pasca immolandus iussus est assumi ex capris z ouibꝫ. i. ex iustis z peccatoribꝫ generandus.

¶ Obed. Elymelech fuit de tribu booz. z uxor eius noemi. qui cū uxore sua iuit ad moabitas vbi filij sui duxerunt uxores: sed mortuo patre z filijs sine femine: ruth cum noemi socru sua venit in iudęam z genuit ex ea booz obeth.

¶ Ex ruth. Moabitide: vt ostendat impletū vaticinium ysaię. Emitte ag. do. do. t. Per hanc semen abrahę ad christum deducitur

¶ Ecclesia de gentibus per ruth significata: priusqꝫ ad booz. i. ad christū veniret ex patre dyabolo erat.

¶ Obed. Ruth significat ecclesiam quę est de moab. i. de gentibꝰ quę ex patre dyabolo et petra deserti. ꝓpter ydolatriā. de qua deus suscitauit filios abrahę. Oblita priorisꝫ gēris venit ad booz: q̄ fortis dicit. i. ad christum qui suscitat semē fratris sui. i. moysi qui obijt sine liberis: qꝝ neminē ad pfectum duxit lex.

¶ Ruth videns vel festinans: qꝝ ecclesia puro corde deum videt q̄ festinat ad brauium supnę visionis et diffinit perseverare in fide z dilectōe dei.

¶ Obed autem genuit yesse. Pater david sepe nominatur Ysai. sed binomius fuit. Addic autem ido dicitur Yesse vt scires cum venisse de quo Ysaias. Egredietur virga de radice Yesse ꝛc. Hic est flos quem odorat Ysaac dicens. Ecce odor filij mei sicut odor agri. p. qꝝ spūs eum abundantissime replevit.

¶ Regem. Non q̄ solus in hac genealogia rex: sed qꝝ primus rex de iuda. z regum principiū: ꝓpter quem z ceteri in solio regni seruātur. z p illū ordo generatōnis decurrit ad christum qui habet regnū david.

¶ David autem rex ꝛc. Mysti. David in solario sedens vidit bersabee se lauantem: placuit ei z vocauit iacuitqꝫ cum ea. qua grauida revocauit uriam de expeditione z sic intraret in domū vt sic partus asscribetur ei. qui nolens intrare iacuit in vestibulo dicens q̄ dnm arca essꝫ in tabernaculis non intraret in domū suam. Acceptis igit litteris mortis suę ad expeditionē reuersus est. z sicut david przeperat occisus est a ioab.

¶ David in solario christus est: qui in sole posuit tabernaculū suū. Bersabee puteus satietatis septimus. sꝫ lex per cuius cognitōnem spūalis gratia monstrat. Urias iudaicus populus: qui per legem de luce dei g̃ oriat sed huic xp̄s legem abstulit quā de se loqui docuit. Ille vero dum mandata legis iplere nitit. q̄si eplas fert vnde damnet. Urias etiā iudaicus ꝓpls q̄ noluit ītrare in domū. i. in spūalē legis ītellectū: dicens qꝝ arca dn̄i. i. eccia ē in tabnacul. i. in figuris. Jo ñ itrauit ī domū. i. ñ accipit aliū intellectū: sꝫ accipit lras suę mortis. i. intellectuꝫ lrālē q̄ ducit eū ad mortē.

¶ Mysti. David. i. christus qui golyam. i. dyabolum superauit. Ipse est manu fortis vel visu desiderabilis. De eodem dicit. dns fortis. z potens ꝛc. z iterꝫ. Spe fortis przefi. bo.

¶ Bersabee puteus satietatis. i. abundantia gratię spūalis q̄ munere septiformi est puteus satietatis in q̄ est fons aquę saliētis in vitā ęternam.

¶ Tres ꝓdictę sine pudore nominis ponunt: qꝝ non solū culpari sed etiā laudari meruerūt. Justus aūt noīe dignus est. Sꝫ in hac qꝝ loquēdo nequit: saltē silentio nōis qđ turpe est tegit. Nomē viri quasi iusti ponit: vt in hoc immanitas sceleris verecūdi⁹ mēoret dū eius cā est occisus. Uxor tm̄ ꝓpt sacrm̄ ecclesię dr̄ q̄ occiso dyabolo ī cōiugiū veri regis ascscit.

¶ Urię. Urias. lux mea. dei. s. id ē. dyabol⁹: q̄ dixit. similis ero altissimo cui ecclam cōiugatā christ⁹ de solario pnę maiestatis adamauit. z pulcram factam sibi matrimonio copulauit.

¶ Urias q̄ est figura dyaboli. lux mea deus interpꝛtat qui adhuc transformat se in angelum lucis. z lucē dei se facit.

¶ Salomon autē. Christus est salomon. i. pacificus: qꝝ ipse est pax nostra qui fecit vtraqꝫ vnū. Ipse est roboam. i. impetus ꝓpli q̄ velociter populos convertit ad fidem.

¶ Roboam. De isto dicitur. Dabo roboam tribum iudam vt remaneat lucerna david cūctis diebꝰ in israel Nō ad trāz ñ pōt accipi: qꝝ nec isrl cūctis diebꝰ extitit: nec de david pꝰ xp̄m dux aliq̄s in isrl fuit. Sꝫ xp̄s lucerna ē ęterna in cęlesti isrl. Et ido seruat sp. Sup soliū aūt david dr̄ sedere xp̄c: qꝝ regnū david tpale figuravit ęternū christi regnum.

¶ Roya. Pater dns. i. christus qui dicit. Ego ero illi in patrē: q̄ tancꝫ

dominus omnia quecunq; voluit fecit. Qui etiam est asa. i. attollens: qr ipse abstulit peccata mundi.

¶ Josaphat. Judicans vel iudiciu dei. s. christus qui iudicat orbem terre in equitate.

¶ Joram autem. Christus est ioram. i. excelsus qui ait: Nemo ascēdit in ce. nisi qui de ce. des.

¶ Nota q ioram non genuit oziam: sed potius genuit ochoziam. Ochozias genuit ioas. et ioas amasiaz. z amasias oziā ꝙ z azarias

¶ Joram duxit filiā iesabel z fornicatus ē et fratres suos occidit Unde infirmat est dolore veteri ut viscera egereret. quē secut ochozias ingressus est p vias domus achab. Joas autem adorauit sculptilia. z zachariam filium iohade qui eum nutrierat z regem fecerat occidi pcepit: qr eu de ydolatria increpauit Amasias quoq; colu it deos seyr. Ideo et hi tres de generatōe xpi sunt exclusi. scōm iiud. Visitabo pcā patrū vsq; i terciā et quartam generationem. Sed hoc dictum est de illis qui peccata patrum sequūtur. nam z bonus de malo genitus misericordia est dignus. z malus de bono natus punitur. Alij qui ponūtur ꝙnis mali fuerint: vel bonos generant: vel a bonis generantur. vt ioram filius iosaphat viri iusti. Ozias pene in omnib rectum fecit: nisi q incensum adolere voluit. vñ z in frōte lepra percussus est.

¶ Hic tres reges sunt intermissi. vel ideo qr ꝓpositū fuit euangelistę tres thesseredecades ponere. vel qr ioza miscuerat se generi iezabel. z dictus est per ꝓphetam in throno regni quēq; ñ esse sessurū de domo achab. nisi in quarta generatione: ideo memoria eius a sancta generatione tollit vsq; ad terciam generationē. purgata vero labe gentilis familię. in quarta origo christi numeratur.

¶ Ozias autem. Sub ozia ioathan achaz ezechia prophetauit ysaias de christo. Propter peccata principū claudebantur ora prophetaruz

¶ Ezechias. Fortis dns. ipse est qui dicit apostolis. Nolite timere

¶ Ezechię cum esset sine liberis dictum est. Disponе do. t. qr mo. Ideo fleuit non propter longioꝝ vitam: cum sciret inde placuisse deo salomonem q non petijsset ampliores annos. Sed quia dubitabat ne promissio dei impleretur cum se sciret esse de dauid per quem oportebat venire christum. z ipse erat sine liberis. vnde z dicebat: Non videbo deum: non aspiciam hominē: Ecōtra credebat: qr fidelis est qu promiserat. Deus aūt sententiam quam dederat ad probationē fidei immutat z spacium generandi dat.

¶ Manasses. Obliuiosus. Ipse est qui quasi cōuerso peccatori dixit Omnium iniquitatum eius non recordabor.

¶ Amon. Id est. fidelis vel nutritius significans christū de quo dicit. Fidelis dns in oibus vijs suis. q̄ connocat filios vt gallina pullos suos

¶ Josias. Id est. salus dni vel incensuz. Ille est qui dicit. Dirigatur oro. m. si. in. ꝛc.

¶ Josias rex iustus. qd non filij eius quos genuit. non in transmigratione. qr nunq; transmigranit: sed ꝑm predestinationē dei ad transmigrandum. Jechoniam z fratres eius simul ponit: vt quo q est communis iniquitas similis sit et miseria. Jechonias preparatio domini: qr tam prēm q; filium dominus ad transmigrandum preparauit.

¶ Legitur in libro regū q ioſias genuit ioacath. z ioachim. z elyachim. z sedechiam. Joacath successit patri in regnum. quo capto a rege egipti substitutus est loco eius ioachim frater eius. Quo mortuo regnauit ioachim (qui z iechonias dictus est) filius eius pro eo. quo capto a rege babilonię loco eius sedechias positus est.

¶ J. Veritas hystorię habet q duo fuerunt iechonię. vt vnus. scilicet pater sit in fine ꝓcedentis thesseredecadis. alter in principio sequentis. Sed mistice ꝑm augi. vnus z idem est in fine precedentis z in principio sequentis. Sed quare pretermissus est ioachim pater iechonię: forsitan vt typum christi faceret iechoniam bis numerauit. z ioachim ne numer' augeretur pretermisit.

¶ Quęritur quare iechonias dicitur filius iosię: cum iosias ioachim. z ioachim genuit iechoniam? Si autem iechoniam eundem bis numeremus in fine. precedentis thesseredecadis et in principio sequentis. ad hoc vt tres plene thesseredecades inueniantur: iam non erunt xlij. patres. Diuersis modis soluitur hoc. Hiero. dicit. q vterq; pater z filius ioachī et iechonias vocabatur. z ita vnū habemus in fine ꝓcedentis thesseredecadis z alterum in principio sequentis. vt cū dicit iosias genuit iechoniam: ioachim intelligamus. Cum vero dicit iechonias genuit salathiel: ioachī accipiamus. Augus. vero dicit q vn' bis numeratur. s. iechonias qui z ioachim dictus est. a quo facta ē quędaz in exteras gētes deflexio quando in babiloniam transmigratuz est. Ubi ergo ordo a rectitudine deflectit. z diversū tēdit angulū facit: z id qd in angulo est bis nūerat. Transmigratio in babiloniā significat trāsituz apl'oꝝ ad gētes. In qua transmigratōe christus factus est lapis angularis. vtrūq; ꝓphm completur quod ostendit per iechoniam bis positum.

¶ Omnes qui a dauid vsq; ad transmigrationem babilonis numerātur reges fuerunt.

¶ Jechonias. Prior iechonias resurrectio domini. sequens iechonias preparatio dñi dicit. Utrūq; congruit christo qui est resurrectio z vita

¶ Salathiel. Petitō mea de. Christo cōuenit qui dicit: Pater sancte serua eos quos dedisti michi vt sint. u. si. z nos.

¶ Salathiel aūt genuit zoroba. Hoc in multis scripturis legit. sed ī paralipomenon filij iechonię assir. salathiel. melchiram z phadaia z d phadaia orti sūt zorobabel z semei. Sz tradūt hebrei trinomiū fuisse assir. salathiel melchirā z phadaia. Vel salathiel et phadaia frēs filios ꝙs genuerūt vterq; suū vocant zorobabel. Cum de isto dicat euangelista abiud genitū. paralip. dicit q zorobabel mosollā genuit z reliq̄s inꝙs abiud non numeratur. Sed multa vicio scriptoꝝ in paralip. depravata sunt. vnde multę z interminatę genealogię inueniuntur quas iubet apostolus vitari.

¶ Zorobabel. Magister babylonis. i. confusionis. Illi conuenit qui mundum ab errore ydolatrię ad viam veritatis reuocauit.

¶ Fuerunt viri studiosi ex iudeis dicti heriles propter propinquitatem generis christi erantq; nazarei. qui ordinem genealogię christi partim memoriter. partim ex libris dierum. partim ab auis et proauis retinentes ꝑm ordinem scripserunt.

¶ Abiud. Id est. pater meus. Iste christo conuenit de quo dicit. Ipe inuocauit me pater meus es tu. ꝛc.

¶ De abiud vsq; ad ioseph nulla hystoria inuenitur in paralip. sed annales fuerunt apud hebreos de quibus herodes multos comburi fecit vt confunderetur ordo regię stirpis. z forsitan ioseph nomina patrum ibi legerat vel aliquo modo ibi retinuerat per quem euangelista seriem hanc generatōnis posuit. Sed sine hoc sine alio modo euangelistę fuit hec certa generationis successio.

¶ Eliachim. Dominus resuscitans. Ille qui dicit omnis qui videt filium z cre. in eū ha. vi. eter. z e. r. e. ꝛc.

¶ Azor. Adiut?. Ille est qui dicit. Ecce deus adiuuat me do. s. ē. a. m.

¶ Sadoch. Justus. i. christus de quo dicitur. Justus dominus z iusticias dilexit.

¶ Achim. Id est. frater meus iste: Quis alius ꝙ ille qui homo fieri voluit vt posset habere fratres: de quibus diceret: Nunciabo nomen tuum fratribꝫ meis.

¶ Eliud. Id est. deus meus. Conuenit christo qui dicit: Deus meus

vt qđ me dereliquisti?

¶ Eleazar. Id ē. deus meus adiutor. Ille est qui ex persona hominis dixit: Deus meus sperabo in eū.

¶ Mathan. Donans vel donatus. Ille est qui dedit dona hominib⁹ z de quo dicitur. Dic deus dilexit mundum vt fi. iu. daret.

¶ Per hos patres christus venit in mūdum. z oīm hoz in se gerebat officium. Et dignum est vt per eandem lineam sanctitatis ad eum ascendamus per quā ad nos descēdere est dignat⁹

¶ Joseph. Apponens. i. christus q̄ iudeis gentes apposuit. qui z pater christi dicitur quem de sua cō inge natuz adoptiue suscepit. Sed z putatiue pater dicitur.

¶ Joseph. Matthęus dicit ioseph filiuz iacob. z iacob filium mathan. Lucas: ioseph filium hely. z hely filiuz mathat. Sz mathan z mathat de eadez vxore hesta nomine singulos genuerunt. Mathan q̄ per salomonem descēdit eā prius duxit. z relicto

genuit eleazar. Eleazar autem genuit mathan. Mathan autē genuit iacob. Jacob autem genuit Joseph virum Marię de qua natus est Jhesus qui vocat̄ xp̄s.

§ Supplantator vel luctator.

§ Stella maris. § Non de quibus q̄ sine virili coitu de sola virgine nat⁹

Omnes itaq; generatōnes ab abraham vsq; ad dauid generationes. xiiij. z a dauid vsq; ad trās migrationem babilonis genera

uno filio iacob obijt. postea mathat q̄ per mathan descēdit de dauid eandem duxit. z genuit hely. sic iacob et hely frēs sunt veteres. Jacob autem vxorem hely fratris sui sine liberis defuncti ad suscitandum semen eius accipiens genuit ioseph natura suum. sed scōm legem hely filium. Qđ dicit filius eius nomine vocari cui suscitatur non est verum: cum hoz eū quez genuit ex ruth non elymelech cui suscitatur: sed oberh vocauit.

¶ Virum marię. Quid ad christum generatio ex dauid deducta ad ioseph cum christus non ex semine ioseph? Sed non est consuetudo scripturarum vt ordo mulierum in generationib⁹ texatur. et ideo non p mariam sed per ioseph inducit: cum de vna ioseph z maria tribu fuerint. Vñ et eam quasi ꝓpinquā cogebatur accipere: ne triby in aliam se confunderez vnde etiam simul tanq; de vna stirpe profitentur in bethleem redire cum singulis in suam ciuitatem.

¶ Exemplo marię liquet fidelib⁹ coniugatis seruato pari consensu continentiā posse permanere coniugium q; vocari. non permixto corpore. eo seruato custodito mentis affectu. Vnde z ioseph vir marię dicitur. q̄ coniugium verū est vbi conseruatur amoris affectus. z in maria fructus nuptiarum inuenitur.

¶ Omnes itaq;. Decurso ordine generationis: tandem in fine concludendo euangelista recapitulat sub mystico numero.

¶ Tres distinctiones in generatione christi mystice insinuant fidem sancte trinitatis quā concorditer astruit doctrina legalis z euangelicę institutionis. Tres enim trinitatis fidem. quattuor doctrinam euangelicam. decem legis significat institutionem.

¶ In tres thesseredecades diuiditur hec generatio. Prima est ab abraham vsq; ad dauid. ita q̄ dauid includatur. Secunda a dauid. i. iuxta dauid a salomone incipit z in priorem iechoniam finitur. Tercia a secundo iechonia in christo terminatur. Ab abrahaz vsq; ad dauid z a dauid vsq; ad christum. tria in hac distinctione notantur tempora ad christum currere. Ante legem in quo abraham naturale seruans mandatū. Post legem quam iudei ꝓuaricantes captiuantur. Post gratiam per quā omnes de captiuitate soluuntur. Et in his singulis bis. vij. sunt: q̄ grā spūs sanct. in homīe geminatur, vt coz z carnem in vnū iungens faciat vtrūq; exultare in deum. Qđ aūt ter. xiiij. veram significat religionem. Quattuor enī et decez nouum z vetus testamenta indicant. q̄ via ad christum per decem verba legis z quattuor euangelia predicatur. ita tñ vt quicquid adscribitur trinitati quę deus est consecremus. q̄ nulla preceptio implet nisi hic numerus colendi deum teneatur. Vt z hanc viam esse perueniēdi ad christum (qui est nostra terza promissionis) scias: totum numez collige in summaz. z sunt. xlij. quo numero mansionum veteris hebrei de egipto ad patriam veniunt. Et bene hoc numeri sacramēto venimus ad patriam: quo christus a patriarcha cui promissus est peruenit ad virginem quasi ad iordanem spūs sancti grā abundantē. Et ideo euangelista numerauit ab abraham quadraginta duas generationes; velut celestis patrię mānsiones

tiones. xiiij. z a transmigratione babilonis vsq; ad christuz: generatōes. xiiij. Christi aūt† genera

† Non ait sic facta est q̄ semper apud patrem erat § vt per ioseph de dauid monstraretur.

† Per quā dignatus est venire.

tō† sic erat. Cum esset desponsata mater Jhesu Maria ioseph: anteq; conuenirent inuenta est

§ a ioseph.

§ Ecce illud nouum. Mulier circundabit virū. non aliunde q̄ ex se gignendo. † § de quo ē qui concipitur z generatur. § de potestate nō ex substantia: ne spiritus dicatur incarnatus.

in vtero habens de† spiritu sancto

in fine christum supputans qui est consummatio vię z mansio vitę. Jn abrahā primū fides ad iusticiā reputatur: qđ est initiū vię ul' vitę ad requiē Jdeo. xlij. q̄ hoc numero presens ecclesię tēpus ostendit: quo dñs bñ operantib⁹ cooperatur. Septies enī seni. xlij. sunt. Sex ad opera. septē ad requiem pertinent. Vnde bene populus ille sub spe intrandi in requiē per septies sex mansiones castra metat. in qua z vltima ihesu duce. patefacto iordane. requiem intrat. Sic noster ihesus quadragesima secunda generatione ab abraham credente. lauacra baptismi et celi ianuas patefecit. Sub eiusd nūeri sacramēto nos cursu virtutuz ad patriam tendimus: duz quotidie pelibando gustu celestium fruimur. z patienter promissum expectamus.

¶ Matthęus in hac vita que quattuor tē poz cursu tabit: in q̄ regi nos oportet a christo scōm laborio sam disciplinam qua filios flagellat: q̄ i. x. propter decalogi mā data signatur: p qua dragenarium numerum regem christum

uenisse testatur. addito binario ꝓpter duo testamēta quib⁹ regi nos oportet. Vel duo ꝓcepta caritatis in quib⁹ tota lex continetur. z completur vetus scriptura. Quappter in generationib⁹ matthęi que descendendo enumerantur nostroz ꝓ signatur susceptio peccatoz. Jn generationib⁹ autem luce que ascendendo vsq; ad deum perueniunt cui mundati reconciliant̄ per xpi sacerdotiū: intelligit̄ nostroz ablutio pcōz. Jdeo in septuagesio septimo numero tota eius enumeratio completur in cuius mysterio saluato: remittendū esse peccanti dicit. Denarius enim iusticię est nūerus. vn denarius transgressio est denarij: qui septies ductus explicat. lxxvij. in q̄ numero tanq; vniuersalis peccati fit plena remissio peccatoz per christum ascēdentib⁹ ad deum. Nec est mirandū q̄ lucas plures successiones ponit a dauid vsq; ad christum: matthęus pauciores: cum ille ponat alias personas ille alias z ex his forsan alij minus alij pl⁹ vixerūt. Nota nō esse cōsuetudinem scripturaz ꝓ vt in generationib⁹ successionis ordo mulieribus tribuatur. ideo generatio ioseph ordinabiliter ponitur q̄ de eadem tribu de qua z beata maria fuisse cognoscitur.

¶ Christi autem ge. Sine additamento ihesu ponit: vt eum intelligas de quo ꝓpheta: Unxit te deus t. Jhesus qđ substantiale illi conuenit anglo reseruat: vt qui post dicturus est conceptū de spiritusancto, nomen ei ꝓprium ex salutationis officio sublimius declaret.

¶ Sic erat. Sicut dictū est: vt ex ioseph origo marię que est de dauid clarescceret: z christus non ex eius semine vt deus z homo. per genealogiā homo. per hoc q̄ de virgine: de spiritusancto deus ostenditur. Sic inq; erat vt prescripta est. z mox dicetur sicut postea signis et prodigijs manifestatur: vt totus liber deum z hominem natum demonstret. qđ est credēdum vt possit intelligi. Hic enī sensus deficit humanus. vbinon est natura sed virtus. qui non credit: non intelligit q̄ virgo peperit. q̄ verbum caro factum est.

¶ Cum esset desponsata. Qz. Ideo desponsata: vt significaret ecclesiam que virgo erat z sponsa. z vt per ioseph origo marię ostenderet. vel vt ioseph esset testis castitatis defendens eam ab infamia suspitionis. et ne vt adultera damnaretur. z vt virgo viri solatio sustentaret. z vt diabolo partus occultaretur: qui nequit satis dinoscere an ex semine natus sit. an de virgine. z ne virginib⁹ esset excusatio infamię q̄ mater christi infamata fuerit.

¶ Desponsatio fiebat per aliq̄t dies aū assiduam cohabitationē: z interim erat vxor sub custodia viri.

¶ Anteq; conuenirent. Non q̄ postea conuenerint. vt si dicerem⁹ anteq; penituerit morte preuentus est.

¶ Non q̄ postea conuenerint: sed oñdit proximum tempus nuptiarum in quo nuptiarum solennia celebrantur.

¶ Inuenta est. Inuenit ioseph in vtero habere: sed non de spūsancto sciebat esse. cum postea vt dubius deliberaret dimittere eam. Apostolus autem hoc addit ne interim subreperet suspitio lectori.

¶Quomodo hoc factum sit et quo ordine· vel in qua ciuitate christi conceptio sit celebrata· hoc prętermissum: a luca exponitur.

¶Justus. Per fidē qua credebat xp̄m de v̄gine nascitur· et voluit se humiliare ante tantam gratiam.

¶Quia justus erat hoc est testimonium castitatis marię: vt qui seruat innocentē iustus dicatur· Sz et pius dum nollet ꝓpalare· ex conscientia castitatis iustus· et timore pius. Sciebat illam esse inculpabilē: sed vnde vel quid esset ignorabat· et ideo mediaz elegit viam effugiendi: vt neqz innocentē ꝓderet neqz rei in cognitę consentiendo se reum faceret coram deo

¶Vera virtus est· cuz nec pietas sine iustitia: nec sine pietate iustitia: quę separatę abinuicem dilabunt

¶Et nollet eam tra· Quam despondauerat in coniugiuz ducere: ne videret qđ ignorabat celare· vel traducere ad pęnam in qua nouerat ñ esse infamiā· qz sciebat se eaz virginē accepisse z intactam seruasse

¶Hęc aūt eo cogente deo· Dic docemur diu deliberandum esse in incertis ne pecceť temeritate leuitatis.

¶Ecce angelus domini. Quia sic pie cogitat consolari meretur: z cōsiliū suū meliori cōsilio mutať

¶Fili dauid. Recognosce quod promissuz est domui dauid ꝺ qua tu es z maria· z vide ꝑpletū in ea

¶Noli timere. Quis tm̄ sit ęstum credis· et ne timeas pro reatu: sed amplectere caritatis intuitu

¶Cōiugem. Coniunx erat non concubitu sed affectu· non coniunctione corporis sed copulatione animoz.

¶Nota coniugem dici a prima fide desponsationis. Igitur dispensationis est si quis permittitur aliam ducere post sacramentum sponsionis si nunqz debitum soluere possit.

¶Bene ioseph vir z maria coniunx dicitur: cum in eo seruatur affectus amoris quod est verum coniugium· z in ea sine coitu est fructus nuptiaz.

¶In ea natum. De ea nasci est in lucem produci. In ea vero nasci ē cōcipi· vel ꝺ ꝑscientiā angeli quā ꝺz ex deo· cui futurū q̄si ꝑteritū natū dī

¶De spiritu sancto. Spiritus sanctus dicitur deus z donum dei et caritas· z sola caritas cum incarnari fecit.

¶Pariet. Ne videretur ioseph non esse necessarius ei subdit· pariet· z ita eris necessarius procurationi.

¶Vocabis. Idem dicit isti quod prędixerat marię: vt promissum saluatorē iā venisse tā viris q̄s fęs repntet ex voce. Ipse enī· nomē interꝑtat

¶Hoc autem totum. Qz ꝓpinquo est desponsata· ꝙ inuenta est in vtero habēs· ꝙ pępit virgo· ꝙ ihesus vocatus est· ꝙ saluat. Hoc enī ait euangelista quando iam omnia impleta erant.

¶Vt adimpleretur. Prophetia signum est prescientię dei: qz quod dicit certum est a deo prescīri· z ideo ab homine debet timeri. Nullum autem signum quod designat efficit: sed tm̄ signat quod ostendit· sic ꝓphetia non necessitatem eoz facit quę prędicit: sed signum est prescientię dei.

¶Die· Non est necessitas rerum ex eloquio ꝓphetaz sed sola exhibitio veritatis. Prophetia non facit necessitatem eoz quę dicit: sed signum est prescientię dei. Prophetia alia est ex predestinatione dei quam necesse ē omnibus modis euenire· vt sine nostro impleatur arbitrio· vt hęc de qua hic agitur. Alia est ex prescientia dei cui nostrum admiscetur arbitrium. Alia est quę comminatio dicitur: quę fit ob signum animaduersionis diuine vt fugiant a facie arcus electi· z iuste pereant incanti· z non ex prescię tia· qz longe aliter scitur qđ futurz comminetur.

¶Ecce virgo. Admiratur ꝓpheta ysaias z quasi omnes de somno suscitans· ait Ecce virgo in vtero habebit· spū sancto presens erat quod in tempore nondum erat.

¶Ecce v̄go ꝛc. Dicūt iudei q ñ ē ih̄s nomē integritatis sz etatis puella. Sz qđo tē est signū? Dēsū ysaię sequtur ñ v̄ba· p cōcipiet ponit· in vtero habebit· z vocabūt ꝓ vocabis vel vocabitur·

¶Emanuel. Pro prīū est xp̄i vt ihesus: quia cum his q̄s saluat semper adiunando perseuerat.

¶Tribus de causis de veteri testamento astruit ea quę ponit ī euangelio. Pro testificatione: vt habeat testimonium a lege z ꝓphetis. Pro confirmatione fidei: qz facilius credimus cū videmus impleta q̄ fūt prędicta· Pro coniunctione noui z veteris testamenti.

¶Exurgens ꝺ· Moz· Quisquis a deo monetur: soluat moras· surgat a somno· faciat quod iubetur.

¶Fecit sicut precepit. Perfecta obediētia. Fecit non tantuz qđ prędepit angelus: sed etiam sicut p̄cepit recte dicitur fecisse sicut prędepit ei angelus.

¶Angelus do. Non relinquit mētiendi locus: vbi officium angeloz celebratur.

¶Et accepit coniugem suam. Ad vitandam virginis infamiam ad celandū saluatoris aduentum· ad necessariū pueri nascentis obsequm

¶Donec peperit. Non ꝙ post· quod magis constat· cum multis modis cognouit deum esse qui natus est.

¶Non ꝙ postea cognouerit: sed ponitur donec pro et· vel pro ęterno· vt donec po· mi· tu· sca· pe· tu·

¶Dicit ꝙ ioseph mariā facie ad faciē videre nō poterat quam spūs sanctus a cōceptōne implenerat penitus. Et ideo nō cognoscebat facie ad faciem quā desponsauerat: donec vterus euacuaret· de quo ꝺ non agitur

¶Primogenitū· Prīogenitū dī oē qđ apit vuluā siue aliud sequtur siue ñ. Vl prīogenit⁹ inter oēs electos ꝑ grām. Proprie aūt vnigenitus dei patris vel marię dicitur. C. .II.

¶Cum ergo natus. Quamuis matthęus natiuitatem prętermittat tamen aduentum magoz referens· breuiter eam commemorat sic dicens: Cum ergo ꝛc.

¶Quattuor hic ponūtur a ꝓphis roborata· natiuitas· nomē· locꝰ z tpūs

¶De natiuitate domini in bethleem matthęus et lucas consentiunt: sed quomodo et qua occasione ad eam venerint Joseph et maria lucas exponit: matthęus prętexit: sicut et cętera vsqz ad circumcisionem· sicut ecōtra de aduentu magoz lucas tacet: z matthęus exponit:

¶Bethleem iude. Ad differentiam illius quę est in galylea in tribu zabulon. Duę enim sunt bethleem

¶Bethleem prius dicta est effrata. Bethleem domus panis: qz ibi nascaturus erat panis viuus qui de ęlo descendit· qui ponitur in presepio

ſSponſus.

Joſeph autem vir eius cum eſſet

↑ ſpro traducere greci habent propalare.

iuſtus: et nollet eā ↑traducere: vo

† ſNe si palam esset vt adultera puniretur.
†ſNe si retineret nesciens euentum rei· q· cō scius esset peccati ↑ ſvt occulte dimitteret.

luit †occulte †dimittere eaz†. Hęc

ſNon deluſor

autem eo cogitante ecce angelus

† Non manifesta visione: quia dubietate animi premebatur velut somno infidelitatis
†ſ Ne vlterius premeret dubietas quez commendabat equitas·

domini ī ſomnis †apparuit ei di

ſ familiarem z notum ostendit: cuius nomen z genus dicit.

cens: Joſeph fili dauid noli time

† ſm preceptum legis nominatam

re accipere mariam †coniugem tu

† ſEt ne suspiceris q ꝺ alio sit: Q enī ex ea ẽ·
†ſ Jam conceptum

am †. Quod enim in ea †natuz eſt

de ſpiritu ſancto ẽ. Pariet aūt fili

† ſ Non impones quod ab eterno impositū ē

ſ Saluatorem.

um z †vocabis nomē eius †ihesū.

ſ Subdit cām nominis †ſ qđ solius dei est.

ſ Quos predestinauit

Ipſe enim †ſaluū faciet †populuz

↑ Que ex eis sunt. †ſ Hoc quod narrat testimonio prophetico certius facit.

ſuuz a †peccatis eoz†. Hoc autē

totum factum eſt vt adimpleret

† ſ yſaiam

quod dictū eſt a domino per †pro

†ſ Quasi ex substantia sue carnis non aliunde nisi per coitum viri.

pheta dicentē: Ecce virgo in †vte

†ſ vel vocabunt· primo angeli psallentes· in de apostoli predicantes· vel alii credentes.

ro habebit: z pariet filiū. z †voca

bitur nomē eius emanuel quod

† ſverbum caro factum est et ba· m no·
ſ Nobiscum· i· in homine deus.

eſt interpretatū †nobiſcum deus.

ſ Dubietatis.

Exurgens autem ioſeph a ſomno

ſ Non malignus.

fecit ſicut precepit ei angelus dñi

ſ propter predictas causas † ſ ad opus coniugale. ſ propter secreta que didicerat.

Et accepit coniugem ſuaz†. Et nō

cognoſcebat eā donec peperit fili

†ſ ſ· i· substantie sue † ſ ante quem nullus nec post quem alius. ↑ ſ die octauo quo fiebat circūcisio et nomen imponebatur.

um †ſuuz †primogenituz et †voca

uit nomen eius Jheſum.

C. .II.

ſ Ecce natiuitas· cum esset na.

Cm ergo na

ſNomen ſ Locus.

tus eſſet ihesus ī bethleē

¶Exhibitione seruitutis z affectu amoris obediēs recte dicitur fecisse sicut precepit ei angelus.

¶Angelus do. Non relinquit mētiendi locus: vbi officium angeloz celebratur.

¶Et accepit coniugem suam. Ad vitandam virginis infamiam ad celandū saluatoris aduentum· ad necessariū pueri nascentis obsequm

¶Donec peperit. Non ꝙ post· quod magis constat· cum multis modis cognouit deum esse qui natus est.

¶Non ꝙ postea cognouerit: sed ponitur donec pro et· vel pro ęterno· vt donec po· mi· tu· sca· pe· tu·

¶Dicit ꝙ ioseph mariā facie ad faciē videre nō poterat quam spūs sanctus a cōceptōne implenerat penitus. Et ideo nō cognoscebat facie ad faciem quā desponsauerat: donec vterus euacuaret· de quo ꝺ non agitur

¶Primogenitū· Prīogenitū dī oē qđ apit vuluā siue aliud sequtur siue ñ. Vl prīogenit⁹ inter oēs electos ꝑ grām. Proprie aūt vnigenitus dei patris vel marię dicitur. C. .II.

¶Cum ergo natus. Quamuis matthęus natiuitatem prętermittat tamen aduentum magoz referens· breuiter eam commemorat sic dicens: Cum ergo ꝛc.

¶Quattuor hic ponūtur a ꝓphis roborata· natiuitas· nomē· locꝰ z tpūs

¶De natiuitate domini in bethleem matthęus et lucas consentiunt: sed quomodo et qua occasione ad eam venerint Joseph et maria lucas exponit: matthęus prętexit: sicut et cętera vsqz ad circumcisionem· sicut ecōtra de aduentu magoz lucas tacet: z matthęus exponit:

¶Bethleem iude. Ad differentiam illius quę est in galylea in tribu zabulon. Duę enim sunt bethleem

¶Bethleem prius dicta est effrata. Bethleem domus panis: qz ibi nascaturus erat panis viuus qui de ęlo descendit· qui ponitur in presepio

vt irrationabiles pastos faciat socios angelorꝝ. Significat autem ecclesiam quę est domus in qua panis viuus comeditur.

¶ In diebus herodis. Hoc non ponit tm̃ pro tempore: sed vt videatur impletum. Non deficiet princeps de iuda ꝛc.

¶ In diebus herodis regis. Finito scilicet regno iudeorꝝ. quando iam herodes alienigena in gente iudeorum regnum sibi occupauerat: implet prophetia quę dicit: Cum venerit sanctus sanctorum cessabit vnctio vestra.

¶ Ecce magi. Magi n̄ malefici: sed philosophi chaldeorum qui de singulis philosophantur. Et fuerunt vt dicitur de genere balaam. ꝛ successores doctrinaꝝ eius In istis fides gentiū vt primitię deo cōsecrantur. Hi predicāt natiuitatez locum nesciunt. Iudei locum insinuant: tēpus aduentus non cognoscunt.

¶ Venerunt magi non post annum: qr tunc non inueniretur in presepio: sed in egypto. sed .xiij. die. Fuerunt autē de terra persarum vbi ꝛ saba fluuius a quo regio nominatur. iuxta quam ꝛ arabia ē. vbi magi fuerunt reges. Qui ꝛsi tria munera obtulisse dicuntur: non ideo non plures qm̃ tres fuisse probantur. sed vt per eos gētes quę ex trib⁹ filijs noe nati sunt vēturę ad fidem p̄figurent. vel tot fuerūt principes q̄ multos duxerunt in suo comitatu

¶ Ideo magi apud hierosolimam precipue natum regem quęrunt: quia per balaam de israel nascituꝝ audierunt. Nona enim stella nouum hominem indicabat. Stella christ⁹ quem sequi debemus: qui nisi in cordibꝰ oriatur rex iudeorꝝ in oriente non quęritur

¶ Vbi est qui natus ꝛc. Confusio iudeorꝝ est vbi christi natiuitatē a gentibꝰ discunt. ꝛ si non credunt: inexcusabiles sunt

¶ Vidimus enim stellam. Je. Hęc stella dūicę natiuitatis nuncia nunqm̃ prius apparuit: sed eam tunc puer creauit. ꝛ magis premiam deputauit: quę mox peracto officio esse desijt.

¶ Christum nōdū loquentem muta stella predicat. postea loquētem loquentes apostoli nunciauerunt.

¶ Iudeis tanqm̃ rōne vtentibꝰ substantia rōnalis. i. angelus ortum christi nunciauit. Magos vero primitias gentiū nondum rōne vtentiuꝝ irrationalis. i. stella perduxit.

¶ Pastoribꝰ angeli. magi stella. vtrisq; tm̃ loquitur lingā celorū: qr iā cessabat lingua prophetarum

¶ Vtrum stella orta sit in oriente. an ipsi ibi positi natam ad occidentem viderint ambiguū est. Potuit enim nasci in oriente ꝛ eos in hierusalem perducere. Sed dum humanum quasi ex lege quęrunt auxilium. diuino deseruntur. Per stellam intellexerunt eum in iudęa natum. ꝛ ideo hierusalem veniunt. vbi locum discentes tunc aggressi iter primum hm̃ stellaꝝ preuiam quā recognoscunt

¶ Alleg. Stella est illuminatio fidei quę ad christum ducit. Dum diuertunt ad iudęos eam amittunt: qr dū a malis consiliū quęrunt. veram illuminationem perdunt.

¶ Audiens autem herodes. Rex dicitur: vt ex collatione eiꝰ qui quęrit hic intelligatur extraneus: qr iam defecerat proprius.

¶ Audiens aūt herodes aliuꝝ regem iudeorꝝ q̄m se queri. volebat enī cum eēt alienigena legiū⁹ rex videri. ꝛ iō codices q̄b genealogia texit cremauit

¶ Turbatus. Vel qr ericium regni sui timet. vel propter iram romanorꝝ si hoc pateret: q̄ timebat ne quis rex vel dñs sine eorꝝ cōsilio diceret

¶ Nato rege celi rex terrę turbatus est: qr nimirum terrena altitudo confunditur cum celestis celsitudo predicatur.

¶ Cum illo. Propter fauorem: qr sepe populus plus eis iniuste fauet quos crudeles sustinet. Vnde salomon. Rex iniustus oēs ministros impios habet.

¶ Et congregans omnes principes sacer. Nota diligētiam inquirentis: vt si inuenerit faciat qđ post se velle ostendit. sin autē: excusatus sit romanis. Explorabat etiā si rex eorꝝ tristes vl lętos faciat iudęos.

¶ Vbi christus. A iudęis quęrit locū a magis tempus: vt de vtroq; fiat certus

¶ In bethleem iudę ꝛc. Locum natiuitatis exprimunt quem testimonio scripturę didicerunt: vt ipsa eorꝝ scientia illis fieret ad testimoniuꝝ damnationis: nobis ad adiutoriuꝝ fidei.

¶ Ex hoc patet qr n̄ ex ignorantia: sed ex cordis duricia credere noluerunt.

¶ Et tu bethleem Hoc sic ponit vt ab eis dictum est. quia ꝛsi non verba: veritatem sensus quodammodo ponunt.

¶ In hebreo sic est Et tu bethleem effrata parua es in milib⁹ iuda. ex te mihi egredietur qui sit dominator in israel. ꝛ egressus eius ab initio a diebus ęternitatis. Et est sensus. Etsi sis paruus viculus comparata ciuitatibus iudę vbi tanta milia. tamen non es minima: quia ex te egredietur magnus christus. qui non tm̃ de dauid: quia egressus eius ex mea constat substantia. natus a diebus ęternitatis: quia in principio erat verbum.

¶ Antiquitus effrata postea bethleem. Mistice est dicta effrata. furorez vidit. quod premonstrat insaniam herodis qui ibi pueros occidit. Vel effrata frugifera: quę colit agrum vitę. Merito in eo loco christus nascitur. qui totius ecclesię typum gerit. ꝛ ex nomine innuit christum pabulum vitę cunctis.

¶ Ter in. In hebreo effrata. Bethleem ē domus panis. effrata speculū Quę sunt domus illę nisi fidelium mentes panē angelorum manducantes. ꝛ quantum in hac vita mortali conceditur gloriam domini speculantes? In quibus christus iam per fidem natus. de gentilitate velut de longinquo venientibus per falsorum doctorum demonstrationem aliquando queritur. ꝛ inuentus adoratur.

¶ Clam uocatis magis. Remotis sacerdotibus et scribis. Timebat enim ne iudei quasi ex dei oraculo promissum occultarent: si se velle eum perimere sentirent. Ideo etiam promisit se adorare: ne quis sentiret dolum eius: sed sine suspitione ob gratiam fauoris ei renunciarent.

¶ Adorem eum. Herodes deuotionem promittit: sed gladium acuit. maliciam cordis depingens colore humilitatis.

¶ Finxit se vultu et verbis adorare eum quem inuida mente cogitabat occidere. Cuius personam repręsentant ypocritę qui dum ficte deum quęrunt. nunqm̃ merentur inuenire

¶ Ecce stella. Ingressi iudeam deseruntur indicio stellę vt cogantur ex lege inquirere. Vel diuino deseruntur auxilio qui quęrunt humanuꝝ Nec debebat signuꝝ infidelibus datum apparere domesticis legis et prophetaruꝝ: quia si moysen et prophetas non audiunt. neq; si quis ex. m. ꝛc

¶ Non tenuit ethereas vias. Sed multum domui vicinia. aliter non

† ¶ Ad tribum iude pertinebat.

et tu bethleē terra † iuda: nequaq̃
† ¶ In hebreo in milibus. ¶ Arguuntur scribe oblitionis q̄ non ipsis verbis prophete vsi sunt.

minima es in † principibus iuda.
† ¶ qr locum didicerat: quando nasceretur exploraꝛ.

ex te enim exiet dux qui regat populum meum israel. Tunc herodes clam vocatis magis: diligen
† ¶ Cognito loco et tempore restat cognitio persone.

ter didicit ab eis † tempus stellę

quę apparuit eis. Et mittens eos
¶ Hoc subiūgendo ad renūciandū inuitat.
¶ vt alacrius per eum redeāt. et ne iudei qr rex eorū futurus erat occultent.

in bethleem dixit †. Ite et interro
gate diligēter de puero: ꝛ cū inue

neritis renunciate michi: vt ꝛ ego

ueniens adorem eum. Qui cum
¶ Estimantes supple vera que dixerat.

audissent regem abierunt. Et ecce

stella quam viderant in oriente

discernerent domum.

¶ Mora. Stella est bona exhortatio ducens ad christum. Vel potius fides que est mentis illuminatio per quam ingrediens christum videt qui est stella matutina·z eo viso gaudet gaudio et adorare non desinit·

¶ Gauisi sunt. Gaudio gaudet: qui propter deumqui (verū gaudium est) gaudet. Addit z magno: quo nichil ē maius. Et valde gauisi: qz de magno potest alius plus alius minus gaudere.

¶ Et intrantes. Tres magi vno itinere deum veniūt adorare: qz in vno christo (q̄ est via) inseparabilis trinitas ab eis erat adoranda

¶ Puerum cū maria. Sepe puer nominatur: vt eū agnoscant ꝺ quo dictū est. Puer natus est nobis.

¶ Cur non z ioseph cum maria inuentus est a magis? Ne aliq̄ inde maiꝝ suspitioni occasio daretur gentibus: quę primitias suas statim nato saluatore ad eum adorandum miserunt.

¶ Adorauerunt Sic confitentes deū quem factuꝫ eē hominem intelligūt·z moriturum quod ꝑ mirrā ostendunt.

¶ Et apertis the· Fidem suaꝫ mystice protestantur muneribus: munera dansa fides est cordis· munera aperta confessio est oris. In thure cō fundit arrius: qui soli patri sacrificandum esse contendit. In mirra manichęus: qui christum mortuum non credit. In auro vterq̄: quia et manichęus de semine dauid regem natum non credit·z arrius solam ei seruitutem ascribit.

¶ Mora. Et apertis. Magnuꝫ religionis sacramentum hic aperitur: vt fide primia thesauros nostros in via non pandamus: donec preteritis hostibus soli deo ex occultis cordium offeramus. Ezechias qz thesauros alienigenis prodidit condemnatur in posteris.

¶ Obtulerunt ei munera au·i·et m. Queritur an singuli singula: an vnusquisq̄ tria: quod magis fatendum est: qz congruit misterio: qz omnis vere christianus christum deum regem et passum confitetur.

¶ Dicitur q̄ reges persarꝫ semper cum muneribꝰ solent adorare: quo more et isti munera obtulerunt. Sed magis diuina inspiratione est factum vt in hoc sit mysterium omniū·vnde et figuraliter tria dicuntur

¶ Aurum ad tributum·thus ad sacrificium·mirra ad sepulturā pertinet mortuoꝝ. Vel per hęc tria in eodem christo intimātur. Regia potestas· Diuina maiestas. Humana mortalitas.

¶ Mora. Nos ergo thus offerimus: si cogitationes carnis in corde ꝑ studium orationis incendimus. Aurum: dum superna sapientia resplēdemus. Mirram: si carnis vicia per abstinētiam mortificamus. Hęc munera ex thesauro animi condita proferuntur: cum corde creditur ad iusticiā: ore autem confessio fit ad salutem.

¶ Aurum est perfecta sapientia. Thus oratio munda. Mirra operatio bona. Primū ergo fides christo offerenda·deinde oratio·tercio loco operatio. Infirma est oratio quam non munit elemosina.

¶ Mystice. Tres magi significant gentilem populum de tribus filijs noe procreatum ad fidem xpi venientem. Stella xpheticū sermonem ortum christi veraciter profitentē. Herodes dyabolū q̄ cognita diuinitate xpi psequit cum in membris suis: a quo magi pergunt dū ab ydolatria gentes recedunt·et ad domum in qua christus est·i·ad catholicā ecclesiā perueniunt·in quā intrantes per fidem inueniunt christū cū matre suą·i·ecclesia. Joseph semoto·i· iudeoꝝ populo ꝓpter perfidiā·z apertis thesauris suis·i·litteraꝝ peritia obtulerunt ei munera·i·physicā·ethicam·logicam. Vel hystoriam·tropologiā·z allegoriā. Vel sancte trinitatis fidem

¶ Et responso accepto. Sicut moyses tacens clamabat: sic isti pio affectu interrogabant quid diuina iuberet voluntas. Hęc responsio nō fit per angelum sed per ipsum deum: qz nullus alius viam reuersionis instituit nisi ille qui dicit. Ego sum via ve·z vita.

¶ Non loquit puer ad eos: ne diuinitas ante tempus reuelaretur: et vera humanitas hēatur. Vnde z mox in egiptū mittit quia z fides nutrienda erat ad premium et vita doctrine preparanda est ad eundum.

¶ Per aliā uiam In hoc forma datur credentibus vt deuoti ad deum veniant· et qd̄ iubeat intēdāt· scz ne ad dyabolum redeant: sed per semitas virtutum ad patriam veniant·z qui ceciderunt contemnē do: resurgant obedi do

¶ Fuge in egyptū Mira humilitas xpi fugit: qui refugiū est alioꝝ z virtus·fugiēdo instruit suos. Vñ Si vos persecuti fuerint in vna ciuitate fugite in aliam.

¶ Qui consurgēs Joseph figura p̄dicatoꝝ qui christū cuꝫ matre·i·fidem christi et ecclesię tulerun ad gentes: relicto herode·i·iudeoꝝ infidelitate.

¶ Nocte. Quia occulte per fugam ad illustrandā egiptū descendit·relicta nocte indeis.

¶ Nocte tulit in egiptum: qz noctem ignorantię his a quibꝰ ipse recessit reliquit incredulis. Quando redit: noctis non fit mentio: qz in fine mundi iudei fidem tancꝫ christum ab egipto reuertentem suscipientes illuminabuntur. Hic datur exemplum fidelibus vitandi rabiem persecutoꝝ vbi est oportunum·sicut ipse ait. Si vos perse·fu·in·u·ci·fu·in·a· Significat aūt hęc fuga dñi electos improbitate maloꝝ a sedibꝰ suis sępius esse pellendos. Fugit vt homo: quē paulo ante stella deuꝫ monstrauit.

¶ In egiptum. Omnigenū deum monstra venerantem: qz christus a iudeis non receptus: per predicationem transit ad gentes·

¶ Fugit in egyptū sicut natus est·vt corruptam repararet naturā·Sic fugit: vt fugaces reuocaret. Qz fugit: sacramenti fuit non timoris: vt exemplum fugiendi daret suis. Non fugit mortem qui mori venerat. Nec insidias expauit: qui venerat aperire versutias dyaboli. De hac fuga p̄dixit ysaias: Ecce dominus ascendet super nu·le·i·carnem sine peccato· ingredieturqꝫ egiptum·z con·s·eius Septē autem annis in egipto latuit.

¶ Ex egypto ꝛc. In osee iuxta hebraicam veritatem hoc inuenitur. Vel in libro numerorum vt quidam asserunt: quia totum dispositione dei factum est.

¶ Tunc herodes uidens. Verisimile est q̄ cum herodi nichil renūciatum esset a magis·credidit illos fallaci stella deceptos esse·z ideo ad se non esse reuersos. Vnde z tandiu quieuit a pueri inquisitione. Deinde vulgatis his quę in templo facta dicta ue fuerant·se a magis sensit illusū et in mortem christi properans pueros occidit.

¶ Verisimile est post annuꝫ et quattuor dies a natiuitate christi herodē in pueros desęuisse·quod forsitan ideo distulit: quia romam profectus ē. vel ibi accusatus·vel vt romanos consuleret super his quę de christo dicebantur.

discessissent ecce angelus domini
† ꝟ Hic ioseph non quasi maritus sed nutricius z custos asciscitur.
apparuit in somnis † ioseph dicēs:
ꝟ gloriosam.
Surge z accipe puerum z matrē
eius z fuge in egiptum· z esto ibi
† ꝟ Ecce q̄ fraudes non latent deum
vsq̄ dum dicam tibi †. Futurum
est enim vt herodes querat puerum ad perdendum eum. Qui cō
surgēs accepit puerum et matreꝫ
† ꝟ qz fides christi mānit in gētibus do·pr̄·g.i·
eius nocte·z secessit in † egiptuꝫ z
† ꝟ vsq̄ in finem infidelitatis: qz iudea cotra ecclesiam sevit.
erat ibi vsq̄ ad † obitum herodis
vt adimpleretur quod dictuꝫ est
a domino per prophetam dicen
† ꝟ Consubstantialem qz verbū ca·fa·ē z ha·in nobis.
tem: Ex egypto vocaui † filiū meū
† ꝟ Inde accumulatur ira iam turbato per natiuitatem.
Tūc herodes videꝫ qm̄ † illusus
et ecclesię tulerun ad gentes: relicto herode·i·iudeoꝝ infidelitate.

¶ Nocte. Quia occulte per fugam ad illustrandā egiptū descendit·relicta nocte indeis.

¶ Nocte tulit in egiptum: qz noctem ignorantię his a quibꝰ ipse recessit reliquit incredulis. Quando redit: noctis non fit mentio: qz in fine mundi iudei fidem tancꝫ christum ab egipto reuertentem suscipientes illuminabuntur. Hic datur exemplum fidelibus vitandi rabiem persecutoꝝ vbi est oportunum·sicut ipse ait. Si vos perse·fu·in·u·ci·fu·in·a· Significat aūt hęc fuga dñi electos improbitate maloꝝ a sedibꝰ suis sępius esse pellendos. Fugit vt homo: quē paulo ante stella deuꝫ monstrauit.

¶ In egiptum. Omnigenū deum monstra venerantem: qz christus a iudeis non receptus: per predicationem transit ad gentes·

¶ Fugit in egyptū sicut natus est·vt corruptam repararet naturā·Sic fugit: vt fugaces reuocaret. Qz fugit: sacramenti fuit non timoris: vt exemplum fugiendi daret suis. Non fugit mortem qui mori venerat. Nec insidias expauit: qui venerat aperire versutias dyaboli. De hac fuga p̄dixit ysaias: Ecce dominus ascendet super nu·le·i·carnem sine peccato· ingredieturqꝫ egiptum·z con·s·eius Septē autem annis in egipto latuit.

¶ Ex egypto ꝛc. In osee iuxta hebraicam veritatem hoc inuenitur. Vel in libro numerorum vt quidam asserunt: quia totum dispositione dei factum est.

¶ Tunc herodes uidens. Verisimile est q̄ cum herodi nichil renūciatum esset a magis·credidit illos fallaci stella deceptos esse·z ideo ad se non esse reuersos. Vnde z tandiu quieuit a pueri inquisitione. Deinde vulgatis his quę in templo facta dicta ue fuerant·se a magis sensit illusū et in mortem christi properans pueros occidit.

¶ Verisimile est post annuꝫ et quattuor dies a natiuitate christi herodē in pueros desęuisse·quod forsitan ideo distulit: quia romam profectus ē. vel ibi accusatus·vel vt romanos consuleret super his quę de christo dicebantur.

ꝟ donec.
antecedebat eos· vsq̄dum veni
ꝟ Quasi diceret·hic est quem natum testabar·
ens staret supra vbi erat puer. Vi
† ꝟ Inuento quod desiderauerant
dentes autez stellam † gauisi sunt
gaudio magno valde. Et intrātes
ꝟ diuersorium illud quod lucas commemorat
domum inuenerunt puerum cuꝫ
† ꝟ Signum humilitatis sine qua nullus vere adorat.
maria matre eius. et † procidētes
† ꝟ In carne verbum. † ꝟ fidem suam muneribus
adorauerūt † eū †. Et apertis the
sauris suis obtulerūt ei munera
† ꝟ Quia intus querebāt quid vellet diuina voluntas de reuersione ad herodem: dei meruerunt responsionem.
ꝟ Regi ꝟ deo. ꝟ Mortali.
aurum thus z mirram †. Et respō
† ꝟ qz cognita veritate non licet retrorsum ire.
so accepto in somnis † ne redirent
ꝟ diabolum ꝟ fidem·spem·caritatem
ad herodem: per aliam viā reuer
ꝟ paradisum vel celestem hierusalem
† ꝟ Impleto purgationis tempore primus: z eo oblato in hierusalem quod hic pretermittitur.
si sunt in regionem suaꝫ †. Qui cū
† ꝟ Impleto purgationis tempore primus: z eo oblato in hierusalem quod hic pretermittitur.

¶ Ideo forsitan tãdiu ab inquisitione pueri se continuit: vt sollicitius eũ deprehenderet: neqz elabi aliquo modo posset.

¶ Occidit omnes pueros. Ocito christus apparuit mundo·incepit in eum persecutio·quę figurauit persecutionẽ sanctoz·z dum infans quęritur infantes occiduntur in quib⁹ forma martirij nascitur vbi infantia ecclesię dedicatur.

¶ Figurat moꝛs paꝛuuloꝝ passionem omnium maꝛtyꝛum qui paꝛui·i·humiles z innocẽtes·occisi sunt·qui nõ in iudea tm̃: sed vbiqz passi sunt ab impijs·qs significat herodes·Q bimi: qz doctrina et operatione perfecti. Illis occisis christus euasit: qz coꝛpoꝛa possunt peꝛimi diuinitas non cõtingi.

¶ Et in omnibus finibus. Nõ est contentus vastatione bethleem: sz adiacẽtia loca vastauit nec vllam miseꝛiam ętatis habuit a filio vnius noctis vsqz ad filium duoꝝ annoꝝ quin omnes occideꝛz

¶ A bimatu. Ideo a bimatu: vt sicut pꝛę occupauerat herodes fines ciuitatis·ita z p̃ occuparet alium annum. Ideo etiã a bimatu: qz timebat ne puer cui famulabant sydera paulo supra ętatem vel infra speciem sibi conformaꝛz

¶ Tunc adimpletum. Adimpletũ dicitur: qz anteqz fieret legentibus erat semiplenum·q: quod in littera sonabat aliquid futurum occulte pꝛomittebat.

¶ Io·cri·in septima omelia dicit: q stella per annum apparuit·sicut in destructione romanoꝝ signa apparuerunt in ęlo: qñ vox angeloꝝ audita est·Trahseamus ab his sedibus.

¶ Vox in rama·Id est·in excelso longe lateqz diffusa. Alł vel vox ecclesię de nece membꝛoꝝ gementis vsqz ad solium superni ascendit iudicis

¶ Vox in rama. Pꝛopter vxoꝛẽ leuitę fornicatione peremptam·pm numerum tribuum in duodecim paꝛtes diuisam·omnis israel tribum beniamin pꝛeter·ccc·viros deleuit·eoꝝ qui supfuerunt plorans z vlulatus: auditus est vsqz rama qui est locus iuxta gabaa·xij·miliario a bethlẽ. Audita·exaggerat: vt yperbolice rachel iam mortua dolentis affectu filios iam flere dicaꝛ. Vnde p hoc de chaldęis hystoria texit q̃ simił essz ab eis cladi pꝛiori populo iudeoꝝ futura vastatio. Sed verius reuelante p euã gelistam spiritu ꝓphia de nece pueroꝝ accipitur. Dicit ergo q̃ tunc completum sit quod dictum est·qz ꝛsi ad imminentem captiuitatẽ sermo pꝛophetię respicit: tñ in eo sicut in vmbra futura veritas cedis infantium pꝛonunciatur.

¶ Rachel. Quia sepulta est iuxta bethleem. Et et terreno coꝛpoꝛis hospitio matris nomẽ accepit. Vel qz multi de beniamin z ioseph occisi sũt de rachel ngtus est beniamin ad cuius soꝛtem non pertinet bethleem: sz ad tribum tm̃ iuda. Sed qz contiguę tribꝰ sunt iudą z beniamin in finibꝰ bethleem: multi quoqz de tribu beniamin occisi sunt.

¶ Nota q̃ melius per Rachel (q̃z si per bethleem plorasse diceretur) figura sacramenti inducatur: quia per eam in omnibus scema ecclesię commendatur·quę plorat non tam morte translatos q̃z supplicio peremptos.

¶ Rachel·i·ecclesia suos teneꝛos agnos plorat peremptos neqz vult cõsolari in pꝛesenti i: qz non sunt: sed omnem spem z consolationẽ ad ętnã transmittit vitam. Vel plorat·et non recipit consolationẽ pm duplicẽ q̃rundam intelligentiã·siue q̃ inęternũ moꝛtuos estimaret· siue q̃ ꝑ nollet consolari in pꝛesenti de bis quos sciret inęternum victuros. Hoc veꝛius ecclesię conuenit quę non tm̃ peremptos dolet: sed eos amplius quos pꝛius editos vult retinere· vel nondum genitos generare de quib⁹ nulla consolatio: qz eternaliter moꝛtui sunt.

¶ Allego. Bene autem rachel: quę onis videns deum dñ ecclĩam figuꝛat cuius tota intentio vt deum contẽpletur inuigilat·z ipsa est onis centesima quã pastoꝛ humeris repoꝛtabat.

¶ Rachel. id ẽ·ecclesia plorans pro suis occisis. Et ideo non modicum fuit ꝓphę tantũ sacramentum licet obscure diligentius pꝛesignare.

¶ Plorat ecclesia z non vult consolari ꝙ filij sui nõ sunt de hoc mũdo. Vel plorat: qz dum parit tristiciam habet·vñ dñ. Vos plorabitis ꝛc. sz additur consolo·tristicia vestra vertetur in gaudium.

¶ Defuncto aũt he·Quia sopita indeoꝝ perfidia: helya et enoch ꝑdicãtib⁹ in dea ꝛbã dei recipiet·

¶ Defuncto rege illico complices eius pereunt: sic cessante persecutione ecclesia ad celestia inuitatur.

¶ In terram israel. Non determinat in quam paꝛtẽ: vt dubitante ioseph angelus reuertatur· z frequenti eius allocutione ioseph certioꝛ reddatur.

¶ Quia non distinxit in quam paꝛtem: ideo ioseph intellexit iudeam quę digniοꝛ pars regni erat.

¶ Defuncto. Tradunt quidam q̃ fecit herodes super funus suum nobiliores indeoꝝ occidere vt sic cogeret iudeos moꝛtem suam flere.

¶ Qui consurgens. Allegi. Joseph gerit figuram apostoloꝝ quoꝝ officio christ⁹ circũfert. Apli primũ venerũt in terã israł: qz primñ pꝛedicauerunt iudeis. Sed ꝑ herode·i·manẽte hereditaria infidelitate metũt et recedunt admoniti gratiã gẽtibus pꝛedicare z ad eas christũ transferre

¶ Nominata terra israel: vilius est ioseph non alicubi talem puerũ vbere habitare nisi in hierusalem vbi erat templum z celebꝛatio ꝓphetarum. Tamen angelus intelligi voluit galileam quam z iudei incolebant·qđ ostendit sic fuisse ꝓdestinatum: qz nazarẽus vocabitur.

¶ Timuit illo ire. Si timuit iudeã pro archelao herede paterne crudelitatis: Cur ñ z galyleã vbi herodes alius frater eius regnabat? Quia archelaus post patrem monarchiam totius regni obtinuit: sed insolescens a tiberio cesare reiectus est lugdunũ in exilium·z tunc diuisum est regnũ in quattuoꝛ tetrarchias·quarũ vnã·i·galyleã herodes frat eius obtinuit.

¶ Queritur quare non timuit ioseph ire in galyleam sicut in iudeã: cum z ibi regnaret archelaus? Sed melius potuit in nazaret quę remota erat latere q̃z in hierusalem vbi erat caput regni z assiduus archelaus.

¶ Secessit in p·g·Q̃ christus illuc non transfertur vbi regnabat archelaus significat qz illis absconditur xp̃s in quib⁹ regnabit antichristus

¶ Nazareth. Nazareth germẽ nouellum vel flos campi interpretat. de cuius radice germis sanctus scõꝝ ad significandã ęternitatis suę substantiã ascendisse legitur. Sicut ergo elegit tp̃us q̃ nasceret z locũ: ita z ciuitatẽ in qua coalesceret·cui⁹ nomẽ indicio est q̃ ipse sanctitas in sanctitate nutritus sanctus sanctoꝝ recte dicitur. Vñ z discipuli eius prius nazarei dicti sunt: sed postea a christo christiani vocati sunt

¶ Nazareth galylee quo transfertur·partẽ eiusdẽ gentis quę fidẽ suscepturа erat significat·Vñ flos interpretatur: qz ecclesia quo ardentius a terrenis ad celestia trãsmigrat: eo magis ꝛtutũ flore et germine abundat.

¶ Per prophetas. ꝓphas plr dicit: qz ñ bẽm⁹ fixũ de sęptura exẽplũ oñdit sensũ ñ ꝛba se sumpsisse. Vel eisdem ꝛbis in ysaia iuxta hebꝛaicã

† ſ non filium tuum ↑ ſ non coniugem.
et accipe † puerũ z ↑ matrẽ eius z
† ſ Quia scribe et phariſei moꝛtem christi meditabantur cum herode·
vade in terrã israel ↑. Defũcti sunt
ſ vitam.
enim qui quęrebant animam pueri. Qui consurgens accepit puerum z matrem eius: z venit in ter
† ſ herodes·philippus·archelaus·z lysamas fratres fuerunt.
ram israel. Audiens autem q̃ ↑ ar
↑ ſ de qua putabat se admonitum.
chelaus regnaꝛet in ↑ indea pro
herode patre suo timuit illo ire.

ſ Non mutat angelus pꝛeceptum sed manifestius corrigit eꝛꝛoꝛem pietatis.
Et ammonitus in somnis secessit
† ſ Que et ipsa terra est israel: qz et ipsam populus israel incolebat.
in partes † galileę·z veniẽs habi
ſ que est in galilea.
tauit ĩ ciuitate q̃ vocaꝛ nazareth
vt adimpleret qđ dictum est per
† ſ Nazareus·i·sctus qđ conuenit christo.
pꝛophetas: qm̃ † nazarẽ⁹ vocabit̃.

vitatem. Exiet vga de radice yesse: z nazarеus de radice eius ascendet.

C. III.

¶ In diebus autem. Preterit multa: et transit ad predicationem Johannis.

¶ In di. Non solum pueritie annos: sed omnes vsq; ad predicationē iobannis comprehendit. i. cum fere esset triginta annoz. Lucas significātius tempora exprimit. Anno. xv. imperij tyberij cē.

¶ Predicans. Manifestauit se qui prius siluerat baptizando z predicando viam preparans domino.

¶ In deserto iudee. Quia iudei a deo deserti erant quibus necessaria ē pnia vt redeant.

¶ Penitentiam. Hoc preco nunciat quod post per se ipsa veritas.

¶ Penitentia precedit sequitur pmissio regni. qui vere pnitet punit in se preteritos errores: deinde erigit animū ad celeste regnum.

¶ Si gratis in baptismo fit remissio: cur predicat pnitētia? Sed triplex est modus pnitēcie. Primus. errores z omnia mala ante baptismū abrenunciare z condemnare: quod necesse est ad christum vēturis. Secundus: p baptismū lapsos per pnitentiā renouari. Tercius quo sancti quotidie a talib purgantur peccatis sine quib vita non agitur.

¶ Pnitere est ante acta deflere et defenda non committere. Penitentibus regnum celoz adesse dicitur: non terzena vt in veteri lege. et p obedientiam christi. Et hoc regnum celoz primus iobannes predicauit.

¶ Penitētia a. Prima virtus est per pnitentiā perimere veterem hominem z vicia odire. qd qui non facit: non modo virtutes non comprehēdit: sed nec etiaz supplicia fugit. Penitentie virtus timore concipitur qui est initium sapientie. Penitentia a puniendo: qua quisq; punit quod illicite commisit.

¶ Penitentiam agere est dignos fructus pnitentie facere. Regnum celozum. i. christus per quē sancti regnant in celestib. Vel euangeliū quo inuitat ad regnum.

¶ Appropinqua. enim. Nisi appropinquaret nemo redire posset: quia infirmi et ceci via quę est christus carebant. quam parans iobannes pniam anteponit.

¶ Vox clamātis. Iobannes vox. christus verbuz: qui clamat in iobanne. Nullum vbū sine voce auditur: nec vox sine intelligentia verbi valet.

¶ Vox viam verbo preparat vt recipiatur. vnde. Parani lucernā christo meo.

¶ In deserto. Forma pnitentibus. locus conuersationis. non frequētia hominum: sed desertum. vestitus non mollis ad fluxum: sed asper. victus tenuis z inusitatus.

¶ Typice desertū significat scōz vitam a mūdi illecebris segregatam.

¶ Viam domini. Via domini ad coz dirigit cum sermo eius diligēter auditur.

¶ Ipse autem zc. Qui pnitentiam predicat habitū pnitencie pretēdit. In eo vilitas vestis et cibi laudatur. quoz vsus in diuite arguitur.

¶ Ipse autem. Iobannes in semetipso erudit pnitentes z formam vite

C. .III.

Cūz adhuc habitaret in nazareth

In diebus au

tem illis venit iohan
Ecce quid veniens fecit. Sic notans desertum penitentibus conuenire
nes baptista predicans in deser
† punitat quisq; mala prioris vite: qz appropīquabit salus quam perdidimus z facultas redeundi vnde cecidimus.
to iudee z dicens †: Penitentiam
Opere † hac promissiōe eriguntur animi.
Regnum dei intra vos est.
agite †appropinquabit enī regnū
Sic predicauit. sic enī prophеta de eo predixit.
celoz. Hic ē enī de quo dictū est
per ysaiam prophetam dicentem
Preco verbi: verbū precedit. † Quia solacium redemptionis nunciat iudee iam deserte.
† Prauа abicite opera recta facite. Non prozerzenis seruientes.
Vox clamātis in † deserto † parate
fides est via qua verbum ad coz ascendit.
† Id est mozes in melius mutate z sic fient semite recte. Bene viuendo. † Strictas sed mundas.
viaz domini: † rectas facite † semitas eius. Ipse autem iobannes
Non de lana: quia hoc austeritatis indiciū est illud luxurie mollicies.
hēbat vestimentuz de pilis came

exhibet in deserto habitans. de locustis viuens. pilos cameli vestigns.

¶ Seruus dei non debet habere vestimentum ad decozem vel ad delectationem: sed tm̄ ad tegendam nuditatem. Inde iobannes pilis vestiebatur.

¶ Mora. In veste iobannis monemur vt asperis vtamur ad refrenationem carnis. In cibo vt non arte paratis sed naturalibus cibis vtamur.

Zona est corporalis continentia.
lozum. et zonam pelliceam circa
Lumbi: voluptas peccati: qz peccatum in voluptate fit. Vbi magis regnat luxuria.
† Non studio parata: sicut conuenit heremite
lumbos suos. † Esca autem eius
Minuta animalia. De trucis vel de herbis
†. propter nouitatem predicationis. z asperi
erat locuste z mel siluestre. † Tūc
tatem vestitus et cibi.
exibat ad eum hierosolima z omnis iudea. z omis regio circa ioz
Baptismo precurzente non peccata dimittēte
danem. z baptizabātur ab eo in
iozdane confitentes peccata sua.

Videns autem multos pharizeo
Non confitentes pcā sua.
rum z saducezorum venientes ad
baptismum suum dixit eis. Pro
† Nemo: qz non penitetis sed sine penitentia iram non effugietis. Quasi nullus nisi filius dei quem vobis annuntio.
genies viperarū † quis demōstra
Id est vindicta.
bit vobis fugere a ventura ira?
Vt sic effugiatis. † Carnis motificationem.
† Scom quantitatem culpe quod sit ex oisceratione que necessaria est penitenti.
Facite ergo † fructuz † dignum pe
† Cogitādo vel reputādo.
nitētie. Et ne velitis † dicere intra

¶ Mora. Habitus z victus conuersationem indicant. Asperis vestitur: qz vitia nō palpauit. Zona pellicea circa lumbos: qz carnē suā crucifixit cum vicijs z cōcu. Mel z locustas edit: qz predicatio eius turbis dulcis sapuit dum christus putat. Sed cito decidit: qz non christus sed eius preco esse apparuit. In melle dulcedo. In locusta alacer volatus: sed cito deciduus.

¶ Tunc eri. Quia nisi quis a malis exeat non abluitur. Vñ apte sequitur. baptizabātur ab eo in ioz. qui descensio interpretatur: qz de superbia veteris hoīs ad hūilitatē confessionis et emendatōnis descēdebant. Jam tunc enī baptizandis exēpluz dabatur confitendi peccata z promittēdi meliora.

¶ In iordane. Quia in eo figura baptismi pcessit. et ex nomine descensum de superbia exigit. quod congruit baptisatis.

¶ Confitentes. Confessio peccatoz conscientie est testimonium timētis deum. Qui enim timet iudicium dei: peccata non erubescit confiteri. Perfectus timoz soluit omnez pudorem. Confessio peccati pudorem habet. et ipsa erubescentia est grauis pena. Ideoq; iubemur confiteri peccata vt erubescentiam patiamur pro pena. Nam hoc ipsum pars est diuini iudicij.

¶ Multos pharyseorum et sa. Hi sunt ex hereticis iudeozum: qz pharysei observatōnuz et traditionū preferūt iusticiaz. Vnde z phariseі id est. diuisi a populo per primatam iusticiam dicunt. Saducei id est. iusti. vendicant enim sibi q non sunt. hi negant resurrectionem: dicentes animam interire cum corpore. quinq; libros moysi recipiunt: prophetas respuunt. Hos venientes ad baptismū iobannes increpat: qz maxime indigebant correctione et penitentia.

¶ Progenies uiperarum zc. Id ē. venenati venenatoznm filij: qz bonis inuident eosq; persequuntur proximos ledunt vt patres eoz.

¶ Vipera patrem suum occidit: sic iudei prophetas qui erant patres eoz.

¶ Facite. B. Quasi di. Quare prius venena non deponitis. vt sic ad baptismum veniatis. Facite fructum: non qualemcunq; sed dignum. Nō enim par debet esse fructus boni operis eius qui nichil vel minus peccauit. et eius qui grauius cecidit. Sed iudei de abzaham gloriantes nolūt se agnoscere peccatores. vnde subdit. Et ne velitis zc. Ad hūilitatem, puocat. In superbia enim nulla est penitentia.

¶ Discretio est in penitentia que timorem dei z metum penarum ante oculos ponit recolēs antiquę turpitudinis. Sic doloz cordis in fletus erumpit: qz sine doloze nulla sunt vulnera si vitalia mēbroz non fuerint circummortua. gratia est que sentit. sentiens quęrit sanitatem.

¶ Dico enim uobis. A carne retrahit vt cogitent opera predestinationis dei. Prima sunt indumēta fidei credere deum posse quicquid voluerit vt qui omnia de nichilo creauit possit de lapidib vel de puluere filios abrahę formare.

¶ De lapidibus istis. Demonstratiue ad illos lapides quos iosue de iordane transferre fecit: ad quos quasi digitum extendens ait.

¶ Josue duodecim lapides de medio iordanis in terram trāsportari fecit· z alios ex terra in eodem alueo restitui per quos exęcratio idęor· z gentiū ad lucem trāsformatio prę signatur.

¶ Vel gentiles lapides vocat· z ē sensus Ne gloriemini de semine carnis: qr hi trī sunt filij dei qui per grām sunt illuminati et interius suscitati. Suscitare signanter dicit: qr christus sarā id est· ecclesiam accepit z suscitat per gratiaz filios abrahę defuncto sine liberis· nec tātus patriarcha prinaretur promissis. In cuius rei prefagium olim deus de sara genuit filium.

¶ Jam enim securi. Ne autem viderentur immunes si se a talibus sacramētis separarent comminatur.

¶ Securis· christus qui ex manubrio constat z ferro· i· humanitate q̄ tenet' z diuīta te q̄ incidit. Posita est: quia z̄si per patientiam expectat: videt tamen quid est facturus. Ad radicem· i· finem iudaici populi vt auferat de terra viuentium eos qui in christo non credūt. Vel securis sententia iudicij vel predicatio euangelij.

¶ Ad radicem. Nota ñ ad ramos: sed ad radicem. Cum enī filij malor tolluntur quid aliud q̄ rami infructuose arboris abscinduntr? Cum tota progenies simul cum parente tollitur: ai bor radicitus abscinditur: ne quid remaneat vnde iterum aliquid germinis oriatur.

¶ Radices sunt cogitatōes: quibus plantati: vel sursum cęlo sustollūtur vel ad ima inferni mittuntur.

¶ Arbor humanum genus· huius rami alij sunt aridi· i· pagani incēdio apti· alij virides: sed sine fructu vt hypocrite qui speciem sanctitatis p̄tendunt sed intus vacui. alij fructuosi: sed venenosi· i. hęretici qui p̄dicando fructum pariunt sed mortalez. Alij· i· catholici qui bonū fructū ferūt. Omnis ergo ar· quę nō fa· fruc· bo· ex· et in ig· mit· vt gentiles· hypocritę· q̄ nullum· z hęretici: qui malum.

¶ Ego quidem ꝛc. Ne videatur sua auctoritate minari: incipit aperire q̄nte sit dignitatis cui? presentia cōminat' vel cui? beneficijs psuadet

¶ Ego quidem baptizo vos in aqua· i· Tantum corpora lauo: qr peccata soluere nequeo· vt sicut nascendo predicando precurro: sic baptizando vt pęnitentes quos ego hoc signaculo ab impęnitētib discerno: ad baptismum christi dirigam.

¶ Post me uenturus. Et si moneo dignos fructus pnię facere· supbiam abijcere: non tamen possum a peccatis soluere.

¶ Fortior me est. Quia ego baptizo in pnīam: ille in remissionem Ego spiritum habeo: ille dat. Ego regnum cęlorum predico: ille dat.

¶ Cuius non sum dig· c· p. Alij scribunt· Cuius non sum dig· cor· cal· sol· Potuit autem iobānes vtrunq̄ dicere· vel contextim vel diuerso tpe· vt alius euangelista hoc· alius illud assumeret. Omnes tamē verū narrauerunt. Intendit autem in hoc ostendere excellentiam christi z suā humilitatem. Vel scdm allegoriam calciamentum est incarnationis mysterium· Corrigia: mysterij ligatura. Non ergo valet iohannes corrigiaz soluere: qr incarnationis mysterium non sufficit inuestigare. Vel nō sum dig· sol· cor· cal· eius· i· nomen sponsi michi non vsurpo: nec sponsus credi vel dici sed amicus sponsi volo. Mos enīz erat vt si quis eam quę sibi cō peteret accipere in vxorez nollet· ille ei calciamentum solueret qui ad hāc sponsus iure propinquitatis accederet. Johannes ergo qui non sponsus· ait: Non sum dignus cor· cal. sol· ac si dicat. Ego redemptoris vestigia non valeo denudare qr nomen sponsi non michi vsurpo.

¶ Vel simpliciter se humiliat· vel euangelij sacramēta non est dign? circumferre p̄dicando q̄ non sibi reputatum apostolis est commissum.

¶ Non sum dignus explicare naturaz diuinitatis ad humanitatem. Vel non sum dignus euangelij p̄dicatōem portare· v l' nomen sponsi vsurpare.

¶ Johannes vt purus homo spiri ū dare non poterat quo remittitur culpa· Christus vero dat: qr deus et baptizat in verbo de quo dicitur· z vos mundi estis ꝓpter vbum quod locut? sū vobis· et alibi· mundans eos lauacro aq̄ in vbo vitę sanctificatę.

¶ In spiritu sancto. Vel spiritu sanctificationis· z igne· i· ꝓbatione tribulationis. Vel spiritu ī prę

§ Et in semine abrahe ne cōfidatis quasi ex hoc solo sal? sit.

vos: patrem habemus abraham

§ Quia nō filii carnis hi sunt in semine. sz qui filii dei· vnde subdit· Potens est ꝛ.

Dico enim vobis qr potens est

§ gentibus quoz corda erant insensibilia.

deus de lapidibus istis suscitare

§ Si autem vos chasti ergo semen abrahe estis

filios abrahę. Jam enim securis

ad radicem arborum posita est.

Omnis ergo arbor quę nō facit

† per securim ‡ gehenne.

fructum bonū † excidetur· z in ‡ignem

† Redit ad se modum sui baptismi determinans.

mittetur· † Ego quidem bap

† § tantū non spiritu. ↑ § docendo penitere.

tizo vos in † aqua in ↑ pęnitētiam.

† Ad predicandum et ad baptizandum.

Qui autē post me † venturus est:

fortior me est: cuius non sum dignus calciamenta portare· † ipse

§ Quia sanctificat a peccatis· z accēdit amore dei.

vos baptizabit in spiritu sancto

§ tribulatione vel purgatorio igne.

† Qui non credunt hoc vetilabro non remouentur: qr iam iudicati sunt.

§ Id est· discretō iudicii

et igni. † Cui? ventilabrum in ma

§ Potestate † A paleis † Presentē eccām

nu sua z † permundabit † aream su

↑ Immobiles a spe eternoz·

am· z congregabit † triticum suum

§ Celeste. § Leues.

in horreum: † paleas autem com

buret igne inextinguibili. Tunc

§ vt qui diu latuerat manifestaretur † Quia in nazareth habitauerat † Quia in eo figura ba

venit ihesus a † galylea in † iorda

ptismi precessit z ex nomine descensum de superbia exigit. † Maior ad minorem

nem ad iohannem vt baptizare

† domin? a seruo: nullus ergo dedignetur inferiorem † Humilitatē regis imitatur miles.

tur ab eo. † Johannes autem

↑ Qui ego

prohibebat eum dicens: † Ego a

§ qui nō eges § terren? a celesti † ab origina li pcō mūdari: qr tu es agn? dei qui tol· pec· m.

§ cui? generatio nō est vitiosa.

te debeo † baptizari· † z tu venis

ad me? Respondens aūt ihesus

↑ Impleri illud ad qō veni. † Subdit quare veniat baptizari § qr vita mea mox ē discipli

§ sic· i· dū ego superior z nō indigēs a te suscipio

dixit ei. † Sine modo. † Sic enim

sterium· Corrigia: mysterij ligatura. Non ergo valet iohannes corrigiaz soluere: qr incarnationis mysterium non sufficit inuestigare. Vel nō sum dig· sol· cor· cal· eius· i· nomen sponsi michi non vsurpo: nec sponsus credi vel dici sed amicus sponsi volo. Mos enīz erat vt si quis eam quę sibi cō peteret accipere in vxorez nollet· ille ei calciamentum solueret qui ad hāc sponsus iure propinquitatis accederet. Johannes ergo qui non sponsus· ait: Non sum dignus cor· cal. sol· ac si dicat. Ego redemptoris vestigia non valeo denudare qr nomen sponsi non michi vsurpo.

¶ Vel simpliciter se humiliat· vel euangelij sacramēta non est dign? circumferre p̄dicando q̄ non sibi reputatum apostolis est commissum.

¶ Non sum dignus explicare naturaz diuinitatis ad humanitatem. Vel non sum dignus euangelij p̄dicatōem portare· v l' nomen sponsi vsurpare.

¶ Johannes vt purus homo spiri ū dare non poterat quo remittitur culpa· Christus vero dat: qr deus et baptizat in verbo de quo dicitur· z vos mundi estis ꝓpter vbum quod locut? sū vobis· et alibi· mundans eos lauacro aq̄ in vbo vitę sanctificatę.

¶ In spiritu sancto. Vel spiritu sanctificationis· z igne· i· ꝓbatione tribulationis. Vel spiritu ī prę

senti abluit· post si qua macula subrepit: igne purgatorio ad puz exuret· q̄d de leuioribz credenduz est peccatis. Unde in leuitico super altare semper ignis missus de cęlo ardebat· i· ignis diuini amoris· qui omēs in christo· i· qui super altare offerunt' quasi rebaptizat z exurit carnis eoz vicia

¶ Cuius uentilabrū. Ventilabrum in manu est examen iudicij quo discernuntur leues z vacui a fructu boni operis.

¶ In manu: qr pater non iudicat quenq̄· sed omne iudicium dedit filio.

¶ Permundabit· id est· quotidie a varijs temptationibus mundat Vel permūdabit dō ob manifesta peccata peruersus de ecclesia ejicitur vel post mortem damnatur.

¶ Paleas autem. Palez de origine vnde z triticū oriuntur· i· de semine· zizania vero de diuersa. Palez ergo sunt qui fidei sacramentis imbuūtur: sz solidi ñ sūt. Zizania vo q̄ z ope z pfessiō e secernunt' ab electis De his dī· qui ñ credit iam iudicatus est· z i do non fit hic mentio de illis

¶ Inextinguibili. Quia non extinguetur neq̄ extinguet cruciatos: sed eternaliter puniet· dī aūt ad differētiā illius de q̄ dī: Ignem nos exami· ꝛc

¶ Tunc uenit. Quando iohannes p̄dicabat et baptizabat· s· qñ ihesus triginta erat annoz· ostendēs nullum de tribu sacerdotē vel p̄dicatorē fieri nisi virilis ętatis· Sicut ioseph tricenari? regnum ęgipti suscepit· david regnum ea ętate inchoauit· Ezechiel prophetiam promeruit.

¶ Venit ibs his de causis vt bap̄ma iohis cōprobarz· z vt (qr hō erat) omnē implerz iustitiā z legis humilitatē· z vt aq̄s sanctificās p colūbaz in lauacro aduētū spūssancti onderz. Venit enī non necessitate ablutōis: sed vt nemo quātumlibet sanctus baptismi grām superfluam iudicaret.

¶ A galylea in. Galylea transmigratio· iordanis descensus. Qui ergo vult baptizari transmigret a vicijs: z descendens humilietur.

¶ Sine modo. Sine modo me a te baptizari: vt postea quod a me queris in spiritu baptizeris. Sic enim decet nos dare exemplu m implendę omīs iusticię: vt discant omnes neminē sine vnda baptismi esse pfectū

¶ Sic enim de. Id est· per humilitatis exemplum reducere ad vitaz

et ostendere q nullus pfecte sit iustus sine baptismate. Si enim de spiritu sancto natus non dedignor: quanto magis necesse est alijs q̄uis iustis etiam a minoribus baptizari? Hinc decet impleri primū omnē iusticiam scz per quaz omnis iusticie summa ab omnib⁹ deinceps impleatur vt nullus ex operib⁹ neq; ex arbitrio glorietur: sed sciens se reū iusticie dei sit subiectus. Ideo quisquis est renatus ex aqua z spiritu iustus dicitur: q hoc implet per quod omnis iusticia impletur ex gratia quam primo decuit implere christum non ex indigentia sed ex mysterio: vt renatus filius dei omēs renatos filios dei fratres sibi faceret.

Dic. i. subdendo seruo z inferiori. Omnem iusticiam. i. humilitatem que est omnis iusticia. Et perfecta humilitas habet tres gradus. Primus est subdere se equali: nec preferre se minori. hic dicit abūdans. Tercius est subesse minori in quo est omnis iusticia. Hūc christus implevit. qui vnaz partē tm habz q̄ in vnitate cōsistit et perficitur. Alij duobz modis distinguuntur: q minus perfecti non sic in vnitate cumulantur.

Tunc dimisit. Cum tali ordine cognouisset implendam iusticiam. Dimisit: q vera est humilitas quam non deserit comes obedientia.

Spiritus in momento eum docuit quod prius nescivit: z ideo q̄d prius timuit humiliter. deuotus implevit.

Baptizatus autem ꝛc. Christus aquas baptismi sanctificavit: q cuius est creare eiusdem est z sanctificare.

Sicut homo constat duobus. id est. corpore z anima: ita duobz renascitur. aqua qne purgat sordes z consepelit christo. z igne spiritus quo cō flagranti ad celum rapimur. Sic ecclesia post baptismum culmen virtutum quibusdam incrementis appetit. vt christus baptizatus de aqua ascēdit. Sui post baptismum ascendunt: q ad virtutes proficiunt. z qui prius carnales z filij ade: fiunt spūales z filij dei.

Aperti sunt ce. Et hoc ad impletionē iusticie. Non enī tunc primū sibi patuere celestia vel spiritus sanctus est datus: sed nobis per acceptuz baptismum aditum celi patere z spirituz sanctum dari monstravit. Q. n. celi aperti. q spiritus sanctus venit. q vox patris insonuit ꝛc. hec mystica sunt in nobis.

Patet renatus aditus in celum per christum qui per adam clausus fuit.

Sicut colūbam. Verum corpus formatum ad horam habuit in specie columbe q̄ aliter spiritus ab hominibus videri non posset sicut columba: non quin vera columba esset: sed q spūs in corporali specie. non tamen ipse corpus. Ita de hac figura sentitur sicut de alijs in quibus deus apparuit que expleto officio resolvebantur.

Bene spiritus in columba (que simplex z mansueta) descendit: vt z suę nature simplicitatem. z eum in quem descendebat mitem misericordię prę conem datorem q̄z indicaret. Similiter omnes baptismo renati. vij. virtutibus in columba significatis debent repleri. Columba a malicia fellis est aliena: in quo prohibemur ab ira. Nullum ore vel vnguib⁹ ledit: in quo notatur innocentia. Nec minimas auiculas invadit in quibus alię aues se z pullos suos nutriunt. in quo prohibemur a rapina. Duro vesc̄at grano: in quo notatur abstinentia. Alienos tanq̄ pullos suos fouet: ecce caritas. Gemitum dat pro cantu: ecce compunctio. Super aquas sedet vt capitrem prenisa in aquis vmbra declinet: ecce solicitudo.

In columba super dominum spiritus apparuit: q venit nos per mansuetudinem colligere. Super discipulos in igne: quos ad consumendam rubiginem peccati contra seipsos veniebat accendere.

Adam peccando celum amisit: christus a spiritu sancto per columbaz glorificatus apparuit. flammaz vibrantem que viam prohibuit aqua baptismi extinxit: q aqua est contraria igni.

Complacui. Id est. bñplacitū meū constitui. vt tu in quo nichil nisi bonuz placeas. z per te alij non in se. sz in te. i. ē. fide z caritate vniti: placeant.

C. .IIII.

Tunc ihesus ductus est in † desertum a spiritu vt tentaretur a dyabolo. † Locum certaminis

q̄ ieiunat diuine est potentie. † Ecce

bolo. Et cum ieiunasset † quadraginta † noctibus: postea esurijt. et accedens

† Hoc explorat quod timet. nec ideo se ab ei⁹ tentatione abstinet.

tentator dixit ei: † Si filius dei es: dic vt † lapides isti panes fiant.

Qui respondens dixit.

asperitas. † Hoc addit ne in nocte comedisse putetur.

† Tentatio de gula A gula incepit. sz quo ordine detecit adam ab isto deuicitur Lapis significat duriciam dyaboli.

C. .IIII.

Tunc ihe. duc. est ꝛc. Post baptismum: q nulla est mora a temptatōne. Vt mox doceat in deserto pugnare: docz baptizatos de mundo exire quiete deo vacare: sic filij israel p̄ transitum maris per desertum ascendunt et manna comedunt donec veniāt ad terram promissionis

Tunc ihesus. Hic est ordo recte conuersationis vt post acceptam spiritus sancti gratiam contra dyabolum artius accingamur z mente seculum deserentes vite eterne gaudia q̄si mā na esuriamus deserti Ibi fit tentatō: quia ñ aī hostis se erigit q̄ bō de mūdo exit. Tenet enī sub legib⁹ suis eū. In deserto pugnat aspis: q adā i paradiso delicijs affluēs vic⁹ ē oblectamētis

Dysto. In illo deserto qd est inter hierusalē z yericho christus dyabolum vicit: vbi figuraliter dixerat adam incidisse in latrones z eum vicisse. Latrones aūt ibi habitasse probat locus qui dr domin. i. sanguis. pter effusionem sanguinis que ibi fiebat. Ea via samaritanus descēdit: q carne indutus: easdem tentationes sustinuit.

Spiritu. Sancto qui quos replet ad pugnam mittit fortes. Sine hoc spū qui ad pugnam vadit cito cadit.

Vt tentaretur. Non tentatur a dyabolo: nisi qui ad desertū exierit id est. bono studere cperit.

Et cum ieiunasset. Ieiunat vt tentet. tentat q ieiunat. z exēplū ieiunandi nobis dat. z q̄ ieiunat diuine est potentie.

Moyses z helyas ieiunauerunt: ñ ex virtute vt xps: sed moyses sustenta⁹ eloquio dei: helyas aūt fortitudine cibi. Nec dicunt illi duo esurijsse: sed christus vt hō esurit: vt celet deus. significat aūt desideriū nre salutis

Ecce cōuenit legi: q̄ p moysen accipit. z pphis q̄ p helyā. Xl. diebz. iiij. partes sunt mūdi de quib⁹ xps suos congregat. z. x. p̄cepta legis quib⁹ suos cōtra mūdi oblectamēta armat. Ieiunat. xl. diebz aī morte cibo indigens. q. d. in tpe agonis abstinete a desideriis scli. comedit p⁹ resurrectiōz xl. diebz cibo ñ indigēs. q. d. Ego sum vob⁹ consolo z cibo oīb⁹ diebz. Vñ Ecce ego vo. sū o. d. ꝛc. Silr enī dñi viā dñi carpimus: a vanitate seculi ieiunamus. z futuri promissione reficimur.

In pugna xpi prius agit cōtra gulā ieiunādo p quā vict⁹ ē prim⁹ hō Gula libidines inflāmat. cōcupiscz carnis nutrit q̄ repugnat legi mētis. hec nisi prius refrenet: frustra cōtra alia laborat. Xl. diebz. hic nūer⁹ totū tpūs designat q̄ xps cū suis dimicat. In h nūero due leges p abstinētiaz cōplent: q ī. xl. decalog⁹ mādatoz z. iiij. euāgelia resonāt. Vñ institutū ē nos h nūero acri⁹ dimicare ad diluenda pcā q̄ fiūt dñ motu carnis vio lat caritas. z sic q̄diu h sum⁹ sp pcā plorem⁹: q h nūero pñs vita oñdit.

Postea esurijt. Hoc ē vere hūanitatis. z p h est occasio tētadi. Latet potestas. patet infirmitas.

Et accedēs. Quia esuries ē signū ifirmitatis. Et sic nob ī abstinētia ñ dē tētatio. Per exteriorē infirmitatē xpm tētat in q̄ nulla legē peccati inueniebat.

Si fi. d. es. Aliud hoz explorātis est: aliud tentantis. dñ deū confiteri

videtur·et homini illudere conatur. Sic enim tentat vt exploret qđ vere tur. Sic explorat vt tentando decipiat.

¶ Si filius dei es. Nouerat filium dei venisse in mundum seu per pro/phetas·seu per angelos nunciantes· seu per iohannem demonstrantem: sed qz humilia in eo videbat: ꝙ de deitate suspicatus est· ex superbia ei in dubium venit. Unde z callide exquirit. Nec indignum fuit christū tentari qui venerat occidi: vt tentationes superando nobis potestatez daret superandi tentationes: sicut sua morte tulit nostram mortalitatem.

¶ Christus non nisi post baptismū se tentari permisit: insinuans ad se euntes graviores passuros tentationes.

¶ Suadet esuriem pane de lapibus fō releuare: non ꝙ eius curet salutem: sed ex mutatōne cognoscat virtutem. etsi purus homo esset: panis oblectamento illuderet esuriem patienti.

¶ Trib⁹ modis fit tentatio. Suggestione. delectatione·consensu. Christus vero sola suggestione tentatus fuit: qz delectatio peccati mentem eius non momordit.

¶ Scriptum est. Non vtitur potestate: sed scripturarū autoritate· docens nos magis doctrīa q̄m miraculis pugnare.

¶ Non in solo pane. Quasi diceret· Persuasio tua tentatio est: qz agis de cibo corporis z non de cibo mentis. Inferior pars hominis pane sustentat· alia ✠bo dei reficit: qz vero agis ō inferiori: patet ꝙ tentator sis

¶ Sed in omni uerbo. Omne verbum caritas: in qua complentur omnia quę procedunt de ore dei· qz cuiuscūq; ministerio dicantur: nō ei⁹ sunt sed dei. Sed si aduersum quid inseritur hoc nō est dei. De vno verbo i sapientia dei procedit quicquid loquuntur sancti qui sunt os eius.

¶ Tunc assumpsit. Prima z vltima tentatio in deserto· media q̄z hystorialiter vltima fuit postq̄z regressus est hierusalem· Quia matthęus non sēm ordinem hystorię: sed sēm tentationem adę prosequitur. Lucas vt res gesta est.

¶ Quia ex responsione christi victus z incertus remansit: post primā ad secundam accessit tentationem.

¶ Qz permisit se assumi: nō infirmitas fuit sed patientia. In diabolo vero non virtus sed superbia.

¶ Nota hęc omnia corporeis sensib⁹ esse completa· nec mirum si se permisit circumferri: si sic accipitur assumptio: qui permisit se crucifigi.

¶ Supra pīnaculū. In palestina desuper plana erant tecta· z ibi erat sedes doctoꝝ vnde populo loquerentur vbi multos cępit vana gloria honore magisterij inflatos.

¶ In eo igit loco christus tentat· in quo multos deceperat. Dum aūt nō consentit docet eos qui in sublimi sunt vana gloria non moueri.

Diabol⁹ alta petit· ad alta sp̄ duc̄ elevādo p iactātiā: vt p̄cipitare possit

¶ In hoc ꝙ christus se in altum tolli permisit: sed monenti cadere nō obedimit: ostendit vt cuicūq; bona z alta imperanti obediamus: sed p̄cipitare volenti contraeamus.

¶ Si filius. In omnib⁹ tentationib⁹ hoc agit: vt intelligat si filius dei sit. Sed christus sic responsum temperat vt ambiguum relinquat.

Quia ✠ba admirice cōferunt· in spē hoīs diabolū apparuisse verisile ē

¶ Mitte. Hęc vox convenit illi qui omnes p̄cipitare satagit. In q̄ infirmus ostenditur ꝙ nulli nocere possit· nisi prius ille se deorsum miserit

¶ Suggerebat enim vt aliquo signo explorare quantum apud deū posset. Sed nemo debet tentare deum qñ habet ex humana ratione quid faciat. Unde q̄nis omia posset: ait tū suis: Si vos persecuti fuerint in vna ciuitate fugite in aliam. Et ipse idem fugit z abijt z latuit. Nunc autem poteritaliter de tēplo descēdere q̄z per iactantiam se p̄cipitare· Postq̄z deficit humana ratio: commēdet se homo deo nō tentādo: sed devote cō fidendo.

¶ Quia angelis ꝛc. Beda. Quod bene dicitur de corpore· diabolus male interpretatur de capite· ꝙ si hoc dicit de christo: cur non hoc qđ ibi contra se dicitur. Super aspidem z basiliscum ambulabis· et conculcabis leonē et draconem: Sz de auxilio angelorum: quasi ad infirmum loquit: de sua cōculcatione tacet.

¶ Iterum assumpsit ꝛc. Hęc tentatio ordine precessit: sed narratur prepostere sēm ꝙ factū est adę.

¶ Montem excelsum. I. Mons iste superbiam significat per quam cecidit et alios ruere facit. Excelsum valde: qz eum ad summum superbię trahere voluit.

¶ Tentatu rus de auaricia in monte dixit: quia auaricia et ambitio semper alta petit.

¶ Ostendit ꝛc. Non ꝙ visum eius qui omnia videt ampliauerit: sed vanitatem mundanę pompę quam amabat quasi speciosam ostendens facere amari volebat. Vel sciens diabolus ꝙ christus regnuz sibi tolleret: ostendit ei omia regna mundi: non persas vel medos: sed quomodo in hominibus regnaret mundanis. Vel per gulam· vel per auariciaz· vel per alia: vt suadēs qđ volebat eū sibi subijcerz. Lucas dicit in momento sibi omnia ostensa: in quo non tam celeritas conspectus q̄z caducę fragilitas potestatis exprimitur.

¶ Quoꝝ ostendit deus in momento totam terram promis· virtute deitatis ita modo actum est.

¶ Ostendit ei omnia regna. Scilicet partes terrę in quibus vnumquod qz regnum positum erat. Sicut si aliqui dicant super montes. Ecce ibroma· non ipsam ostendendo: sed partem terrę in qua posita est.

¶ Omnia regna. Omnia concupiscibilia in mundo in quibus homines regnant. Vel simpliciter totus mundus illo suggerente ab eo in monte visus est.

¶ Et gloriam eorum. ℟. Non ꝙ eam cōcupiē oculo intueretur sicut nos: sed sic hęc ostentio fuit in mente sicut medici vident morbos sine lesione.

¶ Hęc omnia tibi dabo. Hęc de arrogantia dicit: nō ꝙ tot⁹ mūdus suus sit.

A principio quod dei erat vt sibi vsurparet diabolus laborauit· vñ vt in eis coleretur· ydola inuenit.

In his tribus notantur· gula· auaricia· superbia.

¶ Rab· Lucas auariciam mediam ponit· vltimam superbiam sēm morem presentis temporis· quia superbia post omnes virtutes sequit. In his tribus· Gula· auaricia· superbia· omnia vicia sibi federata sunt perempta. Victus de gula non tentat de libidine vel ceteris quę de gula nascuntur. Sic etiam in alijs omnibus quę in mundo sunt vt armis vtatur diabolus contra nos. Nam nichil in mundo est nisi concupiscentia carnis z concupiscentia oculoꝝ z superbia vitę. In his trib⁹ omia genera tentationum comprehenduntur.

¶ Scriptum est. Dauid golyam tribus lapidibus de torrente prostrauit· z christus diabolum tribus testimonijs de lege.

¶ Dominum deum tuum. Hoc vel ad diabolum dicitur: nō qz

ʃ temperat responsum: ne cognoscat eum esse deum. † ʃ Id est· sacramentali specie· sed verbo vite.

Scriptū est. Non in solo† pane

† ʃ Sententiis vtitur: instruens nos vt vincamus non potentia sed humilitate.

† ʃ verbū dei de ore procedit: qz voluntas dei referatur per scripturas.

viuit homo: †ſz in omi† verbo qđ

† ʃ per quos deus loquitur.

† ʃ Hec tentatio hystorialiter vltima fuit.

† ʃ Ex permissione non imbecillitate· vnde inimicus superbit.

pcedit† de ore dei. †Tunc† assum

† ʃ Hierusalem vbi templum fuit: z cultus dei fuit. ʃ Ex vsu dicit.

psit eum diabolus in† sanctam ci

† ʃ Summitatem templi.

uitatem: z statuit eum supra† pin

† ʃ Non locus deo dicatus cohibet euz.

† ʃ tentatio de vana gloria· sicut adam cui dixit· eritis sicut dii.

naculum† templi z dixit ei: †Si fi

† ʃ Scripturis vtitur: nō vt virtutes instituat: sed vt errores ingerat sicut z sui.

li⁹ dei es: mitte te deorsū. † Scri

ʃ Qui vadit contra fortiorem ei prouidet victorie occasionem.

ptū est enim. Quia angelis suis

mādauit de te· et in manibus tol

† ʃ Legem in lapideis tabulis scriptā in qua

lent te: ne forte offendas ad† lapi

omnes offendebant. † Mentis gressum.

dem† pedem tuum. Ait illi ibe

† In deuter·a quo ideo testimonia profert: ut secunde legis sacramenta confirmaret.

sus rursum: † Scriptum est. Nō

tentabis dominum deum tuum.

ʃ Etsi victus tamen non cessat.

Iterum assumpsit eum diabol⁹

ʃ Super montem superbie ois auarus erigitur ʃ Alta petit.

in montem excelsum valde: z ostē

† Quia omnia momentanea sunt· non ꝙ diabolus: sed virtus diuina hoc possit.

† ʃ Quanta est ei gloria trahere ad vicia. ʃ tentatio de ambitione.

dit ei† oīa regna mundi z† gloriaz

† ʃ Nonꝙ hoc possit ʃ Regem te faciam.

eorum et dixit ei: Hęc† omnia ti

† ʃ tentatio de auaricia. † ʃ Quod esset cadere. ʃ vt superiorem

bi† dabo: si cadēs† adorauerisme

† ʃ A potestate quam habebas retro ʃ In ignem eternum † ʃ Qui saluti aduersarius

Tūc dixit ei ihesus. †Vade† satha

ʃ In pentateuco.

na. Scriptum est enim. Dominū

er deuotione sit impleturus: sed vt econtra qz ipse moliebatur scriptum ostendatur·q nō ipse sed deus sit adorandus. Vel non dyabolo sed sibi scdm humanitatem z cuilibet homini hoc pceptum esse insinuat·similiter z illud. Non tentabis dominum deum tuum.

¶ Dominum deum·s· filium z patrem z spiritum sanctum: qui est vnus deus·deus adoratur z specialiter ei ꝓpter se seruitur.

¶ Hic ostenditur qz homo christus: vt deus et dominus sit adorandus ex debito.

¶ Seruies. Grece latreosis·lat fuit⁹ dr Seruitus communis deo z homini z cuicū qz grece dulia dicit. Illa vo que soli deo debetur: latria distincte· vñ ydolatria· q̄ quod soli deo debet ydolis dat.

¶ Nota dyabolum in his vinci in quib⁹ adam vicit. Quē de gula tentauit: dū de ligno vetito gustare rogauit. De vana gloria: cum dixit: Aritis sic dū. de auaricia cum ait· scientes bonum z malum.

¶ Accesserunt. Non quasi tunc primū adeūtes: sed agonem domini pcul aspicientes: ne videatur eoz psidio egu isse· vel vicisse. Sed vt ille victus abijt parati ad obsequiū venerunt. Sicut in hoc agone militia nostra ꝓstruitur: ita in obsequio angelox gloriosa remuneratio docetur.

† ſ Q homo ſ Non ego te: sed tu debes me vt deum adorare. ſ Ex debitorem soli hoc debetur. ⁊ ſ Etiam cum hominibus seruis.

deum tuum † adorabis: z ⁊ illi soli

ſ Scdm grecam interpretationem. † ſ Ad tē pusent lucas ait per iudeos postea pugnatur⁹ ſ Cam non inueniens quid ageret. ⁊ ſ victus

seruies. Tunc † reliquit eum ⁊ dya

† ſ vt victoris deitas comprobetur.

bolus † et ecce angeli accesserunt

ſ non adiuuabant

et ministrabant ei. Cum autē audisset ihesus qz iohannes traditus esset † secessit in galyleam·z relicta ciuitate † nazareth venit z habitauit in capharnaum maritima

† ſ A iudea post pasca.

⁊ ſ flos interpretatur.

ſ villa pulcerrima.

⁊ ſ Zabulon que est in galylea iudeox sicut neptalim gentium.

in finibus ⁊ zabulon z neptalim: vt adimpleretur quod dictum est

ſ dicentem. ⁊ ſ Circūcisio.

per ysaiam prophetaz. Terra ⁊ za

dat fidei portum.

¶ In finibus zabulon. zabulon·habitaculum fortitudinis. Neptalim dilatatio.

In hijs tribubus fuere viculi de quib⁹ apostoli. Vñ principes zabulon z prin·nep.

¶ Terra zabulon ꝛc. Rab· Quod primo positum est prętermittit euangelista·s· Primo tempore alle·est terra zabulon et terra neptalim·sicut z quod in medio est salicz. Nouissimo aggrauata ē via maris. Quod ideo facit quia intendit ostendere initium predicationis christi: z ideo quod mysticū est tangit.

¶ Via maris ꝛc. Ecclesia que iuxta mare seculi ipsa est transiordanem·id ē· per baptismum de pristinis erroribꝰ erupta. Galylea·id est· transmigratio est facta·z que prius sub gentili ritu in vmbra mortis z carnis luxu est versata: christo ꝓdicāte per fidem christi illuminata est.

¶ Galylea gentium que est in tribu neptalim: vicina tyrijs: dicitur ad differentiam galylee illius que est in tribu zabulon q̄ ē iuxta tyberiadem·

ſ Prepucium.

bulon et terra neptalim via maris † ſ Qui est iuxta mare: z est transiordanē galylee gentium: scz populus qui ambulabat uel populus u dit lucē ꝛc

ris transiordanem galylee gentium: † Populus qui ambulabat

† ſ Ad mysticum maxime est respiciendum

⁊ ſ Audiuit christi predicationē z miracula.

in tenebris † vidit lucem magnaz

ſ vel habitantibus.

et sedentibus in regione vmbre

† ſ Agnitio veritatis vel predicatio christi.

⁊ ſ Euacuata voce ipsum verbum venit.

mortis † lux orta est eis. ⁊ Exinde

cepit ihesus predicare et dicere.

ſ Consona predicatio discipuli et magistri.

ſ Penitentia est correctio male mentis.

Penitentiam agite. appropin

† ſ Id est christus qui dat·vel ecclesia cui promissum est z paratum.

quabit enim † regnum celorum.

ſ Ante hec predicta·z ideo non apponit tunc vel deinde·vel forsitan·post hec predicta.

† ſ Quod idem dicitur stagnū genezareth·mare tyberiadis·lacus salinarum

Ambulās aūt ihesus iuxta † mare

In illa autem que dicitur gentium: salomon viginti ciuitates dedit hyram regi tyri in sorte tribus neptalim. In vtrisq; immoratus est christus: Sz pro figura eorum qui vocandi sunt de gentibus ea que gentiuz est hic memoratur.

¶ Populus. Aug·plus iste qui prior ductus est in captiuitatē·z in tenebris viciorum erat: prior lucem predicationis christi vidit· Deinde in omnes gentes euangelium disseminatum est. Vnde sequitur·habitantibus in regione·ꝛc.

¶ Vmbre mortis. Mors est in inferno· vmbra huius mortis sunt peccata que nunq̄ sine morte. Qui ergo vult fugere mortem: vitet vmbram.

¶ Et inde ꝛc. Postq̄ baptizatus est. Baptismus ydoneos facit ad predicandum.

Exinde·id est·tradito iohanne: quia lege desinente sequitur euangelium: vt auroram sol. Humilis magister qui doctrinam discipuli non impedit: sed expectat donec consummet cursum suum. In quo docet ne quis ab inferiore persona sermonem contemnat. vnde apostolus. Si cui reuelatum fuerit: prior taceat.

¶ Penitetiam agite. Eadem que preco predicat: vt ostendatur non alius q̄s qui in voce clamauerat. Christus enim verbum quod clamat in Iohanne organo· et in omnibus qui ab initio aliquid diuinitus dixerunt·et tamen iste solus vox quia per eum presens verbum ostenditur quod alij longe nunciauerunt. Inter enim vocem z verbum nichil est medium: sed vt vox sonuit mox verbum percipitur· sicut Iohannes clausus destitit: christus virtutibus claruit. Vnde Iohannes est figura prophetarum et legis· qui vere sunt vox clamantis sapientie dei· quoz Iohannes est finis·quibus cessantibus solum verbum quod in eis sonuerat per se ostenditur.

¶ Allegz Qz relicta nazareth transit capharnaū: significat q̄ de flore figurarum legis ad fructum spiritualium qui in euangelio est: transire nos docet. Hec vero spiritualia sunt in villa pulcerrima· id est·in ecclesia· que maritima: quia iuxta fluctus seculi posita quotidie tunditur·z homines illecebris mundi inuolutos retibus euangelij capit. In finibus autem zabulon z neptalim sita est: quia in medio gentium ad dilatandum verbum dei fortiter consistit: vt credentibus refugium: periditāt⁹ ostendat fidei portum.

¶ Rab. Hec predicatio christi in capharnaum chorusc antibus miraculis incepta·dicitur post annum a baptismo incepisse vel scdm alios incepit calis maij. vt in eodem anno fuerit baptizatus z ieiunauerit·z aliquātis diebus interpositis: quibus fecit que iohannes scripsit. Baptista incarcerato predicare cepit.

¶ Qui uocatur petrus. Vel qñ primum andreas adduxit eum: hoc nomen inditum est ei·dum dicitur:tu vocaberis cephas quod interpretatur petrus·q̄q̄ hic videtur de futuro promittere. Vel qñ confessus est. Tu es christus filius dei viui:dictum est ei. Tu es petrus· 7 super hāc petram edificabo ecclesiam meam.

¶ Beda. Petrus agnoscens. Andreas virilis·quod doctoribus cōuenit:qz hi soli magisterio sunt apti;qui sapiētię luce illustrantur·7 p̄ceptis dei obediunt· 7 alīs viriliter suggerunt.

¶ Bene primum petrum qui vocat' obedientes·7 andreaz:qui vocatur fortis ponit: qz sine obediētia nullus intrat· sine fortitudine nullus perseuerat· 7 hę germanę sunt virtutes. Quia vero prim⁹ homo in obedien' exiuit:secundus obediens ingressus est.

¶ Rab· Matthęs dicit post habitationem capharnaum discipulos vocasse. Iohannes dicit qꝫ post aquam in vinum cōuersam venit ihesus capharnauz 7 mater eius 7 fratres 7 discipuli. Sed incertum ē vtrum illi iam adhęsissent vt hic recapitulando dicatur·q·pri⁹ factum·an descendisse cum eo dicant' discipuli:non qꝫ tūc discipuli: sed qz futuri. Ante autē q̄ veniret ihesus in chana galylęę andreas petrū adduxit:sed nondū discipuli.

† ¶ Quia vnitatem fraterne dilectionis probauit sine qua nullus in ordine predicatorum admittitur. † ¶ Qui interpretatur obediēs·qui vocatus est quando andreas duxit eum ad ihesum.

galyleę vidit duos † fratres † symonem qui vocatur petrum: et andream fratrem eius † mittētes rete in mare·† erāt enim piscatores· 7 ait illis. † Venite post me † faciā vos fieri piscatores hominum. † At illi continuo relictis retibus † secuti sunt eum. Et procedens inde vidit alios duos fratres iacobum zebedęi 7 iohannem fratrem eius in naui cum zebedęo patre eorum reficiētes † retia sua 7 vocauit eos

¶ Agnoscens. ¶ virilē
¶ Intentos lucris vite presentis.
¶ Mundū † ¶ Electi ad spiritualē piscationē scōm gratie electionem.
† ¶ Non tam pedibus q̄ imitatione 7 affectu
† ¶ Aliter frustra laborat doctor nisi deus faciat vt proficiat.
† ¶ Venite post me † faciā vos
† ¶ vbi magis pensatur affectus q̄ census.
† † ¶ Pedum incessu·sed magis obedientia 7 affectu·amplius ad propria non reuersi.

¶ Mittentes rete. Quia quos sepe terrenis lucris inhiare considerat·celestibus desiderijs aduocat·7 per eos retibus euangelij alios de profundo iniquitatis eripit·vñ subdit. Venite post me·f·u·f·p·ho· Matthęus 7 marcus 7 lucas dicunt petrū 7 andreā de piscatōne vocatos in galylea. Iohannes iuxta iordanem ad testimoniū iohannis baptistę primo andream secutum esse cū alio cui⁹ nomen tacetur·deinde petrū·tercio philippum. Sed tunc iuxta iordanem viso dño:non ei inseparabiliter adhęserūt· Sed cognito quis esset:eū mirati ad ꝓpria sunt reuersi.

¶ Piscatores. Piscaturus per piscatoria vadit loca. Mystice· Dñs incarnatus carnem suscepit:diuinitus vidit in mari mūdi spūales piscatores·7 alīs quid essent ostendit quos ab eterno p̄uidit.

¶ Continuo. Perfecta obedientia est sua imperfecta relinquere. Relictis retib·qz 7si postea resumunt: non cupiditate 7 proprietatis amore. In his datur forma volentibus sequi.

¶ Mutatur intentio non piscatio. mutantur retia in doctrinam·cupiditas in amorem animaꝝ·fit mare scīm·nauis ecclesia·pisces boni 7 mali homines.

¶ Vidit alios duos. Ecce in his quattuor numerus euangelistaꝝ p̄figuratur:qui animas a mūdo extrahunt de quattuor partib mundi.

¶ Bini 7 bini vocantur: qz caritas non nisi inter duos est. Vocatio dicitur vel scōm electionem gratię·vñ dicit'·quos 7 vocauit ꝛc. Vel scōm illud. Multi sunt vocati.

¶ Queritur qño matthęus 7 marcus dicant binos vocasse ihesum·primo petrū 7 andreā·postea iacobū 7 iohannē:cū lucas dicat in magna captura piscium petri 7 andreę socios iacobū 7 iohannem fuisse vocatos:cuz retia trahere non possent·7 ihesum petro tandem dixisse: Noli timere:ex hoc enī iam hoīes eris ca·simil' eos tū subductis ad terram nauibus secutos fuisse. Sed qđ lucas dicit prius factuz est·nec tunc sunt a dño vocati:sed tm̄ p̄dictum est petro qꝫ homines caperet·non vt postea pisces non esset capturus. Vnde 7 dicit:subductis ad terrā nauibus·quasi redeundi cura· Postea vero (vt matthęus 7 marcus dicunt) bini vocati sunt: 7 iussi sequi. Ideo autē piscatores illitteratos misit p̄dicare: vt fides in virtute dei non eloquentia hominum putetur.

¶ Zebedęi et. Zebedęus fugitiuus·i·dyabolus. Jacob⁹ supplantator qui adimuatur a iohanne·i·a grā dei.

¶ Et vocauit eos. Vocauit 7 alios:sed sufficit nominare istos.

¶ Circūibat. Coadiutorib⁹ vocatis p̄dicatōni insistit: docēs impigꝫ esse detere doctorem.

¶ Docens in ꝛc. Docēs de moribꝫ vitę actiuę subditos. Prędicās de futuris vitę contemplatiuę perfectis.

¶ Docēs naturales iusticias castitatē·s·7 humilitatē 7 similia: quę homo naturaliter habet. Prędicans euāgelium regni· ad euangelium pertinet mysterium iusticię·bonum initium·beatitudinis promissio. peccatoꝝ remissio· adoptio· resurrectio· celestis hęreditas·ā gelorum societas.

¶ In synagogis Ne ociosus doctor in vacuum discurrat sed vbi sunt plures p̄ dicet.

¶ Euangelium regni. Quia iusticia est molesta viuēti in carne·labor iusticię non suscipitur·nisi merces operis expectetur· Ideo christus euangelizat beatitudinem: vt excitet ad boni operis patientiam.

¶ Et sanans. Curare langorē et infirmitatē non fuit magnū cū postea morituri. Sed ideo factum: vt sic erigerentur ad regnū·moraliter instruens p̄dicatores etiā terrena subsidia subditis ministrare: 7 sic ad regnum trahere.

¶ Et abiit opinio. Opera salutis sine fama boni odoris non satis relucent auditoribus·nec fama sine opere proficit·sine quib⁹ forma veri sacerdotis non commendatur.

¶ Fama propter proximū est necessaria·7 maxime p̄dicatoribꝫ·hęc p̄dicta bona opera sequitur.

¶ Abiit opinio eius·i·fama eius in totā syriā. Syria est oīs regio ab euphrate vsqꝫ ad mare magnum·a capadocia vsqꝫ in egyptū in qua est,puincia palestina in qua iudei habitāt. Syria interpretat' elata. Galylea volubilis vel rotata·i· mundus qui et superbus 7 ad ima semper rotatur: in quo fama christi innotuit per p̄dicationeꝫ aplorꝫ p quos saluati sunt dęmoniaci·i·ydolatrę·lunatici·i·instabiles·paralitici·i· remissi 7 torpentes·paralisis grece:lat· dissolutio.

¶ In totam syriam. Vsqꝫ ad fastigium verę laudis per incrementa boni operis. Decebat magistrū pontificū testimoniū laudis habere ab his qui foris sunt·vnde talibus infirmitates morꝫ liberius panduntur.

¶ Dęmonia habebāt. Allegoī· Dęmoniaci: ydolatrę. Lunatici instabiles. Paralitici: dissoluti 7 fluentes. Lunaticos dicit illos quorum morbus in ascensione crescit lunę: non qꝫ hęc insania sit per lunam: sed dyabolus qui insaniam facit lunaria tempora seruat: vt infamet creaturam in creatoris blasphemiam.

¶ Lunaticos et paraliticos. Inter hos fuerunt quidā de quib⁹ marcus 7 lucas plenius agunt.

¶ Curauit. Curat corpora: vt paratius audiant inuisibilia. Aliter parum erat morꝫ moriturus curam impendere.

¶ Secutę sunt ꝛc. Quadripertitę turbę·s·alij propter celeste mysterium vt discipuli. Alij ob curationem infirmitatum. Alij sola fama 7 curiositate experiri volentes si verum esset quod dicebatur. Alij p̄ inuidiam

¶ Perfecta est conuersio vbi cum cupiditate rerum carnalis quoqꝫ rumpitur dilectio.

Illi autem statim relictis retibus † et patre secuti sunt eum. Et circūibat † ihesus totam galyleam docens in synagogis eorum et prędicans euangelium regni: 7 † sanans omnem † languorem 7 omnem † infirmitatem in populo. Et † abiit opinio eius in totam syriaz 7 obtulerunt ei oīes male habētes varijs languoribꝫ 7 tormētis cōprehensos·7 q̄ dęmonia hēbāt 7 lunaticos·7 paliticos. 7 curauit eos: 7 secutę sunt eū turbę multę

† ¶ Ecclesiam.
† ¶ Judeorum
† ¶ Non fabulas·sed que ad regnum eternum valent † † ¶ Quo reges fiūt·quo datur regnū
† ¶ Benignus sit doctor dare quecunqꝫ beneficia potest.
† ¶ Corporꝫ·vel morbum inueteratum.
† ¶ aliam vt animarum. ¶ Non enim pauciores morbi animam vexant q̄ corpus. ¶ Sic
† ¶ fama quam iudei obfuscant ¶ fama propter eos qui foris sunt q̄renda est:nō tñ amada
† ¶ graujb⁹. ¶ grauoribus et acutis

volentes eum accusare et in aliquo capere.

C. .V.

¶ Videns aũt ihe. Hnic rei consentit lucas dicens: Factũ est autem in illis diebus exĳt in montẽ orare·z erat pernoctans in orõne dei·z cum dies factus esset vocauit discipulos z elegit·xĳ·ex ipsis quos z apostolos nominauit. Sed lucas dicit post descensum de monte in loco campestri eundem sermonem turbis prędicasse stando·quem matthęus dicit habitum in monte discipulis sedendo. Potuit aũt esse vt in monte·xĳ·eligeret: qđ matthęus tacet: lucas dicit: z electis sermonem illum tũc haberet quẽ matthęus dicit lucas prętterit. Et postq̃ descẽdit: z alterũ sermonẽ similem turbis facerz quẽ matthęus tacet: lucas dicit. Vel potuit dñs primo eẽ cũ solis discipulis in eminentia montis: qñ ex eis·xĳ·elegit· de inde cum eis descendisse in aliquã ęqlitatez quę tñ esset in monte z multas turbas capere posset·z ibi stetisse donec turbę cõgregarentur·z post cũ sedisset ppi⁹ discipulos venisse·z ita illis z ęteris vnum sermonẽ habuisse: quem dicit matthęus z lucas diuerso narrandi ordine: sed eadem rerum veritate.

¶ Turba quę sequębatur: non ascendit. Vnde alius sermo eis fit in campestri. Non enim omnes omnia possunt qđ verius putatur q̃uis idem vtriscz simul possit videri factus.

¶ Ascendit. Docens suos ascendere nec in turba remanere: altiorem docturus iusticiam q̃ illam quę est scribaꝝ et phĩcoꝝ.

¶ Ascendit ipse mons in montẽ: vt altiora virtutũ culmina doceret·z ecclesiam supra quã sedet·p̃dicans prętceptũ dñi·sublimius erigendam ostẽderet quã eadem doctrina vsq̃ ad finẽ scli plenius erudiret. Apostolos pręeminentius abducit: vt a monte prius suscipiant montes pacem plõ.

¶ Sedisset. Sessio humanitatis per quã cognoscitur. Vñ. Et mundus eum non cognouit ante incarnationem.

¶ Accesserunt. Vt vicinius audiãt: qui ad implendũ animo ꝓperãt

¶ Et aperiens. Apertio oris profunditatẽ significat sacramẽti. Quasi abyssum: quasi thesaurꝰ aperuit·quasi fluuiũ paradisi. In hoc mõte nouum testamẽtũ in cordibus filiorꝰ scribit incipiens a beatitudine: qui in monte synai vetus testamentũ in lapidibꝫ seruis dedit incipiẽs a timore.

¶ Bti pau. Sniaꝝ nũerus diligẽter ẽ attendẽdus. Incipit enĩ btĩtudo ab hũilitate. Btĩ pau·spũ·z in·vĳ·ẽ sapĩa·i·cõtẽplatio vitatis pacificãs totũ boiez·suscipiẽs dei silitudinẽ. Btĩ paci·q·f·d v. Octaua ad caput redit: qr cõsũmatõz oñdit. In prima igit z·vĳ·regnũ ęlorꝰ noĩat. Septẽ ḡ sunt q̃ pficiũt·vĳ·clarificat·z qđ pfectũ ẽ demõstrat. His septẽ ḡdibꝫ cõgruit septiformis opatio spũs scĩ quã ysaias describit. Bz ille a sũmo hic ab imo: qr ibi docẽt filiꝰ dei descẽsur⁹ ad ima·hic hõ de imis ad silitudinẽ dei ascẽsur⁹. In his prim⁹ ẽ timor qui hic cõgruit hoĩbꝫ hũilibꝫ: de q̃ bus dĩ btĩ pau·i·ñ inflati·nõ alta sapientes: sed timẽtes. Secunda est pietas quę conuenit mitibꝫ. Qui enĩ pie querit honorat sancta·nõ reprehendit·non resistit quod est mitem fieri. Tercia: scientia quę conuenit lugẽtibus qui didicerunt quibus malis nunc vincti sunt·quę·q·bona petierũt. Quarta: fortitudo quę conuenit esurientibꝫ z sitientibus: qr desiderãtes gaudiũ laborãt de veris bonis·a frenis cupiẽtes auerti. Quinta ꝓsiliũ qđ ꝓuenit misericordibꝫ: qr vnũ remediũ ẽ de tãtis malꝰ erui·dimittere alĳs et ꝓmodare sic nobis volum⁹ fieri. Sexta intellect⁹ q̃ ꝓuenit mũdis corde q̃ purgato oculo pñt videre qđ oculus ñ videt. Septima: patiẽtia q̃ ꝓuenit pacifícis in q̃bꝫ nullus mot⁹ ẽ rebellis: sz oĩa obtẽperant spiritui. Vnũ premium diuerse nominatur pro competentia singulorꝰ. Pauperibꝫ regnum ęlorꝰ quod est perfectę sapientię·q·diceret. Initiuz sapientię timor

§ Qui transmigrant ad virtutes † § Quedaz regio est·x·tribuum·qui·x·precepta seruant † § Quos visio pacis z confessio illustrat.

de galylea et † decapoli et de hie†

† § Qui baptismo transposito terram promissionis intrant: gressu fidei christum sequẽtes.

rosolimis z de iudea·z de † transiordanem.

C. .V.

Videns autez

† § Quasi multitudinem vitans

ihesus turbas † ascẽdit

vt solis discipulis loqueretur † § dignitas magisterii notatur. § Sessio est incarnatio in qua docet. † § vocati. § per

in montem· † Et cum sedisset: † ac

fidem interius.

cesserunt ad eum discipuli eius.

§ Hec circũlocutio longiorem promittit sermonem. § Significat se multa z magna dicturũ. § thesaurũ sapientie aperit vt bona diuidat suis § Oris apertio mysterioꝝ que in prophetis est reseratio. † § Non tantũ verbo: sz intus in corde scribendo vt deus·nunc verus homo qui prius aperuit ora prophetarum.

Et aperiens os suum † docebat

† § humiles deuz timentes. vnde bene incipit qr initiuz sapientie timor domini·ut superbia est initium peccati qua petitur regnum terre. hic regnum celorum.

eos dicens: Beati † pauperes

§ voluntate † § In spe: que beatos facit

spiritu: quoniam ipsorum est † reg

§ pauperibus cõuenienter in presenti promittũtur diuitie celestes. † § Sine asperitate mẽtis et sine liuore.

num cęloꝝ. Beati † mites: qm̃ ip†

† § viuentium·pro stabilitate z soliditate.

si possidebunt † terram. Beati qui

§ pro peccatis suis z aliorꝝ·spreto mundo mũdo desiderio celorũ † § Spiritu paraclito de eterna letitia. § propter consolationem beati.

lugent: † qm̃ ipsi consolabuntur.

† § Esuries iusticie spiritu fortitudis fulcitur † ne in via lasseſcant.

Beati qui † esuriunt et † sitiunt

† § Adepto quod desiderant.

iusticiam: quoniam ipsi † satura†

† Qui aliis in quibus libet assistunt·quibus hoc a deo rependitur vt liberentur a miseria. § Misericordia est dare z dimittere.

buntur. Beati † misericordes quo

† § Judicium sine misericordia fiet ei qui noluit misereri.

niaz ipsi † misericordiã consequẽt

domini. Mitibꝫ hereditas·q·testm̃ patris cum pietate querentibꝫ. Lugẽtibꝫ consolo·q·sciẽtibꝫ q̃bꝫ mesi sunt. Esurientibꝫ z sitientibꝫ saturitas·q·certãtibꝫ z laborãtibꝫ refectio. Misericordibꝫ misericordia quã alĳs impendũt. Mũdis corde·q·purgato oculo visio dei. Pacificis: dei similitudo·q·formatis ad ymaginem dei.

¶ Hę singule btĩtudines vt impleãt postulãt suffragiũ·vĳ·donoꝝ q̃ voluerunt vt hẽantur in oratione dñica vĳ·pabꝫ oram⁹. Ecce q̃lit sapĩa dei cũcta p̃ uidit. Vt⁹ btĩtudis principiat ex dono spũs scĩ donũ p̃ce orõnis quã xp̃s cõposuit ipetrat.

¶ Septẽ quippe sunt dona: sed vn⁹ spũs. Septẽ petitiones: sz vna orõ. Vnam petĩ a domino hanc requirã. Septẽ vtutũ btĩtudies vna caritas.

¶ Je. Beati pauspũ. Quia non necessitas: sz fides z devotio paupertatis beatos facit: vt contemptis omnibꝫ deo viuãt. Hec habet duas partes·renũciationẽ· et spũs contritionem vt etiam bonus se inutilem z ęteris reputet inferiorẽ. Btĩtudo iã in spe pueniẽdi

¶ Pauperes spũ hi sunt qui omĩa habẽt z nichil possident.

¶ Pauper spũ est hũilis corde pauperẽ spm̃ hns: nutrix cui⁹ est hũilitas.

¶ Sicut initium sapientię timor dñi: sic pauptas est principiũ beatitudinis.

¶ Beati mi. Mites sũt q̃ mal'moribꝫ dñant. pfecta vtus ẽ moꝝ posſio

¶ Mitis est quem mentis asperitas seu amaritudo non afficit: sed simplicitas fidei ad omnem iniuriam sustinendam instruit patienter.

¶ Mitis ẽ quẽ ñ rãcoꝝ ira afficit: sz oĩa ęqnimit sustinet. Hui⁹ vtutis·q· magnę magrm se faĉ dñs: qđ ñ facerz nisi via sũmę pfectõis ista vt⁹ eẽt· vñ dñs. Discite a me: qr mi·s·et hu·c· Hęc possidet terrã viuentiũ z delectabit in multitudine pacis.

¶ Mansuetus non irritat vel irritat: non nocet vel nocere cogitat.

¶ Qui cedunt improbis z vincũt in bono malũ: hi possidebũt terram viuentium. Immites de terrenis rixantur.

¶ Congrua ascensio. Prius est contemptus scli cui dant eterna· inde moꝝ tẽperat mansuetudo z lenitas·z ñ ẽ mitis q̃ prius pauꝑ non fuerat Impossibile est enĩ secundũ gradũ ascendere· nisi primũ apprehenderis: qr inter diuitias curas odia animus non est mitis. Sed hui⁹ incendĳ materia vix ad purũ delebitur·z ideo hęc lenitas sępe corrũpit vel extrahit. vñ subdit. Beati qui lugẽt·pro suis vel aliorꝝ peccatis qui est ab iniquo inferiori: sed qui fit ab iniquo superiori est ex desiderio cęlestis patrię·ille lauat pñtes sordes·hic accendit acrius ęternoꝝ amatores·qui aũt peccata deposuit·moꝝ mansuetudine correxit: fleuit etiã iam põt esurire z sitire iusticiã qđ prius nõ poterat·hęc virtus sine spũ fortitudinis ñ implet· qr per eũ esuriendo ad satietatẽ q̃ñqz veniemus.

¶ Beati qui lugẽt. Restat post prędicta ruinaꝝ colluuionẽ luctu purgare. Luctus pro pãs vel pro desiderio cęlesti consolonẽ meret·z ñ ali⁹.

¶ Hi scientię spũ illustrãtur: vt sciãt quibꝫ malis inuoluantur.

¶ Beati qui esuriũt. Amatores veri boni q̃bꝫ ñ satis ẽ q̃ iusti sunt sed semp sitiunt opus iusticię.

¶ Iusticia ẽ sua cuiq̃ tribuere·Sibi z pxĩs z deo. hęc iusticia ñ plene implebit donec de⁹ sit oĩa in oĩbꝫ. Ideo h̃ possumus esurire ñ saturari.

¶ Iusticię lumẽ ẽ misericordia·misericordię xt⁹ iusticia·ꝟ misericordia eget spũ ꝓsilij·sine q̃ nẽo circũspecte miseret. Initiũ ẽ sui miseri·finis ẽ p alio mori. Ordo enĩ ẽ miserẽdi vt vnusq̃sq̃ incipiat a se·finẽ xp̃s insinuat p pcoribꝫ mortuus ex misericordia.

¶ Beati misericordes. Misericordia nascit de p̃cedẽtibꝫ. q̃ si p̃cesserit

vera humilitas·⁊ animus mãsuescat·⁊ suos et alioꝝ casus fleat ⁊ iusticiã esuriat: post nascitur vera misericordia. Tunc enim miserias alienas faci et suas ⁊ pro viribꝰ iuuabit·⁊ si iuuandi facultas deest: compassio non de erit·de hac dicit· Estote misericordes·si·⁊ pr̄·ne·mi·ē·i·ad hoc misereami ni ad qḋ ⁊ deus vt bonitas redūdet in omnibꝰ.

¶ Misericordia sine iusticia remissio ⁊ tepiditas. Iusticia sine misericordia seueritas et austeritas dicitur.

¶ Bti mū·c: Mūdicia cordis·vi·loco ponit: vt hō sexta die cōditus per hanc restituatur·⁊ depulsis viciꝭs preceptū dn̄i illuminet oculos vt deus possit videri. Premissis ergo quinqꝫ grã dibus purgandus est mentis oculus: ne in vno mandatoꝝ offēsus animus fiat omnium reus. Ideo homo se a mūdo exuat: eterna diligat: amplectatur deum: quo adusqꝫ possit videre eum quem tm̄ videt quantū seculo morit. In futuro sic ē oculo mentis videbitur. Ideo spūs intelligētie huic gradui adaptatur: qꝛ intellectus mentis oculus est·⁊ expletio mandatoꝝ dei aperit intellectum.

¶ Bti pacifici. Rab· Pacifici sunt qui oēs motus animi componūt·et rationi subijciunt·qꝛ his nichil repugnat qui similes patri suo sunt qui est summa quies. De hac pace eiectus est qui peruersis dominat· hac pace intus firmata·quecunqꝫ interius concitauerit qui eiectus est foras augeт gloriam·⁊ cum deficit: innotescere facit quanta firmitas interius sit· vnde sequitur. Beati qui per·pa· ⁊c.

¶ Hec pax non nisi bona voluntate nutritur· vnde. Et in terra pax hominibꝰ bone voluntatis. Hanc mundus dare non potest: sed ihesus qui ait: Pacem meam do vobis. Hec pax superat omnem sensuꝫ: sed fide capitur· vnde ⁊ ea illustramur·⁊ ei reconciliati ab omni qui ab ea dissentit: nos abducimus. Cum autem deus erit omnia in omnibus: tunc beatitudo adoptionis dabitur.

¶ In presenti vero homo pacatus·⁊ si bellum gerat cum vicijs in nullo pacem abrumpit quam deus dedit· Vnde. Pax mul·di·le·t· ⁊c. Qui autem ab ea diuiditur ire est filius. Per hanc filij efficimur quo nichil amplius promittitur. In hac est sapientia donoꝝ maxima·scdm incremētum virtutum sunt ⁊ incrementa premioꝝ·qꝛ ⁊ alia claritas sol· ⁊c.

¶ Pax est vnigenitus dei filius: de quo dicitur. Qui ē pax nostra. Qui pacem diligit filius est pacis.

¶ Beati pacifici. Pax a nobis incipit: qꝛ dum lex carnis repugnat legi mentis: non modo alteri sed nec nobis possumus esse pacifici. Sꝫ postqꝫ intus spiritus imperat vt totus homo spūi seruiat: tunc pax ad alios deriuatur: vt pacem cum omnibus habeamus. Vera quidem pax est vbi nichil repugnat. Pax dei omnem sensum superat: que ⁊ si capi nō potest vt est: tamen pro capacitate nostra capi potest·non quanta est: sed quantuꝫ ad reconciliationem adoptionis sufficit. Infinitas eterne pacis· ⁊ si non potest intelligi: ⁊ quō filijs ire pax conueniat: ⁊ quō deus pax seuere iudicat: ⁊ quanta ⁊ qualis sit pax totius trinitatis· vbi vna virtus· vna operatio·tm̄ ꝙ est·⁊ ꝙ tanta ⁊ talis est quanta predicatur fide capimꝰ· Ad gradum pacis qui purgatus est intendit ⁊ dirigitur.

¶ Beati qui perse. In predictis septem est perfectio· In octaua perfectionis ostensio et probatio. Qui predicta habent pati possunt persecutionem·⁊ recte tenet predicta·que accepit qui pro eis paratus est mori.

¶ Qui vsqꝫ ad sapientiam per predicta conscendunt perfecti ⁊ roborati non cedunt persecutioni: qꝛ nec mors nec vita potest separe a christo

¶ Quoꝝ mentes premissarum beatitudinū illustrant exercitia: eaꝝ mundicia cor ad deum gubernat: vt reformetur ymago pro peccato deleta.

¶ Octaua sententia que ad caput redit·perfectumqꝫ hominem declarat ⁊ significat circūcisionem·octaua die·⁊ resurrectionem domini post sabbatū: qui est octauꝰ·⁊ primus dies·⁊ octauas quas in nouo testamento celebramus·⁊ numerū penthecostes. Nam in septenario numero septies multiplicato: quo fiunt·xlix·quasi octauus additur vnus: vt·l·compleantur·et tanqꝫ redeatur ad caput·quo die missus est spiritus sanctus quo in regnum celoꝝ ducimur·⁊ hereditatem accipimus·cō solamur·⁊ pascifimur·⁊ misericordiam consequimur·⁊ mundamur·⁊ pacificamur·⁊ ita persecutiones exterius illatas·⁊ molestias pro veritate ⁊ iusticia sustinemus.

¶ Octaua vere circumcisionis beatitudo martirio terminatur: que probatum reddit.⁊ suppletur precedentibus donis.

¶ Octaua promissio non est alia qꝫ prima verbis iterata. Mysticum est in numero quod iteratur in promissione. Infra·vij· prius sonat·⁊ postea connumeratur extra: vt gloria resurrectionis bis octo gradibꝰ consecretur. Octaua est dies resurrectōnis que ⁊ prima in qua et lux creata.

¶ Generaliter omnium dicitur regnū celoꝝ ⁊ si spãlitas nūeretur meritoꝝ· qꝛ licꝫ illius iure possit dici qui nouissimus erit: tm̄ vniuersoꝝ dignitas oibꝰ ꝯmunis erit: dū ꝑ caritatē qḋ in alijs est ē etiã vltimꝰ possidebit.

¶ Beatus dicitur qui nichil mali vult: ⁊ omnia habet q̄ vult. Et ideo omnis ibi beatus: quia non vult amplius cuꝫ nichil iniuste vult.

¶ Beati estis cum maledixerint. Hucusqꝫ generaliter sententias posuit quasi ad absentes: cum ⁊ ad presentes pertineret: nunc ad eos verba conuertit (qꝫuis ⁊ hoc alijs conueniat) predicens quanta pro nomine eius essent passuri: qꝛ dignitatem gradus eoꝝ eis intimare volebat dicens: Vos estis sal terre· vos estis lux mundi: vt ex tristicia humilitatē·ex letis acciperent consolationem.

¶ Sicut moyses decem precepta ꝓponens postea per partes explicat: sic christus quasi virtutum genera octo beatitudines ꝓponit·ex quibꝰ pendent omnia que in monte dixit dominus. Sed qꝛ obscure plura paucis verbis concluserat: exponit latius· vnde de octaua beatitudine latius ꝓsequit· ptes ꝑsecutionū·spãliter aplos ⁊ eoꝝ sequaces pro iusticia passuros exprimens.

¶ Maledixerint. Antiqua translatio habet: cū oderint vos hoīes· et dixerint omne malum ⁊ expulerint. Idem tm̄ sensus in nostra: cū maledicta ex odio cordis fiant.

¶ Qui gloriã celi optat: non timet opprobriū in terra. Sicut quisqꝫ de laude hoīm letat: tm̄ de opprobrio tristat. Quē laus extollit: vituperatio deprimit· vbi q̄s q̄rit laudari tm̄ apud deū: n̄ timet ꝯfundi in ꝯspectu hoīm

¶ Mentientes. Hoc addit ne gloriet de quo vere mala dicuntur. Etiã addit· Propter me: qꝛ aliqñ falsa dicunt qḋ accidit temeritate hominum: non tm̄ propter christum hoc patiūtur quē non sequuntur.

¶ Quoniã merces ⁊c. Tanto merces vberior: quãto gaudio ⁊ exultatione in tribulatione fides erit deuotior.

¶ Hec sententia videt ad hoc respicere qḋ dictū est ibi·docebat eos dicens: Beati pau·spū ⁊c. Necnō ⁊ ad hoc. Vos estis sal terre·⁊ vos estis lux mundi.

¶ In celis. Non in volubilibꝰ: cū non in rebꝰ volubilibꝰ merces eterna esse debeat: sed in spãlibꝰ firmamētis vbi habitat sempiterna iusticia. Iam ergo sentiunt hanc mercedē qui spūalibꝰ bonis gaudent. Sed perficietur cum mortale hoc induet immortalitatem.

¶ Sic eni persecuti. Temperat exemplo rigorē passionis.

¶ Tribꝰ modis fit persecutio odio cordis· dictis· factis.

¶ Vos estis sal. Hic iã ōndit aplicū offm̄·s·ꝙ sūt sal terre ⁊ lux mūdi

¶ Hoc spãliter ad apostolos: qui predictis ꝟtutibꝰ pauꝑtate·s·⁊ al ijs debent ornari· vt sint sal optimū condiētes alios doctrina ⁊ vite sue exēplo

¶ Sal salus a corruptione. vñ ꝓpheta. Posui te in lucē gen· vt sis salus mea vsqꝫ ad extremum terre.

¶ Vbi corruptio culpe desiccat sale sapie vermes ñ demoliuntur.

¶ Vos estis ⁊c. Quia terra·i·humana natura per eos ꝯditur ꝟbi sapiã

---

§ Quos non arguit conscientia peccatoꝝ·templum enim dei sanctum est. † § Hic per spem: illic per rem.

Beati mundo corde: qm̄ ipsi † deū videbunt. Beati pacifici quoniã filij dei vocabuntur. Beati qui per

† § Non propter scelera· vbi non est fides·nec est iusticia: quia iustus ex fide viuit.

secutionem patiuntur propter † iusticiam: quoniam ipsoꝝ est regnū

† § Ex odio in faciem contumelias dixerint.

celoꝝ. Beati estis cum † maledixe

† § Persequi est vim inferre vel insidijs appetere.

rint vobis homines ⁊ † persecuti

† § Cum absentium famam leserint. † § Omnia genera verboꝝ malignantium.

vos fuerint ⁊ † dixerint † oēe ma

† § Qui mendaciter blasphematur ⁊ propter deum beatus est·sed si alteꝝ deē: non merces ē beatitudinis † § Et qꝛ pro iusticia: ergo.

lum † aduersum vos mentientes

§ Mente. § Corpore.

† propter me. Gaudete et exultate

† § Hoc est quod supra regnum celoꝝ † § qꝛ tanto vberior merces erit.

te: quoniam † merces vestra † copi

† § Superioribus partibus mūdi. † § Id est· maledictis ⁊ persecutione: nec tamē a veritate defecerunt.

osa est † in celis. † Sic enim perse

† § Quoꝝ exempla nos inuitant. § Quorum prophetias in me completas esse videtis·cur ergo non potestis quod illi sine exemplo.

cuti sunt † prophetas qui fuerunt

† § dat causam quare non debent deficere. † § Scdm intellectum et scientiam.

ante vos. † Vos estis † sal terre

Sal facit sterilem terram·vnde. Ira victor destructas vrbes sale semi/nabat ne qđ in eis germen oriretur. Ita apostoli destructo regno peccati: germen vicior compescebãt. Sal cibos condit·carnes siccat·predicatio vero a vmiby z a putredine vicior illesam seruat suo creatori humanam naturam. Vt non est cibꝫ sapidus nisi sale conditus: ita sermo non ẽ vtil sine documento apostolice doctrine. Vnde in leuitico In omni sacrifitõ sal offer. Id est·in omni quod dicis vel facis: apostolicam sapientiam l. a be. Et aqua et igne sal conficitur: ita isti et aqua spũs sancti· et igne tribulationis. Vel per aquam baptismi z ignem caritatis in saporem sapientie sunt nati.

¶ **Quod si sal ꝛc** Id est·si vos p quos alij ꝓdiendi sunt: aduersis vel prosperis cesseritis: per quos a vobis error auferetur cum vos deus tollere alijs elegerit: Ad nichilum valet·quia (vt alius euãgelista ait) nec terre vtilis ẽ: quã suo iniectu germinare prohibet·nec sterquilinio quod nõ fecũdare sinit·Sic q retro vadit·nec ipse fructũ ferre·nec alios valet excollere: ſꝫ ab ecclesia eijcitur·z in ꝭ verba ridetur. Hic homo cepit ędificare z non potuit consummare.

¶ **Si sal euanuerit·** Id est·si timore vel cupidine doctor saporem sapientie obmiserit: per quem fatuitas eius emẽdabitur. Hoc solis apostolis conuenit·quod sequit omnib magistris. Ad nichilum ꝛc. In fine de omnib concludit sic. Nisi abundauerit iusticia vestra ꝛc.

¶ **Et conculcetur.** Sanctus z verus minister christi z si a malis ridetur: conculcari non potest: quia mente fixus in celo manet.

¶ **Vos estis lux mundi.** Prius sal ꝯ lux: qr prius vita ꝯ doctrina· vita ducit ad scientiam veritatis· Qui dum timet scientia non caret

¶ **Lux mundi.** Alia causa est quare non debent deficere: quia illuminati a christo xpo z exemplo·quocunq illati mundanis lucem fidei z sciẽtie dñt ministrare. Et sicut (qr sunt) sal debent corruptionẽ pellere: sic z tenebras: qr lux sunt fugare.

¶ **Lux** tenebras solvit: z postea illustrat: sic apostoli depulsis vitijs deducunt ad lumen fidei z cognitionis.

¶ **Lux mundi·** Hęc est eadem gratia qua mundi corde fiunt: quor corda mũdantur fide z intellectu· Sic q sal vocantur pacificis congruit: qr sine sapientia non tenetur condimentum pacis. Hęc summa z precipua specialiter apostolis deputantur: vt eos cetera assecutos plene cognoscat. Vnde sequitur. Non potest ciuitas ꝛc.

¶ **Non potest ciuitas.** Quia apostoli fundamenta sunt: apte ciuitas dicuntur. Supra montem·locus montem iusticie innuit qui excelsus est·quo ꝓpalamini ne vos abscondatis. Non est enim facultas subterfugiendi vel dam aliquid faciendi: ideo subditos misericorditer intus consilio regite·z extra contra aduersarios pro iusticia pugnãdo defẽdite: qđ pertinet ad spiritum consilij z fortitudinis.

¶ **Neq3 accendunt lucernam.** Domesticis exemplis doceat: ne celent lucem verbi sibi commissam. Non accendunt·i·non ideo data est doctrina predicationis vt celent eam z subijciant seruituti corporis dñi aliqua timent. Sed corpus suum ministerio dei subijciant: vt per vocem et cetera corporis officia lux excellentior ceteris appareat. Vnde dicitur. Castigo corpus meum ꝛc. Vel christus lucernam accendit: dum testam humane nature flãma sue diuinitatis impleuit: quam nec credentib abscondit·nec modio·i·mensura legis·vel terminis vnius gentis includit. Sed

† ſ Alior fortitudo. ſ Id est· si doctor erauerit. ‡ ſ In tribulatione defecerit. † ſ Id est· per quos infirmus populus confirmabitur

Quod si† sal †euanuerit: †in quo

† ſ Sal infatuatum·i· tribulationi cedentes.

salietur: †ad nichilum valet vl/

‡ ſ Ab officio docendi· vel ecclesia. † ſ dum vita eius contemnitur que ad nichilum valet.

tra: nisi vt mittatur †foras et †con

ſ Irrideatur ab hominibus carnalibus.

† ſ percipientes in christo lucem veritatis

culcetur ab hominibus. †Vos

† ſ per quos omnes illuminantur a tenebris ignorantie. † ſ noĩe mũdi uel vniuersi qui sunt de mundo electi accipiuntur. ‡ ſ Qua si diceret· aspicite quo positi estis. † ſ Solidatas apostolice doctrine.

estis† lux†mũdi. ‡ Non potest†ci

† ſ Cetari. ſ nõ licet clam esse bonos.

‡ ſ Christũ vel eccãm. ſ Ipse mons manifestat eam.

uitas† abscondi supra ‡ montem

† ſ Alia similitudo.

posita. †Neq3 accendunt lucernã

‡ ſ tumoris vel commodo vite presentis

et ponunt eam sub ‡ modio: sed su

† ſ Id est· vite integritatem.

per†candelabrum: vt luceat om/

† ſ Ecclesia vel mundo. ‡ ſ vt dico: non sub modio posita: sed super candelabrum.

nibus qui in† domo sunt· ‡ Sic

super candelabꝝ·i·ecclesiam fidem sue incarnationis affixit: vbi omnes possint intueri qui in domo·id est·ecclesia sunt·vel in mundo. Vnde subdit. Sic luceat ꝛc.

¶ **Candelabrũ.** Sicut lucerna christus: candelabrum crux est: super quam erat leuandus.

¶ **Candelabrum** ecclesia que verbum vite presentis baiulat.

¶ **Sic luceat.** Et hec omnia ita agite: vt non finem boni operis in laudibus hominum constituatis.

¶ **Vt uideant opera ꝛc.** Opera requiro vt videantur: et sic doctrina confirmetur·z hoc non ad gloriam vestram.

† ſ vere docet qui facit quod docet· aliter con

luceat lux vestra†coram homini/

demnat seipsum.

bus vt videant opera vestra bo/

ſ In vobis ſ Non vos ſ Cuius opus

na·z glorificent patrem vestrum

est quod celi faciunt ſ Qui vos faciet celestes

qui in †cęlis est. Nolite putare

† ſ Christus est legis et prophetarꝝ virtus per

quoniam veni soluere† legem aut

quem omnia implentur.

prophetas. Non veni soluere ſꝫ

ſ Implet qui figuras cessare docet postq̃ res facta est ſ Implentur ne:

adimplere. Amẽ quippe dico vo/

† ſ Anteq̃. ſ Quia non omnia iam: sed sensim fiet ſ·i· donec elementa mutentur de hac mutabili forma in immutabilitatem.

bis† donec transeat cęlum z terra

ſ Non remanebit quin impleantur in capite vel in corpore.

iotha vnũ aut apex vn9ñ ꝑteribit

ſ quin. † ſ Quia oĩa fient: ergo

a lege: donec oĩa fiat. †Qui ergo

ſ vel nõ agendo vel nõ credendo ut pharisei.

† ſ Minima sunt que inchoant homines

soluerit vnũ de mãdatis istis† mi

‡ ſ Id est· sicut soluit. † ſ despectissimus ẽ in ecclesia sanctorꝝ.

nimis z docuerit ‡ sic hoies †mim9

¶ **Vt uideant o/pera ꝛc.** Opera requiro vt videantur: et sic doctrina confirmetur·z hoc non ad gloriam vestram.

¶ **Nolite putare.** Postq̃ hortatus est eos omnia pati pro veritate·z non celare·z gloriam dei facere: incipit docere qđ docturi sint Quasi diceret·quid est qđ vetas abscondi: pro quo iubes omnia pati: an est aliquid contra legem? Inquit. Non veni soluere legem: sed adimplere. vel faciendo quod dicit·vel supplendo qđ deerat z imperfectum erat.

¶ **Nolite putare ꝛc** Hactenus docuit vt sale cõdiant animas ad incorruptionis sanitatem vt illuminẽt ad veritatis intelligentiam· vt acquisitos ab hostibus defendant· defensos ad amorem diuinitatis accendant: nunc vt celestis orator (quia poterant estimare qꝫ vetera precepta vellet abolere) ante interrogata prescius occurrit dicens Nolite putare ꝛc. Soluit qui spiritualiter facere vetat. Adimplet christus: dum premissis ad inchoationem vite agende superaddit plura ad perfectionem moralium preceptorũ ·z que figuris tegebantur z futura significabant: in se perficit z in ecclesia· sine quo figure essent vacue z sine effectu. Quasi diceret, ideo non debetis percontari de veteribus preceptis et mirari de nouis·nec passionib terreri.

¶ **Christus** legem implevit: quia exteriores legis figuras soluens implevit veritatem interiorem.

¶ **Iotha.** Hic ostenditur qꝫ que minima putantur in lege: sacramentis spiritualib plena sunt·z omnia recapitulantur in euangelio. Iotha minor est ceteris litteris. Apex est littera aliqua summa particula· significat minimum preceptum·vel minimam precepti particulam. Apte autem ponit iotha·grecum: non ioth hebreum: qr iotha decem significat·i·decalogum: cuius apex est euangelij perfectio.

¶ **Iotha** apud grecos decima littera decem significat·per quaꝫ decem precepta agende vite accipimus: quor christus nullum soluit: sed precepit plenius adimpleri·nec apicem·id est·nec minima significantium.

¶ **Omnia fiant.** Spiritualiter impleantur·vel imperfecta perficiantur et significantia impletione consummentur.

¶ **Qui ergo soluerit.** Minima sunt crux christi z passio: quam qui erubescit: minimus est·qui confitetur magnus. Vel phariseos notat qui mandata dei dimiserunt pro suis traditionibus qnꝫ nichil valent dum vel minimum quod in lege est pretereunt. Moraliter autem soluit qui nõ implet: sed tenet sicut infirmis data sunt. Vel qui non intelligit spiritualiter.

¶ **Soluere** est non agere quod recte intelligit·vel non intelligere quod depranat·aut minuere integritatem superadditionis christi.

¶ **Minimus uocabitur in ꝛc.** In regno celorum minimus vocabitur qui erit eo indignus·in quo nullus minimus: sed omnes magni.

¶ Qui autem fecerit. Qui non soluerit: et sic docet: non minimus nō tñ magnus. Sed si facit quod docet: soli enī factores legis iusti sunt apud deum.

¶ Dico aūt uobis. Cum ait dico: magnam vim z profundam intelligentiam cogitandi incussit· ostendit qño superaddit z non qđ prius mandauerat absoluit. Plus etiā est diligere inimicos qz non odisse· nō cupere: qz non adulterari· non irasci: qz non occidere.

¶ Nisi. Id est· nō solū minima legis ꝓcepta impleueritis: sed et ea quę addo· quia dum fiunt addita ad perfectionē: etiā ꝫ plenius aguntur q̄ ꝓmissa sunt ad inchoationē· qz qui non videt mul· ad concu· enec fornicat· nec occidit: qui non irascitur

¶ Iusticia uestra

Iusticiam phariseorum vocat omnia illa ad cultum dei actu aliter ꝓcepta· seu figuraz mistica tñ ad litteram instituta.

¶ Iusticia illoz mā data moysi· impletio illoz iusticia christi. Illa a pena liberant ista saluant.

¶ Quidā in hac expositione laborāt· volentes notare supabundantiā esse in nouo: quę nō obseruare tur in veteri t· cū z in illo mali actus z mala concupia prohibe rētur. Sed nō scōm hoc hic agit. Immo in hoc abundantia maioz qz scribarum z phariseoz oñditur: qz illi scōm opera magis iusti appellari qz scōm voluntatē affectabant.

¶ Audistis. Exponit quę est iusticia phariseoz quā qui adimplet nō statim magnus: sed aliquem gradum conscendit.

¶ Ego aūt. Perfectionem quam venit implere incipit explanare· et qño iusticia eoz ꝺeꝛeat superabundare.

¶ Omnis qui irascitur. Quia nesciebant homicidiū esse nisi peremptōem: aperit omnē motū animi ad nocendum in homicidium computari

¶ Mandatum christi non est contrariū legi: sed latius legem in se continens. Qui non irascitur non occidit. Sed non econtra· licentia irascēdi causa homicidij. Tolle iram et homicidiū non fit.

¶ Superadditio christi. non irascī· non concupiscere· a quib⁹ difficile est abstinere· et ideo magna sunt in remuneratione.

¶ Ira est omnis malus motus ad nocendum. Subitus autē motus cui non consentitur ꝓpassio est. Accedēte ꝓsensu: passio est z mors in domo.

¶ Omnis qui irascitur. Gradus sunt in istis peccatis· primo est irasci et hunc motū animo retinere· plus est si vocem commotio ipsa extorsit qua feriatur ille cui irascitur· pl⁹ etiā si certa vituperatio increpuit· Similiter gradus sunt in pena· nam minus est iudicium qñ adhuc cum reo agitur· z est defensioni locus· plus est concilium: qñ iudices inter se conferunt quo supplicio damnent quem constat esse damnandū· plus est etiā gehenna: vbi nulla sūt dilatio. Et ita qđ ꝓprijs z certis modis exꝑmi ñ potuit q̄busdā silitudib⁹ distinctū ē. His· n· trib⁹ iudicō· cōcilio· gehēna diuersę mansiones in eterna damnatione pro modo peccati signāter exꝑmūtur.

¶ Qui irascitur. Addunt quidam sine causa· sicut z ad dicere racha vel fatue· qz naturale est irasci· ita tñ ne sine causa fiat. Cui sensui videt aptari. Irascimini z nolite pec· Sed omnis occasio irę tollitur: dum inimicos diligere iubemur.

§ Ab illis qui sunt in regno celorum.

vocabitur in regno cęloꝝ. Qui §Sic. † §Licet in

autem fecerit et docuerit: hic† ma presenti abiectus· econtra licet ille hic prelatus tamen vilis.

gnus vocabitur in regno cęloꝝ. §Quomodo ergo faciendum: † §Quod fit spiritu consilii· z gracia misericordie dei.

Dico autem vobis quia† nisi a

† §Que est in preceptis vite inchoatiuis z mysticis iuxta litteram.

būdauerit† iusticia vestra plus q̄ scribaz et phariseorum non intrabitis in regnum cęlorum. Audistis quia dictum est antiquis.

Non occides. Qui autem occi

† §Vt iudicio puniatur legis. §Accusatione legis. † §Plus impono non irasci.

derit reus erit† iudicio. Ego † au

tem dico vobis quia omnis qui

† §Non fratri irascitur qui peccato irascitur. ↑ §Id est· dignus accusatione. † §Quod

irascitur† fratri suo↑ reus erit † iu

supra de homicidio

† §Qui de motu prorūpit in vocem indignationis.

dicio. † Qui autem dixerit fratri

↑ §Interiectio indignationem exprimens † §Consensu iudicum de danda sententia in eum.

suo ↑ racha: reus erit † concilio.

† §Qui vsq; ad conuicia processerit. §Eque in deum credenti quem deus salem vocat.

Qui autem † dixerit fatue: reus

† §Quia non licet irasci· ergo multo minus odio habere.

erit gehennę ignis. † Si ergo of

† §Boni operis sacrificium ↑ §In fide vel ad christum ad quem nisi per fidem attingat· nemo digne offert.

fers† munus tuum ad↑ altare. et

† §Quem lesisti

ibi recordat⁹ fueris quia† frater

tuus habet aliquid aduersum te:

§Coram deo.

relinque ibi munus tuum ante

† §Quod nequit fieri nisi spū hūilitatis fundatus z timens deuz. §Quantum in te est emēdando q̄ peccasti

altare z vade† prius reconciliari

† §Intentionem renocans: ad id quod cepe ras. ↑ §Hoc ex spū lenitatis quo mitis fit

fratri tuo: z tunc† veniens↑ offe

† §Hactenus de proximo: hic pacem iubet habere cum aduersario.

res munus tuum. † Esto con

† §Nemo enim nouit quando de hac vita exeat.

sentiens aduersario tuo† cito dū

es in via cum eo: ne forte tradat

te aduersarius iudici· z iudex tra

† §In tenebras exteriores.

dat te ministro† z in carcerem mit

taris. Amen dico tibi: non exies

¶ Racha. Vel racha verbum hebrēū· et interpretatur cenos id est· vacuus· qđ dicim⁹ sine cerebro· qđ est magna contumelia. Qui ergo hęc dicit fratri qui spū sancto plenus est· luitur⁹ est contumeliam spiritus sancti iudicio sanctoꝝ iudicum.

¶ Non enim modicus furor est quem deus sale sapientię condiuit infatuatū dicere: z salienti deo derogare.

¶ Si ergo. Explanat ampliorē iusticiā oñendo q̄ si non lz fratri irasci: multomi nus in animo retinere qđ in odium queat conuerti.

¶ Si quicq̄z mali cōtra proximū in aīo hēm⁹: deo placite offerre non possumus.

¶ Si q̄ ꝛc. Scōm hāc ꝺ absurdū est· Est q̄ in interiori tē plo altare· i· fides· cui qđlibet mun⁹· i· psalm⁹· hymn⁹ oīo z huiusmodi· nisi sit innixū· ñ est deo placitus et ibi· i· cū ī corde (qđ est tēplū interi⁹) tale munus oblaturus es: si in mentē venerit qđ frater tuus hz aliq̄d aduersū te quem tu lesisti. Si enī ipse te lesit: ñ ipse sed tu hēs aduersus eū: nec tūc oportet te veniā petere: sed dare· sicut vis tibi dimitti.

¶ Relinque. Non ait refer: qz qđ recte offertur immutari nō lz. Sed relinque: donec placabili⁹ offeras· non enī munus repellit: sed caritatem proximi quęrit: sine qua nemo ad caritatē dei peruenit. vnde. Prius caritatem proximo exsoluat· qui munus suū deo placere optat.

¶ Vade. Non pedib⁹: sed animo humili te ei prosternas in conspectu illius cui oblaturus es. Vel petendo veniam si presens est.

¶ Offeres. Hoc ex spiritu pietatis quo mitis fit· z diuinum verbum pie intelligit· intelligendo obedit· z ad implendum corrigit.

¶ Esto consentiens. Sicut iam precepit fratri reconciliari: z post iubet inimicos diligi: ita hic dum curzimus in via huius seculi· ad pacem et concordiam hortatur· sicut dicitur si fieri potest qđ ex vobis est· cū o· b· pa· habentes. Et pro consentiens ex greco habetur benign⁹ vel beniuolus. Cito· ne differas in crastinū. Dū es in via· dū adhuc lz operari.

¶ Si frēz lesisti: recōciliare ei, si aduersari⁹ extiterit: esto bēuol⁹ vt fiat aīc⁹

¶ Aduersarius est aliquis homo· vel diuinus sermo. Esto beniuolus et consentiens verbo euangelij· qđ mandat multa contraria carni· cum quo in via· i· christo recte gradimur dū ei obediendo ad vitā eternā ꝓtingim⁹

¶ Aliter· Aduersari⁹ ē deus vel magis sermo diuinus: qui contradicit peccare volētib⁹. Qui ad hoc datus est; vt nobiscū sit in via· cui oportet nos consentire: ne oderimus q̄ deus nobis non parcit donec sanemur.

¶ In uia. Sermo dīn⁹ nobiscū ē ī xp̄i via. Aduersari⁹ nobiscū ī via scī Sermo diuin⁹ nob via ē qua curzim⁹· vñ. Viā mā· t· cu· cū di· cor me·

¶ Ne forte tradat. Sic ꝓuidit vt pnię locū ñ auferret· putaretur· n· q̄ si obisset aduersari⁹; z nō possz ei in via eē beniuolus: necessario iudici

traderetur. Sed et locum pẽnitẽtię reliquit·et impẽnitentẽ iudici tradit dicens: iudex tradat te minister.

¶ Tradat· Id est causa sit cur tradaris in manus christi: cui pater omne iudicium dedit. Christus ministro·i·angelo: qui colliget zizania.

¶ Nouissimum quadrantem. Id est·minuta peccata: quia nichil erit impunitum·vel per quadrantem nouissimũ significantur terrena peccata: qz prima pars mundi cẽlum·secunda aer·tercia aqua·quarta nouissima terra·ergo donec reddas nouissimum quadrantem·i· donec luas peccata q̃ de terra cõtraxisti.

¶ Prim⁹ quadrãs est ignis quo caritas significatur. Secundus aer quo spiratur quo significatur vita tercius aqua·qua renascimur·nouissimus terra per quã carnalis vita. Vnde terra es et in terrã ibis·i·exolues quod esse voluisti.

¶ Quadrans gen⁹ nummi est qui habet duo minuta. Vnde alius euangelista dicit illam paupercula misisse in corbonam quadrantẽ· ali⁹ duo minuta· qđ idem est.

† ſ Id est·nunqȝ sicut ibi dicit·donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum.

inde †donec reddas nouissimum
ſ A moyse
quadrantẽ. Audistis quia dictũ est antiquis. Non mœchaberis:
ego autem dico vobis quia om⁄
† ſ Et anima eius titillata fuerit quod propasſio dicitur·que ẽt culpam habet non tamen crimen. † ſ Concupiscentia est mater adulnis qui †viderit mulierem ad † cõterni.
cupiscendum eam iam mœchatus est eam in corde suo. Quod si oculus tuus dexter scandalizat te:
ſ Ne noceat error vel exẽplo † Ne aspicias quo male pereas.
erue eum et †proijce abs te. Expe
† ſ Ille quem habes vt vnum membrum.
dit enim tibi vt pereat †vnum mẽ
ſ tu et ipse.
brorȝ tuorȝ q̃ȝ totum corpus tuũ

¶ Audistis. Adhuc qui dixit· non venisse legem sed adimplere: addit quantum debeat abundare iusticia apostolorȝ plusq̃ pharisęorȝ. Minor iusticia est non mœchari corpore·maior iusticia est: non mœchari et corde. Non ait qui concupierit sed qui viderit ad concupiscendũ eam·i· hoc fine et animo attenderit: vt eam concupiscat·qđ iam non est titillari: sed plene cõsentire libidini: vt si facultas sit peragatur. Hic nomine mœchantiũ oẽm carnalem delectationem accipe·qñ anima relicta superiori lege turpi voluntate inferiorȝ prostituta corrumpitur.

¶ Viderit mulierem. Beda. Magna superadditio. Visus ponit pro omni motu qui est ad delectationẽ·non solum corporalis sed interior qui est in concupiscentia in qua aperiuntur illi oculi qui pro pœna peccati primis parentibꝰ male aperti leguntur·tunc itur in affectum cordis: nec deest voluntas: sed occasio peccati. Sicut ergo bona voluntas cũ deest copia agendi remuneratur: sic deliberatio cum molimine viciorȝ damnat⁹ quia non scđm q̃ quisq̃ potuit et non licuit: sed scđm q̃ voluit et ꝓposuit ex conscientia accusatur vel defenditur.

¶ Ad concupiscendum. Vt transeat in affectum cordis: vt facere disponat·vbi non deest voluntas sed occasio qđ passio dicitur· quę est motus in domo. Propassio est animi subitus affectus vel irę vel amoris. Passio quędam animi forma vel deliberatio ex consensu·vñ dicatur aliquis irascendus vel amator.

¶ Propassio est subitus motus sine deliberatione boni vel mali operis. Passio est affectio deliberati animi si sit locus perficiendi.

¶ Si oculus. Oculus potest accipi dilect⁹ amicus consiliarius quasi iter demonstrans. Dexter qui in diuinis. Qui vero in his quę ad corpus pertinent consulit: similr oculus. Scãdalizat·i·si in hęresim aliq̃ trahere vult. Similiter dextera manus dicitur amicus qui est amicus in diuinis. Sinistra: qui in huius vitę necessarijs. Sicut visus oculo: ita manui conuenit actio. Vel in oculo et in manu dextera possunt accipi fratres· vxor·filij ꝓpinqui·si qui sunt impedimento debemus a nobis separe: ne dũ ipsos lucrari volumus nosipsi pereamus. Vnde in leuitico de magno sacerdote dicitur cui⁹ anima cultui dei mãcipata est·ne super patrẽ et matrẽ vel filias polluatur·id est·nullius affectum sciat nisi eius cuius cultui dedicatur.

¶ Vel oculus ẽ mentis visus·dexter dignior exteriori: qui purgandus est ne scandalizet. Quia si ille semper in ꝓficiatorium respicit: exterior frenatur lege eius·hic scandalizat concupiscendo illicita: sed est eruendus ne ꝑ eum in vicium labamur.

¶ Si. Si contemplatio vertitur in tedium vel in arrogantiam: dimitte eam·et transi ad actiuam: qz melius est per actiuam saluari q̃ȝ per contemplatiuam perire.

¶ Erue eum. Ad litteram nullum membrum eui precipitur: sed interior visus qui dexter·et exterior qui sinister dicitur: per studiũ pij laboris si nocet est reuocandus·vel remouendus·et etiam longe faciendus: vt scz nec in membria habeatur. Eruitur oculus cum frangitur malus vsus·proijcitur: cũ ex toto adnichilat⁹: nec̃ trahere permittitur.

¶ Dextera manus ꝛc. Prospera operatõ vel aliqs adiutor strenuus intra vitę negocia· qui si scandalizȝ est in lege dei: melius est illo q̃ȝ caso saluari q̃ȝ cum illo damnari.

¶ Dextera manus est actio·oculus contemplatio·in qua scãdalizamur: dum ex infirmitate ad purum contemplari non valemus. In hac prodesidia et corporis ocio·i alia pro scęli frequentia et occupationis tedio illaqueamur. Et nota si quis nõ pot frui ꝓtẽplatiua nõ torpeat ocio ab actiua·l'ne dũ occupat⁹ actiꝰ: arescat ab interna dulcedine: cũ melio⁹ i ꝓtẽplatiua possit proficere.

¶ Si dextera tua·i·si dum exequeris opera misericordię in actiua cadis in alia vicia: dimitte eam actiuã et transi ad aliud.

¶ Abscide eam et proiice. Si quis hoc prędicat de membris: affectu pietatis non debet audiri. Sed vt improbitas morȝ et prauitas actionum inde resecetur: vt quicquid in oculo mentis de via iusticię et morum probitate nos subuertit·et quicquid contra operationẽ virtutũ extra pulsat: procul pellatur.

¶ In gehennam. Nomen gehennę in veteribus libris non inuenit⁹ sed prius a dño ponitur. Cui⁹ nois occasio est. Idolum baal fuit iuxta hierusalem ad radicẽ montis morija vbi siloa fuit·hęc vallis irrigua fuit et nemorosa et plena delicijs·et lucus in ea· ydolis consecratus· populus autem israel adeo insaniuit vt relicto templo ibi immolarẽt et filios suos incenderent dęmonijs. Et dicebatur locus iste gehennon·i·vallis ennon. Cõminat⁹ aũt de⁹ se impleturũ locum illũ cadaueribꝰ: vt vocet⁹ poliãdrȝ ·i·tumulus mortuorȝ·huius ergo loci noĩe futura supplicia designantur.

¶ Det illi li. Scripsit moyses in deuteronomio·q̃ si uxor non placȝ viro propter aliquam feditatẽ: dimittat cã·qđ christus exponit·ob duriciã maritorȝ dici⁹: non vt concedatur discidiũ: sed vt tollatur homicidiũ. Melius est enĩ diuidi q̃ȝ per odium sanguinẽ fundi. Christus vero solam fornicationẽ excepit: ceteras molestias iubet pro fide coniugij et castitate sustineri. Non est dimittere contempta carnalitate cũ uxore spũaliter viuere. Hic iubet uxorem non dimitti: qui alibi dicit: Qui non oderit pręm et matrẽ et fi·ꝛc. non potest meus esse discipulus. Ideo dictum est: quia in regno dei nulla est condicio vitę pñtis: quã qui non oderit·et vt finiatur optauerit·nondũ diligit regnũ dei. Odit g̃ nõ boĩes quos pot⁹ vult secũ permanere: sed corruptibilẽ ꝓiunctionẽ in uxore·legẽ miserã nascẽdi et moriẽdi in parẽtibꝰ. Amat vero ęternũ esse sibi et oĩbꝰ illis. Sicut diligit inimicũ non in hoc q̃ inimicus et malus: sed q̃ hõ vt secũ sit salvus.

¶ Jo. cri. Permisit moyses dari libellũ repudij: ne ꝓpter odiũ funderet⁹ sanguis. Permisit fieri mala: ne fierẽt peiora·et b̃ pmittẽdo n̄ dei iusticiã demõstrauit: sz a pcõ abstulit culpã peccãdi·vt·q·ꝑ legẽ agẽtibꝰ: pcñ nõ vidat⁹ eẽ pcñ. Si g̃ pmissũ ẽ repudiũ·malũ q̃dẽ tñ licitũ. Hac rõe apli q̃ ceperũt scđas nuptias ꝓpt incõtinẽtiã boĩm. Permisit·n̄ ꝓcepit·qđ pmittim⁹ nolẽtes ꝓcipiũ⁹: qz malas boĩm volũtates ad plenũ ꝓhibere n̄ possũ⁹

¶ Causa fornicationis. Quia in hoc fides castitatis et connubij

ſ Operatio prospera.
mittatur in gehẽnã. Et si †dextera
manus tua scandalizat te: abscide
eam et proijce abs te. Expedit enĩ
† ſ Ille quem tu habes vt membrum ſ Actiua vel contemplatiua vita siue adiutor.
tibi vt pereat † vnum membrorȝ
† ſ tu cum illo ſ tu cum illa vel illo
tuorum q̃ȝ totum †corpus eat in
↑ ſ Itẽ·abundantior iusticia: quia ibi licet dimittere·hic non nisi causa fornicationis.
gehennam. ↑Dictum est autem.
Quicunq̃ dimiserit uxorem su⁄
† ſ Permissio fuit non preceptum.
↑ ſ Non soluo sed suppleo.
am †det illi libellũ repudij. ↑Ego
autem dico vobis: quia omnis
† ſ Non concubinam.
qui dimiserit †uxores suã excepta
causa fornicatõnis eam mœchari

f 3

rumpitur·et ille non facit eā mechari:sed ipsa cā est reatus sui. Si autez pro fornicatione dimittit:a fornicatione debet esse immunis·nec aliā ducere licet dum illa viuit.

¶ Fornicationis causa. Femine que fornicata est·vel viri ne fornicetur. Dez si uxor cogat ad ydolatriam·vel ad quariciam·vel ad alias illicitas concupiscentias. Non enim fornicatio est tm̄ stupri:sed generaliter q̄ a lege dei aberrare facit.

¶ Reddes autē

Si iurare contigerit per creatorē iurabis: non per creaturam. Hoc enī per qđ iurat quilibet venerat· hoc amat·hoc timet. ideo lex p̄cipit vt n̄ iuretur nisi per deum Iudei enim per angelos ⁊ hierusalē ⁊ elementa iurantes·creaturas venerabant· honore dei. Sicut ꝯ victimas deo immolabant ne eas ydolis immolarent:sic quū concessum est iurare per deum· non q̄ recte hoc fiat:sed quia melius est hoc deo exhiberi q̄ creaturis. Christus uero oīno iurare prohibet·i·ne quis·q·bonum appetat insiurandū·⁊ assiduitate iurādi:labatur in periurium. Iurat enī paulus dū deum testem facit·nō q̄ bonū sit iurare:sed q̄ necessarium·dum nisi iuretur homines sunt pigri credere·quod est eis vtile.

† ſ Quia debet manere innupta vel viro reconciliari.

facit·⁊ † qui dimissaz duxerit adul

† ſ Item in hoc non soluo:sed suppleo legē.

terat. † Iterum audistis quia dictum est antiquis. Non periurabis:reddes autem domino iura

† ſ Longe facio a periurio dū iurare prohibeo

menta tua. † Ego autem dico vobis:non † iurare omnino neq̄ per

ſ Iustum. † ſ Et ita in eum deum iuras.

cēlum: † quia thronꝰ dei est·neq̄ per terram:quia scabellum pedū

ſ per peccatorem.

† ſ Quando iuras per eam non propter eam sed q̄ culture dei deputata est.

eius est·neq̄ per † hierosolimam: q̄ ciuitas est regis magni. Neq̄

ſ Quānis ad te nichil magis videatur pertinere † ſ Quasi diceret quomodo nostrū est qui potestatem faciendi vel commutandi non habemus.

per caput tuum iuraueris: † quia non potes vnum capillum albū

† ſ Qui iurare prohibuit loqui docet. ſ Quā

facere aut nigrum. † Sit autem

do necessitas non cogit. † ſ de re que est.

† ſ de re que non est.

sermo vester † est est † non non.

ſ Quia aliquando necesse est iurare·et paulus iurat licet a malo fiat.

Qđ autem his abundantius est

† ſ Neq̄ hic legem soluo.

a malo est. † Audistis quia dictuz

ſ Scilicet reddet. ſ In lege retributio

est:oculum pro oculo·dentē pro

† ſ gra in euāgelio

dente. Ego autez dico vobis † nō

ſ Quod agitur spū mansuetudinis † ſ Malo non peccatori sed temporali de quo subdit. Si quis percusserit.

resistere † malo. Sed si quis te p

ſ disputando † ſ Conscientiam que scom deum est culpando·quod in nobis p̄cipuum est. ſ tuam.

cusserit in † dexteram maxillam:

ſ Non offerendo·sed non resistendo.

† ſ totum corpus ad affligendum.

p̄ebe ei et † alterā: Et ei qui vult

Audistis quia dictum ꝛc. Aug. Lex modum vltōis instituit: oculum pro oculo. Q̄ si dici pōt iniustoꝝ iusticia est· non quia iniqua est vltio quam lex statuit:sed q̄ viciosa est libido vlciscendi·magis q̄ ad iudicem pti net hoc inter homines discernere·q̄ bonum hominem sibi expetere·hic enim redderet maluz pro malo. Iudex non:sed pro dilectione iusticie iustū pro iniusto· quod est bonum pro malo:qđ etiam deus in lex facit.

¶ Q̄ dicit oculum pro oculo:non alterꝝ vult tollere:sed vtrū q̄ conseruare· dum minatur talionem. Quā etiam cum modo facit:vt iniuriam vindicta non transeat·et hec est pacis inchoatio et quasi iusticie inceptio.

¶ Perfecta pax est nullam velle vindictam quam facit gratia euangelij· que iubet non tm̄ nichil mali reddi:sed nec resisti; vt sustineat· bonūq̄ rependatur.

¶ Non resistere malo. Iusticia legis rudes instruit in initio iusticie·id est·non plus q̄ est illatū reddere. Iusticia euangelij que ducit homines ad regnū est non resistere malo.

¶ Non resistere·vt ipse idem · Discite a me quia mitis sum et humilis corde. Et danid·Si reddidi retri·mi·ma·Et hiere·⁊ maxillā dedi·p·Ecce idem dominus legis et euangelij.

¶ Malū tpale dicit·qđ trib⁹ modis fit. Cruciatu corpoꝝ·de quo dicit. Si quis te peracusserit. Damno rez. vñ ait. Et ei qui vult tecū ꝛc. Angariēs opez·vñ ait. Et quicūq̄ angariauerit te ꝛc.

¶ Prebe ei et alteram. Non tm̄ non repcutias:sed si vult alterā ferire patienter feras·hoc de iniuria corporis. De necessarijs autem si perdideris vnū:sine tolli ⁊ reliquū. Quid ꝯ de superfluis: Et quicūq̄ angariauerit te: vade cū eo·hoc non tam pedib⁹ q̄ parato animo. Hystorialiter enī hec nec in ihesu nec in sanctis inuenimus:sed si quis cogit te seruire et solatiū sibi impendere; ꝓpassionis affectu patus esto multoplus impēdere Ita docet verus medicus quos ad salutē egrotoꝝ dirigit· mālsuete tolerare qđ illi intulerint ex infirmitate. Et tria ponit. Quia in hoc nūero notat perfectio·vt q̄ lb̄ impleuerit pfectā iusticiā se habere nouerit. Nec i his vindicta prohibet:q̄ fit ad correctionē·q̄ ⁊ ipsa ptinet ad miscdiam · nec impedit ꝓpositū mansuetudinis: Sed hoc non concedit nisi ei cui potestas ordine data est·⁊ sine ira·vt pater in filiū.

¶ Hysti·Hereticus disputādo si dextrū dogma vulnerauerit: p̄ebe ei ⁊ alterā dextrā. Justus enī non bz sinistrā·i·oppone ei aliud de scriptu ris testioniuz. Et tādiu dexteras para donec lassascat. Vel si quis contēnit in te nobilitatē dei q̄ xp̄ian⁹ es:que est dextera: tolerabili⁹ sit tibi cōtemni nobilitatē sci:que est sinistra.

¶ Alterā dicit:n̄ sinistrā:sed alterā dexterā:q̄ iustus tot⁹ dexter est. Sicut de aoth legit·vtraq̄ manu pro dextera vsus est:dū interioz ⁊ exterioz virt⁹ deo offertur.

¶ Et ei qui vult. Consilium est anteq̄ contendas. Licet quidē infirmis sua repetere:sed non contendere.

¶ Neq̄ per terram. Alij· Per salutē pbonis·qui dei iudicio positus est in infimis. Non est potestas nisi a deo:⁊ in hoc deum iuras.

¶ Neq̄ per ca·tu·Quod non est tuum opus sed dei·⁊ ita in minimis deum iurando·piurium incurrere potes.

¶ Qui per caput iurat illi debet cuius figura ⁊ potestas in eo manet.

¶ Quia non potes ꝛc. Hec predicta cum sint ardua ⁊ difficilia:nemo sine spū fortitudinis seruat.

¶ Compellit ad perfectōnē:dum tollit iurandi occasionem.

¶ Est est·non non. Ideo bis dicit: vt qđ ore dicis operib⁹ probes·qđ vel bis negas factis non comprobes vel confirmes.

¶ Non penitus iurare prohibuit:sed occasione periurij·qđ perfecti⁹ est docuit;ondens qđ vlterius est a malo esse. Apostolus iurat vt fidem persuadeat· ecclesia etiam pro fedre pacis ac fidei suos iurare concedit. Sed christus quod perfectius est docuit·qđ infirmitatis indulsit·qđ superfluum: resecauit.

¶ Veritas euangelij iuramentū non recipit:sed alterius infirmitas id cogit dū veritati non credit.

¶ A malo est. Non quidem malū:quia ⁊si non bonum:tm̄ necessariū sed a malo est·non tuo sed illius a quo cogeris iurare·i·ab infirmitate illius que malum est.

Lucas econuerso. Qui aufert veſtẽ etiã tunicã noli prohibere. Quod non de his ſolis: ſed de omnibus temporalibꝫ faciendum eſt.

Tunicam. Vel tunica eſt aīa quã ſi quis perdere noluerit: dimittat pallium .i. corpus ad martirium.

Spūaliter doctor tunicã tollit: cũ interiora vicia facit confiteri. vt eſt invidia. ſuperbia. ꝛ huiuſmodi. Ille addit. ꝛ pallium: qui ꝛ exteriora. vt furtum et fornicationem non erubeſcit confiteri.

Mille paſſus Hoc eſt iter ſabbati quo deſignat perfectio ſpūalis. qꝛ non licet in ſabbato ſeruile opus facere.

Alia duo. Vadit et alia duo: qui duꝫ corpore tm̃ in ſeruitutẽ redigitur: ſpū et aīa .i. rõne ꝛ voluntate redigi eſt paratꝰ

Da ei. Quę honeſte ꝛ iuſte pñt dari Si dẽ facultas. da ei affectum verbo vl obſequio.

Da ei. Ita. ſ. vt nec tibi noceat nec alij. penſanda eſt enim iuſticia. Ita enī omni petenti dabis. ſi nõ id quod petit: ſed melius cum iniuſte petẽtem correxeris.

Et uolenti mutuare. Duo genera pīandi complectitur. Vel enim benivole damus. vel reddituro ꝓmodamus. Et qñq; qui donat non vult cõmodare. q. nichil mercedis in eo ſit cum rem acceptã debitor perſoluit. Sed vere ille qui etiã hoc iubet retribuit. Dicit ergo ne auertaris .i. ne alienes voluntatẽ tuam. hylarem enī da. di. deus. Sic ꝛ ſpūalis doctor verbi diuini ſẽnus auditoribus debet accomodare: vt boni operis retributionẽ ab illis poſſit accipere et a deo mercedem ſperare.

Audiſtis. Qui legem implere venit. in fine ad caritatẽ plenã pducit quę eſt impletio legis.

Odio habebis inimicum tuum. Forſitan intelligendũ eſt iuxta hoc qđ ſupra. Oculũ pro oculo ꝛc. Vel ſubtrahendo officia humanitatis.

Diligite inimicos. Contra eccleſiam pugnatur tribꝫ modis. odio verbis. cruciatu corporis. Eccleſia econtra diligit. benefacit. orat. Hoc eſt novum mandatũ. hoc de filijs irę facit filios dei. vñ ſequit. vt ſitis filij Adoptio filiorꝫ ſola caritate acquiritur.

Benefacite. Miniſtrando cibum mentis vel corporis. Quod facit etiam qui dicit. cum huiuſmodi nec cibum ſumere. Omnia enim eo ſpectant vt fratres fiant.

Singulis ſingula opponunt vt omnes partes malicię bonitate vincantur.

Videntur contraeſſe imprecatõnes ꝓphaꝝ: quę non dicunt voto optantium: ſed ſpũ prędentium.

Orate pro perſe. ꝛc. Auguſtinus. Non ait hoc pro fratribꝫ in qꝫbus ſunt aliquando peccata perſecutione inimicoꝝ graniora. Unde cuꝫ iohannes dixiſſet. Si quis ſcit fratrem ſuum peccare non ad mortẽ. oret et dabit deus illi vitam: ſubdit. Eſt autem peccatum ad mortem nõ pro illo dico vt roget quis. vbi aperte oñditur quoſdã frẽs eſſe pro quibꝫ orare non iubemur. Peccatũ ad mortem eſt. cum poſt agnitõem dei p gratiam chriſti oppugnat aliquis frnitatem. ꝛ aduerſus ipſam gratiam qua

Altercationis

tecum in iudicio contendere et veſtem interiorem † Spũ fortitudis.

Exterius

tunicam† tollere dimitte ei ꝛ pal-

† Non ſolum tua ſine altercatõne: ſed teipſum ei prębe.

lium.† Et quicunq; te angariaue

† vt ſis paratus non tam pede q̄ aīo.

rit mille paſſus: † vade cum illo ꝛ

† Quia pax eſt oĩa tolare niſi des beneficiũ addit. † Rem vel correptõem. Quia iocundo. qui miſeretur ꝛ commodat ſer. ſu. in iuꝫ inteter. non commo.

alia duo† Qui petit a te; † da ei. ꝛ

volẽti mutuare a te ne auertaris

† Beneficum quod incohoantis iuſticie eſt.

Audiſtis quia dictum eſt.† Dili-

ges proximum tuum. et odio ha

† Moluolum: quod eſt infirmis permiſſuꝫ nõ preceptum.

bebis† inimicum tuum. Ego aũt

Quod perfectum eſt non impoſſibile.

† Non ſoluꝫ non odiatis Hec eſt latitudo conſummate caritatis Non tamen vicia

dico vobis. † Diligite inimicos

† vicia odio. natura dilectioni eſt habenda.

veſtros benefacite his qui † ode

runt vos. et orate pro perſequen

tibus et calumniantibuſ vos: vt

† Non enim natura ſumus ſed gratia. Re quod iam es in ſpe. vt dignitatem ſuam bene redes intelligant. † Qui ſibi facit † .i. in ſanctis electis.

ſitis† filij patris veſtri† qui in† cę

† hoc exemplum pietatis eſt q̄uis ꝛ ſpūalr poſſit accipi † Iuſticie vnde dī. vobis ouetur tol iuſticie. vel hunc viſibilem.

lis eſt. † qui† ſolem ſuum oriri fa-

† Benivolos. ꝛ malignos † Symbiez

cit ſuper† bonos et malos ꝛ† plu

doctrine. vel pluuiã vt terra fructificet

† Amare amantẽ nature eſt. inimicum cari

it ſuper iuſtos ꝛ iniuſtos† Si enī

tatis.

diligitis eos qui vos diligunt

† Ex dilectõne. in celo nullam. ꝛ ſi hic. de his enī poteſt dici. receꝑiſtis mercedẽ veſtrã Nullam Merces filiorꝫ ſola adoptõ eſt

quam† mercedẽ habebitis? Non

† Qui publica vectigalia exigunt. vel publica negocia ſeculi ꝛ lucra ſectantur.

ne ꝛ† publicani hoc faciunt. Et ſi

Salutatio eſt quedaꝫ ſpes oronis.

ſalutaueritis frẽs veſtros tm̃ qđ

† In hoc non plus facitis q̄ gentiles ex humano affectu hoc facientes † gentiles quales geniti ſunt. ethnos grece. latine gens.

ſapli? facitis? Nonne ꝛ† ethnici

† vt filij patris eſſe mereamini † Ecce ad q culmẽ ꝓuehit ſuos Scõm modũ hoĩm vt queratis prodeſſe inimicis

hoc faciut? Eſtote† ergo vos† per

† Sicut. imitatõne non equalitate. † tota trinitas hic intelligitur per prẽm. Adoptionis per grãm.

fecti† ſicut et† pater veſter cęleſtis

Scõm q deus per naturam.

perfectus eſt.

C. VI.

Ş In his aũt omnibus finẽ iuſticie ne ponatis i hoĩm laude

Attendite ne

reconciliatus eſt deo inuidię faſtibus agitatur. quod fortaſſe eſt peccatuꝫ in ſpiritum ſanctum. Peccatũ non ad mortem eſt: ſi quis non amorem a fratre alienauerit: ſed officia fraternitati debita per aliquam animi infirmitatem non exhibuit. vnde chriſtus ait: Pater ignoſce illis: non enim ſciunt quid faciunt. Nondum enim gratię ſpūs ſcī participes ſocietatem inierant fraternitatis. Hęc differentia a iuda petrum negantem diuidit. non quia non ſit ignoſcendum peccanti: ſed quia tanta eſt labes illius peccati: vt deprecandi humilitatem ſubire non poſſit. etiã ſi peccatum ſuum mala cõſcientia agnoſcere et enumerare cogatur. vt iudas cum dixit: peccaui. facilꝰ deſperans cucurrit ad laqueum: cui humilitate veniaꝫ petijt. quod propter magnitudinem peccati iam ex damnatione peccati tales habere credendum eſt. et huic pnitentię non ignoſcat deus. cum etſi peccaſſe fateantur. ꝛ feciſſe mala vehemẽter eos pniteat: tamen huiuſmodi affectiones mentis habent vt ſe non humilient ad petendam veniã. Monere autez poteſt qđ iohannes in epiſtola de dilectõne dei ꝛ proximi tm̃ monere videtur vt fratres diligamus: cum dominus dicat et pro inimicis orandũ. Sed fratres intelliguntur non ſolum qui iam credunt: ſed qui credituri ſunt. pro quibus orandum eſt: vt fraterno fędere nobis ſociantur.

Filii. Non degeneres. quaſi diceret. Accepta poteſtate operibꝫ agite: vt ſitis filij renaſcendo per caritatem.

Patris. Iam dicitur pater. Videte vt ſitis filij renati ex deo qui ẽ caritas.

Qui ſolem ꝛc. Hunc viſibilez. Nam inquiunt in libro ſalomonis Sol iuſticię non illuxit nobis. Et de pluuia doctrinę ꝓpha dicit. Super vnam ciuitatem pluit: et non ſuper alteram.

Solem ſuum. Quaſi diceret. Quem fecit. cuius proprie ſunt omnia quę de nichilo creauit. Quid ergo nos faciemus de his quę de munere eius accepimus.

Publicani hoc fa. Exactores romanorum quos indęi ſic vocãt: quia de re publica curam gerebant. Dicuntur et nomen traxiſſe a publio romano rege qui primus eos ordinauit.

Et ſi ſalutaueritis. Si pro his tm̃ oraueritis qui aliqua affinitate vobis ſunt coniuncti: quid amplius habet bñficiũ veſtꝫ q̄ infidelium?

Oportet fratres diligere et humiliter ſalutare: ſed paꝝ eſt.

Perfecti. In caritate dei et proximi. Cumulus perfectionis diligere etiam inimicos. ꝛ orare pro illis ſicut ꝛ chriſtus fecit. C. VI.

Attendite ꝛc. Qui hucuſq; prędcepit de miſericordia: nunc prędcipit de cordis mundicia qua deus videtur. Si enim non ſimplici intentione ſed pro hominũ laude non probantur a deo opera miſericordię. laus hominum non debet appeti: ſed ſubſequi vt exemplo alios inuiter.

Hactenus de iuſticia euangelij. quę eſt ſuper iuſticiam ſcribaꝝ ꝛ phariſeoꝝ. Nunc qua mundicia cordis eadem iuſticia debeat impleri: quod in elemoſina ſeruatur et oratione. Non enim monet hic vel orare vel elemoſinã facere: ſed q̄ animo debem? facere. Agit enī de mũdando corde

¶ Ut videamini. Nō prohibet videri vt deus laudetur: sed videri vt ipsi laudentur.

¶ Apud patrem. Cui⁹ gloriā filij q̄rere debēt z omnia bona ad ℔ vt placeant ei referre.

¶ Cum ergo facis ꝛc. A toto in partes: vt exponat quę bona non sint pro hominū laude facienda.

¶ Tuba canere. Forsitan convocandi grā hoc fecerunt: vt oēs irent quasi ad spectaculuz

¶ Ante se. Ante se tuba canit qui ante alios vult laudari: vt appareat maior illis.

¶ Receperunt mercedem ꝛc. A deo cordis inspectore fallacię supplicium. De quib⁹ dicit. Recedite a me operarij dolosi nomen enī meum habuistis: sed opera mea non fecistis

¶ Nesciat sinistra. Sinistra: vicia dextera: ⁊tutes. Nō ergo agit virtus: nesciat elatio vl̄ vana gloria, seu aliqđ vicium: sed lux rectę operationis fuget tenebras peccati.

¶ Sinistra est delectatio laudis. Dextera intentio implendi pręcepta dei. Cum ergo conscientię facientis elemosinam pro pręcepto dei implendo miscet se laudis appetitio: Jam sinistra est conscia operis dextrę. Cum vero sola cupiditate alicuius terreni voluntaliqui misericordes videri: sola sinistra operatur quod prohibet dominus dum nec p̄misceri permittit. In bona autem conscientia multi faciunt elemosinam: qui nō habent aliquid quod exterius tent.

¶ In abscondito. In abscondito elemosina fit: quę nullis miscetur tenebris. Lux intus est tenebrę extra

¶ Videt in abscondito. Videre dei est approbare. Illa autē tm̄ approbat quę sunt abscondita, quę extra sunt non placent ei neq̄ approbat.

¶ Et cum oratis. Ad superiora coniungitur hęc sentētia. Supra dixerat. Attendite ne iusticiam vestram faciatis coram hominibus. ℔ subdit. Et cum oratis.

¶ Non prohibet orare: sed in orando hypocritis similes esse.

¶ In angulis ꝛc. Quasi absconsores precum z tamen in plateis vt videantur z per hoc amplior gloria. Alle gl. In angulo orat qui in abscōdito se orare simulat z tm̄ in platea cum famam captat.

¶ Anguli platearum sunt vbi via per transitum vię ducitur z quadrivium reddit. Non enim nefas est videri: sed appetere videri.

¶ Receperunt mercedem. In his non solum vera merces prava intentione evacuatur: sed vicium simulationis z irrisionis contra deum augetur.

¶ Tu autem ꝛc. Hoc simpliciter intellectum docet vanam gloriam mundi fugiendam. Sed magis videtur pręcipi vt inclusa pectoris cogitatione, labijsq̄ compressis, oret deum. Cubiculū autem est cordis secretum. Hostium carnalis sensus per quem hęc exteriora improbe ingerunt, z turbę fantasmatum orantibus obstrepunt. Parum est ergo cubiculum intrare si importunis cogitationib⁹ hostium patet. Sed resistendum est carnali sensui: vt oratio spiritualis ex intimis cordis dirigatur ad deum.

¶ Cubiculum est secretius mentis archanum. Ad hoc pulsat sapientia dicens. Sto ad hostium et pulso, fides aperit, spiritus intrat z exaudit.

¶ In fide interiori z dilectiōe oratur deus: non strepitu verboz: sed devotione virtutum.

¶ Intra: totuz hominem interiorem colligendo in se.

¶ Clauso hostio Sensib⁹ clausis: ne turbę fantasmatum exteriorum occurrant

¶ Vel hostium vocat amorem vel timorem huius sęculi. Sicut enim omne bonū ex timore et amore est dei: sic omne malum ex amore z timore sęculi. His clausis id est ablatis: ora.

¶ Patrem. Quē intus habes per fidē vnde. Apud me oratio. d. vi. m.

¶ Orates autem nolite ꝛc. Vicium hypocritarum est ostendi et placere hominibus: ita gentilium est multiloquium a quibus z ęgpti. Adhuc enim exercendę linguę magis operam dant q̄ menti mundandę: vt hoc nugatorij officij gen⁹ ꝛc ad eum prece nectendā transferant. putantes q̄ sicut orator indicem, ita z ipsi deum flectere queant.

¶ Gentibus erat necessaria verboz multiplicitas propter dęmones qui nescirent quid illi peterent nisi illorum verbis instructi. Damnat autem multiloquium de infidelitate: sed non multas lacrimas, non multas obsecrationes in cordis puritate, quod sancti faciunt. Et ibesus legitur fecisse qui pernoctauit in oratione. Sed verbo tenus sine affectione vacuas aures dei implere malum est quasi in hoc audiamur.

¶ Putant enim. Putantes q̄ persuasibilibus verbis deus mulceatur. Vel si absens est vocetur z qđ nescit verboz ambagib⁹ doceatur.

¶ Nolite. Non enim apud deum agēdum est verbis: sed rei intentione cordis, affectu simplici, quę cum dicimus: nō eū doceā⁹: sed nos tēpore orandi recordamur.

¶ Scit enim. Cur ergo scienti loquimur? Nō vt nostrę faciamus indicium voluntatis: sed vt excitemus pię devotionis obsequium.

¶ Ideo non est opus narrare sed obsecrare, quod est obsequium iusticię Vult enim deus rogari z venerari: vt bonitas eius deriuetur ad plurimos, z status iusticię seruetur apud subiectos.

¶ Pater noster. Beda. Inter cętera salutaria monita z diuina quibus consuluit credentibus: formam orandi ꝓposuit, disciplinam tradidit In hac oratione nō docetur quę nesciat deus: sed quę vult pręstare suppliciter veneratus. Vnde z orationem composuit brevibus verbis: vt sit nobis fiducia cito annuēdi quod breviter vult rogari. Quib⁹ nec opus esset ad eū qui omnia novit: sed vt noster affectus qui cū deo agit videret quas oraret ñ verba quę diceret. Vnde nō his solum verbis oratur: sed et alijs contentis sub eodem et non alio sensu, quib⁹ etiam cor nostruz accenditur. Et bi sunt veri adoratores, qui filij per grām, adorāt patrem in spiritu et veritate.

§ Id est opera iusticie que abundat plus q̄ scribaz z pharisęorum † § Appetendo laudem

iusticiam vestram faciatis † coram eo ꝛ. § hoc fine

hominibus vt videamini ab eis § hoc enim deputatur pro mercede cuius amore fit.

Alioquin mercedem non habebi § Cuius amore non fecistis

tis apud patrē vr̄m qui in cęlis ē † § Elemosina est pars iusticie ↑ § Voli vel le innotescere.

Cum ergo facis † elemosinam: ↑ no † § Ad gloriam tuam ↑ § Hypocrita est qui simulat quod nō est representator alterius per

li tuba canere † añ te: sicut ↑ hypo sone

critę faciunt in synagogis z in vi § Eo fine.

cis vt honorificentur ab homini

bus. Amē dico vobis receperūt § Merces sua laus humana quam acceperunt † § Et non dei. † § Quia sunt aliqui qui faciunt opera iusticie ad hoc vt videantur ab hominibus et non deo. ↑ § Vult deus vt oretur

mercedem † suam. ↑ Te autem faci † § Non se misceat laudis appetitus vel vicium aliquod.

ente elemosinaz: † nesciat sinistra ↑ § dum precepta dei implere contendis

tua quid † faciat dextera tua, vt sit † § Id est in bona conscientia, vbi homo non videt § Nichil extra querat: sed abscondatur sic q̄ vita tua cum christo sit abscondita. ↑ § Qui est discretor intentionum

elemosina tua † in abscōdito, z ↑ pa

ter tuus qui videt in abscondito

reddet tibi. Et cuz oratis non eritis sicut hypocritę, qui amant in

synagogis et in angulis platearū § vt melius videri possint. § Non būliari. † § Hoc fine qz in hoc constituunt finem orantes orare: † vt videant̄ ab ho

tionis.

minibus. Amen dico vobis rece † § Laudem hominum § Quam petierunt. § Non dei.

perunt † mercedem suam. Tu au † § Non extra querēdo deū § quē diligis fideliter teneas.

tem cum oraueris † intra in cubi † Repulsis omnibus que impiobe te ingerūt ↑ § Sic ora vt filius, scom q̄ renatus, z ad qđ

culum tuū † et clauso hostio † ora renatus § Qui adoratur in spū et veritate.

patrem tuum in abscondito, z pa † § In cordis intimo § fructum oratōnis.

ter tuus qui videt † in abscondi et mercedem fidei. ↑ § vult deus vt oretur

to reddet tibi. ↑ Orantes autem nolite multum loqui sicut ethni ideo vt desiderāti det: et ne vilescat qđ dederit

ci faciunt, putant enim q̄ in mul † § verbis cor accenditur z in precibus serena

tiloquio suo exaudiantur. † Noli tur

te ergo assimilari eis. Scit enī pa

ter vester quid opus vobis sit an † § Ergo docēdi estis quid petatis Etsi aliis verbis: tamen sic § vt doceo, z qūo doceo, z quid doceo.

teq̄ petatis euz. † Sic ergo vos § de malis remouendis z bonis acquirendis † § Breuis captō premittitur, pī nr̄i qui es ī cel

orabitis. † Pater noster qui es

Ad Romanos. C. VI.

Nescitis quia quicunq; baptizati sumus in christo ihesu: in morte ipsius baptizati sumus? Consepulti enim sumus illi per baptismum in mortem: vt quomodo surrexit christus a mortuis per gloriam patris: ita et nos in nouitate vite ambulemus. Si enim complantati facti sumus similitudini mortis eius: simul et resurrectionis erimus. Hoc scientes quia vetus homo noster simul crucifixus est: vt destruatur corpus peccati: vt ultra non seruiamus peccato. Qui enim mortuus est: iustificatus est a peccato. Si autem mortui sumus cum christo: credimus quia simul etiam viuemus christo. Scientes quod christus resurgens ex mortuis: iam non moritur. Mors illi vltra non dominabitur. Quod enim mortuus est peccato: mortuus est semel. Quod autem viuit: viuit deo. Ita et vos existimate vosmetipsos mortuos quidem esse peccato: viuentes autem deo in christo ihesu. Non ergo regnet peccatum in vestro mortali corpore: vt obedire illi in desideriis eius. Neque exhibeatis membra vestra arma iniquitatis peccato: sed exhibete vosmetipsos deo tanquam ex mortuis viuentes: et membra vestra arma iustitie deo. Peccatum enim vobis non dominabitur. Non enim estis sub lege: sed sub gratia. Quid ergo? peccabimus quoniam non sumus sub lege: sed sub gratia? Absit. Nescitis cui exhibetis vosmetipsos seruos ad obediendum: seruos estis cui obedistis: siue peccati ad mortem: siue obedientie ad iustitiam? Gratias autem deo: quoniam fuistis serui peccati: obedistis autem ex corde in eam formam doctrine in qua traditi estis. Liberati autem a peccato: serui facti estis iustitie. Humanum dico propter infirmitatem carnis vestre. Sicut enim exhibuistis membra vestra seruire immunditie et iniquitati ad iniquitatem: ita nunc exhibete membra vestra seruire iustitie in sanctificationem. Cum enim serui essetis peccati: liberi fuistis iustitie. Quem ergo fructum habuistis tunc in illis in quibus nunc erubescitis? Nam finis illorum mors est. Nunc autem liberati a peccato: serui autem facti deo: habetis fructum vestrum in sanctificationem: finem vero vitam eternam. Stipendia enim peccati mors: gratia autem dei vita eterna in christo ihesu domino nostro.

¶ Nescitis. Ostendit quomodo peccatum non dominetur: quia per baptismum mortificatur. Et ideo non debemus peccato seruire.

¶ Quicunq; baptizati. Baptismus est sacramentum regenerationis per quod homo a peccato mundatur: et filius dei efficitur. Et ideo baptizati dicuntur qui baptismum susceperunt.

¶ In christo ihesu. Christus ihesus dicitur: quia ihesus saluator interpretatur. Et ideo christus ihesus dicitur: quia per christum saluamur.

¶ In morte ipsius. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Baptizati sumus. Baptizati dicuntur qui baptismum susceperunt.

¶ Consepulti enim. Quia per baptismum mortificatur peccatum.

¶ Per baptismum. Per baptismum mortificatur peccatum.

¶ In mortem. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Vt quomodo. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Surrexit christus. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ A mortuis. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Per gloriam patris. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Ita et nos. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ In nouitate vite. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Ambulemus. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Si enim. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Complantati facti sumus. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Similitudini mortis eius. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Simul et resurrectionis. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Erimus. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Hoc scientes. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Quia vetus homo. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Noster. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Simul crucifixus est. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Vt destruatur. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Corpus peccati. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Vt ultra non seruiamus. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Peccato. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Qui enim. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Mortuus est. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Iustificatus est. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ A peccato. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Si autem. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Mortui sumus. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Cum christo. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Credimus. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Quia simul. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Etiam viuemus. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Christo. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Scientes. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Quod christus. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Resurgens. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Ex mortuis. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Iam non moritur. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Mors illi. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Vltra non dominabitur. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Quod enim. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Mortuus est. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Peccato. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Semel. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Quod autem. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Viuit. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Deo. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Ita et vos. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Existimate. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Vosmetipsos. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Mortuos quidem. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Esse peccato. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Viuentes autem. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Deo. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ In christo ihesu. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Non ergo. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Regnet peccatum. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ In vestro. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Mortali corpore. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Vt obedire. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Illi. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ In desideriis eius. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Neque exhibeatis. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Membra vestra. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Arma iniquitatis. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Peccato. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Sed exhibete. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Vosmetipsos. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Deo. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Tanquam ex mortuis. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Viuentes. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Et membra vestra. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Arma iustitie. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Deo. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Peccatum enim. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Vobis non. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Dominabitur. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Non enim. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Estis sub lege. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Sed sub gratia. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Quid ergo. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Peccabimus. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Quoniam non sumus. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Sub lege. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Sed sub gratia. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Absit. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Nescitis. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Cui exhibetis. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Vosmetipsos. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Seruos ad obediendum. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Seruos estis. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Cui obedistis. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Siue peccati. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Ad mortem. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Siue obedientie. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Ad iustitiam. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Gratias autem. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Deo. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Quoniam fuistis. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Serui peccati. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Obedistis autem. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Ex corde. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ In eam formam. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Doctrine. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ In qua traditi. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Estis. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Liberati autem. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ A peccato. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Serui facti. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Estis iustitie. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Humanum dico. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Propter infirmitatem. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Carnis vestre. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Sicut enim. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Exhibuistis. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Membra vestra. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Seruire immunditie. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Et iniquitati. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Ad iniquitatem. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Ita nunc. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Exhibete. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Membra vestra. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Seruire iustitie. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ In sanctificationem. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Cum enim. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Serui essetis. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Peccati. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Liberi fuistis. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Iustitie. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Quem ergo. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Fructum habuistis. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Tunc. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ In illis. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ In quibus. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Nunc erubescitis. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Nam finis. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Illorum. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Mors est. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Nunc autem. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Liberati. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ A peccato. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Serui autem facti. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Deo. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Habetis. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Fructum vestrum. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ In sanctificationem. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Finem vero. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Vitam eternam. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Stipendia enim. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Peccati. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Mors. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Gratia autem. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Dei. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Vita eterna. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ In christo ihesu. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Domino nostro. Quia per mortem christi peccatum destruitur.

¶ Nulla oratio magis spiritualis est q̄ illa quę ex ore filij qui est veritas processit.

¶ Pater noster. Cui non timore sed amore hereditatis seruimus. Dum pater dicitur: de adoptione cogitemus: vt patri pium affectū rependam⁹ Dum dī noster: fraternitatis admonemur: cum sit cōmunis adoptio omnib⁹. Nemo dicat meus·qđ proprie filio conuenit cui pater est per naturā vnde alibi. Vado ad patrem meum: spāliter per naturā·z vestrū: coniunctum per gratiam

¶ Pater noster dicitur·quod commune omnib⁹·nemo dicat meus· quod soli christo conuenit: qui filius est per naturaz alijs conceditur communis grā adoptōis

¶ Monetur nobilis et diues non superbire contra minores. Non enim vere pōt dicere· pater noster: nisi frēs sint. Cauendumq; etiaz est cuiq; a sordib⁹: ne tanto patre sit indignus. Antiquis vt seruis dicitur dñs·nunc per gratiaz pater·in quo fiducia. Quid negabit filijs qui iam dedit q; pater est?

¶ In cęlis. Spūalib⁹· vt ad spūalitatē in qua habitat festinare discamus·z cęlestia ab eo queramus.

¶ Sanctificetur nomen tuum. Videnda est haz distinctio septē petitionum. Nam cum vita nostra temporaliter agitur speraturq; eterna priora sunt dignitate eterna: bis tñ prius acceptis. In his septem petitionib⁹ omnia bona pñtis vitę vel futurę continent: in quib⁹ est ordo mirabilis· vt in ysaia legitur. Sicut septē dona sancti spūs a summis incipiunt: z vsq; ad imtiñ sapiētię decurrunt: ita ordo precū a summis vsq; ad finē vt a malis mundi liberemur: extenditur. Si autem in vtrisq; a fine incipimus ad perfectionem fit ordo ascensionis. Si autem a summis (qz hoc de supernis accipim⁹) fit ordo descensionis. Sed qz per hęc nos ab imis ad summa consurgimus: septem beatitudines quę per eadem dona queruntˇ de imis gradatim ad summa perueniunt. In precib⁹ ergo est vt impetremus dona. In donis: vt operemur mādata. De operatione beatitudies sequuntur. In eterna vita trium prīmaz petitionū impetrationes fiunt·licet hic incipiāt·nam z sanctificatio nominis ab ipso humili aduentu agi cępit·z aduentus regni in fine mundi manifestabitur·z perfectio voluntatis ipsa perfectione nostrę beatitudinis z seculi terminatōne complebitur Et hęc tria consummata in eternū manebūt. Reliqua quattuor ad istam vitam pertinent. Panis enim spūalis·sī eternus tñ pertinet ad hoc tempus inquantū quotidie ministrat animę. Et forsan ideo panis dī: qz laborando z disserēdo discat· Tūc erit vt potus: qñ sine labore hauriet Et nūc peccata nostra nobis dimittuntur z dimittimus. Et nunc tentationes vitam nostrā infestant. Et liberatio a malo ad hanc vitam pertinet: quam iustitia dei mortalem meruimus· vnde grā eius liberabimur.

¶ Videtur autē iste septenarius numerus illi congruere: ex quo totus iste sermo manauit. Si enī timor dei est quo beati sunt pauperes spū: qm ip·est re·cę·petamus vt in nobis sanctificet nomen dñi timore casto pmanente in sclm scli. Si pietas est qua beati sunt mites·q·ip·p·t: petam⁹ vt veniat regnum·vel in nos: vt mitescamus nec ei resistamus·vel de cęlo in terras in caritate aduentus vbi lętabimur sicut dī: Venite be·pa·m·Si scientia est qua beati sunt qui lugent·q·i·cō: petamus vt fiat voluntas: vt consentiat caro spūi·qz non est luctus nisi qz ista contra se confligunt vt cogamur dīe. Infelix ego homo quis me lib·de c·moz·b⁹. Si fortitudo est qua btī sunt qui esuriunt z sitiunt iu·q·ip·sa: Oremus vt detur nobis panis quotidianus quo fulciti: ad illā satietatem perueniamus. Si consilium est quo btī sunt misericordes qm ip·mise·conse: dimittamus·z nob dimitti oremus. Si intellectus est quo beati sunt mun· coz·qm ip·d·vi: oremus non inducī in tentationē per aspera vel blanda: nē non sit simplex coz·dum non simplr bonum petat in omnibus quę agit. Si sapia est qua beati sunt pacifici·q·fi·d·vo: oremus liberari a malo·liberatio enim facit liberos·i·filios: vt dicamus spū adoptōnis·abba pater·Amen: significat in omnibus his petitionib⁹ indubitanter a dño tribui quod petitur: si vltimę condicionis pactum seruare non negligimus·vnde subdit· Si dimiseritis ꝛc.

¶ Sanctificetur. Hic spiritum sapientię oramus ne a sanctificatione nominis in aliq̄ discrepemus: sed pīis nomen in filijs moribⁿ z vita oñdatur

¶ Nomen patris in nobis est·qui filij dicimur: quod petimus sanctificari. Nō vt ipe sanctior sit: sed vt in nobis operet augmentū suę sanctificationis·nam sanctificatio filioz nomini eius attribuitur. Ita dicit sanctificari sicut clarificari z magnificari in nobis. Sanctificet·i·ita sicut est sanctum habeatur hominibus·z ita innotescat illis deus: vt non putent aliquid sanctius.

¶ Adueniat regnum tuum. Hic spūs intelligentię petitur: quo mundatur cor vt deus videatur. Duricia z potestas dyaboli excludit z in futuro perfectius·cū euacuauerit omnē principatū z potestatem·z tra· regnū deo patri. Cō grue sequitur: vt post adoptionē filioz·regnum petamus qđ filijs debetur.

¶ Regnū dei semp est: sed veniat·i·manifestetur hominibus quibus vt lux cęcis non videtur·qđ nullus ignorare poterit: cum filius iudicare venerit. In q̄ regnabūt z sancti· vt dicit·

Sanctis Sin secretis † tales fac in quibus sanctus appareas· donum est sapientia: virtus vero par. ↑ Nomen quo filii dicimur ˙ In nobis: vt qui in baptismo sanctificati sumus: in eo qđ cepimus perseuere mus.

luntas tua sicut in cęlo et in ter· donū fortitudo·virtus esuries et sitis iusticie
ra. Panem nostrum supersub· ˙ Qui solus potes. Sdum dicitur hodie ↑ vt liberi rediamus ad patriam Sdonum sciētia virtus luctus·
stantialem ˙ da nobis hodie. ↑ Et ˙ Conuersis. † Quib⁹ tenemur Spā
dimitte ˙ nobis † debita nr̄a sicut

¶ Regnū dei est p̄cepto⁹ eius custodia.

¶ Sicut in cę·et in·ter·Sicut in angel'ita in hoīb⁹. Vel sicut in iustis ita in pcōrib⁹ conuersis. Vel sicut in christo ita in ecclesia. Vel sicut mente seruio legi dei: ita et in carne.

¶ Scdm spm̄ cęlū·scdm carnē terra sum⁹. Oramus g̾ vt sicut ī cęlo·i·in spū ita ī terra fiat voluntas·vt caro z spūs sit hō spūalis de q̄ dī. Cor meū z ca·m·ex·in d·vi. Nec tm̄ orat vt bona velim⁹: sz fiat voluntas in nob⁹ vt viuamus tibi·ñ nobis· Hęc tria perfecti⁹ habent in futuro: sed hic iterum exp̄te oramus vt postea pfectius habeātur. Quattuor sequētia pñtis vitę sunt presidia.

¶ Panē nostrū. Esuries iusticię vt ad saturitatē ptingat: fulcit spū fortitudīs. Ideo oramus panē no·q·d·no: sine q̄ fame moreremur.

¶ Panis corpus xp̄i ē·l' x̄pī dei vl' ipse deus q̄ q̄tidie egemus·vel qui est super omēs substātias.

¶ Hic est panis vius qui de cę·des·cuius naturę sublimitas sup omēs substantias est.

¶ Nostrū. Quia xp̄s noster est factus· z deus p̄ cū xp̄o omīa nob⁹ donauit. Ideo oramus vt qđ nostrū est per donū: quotidie detur p effectū.

¶ Supersubstantialē. Vl' q̄tidianū. Quia q̄ edūt me adhuc esu· Hic quotidian⁹: ī patria eter⁹. Hic panis assidue per fidē z caritatē interius reficere dz: qz sine eo nēo viuere pōt. Vel panis dicunt spūalia p̄cepta: quę semper sunt exercēda vel cōseruāda.

¶ Et dimitte. Post cibū petit veniā pcōr̄: vt qui a deo pascit ī deo viuat·z ad vitam eternam perueniat.

¶ Dū dicim⁹·dimit.no·de·no: spm̄ scię rogam⁹ q̄·delicta intelligim⁹ q̄ sine spū scię ñ intelligūtur. Scā quippe ad vsū tpalium ptinet q̄ vtus ē in uitādis malis z petēdis bonis vt nr̄a z alior̄ ptagia plorem⁹·bona cupiamus. Magni tres gradus·nam qui liberat a malo iā habet summo bono Liberat⁹ petit liberatorē: ne iter̄ ducat in tētationē. Sed qz in hac vita nec iustus sine pcō vivit: sic petit inde liberari: vt sciat q̄d ex caritate frib⁹ debeat. Sed qz nondū visiōe dei fruimur: alb⁹ ī via ē necessari⁹: vt q̄nq; ad patriā veniamus. Vnde panē petimus·ad quē nēo peruenit sine spū fortitudinis vbi ergo fortitudo: ibi esuries iusticię. Eternus enim cibus plenitudo est iusticię. Quotidianus: dum quotidie illam esurientes implemus.

¶ Sicut. Ecce qua cautione constringimur. In qua etiam nos admonicem ad misericordiam inflectit·z peccantib⁹ in se veniam promittit·z nobis et per nos alijs veniam promittit.

¶ Culpę veniaz non debemus negare. vnde. Cum oratis remittite si qd habetis aduersus aliquẽ. aliter enim pater vester non dimittet vobis pec cata vestra.

¶ Pecuniam alicui repetere conceditur: sed debita peccatoꝝ petenti ve niam nunqꝫ iuste negamus.

¶ Et ne nos inducas. Sed spiritu scientię illustra: vt sciamus qui bus malis inuoluimur. z vt lacrimę prosint rogamus. Dimit. no. de. no.

¶ Et ne nos. Non q ipse inducat: sz qz deserit z ire permittit. Non vero pcatur nõ temptari: sed nec ad modicũ vici. tentatio enim ẽ necessaria ad coronam.

¶ Et ne nos deserẽs in temptatione sinas vinci. si sinas tenta ri: sine qua nullus p batus est.

¶ Sed libera nos. Hęc vna peti tio tantum continet quantũ omẽs superi ores.

¶ Vt spũ timoris dei omnia noxia intꝰ et exterius pellantur: et sub paupertate bea te viuamus.

¶ Sed libera nos. In illam quę nondũ est ne sinas induci. et ab ea in qua sumus ducti liba. Quo fcõ nichil est metuendum nichil restat orandũ.

¶ A malo. Omni visibili et inuisibili. Hęc liberatio quoti die necessaria ẽ. dũ si ne malo animę z corporis ñ viuitur. Sed in fine complebit. qñ immorta les et impassibiles erimus.

¶ De imis ad summa gradatim sic ascenditur. A malo per spiritũ timo ris liberamur. Inde liberati pauperes spũ z reb esse cupimus: duz dicim? ne nos inducas in tentationem. Spiritũ pietatis rogamus: vt homo inte rior mansuescat et mitis fiat: ne tentatione moueatur.

¶ Precib z orandũ est vt dona percipiam? ex grã. Donis agendum: vt veniamus ad merita. Pro meritis beatitudo speranda. Alioquin nec sine precib fidei ad donum. nec sine meritis ad beatitudinẽ peruenitur

¶ Nichil deest qd his septem petitionib non contineat. siue ad pñtem siue ad futuram pertineat vitam.

¶ Satis compendiose tradidit christus. non modo disciplinã mandato rum: sed z precũ z donoꝝ: vt paucis verbis mẽorię res multiplices z neces sarias cõmendaret. z sic simplicitas fidei sufficientiã salutis suę cito addi sceret. z prudentia ingenioso z amplius profunditate mysterioꝝ stupesce ret. Hinc ysaias. Sermonẽ breuiatũ faciet dñs super terrã. Qñ ita bre uiauit vt memoriter capi possit. Ita reb impleuit vt nẽo sine grã spũsan cti percipere possit.

¶ Si enim dimise. Formã imposuit qualiter velim? iudicari. Vnde indulgentib coram deo fiducia rñdet impetrandi. exigẽtes vero pęna re mordet vltionis vel damnationis.

¶ Deus mauult inuenire cui indulgeat qꝫ quẽ puniat. Ideo in nostra potestate posuit qua conscientia iudiciũ dei quisq; pnocet erga se: z quo sententiã tanti discriminis possit temperare. Omẽs debem?: z indulgẽtia patris omnib est necessaria. Ideo ex animo alijs dimittamus: vt maiora seu plura nobis relaxentur.

¶ Hoc in fine concluditur: vt certũ sit nobis quid in oronib pmiserim? neqꝫ aliud exigit iudex quẽ rogamus: nisi vt tales simus fratrib qualem eum nobis poscimus. Et qui hoc ñ facit dupliciter reus est. primo q peccā uit z debet. deinde q ãmonitus a iudice. fratri non indulget.

¶ Vnde. Cum oratis: remittite si quid habetis aduersus aliquem. aliter enī pater vester non dimittet vobis.

¶ Eo pacto. aliter nullus totius orationis est fructus. † ¶ veniam petentibus.

et nos dimittim† debitoribꝰ nr̃is

¶ donum pietas: virtus mansuetudo † ¶ In temptationẽ inducitur qui temptatione frangi tur.

Et ne nos inducas in† tẽptationẽ

¶ donum timor. virtus paupertas.

Sed libera nos a malo. Amen.

¶ Cõmendat conditionẽ † ¶ vos qui estis qua si dii † Qui in hoc q peccant homines sunt

Si enī† dimiseritis† hominibus

¶ Ecce fiducia magna

peccata eoꝝ: dimittet et vobis

pater vester celestis de licta vẽa

¶ Iudicium sine misericordia fiet eis qui non faciunt misericordiam.

Si autez non dimiseritis homi

nibus: nec pater vester dimittet

vobis peccata vestra. Cuz autem

† ¶ Id est. ipsa vultus tristicia ostentare ieiu nium † ¶ Representatores alterius persone. ¶ Qui non virtutibus studet: sed tantũ vulgi excitant.

ieiunatis† nolite fieri sicut† hypo

† ¶ pro demoluntur. hoc e im proprie de ex ulibus.

critę tristes. † Exterminant enim

† ¶ finẽ intentionis vt supra reprehendit hic. ¶ vt dissimiles aliis videantur. z ipsa vilitate vltra homines predicentur.

facies suas: † vt pareant hoibus

ieiunantes. Amen dico vobis re

† ¶ Laudem quam voluerunt: non adoptionẽ filioꝝ † ¶ Sic vni dicit quasi omnibus.

ceperunt† mercedem suam. † Tu

† ¶ Caput vngit qui spirituali leticia interius piguescit.

autem cum ieiunas† vnge caput

tuum et faciem tuam laua: ne vi

† ¶ hominibus ieiunat qui fauorẽ eoꝝ captat ¶ visibilibus.

dearis† hominibus ieiunans: sz

¶ Celesti. ¶ Qui est inuisibilis. ¶ al. so. Per fidem in corde.

patri tuo qui est in abscondito.

† In conscientia vbi ipse est.

et pater tuus qui videt† in absco

† ¶ pendet de hoc quod dictum est. ne videa ris ho. ie. † ¶ diuitias reponendo. spẽ vobis collocare in terrenis.

dito reddet tibi. † Nolite† thesau

¶ i. in transitoriis

rizare vobis thesauros in terra

¶ i. superbia ¶ Inuidia ¶ dissipat z cõsu mit.

vbi erugo et tinea demolitur et

¶ Si autẽ non. Nulla excusatõ relinquitur qꝫ vnusquisq; scõm hãc sententiam in futuro iudicabit. Ex hoc patet q vnusquisq; in sua infideli tate condemnatur.

¶ Cum ieiunatis. Postqꝫ docuit qõo orandũ sit: docet de ieiunio quod itez pertinet ad mũdiciã cordis: ne ñ sit simplex ad deũ. dumad ex teriora rapitur.

¶ Nolite fieri. Non prohibet virtutẽ: sed fictã virtutis speciem.

¶ Bonum est ieiu nio pro peccatis tri stes eẽ ad pnitentiã et hũiliare animã no stram. vñ. Cor cõtri tum z hũiliatũ deus non despiciet. Sz tri sticiã quę pro laude est. prohibet. Vnde non ait simpliciter. Nolite ieiunare: sed addit. sicut hypocri te tristes.

¶ Exterminant Id est. extra terminos humanę conditõnis obducunt. Sicut de nitore vestium iactan cia est: sic de nimio squalore z macie.

¶ Demoliri ẽ. q. dis sipare. z venustatem vultus quasi ad ni chilum redigere.

¶ Facies suas. Luctuosis forcibus in quib etiã iactan tia ẽ. z magis sub spe cie religionis decipi unt.

¶ Nota non debere omes pelles suas de ponere sz vestiri: si ali qñ lupi eis se ptegũt

¶ Vngẽ caput tuum. Spũali leticia mẽtem refice dieb abstinen tię: vt dilectionis odor flagret in operib misericordię. Conscientiã laua lacrimis: vt sit mũda coraz deo. Non enim sufficit opus misdię sine mũ da conscientia. nec hoc sine illo.

¶ Palestinis mos erat in festis caput vngere. ergo caput vnge. id est. fe stiuum et hylarem te exhibe. et mẽtem spũali oleo refice. et de ieunio non quęras laudem exterius. Sed q sic a seculo auerteris coram deo gaude as. z sic faciem. id est. cor mũdabis a sordib. quib remotis. deum videre licebit.

¶ Vnge caput tuum. Ecce nondum omnia in nouo testamẽto ad litte ram. Ridiculi enim essent in ieunio oleo delibuti: sed spiritu amoris eius cuius passionib debemus participare nos macerando: mẽs debet inungi et non oleo adulatõnis aliter vana sunt ieiunia.

¶ Christus factus est vngẽtum nobis. quod effusum per passionem mor tis. ecclesiam suam suo odore impleuit. Ideo non alterius causa ieunare debemus: sed eius perfusi spũ per abstinẽtiam macerãtes carnẽ eius passi oni participemus. Illo ergo vngamur. vt opera misericordię cumulent. et caritas interius diffundat. q sine illo calix nostri ieiunij non inebriat affectu pietatis.

¶ Deo ieiunat qui pro amore eius se macerat. et quod sibi subtrahit al teri largitur.

¶ Et pater tuus. Pater per fidẽ intus est. et remunerat in absco dito facta. Ibi ergo ieiunãdum quo ipse videat. Et necesse est vt ieiunãs sic ie iunet: vt ei placeat quẽ in pectore portat.

¶ Nolite thesaurisare ꝛc. Ad mundiciam cordis terrena erogari precipit.

¶ Nolite thesaurisare. Qui ieiunat. vel seruando qd non edit. vel glo riam querendo. in terra thesaurisat. Qui ꝓpter deũ in celo. id est. in eter nitate. et si specialiter de elemosina moneatur: tñ de omni opere virtutum accipitur. Quia quicquid pro deo fit in eo eternaliter recipiemus. Erugo metalla cõsumit. tinea vestes. qd ab his intactũ est tollũt fures. His tri bus modis omnis auaricia condemnatur. pretereunt enim omia quę pos sidentur. Moralr. Si quid in carne gerimus thesauros in terra ꝓdimus

dum preciosos corpis sensus in terrenis desideriis occupamus: quos erugo. i. libido consumit. Vestro indumenta mox ira et superbia cetera vicia destruunt. quibus si quid restat demones furantur.

Omne terrenū vel erugine consumitur. vt aurū et argentū. vel putredine et vermibus solvitur vt vestis. vel qđ ab his immune est a furibus tollitur. vt lapides preciosi. In his ergo omne genus auaricie reprehenditur.

Rab. Allegi. Erugo significat superbiā que decorē virtutū obfuscat

Tinea que vestes latenter rodit. invidia est que et studiū lacerat bonū. et compactionem vnitatis dissipat. Fures sunt heretici et demones qui sp ad hoc sunt intenti. vt spualibus spolient.

Thesaurisate autem. Quasi diceret. Cū ieiunatis aut aliquid boni operis agitis: ibi recondite vbi corruptō nō possit accedere.

In celo. Id est omnem spem in celestibus ponite. fide gradientes. caritatē amplectentes.

In celo. i. in spuali firmamento. qđ nō transit. celum et terra transi. ver. aūt mea nō transi. Si ergo cor est in celo: mundū est: qz munda sunt celestia. Si aūt in terra volutatur: qūo mundum est: id est. si quid agit vt terrena consequatur. qūo mundū est. Si etenim illa in genere suo munda. tamen sordescat res dignior dum inferiori miscet. vt aurū argento: argentum plumbo.

Ubi est enim thesaurus. Si in terra: cor est deorsum si in celestibus: cor est in christo fixum.

Lucerna. Prosequitur mundiciā cordis. Sicut oculus membra ad operandū dirigit. sic intentio et lux fidei omnes virtutes. Lucerna est lumen in testa: sic caritas in fide. Cum fides cessabit: sola caritas lux erit.

De exteriori docet officiū interioris hominis. intentione mentis et luce fidei omnes virtutes illustrātur. vt reddant lucidum corpus.

Item. ad mundiciā cordis per se hoc capitulū est. vel grā prioz operū que palam apparent.

Si fuerit oculus. Si pura intentione que potes bona agis: opera sunt lucis. etiam si non ita hominibus videat. Si perversa intentio est: prauum est quicquid agitur: etsi videatur rectum.

Oculus vnus et simplex est. s. caritas que modo lucet in fide sic in testa

Si aūt o. t. ne. Si intentio non est ex fide: totus homo interior tenebrosus est. Quia quod non est ex fide peccatum est.

Tenebrosum erit. Quando quidē intentio sequens opus informat. Ergo si bona que agis qz mala intentōne fiunt: tenebre sunt: quid ea que per se mala sunt. et mala intentione fiunt?

Si ergo lumen. Intentio qua facimus quodcūqz. que in nob est nota: lumen dicit. Exitus vero rei incertus est. vt cum quid alicui do vel ago: nescio vtrum cedat ei bono an malo. et ideo tenebras vocat. Dicit ergo. si intentio qua facis que tibi nota est. appetitu temporaliū sordidatur: quātomagis ipsum factum cui? dubius est exitus: qz etsi bene cedat alij qđ non bona intentione facis: nichil tibi proderit. Quia qūo feceris tibi imputatur. non qūo illi euenerit.

Nemo potest. Quasi non poteritis ad oculū hominū bona agere. et ex his deo placere. non simul in celo et in terra thesaurisare. nec et vicijs et virtutibus deseruire. Quicqđ facis vel ex amore dei. vel fruitute diaboli.

Cū regnū dei et diaboli dissideant inter se: in vtroqz nēo potest simul militare. vnde. Qui baptisantur diabolo abrenunciant et operibus eius.

Aut enim. u. o. Nichil ē medium. Quicqđ enim facis aut ex amore dei: vel ex seruitute diaboli.

Aug. Diabol? enim sp ē odio hūd?. deus ꝛro diligēd?. Nec enim aptē alicui qs vnqz deū odio hūit: sz oēs se eū amare fatent. et diaboli nomē execrātur. cuius vicios eum quasi tyrannū sup se dūantem sustineant deū vero odio nō hūt sed cōtemnunt. victi concupiscia sua. et psuasione diabolica.

† Id est. in celo et in terra thesaurisare. Vicijs et virtutibus. † Inter se dissidentibus.

mo potest duobus dominis ser
† Id est. diabolum
uire. Aut enim vnum odio habe
† Id est. deus. † i. diabolū
bit et alterum diliget. aut vnum
† deum postponit. vel diligat eius mādata.
sustinebit: et alterum contemnet

† Exprimit qui sunt duo domini. † Bonus dispensator non est seruus † Id est. diuitus hīe quib licet eas sed non seruire eis

Non potestis deo seruire et mā
† Ne cura eo qz retrahamur ab eternis: qz nichil sunt.
monę. Ideo dico vobis: ne so
† Quia hoc est diuitijs seruire.
liciti sitis anime vestre quid mā
ducetis. neqz corpori vestro quid
† i. victa.
induamini. Nonne anima plus
est qz esca: et corpus pluscz vesti
† Que perpetuo non erunt
mentū? Respicite volatilia celi:
† dei prouidentia aluntur absqz cura
quoniam non serunt nec metūt
† tunc multomagis vos qui filii estis
neqz congregant in horrea. et pr
† tunc multomagis vos qui ratōnales estis quibus promittitur eternitas.
vester celestis pascit illa. Nonne
† Quia ratōnales et filios adoptati.
ergo vos magis pluris estis illis

tur. cuius vicios eum quasi tyrannū sup se dūantem sustineant deū vero odio nō hūt sed cōtemnunt. victi concupiscia sua. et psuasione diabolica.

Aut. u. su. Aug. Nō qđē diligit. neo enim diabolū diligit. Sed sua cupiditate implicat? patit eū. vt si qs ancille alienę cōiunctus ppter suā cupiditatē durā patitur seruitutē. etsi nō amet illum cui? ancillam diligit. Alterę ptēnet. Nō qđē odio hēbit. nullī? enim pscia deū pōt odisse. Idē in retracta tōe rei eiusdē. Nō video fuisse dicendum Multi enim sūt de qbus scriptū est. Superbia eorum qui te oderūt ꝛc.

Et mammonę Mām ō a syra lingua divitię. qbus fruī deū negare ē. Nō dicit hīe. qđ fieri licz vt bn di spēset: sz seruire qđ ē auari. Vī hūt nomē eē demonis q̄ pest diuitijs. nō qp in eis ditōne sint: sz qp his vtit ad decipiendū. in retiēdo laqueis diuitiarum.

Ideo. Quia nō potestis deo seruire et māmonę: Ne sitis soliciti qđ ē seruire diuitijs. Contēptū scīi. et fiduciā futuro? toto sermōe hīc cepit: dū et mala sustinere et nō vicisci et inimicos diligere iussit. et hūanas glias fugere. Nūc vult confirmare p fidē in spe eterno?: qz plēs sunt quos amor pūtū et desperatio futuro? torquentes facit.

In sudore vult? pat panis: sz labor ē exercēd? solicitudo tollēda ē q̄ mentem perturbat. dum timet ne aut possessa dispeāt. aut elaborata non ptingant.

Anime vestre. Id ē. anialitati. cui hō necessaria sūt. Tota spē deo pmittite: qz nichil nisi qđ decreuerit ille potestis acqrere vel retinere.

Anīa hō ponit pro vita q̄ alio sustētat. vt ibi. Qui amat aniam suam perdet eam.

Anialitas alio alit. et ponit hō p vita. viuit cū pecoribus quā qui perdit propter christum: inueniet eam spūalem in vitam eternam.

Nōne ania. Non vita ppter escā. nec corpus ppter vestimētū: sed ecē. Ideo nō sit solicit? anim? vt percipiat qđ propter se creatū est.

Quasi q̄ dedit maiora. i. vitā et corp?: dabit et miora. i. victū et vestes. In his pmissis vitatis nēo dubitet. Sit hō qđ ē dz mox addunt ei oia propter quem sunt facta.

Respicite. Hoc ad escā. sci merito ppant aues: qz celū petūt. et qdā ita remoti sunt a mundo. vt iam in terris nil agant: sed sola contemplatōe iam in celo degunt. de quib dicitur. Qui sunt hi qui vt nubes volāt ꝛc.

Hęc exempla non prohibent prouidentiam. non laborem: sed solicitudinem: vt tota fiducia vestra sit in deo: cum et aues sine cura viuant.

Et pater uester cę. Exaggerat fiduciam filiorum et confirmat: quia si bonitas patris etiam ad illa se extendit: quantomagis ad filios adoptionis?

¶ Quis autem ꝛc. Illi ergo curam regendi corporis relinquite: qui illud ad hanc mensuram fecit peruenire.

¶ Et de uestimento. Non q̄ laborare et prouidere hoc non deceat: sed omnis solicitudo abijcienda est·ꝛ spes in deo hūda est.

¶ Considerate. Exhortationem de indumento satis congruo confirmat exemplo.

¶ Quoniā nec salomon. Aut purpura regū·aut pictura textricū potest floribꝫ ꝓpari? Ipse color dicitur experimentū florꝫ·sicut dicimus·operuit istū rubor.

¶ Si enim fœnū Si ista quæ ad vsuꝫ sunt temporis tm̄·ꝛ cito decidua·igne cremabuntur: deus tam venuste adornat.

¶ Cras pro futuro ponitur in scripturis: dicente iacob. Exaudiet me cras iusticia mea.

¶ In clibanum Alq̄ libri bñt·in ignē vel in acerum: q̄ habet spēm clibani.

¶ Quātomagis Scilicet vestiet. Et ideo omīs fiducia in eo habēda. Q̄ si nec de his fidentes sum? q̄o inuisibilia speramus? Permodica fides ē quæ nec de minimis certa est. Ideo ꝛ de eternis ingerit fiduciam·ꝛ condēnat infidelitatem.

¶ Modicæ fidei Quicunq̄ in aliqua promissione dubitat modicus est fide. Et quantoplus dubitat tantominus inuenit ea pro quibus solicitus fuit.

† ſ Sua solicitudine ꝛ sagacitate

Quis autem vestrum | cogitans **potest adijcere ad staturam suam**

† ſ Supra de esca·hic de vestimento

cubitum vnum? Et de† **vestimēto**

† ſ Hoc de indumento.

quid soliciti estis? † **Considerate**

ſ Non sunt hec allegouca: sed vt de minoribus persuadeantur maiora.

ſ Coloribus se ornando.

lilia agri quomodo crescunt·non

ſ vt indumēta sibi ꝓficiat. ſ tamen.

laborant neq̄ nent. Dico autem

ſ Qui pre aliis floruit.

vobis qm̄ nec salomon in omni gloria sua coopertus est sicut vnū

ex istis. Si enim fœnum agri q̄

hodie est·ꝛ cras in clibanum mit

† ſ Procurabit in necessarijs.

ſ Ornat. ſ. s. vestiet.

titur deus sic vestit: †**quanto ma**

ſ Qui ad ymaginem dei estis ad eterna vocati. † ſ Non aut·nolite querere

gis vos modicæ fidei. † **Nolite er**

ſ. i. talium cura nolite impediri quomin? cego soliciti esse dicentes: quid mā

lestibus insudetis

ducabimus·aut quid bibemus·

aut quo operiemur? Hæc enī om

nia gentes inquirunt. Scit enim

ſ dum patrem audis ne dubites de voluntate.

ſ Qui bonus filius viscera sua non claudit.

pater vester quia his omnibus

ſ Et dat nisi infidelitas vestra auertat.

† ſ Sūma hec uestra sit intentio. † ſ Precipue

indigetis. † **Querite ergo** † **prī**

ſ Omnia propter illud facite ſ No q̄ p? ista: sed quia summuꝫ·q̄ propter se ꝛ extra q̄ nichil petitur. ſ Quod ꝛ dat nisi infidelitas vestra auertat.

† ſ vt per eum non per vos iusti sitis·per iusticiam venitur ad regnum. ſ Justicia regni est quam supra docuit·nisi abundauerit iu. ꝛc.

mum regnum dei et iusticiam ei?

ſ tenda in via propter illud nō propter se.

† ſ Quia intentionē eternoꝫ hec comitātur.

et hæc omnia † **adijcientur vobis.**

ſ Quia omnia adicīētur † ſ Non laboꝫ ꝛ prouidentia damnatur sed solicitudo mentē iusto cans.

Nolite ergo † **soliciti esse in crasti**

† ſ. i. futurus. ſ tunc enim de ipso et non ante curabitis.

num † **crastinus enim dies solici**

† ſ Non eget alterius † ſ dies malus nō est sed in eo fiunt mala.

tus erit sibijpsi. † **Sufficit** † **diei**

ſ Non peccatum: sed labor et angustia seculi

malicia sua.

C. .VII.

Nolite iudica

† ſ a deo. ſ vel non iudicabimini.

re vt non † **iudicemini.**

ſ Id est·ipsum iudiciū est causa quare a deo iudicemini. ſ Bono uel malo.

In quo enī † **iudicio iudicaueritis**

Regnum dei quæramus sectādo iusticiam eius. Justicia vero regni ē omnia quæ christus docuit obseruare. Regnum quærere est ipsam iusticiam operibus implere: ideo tm̄ vt deus glorificetur·ꝛ vt nos ei per omnia placeamus.

¶ Regnū dei summū bonū est·ꝛ ideo quærendum. Queritur autem fide spe et caritate.

¶ Et hæc omnia. Quia omnia sunt filioꝫ·ꝛ ideo hæc omnia adijcientur·etiam non quærentibꝫ· quibꝫ si subtrahuntur: ad probationem est·si dantur: ad grāꝫ actionem· quia omnia, cooperantur in bonum.

¶ Soliciti. Timore· merore ꝛ anxietate curaꝫ: quæ mentem perturbat.

¶ In crastinuꝫ. Id est·in futurum· de presentibꝫ concedit·vnde apostolus. Nocte ac die operabamur ne quem grauaremus. De futuris quæ diuina procura t ordinatio: non conuenit solicitari; sed presentia grate suscipientes·curam futuroꝫ quæ incerta est deo relinquamus cui de nobꝫ cura ē. Curā autem pñtium maliciam vocat: quia penalis est·pertinet enī ad hanc mortalitatē quam peccando meruim?·quæ in se satis onerosa est·nec debemus superaddere malum nostræ solicitudinis. Nemo debet scādalisari si quez iustorum viderit necessaria sibi suisq̄ procurare·nec iudicet eum de crastino cogitare·q̄ ille qui hoc precepit cui ministrabant angeli·propter hoc exemplū dandū loculos habuit·vnde necessaria vsibꝫ præberet·quoꝫ custos erat iudas. Hinc sequit. Nolite iudi·ꝛc

¶ Dies. Non quem fecit dñs: sed cui maledixit iob ꝛ hieremias·s·quē dyabolus inuenit.

¶ Sufficit. Et q̄ cura pñti mens obruitur: non debet geminari malicia diei. C. .VII.

¶ Nolite iudicare. De dubijs: quia de manifestis iudicatur·ꝛ non de illis de quibꝫ incertū est quo animo fiant: de quibꝫ nemo sine periculo iudicat.

¶ Iudicium temerariū est·q̄ quibus commissum non est·iudicant·siue sit de manifestis siue de occultis. Committitur autem iudicium·vel magistris ecclesiæ vel principibꝫ terræ. Hi ergo si de manifestis iudicent·quæ scz sunt conuicta vel confessa: non temere iudicant. Si aūt de incertis: temere iudicant·hæc iudicia prohibet.

¶ Nolite iudicare. Duo sunt in quibꝫ temerarium iudiciū cauendū est. Sunt enim quædam media ꝛ incerta quo animo fiant·quæ ꝛ bene ꝛ male pñt fieri. Nescimus enim qualis futurus est qui nunc apparet malus·de cui? correctione desperare eumq̄ abiectum reprehendere temerarium iudicium est.

¶ In quo enim. Quasi diceret. In qua volūtate bñfeceris: in ea liberaberis·ꝛ in qua male: in eadem punieris. De his enim agitur in quibꝫ vel temere iudicantes offendimus·vel recte agentes excusamur·ꝛ ideo addit. In qua mensura·Et iuste quoꝫ voluntas nō habuit finē peccandi: q̄uis cum fine peccauerint: non bñt finē vltionis·ꝛ quibꝫ iudiciū fuit sine misericordia: sine misericordia iudicabuntur.

¶ In quo enī. Non q̄ deus temere iudicet nos·ꝛ iniq̄ mensura repēdat.

Sed ē acsi dicat·ipsa temeritas iudicandi·z iniqua mēsura tibi nocet·te punit·z sepe non illum de quo ℔ agis·tale est Qui gladio percusserit:gladio·i·peccato hui⁹ rei perbit.

¶ In qua mensura. Potest in hac mensura in qua aliud mensuratum est·vt triticū:aliud mensurari·vt ordeum z alia quantitas: vt si vn⁹ modius de vno·centum de alio. Ita facit deus·et non inique vt illi in eternum.

¶ Et ipsa infamia vl malū qđ inuleris:cā est cur pgnam debitā incurras.

¶ Juste q̄ eternal⁹ pcō pfrui volūt eternā pgnā inueniunt·et quoz volūtas ñ hūit finē peccādi·nec hē bit finē torquendi.

¶ Quid aūt ut. Ecce moderamen iudicij: vt pzeuentus maioribz alium non iudicet de minoribz.

¶ Quid aūt. Multi enim pzeuenti maioribz lenioza in fratre magis volūt vitu perare z damnare q̄s emendare. Vt si pleni odio l⁹ inuidia vel malicia:damnent in eo qđ delinquit ira q̄ est vt festuca·odium vt trabs Irat⁹ alicui vult aliq̄n eū corrigi qui odit:hoc velle nequit·z ideo impossibile dī: vt festucā fratri demat·qui trabē gestat. Prius ḡ trabs odij·inuidie·simulationis z totius malicie reijcienda ē: vt sic misericorditer respcū dei nō n⁹ri·frēm possimus increpare: vt siue prosit illi correctio siue non:nos tñ de simplicitate nostri oculi simus securi.

¶ Quid aūt. Oculus q̄n paradiso post culpā est reseratus·aperte videt non vnde proficiat:sed vnde in deterius cadat. Vidit enim iactantiā vane laudis:dum sibi cecus alijs vult mederi.

¶ Quid aūt. Apertus oculus male videt·s· iactantiā sui dum alij vult mederi. Sed cecus se non valet intueri dū in hoc deterius cadit.

¶ Vix inuenitur aliquis ab hoc vicio alien⁹·qz vnusquisq̄s suis faciens·aliena facile reprehēdit·z aliena graui⁹ tolerādo q̄s sua:sumit autoritatē arguendi·sine exemplo sue emēdationis.

¶ Saltem in eo q̄ temere iudicant in oculo habent trabem.

¶ Aut qūo dices ꝛc. Id est·nō poteris minus·vt iram in fratre emē dare:donec maius·i·odium vel inuidiam pepuleris de corde tuo.

¶ Hypocrita eiice. Hi enim odio z liuore suscipiūt omīa accusare· et volunt videri consultores sine exēplo emendationis sue.

¶ Non enim est ydoneus doctor alij mederi: q̄ nondū se sanauerit.

¶ Aug. Nota si vis aliquem reprehendere:primū vide vtrū similis sis ei· q̄ si es:pariter ingemisce·z non eū tibi piter obtēperare:sed pariter conari mone·q̄z si non es similis:tñ q̄z olim fuisti vel esse potuisti:condescende et non ex odio sed ex misericordia argue. Raro ergo et non sine magna necessitate obiurgationes sunt adhibende·z non nisi respectu dei·remota prius ab oculo trabe.

¶ Nolite sanctum. Purgato oculo possunt dispensatores ecclesie alios castigare:sed non sanctum canibz dare. Quia sicut periculosum est abscondere:ita prodigum est canibz dare. Talibz mystica non sunt aperienda:sed velo tegenda sancta sanctoz. Apertiora vero z quasi viliora dici possunt.

¶ Nol. Eadem res dicitur sanctū et margarita·i· euangeliū z sacramenta ecclesiastica. Sanctū:q̄z natura inuiolabile·nec debet ab aliquo corrūpi. Margarita que in abscōdito latet z de figuris·q·apertis conchis eruitur:gemma est preciosa que non potest corrumpi. Canes vero sunt qui

§ Id est·penis iudicii tui mali·punieris.
† § Juxta mensuram culpe erit mensura pene z si eterne.

iudicabimini. Et in qua† mēsura mensi fueritis:remetietur vobis

† § Leuius quid quod conturbat oculum mētis:sed non obcecat.

Quid autem vides† festucam in

† § grauius crimen † § Interiora intentōne mentis.

oculo fratris tui:et† trabem in† o-

§ Consideras.

culo tuo non vides:Aut quomō dicis fratri tuo:frater sine·eijciaz

§ trabes·al·ira.

festucā de oculo tuo:et ecce trabs

† § Appetens videri quod non es † § Redi ad cautelam tui primū te curans:deinde frēm.

est in oculo tuo:† hypocrita† eijce

† § Antea cecus:quia caligine peccati pressus.

primum trabem de oculo tuo:† et tunc videbis eijcere festucam de

† § Monet dispensatores ecclesie ne dent sanctum canibus. † § verbum predicationis qō nō debet corrumpi.

oculo fratris tui. † Nolite† sanctū

† § Non facile inuenies q̄ ei placeat qui margaritas calcat.

dare canibus† nec mittatis margaritas vestras ante† porcos:ne

† § Contemptores veritatis vilipendant. § Porci.

forte† conculcēt eas pedibus suis

§ Ad voluptates et vicia § Canes impugnando veritatem. † § fidei vestre simplicitatem § fidem vestram·non archana dei que incomprehensibilia sunt. † § fide. § vires

et conuersi dissūpant† vos. † Pe-

§ Ita mundatis oculis ad deum z proximum petite. § vitam § Spe

tite et dabitur vobis· querite et

† § Caritate. § Ad ostium quod est christus·et inuenietis: instate.

inuenietis† pulsate et aperietur

† § Non enim:diffidendum. † § pie z perseueranter. § Qui non accipit:constat eum nō bene petere.

vobis. † Omnis enim qui† petit

§ pie et perseueranter

accipit· et qui querit inuenit· et

§ pie et perseueranter. † § Ostendit per similē quid sit petēdum·

pulsanti aperietur. † Aut quis est

er vobis homo quem si filius su

† § Caritatem·vel christum qui est panis qui de ce·des. § Cordis duriciaz.

us petierit† panē:nūquid lapidē

† § Quia non possunt resipiscere ab immunditia.

porci qui vilipendunt et conculcant. Vel canes ad vomitū reuersi·porci nondum conuersi:sed in luto viciorum versati.

¶ Nolite. Non sunt dispensatores:sed prodigi extirpatores qui tollunt panem filioz z mittunt canibz·ignorantes q̄ res absconsa auidius q̄rit· celata:venerabilius conspicit·din quesita carius tenet·sine fastidio fit precepta cum mensura. Ideo nec crudeles querentibz oportet esse dispensatores·nec incautos d lusoribus vel faciles.

¶ Et conuersi ꝛc. Ne forte conuersi ad huc aliquid audire disrumpant·nō margaritas quas cōculcant:sed vos indignatione. Non enī facile potest inueniri qđ talibz gratum sit.

¶ Petite. His gdi b⁹ via·veritas·z vita legitime certātibz prestatur. Christus est via qua ambulatur· veritas que inuenit· hostiū ad quod pulsatur: vt ad ipsuz per ipsum ingrediamur.

¶ Aug. idem est petendū quod z querēdum·et ad qđ vt ingrediamur ē pulsandum. Id est· panis viuus z regnū celeste et iusticia eius. Docuit quid petamus· modo prebet cōfidētiam vt nichil hesitātes petamus.

¶ Petimus fide:pceam ad christum euntes. Querimus spe: qua attingimus vsq̄ ad interiora. Pulsamus caritate: dum laboribz insudamus vt quod petimus z querim⁹ consequamur. Primū pete vt habeas·post quere vt inuenias· inuenta obserua vt introeas. A principio sermonis filios regni iusticiam docuit·z animos a solicitudine remouit. Regnū aūt primū q̄rere est ante omnia z super oīa dū diligere·z deinde opus dilectionis pficere.

¶ Aug. Petite. Quasi conscius sue infirmitatis dicat·qđ sanctū iubes abscondere·qualue margaritas dare vetas·quas me habere non sentio? Contra hec subijcit·petite·q·infirmus pedibz prius petat vt sanetur·post querat vt inueniat viam que ad propositum ducat· deinde cum illic venerit vt aperiatur pulset. Sic pri⁹ est petitio sanitatis vt vires teneat anīo· quibz quod precipit implere possit. Viribz acceptis:secunda est inquisitō vie. Quid enī sunt vires per venia euntes? Cum autem via ad destinatū perduxerit:tercia est pulsatio vt quod clausum est possit aperiri·z hoc bene congruit. Cum enim beata vita actione z cognitione compleat:actio desiderat facultatē virium·cognitio manifestationē rerum. Petitū primū petitur·secundū quaritur·illud vt detur:hoc vt inueniatur. Sed in hoc secundo prius est cognitio vie q̄s possessionis. Et qui veram viam inuenerit perueniet ad possessionē que tm̄ pulsanti aperietur.

¶ Augus. Operose quidem quid ista tria inter se differant exponendum putaui. Sed longe melius ad instantissimam petitionē omnia referuntur. Hoc quippe ostendit vbi eodē verbo omnia concluſit dicens: q̄n tomagis pater vester qui in celis est dabit bona petentibz se·non enim dixit petentibz z querentibz z pulsantibz.

¶ Omnis enim qui petit. Vt prebeat constantiam perseuerandi· diligentiā querendi·fiduciam impetrandi:addit omnis ꝛc.

¶ Supra docuit qđ petamus regnū·s· Hic dat confidentiā vt nichil hesitantes petamus.

¶ Non denegat se petentibz qui sponte obtulit se non petentibz z querentes inuenient eū qui non querentibz dedit vt inuenirent· z pulsantibus aperiet: qui clamat: Ecce ego sto ad hostium z pulso.

¶ Aut quis. Explanat qđ petēdū sit z ex hūana circa filios benivolētia

diligentiã patris circa nos commendat.

¶ Petẽtib̃ christũ recta fide ñ dat lapis offensionis nec duricia cordis.

¶ Ita si petieritis patrem vestrum caritatẽ sine qua nil sunt cętera: vt si ne pane inops est mensa: cui contraria est cordis duricia.

¶ Si piscem. Per piscem fides quę sub fluentis spũssancti nutritur.

¶ Piscem dicit inuisibiliũ fidem·vel ꝓpter aquã baptismi·vel qr de inuisibilib̃ locis capit·vel qr fluctibus hui⁹ mũdi nõ frãgit. In euangelio lucę sequitur ꝓpatio oui ⁊ scorpionis. In ouo spes accipit: qr in eo nondũ est fetus p fect⁹: sed fouẽdo spe ratur. In scorpione cui⁹ aculeus retro ti mẽdus est: accipit cõ trariũ spei·s·retro a spicere cũ spes se debe at in anteriora exten dere.

¶ Si ergo uos. Nũquidẽ prẽs bona tribuũt filijs·ꝯ multo magis pr noster q̃ bo nus ẽ incõparabiliter bo na dabit petentib̃ se filijs.

¶ Nostis bona Scdm sensum eorũ bona qui ea pro bois bñt qsqꝫ ⁊ in rer̃ na tura bona sunt·⁊ ad vitã istã pertinẽtia·ꝯ malus nõ de suo dat Nĩi enĩ est terza ꝛc. Vel apli mali dicun tur quãtũ ad se respe ctu dei q̃ solus bonus ex quo omnes boni.

¶ Constat qr a deo nõ nisi bona ꝓcipim⁹ qualiacũqꝫ nob vide ant. Omnia enĩ elec tis in bonũ coopant et omniũ bonoꝝ spũ aliũ distributor ẽ: vt opa caritatis impleat

¶ Dabit bona. Id est·spiritũ sanctũ Vel bona·s·eterna quę non dãntur nisi filijs.

¶ Petentibus se. Omniũ bonoꝝ spũaliũ distributorẽ: vt opera cari tatis impleantur. Vnde subdit. Omnia ergo ꝛc.

¶ Omnia ergo. Quia amare amantẽ natur̃ est·non amantẽ ꝯo gi bñficijs ad amorẽ·pfectõis christi est. Cũ nos priores vt nobis fieri ve limus alijs facere inberet: mox eundẽ sensuꝫ astruit dicẽs: Omĩa ꝯ q̃ ꝛc.

¶ Id est·bona quę vultis accipere ab alijs: eadẽ facite illis: vt caritas ꝓ ximi impleat quę sine dilectõne recte ñ potest perfici. Et ideo addit·hęc ẽ lex et ꝓphę·qr nec deus sine ꝓximo·nec ꝓxim⁹ diligit sine deo.

¶ Quia non ex odio vel ex inuidia iudicandus est ꝓxim⁹: ꝯ qua caritate velletis moneri facite alijs.

¶ Ut fa uo. Quia addit hoies: dic tm̃ de dilectõe ꝓximi. Vñ nec sub dit·tota lex·relinquit ꝓpo de dilectõe dei. Qr si dixisset: Omnia quęcunqꝫ vultis fieri vobis facite alijs vtrũqꝫ ꝓplexus esset·in quib̃ tota lex·ꝓpter salutem hominũ scriptũ est in ꝓphetis et lege.

¶ Intrate. Etsi difficile sit vt alĩ facias quod tibi vis fieri: tñ sic faciẽ dum est vt intremus.

¶ Per angustã. Angusta querit̃: nec ab omnib̃ inuenit̃. Nec omẽs qui inueniunt per eam ingrediunt̃·qr capti sclo retro eunt.

¶ Quis caritas sit lata: tñ per angusta ⁊ ardua abducit hominẽ a terra.

¶ Quid angustius illo foramine quod vnus ex militib̃ in latere christi aperuit: per quas tñ angustas portas iam pene totus mundus intrauit.

¶ Et spaciosa. Hãc si ñ quirãt·oẽs tñ inuenũt: qr ĩ ea nati. Volup tas vt meretrix ĩportuna suis oblectamẽtis oẽs invitat: ⁊ iõ mlti intrãt ꝓ eã

¶ Q̃ angusta. Satis angustũ est omnia ptermittere·vnũ sõlũ dili gere·vnum quęrere·ad vnum quotidie pulsare·prospera non ambire·ad uersa non timere.

¶ Et pauci sunt. Si pauci inueniũt: pauciores per eam intrare contẽ dunt. Nemo intrat sine labore ⁊ sine animi puritate.

¶ Attendite. Cũ dixisset artã viã a paucis inueniri: ne forte sui implicarent erroribus pseudo ꝓphaꝝ: adiecit attendite.

¶ Attẽdite. Dõ supra latam portaꝫ dixit falsos prophetas apti⁹ dicit

¶ Attendite. Licet hoc de omib̃: qui aliud hĩtu ⁊ sermõe·aliud ope oñdunt possit accipi: tñ spãliter de hęreticis·qui quadã pietatis veste tecti ve nenato animo ⁊ intentione nocẽdi lupi sũt rapaces·vel exteri⁹ si copia dat̃ plequẽdo vt interi⁹ corrũpẽdo

¶ Ad uos in. In conspectu hominũ si miles mĩstris iusticię dñi ieiunãt: orant: ele mosinas dãt: sꝫ ñ sũt eoꝝ fructus·qr ꝓ vi cio eis reputatur.

¶ A fructibus eo rum. Hic. Nõ a re ste: sed ab opib̃·qb̃ de manifestis accipit̃ Nũo ab eis: qr vt spi na ñ facit vuã·sic bo na arbor bonũ fructũ mala malũ. ⁊ ñ ecꝫ·

¶ A fruc·e. Quia fi deles oꝓrimũt·deuꝫ si nõ ꝛbis: factis blas phęmãt. Marie aũt ꝓ impatientiã discer nũt̃ in tpe aduersita tis Ieiunia enĩ ⁊ orõ nes sũt silatis liẽ ⁊ bo nis: sꝫ ñ dñt oues pel les suas ꝛponẽ·si ali qñ eis lupi se ꝓtegãt.

¶ Nũquid. Allegi Spinę ⁊ tribli sũt he tici·a quib̃ null⁹ sapi entũ sanctitatẽ vel veritatẽ poterit inuenire: sꝫ pscindũt ⁊ cruẽtant appro ximãtes. Vel spinę et tribuli curę sunt scli·punctionesqꝫ vicioꝝ. Vua et ficus: dulcedo nouę ꝓuersatõnis quã xps in nob esurijt·⁊ feruor dilectio nis q̃ letificat cor boĩs. Nõ ꝯ de spinis ⁊ tribul vua ⁊ fic⁹: qr mẽs adhuc vetis boĩs ꝓsuetudie pssa·pot silare: ñ ferze fruct⁹ noui boĩs. Qr si aliqñ dcã l'fcã maloꝝ pñt boĩs·ñ ꝟ faciũt mali: sꝫ fit de ill' psilio dei·qr ñ eoꝝ fruct⁹ ẽ: sꝫ vitis q̃ sup spinas aliqñ erubat. Sꝫ carpẽdus ẽ botr⁹: spina cauẽda

¶ Vitis xps. Sni: palmites·q̃ ferũt vuas·i·opa spũs ꝯ incbriãt mẽtem

¶ Sic. Id ẽ: sicꝫ ꝓdcãꝫ impossibilitatẽ·qr de mala radice ñ pot fruct⁹ suauitatis erũpe. Expectãdi sũt boni fruct⁹ de bona arbore. Arbor bona vl mala: ñ natura·q̃ in omnib̃ bona a deo ẽ creata: sꝫ volũtas bona l'mala Fruct⁹: opa q̃ nec bona malę volũtatis pñt eẽ·nec mala bonę volũtatis.

¶ Fruct⁹ bonę arboris: gaudiũ·pax·patia·lõganimitas ꝛc. Quos fruct⁹ ñ nisi bona volũtas ptulit. Sic ecõtrario malos mala intẽtio nutrit.

¶ Nõ po·ꝛc. Nõ ait·ñ pot mala arbor bona fieri·l'bona mala·qr paulus de psecutore fact⁹ apls·⁊ ania manẽte integ natura·affectu voluntatis corrumpitur·vel in melius mutatur.

¶ Volũtas vniuscuiusqꝫ arbor bona vel mala. Et sicut arbor radicatur in terza·sic voluntas in anima.

¶ Fructus malę arboris sũt opa carnis·s·fornicatio·immũdicia·luxuria

¶ Omis ar. Hac snĩa hypocritas ⁊ pseudo ꝓphas dãnat·⁊ qđ supra docuit de cordis mũdicia·hoc exẽplo pfirmat·qr nẽo de mala intentione fructũ bonũ percipit·nec de bona nisi bonũ metit.

¶ Igitur ex fructu. Quasi diceret·a falsis prophetis attendite·et ex fructib̃ eos cognoscite.

† ¶ Inuisibilium fidem inter aquas scripture latitantem.

porriget ei? Aut si † piscez petierit

† ¶ Infidelitatem ¶ venenum perfidie.

nunquid † serpentem porriget ei?

¶ Amatores seculi.

Si ergo vos cum sitis mali no

¶ vtilia. ¶ Non vestra.

stis bona data dare filijs vestris

¶ Cuius est omne quod ẽ

quantomagis pater vester qui in

¶ In sanctis. † ¶ Eterna que dantur filijs tñ ¶ Spiritũ sanctum. bonum.

cęlis est dabit † bona petentibus

¶ Quia regnum celoꝝ querendum est ⁊ iusticia eius ergo ꝛc. † ¶ voluntas hic de bonis

se. Omnia ergo quecunqꝫ † vultis

tantũ dicitur. ¶ dictante caritate.

vt faciant vobis homines·⁊ vos

¶ Id est·diliges proximũ tuum sicut teipsum. ‖ † ¶ Quantum ad proximum diligendum

† ¶ Id est·in hoc vno impletur † ¶ Spiritus aliter intellecta.

facite illis. † Hęc † est enim † lex

¶ Ad vitam † ¶ Etsi hec dura laboꝛes ieiunia: tamen amantibus iugum suave est ¶ Caritatem.

et prophetę. Intrate per † angu

† ¶ Quam pauci inueniunt † ¶ Secus vo luptas ¶ ubi nulla corporis angustia.

stam † portam: qua † lata porta et

¶ Errantium via.

spaciosa via est quę ducit ad per

† ¶ Non querunt eam: qr sponte se offert

ditionem·⁊ multi sunt † qui intrãt

¶ Sed. ¶ In ingressu.

per eam. Quã angusta porta et

¶ In progressu ¶ Quia.

arta via quę ducit ad vitã·⁊ pau

† ¶ Et qr pauci inueniunt·ergo ¶. i. diligenter cauete.

ci sunt qui inueniunt eam. † Attẽ

† Quid ergo ab illis vbi nec spes: ¶ Qui in humilitate ambulant ⁊ falsa religione

dite a falsis † prophetis·qui veni

¶ vt decipiant.

unt ad vos in vestimentis ouiuꝫ

¶ Et ideo cauete ne vos dilanient blandicijs ⁊ simulationibus.

intrinsecus autem sunt lupi rapa

¶ Quo illi dinoscuntur

ces. A fructibus eoꝝ cognoscetis

¶ Etsi super eas pendeant vites non tamen de eis: qr non sunt in uite.

eos. Nunquid colligunt de spi

¶ Non.

nis vuas·aut de tribulis ficus?

¶ vt de spinis non colliguntur vue

¶ voluntas bona.

Sic omnis arbor bona fructus

¶ voluntas mala.

bonos facit. Mala autem arbor

¶ Non enim aliter.

fructus malos facit. Non potest

† ¶ dum bona est ¶ Quia a radice fructus arboꝛis pullulat.

arbor † bona fructus malos face

¶ dum mala est.

re·nec arbor mala fructus bonos

† ¶ Sed non impune ¶ Anima

facere. † Omnis arbor quę nõ fa

† ¶ de numero fidelium separabitur.

cit fructum bonum † excidetur et

¶ Qui paratus est dyabolo et angelis eius.

† ¶ Quia mala arbor non potest facere fructũ

in ignem mittetur. † Igitur ex fru

bonum.

ctibus eoꝝ cognoscetis eos.

Ex fructib. Quia licet dicant domine domine non continuo sunt credendi hoc aũt dicunt vt a vobis recipiantur. Vere dicit dominus ibesus: est in corde credere ore confiteri operib attestari nam vnum sine altero negare est.

Non omnis qui dicit. Sicut cauendi sunt qui habent speciem bonę vitę propter dogma nequicię: sic ꝛ bi econtrario qui cum integrę fidei ꝛ doctrinę sint turpiter viuunt. Vtrunq; enim necesse est vt ꝛ opus sermone ꝛ sermo operibus comprobetur. Qui dicit domine domine. Iter regni dei est obedientia nõ nominis nũcupatio. Non est hoc illud vere ꝛ ppꝛie dicere vbi prolatio discordat a voluntate de quo apostolus ait. Nemo potest dicẽ dñs ibs nisi in s̄.

Multi dicent. Maxime aũt cauendum est ab his qui pter nomen christi etiam miracula habẽt quę cum propter infideles dominus fecerit: monuit tamen ne a talib⁹ decipiamur putãtes ibi esse inuisibilem sapientiaz vbi est visibile miraculũ. Vnde adiungit. Multi dicent ⁊c. Ẽ mundo ergo ꝛ simplici oculo opus est vt inueniatur via sapientię inter tot decptiones.

Non solum qui verbotenus nominãt non recipiuntur: sed etiam bi qui sine operibus prophetant ꝛ dęmonia eiciunt et virtutes faciunt.

Sicut cauere monuit a falsis prophetis: ita ab bis qui dęmonia eiciunt ꝛ virtutes faciunt.

Prophetare. virtutes facere. dęmones eiicere. interdum non est meriti illius qui operatur: sed inuocatio nominis christi hoc agit ad damnationem inuocantis. vel ob vtilitatem eorum qui vident vel audiunt. Et licet despiciantur qui faciunt: deus tamẽ cuius inuocatio facit honorat.

Nunq; noui uos. Non nouit lex tenebras. i. nõ aspicit. q; si aspiceret tenebrę non essent.

Qui operamini iniquitatem. Non qui operati estis. ne tollat pnitentiam: sed qui in iudicio licet non habeatis facultatem peccandi, tamen habetis affectum.

Omnis ergo qui audit ⁊c. Quasi omia predicta bene tenenda sunt: quia qui tenet assimilabitur christo. qui non tenet: diabolo.

Qui audit hec quę in monte habita sunt. Quod dicit vt ostendat sermonem in monte habitum omnib preceptis quib christiana vita informatur esse perfectum.

Assimilabitur. Quia sicut christus de personis varijs vnam ecclesiam construit. erudit. regit in vitam dedicaturus ęternam: sic iste varijs virtutib perpetuam mansionem sibi ędificat. ꝛ in futura dedicatione cũ christo lętabitur.

Viro. Illi qui dicit: vt sapiens architectus fundamentum posui in christo.

Qui ędificauit ⁊c. Ille ędificat in christo. qui quod audit ab illo facit.

Super petram. A qua petrus nomen accepit pro firmitate fidei. id est. super seipsum ędificauit ecclesiam.

Et descendit ⁊c. Tribus modis diabolus impugnat. carnis concupiscentia. exterioribus mundi oblectamentis. vel per se. cum vniuersos ventus impulsionum laxat.

Pluuia. Concupiscentia: a q̄ quisq; tentatur. quę sensim rigorem fidei emollit quę si nõ proficit. maiora flumina eueniunt.

Qui audit uerba mea ⁊c. Exterius. Et ideo non habet excusationem: sed est ruina eius magna quia monita salutis contempsit.

Domini stulto ⁊c. De quo dicitur. Inimicus homo hoc fecit. cuius opera omnia instabilia sũt. et ruinę patent.

Super harenã. Qualiacunq; sint q̄ super concupiscentiam vicioz fundant non stabunt.

Et cecidit ⁊c. Omnis conscientia quę fixa in terram spe non permanet: in tentationibus non valet subsistere. Et tanto amplius agitur. quanto plus in bis q̄ mundi sunt a superioribus disiungitur. et vere omnes mali vel ficte boni ingruente qualibet tentatione peiores fiunt.

Turbę. Vel aliqui in turba. quia infideles. Vel potius omnes de excellentia sapientię.

C. VIII

Cum autem descendisset. Post descensionem domini de monte quantum interuallum fuerit anteq; capharnaum intraret non apparet. In ipso autem interuallo leprosus mundatus est. Quod matthęus suo loco dicit (Lucas vero alibi recordatus est) qui post verba illa dicit christum intrasse capharnaum. non tamen ostendit post quantum temporis interuallum.

Cum descendisset. Secũm lucam. ꝛ in campestri loco sermonem quez iam forsitan supra habuerat eis fecisset.

Secutę sunt eum turbę multę. Alij propter caritatem. Alij propter doctrinam. alij propter admirationem et curationem. Mystice autem. Cum descendisset. id est. cum se exinaniret: formam serui accipiens secutę sunt eum turbę multę. quia qui prius in iudea notus erat. Tunc in vniuersa terra mirabilis factus est. Qui autem post precepta manum extendens leprosum sanat: significat eos qui de illis preceptis implendis dubitant: suo auxilio ab huiusmodi varietate mundare. Non exprimitur certus curationis locus: vt ostendatur non vnum populum alicuius ciuitatis: sed omnes sanare.

Adorabat. Priusq; peteret: cultum diuinitatis ostendit.

Si uis potes. De voluntate non (quasi pietatis incredulus) dubito: sed quasi meę collusionis conscius non presumo.

Confitentur se nosse deum: factis aũt negant.

Non omnis qui dicit michi dñe

dñe intrabit in regnũ cęloz: sed

qui facit voluntatem patris mei

Qui modo sanctos per fidem inhabitat per

qui in cęlis est ipse intrabit in re-

ducit eos ad visionem pacis.

gnum cęloz. Multi dicent michi

in illa die domine dñe nonne in

vt balaam ꝛ caypbas † Quasi organo nostro tu prophetasti.

nomine tuo † prophetauim⁹. ꝛ in

† vt in actibus apostoloz filii sacerdotis exorciste.

nomine tuo † demonia eiecimus

† Ecce non magnum est virtutes operari.

et in tuo nomine † virtutes mul-

† Qui aliquando dicere dissimulauit.

tas fecimus: † et tunc confitebor

† vel non † In nullo approbauit sed re

illis qz † nũq; † noui vos. Discedi

probauit.

te a me qui operamini iniquitatẽ

Quia non bos: nouit igitur eos qui mandata eius custodiũt. et hoc est. ergo.

† Intelligit. Non sonum

Omis ergo qui † audit verba hec

† In futurũ prouidenti

et faciet ea: assimilabit̃ viro † sapi-

† Aurum. argentum vel lapides pretiosos.

vnam celestem.

enti qui ędificauit † domum su-

Christum.

am supra petram. et descendit

Aerie potestatis impugnatio † Potentum persecutio † Mine. blandicie. vel maligni spiritus.

pluuia. ꝛ venerũt † flumina et † fla-

† Hec omnia † Edificium virtutum.

uerunt venti. ꝛ † irruerunt in † do-

† Sua † qz stat fũdata. ñ sibi sz xpõ tribuitur

mum † illam et † nõ cecidit. Funda-

† Que ergo cadit non edificatur in christo

ta enim erat † supra firmam petrã

Et ois qui audit verba mea hec.

† gentili vel iudeo vel diabolo

et non facit ea. † simil̃ est † viro stul-

Qui non prouidet

to qui ędificauit domum suã sup

† In pe terreno. qui harene comparãtur propterea qz labiles ꝛ a uento sunt cito mutabiles Que est fluida.

harenam. et descendit pluuia et

maligni spũs.

venerũt flumina ꝛ flauerunt vẽti

† perit

et irruerunt in domũ illam ꝛ † ce-

Ite maledicti in ignem eternum.

Quia eterna.

cidit. fuitq; ruina ei⁹ magna. Et

† Quia nichil imperfectionis habet hic sermis docuerunt.

factum est cum † consũmasset ihe-

mo.

sus verba hec: admirabãtur tur-

bę super doctrina eius. Erat enim

ut dominus: moysi addebat qui minus erant vel commutabat figuras in lucem

docens sicut potestatem habens

† qui tantum ea que in lege data sunt infir

et non sicut † scribę et pharisęi.

C. VIII.

Cum autem

descendisset ihesus de

† Que ad altiora ascendere non ualuerunt. Salie a predictis

mõte secutę sunt eũ † turbę multę

† qui nec ipse cũ lepra tã alta audire poterat ꝛ sanatur ut possit iplere. † Cum humilitate postulat.

et ecce † leprosus veniens † adora-

† In uolũtate potestatẽ tribuit.

bat eum dicens: Dñe † si uis potes

¶ Extendens. Post sermonē et miracula fac·quibꝫ fmo apud audi
tores confirmatur.

¶ Tetigit. Non quin sine tactu sanare posset. Sed vt indicet se non
subiectum esse legi: sed dñm legis: qui non timet contagium.

¶ Tetigit. Propter humilitatē: vt nos doceret nullum spernere pro ali
qua corporis maculatione.

¶ Apparet supra legē (quę leprosum excludit) esse grām: quę sanat eum
ut ait. Non veni sol-
le·sed adim. ꝛc.

¶ Volo. Eo sana
uit genere quo fuerat
obsecratus. Deinde
imperat. Mundare·
ecce potestas.

¶ Vide ne· dix
Taceri iussit: nec tñ
taceri potuit. Non ꝙ
aliquid voluit et nō
potuit: sed dat exem-
plum vt sui in mag-
nis quę faciunt late-
re velint: sed vt pro-
sint alijs: prodantur
inuiti.

¶ Ne dix· Hunc tñ
marcus vbiqꝫ hoc ꝓ-
dicasse dicit· quasi e-
uangelista fēs sit.

¶ Vade. Mittit
ad sacerdotes prop-
ter humilitatē: vt sa-
cerdotibꝫ referat ho-
norē· quibꝫ lex iubet
mundatos munera
offerre· ꝛ vt videntes
credant ei· vel si non
credunt: inexcusabi-
les sint· ꝛ ne legē fran
gere videretur. Ostē
de te sacerdoti· vt sa-
cerdos nō legis ordi-
ne: sed grā dei supra
legem curatuꝫ esse in
telligat. Offer· quia
legem nō soluo quia
nondum cępit veruꝫ
sacrificium· In testi-
moniū· id est· domīo
credant si impietatis
lepra discedat.

† ¶ Qui misericordie prętēdit affectum.
me mūdare. Et † extēdens ihesus
† ¶ Contra legem quā superat grā· in quo hu
militas. †† ¶ In hoc pietas.
manum † tetigit eum dicens † Vo
¶ In hoc maiestatis potentia. † ¶ Quia dixit
ꝛ facta sunt ¶ Nichil est mediū inter precepti
ꝛ opus.
lo: Mūdare. Et † cōfestim mūda-
ta est lepra eius. Et ait illi ihesus
¶ Forma nostri ē ne nos iactemus de bonis ope
ribus †† ¶ Non erat necesse ut sermone iacta
ret quod corpore preferebat † ¶ Disciplina no
stri est vt nos ostendamus sacerdoti nostro.
vide † nemini dixeris: sed † vade
† ¶ Non debent auferri signa priusqꝫ veniant
significata. al· ti
ostende te sacerdotibus· et † offer
munus quod precepit moyses in
¶ Scz vt credant virtutē dei magnam esse.
†† ¶ Hoc miraculū factum est sanato leproso
continue.
testimonium illi. † Cum aūt intro
¶ fide ꝛ desiderio·s·
isset capharnaum: accessit ad eum
¶ Alienigena † ¶ per internuncios †† ¶ nul
lus alius pro seruo.
centurio † rogans eum et † dicens
† ¶ Seruus † ¶ Non in vno tantū miserabi
lis ꝙ tacet sed ꝙ est paraliticus· et ꝙ torque
tur· hec enim omnia cum dolore nominant
Domine † puer meus † iacet para-
†† ¶ Repentina dyaboli aggressione.
liticus in domo· Et male † torque
†¶ Scz virtute· virtus enim christi presens fu
it que suscitauit eum.
tur. Et ait illi ihesus. † Ego veni-
am· ꝛ curabo eum. Et respondēs
centurio ait: Domine· non sum
dignus vt intres sub tectum me-
¶ Magna fides· que deo dicere credit esse fa
cere.
um: Sz tm̄ dic verbo et sanabit
¶ Ecce prudentia
puer meus. Nam et ego homo
† ¶ Scz habens alium dominum.
sum sub † potestate constitutus·
habens sub me milites: et dico
¶ Mira fides in gentili
huic· vade· ꝛ vadit· ꝛ alio veni et
¶ ita angeli tibi seruiunt
venit· ꝛ seruo meo fac hoc· ꝛ facit
¶ ꝙ suam intelligit maiestatem. † ¶ Non ut
turbati animi: sed docentis nos: quos opus ē
moneri de huiusmodi ꝛ mirari.
Audiens autem ihesus † miratus
est· ꝛ sequentibus se dixit: Amen
dico vobis· non inueni tantam
†† ¶ Etsi a prophetis edocti. ¶ Presentis tem
poris· inuenit enim antiquis
† ¶ Vnde predico vobis ꝙ multi ad exemplum
istius in quo fides gentium prefiguratur
fidem in † israel. † Dico autem vo
¶ Ex omni gente.
bis· ꝙ multi ab oriente ꝛ occidē-
Ad fidem. ¶ Requiescēt feliciter epulaturi
te venient· et recumbent cum a-
braham et ysaac et iacob in reg-
† ¶ Iudei· in quibus ante regnabat dominus.
† ¶ A facie domī
no cęlorꝫ. † Filij autem regni † eijci
entur in tenebras exteriores· ibi
erit fletus et stridor dentium. Et
¶ Nam et ego
ꝛc. Si ego homo sub
alio positum impe-
rare minoribus: quā
tom agis tu qui su-
per omnia· habens
famulantes angelos
potes per eorum ministe
ria· sine corporis pre-
sentia dicere infirmi
tati vt recedat: ꝛ rece
det· ꝛ sanitati vt ve
niat: ꝛ veniet. Mira
fides in gentili

¶ Mystice. Cen-
turio significat electos
ex gentibus· q· cente
nario milite virtutuꝫ
stipatos: q̄ nichil ter
renum: sed sola ęter-
ne salutis gaudia si
bi suisqꝫ querūt. Cē
tenarius enim quia a
leua transit ad dexte
ram in celestis vitę
significationem poni
cōsuevit. Talis ergo
meriti viri pro his ne
cesse est vt supplicēt:
qui adhuc seruitutis
spū tenent: vt perfecta
caritas foras mittat
timorē. Domus aūt
in quā non audet eū
inuitare· gentilitas ē
ꝓpter fetorem ydola
trię. Necꝫ enim gen
tibꝫ corporalis presen
tia christi exhibita ē:
sed verbum fidei mi
sit eis per apostolos:
et ab infidelitate sa
nauit.

¶ In testimoniū spūalis curationis: offerendum est munus spirituale·
homo ipse.

¶ Typice. Leprosus genus humanū significat plenum lepra· quod ex
tenta manu· id est· verbo dei humanā contingente naturam a prisci erro
ris varietate mundatur: vt diu abominabiles ꝛ sequestrati· iam queant
templo reddi. Templum dei sanctum est· quod estis vos. Et sacerdoti of
ferri· de quo dī. Tu es sa· in ęter· p̄ or· mel· ꝛ offerant pro emundatōne cor
pora sua· hostiam viuentem scām deo placentem.

¶ Accessit ad eū cen. Lucas rem vt gesta est narrans· dicit eum mi
sisse seniores iudeorꝫ. Sed matthęus causa brevitatis eum cui⁹ fides lau
datur: cui⁹ desiderū ꝛ voluntas refertur. malnit prudenter dīc accessisse
qꝫ eos per quos mandabat. Vt mulier qꝫ credidit: magis dicit tetigisse
christuꝫ qꝫ turbę quę comprimebāt. Ita centurio quo magis credidit· eo
magis accessit. Ergo dicit· iacet· paraliticus· torquetur: vt ꝛ animę suę an
gustias indicet· ꝛ dñm ad misericordiam commoueret. Et hęc ei gloria ꝙ
sic rogauit pro seruo· in quo discamus sic misereri consentis.

¶ Ego veni. s. n. Magna humilitas ꝙ seruum dignatur visitare: qꝫ
fides centurionis meruit: qui ex gentibꝫ credit· ꝛ humilitas· ꝙ se indignuꝫ
iudicat: cuius tectum intret· ꝛ prudentia· ꝙ vltra carnem diuinitatem la
tentem videt. Ad filium reguli venire noluit: ne diuitias honorare vide
retur· hic seruilem condicionem ne spernere videatur; mox ire consen
sit·

¶ Qui verbo curare potuit propter humilitatem visitare dignatur. Et
tamen in medio itinere verbo sanat· ne non propter humilitatē: sed ob im
potentiam virium corporaliter ire putaretur.

¶ Non sum dignus. Propter conscientiam vitę gentilis magis ti
met grauari pītia qꝫ iuuari· Nam etsi erat fide preditus: nondum tam̄
erat sacramentis imbutus. Sed quod nec infirmitas nostra presumit gra
tia dare nouit.

¶ Dystice. Cen-
turio significat electos
ex gentibus· q· cente
nario milite virtutuꝫ
stipatos: q̄ nichil ter
renum: sed sola ęter-
ne salutis gaudia si
bi suisqꝫ querūt. Cē
tenarius enim quia a
leua transit ad dexte
ram in celestis vitę
significationem poni
cōsuevit. Talis ergo
meriti viri pro his ne
cesse est vt supplicēt:
qui adhuc seruitutis
spū tenent: vt perfecta
caritas foras mittat
timorē. Domus aūt
in quā non audet eū
inuitare· gentilitas ē
ꝓpter fetorem ydola
trię. Necꝫ enim gen
tibꝫ corporalis presen
tia christi exhibita ē:
sed verbum fidei mi
sit eis per apostolos:
et ab infidelitate sa
nauit.

¶ Vel milites ꝛ serui centurionis virtutes sunt naturales· quarum co
piam multi ad deum venientes secum referunt· vt cornelius dicatur vir
iustus ꝛ timens deum.

¶ Ab oriente et occidente venient et recum. Vel oriens qui
illuminati statum transeunt. Occidens qui passiones vsqꝫ ad mortem to
lerant.

¶ Per istas duas partes omnes partes mundi ex quibꝫ gentes voca
de erant designantur.

¶ Filii autem ꝛc. Quia in hoc mundo fruuntur beneficijs dei· secm
illud. Pluit super iustos ꝛ iniustos. Nunc videntur in facie domini: sed
tunc minime.

¶ In tenebras exteriores. Quia a domino foras expellentur· id ē
in ęternam noctem quia hic sponte ceciderūt in exteriores· id est· in cęcita
tem mentis. Per fletum qui est oculorum ꝛ stridorem dentium nota ue-
ram resurrectionem corporum. Dentes stridet qui hic de edacitate gau-
debant. Oculi flent: qui per cupiscētias vagabantur. Fletus de ardore
Stridor dentium de frigore solet excitari. quia ibi transibunt ab aquis
niuium ad calorem nimium· Vel stridor prodit indignantis affectum ꝙ
sero pęnitet· ꝙ deliquit pertinaciter.

¶ Fletus et stridor dentium. Per hoc ostenditur magnitudo
tormentorum. Per fletum tormentum animę· per stridorem dentium
corporis.

¶ Et cum uenisset. Quando hoc sit factum non expressit matthæus Non enim necesse est vt post illud factū credatur post qđ narrat. Lucas et marcus prius de hoc narrant q̄ de leproso: Sed nil obstat narrādi diuersitas: vbi eadē dicūt: maxime cū quisq; euāgelista eo ordine crediderit se debere ire: quo deus voluit narranda recordationi eius suggerere.

¶ Et febricitantē. Febris grece feruor latine dicitur. vñ quando hec passio faciat tremere nature est humane.

¶ Et te. Lucas dicit q̄ rogauerunt pro ea. Christus modo rogatus. modo vltro curat. Ostendens se contra vicioꝝ q̄s passiones. et ea ñ nunq̄ que ipsi in se nō intelligunt: vel intelligenda dare vel petentibꝫ etiā non intellecta dimittere. vt Delicta q̄s telligit? ab occ. m. me do.

¶ Et surrexit et mi. Naturale est febricitantibꝫ incipiente sanitate lassescere: et molestiam egritudinis sentire. Q̄z sanitas que a dño datur hec tota simul redit. et etiam eo robore cōfirmat: vt adiutoribꝫ suis continuo mīstrare sufficiat.

¶ Domus petri circūcisio ē ei? apostolatui cōmissa. Socrus synagoga. que quodammodo mater est ecclesie petro ꝓmisse. Hec febricitabat. q̄ inuidie ęstibus laborabat. plequēs ecclesiam. Cui? manū tāgit dñs: q̄ carnalia eius opa in spīalem vsum conuertit. et ita erectā mīstrat in spū.

¶ Moraliter. Quecq̄ anīa que cōcupiscentie carnis seruit. q. febribꝫ ęstuat: Sed manu misericordie tacta. per cōtinentiā lasciuiā refrenat. et sicut seruierat immūdicie. modo seruit iusticie.

dixit ihesus centurioni: vade. et
¶ Cuiq̄ sicut credit ita fit ¶ pro mēsura fidei: q̄ credidit omnia posse: indicat per fidem meruisse. † ¶ Probatur fides domini q̄z sanitas serui sequitur.
sicut credidisti fiat tibi. Et †sanat?
† ¶ Ostendit nō sequi ordine predictū miraculum: q̄ ante sermonē montis fuit factū
est puer ex illa hora. ¶ Et cum venisset ihesus in domum petri. vidit socrum eius iacentem et febricitantem: et tetigit manum eius. et dimisit eaz febris. et surrexit et ministrabat eis. Uespere autem facto. obtulerunt ei multos demonia habentes. et ejiciebat spiritus
¶ per iram et odium
verbo: et omnes male habentes curauit: vt adimpleret q̄d dictuz est per ysaiam prophetam dicentem. Ipse infirmitates nostras
¶ non vt sibi haberet: sed ut a nobis auferret ¶ A nobis q̄z abstulit. ¶. q. suscepit vt medic? accepit. et egrotationes nostras
¶ Sustinuit in cruce. † ¶ post sanationē istoz portauit. ¶ Uidens autem Ihesus turbas multas circum se: iussit discipulos ire transfretum. Et
† ¶ Littere occidentis seruus. † ¶ hoc desiderans. q̄ simon magus voluit emere vt de miraculis lucraretur.
accedens †vnus scriba †ait illi.
Magister sequar te: quocūq; ieris. Et dicit ei Ihesus. †Uulpes
† ¶ dolositas latet in te profunda.

mot?. ꝓpter inanem iactantiā sequi voluit. quā significāt aues celi finxit obsequium discipuli. in quo vulpes. Reclinatio capitis hūanitatē suam significat. que in illo simulatore et superbo locum non habebat.

¶ Vel vulpes hereticos significant qui non virtute dei confisi dolis seducere nituntur. Aues malignos spūs elatos: qui in cordibꝫ iudaici pli nidos. et fouceas. i. domicilia hūt. In talibꝫ diuinitati christi ñ est locus.

¶ Filius aūt hois. Cū homines vocent eū filiū dei: ipse seipsum vocat filiū hōis humilitatis causa.

† ¶ Elatio nidum fecit cor tuum.
fouceas habent. et † volucres celi nidos: filius autē hominis nō
¶ In te locum mea humilitas † ¶ humilitatē mortis.
habet vbi † caput suum reclinet.

¶ Quē ad discipulatū vocabat. dignus in quo diuinitas quiescat ¶ Non de. xū.
Alius autem de discipulis eius.
† ¶ Non respuit esse discipulus: sed expleta pietate pīi funeris vult liberior sequi.
ait illi. †Domine permitte me primum ire. et sepelire patrez meum

Ihesus autem ait illi: Sequere
† ¶ Illi carne mortuos ꝓdant: tu autē mortuos anima resuscita † ¶ Culpa vel non credentes.
me: et †dimitte †mortuos sepelire
¶ Natura ¶ Carne
mortuos suos. Et ascendente eo
† ¶ Infirmi et spretores mundi.
in naviculaz. †secuti sunt eum discipuli eius. Et † ecce motus ma
† ¶ vt magna virtus liberatoris videatur
† ¶ tantomagis conturbat timoz discipulos
gnus factus ē †in mari: ita vt navicula operiretur fluctibus. † Ip
¶ vel mergeretur † ¶ hic homo ostenditur.

† ¶ dormiebat: vt apostolos suscitare faceret ¶ Semper vult rogari † ¶ Adeo territi vt nō modeste irruerēt et suscitarēt
se vero †dormiebat. Et † accesserunt ad eū discipuli eius. et suscitauerunt eū dñtes. Dñe †salua nos
¶ Quasi adhuc paruuli et infirmi
pim?. Et dicit eis Ihesus: Quid timidi estis modice fidei? Tunc
¶ hic deus ostenditur.
surgens imperauit ventis et mari

¶ Et cum uenisset. Quando hoc sit factum non expressit matthæus Non enim necesse est vt post illud factū credatur post qđ narrat. Lucas et marcus prius de hoc narrant q̄ de leproso: Sed nil obstat narrādi diuersitas: vbi eadē dicūt: maxime cū quisq; euāgelista eo ordine crediderit se debere ire: quo deus voluit narranda recordationi eius suggerere.

¶ Et febricitantē. Febris grece feruor latine dicitur. vñ quando hec passio faciat tremere nature est humane.

¶ Et te. Lucas dicit q̄ rogauerunt pro ea. Christus modo rogatus. modo vltro curat. Ostendens se contra vicioꝝ q̄s passiones. et ea ñ nunq̄ que ipsi in se nō intelligunt: vel intelligenda dare vel petentibꝫ etiā non intellecta dimittere. vt Delicta q̄s telligit? ab occ. m. me do.

¶ Et surrexit et mi. Naturale est febricitantibꝫ incipiente sanitate lassescere: et molestiam egritudinis sentire. Q̄z sanitas que a dño datur hec tota simul redit. et etiam eo robore cōfirmat: vt adiutoribꝫ suis continuo mīstrare sufficiat.

¶ Domus petri circūcisio ē ei? apostolatui cōmissa. Socrus synagoga. que quodammodo mater est ecclesie petro ꝓmisse. Hec febricitabat. q̄ inuidie ęstibus laborabat. plequēs ecclesiam. Cui? manū tāgit dñs: q̄ carnalia eius opa in spīalem vsum conuertit. et ita erectā mīstrat in spū.

¶ Moraliter. Quecq̄ anīa que cōcupiscentie carnis seruit. q. febribꝫ ęstuat: Sed manu misericordie tacta. per cōtinentiā lasciuiā refrenat. et sicut seruierat immūdicie. modo seruit iusticie.

¶ Uespere fa. Occasus sol. mors est christi. per quā plēs sanauit demoniacos q̄z ante viuens in carne egrotos.

¶ Uidens aūt ihesus. Manifestū est aliū esse diē quo iussit ire trāsfretū: non cū qui sequit illum. in quo socrus petri sanata est: quo die marcus lucasq; eū in deserto exisse affirmāt. Iussit ire transfretū: significās vt amaros seculi fluctus transeamus.

¶ Et accedens. Q̄ matthæus dicit hoc factum q̄ndo iussit ire transfretū. Lucas vero ambulātibꝫ illis in via. non est cōtrarium. q̄ via ambulabant vt venirent ad fretum.

¶ Magister. Quasi vnus sit de pluribꝫ. Et ipse litterator erat. non spiritualis auditor.

¶ Magister. Non dixit dñe: sed magister vnum de pluribus magistris estimans.

¶ Uulpes so. ha. Quasi. quid meꝝpter lucra seculi vis sequi: cū ita sim pauper: vt nec hospitiolum quod meū sit habeā? vel iste miraculis cō-

¶ Modice fidei. Si nouistis potentem in terra: cur non creditis etiā in mari? Qui parum credit. arguitur. Qui nichil. contemnitur.

¶ Imperauit. Cui imperatur. imperantem sentit. Nota q̄ omnis creatura creatorem sentit. Quę apud nos insensibilia. illi sunt sensibilia.

¶ Alle. Mysti. Mare ęstus seculi. Navicula crux christi cui? beneficio ad litus patrię celestis venimus. in qua vna christus cum suis passus est. Vnde post ait: Qui vult post me venire abne. semetip. et tol. cru. suā et sequatur me. Dormit dum illi navigant: quia illis seculum calcantibꝫ et ad celum tendentibus. tempus subito dominice passionis aduenit. quā marcus etiam per horam solis ad occasum cunctis significat. dum dicit. hec imminente nocte gesta fuisse. Suscitant eū. dñ vita morte resurrectionem querunt: ne eo diutius sopito. mens eorum pereat. Suscitatus increpat de parua fide dicens: O stulti et tardi corde ad credendum. Nonne sic oportuit pati christum. Ventum. id est. dyaboli superbiam strauit. Aquaz sedat. i. rabiē iudaici pli labefecit. Vel navicula est pñs ecclesia. in

qua christus cum suis mare seculi transit·ventos dęmonum·aquas perse cutoꝝ compescit: vnde miremur ꝛ grās agamus.

¶ In regionem ge·Gerasa vbs est arabię iuxta montē galaad·nō longe a stagno tyberiadis·in quo porci precipitati sunt. Gerasa interpre tatur colonum eiciens·vel aduena propinquās. Hęc est gentilitas quę dyabolum a se eiecit·ꝛ quę prius longe·modo facta est prope·post redemptionem a christo visitata per predicatores.

¶ Duo. Marcus et lucas dicunt vnū; qz eoꝝ vnus fuit clarioꝝ ꝛ famosioꝝ: pro q̄ volebat maxīe illa regio·ꝛ quo sanato: fama exijt latioꝝ. Sicut per vnum ita per duos accipe gentes qui de duobus filijs noe exierunt. Monumenta animaꝝ sunt corpora: per quę fedi tatē corpoꝝ ostendebāt. Sęui Marcꝰ dicit q̄ nullus iam dęmonia cum poterat ligare. Lucas·ruptis cathenis in deserto a gi: qz gētes nullo vinculo legum poterant cohiberi·vnde veterius sęuiebant in se vel in alijs. Nec patuit in eis via prophetis et sanctis auctoribꝫ. vel per duos iudęos ꝛ gentes accipe qui nō habitabant in domo·i· in conscientia sua nō requiescebāt·i monumentis manebant·i· in opib mortuis delectabātur· nec sinūt per viam fidei quam impugnant aliquem transire.

¶ Jhesu fili dei. Hylaꝝ. Magis suspicati q̄z nosse credēdi sunt.

¶ Ambro. Jhesu fili dei·tātū eis inotuit quantū voluit·tantū voluit quantū oportuit. Non sicut angelis per hoc q̄ est vita et lux: sed eis terrēdis per quędam virtutis effecta potentiā eius timēt ad pnā: sed nō nouerūt diuini consilij dispensatōnē. Si enī ꝓgnouissent nūq̄ dominum glorię crucifixissent.

¶ Credebant dęmones aliqn illum dei filiū esse videntes signa. Iterum propter nimiam infirmitatē quā videbant in eoꝝ non credebāt.

¶ Ante tem. Sciebāt enī sibi futurā in dei iudicio damnationē. Verba dęmonū diuerse relata nichil hnt scrupuli: cū ad vnā sententiā redigi vel omnia pnt dicta intelligi. Nec qđ hic pl'aliter apud alios singl'ariter q̄z ꝛ ibi dicit' q̄ legio nominat'·qz multa sunt dęmonia. Marcus dic̄ porcos ire circa montē· Lucas in monte fuisse: qz de tanto grege alij in mōte. alij circa montem erant. Fuerunt enim duo milia: vt marcus ait.

¶ Torquere nos. Pnīa xpi toꝝura ē eis. Vel torquent' dn̄ de coꝝporibꝫ ejciunt' in q̄z toꝝtura delectabāt. Sicut pnīa dei refectō angloꝝ.

¶ Mitte nos. Nota multominus eos sua potestate nocere hominibꝫ qui nec pecoribꝫ possunt.

¶ Nisi quis more porci viverit: dyabolus in eū potestatē non accipit·nisi forte ad probandum

¶ Et ecce ꝛc. Dignioꝝ homo bestijs: cum propter salutem duoꝝ hominum·duo milia porcoꝝ perierunt.

¶ Liberato populo gentiū: increduli agunt malos ritus in abditis· cęca et profunda curiositate submersi.

¶ Pastores aūt Quia etiā quidā pn cipes impioꝝ si fugiunt fidē xpi: tn̄ potentiā eius mirando nūciare non cessant.

¶ Exiit ob. Be. Prodeūtes signt q̄s dā ꝓsuetudīe ligatos mirari quidē ꝛ venerari legē xpi: sꝫ nolle pati vn̄ trāsire rogāt

¶ Et invenerīt hoīem (vt lucas ait) vestitū et sana mente sedere ad pedes ihesu

¶ Rogabant eū Rogāt eū nō de sup bia: sꝫ de hūilitate iudicātes se indignos vt petr⁹ fecit·ꝛ vidua de helya

¶ Timebāt ne destrueret eos pnīa sānitatis eius·ꝛ ꝓpter pcā sua·sicut destruxerat porcos.

¶ In ciuitate sua Ne putes hāc esse nazareth: qz marcꝰ dic̄ ꝫ esse cū in caphar naū Sꝫ cū nazareth sit in galylea: in q̄ cū q̄z opido galyleę sit, dī esse in sua ciuitate Sicut regnū in tot ciuitatib ꝓstitutum dī rōana ciuitas: ita galylea dī ciuitas xpi in qua est capharnaum quasi metropolis.

¶ Offerebāt. Doctores sūt q̄ subleuāt ꝛ offerūt xpo monendo ꝛ intercedendo.

¶ Fidē illorū. Quantū valet apd deū fides ꝓpria apd quē sic valuit aliena vt intus ꝛ extra sanaret hominem?

¶ Con. fi. Lucas dicat hō·q·Qui peccasti. Ego deus q̄ dimitto. Et vtrūq̄z dixit ihesus qđ vterq̄z euangelista testatur.

¶ Humilis dn̄s filiū vocat·quē sacerdotes dedignarent' tangere. Vel modo dimissis peccatis suis filius.

¶ Prius sanatur anīa nec grās agit: q̄ plus desideravit curā corporis.

¶ Ecce mod⁹ curatōis·pa⁹ dimittit pcā tollēs cām morbi p⁹ curat corp⁹

¶ Quid est facilius. Nota infirmitates aliqn ꝓtingere ꝓpr pcā·ꝛ iō pri⁹ dimittunt': vt sal' restituat'. Quīq̄z mōis infirmitates ꝓtingūt: vel vt iustis merita p patiaꝝ augeant'·vt iob·vl' ad custodiā virtutū: ne superbia tentet·vt paulo·l' ad coꝛngēda pcā. sic marię lepra·ꝛ huic palitico·ul' ad gl'iam dei: vt de cęco nato·ꝛ de lazaro·vl' ad initiū pęnę: vt herodi·q̄ren? hic videatur quid in inferno sequatur: vn̄. Duplici ꝓtritōe ꝓteret e·do.

¶ Beda. Quid ē facili⁹. Sꝫ qm̄ b' spūale n̄ creditis; ꝓbet' signo visibili

de his qui dęmonia habuerant.

Et ecce tota ciuitas exijt obuiam ihesu: et viso eo rogabant euꝝ vt transiret a finibus eoꝝ.

C. IX.

Ascendens ihesus in nauiculam.

ꝫ de terra gerasenoꝝ. † ꝫ Non ait in nazareth sed galileam intellige.

transfretauit: ꝛ venit in † ciuitatez † ꝫ Animam illecebris carnis resolutam.

suam. Et ecce offerebant ei † para † ꝫ In corpore vbi iacet anima. ꝫ In voluptate seculi.

liticum iacentem † in lecto. Videſ † ꝫ Non vecordiam egri.

aūt ihesus † fidem illoꝝ·dixit † pa ꝫ In hoc innuit se deum.

ralitico. Confide fili·remittuntur tibi peccata tua. Et ecce quidam

† ꝫ Quia in prophetis dicit dominus·Ego sum qui deleo iniquitates ꝫ Cum sit homo quod dei est arrogat sibi.

de scribis dixerunt intra se. † Dic † ꝫ Sed deum se esse et occultoꝝ cognitione ꝛ opeꝝ virtute indicat.

blasphemat † Et cum vidisset ihe † ꝫ Una potestate cogitationes vestras video ꝛ peccata possum dimittere.

sus cogitatōnes eoꝝ dixit: vt † qđ cogitatis mala in cordibus vr̄is? † ꝫ Quod solus deus novit.

Quid ē facilius dicere· † dimittūt † ꝫ Quod ipsi viderent

tibi pcā tua? an dicere: † Surge † ꝫ Quia idem est filius hominis et deus.

ꝛ ambula? Ut aūt sciatis † qm̄ fili

ꝫ Non ad blasphemantes: sed ad discipulos ꝛ sunt verba matthei vel christi.

us hoīs hꝫ potestatē dimittendi

ꝫ Magna potestas: qz de magna tēpestate fit magna tranquillitas.

Et facta est tranquillitas magna † ꝫ Non discipuli: sed naute ꝛ ceteri qui erant in naui.

Porro hoīes mirati sūt dicētes ꝫ Dormit vt homo·imperat vt deus.

Qualis est hic quia vēti ꝛ mare obediunt ei: ꝛ cuꝝ venisset ihesus

transfretum in regionē gerasenorum: occurrerūt ei duo habentes ꝫ Regionem.

dęmonia exeuntes de monumētis·seui nimis: ita vt nemo possz † ꝫ Non est voluntatis confessio: sed necessitatis extorsio·quia timent eius presentiam.

transire per viam illam. Et † ecce † ꝫ quasi nobiscū nichil tibi est ꝓmūe: ne quis ergo dicat q̄ in principe dęmoniorꝝ e·de.

clamauerunt dicētes. † Quid nobis ꝛ tibi ihesu fili dei? veisti huc

ante tempus torquere nos. Erat † ꝫ Significat irrationales ꝛ immundos homines.

aūt non longe ab illis † grex porꝝ ꝫ In monte superbie.

corꝝ multorꝝ pascens. Dęmones

autē rogabant eum dicētes. Si ꝫ de electis ꝫ In eos domiari sine. qui in immundicia permanserunt.

eicis nos hinc: mitte nos in gre † ꝫ mittit vt sit occō salutis boīnuꝝ per interfectionem porcorꝝ.

gem porcoꝝ: ꝛ ait illis: † Jte. At

illi exeuntes abierunt in porcos

Et ecce magno impetu abijt totus ꝫ Id est. valde.

grex per precęps in mare·et mortui sunt in aquis. Pastores autē

fugerunt·ꝛ venientes in ciuitatē nunciauerunt hęc omnia. Et

qđ non minoris ꝓstet esse potentię: vt in filio hominis latentē ꝓgnoscatis potentiam maiestatis·quę potest dimittere peccata vt deus.

¶ Tūc ait para·ꝛc. Ecce p remissionē pęnę·dimissionē culpę intellige.

¶ Surge. Surgere est animā a carnalibꝫ desideriꝭ abstrahere. Lectū tollere est carnē a terrenis desideriꝭ ad voluntatē spūs attollere. Domū ire est ad ꝓpriū redire vel ad internā sui custodiā ne iterꝫ pecce·

¶ Tolle. Vt quod fuit testimoniū infirmitatis: sit probatio sanitatis.

¶ Et surrexit Magna ꝛtꝰ vbi sine mora imperiū salus commitat. Vnde merito qui aderāt relictis blasphemiꝭ stupentes: ad laudē conuertunt tātę maiestatis.

¶ Vidit ho·Hic probabilius vidꝛ qꝫ prętermissa memoret cū·xij·elegit ante sermonem.

¶ In theolonio Theos grece·latine dicꝫ vectigal. Matthęus hebraice·latine donatus qui tm̄ mun⁹ grē accepit. Leui·addit⁹ vel assumptus qꝛ diuina electio eū assumpsit·ꝛ numero aplorꝫ addidit.

¶ Matthęū. Ceteri euāgelistę ꝓpter verecūdiā n̄ appellāt eū vulgato nōie: sed Leui. Binomius enī fuit. Ipse aūt publicanū se nomiat: ne ql a salute desperꝫ Vocationē suam ꝑtermissam hic videt recordari: qꝛ lucas dic xij·aplos in mōte fuisse electos vbi sermo suprādictus fuit.

¶ Surgens Belucas pleni⁹ dic·relictis oibꝫ secut⁹ ē eum tā corpe qꝫ mēte Nō lenitate ductus: sꝫ veritate operuꝫ·ꝛ diuina potētia int⁹ opante tractus.

¶ Perfecta obnia ꝛ pfā abrenūciatō: ꝛ lucra reliqt: nec piculū a prīcipibꝫ timuit qꝛ rōnes vectigaliū impfectas reliquit·cupidus sequēdi xpm

¶ In domo. Non dicit cui⁹: sed lucas exprimit·qꝛ fecit ei ꝓuiuiū magnum leui in domo sua. Quod ꝓgruit: Qui enī christū intus recipit·pascitur multis delectationibꝫ. Itaqꝫ dns ingredit ꝛ in ei⁹ recūbit affectu.

¶ Ecce magna humilitas dni eundo ad pcōres. Etiam potētia dctrine in conuersione pęnitentium ostenditur.

¶ Ecce mul·publi·Bonū prędagiū iam eius exēplo multi conuertūtur: Iam post se multos trahit apostolus ꝛ doctor gentium futurus.

¶ Je. Pub·et pec·ve·Tertulian⁹ dicit hos fuisse ethnicos: dicēte scriptura. Non erit vectigal pendēs ex isrl·q·matthęus n̄ fuisset iudęus·ꝛ ille qui cū phariseo tēplū ascendit: qđ n̄ faceret gentilis. Et lucas ait. Omis populus audiens ꝛ publicani iustificauerūt deū baptismo iohis baptisati: Dns aūt qui venit ad omes dom⁹ isrl q̄ dixit: Non est bonū sumere panē fi·ꝛ mit·ca·nō ꝓuiuat cū ethnicis: cū id maxīe caueret·ne legez solueret videret·qui et discipulis prędecepit. In viā gentū ne abieritis.

¶ Pcōres. Pęnitētes: exēplo matthęi venię sperantes. Vn̄ marc⁹ dicit hic: quia multi sequebantur eum.

¶ Quare cū publi·et pec·Dis gō ex lege qę est iusticię tenax misericordiā nō bz. Dēs em̄ declinauerunt. Sed ei⁹ austeritatē missus filius euangelij grā tpauit. Prouocat g̃ ad pnīam pcōres cui⁹ cib·ꝛ pot⁹ ꝛ am

bulatio·ꝛ omnia quę gessit: saluti seruiunt.

¶ At ihesus ait. Et susceptos pęnitētes amplius in fide confortat·et supbos ad hūilitatis ꝛ pietatis grām prouocat.

¶ Nō est opus ua·me·Medic⁹ est xps. Valētes·qui ignorātes dei iusticiā suā volūt astruere. Male hītes qui pscia victi non ex lege sed ex grā quęrunt iustificari.

¶ Per matthęi ꝛ publicanoꝝ vocationē fides gentiū exprimit: qui prius lucris mundi inhiabāt: ꝛ nūc spūalib⁹ cuꝝ dño reficiūtur. Per supbiā phęoꝝ inuidia indęoꝝ de salute gētiū. Hi·n·de ieiunio gloriant dn̄ publicani cū dño ꝓuināt qꝛ q̄ legē sequūt' famordis patiūt' sꝫ q̄ dei xp̃m recipiūt esurire non possunt.

¶ Euntes. Tumētibꝫ de falsa iusticia ꝑsiliū correctōis dat: vt·s·p opa miscdię miscdiā grāt: et n̄ ꝑtę ptis pauperꝝ curis p sacrificia deū placare ꝓfidāt. Vn̄ ꝛ suū mię exēplū dat·Nō eni. Vn̄ tres pabolę addunt apud lucam de one·ꝛ dragma·et duobꝫ filiis.

¶ Non enī ue·uo·ius·Nōne nathanael ꝛ petꝝ ꝛ andreā ꝛ alios iustos vocauit: Lucas aptꝰ dicit. Nō enī veni vocare iustos: sꝫ pec·in pn̄iam. Vocat g̃ iustos ire vt magis pficiāt: pcōres vt corrigant. Vel nō vocat iustos: dū iusticię dei non sunt subiecti: sed qui pcā pfitentur

¶ Non enī ve·vo·ius·Lucas exprssi⁹ dicit·in pn̄iam. Omia quos opibꝫ iusticię deditos inuenīt: vt nathanael ꝛ petrū ꝛ andreā·nō ad pn̄iam ꝑteritoꝝ inuitat: sꝫ ad pfectū vitę pfectionis vocat. Illos vero ad pn̄iam·q̄ pās g̃nionibꝫ involuti erāt. Vel nō eos vocat q̄ iustos se reputāt: qꝛ ꝛ bi si querunt': iam n̄ iusti sibi videntur

¶ Discipuli. Iohānes marc⁹·ꝛ lucas ita bñ narrāt·q·alīq̄ aliq̄ de bꝫ q̄sierint. Vn̄ sciendū bꝫ a plīb⁹ esse q̄sitū. Illi de causis repbēdēdi sunt discipuli iohis: qꝛ de ieiunio se iactāt: ꝛ qꝛ calūniant' quē sciebāt a magro esse prędicatū: ꝛ ūgunt' phęis·qs magr̄ coꝝ ꝓdānauerat. Spūalr discipuli iohis ꝛ phęoꝝ ieiunāt: qꝛ q̄ opa legis. vel traditōz hoīm seqtur. vel q̄ etiā vocē xp̃i tm̄ aure pcipit·abstinēs a bonis·ieiuno corde tabescit. Sed qui xp̃o adherz·reficit. Iohes vinū ꝛ sicerā n̄ bibit: qꝛ abstinētia meritū augz cui nulla ē potētia naturę. Dns aūt q̄ pcā pōt cōdonare: cur a pcōrib⁹ de dinaret·qs abstinētib⁹ poterat facere iustiores? Ieiunauit ꝛ xp̃us: ne prę ceptū declines. Manducat cū pcōrib⁹: vt grām ꝛ potestatē intelligas.

¶ Nunquid pos. Quasi facturi estis: vt lugētes ieiunēt: qꝛ estis pōsum occisuri.

¶ Nunq̄d pos·De vtroꝝ luctu l' ieiunio·qđ ē in tribulatōe vel gaudio mdet. Cū ablat⁹ erit sponsus: tūc erūt in merore ꝛ luctu donec p spm̄sciū ꝓlolatō tribuat. Quo dono pcepto·ieiuniū qđ fit p lęticiā iam renouati in vitā spūalē celebrabūt·nec solū a cibis: sed ab omnib⁹ terrenis.

¶ Lugere. Hoc xbo exprmit illud ieuniū qđ ptinet ad hūilitatem tribulatōis. Illud alterꝝ qđ ptinet ad gaudiū mentis ad spūalia suspensę.

ſpoſitus.
peccata in terra. Tunc ait paralitico: Surge tolle lectum tuum.
ſNe chriſtiana fide curatus moreris, in perfidia indeoꝝ.
et vade in domum tuam·et ſurrexit ꝛ abijt in domum ſuam. Videntes autē turbę·timuerunt·ꝛ glo
† ſIam qđammodo credentes.
† ſId eſt hominē tam potenter operantē inter homines.
rificauerunt † deum qui dedit potestatē talem hominibus. Et cuꝫ
ſde galylea· † ſNon tam corporeoꝝ qꝫ miſerētis intuitu.
† transiret inde Jheſus· † vidit hominem ſedentē in theolonio matthęū nomine et ait illi: Sequere me·ꝛ ſurgens ſecutus eſt eum. Et factuꝫ eſt diſcūbente eo in domo
ſpertinaciter lucris inhyantem.
ſAmmodo.
ſNon lucra.
ſEius matthei.
ſQui publica vectigalia exigunt ꝛ pdu
cunt·ꝛ qui lucra ſeculi per negocia ſectantur.
ecce multi publicani ꝛ peccatoreſ venientes diſcumbebant cum Jheſu et diſcipulis eius. Et vi
ſvt ab eo ſpūaliter paſcerentur
ſoupliciter errabant: qꝛ ꝛ ſe iuſtos putabant: cum ſint ſuperbi·ꝛ illos reos: cum iaꝫ peuiteant
dentes phariſęi dicebāt diſcipulis eius: Quare cum publicanis et peccatoribus māducat magiſter veſter? At Jheſus audiens ait.
ſ·q· vos declino: qꝛ non egere vos putatis.
† Qui gratiam non querunt.
Non eſt opus † valentibus medi
† ſNos iuuo·qꝛ penitendo dant locum grē: ſed ſi ſanari vultis e·ꝛc.
† ſa temeritate vituperationis
cus: † ſed male habentibus. † Eū
† ſdiligentius ſcripturas inquirite.
† ſteſtimonium de prophęta.
tes autem † diſcite quid eſt miſeri
† ſSine miſericordia ſ ſine compaſſione delinquentiū. † ſMiſericordiam ſequimini ſicut ego.
cordiā volo ꝛ nō † ſacrificiū. † Non
† ſ falſo ſe iuſtificantes·dum in hoc ſunt
† ſPeccata attendentes.
enim veni vocare † iuſtos: ſꝫ † peccatores. Tunc acceſſerunt ad euꝫ
† ſ Superba interꝛogatio·ꝛ plena de ſupercilio phariſeoꝝ.
diſcipuli iohānis dñtes: † Quare nos ꝛ phariſęi ieiunamus frequēter: diſcipuli aūt tui nō ieiunant?
† ſAuſert ieiunium triſticie a diſcipulis propter preſentiam ſuam.
Et ait illis ihesus. † Nūquid poſſ
ſ·i·dñt. † ſApoſtoli· ſQuos de eccleſia genuit † ſChriſti † ſJeiunio affligi: duꝫ eos oportet, de ſpōſi preſentia gratulari·Spirituali enim ieiunio nondum ſunt apti: donec me aſſumpto ſpū ſancto ſint confirmati
unt † filij † ſponſi † lugere ędiu cū illis eſt ſponſus. Venient autem dies cum auferet ab eis ſponſus
ſtempore paſſionis.

Et ideo a cibis corporeis alienatę: sequẽtib⁹ similitudinib⁹ de panno nouo ꝛ vino nouo significat. Ostendens q̃ carnalib⁹ et ob ꝺ̃ veterẽ sensũ adhuc trahentib⁹ hoc genus ieunij non ꝓgruat. Quia dum ita carnales sunt perfectionem nouę vitę habere non possunt.

Nõ h̃ ait lugere marc⁹ ꝛ lucas dicũt ieiunare. Vnde ꝛ ipse Postea ieiunabunt: non lugebunt.

Et tũc ieiu. ꝛc. Luctus de absentia sponsi nec ante incarnationem debuit in patrib⁹ nec post passionẽ: nisi q̃ diu in carne cũ discipulis ꝓuersatus est. Allegi. Quidiu nobiscũ est lętamur: cum ꝓpter peccata recedit tunc indicendus ẽ ieiunij luctus.

Ieiunabunt. A mundi amore: nõ solũ a cibis. Spũale enĩ ieiuniũ cum sit ps vitę nouę. hondum eis conuenit qui per alia ꝺediti sunt veteri vitę.

Nemo autem im. com. q. carnales nondũ fide passionis ꝛ resurrectõnis solidati non possunt sę ueriora contin entię pręcepta sustinere: ne per austeritatẽ etiam fidem perdant. Sũt ergo discipuli quasi vetus vestis: cui incõuenienter nouus pãnus assuitur. id est. aliqua pars doctrinę quę ad nouę vitę tẽperantiã pertinet. q̃ si hoc fiat ipsa doctrina quodammodo scĩditur. cui⁹ pars de ieiunio cib⁹ ꝙ impoꝛtune traditur: cum illa doceat generale ieiuniũ ab omnib⁹ voluptatib⁹: cui⁹ pannus. id est. partem quę ad cib⁹ pertinet. dic nõ oportere hominib⁹ adhuc veteri vsui ꝺeditis impartiri. q̃ ꝛ illic videtur. q. concisio fieri. ꝛ ipsi vetustati non conuenit.

Tollit enim. Id est. perfectio nouę vitę quę vna est dimidit: ꝛ veteri fides quã habet aufertur cui perfectio nouę ꝺebebatur.

Neq̃ mit. Eosdem discipulos veteribꝰ vtriꝰ comparat quos nouo vino. i. spũalib⁹ pręceptis facilius disrũpi: q̃ id posse continere dicit. Sed post ascensionẽ accepto spiritu facti sunt vtres noui. Aliter. Vtres veteres sunt scribę ꝛ phariseι. Pannus nouus et vinũ nouum pręcepta euangelij: quę non possunt sustinere iudei. ne maior fiat scissura. cum quibus galathę pręcepta legis miscebant. in vtres veteres vinum nouum mittentes. Conueniunt autẽ hęc pręcepta euangelica apostolis. nõ bis q̃ traditionibus maioꝝ ꝺepraua ti sinceritatem pręceptoꝝ christi nequeunt custodire.

Distat inter nouum vinum et vestimentũ. Vino intus reficimur: veste foris tegimur. Vestis ergo sunt bona opera quę foris agimus. quibus coram hominib⁹ lucemus. Vinum. feruor fidei. spei et caritatis. quo in cõspectu ꝺei in nouitate sensus intus reformamur.

Ecce princeps unus. Marcus et lucas dicunt archisinagogum nomine iayrum. ꝛ filiam non mortuam: sed morti proximam. Sed matheus causa brevitatis dicit rogasse. quod constat factum esse. nec attendit verba patris: sed quod cogitauit ꝛ voluit. Ita enim ꝺesperabat vt potius vellet reuiuiscere quã non putabat vitam inueniri posse. Vtrũq̃ enim petitum est: vt vel morientem saluaret. vel mortuã suscitaret.

Ecce princeps. Archisinagogus moysen significat. Dicitur iayrus. id est. illuminans. vel illuminatus: quia accepit verba vitę ꝺare nobis.

Videns dominum in carne venturum. cadit ad pedes eius dicens: Nõ infirmum est ꝺei: fortius est hominib⁹. Pro filia rogat. id est. pro synagoga quę sola lege instructa vnica ei erat. Quę lege ꝛ prophetis educata postq̃ filios ꝺeo generare ꝺebuit spirituales: erroribꝰ languens. in peccatis moritur. Prius pro ea patres rogauerunt: tamẽ magna fides gentiũ prius impetrauit. Synagoga in ciuitate legis. ꝛ in domo in qua vnius ꝺei cultus est moritur. et suscitatur. Nec non in domo non in vrbe a qua per legem excludebat. Sed in itinere pgẽte domio sanatur. Vñ et apostoli. Vobis oportebat predicari verbuz ꝺei: Sed qm̃ iu. vos indig. e. con. ad gẽtes. Sedzmar cum ꝛ lucam. mulier omnem substantiam in medicos erogauit nec curari potuit: qꝝ quanto magis gentilitas vires naturalis industrię ad philosophos expendit: qui recte viuendi pręcepta hominibus ꝺare promittebant: tanto minus poterat a sordibus liberari. Sed vbi cęlestem medicum cognouit adesse: cępit remedium sperare ꝛ quęrere

Et discipuli eius. Et ecce † mulier
† Ecclesia gentium
† Carnalium delectationum
quę † sanguinis † lucrum patiebat
† fide. † Post accensionẽ Quia eum sequitur.
Superabundans vicijs.
duodecim annis † accessit † retro ꝛ
Manu fidei.
tetigit fimbriam vestimenti eius
Corde credebat ad iusticiam † Si suscepero fidem incarnationis eius.
Dicebat enim intra se. † Si tetigero
† Ab omni iniquitate mundabor.
ro tm̃ vestimentũ eius † salua ero
† A iudicio ad miscdiã. † Quia quos prescivit. ꝛ predestinauit hos ꝛ vocauit
At Ihesus † conuersus et † vidēs
† habe spem † ido filia qꝝ fides tua.
eam dixit: † Confide † filia. fides
Jam in eo q̃ credidisti.
tua te saluam fecit. Et salua facta
† Ex illo. ho. domici aduentus cepit habere salutem.
est mulier † ex illa hora. Et cum
Assumptis electis gentium fides christi predi
venisset ihesus in domum princi
catur in populo iudeoꝝ.
pis. ꝛ vidisset tybicines ꝛ turbaꝫ
† dimittite persuationes. qꝝ quicquid mẽtis mini de christo electio salua erit.
tumultuantẽ: dicebat. † Recedite
non fornicata ẽ p⁹ deos alienos † qꝝ deo
nõ est enĩ † mortua puella: sꝫ † dor
viuũt oia † Quod faciũt iudei assensum da
mit. ꝛ † deridebãt eu. Et cũ ejecta
re nolentes veritati.
eẽt turba. ītrauit ꝛ tẽuit manũ ei⁹

Accessit. Credidit. dixit. qꝝ his trib⁹ fide. xpo ꝛ ope oĩs sal⁹ acq̃rit.

Si tetigero fimbriam. Fimbriam non vestem. Quia non vidit in carne dominum: Sed suscepit per apostolos incarnationis verbuz Beatus qui vel extremam partem verbi fide tangit.

Confide filia. Credidit vtiq̃ quę petijt: sed inculcat robur ꝛ perseuerantiam fidei.

Vidisset tybicines. Tybicines sunt carmen lugubre canentes. Hi sunt magistri meroze suo subditos demulcentes. ꝛ turbam iudęorum aduersus doctrinam christi calcitrantium.

Et turbam tumultuantem ꝛc. Quia synagoga lętitiam dominicę inhabitationis pro infidelitate amisit. q. inter flentes ꝛ eiulantes mortua iacet.

Solum iudicium patebat cum expulit gentes. dicens: Non sum missus nisi ad oues quę perierunt. Non q̃ sine misericordia esset deus. vel eius iudicium: sed post patuit in susceptione.

Non est enim mortua. Vobis mortua est. Deo autem qui suscitare potest dormit. tam in anima q̃ in corpore.

Et cum ejecta esset. Id ẽ. cum reprobati essent irrisores. intrauit in electorum mentes. Nox. turba curarum eicienda est: vt anima resurgat. Sedm Lucam ejecta turba nullus adhibetur nisi petrus. iacob et iohannes. et pater ꝛ mater puellę. Quia blasphemis ꝛ irrisoribꝰ non sunt revelanda mysteria: Sed fidelibus qui honorent. Vnde alibi. Justificata est sapientia a filijs suis.

Et tenuit ma. e. Nisi prius manus indęoꝝ quę sanguĩe plenę sunt mundatę sint a morte non resurgunt. Tenuit manum leprosam moysi ꝙ quod carnalia opera spiritaliter intelligi fęat. Moraliter. Puella lig̃

ꝓccati delectationē adhuc corde tectā nondū ope ꝓpetratā. Cui⁹ facilē correctōez dominus ostendit dicendo puelle. Surge. Nam in alijs duobus quos suscitauit aliquam videtur fecisse moram. Vel in dicendo vel in expectando vt Juuenis tibi dico surge. Pro lazaro fremuit spiritu turbauit se fleuit clamauit. Pro quo sunt tenotę sorores id est solicitę cogitationes: puella iam in domo paucis arbitris surgit: ꝛ eis vt nemini manifestent ꝓcipit. Juuenis extra portam multa turba comitante

Lazarus quoqz coram multis: quia publica nora publico eget remedio. lenis leuiori et secreta potest deleri pnitentia

Transeūte in. Id est de domo principis in suam domū. Domus principis synagoga est. sua domus celestis hierusalem.

Duo cęci ⁊c. Duo cęci duo populi inscij: donec christum cęperunt sequi.

Hęc de duobus cęcis et de muto demoniaco solus matheus ponit. Illi autem duo cęci de quibus alij narrant: non sunt isti: sed simile factū ē. Ita vt si matheus non illius etiā facti meminisset: posset putari quod nunc dicit dictuz fuisse de illis. Sed scire debemus quędam facta esse similia: quod probatur cum idem euāgelista vtraqz commemorat vt si quando talia singula apd singulos inuenerimus atqz in eis contrarium quod solui non possit occurrat. non esse locidem factum: sed aliud simile.

Dominē mutum. Significat gētilem populum vel omne genus hominum quo ducto per predicationē ad christum ꝛ ablata ydolatria: confessus est christum.

Rabocb grece: vsitatius surdus: sed tamen indifferenter ꝛ mutus et surdus dicit.

Pharisei autem. In phariseis infidelitas iudeoꝝ signatur.

Miserus. Viam veritatis aperiendo ꝛ molestias corporales auferendo. C. .X.

Et conuocatis. A curatione socrus petri vsqz huc continuationē habuerunt relata miracula ꝛ fuerunt ante sermonem in monte habitum facta quod ex electione matthei quę inter ipsa refertur indubitanter habemus. Fuit enim vnus de duodecim electis in monte ad apostolatum. Hic autem redit ad ordinem rei sicut gesta est post curatum centurionis seruum.

Duodecim discipulis. Hi sunt operarij qui mittendi erant et quadrati orbis partes ad fidem trinitatis vocaturi. Quoꝝ ꝓdicatio vt pondus haberet autoritatis: datur eius potestas curandę omnis infirmitatis.

Duodecim autem. Catalogus apostoloꝝ ideo hic ponitur vt ꝓter hos qui pseudo futuri erant excludantur. Et vt tam nomina eoꝝ qꝫ eis credentium in libro vitę cē scripta significentur.

Petrus et andreas. Apostoloꝝ paria iugaqz sociat petrum et andreaz fratres non tam carne qꝫ spiritu.

Primus scribit simon cognomento petrus ad differentiam alterius simonis qui dicit chananeus a chana vico galileę vbi dominus aquas conuertit in vinum. Voluit dominus apostoloꝝ principem prius alio nomīe vocari vt ex ipsa commutatione nominis sacramenti vinacitas commēdaretur. Idē est latine petrus ꝛ grece qd syrice cepha s nomen derivatum a petra quod est christus in quem credebat.

Die Rabba. Simon id est obediens qui propter primatum apostolici ordinis vocatur petrus i firmus. Andreas grece virilis: quia viriliter christo adhesit. Philippus os lampadis qui lumē inuentuz predicauit nathanaeli. Bartholomeus filius suspendentis aquas i dei q mentes doctoꝝ sursū eleuat. vnde inferius aquas distillat. Jacob supplātator. Johannes dei gratia cui in quo est gratia qz ille carnis domino vocante supplāuit ꝛ ipsam carnez herode trucidante cōtempsit iste ob precipui amoris gratiam supra pectus domini recubuit. Jacob sane ꝛ iohannes ob eximiū virtutis et animi culmen filij tonitrui (vt in euangelio marci scriptum est) cognominati sunt. Quoꝝ vnus celestibꝫ intonat. In principio erat verbum. Et ābo sepe seorsum duci ꝛ aliquando sonū de nube terrificum audire meruerūt Hic est f m d. Thomas et matthęus. Ceteri Matthęum primus ponunt et prudenter tacent publicanū. Iste ꝛ se postponit ꝛ publicanū dicit: vt vbi hab peccē superabūdet grā. Thomas abissus vel geminus. grece didimus: quia quo ceteris diutius dubitauit eo altius veritatē resurrectionis agnouit. Matthęus donatus. Jacobus alphęi qui ꝛ frater domini quia filius materterę eius marię quę maria cleophę dicitur. Vel quia alphęus cleophas etiā dict⁹ ē vel eo defuncto post natū iacobū cleophę nupsit. Thadęus corculus i cordis cultor. Alio nomine dī iudas fr iacobi

non enim digni erāt videre quod non credebant. ¶ de morte infidelitatis.

Et dixit. Puella surge. ¶ Et surrexit puella: ¶ et exijt fama hęc in vniuersam terram illam ¶ Et transeunte inde Jhesu: secuti sunt

¶ Quia in omnē terr ex so eoꝝ.

¶ transire volente de mundo ad patrem

¶ Scōm humanitatem assumptam.

¶ Aliqui ex iudeis ꝛ gentibus qui fuerant sine lumine veritatis.

eum duo cęci clamantes et dicentes: miserere nostri ¶ fili Dauid.

¶ Quem vera credimus assumpsisse carnem

¶ Cum celos ascendisset ¶ domus in qua ceos illuminauit sancta ecclesia est ¶ ¶ In unitatem fidei conuenerunt.

Cum autē venisset ¶ domum: ¶ accesserunt ad eum cęci ꝛ dicit eis

¶ fidem confessio promat ¶ Non quasi nesciens interrogat: sed vt fides orando impetret qō ipse vult dare.

hiesus. ¶ Creditis quia hoc possū facere vobis? Dicunt ei: Utiqz

¶ Confessio oris tactum meretur pietatis.

dñe. Tunc tetigit oculos eoꝝ dicens. Scōm fidem vestram fiat

¶ Id ē. sicut fides illuminat mentem ita oculis restituat lucem.

¶ Non tamē in itinere sanati sunt: ꝙ p ꝙ venit domū i celos ascendit.

vobis. Et apti sunt oculi eoꝝ. Et cominatus est illis hiesus dicēs:

¶ Exemplū fugiende iactantie.

Videte ne quis sciat. Illi autē exeuntes ¶ diffamauerunt eum in tota terra illa. Egressis autez illis

¶ propter memoriaz grē non possunt tacere ¶ Nota aliquod iustum inter se esse contrariuz

¶ predicatores. ¶ A confessione fidei.

ecce obtulerunt ei hominē ¶ mutū

¶ Idolatrie deditum. ¶ ¶ Ablata ydolatria.

demonium habentem et ¶ eiecto demonio ¶ locutus est mutus ꝛ turbe dicētes: ¶ Nūquam apparuit sic in israel. ¶ Pharisei autem dicebant. In principe demoniorum eicit demōes. ¶ Et circuibat hiesus omnes ciuitates et castella docens in synagogis

¶ In turba nationū confessio.

¶ Quis similis tui in fortibus domine: non

¶ propheta nō patriarcha ¶ ꝙ virtutem negare non possunt: opera calumniantur

¶ vbiqz indifferenter predicabat non personis discernēs sed salutē credētium querēs.

¶ Id est predicationē que ducit ad regnum celeste.

eoꝝ ¶ et predicans euangelium regni ꝛ curans omnem languorem ꝛ omnem infirmitatem. Videns aūt turbas ¶ misertus est eis ꝙ erant

¶ ut quibus non persuadebant verba: persuaderēt miracula.

¶ In populo ¶ Clemētie intuitu

¶ genus humanum ¶ ¶ Compassus est.

¶ per varios errores demonum. ¶ vana securitate torpētes ꝛ hoc ex vicō doctoꝝ qui eos

vexati ꝛ iacentes sicut oues non habentes pastorem. Tunc dicit discipulis suis ¶ Messis quidem multa: operarij autem pauci

¶ turba populoꝝ suscipiendo verbo ꝛ ferendo fructui aptā.

¶ Predicatores.

Rogate ergo dominum messis: vt mittat ¶ operarios i messem suā

¶ Predicatores ad congregandam electoꝝ ecclesiam.

C. .X.

¶ vnde dicitur. Non vos me elegistis: ꝙ e u per gratiam.

Et conuocatis duodecim discipulis suis ¶ ¶ dedit illis potestatē ¶ spūuz immūdoꝝ vt eicerēt eos ꝛ curarēt omnē languorē ꝛ omnē infirmitatē

¶ tam intrinsecus qꝫ extrinsecus.

¶ Alias discipuloꝝ

Duodecim aūt nomina apostoloꝝ hęc sunt. Primus simon q dī petrus

¶ tam inuisibiliter in corpore qꝫ inuisibiliter in anima uexantium.

fratris domini·vt in epistola sua dicit. Simon ad differentiam channanęus·a channa vico quod interpretatur zelus. Unde et zelotes·i· emulator Judas scariothis·a vico vbi ortus est·vel ex tribu issachar·prefagiū suę damnationis nomen accepit·qz issachar·qđ dicit merces perditionis premium insumat. Scarioth interpretat memoria mortis·qz non repente per insaltum sed diutius meditatus pegit scelus·qui pronide inter apostolos eligit·qz quāta ē veritas quā nec aduersarij minister infirmat·et ad indicium bũangę infirmitatis voluit deseri et prodi·modestęq tulit.

Duo et duo notatim exprimunt·vt ingal societas approbetur. Hi sūt·xij·filij iacob xij·principes plebis israel·xij·fontes reperti in belim·xij·lapides in veste sacerdotis·xij·panes propositōnis·xij exploratores·a moyse missi·xij·lapides altaris·xij·lapides a iordane eleuati·xij·boues sub marigneo·xij stellę in corona sponse·xij·fundamēta·xij portę ciuitatis. Multis aliis figuris prenotati sunt apti ad dispensanda diuina mysteria.

¶ Thomas Abyssus: qz altitudinem diuinę virtutis in resurrectōne certa fide penetrauit. Vel thomas geminus: qđ est grece didim⁹·ppter dubiū cor in credendo.

¶ Et iudas scari. Magnū in nobis exemplū doctrinę: cum qui omnia nouerat non dubitaret prodi torem in discipulum eligere·atqz aplm ordinare. Habet enim christus conscium mūdicię testē·cū suū nō dubitet eligere prodi torem.

¶ In uiā gen. ꝛc Post resurrectionez dicit: docete omnes gentes. Sed hoc añ quia prius oportet in deis p̄dicari: ne cansam habeant non recipiendi·quia ad gētes apostolos misit. Allegi. Nesimus similes hereticis.

¶ Appro·reg·cę· Per fidem prope est regnū·Sicut enim fit peccās terra· ita instus fit cęlum·in quo deus presidet. Unde dicitur. Regnum dei intra vos est ꝛc·

¶ Ecce quid debeant p̄dicare. Approp̄inquabit reg·cęlor

¶ In fir·cu· Eccłia infirmos statu boni operis proportat·mortuos in peccatis vel sine fide suscitat·leprosos errorib⁹ aspersos mundat dęmones p exorcismos fugat.

¶ Gratis acce·gra·da· Ne iudas qui loculos habebat de predicta potestate pecuniaz congregare vellet: nequicię eius suppremit dns·dicēs: gra·acce· gra·da· Damnat etiā hic perfidiā simoniacę hereseos.

¶ Dona spiritualia precio vilescunt.

¶ Aurū neq arg· Qui ꝺ haberēt viderēt ñ cā salutis p̄dicare sz lucri

¶ Neq pecu·in zo· Duo sūt genera necrior·vnū quo emunt necessaria· Aliud ipsa necria· Per pecuniā in zonis illud vnde emuntur·p peram qđ emitur quod ibi reponitur.

¶ De hoc in passione· Nñ misi vos sine saculo et pera: nunqđ defuit vobis aliquid? At illi dixerunt non.

¶ Neq calcia· Et plato dicit·duas corpor sūmitates nō eē velādas nec assuetā fieri debe mollicię capitis et pedū. Cum añ hec būerint firmitatē: cetera robustiora sunt.

† ¶ Os lampadis·qz oris officio lumen quo intus illustratus est. inor inuento fratri propinauit.

et andreas frater eius·† philipp⁹

¶ Syrum nomen. † ¶ Ad differentiam·qz sequitur iacobus alphei.

et bartholomęus·iacobus †zebedęi et iohannes frater ei⁹·thomas

¶ donatus vel assumptus a massa perditorum.

† ¶ Justus in principio accusator sui est.

et matthęus † publicanus·et iacobus alphęi·et thadęus·simon ca

¶ Emulator.

nanęus·et iudas scariothis· qui et tradidit eum. Nos duodecim

¶ Principaliter.

misit thesus precipiens eis et di

† ¶ Non prius ad extraneos: sed ad proprios.

cens: In viam † gentium ne abieritis·et in ciuitates samaritanor·

† ¶ vt ab eis repulsi ordine ad gentium vocationem transeatis.

ne intraueritis: † sed potius ite ad oues quę perierunt domus israel. Euntes autem predicate dicētes: quia appropinquabit regnū

¶ vt magnitudinem promissor⁹ probaret magnitudo signor⁹.

cęlor. Infirmos curate. mortuos suscitate·leprosos mūdate·dę

† ¶ Sicut ego sine precio do vobis talem potestatem·et vos gratis date. ne euangelū gratia corrumpatur venalitate

mones eijcite· † Gratis accepistis

† ¶ Qui alios ad contemptum diuinar⁹ hortamini.

gratis date † Nolite possidere au

† ¶ Prope necessaria amputat: ne curent de crastino qui docent omnia regi a deo.

rum neq argentū· † neq pecuniā

† Ne cellariū secu vehāt ¶ Nec ipsa necessaria

in zonis vestris. Non † peram in

† ¶ Nil preter indumentum quo contentus esse potes.

via: neq † duas tunicas·neq cal

† ¶ Auxiliuz baculi. ¶ Nec minima. † ¶ Ecce quare precipit nichil ferre·quia omnia debentur eis.

ciamenta·neq † virgam. † Dign⁹

† ¶ Quomodo accipiemus

est enim operarius cibo suo. † In quācunqz autem ciuitatē aut castellum intraueritis: interrogate

† ¶ Non est cursitandum per domos.

quis in ea dignus sit·et ibi mane

¶ Ad aua migraturi.

te donec exeatis· Intrantes au

† ¶ Pacē hospiti precamini: vt sopiatur omis repugnātia pra veritatē.

tem in domū † salutate eam dicē

† ¶ Si fuerint ibi predestinati ad uitam.

tes: Pax huic domui. Et † siquidem fuerit domus illa digna·ve

¶ Quā optatis.

niet pax vestra super eā. Si autē

† ¶ Predicationis merces a deo uobis recompensabitur.

non fuerit digna: † pax vestra ad vos reuertetur. Et quicunqz non

¶ Obedierit.

receperit vos: neq audierit sermones vestros· exeuntes foras

† ¶ In signū tereni laboris inaniter expensi. uel ut ostēdatis appetitum terreno⁹ non esse in affectibus uestris.

de domo l ciuitate· † excutite puluerem de pedibus vestris. Amē

† ¶ Quia cui plus commissum est ab eo plus exigitur.

dico vobis † tolerabilius erit ter

¶ Quibus lex nature tm·hi autē et legem ire spreuerunt·et dicta prophetar⁹ et apostolor⁹.

rę sodomor⁹ et gomorreorū i die

¶ Neq uir· Matthe⁹ et lucas dicūt neq virgā· Marcus ñ nisi virgā·q̄ noīe significat ptās accipendi nēcria·de q̄ et hic· Dignus est·o·m·s· Qua vti pñt·nec tñ inobedientes sunt q de suo iure cedūt. Marc dic eos calciari scā dalijs t soleis·vt neq pes sit tectus·nec ad terrā nud⁹·Id ē·nec occultet euāgelium· nec terrenis p̄modis inbiet·Nō indui duab⁹ tūicis: simplr ñ duplr ābulare. Lu· dic Neminē salutaueritis·vt sub q̄nta festi natōe iter p̄dicatōis pgere dēat oñdatur illi· Per aur oñditur sapientia sc̄aris· Per argētū facūdia rhetorica· Per pecuniam zonę sapia abscōdita· Per peram on⁹ scīi. Per calciamēta mortuor opor exēpla·ne sua opa p exēpla stultor tegāt sz scāz terrā ingressurus sensus bēat nudos·et a malor exemplis alienos. Nec dz alic⁹ p̄sidio carnalis inniti. Qui salutat in via occōne itineris facit: ñ studio salutis Hic est qui non amore eternę patrię; sed premior ambitu salutem p̄dicat.

¶ Dignus est. Unde ergo necessaria? Tantum accipite quantum ad necessitatē sufficit: vt in desecuri·eternis melius vacetis.

¶ Interrogate quis. Testimonio vicinor eligendus est hospes: ne eius infamia predicatio ledatur.

¶ Dignus· Vt sciat se magis accipere grām q̄z dare.

¶ Ibi manete. Ambr. Dat constantię generale mandatū: vt hospitalis necessitudinis iura custodiant. Ideo domus eligenda: vt mutandi hospitij necessitudinisq violandę cā non suppetat.

¶ Excutite pul· Per excussionē pulueris·intelligitur amissio itineris Excutite puluerē· ad contestationē terreni laboris quē pro eis inaniter susceperant·vel vt ab eis nec ad victum aliquid accipiant: nec terrenum aliquid ab eis querere ostendant: vt et puluerē de terra eor sibi non patiantur adherere. Aliter. Pedes sunt opns et incessus p̄dicationis. Puluis terrenę lenitas cogitationis·a qua nec summi doctores possunt eē immunes. dum intendunt curis subditor·et quasi in itinere mundi puluerē legunt. Qui ergo recipiunt verbum·ipsi curam doctor in argumentum

vertunt humilitatis·qui spernunt:ad testimoniū damnationis inflectūt Et ipse ē pulvis q̄ in euāgelij ꝓtēptores extergi·z a q̄ ꝑ bonos auditores euāgelisantiū pedes iubent ablui·imo p ipsum salvatorē narrātur abluti.

¶ Ecce ego. Ill'sua pgna ꝺuabit in futuꝝ·vos aūt oēz exhibete patiaz

¶ Ecce e·Lōgruit illi qꝺ ꝺm iobez. Sic misit me pī ad passionē·s·z ego mitto vos·nō ad gaudia sz ad passiones·Ubi servate innocentiā;q; qui locū ꝺdicationis suscipit·mala inferre non debet:sed tolerare

¶ Sicut ser·Ser pētis astutia est q̄ to to corpore caput in quo vita est occultat et protegit. Ita z nostri periculo corporis caput nostrum quod est christus custodiamus. Vel q̄ per angustias se coartans· veteri tunica exutus innovatur. Sic intrans per angustam portam: veterē exuit hominem.

¶ In testimoniū Ut inde perversi pereant sine excusatione: vnde electi exemplum capiunt vitę.

¶ In testimonium illis z gentibus. Lucas· Continget vobis in testimonium: quia persecutio nominis christi non solum iudeis z gentibus eorum malicię: sed etiam ipsis apostolis fit in testimonium ipsoꝝ innocentię

¶ Dabitur enim nobis. Voluntatem vestram pro christo offerte: christus vero loquetur pro se

¶ Tradet autez frater ꝛc. Minorē dolorez ingerunt mala quę ab extraneis. maiorem quę ab illis patimur de quorum mentibus presumebamus·quia cū damno corporis mala nos cruciant amisse caritatis.

¶ Qui autem perseveraverit. ꝛc. Docet virtutem longanimitatis z patientię. Non enim ę pisse·vel facere:sz plicere virtutis est. Unde cauda hostię iubetur offerri. Hocidem lucas exprimit. In patientia vestra possidebitis animas vestras·quia dum nobis dominari discimus hoc ipsum incipimus possidere quod sumus.

† ſQui elegi·qui docui·
iudicij q̄ illi ciuitati. Ecce † ego
ſEx discipulis missos facio·ideo sitis mansueti z humiles innocentes·
mitto vos sicut oues in medio lu
ſScribaꝝ z phariseoꝝ. † ſut vitetis insidias. ſut fidē seruens·
porum. Estote ergo † prudentes
ſut non faciatis mala
sicut serpentes. z simplices sicut
† ſHic aperit quos lupos dixerit· † ſId est· a persuationibus hominum
colūbę. † Cauete aūt † ab hoibus
ſPremunit eos † ſvbi potiori sententie dandus est locus.
Tradent enim vos † in concilijs·
† ſ Sub spē corrigendi·quia ille locus correctionis est
z in synagogis suis † flagellabūt
ſQuasi ad maiorem audientiam cum per se nobis inferre vim non poterunt
vos·z ad reges z ad p̄sides duce
mini propter me in testimonium
† ſContra terrores consolatio·quasi dicat.no lite turbari.
illis z gentibus. † Cum autem tra
† ſ de modo proferendi ornate· an inornate
dent vos· nolite cogitare † quo
ſde modo inueniendi
modo aut quid loquamini. Da
† ſMateria dicendi.
bitur enim vobis in illa hora † qd
† ſQuia non ex ingenio vel arte vestra verba procedunt:sed ex spiritussancti grā
loquimini. † Non enim vos estis
qui loquimini:sed spūs patris ve
† ſvelut organis. † ſAdeo crescet persecutorum rabies vt nullus sit inter eos affectus· quoꝝ diversa est fides
stri qui loquitur † in vobis. † Tra
det autem frater fratrem in mor
tem·et pater filium· et insurgent
filij in parentes·z morte eos affi
ſNon tantū amicas.
cient·z eritis odio omnibus ho
† ſQuia amatores mundi sunt inimici dei.
minibus † propter nomen meum

¶ Cum aūt. Hoc ad illud tempus pertinet quo dictum est: In viam gentium ne abieritis. Qz persecutiones non debeant timere:sed declinare vt tribulationis occasio sit euangelij seminarium.

¶ Mysti·Cum vos persequentur in vno testimonio fugite ad alia' volumina. Quia q̄nis sit contentiosus persecutor:ante p̄sidium salvatoris adueniet q̄ illi concedatur victoria.

¶ Non est discipulus. Nec indignemini tolerare quod tolero qui dns sum :faciens quod volo:z magister docens quod vtile scio

¶ Si patremfamilias. Ostendit calumnias suas: vt suo exemplo ferant iniurias·Unde dixit. Sufficit discipulo.

¶ Beelzebub. Beel ipse est bel·zebub musca·id est·deus muscę·pro spurcicia sanguinis immolati. Idolum est acaron·nomine cui⁹ spurcissimi idoli principem dęmoniorum appellant·qui musca dicitur ꝓpter immunditiam.

¶ Beelzebub idolum apud diversas gentes·diversis nominibus nuncupatum. Ninus rex assiriorum conditor ninive civitatis·post mortem patris sui beli compo
suit statuam in hono
re ipsius·eiq̄ divinos honores iussit p
solui ab hominibus.
Cuius simulacri si
militudinem chal
dęi suscipientes: vocabant bel·vt in daniele legitur. Inde palestini illud accipientes vocabant baal. Moabitę vero beelfegor·atq̄ ita per diversitatem gentium diversa ei dabantur nomina. At iudei vnius dei cultores vocabant beelzebub ob derisionem gentilium·baal vir·zebub musca·vir muscarum sive habens muscas.

Qui autem perseveraverit vsqz
† ſNon debetis desistere:sed ad tempus declinare·vt aliis possitis prodesse. ſNon ante.
in finem hic saluus erit. † Cum au
tem persequentur vos in ciuita
† † ſNon mirum si a quibusdam fugitis: qr consummatio israel non fiet in fide:donec christe ista·fugite in aliam. † Amen di
stus a mortuis resurgat.
co vobis·non consummabitis
ciuitates israel:donec veniat filius hominis. Non est discipulus
super magistrum·nec seruus su
† ſPerfectio est discipuli non vlcisci iniurias sicut ego feci.
per dominum suum † Sufficit di
† ſPrius faciens q̄ docens
scipulo vt sit sicut † magister eius
ſQui potui.
et seruus sicut dominus ei⁹. Si
ſCui famulantur celestia et terrestria.
patremfamilias beelzebub voca
ſQuid mirum de famulis.
verunt·quātomagis domesticos
ei⁹: Ne ergo timueritis eos. Ni
ſHoc ad bonos. ſCorde·
chil eni optū qꝺ n̄ revelabit·z oc
ſHoc ad malos ſactu.
cultū qꝺ n̄ sciet. Qꝺ dico vobis
ſIn mysterio ſpredicate aperte † ſspūsc̄o.
in tenebris·dicite in † lvie·z qꝺ in
ſPriuatim † ſpalā publice ſCalcate carnalia
aure auditis p̄dicate † super tecta
ſtantum·
z nolite tiere eos q̄ occidūt corp⁹
ſquin eam deus reddat corpori·
aniaz aūt n̄ pōt occidere:sz potiꝰ
eū timete·q̄ pōt z aniaz z corpus
Mittēdo in eterna supplicia † ſNolite tē
pdere i gehennā † Nōne duo pas
re mortē corpis·qui mori nō potestis sine nutu dei qꝺ in minoribus liquet
seres asse veneūt·z vnus ex ill' n
ſNon morietur sine providentia dei·quātomagis vos † ſSine nutu dei.
cadet super terrā † sine patre vr̄o

¶ Dyalogus. Loquit' iuxta morē palestinę·vbi solent in tectis residere quę non sunt cacuminata:sed equalia. Unde lex precipit·vt qui novam domuz edificat·murum tecti ponat in giro·ne fundatur sanguis innocentis latente aliquo· Ergo in tectis predicatur·quod cunctis audientibus palam dī·z est.qꝺ vos erudimini in parvo indeq̄ loco·in toto mundo dicite.

¶ Nonne duo passeres. Lucas. Nonne quinq̄ passeres veneunt dipondio. Nec multum distat·vt duo asse·z quinq̄ dipondio. Dipondius enim est ex duobus assibus. Quod autem in numeris est vnus·hoc in pondere as·z quod duo·hoc dipondius.

¶ Et vnus ex illis non cadet super ter. ꝛc Quomodo ergo apostolus· Nunquid de bobꝰ cura est deo? Sed aliud est cura·aliud sentia.

¶ Numerati sunt. Hoc est scientia dei nūez illoz comprehendit. ¶ Numerati. Non actu computationis: sed facultate cognitionis. A similitudine pecunię: quę nūeratur vt seruetur. Vbi magna prouidentia dei q nec parua ociosaq dicta eum lateant.

¶ Qui confitebitur. Vel confitetur quis Jhesum ea fide quę per dilectionem operatur. Negat qui preceptis dei non obedit.

¶ Qui autem negauerit. Negatur a filio apud patrē: cui ñ manifestatur in diuinitatis potētia filius z pater. Confitet a filio apud patrem qui p filiū habet accessum ad patrem.

¶ Pacem mittere. Missum est bellū bonū vt rumperetur pax mala.

¶ Veni enim zc. Dicit lucas ait. Erūt quinq in vna domo diuisi tres in duo et duo in tres dividēt. Quo ergo quinq? cum sex personaz nomina subiicit patris filij matris filię socr et nurus. Sed mater filij ipsa est socrus vxoris ei? ideoq illa ipsa z in filiā suā z in nurum dicitur esse diuisa.

¶ Possumus z patrem intelligere dyabolum cui? eramus aliqñ filij non natura sed imitatione ut iudeis dictuz est: Vos ex pre dyabolo estis. Sed postq vocem audiuimus monētis obli.po.tu.z do. patui. Venit gladius dei separe nos ab inuicem z ostendere alium patrem cui dicemus: Pater noster qui es in celis. Mater sinagoga filia p mitiua ecclesia. Socrus eadem sinagoga. Nurus primitiua ecclesia de gentibus. Sponsus ecclesię filius est dicente apostolo. Quoz patres ex quibus christus fm carnem. Socrus igitur id est mater sponsi z in nurum z in filium diuisa est sinagoga carnalis quia ecclesiā persequi non cessat: sz z ipa in matrem z in socrum diuisa est volens recipere circuncisionem ceteraq carnales obseruantias.

¶ Separare. Id est priuatos carnis affectus extinguere quib ita inuicem diliguntur vt deo minus seruiant. Vel penitus auertantur non q non sint honorandi pater z mater: sed p? deum hic est ordo caritatis.

¶ Qui amat patrē. Post deum amandi sunt: sed si vtrūq non potest seruari: odium in suos pietas est in deū.

¶ Et qui non accipit zc. Crux duob modis portatur cum vel per abstinentiam corpus afficitur vel cū per ꝓpassionem proximi affligitur animus.

¶ Peccata proximoz fratrum sunt sanctoz.

§ vt taceaz de corporis massa etiā minime particule dei prouidentia conseruantur.

Clestri autē et capilli capitis om

† § Omnem curam in eum proiicite apud quē non capillus perit.

nes numerati sunt. † Nolite ergo

† § Quia rationales q eterni

timere: multis passeribus † melio

↑ § Ergo predicate super tecta: q omis.

res estis vos. ↑ Omnis ergo qui

§ Ore confessio fit ad salutem. § fide corde z ore. § Ne quis tempore persecutionis sufficere sibi putaret fidem cordis.

confitebit me coram hominibus

§ perducam ad confessionem patris § venite benedicti patris mei

confitebor z ego eum coram pa

§ In consortio sanctoz

tre meo qui est in celis. Qui au

§ timore. † § vbi prodesse debet mei nominis confessio.

tem negauerit me † coram homi

§ Non perducam ad visionem dei patris qua perfruentur sancti.

nibus: negabo z ego eum coram

† § Sicut timor mortis non debet retrahere sic nec carnalis affectus.

patre meo qui in celis ē. † Nolite

† § non ad hoc inter homines veni vt carnales affectus cōfirmem: sed spirituali gladio diffociem.

arbitrari q ↑ venerim pacem mit

tere in terram. Non veni pacem

§ verbi dei.

mittere: sed gladium. Veni enim

separare hominē aduersus patrē

suum z filiam aduersus matrem

suam et nurum aduersus socruz

† § Non possunt inter eos cē iura pacis inter quos est bellum fidei. † § qui non credunt.

suam z † inimici hominis † dome

↑ § z huic religioni pietas non est anteponenda q̄ facit qui quod deo minus amandū est plus amat q̄ deum.

stici eius. Qui ↑ amat patrem aut

matrem pluscz me non est me di

† § Qui preponit carnalem affectū spirituali.

gnus. Et ↑ qui amat filium aut filiam super me non est me dignus.

¶ Crux semper est portanda: vt amor christi ostendatur.

¶ Et sequitur me. Aliquis enim carnem macerat pro inani gloria. Vel proximo carnaliter compatitur vt culpę faueat hic crucem ferre videtur: sed dñm non sequitur.

¶ Qui inuenit. Nomine animę vita presens designatur.

¶ Qui recipit uos. Cum ad predicationem mittit et zonę tollit pericula non timenda dicit affectuz subiicit religioni Vnde ḡ sumptus? austeritatem mandatorum spe temperat p missoz. Qui recipit inquit vos. Ad susceptionem magistroz̄ prouocat discipulos Dicit ergo aliquis. ergo et pseudo ꝓphetas z iudam proditorem suscipiem? Hoc dominus procurans dicit: non personas esse suscipiendas: sed nomina et mercede non carere suscipientem licet indignus sit qui suscipit. Non ait meredem de propheta vel iusto sed propheteę z iusti mercedem quia dum eos sustentat qui aliter ñ possent quod eorum est facere z ipse est q̄ in hoc nomine facit: non pro eis solum sed eorundem mercedem habebit id est talem qualem z ipsi.

¶ Quia christus in apostolis deus autē in christo ergo qui apostolos recipit: recipit deum. Hoc dicit ne apostoloz susceptio vilis habeatur his a quib suprad dixit debere stipendia accipere.

¶ Et quicunq. Qui periculum non suscipientiuz testimonio excussi pulueris denunciauit: meritū recipientū vltra speratum commendat.

¶ Nota deum magis ad pium affectuz respicere q̄ ad quantitatem rei exhibitę.

¶ Vni ex minimis. Minimi sunt qui nichil penitus habent in hoc mundo z iudices erunt cum christo.

† § vel carnem domando vel proximo compatiendo et hoc contuitu eternoz

Et qui non † accipit crucem suam

et sequitur me non est me dign?.

§ Nec aduersa timenda sunt: q qui querit in uenire temporaliter vitam eternaliter perdet eam.

Qui inuenit animā suaz perdet

† § Qui paratus est eam hic perdere omnia postponens amori meo.

illam. † Et qui perdiderit animaz

§ In futuro.

suam propter me inueniet eam.

§ Qui in vobis sum.

† § Quia non aliud recipit in apostolis q̄ qs in christo est.

Qui recipit vos: me recipit. z † q

§ Qui in me est.

me recipit recipit eum qui me mi

† § pro eo q nominatur prophetz

sit. Qui recipit prophetaz † in no

mine prophetę mercedē prophe

† § ne z pseudo timeant recipere.

tę accipiet. ↑ Et qui recipit iustum

§ pro eo q nominatur iustus.

in nomine iusti mercedē iusti ac

† § Ne quis se ab hospitalitate p pauptatē excipiet. ↑ Et quicuq potum dedecusaret hoc leui precepto diluit.

rit vni ex minimis istis calicem

† § Ne dicas deesse vnde calefieret § pro eo q nominatur discipulus

aquę † frigidę tantuz in nomine

discipuli amen dico vobis non

† quā ex bono affectu meruit potius q̄ ex actu

perdet † mercedem suam.

C. XI.

Et factum est

§ Sermones

cuz consummasset hie

sus ꝓcipiens duodecī

† § fecit quod docuit predicans iudeis non samaritanis non gentibus: vt scōm promissa pri

discipulis suis. † transijt inde vt

us offeratur indeis salutis occasio.

doceret et predicaret i ciuitatib?

§ Judeoz.

eoz̄. Johannes aūt cū audisset

C. XI.

¶ Johannes autem. Et dum christus predicaret z predicationem suam varijs signis confirmaret: Johannes eius opera audiuit positus in vīculis ab herode. Sed cum audisset mittens du de dis. s. ait illi. Tu es qui venturus zc.

¶ Johannes interficiēdus ab herode interrogat non q dubitet q̄ alijs dixerat. Ecce agnus dei qui z vocē patris audierat. Hic est filius meus dilectus. Sed vt missi signa videntes crederent z dictis eius opera christi fidem facerēt ne alius christ? expectaret. Q aūt discipuli iobis aduersus xp̄m supbirēt: z aliquid liuoris hr̄ent supra innotuit ibi. Quare nos et pharisei ieiunam?: z vbi iobi dixerūt. Magister qui testimoniū tedisti.

Ecce discipuli eius baptisant·et plures veniunt ad eum. Hec omnia eadem de iohanne lucas ponit:non ipso ordine. Sed quis ordinem rei gestę teneat non apparet.

¶ Tu es qui uē. Non ait qui venisti, q̄si cū ad inferna descēsurus sum· debeo te nūciare inferis·qui nūciaui supis. An cōueniat filio dei mori an aliū ad hęc sacra missurus es:

¶ Qui non fuescā Qui de diuinitatis potētia non dubitauerit. Hoc non contra iohem quē mox a deo commendat

¶ De iohanne. Precursor xpi de xpo certificare discipulos voluit:q̄ sēsit eos dubitare. De precursore xpūs turbas dubitātes ne dubitēt docuit mollē leuēęp putātes.

¶ Ecce qui. Qui ponūt pului aria sub cubito·q̄ vitaz peccātiū palpāt nō pūgūt

¶ Nota· Rigida vita z predicatio dz declinare molliū palatia·q̄ frequētant molliby induti adulātes.

¶ Plusq̄ propheta. De· Quia angelus:non natura sed officio.

¶ Maior iohan. Jn hō nō ꝓfert patriarchis·z cūctis hoib. sed ęq̄lis ceteris sanctis ostenditur.

¶ Qui aūt mi zc Id est·ois scūs q̄ iaz est cū deo·maior ē eo q̄ adhuc in mūdo·vt ego quē minorē facit multoq̄ opio in eccia scōq̄ illi prelatus suz

¶ Vel nouissimus angelus celi· melior est quouis homine.

¶ In regno cę. Regnū celoq̄ duobz modis accipit·aut supnū in quo nondum sumus. Aut pns ecclesia in qua adhuc viuim? z iam quodā modo regnamus

¶ A diebus iohannis zc. Aplos dns ad oues q̄ p·do·isrl·ire iusserat vt ad regnū reducerēt· Sz hꝰ p̄dicatio ad ꝓfectū publicanoq̄ z peccatoq̄ versa ē q̄ credide rūt. Ceteq̄ iobi a plebe nō credit·xpi opa nō autorisant· qz crux ē scādalo. Jam ꝓphia cessat·ia lex explet· Xps alijs p̄dicat· z ab alijs recipit sui respuūt·inimici accipiūt. Itaq̄ regnū celoq̄ vim patit·qz gla isrl pūby debita·a ꝓphis nūciata·a xpo oblata·fide gentiū occupat z rapit. Vel a diebz iohis q̄ pnām p̄dicauit qua peccatoz reuiuiscit·z nō añ·qz lex pgnā intulit·z nō p pnām vinificauit· Patria celestis vim patit dū peccatoz ad cā·quasi in alienū locū intrat p pnām. Grandis violētia ē in terra nasci et celū capere·z hoc per virtutē qd non possumus per naturam.

¶ Omnes enim. Non q̄ p̄ iohez nō fuerunt aliq̄· vt agaby:sed qz dc qd ꝓphauerūt de dño vaticinati sunt.

¶ Dēs enī ꝓphę. qz q̄d illi dixerūt· de vēturo locuti sunt·h vero venientē ondit.

¶ Et si uultis r. Vt minꝰ excusabiles sitis:qz cū nō recepistis Ipse ē helias in ꝓtu te nō in psona· par in vitę seueritate·mētis rigore·p̄cedēs xpi pmū aduētū· vt ille nō·

¶ Qui aūt zc. Laudato iohe transit ad increpādos illos qui nec predicatōe iobis moti sunt· l' ipsi? xpi predicatōz despiciūt

¶ Johes talʼ ac tātus vt dixi·z adeo dignus vt ei dēat credi· Sed vos cui estis assimilandi qui noluistis credere ei.

¶ Similis ē pueris Pueri doctores sūt hūiles spū. Forę sinagoga·vl' ipsa ihrlm· vbi iura pręcepto? dei recōdebant. Coequales·contribules q̄s solebāt exprobrare q̄ ad laudes dei nō assurrexerūt corde de uoto· mēbroq̄ agilitate·qđ notat saltus Nec p lamēta ꝓphę taq̄ excidijs iam factis vel faciendis·ad pniam conersi sunt.

¶ Cecinimus zc Vt dauid· exultate deo ad·n·iu·deo Jacob·z cętera hmōi.

¶ Lamētauimus Vt conuertimini in toto c·u·in ieiunio·z f· et p·z hmōi.

¶ Venit eni. Sicut cē·ita z nē· vtraq̄ viā salutis respuit Lamētanim? ad iohannē: cecinim? ad christum

¶ Hec ē sūma. Generatio ista nec plorat cū iohe plorātē, neq̄ gaudet cum christo gaudente,

¶ Nec mirū si duplicē viā salutis ꝓtēnunt·cū z ieiuniū et saturitatē pit spnūt. Si ieiuniū placet cur iohes displicet? Si saturitas: cur filiꝰ hois?

¶ Justificata ē. Ondit filios sapię intelligere· nec ī abstinēdo·nec in mācucādo esse iusticiā:sed in ęqnimitate tolerādi inopiā·z tpantiaz n̄ se corrūpēdi p abūdātiā· Nō ē regnū dei esca z panis·q̄ n̄ vsus:lz ꝓcupia repbēdit. In q̄busdā libris bētur . Justificata est sapia ab operibz suis: quia sapientia non querit vocis testimonium:sed operum.

¶ Tunc cępit. Qui hactenus indęos ꝓmuniter increpuit:nunc nominatim ciuitates exprimit·quę frequenter audita doctria z visis tot signis

positus. † Lex ad grām euangelii mittit. ne aliū a se pdicatum putarent·

in vinculis opera christi † mittēs per illos.

duos de discipulis suis· ait illi.

hoc dicite·

Tu es qui vēturꝰ es:an aliū exNon ad interrogata:sed ad scandalum nūcioz.

pectamꝰ:† Et rndens Jhesus ait Non respondit iohanni:q̄ nō dubitabat:sed illis·

illis. Euntes renūciate iohanni Cessent verba loquantur opera. Per miracula.

quę audistis z vidistis. Cęci vident· Per doctrinā euāgelii illuminātur.

claudi ambulāt·lepzosi mūdant· surdi audiūt·mortui resurPauperes spū· vel opibus ītus illuminantur:vt in predicatōe nulla distātia sit inter pauperes z diuites.

gūt:pauperes euāgelisant. Et beaTuse qui nō fuerit † scādalisatꝰ i me In boc nūcios percutit sicut post ostēdit

Illis aūt abeūtibus cępit ihesus Que nesciebant mysteriū interrogatōis eius.

dīe ad turbas de iohāne. Quid Qui omni

existis i desertū videre:harundi vēto agitatū:Sz qđ existis videre:hoiez mollibus vestitū:Ecce q̄ mollibus vestiunt in † domibus regum sunt. Sed qđ existis vide re:propheta:† Etiā dico vobis z plusq̄ ꝓphetā· hic est enim In malachia· verba patris ad filium .

de quo scriptū ē. Ecce ego mitto Nuncio † Manifestationē tuam.

āgelū meū ante † faciē tuā·qui pparabit viam tuā ante te. † Amen Deruia reddet tibi corda auditoq̄ pniam predicādo·baptisando † ut sūmam virtutum eius ꝓsequendam

dico vobis:nō surrexit inter natos Non virginis Etsi equalis .

mulierum maior Johanne bap

Spe. In cordibus

tista. Qui aūt minor est in regno apostolor. dignitate alia commendatio iohannis·

cęlorū:maior est illo. A diebus au Quantū dicetur nunc·i·semper.

tē iohānis baptistę vsq̄ nuc reg Quibus

num cęlorū vim patitur·z violenti non erat promissum.

rapiunt illud. Omnes enim Precedētes. sub christiū tempus ostenditur quē iohānes ostendit

prophetę z lex vsq̄ ad iohannem vel predicauerunt.

prophetauerunt·z si vultis recipere Hoc esse mysticum z indigere intelligētia ostēdit cum subdit·qui habet.

pere ipse ē † helias q̄ venturꝰ est. Cordis Quod dixi mistice intelligat·

Qui hz aures audiēdi † audiat. Tot monita salutis audientē·z nō obedientem.

Cui aūt silem estimabo † generationem istam:† Simile est pueris Judaicam huic toti negocio Sicut dauid z iheremie Quātum ad monitores Jerusalem vbi lex et iura promūtur.

sedentibꝰ † in foro q̄ clamantes co Quantū ad monitos·

equalibus dicūt. Cecinimus vobis·z † non saltastis:† lamentauimus per compassionem † Expoit predictam similitudinem.

mus z nō planxistis. † Venit enī Exemplo abstinētie sue penitētiam vobis indices·z noluistis badiari cum eo·

iohannes·neq̄ † manducās neq̄ bibēs:z dicūt demoniū hz. Venit Cibo z potu leticiā futuri regni presignās et noluistis cum illo gaudere:sed calumniati estis·

filius hois † manducās z bibenti et dicunt·ecce homo vorax z potator vini·publicanoq̄ z peccatoq̄ quicquid me putetis:ego tamē dei iustus et dei sapietia iuste facere intelligor ab apīs

rū amicꝰ. Et † iustificata ē sapia a quibus pī reuelauit·que prudētibꝰ abscōdit·

filiis suis. Tūc cępit exprobrare ciuitatibꝰ in quibus facte sunt plurię virtutes eius·quia non egissent

credere noluerunt·quib non optat mala:sed prædicit ventura.

¶ Væ tibi co. Supra vbi legitur q circũibat Jhesus ciuitates·z oēs vicos·curans omnē languorē:intelligendũ est inter alias etiã in corozaim z bethsaida dñm fecisse virtutes. Corozaim interpretat mysteriũ meũ Bethsaida domus fructuũ·vel venator. Si in tiro. Hoc impletum modo videmus q corozaim z bethsaida pñte dño credere noluerunt·tirus et sidon postea prædicãtib apostolis crediderunt;adeo deuoti vt paulum tiro abeuntem· omnes cum vxoribꝫ et liberis vsq ad naues psequerent. Cur ergo non crediturис prædicauit·creditoꝛes euitauit? Ipe scit cuius viæ sunt mia z veritas. Proposuit tñ fines iudeę nõ excedere:ne iustaz pharisęis et sacerdotib persecutionis occasionem daret. Et erant tunc qui in corozaim essent vocãdi; nec tñ de contemptu grauiꝰ puniendi.

¶ Tirus angustia· sidon venatio.

¶ Et tu capharnaũ. Non solum corozaim et bethsaidę væ erit:sed et tibi capharnauz·q nunq̃d in cæ· vsq in cę·

¶ Nonne tu es quę fama hospitij mei et signoꝛ in te factoꝛ famosa efficeris· vel contra prædicationẽ meam superbissime restitisti.

¶ Capharnaum interpretatur villa pulcerrima·in qua condẽnatur perfida hierusalem. Cui dicitur Justificata est sodoma soroꝛ tua ex te·i· ex tui comparatione cuz illa exemplo loth non est correcta·tu filij dei verbis et miraculis semper extitisti ingrata.

¶ Respondens Jhesus. Respondens tacitę obiectioni quasi quereretur· quę ratio q iudaicus populus dei cultoꝛ·dei filium in carne venientem tam obstinatus reiecit:quẽ gentilitas tam prona recepit.

¶ Domine cęli. Qui facis cęlos z relinquis in terrenitate quos vis vel ad litteram.

¶ Paruulis. Sapientib z prudentib·non apponit insipientes z bebetes:sed paruulos: vt probet se tumorem damnare non acumen.

¶ Ita pater. Blandientis affectu loquitur·vt inceptum in apostol' beneficium compleatur. Hic exemplum humilitatis accipimus:ne temere discutere præsumamus superna consilia de vocatione hoꝝ·z repulsione illorum. Cum enim vtrũq attulisset:non mox rationem reddidit:sed sic deo placitum dixit;ostendens·q iniustum esse non potest q iusto placet. In omnib ergo quę exterius disponuntur:aperte causa rationis est·occulte iusticia voluntatis.

¶ Quoniam sic ꝛc. Ne quis iterum quęrat cur humiles eligat sapientes reprobet.

¶ Omnia michi tra. Tradentem patrem z accipientem filium mystice intellige. Alioquin si iuxta fragilitatem nostram accipis:cum cęperit habere qui accepit:incipiet nõ habere qui dedit. Per omnia;coopm no

ę ſQue quondam mysterium dei tenuisti
pniaz. Væ tibi corozaim·vę tibi
ſQue fructum gignere debuiti ad quam spũales venatores missi sunt † ſIn ciuitatibus gentium.quas diabolus venator in angustia tentationum comprehendit.
bethsaida:q si in† tiro et sidone
factę essent virtutes quę factę sũt
† ſPro memoria pungentis peccati. ſPro mortis consideratione.
in vobis† olim in cilicio z cine·
† ſSed neq facte sunt in eis neq penituerũt z tamen
re pęnitentiam† egissent. Verum
tamen dico vobis· tiro et sidoni
ſSicut minor fuit culpa eius·que nuncios veritatis nõ habuit q̃ eius que refutauit:ita minor pena.
remissius erit in die iudicij q̃ vo
ſQue timili culpe subiacet
bis. Et tu capharnaum· nunq̃d
† Ideo maloribus supplicijs punieris·q credere noluisti uilis uirtutibus
vsq in cęluz exaltaberis? † Vsq
in infernũ descendes. Quia si in
sodomis factę fuissent virtutes.
ſCerte. ſNon contigisset eis subuersio ubi fuisset correctio
quę factę sunt in te·forte mansissent vsq in hunc diem. Verunta
men dico vobis·quia terrę sodo
ſQuia minor culpa.
morum remissius erit in die iudi
ſCum exprobrasset iudeis.
cij q̃ tibi. In illo tempore respõ
ſgrãs ago·in te exulto
dens Jhesus dixit. Confiteor tiſmi. ſNon pater.
bi pater domine cęli z terrę:quia

ta·per tradita:filium cui p naturaz omnia vnius substantię iure sunt propria·non data per gratiam. Tradita autem omnia·non cęlum terra·z cętera quę fecit:sed hi qui per filium accessum habent ad patrem·z ante rebelles·dominum postea sentire cęperunt. Tradita autem non alia sunt q̃ quę in filio soli nota sunt patri. Nota vero filio soli esse quę patris sunt. Atq ita in hoc mutuę cognitionis secreto intelligitur·nõ aliud in filio q̃ quod in patre agnoscibile sit extitisse.

¶ Et nemo nouit fi·ni·pa·et cui filiu·seipsum reuelare· Et nemo nouit patrem nisi filius·z cui patrẽ voluit reuelare Ad vtrũq enim illud subditũ refert. Verbo enim suo pse declarat·Et verbũ seipsum declarat·q mentis nrẽ lumen est.

¶ Nisi filius et. Mutua cognitio q̃ est equalitate nature Illa antẽ tantilla q̃ in nob est:dignatõe reuelantis est.

¶ Tollite iugum meum super uos Jugũ xpi euangeliũ est qđ iudęos et gentes in vna fide coniũgit. Tollite sup vos i·i honore bẽte·ñ subtus vt pẽnati. Qui laboratis· difficultate legis·z onerati peccatis·s·reficiam li iugũ tollitis·i· ꝓcepta mea. Et qđ iugo ei? suaui? quid onere leui?; pbabilẽ fieri·abstinere a malo· bonũ velle·amare oẽs·eterna sequi· pñtib ñ capi·nolle alij facere qđ pati non vis.

¶ Discite a me. Docẽte verbo z exẽplo: vt sitis bũles mẽtibus·mites moribꝫ. Hũles·vt neminez pẽnant·mites vt nullum ledãt. Corde·vt id extra in ope·sit et in corde·ne lateat ser

† ſSacramentum mei aduẽtus. † ſScribis et phariseis·qui sibi sapere videntur
absconditi† hęc a† sapientibus
ſEt hoc per me ſHumilibus spiritu.
et prudẽtibus·z reuelasti ea par·
† ſVt humilis redeat·qui superbiendo recessit
uulis· Ita pater quoniam† sic fu
ſCoiporeus.
it placitum ante te. Omia michi
ſconsubstantialis patri.
tradita sunt a patre meo·z nemo
ſHoc nature ſNon q̃ solus
nouit filium nisi pater·neq pa·
ſNouit·hoc nature ſHoc grẽ
trem quis nisi filius·z cui filius
† ſEt q: per me habetis accessum ad patrem. ſCredendo·obediendo.
voluerit reuelare† Venite ad me
ſQuasi victi ſPeccatis·uel iugo legis.
omnes qui laboratis·z onerati
ſInterius·non tantum exonerabo
estis·z ego reficiam vos. Tollite
ſIn fide combinatos
iugum meum super vos·z disci·
† ſQuia nullus ledo ſMoribus. † ſQuia nullum despicio ſMente
te a me·quia† mitis sum† z hum i
ſNon ficte·s· † ſDic spe·z postea re
lis corde·et inuenietis† requiem
ſEuangelium.
animabus vestris. Jugum enim
† ſNon detrectantibus:sed dilatato corde current ib?. ſdisciplina·
meum† suaue·z onus meũ leue.

C. XII.

In illo tempo
ſIterum datur occasio contra dicendi iudeis.
re. Abiit Jhũs per sata

rens in specie columbę.

¶ Jugum enim. Qño euangeliũ lege lenius ẽ:cũ ibi opa·hic et ꝓcu piscentia damnat?; Sed in lege multa iubentur quę apostolus impleri nõ posse dicit·hic voluntas queritur·quę in arbitrio nostro est·z quę sola sufficere potest·z premium habere. Item qño iugum christi suaue cum supra dicitur·arta via est quę ducit ad vitã?; Sed angusta:q non nisi angusto initio incipitur· processu vero temporis ineffabili dilectionis dulcedine dilatatur.

¶ Onus meum leue. Quia illud momentaneũ nostrę tribulatõis ęternum pondus glorię operatur in cęlis. C. .XII.

¶ In illo tempore. Narrata prædicatõne z miraculis vni? anni ante qõez iohannis factis:trãsit ad illa quę facta sunt alio anno·s·post mortem iohannis·qñ iam in omnib christo contradicitur.

¶ Abiit Jhesus ꝛc. Allegj. Data sunt auditoꝛes·per quę discipuli transeunt cum solicite doctoꝛes inspiciunt·qño vnũquẽq attrahere possint·quoruz salutem esuriunt·Spicas vellunt:dum singulos homines a terrena intentione retrahunt. Fricant:dum exemplis virtutũ etiã a concupiscentia carnis mentes exuunt. Grana comedunt: dum emundatos in corpus ecclesię traiiciunt. Hũ loc agunt discipuli ante dñm:q necesse

est p̄cedat sermo doctoris et sic gratia cor illustrabit auditoris. Sabbato q̄ hoc agunt spe quietis eterne ad quā z alios inuitant

¶ Mora. Item per sata cum dño ambulant qui diuinis imperijs studentes in scriptura z meditatione delectantur. Esuriunt qui in eis panē vitę i dei amorem inuenire desiderant. Sabbato dum a turbidis cogitationib vacare z videre q̄ suauis ē dñs gaudēt. Vellūt spicas z terūt cum testimonia assumunt z discutiunt donec in eis medullam dilectōnis inueniunt quę latebat in littera. Sed qui solam superficiē litterę sequunt: neq̄ mentis refectionem nouunt neq̄ animaꝝ requiem quęrunt vñ confutatō sequit. At ille dixit eis.

¶ Esuriētes ⁊c. Quia vt alius ait euangelista nec locū vescendi habebant pro turbis propter ni miam importunitatē eoꝝ.

¶ Alij euangeliste adduxt manib confricasse. Unde z petro dicitur macta et manduca.

¶ Non licet. Secundū p̄ceptū legis Sed q̄ alia scriptura dicit misericordiā malo q̄ sacrificiū melius fuit hominē de famis periculo liberare q̄ sacrificium deo offerre. Quia hostia deo placens est salus hominum. De vastatione frugum non arguunt q̄ licet per legem inde edere.

¶ At ille dixit ⁊c. In hoc facto nichil aliud instruimur nisi vt sabbatum non ad litteraz sed spūaliter intelligamus.

¶ Non legistis Si dauid z abimelech non reprehendit quoꝝ vterq̄ mandatum legis probabili necessitate transgressus est z hic simil cā famis est cur nō idē probatis in apostol?

¶ Da propo comedit. Quod significauit sacerdotalem cibum transituꝝ in vsum populoruꝝ Vel quia omnes sacerdotes debemus imitari. Vel q̄ oēs sacerdotes sumus.

¶ Comedit in sabbato quando de mensa tollebantur alijs substitutis. Erat etiam tunc neomenię dies.

¶ Quia sabbatis sa. Dic sine necessitate oūdit sabbatū violari ab ipsis qui calumniantur.

¶ Unum exemplum datum est regię potestatis de dauid aliud sacerdotalis de his qui per ministerium templi sabbatum violant vt multo minus ad ipsuꝝ pertineat crimen spicarū sabbato vulsaꝝ qui verus rex z sacerdos est z dñs sabbati.

¶ Dico aūt uo. Quasi si figurale templum potuit defendere sacerdotes sibi seruientes cur spirituale n̄ potest defendere discipulos sibi credētes?

¶ Si aūt. Et vt ostenderet omia futuri temporis spēz continere adiecit. Si autem sciretis id est q̄ deus per gratiam disposuit liberare popu-

sabbato discipuli autez eius esu
§ Austera vita nō preparatos sed simplices cibos querere vel comedere.
rientes ceperunt vellere spicas
† § peccatoꝝ conuersio stultis sabbati defensoribus displicz sed a sabbati domino probatur.
et manducare. † Pharisei autem
† § Nota q̄ apostoli litteram sabbati destruūt
videntes dixerunt ei. † Ecce discipuli tui faciunt quod † non licet
† § De vinea uel fruge vicini licet edere sed nō falcem mittere vel foras eicere.
eis facere sabbatis. At ille dixit eis. Non legistis quid fecerit dauid quando esurijt z qui cum eo erant quomō intrauit domum dei z panes propositionis comedit quos non licebat ei edere neq̄ his qui cum eo erant nisi solis sacerdotibus? Aut non legistis in lege q̄ sabbatis sacerdotes in
§ dum thauros cedunt pueros circūcidunt et dum vnam legem seruant sabbatū destruunt.
templo sabbatum violant et sine
§ tamen.
crimine sunt? Dico autem vobis
† § Ipse ihesus dominus tēpli. † § In hoc loco.
q̄ templo † maior est † hic. Si autem
† § Quam z abimelech fecit dum esurientes pauit.
tem scireti quid est † misericordiam volo et non sacrificium nūq̄
§ i. apostolos
condemnasse innocentes. Do

§ Id ē preest z non subest veteri § obseruātie et iō nō peccat qui scōm eius ordinatōz obseruat

minus est enim filius hominis

lū et n̄ p exteriores ob̄seruātias n̄ reprehenderetis meos si vetera omittūt

¶ Dominus est enim sabbati. Si dauid pastus et sacerdotes tēpli misterio sabbatum violātes sine crimine sunt quātomagis filius hoīs q̄ verus ē rex z sacerdos et dñs sabbati?

¶ Et ecce hō. Iste bō dī cemētari? fuisse q̄ man? cui spūal edificij cura quassa fuit arida erat vsq̄ ad tps xpi.

¶ Ecce bō m b. Significat būanū gen? in fecūditate boni op̄is arefactū

etiā sabbati. Et cum inde transis-
§ Altero sabbato ut lucas ait.
set venit in sinagogam eoꝝ z ec-
ce homo manum habens aridaz
et interrogabant eum dicentes:
Si licet sabbatis curare vt accusarent eum. Ipse autem dixit ill.
Quis erit ex vobis homo qui habet vnam ouem. et si ceciderit
hec sabbatis in foueam nonne
§ Non animali sed sue auaricie consulens
tenebit et leuabit eam? Quanto
† § Quia illa die licet sibi vtile facere
magis melior est hō oue? † Itaq̄
§ Alii.
licet sabbatis bene facere. Tunc
ait homini. Extende manum tuā
Et extendit z restituta est sanitati sicut altera. Exeuntes aūt pha-
§ A lumine recedentes.

† § Liuore permoti non enim culpa fuit uel hominem manum extendere uel christum sanare.

risei consilium † faciebant aduersus eum quomodo perderent eū
† § Ex insidias vt homo fugit odientes.
Ihesus autem † sciens recessit in
§ Accessit vbi inuenit sequentes.
de et secuti sunt eum multi z curauit eos omnes z precepit eis
ne manifestum eum facerent vt adimpleretur quod dictum ē per
† § In persona patris de filio.
ysaiam prophetaz † dicentē. Ecce

pro manu ad pomuz extēsa quam sanauit manus innocēs i cruce extēsa. Bñ manus in sinagoga erat arida qz vbi maior dono nū sciz ibi transgressor maiori subiacet culpę.

¶ Interrogabāt Quia discipulos d violatōe sabbi probabili exemplo excusare rat ipm volūt calūniari ut si ñ curet crudelitatis vl imbecillitatis vel curet transgressi onis arguāt.

¶ Matthęus dic interrogasse marcū z lucas interrogatos ee. Sz sciendū q illi pri? interrogauert. Deinde intelligēs cogitatōes accussatōesq̄ ḡrētiū: ꝓstituit i medio sanā dū z interrogauit qđ marcus z lucas ait. Et tūc illis tacētib ꝓposuit simile d oue z cōcluſit q licet sabbo bñfacere Postremo circūspectis eis cū ita dixit extende.

¶ Sabbatis ⁊c. Sabbatis ꝓcipue docet z opat ihs n̄ solū ꝓpter spāle sabbm sz z ꝓpter celebrē ppli cuentū ḡrens salutē omnium

¶ Quis erit. Ex petēti exēplo soluit ḡonez ut eos oūdat sabbm violare i ope cupiditatis q̄ eū violare arguūt in opere caritatis.

¶ Arguit eos qui legē male interpretant qui dicit in sabbato a bonis operib feriandum. Sed a malis tm̄ feriandū est unde dī omne opus seruile non f in eo i peccatū. Sic z in eterna requie a malis tm̄ feriabuntur non a bonis.

¶ Extende. Quia nil plus valet curationi elemosinaꝝ largitate vñ dicitur. Non sit manus tua ad accipiendū porrecta sed ad dandum collecta. Quia frustra ꝓ peccatis rogaturus manus ad deū expandit q̄ has ad pauperes pro posse non extendit.

¶ Sicut altera. Homo ante aduentū christi dexterā habuit languidam qz ab elemosinis torrebat sinistram sanam quia suę vtilitati intendebat sed veniente christo dextra sanatur vt sinistra qz qđ congreganerat auide modo distribuit caritate.

¶ Recessit inde. Nota exemplum Si vos pse fu in v c f in aliam.

¶ Secuti sunt. Docti visis virtutib psequūtur idocti opinioē eius ducti amādo sequūtur vñ z curari merentur.

¶ Et precepit. Non timore ne proditus occideretur; sed parcendo

iudeis:ne inuidia trucidarentur in eius innocentia et mansuetudine.
¶Hic mystice nos instruit·ne cum aliquid magni facimus·laudem foris quęramus.
¶Animę meę. Per animam omnis affectus demonstratur.
¶Harundinem. Judęos omni vento cedentes·qui abinuicem discrepando dissipati sunt·non mox damnabit:sed supportabit.
¶Harundinē q·Qui peccanti non porrigit manum:nec portat onus fratris; quassatum calamum confrigit. Et q fidei modicā scintillā contēnit in paruulis linū fumigans extinguit. Quod christus non fecit· potius vēit quęrere quod perierat. Patiam nanq; seruauit: donec iudiciū quod in eo agebatur ad victoriam perueniret·z expulso mūdi principe·ad regnū rediret in vertera patris sedens: donec ponat inimicos sub pedib.
¶Linum fu·ꝛc. Bētes quas natural' legis ardore fere extincto·fumus erroris amarissimus·z odoris noxi⁹ inuoluit· quas non extinxit: sed de parua scintilla in magnum ardoꝛez ignis dei suscitauit.

¶Donec. Tādiu prędicatio eius null' insidijs superata mūdo lucet: donec ponat in terra iudiciū·z implentur·fiat u·t·si in cę·z in ter.
¶Et curauit ꝛc. Tria signa sil' fā sūt quę z quotidie in cōuersione hoīm fiunt: vt expulso demone·lumen fidei videāt·z deum laudent

¶In beelzeb. Beel·i·baal·muscarū·ob sordes immolatici sanguinis·deus ē accaron·quo nomine vocant principem demonioꝝ
¶Omne regnum. Necessaria cōplexione eos arguit·vel enim christ⁹ virtute dei dęmōes ejcit·vel ī principe demonioꝝ. Si virtute dei: frustra calumniant Si in principe demonioꝝ regnum ei⁹ diuisum est nec stabit·z ideo a regno eius recedant·quod innuit eos sibi elegisse: dum in se non credunt.
¶Et omnis ciuitas. Eadem ratio est ciuitatis z domus·quę regni Ciuitas hierusalem semper gloriosa·postq; in christum z in apłos exarsit: facta diuisione excidio cecidit.
¶Et si ego in beel·Si expulsio demonum in filijs vestris deo nō demonibus putatur: quare in me idem opus eandē non habet causam?
¶Ipsi. Contemptibilia mundi in quib⁹ sancta simplicitas męę virtuti apparet.
¶Vel ita potius. Filij·id est·apostoli qui bene sibi conscij erant: nichil male artis ab eo didicisse: ido ipsi testes mei iudicij iudicātes d·t·i·
¶Si aūt ego. Illa pars·si ego in beelzebub ejcio dęmones ad plura inconuenientia perducta est: modo agitur de alia parte complexionis.

¶Si autem ego in spiritu dei. Hic lucas ait·in digito. Digitus dicitur spiritussantus·pro partitione donorum. Regnum dei·vel seipsum dicit. Vnde alibi. Medius inter vos stetit quem vos nescitis. Vel regnum quod iohannes z ipse Jhesus prędicauit. Pęnitentiam agite appropinquabit enim regnum celoꝝ. Est z tercium regnum scripturę sanctę·quod aufertur a iudeis·z datur genti facienti fructum eius.
¶Vel regnum·id est·omnes mundi partes apostolis z successoribꝰ eoꝝ ad conuertendum distribuit.

¶Aut quomodo potest·q·in. Ostendit ergo dominus per manifestam parabolam·q non concordat in fallaci operatione cum dęmonibus sicut calumniabantur: sed virtute diuinitatis homines a demonio liberaret·ideoq; grande scelus committunt· qui quod dei esse cognouerant dyaboli esse damabāt. Neq; enim possunt esse cōcordes· quoꝝ opera diuersa sunt. Vnde addit·qui nō ē m·ꝛc

¶Domum eius diripiet. Vel domum·id est·omnes mundi partes apostolis z eorum successoribus ad conuertendum distribuit.
¶Qui nō est m· Id est·qui dissimilia meis facit opera: contrarius michi est. Ille trahit ad vicia ego ad virtutes.
¶Omne peccatum. Quod humana fragilitate contrahitur·remissibile est· si congregatio nō deseratur. Si vero dyabolica obstinatōne de dispersione ad cōgregationem nunq; redtur: peccatum insolubile iudicatur.

¶Hieronimus Omne peccatum ꝛc. Non omnia peccata omnibus remittūtur·sed bis qui in vita pęnitent. Refutatur hic nouaciamus: pęnitentibꝰ eis qui in martirio lapsi sunt·ueniam negans. Et origenes: omnes veniā consecuturos post vniuersale iudicium·transactis licet multis sęculis asserens.
¶Spiritus autem blasphemia. Qui manifeste opera dei intelligit: cum de virtute negare non possit: si stimulatus inuidia calumniatur et dicit esse beelzebub: isti non dimittetur. Non q z ei negetur remissio si pęniteret: sed quia hic blasphemus·exigentibus meritis suis malis·sicut nunq; ad remissionem ita nec ad pęnitentiam peruenturus sit. Sicut Johannes euangelista de quibusdam blasphemię suę merito excęcatis ait· propterea non poterant credere. Quod iterum dixit ysaias. Excęcauit oculos eoꝝ·z indurauit eoꝝ eoꝝ vt non videant oculis·z intelligant corde·z conuertantur z sanem eos·qui spiritu ꝑsanctum non esse· vel minorem patre credunt·z dicunt. Quia non inuidia dyabolica: sed humana ignorantia hoc faciunt irremissibili crimine non tenentur. Sed qui in

sciens cogitatōnes eoꝝ·dixit eis
vel contra.
Omne regnum in se diuisum desolabitur·z omnis ciuitas vl' domus diuisa contra se non stabit·
Ideo Cuius intra se bellum par est hoīm: z si satanas satanan ejcit: aduersus se diuisus est: quomodo erit ut iam non habeat in mundo locum.
go stabit regnum eius? Et si ego
Id est·non stabit: vt iam sit finis mundi
in beelzebub ejcio dęmones fi·
Exorciste iudeoꝝ·qui ad dei nominis inuocationem ejiciebant demones.
lii vestri in quo ejiciunt: Ideo
Non potestate sed comparatione·q deo tribuunt quod illi beelzebub.
ipsi iudices vestri erunt. Si au
Judicātes·xii tribus israel.
tem ego in spiritu dei ejcio dę·
Incipit destrui potestas dyaboli: ut regnet deus in nobis.
mones·igitur peruenit in vos re
Nisi prevaleret diuina potentia
gnum dei. Aut quomodo potest
Mundum qui in maligno est
dyabolus a quo nemo poterat se eruere.
quisq; intrare in domum fortis
A seductōne electoꝝ compescuerit potestatem ademerit.
homes decepti·
z vasa eius diripere· nisi prius al·
Ereptos dyabolo per diuersos gradus ecclesie ordinat.
ligauerit fortem? Et tunc domuz
dyabolus Opera mea nō possunt op
eius diripiet. Qui non est mecum
bus beelzebub comparari: q; ego congrego ille dispergit.
cum contra me est. z qui non con
Quia dyabolicū est congregata dispergere
gregat mecū spargit. Ideo dico
facti dicti
vobis: Dē peccatū z blasphemia
Est spūs blasphemia contra veritatem cū eam cognoueris induratio.
remittet hominibus. Spūs au
alias·mie·
tem blasphemia non remittetur.

similitudine dyaboli ꝓtra ꝓscientiam suam maiestatem dei oppugnant: non hñt remissionē in eternū. Sicut marcus aperte declarat·qui posito hoc testimonio dñi: subiunxit. Qm̄ dicebāt spm̄ immundū habet.

¶ Et quicunq;. Amb. Etiam qui scandalisatus infirmitate carnis meę·purū hominē·vel voratorē suspicatus fuerit·remissibile erit.

¶ Qui aūt dix·Gratiā sanctispūs qua pnitentia inspiratur·z ad cōgregationem reditur non cognoscens impnitenti corde permanserit: cum hoc iam non sit humanū: sed dyabolicum irremissibile erit.

¶ Neq; in hoc sę. Quędam enim culpę in hoc seculo laxant·quędā vero parę scz etiā in futuro. Quę quid̄ post mortem grauāt: sed z dimittunt·si homo bonis actib̄ in uita vt ibi dimittātur promeruit.

¶ Neq; in futu· Quia sunt quędam leuia·quę si in hac vita nondum sunt remissa·post mortē grauant: sed z remittunt si digni sunt.

¶ Aut fa. Nichil enī mediū·quin boni auctoris bona tm̄ sint opera·z mali mala. Coartat eos hincinde complexione·z vtroq; cornu premit. Si malus est dyabolus: non facit bona·si bona sunt: nō sunt dyaboli.

¶ Adhuc probat opus suum nō esse dyaboli: qr bonum·dyabolus vero malus·q nequit facere bonum. Quasi si dyabolus malus est: bona facere non potest·si bona sunt quę videtis: nō est dyabolus qui ea fecit·non enim potest ex malo bonum· vel ex bono malum nasci.

¶ Aut facite ar·bo· Mystice Arbor bōa christus· fructus pędicatio euangelij· curationes· redemptio.

Et quicunq; dixerit verbum contra filium hominis remittetur ei Qui autem dixerit verbum contra spiritum sanctum nō remitetur ei neq; in hoc seculo neq; in futuro. ꝟ Id est·existimate·vel iudicate. Aut facite arborem bonam. z fructum eius bonum·aut facite arborem malam·z fructum eius ꝟ utrum autem bonus sit auctor an malus ex fructu cognoscitur. malum. Siquidem ex fructu arbor cognoscitur. ↑ ꝟ filii dyaboli eius veneno corrupti ↑ Progenies vi ꝟ fructus vester est blasphemia. perax·quomō poteritis bona loqui: cum sitis mali: ꝟ cū sitis arbor mala. ↑ ꝟ non enī pōt de ore vestro procedere nisi malicia·que abundat in cordis intentione. ↑ Ex abundā tia enim cordis os loquitur. Bonus homo de bono thesauro pfert bona ꝟ Quia tantus boni quis facit quantum intendit. ↑ ꝟ tantum quoq; mali quantum intendit. ↑ Malus autem homo de malo thesauro profert mala. Dico autem vobis: quoniā omne verbum ociosum quod locuti fuerint homines: reddent rationem de eo in die iudicii. ꝟ Quod sine utilitate loquēris dicitur z audientus·vt de friuolis z fabulis. Scurrilia non sunt ociosa: sed criminosa. Ex verbis enim tuis iustificaberis·z ex verbis tuis condēnaberis. ꝟ Malis. Tūc

¶ Tūc respō. Cum scribę z pharisei verba nullatenus possent improbare: in operib̄ quęrunt tentare·querentes signa videre·quasi non fuerīt signa quę viderant.

¶ Tunc responderunt. Quidam calumniabātur in beelzebub eijcere demonia quib̄ hucusq; rndit. Alij tentantes signū de cęlo ꝙrebant adhuc innidentes z locū calūnię inquirētes.

¶ Qui calumniaris ea quę vides·z utilitatē sentis: quid facies de his quę de cęlo? Dices z magos in egipto signa fecisse de cęlo.

↑ Querentes adhuc calumniam ↑ responderunt ei quidam de scribis z phariseis dicentes. Magister volumus a te signum videre. ꝟ de celo vt alius euangelista ait. Qui respondens ait illis. Ge ꝟ Malos fructus faciens ↑ ꝟ que dimisso viro multis amatoribus se copulauerat. neratio mala z adulterа signum ↑ ꝟ potentie qua indigna est. querit·z signum non dabitur ei ꝟ de profundo: non desublimi· passionis non glorie ↑ ꝟ Exponit signum ione. nisi signum ionę prophetę. ↑ Sicut enim fuit ionas in ventre ce ꝟ vt ninuen a subuersione liberaret. ti tribus diebus z tribus noctibus: sic erit filius hominis in ꝟ mundū redempturus ꝟ In sepulcro ꝟ Synodoche corde terę tribus diebus z tribus noctibus ↑ Uiri niniuitę surgent in iudicio cum generatione ↑ Qui sunt assirii·gens incredula ꝟ In communi omnium resurrectione ꝟ que est populus dei ista·z condemnabunt eam: qr pę ꝟ Non potestate sed comparatione ꝟ Non videntes signa ꝟ paucis diebꝰ scā nitentiam egerunt in prędicatōe ꝟ minoris me ꝟ qr tanto tpe signa facio ꝟ In medio vestrum ionę. Et ecce plusq; iona hic. ꝟ Non tantū gens ninuita; condemnabit eā sed etiam regina. Regina austri surget in iudicio ꝟ que dei sapientiam sibi loquentē non modo non audit: sed et blasphemat ꝟ Comparatione facti meliozis. cum generatione ista·z condemnabit eam: qr venit a ↑ finib̄ terę·audire sapientiam salomonis. ↑ Cum magna difficultate·imperio relicto· ꝟ quē fama nō nerat. ꝟ Inter vos. Et ecce plusq; salomon hic.

¶ Uiri nini·rē· Et est sensus. Jonas paucis diebꝰ z sine signis prędicauit genti incredulę et pfecit·ego longo tpe z pplo dei z pluribꝰ signis nuanum prędico.

¶ Dyabolus z sui·id est·scribę et pharisei·z ceteri mali fructus inuidia·detractio·blasphemia·hęresis·z hmōi. Unde sequtur· proge·vi·

¶ Progenies ui. Ostendit eos malaz arborem: z fructus afferre blasphemię.

¶ Ex abun·cor· Homo sępe fallitur·qui pensat cor ex ore z ope. Sz deus opus z verba ex corde qđ nouit iudicat. Illi ḡ ex a·c·o·l·qui scit ex qua intentione erit.

¶ Bonus hō d· Thesaurus cordis intentio est· ex qua deus iudicat opera: vt z aliqñ minora maiorem·maiora minorē habeāt mercedē. Hoc in loco vel in dęos ostendit de quali thesauro pferant blasphemiā. Nec cum superioribꝰ hęret: q sicut bonus homo non potest proferre mala: nel malus bona: sic nec christus mala·nec dyabolus bona opera pōt facere.

¶ Uerbū ociosum. Si de ocioso verbo reddet homo rationē in die iudicij: quanto magis vos qui opera sanctispiritus dicitis esse beelzebub.

¶ Ex uerbis eui. Mors z vita in manib̄ linguę.

Eo magis indigni sunt venia·q̄ ex lege sūt infideles: quo plus ẽ fidei in his·qui legem nesciunt.

Niniue speciosa: signat gentilitatẽ quã xp̄s amauit fedam: vt faceret pulcram.

In minuitis ꝛ regina austri fides ecclesię signatur·quę non mi⁹ per pœnitentiam pactę insipientię q̄s per industriã discendę sapientię deo cõciliatur. Quę enim partes sunt ecclesię·quę peccare nescit·ꝛ quę peccare desistit. Pœnitentia enim peccatuꝫ abolet sapientia cauet.

Cum autem im· ꝛc· Quasi vos non estis simules ninitis vel regię austri qꝛ me prędicante pœnitentiam: non pœnituistis·ꝛ me docente sapientiam non didicistis. Sed estis similes homini a quo dy abolus exclusus iterũ ingreditur.

Distat inter opera mea q̄ polluta mũdo·ꝛ sat hanę q̄ mundata grauius contaminat.

Ambulat per lo· Explorat corda fidelium a mollicie fluxę cogitatõnis pur gata si quos gressus ibi figere possit: quod quia nequit ad humida redit.

Reuertar in domum Sub vmbra dormit: in secreto calami·ꝛ locis humentibꝫ. Vmbra: tenebrosa conscientia. Calamus foris nitidus intus vacuus: simulatoꝛ. Locus humidus: lasciua mollis qꝫ mens.

Septem alios spiritus. Septem vicia·vij· virtutibꝫ spũalibꝫ ꝓtraria. Nequiores: quia nõ modo habet vicia: sed ꝛ bona simulat· Tanto nequiores: quãto callidiores. Septẽ: qꝛ tot erant gr̄ę cũ christo destinatę.

Septem vicia: septem dęmonia septẽ spiritibus contraria·spũi sapientię et intellectus. ꝛc·

Sic erit et ge· Quod de vna sola re dixit·hoc in hac tota gente fit· Immundus spirtus a iudęis exiuit: qñ legem acceperũt. Ambulant ad gentes·quę cum postea dño crederẽt: nõ inuento loco in eis dixit: Reuertar in iudęos vacantes p̄sidio dei ꝛ angelorꝫ increpationibꝫ ꝛ correctionibꝫ mundatos·ornatos superfluis obseruationibꝫ. Addunt̃ septẽ: qꝛ multo maiore numero dęmonum possidentur blasphemãtes Ihesum: q̄s in egipto possessi fuerunt· Contra septẽ spũs virtutũ est nũerus viciorꝫ.

Ecce mater eius ꝛc. Mystice. Mater et fratres populus est iudęorum: qui ihesu intus docente non pñt intrare·qꝛ spũaliter eius verba intellig̃ere negligunt: sed turba gentilis confluens interna mysteria capit Foris stãtes nec ipsi agnoscũtur parẽtes. Quo g̃ agnoscemur si foris stamus? Foris stant cognati: cum iudęi spũalem sensum nõ g̃rentes·in littera se fixerũt·et xp̄m potius ad carnalia vocẽda cogũt exire: q̄ ipi ad discẽda

¶ Inter vos est maior iona vel salomon: ꝫ dyabolus ad uos reuersus dominatur.

Cum autem immundus spiritus
¶ In baptismo ¶ heretico ꝛ malo catholico
exierit ab homie ambulat per loca arida quęrens requiem ꝛ non
inuenit· tunc dicit: Reuertar in
¶ Que per incuriã vacat. per virtutẽ facti.
domum meam vnde exiui·et ve-
† ¶ id est· a bonis per negligentiam
niens inuenit eam † vacantem:
† ¶ A viciis·per baptismum. Simulatis virtutibus.
scopis † mundatam ꝛ ornatam.
† ¶ vniuersa vicia·quem enim·uel heresis·vel cupiditas arripit: in ima omnium viciorꝫ prosternit.
Tunc vadit ꝛ assumit † septem alios spiritus secum nequiores se:
et intrantes habitant ibi·ꝛ fiunt
¶ Melius est viam ueritatis non cognoscere· q̄ post agnitionem retroire. † ¶ qꝛ faciunt eos ad quos redeunt deteriores q̄ prius erant.
nouissima hominis illius † peio-
† ¶ Quo tendat parabola exponit ¶ Iudee.
ra priorũ⁹. † Sic erit ꝛ generati-
¶ videlicet
oni huic pessimę. Adhuc eo lo-
¶ dum occupatus est officio prędicandi.
quente ad turbas·ecce mater eius
¶ Consobrini more ueteris scripture.
et fratres stabant foris: quęrentes loqui ei. Dixit aũt ei quidam
Ecce mater tua ꝛ frẽs foris stant quęrentes te. At ipse respondens dicẽti sibi ait. Quę est mater mea ꝛ qui sunt frares mei? Et extendens manum in discipulos suos dicẽs: Ecce mater mea ꝛ frẽs mei

spũalia ꝓsentiãt intrare. Sed ihs eos nõ agnoscit: qꝛ in carnalibꝫ eis nõ assensit. Frẽs dñi sunt ꝓsobrini eius·filij marię matertęr ei⁹ q̄ dr̃ mater iacobi minoris·ꝛ ioseph·ꝛ iudę·ꝛ symonis.

Dixit aũt ei quidã. Insidiose vtrũ spũali opi carnẽ p̄ferat·ꝛ ideo se nosse dissimulat matrẽ ꝛ ꝓximos p̄ ꝓgnationẽ. Sed p̄ ꝓiunctionem spũs esse sibi ꝓximos dicat.

Quę est mater mea. Non recusat obsequia matris: sed p̄fert ministeria patris. Frẽs non ꝓtẽpnit: sed op⁹ spũale p̄fert ꝓgnatõi vt et nos carni spũ ꝓferamus. Vñ qui amat pa·u·m·plusq̄ m·nõ est me dignus.

Ecce mater mei sunt mater mea· qui me in credentiuꝫ cordibꝫ generãt. Hi sunt frẽs q̄ faciũt opa patris mei.

Frater ꝛ soror credendo. Mater p̄dicando. C. .XIII.

In illo die ꝛc. Per hoc indicat h̃ gestũ consequenter: nisi forte dies ponat̃ ꝓ tpe more scripturę Marc⁹ eundẽ tenet ordinẽ. Lucas in aliud transit: sed nec pugnat huic. Non solum facta ꝛ dicta dñi: sed ꝛ itinera ꝛ loca plena sunt sacramentis. Post sermonem in domo·vbi de monũ hr̃ dict⁹ est: erit ad mare·ꝛ docet qꝛ relicta perfida in dęa·q̃ domus dñi fuit: ad gentes tumidis amarisq̄ fluctibꝫ similes colligendas p̄ apostolos transit·et externis interna contulit·ad q̃ iudei non intrauerunt foris in littera fixi.

Turba stabat in li· Hi sunt q̄ nup audire venerũt·q̄ et a fluctibꝫ maris secreti sunt·nec dũ celestibus mysterijs·q̃ desiderãt imbuti·cũ xp̃o ascendunt.

Locutus eis in para· Quia turba ñ vni⁹ est sñę: sed diuersaꝝ voluntatũ: loquit̃ eis multis ꝓbol: vt iuxta varias voluptates· diuersas recipiant disciplinas.

Qui seminat. Ipse christus qui verbum veritatis quod apud patrem vidit: hominibꝫ per se vel per suos seminauit.

Qui discipulis sacramenta loquebatur: exijt seminare dei verbum in turbas.

Secus uiam. Via est mens malaꝝ cogitationũ sedulo meatu trita ꝛ arefacta. Vbi dupliciter perit semen·qꝛ ꝛ trãsitu ꝓgitationũ ꝓculcatur·vt lucas ait·ꝛ a volucribꝫ rapitur. Dęmones dicunt̃ volucres·seu qꝛ celestis spãlisq̄ nature· seu qꝛ per aera volitant.

Et uene· Scdm lucam ab hominibꝫ ꝓculcatũ est: qꝛ prana persuasione impioꝝ sublatum est.

Et comederunt. Quia a mentibꝫ boñm illud surripuerunt.

In petrosa. Petrosa cito querunt germinare: sed non figit̃ radix

Quicunq̄ enim fecerit voluntatem patris mei· qui in cęlis est:
¶ pro vtroq̄ sexu.
ipse meus frater·ꝛ soror ꝛ mater est.

C. .XIII.

In illo die exiens Ihesus de domo sedebat secus mare·et
¶ Iudeoꝝ· ¶ gentium.
† ¶ ad predicationem eius per apostolos fcãm
ꝓgregatę sunt ad eum † turbę mul-
¶ Ecclesiam in medio non credentium·et cõtradicentiuꝫ edificandam· qnã gratia sua illustrat·et in qua mansionem sibi construat·
tę·ita vt nauiculaꝫ ascendens se
deret·ꝛ omnis turba stabat in li-
¶ In soliditate fidei·nondum tamen per grãm baptismi recepti· † ¶ non omnia·quedam eni aperte: vt per ea ad obscura prouocentur.
toꝛe·ꝛ locutus est † multa in pa-
¶ Similitudinibus † de sinu patris in mundum·uel de domo iudeoꝝ parte assumpta ad gentes·
rabolis dicens: † Ecce exijt qui se
minat seminare semen suum. Et
¶ Semina
dum seminat: quędam ceciderũt
¶ hi sunt qui nec predicatione ꝓpungũtur: nec bene agere incipiunt·
secus viam·ꝛ venerunt volucres
Rapuerunt
cęli·ꝛ comederunt ea. Alia autem
¶ In duritiam proterue mentis
ceciderunt in petrosa vbi nõ ha-
¶ lenitatẽ anime obediẽtis·et probate. † ¶ Quia dulcedine tantum auditi uerbi et promissionis ad horam delectantur: sed radicem nõ figunt.
bebant terraꝫ multam † ꝛ ꝓtinuo
exorta sunt: quia non habebant

quia non est alta terra·i·qz pax inest desiderij salutaris. In hac expositione dñi discimus·qz res non semp in eadem significatõe ponũtur Nam petra hic pro duritia·terra pro lenitate mentis·sol pro feruore persecutionis. Cum sol alibi in bono. Fulgebunt iusti sicut·s·z petra in fundamento pro fortitudine fidei·z terra pro terrenis cogitationib.

¶ Altitudinem terræ. Altitudo terræ est probitas animi disciplinis cælestib eruditi·z in tentationib probati.

¶ Sexagesimũ Quia in numero senario mundi ornat? expletus est·per hũc bona operatio signatur.

¶ Qui habet aures ꝛc. Quotiens hãc ammonitio in euangelio vel in apocalipsi Iohannis interponitur: mysticum qđ dicitur insinuatur.

¶ Et accedentes. Quomodo accedunt discipuli cuz dñs in naui sederet? Sed forte intelligendum qđ dudum cum ipso nauem ascenderint·z ibi stantes quæruntur.

¶ Vobis datũ est. Nota non solũ verba domini: sed et facta parabolas esse·id est·signa mystica rum rerum quæ non intelligebant multi. qui foris sunt.

¶ Qui enim habet. Id est· apostolis habentib fidem si quid minus virtutum habent: concedit tur. Iudæis qui non credunt in filium dei etiam si quid boni p naturam habent tollitur. Naz nichil possunt sapienter intelligere: qui caput non habent sapientiæ.

¶ Auferetur abeo. Nulla verę sapientię dulcedine gaudebit.

¶ Ideo in parabolis. Dicitur qđ ideo excæcati sunt·et sententiæ domini per parabolas eis occultatę sũt: vt post salubrius conuerterentur. Naz qz obscure dicta non intellexerunt: ideo non crediderunt in eum·z sic crucifixerunt·z sic post resurrectionem miraculis terruit: maioris criminis reatu compuncti sunt. Vnde accepta indulgentia·amplexi flagrant dilectõe. Sed Iohannes hũc locum ita dicit. Propterea non poterant credere·qz iterum dixit ysaias. Excæcauit oculos eoꝝ: vt non videant. Vbi aperte dicit·non ideo factã excæcationẽ vt ea commoniti z volentes se non intelligere· conuerterent aliquando. Non enim hoc possent nisi crederent. Sed potius ideo excæcati vt non crederent quod alijs peccatis meruerunt.

¶ Videntes nõ vident. Sic auarus multas habet opes z nullas quia inutiles sunt ei.

¶ Auditu audietis ꝛc. Hęc de turbis prophetata sunt·quę stant in litore·et dñi non merentur audire sermonem.

¶ Oculos suos. Id est·ipsi sibi causa fuerunt·vt deus eis oculos clauderet. Alius enim euangelista dicit, Excæcauit oculos eoꝝ. Sed vtrum vt nunqz videant·an vo ne vel sic aliquando videant: cæcitate sua sibi displicentes·z ex hoc humiliati vt pie quærant deuz?

¶ Mens est oculus quia naturali vigore ad intelligendum aliquid dirigitur. Auris: quia alio docente discit.

¶ Ne quando. Id est·ideo: quia oculos z aures aperire voluerunt: non meruerunt aliquando conuerti·cp tamen miseri corditer factuz est eis

¶ Beati oculi. Vere beati: quia hoc etiam præsentialiter videre z audire meruerunt: quod nullus priorum quantiuis meriti meruit·cuius multum desiderauerit

¶ Et iusti cupi. Lucas iustos reges dicit: qz motus suos bene regunt.

¶ Vos ergo ꝛc. Primam parabolã exponit vt idem attendant in ceteris.

¶ Exponit non scõm singula verba sed summam sententię.

¶ Augustinus super genesim ad litteram libro octano. Proide qđ narrauit euangelista· etiam factum est dominum scilicet talia fuisse locutum. Ipsius autez domini narratio parabola fuit· de qua nunquam exigitur: vt etiam ad litteram facta monstrentur: quę sermone proferuntur. Christus est apis vnctus a Iacob·z lapis reprobatus ab ędificantib: qui factus est ī caput anguli. Sed illud etiam in rebus gestis factum est. Hoc autem tantum in figuris prędictum. Illud quippe scripsit narrator rerum præteritarum: hoc prænunciator tantum modo futurorꝝ.

¶ Super petrosa. Super petram z in spinis seminantur: qui bene accipiunt: sed vel aduersa terendo·vel prospera blandiendo retardant eos ne perficiant.

§ feruore persecutionis.

altitudinẽ terræ. Sole autem oz
§ Per impatientiã § Quia verbuz non firmiter hęserat menti.
to æstuauerunt·z qz nõ habebãt
§ uitrorem fidei perdiderunt.
radicem aruerunt. Alia autem ce
§ In corda diuitiaꝝ ambitione sollicita.
† § Multiplicate sunt diuitie
ciderunt in spinas † z creuerũt spi
§ Occupauerunt mẽtem ut fructus spũalis in ea proficere non possit.
nę. z suffocauerunt ea. Alia vero
§ fidelem z deuotã pscientiam.
cęciderunt in terram bonam·et
† § Cum omnia eternitatis intentione nos facere docet.
dabant fructus. † aliud centesi
§ Cum perfectionẽ bone operationis.
docet § hec duo ad actiuam
mum·aliud sexagesimum·aliud
§ Cum fidem sancte trinitatis insinuat.
† § Quia hoc mysticum est. § Interiores sensus audiendi·obediendi·faciendiqꝫ
tricesimum. † Qui habet aures
§ vel audientes
audiendi audiat. Et accedentes
discipuli dixerunt ei. Quare in
§ Per enigmata.
parabolis loqueris eis? Qui re
† § Solis ·et vestris, sequacibus qui ad me in troeunt: non his qui foris sunt
spondens ait illis. Quia † vobis
§ abdita scripturaꝝ·
datum est nosse mysteria regni
§ Qui clausis sensibus non curant intrare.
cęlorꝝ·illis autem non est datum

§ vos vero verbo intendite: qz qui habet verbi amorem·dabitur ei sensus intelligendi.

Qui enim habet dabitur ei z a
§ Intelligentia † § amorem verbi eterni
bundabit. Qui aũt † non habet
§ vel naturali ingenio·uel studio trãsꝝ.
et quod habet auferetur ab eo.
§ Nunc reddit causam apostolis· quare turbe loquitur in parabolis.
Ideo in parabolis loquor eis.
§ videre se presumentes ingenio suo
† § priuantur spirituali intellectu
quia videntes non † vident·z audiunt
§ foris. § Intus
dientes non audiunt neqꝫ intelligunt
§ Expositionem littere z si exponatur eis § alias·et adimpletur.

ligunt·vt adimpleatur in eis pro-

§ vel dicens § Exteriori.
phetia ysaię dicentis. Auditu
audietis z non intelligetis·et vi
§ Oculo corporis. § Oculo mẽtis.
dentes videbitis et non videbi
§ abundantis malicie.
tis. Incrassatum est enim cor po
§ Iudeoꝝ § uel eius † § Quia ingrate, susceperũt verba dei.
puli huius·et auribus † grauiter audierũt·z † oculos suos clau
§ Non ad horam·sed cum tanta mẽtis impenitudine ut nunqz conuertantur ad fidez
serunt·ne quando oculis videãt
et auribus audiant·z corde intel
§ ad penitentiam· § Reddam innocentes.
ligant·et conuertantur et sanem
§ Non scribarũ § Interiores.
eos. Vestri autem beati oculi·qz
§ Per fidem quod visuri sunt quãdoqz per speciem § Interiores § Obediunt.
vident·et aures vestrę qz audiũt

Amen quippe dico vobis: quia
multi prophetę z iusti cupierunt
§ In presentia.
videre quę videtis et non vide

§ nisi a longe per aliquas species visionum· nos autem in presentia conuescentes·z que vultis interrogãtes.

runt·z audire quę auditis·z nõ
§ Quia nobis datum est nosse mysterium regni dei.
audierunt. Vos ergo audite pa
rabolam seminãtis. Omnis qui
§ Per quod promittitur regnum
† § Id est·ad actum non perducit § Nulla fide·nulla saltem occasione utilitatis capit
audit verbum regni † z non intel
§ Diabolus
ligit·venit malus·et rapit quod
seminatum est in corde eius·hic
§ ubi meatus cogitationum uerbum abolet· nec quicqz boni incipit·
est qui secus viam seminatus est
† In duritiam proterue mentis·
Qui aũt super † petrosa seminat?
§ ad tempus
est: hic est qui verbum audit·et

tus ab ędificantib: qui factus est ī caput anguli. Sed illud etiam in rebus gestis factum est. Hoc autem tantum in figuris prędictum. Illud quippe scripsit narrator rerum præteritarum: hoc prænunciator tantum modo futurorꝝ.

¶ Diuitijs iungitur sollicitudo custodie que affligit et voluptas que effluere facit.

¶ Aliud centesimum. Tres differentie sunt in bona terra sicut fuere in mala. Triginta enim refert ad nuptias. Sexagīta ad viduas. Centū qui numer⁹ iam est in dextera ad virginitatem. Vel centuz qđ transfertur ad dexteram significat eternā beatitudinem. Sicq dem triginta et sexaginta ꝓtinentur in leua: sed centum continentur in dextera. Quamuis enim magna sit fides que cognitionem dei reuelat magna opera quibz fides ne sit otiosa cō summatur: tamē ambo in hac vita sūt necessaria. premium vero fidei et operationis in futuro speratur. Vel bona terza fert fructum centesimum martirū. propter sanctitatem vite. vel contemptū mortis. Sexaginta virginū propter otium interius: qnia non impugnāt contra consuetudinē carnis. Solet enī concedi otium sexagenarijs post militiā Triceſimum: coniugatoruz quia hec est etas preliantium. et bis est maior conflict⁹ ne libidine supent.

¶ Aliam parabolam. Quasi dines paterfamilias inuitatos diuersis reficit cibis: vt vnusq̄sq; scđm naturam stomachi sui varia alimēta susciperet. Vnde et dixit aliam parabolam et non alteram: vt plures sequi intelligantur. Hec parabola proponitur dimissis turbis vocantibus discipulis exponitur. Et dicet hic bonam voluntatem. et cautelam. et patientiam et discretionem. et longanimitatem. et iusticiam.

¶ Domines. Qui alijs ad tutelam z custodiam deputati sunt prelati in ecclesia. Vel cum dormitionem mortis accipient apostoli.

¶ Cum autem creuisset. Quia cum spiritualis esse ceperit: tunc incipiat omnia. z tunc ei apparent errores. Sed donec maturescat qui herba est. potest eum mouere quare sub nomine christi multe sunt hereses. Vñ dicit. Nonne bonum semen seminasti?

¶ Dis inimus ꝛc. Cum spiritualis homo audit hoc esse a dyabolo. qui nichil valet contra voluntatem dei: potest ei voluntas subtrahi vt tales auferat de mundo si facultatem habeat. Sed consulit iusticiam dei an facere debeat. et an deus velit esse hoc officium hominuz. Sed veritas respondet non posse hominē in hac vita qualis futurus sit. qui modo erat. z qđ bonis ꝓferat ei⁹ error. z ideo eos nō ee tollēdos: ne forte interficiat q̄ forte futuri sunt. vel ne bonis obsit. qbus prosunt ꝛc. Tunc vero oportune fieri: cum iam nō est commutande vite temp⁹ z proficiendi alijs. et tunc non ab hominibus sed ab angelis dicit fieri.

¶ Et ait non. ꝛc. Ecce patientia. Nō enim audito dolore exarsit in iram. nec mox vlcisci voluit. ita et nos lesi patienter feram⁹.

¶ Ne forte. Hic datur locus penitentie. z monemur nō cito amputare. qz q̄ erat hodie cras forte defendet veritatem. Si ergo modo auelleretur: triticuz qđ futurū erat eradicaret. Vel necesse e vt mali permixti sint bonis per quos exerceantur. Vel quoz comparatione nitantur ad melius. qbz sublatis: altitudo caritatis marcescit. quod est eradicari.

¶ Ibi patienter tolerandi sunt mali: vbi aliqui inueniūtur quibz adiuuent boni.

¶ Aug. Multitudo non est excoīcanda. nec princeps plī.

¶ Sinite. Hoc videtur ꝓtrariū illi apostolico Auferte malū ex vobis. Sed sic int' loliū z triticū q̄diu herba est paz distat ita monet dns ne de ambiguo iudicemus qđ dns in die iudicij non suspicatos: sz manifeste damnabit.

¶ In patiendo. iusticiā meditemur In iudicando. insticiam non negligamus.

¶ Et in tempore. Qui lōganimiter tulit p iusticiam digna retribuit. discrete enī sunt virtutes: sed nō contrarie.

¶ Et allig. In hac vita nō e alligatio. alioq̄n nō tot ab errore resipiscerēt.

¶ Si. ē reg. Regnū celoz ꝓdicatio est euāgelij: de qua alibi. Auferet a vob regnū dei: z dabit gēti facienti fructū ei⁹. Vel noticia scripturaz.

¶ Grano sinapis. Grano sinapis compatur pro feruore fidei. qz dicitur venena expellere. i. omnia dogmata prauitatis.

¶ Potest in grano sinapis hūilitas dnice in carnatōis intelligi. Quo accepto: hō milit in ortū suū. qz corp⁹ crucifixi saluatoris accipies ioseph in orto sepelinit. Expādit ramos in qbz volucres celi requiescēt. qz ꝓdicatores dilatat in mūduz in quoz dictis z ꝓfessionibz fideles ab hui⁹ vite fatigatione respirarent.

¶ Cū aūt cre. Toto mūdo l' in anīo singlozz. qz nēo repēte pfectus.

¶ Creuerit et factū est in arborē. qz surrexit z ascēdit in celū. Vel creuit

Jd est. latuit et occultissimus factus est ꝓficeret.
abiit. Cum autez creuisset herba
Et bone spei opera monstraret. Manifestauerunt se hereticoz dogmata.
et fructum fecisset: tunc apparuerunt zizania. Accedentes autem
Custodes messis.
serui patrisfamilias dixerunt ei:
Domine nonne bonum semen seminasti in agro tuo. Unde ergo
habet zizania? et ait illis. Inimicus homo hoc fecit. Serui autez
de officio vt excōmunicemus eos.
dixerunt ei. Vis imus z colligamus ea? z ait. non. Ne forte col
Ecce discretio
Sic ne tu reddas vicem malis. ut scandalizes bonos: sed patere.
ligētes zizania. eradicetis simul
Longanimitas est que vsq; ad finem necessaria est.
cum eis z triticuz. Sinite vtraq;
In ecclesia Judicium
crescere vsq; ad messem. z in tempore messis dicam messoribus.
Non vobis
Separate a bonis. Vae vagos
Colligite primū zizania. z alliga
Non vnum fascem. qz pro modo peruersitatis sue vnusquisq; punietur
te ea fasciculos ad comburendū.
† Sut qui vnitatē amauerunt
Triticum autem† congregate in
In celestes mansiones
horreum meum. Aliam parabolam proposuit eis dicens: Simile est regnum celoz grano si
quanto plus teritur: tanto plus redolet
acceptum habens.
napis quod accipiens homo se
Deus in iusto. vel iustus vir in corde suo granum predicationis fouet.
† Nec predicatio primo humilima est omnū disciplina; pro scandalo crucis.
minauit in agro suo. † Quod minimum quidem est omnibus se
minibus. Cū autē creuerit: maior

omnibus holeribus et fit arbor. ita vt volucres celi veniant et habitent in ramis eius.

¶ Aliam parabolam locutus est eis. Similitudo regni celorum. Fermentum. Fermentum est quod fermentat massam. Et est fermentum quod ex farina separatur. Et est fermentum quod ex farina separatur. Et est fermentum quod ex farina separatur. Et est fermentum quod ex farina separatur.

¶ Aliam parabolam locutus est eis. Similitudo regni celorum. Fermentum. Fermentum est quod fermentat massam. Et est fermentum quod ex farina separatur. Et est fermentum quod ex farina separatur. Et est fermentum quod ex farina separatur. Et est fermentum quod ex farina separatur.

id ẽt· mentiby hoim quãtę sit virtutis in notuerit. Cętera apparent olera quę cito crescũt z corruũt· nõ viuida: sed marcida illa non olus sed arbor fit· vbi folia cum fructu· z in eius diuersis sentẽtijs spũales quiescũt.

¶ Oleribus· Id est· dogmatiby pbor quę cito crescũt z corruunt nil vitale promittentia.

¶ In farinę sa· Vt spũs· aĩa· z cor pus in vnũ redacta non discrepent inter se. Vel tres aĩę virtutes in vnũ redigũtur· vt in rõe possideamus prudentiaz· in ira odiũ viciorz· in cupiditate desiderium virtutũ. Vel mulier ecclesia fidẽ hoim farinę triby satis miscet credulitati patris· et filij· z spũssancti. Cũ qz in vnũ fuerit fermtatũ: non nos ad triplicẽ deũ· sed vnũ· de itatis noticiã pducit qz ñ est diuersa natura in singulis.

¶ Datũ est gen⁹ mẽsurę iuxta morẽ palestinorz modiũ z dimidiũ capiens.

¶ Pñt in satis triby illi dñici seminis fructus intelligi: tricesimus· s· sexagesim⁹ et centesimus· i· cõingatorz· ptinẽtiũ z virginũ. Vel sata tria genera hoim· noe· daniel· z iob·

¶ Donec fer· ꝛc· Tandiu caritas in mente recondita crescere dz: donec mentẽ totã in sui ꝑfectionẽ ꝓmutet: ut nichil ꝓter deũ diligat vl recolat· qđ ꝟ incipit: in alia vita perficit.

¶ In paraboliſ Quia quicquid ibi dr de exercitu isra el z omnia signa: occulta sunt sacramenta.

¶ Thesauro ꝛc. Thesaurus potest accipi verbũ dei· qui in carne christi absconditur. Vel scriptura in qua reposita est noticia saluatoris. Vel duo testamenta in ecclesia· pro quorz intelligentia omnibus renunciatur: vt in ocio discantur.

¶ Terzenis regnum· c· similatur: vt per cognita surgat ad incognita animus· z diligat.

¶ Abscondit. Vt seruetur a malignis spiritibus z laudiby hominum

est omnibus oleribus. Et fit arbor· ita vt volucres cęli veniant· ſ vt pio et habitent in ramis eius. Aliaz ſ varietate morborz varia sit medicina parabolã locutus ẽ eis· Simile ſ vita iustorz † Caritas pro feruore uel scã doctrina. est regnum cęlorũ † fermento: qđ ſ a gratia dei † ſ mater ecclesia vel sapĩa dei † ſ cõmendat hominibus de tribus noe filius acceptum † mlier † abscõdit in farorzigine ducentibus quos ecclesia ad fidei vnitatem colligit. rinę satis tribus: donec fermen· † ſ non qz nichil propie. sed qz nichil vbi nõ sit aliquid parabole. tatum est totum· † Hęc omnia locutus est ihesus in parabolis ſ non ad discipulos: quibus volebat aperta loqui. ad turbas· z sine parabolis non ſ set sic impletũ est. loquebatur eis: vt adimpleretur quod dictum est per prophetam ſ In psal· lxxvii· ex persona domini. ſ qui prius aperui ora prophetarz dicentem. Aperiam in parabolis ſ de profundo eliciam os meũ: eructuabo abscondita a ſ Mystice· A tu constitutõe mundi· Tunc dimismultuantib⁹ secessit ad electorz corda· qui dig sis turbis venit in domu· z accelni erãt instrui. ſ familiares. serunt ad euz discipuli eius dicẽtes: Edissere nobis parabolã zizaniorz agri. Qui respõdens ait. Qui seminat bonũ semen· est filius hominis. Ager autẽ est mundus. Bonũ vero semen: hi sunt ſ Omnes iusti. filii regni. Zizania aũt: hi sunt filii ſ Omnia scandala. nequam. Inimicus aũt qui seminauit ea: est dyabolus. Messis vero: consummatio sęculi est. Messores autẽ angeli sunt. Si ſ Omnis immundicia in segete· zizania dicitur. cut ergo zizania colliguñ z igni † ſ filius hominis consummabitur· ꝯburuñ: sic † erit in ꝯsummatõe † Bonos quorz officio vindicta implebitur. sęculi. Mittet filius hois † angeli † Prius: qz in tribulatione precedente sepabũt impii a pijs. los suos· z † colliget de regno eiꝰ

non qui fecerũt. omnia scandala· z eos qui faciũt iniquitatẽ· z mittent eos in cami Nota duplicẽ penaz num ignis· ibi erit fletꝰ z stridor † Quorz vita hic estimatur insania dentium. † Tunc iusti fulgebunt ſ Sine defectu. sicut sol in regno patris eorum. Quia mystice omnia. Qui habet aures audiendi audi Conuersatio iustorz. at. Simile est regnum cęlorz the ſ thesaurus celeste desiderium est † Ager est celestis studii disciplina. sauro abscondito † in agro· quem Qui impetrat a grã dei ſ deprędari desiderat qui thesaurũ publice portat in via. qui inuenit hõ abscondit· z prę † Incipit ire: cum incipit diligere. ſ Omnibus terzenis renunciat. gaudio illiꝰ † vadit et vendit vniuersa quę habet· z † emit agrũ illũ eternorz. Iterũ simile est regnum cęlorum † ſ qui cum sit pauper multis laboribus negociatur. homini † negociatori querenti bo Bonos homines cum quibus viuat· uel bona precepta· uel bonos intellectus· nas margaritas. Inuenta autem ſ Celestis, vite dulcedo: pro qua omnia uilescunt· vna pretiosa margarita: abijt et Renunciat omnibus suis z sibiipsi· vendidit omnia quę habuit z ems Vel comparauit † Terzet animore pene quos premit amore inuitauit. mit eam. † Iterum simile est regnum cęlorz sagenę missę in mare ſ In mundum ſ Que ad uitam uocat omnis generis boies. z ex omni genere piscium ꝯgregãti· quã cum impleta esset educen ſ Universaliter. ſ In fine seculi ſ qz tunc uerz iudicij seruntes· z secus litus sedentes elege ſ in eterna tabernacula runt bonos in vasa sua· malos ſ in infernum. autẽ foras miserũt Sic erit in cõ ſ ad opus sibi iniuncti· summatõne scli. Exibũt angeli· z † saperte dicit de tormentis malorz: ne quis sepabũt † malos de medio iustorz se excuset per ignorantiam z mittent eos in caminum ignis· ibi erit fletus z stridor dentium. ſ Hec ad aplos qui sunt futuri magistri: quos non uult audire tñ ut populum· Intellexistis hęc omnia: Dicunt † ſ Intelligentibus dignũ testimoniũ reddit· ei etiã. Ait illis. † Ideo omis scri dicens eos similes esse sibi· ba doctus in regno cęlorz silis ẽ homi pfamilias qui profert de

Sic sit opus in publico; vt intentio maneat occulta.

¶ Negociatori Beatitudinem quaeruti sumus culpa primi hominis: debem⁹ omnes intelligendo recte· z operando bene negociari.

¶ Bonas mar· Bonę margaritę lex z prophetę. Vna pciosa: scientia saluatoris· pro qua homo vt paulus omnibus mysterijs legis et observationibus renunciauit.

¶ Inuẽ· aũt una Id est· christo q̃ prę est omnibus hominibus. Vel spirituali precepto dilectionis Vel intellecto verbo quod erat apud deũ penetrata carnis testudine. Vel cęlestis vitę dulcedine pro q̃ omnia vilescunt.

¶ Sagenę mis· Impletur hieremię vaticinium. Ecce ego mitto ad vos piscatores mltos. Postquã audierunt petrus z andreas· iacobus et iohannes. Be quimini me· faciam vos piscatores hominum: contexuerunt sibi sagenam ex veteri z nouo testamento· z in mare sęculi miserunt quę vsqz hodie trahitur· z in fluctibz tundit: capiens quicquid incidit bonos z malos· quos ad litus trahit· i· ad finẽ mundi: vt tunc fiet diuisio. Vnde sequitur. Sic erit in consũmatione sęculi ꝛc.

¶ Sagenę compar ecclesia· vel predicatio euangelica· quę a fluctibz sęculi ad cęlum trahit.

¶ Et secus litus Litus finis sęculi· in q̃ boni ad cęlũ· mali ad tenebras mittent in pñti enĩ erant permixti.

¶ Ideo omnis. Quia intelligitis mysteria quę vobis reuelo: ideo faciã vos predicatores. Et eritis michi similes· qui de thesauro sciẽtię mee noua z vetera profero: vt vos similiter faciatis.

¶ Qui pro· de the. Vetus erat pro culpa ad infernũ descẽdere: nouũ est per aduentũ christi vt ꝯuersus in regno viuat hoc ergo in ꝯclusiõe ponit qđ premisit. Prius enĩ de regni silitudine thesaurz et bonã margaritã

protulit: post de malor combustione narrauit. nunc ꝓcludens subiungit. Jō. o. s. Ac si aperte dicat. Ille in sancta ecclesia doctus est prędicator q̄ noua scit ꝓferre de suauitate regni. z vetusta de terrore supplicij: vt pęne terreant quos premia non inuitant.

¶ Apostoli sunt scribę z notarij christi. ꝟba eius signantes in tabulis cordis. z pollent opib patrisfamilias. eicientes de thesauro doctrinaꝝ suaꝝ noua z vetera. qr quicquid in euāgelio prędicatur: legis z ꝓphetaꝝ vocab comprobant.

¶ Ut mirarentur. Magna ęcitas quem verbis z factis christum cognoscunt ob generis noticiam contempnunt.

¶ Fabri filius. Non sine re voluit dici faber fabri filius non illius quē putāt sed fabricatoris oīm. Sz hui⁹ sacri indęi ignari. diuinę virtutis opera carnalis p̄sapię ꝓtemplatione contempnunt.

¶ Non eū considerant pñtia eius opa: sed fragilem recordā tur infantiam.

¶ Prophe. Christus dī ꝓphā. vnde moyses dicit. Prophetam suscitabit vobis dñs de semine vestro.

¶ In patria ꝛc. Id est. in populo indęor. maiora aūt facit in gentib.

¶ Et non fecit. Fecit virtutes aliqs sed non multas: ne incredulos condēpnaret. Vel de spectus pauca facit: ne penit⁹ excusabiles sint. maiora autez in gentib facit C. .XIIII.

¶ Audiuit herodes. Lucas vero ita audiuit de. te. omnia quę fiebāt ab eo. z hesitabat eo q̄ diceret a quibus dā q̄ Johs resurrexit. a qbusdaz vero q̄ helias apparuit. Qr ḡ ait. hic ē iohānes: vel confirmatus quorūdam sentē tia post hesitationem dixit. vel adhuc dubius. hęc enim verba ad vtrūq̄ se habent

¶ Et ait. Nota inuidiam iudęor. Hic alienigena dicit resurrexisse iohannē qui nullū signum fecit. Illi Jhesum tot virtutib approbatū non resurrexisse contendunt.

¶ Et ideo u. o. Senserunt enī q̄ maiorꝭ virtutis sunt futuri sancti a mortuis resurgentes: q̄ fragili carne grauati.

¶ Herodes enī. Quia dixit de opinione resurrectionis cū nichil de morte dixisset: reuertitur z narrat qualiter z cur obierit.

¶ Herodes iste z philippus fratres fuerunt filij herodis. sub q̄ dñs fugit in egiptum.

¶ Herodiadem. Herodias filia aretę regis. quam ipse pater tulit philippo. z in dolorem eius dedit herodi inimico illius.

¶ Non licet. Herodes forsitan legem iudęor teneb at: ideo iohannes eum ab adulterio prohibebat.

¶ Timuit po. Populū timebat: sed amor superabat: pro quo z deū postponebat.

¶ Timor dei corrigit. timor hominū differt: sed voluntatē non auert. vnde z auidiores reddit ad crimen quos aliqn̄ suspendit a crimine.

¶ Cum iura. Ad hoc forte iurauit: vt occasionē pararet. qua videret facere inuitus q̄d faciebat sponteneus. Non enī hoc implesset de aliquo amato. q̄d implenit de ꝓphā. q̄d z ante fecisset. si excusabiliter posset.

¶ Beda. Si quid nos forte incaute iurasse cōtigerit: quod obseruatū. s. priorem vertatur in exitū. libere illud consilio salubriori mutandū noverimus. ac magis instante necessitate periurandū nobis. q̄z pro vitando periurio in aliud crimē grauius esse diuerten dū. Deniqz iurauit per dīm dauid occidere nabal virū stultū z impiū. atq̄ omnia q̄ ad illū ptinerent demoliri: sed ad primā intercessionē abigail fęminę prudentis mox remisit minas. reuocauit ensem in vaginam. nec aliquid culpę se tali periurio cōtraxisse voluit.

¶ Jsi. Non est conseruandū sacrm quo malum incaute promittitur. velut si quispiam adulterę perpetuā cū ea manendi fidem polliceatur. tolerabilius enī est non implere sacrm q̄z manere in stupro.

¶ Contristatus. Vt discumbentibus videbatur.

¶ Talis quippe erat tristicia herodis qualis pñia videlz phonis.

¶ Et decollauit. Minutus est iohannes capite. exaltatus est in cruce christus. qr illius fama decreuit. istius creuit. vñ Illū oportet crescere aūt minui.

¶ In truncato capite Johannis ostendūtur iudei christum (qui est caput omnium ꝓphetaꝝ perdidisse.

¶ Mora. Mors iohannis sinē significat legis. qua finita merito migratur ad christum qui est finis legis ad iusticiam omni credenti.

¶ Et sepelierunt. Johannes apud sebasten occisus: apud macheronta sepultus est.

¶ Narrat iosephus vinctū iohannē in castellū macherontā adductum ibiq̄ truncatū. Et ecclesiastica hystoria sepultū eum in sebaste vrbe palestinę quę quondā samaria dicta fuerat. z a tpe Juliani, principis paganos inuidentes christianis. qui sepulcrū eius pia solicitudine frequentabant: inuasisse monumentū. ossa dispsisse per campos. z rursum collecta igne cremasse ac denuo dispsisse. Affuerūt tunc tempis ibidē de hierosolimis monachi qui mixti paganis ossa legētes: maximā eoꝝ ptē congregauerunt. z ad pīem suum hierosolimā detulerunt. at ille misit ea beato

ꝟ nouum testamentū ꝓponit dignitate.
thesauro suo† noua z vetera. Et
factum est cuz consummasset ihe
sus parabolas istas: transiit inde
ꝟ ut ibi doceat apertius ꝟ galileā uel spāliter
et veniens in patriam suam. do-
nazareth ꝟ conuentibus
cebat eos in synagogis eorum: ita
vt mirarentur et dicerent: Unde
ꝟ greci sapientiā iudei signa petunt
ꝟ ad doctrinam ꝟ tanta. ꝟ ad miracla
huic sapientia hęc. et virtutes?
Nonne hic est fabri filius? Non
ne mater eius dicit maria. et fra-
ꝟ cognati. more scripture ꝟ Justus.
tres eius iacobus. z ioseph. z sy
mon z iudas. z sorores eius nō-
ne omēs apud nos sunt? Unde
† ꝟ quia huic magna. huic humilia.
ergo huic omnia ista? † Et scanda
lisabantur in eo. Jhesus autē di
ꝟ vel ego. vel quilibet alius
xit eis. Non ē ꝓpheta sine ho-
† ꝟ qr mos est ciuibus ciues inuidere. z recor
nore nisi in patria† sua. et in do-
dari fragilitatem infantie.
mo sua. Et non fecit ibi virtutes
multas ꝓpter incredulitatez il
lorum.

C. .XIIII.

In illo tēpo
re audiuit herodes
tetrarcha famam Jhe
su et ait pueris suis. Hic est Jo-
hannes baptista. ipse surrexit a
mortuis. z ideo virtutes operan
tur in eo. Herodes enim tenuit
Johannem z alligauit euz. z po
suit in carcerem propter herodia
ꝟ gentilis populi.
dem vxorem fratris sui. Dicebat
† ꝟ fratre adhuc viuente. mortuo. n. non prohi
enim illi Johannes. † Non li-
bebat lex.
cet tibi habere eam. Et volens
† ꝟ facile a iusticia deuiat qui non habet deū
eum occidere† timuit populum
in causis † ꝟ Non tm populus: sed et herodes
qz sicut ꝓphetam eum† habe-
bant. Die autez natalis herodis
ꝟ triclinio.
saltauit filia herodiadis i medio
z placuit herodi. Unde cuz iura
mento pollicitus est ei dare q̄-
cunq̄ postulasset ab eo. At illa p̄
† ꝟ timente ne herodes aliquando cum fratre
monita† a matre sua. Da michi i-
suo conueniret.
quit hic in disco caput Johānis
ꝟ vt simulator ostendit in quo se reū
inuit. ꝟ tristiciā preferebat in facie cum le
taretur in mente.
baptistę. Et contristatus est rex
† ꝟ Sub occasione pietatis ipius finit: dū iura
mento scelus excusat ꝟ alias iuramentum
ꝓpter† iusiurandum et ꝓpter
ꝟ ut omnes fierent ꝓsortes sceleris.
eos qui pariter recūbebant: iussit
ꝟ In paschalibus diebus.
dari. Misitq̄ et decollauit iobēz
in carcere. z allatū est caput iobā
nis in disco z datū ē puellę. z illa
ꝟ ut hēat in ptāte linguā que illicitas
attulit mri suę. Et accedētes disci
nuptias arguit.
puli ei⁹ tulerūt corp⁹ ei⁹ z sepelierūt

Anastasio alexandrie episcopo·ibiq; seruata vsq; ad tempa Theophili eiusdem vrbis episcopi.

¶Johannes figuram legis tenet·herodes significat populum iudaicum qui sibi velut vroꝛē gentilis populi de eodem parente progeniti sociauit infidelitatē. Ad qꝛ vetat iohannes tanq; lex clausa tenetur·z vocē dare non permittitur. Ad vltimū in natali herodis·i·in expletione naturalis voluptatis: saltat filia·id est·exultat prauaꝫ voluntas ex infidelitate orta. Et postulat addi ad delicias suas caput iohannis·id est·auferri christū de intellectu legis·et per filiam referꝫ matri·qꝫ per prauaꝫ voluntatem satis fit infidelitati. Quo facto discipuli iohannis·id est·auditores legi corpus Johannis sepeliunt·i·carnales in se obseruantias extinguunt·z sic a lege ad euangelium venientes·verbi dei auditores solliciti fiunt.

¶Quod cū audꝛ. Postq; apud iudeos lex z prophetaꝫ caput perdit et vocē Jhesus transit ad desertum ecclesie locum qui ante non habebat virum.

¶Secessit. Non fugit timore: sed recessit parcens inimicis ne homicidiū homicidio iungerent: dans exemplum vitande temeritatis. Vel secessit vt probaret fidem credentium·vñ Et cuꝫ audissent turbe ꝛc.

¶Pedestres de ciuitatibus. ꝛc. Proprio labore vt ardorem mentis ostenderent. Relinquunt ciuitates·id est·pristinas conuersationes. Habent voluntatē: sed nō vires perueniendi· ideo Jhesus obuiam exit z misertus curat·vt plena fides statim premiū habeat. Ecce quantum delectatur deuotione credentium.

¶Vespere aūt facto. Recedit Jhesus de iudea·vadit in desertum turbe sequuntur·quibus obuiat et curat. Hoc non mane vel meridie sed vespere: qñ sol iustitie occubuit z finis mundi appropinquauit.

¶Discipuli. Carnales·z de futuro miraculo refectionis ignari·quib dictū erat. In viam gentiū ne abieritis.

¶Mystice·Fastidiūt indei gentes recipi z murmurant·quoꝝ voce vtitur ysaias. Ecce gentes·q·stilla situle. Itez. Dēs gentes·q·non sint·sic sunt coꝝꝫ eo. Sed dns per apostolos reficere decreuit· vñ subdit. Hs aūt ꝛc.

¶Dimitte turbas. Diu est q ydola sequitur: ideoq; nō est a nobis pascenda pane verbi dei.

¶Dimittetur. ꝛc. His marcus z lucas psentiunt·hoc pretermisso: non habent necesse ire. Johannes ait·prospectis turbis dnm quesiuisse a philippo tentando·Unde ememus pa·vt man·hi? Intelligit ergo discipulos prius rogasse: vt dimitteret turbas·Post hec vero verba dnm inspexisse multitudinē z dixisse philippo·qđ Johannes memorat·z isti pretermittunt. Deinde pđ philippus apud Johannē rndet·hoc marcus a discipulis esse responsum pmemorat·volens hoc intelligi ex ore ceteroꝝ philippum respondisse.

¶Date illis. Prouocat ad pandum vt illis se non habere testantib notioꝛ sit magnitudo signi. Ubi etiam innuit q per eos sunt pascenda ieiuna corda.

¶Quinq; panes et duos. Per quinq; panes z duos pisces totū vetus testm signatur. Per quinq; panes quinq; libri moysi·qui bñ ꝛde acei·qui cibꝫ est iumentoꝝ·rudib enim aspera z grossa danda. Animalis enī homo non percipit ea que sunt spūs dei·intus tñ latet medulla suauissimi sensus. Per duos pisces ꝓphe z psalmi·vñ et pr resurrectōꝫ ait que scripta sunt in lege z ꝓphetis z psalmis de me· Discubuere aūt alij quinquageni·alij centeni. Diuersi discubitus: diuersi sunt ecclesiaruꝫ conuentus qui vnaꝫ faciūt catholicā. Jubilei requiel quīquagenarij mysterio continentur. Quinquagenarius enīꝫ bis duct centū facit·qꝫ prius a malis actib quiescitur vt post anima plenius quiescat in cogitatione. Quidaꝫ igitur quinquageni: qꝫ quidā sunt qui a malis actib hñt requiē. Quidam centeni: qꝫ sunt qui a malis actib z puis cogitatōib hñt requiem mētis.

¶Acceptis quinq; ꝛc. Accepit quīq; panes: nō nouos creauit·qꝫ veniens ī carne non alia q; ꝓdicta erant ꝓdicauit z opere impleuit.

¶Benedixit ꝛc. Cū aperiens sensum vt intelligerent scripturas·dono interne suauitatis multiplicauit. Fregit cū mysteria legis in medium protulit.

¶Reliquias ꝛc. Secretiora q̄ a rudibus capi nequeunt: non sunt negligenter habenda: sed a duodecim apostolis qui per cophinos·xij·significant·z ab eoꝝ successoꝛib diligenter inquirēda. Cophinis seruilia opera gerunt·z deus infirma mūdi elegit vt confundat fortia.

¶Quinq; milia. Pro quinq; sensib corpis· hi sunt q̄ in sclam bītu exterioꝛib recte vti nouerūt. Hi quinq; panib·i·legalib ꝓceptis adhuc necesse ē vt instituant. Nam q̄ mūdo integre renūciant: q̄tuoꝛ milia sūt et septē panib·i·euāgelica pfectōe sublimes·z spūali grā reficiūtur. Qđ alibi narrat·Ђ miraculū panū scriptuꝛ iobs ꝓmisit·qꝫ primū erat pascha dies festꝰ iudeoꝝ. Matthe? xo z marc? Ђ mox occiso iohe ꝓmēoꝛāt fem. Vñ colligit iobem imminēte eadē festiuitate fuisse decollatū·z anno sequente cum denuo pascha rediret: mysteriū dñice passionis esse ꝓpletum.

¶Exceptis mulie·Sexus fragil z minoꝛ ętas sunt nūero indigni. Significat infirmos in fide nondum ydoneos pugne

¶Et statim. Quia vt ait Jobs venturi erant vt facerent eum regem qui miraculū panū viderant·quos fugit: docēs nos fugere de bonis nīis fauorē. Crucifixoribꝫ vero promptus occurrit: vt parati sim? ad aduersa canti ad blanda·pro quib ne nos emolliant oremus.

¶Precedere trans·Quo precederēt marcus ostendit ad bethsaidā. que est in galylea·ciuitas andree z petri z philippi ꝓpe stagnū genesareth qđ dī z mare galylee·dicitur z tyberiadis a ciuitate tyberiade. Sed quō dicit marcus peracto miraculo panū isse ad bethsaidā: cū lucas dicat hoc ipsum factū esse in locis bethsaide? Sed lucas ait in desertis loꝯ non vicinis ciuitati tī pertinentib ad eam. Marcus de ipsis confinib ciuitatis

Jo iohēs passus est illud·z venientes nunciauerunt Jhesu. Quod cum audisset Jhesus secessit inde in nauicula in loꝛe sup fenū: acceptis quinq; panib? z duobus piscib? aspiciens in cęluꝫ benedixit† z fregit·z dedit discipulis suis: discipuli autem pauperes z satura· dederunt turbis. Et manducauerunt omnes·z saturati sunt z tulerunt reliquias duodecim cophinos fragmentoꝛum plenos. Manducantium autem fuit numerus quinq; milia viroꝝ: exceptis mulieribus z paruulis. Et statim compulit Jhesus discipulos ascendere in nauiculam. z ꝓcedere eum transfretuꝫ donec dimitteret turbas. Et dimissa turba

† Cum predicatio christi fieret in gentibus multitudo credidit in eum.

† Magna retributio laboꝝ eoꝝ.

† Jd est·a suis phariseis mittant sibi escam.

Legis intellectū ad me referte

Studio continentie calcata carne.

ut nos sursum hec corda doceret· † Integri non in tot diuiderentur qui prius

Intellexerūt Edent

fz

Unde lucas non dicit in desertū locum qui est bethsaida: sed qui est bethsaidę. Johannes aūt dicit manducasse panem iuxta tyberiadem·z inde discipulos venisse transmare in capharnaū·quę ambę sunt ciuitates in galylea.

¶ Ascendit. Pauit turbam vt deus· ascendit orare vt homo. Non q̄ omnia nō habens in potestate: sed vt formā hominis impleret. In hoc officium pietatis est· sequit insigne potestatis miraculum.

¶ Uespere aūt. Merito dī hęc tēpestas esse in vespere: q̄ dīi ecclesia in tribulatione est: dī esse quasi in nocte·z sol iusticię se abscondisse videt

¶ Nauicula aūt Nauis in medio mari·solus Jhesus in terra·q̄ aliqñ ita est ecclesia non modo afflicta sed z fedata vt prorsus videat derelicta a deo: sed deus eam non relinquit· vñ marcus ait. Vidit eos laborantes remigando. Etsi non pñs: z si differt: tñ videt z corroborat.

¶ Quarta autē. Dora nocte periclitātur: q̄ cū se bō pſideret nichil inuenit nisi tenebras angustiaq̄ z estus hostiū· Sed quarta vigilia dñs venit·i·iam diluculo cū mentē ad p̄sidiū dei erigit·q·int tenebras ortū lucifer videt qui diez nunciat Lucifer ad plus tres horas noctis·i·totaq̄ vigiliam matutinam illuminat·adest dñs qui sopitis periculis protegit

¶ Uenit ad·ꝛc· Marcus ait volens pręterire eos·pro quibus tñ liberandis venit. Quod fit vt ad horā turbati: sq̄ mox liberati amplius stupeant z grās agant· quod idem sępe fit in passionib̄ sanctoq̄.

¶ Et uidētes ꝛc. Quia sępe fit vt cuz aliqua subito diuinę tribulationis ortę sedatio: non statim credatur vera liberatio. Ideoq̄ permanēte priori formidine intensa ad liberationē dirigitur oratio.

¶ Ego sum. Non supponit quis: q̄ ex voce sibi nota poterant eum cognoscere. Vel q̄ ipse est qui dixit: Qui est misit me ad vos.

¶ Domine si tu es. Si tu es ille liberator: iube me venire ad tuā imitationem superando pressuras.

¶ Et descendens. De humano desperans adiutorio: mente calcat pressuras· vt Jhesu sit conformis.

¶ Ambulabat. Ecce homo super aquas ambulat. Ne ergo dubites christū verum corpus esse: quia sup aquas ambulauit.

¶ Super mare ambulare fecit: vt ostendat diuinam potestatem. Mergi facit: ne infirmitatem obliuiscatur: ne putet se eq̄lem deo: z ne superbiat

¶ Et cum cę·ꝛc· Paululū relinquit tentationi vt augeatur fides. Vt enim credidit se eius imperio posse fluctibus insistētari: sic dīi mergit posse eū tute saluari

¶ Cessauit uētus In quocunq̄ deus per gratiam adest: mox vniuersa bella quiescunt.

¶ Et adora. ꝛc· Uiso signo filium dei confitentur· cur ergo arrius creaturā esse predicat?

¶ In terrā gene· Allegorice. Genesar interpretatur ortus principiuz·per ty pum ergo apostolorum et nauis intelligendum est ecclesiam de persecutionibus liberatam a domino duci ad litus· id est· quietem· vbi paradisi restituetur hereditas· et primę stole iocunditas.

¶ Fimbriā ꝛc· id est·minimum mandatum·vel caro qua ad verbum dei venimus·quā qui credendo tangit ab oī morbo impietatis sanat.

¶ Vt ex veste fimbria: ita ex ipso virtus spiritus sācti: quę apostolis data salutē bis· qui tangūt ministrat

C. XV

¶ Tūc accesserunt ad eum ab hierosolimis scribę z pharisei dicentes: Quare discipuli tui transgrediuntur traditiones seniorum? Non enim lauant manus suas cum panem manducant. Ipse autem rndens ait illis. Quare z vos transgredimini mandatum dei propter traditionem vestram Jam deus dixit. honora patrē z matrem. Et qui maledixerit patri vel matri: morte moriat. Vos autē dicitis· Uir quę aūt dicit· munus quodcunq̄ fuerit ex me tibi proderit. Et non honorificabit patrem suum aut matrem. Et irritum fecistis mandatum dei propter traditionem vestram. Hypocrite bene prophetauit de vobis isaias dicens. Appropinquat mihi populus iste ore suo et labiis suis honorat me. Cor autem eorum longe est a me. Sine causa autem colunt me docentes doctrinas et mandata hominum. Et conuocatis ad se turbis dixit eis. Audite et intelligite. Non quod intrat in os coinquinat hominem. Sed quod procedit de ore hoc coinquinat hominem. Tunc accesserunt discipuli eius et dixerunt ei. Scis quia pharisei audito verbo scandalizati sunt? Qui respondens ait. Omnis plantatio quam non plantauit pater meus celestis eradicabitur. Sinite illos. Duces sunt ceci. Ceci autem si ceco ducatum prestet ambo in foueam cadunt. Respondens autem petrus dixit ei. Edissere nobis parabolam istam. Adhuc et vos sine intellectu estis? Non intelligitis quia omne quod in os intrat in ventrem vadit et in secessum emittitur? Quę autem procedunt de ore de corde exeunt et ea coinquinant hominem. De corde enim exeunt cogitationes malę homicidia adulteria fornicationes furta falsa testimonia blasphemię. Hęc sunt quę coinquinant hominem. Manducare autem non lotis manibus non coinquinat hominem. Et egressus inde Jhesus secessit in partes tyri et sydonis. Et ecce mulier chananea a finibus illis egressa clamauit dicens ei. Miserere mei domine fili dauid. Filia mea male a demonio uexatur. Qui non respondit ei verbum. Et accedentes discipuli eius rogabant eum dicentes. Dimitte eam quia clamat post nos. Ipse autem respondens ait. Non sum missus nisi ad oues que perierunt domus israel. Ipsa autem uenit et adorauit eum dicens. Domine adiuua me. Qui respondens ait. Non est bonum sumere panem filiorum et mittere canibus. At illa dixit. Etiam domine. Nam et catelli edunt de micis que cadunt de mensa dominorum suorum. Tunc respondens Jhesus dixit ei. O mulier magna est fides tua. Fiat tibi sicut uis. Et sanata est filia eius ex illa hora. Et transiens Jhesus inde uenit secus mare galilee. Ascendensque in montem sedebat ibi. Et accesserunt ad eum turbe multe habentes secum mutos claudos debiles cecos multos alios. Et proiecerunt eos ante pedes eius. Et curauit eos. Ita ut turba mirantium uideret mutos loquentes debiles sanos claudos ambulantes cecos uidentes. Et magnificauerunt deum israel. Jhesus autem conuocatis discipulis suis ait. Misereor super turbam. Quia ecce iam triduo sustinent me nec habent quod manducent. Et dimittere eos ieiunos nolo ne forte deficiant in uia. Et ait illi discipuli. Unde nobis in deserto tanta turba ut saturemus? Et ait illis Jhesus. Quot panes habetis? At illi dixerunt. Septem et pauca pisciculi. Et precepit turbe ut discumberet super terram. Et accepit septem panes et pisces et gratias agens fregit et dedit discipulis suis. Et discipuli dederunt turbis. Et manducauerunt omnes et saturati sunt. Et quod superauit de fragmentis tulerunt septem sportas plenas. Erant autem manducantes quattuor milia hominum exceptis paruulis et mulieribus. Et dimissis turbis ascendit in nauiculam et uenit in fines magedan.

¶ Tūc accesserunt. Nomine genesar minus docti creduntur: q̄ sapientes videntur ad pugnam veniunt.

¶ Non enim la·m Intus nichil arguūt qui intus linore polluti sunt Jmanū quid sua baptismata seruāt·q̄ suoz cordiū z corporz sordes abluere negligunt.

¶ Quare et uos. Si vos mādata dei ꝓtēpnitis ꝓpter traditōes hoīm quare arguitis discipulos q̄ mādata hoīm dimittūt: vt scita dei custodiāt

¶ Uos aūt di· Ura aūt traditio ꝓtraria est. Hoc filios dīe parētib̄ ꝓpositis·qđ deo oblatur? erā in tuos ꝓximo cibos·tibiq̄ pdest o pī vt timeat ꝓsecrata ꝓmedere. Vel qđ deo offero tibi ipsi prodest.

¶ Impietatē sub noīe pietatis inducunt: qui docent q̄ oblatio dīi qui

ꝛtus eſt pater obſequijs parentū pferatur·et ꝫ pro lucris ſuis·ꝝ̄ ꝛ patres ne ſacrilegij crimen incurrāt: deo conſecrata deuitant· ꝛ egeſtate conficiuntur.

¶ Quicūq; dix. Scz vita eterna dignis erit. Vel dixerit id eſt· dicere poterit.

¶ Proderit: ꝛc. Quaſi·ñ·imo ſacrilegus eſſes ſi acciperes q̄ deo deuoui. Vel tibi proderit: ſi deo dedero.

¶ Bene prophetauit ꝫ Prędidit yſaias in ſpiritu ſimulationem iudeoꝝ q̄ in dolo repugnarent euangelio.

¶ Labiis me honorat Magiſter. Scimus quia verax es. Vel exteriorem mundiciā commendando: interiorꝫ q̄ ꝛa eſt in eis non eſt.

¶ Non quod intrat ꝛc. Nichil ē extra hominē quod interius inquinet· nec ydoloticum in hoc q̄ dei creatura eſt.

¶ Uno ſermōe omnis ſuperſtitio obſeruationum eliditur: cum in diſcernendis cibis religio putetur.

¶ Tunc accedentes ꝛc· Phariſeoꝝ magna eſt religio in·cibis·qui audito verbo hoc ſcandaliſati ſunt·id eſt·indignati ſunt.

¶ Scandaliſati ſunt. Scandalon vel ſcandalum grece nos offendiculum vel ruinam vel impactionem pedis poſſumus dicere· Unde. Qui ſcādaliſauerit aliq̄z·i·occaſionē ruinę tederit.

¶ Sinite. Permittite ſuo arbitrio: quia irrenocabiles ſunt·vnde paulus. Hereticum hominē poſt primam et ſecundam correctōnem deuita.

¶ Ediſſere. Qđ aperte eſt dictum putant apoſtoli per parabolam dictum.

¶ Vicioſus eſt auditor qui vel obſcura manifeſte·vel manifeſte dicta obſcure vult intelligere.

¶ De corde eni· Non enim a dyabolo immittuntur: ſed ex propria voluntate naſcuntur. Dyabolus eniz incentor eſt nō auctor; q̄ nec interiora nisi per habitus ꝛ geſtus nouit.

autem dicitis. Quicunq; dixerit patri vel matri mun? quodcūq; ſ deo deuotum
eſt ex me· tibi proderit· ꝛ non honorificabit patrem ſuum· aut matrem ſuam: ꝛ irritum feciſtis man ſ Ita
ſ de ſuſtentādis parentibus ſ q̄ veſtre ſeruit auaritie.
datum dei propter traditionem ſ ſimulatores ſ q̄ bene ꝓuenit moribus eoꝝ
veſtraz· Hypocrite bene prophe ſ in ꝓſona dñi
tauit de vobis yſaias dicens.

Populus hic labijſ me honorat
coꝛ autem eorum longe eſt a me.
ſ ideo ſ non habituri mercedem cum veris cultoribus.
Sine cauſa autem colunt me do ſ contemptis diuinis
centes doctrinas ꝛ mandata ho † ſ Que in dei mandatis ſtudebant
minū. Et cōuocatis ad ſe † turbis
dixit eis. Audite et intelligite.
ſ aug?. Non timeo immundiciā obſonu: ſz cupiditatis
Non quod intrat in os coinqui† ſ verba maliciam cordis exprimentia
nat hominez: ſed † quod procedit
ex ore hoc coinquinat hominem

Tunc accedentes diſcipuli eius † ſ quoꝫ religio eſt in cibis·
dixerunt ei. Scis quia † phariſei
audito verbo hoc ſcādaliſati ſūt?
ſ doctores cū
At ille reſpondens ait. Omnis
ſequacibus ſuis qui non habent fundamentū chriſtum: coꝛ figētes in terrenis. ſ carnalis cupiditas cui conſulunt.
plantātio quaz non plantauit pa ſ de terra viuentium.
ter meus celeſtis eradicabitur.
ſ ceci traditionibus tenebroſis luce mādato ruz dei priuati † ſ q̄ non ſolum ſibi non proſpiciunt ſed etiam alios in precipitū trahunt.
Sinite illos † ceci ſunt † duces
ceꝯ. Cecus autē ſi ceco ducatū
prestet: ambo in foueam cadunt
ſ Ad predicta.
Reſpondens autem petrus dixit
ſ Quaſi myſtica ſit in hoc intelligentia.
ei: Ediſſere nobis parabolaz iſtā
ſ Increpatiue· ſ Putatis myſticum quod eſt propie dictum
At ille dixit. Adhuc ꝛ vos ſine in

¶ Non lotis. Spiritualia dicta prophetaꝫ de cordis ꝛ corporis caſtigatōne: vt hęc. Lauamī m·e·phīgi carnaliter de ſolo corꝛore accipiebant quod vanum eſt fieri.

tellectu eſtis. Non intelligitis·q̄z omne q̄đ in os intrat in ventrem
ſ poſt digeſtiones
vadit· ꝛ in ſeceſſuz emittit? Que
ſ verba aūt turpia vel nociua ſ de cordis immundicia.
autem procedunt de ore· de cor·
ſ Inquinatum cogitatōe magis inquinat ſordida locutione
de exeunt· ꝛ ea coinquinant ho·
minem. De corde eni exeunt cogitationes malę·homicidia·adul
teria·fornicatōnes·furta· falſa te ſ Intus latentia
ſtimonia·blaſphemię· Hęc ſunt
que coinquinant hominem. Nō ſ exteriora autem
lotis autem manibus manduca
re non coinquinat hominem. Et
egreſſus inde Jheſus ſeceſſit in Que fuerunt ciuitates gentilium
partes tyri ꝛ ſydonis. Et ecce mu
ſ eccleſia de gentibus ſ a paſtina conuerſatione.
lier chananea a finibus illis e·
ſ per fidem: vnde nouit clamare filium dauid.
greſſa clamauit dicens ei. Miſe
rere mei domine fili Dauid: filia
mea male a demonio veratur.
ſ vt probaret patientiā et longanimitatem.
Qui ñ reſpondit ei verbū. Et ac
ſ Myſterii ignari uel miſericordia moti·vel importunitate eius carere cupientes
cedentes diſcipuli eius rogabāt
† ſ quam tenes non erandiendo·
eum dicentes: Dimitte † eaz quia
clamat poſt nos. Ipſe autem re·
† ſ corporali miſſione.
ſpondens ait. Non ſum † miſſus
niſi ad oues que perierant dom?
ſ que a longe clamabat conſecuta eſt eum. ſ ut deuz
iſrael. At illa venit ꝛ adorauit eū
ſ Sup̄·fili dauid·
dicens: Domie adiuua me. Qui
reſpondens ait· Non eſt bonum
ſumere panem filiorum ꝛ mittere

¶ Et egreſſus inde ꝛc. Relictis caliniatoribꝫ intrat fines tyri ꝛ ſydonis vt filiam liberaret· ꝛ per fidem gentilis femine perfidiam ſcribaꝫ argueret.

¶ Relictis calumniatoribꝫ ſignificat q̄ poſt reſurrectionē relicturus eſſet perfidiā iudeoꝝ: per predicationē iturus ad gentes.

¶ Et ecce mulier Idem marcus dicit niſi q̄ ait Jheſum fuiſſe in domo cum mulier venit. Matthęꝰ per iſta verba· dimitte eam q̄ da·poſt noſ innuit q̄ poſt ambulantem Jheſum preces emiſit. Venit ergo mulier in domum vbi erat Jheſus: ſed q̄ matthęus ait·non rñdit ei verbum· dedit intelligere q̄ ambo tacuerunt· ꝛ in ſilētio egreſſum eſſe Jheſum· ꝛ ita cętera conterunt quę in nullo diſcordant

¶ Clamauit ꝛc. Per fidem clamat. vñ nouit vocare filium dauid· chriſti in carnationē confitēs. Rogat pro filia·i·pplo ſuo nondū credēte vt ipſi a fraude dyaboli abſoluant. Vel filia eſt anīa vl ꝓſcia cuiuslibꝫ intra eccleſiā dyabolo mācipata· p q̄ mr eccia rogat· vel ipſe hō p fedata ꝓſcientia.

¶ Qui nō reſpōdit. Non de ſupbia ſed ne ſit ptrari? ſnīę ſuę In viā gē·ne ab· Vñ vitat calūniā iudeoꝝ·gentiū aūt ſalꝰ paſſionis ꝛ reſurrecti onis tp̄i ſeruatur

¶ Dyſti. Qui ñ rñdit· Si ad primaz petitōez eccīę dñs ſalutē aūmę differt dare: ñ eſt deſpandū· vl a petēdo ceſſandū: ſz magis ꝑ hoc inſiſtendū· ꝛ ad deū· ꝛ ad ſāctos donec orent pro eccleſia· ꝛ tunc perficietur oratio.

¶ Non ſū m. Quaſi diceret· prius oportet me ſacrīm mei aduēt? ꝓplere in iudeis· ꝛ ſic adducere alias oues· ꝛ ꝫ deſigno petitōez hui? differēdo.

¶ Danē fi· Verbū ſalutis· q̄đ prius debetur iudeis· nō eſt bonū dare

canibus vel gentibus canina rabie latrantibus semper.

¶ Etiam domine. Sub persona mulieris mira fides ecclesie et patientia & humilitas prædicatur. Fides: qz credit posse sanari filiã. Patientia: qz totiens despecta in precibꝫ perstat. Humilitas: qz se nõ canibꝫ: sed catellis comparat.

¶ Nam et catelli. Mensa est sacra scriptura micę puerorꝫ sunt interna mysteria quibꝫ humiles reficiunt. sub mensa: qz scripturę humiliꝫ subditi. catelli: gẽtes humiles. Parvuli edũt non panes non crustas. i. non litteræ superficiẽ; sed medullam.

¶ Magna ẽ fi. Sic superiꝰ de eẽtu rione. nõ inueni tantaz fidẽ in israel. qui silĩ (vt lẽ chananęa) fidem gentiũ præsignabat.

¶ Magna est fides gentium q̃ in auditu auris obediunt. & iõ salutẽ sibi suisqꝫ impetrat. Qz puerũ centurionis & filiã chananęe ñ veniens ad eos sanat: significat gentes ad quas non venit per pñtiam salvandas per verbum suum.

¶ Et sa. est fi. ꝛc. Vbi datur exemplũ cathezizandi & baptizandi infantes qui nec sapere nec facere aliquid pñt: sed per fidem & pfessionẽ parentum liberantur a diabolo.

¶ Et cũ transi. ꝛc. Cũ in filia chanani tidis salutẽ gentium præsignasset: reuertit in iudeã: qz cũ plenitudo gentiũ intrauerit tũc oĩs isrl saluus fiet.

¶ In mon. Dñs in mõte. i. bũ in alto sedet: qz in sua maiestate ñ possꝫ intelligi

¶ Cęcos. Cęci sũt qui ñ intelligũt etiaz si obediant inventibꝫ Surdi qui non obediunt etiam si intelligant.

¶ Jhesus aũt. Conuocat discipulos vt doceat magistros cũ minoribꝫ coĩcare consilia sua. Vel vt ex locutione intelligant signi magnitudinem.

¶ Misereor tur. Turba triduo sustinet dñm: qz fideles pœnitẽtes se ad dñm in opere & sermone & cogitatione puertunt q̃ in pñtis vitę via deicerent: si in sua pscia sine doctrinę pabulo dimitterentur.

¶ In superiori signo propinqui mẽorant & vicini quinqꝫ sensuũ & corꝫ non recordatur dñs: sed discipuli in vespa iaz inclinato sole. Dic dñs se misereri dicit & quaret qz triduo iam p. me. In toto scło terciũ tpũs est. q̃ grã dat. primũ añ legẽ. secũm sub lege. terciũ sub grã. quartũ est in futuro vbi dies erit sine nocte ad qd tendens reficitur in via.

¶ In deserto panes. Panes ꝓdicatores. desertũ sese. i. infecũdos dicunt. Quasi. vñ nobis tanta facũdia vt possimus tam quidis auditoribus sufficere?

¶ Et accipiens. Vt oñdat se gaudere de salute hoĩm & nos adagẽdas grãs informat etiã de temporalibꝫ.

¶ Septẽ pa. Septiformis spũ pascit adiũcta apostolica autoritate. q. pauco pisciũ sapore qui nos reficiũt exẽplo suę vitę vel mortis.

¶ Septẽ panes scriptura noui. t. in quo grã spũssancti & reuelat & dat. Nec sũt ordeacei vt supra. qz hñ (vt in lege) vitale alimentũ anię figuris. q. tenuissima palea tegit. Dic ñ duo pisces (vt ĩ lege duo vitulꝰ: rex & sacdos) sz panci. i. scĩ noui. t. q̃ de fluctibꝫ scli sunt erepti & sustinent turbulentũ mare & exemplo suo nos reficiũt ne in via deficiamus Ibi supra fenũ vt de sideria carnis ꝓhibẽtur: hic sup terrã vbi & ipse mũd? relinq̃ꝑ dicipit. Vel mõs in quo dñs reficit ẽ altitudo xpi. Ibi q̃ fenũ sup terrã: qz ibi celsitudo xpi ꝓpter carnales carnali spe & desiderio tegit. hic remota oĩ cupiditate carnali: cõuiuas no. t. spei ꝓmanẽtis solidital ꝓtinet Ibi. v. m. qz carnales. v. sensibꝫ sbditi: hic q̃ttuor ꝓpt q̃ttuor virtutes qbꝫ spũalr vniuersꝫ prudẽtiã. tpãtiã fortitudinẽ. iustitiã. Quaꝝ ꝓma cognitio ẽ rex appetẽdaꝝ & vitandaꝝ. Secda refrenatio cupiditatis ab his q̃ tpaliꝫ delectãt. Tercia: firmitas contra molestias seculi. Quarta q̃ poẽs diffũdit dilectõ dei & ꝓximi. Et ibi & hic mires & puuli excepti sũt. qz in. v. & no. t. ñ mittũt ad nũeꝝ q̃ ñ pdurãt occurrere ĩ vię pfectꝰ vl infirmitate virilꝰ vl lenitate mẽtis. Vtraq; refectio in mõte celebrata ẽ: qz vtriusq; t. scĩptura altitudinẽ celestiũ ꝓceptoꝝ mãdat & ꝓmioꝝ. vtraq; altitudinẽ xpi prædicat.

¶ Et quod. Altiora mysteria q̃ nõ capit ꝓmuis turba apli sustollũt. & implent. vij. sportas. i. pfectoꝝ corda septiformi spũs grã ad intelligendũ

¶ Septẽ s. Sportę iũco & palmaꝝ foliis solẽt ꝓtexi. (illustrata & significãt scõs qui radicẽ cordis in ipso fonte vitę collocant: ne arescãt vt iuncus in aq̃ & palmã ęternę retributionis in corde retinent.

¶ Et di. tur. Hic docet q̃ prædicatores ministrato turbę verbo ipsi intra cubiculũ cordis virtutũ dñi refici pomis.

¶ In fines mag. Magedan quę alio nomine dr dalmanuta quę est

† Spãus aufert debilitatem: post cibos offert sanis † Sa sacra admonitione vacuos

ducẽt. & † dimittere eos ieiunos

Sperit qui ĩne celesti pane ad patriã tendit S

nolo ne deficiãt in via. Et dicũt

SRudes in fide: qui non recordantur quinqꝫ panibus quinqꝫ milia satiata fuisse

ei discipuli. Vnde ergo nobis in

SIpsi apostoli desertũ: qz adhuc infecundi.

deserto panes tantos vt saturemus turbam tantam? Et ait illis

Snon ignarus sed docẽdo respõsur?.

Jhesus. Quot panes habetis?

SScriptura noui testi.

At illi dixerunt septem. & pauco

SSancti illiꝰ tẽporis quo ea ꝓdita ẽ. vel quoꝝ fidem vitam et passiones continet.

pisciculos. & præcepit turbę vt di

† SSuper ipsũ? montis soliditatem: nullo se no interposito. † SPrimum complens in se precepta que dabat. & scõꝝ vitã ĩ se prefigurãs

scumberent super † terram. † Et accipiens septem panes & pisces &

† SSacramenta aperit Sqz ministerio apostoloꝝ voluit ecclesie distribui cibaria vite

gratias agens † fregit & dedit discipulis. & discipuli dederunt populo & comederunt omnes & sa

SMemorie recõdendo et operando † S ut est si vis perfectus esse vende omnia ꝛc.

turati sunt. & † quod superfuit de

† SSpũaliũ summa perfectio

fragmentis tulerunt † septez spor tas plenas. Erant autem qui mã

SNoui testi popul?. nõ quiqz seu sibus obnoxi? sed quattuor a nimi virtutibus exornatus.

ducauerũt quattuor milia homi

SExceptis leuib? et infirmis qui in uirum perfectum non creuerunt

num extra paruulos & mulieres.

Et dimissa turba ascendit in naviculam. et venit in fines magedan.

regio circa geraſa·et interpretatur poma vel nuncia·z ſignificat ortum de quo dicitur. Ortus conclusus fons signatus· vbi creſcunt poma virtutuz et ibi nunciatur nomen domini. C. .XVI

¶ Ut ſignum de celo. Vt qui pauit multos paucis·mãna plueret quo omnes reficeret. Vnde iohannes poſt eduliũ panum·qđ ſignum facis vt videam? z credamuſ tibi? quid operaris? patres noſtri man·m·in de·

¶ Petebant tentando: vt in morem helie ignem de ſublimi mitteret· vel in ſimilitudinẽ ſamuelis eſtuo tẽpore mugire tonitrua faceret· quaſi non poſſent z illa caluminiari· z dicere ex occultis z varijs aeris paſſionib accidiſſe.

¶ Facto veſpere. Increpat eos q ex ordine elementorum diſcernant dies ſed ſigna temporum ignorant·cum omnis lex z pphetę aduent? ſui indicia ex operuz quę gerez admiratione ſignificent.

¶ Cum qualitatem temporis venturi ex ſignis precedentibus cognoſcerent: rem tã neceſſariam ex ſignis ſuis intelligere negligebant.

¶ Rutilat enim Patiuntur apoſtoli poſt reſurrectionem per quos me indicare i futuro ſcire poteſtis quia cum non parco meis bonis quin patiantur: non parcam alijs in futuro.

¶ Signa aũt ꝛc Ad tempus gratię p tinentia a prophetis predicta: non pñt vobis fidem facere de meo aduentu.

¶ Signa autem. Signa tempoꝛ dixit de aduentu ſuo vel paſſione: cui ſimile ẽ roſcum celum veſpere. Et item de tribulatione ante aduentum futurum: cui ſimile eſt roſcum celi cum triſticia.

¶ Non dabitur ei ꝛc. Sed datur fidelib de celo quando videntib apoſtolis in celum aſcendit et ſpiritum ſanctum miſit.

¶ Obliti ſunt panes. Quomodo panes non habent qui modo impletis ſportis nauem aſcenderunt·z nauigantes audiunt vt caueant a fermento phariſeoꝛ? Sed tamen ait ſcriptura q obliti ſunt tollere panes ſecum·vnius veri z interni panis qui cum eis erat dulcedine capti· parum ſe curare indicantes de cura corporis z neceſſarijs: cum z ipſa naturalis refectio a mente exceſſerat.

¶ A fermento. Fermentum eſt peruerſa doctrina·quę vel modica tota maſſam corrumpit z in ſuum ſaporem trahit.

¶ Quid cogitatis. Quid cogitatis me diciſſe de terrenis panib de quib non eſt vobis dubitandum: cum de tam paucis tantas feci abũdantias reliquias.

¶ Cauete a fermento. A ſuperſticioſa doctrina quę more fermenti veri panis ſimulat ſe ſubſtantiam habere Per hoc inuit quid ſignificant quiq panes·vel ſeptem. Si enim fermentum dicit hęretica dogmata: panes ſunt vera doctrina.

C Accesserunt

† ſ Legis fiducia inſolentes dignantes opera virtutũ.

ad eum† phariſei et ſaduceі tẽptantes z rogauerunt eũ vt ſignum de celo oſtenderet eis

† ſ ſua in morte mea debetis reſurrectionẽ pcc Ille rñdens ait eis. † Facie vespere dicitis ſerenũ erit· rubicundum eſt enim celũ. Et† mane· hodie tempeſtas: rutilat enim triſte celuz. Faciem ergo celi diiudicare noſtis: ſigna autem temporuz

† ſ nota eadem ſupius dicta ſ Incredu non poteſtis. † Generatio mala

la·pro ſpuali carnalem intellectum habens·

ſ de celo·

et adultera ſignũ quęrit·z ſignuz

† ſ niſi de inferiori ſ hoc poteſtatis iue ſignum conſtitutum eſſe demonſtrat.

non dabitur ei† niſi ſignum ionę

ſ Relictis ut infidelibus: nõ dimiſſis·

ſ Judeis ſ Ad gentes.

Et relictis illis abiit·z cum veniſſent diſcipuli eius trans fretum: obliti ſunt panes accipere. Qui dixit illis. Intuemini z cauete a

ſ id est·a vanis traditionibuſ quibus videntur qđ non ſunt

fermento phariſeoꝛ z ſaduceoꝛ

At illi cogitabant inter ſe dicẽtes

ſ non vult ut de panibus eoꝛ accipiamus.

ſ Cogitatio

q panes non accepimus. Sciẽs

nes eorum

autem Jheſus dixit. Quid cogitatis inter vos modicę fidei q

ſ Neq̃ myſterium

intelligitis neq̃ virtutẽ in memoria habetis.

panes non habetis? Nonduz intelligitis neq̃ recoꝛdamini quiq̃

ſ expenſoꝛ.

panum in quinq̃ milia hominuz z quot cophinos ſũpſiſtis? neq̃

ſ expenſoꝛ.

ſeptem panum in quattuoꝛ milia hominum z quot ſpoꝛtas ſumpſiſtis? Quare non intelligitis: q

ſ corporali·

non de pane dixi vobis cauete a fermento phariſeoꝛ z ſaduceoꝛ Tunc intellexerunt q non dixerit cauendum a fermento panum ſed a doctrina phariſeoꝛ z ſaduceoꝛuz. Venit autem Jheſus in

ſ quã in honore tyberii ceſaris philippus frater herodis exſtruxit

partes ceſareę philippi·z interrogabat diſcipulos ſuos dicens: Quem dicunt homines eſſe filium hominis? At illi dixerunt.

ſ non dicit me·ne inſolenter loqui videatur.

Alij Johannem baptiſtam· alij autẽ helyam· Alii vero hieremiã aut vnum ex prophetis· Dicit illi

ſ diſcreti ab aliis·nõ homines ſed dii

Jheſus. Vos autẽ quem me eſſe

ſ Sciunt z apoſtoli: ſed petrus reſpondet pro omnibus

dicitis? Reſpondens ſymon petrus dixit. † Tu es chriſtus filius

† ſ omnia complexus eſt·qui et naturaz et nomen expreſſit. ſ verum hominem et vez deũ credit et confitetur·

ſ In petro omnibus reſpondit

dei viui. Reſpondens autem ihe

ſ tam alte fidei confeſſione

ſus dixit ei. Beatus es ſymon

ſ filiꝰ colũbe ſyriace ſ carnalis quilibet

bariona: quia caro et ſanguis nõ

ſ tantum archanuz ſ qui illuſtrat mentes hominum.

reuelauit tibi: ſed pater meus qui

† ſ qui credis in me.

in celis eſt. Et ego dico† tibi quia

¶ In partes ceſareę phi· Iſte locus eſt vbi iordanis oritur ad radicem libani·ex ioꝛ z dan duobus fontib.

¶ Homines ꝛc Homines ſunt qui de filio hominis loquuntur: dij enim q deitatem intelligunt

¶ Filium hominis. Dominus de ſe humilitatez humanitatis profitetur·diſcipuli deitatem intelligunt.

¶ Alii Johannem bap. Sic poterant errare in helia vel in ceteris alijſ ſicut herodes erravit in Johanne· cũ ait· Johannes quem ego decollaui ſurrexit a mortuis· z ideo virtutes operantur in eo.

¶ Ideo vult exponi errores eoꝛ: vt eis repulſis diſcipuli veritatem proferant. nõ ex vulgi opinione: ſed ex domini reuelatione

¶ Reſpondens ſymõ. Ideo vnus reſpondens z vni reſpondetur pro omnibus vt vnitas in omnibus obſeruetur.

¶ Dei viui ꝛc. Ad diſtinctionem falſorum deorum·quos gentes vel de moꝛtuis hominibus· vel de ſenſibili materia ſibi inſtituerunt.

¶ Bariona. Bene filius columbę: quia dominum pia ſimplicitate ſequebatur·vel quia plenus ſpirituali gratia erat. Filius ſpiritusſancti dicitur qui oſtenſus eſt in columba ab eo quem filium dei viui vocauerat· et filio columbę pater reuelat· quia vna eſt operatio patris et filij cum ſancto ſpiritu. Reuelat inq̃ myſterium fidei: quia caro z ſanguis non reuelare potuit·id eſt·homines carnali ſapientia inflati qui non columbę filij·et ideo a ſapientia ſpiritus alieni·de quibus ſupra· Alij Johannem alij helyam ꝛc.

¶ Tu es. Non dico vocaberis: sed tu es petrus · ob fortitudinẽ fidei et confessionis constantiam.

¶ Petrus. A me petra · ita tamen vt michi retineam dignitatẽ fundamenti · tu super me ordinabis lapides mundos · z abijcies leprosos.

¶ Sicut lumen z cętera nomina · vt vos estis sal terę · a dño sortiti sunt apostoli: sic symoni a se nomen petri dedit.

¶ Et portę. Portę inferi sunt peccata · minę · blandimenta · hereses · quiby infirmi ruunt in mortem · qui nõ vere supra petram: sed super harenaz domũ professionis suę credendi sunt ędificauisse · id est · non simplici z vera intentõe xpm sequi; sed ob terrenã quãlibet causam habitũ prętẽdisse. ¶ Qui enĩ in intimo cordis amore fidẽ xpi percipit: quicquid ingruit extra · facile vincit.

¶ Et tibi. Vt omnibus constaret quia absqz ea confessione ac fide nullus regnũ celoz posset intrare.

¶ Qui prę cęteris cõfessus est: prę cęteris donat clauby. Claues sunt discernendi sciẽtia z potẽtia qua dignos recipere · indignos excludere debet a regno. Vnde subdit · z quodcunqz ligaueris · i · quẽ in peccatis persistentẽ eternis pęnis adiudicaueris · vel quẽ humilẽ z vere penitentẽ absolueris: sic erit z in cęl.

¶ Et quodcũ · ligaę. Habẽt quid eandẽ iudiciariã potestatem alij apostoli quibus post resurrectõez ait. Accipite spirituz sanctum: quoz re · żc Habet etiam omnis ecclesia in presbiteris et episcopis: sed ideo petrus specialiter accipit vt omnes intelligant q̃ quicunqz ab vnitate fidei z societate eius se separauerit: nec a peccatis solui nec cęlum potest ingredi. Hunc locum quidam non intelligentes aliquid sibi sumunt de supercilio pharisęorum: vt damnare innoxios vel soluere se noxios putent · cũm apud deum non sententia sacerdotum sed reoz vita quęratur. Vnde in leuitico ostẽdere se sacerdotiby iubentur leprosi · quos illi non faciunt leprosos sed discernunt qui mundi vel immundi sunt · ita z hic.

¶ Nota christũ per se intus viuificare · ministris potestatẽ soluẽdi post vitam redditã tribuere. Non enĩ aliquẽ soluere pñt nisi vinat quem soluũt Sed ad quid soluendi ptãtem accipiũt: cũ a deo iam liberatus z viuificatus quẽ soluũt: quęrit. Dicũt quidã ministros soluere · i · solutos demõstrare reconciliatos eccię · quos pri de crimĩe manifestos vel ꝓuictos ab introitu ecclesię ꝓhibuerãt. Alij: a quadã impotẽtia bñ opandi · q̃ p remissionẽ z satisfactionẽ adhuc remanet · z est fex z reliquię precedentiũ pcõz · ñ tñ peccatũ · ab hac purgat hõ cũ reconciliat eccię · p iudiciũ sacerdotis. Vt enĩ in hoie post febris purgatõez debilitas quędã remanet: quę febris nõ est a qua ñ cito purgat. Sic in hoie post crimialẽ remissionẽ pro qua iudicũ ecclesię subijt: ipsius peccati debilitas remanet. Alij veritati z euangelio adhęrentes: ministros eccię a pcõ soluere dicũt. Dicit enĩ ꝓitas. Accipite sp̃m sanctũ · quoruncũqz remiseritis pcã r · e · de hoc itez Aug · contra quinqz hereses. Nec eos audiam? qui negãt catholicã eccłiam nõ oĩa pcã posse dimittere. Illi enĩ in petro petrã non intelligũt · z non intelligentes eccię datas esse claues regni cęloz: ipsi eas de ꝓpria manu amiserunt. Illis opponit q̃ solus deus lazaz suscitauit apostolis soluendũ tradidit Itẽ q̃ solius dei dimittere peccatum est. Ad hoc dicunt q̃ deus prius lazaz suscitauit · ß ẽ · q̃ ipse a se ñ ab alio peccatũ dimittit. Qz discipuli resuscitatũ soluunt · hoc est q̃ nõ a se · sz a deo hñt q̃ peccata dimittũt · sic dicit sol? de? pcm̃ dimittit qz ß qđ ꝓ ipsum facimus ipse facit.

¶ Tu es petrus · et super hanc petram ędificabo ecclesiam meam. † Non separabunt eam a caritate mea z fide

Et portę inferi † non prevalebũt aduersus eam. Et tibi dabo claues regni cęloz. Et quodcunqz ligaueris super terram erit ligatum z in cęlis: z quodcũqz solueris super terrã: erit solutũ z in cęl

Tunc precepit discipulis suis vt nemini dicerent qz ipse esset Jhesus christ?. Extinde cępit Jhesus oñdere discipulis suis qz oportet eum ire hierosolimã · z multa pati a senioribꝰ et scribis et principibus sacerdotuz z occidi z tertia die resurgere. Et † assumens cum petrus cępit increpare illuz dicens: Absit a te dñe · non erit tibi hoc. Qui cõuersus dixit petro

vade post me sathana · scandaluz es michi · qz nõ sapis ea quę dei sunt: sed ea quę sunt hominum ·

Tunc Jhesus dixit discipul' suis

Si quis vult post me venire abneget semetipsum z tollat crucez suam z sequatur me. Qui enĩ voluerit animam suam saluam facere re perdet eam. Qui autem perdiderit animam suam † propter me: † cum deest persecutio: custodiatur cor · quia pacis tempore licet viuere · licet z ambire inueniet eam. † Quid enim prodest homini si mundum vniuersum lucretur: animę vero sue detrimentũ patiatur. † Aut quã dabit homo † commutationem pro anima sua? Filius enim hominis vẽturus est in gloria patris sui

§ tu dixisti michi filius dei z ego dico tibi cuius dicere est facere.

§ Id est · christum in quem credis

§ non separabunt eam a caritate mea z fide

§ presentis iudicii potestatem.

§ ecclesię. § quemcũqz indignũ remissione iudicaueris dum uiuit: apud deum indignus iudicabitur § quęcunqz soluendũ iudicaueris dum viuit: et remissionẽ peccatoz consequetur a deo

§ non aliis sed prouectioribus

§ Separatim ne coram aliis magistrũ arguat.

§ Amantis affectu.

§ optando § non potest esse ut filius dei occidatur.

§ A laude ad vituperium

§ Sequere sniaz meã § aduersarie mee voluntati. § offendis me volendo preire

§ quasi ego vere patiar: et si quis vult me imitari: renunciet voluptatibus suis

§ qui pius venit humilis

§ in futuro § Quasi dicatur agricole · si frumentũ seruas: perdis · si seminas: renouas

† § non propter vanam gloriam vel aliud quodlibet

† § q · quid retribuã do · pro om · żc

† § nichil dabit pro anima: qz filius hominis scõm opera dabit.

§ quam ipse redemit.

§ Non potest esse

§ hic.

¶ Vt nemini dicerent. Supra aduentũ suũ ꝓdicare precepit: hic ne dicãt eũ esse ihm · Sed aliud est prędicare xpm qđ est cõe nomẽ dignitatis: aliud ihm · qđ est ꝓpriũ saluatoris · q · d · ñ p / dest publice prędicari maiestatẽ ꝑ ꝑ visuri sunt me multa pati · qđ tẽ demũ licebit cũ resurrectio potẽtiã detitatis oñderit

¶ Jhesus. Saluatoz · ne scãdalizarẽtur ī eo quẽ paulo p? visuri sunt ꝑ spũi et crucifigi.

¶ Extinde. Ecce cã ꝓbitę ꝓdicatõnis q · d · tñc me ꝓdicate cũ ista passus fuero: qz ñ an̄ pdest.

¶ Absit a te. Nõ vult petr? destrui cõfessionẽ suã: nec putat filiũ dei posse occidi.

¶ Vade post me. Supra · oĩa illa gloriosa ī futuꝝ ꝓmissa fũt: nõ in pñti data. Edificabo eccłiaz mee t · da · cla · żc · Que si statim dedisset nũqz postea locũ error inuenisset in eo.

¶ Quia nõ sapis. Non placet tibi vt ꝑ mortẽ meã mundũ redimã que est voluntas patris: sed carnaliter hec sapis.

¶ Si quis uult. Predicta apostolis passione z resurrectõne: hortat, ad sequendum tam eos q̃ turbam.

¶ Semetipsum. Qđ p vetustatẽ est: vt capiat qđ vltra se est. Rẽotis vicijs: vt? sequatur tol · c · s · z se · me ·

Qđ erat per vetustatẽ · abnegauerat ille qui dicebat. Viuo autẽ ego iam non ego. Quod vero vltra se erat cęperat · vinit vero in me xps.

¶ Tollat c · s · Crux tollit vel cũ p abstinẽtiã corp? vel cũ p ꝑpassionẽ primi anim? affligitur.

¶ Crucẽ abstinẽtię habuit paulus dũ dicebat: Castigo cor · me · z in. seruitutem. Cõpassionis quoq̃ cũ ait. Quis infirmat z ego non infirmor?

¶ Quid enim pro. Ecclesia hz tps pscutõis hz et tps pacis. Hec tpa vtsigt in preceptis. Nã tpe pscutõis ponẽda est ania · z tpe pacis frãgenda sunt terrena desideria · Nam quid pro · ho · ꝛc.

¶ Aut quã. Nec lucra nec timor nec aliqd aliud retrahat a salute · qz quã ꝑmu · da · hõ ·

Calicẽ sa · ac · z no · d · in · Vel nichil terrenũ ꝑ ania pdita potũt hõ dare

¶ Filius autem. Nec du ꝛ videat hõ pati: qz ñ sũt ꝓdigne passiones hui? tpis ad futurã glo · quę · re · in nobis.

¶Sunt quidam ꝛc. Quia rudes erant apostoli: etiam in ꝑfti vita promittitur eis aliqua ꝓsolatō: vt certius credant de futuro.

¶In regno suo. In regno beatitudinis ęternę. Vel oñendo suam potestatem in ꝓsenti ecclesia.

C. XVII.

¶Et post dies sex. Idem marcus dicit: sed lucas octo. Hi ergo ꝓ nunt medios: lucas addit ꝛ primum quo promisit · ꝛ extremuꝫ quo cōple/ uit. Et illi post sex mundi ętates quiescendū ab omni labore · ꝛ hic octauo tempore ꝛsignat eē resurgendum. Tres ducit: qꝛ qui fidē tri/ nitatis firmiter serua uerīt: in ęterna visio ne gaudebūt. In mō tem etiam scōm lucā oraturus: quia qui re surrectionē expectāt: mentes in excelsis ha bitare et precib⁹ con/ tinuis debent insiste/ re. Deorsum: qꝛ iusti et nunc animo sunt ab impijs separati · ꝛ in futuro omī modo separabuntur: cū ab scondet eos in absco/ dito faciei suę a con tur · ho ·

¶Petrum et ia cobum. Nomina istorum conueniunt. Quisq⁹ debet esse pe trus · i · firmus · in fide Inde iacobus · i · sup plantator viciorum · Inde iohannes · id ē omnia gratię diuinę ascribēs contra sup biam vitę quę solet oriri ex ⁊rtutib⁹.

¶In montem. ꝛc. Facta sunt alba quod non ante: ꝗꝛ nondum apparuit ꝗd erimus: sed cum appa ruerit similes ei erim⁹ Marcus ait · qualia fullo sup ter · non po · i · deus in hac vita tam claros nequit fa cere: qꝛ null⁹ sine pec cato. Nullus mun/ dator sui in terra faci et quod deus in ęlo mundans vestem su am ab omni inq̄na/ mento. Fullo est do ctor animaꝝ vel mundator sui corporis.

¶Transfiguratus est. Speciem quam habebat per naturam osten dit: non amittens carnem quam assumpserat voluntate. Illud autē cor pus quod habuit per naturam dedit discipulis suis in cena non mortale non corruptibile.

¶Resplenduit. In exemplum futurę beatitudinis ꝛ claritatis quā vi debunt iusti · prius sublatis impijs.

¶Et ecce apparuerunt illis m · et he · Quales vel quid locuti lucas dicit. Visi in maiestate · ꝛ dicebant excessum eius quem ꝓpleturus erat in hierusalem · id est · passionem ꝛ resurrectionē. Significant oracula legis ꝛ ꝓphętię quę in domino completa · ꝛ nunc doctis · ꝛ in futuro omni bus electis patebunt. Et bene visi in maiestate: qꝛ tunc apertius videbit quanta dignitate veritatis · omnis diuinor non solum sensus sed etiam sermo fuerit prolatus. Vel moyses ꝛ helyas significant omnes cum chri sto regnaturos. Mortuus moyses: mortuos · helyas viuus: eos qui viui inuenientur. Quib⁹ conuenit in maiestate videri pro gloria quam habe bunt · ꝛ excessum memorare: qꝛ vnica materia laudis sit fidelibus passio

cum angelis suis et tunc reddet
Omni conditioni · omni sexui.
† Stella · n · differt a stella i claritate · quod quia incertum est.
vnicuiq⁹ † scōm opera eius. Amē
† a sanctis mors · q · habando gustatur: vnā
dico vobis sunt quidam † de hic
uero possident in futuro.
stantibus qui non gustabūt mor

tem: donec videant filium homi
In ea claritate in qua erit peracto ꝓiudicio quod completum est in transfiguratōe · de qua statim agit euangelista.
nis venientem in regno suo.

C. XVII.

Et post dies sex assumpsit Ihesus petrum ꝛ iacobum et
† gloriam maiestatis ostensurus
iohannem fratem eius · ꝛ † duxit
ut discant gloriam non in profundo huiꝰ seculi: sed in regno superne beatitudinis esse querendā.
illos in montem excelsū seorsum
non substantiam carnis amisit, sed gloriaꝫ future resurrectionis ostendit.
et transfigur atus est ante eos. Et
† non habet clarius quid cui comparet
resplenduit facies eius sicut † sol
Sancti · quicunq⁹ baptisati estis christum in duistis.
vestimenta autem eius facta sunt
† ut ostendant eum esse quem lex ꝛ prophete promiserunt.
alba sicut nix. Et ecce † apparue
Legis lator Eximius prophe tarum.
runt illis moyses ꝛ helyas cū eo
de passione eius ꝛ resurrectione
loquentes. Respondens autem
obtutus regnū non in terra sed in celis cē pro missum nec mortali carne circūdatos posse in trare.
petrus dixit ad ihesum. Domine

christi. Et qꝛ gustata dulcedine ęlesti vilescunt infima: petrus visa do/ mini ꝛ sanctor maiestate · solis his perpetuo vult herere dicens: Bonum est nos hic esse · faciamus hic tria tabernacula. Scōm alium euangelistā nesciebat quid diceret · in eo ꝙ in ęlis tabernacula quęrit vbi nulla ad/ uersitatis aura est timenda · qꝛ deus omnipotens templuꝫ eius est ꝛ agn⁹ Sed in hoc sciebat quid diceret · bonum est nos hic esse · qꝛ vere solum ho minis bonum est in trare in gaudium domini sui. Qꝛ si petrus videns glo rificatam humanitatem tanto afficit gaudio vt nunq⁹ velit ab eius intuitu secerni: quid putandum est de his qui diuinitatē videre meruerūt?

bonum est nos hic esse. Si vis
His non respondet dominus: ostendens non improbum esse sed inordinatum qō cuperet
faciamus hic tria tabernacula · ti
bi vnum · moysi vnum · et helyę
vnū. Adhuc eo loquente ecce nu
bes lucida obumbrauit eos. Et
ecce vox de nube dicens: Hic ē
filius meus dilectus in quo mi/
Qui pr⁹ dixi · penitet me se · ho ·
chi bene complacui · ipsum audi/
Homo fragilis maiorem gloriam nō su stinet: sed cadit
te. Et audientes discipuli cecide
† non solū de patris: sed ꝛ de filii maiestate.
runt in faciem suam ꝛ † timuerunt
qꝛ per se surgere non poterant
† ut uictum fuget et membra solidet.
valde. Et accessit ihesus ꝛ † tetigit
† Quos manu sanauit: sanat imperio
eos dixitq⁹ eis. † Surgite · ꝛ noli
te timere · leuantes autem oculos
vbi cepit filius designari serui discessett
suos neminem viderunt nisi solū
ihesum. Et descendentibus illis
de monte precepit ihesus dicens
Nemini dixeritis visionem do/
nec filius hominis a mortuis re
surgat. Et interrogauerunt eum
† Cum iam te in gloria viderimus.
discipuli dicentes: † Quid ergo
scribę dicunt ꝙ helyaꝫ oportet

Vt discat qui taber naculum quęsiuit in resurrectione non teg mine domor: sed spi ritussancti gratia pro tegendos esse.

¶Ecce nu · lu · ꝛc · Sic baptisato dño sic ꝛ clarificato my/ sterium sanctę trini tatis ostēditur: quia gloriam eius quam in baptismo confite mur credendo: in re/ surrectione laudabi mus videndo. Spi/ ritussanctus ibi in co lumba · hic in nube lucida. Quia q̄ mo/ do simplici corde fi/ dez seruat: tunc aper ta visione quod cre/ diderit contemplabi tur · ꝛ ea gratia qua illustrabitur protegetur.

¶Et ecce vox ꝛc Quia imprudenter quęsiuit: responsio nem domini non me ruit. Sed vox patris de filio testatur do/ cetq⁹ petrum · ꝛ in eo cęteros veritatem

¶Hic est filius Moyses et helyas sunt serui · et nobiscū debent in cordibus domino prępare tabernaculum

¶Ipsum audite. Hoc iam pater ꝓcipit: quod moyses incarnatio ni testimonium dans prędixit. Prophetam suscitabit · ꝛc. Quasi diceret. Iste est quem moyses promisit.

¶Et audientes · Altiore enim sensu vnam vtriusq⁹ intellexerunt dei tatem. Timuerunt · vel quia se erraſſe ꝓgnouerūt · vel quia nubes operuit eos · Vel quia vocem patris audierunt.

¶Surgite. Pulso metu doctrina datur: quo manente non audiret.

¶Leuantes aūt oculos sur. Ablata nube vident Ihesum ꝛ moy sen ꝛ helyam euanuisse · quia postquā legis ꝛ prophetarum vmbra discessit: quę velamento suo apostolos texerat: vez lumen in euangelio reperit.

¶Nisi solum ihesum ꝛc. Si enim Moyses ꝛ helyas cum Ihesu perseueraſſent: vox patris videretur incerta cui potius debuisset testimonium.

¶Nemini dixeritis ꝛc. Ne gloria futuri regni prędostensa incredibilis esset · ꝛ apud rudes sequens crux scandaluꝫ faceret.

¶Quod helyam opor · pri · Traditio phariseor ē iuxta Malachiam prophetā ꝙ helias veniat ante aduentuꝫ saluatoris · ꝛ reducat corda

patrum ad filios ⁊ filiorum ad patres·et restituet omnia in antiquum statum. Estimant ergo apostoli transformationem glorie vltimaz hanc esse quam viderant ⁊ dicunt: Si iam venisti in gloria qñ precursor tu⁹ non apparet·maxime qz ⁊ helyam viderant recessisse.

¶ Omnia. Vtiqz illa que prophetа p̄ dixit·id est·corda patrum ad fidem filiorum ⁊ econuerso restituet·etiam hoc quod morti debet ⁊ solvet scilicet morietur: vt in marco apertius demonstratur.

¶ Tunc intellexerunt ꝛc. Ex indicio passionis sue quā sepe dixerat·⁊ precursoris sui quam ꝓpletam videbant

¶ Et cum uenisset. Loca rebus congruunt. In monte orat·transformatur·arcana maiestatis aperit·inferius turba occurrit·miseros audit·infirmos confortat·docet·castigat

¶ Quia lunaticus est. Hunc marcus surdum ⁊ mutuz dicit quem matthеus lunaticum. Non q̄ luna dęmonibus seruiat: sed dęmon lunę cursum obseruās corripit homines vt per creaturam infamet creatorem. Lypice lunaticus est qui per horaz̄ momenta mutatur in vicia·nec perstat in incepto: ſz crescit ⁊ decrescit·et nunc in ignem libidinis vel irę fertur·nūc in aquas cupiditatis que nō valent extinguere caritatem.

¶ Et obtuli ꝛc. Latenter accusat discipulos cum sepe impossibilitas curandi non ex vicio curantium: sed eorum qui curandi sunt proueniat.

¶ Respondens
Non tedio superatus qui mitis est in verba erūpit: sed sicut medicus egroto cōtra sua precepta agenti.

¶ Et increpauit. Quia iratus est non homini sed vicio·⁊ per vnum hominem indos arguit infidelitatis·vnde addit. Afferte illum huc ad me.

¶ Et exiit ab eo demonium. Marcus dicit de isto·qz cū vidisset dominum statim spiritus conturbauit eum·⁊ elisus in terra volutabatur spumans·⁊ domino iubente vt exeat clamans ⁊ discerpens exit. Quia sepe dum conuerti ad dominum post peccata volumus magis a diabolo impugnamur·vt vel odium virtutis incutiat·vel expulsionis sue vindictz iniuriam. Exiturus discerpit ⁊ furenti clamore intuentes terruit·quia plerumqz dum de corde expellitur acriores tēptationes excitat qz prius quā do possidebat quietus.

¶ Propter incre. Ecce quando non exaudimur non est impossibilitas prestātis: sed culpa deprecantis.

¶ Nam ex opposito si fides vestra tam fervens esset que tribulata magis ⁊ magis caleſceret.

¶ Sicut granū synapis ꝛc. Fidez perfectam grano synapis comparat·que sit in facie humilis et in pectore feruens·vilis videntiby ⁊ nullarum virium apparēs sed pressuris trita: qd intus habet ostendit

¶ Hoc aūt genus ꝛc. Quomodo protervitas diaboli superetur ostendit: vt granioza q̄qz sciam⁹ ieiunijs ⁊ orationibus superanda et irā dei in nos hoc remedio posse placari.

¶ Nisi per orō nem. Ista carnaliū voluptatum mutabilitas non mutat' vel vincitur: nisi spiritus oratione confirmet· et caro per ieiunium maceretur.

¶ Nisi per orationē ⁊ ieiunium. Ieiunū enim generale est·nō modo ab escis sed ab omnib illecebris carnalibus ⁊ ab omnib vicijs abstinere·sic et oratio generalis non solum verbis sed etiā in omnib que in obsequiuz dei ⁊ fidei de notione gerimus. vnde dicitur. Sine intermissione orate.

¶ Filius homis Semper lętis miscet tristia: vt cum venerint quasi pręmissa minus moleste ferantur.

¶ Et contristati Hoc non de infidelitate prouenit: sed de dilectōe·quia nichil humile de eo patiuntur audire.

¶ Et cum uenissent ca·Per augustū cęsarē indicta facta est tributaria·⁊ omnes censi capite ferebant. Vn ⁊ ioseph cū maria profectus est in bethleem. Rursus qz nutritus est in nazareth·qd est opidū galileę vbi capharnaum subiacens·poscūtur tributa·⁊ pro signoz multitudine ñ audent ipsū aggredi: ſz queunt discipulū siue malicioſe siue fideliter: vtruz reddat tributa·an contradicat cęsari.

¶ Quid tibi uidetur sy·Anteq̄ petrus suggerat dñs interrogat ne scandalisentur discipuli ad postulationē tributi: cum videant eum nosse que eo absente gesta sunt.

¶ Reges terrę. Dñs noster ⁊ scdm carnem filius regis erat ex dauid

§ Ante aduentum domini.
primū venire: At ille rīdens ait
§ precursor iudicis vnde constat hūc non esse scōm aduentum.
illis. Helyas quidem venturus
est ⁊ restituet omnia. Dico autez
† § precursor redemptoris·vnde constat primum aduentum completum. § Non corpore sed virtute ⁊ spiritu.
vobis qz† helyas iam venit: ⁊ ñ
§ Amauerunt § Spreuerunt decollauerunt phariseі enim consenserunt.
cognouerunt eum: sed fecerūt in
eo quęcunqz voluerunt·sic ⁊ filiꝰ
† § A iudeis herode consentiente.
hois passurus est† ab eis. Tunc
intellexerunt discipuli qz de Jo
hanne baptista dixisset eis. Et cū
venisset ad turbam: accessit ad eū
homo genibus prouolutus ante
eum dicens: Domine miserere fi
lio meo quia lunaticus est ⁊ male
§ deprecans exponit omnia, incommoda egroti.
patitur. Nam sępe cadit in ignez
§ In aquaz voluptatis que emollit
⁊ crebro in aquam. Et obtuli euz
discipulis tuis: ⁊ non potuerunt
curare eum. Respondens autem
Jhesus ait. O generatō incredu
la ⁊ puersa quousqz ero vobiscuz
vsqz quo patiar vos? Afferte huc
§ per ipsum iudeos arguit
† § puerū: non demonem·vt ostenderet traditum esse immundo spū propter peccatum suū vel parentum
illuz ad me. Et increpauit† illum
Jhesus·⁊ exiit ab eo dęmonium
§ qz ibi nullus morbus prevalet vbi omnipotētis interuenit manus.
et curatus est puer ex illa hora.
Tunc accesserūt discipuli ad Jhe
sum secreto ⁊ dixerunt. Quare
nos non potuimus eicere illum.
Dicit illis Jhesus. Propter in
credulitatem vestram. Amen q̄p
pe dico vobis: Si habueritis fi
† § Qđ minimū cōtra montē § vnde alibi·quecunqz in no·m·pe·cre·qz ac·
dem sicut† granum synapis: dice
§ Superbo dyabolo. § Ab obsesso corpore in altum maris·i·in profundum inferni.
tis monti huic transi hinc·⁊ trāsi
§ Nulla incommoditas insanabilis.
bit·⁊ nichil impossibile erit vobis
Hoc autem genus non eicitur
nisi per orationem ⁊ ieiuniū. Con
uersantibus autem eis in galyle
am dixit illis Jhesus. Filius ho
minis tradendus est in manus
† § Si hoc contristat § hoc letificet
hominu ⁊† occident euz·⁊ tercia
die resurget. Et contristati sunt
vehementer. Et cuz venissent ca
§ Exactores tributi.
pharnaum accesserunt qui didra
gma accipiebant ad petrum ⁊ di
xerunt ei. Magister vester non
§ vere non.
soluit didragma? Ait·Etiam. Et
cum intrasset in domuz prevenit
eum Jhesus dicens: Quid tibi
videtur symon? Reges terrę a q̄
§ de teras.
bus accipiunt tributum vel cen
§ de capitibus.
sum a filiis suis an ab alienis?
At ille dixit. Ab alienis. Dixit illi

natus et omnipotentis verbum·ergo vt filius regũ tributa non ꝛebebat sed ꝓ humilitate carnis ꝛecet eum implere omnem iusticiam.

¶ Ergo liberi. Liberi sunt filij regni in omni regno:tunc multomagis liberi sunt filij illius regni sub quo sunt omnia regna in quolibet terreno regno.

¶ Et eum piscem. Allegj·Christus est piscis in hoc mari mortatus· qui primus morti ꝓ redemptione se obtulit·vt id qđ in ore eius·i·in cõfessione fuerat inuentum:ꝓ petro ꝛ dño daretur. Et bene id ipsum preciuz sed diuisum·qz ꝑ petro q̃si ꝑ peccatore· dñs aũt pcm̃ non fecit. Stater dicitur qui habet duo didragmata·vt vt ostenderetur similitudo carnis dñi eodem precio dominus et seruus liberantur. Sed etiam simpliciter intellectus ędificat: dum dominus tantę fuit paupertatj vt vnde daret tributa non haberet. Judas quidem communia in loculis habebat: sed res pauperũ in suos vsus conuertere nephas duxit: id ipsum dans exemplum nobis.

¶ Christꝰ est piscis· mare mundus· Damus mors. Christus gerebat precium nostrę redemptõnis. Qz aũt preciuz in ore piscis inuentum est·significat redemptionẽ nostram ore christi ꝓnunciatam esse.

¶ Ille censum solvit qui nil possidebat tu qui lucrum sęculi sequeris:cur scli obsequiũ non agnoscis?

C. XVIII.

¶ Quisputas ꝛc. Ex ęqualitate precij qua in tributi redditione domino fuerat comparatus arbitrati sunt petrũ omnibꝫ apostolis prelatum.

¶ In regno celorũ. Vel regnum dei doctrina est euangelij cui oportet simpliciter ꝛ sine vlla retractatõe debemus·sicut puer non ꝓtradicat doctoribꝫ.

¶ Et aduocans. Secõm marcum puerum Jhesus ꝓplectit:significãs humiles dignos suo ꝓpłcu ꝛ dilectione.

¶ Paruulum ꝛc. Paruulum ętate: vt similitudinẽ demonstraret. Vel se statuit in medio qui nõ venit ministrari sed ministrare. Vel paruulum·id est·spiritumsanctum posuit in cordibꝫ eoꝝ: vt humilitate superbiam vitarent.

¶ Quicunqꝫ ergo ꝛc. Innitat discipulos suos ꝛ omnes alios dominus: vt qꝫ puer habet per naturam·id est·innocentiam ꝛ humilitatem· hoc habeant discipuli ꝛ omnes alij per virtutem.

¶ Sicut paruulus iste. Innocens erit sicut iste paruulus: qui non persenerat in ira·Jesus non meminit·visam mulierem non cupit.

¶ Qui aũt scandalisauerit ꝛc. Et si hoc generaliter dicitur contra omnes:tamen hic specialiter ꝓtra apostolos qui hic de dignitate vident

Ne putent se honorari.
in nomie meo:me suscepit. Qui
autem scandalisauerit vnum de
Magnus enim non potest moueri.
pusillis his qui in me credunt ex
pedit ei vt suspendaꝛ mola asina
ria in collo eius ꝛ dimergatur in
Ergo.
profundum maris. Uę mundo
que non cauet. Hui Hutile Hut qui pro
ab scandalis. Necesse est enim
bati sunt meliores fiant.
vt veniãt scandala. Ueruntamẽ
vę homini illi per quem scanda
† Quantumcunqꝫ vltis adiutor.
lum venit. Si autez † manus tua
discursor in tuos vsus Scandalisat qui dicto vel tacto min9 recto occasionem dat ruine.
Ledit te in causa animę.
vel pes tuus scandalizat te ab
Rupe affectũ, deuita eius societatẽ:quem castigare nequis.
scide euz ꝛ † proiice abs te. Bonũ
† Sine pernicioso adiutore vel discursore
est tibi ad vitam ingredi † debilẽ
Cum bis.
vel claudum q̃z duas manus vl
duos pedes habentem mitti in
† prouisor in consiliis in errorem valt te in
ignem ętternum. Et † si oculus tuꝰ
ducere.
scandalisat te:erue eũ·ꝛ proice abs
te. Bonũ tibi est cũ vno oculo in
vitã intrare q̃z duos oculos hñtez
mitti i gebennã ignis. Uidete ne
ꝓtẽnatis vnũ ex his pusillis. Di
deputat eis custodiã
co enim vobis qz angeli eorum

contendere·ꝛ in hoc poterant alios perdere. Mola asinaria scõm ritum dicitur prouincię vbi ista pena est maiox criminum. Expedit ei·qz multo vtilius est innoxium grauissima pena vitam finire: q̃z ledendo fratrem mereri mortem perpetuam. Vel per molam asinariam sęcularis vitę circuitus ꝛ labor exprimitur· per profundum maris extrema damnatio. Quicunqꝫ ergo speciem sanctitatis habens verbo vel exemplo ceteros destruit: melius esset ei vt cum sub exteriori habitu ad mortem terrena acta ꝓstrigerẽt· q̃z sac officia ceteris in culpa imitabilem oñderẽt· quia si solus caderet tolerabilior eum pena cruciaret. Aliter· Asinus ad molam gentilis cecus ad lapidem quem adorat hic cum persecutionem christiano intulerit: hac pena plectitur vt cum sui sacrilegij mola iudicandi sęculi fluctibus mergatur. Nota qꝫ inquantum potes sine peccato vitare scandaluz proximi debes Qz si de veritate est: pro scandalo veritas relinqui non debet.

¶ Quicunqꝫ speciem sanctitatis habẽs verbo vel exemplo elationis vel alterius vicij·cã ruinę infirmo fuerit cui maxie nos oportet consulere: expedit ꝛc.

¶ Expedit. Quia multo melius est pro culpa breuem suscipere pęnam: q̃z eternis seruari cruciatibus Non enim iudicabit deus bis in id ipsum.

¶ Uę homini. Quia nõ iudicatur secõm vtilitatem quę inde prouenit: sed secõm exitũ quẽ intendit.

¶ Si autez manus tua. Docuit supra ne scandalisemus credentes: nunc quantum cauere debemus eos qui scandalisare nos possunt·quia parum distat in vicio fallere vel falli·scandalizare vel scãdalisari: si ex negligentia. Si ex inuincibili ignorantia distat quia tunc falli peccatum non imputatur.

¶ Inemendabiles amici sunt a nobis alienandi: ne per immundiciam eorum·ꝛ ipsi polluti pereamus. Omnis affectus omnis propinquitas amputetur: ne per occalionem pietatis pateas scandalis.

¶ Bonum tibi est. Melius est vitam solitariã ducere: q̃z ob vitę p̃sentis necessaria vitam ętternã perdere.

¶ Uidete ne ꝛc. Sic precipio vobis sęueritatem dimittendi omnes amicicias vt admisceam clementiam: vt quęratis eoꝝ salutem. Sed si persistant in malis: melius est solum saluari q̃z damnari cum pluribꝫ.

¶ Quamuis pro scandalis omnis rumpendus est affectus: quęrite tamẽ salutẽ infirmoꝝ quantũ potestis.

¶ Quia angeli eorũ. Cur non sunt contemnendi? qz pro eis quotidie mittuntur angeli.

¶ Magna dignitas animaꝝ: vt vnaquęqꝫ habeat ab ortu natiuitatis

in custodiam sui angelum delegatum.

¶ Semper vident. Visione dei manifesta perfruuntur: ideo nō est spernendum ab homine quod apud deum tantę curę est. ergo vos nolite spernere quantū in vobis est.

¶ Etsi enim missi veniāt: sic exterius implent ministeriū vt nunqȝ intus desint per contemplationem. Mittunt ad hominuȝ salutē: z tñ sp vi. fa. pa. qȝ quoliḃet missi veniāt intra ipsum curzunt

¶ Si fuerint centum. Nōs centum oues habuit: dum rationalis nature nūerus angeloȝ z hominum integer. i. in sua perfectione mansit. Sed vna errauit: cū homo peccauit

¶ Quis pdita oēs peccatores qui per pnāȝ reconciliantur deo. Nonaginta nouem sunt superbi: quos reliquit in montiḃ qui tumorē vel solicitudinem gerūt in animo. qui solos se videri volunt. qui de se presumentes pnitentibus preponunt se. quibus ad perfectionem vnitas deest.

¶ Nonne relin. Greg. Quia seipsuȝ exinaniuit formā serui accipiens: angelica natura persistente in summa beatitudine. Alij in. xcix. iustorum nūeȝ putant intelligi. in vno pcōr. vñ alibi. Non veni vocare iustos sed pec. In luca scriptū est. Maior gaudium est super vno pec. pę. a. qȝ super. xcix. iustis qui nō indigent. Quia vt quotidie experimur: qui illicita non commiserunt. in rebus licitis sępe sibi plęḃet vsum. ad celestia anxie non anelant. Et qȝ securi sunt: ad bona agenda pigri remanent. Econtra autem plusqȝ pcōr facit Maius ḡ gaudium de eo qȝ de stante iusto. vt dux in prelio. plus enim militem illum diligit qui post fugam reuersus hostem fortiter premit: qȝ eum qui nunquam fugit nec unquā fortiter egit. Sed et sunt quidam iusti de quiḃus est tantum gaudium vt eis nullus pnitens prepponi possit. qui tñ si non sint maloȝ conscij sibi: tamē licita respuunt: in omnibus se humiliant. Quantū ergo gaudiū est si humiliter plangat iustus: cum tm̄ sit si quod male gessit damnat iniustus.

¶ Gaudebit super. Magis dns gaudet de nostra reparatione (qa magis nos gaudere facit) qȝ de angeloȝ immutabilitate. Maior enī dei virtus z humilitas in nostra reparatione cognoscitur qȝ in nostra creatione.

¶ Si peccauerit in te. Si enim in deū: non est nostri arbitrij.

in cęlis semper vident faciem pa
§ Non debetis
tris mei qui in cęlis est. Venit enī
curam hominū paruipendere pro quibus ego veni.
filius hominis saluare qđ perie
§ Ad clementiā prouocat qui premisit. vide te ne contem. † § Aliud de eadem re subdit exemplum.
rat. Quid vobis videt. Si† fue
† § Quia rationalis creature numerus pereū te homine fuit imminutus.
rint alicui centū oues z† erraue
† § Alius euangelista dicit in montibus. id est excelsis § vel quit.
rit vna ex eis: nonne† relinquet
† § In celo ab homine derelicto
nonagintanouem in† deserto et
§ In terram. § Dominem ut summa re integretur.
vadet quęrere eam quę erravit?
Et si contigerit vt inueniat eam:
† § Quia maior gloria reformātis est perdita restaurare: qȝ ea que sunt immota retinere.
Amen dico vobis qȝ† gaudebit
super eam magis qȝ super nona
gintanouem quę non erravērūt.

§ Sicut non est volūtas pastoris vt vna de ouibus pereat § docet parabolā ideo propositā ut pusilli non contemnantur.

Sic non est voluntas ante pr̄ȝ
† § Si perit: non voluntate eius perit
vestruȝ qui in cęlis est vt† pereat
† § Sed omni benivolentia etiā ab his quos offendunt corrigantur.
vnus de pusillis istis. † Si autęȝ
§ Iniuria, vel contumelia affecerit
peccauerit inte frater tuus: vade
§ ne publice correptus verecundiā perdat: qua perdita in peccato permaneat.
z corripe eum inter te z ipsum so
† § Per alterius salutem salus tibi acquiritur
lum. Si te audierit: † lucratus e
ris fratrē tuū. Si autē non te au
§ Studio corrigendi vel conuincendi sub testibus,
dierit: adhibe tecum vnū vel duos: vt in ore duoȝ vel trium te
§ Ad
stium stet omne verbū. Qđ si nō

Hoc ordine scandala vitare debemus: ne quem ledamus. z peccantē zelo iusticię corripiam⁹. z pnitēti misericordię viscera pandamus.

¶ Corripe. Non passim iubet peccanti dimittere: sed pnitēti. Ita peccat qui videns frēm peccare tacet: sicut qui pnitenti non indulget. Naȝ qui dixit. si pnitet dimitte: premisit si peccauerit increpa. Nec difficil sit venia: nec remissa indulgentia.

huc incorrigibilis extiterit † § ut obiurgatio plurimoȝ eū corrigat. § hic autoritas de manifesta vocatione.
audierit eos† dic ecclesię. Si aūt
ecclesiam non audierit: sit tibi si
§ gentilis. § Exactor publicoȝ vectigalium.
cut ethnicus z publicanus. Amē
§ vinclo anathēatis
dico vobis quęcunqȝ alligaueri
§ diuino iudicio.
tis super terram: erunt ligata z in
cęlo. z quęcūqȝ solueritis sup ter
ram: erunt soluta z in cęlo. Iterȝ
dico vobis qȝ si ex vobis cōsen
§ questa
serint super terrā de omni re quā
pro salute corrigendoȝ.
cunqȝ petierint fiet illis a patre
§ i. sanctis § In omnib⁹ que iudicando aguntur in terra ad salutē hominū assum cooperatoȝ.
meo qui in cęlis est. Vbi enī sunt
§ monuit ad concordiaȝ: nūc premium pollicetur quod est in medio eorum.
duo vel tres congregati in nomi
ne meo: ibi sum in medio eorum
Tunc accedens petrus ad eum
dixit: Domine quotiēs peccabit
§ penitenti quidem
in me frater meus z dimittā ei? vsqȝ
septies? Dicit illi Ihesus. Non
dico tibi vsqȝ septies: sed vsqȝ septuagies septies. Ideo assimilatū
§ vita iustoȝ § Huic toti negocio. § tipice xp̄o qui merita cuiusqȝ examinat
ē regnū cęlorum homini regi q̄
voluit rationem ponere cum ser
uis suis. Et cum cępisset rationē
† § Populus iudaicus qui decalogo constrictus multaȝ transgressionū reus erat.
ponere oblatus est ei† vnus qui
debebat ei decem milia talenta.

¶ Dic ecclesię ꝛc. Vt detestationi euȝ habeat. Et qui ñ potuit pudore saluari: saluetur obprobrijs. z vt rubore sequestrationis emendetur. sit tibi sicut eth. z publ. Sed ne quis supbus talem contemneret se questrationē subdit. Amen dico vobis. Potestatē tribuit apostolis vt sciāt qui a talibus damnantur: hūanaȝ sniam diuina sniā corroborari.

¶ Sicut ethnici et pub. Detestabilioȝ est q̄ sub noīe fidelis agit opera infidelitatis: qȝ apte gentil. Nec ideo sal⁹ ei⁹ negligēda ē. Nā z ethnicos. i. gētiles z publicanos in nūero qui dē fratrū ñ deputamus: sȝ tñ eo ꝙ salutē semp inquirimus.

¶ Typice. Pub licani sunt q̄ luc̄ sectant z exigūt vectigalia negociatōis p fraudes. p furta. z p periuria

¶ Amen dico ꝛc. A deo vā snia confirmatur diuina. vel ad recipiendū penitentē. vel ad abiciendum contumacem.

¶ Si duo. Typice. Vbi spūs aīa z corp⁹ psenserint vt nō sit inter eos bellū. caro ne cupiēte ꝓtra spm̄ z spūs ꝓtra carnē: qc̄q̄d petunt fiet. Quia si corp⁹ vult ḡ spūs vult tñ bonaȝ rexē petitio.

¶ Ibi sū in me. Dis sermo supra ad concordiā prouocat z pacē: quā adeo pmdat vt dicat deum in medio esse eorum: qui pax z caritas sedē sibi in pacificis constituit. z vnitatis merito omnia petenda impetrāda esse confirmat.

¶ Tūc ac. Dixerat. videte ne ꝓtē. u. de pu. i. adiecerat. si peccat: corripe z pmitt̄, pmiserat. Si duo ex vob. Prouocat⁹ ḡ petr⁹ q̄rit q̄tiēs dimittat

¶ Septuagies septies. Hiex. id ē. cccc. xc̄. vicib. i. totiens in die quotiens ille peccare potest.

¶ Aug. Typ. xi. p se trāsgressionē sigt. qr iā est extra decalogū. Cum ꝺo multiplicat⁹ p. vij. iā oīs intellr trāsgressio ꝓpt̄. vij. vicia. Nota. Aliter dat⁹ venia petēti frī vt nob. f. socia caritate coicet. sic ioseph friby. Aliter inimico psequenti: vt bonū ei velimus. z si licet faciam⁹. vt dauid lugēs saul

¶ Ideo assimilatum. Vt sciatis dimittendū esse ꝓximis: oīdam

per similitudinem: qz si ille rex z dñs dimisit seruo: mltomagis homo conseruis suis

¶ Mos erat syrioz per parabolas loqui.

¶ Et uxorē eius Cum non solum populum: sed etiã prelatos z subditos simul cum tota familia vel substantia eoz pro magnitudine delictorum tradidit exterisnationib: vt qđ noluerũt voto soluant tormento.

¶ Jussit pro cupiditate z operib⁹ q⁹ uxore z filijs pgnas soluere.

¶ Misertus autem. Misericors dominus non solum captiuitatem iudaicam absoluit: sed etiã peccatoz omnium veniam in aduentu christi se dare promisit: si persisterent in incepto.

¶ Dimisit ei ꝛc. Dimisit eum· id est· pondere carnaliũ obseruationum absoluit· z debitum dimisit· id est· priores trãsgressiones.

¶ Inuenit unũ Gentilem populum· quasi sibi debitorem fatigabat· gratiam christi nõ esse eis ad salutem dicens: carnales obseruantias ab eis non modo persuasionib⁹ sed etiam tormentis expetebat.

¶ Serue nequã Sepe debita dimisi tibi· quando in angustijs rogasti: sed liberatus compassionem ñ habuisti quin potius prophetas et apostolos persequeris et ingratus· z de iusticia psumẽs spnis gentes· indignas tua societate in christo iudicans.

¶ Sic et pater meus. Si non dimiseritis ex corde qđ in vos delinquitur: z hoc quod per pñam dimissum erat a vobis exigitur.

¶ Repetet: vel de mala voluntate damnando· a qua omne malum· vel de inobedientia que est origo totius mali. Quotiens enim quis peccat: inobediens efficitur.

¶ Incipit narrare que dominus in iudea fecit z docuit z passus est· primo trans iordanẽ ad orientem· post z citra iordanem: qñ venit a hiericho in hierusalem. C. XIX.

¶ Sermones ꝛc. Quos in galylea post tributum de humilitate z innocentia z correctione z venia habuit.

† ſ viribus suis hoc explere non posset·

Cum autem non † haberet unde

† ſ Permisit iusto iudicio malignoz spũum seruum fieri·

redderet: † iussit eum dñs suus venundari z uxorem eius z filios z

omnia que habebat z reddi. Pro

ſ Cum sponte nollet malus· coactus populus ille penitet.

cidens autem seruus ille rogabat

ſ parce peccatis.

eum dicens: Patientiam habe

† ſ Credendo in te qui es finis legis

in me z omnia † reddam tibi. Misertus autem dñs serui illius dimisit eũ z debitũ dimisit ei. Egres

ſ In libertatẽ fidei· vel de captiuitate liberat⁹.

sus aũt seruus ille inuenit unum

† ſ· i· recognoscebat ab eo salutẽ prestitam sibi

de conseruis suis qui † debebat

ei centum denarios. Et tenens

ſ Non sinebat eum reddere rationem.

† ſ Obserua carnales obseruantias

suffocabat eum dicens: † Redde

quod debes. Et procidens conseruus eius rogabat eum dicẽs:

ſ parce peccatis.

Patientiam habe in me· z omnia reddam tibi. Ille autem no

ſ quidquid lex precipit spũaliter implebo.

ſ Spũalia. ſ A spũli intellectu recessit. ſ arguit: sed abiit· z misit eum in carcerem donec redderet debitum.

tam tribulationẽ. ſ Hoc intendens vt legem carnaliter impleret quod videbatur debere.

† ſ Angeli qui referunt deo gesta hominum uel predicatores euangelii.

Videntes autem † conserui eius

† ſ propter afflictionem christiani populi.

que fiebant: † contristati sunt valde. Et venerunt † z narrauerunt

† ſ pro salute credentium contra dolum persecutoz dominum implorant.

dño suo omnia que facta fuerãt. Tunc vocauit illum dñs suus· z

ſ Oẽs preuaricatores

ait illi: Serue nequã omne debitũ dimisi tibi: quoniam rogasti me.

ſ dignas

Nonne ergo oportuit z te misereri conserui tui: sicut z ego tui mi-

ſ Iusta animaduersione

sertus sum? Et iratus dominus

† ſ In manus romanoz: vel tartareis minis tris.

eius tradidit eum † tortoribus

ſ In perpetuum.

quoadusq; redderet uniuersum

debitum. Sic z pater meus cele

ſ Repetet a vobis dimissa.

stis vobis faciet si non remiseritis unusquisq; fratri suo de cor

ſ non ficta pace·

dibus vestris.

C XIX.

Et factum est cum consummasset

iesus sermões istos migrauit a galylea z uenit in fines

ſ de galylea ſ Ex

iudee trans iordanẽ· z secute sũt

pietate vt doceantur z infirmi sanentur·

eum turbe multe· z curauit eos

In iudea·

ibi. Et accesserunt ad eum pha-

ſ ex liuore ut decipiant.

risei temptantes eum z dicentes:

Si licet homini dimittere uxo-

† ſ Eaz causaruz que scribebantur in libro repudii·

rem suam † quacunq; ex causa?

ſ Non sua respondit: sed hystorie veteris z mãdatoz dei recordatur.

Qui respondens ait illis: non legistis q² qui fecit ab initõ masculum z fẽminam fecit eos? Et dixit. Propter hoc dimittet homo

patrem z matrem z adherebit uxori suę· z erunt duo in carne una

Non uxoribus ſ nõ tres ſ In carnali copula

ſ q² unum facit carnalis coniunctio·

Itaq; iam nõ sunt duo: sed una

ſ faciẽdo unã carnẽ

caro. Quod ergo deus cõiunxit

ſ Sed deus·

homo non separet. Dicunt illi.

ſ Ecce aperiunt calumniam

ſ Quandoquidẽ deus sic ordinauit: quare moyses superordinauit·

Quid ergo moyses mãdauit dari libellum repudii z dimittere?

ſ Non deus

Et ait illis. Quoniam moyses ad

¶ Uenit in fines iudee. Omnis iudeoꝛum prouincia ad distinctionẽ aliarum gentium iudea dicitur· sed specialiꝛ meridiana plaga ad differentiam samarie· galylee· decapolis z ceterarum regionum eiusdem prouincie.

¶ Et secute sunt Galyleos maluit curare in iudea: vt gẽtes in eam veniam que iudee parabatur admitteret.

¶ Si licet homini ꝛc. Quasi cõplexione capiatur. Si diceret· dimittenda est quacunq; ex causa z ducenda alia: pudicicie predicatoꝛ contra se facit. Si dicit non est dimittenda: cõtra doctrinam moysi et dei facit. Ideo rñsum tẽperat naturalem legem· primãq; dei sententiam secunde opponens· que non voluntate dei sed peccantiuz necessitate cõcessa est.

¶ Et feminam. ꝛc. Non ait fẽminas vt vnum coniugium sit non plura: quod ex repudio priorum querebatur.

¶ Adherebit uxori ꝛc. Si malis moribus· si luxuriosa· sen quidlibet huiusmodi sit uxoꝛ: velimus nolimus sustinenda est. Cum enim libere essemus nolentes nos subiecimus seruituti

¶ Si ancilla libero vel seruus libere sup ponitur: non reputatur coniugiuz postq; detectum fuerit· sic et de consanguineis.

¶ Et erunt duo in ꝛc. Premiuz nuptiarum est ex duobus una caro. Castitas cõiuncta spiritui unus spiritus efficitur.

¶ Salubri consilio dei factũ ẽ: vt portionem sui corporis vir amplecteretur in femina: ne a se putaretur diuersum esse quod de se cognosceret fabricatum.

¶ Homo non separet. Homo separat: quando pro desiderio secunde primam dimittit. Deus separat qui z coniungit: quando ex consensu propter cultum dei eo q³ tempus in arto sit· sic habemus uxores· q· non habentes.

¶ Quoniaz moyses. Seruus constrictus infirmitate permisit: ego autez magister z dominus precipio.

¶ Moyses rudib⁹ in quib⁹ lex naturalis hebetata erat: indulget: Non enī indulgeret nisi haberet postea perfectos quos argueret· de rudib⁹ enī paulatim boni esse cœperunt:

¶ Consilium fuit hominis non dei imperiū· qui maluit indulgere dinor ciū· q̄ desidio sedaꝝ nuptiaꝝ fieri homicidiū· vel perdurare odium.

¶ Nisi ob forni. Aug⁹· Vxor vt dimittat vna carnalis causa est fornicatio· vna spūal: timor domini· vt viua ea alia ducat nulla cā in lege dei est.

¶ Et aliā du· ẑc· Quia poterat accidere vt aliquis calūniā faceret innocēti· z ob scām crimen impingeret primę vxori. Sic priorem dimittere iubet vt ea viuente scām non habeat. Et ne vxor idez faciat viro: eadem caute la præcipitur ne sedz bēat vir. Et q̄ adultera nō timet obprobriū: viro dī· q̄ si talem ducit sub adultery crimine sit.

¶ Dicit scriptura. Qui ad adulterā tenet stultus z impius est.

¶ Non expedit nu· Videbāt graue pondus vxor· q̄ iracundę· ebriosę z buiusmodi· quę quidez sunt sustinēdę: q̄ cū essemus liberi subiecimus nos seruituti.

¶ Non omnes Quasi consentit q̄ non expedit. Sed infirmitatē videns: dicit· ñ oēs ca· Non dicit nō pñt capere: sed non omnes volūt capere.

¶ Non oēs ca· i· nō oēs implere pñt p̄ceptum p̄tinētię: q̄ non omib⁹ datū est a deo nec etiā omnib⁹ prodest ad premiū p̄tinere z hoc exponit.

¶ Sunt enī eu· Tria sunt genera eunuchor· duo carnalia· eor· q̄ sic nascūt· et qui captiuitate et delicijs dnāꝝ abscisi sunt. Tertiū spūale qui cū possent esse viri propter christū continent.

¶ Qui facti sunt· Inter hos p̄putant etiā hi q̄ spē religionis simulant castitatem.

¶ Qui pōt. Vox est hortantis non intentis· q· vnusquisq⁹ vires suas consideret an queat virginitatis z pudicicię implere præcepta.

¶ Sinite par· Si sancti sunt futuri cur ætatis venire ad prēm? Si mali: cur sententiā præfertis ante culpam.

¶ Talium. Nam quales sunt modo meū quidem est q̄d honorate· q̄les post futuri sunt ipsor est· quod miseremini.

¶ Non ait istor: sed talium· vt ostendat non ętatē regnare sed mores: z bis qui silem hñt innocentiam z simplicitatē premiū promittit.

¶ Et cū impo· Imponit manꝰ parvulis: q̄ humilibus auxiliuꝝ gr̄ę tribuit.

¶ Et ecce unus. Be· Audierat ille similes parvulo p̄dignos esse regno· vult q̄ certius non per parabolas sed aperte exponi· quibus meritis vitam possit p̄sequi.

¶ Die· Iste adolescens z diues z superbus erat. Et p̄ aliū euā gelistā eū non voto discentis sed tēptantis interrogat.

¶ Quid me ind·b· Quia bonū dixit: magistr̄ z ñ deuꝝ vel dei filiuꝝ p̄fessus est· didicit quemlibet sem hoiem p̄patōne dei non esse bonum. Christus aūt non renuit testimoniū bonitatis: sed magistri absq̄ deo excludit errorem.

¶ Non se magistrū bonū esse negat: sed magistrū absq̄ deo nullū bonū esse dicit.

¶ Serua man. Iste quęrerat quid facīā? contra non ait disce· q̄ deus eū docuerat factor rōnalis creaturę· ondens q̄ ille non est bonus q̄ querit de bono· sed q̄ facit q̄d bonū est.

¶ Beda. Ecce actiua vita q̄ ad legē pertinet. Nota q̄ iusticia legis suo tpe obseruata non solū bona trę sz vitā ęternā dabat.

¶ Dicit ei a· Be· Non ē putand⁹ iste (vt quidā aiunt) vel dīm tētasse· l· de sua vita mētit⁹ eē: sz simplr vt vixit p̄fessus ē alioquin (vt ali⁹ euā gelista ait) ñ intuitus archana cordis eius diligere eū diceretur Ihs. Diligit enī eos qui mandata legis custodiunt: sed q̄d ibi min⁹ est his q̄ pfecti volūt esse adiūgit· vñ sequit. Si vis perfectus esse.

¶ Omnia hęc. Die· Mentit. Si enī diligeret primū sinū sicsepm: ope p̄plesset: non esset tristis cū sua pauperib⁹ dare iuberetur.

¶ Diues diffi· Diuites ñ manētes: sz q̄ eē desierunt intrabunt.

¶ De omnib⁹ tutius est nec hrē nec amare diuitias.

¶ Facilius est ca· Mysti· Facilius est christū p̄o dilectoribus sęculi pati: q̄ dilectores scī ad xp̄m p̄uerti. Camel⁹ di xp̄s: q̄ sponte hūiliatus

---

§ non imperauit duriciam cordis vīi permisit vobis dimittere vxores vīas. Ab § Non sic habuit lex naturalis. § doctrina christi concordat legi naturali: q̄ iam est tempus perfectionis· initio autē non fuit sic. Dico aūt vobis: q̄ quicunq⁹ dimiserit vxorem suam nisi ob † fornicationez † § que vnam carnem diuidit in alteram z separat. § i· mechiaz facit. z aliam duxerit męchatur. z qui dimissam duxerit męchatur. Di † § ut nullo modo sit dimittenda nisi p̄o fornicatione. cunt ei discipuli eius. † Si ita est causa hominis cum vxore: non § id est. bonum est continere. expedit nubere. Qui dixit illis. Non omēs capiunt verbū istud § q̄ non valemus nisi ex gratia dei· sed quibus datum est. Sunt enī § Continētes· § sine instrumētis vel frigide nature. eunuchi qui de matris vtero sic † § quoz neuter premium habet: q̄ necessitate abstinet non voluntate· nati sunt. Et † sunt eunuchi qui facti sunt ab hominibus. Et sunt eu· † § Qui voluntate se deuouerunt castitati. nuchi qui seipsos † castrauerunt propter regnum cęlorz. Qui po § cū de castitate esset test capere capiat. Tūc oblati sūt sermo. † § ut eis manu et voce benediceret § quasi laudaret castos necessitate non virtute continentie. ei paruuli † vt manus eis impo· † § Infirmi fide § trementes deum importunitate offerentium lassari. neret z rogaret. † Discipuli autem increpabant eos. Ihesus vero § non enim personaz acceptor ē deus· ait illis. Sinite paruulos z nolite eos prohibere ad me venire. Talium est enim regnum cęlorz. § vt humiles sua benedictione dignos significet. Et cum imposuisset eis manus abiit inde. Et ecce vnus accedens

ait illi. Magister bone: quid faciam vt habeam vitam ęternaz? † § Quid me vocas bonum magistrum quasi aliquem hominem· Qui dixit ei. † Quid me interrogas de bono? Unus est bonus · † · § viam que ducit ad vitam. deus. Si autem vis ad † vitam § temptando ingredi serua mandata. Dicit illi quasi non legerit· vel dominus posset iubere cōtraria deo· Quę. Ihesus autem dixit. Non § Nec est puerilis innocentia et castitas· homicidium facies. Non adultera bis. Non facies furtum. Non falsum testimonium dices. Honora patrem tuum z matrem· et § Non quod facit sed quod factus est § Non vicium tuū vel suū diliges proximum tuum sicut te ipsum. Dicit ei adolescens. Omnia hęc custodiui a iuuētute mea Quid adhuc michi deest? Ait il § Quia ex voluntate est § In dilectione dei· li Ihesus. Si vis perfectus esse § Non partem. vade z vende omnia quę habes § Sic dando § fratri z da pauperibus z habebis thebutionem· § Ecce cōtemplatiua que ad euā gelium pertinet § nō sufficit relinquere mala nisi sequatur dominum· id est· imitetur thesaurum in cęlo· z veni sequere me Cum audisset adolescens verbū § Quare· § cū amore abiit tristis· erat enim habens § Que semen dei suffocauerunt· multas possessiones. Ihesus aūt dixit discipulis suis. Amen dico † § Amator diuitiaz § Non impossibile est sed rarum: q̄ difficulter p̄tinuntur diuite vobis: q̄ † diues difficile intrabit in regnum cęlorz. Et iterum dico † § Ingentibus membris enormem vobis: Facilius est † camelum per

infirmitatis nostrę onera sustulit. Acus est punctio per quam angustias passionis significat·qua passione velut acu nostrę naturę·quasi scissa vestimenta resartire dignatus est·i·reparare post lapsum. Aliter. Facilius est gentilem populum gibbo peccatoꝝ deformẽ p angustę vię vitã ingredi:q̄ iudeum· de meritis suis gloriantez· et ad subeundũ leue onus christi se humiliare nolentem

¶ Q̃ diuitem ꝛc. J·Nullus diues intrabit·i·cõfidens in diuitijs: vt Jhesus scdm marcuz exponit

¶ Mirabantur Quia in numero diuitum deputabant omnes qui amant diuitias· qui non habeant, Aliter enim cuz sit maioz turba pauperum: non dicerent q̄s potest saluus eẽ?

¶ Deum. Qui ab amore terzenoꝝ ad caritatem eternoruz cõuertit. Non q̄ cupidi z superbi intrẽt.

¶ In regeneratõne ꝛc. Duę sunt regenerationes· prima ex aqua z spiritu sancto·secunda in resurrectõe. Jta z duę adoptiones z duę resurrectiones.

¶ Filius bois ꝛc Jd ẽ·cũ fui forma q̄ indicata ẽ: iudiciariã exercuerit potestatem eritis et vos mecum iudices.

¶ Super sedes xii·ꝛc·Per duodecim sedes vniuersitas iudicantium·per duodecim tribus vniuersitas iudicandorũ intelligitur. Qui reliquerunt omnia z secuti sunt dominum hi iudices erunt·qui licita habentes recte vsi sunt: iudicabuntur·quibus dicetur. Venite benedicti patris mei, Esurini enĩ z ꝛc·m·mã·Duo·n· sunt ordines bonoꝝ.

¶ Centuplum. Jd est·qui carnalia pro domino dimiserit: spiritualia accipiet q̄ę comparatione z merito·sui ita erunt quasi paruo numero centenarius comparetur. Marcus ait. Centies tantũ·nunc in tempore hoc cum persecutionibus fratres z sorores·z in futuro vitam eternã Jd est·in hac vita persecutionib plena gaudium regni degustant·z omnium electoꝝ sincera dilectione fruuntur.

¶ Sed quia multi tepescunt vel retrocedunt subdit. Multi autem erũt primi ꝛc. C. XX.

¶ Simile est regnum cęlorum. Ostendit per parabolam·q̄ primi erunt nouissimi·et nouissimi primi. Pater iste familias conditor ho ster est·qui habet vineam·vniuersalem ecclesiam· quę ab abel vsq̄ ad vltimum electum·qui in fine nasciturus est: quotquot sanctos protulit: tot palmites misit. Hic pater exijt ad excolendam vineam mane hora tercia sexta·nona· vndecima·operarios conduxit a mũdi huius initio vsq̄ ad finem·ad erudiendam fidelĩ plebem prędicatores mittere non desistit·

¶ Simile est regnũ cę·Nõ homini solũ: sz toti negotio ab homine gesto·z in similib similiter.

¶ Primo mane mãifeste cępit a prio iusto eterna mercede prędicatores ad plãtandã ecclesiam inuitare.

¶ Conuentione aũt facta. Jd est· pfirmata pmissione q̄ ad ymaginez dei reformãdi eẽnt si ecclesiã edificãdo mãdatis decalogi insisterent.

¶ Ex denario diurno. Denari? hz ymaginẽ regis q̄ olĩ pro·x·numis putabat. Quãto plus aliquis in cultu eccię laborat decalogi mandatis insistẽdo: tãto pl? informat in ymaginẽ regis dei. Prędicatores sunt operarij·etiaz vnusquisq̄ dũ fide recta in bono ope psistit. Mane hora tercia·sexta et nona antiqu? z hebraic? ppls q̄ fide recta deũ coluit in electis: ad vndecimã gẽtiles vocant. Pũt etiã diuersitates horaꝝ in vnoquoq̄ notari per momẽta ętatum. Mane q̄ppe intellectus nostri puericia ẽ·hora tercia: adolescentia· qz iam sol in altũ proficit·vi·iuuentus: cum plenitudo roboris solidatur Nona senectus: qñ sol·i·calor ętatis descendit. Vndecima decrepita ętas. In omnib his aliq̄ ad bonã vitã pducũtur Qui sibi vivit vt ociosus: redarguitur. Qui z vsq̄ ad vltimã ętatẽ differt: recte ei dicitur: Quid hic statis tota die ociosi? Jd est·vel in vltimis resipiscite.

¶ A nouissimis. Quia qui in aduẽtu dñi vocati sunt ad regnũ: sine aliqua tarditate peruenerũt equales his qui ab initio mundi ceperunt·omnes quidẽ idem cęlum· sed stella differt a stella in claritate.

¶ A nouissimis incepit: dñs prius latronẽ q̄m petrũ in paradisuz introduxit

fortamen acus transire q̄z diuitẽ intrare in regnũ cęloꝝ. Auditis autez his discipuli mirabant̃ valde dicẽtes: Quis ergo poterit saluus esse? Aspiciens aũt Jhesus dixit illis. Apud homines hoc impossibile est: apud deũ aũt omia possibilia sunt. Tunc rndens petrus dixit ei: Ecce nos reliquim? omnia: z secuti sumus te. Quid ergo erit nobis? Jhesus autẽ dixit illis. Amẽ dico vobis: q̄ vos qui secuti estis me in regeneratione cum sederit filius hominis in sede maiestatis sue sedebitis z vos super sedes duodecim·iudicantes duodecim tribus israel. Et omnis qui reliquerit domum vel frẽs aut sorores aut patrẽ aut matrẽ aut vxorem: aut filios aut agros, ppter nomẽ meũ: cẽtuplũ accipiet·z vitã ęternã possidebit.

Multi autẽ erunt primi nouissimi: z nouissimi primi.

C. XX.

Similę est regnum cęlorum homini patrifamilias: q̄ exijt primo mane conducere operarios in vinea m suam. Conuentione autem facta cuz operarijs ex denario diurno misit eos in vineã suam. Et egressus circa horam terciam: vidit alios stantes in foro ociosos: z dixit illis. Jte z vos in vineaz meã et quod iustũ fuerit dabo vobis. Illi aũt abierunt. Jterꝝ aũt exiit circa sextam z nonam horam: z fecit silr. Circa vndecimam vero fecit silr. Circa vndecimaz horam venerãt acceperunt singulos denarios. Venientes aũt et primi arbitrati

¶ Exponit p simle. ecclesia vita iustoꝝ. gnum cęloꝝ homini patrifamilias conditori qui possidet electos in mundo vt dominus subditos in domo. Prima hora ab adam vsq̄ ad noe. A noe usq̄ ad abrahã. ab abraham usq̄ ad moysen. A moyse usq̄ ad aduentum domini. Ab aduentu dñi usq̄ ad finẽ mũdi. per seipsuz apparuit qui prius per patres innotuit. gentilẽ populũ a bono opere torpentem. filio cui oĩa dedit in manu. Statue ante tribunal tuum. singulis q̄ fide recta in bono opere perstiterunt. gentiles vel qui decrepiti sunt vocati. id est. iudei. multi prius feruentes postea torpent. multi subito marcescunt. vt iudas. vt latro. Exponit p simle. presens ecclesia vita iustoꝝ.

¶ Quia prius aliqñ remunerantur sero venientes: quia prius de corpore exeunt: q̄ qui in puericia vocati sunt.

¶ Et accipientes. Quia antiqui patres in infernum descendentes a gloria dilati sunt quasi ergo post murmurationē denariñ accipiunt qui post longa inferni tempora ad gaudia peruenerunt.

¶ Et accipientes. Hi sunt qui in initio nascentis ecclesię vocatis et gentibꝰ se p̄ponebant quasi populus dei ab initio mundi. z illi canes. qui pondus obseruationum portabant. Q̄ qui non venit superbos vocare instos: sꝫ humiles pnitentes: cui magis placet humilis confessio malorum. q̄ superba gloriatio bonoꝝ: subdit Amice non facio tibi iniuriam. Non volent quasi fraudati sua mercede: sed (ritu inuidoꝝ) q̄ illi plus q̄ merentur accipiūt et non tam ipsi plus accipere: q̄ alios nichil vel minus accipere desiderant. quali alterius p̄soꝛtio sibi p̄mium minuatur.

¶ Murmurabāt aduersus patremfa ꝛc. Quērit quomodo accipientes murmurasse dicātur. cuꝝ illa ī beatitudine omnis inuidia et murmuratio procul sus remouenda sit? Sed hic est mos diuine scripturę vt cuꝝ de multis in collectione agat. q̄dam tm̄ quibusdā de illa collectione. z nō toti collectioni tribuat. Juxta illud prophetę. Eduxit eos cum a. z a. z inde. Et induxit eos in m. cum tamen illi qui de ęgipto exierunt omnes p̄ter caleph z iosue propter incredulitatem suaꝝ in deserto perierunt. quoꝝ filij in montem sanctificationis inducti sunt. Ita ergo z de primis accipientibꝰ quidam z non omnes murmurant. qui tamen post accipiunt. Sicut sępe cōtingit q̄ multi domino per longa tempora seruierunt. alij autem mox in principio suę conuersionis martirio. vel aliquo modo ad denarium recipiendum translati sunt. Quod audientes qui diu laborauerunt. s. q̄ alij statim ad p̄mium transferuntur. ipsi autem tanto tempore in labore detinentur: de dilatōne p̄mij quasi murmurare videntur. Potest etiam dici de malis qui in principio quidem boni fuerunt: sed bonum quod inceperunt ad finem non perduxerunt. Vnde. non illi qui denarium acceperūt sed isti qui in bonitate ñ perstiterunt premio priuati murmurant. quia denario carebant qui in principio boni. pro quo etiam principio cum primis accipientibꝰ connumerantur. se promeruisse crediderant.

¶ An non licet. Stulta quęstio contra bonitatem dei. Quęrendum

ſ dignioꝛem locum in regno: qui prius in tabernaculo.

sunt q̄ plus essent accepturi. ac-

† ſ conformitatem claritatis corpoꝛis christi.

ceperunt autem z ipsi † singulos denarios. Et accipiētes murmurabant aduersus patrēfamilias dicētes: Hi nouissimi vna hoꝛa fecerunt z pares illos nobis feci-

ſ Id est. qui diu sub onere legis sudauim⁹ et longioꝛa carnis temptamēta sustinuim⁹.

sti qui poꝛtauimus pondus diei

ſ carnis ſ q̄ par erat omnibus murmurandi ratio. ſ p̄me hoꝛe operario.

z ęstus: At ille rñdens vni eoꝝ

ſ Reddo quod debeo.

dixit. Amice: non facio tibi iniu-

ſ Non enim p̄misi tibi nisi conformitatem meam.

riam. Nonne ex denario conue-

ſ Reddo tibi scōm opus tuum in te itaq̄ iustus sum.

nisti mecum? Tolle quod tuum

ſ gratia est z misericoꝛdia ut coequalis z concoꝛporalis tibi fiat populus gentilis.

est z vade. Volo autem z huic no-

† ſ Nonne est potestas iudicis: uel iusticiaꝝ facere: uel misericoꝛdiam cui vult impendere

uissimo dare sicut z tibi. † Aut nō licet mihi qđ volo facere? An o-

ſ Intentio qua ad primatum niteris.

† ſ Inuidia plenus cui mea non placet benignitas.

culus tuus † neq̄ est quia ego bo-

† ſ Sicut ostensum est. ſ gentiles. uel qui maioꝛis videtur meriti: sunt minoꝛes. z econuerso.

nus sum? † Sic erunt nouissimi

† ſ Judei. ſ Qui confitentur se nosse deū factis autem negant.

p̄mi et † p̄mi nouissimi Multi

ſ Ad fidem.

enim sunt vocati pauci vero ele-

ſ Ad regnū ſ Scōm situm loci.

cti. Et ascendens Jhesus hieroſolimam assumpsit duodecim discipulos suos secreto. z ait illis.

Ecce ascendimus hieroſolimam

ſ Aiuda.

et filius hominis tradetur p̄ncipibus sacerdotum z scribis z cō-

ſ Judei.

demnabunt eū moꝛte. Et tradēt

ſ Pilato z ministris romanoꝝ.

ſ Ave rex iudeoꝝ

eum gentibus ad deludendum z flagellandum et crucifigendum.

ſ Ut tam cita resurrectio euacuet scandalum crucis.

et tercia die resurget. Tunc accessit ad eum mater filioꝝ zebedęi cum filiis suis adoꝛans z petens

† ſ Non de ignoꝛantia: sed vt illa palam profeꝛat z ipsa sit occasio docendi.

aliq̄d ab eo. Qui dixit ei. † Quid vis? Ait illi. Dic vt sedeāt hi duo filii mei vnus ad dexteram et vn⁹ ad sinistraꝝ in regno tuo. Respōdens autem Jhesus dixit. Nescitis petere calicem quem ego bibiturus

ſ Matre petente filiis respondet quoꝝ voluntate illa petierat.

† ſ Quid ante humilitatem passionis vultis exaltari.

† ſ Inexpertis leuius videtur quod experti timuissent.

sum? Dicūt ei. † Possumus. Ait illis. Calicem quidem meū bibetis: sedere autem ad dexteraꝝ meaꝝ vel ad sinistram ñ est meum dare

ſ nondum humiliatis

vobis: sed quibus paratum est

esset non si daret quod non deberet: sed si non daret quod deberet.

¶ An oculus tuus nequa est. Vere indęi prauam intentionem habuerunt qui prohibuerunt apostolos gentibus loqui vt salue fierent.

¶ Sic erunt nouissimi pri. Aug. Id est. indęi de capite vertentur in caudam. z gentes de cauda in caput. Vnde moyses in deutro. Aduena qui tecum moꝛatur ascendet super te. ille erit in caput. z tu eris in caudam.

¶ Sed tamen nec omēs primi. nec omnes nouissimi. ad numerum electoꝝ p̄tinent.

¶ Ecce ascendimus ꝛc. Hiero. Hoc sępe eis dixerat. sed quia multis interpositis poterat labi de memoria. iturꝰ hierusalem z apostolos secum ducturus ad temptationē eos parat. ne de ignominia crucis scandalizentur. et passionis pęnam. z resurrectionis gloriam p̄dicit vt cum moꝛientes z viderint: resurrecturuꝝ non dubitent.

¶ Ad illudendum ꝛc. Ideo dominus in mundo noluit p̄sperari: sed grauia pati: vt ostēderet nos qui per delectationē cecidimus cum qua amaritu dine redire debeamus.

¶ Tunc accessit ꝛc. Audita resurrectione. putauit eum illico (immemoꝛ secundi aduentus) regnaturum: z auiditate fęminea p̄sentia cupit. immemoꝛ futuroꝝ.

¶ Dic ut. Bonuꝝ desiderium: sed incōsiderata petitio. Et ideo non voluntas non p̄positum culpatur: sed ignoꝛātia etsi impetrare non debet simplicitas: non meretur cōfundi.

¶ Nescitis. Qui sedem glorię petitis vel quęritis. quā nōdum meruistis. delectat culmen honoꝛis quos nondum exercuit via laboꝛis.

¶ Potestis. Et hoc sciebat q̄ eius passionem poterant imitari. Sed hoc dicit vt eo interꝛogante z illis respondentibꝰ omnes audiamus q̄ nemo potest cum christo regnare nisi passionē eius sit imitatus.

¶ Calicem quidem. Vt iacob ab herode truncatus. z iohannes in feruētis olei dolio ñ missus z in pathmos relegatus anio ñ defuit martirio

¶ Non est me. Hoc est regnū celoꝝ non est dantis sed accipientis. Non enim personaꝝ acceptio est apud deū. Sed quicūq̄ dignus est accipit qđ nō paratū ꝑsone est sed vitę. Si itaq̄ tales estis qui ꝑsequamini quod victoꝛibꝰ pater parauit: accipietis. Vel non est meū dare superbis quod adhuc estis: sed alię quibꝰ paratū est. Ergo z vos nolite esse quod

estis:sed estote alij·id est·humiliamini qui iam vultis exaltari·z est paratum vobis.

¶ Et au. Vt illi carnaliter petiuerunt esse super omnes:sic z isti carnaliter contristati sunt esse aliquem ante se.

¶ Scitis. Acsi dicat. Vos more sclarium petitis·per prelationē venire vult ad requiem vel regni possessionē.

¶ Scitis qz prin·gētium. Humilis z mitis magister nec immodicę cupiditatis duos arguit·nec·r· indignationis z liuoris: sed conuenienti exēplo docet eos frustra īmoderata ḡsisse·ant istos super eorum desiderio dolusse· cum ad summa: non potentia sed humilitate veniatur.

¶ Egredientibus Mystice. Xpo de pntis vitę defectu ad celos redeunte·et omnib electis iam cę lum cum eo ingrediētibus cępit vterq; populus diu perfidia cęcus spem salutis z illuminationis habere visum· z desiderāter querere.

¶ Nisi ab hierusalem descēdisset ī hiericho: populus vsq; hodie in tenebris sederet. Sed ideo descendit vt multos secum traheret.

¶ Ecce duo cęci De istis vnum commemorat marcus: qz fuerat in illa ciuitate famosissimus qui ex magna felicitate electus notissimę erat misericordię. Cęcus nempe z mendicus vnde z nomen eius memorat et nomen patris ei⁹ barthimęus thymei filius quod in alijs non facile occurrit· nisi ī yairo qui z in illo loco nobilis fuit. Famositas autem illuminati magnam famam miraculo comparauit.

¶ Veniēs hiericho vnū illuīat qđ lucas ait·qz morti xpinqnsse lumē euāgelij p̄dicauit indeis·exiēs duos qz p⁹ resurrōz indeis z gētib·de qbus marcus vnū ponit qui gētib scribit

a patre meo. Et audientes decez
† ¶ Non matri quaz ipsi miserant ad grandia petenda·ignorantes mensuram suam immodica cupiditate exarserunt
indignati sunt† de duobus fratribus. Ihesus autez vocauit eos ad se:et ait. Scitis qz principes gentium dominantur eoz:z qui maiores sunt potestatē exercent in eos: Non ita erit inter vos.
¶ Cum econtra ad summā virtutum veniatur: non imperando sed ministrando
Sed quicūq; voluerit inter vos
¶ Non primatū ambitēdo: sed humiliter deuitando
maior esse:sit vester minister. Et quicunq; voluerit inter vos pri
¶ qđ charitas non condicio exigit
mus fieri: sit vester seru⁹. Sicut
¶ Exēplū ponit ut si verbis non credunt erubescant ad opera·
filius hominis non venit ministrari: z dare animā
† ¶ Non omnibus sed predestinatis
suam redemptionez p̄o† multis
¶ Post resurrectionem gentes credūt in eum
† ¶ Luna·z significat defectum nostre mortalitatis.
Et egredientibus illis ab† hiericho secutę sunt eum turbę multę. Et
† ¶ vterq; populus sine christo cecus·
† ¶ Jam voto christum cognoscere cupientes aduentus ei⁹ preconia audierunt
ecce duo† cęci† sedentes secus viā audierunt qz Ihesus transiret et

¶ Magno desiderio illuminari postulauerunt confessi dauid filium· † ¶ Quem deum credimus filium hominis factum
clamauerunt dicentes:† Domine
† ¶ Carnalia desideria vel persecutōnes obstabant·
miserere nostri fili dauid† Turba autem increpabat eos vt tacerēt
¶ Orando·pulsando insistebant: donec strepitū turbe vincerent.
At illi magis clamabant dicētes
¶ quia fides incarnationis temporalis ad eterna intelligenda nos preparat
Domie miserere nostri fili dauid

¶ Et sic·Ihe. Transiens audit:stans illuminat:quia per humanitatem misertus· per verbi eternitatem (quę non mouetur) lumen reddit.

¶ Quia cęci sequi non poterant:stat z iubet vocari·ne turba prohibeat

¶ Et cum appropiquasset Hic pretermittit matthęus ea quę facta sunt anteq; intraret hier· quę alij prolixius tractant.

¶ Et cum appropinquasset· Dns spualiter hierusalem appropinquauit quando incarnatus·ecclesiam in qua est visio pacis visitauit·quā per cōfessionem sibi reconciliauit. Bethphage enim domus buccę dicitur.

¶ Bethp. Bethphage erat vicul⁹ sacerdotū in monte o·ī e⁹ mōtis latere ē ciuitas bethania. Bethphage domus buccę bethania dom⁹ obedientię·has dns pergens hierlm sua presentia sublimat: quia multos ante passionem docendo donis pię pfessionis z obedientię impleuit. Sitę autem sunt illę ciuitates in monte olīarum·z·i·in christo dño a quo vnctio et lux oīb venit. Vñ non pōt ciuitas abscondi super montez posita.

¶ Ad mōtem zc Ad sublimitatē misericordię respiciens. Oleos misericordia interpretatur.

¶ Olei natura lucis ministra est·z labor et dolor solamen· et excellit cęteris liquoribus.

¶ Misit. Quia lucernam quaz accepit non vult sub modio abscondi.

¶ Duos d·Duo propter sciam veritatis z mundiciam operis· z sacrm geminę dilectōnis p̄dicaturi Quidā dicunt hos duos petrū z philippum·qui primū gentiles ad christū adduxerunt· philippus samariā quā asinā interpretātur·petr⁹ cornelium quasi samarię pullum.

¶ Et pullū·Pull⁹ est populus gentiū cui nullus doctorum frenum correctionis imposuit liber z lasciuus·qui z ipse vinculis peccato⁹ irretitus erat·omnes enim peccauerunt et egerunt gratia dei. Alij de solo pullo·matthęus qui hebreis scribit·z de asina dicit·docēs non desperari salutē hebreis si pniteant.

¶ Marcus dicit pullum ante ianuam in bino inuentum. Janua christus extra q̄m populus gentium stabat ligatus·non in vna via fidei·sed in diuersis erroribus.

¶ Dicite fi·syō·Filia sy· est hierusalē sita in monte syon. Mystice:

Ihesu ceci admoniti sunt ut illuminentur·z a stante illuminati sunt
Et stetit Ihesus z vocauit eos.
¶ Non ignorat sed audire vult confessionem qui nouerat intentionem.
z ait. Quid vultis vt faciā vobis?
Dicunt illi· Domine: vt aperiantur oculi nostri. Misertus autem
† ¶ Oculos eang it qui radius sue lucis conscientiam illustrat.
tem eorum Ihesus† tetigit oculos eoz· z confestim viderunt et
¶ Imitatione.
secuti sunt eum.

C. XXI.

¶ Salute data credentibus ingredi cupit pacis vrbem z visionis dei·

Et cū appro
pinquasset hieroso
† ¶ domus boue interpretatur
limis·et venisset† bethphage ad
¶ Mons oliueti significat ecclesiam·vel celsitudinem dominice dilectionis
† ¶ Quando misericordie recordatus est.
montem oliueti: † tunc Ihesus
¶ duos predicatoz ordines·alter in gentes·alter in circuncisionem ¶ qz lucernā quam accendit non vult sub modio poni.
misit duos discipulos dicēs eis:

¶ Penetrate barbara z indocta mundi latera quasi cōtrapositi castelli menia.
Ite in castellum qđ contra vos
† ¶ Judeos legis iugo domitos sed tamē peccatis irretitos·
est·z statim inuenietis† asinaz al
† ¶ a peccatis ¶ quecūq; solueritis soluta erūt
ligatam z pullum cum ea: † soluite
z adducite michi. Et si qs vobis
¶ Obedientiam eoz denegare voluerit.
† ¶ Non desistatis predicando
¶ domi
aliquid dixerit: † dicite quia dns
nus simpliciter omnium rerum: cui seruire oz omnis creatura.
¶ veri do
bis opus habet· z confestim di
mini seruitio mācipandos
mittet eos. Hoc autem factū est
vt adimpleretur quod dictuz est
¶ zachariam.
¶ predicatores.
p. pphetā dicentē: Dicite filię syō

Ecclesia ptinens ad supnã hierusalez qnę est mater omniũ nrm cuius nõ minima pars tunc erat in populo israel.

¶ Rex. Ne dicatis non habemus regem nisi cęsa tibi: si credis contra te: si non credis.

¶ Super asinam et pul. Non ad litterã super vtrũqz sedit. Sed in przcordijs vtriusqz populi.

¶ Potuit dñs super vtrunqz ascendere descendens de vno z ascendẽs super alium.

¶ Et adduxerũt Dic z apostoli mundum virtute xpi a potestate dyaboli soluerunt et imposuerunt vestimenta super eũ. Sed cętera turba i. indei vestimenta. id est legis mãdata sternunt quę a christianis erant pculcãda in via. i. in christo.

¶ Super eos u. Vestes apostolorũ sunt ꝓcepta diuina z grã spũalis quibus turpitudo carnis nostrę tegit. Dis prius nudi populi sed modo per apostolos ornati christũ bñt sessorem. Minor turba ponit vestes super asinã sed in via nec vbi offendat qz sci mrēs carnez exuentes simpliciori by viã per exẽplũ suo sanguine parant. Mox. Item Ihs asellũ insidens hierlm tendit: non solum qñ cuiusqz fidel animã regẽs ad pacẽ intimę visionẽ ducit sed etiã cum scẽ ecclesię vniuersaliter przsidet z eam in supnę pacis vsidenũ accẽdit. Multi sternũt vestimẽta sua in via qz corpora sua vomant vt ei iter ad mentem parent. vel exempla bona sequentiby ꝓbeant.

¶ Ramos de ꝛc
Ramos vel frondes
cedunt quia verba z sententias de libris patrum excerpunt vel exempla.

¶ Osanna. Hiex. Osy. i. salua. salufica. anna interiectio deprecandi quasi salua obsecro.

¶ Osanna totum hebraicũ est: z significat qd aduentus xpi salus mundi sit. Vnde sequitur. benedictus.

¶ Osanna. i. salua. In excelsis: quia aduentus christi non tm hominuz sed totius mundi salus est. terzena coniungens cęlestiby. vt in noie Ihu o. g. f. c. t. z inf.

¶ In excelsis: qz z angelorz salus quorz numerz implet.

¶ Cum intrasset. Frequenter ingressus est ciuitatem hierusalem. sed non cuz his laudiby. non rex vocatur. quod semper fugerat nisi modo cũ ascendit passurus. Quod ideo factum est vt amplius illoz aduersum se exacerbaret inuidiam: qz iam tempus passionis instabat.

¶ Intrauit ꝛc. Ingressus vrbem primo templum adijt. dans formaz religionis: vt quocunqz imus primo domũ orationis (si ibi est) adeam⁹. et per orationes deo commendati. sic ad agenda negotia secedemus. Appropinquante passionis tempore appropinquauit Ihesus loco vbi posset inueniri ostendens se non inuitum pati. Hic introitus in hierusalem factus est ante dies paschę. in quo passio ꝓplenda erat. dicit enim iobes qꝫ ante ser dies paschę venit bethaniã vbi cęna facta a sorore lazari oleo punct⁹ est. z in crastino asino insidens. obuiante turba cũ palmis venit hierlm. Ecce quantũ ꝓuenit veteri vmbrę. Ibi dĩ. x. die mensis primi tollat vn⁹ quisqz agnũ. i. domi introducat. z seruet vsqz ad. xiiij. diẽ qua immolabitur ad vesperã. z dñs x. die ei⁹ mensis. i. añ v. dies paschę. ciuitatẽ in q̃ passurus erat intrauit. certã prestolãs horã immolationis. et. xiiij. die ad vesperã ꝓbensus et ligatus sacra victimatõis inchoauit.

¶ Et eiiciebat. Aug. Eiecerat z añ alia vice qđ iobs solus dicit. Sz de hac vltima eiectione dicũt z alij.

¶ Mensas numulariorũ Quia de oiby partiby ad tẽplũ veniebãt: vendebãt sacerdotes nõ bñ tiby oia anialia. etiã colũbas quas pauperes offerunt: vt vendita postea reciperẽt oblatões. Sed quia aliq̃ nichil hẽbãt. vñ emerẽt: posuerũt numularios qui mutuo darent. z qz lex vetat vsurã pro ea varias spẽs. id est. poma. vuas et huiusce modi accipiebant. hos eiecit. Sic z mystice qꝫtidie de ecclesia eiicit Et habet vn⁹ crimi nis reos vendentes z ementes ecclesiastica officia.

¶ Et cathedras uen. Quę mgrõz sunt. Id est. sacerdotũ eoz destruit q̃ de impositõne manus ꝓ quã spũssanctus dat precũ accipiũt. Hic est qꝫ hęresis symõis damnatur. Ad litteram autẽ absurdum est dicere institores columbaz in cathedris sedere.

¶ Latronũ ꝛc. Latro est qui lucẽ sectatur qui z nõ dantes corporaliter persequitur. z dãtes necat spũaliter z dum lesionẽ proximi cogitat quasi latro sedet in spelũca.

¶ Et accesserũt. Mystice simplices peccatores ad se per pnitentiaz accedentes. prius cęcos in cognitione z claudos in operatõne illuminando et in viam rectitudinis dirigendo quotidie sanat.

¶ Mirabilia quę fecit. Vt flagello vnius z vilis tot eiecti. mensas subuerti. quo nichil mirabilius egit. Igneum et sidereum aliquid radiat ex eius oculis. lucet in facie maiestas deitatis.

¶ Dixit eis ꝛc. Non patet calumnię. non ait bene faciunt vel male vel ętati parcite: sed temperat. z se tacente verba puerorum testimonio scripturę confirmat.

¶ Infantium et lacten. Testes miraculorum christi infantes dicuntur. non ętate sed simplicitate. Lactentes quasi lacte. id est. miraculorum suauitate delectati. quę dicuntur lac. panis vero doctrina perfecta

sa ciuitas dicens: Quis est hic?
§ A minoribus incipit confessio ut ad maiores perueniat † § Sicut z moyses cum prophetã dixit.
Populi aũt dicebãt: † Hic ẽ ihe
sus propheta a nazareth galylee
Et intrauit Ihesus in templum
§ Ardore spũs ꝓcuratus.
dei: z eiiciebat omnes vendẽtes
† § Altaria dei sic vocat propter auaritiam sacerdotum.
z ementes in templo. z † mensas
numulariorz. z cathedras vendẽ
§ grãm sanctispũs ut ordines ꝛc.
tiũ columbas euertit. z dicit eis.
§ vnde aug⁹. Nemo in oratorio aliquid agat nisi ad quod factuz est. vnde z nomen habet
Scriptũ est: Domus mea dom⁹
orationis vocabit. vos autẽ feci
stis illaz spelunca latronũ. Et ac
† § Calumniatoribus uirtutis potẽtiam ostendit ut in his facta corporaliter melius fiant in illis spũaliter † § Testes uocis puerorum
cesserunt † ad euz † cęci z claudi in
templo. z sanauit eos. Videntes
aũt principes sacerdotũ z scribę
mirabilia quę fecit. et pueros in
templo clamantes z dicentes: O
† § Non auſi manumittere. opera calumniabantur z testimonium populi.
sanna filio dauid † indignati sunt
§ Quasi ascribis tibi hec esse scripta de te.
z dixerũt ei: Audis † qđ isti dicũt?
† § Persidis ꝓtemptoribus
Ihesus autem dixit † eis. Vtiqz:
Nunqz legistis qz ex ore infantiũ
† § perfectio laudis ẽ fieri ab indoctis in quibus sola virtus operatur non ingenii bois.
et lactentium † perfecisti laudez?

§ In spiritu videte. non oculis. § vt ametur non ut per potentiam timeatur.
ecce rex tuus venit tibi mansue
§ Ecce mãsuetudo § Non in curru uel equo superbie uel belli: sed in asina pacis qz in bũilibus z quietis requiescit.
tus sedẽs super asinam z p ullum
§ qz exemplo iudeoz gentilis populus credidit † § Christi virtus. qui cor illius domini ad dãdum animal parauit.
filiũ subiugalis. † Euntes aũt di
§ Ministerium apostolorum.
scipuli fecerũt sicut przcepit illis
Ihesus. z addurerũt asinã z pul
lum. z imposuerũt super eos ve
§ Nota fidem z mores. § Non ad litteram super vtrumqz sedit: sed in przcordijs utriusqz populi.
stimẽta sua. z euz desup sedere fe
§ Id est. iudei.
cerunt. Plurima aũt turba stra
§ Simplicibus in exemplum viuendi proponunt. § ut illeso pede pullus incederet § Id est. legis mandata sternunt § fidẽ z mores
uerunt vestimẽta sua in via. Alii
§ uel frondes.
autez cedebant ramos de arbori
† § Primitiui patres. z eoz sequaces. cũ magno affectu. fatebantur. qz salus ascribenda est homini a verbo dei assumpto.
bus z sternebant in via. † Turbę
aũt quę przcedebant z quę seque
bantur clamabant dicentes: O
§ vel scõm hieronimũ. osi interiectio. anna salua. i. o domine salua.
§ salus.
† § Et tu a peccato immunis. qui prius in forma serui tandem apparituras es in gloria dñi
sanna filio dauid † bñdictus qui
† § vnde z ipse: veni in nomine patris mei.
† § qui prius redimes ab inferis
venit in † nomie domini † osanna
§ alias in altissimis § Cum tanta turba
in excellis. Et cum intrasset hie
† § Mirans frequẽtiam nesciens veritatem.
rosolimam † commota est vniuer

¶ Abiit foras. Quia pauꝑ nullicꝫ adulatus nullum in tãta vrbe inuenit hospitem: sed apud lazarꝫ receptus est.

¶ Fici arboreꝫ. Sicut multa dixit ī parabolis: ita ⁊ fecit. Cur enim in fici fructum quereret: cuius tempus nondum esse nouerat scirꝫ ⁊ ob id eternę sterilitati dãnaret nisi qꝫ plebem quam docebat ꝓbo terruit ꝟ facto: ne q̃s hũs folia ī ꝟba iusticię sine fructu operum mereatur excidi

¶ Folia. Traditiones pharisęoꝝ sine fructu veritatis. Vñ ali⁹ euãgelista ñdũ erat tps saluatõnis isrl̃ eo qꝫ ꝑpls gẽtiũ nondũ subintrasset: vel qꝫ ꝓterijt tps fidei cũ spret⁹ ad gẽtes transijt.

¶ Nunqꝫ fructus. Non facit iniuriam creator possidenti si creatura sua ad arbitriũ suũ vtitur ⁊ ad vtilitatẽ alioꝝ

¶ Et videntes. Passurus dñs ⁊ scãdalũ crucis portatur⁹ discipłoꝝ animos docuit signi anticipatõne sigre. Vñ ⁊ mirabant qꝫ ficus aruit. Potuit eadẽ ꝟtute inimicos siccare: nisi per patiãz eoꝝ expectasset salutem.

¶ Fidem et nõ he. Perfectã fidem hz qꝫ p dilectõnẽ operat: ꝟ põt mõtes trãsferre. Alij de pcõ veniã obtinẽt: si ipsi alijs dimittunt.

¶ Mystꝫ. Per ꝟ dicatõeꝫ apłoꝝ dñs qui ẽ mõs a iudeis ẽ ablat⁹ ⁊ in mare gentiũ missus.

¶ Exclusionẽ suam de electis: ãpli⁹ sequiẽdo vidicat in reprob

¶ Accipietis ⁊c. Etsi differat: ad tps oportunũ: tñ ī his qbus petit: tñ qꝫ digne petunt.

¶ Interrogo ⁊c. Poterat aperte pfitare eos: sz ideo interrogat vt suo vel silẽtio vel sñia dãnent. ⁊ in qua ptate ꝟ facit

¶ Incredulis ⁊ contradicentibus:
Et relictis illis abiit foras extra
† ¶ In domum obedientie vocationem gentiũ prefigurans. ¶ vsqꝫ ad consummationem seculi.
ciuitatem † in bethaniam ¶ ibiqꝫ
manſit et docebat eos de regno
¶ More studiosi operatoris qui mane surgit.
dei. Mane autem reuertens in
† ¶ pro veritate carnis nel salutẽ credentium
ciuitatem esurijt. ⁊ videns fici ar
¶ Synagogam ¶ non in via spũs: sed īrẽ
borem vnam secus viam venit
¶ Immobilem sine pedibus euangelii
ad eam. ⁊ nichil inuenit in ea nisi
¶ Id ẽ eloquia legis ⁊ prophetaꝝ.
folia tantũ. ⁊ ait illi: Nunquã ex
¶ tali. ¶ damnenda.
te fructus nascatur in sempiternũ
¶ folia. ⁊ truncus aruit. sola radix viuit que in fine mundi pullulabit.
⁊ arefacta est continuo ficulnea.

Et videntes discipuli mirati sunt
¶ Quãdo maledicta est.
dicentes: Quomodo continuo
aruit? Respondens autem Ihe
sus ait eis: Amẽ dico vobis si ha
† ¶ que non frangatur aduersis. ¶ ¶ vos accepturos quod petitis.
bueritis fidem ¶ ⁊ non hesitaueritis nõ solum de ficulnea facietis
¶ Et ad ĺram quando ratio exigit tam in multis factum est. uel superbo dyabolo.
sed ⁊ si monti huic dixeritis tol
¶ de predestinatis. ¶ In turbulentos infideles † ¶ que ad salutem perunent
lere ⁊ iactare in mare. fiet † Et om
nia quęcunqꝫ petieritis in oratio
¶ Non hesitantes.
ne credentes accipietis. Et cum
† ¶ quasi si dĩet se christum: arrogantem ⁊ superbum ⁊ sacrilegum inuaderent.
venisset in templum † accesserunt
ad eum docentem principes sacerdotum ⁊ seniores populi dicẽ
¶ Quasi non deitsed beelzebub ut supra
tes: In qua potestate hęc facis?
¶ filium dei negant quem non suis sed alienis viribus operari putant.
et quis tibi dedit hanc potestatẽ? Respondens autem Ihesus
dixit eis. Interrogo vos et ego
vnum sermonem. Quem si dixeritis michi: ⁊ ego dicaꝫ vobis in
qua potestate hęc facio. Baptis
¶ dicite michi. ¶ Ex
mus Johannis vnde erat. e cęlo
statuto dei.
¶ An fictione hominum.
an ex hominibus? Et illi cogitabãt
inter se dicentes: Si dixerimus
e cęlo: dicet nobis. Quare ergo

† ¶ Qui dixit. ecce agnus dei. ecce qui tollit peccata mundi. ¶ Qui michi testimoniũ phibuit ⁊ in qua potestate hec facio demõstrauit.
non credidistis † illi? Si autẽ dixe
† ¶ timent lapidationem: sed magis veritatis confessionem.
rimus ex hominibus: † timemus
turbaꝫ. Omnes enim hẽbant Io
¶ Cuius baptisma susceperant.
hannem sicut prophetam. Et re
spondentes Ihesu dixerunt. ne
† ¶ Non ego dico vobis qꝫ non vultis fateri quod vtiqꝫ scitis.
scimus. Ait illis ⁊ ipse. † Nec ego
dicã vobis in qua potestate hęc
facio. Quid autem vobis videt?
¶ deus qui paterne diligit omes quos creauit.
Homo quidam habebat duos
¶ populos. † ¶ gentilẽ qui ab noe ¶ qꝫ prius fuit gentilis ꝙ iudeus ¶ Non in
filios ⁊ accedens † ad primum di
auribus sed dans intellectum in sensibus.
† ¶ In tpe huius seculi ¶ ¶ Quod tibi nõ iusseris ne feceris
xit. Fili. vade † hodie ¶ operare in
† ¶ Superbe cum bonum reliquit ⁊ malꝫ elegit.
vineam meam. † Ille autẽ ⁊ respõ
† ¶ hoc tibi ꝙ arbitrium ¶ In aduentu christi.
dens ait: † Nolo. Postea autem
† ¶ Sermonis cõtumaciam labore correxit
pęnitentia motus † abiit in vineã
¶ Iudeum qui ab abraham
⁊ accedens ad alterum dixit simi
¶ Moysi ¶ om
liter. At ille respõdens ait: eo do
nia quecunqꝫ dixeris faciemus.
† ¶ qꝫ filium extra vineam interfecit.
mine. ⁊ nõ † iuit. Quis ex duobus
† ¶ ut suo iudicio damnentur
fecit voluntatem patris? † Dicunt
ei primus. Dicit illis Ihesus:
¶ ut matthęus
Amen dico vobis qꝫ publicani ⁊
¶ ut maria. ¶ In celo uel eccia
meretrices p̃cedũt vos in regno
¶ Quare
dei. Venit enim ad vos Johan
¶ predicata ī christo vel preceptis dei.
nes in via iusticię. ⁊ non credidistis ei. Publicani autẽ ⁊ meretrices crediderunt ei. Vos autẽ
¶ viam iusticie quam predicauit
videntes nec pęnitentiam habuistis postea vt crederetis ei. Alia
¶ Saltem post completam eius prophetiã.
¶ vbi mortem suam eis improperauit ¶ vel locutus est.
parabolam audite. Homo erat
¶ dominus sabbaoth.
paterfamilias qui plantauit vine

† ¶ communitionem scz terrã promissionis.
¶ Murum urbis. uel angeloꝝ custodiã. uel bellicoſoꝝ uiroꝝ ut dauid ⁊ machabeoꝝ
am ⁊ sepem circundedit ei. et fo
¶ Imposuit ei tormenta legalia per que cogerẽtur ad bene uiuendum.
dit in ea torcular. ⁊ ędificauit turrim. ⁊ locauit eam agricolis. et
¶ templuꝫ. ¶ Qui supra operarii in uinea.

agnoscãt ꝑ se. scdm illud. Deus pterꝫ dẽtes eoꝝ in ore ipsoꝝ.

¶ Nec ego dico vobis. Quando de causis occultat veritas. vel qꝫ nõ sunt capaces auditores. vñ habeo multa vobis dẽ: sz ñ potestis portare modo. Vel qa sunt ꝓpheteores. Vñ nolite scĩa dare ca

¶ Homo quidam. Facta sacerdotibꝫ cauta rñsone: stañ infert pabolã qꝫ illos impietatis arguat. ⁊ ad gẽtes regnũ dei trãsferendum doceat.

¶ Vt simplr̃ ꝟ pabola est ñ de gẽtibꝫ ⁊ de iudeis: sz de peccatoribꝫ ⁊ iustis. vt pea dñs disserit. Amẽ dico vobis qꝫ publicani ⁊ meretrices p̃cedũt vos in regno dei

¶ Vade hodie et o. Exquo hõ ꝓditus est legẽ habuit. Qđ tibi nõ vis fieri alij ne feceris.

¶ Dicunt ei primus. In quibusdã codicibꝫ hẽtur ꝙ ꝓm⁹ nouissimus. Intelligunt enĩ veritatẽ: sed terginersando vl̃ subterfugiẽdo nolũt dẽ qđ sẽtiũt. vt ⁊ de baptismo Johannis.

¶ Johannes in via. Johem iudei ꝓtẽnentes: nec viã iusticię ꝓphendert. nec de opibꝫ malꝫ pniam egerunt.

¶ Vos aũt. Sic. Quia apte nolebãt rñdere sapĩę: in parabolis capiuntur.

¶ Vineam. De qua ysaias. Vinea dñi sabaoth domus israel est

¶ Fodit. In fossione timor notatur. qꝫ pcepta illa legalia non amore sed timore seruabant.

¶ Tempus fruc. Bene tempus fructuum non fructus: quia nullus fuit in illo contumaci populo.

¶ Nouissime aũt. Vide patrisfamilias patientiaz: qui expectat ad penitentiam.

¶ Uerebuntur. Quasi faciaz quod meũ est: ipsi videant quod suuz est.

¶ Hic est hęres Patet principes sacerdotum non per ignorantiam sed p inuidiam occidisse ihesum: cum scirent eum esse cui dicitur. Posita a me z d.t.g.h.t Unde z consulẽtes sibi aiebant. si dimittimus eum sc zc.

¶ Et habebimus hę. Hęreditas christi quã resurgens possedit: eccia ẽ quã moliebantur ꝓripere iudęi. dum fide eius extincta iusticiam ꝙ ex lege est. gẽtiby persuadere conabantur.

¶ Et eiecerunt ex. Marcus mutat hunc ordinẽ dicens: Occiderunt z eiecerũt extra vineã. quasi vile eadauer. In quo notat pertinaciã. qz occiso domino z resuscitato: a suis finibus eum excluserunt z gẽtiby miserunt.

¶ Quid f. Hiez. Alij videtes ꝓtra se dictũ. dixerunt. h. luc absit cũ etiã ꝑ marcũ dñs a se dixisset malos m.p. z u.s.l.a.a. q.r.e.f.t.s.

¶ Mysti. Cuiꝙ vinea locatur colenda: cum mysterium baptismi dat. quod operando exerceat. Mittitur seruꝰ vnus et alter. cum lex psalmus ꝓphęta legitur. quoruz monitu bene operetur. Hz missus ceditur. eiicit. cũ sermo ꝓtẽnitur. vel (qđ peius est) blasphematur. Hęredẽ quãtuz ad se occidit. qui filium dei ꝓculcauerit. et spiritui gratię contumeliã fecerit. Perdito malo: vinea alij dat. cum donum grẽ quod superbi perdit humilis accipit.

¶ Lapidẽ quem. Qz vinea alijs locabitur: affirmat ꝓphętico exemplo. Lapidem. id est. christum cuiꝰ fidem z iusticiam contempserunt.

¶ Edificantes. Qui de subdita plebe quasi deo domum struere videbantur.

¶ Et qui ciderit zc. Qui credit: z tamẽ peccat. cadit super illum lapidem z non conteritur: sed constringitur. quia per patientiam ad salutem reseruatur. Sed cui lapis irruit. id est. qui negat. penitus conteritur: vt nec testa remaneat. Vel cadit super eum qui modo contemnit. z iniuriis afficit: nec dum penitus interijt: sed quassatur vt non ambulet rectus. Cadit super illuz lapis: quãdo veniens in iudicio oppримit. cum dicit. Ite in ignem eternum.

¶ Et querentes eum zc. Quasi mẽtientem interficere ꝙrunt: in quo vera probantur. quę dixerat. Ipse est enim hęres. illi praui coloni. qui solo humano terrore retardantur: donec veniret hora eius.

¶ Mysti. Principes z scribe quęrunt manuz mittere in ihesum. nec audent timore: cum quilibet solo nomine fraterfidei z pacis veritatẽ (quã non diligit) propter bonos cohabitantes vel erubescit. vel timet impugnare. qui tamẽ (sicut de stultissima aui structione dominꝰ ait) cum tpus venerit in altum alas erigit. quia persequendo ecclesiam quasi deum cruci addicere. z ostiũ tui gaudebit habere.

C. XXII.

¶ Simile est. zc Iterum arguit per parabolas. non tacet: quia exasperati sunt. sed peiorem irã dei per aliam parabolam dicit eis esse venturam.

¶ Nuptias. zc. Nuptiarum thalamus: est virginis uterus.

¶ De uitatis ad nuptias solus matheus narrat. Aliud simile ex parte lucas dicit de cena. id est. ęterno conuiuio. de quo nemo ingressus repellit. sicut de pręsenti ecclesia.

¶ Thauri. Quia prius prophętę. z post apostoli ab infidelibus passi sunt. qui vobis mo sunt in exemplum quid sit vobis credendũ. Uenite fide. ceteris psordãdo.

¶ Thauri sunt patres veteris testamenti quibus indulta est licentia inimicos qsi cornu feriendi. Altilia ab alendo. i. pinguia interna caritate. noui testamenti pręcones. contemplationis penna superna petentes. Occisa vel ab eo qđ fuerãt vel p mortẽ carnis iam in requie positi.

¶ Alius in uil. In villam ire. est terreno labori immoderate incũbere

§ Non mutãdo locum: sed operandi relin quẽ liberum arbitrium.

pegre profectus est. Cum autẽ tẽpus fructuum appropinquasset:
§ Moysen. z aaron legiferos § Qui se male colebant
misit seruos suos ad agricolas.
§ ut inquirerent fructum legis.
vt acciperent fructus eius. Et a
§ Legis custodibus.
gricolę apprehensis seruis eius
§ ut hieremiam. § ut ysaiam
alium ciderũt. alium occiderũt
§ ut zachariam quẽ occiderũt inter. t. z a.
alium vero lapidauerũt. Iterum
§ prophetaz choros
misit alios seruos plures priori
† § Adhuc locum dat penitentie.
bus. z fecerũt illis sicr. † Nouissime aũt misit ad eos filiũ suum di
† § Non de ignorantia: sed semper ambigere dicit deus. ut libera voluntas hoi reseruetur.
cens: Uerebunt† fortasse filiũ meum. Agricolę aũt videntes filiuz dixerũt intra se: hic est hęres. Uenite occidamus eũ. z habebimus hęreditatẽ eius. Et apprehensuz
§ Quia extra portam passus est. vel prius a cordibus increduloz repulsus. deinde crucifigitur.
eum eiecerũt extra vineam z occi
§ Judicauerit.
derunt. Cuz ergo venerit dñs vi
§ Non ignorans queritur sed ut sua respõsione eos condemnet
neę. quid faciet agricolis illis?
Aiunt illi. malos male perdet. et
§ Ecclesiam de aliis nationibus eliget.
vineam suaz locabit aliis agricolis qui reddant ei† fructũ tempo
† § uerbi uel facti pro cõpetentia temporis.
ribus suis. Dicit illis Ihesus:
§ suas traditões.
Nunqz legistis in scripturis: Lapidem quẽ reprobauerũt ędificã
§ duos populos in se vno condens
tes hic factus est in caput anguli
§ non humanis viribus: sed dei potentia
A domino factũ est istud: z est mirabile in oculis nostris? † Ideo di-

§ a iudeis
co vobis qz auferetur a vobis re
§ sacra scriptura § ut non sitis quod esse prelumebatis. § gentilibus.
gnum dei: z dabit genti facienti
§ opa.
fructus eius. Et qui ciderit sup
lapidẽ istũ ꝓfringet. Sup quez
vero ciderit ꝓteret eũ. Et cũ audissent principes sacerdotũ z pharisei parabolas eius: ꝓgnouerũt
§ Illas parabolas.
ꝙ de ipsis diceret. Et querentes
eum tenere timuerũt turbas. qm̃
sicut prophetã euz bẽbant. Et re
§ Obuians coꝝ praue cogitatõi de morte sua.
spondens Ihesus dixit iteruz in
parabolis eis dicens.

C. XXII.

§ Hic de persecutõe apostolorum arguit.

Simile factũ
§ Congregatio iustorum.
§ Presens ecclesia.
est regnuz cęloꝝ hoi
§ deo pũ. § Per incarnationis mysteriũ eccle siam filio copulauit.
regi qui fecit nuptias filio suo et
§ Duꝰ prophetas prenũcios incarnatõis
† § Judeos quibꝰ in pharisęis hoc promiserat
misit seruos suos vocare† inuita
§ id est. credere
tos ad nuptias z nolebant veni
† § Apostolos qui asserũt factã. vnde hic dispandium paratũ est. i. mysteriũ incarnationis impletum.
re. Iterum misit† alios seruos di
† § doctrinã iusticie z mensam scripturaꝝ ex omnibus prophetis ordinauit. § Introitus regni apertus in fide mee incarnationis qui ante fuerat clausus.
cẽs: dicite invitatis. ecce† prandiũ
meũ paraui. tauri mei z altilia occi
† § fide ceteris concordando.
cisa. z omnia parata† venite ad nu
† § Salutis sue preconium
ptias. Illi autem† neglexerunt.
et abierunt alius in villam suam.
alius vero ad negociationẽ suã.

Negociari vero terrenis lucris inhiare.

¶ Rex. Supra homodum inuitabat et opera clementię agebat: nūc in vltiōe rem.

¶ Et missis. Missis exercitib⁹ i. angelis per quos iudiciū exercebit persequentes perdit et ciuitatez id est carnem in qua habitauerunt cū anima in gehenna cremabit.

¶ Nuptię. Omne sacramentum incarnationis peractū est natiuitas et passio ⁊c

¶ Ad exitus ⁊c Actōnes sunt vię exitus defectus actionum qz plerunqz facile ꝓuertuntur quos in terrenis actibus ꝓspera nulla comitantur.

¶ Vt uideret ⁊c Id est vt videri faciat iudicandoqz merita et discernat.

¶ Non uestitum Confutatis autem phariseis supponit ñ omnes qui sunt in ecclesia esse dignos regno ne torqueant sui.

¶ Amice. Amicus quia ad nuptias inuitatus. Quomodo impudentię arguit.

¶ Ligatis p. et ma. Ligantur pena qui hic a malo noluerunt ligari. id est cohiberi.

¶ Manus quę nō extensę ad elemosinam. Pedes tardi ad bonum.

¶ Ibi singula membra pęnis subiicient. quę hic singulis vicijs seruierunt.

¶ Exteriores ⁊c Quia hic interiores habent tenebras cordis.

¶ Multi autē Repulso vno i quo omne corpus malo⁹ exprimitur: generalis sententia infertur. Multi autē sunt vocati. Quasi. ysi de vno dixi: de multis est intelligendum

¶ Cum herodianis. Tangqz ignotis: vt facilius deciperent. Quia timebant turbas. qđ per se non audent: pręsidis manibus attemptant.

¶ Cum herodianis. id est militib⁹ herodis. Sub cęsare augusto quādo

§ Alii non solum ꝓtemnūt: sed et persequūtur.
† § de mortibus discipuloqz dicit. qui supra in alia parabola de morte sua dixit.

Reliqui vero tenuerunt† seruos eius. et ꝓtumelia affectos occiderūt
† § vocem sanguis † § tamē cum trāquillitate iudicans.

Rex aūt cū† audisset† iratus ē. Et
§ Romanis sub tyto et vespasiano.

missis exercitib⁹ suis perdidit homicidas illos et ciuitatem illoz
† § Adhuc alios inuitat: qz sermo dei vsi alicui laborat: alibi requiescit.

succendit. † Tunc ait seruis suis.

Nuptię quidem paratę sunt: sed
§ iudei § per legez et prophetas.

qui inuitati erāt nō fuerāt digni.
† § vie sunt errores gentium. § Cuius

Ite ergo ad exitus† viarū. et quoscunqz condicionis § Ad

cunqz inueneritis vocate ad nu-
fidem § de iudea † § Sectas gentium

ptias. Et egressi serui ei⁹ in† vias
§ Sicut ecclesia inter celum et infernum est. indiscrete malos et bonos colligit.

ꝓgregauerunt oēs quos inuene
† § Crediderunt quotquot præordinati erant ad vitam

runt malos et bonos. et† impletę sunt nuptię discumbentium. In
§ Ad iudicium veniēs illuminabit pscētas

trauit autem rex vt videret discū
§ In fide requiescētes.
† § Omēs qui in malo sunt vnum

bentes: et vidit ibi† hominem nō
§ Id est fidem habentem nō opera caritatis quam dom⁹ ad sociande sibi ecclesie nuptias venit.

vestitum veste nuptiali. et ait illi:
† § Impudētie arguit § per fidem nō per operationem.

Amice. † quō huc intrasti nō hns
§ noui hois sed veteris § Quia non loc⁹ negandi ibi est.

vestem nuptialem? At ille obmutuit. Tunc dixit rex ministris: Li
§ Ligandē pena qui ligati fuerunt culpa a bonis operibus

gatis pedibus eius et manibus
† § Inferni: qz hic interiores habēt tenebras

mittite eum in tenebras† exterio
† § oculoqz in naui uagoqz § Qui de eadē citate gauisi sunt.

res. ibi erit† fletus et stridor dentium. Multi autem sunt vocati
§ Ad nuptias

fide. § Ad regnum.

pauci vero electi. Tunc abeūtes
§ ut aliquid quasi eo ignorāte extorquerent ab eo in quo argui posset.

pharisei consilium inierunt vt caperent eū i sermone. Et mittunt
§ Quasi minus notos a quibus minus caueret. et reprehensi min⁹ erubescerēt.
† § eo tempore herodes erat hierosolimis

ei discipulos suos cum† herodia
† § Quasi laudatus mysterium sui cordis simpliciter eis aperiat eosqz uelit brē discipulos.

nis dicentes: † Magister scimus qz verax es. et viam dei in veritate doces. et non est tibi cura de aliquo. Non enim respicis personam hominum. Dic ergo nobis quid tibi videtur: Licet censum dari cęsari an non? Cognita autē
§ Non times prelatam pśonam
§ Indiscrete dicis veritatem maioribus et minoribus.
§ dolositate § Non icōm verba eorum blande: sed scōm eōs sciētias eoqz aspere.

dolositate nequitia eorū. ait. Quid me temptatis† hypocritę? Ostendite mihi† numisma census. Et
† § Quia aliud ē in corde et aliud simulāt ore
† § denarium qui pro censu solutus qui et habet imaginez cesaris. qui pro decem numis computabatur.
† § genus numi quod pro decem numis computabatur.

illi obtulerunt ei† denarium. Et ait illis Ihesus. † Cuius est imago hec et superscriptio? Dicūt ei.
† § Satis patet qz non de ignorātia interrogat sed ut ad uerba eoqz competēter respōdeat
§ tyberii. prenigni augusti sub quo passus ē dominus.

cęsaris. Tunc ait illis. Reddite ergo quę sunt cęsaris cęsari. et quę
§ tributum. pecuniam
§ decimas. victimas § Qui credere debuerunt increpātur qz nō hēant temptādi locum.

sunt dei deo. Et audiētes mirati
§ infidelitatē reportātes

sunt. et relicto eo abierunt. In illo die accesserunt ad Ihesum sa
§ quo pharisei abierūt.
§ qui interpretātur iusti. § vt per frequētiam vincerent. § pharisei cre

ducęi qui dicunt non esse resurrectionem: et interrogauerunt eum dicentes. Magister: moyses dixit. si quis mortuus fuerit nō habens filium. vt ducat frater eius vxorem illius. et suscitet semen fratri suo. Erant autem apud nos septem fratres. et primus vxore ducta defunctus est. et non habens semen reliquit vxorem suam fratri suo. similiter secundus. et tercius vsqz ad septimum. Nouissime autem omniū et mulier defuncta
debāt et anime et corpora resurrectionem: sed saducei etiam animas interire cum corpore
§ vel mortuus.
† § Optimabātur qz si resurgerēt qz ita tūc sicut nūc in hoc seculo viuerēt.

est. In resurrectione ergo† cuius

descriptio facta ē in
dea. fcā ē tributaria
¶ Dis tributis ꝓpos⁹ est herodes antipatris filius alienigena et proselitus. rex inde
is ab augusto constitutus. Erat ergo seditio in populo alijs
dicentib⁹ debere dari tributa pro securitate et quiete: cum romani pro omnibus militent. ¶ phariseis contra nitentibus nō
debere populum dei qui decimas solvit. et
cętera. q̄ lex dicit humanis legib⁹ subiacere. Mittunt igitur
pharisei si possent decipere.

¶ Non ē tibi cura ⁊c. Illuc prouocant vt deum magis
timeat qz cęsarem.
Et ideo non debere
solui tributa dicat:
vt herodiani quasi
autorem seditionis
teneant.

¶ Hypocritę. Quia aliud sunt. et aliud simulāt.

¶ Reddite ergo ⁊c. Vel sicut cęsar
exigit impressionem
suę imaginis: sic et deus animaz suę
similitudinis signatam.

¶ Saducęi ⁊c. Due erant hereses in iudęis. ¶ phariseorum: qui ꝓferebant
iusticiā traditionū et
observationū: ysaducęoqz q̄ et ipsi vēdicabāt sibi quod nondū
erāt. id est iusti. Saducęi nangz iusti interpretantur qui resurrectionem corporum
non credunt. et animas interire putāt cū corpore. Turpitudinez
fabulę fingunt q̄ deliramenti eos arguat qui resurrectionez
asserunt. ¶ Potest autem fieri vt in gente
eoqz hoc aliquando acciderit.

¶ Mystice. ¶ Hi omnes septem reprobi sunt. qui tota hac
vita q̄ septem diebus
est. steriles a bono opere sunt. quib⁹ misere mortuis. ad vltimum mūdana ꝓuer
satio q̄ sine fructu est transibit.

¶ Erratis. Ideo qz nescitis scripturas. Vñ seqt. vt nesciāt vtutē dei

¶ In resurrectōe enim. Resurgēt quidē corpora q̄ possent nubere

et nubi·quod de bis dicitur qui habent membra genitalia: sed alia ratione non nubent.

¶ De resurrectione ꝛc. Hoc quidē de resurrectionis cōditionib⁹ questioni proposite reddidit. De ipsa vero resurrectione contra infidelitatem eorum ita ait. De resurrectōne autez mortuoꝝ. Ita testimonium ponit· quod videtur ambiguum·vel non satis ad resurrectionis pertinet veritatem·quia illi prophetas (vbi aperta sunt testimonia) non recipiunt: sed tm̄ quinq; libros moysi. Et hic de resurrectōne·z alibi de diuinitate q̄dā corā contemptorib⁹ innenitur dominus dixisse: non vt daret sanctum canib⁹: z mitteret margaritas ante porcos: sed quia inter eos q̄ tēptabant erāt aliqui qui vtiliter audebant·quos pro alio⁹z immundicia negligi non oportebat.

¶ Non legistis. In moyse quē recipitis·alioquin posset a pertinoza de resurrectione testimonia prophetarum dare: sed prophetas saducei ñ recipiunt.

¶ Deus abra·ꝛc Qui iaz mortui erāt quando ħ dicebat. ergo per hoc animas ꝓbat permanere p⁹ mortem·non enim diceretur deus non existentiuz. Et sic introducitur z corpoꝝ resurrectio q̄ cum animabus bona vel mala gesserunt.

¶ Deus abrabā. z ysaac·z iacob. Per hoc probat eternitatem aīmaꝝ·z statim infert non est deus mortuoꝝ sed viuentium. Vt cum probauerit aīas permanere post mortem: consequēter introduceret etiā corpoꝝ resurrectō q̄ cū animabus bona vel mala gesserunt.

¶ Silentiū. Nota venena inuidię supari posse: sz difficile ꝙquiescere.

¶ Conueneruut. Vt multitudine vincerent quē non poterāt ratōne

¶ In temptando ꝙueniunt qui in doctrina ꝓtrarij sunt.

¶ Jam confutati erāt in ostensione denarij·iam viderant etiā saducęos obmutescere: sz tam̄ malinolentia z linoz nutrit impudentiam

¶ Temptans eum ꝛc. Marcus ait·q̄ ei sapiēter respōdēti dns dixerit·nō longe es a regno dei. Potuit enim fieri vt qui temptans venit· erit de septem vxoꝝ: Omnes enī habuerunt eā. Respondens aūt Jhesus ait illi. Erratis·nescientes
§ Que resurrectionem asserunt
† § Qua potest corpora suscitare.
scripturas neq; † virtutē dei. In
§ viri producēt
resurrectione enim neq; nubent
† § femine producentur. § Ecce spūalis ꝙuersatio·i·sine labe corruptionis visione dei fruētur qui ibi erunt.
neq; † nubentur: sed sunt sicut angeli dei in cęlo. De resurrectione
† § In moyse quem recepistis
autem mortuoꝝ † non legistis qđ dictum est a domino dicente vobis. Ego sum deus abraham·et deus ysaac·z deus iacob: Non est deus mortuoꝝ sed viuentiū.
† § Simpliciter gradientes· miracula venerantes sequuntur doctrinam.
Et audientes † turbę mirabantur in doctrina eius. Pharisęi autez
§ Sapienti responsione.
audientes q̄ silentium Jhesus
† § Non habentibus quid dicerent
imposuisset † saducęis· ꝙuenerunt
† § unus pro omnibus legis doctor. ut si uincat·omnes uictores habeantur·uel si uicitur solus erubescat.
in vnum· et interrogauit † vnus
§ non scire desiderās
ex eis legis doctor temptans eū
§ Cuius non uult esse discipulus
Magister quod est mandatum
§ Egregium.
magnum in lge: Ait illi Jhesus.
§ id est·diligere debes.
Diliges dominum deum tuū ex
§ Ex toto intellectu: ut nullum in confessiōe diuinitatis relinquas erroꝝ locum·
† § id est·voluntate ut nichil ei cōtrariū uelis.
toto corde tuo † z in tota ania tua
§·i·in memoria nil remittēs quo minus de eo sentias.
z in tota mente tua· hoc est maximum z primum mandatum. Se
§ Etsi in executione sit primum. † § Non par.
§ Quia de dilectione.
cundum autem † simile est huic·
§ In proximo qō dei bonitate fcūs est
Diliges proximum tuum sicut te
§ Id est·tuam substātiam.
§ Id est·ad hec duo refertur totus decalogus·z monita prophetaꝝ ibi habēt finem.
ipsum. In his duobus mandatis vniuersa lex † pēdet z prophe

§ Qui ad temptādum venerāt· occasionē deserunt sue confutationis
tę. Congregatis autem phariseis interrogauit eos Jhesus dicēs:

Quid vobis videtur de christo:
§ scōm carnē § Non reprehēdunt q̄ david filium dicūt: sed qz filiū dei esse non credunt.
cuius filius est: Dicūt ei· dauid
§ Si purus est homo.
Ait illi. Quomodo ergo dauid
§ non de corde suo sed in spiritu sancto·
§ Qui non ante eū scōm nos
in spiritu vocat euz dominum di
§ pater· § filio.
cens: Dixit dominus domino
§ nō ad horā
meo sede a dextris meis. Donec
§ Inobedientes § Subiciam ti
ponam inimicos tuos scabellum
bi volētes vel nolentes·
pedum tuoꝝ: Si ergo dauid vocat eum dominum: quomodo filius eius est: Et nemo poterat ei
§ qō est scōm deitatem·
§ Quod est scōm carnem.
respondere verbum· neq; ausus
§ Quia confutati sunt verbis
§ Sed aperte comprehēsum tradūt omane potestati·
fuit quisq; ex illa die eum amplius interrogare.

C. XXIII.

§ vt confusio illoꝝ istis sit disciplina·confutatur malus ut corrigatur bon⁹. quicquid facit malus propter bonos fit·

Hunc locut⁹ est Jhesus ad turbas z ad discipulos suos dicēs: Supra
§ doctrinā quā docuit moyses·
cathedraz moysi sederunt scribę
† § propter cathedram: nō vitaz· § ad cathedram pertinētia·
z pharisęi. † Omia ergo quęcūq;
§ In corde· § In opere
dixerint vobis seruate z facite.
§ doctrinam tenete nō mitam.
Scōm opera vero eoꝝ nolite facere· Dicunt enī z non faciūt. Al
§ Quia nō concordat uita cum doctrina
§ undecunq; traditiones colligāt que conscientiam non leuāt: sed grauāt quas suis uiribus implere non possunt·
ligāt enī onera grauia z importabilia· z imponunt in † hūeros ho
† § quasi ad hoc fortes sint·
minuz· † digito aūt suo nolunt ea

respōso dñico ꝙuersus sit. Vel tēptatio non est mala q̄si volētis recipere: sz cauta volētis ampli⁹ experiri ignotū.

¶ Diliges domiuz Ficta ꝓscriaz interrogātis dns ꝓuio responso percutit.

¶ Deus tuus vnus est. Non assumes nomē dei tui in uanum Obserua diē sabbi. Hec tria ad dilectōnē dei ptinēt. Cuius cogites vnitatē· veritatem· voluntatem.

¶ Ex toto corde Integritas fidei exprimit. In tota ania pfcā obedientia exigit In tota mente: perseuerantia oñditur.

¶ In his duobus. Nā ideo due tabule legis date sunt in q̄bꝫ erāt·x· p̄cepta legis q̄ sunt decacoꝛdū psalteriū Tria in vna q̄ sūt ad deū· vij in altera q̄ sūt ad ꝓximū In pria ꝑmū est. Ego sū dns de⁹ tu⁹ q̄ eduxi te de terra ęgipti. Non hēbis deos alienos: qz xp̄s cū patre z filio z spū scō vn⁹ est de⁹. Scōm· ñ assumes nomē dei tui inuanū ·i·nomen xp̄i ñ dz inuanū accipi: vt putem⁹ eum fcm̄ p quē oīa fca sūt Qz vo vn⁹ de⁹ ē p̄ z filiꝰ z spūsscūs: In spūscō·i·in dono dei reqesi nob⁹ ꝑmittit vñ tercū seqtur Memēto vt diē sabbi sctifices·in eo ñ facies oē op⁹. In alta tabula Honora p̄em z matrē: z ñ occides: ñ męchaberis· ñ furaberis· ñ falsū testimoniū dices ñ ꝙcupisces vxoꝛē ꝓximi tui·ñ ꝙcupisces rem proximi tui.

¶ De christo Sine venit siue venturū credit q̄ purus hominē asseritis.

¶ Dixit. Istud dicere est ęqualem sibi filium generare.

¶ Domino. Non scōm q̄ de eo natus: sed q̄ de patre semp fuit.

¶ Quomodo. Repugnātia sunt hꝫ scōm vestrum intellectum.

¶ Et nemo ꝛc. Nota venena inuidię superari posse: sed difficile conquiescere. C. XXIII.

¶ Tunc locutus. Illis cōfutatis qui dolosi sunt: instruit eos q̄ ydonei sunt. Nichilominus hortans eos subiici illis ꝓpter sacerdotiū·z nois dignitatem. Non opera: sed doctrinam ꝓsiderantes.

¶ Onera grauia. Legi mandata permixtis suis traditionib⁹ scōm ea suadentes viuere.·z non venire ad facilem z delectabilem grām xp̄i.

vnde supra. Venite ad me qui laboratis z onerati estis.

¶ Omnia uero. Dixit tales doctores audiendos esse: non imitãdos nunc ostendit causam propter quid non pñt credere christo·i·qz omia faciunt vt videant' ab hominib'. Nõ potest enim christo çlestia pdicãti credere· qui gloriam terrenaz cupit.

¶ Dilatant. Nõ vt faciendo sint iusti sed vt dicendo appareant iusti.

¶ Dilatant enī phi lacteria. Datis mandatis p moysen intulit dominus·ligabis ea in manũ tua z erũt immota ante oculos tuos·id est· sint tibi in opere z meditatõe Et pharisei male interpretantes scribebant decalogum in membranul·z ligabãt in fronte per qđ religiosi viderentur populis. Jusserat etiaz moyses vt in quattuor angulis pallioruz facerent fimbrias vt per hoc eẽnt discreti istitici populi. Illi vero faciebãt grandes fimbrias·z in eis ligabãt acutas spinas vt eundo z sedẽdo interdum pungerentur·quasi sic commoniti retraherentur ad officia dei. Huiusmodi faciũt hodie zelo dei: sed nõ scõm sciam mulierculę in paruis çuãgelijs z ligno crucis z in huiusmodi reb' quod supstitio est

¶ Phylacteria hebraicum nomen est. et sonat seruatoria· phylac enim seruare torax lex interptatur

¶ Vos autem. Duplici ratione ab his attendere iubet: ne eoruz simulatione seducamur·vel ne emulatõe inflãemur.

¶ Unus. Qui illuminat hominem· quod non alius homo: sed tñ exercet docendo·nõ intellectũ prestat.

§ Et hoc per partes ostẽdit·dilatãt &c·

mouere. Omnia vero opera sua
† § eo fine ut uenẽtur gloriam·z ideo nõ possunt credere christo celestia predicãti
faciunt vt† videãtur ab hoibus.
§ per partes ostendit
Dilatãt enī phylacteria sua·z ma
† § quasi mercedem sue religionis gulam sequuntur·z in publico gloriam querunt
gnificãt fimbrias. † Amant autez
primos recubitus in cęnis·z pri
§ Magistros primos sedere non uetat: sed eos arguit qui hec habita uel non habita·indebite appetunt.
mas cathedras in synagogis· et
salutationes in foro·z vocari ab
† § Id est·ne quod deo debeẽ uobis presumatis·nec alios rabbi uocetis·ne diuinuz hominibus honorem deferatis.
§ Magistri'.
hominibus rabbi. † Uos aũt no
lite vocari rabbi·vnus est enī ma
gister vester. Omnes autem vos
§ ab uno facti unius nature.
fratres estis z patrem nolite vo
care super terram·vnus enim pa
§ Auctor nature·qz ex ipso sunt omnia
ter vester qui in cęlis est. Nec vo
§ Ne appetatis uocari. † § Repetit propter filium per quẽ sunt omnia uel per quem reconciliati sumus.
cemini† magistri: qz magister ve
† § Cui quicquid scitis attribuendum est
† § de primatu non sit contentio inter uos.
ster vnus est† christus. † Qui ma
ior est vestrum erit minister vester.
† § Incaute eleuauerit § A domino·z si·nõ
Qui autẽ se† exaltauerit humilia
coraz hominibus § de benefactis prouidebitur·z qui se humiliauerit exal
§ A deo. † § Qui bẽ⁹ noticiam legis z prophetaz.
tabitur. Uę autem† vobis scri
† § Qui aduentum christi doctrine simulati
bę z pharisęi hypocritę† qui clau
one abscondit·qui aperit regnum celoz
ditis regnum cęloz ante homines
§ Non creditis § Credere
Uos enī nõ intratis·nec introeũntes volentes. § Qui vestra superstitõe nichil intenditis nisi vt predaz de subiecta plebe faciatis.
tes sinitis intrare. Uę vobis scribę
z pharisęi hypocritę·qui come
ditis domos viduaz·orões lon

† § quasi seruus domini voluntatem sciens z
gas orãtes·† ppter hoc ãpliusac
non faciens·vapulabit plagis multis.
cipietis iudicium. Uę vobis scri
bę z pharisęi hypocritę qui circu
§ totum orbem.
itis mare z aridam vt faciatis v
§ Ad legem conuertatis vnũ aduenã de gẽtib⁹
num proselitum·et cum fuerit fa
§ dum videns vicia uestra reuertitur gẽtilis factus·z pro peccatõe maiori pena dignus.
ctus facitis eum filium gehennę
† § Scribe z pharisei. § Alioz
duplo qđ vos. † Uę vobis duces
§ Stulti. † § Si conuictus fuerit mendacii non tenet crimini reus.
cęci qui dicitis: † Quicunq; iura
† § Reus periurii non tenetur.
uerit per tẽplum† nichil est. Qui
† § In pecuniaque sacerdotibus offertur·si cõuincitur stati i quo iurauerit cogitur exsoluere
autem iurauerit † in auro templi:
§ proterui. § A vero lumine qui
putatis maius sãctificatũ qđ sanctificãs·
debitor ẽ. Stulti z cęci: quid enī
maius est aurũ an templũ quod
sanctificat aurum: Et quicunq;
§ Non est reus periurii.
iurauerit in altari nichil est. Qui
† § In oblationibus z victimis, z ceteris que offeruntur·hec moz repetuntur.
cunq; autem iurauerit† in dono
quod est super illud debet. Cęci:
§ Sanctificatum.
quid enim maius est donũ an al
tare quod sãctificat donũ: Qui
† § ex quo oblatoz sanctificatõ deriuatur
ergo iurat in† altari: iurat in eo et
in omnibus quę super illud sunt
† § Astringitur sacramẽto ptinẽtis z ptenti·z scificãtis z sanctificati.
Et quicunq; iurauerit in† templo
iurat in illo et in eo q̃ habitat in
ipso. Et qui iurat in cęlo: iurat in
throno dei et in eo qui sedet sup
§ hic arguit eos auaricie qz nichil pretermittunt de his que ad commodum suũ sunt
eum. Uę vobis scribę z pharisęi
† § Qui quaeritis decimam. § oiligenter exigitis decias cũctaz rez † § Id est·viliora olera
hypocritę qui† decimatis† mentã

disciplina. Cauẽdũ qđ ẽ ne aut districtio rigida·aut pietas sit remissa.

¶ Clauditis. Vel malo exẽplo·vel mysteria scripturaz tollendo. Exẽplo enī et doctrina eoz q̃ mgri sunt·alij q̃dẽ christũ non recipiunt.

¶ Circuitis. In toto orbe euangelio detrahitis·si q̃s vobis adhęrz: duplę pęne filij⁹ est·qz nec remissiõz pcõz accipit z in eoz societatẽ incidit q̃ xp̃m sunt pscuti·q̃sq; ei⁹ filij⁹ dicui⁹ opera agit.

¶ Proselitum. pseliti sunt ꝺ gẽtib⁹ in synagogã recepti quoz raritas p vnũ significat·qz vix aliq̃s post christum.

¶ Quicunq; iurauerit. Pharisei q̃ omnia fecerũt ppt̃ lucz dicebãt eẽ etiaz sanctioza oblata·qđ tẽpluz vel altare: vt hoĩes pmptiores eẽnt ad offerẽda dona qđ ad preces fundẽdas in tẽplo·vl' iusticias faciẽdas. In quo nõ dei timorẽ sz suã cupiditatẽ attẽdebãt. Ido arguit eos dñs stulticię z fraudulentię.

¶ Templũ vel altare ad gloriã dei ptinet z ad hoĩs salutẽ Aurũ vel donũ altaris·z ipa ad gliã dei ptinẽt·z tñ magis ad delectatõez hoĩm·et vtilitatẽ sacerdotũ. Et tõ auz q̃ delectãtur z dona q̃b⁹ pascũtur sanctioza dicũt': vt hoĩes promptiores sint ad illa offerẽda.

¶ Typice. Templuz z altare est christ⁹. Auz z donũ laudes z sacrificia q̃ deo offeruntur·non enim ille per hęc: sed hęc p illuz sanctificantur.

¶ Pater uester qui in cęlis ꝛc. Deus dicitur pater et magister natura·homo indulgentia Pater: vt honor ętati deferat'·non vt auctoritę habeat'. Magister·ex consortio veri magistri tanq̃ eius nuncius z p reverentia eius a quo mittitur honoratur.

¶ Qui maior·Certãtib⁹ de prioratu discipulis (vt lucas ait) xp̃s nõ eos initę contentõis arguit: sed formã humilitatis oñdit. Qui maior est·i·maioris meriti·vel q̃ p̃ferat' alijs debet eos p̃uenire obsequẽdo ñ supbe do

¶ In cęlo. Per creaturã: vbi non putatis periuriũ esse· iurat in cęlo id est·per subiectam creaturam iurat z per diuinitatẽ p̃sidentẽ creaturę.

¶ Uę uobis ꝛc. Et hic arguit eos auaricię: qz nichil p̃termittunt de his que ad commodum suum sunt.

¶ Qui decimatis. Quia deus preceperat omnium rerum decimas offerri ppter alimoniam sacerdotum.

¶ Nota q p clẽosinã aliq̃ impunitas ñ emitur in iniquitate manẽtib⁹

¶ Et hoc oportuit facere. Ne elemosinas fructuũ terre videretur respuere: hec addidit.

¶ Duces cęci. Opinione religionis in minimis quę lucruz bñt diligẽtiaz oñditis: sed magna pręcepta de iudicio fide z misericordia denotatis z negligitis.

¶ Excolãtes. Mistice. Culicis nomie sedicios⁹ homicida barzabas sigñtur · qz bñ animal strepẽdo inq̃etat z sanguine delectat. Cameli nomie ꝓpter humilitatẽ ad subeũda onera: dñs intelligit. Colãt g̃ iudęi culicẽ · i · minima obꝺuãt: qz barzabã q̃ nõ soluerat sabbatũ dimiserũt · z camelũ glutiunt · i · maiora ꝓtẽpnũt · qz xp̃m spũ alr sabbm insinuantem p iudiciũ z miaz z fidẽ (q̃ illi ꝓtẽnũt) occiderunt.

¶ Ve uobis. Diuersis similitudinibꝫ simulatõil z mẽdacij arguit phęos q̃ aliud boĩbꝫ oñdunt aliud domi agũt.

¶ Qui mũdatis Frustra sanctitatem exteri⁹ ꝓtenditis: sic̃ si q̃s calicẽ mũdz exterius · int⁹ aũt relinq̃t sordes · cũ ei⁹ vsus sit interioz. Lucas ita. Stulte · q̃ fecit quod defozis est etiã id qđ intus ẽ fecit · i · q̃ vtrã qz naturã bois fecit vtrãqz mũdari voluit. Nẽo igit̃ putet fornicatõez z bmõi cozporalia vicia solũmodo g̃uia esse; z auariciã · z supbiã · z irã · z cęta spũalia leuia eẽ

¶ Calicis. Per simil · ñ q̃ in calice et parapside sit eoz⁹ superfitio

¶ Qui ędifi · Extructis meozũ occisoz⁹ ꝓpter fauozẽ vulgi: vt iusti videamini arguitis et iã facinora patrũ vestroz⁹.

¶ Itaqz. Quia scelera patrũ detestamini p spẽ quidẽ scĩtaq̃ Dñi cbristũ psequendo z aplos eadẽ facitis: facto probatis vos esse filios · non solũ carne: sed imitatione iniqua · et patet eos scientes peccare.

¶ Id est · contra vos loq̃mini dum patres dampnatis · similiter enĩ faciq̃

¶ Et uos. Probato q̃ filij sunt homicidarum: ponit id ad quod tendebat · z vos im · mẽ · scz qđ illis defuit implete. Illi prophetas: vos dñm prophetaz⁹ occidite · Non iubet: sed q̃ facturi sunt ostendit.

¶ Quo fu. Die · Sepulcra scoz⁹ ędificãdo · an potius cozda a malicia mũdando? Liberabũt vos sancti · quoz⁹ sepulcra ornatis? ñ certe. Sancti nõ sunt amici inimicis dei · frustra sanctos honozant q̃ sanctitatẽ spnũt ·

¶ Sapientes. Qui sciũt quem pferant sermonẽ. Scribas: in lege peritos ·

¶ Vt ue · s · u · Nõ hos tm̃ pñtes dicit: sed omnẽ generationem maloz⁹ pręcedentem z futurã: qz omnes vna ciuitas sunt vnũ corpus dyaboli

¶ Abel iusti · ẓc · Justicia abel approbata est per munerũ acceptionem.

¶ Usq; ad sa · ẓc Cur vsq; ad hũc: cũ multi post hunc occisi ante natalem christi · et xp̃o nato mox pueri ab hac generatione sunt perempti: Sed quia abel pastoz omnium fuit · necatusq; in agro · Zacharias sacerdos necatus est in atrio templi · vtriusq; gradus martires z laicos et officio altaris mancipatos · sub eozuz voluit intimare vocabulis. Zacharias qui occisus est a rege Joas inter templum et altare · vt hystoria regũ narrat: filiꝰ fuit ioiade · z in euangelio quo vtuntur nazarei: pro filio barachię legitur filius ioiadę. Sed vt iusticia ioiadę sacerdotis prędicetur: ipse barachias vocatur · id est · benedictus domini.

¶ Iste Zacharias de duodecim prophetis vnus erat: sicut pater Johannis de prophetis vnus erat.

¶ Super generationem ẓc. Que a primo parricida vsq; ad vltimum perditõnis filium ꝓputatur Quasi sues erunt in pęna: sicut sunt z in culpa.

¶ Dierusalẽ ẓc. Quasi rei estis sanguis z merito: qz mꝭtotiens missi ad vos congregandos z noluistis.

¶ Quotiẽs. Acsi dicat. Ego volui z tu noluisti · z quotquot ꝓgregani mea voluntate sp efficaci: te nolente feci: qz sp ingrata fuisti ·

¶ Gallina. Hoc ad magnũ affectũ bz in filios · ita vt eoz⁹ infirmitate affecta · infirmetur · z eos alis protegẽs ꝓtra miluũ pugnet. Sic dei sapia per carnem infirmata protegit nos z defendit a dyabolo.

¶ Relinquętur. Ciuitas auxilio dei nudata suę ditioni relinquętur quę bene derelicta est cum a deo derelinquitur.

diebus patruz nostroz⁹ non essemus socii eoz⁹ in sanguine pphetaz⁹. Itaq; testimonio estis vobismetipsis q̃ filii estis eoz⁹ q̃ prophetas occiderunt · z vos implete mensuram patrũ vestrozum. ¶ Serpentes · genimina viperarũ ¶ Non enim edificando sepulcra. quõ fugietis a iudicio gehennę? ¶ ut impleatis qs patrib⁹ defuit de me z meis · Ideo ecce ego mitto ad vos prophetas z sapientes · z scribas · et ¶ qui uetura dicãt. ¶ Mozalium latores · ¶ qz scripturas exponunt ex illis occidetis · z crucifigetis · ¶ ut paulum ¶ ut petrum ¶ ut apostolos in actib⁹ apostoloz⁹ z ex eis flagellabitis in synagogis vestris · z persequimini de ciuitate in ciuitatem · vt veniat sup ¶ de iudea ad gentes. ¶ debita vltõ pro effusiõe sanguinis iusti vos omnis sanguis iustus q̃ effusus est super terraz⁹ a sanguine ¶ Cuiuslibet laici ¶ sacerdotis abel iusti vsq; ad sanguinẽ zacharie benedicti dñi ¶ barachie ¶ quẽ occidit vñ generatio in atrio templi sub dio. quem occidistis inter templũ z altare. ¶ Amẽ dico vobis, venient hec omnia super ¶ Scelera. ¶ homines non generationem istam. Jerusalez iara plangit affectu patris ¶ dominũ nũciãtes prophetaz⁹. Jerusalem que occidis prophetas · z lapidas eos q̃ ad te missi ¶ duricia cordis a te replꝫ · vel corporaliter ut stephanum. ¶ per prophetas missos a me hactenus · quotiens volui congregare filios tuos quemadmodũ gallina congregat pullos suos sub alas z noluisti. Ecce relinquet̃ vobis dom⁹ vña deserta. ¶ templum vel ciuitas romanis tollentibus gentẽ z locũ · ¶ nisi pnĩaz egeritis z pfessi fueritis me filiũ oĩptis pfis: mea faciẽ ñ videbitis ¶ Dico enĩ ¶ post passionem vobis nõ me videbitis amodo ¶ in vnitatem fidei · ¶ Patriarchaz⁹ heredes ¶ In proximo ·

¶ Benedictus qui uenit ꝛc. Hoc turbę dixerunt dño venienti hierlm·qđ aũt his transactis hic dñs dicit·cogit mystice intelligi de aduentu claritatis suę vbi ꝓfitebũtur filiuꝫ quẽ crucifixerũt. C. XXIIII

¶ Et egressus ihesus. Non relin·la·ſ·la· Mystice·recedente dño de templo omĩa legi edificia ⁊ ꝓpositõ mãdatoꝝ ita destructa est: vt nichil possit a iudęis impleri. Diuinitus aũt prouisum est vt crescente euangelij gratia·templuꝫ illud cuꝫ suis cerimonijs tolleretur· neqs infirmus in fide illis stantibꝫ iudaismi occasionem haberet

¶ Idem qui ꝓminatus est verbo: ostendit signo·dum egreditur ab illis facta comminatione.

¶ Sedente aũt Vbi marcus ait contra templum. Sedet contra templum·cuꝫ de ruina eius ⁊ excidio gentis disputat· vt ⁊ coꝛporis situs ꝓbis suis congruat.

¶ Mysti· Sedet in monte olineti·id ẽ in ecclesia quiet⁹ manens·superboꝝ detestatur arꝛogantiam.

¶ Dic nobis ꝛc. Quia dixit omĩa de strũenda tempus et signa destructionis quęrunt

¶ Tria quęrũt·quo tempoꝛe destruenda hierusalem sit: q̊ venturus christus: q̊ cõ summatio sęculi ventura sit?

¶ Videte ne·Ẽ ß fient ne putemus instare diem domini cuius signum perspicue ponitur in sequẽtibꝫ.

¶ Prędemũit ne turbentur· vel deficiant per deceptionem· vt per simonem maguꝫ vel ꝑ tribulationẽ et persecutionem· vt ꝑ neronem. Nota hęc venientia ante excidium hierusalem·similia sunt et eadẽ ꝛbis quę fient in consũmatõne sęculi·⁊ loquitur ita de vno quasi de alio

¶ Multi·n·u· Imminente hierusalem excidio multi fuerunt principes qui se dicerent esse christos·⁊ tempus libertatis ꝓpe esse. Multi in ecclesia temporibꝫ apostoloꝝ q̊ ꝑter alia falsa dicerent instare diem dñi.

¶ Audituri. Hęc in iudęa a passione domini abundauerunt·quibus ne territi apostoli hierusalem ⁊ iudęam deserant ammonentur·quia non statim finis: sed post·xlĳ·annos.

¶ Consurgꝫ g. ꝛc. Mystice. Regnum surget in regnum·⁊ pestilentia eoꝝ quoꝝ sermo vt cancer serpit. Et fames·verbi dei· commotio terrę·⁊ a fide separatio. Vltima enim tribulatio multis pręuenitur·et per crebra mala indicantur mala perpetua. Et ideo post bella·⁊ seditiones ñ statim finis: quia multa mala debent precurrere vt nuncient mala sine fine. Eorum autem alia e cęlo·alia e terra·alia ab elementis·alia ab hominibus. Surget gens. Ecce perturbatio hominum. Terremotus. Ecce respec⁹ irę desup. Pestilentia. Ecce inęqlitas coꝛpoꝝ. Fames. Ecce sterilitas terrę. Terꝛores đ cęlo et tempestates·scđm lucam. Ecce inequalitas aeris. Omnia ergo consummãda conturbantur· vt qui in omnibus deliquimus in omnibus feriamur. Vnde pugnabit pro eo oꝛbis terrę contra insensatos.

¶ Hęc aũt. Hęc autem omĩa sunt initia nõ consummatio quasi ꝓconia ãtichristi·vel excidij vꝛbis. Hęc partim ad euersionem iudęoꝝ· partim ad diem iudicij pertinent: quia ita apostoli interꝛogauerãt de vtroq̊.

¶ Tunc tradent Quo merito ß iudęis eueniant subdit: quia post occisionem christi nominis ⁊ fidei eius ꝓcones persecuti sunt.

¶ Et multi ꝛc. Quidã hoc ad euersionem iudęoꝝ refert Sed tunc inter eos q̊ nullus erat fidel: ad quem fieret exhoꝛtatio. melius hoc accipitur de hęreticis· quoꝝ primus simon mag⁹ fuit. Extremus maioꝛ omnibus antichristus est. Diligenter intuendum est qđ signoꝝ ad excidium vꝛbis quod ad diem domini referatur? Respondit enim dominus quę ex illo tẽpoꝛe erant secuturа· siue de excidio hierusalem·siue de aduentu suo.

¶ Et predicabitur ꝛc. Quia nouerat domin⁹ coꝛda discipuloꝝ de excidio ⁊ ꝑditione suę gẽtis ꝓtristanda: ß solatio releuat: vt scirẽt mꝛtoplures socios gaudĳ ęterni de toto oꝛbe colligendos.

¶ Adhuc tenete hoc signum q̊ non instet dies domini vel desolatio hierusalem antequã apostoli toto oꝛbe dispersi sint pręter duos Jacobos· qui prius in iudęa interfecti sunt. Dispersi inquã vt si dolerent de perditione suę gentis: solacium habeant plures socios de omni gente collectos.

¶ Abominationem ꝛc. Vel si de excidio vꝛbis: abominatio·id est ydolum. Pilatus enĩ posuit imaginem cęsaris in templo desolato. Vel hoc dicitur de statua adriani eqstris q̃ in ipso sanctoꝝ loco longo tẽpoꝛe stetit.

¶ Benedictus qui uenit ꝛc. Hoc turbę dixerunt dño venienti hierlm·qđ aũt his transactis hic dñs dicit·cogit mystice intelligi de aduentu claritatis suę vbi ꝓfitebũtur filiuꝫ quẽ crucifixerũt. C. XXIIII

¶ Et egressus ihesus. Non relin·la·ſ·la· Mystice·recedente dño de templo omĩa legi edificia ⁊ ꝓpositõ mãdatoꝝ ita destructa est: vt nichil possit a iudęis impleri. Diuinitus aũt prouisum est vt crescente euangelij gratia·templuꝫ illud cuꝫ suis cerimonijs tolleretur· neqs infirmus in fide illis stantibꝫ iudaismi occasionem haberet

¶ Idem qui ꝓminatus est verbo: ostendit signo·dum egreditur ab illis facta comminatione.

¶ Sedente aũt Vbi marcus ait contra templum. Sedet contra templum·cuꝫ de ruina eius ⁊ excidio gentis disputat· vt ⁊ coꝛporis situs ꝓbis suis congruat.

¶ Mysti· Sedet in monte olineti·id ẽ in ecclesia quiet⁹ manens·superboꝝ detestatur arꝛogantiam.

¶ Dic nobis ꝛc. Quia dixit omĩa de strũenda tempus et signa destructionis quęrunt

¶ Tria quęrũt·quo tempoꝛe destruenda hierusalem sit: q̊ venturus christus: q̊ cõ summatio sęculi ventura sit?

¶ Videte ne·Ẽ ß fient ne putemus instare diem domini cuius signum perspicue ponitur in sequẽtibꝫ.

¶ Prędemũit ne turbentur· vel deficiant per deceptionem· vt per simonem maguꝫ vel ꝑ tribulationẽ et persecutionem· vt ꝑ neronem. Nota hęc venientia ante excidium hierusalem·similia sunt et eadẽ ꝛbis quę fient in consũmatõne sęculi·⁊ loquitur ita de vno quasi de alio

¶ Multi·n·u· Imminente hierusalem excidio multi fuerunt principes qui se dicerent esse christos·⁊ tempus libertatis ꝓpe esse. Multi in ecclesia temporibꝫ apostoloꝝ q̊ ꝑter alia falsa dicerent instare diem dñi.

¶ Audituri. Hęc in iudęa a passione domini abundauerunt·quibus ne territi apostoli hierusalem ⁊ iudęam deserant ammonentur·quia non statim finis: sed post·xlĳ·annos.

¶ Consurgꝫ g. ꝛc. Mystice. Regnum surget in regnum·⁊ pestilentia eoꝝ quoꝝ sermo vt cancer serpit. Et fames·verbi dei· commotio terrę·⁊ a fide separatio. Vltima enim tribulatio multis pręuenitur·et per crebra mala indicantur mala perpetua. Et ideo post bella·⁊ seditiones ñ statim finis: quia multa mala debent precurrere vt nuncient mala sine fine. Eorum autem alia e cęlo·alia e terra·alia ab elementis·alia ab hominibus. Surget gens. Ecce perturbatio hominum. Terremotus. Ecce respec⁹ irę desup. Pestilentia. Ecce inęqlitas coꝛpoꝝ. Fames. Ecce sterilitas terrę. Terꝛores đ cęlo et tempestates·scđm lucam. Ecce inequalitas aeris. Omnia ergo consummãda conturbantur· vt qui in omnibus deliquimus in omnibus feriamur. Vnde pugnabit pro eo oꝛbis terrę contra insensatos.

¶ Hęc aũt. Hęc autem omĩa sunt initia nõ consummatio quasi ꝓconia ãtichristi·vel excidij vꝛbis. Hęc partim ad euersionem iudęoꝝ· partim ad diem iudicij pertinent: quia ita apostoli interꝛogauerãt de vtroq̊.

¶ Tunc tradent Quo merito ß iudęis eueniant subdit: quia post occisionem christi nominis ⁊ fidei eius ꝓcones persecuti sunt.

¶ Et multi ꝛc. Quidã hoc ad euersionem iudęoꝝ refert Sed tunc inter eos q̊ nullus erat fidel: ad quem fieret exhoꝛtatio. melius hoc accipitur de hęreticis· quoꝝ primus simon mag⁹ fuit. Extremus maioꝛ omnibus antichristus est. Diligenter intuendum est qđ signoꝝ ad excidium vꝛbis quod ad diem domini referatur? Respondit enim dominus quę ex illo tẽpoꝛe erant secuturа· siue de excidio hierusalem·siue de aduentu suo.

¶ Et predicabitur ꝛc. Quia nouerat domin⁹ coꝛda discipuloꝝ de excidio ⁊ ꝑditione suę gẽtis ꝓtristanda: ß solatio releuat: vt scirẽt mꝛtoplures socios gaudĳ ęterni de toto oꝛbe colligendos.

¶ Adhuc tenete hoc signum q̊ non instet dies domini vel desolatio hierusalem antequã apostoli toto oꝛbe dispersi sint pręter duos Jacobos· qui prius in iudęa interfecti sunt. Dispersi inquã vt si dolerent de perditione suę gentis: solacium habeant plures socios de omni gente collectos.

¶ Abominationem ꝛc. Vel si de excidio vꝛbis: abominatio·id est ydolum. Pilatus enĩ posuit imaginem cęsaris in templo desolato. Vel hoc dicitur de statua adriani eqstris q̃ in ipso sanctoꝝ loco longo tẽpoꝛe stetit.

Confitemi filium omni donec dicatis. Benedictus qui potentis quẽ benedictum·i·a pctõ immunẽ misit pater ad glorificandũ nomen suum. venit in nomine domini.

C. XXIIII.

Et egressus ihesus de tẽplo ibat. Et accesserunt discipuli eius vt ostenderent ei ædificationes templi. Ipse aũt respondens dixit illis Videtis hęc oia? Amen dico vobis non relinquetur hic lapis super lapidem q̃ nõ destruatur. Sedente aũt eo super montem olineti accesserũt ad eum discipuli eius secreto dicentes. Dic nobis qñ hęc erunt: et quod signum aduentus tui: et ꝓsummationis sęculi? Et respondens ihesus dixit eis. Videte ne q̃s vos seducat. Multi enim venient in nomine meo dicentes. Ego sum christus·et multos seducent. Audituri enim estis prędicationes et opiniones prędictas. Videte ne turbemini. Oportet enim hęc fieri: sz

† Audituri estis prę·⁊ o·ſc· consurget·n·g· nondum est finis. Consurget enim gens in gentem et regnum in regnum·et erũt pestilentię et fames et terremotus per loca·hęc autem initia sunt dolorum. Tunc tradent vos in tribulationem et occident vos·et eritis odio omnibus gentibus propter nomen meum. Et tunc scandalisabũtur multi·et inuicem tradent et odio habebunt inuicem. Et multi pseudoꝓphete surgent et seducent multos· et qm abundabit iniquitas refrigescet caritas multorum. Qui autem perseuerauerit vsq̃ in finem hic saluus erit. Et prędicabitur hoc euãgeliũ regni in vniuerso oꝛbe in testimoniũ omnibus gentibus et tũc veniet ꝓsummatio. Cum ergo videritis abominationem desolatõnis quę dicta est a daniele ꝓphęta·stantes in loco sancto

† Audituri estis prę·⁊ o·ſc· consurget·n·g· nondum est finis† Consurget enim gens in gentem ⁊ regnum in regnum·⁊ erũt pestilentię ⁊ fames ⁊ terremotus per loca·hęc autem initia sunt dolorum. Tunc tradent vos in tribulationem ⁊ occident vos·et eritis odio omnibus gentibus propter nomen meum. Et tunc scandalisabũtur multi·⁊ inuicem tradent† ⁊ odio habebunt inuicem. Et multi pseudoꝓphete surgent ⁊ seducent multos· et qm abundabit iniquitas refrigescet caritas multorum. Qui autẽ perseuerauerit vsq̃ in finem hic saluus erit. Et prędicabitur hoc euãgeliũ regni in vniuerso oꝛbe in testimoniũ omnibus gentibus et tũc veniet ꝓsummatio. Cum ergo videritis† abominationem desolatõnis quę dicta est a daniele ꝓphęta·stantes† in loco sancto

† ſ Audituri estis prę·⁊ o·ſc· consurget·n·g·
† ſ be sũt ptes prelioꝝ
† ſ futuroꝝ. ſ Ministris
† ſ Per apostolos omniũ credentium persona signatur.
† ſ In fine mundi similes apostolis tribulatõnibus sunt probandi. † ſ Propter assertionem ueritatis.
† ſ Frater infidelis fratrẽ fidelem·
† ſ Judeam deseratis. ſ quantũ ad prelia.
† ſ videtis tam firmã edificationem
† ſ Quasi contrarius cunctari. ſ id est·
† ſ Marcus ait·petrus·⁊ iacobus·⁊ iohannes.
† ſ Ne quis persuadeat quasi hec omnia mox sint futura.
† ſ Antichristi pro christo: quoꝝ primꝰ simon magus cui omnes in samaria auscultabant dicentes·hec virtus dei magna est ſ Ante horũ
† ſ Que ad hostes ſ Expectationes ut rumores ſ In luca·seditiones que ad cives.
† ſ Judeam deseratis. ſ quantũ ad prelia.
† ſ Hominẽ peccati qui aduersatur·⁊ e·ſ·o· quod dicitur deus·qui destruet⁊ ad solitudinem rediget suscepturos se.
† ſ Frater infidelis fratrẽ fidelem·
† ſ Judeam deseratis. ſ quantũ ad prelia.
† ſ Sue damnationis· ſ nõ credẽtibus
† ſ Post hec omnia· ſ non statim: sed non pꝰ
† ſ Ante excidium ſ Que ad hostes ſ Expectationes ut rumores ſ In luca·seditiones que ad cives.

¶Tunc qui in iudea. Hec ad litteram facta sunt cū appropinquante exterminio iuxta oraculo moniti omnes christiani fugerunt in regnū agrippe qui parebat romanis.

¶Mystice. Hic i. cū hereses z flagitia regnare cperint inter scos. z pacem eoz distraxere. quanto plures vident sequi prava: tanto altius virtutes petant.

¶Ve aūt pregnā. zc. Quia sarcina grauatę fugere non poterunt. In isto qui in iudea sunt fugiāt ad mōtes concordat lucas. cętera videtur aliter dicere. ita et qui in medio eius discedant. Sed quomodo cuz prędixit euangelista circūdari hierusalem ab exercitu: qui ī medio sunt. id est. cū ita vrgebit periculuz vt euadi non possit: discedant. id est. nō capiātur desiderio huius seculi in aliam vitam migrare parati. Idem qđ alij dixerūt in tecto est non descendat. t. a. d. d. s. B est nullo affectu inclinentur ad carnē. Et hoc quod lucas ait. et qui in regionibus non intrent in eam. id est. qui iam bono ppōsito cordis extra illam facti sunt: non ea3 rursus carnali cupiditate desiderent. Hoc alij. z qui in ag̃ non r. t. t. s. hoc est iterum inuolui curis q3 bus exutus erat.

¶Graues aūtę peccatis. z quę nutriūt. i. imperite antichristuz effugere non poterūt. Vel vę illis qui sua germina non produxerunt in virum perfectum.

¶Orate aūt. Si de captiuitate: orent ne fuga eoz sit hieme vel sabbo. Vr in altero phibet duricia frigoz ad solitudines fugere. z in desertis latitare. In altero transgressio legis est. si fugere volunt. vel moz. si remanent. Spāliter autem prędicitur vt non frigescat fides in deū z charitas. neq3 ociosi in opere torpeamus virtutum sabbato. Hāc sententiam lucas illustrat. Dicit enim attendite vobis ne grauentur corda vestra in crapula z ebrietate z curis huius vitę. et superueniat in vos dies illa repentina. Vigilate itaq3 omni tempore vt digni habeamini fugere ista omnia quę futura sunt. Ad hiemem pertinent curę quę tristes sunt. vt hiems. crapula et ebrietas ad sabbatum. quia in eis delicijs affluere mos erat iudeis ignarj veri sabbati.

¶Et nisi zc. Quę ergo spes electis nisi gratia dei: quę dat patientiam pijs vt citius demat potentiam impijs. Quanto enim erit hec tribulatio grauior: tanto erit breuitate moderatior. Vel dieruz nomine: ipsa mala significantur.

¶Breuiati. Non mensura: sed nūero. ne mora tēporū fides pcutiatur credentium. Erunt enim hec mala triū annis z dimidio tm̄.

¶Ecce hic christus. Habet vna quęcunq3 hęresis vel certas mundi partes. vnde dicatur: ecce hic. ecce illic. vel in occultis aut in obscuris conuenticulis. curiositatem hominum decipit. vnde dicitur. Ecce in cubilibz ecce in deserto.

¶Multi erunt qui non credunt christū esse communem salutem omniū sed quorundaz. vnde dicitur. hic aut illic.

¶Si fieri potest. Id est. si aliquo modo fieri posset. vt dei prefinitio mutaretur. z ideo non de veris intelligi potest electis.

¶Electi. Non q3 diuina electio frustretur: sz qui iudicio humano videnť electi.

¶Ecce in deserto zc. Multi etiam credunt non de nire in publicum: sed in deserto. Multi credunt christum tradisse secretiora precepta fidei alijs non omnibus. Unde dicitur. in penetralibz.

¶Nolite credere q3 christ9 in deserto vel in penetralibus: sed q3 fides eius ab oriente in occidentez in catholicis fulget clara z manifesta Ne ergo credatur scismaticis. Nomine orientis et occidentis totum orbem designat.

¶Sicut fulgur Pro manifestatione z claritate inter nubila vel noctem huius seculi. Stultum est ergo eum quęrere in paruo loco. vel ī abscondito qui totius mundi lumen est. Et ne loci in quo futur9 est essemus ignari ait Ubicunq3 fuerit corpus. Id est. in celuz quo hunc leuauit corpus susceptum: quia rapiemur obuiā christo in aera. z sic semper cum domino erimus. De naturali exemplo christi astruit sacramentum. Aquilę et vultures dicunť transmarina sentire cadauera ibiq3 congregari. Nonne ergo nos rationales congregabimur ad euz qui vt fulgur erit. Vel per corpus quod significantius dicatur cadauer q3 morte cadat: passionem christi intellige. Ad quam prouocamur vt vbicunq3 legitur congregemur. z per illam venire possimus ad verbum dei.

¶Vel sancti sunt aquilę qui innouātur assumpta vetustate ad petram qui est christus.

¶Sol obscurabitur zc. Mystice. Ecclesia speciosa vt luna electa vt sol. z quę noctem illuminat vt stellę: tunc non apparebit. impijs vltra modum sęuientibus. Et cadent multi qui fulgere videbantur. z firmissimi turbabuntur.

¶Vt sol z luna z stellę ad temp9 suo lumine priuabuntur: vt vicinuz indicent aduentum domini. Sed peracto die iudicij mundo innouato maius lumen recipient.

¶Vel superueniente claritate veri luminis. videbunť obscurari z nullius esse luminis. z angeli in tenebras reputabuntur.

¶Job dixit. Columne celi contremiscunt. z pauent aduentum eius.

† ſAliquid magni ſignificantia.
do prophetę. z dabūt† signa magna z prodigia ita vt in errorem inducantur si fieri potest etiā electi. ſEt presci vigiletis. ſq3 primo
ſIllā prophetiā uel sequentia. ſ in cōfessione fidei. ſ uel dimissa occidente littera z iudaica prauitate eternis appropient montibus
q̄ legit intelligat. Tūc q̄ in iudea
† ſ uirtutū culmen altius ascendāt.
† ſQui excedit carnem animo non redeat ad
sunt fugiāt ad† montes z† q̄ in tecto non descendat tollere aliq̄d
ſCarne uł mūdo ſQui operatur in ecclia. ſQui exierit ciuitatē huiꝰ mūdi non reuertatur.
de domo sua. z qui in agro: non
† ſId est. rem secularē qua se exuit vt nudus christum sequatur. † ſ ve ambitiosis parituorum.
reuertať tollere† tunicā suā. † Ve
† ſ diuitias quas adepti sunt fouētibus: quia sarcina grauati fugere non poterunt ſQui initia fidei habent z egent nutrimēto magistroz.
aūt pregnātibus z† nutriētibus
† ſNon tūc primo incipiatis declinare a malo cum morte preueniente iudiciū dei nō potestis effugere.
in illis diebus † Orate aūt vt nō
† ſQuia hec tempora nō sunt itineri conuenientia.
fiat fuga vza† hieme vel sabbato
ſHoc proprie temporibus antichristi.
† ſ Cuiꝰ non pcutiatur fides cum persecutor
Erit enī tunc tribulatio† magna
pietatis erit operator virtutū.
qualis non fuit ab initio mundi vsq3 modo neq3 fiet. Et nisi breuiati fuissent dies illi: ñ fieret salua oīs caro. sed propter electos
ſNe desperent ſ In illa pressura.
breuiabunť dies illi. Tunc si q̄s
ſuestris imitatoribus ſ Apud arrianos
vobis dixerit ecce hic christus.
ſApud donatistas uel huiusce modi.
aut illic: nolite ei credere. Surgent enim pseudo christi et pseudo prophetę. z dabūt† signa magna z prodigia ita vt in errorem inducantur si fieri potest etiā electi. ſEt presci vigiletis. ſq3 primo
cti. Ecce predixi vobis. Si ergo
nisti estis † ſ christ9 mozatur in dogmate gentilium philosophoz.
dixerint vobis† ecce in deserto ē.
† ſA fide ad doctrinam eorum ſ Hereticoz qui se iactant arcana dei nosse.
nolite† exire. ecce in penetrali
† ſContra hoc quod dixit. Ecce in penetralibus.
bus. nolite credere† Sicut enim
† ſ Cunctis videntibus non in secreto.
fulgur erit ab† oriente et paret vsq3
ſ Contra qō dixit. ecce hic. ecce illic.
† ſ Nec vno loco nec occultus erit aduentus christi: sed in toto orbe manifestabitur
q3 in occidentē: † ita erit aduent9
† ſ Suerus christus nō est ficticius
filii hois. † Ubicunq3 fuerit corpus illuc congregabunť aquilę.
ſEo festinat intentio scoz qui in veri splēdore solus suos possunt figere intuitus.
ſNon q3 tota transacta: sed q3 precedet tribulatio vt sequatur quorundam defectio.
Statim aūt post tribulationem diez illoz sol obscurabiť. z luna
† ſId est. lumine carebunt.
non dabit lumen suū. z† stellę cadent de cęlo. z† virtutes cęlorum
† ſtimebunt angeli: quāto magis homines.
ſet venient ad vos.
ꝑmouebunť. Et tunc parebit signum filii hominis in cęlo. z tunc
ſ thau impressum frontibus fidelium
ſ vel signum crucis vt uideant. in quē trāsfixerunt. uel uexillum signum victorie triumphantis.
ſSero: accusante cōscientia
plangēt oēs trib9 terrę. z videbūt filium hominis venientem in nubibus celi cum virtute multa et maiestate. Et mittet angelos suos cum tuba et uoce magna. et congregabunt electos eius a quatuor uentis. a summis celorum usq3 ad terminos eorum.

¶Et tunc parebit signum filii hominis. Signum crucis. vel ipse dominus in carne. Et tunc plangent omnes tribus terrę. Tribus terrę. Gentes. Et videbunt filium hominis venientem in nubibus celi. Nubes celi. Apostoli. Cum virtute multa et maiestate. Et mittet angelos suos. Predicatores. Cum tuba. Euangelij. Et congregabunt electos eius. Ecclesiam. A quatuor uentis. Ab oriente. occidente. aquilone et austro. A summis celorum. Ab apostolis. usq3 ad terminos eorum. Usq3 ad gentes.

¶Parabolam autem discite. Ficulnea. Synagoga. Cum ramus eius. Populus. Tenerus factus. Conuersus ad christum. Et folia nascuntur. Opera bona. Scitis quia prope est estas. Regnum celorum. Sic et vos cum videritis hec omnia. Que futura sunt. Scitote quia prope est. Regnum celorum. Amen dico vobis. Quia non transibit generatio hec. Populus iudaicus. Donec omnia hec fiant. Que futura sunt. Celum et terra transibunt. Celum. Apostoli. Terra. Populus. Verba autem mea non transibunt. Quia ea que ego dixi. Non mutabuntur.

¶De die autem illa. Quia ignoratur. Nemo scit. Neque angeli celorum. Quia ignorant. Nisi solus pater. Quia ipse solus scit. Sicut autem in diebus noe. Ante diluuium. Sic erit et aduentus filii hominis. Ante iudicium. Sicut enim erant in diebus ante diluuium. Ante aduentum christi. Comedentes et bibentes. Carnalia. Nubentes et nuptui tradentes. Ad generandum. Usq3 ad diem qua intrauit noe in arcam. Ecclesiam. Et non cognouerunt donec uenit diluuium. Et tollit omnes. Et sic erit aduentus filii hominis. Tunc duo erunt in agro. Duo populi. Unus assumetur. Ad celum. Et unus relinquetur. In terra. Due molentes in mola. Due gentes. Una assumetur. Ad celum. Et una relinquetur. In terra. Vigilate itaq3. Ab omni malo. Quia nescitis qua hora dominus uester uenturus sit. Ad iudicium. Illud autem scitote. Quia si sciret paterfamilias. Qui est deus. In qua uigilia. Id est. hora. Fur. Diabolus. Uenturus esset. Ad tentandum. Uigilaret utique. Ut non sineret perfodi. Per peccatum. Domum suam. Corpus. Propter hoc et uos estote parati. Ut non uos inueniat. Peccatores. Dormientes. Quia filius hominis. Qui est deus. Uenturus est. Ad iudicium. Qua hora non putatis. Quia ignoratis.

¶Quis putas est fidelis seruus. Quis. Apostolus. Et prudens. Qui non sit carnalis. Quem constituit dominus. Super familiam suam. Ecclesiam. Ut det illis cibum. Doctrinam. In tempore. Opportune. Beatus ille seruus. Qui. Quem cum uenerit dominus. Ad iudicium. Inuenerit sic facientem. Bene. Amen dico uobis. Quia super omnia bona sua. Celestia. Constituet eum. Dominum. Si autem dixerit malus seruus. Qui. In corde suo. Mora. Dominus meus. Christus. Tardat uenire. Ad iudicium. Et cepit percutere. Per persecutionem. Conseruos suos. Fideles. Manducet autem. Id est. Epulabitur. Cum ebriosis. Hereticis. Ueniet dominus seruj illius. Christus. In die qua non sperat. Quia ignorat. Et hora qua nescit. Quia ignorat. Et diuidet eum. Separabit. Partem autem eius. Sortem. Cum hypocritis. Ponet. Ibi erit fletus. Quia damnati. Et stridor dentium. Quia desperati.

¶Tunc simile erit regnum celorum. Ecclesia. Decem uirginibus. Omnibus fidelibus. Que accipientes lampades suas. Opera bona. Exierunt obuiam sponso. Christo. Quinque autem ex eis. Populus. Erant fatue. Quia non habebant oleum. Misericordiam. Fatue enim sunt. Qui bona opera non habent. Que ad misericordiam pertinent. Prudentes autem. Populus. Acceperunt oleum. Misericordiam. In uasis suis. Cordibus. Cum lampadibus suis. Operibus. Moram autem faciente sponso. Christo. Dormitauerunt omnes. Quia mortui sunt. Et dormierunt. Quia resurrectionem expectant. Media autem nocte. Id est. in fine seculi. Clamor factus est. Predicatorum. Ecce sponsus uenit. Christus. Ad iudicium. Exite obuiam ei. Ad iudicium. Tunc surrexerunt omnes uirgines. Omnes fideles. Et ornauerunt lampades suas. Opera bona. Fatue autem sapientibus dixerunt. Populus. Date nobis de oleo uestro. Misericordiam. Quia lampades nostre extinguuntur. Quia mortui sumus. Respondentes autem prudentes. Populus. Dixerunt. Ne forte non sufficiat nobis et uobis. Quia non habemus misericordiam. Ad inuicem. Sed potius ite ad uendentes. Ad predicatores. Et emite uobis. Misericordiam. Dum autem irent emere. Predicatores. Uenit sponsus. Christus. Ad iudicium. Et que parate erant. Opera bona. Intrauerunt cum eo. Ad celum. Et clausa est ianua. Celum. Postea uero uenerunt et reliquae uirgines. Populus. Dicentes. Domine domine aperi nobis. Ut intremus. Ad celum. Qui respondens ait. Amen dico uobis. Quia nescio uos. Quia non habetis misericordiam.

¶Uigilate itaq3. Quia. Nescitis diem neq3 horam. Quia ignoratis.

¶Sicut homo peregre proficiscens. Christus. Uocauit seruos suos. Apostolos. Et tradidit illis bona sua. Euangelium. Et dedit. Ad predicandum. Unicuique. Populo. Secundum propriam uirtutem. Secundum capacitatem. Et profectus est. Ad celum. Statim. Post ascensionem. Abiit. Ad celum. Qui. Populus. Quinque talenta. Quinque libros. Accepit. Ad predicandum. Abiit. Ad predicandum. Et operatus est in eis. Et fecit. Alia quinque talenta. Alios quinque libros. Similiter. Sicut ille. Qui quinque talenta. Quinque libros. Accepit. Ad predicandum. Qui autem unum. Populus. Accepit. Abiit. Ad predicandum. Fodit in terra. Id est. Terrenis operibus. Et abscondit. Id est. Non predicauit. Pecuniam. Uerbum. Domini sui. Christi. Post multum autem temporis. Id est. in fine seculi. Uenit dominus seruorum illorum. Christus. Ad iudicium. Et posuit rationem. Discussionem. Cum eis. Cum populo. Et accedens. Populus. Qui quinque talenta. Quinque libros. Accepit. Ad predicandum. Obtulit alia quinque talenta. Alios quinque libros. Dicens. Domine quinque talenta. Quinque libros. Tradidisti mihi. Ad predicandum. Ecce alia quinque talenta. Alios quinque libros. Superlucratus sum. Ad predicandum. Ait illi dominus eius. Christus. Euge. Bene. Serue bone. Qui. Fidelis. Quia super pauca fuisti fidelis. Quia. Ad predicandum. Super multa te constituam. Ad celum. Intra in gaudium domini tui. Celum. Accedens autem et. Populus. Qui unum talentum. Unum librum. Accepit. Ad predicandum. Dixit. Domine scio te. Quia. Homo. Es durus. Ad credendum. Metis ubi non seminasti. Ubi non predicasti. Et congregas ubi non sparsisti. Ubi non predicasti. Et timens. Populus. Abiit. Ad predicandum. Et abscondi. Id est. Non predicauit. Talentum. Librum. Tuum. Dei. In terra. Terrenis operibus. Ecce habes. Quod tibi debetur. Ad celum. Respondens autem dominus eius. Christus. Dixit ei. Serue male. Qui. Populus. Et piger. Ad predicandum. Sciebas. Quia. Ego homo. Sum durus. Ad credendum. Quia. Ego. Metis ubi non seminauerim. Ubi non predicauerim. Et congrego. Ubi non sparserim. Ubi non predicauerim. Oportuit ergo te. Populus. Mittere. Ad predicandum. Pecuniam meam. Uerbum meum. Nummulariis. Predicatoribus. Et ego. Christus. Uenissem. Ad iudicium. Et recepissem. Populum. Quod meum est. Cum usura. Cum augmento. Tollite itaq3. Populum. Ab eo. Predicatore. Talentum. Librum. Et date. Populum. Ei. Predicatori. Qui habet decem talenta. Decem libros. Omni enim habenti. Populo. Dabitur. Ad predicandum. Et abundabit. Ad predicandum. Ei. Predicatori. Qui autem non habet. Populus. Etiam quod habet. Id est. Predicationem. Auferetur. Ab eo. Et inutilem seruum. Populum. Eicite. Ab ecclesia. In tenebras exteriores. Ubi. Populus. Erit fletus. Quia damnati. Et stridor dentium. Quia desperati.

¶Cum autem uenerit filius hominis. Christus. In maiestate sua. Deitate. Et omnes angeli. Predicatores. Cum eo. Tunc sedebit. Ad iudicium. Super sedem maiestatis sue. Celum. Et congregabuntur. Ad iudicium. Ante eum. Christum. Omnes gentes. Populus. Et separabit eos. Discernet. Ab inuicem. Populum. Sicut pastor segregat oues. Electos. A hedis. Reprobis. Et statuet oues quidem. Electos. A dextris suis. Ad celum. Hedos autem. Reprobos. A sinistris. Ad infernum. Tunc dicet rex. Christus. His qui a dextris. Ad celum. Uenite benedicti patris mei. Qui. Populus. Possidete. Ad habendum. Paratum uobis regnum. Celum. A constitutione mundi. Ab eterno. Esurui enim. Quia. Populus. Et dedistis mihi manducare. Quia. Populus. Sitiui. Quia. Populus. Et dedistis mihi bibere. Quia. Populus. Hospes eram. Quia. Populus. Et collegistis me. Quia. Populus. Nudus. Quia. Populus. Et cooperuistis me. Quia. Populus. Infirmus. Quia. Populus. Et uisitastis me. Quia. Populus. In carcere. Quia. Populus. Et uenistis ad me. Quia. Populus. Tunc respondebunt ei. Populus. Dicentes. Domine quando te uidimus. Quia. Esurientem. Et pauimus te. Quia. Sitientem. Et dedimus tibi potum. Quia. Hospes. Et collegimus te. Quia. Nudum. Et cooperuimus te. Quia. Infirmum. Aut quando te uidimus. Quia. In carcere. Et uenimus ad te. Quia. Et respondens rex. Christus. Dicet illis. Amen dico uobis. Quia. Quamdiu fecistis uni ex his fratribus meis. Populus. Minimis. Mihi fecistis. Tunc dicet et his qui a sinistris. Ad infernum. Discedite a me. Qui. Populus. Maledicti. Ab eterno. In ignem eternum. Ubi. Populus. Erit fletus. Quia damnati. Et stridor dentium. Quia desperati. Qui preparatus est. Ab eterno. Diabolo. Et angelis eius. Malis. Esurui enim. Quia. Populus. Et non dedistis mihi manducare. Quia. Populus. Sitiui. Quia. Populus. Et non dedistis mihi bibere. Quia. Populus. Hospes eram. Quia. Populus. Et non collegistis me. Quia. Populus. Nudus. Quia. Populus. Et non cooperuistis me. Quia. Populus. Infirmus. Quia. Populus. Et in carcere. Quia. Populus. Non uisitastis me. Quia. Populus. Tunc respondebunt et ipsi. Populus. Dicentes. Domine quando te uidimus. Quia. Esurientem. Aut sitientem. Aut hospitem. Aut nudum. Aut infirmum. Aut in carcere. Et non ministrauimus tibi. Quia. Tunc respondebit illis. Dicens. Amen dico uobis. Quia. Quamdiu non fecistis uni ex minoribus his. Populus. Nec mihi fecistis. Et ibunt hi. Populus. In supplicium eternum. Ubi. Populus. Erit fletus. Quia damnati. Et stridor dentium. Quia desperati. Iusti autem. Populus. In uitam eternam. Ab eterno. Ubi. Populus. Erit gaudium. Quia saluati. Et exultatio. Quia glorificati.

¶ In nubibus. Vel nubib⁹ i. in ſanctis ſicut quotidie facit dns ꝓdicatores z angelos mittit.

¶ Cum uirtute. Secundus aduentus non in humilitate vt prior: ſz in gloria demonſtrabitur.

¶ A ſummis cęlorū. Ne quis putaret a quattuor plagis terre z nō a cunctis finib⁹ eius ſimul z mediterraneis regionib⁹ electos eſſe ꝯgregādos ſubdit a ſummo terre vſq; ad ſummum cęli. i. ab extremis terre finibus per directū vſq; ad vltimos termios eius vbi longe aſpicientib⁹ circulus cęli terre videtur inſidere

¶ Ab arbore ꝛc. Myſtice. A populo iſrl in quo cęcitas ex parte ꝓtigit z fuit ficus damnata. Sed cū de arido ligno ramus fidei z caritatis in eo viruerit: z folia id eſt verba ꝑdicationis exorta fuerint. prope ē ęſtas quę expectatur. i. ęterna ſerenitas. z renaſcētiū deſiderata nouitas. Cum enim tandem ablata perfidia iſrl omnis ſalu⁹ fiet: ppe eſſe diem iudicij non dubitandū eſt

¶ Cęlum et terra Innouabunt depoſita priori forma permanente autem ſubſtantia. Vnde dicit Terra in ęternum ſtabit.

¶ De die. Ne forte auditis ſignis que rerent etiam illi⁹ diei certum terminū: ait. de die noniſſima p⁹ quot annos vel dies ventura ſit: nolite ee ſoliciti.

¶ Nulli diffinitum eſt q vel in die vel in nocte iudicium futurum ſit. Sed pro manifeſtatione dicitur dies. vel pro occultatione nox.

¶ Nemo ſcit ꝛc. In quibuſdā codicibus additur. neq; filius. qui quidem omnia ſcit cum patre: ſz nō facit homines ſcire. ſicut apoſtolus ait. in eo eſſe abſcōditos thęſauros ſapiētię et ſcientię. Non facit ſcire: q inutiliter ſciret. Sed ſemp ſum⁹ incerti de aduentu iudicis: vt ſic quotidie viuamus quaſi in alia die iudicandi ſimus. Neq; electi angeli quenq; ſcire fecerunt. Vel nulli ſanctor angelor conceſſit deus noticiam diei huius. neq; filio adoptiuo. id eſt. neq; vlli ſanctorum hominum.

¶ Sicut aūt in diebus. Subitum aduentus ſui diem plurimis affirmat exemplis. nam z fulguri cito omnia tranſuolanti ꝓparauit z diebus noe. vel loth ſcōm alium euangeliſtam ęquiparat. Myſtice. Noe archam ędificauit: cum dominus eccleſiam conſtruit quā conſummatā ingreditur: cum eam in die iudicij preſentia viſionis ſuę eternus habitator illuſtrat. Sed cum ędificatur archa: iniqui luxuriantur. cum intratur in-

ſ Ad iudicandum:

filium hominis venientem in nu

† ſ Sic ueniet quēadmodū uidiſtis eum euntē in celum ſ Qui quaſi humilis z infirmus iudicatus eſt.

bibus cęli cum † virtute multa et

maieſtate. z mittet angelos ſuos

ſ de qua apoſtolus loquitur. † ſ tam aperta z tā intenſa uoce que ubiq; a mortuis audiat.

cum tuba z † voce magna z ꝯgre-

ſ ad iudicium ſ Id eſt. a quattuor mūdi climatib⁹. oriēte. occidente. aquilone. austro

gabunt electos eius a quattuor

ventis a ſummis cęlorum vſq; ad

† ſ Sub exemplo arboris docet de aduentu cō ſummationis.

terminos eor. † Ab arbore autē

fici diſcite parabolā. Cum iam ra

mus eius tener fuerit z folia na-

ſ Intelligitis eſtatis aduentum.

ta: ſcitis q prope eſt ęſtas. Ita

† ſ Que ſcripta ſunt. que dixi ſupra.

z vos cum videritis † hęc omnia

ſ Ne putetis iam eſſe conſummatōz mundi: ſz precurſiones quaſdā que oſtendunt q prope ſit in ianuis.

ſcitote quia prope eſt in ianuis.

ſ Credite que dixi † ſ de morte ad immortali

Amen dico vobis q non † prę-

terit: donec ueniat dies domini

ſ uel omne genus hominum. uel gens iudeor que non deficiet: donec ueniat dies domini.

ribit hęc generatio donec omnia

ſ Aerum non etherū ſ Innouabuntur

fiant. Cęlum z terra tranſibunt:

ſ Sed ſicut dicuntur ſine ulla imminutiōe inplebuntur.

verba aūt mea non prętęribunt.

ſ Ne apoſtoli quererent certam horam aduentus chriſti qui intelligitur etiam in morte uniq; cuiuſq;.

De die autem illa et hora nemo

† ſ In quo filius z ſpūſſanctus intelligitur

ſcit. neq; angeli cęlor. niſi † pater

† ſ Sic repentinus interitus incredulis ſuper ueniet. Cum dixerit pax ꝛc.

ſolus. † Sicut autem in diebus

noe. ita erit z aduentus filii hois

Sicut enim erant in diebus an

ſ gule dediti. ſ Ebrieta

te diluuium ꝯmedentes z biben

ti dediti ſ Et bis toti dediti z iudicia dei ptē

tes. nubentes z nuptum traden

nentes perſtiterunt uſq; in eum diem

tes. vſq; ad eum diem quo intra

† ſ cognoſcere noluerunt ꝙuis noe predicēte.

uit in arcam noe. z † non ꝯgnoue

runt donec venit diluuium z tulit

ſ tanq; fur comprehēdit filios noctis

omnes. ita erit z aduētus filii ho

† ſ in illa cōſūmatōe ſ Predicatores ſ Inueni

minis. † Tunc duo erunt in agro

entur in ſemente pares: ſed non eque metentes fructus.

vnus aſſumet z vnus relinquet.

ſ Occupati ſecularibus. ſ Quiba

Duę molentes in mola. vna aſſu

buerunt tanq; non habentes † ſ Qui in incerto diuitiarum ſperauerunt ↑ ſ Cōtinentes nō occupati eccleſiaſticis uel ſecularibus

met. z † altera relinquet. ↑ Duo in

lecto. vnus aſſumet. z alter relin

ſ Ecce quo tendant que dixit

ſ ſolliciti eſtote. hec. n. cauſa cur neſcire vult nos diē aduentus ſui

quetur. Vigilate ergo q neſcitis

qua hora dominus veſter ventu

ſ probat q debent vigilare z ſobrii eē.

rus ſit. Illud autem ſcitote. qm

ſ Spiritus

ſi ſciret paterfamilias qua hora

ſ Deus in morte ſ in illa hora que ſibi eſſet ſuſpecta

fur venturus eēt vigilaret vtiq;

ſ id ē. corpus.

et non ſineret perfodi domū ſuā

ſ Sine macula z ruga.

Ideo z vos eſtote parati q qua

neſcitis hora filius homis ven

† ſ difficultatem oſtendit. per quis. non impoſſibilitatem virtutis.

turus eſt. † Quiſputas eſt fidelis

¶ Duo erunt in agro. Duę differentię predictorum ſunt in eccleſia quaſi in agro laborantium. e or qui ſincere chriſtū annunciant. z eorum qui verbum dei adulterant.

¶ Duę molētes Duę differē. ſequētium orbem rerū mobilium. qui feminino genere deſignantur: q maior ꝓſilio regū tur femine a viris.

¶ Duo in lecto. Qui ocium eligunt z quietem. quę ſignificantur nomie lecti. nec ſecularib⁹ nec eccleſiaſticis negocijs occupati. Vnus aſſumetur. qui propter deum continere ſtudet: vt ſine ſolicitudine viuēs cogitet quę dei ſunt. Qui autem humana laude. vel aliqua viciorum corruptione monaſticā vitam elegerit: relinquetur a deo. Non ſunt alia genera hominum q̄ hec tria in eccleſia. Vnde Eze chiel tres viros liberatos vidit. noe. daniel. z iob. id eſt. rectores vt noe. continētes vt daniel. coniugatoſ vt iob Et ſcdz hec tria genera hominum. tres ſupponit parabolas. In pma agit de laborantibuſ in agro. quod ē vbi dicit. vigilate ergo. In ſecunda agit de exiſtentibus in lecto. quod eſt vbi dicit. ſimile eſt regnum celorum decē virginibuſ

In tercia agit de molentibus in mola quod eſt vbi dicit. Sicut enim homo peregre proficī. ꝛc.

¶ Si ſciret p. Neſciente patrefamilias. fur domum perfodit: quia dum a ſui cuſtodia ſpiritus dormit. improuiſa mors carnis habitaculū irrumpit. z ad ſupplicium trahit. Furi autem reſiſteret: ſi vigilaret. quia aduentum iudicis occulte venientem precauens occurreret penitendo.

¶ Quiſputas eſt fidelis ſeruus. Tribus ſimilitudinib⁹ fulguris z ſubmerſionis pentapolis terrorem iudicij introduxit communiter ad omnes vt vigilarent z parati eſſent. Nunc ſpecialiter ad prelatos loquitur qui humiles prudentes non appetentes bonum propter lucrum temporale: ſed verbo z exemplo z opere debent paſcere oues.

¶ Quiſputas eſt fi. ꝛc. Quaſi diceret. Admonendi eſtis. nam q̄ rarus

est domino propter dominum seruiens·oues christi non ad lucrum:sed amore christi pascens·prudens·in futuro sibi prouidens.

¶ Quem constituit ꝛc. Ꝑ rarus qui sit vocat⁹ a deo tanq̄ aaron et non magis se ingesserit·ꝛ qui non magis se pascat q̄ oues.

¶ Beatus ille ꝛc Eterna autem beatitudine glorificandus est qui domino veniente ad iudiciū repertus fuerit fideliter annonam verbi ministrās et in cura gregis vigilans.

¶ Rarus inuenitur fidelis vel prudens: sed qui talis inuenit beatus est.

¶ Super omnia Id est· super omnia celestis regni gaudia ceteros·id est·bonos auditores faciet discumbere·ꝛ transiens ministrabit eis.

¶ Percutere cō seruos Iniurijs afficere vel infirmorum conscientias prauo verbo vel exemplo viciare. Vñ lucas ait. pueros vel ancillas· quoꝝ quanta infirmior est ętas vel sexus: tanto facilior est ruina.

¶ Cum hypocritis ꝛc. Cum illis scz qui erant in agro·et qui molebant·ꝛ nichilominus derelicti sūt Qui dicuntur hypocritę ꝛ ī agro ꝛ in mola·id est·qui bona videbantur facere: sed exitus diuersę volūtatis apparuit.

¶ Fletus. Per similitudinem membroꝝ magnitudo oñ ditur tormentorum.

C. XXV.

¶ Decem uirginibus. Virgines sunt omnes qui se a luxu seculi continent Quinq̄; quia quīq̄ pertita est continentia in carnalibus illecebris·videlicet vt in quinq̄ sensibus contineant se a voluptatibus.

¶ Et sponsę ꝛc. Omnes simul sunt sponsa quę modo de sponsata est virgo a corruptione seculi. Nubet:cū mortalis immortali cōiungetur

¶ Moram aūt fa·spon·Quia nō est parum temporis inter priorē et scōm aduentum christi· Dormitauerunt ꝛ dormierunt:quia postea sollicitandi.

¶ Media aūt nocte. Id est·nullo sciēte vel sperāte· Unde dies domini sicut fur in nocte ita veniet.

¶ Date nobis de oleo ꝛc. Quoꝝ facta aliena fulciuntur laude· eadem subtracta deficiunt·ꝛ de consuetudine id semper inquirunt vnde gaudere animus solet. Ytaq̄ hominum qui cordis inspector est.

¶ Extinguūtur. ꝛc. Id est. aduentu iudicis intus obscurantur·et a deo non habent mercedem: quia receperunt laudem.

¶ Ne forte non Quia quisq̄ pro sua ratione reddet·nec alieno testimonio iuuatur quis apud deum·cui secreta patēt et vir sibi quisq̄ sufficit vt ei perhibeat testimonium ꝓscientia sua.

¶ Ne forte. Vnusquisq̄ pro suis operibus mercedem suscipiet·nec possunt in die iudicij aliorum virtutes aliorꝝ vicia subleuare.

¶ Ad uendentes ꝛc. Vendentes sunt adulatores·qui dant laudem ꝛ accipiunt aliquam mercedem.

¶ Dum autem irent ꝛc. Inclinantibus se illis in ea q̄ foris sunt et solita gaudia requirentibus·cum interna nō nouerunt: venit ille qui iudicat

¶ Et clausa est ianua ꝛc. Post iudicium magna est eius seueritas cui⁹ est ante ineffabilis misericordia

¶ Nouissime uero ꝛc. Per veram pęnitentiā·per infructuosas lacrimas pulsāt foris relictę. Nō dicitur q̄ emerunt oleum:quia nullo iaz remanente gaudio de alienis laudibus: in angustijs redeunt ad implorationē dei

¶ Uigilate. Videlicet vt testimoniū bonę conscientię nobis pręparemus:ne cum fatuis virginibus foris remaneamus. Et quia paratos nos inuenire desiderat:subijcit aliam de eadem re parabolam. Peregre. Locus carnis terra est·ergo christus carnem nostram ad peregrina duxit quando celuz ascendit.

¶ Nescitis diem. Non solum diem iudicij:sed diem mortis cuiusq̄ vel horā in qua q̄ paratus inuenit; ꝛ tunc paratus inuenietur.

¶ Bene erogādo pecuniam domini sui

seruus et prudens quem constituit dñs suus super familiā suā.

¶ ꝓ capacitate auditorꝝ. † ¶ Cibum sermonis diuini.uel exempli sui·

vt det illis † cibum in tempore.

Beatus ille seruus quē cum ve-

¶ christus.

nerit dñs eius inuenerit sic faciē

¶ Cibum ministrantem. ¶

tem. Amen dico vobis quoniaz

¶ ꝓ tēpore ꝛc. supra dicta

¶ Non ut soli:sed ut pre ceteris habeāt

eterna premia·tum pro uita sua·tum pro gregis custodia.

super omnia bona sua constituet

¶ Econtra si dissimulauerit iudicium dei in proximo venturū·securitatē sibiipsi faciens

eū. Si aūt dixerit malus seruus

ille in corde suo:moram facit dominus meus venire·ꝛ ceperit percutere conseruos suos:manduc

¶ Iniurijs afficere

gule uel ebrietati· uel facinoribus ꝛ illecebris seculi plenus sit.

aūt ꝛ bibat cum ebriosis: veniet

¶ In quo omnes mali prepositi intelligūtur

dñs serui illius in die qua non

sperat·ꝛ hora qua ignorat·ꝛ diui

¶ A portio fidei ¶ Sortē eius.

det eum·partēq̄ eius ponet cuz

¶ Licet non fuisset hypocrita ¶ pro calore.

hypocritis·illic erit fletus ꝛ stri

¶ pro frigore.

dor dentium.

C. XXV.

¶ Hec parabola tam ad subiectos q̄ ad prelatos refertur·

¶ Aliud de eodem exemplum

Tunc simile

¶ ecclesia permixta omnibꝰ tā

erit regnum celorꝝ de

¶ religiose q̄ superstitiose continentibus

decem virginibus: quę accipientes

¶ Opera q ue scōm continentiam fiunt·

† ¶ concordauerunt voluntati sponsi ꝛ mīs ecclesie.

lampades suas † exierunt obuiaz

† ¶ Quia veritati seruiunt pro laudib⁹ hoīm·

sponso ꝛ sponsę † Quinq̄ autem

ex eis erant fatuę et quinq̄ pru-

¶ Quia veritati seruiūt pro eternis·s· premiis·

dentes. Sed quinq̄ fatuę acce-

¶ Accepta ostensione bonorꝝ operꝝ.

ptis lampadibus non sumpserūt

¶ gloriam intra conscientiam·vel oleum est letitia mentis quā habet qui intus deo placet.

oleum secum. Prudentes vero

† ¶ Mitorez glorie. ¶ Id est·in pscīis suis

acceperunt † oleum in vasis suis

¶ ostensiōe bonorꝝ operꝝ

cum lampadibus. Moram au-

¶ Iudicium differēte extremū ¶ Ante mortez languoribus

tem faciente sponso: dormitaue

¶ Electi ꝛ reprobi. ¶ somno mortis

runt omnes et dormierunt. Me

¶ securis oīb⁹ ¶ in insperato ¶ In voce archangeli ꝛ in tuba dei·

dia autem nocte clamor factus ē

† ¶ Ad sociandā sibi perpetuo virginē ¶ occur

ecce sponsus † venit· exite obuiā

rite ei ī aera ¶ A sōno mortis ¶ Boni ꝛ mali

ei. Tunc surrexerunt omnes vir-

¶ Continētes. ¶ Numerauerūt secum opera sua pro quibus remunerationem expectant.

gines ille:et ornauerunt lampa-

† sua fiducia decepte intus vacue dicūt proxis

des suas. † Fatuę autem sapien-

† ¶ testimonium laudum: dicēdo de operibus nostris qō vidistis

tibus dixerunt: † Date nobis de

† ¶ Opera nra que hominibus clara videbantur.

oleo vestro q̄ † lampades nostrę

† ¶ Non ō auaricia ꝛ timore:q̄ in illo die testimonium cuiusq̄ vir sufficiet sibi :nec duz sibi ꝛ proximo·

extinguunt. † Responderunt pru-

dentes dicentes: Ne forte ñ suf-

† ¶ Increpādo ¶ Ite·ī·modo videamus quid uos adiuuēt qui vobis laudes vēdere ꝓsueuerāt

ficiat nobis ꝛ vobis: † Ite potiꝰ

† ¶ venamini laudes vīo more· ¶ non dāt consilium:sed ex obliquo cōmemorant crimē eaꝝ

ad vendentes ꝛ † emite vobis. Dū

autem irent emere·venit sponsus

† Quibus conscīa dabat bonū testīonium·

et quę † parate erant intrauerunt

† ¶ vbi mūda aīma verbo dei copulat.

cum eo ad † nuptias·et clausa est

¶ aditus regni celestis:q̄ preceptis postea nullī patebit aditus post iudicium·

ianua. Nouissime vero veniunt

et reliquę virgines dicentes: Do-

¶ oloze repulsionis compulse appellatōez in geminat dominatōis·

mine domine aperi nobis. At ille

† ¶ Ideo vos deser o q̄ per vite meritum non recognosco·

respōdens ait: Amen † dico vobis

¶ Ecce quo parabola tendit·

nescio vos. Uigilate itaq̄ quia

nescitis diem neq̄ horaz. Sicut

enim homo peregre proficiscens

¶ Et profectus. Non locum mutans: sed liberam eis potestatē operandi permittens.

¶ Operatus est ꝛc. A visibilibus se custodiendo. alios pro posse exhortando: vt de visibilib⁹ ad inuisibilia transeāt. Vel vtiq; serui p̄dicando. ꝛ de bonis moribus informādo: geminauit accepta talenta.

¶ Posuit ra. cū Cepit singulos q̄ct⁹ discutere accusante ꝓscientia vnū quēq; vel excusante.

¶ Ecce alia quinq;. Quotquot ab erroꝛe conuertit: tot dño obtulit. testimonium sibi dante ꝓscientia q̄ per grām sibi datam non tm̄ sibi profuit: sed etiā quos potuit lucrifecit.

¶ Super pauca Pauca sunt bona p̄sentis vitę q̄uis multa videant. q̄ nō sine alicui⁹ molestię admixtōe sunt. Multa autē bona eterna quę sunt sine omni corruptōis molestia.

¶ Intra in gaudium ꝛc. Admirat⁹ chorꝛis angelorꝛ sic intus lętare de munere vt iam non sit q̄ exterius doleas de corruptione.

¶ Qui duo ta. Iste viribꝰ suis quicquid in lege dei didicerat in euāgelio duplicauit. Siue conscientiā ꝛ opera p̄sentis vitę. futurę beatitudinis typos intellexit.

¶ Durus. Quia ardua est via quę ducit ad vitam. ꝛ q̄ quanto gradus altioꝛ. tanto casus grauioꝛ.

¶ Et timens abii ꝛc. Et timens aggredi altioris vitę gradum. ne alterius salutem quęrēs ipse periclitarer: abscondi. non p̄dicaui quod te tonante intellexi. In terra: in carnali vita subsistens. sicut habui sic tenui non augens vel minuens Nota q̄ piger seruꝰ inertiam non excusat sed superbit calumniādo dñm. ꝛ dicit se prudenter fecisse. ne dum lucra quęrit periclitetur etiā ꝺ sorte. ꝛ vocat eū durum cui tm̄ non seruit ad lucrum. Cui similes sunt in ecclesia qui melioris vitę vias aggredi metuunt. ꝛ iacere in ignauia non verentur. ꝛ cū se peccatores considerant: sanctitatis viam arripere timent. ꝛ tm̄ in iniquitatib⁹ remanere non timent. Quoꝝ petrus adhuc infirmus spēm tenuit: cum viso piscium miraculo. dixit: Exi a me dñe. q̄ homo peccatoꝛ sum. Immo si peccatoꝛ es: deum a te non repellas. quod faciūt hi qui videntes se infirmo s nolunt ad melioꝛa, p gredi. peccatores quidem se fatentur. ꝛ dominum repellunt: et velut in perturbatione consilium non habent. Dum moriunt et vitam timent: hac sibi blandientes p uersitate. quasi dicerent. Sufficit michi de me rationem reddere quid opus est alįs mīstra re: vt ꝺ eis q̄ cogar ratōnē reddere? Cum etiam hi inexcusabiles sint q̄ non audita, lege vel euāgelio dormierūt: cū per creaturā deus cognoscere potuerūt. Vñ ꝺ. Meto vbi nō semino ꝛc.

¶ Sciebas q̄. Quare ista cogitatō non incussit tibi timorem: vt sciresl me meā diligenti⁹ q̄siturū Quod dixit pro excusatione vertitur in culpam.

¶ Numularius. Vel ceteris doctoribus vt apostolis ꝛ episcopis. vel cunctis credētib⁹ qui p̄nt pecuniā duplicare.

¶ Et date ei ꝛc. Hoc in ecclesia fieri plinq; videmus. q̄ plerique dum benē ministrant exteriora q̄ acq̄runt per adiunctam gratiam ad intellectum quoq; mysticum perducuntur.

¶ Omni enim. Multi enim natura licet sapientes et acuti si sint desides perdunt bonum naturę ꝛ preminz quod erat eis promissum videtur transire ad alios qui quod habent minus per naturam acquirunt per industriam. vel qui habet fidem ꝛ bonam voluntatem etiam si minus habet in opere dabitur ei a bono iudice. Sed qui fidem non habet etiam virtutes quas naturaliter habet perdit. sine qua nō sunt virtutes Vel q̄ habet amoꝛem verbi dat ei sensus intelligendi. Qui vero nō hz etiā si naturali studio callet deficit. Vel qui nō hz caritatē amittit omne bonū qꝺ hz. (tur de q̄ ē rōez redditur⁹

¶ Nota q̄ hꝰ qꝺ cuiq; dat in reb⁹ mūdanis vel spūalib⁹ p talēto imputa

¶ Cū aūt. Tradendus in proximo cruci p̄misit gloriam triūphantis

† ſ dedit dona hominib⁹ naturalia ꝛ gratuita
vocauit seruos suos † et tradidit

illis bona sua. Et vni dedit quin
ſ Exteriorū scientiam quinq; sensibus acquisitam. † ſ Intellectum ꝛ operationem.
q; talenta. alii aūt † duo. alii vero
ſ Intellectū. ſ Non p̄ largitate vel parcitate alu plus alii minus: sed p̄ viribus accipientium.
vnum. vnicuiq; sc̄m p̄priam

virtutem. ꝛ profectus est statim.
ſ promouit. ſ Sciam exterioꝛ ꝛsi mystica non penetret.
Abiit aūt q̄ quinq; talēta accepe
ſ dum se a visibiliu voluptate custodit ab his etiā alios amouendo compescit.
rat ꝛ operatus est in eis. ꝛ lucra

tus est alia quinq;. Similiter q̄
ſ Intellectum ꝛ operatōnem. † ſ Predicādo ꝛ mira operando tales instruit qui itidem florent sciētia ꝛ opere.
duo accepit † lucratus ē alia duo
ſ Intellectum ſ Abiēs per se: sed nō rediēs per se.
Qui aūt vnuz acceperat abiens
ſ terrenis actibus se applicauit nec lucrum spūale quesiuit.
fodit in terrā ꝛ abscondit pecuni
† ſ Quod est ab ascēsione domini vsq; ad iudicium aduentum.
am domini sui. † Post multum
ſ Ad iudicandum
vero temporis venit dñs seruo

rum illoꝝ ꝛ posuit rationez cum
ſ Preparans se ad reddendam rationē
eis. Et accedens qui quinq; talē

ta acceperat: obtulit alia quinq;

talenta dicens: Domine quinq;

talenta tradidisti michi: ecce alia

quinq; superlucratus sum. Ait il
ſ Non tua querens sed que Ihesu christi.
li dñs eius. Euge serue bone ꝛ fi

delis: q̄ supra pauca fuisti fidel
† ſ gaudens dominꝰ in gaudiū intrare iubet.
supra multa te ꝓstituam † intra in

gaudium dñi tui. Accessit autem

ꝛ qui duo talenta acceperat ꝛ ait

Dñe. duo talenta michi tradidi

sti: ecce alia duo lucratus sum.
† ſ Non tua querens: sed que Ihesu christi
Ait illi dñs eius. † Euge serue bo

ne ꝛ fidelis q̄ supra pauca fuisti

fidelis supra multa te constituaz
ſ Accipe quod oculus non vidit nec auris au.
intra in gaudium domini tui. Ac
ſ Infelicissimum habēs a sua conscientia testimonium.
cedens autē ꝛ qui vnuz talentū

acceperat et ait: Domine. scio q̄
† ſ Non parcis: sed p̄cidis falc iudicii tui eos quibus legem non commisisti.
ſ vel austerus
homo † durus es: metis vbi n on

† ſ In regno tuo bonos etiā ex gētibus. ꝛ ex eoꝝ comparatōe qui naturalem legem seruant damnas eos qui negligunt scripturas.
seminasti. † ꝛ congregas vbi ñ spar
ſ Per liberum, arbitrium:
sisti. ꝛ timens abii ꝛ abscondi ta

lentum tuum in terra. ecce habes

q̄ tuum est. Respondens autez

dñs eius dixit ei. Serue male et
ſ Superbe qui calumniā facis domino
ſ Qui lucrum facere neglexisti.
piger sciebas q̄ meto vbi non se

mino. ꝛ congrego vbi non sparsi
ſ Quia etiam ab his exigo quibus non commisi ad erogandum. ſ diuinum sermonem.
Oportuit enim te pecuniā meaz
† ſ Numularii sunt qui predicationē auditaz ualent uerbis ꝛ opere exercere.
ſ Id est. merita discutiens quod meū est cuz usuris. ꝛ te per grām bene dispensatū ꝛ per te acquisitos.
ꝓmittere † numulariis ꝛ ſ veniens

ego recepissem vtiq; quod meuz

est cuz vsura. Tollite ita q̄ ab eo
ſ Intellectū ſ Qui exteriora bene āministrauit sed intellectu ad huc uacuus fuit.
talentum ꝛ date ei qui habet de.
† ſ Studiū uerbi erogandi dabitur grā ſ uper gratiam.
cem talenta. Omni enim † habēti

dabitur et abundabit. Ei aut em
ſ hoc studium uel caritatē.
qui nō habet ꝛ quod videtur ha

ſ uel naturali ingenio uel litterali studio. quia nulla dulcedine interne sapientie gaudebit.
† ſ infructuosū qui spōte ꝛ negligentia sua corruit in interiores tenebras.
bere auferetur ab eo. ꝛ † inutilez

seruum eicite in tenebras exteri
ſ non delectatio ut in istis fuit.
ores. ibi erit fletus et stridor dē
ſ in secundo aduentu ſ Qui est ꝛ filius dei
tium. Cum autez venerit filius

ut secutura scandala hac promissiõe compensaret.

¶ Post parabolas de fine mundi: nunc exequit' dominꝰ modum futuri iudicij.

¶ Omnes an· ꝛc· Qui testes sunt bñ a nox actuuꝫ· sub quorũ custodia bene vel male egerunt.

¶ Oues ab hedis. Duo ordines erunt in iudicio· electoꝝ· s· ꝛ reprobꝝ· Sed electoꝝ: alij iudicabunt· quib⁹ dr: Sedebitis ꝛ vos super se· xij· in· xij· tri· is· Alij iudicabunt· quibus dicit· Esuriui et dedistis michi manducare· Sitiui: ꝛ dedistis michi bibere· Hospes eram: ꝛ collegistis me· Nudus: ꝛ cooperuistis me· Infirm⁹: ꝛ visitastis me· In carcere eram: ꝛ venistis ad me· Item reprobꝝ: alij q̃ extra ecclesiam sunt non iudicabuntur· alij q̃ iudicabunt q̃ bus dicit· Esuriui et nõ dedistis m· m· ꝛc·

¶ Hedos. Hedꝰ est animal peculeum et olidum· qui ꝓ peccatis offerebatur in lege· et significat peccatores· nec dicit capras quę possunt habere fetus.

¶ Benedicti patris mei. Bñficio patris mei promoti ad obtinendam gloriam in qua sine corruptione regnetis· ad quã predestinati estis a constitutione mundi.

¶ Ad litteram: nota opera misericordię. Mystice: caritatis perfectionẽ· Qui esurientem et sitientẽ iusticiam pane verbi reficit· vel potu sapientię refrigerat: charitatis agit opera· et qui errantem in domum matris ecclesię revocat· et qui infirmum in fide assumit· ꝛ qui tribulatione aliqua seu carcere tristicię oppresso subvenit compatiendo vel consolando: veram dilectionem adimplet·

† ¶ In diuinitate qua iudicabit qui pri⁹ venit in humilitate.

hominis in †maiestate sua· et omnes angeli eius cum eo: tunc sedebit super sedem maiestatis sue ꝛ congregabuntur ante eum omnes gentes ꝛ separabit eos ab invicem: sicut †pastor segregat oves ab hedis. Et statuet oues quidem a dextris suis· hedos autem a sinistris. Tunc dicet rex his qui a dextris eius erunt† Venite benedicti patris mei possidete paratum vobis regnum a constitutione mundi. Esuriui enim ꝛ dedistis michi manducare Sitiui: ꝛ dedistis michi bibere. Hospes eram: ꝛ collegistis me· Nudus: ꝛ cooperuistis me. Infirmꝰ: ꝛ visitastis me In carcere eram: ꝛ venistis ad me. Tunc respondebunt ei iusti dicentes: Domine: quando vidimus te esurientẽ ꝛ pauimus te: sitientem ꝛ dedimus tibi potum? Qñ autem te vidimus hospitem et collegimus te? Aut nudũ ꝛ cooperuimus te? Aut quando te vidimus infirmum aut in carcere ꝛ venimus ad te? Et respondens rex dicet illis: Amen dico vobis quãdiu fecistis vni de bis fratribus meis minimis michi fecistis

† ¶ In diuinitate qua iudicabit qui pri⁹ venit in humilitate.

† ¶ Innuit se nõ dixisse generaliter de omnibus pauperibus sed de his qui pauperes sunt spiritu·

† ¶ A sinistris sũt qui sinistra· id est· prelẽtia quãdiu viverũt ardẽter amauerũt..

Tũc dicet rex ꝛ his qui †a sinistris

† Aut tollatur impius ne ui· g· dei

¶ Quia nisi sũt esse cum eo dum permixti sũt bonis mali.

eius erunt. †Discedite a† me maledicti in ignem ęternum qui paratus est diabolo ꝛ angelis eius Esurivi enim et non dedistis michi manducare· sitivi: et non dedistis michi bibere· hospes eram: ꝛ non collegistis me. Nudus: et non cooperuistis me. Infirmus ꝛ in carcere: ꝛ non visitastis me. Tunc respondebunt ei et ipsi dicentes: Domine quando te vidimus esurientem· aut sitientem· aut hospitem· aut nudum· aut infirmum· vel in carcere: ꝛ non ministrauimus tibi? Tunc respondebit illis dicens: Amẽ dico vobis: quãdiu non fecistis vni de minoribus his nec michi fecistis. Et ibunt hi in supplicium ęternũ Justi autem in vitam ęternam.

† ¶ Iudicium fiet ei sine mia qui nõ fecit miam.

¶ Solacii caritatis· ¶ Humilibus spũ. ¶ Nec michi capiti uos exhibuisse gaudeatis.

C. XXVI.

Et factum est cũ consummasset Jhesus sermones hos omnes dixit discipulis suis: Scitis quia post biduum pascha fiet· et filius hois tradetur ut crucifigat

¶ Prenouit ꝛ non declinauit. sed etiam ceteris ire nolẽtibus pergit intrepidus·

¶ michi capiti in mẽbris

malis ꝛ agere elemosinas noluerunt· vñ subdit. Quãdiu nõ fecistis vni ꝛc.

¶ In supplicium ętern ꝛc. Frustra ergo Origenes spondet liberationem post multos annos malis hominib⁹ et ipsis demonibus.

C. XXVI.

¶ Et factum ꝛc. De consummatione seculi ꝛ discretõe iudicij· vel ab initio euangelij vsq; ad passionem omnia faciendo et predicando cõpleuerat. Post sermonem quo se venturum in claritate predixit· passurũ se ostẽdit· vt sacramentum crucis admixtum eẽ glorię ęternitatis admoneat.

¶ Scitis quia post bi· Sicut ex Johannis narratione colligitur· ante sex dies pasche venit ihesus bethaniam· ibiq; factum est illud conuiuium in quo mulier in alabastro precioso fit cõmemoratio· Indexerunt hierusalem sedes super asellum: posteaquam geruntur ea que narrantur post hunc aduentum hierosolimis acta vel gesta. Ex illo ergo die quo venit ihesus bethaniã vsq; ad diem quo omnia ista gesta ꝛ dicta sũt intelligimus esse consummatum quatriduum: vt occurreret dies quę ante biduũ pasche matthęus et marcus diffinierunt. Mystice· Post duos dies clari luminis veteris et noui testamenti verum pascha per mundum celebratur. Pascha quod hebraice dicit' phase non a passione: sed a transitu nominatur. Quia exterminator viso sanguine in foribus israel transiuit eos ꝛ deus auxiliuꝫ p̃bens eis desuper ambulauit. Mystice· Quia in ea festiuitate agnus dei de hoc mũdo erat transiturus· vel nos salubri transitu· q· de ęgipto huius mũdi educturus. Pascha ꝓprie solus dies dicit· quo agnus ad vesperaꝫ occidebat'· id est· xiiij· luna primi mensis. Xv· luna qua egressi sunt de ęgipto: erãt azima septẽ dieb⁹. Sꝫ idifferẽter ꝛ pascha pro diebus azimoꝝ· ꝛ dies azimoꝝ pro pascha ait marcus. Erat pascha et azima post biduum. Lucas: dies festus azimoꝝ qui dicitur pascha. Mystice. Uno die agno immolato: septem dies azimorum sequuntur· q; christo semel passo per totum tempus ssculi viuendum est in azimis sinceritatis et veritatis.

¶ Cum aũt ꝛc. Habito consilio · ordo narrationis illuc transit. Tunc abijt vnus ex duodecim: vt factum iudę coniũgatur ad consilium sacerdotum. Redit ad eum autẽ diem qui erat ante sex dies paschę dicens · Cum autem ꝛc.

¶ Symonis ꝛc. Permanet pristinũ nomen vt virtus curantis appareat · Per eã domuꝫ accipe illam partem populi quę credidit dño et curata est · Symon · id est · obediens.

¶ Accessit. Hic ꝙ · Diligẽter obserua · q̃ de duabꝰ super caput Siquidem peccatrix super pedes · et ea quę dicitur non fuisse peccatrix super caput.

¶ Mulier ꝛc. Maria magdalena sororꝫ lazari mõ insta et familiaris · quę quondã peccatrix venit ꝫ pedes lacrimis lauit · nunc caput et pedes vnxit · pedes nunc: vt iohãnes dicit.

¶ Unguenti pretiosi. Marcus: nardi spicati · id est · de spicis ꝫ foliꝭ confecti qđ pretiosius est. Johannes nardi pistici · id ẽ · fidelis non adulterati alijs herbis · pistis grece: fides latine. Mystice ꝙ devotio marię fidem significat ecclię quę dum veritatẽ christi predicat: caput vngit · dum humanitatẽ pedes.

¶ De hoc vnguẽto in domo symonis leprosi i bethania dicũt ꝫ matthęus ꝫ marcus et iohannes. Lucas vero aliud dicit simile huic factuꝫ ante in domo alterius symonis pharisei non leprosi: neqꝫ in bethania: sed de eadem muliere quę tunc accessit peccatrix.

¶ Discipuli indi · Johãnes dicit hęc iudam locutũ · ꝫ hoc gratia cupiditatis · alij potuerunt verbis eiꝰ consentire: vel etiaꝫ idem dicere: sed propter curam pauperum.

¶ Opus enim bo · Sicut maria pię devotionis adepta ẽ gloriam: ita ecõtra iudas contradicens perfidię infamiam. Sed dñs qui bona laudat tacendo hęc preterijt.

¶ Me aũt non semper ha · Corporali pñtia. Alioquin dicit alibi · omnibꝰ diebꝰ vitę vobiscum sum vsqꝫ ad consummationẽ sęculi.

¶ Mittens enim. Officium est sepulturę quod vos perditionem esse putatis. Nec mirum si michi dat fidei odorem: pro qua mox fusurus sum sanguinem.

¶ Tũc abiit unus ꝛc. Premissa est causa quę compulit iudaꝫ ad vẽdendum dñm. Cum enim fur esset ꝫ loculos haberet ꝫ vidisset vnguentum super caput ꝫ pedes domini effusum quod putauerat esse vendenduꝫ et precium sibi esse tradendum vt aliquid inde furaretur: quod perdiderat in effusione vnguenti voluit recompensare in venditione magistri.

¶ Quando ꝙgregati sunt principes. Ubi patet ꝙ non inuitus neqꝫ coactus: sed sponte iniit ꝙsilium scelerato ꝙ. Quarta feria ꝙgregati sunt principes sacerdotũ ꝛc. Judas accessit vt venderet magistrũ. Et hoc ostendit prophetia hieremię · quę legitur q̃rta feria · vbi dicit. Ecce merces eiꝰ cũ eo

¶ Quid vultis ꝛc. Quasi vile mancipium tradens · ponit in potestate ementium quantum velint dare.

¶ Et exinde quę rebat opor · Multi hodie sunt qui factũ iudę execrantur et idẽ faciũt. Nam cũ ꝙ mu nere falsum testimonium dicunt: qꝫ veritatẽ negant deum qui veritas est vendunt · dum caritatem violant: deum qui caritas est produnt · presertim cũ nõ ignorantia sed oportunitate faciẽdi quęsita hoc faciunt.

¶ Prima aũt die azi · ꝛc. Id ẽ · quarta decima die primi mensis · qñ abiecto fermento agnum immolant ad vesperam · quod exponit apostolꝰ. Etenim pasca no · im · est xps · qui licet die sequẽti · i · xv · luna sit crucifixus tñ ea nocte passionis suę tentus a iudęis celebrauit exordium.

¶ Ubi uis ꝛc. Nõ erat eis certa domus: in quo improbat ędificatio superfluorum.

¶ Ad quendam. Eundẽ significat quẽ marcus et lucas dicũt patremfamilias. Uni ergo ait ad quendam tanqꝫ ex persona sua (et nõ domini) studio brevitatis illum compendio insinuauit.

¶ Ad quendam. Nõ ad quemlibet: sed ad aliquem certum quem ex persona sua loquẽs recte posuisset. Modo autem cum verba domini posuit. ite in civitatem · interponit ipse ad quendam: non qꝫ dominus hoc dixerit: sed vt ipse nobis insinuaret tacito nomine proprio fuisse ibi quendam ad quem mittebantur.

¶ Et fecerunt discipuli sicut ꝛc. In alio euangelio scribit · Invenerunt cenaculum gn · stra · Cenaculum lex spũalis est · quę de angustijs littere egrediens in sublimi loco recipit saluatorem. Nam q̃ litteram sequit in imo pasca facit. Sed qui aquę batulũ · id est · prędicationẽ gratię in domum ecclesię sequit: hic per spm̃ lrãꝫ trãscendẽs in alto mẽtis xpo refectoꝫ pat.

¶ Quia unus · Qui prędixit de passione · prędicit de ꝓditore · vt videat se non latere pęnitentiam facti.

¶ Mittit crimẽ in numero: vt agat ꝙscius pnĩam. Non tamen designat specialiter: ne impudentior fieret.

¶ Cęperunt singuli. Quia plus credũt magro q̃ sibi: ꝫ timẽtes etiam

† ¶ Nota noticiam futuroꝝ in christo

prędicatum fuerit † hoc euange-

¶ Id ẽ · ecclesia

lium in toto mundo dicetur et ꝙ

† ¶ i · obsequiũ qđ michi pie exhibuit † ¶ Marie.

hęc † fecit in memoria † eius. Tunc

† ¶ damnam de effusione vnguẽti vult magr̃o precio compensare.

abiit vnus † de duodecim qui dice

¶ Memoria mortis.

batur iudas scarioth ad principes

sacerdotũ · ꝫ ait illis: Quid vultis

michi dare et ego vobis eum tra

† ¶ Idem precium quo Joseph venditus est a fratribus.

dam? At illi constituerunt ei † trigi

ta argenteos. Et exinde quęrebat

¶ qꝫ fine turbis eum tradere posset quod Lucas aperte ait.

opportunitatem vt eum traderet.

¶ Ecce oportunitas — ¶ Pasche

Prima autem die azimoꝝ accesse

runt discipuli ad Jhesum dicẽtes

Ubi vis paremus tibi comedere

pascha? At Jhesus dixit: Ite in

civitatem ad quendaꝫ: ꝫ dicite ei:

Magister dicit. Tempus meum ꝓ

pe est · apud te facio pascha cuꝫ di

scipulis meis. Et fecerunt discipu

li sicut constituit illis Jhesus · et

† ¶ Quando verus sol ad occasum properabat.

parauerunt pascha. † Uespere aũt

¶ Quia eis eternam requiem præparabat ꝫ per eos aliis.

facto discumbebat cuꝫ duodecim

discipulis suis. Et edentibus illis

dixit: Amen dico vobis · qꝫ vnus

† ¶ Quia non erant sibi huiꝰ reatus conscii

vestrum me traditurus est. Et † ꝙtrista

ti valde cęperunt singuli dicere:

fragilitatem suam querunt de peccato cuius non bñt conscientiam.

¶ Qui intingit. Alijs ꝓtristatis ⁊ a cibo manū retrahentib⁹ ea impudē tia qua tradidit manū cū magistro mittit: vt audacia bonā ꝓscientiā men tiretur. Ecce humilitas ⁊ patiētia qua proditorē ad mensam admittit.

¶ In para. ⁊c. Marcus in catino. Parapsis est vas escar quadrāgu lum a paribꝫ ablidib⁹ i. ab equis lateribꝫ dictū. Catinū vas fictile aptum ad admittendū liquorē ⁊ potuit fieri vt mensa fictile vas ⁊ quadrangulū contineret.

¶ Pgna prędicit: vt quem pudor non vice rat corrigant denunciata supplicia.

¶ Bonū erat ei ⁊c. Multo melius esset omnino non esse. qꝫ male esse. vsitate ⁊ simpliciter hoc dicit. Non pōt enī ei bene esse qui nō est. An dyabolo dicit non nasci ad peccatum an etiā bonum illi erat vt christo non nascerētur per vocationē: vt non esset apostata per proditionē. Vel solemus dicere simpliciter melius esset nō esse qꝫ male esse.

¶ Rabbi. Alij dicunt domīe: iste rabbi Quasi min⁹ peccatum habens prodere magistrum qꝫ dominū. vel blandiendo.

¶ Tu dixisti. Nec hic aperte dicit an ipe esset. Potest enī intelligi. q. d. non ego dixi

¶ Ęnātibus aūt ⁊c. Finitis solemnibus gaudijs veteris paschę quę in liberationis memoriā populi dei de ęgipto agebantur. trāsit ad nouum qđ in sui mēoriam ecclīam frequētare volebat. Vt videlicet pro carne agni ac sāguine sui corporis: ad sanguinis sacramentū substitueret. ipsumqꝫ esse monstraret. cui iurauit dñs et non pęnitebit eum tu es ⁊c.

Nunquid ego sum dñe? At ille respondēs ait: † Qui intingit mecum manū in parapside hic me tradet.

† ſ Qui latenter notatus non resipiscit manifestius arguitur non tamen ex nomine.

Filius quidem hominis vadit: sicut scriptū est de eo. Uę aūt homini illi per quē filius hominis tradetur. Bonū erat ei si natus nō fuisset homo ille. † Rñdēs aūt iudas qui tradidit eum dixit: Nunquid ego sum rabbi? Ait illi: † Tu dixisti

† ſ Ne tacendo videretur se prodere aliis interrogantibus.

† ſ tu prodidisti non ego

† ſ Iuuito veteri pascha transit ad nouum.

Ęnantibus autē eis accepit Ihesus panem ⁊ benedixit ac fregit deditqꝫ discipulis suis ⁊ ait. † Accipite ⁊ comedite. hoc est corpus meum

† ſ Quasi intelligite

† ſ Quod sub spē panis videtur

† ſ Ipse equalis deo patri: quid ergo subditus faciet

† ſ Inter aduersa.

Et accipiens calicē † gras egit ⁊ dedit illis dicens: Bibite ex hoc omnes. hic est enim sanguis me⁹ noui testamenti † qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum. Dico

† ſ dedicator

† ſ Non veteris quod sanguine hircorum dedicatū ē

† ſ Quia impossibile est sanguine hircorum peccata auferri.

† ſ Mortalitatē bibit christus. ⁊ legis vetustatē dum ei placuit.

autem vobis † nō bibā amodo de

† ſ qđ est mortalitas ⁊ passibilitas.

† ſ est humanitatis.

hoc genimine vitis vsqꝫ in diem illum cum illud bibaz vobiscum nouum in regno patris mei. Et hymno dicto exierūt in montem oliueti. Tunc dicit illis ihesus. Omnes vos scandalum patiemini in me in

† ſ genimen.

† ſ Immortalis ⁊ impassibilis.

† ſ Spūali cibo pastus debet conscendere ad montem virtutum quibus ungatur uel reficiatur.

† ſ Id est. in ista tribulatōne † ſ Nocti congruit scādalum † ſ in zacharia. percute pastorē. ex persona prophete.

ista nocte. Scriptum est enī. Percutiam pastorem † et dispergentur oues gregis. Postqꝫ aūt surrexero precedam vos in galyleam. Respondens autē petrus ait illi: Etsi omnes scandalisati fuerint in te: ego nunqꝫ scandalisabor. Ait illi

† ſ Mundi vnitate fidei soluentur.

† ſ petrus ex ardore promittit. christus ut deus uentura predicit.

Ihesus. Amen dico tibi qꝫ in hac nocte anteqꝫ † gallus cantet: ter me negabis.

† ſ Marcus dicit. anteqꝫ gallus bis uocem dederit. ceteri. anteqꝫ gallus cantet. † ſ timor erit causa ter me negandi.

¶ De hoc genimine uitis. Vitis est bōana natura. genimina eius mortalitas. ⁊ legis vetustas. Mortalitatem bibit christus ⁊ legis vetustatē dum ipsi placuit. ⁊ ipse obseruādo implenit. De genimine vitis eiusdem bibit in resurrectione factus immortalis. qꝫ immortalitas est genimen illius vitis quā in resurrectōe bibēt sui. Ideo dixit vobiscū: Immortalitate enī resurrectionis eadē remanebit substantia: ⁊si qualitas sit mutata. Si aūt vitem de cui⁹ vetustate nunc passionis calicē bibit: iudeos accipis. sīgt etiā gentem ad corpus xp̄i per nouitatem vitę accessuram. cum post gētes ingressas omīs isr̄l salnus fiet.

¶ Vinea dñi sabaoth dom⁹ israel est de qua semper bibit. qꝫ nō defuerunt aliq̄ quoꝫ pietate delectaret. sed passo dño tps erat vt illa legalis obseruātia cessaret ⁊ in spūm trāsiret.

¶ Nouū in regno pa. Dicens illud nouū hoc vetus: oīdit corp⁹. s. de veteri adā qđ immortalitate immutabitur. Vobiscū: per hoc ⁊ suis immortalitas ꝓmittit. ⁊si nō eodē tēpore De hoc genimine: qꝫ eadem corpora resurrectura.

¶ Erit aūt dies meę resurrectionis cū in regno dei. id ē. immortalitatis gloria sublimatus. de salute eiusdem populi spūali grā regenerati. nouo vobiscū gaudio perfundar.

¶ Et hymno ⁊c. Hoc est qđ psalmus dicit. Edent pauperes ⁊ saturabunt ⁊c. Vel hymnū p iob. pri grās agens cantabat. in q̄ pro se ⁊ discipul⁹ ⁊ credituris precabat. Exierunt in montes oliueti: vt per sacramentoꝫ perceptionē ⁊ suam intercessionē ad altiora carismata quib⁹ corde pernigamur nos ꝓscendere doceat. vbi laboris refectio doloris solatium.

¶ Omnes uos. Prędicit illis quid passuri sunt. vt post euētum non desperent: sed pnitentia liberentur.

¶ Postqꝫ aūt. Sicut prędixit locū passionis: sic prędicit locū resurrectionis: vt sicut sunt tristes ex passione. sic lętentur glorificati resurrectione vel visione.

¶ Precedam uos ⁊c. Vt infirmitatem eorum sponsione reditus sui consolaretur.

¶ Etsi omnes. Non est mendaciū nec temeritas: sed fides ⁊ ardens dilectio. in tantum vt imbecillitatē suam ⁊ fidem verboꝫ dei nō ꝓtueretur.

¶ Anteqꝫ gallus. Tres ita simpliciter. Solus marcus. anteqꝫ gallus bis vocē dederit. Tercia negatio petri si tota post primū gallicantū incipieret. mētiri viderētur tres qui dicūt. Añqꝫ g. c. Ite si tota añ. superflue dicerent marcus: añqꝫ bis cantet. Sed qꝫ añ primū cępta: attenderūt illi tres nō qñ ꝓpletur⁹ esset eam: sed quāta futura esset qñcunqꝫ incepta. Vel tota in animo timentis petri peracta est añ primū cantū. cuius verbis añ primū cępta. añ scdm peracta sit. Tant⁹ enī timor mentem eius inuaserat qui ter negare faceret. Matthęus ⁊ marcus negationē petri subnectunt. postqꝫ Ihs egressus est de domo vbi māducauit pascha. Lucas ⁊ iohānes añqꝫ inde egressus esset Ihesus. Sed facile intelligim⁹ illos recapitulasse. vel istos prędoccupasse. nisi magis moueret qꝫ tā diuersa non modo verba ſz etiā sē tētias dñi prędmittunt. quib⁹ permotus petrus illam prędsumptionē ꝓferret

moriendi·vt magis cogant intelligi ter illum expressisse presumptionē suā diuersis locis ad sermones christi·et ter illa a dño rīsum q̄ eum ante galli cantū esset negaturus·sicut post resurrectionē an se amaret ter interrogauit et ter de pascendis ouib⁹ precepit.

¶ Ante gallicantū·id est·crescētib⁹ tenebris negat·post gallicinīū·id ē·luce vicina culpam lacrimis lauat.

¶ In uillam que dicitur gessemani. Lucas in montē olinaꝝ Johannes transtorrentē cedron qđ idem est·q̄ gessemani locus in q̄ orauit est ad radicem montis olineti vbi est ort⁹. Gessemani interpretatur vall' pinguiū et loca ꝛ tpa plena sūt figuris. Cū in monte orat: sursum nos hīe cor in orōne docet. Cū in valle: et ī in valle pinguiū: docet in orōe humilitatez et interne pinguedinē dilectōis esse seruandam.

¶ Et orem. Proxima morte apte orat in valle pinguedinis; q̄ p̄ hūilitatē ꝛ caritatis pinguedinē ꝓ nob subijt mortem.

¶ Cepit contristari. Nō timore passionis qui ad hoc venerat: sed pro scādalo apostoloꝝ et perditione impiorum.

¶ Piero·Cepit cō tristari vt veritatē assumpti hoīs ꝓbaret. Vere ꝓtristatus est: ſz non passio ei⁹ anīo dominat·vez ꝓpassio ē, vñ ait·cepit ꝓtristari. Contristatur aūt non timore patiēdi q̄ ad ī venerat: sed ꝓpter infelicē iudā ꝛ scādalū apostoloꝝ·ꝛ electionez iudeoꝝ·et euersionem hierusalem.

¶ Tristis. Anīa ē q̄ timet ꝛ tristat. Petrus inferior non timet dicens: anīam meā ponā ꝓ te: q̄ vt dō vim mortis ignorat. Xp̄s timet: q̄ vt de⁹ in corpore ꝓstitut⁹ fragilitatem carnis exponit·q̄ corpus suscepit oīa debuit subire que corporis sunt.

¶ Usq; ad mortē. Hyl'. Nō ꝓpter mortē: ſz donec aplos sua liberet passione. Non mors sed tempus mortis in metu est·q̄ post virtutem resurrectionis fides est firmāda credentium.

¶ Si possibile est. Hoc non pro timore: ſz ꝓ miscdia ne iudei q̄ excusationē ignorātie non habent: me occidant·vñ ait: iste·id est·populi iudeorum·nō simpliciter calix.

¶ Si possibile ē·vt sine interitu iudeoꝝ credāt gentiles·passionē recuso. Sin aūt: illi excecādi sunt vt gētes intrēt: fiat nō mea sed tua voluntas.

¶ Non sicut ego uolo. Aug. Trāsfigurat in se suos·q̄ nichil aliud vult q̄s p̄·vt ibi. Esurini ꝛ de·m·m·Et q̄d me persequeris? Docet aūt eos

negabis. Ait illi petrus: Etiā si o-
ſ Intellexit enim q̄ timore mortis prediceret eum negaturum.
portuerit me mori tecū nō te nega
ſ Ex amore ꝛ ardore eodem.
bo. Similiter et omnes discipuli
dixerunt. Tunc venit Jhesus cuz
illis in villam que dicitur gesse-
mani·et dixit discipulis suis. Se
ſ non moueamini sicut nec loco ita nec mēte.
dete hic: donec vadam illuc et
ſ Cuius oratio omnium redemptio. ſ Progressus parū. ſ Quibus
orem. Et assumpto petro et duo-
secretiora manifestarat. ſ Ne putetur irrationalis anima christi: anīalia merent sed nō nocent cur ꝛ quousq; tristentur.
bus filiis zebedei cepit contrista
ri ꝛ mestus esse. Tunc ait illis. Tri
ſ Pro iuda damnando.
stis est anima mea vsq; ad mortē.
ſ Pondus tribulationis. ſ A somno infidelitatis ꝛ torpore mētis: ne ingrauāte dyabol⁹ obrepat
Sustinete hic ꝛ vigilate mecum
† ſ vt humilitatē mētis habitu corporis oñdat.
Et progressus pusillum † procidit
in faciē suam orās et dicens: Pa
† ſ. sit me nō morāte mors moriatur.
ter mi si † possibile est transeat a me
ſ Quasi in se reuersus hoc dicit ſ hu
calix iste. Ueruntamen non sicut
mano affectu ſ docet humane volūtati volūtatem dei preponi.
ego volo: sed sicut tu vis. Et venit
ad discipulos suos et inuenit eos
ſ pre tristicia somnum vincere nō possūt.
† ſ Quia pre ceteris erat gloriatus pre ceteris
dormientes. Et † dicit petro. Sic
erat increpāduſ.
ñ potuistis vna hora vigilare me
† ſ Non ne temptemini: sed ne temptatione superemini.
mecū? Vigilate et orate † vt non in
ſ Ideo orādum.
tretis in temptationē. Spūs q̄dē
ſ Ad cōfitēdum· † ſ Ad tolerādum ſ Quia nōdum induti virtute ex alto·
promptus est caro autem † infirma
ſ Similiter
Iterū secūdo abiit ꝛ orauit dicēs

priuatam voluntatem corrigere ꝛ dirigere iuxta diuinam.

¶ Ambro·Dominē quē veritate corpis demonstrabat: eē bat affectu·vt diceret·Sed nō si·ego vo·sed si·t·Suscepit volūtatē meā suscepit tristiciam meam. Confidēter tristiciam nomino qui crucem predico.

¶ Caro aūt·Non de se vtiq; hoc dicit: sed de his qui dixerunt se nunq̄ negaturos.

¶ Iterū secundo ꝛc·Scdo orat·i·si ñ pōt nimine saluari alr· nisi abierit cucurbita·i· ꝓlus indeoꝝ q̄ pri⁹ fuit eius tabernaculū: vt me occidat.

Pater mi si nō potest hic calix trā
sire nisi bibam illum: fiat volūtas
ſ vicina iam negatōe
tua. Et venit iterum ꝛ inuenit eos
† ſ Lāgescebāt enī eoꝝ oculi vicina negatōe·
dormientes. † Erant enī oculi eoꝝ
grauati. Et relictis illr iterꝝ abiit ꝛ
orauit tercio eundē sermonē dicēs
Tūc veit ad discipulos suos dicēs
ſ Interposi
Dormite iam ꝛ requescite. Ecce ap
to aliquo silētio ait·
propinquabit hora et filius hois
tradetur ī manus peccatoꝝ. Sur
gite eam⁹. Ecce appropinquabit
q̄ me tradet. Adhuc eo loquēte ec
ce iudas vnus de duodeci venit
ꝛ cū eo turba mlta cū gladiis ꝛ fustibus missi a principibus sacerdotū ꝛ seniorib⁹ populi. Qui autē
tradidit eū dedit eis signū dicēs:
Quēcunq; osculatus fuero: ipse ē
tenete eū. Et cōfestim acce dēs ad
† ſ Impudēs cōfidētia magistrū uocare ꝛ oscu
Jhesuz dixit. † Aue rabbi. Et oscu
lum fūgere ei quē tradidit·
latus est eum. Dixit illi Jhesus.
ſ Yronice· ſ ut supra·Amice quō huc intrasti nō habēs uestem nuptialem·
Amice·ad q̄d venisti? Tūc accesse
runt ꝛ manus iniecerunt in Jhe-
ſ Petrus eodē
sum ꝛ tenuerunt eū. Et ecce vnus
ardore mētis quo cetera·zelat⁹ sicut phyneas·
ex his q̄ erat cū Jhesu extendens
manū exemit gladiū suū ꝛ percutiēs
seruū principis sacerdotū āputauit

¶ Dormite. Prio reuertens obiurgat·secūdo silet·ꝛ tercio q̄escere iubet·Quia prio p⁹ resurrōnem diffidētes reprehēdit. Scdo misso spū ḡuatos ad ꝓmēdā euāgelij libtatē oculos visitauit·tercio claritatis suę reditum securę q̄eti eos restituit. Dormite iā ꝛ requescite. Nunc vidz repugnare qđ ꝓnectit. Ecce appropin. Sz sciēduz p⁹ illa ẏba silusse dominū vt fieret qđ ꝓmiserat. Et p⁹ scdm marcū intulit sufficit q̄ iā requeuistis·Addiditq; Ecce ap·Surgite eam⁹. Ultro nos offeram⁹·ñ timētes inueniāt vt ꝓfidētiā et gaudiū passuri videant

¶ Postq; in ortū dominū cum discipul' ingressum dixit iohes: ñ ꝓmemorat q̄d illic egerit donec traditor veīt

¶ Tum gla·et fus. Fcm congruit mutate mti. Jam enī venit cū fustib⁹·qui q̄diu cū pace fuit trāquillius se egit.

¶ Dedit eis signū. Putabat signa que viderat non diuinitus ſz magice facta·ꝛ quē in monte trāsformatū audierat·timebat ne tali modo nūc de manib⁹ eoꝝ laberetur·ꝛ ideo dabat signuz.

¶ Quēcunq; osculatus. Habebat adhuc aliq̄d de verecūdia discipuli cū non eū palam tradidit persecutorib⁹: ſz per signū osculi.

¶ Et osculatus est. Suscepit dñs osculum: non q̄ simulare nos doceat: sed ne ꝓditionem fugere videat·vñ. Cū his q̄ o·pa·e·pa·

¶ Seruū prin·sa·Mystice·Seruus est populus iudeoꝝ principibus

sacerdotū indebite mancipatus·qui in dñi passione dexterā aurem·id est· spūalem intelligentiā perdidit. Sinistra·id est·vilitate litterę ꝓtentus·nō petro tollente sed diuino iudicio ablatam pandente· quę auris in his qui credere maluerūt pietate dei restituit. Vel auris amputata ꝛ sanata·significat auditū ablata vetustate innouatum; vt sit in nouitate spūs·ꝛ non in vetustate litterę quod cui datur a christo: datur et regnare cum eo. Vnde bene malc⁹ dicitur· quod est rex vel regnaturus. Q̄ seruus inuentus est: pertinet ad vetustatem quę in seruitutē generat. Sꝫ cum accessit sanitas figurata est libertas.

¶ Lucas addit q⁹ dominus tangens aurem sanauit: qui nec hosti by pietatis obliuiscitur

¶ Gladio peribūt Gladio illo quo igneus vertitur ante paradisuꝫ·id ē· diuinę vindictę·ꝛ gladio spiritus id est·verbi dei.

¶ An putas Quasi diceret·non indigeo auxilio apostoloꝝ duodecī qui possum hē duodecī legiōes angeloꝝ·in quib⁹ sunt·lxxij milia· quib⁹ omnium gentium lingua exprimitur. Innuit autem non esse verendum si contra ihesum omnes natiōes insurgant; cū multofortiores ipe beat exercit⁹ angeloꝝ Aliter. Hic numerus significat omne genus hominū cum romano imperio cōtra iudęos certaturū·bi sunt ages dei qui post resurrectionem anno quadragesimo secundo·cū tyto ꝛ vespasiano perdiderunt homicidas illos·et ciuitatem illoꝝ succenderunt.

auriculam eius. Tunc ait illi Ihe
§ Cesset uindicta·exhibeatur patia·ut patiaꝫ nostros doceamus·nō vindcām.
sus. Conuerte gladiū tuū in locuꝫ
§ Nam ecōtrario § Si omēs tūc ꝛ iudei.
† § Exercuerint vindictā ipsa vidicta erit eis cā
suum. Omnes enim † qui accepe-
perditionis.
rint gladium gladio peribunt.

An putas q̄ non possum rogare patrē meū et exhibebit michi modo plusq̄ duodecim legiones angeloꝝ: Quō ergo implebunt̄ scri
§ Quibus dictū est·tanq̄ ouis ad occisionem ductus est ꝛc·
pturę quia sic oportet fieri. In illa hora dixit Ihesus turbis. Tanq̄ ad latronē existis cū gladiis et fustibus ꝓprehendere me·quotidie apud vos sedebā in tēplo docens
† § Promptum animū ostēdit ad patiēdum ut
ꝛ non me tenuistis. Hoc † aūt totū
sua passione asserat prophetarū dicta.
factum est vt adimplerent̄ scriptu
§ tanq̄ ouis ad oc·duc·est·
rę prophetaꝝ. Tunc discipuli oēs
§ timorē mortis ostēdentes.
relicto eo fugerūt. At illi tenentes
† § Qui pontificatum illius anni precio sibi ac quisierat ab herode romanoꝝ principe·prius ta
Ihesuꝫ duxerunt illū † ad caypha
mē ad annam·ut iohānes ait.·
principem sacerdotū vbi scribę et
§ In hoc diuersus a ceteris
phariseī ꝓuenerant. Petrus aūt ē
§ Hoc est deuotōis § Hoc timoris nature est·q⁹
negat obreptionis est·q⁹ penitet fidei est
sequebat̄ eū a longe vsq̄ ad atriū
† § Per discipulum notum pōtifici
principis sacerdotū. Et † ingressus
§ Expectās vel amore discipuli·uel humana curiositate.·
intro sedebat cū ministris vt videret
§ Quid iudicaret pontifex de Ihesu.
finē. Principes aūt sacerdotum ꝛ omne cōcilium quęrebant falsum testimoniū ꝓtra Ihesuꝫ vt eū mor

¶ Tūc discipuli om·re· ꝛc· Sicut petrus qui negationem lacrimis abluit·ꝛ confessione dei funditus extirpauit·recuperationem eoꝝ significat qui in martirio labunt̄. Ita cęteri qui fugerunt cautelam fugiendi docent eos qui minus ydonei sunt ferendis aduersis·quib⁹ tuti⁹ est latere q̄ se discrimini ꝓmittere. Ita etiam adolescens qui sēm marcuꝫ relicta syndone nudus profugit·illoꝝ opus ꝛ animū designat·qui vt securiores sint omia quę in mundo habent abiciūt·ꝛ deo potius famulari nudi q̄ habendo mūdi reb⁹·materiam temptandi ꝛ a deo reuocādi dare didicerunt. Juxta exēplum ioseph qui relicto adulterę pallio·maluit nudus deo q̄ indutus meretricis cupiditatib⁹ seruire.

¶ Ad caypham. Conuenit nomen actioni. Cayphas·id est· inuestigator vel sagax ad implendā· scz doli sui nequitiam. Vel vomens oze; quia impudens ad proferendum mendacium·ꝛ ad petendum homicidiū.

¶ A longe ꝛc. Merito a longe: qui in proximo fuerat negaturus. Significat ecclesiam imitaturam passionē christi longe differenter: qz ecclesia patitur pro se: sed christus pro ecclesia

† § Quia non erāt ut marcus ait·cōuencientia testimonia.
ti traderent. Et † nō inuenerunt: cū
multi falsi testes accessissent. Nouissime autē venerunt duo falsi testes ꝛ dixerūt: Hic dixit. Possum destruere tēplum dei ꝛ post triduum reedificare illud. † Et surgens
† § Iratus·qz nō inueniebat calumnie locum
princeps † sacerdotū ait illi: Nichil rñdes ad ea quę isti aduersum te
§ Scięs vt deus quicquid respōdisset to:quē
testificātur. Ihesus aūt tacebat.
dum in calumniam
Et princeps sacerdotū ait illi. Adiuro te per deum viuū vt dicas nobis si tu es christus filius dei. Di-
§ didiciśti in lege § quānis
cit illi Ihesus. Tu dixisti. Verum
ut hominem cōdemnatis: tamē dico
tamen dico vobis: Amodo videbitis filium hominis sedentem a
† § Ad iudicium in nube uel mirabiliter operātem in sanctis.
dextris virtutis dei: ꝛ † venientē in nubib⁹ cęli. Tunc princeps sacerdotū scidit vestimenta sua dicens blasphēauit. Quid adhuc egem⁹ testibus: Ecce nunc audistis blasphemiā. Quid vobis videt̄: At
† § Quia eum blasphemum putauerūt ideo mortī addixerūt.
illi respondētes dixerunt: † Reus
† § Significat eos qui grē eius pīuam respuūt.
est mortis. † Tunc expuerunt in faciem eius·ꝛ † colaphis eum cędide
§ Significat eos qui eū venisse negāt tanq̄ presentiam eius a se repellentes
§ vel alapas.
runt. Alii aūt palmas in faciē ei⁹ dederunt dicentes· Prophetiza

Duo falsi testes ꝛc. Quia non eo sensu quo dominus qui dixit d̄ templo corporis sui: sed in verbis quibusdaꝫ additis vel mutatis quasi iniustā calumniā faciunt. Dominus dixerat. Solnite templum hoc·; commutant. Ego dissolnam templum hoc manufactum. Vos inqt soluite: non ego· quia non est licitum vt nobis mortem inferamus. Item dominus dixerat· Et ego suscitabo· quod de animali templo dicitur. Illi inuertunt. Aliud manufactum ędificabo; vt proprie de templo iudaico dictum videatur.

¶ Tu dixisti ꝛc. Marcus: ego sum·qd̄ idem est· et est similis contra pylatum ꝛ caypham responsio: vt a propria sententia contemnentur.

¶ Filium hominis ꝛc. De in forma quam iudicatis exaltatum ꝛ habentem nomē quod est super omne nomen

¶ Scidit uestimenta sua ꝛc. Furoꝝ q̄ fecit de solio surgere facit ꝛ vestem scindere. Magno mysterio: cum vestis domini nec a militibus scindi potuit. Significat enim sacerdotium eorum pro sceleribus pōtificum esse penitus soluendum. Sed solidi tas ecclesię quę vestis dei dicitur· vsq̄ in finem seculi indirupta manebit.

¶ Vos est iudęoruꝫ cum aliquid blasphemię audiunt: scindūt vestimenta.

¶ Quod paulus et barnabas fecerunt in licaonia cum dicti sunt iupiter et apollo.

¶ Tunc expuerunt ꝛc. Sicut tunc consputus est salinis infidelium· ita nunc obprobrijs exhonoratur falsoꝝ fideliū·ꝛ colaphis·id est· blasphemijs eorundem cędit̄ur.

¶ Prophetiza ꝛc. Dicunt contumeliam ei· qui se prophetam haberi voluit a populis.

¶ Velauerunt enim faciem eius sēm marcum· non vt eorum scelera nō videat: sed vt a seipsis gratiam cognitionis eius abscondant. Sicut

velum fuit super faciem moysi quod vsq; hodie manet.

¶ Una ancilla. Cur prima ancilla prodit cum viri magis poterant cognoscere. Nisi vt iste sexus ostendatur in necē dñi peccasse. z per passionez redempt⁹. Et ideo mulier prima resurrectionis misteriū accepit. et mandata custodiuit. vt veterem prevaricationis aboleret errorem.

¶ Sicut per fœminā hostis antiqu⁹ primū parētē seduxit: ita per mulierē ad magistrū negandū quē xp̄m filium dei professus fuerat principem ecclesie compellit.

¶ Exeunte autē. Hic marc⁹ adimplet qđ iste brevitatis causa omisit. Exijt inquit foras ante atriū. z gallus cāt auit. quo reuerso. in atrio fit negatio

¶ Exeūte aūt. In hac scđa negatione a duobus ꝓpellitur. ab ancilla: vt ait matthęus. z marc⁹. et ab alio: vt ait lucas dicēs: Et p⁹ pusillū ait alius: Et tu de illis es. In ħ pusillo exijt. z reversus stans ad focū. vt iobes ait. itez negat. Exūte ḡ illo. i. cū exiret. ħ est cuz exurgerz vt exiret: aliā aduertit eū ancilla. et dixit his q̄ circa ignē erant. Quibz rediens iurat petrus. nō noui hominē. i. nō sum eius discipulus. in quo et ipsum xp̄m negauit. Nota. primū ait. Nescio qđ dicis. Scđo cū iuramēto negauit. Tercio cepit detestari z iurare: qz nō nouissz hominem. Quia perseverare in pcō dat incrementū scelez. z qui minima spernit cadit in maiora.

¶ Non noui ho. Ex noxia pravoz colloquia quę cogunt petrum negare xp̄m. vel hominē se nosse: quem ꝓfessus est inter discipulos dei filiū?

¶ Qui stabant. Iobes z lucas vnum dicunt cognatum malchi. Sed vel est plurale pro singlari. vel vnus erat qui eū viderat. z precipue dicebat. quē secuti ceteri sil arguebant.

¶ Et conti. gal. can. Post terciam negationē sequit gallicant⁹. Sacramenta rerum per statū temporz designant. Media nocte negat: in gallicantu pœnitet. Post resurrectionē sub luce quē ter negauerat ter se amare professus est. Quia qđ in tenebris oblivionis erraut. speratę iaz lucis remoratione correxit. z eiusdem verę lucis plñtia plene quicquid mutauerat erexit. Mystice. Gallus aliquis doctor est qui somnolentos increpans ait: Exigilate iusti z nolite peccare. Qz petrus añ primū gallicantū negat. eos significat qui christū añ resurrectionē deū non putauerūt esse morte eiⁿ turbati. Qz bis ante secundū gallicantū negat: illos significat qui nunc in illo scđm hominē vel scđm deū in vtraq; substantia erant. z ideo veritatez negant. Primⁿ gallicantus est dñi resurō in seipso. Secundus est eiusdem in corpore ecclesię.

¶ Recor. est. In alio euangelio dicit. respexit dñs petrū. z intuitu ꝓ quo cauit ad lacrimas. q. in mentē ei reducēs quotiēs negauerat z qđ ei ꝓdixerat Nec potuit in tenebris permanere. quem lux mundi respexit.

nobis christe: Quis est qui te per
† ſ Non appropinquabat Jhesu: ne ministris a
cussit: Petrus vero † sedebat foris
liqua suspitio oriretur.
in atrio. Et accessit ad eum vna an
cilla dicens: Et tu cū Jhesu galy
† ſ Quia manifestare se expauit qui adhuc no
leo eras. At ille † negauit coram om
lebat mori.
nibus dicens: Nescio quid dicis

Exeūte aūt illo ianuam vidit eum
Cum quibus calefaciebat se petrus.
alia ancilla. z ait his qui erant ibi
Et hic erat cum Jhesu nazareno.
† ſ Ab illis inquisitus quibus ancilla propala
uerat.
Et iterū negauit † cū iuramento qz
† ſ Lucas ait. quasi facto intervallo vnius hore
non noui hominem. † Et post pusil
luz accesserunt qui stabant et dixe
runt petro: Vere et tu ex illis es.
ſ Hierosolomite z galylei eque sunt be
nam z loquela tua manifestū te fa
bzei vnius linguę sed quęq; provincia habet su
um sonum.
cit. Tunc cepit detestari et iurare.
qz non nouisset hominē. z ꝓtinuo
gallus cantauit. Et recordatus est
ſ Respiciente se domino.
petrus verbi Jhesu quod dixerat
priusq; gall⁹ cātet ter me negabis.
ſ vt haberet liberum locum flendi:
Et egressus foras: fleuit amare.

C. .XXVII.

ſ vide q; solliciti in malo. tota no
cte vigilauerūt ut facerent homi
cidium.

Mane autem fa

¶ Et egres. Ab impioz ꝓsilio seclusus culpam lauat. qđ non intus. Ob hoc hesitare permissus est. vt in ecclesię principe remediū pnię ꝓderet. z nemo auderet de sua virtute confidere. C .XXVII.

¶ Mane aūt fcō. Matthęus z marcus preterierūt narrationē de his quę cū dño acta sunt vsq; ad mane. sed postea redeūt vsq; ad negationem petri narrandam. qua terminata; redeūt iteruz ad mane vt inde cętera contexerent.

cto consilium inierunt omēs prin
cipes sacerdotum et seniores po
puli aduersus Jhesū: vt eū morti
† ſ Quem uinxerant in orto ut Johannes ait.
traderent. Et † vinctū adduxerunt
ſ Mos erat ut quē morti adiudicassent ligatum
iudici traderent.
eum z tradiderunt pontio pylato
presidi. Tūc videns iudas qui eū
ſ Magnitudinē auaricie impietatis pondus
excludit.
tradidit q; damnatus esset: pnia
ductus retulit triginta argenteos
principibus sacerdotuz et seniori
† ſ Quantomagis qui emerunt.
bus dicens: Peccaui † tradēs san
guinem iustum. At illi dixerunt.
ſ Emisse se audiunt. z tamē extra reatū se credūt
z in vendente scelus constituunt.
Quid ad nos? Tu videris. Et pro
iectis argenteis in templo recessit
ſ ut ostenderet se perosum celi z terre
et abiēs laqueo se suspēdit. Prin
cipes aūt sacerdotū acceptis argē
† ſ Oblatio impioz abominabilis ē domino que
offertur ex scelere.
teis dixerūt. † Non licet eos mitte
ſ Corbanan interpretatur oblatio.
ſ In gazophilacium.
re in corbanan: qz precium sanguis
est. Consilio aūt inito emerūt ex ip
sis agrum figuli in sepulturam pe
ſ huius seculi.
grinoz propter hoc vocatus est a
ger ille a lingua eoz acheldemach.

¶ Hoc est. ager sanguinis vsq; in

¶ Peccaui tra. zc Quasi ī potestate sua esset mutare ꝓsecutoz sñiaz: lz aūt mutauerit voluntatem: tñ primę volūtatis exitum non mutauit.

¶ Quid ad nos. Quid ad nos ptinet de hoc? tu videris. tu scias qđ fecisti. vel qđ videris pertinere ad nos?

¶ Quid ad nos ptinz precium acceptū: tu illud probaueras? tu inde fac quod vis.

¶ Qui ad mortē pec cāt tantā habent ignorantiam et cęcitatem. vt nec turbent in scelerib⁹ suis. nec pœnitētię dolore crucientur.

¶ Et proiectis zc Sicut pœnitentia eius fuit infructuosa: sic et hec oblatio in templo est execrabilis.

¶ Et abiens. Vide. Nichil profuit iudę egisse pœnitentiam per quam scelus corrigere nō potuit. Sed quando frater sic peccat in fratrem vt emendare valeat q; peccauit potest ei dimitti. Sin autem permanent opera frustra voce assumit pœnitentia. hoc est qđ de eo dicitur. Et oratio eius fiat in peccatū vt non solum emendare nequiverit proditionis nefas. sed ꝓpriū homicidiū scel⁹ addiderit

¶ Leo papa. Sceleratior omīb⁹ iuda z infelicior extitisti quē nō pœnitentia revocavit ad dominū: sed desperatio traxit ad laqueum. Expectasses consolationem crimis tui. z donec sanguis christi pro omnib⁹ effunderet infirmis leti suspendium distulisses.

¶ Non licet eos. Vere colantes culicē z camelū glutientes. si enī idō non mittunt pecuniā in corbanā. id est. in gazophilatium. id est. inter dona dei: quia precium sanguinis est. cur ergo ipse sanguis effunditur? z qđ premij eis si inde ager emitur in sepulturam pauperum.

¶ Emerūt agrum figuli zc. Alle. Magnū mysterium est in factis iniquitatis. Figulus est deus in cuius manu est ex eodem luto facere aliud vas in honorem aliud in contumeliam. Ager eius seculum quod vniversum precio eius emitur vt ei commortui sepeliantur peregrini. non vtiq; israel: sed alieni. qui in precio sanguinis christi sepulti ęternam requiem sortientur.

¶ Illi quidem fecerunt alia voluntate. vt ęternum relinquerēt suę nequicię monimētum. Sed nos qui peregrini eramus a lege z ꝓphętis. prava eorum studia suscepimus in salutem. z in precio sanguis xp̄i requiescimus

¶ Per hieremiam. Hiez. Hoc non in hieremia: sed in zacharia legitur: tñ alijs ꝟbis. Legi nuper hieremię apocriphũ in quo hęc ꝟba scripta repperi. Sed tñ magis michi videt hoc sumptũ de zacharia more aplox q ꝟbox ordine prętermisso: sensus tñ de veteri testamẽto proferunt.

¶ Per hiere. pphe. Sed hoc in hiere. non inuenitur: sed in zacharia fere scom sensũ. non scom verba. Vñ quidã codices nõ hñt per hieremiã sed tñ p pphã Tñ secreto dei ꝓsilio fcñ est vt animo matthei p zacharia occurreret hieremiaſ. qz oẽs pphę vno spũ sunt locuti. ita: vt singla sint oĩm. z oĩa singulorũ. Quare ꝑ matthęꝰ ꝟ emendaret qđ spũ regẽte fecerat: vt p ꝟ ãmoneremur tantã interp phetas eẽ ꝓcordiã: vt vni deputet ꝓgrue qđ ab alio dr. Vel apud hieremiam inuenit de empto agro: sz ñ ꝟ ꝟ noie precij. Apđ zachariã de. xxx. argenteis z nichil de emptione agri. Vtrũq ꝑ interp tat eũgelista ad hoc qđ de dño ꝓpletũ est. z ꝓfert in vnũ. xxx. argenteos. qđ ẽ in zacharia. z agrũ ẽptũ qđ ẽ in hieremia. Ad subdit quẽ appreciauerũt ꝛc: apud neutr inuenitur: sed ex persona eũgelistę accipiendũ est: qz ꝟ ex reuelatõne dñi ꝓgnouit ad hanc rẽ q̃ de precio xpi fcã ẽ huiusmodi ptinere pphetiã. Liber q̃pe empti agri apud hieremiam iubet mitti in vas fictile. z ꝟ emit ager figuli de precio dñi in sepultura pegrinox. i. ad p mansionẽ q̃tis eox q̃ pegrinãtur cũ dño et ꝓsepeliunt ei per baptismũ. Nã et illã emptionẽ agri ꝟ significare hieremię dñs dicit: qz erit permãsio de captiuitate liberatox in illa terra.

¶ A filijs israel ꝛc A quib⁹ min⁹ oportuerat: q̃ magnificare debuerant.

hodiernum diem. Tunc adimpletum est quod dictum est per hiere

miam prophetam dicentem: Et ac
ſ Quod in zacharia: appẽderãt. i. alii rei compararũt.
ceperunt triginta argenteos pre-
ſ hoc. s. filii⁹ christi ſ. s. me. ſ. i. nõ pluris
cium appreciati quez appreciaue
precii me facientes q̃ vile mãcipium.
runt a filijs israel: et dederunt eos
ſ cõstitutũ michi reuelauit.
in agruz figuli sicut ꝓstituit michi
dñs. Ihesus aũt stetit añ presidẽ
z interrogauit eum preses dicẽs:
Tu es rex iudeox? Dicit illi Ihe
ſ Sic tpat ut sermo ei⁹ calumnie nõ pateat: z tamẽ verum dicat.
sus. Tu dicis. Et cũ accusaretur a

principibus sacerdotum z seniori
ſ ut uez patiẽ det exẽplum sicut flagellatus ante ita modo silet accusatus.
bus: nichil respondit. Tunc dicit
† ſ Ethnicus ẽ qui cõdemnat ihesum: sed cãm refert in populum iudeoz.
illi pilatus. † Non audis quanta

aduersum te dicunt testimonia?
ſ Ne crimẽ diluẽs dimitteret a preside. z crucis utilitas differretur.
Et non respondit ei ad vllum ver

buz: ita vt miraret preses vehemẽ

ter. Per diem aũt solennẽ consue
ſ Non imperiali sanctione: sed ducꝭ populi consuetudine cui placere volebat.
uerat presses dimittere populo vnũ

vinctũ quẽ voluissent. Habebat
† ſ Propter seditiõem z homicidium.
† ſ vulgatum in malicia.
aũt tunc vnũ † vinctũ † insignẽ qui
ſ Barzabas filius magistri. uel barzabas filius patris. quod rectius.
dicebatur barzabas. Congregatis

ergo illis dixit pilatus. Quẽ vultis dimittaz vobis. barzaban an

Ihesum qui dicit xpũs? Sciebat

Qui di. bar. Barrabas in euangelio scdz hebreos filius patris vel magister eox interpretat. Ipse est ãtichristus. quẽ illi christo preferunt: qb dicitur. Vos ex patre dyabolo estis. Pylatus qui os malleatoris interpretatur. dyabolum significat. qui est malleus vniuersę terrę per quẽ dñs vasa sua permittit probari z ad vltimum perit qñ in extrema damnatiõe confringet.

¶ Quẽ vultis ꝛc Populo volens satisfacere dat optionem: q̃uis nõ dubitet christum eligenduz sciens per inuidiã traditum.

¶ Qui dicitur christus. Idem qđ marcus ait regem iudeox quorum rex christus vocabatur.

¶ Pro tribunali ꝛc. Tribunal sedes iudicũ: vt solium regũ cathedra doctorum.

¶ Uxor eius. Ex or viri gentilis hoc in visiõe intelligit: quod iudei vigilantes intelligere noluerunt.

¶ Nichil tibi ꝛc. Nunc demũ dyabol⁹ intelligẽs p xpm se spolia amissurum: sicut primum p mulierẽ mortẽ intulit: ita mõ p mulierem vult christum de manib⁹ iudeox liberare: ne p mortẽ ei⁹ mortis amittat imperium.

¶ Barrabam ꝛc. Filium dyaboli elegerũt pro filio dei: vt saluatorem cum sua salute perderent et proditorem liberarẽt. quę sua petitio hodie etiam hęret eis amissa gente et loco et libertate. quia datorem libertatis perdere voluerunt.

¶ Quid faciã ꝛc. Multas quęrebat occasiones vt eũ cũ beniuolentia populi liberaret. Primo latronem iusto ꝓferẽs. Deinde Quid ꝑ faciam de ihesu qui dicitur christus Et cũ dicerent. crucifigat: non statim acquiescit: sz iuxta suggestionem vxoris ait: quid enim mali fecit? Quo dicto pylatus absoluit christum.

ſ timẽtes: ne omẽs crederẽt in eum
eñ q̃ per inuidiã tradidissent euz.
ſ uel. in.
ſ In pylato z uxore ei⁹ christũ iustũ ꝓfitẽtib⁹
Sedente autem illo p tribunali:
gẽtilis populi testimoniũ est.
misit ad eũ vxor ei⁹ dicẽs: Nichil

tibi z iusto illi. Multa enim passa

sum hodie p visuz ꝓpter eũ. Dum
† ſ Egressa est iniquitas a senib⁹ z iudicibus
cipes aũt sacerdotũ z seniores per

suaserunt populis vt peterẽt barrabam. ihesũ vero perderent. Rñ

dens aũt preses ait illis. Quẽ vul

tis vobis de duob⁹ dimitti? At illi direrũt. Barrabã. Dicit illꝭ pyla

tus. Quid ergo faciã de Ihesu q̃
ſ qui rex uester est.
dicit christ⁹? Dicũt oẽs crucifiga
† ſut uxor mãdauerat. nichil tibi z iusto illi.
tur. Ait illi preses. † Quid enĩ ma
ſ Quãto pl⁹ audiebãt q̃ pylat⁹ uellz eũ liberare
li fecit? At illi magis clamabant

dicentes. Crucifigat. Videẽs autẽ
† ſ Id est. rebellionis crimẽ ei ꝓtra cesarem impingeretur.
pręses qz nichil ꝓficeret † sz magis
† ſ Quodãmodo cõtestans. ego innocẽtem uos lui liberare.
tumultus fieret: † accepta aqua la

uit manus coram populo dicẽs: In
ſ Non in hoc deũ fallit. particeps est: sed innocẽtior illis qui dicũt. crucifige crucifige.
nocens ego sum a sanguine huius
† ſ Ego minister sum legum. uestra uox sanguinem fundit.
iusti: vos † videritis. Et respondẽs
ſ Culpa z pena
vniuersus pplus dixit. Sanguis
ſ unde per ysaiam. Si leuaueritis manꝰ ad me. non exaudiam. manus enim uestre sanguine
ei⁹ super nos z super filios nros.
plene sunt.
Tũc dimisit illis barzabam: Ihe
ſ A pylato. ut iohannes ait ſ Ideo flagellatum ut nos a flagellis liberemur.
suz vero flagellatũ tradidit eis vt

¶ Lauit manus. Gentilem populum ab impietate iudeox alienum designans. qui clamauerunt. crucifige crucifige eum.

¶ Sanguis eius su. ꝛc Perseverat vsq̃ hodie imprecatio: z sanguis christi non aufertur ab eis.

¶ Tunc dimisit illis bar. Barzabas latro seditiosus z homicidiox auctor dimissus est populo iudeox. I. dyabolus qui iam olim ob superbiaz a patria lucis expulsus. z in tenebrax carcer feuerat missus. Et ideo iudei pacẽ hãc non pñt: qz seditionũ principem eligere maluerũt. Vel barzabas typum gerebat antichristi.

¶ Ihesum uero fla. Ideo credendus est pylatus Ihesum flagellasse et militib⁹ ad illudẽdũ tradidisse: vt saciati pęnis ei⁹ z obprobrijs iudei mortẽ

eius vltra non sitirent.

¶ Ihm xo. Seruiens romanis legibꝫ q̄ crucifigēdos pri⁹ iubēt flagellari

¶ Clamidem coccineam. Quęcūqꝫ fecerūt licet alia mente·tñ nob sacramenta dederunt. Clamidem: idem est quod marcus dicit purpuram in qua christi caro passionibꝫ obiecta insinuat'. vñ ꝓpha. Quare ḡ rubꝫ ē indu·t· In spinea corona·nrōꝫ susceptio pcōꝫ·q̄ p spinas notant'. In calamo·venenata occidit aīalia. Juxta lucā apud herodē alba veste induit in quo innocētia ⁊ castitas assumptę hūanitatis exprimit'·⁊ gl'a regni immortal' quā per passionē accepit. Vel induit' purpura·i·sanctis martiribꝫ·alba veste alijs scīs. Quia vero solet calamo scriptura fieri: caput christi percutiūt calamo q̄ divinitati illi⁹ ꝓtradicētes: errorē suū autoritate scripturę scē ꝓfirmare conant'. In faciem spuunt q̄ ihm in carnē venisse denegant. Vt illi falso adorabāt: ita hodie q̄ credūt· sed p/uersis actibus verba eius ⁊ ꝓmissa regni despiciunt·q· fabulosa.

¶ Diero. In clamide coccinea opa gētiū cruenta sustentat. In corona spinea maledictū soluit antiquū In calão: venēata occidit aīalia. Vel calamū tenꝫ in manu vt sacrilegiū scriberet iudęorum.

¶ In suis vestibꝫ nō illudit': sed in bis quę ꝓpter peccata nrā portanit. Cū crucifigeret' suū recepit ornamētū statī: q̄ elementa turbant' ⁊ creatori testimonium dat creatura

¶ Exeuntes aūt. Primo dns crucem suam portanit· quod iobs refert anteq̄ iste veniret obui⁹ cui imposita est. Et b̄ ꝓgruo ordine mysterij: q̄ christus passus est ꝓ nobis no·re·exē·vt se·ve·ce·

Et q̄ symon de cyrenis est·quę est in lybia: per eū gentes signant' qui primo peregrini a testamēto dei·nūc obediēdo ciues sunt ⁊ domestici dei ⁊ hęredes. Symon enī obediens. cyrene hęres interpretat'. Qui bene de villa venit·i·de gentilitate. Villa grece pagus· vñ pagani qui a ciuitate dei sunt alieni·qui relictis paganis ritibus passionis vestigia imitant'. Vel in dño figurant'·qui sponte portant crucē dñi·in symone qui inuiti.

¶ Cyreneū. Ecce non hebre⁹· sed alienigena opprobrio xp̄i subdit': vt plenitudo sacramētoꝝ transire a circūcisione ad prępuciū ostendat'.

¶ Golgotha. Syꝫ est·⁊ interpretat' caluarie·non ob caluiciū adę quē mentiunt' ibi sepultū: sed ob decollationē damnatoꝝ. Adam iuxta ebron in libro Jhesu legitur sepultus.

¶ Loca sunt foris portaꝫ in quibꝫ capita truncabant' damnatoꝝ. Et calvarie·loc est decollatoꝝ sumpsere nomen. Quasi ḡ nox⁹ inter noxios.

¶ Cū fel·mix· Alius euangelista dicit mirratū·i·amarissimū. Et potuit vtraqꝫ esse commixtō fellis ⁊ mirre

¶ Et cū gu·no·ꝛc· Hoc marcus tacet noluit bi·loc est qđ marcus ait·

crucifigeretur· Tunc milites prę/

dis suscipiētes ihesum in prętorio

§ Quia obiiciebatur ei q̄ vsurpasset imperiū in populo iudeoꝝ illusionibus hoc ostendunt.

ꝯgregauerūt vniuersum cohortē.

§ proprijs vestimentis. § pro purpura qua reges utebantur.

Et exuētes eum clamidē coccineā

circūdederūt ei. Et plectētes coro

§ pro dyademate.

nam de spinis posuerūt sup caput

§ pro sceptro

eius·⁊ harundinē in dextera ei⁹.

§ Adorant ut ꝛegem.

et genuflexo ante eū: illudebāt ei·

dicētes: Aue rex iudęoꝝ. Et expu/

entes in eum acceperunt harundi

nem et percutiebant caput eius.

Et postq̄ illuserunt ei exuerūt euꝫ

clamide coccinea·⁊ induerunt eū

vestimentis eius·⁊ duxerūt eū vt

crucifigerent. Exeuntes aūt inue

nerūt hominē cyrenеū nomine sy

monē: Hunc angariauerūt vt tol

leret crucem eius. Et venerunt in

§ ut ubi erat area damnatoꝝ· ibi sint uexilla martirum.

locū qui dicit' golgotha qđ est cal

§ decollatorum. § qui oēs cōuersi sunt ei in a/maritudinē vitis aliene

uarie locus· ⁊ dederūt ei vinū bi/

§ fel ꝓ amaritudine § gustauit quid mortē ad horā: sed tercia die resurrexit

bere cū felle mixtū. Et cū gustasset

noluit bibere. Postq̄ aūt crucifix

non accepit·scꝫ vt biberet.

¶ Diuiserūt. Hoc Johannes distincti⁹· vestimēta in quattuor partes· vt ecclesia in quattuor partibꝫ mundi signet'. Tunica sortita: significat omniū partiū vnitatē vinclo caritatis quę sorte·id est·gratia dei prouenit nō humano arbitrio.

¶ Causam. Pro qua eū iudęi pylato tradiderūt. Rex per crucē non p didit sed ꝓfirmauit imperium velint nolint iudęi.

erūt eū: diuisert vestimēta ei⁹ sortē

mittētes· vt adimpleret' qđ dictū ē

per prophetā. Diuiserūt sibi vesti/

§ tunicā inconsutilem.

menta mea·⁊ super vestē meā mise/

† § diligentia hec nobis profecit ut apertior uir tus resurrectionis appareat.

runt sortē. Et sedentes † seruabant

§ pylatus ⁊ ministri·

eum. Et imposuerunt super caput

ei⁹ cām ipsius scriptam. Hic ē ihe

sus rex iudęoꝝ. Tunc crucifixi sūt

cū eo duo latrones· vnus a dextris

† § non in via veritatis pedem ponentes

⁊ vnus a sinistris. † Prętereuntes

† § Sicut mobiles gressu corporꝫ ita ⁊ mēte uta sermone.

aūt blasphemabāt eū † mouentes

§ fatuus populus concordat voci falsoꝝ testium.

capita ⁊ dicētes: Vach qui destru

is templū dei ⁊ in triduo illud reę

dificas. Salua teipsum· Si filius

dei es descende de cruce. Simili

ter ⁊ principes sacerdotū illuden

tes cū scribis ⁊ phariseis dicebāt

§ Nolentes uerum dicunt· ⁊ qui hoc potuit pos

Alios saluos fecit· seipsū non pōt

set vtiqꝫ: sed minus volebat ut faceret maius

salutē facere. Si rex israel ē descē

dat nunc de cruce et credimus ei.

Confidit in deū: liberet euꝫ nūc si

vult. Dixit enim q̄ filius dei sum

§ plurale ꝓ singulari·

Idipsum aūt ⁊ latrones q̄ crucifixi

¶ Vnus a dex/tris ꝛc. Vnus a dextris: per quē signatur mortificatio carnis p celesti gl'a· vnus a sinistris: per quez itęꝫ significatur mortificatio carnis pro aliqua mūdi causa.

¶ Blasphemabāt eum Prędictū erat in libro sapientię Morte turpissima cōdemnem⁹ eū· Erit enī respectus in sermonibꝫ illius. Si enī vere filius dei est: suscipiet illū de manu ꝓtrariorꝫ suorū liberabit illū. Si ergo crucifigebatur: ⁊ nō liberabat': credebant illū nō esse dei filiū· ꝓpterea pendenti in ligno insultant ⁊ caput agitant.

¶ Si filius dei es Si insultantibꝫ cedēs descēderet de cruce: ꝛ tutē patię non demonstraret.

¶ Et credimus ei Fraudulenta ꝓmissio Maius facit surgens de sepulcro et non creditis· si ḡ de cruce descenderet non credere tis. Sed ꝛ dęmones immiserūt· statim enī senserūt ꝛ tutē crucis· ⁊ suas vires fractas· ⁊ hoc agunt vt de cruce descendat. Sed sciēs hoc dns: permanet vt dyabolū destruat.

¶ Idipsum. Die· Pri⁹ vterqꝫ blasphemauit· deinde visis signis vn⁹ credidit. Jta vterqꝫ pl's deū prius blasphemauit· sed alter signis territus pœnituit· ⁊ nūc iudęos arguit.

¶ Visitate dicit': ⁊ rustici insultant michi: si vn⁹ ꝛ facit. Jta ⁊ hic. Lucas enī ait vnū fideliter dixisse. Memento mei do·dñ ꝛc·

¶ Moralem scē crucis figurā describit paulus vbi ait: In caritate radicati ⁊ fundati· vt possitis ꝓprehēdere cū omnibꝫ scīs· quę sit longitudo· latitudo· sublimitas ⁊ ꝓfundū. Cognoscere etiā supeminentē scię charitatē xp̄i. In latitudine quippe opa charitatis significat. In longitudine pseuerantiam ꝓuersationis sancte vsqꝫ in finē. In altitudine spē celestiū premioꝝ. In ꝓfundo inscrutabilia iudicia dei. Cū ista gra inter hoīes venit·⁊ ꝛ coaptant' sacro crucis· vt in latitudine accipiatur trāsuersum lignū quo extēdunt' man⁹ ꝓpter opę significationē. In longitudine ab ipso vsqꝫ in terrā vbi totū corp⁹ erat significat' ꝓsistere·i·lōganimiter pmanere. In altitudine ab ipso trāsuerso ligno surſū xp̄us vbi caput erat· ꝓpter spectationē supnoꝝ ne illa bona opera·et in eis pseuerātia ꝓpter bñficia dei terrena ad tē poralia facienda credat'. sed ꝓpter illud sempiternū qđ desup sperat fides quę p dilectionē operat'. In profūdo aūt ps illa q̄ in terra abdita defossa

latet·sed inde cõsurgit omne illud quod eminet. Sicut ex occulta dei voluntate vocatur homo ad participationẽ tantę gratię alius sic·alius autẽ sic·supereminentẽ vero scientię charitatẽ christi eam profecto vbi pax illa est que precellit omnem intellectum.

¶ A sexta aũt hora. Nota sole a centro mundi recessuro crucifigit dominus: quia ꝓpter peccata moritur·z adam post meridiẽ cum peccasset vocem domini audiuit·z ordo est rationis·vt quo tempore preuaricanti adę clausit: eo tempore penitenti latroni ianuaz reseret paradisi. Dz marcus ait hora tercia crucifixisse dominũ: ideo est vt iudęos qui se excusant magis crucifixisse ostendat linguis qȝ milites quoz manibus factum est·qui hora tercia vt crucifigeretur inclamauerunt· quando enim crucifixus est·hora erat quasi sexta. id est·nõ adhuc plene sexta.

¶ Circa horam no·zc·Cuz inclinata est dies ad vesperam·z tepefactꝰ est sol a feruore·passionem ꝓsummat· ostendens se mori ꝓpter peccata nostra quiby a diuina luce et dilectione in hãc noctẽ cecidimus. Pane surrexit dominꝰ vocens resuscitatos in anima se esse perductu/rum in lucem gterne fę licitatis

¶ Deli heli la·zc Quoꝝ suscapit naturam eozundem plozat miseriaz. In quo ostẽdit quantam ipsi fiere debent qui peccãt Ne mireris verboꝝ humilitatem·et querimonias derelicti: cum formam serui sciens scandalum crucis videas.

¶ Quidã aũt zc. Non omnes·forsitan romani hebręi sermonis ignozantes ꝓprietatem. Vel aliqui iudei christum minozem helya reputantes· vt eius auxilium deprecetur.

¶ Et continuó cur·zc·Quare acetũ sit ei datuz iobs ostendit dicẽs. Sciens Ihesus q omnia alia ꝓsummata sunt vt z hoc impleret. Et in siti mea po·me aceto: dicit. Sitio· Judei erant acetũ degenerãtes a vino patriarchaz de pleno vase·de iniqtate hui⁹ scli impleti·coz hõtes vt spongiã cauernosis z toztuosis latibulis fraudulentum vt spongia. Spongia herba est vacua z cauernosa. Ysopus humilis herba z purgans pectus·humilitatẽ xpi sigcat. Spongiã g ysopo circũponunt: qz humilitatẽ xpi circũderunt· z se circũeisse putauerũt. Harundo significat scripturã q̃ ꝑ facto implebatur. Imponunt ergo spongiam harundini·id est·euentum rei ꝓmisse prophetię adiungunt.

¶ Sine: uideamus zc. Quia vocem dñi male intelligebant frustra helye expectabant aduentum.

¶ Et ecce ue·tẽ·zc·Vt arca testamenti z oĩa sacra legi quę tegebãtur appareãt·z ad gẽtes transeãt. Josephus ait ꝓtutes angelicas ꝓsides quõdam templi tunc pariter ꝓclamasse. transeam⁹ de his sedibus.

† Compatiuntur elementa conditori suo·

erat cũ eo ipropabãt ei Ã·vi· aũt

Ne sol pendentẽ dominũ videret· vel ne impii sua fruerentur luce

hora tenebrę fcę sũt sup vniuersã

Ne puteꝭ ꝓsueta eclipsis per tres horas tenebre facte sunt.

terrã vsq ad horaz nonã. Et circa

horam nonam clamauit Ihesus

† Suscepte nature in primis parentibus corruptę deplorat miseriam.

voce magna: † hely hely lamaza/

batani·hoc est·Deus meus·deus

† Humana natura erat derelicta: sed nõ dei filius.

meus vt qd † dereliquisti me? Quidam aũt illic stantes z audientes

Ex eo q dixit hely·

dicebãt·helyam vocat iste. Et ꝛti

nuo curzens vnus ex eis acceptã

spongiam impleuit aceto·et impo

suit harundini·z dabat ei bibere.

Cęteri vero dicebant· Sine: videamus an veniat helyas liberans

† Quid dixerit lucas aperit. Pater in manus tuas ꝓmẽ·spi·meum.

eum. Ihesus aũt iteruz † clamans

Non alius extozsit.

voce magna emisit spm Et ecce ve

† In nouum z vetus testamẽtũ.

lum tẽpli scissum est † in duas ptes

Ab initio mũdi quãdo homo cõditus est vsq ad cõsummatõez seculi.

a sũmo vsq deozsum. Et terza mo

ta est·et petrę scisse sunt·et monu/

In typum future resurzectõis·

menta aperta sunt· Et multa coz/

poza scõz qui dozmierant surzex

Quo ozdine hoc z quãdo cõsiderãdum est. † Ad testimonium dominice resurrõnis

erunt. Et exeũtes de † monumẽtis

¶ Velum quod dicebatur exterius·qz nunc ex pte videmus. Cuz aũt venerit quod perfectum est tunc velum interius disrumpetur.

¶ Terra mota est. Omnia elementa suum dñm crucifixũ demonstrãt Terza mouetur dñm suum pendentem ferre non sustinens.

¶ Petrę. Id ẽ· corda gentiliũ·vel vaticinia ꝓphaz qui petrę dicuntur a petra christo vt quicquid in eis duro legis velamine clausum erat·scissuz pateret gentibus.

¶ Mysti· Corda terrenoz per passionẽ christi commutantur. Petrę scisse sũt·quia duricia iudaica ex pte erat emolliẽda.

¶ Et monumenta·Et tñ cum monumenta aperta sunt nõ ante surzexerunt qȝ dominus resurgeret vt esset primogenitus ex mtis fratribus.

¶ Corpora scõruz Hi credendi sunt cuz dño ascendente simul ascendisse cum corpore

¶ In scam ci·zc· Hierusalem que sancta dicitur ꝓpter templuz z sancta sanctoz q nulla alia

¶ Centurio aũt· Hi in scandalo crucis ꝓfitentur filiũ dei· Arrius in ecclesia ꝓdicat creaturam·quẽ cęci iudei nec tot miraculis credunt.

¶ In centurione fides ecclesię designatur· que velo celestiuz mysterioz ꝑ mortẽ dñi reserato·ihesum filiũ dei tacente synagoga confirmat.

¶ Mulieres m· Matthęus z lucas dicũt mariã magdalenã a longe stetisse. Johes vero iuxta crucem: qz tãto interuallo aberat vt z iuxta diceretur qz ꝓpto erat in conspectu eius·et longe ꝓparatõne tubę ꝓpiozis. Dossumus etiã dicere q ille que erãt cum matre dñi postq̃ eã ꝓmendauit discipulo abire cęperant iam: vt a tensita te turbę exterent se·z cętera que facta sunt longius intuerentur.

post resurrectionẽ eius venerũt in

Pro antiquo nomĩe ut matthe⁹ publicanus

sanctam ciuitatem z apparuerunt

Id est·ydoneis Nõ oĩbus qz nõ generalis resurzectio·

multis. Centurio aũt z qui cuz eo

Milites.

erant custodientes Ihesum viso

terremotu z his que fiebant timu

erunt valde dicentes. Vere filius

dei erat iste. Erant autẽ ibi mulie

res multe a longe que secute erant

Ihesum a galylea ministrãtes ei.

† De qua dñs ecerat septem demonia.

Inter quas erat † maria magdale

Sozoz matris domini·

minozis.

ne z maria iacobi z ioseph mater.

Que regnum suis postulauerat filiis·

et mater filioz zebedei. Cum sero

autẽ factum esset venit quidã ho

† Ipsa est ramatha·helchane·z samuelis ciui

mo dines ab † arimathia nomine

tas.

ioseph: qui et ipse discipulus erat

Ecce ioseph dignus apud sclm.

ihesu· Hic accessit ad pylatum et

petiit corpus Ihesu. Tunc pyla/

tus iussit reddi corpus. Et accep

Maiozis meriti apud deum.

to corpore ioseph inuolit illud in

In simplici se

sindone munda et posuit illud in

pultura domini condemnatur ambitio diuitum qui nec mortui diuitiis carent.

monumẽto suo nouo qȝ exciderat

† ut non posset aperiri sepulcrũ sine auxilio

in petra. † Et aduoluit saxum mag

multoz.

nũ ad hostiuz monumẽti·z abiit.

¶ Ministrãtes ei. Consuetudis hebraice erat vt mlieres de substantia sua ꝓceptoribꝫ suis mistrarẽt· qđ z dñs accepit vt exẽplũ daret aplis

¶ Jacobi· Jacoby alphei minoz dr ad differẽtiam iacobi qui inter primos apostolos vocatus est z electꝰ a domino·

¶ Hõ dines. Quia ad presidẽ nisi dines accedere ñ poterat: non q̃ divitias ꝓmendet euãgelista. Dictus est z decurio: qz fuit de ordine curię et officiũ curię mistrabat·p hoc potuit hẽ facultatẽ·p hõ q discipulus hõ ministerio dignus fuit·

¶ Discipulus. Etsi occultus: vitans prius inimicicias iudeoz: in hoc extremo officio nichil curat de illis·

¶ In fin·mun·Pysti·Syndone munda ihesũ inuoluit qui pura mẽte eum suscipit· Hinc etiam mos ecclesię hz vt sacrificiũ altaris nõ serico· ñ pãno tincto: sed puro lineo celebretur·

¶ In monu·zc·Quia si in monumẽto vbi alius positus eẽt poneret:

alius fortasse resurrexisse fingeret. In pętra: ne si ex multis lapidibꝫ ędificatum esset: suffossis tumuli fundamentis ablatus futuro diceretur.

¶ Erant aũt ibi. Alijs notis ibꝫ ad sua redeuntibꝫ solę mulieres quę artius amabant obsequium funeris inspiciebãt· expectãtes qđ ꝓmiserat ihc ſus· ꝛ ideo primę resurrectionem vident.

¶ Post parasceuen. Parasceuę· i· ꝓparatio. hoc noĩe dicit' sexta sabbati· i· in qua ꝓparabant necessaria sabbato· vt de manna dictũ est: sexta die colligetis duplum. qz sexta die hõ factus est· ꝛ in septima requieuit dñs. Ideo sexta die ibs ꝓ hoĩe mortit. vñ ꝛ dixit. Consummatum est· i· sexta die ꝓ redẽptiõe mũdi opus expletũ est· et in sabbato quieuit in sepulcro. Ita ꝛ nos in hac sexta ętate ꝓ domino pati debemus· ꝛ in septima (quę ẽ mortuoꝝ) in secreta pace quiescẽ· donec octaua resurrectionis veniat. In gen· vij· dies vesperã hẽ non legit': qz in illo sęculo requies aiaꝝ nullo meroꝛe ꝓsumitur· sed gaudio futurę resurrectionis augetur.

¶ Nostrũ pascha est immolatio christi· id ẽ parasceue· id est· ꝓparatio eius ab hora captõnis.

¶ Post tres dies A parte totũ· pars sexti diei quo crucifix⁹ est cum sua nocte· ꝑ vno die. Sabbatũ integre Tercius dies a parte prima· id est· nocte totus cum suo diurno· ꝛ sic est triduum.

¶ Munierũt se· ꝛc Diligẽtia eoꝝ nostrę ꝓfuit fidei. Naꝫ ẽnto ampli⁹ seruabãt· tãto magis virtus resurrectionis ostenditur.

C. XXVIII.

¶ Uespere aũt ꝛc Marcus ait. Valde mane in quo non discordat a Luca ꝛ Johanne. Matthęus a prima parte noctis· id est· a vespera noctẽ significat· cui⁹ fine venerunt ad monumentũ. Ideo aũt sic noĩat: qz ab eo tempoꝛe licebat facere qđ vellent transacto sabbato. Uespere aũt sabbati· id est· nocte diei sabbati. Uespere quidem cęperunt venire· id est· aromata ꝓparare: sed lucescente mane ꝑuenerunt· qđ matthęus causa brevitatis posuit obscurius· alij apertius. Uespere solet tenebrescere: sed mystice dicit lucere ꝓ gloria resurrectionis. Ducuscę diem nox ꝓcedere dicebatur· nunc ordo mutatur· ꝛ nox qua resurrexit: diei quo se oĩdit adiuncta est. Congrue prius diem nox sequebat': qz homo a luce in tenebras ceciderat. Nunc dies sequit' noctem· quia post resurrectionẽ a peccatis ad vitã reducimur.

¶ Uespere· id est· nocte quę lucescit· id est· quę terminat' luce· qđ non pria pars noctis est: sed extrema pars noctis est diluculuꝫ quo venerunt.

¶ Diero· Qz diuersa tempoꝛa istaꝝ mulieꝝ in euangelijs describuntur· non mendacij signum est: sed sedulę visitationis officiũ· dum crebro abeũt ꝛ recurrunt· ꝛ non patiuntur a sepulcro dñi diu abesse vel longius.

¶ Sepulto dño ꝙdiu licuit eis operari· id est· vsq ad occasum solis vnguenta parabant· ꝛ quia ꝓ angustia temporis opus explere non potuerũt transacto sabbato· id est occidente sole· vbi licentia operandi redijt· emerunt aromata. Et qz nocte ꝓoccupante sepulcꝝ adire non potuerunt mane adeunt.

¶ Maria mag· ꝛc· Duę vnius nominis ꝛ devotionis mulieres· duas significãt plebes pari devotõe christi passionẽ ꝛ resurrectionẽ amplectẽtes.

¶ Terremotus. Sicut in passione· et in resurrectione fit motus terrę significat autẽ corda terrenoꝝ per fidem passionis et resurrectionis ad pœnitentiam movenda.

¶ Revoluit lapidem. Clauso potuit exire sepulcro qui clauso natus est virginis vtero. Revolutio lapidis significat reserationem sacramentoꝝ christi· quę velo lr̃ę tegebantur· quo ablato resurrectio· mortis abolitio· vita ętterna cępit toto orbe prędicari

¶ Sedebat. Regnantem indicans qui in natiuitate stando bellaturuꝫ significauerat. Super lapidem q̃ monumentum claudebat· vt claustra infernoꝝ superata doceret Marcus dicit. Intro euntes mulieres in monumentum hoc ĩ aliqua septa materie debem⁹ accipere· qz locũ tũc fuisse munitum credibile est· ſ· in aliquo spacio ante pertã· qua excisa loc⁹ factus est sepulturę vt ipsum viderint in eodez spacio sedentem a dextris quẽ dicit matthęus sedentem super lapidem.

¶ Sicut fulgur. In candore vestis: significat blandũ iustis· in terroꝛe fulguris significat terribilẽ futuꝝ reprob.

¶ Nolite timere. Quę vestros ꝓximos videtis. Illi timeãt qui ad eorum societatem non pertinent.

¶ Et cito euntes. Nec ꝓcessuꝫ est nobis hoc gaudiũ occulto cordis tenere: sed silr amãtibꝫ pandere.

¶ Et ecce prę· Quia iam a morte ad vitã trãsmigrauerat· cui⁹ resurrectõis glam p⁹ lęti videbimus· si mõ a vicijs ad ꝟtutes transmigramus

¶ Exierũt cito currẽtes nũciare. Lucas idẽ dicit. Regressę nũciauerũt oĩa illis· xi· ꝛ ceteris oĩbꝫ. Sed marcus ait· fugerũt exeũtes. Inuaserat enĩ eos timoꝛ· ꝛ nemini quicq̃ dixerũt. Nemini· ſ· non aplo ꝝ ſꝫ anglo ꝝ qbꝫ nõ fuerũt ausę aliq̃d rndere. Vel certe ipsis custodibꝫ quos iacentes viderunt.

¶ Cum ti· et gau· Duplex est affectus in eis timoris ꝛ gaudij. Alter de magnitudine miraculi· alter ex desiderio resurgẽtis· ꝛ vterq; gradum ſgmineum concitabat.

¶ Ecce ihe· oc· Sic oĩbꝫ iter ꝟtutũ inchoãtibꝫ adiuuãdo occurrit xp̃s

¶ Et tenuerũt. Superi⁹ dictũ est clauso exisse monumẽto: vt ĩmortale corpus intelligeres. Hic tenentur pedes: vt veram carnem ꝓbes. Etqꝛ

ſ Przebẽs obsequiũ domino suo·

Erant aũt ibi maria magdalenę ꝛ altera maria sedẽtes ꝓtra sepulcꝝ

Altera autez die quę est post para
ſ Preparationem paschę
sceuen ꝙuenerunt principes sacerdotũ ꝛ pharisęi ad pylatũ dicẽtes
† ſ Nõ sufficit scelus mortis nisi post mortem fama eius lacerent ſ Quod erant dño imponũt·
Dñe: re cordati sum⁹ qz† seductoꝛ ille dixit adhuc viuẽs post tres dies resurgam. Jube ergo custodiri sepulcrũ vsq in diez terciũ: ne forte veniãt discipuli eius ꝛ furent eũ et dicant plebi· surrexit a mortuis
ſ ignoãter vez dicunt: qz peioꝛ est contemptus penitentie q̃ erroꝛ ignoãtie.
Et erit nouissimus error peioꝛ pri
† ſ Quasi diceret· sufficit nobis q in nece cõsensi innocentis vobiscũ permaneat erroꝛ·
oꝛe. Ait illis pylat⁹. † Habetis custodiam. Jte custodite sicut scitis.
† ſ Quanto diligẽtius seruatur tanto magis virtus resurrectionis ostenditur.
Illi aũt abeũtes† munierũt sepulcrũ· signãtes lapidẽ cũ custodib⁹.

C. XXVIII.

Uespere autẽ
†ſ Quando primũ licuit opari sabbati† q̃ lucescit in prima sabbati veit maria magdalenę et altera maria videre sepulcrũ. Et ecce terremot⁹ factus ẽ magnus. Angelus enĩ dñi descendit
† ſ Non vt egressuro ianuas aperiat: sed vt egressum eius pandat iam factum·
de cęlo· ꝛ accedẽs† revoluit lapidẽ
ſ ipso habitu· terribilem futuꝝ reprobis· ꝛ blandum significat iustis.
ctus eius sicut fulgur et vestimentum eius sicut nix· ꝓ timoꝛe aũt
ſ qz terribilis impijs.
eius exterriti sunt custodes· et facti sunt velut mortui· Rndens autem angelus dixit mulieribꝫ. Nolite timere vos. Scio enĩ q Jhe
ſ qz vitã viuere desperabant. ſ qz blandꝰ iustis
ſ quia multi hoc nomine dicebãtur determinat qui cru· e·
sum qui crucifix⁹ est queritis. Nõ
ſ per presentiam carnis ſ Impossibile est nõ fieri quę dixit.
ẽ hic. Surrexit enĩ sicut dixit. Uenite ꝛ videte locũ vbi positus erat dñs. Et cito euntes dicite discipulis eius ꝛ petro qz surrexit. Et ecce ꝓcedet vos in galyleã ibi eum videbitis· ecce prędixi vobis. Et exierũt cito de monumẽto cũ timoꝛe ꝛ gaudio magno currẽtes nũciare
ſ qz sic intente.
discipulis suis· Et ecce Jhesus occurrit illis dicẽs: † Auete. Illę aũt accesserũt ꝛ tenuerũt pedes eius· et adoꝛauerunt eũ. Tunc ait illis
† ſ Vt maledictũ eue in mulieribus solueretur.

tanta visione tremebant: primum pellitur timor. Nolite timere vt mẽte placida possint audire quę dicuntur.

Istę tenent pedes quę adorant resuscitatũ. sed illa quę nesciebat ad hęc resurrexisse filiũ dei audit merito: noli me tã. nondũ. n. as. ad. pa. me.

Nunciate. Vt mulier mortifera serpẽtis verba narrauit. Ita modo verba vinificatoris. vt a qua tunc mors modo ab ea vita.

Fratribus meis. Ante etiã seruos vocauit. modo frẽs: vt z post resurrectionẽ eãdẽ hũanitatẽ resumpsisse. z illos idẽ sperare doceat

Vt eant in ga. Non tñ ibi solũ neqz ibi pmũ visus est a discipul'. Lucas. n. z Johannes satis apte dicunt ipso die resurrecti onis dñm visũ esse in hierusalez pmo marię magdalenę: quãdo dictũ ẽ ei. Noli me tan. Deinde eidẽz alij marię curzẽtibz nũciare apostolis qñ z pedes eius tenuerũt. Visus ẽ etiã ipso die duobz discipulis in via. Visus est etiã z petro Quod qũo fcm̃ sit euãgelista non declarat. Visus est etiã et discipulis sil' cũ loquerent' reuersis illis qui ꝓgnouerũt eũ in fractione panis. qñ stans in medio eoz dixit. Pax vob. Tñ specialr matthę. z marc. scribũt dixisse angelũ vel ipsũ dñm qz in galylea videb. eẽt. Mystice quidẽ: qz galylea dr trãsmigtio. Przecedit ġ vos in galyleaz id ẽ. grã dei trãsmigratura a iudeis ad gẽtes p̃cedet vos viã in cordibz eoz przeparãdo. z ibi videbitis eũ. id ẽ. membra eius z vnũ corp. eius ibi inuenietis. Vel galylea dicit reuelatio: non in forma serui: sed in ea in qua patri est ęqualis. Illic nos przecessit: cũ siles ei erim. ibi videbimus eũ sicut est. Et hęc est beata reuelatio vel transmigratio de isto sęculo ad eternitatem.

Pecuniã co. Hiez. Qui rebz ecclesię abutunt' in alijs rebz quibz suam expleãt voluntatẽ: siles sunt scribaz z phyęoz z sacerdotũ redimentiũ mendacium z sanguinem saluatoris.

Furati sunt eũ no. dor. Aug. Si dormierũt: qũo viderũt: Si nẽ viderũt: quomodo testes esse potuerunt?

Auaricia quę captiuauit discipulum comitẽ dñi. decepit z milites custodes sepulcri. z sic iudeos seduxit. vñ subdit. Et diuulgatũ est ꝛc.

Abierunt ꝛc. A hierusalem in gal'. In montem: qz corpus de ꝓmuni terra susceptũ iam super omnia terzena erat elevatũ. Et monet nos vt si eũ videre volum. : ad superna de infimis eleuemur.

Przecessit christus primitię dormientiũ: sequũtur alij in suo ordine: z videntes eum adorant. id est. sine fine laudant.

Quidam aũt du. Dubitauerũt vt lucas ait existimãtes se spm̃ videre quẽ moriendo tradidit.

Et accedens ꝛc. Et ideo pius magister z illos ad fidez ꝓfortat. z dubios ad fidem vocat. intimans ad quantã puenerit gloriam.

Data est ꝛc. Hoc non de cozterna patris diuinitate: sed de assumpta dicit hũanitate. in qua minor angel'. in qua etiã gl'ia z honore cozonat. est z omnibz superpositus.

Euntes ꝛc. Quia iaz in lucẽ venit qđ hactenꝰ quibusdã de causis dubium hominibz fuerat.

Docete. Congruus ordo. Primo enĩ docendꝰ est auditor. Deinde fidei sacramentis imbuendꝰ. tunc ad seruãda mãdata instruendus. Quia nisi priꝰ aĩa fidẽ recipiat. non est dandꝰ baptismꝰ. nec valet mũdari: si pꝰ non insistat bonis opibz.

Jhesus Nolite timere. Jte nũcia te fratribꝫ meis vt eãt i galyleã. ibi
Non in iudea sed in gẽtibus.
me videbũt. Quę cũ abiissẽt: ecce
quidaz de custodibus venerũt in
Indocta simplicitas fatetur veritatem.
ciuitatẽ z nũciauerũt principibus
Miracula que viderant.
sacerdotũ oia ą̃ fcã fuerãt. Et ꝓgre
Astuta duplicitas modum querit quomodo astruat falsitatem.
gati cuz senioribus ꝓsilio accepto
de templo acceptam. sicut prius. xxx. argẽteos
pecuniã copiosã dederũt militibꝫ
dicẽtes: Dicite qz discipli eius no
cte venerũt z furati sunt eũ nobis
furtim eũ sublatũ
dormiẽtibus. Et si hoc auditũ fue
ne quicqz a nobis exigat
rit a przeside nos suadebimus ei. z
Absqz periculo.
securos vos faciemus. At illi ac
cepta pecunia fecerũt sicut erãt do
Error empti mendacii perseuerat ne in christum credant.
cti. Et diuulgatũ est verbum istud

Et ecce ego ꝛc. Quę autẽ merces pie ꝓuersationis. qđ ve pignꝰ futurę beatitudinis etiã in pñti sit fidelibz subdit. Ecce ego vobiscũ sum. ꝛc.

Quod apostolis: p successiones vniuersali ecclesię ꝓmittit. Nota qz vsqz in finẽ sęculi nõ sunt desituri qui diuina mansione sunt digni.

Aug. Prima sabbati diluculo (sicut oẽs euãgelistę ꝓsentiunt) ventũ est ad monumentuz. Jam factũ erat qđ solus matthęꝰ ait de terre motu et reuoluto lapide. z terzitis custodibz. Venit aũt maria magd. cęteris feruẽ
tioz: Vñ iobes de ea ꝓmẽorat tacitꝫ alijs qꝫ cũ ea fuerãt: vidensqz lapidẽ sublatũ anteqz diligẽtiꝰ inspiceret credens sublatũ corpꝰ: cucurrit nũciãs petro z iohanni. q̃ etiã cucurzerunt ad monumentũ. z ñ inuẽto corpe crediderunt qđ maria dixerat. ablatũ. abierũtqz. Maria autez stetit foras plorãs. in orto. s. vbi ingressę fuerãt. Tẽ viderũt angelũ sedentẽ sup lapidẽ revolutũ. đ q̃ matthęꝰ z marcus dicũt. Qui dicit illis. Nolite ti. scio. n. qz ie. q c. ẽ. ꝛc Quibz silia marcus ñ tacuit Ad hꝰ ẏba Maria dũ fleret ĩclinauit se. et pspexit in monumẽto. z vidit duos angelos vnũ ad caput z vnũ ad pedes sedentes in albis. Dicunt illi. Mlr. q̃d ploras? Qz tulerũt dñm meũ: z ne. vbi po. eum Hic intelligendus est angl'os surrexisse. vt z stãtes viderẽt sic Luqait. q̃ z eos dixisse refert. Quid ġriꝫ viuẽ
tẽ cũ mortuis ꝛc. Post hęc ꝓuersa est maria retro. z vidit ihm stantem (vt iobs ait) z nesciebat qz ihs eẽt putans hortolanũ. vbi z notata agnouit eum. cuiz dcm ẽ. No. me tan. Tũc egressa ẽ de monumẽto. i. de loco aũ lapidẽ ef fossuz. z cũ ea alię qs (vt mar. ait) tiõz innaserat. z nemĩ q̃cqz dicebãt. Tũc iã ꝑ math. ecce ihe. oc. e. di. Auete. Illę aũt ac. z te. px. e. Sic colligimꝰ z angl'oz allocutõz bis eas hũisse venientes ad monumẽtũ. z ipsiꝰ dñi seml': qñ maria hortolanũ putauit. z nũc cũ eis itez occurrit: vt eas ipsa repetitio firmaret. Venit ġ maria magd. nũcians discipul'. z alię quę cũ ea erãt quas lucas ꝓmẽorat. Plures quidẽ fuerũt apparitões qđ innuit paulꝰ dicens: Visus est iacobo. visus est plusqz q̃ngẽtis fratribz sil'. sed decẽ legimus in euãgelijs. Quinqes in ipso resurrõnis die. Primo apparuit marię magd flenti ad monumẽtũ. Postea eidẽ z alij marię egredientibz nũciare aplis. Tercio: symoni. Quarto: cleophę z socio eiꝰ. Quinto: reuersis illis z nartantibz quo ꝓgnouerũt eũ in fractione panis: apparuit ianuis clausis vbi thomas aberat. Sexto: post dies octo qñ cũ eis erat thomas. Septimo: piscantibz ad mare tiberiadis. Octauo in monte galyleę qui nõ longe erat ab hierlm. Nono recumbẽtibz illis vndecim: die quo ascẽdit. Decimo: viderũt eũ iam ñ in terra positũ: sed elevatũ in aera. cęlos petentẽ, dicẽte eis angelo: Sic veniet quẽadmodũ vidistis eũ euntem in cęlum.

apud iudęos vsqz in hodiernũ diẽ
Undecim aũt discipuli abierũt in
galyleã in montẽ vbi ꝓstituerat illis Jhesus. Et videtes. eũ adora
Credentes se ante eũ hũliauerũt
† Dubitatio eoz nostram auget fidem.
uerũt. quidã aũt † dubitauerũt. Et
accedens Jhesus locutus est eis
ut qui ante regnabat in celo per fidem regnet in terris.
dicẽs: Data est michi oĩs potestas
† Id est primũ catheczizate qz sine fide impossibile est placere deo.
in cęlo z in terra † Euntes ergo doce
† Nisi quis renatus fuerit ex aqua z spũsctõ. non potest intrare in regnum celoz.
te oẽs gentes † baptisantes eos in
In inuocatõne nominis In professione trinitatis.
nomine patris z filii z spũssancti:
qz fides sine operib. mortua est que quidẽ non sunt pauca vel leuia
docentes eos seruare omnia quę
cunqz mãdaui vobis. Et ecce ego
diuinitate.
vobiscum sum omnibus diebus
Cum finitis laboribus mecum regnabitis.
vsqz ad ꝓsummationem sęculi.

¶ Hieronimus. Quattuor sunt qualitates de quibꝫ sancta euangelia ꝓferuntur. Præcepta. mandata testimonia. exempla. In præceptis iusticia. in mandatis caritas. in testimonijs fides. in exẽplis perfectõ. Præcepta. hmõi. In viaꝫ gentium ne abieritis. hoc est. diuertere a malo. Mandata vt hoc. Mandatũ nouum do vobis vt diligatis inuicem. hoc ẽ facere bonum et caritatem implere. Testimoĩa quę in ore duoꝝ vel trium testium: vt hoc. Johãnes testimoniũ perhibet de me: sed habeo testimonium maius iohanne. est enim pater. qui testimoniũ ꝓhibet de me. Exempla vt hoc. Discite a me: qꝛ mitis sum et humil corde. et estote perfecti sicut et pater vester ꝛc. et alibi. Exemplum enĩ dedi vobis. v. et v. i. f. De his enim dauid Præceptum dñi lucidum ill. Hystoriã maxime præcepta ꝓtinẽt. Et alibi. latũ mãdatũ tuũ nimis. qꝛ q̃ diligit primũ totã legẽ implenit. Item testimonia tua intellexi. et alibi. Testimoniũ dñi fidele. qꝛ pl⁹ fide animi q̃ oculis carnis testimoniũ indiget. Quarto. iudicia dñi. v. i. i. s. i. Vt sic. s. sint iudicio nostro exempla iustificata. sicut in iudicijs dei ꝓpata hẽm⁹. Vñ idẽ alibi. A iudicijs. n. tuis timui. In quo enĩ iudicio iudicauerim⁹ iudicabitur de nobis. In his quattuor qualitatibus sunt. timor. fides. spes. caritas. Timore nanq̃ incipim⁹. fide seruamus quę incipimus. spe erigimur. caritate ꝓsummamur. Finis enim præcepti est charitas. Hi sunt quattuor menses quos christus ante messem prędixit dicens: Nonne quattuor menses sunt vsq̃ ad menseꝫ? Vt et nos per præcepta dñi atq̃ mandata ac testimonia et exempla maturos post iudiciũ metamus fructus cum gaudio. qui in lacrimis timoris semina pœnitẽtię iactauim⁹ in terra nos portantes charitatis manipulos cũ gaudio metamus in cęlo.

¶ Piero. Marcus euãgelista dei. petri discipulus. leuiticus genere. et sacerdos. in ytalia hoc scripsit euangeliũ. primꝰ alexandrię epũs. cuiꝰ per singula opꝰ euangelij dicta scire. et in se disponere. et disciplinã in se legis agnoscere. et diuinã dñi in carne intelligere naturam. Qui seminat pꝰ matthęũ qui fremit vt leo. qui volat vt aquila. qui discit vt homo. qui immolat vt sacerdos. qui irrigat vt flumen. qui floreſcit vt ager. qui feruet vt vinum

Incipit prologus beati Hieronimi in marcum euangelistam.

Marcus euã

gelista dei electus. et petri in baptisma te filius atq̃ in diuino sermone discipulus. sacerdoti um in israel agens. secm carnem leuita. puersus ad fidem christi. euangeliũ in ytalia scripsit. ondens in eo quid et generi suo deberet et
§ Confirmationem.
christo. Nam initium principii in
§ Que est de iohanne baptista qui est de genere marci qꝛ de tribu leuitica. et ita ostendit marcus quid debeat generi suo
voce prophetice exclamatõnis in
§. i. dignitatis.
stituens. ordinem leuitice electio
§ Id est. solanis ondit: vt predicans predesti-
gratia dei creatum.
natum iohannẽ filium zacharię in
§ Id est. ad hoc emissum ut esset vox et angeli? annuncias que notãtur in illis duabus autoritatibus vox clamãtis. et ecce ego mitto a.
voce angeli annunciãtis emissum
non solum verbum carnem factũ:
§ Ecclesiam.
sed et corpus domini in omnia p
§ Id est. predicationem filii dei
§ Quod ostendit ibi ante faciem tuam. et ante te. s. hominẽ. et hoc est quod christo debet.
§ Iobanis § Id est. carissimatum impletum donis.
verbum diuinę vocis animatum
§ Hoc ibi qui preparabit viam tuam. et ibi. Parate viam domi rectas facite semitas. et hoc item debet christo.
initio euangelice predicatõnis o-
§ vel legere.
stenderet. vt qui hęc legens sciret
§ Sez iohanni cui principiũ carnis in virtute domini et operatione.
cui initiũ carnis in domino. et ibũ
§ Se esse b.
aduenientis habitaculuꝫ caro de
† Sut in se inueniret illa caro § filium dei
beret agnoscere. † atq̃ in se verbũ
§ Iohannis § id est. in adã et eua et dyabolo
vocis quod in consonantibus per
§ illa caro § id est. recuperet in christo.
diderat inueniret. Deniq̃ et perfecti euangelii opus intrans. et baptismo domini prędicare deuꝫ in choans. non laborauit natiuita-
† § id est. in matthęo pluralis pro singulari. vel qꝛ plures ante eum scripserũt.
tem carnis quam † in prioribus vi
derat dicere. Sed totius expri-
† § Non numeruꝫ ieiunii: sꝫ i. n. quod quasi sub
mens expositionẽ deserti † ieiuniũ
est numero pro mysterio numeri.
numeri. temptatõnẽ dyaboli. congregationem bestiarum. et ministerium protulit angelorũ. et instituens nos ad intelligendum singu
† § id est. matthei dicta destituerꝫ.
la in breui compingens. ne † auto
ritatem factę rei demeret. et perfi
§ id est pretermissum ab eo supplerꝫ.
ciendi operis plenitudinem nõ negaret. Deniqꝫ amputasse sibi post fidem pollicez dicitur: vt sacerdotio reprobus haberet. Sed tantũ
§ fidelibus volẽtibus ipsum pastorem.
ꝓsentiens fidei prędestinata potuit electio. vt nec sic in opere verbi perderet qđ prius meruerat in genere. Nam alexandrię epũs fuit. Cuius per singula opus fuit scire euangelii in se dicta disponere. et disciplinã in se legis agnoscere. et diuinaꝫ in carne domini intellige
† Sut prius faciamus opera bona pꝰ doceamus
re naturam. † Quę in nos primuꝫ
oportet requiri: debinc inquisita
volumus agnosci. hñtes mercedẽ
§ hñ exhortatõis. § tm̃.
exhortationis: quoniam qui plantat et qui rigat vnum sunt. qui aũt incrementum prestat deus est.

Christus enĩ de quo loquitur. vt homo nascendo. vitulus moriẽdo. leo resurgendo. aquila ascendendo.

¶ Die. Marcũ pene intactum. maiores nostri pretereũt. quia pene eadem quę matthęus narrat licet quibusdam distinctis testimonijs. vt alterius ala alam alterius tangat animalis. et rota rotam eadem via sequatur. et versis adinuicem vultibꝫ se se animalia ꝓtendant. In primo canone marcus cum matthęo lucaq̃ comitatur et iohanne. In secdo cuꝫ matthęo et luca. In quarto cuꝫ matthęo et iohanne. In sexto canone comitatur semper cum matthęo. Vt duo anuli in vno vecte. id est. in quadragintanouem capitulis. In octauo canone cuꝫ luca comitatur in tredecim capitulis. In ꝑpijs vero quę maxime vtcunq̃ explanare dispono decem et octo incedit spaciatim capitulis. quę simul omnia ducenta triginta tria sunt capitula.

¶ Marcus: excelsus mandato. Lucas: iste consurgens vel ipse elenãs.

¶ B. Marcus petri discipulus rogatu romanoꝝ euangelium scripsit: vt quod petrꝰ verbo prędicauerat. conseruaretur inperpetuum litterarum memoria.

¶ Primo expulsio dęmonis in synagoga ab hominẽ. Secdo: liberatio socrꝰ symonis a febre. Tercõ: leprosuꝫ mũdauit. Quarto: paraliticũ curauit. Quinto: in synagoga manũ aridam curauit. Sexto: dęmoniacum a legione possessum: liberauit. Septimo: fluxum sanguinis tactus a muliere restrinxit. Octauo: filiam yairi in domo suscitauit. Nono: quinq̃ panibus quinq̃ milia hominum satiauit. Decimo a filia syrophenisse dęmonium expulit. Undecimo: surdi et muti hoĩs aures et linguam aperuit. Duodecimo: cęcũ extra vicũ bethsaide illuminauit. Tredecimo quattuor milia septẽ panibꝫ saturauit. Quartodecimo hoĩeꝫ a surdo et muto spũ qđ discipuli nequibant liberauit.

Initium euan·ꝛc I. Euangelium bona ānunciatio·quod ꝓprie ad regnū dei ⁊ remissionē ꝓcatoꝝ ꝑtinet, vñ. Pœnitemini ⁊ credite euāgelio. et appropinquabit regnum cęloꝝ.

Hiero·Quattuor euangelia vnū sunt ⁊ vnū quattuor. Itaq; ⁊ marci dicitur liber euanglm·⁊ sīr alioꝝ·qr vnum omnia·⁊ omnia vnum

Ihesu christi. Hiex. Ihesus hebraice·sother grece·saluator latine· Xps grece·messias hebraice·vnct⁹ latīe·i·rex sacerdos: dr de genere david regis·⁊ leuitico.

Filii dei ꝛc. B. Matthęus dicit·filij david f·a· Marc⁹ dicit·filij dei: vt paulatim a minoribꝫ ad maiora surgam⁹. Et matheꝰ qui humanā generationē scribit: conuenienter eum filium hominis dixit. Marcus aūt qui suū librum ab initio euangelicę ꝓdicationis inchoat cōuenienter eum filium dei appellat. Euangelium enim solius dei ē Vbi notandum q; euāgelistę vno spiritu scripserunt·sed diuersus sibi scribendi ⁊ initius ⁊ finem statuerūt Matthęus a natiuitate incipit· in resurrectione finit· Marcus ab initio ꝓdicationis xpi vsq; ad ascensionē et discipuloꝝ ꝓdicatōez peruenit. Lucas a natiuitate iobis vsq; ad ascensionem dñi cum discipuli in hierlm expectāt aduentum·s·s· Iobes ab ęternitate verbi dei inchoat in resurrectōe dñi consummat.

C. I.

Initium ſ Salua
euangelii Ihe
toris ſ vncti:
ſu xpi filii dei ſi
cut ſcriptum eſt
in yſaia ꝓpbe
ſ Spūs ad prēm ꝫ filio per malachiā·vel uox
pūs ad filiū de iohanne ſ Angelus nūcius qui
nūciat de christo·post me venit qui a·m·f.
ſ Johannem.
ta. Ecce mitto angelum meū ante
ſ Penitentiam
faciem tuā qui pręparabit viā tuā
ſ Ante filiū. uel ante pūtiam. aut incarnationem
† ſ Johānes de quo clamat dominꝰ ad iudeos
Inter natos mulierū nō surrexit maior iohāne ꝛc
ſ Ad surdos obturātes aures
uoci. ſ Christi.
ante te. † Vox clamantis in de
ſ Judea.
serto: parate viā dñi·rectas facite
ſ Quas incuruastis declinando ad dexteraz uel
ad sinistram.
semitas eiꝰ. Fuit iohannes in de

Sicut scriptū. ꝛc. Marcus prophetaꝝ testimonia prędmittit·quibus hęc vetera et nō noua: sed a ꝓphętis prędicta asserit. In quo et iudęos qui legē ⁊ ꝓphętas suscęperāt ad euangeliū inuitat·⁊ gentiles q euāgelium tenebant ad venerationē legis ⁊ ꝓphętaꝝ ꝓuocat·ne quis iuxta hęreticos alterum sine altero suscipiat.

Ecce mit. B. Angelꝰ dr iobs non societate naturę·vt mentit Origenes·sed officij dignitate. Sicut ⁊ sacerdotes· de quib dr. Labia sacerdotij custodiunt·s·⁊ legem exquirūt ex ore eius·qr angelꝰ dñi exercituū est.

B·Nota q; hoc testimoniū·Ecce ego mit·an·m·ꝛc· malachię ē·vtrūq; tñ dicit yſaię esse: qr si non verba: sensus tñ inuenit in yſaia·⁊ manifestius in hoc versu. Vox clamātis in deserto·Angelus enī qui mittit añ·f·d·est vox clamantis in deserto·prępărat aūt viā dicēs. Parate viam d·ꝛc· Potuit aūt ꝑ malachia yſaię nomē diuinit⁹ occurrere·nec voluit marcꝰ emendare: qr omēs ꝓphętę vno spū locuti sunt quasi vno ore.

Clamātis· I· Ad iudęos surdos, ꝓpter pcā longe positos indignationis clamore dignos.

In deser· I· In deserto fit vox ⁊ clamor·qr deserta domus iudea vacans scopata sine spū dei, ꝓphęta·rege·sacerdote. Vñ ibs ⁊ iobs quęrunt quod in deserto amissum est. Vbi vicit dyabolus ibi vincit· vbi cecidit homo ibi resurgit.

Parate. I. Pœniam agite ⁊ prędicate. Vnde parascene añ sabbatū dicit·id est·pœnia añ requiē. Hinc ⁊ initium ꝓdicationis iobis ⁊ xpi· pœniaꝫ a·a·e·r·c·qr in die septima requieuit deus ab omnibꝫ opibꝫ suis. Necesse ē enī nob septē vicia tanqꝫ septē gētes delere ꝑ pœniam vt possideam⁹ quieti terram desiderabilem.

Viam domini·Hiex·Via dñi qua ad hoīes ingredit pœnia est per quā ad nos deus descendit·⁊ nos ad illum ascendimus·Vnde angeli ascendentes descēdentesqꝫ memorantur super filium hominis.

Rectas fa·I·Pręcipit vt regia via euntes·primos diligamus vt nos·⁊ nos vt proximos. Qui se diligit ⁊ nō proximū: ad dexterā declinat. Qui primū nō se ad sinistrā. Multi bn agunt·⁊ nō corrigunt vt deli. Alij corrigūt sed non bene agūt· vt scribę et pharisęi qui sedebant super cathedram moysi. Hinc os turtur ad ascellas in lege retorqueri iubet: vt non separetur os ab opere·nec opus ab ore.

Semitę post viam: qr mādata moralia post pnīaz sēm marcū vel matheū explanātur·parat viā per fidem ⁊ baptismū ⁊ pnīam. Recte semitę ꝑ austera indicia vestis·zonę·cibi·potus·vocis hūilimę. Vñ·fuit io·ꝛc·

Johannes. I. Gratia dei·A gratia dei incipit·vñ sequit baptizās per baptismuz pcā dimittūtur. Vñ·quod gratis accepistis gratis date. Et apostolus. Gra saluati estis.

† ſ B. ut ita baptismum penitētie quo peccata soluūtur suo baptismate quo peccata soluti nō possent precurreret.

serto baptizans ⁊ †prędicans baptismum pęnitentię in remissionem
ſ Et ideo.
peccatoꝝ. Et egrediebat ad illum
omnis iudęe regio et hierosolimite vniuersi ⁊ baptizabātur ab illo
† ſ Aliter non ualet baptismus
in iordane fluie† ꝓfitentes pecca
ſ Merito egrediebatur ⁊ baptizabātur a Johāne qr iohēs erat vestitus ꝛc. ſ Pueriens uestis prędicatoꝝ.
ta sua. Et erat iohannes vestitus
ſ Omnes gentiū ſ pauperes.
pilis cameli·et zona pellicea circa
† ſ Habitatores solitudis nō decet ciboꝝ delicias querere: sed tm necessitatem supplere.
ſ Sapientes ſ fideles.
lumbos eius·⁊ † locustas ⁊ mel sil
uestre edebat·⁊ prędicabat dicēs
ſ Misericordia. ſ gra ſ per gram
Venit fortior me post me·cuiꝰ nō
remissionis ſ Explicare
sum dignus procumbens solueer

Baptizans ꝛc. Baptismum pnię dedit·baptismū in remissionem peccatoꝝ ꝓdicauit: tamē non dedit Sicut prędicatōe sua xpi prędicationē prędcurrit: sic baptismo pnię baptismū remissionis.

Quod ꝓmmat per sponsum initiatur per paranimphū Vñ cathecumini·i· instructi incipiunt per sacerdotez· crismantur per episcopum. Nunc per amicum sponsi inducitur sponsa·vt rebecca ysaac: per puerum pallio albo velata·

In ior ſ. Hiex· Jordanis aliena descēsio·vbi peccata absoluūtur. Archa enī ꝑ eum in terram alienaz transiuit et media pte in mari fluente· altera ad montis formam erigitur. Sic nos olim alienati a deo per baptismū humiliati erigimur ad alta. Quia qui se hūiliat exaltabit. Pars quę fluit in mare amaricat·qr archa dei·i·corpus christi non mundatis non proficit: sed in deterius mutat.

Confitentes pcā sua·Hiex·Confessio ⁊ pulcritudo in ꝓspe·ad ē sponsi·Vñ desilit sponsa de camelo cū se hūiliat ecclia xpo. Qui figurat ꝑ ysaac·in cuiꝰ natiuitate risuz fecit deꝰ sarę. Sicut ad mariā dr·ḡ elit pnceps cū deo, Bñdicta tu in mlieribꝫ·

B·Confitētes pcā sua baptizantur. Dñt enī melioris vitę nouitatē ꝓmittere· qui baptismū desiderāt accipe· Vnde prędicāte paulo dr· Viri veniebant ꝓfitētes ⁊ annūciātes actus suos. Et petro dr. Macta ⁊ manduca·quasi· occide mala quę in eis erant·⁊ sic mūdatos christianā religionez promittentes in ecclesię mēbra commuta.

Et erat iohā·Hie·Vestis ꝓphętę ⁊ cibus ⁊ potus·totā austerā vitā prędicātium significāt·⁊ gentes ad gratiā dei quę est iohānes int⁹ ⁊ foris esse iūgendas. Pili cameli: diuites gentiuz· Zona pellicea: pauperes mūdo mortui. Locustę: sapientes huiꝰ mūdi qui stipulas aridas relinquētes iudęis· frumēta mystica trahunt·⁊ in caloze fidei saltus inhabitāt. Melli siluestri fideles de inculta silua prępărati ꝓparātur·qr omīa a grā euangelij dei· in qua non est distinctio iudęi·⁊ greci.

B·Moraliter. Vestitus pi·ca·Quia peccata non fouit: sed aspere increpauit dicēs, Benimina viperaꝝ ꝛc. Zona pellicea. c. lumbos. qr carnez suam crucifixerunt cum vicijs ꝛc. Locustas ⁊ m·s·e·qr ꝓdicatio eius adeo dulcis fuit vt etiā xps putaret. Sed cito hęc opinio decidit·qr eū nō xpm sed christi ꝓcursorem esse innotuit. In melle enī dulcedo·in locusta alacer volatus: sed cito deciduus.

Fortior me. Hiex·Quis fortior est grā qua abluuntur peccata? Ille qui septies ⁊ vsq; septuagiesseptiesꝫ pcā dimittit. Gra quidē prior est: sed semel remittit pcā ꝑ baptismū·miscdia vero in miseros ab adam vsq; ad christū·per septuagintaseptem generationes·⁊ vsq; ad centū quadragīta quattuor milia peruenit.

Sol·cor·cal·B. Modus fuit apud veteres vt si quis eam quę sibi

competeret accipere vocem nollet: ille ei calciamenta solueret·qui ad hāc sponsus iure ꝓpinquitatis veniret. Christus aūt sponsus est ecclesię de quo dicit idem iohannes·qui habet sponsam sponsus est. Quia ergo homines iohannē christū esse putabant·recte se indignū soluere corrigiaꝫ dicit·qua si·ego redemptoris vestigia nudare non valeo: qr sponsi nomen michi non vsurpo.

¶ Piero·Corrigia calciamento ꝫ mysteriū·s·incarnationis quo ✠bum caro factū est·vñ caro christi·vnde aūa·vñ spūs sumit exordium·vt verus homo fiat ꝓ omnia absq; peccato·vt verus deus in deo vero sine principio·id est·filius hoīs qui ē in cęlo·ꝫ quo tāq; spō sus procedens de thalamo suo·i·de ✠gina li vtero clausum relinquens. Vnde aduēniente vero sponso·domus iohannis domus discalciati dicit. Vñ in specie columbę spūs sanctus descēdit. De spōsa dr Sponsa mea amica mea; prīa mea·dilecta mea·columba mea. Sponsa in patriarchis·amica in prophetis·proxima in maria ꝫ ioseph·dilecta in iohanne baptista·columba in christo ꝫ apostolis·quibus dicitur. Estote prudentes sicut serpentes ꝛc.

¶ Calx extrema pars corporis. In fine enī ad iusticiam est saluator incarnatus·vñ. In idumęā extendā calciamentū meū·qr nisi iungat scīa spūs nēo ꝑ grām remissionis inuestigat incarnatōnis mysterium.

¶ Ego bap·u·aqua. B. Nondū iobs dicit deū aut dei filiū esse apte qr rudes erāt auditores: sed paulatim per humanitatē glorificatā ad fidez diuinitat; ducit dicēs, Ille vero baptizabit spūsctō. Sed postea vero cuz capaciores iā videret: dei filiū iam apte predicat dicēs, Testimoniū phibui: quia hic est dei filius.

¶ J·Ego b·v·a·ille s·Dei fluui? sp plen?·sp equalis·de quo fluīs impetus·l·c·d·Multū distat inter spm qui fert sup aquas non subter: ꝫ aquam quātum inter animā quę regit·ꝫ corp? qđ regit. Sed māsit sup eum spūs. hec est vnctio xpi secdm carnē: de qua vnxit te de? de? t·o·l·p·c·t·Oleū nō pōt esse sub aqua·nec creator sub creatura. Oleum de amaritudine radicis surgit in pabulum lumīs·medicinā vulneris·refectionē esurient. Vñ fit ꝙ vnctio christi de amaritudine passionis·puenit ad gliam resurrōnis. Vñ apostol?. Hoc sentite in vobis qđ ꝫ in christo ihesu ꝛc. vsq; ꝓpter quod ꝫ deus illum exaltauit.

¶ Et bap.ē. Triby causis vt iusticiā ꝫ humilitatē impleret·vt baptismū iohannis ꝓbaret·vt iordanis aquas sāctificans per descensionē columbe spm̄sanctū in baptismo adesse monstraret.

¶ Piero. Marcus sicut cerv? desiderans ad fontes aquarum salt? dat culmina prato ꝙ carpit·palmas in vertice portat·velut apis melliflua flores agri (cui odor veri ysaac similatur) summatim gustat. Vnde a nazareth galylee venientem ihesum ad baptismū in iordane acceptum a iohanne enarrat·ꝫ statim de aqua ascendisse·apertos cęlos vidisse·spm̄ vt colūbam descendisse in ipso mansisse·voce de cęlis facta patri in dilecto filio cō placuisse·ꝫ spm̄ eum in desertum expulisse·temptatum a sathana quadraginta dieby·ꝫ quadraginta noctiby·cum bestijs angelis ministrantiby commoratum. Quem ordinem nobis sequendum ad consortia angelica festinantiby prius opere q̄ voce ostendit christ?. Debem? enim de volubilitate mundi penduli voluptat; odore floris mundicia tracti cum adolescentiby post sponsum currere·ꝫ sic per baptismi sacramenta de duoby fontiby dilectionis dei ꝫ proximi gratia remissionis absoluimur·ꝫ ascendentes spe·cęlestia secreta mundis cordis oculis intuemur. Deinde spiritum sanctuz spiritu contrito ꝫ humiliato·cum simplici corde descendentem ad mansuetos ꝫ cum caritate nunq; cadente manentem suscipimus· et vox a deo ad nos dilectos dirigitur. Beati pa·q·f·d·v· Et tunc in nobis ꝓplacet patri cū filio ꝫ spūsancto·qui efficiemur vn? spūs cum deo. vñ. Vt sint vnum sicut ꝫ nos vnum sumus. Nūc spūs nos expellit in desertū quadraginta dieꝫ numero temptandos a sathana·vt patīa; ꝓbatōem·probatio spem·spes autē charitatem generet·cum nobis non sit colluctatio aduersus carnem ꝫ sanguinē: sed a·p·r·t· Et tunc bestię erunt pacatę nobis·cū in archa; animę nostrę mūda cum immūdis māsuefacim?·ꝫ cum leonib; sicut daniel cubamus cum spūs n̄ sit aduersus carnem·nec caro aduersus spm̄. Post ✠ angeli ministri qui vident semper faciem patris in cęlis·mittuntur in solatium dicentes, Exaudita ē oro tua·ꝫ nolite timere ihesum quęrentes nazarenū·ꝫ ego quos amo arguo ꝛc ꝫ vincenti dabo edere de ligno vitę· quod ē in·p·d·m·

scendentem et manentē in ipso. Et

vox facta est de cęlis. Tu es filius
Non Johānes·
meus dilectus·in te complacui. Et
Sp? baptismū Sanctus.
statim spūs expulit eum in deser-
Tut ꝫ nos mundi illecebras fugiamus
tuz. Et erat in deserto quadragin
Sin prosperis· Sin aduersis
ta diebus ꝫ quadraginta noctib?.
Sut nos p? baptismū n̄ solū ad bōa agēda sz etiā ad mala tolerāda accingamur Sut homo.
et temptabatur a sathana. Eratq;
Sut deo.
cū bestiis et angeli ministrbant illi.
Slex
Postq; aūt traditus est iohēs veit
Seuāgłm Sgētes Sqđ ducit ad regnū
ihūs in galyleā ꝓdicās euāgeliuz

¶ Tu es filius m·d·B·Nō quod nesciebat docetur: sed nobis quod credere debeam? ostenditur. ipsum scilicet qui quasi homo cum alijs ad baptizandum venit: verum esse dei filium·et ideo in spū baptizari posse·nos quoq; per aquam absolutōnis ꝫ spm̄ sanctificatōnis dei filios effici. Quot quot enim receperunt eū·d·e·p·f·d·fieri. Bene autez in specie columbę de scēdit spūs: quę simplex animal ꝫ sine felle·qr simplices quęrit·nec habitat in mentibus impuris.

¶ Spiritus. Be. Ne dubium quis spiritus· lucas consulte premittit. Ihesus plenus spūsancto regressus est a iordane·deinde intulit·ꝫ agebat a spū in desertū ne putetur immundus spūs quicq; ꝓtra eū potuisse.

¶ Quadraginta di. B. Totum tempus significat quo membra eius diabolus temptat. Quadripertitus enim mundus per observātiam decez preceptoꝝ ꝓtra diabolum certādo dño famulat. Quater vero decem quadraginta faciunt·vbiq; ꝫ semper adest aduersarius·qui iter nostr̄ impedire non cessat.

¶ Eratq; cum. ꝛc. Nos quoq; si in heremo sanctę ꝓuersationis bestiales hoīm mores impolluta; mente toleram?: mīsteriū angeloꝝ meremur·a q̄ bus corpore absoluti in cęlum transferamur.

¶ Postq; aūt. J. Accepim? grām pro grā·carnalia decollantur·spūalia viuificātur. Cessante vmbra adest veritas. Johannes in carcere· lex in iudea·ibs in galylea·salus in gentibus.

¶ B. Nemo putet traditū iohannē statim post temptationē. xl. dieꝝ ꝛc iuniū dñi. Inuenitur enī in euāgelio iobis dñm ante multa docuisse·ꝫ miracula fecisse·ꝫ hoc fecit initiū signoꝝ·i·i·c·g· Et iteꝝ. Necdum erat missus in carcerem iobs. Fertur aūt qr cū alioꝝ legisset iobes euāgelia ꝫ probasz eos vere hystoriā texuisse: sed vnius anni tm̄ in quo ꝫ passus est p? carcerē iohannis·pretermisso anno cuius acta a tribus exposita fuerant·superioris temporis anteq; traderetur iohannes gesta narrauit.

¶ Predicās euāgeliū· Die. Beati paupes spū·q·i·e·r·c· Regno terreno succedit paupertas·paupertati christianoꝝ regnū sempiternū. Vñ regnū meū non est de hoc mundo·omnis enī honor terren?·spuma·fumus·somnus.

Vidit apertos

B. Mysteriū trinitatis in baptismo demōstratur·filius baptizatur·spūs est in colūba pater in voce sonat·aperiuntur cęli ñ reseratione elementoꝝ; sed spūalib; oculis. Sedit columba super ihesuz ne putaret vox ad iohannem facta non ad eum. Pulcre aūt addidit·ꝫ manentē in ipso. Hoc enī ꝓprium est christo: vt semel eum impleus spūs·semper in illo maneat. Fidelibus vero aliquando confertur ad miracula facienda·aliquando tollitur. Quibus tamen ad operationem iusticię ad amorem dei ꝫ proximi conseruandum nunquā abest. Vnde apud nos manebit·ꝫ in nobis erit iuxta mensuram fidei spūs. De christo autem dicitur. Plenum gratię ꝫ veritatis.

¶ Manentē in ipso ꝛc. Manet in eo spūs non ex quo baptizat?: sed ex quo conceptus· Qr autem in baptismo descendit·significat nobis gratiam spūalem in baptismo dari·quib; in remissionem peccatoꝝ ex aqua ꝫ spū regeneratis solet amplior spūs grā per impositionem manus episcopi celitus dari.

¶ Penitemini. Hie. Amaritudinē radicis dulcedo pomi compensat picula maris spes portus delectat. dolorem medicinę spes salutis mitigat. Qui desiderat nucleum: nucē frangat. Penitētiam agat: qui vult eterno adhęrere bono. Preconia xpi narrare possunt q̄ ad palmam indulgentię peruenire meruerunt. Vnde post penitentiā p̄dicatores eliguntur.

¶ Vidit symonem. Hiero. Symon obediens · andreas virilis · iacobus supplātator · iohes gratia. His nominibꝫ in imaginē dei conuertimur

Obediētia · vt obediamus · virilitate vt pugnemus · supplantatione · vt pseueremus · grā vt p̄fuem⁹ · Nisi enim dominus ędificauerit domū · inuanū laborauerūt qui ędificant eā. Hę quattuor virtutes cardinales dicuntur. Per prudentiam obedimus · per iusticiam viriliter agim⁹ · per tē perantiam serpētes calcamus · p̄ fortitudinem dei grāz meremur.

¶ Piero · Quē nō inebriat eloquentia sę cularis? Difficile homines potentes · z nobiles · z diuites · et multo his difficilius eloquentes credunt deo · Obcęcatur mens eoꝝ diuitijs z opibus atq; luxuria · z circūdati vicijs nō possūt videre virtutes · simplicitatēq; scꝑture scē · nō ex maiestate sēsuū · sed ex verboꝝ iudicant vilitate.

¶ Piero. Vocātur quattuor piscatores · Symon · andreas · iacobus · z iohānes · Relictis omnibus sequuntur · hac quadriga vehimur ad etbera vt helias · his quattuor āgulis construitur p̄ma ecclesia · his quattuor · litteris hebraicis tetragramaton nomen dei cognoscitur a nobis. Quibus etiā similiter p̄cipitur vt audiamus dīm vocātē · z obliui

scamur ꝓpm vicioꝝ · z domū paterne traditionis que ē stulticia dei · et retearaneaꝝ · q̄ nos pene lapsos velut culices tenebat aer inanis. Nauem p̄stine quersationis fugiam⁹. Pellibꝫ enī mortuis tegitur adam pater noster p̄m carnē · q̄ deposito cū actibꝫ suis nouuꝫ sequentes · pellibus salomonis tegimur · q̄bꝫ spōsa se gloriatur formosam.

¶ B. Quęrit quomodo p̄mū petrum z andreā z post pusillum iacobum z iohannē vocauerit: sicut narrat matthęus et marcus · cum dicat lucas in magna captura piscium socios petri fuisse iacobū z iohm · z ilm dixisse petro Ex hac ia eris homines capiens · z simul eū secutos fuisse · subductis ad terraꝫ nauibus. Sed quod dicit lucas primo factuꝫ est z petro predictū est q̄ homines esset capturus · nō q̄ extunc nō esset piscaturus. Ad capturam enī piscium redierūt · z postea sicut matths z marc⁹ narrāt · bini vocati sunt. Primo petrus et andreas · deinde et alij. Tunc enim non subductis ad terram nauibus tanq̄ cura redeundi · sed tanq̄ vocantē z iubentem secuti sunt.

¶ Et ingrediuntur. ꝛc. Hiero · Marcus dicta euangelij in semetipso disponens · ordinē hystorię nō secutus · misterioꝝ ordinem seruat. Vnde in sabbatis p̄mam virtutē narrat dicēs: z ingrediuntur ꝛc.

¶ Capharnaum. Hiero. Capharnaum villa cōsolationis: sabbatum requies. Homo in spiritu immūdo genus humanum in quo immūdicia regnauit ab adam vsq; ad moysen. Nam qui sine lege peccauerunt: sine lege peribunt. Qui sciens sanctum dei obmutescere iubetur: Dum scientes quidem deum non sicut deum glorificauerūt aut gratias egerunt · sed euanuerunt in cogitatōibꝫ suis. Spūs discerpens hominē exijt ab eo: quia appropinquante salute · approp̄inquat temptatio. Pharao dimissus ab israel · persequit eum · diabolus ꝓtempt⁹ surgit in scandala.

¶ B. Q̄ sabbato maxime curat et docet: ostendit se non sub lege esse: sed supra · z docet nos verum sabbatum vt scilicet saluti animaꝝ studentes ab omni seruili opere · id est · ab omnibus illicitis abstineam⁹

¶ Erat enim · He Scribę dicebāt quę scripta erant in moyse et prophetis. Jhesus vt deus z dominus ipsius moysi libere quę decerant legi addebat. vel commutabat · vñ de in matthęo. Audistis quia dictum est antiquis ꝛc. Ego autē dico vobis.

¶ Quid nobis ꝛc Beda. Nō est hic voluntatis confessio: sed necessitatis extorsio · sicut seruus fugitiꝰ vi sum dominum timet · z de verberibꝫ deprecat. Dęmones enim interris dominum cernentes · se continuo iudicandos credebāt esse.

¶ Obmutesce · B Congruo ordine lingua serpentina quę p̄ma vir⁹ sparsit ne vitra spargat primo obcluditur · deinde femina quę prima seducta est a carnalis concupiscentię febre curatur. tercio vir qui male cōiugi obediuit: ab erroris lepra mundatur vt sit idez ordo restaurationis in domino · qui perditionis in protoplasto.

¶ Discerpens · B Vel conuexans sicut quidam codices habent. Lucas autem dicit quia nichil ei nocuit. Sed quod marc⁹ ait · discerpens idem est quod lucas cum proiecisset eum in medium. Quod vero addidit · nichilq; nocuit intelligendum est · quia illa iactatio non eum debilitauit sicut exeunt dęmones amputatis vel auulsis aliquibꝫ membris.

¶ Beda. Moraliter. Virum a dęmonio liberatum · animum ab immūda cogitatōne purgatum intelligimus. Fęminam vero a febribꝫ consequēter curatam · carnem a concupiscentię feruore per continentię precepta frenatam.

¶ Quid nam est hoc ꝛc. Per ea quę vident ad inquisitionem eorū quę audierant excitantur. Ad hoc enim z ipse dominus signa facit et discipulis facere dedit · vt per hoc euangelio certus credatur · dum qui celestia promittunt terrenis · celestia z diuina operentur in terris.

¶ Et statim dicunt ei. ꝛc. Beda. Lucas dicit q̄ rogauerunt pro illa Modo enim saluator rogatus · modo vltro curat: vt contra vitiorum quoq; passiones et se precibus fidelium semper adesse · et quę non intelliguntur · vel intelligenda dare · vel non intellecta dimittere pie petentibus ostendat. Vnde. Delicta quis intelligit · ab occultis meis munda me.

§ Hoc:
† § B · de quo · ubi uenit plenitudo temporis · in
regni dei z dicens: † Quoniam im
quo misit deus filiū suū in terris ꝛc.
pletum est tempus z appropinqua
† § B · Renūciate operibus mortuis § Ergo
bit regnum dei † Pœnitemini z cre
§ Aliter nō itelligeretis § nō fiūt opa ut sit fides
sed fides ut sequātur opera:
dite euangelio. Et pręderiens sec⁹
§ mūdum uolubilem.
§ Prius mittūt piscatores ad predicādū
ut fides credentiuꝫ in uirtute dei putetur esse nō
in eloquētia uel doctrina hominū § Obediens
mare galyleę vidit symonem z an
§ uirilis † § mūdanis intētos lucris
dream fratrem eius † mittentes re
tia in mare. Erant enī piscatores
† § cum retibus euāgelii.
Et dixit eis Jhesus. † Venite post
me et faciam vos fieri piscatores
§ uel protinus.
hominū. Et statim relictis retib⁹
§ Omnino. § post uocationē hoꝝ
secuti sunt eum. Et progressus in
§ supplātatorē § fugitiui
de pusillum vidit iacobū zebedęi
§ grām
et iohannem fratrem eius · z ipsos
ꝓponentes in naui retia · z statim
† § Obliuiscere populū tuum z domuꝫ pris tui
vocauit illos. † Et relicto patre suo
zebedęo in naui cum mercenariis
secuti sunt eum. Et ingrediunt ca
§ uilla ꝓsolationis § Requies.
pharnaū: z statim sabbato ingres
sus in synagogam docebat eos · z
§ Ideo ·
stupebāt super doctrina ei⁹. Erat

§ Substātialē z propriā
enim docens eos quasi potestatē
habens · z non sicut scri bę · Et erat
§ Cum doceret.
in synagoga eoꝝ homo in spū im
§ Commune
mūdo z clamauit dicens. quid no
† § Presentia ihesu · tormenta sunt demonum
bis et tibi ihesu nazarene † venisti
perdere nos? Scio q̄s sis sanctus
dei. Et cōminatus est ei ihesus di
§ uel de ·
cens: Obmutesce z exi ab homie ·
§ uel ꝓuerans
et discerpens eū spūs immundus
et exclamans voce magna exiit ab
§ q̄ exiens ei non plus nocuisset.
eo. Et mirati sunt omnes · ita vt
conquirerent intra se dicentes:
Quid naz est hoc? Quę doctrina
§ ꝓpria · alii t accepta
hęc noua? Quia in potestate spi
§ etiam. § ut deus.
ritibus immundis imperat z obe
§ Quia tanta faciebat
diunt ei. Et processit rumoꝝ eius
statim in omnem regionem ga
§ Jhesus z discipuli.
lyleę. Et protinus egredientes de
† § Circumcisionem petro commissam
synagoga venerunt in † domum sy
monis z andreę cum iacobo et io
† § Alleg · Synagoga quodāmodo matri eccle
sie commisse petro
hanne. Recumbebat autem † socr⁹
§ inuidie estib⁹ laborās z eccīam pscquēs
symōis febricitās. Et statim dicūt

¶ Et apprehensa. Socrus petri febricitans apprehensa manu leuatur Febris intemperãtia est·de qua nos filij synagogę per manũ disciplinę ꝛ leuationẽ desiderij sanamur·ꝛ huius ꝙ sanat nos ad desperum declinantis a nobis ministramus voluntati.

¶ Ministrabat eis. B. Tropo·Id est·membra quę seruierant immundicię: seruiant iusticię.

¶ Uespere autem. Beda. Occasus solis mors christi·Afferebant ad eũ oẽs male habentes Plures enĩ per apl̃os post mortẽ suam sanauit q̃s cum in carne viuens iudeis p̃dicauit.

¶ Ad ianuam ꝛc. Hiero. Janua regni moraliter pnitẽtia est cuꝫ fide q̃ opatur salutem languoribꝫ varijs Varia enĩ sunt vicia q̃bꝫ languescit ciuitas mundi.

¶ Quoniã·sci·e·B. Lucas dicit apertius·exibant dęmonia a multis clamantia et dicentia·qꝛ tu es filꝰ dei·ꝛ increpãs nõ sinebat ea loqui: qꝛ sciebant eũ esse christum· Dęmonia ꝙ christum esse sciũt·ꝛ filiũ dei esse confitent. In ieiunio enim fatigatum hominem dyabolus putauit nec temptando potuit cum experiri an esset filius dei Sed postea p signoꝝ potentiam·vel potius suspicatus est·vel intellexit. Non igitur eum quia ignoraret crucifigi persuasit: sed quia morte illiꝰ dãnandum se esse non p̃uidit. Unde paulus. Nemo principum huius sęculi cognouit. Si enim ꝓgnouissent nunq̃ dominum glorię crucifixissent

¶ Et diluculo ꝛc. Be·Sicut per occasũ solis mors: sic per diluculum resurrectio christi·cuius manifesta luce abijt in desertum gẽtium·et infidelibꝫ orabat: qꝛ eorum corda ad orationem excitabat.

† ¶ In spũalez usum erexit carnalia eius opera
ei de illa. Et accedens †eleuauit eã
† ¶ non remanẽte molestia egritudis ut solet· sanitaꝫ que datur impio domini tota simul redit
apprehensa manu eius·ꝛ ꝯtinuo
dimisit eam febris·ꝛ ministrabat
eis. Uespere autem facto cum occi
¶ B·Morte ¶ B·christi? qui dicit·quãdiu in mũdo sum lux sum mũdi.
disset sol afferebant ad eum oẽs
male habentes·ꝛ dęmonia habẽ-
tes. Et erat omnis ciuitas ꝓgrega
¶ Penitẽtiam.
ta ad ianuam· ꝛ curauit multos ꝙ
¶ vicis.
verabantur variis languoribus·
¶ B. Pecca
ꝛ dęmonia multa eiiciebat. Et nõ
tori dicit·quare tu enarras·i·m·ꝛc·
¶ Ne quis dum audit predicãtem·sequatur errãtem·ꝛ falsa ueris miscẽtem.
sinebat loqui ea: qm̃ sciebant eum
¶ A morte.
Et diluculo valde surgens·egressus
¶ gẽtes.
abiit in desertum locum·ibiq̃ ora
¶ B·In suis. ¶ Obediẽs
bat. Et prosecutus est eum ¶mon
ꝛ qui cũ eo erant·et cũ inuenissent
eũ dixerũt ei: qꝛ omnes querũt te·
¶ iaꝫ fcõ sermõe ¶ Nõ decet otiosum esse predica
et ait illis. Eamus in proximos vi
torem.
cos ꝛ ciuitates: vt ibi prędicẽ. Ad
hoc enim veni. Et erat prędicans
in synagogis eoꝝ: ꝛ oĩ galylea·et
dęmonia eiiciens. Et venit ad euꝫ

¶ B. Leprosus genus humanum significat: qui ꝛ̃m lucam lepra pleꝰ fuisse perhibetur. Omnes enim peccauerunt: ꝛ egent illa gloria dei·s·vt extenta manu saluatoris·id est·incarnato verbo humanamq̃ cõtingente naturam·a varietate prisci erroris mundentur·ꝛ qui diu a populo dei secreti erant templo dei reddantur· ꝛ vero sacerdoti offerre (qui est in eternũ sc̃dm ordinẽ melchisedech) corpora sua hostiam viuentem·s·d·p·possint.

¶ Si uis. B·In voluntate tribuit potestatẽ·nec dubitat vt incredulus de voluntate domini: sed collunionis suę conscius non presumit.

leprosus deprecans eũ· ꝛ genufle
¶ Ostẽdit vulnus: remedium postulat
xo dixit. Si vis potes me mũda-
re. Jhesus aũt misertus eius extẽ
¶ Miscẽdie affectum. ¶ In hoc humilitas ¶ grã superat legem·nõ timet cõtamĩari qui alios liberat ¶ Nullum spernamus·ꝛ̃ maculosuꝫ videamus
dit manum suam ꝛ tangens eum·
¶ In hoc pietas ¶ In hoc ptas. ¶ B. Nichil
ait illi: Uolo: mundare. Et cum di
medium inter preceptum ꝛ opus
¶ volo ꝯmũdare illud.
xisset·statim discessit ab eo lepra ꝛ
mundatus est. Et comminatus ẽ
ei. Statimq̃ eiecit illum·ꝛ dixit ei
Uide nemini dixeris·sed vade o-
stende te principi sacerdotum ꝛ of
fer pro emundatione tua quę pręꝫ
¶ secũdum legẽ offerat ¶ Si deo credat·ꝛ ꝛ̃mpietatis lepra discedat. ¶ salutis
cepit moyses in testimonium illis
¶ Sed nec ad horam potuit abscõdi.
¶ Prohibitus est dĩe·At ille egres·
At ille egressus cępit prędicare et
diffamare sermonem: ita vt iam ñ
posset manifeste in ciuitateꝫ intro
¶ tumultuosas carnalium mentes fugit.
¶ Secretos a mundanis curis visitat
ire·sed foris in desetis locis esse·
¶ Alleg·hi sunt quos nichil potest separare a caritate christi.
et conueniebant ad eum vndiq̃.

C. .II.

¶ B·Qui exclusus a lege domini se potestate curari postulat: supra legem iudicat gratiam eẽ. Ut enĩ in domino potestatis auctoritas: sic in illo fidei cõstantia.

¶ Extendit manum·B·Leprosum tangi lex prohibet: sed quia dominus legis ẽ non obsequitur legi: sed legem facit. Non ideo tangit: quia sine tactu curare non poterat: sed sic probat: qꝛ legi subiectus nõ erat.

¶ Uolo: mundare·ꝛc·B·Illud mirabile·quo rogatur: eo sanat genere

¶ Beda. Volo mũdare·ꝛ cuꝫ hęc dixisset s·d·l·Nichil medium inter opus ꝛ pręceptũ. Dixit et facta sunt. Uides quia volũtas potestas est. Itaq̃ tanq̃ potestatem habens sanandi·ꝛ auctoritatez iubendi·non refugit testimonium operandi. Volo enim·dicit propter fotinum· imperat propter arzium: tangit propter manichęum.

¶ Vide nemini dix·ꝛc·Beda· Non quia voluit quod nõ potuit: quia omĩa quę cunq̃ volut fecit. Sꝫ docet nostra beneficia reprimi non tantum a mercede pecunię: sꝫ etiam gratię

¶ Ostende te p·s· B·Ut intelligat nõ legis ordine: sed gratia quę super legem est esse curatum. Offerre iubet: vt ostendat quia non legem soluit sed implet·dum sc̃dm legem gradiens supra legem sanat quos remedia legis non sanabant. Nec ante sacrificium significans cessare debebat: cum nondum significatum confirmatum erat constitutione apostoloꝝ et fide credentium.

¶ At ille e·ꝛc·Beda·Unus saluatio multos ad dominum cogit. Nõ potest tacere beneficium·etiam iussus ab eo qui dedit. Pręcepit dominus abscondi. Vult enim vt in bonis quę agimus latere velimus·quod est humilitatis·ꝛ inuiti prodamur vt alijs prosimus·quod magnę est sublimitatꝫ cum etiam si ipsi velimus: opera non possunt taceri.

¶ Ita ut iam non·ꝛc· Hieroñ·Non omnibus manifestatus est Jhesus·qui latis atq̃ plataneis seruiunt laudibus·ꝛ propꝛijs voluptatibꝫ: sed bis qui foris cum petro exeunt·ꝛ in desertis locis sunt· quę elegit dominus ad orandum ꝛ reficiendum populum qui deserunt delectationes mundi ꝛ omnia quę possident·vt dicant: Portio mea dominus. Gloria vero domini manifestatur bis qui conueniunt vndiq̃·id est·per plana ꝛ ardua·quos nichil põt separare a charitate dei.

C. .II

¶Ita ut non ꝛc. Beda. Prędicãte dño in domo non capiuntur ne qꝫ ad ianuam: qꝫ prędicante in iudea christo gentiles ad audiendum non dum intrare voluerunt. ad quos tñ ꝫ si foris positos doctrinę suę verba direxit per prędicatores suos.

¶Paraliticum. Hiero. Paralisis typus est corporis quo piger iacet in mollicie carnis habens desiderium salutis. sed turbis ignauis ꝫ duplis cogitationiby acsi enernatis membus offendit. Quẽ portãt quattuor quas supradixim⁹ virtutes ad tegulas diuinitatis ꝫ sapiẽtię in domo carnis christi patefactas. Cui vice muneris dꝛ portare carnem quę se portabat: vt per aliam viam cum magis in suam regionem redeat.

¶A quattuor. ꝛc. Beda. Quia quattuor virtutibus ad dñm fiducia mentis erigit. De quiby dꝛ in libro sapientię. Sobrietatem ꝫ sapientiaꝫ docet ꝫ scientiam et fortitudinem quas alij prudentiam fortitudinem. temperantiam. et iusticiam nuncupant.

¶Nudauerunt. ꝛc. Tectum domus in q̃ christus docet: sublimitas est scripturę. in qua corrigit adolescentior viam suã in c. ser. tuos.

¶B. Domus Ihesu scom alium euangelistaꝫ tegulis tecta dꝛ qꝫ vilitate litterę sensus spũalis tegit. Cuꝫ grabato ante ihesum deponitur: qꝫ cognoscere ihesum debet etiã in carne hac ꝓstitutus

¶Cum uidissꝫ ꝛc. B. Multum valet apud deum fides propria: vbi tantum valuit aliena: vt homo interius ꝫ exterius sanatus repente exurgeret. Aliorumqꝫ meritis sua ei relaxarentur errata.

¶Fili. Mira humilitas despectuꝫ ab omniby dissolutũ totis artuby filiũ vocat. Aut certe ideo: qꝫ dimittũtur ei peccata.

¶Dimittuntur. Oñdit propter pcã fuisse morbo pcussum. ꝫ ideo ñ posse sanari: nisi prius bis dimissis. Sicut paralitico ad piscinã. Ecce sanus factus es. iam noli pec. ne de. t. con.

¶B. Quinqꝫ de causis afficiuntur homines molestijs carnis. Aut ꝓpter merita augẽda vt iob ꝫ martires. aut ꝓpter humilitatẽ ꝓseruandã vt paulus ab angelo sathanę. aut ob peccata intelligenda ꝫ corrigenda vt maria soror moysi ꝫ hic paraliticus. qui non nisi dimissis peccatis potuit curari. aut ad gloriam dei. sicut cęcus. de quo: neqꝫ hic peccauit neqꝫ parentes eius ꝛc. ꝫ lazarus cui⁹ infirmitas non fuit ad mortem: sed pro gloria dei. aut ad initium eternę damnationis vt herodes.

¶Quis potest dimit. Beda. Verum dicunt. solus deus hoc potest solus etiam per eos dimittit. quiby potestatẽ dimittẽdi pcã tribuit. ideo vere de⁹. Verũ testantur: sed personã christi negando falluntur. Errant igitur qꝫ vt deũ esse. ꝫ pcã dimittere credunt: christũ tñ esse eum non credunt. Sed dementius ariani. qui ꝫ christũ esse ꝫ peccata dimittere negare non audent: deum esse. negare nõ timent.

¶Quid ẽ f. B. Quasi qua potentia cordis occulta intueor eadẽ peccata dimitto. Quasi ex vobis intelligite. quid ꝓsequatur paraliticus.

¶Filius hois. B. Solus deus dimittit pcã. ꝫ filius homis habet potestatẽ dimittendi peccata: ergo idem deus ꝫ filius homis est. Ita homo christus per diuinitatẽ dimittit peccata: per humanitatẽ pro peccatoriby potest mori.

¶Uade i domũ. Beda. Qui lãguerat grabatuꝫ domũ repetat cũ ania pcõ ꝫ remissione curata se ad diuturnã sui custodiã cuꝫ ipso corpore refert: ne quid iteꝫ vnde feriat admittat.

¶Et egressus est B. Post curatõnem paliti in capharnaũ ad mare egreditur. qꝫ non solum ciues sed ꝫ maris habitatores instruit. et fluctiuagos mundi motus fidei firmitate ꝓtemnere docꝫ Ibi turbã multã erudit. ibi publicanũ apostolum facit. ibi peccatores per pniam correctos. suo dignos reddidit ꝓnunio ꝫ auditu suoꝫ archanoꝫ. et ab vndis cupiditatũ separatos. ad solitudinem quietę ꝓuersatõnis q̃ est in spe celestiũ ptrahit. Nazꝫ sequit. Et cũ ꝓteriret vidit leui. ꝛc.

¶Leui. Hiero. Leui additus: qꝫ a tlxoloneo negocioꝫ sclarium sequitur solũ xbũ qđ dicit. qꝫ q̃ ñ renũcia at omniby quę possidꝫ non põt m. e. d.

¶B. Marc⁹ ꝫ lucas verecundię cã ꝫ honore euangelistę nomen valgatũ nõ ponũt Ip se (scom ß qđ scriptuꝫ ẽ. iust⁹ in ꝓmis accusator est sui) matthęũ se ꝫ publicanũ noiat: vt oñdat nullũ ꝓuersũ dere đ salute dissidere cum apostolus ꝫ euangelista de publicano sit factus repente.

¶Secutus ẽ. ꝛc. Beda. Lucas pleni⁹. ꝫ relictis omiby. s. ẽ e. Sequit qui vt pauperẽ christũ nõ tam corpis gressu qꝫ mentis affectu possit sequi: omia relinquit. sicut matthęꝰ q̃ ñ solum lucra vectigaliñ: sed etiã piculum qđ ꝓpter imperfectas rõnes accidere poterat a pncipiby scli ꝓtẽpnit cupidus sequendi. Qui enĩ exteri⁹ vocaut. vt mox sequeret: intus accẽdit ꝫ modũ docuit. Merito ergo qui obediendo bũana ꝓtempsit negocia: diuinoꝫ dispensatoꝫ factus est talentoꝫ.

¶Et factũ. B. Lucas fecit eis ꝓuiniũ magnũ leui in domo s. Qui enĩ christũ intus recipit: voluptatũ delectat vbertate. ꝫ dñs libenter ingredit. et in eius recũbit affectu. Hoc est spũale ꝓuiniũ bonoꝫ pauperꝫ. quo diues eget: pauper epulatur.

¶Publicani. Qui publica vectigalia exigũt. vel scli lucra sectãtes. q̃ exẽplo publicani ꝓuersi iam de salute pręsumũt. nec vt phygi calũniãtur.

¶Ita ut non ꝛc. Beda. Prędicãte dño in domo non capiuntur ne qꝫ ad ianuam: qꝫ prędicante in iudea christo. gentiles ad audiendum non dum intrare voluerunt. ad quos tñ ꝫ si foris positos doctrinę suę verba direxit per prędicatores suos.

¶Paraliticum. Hiero. Paralisis typus est corporis quo piger iacet in mollicie carnis.

in vitijs permanentes sed pnitentes. Unde enim ꝛc.

¶ B. Mox. Ad quinium peccatox vadit: vt docendi occasionem habeat. ꝛ spuales cibos impertiat. Eundo ad peccatores domini humilitas ostẽditur. in quersione pnitentiũ patet doctrine eius potẽtia.

¶ B. Per vocationem matthei fides gentium que relictis lucris seculi epulis charitatis ꝛ operum bonox cum domino quinantur. Per phariseox supercilium. de salute gentium indignox inuidia designatur. quib dicit. Publicani ꝛ meretrices precedẽt vos in regno dei.

¶ Non necesse h ꝛc. Beda. Se medicum dicit qui miro medicandi genere vulneratus est ꝓpter iniquitates nostras: ꝛ liuore eius sanati sumus.

¶ Et erant dis. ꝛc B. Alij euãgeliste dicunt phariseos ꝛ discipulos iohãnis hoc q̃sisse. hic videtur dicere q̃ alij quesierunt q̃s eiusdem rei cura mouisset. Unde colligit hoc a pluribꝫ fuisse obiectũ a phariseis. a discipulis iohannis. a cõuiuis vel quibuslibet alijs.

¶ B. Mystice. Discipli iohannis et phariseox ieiunant: quia qui operib legis gloriantur. vel quod prior est traditiones sequũtur hominum. vel etiã christi pconium tantum aure non cordis amore percipiũt: a spũ alib bonis ieiuni corde tabescunt. Discipuli christi non ieiunant quia qui fideliter membrum christi est. corpe ipsius epulatur. ꝛ sanguine alitur. Dominꝰ cum peccatorib manducat ꝛ bibit: sed ideo quia illi abstinentia meritux auget: cui nulla potentia nature est: Dominus autem qui delicta naturaliter delere potest: manducantes ieiunantib potest facere puriores. Jeiunauit tamen christus vt ieiunares. manducauit cum peccatorib vt gratiam cernẽs potestatem agnosceres.

Et scribe ꝛ pharisei videntes quia manducaret cũ publicanis et peccatoribus: dicebant discipulis eiꝰ

Quare cũ publicanis ꝛ peccatori
ſ Cum peccatoribus iustus
bus manducat ꝛ bibit? Hoc au-
ſ Magister pro discipulis respondit
dito Jhesus ait illis. Non necesse
ſ Superbi. ſ Infirmi.
habent sani medico: sed qui male
ſ Ideo vos declino.
habent. Non enim veni vocare iu
ſ vos qui tanq̃ iusti fugitis peccatores qui viaꝫ iusticiam statuentes. iustricie dei nõ estis subiecti † ſ Qui se peccatores agnoscũt nõ per legẽ iusti ficari se videntes christi grẽ colla submittunt
Ideo ad peccatores declino.
stos: sed † peccatores. Et erant di-

¶ Causam ſ questionis ſ sequẽtis premittit.
scipuli iohannis et phariseox ieiu-
nantes: ꝛ veniũt ꝛ dicũt illi. Qua
re discipuli iohannis ꝛ phariseox
ieiunant. tui aũt discipuli nõ ieiu
ſ Ideo.
nant. Et ait illis Jhesus. Nunq̃d
ſ id est. debẽt ſ apostoli ſ Christi ꝛ ecclesie ſ christ
possunt filii nuptiarux q̃diu spon
ſ tus ſ corporis presentia ſ Non ſ Quia
sus est cum illis ieiunare? Quãto
ſ Cui? plus proficit presentia q̃ corporalis abstinẽtia.
tempore habent sponsum secum:
nõ possunt ieiunare. Uenient au
ſ Ascensionis ſ passiõis ſ corporaliter
tem dies cux auferetur ab eis spõ
ſ B. tam a cibis q̃ a mũdi amore.
sus: ꝛ tunc ieiunabunt in illis die

¶ Nunquid possunt ꝛc. Matthẽus ita. Nunquid possunt filij sponsi lugere q̃diu cum illis est sponsus? ꝛc. Sponsus christus. sponsa ecclesia. de quo spuali ꝓnubio apostoli creati sunt. qui lugere et ieiunare non pñt. quãdiu sponsum cum sponsa vident. Qñ transierint nuptie ac passionis ꝛ resurrectionis tempus aduenerit: tunc ieiunabũt.

¶ B. Mox. Quãdiu sponsus nobiscum est in lẽticia sumus. nec ieiunare possum⁹. nec lugere. cum vero pro peccato recedit ꝛ auolat: tunc ieiuniũ indicendum. tunc luctus multiplicandus.

¶ Nemo assu. ꝛc. B. Discipulos vestimenta vetera dicit. id est. adhuc carnales necdum innouatos fidei firmitate. Quib si nouus panns. id est. pars doctrine que ad nouam vitam pertinet assuatur: ꝛ ipsa quodammodo scinditur. cui⁹ pars importune traditur. que ad ieiuniũ valet ciborum. cum illa doceat generale. non a cibis tñ: sed ab omni voluptate carnis.

¶ Cauendum est doctori ne anime nondum innouate: sed in malicie vetustate perduranti nouox mysterioꝝ secreta ꝓmittat.

B. Allegi. Veste foris tegimur. vino intus reficimur. Vestis bona opera quib hominib foris lucemus. Uinũ feruor fidei. spei. ꝛ charitatis: q̃ in ꝓspectu dei intus sensus nouitate reformantur.

¶ Sꝫ unum nouum in u. Erant autẽ noui cum post ascensionem desiderio ꝓsolationis eius sperando ꝛ orando innouabantur. tunc spiritũ sanctum acceperunt. quo quasi nouo musto noui utres repleti sunt.

¶ Cum sabbatis. B. Nota primo apostolos litteram sabbati destruere ꝓtra hebionitas. qui cum alios discipulos recipiant. paulum quasi trãsgressorez legis repudiant.

¶ Et uel. spi. Esurint vt homines pretur ba manducandi spacium nõ habentes. Sed exemplum austeriorix vite prebent. non preparatas epulas: sꝫ simplices querunt.

¶ Be. Mystice. Discipuli per sata transeunt: cum prelati subditos pia solicitudie circumspiciũt. et qualiter quenq̃ ad fidem trahãt sedule perpendũt quox salutem esuriũt Unde petro inter pisces esurienti. oblatis quas esuriebat dapibus dictum est: Surge petre occide ꝛ manduca. Et mira sacramenti concordia. ibi. mactari ꝛ mãducari iubẽtur animalia. hic spicas comellũt discipuli. ꝛ scdm alios euãgelistas manibus confricantes manducanti. Unde. Mortificate membra vestra: et exuite veterem hominem. Aliter enim non transeunt in corpus christi Aliter doctorem sui. perfectus fructus non pascunt. Uellere itaq̃ spicas. est ab omni intentione terrena radicem mẽtis eruere. Fricare manibꝫ exemplis virtutum a cõcupiscẽtia carnis quasi aristarum folliculis mentez exuere. Grana mãducare est purgatũ quẽq̃ per prędicatoꝝ ora ecclesię incorporare. Hoc discipuli ante dominũ faciunt: q̃ precedit sermo doctoris: subsequitur gratia supernę visitatõnis. Et bene sabbatis: q̃ prędicatores pro spe quietis laborant. et auditores ammonent vt a curis seculi feriantes: pro ęterna requie laborent.

¶ B. Mora. Per sata cum dño ambulant: qui eloquia sacra dño obtẽperantes meditant. In satis esuriunt: cum in eis illa inuenire desiderant q̃ bus amplius accensi amore dei quasi pane pascãtur. ꝛ hoc sabbatis. Uñ. Vacate ꝛ vi. qũo su. e. d. b. Uellunt spicas ꝛ ꝓterũt: q̃ testimonia scꝛpturaꝝ assumũt ꝛ plcrutãtur: donec medullã dilectõnis extrahãt. que sub vilitate lr̃e q̃si sub arista hordeo velatur. Hoc dñs sabbati ꝓbat. stulti defensores sabbati improbãt: q̃ solã lr̃e superficiẽ diligũt. mẽtis refectionẽ nesciunt requiẽ animaꝝ non norunt. Uñ ꝛ ait illis. Nunq̃ legistis ꝛc.

¶ Sub abyathar. Non te turbet q̃ alij dicunt abimelech: ambo enim tũc illic aderãt. abimelech pater. ꝛ abyathar filius. q̃ occiso patre a saule comes exilij dauid factus est. ꝛ eo regnãte summꝰ pontifex maiorix nomis q̃ pater. ꝛ ideo dignus cui⁹ dominus mentionem faceret quasi summi sacerdotis etiam patre viuente.

¶ Panes propositionis. B. Quasi si dauid ꝛ abimelech a nobis

non reprehendunt: sed pro fame excusantur: cur in his causam improbatis quã in ceteris probatis·q̃nis sit magna distantia·bi spicas frigant illi panes leviticos comedunt·z accedebat sabbato neomenia㙟 dies·qñ in primio requisitus·fugit ex aula regis.

¶ Be·Figurate q̃ david z pueri eius panes sanctificatos p̃medunt·significat sacerdotalem cibum in vsum transiturũ ꝓpl'o㙟·q̃ omẽs sacerdotũ vitã debem⁹ imitari·z oẽs filij ecclesię sacerdotes sunt: iuncti in sacerdotiũ sãctũ offerẽtes seipsos spũales hostias deo.

¶ Et dedit e .zc. Hoc secut⁹·miscdia㙟 uolo z non sacrificiu㙟 melius indicauit a famis periculo homines liberare q̃ sacrificium offerre. Hostia do placabilis hominũ salus.

¶ Homo propter sab.B. Ita sabbatum custodiri pręceptum est: vt si necessitas fuerit non sit reus qui violauerit. Sabbato circũcidi nõ est prohibitũ: q⁹ necessarium Josue muros hiericho septẽ diebꝫ circuit· machabęi in sabbato pugnant·qđ nõ est licitũ in lege: necessitas licitũ facit. Sic z hodie in ieiunijs· si quis ieiuniũ fregerit egrotus: reus non tenetur.

¶ Itaq̃ dominus .zc. Quasi si david rex et sacerdotes (sed㙟 aliũ euãgelistã) ꝓpter tẽpli mĩsterium sabbatũ violantes crimine carẽt: quãtomagis filius hominis verus rex z sacerdos. Et idoneus sabbati in sabbato vulsa㙟 spicarũ crimine nõ tenetur reus.

C. III.

¶ Manum aridã B·Que ad fructum vtilitũ extẽsa est: a bono opere aruit· per manus xpi in cruce extensas bonoꝝ operũ fructus restituta est.

¶ Piero. Homo iste significat auaros· qui nolentes dare volunt accipere·q̃dari·et non largiri: quibꝫ dicitur vt extendant suas man⁹·i·qui furabat iam nõ furet·magis aũt laboret operãs manibꝫ suis qđ bonũ est vt hẽat vñ tribuat; necessitatẽ patienti·

¶ Et observabãt. B. Quia discipulos pbabiliꝫ excusauerat ipsuꝫ observãt·vt si in sabbato curet trãsgressionis·si non curet crudelitatis aut imbecillitaꝫ arguant.

¶ Licet sab.zc. B. Arguit q̃ legi pręcepta prava interpretatõe violãt estimantes in sabbato a bono feriandũ·cum lex dicat·Omne opus seruile non fa·in eo·i·peccatũ. Hoc pręcepto figuratur·q⁹ qui per sex sęculi ętates bona fecerint·in septima a malis tm̃ feriabũt. Nõ enĩ erit otiosus boni operis fructus in laude dei quiescere.

¶ Matthe⁹ dicit illos interrogasse·marcus et lucas interrogatos fuisse: Sed illi prius interrogauerũt·z ihesus cognita nequitia eoꝝ statuit in medio eoꝝ sanandũ·z interrogauit qđ marc⁹ z lucas dicũt·z tunc illis tacẽtibus similitudinẽ pręposuit de oue·z pclusit q̃ licet sabbato benefacere. Et sic circũspiciens zc.

¶ Animam. B. Hominẽ totũ per partẽ sigñat Vel q⁹ ꝑpter animã ꝑ faciebat. Vel q̃ hęc manus sanatio animę salutem significat.

¶ Perdere. Beda. Non q̃ summe pius quẽq̃ posit perdere: sed eius non saluare est perdere. Sicut dicitur indurasse cor pharaonis·non q̃ obdurauit: sed obduratum non emollinit.

¶ Extende m·B·Vox. Infructuosa debilitas anię non melio⁹ curat q̃ elemosinę largitione. Vñ·qui habet duas tunicas det vnam non hñti·z qui habet escas silr faciat. Et in ecclesiastico. Fili nõ sit manus tua porrecta ad capiendũ et ad dandu㙟 collecta· Frustra enĩ man⁹ in orõne ad dñm expandit·qui eas ad rogantẽ vidua㙟 nõ extendit.

¶ Et restituta zc. Magnũ studium ne quitię: in crimen reputant·q̃ ad verbũ illi⁹ sanata ẽ man⁹· Nec㙟 in sabbato põt quinci laborasse qui dixit z fcã sunt: cũ ipsi in sabbatis cibos portent· calices porrigant·z ętera victui necessaria

¶ Exeuntes aũt Qui per se non pñt socios iniquitaꝫ quęrũt

¶ Cum herodianis zc. Ministri herodis ꝓpter inimicicias quas ipse aduersus iohannẽ exercebat: ibm insidijs z odijs psequebant quem iohannes predicabat.

¶ Secessit. Fugit vt homo: q⁹ nondum venerat hora eius· et passionis ei⁹ extra hierusalem non erat loc⁹.

¶ B. Allegi. De synagoga secedit·a·m· zc. Iudęam relinquit ad gentes venit cũ discipulis·s· predicãtibꝫ apostolis corda gentium adijt·z sic multos ad se venientes suscepit· et desideratam salutẽ dedit. Vñ apte subdit; et dixit d·s·

¶ Et multa turba. Beda. Magistri plebis z ministri regis odio persequuntur· vulgus indoctũ dilectõe sequitur·z plurimi sanari merentur.

¶ Tes autem statim pharisei cum he
S Die·Similis simulẽ querit S qz soli ñ possunt S gens sine consilio· S Magna insanie qui salute indigent de nece saluatoris psiliãtur.
rodianis ꝓsilium faciebant aduer
T S Quia ratoe vincũtur: mortem machinãtur S Ideo.
sus eũ qũo eũ perderẽt. Et ihesus
S Medicus cedit insano populo.
T S Odicẽtibus cedit: amãtibus accedit.
cum discipulis suis secessit ad ma
S Rota
re. Et multa turba a galylea et iu
S Confessio. S uisio pacis.
dea secuta est eum· et ab hierosoli
S Sanguinea. S Aliena descẽsio.
mis z ab idumea et transiordanẽ
S Angustia S venatio piscis.
et q̃ circa tyrum z sydonem· multi
S Quia S B·Opinionẽ virtutũ
tudo magna· audientes que faci
S Ideo
ebat venerunt ad eum. Et dixit di
S Ecclesia de gentibus cõgregata
scipulis suis: vt nauicula sibi de
S discordes
seruiret propter turbã ne ꝓprime
Ideo confluebant· quia·
rent eum. Multos enim sanabat
ita vt irruerent in eum·vt illum tã
S fideles·
gerẽt quotquot habebant plagas
Et spiritus immundi cu㙟 illum vi
S demones
derent procidebant ei·z clamabãt
dicentes: Tu es filius dei. Et ve

S peccatori dixit deus· Quare tu enarras iustitias meas zc. T S demonibus z curatis S deum esse: ne differretur passio·

hementer ꝓminabat eis ne mani
festarẽt illũ. Et ascendens in mõtẽ

C. III.

Et introiuit
S ubi maius donum scientie ibi maius periculum culpe
iterum synagogam·et erat ibi ho
S genus humanum.
mo habens manum aridam· et
obseruabant eum si sabbatis cu
raret vt accusarent illum. Et ait
S calumniam preuenit.
homini habenti manum aridam.
S ut ab omnibus videatur.
Surge in mediũ. Et dicit eis: Li
S Hoiem curare an nõ·
cet sabbatis benefacere an male.
animã saluam facere an perdere?
S Non audẽtes respõdere
At illi tacebant. Et circũspiciens
S Quasi incredulitati illoꝝ irascẽs.
eos cum ira: contristatus super ce
citatem cordis eoꝝ dicit homini:
S Illico.
Extende manum tuam. Et extẽdit
z restituta est manus illi. Exeun

per locū admonet ad celestia erigi·sic ⁊ legem in monte dedit.

¶ Hiero·Consuetudo diuine scripture est allegorice loqui:sed nos sic excelsa sensibꝫ nostris applicem⁹: vt hystorie veritatē cernam⁹. Christ⁹ enim solus spūaliter mons est celestiū rer qualitate copiosus·ex quo fluūt aque viue·⁊ quicquid summe bonū credit' in hoc fundat' qui est mons omnium montiū·⁊ scūs scōꝝ quos quotidie ad se inuitat. In montē vocantur excelsi ⁊ merito ⁊ verbo: vt locus ꝓgruat meritis altis.

¶ Ut eēnt·xii·cū Speciē iacob dilexit deus:cū videret excelsus gentes·⁊ separet filios adā:statuit terminos ꝑplox inxta nūex filiox isrl: vt sint sup thronos·xij·iudicātes xij· tribꝫ israel. Quibus data est ptās quā filius accepit a patre ꝺ carnē: vt opa quę ipse fecit ⁊ ipsi faciāt· ⁊ maiora hox faciāt.

¶ Be·Dedit etiam potestatē mortuos suscitandi:sicut matthe⁹ dicit: vt virt⁹ ostensa fidem x̄bo daret·⁊ noua facerent: qui noua predicabāt. Nunc autem qꝛ numerus fideliū creuit:multi vitaꝫ x̄tutū tenent· ⁊ signa x̄tutū non habent·qꝛ frustra foral miraculū ostēditur: si deest qui int⁹ operetur· quia lingue in signum sunt non fidelib⁹:sed infidelib⁹.

¶ Et impositit. B. Non modo pmū:sed cum adducto ab andrea dixit. Tu vocaberis cephas quod interpretat petrus. Sed hic euāgelista te attentū reddit dicens·q eū dñs sic cognominauerit. Aliter enī putares sic vocari casu non prouidentia dei. Volnit aūt eū deus prius alio nomine vocari; vt ex mutatione noīs vinacitas sacramenti notaret. Id est· grece vel latine petrus:quod syriace cephas·⁊ in vtraꝫ lingua a petra dictum: de qua:petra autē erat christus. Sicut enim a christo luce lux mūdi vocātur apostoli:sic a petra petrus. Symon ponens merorem negationis:s. viso dño post resurrectionē. Vel audiens tristiciā mortis·s. cum ea dr. Alius te cinget·⁊ ducet quo tu non vis.

¶ Hiero. Et imposuit symoni nomen petrus·de obedientia ascendit ad agnitionez. Qui enim habet dabitur ei·⁊ habū. Et iacobū:qui supplātata habet desideria carnis. Et iohannez:qui gratia accepit quod alij per laborem. Et imposuit eis nomina·boa·quod filij tonitrui·quox sublime meritū in monte meretur audire tonitruū patris per nubem de filio tonantis. Hic est filius meus dilectus: vt per nubem carnis ⁊ ipsi christi ignem ac fulgura in pluuiam spargerent in terris·quoniā dom⁹ in pluuiam fulgura fecit: vt extinguat misericordia quod iudicium exurit. Unde· misericordiam ⁊ iudicium cantabo tibi domine.

¶ Iacobum. Qui curam carnis dño vocante supplantauit·⁊ ipsā carnem herode trucidante contempsit.

¶ Johannem. B. In quo est gratia·vel dñi gratia·qui ob amoris ꝺ cipui gratiā quam virginali gloria ꝓmeruit·supra redemptoris sui pectus in cena recubuit.

¶ Filii tonitrui. B·Quox vn⁹ intonās·vocē theologā quā nēo prius edere nouerat:emisit. In principio erat verbū. ⁊c. Quā tanto pondere gravidam reliquit: vt si aliquanto plus intonare voluisset:nec ipse mundus capere potuisset.

¶ Et andream. Hiex. Qui viriliter vim facit perditōis sue: vt rūsuꝫ mortis semp in se habeat·⁊ animam semper in manibꝫ suis.

¶ Et philippum. Hiex. Qui os lampadis est· qui illuminat ore qđ accepit·cui datum est opus oris illuminati·hoc locutionis genus sepe scriptura cōmemorat qñ nomina ꝓpter mysteria sunt posita.quod nunc euangelista ex dei persona vehementer affectans interserit.

¶ Et bartholomeum. Hiero·Qui est fili⁹ suspendentis aquas:illi⁹ secꝫ qui dixit· Mandabo nubibꝫ meis ne pluant. Nomen vero filij dei per pacem ⁊ dilectōem acquiritur. Beati enī pacifici qm̄ f·d·v· Et diligite inimicos vestros: vt sitis filij dei.

¶ Et matthęum. Qui est donat⁹·cui non solum remissio peccatox:sed etiā in apostolox numero esse datur: vt leo et bos simul comedant·⁊ lupus cum agno.

¶ Nota q alij euangeliste matthęum pręponunt·⁊ publicanū non dicūt Ipse post thomam se ponit ⁊ publicanū se dicit.

¶ Et thomam. Hiero· Qui est abyssus. Multi enim ꝓfunda sciunt: sed non proferūt. Vñ scio hominē in christo ⁊c·vsqꝫ·quę non licet homi loqui.

¶ B·Thomas abyssus:quia altitudinē x̄ tutis in resurrectione penetrauit. Vel geminus grece quod dicit' didim⁹·i·dubi⁹ ꝓpter dubium cor:qꝛ resurrectionem vix credidit.

¶ Et Jacobū al. Id ē·docti·vel milleslimi·cui⁹ a latere cadēt mille·⁊ decem milia a dextris tuis.

¶ Hiero· Jacobū alphei:cui nō est collucratio aduersus carnē ⁊ sanguinē:sed aduersus principes po·te·⁊c

¶ B· Jacobum alphęi qui ⁊ frater domini dicitur·quia maria alphei fuit soror mr̄is dom̄i·quaꝫ iohannes mariam cleophę dicit fortasse:quia idem alphęus ⁊ cleophas. Vel defuncto alphęo post natum iacobū cleophe nupsit:qui merito fili⁹ alphei·id est docti. Inde enim post resurrectōꝫ stati hierosolimox ordinat' epūs tanqꝫ doctus vel docti filius.

¶ Thathęum: custos cordis· hunc lucas in euangelio ⁊ in actib⁹ apostolox iudam iacobi nominat:qꝛ frater iacobi fratris dñi. Unde dicitur filius marię matris iacobi ⁊ ioseph ⁊ iudę ⁊ symonis.

¶ Hiero·Et thathęum:qui est corculus·id est·cordis cultor·qui seruat cor suū oī custodia·mundicia nanqꝫ cordis videt deus vt per vitę mundū

¶ Et symonē. B. Symon chananę⁹ a chana vico galileę· q ⁊ symon zelotes· id est·emulator. Chana zelus·chananęus zelotes.

¶ Et symonem chananęū·qui ⁊ zelotes·Symon: ponens vel habens tristiciam. Beati nanqꝫ qui lugent qm̄·i·e· Trinum luctum implet qui ꝑfectōem quęrit futuram deflet ꝓpria peccata cum dauid et maria·cum paulo flet cum flentibus·⁊ flet multum cum iohanne qui dicebat. Et ego flebam multum quia nemo dignus inuentus est·q·a·l·⁊ s·s·eius. Zelotes aūt dicitur quē comedit zelus domus dei vt phynees:⁊ cessauit quassatio.

¶ Et iudam sca·qui·Qui ñ delet peccatū suū per pniam·nec illud deletur per mēoriā·Vñ ⁊ peccatū matris eius ñ deleatur·fiat contra·d·semꝑ

¶ Judas confitens vel gloriosus·scarioth memoria mortis·Confessores multi sunt in ecclesia superbi ⁊ glorioſi·quox prim⁹ symon mag⁹·⁊ alij hęretici:quox mēoria mortal' in eccia celebratur vt deleatur

¶ Hiero. Judas scarioth a vico in quo ort⁹·aut a tribu ysachar. Isachar merces·precium·s·perditōis·scarioth memoria mortis:qꝛ nō repente sz pręmeditat⁹ deū tradidit. Hic proinde inter apostolos eligitur:qꝛ magis veritatis quam nec aduersari⁹ mīster infirmat. Voluit dñs ꝓdi a discipulo: vt tu a socio ꝓdit⁹ modeste feras tuū erasse iudicū·tuū pisse bñficū

¶ Hiero·Hi enī apostoli circa tabernaculū dñi per quadruum terni excubant: ⁊ sancta dñi verba ꝓpꝛijs operū humeris portant: vt tabernaculum vnū mansionib⁹ multis ad terram ꝓmissionis portent. Quos vni⁹ exēplū ad timorem humiliat: vt angelos luciferi casus: vt non glorietur sapiens in sapientia sua:sed qui gloriatur in dño glorietur.

¶ Et veniunt. ⁊c. B. Qui alioꝝ curā susceperūt solicite custodire dñt ꝑsōe domū·vt se pri⁹·inde alios regāt·

¶ Hiero· Domus in qua ꝓuenūt:ꝓmitiua ecclesia est. Turbę quę impediunt panem manducare· peccata ⁊ vicia sunt:qꝛ q̄ mā ducat corp⁹ dñi indigne:iudiciū sibi manducat ⁊ b·n·d·c·d· Vñ dñs in furore vertit' cum dicit· Nisi manducaueritis carnē filij hoīs ⁊ bi·e·s·n·h. v.

¶ Et cum audisset· Turba frequētat eum:sui tanqꝫ furiosū despiciūt

§ gratia § Non meritis:sed diuine gratie est· § nō vos me elegistis:sed e·e·v

vocauit ad se quos voluit ipse·

§ Libero arbitrio·

et venerunt ad eum. Et fecit vt

§ ut ter quaterni fidem charitatis ꝙ quatuor partes orbis predicarēt· unde: b orīēte porte tri·ab aquilone porte·iii·ab austro porte·iii·ab occāsu porte tres

essent duodecim cum illo·⁊ vt mit

teret eos prędicare. Et dedit illis

potestatē curandi infirmitates.et

eiiciendi dęmonia. Et imposuit sy

† § vocauit ad se § Supplantatorē

moni nomen petrus† et iacobū ze

§ fugitiui.

bedęi ⁊ iohannē fratrem iacobi·et

imposuit eis nomina boanerges

† § B·virilis a greco aner·quod est vir qꝛ viriliter domino adhesit.

quod est filii tonitrui. † Et andreaz

§ Os lampadis vel lampadaꝝ § filius suspend ē tis aquas predicatores ad celestia unde vber⁹ inebrient corda terreno ꝙ.

§ Syrum est

et philippum ⁊ bartholomeum et

§ donatus. § Abissus vel geminus grece didim⁹

matthęum ⁊ thomam ⁊ iacobum

§ Ad differentiam iacobi zebedei.

§ docti vel milleslimi † § Corculus·i·cordis custos

§ ponēs tristiciam

alphei et† thathęum et symonem

§ ad differētiam symonis petri.

† § huius casus cōfirmat alios in humilitate.

§ mēoria mortis

chananęuz† ⁊ iudam scarioth qui

tradidit illū. Et veniunt ad domū

§ felix occupatio saluatoris:felix studium turbe confluētis. † § Idiote minus eruditi

et conuenit iterum† turba ita vt

§ Etiam.

nō possent neqꝫ panem manduca

† § Quem faciunt alii magnū sui despiciūt: qꝛ non est ꝓpheta sine honore nisi in patria sua.

§ discipuli.

re. Et cum audissent sui: † exierunt

In quo salus gentiū notatur·z inuidia iudeoꝝ reprobatur. De quibus: In propria venit·z sui eum non receperunt.

Et scribe. B·Si qui tarditate mentis non intelligunt verbum dei: remanet tñ spes salutis·si forte intelligant. Qui autē intelligere nolunt·z intelligunt qđ intelligūt: nulla spes est. Vñ scribe·i·sapientes. ꝛc.

Ab hierosoli· Quod significat eum a ciuib suis esse perse quēdū vsqꝫ ad mortē Legi⁹ supꝰ· qz secuta est eū turba a galylea z iudea z hierosolimis z transiordanen et circa tyrū et sydonē quę sunt ciuitates gentiliū Et scribe ab hierosolimis blasphemabāt: qz turba ppli iudeoꝝ illū cū palmis z laudib⁹ p duxit·gentiles reside rabāt. Scribe z seniores populi đ nece ei⁹ tractabant.

Beelzebub Vir muscaꝝ siue hoꝝ muscas·quo nomīe princi pē dęmonioꝝ cognominabāt ꝓpter sordes immolaticij cruoris.

Quo potest. B Eligant quod volūt· Si sathanas satha nan non pōt eiicere: nichil ꝓtra dñm dicunt Si aūt pōt recedāt a regno eius·quod diuisum stare non potest.

Et tūc domū. ꝛc B· Domū diripuit: qz omēs mundi partes a dyabolo possessas a postolis z eoꝝ successoribꝫ quasi diuisas pro uincias vt populos ad fidem conuerterent di stribuit.

Qui aūt blasphe· Hiero. Quia ñ meretur ꝓnitentiam agere vt recipiatur·q̄ christū intelligens ꝓncipem dęmonioꝝ esse dicebat·qz nunqꝫ solvitur a carcere q̄ quadrantem verbi nouissimū nō solverit aū finē vitę. Quattuor nāqꝫ partib⁹ fundatur veranᵒ eternę vitę vt qđ corde credis·ore confitearis·z qđ ꝓficerꝭ opere ꝓpleas·z qđ ꝓplene ris·tocere non cessaueris. Qui enim fecerit z docuerit·hic magnᵒ vocabitur in regno ęloꝝ.

Beda. Matthęus dicit, Qui blasphemauerit in spm̄scm̄: vel ꝟbum dixerit cōtra spm̄scm̄: non habebit remissionē neqꝫ in hoc sęlo neqꝫ in futuro. Vbi ostendit quędam relaxari in futuro·qđ de minimis intelligenduꝫ est: vt de sermōe ocioso·de risu nimio: quoꝝ etiam hęc vita veniā ꝓmeruit.

In spiritū sanctū. B· Non qz spm̄ non esse· vel qz esse: sed non deū esse· vel deum esse: sed minorem patre z filio·qz hoc nō inuidia dyabolica: sed humana ignorantia·sed quoniam dicebant. ꝛc.

ſ tanqꝫ furiosum ſ Quia sapię eius altitudinē capere nō poterāt: alieno sensu locutū putabāt.

tenere eum. Dicebāt enim·qm̄ in
ſ Ex hoc erzabāt discipuli ſ Sapientes.
furorem versus est. Et scribe q̄ ab
ſ hoc
hierosolimis descenderāt dicebāt
ſ Hiero· Patitur ipse quod nos pati docuit: dicēs· Beati eritis cum maledixerit vobis h·
ſ vir nuscaꝝ.
Qm̄ beelzebub habet·z qz in pri
cipe dęmonioꝝ eiicit dęmonia.
ſ vt probet ratōe qz neqꝫ mētecaptus est neqꝫ in beelzebub eicit demones.
† ſ vt nō intelligāt donec capiātur.
Et ꝙocatis eis in † parabolis dice
† ſ Sicut dicitis me i beelzebub eiicere demoia
ſ Hoc.
bat illis: † Quomodo potest sa
ſ Nullomō qz ſcā premissa
thanas sathanan eiicere? Et si reg
ſ ut demones pugnēt cōtra se.
† ſ discordia maxime res dilabuntur.
num in se diuidatur: nō † potest sta
† ſ Aliter probat idem. ſ contra.
re regnum illud. † Et si domus sup
ſ pugnando.
semetipsam dispertiatur: non po
ſ Ergo ſ de cuiꝰ regno estis
test domꝰ stare. Et si sathanas con
ſ Contra.
surrexerit in semetipsum dispertit⁹
est·z non poterit stare: sed finē ha
ſ vos dicitis·qz in beelzebub eicio demoia sed nemo potest ꝛc. ſ hoies a dyabolo deceptos
ſ dyaboli
bet. Nemo potest vasa fortis in
† ſ B·mūdum in maligno positum ꝙ in quo usqꝫ ad aduentū saluatoris quasi in pacato imperio sine cōtradictōe quiescebat
gressus in † domū diripere: nisi pri
ſ dyabolū ſ A seductione compescat·
† ſ Ereptos a dyabolo ecclesie adunauit z per distinctas graduum dignitates ordinauit.
us fortem alliget·z tunc † domum
ſ dicitis me immūdū spiritū hz̄e: sed
diripiet. Amen dico vobis: quoni
ſ Hec cōtra nouatianū qui in martirio lapsis veniam negat. † ſ digne penitentibus·
am omnia dimittentur † filiis ho
ſ In quoſ libet ſ In deum
minum peccata z blasphemię qui

† ſ Id est·qui intelligens opera dei cum negare non possit ex inuidia ꝓdidit·z opera spūsc̄ti dicit esse beelzebub.

bus blasphemauerint. † Qui aūt
blasphemauerit in spm̄sanctum:

ſ Quia penitere digne non potest.

non habet remissionē in ętern̄uꝫ:
ſ Quia similis dyabolo ꝓtra cōsciam suaꝫ matę statem dei oppugnat ſ qz ipse eterne delinquit qui nunqꝫ penitet
sed reus erit ętern̄i delicti· quoni

am dicebant·spm̄ immundum ha
ſ Eo predicante ſ populus iudeoꝝ
bet. Et veniunt mater eius z frēs
ſ In littera·
foris stantes miserunt ad eum ꝙo
ſ fōras † ſ B·in spūali intelligentia quiescebat
cantes eum. † z sedebat circa eum
ſ gentilium·
turba: z dicunt ei: Ecce mater tua

z fratres tui foris ꝙerunt te. Et re
† ſ nos quoqꝫ si foris stemus: nō cognoscemur
spondens eis ait †: Quę est mater

mea z qui sunt fratres mei? Et cir
ſ ut attentos faciat·
cūspiciens eos qui in circūitu ei⁹

sedebāt ait. Ecce mater mea et fra

tres mei. Qui enim fecerit volun
† ſ ꝓpter vtrūqꝫ sexum fidelium
tatem dei: hic frater meus z † soror

mea z mater est.

C. IIII.

ſ Eodem die·vnde matthęus post superiorē sermonem continuo subiūxit·in illo die ex

Iterum ce
pit Ihesus docere ad mare·et cō
ens de domo sedebat iuxta mare ꝛc· ſ gentes tumidas z amaras·
† ſ B. frequentia populoꝝ ad fidez conf luentiū
gregata est ad eum † turba multa·

ita vt in nauim ascendens sederet
ſ infidelium·
in mari·Et omis turba circa mare

super terram erat·z docebat illos

in parabolis multa·z dicebat illis
† ſ de sinu patris in mūduꝫ·vel de iudea ad gētes. unde abacuc. egressus es in salutem p·t·ꝛc
ſ Christus
in doctrina sua. Audite. Ecce † exiit

seminans ad seminandū. Et dum

In ęternum. Hoc ꝓtra origenē qui oīb⁹ pcōrib⁹ venią ꝓmittit post iudiciū transactis innumeris sęculis.

Fratres. Hiero. Non filij marię semp ꝟgis: vt mētitur helindius· vel ioseph ex alia vxore sicut alij garriūt: sz cognati.

Beda. Mystice. mater z fratres ꝓplus iudeoꝝ et quib⁹ xp̄us ꝑ carnē: foris stant in ṙāli sensu. Turba in domo: gētes in spūali mysterio. Foris volūt iudei videre xp̄m: qz spūalē intelligentiam non quęrentes·potius ad carnalia vocenda· eū exire cogūt vel q̄rūt

Que est mater m B· Nō refutat ob seq̄ matri q̄ dicit· Vo noza patrē z matrem. Sed oñdit se pl⁹ debere paternis mysteriis· q̄ maternis affectib⁹ idem exēplo monstrauit quod verbo ait. Qui amat patrē aut matrē plus q̄ me non est me digⁿ⁹. Nec fratres iniurioſe ꝓtemnit sed op⁹ spūale ꝓfecit ꝓgnatōni· tocēs meliozē esse copulā cordiū q̄ corporum.

Ecce mater mi Hiez. Vt sciam⁹ nos cē z frēs ei⁹ z matrē si volūtatē p̄is ei⁹ feceri m⁹· vt cohgredeſsim⁹ qz ñ in scriptis: sed in factis discernit.

Soioz z fr̄i credendo mater ꝓdicando dum per ꝓdicatōnem amoꝝ xp̄i q̄si ipse xp̄s in corde auditoris generatur. C. IIII.

Cępit ihū̄s do. B· Exiens de domo vbi dęmoniuꝫ hz̄e dī: docet ad mare: vt oīs deret se ob pfidię culpā iudeā relictuꝫ z ad gentes trāsituruꝫ. Vñ apte ꝓmittit·qz ꝓdicā te eo in domo· mater z frēs foris steterūt

Hiero. Cępit docere ad mare: vt locus ĩdicet auditores amaros z instabiles·z idoneos ꝓpheſ loqt̄: vt q̄ ñ intelligerēt ab aplis qs ꝓtenebāt inqrētes discerēt misteriū regni quo carebant. Mare mūd⁹ ē·q̄ gustat⁹ amarus est z vicioꝝ fluctib⁹ inquiet⁹. Sz ab ipso dño eripiūtur ꝓdestinati qui amara dulcificat·tristia ꝙuertit in gaudiū: egritudinē in salutem.

Nauim. B. Ecclesiā quę est in mari inter infideles·quā deus gratia sue visitatōis illustrat·z dilectā sibi mansionē ꝓsecrat.

Et hoistur· Hie·Hi sunt qui nup ad audiendū ꝟbū venerūt·z in pietate animi ab amaritudine reprobꝝ tanqꝫ a mari secuti sunt: sed nondū cū dño in naui sūt: qz nōdū cęlestib⁹ mysteriis ſ sacris q̄ desiderāt ībuti sūt.

In parabolis. Parabola est rez natura discrepātiū sibi sub aliq

similitudie facta ꝓpatione. Moze suę prudentię loquitur: vt q̄ celestia capere non poterant·per similitudinem terrenam auditā percipere potuissent. Grece similitudo dicitur·quando quod intelligi volumus·per aliquas comparationes indicam⁹·vt ferum aliquem durum·velocem ventis comparamus z auib⁹. Idem fit in triceſimo ſexageſimo et centeſimo fructu·id est·lege·prophetia·et euangelio·q̄ in ore trium testium mysteriuz regni in monte ostensum·id est·moysi z helyę z ihesu consistit

¶ Aliud cecidit secus ⁊c. Lucas. Et conculcatum est: z volucres celi comederūt Via: mens·meatu carnalium cogitationuz trita. Vnde semen perit·nec fructum affert·z a volucribus rapitur·id est·a dęmonibus qui volucres celi dicuntur·siue quia celestis et spiritualis nature·vel quia in aere habitant.

¶ Di autem sūt. Differentias ponit eorum qui audiunt verbum·Sunt autē quidam vt gentiles qui nec audiunt.

¶ Reliqua concupiscentię. ⁊c·
Ne pręceptum est pręcipitur enim concupisces sapientiam·serua mandata ⁊c· z alibi. Beatus vir qui timet dominum: in mandatis eius volet nimis Ne concupiscētię tę·qui reliqua concupiscit: aberrat

¶ Lucerna ut sub Hieron·Lucerna verbum dei. Modi⁹ autem lectus·auditus inobedientiuz. Candelabr̄ apostoli quos illuminauit verbuz dei·Absconditum z occultuz quod palam fit cum a domino tractatur.

¶ B·Modius vita nostra·diuina pręsciētia mensurata. Lectus caro: in qua q̄escit anima. Lucerna: verbuz quod illuminat. Qui

S uerbum per se uel per suos S Circa
seminat aliud cecidit secus viam
z venerunt volucres z comederūt
illud. Aliud vero cecidit super pe
S B·duritiam proteruę mētis S B·lenitatē animi obediētis·
trosa vbi non habuit terrā multā
S B·Quia audito verbo ad horam delectātur
z statim exortuz est qm̄ nō habuit
S Probitatem animi celesti disciplina exercitatu z ad obediēdum regulariter instituti
altitudinez terrę. z q̄ exortus est
S feruor persecutōnis
sol exestuauit: et eo q̄ non hēbat
S firmū desideriū: q⁹ hmōi ad horam tm̄ audito sermone delectātur.
radicez exaruit. Et aliud cecidit in
S Corda diuitiaz cura solicitata
S Multiplicate sunt diuitię.
spinas·z ascenderūt spinę·z suffo
S Nec pōt fructificare verbum.
S ideo·
cauerunt illud·et fructum non de
S fidelem mētem
dit·Et aliud cecidit in terrā bonā:
et dabat fructum ascendentē z cre
S fidē scē trinitatis
scentem·et afferebat vnum trigin
S In cōiugatis quod significat index z pollex ad significādum tricenarium quasi blando osculo iuncti. S In uiduis S in virgi
ta·z aliud sexaginta· et vnum centum. Et dicebat. † Qui habet au
nibus. † S Significat se alta dixisse † S cordis
S intelligat
res audiendi audiat. Et cum esset
S Secretus a turba.
singularis: interrogauerunt eum
S discipuli·
hi qui cum eo erant duodecim pa
rabolā exponere· et dicebat eis.
S Qui mecū non his qui foris sunt S Secreta scripturaz
Vobis datum est nosse mysteriū
† S Qui nolunt accedere S Non in naui mecum
regni dei. Illis autem † qui foris
S Non modo verba: sed z facta: q⁹ nō poterant capere spūalia que in eis tegebātur·
sunt omnia in parabolis fiunt·vt
S Exterius S Exteriora S Corde
videntes videant z non videant.
S Exterius S Corde
z audientes audiant z non intelli
S id est·vt non· S Quasi ideo non conuertuntur nec remittuntur eis peccata.
gant· ne quādo conuertant z dimit
tātur eis peccata. Et ait illis. Ne
S Excitat attentionem·
scitis parabolam hāc: Et quō oēs
parabolas cognoscetis: Qui seminat
verbū seiat. Di aūt sūt q̄ circa viā
S in quibus·
vbi seminatur verbū· et cum audi
erint cōfestim venit sathanas· z au
S Quia nulla fide nullo intellectu· vel temptāde utilitatis occasione percipiunt·
fert verbum quod seminatū est in
S B·hi utilitatē prębant·desiderium gustant: sed aduersa impediūt que formidant.
cordibus eoz. Et hi sunt silr̄ q̄ su
per petrosa seminant·qui cum au

dierint verbum statim cū gaudio
suscipiunt illud·z non habent ra
S fidem firmam. S ad tempus credunt
dicem in se: sed temporales sunt.
S Ergo. S interiori S de loco
Deinde orta tribulatōe et persecu
in locum·
tione propter verbum: confestim
scandalisantur. Et alii sunt qui in
S diuitiis qne diuersis curis pungūt: q⁹ permultis indigent qui permulta possident
spinis seminantur: hi sunt qui ver
S Curaz
bum audiunt·et erumnę seculi·et
S appetitus deficiēs·
deceptio diuitiarū·z circa reliqua
S acquirendi S id est
concupiscentię introeuntes·suffo
strāgulant gutter mentis. nec bonum desideriuz ad coz transire sinunt
cant verbum et sine fructu effici
S fidelē cō
tur. Et hi sunt qui super terram
scientiam·
bonam seminati sunt·qui audiūt
† S B·hi excipiunt·conseruāt z fructificāt
verbum † z suscipiūt·z fructificant
S fidem trinitatis in electoz cordibus
† S perfectionē bone operationis: q⁹ sex diebus ornatus mundi expletus est.
vnum tringinta. vnum † seraginta
† S B. Perpetuam beatitudinē: q⁹ centenarius a leua transfertur in dexteram digitali computatione
z vnum † centum. Et dicebat illis:
S Quasi vobis datuz est·n·m·r.d: sed ceteris per uos idem mysteriū reuelandū. z ideo carnali timore nō abscondatis S uerbi dei S uita ura
Nunquid venit lucerna vt sub mo
S Carne.
dio ponatur aut sub lecto: Non
S Corpus S ut dominetur
ne vt super candelabrū ponatur:
Non est enim aliquid absconditū
S uel reueletur
quod non manifestet: nec factum
est occultum: sed vt in palam veni
† S intelligendi uerbum dei
at·Si quis habet aures † audiēdi
S Memorie mandet S Non se subtrahat·non auditum ad fabulas conuertat
† S Quasi omnia que potestis solerter facite·q⁹ in qua mensura mensi fueritis: remetietur uobi
audiat. Et dicebat illis: † Videte
quid audiatis. In qua mensura
† S in presenti sensus intelligendi·et effectus operandi·z in futuro dona eterne retributionis adsicientur
mensi fueritis: † remetietur vobis
† S quasi uerbo quod audistis operam date·qui enim habet ⁊c.
et adiicietur vobis † Qui enim ha
S amorē uerbi S Sensus intelligendi quod amat. S amorem
bet dabitur illi·et qui non habet·
† S Naturali ingenio uel liraz exercicio.
† S B. id est·nulla uere sapientie dulcedine gaudebit·
etiam quod † habet † auferetur ab
S Ecclesia
eo. Et dicebat· Sic est regnū dei.
S filius homis·
quemadmodum si homo iaciat se
S uerbum S Corda S moriatur·
mentem in terram et dormiat· et

ergo amore pręsentis vitę z carnalis illecebrę occultat verbum dei·quasi sub modio· vel lecto lucernaz operit: q⁹ ei carnis concupiscentias pręponit.

¶ Nonne ut super can. Beda Vt domiet ꝓdicatō vitatis·subsit seruitus corporis·per quam tamē excelsior appareat doctrina tanq̄ per cādelabrz lucerna.

¶ Non est enim. Quasi nolite erubescere euangeliuz: quia nichil occultuz modo quod non fiat palam in iudicio· quando illuminabit deus abscōdita tenebrarum·z manifestabit consilia cordiū· vbi vobis a deo laus·illis autem pęna eterna.

¶ In qua mensura. Hiero. Etenim scōm mensuraz fidei vnicuiq̄ diuiditur intelligētia mysteriorum·z adiicietur nobis donum scientię· etiam adijcient virtutes. Qui enī habet dabitur ei: scilicet qui fidem habet·habebit virtutem·z qui habet opus verbi: habebit intelligentiam mysterij. Et econtra qui non habet fidem· deficit virtute·z qui nō habet opus verbi·ei⁹ intelligentia caret·z qui non intelligit iam auditum perdit acsi non audisset·

¶ Sic est regnū. Hieronimus. Scriptura diuina per terrenas similitudines mōstrat celestia sacramēta: sicut totum euāgeliorum corpus constat. Regnum dei est ecclesia quę regitur a deo. z ipsa regit homines z vicia calcat·vt cētu rio habens sub se milites. Homo iaciens semen filius homis est Semen est verbum. Terra corda hūana. Dormitio hominis· mors est saluatoris. Vrget semē nocte z die: post sōnuz christi numerus credentium p prosperа z aduersa magis magisq̄ germinauit z creuit in opere

dum nescit. Tropica est ista locutio ⁊ in diuinis creberrima·nescit· id ē·ne scire nos facit quis fructū in fine afferat·dum dicit: Qui perseuerauerit in finem: hic saluus erit. Vltro enim terra fructificat: dum voluntatez nrām deus expectat dicens: Si vis peruenire ad vitam serua mandata. Primū verbum·id est·timorem. Initium sapientię timor dñi. Deinde spicam·id ē pēnitentiā lacrimosā·deinde p·f·s·charitatē. Plenitudo enim legis ē charitas·⁊ cum pro·f·m·f. Falx est mors vel iudiciū quod secat omnia. Qm̄ adest·messis·i·plūmatio seculi·in qua instigandebūt qui in lacrimis seminauerunt.

Sicut granum sy. Hiero. Hoc semē iterū pparat grano synapis quod minimuz in timore est·magnum in charitate quę maior est omnib oleribz: qr deus charitas est·⁊ oīs caro fenum·et q̄ infirm⁹ ē olera manducet. Et facit ramos misericordię·et compassionis: cui⁹ sub vmbra qui sunt cęli animalia delectantur habitare.

Seminatū ⁊c. A christo siue ab homine in terra vel in agro·id est·in corde suo. Sic homo est sensus noster ⁊ animus qui fouens granū predicatōnis humore fidei: facit pullulare in agro pectoris sui.

Minus est o. Quasi ptemptibilia prędicans·⁊ primo nō creditur: qr prędicat deuz hominem mortuum crucifixum·hoc eloquētię ⁊ sapientię philosophoz pparatū minus inuenitur.

Ascendit in arborem. Quę altitudine·amplitudine·annositate trāscendit herbaz naturam. Alta ē quia ad cęlestia sustollit. Ampla: quia totū mundam occupauit. Annosa: quia non poterit finiri.

Oleribus. B. Philosophicis disciplinis·quę quanto aptius excrescunt: viliores fiunt·quia sicut olera herbaz cito decident.

Sine parabola. B. Non q̄ nullum sermonem turbis apertum faceret: sed qr nullus sermo eius inuenitur in quo aliquid parabolę non inueniatur.

Seorsum aūt disci·Hiero·Illi enī digni erant audire mysteria in intimo penetrali sapientię: qui remotis cogitationū tumultib⁹ in solitudine virtutum permanebāt. Sapientia enī est in tempore ocij discenda.

In naui. B. Allegoria. Mare: seculi estus. Nauicula: crux qua medii fluctus ascendim⁹·⁊ ad litus patrię cęlestis puenim⁹. Alię naues q̄ cum dño fuisse·nec in altum ductę·nec tempestatē ptulisse dicuntur: eos significant·qui ita fide dñicę crucis imbuuntur: vt tanq̄ rudes nondum tribulatione pulsati·suscepta fidei mysteria in pace pseruent. Vel eos qui p⁹ tribulationum crebras procellas ad tempus pacis serenitate vtuntur· erant enim forsitan illę naues nuper factę·⁊ in portū tantum deductę·vel post maris pericula ad portum reductę.

In puppi. Hieron̄. Puppis mortuis pellib⁹ viuos ptinet·⁊ fluctus areet·⁊ ligno solidatur·id est·cruce ⁊ morte dñi saluatur ecclesia.

Hiero. Puppis initiū est sanctę ecclesię in qua dñs dormit morte corporali qua nunq̄ dormiet·qui·c·is·Comminatur vento ⁊ mari·de quo dr. Tu dñaris potestati maris. Ventus ⁊ mare demones ⁊ persecutores sunt: quib⁹ dicit·tace: quando ppescit edicta iniquoz regum vt voluerit·qr nō est hominis vt dirigat gressus suos. Tranquillitas magna: pax ecclesię post pressuras·siue theorica post actiuā vitam.

Dormiens. B Discipulis nauigantib⁹ christ⁹ obdormit: qr fidelib⁹ regni futuri quietem meditantib⁹· et spūssancti secundo flatu vel remigio ppij conatus· mūdi fluct⁹ post terga iactantibus subito xpi passio aduenit: q̄ ascendente puppim crucis vt somnuz mortis caperet: fluctus blasphemantiū demoniaq̄ excitati pcellis assurgūt·quib⁹ tū non turbatur eius patiētia sed discipuli turbātur trepidant: periclitātur

Mora. Lum signo crucis imbuti·mūdum relinquere disponimus·naquem cū Jhesu conscendimus· mare transire conamur. Sed qui non dormitabit neq̄ dormiet custodiens israel: nobis nauigātib⁹ dormit: qr int̄ medios virtutū nisus· Vel dęmonū vel hominum prauoz vel nostraz cogitationuz impetu fidei splendor obtēbrascit·spei celsitudo tabescat· amoris flāma refrigescat. Sz ad gubernatorem recurramus· illū sedulo excitemus·qui non dormit sed imperat vētis· qui omnia sedabit·q̄ portum salutis indulgebit.

Tace obmutesce. Nota: q̄ omnis creatura sentit imperiuz creatoꝛ. Nō q̄ omnia animata·vt mentiuntur hęretici: sed maiestate conditoris quę nobis insensibilia: illi sunt sensibilia.

Quid timidi. B. Quasi quid me pręsente timetis. Cui sile est q̄ p⁹ resurrectionem exprobrauit incredulitatem illoꝝ·⁊ duriciam cordis·qr his qui viderunt eum resurgere non crediderunt. Et item. O stulti ⁊ tardi corde ad credendum·in omnibus quę locuti sunt pphetę. Nonne oportuit sic pati christum·⁊ intrare in gloriam suam?

Et timuerūt. Matthęus. Porro homines mirati sunt dicentes. Qualis, est hic ⁊c. Non ergo discipuli: sed alij qui in naui erant mirabantur·de eo dubitantes·cui mare ⁊ ventus obedirēt. Vel etiam ipsi discipuli recte homines dicti: quia necdum nouerant potentiam saluatoris.

C. .V.

Aduersis Et prosperis
exurgat nocte et die et semen ger/
In opere Nescire facit
minet et increscat dum nescit ille.
Quia in arbitrio hoīs est· timorē
vltro eni fructificat·primū herbā
Penitētiam lacrimosam Ca
deinde spicā deinde plenū frumē
ritatem.
tum in spica. Et cū produxerit fru
mortē uel iudiciū
ctus·statim mittit falcē qm̄ adest
finis seculi.
messis. Et dicebat. Cui assimilabi

B. Predicatio euangelii·que ducit ad regnū dei·de qua dr. auferetur a uobis regnū ⁊c.
mus regnum dei· aut cui parabo
lę pparabim⁹ illud: Sicut granū
synapis quod cū seminatū fuerit
B. In corde credentis·uel in mundo
In timore.
in terra minus est oibus semibus
quę sunt in terra. Et cū natū fuerit
primo parua Charitate
ascēdit ni arborem ⁊ fit maius om
Omnis caro fenum.
nib⁹ oleribus·⁊ facit magnos ra/
predicatores ex ipsa predicatōe nescētes
Ramos misericordie ⁊ compassionis.
† Protectōne dei·de qua sub umbra illius quā
desideraueram sedi ⁊c.
mos·ita vt possint sub† vmbra ei⁹
Sancti.
aues cęli habitare. Et talibus mlt̄is
Lac potū dedi
vobis non escam.
parabolis loquebat eis verbū, prout
poterant audire. Sine parabola
A turba
autē non loquebat eis. Seorsum
Spūalibus spū
alia dignis intelligere Aperte.
autem discipulis suis disserebat
† Appropinquante occasu veri solis.
oia. Et ait illis in die illa cuz sero
esset factum: transeamus contra.
Et dimittentes turbam assumunt
eū ita vt erat in naui·⁊ alię naues
uel cum eo † Persecutoꝝ uel demoniorum.
erant cum illo. Et facta est† procel
la magna vēti·⁊ fluctus mittebat
Ecclesiam.
in nauim: ita vt impleretur nauis
uel puppi. Corpus
cui diuinitas sicut caput inclinata recūbit.
Et erat ipse in naui super ceruical
Corporaliter ut homo B. Ne diutius resurrectione dilata perirent omnino discipuli
dormiens. Et excitant eū ⁊ dicūt
turbati precantes resurrectōnem.
Quasi non est tibi cure
illi. Magister non ad te pertinet
† A morte·per mortem destruxit eum qui habebat mortis imperium.
qr perimus? † Et exurgens ꝓmina
† B. Judeoꝝ rabiē per resurrectionē repressurque caput quatiens clamauit·si filius dei ē descē
dat nunc de cruce. Impat ut deꝰ
dyabolo. persecutoribus
tus est vēto·⁊ dixit mari† Tace ob
mutesce. Et cessauit vētus·⁊ facta
Pax in ecclesia post pressuras·uel theorica post actiuam.
est tranquillitas magna: ⁊ ait illis
Ideo timidi:
Quid timidi estis? Necdū habe
quia necdum ⁊c.
tis fidem. Et timuerūt timore ma
gno·⁊ dicebāt ad alterutrū. Quis
Fuere mirabil.
putas est iste, quia ⁊ ventus ⁊ ma
re obediunt ei.

¶ Gerasenorum. B. Garasa vbs insignis arabie transiordanē iuncta mōti galaad in tribu manasse· non longe a stagno tyberiadis in quo porci precipitati sūt: significat gentes quas p⁹ resurrectionē suā dñs missis predicatoribꝫ visitare dignatus est. Vnde bene gerasa siue gergesi: colonū eiiciens· siue aduena appropinquans interpretatur: qz gentiū populꝰ colonū·s·dyabolum a quo diu incolebat expulit·z qui erat longe factus est ꝓpe in sanguine christi.

¶ Homo in spū I. Homo iste desperatissimus est populꝰ gentiū quē enumerat apostolus. Elatus· superbꝰ·immundus· sanguinariꝰ· ydolatra·ignominiosus· nec lege naturę·nec dei·nec humano timore ligatus· cui legio nomen est·i· decez milia quę cadūt a dextera patris quę ē christus·huic grex porcoꝝ creditur·hi sine respectu misericordie sil' in inferno per imperiū immature mortis suffocantur. Ab his multi fugiūt qui pascebāt eos·flagellato enī stulto: sapiens sapientiorꝫ fit vel prudentiorꝫ.

¶ Et necꝫ cathenis. B. Cathenis et cōpedibꝫ graues·z durę leges gentium significantur: quibꝫ peccata in re eoꝝ publica cohibebantur. Ruptis cathenis (vt lucas scribit) subito agebatur a dęmonio in deserto: qz etiā transgressis illi legibꝫ ad ea scelera cupiditate raptabantur quę iam vulgarem excederent consuetudinē

¶ Torqueas ꝛc. B. Magnum tormētum ei a lesiōe hominis cessare· z tanto dimittit grauiꝰ quanto possidet diutius.

¶ Quod tibi nomē est: Bed. Non quasi nescius interrogat: sed vt confessa publica peste quam tolerauerat: virtus curantis gratiorꝫ appareat.

Sed etiam sacerdotes nostri temporis qui per exorcismū dęmones eiicūt solent dicere: non aliter patientes posse curari·nisi quantū sapere possunt omne quod a dęmonibꝫ visu·auditu vel quolibet sensu corporis aut animi vigilantes·dormientes sue pertulerunt patenter ꝓfiteantur.

¶ Legio. ꝛc. B. Significat populū gentilem innumeris ydolatrię cultibꝫ mancipatum·cui contra est·multitudinis cre·e·coꝝ·vnū z anima vna. Vnde bene in babilonis constructōne linguaꝝ vnitas per spiritum sancti scissa in hierusalem per gratiam spiritussancti linguaꝝ varietas est adunata·et illa confussio z hęc pacis visio dicitur: quia electos in pluribus linguis z gentibus vna fides z pietas toto orbe pacificando confirmat·repro

Et uenerunt trans fretum maris in regionem gerasenoꝝ. Et exeūte eo de naui statī occurrit ei de mo-
† ſ B. gentes que demoniacis illinse doctrinis ydola colunt.
numentis † homo in spū immūdo
ſ Quia gentes mortuis operibus·id est· peccatis delectantur.
qui domicilium habebat in monu
ſ B. Perfidoꝝ corpora anime peccatis mortue sunt sepulcra. ſ Legibus diuinis quia nō erat dignꝰ ſ uel deꝰ uel hō
mentis·z necꝫ cathenis iam ꝙſcꝫ poterat euꝫ ligare qm̄ sępe compedibus et cathenis vinctus dirupisset cathenas z compedes comminuisset·z nemo poterat eum do
ſ aduersis ſ prosperis ſ In
mare. Et semp nocte ac die in mo
feditate opeꝝ ſ In fastubus superbie ſ B
numentis et in montibus erat cla
per verba durissime infidelitatis ſ B. Idolis
† ſ Quonā arreptiscātibus seipsos furibūdi cō
mans z concidens se† lapidibus·
cidebant.
Uidens autem Ihesum a longe cucurrit z adorauit eū. Et clamās
† ſ B. Quasi nichil commune nobis ſ hoc contra iudeos qui dicūt in beelzebub eicit dęmōia
voce magna dixit: † Quid michi z
† ſ hoc contra arrium qui negat filium dei
ſ Credunt z ptremiscūt filiū dei· ſ uel sūmi·
tibi Ihesu fili dei altissimi? Adiuro te per deum ne me torqueas.
Dicebat enim illi. Exi spūs immū de ab homine. Et interrogabat eū
Quod tibi nomen est? Et dicit ei.
Legio michi nomen est: qz multi sumus· Et deprecabatur euꝫ mul
ſ Sed mitteret in gregem porcoruꝫ z hoc est· Erat enī ꝛc.
tum ne se expelleret extra regionē

bos aut plures sectę qꝫ linguę dissociando confundunt.

¶ Mitte nos. B. Lucas: Et rogabāt eū ne imperaret illis vt in abissum irent. Sciebant ergo aliquando futurum vt per aduentum eius mitterentur in abyssum·non futura prędiuinantes: sed prophetaꝝ in se dicta recolentes·ideoqꝫ gloriam christi quam mirabantur: ad suam tendere timebāt damnationem.

Erat autem ibi circa montem grex porcoꝝ magnus pascēs in agris
Et deprecabantur eum ſpūs dicē
tes: Mitte nos in porcos· vt in
ſ vt porcoꝝ perditio hoib⁹ cēt salutis occasio·pastores enī videntes statim nun clauerūt ciuitati.
eos introeamus. Et concessit eis
† ſ B. Accepta potestate a deo·aliter enī nec pecoribus nocerent.
statim Ihesus. † Et exeuntes spūs immundi introierunt in porcos· et magno impetu grex precipitat⁹ est in mare ad duo milia·z suffocati sunt in mari. Qui autem pascebant eos fugerunt z nunciauerūt in ciuitatem z in agros. Et egressi sunt videre quid esset factum. Et veniunt ad Ihesum·z vident illum qui a dęmonio vexabatur sedentem vestitū z sanę mentis·z timuerunt·z narrauerūt illis quę viderant qualiter factum esset ei qui dęmoniuꝫ habuerat·et de porcis
ſ Conscii fragilitatis sue adhuc infirmi pondus sapientie eius sustinere non poterant.
Et rogare cęperunt eum vt discederet de finibus eoꝝ. Cumqꝫ ascēderet nauim cępit illum deprecari qui a dęmonio vexatus fuerat vt
ſ dissolui z et esse cum christo multomeli⁹ ē
† ſ Quia manere in carne propter alios necessarium est.
esset cum illo. † et non admisit eum sed ait illi: Uade in domū tuā ad tuos z nūcia illis quāta tibi fecerit

¶ In porcos. B. Porci significant homines immundos qui vocis z ratōnis expertes in monte superbię pascuntur· z lutulentį actibꝫ oblectantur· q̄ bus per cultum ydolorum possunt dęmones dominari. Nam nisi quis porci more vixerit: in eum diabolꝰ potestatem non accipit· nisi forte ad probādū non aūt ad perdendū

¶ Grex pręci· B. Quia iam clarificata ecclesia et liberato populo gentium a dęmonum dominatione in abditis agunt sacrilegos ritus qui christo credere nolnerunt ęca z profunda curiositate submersi.

¶ Ad duo milia· Be. Erubescat manichęus si de eadem substantia z ex eodem auctore hominū bestiaruꝫ qꝫ sunt animę: qm̄ ob vniꝰ hoīs salutē duo milia porcoꝝ suffocantur

¶ Qui aūt. Una quidā ꝑmates impiorū qꝫuis xp̄ianā legeꝫ fugiant: potentiā tam ei⁹ stupendo z mirādo p gētes prędicant.

¶ Et uidēt illum B. Lucas sedentē ad pedes ei⁹· qđ figit eos q̄ a peccatį correcti sūt fixa mētis intētione vestigia saluatorį q̄ sęqntur intueri.

¶ Uestitū. Virtutū studio· qđ vesana mēte ꝑdiderat. Uñ filiꝰ ꝑdigus ad prēm rediens: mox stola prima cū anulo induit: qz qđ qđ vno corde pœnituerit pōt donāte xp̄i grā pristina iusticię opera de qbꝫ ceciderat cū anulo inuiolate fidei recuperare.

¶ Et timu. Multi enī antiqua suauitate delectati honorare se sed patinolle xp̄ianā legē dicūt: qz eam implere non possunt·admirantes tm̄ fidelē populū a pristina cōuersatōe sanatū.

¶ Et rogare cę. R. Ut petrus. Exi a me dñe: qz hō peccator sum ꝛc. Ne tangāt archā dei: vt Oza.

¶ Uade. B. Sic quisqꝫ post resurrectionē pcoꝝ in ꝓsciam bonā redeat z ꝓpter alioꝝ salutē euāgelio seruiat: vt post cū christo quiescat·nedū prę propere vult iam esse cū christo: negligat prędicationis mysteriū fraternę

redemptioni accõmodatuz.

¶ Hiero. Hõ sanat⁹ mittit in domũ suã·id ẽ·in spiritualẽ legis obser/uantiã·z ꝓdicat in decapoli·i·obseruat decalogũ dñi a romano nũc regno ꝙuertunt indei·id ẽ·sunt de ecclesia·q̃ etiã in lrã tantũ pendẽt decalogi·qz mozalia ad lrãm obseruanda sunt.

¶ B. Matthe⁹ duos. Marcus z lucas vnum a dæmone curatum dicũt: qz vnus eoz darioris nominis z famosior}·z ideo curatio ei⁹ est famosioz

Allegi. Duo gentes significãt ð duob⁹ filijs noe. Cũ enim noe tres filios genuerit: vn⁹ assumptus est in possessiouem dei: duo ydolis dediti.

¶ Et uenit quidã Hiero. P⁹ ꝟ Jayrus archisynagog⁹ venit: qz cũ ītrauerit ple·gẽtũc o·is·s·fi. Jayrus illuminãs vel illumĩat⁹ id ẽ· iudaicus popul⁹ vmbra lr̃e ꝺpolita spũ illustratus z illuĩatus· pcidẽs ad pedes·i·ad incarnatõem ihesu se hũilians·rogat p filia qui sibi viuit alios viuere facit. Abrahaz z moyses et samuel rogãt p plebe mortua·z sequitur ihesus preces eozum.

¶ B. Jayrus illuminans vel illuminatus qz verbis vitę populũ illumĩauit·et vt ꝟ posset a spiritusancto illuminatus est.

¶ Quia filia. B. Lucas: qz filia vnica erat illi fere annoz·xij z hec moriebat. Filia archisynagogi ẽ synagoga sola legali institutõe ꝓposita·q̃si vnica moysi nata. Hec xij·anno·id ẽ·tempore pubertatis appinquãte moriebat: qz nobiliter a ꝓphet} educata postq̃ ad intelligibiles ãnos puenit: z spũalẽ deo sobolem generare debuit: subito errorũ languore cõsternata: spirituales vias desperabilr obmisit.

¶ Et comprimebant eum. Dum ad puellã sanandã vadit: a turba ꝓprimitur·qz iudeis salutis monita ꝟbens·quibus egram eoz ꝓscientiam erigeret noxia carnalium populorum ꝓsuetudine grauatus est.

¶ Et mulier. ꝛc. Pergente domino ad filiam archisynagogi: morbosa mulier annis·xij·prepit sanitatem·z post filia sanata est·z suscitata est: qz sic dispensata est salus humani generis: vt ꝑmo aliqui ex isrl'·deinde plenitudo gentium·et sic omnis isrl' salvus fieret.

¶ B. Notandum q puella duodennis et mulier·xij·ãnis sanguĩe fluxit Jd ẽ·quãdo hec nata fuit illa infirmari cepit. Una enim pene eadẽq̃ scli etate·z synagoga in pri archis nasci z gentes ceperunt ydolatria fedari.

¶ B. Mulier sanguinaria a domino curata ecclesia est ð gentib⁹ ingenti carnalium delectationũ fluxu polluta·z iam a cetu fideliũ segregata. Hec dum christus iudeam sanare discerneret: iam paratam alijs q̃ ꝓmissam salutem spe certa prenenit.

¶ Medicis. B. Falsis theologis·philosophis·legum secularium doctoribus·qui se vtilia vinẽdi ꝓcepta dare ꝓmittebant·dæmones quoq̃ quasi hominib⁹ ꝓsulendo se ꝓ deo colendos ingerebant·quib⁹ audiendis quanto magis naturalis industrie vires expendebãt: tantominus sanari poterant Sed cum audissent populuz indeoz egrotasse·z verum medicũ de celo venisse: ceperũt languoris sui z sperare z inquirere remedium.

¶ Uenit in turba retro. B. Si q̃s mihi mĩstrat me sequat'. Et alibi Post dñm dei ambulabis. Vel qz deũ presentem in carne non videt·sed

dñs z misertus sit tui. Et abiit et cepit prædicare in decapoli quãta sibi fecisset ihesus z oẽs mirabant Et cum transcendisset ihesus in naui rursus trãs fretũ ꝓuenit turba mlt'
ꝟ vel illum.
ta ad eũ: z erat circa mare·z venit
ꝟ moyses legis lator
quidã de archisynagogis nomine
ꝟ B. humiliat se
yayrus. Et videns eum, pcidit ad
ꝟ caput christi deus. pedes incarnatio est
ꝟ Incarnationem.
pedes ei⁹·z deprecabat' eũ dicẽs:
ꝟ plebs iudaica ꝟ in desperatõe ꝟ in carnẽ
qm̃ filia mea in extremis est· veni
ꝟ Misericordie
impone manũ tuam super eam vt
ꝟ a viciis. ꝟ in virtutibus
salua sit z viuat. Et abiit cum illo·et sequebat' eũ turba multa·z com
ꝟ Emorroissa·
primebãt eum. Et mulier quę erat in ꝓfluuio sanguinis annis·xii·et fuerat multa ꝓpessa a complurib⁹
ꝟ Naturalẽ industriã
medicis et erogauerat omnia sua nec quicq̃ ꝓfecerat: sed magis deterius habebat: cum audisset
ꝟ per fidem.
de ihesu venit in turba retro et tetigit vestimẽtũ eius. Dicebat enim: qz si vel vestimentũ eius tetigero salua ero. Et confestim siccatus ẽ
ꝟ Radix immunde cogitationis·
fons sanguinis eius·et sensit coz

poze q̃ sanata esset a plaga. Et statim ihesus in semetipso cognoscẽs virtutẽ quę exierat de illo ꝓrsus
† ꝟ B. interrogat ut salus quam mulieri dederat declarata z agnita fidei virtute multis proficiat.
ad turbã ait † Quis tetigit vestimẽta mea? Et dicebãt ei discipli sui: Ui
ꝟ inordinatos ꝟ hereticis ·prauis moribꝰ
des turbã ꝓprimẽte te: z dicis q̃s
ꝟ B. Oculi oo·super ins·z a.e.in pre. e.iste pauper clamauit et dominꝰ exaudiuit eum
me tetigit? Et circũspiciebat videre eã q̃ hoc fecerat. Mlr aũt timẽs et tremẽs sciens quod factũ esset in se venit et, pcidit ante eum z dixit ei omnẽ veritatem. Jlle autem dixit
ꝟ iõ qz fidelis † ꝟ B. Non dicit faciet·in eo enim q̃ credidit iam salua facta est
ei·Filia·fides tua te saluam † fecit·
ꝟ B. perseuerando in eadẽ fide
Qui enĩ perseuerauerit ꝛc·
vade ī pace z esto sana a plaga tua Adhuc eo loquẽte venerũt nũcii ad archisynagogũ dicẽtes: qz filia tua mortua est·quid vltra vexas magistrũ? Jhesus aũt audito verbo qð dicebat' ait archisynagogo Noli timere·tantummodo crede. Et non admisit quẽq̃ sequi se·nisi petrũ z iacobum et iohannẽ frẽm iacobi·et veni unt in domum archisynagogi·et videt tum ultum.

post ad fidei agnitõis gratiam peruenit·et tactu·id est·participatione sacramentoz eius merunt sanari a pcis. Fons quippe sãguinis origo peccati·primordium immũdę cogitationis·ex quo omne peccatum oritur. Sed dominus non solũ opera sed z verba mala z cogitationũ radicẽ sacramentis euãgelicis q̃si suis vestimẽtis·fotes ob sceni sanguis emũdat.

¶ Tetigit. Beda. Sola fidelis mlr dñm tangit·quez passum comitans turba ꝓprimit Quia qui diuersis inordinate glomerantiũ hereticis·vel puersis moribus grauat': solo fideli ecclesię corde tãgitur. vnde· Noli me tangere: nondum enĩ ascendi ad·pa·meum· Quia veraciter tangere est eum ecclez pii credere.

¶ Hiero. Septima ꝟtute suscitat' mortua sed inter viam tangit fimbriam mulier sanguinaria·quę cum salute substãtiã ī medicos nichil ꝓficiẽtes pdiderat·Septima die reqeuit deus ab omni ope Mã suscitat' mortua ī t⁹ z seruiuia for} cũ turbis fluxꝰ sãguis sterilitatem facit. Vñ ad ecclesiam gentiũ. Letare sterilis quę non paris. Retro accedit·i· post resurrectionẽ fimbriaz tangit·acsi cimbala et malapunica q̃ pẽdẽt in extremis oris sũmi sacerdotis tunicę. Cimbalũ confessionẽ· malũpunicum martrij volũtatem significat z ꝟtutum candorem.

¶ Mulier aũt. B. Ecce q̃ tendebat ĩterrogatio: vt mulier·s·ꝓfiteatur veritatem diuturnę ĩfirmitatis·z subitę credulitatis z sanationis·z ita ipsa ꝓfirmaretur in fide·z alijs pręberet exemplum.

¶ Adhuc eo lo. B. Muliere sanata statim nunciat' puella mortua: qz ecclesia gentium a labe viciorũ curata·z ob fidei meritum filia nominata: ꝓtinuo synagoga perfidię leto resoluta est: qz in christum non credidit·et inuidię: qz ecciam credere voluit.

¶ Quia filia tua. B. Multi enĩ hodie statũ synagoge videtes· restaurari posse nõ credũt·z ꝓ restauratõne eius supplicandum esse non estimant. Sed quod hoĩbus est ĩpossibile: deo est possibile. vñ sequit' ·ibc autẽ· ꝛc

¶ Archisynagogo. Archisynagog⁹ cet⁹ ẽ doctoz legi·de qbꝫ·sup camo·s·scri·z pba·Qui si credẽ noluerit·ec subiecta eis synagoga salua erit

¶ Et non admisit. B. Blaspbemis z irrisoribus non sunt reuelanda

mysteria·sed fidelibꝫ qui honorent. Vnde alibi·iustificata est fa·a·fi·s·

¶ **Flentes et ululantes.** B. Lętent omnes qui sperant in dño·z in ęternũ exultabũt·z ba·in e·Hanc lętitiã merito infidelitaꝫ synagoga amisit·z ideo inter flentes z vlulantes mortua iacet. Sed ihesus eam funditus interiꝛe nõ patitur·vñ sequit. Et ingressus ꝛc.

¶ **Non est mortua.** Michi in cui⁹ dispositõe z anima recepta viuit·z caro suscitãda quiescit. Hinc mos est christianis vt mortui qui resurrecturi nõ dubitant dormientes vocentur. vnde. Nolumus vos ignorãres de dor·

¶ B. Cum aīa quę peccauerit moriat: ea tm̃ quã dñs ad vitam ęternam pręuidet nob quidem mortua fuisse sed et obdormisse non incongrue dici potest.

¶ **Eiectis omnibus.** Beda. Mor. Turba ejicit ut puella suscitetur·qz nisi secularium curaꝛ multitudo a corde ejiciat: aīa quę intus iacet mortua non suscitat. Duꝛ enim se per vniuersas cogitatões spargit: ad cõsideratõem sui sese nullatenus colligit.

¶ **Thabitacumi.** In syro sermone quez euangelista ponit·non plus est q̄ puella surge. Sed forte ad vim dñice insistõis exprimẽdam hoc addidit·tibi dico surge·z magꝭ sensum loquentis q̄ ꝛba intimare curauit. Sic sępe apostoli et euãgelistę cum aliquod testimoniũ assumũt: magꝭ sensum q̄ ꝛba ponũt.

¶ Hiero. Ad puellam dicitur thabitacumi·i·puella surge. Archisynagogo dꝛ·filia tua mortua est. Jhs: non est mortua: sꝫ dormit. vtrunqꝫ est·mortua vobis: sed michi dormit. Annoꝛum·xij· erat puella·z ânis·xij· mulier perꝛssa·pecca ta incredentiũ apparẽt in initio fidei credẽtiũ vñ dꝛ Credidit abraham z repu·ẽ ei ad iu·

¶ Beda. Moraliꝛ. Qz xp̃s tres mortuos suscitauit: tria genera aniaꝛ significat. Puellam suscitat adhuc in domo clausam·i·animã psensum tm̃ non actum delectationi malę prębentẽ. Juvenem suscitat iam extra portã delatũ·i·peccatoꝛẽ qui psensũ iam pduxit ad actũ. Suscitat lazarũ iam fetentẽ·z longa psuetudine peccandi animã male olentem·z alios fama corrumpentẽ. Puellã paucis alloquit: qz eam facile resuscitat quã z mortuã negat z animã similẽ cito resuscitari demonstrat. Juvenem pluribꝫ corroborat: cũ dicit·tibi dico surge: qz tales animę aliqñ difficiliꝰ reuiuiscũt. Ad monumentũ lazari fremit·turbatur· lacrimatur·magna voce clamat. Lazare: veni foras. Similiꝛ longa psuetudie peccandi pressus: vix z quasi cum laboꝛe suscitatur. Notandum quoqꝫ q⁹ publica nocta publico eget remedio. leuia aũt z secreta possunt deleri pẽnitentia cui z secreta. Puellã iu domo iacens paucis arbitris surgit·z eis ꝓcipitur vt nemini dicant. Juuenis extra portam turba multa comitante z vidente Lazarus de monumẽto vocatus intantũ innotuit: vt ꝓpter hoc turbę cuꝫ palmis dño occurrerẽt·z multi abierunt ex iudeis·z crediderunt in ihesum. Quartum mortuuꝫ annunciante discipulo audiuit: sed qz vini qui ꝓ eo pręcarent defuerũt: dimitte inquit mortuos sepelire mortuos suos.

¶ **Unde huic hęc ꝛc.** Mira cęcitas. In factis z dictis christũ cognoscere possunt·ob solam generis noticiam contempnunt.

et flentes et vlulantes multum·et
ingressus ait illis: Quid turbamini z ploratis? Puella non est mortua sed dormit. Et irridebant euꝫ
ſ Irrisoribus
Ipse vero eiectis omnibus assuit
ſ qui miraculũ venerentur.
patrem z matrẽ puellę z qui secum
erant z ingrediunt vbi puella erat
ſ B. prius mundat manus iudeoꝝ que sanguine plene sunt·aliter puella non resurgeret
iacens. z tenens manuꝫ puellę ait
ſ B. Id est. puella surge.
illi. Thabitacumi· quod est interpretatum·puella tibi dico surge.
ſ B. A uicijs.
Et ꝓfestim surrexit puella z ambu
ſ B. in bonis operibus
labat. Erat aũt annoꝝ duodecim
Et obstupuerunt stupoꝛe magno.
Et pręcepit illis vehementer vt nemo id sciret. Et iussit dare illi manducare.

C. VI.

Egressus
ſ Nazareth vbi natus fuit
inde abiit in patriã
suam. Et sequebant eum discipuli
ſ Male sabbatũ celebrat qui vacat a bonis operibus.
sui. Et facto sabbato cępit in synagoga docere·z multi audiẽtes ad
ſ ut pluribus proficiat.
mirabantur in doctrina eius dicẽtes: Unde huic hęc omia? Et quę
ſ id est·doctrina ſ vel illi.
est sapientia quę data est huic·et
ſ B. sanitates ſ Miracula.
virtutes tales quę per manꝰ eius efficiunt? Nõne hic est faber filiꝰ
ſ cognatus.
marię·frater iacobi z ioseph z iudę et symonis? Nonne et sorores eius hic nobiscuꝫ sunt? Et scanda
ſ hac de causa ſ ergo.
lisabant in illo. Et dicebat eis ihe
ſ prophetã suscitabit uobis deꝰ
sus: qz non est propheta sine honore nisi in patria sua z in ꝯgnatione sua·z in domo sua·z non poterat ibi virtutez vllam facere nisi paucos infirmos impositis manibus curauit·z mirabat propter incredulitatẽ illoꝝ. Et circumibat castella in circũitu docens· z ꝯuocauit duodecim·z cępit eos mittere
ſ charitate concordes.
binos·z dabat illis potestatẽ spirituum immundoꝝ·z pręcepit eis
† ſ potestatem. uiuendi de euãgelio
ne quid tollerent in via nisi † virgã
ſ onus seculi ſ delicias.
tm̃·non peram·non panẽ·neqꝫ in
ſ occultam sapientiam
zona ęs: sed calceatos sandaliis·
ſ ne alia indutꝰ aliam in futuro reseruent·nõ q⁹ una tunica in locis glacialib⁹ contẽti eẽ dẽmus
et ne induerent duabus tunicis·
† ſ Alienum est a predicatoꝛe per domos cursitare·z hospitia iura mutare.
z dicebat eis: † Quãcunqꝫ domuꝫ
introieritis·illic manete donec exeatis inde. Et quicunqꝫ ñ recepint
nec audierint vos: exeuntes inde

¶ **Faber.** B. Qui operatur igni z spiritu Unde·ipse baptizabit vos ĩ igne z spiritu Faber ẽ qui fabricatus est aurozã z solem.

¶ **Hiero.** Filiꝰ fabri vocatur·z hoc mysticum·s·fabri qui fabricatus est aurozam z solem·ecclesiam primam et sequentem·in quarum figura mulier z puella sanantur.

¶ **Non est propheta ꝛc.** Prope naturale est cues ciuiꝫ inuidere: qz non opera sed infantiaꝝ quam videre recordantur.

¶ J. Comitat sępe vilitas ozigenem. Ut quis ẽ filiꝰ ysai; Sed humilia dñs respicit·z alta a longe cognoscit.

¶ **Et non poterat.** Ne cues incredulos peius ꝑdempnaret·faciens multas ꝛtutes. Vel qz in patria sua despicitur; paucas ibi ꝛtutes fecit z signa: neq⁹ penitꝰ excusabiles sint Maioza quotidie in gentibus signa facit: non tam in coꝛpoꝝ sanatione q̄ animarum

¶ **Et mirabatur.** B. Non quasi de improuiso: sed quasi mirandũ odit: qz nec ꝑphetis credũt· nec ipsi quę pñtem cernũt.

¶ **Et conuocauit xii.** Hiero. Mittunt xij·apli·z datur eis potestas pręcepta docendi vt comitetur ꝛbum sint z factũ·z cũ promissis inuisibilibꝫ ꝛtutes misceant·z sic cum vngunt egros oleo infirmitatem fidei virtute coꝛroboꝛant.

¶ **Et dabat illis po.** Benignꝰ dñs z magister nõ inuidet discipul' et seruis potestatẽ suã. Sed ipse potestate sua agit·illi sua infirmitate si quid agunt z dñi virtutẽ ꝓfitent dicẽtes: in ihesu nomine surge z ambula.

¶ **Ne quid tol.** Tãta sit in dño fiducia·vt nichil deesse certissime sciãt ne dum sibi puident temporalia: minꝰ alijs puideãt ętema.

¶ B. Matthęus z lucas memoꝛant dñm discipulis dixisse·vt nec virgã ferent·marcus ne quid tollerent nisi virgã. Sꝫ illi realiter virgã accipiũt marcus per virgã potestatẽ accipiẽdi necessaria a subditis intelligit.

¶ **Calciatos sandaliis.** B. Ut pes neqꝫ tectꝰ sit neqꝫ nudꝰ ad terã id est·nec euangelium occultetur·nec terrenis commodis inuitatur.

¶ **Ne induerentur duabus tunicis.** B. Quod est vt simpliciter

ambulent non duplicater.

¶ Excutite pul. B. Pulvis excutitur de pedib⁹ in testimoniū labor⁹ sui q⁹ ingressi sunt ciuitatē q⁹ prędicatio vsq⁹ ad illos puenerit. Vel q⁹ nichil gb eis acceperint ad victum necessariū qui euangeliū sprenerunt

¶ Et ungebāt. B. Jacob⁹ dicit. Infirmatur quis in vobis: indu.p. ec.t o.super e.vn.e.o. ꝛc. Vnde patet ab apostolis hunc morē esse traditū vt energumini t alij egroti vngātur oleo a pontifice psecrato.

¶ Et audiit. B. Lucas. Audiit hē tetrarcha oīa quę fiebāt ab eo. t hesitabat eo q⁹ dicebat a quibusdā q⁹ iohānes resurrexit a mortuis. a quibusdaꝫ vero q⁹ helyas apparuit. Vnde intelligēdū aut confirmatuꝫ eum ex alioꝝ verbis credēdo dixisse. aut adhuc hesitando. quem ego decollaui ꝛc.

¶ Quia iohēs bap. ꝛc. Beda. Mira contra dominū inuidia indeoꝝ iohannem de quo dictum ē: quia nullum signū fecit: potuisse resurgere nullo attestāte credūt. Jhesum signis t virtutib⁹ approbatum cui⁹ mortem elementa tremuerunt. t resurrectionem t ascensionem angeli t apostoli. viri t fęminę prędicauerunt n resurrexisse: sed sublevatum esse furtim credere malucrūt.

excutite pulverem de pedibus ve
† ¶ Accepta potestate t auditis preceptis a domino.
stris in testionīū illis. † Et exeūtes
¶ que est prima via salutis
prędicabant vt pęnitentiā ageret
t dęmonia multa eiiciebant. t vn
¶ Sic
gebant oleo multos egros t sana
¶ Quia tot signa fiebant ¶ pelliceus
bantur. Et audiit rex herodes.
¶ viero. Non est sal lucernā abscondi sub modio
manifestuꝫ enim factum est nomē
¶ christi † ¶ B. hīi sentit de resurrōne q⁹ sc⁹ maioris potentie sunt sanct futuri post resurrectōꝫ
eius t dicebat: Quia † iohannes
baptista resurrexit a mortuis. t p
pterea virtutes operātur in illo.
Alii autem dicebant: quia helyas
est. Alii vero dicebant: q⁹ prophe
¶ Esset ¶ nō dom⁹ prophetaꝝ
ta est quasi vnus ex prophetis.
† ¶ B. hec pronūciatio uel affirmatiua uel dubitatiua.
Quo audito herodes ait. † Quem
† ¶ viero. Non per vrontam⁹ exprese pronūciat
ego decollaui iohānem † hic a mortuis resurrexit. Ipse enī herodes
misit ac tenuit iohannem. t vinxit
eum in carcerem propter herodia
† ¶ B. tetrarche yturee t traconitidis regionis.
dem vxorem philippi † fratris sui:
quia duxerat eam. Dicebat enī io
hannes herodi: Non licet tibi ha
¶ Adhuc uiuentis.
bere vxorē fratris tui. Herodias
autem insidiabat ei t volebat eu⁹
¶ Ideo
occidere nec poterat. Herodes au
¶ uel enī.
tem metuebat iohānem sciens eū
virum iustū t sanctum t custodie
bat eum. Et audito eo multa facie

¶ Philip. fris ei. B. Vetus hystoria narrat philippum maioris herodis fuisse filium. et fratrem herodis sub quo passus est dominus. t duxisse herodiadem filiam arethę. t postea arethan ortis simultatib⁹ filiā suam tulisse. et herodi inimico philippi in dolorem ipsius nuptijs copulasse. Egisippus vel iosephus tamē longe aliter.

¶ Non licet t. ꝛc. Be. Qui venerat in spiritu t virtute helyę herodem arguit t herodiadem: sicut helyas Achab t Jezabel malens apud regem periclitari q⁹ immemor eē precepti dei.

bat. t libēter eum audiebat. Et cū
dies opportunus accidisset: hero
des in natali suo cęnam fecit prin
cipibus t tribunis t primis galy
leę. Cūq⁹ introisset filia ipsius he
rodiadis et saltasset et placuisset
herodi: simulq⁹ recūbentibus rex
ait puellę. Pete a me quod vis. t
dabo tibi. Et iurauit illi quia quic
quid petieris dabo tibi: licet dimi
dium regni mei. Quę cum exisset
dixit matri suę. Quid petaꝫ? At il
¶ B. timebat ne herodes aliquādo re
la dixit: Caput iohannis baptistę
¶ ripisceret uel fratri amicus fieret.
Cunq⁹ introisset statim cuꝫ festina
tione ad regem: petiuit dicēs: Clo
¶ In altari
lo vt protinus des michi in disco
¶ oīgnū saltatōne sanguis premiū. ¶ Opini
caput iohannis baptistę. Et pœni
one non re. ¶ B. vult omnes simul sceleris sui
esse cōsortes ut in luxurioso puluio cruente epu
status est rex propter iusiurandū
le deferrentur.
t propter simul recumbentes: no
luit eam contristari: sed misso spi
culatore pręcepit afferri caput ei⁹
¶ Altari.
in disco. et decollauit eu⁹ in carce
¶ rpūm ¶ Legis
re. et attulit caput eius in disco. et
¶ Ecclesia de gentibus
dedit illud puellę. et puella dedit
¶ Synagoge
matri suę. Quo audito discipli ei⁹
¶ litteram.
venerūt t tulerūt corpus eius. et
posuerūt illud in monumentū. Et
¶ rini ad fontem.
conuenientes apostoli ad Jhesum

¶ Et tulerunt cor pus. B. Josephus narrat iohannem vinctum in castellū macheronta adductū. ibiq⁹ truncatuꝫ. Ecclesiastica narrat hystoria in sebaste vrbe palestinę quę dicta est quondā samaria. Tempore vero iuliani paganos inuidentes christianis q⁹ sepulcrum eius solicitudine frequentabāt: monumentum inuasisse t ossa eius per campos dispersisse. t rursus collecta igni cremasse: ac denuo p agros sparsisse. Affuisse tamē ibi de hierosolimis monachos qui immixti paganis ossa legentibus maximam eorum partem congregauerunt. t ad philippum hierosolimā detulerunt. t ille misit ea Athanasio alexādrię vrbis episcopo: t ibi postea seruata theophilus intente theodosio omnibus gentiū phanis destructis. expurgato a sordibus templo serapis ossa eadem ibi posuit. t basilicam in honore sancti Johannis consecrauit.

¶ Et conuenientes ꝛc. Hieronimus. Ad locum vnde exeunt flumina redeunt. deo gratias semper referunt super his quę acceperunt.

¶ Beda. Soli herodes t pharao leguntur natalis sui diem celebrasse et vterq⁹ solennitatem sanguine fedasse. Sed herodes tanto nequius. quanto sanctum t veritatis doctorem t regis celestis pręconem occidit. t pro voto saltatricis caput occisi ante conuiuas inferre non puduit. Pharao peccantem eunuchum occidit. Vtriusq⁹ tamē exemplo melius est t vtilius nobis die mortis semper commemorando timere: q⁹ diem natiuitatis luxuriādo celebrare. Homo enim ad laborem nascitur. t sancti per mortem transeunt ad requiem.

¶ Omnia quę. Non solum quę ipsi egerant z docuerant apli dño re nunciant: sed etiã quę iohannes eis docentib⁹ passus sit. Vel sui vel eiusdẽ iohannis discipuli sicut matthęus scribit. vñ sequit. Et ait illis.

¶ Venite seorsum. B. Non solũ requietõis causa: sed mystice signi ficat q relicta iudea quę sibi prophetię caput abstulerat non credendo in deserto ecclesię quę virũ nõ habuerat: vbi cibaria q panẽ z piscẽ epulas esset largitur⁹. Ibi enĩ predicatores sancti qui apud iudeã nõ credentẽ sed ꝓtradicentẽ diu grauí tribulatõe premebant requiẽ adepti sunt de gẽtib⁹ grã fidi collata

¶ Venite seor. Seorsum ducit quos elegit vt inter male viuẽtes mala non attendant. vt loth in sodomis. et iob in terra hus. z abdias in domo achab. Et ait illis: requiescite pusillũ vt aues in ramis synapis. Pusilla hic requies sanctis: lõg⁹ labor. sz p⁹ hoc illi: vt requescãt a laborib⁹ suis

¶ Erant enim ꝛc. Hiero. In arcba noe animalia que int⁹ erant foras mittebãt. z que foris erãt int⁹ erumpebãt. Sic in ecclesia iudas discessit. latro accessit. Quãdiu recedit a fide: nec eccię requies est sine meroe. Rachel plorans filios suos ꝛc. Non est hic puiuium in quo bibat vinũ nouũ. cũ cantabit cãticũ nouũ in celo nouo. et in terra noua ab hominib⁹ nouis? cuz qn q panib⁹ z duob⁹ piscib⁹ quinq milia hominũ vespere vite pascent: cũ. xij. cophini octaua ꝛtute fragmenti pleni colligunt. cũ sũt sup thronos. xij. in. xij tri. ił. que sunt fragmẽta abrahã ysaac z ia. qñ relique ił'l sal. fi. qñ facie ad faciẽ deũ videbim⁹. qđ in lege moysi z ꝓphis z psalmis de christo legimus. Vñ post quartã vigiliã noctis ꝓsecit christus ihesus tumorẽ maris ambulans sup illud. z dicit: Confidite ego sum: q eũ videbim⁹ sicuti est. tũc cessabit ventus z ꝓcella ihesu sedente z regnãte in naui que ẽ vniuersal' ecclesia.

¶ Abierunt in desertũ. B. Petendo solitudinẽ fidem turbaꝝ an se sequatur explorat. z exploratã digna mercede remunerat. Turbę aũt non iumentis nõ vehiculis: sed ꝓprio labore pedũ iter deserti arripiũt. z salutẽ de sideriũ oñdũt. Rursus ipse excipiendo fatigatos. docẽdo insçios. sanando egrotos. recreando ieiunos. quantũ deuotione credentiũ delectet insinuat

¶ Et pedestres. Nota q nõ in aliam maris ripam sine iordanis nauigio peruenerũt. Sed trãsito aliquo freto, vel stagno, primos eiusdẽ regiõis locos adierunt. quo etiã pedestres indigene puenire potuerũt.

¶ Et miser. ꝛc. B. Quo miser⁹ sit matthe⁹ pleni⁹ exponit hoc modo. Et misertus est eis. z curauit languores eoꝝ. Hoc est enĩ pauperũ z nõ habentiũ pastorẽ veraciter misereri. z viam veritatẽ aperire. z languidos curare. z ieiunos reficiendo ad laudẽ superne largitatis animare. que sequentia eum fecisse declarant.

¶ Et cũ iam hora. Die declinata saluator turbas reficit: q vel fine seculi propinquante. vel cum sol iusticię pro nobis occubuit a diuina spiritalis intelligię sumus literati fame.

¶ B. Allegi. Christũ deserta gentiũ petentẽ multę fideliũ caterue relictis menib⁹ prisce peruersatõnis. neglectoq⁹ variorꝝ dogmatũ presidio sequunt: z (cũ primũ not⁹ in iudea deus) tunc exaltat⁹ ẽ sup celos z super o. ter. g. ei⁹

¶ Date illis. Prouocat apostolos ad fractoꝝ panis: vt illis se ñ habere testãtib⁹ magnitudo signi notesceret. z insinuãs q quotidie per eos ieiuna corda sũt pascẽda cũ eoꝝ exẽpl' vel ꝛbis ad amãda celestia suscitamur.

¶ Notandũ q ℔ panũ miracl'm iobs scriptur⁹ ꝓmisit q primũ eẽt pascha. Matthe⁹ z mar. ℔ interfecto iohãne ꝓtinuo eẽ fcm̃ dicũt. vñ colligit' iobem imminẽte pascha fuisse decollatũ. z alio sequente pascha crucifixum dominum.

¶ Quinq. B. Alit Quinq panes quinq mosayce legis libri: qb⁹ diuine eternitatis ꝓgnitio. mundi creatio. cursus labẽtis scli. z vera deo fruiẽdi religio humano generi innotuit Duo pisces: psalmi et ꝓphe: q eruditũ i lege dei ꝓp'lm de ꝓmissione dñice incarnatõis nouę gr̃e dulcedie pascebãt qb⁹ tota veteris. t. series ꝓphẽdit. Vñ optebat oĩa ipleri q scꝑta sũt in lege moysi et ꝓphis z psalmis de me Et cũ apuissz ill' sensũ vt ũtelligerẽt scꝑturas z intellectas fideli' auditoribus tradereẽt. q. bñ dicẽs apli q panib⁹ z piscib⁹ z eos interne suauitatis dono mltiplicãs turbis dispti ꝓcepit. Et bñ ꝑ iobem panes ordeacei dicũt. q cib⁹ ẽ in mũto ꝛ marie. rustico rũ q ac seruoꝝ: q inci piẽtib⁹ auditoribus aspioꝛa et. q. grossioꝛa sũt, ꝓmittẽda ꝓcepta. Alia lis ꝛbo hõ ñ ꝓcipit ea q̃ sunt spũs dei. z iõ dñs cuiq⁹ ꝓ viribus tribuẽs dona. z sp ad pfectioꝛa ꝓuocãs: ꝑmo. v. panib⁹. v. mi. scdo. vij. pa. iiij. mi. reficit. tercio discipul' suę carnis z sanguis mysteria credidit. ad vltimũ ꝛbo mag̃ munere dat electis vt edant z bibant super mensam suam in regno suo.

¶ Secundũ contu. B. Diuersi discubit⁹ distincti ordies eccie ꝙ vnã catholicã faciũt. Per qnq̃genos z cẽtenos. p. l. iubilei reqes. qnq̃gẽari⁹ aũt bis duct⁹. c. fac. z. iõ vtriusq⁹ qet⁹ pfectõez sigt. s. corpis z mẽt⁹. Qui enĩ qescit ab actib⁹ ꝑuis: reqem hz corpis. Qui aũt a cogitatõib⁹ eẽ puerb⁹: reqem hz mẽtis. Vñ aũt sup viride fenũ discũbẽtes dei pascũt' alimẽt⁹: q p studiũ abstinẽtię calcat⁹ illecebr⁹ carnis audiẽdis iplẽdisq⁹ verbis dei opã ipẽdũt

¶ Ideo alij quinquageni alij cẽteni: q requiescit' pri⁹ a malo opere vt p⁹ sit etiã requies in mente.

¶ Et acceptis quinq. Non noua cibaria creat: q incarnat⁹ nõ alia q̃ que scripta erãt ꝓdicat: sed legẽ z ꝓphas mysteri⁹ gr̃uida eẽ demõstrat.

¶ Fregit. Et añ turbas ponenda distribuit discipulis suis. q sacra scãs doctor⁹ ib⁹ qui hec toto orbe predicent patefecit.

¶ Et sustulerunt reli. B. Secretiora mysteria q̃ rudes capere neq̃unt pfectiores diligẽter inq̃rũt. Nã per cophinos. xij. apli. z per aplos sequẽtes doctores figurãtur. foris despecti. int⁹ salutar⁹ cibi reliquijs ad alẽda bũiliũ corda cumulati. In cophinis enĩ seruilia geruntur opera: sed ille cos panis

vicos emant sibi cibos quos manducent'. Et respondens ait illis: Date illis manducare. Et dixerunt ei: Euntes emamus ducentis denariis panes z dabimus illis mãducare. Et dicit eis. Quot panes habetis? Ite z videte. Et cũ cognouissent: dicunt quinq z duos pisces. z ꝓphetas z psalmos ꝓphetas z psalmos

diuersos ordines

Continentem carnem.

ꝑfectam requiem

Requiem

Sursum dirigendam actem mentis significat ad lucem scientie querendam

Qui sunt dispensatores uerbi.

Aperirent.

libros moysi

os pisces. z pręcepit illis vt accũbere facerent omnes scdm̃ contubernia super viride fenuz. z discubuerunt in partes per centenos z quinquagenos. Et acceptis quinq panibus z duobus piscibus intuens in cęlum benedixit z fregit panes z dedit discipul' suis vt ponerẽt ante eos. et duos pisces diuisit omnibus. Et manducauerũt omnes et saturati sunt. Et sustulerunt reliquias fragmẽtoꝝ. xii. cophinos plenos et de piscib⁹. Erãt

fragmẽto⁊ implenit: qui infirma mũdi vt fortia frãgat vel ꝓfundat elegit.

¶ Quinq; mi. B. Propter quinq; sensus corporis. Hi dñm secuti significant eos qui in ſecularj adhuc habitu positi· exterioribꝫ quę possident bene vti norunt. Qui recte quinq; panibꝫ aluntur: q⁊ necesse est vt tales legalibꝫ adhuc ꝯceptis instruant. Qui aũt mũdo omnino renũciant·⁊ q̃ttuor sunt milia ⁊ septẽ panibꝫ refecti· hoc est euangelica ꝓfectione sublimes· et spirituali gratia intus eruditi.

¶ Et sta·co· Exemplum dat nobis vt in omnibꝫ bonis q̃ agim humani fauoris retributõez vitem⁹· ne nos opatio ⁊tutũ ad concupiscẽtiã flectat tẽporaliñ. Quod ipse dñs nobis insinuans· cum bi qui ⁊tutes eius admirabant regẽ eum facere vellẽt· fugit in mõtez orare· crucifixoribꝫ ꝓmpt⁹ occurrit: vt scz parati sim⁹ ad aduersa toleranda· cauti ad blandimenta si arriserint· ⁊ ne nos si affluãt emolliendo decipiant crebris a dño precibꝫ implorem⁹.

¶ Ad bethsaidã. B. Bethsaida ciuitas est in galylea andreę ⁊ petri ⁊ philippi propꝫ stagnũ genezareth. Sed marcus dicit peracta refectione venisse transfretaz ad bethsaidam. Lucas: q⁹ in locis bethsaidę factum fuerit miraculuz Ait enim assumptis illꝫ secessoz· in locum desertum qui est bethsaide. Quod cum ꝓgnouisset turbę: secutę sũt illum·⁊ excepit eos· ⁊c vsq; ad refectionem illam. Sed forsitan lucas desertũ locum qui est bethsaidę non ipsi⁹ viciniam ciuitatis dixit: sed loca deserti ad eam pertinẽtis. Marcus enim dicit aperte q⁹ precederent eum ad bethsaidam· vbi ipsius fines ciuitatis notat. Lucas vero qui non dicit in desertum locũ qui est bethsaida: sed qui est bethsaidę: forte nõ ipsam ciuitatem sed locum desertum ad ipsam pertinentẽ intelligi voluit. Johannes dicit turbas manducasse panem iuxta tyberiadem ⁊ ascendentes nauim discipulos venisse in capharnaũ trans mare· quę ambę sunt ciuitates in galylea iuxta stagnũ genesareth· quod etiã tyberiadis a tyberiade ciuitate sic vocatur.

¶ Abiit in montẽ orare. B. Bene orat qui deum orando quęrit· a terrenis ad superiora progrediens: vertice curię sublimioris ascendit. Aut de diuitijs aut honore ſeculi aut de morte inimici orat: in imo iacens vilea ad deum preces mittit· orat autem dom⁹ non pro se sed pro me· Nam et si omia posuerit pater in manu filij: filius tamẽ vt formam hom̃is impleret obsecrat patrem pro nobis· qui aduocatus est nobis. Vnde aduocatum habemus apud patrem ihesum christum. Si aduocatus est: debet pro nostris interuenire peccatis. Non ergo quasi infirmus obsecrat: sed quasi pi⁹ impetrat. Omnia quę vult potest: quia aduocatus ⁊ iudex noster est· alterꝫ pietatis officium: alterum potestatis insigne.

¶ Et ipse solus. ⁊c. Qui aliquando omnino in periculis ecclesiam deseruisse videtur. vnde. Vt quid do·re·lon·⁊c. Sed q⁹ differt auxilium: nõ aufert subsidiuz. Vnde sequitur. Et circa quartã ⁊c.

¶ Et circa quartã· B. Stationes ⁊ vigilię militares horaꝝ spacio diuidantur: patet ergo eos tota nocte laborasse· et diluculo appropinquante

autem qui manducauerũt quinq;
† ſ Q⁹ sicut iohannes p⁹ hanc refectiõem statim continuat: uenturi erant ut caperent ⁊ facer ent
mília viroꝝ† Et statim coegit discipulos suos ascendere nauim vt
eum regem.
præcederent eum transfretum ad bethsaidam: dũ ipse dimitteret populum. Et cum ipse dimisisset eos
† ſ B. Non pro se obsecrat: sed pro me impetrat
abiit in montem† orare. Et cũ sero
ſ Sic eccã in fluctibus seculi tendens ad litus patrie celestis.
esset: erat nauis in medio mari· et
† ſ Pietatis aspectu· s· corroborat
ipse solus in terra. † Et videns eos laborantes in remigando· erat enim
ſ Flatus demonum.
ventus �contrar⁹ eis. Et circa quartam vigiliam noctis venit ad eos
ſ Comprimens omnia pericula mundi.
ambulans supra mare: ⁊ volebat
ſ Ad horam ut gratior esset liberatio.
præterire eos. At illi vt viderunt eum ambulantẽ supra mare putauerunt fantasma esse· ⁊ exclamauerunt· omnes enim viderunt eum
ſ Non enim putabãt vez corpus super aquas incedere posse.
ſ J· videbim⁹ eũ sicuti est
⁊ ꝯturbati sunt. Et statim locutus est cum eis ⁊ dixit: Confidite· ego

auxilium habuisse: quia cum pressuris obsita humana fragilitas paruitatẽ virium suarum considerat: in se nichil nisi tenebras angustiarũ·⁊ hostium insurgentium estus cernit. Cum vero mentem ad superni presidij lumen· et ad perpetuę retributõnis dona erigit. Quasi inter vmbras noctis repente ortum luciferi conspicit· qui diem proximũ· id est. christũ nunciet. Lucifer nanq; tres horas noctis· id ẽ· totam vigiliam matutinam illuminare dr.

¶ Et uolebat pręzc· B. Vt ad horam scz ꝓturbati· sed continuo liberati plus liberatõis sinę miraculũ stuperẽt· ⁊ creptori suo maiores gratias referent. Sic sępe diuina pietas in tribulatõne vidz fideles deseruisse quasi laborantes in mari discipulos putetur Jhesus voluisse prętterire Vnde. Quare me· dc ⁊ q̃· tri· in· dum af· m· ini· Sed continuo dominus adest· quasi dicerz Cum transieris per aquas tecum ero· et flumina non operient te· cuz ambulaueris in igne: non combureris· ⁊ flamma nõ ardebit in te. vnde sequitur. Et statim locutus est. ⁊c.

¶ Puta· fan· B. Adhuc hęretici putãt fantasma esse· nec verã carnem de virgine assumpsisse. Theodorus enim pharanitanus episcopus scripsit pond⁹ corporale scdm carnẽ non habuisse dominũ scz absqꝫ pondere ⁊ carne supra mare ambulasse· Fides autem catholica ⁊ pondus eum ꝫ carnem habuisse prędicat· ⁊ onus corporeũ ⁊ cum pondere ⁊ onere corporali incedere supra aquas non infuꝫ pedibus. Vnde dyonisius ī opuscul· de diuinis nominibꝫ ita ait

sum. Nolite timere. Et ascẽdit ad
ſ Ecclesiam.
illos in nauim et cessauit ventus·
† ſ Magnitudine miraculoꝝ ⁊ non cognitõe deitatis· ⁊ hoc est· non eni ⁊c.
⁊ plus magis intra se† stupebant.
Non enim intellexerant de panibus
ſ Quare.
erat enim cor eoꝝ obcęcatũ. Et cum transfretassent: venerũt in terram genezareth ⁊ applicuerũt. Cumq;
egressi essẽt de naui: ꝓtinuo ꝓgnoſ Incole. ſ Mira fides· non presentiũ tantum salute contenti sunt: mittunt ad illos per circuitum vt currant omnes ad medicum.
uersaz regionẽ illã cęperũt in grabatis illos qui male se habebant
ſ Infirmos.
circũferre vbi audiebant eũ esse· ⁊ quocũq; introibat in vicos vel in villas aut ciuitates in plateis ponebãt infirmos· ⁊ deprecabant eũ
ſ Non ipsum.
vt vel fimbriã vestimẽti eius tãgerent· Et quotquot † tangebant cuz
† ſ hoc ī futuro, ſ quãdo aufugiet dolor ⁊ gemit⁹
salui fiebant.

C. VII.

¶ Et conueniũt

Ignoramus qualiter de virgineis sanguiꝫ alia lege pręter naturalẽ formabatur· ⁊ qualr non infusis pedibꝫ corporale pondus habẽtibꝫ ⁊ materiale onus deambulabat in humidam ⁊ instabilem substantiam.

¶ Nolite timere. Prima subuẽtio est pellere timorem· secunda tempestatem pñtię suę virtute compescere. Nec mirum si dom̃o ascendente in nauim cessat ventus: quia in quocunq; corde per gratiam sui amoris adest mor vniuersa vicioꝝ et aduersãtis mũdi ⁊ malignoꝝ spũum bella quiescũt

¶ Non enim ⁊c. Be. Miraculo panum q⁹ esset rerum conditor ostendit. Ambulando super vndas: q⁹ totum corpus habebat liberum ab omni grauedine peccati. Placando ventos ⁊ vndas: q⁹ elementis dominaretur ostendit. Sed carnales adhuc discipuli magnitudine quidem virtutũ stupebant: sed diuinę maiestatis veritatem non cognoscebant.

¶ Cognouerunt. Rumore non facie· vel magnitudine signoꝝ· etiam vultu plurimis notus erat.

¶ Fimbriam. Be· Minimũ mandatũ· quod qui transgressus fuerit: minimus vocabitur in regno cęloꝝ· vel assumptionẽ carnis per quam venimus ad verbum dei.

C. VII.

¶ Et conueniunt. B. Patet q̃s vera sit confessio domini ad patrem qua dicitur: quia abscondisti hęc a sapientibꝫ ⁊ prudentibꝫ· ⁊ reuelasti ea paruulis. Indocti veniunt· infirmos adducunt: vt vel fimbriaz eius ꝓtingant· ⁊ ideo cupita salute potiunt. Pharisęi vero ⁊ scribę qui doctores populi esse debebãt: non ad verbũ audiendũ· non q̃si ad medicũ· sz ad q̃o nũ pugnas cucurrunt.

Cōmunibus. Hieron. Immundis vel ꝓmuniby manib ꝓmunionem gentium significat. Mundicia phariseoꝝ sterilis est cōio apostoloꝝ non lota extendit palmites suos vsqꝫ ad mare.

Non lotis. De non lotis coꝛporis manib vituperant: cum in eoꝛum operib nichil immūdicię inueniatur. Ipsi a qua exterius loti ꝓsciētię liuore intus sunt polluti

Phariseiꝰ. n. ꝛc. B. Superstitiosa hominū traditio crebriuſ lauari ob manducandum ꝛ hmōi. Sed necessaria doctrina veritatis eos iubet qui panem vitę q̄ de cęlo descendit manducare desiderant: crebro elemosinarū aliozumqꝫ iusticię fructuum lomento sua opera purgare.

Baptismata calicum. Frustra valoꝝ baptismata seruant: qui coꝛdium suoꝝ ꝛ coꝛpoꝛuꝫ sordes negligunt. Non enim hoc de materialibus manib dictuꝫ est: sed ꝓmentium emundatione ꝛ operuꝫ castigatione ꝛ animaꝝ sanctimonia ꝛ salute.

Quare discipuli. Mira stulticia filium dei arguunt: qꝛ nō seruat pręcepta hominū. Manus autem id est opera non coꝛporis sed animę lauādę sunt vt fiat in illis verbum dei.

Bene prophetauit. Hiero. Latratum phariseoꝝ repꝛimit furca ratōnis id ē moysi ꝛ ysaię increpatōe: vt ꝛ nos hęreticos verbis scripturę vincere possimus.

Bene irritum. Falsam calumniā vera ratōne confutat q̄si vos ꝓpter traditionem hominum pręcepta dei contempnitis ꝛ negligitis: quare ergo meos discipłos arguitis qui iussa senioꝝ parupendūt vt custodiant mādata dei?

Ilos aūt di ꝛc. Be. Consulens dominus imbecillitati vel ętatuꝫ vel pgnurię parentum pręcepit vt filij honozarent patres etiam ī necessarijs huius vitę. Hanc aūt legem scribę ꝛ phariseꝰ subuertentes vt impietatem sub nomīe pietatis inducerent docuerunt filios suos vt si quis ea quę parentibus offerenda sunt deo vouere voluerit: qui ver ꝓ pater est oblatio domini pręponatur.

Tibi proderit ꝛc. I. in tuos vsus consumitur quod sacrilegium est.

ad eum phariseꝰi et quidam de scribis veniētes ab hierosolimis. Et (ſ aperit) quare uenissent. cum vidissent quosdam ex discipulis eius ꝓmunibus manib. id est non lotis manducare panem: vitu- (ſ Ideo.) perauerūt. Phariseꝰi eni ꝛ oēs iudei nisi creb̄o lauent manus non (ſ panem.) manducant tenentes traditiones ſ non dei. ſ redeuntes ſ Lauentur ſ frustra baptisantur sic: dum in nomine saluatoris seniorꝝ. Et a foro nisi baptisentur non abluuntur. non comedunt. et alia multa sunt quę tradita sūt illis seruare baptismata calicum ꝛ vrceoꝝ. et ęramentoꝝ ꝛ lectorū. Et interogabāt eū phariseꝰi ꝛ scribę: Quare discipuli tui non ambulant iuxta traditōes (ſ Immundis) seniorum: sed ꝓmunib manibus manducant panem? At ille respōdens dixit eis. Bene prophetauit ysaias de vobis hypocritis sicut (ſ Extrinsecus) scriptum est. Populus hic labiis me honozat: coꝛ aūt eoꝝ longe (ſ Et q. lon ge est continuanum &.) est a me: Inuanum aūt me colunt (ſ Quia.) docētes doctrinas et pręcepta hominū derelinquētes mandata dei (ſ Non dei. ſ Necessaria. ſuanas. ſ Non dei) tenentes traditiones hominū. baptismata vrceoꝝ ꝛ calicū. ꝛ alia si- (ſcz. ſ Superstitiosa ꝛ mutilla facitis ſ uel. ebat.) milia his facitis multa. ꝛ dicit illis Bene irritum facitis pręceptū dei vt traditionē vestrā seruetis. Mo- ſ Non tm̄ salutatione ꝛ officio defendo: sed munere. sicut illud est honoza viduas. id est. tri ses enim dixit. Honoza patrem ꝛ matrem tuaꝫ. Et qui male dixerit patri vel matri morte moriatur. Vos aut dicitis. Si dixerit (ſ q. bene pōt die ſ filius.) homo patri vel matri coꝛban: qd est donum quodcūq ex me: tibi ꝓ (ſ Quod deo voui ſ als profuerit ſ ꝛ sic.) derit. et vltra non dimittitis eum (ſ Boni ſ Qui debet sustentari necessarius huius vite.) quicq facere patri suo aut matri. (ſ quasi in hoc rescinditis ſ de parentibus) rescindentes verbum dei per tra- (ſ vestre auaricie ſ Non deus) ditionem vestram quam tradidistis. ꝛ similia huiusmodi multa fa- (ſ Contra mandatum dei.) citis. Et aduocās iterū turbas dicebat illis: Audite me omnes ꝛ intelligite. Nichil est extra hominē introiens in eum quod possit eum (ſ Confutatis superbis. humiles aduocat et docet.) coinquinare: sed quę de homine (ſ de coꝛde hoīs) procedunt illa sunt quę coinquinant hominē. Si quis habet aures audiendi audiat. Et cuꝫ intro- († ſ uel communicant. cōe enim dicūt iudei im mundum. ſ Attentos facit) isset in domum a turba: interoga- (ſ relicta,) bant euꝫ discipuli eius parabolā. Et ait illis: Sic ꝛ vos imprudentes estis? Non intelligitis: qꝛ omne extrinsecus introiens in hoiem (ſ Exponere.) non potest eum communicare: qꝛ non introiuit in coꝛ eiꝰ: sed in ventrem. ꝛ in secessuꝫ exit purgās oēs (ſ vel coinquinare) escas? Dicebat autem qm̄ quę de (ſ vel enim.) hoie exeūt illa coinquināt hoiem (ſ vel communicant.) Ab intꝰ eni de coꝛde hoīm cogitationes male procedūt. Adulteria. Vel interogatiue. quasi proderit tibi? nō vult. hoc metuentes patres a ficiebantur inedia.

Nichil est ex. B. Nec ydoloticum inquantum ciby est. inquantum dei creatura est, sed dęmonioꝝ inuocatio hoc facit immundū. Vnde. Nō potestis bibere calicem domini ꝛ calicē dęmoniorum.

Judei se partē dei iactant ꝓmunes cibos vocāt quiby omēs homines vtūt. vt ostrea leporeſ. ꝛ hmōi animalia quę vngulam non findunt nec ruminant nec squamosa in piscibus sunt.

Et nos impru. Coꝛripiuntur: qꝛ quę ꝓper se patent. mystica putant. Exquo aduertimus vicioſuꝫ esse auditoꝛem q̄ obscura manifeste. aut manifeste dicta obscure vult intelligere.

Et in secessum. B. Hinc calumniantur quidam hęretici qꝰ dōs pbicę ignarus putet omnes cibos in vētrem ire et in secessū digeri: cum statim infusę escę per artus ꝛ venas ꝛ medullas neruos qꝫ fundant. Vñ et multos q̄ vicio stomachi ꝓpetē vomitū sustinēt post cęnas et prandia statim enomere dicūt. ꝛ tm̄ coꝛpulentos esse: qꝛ ad primū tactum liquidioꝝ ciby ꝛ potꝰ per mębra funditur. Sed q̄uis tenuissimus humoꝝ ꝛ liquēs esca cum in venis ꝛ artub cocta fuerit ꝛ digesta. per occultos meatus (quos gręci poꝛos vocant) ad inferiora dilabit. et in secessum vadit.

Aug. Quędaꝫ sic accedunt vt etiam mutent ꝛ mutētur. sicut et ipse ciby amittēs spēm suam in coꝛpus nostrū vertitur ꝛ nos refecti ī robur mutamur.

De corde hoīm B. Animę locus principalis non iuxta platonem in cerebꝛo: sed iuxta chꝛistum in coꝛde est. Arguuntur etiā ex hac sentētia q̄ cogitatōnes a dyabolo immitti putant. non exp pria nasci voluntate. Dyabolus incentoꝛ ꝛ adiutoꝛ malaꝝ cogitationū esse potest: auctoꝛ eē nō potest. Si aūt in insidijs semp positus leuem cogitationū nostraꝝ scintillā suis fomitiby inflamauerit: n̄ debem̄ opinari eū quoqꝫ coꝛdis occulta rimari: sed ex coꝛporis habitu ꝛ gestiby extimare q̄d ꝓsem̄ intrinsecꝰ. vt si pulcrā mulierē nos creb̄o viderit inspicere: intelligit nos amare.

Et inde sur. ⁊c. Relictis scribis ⁊ phariseis calumniatoribꝰ: in ptes tyri ⁊ sydonis secessit: vt tyrios sydonios q curaret.

Neminē uolut scire: B. Quānis latere nō potuerit nō tñ factus est qđ voluit: sed exemplū eis dabat quibꝰ sanandi infirmos grām ꝓferebat: vt in miracul' bñfani fauor gloriā quantū possent. ⁊declinarēt nec tamē a pio opere ꝛtutū cessarēt cū B fieri vel fides bonoꝝ iuste expeteret vel incredulitas prauoꝝ necessario cogeret. Ob hāc enī cām tyri ⁊ sydonis fines intrabat vt filiā syrophenisse a demonio liberaret et per fidē gentilis femine scribaꝝ et phariseoꝝ pfidiam argueret

Mulier enim. Marc⁹ dicit dñm fuisse in domo cuꝝ venit ad eum mulier. Matheus dicit q clamat post nos. Per qđ innuit q post ambulantem pces emiserit. Venit ḡ ad eum mulier in domū: sed q matthe⁹ ait non rñdit ei ꝛbuꝝ dedit intelligere q ambo tacuerūt ⁊ cū silentio ingressi sunt. et ita cetera ꝓtexūtur quę in nullo dissentiunt.

Diero. Allego. Mulier est mater nostra romana ecclesia. Nata demoniaca occidentalis barbaries. cui⁹ fides fecit de cane ouem. Micas intellectus quērit: nō panem infractuꝝ litterę cupit.

B. Alleg. Mulier gentilis sed cū fide ad dñm veniēs. eccām significat de gentibꝰ collectā. quę pro filia demoniaca dñm rogat. id est: p suis popul' nō dū credentibꝰ: vt ⁊ ipi a dyaboli fraudibꝰ absoluant'. Quę bene ꝑ matthēū de finibꝰ suis egressa. scdm marcum ingressa ad dñm atq ad pedes procidisse dicit'. vt et vtroq colligat': q illi soli fideliter ⁊ recte. p errantibꝰ orant: qui priscas suę pfidię mansiones relinquūt atq in domū dei. id est. eccām pia se devotōne transferunt.

Sine prius. Quasi futurū est vt ⁊ vos gentes salutē ꝓsequmini. sed prius optet iudęos q antiq electōe filij dei nomiant' pane celesti refici. ⁊ sic tandem gentibꝰ vitę pabula ministrari.

Filioꝝ ⁊ mit ca. B. Mira ꝓuersio. nā isr' quondā fili⁹ nos canes Pro diuersitate fidei: ordo nominū mutat'. ó ill' dr. Circūdederūt me canes multi. de nobis: alias oues habeo quę nō sunt ex hoc ouili.

De micis. Non integros cibos digna sum recipere: reliquijs catelloꝝ ꝓtenta sum. vt sic veniā ad panem integrum.

B. Alleg. De micis ⁊c. Mensa scriptura. vñ. Parasti in ꝓ. m. m. ⁊c. Micę pueroꝝ interna mysteria qbꝰ hūliū corda reficiunt'. ꝑ illud. Ex adipe frumenti. te. Cōuersi enī ad fidē catelli. i. q ī gētibꝰ erāt despecti. ñ lrę supficie. sed spūaliū sensuū inqrunt medullā. Et hoc sub mēsa dñoꝝ suoꝝ. i. dū verb dei hūliter subditi. ad implēda q̄ scpta sūt cūcta cordis ⁊ corpis officia supponūt: vt ad speranda superna q̄ a dño promissa sunt premia in celo merito se humilitatis erigant.

Propter hunc s. B. Hinc dat' exēplū catheczādi ⁊ baptisādi infantes: q: p fidē ⁊ ꝓfessionē parētū in bapmo libant' a demoio puuli q nec dum per se sapere vel aliqđ agere boni possunt aut mali.

Tyri. Diero. Tyrus angustia. sigcans indęā. cui dns: coangustatum stratū. breue ē pallium tuū. vtrūq operire ñ pōt vt trāsferat se ad alias gētes,

Sydonem. Diero. Sydon venatio: fera indomita: nostra regio vel natio est.

Decapoleos. B. Regio decem vbiū transiordanē ad orientē. Qui aūt dr. venit ad ma. ga. in me. fi. de. nō ipsos eū intrasse sigcat. neq enī mare trāsnauigasse dicit': sed vsq ad mare venisse. atq ad locū qui medios fines decapoleos longe trans mare positos respiciebat.

Diero. Saluator ad saluandas gentes ab apostolis deducitur. ⁊ docet qđ adolescenti interroganti rñdit. nosti mandata hęc fac ⁊ vines.

Sur. ⁊ mu. B. Qui sc nec aures verbis dei audiendis. nec os p loquēdis aperit. Quales necesse est vt bi q audire ⁊ loq̄ ꝛbū dei longo vsu didicerunt dño sanādos offerāt: vt eos q̄s hūana fragilitas neqt: gr̄ę de xtera saluet.

Diero. Ben⁹ humanum tanq vn⁹ homo varia peste absumptus in prothoplasto cecatur dñō videt. surdus fit: dñō audit. muus odorat: emūgit'. obmutescit: dñō loq̄tur. Mācus fit: dñō man⁹ erigit'. incurvatur: dñō erigit'. ydropic⁹ fit: dñō ꝓcupiscit. claudus: dum progredit'. lepra suffundi tur: dum mundat'. dęmone implet': dum diuinitatē appetit. Mortuus mortē: dum audacter excusat. Et deprecabantur eum ⁊c. Incarnationē dñi p phetę et patriarchę cupiebāt. Et apprę. eum. ⁊c. Seorsū a turbulētis cogitatōnibꝰ ⁊ actibus inordinat'. sermonibꝰ q incompositis educitur: q̄ sanari meretur. Digiti quī aures mittuntur: verba spūssancti de quo dicitur. Digitus dei est hic. ⁊ opera digitoꝝ tuoꝝ sunt celi. Tetigit linguam ⁊c. Spuma de carne domini diuina sapientia. quę soluit ignorantiā humani generis. vt dicat, Credo in deum patrem omnipotentem ⁊c.

Seorsum de tur. B. Prima salutis via est de turba educi. De turba educit dns infirmū: cum mentē peccat' languidā visitando illustrat. ⁊ a consuetę conversatōnis moribꝰ advocat. ⁊ ad sequēda ꝓcepta sua ꝓuocat Digitos aūt in auriculas mittit: cum per dona spūssancti aures cordis ad intelligenda ⁊ suscipiēda ꝛba salut' aperit. Et q̄ cognitōnem ꝛbat' debet sequi confessio: sequit'. Et expuens te. l. ei⁹. cū s. ad cōfessionē fidei ora catheczato⁹ instruit. Sputum nanq dñi est sapor sapię. q̄ dicit: Ego ex ore altissimi ꝓdij ꝓmogenita. Vñ. sputo ei⁹ terę cōmixto cec⁹ illūinat'. Sputum enī qđ ex capite dñi descēdit. diuinā eius naturā exꝓmit: q̄ ex deo est. Portio terę cui sputū immixtū est. hūanā sigt naturā. Sic ḡ ex sputo ac terra compositio medicamēto oculos ceci nati aperuit: q̄ gen⁹ hūanū p confessionē vtriusq suę nature ab ingētis erroꝝ tenebris eruit Expuens ergo linguā muti vt loqui valeat tangit: cum ora diu bruta ad verba sapię proferenda contactu suę pietatis informat.

Et suspiciēs in cę. Dier. Ingemuit: gemere nos docuit. ⁊ in celū thesauꝝ nostri cordis erigere qđ p cōpunctionē cordis a frivola carnis lęticia purgatur. vt dr. Rugiebā a. ge. c. m. ⁊c. Dñe añ te. o. de me. ⁊c. Et ait illi, Effeta. qđ est ad. Corde creditur ad iu. ⁊c. Et statim ap. sunt ⁊c. Aures apertę sunt ad hymnos ⁊ cantica ⁊ psalmos. Solvitur lingua: vt eructet

Mystice loquitur mulier gentilis
Intellectus Non ad mensā vel do
medūt de micis sub mensa puero
minoꝝ.
rum. Et ait illi: Propter hunc ser
B. humilem. fidelem Diero. prudens. humi
monem vade. exiit dęmonium a fi
lis meretur quod poscit.
lia tua. Et cum abiissꝫ domū inue
nit puellam iacentem supra lectuꝫ
Ab ea.
⁊ dęmonium exiisse. Et iterum exi
Angustia. venatio
ens de finibus tyri venit per sydo
fluctuosam volubilitatem
vel contra.
nē ad mare galyleę inter medios
Mandata decalogi.
fines decapoleos. Et adducunt ei
qz audiuit genus humanum.
Quia locutum. patriarche et
prophete incarnationē domini desiderantes.
surdum et mutum et deprecabant'
Misericordie.
eum vt imponat illi manū. Et ap
vel illum de strepitu mundi
prehendens eum seorsum de tur
J. verba spūs.
ba. misit digitos suos in auriculas
Sapientiam. vt dicat. credo in
deum patrem ⁊c.
eius. Et expuens tetigit linguam
Quia homo. Quia inde uer
ba mutus. auditus surdis. medela cūctis infirmis
docens cor ad dominū dirigi
eius. Et suspiciens in celum in
gemere nos docuit. uel pro nris uel pro nostro
rum reatibus supplicātes uno sermone cura
uit: quia deus.
gemuit ⁊ ait illi, Effeta. quod est

res mittuntur: verba spūssancti de quo dicitur. Digitus dei est hic. ⁊ opera digitoꝝ tuoꝝ sunt celi. Tetigit linguam ⁊c. Spuma de carne domini diuina sapientia. quę soluit ignorantiā humani generis. vt dicat, Credo in deum patrem omnipotentem ⁊c.

verbum bonum·quod non possunt nec mine nec verba cohibere vel prohibere·vnde paulus. Ego vinctus sum:sed verbum dei nō est alligatum in me. Et precepit illis ne cui dicerent. Non in virtutib gloriandū esse docuit sed in cruce ⁊ in hūiliatione. Quāto enī eis preci·ꝛc· Civitas in monte posīta vndiq circūspecta abscondi non pōt·hūilitas sp̄ precedit gloriam.

Adaperire. Ad aures ppie. Aures enim ad audiendū aperiēdę lingua vt loqui possit erat soluenda·vnde sequitur·statim ꝛc.

Et loquebatur recte. B. Ille solus recte loquit vel dñm p̄fitendo·vel alijs p̄dicando·cui⁹ auditū vt celestib possit ascultare ⁊ obsecundare mūdatis diuina grā referat cui⁹ linguā dns tactu sapię q̄ ipse est ad loquendū instruit·hic talis dr̄ē potest. Dne labia mea aperies ꝛc.

Quanto aūt ꝛc. Sciebat ille qui omnia nouit antecę fiāt· q magis prędicarent et hoc precipiendo pigris voluit ostendere quanto studiosius q̄nto q frequēti⁹ vel feruentius prędicare debeant quib iubet vt p̄ dicerēt·qñ illi q̄ phibēbtur tacere non poterāt

C. VIII.

Misereor super tur· Quia verbō miserē ⁊ ꝑpatitur affectu hūanę fragilitatis. Q̄ de septē panibus ⁊ paucis piscicul' quattuor milia hoīm satiauit·diuine potentię opus est ptra enticetis erorem.

Triduo sustinent. Quare triduo sustinerent matthęus dicit sic. Et ascendens in montē sedebat ibi, et accesserunt ad eum turbę multę· habētes secū mutos·cecos·claudos· debiles· ⁊ alios multos·⁊ piecerūt eos ad pedes eius ⁊ curauit eos. Turba triduo dñm sustinet ꝓpter sanationē infirmoꝝ suoꝝ cum electi quiq fide sācte trinitat̄ incidi ·dño pro suis suoꝝq peccat̄ animę peccātis ſcꝫ languoub instanter supplicant.

Item·turba multa triduo dñm sustinet·cū multitudo fideliū pcā sua p̄ penitētiaꝫ declinās ad dñm se in opere·in locutōe ⁊ cogitatōne ꝓuertit.

Beda. Mystice. Hoc miraculo designatur·q viam pñtis ſeculi·aliter incolumes transire nequimus:nisi alimento verbi sui christus nos reficiat. Hoc vero typice inter hanc refectionē ⁊ illam quinq panum ⁊ duoꝝ piscium distat:q ibi littera veteris testamenti spirituali gratia plene designatur:hic noui testamenti veritas ⁊ gratia ministranda monstratur. Vtraq autem refectio in monte celebrata est: vt alioꝝ euāgelistaꝝ narratio declarat·quia vtraq scriptura recte intellecta prędicat altitudinē celestiū precepto ⁊ premioꝝ·⁊ altitudinē christi·qui est mons in vertice montiū. Ipse enim edificatam super se ciuitatem·id est·ecclesiam in alta bonoꝝ opeꝝ extollit·⁊ cunctis manifestat. Ipse ab infimis delectationib abstractā panę celi reficit·atq ad appetitum supernę suauitatis cibi spūalis dato pignore accendit.

Si dimisero eos. Quia conuersi peccatores in p̄sentis vitę via deficiunt:si in sua conscientia sine doctrinę pabulis dimittantur.

De longe. Moraliter qui nichil carnalis corruptōis expertus·ad seruitutem dei festinat de longinquo non uenit· qui etiam nulla impudicicia nullis flagicijs inquinatus·solum aūt coniugiū expertus·nec iste de longinquo. Alij post multa flagicia veniūt: ⁊ ideo de longinquo.

Septem. B. Mysteriū est noui testamenti· in quo septiformis spūs gratia pleni⁹ creditur ⁊ datur. Nec sunt panes ordeacei sicut illi quinq de quib quinq milia hoīm saciata sunt:ne sicut in lege vitalis animę alimentum corporalib sacris tegeret. Ordei enī medulla tenacissima tegitur palea.

Hieronimus. Septem panes: septem dona spūssancti. Quattuor milia :annus·n·t·cuꝫ quattuor temporib. Septē sporte:septē primę ecclesię Fragmenta panū mystici intellectus primę septimanę sunt. Pisciculi bñdicti:libri noui testamenti· quomodo piscis assi partem resurgens postulat: et piscem superpositū panis discipulis in captura piscium porrigit.

Super terram B. In refectione q̄nq panū turba supra fenū discubuit:q̄ autē septē panib reficēda est·super terrā discūbere p̄cipitur:q̄ per legē carnis desideriū calcare iubemur· quę est fenum·omnis caro fenū In nouo aūt testamēto ipsā quoq et facultates temporales relinquere iubemur. Vel quia mons in quo fit refectio:christi altitudinem significat:ibi supra fenū:hic supra terram reficitur:quia xpi celsitudo ibi·ꝓpter carnales boes ⁊ hierusalez terrenā carnali spe ⁊ desiderio regit. B aūt remota oī cupiditate carnali ꝓuinaſ noui testamēti spei permanentis firmamētuꝫ tanq̄ ipsius montis soliditas nullo feno interposito ꝓtinet

Discipulos. B. Sanctos illius tēporis per quos eadem condita est scriptura·vel quoꝝ ipsa scriptura·fidem·vitam·⁊ passiones continet·q̄ de fluctib ſeculi erepti·⁊ diuina bñdictōne consecrati refectionē nobis·ne in hui⁹ mūdi ex cursu deficiam⁹: vitę suę ⁊ mortis suę exēplo prębuere.

Manducauerunt. Be. Sunt multi qui q̄nis omnia sua relinquere:⁊ altiora hui⁹ mundi nequeant implere:tñ esurientes ⁊ sitiētes iusticiam saturantur·cum audientes mandata dei ad vitā perueniūt ęternam.

Quod superauerat. B. Altiora p̄cepta vel exhortatēta ⁊ consilia quę generalis fideliū multitudo nequit attingere·sicut hic· Si vis perfectus esse: vade et vende omnia quę habes. ꝛc.

Septem spor. Septem sportę:spūssancti grā septiformi repleti. Fiunt enī sportę de iunco ⁊ palmaꝝ foliis. Juncus nascitur super aquas:palma victorē coronat. Sancti quoq ne ab hūore ęternitatis arescant·in ipso vitę fonte se collocant·⁊ ęternę retributionis palmam expectant.

Et statum. Pro hoc in matthęo hēm⁹. Ascēdit in nauiculā·⁊ venit in fines magedan. Sed non est dubitandū eundē locū esse sub vtroq nomine Nam pleriq codices hnt magedan·etiam sēm marcum.

Quęrentes. Quasi ea quę viderant non fuissent signa: sed q̄d grāt

terit quis hic saturare panibus in solitudine? Et interrogauit eos. Quot panes habetis? Qui dixerunt septem. Et precepit turbę discūbere super terram. Et accipiens

Hiero·Septem dona spiritussancti † Ostēdit quantum gaudeat de salute nostra· ⁊ nos docet gratias agere de carnali ⁊ spūali refectōe Sacta

septem panes † gratias agens fregit dabat discipulis suis vt apponerent·⁊ apposuerunt turbę·et

Libros noui testamēti·

habebant pisciculos paucos·⁊ ip

Atten

sos bñdixit ⁊ iussit apponi. Et mā

te audiendo Ed̄t pauperes ⁊ saturabūtur Plene perficiendo

ducauerunt et saturati sunt· et sustulerunt quod superauerat de fra

mysticus intellectus.

gmentis septē sportas. Erant aūt

primas ecclesias

Annus

qui manducauerant quasi quattuor milia: et dimisit eos. Et statim ascendens nauim cum discipulis suis venit in partes dalmanuta. Et exierūt pharisęi et cęperunt cō quirere cum eo quęrentes ab illo signum de cęlo temptantes eum.

noui t. ut in ipso nūero se doceant pastos esse euangelii preceptis

per hoc terminatur: de celo. vel in morem helye ignem de sublimi. vel ad similitudinē samuel cestino tpe mugire tonitrua. vel fulgura vel imbres. qsi nō possent et hec calūniari qui ea calūniabant quę oculis viderant. manu tangebāt. vtilitate sentiebāt. Vel signa de celo māna: vt q̄ paucis panib multa hoīm milia satiauit: nūc sicut moyses māna celitus misso populū oēz passim reficiat. Unde iohannes post eduliū panum turbas quęsisse dicit Quid operaris? Patres nostri manducauerūt manna in deserto ꝛc.

¶ Si dabitur g. Aug⁹. de pcordia euāgelioꝝ. In marco ita scriptū esse edicit. z signū non dabitur ei.

¶ Be. Generationi isti. id est. temptantiū deum z ptradicentiuz verbis eius. non dabitur signum de celo qđ temptantes quęrunt: quib tñ mlta celestia signa dabat in terra. Generationi aūt quę rentium dominum signum de celo ostēdit: quando cernentibus apostolis in celuz ascēdit. spm̄ misit. ad impositionē manuum apostoloꝝ gratiam sancti spiritus de celo plurimis credentib infudit

¶ Ascendens nauim. Beda. Septez sportis modo impletis statim ascenderunt in naviculam. et venerūt in fines magedan. et ibi nauigantib dictū est: qp cauerent a fermēto phariseoꝝ et sadducęoꝝ. Sed scriptura dicit: qp obliti sunt panes tollere. in quo ostenditur qđ modicaz curam carnis haberēt intenti domini pręsentię.

¶ Quid cogitatis qz panes nō. Beda. Accepta occasione docet quid significent quinqz panes. z septem. z pauci pisciculi. quinqz milia hominum aut quattuor. Si enim fermentū phariseoruz z herodis traditiones peruersas et hetica significat dogmata: quare cibi quibus nutritus est populus dei non veram doctrinam integramqz significat?

¶ Et cognoscens ꝛc. Beda. Sputum ab intus a capite domini procedit. Manus vero membra corporis exterius posita. Expuens ergo in oculos ceci. manus suas imponit vt videat: quia cecitatē hūani generis z per inuisibilia diuinę pietatis dona. z per ostensa a foris sacra assumptę humanitatis absterſit.

¶ Quem vno verbo totum simul curare poterat. paulatim curat: vt magnitudinez humanę cecitatis ostendat. z quę vix z quasi per gradus ad lucē redeat. z gratiam suam nobis indicat. per quam singula perfectionis incrementa adiuuat.

¶ Videō homines. Hiero. Omnes estimat sibi superiores se indignū iudicans. vt dauid se vocari hominem: sed canem mortuum z pulicē viuū

¶ Primō autem videt homines quasi arbores ambulantes. id est. formā corporis: ita vt non sit facile an homo sit an arbor discerni: quia primus profectus virtutis est ceteroꝝ vires vitam mores inspicere. bonum imitari. malum cauere. Sed quia longa obscuritate desipuit. z inter bonum z malum fidem z perfidiam. sinceritatem z simulationem adhuc discernere nescit: homines cernit ambulantes sicut arbores: qz facta eoꝝ absqz luce discretionis videt. Huic dominus secunda impositione manuum lucem omnia clare videndi restituit. scz q̄d credenduz. quomodo viuendū. quę premia sint speranda.

¶ Deinde itez ꝛc Hiero. Vt clare videret omnia. id est. per opera visibilia inuisibilia intelligeret. z quę oculus non vidit. et clarum animę suę statuz post rubiginem peccati mundi cordis oculo contempletur. Beati enim mundo corde q̄niam ipsi deum videbunt.

¶ Et misit illum. Hiez. Vt videret in se quod ante nō vidit non enim putat desperans homo de salute. omnino posse se. quod facere illuminatus per spē potest perficere.

¶ Mysti. Admonet dominus omnes q̄ agnitione veritatis illustrantur: vt ad cor redeant. z quantum sibi donatum fuerat solicita mente perpēdāt z beneficijs dei digna operatione respondeant.

¶ Nemini dixeris ꝛc. Beda. Q̄ sanationē silere iubet: ex emplum est suis. ne si miranda faciant fauorem querant: sed diuini aspectib sint placere contenti.

¶ B. Philippus frater herodis tetrarchaituręę. z tracōitidis regionis in honore tyberij cesaris. cesareā philippi (quę nunc paneas dicit) appellauit. imitatus herodem patrē suū q̄ in honore augusti cesaris appellauit cesareā: quę pri? turris stratonis vocabatur. Cesarea philippi est. vbi iordanis oritur ad radices libani. z habet duos fontes. vnum ior. alterum dan. qui simul mixti iordanis nomen efficiunt.

¶ Quē me dicunt esse homines. ꝛc. Pulcre primo sententiam hominum interrogat: ne confessio eorum vulgi opinione: sed veritatis agnitione videatur firmata. ne sicut herodes de auditis hesitare putētur. Unde petro scdm matthēū dicit. Caro z sanguis non revelauit tibi. id est doctrina hominum.

¶ Homines. Pulchre qui hominum more diuersam de domino sententiam ferunt homines dicuntur. Nam qui veritatē potentię eius pia mēte cognoscunt. non homines sed dij appellari merentur. vnde dicit illis. Vos vero ꝛc.

ſpro infidelitate eoꝝ. ſvt uerus homo.
et ingemiscēs spū ait. Quid gene-
ſ Incredula
ratio ista signum querit? Amen di
† ſId est. nō dabitur. Sicut illud ē si dauid mē tiar. ſAposiopesis
co vobis: si† dabitur generationi
ſ ut infideles.
isti signum. Et dimittens eos ascē
dens iterum nauim abiit transfre
ſ discipuli.
tum: z obliti sunt sumere panes. z
ſ Mystice. Christum panem vite. cui⁹ qui' reficiunt' non tam amore minus curant de terreno pane.
nisi vnum panem non habebant
secum in naui. Et precipiebat eis.
† ſ Id est. legē dei traditionibus hominum post ponere. verbis predicare. factis impugnare. dominum temptare. doctrine eius vel operibus nō credere.
dicens. Videte caueatis a† fermē
† ſ Quod est adulteriū. homicidiū. temeritas iurandi. simulatio religionis.
to phariseoꝝ. z† fermēto herodis
Et cogitabant ad alterutrū dicen-
ſ Quasi hoc ideo dicit qz. p.
tes: qz panes nō habemus. Quo
ſ me ideo hoc di
cognito: ihesus ait illi. Quid cogi
xisse qz. p.
tatis quia panes non habetis?
ſ spūalem sensū
Nondum cognoscitis nec intel-
ſ Post tot miracula.
ligitis? Adhuc cecatum habetis
cor vestrum. oculos habentes
ſ Interius.
non videtis. et aures habentes
non auditis. Nec recordamini.
quomodo quinqz panes fregi in
quinqz milia. z quot cophinos fragmentoꝝ plenos sustulistis? Dicunt ei. Duodecim. Quādo et sep
tem panes. in quattuor milia:
quot sportas fragmentorum tulistis? Et dicunt ei. Septem. Et di
ſ Post tot miracula.
cebat eis. Quomodo nondum in
† ſ Hiero. domus; vallis. id est. mundus qui est vallis lacrimaꝝ.
telligitis? Et veniunt† bethsaida.
ſ qui non uidet. qđ fuit quod ē
et adducunt ei cecum z rogabant
quod erit ſ ut lamentationē de cecitate cordis agat flens cum hieremia subuersionē ciuitatis dei. id est. anime sue.
ſ tangitur qui' compungitur
eum vt tangeret illum. Et appre-
ſ ut ad bonum opus confortet.
hensa manu cęci: eduxit euꝝ extra
ſ Ciuitatē malorum. Corrūpunt bonos mores c. m.
† ſ ut videant volūtatē domini per flatum spiritussancti.
vicum. z expuens† in oculos eius
ſ Miser icordie
impositis manibus suis interro-
† ſ Maiestatez. a magnitudie enī creature cognoscitur creator.
gauit eum si aliquid† videret. Et a
spiciens ait. Video homies velut
arbores ambulantes. Deinde ite
rum imposuit manus super oculos
ſ Mundo corde
eius. z cepit videre z restitutus ē.
ita vt clare videret omia. Et misit
ſ Cor.
illum in domum suaz dicens: Va
de in domum tuam. z si in vicū in
ſ Hiero. id est. cecitatē tui cordis predica: nō virtutem. vnde paul⁹ blasphemus fui et persecut⁹
troieris nemi dixeris. Et egressus
sum ecclesiam dei.
est Ihesus et discipuli eius in ca
ſ Nec in eundo
stella cesaree philippi. et in via in
docere cessat.
terrogabat discipulos suos dicēs
eis: Quē me dicūt esse homines?

Quasi illi homines humana opinantes: sed vos dij quem me esse dicitis?
¶ Tu es christus ꝛc. B. Omnia ꝓplectitur qui ꝛ naturā ꝛ nomen ex ꝓmit: in quo summa virtutū. Paulus dicit. Nichil iudicaui me scire inter vos nisi Jhm christū ꝛ hunc crucifixū. Petrus nichil amplius q̄ dei filium putauit ꝓfitendū. Nos ꝛ quando ꝛ quō natus sit ꝛ quantus sit humanę infirmitatis ꝓtemplatione rumamur. Finis ergo fidei meę xp̄s est finis fidei meę dei fili⁹ est. Nō licet michi scire generatōis seriē. Non licet tn nescire generationis fidem.

¶ Et comminatus est. Be. Nolnit se ante passionem ꝛ resurrectionē p̄dicari. q̄ completo sanguinis sacramento apostolis opportuni⁹ dicit: Euntes docete gentes. baptisantes eos in nomine patris ꝛ filij ꝛ spūs sancti: quia non ꝓdesset eum publice p̄dicari quem flagellatum sunt visuri ꝛ crucifixuꝝ multa pati.
¶ Quonia oportet ꝛc. Hiero. Sicut gubernator peritus tē pestatem in tranquillitate p̄cauens. nautas paratos vult esse suos. Sicut alibi. Si quis vult venire post me a. s. i.
¶ Et apprehendit. Beda. Amantis affectu dicens: Absit a te domine. Vel vt melius in greco habetur. Propicius esto domine. non erit istud. id ē. non potest fieri. nec recipiunt aures meę: vt dei filius occidendus sit.
¶ Beda. Et apprehendens eum petrus. Quia nimis amat dominum ꝛ quia confitē do dixit. Tu es christ⁹ et p̄mium suum audiuit scd̄m matthęum Beatus es symon b. ꝛc: non vult destrui cōfessionez suam. nec putat posse fieri. vt dei filius occidatur. apprehenditq̄ eum in affectum suum. vel separatim ducit. ne p̄sentibus ceteris magistruꝝ videatur arguere:

Qui responderunt illi dicentes.
Johannem baptistam. alii helyā.
ſ nō dominū prophetaꝝ opinātes.
alii vero q̄si vnū ex ꝓphetis. Tūc
ſ uos qui dii.
dicit illis. Vos vero quez me esse
ſ B. vnus pro omnibus: omnes enim idez
sciebant.
dicitis? Respondens petrus ait.
Tu es christus. ꝛ comminatus est
† ſ Premunit ne passione deficiant ſ Causa qua re non dicant.
ſ Eum filium dei esse.
eis: ne cui dicerēt de illo. † Et cępit
docere illos quoniam oportet fili
ſ Nota q̄ eum quem tot pati oporteat filium hominis appellatiq̄ passo in carne christo diuinitas impassibilis mansit.
um hominis multa pati. ꝛ reprobari a seniorib⁹ ꝛ a summis sacerdotibus ꝛ scribis. ꝛ occidi. ꝛ post
ſ Spe resurrectionis confortat.
tres dies resurgere. Et palam verbum loquebatur. Et apprehēdēs
ſ de morte. resurrectōe. ſ Seorsum.
eum petrus cępit increpare eum.
ſ Ad discipulos.
Qui ꝓuersus ꝛ videns discipulos
suos: ꝓminatus est petro dicens:
ſ Non contra ſ Aduersarius siue contrari⁹ q̄ contraria loqueris voluntati mee
Vade retro satbanas: quoniā nō
ſ ut pro salute hominū moriar.
sapis ea quę dei sunt. sed quę sunt
ſ Prius solis discipulis loquebatur altiora archana.
hominum. Et ꝓuocata turba cum
ſ siue discipul⁹
discipulis suis: dixit eis. Si quis
siue alius. ſ Alter factus ex altero
† ſ ueterem hominē exuat. nouū induat. vnde paulus. uiuo ego iam non ego. p. g. i. m. christus
vult me sequi deneget † semetipsuꝝ

¶ Vade retro sa. Beda. Multi putant q̄ non petrus sed aduersarius spiritus sit correctus. quo suggerente hoc apostolus dicebat. Sed michi error apostoli de pietatis affectu veniens. nunq̄ incentiuū videbit̄ dyaboli. Dyabolo dr. Vade retro sa. Petro: vade retro me. i. sequere sniaꝝ meā.
¶ Quę dei sunt ꝛc. Hec est voluntas ꝛ patris: vt pro salute hominuꝝ moriar. tu non vis granum frumenti in terram cadere vt multum fructum afferat.
¶ Si quis vult. ꝛc. Beda. Postq̄ mysterium suę passionis ꝛ resurrectionis ostendit: hortatur omnes ad imitandum passionis exemplū. ꝛ omnibus salutez promittit animarū. Sed perfectioriby: quanta passurus. q̄ a mortuis resurrecturus esset aperuit. formam tribuens p̄dicandi. vt scilicz pro suo quisq̄ modo instruatur. neq̄ infirmis altiora ꝓmittātur.
¶ Deneget. Non ꝓualet apprehendere quod vltra ipsum est si nescieri

mactare quod est.
¶ Nisi q̄s a semetipso deficiat: ad deū qui supra ipsum est nō appropinq̄t
¶ Tollat crucē suam. Vel per abstinentiā macerando corpus. vel p compassionem animum. De corpore dicit paulus. Castigo corpus meū et in s. r. ꝛc. Idez de compassiōe animi. Quis infirmatur: ꝛ ego nō infirmor?
¶ Qui enim uo. Beda. Duo tempora ecclesię significat. aliud persecutionis. quando ponenda est anima. aliud pacis q̄n frangenda sunt desideria terrena. vnde sequitur. Quid enim ꝓderit homini ꝛc.

et tollat crucem suam et sequatur
ſ Acsi dicatur agricole: frumentū si seruas perdis
me. Qui enim voluerit animam
suam saluam facere: perdet eam.
ſ Si seminas renouas
Qui autem perdiderit animā suā
ꝓpter me ꝛ euangelium: saluam
† ſ Quasi in aduersitate perdenda est anīa. in p a ce⁊ūt cor munienduꝝ omni custodia
‡ ſ tempore pacis. q̄ licet viuere. licet ambire
eam faciet † Quid enim ‡ ꝓderit
homini si lucretur mundum totuꝝ
et detrimentum faciat anim̄ę suę?
Aut quid dabit homo ꝓmutatōis
pro anima sua. Qui enim me con
ſ Corde. ore. opere
fessus fuerit ꝛ verba mea in generatione ista adultera ꝛ peccatrice:
et filius hominis ꝓfitebitur eum
cum venerit in gloria patris sui
cum angelis sanctis.

C. IX.

ET dicebat illis. Amen dico vobis
ſ Consolatoria promissio
ſ discipulis
quia sunt quidam de hic stātibus
ſ ad horam habitaturi uitam eternam
ſ corporalem
qui nō gustabunt mortem: donec
ſ Ecclesiam ſ alias. treientis uel uiuentis
videant regnū dei † veniens in virtute. Et post dies sex assūpsit ihūs

¶ Qui enim me. Quia multi auaricia vincunt. labentia despiciunt: sed fidei rectitudinem quam habēt verecundia impediti: non exprimunt voce. addit qui enim me ꝛc
C. IX
¶ Amen dico ꝛc. Beda. Cum de futura vita loqueretur iō necessarium fuit vt ꝛ promitteret de p̄senti vita: vt rudes ad huc discipuli hac consolatione confortarentur. sicut ꝺ iudaico populo dicitur. Dedit illis regiones gentium et l. p. p. vt custodiant iustificationes eius. et l. e. r.
¶ Regnum dei ꝛc. Id est. Ecclesiam contra mundi hui⁹ gloriā erectam. Vel futuraꝝ in celis beatitudinē: quā in mōte viderunt. Mō pia prouisione factuꝝ ē vt eternū gaudium tamsi ad breue momentum p̄libatum. ad aduersa ferēda fortius animaret.
¶ Et post dies sex ꝛc. Hiero. Post commination̄ crucis. resurrectionis gloria ostenditur. Vnde sequit̄. Et post di. vi. ꝛc. vt non timerent ob probria crucis: qui oculis suis viderāt gloriam future resurrectionis.
¶ Beda. Et post dies sex. Lucas: Factū est autem post hęc verba fere dies octo ꝛc. Octauo die resurrectionis gloriā manifestat: vt ostensa celestis vitę dulcedine: cunctoꝝ corda quę hoc audire possunt resoneat. ꝛ octonario numero verū tempore resurrectionis gaudiū doceat esse venturum. Ipse enim post sextam sabbati qua crucem ascendit. ꝛ septimā qua in sepulcro quieuit a mortuis resurrexit. ꝛ nos post sex hui⁹ seculi ętates in q̄ bus pro domino pati gaudem⁹. ꝛ septimā animaꝝ quę interim in alia vita agim⁹. octaua ętate resurgem⁹. Qz autē matthęus ꝛ marcus dominū p⁹ sex dies transfiguratū dicunt: nec tempore nec mysterio discrepant. Illi enim medios dies tantū ponunt. Vnde ꝛ absolute post sex dies dicūt factū. Hic p̄mū quo hoc dns promisit ꝛ vltimū; quo complenit adiungit. ꝛ ideo temperantius ponit: fere dies octo. Et mystice. Illi post sex mundi ętates sanctis ab omni labore quiescendū. hic vero tēpore octauo significat esse resurgendū. Vnde sextus psalm⁹ pro octaua inscribit̄. Dñe ne in furore tuo ꝛc. quia per sex ętates quibus operari licet: preciby est insistendū. ne in octauo

retributionis tempore ab irato iudice corripiamur.

¶ In montem excel. Be. In monte vt oraret. scdm lucam. In montem oraturus z sic transfigurandus ascendit. docens eos qui fructu resurrectionis expectant. qui regem in decore suo videre desiderant. mente in excelsis habere. z ptinuis precaby incubere. Tres solummodo discipulos secu ducit. vel qz multi vocati pauci electi. vel qz qui fidem sancte trinitatis incorrupta mente seruauerint: tunc eterna eius visione merebuntur letari.

¶ Trasfiguratus Beda. Non vera substantia carnis amisit: sz gloriam future sue vel nostre resurrectionis ostendit. Talis p9 iudicium cunctis apparebit electis. In iudicio in forma serui z bonis et malis: vt impij que sprenere. quem in dei neganere. milites que crucifixere. pylat9 herodesqz que iudicauere queant iudicem agnoscere.

¶ Et uestimenta Vestimenta domini sancti. Unde qui in xpo b.e.r.in. Hec domino in mundo manente videbantur despecta: sed ipso montem petente nouo candore refulgent. Quia nunc quidem filij sum9 dei: sed nondum apparuit quod erimus. Cum ergo apparuerit similes ei erimus quia videbimus eum sicuti est. vñ subdit. Qualia fullones.

¶ Et apparuit illis ꝛc. Moyses sanctus mortuo9. helias vivus in celum raptus. visi in maiestate cu domino (vt lucas dicit) futuram in illo omniu sanctoz gloriam significant. qui temporeiudicij vel vivi in carne reperiẽtur vel mortui.

¶ Helyas cu mo Beda. Legislator z eximius ꝓphetaz apparent. loquuntur cuz dño in carne viuente ostendentes ipsum esse quem lex z prophete promiserunt non in infimis sed in monte cum illo. quia qui terrena desideria mente transeũt solui maiestatẽ scripturẽ sanctẽ que in dño impleta est perspiciunt.

¶ Rabbi ꝛc. Quãuis stupefact9 insitu tñ affectu sibi indicat. oblit9 sanctis regnu promitti. nõ in terris sed in celis. z se z coapostolos mortali carne indutos immortalis vite statu subire nõ posse. z domu manufactã necessariã nõ esse. Legi quoqz z prophetis z euãgelio tria tabernacula facere cupit: cum nõ possint separari. vnu habentia tabernaculu. i. ecclesiam dei.

¶ Bonum est nos. Multo ergo melius choris sanctoz interesse. deitatis perfrui visione: si sic delectat hũanitas christi transfigurata. z duoz societas ad punctu ostensa.

¶ Nubes obumbrans. Vñ qz quesiuit materiale tabernaculu. nubis accepit vmbraculu. vt discat in resurrectõne nõ tegmine domoz: sz spiritussancti sanctos esse protegendos.

¶ Hic est filius meus. Quasi hic vere est ille quẽ moyses iste vob promisit. huic auscultate. et omnes auscultare iubet. Nota qz sicut in baptismo. sic in mõte mysteriu trinitatis declaratur: qz gloriã ei9 quã in baptismo credẽtes ꝓfitemur: i resurrõe videtes collaudabim9. Hic spus in nube lucida: illic colũba. qz quã ꝓcipit fidẽ ꝗsqs simplici corde tuat: tũc luce apte visionis quã crediderat ꝓtemplabit. ipaqz illustrabit gratia z in perpetu protegetur.

¶ Et statim circũspi. B. Cũ fieret vox sup filiu hois inuent9 est ipse solus. Qz cuz manifestauerit seipsuz electis: erit de9 oĩa in oĩb. imo ipse cũ suis vn9 p oĩa xps. i. caput cũ corpe splẽdebit. vñ Neo ascẽ. in ce. nisi q descẽ. d.c. f.h.q.e.i.c.

¶ Precepit illis Nõ vult gloriã regni futuri z triũphi quã in mõte oñderat publice ꝓdicari: ne z incredibile eet pro magnitudie z p9 tãtã gloriã apud rudes aĩos sequẽs crux scãdalũ faceret.

¶ Uerbũ cõ. Hiez id ẽ. cũ absorpta mors fuerit in victoria: non erũt i meoria ꝓra. cũ abstulerit dns sordẽ filiẽ syõ. auferẽs omnẽ lacrimã ab ocul9 coz.

¶ Quid ergo di. Tradũt scribe ꝑ malachiã qz helias veniat añ aduẽtũ salua tor9 z reducat corda patrũ ad filios. z filioz ad pres coz. z restituat oĩa in antiquũ statuz. Existimãt g discipli hãc aduentus gliaz esse. quã viderãt in monte. z dicũt: Si iã venisti in gla quare ꝓcurs9 tuus nõ apparet: maxime qz vident recessisse helyam.

¶ Restituet omnia. ꝛc. Scilicet quertet coz patrum ad filios. et coz filiorum ad pres. Restituet enim morti qui dz z diu viuendo sustulit. vnde addit. Et quomodo scriptum est: Quasi sicut de xpi passione ꝓphe multipharie scripserũt: sic z helyas multa passur9 est. Restituet g oĩa. primo corda hoĩm illi9 tpis ad credendũ in christo. resistendũ antichristo. deinde ponet aniam pro xpo.

¶ Turbam magnam Hiero. Non est requies sub sole. semp occidit paulos inuidia. magnos pcutiũt fulgura. montes. alij discẽtes cũ fide. alij inuidentes cum fastu ad ecclesiam veniunt.

¶ Conquirentes. B. Quid ꝙrerẽt euãgelista ñ dic. Sz põt intelligi de hoc qõnẽ motã fuisse qre discipli dñmoiacũ q in medio erat ñ possent liberare: Hoc enĩ ex sequẽtib9 ꝓcipi põt. Et interrogauit eos ꝛc.

¶ Be. Nõ q loca reb9 ꝓgruũt. In mõte orat. trãsformat. discipul archana suę maiestatis apit. imo a turba excipit. miseroz fletu pulsat. Surstũ discipul mysteria regni rebat. deorsũ turb pcã infidelitatis exprobrat. Surstũ vocẽ pris bis q audire poterãt pandit. deorsũ malos spus expellit. Nũq meritoz qualitate alijs ascendere. alijs non desistit descendere.

¶ Et interrogauit. Hiez. Scit z interrogat: vt confessio pariat salutẽ z murmur cordis nostri sermonib9 soluat9 prius. vt est. Dic iniquitates tuas

prius vt iustificeris.

¶ Et dixi discipulis tuis. Latenter culpam obliquat in discipulos: cum sepe curatio non curantium sed curandoꝝ impediatur vicio.

¶ O generatio incredula. Non homini irascitur sed vicio. Non tedio affectus hoc dicit: sed vt medicꝰ egro cōtra precepta agenti. Et arguit per vnum iudeos incredulitatis

¶ Statim spūs contur. Quia dum post peccatum ad dominum conuerti volumus: magis a dyabolo impugnamur. vt ul' excutiat virtutem. vel vindicet suam expulsionem.

¶ Ab infantia ꝛc. Hiero. Sigcat gētilē populū cui a nativitate increuit cultus y dolox: vt stulte immolaret filios suos demonijs. Vnde sequitur. Et frequenter eum. et in. i. z. i. a. m. Alij enim ignem: alij aquam venerabantur.

¶ Adiuua icre. ꝛc Hiex. Incredulitas nostra ut rostrata lingua infirma est nisi innixa adiutorio dei. Fides cum lacrimis optata vota capit: vt est. Fiat tibi scōm fidem tuam.

¶ Surde z mute spūs. Spiritui imputat quod homini ꝓstat. dum ille audiret neqꝫ loqueretur quod peccatoꝝ penitens audit z loquitur. Exi ab eo z am. ne in. ꝛc. Exiens ab homine nunqꝫ reuertitur: si cor suum seruerit clauis humilitatis. z hostiuꝫ obtinuerit homo munitatis. vnde. Esto michi in deum protectorem. z in locum mu. vt salme facias.

¶ Discerpens. ꝛc Hieron. Discerpit dyabolus appropinquantes ad salutem. quod est ei esca dilecta. quos in ventrē suum trahere desiderat per terꝝores z damnat vt Job.

¶ Factus ē sicut mor. Hie. ꝛc. Sanatis enim dicitur. Mortui enim estis. z vita vestra a. est cū. xpo. i. d. Vnde infirmitas christianorum nō est mors: sed mortis similitudo.

¶ Hoc genus in nullo. Hiex. Stultitia ad luxuriā carnis pertinet z ieiunio sanatur. Ira z ignauia oratōe depellitur. Medicina cuiuslꝫ vulneris adhibenda est ei. ñ sanat oculum qđ calcaneū. ieiunio passiones corporis. oratione sanantur pestes mentis.

¶ Occidēt eum ꝛc. Prosperis miscet tristia: vt cum venerint. non impremeditatis ferantur animis. Si contristat eos qꝫ occidendus est. debet lętificare: qꝫ die tercia resurrectuꝰ est.

† ſ Deprecādo per conquestionē exponit incōmoda filii.

de turba dixit. † Magister attuli filiū meū ad te hñtez spm̄ mutū qui

ſ Hiero. Allego. Peccatoꝝ spūat stultitia ſ Iracundia.

vbicunqꝫ eum apprehenderit alli dit eū. z spumat z stridet dentibus

ſ Ignauia.

z arescit. Et dixi discipulis tuis vt eiicerent illum: z non potuerunt.

Qui respondens eis dixit. O ge/

ſ Quasi incredulitas ꝟba ipedit salutem.

neratio incredula. quandiu apud vos ero? Quādiu vos patiar? Af

ſ Puerum non demonez. vt ostendat illū demonio traditum propter peccatum suum uel parentum.

ferte illum ad me. z attulerunt eū Et cum vidisset illum: statim spiritus conturbauit eum. z elisus in terꝛa volutabatur spumans. Et in

ſ Non quasi ignorās interꝛogauit: sed ut diuturnitas infirmitatis ostensa curationē gratiorem faciat.

terꝛogauit patrem eius. Quantū temporis ē ex quo ei hoc accidit? At ille ait: Ab infantia. Et frequē

ſ Moraliter. ire uel libidis. ſ Cupiditatis

ter eum z in ignem. z in aquas misit vt eū perderet. Sed si quid potes adiuua nos misertus nostri.

ſ Libertatē arbi

Jhesus autē ait illi: Si potes cre

trii indicat ſ Que in nomine Jhesu postulātur

dere. omnia possibilia sunt credenti. Et ꝓtinuo exclamans pater pueri cum lacrimis aiebat: Credo do

ſ uel sine in.

mine. Adiuua incredulitatē meaꝝ

ſ uel credentē.

Et cum vidisset Jhesus ꝯcurrentem turbā: comminatus ē spiritui

ſ Comminatio potentia est.

immundo dicens illi. Surde et mute spūs. ego tibi precipio exi ab eo

ſ Cuiꝰ precipere ē facere.

z amplius ne introeas in eum. Et clamās z multū discerpēs eū exiit ab eo. Et factus est sicut mortuus

ſ Mundo

ita vt multi dicerent quia mortuꝰ est. Jhesus autem tenens manuꝫ eius eleuauit euꝫ z surrexit. Et cū introisset in domuꝫ: discipuli eius secreto interꝛogabant eum. Quare nos non potuimus eūcere eū? Et dixit illis. Hoc genus in nullo pōt exire nisi in oratōne z ieiunio Et inde profecti. prętergrediebantur galyleam. nec volebant quēqꝫ

ſ De ibi gste

scire. Docebat autez discipulos suos. Et dicebat illis: Quoniam filius hominis tradet in manus hoim z occident euꝫ. z occisus tercia die resurget. At illi ignorabant verbū z timebant eū interꝛogare. Et ve/

ſ villa pulcerima

nerunt capharnauꝫ. Qui cum domi essent interꝛogabat eos: Quid

ſ pro verecūdia

in via tractabatis? At illi tacebāt

ſ Quia

Siqdem in via inter se disputauerant. qs eoꝝ maior cēt. Et residēs vocauit duodecim. z ait illis. Si qs vult primus esse: erit omnium nouissimus et omnium minister. Et accipiens puerum statuit eum in medio eoꝝ. Quē cum ꝯplexus

† ſ Quasi formam uirtutis seruent propter meritionis auxilio. quam paruuli etatis beneficio.

eēt ait illis. † Quisqs vnū ex hmōi pueris receperit in nomine meo:

¶ Ignorabant. Non tam ingenij tarditate qꝫ amore: qꝫ deum verū cognouerant moriturꝫ credere nequibant. Et quia eis in figuris loqui consueuerat: horrentes eius mortem in his quoqꝫ eum loqui figurate putabant.

¶ Capharnaum Hieron. Villa consolationis Congruit prędictę sententię. occisus die tercia resurget.

¶ Granuꝫ frumenti moritur: vt multiplicius colligatur. si non moritur solum manet.

¶ Quid in uia ꝛc. Hiero. In via tractabant de principatu. similis tractatio loco. Principatus enim vigreditur: sic deseritur z dum tenetur labitur z incertum in qua māsione. id ē. in qua die finiatur. Vnde dicit. Qui vult eē primꝰ. ꝛc

¶ Beda. Hinc exorta videt disputatio quia viderant petruꝫ iacobum z iohannē seorsum ductos in mōtem. z aliquod secretū ibi eē creditum eis: sꝫ z petro sicut matthęus dicit. claues regni cęlorum promissas. z ecclesiam super petraꝫ fidei a qua ipse nomen acceperit ędificandaꝫ Putabant ergo vel illos tres cęteris. Omnibus petrum esse prelatum.

¶ Et residens ꝛc. Illi euntes disputabant de principatu. z ipse sedens docet hūilitatē. Principes enī laborant. humiles quiescunt.

¶ Desiderium glorię vult humilitate sanare. z pño simplici monet imperio. mox innocentię puerilis exemplo.

¶ Complexus. Significat humiles dignos esse suo complexu: qui iure possunt gloriari z dicere. Lęua eius sub capite meo z dextera illius am. me.

¶ Quisquis unum ex. Vel simpliciter pauperes christi ab his qui velint esse maiores. pro eius honore ostendit esse recipiendos. Vel ipsos malicia paruulos esse suadet. vt tanqꝫ paruuli simplices sint.

¶ Et quicunq; me ſuſ. Quia in pueris ſe recipi docebat· vt caput in membris·ne putaretur hoc ſolum eſſe quod videbat· adiunxit. Et quicunq; me ſuſceperit ꝛc.

¶ Reſpondit illi io· Quia dixerat· quiſquis vnū ex huiuſmōi pu·receperit me recepit: intelligit iohannes q; in nomine eius eos non recipiant· qui non ſincere ambulant. vnde ait. Magiſter vidim⁹ quendā ꝛc. Quaſi hic in nomine tuo non debet ſuſcipi.

¶ Et prohibui·mus eū. Putauit eum excludenduz a beneficio qui non vtitur officio. Sed docetur neminez a bono quod ex parte habet arcendum: ſed ad hoc poti⁹ quod non habet prouocanduz· vnde· Nolite prohibere eum ꝛc.

¶ Nolite prohibere eum. Beda. Dinc apoſtoluſ. Sed ſine occaſione ſine veritate chriſtus annuncietur· z in hoc gaudeo ſemp z gaudebo. Males q̄uis ſigna faciāt· z ob alio z ſalutē cenſeantur eſſe non prohibendi: non tamē eis ſecura conſcientia. Immo cum dixerint· in nomine tuo ꝓphetauim⁹ et dēmonia eiecimus. ꝛc· dicetur eis· q; nunq̄ noui vos· diſcedite a me qui operami iniq̄tatē. Itaq; hęreticis z ſciſmaticis z malis catholicis non ſacramenta communia in q̄bus nobiſcum ſunt· non cōtra: ſed diuiſionem paci veritatiq; contrariā qua aduerſum nos ſūt z dominū non ſequuntur nobiſcum: deteſtari z prohibere debem⁹

¶ Frigide. ꝛc. Ne paupertate z penuria lignoz aliquis ſe excuſet. Similiter dicit apoſtolus ad galathas Communicet autē is qui catḣecizatur ꝛbo e· qui·ſ·c· in omnibus bonis. Et ne quis ſe paupertate excuſet ait: Nolite erra· deus n̄ irr· Quę enim ſeminauerit homo: hęc z metet.

¶ Et quiſquis ſcan· Quanq̄ hoc generale ſit: poteſt tamen ſcōm cōſequentiam ſermonis contra apoſtolos dici· qui de primatu diſputabant· et eos quos ad fidem vocabant exemplo ſuo perdere poterant.

¶ Beda. Nota q; in bono opere noſtro aliquando cauenduz eſt ſcandalum proximi· aliquando pro nichilo habendum inquantū ſine peccato poſſumus vitare proximoz ſcandaluz debem⁹. Si autem pro veritate ſcandalum ſumitur vtilius naſci permittitur q̄ veritas relinquatur.

¶ Mola aſinaria. Hieroñ· Scōm morem prouintię. Hęc enim pena maioz criminū erat. Et reuera eſt melius innoxiuz pena atrociſſima temporali tm̄ finire vitam corpoream q̄ ledendo fratrem mortem animę mereri perpetuam.

¶ Per molam aſinariam ſecularis vitę circumitus z labor· per profundū maris· extrema damnatio. Melius eſt vt ſolus pereat ſub habitu exteriori non ſimulando ſe bonum: q̄ ſimulando ſe bonum corrumpere alios. Leuius ergo eſt ſi ſub exteriori habitu ad mortem terrena acta conſtringant: q̄ ſi ſacra officia culpam ęteris imitabilem demonſtrent: quia ſi ſolus caderz

me recipit. Et quicunq; me ſuſce
ſ Solum. ſ ſuſcipit, ſq;
perit: non me ſuſcepit ſed eum qui
inter eum z me nichil diſtat.
me miſit. Reſpōdit illi iohannes
dicēs: Magiſter vidimus quēdā
in noie tuo eȳcientem dęmonia q̄
non ſequitur nos· z prohibuimuſ
eum. Ihesus autē ait. Nolite pro
hibere euz. Nemo eſt enim qui fa
ciat virtutem in nomie meo· z poſ
ſit cito male loqui de me. Qui enī
non eſt aduerſum vos pro vobis
ſ Quaſi dico· Quiſquis vnuz ex huiuſmodi
p· ꝛc· Sed ne paupertatis excuſationē pretenda
tis: Quiſquis enī·
eſt. Quiſquis enim potum dede·
† ſ Leuiſſimo precepto excuſationē diluit.
rit vobis calicē † aquę frigidę in no
mine meo: quia chriſti eſtis. amen
dico vobis: non perdet mercedez
ſuaz. Et quiſquis ſcandaliſauerit
† ſ Magni nullo modo mouentur: puſilli occa
vnū ex his † puſillis credentibus
ſiones querunt.
in me: bonū eſt ei magis ſi circun
daretur mola aſinaria collo eius·
z in mare mitteretur· Et ſi ſcādali·
ſauerit te manus tua· abſcide illaz

tolerabiliōr vtiq; eum inferni pena cruciaret.

¶ Et ſi ſcandaliſauerit. ꝛc. Quia ſupra docuit ne ſcandaliſemus eos qui credunt in eum: ammonet quantū debem⁹ eos cauere qui ſcandaliſant

¶ Scandalon grece· offendiculum vel ruina vel impactio pedis. Vel vt alij: ſcrupulus. Ille ergo ſcandaliſat fratrem· qui ei dicto vel facto occaſionem ruinę prębet.

¶ Manus tua ꝛc. Amicus· cuius opere z conſilio indigemus quotidie Sed ſi hic ledere in cā animę voluerit: excludend⁹ eſt a nra ſocietate· ne ſi cum perdito in hac vita partem habere volumus: ſimul cum illo pereamuſ.

ſ quia ſ Sine cupito principatu.
Bonū eſt tibi debilē introire in vi
tam: q̄ duas manus habentē ire
† ſ Inferni penas enumerat vt exterreat.
in gehennā i ignē inextinguibilez
ſ Putredo gehenne ſ Conſcīa ſera· ſ· dolor
interius accuſans eos.
vbi vermis eoruz non moritur· et
ſ Vbi. Pena exteri⁹ ſeuiēs inconſūpta. vnde pro
pheta. Ambulate in lumine ignis veſtri· in flammis quas ſuccendiſtis vobis.
† ſ Amicus neceſſarius cuius tibi quotidianis
uſibus ſervit diſcurſus
ignis nō extinguitur. Et ſi † pes tu
† ſ Cum corrigere nequeas amputa a ſocietate
tua.
us te ſcandaliſat: † amputa illum.
ſ Quia.
Bonum eſt tibi claudum in vitaz
ęternā introire: q̄ duos pedes ha
bentem mitti in gehennam ignis
inextinguibilis· vbi vermis eoruū
non moritur· z ignis nō extinguit
† ſ qui tibi prouidet ſ In oculo· noſtri carnaliter
amici· ſpiritaliter aduerſarii ſignificantur
Et ſi † oculus tuus ſcandaliſat
ſ Quia
te: eȳce eum· Bonū eſt tibi luſcum
introire in regnū dei· q̄ duos ocu
los habentem mitti in gehennam
ignis: vbi vermis eoz non moritꝫ
z ignis non extinguitur. Omnis
ſ gratia ſpiritusſancti vel tribulatione·
ſ aſperſo ſale ſicut in hoſtiis fiebat.
ſ humanū genus
eni igne ſalietur· z omnis victima

¶ Et duas m· Die Duę manus principatus· humilitas z ſuperbia. Abſcide ſuperbiā tene hūilem pricipatū

¶ Vbi uermis· ꝛc Beda. Fetor vermiū de corruptione carnis z ſanguinis. Ideoq; caro recens ſale conditur· vt exiccato humore ſanguineo· vermis eē nequeat. Caro ergo z ſanguis vermes creāt quia delectatio carnalis cui condimentum continentię nō reſiſtit pgnaz luxurioſis generat ęternam. Debem⁹ ergo corpus continentię ſale z mentem condimēto ſapientę ab erroris z vicioz labe caſtigare.

¶ Omnis eni ig. ꝛc Quia tercio mentionem fecit ignis et vermis: oſtendit quomodo vtrūq; valeamus vitare.

¶ Omnis enim igne. Dire dictum eſt. Q enim ſale ſalitur: vermis putredinem arcet Q vero igne· id ē· in igne aſperſo ſale carnem quoq; conſumit. Hęc ſcōm legez in hoſtijs fiebant quę in altari cremabātur· vbi in omni victima et ſacrificio ſal offerri preceptum eſt. Sal dulcedo ſapientię· ignis ſancti ſpiritus gratia. Omnis enim igne ſalietur: quia omnis electus ſapientia conditur· vt digna victima dei efficiatur altaribus. Vnde bene addit. Et omnis victima ſale ſalietur. Ille enī vere domini victima eſt· qui corpus et animam a vicijs emundando per amorem ſpiritusſancti deo conſecrat. Nec ſolum ſale aſpergitur: ſed igne cōſumitur· quando non peccati tantum contagio pellitur: ſed etiam preſentis vitę delectatio tollitur· z futurę vite conuerſatio tota mente ſuſpiratur· vnde· noſtra conuerſatio in celis eſt. Et obſecro per miſericordiam dei vt exhibeatis corpora veſtra hoſtiam ſanctam ꝛc. Aliter. Altare dei cor bonoruz hoſtię z ſacrificia bona opera fidelium. In omnib ſacrificijs ſal: quia nullum opus bonū ſine ſapientia. Ignis ſacrificia in altari conſumit· de quo· Ipſe vos baptiſabit in ſpiritu ſancto z igne. Vel ignis tribulationes. Reſpicit hoc ad ſuperiora vbi ſcandaliſantia mēbra euelli precepta ſunt· quia hoc eſt igne ſaliri· et temptationib exerceri ob chriſti amorem dilectos z proximos nobis abnegare.

¶ Omnis uictima. Die· Victima genus humanū qđ hic ſapiētię ſale vel ratione ſalitur: dum corruptio ſanguinis· cuſtodia putredinis z mater vermium hic conſumitur· z poſt purgatorio igne examinabitur.

Quod si sal. Id est si quis semel condimentis veritatis refectus ad apostasiam redierit: quo alio doctore corrigitur qui eam quam gustauit sapientiam vel aduersis territus vel prosperis illectus respuit? Unde quis medebit incantatori a serpente percusso? In hoc iudam z socios eius significare creditur qui philargiria corruptus z apostolatū perdere z dñm tradere non dubitauit. Quia aūt sunt multi quos dum maior scientia erigit ab alior societate disiungit. Et quo plus sapiūt: eo plus a concordię virtute delipiūt subiūgit

habete in vobis sal et habete pacē inter vos

Habete in uobis sal et ꝛc. Beda. Habere sal sine pace non virtutis est donū sed damnatōnis argumentū quo enim qsqz melius sapit: eo deterius delinquit. C.X.

Et exinde ex ꝛc Ducusqz ea quę in galylea fecit z docuit: hic narrat quę in iudea fecit z docuit z passus est. Et primo quę trās iordanē ad orientē de inde quę cis iordanez quādo venit hiericho z bethaniam z hierusalem. Cum enim omnis iudeor prouincia generaliter ad distinctionem aliar gentium iudea dicta sit: specialiꝰ tamen meridiana plaga dicit iudea ad distinctionē galyleę decapolis z ceteraruz in eadem prouincia regionum.

Pharisęi inter. Magna distantia inter turbas z pharisęos Hę conueniunt vt doceantur z infirmi curētur. Sicut matthęus aperte dicit. Illi vt tēptando decipiant. Vas enim deuotionis electionis illos adducit stimulus linoris.

Si licet u. ꝛc B Cornuto silogismo tēptauit z quicquid respondeat capere putāt Si dicit dimittendā z aliaz ducendam: pudicicię prędicator sibi videtur contraire. Si nō dimittēdā: reus sacrilegij z ptra doctrinam moysi z per moysen contra doctrinam dei facere. Igitur dominꝰ sic responsum temperauit vt transeat decipulam scripturā sane intellectam in testimoniū adducens z naturalem legem primamqz dei sententiā secundę opponens quę non voluntate dei sed peccantiū necessitate ꝓcessa est.

Ad duriciam cordis. Beda. Nunquid deus contrarius sibi est: vt aliquid ante insserit z idem post nouo fregerit imperio? Non. Sed moyses videns propter desideriuz secundar nuptiar vxores primas interfici: aut in malam vitam duci: maluit indulgere discidium propter discordiam qz per odia z homicidia perseuerare nuptiar copulam.

Et erunt duo ꝛc. Premiū nuptiar est e duob vnaz carnē fieri. Castitas iuncta spūi vnus spūs efficitur.

Nō non separet. Desiderio secunde vxoris. Deus separat quī coiungit: quando ex consensu vtriusqz ꝓpter seruitutem dei eo qꝫ tempus breue sit: sic habent vxores quasi nō habentes.

Et in domo iterum ꝛc. Hieron. Non discipuli interrogauerunt prius: sed pharisęi. Sed secunda interrogatio ab aliis id est ab apostolis iterum dicta est qr de eadem re de qua pharisęi.

Piero. Iterata sententia verbi non fastidium sed esuriem z sitim prestat. vnde. Qui me comedunt adhuc esuriunt z qui me bibunt adhuc sitiunt. Melliflua sapientię eloqa gustata diligētibus multimodū saporē reddūt. Qd significatum est quando dominus pluit manna ad manducāduz sub sole liquescens vt est hoc. Fulgebunt iusti sicut sol in regno pa e. Ad ignem duratur vt panis cor hominis confirmet vt est. Si quis vult post me venire ꝛc

Purgatorio igne Sapientia Piero. Bonum est verbum dei audire: sale sapię cor condire: immo cum apostolis sal esse id est aliis sapientiaz ministrare.

sale salietur. Bonū est sal. Q si sal

Piero. Sal insulsum est qui amat principatum qui increpare non audet nec confiteri ne de synagoga eiciatur diligens gloriam hominis magis qꝫ dei

fuerit insulsuz: in quo illud conde-

† Iusticiā Piero. Sal correctōis amor proximi tpet z dilectionē sal iusticie condiat. Dilectōem

dietis? Habete in vobis † sal et pa-

Qui sapienter loquitur magno opere metuat ne eius eloquio vnitas rumpatur.

cem habete inter vos.

C X.

Et exinde ex urgens venit in fines iudeę vltra iordanem z ꝓueniunt iterum turbę ad eum z sicut consueuerat iterum docebat illos. Et accedentes pharisęi interrogabāt eum. Si licet viro vxorem dimittere: temptantes eū. At ille respondens dixit eis. Quid vobis prę cepit moyses? Qui dixerūt. Moyses permisit libellum repudij scribere z dimittere. Quibus respondens Ihesus ait: Ad duriciaz cor-

Noc.

† Moyses quasi hominis est consilium nō dei imperium.

dis vestri † scripsit vobis pręceptū istud. Ab initio autez creaturę ma-

Non feminas in hoc ostendit secunda esse uitanda coniugia.

sculum z fęminam fecit eos deus. Propter hoc relinquet homo patrem suum z matrem z adhęrebit

Non ad vxores non tres

ad vxorem suam et erunt duo in carne vna itaqz iam nō sunt duo: sed vna caro. Quod ergo deꝰ con-

Faciendo unam carnem uiri z femine.

iunxit homo nō separet. Et in do-

De quo pharisei

mo iterum discipuli eius de eodē interrogauerunt eum. Et ait illis. Quicūqz dimiserit vxorē suā z aliam duxerit: adulteriuz committit super eam. Et si vxor dimiserit virum suum z alij nupserit: męchat.

Forsan quia paruulum statuerat in medio discipulorz z complexatus fuerat.

Et offerebant illi paruulos vt tangeret eos. Discipuli autem comminabantur offerentibus. Quos cū videret ihesus: indigne tulit z ait illis. Sinite puulos venire ad me z ne prohibueritis eos. Taliū enī

Iuere taliūqz Amen dico uobis

est regnū dei. Amen dico uobis. Quisquis non receperit regnum dei uelut paruulus: non intrabit

Ut significet tales sua dilectōne z gratia z benedictione esse dignos.

in illud. Et complexās eos imponens manus super illos benedicebat eos. Et cuz egressus esset in via procurrens quidā genuflexo ante eum rogabat eum. Magister bone: quid faciaz ut uitā ęternā.

Qui nō pseuerat in ira ñ Iesus memīt videś pulcrā mulierē nō ꝓcupiscit: non aliud habet in ore aliud in corde, quasi si tales non fueritis: non intrabitis in regnum celorum.

Regnum dei ꝛc. Id est doctrinam euangelij sicut paruuli accipere iubemur id est sicut paruulus doctoribus non contradicit: rationes aduersus eos nō componit: sed fideliter suscipit: cum metu obtemperat z quiescit: ita z nos obediendo simpliciter z sine omni contradictione verba domini debemus suscipere.

Procurrens quidam genuflexo. Beda. Audierat credo iste a domino tantū eos qui volunt paruulis esse similes introitu regni celestis esse dignos z ideo certior esse desiderat non per parabolas sed aperte quibus operum meritis vitam ęternam consequi possit.

Quicunqz di. Beda. Matthęꝰ plenius. Quicunqz dimiserit vxorem suam nisi ob fornicationem et aliam duxerit: męchatur. Una ergo solūmodo causa est carnalis fornicatio vna spiritualis: timor dei: vt vxor dimittatur sicut multi religionis causa fecisse leguntur. Nulla autem causa est dei lege prescripta vt alia ducatur viuente ea q̄ est relicta.

Discipuli autē Non quia nollent eis z manu z voce salutoris benedici: sed nondum plenaz fidem habentes putabant eum more hominum offerentium importunitate lassari.

Taliū enī est ꝛc Talium significanter dicit non istor. Quasi dicat: mores regnāt non ętas. Vis promittitur regnum cęlor q̄ similem habent simplicitatem z innocentiaz quib congruit illud apostoli. Nolite effici puuli sensib: sz malicia paruuli estote.

Quisquis non

Quid me dicis bo. B. Quia magistrū vocauerat bonū et non deum vel dei filium: discit quemuis sanctū hominē ꝓparatione dei non esse bonum. de quo. Confitemini domino quoniā bonus. Vnus autē deus bonus. non pater solus sed ꝛ filius. qui dicit. Ego sum pastor bonus. Et spiritussanctus bonus est. de quo. Pater de cęlo dabit spiritū bonum petentiby se. Vna scilicz ꝛ indiuidua trinitas. pater ꝛ filius ꝛ spūssanctus solus et vnus deus bonus est. Non igitur bonum se negat: sed deum esse significat. Nec se magistrū bonū ñ eē: sz absqz dono nullū bonū eē testatur

Ne adulteres. Beda. Hęc est pueritis innocentię castitas quę nobis imitanda ꝓponitur si regnū dei intrare velimus. Notandum sane q̄ iusticia legis suo tempore custodita. non solum bona temporalia: sed etiam vitā cōferebat ęternā

Magister. omnia hęc conſ. cē. B. Non putandus ē voto temptantis (vt quidam putant) dominū interrogasse. et de sua vita mentitū esse: cum se legis mandata custodisse dixerit: sz simpliciter confessus. Si enim mentiretur nūqz intuitus archana cordis eius eū diligere diceretur ihesus. Diligit enim eos qui mandata legis etiam minora custodiunt. ꝛ quod in lege minus fuerat his qui perfecti esse desiderant: ostendit. quia nō venit soluere legē sed adimplere. vnde addit. Vade. quęcunqz habes vende. ꝛc

Et veni sequere. B. Quasi dicerz post ꝓtēptas diuitias saluatorem imitare. i. relictis malis fac bona Facilius saeculus contemnitur q̄z concupiscentia vel voluptas.

Q̄ difficile qui Beda. Qui multiplicādis diuitijs incūbūt patz quia vitę alteri? gaudia querere contemnūt. Sed aliud est pecuniā habere: aliud amare. Multi habent ꝛ non amant. ꝛ multi nō habent ꝛ amant. Item alij ꝛ habent ꝛ amant. Alij vero nō habere nec amare se gaudent. qui tutiores sunt. ꝛ quidem cum apostolo dicere possunt. Mihi mundus cru. ꝛ ego mundo. Vnde ꝛ salomon non ait. qui habet: sz qui amat diuitias fructus non capiet ex eis. Et ipse dominus in his verbis discipulis obstupentiby dicens. Filioli. ꝛc.

percipiam? Ihesus autem dixit ei
§ Cōparatōe dei
Quid me dicis bonū? Nemo bo
§ qui solus bonus ex se. alii per ipsū boni
nus nisi vnus deus. Precepta nosti? Ne adulteres. ne occidas. ne fureris. ne falsum testimoniuz dixeris. ne fraudē feceris. honora patrem tuum ꝛ matrem. At ille rīdens ait illi. Magister. Omia hęc conseruaui a iuuentute mea.
§ Archana cordis eius.
Ihesus autem intuitus est eum:
§ Ad perfectionē
dilexit eum. ꝛ dixit ei. Vnum tibi
§ Omnia omnino. nō partē. sicut ananias
deest. Vade. quęcūqz habes ven
§ Beatus qui intelligit super eg. ꝛ pau.
de. et da pauperibus. et habebis
§ Quem nec erugo nec tinea demolitur.
† § Quia hoc solum nō sufficit. § Imitando sicut ego ambulo ambulando.
thesaurum in cęlo: † ꝛ veni sequere me. Qui contristatus in verbo: a
§ Causa tristicie.
bijt mœrens. Erat enī hīs multas
§ Hiero. Quasi spinas nascentes ꝛ tribulos. que sementem dominicam suffocauerunt.
possessiones. Et circūspiciens Ihesus ait discipulis suis. Quā difficile qui pecunias habēt in regnū dei introibunt. Discipuli autē ob
§ Quia non poterant intelligere.
stupe[illegible]bāt in verbis ei⁹. At ihūs rursus rīdens ait illis. Filioli: q̄ꝫ
§ Non dicit habētes: sed in eis ꝓfidētes
difficile est ꝓfidentes in pecunijs

Non ait. nolite suscipere.

Alleg. Facilius est christū pati ꝓ dilectoribus sęculi: q̄ꝫ eos ad christū posse conuerti. Camelus enim christus est. qui sponte humiliatus infirmitatis nostrę onera sustulit. In quo enim melius intelligitur. Quanto maior es: humilia te in omiby. Acus: punctiones. id est dolores. passiones. Foramen acus: angustia passionis qua velut scissa vestimenta nostrę naturę quodammodo resartire. id est. reparare dignatus est. Vnde post lapsum melius induti gaudeamus. Ad hoc testimonium apostoli. Quicunqz baptisati estis in christo: christum induistis.

§ vere difficile. qz
in regnum dei introire. Facilius
§ Christum § Angustias passionis
est camelū per foramen acus tran
§ diuitias amantem § Quod est pauperuz
sire q̄ꝫ diuitē intrare in regnū dei.
§ q̄ꝫ ante. qz idem repetendo confirmauit.
Qui magis admirabant dicentes
§ Cum pene omnes cupiunt fieri diuites.
ad seipsos. Et quis potest saluus fieri? Et intuens illos Ihesus ait Apud homines impossile est: sed non apud deum. omnia enim possibilia sunt apud deum. † Et cępit ei petrus dicere. Ecce nos dimisimus omnia: ꝛ secuti sumus te. Respondens ihesus ait. Amen dico vobis. nemo est qui reliquerit domum aut frēs aut sorores aut patrē aut matrē aut filios aut agros ꝓpter me ꝛ ꝓpter euangelium
† § Omnes saeculi. ꝛ quecūqz habēt. coīcantur ei
qui non accipiat † centies tm̄ nūc
§ Spirituales.
in tempore hoc. domos ꝛ fratres ꝛ sorores ꝛ mrēs ꝛ filios ꝛ agros cū
§ Hoc enim persecutionibus plenū est tempus.
persecutionibus: ꝛ in sęculo futuro vitam ęternam Multi autē erūt
§ Judas de apostolo apostata. § ut latro.
primi nouissimi. ꝛ nouissimi primi

Erant autem in via ascendentes

Et quis potest Cū plures sit pauperes q̄ꝫ diuites: non hoc diceret nisi in diuitum numero intellexisset cunctos qui diuitias adipisci vellent.

Apud deum. cē Qui a cupiditate terrenoz ad charitatem ęternoz conuertere potest. ꝛ superbos facere humiles.

Ecce nos dimisimus. Prādis fiducia. Piscator erat. dines non erat. victū manu ꝛ arte quęrebat. et tamen confidenter dicit. Ecce nos reliquimus omnia. ꝛc.

Et secuti sumus. Quia non sufficit sic dimittere. iūgit quod perfectū est. ꝛ secuti sumus te. Quasi: fecimꝰ qđ iussisti: quid ergo dabis nobis premiū

Centies tantū. Beda. Hac occasione quidam indaicam mille annoz fabulam post resurrectionem iustoz dogmatizant. qñ omnia quę propter deum dimisimus multiplici nobis fenore sūt reddenda. inīup et vita ęterna. Nec vidět q̄ꝫ sint inepti. saltez incentenis vroribus scdm alios euangelistas ꝓsertim cum dominꝰ dicat. nec nubent nec nubentur. ꝛ ea reddenda in hoc tempore cuz persecutionib⁹ quę post resurrectōnem omnino iustis nullę erunt. Sensus ergo est. Qui ꝓpter euāgeliū christi carnalia reliquerit. spūalia bona recipiet quę sui merito ꝛ comparatōe ita erūt: quasi paruo numero cētenarius comparatus. quia a fratribus ꝛ sororibus quibus spūali glutino colligatur: multo gratiorē etiam in hac vita recipiet charitatē. vñ. Multitudīs creatōr vnī ꝛ aīa vna. Et erāt illis oīa communia. Aliter. Cētenariꝰ a lęua translatus in dexteram. licet eādem in flexu digitoz videatur tenere significationem vel figuram quā tenarius in lęua: numeroz tamē quātitatē magnitudīe superuadit. quia omēs qui ꝓpter regnū dei temporalia spernūt etiam in hac vita persecutōibus plena regni gaudiū fide certa ꝓgustāt. ꝛ in expectatōe patrię celestis quę per dexteraz significatur oīm pariter electoz verissima dilectōe fruūntur.

Multi autem. Quia multi incipiunt sed ñ perficiūt. Terribil' sentētia subditur. Multi autem. ꝛc.

¶ Latro in cruce ꝓfessor eodem die quo pro peccatis suis crucifixus est: grā fidei cū christo in paradiso gaudet. Quotidie quoq; videm⁹ multos laicos magnis vitę meritis excellere. z alios a prima ętate spūali studio feruentes ad extremū ocio torpescere.

¶ Et stupebant. Ideo. s. qz meminerāt q se passuz multa a summis sacerdotibꝫ z scribis ꝑdixerat z occidendū. Metuebāt ģne vel ipsi cū eo occiderentur. vel ille cui⁹ vita z magisterio gaudebant occideretur.

¶ Et assumens. B. Prędicens discipulorz animos ex passione sua perturbādos longe ante z passionis pęnā z resurrōnis gloriā ꝑdicit. vt cū morię tem viderent: resurrecturū non dubitarent

¶ Paganorz quoq; demētiā qui eius crucem irrident aperte cōfutat: cū z passionis tēpus quasi futurorz ꝑscius oñdit. z locū mortis quasi intrepidus adit.

¶ Et accedūt. ꝛc. Audita resurrōne immemores secūdi aduētus. putāt eū more hominuz regnare.

¶ Matthe⁹ dicit matrē postulasse: sed marcus dicit ipsos. vt sideriū eorz volens aperire quorz ꝓsilio mater petebat. Et in vtroq; euangelista dns nō matri sed ipsis respondit.

¶ Aut baptismo. Idem qđ calix. Unde alibi de passiōe sua dicit. Baptismo hēo baptizari. z qño coartor vsqz duz pficiatur?

¶ Calicem quidē B. Jacoby ab herode capite truncatus. Johannes in feruentis olei dolioz missus. inde ad coronā martirij athleta christi processit statimq; in pathmos flegat⁹. Itaq; z martirio aīo non defuit. z calicē ꝓfessionis bibit quē biberūt in camino tres pueri. licet persecutor sanguinē ñ fuderit

¶ Sedere aūt ꝛc. Quasi vltis vt hoc tribuā vobis? Sed regnū celorum non est dantis sed accipiētis. nō enī personarz acceptio est apud deuz sed quicūq; dign⁹ fuerit accipiet quod nō personę sed vitę patū est.

¶ Vobis ꝛc. Adhuc superbis. quasi si vultis accipere nolite esse qđ estis alijs paratū est z vos alij estote. z vobis paratū est. quod est. prius humiliamini qui iam vultis exaltari.

¶ Indignati sunt. Non de matre sed de filijs. qui ignorātes mēsurā suam immodica cupiditate ardebant

¶ Jhesus aūt uocās eos. Humilis magister z pius z mitis nec cupiditatis immodicę duos arguit. nec. x. indignatōis increpat z liuoris. sz docet maiorem esse qui minor fuerit. z dñm qui seruus sit. Frustra igit' aut illi ad maiora suspirant: aut hi super desiderio eorz dolent: cū ad summitatem virtutū nō potētia sed hūilitas ducat. Suis deniq; ꝓponit exemplū. vt si dicta parui penderent. ad opera erubescerent. Nam z filius hominis. ꝛc.

¶ Et ueniūt hierico. Hieroñ. Hierico luna vel anathēa. qđ ꝓgruit appropinquāti passioni. Defectus carnis christi preparatio est celestis hierusalem. vnde hierico deserētes: hierusalē. i. visioni pacis appropinquant.

¶ Et proficiscente eo de hie. ꝛc. Beda. Quia ascendēte ad celos dño. z fidelibꝫ sequētibꝫ. cūctis. sz electis ab initio mūdi cū illo regnū celeste ingredientibꝫ. mox gentiū populus diu perfidia cęcus audito christi aduentu cępit lumen salutis sperare. Juxta viam sedens mendicat: qz nondū veritatis iter agnoscens: sedula desiderij inquisitōe ad hoc venire ꝓtendit. vt cornelius q̄ deū quē colebat crebris precibꝫ vt se illuīnare dignaret' orabat. Transeundo audit. stando illuminat: quia per humanitatē miseretur in qua nat⁹ passus resurrexit. ascēdit. quę est actio temporalis et transitoria. Et stans cęcū illūinat quia verbi eternitas ñ transit. q̄ in se manens omnia renouat. Stare dei est incommutabili dispensatione mutabilia cuncta dispōnere. Quare ģ transiens audit. stans illuminat: quia qui propter nos temporalia pertulit. inde nobis lumē tribuit vnde transituz mutabilitatis habere nescit.

¶ Beda. Matthęus in hoc loco dicit duos cęcos secus viam sedētes illumīatos. Lucas cū approping̃ret hierico vnum illuminatuz pari ordine: sed lucas scribit quod matthęus omisit. Nz aūt hoc loco matthęus duos dicit. Marcus dicit vnū: alteꝛ non negat. Sciendum est vnū eorz fuisse notissimū. vnde nomen eius z patris commēorat marcus. quod in alijs non facit nisi cū yairum expressit nomine quia z ille nobilis fuit ita z iste ex aliqua felicitate electus notissimę z famosissimę miserię fuit. Qui non solū cęcus verū etiam mendicus sedebat. Unius ergo illuminationem marc⁹ describit: quia hoc miraculo maiorez famam comparauit.

¶ Beda. Approping̃uans ergo hierico cęcū vnū illuminauit: qz in carne veniens z passioni ꝓpinquās nō multos ad fidē adduxit. Non enī primo: sed pancis annis anteq; pateretur lumē verbi exhibuit. Sed de hierico ꝓficiscens cęcos illumīauit. qz resurgens a mortuis atq; ascendens in celum spm̃ sanctū apostolis misit. eosq; ad illuminatōnem omnium populorz in mundum dispersit.

¶ Typice. Unū approping̃uās hierico illuminat: qz ante passionez suā vni tm̃ iudęorz ꝓpo ꝓdicauit. Et ꝓficiscēs de hierico duos: qz p⁹ resurrōez per apostos z indęis z gentibꝫ prędicauit. z ętern̄ę diuinitatis z assumptę humanitis archana patefecit. Marcus vnū scribit. qz ad gentes quibꝫ scribebat respicit: q̄ omnino a luce erant alieni. quorz cęcitas q̄nto famosior tanto illuīatio gratiosior. Matthęus duos: qz hębręis credentibꝫ scribebat eā geliū qđ ad gentū quoq; noticiā erat peruenturz: vt ad easdem vnā fidei grām pertinere doceret. Hinc etiā est q̄ matthęus asinā z pullum refert. alij tres. q gentibꝫ scribunt ꝙuersis: asinū tm̃ ad dñm ductū dicunt.

† ſ Quasi caput. vnus moriturus pro omnibus

ſ Ad mortem imperterritus

hierosolimā et† ꝓcedebat illos ihe

sus. z stupebant. z sequentes time

bant. Et assumens iterum duode

ſ Quia videbat eos timere

cim. cępit illis dicere quę essent ei

ſ Hec sc.

ventura. Quia ecce ascendimus

† ſ Ad quem pertinet pati: quia non potest diuinitas pati vel ledi.

hierosolimā † z filius hominis trade

tur principibus sacerdotum z scri

bis z seniorib⁹. z damnabūt eum

morte. Et tradent eū gentibus. et

illudent ei. et conspuent eū. et fla

gellabunt eum. et interficient eū.

et tercia die resurget. Et accedunt

ad eum iacobus et iohannes filij

zebedęi dicētes. Magister. volu-

ſ Astute sine nomine munus,

mus vt quodcunq; petierimus fa

cias nobis. At ille dixit eis. Quid

ſ Interrogat: ut stulticiam confessis corrigat

vultis vt faciā vobis? Et dixerūt.

Da nobis vt vnus ad dexteram.

z alius ad sinistram sedeamus in

gloria tua. Jhesus autem ait eis.

ſ Regnare vultis qui non meruistis culmen honoris sine exercitio laboris.

Nescitis quid petatis. Potestis

ſ Passionem. vnde approping̃uante passi

one sua. pater si vis transfer calicē hūc a me.

bibere calicem quez ego bibo. aut

ſ Id est. tinctura passionis.

baptismo quo ego baptizor bapti

zari? At illi dixerunt ei. Possum⁹

Jhesus autē ait eis. Calicem qui

dem meū bibetis. z baptismo quo

ego baptizor baptizabimini: Se

dere autē ad dexteram meā vel ad

sinistram non est meū dare uobis

sed quibus paratum est. Et au-

ſ Petitionez eorz ſ Cęperunt indignari

dientes decem indignati sunt de

iacobo z iohanne. Jhesus autem

vocans eos ait illis: Scitis quia

hi qui videtur principari gētibus

dominant eis. z principes eorz po

testatē habent ipsorz. Non ita est

autē in vobis. Sed quicunq; vo

ſ In celo ſ In terra.

luerit fieri maior: erit vester mini-

ſ. t.

ster. Et quicūq; voluerit in vobis

ſ Quod debetis amplecti

primus ee: erit omnū seruus. Nā

ſ Nota eum qui ministrat hoīs filiū appellari.

ſ In carne

z filius hominis non venit vt mi

ſ Intantū. ut etiā animā daret

straretur ei: sed vt ministraz. z da

ret animā suam redemptionē pro

ſ Non pro omnibus: sed pro his qui credere voluerunt.

multis. Et veniūt hierico. Et pro

ficiscente eo de hierico et discipul'

Ceci quos dñs illuminauit·homines sunt supernę lucis(quę xp̃s est)ne scij·sed ipso donãte ad p̃fitendã cęcitatẽ z petendã veritatis lucẽ sunt p̃pũcti· Hierico luna·que defectum nostrę mutabilitatis significat. Vnde· Homo quidam descẽdebat ab hierusalem in hierico ꝛc.

Barthymęus cęcus. Hieronim⁹· Cęcitas indęor quę illustrabit in fine in aduentu helye z enoch.

Qui cum au·ꝛc. Popul⁹ gentiñ audita fama christi cui⁹ particeps quęrebat fieri. Cõtra dicebant multi·primo indęi·post etiã gẽtiles ne illũinand⁹ sanãd⁹ q3 mundus xp̃m inuocaret·nec tamẽ ad vitam p̃ęordinatos ęternam poterat impugnãtiuz furor p̃hibere.

Fili da. Hiero· Per merita patriarchaz illuminat indaicus p̃ls·cui adest misericors deus z miseratoz·illuminãs cęcos z erigens elisos.

At ille multo magis. Ingraueſcẽte bello vicioz:manus leuande sunt ad lapidem adiutorij cum clamore·id est·ad ihm.

Hiero. Conueniẽs ordo salutis. Audimus primo· deinde clamam⁹ per fidẽ·vocamur per apostolos· surgim⁹ per pniam· eximur per baptismuz· interrogamur per voluntatẽ· vñ. Qui p̃iecto vestimẽto suo:exilire nud⁹ veteri hoĩe dr vt hynnul⁹ saliẽs sup montes segnicẽ depones p̃uaricabas z prophetas apostolos in altis considerans.

Et uocant cę·ꝛc Beda. Allegi. Cęcuz clamantẽ dñs vocat: dum p̃plo gentiũ sciaz veritaq; desiderãti per scõs p̃dicatores ihũ fidei p̃mittit. Qui vocantes cęcũ animęquiorem esse z surgere·ad eum q3 venire p̃cipiũt cũ p̃dicando spem salut̃ hr̃e· de vicioz torpore surgere·atq; ad virtutũ studia q̃b illuminari mereatur accingi iubent·quasi·accedite ad euz z illu·z surge q̃ voz·ꝛc. Qui proiecto vestimẽto suo· id est· abiectis mundi curis expedito mentis gressu ad datorem lucis properat.

Exilient. Prõptã voluntatem ꝑpletõne desideriq; remunerat·vnde. Quodcũq3 petieritis in oratione credentes accipietis.

Quid uis tibi ꝛc. Scit quid velit:sed peti vult quod z se dare·z nos petere p̃scit·q̃ importune admonet ad orandu3:z tñ dicit·scit nanq3 p̃ vñ q̃d opus sit anteq3 petatis eũ. Ad hoc g̃ reqrit vt petat·z cor ad orõnẽ excitet. vñ cęcus. Raboni vt videã. Non aurũ quęrit:sed lumẽ. Cęcus enĩ divitias hr̃e põt:sed ñ videre quod habet. Exemplo hui⁹ ñ falsas divitias q̃ramus:sed lucẽ· quã cũ solis angelis videre possumus·ad quã via fides ẽ. Vnde illuminato cęco dicit. Vade· fides tua te saluũ fecit.

Vidit et se. Beda Morali. Videt z sequit̃ q̃ qđ bñ intelligit opat̃ sequi imitari. vnde. Si quis michi ministrat me sequatur. In via. Consideremus qua via gradit̃:z seq̃mur per humilitatẽ per labores.

Via:quę dicit. Ego sum via veritas z vita. Hęc est via angusta quę ducit ad ardua hierosolimę z bethanię ad montẽ oliuaz· qui est mons luminis z consolatõnis.

C .XI.

eius·z plurima multitudine: filius
† Hiero·qui scripturam seruat nec ꝑplet. iuxta mensam mendicans esurit.
thimei barthymęus cęc⁹ sedebat
iuxta viam mendicans. Qui cum
audisset q2 ihesus nazarẽus eẽt:
cępit clamare z dicere· Fili dauid
Peccatoris. Demones compescũt clamorẽ pauperis quẽ exaudiunt domin⁹.
ihesu miserere mei:z ꝑminabãtur
multi ei vt taceret. At ille multo
magis clamabat. Fili dauid misererere mei. Et stans ihesus p̃cepit
qui transiens audiunt.
illum vocari. Et vocant cęcum dicentes ei: Animęquior esto·surge
per pniaz
per baptismũ Nuaus veteri homine
vocat te Qui p̃iecto vestimẽto
ut hynnulus super montes.
suo exiliẽs venit ad euz. Et rñdẽs
ihesus dixit illi. Quid vis tibi fam:? Cęcus dixit ad eũ· Rabboni.
Magister.
vnam petii a domino hanc requirã ut vi·vo·do·
vt videam. Ihesus autez dixit ei·
fuide.
Vade· Fides tua te saluum fecit.
Et ꝑfestim vidit z sequebatur euz
in via.

C .XI.

Bethanię. Beda. Bethania villa siue ciuitas in latere montis olivneti·quę stadijs duodecim ab hierusalẽ vbi lazarus suscitat⁹ est·dom⁹ obedientię interpretat̃. Et bene hierusalẽ vẽtur⁹ z mundũ sanguĩe redẽptur⁹· primo bethaniã venit·z ibi a devota muliere vnctus est:qr multos añ passionem docendo·domũ sibi obedientię fecit·quoz pia actõne·q· oderifero vnguento delectat̃. Hinc ciuitas etiã h̃s in monte oliueti posita dr: vt eccia pergrãm dei esse saluãda signet·quã vnctõne spũaliũ carismatũ·z sãę z pietatis luce fouet. Mons enĩ olivneti spũaliuz distributor grãz. Ne autẽ abscõderet̃ ciuitas super hunc montẽ posita:mittit duos de discipul̃ suis in castelluz qđ ꝓtra eos est·doctores·s·q̃ indocta ul̃ barbara orbis loca· q·oppositi castelli mgnia p̃ dicatione diruerent. Duos:propter veritatis scientiam·et operis mundiciam.

Duos ex dis·ꝛc Hiero. Bini vocãtur bini mittunt̃·qr charitas nõ in vno cõsistit· vnde· Ve soli. Duo educũt hebreos de egipto·duo portant botrum de terra sancta: vt sẽper p̃positi conivngant operi scientiã duo mandata de duabus tabul̃ pferant·in duob⁹ fontib⁹ abluantur z abluãt·z duob⁹ vectibus archam dñi portãt·z inter duo cherubin dñm cognoscãt spũ z mente psallẽtes.

Et statim. Beda Allego· Introeuntes mundũ p̃dicatores inuenerũt populũ nationum pcõz funiculis alligatũ·z etiã indęor. Oẽs enĩ pecca uerunt. Vñ apd matthẽũ asina,q̃z cũ pullo alligata repit̃·q̃ snbingul̃ et domita sigt synagogã quę ingũ legi traxerat

Et cum appro

Visioni pacis·in qua immobilis felicitas que est mater omnium nostrum.

pinquarent hierosolimę et betha
nię ad montem oliueti: tunc mittit
Charitate iunctos Propter dilectionem dei z proximi.
duos ex discipul̃ suis· Et ait illis.
Ite in castelluz quod contra vos
est. Et statim introeuntes illuc in
gentes. peccatis.
uenietis pullum ligatũ super quẽ
Ratõnabiliũ doctoz correctõdo
nemo adhuc hominum sedit. Solvite illum z adducite·z si quis vobis dixerit: quid facitis? dicite·qr
dño necessarius est·z ꝓtinuo illuz
dimittet huc. Et abeuntes inuenerunt pullum ligatum ante ianuaz
fidei.
foris in bivio·z soluũt eum· Et q̃
dam de illic stantibus dicebant il
quasi·quis potest dimittere petã.
lis·Quid facitis soluẽtes pullũ?
qr domino necessarij ẽ
Qui dixerũt eis sicut p̃ceperat
pullum.
dominus·Et dimiserũt eis·Et ad
duxerunt pullum ad ihesum· Et

Pullus lasciuus z liber gentes· sup quem nemo adhuc sedit:quia nemo ratõnabiliũ doctoz ei frenũ correctõnis imposuit·quo vel linguam a malo cohiberet: vl̃ in artã viam vitę ire cogeret· Duo discipuli ad aĩalia missi duo ordines p̃dicatorũ· vm⁹ in gẽtes·alius in circũcisionẽ missus. Et abeũtes inuenĩ·pul·ꝛc. Bene pullus ante ianuam foris inuenitur in bivio. Janua enĩ est ille q̃ ait. Ego sũ ianua ouiũ·p me si q̃s introierit egredietur et ingredietur z pas·inue·q̃b pascuis ꝑpls gentiũ carebat cũ adhuc extra ianuam in bivio ligat⁹ erat. Vñ in bivio:qr ñ adhuc vnã vitę fideiq3 viã cert⁹ tenebat:sed plures sectas. Vñ lucas ait·qr dixerunt dñi ei⁹ ad illos. Quid solvitis pullũ: Nõ vni q̃pe supstitõi dedit⁹ erat:lz,p libitu ĩmundoz spũum raptabat̃ varijs erroribꝰ. Cõmunis enĩ est q̃ immũdus est·qui añ mũdus et sanctus est·solius dei est.

Pullum li. Hie. Pull⁹ ligat⁹ z indomit⁹ quẽ soluũt z domãt·ppls gẽtil̃ est·Añ ianuã fidei cũ vincul̃ pcõz suoz in bivio stat·in libertate arbitrij dubitat inter mortem z vitam.

Et dimi·B·Allegi·Qui in soluẽdo ꝓtradicebãt·audito noĩe dñi dimiserũt. Quia mgri erroz q̃ ꝑus doctoribꝰ ꝓtradicebãt:postq3 p miracula virtus fidei dñicę appuit·ãpli⁹ resistere nõ valebãt·z sic liber credentiũ ppls ad dñm ducebat̃. Et ipo·illi re·sua·doctrinã·scz virtutũ·vel scripturarum discretõnem·vel ecclesiasticoz dogmatũ varietates:quibꝰ hominũ corda

nuda ante z frigida·quo christo sessore fiant digna operiunt.

¶ Et sedit. Hiero. Cepit regnare vt non regnet peccatū in mortali vel lasciua carne: sed iusticia z pax z gaudiū in spūsancto.

¶ Multi aūt stra·u·zc·Quia multi martires se proprie carnis amictu exuentes·simplicioribꝫ viā suo sanguine parāt: vt in offensi ad supnam ciuitatem ad quam ducit ihesus incedant. Mozalr. Saluator noster asino sedens hierusalem tendit: quando animā cuiusq fidelis regens· quasi·in mentum suum ad pacis eterne visionez ducit. In pullo etiam sedet: cū ecclesie vniuersaliter presidet: eamq in superne pacis desiderium accendit.

¶ Hiero. Multi zc. Pedes sunt extremi quos ad iungendum constituit apostolus·q z si nō sunt dorsum in quo sedit dns: tñ cum militibꝫ a iohanne instruuntur.

¶ Alii autem ·zc. Hiero. Iusti vt palma florebunt·angusti in radicibꝫ· lati in floribꝫ z fructibꝫ· quoniā bonus odor christi sūt z sternūt viam mādatoꝝ dei bona fama

¶ B. Allegl. Alij aūt Frondes vel ramos de arboribꝫ cedunt qui in doctrina veritatis ꝓba z sniās patruz de eoz excerpunt libris. Et ꝫ in via dei ad animum auditoris veniētis humili predicatōne submittunt. Et qui preibant z qui sequebant clamabant Precessit iudaicus populus·secutus est gentilis· et quia omnes qui fideles sunt vel fuerunt in christum crediderunt z credunt et qui prerunt z qui sequuntur osanna clamant·quod salua nos latine dicitur·ab ipso enī omnes priores etiā salutē quesierūt. Benedict⁹ qui venit in nomīe dñi. Quoniā vna fides vna spes omniū. Illi expectabant z venturum credebant·z nos venisse credimus.

¶ Et qui preibant. Hieroñ· Precunt prophete·sequuntur apostoli. Abyssus abyssum inuocat·i·lex legem alteram.

¶ Benedictum. Scōm iohannē cum turbe eum rapere vellent z facere regem fugit·z regnū adhuc victur⁹ noluit. Nunc aūt iam passurus regē non refugit se dici· Non hymnos filio dei z rege dignos·nō eos reprimit q regnū dō in eo restaurandū z prisce bñdictōis donū ꝓcinunt·qz scz nō temporalis z terreni sed eterni in celis rex esset imperij·ad qō per ꝓtemptū mortj et gloriam resurrōnis·z triumphuz ascensionis peruenireꝫ· Unde discipul' post resurrectionē ait. Data est michi omīs potestas in celo z in terra

¶ Regnum patris nostri. Beda. Per hoc q iungit·osanna in excelsis quod est salus: significat q aduent⁹ christi nō solū hoīm salus: sed totius mundi·terrena iungēs celestibꝫ: vt ei oīe genu flectatur·celestium·terrestriū z infernoꝝ um.

¶ Hiero. Hoc gabrieli consonat·qui ait. Hic erit magnus·et filius altissimi vocabitur·z dabit illi dns deus sedem dauid patris sui. Vt scz gētem quā dauid temporaliter rexit z exempla iusticie prebuit· z spūalibꝫ ymnis ad fidem z dei amorem accendit: ipse factis ꝟbis donis et promissis regnum celeste regeret·z ad visionē dei introduceret.

¶ Osanna in excel·Hiero. Saluifica vt iusti edificent' in ruinaz angeloꝝ·z terreni saluent' ab eo bñdicto vincēte z veniēte in nomīe dñi·id ē· patris sui: qm̄ filius de patre nomē suscepit·z pater de filio.

¶ Osanna verbū hebreū z ꝓpositū ex integro z corrupto. Osy enim salua vel saluifica·anna interiectio deprecātis. Deniq in psalmo vbi septuaginta interpretes transtulerūt·O domīe saluū me fac. In hebreo habetur anna adonay osanna·quod noster hiey·ita transtulit. Obsecro domīe·salua obsecro. Idem g̃ est·o dñe p interiectōem obsecrātis qō obsecro dñe p ipsum verbū obsecratōis.

¶ Et introiuit Hier·Jam appropinquāte passione in loco passioni p̄ finito ante secula vult esse: vt qui eum capere vellent ibi inuenire possent· vt onderet q nō inuit⁹ sed spōte morte subiret. Introiuit aūt ante q̄nq dies paschę Dicit enī iohānes q ātē sex dies paschę veīt bethaniā·vbi cena ei facta· z maria sozor lazari vnguēto eū profudit·z in crastino asino sedens obuiāte cuz palmis turba: hierusalem venit. In lege enī dictuz est: q decīa die mēsis tollat vnusq̄sq agnū z huet eū usq ad xiiij·diem mensis·i·mo letq eū multitudo filoꝝ·ad ves·Unde dominus decima die mēsis·id est·ante quinq dies paschę ciuitatem in qua pateret' ingressus est·z certuz sue immolatōnis diem ꝓspirante ꝓtra eū oī ꝓcilio principum z seniorꝝ expectauit. Agnus imolabatur·xiiij·die primi mensis ad vesperaz·z dom̄in⁹ eadē hora agnū cuz discipulis suis mādducans vbi legalis paschę decreta ꝓpleuit· egressus est cuz eis ad locū oronis· vbi ꝓprehensus a iudeis z ligatus iam sacramentum beatę immolatōnis inchoauit.

¶ In templum. Exemplum dedit nobis vt quocūq venire mus primum ad domum oratōnis si ibi sit diuertam⁹·z cū nos per orōnis studiū deo ꝓmēdauerim⁹ ad ea propter quę venimus agenda secedamus.

¶ Et circūspe·om·Non sel' hoc fecat: sed per omēs quinq dies. Per diem in templo docebat. noctibꝫ exiens in monte oliueti morabatur·sicut lucas ait. Docēdo enī incredulis officiū correctōnis sedulus impendebat·manēdo apud fideles grām benignitatis ꝓpitius exhibebat.

¶ Hora·Circūspect·zc. Inspic oīa corda· z in ꝓtradicētibꝫ veritati nō inuenit vbi caput reclinet. Secessit ad fideles·z in eis q̄ obediūt māsionē facē Bethaia nāq domus obediētie interpretatur.

¶ Cunq̄ audisset. B. Sic p parabolas loq̄tur ita facē· Ideo esuriēs in ficu fructū q̄rit cui⁹ nōdū tps eē nouit. Eā tñ ꝓpetua sterilitate dānauit: vt oīderet plebē quā docebūt ꝓpter folia·i·verba iusticie q̄ hēbat sine fructu id ē· bono ope nō posse saluari: sed excidi z in ignē mitti. Esuriēs g̃ dns vidit ficū folia bñtez·z fructū in ea q̄siuit z ñ inuenit: qz salutē hūani generis desiderans vidit iudeā bñtem eloqa legis z ꝓphaz·q̄siuit ī ea fructū boni operis·docēdo correptiōe miracula faciēdo: z nō inuenit ideo damnauit

¶ Jam nō am·B·Hor. Tu q̄z si ñ vis audire ī iudicō a xpō: discede me ma·in ig·et·qz esu·z ñ de·m·mā·arbor sterilē eē caueto: sed poti⁹ xpō pauperi z esurienti fructū pietatis quo indiget offer.

¶ Cepit eicere. In ipsa re oīdit quod p figurā in ficu fecit. Ficus enī non peccauit si aūt tēpus fructū nō habuit: sed sacerdotes.

¶ Et mensas nu. B. Ea. s. q̄ q̄ de longinquo venerāt ab indigeis offerēda emebāt. Si g̃ hꝫ phibet: q̄ntomagis risū z vaniloquium z hmōi?

¶ Et cathedras uen·B·allg·Colūbas vendūt q̄ dei positōe mannū mun⁹ accipiūt p quā spūs dat' q̄ p colūbā sigīur q̄ ī specie colūbe sup xpm apparuit. Hor cathedras euertit: qz sacerdotiū taliū dns deseruit. Hic canones tales a sacerdotio priuari precipiunt. Omēs enī tales vel aūt dei oculos vel aūt hūanos semper priuantur sacerdotio.

¶ Et non si. Futuri iudicij exēplū premittit·qñ oēs reprobos ab eccl'ia

† S veritatem humane carnis ostendit S Salute hominū estuans·ad incredulitatem israelis

† S Id est·synagogā vestitam mandatis hominū z superstitionibus scopatam·cui denegat fructū in euum·unde templum ingrediens eicit uendētes z ementes zc.

† S Reliquie in fine fructificabunt.

† S Id est primam stolam immortalitatis.

† S vi sunt qui corpora sua per abstinentiā domant·ut menti iter parent. uel bona exempla sequentibus prebeant.

† S Si quis eum hospitio susciperet. tante enim paupertatis. fuit·z ita nulli adulatus: ut in tanta vbe nullum hospitiū inueniret.

S per baptismum S Sententias· S de libris S prophete pīarche S Apostoli S saluifica. S mane veīt ad iudeos xpūs S In vespera mundi vi S ut qui in urbe non inueniebat in agro parvulo apud lazaꝝ z sorores eius habere esset hospitium. S quod soli orationi dedicat S qui honores uendunt·z gradus emunt·

repellit·z ne vltra ad eam turbandā intrent eterno vbere ꝓpellit.

¶ **Domus mea.** Mozalr. In ꝓsenti domus domini coz est. Electio: cozdis purificatio·vt non tm̄ peccata quę inerant tollat ꝓpunctio diuinit⁹ immissa: sed ne vltra repetantur adiuuet diuina gratia perseuerans.

¶ **Vos aūt fe·** Ad hoc enī in templo erāt vt vel non dantes cozaliter persequerent vel dātes spiritualiter necarent. Templuz et domus dei mens est et conscientia fideliuz·q̄ si in lesione ꝓmi peruersas cogitatōes ꝓfert: quasi in spelunca latrones residēt·z simpliciter gradientes inficiunt·z sic mens iam non dom⁹ dei: sed spelunca ē latronū

¶ **Aridā factam.** Beda. Allegl. A radicib⁹ arefacta ē ficus vt ostēderetur gens īpia non ad tps vel ex parte corripienda externorum incursib⁹·z per pnitentiam liberanda· sicut sepe factū est: sed omni z eterna damnatione ferienda. Aliter Arefacta ē a radicib⁹ vt ostendatur non solum humano extrinsecus: sed diuino intus fauoze funditus detestuenda· nam z vitam perdidit in celis·z patriam in terris.

¶ **Recordatus petrus.** Petrus agnouit aridam et abscisam radicem cui succedit oliua pulcerrima fructifera·vocata a domino. Vnde sequitur Amen dico vobis.

¶ **Quicūq; dixe. huic mon·** Beda· Solent quidam dicere q̄ nostri nondū plenam fidem habuerūt: qui montes transferre non potuerūt· Quib⁹ respondem⁹ q̄ nec omnia facta christi sunt scripta·z hoc tamen legimus factum preciby Gregozij ncocessarię ponti episcopi. Sed mōs dyabolus ꝓpter superbiaz qua se ꝓtra deum erexit dicens: Similis ero altissimo ille ad ꝓceptum p̄dicatozū ab electis expulsus in mare·id est· in infidelium amaras et turbulentas mentes

† ¶ Commune immundū mercandi gratia non deo dedicatu m·

sinebat ut quisq; trāsferret† uas p templum·et docebat eos dicens

¶ In ysaia·

eis· Nonne scriptū est: q̄ domus

¶ Non tauroz uel hircoz.

mea domus oronis vocabitur

¶ Non in iudea uel hierusalem tantū.

¶ In hieremia.

omnibus gentibus? Vos autem fecistis illam speluncam latronuz Quo audito: ꝓncipes sacerdotū z scribę quęrebāt qūo eum perderent: timebant enim eum q̄m vniuersa turba admirabat super do·

¶ Quia in iudeis tenebras

ctrina eius. Et cū vespera esset fa

¶ ad alia benivolā z obe

cta egrediebatur de ciuitate. Et cū

bientem. ¶ Cū sol occidit iudeis oritur apostolis

¶ Ipse cum apostolis. ¶ Synagogaz.

mane transirent: viderunt ficum

† ¶ Caim z ceteris a quibus omnis sanguis iustus requiritur·ab abel usq; ad zacbariam.

aridam factam† a radicibus. Et recordatus petrus dixit ei. Rabbi: ecce ficus cui maledixisti aruit. Et respōdens ihesus ait illis. Habe

¶ uel habete.

tis fidem dei. Amen dico vobis:

† ¶ Id est. christo qui est mons crescēs de lapide absciso sine manibus.

quia quicunq; dixerit huic† monti

¶ gentes

tollere z mittere in mare. z non hesitauerit in corde suo ſz crediderit q̄ quodcūq; dixerit fiat: fiet ei· ꝓpterea dico vobis·omia quęcūq; orantes petitis credite q̄ accipie

† ¶ Recte fidei ¶ uos qui tante perfectōnis non estis·

tis z venient† vobis. Et cum stabitis ad orandum dimittite si quid

¶ Querimonie

habetis aduersus aliquē vt et pa

¶ qui nos lesit ¶ magna fiducia ¶ Non unius. omēs enī fratres estis

¶ Id est· iustis.

ter vester qui in celis est dimittat

¶ Beda. Notanda est distinctio ꝺe precantiū. Qui perfectā fidem habet orando vel iubendo etiam potest transferre vel corporales montes·vel etiam spūales·vt paulus de belyma mago quem oculis z arte nefanda priuauit·z de phytonissa in philippis. Qui autē ad fastigiū tante perfectōnis ascendere nequeunt: petant sibi peccata dimitti quo ad vitaz mereantur intrare perpetuam·z sine dubio impetrabunt: si tamen in se peccantibus primo dimittunt.

¶ **Et cum stabitis ꝛc.** Hieronimus. Marcus suo more septem versus oratonis dominicę vna oratione comprehendit Is nanq; cui dimissa sunt omnia quid amplius rogabit nisi q̄ ꝑseueret in eo quod obtinuit?

¶ **In qua potestate ꝛc.** De dei dubitant potestate: z volunt subintelligi dya bolj esse quod facit.

¶ **Interrogabo·** Poterat apta respōsione calumniam temptato; confutare: sed prudenter interzogat: vt vel silentio suo vel sententia condemnentur.

¶ **Si dixerimus** Hieroñ. De lucerna mundi obscurantur. Vnde dicitur. Parani lucernam christo meo. Inimicos ei⁹ indqam confusione.

¶ **Quare ergo·ꝛc** Quasi· quem confitemini de celo habuisse prophetiam; michi testimonium perhibuit· z ab illo audistis in q̄ potestate hec facio.

¶ **Si dixerimus ex hominibus ꝛc.** Quodlibet horum respondeant; vident se in laqueum ruituros· timent lapidationem: sed magis confessionē veritatis.

¶ **Nec; ego dico uobis.** Beda. Duabus de causis scientia veritatis occultatur quęrentibus· cum aut is qui quęrit minus intelligit· aut odio aut contemptu veritatis indignus est cui debeat aperiri. Propter alterum dicitur. Adhuc multa habeo vobis dicere quę non potestis portare modo· Propter alterum. Nolite sanctum dare canibus.

¶ **Lacum.** Siue torcular aut altare· aut illa torcularia quoꝝ titulo q̄dam psalmi prenotantur.

¶ tremenda sentētia.

vobis peccata vestra. Q Si vos ñ dimiseritis·nec pater vester qui in celis ē dimittet vobis peccata vestra. Et veniunt rursum hierosolimam. Et cuz ambularet in templo accedunt ad eum summi sacerdotes z scribę z seniores. Et dicūt illi

¶ A bethania·

¶ Q· in beelzebub eicis demonia·

li. In qua potestate hęc facis·et

¶ aperte filium dei negant· quē putant non fuisse sed alienis viribus signa facere

quis dedit tibi banc potestatez vt ista facias? Ihesus autem respondens ait illis: Interzogabo vos z ego vnum verbum·z respondete michi·z dicam vobis in qua potestate hęc faciam. Baptismum Johannis de celo erat an ex hominibus? Respōdete michi. At illi cogitabant dicentes. Si dixerimus de celo: dicet. Quare ergo nō credidistis ei? Si dixerim⁹ ex hominibus: timemus populum. Oms enim habebant iohannez q̄ vere prophetа esset. Et rñdentes ihesu dicunt: Nescimus. Et rñdens ihe

¶ q; non vultis fateri, vos quod scitis ¶ hiero· hic cum puerso peruertitur

sus ait illis· Nec; ego dico vobis

deus·

in qua potestate hęc faciam·

C .XII.

Cepit illis

¶ domum israel plantauit

in parabolis loqui. † Vineam pa

¶ deus pater humano affectu

† ¶ Custodiam angeloz· vel murum vbis

stinauit homo: z circundedit† sepē

¶ Legem. ¶ templum

et fodit lacum·z ędificauit turzim

multa habeo vobis dicere quę non potestis portare modo· Propter alterum. C. .XII.

¶ Peregre profe. Dans libez arbitriũ operandi: nõ mutatione loci qz vbiqz deus. z omnia complet.

¶ Seruũ. Primo missus est moyses. qui fructũ legis quã rederat a cultoribz inquirebat: sed cesum dimiserunt z vacuũ. vnde. Irritauerũt moysen in e. z a. s. dñi. z vexatus est moyses ppter eos ꝛc.

¶ Et iterũ m. a. s. Dauid z alios psalmistas qui missi sunt post moysen vt cultores vineę ad exercitiũ boni operis excitarent. Sed ipsum quoqz dauid qui caput psalmodię et fonsĩ spũsancto claruerat. abiecerunt dicentes: Quę nobis pars in dauid: aut q̃ hereditas ĩ filio ysai:

¶ Et rursum aliũ Prophetaz chorum cũ suis socijs. q̃ suis attestationibz pl̃in conuenerunt. z mala huic vineę ventura prędixerũt.

¶ Et rursum a. m. ꝛc. His tribz seruoz gradibz omnes doctores qui sub lege z pphetis fuerãt intelligim⁹. vñ alibi. Necesse ẽ impleri omnia quę scripta sunt in lege moysi z pphetis z psalmis ð me

¶ Qua uerebũ. Non hoc ignorando dixit: qz omnia nouit. sed semper ãbigere ðz deus. vt libera voluntas hoĩni reseruetur.

¶ B. Interzogemus arzium z eunomiũ. ecce pater ðz ignorare z sententiã temperat. et quantũ in nobis ẽ dicitur esse mentit⁹. quic quid pro prẽ rñderint hoc intelligant pro filio qui se dicit ignorare consummatõis diẽ.

¶ Coloni aũt B. Probat iudeoz principes nõ p ignorantiã xp̃m crucifixisse: qz ĩtelexerunt eũ esse de quo dicitur. Postla a me. z d. t. g. h. t. ꝛc. Vnde sibi consulentes dicebant. Ecce mund⁹ totus post eũ a. z si dimittim⁹ eũ sic: omnes credent in eũ. Hęreditas ergo filij dei ecclesia ẽ de cunctis gentibus ei data. quã sanguine acq̃sinit. resurgẽdo posse dit. Hanc mali coloni preripere moliebant.

† ¶ Sacerdotibus ¶ Operarijs conductis hora tercia z sexta z nona.

et locauit eaz † agricolis. z peregre profectus ẽ. Et misit ad agricolas

¶ Non in prouẽtu fructus: qz nullus erat ¶ Prophetas.

in tẽpore seruum: vt ab agricolis

¶ fructus vinee obedientia

acciperet de fructu vineę. Qui ap

† ¶ alii prophete cesi. alii vulnerati. alii occisi

prehendentes eum † ceciderunt. z dimiserunt vacuum. Et iterum misit alium seruum ad illos. et illum in capite vulnerauerũt. et ꝓtumelijs affecerunt. Et rursum alium misit z illum occiderunt. z plures alios quosdam cędentes. alios vero occidentes. Adhuc vero vnum ha-

¶ Christum vnigenitum.

bens filium charissimũ. z illuz misit ad eos nouissimum dicens: qz

¶ per ironiam

verebuntur filium meum. Coloni autem dixerunt ad inuicem. Hic est hęres. Venite occidamus euz et nostra erit hęreditas. Et apprehendentes eum occiderunt: z eie

† ¶ Id est. plebem dicentes: qz samaritanus es tu. z demonium habes.

cerunt eum extra † vineam. Quid ergo faciet dominus vineę: Veiet et perdet colonos. et dabit vineã

† ¶ Quasi. quo alio modo implebitur hec scriptura.

alijs † Nec scripturã hanc legistis

¶ Christum.

Lapidem quem reprobauerũt ędi

¶ Magistri qui se z alios deo dignã domũ edificare debebant ¶ duos pdens

ficãtes hic factus est in caput anguli. a dño factũ ẽ istud z est mirabile in oculis nostris. Et quærentes

¶ Quasi. mentitũ contra se. in quo magis probãt eum vera dixisse. ipse enim est hęres. illi mali coloni.

† ¶ ad modicum timore retardantur: qz nondũ venerat hora eius.

eum tenere. † timuerunt turbam.

¶ Id est. propter.

Cognouerũt enim qm̃ ad illos parabolam hanc dixerit. Et relicto illo abierunt. Et mittũt ad eũ quos

¶ als dixerit.

† ¶ Militibus herodis qui hierosolimis erant illis diebus

daz ex phariseis z † herodianis vt eum caperent in verbo. Qui veni

† ¶ Mellitis sermonibus circũdant sicut apes. mel portantes in ore. aculeum in dorso.

entes dicũt ei. † Magister scimus qz verax es. z non curas quenq̃. Nec enim vides in faciem hoim: sed in veritate viam dei doces. Li

¶ als. censum.

cet dari tributum cęsari an nõ dabimus: Qui sciens versutias eorum ait illis: Quid me tẽptatis:

¶ Sapientia sapienter agit. ut suis sermonib⁹ capiantur.

Afferte michi denarium ut videã

At illi obtulerunt ei. z ait illis: Cuius est imago hec et inscriptio: Dicunt ei: Cęsaris. Respondens

¶ Quod necessitatis

autẽ ihesus ait illis. Reddite ergo

¶ numum. tributum. pecuniam ¶ q̃ voluntatis ¶ suos z decimas. primitias

que sunt cęsaris cęsari. z que sunt

† ¶ quia insidiaz callidi tate prevalere non poterant ¶ id est. super sapia ei⁹

dei deo. Et † mirabantur super eo

Et venerunt ad eum saduceі qui dicunt resurrectionem non esse. et interrogauerunt eum dicentes:

¶ Sadducei. Hi fuerunt quidam heretici. qui dicebant animam cum corpore interire. Et ideo resurrectionem mortuorum negabant. Et ideo dicit. qui dicunt resurrectionem non esse. Et interrogauerunt eum dicentes.

¶ Moyses nobis scripsit. Si cuius frater mortuus fuerit. et dimiserit uxorem. et filios non reliquerit. ut accipiat frater eius uxorem illius. et suscitet semen fratri suo. Septem fratres erant. Et primus accepit uxorem. et mortuus est non relicto semine. Et secundus accepit illam. et mortuus est. nec ipse reliquit semen. Et tertius similiter. Et septem non reliquerunt semen. Novissima omnium defuncta est et mulier. In resurrectione ergo cum resurrexerint cuius de illis erit uxor: Septem enim habuerunt eam uxorem.

¶ Nonne hoc ideo errastis. quia nescitis scripturas. neque virtutem dei. Cum enim a mortuis resurrexerint. neque nubent. neque nubentur. sed erunt sicut angeli in celis. Aut de mortuis quod resurgant. non legistis in libro moysi. super rubum quomodo dixit illi deus dicens. Ego sum deus abraham. et deus isaac. et deus iacob. Non est deus mortuorum. sed deus viuorum. Vos ergo multum erratis.

¶ Et accessit unus de scribis. qui audierat illos conquirentes simul. et videns quia bene illis respondisset. interrogauit eum quod esset primum omnium mandatum. Et ait illi. Quia primum omnium mandatum est. Audi israel. dominus deus noster. dominus unus est. Et diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo. et ex tota anima tua. et ex tota mente tua. et ex tota virtute tua. Hoc est primum mandatum. Secundum autem simile est illi. Diliges proximum tuum sicut teipsum. Maius horum aliud mandatum non est. Et ait illi scriba. Bene magister. in veritate dixisti. quia unus est deus. et non est alius preter eum. Et ut diligatur ex toto corde. et ex tota mente. et ex tota anima. et ex tota fortitudine. et diligere proximum tamquam seipsum. maius est omnibus holocaustomatibus et sacrificiis. Et videns illum sapienter respondisse. dixit illi. Non es longe a regno dei. Et nemo audebat eum interrogare amplius.

¶ Et respondens ihesus dicebat docens in templo. Quomodo dicunt scribe christum filium esse dauid. Ipse enim dauid dicit in spiritu sancto. Dixit dominus domino meo. sede a dextris meis. donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. Ipse ergo dauid dicit eum dominum. et unde filius eius est. Et libenter eum audiebat turba multa.

¶ Et dicebat illis in doctrina sua. Videte a scribis qui volunt in stolis ambulare. et salutari in foro. et in primis cathedris sedere in synagogis. et primos discubitus in cenis. qui devorant domos viduarum. orationes longas simulantes. hi accipient prolixius iudicium.

¶ Et sedens ihesus contra gazophylacium. aspiciebat quomodo turba iactaret ęs in gazophylacium. Et multi divites iactabant multa. Et cum venisset una vidua pauper. misit minuta duo. quod est quadrans. Et convocans discipulos suos dixit illis. Amen dico vobis. quoniam vidua hec pauper plus omnibus misit qui miserunt in gazophylacium. Omnes enim ex abundanti sibi miserunt. Hec autem de penuria sua omnia quę habuit misit. totum victum suum.

¶ Et quidam videbantur de templo. quoniam bonis lapidibus et donis ornatum esset. dixit. Hec quę videtis. venient dies in quibus non relinquetur lapis super lapidem. qui non destruatur.

¶ Et interrogabant eum dicentes. Magister quando hec erunt. et quod signum erit cum hec omnia incipiunt fieri. Et ihesus cepit dicere illis. Videte ne quis vos seducat. Multi enim venient in nomine meo dicentes. quia ego sum. et multos seducent. Cum audieritis autem prelia et opiniones bellorum. ne timueritis. Oportet enim hec fieri. sed nondum statim finis. Surget enim gens contra gentem. et regnum adversus regnum. Et terre motus per loca. et fames. et pestilentie. Terrores quoque de celo. et signa magna erunt. Sed ante hec omnia iniicient in vos manus suas. et persequentur tradentes in synagogas et custodias. trahentes ad reges et presides propter nomen meum. Continget autem vobis in testimonium. Ponite ergo in cordibus vestris non premeditari quemadmodum respondeatis. Ego enim dabo vobis os et sapientiam. cui non poterunt resistere et contradicere omnes adversarii vestri. Tradetur autem a parentibus et fratribus. et cognatis et amicis. et morte afficient ex vobis. Et eritis odio omnibus propter nomen meum. Et capillus de capite vestro non peribit. In patientia vestra possidebitis animas vestras.

¶ Cum autem videritis hierusalem circumdari exercitu. tunc scitote quia appropinquauit desolatio eius. Tunc qui in iudea fugiant ad montes. et qui in medio eius discedant. et qui in regionibus non introeant in eam. Quoniam dies ultionis hi sunt. ut impleantur omnia que scripta sunt. Vę autem pregnantibus et nutrientibus in illis diebus. Erit enim pressura magna super terram. et ira populo huic. Et cadent in ore gladii. et captivi ducentur in omnes gentes. et hierusalem calcabitur a gentibus. donec impleantur tempora nationum.

¶ Et erunt signa in sole et luna et stellis. et in terris pressura gentium. prę confusione sonitus maris et fluctuum. Arescentibus hominibus prę timore et expectatione que supervenient universo orbi. Nam virtutes celorum movebuntur. Et tunc videbunt filium hominis venientem in nube cum potestate multa et maiestate. Cum autem hec fieri incipient. respicite et levate capita vestra. quoniam appropinquat redemptio vestra.

¶ Et dixit illis similitudinem. Videte ficulneam et omnes arbores. Cum producunt iam fructum suum. scientes videtis et per vos ipsos intelligitis. quia prope est estas. Ita et vos cum videritis hec fieri. scitote quia prope est regnum dei. Amen dico vobis. quia non transibit generatio hec donec omnia fiant. Celum et terra transibunt. verba autem mea non transibunt.

¶ Attendite autem vobis ne forte graventur corda vestra in crapula et ebrietate et curis huius vite. et supervenias in vos subito dies illa. Tamquam laqueus enim superveniet in omnes qui sedent super faciem omnis terre. Vigilate itaque omni tempore orantes ut dignemini fugere ista omnia que futura sunt. et stare ante filium hominis.

¶ Erat autem docens in templo. exiens vero pernoctabat in monte qui vocatur oliveti. Et mane omnis populus veniebat ad eum in templum audire eum.

¶ Erat autem dies festus azimorum. qui dicitur pasca. Et querebant principes sacerdotum et scribe quomodo eum interficerent. timebant autem populum.

¶ Intrauit autem satanas in iudam. qui cognominatus est scariothes. unum de numero duodecim. Et abiit. et locutus est cum principibus sacerdotum et magistratibus quemadmodum illum traderet eis. Et gavisi sunt. et pepigerunt pecuniam illi dare. Et spopondit. et quęrebat oportunitatem ut traderet illum sine turba eis.

¶ Venit autem dies azimorum. in qua necesse erat occidi pascha. Et misit petrum et iohannem dicens. Euntes parate nobis pascha ut manducemus. At illi dixerunt ei. Ubi vis paremus tibi. Et ait illis. Ecce introeuntibus vobis in civitatem occurret vobis homo amphoram aquę portans. sequimini eum in domum in qua introibit. et dicetis patrifamilias domus. Dicit tibi magister. Ubi est refectio ubi pascha cum discipulis meis manducem: Et ille vobis demonstrabit cenaculum grande stratum. ibi parate. Et euntes invenerunt sicut dixerat illis. et paraverunt pascha.

¶ Et cum facta esset hora discubuit. et duodecim apostoli cum eo. Et ait illis. Desiderio desideravi hoc pascha manducare vobiscum antequam patiar. Dico enim vobis. quia ex hoc non manducabo illud donec impleatur in regno dei. Et suscipiens calicem gratias egit. et dixit. Accipite et dividite inter vos. Dico enim vobis quia non bibam de generatione vitis donec regnum dei veniat.

¶ Et accepit panem. gratias egit. et fregit. et dedit eis dicens. Hoc est corpus meum. quod pro vobis datur. Hoc facite in meam commemorationem. Similiter et calicem postquam cenavit. dicens. Hic calix novum testamentum in sanguine meo. qui pro vobis effundetur. Verumtamen ecce manus tradentis me mecum est in mensa. Et quidem filius hominis secundum quod diffinitum est vadit. Et tamen vę homini illi per quem tradetur. Et ipsi cepit quęrere inter se quis esset ex eis qui hoc facturus esset.

¶ Facta est autem et contentio inter eos. quis eorum videretur esse maior. Et dixit eis. Reges gentium dominantur eorum. et qui potestatem habent super eos benefici vocantur. Vos autem non sic. sed qui maior est in vobis fiat sicut iunior. et qui precessor est sicut ministrator. Nam quis maior est qui recumbit an qui ministrat: Nonne qui recumbit: Ego autem in medio vestrum sum sicut qui ministrat. Vos autem estis qui permansistis mecum in temptationibus meis. Et ego dispono vobis sicut disposuit mihi pater meus regnum. ut edatis et bibatis super mensam meam in regno meo. et sedeatis super thronos iudicantes duodecim tribus israel.

¶ Ait autem dominus. Simon simon ecce satanas expetiuit vos ut cribraret sicut triticum. Ego autem rogaui pro te ut non deficiat fides tua. et tu aliquando conversus confirma fratres tuos. Qui dixit ei. Domine tecum paratus sum et in carcerem et in mortem ire. Et ait illi. Dico tibi petre non cantabit hodie gallus donec ter abneges nosse me.

¶ Et dixit illis. Quando misi vos sine sacculo et pera et calciamentis: numquid aliquid defuit vobis: At illi dixerunt. Nihil. Dixit ergo eis. Sed nunc qui habet sacculum tollat similiter et peram. et qui non habet vendat tunicam suam et emat gladium. Dico enim vobis quoniam adhuc hoc quod scriptum est oportet impleri in me. Et cum iniquis deputatus est. Etenim ea que de me scripta sunt finem habent. Qui dixerunt. Domine ecce gladii duo hic. At ille dixit eis. Satis est.

¶ Et egressus ibat secundum consuetudinem in montem oliveti. Secuti sunt autem illum et discipuli. Et cum pervenisset ad locum dixit illis. Orate ne intretis in temptationem. Et ipse avulsus est ab eis quantum iactus est lapidis. Et positis genibus orabat dicens. Pater si vis transfer calicem istum a me. Verumtamen non mea voluntas sed tua fiat. Apparuit autem illi angelus de celo confortans eum. Et factus in agonia prolixius orabat. Et factus est sudor eius sicut guttę sanguinis decurrentis in terram.

¶ Et cum surrexisset ab oratione. et venisset ad discipulos suos. invenit eos dormientes prę tristitia. Et dixit illis. Quid dormitis: surgite et orate ne intretis in temptationem.

¶ Adhuc eo loquente. ecce turba. et qui vocabatur iudas unus de duodecim antecedebat eos. et appropinquauit ihesu ut oscularetur eum. Ihesus autem dixit illi. Iuda osculo filium hominis tradis: Videntes autem hi qui circa ipsum erant quod futurum erat. dixerunt ei. Domine si percutimus in gladio. Et percussit unus ex illis seruum principis sacerdotum. et abscidit auriculam eius dexteram. Respondens autem ihesus ait. Sinite usque huc. Et cum tetigisset auriculam eius sanauit eum. Dixit autem ihesus ad principes sacerdotum et magistratus templi et seniores qui venerant ad se. Quasi ad latronem existis cum gladiis et fustibus. Cum quotidie vobiscum fuerim in templo. non extendistis manus in me. Sed hec est hora vestra et potestas tenebrarum.

¶ Comprehendentes autem eum duxerunt. et introduxerunt in domum principis sacerdotum. Petrus autem sequebatur a longe. Accenso autem igne in medio atrii et circumsedentibus illis. erat petrus in medio eorum. Quem cum vidisset ancilla quedam sedentem ad lumen. et eum fuisset intuita. dixit. Et hic cum illo erat. Ille autem negauit eum dicens. Mulier non novi illum. Et post modicum alius videns eum dixit. Et tu ex illis es. Petrus autem ait. Homo non sum. Et intermissa quasi hora una. alius quidam affirmabat dicens. Vere et hic cum illo erat. nam et galilęus est. Et ait petrus. Homo nescio quid dicis. Et statim adhuc illo loquente cantauit gallus. Et conversus dominus respexit petrum. Et recordatus est petrus verbi domini sicut dixerat. Quia priusquam gallus cantet hodie ter me negabis. Et egressus foras petrus flevit amare.

¶ Et viri qui tenebant illum illudebant ei. et percutientes velabant eum. et interrogabant dicentes. Prophetiza nobis christe quis est qui te percussit: Et alia multa blasphemantes dicebant in eum.

¶ Et ut factus est dies. convenit senatus populi principes sacerdotum et scribe. et duxerunt illum in concilium suum dicentes. Si tu es christus dic nobis. Et ait illis. Si vobis dixero non credetis mihi. Si autem et interrogauero non respondebitis mihi neque dimittetis. Ex hoc autem erit filius hominis sedens a dextris virtutis dei. Dixerunt autem omnes. Tu ergo es filius dei: Qui ait. Vos dicitis quia ego sum. Illi autem dixerunt. Quid adhuc desideramus testimonium: Ipsi enim audiuimus de ore eius.

¶ Et surgens omnis multitudo eorum. duxerunt illum ad pilatum. Ceperunt autem illum accusare dicentes. Hunc inuenimus subuertentem gentem nostram. et prohibentem tributa dare cesari. et dicentem se christum regem esse. Pilatus autem interrogauit eum dicens. Tu es rex iudeorum: At ille respondens ait illi. Tu dicis. Pilatus autem ait ad principes sacerdotum et turbas. Nihil invenio causę in homine isto. Illi autem invalescebant dicentes. Commouet populum docens per universam iudeam incipiens a galilea usque huc.

¶ Pilatus autem audiens galilęam interrogauit si homo galilęus esset. Et ut cognouit quod de herodis potestate esset. remisit eum herodi qui et ipse hierosolimis erat illis diebus. Herodes autem videns ihesum gavisus est nimis. erat enim cupiens ex multo tempore videre eum. eo quod audisset multa de eo. et sperabat signum aliquod videre a illo fieri. Interrogabat autem eum multis sermonibus. At ille nihil illi respondebat. Stabant autem principes sacerdotum et scribe constanter accusantes eum. Sprevit autem illum herodes cum exercitu suo. et illusit indutum veste alba. et remisit illum pilato. Facti sunt autem amici herodes et pilatus in ipsa die. nam antea inimici erant ad invicem.

¶ Pilatus autem convocatis principibus sacerdotum et magistratibus et plebe. dixit ad illos. Obtulistis mihi hominem hunc quasi avertentem populum. et ecce ego coram vobis nullam causam inveni in homine isto ex his in quibus eum accusatis. sed neque herodes. nam remisi vos ad illum. et ecce nihil dignum morte actum est ei. Emendatum ergo illum dimittam. Necessitatem autem habebat dimittere eis per diem festum unum. Exclamauit autem simul universa turba dicens. Tolle hunc. et dimitte nobis barabbam. Qui erat propter seditionem quandam factam in civitate et homicidium missus in carcerem. Iterum autem pilatus locutus est ad eos volens dimittere ihesum. At illi contradicebant clamantes. Crucifige crucifige eum. Tertio autem dixit illis. Quid enim mali fecit iste: Nullam causam mortis invenio in eo. Emendatum ergo illum dimittam. Illi autem instabant vocibus magnis postulantes ut crucifigeretur. et invalescebant clamores eorum. Et pilatus adiudicauit fieri petitionem eorum. Dimisit autem illis eum qui propter seditionem missus fuerat in carcerem. quem petebant. ihesum autem tradidit voluntati eorum.

¶ Et cum duceretur apprehenderunt simonem quendam cyrenensem venientem de villa. et imposuerunt illi crucem portare post ihesum. Sequebatur autem illum multa turba populi et mulierum. quę plangebant et lamentabantur eum. Conversus autem ad illas ihesus dixit. Filie hierusalem nolite flere super me. sed super vos ipsas flete. et super filios vestros. Quoniam ecce venient dies in quibus dicent. Beate sterilles et ventres qui non genuerunt. et ubera que non lactauerunt. Tunc incipient dicere montibus. Cadite super nos. et collibus. Operite nos. Quia si in viridi ligno hec faciunt. in arido quid fiet:

¶ Ducebantur autem et alii duo nequam cum eo ut interficerentur. Et postquam venerunt in locum qui vocatur caluarie. ibi crucifixerunt eum et latrones. unum a dextris et alterum a sinistris. Ihesus autem dicebat. Pater dimitte illis non enim sciunt quid faciunt. Diuidentes autem vestimenta eius miserunt sortem. Et stabat populus spectans. Et irridebant eum principes cum eis dicentes. Alios saluos fecit. se ipsum saluum faciat si hic est christus dei electus. Illudebant autem ei et milites accedentes. et aceto acerbum offerentes ei et dicentes. Si tu es rex iudeorum saluum te fac. Erat autem et superscriptio scripta super eum litteris grecis et latinis et hebraicis. Hic est rex iudeorum.

¶ Unus autem de latronibus qui pendebant blasphemabat eum dicens. Si tu es christus saluum fac temetipsum et nos. Respondens autem alter increpabat eum dicens. Neque tu times deum quod in eadem damnatione es. Et nos quidem iuste nam digna factis recipimus. hic vero nichil mali gessit. Et dicebat ihesu. Memento mei domine dum veneris in regnum tuum. Et ait illi ihesus. Amen dico tibi hodie mecum eris in paradiso.

¶ Erat autem fere hora sexta. et tenebre facte sunt in universam terram usque in horam nonam. Et obscuratus est sol. et velum templi scissum est medium. Et clamans voce magna ihesus ait. Pater in manus tuas commendo spiritum meum. Et hec dicens expiravit.

¶ Videns autem centurio quod factum fuit. glorificauit deum dicens. Vere hic homo iustus erat. Et omnis turba eorum que simul aderant ad spectaculum istud et videbant quę fiebant. percutientes revertebantur. Stabant autem omnes notiores eius a longe. et mulieres que secute eum fuerant a galilea hec videntes.

¶ Et ecce vir nomine ioseph qui erat decurio bonus et iustus. hic non consentiebat consilio et actibus eorum. ab arimathia civitate iudee. qui exspectabat et ipse regnum dei. Hic accessit ad pilatum et petiit corpus ihesu. Et depositum involvit sindone. et posuit eum in monumento excisum in quo nondum quisquam positus fuerat. Et dies erat parasceves. et sabbatum inlucescebat.

¶ Secute autem mulieres que venerant cum ihesu de galilea. viderunt monumentum et quemadmodum positum esset corpus eius. Et reverse parauerunt aromata et unguenta. Et sabbato quidem siluerunt secundum mandatum.

¶ Una autem sabbatorum valde diluculo venerunt ad monumentum portantes quę paraverant aromata. Et inuenerunt lapidem revolutum a monumento. Et introeuntes non inuenerunt corpus domini ihesu. Et factum est dum mente consternate essent de hoc. ecce duo viri astiterunt iuxta illas in veste fulgenti. Cum timerent autem et declinarent vultum in terram dixerunt ad illas. Quid quęritis viventem cum mortuis: Non est hic sed surrexit. Recordamini quomodo locutus est vobis cum adhuc esset in galilea dicens filium hominis oportere tradi in manus hominum peccatorum et crucifigi et die tercia resurgere. Et recordate sunt verborum eius. Et regresse a monumento nunciauerunt hec omnia illis undecim et ceteris omnibus. Erant autem Maria magdalene et iohanna et maria iacobi et ceteri que cum eis erant. que dicebant ad apostolos hec. Et visa sunt ante illos sicut deliramentum verba ista. et non credebant illis. Petrus autem surrexit et cucurrit ad monumentum. Et procumbens vidit linteamina sola posita. et abiit secum mirans quod factum fuisset.

¶ Et ecce duo ex illis ibant ipsa die in castellum quod erat in spatio stadiorum sexaginta ab hierusalem nomine emaus. Et ipsi loquebantur ad invicem de his omnibus que acciderant. Et factum est dum fabularentur et secum quererent. et ipse ihesus appropinquans ibat cum illis. Oculi autem illorum tenebantur ne eum agnoscerent. Et ait ad illos. Qui sermones hi quos confertis ad invicem ambulantes et estis tristes: Et respondens unus cui nomen cleophas dixit ei. Tu solus peregrinus es in hierusalem et non cognouisti que facta sunt in illa in diebus istis: Quibus ille dixit. Quę: Et dixerunt ei. De ihesu nazareno qui fuit vir propheta potens in opere et sermone coram deo et omni populo. Et quomodo eum tradiderunt principes sacerdotum et principes nostri in damnationem mortis. et crucifixerunt eum. Nos autem sperabamus quia ipse esset redempturus israel. Et nunc super hec omnia tertia dies hodie quod hec facta sunt. Sed et mulieres quedam ex nostris terruerunt nos que ante lucem fuerunt pavide ad monumentum. et non inuenta corpore eius venerunt dicentes se etiam visionem angelorum vidisse qui dicunt eum vivere. Et abierunt quidam ex nostris ad monumentum. et ita invenerunt sicut mulieres dixerunt. ipsum vero non viderunt.

¶ Et ipse dixit ad eos. O stulti et tardi corde ad credendum in his omnibus quę locuti sunt prophete. Nonne hec oportuit pati christum et ita intrare in gloriam suam: Et incipiens a moyse et omnibus prophetis interpretabatur illis in omnibus scripturis que de ipso erant. Et appropinquauerunt castello quo ibant. et ipse se finxit longius ire. Et coegerunt illum dicentes. Mane nobiscum quoniam aduesperascit et inclinata est iam dies. Et intrauit cum illis. Et factum est dum recumberet cum eis accepit panem et benedixit ac fregit et porrigebat illis. Et aperti sunt oculi eorum et cognouerunt eum. Et ipse evanuit ex oculis eorum. Et dixerunt ad invicem. Nonne cor nostrum ardens erat in nobis dum loqueretur in via et aperiret nobis scripturas: Et surgentes eadem hora regressi sunt in hierusalem. Et invenerunt congregatos undecim et eos qui cum illis erant dicentes. Quod surrexit dominus vere et apparuit simoni. Et ipsi narrabant que gesta erant in via et quomodo cognouerunt eum in fractione panis.

¶ Dum autem hec loquuntur stetit ihesus in medio eorum et dicit eis. Pax vobis. Ego sum nolite timere. Conturbati autem et conterriti existimabant se spiritum videre. Et dixit eis. Quid turbati estis et cogitationes ascendunt in corda vestra: Videte manus meas et pedes quia ego ipse. Palpate et videte quia spiritus carnem et ossa non habet sicut me videtis habere. Et cum hec dixisset ostendit eis manus et pedes. Adhuc autem illis non credentibus et mirantibus prę gaudio dixit. Habetis hic aliquid quod manducetur: At illi obtulerunt ei partem piscis assi et favum mellis. Et cum manducasset coram eis. sumens reliquias dedit eis. Et dixit ad eos. Hec sunt verba que locutus sum ad vos adhuc cum essem vobiscum. quoniam necesse est impleri omnia que scripta sunt in lege moysi et prophetis et psalmis de me. Tunc aperuit illis sensum ut intelligerent scripturas. Et dixit eis. Quia sic scriptum est et sic oportebat christum pati et resurgere a mortuis tertia die. et predicari in nomine eius penitentiam et remissionem peccatorum in omnes gentes incipientibus ab hierusalem. Vos autem testes estis horum. Et ego mitto promissum patris mei in vos. Vos autem sedete in ciuitate quoad usque induamini virtute ex alto.

¶ Eduxit autem eos foras in bethaniam. et elevatis manibus suis benedixit eis. Et factum est dum benediceret illis recessit ab eis et ferebatur in celum. Et ipsi adorantes regressi sunt in hierusalem cum gaudio magno. Et erant semper laudantes et benedicentes deum. Amen.

Pharisei traditionū z obseruationū (quas illi deuterosis vocant) iusticiā preferebant· vnde z diuisi vocant a pplo. Saducei aūt·i·iusti z corporis et anime resurrectionem negabant

Beda. Saducei. ꝛc. Qui resurrōnem corpoꝝ esse negant·vel non credunt·animas iudicantes interire cū corporib. Recte huiusmodi fabulam fingunt·quę veliramenti arguat eos qui asserūt resurrectōem corpoꝝ. Potuit autē z in gente eoꝝ aliqñ hoc accidere.

Septem ergo. Beda· Turpitudinē fabulę opponūt: vt resurrectionem negent. Sed mystice septem fratres sine filijs defuncti·omīb reprobis cōgruunt: qui per totam vitam (quę septem diebus voluitur) a bono ope steriles sūt: quib viritim morientib ad vltimū z ipsa munda na conuersatio moritur·id est·transit· quasi vxor infecunda·q̄m illi sine fructu boni operis exegerunt.

Diero. Mulier sterilis nec relinquens semen ex septem fratribus nouissime mortēs synagogam significat relictam quasi mortuam a spū septiformi·q̄ septez patriarchas implenit·qui nō reliquerunt ei semen abrahę quod christus est. Licet enim iudeis nat⁹: tamen gentib datus. Hęc mulier mortua christo·nulli de septē in resurrectione iungetur·septenario enī perfectoꝝ vniuersitas significatur. Sicut ver sa vice per ysaiam dr: Apprehendent septem mulieres virū vnum. Septem sunt ecclesię quas dūs vnus amat· arguit· castigat· adorant enī vna fide. Hę sūt septē sportę fragmētis panū plenę. Panes verba spiritussancti. Sportę vero ecclesię. Panes ihesus benedicens fregit·z discipuli eius diuisērūt turbę: cum die septimo benedixit opera sua requiescens in eis. Vnde luce facta primo die qui est sapiētię·z firmamento in secūdo·qui est intellectus et arida tercio·qui est consilij·z luminib quarto: quę sunt virtutes·z volatilib z piscib·quinto: qui sunt scientię animatis z anima viuente sexto·id est·homine ad imaginem dei facto: quod est pietatis·septimo die spū timoris domini qui permanet sanctus in seculum seculi·z replet orbem terrarum sancta ecclesia repletur non habens maculam neq rugam. Ideoq ecclesia septiformi·id est·perfecto timore repletur: quia iustus vix saluabitur·qui rogat. Non intres in iudicium cum seruo tuo domine: q̄ nō iusti·in conspectu omnis viuēs. De his septem qualitatib spiritus commemorat dauid· quid negligentia nostra peperit·quid diligentia quęsierit·quid diuina prouidentia contulerit· quid inimici instigatio fraudauerit· quid oblivio lubrica subtraxerit·quid humana fragilitas intulerit·quid ignorantia improuida fefellerit. Hos omnes affectus in psalmis inuenim⁹. Primꝰ·concepit dolorem z peperit iniquitatē. Secundus preueni in maturitate z clamani. Tercius· incerta z occulta sapiētię t·m·michi. Quartus est·inimici mei animam meam circundederunt. Quintus·oblivioni datus sum tanqz mortuus a·c·Sextus. Quoniā lumbi mei impleti sunt illusionib. Septimus: Delicta iuuentutis meę z ignoscias ne me·do· Hos affectꝰ spūs septiformis eneruat vel elimat z illuminat. Vnde septem lucernę ab austro ardentes·z aqlonares tenebras in tabernaculo domini illuiantes. Spūs sapiētię in pigro negligētiam repellit. Spiritus intellectus diligētiam rationabiliter quęrit. Spiritus concilij diuinam prouidētiam prudēter inuenit. Spiritus virtutis instigatōnes fortiter retundit. Spiritus scientię oblevionem lubricam diu esse non sinit. Spiritus pietatis·humanam fragilitatem clementer indulget. Spiritus timoris improuidam ignorantiam ardenter z bene decoqt z bene replet. Sapia domū edificat·intellectꝰ gubnacla inuenit. Cōsiliū bona discreta facit. Virtus in patientia animam possidet. Scientia diuitię fidei z salutis munera acquirūtur. Pietate prosperitas presentis vitę z futurę consistit. Timore humilitas conseruatur·z omne peccatum expellitur· quia initium sapientię timor domini.

dicūt resurrectionē non esse·et interrogabant eū dicentes: Magister moyses scripsit nobis·vt si cuius frater mortuus fuerit z dimiserit vxorem: z filios non reliquerit accipiat frater eius vxorez ipsius et resuscitet semen fratri suo. Septem ergo fratres erant· z primus accepit vxorem z mortuus est·nō relicto semine. Et secūdus accepit
§ Ipse.
eam z mortuus est· et nec iste reliquit semē· Et tercius similiter. Et acceperunt eam similiter septem z non reliquerūt semen. Nouissima
§ mūdana conuersatio
omniuz defuncta est z mulier. In resurrectione ergo cum resurrexerint cuiꝰ de his erit vxor? Septē
§ vxorem.
enim habuerunt eam. Et respondens Ihesus ait illi. Nonne ideo
§ Quia. § Ideo
erratis nō sciētes scripturas neq
§ Christum.
virtutem dei? Cum enim a mortuis resurrexerit·neq nubent· neq
¶ § Nemo ibi moritur·nemo nascitur·nec infans nec senex ibi.
nubent· † sed sunt sicut angeli dei
§ Soluta questione probat resurrōz esse
in celis. De mortuis autē q resurgant nō legistis in libro moysi super rubū quomodo illi dixerit deus inquiens: Ego sum deus abraham·z deus ysaac·z deus iacob·
§ Hic resurrectionem corpoꝝ.
deus non est mortuoꝝ: sed viuoꝝ Vos ergo multū erratis. Et accessit vnus de scribis qui audierat illos conquirentes· et videns quoniam bene illis responderit: interr
¶ § Cum in diuersis libris·diuerse ordinentur
rogauit ihesum quod † primū esset
§ Ihesus autem.
omniuz mandatū. Respondit ei: qz primū omniū mandatū est. Audi
§ dii gentiū multi sunt
isrl· dns deus tuꝰ· deus vnꝰ est. Et diliges dominū deum tuuz ex toto corde tuo·et ex tota anīa tua et ex tota mente tua. et ex tota vir
§ id est· maximum.
tute tua·hoc est primū mandatū. Secundum autem simile est illi.

Neq nubent neq nubentur ꝛc· Beda. Greco ydiomati latina consuetudo nō respondet. Nubere enim ppie mulieres dicūtur·z viri ducere. Sed nos simpliciter dictum intelligamus·neq nubent viri neq nubentur mulieres.

De mortuis autem q resurgant non le·in le·m·furu·ꝛc· Hieronimus. In quo similitudo vestra·in quo ignis ardebat: sed non eius spinas ꝑsumebat·sic vos eloquium meum inflā mat: nec spīas sub maledicto germīatas absumit. Inquiēs·deus abraham·z deus ysaac z deꝰ iacob·ter deū nominando trinitatē significat·deum iterans vnā substantiā. Viunt autez qui vendicant portionem suam quam elegerant. Mortui vero sunt qui quod vendicauerūt perdiderunt.

Beda. Cum multa apertioza testimonia de resurrectōne posset proferre: hoc tamen protulit quamuis ambiguum·quia saducei nec angelos·nec spīm· nec resurrectōem corpoꝝ confitent·z aīaꝝ interitum mentiunt. Cm quinq libros moysi recipiunt·prophetas respuunt. Stultum ergo erat eorum testimoniū proferre: quorum autoritatem nolebant recipere. Mortuo ad ęternitatem animarum probandam· ponit exemplum. Ego sum deus abraham·z deus ysaac·z deus iacob. et infert· Deus non est mortuoꝝ: sz viuentium·vt cum probauerit animas manere post mortem·non enim poterat deus esse eorum qui non subsisterent· consequenter inducerētur corporum resurrectō·quę cum animabus vel bona vel mala gesserunt.

Interrogauit Ihesum. Diero· Quid sibi vult hęc quęstio·cum hoc sciant omnes periti in lege? Sed diuerse in exodo z leuitico z deutronomio ordinātur mandata. De bis enī duob vberib super pectora sponsę leuatis alitur nostra infantia.

Primum omnium ꝛc. Maximuz quod ante omnia debemus in corde: quasi vnicum pietatis fundamentum locare·hoc est·scilicet cognitō atq confessio diuinę vnitatis·cum executione diuinę operatōnis. quę in dilectione dei z proximi perficitur·hęc est fides quę per dilectōnem operat

¶ Bene magister. Beda. Ostendit scriba in hac rñsione inter scribas z phariseos grauem quēstionē diu versatam esse· quod eēt primū mandatum z maximū in lege. Alij hostias z sacrificia laudabant. Alij fidei z dilectionis opera preferebant· q plurimi patrū ante legem absq omni sacrificiorum consuetudine ex fide tm quę p dilectōem operatur deo placuerāt· nemo autē absq fide z dilectōe. In qua sentētia scriba iste declarat se fuisse.

¶ Non longe. ꝛc.

Quamuis ad temptandum venerit: longior nanq est ignoratia q scientia vt sadduceis dicit. Erratis nescietes scripturas neq virtutem dei.

¶ Beda. Matthe dicit· q temptando q rebat· cui scōm marcū dicitur. Non longe es a regno dei· cū scriptura dicat· In simplicitate cordis querite illū quoniā inuenietur ab his qui non temptant eum. Sed forte audito responso domi mox ad pietatis grām redijt z quem prius temptādo decipiēdū putauit mox amplectendo sequendum cognouit. Aut certe temptatōez accipiamus· non malam quasi decipere volentis inimicū: sed cautam quasi experiri amplius volentis ignotū scōm illud. Qui facile credit· leuis corde immorabitur.

¶ Et nemo. Quia in sermonibꝫ profutanē: vltra non interrogant sed aperte deprehensum romane potestati tradunt. Vnde patet venena inuidie superari posse; sed difficile quiescere.

¶ Sede a dextris Non in hoc infirmitatem filij; sed q alter in altero operatur ostendit. Nam z filius subiecit inimicos patri· et deum patrē glorificat super terram.

¶ Cauete. Beda. Nota q nō decet eos quibus officij sunt in foro salutari primo sedere: sed q hoc amāte quasi improbos docet esse cauendos· anūn· s· non gradū redarguens. Quāuis z hoc non culpa careat eū in foro litibꝫ interesse: qui in cathedra moysi magister vult appellari. Quabꝫ de causis vane glorie cupidos cauere iubemur· ne eoz simulatōne seducamur· vel emulatōne ad idem inflammemur

¶ Qui deuorant domos. Quasi patroni in iudicio futuri· ab infirmis z peccatoz conscientia turbatis pecuniam accipere non dubitant: cum commendet deo orationē manus porrecta ad dandum· non collecta ad accipiendum· quibꝫ illud pgruit. Oratio eius fiat in peccatū.

¶ Gazophilacium. Beda. Philaxe grece: seruare latine. Gaza persice: diuitie. Gazophilaciū locus· quo diuitie seruantur· z archa· s· in qua populi donaria pgregabantur ad vsus templi. Vnde in libro regum. Tulit ioiada pontifex gazophilacium vnum· aperuitq foramen desuper ꝛc. et

Diligges proximum tuum tanq te ipsum. Maius hoz aliud mandatum nō ē. Et ait illi scriba. Bene magister in veritate dixisti· quia vnus est deus z non est alius preter eū. Et ut diligat ex toto corde z ex toto intellectu· z ex tota anīa z ex tota fortitudie· z diligere proximū tanq seipsū. maiꝰ ē omibꝰ holocaustomatibus z sacrificijs. Ihesus autem videns q sapienter respodisset· dixit illi: Non longe es a regno dei. Et nēo iam audebat eum interrogare. Et respondens

† ¶ Hiero. Palaz loquitur· ut inexcusabiles sint z ut ignis incendit arida scribaz z phariseoz exempla·

ihesus dicebat † docens in templo

¶ Non reprehenduntur· q christum dauid filium dicūt: sed q filium dei esse non credunt

Quomodo dicunt scribe christuz esse filium dauid? Ipse enī dauid

¶ hominem simplicem.

dicit in spiritu sancto. Dixit dominus domino meo: sede a dextris meis: donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. Ipse ergo dauid dicit eum dominuz et vnde ē filius eius? Et multa tur

¶ tantum. z non deus.

ba eū libenter audiuit. Et dicebat eis in doctrīa sua. Cauete a scribis

¶ voluntatem arguit non gradum

† ¶ Cultioribus vestimentis ad publicum procedere.

qui volunt in † stolis ambulare et salutari in foro et in primis cathedris sedere i synagogis· z primos discubitus in cenis. Qui deuorant domos viduarum sub obtentu prolixe orationis· hi accipient

¶ q qui amant in angulis stantes orare. hi enim non solum laudes hominū: neq etiam pecunias querunt.

prolixius iudicium. Et sedens ihesus contra gazophilacium· aspiciebat quō turba iactaret es in gazo

¶ diuitiasq custodiam

† ¶ Hiero· Qui proferūt de thesauro cordis sui noua z vetera que sunt incerta z occulta vtriusq testamenti.

philaciū· z multi † diuites iactabāt

¶ Ec

multa. Cuz venisset autem vna vi

clesia. ¶ Spū † ¶ dilectionē dei z proximi.

dua pauper: misit duo † minuta· qd est quadrans. Et conuocans discipulos suos ait illis: Amē dico vobis· quoniam vidua hec pauper plus omnibus misit qui miserunt in gazophilaciū. Omnes enim ex eo qd abūdabat miserunt· hec vero de penuria sua omia que habuit misit † totum victum suum.

C .XIII.

¶ facto ostendens que verbo

C Tcū egrede

direrat

retur de templo: ait illi

porticus in quibꝫ seruabantur. Vnde· hec verba locutus est ihesus in gazophilacio: docens in templo.

¶ Aspiciebat quō. Sicut appetitores primatus z vane glorie cauendos esse dixit· z simulatōe orantibꝫ plixius iudiciū predixit: sic etiam offerētes iusto examīe discernit: ut retribuat singulis scōm cor et opera· quod z hodie facit in ecclesia.

¶ Diuites. Beda. Allegi. Diuites: iuxta iusticia legis el ati· Vidua pauper ecclia que spiritum superbie z temporales rerū concupiscētias q̄si mūdi diuitias abiecit. Vidua: quia eius vir prea mortuꝰ est· et ab eiꝰ oculis occultꝰ in celo ē Hec duo minuta offert: quia in conspectu dīne maiestatis quaq oblatōes deuote nostre operatōnis quasi certo numero conscripte et consignate seruātur· vel dilectionē dei vel proximi· vel fidei oratōnisq munera deo offert. Que respectu fragilitatis minuta: sz merito pie intentionis accepta· cunctis superioz indeoz operibus prestant.

¶ Vidua pauper Hiero. Hec paupercula me z similes significat· qui mitto quod possum· z desidero qd non possum vobis explanare. Non quātū sed ex quanto deside rat de. Vnusquisq quadrantem potest offerre. Hec est torta panis in leuitico· que est voluntas prompta. Quadrans· q ex tribus consistit· cogitatu verbo· z facto.

¶ Quadrans. ꝛc. Quandrantez vocāt calculatores quartam partem cuiusq rei· scz loci· temporis· pecuie. Forsitam ergo hic qrtam partem sicli· id est quinq obulos significat.

¶ Vidua hec pauper plus ꝛc. Moraliter intimatur q̄z sit acceptabile deo· quod offertur bono animo· qui non offerentium substantiā sed pensat conscientiam. Nec perpendit quantū offeras in eius sacrificio; sed ex quanto.

¶ Omnes enim ex eo. Beda. Allegi. Iudeus ex abundanti mittit in munera· q̄ de iusticia sua presumit z dicit. Deus grās tibi ago· q non sum sicut ceteri homines ꝛc. Omnē victum suū in dei munera mittit ecclesia: q omne quod vicit; dicit non sui esse meriti sed diuini muneris; dicens. Deus propitius esto michi peccatori. Et iterū. Fortitudinē meaz ad te custodiā: q tu deus susceptor meus· deus meus mia eius preueniet me. C .XIII

¶ Et cum egrederetur. Beda. Recedente de templo dño omia legi edificia z composito mandatoz ita destructa est: vt nichil a iudeis impleri possit· z capite sublato· vniuersa inter se membra compugnent.

Apte post laudatam in pauperecula muliere ecclesię deuotionem de templo egredit: quia fundata in gentib xpi ecclesia iudea suę perfidię pgnas erat luitura. ꝛ edificia ruitura.

Vides ꝛc. Diuinitus autem procuratū est: vt patefacta per orbem fidei euangelicę gratia: ipsum templum cum cerimonijs tolleret. ne forte aliquis paruulus adhuc. ac lactens in fide. si videret manere illa a prophetis facta a domino institu
ta. admirando sanctū
seculare. paulatim ad
iudaismū relaberetur.
Auferetur ergo umbra
ꝛ palmā tenet veritas
per orbem declarata

Hiero. Prenūciat cladem nouissimi
temporis. id est. destructionem templi cū plebe ꝛ littera sua. De q̄
lapis super lapidē n̄ relinquetur. id est. testimonia prophetarum super
eos ī quos iudei retorquebant ea vt ī esdrā
in zorobabel. in machabeos.

Et cum sederet
Beda. Mystice ī sanctis quiet? manet. dū
superbos detestatur amentiam. Mons enī
oliuaꝝ fructiferam ecclesię celsitudinē significat. mōs ille nō īfructuosas arbores: sed oliueta gignit. quibus lumē alitur. umbra fugat. requies lassis tribuitur. infirmitas soluitur.

Et respondens
Beda. A tempore dominicę passionis in populo iudeoꝝ qui latronem seditiosum elegerunt. christuꝝ saluatorem abiecerūt. nec bella hostiū. nec seditiones
ciuium cessauerunt.
Sed apostoli ne his
aduentantib terrearent
ꝛ ne hierosolimam iudeamq̄ deserāt: āmonentur: quia non statim finis. In quadragesimum enim annuꝝ
desolatio prouintię et
vltimū vrbis ac tēpli
excidium protelatū est

Multi enim ue
nient. Imminēte excidio. multi venerunt
qui se esse christos ꝛ iā
tempus libertatis adesse mentirent. Multi etiam in ecclesia temporib apostoloꝝ inter cętera diem domini instare minati sunt. Multi in nomine christi uenere antichristi. quoꝝ primus symon magus. cui auscultabant omēs
qui erant in samaria a minimo vsq̄ ad maximū. dicentes. Hic est virtus
dei quę vocatur magna. eo q̄ multo tempore magicis artibus dementasset eos.

vnus ex discipul' suis. Magister:
Hiero. Que enumerat potius spernenda sūt q̄ tractanda.
aspice quales lapides et quales
structurę. Et respondens Ihesus
ait illi. Vides has omēs magnas
ędificatiōes? Non relinquetur la
pis super lapidem qui non destru
Hde ruina templi ꝛ excidio gētis disputās
atur. Et cuꝝ sederet in monte oliua
Hpse situs corporis cōgruit uerbis Hquia predixerat omia esse destruenda: discipuli secreto tēpus ꝛ signa destructōnis querūt. ꝛ cū se. ī. m.
rum contra templū: interogabāt
eum separatim petrus et iacobus
ꝛ iohannes ꝛ andreas. Dic nobis
quando hęc fient. et qđ signū erit
quando hęc omia incipient ?sum
mari? Et respondens ihesus cępit
illis dicere. Videte. ne quis vos
seducat. Multi enim venient in no
mine meo dicentes: qz ego sum. et
multos seducent. Cum audieritis
Hostium Hseditiones ciuium.
bella. ꝛ opiniones bellorum: ne ti
Huel autem
mueritis. Oportet enim hęc fieri:
sed nondum finis. Exurget enim
gens super gentem. ꝛ regnū super
† H Lucas. terremotus magni erunt per loca et pestilentie ꝛ f.
regnum. † Et erunt terrę motus p
loca ꝛ fames. Initium doloꝝ hęc
Videte autem vosmetipsos. Tra
dent enim vos in concilijs. ꝛ in sy
nagogis vapulabitis. et ante re
† H Constantes animos tam bona cā dabit
ges et presides stabitis† propter
† H Hiero. ut clamet eccīa a finib? terre ad te d. c
me in testimoniū illis. Et in† omēs
H Quasi ne de perditōne vre gentis tristemini qui socios de omnibus gentibus estis habituri
gentes primum oportet predicari
H ante presides
euangelium. Et cuꝝ duxerint vos
† H uoluntatem mī offerte. ego loquar qui sum in vobis. ꝛ grā spūssancti in respōdendo aderit.
tradentes. †nolite precogitare qđ
Hante presides Ha spū
loquamini: sed quod datuꝝ fuerit
vobis in illa hora id loquamini.
Non enim vos estis loquētes: sed
H Quod continet omnia sciam habet vocis
† H hoc in persecutionibus frequenter uisum est
spiritussanctus. † Tradet autē fra
† H Non est eoꝝ fide affectus. quoꝝ diuersa est fides.
ter fratrem in mortem. ꝛ† pater filium. Et consurgent filij in parētes
ꝛ morte afficient eos. Et eritis o
† H tam bona constanter causa tuenda fuit H non enim martirem facit pena sed causa.
dio omnibus† propter nomen me
† H finis. non pugna coronat.
um. Qui autem sustinuerit in† finē
hic saluus erit. Cum autem videri
H Antichristum. uel imaginem adriani. vel cesaris.
tis abominationem desolationis
H Matthęus in loco sancto qui idem est: quia in loco sancto abominatio stare non debet. H Prophetas qui hoc predixerunt.
stantem vbi non debet: qui legit
intelligat: Tunc qui in iudea sunt
fugiant in montes. et qui super te
ctum: non descendant in domum
nec introeant vt tollāt quid de do
mo sua. Et qui in agro erit non re
uertatur retro tollere vestimentū
suum. Vę autem pregnantibus

inuicem dimicantes. ecclesię victoriam faciunt.

Videte aūt. Beda. Quare hęc omnia inferantur dicit. Videte ꝛc
Ea enim vel sola vel maxima causa est excidij. quia post occisionē dominici nominis quoq̄ ac fidei prędicones. simul ꝛ confessores impia crudelitate vexabant.

Et in omnes gentes. Beda. Quia nouerat dominus corda discipulorum de perditōne
suę gentis tristanda:
hoc modo consolatur
vt sciāt amissis iudeis
se socios regni celestis
ex toto orbe habitu
ros. Sicut enim eccle
siasticę hystorię testā
tur: multo ante excidium iudeę. omnes apostoli ad prędicandum
euangelium per totuꝝ
orbem sunt dispersi. ex
ceptis iacobo zebedei
ꝛ iacobo fratre domini
qui prius in iudea pro
verbo euāgelij sanguinem fuderunt.

Cum autem uideritis ꝛc. Beda.
Potest abominatio
intelligi vel antichristus. vel imago cęsaris.
quam Pilatus in tē
plo posuit. vel statua
adriani equestris. q̄
in ipso sancto sanctorum loco multo tempore stetit. Abominatio
quoq̄ scōm scripturā
ydolum nuncupatur.
ꝛ ideo addit. desolatōnis: quia in desolato
templo atq̄ deserto.
ydolum positum est.

Beda. Juxta spiritualem sensum. cum
viderimus abominationem desolatōnis stare vbi non debet. id ē.
hereses ꝛ flagitia regnare in eis qui cęlestibus mysterijs sunt cōsecrati: cum operantes
iniquitatem. loquētes
mendacium. viros sanguinum ꝛ dolosos. pacem fidelium turbare
perpendim?. Tunc q̄
in iudea. id est. in confessione verę fidei persistimus: ad mōtes fugiamus. id est. ad culmina virtutum. Tunc
qui super tectum. qui
excedit animo carnalia. ꝛ tanq̄ in aura libera spiritualiter viuit: non descendat in domum ad
infimos. s. actus pristinę conuersatōnis. ut ea q̄ reliquerat mundi desideria
carnis ne repetat. Domus enim nostra vel hic mundus. vel caro in qua
degimus.

Tunc qui in iudea ꝛc. Beda. Hęc facta sunt cum appropinquante romano bello ꝛ iudeę exterminio qui in prouintia erant christiani ammoniti oraculo (vt ecclesiastica narrat hystoria) transiordanē secedentes sub
agrippę regno manebāt ad tempus in pella ciuitate. qui cum ea quę sibi ob
temperare voluit parte iudeoꝝ semper parebat imperio romanorū.

Vę autem pregnantibus. Quia vel uteri pondere. vel filiorum
sarcina grauatę fugere non poterunt. Unde in libro hystoriarum legitur.

vrozē ionathę turbatā fuga·filiū sinu suo lapsū recepisse perpetuo claudū

¶ Orate aūt. Hiero. Vt non fiat fuga vra hieme vel sabbato· Ne finiatur fructus operis vri cum fine temporis. Hieme enim finitur fructus· sabbato tempus.

¶ Beda. Orate autē ⁊c. Si te captiuitate a tito ⁊ vespasiano facta hęc accipimus: orare debent ne fiat fuga eoꝝ hyeme vel sabbato. Hieme enim prohibet frigus fugere ad solitudinem ⁊ in montiby deserts latere. In sabbato autem aut transgressio legis fugiunt: aut moꝝs: si remanent. Si te consummatōe mundi intelligit· precipitur vt fides et charitas nrā in christum non refrigescat· neꝙ vt ociosi ī opere dei torpeam⁹ ꝟ tutum sabbato. Hęc enim domini locutio partim ad captiuitatē iudaicam· partim ad diem iudicij pertinet. vnde matthęus. Dic nobis qñ hęc erūt et signum aduentus tui· ⁊ consummationis scli?

¶ Et nisi breuiasset. Quasi: quod in tanta malis refugiuꝝ? Quę spes electis? Hoc solū sciꝝ ut deus qui dat ꝟ tutem patiendi breuiet potentiam persequēdi. Et hoc est. Et nisi breuiasset ⁊c.

¶ B. Et nisi bre·d·d Hęc tribulatio quanto ceteris grauioꝝ: tanto brenitate moderatioꝝ. Triby ānis. ſ. ⁊ dimidio quantum ex daniele ⁊ apocalipsi Iohannis conijci potest· ecclesiaꝝ per orbem impugnatura est.

¶ Et tunc si quis Beda. Quidam hoc ad captiuitatez iudaicam referunt quando multi christos se eē dicentes· populum post se deceptum trahebāt Sed ibi nullus erat fidelis· quē deus exhortaret ne peruersos magistros sequeret· Omnes ⁊ obsidientes ⁊ obsessi· alieni a xpo obdurabant. vnde· Melius de hęreticis accipiendū qui contra ecclesiam venientes· se xpos esse mentiuntur· quoꝝ prim⁹ symon magus· extremus antichristus.

¶ Sed in illis diebus. Beda. Videra in iudicio videbuntur obscura non lucis suę diminutione: sed superueniēte veri luminis claritate· id est summi iudicis· cum venerit in maiestate sua ⁊ patris ⁊ scōꝝ angeloꝝ. Quis nichil prohibeat vere intelligi tunc solem ⁊ lunā cum alijs syderibz ad tempus suo lumine priuari· sicut sol in passione dñi. Luna enim tunc temporis cum esset plena sub terra latebat· vnde illud ioel adhuc imperfectum est. qui cum dixisset· sol conuertetur in tenebras: addit· ⁊ luna in sanguinem· anteꝙ veniat dies domini magnus ⁊ manifestus· ⁊ quod de die iudicij ysaias dicit· Erubescet luna ⁊ confundetur sol ⁊c. Sed peracto die iudicij et clarescente future gloria vitę cum fuerit celum nouum ⁊ terra noua: tunc fiet quod idem propheta alibi dicit· Et erit lux lunę sicut solis· ⁊ lux sol' erit septempliciter: sicut lux septem dieꝝ.

et nutrientibus in illis diebꝰ. Ora

ſ Matheus autē. Orate autem vt non fiat fuga vestra hieme vel sabbato.
† ſ Hec propie ad antichristum quando crebri oza ⁊ acerbioza tormenta inferentur fidelibus· et quod grauius est: signa quoqz comitabuntur.
ſ Ideo orandū. Erunt enim

te vero vt hyeme non fiant. † Erūt enim dies illi tribulationis tales quales non fuerunt ab initio creaturę quaz condidit deus vsqz nūc neqz fient. Et nisi breuiasset dominus dies: non fuisset salua omnis

ſ Hiero· Ne malicia mutet intellectū eoꝝ

caro. Sed propter electos quos elegit breuiauit dies. Et tūc si qs vobis dixerit. Ecce hic ē christus ecce illic: ne credideritis. Exurgēt enim pseudo christi· ⁊ pseudo prophetę· ⁊ dabunt signa et portenta ad seducendos si fieri potest etiam electos. Vos ergo videte. Ecce p̄ dixi vobis omnia. Sed in illis diebus post tribulationez illam sol

ſ Ad gelida corda.

contenebrabitur: ⁊ luna nō dabit splendorem suum· Et stellę celi erunt decidentes. Et virtutes quę sunt in celis mouebuntur Et tūc videbunt filium hominis venien

¶ Decidentes. A lumine quando pene ceperit semen abrahę· cui assimilatę sunt stellę.

¶ Et virtutes. Beda. Quid mirū tremere homines: cū aspectu iudicij tremant angelice potestates? Vnde iob. Columnę celi contremiscunt ⁊ pauent ad nutū eius. Et qd patit virgula deserti: vbi ꝑcutit cedr⁹ padisi?

¶ Mouebuntur· Hiez· Ad irā vindictę qñ mittent a filio hois venīte in nubiby celi cū virtute· qui pri⁹ sicut pluuia in vellus descēdit in humilitate.

tem in nubibus cum virtute multa ⁊ gloria. Et tunc mittet angelos

ſ vt triticum ventilatū de area totius terre

suos· ⁊ congregabit electos suos a quattuor ventis a summo terrę vsqz ad summū celi. A ficu autem

ſ Prophetia

discite parabolā. Cum iam ramus eius tener fuerit· et nata fuerint fo

ſ verba.

lia: cognoscitis qz in proximo est estas. Sic ⁊ vos cū videritis hęc fieri: scitote quia in proximo sit in

hostijs. Amēn dico vobis· quoni

† ſ vel omne genus hominum· vel specialiter iudeorum.

am non transibit† generatio hęc· donec omnia ista fiant· Celum et terra transibunt: verba autē mea

† ſ Quasi signa illius diei prenuncia dixi· de die autem illa.

non transibunt· † De die autem illa ⁊ hora nemo scit· neqz angeli in

ſ hiero· i· corpus eius in terra positum quod est ecclesia· ſ nobis. ſ In quo ⁊ filius

celo· neqz filius· nisi pater· Vide

ſ hiero. vigilia opus est mentis· ante mortem corporis.

te· vigilate ⁊ orate· Nescitis enim

ſ Judicii † ſ hiero· Corpus christi in celum delatum relinquens domū· i· ecclesiam

quādo tempus sit· Sicut† homo

ſ Locus carnis proprie terre est.

qui peregre profectus reliquit domum suam· ⁊ dedit seruis suis po

ſ hiero. octo talenta scōm matthęuz· decē minas scōm lucam. † ſ Qui ducit in domum celi

testatē cuiusqz operis· et† ianitori

A quattuor u· Ab oriente ⁊ occidēte austro· aquilone· ⁊ nō tm̄ ab his: sed a sūmo terrę vsqz a· ſ· c· id est· Ab extremis finiby terrę per directū· vsqz ad vltimos terminos ei⁹· vbi longe aspicientibz circul⁹ celi terrę videt insidere.

¶ A ficu aūt. Quasi· quo cū fuerint ī ficu teneri cauliculi ⁊ gemma in florē erūpit· intelligitis aduentū estatis et veris et fauonij: sic cū hęc q̄ scripta sūt videritis: nō puteꝙ iā adesse finē mūdi: sz q̄ prursozes venire· quia ondant prope esse.

¶ Beda. Mystice· Ficus synagoga q̄ qz ad se veniēte dño fructū iusticię ñ būit: eterna sterilitate dānata est. Sed qz cecitas exparte ꝓtigit in isrl' do· p· g· i· ⁊ sic oīs isrl' saluus fieret: diu sterilis arbor fici fructū reddet quē negauit. vnde iob. Lignū si ꝓcisu· rur· vi· rē Hoc vt factuz videꝛs: scito in ꝓrio eē die iudicij· ⁊ estatē verę lucis ac pacis.

¶ Hier. Fici pabula· i· ꝓbia. Folia nata· ꝟba sunt pñtia. Estas ꝟo ꝓria dies ē iudicij· ī quo vnaquęqz arbor manifestabit qđ int⁹ būit an aridū ad ꝓburēdū· an viride ad plantandū· in eden cū ligno vitę· cui⁹ folia ī

salutē gētiū· i· verba q̄by dicet. Venite be· pa· m· rē.

¶ Cę· et ter· Celū aeriū· a q̄ aues celi ⁊ nubila celi· vñ petr⁹· Celū aūt q̄ nō sūt ⁊ terra eodē verbo reposita sūt ⁊ igni reseruati· apte docēs· qz ñ alij celi sūt igne pituri q̄ aq̄ ꝓditi· i· inania ⁊ nebulosa. Aq̄ enī diluuij q̄ tm̄· xv· cubitj cacumia montiū transcēdit: vltra aer⁊ etheriscz ꝓfinia nō pertenit

¶ Ecclesiastes. Generatio ꝓterit· ⁊ generatio aduenit· terra vero in eternū stat. Sic q̄ celū ⁊ terra trāseūt scōm imaginē: manēt ī eternū scōm essentiā.

¶ Neqz filius. In eo enī sunt oēs thesauri sapię ⁊ scię absconditi. Ideo absconditi: qz nob scire ñ expedit. vñ ait. Nō ē vīm nosse tē· l· m· q· p· p· ī· f· p· In quo oñdit qz sciat: sz nosse aplis ñ expediat· vt sp incerti de aduentu iudicij sic qtidie viuāt q̄si alia die iudicādi. Scit q̄ filiꝰ sibi sz ñ nob· vt semper simus soliciti. vnde. Videte vigil' ⁊c.

¶ Hylarius. Filiꝰ ⁊ spūssanctꝰ: qz ñ sunt a se de die illa nescīt a se· pater autem quia a se est: scit a se.

¶ Et ianitori ⁊c· Hiez· Ei scz q̄ ꝓdicat. Ezech· 33· Si non annūciaueris

iniquo iniquitatē suam: sanguinē eius de manu tua requiram.

Vigilate ꝛc. Premisso patrisfamilias exemplo: cur ꝓsummationis diem reticeat dicit. Vigilate ergo ꝛc.

Qui dormit: nō corpora ſꝫ fantasias videt: cū euigilat nichil hꝫ de his q̄ viderat. Sic sunt quos mundi amor rapit in vita: deserit post vitam.

Quod aūt uobis dico. Non solum rectores ecclesię: sed ⁊ omnes vigilare præcipimur ianuas cordiū custodiētes: ne antiqui hostis mala suggestio subirret: ne nos dominus dormientes inueniat. vnde paul⁹. Vigilate iusti ⁊ nolite peccare. C.XIIII

Erat aūt pasca Hiero. Pascha transitus interpretatur. pascha vero immolatio In immolatōe agni ⁊ transitu per mare vel egyptum figuratur. s. passio christi. redemptio populi de inferno. quando post biduum nos visitat. id est. plenissima luna ętate xp̄i perfecta vt parte nulla tenebrosa carnes agni immaculati qui tollit peccata mundi in vna domo quę est vna ecclesia catholica calciati charitate. et armati virtute comedam⁹ dicētes. Etenim pascha nostrū immolatus est christus.

Be. Pascha qđ hebraice phase a transitu non a passione. eo ꝙ exterminator videꝫ sanguinem in postibus israhelitaꝝ transierit. nec percusserit eos. vel domin⁹ auxiliū dans eis desuper ambulaue erit. cuius mysterū Johannes aperuit. Ante diē festū ꝫ pascheꝫ sciens ihesus q̄ vēit hora ei⁹ vt transeat de hoc mūdo ad patrem. vbi ostendit sic mystice notatum ꝙ agnus dei qui peccata mūdi tollit de hoc mundo esset trāsiturus. Vel nos salubri trāsitu de egyptiaca seruitute redempturus est vel educturus.

præcepit vt vigilet. Vigilate ergo

Nescitis enim quando dominus
† ſ Quando occisa sunt primogenita egipti
veiat. sero an† media nocte. an gallicantu. an mane: ne cum venerit

repente inueniat vos dormiētes
ſ hiere. Hoc fine cōcludit sermonem. vt cōe omniū preceptū nouissimi p primos audiāt. ſ gene
Quod aūt vobis dico: omnibus
rale bonum non singulare.
dico. Vigilate.

C .XIIII.

Erat autem
ſ transit⁹. qđ hebraice phase
pascha ⁊ azima post

biduum. Et quærebant summi sacerdotes ⁊ scribę quomodo eū dolo tenerent et occiderent. Dicebāt
ſ non seditionem timebant: sed ne auxilio populi de manibus eoꝝ tolleretur.
enim. Non in die festo. ne forte tumultus fieret in populo. Et cū eēt
† ſ Symon enim obediens dꝫ ſ Nomē
bethanię in domo† symonis lepro

Beda. Pascha solus dies quo agnus occidebat ad vesperum quartadecima luna primi mensis. Azima quindecima luna quando filij israhel egressi sunt de egypto quę septem celebrabantur diebus. i. vsq̄ ad vicesimumprimū eiusdem mensis diem ad vesperum. Sed indifferenter alterum pro altero ponitur. qr ⁊ dies paschę in azimis celebrabatur. ⁊ nos quasi perpetuum pascha facientes. semper ex hoc mundo transire præcipimur. Vno quippe die agno immaculato immolato ad vesperum septem ex ordine dies sequuntur azimoꝝ: quia christ⁹ pro nobis semel in fine seculoꝝ vel temporum passus. per totum hui⁹ seculi tempus qđ septeꝫ diebꝫ agitur: in azimis sinceritatis ⁊ veritatis nobis præcepit esse viuendum. ⁊ omni nisu desideria terrena quasi egypti retinacula fugere. ⁊ velut a mundana conuersatōne secretam solitudinem. iter scꝫ admonet subire virtutum.

Et quærebant summi sa. Hier. A principibꝫ egressa est iniquitas qui templū parare. ⁊ vasa ⁊ se purificare scōm legē ad esum agni debuerāt.

Non in die festo. Hier. Vitant diem festum. quod conuenit illis. Non est festinitas eis qui vitam ⁊ misericordiā perdiderunt.

Et cum esset. Hiero. Hynnulus ceruoꝝ semper ad lectulum suum redit. i. fili⁹ obediens patri vsq̄ ad mortem obedientiā a nobis petit. Symon enim obediens dicitur.

Symonis le. Hiero. Symon leprosus. mundum infidelem primo postea fidelem significat.

Et recūberet ꝛc. Hiero. Recumbente seipso. id est. humiliante se vt eum tangeret: fides peccatricis quę de pedibꝫ ascendit ad caput: a capite de

scendit per fidem. id est. a christo ad membra eius.

Mulier. Beda. Maria magdalena sororꝫ lazari quem suscitauit dominus. Hoc iohannes dicit esse factum ante sex dies paschę pridie q̄ asino sedens venerit hierusalem. Ipsa est enim non alia quę quondā adhuc peccatrix (vt lucas scribit) pedes domini rigauit. ⁊ vnguēto vnxit. nūc iustificata ⁊ familiaris facta: nō tm̄ pedes vt iohannes dicit: sed ⁊ caput vt matheus ⁊ marcus perhibent oleo sancto perfudit.

pristinum manet vt uirtus curantis appareat. le prosus enim fuerat. sed a domino curatus erat
† ſ hiero. Ecclesia habens fidem que dicit. nar dꝰ. me. de. o. ſ.
si. et recumberet: venit† mulier ha
ſ Carnale desiderium m.
bens alabastrum vnguenti nardi
ſ carnali desiderio
spicati pretiosi et fracto alabastro
ſ hiero. per
effudit super caput eius. Erant au
synoꝫ. dꝫ unus pro multis. ⁊ multi pro uno.
tem quidā indigne ferentes intra

semetipsos ⁊ dicentes: Ut qđ perditio ista vnguēti facta est? Poterat enim vnguentū istud venūdari plusq̄ trecentis denarijs. ⁊ dari
ſ B. hoc de solo iuda. syno
pauperibus. Et fremebant in eaꝫ
dochicos.
Jhesus autem dixit. Sinite eam quid illi molesti estis? Bonū opus operata est in me. Semper enim pauperes habetis vobiscuꝫ. et cū volueritis potestis illis benefacere. me aūt non semper habebitis.

Alabastrum. ꝛc. Alabastꝝ marmor cādidū varijs guttis distinctuꝫ. vnguenta incorrupta seruat.

Nardi spicati. Pistica nardus dicitur mixta: quia nō solum de radice sed de spicis ⁊ de foliis compositum erat quod est pretiosius.

Et fracto alabastro. Hiero. Domus impleta odore: ecluꝫ ⁊ terra est. Fractū alabastrum. carnale ē desiderium. quod frāgitur ad caput ex quo omne corp⁹ ꝓpaginatum est.

Beda. Mystice. Deuotio marię fideꝫ ⁊ pietatem designat ecclesię. quę dicit. Dum eēt rex in accubitu suo. nar. m. d. o. suuꝫ. Qđ ad litteram marię manibꝫ complebat. ⁊ quotidie spūaliter in membris suis implere nō desinit. que in toto mundo gloriando dicit. Deo autem gratias ago qui semper triumphat nos in christo ihesu. Et odorem notitię suę manifestat per nos in omni loco. quoniā christi bonus odor sumus deo: cum potentiam diuinitatis ei⁹ quę illi vna est cū patre digna reuerentia confitetur laudat ⁊ prędicat. Caput eius vnguento perfūdit precioso: cum humanitatem digna reuerentia suscipit. In pedes vnguentum pistici. id est fidele ⁊ verū perfundit: quia illam naturam eius qua terram ꝓtingere. id est. inter homines ꝙuersari dignatus est: pia prędicatōne ⁊ devotis veneratur obsequijs.

Erant autē quidam. Beda. Per synodochen plurale pro singulari posuit. Johannes iudaꝫ hoc dixisse dicit: quia fuerat fur. ⁊ loculos habens ea quę mittebant. Forsitan ⁊ alij discipuli aut senserūt hoc aut direrunt aut iuda dicente persuasi sunt. ⁊ omnium voluntatē matthęus ⁊ marcus verbis expresserunt. Sed iudas quia fur. ⁊ alij ꝓpter curam pauperū. Johannes autem illum solum ꝓmemorare voluit cui⁹ hac de causa furandi consuetudinem intimare curauit.

Ut quid perditio. Hiero. Perditus de salute perditionē inuenit. vt in ficu fructifera mortis laqueum nanciscereturꝫ

Poterat. ꝛc. Hieron. Sub prętextu auaricię mysteriū loquitur fidei Etenī nostra fides trecētis emitur denarijs. id est. de cē sensibꝫ per corpus ⁊ animam ⁊ spiritū triplicatis. vt ⁊ nos sicut gedeon trecentoꝝ virorꝝ numerum assumentes. allophiloꝝ castra pauperes spiritu fractis lagunculis nostris cum tubis ⁊ lucernis destruamus. ⁊ sicut abrahām cum trecētis viris spolia diuidamus ad vesperam.

Bonum opus. Hiero. Qui credit in deū reputat ei in opus iusticię. aliud enī est credere ei. aliud est credere in eū. id est. totum se inijcere in illū

Me autem non. Beda. Corporali presentia ⁊ familiaritate ꝓiunctum sicut nunc. vn apls. Et si nouerim⁹ christū scōm carnē. sed nunc iam non nouimus. Spiritualiter autē semper est nobiscū. vnde. Ecce ego vobiscū sum vsq̄ ad cōsum. scli o. di.

¶ Hiero. Ita intelligendū est. me aūt nō semper habebitis in corporali presentia vt prius in victu z familiaritate. Vnde z per aplm. Si nouerimus christū secm carnem sed nunc iam non nouimus.

¶ Quod habuit hec fe. Nō putatis perditionē esse vnguenti officiū sepulture est. Nec mirū si michi tedit odorem fidei bonuz: cum ego pro ea fusurus sum sanguinem meum.

¶ Amen dico uobis. Beda. Nota in christo noticiā futuroz. Pal surus post paucos dies presciit euangelium suum toto orbe predicandum.

¶ Beda. Nontandum q sicut maria toto orbe quo est eccl'ia diffusa gloriam meruit de pio obsequio qđ domino deuote exhibuit: sic z iudas qui ei detraxit perfidie nota longe lateq infamat'. Sed dūs bonum pia laude remūerat. futuras impij contumelias tacet.

¶ Unus de. xii. ꝛc Hiero. Vnus numero. non merito. nomīe nō numine. corpore nō animo. Vnde sponsus ad sponsam. Vulnerasti cor meū soror mea in vno oculoz tuoz z in vno crine colli tui Oculus z crinis sapiēcia est z virtus. qm̄ inde cum ceteris dicitur Vobis datū est nosse mysterium regni dei. z dedi vobis potestatem cal. ꝛc.

¶ Abiit ad. Ille abiit ad pncipes z p. q̄s eximit intrauit in eum sathanas. Hic nox noctī indicat sciētiā Vnū quodq animal ad sibi simile iungit'. Maria curzit ad apostolos vt dies diei eructet verbum. Judas ad indē os: vt nox nocti indicet scientiam.

¶ Et querebat. ꝛc. Hiero. Promittit se tradere vt magr eius ante dicebat. tibi dabo hanc potestatem vniuersam.

¶ Beda. Multi hodie scelus inde exhorrent. nec tñ cauent. Cum eū pro muneribz falsum contra quēlibet testimoniū dicunt: qz veritatē pro pecunia negant: deum pro pecunia vendūt. qui dicit. Ego sum veritas z vita. Cuz societatem fraternitatis aliqua discordia pmaculāt: deum produnt: qz de charitas est. Et quod peius est. non infirmitate. nō ignorantia: sed sicut iudas quērūt opportunitatem: vt amotis arbitris mendacio veritatē. crimine mutēt virtutem.

¶ Et prima die azimoruū. Beda. Quarta decima luna. quādo abiecto fermento agnus occidebatur ad vesperū. quod exponens apostolus ait Etenī pascha nostrū immolatus est christus. Quānis enim in sequēti die quindecima luna sit crucifixus: hac tñ nocte qua agn' īmolabat'. z discipulis suis corpus sanguinēcq suum dedit. z a iudeis tentus z ligatus ipsi' immolatōnis. id est. suę passionis exordium sacrauit.

¶ Ꝫ. Cum amaritudine comedūtur azima q̄ est redemptio nrā. amaritudo enim est passio domini.

¶ Ite in ciui. Beda. Indicium est prescietię diuinitatis q z cum discipul' suus loquens quod alibi fit nouit. Pulcre autem paraturis pascha hō lagenam vel amphoram (secm alium euangelistam) aquę bajulans occurrit: vt ostendatur hui' paschę mysteriū pro ablutione mūdi esse celebrandum.

Aqua enim lauacrum gratię. lagena fragilitatē eoz designat per quos hec gratia mūdo erat mīstrāda. Vñ. habemus thesaurū istum in vasis fictilibz Parant pascha discipuli vbi aquę infertur lagena: vt adesse tēpus insinuent: quo cultoribz veteris paschę typicus de limīe ac postibz cruor auferat'. z ad tollenda mūdi crimīa viuifici fontį baptisma ꝓsecretur.

¶ Hiero. Ciuitas ē ecclesia quę muro fidei cingit'. hō occurrēs ꝑmitiu' populus est. amphora aquę lex litterę

ꝑmitiuus populus
ꝗ Legem litterę.

ret vobis homo lagenaz aquę bajulans. Sequimi eū. et quocūq introierit dicite dño domus: quia

ꝗ diuersoriū meū

magister dicit. Ubi ē refectio mea vbi pascha cū discipulis meis mā ducem? Et ipse vobis demonstrabit cenaculum grande stratum. et illic parate nobis. Et abierunt discipli eius: z venerunt in ciuitatez z inuenerunt sicut dixerat illis. et

ꝗ fine mundi.

pauerūt pascha. Uespere aūt facto veit cū duodecim. z discūbētibus eis z manducantibus ait ihesus. Amen dico vobis: qz vnus ex vobis tradet me qui māducat mecū. At illi cperunt contristari et dicere sin gillatim. Nūquid ego? Qui ait illis. Unus ex duodeci qui intingit manum mecum in cathino. et filius quidem hominis vadit

¶ Domo lagenam aquę. Beda. Consulte z aquę bajuli. z domī domus tacita sunt vocabula: vt omnibz vez pascha celebrare volētibz. id est sacramētis christi imbui. eumq suę mentis hospitio suscipere quęrentibz facultas dāda siguetur.

¶ Sequimini ꝛc. Hiero. Qui ducit in altū vbi refectio christi. Unde raab exploratoribz mādat vt nō p ima sz p ecclesia irēt.

¶ Cenaculū grande. Hieron. Ecclesia magna quę narzat nomen domī strata varietate virtutū z linguarum. vnde. Circūamicta, varietate virtutū. in qua paratur domino pascha Dominus domus petrus apostolus. cui domin' domū suā credidit vt sit una fides sub vno pastore

¶ Beda. Cenaculū: let spūalis quę de angustijs litterę egredi ēs in sublimi loco recipit saluatorez. Nam qui adhuc occidentem, litteram seruauerit: qui ī agno non aliud q̄s pcul intellexerit: in imo pascha facit: quia maiestatem spiritus non comprehendit in verbi dei. Qui autem baiulum aquę. id est. gratię pręconem in domum ecclesię fuerit secutus. per spiritū sciētię illustrantē superficiem litterę transcēdendo in alto mentis solio parat refectōem christo: qz cūcta paschę sacra z cętera legis decreta esse eū sacramēta cognoscit.

¶ Uespere aūt. Hiez. Vespera diei vesperā indicat mundi. Circa vndecimā nanq horam veniūt nouissimi qui primi denariū accipiūt vitę eterne. quia ante crucem abraham erat in inferno. z post crucē latro in paradiso

¶ Amen dico uobis. Sicut de passione prędixerat: ita de proditore prędicit dans locum pnitēdi. vt cum intellexisset cogitatōes suas prescire a deo pmiteret eum facti sui. Non tamē ex nomīe designat: ne aperte redargutus impudentior fiat. Mittit crimen in numerū: vt ꝓscius pniam agat.

¶ Unus ex uobis ꝛc. Dū falsitas arguit. vitas ꝓbat' z impletur Qui edebat pa. me. m. sup me. su. Oēs tanguntur vt fiat armonia in cythara. Omnes nerui bene suspensi ꝓsona voce respondent. Nūquid ego sum dñe? Unus remissus. z pecunię amore affect' dixit. Nūquid ego sū rabbi?

¶ Contristari. Scīūt vndecim: qz nichil mali ꝓtra dñm cogitauerant sed plus credūt magistro q̄s sibi. z timētes fragilitatē suam tristes de peccato suo interrogāt. cui' nō habebāt ꝓsciētiam.

¶ Unus ex duodecum. Hiez. Separat seorsum ouem lupus quā capit. Unis quę de ouili egreditur lupi patet morsibz.

¶ Qui intingit. ꝛc. Beda. Mira dñi patīa. Pri' dixit. vnus ex vob tradet me. pseuerat proditor in malo. Apertius arguit: z tamen non ꝓprie

designatur iudas alijs contristatis z manū retrahentibꝫ a cibis temeritate et impudentia qua dñm tradit·etiā manū cum magistro in cathino mittit: vt audacia bonam ꝓscientiā mentiretur.

¶ Uę autem ꝛc. Beda. In sempiternū vę homini illi qui ad mensam domini indigne accedit. Ille enī in exemplum iudę filium hominis tradit nō iudeis quidē ꝓdentibꝫ: sz tñ pdentibꝫ membris·s·suis q̄ accipere dñici corporis sacramentū temerarie ꝓsumit. Ille dñm vendit·qui eius timore z amore neglecto terrena ꝓ illo et caduca immo z criminosa diligere et curare nō metuit.

¶ Beda. Uę autē Nec pāo nec scdo correctus pniteret: sed patientia dñi nutrit impudentiam suaz z thesaurisat sibi irā. Pęna prędicitur·vt q̄ pudore non vincit·timore corrigatur.

¶ Manducantibus. Beda. Finito veteri pascha quod in ꝓmemoratōne liberationis populi dei ab egypto agebatur: transit ad nouuz·quod in suę redemptōnis mēoriam ecclesiam frequētare volebat·vt sczꝑ carne agni ac sanguīe sui corporis ac sanguinis sacramētuz substitueret·z se esse mōstraret cui iurauit dñs z nō pę·eū tu es sa· in ęter· ꝛc. Frangit ipse panē quem discipulis porrigit qz fractio sui corporis sponte sua z procuratōne venit. Unde.

sicut scriptū est de eo. Uę autē hoi
ſ Hiero. Multi bonum ut iudas faciunt: sed nichil eis proficit
illi per quem filius hois tradetur
ſ Simpliciter dictū † ſ Latens materno utero: melius est non esse q̄ ad tormenta esse. Sal·esset
Bonū erat ei si natus non † fuisset
homo ille. Et mādūcātibus illis:
accepit ihesus panē·et benedicēs
fregit et dedit eis·et ait. Sumite:
hoc est corpus meum. Et accepto
ſ Hiero. gratia non meritis saluati sum? a deo.
calice gratias agēs dedit eis et bi
berunt ex illo omnes. Et ait illis.
† ſ Non veteris·de quo·hic sanguis testamenti est quod mandauit ad nos deus:
Hic est sanguis meus † noui testa
ſ Hiero·pro multis effunditur: sed non omnes emundat.
menti qui pro multis effundetur.
Amen dico vobis: q̄ iam nō bibā
de hoc genimine vitis vsq̄ in diez

facit in quartadecima resurrectionē·in vndecima cęnā dñi facit·qđ nunq̄ inuentū est nec in nouo nec in veteri testamēto.

¶ Uitis. ꝛc. Beda. Uitis vel vinea domini synagoga. Unde ysaias. Uinea domini sabaoth dom? israel est·de hac dom? multo tempore bibit·q̄nis pluribꝫ ramis in amaritudiem ꝓuersis·pijs tamē quorundam cogitationibꝫ summisq̄ virtutibꝫ delectabat. Sed post passionē dñi figuralia in spūalem sensum translata sunt. Jtur? ergo ad passionē ait. Jam nō

illum cum illud bibam nouum in
† ſ Hiero. Laudabunt deū qui requirunt eum z adorauerunt cum z manducauerunt omnes pingues terre
regno dei. † Et hymno dicto exie
runt in montem oliuarū. Et ait illi
ihesus. Omēs scandalizabimi in
me in ista nocte·quia scriptum est
Percutiaz pastorem z dispergent
ſ apostoli· ſ Hiero. Promittitur resurrectio ne desperent.
oues. Sed postq̄ resurrexero pręcedam vos in galyleam· Petrus
† ſ P. Non ē temeritas nec mendaciū: sed fides z ardēs affectus.
autē ait illi· † Et si omnes scandali
† ſ Petrus ex ardore fidei promittebat: sed christus ut deus futura prenouerat.
zati fuerint: † sed nō ego· Et ait illi
ihūs Amē dico tibi: qz tu hodie in
hac nocte priusq̄ bis gallus vocē
dederit·ter me es negaturus· At

bibam de ge·vi·vs·in d·i·cū il·bi·no·in re·d Qđ est non vltra carnalib cerimonijs synagogę delectabor·in qb erat z paschal' agni sacrm qđ ꝓcipuū est. Aderit tempus cū in regno dei posit? immortali gloria sublimat? de salute eiusdē populi bapmo regenerati nouo vobiscum gaudio perfūdar.

¶ Et hymno dicto. Beda. Potest intelligi himn? quem scdm iohm patri grās agens decātabat·in q̄ z pro se z pro suis discipulis·z pro his q̄ p verbū eorum crediturі erāt eleuatꝫ sursuz oculis precabat'. Et pulcre discipulos sacrām to sui corpis z sanguinis imbutos·z hymno dicto patri ꝓmēdatos educit in montē oliuarum: vt doceret nos p acceptōem sacrō̄ꝝ·z p opem intercessiōis suę ad altiora ꝛbtutum/dona z charismata sancti spūs quib in corde pungamur debere conscendere.

¶ In montem oli· Hier. In mōte olivęti tenet' ihesus·z inde ascēdit ad cęlos: vt sciam? qz inde ascēdim? ad cęlos·vñ. Vigilam? z oremus et ligamur nec repugnam? in terra.

¶ Omnes scanda. Beda. Prędicit q̄d passuri sunt·vt cū passi fuerint nō desperēt: sed pniteāt. In nocte ista q̄ ebrij sunt nocte ebrij sunt·et qui scādalizātur nocte scādalizātur·i·mēte obscurati.

¶ Hier. Omnes cadūt: sed nō omēs iacēt. Nūquid q̄ vomit nō adijcit et vt resurgat? Carnale est cadere: diabolicuz est iacere.

¶ Percutiam pastorem· Hiez· Percute pastorē. Prophęta postulat passionē dñi pater indet. Percutiā pastorē. Precibꝫ sancto? filius a pē mittit·i·incarnat·z percutit z patit·dispergūtur oues pastore capto. Resurrectio ꝓmittitur vt spes nō extinguatur.

¶ Petrus autē. Hiero. Auis sine pennis in altū volare nitit: sed corpus aggrauat animā vt timore būanę mortis timor dñi superetur.

¶ Bis gallus uocem. Beda. Alij simpliciter primusq̄ gall? cantet ter me negab. Marcus· Primusq̄ gal·bis vo·de·ter·me ne·qđ nō est ꝓtrariū. Tota enī petri negatō trina negatō est·z in eo ꝓposito animi remānsit vsq̄ quo amare fleuit. Hęc tota si post primū gallicātum inciperet: falsum tres dixisse viderētur q̄ dixerūt dñm dixisse. Primusq̄ gal·can·ter me· negi. Jtē si totā ante pegisset q̄ gallus cātare inciperet: superflue dixisset marcus ex persona dñi primusq̄ gal·bis vo·de·ter me es ne. Sed qz ante primū galli cantum incepta est: attēderūt tres non quādo eam impleturus esset: sed qñ futura·qñ cęptura. qz trina· s·cępit ante gallicātū. Potest etiā intelligi: qz añ primū gallicātuz tota in animo eius fuerit· q̄nis enī ꝛbis añ primum gallicantū sit cępta·z añ scdm cōpleta: tñ in affectōne z timore anī petri añ primū gallicātum tota cępta est·sicut z illud. Qui viderit mu·ad con·e·iā me·est e· ꝛc.

¶ Dier. Gallus cātat: petrus negat ter. Gallus nūcius lucis spūssanct? est·cui? voce in prophętis z aplis nos de trina negatōe qua dñm negauimus nosse· voce a cillę excitati exhortamur ad amarissimos fletus post ipsum·qui male cogitauim? de deo·male locuti sumus ad proximū·z male

fecimus ad nosmetipsos.

¶ Hiero. Nota q̄ petrus negat: & tercio negat: sed post̄q̄ gallus cecinit & discedētib⁹ tenebris vicina lux nunciata est: conuersus amare fleuit: & trunc negationis sordes lauit lacrimis.

¶ Bethsemani. Hiero. Id est vallis pinguiū: vbi tauri pingues obsederunt eum: & vituli multi circūdederūt eum.

¶ Sedete hic. J. Separantur in oratōne qui separantur in passione: q̄ ille orat: illi dormiūt pinguedine cordis oppressi.

¶ Donec orem. Beda. Cū dns in mōte orat: admōet nos vt orando sublimia: id est: celestia petam⁹. Sed cū in valle: & hoc in valle pinguiz vel pinguedinis: monet nos humilitatē in orationib⁹ hr̄ē: & pinguedine dilectōis interne. Et pulcre appropians morti in valle pīguiū orat: q̄ per vallē hūilitat̄ & pinguedinē charitatis p̄ nobis subiit mortē. Vñ hūiliauit seipsum f. o. vs. ad m. Et maiorē hac dilectiōem habet vt. p. q̄s. a. s. pro a. s.

¶ Et cepit pa. ꝛc. Hiex. Pauere & tristari docemur añ iudiciū mort̄. q̄ non possumus per nos dicere nisi per illum. Venit princeps hui⁹ mūdi & in me non habet quicq̄.

¶ Tristis est anima. Beda. Non propter mortē tristis est: q̄ eū p̄dicio corporal⁹ affect⁹. ñ formido mortis offendit. Nam qui corp⁹ suscepit oia debuit subire q̄ sunt corpis. vt esuriret & sitiret angeret & tristaretur. Diuinitas autē nescit ꝓmutari p̄ hos affect̄s

¶ Beda. Tristis est anīa ꝛc. Timet xp̄us petr⁹ nō timet. imo dicit. Animā meā pro te ponā. Christ⁹ dic. Anima mea turbata est vsq̄ ad mortem. Petrus. q. homo vim mortis ignorat. Christ⁹: q̄ deus in corpe ꝓstitut⁹ exponit fragilitatē carnis vt hō verus appareat. tristis est anīa mea. Suscepit tristiciā hoīs & voluntatē hoīs sicut & dolorē hoīs. q̄. p se q̄ doleret nō habuit. semota delectatōe eternę diuinitatis afficitur tedio humane infirmitatis.

¶ Susti. ꝛc. Beda. Non a dormitōe p̄cipit abstinere cui⁹ ñ ē tps imminente discrimine: sed a somno infidelitat̄ & torpore mentis.

¶ Et orabat ut si. Beda. Hec vox est son⁹ infirmitat̄ nostrę. Multi tristātur morte futura: sed habent rectū cor vt vitēt mortē quantū p̄nt. Sz si nō p̄nt: dicāt q̄d ipse christ⁹. Pater si fi. po. trā. a me ca. iste. Ecce hēs voluntatē humanā expressam. Vide rectū cor: sed nō q̄d ego volo: sed q̄d tu vis. vñ. Nō veni facere volūtatē meā. s. quā tpaliter sumpsi ex virgine: sz voeius qui mi. me. quā. s. habui eter⁹ cū p̄re. Orat transire calicē: q̄ hō. sz. propter q̄d missus ē remiscēs. perficit dispensatōz. & dicit. nō q̄d ego vo. sz q̄d

ille amplius loquebat. Et si oportuerit me simul cōmori tecum. non te negabo. Similiter aūt & omnes dicebant. Et veniūt in p̄diū cui nomen gethsemani. et ait discipul⁹ suis: Sedete hic donec orem. Et assumit petrum & iacobum & iohānem secuz. & cepit pauere & tedere et ait illis. Tristis est anima mea vsq̄ ad mortem. Sustinete hic et vigilate. Et cum processisset paulu
§ Humilitatem mentis ostēdit habitu corpori⁊ lū procidit super terram & orabat. vt si fieri posset transiret ab eo ho
† § Hiero. Hebraice & grece: q̄ non est distinctio iudei & greci.
ra. & dixit. † Abba pater omnia possibilia sunt tibi. transfer calicē hūc a me. Sed nō quod ego volo sed q̄d tu. Et venit & inuenit eos dor
§ Hiero. Sicut dormiunt mente. ita dormiunt corpore.
mientes. Et ait petro. Symon dormis? Non potuisti vna hora vigilare mecū: Vigilate et orate vt nō intretis in temptationē. Spiritus quidem promptus est: caro vero infirma. Et iteruz abiens eundem sermonem orauit dicens. Et reuer

tu. q. si moriē mors me nō moriēte: p̄m carnē trāseat calix: sed q̄ aliter non fiet. non quod ego volo: sed quod tu.

¶ Hiero. Hoc contra euticianos q̄ dicūt vnā tm̄ in xp̄o operatōm. vnā voluntatē. Hic aūt ondit humanā que p̄ infirmitatē carnis recusat passionē. & diuinā quę ꝓmpta ē pficere dispensationem.

¶ Sed non quod. Hieron. Usq̄ in finē nō cessat docere nos patribus obedire. & volūtatē eorū voluntati nostrę p̄ponere.

sus denuo inuenit eos dormien
§ Languescunt oculi apostoloꝝ negatōne vicia
tes. Erant enim oculi eorū grauati et ignorabant quid responderent ei. Et venit tercio: et ait illis. Dormite iam et requiescite. Sufficit. Uenit hora: ecce filius hominis tradet⁹ in manus peccatorū. Surgite eamus. Ecce qui me tradet, prope est. Et adhuc eo loquente: venit iudas scarioth vnus ex duodecim
§ Hiero. Confidit de virtute seculi qui desperat de auxilio dei.
et cum eo turba multa cuz gladiis & lignis missi a summis sacerdotibus & scribis & senioribus. Dederat autez traditor eis signū dicēs: Quēcunq̄ osculatus fuero. ipse ē tenete eum. & ducite caute. Et cum venisset statim accedens ad eum: ait. Rabbi. Et osculatus est eum.
§ Hiero. Adest ioseph uinctus uenditus a fratribus. & ferrum pertransiuit animam eius
At illi manus iniecerunt in eum. et tenuerunt eum. Unus autem quidam de circumstantibus educens gladium percussit seruum
† § Hieron. Predicatio petri auditum regni dei
summi sacerdotis: † et amputauit abscidit a iudeis.
ei auriculam. Et respondens ihūs ait illis. Tanq̄ ad latronē existis

¶ Et ait petro ꝛc. Qui dixerat. Et si oportuerit me mori tecum. non te negabo. & si oēs scandalizati fuerint in te. ego nunq̄ scandalizabor. Et hoc dixerunt omnes. Et ait illis. Sedete hic donec vadam illuc & orem. Et assumpto petro & iacobo & iohāne secum cepit pauere & tedere. Et ait illis. Tristis est anima mea vsq̄ ad mortem. Sustinete hic & vigilate. Et cum processisset paululum procidit super terram & orabat vt si fieri posset transiret ab eo hora. Et dixit. Abba pater omnia possibilia tibi sunt. transfer calicem hunc a me. Sed non quod ego volo sed quod tu. Et venit & inuenit eos dormientes. Et ait petro. Simon dormis? non potuisti una hora vigilare? Uigilate & orate vt non intretis in temptationem. Spiritus quidem promptus est: caro autem infirma. Et iterum abiens oravit eundem sermonem. Et reuertens iterum inuenit eos dormientes. Erant enim oculi eorum gravati et ignorabant quid responderent ei. Et venit tercio: et ait illis. Dormite iam & requiescite. Sufficit. Venit hora: ecce filius hominis tradetur in manus peccatorum. Surgite eamus. Ecce qui me tradet prope est. Et adhuc eo loquente: venit iudas scarioth unus ex duodecim et cum eo turba multa cum gladiis & lignis a principibus sacerdotum & scribis & senioribus. Dederat autem traditor eis signum dicens: Quemcunq̄ osculatus fuero ipse est tenete eum & ducite caute. Et cum venisset statim accedens ad eum ait. Rabbi. Et osculatus est eum. At illi manus iniecerunt in eum et tenuerunt eum. Unus autem quidam de circumstantibus educens gladium percussit seruum summi sacerdotis et amputauit auriculam. Et respondens ihūs ait illis. Tanq̄ ad latronem

cum quotidie in templo docebat. Sed ideo aduersum me congregamini in tenebris: qz potestas vestra in tenebris est.

¶ Tunc discipuli. Beda. Implet quod dixit. q omnes scandalizarẽ tur in ipso in illa nocte. Nam z si turba permittẽte ad petitionẽ domini fugerunt scdm iohannẽ: panorẽ tm mentis oñdebant z ad fugam promptiores erant: qꝫ ad patiẽdi fiduciam.

¶ Beda. Tunc discipuli. ꝛc. Sicut petrus qui negationẽ lacrimis ablu it. z confessione domi ci amoris trina funditus extirpauit. recuperationem eorum ostendit qui in martirio laburtur. sic discipuli alij qui articulum comprehensionis fugiẽdo preuenerũt: cautelam fugiendi docent eos q̃ se ad supplicia minus sentiunt ydoneos. quibus tuti? est latere qꝫ se discrimini opponere Ita etiam adolescens qui relicta syndõe nudus pfugit ab impijs illoz opus designat z animam. qui vt securiores sint omnia mundana abijciunt. et nudi potius domino famulari qꝫ mundo adherendo materiã temptandi. et a deo reuocandi aduersarijs dare didicerunt.

¶ Adolescens autem. Quis iste fuerit euangelista non dicit. quia vero plus ceteris dominũ amauerit res ipsa indicauit. alijs fugientibus ipse donec ab hoste comprehenderetur charitas vinculo astrictus dominũ sequi non omisit. Nõ dum tamen perfectam charitatem habuit. q̃ vel tentus fugere potuit. Possumus tamen hunc iohannem fuisse intelligere pre ceteris dilectum a magistro. quez eo tempore fuisse adolescentez longa post vita eius acta indicio est. Potuit aũt hoc fieri vt ad horam elapsus mox sumpto vestimento redierit. z sub dubia noctis luce se turbis ducentium ihesum. quasi vnus ex ipsis immiscuerit: quoad perueniret ad atrium pontificis cui erat notus sicut ipse dicit.

¶ At ille relicta. Sicut ioseph relicto pallio nud? de manibꝫ impudice domine effugit. Qui autem vult effugere manus iniquoz relinquẽs mẽte que mundi sunt. post ihesum fugiat.

¶ Ab eis. Quoz z presentiam detestabatur z facta. non a domino cui? amorem etiam absens corpore fixum seruauit in mente.

¶ Summum sacerdotẽ. Caypham scilicz. qui scdm iohannez erat pontifex anni illius. de quo psentaneũ scribit iosephus q̃ pontificiũ sibi absq̃ merito dignitatis emerat a principe romano. Quid ḡ miruz si iniquus pontifex inique iudicat?

¶ Alonge. ꝛc. Beda. Quia negationi proxim? si christo proximus fuisset non negasset. In hoc tamen admirandus est q̃ dominum non reliquit etiam si timeat. Qz timeat: nature est. q̃ sequitur: deuotionis ẽ. q̃ negat: obreptõnis est. q̃ pnitet: fidei est.

¶ Alleg. Qz ad passionem euntem petrus alonge sequitur. significat ecclesiam quidem secuturam dñi passionem. Sed longe differenter. Ecclesia enim pro se patitur. ille pro ecclesia.

cum gladijs et lignis comprehendere me. quotidie apud vos eram in templo docens z non me tenuistis. Sed vt impleant scripturę.
§ Hiero. Adimpletum est. elongasti a me amicuz z proxz. z no. m. a. mi.
Tunc discipuli eius relinquentes eum omnes fugerunt. Adolescẽs autem quidam sequebatur eũ amicto
§ Nichil indumenti habebat nisi solam syndonem
ctus syndone super nudo et tenuerunt eum. At ille relicta syndone nudus profugit ab eis. Et adduxerunt ihesum ad summũ sacerdotẽ
§ Hier. fit congregatio tauroz in vaccis populoz
Et conuenerunt omnes sacerdotes
§ Hiero. vir duplex animo inconstans est in o. u. s. timoz retrahit caritas z scribe z seniores. Petrus autez
trahit.
alonge secutus est eum vsq̃ intro in atriũ summi sacerdotis. et sedebat cuz ministris et calefaciebat se ad ignem. Summi vero sacerdotes et omne concilium querebant aduersus ihesum testimonium vt
† § Mentita est iniquitas sibi vt regina aduersus ioseph. sacerdotes aduersus. susannaz: sed ignis sine materia defecit.
eum morti traderent† nec inuenie

¶ Atrium summi ꝛc. Hiero. Atrium secularis circumitus est. Ministri: dꝫmonia sunt. Ignis desiderij carnale. cum quibꝫ qui manet flere peccata non valet.

¶ Et ca. se ad ꝛc. Beda. Est ignis charitas. de quo dicitur. Ignem veni mittere in terram z quid volo nisi vt ardeat: Est etiã cupiditatis. de quo dicitur. Omnes adulterantes velut clibanus corda eoz. Hic super credentes descendens varijs linguis eos dominũ laudare docebat. Ille in atrio cayphe instinctu maligni spiritus accensus. ad negandum ac blasphemandum dominũ perfidoruz linguas armabat. Quod enĩ intus in domo maligna synodus gerebat: hoc ignis in atrio interfrigora noctis accensus figurabat. Qui hujus ignis in pretorio flammam extinxit: dicat. Factus sum sicut vter in pru. ꝛc. In quibus autẽ flammã charitatis uicioz flumina obruerũt: a dño audiant: quoniã abundat iniquitas. refrigescit charitas multoz. Hoc frigore torpens ad horam petrus. quasi prunis mistrorũ cayphe calefieri cupiebat. qa temporalis commodi solatium perfidorum societate querebat. Sed respect? a domino tum ignem perfidorum corpore. tum infidelitatem reliquit mẽte. Et post resurrectionem domini sancto igne recreatus funditus excessum trinę negationis trina dilectionis confessione purgauit. Tunc enim completa illa memorabili captura piscium cum veniret ad dominũ vidit cum discipulis suis prunas positas. z piscem superpositũ. z panẽ. mox qꝫ sui cordis archana prunis inflammauit amoris.

bant. Multi enĩ falsum testimonium dicebant aduersus eum. et cõ
§ quod uariatur incertum est
uenientia testimonia non erant.
Et quidam surgentes. falsuz testimonium ferebant aduersus eum dicẽtes. Quoniã nos audiuimus
† § dominus dixit. soluite vos. sed non ego. qz nullus debet sibi inferre mortem
eum dicentem. † Ego dissoluam tẽ
§ Hoc addunt vt proprie de templo iudaico videatur dixisse.
plum hoc manufactum. et post triduum aliud non manufactum ędi
§ dominus dixit. suscitabo viuum animal. significans z spirans templum.
ficabo. Et nõ erat conueniens testimonium eoruz. Et exurgens summus sacerdos in medium interrogauit ihesuz dicens: Non respondes quicq̃ ad ea quę tibi obijciũt
§ Sicut ouis ad occisionem ducitur. z obmutuit z siluit a bonis. § taciturnitas christi apologiam adeo soluit.
ab his? Ille autẽ tacebat. z nichil rñdit. Rursuz sũmus sacerdos interrogauit eũ z dixit ei. Tu es xp̃c filius dei benedicti? Ihesus autẽ
§ Hiero. ut inexcusabiles sint
§ B. Marcus ego sum. matthetus tu dixisti qđ idem est.
dixit illi. Ego sũ. et videbitis filiũ

¶ Falsum testimo. Beda. Falsus est qui non in eodem sensu dicta intelligit quo dicuntur. Dominus enim dixerat de templo corporis sui. sz in ipsis verbis calumniantur paucis additis vel mutatis.

¶ Nos hereticoz est umbram de veritate trahere. Ille non dixit quod illi dicunt: sed simile verbum. vt de templo corporis sui quod post triduum resuscitauit. Dominus dixit. Soluite vos: sed non ego. quia nullus debet sibi mortem inferre. Hoc addunt vt proprie de templo iudaico videatur dixisse.

¶ Et exurgens ꝛc. Iratus: qz non inuenit locũ calumnię. motu corporis insaniam mentis demonstrat.

¶ Non respondes quicq̃. Ad responsum prouocat: vt ex qualibet occasione sermonis locum accusandi inueniat. Ihesus autem non respondit: quia prenidit quidquid responderet in calumniam verti.

¶ Tu es christus fi. ꝛc. Hieron. Quem expectabat alonge non videbat prope. sicut ysaac caligantibꝫ oculis iacob sub manibꝫ non agnoscebat sed longe post de eo futura canit.

¶ Et videbitis ꝛc. Sacerdos interrogat filium dei. Ihesus respondit filium hominis. vt intelligam? eundem filiũ dei esse z filiũ hominis ne quaternitatem faciam? in trinitate. z homo in deo z deus in homine sit.

A dextris se.uir. Quia hūiliauit seipsum factus obediens vsq; ad mortē propter qđ z ē exaltauit illū z dedit illi nomē qđ est sup oē nomē

Cum nubibus cę. Hiero. Ascēdit in nubē cū nube veniet id est cū corpore suo qđ assumpsit a ṽgine ascendit z cū multiformi ecclesia ḡ est corpus ipsius z plenitudo ad iudiciū ventur⁹ est. Sicut dicit matthę⁹. Cum aūt venerit filius hoīs z omnes angeli cum eo. ⁊c.

Summus aūt sa.scin. Beda. Eadem rabies quę prius de sede ex cusserat ad scissionem vestiū puocat vt ostē dat indęos sacerdotalem gloriā perdidisse z sedē vacuā esse.

Hiero. In vita regnantem sempiterna z virtute diuina

hominis a dextris sedentez virtutis dei: z veniētem cum nubibus cęli. Summus aūt sacerdos scindens vestimēta sua ait: Quid ad huc desideramus testes? Audistis blasphemiam. Quid vobis videt? Qui omnes condemnauerūt euz

¶ Ideo. ¶ faciem meam non auerti a conspuentibus in me.

esse reum mortis. Et cęperunt qui

¶ vt nos lauaret ¶ ut velamenta cordium auferret.

dam conspuere eum z velare faci-

¶ ut caput nostrū qđ adā est sanaret

em eius z collaphis eum cędere z

¶ obprobriis exhonoratur ¶ ut applaudamus ei manibus.

dicere ei prophetisa. Et ministri

¶ dedi maxillam meam alapis.

alapis euz cędebant. Et cum esset petrus in atrio deorsum: venit vna

¶ titubatio.

ex ancill' summi sacerdotis. Et cū vidisset petrū calefacientez se aspiciens ille ait: Et tu cuz ihesu naza reno eras. At ille negauit dicens. Necz scio nec noui quid dicas. Et

† ¶ Predicator qui dicit vigilate iusti z nolite peccare.

exiit foras ante atrium et† gallus cantauit. Rursus autem cū vidis

¶ Consēsus. ¶ Non que prius unde matheus vidit eum alia ancilla.

set illum ancilla cępit dicere circū stantibus: quia hic ex illis est. At ille iteruz negauit. Et post pusillū

¶ Actus.

rursus qui astabant dicebant petro. Vere ex illis es. nam z galyleus es. Ille autez cępit anathematizare et iurare: quia nescio hominem istum quez dicitis. Et statim iterum gallus cantauit. Et recordatus est petrus verbi quod dixerat ei ihesus prius⁊ gallus cātet

¶ pungi.

bis: ter me negabis. et cępit flere.

C. XV.

¶ vide q̄ sint soliciti i malo to ta nocte uigilauerūt ut facerent homicidium.

Et confestim mane consilium faci entes sūmi sacerdotes cū seniorib⁹ et scribis et vniuerso concilio vin

† ¶ Non solum ad pylatum sed etiaz ad herodē ducras est ut illuderet ei utcrq;

ciētes ihesū† duxēt et tradiderūt

Et cum esset pe. ⁊c. Ancilla primum petrum prodit cum viri magis possent eum cognoscere vt z iste sexus in morte dñi videatur peccasse z per passionē homini redimeretur. Et ideo mulier prima resurrectionis accepit mysteriū z mandata custodit vt veterem prevaricationis aboleret errorē.

At ille negauit. Nota q; negat christū qui se negat eius esse discipulum. Dominus enim non dixit. Negab te discipulū meū: sed me negabis. Negauit ergo eum cū se negauit eius esse discipulum.

Et exiit fo. ⁊c. Hiero. Petrus sine spiritu voci ancillę cessit. cum spiritu nec regibus nec principibus terzę cedit. Prima ancilla titubatio secūda consensio tercius vir: actus. Hec trina negatio quaz abluit per fletus verbi christi recordatio. Tunc autez nobis gallus cantat: cuz predicator ad cōpunctionem corda nostra revocat. Tunc incipimus flere: cū ignimur intus per scintillam scientię z foras exim⁹ extra quod fuimus.

Bal. cantauit. De hoc gallicantu alij tacent non tamen negant sic z alia multa quę alij dicunt alij pterennt.

Nam et ga. ⁊c. Beda. Eadē lingua galyleis z hierosolimitis est: sed tamen quęcunq; prouincia et regio habet proprium loquendi sonum quez mutare nō possit. Unde cum apostololi omnibus linguis loquerent inter alios eē qui habitabant iudęam dixisse referūtur. Nonne ecce omnes isti qui loquūtur galylei sūt: et quo a.v.l.n. in qua nati sumus? Et petrus loquens fratribus in hierusalez: ait. Notū factū est omnib habitantib in hierusalem ita vt appellaretur ager ille lingua eoz achelde mach qđ ideo dicitur; q; nomē illud aliter hierosolimitę aliter galylei sonabant.

Et recordatus est ⁊c. Beda. Petrus nocte negat ad gallicantuz penitet. In die quem tercio negauerat se tercio amare professus est. Qui enī in tenebris oblivionis erraut sperate iam lucis rememoratione correxit et eius iam adepta presentia plene totū quicquid nutauerat erexit.

Et cepit f. B. Q̄ notia prauoz colloquia inter fideles hominē se negauit nosse quem inter condiscipulos iam filium dei fuerat confessus. Sed in atrio cayphę penitentiam agere non potest egreditur foras (vt alij euangeliste narrant) vt ab impijs secretus negationis culpam liberius abluat fletibus.

Vincientes ihesum. ⁊c. Mos erat iudęis vt quē morti adiudicassent vinctum iudici traderent. Et notandum q; non tunc primum ligauerāt: sed mox prehensum nocte in orto vt iohannes dicit z sic adduxerunt eum ad annam primum.

Hieron. Adest Sanson vinctus a Dalida. Sanson interpretatur sol eoz quibus occubuit sol in meridie. Dalida situla interpretat id est synagoga quę situlę more limpidū liquorē non tenet z quisquilias immūdas colligit. Sanson noster maxilla verbi sui innumeras caternas iudęoz z dęmonū bic sternit z fonte plenis vitę sitientib nob i corpi suo aperit

Qui omnes ⁊c Hiero. Quo reatu suo nostrū reatū solueret z velamē faciei suę velamen cordiū nroz auferret z sputis susceptis faciē aīę nrę lauaret z collaphis qbz in caput pcussus est: caput hūani generis qđ ē adam sanaret z alapis qbz expalmat⁹ est maxia laus ei⁹ a nris manib z labys plauderet vñ. Dēs gētes plaudema. Et cruce sua cruciatū nostrū solueret z morte sua; nostrā necaret: q; serpente de ẋga fcō alij absorpti sunt serpentes. vñ Ero mors tua o mors z morsus tu⁹ ero inferne. Opprobria ei⁹ nostrū obstruxerunt opprobriū vincula eius nos liberos fecerūt. Corona spinea capitis ei⁹ dyadema regni adepti sum⁹. Vulneribz ei⁹ sanati sum⁹ sepultura eius resurgim⁹ de scensu ei⁹ ad infernos ascēdim⁹ ad cęlos. Hic inuenit mel in ore leonis mortui. Hinc propheta. Quid retribuā dño pro oīb quę retribuit michi?

Velare fa. ⁊c. Non vt scelera eoz nō videat: sed vt ipsi quondā moysi fecerūt a se grām cognitōis eius abscondāt. Hoc velamentū vsq; hodie manet super cor eoz: qđ in xpm credētib est ablatū. Vñ eo morięte velum templi scissum est z sancta sanctoz archana patefacta.

Prophetiza. Scdm alios. Quis te percussit? Hoc faciunt in pctūe liam eius qui se pphetā voluit haberi. Sz dispensauit hoc: vt nos ad tolerādam pro eius noīe irrisionē prępararet qui pro nobis sustinebat.

Alapis eum cę. Beda. Qui tūc cęsus est alapis: z nūc cędit blasphemijs falsoz christianoz. Qui ꝑsput⁹ saliuis infidelitū nūc vesanis fidelium opprobrijs exhonoratur.

¶ Tu es rex iu. Cum pylatus nichil criminis interrogat nisi an sit rex iudeoꝝ: arguitur impietas eoꝝ: qui nec falso quidē qđ obiiciāt inueniunt.
¶ Tu dicis. Sic tempat rñsum. vt vꝝ dicat. nec tñ calūnię pateat. Et nota q̄ pylato qui inuitus fert sententiaꝫ. aliqua in parte rñderit. Sacerdotiby aūt ꝫ pncipiby rñdere noluerit. indignosq̄ sermone suo iudicauerit.
¶ Uidę in quantis. ꝛc. Ethnicus ꝓdemnat ihesum: sed causam refert in populum iudeoꝝ. Uide in quātis te accusant ꝛc.

¶ Ut magis pe. Beda. Adhęret indę is vsq̄ hodie petitio sua q̄m toto labore impetrauerūt. Data enī optione sibi. pro ihesu latronē. pro salnatore interfectorē elegerūt. Merito ꝑ salutē ꝫ vitam pdiderūt. ꝫ latro ciuis ac seditionibus in tantū se subdiderāt vt regnū ꝫ patriā pderent. ꝫ libertatē corpis ꝫ aīę nunq̄ recipent

¶ Pylatus uero Multas occōnes vdit pylatus liberandi saluatorē. primo insto ꝓferens latronē. deinde inferens. Quid ergo vultis faciam? Cumq̄ rñdissent crucifigat non statim acq̄euit: sꝫ sēm suggestionē vxoris ꝑ mādauerat ei (ut matthęus dicit) nichil tibi ꝫ insto illi. respondens ait. Quid enim mali fecit? qđ dicēdo ihesum absolnit.

¶ At illi ma. Dauid. Circūdederūt me ca. m. ꝓ. m. o. m. Isaias. Expectaui vt faceret iudicium: fecerunt aūt iniq̄tatē et insticiā ꝫ clamorem. Hieren. Facta est hęreditas mea michi sicē leo insidians. vdederūt sup me vocē suam.

¶ Barraban et t. Ihesum. Hiero. Hi sūt duo hyrci. vn⁹ apompeius. i. emissarius cū pcō ppli in tęb tum inferni absolutus dimittit. Aliter pro peccatis absoluto⁹ vt agn⁹ occidit. Pars dñi semper mactatur. pars dyaboli qui est magister eoꝝ effrenata in tartara ꝓcipitatur

¶ Ihesum f. c. Ut nos a flagellis liberaret. vñ. Flagellū nō appro. tatu. Cum pri⁹ diceret. multa flagella peccatoris.

¶ Beda. Ihesum fla. cę. Ęsus est ab ipso pylato. vñ iobes. Apprehendit pylat⁹ ihm ꝫ flagellauit. Et post subiūxit. Et milites plectētes coronaꝫ de spinis ꝛc. ꝫ militiby illudendū pębuit. Quod ideo fecit. vt ei⁹ pęnis ꝫ ob probrijs saturati vltra mortē non sitirent.

¶ Et induunt eum pur. Beda. Matthę⁹ ita. Et exu. eū cla. coc. ci. ei. quod idē est. Pro regia enī purpura data est ei clamis ab illudētiby. et est quędā rubra purpura cocco similima. Potest etiā videri q̄ marc⁹ purpuram ꝓmemoranit quā clamis habebat q̄uis esset coccinea.

¶ Et indu. Uestimētis suis nudat. i. indęis purpura induit. i. gētili eccā de amaꝫ pplis collecta. Itē ea scādalisante exut⁹. in fine iudaica rursū induit plebe. Cū enī plenitudo gentiū subintrauerit: tunc omnis israel saluus erit

¶ Quia rex dicebatur. ꝫ hoc sacerdotes ꝫ scribę imponebāt: qz imperiū in populo vsurparet: illudendo induūt purpura qua reges vtunt. Pro dyademate spineam coronam. pro sceptro regali calamū donāt. sicut matthę⁹ dicit. Et adorant quasi regez ꝛc.

¶ Sicut caypbas nesciens dixit: Oportet enī vnū hominē mori pro populo sic milites omia mystice nesciētes faciūt. Purpura: caro ei⁹ rubra passioni bus. vnde. Quare rubr̄ est indumētū tuū. ꝫ ve. t. si. cal. in tor? Spineā coronā portat: qz pro nob fcūs mortal nra suscepit delicta. vñ. Ecce agn⁹ dei ecce qui tol. pec. mū. Q̄ aūt spinę pcā significēt dñs sic oñdit. Terra tua spinas ꝫ tri. ger. tibi. i. pscia tua pctiones tibi ꝫ aculeos vicioꝝ pcreare non cessabit. Q̄ vero scām lucam apud herodem alba veste induitur: ꝫ scām alios a militiby pylati coccēo vel purpureo habitu induit: i vno innocētia ꝫ hūa nitaꝫ castitas. in altero expimit veritas passionis ꝑ quā venit ad gliam regni immortal. Purpura enī ꝫ passionē ꝫ regnū sigt. Sed qz vt ait apls. Quotquot bapati estis xpm indu. ꝫ ysa. His velut ornamēto induer. pōt in vtroq̄ hītu pbrosa q̄dē inimicoꝝ iudicio sed dñi electōe gloriosissima multitudo electoꝝ designari quę in martires ceteroscq̄ fideles distinguit. Alba veste induit: cū mūda pfessione iustoꝝ circū datur. Purpura vel cocco vestit: cū triumpho glorioso⁹ martirum gloriatur.

¶ Et percu. ca. e. Caput xpi de⁹ est. Caput ꝑ xpi pcutiunt. q̄ eū denegāt eē deū. ꝫ q̄ scripturę autoritate errorem suum defendūt Quia scīptura barūdine solet fieri. q. barūdine caput ei⁹ feriūt. In facie ei⁹ spuūt q̄ pūtiā gr̄ę ei⁹ execrādis ꝟbis ex interna cęcę mēt in sania ꝓceptis respuūt ꝫ eum in carne venisse negant.

¶ Adora. eū. Una si falso se dixisset deū. Sed hodie qđ est gūi oris insanię quidā eū certa fide vt deū vꝝ adorāt: ꝫ puerb actiby mox verba ei⁹. q. fabiosa despiciūt. ac ꝓmissa regni illi⁹ tpalib illecebr̄ postponūt.

¶ Et educunt. Hiez. Hic educit abel ī agrū a frē vt pimat. Hic adest ysaac cū lignis. ꝫ abrahm cū ariete inter vepres hęrēte. Hic adest ioseph cū thalari tunica lita sanguīe. Hic adest moyses cū virga ꝫ serpente suspēso in ligno. Hic bot⁹ in ligno portat. Hic adest helyse⁹ cū ligno ad quę rēdam securim quę in imo demersa est ꝫ natauit ad lignū. i. gen⁹ hūanū qđ a ligno vetito in infernū cecidit. ꝑ lignū crucis xpi ꝫ per baptismū aq̄ ad ꝑadisum natauit. Hic adest ionas de ligno nauis forꝫ ꝫ in mare ventremq̄ ceti triduo missus..

¶ Ut crucifi. eum. Hiez. Ipsa crux spēs q̄d ē nisi forma q̄drati mundi? Oriens de virtute fulget. arcton dextra tenet. auster lęna consistit. occidens sub plantis firmat. Unde apls. Ut sciam⁹ q̄ sit latitudo. longitudo sublimitas ꝫ pfundū. Aues in forma crucis ad ethera volāt. bō adorat ꝫ natat in forma crucis. nauis per maria antēna cruci assimilata sufflatur. Thau littera signum salutis ꝫ crucis demonstrat.

¶ Et anga. Beda. Ipse dñs primo crucē suā portauit sicut iohannes dicit. post iste symon de quo ꝫ alī dicūt. ꝫ hoc satis ꝓgruo ordine mysterij.

Pylatus autem iterū respodens ait illis. Quid ergo vultis faciam regi iudeoꝝ? At illi iterum clamauerunt. Crucifige eum. Pylatus
† Quod dicendo ihesum absoluit.
vero dicebat illis Quid enim malifecit? At illi magis clamabant.
† Insane sue satisfacientes non interrogatio ni respondentes presidis.
crucifige eum. Pylatus autez volens satisfacere populo dimisit illi
Hircū emissariū. Pro pcis occidendū
barraban. ꝫ tradidit ihesum flagellis cęsum vt crucifigeretur. Milites autem duxerunt eum intro in atrium prętorij et conuocant totā
gentili eccle
cohortem: et induunt eum purpu
ra. ut reges
ra. ꝫ imponunt ei plectentes spine
efficiamur.
am coronam. ꝫ cęperunt salutare eum dicentes. Aue rex iudeoꝝ Et percutiebant caput eius barū
dine. ꝫ conspuebant eum. Et ponētes genua adorabant eū. Et postq̄ illuserūt ei: exuerunt illum pur
gentili ecclesia. Judeis.
pura. et induerunt illū vestimētis
tanq̄ frater caim abel in agro
suis. et educunt eū vt crucifigerēt eum. Et angariauerunt quempiaꝫ

Christus enī passus pro nobis no·re·et·vt se·ve·e·Et q̄ non hierosolimi/ta:sed cyrene⁹ a ciuitate lybię recte per eum gentes sīgnant·qui quondam peregrini ⁊ hospites testamento ꝓ nunc obediēdo ciues sunt ⁊ domestici dei sicut alibi·Hęredes quidē dei coheredes autē christi. vnde. symon obedi/ens·cyreneus hęres interpretat. Et nota q̄ de villa venire dicitur. Villa enim grece:pagos·vnde paganos appellam⁹: quos a ciuitate dei alienos ⁊ quasi vrbanę conuersationis videm⁹ expertes. Sed de pago symon egre

pręterēuntem symonem cyreneuꝫ

diens crucem ihesu por/tat:cuꝫ populus natio/num paganis ritib⁹ re/lictis vestigia domini/cę passionis obedien/ter amplectitur.

¶ Diero. Symon qui portat crucē in an/garia·hic est qui labo/rat pro laude hūana. Logunt euꝫ homines huic labori quem non cogit ño⁹ l'dilectō dei

¶ Patrem aler· Magne opinionis sy/mon iste videtur esse· cum et filij eius tanq̄ noti omnib⁹ ex nomīe designantur.

¶ Diero. Alij per merita patrum suorū commemorantur· alij per merita filiorꝫ. Hic autem symon qui cru/cem in angaria portat filiorꝫ suorū meritis q̄ erant discipuli ꝓmēo/ratur. Per hoc monē/tur in presenti vita pa/tres adiuuari per meri/ta filiorꝫ suorūꝫ·vt po/pulus iudaic⁹ per pa/triarchaꝫ ꝓphetaꝫ et apłorum merita sępe ꝓmēorat̄. De ama/ritudine enī radicis surgit dulcedo oliuę. Vnde biereñ·Olivā vberꝫ fru/ctiferam speciosaꝫ vocauit dñs nomen tuum.

¶ Caluarię locus. Diero. Tradunt iudei q̄ in hoc loco montis im/molatus fuerit aries pro ysaac·vt ibi decalueꝰ christ⁹·id est·carne sua·s·iu/dea carnali separetur.

¶ Beda. Extra portam truncabant' capita damnatoꝫ·ꝫ caluarię decol/latoꝫ loca dicūtur. Ideo ibi crucifix⁹ dñs: vt vbi erat area damnatoꝫ:ibi erigantur vexilla martirū. Et quoniā pro nobis factū est maledictū cruc ⁊ flagellat⁹ ⁊ crucifix⁹ ꝓ salute oīm·q·noxi⁹ inter noxios voluit crucifigi.

¶ Et da·ei bi·m·u·Beda. Matthęus·cum felle mixtum· quod idem est. Fel enim pro amaritudine posuit. Mirratū enim vinum est amarissimū q̄mq̄ fieri possit vt et felle ⁊ mirra amarissimū redderent vinum.

¶ Diero. Et da. ꝛc. Hoc aceto succus letalis pomi abstergitur. Et nō ac/cepit id pro quo patitur. Vnde de eo q̄d non rapui tūc exoluebam.

¶ Et non acce. Matthę⁹. Et cuꝫ gustasset noluit bibere. Indicat mat/thę⁹ q̄ pro nobis amaritudinē mortis gustauerit:sed die tercia resurrexerit

¶ Et crucifigē. ꝛc. Hieroñ. Hic figitur salus in ligno·primo infixa est mors in ligno·lignū primū sciētię boni ⁊ mali. Scōm boni tīm ⁊ vitę nobis lignum est. Extensio primę man⁹ ad lignum mortem apprehendit· extensio secūdę vitam quę perierat inuenit. Ligno hoc vehimur per mare undosum ad terram viuentium.

¶ Vestimenta sua ꝛc. Beda. Quadripertita vestis christi scōm nūe/rum militum significat ecclesiā quattuor partib⁹ orbis equaliter·id est·con/corditer distributam.

¶ Diero. Vestimēta dñi mandata sunt quib⁹ tegit' corp⁹ eius q̄d est ec/clesia·q̄ diuidunt' inter milites gentiū vt sint quattuor ordines cuꝫ sit vna fides·id est·ꝓiugati·viduati·prępositi·separati. Sortiti sunt tunicā indiui/sam que est pax ⁊ veritas in cūctis in modum regalis amict⁹ vel anuli.

¶ Mit·sor·Diero. Super tunicam·s·quę erat inconsutilis. Hęc sorti/ta omniū partiū significat vnitatem quę vno vinculo charitatis ꝓtinet·q̄ quę supemínet omī sciētię·ꝫ sup omīa ꝓcepta est·q·desuper ꝓtexta est. In

sorte grā dei ꝓmendat'·sic enī in vno ad oēs pruenit cū sors omīb⁹ placeat· q̄ dei grā in vnitate ad oēs peruenit·ꝫ sors soli⁹ dei iudicio vēit vel cedit.

¶ Erat autem hora ter·Hieroñ·Hoc ꝓphetie marcus·nam sexta hora tenebrę suffuderunt terram vt non quis posset mouere caput. A tricesimo nanq̄ fructu marcus ascendit ad centesimum· id est· a tercia hora crucis vsq̄ ad tercīā resurrectionis quę post tres dies fuit. Tricesim⁹ fruct⁹ in cru/ce·sexagesimus in inferno·centesim⁹ in paradiso.

¶ Quasi dico: q̄ mi/lites crucifixerunt eum quod factum est hora quasi sexta scōm Jo/hannem: sed prius in dei hora tercia crucifix/erunt eū qui magis di/cēdi sunt eum crucifix/isse· cui⁹ nitātur hoc dissimulare·cū milites qui scōm officiū suum duci suo paruere·

¶ Et e·ti·B. Titu/lus ostēdit q̄ nec occi/dendo potuerūt effice/re q̄ non esset eis rex. vnde. Ego aūt consti/tutus sum·r·ab·e·zc̄. Bene enī simi'ē rex et pontifex:cū eximiā pri/ę carnis hostiam of/ferret ī altari crucis·et regi dignitatem titulo pręfēderet: vt cunctis insinuaret q̄ per cruc/ patibulū non perdide/rit:sed ꝓfirmauerit im/perium.

¶ Diero. Q̄ in titu/lis psalmoꝫ ꝓnotatur In finem ne corrūpas ⁊ cū tribꝰ linguis mal/ignis iudęoruꝫ·basileos exomolissō rex ꝓfesso/rum· hę tres linguę in

¶ Vedos a sinistris ¶ Hic relinquitur.

vnum a sinistris·ꝫ impleta est scri

¶ Latroni bus

ptura quę dicit. Et cuꝫ iniquis re/putatus est. Et pręterēuntes blas/phemabant eum: mouentes capi/ta sua ⁊ dicentes. Vah qui destru/is templuꝫ dei ⁊ in tribus diebus

† ¶ Insultant nepharū salutē quā inchoauerat.

reędificas. † Saluum fac teipsum descendens de cruce. Similiter ⁊ summi sacerdotes illudentes ad alterutrum cum scribis dicebant: Alios saluos fecit:seipsum nō po/test saluū facere? Christus rex isra/hel descendat nunc de cruce vt vi/

¶ fraudulēta promissio.

deamus ⁊ credamus. Et q ui cū eo

¶ Plurale pro singulari.

crucifixi erant conuiciabantur ei.

crucis patibulo cōiunctę sunt: vt omīs lingua cōmēorare perfidiā iudęoꝫ

¶ Et cum eo crucifi·Beda·Dicat dicit apł⁹ vel⁹ hō nr̄ sil'cū illo cru/cifixus est vt destruatur corp⁹ peccati·vt vltra non dñetur super nos pcīm. Mdiu g̃ id agūt opera nr̄a vt euacuetur corp⁹ pcī·q̄diu exterior hō corrū/pitur vt interior renouetur·tps ē crucis. Hęc quidē etiā sūt bona opera tīm ad huc laboriosa quoꝫ merces reędes ei⁹. Sed ideo ōr spe gaudentes vt reędem futurā cū hilaritate expectem⁹ in laborib⁹ Hāc hilaritatē sigt crucis latitudo in trāsuerso ligno vbi figūtur man⁹·per man⁹ enī opera·per latitudinē hi/laritatē operātis intelligim⁹·q̄ tristicia fac angustias. Per altitudinē cui caput adungitur expectatōem retributōis de sublimi iustitia dei. Per lō/gitudinē qua totū corp⁹ extēditur tolerantiā. vñ longanies dicūtur. Per profundū qđ terę est infixū ipsū sacri secretū. Vñ apłs vt in charitate radi/cati ⁊ fundati possit cōprehēdere cū oīb⁹ scis q̄ sit latitudo·longitudo·sub/limitas·ꝫ profundum.

¶ Duos latro. B. Latrones q̄ cū dño crucifixi sūt·signt eos q̄ fide ⁊ cōfessione xpi, vel agone sui martirij·vel quālibet arctā cōtinētiam sutenūt. Et q̄ hoc pro ęterna glia gerunt·dextri latronis merito ⁊ fide signtur. Qui autē ꝓ būanę glię vel q̄libet min⁹ digna intētione sinistri latronis mentem imitatur ⁊ actus.

¶ Diero. Cū iniqs veritas deputata vnū reliquit sinistrū·altęꝫ assūit dextruꝫ: sic faciet in die iudicij·ex simili crimine dissimiles sortiuntur vias. Alt' ꝓcedit petꝫ in paradisū·alt' iudā in infernū. Cōfessio breuis vitā acq̄rit longā·ꝫ blasphēia finita pęna plectitur ętema. Hic pullus iudę ligatur ad vitē·anabologiū·i· palliū tingitur in sanguine vuę·hic lacerāt hedi vineā.

¶ Mouentes c·s·Diexꝫ. Emittitur mors iniquoꝫ q̄ excitātur vin/cula inferni vsq̄ ad cernicē quę est ceruix humani generis.

¶ Alios s·f·Etiā nolentes ꝓfitētur q̄ alios fecit saluos·ꝫ se ꝓpria dam/nant sīa: q̄ alios saluos fecit·ꝫ se si vellet saluare poterat.

¶ Descen·n·d·c·Plus est de sepulcro surgere·ꝫ tū nō crediderūt. Hi omnes declinauerunt simul inutiles facti sunt.

¶ Et qui cum e·cru·zc̄·Beda·Scōm lucā vn⁹ latro blasphemabat

dicens. Si tu es christus saluū fac te ꝛ nos. Alter eñ redarguit ꝛ dicit. Domine memēto mei dū veneris in regnū tuū. Sic hodie qui ficto corde ꝛ ficta mente dñice passionis sacramēta gestāt ad mūdi gaudia liberari a dño cupiunt. ꝛ ideo a dño ꝯtemnūtur. nec vlla ꝛnsione digni indicātur. Qui autē cum aplo in cruce christi gloriātur. ita poti⁹ a pñtib⁹ erūnis optant exui vt spm̄ sanctū suum in manus dei ꝯmendent. vnaq₃ cum christo regni celestis participes esse desiderēt. Unde dñs preces eius qui salutē querebat pie audiuit: qꝛ q̇ in tribulationib⁹ positi a dño tm̄ tꝑalia solatia querūt. ꝛ a tꝑalib⁹ separantur ꝛ eternis priuantur. Qui celestia petūt ad ea sine dubio christo mediante ꝛ miserante perueniunt.

¶ Et facta hora. B. Notādū q̇a hora sexta. i. sole recessuro a centro mūdi crucifixus sit. et diluculo oriēte sole resurrexit qꝛ mortu⁹ est propter peccata nostra ꝛ re. prop. ius. no. De adam enī peccante dictū est: ꝙ audierit vocem dñi in paradiso deambulātis ad auram post meridiem incliata iam luce fidei Ad auram refrigescente feruore charitatis. Deambulans autem audiebatur: quia ab homine peccante recesserat. Rationis ergo immo diuine pietatis ordo poscebat vt eodē temporis articulo quo ade preuaricāti obclu serat: latroni penitēti ianuā₃ reseraret paradisi. Et qua hora pm⁹ adam peccando mundo mortem intulit. eadem hora scđs adam mortē moriendo destrueret.

Sol refugit: qꝛ non potest videre mortem christi, ꝛ collaborat laboranti. vel ne impii blasphemātes sua luce fruerentur.

Et facta hora sexta tenebre facte sunt per totam terrā₃ vsq₃ in horā nonam. Et hora nona exclamauit voce magna Jhesus dicens. Heloy heloy lamazabatani. quod est interpretatū₃. deus meus. deus meus: vt quid dereliquisti me? Et quidam de circumstantibus audientes dicebant. Ecce helyam vocat. Currens autem vnus implēs spongiam aceto. circumponensq₃ calamo potū dabat ei dicens: Sinite: videamus si veniat helyas ad deponendum eum. Jhesus autem emissa voce magna expirauit.

B. vt homo loquitur. ut homo flet. ut hō crucifigitur. ut homo turbatur.

Hier. Principiū est vicesimiprimi psalmi. qđ enī in medio ponitur. respice in me. in hebreo nō habetur.

ipsos cauos igni aptos. — dolo malicia. — Amaritudinē. — dulcedini. — Qui de celo. — Nos cum nulla vel cū vna que de terra. — Pater in manus tuas com. spiritū meū.

¶ Tenebre facte sunt. Hier. Hic adest noe inebriat⁹ ac nudatus. celo ac terra tenebroso pallio tectus. et ab homine irrisus. hic stillauit de ligno sanguis.

¶ Deus meus. Hier. Inde inscribitur psal's iste pro assumptione matutina. qua christus ad crucem ducitur. Verba filij hominis in propheta. Unde etiam sequitur iuxta lucam. In manus tuas ꝯmendo spiritū meū. Nona hora inuenitur euersa domo decima dragma que perierat.

¶ Quidā₃. Nō oēs. Forsitan milites romani ñ intelligentes proprietatem hebrei sermonis. ex eo ꝙ dr̄ hely: putauerūt helyam ab eo vocari. Vel iudei solito sibi sermone verba dñi deprauantes. imbecillitatē infamabant eum: ꝙ helye vocaret auxilium.

¶ Currens autem. Beda. Johānes pleni⁹ dicit. Postea sciens ihesus qꝛ iam omnia ꝯsummata sunt vt ꝯsummaretur scriptura dicit Sitio. Vas ergo positū erat aceto plenū ꝛc. Quasi hoc min⁹ fecistis. date quod estis. Erāt enim acetū degenerātes a vino prophetaꝝ ꝛ patriarchaꝝ tanq₃ de pleno vase de iniquitate hui⁹ mundi pleni. cor habentes sicut spongiā₃ cauernosis ꝛ tortuosis latibulis fraudulentū. Ysopo circūposuerūt spongiā aceto plenam. ysopus herba humilis pectus purgans: christi significat humilitatem quam circūdederūt ꝛ circūuenisse putauerūt. vnde. Asperges me dñe ysopo ꝛ mundabor. Christi enim humilitate mūdamur. qꝛ nisi humiliasset semetipm̄ factus obediēs vsq₃ ad mortē mortē aūt crucis. sanguis ei⁹ in mundationē nrām fusus non esset. Per arundinē cui imposita est spongia scriptura significat. que hoc facto impletur: qꝛ harundine scribitur. sic locutio que per linguam formatur lingua dicit. Unde linguam grecam et latinam dicimus.

¶ Hier. Currēns aūt. Inuenit similitudinē eoꝝ. spongiā concauā. etatē aridam. ignib⁹ aptā. Implet aceto. hoc est malicia ꝛ odio vel dolo. de quo dñs plantauit viniā soreth. Et q̄uo ꝯuersa es in amaritudinē vitis aliene. et expectaui vt faceres vuas et fecisti spinas.

¶ Jhesus aūt. Beda. Quid dixerit lucas aperit. Pater in manus tuas ꝯmendo spm̄ meū. ꝛ hoc dicēs expirauit. Qđ aūt dicit iohes. cum accepisset acetū dixit. Consūmatū est. ꝛ incli. ca. tra. s. Inter hoc qđ ait. ꝯsūmatum ē. ꝛ illud. inclinato capite emisit spm̄. emissa est vox illa magna q̄m iohannes tacet ceteri commēorant. In man⁹ tuas. ꝛc.

¶ Hiero. Jhesus aūt. ꝛc. Infirmata etenī carne mox virtus diuina inualuit que dicit. Aperite michi por. ius. ꝛc. Nos autē cū nulla vel vna voce morimur q̇ đ terra sum⁹. Ille enī cū exaltata voce expirauit qui de celo descendit.

¶ Et ue. tem. ꝛc. Ut archa testamenti et omnia legis sacra q̄ tegebātur appareāt. et ad gētes trāseāt. Ante dicebat. Notus in iudea deus. in is. m. n. e. Nunc aūt exal. s. c. deus ꝛ sup o. ter. g. t. Et in euangelio pri⁹. In viam gentiū ne abieritis. et post passionem. Ite ꝛ docete omēs gētes. ꝛc.

Celum aperitur

Et velū₃ templi scissum est in duo a sursum vsq₃ deorsum. Uidens autem centurio qui ex aduerso stabat: quia sic clamās expirasset ait vere hic homo filius dei erat. Erāt autē ꝛ mulieres de longe aspicientes inter quas erat maria magdalena ꝛ maria iacobi minoris. et ioseph mater. ꝛ salome. Et cum eēnt in galylea sequebantur eum et ministrabant ei. ꝛ alie multe que simul ascenderant cum eo hierosolimā₃ Et cum iam sero esset factū₃: quia erat parasceue quod est ante sabbatū₃ venit ioseph ab arimathia

Nouissimi primi. gentilis confitetur plebs. iudaica cecata negat. vt fiat ei⁹ error peior priore

B. hominem ꝛ deū confitetur

Ad differentiam iacobi zebedei qui inter primos apostolos vocatus est ꝛ electus a domino.

Beda. Mos erat vt mulieres preceptoribus de sua substantia ministrarent

In fine

deponens — Allego. Judaicus populus deponens desperationem

Que ꝛ ramatha. ciuitas helcane ꝛ samuelis

¶ Uidens autem Ostēditur quare cēturio miratur: quia vidit eū₃ sic expirasse. i. spiritum emisisse. Nullus enim habet potestatem emittendi spm̄ nisi conditor animaꝝ.

¶ Uere ꝛc. Hiero. Nota ꝙ centurio ante crucem in ipso scandalo passionis vere filium dei confitetur. et arrius in ecclesia predicat creaturam. Unde merito per cēturionem fides ecclesie significat. que velo mysterioꝝ celestiū per mortē dñi reserato. continuo ihesum ꝛ vere iustū hominē. ꝛ vere filiū dei synagoga tacente confirmat.

¶ Erant autem. Hiero. Sicut non excludit muliebris sexus a salute per mariā virginē: ita nō repellitur a mysterio crucis scīe ꝛ resurrōnis ꝑ unicam mariā magdalenā ꝛ ceteras matres.

¶ Jacobi mi. Beda. Minorē iacobū dicit iacobū alphei qui ꝛ frater dñi: eo ꝙ esset filius marie matertere dñi. De qua iohannes. Stabāt aūt iuxta crucē ihesu mater eius. ꝛ so. ma. e. ma. cle. ꝛ m. m. Cleophe videt eam dicere a patre vel a cognatione.

¶ Et cum iam. Beda. Parasceue grece. preparatio latine. Hoc noīe iudei inter grecos morātes sextā sabbati appellabāt. qꝛ in eo q̄ sabbo erāt necessaria preꝑabāt. scđm ꝙ de māna dictū est. Sexta die colligetis duplū ꝛc. Quia ḡ sexta die hō fcūs est. ꝛ tota mūdi creatura pfcā est. septima aūt cōditor ab omī ope suo reqeuit. vñ ꝛ hūc sabbm. i. reqem dici voluit: recte saluator eadē sexta die crucifix⁹ hoīem restaurauit. Ideoq₃ cū₃ accepisset acetū dixit: cōsummatū est. i. diei sexte op⁹ cōpletū est. qđ pro mūdi reparatione suscepi. Sabbo aūt in sepulcro reqescēs resurrōnis q̄ octaua die futura erat expectabat exitū. vbi nostre deuotōnis ꝛ retributōnis ꝑlucet exemplū. quos in hac. vi. etate. ꝑ dño pati ꝛ mundo necesse est crucifigi. In. vij vero etate. i. cū leti quisq₃ debitū soluerit corpora q̇dē in tumul. aīas aūt in secreta pace cū dño gaudere. ꝛ post bona opa oportet q̇escere: donec octaua veniēte etate ꝛ ipsa corpa resurrōe glorificata cū aīab⁹ simul incorruptionem eterne hereditatis accipiant.

¶ Uenit ioseph. Hiero. Joseph venit sero parascheue ab arimathia que interpretat deponēs. ad deponēdū corp⁹ christi in monumēto. Nobilis decurio expectās redēptionē dei. Intrauit ad pylatū ꝛ petijt corp⁹ ihu Joseph inuoluit syndone. in sydone inuolutū corp⁹ posuit in monumētū quod excisū erat de petra ꝛ aduoluit lapidē ad hostium monumenti marie

aſpiciunt vbi poneretur. Hec omnia ꝓgruũt ad ꝓpulũ iudaicũ in fine credentem: qui nobilitatur fide vt abrahę ſit filius. deponit deſperationẽ. expectat regnũ dei. intrat ad chriſtianos vt baptizetur. qđ ſignificat nomen pylati. id eſt. os malleatoris. id eſt. qui domat gentes feras vt regat eas in virga ferrea. z petit ſacrificiũ quod donatur pnitentib⁹ in fine. id eſt. viatico. z mundo corde z peccatis mortuo inuoluit in munimine fidei ſtabilitũ operculo fidei per opera charitatis ꝓcludit. Finis enĩ pcepti eſt charitas. Aſpicientib⁹ alonge electis qui ſunt ſtellę maris. quando ſi fieri poteſt ſcandaliſabũtur etiam electi.

¶ Decurio. Officium curię adminiſtrãs magnę dignitatis apud ſeculũ. maioris apud deũ fuiſſe legitur. Talez enim fuiſſe docebat qui corpus domini ſepeliret. qui z p iuſticiã dignus eſſet. z per nobilitatẽ ſecular⁹ potentię facultatẽ obtineret. Non enĩ ignotus aut mediocris ad pſidem accedere. et crucifixi corpus poſſet impetrare.

¶ Joſeph aũt ꝛc. Beda. Ex ſimplici ſepultura dñi ambitio diuitum ꝓdemnatur. qui nec in tumulis poſſunt carere diuitijs.

¶ Alleg. Corp⁹ chriſti non auro non gemmis aut ſerico: ſed lineo puro obuoluẽdũ eſt. Moraliter autem ille in ſindone munda ihesum inuoluit. q eũ pura mente ſuſcipit. Hinc eccleſia ſacrificium altaris non ſerico neq; panno tincto: ſed lineo terzeno celebrat ſicut corp⁹ dñi in ſyndone munda ſepultũ eſt. ſic a papa ſilueſtro ſtatutum eſt.

¶ Quod erat exciſum de petra. ꝛc. Beda. Dicitur q monumentum dñi domus rotũda fuit de ſubiacente rupe exciſa. tantę altitudinis vt homo rectus ꝓſiſtens vix extenta manu culmẽ poſſit attingere. Et habet introitum ab oriente. cui lapis ille magnus aduolut⁹ atq; impoſitus eſt. In eius parte aquilonari ipſum ſepulcrũ. id eſt. locus dñici corporis de eadem petra factus eſt ſeptem habens pedes longitudinis. trium palmorum menſura a pauimento altius eminens. Qui ſcz locus non deſuper ſed a latere meridiano per totũ patet vnde corp⁹ inferebatur. Color aũt monumẽti et loculi albo z rubeo dz eſſe permixtus.

¶ Maria aũt magda. Beda. Lucas dicit q̃a aſtabant omnes noti eius alonge. z mulieres quę ſecutę fuerant eum. Sed alijs depoſito corpore eius ad ſua remeantib⁹ ſolę mulieres quę artius amabant funus ſubſecutę quo ponere⁹ inſpicere curabãt. vt ei ꝓgruo tpe mun⁹ denotõnis offerrent.

¶ Beda. Mox. Sanctę mulieres die paraſceues. id eſt. pparationis idem faciunt. cum anię bũiles z quo maioris ſibi conſcię fragilitatis ꝥ eo maiore ſaluatoris amore feruẽtes paſſionis eius veſtigijſ in hoc ſeculo (quo ꝓparanda reqes futura) diligenter obſequũtur. Et ſi forte valeant imitari pia curioſitate quo ordine ſit eius paſſio amplectẽda perpendunt C. XVI.

¶ Et cũ tranſ. ꝛc. Beda. Lucas dicit: qz reuertentes a monumento parauerunt aromata z vnguẽta z ſabbato ſilnerũt: qz mandatũ erat vt ſabbati ſilentiũ a veſpera vſq; in veſperam ſeruaretur. Ideoq; religioſę mulieres ſepulto dño dũ licuit operari. id eſt. vſq; ad ſolis occaſum vnguenta parauerũt. vt lucas dicit. Et qz pę anguſtia temporis explere non potuerunt. mox tranſacto ſabbato. id eſt. occidente ſole vbi operãdi licentia redijt feſtinauerũt emere aromata ſicut marcus dicit. vt venientes mane vn-

ſide.
nobilis decurio. qui z ipſe erat expectans regnum dei. z audacter introiuit ad pylatum. z petijt corpus
ad xpianos malleator viaticum
ihesu. Pylatus autẽ mirabatur ſi iam obijſſet. Et accerſito centurione: interrogauit eum ſi iam mortuus eſſet. Et cum cognouiſſet a centurione: donauit corpus ioſeph.
† Cor mundum z peccatis mortuum
Joſeph autez mercatus ſyndonẽ
et deponens eum inuoluit ſyndone
In munimine fidei
ne. z poſuit in monumento quod
Que eſt chriſtus per opera
al. in charitatis
erat exciſum de petra. et aduoluit
operculũ fidei
lapidem ad hoſtium monumenti.
Electi qui ſunt ſtelle maris
Maria autez magdalenę z maria
a longe: qz ſcandaliſabũtur ſi fieri poteſt etiam electi
ioſeph aſpiciebant vbi poneretur.

C. XVI.

gerent ihesum. Neq; veſpere ſabbati pꝛeoccupãte iam noctis articulo monumentum adire valuerunt.

¶ Et uenientes unge. Mox. Sanctę mulieres quę dñm fuerant ſecutę cum aromatib⁹ ad monumentũ venerunt. z ei quẽ viuentẽ dilexerunt etiam mortuo ſtudio humanitatis obſequũtur. Et nos ergo in eoz qui mortuus eſt, credentes. ſi odore virtutum refecti cum opinione bonorum operuz quęrimus dominum: ad monumentum eius cuz aromatib⁹ venim⁹. Mane autem valde mane veniunt ad monumentum orto iam ſole. i. cũ iam cęlũ ab orientis parte albeſceret. qđ fit ſolis orientis vicinitae. ad lrãm magn⁹ q̃rendi z inueniẽdi dñm feruor charitaq; oñdit. Myſtice aũt nobis exẽplũ dat illũinata facie de curſis vicioꝝ tenebris odorẽ bonoꝝ opeꝝ domino z oꝛõnum ſuauitatem offerre.

Poſt triſtia ſabbata felix irradiat dies
¶ Cũ tranſiſſet ſabbatuz ma
Electi qui ſunt ſtelle maris
ria magdalenę z maria iacobi z ſalome emerunt aromata vt venientes vngerent ihesuz. Et valde ma
Id eſt. prima a ſabbato. eadem prima ſabbati dꝛ quę nunc dominica appellatur Id eſt. requietionũ que in ſabbatis cuſtodiebantur.
ne vna ſabbatoꝝ veniunt ad monumentum orto iam ſole. Et dicebant ad inuicem. Quis reuoluet
ꝓ occaſũ corpis
Id eſt. chriſto
Legem mortis
nobis lapidẽ ab hoſtio monumẽti: Et reſpiciẽtes viderunt reuolu
originale peccatũ
Legez mortis Id eſt. etiam infantes
tangit in vtero gemitus omniũ z omib⁹ grauis
tum lapidem. Erat quippe magn⁹
† Mc. In domum ſcz rotundã que erat exciſa in
valde. Et introeũtes † in monumẽ
petra † Regnãtem in proſperis. hic iuuenis
formã reſurrõnis timentibus mortẽ oſtendit
tum: viderunt iuuenem † ſedentez
† Que vera letitia eſt hoſte depulſo regno a depto
in dextris coopertũ † ſtola candida

¶ Die. Nũc cũ arõatib⁹ rdolẽtib⁹ cũ ſpõſa z adoleſcẽtib⁹ q̃ curꝛit p⁹ eam ꝓſpgim⁹ libꝝ .i. cubile mẽtis noſtrę Nunc introducit nos rex ĩ cellaria ſua. Nũc ſurgit amica maria. hyems ſabijt. pluuia receſſit flo. ap. vox turturis audita eſt in terra nrã. vi. flo. odo. de. redijt ſpõſus de vmbra ſub q̃ dormiũt in meridie. Po⁹ triſtia ſabba felix irradiat dies quę ꝑmatũ in diebꝝ tenet. luce ꝑma in ea luceſcẽte. z dño in eo cũ triũpho reſurgẽte z dicẽte
Hec ẽ dies quã f. d. ꝛc
¶ Et ualde mane Hiero. Quod alius dicit diluculo. Diluculum eſt inter tenebras noctis z diei claritatẽ in qua ſalus venit in eccleſia declaranda more ſolis qui conſurgens roſeam pꝛemittit auroꝛam: vt tantus ſplendor pꝛeparatis oculis poſſit videri. cum tempus dominicę reſurrectõis illuxit. vt tunc laudes chriſti tota cantaret eccleſia ſanctaꝝ fęminaruz. qñ vitam pꝛeſtitit z lumen credulitatis infudit.

¶ Et dicebant ad inuicẽ. Hiez. Aquilę congregantur ad corpus. martires z apoſtoli vident lapidem reuolutum qui eſt lex mortis. Quaſi diceret. vbi eſt mors aculeus tuus?

¶ Reuolutum lapidẽ. Beda. Quomodo lapis per angeluz ſit reuolutus matthęus dicit. Alleg. autem lapidis reuolutio reſurrectionẽ ſacramentoꝝ chriſti quę velamine litterę legis tecta erant inſinuat. lex etenim in lapide ſcripta eſt cui⁹ ablato tegmine. gloria reſurrõnis oſtenſa eſt. z abolitio mortis antiquę z vita nobis ſperanda perpetua toto orbe cępit ꝓdicari

¶ Juuenẽ. Hiez. Non ſenem. non infantem: ſed iocundum ętate. vt dĩ. Letare iuuenis in adoleſcẽtia tua. quę non eſt hic vera dũ ſenio mixta.

¶ Beda. Mulieres angelos vident quę cum aromatib⁹ venerũt: qz illę mentes ſupernos ciues aſpiciunt quę cum virtutib⁹ ad deum per ſancta deſideria veniunt.

¶ Sedentem in der. Beda. Ad meridianã partẽ loci illi⁹ vbi poſitum fuerat corp⁹ ihesu. Corpus enĩ qđ ſupinũ iacens caput habebat ad occaſum. dextrã neceſſe erat hꝛẽ ad auſtrũ. Scribit aũt matthęus q̃ angelũ qui reuoluit lapidẽ ab hoſtio monumẽti. ꝑmo viderũt ſup ipſũ lapidẽ ſedentẽ qui eas intrare in locũ vbi poſit⁹ erat dñs inſſerat. z videre q̃ iã reſurrexit a mortuis. Lucas aũt q̃ intrantes in monumentũ duos angelos ſtantes ibi inuenerunt.

¶ Hze. Per ſiniſtrã vita pñs. per dexterã vita ętterna ſigꝛtur. iuxta illud.

Lęua eius sub capite meo ⁊ dextera eius amplexabitur me. Quia christus iam pñtis vitę corruptionē transierat recte qui eiꝰ vitā plenē nunciabat in dextera sedebat. Qui in stola candida apparuit: qz ⁊ suę ⁊ nrę festinuitatis gaudia nunciauit. Illa enim dñi resurrectio ⁊ nos ad immortalitatē reduxit ⁊ ad angelorꝝ numerꝝ restituēs celestis pŕię damna reparauit.

¶ **Nolite expauescere.** Greg. Quasi paueant illi qui nō amant aduentū dñi vel supernorꝝ ciuiū qui vicijs pressi de eorꝝ societate desperant. Vos aūt quid timetis quę vrōs ꝓcues videtis? Vñ matthęus angelū apparuisse describens ait. Erat aspectꝰ eiꝰ sicut ful ⁊ ve e sic nix

¶ **Ihesum.** Salutare. Sed quia multi nō substantialr sz nūcupatiue hoc nomē dicebant: determinat ꝓ locū nazarenū ⁊ causā subdit crucifixū. Atqꝝ addit surrexit non est hic per pñtiam carnis qui tñ nusqꝝ deest per pñtiam maiestatis.

¶ **Ecce locus ubi p.** Ostendit mortalitas mortalibꝫ ad actionē grāꝝ debita: vt intelligam⁹ quid sim⁹ ⁊ fuerimus ⁊ sciamus quid erimus.

¶ **Et petro.** Beda. Petrꝰ vocat ex nomine ne desperet ex negatione. Nisi enī eū angelꝰ nominatim exprimeret qui magistrum ter negauerat inter discipulos venire nō auderet. Et notandū cur eum quē ecclesię suę omnipotēs ꝑ se ꝓposuit ad ancillę vocem negare permisit. Hoc enī actum ē magna pietatis dispensatōne: vt q̄ futurus erat pastor ecclesię in sua culpa disceret quō alijs misereri deberet.

¶ **Piero.** Et petro. Qui se indignū discipulatu indicat cū ter magrm negat. Sed peccata ꝑterita nō nocēt qñ nō placent. Pręcedet vos in galylęā. Breuis sniа in illis: sed ingens in q̄ntitate permissio. Ibi est gaudij nostri fons ⁊ternitatis nrę origo ꝑparata est. Ibi congregātur dispersiōes isrl et sanātur ꝓtriti corde. Ibi eū videbitis sicut dixit vobis.

¶ **Pręcedet uos in ga.** Bñ de redēptore nrō dr: galylea nanqꝝ trāsmigratio facta interpretat. Iam enī a passiōe ad resurrōem. a morte ad vitam. a pena ad gl̄iam trāsmigrauerat. Et bñ pꝰ resurrōem in galylea a discipulis videt: qz resurrectōis eiꝰ gl̄iam pꝰ lęti videbimꝰ: si modo a vicijs ad virtutū celsitudinē transmigremꝰ. Qui ḡ in sepulcro nūciat in trāsmigtiōe ostēdit. Et q̄ in mortificatōe carnis agnoscit in trāsmigtione mētis videt.

¶ **Beda.** Nota q̄ marcꝰ dic ꝑce v ī ga i e vi sic d v nec tñ ibi visū retulit. Matthęus aūt dic discipulos in galyleā abijsse in montē ibiqꝝ dñm vidisse ⁊ adorasse ⁊ ꝑceptū ab eo accepisse eūdi docēdi baptisandi omēs gentes in no p ⁊ f ⁊ ss. Alij aūt euāgelistę docēt eū antea sępiꝰ discipul' visum fuisse maxie die resurrōnis in hierlm ⁊ ipso die in castello emaus. Quare ḡ in galylea spāliter ꝑcessurꝝ ⁊ ibi videndus ꝑdixit cū neqꝝ ibi solū nec ꝓmū visus sit. Qz vo spāliꝫ hꝫ vox ñ euāgelistę narrātis: sz āgeli ex mādato dñi ⁊ ipsi⁹ dñi ē: ꝓphice dictū intelligēdū est. Galylea nanqꝝ trāsmigtio vel revelatio dr pri⁹ scdm trāsmigtionis sigtionē qđ dr ꝑce vos in ga i e v significat q̄ grā xpi de ꝓfo isrl erat trāsmigtura ad gētes a quibꝫ apli nullo modo ꝑdicātes suscipent nisi eis dns viā ꝑparet in eorꝝ cordibꝫ ⁊ hoc est ꝑce vī ga. Qz aūt gaudētes mirant victi oībꝫ difficultatibꝫ apiri sibi hostiū in dño per illūinationē fideliū: hꝫ ē ibi cū vi i ibi mēbra eiꝰ inuenietis ibi corpꝰ eiꝰ viuū in eis q̄ vos suscepti cognoscetis. Scdm aūt hꝫ q galylea revelatio dr nō intelligēdū est in forma serui sed in q̄ est ḡlis pñ q̄ dic. Ego diligā eū ⁊ ostē ei m ip ñ scdm hꝫ q videbāt eū nō etiā scdm hꝫ q cū cicatricibꝫ videndū ⁊ tangēdū pꝰ resurrōez oñdit: sed scdm ineffabilē lucē q̄ illuo ho v ī hūc m scdm q lux lucet in tenebs ⁊ te eū ñ ꝓp. Illuc nos ꝑcessit. vñ ad nos venies nō recessit ⁊ quo pręcedes nos nō deseruit. Illa enī revelatio vera ē galylea cū sides ei erimꝰ ⁊ vi e si ē. Ipsa etiā erit beatior transmigtio ex isto sclo in illā ęternitatē si eiꝰ ꝑcepta sic amplectamur vt ad eius dextrā aggregari mereamur. Tūc enī ibūt in ignē ęternū sinistri: iusti aūt in vitā ęternā. Hinc illuc trāsmigbūt ⁊ ibi eū videbūt quō ñ videt impius. Tollet enī impiꝰ vt nō videat claritatē dei ⁊ impij lumē nō videbūt. Hęc est aūt vita ęterna vt cognoscte de de ⁊ quē misisti xpm sic in illa ęternitate cognoscetur quo et nos ꝓducet propter formam serui vt liberi contemplemur formam domini.

¶ **Fugerunt.** Hier. De futura vita dicitur. Fugiet dolor et gemitus. Imitant mulieres āte resurrōem oīm qđ faciunt pri i q̄ facturę sūt fugiūt mortē ⁊ pauorē

¶ **Et nemini.** Hier. Qz illi soli mysteriuz resurrōnis videt q̄ meruerūt. Vñ sm iohm Petrꝰ aūt surgēs cucurrit ad monumentū vt videret quę audiuit

¶ **Beda.** Marcus. Et ne q d. Lucas. et egres a mo nun hꝫ o il xi. Matthęus ⁊ exierūt ci de mo cū ti et gaudio cur ñ dix. ei⁹. Sz possum⁹ intelligere qz nemini āgelorꝝ q̄cqꝝ dixerūt i ad ea q̄ ab illa audierāt nichil rñderūt ant custodibꝫ q̄s iacētes viderūt. Illud aūt gaudiū qđ matthęus dixit nō repugnat timori de quo marcꝰ scribit Vtrūqꝝ enī i eaꝝ aio fuit: sed mat timorem tacuit.

¶ **Surgens autem.** Mane surrexit. sero sepultꝰ est. vt hꝫ adimpleret. ad vesperꝝ dō mo fle ⁊ ad ma lę. Sepultꝰ ergo sexta sabbati quę vocat parasceue circa vesperꝝ sequēti nocte ⁊ die sabbati cū sequēti nocte in monumēto positus die tercia id ē. primo mane prima sabbati surrexit. Et bene vna die ⁊ duabꝫ noctibꝫ in sepulcro iacuit: qz lucem suę simplę mortis nostrę duplę mortis tenebris adiunxit. In morte enī aīę ⁊ spūs tenebramur. Vnde ad nos suam id ē carnis mortē attulit ⁊ duas nostras soluit. simplam suā duplę nrę cōtulit ⁊ duplam nostram moriens abstulit.

¶ **Apparuit primo m.** Marię magd. ꝑmo oñditur de qua ejecerat septem dęmonia: qz meretrices ⁊ publicani pręcedunt synagogam in regnum dei. vt latro ꝑcessit apłos. Apli flent ⁊ lugēt: qz necdū viderunt: sed cito ꝙsolabuntur. vnde. Et illi audientes ⁊c.

¶ **Beda.** In principio mulier autor culpę viro fuit executor vir erroris extitit. nunc quę prima mortē gustauit. resurrōnem prima videt. Et ne perpetui reatus apud viros opprobriū sustineret: quę viro culpā transfuderat: transfudit ⁊ gratiam. Vnde hęc quę lugentibꝫ lęticiā resurrōnis ꝑma nunciauit a septē dęmonibꝫ curata mēoratur. vt vbi abūdauit peccatū: superabundasse ⁊ gratia monstraret. Septenarius enī pro vniuersitate ponitur. Quę autē a septē dęmonibꝫ hoc est vniuersis sceleribꝫ liberata erat: prima resurgentem dñm vidit. ne qs digne pęnitēs de venia desperet videns eam quondam tot vicijs subditam. nec a deo dilectā: vt ipsis euāgelistis ⁊ apostolis resurrectionem euangelizaret.

¶ **Et illi.** B. Qz discipuli resurrōnez tarde credāt nō tā est illoꝝ infirmitas q̄ nra firmitas. dubitātibꝫ enī resurrō ꝑ multa argumēta mōstrata ē quibus ⁊ nos firmius solidamur.

¶ **Duobus ex eis.** B. Hoc lucas aptiꝰ. Oculi eorꝝ tenebantur ne eagnoscerꝰ cognouerūt eū in fractura. Et sic Lucas ait. Surgētes eadē hora reversi sūt in hierusalē

¶ **Ambulātibus.** Fides hꝫ laborat agēs actiuā vitā illic ꝓtemplatiua semper visione regnat. Hic per speculū ꝓtuemur ymaginē. illic facie ad faciē videbimus veritatē. Vñ pꝰ hꝫ duobꝫ ex eis ambulantibꝫ. i. laborātibꝫ oīsus est in alia effigie. Et illis nunciātibꝫ ñ est creditū: dū sic moyses viderūt qđ nō sufficiebat eis. Vñ moyses dicit. Oñde michi teipsum oblitus carnis sue postulat in ista vita quod post illam speramus in futura.

¶ **Nec illis.** B. Lucas aūt dic. Inuenerūt ingressi et eos q̄ cū ipꝫ erāt: dicētes qz surrexit dñs ⁊ apparuit Sz notādū qz aliq̄ fuerūt q̄ ñ crediderūt. vñ mar. nec illi ⁊c.

¶ **Nouissime aūt.** B. Quadragesimo die qñ erat iā ab eis recessurꝰ

in cęlum hoc eis maxime illo die exprobrare voluit: qz his qui viderant eũ resurgentẽ non crediderunt· anteqz eum ipsum viderent· cum post ascensionem eius prędicantib illis euangeliũ gentes quę non viderunt creditur essent· Unde statim adiungit marc⁹· z dixit eis. Euntes in mũ· vni· q· e· zc

¶ Duritiam cordis. Hiero· Ut succedat cor carneũ charitate plenũ Hinc est qp caterę martyrũ mortem hui⁹ sęculi libenter affectãt: qz norunt pro temporali interitu ppetuo se eẽ victuros.

¶ Omni cre· Omni nationi gentiũ· ante enim dictũ erat. In viam gentiũ ne abieritis sz aplǫz pri⁹ a iudęa repulsa prędicatõ tunc gentibus' in aditorium fieret.

¶ Hier· Omni generi hũano qõ habet aliqd commune omni creaturę· angel' pecoribus lignis lapidibus igni et aquę· calido et frigido· humido z aridо: qz minor mundus homo dicitur.

¶ Qui credide/rit. Per alios parvuli credunt· sicut et alĩs' ea quę ĩ baptismo eis remittũtur peccata, cõ traxerunt.

¶ Signa autem Nunquid si signa nõ faciamus: non credimus? Sed hęc in exordio necessaria fuerunt vt fides miraculis nutriretur· fide aũt ecclesię iam ꝓfirmata· non sunt necessaria.

¶ Dęmonia eiicient. zc. Hoc hodie spiritualiter facit ecclesia cum per exorcismi gratiam manus credentib imponit· z malignos spũs expellit.

¶ Linguis loquentur no· zc. Hoc fit dũ fideles veteris vitę sęcularia verba relinquunt· z sancta mysteria insonant· z dei laudes z potentiam quantum valent extollunt.

¶ Et si mortiferũ quid. Dũ pestiferas persuasiones audiunt· nec ad operatõnes vsqz perducunt· qp inde eis non nocet si mortiferũ bibunt.

¶ Super ęgros zc. Dum proximos in bono opere confirmatos roborant exemplo bonę operatõnis: super ęgros manus imponunt· z bene habebunt. Hęc miracula tanto maiora quanto spiritualia· per hoc enim animę suscitantur non corpora.

¶ In cęlum. Aug Nota qp aliqndo cęlos pluraliter· z aliqñ cęlũ singulariter inueĩs sed quodam modo locutõnis abusiue singularia plurali numero dicim⁹· z pluralia singulari. Ad orientẽ vero quod psalmista dicit· euangelistę tacent· significat hierusalem quę est in orientis partib collocata. Unde apostolis videntib ascendit· z terra multis plena miraculis vbi fidelium credulitas pl⁹ actibus qz locutionibus eruditur.

¶ Et sedet a d. zc. Beda. Et nunc omnia iudicãs· in fine omnium iudex venturus est. Stephanus autẽ vidit eum stantem: qz in certamine habuit eum adiutorem

¶ Illi aũt. B. Nota qp marcus euãgeliũ suum quãto inchoauit tardi⁹: tanto in longinquiora tpa scribendo porrexit. Neqz enĩ de natiuitate ipsi⁹ dñi aut pręcursoris ei⁹· neqz de infantia· nec de pueritia cuiuslibet horũ aliqs ꝓmẽorans· nec de natiuitate saluatoris aliqd scribens· excepto qp in capite euãgelij sui filiũ dei nominat. Ab initio euãgelicę ꝓdicationis qõ ꝓ iobm fcm est narrãdo puenit q aplus idẽ euãgelij ꝟbũ ꝓ totũ orbem seminauerũt.

Sut succedat
illis vndecim appuit et exprobra/credulitas
uit incredulitatem illorũ z duriciã cordis: quia his qui viderant eum resurrexisse a mortuis nõ credide
† Hiero· Nũc post acceptũ spiritũ sanctũ tanqz vasa limosa per ignem confirmata.
runt. Et dixit eis† Euntes in mundum vniuersum prędicate euãgeli
† Beda. fide que per dilectionẽ operatur.
um omni creaturę. Qui† credide
rit z baptizatus fuerit saluus erit. Qui vero non crediderit condemnabitur. Signa autẽ eos qui crediderint hęc sequentur· In nomi

(B. Bonis exhortationibus malicią auferendo ab aliorum cordibus·
ne meo dęmonia ejicient· linguis loquentur nouis· serpentes tollẽt et si mortiferũ quid biberint· non eos nocebit. Super ęgros man⁹ imponẽt· z bene habebunt. Et do
Qui de celo descendit.
minus quidem ihesus postqz locu
vnde venerat
tus est eis assumptus est in cęlum
† Preceptũ obedientia· obedientiam signa co
et sedet a dextris dei† Illi aũt pro
mitantur.
fecti prędicauerunt vbiqz domino cooperante· z sermonez confirmãte sequentibus signis.

In order to ascend to heaven, Christ had to be taken up from the earth. Hence, he ascended from the place where he was buried, and where he had risen from the dead. Jerusalem is the center of the earth, and Golgotha is the center of Jerusalem. Hence, Christ ascended from Golgotha.

Prologus In Lucam

Prologus beati Hieronimi in Lucam. Incipit.

Lucas syrus natione. et ¶vel anthiocensis
ãtiochen⁹: arte medicus: disci-
¶petri ⁊ pauli: sed marie pauli ¶omen
pulus apostolorũ: postea paulum
dat a paulum † ¶ morte. uel fide: qz idem predi
cauit. ¶als. consummationem
secutus vsq; ad † confessionẽ eius
† ¶ Mortali quod ex continentia patet.
seruiens domino sine† crimine.

Nam neq; vxorem vnq; habens
¶ Existens
neq; filios septuagitaquattuor an
nor obijt in bithynia plenus spi
ritusancto. Qui cũ iam essent scri
¶A pseudo ⁊ a ueris ¶hebraice. s.
pta euangelia per matthẽum qui
dem in iudea. per marcum autem
¶Inspirante.
in ytalia: sancto instigante spiritu
¶grecie ¶grece.
in achaie ptibus hoc scripsit euan
gelium. Significans etiaz ipse in
¶In prologo suo ¶ ad differentiaz presentis qui
est hieronimi ¶als suum.
principio ante hoc alia esse descri
¶Id est. preter hoc q̃ melius ordina
pta. Qui extra ea que ordo euãge
uit. ¶Hystorie.
lice dispositionis exposcit: ea ma
¶Necessaria causa
xime necessitas laboris fuit: vt
¶Et maxime.
primum grecis fidelibus. omni
¶ab omnibus prophetis predicti.
¶ Quantum ad prophetas
prophetatione venturi in carnem
dei christi manifesta eẽt hũanitas
¶Et ut.
ne iudaicis fabulis attenti. in so-
lo legis desiderio tenerentur: vel
ne hereticis fabulis ⁊ stultis soli-
citationibus seducti exciderent a
¶alia causa. s. tercia
veritate: elaborarent. De hinc vt in
¶Sui. ¶Baptiste. s.
principio euangelij iohannis na
¶Premissa. ¶Ad honorẽ cuius
tiuitate presumpta: cui euangeliũ
scriberet. et in quo electus scribe-
† ¶ uerbo in prologo suo ⁊ in ipso opere
ret. indicaret: † contestans in se cõ
¶plene scripta ¶ Euangelistis.
pleta esse que ab alijs essent incho
¶ Luce
ata. Qui ideo post baptismum filij
dei a perfectione generationis in
† ¶Quia matthẽus iam scripserat. ¶Sed.
christo impletę. ⁊ † repetẽdę a prin
¶principio christo uel ioseph qui fuit initiũ nati
uitatis christi. unde genealogia incipit a ioseph
cipio natiuitatis hũanę potestas
¶a spũsancto ¶ Scire uolentibus
permissa est: vt requiescẽtibus de
¶Id est. per quem scz per christũ
¶Ipse uel quilibet deũ
monstraret in quo apprehendens
¶dauid ¶Id est. in principio
erat per nathan filium introitu re
curentis in deum generationis
¶Id est. deducto ¶alias indisparabilis
admisso inseparabilis dei: vt pre
dicans hominibus christum suũ.
¶Id est. hominẽ in quo perfecta sunt opera sex
dierum † ¶Ad statum unde cecidit
opus perfecti hominis † redire in
¶uel propter quem omnia sunt perfecta
se per filiuz faceret: qui per dauid
¶Christi uel nathan ¶ad deũ ¶ Id est. preberi o
stendebat
patrẽ venientibus iter prebebat in
christo. Cui lucę nõ immerito etiã
scribendor actuũ aplor potestas
¶Bene in ministerio: qz bene scripsit
in ministerio dat: vt deo in deum
¶ dicta ascensione in qua plenus deus esse com
paruit ¶nuda. scz
pleno ⁊ filio proditionis extincto
oratione ab ipsis apostolis facta
sorte dñice electõnis nũerus com
pleret. Sicq; paulus consumma
tionẽ aplicis actibus daret: quez
diu ptra stimulũ recalcitrantẽ dñs
elegisset. Qđ ⁊ legẽtibus ac quęrẽ
¶pro ẽjus
tibus deuz ⁊ si per singula expedi
ri a nobis vtile fuerat: sciens tñ
q̃ operantẽ agricolaz oportet pri
mum de fructibus suis edere. vi
¶Laudẽ humanã ¶pro ue
tauimus publicam curiositatẽ: ne
nõ tam volentibus deum demon
strare videremur. cui fastidiẽtibus
prodesse. Lectorẽ obsecro studio
se paginas recensentẽ huius libri
ea q̃ incaute ptra ea stili p̃curẽtis
designata vestigio sunt. nõ mõ cõ
iũgat erori: sed peto meę ignosce
re ignorantię: ⁊ q̃ obstinatio legẽ
tis ãpliata virtus exercitat ad pu
rum dociles. mentis meę fauori-
bus meiq; memor benigne.

¶ Quoniamquidē. B. Lucas de omnib⁹ q̄ fecit ihs'et docuit vsq; in diem qua assumpt⁹ est sermonē facturus·primo eor qui de eo falsa scripserunt redarguit audaciam. Scribit aūt hystorico stilo. Magi enī in describendis reb⁹ q̄s exp̄mendis p̄ceptis studium habuit·z hystorico more de narratione sumpsit exordium·z eam hystoriā plena digestione p̄sequitur.

¶ Beda. Nota ea causa maxime scripsisse euangeliū ne pseudo euangelistis esset facultas p̄dicandi·qui sub nomine christi apostolorūq; conati sunt sectas perfidię inducere.

¶ Multi. Beda. Non tam numerositate q̄s hereseum diuersitate. Qui nō spūssancti munere donati: sed vacuo labore conati· magis ordinarent narrationē q̄s hystorię tenerent veritatem.

¶ Conati. Ambro. Conat' qui incipit nec perficit·qui suis viribꝫ nō gr̄ę dei quę irrigat confidit·qui quod ab alijs dictū videt abolere intendit. Non conatur qui diuino spiritu res z dicta ministrāte cepta complet.

¶ Cōpletę. Ambr Redundant per vniuersum mundum· mētes fidelium rigant et confirmant.

¶ Ambro. Quod redundat in nullo deficit·z de ꝓpleto nemo dubitat·cum fidē affectus astruit·exitus p̄bat.

¶ Nobis. Beda. Non solum marcus z lucas auditu didicer̄t quę scriberent: sed etiā matthęus z iohannes multa de infantia·pueritia· genealogia saluatoris·alijs narrantibꝫ didicerunt.

Prohemium beati Lucę in euangelium suum incipit.

QVoniam quidem multi conati sunt ordinare narrationem quę in nobis cōpletę sunt rerum sicut tradiderunt nobis qui ab initio ipsi viderunt·et ministri fuerunt sermonis: visum est z michi·assecuto a principio omnia: diligēter exordine tibi scribere optime theophile: vt cognoscas eorū verborū de quibus eruditus es veritatez.

¶ Euangeliū scōm lucam incipit.

C. I.

FVit in diebus herodis regis iudeę sacerdos quidaz nomine zacharias de vice abia·z vxor illi de filiabus aaron·z nomē eius elisabeth. Erant autē ambo iusti ante deum·incedentes in omnibus mandatis z iustificatōibus dñi sine querela·Et non erat illis filius eo q̄ esset elisabeth sterilis z ambo processerant in diebus suis. Factū est aūt cū sacerdotio fungeretur in ordine vicis suę ante

¶ Beda. Amb. Non solum a parentib⁹ sed etiam a progenitorib⁹ nobilitas baptistę monstratur. Non seculari potestate sublimis: sed religione. Tales enim parentes p̄nuncius habere debuit·vt quasi iure naturę infusam fidez aduentus christi predicaret.

¶ Amb. Docet diuina scriptura in his quos ꝓmendare volumus·non solum mores sed etiam parentes oportere laudari· vt quasi hereditario iure puritatem habere videant illi quos laudam⁹. Nobilitatur itaq; iohes baptista parentibus· miraculis·moribꝫ· munere·passione· sic samuel·sic ysaac a parentib⁹ nobilitatem pietatis accepit: quaz posteris reliquit.

¶ Zacharias. Zacharias: memor domini. Cui apparet angelus a dextris altaris: qr ei qui mēor domini est demonstratur mysterium.

¶ De ui·abia. B. Abia: pater dominus. Et aptus fuit vt in tē pore officij patris dñi concept⁹ esset iste qui patrē dominū p̄dicaret.

¶ Cum dauid cultū domus domini ampliaret: ministeria sacerdotum· in· xxiiij· sortibus diuisit. In quib⁹ familiam abia de qua Zacharias sors octaua contigit· vt p̄co noui testamenti in octauę sortis vice nascat' qr ꝓ octo nouus· sicut per septez testamentū declaratur vetus.

¶ Elisabeth. Elisabeth di mei saturitas. Significat mariā quę plena deo fuit.

¶ Erant aūt amb⁹· Beda· Ambrosius· Plena laudatio quę genus in maioribus· mores in equitate·officium in sacerdotio·factum in mandatis·iudiciū in iustificationib⁹ comprehendit.

¶ Iusti ante deum. cē. Ambro. Non enim omnis qui iustus est ante homines·iustus est ante deum. Aliter enim vident homines·aliter deus· homines in facie·deus in corde. Ideoq; fieri potest·vt aliquis affectata benitate populari·iustus videatur michi·iustus tamen non sit ante deum· si iusticia non ex mentis simplicitate formetur: sed adulatione simuletur.

¶ Mandatis et iustificationē. Ambro. Beda. Opus mandatum·secūda est iustificatio·cum enim mandatis celestib⁹ obedimus in mandatis dei incedimus·Cum recte et congrue iudicamus: tenere domini iustificationez videmur.

¶ Sine querela. cē. Ecce temperata iusticia· Plerunq; durior iusticia hominum querelam prouocat. Vnde apostolus· Prouidentes bona·non tantū coram deo: sed etiam coram omnib⁹ hominib⁹. Et ecclesiastes· Ne sis multum iustus. Vel incedentes i om·z iust·sine querela·i·sine p̄scientia vanę laudis.

¶ Et nō erat illis. Beda. Diuinitus procuratum fuit ut de prouectis diuq; fructu coniugij priuatis iohannes nasceretur: vt inopinato ortu prolis z ipsos donum dei gratius afficeret. Et ceteros stupor miraculi pararet auditui futuri prophetę. Vnde postea subditur. Posuerunt omnes qui audierant in corde suo dicentes. Quis putas puer iste erit?

¶ Factum est autem cum. Cum ex p̄cepto moysi vno sacerdote decedente: vnus succedere debeat: tempore dauid statutum est vt vicissim ministrantes per octonos dies a sabbato vsq; ad sabbatum tempore vicis suę singuli castimonię studerent·nec interea domū tangerent.

¶ In or. vi. Ambro. Zacharias designat' sūmus sacerdos·qui vno tm̄

annū tempore solus intrat templum·cum sanguine quem offert pro populo Qui tunc sorte quebat·cū verus sacerdos adhuc ignorabat qui in eternum permaneret·z tunc vices erant·nūc perpetuitas. Solus intrat: q illū significat cui⁹ sacrificiū non esset ꝯmune cum ceteris.

¶ Sorte. Beda. Non nova tunc sorte electꝰ qñ incensum erat adolendum: sed prisca sorte ꝓelectꝰ·cū primū ex ordine sui pontificatꝰ in vicē abiasuccederet. Hec solēnitas septimo mense celebrabat·z dies expiatōnis siue propitiatōis vocabat qñ solꝰ pontifex introibat in secundū tabnaculū cum sanguīe· In quo significat Ihesus sacerdos qui impleta dispensatōe carnis celi secreta subiit: vt ꝓpiciū faceret nobis prēmz interpellaret pro peccatis eoꝝ qui adhuc ꝓ foribꝰ expectāt orātes·z diligūt aduentū eiꝰ Pulcre igit ea die descensio eius p angelū nunciat·qua eiꝰ per legē ascensio figurabat qz q descēdit ipse est q ascēdit q quodammodo ꝓdicit·dū ille ꝓmittitur precursurus.

¶ Ingressus. ꝛc. Ambrosius. Ingredit zacharias templuz·i· christus in mariā·pls orat libtatē ꝺ captiuitate. Apparuit·ñ dixit vēit: qz añ ibi erat Zacharias turbatur·i·in dei: aduenīēte christo.

¶ Apparuit. Amb Beda. De deo vel de angelis dicit apparere qui nō pnt ꝓuideri: sz repentino aspectu videntur· nec in potestate nostra est illos videre: sz in potestate illoꝝ est apparere z videri qñ volūt Et bene in templo iuxta altare et a dextris apparet: qz veri sacerdotis aduētum z ministeriū sacrificij vniuersalis z celestis doni gaudiū quod p dexteram significat predicat.

¶ Et zacharias. Amb· Solemꝰ turbari z a nostro affectu alienari: qñ perstringimur superioris potestatis occursu. Sed sicut hūani defectꝰ est terreri: ita āgelice benignitas est pauentē de suo aspectu blandiēdo solari. Cōtra demones·si quos sua pnīcia territos senserint·āplioze horroze ꝓcutiūt.

¶ Quoniam exau·Exaudita est·magis qꝫ petisti. Rogasti p liberatione plebis·z donatus est tibi precursor.

¶ Ambro. Multa diuina bnficia hic sunt ꝓgesta. Primū dēpcationis fructus·deinde sterilis partus·tū leticia plurimoꝝ et magnitudo virtutis. Altissimi etiā ꝓpha ꝓmittit. Quinetiā ne q eēt dubitatio·futuri nomē de sigt. Tātis igit supᵖ votū fluētibꝰ: ñ immerito diffidētia pena plectit silētij.

¶ Johannem. Beda. Singularis meriti est indiciū quotiens hominibus a deo vel imponit nomen vel mutat·vt abram qui pater multaꝝ gentium erat futurꝰ·abrahā est vocatꝰ. Jacob qui deū vidit·israel est appellatus. Johes ergo interpretat·in quo est grā·vel dñi grā. Primo grā sterilibus parētibꝰ donat·deinde ipsi iohanni qui magnꝰ coram dño futurus·z spūsancto ex vtero matris replendꝰ. Postremo filijs israel·quos ad dominum erat conuersurus.

¶ Gaudium. Beda. Merito gaudet pater q in senectute natū z q talis gr̄ę accepit filiū gaudēt alij qbꝰ regni celestis euāgelizaret ingressū· Nato precursore mlti gaudēt·nato dño gaudiū magnū nūciatur·qđ erit omī ꝓlo·qz ꝫ salutē multꝫ ꝓdicat·ille vero omnibꝰ dat.

¶ Ambrosius·Gaudium z exultatio. Monentur parentes nō minus grās agere ꝓ ortu scoꝝ filioꝝ qꝫ pro meritis. Nō enī puū munꝰ dei ē·dare liberos ꝓpagatores generi·successionis hęredes· Jacob in generatōe·xp·filioꝝ gaudet·abrahę filiꝰ datur·zacharias exauditur. Diuinū igit munꝰ est fecūditas parētis. Agant igitur prēs grās: qz genuerūt· filij qz generati deum: scdm ꝓsuetudinē sacerdotij sorte exijt ut incēsum poneret. In ſ Hic notatur summus. gressus templum domini·z omis multitudo populi erat foris orans hora incensi. Apparuit aūt illi angelus domini stans a dextris altaris incensi. Et zacharias turbatus est videns·z timor irruit super eū Dixit autem ad illum angelus. Ne timeas zacharia: quoniaz exaudi ſ facta pro populi redemptione nō pro sobole quam desperabat se posse habere. ſ vel oratio. ta est deprecatio tua. Et vxor tua ſ B. Ecce ordo salutis exprimitur· cum illius natiuitas predicitur qui preconando redēptori sit iter facturus predicādo penitētiam z fidē christi elisabet pariet tibi filiū·z vocabis nomen eius iohannem. Et erit ti † ſ Quia per eiꝰ predicationē gaudebunt in vitā bi gaudium z exultatio· † z multi eternam. in natiuitate eius gaudebunt. Erit

ſ Am· Non virtute corporis: sed animi magnitudine· enī magnus coram dño: vinū et sicera non bibet· et spūsancto replebit adhuc ex vtero matris suę· ſ Manens in utero et multos filioꝝ israel conuertet

† ſ Prius natus prius predicat. prius moritur precurrit preco iudicem. ad dominū deum ipsoꝝ. † Et ipse ſ Sancto. precedet ante illuz in spiritu et vir ſ Signoꝝ· tute helię·vt conuertat corda patrum in filios· et incredibiles ad ſ vel· dulos. prudentiam iustoꝝ: parare dño ſ precedet· plebem perfectam. Et dixit zacharias ad angelum. Unde hoc sciā? Ego enī sum senex·z vxor mea processit in diebus suis. Et respondens angelus dixit ei. Ego sum gaſ fortitudo dei· Gal. assisto briel qui asto ante deum·z missus

¶ Et spūsancto. Beda. Cū intrāte beata maria in vtero genitricis exultauit·z ꝓcursionis sue officiū q ad potuit implenit. Necdum erat illi spūs vitę·z iā erat spūs gr̄ę

¶ Et multos. B. Cū iohs xpo testimoniū perbibens· in fide xpi baptisās· dicatur filios isrl ad deū puertisse: patet xpm esse dominū deum isrl.

¶ Precedet āte. Beda. Sicut helyas ꝓco iudicis: sic iohannes ꝓco redemptoris Ambo in deserto· ābo victu parci· vestitu inculti. Ambo regum iram tolerant. Ille iordanē diuisit celum petiturus·hic ad lauacrū salutare quo celū petitur conuertit. Hic cū dño conuersatur in terris·ille cū eo manifestatur in glia.

¶ Jn spū et uir·ꝛc Ambro. Bene iūguntur spūs z virtute· ñ enī sine virtute spūs· nec sine spū virtꝰ est. Helyas virtutē habuit abstinētię z patiētię z puertēdi animos ploꝝ a pfidia ad fidem·spūs aūt ꝓphetandi habuit.

¶ Conuertat corda. Beda. Corda patrū in filios puertit: dum spūalem sanctoꝝ antiquoꝝ scientiā pplis ꝓdicādo infundit. Prudentia vero iustoꝝ est·non de legis operibꝰ iusticiā ꝓsumere: sed ex fide salutē quęrere vt q̄uis in lege positi legis iussa pficiāt: gr̄a tū dei se salnandos per xpm intelligant·iustus enī ex fide viuit. Quia sīnia qz diuinꝰ incredulis·z per iohannē imbuti·z per helyā sunt imbuēdi·fere eadē vba quę angelꝰ de iohe malachias prędixit de helya.

¶ Unde hoc sciam? Beda. Si homo eēt q promittebat impune licebat querere signū: sed cū angelꝰ sit qui ꝓmittit non decet dubitare.

¶ Beda. Propter altitudinē promissoꝝ dubitat signū inquirens quo credere valeat cui āgeli visio z allocutio pro signo sufficere debuerat. Dū tacendo merito diffidētię pnā luit·cui eadē taciturnitas· z signū fidei qđ quesiuit·z infidelitatis esset pna quam meruit.

¶ Ante deum. Beda· Cū ad nos veniūt angeli·sic exteri⁹ implent ministeriū· vt tū ante deū interi⁹ per ꝓtēplationē assistāt. Quia z si angelus est spūs circūscriptꝰ·summꝰ spūs q deus ē incircūscriptꝰ est·intra quē curzit angelus quocūqꝫ mouetur vel mittatur.

¶ Beda. Allegi· Per zachariā sacerdotē sacerdotiū indeoꝝ· per elisabeth lex signtur·quę sacerdotū doctrinis exercitata·quasi virili auxilio spūales filios deo gignere debebat. Sed quasi sterilis erat: qz neminē ad perfectū ducebat·nec ianuā celi aperiebat. Ambo erāt iusti: qz lex bona z mandatū iustū z sanctū·z sacerdotiū legale scdm dispensationē illi⁹ tpis·bonū scīm z iustū. Ambo processerāt in diebꝰ suis: qz legalis deuotio tēpore moysi quasi ī adolescētia fuit·z effloruit: sz aduentē xpo iā incurrat ad senīū cū z sacerdotij ordo per ambitōnes z ꝓtēciones pontificū ꝓfūditur· z ipsa lex per traditōes phariseoꝝ discisa minꝰ abilē ad generandū. Ingreditur zacharias tēplū: qz sacerdotū ē intrare in sanctuariū· et intelligere nouissima mysterioꝝ celestiū. Foris orat mltitudo: qz dū mystica penetrare neqt

neceſſe eſt vt humiliter intendat doctor monitis. Pū altari thimiama im ponit: naſcitur iohēm agnoſcit· qz dū doctores altiori flāma diuine lectiōis arderent: grām dei per ihesū xpm venturā de interiori litteraz medulla qſi de vulua eliſabeth proditurā reperiūt. Et hoc per angelū: qz lex per angelos ordinata in manu mediatoris. Non credens mutus fit: qz mut⁹ eſt qui ſpūalem ſenſum in lrā non intelligit· z talis magiſter quaſi verbi z ratōnis expers populū non docet: ſed quaſi tacitis nutibz innuit: qz nec rationē attendit ſacrificiorū· nec curat ſcire dicta prophetarū. Muto permanēte zacharia ↄcipit eliſabeth iohānē: qz licet pontifices et phariſei· nec ipſi intrent· nec auditores in interiora legis ſintrare permittant interiora tñ legis ſacris xpi abundant. Conceptum eliſabeth quinqz menſibz occultat· ſiue qz moyſes legifer quinqz libris myſteria xpi paulatim deſignat· ſeu quia ipa lex xpi diſpenſationē in quinqz mūdi ętatibus per ſanctoz facta vel dicta figurat. Et ido qz incarnatio xpi vel ſexta ſcli ętate futura· vel ad impletionem legis erat ꝓ futura: recte ſexto mē ſe concepti iohannis chriſti incarnatio nunciatur.

¶ Et ipſe erat. Sine voce corporales actus indicare moliens nec exprimens voluntatē. Qui ſimilis ꝓphs iudęoz· actuum ſuoz impotens reddere rationem.

¶ Ut impleti ſūt Quia vicis ſuę tempore pontifices templi tñ officijs mancipati nō ſolum a ꝓplexu vxoz ſed etiam a domoz ingreſſu abſtinebant. Noſtris aūt ſacerdotibz quibz non carnalis ſucceſſio: ſed ſpūalis pfectio queritur: qui quotidie preſto debent eſſe altari· perpetua caſtitas indicitur.

¶ Occultabat. Ambz· Occultat: qz partus ſui erubeſcit ętatē· ne in ſenectute libidini vacaſſe videatur quę etiā in iuuentute nō debet exerceri· niſi cauſa ſobolis. Et tñ lętatur carere obprobrio ſterilitatis: qz obprobriū eſt mulieribz non habere filios· non habere premia nuptiaz. Propterea ipſe nuptię celebrant· z coitus carnalis in tempore congruo generationi excuſat. Hinc datur intelligi qz iam nō ꝓueniebant inter ſe ↄngali cōcubitu· neqz enim ea quę ſenilem non erubeſceret coitum· erubeſceret partum.

¶ Beda. Erubeſcit on⁹ parentis· quādiu neſcit myſteriū religionis ſz ꝙ occultat ſe qz genuit filiū· veniēte beata maria exultat· qz genuit prophetā quę ante erubeſcebat benedicit· z quę dubitauerat firmatur· z clamat. Ecce vt facta eſt v. ſ. t.

¶ Amb. Occultat ſe ꝓpt pudicitiā· vt probaret ſi vez eſſet qz conceperat Pēſibz quinqz· hoc eſt qnqz miliby ſcti ſine quinqz libris moyſi auferre obprobriū ſterilitatis· z ↄceptionis in ſenectute inter homines· quod non fuit obprobrium apud deum.

¶ Quia ſic fecit. Beda· Geſta ſunt hęc inquit iohs criſoſtom⁹ menſe ſeptēbri· octauo kl̄s octobris· luna· xi· qñ celebrabat ieiunium cenophegię in ęqnoctio qñ incipit nox creſcere: qz ille ↄcipiebat qui dixit. Me oportet minui illū aūt ce· Minorata· n· fuerat lux a tenebris· cū ſm legē do ſacrificia offerrent ꝙ iam ceſſare dīt cū baptiſta ↄcipitur. Et ideo pī eius mut⁹ fit: qz

ſum loqui ad te: z hęc tibi euange

† ſ Beda· dat ſignū quod rogatur· ut qui diſcere dendo locutus eſt· iam tacendo credere diſcat.

liſare. Et ecce eris †tacens z non poteris loqui vſqz in diem quo hęc fiant pro eo qp nō credidiſti verbis meis quę implebunt in tempore ſuo. Et erat plebs expectans zachariā· et mirabant qp tardaret ipſe i templo. Egreſſus autem nō poterat loqui ad illos· z cognouerunt qp viſionem vidiſſet in templo. Et ipſe erat innuens illis: et permanſit mutus. Et factum eſt vt impleti ſunt dies officij eius· abijt in domum ſuam. Poſt hos autez dies

ſ per hoc ſcz

ſ Officii

zacharie.

concepit eliſabeth vxor eius: z occultabat ſe mēſibus quinqz dicēs

ſ Iſtis

Quia ſic fecit michi dñs in die b⁹ quibus reſpexit auferre obpro-

ſ Quod non obprobrium domini

brium meum inter homines. In

oportet ſacerdotalia ſacrificia ceſſare veniēte ſacerdote q̄ ꝓ peccatis oīm ſe offeret. In die ieiunio ꝙceptio iohis ꝓdicitur: qz per ipſum afflictio pęnitentie erat prędicanda.

¶ In menſe aūt ſexto. Hiero. Sicut ſexto menſe m· ē g· an· a· d· in ciuitatē galyleę: ita ſexto millenario miſſus eſt chriſtus.

¶ Gabriel. Beda Ideo angeli ex noīe aliqñ ſignant· vt ex ipſo nomīe quid miniſtraturi veniāt demonſtret. Gabriel fortitudo dei: qz illum nūciat q̄ ad debellādū dyabolum veniebat.

ſ viceſimoquinto die marcii dominus conceptus

menſe autem ſexto· miſſus eſt ga

eſt z paſſus.

briel angelus a deo in ciuitatē ga

† ſ Quia nazare⁹· id eſt· ſanctus ſanctoz nuncia batur futurus.

lyleę cui nomen †nazareth· ad vir

ginem deſponſatā viro cui nomē

ſ Joſeph· ſaluator: qz ſaluauit egiptum a fame· ſic iſte mariam ab infamia † ſ Non ſolū ad ioſeph: ſed ad mariam hoc referendum eſt.

erat ioſeph †de domo dauid· z no

† ſ B. Maria: maris ſtella uel domina· que tacē fluctuantibus in ſeculo genuit z dominum totius mundi

men virginis †maria. Et ingreſſus

angelus ad eam dixit. Aue gratia

plena· dominus tecū. Benedicta

tu in mulieribus. Quę cū audiſſz

ſ More humane fragilitatis· de angelica uiſione z de inſolita ſalutatione.

turbata eſt in ſermone eius· et cogitabat qualis eēt iſta ſalutatio·

Et ait angelus ei· Ne timeas maria· inueniſti enim gratiam apud

ſ Hic uerum hominez de ſubſtantia matere carnis angelus aſſerit

deū. Ecce concipies in vtero z paries filium· z vocabis nomen eius

ſ Hic uerū deum· de deo patre.

ihesum· Hic erit magnus· z filius altiſſimi vocabitur. Et dabit illi

¶ Ad virginem deſponſatam. Mulier a dyabolo ſeducta mortē intulit: ꝓtra mulier ab ā̄glo edocta ſalutem edidit.

¶ Beda. De deſpō ſata voluit naſci· vt p ioſeph texeret ordo generatōis z ne qſi adultera lapidaret· In qz ipudicis ꝟginibz occaſio tollit ne dicant matrē dñi fuiſſe infamatā. Et vt ꝟgo ſolatiū viri· z teſtē ꝟginitatis hret· z vt dyabolus myſterium ignoraret. Fides etiā marie ꝟbis maior aſcribit. z mendacij cā remouetur. Videretur enim culpā oblīuiſſe voluiſſe mendacō innupta virgo.

¶ Maluit dñs aliqs de ſuo ortu qz d mris pudore dubitari. Sciebat enī lubricā famā pudoris· nec voluit ortus ſui fidē mris iniurijs aſtruere.

¶ Ambro. Myſti. Maria deſponſata: ē virgo· typus eſt eccię q̄ eſt immaculata: ſed nupta. Cōcipit nos d ſpū virgo· parit nos ſine gemitu virgo Et iō fortaſſe maria alij nupta· ab alio repleta qz ſinglę eccleſię ſpū quidem replentur· tamen ad ſpeciē temporalis ſacerdotis.

¶ Aue gratia plena. Gregj. Vere grā plena· quę prima inter fęminas virginitatij gloſū mun⁹ deo obtulit· q̄ etiā iō ā̄gelico viſu z alloquio meruit perfrui· quę gratię totius auctorē mūdo edidit. Dñs tecū· quā nouo caſtitatij amore ad celeſtia ſuſtulit· z poſt mediāte hūana natura· omī plenitudine diuinitatij conſecrauit. Benedicta tu in mlieribz· quę ſine exēplo mlieb⁹ cōdicionis z virgo z mater eſt· z deum genuit.

¶ Turbata eſt. ꝛc. Quia neſciebat ſi pręteritū an futurꝫ eſſet quod angelus dixit.

¶ B. Trepidare virginū eſt· z ad oēs viri ingreſſus pauere· z omēs affatus vereri. Hinc diſcant mulieres propoſitū pudoris imitari. Solam ſine comite angelus reperit: ne quo genere de ihōis deprauaretur affatu.

¶ Qualis eſſet i. ſ. Amb. Ex verecundia pauet· ex prudētia nouā bñdictōis formulā miratur. Erubuit eliſabeth de culpa: maria de verecūdia. In muliere enī modus adhibetur: in virgine grā pudor augetur.

¶ Et ait. Turbatā inſolita ſalutatione q̄ſi familiarius notā vocat ex nomine. Ne timeat iubet· z q̄re grā plenā vocauerit· plenius explicat.

¶ Ihesum. Ihēsus ſaluator· ſiue ſalutarij dr. Ipſe enī ſaluū faciet n̄ populum iſrl· ſed ſuū ꝑplum· ſiue ex ꝓputio· ſiue ex circūciſione in vnū onile ſub vno paſtore congregatum.

¶ Dicent ma. Beda· Amb· Non qp añ partū virginis magnus non fuerit: ſed qz potentia quā filij⁹ dei naturalr hz· homo ex tpe erat acceptur⁹

vt vna sit persona hõmo et deus.

Beda. Johannes magnus vt homo coram dño. Hic magn⁹ vt deus z dei fili⁹. Johannes magn⁹ merito abstinẽtię: qz vinũ et siceram non babit hic magn⁹ potẽtia nature: qz cum peccatorib⁹ comedit.

Sedem. Beda. Id est iſrẽticã plebem cui david z filij eius tempal regni gubernacula p̃buerũt. Hui⁹ regnũ ſpũale datũ est christo: qñ dispositum est a deo vt de semine david incarnaret qui illã gentẽ in perpetuũ vocaret regnũ. Et nõ solum in vna gente iudee: sed regnabit in domo iacob in ęternũ hoc est in tota ecclesia quę per fidez z pfessionem christi ad patriarchaz pertinet sortem. Sine in illis q̃ de patriarchaz sorte natis sine in his qui de oleastro incisi in oliuam bonam sunt inserti.

dominus deus sedem dauid p̃is
§ In presenti uita corda inhabitãs regnabis in futuro de exilio ad gloriã vocans-
eius z regnabit in domo iacob in
† § B. Isayas. Et pacis eius non erit finis § In secula seculoz laudabunt te.
ęternũ z † regni eius non erit finis

Quo modo fiet. Ambro. Luz sararisit de ꝓmissione dei et maria dixit. Quo modo fiet istud qñ virum nõ cog. cur nõ fuerunt mutę sicut zacharias? Sed sara z maria non dubitant faciendũ quod ꝓmittitur sed modũ requirunt. Zacharias qui negat se scire negat se credere z aliũ autoẽ sue fidei quęrit z ideo accepit signũ tacẽdi: qz signa non fidelib⁹ sed infidelib⁹ dantur.

Dixit autẽ maria ad angelũ. Quo
§ Ambro. Liquet q̃ faciendũ credit que quomodo fiet querit. § vt concipiam z pariam que in virginitate permanere disposui.
† § Ecce tangit q̃ ipsa uouerat castitatem
modo fiet istud: § quoniã virũ non
cognosco? Et respondens angelus
dixit ei. Spiritus sanctus superue
niet in te z virtus altissimi obum
§ Contra omnia incentiua vicioꝝ § habit tibi umbram contra omnem tribulationem.
brabit tibi. Ideoq̃ z quod nascẽ
§ Quia non per uirilem coitum
ex te sanctuz: vocabitur filius dei

Beda. Legerat maria virginem paritura: non dubitabat sciebat enim quia impleri oportebat qđ ab angelo nunciabatur. Sed qz quo modo fieret nõ legerat nec ab angelo audierat: quo ordine impleri debeat requirit. qz hoc mysterium a seculis absconditũ a ꝓphetis nõ ꝑdictũ angelo est reseratuz.

Et ecce tua cognata. Beda. Ne virgo desperet de partu accipit exemplum sterilis anus pariturę vt discat omnia deo possibilia quę ordini nature videntur contraria.

Et ecce tua cognata
Vel ñ quasi incredulã exemplis hortatur ad fidem: sed credenti quę audierat amplioza replicat mysteria vt quę deum virgo erat paritura: ꝓcursoꝛẽ quoq̃ de anu sterili nasciturũ agnosceret.

Et ecce tua cognata. Quia de tribu leui id est de tribu dei.

Beda. Leginus q̃ aaron qui de tribu leui erat accepit vxorem de tribu iuda elisabeth sororem naason. Et in posteris dauid leginus q̃ ioiada pontifex vxorem habuit de tribu regali iosabeth filiam ioram vnde vtrq̃ trib⁹ regalis z sacerdotalis erant ꝓiuncte. Hinc maria z elisabeth cognate Et congruit vt de vtraq̃ tribu mediator nascatur: qui regnat in ęternũ et est sacerdos in ęternũ ꝑm ordinẽ melchisedech. Et ꝓuenit vt eaz altera de spũ ꝓceperit: altera spũ repleta ꝓphetauerit. Scdm carnẽ quoq̃ videãtur fuisse cognate: quę ꝑm deũ spũalis cognationis consortio non carebant.

§ fiat sine uirili semine conceptus in uirgine
ni fiat michi scdm verbum tuum.
Et discessit angelus ab illa. Exur
gens autẽ maria in diebus illis:
§ Non retardat asperitas itineris
† § Non gaudet diu in publico uideri.
abiit in montana † cum festinatõe
† § ut grandeue pregnanti iuuencula deseruiret
in ciuitatez iuda z † intrauit in do
† § Quasi congratulans de dono quod eam accepisse didicerat
mum zacharię. † et salutauit elisa
beth. Et factum est vt audiuit sa
lutationem marię elisabeth: exul
§ Quia senserat aduentum domini.
tauit infans in vtero eius z reple
ta est spũsancto elisabeth. et excla
§ Non tam clamosa q̃ deuota † § Quia
magna dona dei cognouit § Prophe
mauit uoce † magna z dixit. Bene
tant matres spũ parunloꝝ § non solum inter mulieres benedicta: sed inter benedictas maioꝛ bñdictõe insignis.
dicta tu inter mulieres et benedi
§ non sicut alii homĩes benedicti: sed sicut apostolus ait: Qui super omnia deus benedictus in secula z per quem benedictio uenit aliis.
† § Ambro. Quasi quantum bonum michi accidit q̃ mater domini mei ueit ad me: ꝛ qua mea
ctus fructus uentris tui † Et unde
iusticia. Quibus meis meritis.
hoc michi ut ueniat mater domini
mei ad me? Ecce enim ut facta est
uox salutatõis tuę in auribꝰ meis

Ecce an do. ꝛc. Non ꝺ singularitate meriti se extollit: sed suę condicõnis z dimię dignatõis per oĩa mẽoꝛ se ancillã illius esse fatetur cui⁹ mater eligitur z cum magna deuotõe promissionẽ angeli optat impleri.

Et discessit. ꝛc. Beda. Accepto virginis ꝓsensu celestia petit angelus quẽ ꝟgo sequit quę in montana ꝓgreditur sic anima quę ꝟbũ dei cõcepit virtutũ cacumĩa gressu amoris conscendit vt ciuitatẽ iuda i. ꝓfessionis z laudis arcez ꝑnetret z vsq̃ ad ꝑfectionẽ fidei spei z charitatis quasi tribus mensib⁹ in ea commoretur.

Exurgens aũt Ambr. Non incredula de oraculo non incerta ꝺ nuncio nõ dubitans de exemplo: sz leta ꝓ voto religiosa ꝓ officio festina ꝓ gaudio visitat elisabeth z eandez hũilitatem quã angelo exhibuit: hoĩb⁹ quoq̃ exhibere curat. Et hoc etiam minoꝛib⁹ superioꝛ vt minoꝛ adiuuetur vnde cito bñficia aduentus marie z dñice pñtię declarãtur dum subditur. Et factũ est vt a. s. m.

Et intrauit. Hinc discãt sancte mulieres quã sedulitatẽ pregnantib⁹ debeant exhibere cognatis.

Et salutauit. Beda. Ꝓioꝛ salutat: qz decet vt quãto castioꝛ tanto humilioꝛ sit.

Vt audiuit. Beda. Ambro. Ordine nature ꝓioꝛ elisabeth audit vocem sed ratione mysterij ꝓioꝛ iohannes exultat qz ꝓioꝛ sentit grãm qz sic illa marię sic iste dñi sentit aduentum.

Exultauit. ꝛc. Quia lingua non poterat animo exultante salutat et suę ꝓcursionis officiũ inchoat. Ecce apparet qđ angelus dixerat spũsancto replebitur adhuc ex vtero matris suę.

Et repleta. Beda. Amb. Non prius repleta mater q̃ filius: sed fili⁹ replet⁹ replet z matrẽ. Maria ante cõceptũ elisabeth p⁹ conceptũ repletur

Benedicta tu. Beda. Ambro. Conueniũt ꝟba enãgelij cum ꝟbis psalmi in quo ꝓmittit dauid de fructu ventris tui p. s. s. t. Et eadẽ voce maria bñdicitur ab elisabeth qua a gabriel: vt et angel⁹ z hoĩb⁹ veneranda et cunctis fẽminis ꝓferenda monstretur.

Et unde hoc. Beda. Ambro. Non ignoꝛat spũsancti esse operationẽ q̃ mr̃ ppbẽ a mre dñi ad ꝑfectũ sui pignoris salutet: sz ñ sui meriti bẽ sz dimi ni fatet esse mr̃is: qz idẽ spũs q̃ ꝓphetię donũ dedit piter hũilitatẽ ꝓstitit

Mater do. Sentio miraculũ mysteriũ cognosco mr̃ dñi verbo feta deo plena est.

Vt facta est uox. Ipso momẽto quo vox intrat ad aures corporis

virtus spūalis cor intrat audientis·z non solū matrē:sed etiā sobolem amore aduenientis accendit.

¶ Exultauit. Beda. Reuelāte spū quo impleta erat:intelligit quid exultatio infantis significet·s·venisse matrē illius cui⁹ p̄cursor erat futur⁹. Et quę ante onus parentj erubescebat:dū nesciret mysteriū religionis: iam bñ dicit. Et quę se occultabat qr p̄ceperat filiū·iactat se qr genuit ꝓpham. Et quę in occulto cognouerat:bis q̄ simł aderant z audiebāt palā euāgelizat dicēs. Beata q̄ credidisti. Credidit virgo vbi sacerdos neganit

¶ Et beata. Apparet mariam non dubitasse:sed credidisse: et ideo fructū p̄secutam esse. Apparet etiā elisabeth ipsa verba angeli ad mariaz dicta per spiritum intellexisse.

¶ Ambro. Beda Congrue añ iohannē elisabeth·z ante dominj generationem prophetat maria·vt sicut peccatū in initio a muliere cepit:ita in initio salutis bona a muliere indouarent.

¶ Magnificat anīa m·d·B· Prīo dona sibi spiritaliter concessa profitet·dein de bñficia dei quibus geneāliter hūano generi ī etnū p̄sulē ñ desistit enūerat. Quasi tanto munere me dñs sublimauit: vt nllo linguę officō explicare possim sed totū aīmi interiorj affectuz magnis grāz laudibz offero. Totū qđ vno·totuz qđ sentio·totū qđ discerno·in ei⁹ magnitudine cō templāda·in eius p̄ceptj obtuādis īpēdo exultauit in gaudio infans in utero meo. Et beata quę credidisti.

Qm̄ perficienť in te quę dicta sūt
† Audita responsione elisabeth qua beatā predicauit·matrē domini appellauit·fide fortez laudauit·non amplius tacere potest dona que perceperat·z que uirginali pudore acceptū oraculum tegebat silentio·iam congruo tempore patefecit.
tibi a dño. Et ait maria. † Magnificat aīa mea dñm. Et exultauit spūs meus:in deo salutari meo.
Amb. Anīa z spū deo pīj deuota z filio vnum deum ex quo omnia·z unū dñm per quez omnia·pio ueneratur affectu.
patrem.
filio saluatore.
Quia respexit humilitatez ancillę suę·ecce enī ex hoc beatam me dicent omnes generationes. Quia
sut vnus deus.
Judeoꝝ z gentiū Sel omnes gentes. Set
fecit michi magna qui potens est:
Quia singularis potentie culmine omnia que fecit transcendit longe. Et inuocatio huius nois sanctitatis facit participes
In me incet sanctum nomen eius. Et miseri
pta dilatatur Suel a. Suel e. Suel im.
cordia eius in progenies et progenies timentibus eū. Fecit potentiam in brachio suo: dispersit sup
In omni gēte qui timet deū acceptus est illi.
Et hoc p filiū

¶ B. Mor. Quęcūqz anīa credit:concipit z generat verbū dei·et opa dei agnoscit. Sit ergo in singulis anīa marię vt deū magnificet·sit in singulis spiritus marię: vt exultet in deo. Et si scōm carnē vna est mater christi:scm spiritū omniū fructus est christus. Magnificat dominꝰ non q ei aliqđ humana vox adiungat:sed qr magnificat in nobis·dum aīma nostra quę ad imaginē dei creata est :per iusticiā se christo conformat qui est imago patrj Et sic dum ipsum christum imitando magnificat:quadam participatione magnitudinis eius fit sublimior: vt illam imaginem splendido bonoꝝ colore factoꝝ·z quadā emulatōne virtutū in se videatur exprimere.

¶ Et exultauit ꝛc. Beda. Quia terrena nō curo·prosperitas nō emollit me·aduersitas non frangit:sed sola illi⁹ memoria delectat a quo sal⁹ speratur eterna·illius diuinitate lętor cui⁹ temporali ꝓceptōne mea caro fętatur.

¶ Quia respexit hu. Beda. Ecce q̄s vilia de se sentit·z totū gr̄ę attribuit·suo iudicio se humilem sentit. Sed respectu gratię sic sublimatam: vt voce cunctaꝝ gentium beatitudo eius prędicipua dicatur·vt sicut per superbiam eue mors intrauit in mundum:sic per humilitatē marię vitę introitus pandatur. Ideo etiam magnificat anima mea dñm:quia michi magna dignatus est facere·nichil meis meritis tribuo:sed magnitudinē ad illum referro·qui essentialiter potens ē·z de paruis z infirmis magnos facit z fortes.

¶ Quia fecit michi ma. Quia in me carnem sumpsit·z me a peccatis mundauit·z dona spiritussancti michi contulit.

¶ Et sanctū. Beda. In greco agyon·quod sonat extra terram·qr nomini eius consecrati·non in terraz ꝓuersionē: sed in celis debēt habere.

¶ Et mia. B. A spālibz donis ad generalia dei iudicia se ꝓuertit·z totj humani generis statū describens·quid superbi·quid hūiles mereātur·quid filij adę per libez arbitriū·quid filij dei sint per grām explicat. Quasi·non michi soli fecit magna:sed etiā omnibz timentibz eum·in omni progenie in-

deoꝝ z gentiū. Vel in omēs progenies totius mundi quas credituras prę uidit. Cōmendata misericordia in timētibz:subdit q̄d p̄ceptores mereātur.

¶ Fecit potentiā in b·s·Beda. Id est·ipso dei filio per quē omnia facta sunt·per quē omia potest. Per qđ brachiū dispsit superbos mente cordis sui. Initiū totius mali superbia·per quā p̄m⁹ bō exul factus est·in qua perseverantibz gnioz vindicta futurę dispersionis reservatur.

¶ Deposuit potētes de·ꝛc·Beda. Paulus pro superbia de sede legalis doctrinę depositus ob hūilitatez ad euangelizandaz fidem sublimatur. Sic etiaz fit sępe ī alijs. Superbi qui supra mensurā se extollunt·idem potētes:qr non in dei sz in sua virtute p̄fidūt·qui deponuntur:qr omnis qui se exaltat humiliabitur·et qui se humiliat exaltabitur.

Sid est·uoluntate Sid est·deponet
bos mente cordis sui. Deposuit
Suel bis.
potētes de sede:et exaltauit humiles. Esurientes impleuit bonis:z
B·sicut medi
diuites dimisit inanes. Suscepit
cus egrū Sid est·ut memor esset.
Suel recordatus
israel puerū suum:mēorari misericordię suę. Sicut locutus est ad patres nostros: abrahaz z semini
Suel usqz in seculum
eius in sęcula. Mansit aūt maria
post par
cū illa quasi mēsibus tribꝰ:z reuertit
tum eius.
sa est in domū suaz. Elisabeth aūt impletū est tēpus pariēdi:et pepe rit filiuz. Et audierunt vicini z cognati eius qr magnificauit dominus misericordiā suaz cū illa:et cō gratulabanť ei. Et factū est in die octauo·venerunt circūcidere puerum·z vocabāt eū nomine patris

¶ Esurientes impleut bonis. Be. Qui ęterna toto studio desiderāt: saturabūtur cū xp̄s apparuerit in gloria. Sed qui terrenis gaudent in vltimo inanes totiꝰ beatitudinis dimittuntur In pūti etiā videmus hūiles diuīa gratia impleri superbos lumine veritatis priuari.

¶ Suscepit. P⁹ generalē diuinę pietatis z iusticię cōmemorationē·ad singularē nouę incarnatōnis dispensationē conuertit ꝛba. Suscepit: quasi medicus egrū. Visibilis inter homines fūs vt faceret israel·id est· videntes deū·puerus suum sibi obedientē·z humilē·qr̄ nō nisi per humilitatem saluandi sunt. Memorari m·s·qr q hominē redemit·non meritum est hominis: sed donum diuinę pietatis.

¶ Sicut locutus est. Memoriā patrum quibz hec salus reuelata est faciens abrahā nominatim exprimit·cui p̄mo ipsa incarnatio manifestata est. Et semini:non tam carne genitis q̄s fidei vestigia secutis·quibz aduentꝰ saluatorj in sęcla est promissus:qr ipsa promissio hereditatis nullo fine claudet. Nā z vsqz in finē scī credētes ñ deerūt·z beatitudinis erit glia pennis

¶ Mansit aūt. Beda. Tādiu mansit: donec videret p̄cursoris natiuitatē·propter quā marię venerat. Nec cā sola familiaritatj tandiu mansit:sz vt tanto tempore z elisabeth z iohannis cresceret pfectus. Nam si in primo aduentu marię·spūsancto sūt repleti·multum est illis supaddituū tanta mora mansionis.

¶ Mystice. Aīa casta q̄ spūalis ꝛbi desideriū cōcipit:necē ē vt alta exercitus celestis iuga subeat·z quasi triū mensiū dies ibidē demorata·qui o-usqz fidei·spei· z charitatj luce radiet·perseverare non desistat.

¶ Impletū est. B. Verba īpletōis sacra scriptura ī bonoꝝ tā ortu·vl obitu·vel actu ponere cōsuevit·quoꝝ vitā plenitudinē pfectōis hē sīgt·ut īpleti sunt dies marię vt peret. Implenit salon edificare domū·Defūctꝰ est abrahā plenꝰ dieꝝ. Cū vēit plenitudo tpis:misit deꝰ filiū suū. Sed cōtra: dies impioꝝ·inanes z vacui.

¶ Et audierūt. Amb. Be. Habet scōz editio lętitiā plīmoꝝ:qr cōe bonū est. Justicia enī coīs ꝛtꝰ est·z iō in ortu iusti futurę vitę insigne p̄mittitur·z gra futurę ꝛtuj exultatōe vicinoꝝ p̄figurante· signatur.

¶ Die octauo ve. Per circuncisionē resurrō dñi figurať:qr z octaua die·i·pꝰ sabbm fcā est·z sic illa a reatu mortj absoluere solebat:sic ista īmortalis vitę natiuitatē z in auctore nro exhibuit·z in nob mōstrauit spandā.

¶ Et uocabant eū. Beda. Johannis celebrata natiuitas ē noui testī

inchoata gratia: cui indigi qui legis obseruatõe quasi affinitate iuncti erant nomen patris volunt imponere: qz magis iusticiam quę ex lege est volunt suscipere: q̄ grām quę ex fide.

¶ Qui puerū nomine patris vocāt: eos figurāt qui dño noua gratię munera declarante cuperent eum potius per ꝓsueta veteris sacerdotij edicta p̄ dicare. Vnde bene zacharias mēoz dñi interpretat: qz memoriā antiquę obseruatõis a dño datę figurant. Mater q̄ verbis z pater qui scriptis q̄ iohannes vocatur astruunt: significat q̄ ipsa legis doctrina de suscipienda gratia christi viua voce instruit: dicendo per legislatorem. Prophetam suscitabit vobis do. f. v. ipsuz audite: z ip̄m sacerdotiū legale cerimoniarū typis q̄si mutis litterarum figuris gratiaz euangelij si recte intelligat exprimit

¶ Innuebant a. Qui innuūt patri de nomine pueri: significant illos qui testimonio legis intendunt astruere grām fidei.

¶ Apertum est autē ꝛc. Qz declarato z confirmato nomine iohannis aperitur os zacharię z benedicit: patet quia manifestata est p apostolos gr̄a noui testamenti. multa etiam turba sacerdotum relicta taciturnitate nociua. obedit fidei. z predicat dona redemptoris. z quę prius occultabantur in sacerdotio legali. rationabiliter intellecta soluuntur. Qui die circumcisionis iohannis factus est timoz super vicinos. significat q̄ tempore dominicę resurrectionis apostolis dato spiritu z predicata gloria christi. salubris timoz non solum indeoz qui erant vicini vel situ loci. vel scientia legis: sed etiā exteraruz gentium corda concussit. Nec tantum montana iudeę: sed omnia mūdani regni mundaneq̄ sapientię culmina christi fama trāscendit.

¶ Precurrentia signa prebent iter precursori veritatis. Et futurus ꝓphęta premissis ꝓmendatur auspicijs.

¶ Et prophetauit. Beda. Magna largitas diuinę pietatis. Ecce loquela quę sola ablata est diffidenti cū spiritu prophetię restituta ē credenti

¶ Ambro. Elisabeth paucis. zacharias multis prophetat. Uterq̄ sancto spū replet⁹ loquebatur: sz disciplina seruatur. vt mulier magis discere quę diuina sunt studeat. q̄ docere.

¶ Benedictus. Quia dum bonitatem dei rogauit pro liberatione; precursor donatus est.

¶ Uisitauit. Quod proxime faciendum cognouerat: prophetico more quasi iam factum narrat.

† ʃ Amb. Beda. Spū prophetie didicit. quod nō didicerat a marito. non poterat ignorare prenunciū. quę prophetauerat christum.

sui zachariam † Et respondens ma

ʃ Ambr. Beda. Sicut ab angelo zacharie erat prenunciatum.

ter eius dixit. Nequaq̄: sed vocabitur iohannes. Et dixerunt ad il

ʃ Ambr. Beda. Aduerte hoc nomen. nō esse generis: sed vatis.

lam. Quia nemo est in cognatiõe tua: qui vocetur hoc nomine. In

ʃ Ambr. Quia incredulitas affatum ei eripuit z audita. quod voce non poterat. manu z litteris locutus. z nutu interzogatur.

nuebāt autē patri eius. quem vel

† ʃ Ambro. Quia lex scripta in tabulis lapideis mysteria loquitur.

let vocari eum. † Et postulans pu

† ʃ Ambr. Beda. Hoc nomen nos non imponimus: qz iam a deo accepit. habet suum nomē. q̄s agnouimus. non q̄s eligimus

gillarem. scripsit dicens. † Johan

† ʃ de conuenientia inter patrem z matrem

nes est nomen eius. † Et mirati sūt

† ʃ Ambr. Jam soluit fides linguā. quam incredulitas ligauerat

vniuersi. † Apertum est autez ilico os eius. z lingua eius loquebatur benedicens deum. Et factus est timor super omnes vicinos eorum z super omnia montana iudeę diuulgabantur omnia verba hęc.

ʃ Excitati miraculo z timore stupefacti

Et posuerunt omēs qui audierūt

ʃ tacite euentum rei expectantes

in corde suo dicentes: Quisputas puer iste erit? Etenim manus dñi erat cum illo: Et zacharias pater eius impletus est spiritu sancto: z

ʃ Est vel sit.

prophetauit dicens. Benedictus

† ʃ Beda. Longa infirmitate tabescentē ʃ Apparens in carne quasi longus a se recedētes. uisificare curauit

dominꝰ deus israel: qz † visitauit

† ʃ Sanguine filii redemit sub peccato venditā. † ʃ quaz suam visitando fecit

z fecit † redemptionez plebis † suę.

ʃ Id est firmaz celsitudinem salutis

Et erexit cornu salutis nobis: in

ʃ qz de iudeis nasceretur † ʃ de semore dauid natꝰ

domo † dauid pueri sui. Sicut locutus est per os sanctorū: qui a sęculo sunt prophetarū eius. Salutez ex inimicis nostris: z de manu omniū qui oderunt nos. Ad faciē

ʃ Memorem se ostendit. vel memores nos faceret

dam misericordiam cum patribus nostris: et memorari testamēti sui

ʃ Et ad faciendum ʃ Beda. in te benedicentur omnes cognationes terre

sancti. Jusiurandū quod iurauit ad abraham patrem nostrum: da

ʃ scz ʃ per carnem. uel per fidem

turuz se nobis. Ut sine timore de manu inimicorū nostrorum liberati: seruiamus illi. In sanctitate et

ʃ Intellectu

ʃ Operatõe ʃ nō in ꝓspcū hoīm ʃ non ad horā

iusticia coram ipso: omnibus diebus nostris. Et tu puer prophęta altissimi vocaberis: przibis enim ante faciem domini parare vias eius. Ad dandam scientiā salutis plebi eius: in remissionē peccatorū

ʃ Non hoīm meritis

eorum. Per viscera misericordię

ʃ per que viscera ʃ assumpta carne

dei nostri: in quibus visitauit nos

ʃ verbum patris orum vere lucis aperiens.

ʃ visitauit ut illuminaret

oriēs ex alto. Illuminare his qui in tenebris et in vmbra mortis se

† ʃ B. Prius. illūinantur corda: postea opera diriguntur.

dent: ad † dirigendos pedes nros

ꝛc. Beda. Cornu. Per cornu quod carnem excedit cum omnia ossa carne tegantur. regnum christi significatur. quo mundus z gaudia carnis superantur. In cuiꝰ figuram dauid z salomon cornu olei sunt in regni gloriā consecrati. vt prius saul lenticula.

¶ Cornu. id est. christum. qz cornu nec caro est nec os. Sic christus. nec caro tm̄: nec os tm̄ diuinitatis.

¶ Qui a sęculo. ꝛc. Beda. Tota veteris testamenti scriptura de christo przcessit. Et a tempore ade sancti patres suis quiq̄ factis: eius dispensatõis testimoniū reddunt.

¶ Salutem. Erexit nobis salutem ex inimicis. Et est explanatio superioris versiculi. ī quo breuiter idē przmiserat. Erexit cornu salutis nobis.

¶ Omniū. Beda. Quasi diceret. vel hominum peruersorum. et spirituz immundorum. de quorum manu z interim spe salui facti sumus: z in futuro re ipsa saluandi.

¶ Ad faciendam Locutus est. et erexit nobis salutem ad faciendam misericordiam: vt misericordiam quaz patribus promisit impleat in nobis. et iuramentum quod fecit patribus de liberatione nostra. in nobis per christuz compleat

¶ Et tu puer. ꝛc. Beda. Non mirum si alloquitur infantez octo dierum. quia qui in vtero matris salutationem marię audiuit iam natus patris vocem agnouit. Vel p pter illos instruendos qui aderant. futura filij munera quę per angeluz didicerat de pmit.

¶ Beda. Cum de domino loqueretur: repente ad prophetaz verba conuertit: vt ꝫ quoq̄ beneficium esse domini designaret. necum publica numeraret: quasi ingratus sua beneficia tacuisse videretur. quę agnoscebat se in filio suscepisse.

¶ Scientiā salutis. Beda. Nomen Jhesu. id est. saluatoris exponere. z diligentius commendare volens: salutis frequentat mentionem. cum cornu salutis erigendū. salutem ex inimicis futuram. scientiam salutis plebi dandam. commemorat. Et ne tēporalem salutem promitti putares: addit in remissionem peccatoz eorū.

¶ Illuminare his. Beda. In longa peccatorum z ignorantię cecitate depressis: quia exclusis errorum tenebris: attulit veram cognitionis suę lucem. z certum iter patrię celestis aperuit.

¶ Ad dirigendos pedes. Ut per omnia gressus nostrorū operum.

illumiatoris nostri gre ꝓcordent: donec ad mansionē ꝑpetuę pacis intrem⁹

¶ Et erat in deserto. Beda. Predicator penitentię futur⁹ aspera solitudinis eligit: vbi primeuā exigit etatē. vt inuenis liberi⁹ ab amore mundi auditores suos reuocāret.

¶ Exiit edictum a ce. aug. Beda. Augustus. xij. annis circa natiuitatem christi in pace regnauit: vt etiā ad lrām ꝑpletū videatur illud ꝓphe ticum. Conflabūt gla. s. in v. z l. in f. nec lenabit g. c. g. gl. Pacatissimo autem tpe voluit xps nasci: qz pacē magnope quęsiuit et amauit: qz pacis amatores semp inuisit. Voluit etiam vt discipuli quos ad predicandū missurus erat. quocūqz vellent securi transire possent. et ab imminentiū seditionū feruore tremēda romani nominis vmbra protegerentur.

¶ Nascituro dño describitur mundus: qa ille apparebat in carne. qui electos suos ascriberet in eternitate. In quo nomen augusti vere impletur. q̄ suos augere sufficiens. censoribꝫ sue professionis non pecunię: sed fidei oblatione signare precepit: qz dum professio secularis obtenditur. spūalis implet. Abolito ḡāt censu synagoge vetusto nou⁹ census ecclię parat. q̄ tormenta non exigit: sed aufert. qui nō vno numismate: sed vna signatur fide.

¶ Quietissimū z pacatissimū erat regnum qz vna descriptōne totū mundū concluſit.

¶ Propterea census datus est vt sciret rex numerū hominū z magnitudinē. Dic p̄mū iudea facta est stipendiaria romanis.

in viam pacis. Puer autem crescebat et confortabatur spiritu. et erat in desertis vsqꝫ ad diem ostē sionis sue ad israel.

C. II.

¶ Actum est

§ Quibus crescebat iohēs vel quibus maria in domuz reuersa est post tres mēses quib⁹ cū elisabeth mansit.

ḡāt in diebus illis. exiit edictum a cesare augusto: vt

§ vel ut censū profiteretur uniuersus orbis terre

describeretur vniuersus orbis.

§ Hec professio.

Hec descriptio p̄ma facta est a pre

§ dominico.

side syrie cyrino. Et ibant omnes

† § ut nullus extra ecclesiā deo censum reddat

vt profiterentur† singuli in suam

ciuitatē. Ascendit autem z ioseph

§ vbi cōceptus ē xp̄us

a galylea de ciuitate nazareth in

§ qui gerebat typū xp̄i

iudeam ciuitatem dauid que vo

§ domus panis: qz ibi natus est. qui suos reficit eterno pane § In preconiu m futuri

catur bethleem. eo q̄ esset de do

† § ubi profiterētur iustus z uirgo nisi ubi xp̄us nascitur. id est. in pacato corde. prope est uerbuz in corde tuo. z in ore tuo.

mo z familia dauid: † vt profiteret

cum maria desponsata sibi vxore

pregnante. Factum est autē cum

§ Non in domo parentū sed in uia nascitur: qz per humanitatem quasi in alieno nascebatur. non scōm potestatē: sed scōm naturam

esset ibi. impleti sunt dies vt pe

† § Beda. Non. post quē aliū sed ante quē nullus

ret. z peperit filiū suū† primogenitum. Et pannis eū inuoluit. z re

§ ponitur in presepio. i. corp⁹ xp̄i super altare

† § Beda. ut sancta animalia carnis sue frumento reficiat. qui panis est angelo⁹

‡ § Beda. Loco eget ut nos plures in celis habeamus mansiones.

clinauit eum in† presepio: ‡ qz nō

erat ei locus in diuersorio. Et pa

stores erāt in regione eadem vigi

lantes. z custodiētes uigilias no

† § Ambr. grex populus: nox. scūm: pastores. sacerdotes. uel etiam angeli

ctis supra† gregem suum. Et ecce

angelus domini stetit iuxta illos:

§ ut non solum uoce sermonis: sed etiam diuine lucis claritate ortus ueri luminis astruatur.

et claritas dei circumfulsit illos.

et timuerunt timore magno. Et dixit illis angelus. Nolite timere.

Ecce enim euangelizo uobis gau

† § Beda. fidelium de cunctis diuersitatibus gentium congregando. eternū gaudiū nūciatur.

dium magnum quod erit† omi po

pulo. Quia nat⁹ est uobis hodie

sicut cesari soluebatur denarius qui decem nummos habebat. qui etiā nomine cesaris titulabatur: sic offeramus regi nostro decalogū legis. in quo vultum nostri regis. id est. agnitionem voluntatis eius inueniemus. Quē denariū quasi sacculo inclusum portamus in via: cum in occulta conscientię meditatione seruamus. Proferemus autem cum regem in decore suo contuebimur. vel etiam proferimus. cum ea quę in tenebris discim⁹ in luce dicim⁹. z quod in aure audimus. predicamus in tectis.

¶ Nazareth. Beda. Quotidie dom⁹ in nazareth concipit. in bethleē nascitur. cū aliqs flore ꝓbi suscepto. se domū eterni pat⁹ opādo efficit. Quasi in alno virginali concipitur in corde credē tis per fidem. generatur p̄ baptisma. Quotidie dei genitrix ecclesia suuz comitata doctorem de rota mundi in ciuitatem confessionis z laudis ascendēs censum suę deuotiōis regi eterno persoluit. Quę quasi alij despō sata: sed ab alio fecundatur. dum proposito sibi pontifici visibiliter iungitur: sed inuisibili spiritus virtute cumulatur. Vnde Joseph auctus interpretatur. indicans ipso nomie q̄ instantia loquentis magistri nichil valet: nisi augmentuz superni inuaminis vt audiatur acceperit.

¶ Factū est aūt. Alibi concipi. alibi nasci dominus voluit: vt insidiantis herodis furorem facilius euaderet.

¶ Humilitas christi commendatur: qz non solum incarnari: sed etiam illo tempore nasci voluit: quo mox natus censui cesaris propter nostram liberationem subderetur.

¶ Uniuersus orbis. B. Amb. Multę gentes erant quibus non imperabat august⁹. Sz his verbis regnum christi exprimit. qui omnib⁹ erat imperaturus. Quis enī posset totius orbis professionē exigere. nisi qui totius orb̄ bēat imperiū?

¶ Prima. Beda. Jam diuersis temporib⁹ plerqꝫ partes terrarꝫ legun tur descripte: sed hec est prima earꝫ que totū orbem concluserunt. que professio est mentiū: qz nullus excluditur. Vel certe tunc primū cepit quando cyrin⁹ a cesare syriam missus est. censor patrimonioꝝ futurus.

¶ Syrię. Syria in qua iudea est media. z quasi vmbilicus est toti⁹ terre. Census ergo primū in medio terre exigitur: vt inde postea vsqꝫ ad fines terre exigeretur z redderetur.

¶ Cyrino. Amb. Historico more scribens vt seriem temporis designet. nomen presidis tanqꝫ consulis. signi gratia huic libro ascribit. Nam si consules ascribuntur tabulis emptionis: quantomagis redemptori omniū debuit tempus ascribi? Habem⁹ hic omnia que in contractib⁹ esse solent. Vocabulum summam potestatem gerentis diem. locum. causam. testes etiam qui adhiberi solent. Nos quoqꝫ natiuitati suę z generationi christus adhibuit: qui signarent euangeliū dicens. Vos eritis michi testes in hierusalē.

¶ Beda. Sicut imperante augusto. z presidente cyrino. ibant singuli in suam ciuitatem vt profiterentur censum. sic modo imperante christo. per doctores ecclesię presides profiteri debemus censum iusticię. Subeamus iugum quod leue est veniamus ad requiem animarꝫ que est patria nostra. Et

¶ Dannus eū inuol. Vilib⁹ induitur panniſ: vt stolam immortalitatis reciperemus. Manus z pedes stringūtur: vt manus nostrę ad bene operandum. pedes in viam pacis dirigantur. Parulus factus: vt nos perfecti simus.

¶ Locus in diuersorio. Diuersorium est domus inter duos muros duas ianuas habens. Figurat ecclesiam inter paradisum z mundum.

¶ Beda. In diuersorio: vt in via nascitur. qui ait. Ego sum via qua ad patriam veritatis z vitę veniamus.

¶ Et pastores. Beda. Nato summo pastore. pastores ab insidijs noctis gentium greges more pecudum prius viuentes vigilādo defendunt. z in aulam dei congregant. Quib⁹ bene vigilantib⁹ angelus apparet: et eos claritas circumfulget: qz illi prę ceteris sublimia videre merent: qui fidelib⁹ solicite prosunt. super quos diuina grā largius choruscat.

¶ Et ecce angelus. Beda. Et concipiendū. z conceptū. z natū dominum celi ciues testātur. vt z mortales sufficienter imbuant. z suum autori seruitium impendant.

¶ Circūfulsit. Beda. Id est. ex omni parte illoꝝ fulsit: radios sui luminis asperſit. qđ in tota veteris testamēti serie non inuenit. Consonat autē qui ait. Nox p̄cessit dies aūt ap. Ergo a. o. t. z in a. l.

¶ Hodie. Cum nox esset: ñ ait. hac nocte: sed hodie. qz scilicet gaudiū

venerat nunciare. Vbi tristia geruntur: noctis mentio solet fieri. vt. Scandalum patiemini in me nocte ista.

¶ Infantem pan. Beda. Crebris infantie saluatoris z angelor testimonijs. z euangelista r est inculcata: vt mentib nostris altius infigatur quid pro nobis sit factus. In quo humilitas notatur. quia cum esset diues pauper pro nobis factus est. vt inopia sua nos ditaret.

¶ Multitudo mi. cę. ꝛc. Ambrosius. Bene angelor nominat exercitus qui sequebant militię ducē. qui contra malignos spūs ad tutelam nostrā angelor ordinat exercitus.

¶ Beda. Vno euāgelisante multitudo cōsonam in laudē prorūpit: vt z officium suum deo impendat. et nos instruat. vt quotiēs sacrā eruditionem ex fratris ore audimus: deo laudes corde. ore. opereddam⁹. Quia vero deus z homo nascitur hominib pax cū ipsis angelis. deo canit gloria. qui ab āgelis pro nostra redemptōe glorificatur.

¶ Et in terra pax Nō peccando eram⁹ a deo extranei: extraneos nos angeli deputabant. Sz qz cognouim⁹ regem nostrū. recognouerūt nos angeli ciues suos. Et timet angel⁹ adorari ab humana natura. quā in suo rege considerat.

¶ Dominibus bonę voluntatis Beda. Qui suscipiūt natum christum. Non his qui audita ei⁹ natiuitate sunt turbati. z eū psecuti. Non est pax impijs. dicit dns.

¶ Pastores lo. Ambr. Non sit vilis psona pastorū: qz quo viliores ad prudentiam eo pciosiores ad fidem. A pastorib fidem maria colligit. A pastoribus plus ad dei reuerentiam congregat. Mirati sunt enī de his qnę dicebant a pastorib ad illos.

¶ Transeamus. Nox. Sic nos abiectis carnalib occupiscētijs: cogitatione z desiderio mentis in supernā domū vini panis debem⁹ transire. illum amando qui pro nobis caro fact⁹ est: vt ad ei⁹ visionē perueniamus.

¶ Et uenerūt festinantes. Beda. Non cū desidia xpi grenda est psentia. Ideo pastores sine mora inueniūt: qz nō ficta fide curzunt videre q̄ audierant. Nox exēplū pastores ecclesię immo cūcti fideles imitari debent vt fide z virtute proficiant. z celesti oraculo erecti. precedentiū patrū vitā. in qua panis vitę semp z seruat z reficit. qsi betbleē portas ptēplando subeant. Vbi catholicę ecclesię pulcritudinē quasi mariā. z doctor cętū quasi ioseph. z humilem mediatoris aduentū scripturę paginis insertū. quasi in presepio inuenient.

¶ Videntes aūt. Visio dei. cognitio dei est. z hęc ē sola vita hominū vt cognoscāt verū patrē. z quē misit ihesū xp̄m esse vnū deum.

¶ Mirati sunt. Mirant z de mysterio incarnationis. z de tanta pastorum attestatōe. qui fingere audita nescirēt: sed simplici facundia vera p̄dicarēt. Sic dns non rhetores: sed piscatores ad euangelisandū destinauit. Sic z in veteri testamēto suę dispensatōis nūcios pastores ordinauit. Ideo non est paruipendenda pastorum attestatio.

¶ Maria aūt. Amb. Maria nō min⁹ ore pudica qz corde secreta q̄ non erat nulli diuulgat: sed tacito corde scrutans congruū tps quo hęc deus vulgari velit reuerēter expectat. pferēs ea q̄ viderat circa se acta. z q̄ legerat in scriptur agēda. Ei dictuz erat ab angelo. Ecce pcipies in v. z pa. fi. Predixit ysa. Ecce v. c. z p. f. Videbat se de stirpe dd ortā. in Nazareth de spūsco pcepisse. in bethleē pepisse. Quor oīm testionia in diuerb ppbis legerat. Compat ꝑ xba ppbar facti. et in omib habet arguūta fidei. Si maria a pastoribus discat: debem⁹ a sacerdotib discere. Si maria. añ apli ꝓceptū tacet: debem⁹ post apli ꝓceptū magis doceri qz docere.

¶ Et reuersi. Be. Sic spūales pastores mō dormientib alijs ptēplādo celestia subnebūt. mō castra fideliū lustrāt. z pbitat exempla q̄rēdo circūeūt mō ad pblicū pastoralis officij redeūt docēdo. vt quod in puato gustauerunt. alijs predicādo eructent.

¶ Sicut dictum B. Et in ꝺ glificāt. qr̄ nō alr inuenīūt qz dictū erat. vl sic dcm est ad illos ab angel. referūt laudes et gliam deo. Nō qr̄ ageli ipassent laudare: ꝺ ipsi laudādo offerebāt formam deuotōis suę dum dicūt. Glia in al. deo. et in ter. pax hō. bonę v.

¶ Ut circūcide. B. Rit⁹ circūcisionis ab abrahā sūplit exordiū. qñ z nōis amplificatōz accepit. ad quā imitatōez nomē ipone bat puer i die eor circūcisionis. Sic etiā factū ē ipsi ibu. Octauo die circūcidit ibus: qr̄ vtraq nr̄a innouatio z in pnti spūs p baptismū. z in futuro carnis z in sua resurrōne est pfigurata. z in nrā qnq est pficiēda. Christ⁹ aūt die octaua surrexit. z post sex scli hui⁹ ętates. z septīam sabbi. q̄ nūc interi i alia vita gerit. qsi octauo tpe resurgem⁹. tūc verissime ab omi corruptōe circūcisi. vbi vex prepucii auferetur: quia ibi neq nubent neq nubentur.

¶ Grego. Qui in filitudine carnis pcā venerat: remediū q̄ caro pcā mūdari psueuerat nō rspuit. sic bapma nouę grę. nō necitat ꝺ exēpli cā subijt. Et nota qr̄ idē auxiliū curatōis i lege circūcisio pstitit: qđ nc bapma pfert tpe grę. nisi qr̄ introit⁹ in regnū nōdū patebat. Sigt aūt ꝺ circūcisio carnalis illā circūcisionē in die indicij. cū oib anię z carnis corruptōib exuti. ad facie creatoris videdā ingrediemur. Sigt etiā pntē circūcisionē. i. ablutōnē vicioz p bapmū. Sigbat etiā illū de abrahā nascitur q̄ z in pnti p bapmū z in futuro p resurrōnem ab omi sorde suos purgaret. Erat etiā in abraham signaculum iusticię.

¶ Beda. Sic a xpo xpani: sic z in vtraq nrā circūcisiōe a ibu. i. a salua tore saluati vocamur. Qđ nomē nō solū anteq̄ pcipiamur i vtero eccię p fidē: sed etiā añ tpa sclaria a deo nobis vocatū est.

¶ Tulerunt illum. Paruuli q̄ de toto regno iudeoz ad tēplū portabant: si erāt de tribu leui. in mīsteriū dom⁹ perpetuo detinebātur. Si de alia tribu: precio dato a parētib primogeniti redimebant ad ppria referēdi

¶ Sicut scriptū est. Beda. Scriptū est in lege. Mulier q̄ susceptо

carne ꝺ Carnem ꝺ Recto ordie per cognitōem natiuitatis venerūt ad cognitionē verbi.

sepio. Videntes ergo cognouerūt ꝺ Quod erat in principio.

de verbo quod dictuz erat illis de puero hoc. z omnes qui audierāt mirati sūt. z de his quę dicta crāt a pastoribus ad ipsos. Maria autem conseruabat omnia verba hęc conferens in corde suo. Et reuersi sunt pastores glorificantes z laudantes deum in omnibus quę au ꝺ Ab angelis ꝺ In bethleem.

dierant et viderant: sicut dictum est ad illos. Et postq̄ consummati sunt dies octo. ut circuncideret puer: vocatum est nomen eius ihe ꝺ Non decuit tam gloriosum nomen primum ab hominibus appellari: sed excellentioꝛi natura. ne hō videatur machinatoꝛ hui⁹ nois.

sus. Quod vocatum est ab angelo priusq̄ in vtero conciperetur. Et postq̄ impleti sunt dies purgationis eius scd̄m legem moysi: tu ꝺ Marie. uel domi.

ꝺ Offerent z consecrarent.

lerunt illum in hierusalem ut sisterent eum domino sicut scriptū est

semine pperit mas·in e·s·d· Ad distinctionē illius quę virgo pperit. Non ergo filius·non mater hostijs indigebat purgari:sed vt nos solueremur a timore legis. Decretū aūt erat puerum post triceſimūtercium circūcisionis diem ad templum referri·z pro eo hostiam dari· primogenitum sanctum domino fieri. Per quod significatur nullum nisi circumcisis vicijs dignū esse conspectu domini·nullum nisi mortalitatis nexibus absolutum· superne ciuitatis gaudia subiturū. Vera enī circūcisione purgatus·tēplum hierusalem cum mūeribꝫ ingredit·qui gloria resurrectōis ab omni labe excoct⁹ cuꝫ bonoꝝ opeꝝ fructibus supernę beatitudinis gaudia subit.

¶ Omne masculinū. Beda. Omne tam hoīs qđ pecoris qđ deo sanctificari·et sacerdotis esse iubebatur· vt sacerdos primogenituꝫ hoīs redimi faceret sic z omne animal immundum· quę primogenita illum significant qui vnigenitus dei dignatus ē fieri primogenitus omīs creaturę· qui vere est sanctus dño quia sine peccato. Qui ad generandos sibi populos secretū genitale sanctę ecclesię sibi aperuit. Vel moraliter. Primogenita significant bona initia nostrę actionis·quę quasi corde gerimus·quę dei gratię reputare debemus Male gesta redimere fructibꝫ pnitentię iubemur.

¶ Par turturuꝫ Beda. Hęc oblatio pauperum erat· qui nō sufficerēt offerre agnū vt per omnia humilitas domini pateat. Moraliter. Siue qs fortia opera quę masculi nomine·siue infirma quę fęminę significant·creauerit vt hęc dño legitime ꝓsecrentur: necesse est vt lacrimas ꝓpunctionis offerat·quę per gemitū illaꝝ auiū significātur. quia lacrimis etiā in bonis indigem⁹:quia quo fine ꝓsummandi sumus nescimus. Qui non inuenit agnum·id est·diuitias innocuę vitę ad lacrimas recurrat. Sunt autem duo genera compunctionis·dum vel maloꝝ recolētes·supplicia timemus· Vel dum desiderio cęlestiū ardentes de dilatione gemim⁹. Vnde duo pulli offerri inbentur· vnus in holocaustuꝫ· quando amore celestiū inflāmamur. Alter ꝓ peccato:dū de malis ppetratis gemim⁹

¶ Beda·Ambro· Columba quę in grege conuersatur actiuam:turtur solitarius contemplatiuam vitam significat·quę paucoꝝ. Et qz vtraqꝫ hostia accepta est deo;consulte vtraqꝫ auis oblata est pro domino. Qui clauso ostio patrē orat in absconditō·turturez offert. Qui compares opens q̄rit:columbam ad altare portat.

¶ Turtur in deserto habitat·ñ multū diuulgat·pullos nocte pascit· mortifico nō pascit. Sic eccia deserta est a pcis·nec xp̄s in multis locꝭ diuulgat· nisi in fide trinitatꝭ z vnitatis· In nocte mūdi sanctos pascit hęresim ñ suscipit

¶ Beda. Puer primo circumciditur·z post interpositis diebus cum hostijs hierusalem defertur; quia z ipse inuenis resurgendo corruptionem carnis calcauit·z interpositis diebꝫ cum carne quam hostiam fecerat ad cęlum ascendit. Sic z nos prius in baptismo circumcidimur a peccatis: z proficiēte gratia ad altare ingredimur·consecrandi hostia corporis z sanguinis domini nostri. Sed in fine omnis ecclesia corruptionē exuet·z cū victimis bonoꝝ operum in ęternam hierusalem transferetur.

¶ Et ecce homo ꝛc· Non solum angeli: sed omnis ętas z sexus testimoniū nato reddunt puero. Et sicut ab omniū scłorū fidelibꝫ ꝑsagiebatur

in lege domini. Quia oīe masculinum adaperiens vuluam sanctū
ſ Beda. Consueto natiuitatis more loquitur·non q dominus uentris hospitiū ingrediens uel egrediens deuirginasset.
domino vocabitur. Et ut darent hostiaꝫ scđm q dictum est in lege
ſ turtur castitē·columba simplicitatem significat·z casta z simplex iustoꝝ conuersatio gratum deo offert sacrificium.
domini·par turturum· aut duos pullos columbarū. Et ecce homo erat in hierusalem cui nomen sy-
ſ·i·signum.
meon·z homo iste iustus z timorat⁹ expectans consolationē israel z spiritussanctus erat in eo· Et responsuꝫ acceperat a spiritusancto
ſ Mente.
ſ experturum ſ Carnis.
non uisuruꝫ se mortem·nisi prius
ſ oculis carnis· alis cordis.
ſ messiā ſ messias hebraice·christus grece. vnctus latine.
videret christum domini. Et venit
ſ De·Eadem gratia qua uenturū prenouerat·uenientem cognouit.
in spiritu in tēplum. Et cum induc erent puerum ihesum parentes eius:vt facerēt scđm consuetudinē

ka veniens omniū sanctoꝝ laude predicatur.

¶ Justus et timoratus. Difficile iusticia sine timore custoditur·nō penali:sed qui permanet in seculum seculi·quo iustus quantoplus deum diligit:tanto solertius offendere cauet. Et bene iustus·qui non suam: sed populi gratiam querebat·cupiens ipse dissolui:sed expectans videre promissum autorem salutis: vt qui ab herode pressi fuerant:aduentu saluatoꝛi liberati acciperent consolationem.

¶ Puerum ꝛc. Cum puericia post septem annos infantię incipiat: Ihesus frequenter puer dicitur·non tam pro etate qđ pro seruitio. Vñ propheta. Ecce p·m· Quia filius hominis non venit ministrari: sed ministrare.

legis pro eo:z ipse accepit eum in
ſ B. Magna hūilitas saluatoris·qui loco nō capitur·grandeui hominis ulnis gestatur. ſ viso
vlnas suas·z benedixit deuz z dixit
redemptore. ſ Quasi dimitte ſ ad mortē carnis
xit. Nunc dimittis seruū tuuꝫ do
† ſ qz responsum acceperat a spūsancto· nō uisurum se mortē nisi prius uideret christū domini.
ſ in sinu abrahe requietuꝫ
mine scđm † verbuꝫ tuum in pace.
ſ Beati qui uident quod symeon uidit. beati qui non uiderunt z crediderunt. † ſ Et carnis hominem z cordis deum ſ Christum
Quia viderūt † oculi mei salutare
ſ Quem postmodum omnibus populis querendum dilectione z conspiciendū fide preuidi: iam carnis z mentis oculis saluatorem contemplor
tuuꝫ. Quod parasti ante faciē omnium populoꝝ. † Lumen ad reue
† ſ Ipse saluator. ipse lux illuminans
ſ Ad gloriam fidei ſ ad
lationem gentiū·z gloriam plebis
ſ Joseph ad conseruandā famā marie pater est ab hoībus deputatus. et qz
tuę israel. Et erat pater eius z mater nutritius † ſ Ab angelis a pastoribus a symeone ſ deo z marie
erat mirātes sup his quę † dicebantur de eo. Et benedixit illis symeō
et dixit ad mariam matrem eius:
ſ qz lapis offensionis ſ Non credentium
Ecce positus est hic in ruinā·z in
ſ qz lumē qz gloria ſ credentiū.
resurrectionem multoꝝ in isrl· et
ſ id ē· euāgeliū in quo ōz. uenti hoiez separare ad uersus matrē z reliqua
in signū cui contradicetur. Et tuā

¶ Et ipse accepit Beda· Moraliter. Veteranꝰ accipit infantem·docens vt exuentes veterem hominem qui corrumpitur· induamur eum qui secundū deum creatus est. Justus scđm legē accipit puerum in vlnas: vt innuat iusticiam legis gratia euāgelicę fidei mutandā. Accipit etiam senior mundus innocentiaꝫ christianę infantię: vt renouet sicut aquila.

¶ Beda· Qz symeon z anna prouecti ihesum excipiunt et laudant:significat fidelē synagogam· quę post longam expectationē promissionuꝫ· fide nō ficta eum recepit qui pnunciabatur.

¶ Nunc dimittis ꝛc. Ambrosius. Qui vult dimitti·veniat in hierusalem· conuersationem habens in cęlestibus·veniat in templum· imitetur exēpla illoꝝ in quibus deus habitat. Expectet dominum· accipiat in manib⁹ verbum dei·brachijs fidei· spei· et charitatis amplectatur:tunc dimittetur vt non videat mortem:quia viderat vitam.

¶ Quia uiderunt ꝛc. Sciebat q beati oculi qui christum essent visuri·z ideo:donec illum videret nolebat mortis dissolui· quē vt vidit· mox optauit in pace dimitti.

¶ Quod parasti. ꝛc. Et in primo aduentu christus ante faciem populoꝝ a deo paratur; vt credant z diligant·z in secundo aduentu parabitur; vt videat eum omnis populus·z reddat vnicuiqꝫ scđm opera sua.

¶ Ad reuelationem gentium. Vt reueletur cęcis oculis gentilium nulla spe communici aduentus erectoꝝ·z vt ipse israel glorietur·excipiens suum promissum z desideratū·z prefertur reuelatio gentiū glorię israel: qz cū plenitudo gentium intrauerit:tunc omīs israel saluus erit.

¶ Symeon. Qui interpretatur:audiens tristiciam·figura est prophetarum·qui vindictam sibi a deo dictam super populum audiebant. Anna quę gratia dicitur:figura est ecclesię.

¶ Positus est in ruinam. ꝛc. In ruinam illorum qui steterant·z resurrectionem illoꝝ qui ceciderant. Vel in ruinam viciorꝝ·et in resurrectionem virtutum.

¶ Non in se tantum:sed in suis quoqꝫ predicatoribꝫ positus est in ruinaꝫ z resurrectionem. Vnde apostolus. Christi bonus odoꝛ sumus deo·in his qui salui fiunt·z in his q̄ pereunt. Bono enī odore alij saluantur·alij peūt

¶ In signum cui contradi·ꝛc· Omnia quę de christo narrantur;signum sunt·q natus de virgine·q surrexit· q clausis ianuis intrat· cui signo contradicitur ab infidelibus. Spiritualiter signū est in fide dominicę

crucis quod vbiq; contradicitur.

¶ Gladius. B. Dolor dñice passionis: qr non potuit videre crucifigi sine affectu materni doloris. si speraret resurrecturū. z mortē vincturū. Usq; ad finē scī animā ecclesię gladius tribulatōnis ptransit: cum signo fidei ab improbis ptradicit. cum multos ruere videt. cum revelatis cordiū cogitationib; vbi bonuz semen seminauerat. zizania germinare conspicit.

¶ Ut revelentur. Ante erat incertū. qui indeor christi gratiā reciperēt qui conspuerent. Sed audita natiuitate revelantur cogitationes. z herodes z alij turbantur. quidaz ad christi magisteriū accedunt.

¶ Et erat anna ꝛc. Quia per viruz z mulierem vita totius mūdi perdita est: in testimonio vitę per christū redeuntis anna ꝓiungitur symeoni.

¶ Conuenit mysteriis ecclesię qr anna gratia interpretat. quę est filia phanuel. qui faciē dei dicitur. vnde psalmus. Signatū est sup nos lumen vultus tui dñe. de tribu aser. i. beati. descendit qui iter duodecī patriarchas ordine nascendi octauus est ꝓpter mysterium resurrectionis.

¶ Quinq; sunt annę Dñia mater samuel. secunda vxor raguel. tercia mater thobię. quarta filia phanuel. quinta mater marię.

¶ Processerat in diebus suis. Be. Juxta hystoriā anna et deotę conuersationis. z venerandę ętatis digna describitur quę dño testimoniū ꝓhibere at. Significat autem ecclesiam. quę in presenti quasi sponsi viri; sui morte est viduata. Septies duodecim octuaginta quattuor faciunt. Septem ad cursum hui⁹ tēporis. duodecim ad perfectionē apostolicę doctrinę pertinent. Quisquis ergo totum vitę tempus apostolicis mandat institutis: quasi octuaginta quattuor annis. celestis limina templi seruare. z domini prestolari aduentū laudatur. dum a domino peregrinatur Septem anni quib; cum viro vixit. significant perfectionē illius temporis quo a domino conuersante in carne edocetur. Qui anni postea per duodecim multiplicātur propter apostolicā doctrinā.

¶ Que non discedebat ꝛc. Quia circa templuz frequens erat. eam non discedere dicit. non qr ad horam non discesserit. Sic sancta ecclesia z in prosperis z in aduersis deo seruiens a celo non recedit.

¶ Vel moraliter. Anima a templo non recedit: cum semper studet z castuz z immaculatū custodire tēplum corporis sui. Hinc precipitur sacerdotibus veteris testamenti: vt tēpore ministrationis iugiter maneāt in sanctis. quatenus ania quę deo ministrare cupit. non quiescat a bonis operib; suis.

¶ Et hęc ipsa ꝛc. Prophetauerat symeon. prophetauerat copulata cō iugio. prophetauerat virgo. prophetauerat z vidua. ne qua aut professio deesset aut sexus. z ideo talis anna inducitur z stipendijs viduitatis z moribus. quę digna sit nunciare redemptorem omniū venisse. Congruus ordo. non venit ante virum mulier cuius verba non sunt digesta: sed generaliter dictū est qr confessa sit domino. z locuta de eo. quę longa castitate longisq; ieiunijs ad hoc culmen peruenerat: vt spūm prophetię acciperet: sed autorita tē docendi mulier non accepit.

¶ Omnibus qui ꝛc. Omnibus fidelib; qui iugo herodis alienigenę grauati. liberationē ciuitatis z populi expectabant. promittebat per aduentum christi in proximo redēptionē a tyrannide alieni.

ipsius animam pertransibit gladi

ſ vt male cogitationes que prius occultabantur proferantur in publicū z destruantur a deo q̄du enī occultātur. non possunt sanari.

us. vt revelent ex multis cordibus

† ſ Anna que gratia dicitur: figura est ecclesie. ſ gratia eius.

cogitatões. Et erat anna prophe

ſ persona dei. ſ aula dei

tissa filia phanuel de tribu aser.

ſ Procucte etatis erat ſ als multis

Et hęc processerat in diebus suis

ſ Similiter synagoga cum heptatico ante octauum diē noui testamēti. a virginitate. id est. a lege nature.

et vixerat cum viro suo annis se-

ptem a virginitate sua. Et hęc vi

ſ Erat

dua vsq; ad annos octuagintaquat

ſ Hoc exemplum viduis proponitur que sunt in ecclesia.

tuor. que nō discedebat a templo

ſ Als. obsecrationibus.

ieiunijs z orōnibus seruiēs nocte

ſ Qua symeon accepit.

ac die. Et hęc ipsa hora superueni

Laudabat.

ens confitebatur dño. z loquebat de illo omnibus qui expectabant redemptionem hierusalem. Et vt perfecerunt omnia scōm legez do

¶ Reuersi sunt. Pretermittit hoc loco lucas quę a matthęo plenius posita sunt. scilicet puerum ob mortū herodis relatū eē in egyptū. z mortuo herode inde relatum. z habitasse in nazareth. Solent enī singuli euangeliste sic quędā omittere q̄ ab alijs cōmemorata viderint. vel ab alijs cōmemoranda spū ꝓuiderint: vt continuata suę narratōnis serie. quasi nulla ꝓtermisisse videantur.

¶ Puer autem. Beda. In eo qr puer erat. id est. homo fragilis poterat crescere z confortari. non in eo qr verbum. scōm qđ plenus sapientia et gra perbibetur. Sapientia: quia in ipso habitat omis plenitudo diuinitatis corporaliter. Gratia quia eidem homini christo magna gratia donata est: vt ex quo homo fieri cepisset: perfectus esset vt deus.

¶ Et ibant pa. ꝛc. Beda. Merito lucas inter quattuor animalia vitulo comparat: qui quasi animal hostijs deputatum circa templuz maxime z hierusalem narrationis suę versatur incessu. In principio sacerdotem collocat ad aram orantem populo foris stante. Mariam concepto domio hierusalem mittit ad domum pōtificis. ibi baptistā natum refert. illuc dominuz natum cum hostia transfert. Illuc ipsum cuz parentib; singulis annis ducit. duodennē in tēplo chorū doctorum interserit. z post cętera talia discipulos domini in templo laudantes in fine euāgelij sui concludit.

mini: reuersi sunt in galyleam in ci

ſ Etate

uitatem suam nazareth. Puer au

ſ Corpore. ſ Spiritu.

tem crescebat z confortabatur ple

nus sapientia. et gratia dei erat in

ſ Scōm qr homo.

illo. Et ibant parentes eius p om

ſ Ad immolandas hostias.

nes annos in hierusalez in die so

lenni paschę. Et cū factus esset an

ſ Per duodecim annos significantur duodecim tribus. que ad christum veniunt.

nozū duodecim ascendentibus il

lis hieroſolimaz scōm consuetudi

ſ qz octonis protelabat dieb⁹

nem diei festi. consummatisq; die

bus cum redirent: remansit puer

ſ vel hierusalem.

ihesus hieroſolimam. z nō cogno

uerunt pentes eius. Existimantes

† ſ Id est inter eos qui simul fuerant comitati.

aūt illuz esse† in comitatu: venerūt

iter diei. z requirebant eum inter

ſ vicinos

cognatos z notos. Et non inueni

entes. regressi sunt in hierusalē re

quirētes eū. Et factū est p⁹ triduū

¶ Et cum factus esset ꝛc. Utraq; natura christi hic aperitur. z quę iuxta maiestatē patri. z quę iuxta fragilitatē decebat matri. Ascendit homo cum hominib; ad offerenda sacrificia. seruat legem quam seruandaz imperauerat: vt nos ad seruandū instrueret. Duodecennis audit seniores. z interrogat: vt eoz reprimat audaciā. qui indocti non ad discendū: sed ad docendū volunt submitti. Mox maiestatem suaz aperit. Congrue duodecimo anno prima fidei rudimēta revelat quę per duodecim apostolos per totū mundū erāt propagāda.

¶ Beda. Cum duodenarius multiplicatis inter se septenarij partibus constet: iure per ipsum rerū z temporū vniuersitas z perfectio designat. Et ideo recte a duodecimo anno iubar sumit exordium: quo omnia loca vel tempora deceat occupari. Non ergo ociose immemor perhibetur carnalium parentum: sed vt ostēdat quia antequā ipsi parentes essent. ipse in ciuitate z templo dei paterno iure residebat.

¶ Et non cognouerunt. Beda. Si quęritur quomodo potuit a parentib; obliuiscēdo relinqui. qui tanta parētū. puidētia nutriebatur: respōdendū est: qr filijs israel ad festa ꝓfluētib; vel ad ꝓpria redeūtib; mos erat seorsum viros. seorsum feminas choros ducētes incedere. pueri cum quoli bet parēte indifferēter ire poterāt. ideo mariā z ioseph vicissim putasse puerū ihesum quē secū nō cernebāt: cū altero parente reversum.

¶ Requirentes eum. Metuebāt ne qđ herodes in infātia ei⁹ patrare quesierat: tūc iam in puericia positū. innēta oportunitate alij interficerēt et ipsi proditores illius invenirētur.

¶ Post triduum ꝛc. Una die reuersi sunt ab hierusalē. Secūda die q̄runt inter cognatos. z nō inuēientes tercia die regressi hierlm inueniūt.

¶ Post triduū repitur in templo: vt esset indicio qr post triduum illius triūphalis passionis in sede celesti z honore diuino fidei nostrę se resurgēs

ostenderet qui mortuus credebatur.

¶ Quesitus aduentus christi a patriarchis ante legem non est inuentus Quesitus a proplxtis z iustis sub lege nō est inuentus. Quesitus sub gratia a gentilib inuenitur.

¶ Pater id est ecclesia. Mater id est synagoga per tres leges quærunt christum: z non inueniunt nisi per euangelium.

¶ In medio doctorū. Beda. Quasi fons medius doctorum sedet. Sed quasi exemplar humilitatis prius interrogat et audit qz instruat: ne paruli a senioribus doceri erubescant ne infirmus docere audeat.

¶ Stupe autem Ecce signū diuinitatis. Apparet qz nō ob imperitiæ necessitatē audiebat: sed ad ostendendum qz homo erat homines magistros humiliter audit. Ad probandum qz deus: eisdem loquentibus sublimiter respondet. diuina lingua sapientiam prodebat: ꝑ ætas hūanaz infirmitatē ꝓ tēdebat. Vnde mirātur indęi z turbantur sed non miratur fidel' qui cum propheta clamat. ¶ Paruulus natꝰ est n. f. d. n. ¶ Paruulꝰ factus: vt inter paruulos crescendo z proficiendo paulatim eos ad capiēda suę virtutis archana prouoheret.

¶ Quid est q. m. q. ⁊c. Beda. Non qz eum quasi filium quęrunt vituperat: sed qs sit sibi verus pater insinuat z qd potius debeat ei cui est ętern⁹ filius. mentis oculos attollere cogit. ¶ Quia enī deus z homo est: nunc excelsa deitatis: nūc infirma ꝓfert hūanitatis. Quasi filius dei in templo ꝓmoratur quasi filius hominis cum parentib quo iubent regreditur.

¶ Nesciebatis. Innentus in templo dicit in his qꝫ patris m. s. o. m. e. oīdens tēpluz nō mīn⁹ ad se qꝫ ad patrem ptinere: qz quoz est vna maiestas. hoz etiā vna fides z vna dom⁹ nō solum materiat: sed etiam spūalis Alibi eum ad mysteriū mater impellit. hic mater arguit: qz adhuc quę humana sunt exigit. Sed cum hic duodecim describat annoz: ibi discipulos habere docetur. Vides matrē didicisse de filio: vt exigeret a validioze mysterium quę stupebat in iunioze miraculuz.

¶ Ambrosius. Magister veritatis officium implet pietatis. Et miramur si defert honorē patri qui subditus est matri? Ista subiectio nō est necessitatis sed pietatis. Ecce quid parentib debeam⁹ ostendit.

¶ Et mater conseruabat. Omnia qꝫ de domino vel a domino facta cognouit. siue qꝫ intellexit. siue qꝫ nondū intelligere potuit. omnia in memoria recondebat: vt cum domino tempus ꝓdicandę seu scribendę incarnationis eius aduenīret: sufficienter vniuersa prout essent gesta posset explicare quærentib. Sic nos crebra factoz z doctoz dñi meditatione importunos cogitatus repellam⁹. z alios instruere laborem⁹.

¶ Proficiebat. Beda. Sicut est carnis ętate proficere: sic est animę rationalis sapiētia z gratia proficere. non qz hoc egerit susceptor deus. ꝑsertim cum supra plen⁹ fuisse sapientia describitur: sed qz hoc pro remedio nostrę salutis suscipere elegit: vt cum caro z anima rationalis a deo suscipitur: vtraqꝫ pariter saluaretur.

¶ Grego. Iuxta hominis naturam proficiebat sapientia. non qz ipse sapientior tempore. qui a prima ꝯceptionis hora spū sapientię plenus permanebat: sed eādem qua plenus erat sapientiam ęteris ex tempore paulatim demonstrabat. Iuxta hominis naturā proficiebat ętate. de infantia ad iuuentutē. Iuxta hoīs naturam proficiebat gratia: non qz ipse non habebat

inuenerunt illum in templo sedentem in medio doctorū audientem
§ Eos.
illos z interrogantē. Stupebant
autem omnes qui eum audiebāt.
§ Super responso z prudentia.
super prudentia z responsis eius
§ hoc. § maria z ioseph. uel quicū
Et videntes ammirati sunt. Et di
qz alii hoc uidentes.
xit mater eius ad illum. Fili quid
§ Putatiue.
fecisti nobis sic? Ecce pater tuus
et ego dolentes quęrebamus te.
Et ait ad illos. Quid est qꝫ me qꝫ
rebatis? Nesciebatis quia in his
quę ꝑis mei sūt oportet me esse?
Et ipsi non intellexerunt verbum
† § Congrua uerba. vere descendit. qui humilia
qꝺ locutꝰ est ad illos. † Et descēdit
tur sub illis.
cū eis z veit nazareth. z erat subdi
§ Quasi sub signaculo recōdebat
tus illis. Et mater eius ꝯseruabat oia

ꝑ accessum temporis accipiendo: sed pandendo donū gratię quod habebat apud deum z hoīes. Quia quantū ꝓficiente ętate patefaciebat dona gratię homib quę sibi inerant z sapię: tantū eos ad laudem dei excitabat per considerationē ipsius sapię z gratię quas deus ipsi cōtulerat. sic z deo patri ad laudem z hominib ad salutem proficiebat.

¶ Ecclesiastes ait. Sapiētia mea stetit michi. Dicęt. Stetisse sapiam. ē qz etiam in carne posito sibi permansit sapia. Quod habet profectuz in sapia non stat ei sapiētia. q añt non recipit profectum nec per momenta succrescit: sed semper in plenitudine est. iste dicere potest. stetit michi sapiētia.

¶ Beda sup exod. Portat verbo virtuꝫ suę christus omnia. et est agnꝰ dei qui tollit peccata mundi. z sacerdos in ętern⁹. omnis sanctitatis ornatu prędarus. non quem natus in carne per exercicium laboris accepit: sed qui in vtero virginis incarnatus. pręueniente gratia spiritus totū simul habuit.

verba hęc in corde suo. Et ihesus
§ In natura humanitatis.
proficiebat sapientia z ętate z gratia apud deum z homines.

C. III.

In anno autem quintodecimo imperij tyberij cęsaris. procurante pontio pylato iudęam: tetrarcha autē galyleę herode. philippo autē fratre eius tetrarcha ituręę z traconitidis regionis. et lysania † abilinę tetrarcha. sub principibus sacerdotū anna z caypha: factū est verbum dñi sup iohannem zacharię filiū in deserto. Et venit in omnem
§ terre.
§ Regio est. § terre
† § Istud: vade z predica baptismum.
† fidē preco prenūciat. qꝺ pꝰ per seipsam veritas
regionē iordanis ꝓdicās † baptismū

C. III.

¶ Anno autem. Herodes ¶ Philippꝰ z Lysanias qui cū pylato romano ꝓside regunt iudęam. filij fuerunt maioris herodis sub quo natus est dominꝰ. Inter quos z ipsum archelaus decem annis regnauit. quo propter superbiam remoto regnum in quattuoz tetrarchias diuisuz est. vt sic minueret' superbia iudeoꝝ. Annas z caypbas erant principes sacerdotum. quando iohannes cępit prędicare: sed annas illum annum quo iohannes inchoat ꝓdicare. caypbas illum quo dominus crucifixus est administrabat: qz tunc pontificatus non virtute vel generis merito: sed romana potestate ꝓstabatur. Multos legim⁹ pontifices tunc fuisse. quos subticet euangelista. ponēs tantū illos qui ad dñi pertinent passionē. Quia vero iohannes illum venire debebat prędicare. qui ex iudea quosdam. z multos ex gentibus redempturus erat: per regem gentium z principes iudeoꝝ prędicationis eius tempora designantur. Et quia gentilitas per fidem colligenda: iudea pro perfidia dispergenda erat: vnus gentium. multi iudeoꝝ principes describuntur. quia ad finem regni venerat. quę tot regib subiacebat. Sacerdotū etiam facta est memoria: quia ille nunciatur. qui simul rex z sacerdos erat.

¶ Factū est verbum. ⁊c. Beda. Congregaturus ecclesiam dei filius primū operatur in seruulo: vt ecclesia non ab homine ęperit: sed a verbo vt appareat maioz autoritas iohannis nouum baptismi ritum instituentis factum est verbum domini super iohannez. id est. ad iohannē. Quod quidem est desuper. sola dei gratia. prius operatur verbū intus. z declarat iohanni quę vult ab ipso proferri. postea profert iohannes. sequitur verbum interius operās sonus vocis exterius sonans. In deserto. id est. in ecclesia quę prius deserta. modo plures habet filios. Factū est ergo verbū in deserto: vt quę tunc erat deserta fructū nobis terra generaret. factū est verbum vt iohannes pęnitentiam prędicaret. non remissionē daret. Vnde iohannes est figura legis quę peccatum nunciat. non condonat. Iohannes prænuncius christi. ita lex prænunciat gratiam ecclesię. Matthęus et Marcus commendant iohannem ex vestitu. z cibo. z cinctu. sufficit lucę Iohannem commendare sola commemoratione prophetię. Nullo enim indicio sui eget. qui verbo dei abundat. Vnū itaqꝫ dixit. z omnia declarauit.

¶ Prędicans bap. Beda. Iohannes baptismū pnīę ꝓdicauit. z q busdā etiā dedit: sed remissionē peccatoꝝ dare non potuit. Non ergo ait. dans bap. p. in re. pec: ꝫ prędicans. Quia enī dare non potuit baptismuꝫ

quo peccata solu erentur: prędicabat: vt sicut verbo prędicationis verbum patris prącurrit·ita bap·p·quo peccata soluunt' prącurreret suo baptisma/te·quo peccata solui non possunt.

¶ Vox clamantis. Vox: qz ꝓnuncius verbi. In deserto: qz deserte z destitute iudee solatiū redemptōis annūciat. Nullum verbū sine voce au ditur·nec vox sine verbi intelligentia valet.

¶ Parate uiam zc. Qui fidem z bona opera prędicat·quid aliud q̄z veniēti dño ad cozda audiētiū nā pat: ut ꝟ vis gratię illustret·vt rectas deo semitas fa/ciat·dum mundas co gitationes in aīo p sermonē prędicatōis fozmat.

¶ Omnis ual. In aduentu dñi humilis gētilitas impleta est z crescit pleitudinē gra tię accipiendo. Et in dęa supba per errozē perfidię hoc vnde sup biebat perdidit.

¶ Et erunt prąua Beda. Prąua·i·ma lox cozda·per iniusti/ciaz distorta·ad regu lam iusticię dirigent. Et aspera·i·immites z iracūdę mentes p in fusionē gratię ad mā/suetudinē redibūt: vt ibi ꝓdicator planā vi am inueniat: vbi pi? pro asperitate gressuz ponere nō poterat.

¶ Et uidebit. B. In hac vita omīs ho mo christū videre nō potuit: sed in die iudi cij in sede maiestatis z electi z reprobi pariter videbūt·vt iusti remu nerent'. z mali in eter num gemant. Vñ et subdit'. Dicebat g̃ a·t·quę·ex·u·b·a·il·. Ge nimīa u·q·o·u·zc. Vē tura eī ira ē anīaduer sio vltionis extremę· quā tunc fugere pcōz nō valet: qui nūc ad lam̃ta pnię nō recurrit·

¶ Quis ostendit. Amb. Quis ostēdit in prudentia miserati one dei insusa· vt pnitentiam delictorum agentes·terrorem iudicij pro/uida deuotione mętuatis? Ad generationē ergo non ad successionē referē da est ꝓparatio viperarū. Vel ideo serpētib' ꝓparat: vt oñdat eos bre natu ralem prudentiā prouidendi futura. vñ. Estote prudētes sicut serpentes. Ideoq; monent' operis potius q̄z generis claritatē gerere: qz non gen?: sed so la fides valet·quā ad gentes transferendā ꝓbetat.

¶ Dignos. B. Non debet esse par fructus boni operis eius·q̄ nichil vel minus peccauit. z eius qui grauī? cecidit.

¶ Et ne cępe·B. Ideo se peccatores cognoscere nolebant: qz de stirpe a brahę descenderant. Vnde dicit'·ne cęperitis dicere·qz non qui filij carnis bi sunt in semine: sed qui fidei. Vnde subditur. Potēs est d·de·l·i·s·f·a.

¶ Dico enim uobis. Amb. Qui amisso sensu rōnis·lapidib' putāt inesse alicui? rationē diuinitatis·ipsi in naturā lapidū·non vsu corporis: ꝟ mētis habitu vertūt'. Quos aūt lapidib' ꝓparauerat: qz ante deformes ad vsum·nudi ad ornatū· steriles ad fructū·irrōnabiles ad profectū· iā arbori bus ꝓparat: qz processu rationis iam intelligit in illis aliquē clementiorem profectū q̄ rationabili quodā munere nature iam sunt decori ad vsum·ve

nusti ad aspectū·optimi ad fructū·surgunt cacuminib'·funduntur brachijs replentur fructib'·vestiuntur frondib'.

¶ Jam enim. Beda. Ideo agite pnīam·z n·d·p·h·a· Jam enī securi a·r·a·p·ē. Faciet g̃ fructuz q̄ pōt gr̃ę·qui debet pnię.

¶ Beda. Arbor: humanū genus. Securis: redemptor·qui velut ex ma nubrio tenetur ex hūanitate: sed ferro incidit·i·ex diuinitate. Qui si expe ctet p patientiā·videt tū q̄d facturus sit per iusticiā. Nec ad ramos: ꝟ ad radicē posita z dicit se curim·Cū enī filij ma lox tollūtur·q̄d aliud q̄z rami infructuose ar bor abscindūtur? Cū tota pgenies cū parē/te tollitur: arbor radi cit' abscinditur: ne q̄d remaneat vñ itez ali/quid germinis oriat'.

¶ Qui habz duas t· B. Unica plus vsui necia q̄z palliū ad di/gnū pnię fructū ptinz vt nō exterioza minus necessaria: sz etiā ipa valde necessaria cū p ximis diuidamus· vt escā qua viuim?·et tu nicā q̄ vestimur. Ecce q̄ntū valent opa mię· g̃ ad dignuz fructum pnię ꝟ ceter' ꝟcipiūtur Vñ· date elemosinā z ecce oīa m·s·v· De duab' tunicā diuiden dis datur ꝟceptū: q̄a si vna diuidat': nemo vestitur. In dimidia tunica et nudus rema net q̄ accipit z q̄ dedit Mię enī ipsi? p possi bilitate hūanę ꝑdicio nis, seruatur mēsura: vt nō sibi vnusq̄sq; to tū eripiat: ꝟ qđ habz cū/paupere partiatur.

¶ Publicani. B Qui vectigalia publi ca exigunt·siue qui cō ductores sūt vectigali um fisci·vel rerū pub licaz. Necnon z hi q̄ bni? ꝟceū lucra per ne gocia sectantur·quos pariter vnusquisq; in suo gradu ab agenda iniuria coercet: vt dū prio ab alieno se tē/perarēt appetitu: tandē ad propria cum proximis ꝓmunicanda ptingerēt.

¶ Magister q zc. Beda·Magna vis ī sermōe iob·q̄ etiā publicanos et milites ad pfectū salutis suę cogit·q̄b' ꝟcepit·ne vltra ꝟscriptū exigant.

¶ Neminē cōcu·B· Justo moderamine eos ꝓmonet: ne ab eis calū niādo ꝟdam req̄rant q̄b' militando prodesse debuerant. Docens idcirco stipendia ꝓstituta militię: ne dū sumptus queritur predo grassetur·nullus officiū·nullū gen?·nulla ętas· ab agenda mīa excluditur·oēs in ꝓmūe mo nētur vt ꝓferāt nō hūti. Misericordia enim plenitudo ꝟtutum est.

¶ Existimāte aūt. B·Non solū cogitabāt: ꝟ sic ali? euāgelista decla rat·missis ad eū sacerdotib' z leuit' an eēt xp̄s req̄rebāt. Vñ z iohs subdit' rūdisse. Patet iudęis fuisse notū ꝑm scripturas dñice incarnatōis tps ad esse: sz mira cęcitas·qđ in iohāne spōte credebāt·ꝟ in saluatore tant' signis z ꝟtutib' approbato·z ipo eī iohe attestāte non credunt· quē p mulierem credebāt venturū·per virginē venisse non credunt.

¶ Ambro·Videbat iohs cordis occulta: sed dei reuelātis grā· q̄ ꝓbis palam facit occulta cordis.

¶ Ego quidem Beda·Amb. Cito probauit se nō eē xp̄m·q̄ visibili tm

1 ¶ ut gentiles z hypocrite qui nullum·z hereti ci qui malum.

nis ergo arbor non faciens fru

ctum bonum excidetur z in ignez

¶ Ex uerbis iohannis terroꝛ per cussi notantur·qui consilium querunt.

mittetur. Et interrogabant eū tur

¶ ne excidamur·z ne in ignē mittamur

bę dicētes. Quid ergo faciemus?

Respondens autem dicebat illis.

¶ Id est. superfluas.

Qui habet duas tunicas·det nō

habenti·et qui habet escas· simili

ter faciat. Uenerunt autē et publi

cani ut baptizarentur·z dixerunt

ad illuz. Magister quid faciem?:

At ille dixit ad eos· Nichil ampli

us ꝟ quod constitutuz est vobis

faciatis. Interrogabant autē euz

z milites dicentes. Quid faci e m

z nos? Et ait illis. Neminem con

¶ Non timore z amore.

cutiatis·neq; calumniā faciatis·z

contenti estote stipendijs vestris.

Existimante autem populo z cogi

tātibus omnibus in cordibus su

¶ id est. an.

is de iohāne·ne forte ipse eēt chri

stus·respondit iohannes dicens

1 ¶ tingo corpora aqua·z instituo vsum baptis i donec veniat qui abluat animas per sp'm tam.

omibus· Ego quidē aqua baptiso

operatur officio. Aqua non spiritu baptizat·quod solius est xpi·nec ꝓbo sed opere xpm se non esse declarat. Vt sicut natiuitatē xpi·ita baptismum quoq; eius suo precurreret·imitatõe sacramēti non virtute

¶ Veniet aũt. Ideo baptizo aqua: qr ille venit qui baptizabit spũ·et oportet vt illi via preparetur.

¶ Cuius non sum dignus. Beda. Non sum dignus misteriũ incarnationis inuestigare. Vel nomen sponsi michi non vsurpo·nec sponsus credi: sed amicus sponsi volo·vel nõ sum dignus portare per totũ mundum predicando calciamēta·i·misteriũ incarnationis. Hoc enī non est iohannis precurrentis officiũ: ꝫ aplor sequētiũ. Calciamentum nuptiale·euangelica predicatio qua calciati sunt aplī.

¶ Purgabit. B. Purgat: dum vel in pnti ob manifesta pecata peruersus de ecclesia eijcitur·vel post mortē damnatur.

¶ Paleas. Paleę sunt qui fidei sacramētis imbuũtur: sed solidi non sunt. Zizania q̄ z opere et professiõe ab electis secernũtur· qui hoc ventilabro nõ remouentur: qr iam iudicati sunt: sed paleę ventilantur.

¶ Herodes aũt Anteꝫ lucas aliquid narret de actib ihesu: dicit iohannē ab hero de captũ·vt oñdat se solũmodo ea facta describturum·quę eo anno gesta sunt·quo iohannes vel captꝰ est·vel punitus.

¶ B. Herodes aũt tetrarcha. Non his diebus captus est iohannes: sed iuxta euangelium iohannis post alia quasi signa gesta a domino·z post eiꝰ baptismũ diffamatũ. Sed a luca ad exaggerandā herodis maliciā ꝓoccupatus est·qui cum videret ad predicationē iohānis multos confluere·milites credere·publicanos pnitere·z totũ vulgꝰ baptismũ suscipere: ipse ecõtrario nõ solum iohannē ptemnit: sed z vinculat z occidit.

¶ Beda. Notandum q̄ iohannes euangelista q̄ de diuinitate xpi scribere suscepit·testat' qr ihs iohe bap·q̄ figura legi est adhuc ꝓdicāte z baptizā te·plures faceret discipulos z baptizaret: mystice docẽs ibm anteꝫ in carne nasceretur ꝑternũ per scta deũ·z fideliũ per legẽ doctorẽ fuisse pclor. Aliũ euāgelistę q̄ hūanitatē xpi describũt·ab incarceratõe iohis sumũt exordiũ dñicę ꝓdicatõis·quor officiũ est·pꝰ corruptā a iudeis legẽ·z q̄si tenebri carceri ignorātia cecaq; traditõe fedatā·dñi in carne apparētis z per carnē operantis quasi aduenientis in galyleā celestē pandere doctrinam.

¶ Et ihesu baptizato. B. Baptizatur dñs nõ mũdari indigẽs: sed tactu mũdę carnis aquas mũdans·vt vim abluēdi bēant. Et ideo q̄ ad tactu mũdę carnis aquas mũdans·vt vim abluēdi bēant. Et ideo q̄ ad tactu crucis xpi venerit·pcā deponit·qr (qđ innumera sub lege baptismata nõ potuerant) ꝓtra ꝓuaricatõis malũ·vim regeneratiuę scificatõis aq̄ ꝓcipiũt. Vñ cũ baptizatũ pclm diceret: nichil magnũ addidit: ꝫ baptizato ibu z orāte dicit apertũ cęlũ·qr dñ ille aq̄s iordanis subijt: nob cęli ianuā pandit·z dñ caro innoxia aq̄s frigentib tinguitur: opposita q̄ndā noxijs rūphea ignea restringitur nec ibi christo cęlũ cepit aperiri: sed bis verbis oñditur virtus baptismi. Orat aũt: vt nos ad orandū informet·vt post baptismũ precibus z ieiunijs z elemosinis z alijs bonis cęlũ nobis aperiatur. Quia z si pcā in baptismo sunt laxata: non adhuc caro est solidata: sed in deserto mũdanę conuersatõis hostes occurrũt: qui sudore nostro vincũtur per grām christi· donec tandem inducamur in aulam pacis.

¶ Nulli inter natos mulierũ secundus est iohannes·cui se christus credit baptizādū·se vidēdū in colũbā exhibet spũssanct⁹·de cęlo pr ꝓmēdat filiũ

† ſEtsi humilis z ego magnus reputor, tamen ille fortior: quia deus.

vos: veniet autē† fortior me post me: cuius non sum dignus solue

ſLigaturam mysterii.

re corrigiam calciamentorũ eius.

† ſB. Id est·purgatione sanctificationis·z probatione tribulatõnis. vel spũ qui sanctificat. z accendit amore dei·nel hic spũ, in futuro igni purgatorio permandabit.

Ipse vos baptizabit in† spiritu sā

ſdiscretio iusti examinis ſqr

cto z igni·cuius ventilabrũ in ma

omne iudiciũ dedit pater filio.

ſ A paleis. ſpresentē ecclesiā

nu eius. z purgabit aream suam·

ſImmobiles a spe eterna

et congregabit triticum in horreu

suum·paleas autē comburet igni

ſB. qr neq; extinguetur neq; extinguet cruciatos sed eternaliter puniet. dr aũt ad differentiā illius de quo dr. Igne nos examinasti

inextinguibili. Multa quidem et alia exhortans euangelizabat populo. Herodes autem tetrarcha

cum corriperetur ab illo de herodiade vxore fratris sui·z de omnibus malis quę fecit herodes: ad

iecit z hoc supra omnia·z inclusit Johannem in carcerem. Fa

ſPrius autem hoc. ſnã quasi trãsito mari rubro necatos quidem gratulamur egiptios

ctum est autem cum baptizaretur

† ſA iohanne qđ alii plenius dicunt

omnis populus·z ihesu† baptiza

to z orãte apertũ est cęlum. Et de

† ſQuia in natura diuinitatis a mortalib⁹ nõ poterat videri ſB. qr spũs discipline effugiet fictũ·n·h·in c·ſ·peccatis·

scendit spiritus sanctus† corporali

specie sicut columba in ipsum. Et

ſnon iohēs ſ con

vox de cęlo facta est. Tu es filius

substãtialis ſin adam displicuit. † placitũ meũ constitui·i·per te facere qđ michi placz

meus dilectus in te† complacui mi

chi. Et ipse ihesus erat incipiens

† Quia natura non erat: sed putabatur·qr maria eũ genuit que ioseph erat desponsata

quasi annorum triginta·† vt puta

ſAuctus ſScõm legem·io

seph filius est heli: sed scõm carnem iacob

† ſdeus meus: vel scandens

batur filius ioseph· Qui fuit† heli

ſdonans peccata ſAdditus

Qui fuit mathat. Qui fuit leui.

ſRex meus ſdexter

Qui fuit melchi. Qui fuit iamne.

ſAuctus· alius iste ioseph ſdonũ dei.

Qui fuit ioseph. Qui fuit matha

uel aliqñ ſOnerãs uel onerauit ſ cõsolatõ uel

thię. Qui fuit Amos. Qui fuit na

consolator ſadiuua me ſmeridies uel meridianum

um. Qui fuit hesli. Qui fuit nag

ſdei deriam

ge· Qui fuit maath· Qui fuit ma

ſ donũ dei uel aliquando ſ obediens

thathię· Qui fuit semei· Qui fuit

ſ augmentũ ſ confitens

ioseph· Qui fuit iuda· Qui fuit io

ſdomin⁹, grã eius·uel domin⁹ misericors

ſ misericors

hanna· Qui fuit resa· Qui fuit

Non enim filio quod ignorauerat: sed iohãni z ceteris qui aderant quod ignorabant indicabatur. Vñ z iohannes quē prius virum fortiorē z christũ enãgelizabat: iã edoctus dei filiũ aperte ꝓdicat.

¶ Sicut colũ. B Post diluuiũ nõ corruus: sed colũba ramũ qui pacē reddita nunciaret ꝺtulit·docẽs qr sol' in simplicitate cordis baptizatis·vnctõ sãctispũs assit. Et dñs nõ ꝓmũ pꝰ baptismũ spũscõ est vnctꝰ: sed iõ monstratur columba· vt intelligamus q̄ in corpe eiꝰ·i·eccl'ia·baptizati ꝓcipue accipiũt spũsanctũ. Et qui ad exemplũ simonis in fel le amaritudis iniqtatis obligatõne ꝑdurant·sortem in spũsancto z partē nullatenus hr̄ pñt. Vñ cũ mundi crimina quondam in figura baptismi diluuio purgarẽtur·nõ corui: sed colũbę ore delatꝰ oliue ramꝰ pacem redditā sclo nunciauit.

¶ In te compla· Non aliena in filio: sed sua laudat·q̄si dicat·q̄cũq; bẽs tu·mea sunt.

¶ Annorũ. xxx. B. Qr tricēnal' baptizatur: nob etiã ꝓuẽit propter mysteriũ trinitatis·z operationē decalogi: qr decalogus per fidem z meli⁹ intelligitur z impletur.

¶ Beda. Tricesimo anno baptizatur·facit miracula docet: vt reprimat temerarios q̄ oẽm ętatē ad hꝰ officia idoneā credũt·qđ non est·nisi aliqñ miraculo dei ꝓtingat. vt in hieremia z daniele.

¶ Joseph. B·Non per mariã q̄ vere genuit: ꝫ per ioseph q̄ alien⁹ ē a generatõe texitur ordo generatõis: qr ñ est mos scr̄turar̄ vt generatio textatur per noīa mulier̄·z ex vna tribu erāt maria z ioseph·vñ z sil' censent·et sic per ioseph origo marię declaratur. Generatõem carnis dicturꝰ. q̄ misit testimoniũ pr̄is. Tu es fi·m·d·vt appareat verũ deum z hoīs esse filium.

¶ Ambro. In generatõib viri nomẽ z persona q̄ritur·q̄ etiã in senatu z in reliqs curijs ciuitatum generi asserit dignitatem.

¶ Qui fuit. Mat·pōit genuit: qr carnis solas successiões nñerat. Lucas ñ genuit: sz qui fuit·in q̄ desigt se eē adoptiuos interponere filios. Et mat·a dđ ad xpm pauciores. Lu·pōit ples generatões: qr cuz p alias psonas generatō texat: pōt fieri vt alij longeuā·alij breuiorē trāsegerit vitā· cum videam⁹ ples senes cũ suis nepotib viuere·m'tos statī suscepũ filijs obire.

¶ Qui ioseph fuit fili⁹ heli. qui heli fuit fili⁹ mathath. Aug'. Ro de vet' z noui testi q̄onib qui christus fuit filius mathath.

¶ Qui fuit mathat. B. Mathan qui per sal'monem descēdit·de vxore

sua Jacob filium genuit. et defunctus est. Tunc mathat qui de natban de eadem uxore suscitat semen defuncto fratri. z generat heli. z sunt uterini fratres. iacob z heli. Et heli accepta uxore moritur sine semine. cui? uxorem accipit iacob. z generat ioseph. Et merito lucas adoptionis originem suscipit. z usq; ad deum transit. quia per adoptionem efficimur filij dei. credendo in filium dei. qui per carnalem generationem ostenditur factus filius hominis.

¶ Beda. Intelligimus matthęum quadragintaduas generationes posuisse. ut unum iechonię nomē bis numeretur. pro patre z filio: hic numer? presens ecclesię tempus designat. quo dominо cooperāte in spē futuri sabbati laborat Septies enim seni. q̄ dragintaduo. Ser ad opera. septem ad requiē pertinent. Unde populus de egipto liberatus. quadraginta ānis in deserto moratur: sed quia sub spe intrandi in requiez exercetur. septies sena. id est. q̄dragintaduo castra metatur. Quorum ultimo ihesu duce aperto iordane. victis hostib. promissas olim sedes ingreditur Sic domin? quadragesimasecunda generatione. exquo mund? prisce cecitatis tenebras ab abraham credente discussit. ueniēs in carne p baptismū celi ianuas pandit. et nos perfecto uitę cursu sub eiusdem numeri sacramento. post siccatum christo duce leti fluuium promissa regna intramus.

¶ Be. Matthęus qui regiam instituit in christo insinuare personaz: prę ter ipsum christum quadraginta homines in generationis serię nominauit quo nūero signatur istud tempus. quo in hac terra regi nos oportet a christo. per laboriosam disciplinam. Neq; enim quadragintaduę quę faciunt ter quatuordecim: sed propter unū iechoniam bis numeratū. quadraginta una generationes fiunt. si ipsum christum annumeramus. qui temporali uitę regendę tanquam quadragenario numero presidet regaliter. Quatuor ad mundi partes. uel tempora referuntur. Decem ad legis decalogū. quo contra uicia pugnamus. Unde z ieiunium ecclesię spacio quadraginta dierum consecratur. Ut quia ad istam mortalitatem nobiscum participandam descendentem christum significare uolnit: ideo istas generationes descendēdo p̄memorat. ab initio euangelij sui. in quo significatur susceptio peccatoruz nostroz a domino christo. Lucas qui uitulus tanquaz sacerdotem in expiandis peccatis assignans. a baptismo in quo hominū incipit ascensus generationis seriem ascendendo disponit. a quo abolitio peccatorum nostrorum significatur a domino christo. Proinde matthęus a dauid per salomonem descendit. in cuius matrem ille peccauit. Lucas ad dauid per nathan ascendit. per cuius nominis prophetam deus peccatum illius expiauit. Lucas septuagintaseptem generationes ponit. quo numero remissio omnium peccatorum significatur. quod considerandum est in partibus in quib? multiplicatur. id est. undecim et septem. Per undecim transgressio denarij (quo in uineam christi conducti sunt remunerandi). id est perfectionis significatur. Et multiplicātur undecim per septem: ut significetur illa transgressio ex motu hominis fieri. Septem enim e tribz z quatuor congregantur. tria ad naturaz humanę animę. propter triplicem uim referūtur. Quattuor ad corpus quod quattuor constat elementis. Unde homo non incongrue per septenarium numerum significatur. Per septem

§ Princeps uel magi babilonis § petitio mea dei?
zorobabel. Qui fuit salathiel.
§ Lucerna mea § Regnū meum
Qui fuit neri. Qui fuit melchi
§ Robustus uel uiolentus § diuinans
Qui fuit addi. Qui fuit cosan
§ dei mensura § uigilans uel uigilia. uel pelliceus
Qui fuit elmadan. Qui fuit her
§ Saluator § dei mei? adiutor
Qui fuit iesu. Qui fuit elieser
§ dominus exaltās. uel est exaltās § ut supra
Qui fuit iorim. Qui fuit mathat.
§ Additus § Audiui tristiciaz uel signum
Qui fuit leui. Qui fuit symeon
§ Confitens § Augmentum
Qui fuit iuda. Qui fuit ioseph
§ Columba uel dolens § dei resurrectō
Qui fuit iona. Qui fuit eliachim
§ Rex eius § uiscera mea.
Qui fuit melcha Qui fuit menna
§ oonum.
Qui fuit mathatha. Qui fuit na
§ Beda. per nathan. prophetie dignitatē expressam aduertimus.
§ dedit uel datus. § Manu fortis.
than. Qui fuit dauid. Qui fuit
§ Incensum § Seruitus. § fortis esse. Qui fuit obeth. Qui fuit bo
tis. § Sensibilis uel pacificus § Augu
oz. Qui fuit salmon. Qui fuit naa
rium. uel serpentinus § populus uoluntarius.
son. Qui fuit aminadab Qui fuit

§ Electus uel excelsus § Sagitta.
aram. Qui fuit esrom. Qui fuit
§ diuisio § Confitens.
phares. Qui fuit iudę. Qui fuit
§ Supplantator § Risus uel gaudium.
iacob. Qui fuit ysaac. Qui fuit a
§ Pater multaz gentū uel uidens populū § Exploratio uel pastura. sine requina
braham. Qui fuit thare. Qui fuit
§ Requiescit lux. § Locum uel corrigia. uel dependēs. uel perfectio
nachor. Qui fuit seruch. Qui fuit
§ Egrotans. uel pascens. § diuidens uel diuisus
ragau. Qui fuit phaleg. Qui fuit
§ transitus § tollens.
heber. Qui fuit salę. Qui fuit
§ Lamentatio. uel possessio eorum. § Sanans depopulatōz
cainan. Qui fuit arphaxat. Qui
§ Nomen uel notatus § Requies. § Humiliatum. uel percutientem uel percussum uel humi
fuit sem. Qui fuit noe. Qui fuit la
milem § mortis emissio. uel mortuus est et interrogauit
mech. Qui fuit mathusale Qui fu
§ dedicatio § descendens siue ptinens
it enoch. Qui fuit iareth Qui fuit
§ Laudatus dei. uel laudans deum. § Lamētatio uel possessio eoz
malaleel. Qui fuit cainā. Qui fu
§ Dō uel desperās uel uiolēs? § positio siue positi.
it enos. Qui fuit seth. Qui fuit
§ Homo. uel terrenus. uel indigena.
adam. Qui fuit dei.

undecim multiplicantur: quia per motum hominis transgressio perpetratur Hoc ergo numero omne peccatum intelligitur. hoc ipso numero omnium peccatorum remissio accipitur. expiante nos carne sacerdotis. a quo nunc iste numerus incipit. z reconciliante nos deo. ad quem nunc iste numerus peruenit. per spiritum sanctum. qui in columbę specie in baptismo ubi iste numerus commemoratur apparuit.

¶ Qui fuit leui ꝛc. Non autem bi quattuor q̄ hoc loco inserunt iacob filij fuerunt: sed q̄ eorum nominibus participabant: Beda quasi nominibus alludēs quod in illis figuratū est hoc istis adaptat.

¶ Quattuor genera uirtutum cognoscim? fuisse in quattuor filijs iacob. quoz isti posteri sūt. In iuda. p figuram dominicę passionis mysterium prophetarum. In ioseph prę cessisse castitat̄ exēplū In symeon ultionis. In leui. officium sacerdotis. Non ergo nomina tantorum patriarcharum Lucas prętermittenda putauit: ut q? uni? omnia christus ihesus in singulis quoq; maioribus genera uirtutum diuersa prędecerent.

¶ Nathan. Beda. Dū matthęus per salomonem. Lucas per nathan texit generationem. ille regalez. iste ut uitulus sacerdotalem ostendit familiā. Quia christ? rex ex regibus. et sacerdos ex sacerdotib. scdm carnem ex regali z sacerdotali familia est exortus. qui celestis rex in dei uirtute lętatur. z cui iudicium a deo rege defertur. z sacerdos est in ęternū scdm ordinem melchisedech.

¶ Qui fuit salę. Uel sela. Beda. Generatio cainan non de hebraica ueritate: sed habetur de septuaginta interpretū editione. In genesi arphaxat sela pro sale. filiuz nullo interposito perhibetur genuisse. Porro arphaxat uixit triginta annos. z genuit sale. Item in paralipomenon. Arfarat autem genuit sela. qui z ipse genuit heber. Sed apud septuaginta ita scribitur q̄ arfaxat centum trigintaquinq; annorum genuit cainan. z ipse cainan cum centumtriginta annoz̄ esset. genuit sela. Quorum quid ueri?s sit deus nouit.

¶ Noe. Noe iustus. edificator archę. prefigurat edificationem ecclesię.

¶ Mathusale. Ambro. Anni mathusale ultra diluuium numerantur significat christum. cuius uita ętatem nescit.

¶ Qui fuit enoch. Beda. A baptizato dei filio usq; ad deum patrez ascendens. septuagesimo gradu enoch ponit. qui dilata morte translatus in paradisum est: ut significet eos qui in gratiam electionis filiozum era quaz z spiritu sancto regenerantur: interim post corporis absolutionem eternam suscipiendos in requiem. Septuagenarius enim propter septimam sabbati illoz̄ requiem significat. qui iuuante dei gratia decalogum legi implent. quos in resurrectione immutabili dei sapientię cōtemplandę per secula monstrat esse iūgēdos.

¶ Seth. Seth posterioz adę filius. non filetur: ut cum duę populi sint generationes: significet christū in posteriore potius q̄ in priore generatione numerandum.

¶ Qui fuit dei. A filio dei generatio incipit: terminatur in filium dei. precedit creatus in figura: ut sequatur natus in ueritate. Prędit factus ad imaginem: ut propter eum imago descendat.

¶ Et agebatur. Ambr. Agebatur in desertū hoc cōsilio: vt dyabolū prouocaret. Naz nisi ille certasset: iste michi nō vicisset. Mysterio: vt adā de exilio literaret. Exemplo: vt ostenderet nobis dyabolū ad meliora tentantib⁹ inuidere.

¶ Beda. Ne cui in dubium veniret a quo spū ductus ihesus in desertuz diceretur· pponit qz plenus spūsancto· cui⁹ voluntate locum certaminis quo aduersariū sternat de victoria certus ingreditur. Sic nos accepta in baptismo remissione· z spūsancto illumina ti· cōtra insidias dya boli accingi· et sclm de tem⁹ deserere: vt qua si manna deserti sola ęterna esuriamus.

¶ In deserto ꝛc. Hystorialiter in illo deserto quod est inter hierusalem z hiericho vbi figuraliť dixerat adam a dyabolo victum fuisse.

¶ Beda. Tria sunt quę proficiunt ad vsū salutis. Sacramentū baptismi· desertum· ieiunium. Nemo enim coronabitur: nisi legitime certauerit. Nēo ad certamen admittiť virtutis: nisi prius ablutus a maculis· gratię ęlestis munere cō secretur.

¶ Diebus· xl. ꝛc. Quadraginta dieb⁹ ieiunauit legislator· z prophęta: vt ieiuniuz christi testimoniū habeat a lege z prophęt. Hoc numero significatur excursus huius scli in his qui vocanť per gratiam ad eum qui venit legem non soluere: sed adimplere. Decem sunt precepta legis z quattuor partes mūdi· z quater decem fiunt quadraginta· z per gratiam dei· ad impletionē decalogi vocantur de quattuor partib⁹ mundi· Ieiunat christus ante mortē carnis· quasi clamet, Abstinete a desideriis sęculi dum estis in agone. Comedit post resurrectionē· quasi dicat: zsi non dum habetis corpus immortale: spe immortalitatis iam pascimini: qz dum viaz dū capim⁹: z a vanitate scli ieiunare z refici debemus futuri promissione.

¶ Quadraginta dieb⁹· decem ad decalogū· quo deū z proximū diligere iubemur refertur. Sed qz motu corporis quod de quattuor elementis constat· charitas dei z proximi violatur: ad dilnēda peccata· in· xl· tempus pę nitentię surgit.

¶ Congrue exercetur ieiuniū in illa anni parte quę ptigua est passioni dn̄i nicę: qz in ea significatur ꝟ vita laboriosa· cui opus est continentia: vt ieiunetur a mundi amicicia.

¶ B. Nisi ieiunasset· dyabolo occasio temptandi non adesset· scdm illud Filii accedens ad seruitutem dei prepa· ani· tu· ad tē· Quia quantomagis dyabolus sibi rebellare conspicit: tantoamplius expugnare contendit.

¶ Esuriit. Beda. Non est scriptū de moyse vel helya q⁹ post ieiunia esurierit. Non q⁹ homines illi fortiores q̄ hic deus. Sed ideo factū est· ne ab eo temptando pauens hostis aufugeret: qui multa ęlestia signa viderat in eo. Esurit ergo humilis deus homo: ne inimico innotescat sublimis homo deus. Fames domini pia fraus est: ne caueat dyabolus temptare. Esurit autē non tam cibum corporis· q̄ salutē animę.

¶ Si filius dei. Ambr. Nouerat dei filiū venturū: sed venisse p infirmitatē corpis ñ putabat. Nam fastuosus in deo hūilia non potest credere. Aliud itaq; explorātis· aliud tēptanti ē· z deo pfitet se credere· z hoī conat illudere. Sed cuz ille tēptat vt exploret: sic explorat vt tēptet. Dns ecōtra sic fallit vt vincat: sic vicit vt fallat. Si enī querentz naturā: proderet creatorē. Ergo sicut hō p mūe sibi accersit auxiliū: vt diuine lectōis pabulo intē

C. IIII

Jesus autē plen⁹ spiritu sancto regressus est a iordane. Et agebať

† § In quo adam exulauerat· nec quomodo redire posset habebat· dux ergo ad erroneum accedit. § als· tum.

in spiritu† in deserto diebus quadraginta· z temptabatur a dyabolo. Et nichil mānducauit in diebus illis· z consummatis illis esurijt.

§ tempta

Dixit autem illi dyabolus. Si filio a gula § viui. § duritiā significat dyaboli.

§ qz scriptum est scriptum. Ipse dixit z facta sunt

lius dei es· dic lapidi huic· vt panis fiat. Et respondit ad illum

§ In deuteronomio § Quasi persuasio tua temptatio est: qz agis de cibo corporis· z nō de cibo mentis.

ihesus. Scriptum est· qz nō in pane solo viuit hō: sed in oni verbo dei. Et duxit illū dyabolus in mō

§ temptatio de ambitione

tem excelsuz et ostendit illi omnia regna orbis terrę in momēto tem

§ Non q⁹ hoc possit.

poris: z ait illi. Tibi dabo potestatem hanc vniuersam z gloriam illorum: qz michi tradita sunt· z cui

§ Regem te faciam horę

† § Qui dyabolum adorat ante corruit.

volo do illa. Tu ergo† si adoraueris coram me· erunt tua omnia.

Et respondens Jhesus dixit illi.

§ In deuteronomio § Qui solus remunerat fructu amplissimo.

Scriptum est. Dominum deum

† § Caret ambitione deuota religio

tuum adorabis· z† illi soli seruies. Et duxit illum in hierosolimam· z statuit eum supra pinnaculuz templi: z dixit illi. Si filiꝰ dei es mitte te hic deorsum. Scriptum est enim

¶ Scriptum est. Docet magis doctrina q̄ miracul⁹ pugre· būilitate q̄ potētia· nichil pro dyaboli arbitrio nec declarāde virtutis ꝑsideratōe faciendū.

¶ Et duxit. Lucas sic res gesta ē exeq̄tur· mediā ponēs auaricia vltimā supbiaz· scdm mores pūtis tpis· qz superbia p⁹ oēs virtutes sequit. Matthe⁹ ñ sequit ordine hystorię: ꝟ tēptationū adę.

¶ Ostendit. Non q⁹ visū ei⁹ q̄ oia videt amplificauerit: ꝟ vanitatē hūane pōpe quā amabat q̄si speciosam oñdens· facere amari volebat. Vl sciēs dyabolus q⁹ xp̄us sibi regnuz tolleret: oñdit ei oia regna mūdi· nō p sas· non indos: ꝟ qño in oib⁹ terrenis regret vel p gulā· vel p supbiā· aut p alia· vt suadens q⁹ volebat eū sibi subīceret.

¶ In momento Amb· Be. Non tā celeritas ꝓspectus: q̄ caducę fragilitas ptātis exprimitur. In momē te enim cuncta pterent.

¶ Tibi da. Hęc de arrogātia dic· ñ q⁹ tot⁹ mūd⁹ sit su⁹· sūt enī aliq̄ boni

¶ Michi tradita. Non a dyabolo ē ptās. sed obnoxia tū infidijs dyaboli· Nec ideo mala ordīatio potestatū: qz malo sūt obnoxię potestates.

¶ Ambro. Docemur ꝟ oēm ābitionē despicere: qz oīs dignitas scli dyabolicę subiacet ptāti. Ad vsū fragilis· z inanis ad fructū. Nota aūt qz oīs ptās a deo: qz ordinatio potestatū a deo: ꝟ a malo ambitio ptātis. Licet g̃ dyabolus se dicat dare ptātez: oīa tū illa ad tps pmissa nō abnuit. Itaq; ille q̄ pmisit ordinauit· nec ptās mala: ꝟ is q̄ male vtitur ptāte qui ambit.

¶ Tu ergo si ado. B. Dicēs dyabol⁹ saluatori· si pcidens adoraueris me· ecōtrario audit· q⁹ ipse magis adorare eū debeat dn̄m z deum suum.

¶ Et illi soli ser. B. Hęc latria dr̄ seruit⁹ q̄ soli deo debet. Dulia g̃ eē hoīb⁹ inuicē exhibet. Jubemur g̃ p charitatē fuire inuicē· qđ grece dulium dr̄. Jubemur deo seruire· scdm q⁹ grece latriū dr̄. vñ hic· z illi soli ser.

¶ Et duxit. Nec indignū videat dn̄m ab illo deferri qui crucifigitur a membris dyaboli.

¶ Supra pin· ꝛc. In ꝟ q⁹ xp̄s in altū tolli se pmittit: ꝟ monēti cadere nō obedit: oñdit q⁹ cuiq; bona z alta impanti obediam⁹: sed p̄cipitare volenti contra eam⁹.

¶ Supra p· t· Ita ē iactātia: vt dū putat vnusq̄sq; ad altiora ascendere sublimiū vsurpatōe ad inferiora trudatur· qz vero dyabol⁹ fortē sentit iactantiam p̄tendit· q̄ etiam fortes decipit

¶ Si filius dei. In oīb⁹ tēptatōnib⁹ ꝟ agit· vt intelligat si filiꝰ dei sit. Sed christus sic responsū temperat: vt ambiguum relinquat.

¶ Mitte te deor. Quē nec gula nec auaricia vicit: temptat vana gl'a si forte illū vel ipsa victorię suę iactantia valeat deijcere.

¶ Mitte. Hęc vox ei q̄uenit qui omnes precipitare satagit. In quo infirmus ostenditur qui nulli possit nocere· nisi prius ille se deorsum miserit.

¶ Scriptum est. Quia scriptarū exēplū p̄tulerat· scriptura q̄ vicitur

exemplis. Utitur aũt dyabolus per hereticos testimonijs scripturaꝝ·nõ ut doceat: sed vt fallat.

¶ Angelis suis. Beda. Hec prophetia nõ de christo est: sed de sãcto viro. Quę etiam si de christo esset: illud etiam quod sequitur debuerat meminisse. Super aspidem ꝛ basiliscũ ambulabis·ꝛ conculcabis leonẽ ꝛ draconẽ. Sed de angelorꝝ auxilio quasi ad infirmũ loquitur·de sua conculcatione quasi terginersatorꝝ tacet.

¶ Non temptabis. Beda. Suggerebatur enĩ quasi homini vt signo aliquo explorare·quantum apud deũ valeret. Sꝫ pertinet ad sanã doctrinaꝫ·quãdo habet quid faciat homo· non temptare deum. Unde precipit. Si vos persecuti fuerint ĩ ciuitate vna fugite ĩ aliam. Quando vero deficit humana prouidentia: si homo se totum diuinę committit potentię: non est dicenda temptatõ. Nũc autem poterãt christi aliter discedere de templo q̃ per iactantiam se precipitare.

¶ Dauid goliam tribus lapidibꝫ de fronte prostrauit: christus dyabolũ tribus testimonijs de lege.

¶ Notandum q̃ exempla de deuteronomio tantuꝫ protulerit vt secundę legis sacramenta ꝓfiret.

¶ Et consummata ꝛc. Beda. Tribus temptatiõibus victis omnem temptationẽ dicit consummatam: quia in his omnium vitiorꝝ origo continetur: quia omne quod in mundo est·concupiscentia carnis est·ꝛ cõcupia oculorꝝ·ꝛ superbia vitę·q̃ alijs nominibus·curiositas·gula·vana gloria nominantur. Cum temptatur homo ꝓ concupiscentia carnis: dicat. Non in solo pane vivit homo: sed in omni verbo dei. Cum temptatur auaricia quam apostolus seruitutem simulacrorꝝ nominat: deum adoret·pro solis ęternis illi seruiat. Si temptatur vana gloria·quę etiam de precedentibꝫ victorijs solet crescere: non temptet dominũ·quod facit qui de suis viribus presumit quasi amplius peccare non possit.

¶ Nota dyabolum in his vinci·in quibꝫ vicit adam. Quem de gula temptauit: dum de ligno vetito gustare rogauit. De vana gloria: dum dixit. Eritis sicut dij. De auaricia: dum dixit. Scientes bonum ꝛ malũ.

¶ Nota dyabolum non esse pertinacem in stadio: sed cedere vere virtuti. et si nõ desinit inuidere: tamẽ formidat instare·ne frequentius triũphetur.

¶ Et fama exiit. Non tantũ a presentibꝫ ꝓpter visa miracula honorabatur: sed apud absentes fama diuulgabatur.

¶ Beda. Ne quis putet ea quę per ordinem sunt exponenda·post ieiunium confestim facta: sed post aliquot a domino miracula vel in iudea·vel in galilea patrata·quę apud iohannẽ legũtur primo aduentu facta.

¶ Docebat ꝛc. Post miracula ecce sapientia qua doceat·qua doctrina per miracula precedentia magnificatur.

¶ Et intrauit ꝛc. Intrauit christus die sabbati in synagogam: vt rituꝝ

q̃ angelis suis mandauit de te: ut conseruent te: ꝛ quia in manibus tollent te·ne forte offendas ad lapidem pedem tuum. Et respõdens ihesus ait illi·Dictum est: Non tẽ
ſ Homo ſ Patrez ꝛ filium: quia ego ꝛ pater vnum sumus.
ptabis dominuꝫ deum tuum. Et consummata omni temptatione: dyabolus recessit ab illo vsq̃ ad
ſ passionis·quando non tantũ dolis: sed aperte impugnauit·sic etiam nos ille antiquus hostis aliquando temptare intermittit: vt quasi securos repente rediens facilius irrumpat.
ſ Cum iam traditus esset iohannes· iterũ venit in galileam·de primo aduẽtu tacet.
tempus. Et regressus est ihesus
ſ Signis miraculorꝝ.
in virtute spiritus in galyleam: et fama exiit per vniuersam regionẽ de illo. Et ipse docebat in synagogis eorum: et magnificabatur ab
ſ Ecclesiam in qua fit homo nõ obliuiscitur
omnibus. Et venit nazareth vbi
ſ vnde illis vilescebat.
erat nutritus·ꝛ intrauit scõm con
† ſ Quando omnes confluebant ad legis monita quieto corde meditanda. Ad publicos autem conuentus accedit·vbi doctrina illius a multis audiatur.
suetudinem suam† die sabbati in
† ſ Si minori reuelatũ fuerit: seniorꝝ taceat
synagogam: et† surrexit legere. Et

ſ ab illis qui christi aduentũ desiderantes· etiam ipsius aduentus manifesta indicia reliquerunt.
traditus est illi liber prophetę ysaię. Et vt reuoluit librum: inuenit locum vbi scriptũ erat. Spiritus
ſ vel propter.
domini super me eo q̃ vnxit me·
ſ ut beati pauperes spiritu.
euãgelizare pauperibus misit me sanare contritos corde·prędicare
ſ Judeis de pharaone·gentibus de diabolo
† ſ tam iudeis q̃ gentibus
captiuis remissionem·et† cęcis vi
ſ vnxit·vel misit ſ Judeos lutum fabricando·gentes idolis supplicando.
sum·dimittere ꝓfractos in remissionem: prędicare† annum domini
ſ Et predicare ſ Judicii.
acceptum ꝛ diem retributionis. Et cum plicuisset librum reddidit ministro ꝛ sedit. Et omnium in synagoga oculi erant intẽdentes in eum. Cępit aũt dicere ad illos. Quia
ſ impleta est in hoc: qz sicut illa predixerat·ꝛ magna faciebat·ꝛ maiora euangelizabat.
hodie ipleta ẽ hęc scriptura in auribus vestris. Et omnes illi testimonium dabant ꝛ mirabantur in verbis gratię quę procedebãt de ore

¶ Et vt reuoluit Liber prophetię clausum accipit: sed reuolutũ legit: qz mysterium incarnationis sue in prophetis obscurũ·ꝛ priꝰ suscepit implendũ· et post mortalibꝫ aperuit intelligendum.

¶ Accipit librꝫ: vt ostẽdat se esse qui locutus est in prophetis·ꝛ remouet sacrilega perfidorꝝ testimonia·qui alium veteris dicunt· alium deũ esse noui testamenti. Vel qui dicunt initium christi eẽ ex virgine. Quomodo enim cępit ex virgine·qui ante virginem loquebatur?

¶ Spiritus. Beda. In superioribus prophetię saluatoꝛ de gẽtium vocatione·ꝛ ecclesię confirmatõne loquens·dicebat. Ego dominus in tempore eius subito faciam illud·confestimq̃ intulit. Spiritus domini s.m·scõm q̃ homo. Unde ĩ psalmo. Unxit te deus oleo lętitię pre consortibus tuis. Pre ceteris sanctis vnctus est spirituali vnctione quãdo in iordane super baptizatum spiritus in specie columbe descendit· et mansit cum illo. Unctus est igiẽ virtute celesti: vt paupertatez conditiõis humanę thesauro resurrectionis ditaret eterno·captiuitatẽ mentis auferret·cecitatem illuminaret animarũ·confractis ꝛ contritis corde mederetur· alligando cõtritiones eorꝝ·ꝛ remittendo peccata·vel vt eos qui legis pondere deprimebãtur releuaret·ꝛ in remissionẽ gratię spiritualis admitteret prędicare annuꝫ domini acceptũ. Annus iubilei ꝛ verę libertatis· tempus gratię· quo ecclesia in corpore versata peregrinat a domino. Unde apostolus. Ecce nunc tempus accep·e·n·d·s·ꝛ post annũ acceptabilẽ p̃dicare diem retributõnis q̃ filius hoĩs veniet in gloria cũ angelis reddere vnicuiq̃ ꝓm opa sua. Ad hꝫ cũcta euãgelizanda vel agẽda· ideo se dicit missũ: qz spũs dñi est sup eũ.

¶ Et cum pli·B·Iudiciibꝫ illꝰq̃ aderãt legit: ꝫ lectũ mĩstro reddit: qz cũ eẽt in mũdo·palã locutꝰ ẽ mũdo·docẽs in synagogis ꝛ in tẽplo: ꝫ ad cęlestia regressurꝰ: his q̃ ab initio ipsũ viderãt ꝛ mĩstri ꝓmoĩs fuerãt euãgelizãdi offm tradidit. Stãs legit: qz dñs nob scripturas q̃ de ipso erãt aptit ĩ carne digꝰ ẽ opari. Sꝫ reddito libro residet: qz pacto dispẽsatõis offõ·discipłos doctrię sue seqces elegit·seqz supnę dei solio restituit. Sic p̃dicator verbi surgat·legat·i·operet ꝛ p̃dicet. Et resideat·i·premia ętis expectet.

¶ B·Reuolutũ legit: qz eccliaz misso spũ oẽz veritatẽ docuit· plicatũ ministro reddidit: qz ñ oĩa oĩbꝫ dicẽda: sed ꝓ capacitate audientiũ ꝓmittit doctori dispensandum verbum.

¶ Testimoniũ dabant. Testabantur vt ipse dixerat eũ esse de quo

prophetę ceciderant·vere ſpiritusſancti gratia peruncti·vere ſe pauperes cęcos·captiuos·confractos·illi⁹ ſuper omnia indigere muneribꝫ.

¶ **Medice.** Sicut fabri filiũ·ita eadem erroris vemẽtia medicum vocant:ſed in erroꝛe illoꝛum·veritas latet. Vere enim erat filius fabri·qui per ipſum in principio omnia fecit·qui operatur in ſpirituſancto et igni·qui in magna domo hui⁹ mundi facit vaſa diuerſi generis. Eſt ꝛ medicus:quia per ipſum omnia quę in cęlis ꝛ quę in terra ſunt reſtaurata·qui de ſe dicit. Non eſt opus valentibꝫ medicus:ſed male habentibꝫ.

¶ **Cura teipſum.** Quia in capharnaũ plures te curaſſe audiuimus· cura etiam te ipſum·ꝛ fac ſimiliter in tua ciuitate·vbi cõceptus es et nutritus. Quod quare dominus non fecerit·alius euangeliſta oſtendit·ꝛ excuſat dominuꝫ dicens· Quia non poterat ibi vllam virtutẽ facere· niſi ꝙ paucos infirmos curabat·et mirabatur propter incredulitatem eoꝛum. Non ergo vilipendebat domino patria·quia mabat ciues:ſed incredulitas eoꝛum hoc nõ merebatur·ꝛ patria ſe charitate priuabant deſpicientes chriſtum quaſi notum.

¶ **Amen dico ꝛc.** Beda. Non ſolũ domin⁹ ꝛ caput prophetarum· quia a moyſe prophęta nominatur: ſed et helyas et cęteri minoꝛes prophętę minus in pria ꝙꝫ in cęteꝛis ciuitatibꝫ ſũt honorati qꝛ propemodũ naturale eſt ciues ciuibꝫ inuidere·nec enim cõſiderant pręſentia viri opera·non virtutem: ſed fragilem recordantur infantiã·quaſi nõ ꝛ ipſi per coſdem ętatis gradus ad maturã ętatem peruenerint.

¶ Hinc declaratur ꝙ fruſtra opem miſericordię cęleſtis expectes: ſi alienę virtutis fructibꝫ inuides. Aſpernatoꝛ enim domin⁹ eſt inuidoꝛ·ꝛ ab his qui diuina beneficia in alijs perſequũtur·miracula ſuę virtutis auertit.

¶ **In diebus helyę.** Beda. Quaſi non eſt contrarium exemplo prophętarum·ꝙ vobis meis ciuibꝫ faſtidioſis diuina beneficia ſubtrabo·quia ſicut tempoꝛe famis nemo in iudea eſt dignus repertus hoſpitio helyę:ſed exterę gentis vidua eſt quęſita·quę a tanto prophęta viſitaretur. Et ſicut multis leproſis ibidem exiſtentibꝫ ſolus naaman ſyrus qui deuote quęſiuit eſt curatus·ſic ꝛ vos modo qui me ex inuidia ſpernitis ſuperno munere eſtis priuati·non cauſa meę impotentię·vel inuidię.

¶ **In diebꝫ helyę.** In quibꝫ helyas eſt operatus. Vel quia diem faciebat illis qui in eius operibꝫ lucem videbant gratię ſpiritualis· ꝛ conuertebant ad dominũ. Et ideo aperiebatur cęlum videntibus diuina myſteria·claudebatur quãdo fames erat:qꝛ nulla erat cognoſcẽdę diuinitatis vbertas.

¶ **Viduam.** Beda. Vidua ad quã helyas mittitur· gentium figurat eccleſiam·quę a ſuo conditoꝛe diutius deſerta populum rectę fidei neſciuit quaſi pauperem filium egena ſtipe nutriebat·id eſt·verbo ſecularis ſcientię abſqꝫ humilitatis fructu docebat·quę bene in ſarepta ſidonioꝛ fuiſſe dicitur. Sidonia enim venatio inutilis. Sarepta incendium vel anguſtia panis interpretatur. Quibꝫ omnibus gentilitas exprimitur·quę inutili venationi dedita·id eſt·lucris ꝛ negocijs ſeculi ſeruiens· incendium carnalium cupiditatũ·pauſqꝫ ſpiritualis anguſtias patiebatur:donec helyas·id eſt· propheticus ſermo mittitur ad eum·qui in iudea fame periclitabatur·clauſa celi ianua·id eſt·ceſſante ſcripturarũ intelligentia pro perfidia iudeoꝛũ. Venit ergo propheticus ſermo ad eccleſiam: vt receptus paſceretur·ꝛ refeceret coꝛda credentium. Vbi prius panis ſpiritualis erat in anguſtia: ibi farina et oleum oꝛe prophetico benedicitur·id eſt·fructus ꝛ hilaritas charitatis·vel gratia dominici coꝛporis·ꝛ vnctio criſmatis·indefectiuo verbi cęleſtis munere fęcundatur·ꝛ hactenus hęc munera apud eccleſiam non deficiũt. Hęc mulier myſticaꝫ panem factura·duo ligna colligit:in quo figuram crucis exprimit·in qua nobis vitę ęternę ꝓparatur panis.

¶ **Naaman ſirus.** Beda. Naaman qui decoꝛ interpretatur:populuꝫ ſignificat nationũ·olim perfidię ſcelerumqꝫ lepra maculoſum: ſed ſacramẽto baptiſmi ab omni mentis ꝛ coꝛporis fedi tate purgatuꝫ· qui capte conſilio puellę·id eſt·ſuperne inſpiratio nis gratia quam indeis ſeruare non valentibus rapuere gentiles:commonitus: ſepties lauari iubetur: quia illud baptiſma ſalnat quod ſeptiforꝫmi ſpiritu regenerat. Vnde caro eius poſt lauacrum ſicut pueri apparuit:quia mater gratia·omnes in vnã parit infantiam. Vel factus eſt vt puer·id eſt· exuto veteri homine ꝓformatus eſt chriſto· de quo dicitur. Puer natus eſt nobis: ꝛ filius datus eſt nobis. Partem ſanctę terrę ſecum tuliſſe dicitur: quia oportet baptizatos dominici coꝛporis participatione confirmari.

¶ **Et eiecerunt.** Beda. Qꝛ dominus de eis ſupraditerat: hoc ipſi de ſe verum eſſe facto oſtenderunt quia eiciunt extra ciuitatem nec ſalutẽ mentur·qui ſaluatoꝛem pellunt de ſuis finibꝫ.

¶ **Et duxerunt ꝛc.** Beda. Peioꝛes iudei diſcipli diabolo magiſtro Ille verbo ait. Vade te deoꝛſum·iſti facto mittere conãtur. Sed illoꝛum mente mutata ſubito vel obſtupefacta deſcendit· qꝛ adhuc illis locum pęnitentię reſeruat·ꝛ quia nondum venerat hoꝛa paſſionis·nec elegerat hoc genus moꝛtis. Qꝛ capitur a paucis ꝛ tenetur·voluntatis eſt·ꝙ a populo nõ tenetur ſed tranſit:maieſtatis eſt. A paucis voluit crucifigi: vt non multoꝛum eſſet ſacrilegium:ſed in actoꝛes crucis inuidia retoꝛqueretur· ꝛ a paucis affigeretur pro omnibꝫ moꝛiturus.

¶ Beda. Dicitur ꝙ cum dominus de manibꝫ illoꝛ elapſus per medium illoꝛum de rupis vertice deſcenderet: atqꝫ ſub ipſa rupe lateret: ſubito ad tactum veſtis illius ſaxum illud ſubterfugit· et ad inſtar cerę reſolutum quendam ſinum quo dominicũ coꝛpus reciperetur effecit·tantę vtiqꝫ capacitatis·quantę ipſum coꝛpus extitit quantitatis·in quo vſqꝫ hodie vniuerſa liniamenta ꝛ rugę veſtis quę a tergo domini fuerant. veluti diuini ſculptoꝛis expreſſa manu ſeruantur.

¶ **Et deſcendit ꝛc.** Beda. Nec indignat õne commotus·nec ſcelere offenſus·nec iniuria violatus·indęam deſerit:ſed memoꝛ clementię·nunc docendo· nunc liberando· nunc ſanando·in fide plebis coꝛda demulcet. Qꝛ ſabbatis maxime ſanat ꝛ docet:ſe non ſub lege ſed ſupra legem eſſe docet· nec ſoluitur lex ſi fit renouatio hominis iam labentis.

¶ **Sabbatis.** Beda. Sabbatis dominicę medicinę opera cępta ſignificant ibi nouam creaturã incipere vbi vetus creatura ante deſinit·in quo etiam ſe creatoꝛem oſtendit·qui opera operibꝫ intexit· ꝛ proſequitur opus quod iam cęperat. Incipit autem a minoꝛibꝫ vt ad maioꝛa perueniat·l bere a dęmone etiam homines poſſunt:ſed in dei verbo reſurrectionẽ moꝛtuis imperare ſolius diuinę eſt poteſtatis.

¶ **Quia in poteſtate.** Beda. Sermo doctoris in poteſtate fit:cum cuncta quę docet operat'. Qui enim facto deſtruit qđ prędicat: ꝓtempnitur

ſ tamen ſcribe ꝛ phariſei innidentes.
ſ Beda. Magna cecitas·eũ quem verbis ꝛ factis chriſtũ eſſe cognouerant: ob ſolam generis noticiam contemnunt qꝛ apud ſe nutritum·ꝛ per etatũ tempoꝛa profeciſſe viderant.

filius ioſeph:et ait illis. Vtiqꝫ dicetis michi hanc ſimilitudinem.

† ſ Quid prouerbium contineat aperit· ſcilicet· Quanta a·f·

Medice cura teipſum.† Quanta

ſ Quaſi non credimus quod incerta fama vulgauit·cum apud nos nichil tale feceris· quibus conuenientius talia impendẽda erant beneficia.

audiuimus facta in† capharnauꝫ: fac et hic in patria tua. Ait au-

† ſ Quaſi dicat. Ideo non operoꝛ inter vos: qꝛ uos incredulitas non qꝛ patriam oderim·cui beneficium mee natiuitatis contuli.

tem. Amen dico vobis: qꝛ nemo prophęta acceptus eſt in patria ſua. In veritate dico vobis: multę vidue erant in diebus helyę in iſrael quando clauſum eſt cęlum annis tribus ꝛ mẽſibus ſex· cum facta eſſet fames magna in omni terra. Et ad nullã illarũ miſſus eſt helias: niſi in ſarepta ſidõię ad mulierem viduam. Et multi leproſi erant in iſrael ſub helyſęo prophęta: ꝛ nemo eoꝛum mundatus eſt· niſi naaman ſyrus. Et repleti ſunt omnes in ſynagoga ira hęc audientes. Et ſurrexerunt· ꝛ eiecerunt illum extra ciuitatem. Et duxerũt illum vſqꝫ ad ſupercilium montis ſuper quem ciuitas illoꝛum erat ędificata: vt precipitarent eum. Ipſe autem tranſiens per mediũ illoꝛũ ibat. Et deſcẽdit in capharnaũ ciuitatẽ galileę ibiqꝫ docebat

ſ vel illos·

eos ſabbatis. Et ſtupebant in doctrina eius: quia in poteſtate erat

Vel scdm aliū euangelistā erat docens illos sicut potestatē habens et nō sicut scribę qui de preceptis legis alios docebant: sed ihesus quasi autor et impletor legis, vel mutabat vel augebat.

¶ Et in synagoga. B. In synagoga est hō habens spiritum immundum: qr spiritū sanctum amiserat. Introierat enī dyabolus. vnde christus spiritualiter exierat.

¶ Mystice. Homo in synagoga habens dęmoniū. populus est iudeorum. q̄ adeo īprobi vt negent quem dyabol⁹ confitetur.

¶ Et exclama. ꝛc. Mozaliter. Omnis amaritudo. ira. et clamor. immundi spiritus furor est. Fornicatio immundicia. cōcupiscentia mala. auaricia. febris illecebrosę carnis est.

¶ Sine. B. Paulus ā mexrando qescit cui nulla est societas cum nostra fraude

¶ Quid nobis et tibi ꝛc. Beda. Extorta confessio non habet meritum: sed est veluti fugitiui serui. qui post multū tempus videns dominum suum. nichil aliud nisi de verberib⁹ deprecat. Sic dęmones ad sę iudicādos dominum venisse credentes. prędentia illius tormentantur

¶ Ihesu nazarę ne. ꝛc. Bona natura quę deum confitetur. mala operatio dyaboli. quę deo aduersat.

¶ Nota q̄ nomē ihesu nazareni ab euāgelista dyabolus primus dixisse inducitur. quia est hui⁹ impudentię: vt inter boīes aliquid prius vsurpet. et ad homines quasi nouū deferat. quo errorem suę potentię incutiat. In genesi etiam dyabol⁹ primus deū noīauit.

¶ Scio te qui ꝛc. Per opera potuit p bari filius dei. Sz nō ne dixit apostolis. Maiora facietis? Solutio per opera. id est. modum operationis. Alij dicebant. In nomine ihesu christi. ꝛc. Ipse dicebat. tibi dico. ꝛc.

¶ Obmu. B. Quia per linguā serpētinā prīo intrauit mors in mūdū: prius lingua serpentina obcluditur: ne virus vltra spargat. Deinde fēia quę prima seducta est a carnalis concupiscę febre ē curata. Tercio vir q̄ dicta coniugis audiuit a lepra curatur.

¶ Et cū proie. B. Curandus permittitur a dęmone in medium proijci: vt virtus patefacta plures ad salutem inuitet.

¶ Beda. Marcus ait. Et discerpens eum spiritus immundus. et exclamans voce magna exijt ab eo. Et hoc est quod lucas ait. Et cum proiecisset eum in medium: Sed nichil nocuit illa iactatio. nec eum debilitauit. sic solent exire dęmones quibusdā membris amputatis vel exulsis. Vnde etiā pro tam integra restauratōe etiā non credentes admirantur.

¶ Beda. Mozalr. Homo a dęmonio liberatur: cum anim⁹ ab immunda cogitatione purgatur. femina a febrib⁹ curatur: cū caro a concupiscentię feruore refrenatur.

¶ In uirtute. Non vt homines qui in verbo dei dęmonia eijciunt: sed propria potestate virtutes operatur.

¶ In domū symonis. ꝛc. Domus petri. circumcisio est eius apostolatui commissa. Socrus ē synagoga: quę quodam modo materē ecclesię petro commissę. Nec febricitat: quia inui dię gestibus laborabat persequēs ecclesiam. Sed ihūs stans super eam sanat quia vbi timor dei incipit esse. talis festinatō solet recedere.

¶ Et rogauerūt Beda. Modo saluator rogatus. modo nō rogatus curat. ondens se contra vitia quoq; passiōes. et p̄cibus fidelium semp ānuere. et ea nō nunq̄ q̄ ipsi nī se intelligūt. vel intelligēda dare. vel pie petentib⁹ etiā non intellecta dimittere. vt delicta q̄s intelligit: ab occultis meis m. m. dñe.

¶ Surgens. Be. Naturale ē febricitantib⁹ incipiēte sanitate lassescere. et molestiam egritudis sentire. Sz sanitas q̄ dñi dat imperio. tota sil' redit. et etiaz eo robore firmat vt suis adiutorib⁹ p̄tinuo ministrare sufficiat et iuxta leges tropologię mēbra q̄ fuierāt īmundicię. seruiant iustię.

¶ Cū aūt sol oc. B. Sol occubit⁹. passio xp̄i. p quaz plęs sanant dęmoniaci q̄z añ viuēs in carne egrotos sanauerat: qr in carne viuēs paucos iudeorū. docuit p⁹ resurrecti onē gentib⁹ apparuit.

¶ Tu es fi. d. B. Cū ieiunio fatigatuz dyabol⁹ videret: verū boīez intellexit: ꝑ q̄ tē tādo ī ꝓualuit vtrū ec dei fili⁹ eēt dubitabat Nūc g̊ p signoz potētiā iam certioz effect⁹. filiū dei arbitrabatur Non g̊ eū iō crucifigit: vt filiū dei i gnozet: ꝑ qz ei⁹ morte se dānandū nō ꝓuidet. Hoc enī mysteriū a sclis ē absc̄ditū: qr si cognouissent d. g. n. cru.

¶ Et increpans nō. B. Ideo phibet loq̄. ne dū aliq̄s audit vera p̄dicantē seq̄tur erantē. Improbi enī mgr̄ ver̄ falsa pmiscet: vt specie veritatis testimoniū fraudis obtexat.

¶ Facta aūt d. Mysti. Manifestata luce resurrōnis. a credentiuz turmis reqritur. et in gentiū deserto inuēt⁹. ne abeat retinetur. C. V.

¶ Factū est aūt. Nec tpe nec loco turba a studio sanādi cohibet. vesp incūbit. et tn̄ seq̄tur. stagnū occurrit et turba vrget: et iō ascēdit ī nauī petri.

¶ Secus stagnū. B. Stagnū pns sclm desigt. Dns aūt iam n̄ in stagno q̄si iam nō in carne passibili: ꝑ sec⁹ stagnū: qr in ea carne in q̄ passus ē stabilitatē perpetuę quietis adijt.

¶ Genezareth. A pprietate loci q̄si generās aurā: qr crispātib⁹ aquis de se auram emittit.

¶ Vidit duas naues. Beda. Duę naues. circūcisio et prepuciū. q̄s

---

sermo ipsius. Et in synagoga erat homo habens dęmonium immū dum. Et exclamauit voce magna

† ¶ Que communicatio christi ad belial. ¶ nobis tormenta et tibi gloria.

dicens. Sine. † quid nobis et tibi ihesu nazarene? Venisti perdere

¶ uehementer opinor ¶ al. qr.

nos. Scio te qui sis sanctus dei Et increpauit illum ihesus dicēs: Obmutesce. et exi ab illo. Et cum proiecisset illuz dęmonium in me

¶ Nullum membz̄ amputauit

dium. exijt ab illo: nichilq̄ euz nocuit. Et factus est pauor in omnibus: et colloquebātur ad inuicem

¶ res digna verbo

dicentes: Quod est hoc verbum. quia in potestate et virtute imperat immundis spiritibus et exeunt? Et diuulgabatur fama de illo in omnem locum regionis.

Surgens autem ihesus de synagoga introiuit in domū symonis. Socrus autem symonis teneba

† ¶ Alii euangeliste non dicunt q̄ rogassent.

tur magnis febrib⁹: et † rogauerūt illum pro ea. Et stans super illam imperauit febri. et dimisit illam. Et continuo surgens ministrabat illis. Cum sol autem occidisset omnes qui habebāt infirmos varijs languoribus ducebāt illos ad eū

¶ Misericordie.

At ille singulis manus imponēs curabat eos. Exibāt autem dęmonia a multis clamātia et dicentia: quia tu es filius dei. Et increpās non sinebat ea loqui: quia sciebāt ipsum esse christum. Facta autem die egressus ibat in desertum locū et turbę requirebant eum. et venerunt vsq̄ ad ipsum. et detinebant illum ne discederet ab eis. Quib⁹ ille ait. Quia et alijs ciuitatibus optet me euangelizare regnū dei. quia ideo missus sum. Et erat prędicans in synagogis galyleę.

C. V.

Actum est autem cum tur

¶ Conuentus turbaz̄ fidem designat populorū

bę irruerent in eū vt audirent ver

¶ Qui magna fecit in terra. trāsit ad mare: vt et ibi faciat. et domin⁹ maris terreq̄ appareat

¶ Legem

bū dei: et ipse stabat secus stagnū genesareth. Et vidit duas naues

videt: qz in vtroqz populo nouit qui sūt eius. quoz corda a fluctib⁹ scli ad futurę vitę tranquillitatē. quasi ad litus misericorditer vidēdo prouebit.

¶ Piscatores. Doctores ecclesię retib⁹ fidei ꝓprehensos. z de profundo ad lumen elatos. terrę viuentiū quasi litori pisces ingerunt.

¶ Lauabant retia. Lota retia plicat qui intermisso ꝓdicandi officio quod alios docuit. ipse implere satagit.

¶ Quę erat sy. Nauis symonis. primitiua ecclesia circūcisiōis. de cui⁹ autoritate docet gētes vsqz hodie. Quę bene vna: qz multitudinis credentiū. erat coz vnū z anima vna.

¶ Hec nauis apud matthęum fluctuat. in quo attenditur principium ecclesię. qñ trepidantib⁹ discipulis xpc adhuc dormit. quando petrus suis meritis firmus. alienis turbat' quando iudas proditoz adhuc est immixt⁹ Lucas dicit piscibus repleri: qz ad finem ecclesię respexit. vbi fructus exuberat. vbi perfectis in fide christus vigilat. vbi perfidia proditoris cessat. vbi perfecta dilectio.

¶ Rogauit eum. Beda. Qz primo rogat nauim a terra reduci pusillum: significat vel tempate vtendum verbo ad turbas vt nec terrena eis ꝓcipiantur. nec a terrenis in profunda sacramē toz recedant. vt ea penitus non intelligant Vel prius in proꝛis regionib⁹ gentib⁹ ꝓdicandū. Sed dum dicitur petro. duc in altū ad remotiores gentes quib⁹ postea ꝓdicatū est pertinet.

¶ Duc in altū ꝛc. Amb. Et si alijs īpat' vt laxent retia: soli petro dicitur. Duc in altum. id est. in profundum disputationū. vt quādo de ęterna verbi generatōe disseritur. quę nō visu: sed sola fide attingitur. vel quādo de virtute resurrectōnis. vel de spiritussancti profluentib⁹ donis instruitur ecclesia z armatur.

¶ Laxate retia. Beda. Retia sunt verboz complexiones. z quasi quidam orationis sinus z disputationū recessus. qui quos capiunt non amittunt. Vñ z retia q̄i retinētia sunt vocata. q̄ captos n̄ ꝓmunt: sed reseruāt.

¶ In verbo aūt tuo. B. Nisi in verbo gratię laxata fuerint instrumenta disputationū. frustra ꝓdicatoz vocis suę iaculum mittit. Quia fides populoz non in sapientia verbi compositi. sed diuinę vocatōnis munere prouenit. O vacua presumptio. o humilitas fructuosa. Qui nichil ante ceperant: magnam in verbo concludunt multitudinē. Rumpitur rete pro multitudine piscium: quia modo cum electis tot reprobi intrant. qui ipsam ecclesiam hęresib⁹ scindant. Rumpitur rete: sed nō labitur piscis: qz dñs suos seruat. etiā inter persequentiū scandala.

¶ Rumpebatur. In ecclesia circūcisionis rumpitur rete: qz non tot intrant de iudeis. q̄t apud deū ad vitā erant ꝓordinati. Alia ergo nauis. id est. ecclesia de gentib⁹ succedit. quę electos ad salutē colligit. Qui non intrant nisi rupto rete: quia ante iudas proditoz. ante symon magus. ante ananias z saphira. ante multi quos iohannes antichristos vocat. abierunt retroꝛsum: q̄s paulo vel barnabę committatur apostolatus gentium.

¶ Legem.

stantes secus stagnuz: piscatores
§ A naui in litus.
autē descenderāt z lauabant retia
Ascendens autē in vnam nauim
quę erat symonis: rogauit eum a
§ Ab amore terreno.
terra reducere pusillum. Et sedens
docebat de nauicula turbas. Ut
cessauit autē loqui: dixit ad symo
§ Ad christū ascendentē in altum. § qz
nem. Duc in altum. z laxate retia
boni z gentiles parati erant accipere legem
vestra in capturam. Et respondēs
§ Sicut humilis
symon dixit illi. Preceptoꝛ p to-
§ Per veterem legem laborātes. nullum ducim⁹
ad vitam
tam noctem laborantes nichil ce
pimus: in verbo aūt tuo laxabo re
te. Et cum hoc fecissent: concluse-
§ Pisces sunt qui hanc vitā enauigant
runt piscium multitudinem copio
§ Quoz. Rūpitur qui diuitias z pauperta
sam. Rumpebatur autē rete eoꝝ
tes non sustinet.
z annuerunt socijs qui erant in a
lia naui: vt veirēt z adiuuarēt eos
§ Quia eccles
Et venerunt z impleuerūt ambas
am z synagogā conuertit.
naviculas. ita vt mergerentur.
Quod cuz videret symon petrus
procidit ad genua ihesu dicens.

¶ Et impleuerunt. Beda. Hec impletio vsqz in finem seculi crescit. Sed implętę mergūtur. i. in submersione pręmūtur: non tamen periclitātur sic vt mergātur. Mergi enī est homīes ad prauitatē seculi de qua elati fuerant redire. Quales etiā petrus adhuc in infirmitate positus hoc loco demonstrat. Vnde sequitur. Quod cū vidisset sy. pe. zc. qz carnales in ecclia spūalib⁹ rectoꝛib⁹ in quib⁹ psona christi eminet honoꝛē quidē exterius deferunt z specietenus humiliantur sub illis. Sed tamen moꝛib⁹ non voce contradicunt. z nolunt ab illis gubernari. quoz vita z ꝓdicatio ipsoz contraria est voluntati

Exi a me domine: quia homo pec
catoꝛ sum. Stupoꝛ enim circun
dederat eum z omnes qui cum il
lo erant in captura piscium quam
§ Circūdederat stupoꝛ.
ceperant. Similiter autē iacobuz
z iohannē filios zebedęi: qui erāt
socij symonis. Et ait ad symonem
ihesus. Noli timere. Ex hoc iam
§ Nondum eligitur in apostolatū: sed predicitur
q̄ aliquando sit eligendus.
homines eris capiens. Et subdu
§ Quia adhuc habent voluntatē redeundi
ctis ad terram nauibus. relictis
§ vel illum.
omnibus secuti sunt euz. Et factū
§ vel venisset in vnam ci. § vel tum
est cum esset in vna ciuitate. Et ec
ce vir plenus lepra. z videns ihe
sum. et procidens in faciem eius
§ Beda Ambz. uolū
tati potestatem tribuit: nec quasi incredulus dubitat: sed sue colluuionis conscius nō presumit.
rogauit eum dicēs: Dñe si vis po
tes me mundare. Et extendēs ma
† § Eo genere sanat quo obsecrat. si uis po. m. m
§ Beda. Non q̄ sine tactu sanare nō posset: sed vt indicet se nō subiectū esse legi.
§ In hoc humilitas. § In hoc pietas
nū. tetigit eū ihesus dicēs. † Volo
§ In hoc maiestatis potentia. † § qz dixit et facta sunt § Ambz. Nichil medium inter precepti z opus: quia in precepto est opus.
Mundare. † Et confestim lepra

Exi a me domine: quia homo peccator sum. Stupor enim circumdederat eum et omnes qui cum illo erant in captura piscium quam ceperant. Similiter autem iacobum et iohannem filios zebedei: qui erant socii symonis. Et ait ad symonem ihesus. Noli timere. Ex hoc iam homines eris capiens. Et subductis ad terram nauibus. relictis omnibus secuti sunt eum. Et factum est cum esset in vna ciuitate. Et ecce vir plenus lepra. et videns ihesum. et procidens in faciem eius rogauit eum dicens: Domine si vis potes me mundare. Et extendens manum tetigit eum ihesus dicens. Volo mundare. Et confestim lepra

¶ Stupor enim. Excusat petrum: non studio malicię: sed ex humano defectu hoc dixisse. Ammirabatur autem diuina dona. z q̄ plus meruerat hoc ꝓsumebat minus. Et talis humilitas meretur piam dñi consolatōem

¶ Noli timere. zc Beda. Non recedit: sed ad litus producit. et viuificandi potestatem tribuit. In quo significatur. q̄ spūales viri. si peccatis turbarum commoti: non tamen debent habere voluntatem dimittendi ecclesiasticum munus: vt securius z tranquilliꝰ viuant. Nemo de sue ꝓscientia culpę tremens. vel de alioꝝ innocentia stupens. sanctitatis iter formidet aggredi.

¶ Et hoc iam homines eris. Beda. Hoc ad ipsum petrum spāliter ptinet. cui exponitur. quid captura significet piscū. Sed sicut tūc p retia pisces sic per verba aliquando capiet homines. in quo petro est typus totius ecclesię.

¶ Relictis oib⁹. Be. Mystice finē scli significat quo ab huius mundi salo qui christo inhęserint. penitus sunt recessuri.

¶ In una ciui. Hic duo aduentus in capharnaū notant. Primus in carcerato iohanne quādo fecit ptinue illa tria miracula. Secūdus quando descēdit de monte electis apostolis. qñ fit istud miraculū de leproso.

¶ Vir plenus Amb. Bed. Quarto signo ex quo in capharnaū venit iste sanatur. Nam sicut q̄rtū die sole illuīauit. z clariorē ceteris fecit diebus cū illucescerēt elementa mūdi: sic z h̄ clari⁹ opus debet existīari. Sedm matthęū post nouū testm in monte datū. hic prim⁹ a dño sanat⁹ inducit: vt ille q̄ excludebatur a lege. purgari se dñi ptāte ꝓsumēs. non ex lege sed sup legē esse grām indicaret. qua leprosi maculam posset abluere.

¶ Et procidens. Sic būilis z vitę sue maculas erubescēs. z ꝓfessionē verecūdia n̄ rep̄mens: b̄ detecto vulnere remediū quęrens.

¶ Si uis potes. Amb. Be. Sicut in dño ptātis autoritas: ita in isto fidei constantia declaratur.

¶ Tetigit. Propt' būilitatē: vt nos doceret nullū spnere p aliq̄ corpis macłatōe. Tāgit n̄ dedigt⁹. impat n̄ diffisus. adhibet opis testioniū. volo dicit ꝓpter fotinū. impat ꝓpter arriū. tangit ꝓpter manicheum.

¶ B. Tetigit n̄ q̄n sine tactu sanare posset: b̄ vt indicet se n̄ subiectū legi esse: sed dñm legis ostendens. qui non timet contagium.

¶ Et cōfestim le. zc. Ambz. sup hunc locū. Vides q̄ dubitari n̄ pōt

quia voluntas dei potestas est.

¶ Beda. Vbi leprosus mundatur non exprimitur locus: vt ostendatur nō vnus populus alicui⁹ ciuitatis specialis: sed oīm pl'os fuisse sanatos.

¶ Beda. Typice. Leprosus gen⁹ humanū significat plenū lepra quod extenta manu id est verbo dei humanā ptingente naturā a prisci error⁹ varietate mundatur: vt diu abominabiles z sequestrati iam queant templo reddi. Templū dei sanctū est quod estis vos. Et sacerdoti offerri. De quo dicitur. Tu es s.i.s.o.m. Et offerant pro emundatione corpora sua hostiā viuē scām deo placentem.

¶ Precepit illi ut Beda. Taceri iubet nec taceri potest. Non q aliquid voluerit et nō potuerit: sed dat exemplum vt sui in magnis quę faciunt latere velint. Sed vt pro sint alijs prodantur inuiti.

¶ Hyla. Docet nō vulganda nostra beneficia: sed premenda vt non solum a mercede abstineamus pecunię: sed etiam gratię. Jactātia vitata facit ne lepra possit transire in medicū. Jdeo etiā imperat silentiū: quia meliores putabat qui fide magis spontanea q̄ qui speratis beneficijs credidissent.

¶ Ostende te sa- Beda. Vt intelligeret sacerdos non legis ordine: sed gratia dei curatū. Offer: non solut legem sed implet qui scōm legem gradiens supra legem sanare cos quos remedia legis non sanauerant videtur. Sicut precepit Moyses. Lex spiritualis est ideo videtur sacrificium spirituale mandasse vt sit in testimoniū illis si deo credant si impietatis lepra discedat.

disceſſit ab illo. Et ipſe precepit illi

§ Non erat necesse ut sermone iactaret quod corpore preferebat § Mittit ad sacerdotes propter humilitatem z ut uidentes credant ei uel non credentes inexcusabiles sint.

vt nemini diceret: ſed vade oſtē

† § Non debent auferri signa priusq̄ veniant significata.

de te ſacerdoti: et † offer pro emun

§ Pro emūdatōe offerebant tortā panis turtures duos z sextariū olei.

datōe tua ſicut precepit moyſes in teſtimoniuz illis. Perambula

§ Sanitatis z doctrine

bat autē magis ſermo de illo z cō ueniebāt turbę multę vt audirēt et curarētur ab infirmitatibus ſuis. Ipſe autem ſecedebat in deſertum z orabat. Et factuz eſt in vna dierum z ipſe ſedebat docens. Et erant phariſei ſedētes z legis doctores qui venerāt ex omni caſtello galyleę z iudeę z hieruſalem: et virtus dñi erat ad ſananduz eos.

¶ Et cōueniebant turbę. ꝛc. Beda. Sanatio vnius multas ad dominū cogit turbas. Vt enī ipse interius z exterius se sanatum doceret: perceptum beneficiū etiam iussus non tacet. Sed vt marcus aut. euangelico functus officio mox egressus cepit predicare z diffamare sermonē ita vt nō posset manifeste in ciuitatem introire: sed foris in desertis locis esse z ueniebant ad eum vndiq̄.

¶ Et orabat ꝛc. Quando orat theoricam vitam quādo sanat actiuā informat.

¶ Beda. Sanat vt deus orat vt homo. In vbe miracula facit in deserto orat: vt z actiuę z contemplatiuę documenta monstret ne quis pro cura proximi amorem dei vel pro amore dei quāuis sit superior curam dimittat proximi.

¶ In desertum secedit z orat qui exurgentem strepitum viciorum premit z quoddam sibi cum domino intra se desertum quęrit: vt cum illo exteriore tumultu cessante per interna desideria silenter loquatur.

¶ Et factū eſt ꝛc. Beda. Vbi sedens docuerit lucas breuiandi gratia preterijt. Sed matthę⁹ in ciuitate sua marcus in capharnaum hoc eum fecisse testatur. Sed ciuitas christi dicitur galylea in qua erat nazareth z capharnaum ad distinctionē regionis transmarinę geraseno⁹ de qua transfretando venerat galileam sicut matthęus scribit. Vel ipsa capharnaum ciuitas christi est quā non nascendo: sed virtutibus illustrādo suā fecerat

¶ Et erant pha ꝛc. Ambro. Inter cętero⁹ remedia debilium conuenientibus ex omni parte doctoribus hec paralitici sanatio describitur: vt magna z magnę rei significatiua. Vnde oasse premittitur non propter suffragium: sed propter dandum exemplum. In quo docetur vnusquisq̄ eger petendę salutis peccatores adhibere per quos vitę nostrę compago resoluta actuumq̄ nostrorum clauda vestigia verbi celestis remedio reformentur.

¶ Et ecce viri portantes in lecto ho minem qui erat paraliticus: z quę rebant eum inferre z ponere ante eum. Et nō inuenientes qua parte illum inferrent pre turba: ascenderunt supra tectum: et per te

§ Dimittitur cognitam.

gulas ſubmiſerunt eum cum lecto

† § Non paralitici qui sensu carebat

in medium ante ihesum. † Quorū fidem vt vidit dixit. Homo remittuntur tibi peccata tua. Et cęperūt cogitare scribę z phariſei dicētes: Quis eſt hic qui loquit blaſphemias? Quis pōt dimittere peccata niſi ſolus deus? Vt autē cognouit ihesus cogitationes eo⁹ respondens dixit ad illos. Quid cogitatis in cordibus veſtris? Quid eſt facilius

¶ Viri portantes in lecto h ꝛc. Allego. Jd est erigentes ad superiora animū hominū quāuis exterioris hominis debilitate torpentem quorum rursus adminiculis z attollere z humiliare se facilius ante ihesum locetur: dominico dignus videri aspectu. Humilitatē enim respicit deus.

¶ Et quęrebant eum ꝛc. Beda. Desiderant offerre: sed turba interposita recluduntur q̄ sępe anīa post infirmi corporis desidiam ad deum respiciens et diuina gratia innouari desiderans pristinę cō uersatōnis obstaculo retardatur. Sępe dū cum deo in orationib⁹ colloquitur turba cogitationum interueniens aciem mentis ne christus videatur intercludit. Sed non ē exterius in infimis vbi turbę tumultuātur remanendum: sed tectū domus in qua christ⁹ docet ascendēdum id est sacrę scripturę sublimitas est appetenda et lex dei nocte die⁹ meditāda quia in custodiendo sermones dei corrigit iuuior viā suam. Et patefacto tecto id est reseratis scripturis eger submittitur quia ad christi humilitatez fidei pietate descenditur z ad christi noticiā venitur.

¶ Et per tegulas Beda. Domus ihesu tegulis tecta describit q̄ sub ptēptibili lrā⁹ velamīe si assit doctor qui reseret diuina spūalis gratię virtus inuenitur. Q̄ cum lecto deponitur significat ab homine adhuc in ista carne pstituto xp̄m debere cognosci.

¶ Quorū fidem. Beda. Multum valet fides propria cuiusq̄ cū per alienam fidem homo interius z exterius fit saluatus.

¶ Beda. Hec curatio paralitici significat saluationē animę suspirātis ad deum de diuturna illecebra carnalis inertię quę indiget bonis doctoribus qui eam subleuent z christo offerant z pro ea intercedant. Qui apud marcum quattuor fuisse leguntur propter quattuor euāgelio⁹ libros seu propter quattuor virtutes quib⁹ ad promerendā sospitatē mentis fiducia erigitur que sunt prudentia fortitudo temperantia iusticia.

¶ Homo remittuntur ꝛc. Tu homo peccator ego deus qui peccata remitto qui alio⁹ merito tibi peccata relaxo. Qui ergo peccatis grauatur: adhibeat ecclesiam quę pro eo precetur.

¶ Quia pro culpa animę etiā corpus infirmabatur: ideo sanatur⁹ corpus prius sanat animam.

¶ Quis poteſt dimittere ꝛc. Nemo dimittit peccata niſi deus qui per eos q̄z dimittit quib⁹ potestatē dimittēdi dedit. Cum ḡ christus dimittat: vere de⁹ probatur. Verū testimoniū deo reddūt: sed psonaz xp̄i negādo fallunt. Perfidia enī psiteri pōt credere ñ pōt Jtaq̄ testimoniū ñ deest diuinitati: fides deest saluti. Deus aūt volens saluos facere peccatores z occultor⁹ cognitōe se deū esse demonstrat z admiratione factor⁹ illis rīdens. Quid cogitatis mala in cordib⁹ vestris? Eadē maiestate z potentia qua cogitationes urās intueor possum hominib⁹ delicta dimittere. Ex vobis intelligite quid paralitic⁹ psequat. Sed q̄ spūalē grām nō cognoscitis nec creditis q̄ interi⁹ factū est: probet signo visibili q̄ nō minoris constet eē potentie: vt in filio hominis latentē cognoscatis potentiā maiestatis qua potest peccata dimittere vt deus.

¶ Vt aūt cog ꝛc. Ambr. Magn⁹ sacerdos lepram videbat in cordibus ulcer⁹ z peiores ostēdit illo leproso cui purgato iussit se offerre sacerdoti.

Sed hos summꝰ sacerdos repudiat·ne alios quoqꝫ eoꝝ lepꝛa ꝓtaminet.
¶ Tibi dico surge B. Surgere est aiaꝫ a carnalibꝫ ꝛesideriꝫs abstrahere. Lectū tollere·carnem a terrenis ꝛesideriꝫs ad voluntatē spūs attollere. Domū ire·ad padisū redire·vel ad internā sui custodiā ne iterū ꝓccet.
¶ Ecce per remissionem pene remissionē culpe intellige.
¶ Et stupoꝝ. Ambꝛ. Spectant surgentē increduli· mirantur abeuntē· z diuini operis miracula malunt timere qꝫ credere. Nam si crederēt non timerent: sed diligerēt. Perfecta enī dilectō foꝛas mittit timoꝛē.

¶ Leui. B. Idem leui qui et matthęus. Sed lucas z marcus propter honoꝛē euangelistę nomen vulgatum tacent. Matthęꝰ autē in sermonis pncipio· accusatoꝝ sui factus: matthęū se publicanuꝫ nominat: ne ꝗs a salute ꝛesperet pro immanitate peccatoꝝ cū ipse de publicano in apostolum· de thelonearτο in euangelistā sit mutatus.
¶ Beda. Ambro Reliquit propꝛia·qui rapiebat aliena. Nec soluꝫ lucra reliquit vectigaliū: sed z periculum contemnit·quod poterat venire a pncipibꝫ seculi·qꝛ ratōnes vectigaliū incōpositas reliquerit. Et quia in nullo pꝛorsus huiꝰ vite ꝛespectū vel cogitationē sibi ꝛeseruauit: dñicoꝝ talentoꝝ fidel' dispensatoꝛ eē meruit.
¶ Beda. Per matthęi electionē fides gētū que pꝛius mundanis inhiabant: sed nūc coꝛpus christi sedula deuotione reficiunt ex pꝛimitur. Per superbiam pharisęoꝝ insinuatur iudęoꝝ inuidia·que de gentiū salute toꝛquętur.
¶ Quare cū pub Ambꝛo· Omnis quęstio ex lege que tenax iusticię·ñ habet miseri coꝛdiā. Omnes ergo ꝛeclinauerunt: sed eiꝰ austeritatē missus filiꝰ dei grā euangelica tpauit. Pꝛonocat ergo ad pnitentiā peccatoꝛes· cuiꝰ cibꝫ z potus z ambulatio·z omnia que gessit saluti seruiunt.
¶ Ambꝛo· Beda. Qui domicilio christū recipit interno maximis exuberantiū pascitur ꝛelectationibꝫ voluptatū. Itaqꝫ dñs ingreditur·z in eiꝰ qui credidit recūbit affectu. Sed rursus accenditur inuidia perfidoꝝ·z futurę pnę species pefiguratur. Epulantibꝫ enī fidelibꝫ· z in regno celoꝝ recumbētibꝫ·pfidia ieiuna toꝛquebit. Oñditur etiā quātū interfit inter emulos legis et gfę·qꝛ qui legē sequūtur·mētis famē patiētur ęternā. Qui ꝛo in interioꝛibꝫ verbū receperint·alimēti celestis z fontis vbertate recreati esurire z sitire nō pñt. Et ideo qui anō ieiunāt·murmurāt dicētes: Quare cū pub·ꝛc. Filij dyaboli venenū serpentis diffundūt. Serpens pmā vocem emisit dicēs eue·quid vtiqꝫ deꝰ dixit·nolite māducare ex omī ligno· hunc imitantur isti.
¶ Medico. Christus medicꝰ·q̄ miro medicādi genere vulneratus ē p

ꝟ dicto facere ꝟ Quod solus noui·qui dimitto
dicere dimittuntur tibi peccata:
ꝟ Quod uos etiam videre potestis
ꝟ Innuit resurrectionem omnium
an dicere·surge z ambula: vt autē
ꝟ Quia idem est filius hominis z deus.
sciatis quia filius hominis habet
potestatē in terra dimittendi pec
cata: ait paralitico. Tibi dico sur-
ꝟ vt qꝫ fuit testimoniū infirmitatis·sit probatio sanitatis † ꝟ Ne christiana fide curatꝰ moreris in perfidia iudeoꝝ.
ge·tolle lectum tuū·z † vade in do-
† ꝟ B. Magna virtꝰ vbi sine moꝛa salus ꝑmū comitatur·vnde merito qui aderant relictis blasphemiis stupentes ad laudem conuertuntur tante maiestatis.
mum tuam. Et† confestim surgēs
ꝟ vel illis.
coꝛam eis· tulit lectum in quo iacebat: z abiit in domum suam magnificans deum. Et stupoꝝ apꝛehendit omēs z magnificabant deum. Et repleti sūt timoꝛe dicētes:
quia vidimus mirabilia hodie. Et
† ꝟ Non tam coꝛpoꝛeo·qꝫ miserantis intuitu.
post hęc exiit† z vidit publicanum
ꝟ Leui additus uel assumptus: qꝛ diuina eum electio assumpsit. z in numero apostolorum addidit.
ꝟ Pertinaciter lucris inhiātez
ꝟ theolos grece ve
nomine leui·sedentem ad theolo-
ctigal † ꝟ Ambꝫ· Non gressu coꝛporis: sed mentis affectu ꝟ Amodo ꝟ nō lucra.
neum. et ait illi.† Sequere me. Et
ꝟ Non leuitate ductus: sed virtute operuꝫ et diuina potentia intus operāte sequitur: tam coꝛpoꝛe qꝫ mente
relictis omnibus surgens secutus
est eum·et fecit ei conuiuium ma-
† ꝟ Beda. viderant publicanū a peccatis ad me
gnū leui in domo sua.† Et erat tur

pter iniquitates nrās. Hoc medicamine serpentis venenū excluditur. Qui hoc medicamēto vtitur: non remanet ieiunus.
¶ Vocare iustos B. Justos vocat eos. q̄ dei iusticiam ignoꝛantes· et suā volētes pstituere·iusticie dei nō sūt subiecti· z ꝺ lege pſumētes grāz euāgelij nō quęrūt. Peccatoꝛes qui sua mala attēdente s· nec per legē possę iustificari se putātes christi se gratię pnitēdo submittnnt.
¶ Quare discī·B·Matthęꝰ dic ipsos discipulos ꝺ ḡsisse. Sed sciendum qꝛ vtiqꝫ quęsierunt.
¶ Beda· Spūalit discipuli iobis z phariseoꝝ ieiunāt· qꝛ qui opera legis vel traditiones hominum sequitur·vel qui etiam vocem christi tantū aure percipit abstinēs a bonis ieiuno coꝛde tatescit. Sed q̄ christo adheret reficit: quia carne eius epulatur z sanguine. Johannes vinum z siceram non bibit: quia abstinentia merituꝫ auget·cui nulla est potentia naturę dñs antē qui peccata potest pdonare· cur a peccatoꝛibꝫ ꝛeclinaret quos abstinētibꝫ poterat facere iustioꝛes? Jeiunat z christus· ne ꝑceptū ꝛeclines. Man ducat cum peccatoꝛibus· vt gratiā et potestatem intelligas.
¶ Nunquid po· Beda. Moꝝ· Mdiu sponsus nobiscum ē z in lętitia sumus· nec ieiunare possumus· nec lugere. Cum autem ꝑpter peccata ille recedit: tunc indicendum est ieiuniuꝫ· z recipiendus est luctus.
¶ Filios sponsi. Beda. Sponsus christus· sponsa ecclesia· De hoc sancto connubio apostoli sunt creati per lauacruꝫ regenerationis. Unde marcus filios nuptiarum eos appellat·qui lugere z ieiunare non pñt quādiu sponsum i thalamo vident· z sciunt esse cuꝫ sponsa: sed qñ

liοꝛa conuersum·locuꝫ inuenisse penitentię· z ob id etiam ipsi non desperant salutem.
ba multa publicanoꝝ z aliorum·
qui cum illis erant discumbentes
ꝟ dupl'r errant: qꝛ z se iustos putant cum sint superbi. z illos reos cum iam peniteant.
ꝟ uel uerunt. ꝟ De ieiunio glorātes
Et murmurabant phariseι z scri
bę eoꝝ dicētes ad discipulos eius
Quare cuꝫ publicanis z peccato
ribus manducatis z bibitis? Et
respondens ihesus dixit ad illos.
ꝟ Ideo uos declino: qꝛ putatis uos non egere.
ꝟ Qui gratiam non querunt.
Non egent qui sani sunt medico:
ꝟ Vos iuuo· qui penitendo dant locum gratie.
sed qui male habent. Non enī ve
† ꝟ Qui iusticie sue ꝓfidunt. ꝟ uerti uolētes
ni vocare† iustos: sed peccatoꝛes
ꝟ vel ad
in pnitentiaꝫ. At illi dixerunt ad
euꝫ. Quare discipuli iohannis ie
ꝟ Id est·sepe. ꝟ uel obsecrationes
iunant frequenter z obseruatōes
faciūt similiter z phariseoꝝ· tui
ꝟ vel edunt·
aūt comedunt z bibunt? Quibus
ipse ait. Nunquid potestis filios
sponsi dum cum illis est sponsus
facere ieiunare? Veniēt autē dies
cū ablatus fuerit ab illis sponsus
ꝟ Ab amoꝛe mundi· non solum a cibis.
ꝟ In humilitate tribulationis
tunc ieiunabunt in illis diebus.
ꝟ Quare nondum conueniat apostolis ieiunium.
Dicebat aūt z similitudinē ad illos

transierint nuptię· z passionis z resurrectionis tempus ad uenerit: tunc filij sponsi ieiunabunt· ꝛesiderantes iudicis aduentum.
¶ Venient autem. Beda. Quasi: facturi estis· vt lugentes ieiunent: qꝛ estis sponsum occisuri. Hic luctꝰ absentię sponsi· non tñ post mortē spōsi: sed z ante incarnationē illiꝰ p totū huiꝰ seculi tempꝰ est celebratꝰ· qñ ꝛesiderabāt sancti incarnationē. Post ascensionē vero ꝛesiderāt sancti aduentū iudicis. Nec hic luctus reꝛenit· nisi q̄diu cuꝫ discipulis dñs in carne conuersatus est.
¶ Tunc ieiunabunt. De vtroqꝫ ieiunio qđ est in tribulatōe vel gaudio rādet. Cum ablatus erit sponsus tunc erunt in meroꝛe z luctu: donec p spiritūsanctū ꝓsolatio tribuat· quo dono percepto· ieiuniū qđ fit per lęticiā iam renouati in vitā spūalem celebrabunt. Et hic pius agit de ieiunio qđ pertinet ad humilitatē tribulationis. Illud aūt qđ ad gaudiū mentis pertinet (qñ mens ad spūalia suspenditur· z ideo a cibis coꝛporeis alienatur)

sequentiby similitudiby significat· oñdens q carnaliby·z ob hoc adhuc ve terem sensum traxentiby hoc genus ieiunij non congruit.

¶ In uestimentū uetus. Beda· Veteri vestimēto ꝓparātur discipuli·qui adhuc sunt vetus homo. Quiby nouus pann⁹· id est· aliqua particula noue vite non debet immitti. Quod si fit: etiā ipsa noua vestis·i·doctrina noue vite quodāmodo scinditur·cui⁹ particula que ad ieiuniū cibos valet·importune traditur·cū illa doceat generale ieiunij·non a ꝓcupiscētia cibox tm: sed ab oī leticia tpaliuz delectationū. Cui⁹ generalis ieiunij illa pars q̄ ad cibos pertinet· non debet impartiri homiby adhuc veteri ꝓsuetudi deditis: qz illic vidz q̄si scissio fieri. Et ip si vetustati non ꝓueit qz timendum est ne p nimiam austeritatem etiam fidem quā habebant amittant: qz nō deberet misceri actus veteris z noui homis. Non enī placet sponso discolor vestis. vnde apostolus. Exuite veterem hominē c·a·z induite n·c·s·actibus.

¶ Vinum nouum. Vino intus reficimur·veste foris tegimur. Vestis ergo sūt bona opera q̄ foris agimus·quiby cozā hominibus lucemus. Vinum fervor fidei·spei·z charitatis·quo in cōspectu dei in nouitate sensus intus reformamur.

¶ In utres ueteres. Beda. Veteribus etiā vtriby ꝓpant⁹ qui nouo vino·i·spūalib ꝓceptis facili⁹ disrūpuntur cū ꝓtineant Erūt añt noui vtres· cū p⁹ascēsiōez accepto spū desiderio ꝓsolatōnis eius orādo z spando innouabūtur. Alr. Aniē nōdū innouatę: ß in vetustate malicię ꝓseverāti·nouox mysteriox sacramēta nō dāt ꝓmitti. Alr. Veteres vtres sunt scribe z pharisei. Nouus pann⁹ z nouū vinū ꝓcepta euangelij·q̄ nō pnt sustinere iudei·ne maior scissura fiat·cū qby galathe ꝓcepta legis miscebant in vtres veteres nouū vinū. Conveniūt añt apostoli nō his q̄ traditōiby maiox depravati sinceritatē ꝓcepto x xpi nequeunt custodire. Vñ subdit. Et nēo b·u·s·u·n·qz iudeis veteris vite saluis imbutis·noue gratię ꝓcepta sordebāt·qz maiox traditōiby accumulati· dulcedinē spūaliū ꝛboz percipere non valebant.

¶ Sed uinum nouum. Fragilitas humane ꝓditionis aperitur: cuz corpora nostra exuuijs defuncto x animaliū comparantur. Sed renouatis vtriby nova vina conduntur: cum sacramenta que accepimus inviolata seruamus. Nos vtres si pleni sumus· gratia seruat·si vacui· tinea z erugo consumit. Semper ergo simus pleni. C. VI.

¶ In sabbato secundoprimo. Beda. Diem quo sabbati littera solui ceperat: deuteron proteron· id est secundo primū sabbatum vocat·p hoc innuens observantiam legalis sabbati cessaturam·z naturalis sabbati libertatem·que vsq ad moysi tempora ceterorum dierum similis erat restituenda·qua credentes per gratiam septiformis spiritus a malis operiby vacant. Sabbatum ergo gratie ad distinctionem legalis sabbati· secundo primum dicitur·id est·primum secundo prelatum· id est· superius z dignius inferiori legali·vel ordine temporis: quia z ante legem hoc sabbatū a patribus ita agebatur sicut nunc agitur a nobis. Vel secundoprimum dici potest: vt vnum idemq̄ noui testamenti sabbatum· z scōm sit·qz post legale a nobis observatur·z primum: quia ante decreta legis a iustis observabatur antiquis.

¶ Secundoprimo. Ad litteraz in altero sabbato quod post illud fuit primitus scōm·vel quod occurrit prius post scōm ab eo quo precedentia sunt dicta vel facta.

¶ Per sata ꝛc. Mystice. Ager mundus. Agri seges·humani generis fecunditas·spice fructus ecclesie·quiby saturantur apostoli nostro se alentes profectu.

¶ Vellebant discipuli ꝛc. Non habentes discipuli spacium manducandi propter importunitatem turbarum esuriebant vt homines: sed vellentes spicas in media cōsolantur·quod est indicium austerioris vite·non preparatas escas: sed cibos simplices querere. Et nota q apostoli litteraz sabbati iaz destruunt·adversus hebionitas qui alios aplos recipiunt. Paulum quasi legis transgressorem repudiant.

¶ Beda· Mystice· Discipuli esurientes salutem hominum trāseunt per sata·id est·p regiones que albe sūt ad messem. Spicas cōfricant·qz in illis quos in corp⁹ christi volunt trajicere mortificabāt veterem hominem cuz actiby suis·a terrena intentione extrahendo· exempla operum proponendo·aristaruz integumenta removendo·z grana mundata per ora predicantium membris ecclesie incorporando. Apud marcum discipli pregredientes dominum hoc egisse referuntur: quia necesse est vt doctoris sermo precedat·et sic corrigendi gratia superne institutionis illustret. Sed hoc putant iudei sabbato non licere. Christus vero noue gratie munere designat esse ociū legis op⁹ gratie arguens doctores legis nescire legem.

¶ Dicebāt illis ꝛc. Alij dicunt ipsi domino hec fuisse obiecta. Sed a diversis·z ipsi domino z discipulis potuerunt obici· z cuicunq̄ obiectum sit ad ipsum maxime respicit.

¶ In sabbatis ꝛc. Sabbata significant feriationes·vel que in hoc seculo aguntur a vacantibus superstitōnibus iudeorum·vel que in futuro agentur quando in perpetua solennitate manducabim⁹ bona terre.

¶ Nec hoc legistis ꝛc. Beda. Quomodo domino ad crimen obijcitur: quod in seruo pro crimine non tenetur? Verus rex z sacerdos·z ideo dominus sabbati exulsa x sabbato spica x nova non tenetur.

¶ Dauid cum esuriret ꝛc. Beda. Si dauid z abimelech excusatōe famis mandatum legis transgredientes non reprehenduntur: cur eandem in apostolis famem non probatis.

¶ Allego. Dauid qui cum socijs fugit a facie saul·significat christū qui cum discipulis latet principem mundi. Dauid observator legis panes cōsecratos manducat·z dat illis qui cum illo sunt·significans sacerdotalem cibum ad vsum transiturū populox·sive qz omēs filij ecclesie sunt sacerdotes vncti spūsancto vt seipsos offerant.

¶ Intravit in domū ꝛc. Magna hospitalitatis grā·ꝓposito mortis piculo·ñ declinat hospitē anim⁹ sacerdotis. Et sic nos debem⁹ aliena picula in nos trāsferre. Sed z xrūs dauid hospitio mētis nec pro periculo mortis

ſ particulam:

Quia nemo commissuram a vesti
ſ Ablatam. ſ A ieiunio viciox.
mento nouo immittit in vestimen
ſ Quia incipit displicere· z si ante placuerit.
tum vetus. Alioquin z nouū rum
ſ uel it. ſ uel nit.
pet· z veteri non conueniet com-
ſ ablata ſ vite nouc misteria·n ō sunt committenda mentibus nondum innouatis
missura a nouo. Et nemo mittit
vinum nouum in vtres veteres.
ſ Quod si fit·nec rudes mētes hoc pati possent z ipsa doctrina nichil prodest z ipse mentes ponderе peccatox suffocantur vel premūtur.
Alioquin rumpet vinum nouum
vtres·z ipsum effundetur·z vtres
ſ Nova mysteria in novatis mētibus committantur.
peribunt. Sed vinum nouum in
vtres nouos mittendum est· z v-
ſ doctrina memorie traditur. et mens non est sine fructu.
traq ꝓseruantur. Et nemo bibēs
ſ uult enim postea si innovatur·quod etiam contigit apostolis.
vetus· statim vult nouum. Dicit
enim·vetus melius est.

C. VI.

Actū est au
tem in sabbato secū
ſ vna dictio est·uel due sunt dictiones.
dopримo cum transiret per sata·
vellebant discipuli eius spicas·z
manducabant confricantes manibus. Quidam autem phariseox dicebāt illis. Quid facitis quod
ſ Scōm preceptum legis.
non licet in sabbatis? Et rīdens
ihesus ad eos dixit. Nec hoc legi
ſ uel quod.
stis que fecit dauid cuz esuriret ip
se z qui cuz eo erant quomodo int
rauit in domuz dei·z panes propositionis sumpsit z māducauit:
z dedit his qui cuz eo erant quos
non licebat manducare nisi tantū
sacerdotibus? Et dicebat illis.
ſ Preest non subest veteri observantie·z ideo nō peccat qui scōm eius observationē observat.
Quia dominus est filius homis
etiam sabbati. Factum est autem
ſ Beda· Sabbatis maxime curat z docet: non solum propter insinuandum spirituale sabbatum: sed etiam propter celebriorem populi conventū
et in alio sabbato: vt intraret in

veri excludunt sacerdotes.

¶ Homo et manus. Beda. Mystice. Homo iste humanū genus significat in fecunditate boni operis arefactū pro manu in primo parente ad lignū extensa· quā sanat manus innocens in cruce extensa. Et bene manus in synagoga erat arida: qr vbi maius bonū sciētię ibi maiori transgressor subiacet culpę.

¶ Observabant autem. Beda. Quia destructionē sabbati quam in discipul' arguebāt probabili magistri excusauit exemplo: nunc ipsuz obseruando magistrū· calumniari volunt: vt si nō curet· crudelitatis vel imbecillitatis· si curet: trāsgressionis arguant.

¶ Interrogo uos Beda. Preueniens calumniā quā sibi parabant: arguit eos qui precepta legis male interpretādo etiā a bois opib' sabbato feriandum estimabāt: cū lex a seruili opere· i· a mal' abstinere precipiat in sabbo. In quo significatur in septima quiete illos qui in ser etatibus bui⁹ scū bona fecerunt: nō a bonis· sed a malis ferias habituros.

¶ Animā saluā· Beda. Corpus curatur⁹ de aīme saluatōe interrogat: qr illa miracula ꝓpter aīę salutem faciebat· z ipsa sanatio man⁹· salutē anime significabat. Vel noīe aīę· totus hō significatur.

¶ An perdere. B Non est auctor mali deus: sed quos nō saluat· perdere dicitur.

¶ Extende. Beda Infructuose debilitas aīę nullo meli⁹ ordie curat': qz elemosinarū largitate. vñ dr. Non sit man⁹ tua ad accipiendū porrecta· z ad dādum collecta. Quia frustra pro peccatis rogaturus man⁹ ad deū extēdit: qui bas ad paupes ꝓ posse non extendit.

¶ Insipientia. Quia solo liuore ꝑmoti sunt· nō enī culpa fuit vel hominis manū extendere· vel ibm sanare. Magna insipiētia erat de nece ei⁹ tractare· cui⁹ beneficijs plurimū indigebant.

¶ Exiit in montē orare. Mons in quo apostolos eligit z docet altitudinē significat iusticię: qr institutēdi erāt z ꝑdicaturi ne in infimis remanerent: sed ad superna erigant'. Sic z lex in mōte data fuit· Apl'os ꝑminentius abducit: vt a monte pri⁹ mōtes suscipiāt pacē ppl'o annūciandā. Sic et moyses sol⁹ legē spūal'r intelligēs· mōtis verticē in quo de⁹ erat ascēdit.

¶ Moza· Qui deū orādo q̄rit: ad supiora ꝓgredit· verticē curię sublimis ascēdit. Orat aūt dns· nō pro se quasi impotēs: sed ꝓ me sicut clemēs. Vnde statim subditur. Et cum dies fa· esset vo· dis· s· oēs q̄ ei⁹ magisterio discunt iter regni.

¶ Discipulos. De quib' elegit· xp̄s· quos apostolos· i· suo loco missos nominauit. Vnde. Sicut misit me pr̄: z ego m· v· in montē ascendens ad se vocat· eligit quos vult: qr non illoz est studij: sed diuine gr̄e· vt in apostolatū vocarētur· vnde. Non vos me ele· sed ego ele· vos.

¶ Non sapientes· non diuites· non nobiles elegit· ne ditasse pro prudentia· ne redemisse diuitijs· ne potētię nobilitatisq; autoritate aliquos ad gratiam traxisse videretur.

¶ Cognominauit. Nō mō primū: ꝫ lōge pri⁹ cū ab ādrea adduct⁹ dr Tu vocaberis cephas qđ interptat petr⁹. Sed volens lucas noīa· xp̄i· apostoloz noīare: cū necesse hret petrū dicere: breuiter voluit innuere· q̄ non hoc antea vocaret: ꝫ ita dns cognominauit· vt non casu factū putetur: sed ex ꝓmutatōe sacr̄m pe trę audiētib' ꝓmendaretur.

¶ Matheū et tho Matthęus ꝓpari suo thomę in ordie cā humilitat' se supponit: cū a ceter' euāgelistis prę latus sit.

¶ Et descendens Electurus apl'os dns in mōtana subijt· turbas docturus ad cāpestria redit: qr ñ nisi in būili turbę xp̄m videre sufficiūt· z raro inuenitur q̄ ul't turba dn̄m ad altiora seq̄tur· vel quispiā debil' in mōte curetur: ꝫ extincta febre libidinū et succēsa luce sc̄ię· pdetenti q̄s· q̄ subit culmen virtutum.

¶ Maritima. Nō a proxio mari galyleę qr hoc nō miraculi loco ponunt: sed a mari magno cognomīatur In quo etiā tirus z sydon ꝓhebēdi poterāt Sed qr sunt ciuitates gentiū· ꝓsulte noīatim ponūtur: vt q̄nta sit ꝟtus christi intimetur· q̄ etiā exteras ciuitates excitat

¶ Ut audirēt. Si dicamus duos esse sermones ascēdit in montem z būit ibi discipulos z post descendit et fecit istum ad turbam Si dicimus vnum fuisse: ita intelligēdū est· q̄ ascēdit in montē et post aliquātulū descēdit z ibi fecit ꝫmonem vbi erat planicies.

¶ Eum tan· Tangit christum qui fideliter credit in eum· tāgitur a christo· qui firmat' in illo. Qui sic tangit z tāgitur: spūs ipsius ꝟtute sanatur

¶ Et ipse elo· ꝛc· Et si generaliter omīb' loquitur· spāliter in discipulos oculos leuat: vt qui intēta cordis aure verbū dei percapiāt: latius saporis intimi lumē accipiant· quib' os in monte sedens aperit: vt magna proferret in eos· stans in campo oculos dirigit: vt audita patēter intelligant.

¶ Beati pau· Qui nōduz ꝓsummatę ꝟtuti arcē conscendere pñt: generalis interim perfectōnis sunt beatitudine perfouēdi: vt paulatim ad meliora progressi· dum dño in planicie stante libenter auscultant ad būc q̄q; in mōte sedētem sublimiter ascēdāt. Nam quoz cordib' adhuc edomandis insistit: hos q̄i stans affatur. Quos longo studio exercitatos z iaz dociles inuenit· his q̄i quietus residēs mystica intimat.

¶ Beda. Quod apud matthęum plenarie per· vi̇· beatitudines dicitur in sermone perfectōis ad apostolos in summo mōtis: hoc apud lucā temperātius per quattuor cardinales virtutes ꝓhenditur in leniore sermōe ad turbas in imo. Dicit ꝫ. Beati pau· spū. Ecce tempantia· quę etiā facit cordis mūdiciā. Beati qui nūc esuritis· q̄ ꝓpatiūtur alijs z miserentur· et

dratū orbem fide trinitatis insignirent

cim ex ipsis· quos z apostolos nominauit. Symonem quez cognominauit petruz· z andream fratrē eius. Jacobum et iohannem: philippum· z bartholomeuz: matthę um· z thomam· iacobum alphęi· z symonem qui vocatur zelotes: iudam iacobi· z iudam scarioth: qui fuit proditor. Et descendens cum illis de mōte· stetit in loco campestri z turba discipuloz eius: z multitudo copiosa plebis ab omni iudęa et samaria z hierusalem et maritima z tiri z sidonis qui venerāt vt audirent eum· et sanarentur a languoribus suis. Et qui vexabā tur a spiritibus immūdis curabā tur. Et omnis turba quęrebat euz tangere: qr virtus de illo exibat· et sanabat omēs. Et ipse eleuatis ocul' in discipulos suos dicebat.

§ vt a peccato abstinent scīm calcant· illecebrosa nō querunt· § Spiritu.

Beati pauperes: qr vestrū ē regnū

§ r. s. uocauit.

§ dominus nouit cogitatōes hominū quoniam

ait homini qui habebat manū aridam. Surge: z sta in medium. Et surgens stetit. Ait autem ad illos ihesus. Interrogo vos si licet sab

§ uel tis. § uel agere § exponit § Id ē· bato bene facere an male: animā

hominem curare § Id ē· a perditōe saluaz nō facere § Quasi ira

saluaz facere an perdere: Et circū

tus illis obmurescentibus

spectis omibus dixit homini: Ex·

§ Ad pauperem ut primū iuues· uidue presidium feras. extēde ad deū pro peccatis tuis orādo

tende manū tuam. Et extendit: et

§ Que crimine aruerat· succis bonoz operuz salutaribus irrigatur. § Quia statum dei imperū sequitur miraculum.

restituta est manus eius. Ipsi au

§ .i. inuidia.

tē repleti sūt insipiētia z colloque

§ Qūo eū perderēt

bantur ad inuicem· quid nam facerent de ihesu: Factum est autem in illis diebus exīt in montē ora

§ forma prescribitur· quā debeas emulari.

re: z erat pernoctans in oratione

§ non seculi.

dei. Et cum dies factus esset voca

§ vt qua

uit discipl'os suos: z elegit duode

tribuũt sua·non querẽtes aliena. Ecce iusticia·quę etiã facit misericordiã. Beati qui nũc fletis. Ecce prudentia·q̃ attendit cũ misera hęc terrena·cũ beata celestia·quę etiã pacẽ facit. Beati eritis c·u·o· Ecce fortitudo q̃ facit etiã mansuetudinẽ·fortis est q̃ vincit iram ꝛ alios motus animi. Connexę virtutes·vt qui vnã habeat plures hẽ videatur: ꝟ ei⁹ q̃ fuerit vberior:et vberi⁹ premiũ. Hospitalitas·ꝛ humilitas·ꝛ sanctitas a brahę ꝓmendant: sed qꝛ fide prestitit:fide prę ceteris meruit principatum.

¶ **Qui nunc esu·** Qui esurit esurienti cõ patitur·compatiẽdo largitur·largiendo fit iustus·equalem se inferioribꝫ ꝓstat·voluꝫ ercludit·veritatez reqrit

¶ **Qui nunc flevẽ·** Qui propter diuitias hereditaꝫ christi·ꝓpter panem vitę eterne·propter spem celestiuꝫ gaudioꝫ·fletus·esurię·pauptatẽq; desiderat·beat⁹ est·multo beatioꝛ·qui has virtutes inter aduersa seruare non trepidat.

¶ **Gaudete et ex** Inter odia corditũ·inter probra linguaꝝ·inter manus persequentiũ·letioꝛi corde versamini·intuitu supernę mercedis.

¶ **Secũdũ hęc ꝛc** Exẽplo prophetarum confortat illos: qꝛ vera dicentes persecutionem solent pati.

¶ **Verũtamẽ vę·vo·** Matthęꝰ in mõte beatitudines solum modo probꝫ. Lucas vero in campo etiã vę describit improbꝫ·qꝛ rudes adhuc auditores minis ꝛ terroribꝫ ad bona sunt ꝓpellẽdi ꝑfectos satis est premijs inuitari.

¶ **Verũtamen vę ud·** Cũ supra regnũ cęlox pauꝝ esse dicat ex opposito apparet·q̃ ab hoc regno se alienat qui ꝓsolatõz q̃rit in tpalibꝫ·Nec taz diuitię q̃ amoꝛ diuitiaꝝ in culpa est.

¶ **Mystice.** Diues populus iudaicus·vel hęreticus·vel philosophus mũdi·qui vbertate ꝛbꝝ rum ꝛ facũdię patrocinio delectati·simplicitatẽ vere fidei supgressi·thesauros inutiles ꝓdiderũt·secũm vsũ scii de generatõe xpi disputãtes·qui in futuro ꝯgestatẽ fidei suę recognoscẽt·cibũq; ꝑfidię quę in pñti ructãt ęterno macerati ieiunio cãm tanti suplicij esse scient. Eritq; tps cũ risus suos lugeant·quibꝫ bñ dicit. Vę cũ bñdixerit vobꝫ:qꝛ dñ hic placẽt potẽtibꝫ:male dicto ꝓpetuo se subdũt·qꝛ sic pauꝑes esurientes·flẽtes·in probitate maloruꝫ probantur·sic diuitijs·epulis·risuiq; vacãces·mala obsequẽtiũ clientela·maiozem fouent ad pęnam.

¶ **Qui saturati.** Qui inter diuites amplius abundatis·sic dives q̃ induebatur p·ꝛ b·ꝛ epul'·q̃ de digito lazari quęrit guttam aquę.

¶ **Vę vobis qui ri·** Salomon. Coꝛ sapientis vbi est tristicia·coꝛ stultoꝝ vbi est lętitia·docens stulticiam ridentibus·prudentiam flentibus ascribendam.

¶ **Benedixerint.** Magna pars pęnę est pcõ ꝛ·sua scelera nõ mõ non

ſ vel celorum. ſ Justiciam:

dei. Beati qui nunc esuritis:quia ſ de pre

saturabimini. Beati qui nunc fle·

senti miseria·de dilatione bonorum.

tis:quia ridebitis. Beati eritis cũ

ſ corde ſ pellẽ

vos oderint homines·ꝛ cum sepa

do de sinagogis. ſ Nomen crucifixi

rauerint vos· ꝛ exprobrauerint·ꝛ

ſ Quantum ad iudeos ꝛ gentiles·nomen christi anum sepe a memoria abrasum ꝛ eiectum est ab hominibus.

eiecerint nomen vestrum tanquã

ſ Nulla alia causa ſ Cuius nomen vtim facitis cognomen

malum propter filium hominis.

Gaudete in illa die et exultate:ec·

ſ Multa patientibus in terris· multa merces erit in celis

ce enim merces vestra multa est in cę

lo. Secũm hęc enim faciebant pro

ſ Qui timore non deficiebant a veritate.

† Nunc quidem possunt exprobrare ꝛ eiicere sed inde eis ve.

phetis patres eorum. † Verumta

ſ Quia perdetis usum temporaliũ quem nunc diligitis ſ cõtra necessarias temporis miserias

men vę vobis diuitibus qui ha·

ſ Quam queritis.

ſ Qui in desiderijs uobis placẽtes·nullam vebetis consolationem vestram. Vę

ri boni famen patimini. † ſ Scz epicuris

† vobis q̃ saturati estis:qꝛ esurietis

Vę vobis qui nũc ridetis:qꝛ luge

bitis ꝛ flebitis. Vę cum benedixe

rint vobis omnes homines. Se

ſ Id est·benedicebant pseudo prophetis· qui ob captandum vulgi fauorem de corde suo prophe

cundũ hęc faciebant pseudo pro·

tabant.

phetis patres eorum. Sed vobis

ſ hoc pfectũ·nõ impossibile

dico·qui auditis. Diligite inimi·

argui:ꝟ insup quasi bñ gesta laudari.

¶ **Diligite inimicos.** ꝛc. Dicto quid ab inimicis possint pati·suppo nit qualiter ad ipsos se debeant habere inimicos·ꝛ hic ecclesia non lacte imbuitur:ſz validioꝛe charitaꝫ cibo roborat. Nõ sufficit ñ odisse:ſz qꝫ vltra hũanam naturã est ꝓcipit diligere·ꝛ cũ lex vicissitudinẽ imperet vltioꝛi·s· euangeliuꝫ inimicicię charitatẽ·odijs benignitatẽ·maledictis vota·persequentibꝫ patientiã·esurientibꝫ etiam gratiã remuneratõis impertit.

ſ choies·nõ vicia ſ Ministrãdo cibum mentis uel etiam corporis

cos vestros·benefacite his q̃ ode

ſ Bona optate ſ Hinc apostolus. Maledicimur et benedicimꝰ· blasphemamur et

runt vos. Benedicite maledicen·

obsecramus.

tibus vobis·orate pro calumniã

ſ uel tit

tibus vos. Et qui te percusserit in

maxillam vnaz: prębe illi ꝛ alterã

ſ Exterius

Et ab eo qui aufert tibi vestimen

ſ Interius.

tum·etiam tunicam·noli prohibe

ſ Quia pax est nõ nocere:addit de beneficijs

rem uel correctõz

re. Omni autem petenti te tribue·

† ſ dominũ·funduz·ꝛ generaliter quamcunqꝫ pecuniam ſ cum lite

ꝛ qui aufert quę† tua sunt ne repe

ꝛ contentione·

tas. Et prout vultis vt faciãt vo

bis homines·ꝛ vos facite illis simili

ſ Ideo quia.

ter. Et si diligitis eos qui vos di·

ligunt:quę vobis est gratia? Naz

ſ Ethnici ꝛ publicani. ſ Natura duce

ꝛ peccatores diligentes se diligũt

ſ Ideo qꝛ ſ uel nobis

Et si beneficeritis bis qui vos di·

benefacunt

ligunt·q̃ vobis gratia est? Siqui

dem ꝛ peccatores hoc faciunt. Et

si mutuum dederitis bis a quibus

ſ Ex hoc solo quod speratis recipere·q̃ gratia erit vo·

ratis recipere·non pro deo datis. ſ commodãt

bis? Naz ꝛ peccatores fęnerantur

peccatoribus· ut recipiãt equalia.

Verũtamẽ diligite inimicos uros

¶ **Orate pro calũ** Qꝛ prophetę videntur imprecari·non vota sunt optantium:sed ꝓ nũciatões futuroꝝ ipi enim ꝓ inimicis orabãt

¶ **Et qui te percusserit** ꝛc. Cũ charitas patiens sit·debet patientiam verberantis sustinere· cum benigna sit·non debet respondere maledictis· si non quęrit quę sua sunt·non debet resistere rapienti·si non emulatur: nõ debet odisse inimicuz.

¶ **Prębe illi.** Medicus animaruz quos ad curandos proximos instruit·omnia quę ad salutem proximoꝝ valere possunt tolerare ꝓcipit. Et pertinet ad misericordiam·vt tam q̃ a filijs egrotantibus ꝛ freneticis si salus illoꝝ hoc exigat multa patiantur: donec infirmitas transeat. Quid tam mirum q̃ percuti enti maxillam prębere immo omnis indignatis impetus frangitur ira sedatur· ꝛ per patientiam ille inuitat ad pęnitentiam.

¶ **Vestimentũ** ꝛc Quod de vestimento ꝛ tunica dicitur·ꝛ in alijs est faciendum quę aliquo iure temporalia nostra esse dicimus. Si enim ꝺ necessarijs hoc imperatur· multo magis superflua ꝓtemnere ꝓcipitur.

¶ **Ne repetas.** ꝛc Quia charitas est patiens·benigna est non tm̃ iniurias inimici fortiter sustinet:ſz etiã amici quoq; grãm benigne ꝓnuit·vt beneficijs alijs trahant. Vñ latius instruit subdẽdo. Et si dili·eos.

¶ **Et prout vultis.** Ne videatur legem dissoluere in beneficijs vicem seruat·quam negligit in iniurijs. Nec ait prout faciũt:sed put vultis·vt f·vo·ho·ꝛ vos fa·illis. vt vicissitudo sit cumulatioꝛ· cũ votis actus equatur

¶ Et non tm̃ iam ad amicos opera charitaꝫ extẽdite:sed etiã ad inimicos vt amici esse incipiant·ꝛ prius affectũ dilectõis·ꝛ postmodũ opera extendite charitatis.

¶ **Et si diligitis.** Quãtũ vobis gradus professiõis eximioꝛ· ita nece est vt cura ꝛtuꝫ sit vberioꝛ· vt etiam nõ amãtes·charitaꝫ sinu amplectamini.

¶ Duo sunt genera beneficij· vel cũ beniuole donamꝰ qꝺ damus· vel cuz reddituro commodamus.

¶ **Verũtamen diligite.** Postq̃ dilectõm·et mutuũ beneficiũ peccatoꝝ quasi infructuosa redarguit·nũc qualiter hic a fidelibꝫ fructuose fieri debeant ostendit·quasi q̃uis peccatoribꝫ nõ prosit talis dilectio·ꝛ mutuũ

beneficiū·tñ vos diligite·non tñ ductu nature sicut illi amicos: sed altōri gradu virtutis inimicos.

¶ Dbi in tres partes diuidūt iusticiā·vnā in deū·que pietas dr. Alterā in parētes·vel reliquū humanū gen⁹. Terciā in mortuos·vt his exequiaꝝ iusta soluātur. Sz dns legis oraculū·z philosophię fastigiū super gressus in eos quoq; qui leserint·pietatis porrexit officium.

¶ Nichil inde sperantes. Non in hominē spem mercedis figentes· qui siue reddat qđ cō modastis·reddet tam z deus quo iubente fecistis. sine non reddat·hereditas vīa in eternuz erit.

¶ Estote ergo zc. Dluit super malos p uētus terra nō negat idem sol bonos et malos illuminat. Dysti ce ꝓplum indeoꝝ pro phetid pluuijs irrigat· z nō meritis radius eterni sol' refulsit. Si ḡilli crediderint·esto te eis misericordes·do cendo·z extollendo·z nolite temere iudicare ne quis sui ꝓfectus deli cti·in alterꝝ cogat' fer re sententiam.

¶ Nolite iudicare Sunt quedaz media et incerta quo animo fiant: quia bene z male possunt fieri. Nescimus etiam qualis futur⁹ est qui nunc apparet malus·de cuius correctione desperare eumq; quasi abiectuz reprehendere temerarium est.

¶ De apertis quę bono animo fieri nō possunt·permittitur nobis iudicare.

¶ Eadem quippe mensura zc. Generaliter de omnibus potest accipi·quo mente manu·lingua·agūtur quia secōm opera singulorū reddet deus.

¶ Eadem quippe mē

Amb. Non iniqua mensura rependet de⁹: sz est ac si dicat·ipsa temeritas iudicandi z iniqua mensura tibi nocet·te punit·z sepe non illum de quo ḃ agis·vel si recte iudicas z metiris tibi prodest·te saluat·z si aliquādo non illum cui hec impendis.

¶ Dicebat autem il·zc. Similitudinē per quam inuitat ad elemosinam dandā z ad dimittendaz iniuriam.

¶ Nunquid potest cecus cecū. Si contra violentū ira te cecauerit·si contra petentē auarus eris·nunquid viciata mente tua·viciuz eius curare poteris? Nec soluz qui tibi iniuriam fecit: sed etiā tu qui ferre nescis reus eris. Sed si improbitas illius te tranquillū inuenit·z ille penitebit·z tu de patientia coronaberis·qz cecum vidente oculo·i·sereno corde ad lumē ducere curasti.

¶ Sicut magister. Deus nō suas vlciscit iniurias: sed tolerando persecutores mitiores reddere voluit·discipuli qui homines sunt hanc regulā perfectionis debent imitari.

¶ Quid autem vides festucam. Vere peccans peccantē castigare non valet·quia qui superbia vel odio vel alio vicio prementi·levia hec vel nulla iudicantes·graviter increpant illos quos a statu mentis vident· vel ira vel aliquo leui peccato perturbatos·bi tales amant magis vituperare z condemnare·qđ corrigere z emendare.

¶ Non consideras. zc. Apertus oculus male videt·s·iactantiam sui dum alij vult mederi: sed cecus se nō valet intueri·dū in hoc deteri⁹ cadit.

¶ Ypocrita zc. Si quem vis reprehendere· primū vide si similis ei sis· q; si es: pariter ingemisce·z noli eum tibi obtemperare: sed pariter conari mone. Qz si non es similis· tamen quia olim fuisti·vel esse potuisti·condescende·z non ex odio sed misdia argue. Raro ergo non sine magna necessitate sunt obiurgationes adhibende·z non nisi respectu dei· remota ab oculo trabe.

¶ Dbi enī odio vel liuore omnia accusare suscipiunt·z volūt videri consultores· sine exemplo suę emendationis. Sed prius debent auferre trabē inuidię·vel malicię·vel simulationis de occulto sui cordis·vt valeant eicere festucaz irę vel alicui⁹ liuoris culpę de oculo fratris.

¶ Non est enim arbor zc Arbor bona vel mala·non natura quę a deo in omnibus bona creata est: sed bona vel mala voluntas fructu⁹ opera·quę nec bona malę voluntatis pūt eē· nec mala bonę voluntatis.

¶ Neq; arbor mala. Si veram vis habere iusticiam z non fictam·quę verbis ostēdis factis imple vt sis bona arbor·z bonis fructibus oneris·qz et si fingat ypocrita non ē bonus qui facit opera mala·z si reprehendit insontem nō ideo malus est qui facit opera bona. Et nota q; de manifestis ḃ agit.

¶ Unaquęq; arbor Mali suo fructu noscūtur·dum bonos opprimūt·z deuz si nō verbis blasphemāt factis·z maxīe per impatientiā dinoscuntur in tempore aduersitatis

Jeiunia enim z oratio·z hmōi sunt simulatis vt z bonis. Sed nō debent oues pelles suas deponere etiā si aliqn lupi eis se ꝓtegant.

¶ Cognoscitur. Non a veste: sed ab operib⁹ quę fiunt ab eis cognoscūtur. Quia vt spina non facit vuam·sic bona arbor bonum. mala malum. z non econuerso.

¶ Neq; enim de spinis. Non de spinis. id est. solicitudinib⁹ mūdi. ficus. id est. dulcedo resurrectōnis neq; de rubo·i·punctōne vicioꝝ. Vua id est. fructus animę quę sicut vua proxima terrenis corrūpitur. in superioribus maturatur. vel de carne quę generat spinas z tribulos· non vindemiamus christū qui sicut vua pependit in ligno.

¶ Spina z rubi hereticī a quib⁹ nullus sapientiū sanctitatē vel virtutem poterit inuenire: sed ꝓscindunt z cruentāt approximātes. Vel spinę et rubi curę seculi z punctōnes vicioꝝ. Vua z ficus dulcedo nouę conuersatōnis quam christus in nobis esurit. z feruor dilectōnis qui lętificat cor hominis. Non de spinis et rubis vua vel ficus: qz mēs adhuc hoīs veteris pressa cōsuetudīe. potest quidē simulare: sed ñ ferre fructū noui hoīs. Qđ si qñ fā vel dicta malorū prosunt bonis. ñ hoc faciūt mali: sed fit de illis cōsilio dei

¶ Profert bonum. Diligit inimicū. omī petenti tribuit et hmōi. Profert malū. odit amicū. aufert aliena. non dat sua z hmōi quę deus iudicat scōm intentionē cordis. z vere: qz de bono vel malo corde procedit.

† ¶ Leuius crimen·vel quicquid turbat oculum mentis.

eius. Quid autem vides† festucā
¶ grauius crimen.
in oculo fratris tui· trabem autez
¶ Intentione.
quę in oculo tuo est nō ꝯsideras?
¶ non potes minus vt iram in fratre emendare: donec maius vt odium·uel inuidiam pepuleris de corde tuo.
Aut quomodo potes dicere fratri
tuo: frater sine eiiciam festucaz de
oculo tuo: ipse in oculo tuo trabē
non vides? ypocrita eiice primuz
† ¶ Non enim est prius doctor alii ydoneus mederi·qui nondum se sanauerit
trabem de oculo tuo: † et tunc per
spicies vt educas festucaz de ocu
lo fratris tui. Non est enim arbor
¶ uoluntas ¶ Opera.
bona quę facit fructus malos.
¶ voluntas. ¶ Opera.
Neq; arbor mala faciens fructuz
¶ uel de-
bonuz. Unaquęq; enim arbor ex
fructu suo cognoscitur. Neq; eni
de spinis colligunt ficus: neq; de
¶ Sed.
rubo vindemiant vuam. Bonus
† ¶ Intentione cogitationis·
homo de bono thesauro† cordis
¶ Prouentum operis
sui profert bonuz·z malus homo
¶ thesaurus cordis idem est quod radix arboris·quod de corde profertur idez est qđ arboris fructus.
de malo thesauro profert malum

bonus vel malus debet indicari fructus: qr ex abundantia cordis qd internus latet loquit os: id est procedit exterius effectus tam in verbis qz in factis hoc est quantum ad divinum examen cui loquitur os cordis. Quia ex qua intentione verba procedunt non ignorat qui etiam verba que exterius bona videntur: qr ex mala radice procedunt non bona esse indicat. Unde subdit Quid aut vocatis me dne dne: Quasi quid folia recte confessionis vos germinare iactatis qui nullos boni operis fructus ostenditis.

Ex abundantia cordis os l. zc. Per oris locutionem universa que actu vel cogitatu de corde proferuntur dns significat naz z verbum pro facto solet poni. Un. Non fuit verbum qd no ostenderet eis.

Quid aut. Hec vocatio videtur fructus boni arboris: sed qa no procedit de pinguedine charitatis deus non bonum indicat. Nuc aute bonoz malorum de fructum vera discretio sit sub alia figura supponit. Ois qui venit ad me.

Omnis qui zc. Postqz de aperte malis de vere z simulatis bonis diu disputavit bonos auditores sibi sibiipsis malos dyabolo assimilat. Quia sic christus variis hominum personis unaz ecclesiam construit erudit gubernat in vitaz eternam perducturus sic bonus auditor variis virtutibus supernam sibi mansione edificat in futuro cum christo de dedicatione letaturus. Et sicut dyabol obedientes sibi de cel ad terrena z ad peccata trahit ubi non est fundamentum quia malum est sine substantia z semper in deteriora precipitat sic mal auditor sive sit iniciatus mysteriis christi sive ex toto alienus quasi in puteum sine fundo precipitat non invenit ubi se retineat: sed cum venerit in profundum maloz ptemnit.

Fodit in altu. Fodit in altum qui preceptis humilitatis terrena omnia de suoz cordibus funditus eruit ne propter aliquod fluxibile deo serviat ut inconcussam in eis habeat mansionem.

Posuit fundameta. Fundamenta pluraliter doctores singulariter fundamentum doctor doctoz christus.

Mora. Fundameta domus intentiones bone conversationis quas per humilitate xpiana exhaustis supervacuarum cogitationum ruderibus perfectus auditor in se inserit hoc in se spualiter agens quod christus in universa ecclesia generaliter agit.

Inundatione aute. Hanc inundatione alibi portas inferi appellat z porte inferi non pre. ad eu. Hec inundatio tribus modis fit: qr teptatur quisqz a propria pcupiscentia vel falsoz fratum iprobitate vel aperta exterioz impugnatione.

Illisum est zc. Potest per impetum fluminis extremi iudicii discrime intelligi quando ecclesia utraqz est consumata omis qui se exaltat humiliabitur z qui se humiliat exaltabitur.

Domui illi. Singule nostre domus quotidie vel immundoz spirituum vel improboz hominum vel sue ipsius mentis vel carnis inquietudine

[Quasi ex thesauro] [deo z si non hominibus.]

Ex abudatia eni cordis os loquit

Quid aute vocatis me domine domine: et non facitis que dico?

[per fidem.] [Cu devotone]

Omnis qui venit ad me et audit sermones meos z facit eos: ostendam vobis cui similis sit. Similis

[Ipsi christo mediatori] [Ecclesiam in qua perpetuo manet.]

est homini edificanti domum qui fodit in altum z posuit fundame-

[Petra erat christus cui fidei z dilectioni ecclesia sancta nichil preponit.] [Non in terrenis.]

ta in altum supra petram. Inun-

[persecutione insurgente.]

datione autez facta illisum est flu-

[universe impulsiones] [Edificatione virtutu] [fluminis impetus letificat c. dei. s. t. s. a. deus in m. e. no commovebitur] [potest irruere: sed non dirnere.]

men domui illi: z no potuit ea movere. fundata enim erat supra fir-

[Q. stat non sibi: sed deo tribuitur.]

[Que ergo cadit non edificatur in christo] [Exterius et ideo non habet excusationem.]

mam petram. Qui autem audit

[de quo dicitur. inimicus homo hoc fecit]

z non facit similis est homini qui

[uel edificanti]

edificat domum suam supra terra sine fundameto: in qua illisus est

[uel ce.]

fluuius z continuo concidit z fa-

[Quia monita salutis contempsit.] [ut in ignem eternum.]

cta est ruina domus illi magna.

pulsantur. Et quantum propriis viribus fidunt inclinantur quantum invictissime petre adherent labefactari nequeunt.

Supra terram zc. Dyabolus mundum qui in maligno positus est super terram edificat quia ad terrenoz amore trahit. Sine fundamento edificat quia peccatum in propria natura non subsistit quia malum substantia non est quod tame ubicumqz fit in bona natura coalescit vel sine fundamento id est sine fundo. Sicut ergo qui in puteo mergitur putei fundo retinetur sic anima lapsa quasi in quodam loco fundi consistit si in aliqua peccati mensura se retinet. Sed cum peccato in quo labitur non potest esse contenta dum ad deteriora quotidie ducitur quasi in puteo q concidit fundum quo figatur non invenit.

Concidit. Omis conscientia que spe ficta in deum non pmanet in temptationibus non valet persistere z tanto plus agitur qnto plus in illis que mundi sunt a superioribus disiungit. Et vere oes mali vel ficte boni ingruente qualibet temptatione peiores fiunt.

C. VII.

Cum aut impl. Pulcre ubi precepta compleuit formaz docet suoz exequendi preceptoz. Nam statim gentilis ceturionis servus dno sanandus offertur in quo gentiles qui mundana servitute egri tenebatur bnficio dei saluandi exprimuntur.

Intrauit. Non ante intrauit qz verba terminasset z si statim post hec verba non intrauit. Priusqz enim intraret in ipso intervallo mundatus est leprosus ut mattheus ponit.

C. VII.

Cum autem [Stans in loco campestri.] impleset omnia verba sua in aures plebis intrauit capharnauz.

[Ad qua descederat] [de cacumie mõtis]

Centurionis autem cuiusdam servus male habens erat

[Nisi fide precantis deum z miserentis christi pietate fuisset vite redditus in quo notatur q sic inimicos dilexit ut morti eriperet z spem salutis perpetue daret]

moriturus qui illi erat preciosus Et cum audisset de ihesu misit ad eum seniores iudeorum rogans eum ut veniret et sanaret servum eius. At illi cum venissent ad ihesum rogabant eum solicite dicentes ei. Quia dignus est ut hoc illi prestes. Diligit enim gentem nostram: z synagogam ipse edificavit nobis. Ihesus autem ibat cu illis. Et cum iam non longe esset a domo: misit ad eu centurio aicos

[Militari tumore deposito. Reverentiaz sumit ad fidem facilis ad honorificentiaz promptus.]

dicens Domine noli vexari. Non enim sum dignus ut sub tectum

Misit ad eum. Divina providetia seniores iudeoz mittuntur et eis presentibus languidus sanatur ut inexcusabiles sint si credere noluerint.

Centurio amicos mittit ne presentia sua verecundiaz domini gravare videret z officium officio pvocasse. Significat aut qr nos q de getibus credimus ad deu no ipsi venire possumus que in carne videre no possumus: s ad residente in dextera pris. Gentilis ppls qi ceturio stipat milite virtutum z spu alium pfectone q in centum significat. Sublimis nichil terrenum a dno sibi fuisqz reqrens: s sola eterne salutis gaudia z hi p fmis. i. p his q adhuc spu servitutis in timore pmutur dno supplicat ut eis paulatim ad supiora provectis perfecta dilectio foras mittat timorem.

Matthe dic ceturione accessisse qd p fide intelligedum est. Per fidem eni vere ad deum accedit q in ceturioe a dno pmedat. No inveni t. f. in isrl. Porro lucas ordie quo gestum est exeqtur ut intelligere cogeremur quo eum accessisse dicit mattheus.

Gentem ve. Mysti. Getil ppls cui figura gestat ceturio n loge hz a domo ihm tamsi sub tecto mutare n audet qr ppe timetes eu salutare ipsius q naturali lege recte utit ut bona q novit opat eo illi q vere bon e appropiat. At ill qs errore getilitas cria iunxerat aptari pot qd alibi dr Quida eni ex his de longe venerut.

Ihesus aut ibat. Solo verbo potenter curaturus ad humilitatis

ꝓmendationem visitare dignatur languentem·et qui ad sanandum regu li filiū ire noluit·ne diuitias honorasse videret·ad seruū vadit·ne seruilez condicionē spreuisse putaret. Elucet fides in opib⁹ duz sanat: ꝫ plus ope/ ratur humilitas in affectib⁹ dum vadit.

Non sum arbi. Propter vitę gentilis pscāz·grauari se magis di gnatione putauit dñi qꝫ iuuari·nec posse hē hospitē xp̄m·cui⁹ zsi fide pre ditus·nondū tñ sacramētis imbutus. Sed qz qđ infirmitas būana nō pre sumit· diuina grā da re nouit·in figurā gen tilis ꝑpli·z suā fidē nō dum cathezizat⁹ a do mino laudari·z famu lum sanari ꝓmeruit

Nam et ego ⁊c Si ego homo sub a/ lio possuz imperare mi noribꝫ·quanto magis tu qui sup omnia hñs famulantes angelos· potes per eoz ministe ria sine corporis pñtia dicere infirmitati ut re cedat· z recedet·z sani tati vt veniat z veniet

Nec in israel. Fides isti⁹ etiā electio ribꝫ z deum videntib⁹ ātefertur. Etiā in isto vno·fides gentiū ꝓfer tur israhel.

Et reuersi sunt Matthęus plani⁹ ex plicat qꝫ dicēte dño·si cut credidisti fiat tibi· sanat⁹ sit puer. Sed mos est beato lucę ab alijs plane exposita bre uiare·vel etiā de indu stria preterire·qꝫ breui ter dicta ab alijs vel o missa solertius diluci dare.

Inuenerut ser· Credente dño sanat seru⁹·qz pōt meritū do mini etiā seruis suffra gari·nō tñ fidei meri to:ꝫ etiā studio disci pline.

Et factū est ⁊c. Post sanatū infirmū suscitat mortuū·qz in firmitas ꝓcedit mortē

Quę vocatur. Naim ē cītas galileę i scdo miliario thabor contra meridiez iuxta endoz qui est vic⁹ gn dis. Naim aūt interpretat fluctus vel commotio.

Cum appropin· Beda. Cū verbū caro factū gentilē ꝑplum per por tas fidei ad celestem hierusalē induceret·ecce iudaic⁹ ꝑplis minoz ꝓpter per fidiā defunctus effertur·quē mater eccl̄ia nil in mūdo q̄i ꝓpriū possidens mltis ꝑploz turbis circūsepta·pio affectu ploꝛat·z ad vitā pijs lacrimis re/ uocare laboꝛat. Quod z interim in paucis iudęoz conuersis· z tandem in plenitudine impetrat.

Ecce defunctus Defunctus qui coꝛā multis extra portam effertur· significat criminaliꝛ peccantē·z peccatū non cordis cubili tegentē: sed indi cio operis vel locutionis·quasi per ostia suę ciuitatis alijs ꝓpalantem: quem sicut vnicum deflet mater ecclesia·quę licet ex multis collecta perso/ nis·vna ē tñ ꝓgo mater ecclesia·sīguli autē filij·porta qua effertur·aliquis est de sensib⁹ quo aliquis in peccatū coꝛruit·vt qui videt ad concupiscen/ dum·qui aurem ociosis vel turpibus audiendis·qui linguam commodat litigijs.

Filius vnicus ma. s. Ambꝛ. Adam de terra poꝛtatur a quattuoꝛ elementis vnde homo constat·tangitur loculus a deo·id est·lignum crucis quia perijt adam per lignum paradisi·homo a terra poꝛtatur· qñ sola ter rena cogitat vel quādo eger est·z ambulare nō pōt. Ab aqua poꝛtatur·qñ luxuriari cogitat·vel qñ pę nimio frigoꝛe coꝛp⁹ tangi nō potest. Ab aere poꝛtatur· qñ omnia pro laude humna facit· vel qñ pro egritudine flare non pōt. Ab igne poꝛtat·qñ auariciaz cogitat·vel qñ ꝑ nimia febꝛe tangi non potest.

de potestatis astruitur·

dia motus super eam dixit illi no·

ꝭ Mortuum quem moꝛ resurgere videbis

li flere. Et accessit et tetigit loculū·

Di autem qui portabāt steterunt

z ait. Adolescens tibi dico surge.

ꝭ Interna compunctione reuiuiscens.

Et resedit qui erat mortuus·z cę/

ꝭ Eis qui peccatū luxerāt. vitā reducere indicās

ꝭ Sacerdotali iudicio sociatus com munioni ecclesie.

pit loqui·z dedit illum matri suę.

ꝭ Quanto desperatioꝛ moꝛs anie ad uitam reuo catur. tanto plures eodem coꝛriguntur. z pietas domini maioꝛ intelligitur

Accepit autem omēs timoꝛ·z ma

gnificabant deum dicētes. Quia

ꝓpheta magnus surrexit in no

bis·z quia deus visitauit plebem

suam. Et exijt hic sermo in vniuer

sam iudęam de eo·et omnez circa

regionem. Et nunciauerunt iohā

ni discipuli eius de omnibus his

Et conuocauit duos de discipulis

suis iohannes. z misit ad ihesum

ꝭ Hoc dicite.

dicens. Tu es qui venturus es·

an alium expectamus? Cum autē

venissent ad eum viri· dixerunt.

Johannes baptista misit nos ad

te dicens. Tu es qui venturus es

an aliū expectamus? In ipa autē

hoza curauit mltos a lāguoꝛibus

Et turba. Multi cū dño·mlti cū vidua vt viso miraculo mlti dei laudatoꝛes z testes fiant

Tetigit loculū Loculus quo effertur secura desperati pecca toꝛis est ꝓscientia·quē fert sepeliendū·vel im mūda desideria vel a/ dulantiū blandimēta quę quasi agger ter/ re peccantes obꝛuunt Sed dño tangēte cō scientiā peccatoꝛis· fu turi metu iudicij· tur ba carnaliuz voluptа tum·z ininstaꝛ lauda tionum coherceꝛtur· et mēs ad se reuersa deo vocanti ad vitā occur rit·z rīdet obediendo saluatoꝛi.

Locul⁹ quo defer tur coꝛp⁹ est humanū· poꝛtatoꝛes sunt mali moꝛes·qui ipsum coꝛ p⁹ ad moꝛtem trahūt Sed ihesus loculū tā git·cū fragilē naturaz in ligno crucis erigit. Tunc stant funer⁹ poꝛ tatoꝛes· qz non valēt sicut prius ad moꝛtez trahere·tunc loquitur ihesus. i. monita salut⁹ infundit. Quo verbo audito languidus ad vitam erigitur·z loqt̄ de eo bonis actib⁹·z sic redditur matri.

Et resedit. Tres moꝛtuos suscitauit do minus·filiā archisyna gogi in domo. i. in co gitatione·filiū vnicuz matris in poꝛta. i. in ꝓ uo·lazaꝛ in monumē to. i. in opere

Uisitauit. Duz z verbū semel in coꝛpari ꝓstituit·z quotidie spūsan ctum in coꝛda hominū vt suscitentur mittit.

Et nunciauerunt. Ambꝛ. Non simplici coꝛde: sed inuidia stimulā te. Vñ alibi querunt dicentes. Rabbi qui erat tecū trās iordanē cui testi moniū phibebas e·h·b·z o·veniūt ad eū. Quib⁹ tūc rñdit iohs. Quia nō pōt homo accipere quicqꝫ nisi f·e.d·de celo. quib⁹ verbis se purū hominē z ihesum dei filiū declarabat. **Ambro.** Sed qz inuidia adhuc expelli neq̄ bat·mittit eos ad ihesum vt hac occasione videāt signa. z coꝛrecti credāt in ihesum. z magistro interrogante sibi dicant. Tu es qui ventur⁹ es?

Beda. Greg. Non ait qui venisti·quasi. Cū ab herode interficiēd⁹ z ad inferna sum descensur⁹. debeo te nūciare infer⁹ q̄ nunciani super⁹? An conueniat filio dei moꝛi. an alium ad hęc sacramēta missurus es? Potui enī phates pius quem venturū ꝓdixerat. non credidisse moriturū. nec fide sed pietate dubitauit: qz lapsus amoꝛis fidem non impedit. Talis enim la psus·est religiosus.

¶ Allego. Johannes figura est legis·que prenuncia christi pectoribꝫ p fidoꝝ quasi carceribꝫ luce vacuatis inclusa tenebatur·ne plenū testimoniū dñice dispensatōis sine euāgelij attestatione proferret. Mittit ergo discipulos ad christū·vt supplementū sciētię assequāt:qz plenitudo legi est christus·vt qz plerūqꝫ nutabāt dicta sine factis·eo fides plenior gestoꝝ testificationibꝫ·q̄z verboꝝ sponsionibꝫ exhiberet·z quę tūc in pectoribꝫ iudeoꝝ velut obscurata lege nutabat eo ipso spectaculo dñice crucis·z pleno resurrectionis testimonio pderet. Q̄z ergo lex dubie christū venturum nūciat·euangeliū vbi tot miraculoꝝ exhibitionē veniſſe certissime cōfirmat

¶ Et respondens dixit. Sciens ihesus neminem sine euangelio plene posse credere qz sicut fides a veteri incipit testamento·ita impleꝛ in nouo·interrogatus de se·nō verbo aliquo sed factis se eē signauit· ñ rūdens ad ea q̄ interrogabantur:sed ad scandaluꝫ nuncioꝝ.

¶ Cęci vidēt. Ecce plenum testimoniū qꝫ sit filiꝰ dei·hęc·nante euangeliū·vel rara·vel nulla. Vnō tobias oculos recepit·et hoc fuit angeli·nō hominis medicina. Helyas mortuū suscitauit·ipse tū rogauit z fleuit Helyseus leprosū mūdari fecit·non tam ibi valuit precepti autoritas:sed mysterij figura. Sed qz adhuc ista sunt dñice testificationis parua exempla·addit post supradicta de cruce z obitu z sepultura·quod est plenitudo fidei. Nullū enim maius diuine psonę testimoniuꝫ·q̄z toto seculo vnū obtulisse pro mūdo· ꝫ solo·plene dñs declaratur·sicut etiaꝫ a iohanne declaratus est. Ecce agnꝰ dei·ecq̄ tollit peccata mūdi.

¶ Beatus est ꝛc. Quasi mira quidem facio:sed abiecta pati non dedignor·z cauendū est hominibꝫ·ne in me despiciant mortē·qui signa venerantur.

¶ Qui nō fuerit. Grego. Qui de potētia diuinitatis nō dubitauerit hoc non contra iohannē·quem mor adeo commendat:sed non credentes a perfidia reuocat·et iohanni exponit quod quęrebat·qz deus saluos facīe di z d·d·e·m·Visis tot signis z virtutibꝫ fidelis nō potuit de morte eius dubitare sed ammirari:sed infidelium mens scandalū in illo pertulit·cū z post miracula morientem vidit.

¶ Quid existis in ꝛc. Vbi monuit discipulos iohannis in crucez dominicā esse credendū·puersus ad turbas·ad virtutē paupes ꝓuocat·ne ex altati corde·mēte instabiles·consilio infirmi·speciosa vtilibꝫ eternis caduca pferrent:sed crucē potius q̄ mūdi faleras tollant. Et ideo laudat psonam iohannis·q̄ post habito amore vite etiā iusticię formā nec mortį timore mutauit. Deserto mūdus ꝓpat·qz adhuc incultus z sterilis· in quē nō est ita pdeundū vt hoīes mēte carnis inflatos z virtutį vacuos·z de fragili mundi gloria iactantes·putem⁹ esse imitandos.

et plagis·et spiritibus malis·et cęcis multis donauit visum. Et respōdens dixit illis. Euntes nunciate iohanni·quę vidistis et audistis. Quia cęci vident·claudi ambulāt lepꝛosi mundantur·surdi audiūt † ¶ Spū uel operibus illuminantur·ut in predicatōe nulla sit distantia inter pauperes z diuites
mortui resurgunt·† pauperes euāgelizantur·z beatus est qui nō fu
¶ in hoc nūcios petit
erit scandalizatus in me. Et cum discessissent nuncij iohannis·cę

¶ Ne turbe iohannem huiore motuꝫ suspicarentur·z ut sciant eū quesisse non sibi sed discipulis † ¶ Que nesciebant misteriū interrogatōis eius
pit dicere de iohanne ad turbas.

Quid existis in desertum videre:

¶ Qui omni vento agitatur ut leuitate mentis de me ambigat·quem predicauit.

arundinem vento agitatam: Sꝫ

† ¶ In uana gloria ductus lucra querit pro dapibus uel vestibus·qui locustis vsus·et pilis camelorum induitur·

quid existis videre: † Dominem

mollibus vestimētis indutū: Ec

¶ Qui ponunt puluinaria sub cubito·qui vitam peccantium palpant·non pungunt.

ce qui in veste pręciosa sūt et in de
¶ vbi aliquid uenentur
licijs·in domibus regum sunt.

Sed quid existis videre: prophe

† ¶ Qui me uenturū non tantū predixit:sed etiaꝫ digito demonstrauit.

tam: Vtiqꝫ dico vobis·† et pluſqꝫ
¶ In malachia.
prophetā. Hic est de quo scriptuꝫ
¶ Nuncium.
est. Ecce mitto angelum meum an

¶ Arundinē. Be. Per arundinē carnalis animꝰ·qui cū fauore vel detractōe tangit·in quālibet partē inclinat. Sed iohs nō est arūdo vento agitata:qr illū nec grā blandū·nec cuiuslibet ira faciebat aspērū·nec pspera erigebant·nec aduersa inclinabant.

¶ Quid existis ui. Be. Nō in deserto iohem videre cupiebāt·qui erat clausus in carcere: Tot⁹ g̃ hic sermo spñaliter est intelligendus.

¶ Mol.ve. Per vestē corpus hūanū intelligit. Prophetico g̃ exēplo ad virtutē sub eūdę ꝛ tuꝫ hortat. Ecce q̄ vestę preciosa. Quibus fluida diuitijs mēbra soluūtur·exteros celestis regni·sub iure diabolo·q̄ sunt reges tenebraꝝ·intra habitacula huiꝰ mūdi ꝓsene sunt.

¶ Alle. Iohs ñ fuit molliby indutꝰ·q̄ vitā peccantiū ñ blādimēt fouit:ꝫ aspe īcrepauit

¶ Grego. Nota rigida vita et ꝑdicatio dꝫ palacia molliū declinare·q̄ frequentant molliby induti adulātes. Nēo putet in fluxu z studio vestiū pcm̄ esse. Alioqn de aspritate vestiū ñ laudaret

¶ Officiū ꝓphę ē vētura ꝑdicere·nō etiaꝫ demonstrare. Maior ppha in quo finis prophetarum.

¶ Pluſqꝫ pro. ꝛc Quia angelus ñ natura:sꝫ officō·q̄ supernū iudicē nūciare mittit.

¶ Dico aūt. In hū pfert pūarchis z cūctis hoīby:ꝫ q̄lis cęteris sanctis oñditur.

¶ Qui aūt minor Omīs scūs q̄ iaz est cū deo maior est eo·q̄ ad huc ē in mundo. Vel ego· quē minorē facit multoꝝ opinio·in eccīa scoꝝ illi prelatꝰ sum. Vel nouissimꝰ angelus celi melior est quouis homine.

¶ Et oīs pō. Si ꝫ a dño dictū esse intelligit:audiēs iohm pfs intellr ee deligꝰ:si ab euangelista dr interpositū. Audiēs ipsum dñm de iohis magnitudie disputantē restat intelligi.

¶ Justificauerūt. Justificat deꝰ p bapm·dū hoīes ppria pcā ꝓfitēdo se iustificāt·sic scptuꝫ ē. Dic tu iniq̄tates t·vt iusti·Et iustificat in eo·q̄ nō per ptiaciā ꝓfutat:ꝫ p iusticiā dei munꝰ agnoscit Justꝰ enī dñs z i·d·In eo g̃ iustificatio dei est·si ñ ad indignos z noxios:ꝫ ad innocētes per ablutionē factos.etiam ad iustos videat sua mūera ꝓtulisse. Qui g̃ ꝓfitet deo pcm̄.iustificat deū·cedēs ei vincēti·z ab eo grām spans·i baptismate· g̃ iustificatur deus·in quo est ꝓfessio z venia peccatoꝝ.

¶ Cui ergo ꝛc. Laudato iohe·trāsit ad increpandū illos q̄ nec ꝑdicatione iohannis moti sunt·vel ipsi⁹ christi ꝑdicationē despiciunt.

¶ Similes sunt pueris. Pueri·doctores sunt spūs hūiles. Foꝝ:synagoga l'ipa hierlm in q̄ iura ꝓceptoꝝ dei ꝓdebāt:qz cōtribulib⁹ solebāt exprobrare qꝫ nec pīs allecti ad laudes dei assurrexerīt corde deuoto·ñbrorum agilitate·qđ notat salt⁹·nec threnis·i·lamētatōib⁹ prophetaꝝ ꝓ ex cidijs iam factis vel faciēdis ad pniam sunt conuersi.

¶ Cantauimus. ꝛc. Nuptiale carmē vbi verbo anīa·spūi caro nubit

In his nuptijs dauid nos voluit ludere dicẽs Exultate deo a.n.i. d.i. p. z d.t. Quasi in ipso actu nupciaꝝ posit⁹ ꝓpba. quadam lẽticia saltat. Sed nõ audivit ꝓls me⁹ vocẽ m. z nõ int. m.

¶ Venit fi. ꝛc. Venit sicut tunc ita z nũc. vtrãq; viam salutis respuit. lamẽtauim⁹ ad iohannẽ. cantauim⁹ ad christum.

¶ Justificata est sapia. Ostendit filios sapiẽ intelligere. nec in abstinendo nec in manducando esse iusticiã: sed in ẽq̃nimitate tolerãdi inopiã z tpantiã. nõ se corrũpendi per abundãtiã Non ẽ regnũ dei esca z pot⁹. quoꝝ nõ vsus: ß ꝓpia reprehendit

¶ Justificata. ꝛc. Quicquid me putetis ego tñ dei virt⁹ et dei sapia iuste facere intelligo: ab aplis. qbꝫ pr̃ revelauit q̃ prudẽtibꝫ abscondit.

¶ Rogabat. Sic proposuerat verb. ita factis etiã astruit iusticatã sapiam ab oĩbꝫ filijs. qz etiaꝫ a maria pẽitente post culpam.

¶ Quidam pha. Mysti. Pharisẽ⁹ de falsa iusticia ꝓsumẽs in daicũ pl̃m sigt. qui dñm ad cuiuiꝫ muitat: qz quẽ venientẽ ñ credidit ventuꝝ spare ñ desijt: ß adhuc cum voto dicit. Excita potentiã t. z. v. Domus phẽi. lex z pphẽ. in q̃bus ille pl̃s mãsionẽ hr̃ gliabat. Quã domũ in carne apparens ingredit. qz ñ venit legẽ solvere: ß adiplere. Discũbit. qz in maiestate sua ñ intellectus p formã serui visibilis est factus. Cognoscit aũt gẽtilitas ĩmundis actibꝫ dedita p famaꝫ aplici sermõis q⁹ misit deus fi. s. in. c. f. s. l. nõ vt phẽ⁹ q̃ tñ lrãm attẽdit iustificet. Sꝫ domus. i. nos q̃ grãm spũs in lege sequimur. q̃ nõ vituperam⁹ q⁹ peccatores recipit: sed laudamus q⁹ peccatores iustificat.

¶ In domo pha. In cuiuscũq; domo interiore cognouer̃ sapiam et iusticiã recũbentẽ. recurre ad pedes. i. ad extremã sapiẽ ptẽ. inqre lacrimis ꝓfiteri pcã. expãde capillos. i. sterne ante eũ cunctas corpis tui dignitates. osculare. i. nichil nisi sapiẽtiam loquaris.

¶ Attulit. Quot habuit in se oblectamẽta. tot de se invenit holocausta.

¶ Mora. Affert vnguẽtuꝫ. qz bona opa agit. quibꝫ ecclesiam odore bone opinionis respergit. vñ dr. Christi bon⁹ odor sum deo in. o. l.

¶ Piero. Alabastrũ vnguẽti. i. corpus cum fide. stans retro. i. p⁹ ascensionẽ dñi. secus pedes. i. aplos. lacrimis rigabat. i. charitate interna in deo capillis tergebat. i. superfluos cibos z vestimẽta dat. osculat' eũ oĩbꝫ pacez habet. Debebat denarios quingentos. hęc sunt pcã gentium quinqꝫ sensibus cõmissa. alius quinquaginta. idest peccata iudęorum.

¶ Secus pedes. Contra pedes stat qui in peccatis positus. itineribus dñi renitit. Sed q̃ ad pniam p⁹ peccata cõvertit. iaꝫ retro secus pedes stat dum vestigia dñi quę impugnabat sequit. Lacrimis pedes rigat. qui sanctoꝝ tribulationibꝫ cõpatit. qui tristiciã illoꝝ putat esse suam. qui vltimis mẽbris christi inclinat per affectũ cõpassionis. Capillis qui corpori superfluunt. pedes quos rigaverat tergit. qui de terrena substãtia quę superfluit sanctis quibꝫ ex charitate cõpatitur incipit misereri. Pedes osculatur. qui studiose diligit illos quibꝫ sua largitur. ne sit grauis tribuenti necessitas prohimi. Vnguento vngit. qui bene operando bonę opinionis odore alios respergit. z ad bene operandũ exemplo suo inducit. Vel põt per pedes caro christi significari quã osculamur dum mysteriũ incarnationis ei⁹ diligimus. Vngimus: dum ipsius humanitatis potentiaꝫ sacri eloquij bona opinione prędicamus. Sed phariseus hoc videns invidet: qz cũ indigentiles vident prędicare deum. sua malicia tabescit. Quibꝫ dñs bona gẽtilitatis enũerat vt cognoscãt in q̃bꝫ mal' ipsi iaceãt.

¶ Cępit rigare ꝛc Maria soror Lazari bis eodem fũcta ẽ officio. semel in galylea. cum primo accedit cũ humilitate z lacrimis vbi z remissionem peccatoꝝ accepit. Secundo in bethania nõ iaꝫ peccatrix nominata: sed casta. et iõ devota Ibi pedes. hic caput inungit.

¶ Mora. Sic quoq; fidelis ania prius ad pedes dñi humiliata a peccatis absolvenda incurvatur. o⁹ crescentibꝫ meritis fraglantia lętę fidei dño quasi caput odore perfundit aromatũ. Sic etiaꝫ vniversalis ecclesia in presenti. christi ĩ carnatõis. quę peduꝫ nomine signatur. mysteria celebrãdo. devota redemptori reddit obsequia. In futuro etiã humanitatis eius gloriam z divinitatis ęternitatem: qz caput christi est deus. simul intuẽdo. perpetuis cõfessionuꝫ laudibꝫ quasi pistica nardo glorificabit.

¶ Mysti. Duo debitores duo ppli sunt. qui do creatori debẽt nummũ. i. aniam suã. regis imagine insignitam. z ad servandum sibi ꝓmissã. Utriusq; debitũ ppli per quinariũ multiplicat. qz quinqꝫ sensus sunt quibꝫ in hac vita vtimur. quibꝫ imaginem conditoris quã accepimus extollere debemus. Sed minus debet ideus cui decalogus legis per seruum datur. plus debet xpianus. cui per filium gratia vitę committit. Ideo indęi per denariũ. christiani per centenarium numeꝝ fenus accumulant. Sed qz neuter suis viribꝫ sed grã dei per fi. salvatur. recte dr Non hñ. il. vñ r. d. v. Plus q̃ diligit ecclesia gentiũ q̃ iudęus: qz z si scđm pñtem statũ maior ei gratia confertur. z scđm ꝑterituꝫ de maiori fęditate extrahitur. plus debet qui plus accepit. Nullus põt tñ diligere. quantũ ea q̃ in pluribꝫ diligit.

¶ Is cui plus. Scđm homines plus fortasse offendit. qui plus debuerit. Sed per misericordiam dñi cã mutat. vt amplius diligat qui amplius debuit. si tñ gratiam consequatur.

¶ Recte iudicasti. Sua sentẽtia phariseus cõvincit: qz sicut freneticus funem portat ex quo ligetur.

¶ Intravi in do. Intravi carne assumpta in populũ iudęoꝝ. Aquã pedibꝫ meis. Aqua extra nos est. humor lacrimaꝝ intra nos. Infidelis autem populus. nec exteriora pro dño incarnato tribuit. Conversa gẽtilitas nõ solũ substantiã: sed z sãguinẽ p dño fudit. Osculũ dilectionis est signũ z infidelis populus ex dilectõne ei servire noluit. cui tñ ex timore servivit. Sed gentilitas vestigia osculari non cessat. quia in eius amore continue suspirat. Oleo caput meũ ñ vnxisti. Et si pl̃s ille in deũ se credere z nõ in hominẽ fatebatur. tñ ipsam potentiã divinitatis q̃ per miracula apparebat

§ Cibo z potu leticiam futuri seculi pręsignãs. z noluistis cum illo gaudere: sed calumniati estis.

dęmonũ habet. Venit filius hois manducans z bibens. z dicitis. Ecce homo devorator et bibens vinuꝫ: amicus publicanoꝝ z peccatorũ. Et justificata est sapientia
§ Id est. iustis. z post iniusticiã penitentibus.
ab omnibus filijs suis. Rogabat autẽ illum quidam phariseus vt manducaret cum illo. z ingressus domũ phariseĩ discubuit. Et ecce
§ Jam penitẽs
mulier quę erat in civitate pecca-
† § In domo phariseĩ peccatrix meretur veniaꝫ qz cognitio pcĩ per legem. sic lex mittit ad grãm
trix. vt cognovit q⁹† Jhesus accu-
† § Pretendit prer. pere gratiã hospitis.
buisset in domo phariseĩ† attulit
§ genus est marmoris. in quo incorrupta servãtur unguenta.
alabastrum unguenti. z stans re-
† § Oculos quibus terrena concupierat. iam per penitentiam conterens plorat.
tro secus pedes eius† lacrimis cę-
† § Quos ad compositionẽ vultus exhibuerat
pit rigare pedes eius. et† capillis
§ Lacrimas § Ore quo su-
capitis sui tergebat. et osculabat̃
perba dixerat § Quod sibi pro odore sue carnis adhibuerat.
pedes eius et unguento ungebat

§ de falsa iusticia superbus nulla compassione nature motus. sue fragilitatis oblitus.

Videns autem phariseus qui vocaverat eum. ait intra se dicens.
§ Medicum reprehendit qz subvenit
Hic si esset prophetа. sciret utiq;
† § Unguentum eius uitare deberet
quę z qualis esset† mulier quę tan-
§ Egram reprehendit de egritudine
git eum. quia peccatrix est. Et rñ-
† § Convincẽs superbũ z sub specie mulieris cõmendans ecclesie meritum
dens ihesus† dixit ad illum. Sy-
mon habeo tibi aliquid dicere.
At ille ait. Magister dic. Duo debitores erant cuidam fęneratori.
Unus debebat denarios quingẽtos. z alius quinquaginta. Non habentibus illis unde redderent
donavit utrisq;. Quis ergo eum plus diligit? Respondens symon dixit Estimo. qz is cui pl⁹ donavit
At ille dixit ei. Recte iudicasti.
§ per misericordiam
Et conversus ad mulierem. dixit
§ Corporaliter quidẽ vides: sed misteriũ non vides.
Symoni. Vides hanc mulie-
§ Jam. olim intranit cum legem dedit.
rem? Intravi in domum tuam.

rium multiplicat. qz quinqꝫ sensus sunt quibꝫ in hac vita vtimur. quibꝫ imaginem conditoris quã accepimus extollere debemus. Sed minus debet ideus cui decalogus legis per seruum datur. plus debet xpianus. cui per filium gratia vitę committit. Ideo indęi per denariũ. christiani per centenarium numeꝝ fenus accumulant. Sed qz neuter suis viribꝫ sed grã dei per fi. salvatur. recte dr Non hñ. il. vñ r. d. v. Plus q̃ diligit ecclesia gentiũ q̃ iudęus: qz z si scđm pñtem statũ maior ei gratia confertur. z scđm ꝑterituꝫ de maiori fęditate extrahitur. plus debet qui plus accepit. Nullus põt tñ diligere. quantũ ea q̃ in pluribꝫ diligit.

¶ Is cui plus. Scđm homines plus fortasse offendit. qui plus debuerit. Sed per misericordiam dñi cã mutat. vt amplius diligat qui amplius debuit. si tñ gratiam consequatur.

¶ Recte iudicasti. Sua sentẽtia phariseus cõvincit: qz sicut freneticus funem portat ex quo ligetur.

¶ Intravi in do. Intravi carne assumpta in populũ iudęoꝝ. Aquã pedibꝫ meis. Aqua extra nos est. humor lacrimaꝝ intra nos. Infidelis autem populus. nec exteriora pro dño incarnato tribuit. Conversa gẽtilitas nõ solũ substantiã: sed z sãguinẽ p dño fudit. Osculũ dilectionis est signũ z infidelis populus ex dilectõne ei servire noluit. cui tñ ex timore servivit. Sed gentilitas vestigia osculari non cessat. quia in eius amore continue suspirat. Oleo caput meũ ñ vnxisti. Et si pl̃s ille in deũ se credere z nõ in hominẽ fatebatur. tñ ipsam potentiã divinitatis q̃ per miracula apparebat

digna laude prędicare neglexit. Sed gentilitas dum mysteriū incarnationis credit·summa laude etiam infima eius prędicat.

¶ Aquam pedibus. Enumerãtur bona peccatricis·z mala falsi iusti.

¶ Remittuntur ei peccata. In domo pharisęi·id est·in custodia legis z prophętę·non pharisęus incredulus:sed peccatrix pnitens glorificatur:quia ardor charitatis·in ea rubiginem delictor combussit.

¶ Et ceperunt. Sanata egra·de salute eius alij egrotant.

¶ Fides tua. ꝛc. Fides salvaz fecit·qz quod petijt· posse accipere nō dubitauit·qz iam spem ab illo acceperat· a quo salutem quęrebat

C. VIII.

¶ Et factum est. More aquilę prouocant ad volandū pullos suos·paulatim dominus discipulos suos in nido fidei plumis virtutum induit· quib⁹ postea sublimi⁹ volare z alios instruere valeant. Prius docet in synagogis·miracla fac·famā vbiq; dispergit·turbas suscipit curat, instruit·binc discipulos facit·ex quibus duodecim elegit· quos primo pręsente turba docet· z miseris solita pręstat beneficia iam vero solos ipsos secum retinet·vt eum familiarius audiant· solis illis occultiora exponit mysteria·z sic demum virtutum suarū ostensione quasi alaz protectione firmatis· dat ipsis potestatē curandi·z mittit prędicare regnum dei.

¶ Maria que voca. mag. Cuz maria iter faceret cum domino·z ei ministrare cōmemoratur celebri eā vocabulo magdalenaz vocat·vbi eandē peccatricem describit· reuerenter eam generali nomine mulierem dicit·ne nomen' tantę famę quod hodie veneramur·prisci erroris nota fuscaret.

aquam pedibus meis nō dedisti. hęc autem lacrimis riguit pedes meos·et capillis suis tersit. Osculum michi non dedisti·hęc autem ex quo intrauit non cessauit oscularí pedes meos. Oleo caput meū non vnxisti·hęc aūt vnguento vnxit pedes meos. Propter qđ dico tibi·remittuntur ei peccata multa qm̄ dilexit multum. Cui autē minus dimittitur· minus diligit. Dixit autem ad illaz. Remittūtur tibi peccata. Et ceperunt qui simꝫ accūbebant dicere intra se. Quis

ꝭ Quia intelligunt hoc opus esse solius dei

est hic·qui etiaz peccata dimittit?

ꝭ Confortans sanatam per pietatis sententiam.

Dixit autem ad mulierem· fides

† ꝭ ne a via veritatis in viam scandali vlterius labaris.

tua te saluam fecit·vade in† pace

C. VIII.

ET factum ē deinceps·et ipse iter faciebat per ciuitates z castella·prędicans z euangelizans regnuz dei·z duodecim cū illo·et mlieres aliq̄ q̄ erant curatę a spiritib⁹ malignis z infirmitatib⁹

Maria q̄ vocaꝫ magdalenę de q̄

ꝭ vicia vniuersa quibus plena fuerat·in figura ecclesie de gentibus prius sordide.

dęmonia septem exierant·z iohanna vxor chuze procuratoris hero

Liliū·propter oderiferū celestis uite cādorē

dis·z susanna·z alię multę quę ministrabant ei de facultatibus suis

Cum autem turba plurima conueniret et de ciuitatibus properarent ad euz·dixit per ꝭ parabolam similitudinē

ꝭ Cuius est declarare voluntatem patris.

Exijt qui seminat seminare semen suum. et dum seminat·aliud cecidit secus viam·z conculcatum est

ꝭ vt nec in memoria mens teneat quod opere exercere neglexit.

et volucres cęli comederunt illud

† ꝭ vbi non est altitudo terre·id est· studium disciplíne.

Et aliud cecidit supra† petram·et

† ꝭ Ad nutriendas lampades virginum.

natum aruit quia nō† habebat humorem. Et aliud cecidit inter spinas·z simꝫ exorte spine suffocauerunt illud. Et aliud cecidit in ter

ꝭ Mite cor z docile † ꝭ Cum perfecta bonorum operum plenitudine crescit.

ram bonam·z ortum† fecit fructū centuplū. Hęc dicens clamabat.

ꝭ intelligentiam mentis ꝭ Spiritualiter hec uerba intelligat.

Qui habet aures audiēdi audiat

Interrogabant autem eū discipli eius· quę esset hęc parabola?

¶ De facultatibus ꝛc. Antiquus mos erat iudeoz nec ducebatur in culpam vt mulieres sua substantia pascerent z vestirent doctores, hic quia hoc in gentibus scandalum poterat facere·paulus se memorat abstinuisse. Ministrabant ergo domino carnalia·cuius metebant spiritualia·vt formam daret prędicatorib⁹ q̄ victu z vestitu deberent esse contenti·accipiendo a plebibus.

¶ Cum autem tur. ꝛc. Quotiens in euangelio turbę vocabulum interseritur·sicut diuersitas hominū·ita etiam diuersitas intimatur voluntatum·non enim omnes eadem voluntate:sed diuersis ex causis christum sequebantur·quidam pro bono·quidaz pro malo·omnib⁹ tamen domin⁹ beneficia pręstat·docendo· alendo sanando.

¶ Exiit qui seminat ꝛc. Exijt filiꝰ dei de sinu patris·quo creaturę non erat accessus·vt seminaret semē suum venit in mundū vt testimonium perhiberet veritati. Vnde scōm alios euangelistas hanc parabolam dicturus de domo exisse·mare adijsse·nauī conscendisse memoratur·idipsuz situ corporis quod processu sermonis insinuans.

¶ Secus viam. Via ē cor sedulo malarum cogitationum transitu attritū·z arefactū·ne semen verbi possit accipere vel germinare: sed a pessimis cogitationib⁹ conculcatur·z a dęmonibus rapitur. Qui ideo volucres cęli dicūtur: qz cęlestis et spiritual' sūt nature·vel quia per aerem discurrunt.

¶ Supra petraz Petra indomitū cor nullo verę fidei fomere penetratum· in quo non est verus amor·z perseuerantię virtus

¶ Centuplum. ꝛc Cum denarius pro perfectione solea t accipi: quia in decē legis pręceptis custodia continetur·centenarius qui per multiplicatum denariuz surgit· pro ma Sna perfectione ponitur. Cor igitur centupluz facit factum·quod per amorem proximi actiuam·z per amorem dei contemplatiuā adipiscitur vitam et spūaliuz ornatur perfectione virtutum.

¶ Qui habet aures ꝛc. Vbicunq; hęc ammonitio interponitur·mysticū esse quod dicitur z attentius querendū oñdit.

¶ Interrogabant. Non mox finita parabola: sed vt marcus ait·cuz esset singularis interrogauerūt eum bi qui cum eo erant duodecim parabolaz·in quo moraliter instruimur·vt si intelligentiā diuinoz verboz asse qui volumus·sepositis terreno z tumultuū curis·domū dei· id est· occulta scripturę penetralia·oād·z meditād ītrem⁹ dicētes· Reuela oculos meos

¶ Hęc parabola. Nota hanc esse pmā parabolā q̄ cū interpretatōe sua posita sit·z cauendum est vbicunq; domin⁹ rogat⁹ a discipulis intrinsecus sermones suos differit·ne vel aliud vel plus vel minus intelligere velim⁹ q̄s ab eo expositū est. Ideo aūt hanc parabolaz p seipsū dignat oñdere vt se figurate loq̄ innotescere·z rerū significatōes etiā in his quę exponere

noluit·querendas esse doceret.

¶ Videtes. Doctores iudeoꝝ q̄ cū merito quersitatis suę exęcati sunt mendaciter se videntes putant.

¶ Quod aũt secus ꝛc. Sec⁹ vĩã seminant·qui nulla fide·nullo intellectu·nulla saltim tẽptante vtilitatis occasione percipere dignant. Dorso super petram ꝛ in spinis seminant·qui audiũt q̀dem ꝛ vtilitatẽ verbi p bant ꝛ desiderium gustant:sed ne perueniãt ad id quod gestant·vel p adnersa terrendo vl̃ pro pera blãdiendo retardant.his tribꝰ generibus quicũq; verbum auditũ non faciũt designantur.

¶ Ad tempus credunt. Multi audiẽtes disputationẽ contra auariciam vel luxuriam· dicunt contẽptores sęculi et castos homines esse beatos: sed vbi species concupiscibiles eoꝝ obtutibus presentãtur·mox recedũt ab eis quicq̀d recte cogitauerant.

¶ Et diuitiis. ꝛc. Diuitię ꝛ si delectare videntur·tamen possessoribꝰ suis spinę sũt cum aculeis curarum mentes eorum confodiunt·quę quide querũtur·solicite seruantur· Vnde ab alio euangelista fallaces diuitię vocantur·quia mentẽ inopiam non implent nec diu manẽt. Et nota q̄ diuitię duo iungit·solicitudinẽ ꝛ voluptatez·quia ꝛ per curam mentes oppriműt ꝛ per affluentiaz resoluunt.

¶ Suffocantur. Quia voluptates et diuitię suis importunis cogitationibꝰ gutur mentis·ne bonum desideriũ ad cor possit intrare quasi aditum vitalis strãgulant flatus.

¶ In terram bonã. ꝛc. In bonos auditores qui verbũ audire satagũt· ꝛ in ventrem memorię recondunt·ꝛ sic oportuno tempore fructum operationis proferunt·inter prospera ꝛ aduersa sęculi patientes. Et bona terra cum patientia fructuz reddit· quia bona agit·et mala proximoꝝ equanimiter tolerat·ꝛ dum hũiliter flagella suscipiunt·post flagella in requiem suscipiuntur.

¶ Nemo autẽ. ꝛc. Hęc verba ponuntur scđm similitudinem humanę consuetudinis. Mystice aũt docent fiduciam prędicandi vel patiendi.

¶ Supra candelabrũ. ꝛc. Quia dixerat apostolis·vobis datuz est nosse myste·reg·dei c·a·in·p. Nunc ostendit per eosdem apostolos·aliqñ et ceteris idem mysterium esse reuelandũ·ꝛ omnes qui domũ dei essent intraturi flamine fidei illustrandos. Quasi vobis pando mysteria·in vobis accendo lumen fidei·vos autẽ hanc eandem lucem alijs pandite·nec timore carnalium incommodorũ abscondite. Vasis nomine vel lecti designatur caro in qua anima continetur ꝛ quiescit. Per lucernã: verbũ dei. Qui autem metu carnali occultat verbum dei·ipsam carnem pręponit manifestationi veritatis·ꝛ ille quasi occultat verbuz·qui prędicare trepidat. Super candelabrũ ponit verbuz·qui corpus ministerio dei subiicit·vt superior sit prędicatio veritatis·ꝛ inferior seruitus corporis·per ipsam tamen corporis seruitutez excelsior luceat doctrina·quę officio linguę ꝛ ęterorum mẽbrorum insinuatur.

¶ Non enim ꝛc. Quasi timor carnaliũ non vos retardet:sed nec mala opinio quę de vobis modo haberetur apud incredulos·quia ꝛ si viles apparetis·quandoq; claritas vestra apparebit·cum domin⁹ illuminabit abscondita tenebrarum·tunc et vos coronabimini· ꝛ punientur vestri aduersarij.

in patientia. Nemo autem lucernam accendens·operit eam vase aut subtus lectuz ponit sed supra candelabrũ ponit·vt intrantes lumen videant. Non enim est occultum quod nõ manifestetur·nec absconditus quod non cognoscatur

§ Studiose audite

et in palam veniat· Videte ergo

† § vt et in vestro pectore continue ruminetis·ꝛ aliena ructuare sufficiatis

quid audiatis Qui enĩ habet dabitur illi· ꝛ quicunq; non habet· etiam quod putat se habere auferetur ab illo. Venerunt autẽ ad illum mater ꝛ fratres eius· ꝛ nõ poterant adire eum prę† turba· et

§ cognati.

§ gentium ad fidem christi confluentium.

§ Synagoga.

nunciatum est illi. Mater tua et fratres tui foris stant·volentes te videre. Qui respondens dixit ad illos. Mater mea ꝛ fratres mei hi

§ ppls iudeoꝝ. § qz nõ habẽt spũalẽ intelligẽtiã

§ i· qui dicto vel facto vel exemplo in cordibus proximoꝝ generant deum. § scđm

sunt·qui verbum dei audiunt ꝛ faciunt. Factum est autem in vna dierum·ꝛ ipse ascendit in naviculaz et discipuli eius·et ait ad illos· Transfretemus trans stagnum.

¶ Et quicunq; non. ꝛc. Ideo desidiosus ingeniũ accipit sępe·vt de negligẽtia iustius puniatur·qui scire contempsit quod sine labore assequi potuit·et aliquando studiosus tarditate intelligentię premiẽ·vt eo maiora premia inueniat·quo studiosius elaborat.

¶ Venerunt. Os dixerat in verbo ostendit in mystico facto· scilicet q̄ iudęi solam litterã sequentes· etiã quod videntur habere perdunt. Nam mater synagoga· et fratres populi iudeoꝝ de quibꝰ ẽ christus scđm carnẽ·ipso interius docente nequeunt intrare·qz eiꝰ dicta spũaliter negligunt intelligere:sed preoccupans turba domuz ingredit ur.qz tardante iudea·confluit ad christũ gentilitas ꝛ illuminatur.

¶ Foris stant. Foris stantes volunt deũ videre·qui spũalem sensum in lege non querentes ad custodiam litterę sese fixerũt·ꝛ quasi christuz ad carnalia docenda potius cogunt exire·q̄ se ad discenda spũalia consentiant intrare·merito ergo non agnoscũtur. Quo exemplo ꝛ nos informamur q̄ non agnoscemur si foris steterimus. Non autẽ iniuriose negligit matrẽ nec mater negatur·quę etiam ð cruce agnoscit. Sed religiosiores copulę mentiũ monstrant q̄ corpoꝝ·ꝛ corporali necessitudini prescriptoꝝ celestiñ forma prefertur·figurat etiã iudęis de quibꝰ scđm carnẽ ecclesiã de gentibꝰ quę credidit anteferendam.

¶ Mora. Magister preceptur⁹ alijs·qui nõ reliquerit patrẽ ꝛ matrem non est me dignus·sentẽtię suę ipse p̃mus se subicit nõ refutans officiũ materne pietatis:ꝑ paternis se ministerijs ampli⁹ q̄ maternis affectibꝰ debere

cognoscit. Itaq; qui se intelligit propter diuinū mysterium in terras ve
nisse·z propter future ecclesie relictis parentib; ascendit in nauem.

¶ Et ascenderunt. Mozalr. Cū ihesu nauim ascēdit·qui signo dñici
crucis imbutus· seculum relinquere disponit.

¶ Obdormiuit. In hoc facto verus homo monstratur qui dormit·et
verus deus qui furozē coercet maris.

¶ Et compellebantur. Merito turbatur nauis in qua prodito; est
cum bonis· et qui suis
meritis firmi fuerant·
turbantur alienis.

¶ Suscitauerūt
Aduerte neminem si
ne tēptatione de hac
vita transmigrare·cū
etiaz apostolos quib;
dñs adest temptatio
num secularium sepe p
cella perturbet. Sed
cum simus subiecti p
cellis spūalis nequitie
excitemus gubernato
rem qui imperat ventis
qui imperat mari·qui
et si iam non dormiat
corpoz·is sui somno·ca
neam? tamē ne nostri
corpozis somno dormi
at z quiescat.

¶ Et cessauit ꝛc.
Nota q; omnis crea
tura sentit creatozem·
Imperat·increpat·sen
tiunt imperantem·nō
q; scōm heresim quo
rundam sint animan
tia: sed maiestati con
ditozis sūt sensibilia·q;
apud nos sunt insen si
bilia.

¶ Alleg. Mare vel
stagnū·tenebzosus est
et amarus mundi ę
stus. Nauicula: ar bo
crucis·cui? beneficio fi
deles adinti· emersis
fluctib; mūdi·obtinēt
litus patrie celestis.
Ascendunt discipuli;
ammoniti cum eo·vn
de ipse ait. Si q̄s vult
post me venire: abne
get semetipsum·z tol
lat crucem suam z sequatur me. Discipulis nauigantibus·id est· seculum
fidelibus calcantibus· z futuri seculi quietem animo meditantibus z per
sancti spiritus flatū·vel etiam per proprij regiminis conatuz infidos mun
di fastus certatim post terga iactantib; subito obdormit dñs·i·aduēit tps
dñice passionis. Vñ z marcus: nocte hoc factū memozat·vt veri solis occa
bitū significaret. Descendit procella·q; dño somnū mortis in cruce subeun
te·fluctus psecutionū demoniacis flatib; excitati assurgūt·quib; non ipsi?
patientia: sed discipuloz imbecillitas concutitur z trepidat. Suscitant·ne
eo dormiente pereant·q; cui? morte viderāt·resurrectionē optant·q̄ si dif
ferretur·ipsi in perpetuū periclitarent. Vñ surgens increpauit·ventū·q; celeri resur
rectiōe per mortē destruit superbiā dyaboli·q̄ bēbat imperiū mortis. Tēpe
statē etiā aquę facit cessare·q; rabiem indęoz morti ei? insultātiū resurgēs
labefacit. Arguit eos qui se pñte timebant·cū perire ñ possit q̄ firmiter adhe
ret ei. Quasi ipso gesto nauigatōis diceret·qđ post resurrectionē etiā voce
dixit. O stulti z tardi corde ad credendū i·o·q·l·s:p·Nonne oportuit pati
christum·soporari undis nauem in qua quiescebat hincinde verantib;·et
sic ex tēplo tumidis gurgitib; sedatis·patefacere cūctis potētiā sue diuinitatis

¶ Mirati sunt. Non discipuli: sed naute z alij qui in naui erant mirā
tur. Vnde matthęus. Porro boēs illi mirati sunt dicētes. Qualis ē hic
Qz si discipulos dicim? miratos fuisse·merito z ipsi boēs sūt appellati.

¶ Ad regionē gerasenoz̄. Gerasa ciuitas grabie iuxta montē gala
ad·in tribu manasse·nō longe a stagno tyberiadis. Significat gentes q̄s
post passionē z resurrectionē dñs p ꝓdicatozes visitauit. Vnd gerasa siue
gergesi·colonū eicienſ·id est· dyabolū a quo prius incolebat·vel aduena
propinquās· qui longe erat in tempore.

¶ Occurrit illi vir. Cum lucas vnum mat·duos occurrisse memorat·
in figurā einsdem gentilis ppli est·q; cum noe tres filios genuerit·z familia
solius sem in possessione dei abscisa est·ex duob; alijs diuersarum nationū
ppli pullularunt· qui
idolis seruierūt·Et no
ta hūc vnū fuisse cele
brior; plonę z maioris
insanię· de quo regio
illa maxime dolebat.

Is ut vidit ihesum procidit ante
eū z exclamans voce magna dixit
Quid michi ē z tibi ihū fili dei al
tissimi? Obsecro te ne me torque
as. Precipiebat enim spiritui im
mundo vt exiret ab homine Mul
tis enim temporibus arripiebat il
lum·et vinciebatur catenis et cō
pedibus custoditus·z ruptis vin

† ¶ In loca spiritualiū infecunda virtutuz·sicut profugus a lege·discretus a prophetis·remotus a gratia

culis agebatur a dęmonio in† de

¶ Non vt ignar? inquirit: sed vt confessa peste quam furens tolerabat virtus curā tis gratioz emineat.

serto. Interrogauit autem ihesus
illum dicens. Quod tibi nomen
est? At ille dixit† Legio. Quia in

† ¶ Scilicet sumus. non vnus spiritus tantum.

trauerunt dęmonia multa in eum
Et rogabant illum ne imperaret il
lis vt in abyssum irent. Erat autē
ibi grex porcoz multoz pascentiū
in monte·et rogabant eum vt per
mitteret eis in illos ingredi: z per
misit illis. Exierūt ergo dęmonia
ab homine z intrauerūt in porcos

¶ Occurrit ḡ vir·i· ip
se gētil' ppls·q̄ multi; tē
pib;·i. ab ipo pene mūdi exordio vexabat a
dęmonio· nec vtebat' veste nature sue·i·vir
tutib; fide z charitate
q̄b; p̄mi parētes p? cul
pā nudati legūt' b̄ sto
la redemti filio offert'.
Nec ī domo psidę q̄e
scebat: b̄ ī mozt̄uis o pi
bus corpis q̄i in sepul
cris manebat.

¶ In monumen
tis Quid aliud sunt
pfidoz corpa nisi que
dam defuncto; sepul
cra in q̄b; ñ bītant dei
verba.

¶ Ihesu fili dei.
arrius contēdit ee cre
aturā·que dęmon cō
fitet' ee filiū di. Judei
dicunt. In pncipe dę
e·dę·que dęmonia ne
gant aliq̄d secū pmāe
bre. Tormentū est dy
aboli ab homīs lesiōe
cessare·z q̄ntū diutius
possederat·tm difficili
us dimittit. Caueat
ḡ aliquis lesus a dya
bolo·vt citō eius iugū
dirumpat. Quia tan
to facilius quāto citi?
eius dñium euitatur.

¶ Vinciebatur catenis. Catene z pedes dure z graues sunt genti
um leges quib; z in eoz republica cohibebāt' pcā. Dis tm legib; ruptis·ad
ea scelera cupiditate ducebant' que vulgarē ꝓsuetudinē excedebāt.

¶ Quia intra ꝛc. Multa dęmonia que vnū premūt·signt multos cul
tus ydolatrie in vno gentiū pplo. Econtra dr. Multitudis cre·e·c·v·z a·
vna. Vñ bene in babilone vnitas linguaz scissa·in hierlm est adunata.

¶ Et rogabāt illū. Sciebant dęmones per aduentū dñi se aliq̄n in a
bissum mergendos·non ipsi futura ꝓdiuinantes sed prophetarum de se di
cta recolentes.

¶ Grex porcoruz ꝛc. Porci sunt homines·vocis z rationis expertes
lutulētis actib; dediti·in mōte superbie pascētes·z nisi quis more porci vi
xerit·dyabolus in eo ptātem non accipit·vel ad probandū tm·non autem
ad perdendum accipit.

¶ Et rogabāt eum. Aduerte clementiā dñi. Nullū prius ipse ꝓdem
nat: sed vnusq̄sq; ipse sibi mali auctoz est. Non mittunt' in porcos dęmo
nes: sed ipsi petunt·q; celestis luminis claritatē ferre ñ poterant. Vnd et
ante tēp? debita sibi tormēta formidant.

¶ Et permisit il. Permittit·vt per interfectionē porcoz det' occasio sa
lutis homībus. Pastores aūt videntes statim nunciant. In quo notan
dum·q; nec porcis nisi permissa dęmonia nocere ꝓūt· multomin? homīb;·
nisi occulta tm iusticia dei permittantur.

¶ Abiit grex. Allegs. Liberato pplo gentiū a dominatione dęmonum increduli in abditis agunt suos ritus sacrilegos·cęca z profunda curiositate submersi·z impetu feruntur in prąceps·qz nullius meriti ptemptatione reuocantur: sed ad inferiora per imprebitatis procline detrusi suffocantur: intercluso vitali commeatu spūs·in aquis voluptatū huius mundi.

¶ Fugerunt zc. Pastores fugerunt·qz nec philosophi gentiū·nec principes synagogę pereuntib9 possunt conferre medicinā. z licet christianā fugiant legem· potentiā tamē eius stupendo z mirando p̄dicant.

¶ Exierunt autē Significat multitudinem sua venusta vita delectatam· honorare quidem sed nolle pati religionē christianam dum dicunt qz eaz implere nō possunt. Mirantur z fidelem populum a pristina conuersatione sanatum· z sedere ad pedes dñi·.i. sano mētis examīe vestigia saluatoris q̄ sequatur intueri·z vestiū studijs virtutum quę deceptus amiserat.

¶ Et rogauerūt eum. Conscij fragilitatis presentia domini se indignos iudicant· non capientes verbuz dei·z infirma mēte pōdus sapientię non sustinentes·z ideo diutius molestus non fuit sed regreditur·quia non dignatur curare inuitos: sed cito deserit infirmos·quibus oneri videt esse suam p̄sentiam.

¶ Ipse autem zc Quando de synagoga ad gentes transiit ipse somno·nauis tempestate pressa memoratur. Hic nec ipse dormit nec nauis periclitatur·quia christus resurgens ex mortuis iā ñ morit mors illi vltra non domi. Tamen in hoc innuitur qp passionis eius triumphus·z resurrectionis gloria credituris indeę populis intimabitur·z cū predicato mortis suę vexillo credi ab hebreis ceperit·quasi repetita naui in qua dormierat· patriam remisit.

¶ Ipse autem qui relictis parentib9·id est·indęis ascenderat nauim·id ē· post resurrectionē quasi transacta passionis suę tempestate gentium procurauerat salutem·iam in patriam reuertitur·quia postq̄ plenitudo gentium intrauerit: tunc omnis israel saluus erit.

¶ Redi in domū zc. Allegoz. Post remissionē peccatoz redeunduz est in bonam conscientiam·et seruiendū euangelio·propter alioz etiam salutem·vt deinde cum christo requiescat·ne cum iam prope vult esse cuz christo·negligat misterium predicationis accomodatū fraternę liberationi. Vnde apostolus. Cupio dissolui z esse cum christo·multo melius·manere autem in carne necessarium propter vos.

¶ Excepit illum t. zc. In fine seculi cum adhuc ad indęos redibit·per fidei confessionē libenter excipietur· quia expectant eum sicut ait prophęta Dies multos expectabis me·non fornicaberis·z non eris cum viro· qz nūc synagoga nec est subdita christo viro·nec fornicata cum idolo·longa expectatione sponsi amplexuz prestolans. Huic lectioni consequēter subiungit mors filię archisynagogi·in figuram eiusdem synagogę quā dum properat suscitare dns·preripit sanitatē emorroyda mulier in figuram gentium quę post venientes prius sanantur. Venit ergo ad ihesum princeps·scilicz moyses·qui merito iayrus dicitur·id est·illuminatus a deo·vel illuminās alios·dum verba vitę quę a spiritusancto acceperat· alijs ministrat. Iadit ad pedes·quia legislator cum toto populo illo christum in carne venturum longe sibi intelligebat preferendum. Rogat intrare in domum·quia desiderabat eum videre. Vnde. Multi reges z pphętę v·v·que·vos·v.

a impetu abiit grex per precęps in stagnum·et suffocatus est. Quod vt viderunt factum qui pascebant fugerunt z nunciauerunt in ciuitatem z in villas. Exierūt aūt videre quod factū est·et venerunt ad ihesum·z inuenerūt hominē sedentez a quo dęmonia exierant· vestituz ac sana mente ad pedes eius·z timuerunt. Nunciauerunt autem illis z qui viderāt quomodo sanus factus esset a legione·z rogauerūt illum omnis multitudo regionis geraseno9 vt discederet ab ipsis· quia timore magno tenebantur. Ipse autem ascendens nauim·reuersus est. Et rogabat illum vir a quo dęmonia exierant·vt cum eo

ſ vt iactantie causa vitetur·et infidelibus sit exemplo.

esset. Dimisit autē eum ihesus dicens. Redi in domum tuam z narra quanta tibi fecit deus. Et abiit per vniuersā ciuitatem prędicās quanta illi fecisset ihesus. Factuz est autem cum redūsset ihesus· excepit illum turba. Erant enim omnes expectantes eum. Et ecce ve

† ſ Illuminans·moises enim dicitur iairus qui diuinis preceptis populum instruxit.

nit vir cui nomen † iayrus· z ipse princeps synagogę erat· z cęcidit ad pedes ihesu· rogans euz vt in

ſ Sinago

traret in domum eius·quia filia v

ga lege z prophetis instructa.

nica erat illi fere annoz um duodecim· z hęc moriebatur. Et contigit dum iret·a turbis comprimebatur·z mulier quędaz erat in fluxu sanguinis ab annis duodecim quę in medicos erogauerat oēm substātiā suā nec abullo potuit curari·accessit retro z tetigit fimbriā vestimenti eius· z confestim stetit flux9 sanguinis eius. Et ait ihesus Quis est qui me tetigit? Neganti bus autem omnibus dixit petrus et qui cum illo erant. Preceptoz

ſ Quasi multi sunt qui te tetigerunt

turbę te comprimunt z affligunt. Huic erat vnica filia id est· synagoga sola legali compositione instituta. Quę cum ad duodecimum annum peruenisset·id est·cum per legis z prophetaz institutionem edocta ad annos intelligibiles peruenisset·vt iam apostolica doctrina vineret·z deo spirituales fructus gigneret moriebatur erroris lā guore. Ad hanc sanādam duz carne assumpta properat dei verbum: granat noxia cō suetudine carnalium populoz. Et ecce mulier·id est· ecclesia de gentib9 congregata·q̄ interioruz lapsu criminum deperibat·a cętu fideliuz segregata·paratam alijs pręripit fide salutē·ab annis duodecim·Quo tempore synagoga in cultu dei creuerat·eodē tempore gentilitas per orbem ydolatrię sanie fędabat. z carnis oblectatōe quę substantiaz id est·naturalis industrię vires expenderat in medicos. id est. philozophos·z leguz doctores·q̄ multa vicijs z virtutib9 disputauerāt z pręcepta viuendi dederant·nec p eos curari poterat: sed vt marcus ait deterius habebat. Sed vt vidit indęos egrotare·z verū medicū vidit adesse·sperat z querit medicinā. Accedit per fidem·appropin quat retro·post dñm suum ambulando·vel quia in carne dñm non videspectis incarnationis sacramētis·per fidem cępit eius vestigia subsequi. Tangit fimbriam z vndam sanguinis restringit. Quia beatus z vere mūdandus·qui minimā verbi partē·manu fidei contingit.

¶ In medicos. Medici dęmones·qui q̄i ꝑsulētes boib9·pro deo se coli exigunt·quib9 seruierat gentilitas.

¶ Tetigit fimbriam dē. Fimbriam tangit·qui incarnationis mysteria perfecte amat z credit: donec ad maiora capiēda pueniat.

¶ Si consideremus quanta sit fides nostra·z intelligamus quantus sit filius dei·videmus qz comparatione eius fimbriam tantūmodo tangimus superiorē vestimēti eius partē nequim9 attingere.

¶ Et confestim zc. Suscitatur9 mortuam redit ad fidem faciendam prius curat emorroydam. Sic elisabeth sterilis paritura indicatur·vt conceptura virgo credatur.

¶ Quis est qui me te. Non querit vt deceatur q̄ nesciat: sed vt fides mulieris appareat.

¶ Turbę te comprimūt. Quę turbę diuersis hęresib9 affligūt sola catholica ecclesia fideli corde tangit·nam alij tangētes non tangūt·sic videntes non vident. audientes non audiunt. Vnde z marię dicitur. Noli

me tangere: nondum enim ascendi ad patrem meum.

¶ Nam et e.no. Non latet quicūq; tangit. Deus non indiget oculis vt videat: nec corporali sentit: sed in se habet cognitionē omniū. Etiā virtus quę propiciatur omnib; iniq̄tatib; nostr̄, z sanat oēs infirmitates nostras, non ex nobis sed ex deo exit.

¶ Videns aūt. Hec mulier verecūda fimbriā tangit. fidelis accessit. religiosa credidit. sapiēs se eē sanatā cognoscit. Sic plebs gētiū q̄ deo credidit. peccatum erubuit vt desereret. fidē detulit vt crederet. devotionez exhibuit vt rogaret. sapiētiā induit vt sanitatez suam z ipsa sentiret. fiduciam sumpsit vt fateretur quod p̄ripiebat alienum.

¶ Adhuc illo loquē. zc. Mūdata ecclesia gentiū a profluuio vicioruz. z cognominata filia ob fidei meritū. nunciatur synagoga leto perfidię z invidię soluta. q; in christū non credidit. z ecclesiā credere voluit Nunci? iste est. qnicū q; credit statū synagoge a deo destitutū. vt restaurari non possit. Ideoq; pro restitutione illius supplicandum esse non credidit sed q̄ impossibilia sunt apud homines. possibilia sunt apud deum. Unde sequitur. Ihs autē audito ē ver.

¶ Non permisit in. zc. Paucos arbitros resurrectionis accipit. q; non a multis continuo credita ē resurrectio.

¶ Filię viduę publice suscitatur. hic pauci admittuntur. in quo moraliter pietas dñi notatur. q; vidua mater vnici nou patiebatur moras. et ideo ne amplię afficeretur maturitas additur. Significatur etiaz in filio viduę ecclesia cito creditura. In archisynagogi filia iudei q̄ credituri: sed ex pluribus pauci.

¶ Patrem puelle. Pater puellę. cętus doctoꝝ legis. s. scribę z pharisei. qui si credere voluerīt etiā subiecta synagoga salua erit.

¶ Flebant autem. Flent qui synagogā a deo qui vita est vident alienam z dolent. nec amplius posse vivificari putāt. z illa quę sponsi p̄tiam qua vivere debet amisit. quasi inter plangētes mortua iacens. nec hoc ipm quidem quare plangatur intelligat.

¶ Nolite flere. Fleant mortuos suos. q̄ putant mortuos. vbi est fides resurrectionis non est mortis spes sed quietis.

¶ Non est mortua. zc. Mortua est puella hominib; qui suscitare nō possunt. non deo. cui anima vivit. z caro suscitando quiescit.

¶ Sed dormit zc. Allego p. Cum anima peccans moriatur. si tamen a christo suscitari meretur. nobis quidem mortua fuisse: sed deo dici potest obdormisse.

¶ Deridebant eum. zc. Merito exclusi sunt. qui deridere q̄ credere

et dicis quis me tetigit? Et dixit

§ Quasi non quero de tactu corporis: sed de tactu fidei.

ihesus. Tetigit me aliquis. Nam et ego noui virtutem de me exiisse Videns autem mulier quia nō latuit. tremens venit z procidit ante pedes illius. z ob quam causaz tetigerit eum indicauit coram omni populo. z quemadmodū confestim sanata sit. At ipse dixit illi. Fi

§ per fidem † § Non factura est: sed fecit in eoem iam saluata es q̄ credidisti.

lia fides tua te saluaz† fecit. vade in pace. Adhuc illo loquente. venit quidam ad p̄incipem synagogę dicens ei. Quia mortua est filia tua. noli vexare illum. Ihesus autem audito hoc verbo. respondit patri puellę Noli timere. crede tantū z salua erit. Et cum venisset ad domum. nō permisit intrare se

† § Petrus iacobus z iohannes. fides. spes. z caritas.

cum quenq̄. † nisi petrum z iohannem z iacobum. z patrem z matrē puelle. Flebant autem omnes. et plangebant illaz. At ille dixit. Nolite flere. Non est mortua puella.

§ qui non credit deridet

sed dormit. Et deridebant euz. sciebant. indigni videre resurrectionis miraculum.

¶ Tenens manū. zc. Tenet manum. quia nisi manus iudęoruz quę sanguine plene. prius fuerint mundatę. synagoga non surget.

¶ Puella surge. zc. Quisquis a morte animę a christo manum sibi confortante resipiscit. a sordibus vitioꝝ debet exurgere. z sicut marcus ait in bonis operib; ambulare. z cęlesti pane necesse est vt mox sacietur. id est. verbi dei z altaris.

entes quia mortua esset. Ipse autem tenens manū eius. clamauit dicens. Puella surge. Et reuersus est spiritus eius. Et continuo

§ Ad testimoniū uite. ut non fanta sma? sed ueritas crederetur.

surrexit. z iussit illi dare manducare. Et stupuerunt parentes eius. quibus p̄cepit ne alicui dicerēt. quod factum fuerat.

C. IX.

¶ Conuocatis aūt zc. Concessa primum potestate signorum mittuntur p̄dicare regnū dei. vt magnitudini promissoꝝ attestetur etiam magnitudo factoꝝ. z fidez verbis daret virtus ostensa. z noua facerent qui noua p̄dicarent.

¶ Nichil tuleritis zc. In marco legitur. vt nichil tollerent in via. nisi virgaz tantum. Sed sciendū est quia vtrumq; p̄ceptum ē a domino vt nichil nisi virgam ferret z vt nec ꝥgam ferrent Non ferre virgam est non esse solicitum de his quę necessaria sūt humanę sustentatōni quia hęc debentur p̄dicatoribꝫ ab his quibus p̄dicant. quando sine scandalo possunt accipi. Nil ferre nisi virgaz est. vti illa potestate accipiēdi necessaria quę data est p̄dicatoribꝫ.

¶ Duas tunicas Simplex vestimentū est quicquid est necessarium alicui scōm q̄litatem loci vel temporis duplex est qđ vltra necessitatem est. Allegi. in duabꝫ tunicis. duplicitatē prohibet.

¶ Ibi manete. Ne excursetis per domos. z inuiolabilis hospitij iura muretis. Unde scōm matthęuz domus in qua manere debeant pius eligenda est. vt mutandi hospitij necessitas auferatur.

¶ Pulueꝝ pedum zc. Pulvis excutitur in testimoniū laboris sui. q; ingressi sunt in ciuitatem. z vsq; ad illos p̄dicatio peruenit. Vel excutitur vt nichil ab eis accipiant qui euangelium sprenerunt. nec etiam necessaria vitę.

¶ Allego. Ne communicetis inanib; verbis z gestis perfidoꝝ quę pulueri comparanda sunt. ne castę mentis vestigiū polluatur. Pulverem vero fidelis populi qui humana fragilitate colligitur. debet p̄dicator euangelij adolere. z quasi suuz in se suscipere. Unde apls. Quis infirmat z ego non infirmor? Quis scandalizatur. et ego non ror.

¶ Egressi autē. In marco legit. Exeūtes p̄dicabāt vt pñiam agerent. et dęmonia multa ejiciebāt. z vngebāt olco multos egros z sanabant.

¶ Audiuit aũt. Notandũ q herodes propter dissonos ꝑtũ rumores prius hesitauit: sed postea confirmato aĩo dixit pueris suis· vt apud mat thẽũ z apud marcũ legitur. Hic est iohs baptista· z ipse surrexit a mortuis et ideo virtutes operantur in eo.

¶ Johannes surrexit. Qui iohannẽ cui⁹ nullum signum viderant surrexisse dicebãt· per summã maliciã ihm resurrexisse negabãt· cui⁹ multa mirabilia opera viderant· in cui⁹ passione multa miranda contigerant.

¶ Narrauerunt Narrant apostoli domino quę fecerint· et qũo docuerint· qũo iohannes dum ipsi docerent passus sit. Vñ sequitur· z assumptis illis.

¶ Et assum· illis· Non ociosis· non in ciuitate synagogę· id est· ſecularis dignitatꝭ residentibus: sed inter deserta christum quę rentib⁹ celestis gratię alimonia impertitur. Qui enim non fastidiunt a christo suscipiuntur· et spiritualiter z corporaliter· etiam si indigent curãtur. Et nota· qr postq̃ perfecta est mentio passionis iohannis· christus reficit· qr post defectũ legis euangelicus cib⁹ incipit. Deniq; postq̃ curata est mulier quę gestat figuram ecclesię z postq̃ apostoli ad ꝓdicandũ sunt missi· fit mentio refectionis· qr per apostolos in eccle sia vera refectio fit.

¶ Secessit seor· in locum. Decollato iohanne secedit in desertum· qr relicta iudęa quę prophetię sibi nõ credendo caput abstulerat. In desertum ecclesię quę virũ non habebat verbi pabula largitur. Vnd z bethsaida domus fructuũ interpretat. Et transeuntẽ ad gentes· multę caterų fideliũ relictis menib⁹ prisce puersationis· neglecto varioꝝ dogmatum munimine. sequũtur· vt qui prius in iudęa tantũ erat notus· iam super omnem terram exaltaretur.

¶ Secessit. Cum turbę quidem voluntatẽ eundi: sed perueniendi vires non haberent· ideo egreditur dom⁹ de loco suo· z pergit obuiam· z visa turba miseretur z curat languores· vt fides plena statim premiũ ꝓsequat.

¶ Secute sunt. Non iumentis· non vehiculis: sed proprio labore pedum vt ardorem mentis ostenderent.

¶ Sanabat. Nemo cibũ christi accipit nisi antea sanatus fuerit· qr ꝓ remissionem peccatorũ tribuit alimonia celestis.

¶ Dies aũt ce· Declinata die reficit· quia vel fine sclor propinquante vel cũ sol iusticię occubuit· a spũali fame sum⁹ saluati. Et nota ordinẽ mysterij· prius per remissionẽ peccatoꝝ vulneribus medicina tribuit· postea alimonia mense celestis expenditur.

¶ Non sunt nobis plus. Nota qr dñs cuiq; ꝓ viribus dona tribuẽl et ad pfectiora sp puocans· ne aut infirmũ validior cib⁹ opprimat· aut validum exilia alimẽta nõ satiẽt. Primo quinq; panib⁹ ordeaceis quinq; milia· scdo septẽ panib⁹ quattuor milia hoĩm refecit· tercio discipulis mysterij suę carnis z sanguinis tradidit· ad vltimũ magno mũere dat electis· vt edant z bibant super mensam suam in regno.

Souz hec fierent a domino in gelilea hero des decollauit iohannem

vbiq; Audiuit aũt herodes tetrarcha oĩa quę fiebant ab eo· z hesitabat eo q̃ diceretur a quibusdam· quia iohãnes surrexit a mortuis· a quibusdaz vero· quia helyas apparuit· ab alĩs autem· quia prophęta vnus de antiquis surrexit. Et ait herodes. Johannem ego decollaui· quis autem est iste de quo ego audio talia? Et quęrebat videre eum. Et reuersi apostoli narrauerunt illi q̃cunq; fecerũt

§ vt forte si ipse sit iohannes possit agnoscere

† § non timore mortis: sed vt parceret inimicis ne homicidiũ homicidio iungerent.

Et assumptis illis† secessit seorsũ

† § pertinens z vicin⁹ bethsaide ciuitati galilee

in locum desertum† qui est bethsaide. Quod cum cognouissent turbę secutę sunt eum· z excepit illos

§ fatigatos

§ docet inscios

§ nõ de sclaribus

et loquebatur illis de regno dei·

§ Egros.

et eos qui cura indigebant sanabat. Dies autem ceperat declinare. Et accedentes duodecim dixerũt illi. Dimitte turbas· vt euntes in castella z villas q̃ circa sunt diuertant· z inueniant escas· quia hic in loco deserto sumus. Ait autem ad illos. Vos date illis manducare. At illi dixerunt Non sunt nobis plus q̃ quinq; panes z duo pisces· nisi forte nos eam⁹ z emamus in omnem turbam hãc escas Erant autem ibi fere viri quinq; milia. Ait autem ad discipulos suos· facite illos discumbere per cõuiuia q̃nquagenos· z ita fecerunt Et discubuerunt omnes. Acceptis autem quinq; panibus z duobus piscibus· respexit in cęlũ z bñdixit illos z fregit· z distribuit discipulis suis· vt ponerent ante turbas. Et mãducauerunt oẽs· z saturati sunt· et sublatum est quod superfuit illis fragmentoꝝ cophini. xij.

¶ Nondum erãt apl̃is nisi quinq; panes mosaicę legis· z duo pisces· i· illę duę psonę q̃ in rustico ꝓlio vngebãt· ad regendũ ꝑtm· reges z sacerdotes in q̃b⁹ nulla plenaria refectio poterat inueniri. Vidit enĩ legis moyses· velamen positum est super corda eorũ.

¶ Nisi for. Nondũ intellexerãt apli fidẽ ꝑtis credentiũ esse venalẽ: sed nouerant nos potius esse redimẽdos per suas escas gratuitas.

¶ Quinq; milia. Per quinq; milia significant q̃ in sclari adhuc habitu per quinq; sensus corporis exterioribus· quę possident bene uti nouerunt. Qui quinq; panib⁹ aluntꝰ q̃ tales necesse est legalib⁹ adhuc ꝓceptis institui z legali timore ꝑfmi. Nam qui mũdo integre renũciãt· z q̃tt⁹ sunt milia propter euãgelicã doctrinã· z vij· patrib⁹· i· septiformi spirit⁹ reficiuntur gratia

¶ Per conuiuia Diuersi ꝓuiantiũ discubit⁹· diuersos p orbẽ eccias designat ꝓuentus. Quinq; genti discũbũt· q̃ adhuc in pria pcõe positi· auditũ z bi pcipiũt. Nã q̃q; gesim⁹ est pria psalm⁹. Scdz aliũ euãgelistã cẽteni discũbũt· q̃ ꝓsumpta venię spe· solo vitę ęternę desiderio suspirant· qr centenarius de leua transit ad dexteram

¶ Et discubu· ꝛc· Scdm aliũ euangelistam quinq; milia supvenũ discũbunt· qr illi quib⁹ adhuc sunt corporales sensus molliorib⁹ delectant· ois enĩ caro fęnuz· q̃ttuor milia super terrã recumbunt· plus est enĩ terrã premere· q̃ supę fęno iacere.

¶ Acceptis· y· ꝛc· Non noua creat cibaria: ꝑ bis q̃ bñt discipuli bñdixit· qr veniẽs in carne non alia q̃ q̃ ꝑd icta sũt ꝓdicat: ꝑ ypbie dicta mysterijs gręce ꝗuida demõstrat. Aspicit in cęlũ vt illic dirigat mẽtis acies· vbi lux ẽ scie. Frãgit z discipul tribuit· vt ponerẽt añ turbas· qr clausa legis z ppbaꝝ sacra eis q̃ per mũduz ꝓdicãt patefecit. Vñ superest turbis· discipuli tollũt· qr secretiora sacra q̃ rudes nõ capiũt pfecti inqrũt. Nã per· xij· cophinos apli z eoꝝ seqces figurãt· forsꝭ hoĩb⁹ respecti· int⁹ salutarꝭ cibi reliquias ad alenda hũiliũ corda cumulati. Elegit enĩ de⁹ infirma mũdi vt cõfundat fortia· z man⁹ quę ꝑus in cophino fuerat· iã per crucẽ xpi vitę cęlestis opat alimoniã· z eo cibũ fidei ꝓgerit· vbi añ erat cęnũ pfidie gẽtilis.

¶ Et fregit· Frãgẽdo mltiplicati sũt panes· vt plimos pascãt· lex enim moysi dñi exponit multos libros fac. In lege dr. nõ mechaberis· hũc panẽ frangit xps· diuidit ꝑ ũbuz nõ aliũde adjiciẽs: ꝑ de suo partiẽs. Qui videt inqt mu· ad· c· e· iã· m· ẽ eã. Vides fragmẽtũ· de suo addit. Si ocls tu⁹ dex. scã te e· e. Vides aliud· z si dextera tua ꝛc absside eã· z q̃ dimissã a viro ducit mechatur. Vides ex vno q̃ multa fragmẽta.

¶ Distri· d. Pronocat apl̃os ad fractoꝝ pais· vt ill nõ brẽ testãtib⁹ magnitudo signi notior fiat. Insinuat q ꝑ eoꝝ doctrinã ieiuna corda q̃tidie

¶ Et saturati sunt. Qr mãducãs ꝓtꝰ saciat. (sunt pascẽda. sigt famẽ imperpetuũ ab electis repellendã· qr nõ esuriet q̃ accepit xpi cibuz. Qr apli mũstrãt. futurã diuisionẽ dñici corporis z sanguis pnũciat.

¶ Cophini duodecim. Cur quinq; milib⁹ hominũ plus redundat

quattuor milibꝫ minus? Quia quattuor milia triduo cum christo fuerunt, et ideo amplius celestis pabuli receperunt.

¶ Et factum est ꝛc. Post miraculū cū turbę vellent eū facere regē di missa turba fugit ꝛ ascēdit in montē solus orare. ꝛ anteq̄ discipuli ascēde rent in naviculā aderāt cū ipso. Ipse aūt solus orat patrē. Pūt enī sancti fide ꝛ amore dño piūgi ꝛ eū hoīb⁹ excellētiorē intuēri, ꝛ quersationē ei⁹ in carne passib⁹ hūilitat⁊ subseq̄: ꝑ incōprehensibilia paternę positōnis archa

na solus penetrat ꝛ so lus qđ orandū novit orat. Cū discipul' aūt non reperiē orasse: ꝛ solus obsecrat. qz tei consiliū hūana corda non capiūt. nec quisq̄ pōt interior⁊ particeps esse cum xpō.

¶ Quē me di. ꝛc. Exploraturus fidē di scipuloruꝫ pri⁹ vulgi sniam inqrit. ne apo stoloꝝ fides firmata videat' vulgari opini one. sed veritat⁊ agni tione.

¶ Merito turbę noīan tur q̄ diversas de dño ferāt snias. quoꝝ ꝼmo ꝛ sensus instabilis est ꝛ vag⁹ a qb⁹ suos di stinguēs ait. Vos aū tē quē me esse dicitis?

¶ Johannē bap. Opīo de iobe iō forte erat. qz in utero mris posit⁹ dñi pntiā sentie bat. De helya. qz rap tus est in cęlū. ꝛ ven turus credit'. De hie remia. qz in matr⁊ ute ro sanctificatus est

¶ Vos aūt. Qui tractat debet audien tiū ꝓsiderare personas ne prius irrideatur q̄ audiatur

¶ Christū dei. ꝛc. Cōplex⁹ ē oīa. q̄ ꝛ na turā ꝛ nomē expressit. In nomīe enī xpi. ꝛ divinitat⁊ ꝛ incarnatōis est expressio. ꝛ fides passionis. Hereticus. ꝛ si nomē christi ñ negat. Christū tñ negat. qui nō omnia quę christi sunt confitetur.

Et factū est cuꝫ solus esset orans. erant cū illo et discipuli. et interro gauit illos dicens. Quē me dicūt esse turbę? At illi rñderunt ꝛ dixe runt. Johannē baptistā. alij autē helyaꝫ. alij vero qz prophęta vn⁹ de prioribus surrexit. Dixit illis. Vos aūt quē me esse dicitis. Re-

ꝯ Non populi sententiā expectat: sed suā promit
ꝯ vnus pro omnibus.
spōdens symon petrus dixit. chri stum dei. At ille increpans eos. ꝑ cepit ne cui dicerent hęc. dicens.

Quia oportet filiū hoīs multa pa ti. ꝛ reprobari a senioribus ꝛ prin cipibus sacerdotū ꝛ scribis ꝛ occi di. ꝛ tercia die resurgere. Dicebat aūt ad omnes. Si quis vult post

† ꝯ Non tantū sua: sed etiam ipsum. scōm q̄ fue
me venire abneget† semetipsum.
rat homo vetus.
ꝛ tollat crucē suam quotidie. ꝛ se-

ꝯ Qui tempore persecutōis vult
quatur me. Qui enī voluerit ani-
presentem vitā custodire ꝯ in futuro ꝯ vi
tam eternā.
mam suam salvā facere perdet eā.

ꝯ Econtrario ꝯ vitā presentem
Nam qui perdiderit animā suam propter me: salvam faciet illam. Quid enī proficit homini si lucre tur vniversum mundū. se aūt ipsū perdat. ꝛ detrimentum sui faciat.

† Id est. erubescibilia de me confiteri voluerit
Nam q̄ me† erubuerit ꝛ meos ser
ꝯ Abiciet.
mones. hunc filius hoīs erubesc cū venerit in maiestate sua. ꝛ pris ꝛ sanctoꝝ angelorū. Dico aūt vo bis. vere sunt hic alię stantes ex

ꝯ temporaliter
vobis. q̄ non gustabūt mortē: do

† ꝯ glorificationē corporis in trāsfiguratione
ꝯ Imaginariā representatōez future
beatitudis.
nec videāt† regnū dei. Factū est au tem post hęc verba fere dies octo

† Aut tribus idoneis testibus. totus mundus cre
deret ꝯ Qui clames celoꝝ accepit. ꝯ Cui mater
committitur
et assumpsit† petrum ꝛ iohannē ꝛ
ꝯ Qui primus soliū sacerdotale ascendit.
iacobū. ꝛ ascēdit in montē vt oraret

Et facta est dū oraret spēs vultus
ꝯ Sicut sol.
eius altera ꝛ vestit⁹ eius albus et

scere fideles. substātijs nudari. hōnoribꝫ deijci. verberib⁹ affligi. Pacis tē pore sępe veremur a proximis despici. iurias verboꝝ pati. prius satisfacere illis quib⁹ forsⁿ irati. Habet ꝯ christian⁹ etiā in pace. vbi in ꝓfessiōe christi veraciter possit probari. s. si imitat' humilitatē sui capitis.

¶ Nūc filius hois. Non sufficit ad ꝓbationē fidei vox professionis quā defendit a verecūdia professio generalitatis.

¶ Aliqui stantes. Qui stat cū christo nō gustat mortē. qz nec tenuem mortis ęterne sensū hē bit. qui christi ꝓsortia meruerit. cui nec ī mor te interrumpitur ordo vivendi.

¶ Donec videāt regnū. Quia arduū erat animā periculō⁊ pus morti offerre. su stētat infirmitatē hūa nę mētis remūneratōe pntiū. ne frāgat' despe ratōe vel tedio. Visa enī ętherna gloria. ꝛ si ī trāsitu. ꝛ ad breve mo mentū. Fortiores tam ꝑtra mūdi aduersa fīd dunt'. Promittit ita qz futurā gliam ī trāsi tu videndā in terra. ut certi⁹ in cęlo speretur ętherna. Vel ꝓmittit a liquos de discipulis visuros dilatationem ecclesię añq̄ ꝑ mortē recedant de mūdo. vt in pnti ꝑtra mūdi glo riā erecti. certi⁹ credan tur in cęlo regnaturi.

¶ Post dies octo Alij q̄ sex dies tantuꝫ nūerant. p⁹ sex ętates scti sās a labore descē dū signt. Lucas q̄ ꝛ ꝑ mū q̄ promittit. ꝛ vlti mū q̄ promissio īplet' ꝓnūerat. octava inuit resurgēdū. Nā sic xp̄c post sextā sabbi q̄ cru cē ascēdit. ꝛ post septi mā sabbi q̄ ī sepulcro

q̄uit. octava die resurrexit. sic nos post sex scti ętates qb⁹ pro dño patimur ꝛ laboramus. ꝛ post septimā quietis aniaꝝ q̄ interim in alia vita geritur. octava ętate resurgemus.

¶ Assumpsit petrū. Tres tñ ducit: qz multi vocati pauci electi. ꝛ qui fidem trinitatis inviolatā servāt. ętherna merētur visione letari.

¶ Scit meritoꝝ cognitor ꝑfectiores fuisse ceteros tres aplos. Signt illos q̄ hūt fidē. spēm. charitatē. Vel per petrū prepositi sine ꝓiugati. per iaco bum pnitētes vel actuales. per iohannē virgines vel theorici.

¶ Ascēdit in mō. In montē oraturus ascēdit. vt innuat. qz q̄ resurre ctōnem expectāt. mentē in excelsis elevare. ꝛ cōtinuis precib⁹ dñt insistere.

¶ Pro possibilitate cuiusq̄ minuitur verbū. aut crescit. ꝛ nisi altior⁊ pru dētię cacumē ascēdas. nō tibi apparet sapīa. nō apparet mysterioꝝ cogni tio. nō apparet q̄nta sit gloria. quanta sit spes in dei verbo: sed apparet ser mo natus ex virgine. litteraꝝ operatus involutionib⁹. Sed ascende. credē natū de virgine. natū de spū. triūphantē in cruce. mortuos suscitantē. iam perfecta est verbi facies altera.

¶ Et facta est. Trāsfiguratus nō substantiā verę carnis amisit: sed glo riam vel suę vel nostrę resurrōnis ostēdit. q̄ qualis tūc apostolis. talis post iudiciū cūctis apparebit electis. Nā in ipso iudicio ꝛ bonis ꝛ malis in for ma serui apparebit. vt videāt in quē pupugerūt.

¶ Et vestitus eius ꝛc. Vestes dñi. sancti sunt q̄ christū induerūt. quę vestis dño in terris consistētes despicabilis ꝛ alioꝝ similis visa est: sed dño montē ascendente fulget. qz nondū apparuit quid erimus: sed tandē sīles ei erimus. q̄n videbimus eum sicuti est. vel vestimēta verbi sermones sunt scripturarū. ꝛ quedam indumēta divini intellectus. qz sicut illis apostolis

in altera specie apparuit ipse et vestis eius refulsit· ita z oculis mentis tue iam diuinarū sensus altescit lectionum.

¶ Ecce duo viri. Notandū est·non corpora vel animas helye vel moysi apparuisse:sed ex aliqua subiecta creatura illa corpora formata fuisse. Potest etiā credi angelico ministerio illud factū esse·vt angeli eoꝝ personas assumerent.

¶ Mortuus z viuus apparēt·vt significēt christū moriturū z post victuꝝ z vt viuam⁹ christo et moriamur mundo. Etiā apostolis dat signuꝝ de cælo·vt fides eoꝝ augeatur· sed scribis temptantibꝫ dare noluit·vt indurarent

¶ Erant aūt mo· Per moysen inferna les·per heliaꝝ celestes p apostolos terrestres ad iudiciuꝝ venturi significantur.

¶ Dicebant ex/cessum. Moyses·i· legislatoꝛ·z helyas p/phetaꝝ eximi⁹ apparēt cum verbo vt oīdant ipsum esse qui locut⁹ ē in lege et ꝓphis·z quē lex z ꝓphē ꝓmiserūt q̄ non in infimis: sed in monte visi sunt·quia soli mente excelsi ma/iestatem scripturę quę in dño impleta est per spiciūt. Dicebāt ex·e· quē cō· e in hierlm.qz lex z ꝓphē quoscunqꝫ in cacumine fidei inue niūt·dispensatōis suę misterium docent.

¶ Per moysen moꝛ tuū signtur sancti qui ab initio mundi vsqꝫ ad diem iudicij defuncti·in ipso iudicio sūt resuscitādi·per heliaꝝ viuentē qui viui inue nient· qui in maiesta/te vident·quia cū chri sto regnabūt glorioſi·qui excessum eius dicūt quia tunc sancti misericordiam dñi laudabunt·qui ꝓ salute eoꝝ dignatus est moꝛi.

¶ Tres testes habem⁹ de terra·tres de cælo· moysen z heliam z ipsum patrem. Septimus in medio eoꝝ est dei filius·cum soleat sufficere testimoniū trium·z hic est testimoniū plurimoꝝ.

¶ Grauati erant som· Somno gnant· qz splendoꝛe incōprehēsibil' deitatis premitur sensus hūani coꝛpoꝛ. Vel somno gnant· vt resurrectōis gloriā post coꝛpoꝛ quietē viderēt·z sancti eo ver⁹ maiestatē dñi videbūt· quo carnis suę in qua moꝛtē vicerant immoꝛtalitate gaudebūt. Tunc moysen z helyam speculabunt' in gloria·qz melius intelligēt qūo vnū iota aut vn⁹ apex non pꝛeteribit a lege·z qūo dñs legem z pꝛophetas non soluerit: sed adimpleuerit.

¶ Bonū est. Qui ad montana ꝓscenderat ñ vult ad terrena descēdere sed semꝫ in sublimi pseuerare·z est petr⁹ in pson̄a ingredientiū regnū dei. Bonuꝫ est nos hic esse·bonū est in regno dei esse·q̄ nos soli hac luce fruemur·non iudei inuidi. Tria tabnacula·i·verba·cogitatōnes·opera.

¶ Unū moysi. Qūo noscūt quos antea non viderūt? Per maiestatē sup eos venientē·sicut in futura resurrōne vnusq̄sqꝫ alterū cognoscet z desiderata in altero alter per charitatē intelliget.

¶ Nesciens quid. Et si petrus ex būana infirmitate nescit quid dicat insiti' tū dat ardoris indiciū·dum eos q̄s videre delectabat etiā officio sistere q̄rit. Errabat·qz in terra z in hac moꝛtali carne sibi z coapt̄is suis dari cupiebat regnū·qđ in cælis z carne moꝛtali expoliatis ē ꝓmissū Sic errat qui tria tabnacla legi z pꝛophis z euāgelio facere desiderat·cū ꝫ ab inuicē non discrepēt·non tria ꝫ vnū būtia tabernaculū·id est·ecclesiaꝝ dei.

¶ Facta ē n. Et si petr⁹ ex infirmitate ignorat·placz tū obsequij devotio Vñ z nubes obūbrat divini spūs ē ista obūbratio q̄ nō caligat affectibus boīm:ꝫ revelat occulta·cui⁹ profect⁹ oīdit' audita voce dicētis. Hic ē fi. ¶ Quia materiale q̄siuit tabnaculū nubis accepit obūbraculū· vt discat in resurrōne non tegmine domoꝝ:ꝫ spūssancti gloria scōs esse protegēdos

¶ Et timuerunt. Timēt·qz būana fragilitas ꝓspectū maioꝛ glorię ferre ñ sustinet·z q̄nto q̄s ampliora q̄sierit·tantomag⁹ ad inferiora collabit'·si mēsuram suaz ignoranerit.

fulgens. Et ecce duo viri loquebā tur cum illo. Erant autem moyses z helyas visi in maiestate·et dicebant excessum eius quem completurus erat in hierusalem. Petrus vero et qui cum illo erant grauati † ℣ Nemo nisi vigilans videt gloriam dei. erant somno· z⁊ euigilantes viderunt maiestatem eius·et duos viros qui stabant cum illo. Et factū est dum discederent ab illo·ait pe† ℣ vnde apo. Cupio dissolui z esse cum christo. trus ad ihesum. † Pręceptoꝛ bonum est nos hic esse·et faciamus hic tria tabernacula. Unum tibi· z vnuꝫ moysi z vnum helyę·nesciens quid diceret. Hęc autem illo loquente·facta est nubes z obum ℣ Quia maioꝛi luce suffudit. brauit eos· z timuerunt intrantibus illis in nubem·z facta est voꝛ de nube dicens. Hic est filius me

us dilectus·ipsum audite. Et duꝫ fieret voꝛ·inuentus est ihesus solus·z ipsi tacuerunt z nemini dixerunt in illis diebus quicq̄ ex his quę viderant. Factuꝫ est autem in sequenti die descendentibus illis de monte·occurrit illi turba multa Et ecce vir de turba exclamauit dicēs. Magister obsecro te·respice in filiuꝫ meum quia vnicus est michi· Et ecce spiritus apprehendit illum· et subito clamat z elidit et dissipat eum cum spuma·et vix discedit dilanians eum·et rogaui discipulos tuos vt ei̯cerent illum z non potuerunt· Respōdens aūt ihesus dixit. O generatio infidelis z peruersa·vsqꝫquo ero apud vos et patiar vos? Adduc huc filiū tuū et cum accederet elisit illum dęmo

¶ Facta est voꝛ. Voꝛ p̄is petr̄ sublato terroꝛe docet veritatem. Et nota q̄ sicut dño baptizato sic z trāsfigurato misteriū trinitat⁹ declaratur·qz gloriā quā in baptismate ꝓfitemur ī resurrectōe videbim⁹. Spiritus in colūba· hic in nube lucida· qz q̄ nūc simplici coꝛde fidē seruat·tunc apta luce visionis ꝓtemplabit' qđ credidit·ipaqꝫ q̄ illustrabit' grā protegetur

¶ Inuentus est ihe· Non helyas·nō moyses:ꝫ quē solū videt⁹·huic figēdū ē tabnaculū in coꝛde. Recedūt q̄ illi vbi dñs cepit oſtigri·ne ad suos voꝛ p̄is missa putet· Typice ablata nube euanescētibꝫ moyse z helya solus cernit'·qa legi z pꝛophetaꝝ vmbra discedēte·verū lumen choꝛuscāte euāgelij grā reperitur.

¶ Tres in p̄ncipio vident'· vnus in fine·qz in fide pfcā vnū sunt. Oēs enī in coꝛpe xp̄i vnū sumus. Vel fortasse·qz lex z pꝛophę ex xp̄o·q̄ aūt ex verbo ceperūt in xp̄o desinūt. Finis enī legis ē xp̄s ad iusticiā oī credenti·

¶ Et ipsi tacuerūt. Dño iubēte tacēt: donec filius hoīs a moꝛtuis resurgat·ne incredibile sit ꝓ rei magnitudie z post tantā gloriam a pud rudes sequens crux scandalum faciat.

¶ Factuꝫ est aūt. ⁊c. Pro q̄litate meritoꝝ q̄tidie dñs alijs ascendit· dū pfectos quoꝝ puersatio in cęl ē sublimi⁹ extollēdo glificat·z de ęternis īstruit z docet q̄ a turba ñ audiri valeāt. Alijs descendit·dum terrenos z incipientes confortat z docet z castigat.

¶ Occurrit il·tur· In mōte oꝛat·docet·maiestatē suā demōstrat·p̄ris vocē apostolis aperit·descēdēs a turba excipit·miseroꝝ fletu pulsatur infidelitat⁹ peccata exꝓbrat·malos spiritus expellit.

¶ Et ecce spūs. Matthęus lunaticum·marcus surdum z mutum describit·significat aūt illos qui vt luna mutantur·nunq̄ in eodem statu manentes:ꝫ per diuersa vicia crescunt z decrescunt·qui nec fidem confitentur nec ipsius fidei audire volunt ꝓmonem.

¶ Rogaui discipulos ⁊c. Latenter discipulos accusat impossibilitatis·cum impossibilitas aliquando non ad curatoꝛē:ꝫ ad curandū referat. Unde domin⁹. Fiat tibi scđm verbum tuum.

¶ Usqꝫquo ⁊c. Non est tedio affectus dñs· nec iratus hoīni sed vicio·sicut medicus quando videt egrotum contra sua pręcepta agentem increpat illum·Cur artis suę faciat industriam perire·se aliud iubente illo aliud perpetrante·z per istum vnum iudei arguuntur infidelitatis. Unde et additur. Adduc huc filium tuum.

¶ Et cum accederet. Dum puer ad dñm accedit' eliditur·qz cōuers· ad dñm plerūq̄ a dęmonio grauⁱ pulsantur·vt vel ad vicia reducātur·

vel de sua expulsione dyabolus se vindicet·sicut in principio nascentis ecclesie multa z grauia opposuit certamina illis quos suo regno subtrahi videbat.

¶ Et increpauit. Non puer vim patiens:sed dyabolus·vim inferens increpatur·quia qui peccantē vult sanare: vicio debet arguere et depellere sed hominem amando refouere: donec sanatum spiritualibus reddat patribus ecclesie.

¶ Donite vos. Vos qui meo discipulatui adhęretis quibus archana mea manifesti? a pui· preciosi sanguinis quo mūdus redimendus est euentum mente recondite· dum ceteri mirantur tanta facta diuine altitudinis

¶ Futurū est vt. Inter magnalia potētie diuine sepius replicat abiecta passionis humane·ne subito veniens terreat: sed leuius feratur p̄cogitata.

At illi ignorabāt Hęc ignorantia non tam de tarditate q̄ de amore nascitur· quia adhuc carnales z mysterij crucis ignari·quē deum cognouerāt·moriturū credere neque unt:sed sicut per figuras loquentem audire solebant· sic etiam q̄ de sua traditione loquebatur· figuraliter aliud significare putabant.

¶ Intrauit autem cogitatio. ꝛc. ¶ Quia viderant petrū et iacobum z iohannē in mōtem seorsum ductos·secretumq; aliq̄ eis esse traditum: sed et petro superius claues regni celorum esse promissas·ecclesiamq; super eum esse edificādam rati sunt. Vel istos tres ceteris· vel omnibus apostolis petrū esse prelatū·vel q̄ i tributi solutōe petrū ipsi domino parificatū viderant·ipsum ceteris preferendū arbitrabantur. Sed sciendum est istam quęstionem z ante tributum z post tributum solutum esse factam.

¶ Quicūq; suscepe. ꝛc. Vel simpliciter pauperes christi ab his qui volunt esse maiores· pro eius dicet esse honore suscipiendos· vel paruulos malicia docet esse·vt puerilis innocentię simplicitatem conseruent· vt formam virtutis quam natura duce puer obseruat·ipsi pro nomine christi sequantur ex industria.

¶ Me recipit ꝛc. ¶ Qui imitatorē christi recipit· christum recipit·z qui imaginem dei recipit·deum recipit.

¶ Johannes dixit ꝛc. Johannes diligens deum z a domino dilect? excludendum putat a beneficio qui non vtatur obsequio· ideo docetur neminem a bono quod ex parte habet esse arcendum:sed ad hoc potius quod nondum habet esse prouocandum. Tales etiam ob alioq; salutē admittendi censentur. Igitur in hereticis vel in malis catholicis non sacramenta communia in quibus nobiscum sunt·z aduersum nos non sunt:sed diuisionem et dissipauit. Et increpauit Ihesus spiritū immūdū z sanauit puerū z reddidit illum patri eius Stupebant autem omnes in magnitudine dei. Omibusq; mirantibus·in omnibus quę faciebat ihesus·dixit ad discipulos suos. Ponite vos in cordibus vestris sermones istos. Filius enim hominis futurum est vt tradatur in manus hominum. At illi ignorabant verbum istud·z erat velatū ante eos vt non sentirent illud·et timebant eum interrogare de hoc verbo.

Intrauit autem cogitatio in eos·

† § Intelligens causas errorū vult desiderū glorie humilitatis contentione sanare.

quis eorū maior esset. At† ihesus videns cogitationes cordis illoz apprehendēs puerū statuit eux secus se et ait illis. Quicunq; suscepe-

§ Pauperem.

perit puerū istum in nomine meo·

§ Non solum scōm q̄ homo extra videor. sed etiam scōm deitatem qua sum patri

me recipit. Et quicunq; me recipit

equalis § Quia idem sum cum illo.

recipit eux qui me misit. Nam qui minor est inter vos omēs·hic maior est. Respondens autem iohannes dixit. Preceptor vidimus quendam in nomine tuo eiciētē demonia z prohibuim? eum·quia non sequitur nobiscum. Et ait ad illum ihesus. Nolite prohibere. Qui enim non est aduersum vos pro uobis est. Factum est autem

§ Imminēte tempore quo pati debuerat § Passi

dum complerentur dies assumpti

onis.

onis eius·et ipse faciem suam firmauit vt iret hierusalē·et misit nūcios ante conspectux suum·z euntes intrauerunt in ciuitatex § Hospicium.

samaritanoz vt parārent illi. Et non receperunt eū·q? facies eius erat euntis hierusalē. Cū vidissent aūt discipuli eius iacobus z iohannes dixerūt. Dñe vis dicim? vt ignis descēdat de cęlo·z ꝯsumat illos? Et conuersus increpauit illos·z dixit. Nescitis cuius spūs estis: filius hois nō veit anias pdere sx saluare·z abierūt in aliud castellū Factū ē aūt ambulātibus illi in via dixit quidam ad illum. Sequar

§ Samaritani·quia conspiciūt eū ire hierusalem non receperunt·quia non coutuntur iudei samaritanis.

onem paci veritatiq; contrariam qua aduersum nos sunt z dominum non sequuntur nobiscum·detestari z prohibere debemus.

¶ Nolite prohibere ꝛc. Non reprehenditur iohannes·quia amore faciebat: sed docetur vt nouerit infirmox esse firmorumq; distantiā·q; dominus z si remunerat fortiores· non excludit infirmos.

¶ Domine vis ꝛc. Beda. Apostoli adhuc rudes z modum vindicandi ignorantes· non ex amore correctionis aliorum· vel finiendę malicię in illis: sed ex odio vindictam desiderant.

Hanc autem ignorantiam dominus reprehendit. Postquā vero eos de vera pū dilectione docuit·aliquando potestatē tribuit tales vindictas exercendi· sicut petro in ananiam z uxorem eius·quorum mors viuentibus vtilem metum mortis incussit·et in illis qui punieban tur peccatux quod angere poterāt si viuerēt finiuit. Sed hoc raro in nouo testa· vbi ex amore seruitur·sepius vero in veteri testamēto vbi timore premebantur·talis potestas sanctis viris a deo collata est.

¶ Dicimus vt ignis ꝛc. Ad sermonex istorum ignis de cęlo descenderet·quia sunt filij tonitrui.

¶ Et consumat. In similitudine helyę qui z propria manu z igne diuinitus impetrato·presbiteros baal morte affecit. Et in hoc q̄ apostoli potestatem talis prophetę sibi presumunt· ostenditur in ipsis fuisse merituz prophetarum.

¶ Ambro. Non peccant apostoli· qui legem sequuntur quia sciebant z phinees reputatum ad iusticiā· qui sacrilegos interemerat·z ad preces helyę ignem descendisse vt prophetę vindicaretur iniuria. Sed vindicetur qui timet·vindictam non querit qui non timet.

¶ Nescitis cuius. ꝛc. Cuius spiritu signati estis·cui? acta imitamini·nunc pie consulentes:sed in futuro iuste iudicantes.

¶ Filius hominis. Perfecta virtus non habet studiū vltionis·nec vlla est iracūdia vbi est charitatis plenitudo.

¶ Beda. Non semper in eos qui peccant est vindicandum· quia non nunquax amplius prodest clementia·tibi ad patientiā·lapso ad correctionem. Denicq; samaritani citius crediderunt·a quib? hoc loco ignis arcet.

¶ Dixit quidam. ꝛc. Beda. Iste signorum magnitudine motus vult sequi·vt ex miraculo operum quereret lucrum. Vnde z a domino repudiatur·qui non obsequiorum speciem sed affectus querit puritatem. Dicit ergo tali fidei. Quid me propter diuitias z seculi lucra cupis sequi· Ego tante sum paupertatis vt nec hospiciolū quidem habeam·nec meo vtar tecto. Vel miraculis motus propter inanem iactantiam sequi voluit· quam significant aues·z finxit obsequium discipuli quę fictio per vulpē figurat

Vulpes foueas ꝛc. Beda. Vulpis animal fallax· insidijs intentū rapinas fraudis exercens· etiā inter ipsa hominū hospicia habitans in foueis. Ita hereticus domū fidei non būs· alios in suam fraudem trahit et a fide seducit.

Vbi caput suum. Reclinatio capitis humilitatē christi significat· quę in illo simulatore ꝛ superbo non habebat locum. Debet autez circumspectū esse fidei hospitiū· ne dum infidelibꝫ nostrę domus interna reserem⁹ in alienę pfidię cassis improuida credulitate labamur.

Ait aūt. Attende dominū non culpas aspnatū sed fraudes· quia qui repudiauit fraudulentū elegit innocentem· sed eum cuius patrem sciebat mortuū· illum patrem de quo dicitur. Obliuiscere domum patris tui ꝛc.

Domine permitte. ꝛc. Quem miseratur domin⁹ imprudentem vocat qui discipulatū non respuit dignus est in quo diuitas quiescit; sed pri⁹ pietate funeris expleta liberior sequi desiderat. Sed dominus docet minora bona p vtilitate maiorum esse pretermittenda· Maius est enim animas mortuoꝝ prędicando suscitare· q̄ corp⁹ mortui terra abscondere.

Sine vt. Beda Mystice. Non reuocatur ab officio patris filius: sed fidelis secernitur a communione perfidoꝝ· quorum gutt̄ur est sepulchrum patens qualis etiam hereticus erat quem supra vulpibꝫ comparauit ꝛ anibꝫ. Est enim propria impiorū sepultura· de qua dicitur. Hęc enim mittens hoc vnguentū in c·m·ad·s·m·f· Et ideo qui bona in se fide sepelit christum vt cum eo resurgat· dyaboli perfidias in se sepelire non debet.

Renunciare. ꝛc. Si discipulus dei securturus arguitur q̄ renunciare domui velit· quid fiet illis qui nulla vtilitate sepe visitant domos suorum quas dereliquerunt?

Nemo mittens ma· ꝛc. Manum ad aratrū mittit· qui quasi quodam instrumento compunctionis· ligno ꝛ ferro dominicę passionis duriciam sui cordis euertit· ꝛ ad bonos fruct⁹ aperit. Qui si ad relicta vicia desiderio rapitur· a regno dei cum vxore loth excluditur.

Mora. Omnis arans si retro respiciat· aut inutilem aut tortuosum faciet sulcum· aut arantium bouum suoꝝ vestigia vulnerabit· ita ꝛ qui directo tramite ac spirituali vomere vicia mundana persulcans incedit ad regnum dei. Si autem aspectum suum ad impia et vana conuertit· binigos suos hoc est corpus atq̄ animam vulnerabit· ꝛ optimi itineris periculosuz nimis incurrit errorem. C. X.

Post hęc ꝛc. Sicut in apostolis est forma episcoporum· sic in· lxxij· forma est presbiteroꝝ. Secundi ordinis septuagintaduo mittuntur· qui totidem linguarum gentibus euangelium prędicarent· vt sicut primo duodecim apostoli· propter duodecim tribꝫ israel· ita ꝛ hi propter exteras gentes destinentur imbuendas. Vel cum christus septiformem· apostolos horas huius diei nominet· per hunc numerū prędicantiū signum dat se fidem sanctę trinitatis mundo annunciaturū· sicut sol triduanū sue lucis ambitū· per septuagintaduas horas efficere solet.

te quocunq̄ ieris. Et ait illi ihesus Vulpes foueas habēt ꝛ volucres cęli nidos· filius autem hominis

§ In tuo humili pectore nō habet diuinitas vbi familiari mansione quiescat.

non habet vbi caput suū reclinet. Ait aūt ad alterum. Sequere me. Ille autē dixit. Dñe· permitte mihi primum ire et sepelire patrem meum. Dixitq̄ ei ihesus. Sine vt

§ non credētes § hoc consortibus relinquitur
† § Id est· qui de corpore sine fide exierunt

mortui sepeliant† mortuos suos.

§ hoc mādatur electis

Tu autem vade ꝛ annūcia regnū dei. Et ait alter· sequar te dñe: sed primū permitte michi renunciare his qui domi sunt. Ait ad illū ihesus. Nemo mittens manum suam ad aratrū ꝛ aspiciens retro aptus est regno dei.

C. X.

Misit illos ꝛc. Per hoc q̄ binos mittit innuitur· q̄ nemo prędicationis officium debet suscipere· qui erga alium charitatē non habet. Vel bini mittuntur· scōm q̄ bina animalia missa sunt in archam· id est· masculus ꝛ femina, immunda prius in carnali generatione: sed mundata ecclesię sacramento per spūalez gratiā in discipulo⁹ prędicatione.

Messis quidem ꝛc. Messis turba credentiuz· operarij apostoli et sequaces eoꝝ· ꝛ licet messis verbo dei sit sata· tñ culturę laborē ꝛ solicitū munus operarij requirit· ne aues cęli sparsa semina dissipent.

Sicut agnos. Sicut lupus ouibus sic hereticus insidiatur fidelibꝫ· ꝛ sicut lupus ouile circuit nocte non audens intrare· canis somnum· pastoris absentiam vel desidiam explorans· sic hereticus nocte sue interpretationis fides decipere conatur, ecclesiam non intrans pastores ecclesię· vel uitare· vel necare ut in exiliuz mittere contendit. Lup⁹ natura corporis rigidus· se inflectere facile non potest sic hereticus intentionem duri cordis non solet ab errore reuocare. Vnde apostolus. Hereticum hominez post primaz ꝛ secundā correctionē deuita· ꝛc Lupus vero suo impetu fertur· ꝛ ideo sepe illuditur· sic hereticus impetum facit sed sepe remanet inanis ne nocere possit. Lupus si prius aliquem viderit· vocem illius quadam nature vi eripit· si homo illum prius viderit eum exagitat. Sic quem veritas disputatōne hereticus preuenit· mutuz reddit ne confiteatur verbum dei· sed si quis cōmenta fraudis eius agnouerit· non patitur iactantiaz vocis. Sicut lupus· sic et hereticus guttur inuadit· vitalibus vulnus affigit. Qualiter autem hos effugere possimus· supponit dicens. Nolite ergo portare sacculum neq̄ ꝛc. Vnde matthęus. Nolite possidere aurum neq̄ argentum· non peram neq̄ calciamenta· Vtrunq̄ de corio mortui animalis fit· id est· nichil mortale vult esse in illis quos ad prędicandū mittit· ne mortis timore retardentur ab iniuncto itinere.

Nolite ergo. ꝛc. Tanta prędicatori debet esse fiducia in deo· vt presentis vitę sumptus· ꝛ si non prędideat· tamē sibi nō defecturos certissime sciat· ne dū occupat mens ad tpalia· minus prędicet ęterna.

Allego. Pecunia in sacco clausa sapientia est occulta· quę proximo non erogat per peram· opera seculi. Per calciamēta mortuoꝝ operū exempla figurant· vt prędicator onus secularium negociorum nō portet· nec stultorum opū exempla conspiciat· ne sua opera quasi ex mortuis pellibꝫ credat munire. Qui nō amore ęterne patrię: sed premioꝝ ambitu salutē prędicat audientibꝫ· quasi in itinere salutat· quia hac ex occasione non ex intentione salutem audientibꝫ exoptat. Omnis enim qui in via salutat· ex occasione itineris salutat· non ex intentione habendę eiusdem salutis.

Neminem per viam sa. Festinare iubet ꝓtendere· ne alicuius obuij ꝓfabulatōne reflectantur ab iniuncto itinere. Nec simpliciter ait. § Neminē salutaueritis· cū sit vsus būanitatis alios salutare· § addidit ī via· q̄ nō salutatōis sedulitas auferet· § obstaculū impediēdę deuotōis abolet· ut q̄ diuina mandant· paulisp̄ sequestrētur būana.

¶ In eadem autem. Si pax vestra recipitur· dignū est vt in ea maneatis·carnalia stipendia ab eis accipiētes·quib⁹ celestia offertis. Ecce qui faccū z perā phibuit·sumpt⁹ et predicatōne pcedit·sic tñ vt oblato cibo et potu sint contenti.

¶ Manete. Non est de domo in domū vaga facilitate demigrandū· vt in hospitali amore seruetur constantia·ne coalita amicicię necessitudo facile resoluatur.

¶ Dignus est enī Nota q vni operi pdicatorum dnę merces debentur· vna in via quę nos in labore sustentat·alia in patria quę nos in resurrectione remunerat.

¶ Et in quācūq ci. Descripto diuerso domus hospicio·quid etiam in ciuitatib⁹ agere debeant docet· p̄ȝs scz in omnib⁹ communicare·ab impio z per omīa societate secerni

¶ Etiam puluerem. Puluerem excutere iubet·vel ad cōtestationē terreni laboris quē pro illis inaniter susceperunt·vel vt ostendant vsq adeo se ab ipsis nichil terrenum querere·vt etiam puluerem de terra eoz non sibi patiantur adherere. Aliter. Pedes·ipsum opus et incessus predicationis significatur·per puluerem quo aspergunt⁹ leuitas terrenę cogitatōis a q̄ ipsi doctores imunes esse nequeūt· cum pro auditoribus solliciti salubrib⁹ curis intendunt·z quasi per itinera mundi vix calcaneo terę puluerem legunt. Qui ergo recipit verbum·ipse afflictiones z curas doctorum quas pro se tolerabant·in argumentū vertit hūilitatis. Ab hoc puluere per bonos auditores inuentur pedes euangelistarū ab lui·z p ipsum saluatorē narrantur abluti. Sed qui spernit doctrinam pdicatoris·ipse labores z pericula·tediumq solicitudin um ad testimonium damnationis sibi inflectit. Hic ergo puluis in contemptores euangelij iubetur extergi.

¶ Quia sodomis. Sodomitę alī in vicijs exardebant·z inhospitales erant·tamen apud illos nulli hospites tales quales apud iudęos prophetę quales apostoli reperti sunt. Loth inter eos·z si iustus·non tamen aliquid docuit·nulla signa fecit. Et ideo cui multū donatū est multū ab eo queritꝰ et potentes potenter tormenta patientur.

¶ Uę tibi corozaim. Corozaim·bethsaida·capharnaū z tibias·ciuitates sunt galileę in litore laci genesareth. Has plangit dñs·q̄ post tāta miracula z virtutes non pnituerunt·z sunt priores gentilib⁹ naturale solummodo ins dissipantib⁹·q̄ post descptę legis pceptū filiū quoq dei conculcare·gratiāq ingrati spernere non timuerunt.

¶ In cilicio. Aspera peccati pungentis mēoria qua in die iudicij sinistra pars induenda est significatur. In cinere mortis consideratio·p quā tota humana generis massa in pulnerem est redigenda: figuratur. In sessione·hūilitas proprię scientię. Unde ppheta. Surgite postq̄ sederitis·id est·humiliamini sub potenti manu dei·vt v·e·in·d·visitationis.

¶ Et in cinere. Impleta videmus verba saluatoris·q̄ cum ille ciuitates predictę dño presente credere noluerunt·tyrus et sydon olim fuerunt amicę dauid z salomoni·z postea euangelizātib⁹ christi discipulis·deuo e fidē susceperunt. Quare aūt sit pdicatum nō creditur z nō pdicatum crediturꝭ nouit ille qui omnia nouit

¶ Et tu caphar. Vel exaltata es supbe residēdo mee pdicatōi·l exaltata es meo hospitio z meis signis z vtutib⁹· z iō maiori plecteꝭ supplicō·q̄ dū credere noluisti Et ne aliqs putaret illis tm̄ ciuitatib⁹ vl psonis q̄ dñm in carne ñ receperunt q̄ere ꝭ vba·addit Qui vos au·m·a. In audiēdo l spnēdo euāgelij pdicatorē·q̄ scias se ñ viles psonas·ꝭ ipsū saluatorē spnere vel audire·qa in discipulo magr̄ audit·z in filio pater honoratur.

¶ Si audire noluerit ¶ Laboris vestri fructu nō priuabimini.

Sin autem ad vos reuertetur.

In eadem autem domo manete· edentes et bibentes quę apud illos sunt. Dignus est enim operarius mercede sua. Nolite transire de domo in domum. Et in quamcunq ciuitatē intraueritis z susceperint vos· māducate quę apponuntur vobis. Et curate infirmos qui in illa sunt·et dicite illis. Appropinquabit in vos regnum dei In quamcunq autem ciuitatem intraueritis z non receperint vos exeuntes in plateas eius dicite.

¶ Cibo suo.

Etiam puluerem qui adhęsit nobis de ciuitate vestra in pedibus nostris extergimus in vos. Tamē hoc scitote q̄ appropinquabit regnum dei. Dico vobis·quia sodomis in die illa remissius erit q̄ illi ciuitati. Uę tibi corozaim· vę tibi bethsaida·quia si in tyro z sydone factę fuissent virtutes quę factę sunt in vobis·olim in cilicio z cinere sedentes pęniterent. Uerūtamē tyro z sydoni remissius erit in iudicio q̄ vobis. Et tu capharnaum vsq ad cęlum exaltata·vsq ad infernum demergeris. Qui vos audit me audit z qui vos spernit me spernit. Qui autem me spernit·spernit eum qui me misit. Reuersi sunt autem septuagintaduo cum gaudio dicentes. Domine·etiam demonia subijciuntur nobis in nomine tuo. Et ait illis Uidebā satha nan sicut fulgur de cęlo cadentē. Ecce dedi vobis potestatem calcā di supra serpentes z scorpiones z super omnem virtutem inimici·et nichil vobis nocebit Ueruntamē in hoc nolite gaudere. q̄ spūs vobis subijciuntur. Gaudete autem q̄ nomina vestra scripta sunt in cęlis. In ipsa hora exultauit in spū sancto z dixit. Confiteor tibi dñe pater cęli et terrę q̄ abscōdisti hęc a sapientib⁹ et prudentib⁹. z reuelasti ea paruulis. Etiā pater q̄ sic

¶ Non faciendo misericordiam vni de patrib⁹ meis minimis·nec mihi fecit. ¶ non dicit

¶ Quia ego z pater vnū sumus.

¶ Quod in lege non fuit

¶ Ita precipitē de supernis ad ima lapsus ¶ vel sicut fulgur·q̄ detectus adhuc erat formam se in angelum lucis.

¶ Qui dente aperte ledunt ¶ Qui cauda clam insidiantur.

¶ Que mundo utilescūt ¶ Per humilitatem fidei ute.

¶ de salute humilium quibus loquebatur

¶ Deus consubstantialis.

¶ Non pater: sed creator.

¶ Qui se exaltare non norunt.

¶ Domine etiaz. Bñ confitent referētes honorē noi xpi: ꝭ q̄ infirma adhuc fide gaudēt in ūtutib⁹ z signoz opatōe efferunt exēplo terrēt·z ad humilitatē reuocāt. Qz si dyabol⁹ ppt supbiā de cęlo ē pcipitat⁹· mlt̄o magis isti d terraediti·si supbierūt hūliabuntur.

¶ Supra ser. Serpētes sūt mali hoīes l dyaboli· q̄ incboādis ūtutib⁹ venena pūę p suasionis obijciūt. Scorpiōes· q̄ psūmādas vtutes ad finē viciare contendunt.

¶ Et super omnē Dēs imūdos spūs potestis ejcere d obsessis corpib⁹ l ad lrāz. Sic vipa ñ nocuit manui pauli·z hausti venenū nō nocuit iobi. vñ z ipse dñs. Et si m·q̄d b·ñ e·n·

¶ Nolite gaudere. Malos spūs ejcere z alias vtutes facere·aliqñ ñ ē meritū illi⁹ q̄ illa opat⁹: ꝭ inuocatio noīs xpi ꝭ agit ad pdēpnationē eoz qui inuocant·vel ad vtilitatē eoz q̄ vident z audiūt· vbi licet hoīes despiciant signa faciētes. deū tm̄ honorēt. Ad cui⁹ inuocatōz miracula fiūt. Pro bitet gaudere de hūiliatōe dyaboli·q̄ pter supbiā cecidit: ꝭ gaudeant de sua sublimatōe·vt vñ illi ceciderint subleuati·isti ascēdāt humiliati.

¶ Gaudete aūt. Si quis celestia siue terrestria opera gesserit·per hęc q̄ scris adnotatus·apud dei mēoriā ęternaliter est affixus.

¶ In ipsa hora. Cū de subiectōe dimūdoz spūuz de noīb⁹ sctis cęlo loqueret ostendit p q̄d ꝭ tanta celsitudo data sit hoīb⁹. l. per hūilitatem fidei christianę.

¶ Cōfiteor. Gras ago q̄ aplis aduēt⁹ mei aperuisti sacra q̄ ignorant scribe z pharisei·qui sibi sapiētes videntur.

¶ Reuelasti ea paruu. Non ait insipiētib⁹ z hebetib⁹: sed paruulis·i· hūilibus·vt pbet se tumorē damnasse·non acumen.

¶ Quia sic. Non rationē reddit cur hos elegit·illos reprobauerit·ꝭ sic

ro placitum dicit in quo accipimus exemplum humilitatis ne temere discutiamus de supernis consilijs.

¶ Omnia michi ꝛc. Commẽdata humilitate per quã ad fidẽ venitur pulcre de ipsa fide locus ꝓnectitur cuꝫ omnia sibi tradita dicit non elemẽta que ipse creauit: sed illos paruulos quib⁹ pr̃ sacra filij reuelauit.

¶ Cum audis omnia agnoscis omnipotentẽ non decolorem non degenerem patris. Cum audis tradita ꝓfiteris filium cui per naturã vni⁹ substãtie omia iure sunt ꝓpria non dono collata per gratiam.

¶ Q̃ multi prophetę. Prophete et iusti a longe dñi gloriam viderunt per speculum in enigmate: sꝫ apostoli pñtem dominum habentes et ab ipso quę volebant interrogantes non per angelos vel varias visionum species docebãtur.

¶ Legisperitus surrexit. Legis doctor qui sine fide in lege iacebat surgit vt stet stat dum magistꝝ vocat: sed et stando tẽptat: deuꝫ tacendo qđ erat.

¶ Temptans illum. Legisperit⁹ occasionẽ temptandi accipit ex verbis domini ubi ait Gaudete quia nomina vestra scripta sunt in celis sed ipse in sua temptatõne mõstrat q̃ vera sit ꝓfessio dñi qua patrẽ laudãs dicit. Abscondisti hec a sapiẽtib⁹ et potentib⁹ et reuelasti ea paruulis.

¶ Ille respondens. Dixit quod legerat: sed nõ implenit quod scriptuꝫ erat q̃ in presentia habebat dominũ quẽ diligere debebat: sed hunc magistrũ non deum vocat.

¶ Recte respondisti. Perfectũ iter vite celestis ostendit dum legisperito de dilectione dei et proximi scripta proponẽti respondit. Recte rñdisti hoc fac et vives et finita parabola adiecit. Vade et tu f. s. in quo ostẽditꝫ per solam dilectionẽ venitur ad vitam eternã: sed ille proximũ non habebat qui nunq̃ forsitan miscdiam fecerat et ideo ignorabat.

¶ Hoc fac et ꝛc. Ex primo legis capitulo docet legis ignarũ probans q̃ lex in principio statim patrẽ et filium predicauerit et incarnationẽ filij annunciauerit dicens. Diliges dñm deũ tuũ et diliges proximũ tuũ sicut teiVnde et addit. Hoc fac et vi. Sed ille qui cũ nesciret proximũ quia nõ credebat in christũ respondit. Quis est meus proximus? Ita qui christum nescit et legem nescit. Quo enim potest scire legem cum veritatem ignoret cum lex annunciet veritatem.

¶ Ille aũt volens. Legisperit⁹ vt sapienter respondisse dicatur ꝑmũ se legis fatetur ignorare mandatũ quia humiliari recusans et seipsum iustificare volens archana non potest videre que reuelantur parnulis christi cui christus ita responsum temperat vt et omnis qui miscdiaꝫ facit proxim⁹ intelligatur et specialiter ipse dei filius qui nobis per humanitatem proximus factus est designetur.

¶ Quis est ꝛc. Nemo proximior homini q̃ deus qui intrinsec⁹ et extrinsecus nouit et omnia curare potest: sed omnis incredulus vel temptator nec deum nec hominem proximum habet.

¶ Homo quidam. ꝛc. Homo iste adam intelligitur in genere humano qui a beatitudine celestis hierusalez preuaricatõnis prolapsione ad miseriasꝫ defectũ hui⁹ vite mutabilis et erronee descendit cum intumescere cepit. Et per hoc etiã incidit in latrones id est in potestatẽ angelorꝫ noctis qui se trãsfigurant in angelos lucis: sed perseuerare non possunt. In quos non incideret nisi ei⁹ mandati celestis deuius se fecisset obnoxium. Qui etiam indumenta gratie spiritualis immortalitatis scꝫ et innocentie auferunt et sic vulnera inferunt id est peccata quib⁹ humane nature integritas violatur et mors quasi fossis visceribus inducitur. Qui seruat intemerata que sumpsit indumenta ñ potest sentire latronũ plagas. Abierunt nõ cessando ab insidijs ꝛ occultãdo isidias. Semiuiuo relicto qꝫ immortalitatem eruere sed rationis sensum auolere nõ possunt quĩ homo sapere et deum possit cognoscere. Sacerdos et leuita qui trãseunt sacerdotium et ministerium veteris figurant testamẽti vbi vulnera languẽtis mũdi monstrantur: sed ñ curantur. Samaritanus qui custos interp̃ tat dñs est qui ꝓpter nos homo factus vite presentis iter arripuit et venit secus vulnera tum. In similitudine hoĩm factus et h. i. u. h. compassiõis nostre susceptione finitimus et miscdie collatiõe vicinus. Alligauit v. e. peccata redarguendo cohibuit. Infundit oleum dum penitentib⁹ tribuit spem dicens. Penitentiã agite qꝫ appropiquabit regnũ celoꝝ. Infundit vinũ dum peccantib⁹ terrorem pene incutit dominus dicens. Omnis arbor que non facit fructum bonũ excidet et in ignẽ mittetur. Jumentum caro ipsius est in qua ad nos venit in quã sanciũ imponit qꝫ peccata nostra portauit ĩ corpore suo. Imponitur vero qui ipsam incarnationẽ credit. Stabulum est presentis ecclesia vbi reficiuntur viatores in eternã patriam redeuntes. Impositus iumento in stabulũ ducitur qꝫ nemo nisi baptizatus nisi corpori christi adunat⁹ ecclesiã intrabit. Et curã egit ne egerẽ precepta que acceperat dimitteret. Sed non vacat samaritano diu in terris degere redeundum erat vnde descenderat. Itaq̃ altero die id est post resurrectionem suam quando amplior eterne lucis splendor q̃ ante passionẽ effulsit in mundo protulit duos denarios duo testamenta in quib⁹ eterni regis nomen et imago continetur stabulario id est apostolis dedit qꝫ tunc illis sensum aperuit vt intelligerent scripturas ad regendũ populum Quodcunq̃ supererogaueris. Supererogat apostolus cum dicit. De virginib⁹ preceptũ domini non habeo consiliũ autem do. Supererogat cum non vtitur potestate accipiendi necessaria. Rediens in iudicio reddet dicens. Quia super panca fuisti fidelis super multa te constituã intra in gaudium dñi tui. Quis bonꝫ. Juxta litteraꝫ patet q̃ alienigena hierosolomite cui misericordiã impẽdens proximior fuit q̃ sacerdos vel leuita eiusdem gentis.

anima tua et ex omnibus viribus tuis et ex omni mente tua et proximum tuum sicut teipsum. Dixitq̃ illi. Recte respondisti hoc fac et vi

§ Laudat responsionem non laudat factũ

§ Quia putabat nõ ante deum: sed ante hominem se stare. nec ipsum quez magistrũ vocat proximum cognoscit

ues. Ille autem ĩ volens iustificare seipsum dixit ad ihesuꝫ. Et quis est meus proximus? Suspiciens autem ihesus dixit. Homo quidam descendebat a hierusalem in hiericho et incidit in latrones. Qui etiam despoliauerunt eum et plagis impositis abierunt semiuiuo relicto. Accidit autem vt sacerdos quidam descenderet eadẽ via et viso illo preteriuit. Similr et leuita cum esset secus locum et videret eum pertransiit. Samaritanus aũt quidã iter faciens venit secus eũ et vidẽs eũ miscdia mot⁹

§ Inuistum esse non potest quod iusto placuit

placuit añ te. Omia michi tradita sunt a pr̃e meo. Et nẽo scit q̃s sit filius nisi pater et quis sit pater nisi filius et cui filius voluerit reuelare. Et conuersus ad discipulos

§ Interiores non exteriores pharisecꝫ qui corpus meũ viderunt. § Agnos

suos dixit. Beati oculi qui vident

scunt illa sacramenta que reuelantur paruulis

§ Quibus me et patrem reuelaui.

que vos videtis. Dico enim vo

§ vẽtura predicãdo. § Se et alios regendo.

bis q̃ multi prophete et reges voluerũt videre q̃ vos videtis et nõ viderunt: et audire q̃ auditis et nõ

† § verba legis tenens vim legis ignorans

audierũt. Et ecce quidam † legisperitus surrexit temptans illum dicens. Magister quid faciendo vitam eternam possidebo? At ille di

† § Interrogat quod scriptuꝫ est vt ex suis respõ

xit ad eum. † In lege quid scriptuꝫ

sis iustificetur vel damnetur.

est? Quomodo legis? Ille respondens dixit. Diliges dominũ deuꝫ tuum ex toto corde tuo et ex tota

Duxit in stabulū. Non domū sed stabulū vocat·quo nomine miserias z fetores hui⁹ vite signat·nè hō in hoc exilio tanq̄ in patria gaudeat.

Qui fecit. Cognatio non facit proximū·sed misericordia q̄ mia est scōm naturā. Nichil enī tam scōm naturā·q̄ nature iuuare p sortē.

Allego. Nemo ꝓpinquior q̄ qui nostra vulnera curauit·qui vnū est caput cū membris. Diligam⁹ ergo eū ut deū z dñm. Diligam⁹ quasi primū diligam⁹ etiā eū qui imitator xpi est. Unde sequit. Fac similiter·id est·vt vere te proximus sicut teipsum diligere manifestes·quicquid vales in ei⁹ corporali vel spūali necessitate subleuā da deuotus operare.

Factū est. Habito sermone de dilectione dei et proximi·supponitur exemplum utriusq̄ dilectōnis nō tam in solo verbo q̄ in operis exhibitōe. Per istas enī duas sorores due significantur vite spūales. Per martham operib⁹ actuosa deuotio·qua proxio in charitate sociamur. Per mariā religiosa mentis intentio in dei verbo·qua i dei amore suspiramus. Activa panem vel corporalē esurientī·vel doctrinę ignoranti tribuit·errantem corrigit·superbū ad humilitatē reuocat·quę singulis expediāt dispensat. Contēplatiua charitatē dei z proximi retinet: sed ab exteriori actōne desecit·soli ꝓditoris desiderio inhęret·z calcatis omnib⁹ curis ad videndū faciē creatoris inardescit z desiderat miseri supernis ciuib⁹ de eterna in cōspectu dñi incorrupti one gaudent.by

In domum s. ꝛc. Intrante ihesu in domū vita iniqua z si aliqñ fuerat aufugit·remanent due vite innocētes·laboriosa z ociosa·inter eas medius est ipse fons vitę.

Sedens secus. Quāto hūilius sedet· tanto ampli⁹ capit·aqua cō fluit ad conuallē de tumoribus collis

Maria sedet·q contēplatiua pacatis vicioꝝ tumultib⁹ .optata iam in christo mentis quiete fruitur. Martha stat·quia activa laboriosa desudat in certamine.

Martha aūt. Intenta erat maria qūo pasceret a dño·intenta erat martha qūo pasceret dñm·hęc conuiuium parat dño· in conuiuio dñi illa iam iocundatur.

Domine non est tibi curę. Et illoꝝ persona loquitur qui adhuc diuinę ꝓtemplationis ignari·solum q⁹ discere fraterne dilectionis opus deo placitū dicunt·ideoq̄ cunctos qui christo deuoti esse velint·huic mancipandos autumant.

Et respondens. Maria ñ respondet: sed causam suaz tanq̄ ociosa ꝓmittit iudici. Si enī paret rñdendi sermonē remitteret audiēdi intētionē

Martha martha. Repetitio indicii est dilectōis·vel forte monēdę intentionis·vt audiret attentius.

Porro vnum est ꝛc. Ꝓponit vnū multis. Non enim a multis vnū sed multa ab vno·z tñ multa sunt necessaria tendentib⁹ ad vnū

Maria optimā ꝛc. Non reprehenditur pars marthę quia et ipsa bona: sed laudatur pars marię. Unde quare sit optima subinfertur·quę nō auferetur ab ea·quia contemplatiua hic incipit z in celesti patria perficiet·

quia amoris ignis qui hic ardere inchoat·cum ipsum quem amat viderit·in amore amplius ignescet. Non ergo auferetur contemplatiua quę subtracta luce presentis seculi perficitur. Activa cum corpore deficit·quia in eterna patria panem non porrigit esurienti·quia nemo esuriet·nec cętera pietatis opera aget·quia non erunt necessaria. Cum presenti ergo seculo aufertur activa. Merito igitur contēplationi omnia iustificationū merita immensa virtutū studia postponuntur.

Que non auferetur ꝛc. Ex opposito intellige ꝙ a Martha auferet pars quā elegit·quia transit labor multitudinis·remanet charitas vnitatis.

C. .XI.

Et factum est. Post hystoriam sororū quę duas vitas significant·inducit dominū orasse et discipulos ad orandu⁹ informasse·quia et oratio quam docuit·vtriusq̄ vitę in se continet mysterium·z ipsarū perfectio vitarū non nostris viribus sed precibus est obtinenda.

Ut cessauit. ꝛc. Ideo sępe saluator orans inducitur·vt discipulos ad orationis studiū inducat. Unde finita oratōne·a discipulis scisitatur vt doceat qualiter debeant orare.

Cum oratis dicite. ꝛc. Matthęus septem petitiones ponit. In trib⁹ eterna poscuntur· in quattuor temporalia·quę tamē propter eterna consequenda sunt necessaria. Quę enim dicimus. Sanctificetur nomen tuum·adueniat regnū tuum· Fiat voluntas tua: sicut in celo z in terra. Hic inchoatur quantumcunq̄ proficimus augentur in nobis·z perfecte sine fine in alia vita possidebuntur. Quę vero dicimus. Panem nostrū quotidianū da nobis hodie. Et dimitte nobis debita nostra sicut z nos dimittimus debitoribus nostris. Et ne nos inducas in temptationē: sed libera nos a malo. Ad presentis vitę indigentiam pertinent·quia hic z panis·tam corporalis q̄ spiritualis est necessarius·tam anime q̄ corpori. Hic etiam fit remissio peccatorum·quę hic committuntur. Hic fiunt temptationes· hic etiam fit malum vnde cupimus liberari. In alia vita nichil horum est. Lucas non septem: sed quinq̄ ponit·z hoc causa brevitatis. In quinq̄ quę ponit·septem illa intelligit contineri. Nomen quippe dei sanctificatur in spiritu. Regnum vero dei in carnis resurrectione venturum est. Ostendens ergo lucas terciam petitionem duarum superiorum quodammodo esse repetitionem·magis eam intermittendo fecit intelligi. Deinde tres illas adiungit·de pane quotidiano·de remissione peccatorum·de temptatione vitanda. At vero quod matthęus in vltimo posuit. Sed libera nos a malo·iste non posuit vt intelligeremus ad id quod de temptatione dictum est pertinere. Ideo enim matthęus non ait. Et libera nos a malo·tanq̄ diuersam petitionem poneret·sed ait. Sed libera nos a malo·vnam petitōem esse demonstrans vt sciat vnusquisq̄ in eo se a malo liberari· quod non infertur in temptationem.

Panem nostrum quotidianum. Panis quotidianus dicitur·qui hic est necessarius·quantus animę carniq̄ est tribuendus·siue corporaliter siue spūaliter siue vtroq̄ modo intelligatur.

¶ In baptismo est. Et appropias alligauit vulnera eius infundēs oleū z vinū·Et

¶ sancti spūs .i. ¶ caritatis sue passionis

imponēs illū in iumētū suū: duxit

¶ Spiritualem.

in stabulū z curā ei⁹ egit. Et altera die ꝓtulit duos denarios·z dedit stabulario z ait. Curaz illius habe z q̄dcunq̄ superogaueris·ego cū rediero reddam tibi. Quis horuz trium videtur tibi proxim⁹ fuisse illi qui incidit in latrones? At ille dixit. Qui fecit misericordiā in illuz Et ait illi ihesus. Vade·z tu fac similiter. Factū est autē dum irent· et ipse intrauit in quoddā castellū et mulier quędam martha nomīe excepit illum in domum suam. Et huic erat soror nomīe maria·quę etiaz sedens secus pedes domini

† ¶ Ministrans necessaria mortali carni·qua indutus erat dei filius.

audiebat verbū illius. † Martha autē satagebat circa frequens ministerium. Quę stetit et ait. Domine non est tibi curę ꝙ soror mea reliquit me solam ministrare? Dic ergo illi vt me adiuuet Et respondēs dixit illi dominus. Martha martha solicita es z turbaris erga plurima. Porro vnū est necessarium

¶ querēs de sorore.

¶ deo iugiter inherere ¶ marie factus est aduocatus·qui inder fuerat interpellatus.

Maria optimā partē elegit q̄ non auferetur ab ea.

C. .XI.

Factuz est cū esset in loco quodam orās·vt cessauit dixit vnus ex discipul' suis ad eum: Domine·doce nos orare·sicut iohannes docuit discipulos suos orare. Et ait illis. Cum oratis dicite. Pater sanctificetur nomen tuum. Adueniat regnum tuum. Panem nostrum quotidianū da

¶ Orare.

¶ Nota legisperitus se iustificare volens dñm temptaturus adijt sed confusus abscessit. At maria prediby accliuis optimā partē philosophię celestis elegit. Item paruuli xpi nō de sua iusticia: sed de redemptoris gloria ꝑsumētes. qby oratiōnū modis eandem grām aduocare debeāt inquirūt audiuntq; et quiby verbis orare et qua instancia pseuerare. et pro quiby maxime rebꝫ supplicare debeāt. s. fide. spe. et charitate. qbꝫ perfecte petētes eandē largitorē a patre spm̄ bonū ꝓcipiāt. Contra ꝟ vero sicut in lectōe de dyemoniaco legit. sapiētes et prudentes. qz spm̄ gr̄ę nō petere. g̃rere et pulsare: ꝟ blasphemare satagūt. irremissibiles et hic et in futuro sup̄ę pernacię pēnas luunt.

¶ Quis vestrū habet amicum. Postq; formā orōis rogātiby ꝓposuit. instāntiā etiā et frequētiā orandi illis iniungit. nō solū vieby ꝟ etiā noctiby orō deferat. qui enī media nocte panes ab amico petit et in petendi intentōne psistit non fraudatur orans. Mystice. Amicus ad quē nocte venitur deus est. q̃ corp⁹ suum tradidit pro nobis. Qui in nocte tribulatōnis supplicare. et tres panes. i. intelligentiam sanctę trinitat̄. q̃ in ꝑsentis vitę laboriby vinam⁹. efflagitare debem⁹. Hos panes. si dominū deū tuū diligas nō solū tibi sed etiā alij ꝓter|emereri. Amicus q̃ de via venit. ip̄e est nr̄ anim⁹. q̃ quotiēs ad tpalia petēda euagat. totiēs a nobis recedit. Redit cū supernа meditatur et celesti alimonia refici desiderat. Cui qđ ꝓponat nō habet. qz anię p⁹ tenebras ad deū suspirāti nil preter ipsum cogitare vel loq̃ vel intueri libet: ꝟ solū trinitat̄ gaudiū qđ recognouit. ampli⁹ intueri et ad hoc peruenire satagat.

nobis hodie. Et dimitte nobis peccata nostra. siquidem et ipsi dimittimus omni debenti nobis. Et ne nos inducas in temptationem. et ait ad discipulos. Quis vestrum habet amicū et ibit ad illum media nocte et dicet illi. Amice cōmoda michi tres panes. qm̄ amicus meus venit de via ad me. et nō habeo qđ ponā ante illū. Et ille deintus respondens dicat. Noli michi molestus esse. Jam hostium clausum est et pueri mei mecū sunt in cubili. non possum surgere et dare tibi. Et ille si pseuerauerit pulsans. dico vobis et si non dabit illi surgens. eo q̃ amicus eius sit propter improbitatē tamen eius surget. et dabit illi quotquot habet necessarios. Et ego vobis dico.

¶ Petite et dabitur vobis querite et inuenietis. pulsate et aperietur vobis. Omnis enī qui petit accipit. et q̃ querit inuenit. et pulsanti aperiet. Quis autē ex vobis patrem petit panem. nunquid lapidem dabit illi? Aut piscem. nunquid pro piscе serpentē dabit illi? Aut si petierit ouum. nunquid porriget illi scorpionem? Si ergo vos cum sitis mali nostis bona data dare filijs vestris. quanto magis pr̄ vr̄ celestis de celo dabit spiritū bonū petentibus se. Et erat eiiciens demoniū et illud erat mutū. Et cum eiecisset demoniū locutus est mutus: et ammiratę sunt turbę. Quidam aūt ex eis dixerūt. In beelzebub principe demoniorū eiicit demonia. Et alij tēptantes: signū de

¶ Petite et dabitur vobis. Petitis et nō accipitis eo q̃ male petatis. qz perseueratis in peccatis.

¶ Quis aūt ex vo. B. Mysti. Panis signat charitatē ꝓpter maiorē appetitū et necessariū vsū. qz sic sine pane mēsa videt inops. ita sine charitate alię ꝟtutes michil sunt. q̃ in sola charitate pficiunt. huic ꝓtraria duricia cordis. quā lapidi ꝓparat. Piscis fides ē inuisibiliū. Sicut enī piscis subtegumento aquaꝝ nascit. viuit et alit. sic fides q̃ in deū ē inuisibilr in corde gignit. inuisibili grā spūs p aquaꝝ baptismi ꝓsecrat. inuisibili auxilio diuinę protectōis ne deficiat nutrit. inuisibiliū p̄mioꝝ intuitu quecq; valz bona opat. Vel etiā iō fides pisci ꝓparat. qa sic ille crebris fluctiby mari tūdit. nec pimit. ita fides aduersitatiby nō frāgit. cui ꝓtrar⁹ est serpēs. ppter venenuz infidelitat̄. Per ouū spei nostrę certitudo figurat. qz in ouo nōdū fct⁹ pfect⁹ cernit. ꝟ fouēdo speratur. Cōtra spē scorpionē ponit. q̃ aculeo venenat⁹ retro ē timēdus. sic spei contrariū ē retro respicere cū spes futuroꝝ in ea q̃ antea sūt se ertēdat.

¶ Cū sitis mali. Malos vocat secli amatores. q̃ dāt illa q̃ scoꝝ snū sensū indicāt bona. q̃ ec in sua nata sūt bona et ad vsum infirmę vitę ptinentia. Vel apli q̃ merito electōnis bonitatē būani generis excesserant intuitu supnę bonitatis adhuc sunt mali. qz nō dū immunes a delict. maxie in ꝟbis et cogitatu. q̃ q̃tidiaīs orōni bue tubēt curari. Vel malos vocat. qz oīs creatura in ꝓspcū diuinę bonitat̄ ē mala. qz nēo bon⁹ nisi deus. et tm̄ diuinę bonitat̄ pticipatōe rōnal̄ creata bona fieri pōt. dño ita ꝓmittēte. dabit spm̄ b. p. s. vt p pticipatōꝝ spūs fiāt boni q̃ erāt mali dū p grām spūs. fidē. spē et charitatē et cęteras ꝟtutes ꝓsequētur. Vñ mat. nō dixit. dabit spm̄ b. p. s. ꝟ dabit bona petētiby se. oñdēs spm̄ scm̄ plenitudinē esse oīm bonoꝝ. qz per eū omia bona ministrantur.

¶ Quanto magis pr̄. Apta ꝓparatio. si enī hō petōr adhuc fragili carne ḡuatur. petētiby filijs talia dare non abnegat. multomagis pr̄ cęlestis filijs suo timore et amore prediti. nō deficientia bona largitur in cęlis.

¶ Et erat eiiciens. Post ꝓdicatōis ꝟba q̃ bnīlib⁹ ꝓposuit etiā miracula operat. vt q̃ ꝓdicāti nō credūt. visis miracul̄ credāt. Mat. hūc dyemoniacū etiā cęcū fuisse dic. in q̃ tria miracula a dño fiūt. videt. loq̃tur. a dyemone liberatur. Qđ aūt tūc in vno carnal̄r fcm̄ ē quotidie fit in ꝓuersione gētiū. vt p̄mū expulso dyemone et omi spurcicia ydolatrię. fidei lumē videant. deinde tacētia p̄ns ora ad laudem dei laxarentur.

¶ In beelzebub. Ninus rex ꝓditor niniue. belo p̄i suo statuā cōsecrauit. eiq; diuinos honores īstituit. cui⁹ simulachri similitudinē suscipiētes chaldei vel vocabāt. palestini suscipiētes. baal dicebāt. moabite beelphegor. Judei aūt vni⁹ dei cultores propter derisionē gētiliū. beelzebub appellabāt. Baal enī vir dī. zebub musca. inde beelzebub. i. vir muscaꝝ. siue bñs muscas. propt̄ sordes cruor⁹ q̃ in tēplo ei⁹ imolabat̄. Asserebāt etiā in dyi in ꝟ simulachro p̄ncipē dyemoniorū bitare p cui⁹ p̄tātē dicebāt ibm dyemonia pellere.

¶ Signum de. Vt vel ignē de cęlo descēdere faceret. sicut tpre helyę

duo quinquagenarij igne de celo sunt prempti. Vel vt contra psuetudinem terre istius estiuo tempore tonitrua audirētur·ymbres ruerent·fulgura discurrerent·sicut sub samuele actū est. Vel gsierūt manna de celo. Que signa ideo a christo tūc nō sunt exhibita·qz silr z illa calūniarētur dicentes ex varijs aeris passionib ptigisse. Vñ subditur. Ipse aūt vt vidit co·eo Hoc sibi propriū dns reseruauit·vt cogitatões intueatur z iudicet.

¶ Propriū est iudeop grere signa. Vñ paulus. Judei signa petūt·gentes sapientiam.

¶ Ipse aūt ut ui. Non ad verba sed ad cogitata rñdet. In q dat certū potentie sue signū·qua secreta cordium rimatur. Juxta litteram patet·q oīe regnum solidum z firmum si per partes diuiditur·in solitudinē redigitur·vacuatū ab habitatoribz z domus supra domum cadet cuz habitatoribz vnus domus ab alterius domus familia·vel oppimūtur·vel puniuntur Quo autē hec spūaliter tendant·exponit cū adiungit. Si autem z sathanas in seipsum diuisus est. Si ego ut vos dicitis·in principe demoniorū eijcio demonia·ergo regnū diabolī est diuisum contra se·z ita potestas malicie eius stare non potest. Si autez demon demonem non potest expellere·falso dicitis me in principe demoniop demonia eijcere. Si vero potest sicut dicitis·prospicite vobis vt de regno eius qđ diuisuz est exeatis·ne in ruina eius pariter innoluamini. In quo aūt dns eijciat demones·ne demoniop principem existiment·attēdant quod sequitur. Si aūt ego in beel·eijcio de·filij vrī in quo eijciunt. Filios iudeop apostolos vocat·qui inter alia miracula que a domino acceperant·etiam demones pellebant. Quā expulsionē·non diabolo sed deo assignabant·qui sibi conscij erant nichil malarū artium a dño didicisse. Jdeo ipsi ignobilia z ptemptibilia mundi eligentes·in quibus nulla malicia artificiosa fuit sedebunt super sedes duodecim iudicantes duodecim tribz israel. Vel filij·id est·exorcistę illius gentis qui inuocato nomine dñi demones expellebāt. Quasi dicat. Si expulsio demonū in illis non diabolo sed deo deputatur·cur idem opus in me nō habeat eandē causam? Jdeo ipsi iudices vestri erunt·nō potestate sed cōparatōne·dū illi expulsionē non diabolo sed deo assignant.

¶ Omne regnum. Si omne regnū diuisum desolatur·ergo regnum patris z filij z spūssancti·quod nulla contradictione·nullo impulso est desolatum·non est diuisum·z ideo est eternum. De hoc regno respondit pylato. Regnum meum non est de hoc mundo·z ideo qui in christo spem nō gerunt·sed in principe demoniop eijci demones opinātur·eos regni negat esse perpetui. Nam quomodo potest manere diuinum regnum cum fides scindatur·cum populus iudeop sit ex lege·christus quoqz scdm carnem ex lege sit generatus. Quomodo potest regnum illud esse perpetuum quod ex lege est: cum popnlus ille diuidat legem·cum a populo legis negatur christus·qui ex lege debetur. Sed manet regnū ecclesie·in qua vnus dns·vna fides·vnum baptisma.

¶ Si aūt. Quasi regnū diuisum stare non potest; sed regnū sathane est diuisum·vt vos dicitis q sathanas sathanā expellat·ergo zc.

¶ Dorro si in digito. zc. Filius dicitur manus vel brachium patris. Spiritussanctus dicitur digitus propter differentiam varioruz donorum que per spiritumsanctum hominibus dantur· sicut digiti inter se discreti sunt·nec nocet inequalitas membrop. Licet enim brachium maius sit digito·tamen brachiū cum digito vnum est corpus. Hoc digito scripta est lex in tabulis. Hunc digitū magi confessi sunt in egipto.

¶ Profecto peruenit. Regnum·id est·iudiciaria potestas dei qua bonos a malis secernet in die iudicij·vel regnuz·id est·superna beatitudo. Quasi dicat. Si in spiritu dei eijcio demonia·sine dubio sciatis aditū regni celestis patefactū credentib.

¶ Cum fortis armatus zc. Quasi dicat. Si ego in beelzebub sicut dicitis ejcerem demonia·tunc in aliquo operibus diaboli consentirem. Sed nullo modo cuz illlo consentio sed potius illuz superare z ejcere a meis fidelib festino. Cum diabolus fortis ad nocendum·armatus multis spūalib nequicijs custodit in sua seruitute atrium suum·id est·mundum qui in maligno posit est·in quo vsqz ad aduentū filij dei diabolus sine contradictione principabatur·et male pacato vtebatur imperio in cordibus infidelium.

¶ Si autem fortior illo zc. Fortiorez se vocat·qui non concordi pace et operatione sicut calumniabāt·sed fortiori potentia ipsum strauit·mundum qz ab ipsius dominatione liberauit. Arma diaboli que abstulit·callidissime sunt versucie spūalis nequicie. Spolia sunt anīe abeo decepte·que victor christus distribuit·qđ e insigniū triūphanū·qz captiuā ducēs captiuitatē·dedit dona hoib·quosdam quidem apostolos·alios euāgelistas·alios p·z d.

¶ Qui non est mecum zc. Et vere opera mea non conueniūt cū operib satane·qz egoipse in nullo pnemio cū illo·sed oīno ptrarij sum·quia ego humilis·benignus·animas volens saluare. Ille superbus·invidus·cupit perdere. Ego predicatōe mea virtutes congrego·ille spargit z separat ab vnitate ecclesie.

¶ Et qui non colligit. zc. Hec de omnib hereticis vel schismaticis et superfluo possunt intelligi·qui omēs excludūtur a regno dei.

¶ Cum immūdus spūs. Quia subtrahitis vos a meo regno attribuentes opera mea diabolo·ideo diabolus habitat in vobis sicut in suo regno grauius qz in principio.

¶ Exierit. Exiuit diabolus a iudeis·qñ legem z cultū vnius dei ppls iste suscepit: z transiuit ad gentes que erant a punguedine spūssancti z dilectōne proximi aride z steriles. In quibus iam non inuenit requiē·qz iam a cordib gentiū susceptā fide xpi expellit·qñ dicit. Repetā iudeos quos ante dimisi. Et inuenit scopis mundatā illam pleben·id est·superfluis obseruatōnib phariseop z cerimonijs legis·que iam nichil valent· post aduentum christi. Et vt firmius possideat·assumit vniuersitatē demonū. Et mō veteriores israelite sunt·blasphēmātes christū in suis conuēticulis qz olim fuissent in egipto ante perceptā legem·qz maior infidelitas est venientē nō suscipere·qz venturū non credere.

¶ Possunt ꝫ ad vnūquenqz baptizatū referri·q̄ post acceptā grām negligit operari bona·sed potius originalib peccata actualia adijcit. Diabolus exit ab hoīe cū in baptismo pompis illius homo abrenunciat z p̄ceden tium peccatop illecebris·qnē deserens ambulat per loca inaquosa·qz corda sanctop ab omni mollicie fluxarum cogitationū z humore libidinis immunia callidus tēptator explorat·si quos ibi sue nequitie gressus figere possit Unde subdit. Querēs requem z nō inueniēs·qz qui in prauis cogitatōib et actib pascitur·in mentib fideliū omīa sua temptamēta cessare perpēdit

eius arma auferet in quibus confidebat·z spolia eius distribuet.

Qui non est mecuz·aduersum me est·et qui non colligit mecum·dispergit. Cum immundus spiritus exierit ab homine·ambulat per loca inaquosa querens requiem·et non inueniens dicit. Reuertar in domum meam vnde exiui. Et cuz venerit inuenit eam scopis mundatam. Et tunc vadit z assumit septem alios spiritus secum nequiores se. Et ingressi habitant ibi. Et fiunt nouissima hominis illius peiora prioribus. Factum est au-

† ꝯ Magna fiducia inter blasphemos confiteri dei filium.

tem cum hec diceret. † extollens vocem quedam mulier de turba

Tunc dicit. Reuertar in domũ meã vnde ex. Reuertar ad illius ꝓscientiã vnde in baptismo eiect⁹ fuerã. z pristinã possessionẽ ꝓsucto dño michi sub ꝯciam. Et cũ venerit. inue. eã sco. mũ. qz cũ hmõi reprobũ delictis cogẽtib⁹ repetierit. inuenit conscíam peccatoris a vicijs in baptismo mũdatã: ꝑ nullo bono opere cumulatã. Tũc assumit plenitudinẽ omniũ vicioꝝ. Qui scz tales spũs nequiores dyabolo dicunt. qz cũ dyabolus malus sit. illi tñ qui suis meritis ꝛpellentib⁹ vicijs mãcipãtur. nõ solũ mali sũt: ꝑ etiã spẽm boni tatis affectatis virtuti bus per hypocrisim o/stentare nituntᷣ. et fiũt no. h:il. p. p. Meli⁹ erat uiã veritaꝫ ignora re. cꝫ post agnitionem conuerti retrorsum.

Beatus. Hic maria laudatᷣ. q̃ dñm portauit. Et pranatis tã pũtium indeoꝝ. cꝫ futuroꝝ hereticoꝝ qui veram christi hũanitatẽ negãt. confutatᷣ. quia verũ dei filiũ aduersus blasphemos iudeos cõfitet. z verũ homis filium testatur. matri consubstantialẽ. Nisi enĩ esset vna caro cũ mre. frustra venter ille virginis z vbera beatificarentur

Et vbera. Scdz philicos ex eodẽ fonte z lacte nutriendis z semen procreãdis puerj emanat. Ergo de semine virginis potuit concipi. qui eius lacte potuit nutriri.

Quin immo. Quasi dicat. Non solum laudanda maria qz verbũ dei portauit in vtero: sed marie beata est. qz precepta dei seruauit in opere. Sic etiã o nes beati sunt q̃ uerbũ dei auditu fidei concipiũt. z boni operj custodia in suo uel pr imoꝝ corde pariunt z nutriũt.

Qui audiut ꝛc. In laude ecclesiẽ. ecõ trario damnantᷣ pharisei. qui verbũ dei nec audire nec implere sed blasphemare q̃rebant

Cepit dicere ꝛc Quidam calumnia/bantur opera eius. quib⁹ bucusqꝫ rñdit. Alij tẽptantes. signũ querebant de celo. z illis hic respondet.

Signũ querit. Discipulis signũ dedit diuinitatis. z prius trãsfiguratus in monte. z postea ipsis videntib⁹ sublevat⁹ ĩ celũ: sed incredulis de inferiori humanitatis passione.

Regina austri. Hic ꝓdemnata plebe iudeoꝝ. ecclesiẽ mysteriuꝫ ertp mitur. q̃ in niniuitis per pnitẽtiã quẽ peccatũ abolet. in regina austri studium percipiẽdẽ sapiẽtiẽ. quẽ peccatũ cauet. de totis finib⁹ orbis ꝓgregatur. vt veri pacifici verba cognoscat. Ex duob⁹ enĩ constat ecclesia. vt aut peccare desistas. aut peccare nescias.

In iudicio ꝛc. Non mille annis ante iudiciũ sicut iudei fingunt sed in ipso iudicio surget.

Cũ viris. Ecce ꝓmunis ostenditur resurrectio. tam bonoꝝ q̃ maloꝝ.

Condemnabũt. Non potestate iudicij sed ꝓparatõne melioris facti. quia relicto imperio. venit in iudeã audire hominẽ sapiã famosum: ꝑ iudei veram dei sapientiam cum ipsis conuersantem non audiunt sed blasphemant.

In prędicatõne. Jonas paucis diebꝫ. christus longo tẽpore prędicauit. Ille peregrinis. christus suis ciuib⁹. Ille signum non fecit. christus multa fecit.

Nemo. Qui in figura regine z niniuitarũ ecclesiaꝫ ꝓtulit synagogenunc hortatur nos vt fidẽ nostrã potius ad ecclesiã transferam⁹ Quasi dicat. Quãuis dixerim nullũ signũ nequã generationi dandũ nisi ionę signũ. tñ fidelib⁹ meis nõ occultabo lucis meę claritatez: sed testam humanę naturę flamine meę diuinitatis implebo. id est. fide mea illuminabo. et hanc fidem non ponã sub vmbra veteris legis: sed in claritate noui testamenti. Neq̃ sub mensura ipsius legis z intra terminos indeę gentis cohibebo: sed constituã super ecclesiaꝫ. in qua septifor mis gratia spũs relucet. In cui⁹ rei signuꝫ solet in frontib⁹ credẽtib⁹ signũ fidei affigi. vt qui ecclesiã voluerit ingredi. lumẽ veritatis palam queat intueri. Hinc cõdemnãt indei. qui sig̃ exteri⁹ q̃rendo. apertã lucis ianuã nolũt ingredi credendo

Videte ergo ꝛc Post institutionẽ recte fidei. etiã de bonis opib⁹ z bona intentõe instruit. vt nõ tñ opa sed etiã cogitatones z cordis intentões mundentᷣ. q̃i. Ego lucernã fidei in vestris sensib⁹ accẽdo. z in eccias ponо. vos aũt q̃ntum ex vobis est. Lucernas mãs accẽdite. i. intentões cordis vri mũdate. vt ex intẽtõe mũda placeãt etiam opera.

Hec ꝓtra hypocrisim pb̃eoꝝ sub dolo signa q̃rentiũ spãiit dicta. nos iuxta moralẽ sensũ generaliꝫ istruũt.

Et cũ lo. Non ait. cũ loqueretᷣ h:. ꝑ cũ loqueretᷣ. In q̃ innuit. ñ statĩ finitis his ꝭbis. ꝑ alijs interpositis ad pb̃ẽ diuertisse. Quia finito ꝑ hmõe adhuc eo loquẽte. ecce mr̃ z frẽs q̃rebãt loq̃ ei. De q̃b⁹ postq̃ nũcianti sibi rñdit. q̃ fe. vo. p. m. h fr̃ m. et so. z mr̃ ẽ. postea intrauit ad ꝓpriũ pb̃ẽi.

Quare non baptisatus. Judei frequenter lauãt manus anteq̃ manducent. tenentes traditionem senioꝝ. z a foro reuertentes nisi baptisentur non comedunt.

Calicis. Marc⁹ refert. iudeos baptismata calicis z vrceoꝝ lectoriq̃ z eramentoꝝ solitos obseruare.

Calix vas vitreũ. catin⁹ fictile ꝺ terra. p ꝑ figurat fragilitas hũani corporis. in quo exterius ꝓtendũt sanctitatẽ z simulant iusticiã. qꝺ foris erat laudabant. intus nequissimi.

Quod aũt. Nẽo putet fornicatõez z hmõi corpalia vicia solũmodo gña eẽ z spũalia vicia eẽ leuia. sic auariciã. irã. supbiã. ꝛc. sic pb̃ẽi putabãt

Verũtamen quod superest. Jam bonus doctor qũo ꝓtagium

ꝯ In figura ecclesie. que in medio gentiũ confite

dixit illi Beatus venter qui te portauit z vbera quę suxisti. At ille dixit. Quinimmo. beati † ꝯ audiunt verbũ dei. z custodiũt illud. Tur-

† ꝯ Interiori aure percipiunt.

bis aũt cõcurrentibus cepit dicere. Generatio hec generatio nequa est. signũ querit z signũ non dabit illi nisi signũ ionę prophetę. Naz sicut ionas fuit signum niniuitis. ita erit et filius hominis generationi isti. Regina austri surget in iudicio cum viris generationis huius z condemnabit illos: quia venit a finibus terrę audire sapientiam salomonis. Et ecce plus salomone hic. Viri niniuitę surgent in iudicio cum generatione hac et cõdemnabunt illaz † quia pęnitentiã egerunt in prędicatione ionę. Et ecce pluseꝫ iona hic. Nemo lucernam accendit z in abscondito ponit neq̃ sub modio sed supra candalebꝝ. vt qui ingrediũtur lumẽ videant. Lucerna corporis tui est

ꝯ Judeoꝝ. ꝯ adultera

ꝯ Quasi ad videnda miracula que ab eo audiebant fieri.

ꝯ de celo. quo indigni sunt.

ꝯ Hec electa fuisse non dubitatur.

ꝯ In hoc loco.

† ꝯ Quod iudei non fecerunt ad prędicationem christi

ꝯ i. totus tue operatõis

ꝯ id est. mentis intentio ꝯ Si intentio.

oculus tuus Et si oculus tuus fuerit

ꝯ Pura z recta ꝯ Et si coram hominibus aliquid imperfectõnis habere videaris.

simplex. totũ corpus tuũ lucidum

† ꝯ Si peruersa intentio precesserit. prauũ opus sequetur. z si aliquando iustum videatur.

erit. † si autem nequã fuerit. etiam corpus tuũ tenebrosum erit

† ꝯ Ne ipsa intentio que anime lumen est uicioꝝ tenebris fuscetur.

vide ergo † ne lumẽ quod in te est

† ꝯ Si bonũ bona intentione facis. non habens in tua conscientia aliquã partẽ male cogitatõis.

tenebrę sint † Si ergo corpus tuũ totum lucidum fuerit. non habẽs aliquam partem tenebrarum: erit lucidum totũ. et sicut lucerna fulgoris illuminabit te. Et cum loqueretur: rogauit eũ quidam pharisęus vt prandaret apud se. Et ingressus recubuit. pharisęus autez cępit intra se dicere reputans: quare non

ꝯ Et hic z in futuro grã lucis donaberis.

ꝯ Lauatus more iudeoꝝ

baptizatus esset ante prandiũ? et ait dominus ad illum. Nunc vos pharisei quod deforis est calicis z catini mũdatis. quod autẽ intus

ꝯ Mundiciam carnis exterius obseruatis

ꝯ Anime turpitudinẽ retinetis.

est vestrũ. plenum est rapina z iniquitate. Stulti. † nonne qui fecit quod foris est. etiã id qꝺ intus est fecit. Verũtamen qꝺ superest date elemosinã. z ecce omnia mũda sunt

† ꝯ Quasi dicat. Qui facit utrãq̃ naturã. utrãq̃ mũdari voluit ꝯ Sed.

corpis mūdari debeat. dicet. Et hic latius explicatur qđ supra breuiter dixerat de mundando cordis oculo. Totus enī hic locus ad hoc dirigitur. vt nos ad studiū simplicitatis inuitet. z supflua iudęoꝝ z terrena condēnet. qui scōm corpus intelligendo legem. vitro z catino propter fragilitatē comparantur. In quo z si graviter peccāt ipsis tñ absolutio peccati ꝓmittitur. si misericordiā facere nitantur.

¶ Quod necessario victui z vestimento sufficit date pauperibꝫ vel do consiliū. quod relictat solūmodo post tanta scelera. date elemosinā. Pria elemosina est. mederi animabus vestris credendo in me qui corda mundo. z per fidez mundatis cordibꝫ omia etiaz exteriora erunt munda.

¶ Qui ordinate vult dare elemosinam. a semetipso incipit. z eam sibi primum dat. Est enim elemosina opus misericordię. Unde dicitur. Miserere anime tuę. placēs deo

¶ Ue vobis. Cuz ad elemosinaz hortaretur phariseos. qui coz poraliter quotidie elemosinas faciebant. q̄ qz sine fide erant deo non placebāt. dicit se elemosinas eoꝝ non ignorare. vt ostendat cuiusmodi elemosinas ab istis requirat. Quasi dicat. Commonui vos ad dandam elemosinam. per quā omnia sunt munda: sed sciatis qđ elemosinę qs facitis ad hoc non valent. nec de huiusmodi elemosinis me amonere credatis sed de iudicio z charitate ut de vestra miseria indicantes. z dei charitatem quam nobis donauit diligentes. pie vivatis. iustum iudicium dei confitentes. qz miseri effecti estis z gratias referentes charitati qua liberati estis

¶ Pręteritis iudiciū. ꝛc. Breuiter multa eoꝝ vicia pręstrinxit. q̄ ad vilia decimanda intendentes. futuri iudicij metum z dei charitatem non habent. pręterеunt iudiciū. quia non omnia quę agunt in iudicium referunt. Charitatem pręterеunt. quia nō ex affectu deum diligunt. Sed rursus ne fidei vos studiosos faciat operum negligentes. perfectionē fidelis viri supponit vt post fidem operetur.

¶ Qui estis ut. Hic superstitionē ipsoꝝ doctoꝝ redarguit. q̄ foris speciem recte doctrinę ꝓtendunt. fœditatē vero quā intus gerūt. occultant.

¶ Respondens autem. Audito verbo dei. phariseus ex mala conscientia sibi contumeliam fieri putat. z commemorata pęna perfidoꝝ. intelligit se damnandum.

¶ Ue nobis qui ꝛc. Non arguuntur qđ ędificant monumēta prophę

vobis. Sed vę vobis phariseis
§ Justū iudicū dei confitētes † § Non triticum solummodo z vinum.
qui decimatis † mentā et rutam et
omne olus. et pręteritis iudiciū et
§ Judiciū z charitatē § uel tet
charitatē dei. Hęc autē oportuit
§ Primo loco § Elemosinas fructuū
facere z illa non omittere. Ue vo-
† § Arroganciā redarguit. qua primatū appetūt
bis phariseis † q̄ diligitis primas
cathedras in synagogis z salutati
§ Arguit de hipocrisi
ones in foro. Ue vobis qui estis
§ Quia superficiē terre coīs ostēdunt § uel rēt
vt monumenta quę non patent. z
homines ambulantes supra nesciunt. Respondens autem quidam
ex legisperitis ait illi. Magister.
hęc dicens etiam nobis contumeliam facis. At ille ait. Et vobis le-
§ sicut phariseis
gisperitis vę. qui oneratis homines
§ Legis § Scōm qđ intelligitis z imponitis
oneribus quę portare non possūt
§ Id est. nec in minimis perficitis: quia gratiaz meam non queritis z ingum leue repellitis: sed lex sine gratia nequit impleri.
et ipsi vno digito vestro non tan-
§ Et hoc legis § Ambi
gitis sarcinas. Ue vobis qui ędi
ciose ornādo z seruando.
ficatis monumenta prophetaruz
patres autem vestri occiderunt illos. profecto testificamini. qđ consentitis operibus patrū vestroꝝ
quoniāquidem ipsi eos occiderūt
§ Ambiciose ornādo
vos autē ędificatis eoꝝ sepulcra
†† § Ab eterno dispositum
Propterea z sapientia dei † dixit.
§ Mat. Ecce ego mitto ad vos § Qui prius prophetas. post apostolos misit.
Mittam ad illos prophetas z apostolos et ex illis occident et per
§ vt iacobum § ut
nec recepti ab eis iuste ad gentes migrent.
sequentur. vt inquiratur sanguis
omnium prophetarum qui effusus est a constitutōne mundi a ge
§ Id est maloꝝ.
neratōe ista: a sanguine abel vsq̄
† § Occisus a vestra generatione.
ad sanguinem zacharię qui † perijt
inter altare et edem. Ita dico vobis requiretur ab hac generatōne
§ Abstulistis
Ue vobis legisperitis qui tulistis
clauem scientię: ipsi non introistis
et eos qui introibant prohibuistis
Cum autem hęc ad illos diceret. cęperunt phariseі z legisperiti graui
§ Sustinere
iter insistere. z os eius opprimere de multis insidiantes ei: et quę
rentes capere aliquid ex ore eius
vt accusarent eum.

C. .XII.

Oltis aūt turbis circūstantibus ita vt se inuicē conculcarent. cępit dicere ad discipulos suos. Attendite a fermēto
§ A simulatione
phariseoꝝ qđ est hypocrisis. Nichil autem opertuz est quod non
§ Nequicia discooperietur. z vestra intentio soli deo modo cognita. ab omnibus scietur
reueletur. neq̄ absconditū quod

tarum. sed quia interfectores prophetarū imitantur ędificando sepulcra. accusant paterna facinora. Sed persequēdo christum z apostolos imitantur scelera patruz. z sententiā damnationis quā in patres proferebāt in se ipsos retorquent.

¶ Profecto. Propter vulgi favorē captandū ędificatis. quasi exhorreatis scelera coꝝ. sed ipso opere ostenditis qđ ꝓfidię coꝝ ꝓsentitis. qz bonum non bene facitis sed pro vana gloria.

¶ Vos aūt ędificatis ꝛc. Propterea quia estis imitatores illoꝝ. vt impleatis qđ patribꝫ defuit. scz vt me z meos persequamini. quē illi persecuti sunt in prophetis.

¶ Prophetas et apo. Mentiunt hęretici. qui aliū veteris. alium noui testamēti dicunt institutorem.

¶ A generatione Omēs mali. vna generatio sunt. vna ciuitas vnuz corpus diaboli Sicut oēs boni. una generatio. z vnū corpus sunt dicti

¶ Usq̄ ad san. z. Cur vsq̄ ad hūc. cum p⁹ hūc multi occisi an natale xp̄i. z nato xp̄o moꝝ pueri ab hac generatōe sūt pępti. Dz qz abel pastor ouiū fuit necatusq̄ in agro. Zacharias sacerdos necatus in atrio tēpli. duos ordies martiruz signt. laicos z eos q̄ alterius officio mācipātur

¶ Qui periit. ꝛc. Duo erāt altaria in tēplo. Unū incensi interi⁹. alterꝫ holocaustoꝝ exteri⁹. inde qđ et tēplū zach. ē occisus. vbi inter. z e. hē ē inter ꝓsensū populū et sacerdotū. quoꝝ alij ꝓ tēplū. alij ꝓ altare significantur.

¶ Qui tulistis cla Clauis. humilitas xp̄i. q̄m q̄ hñt scripturas intelligūt. Hāc legisperiti nec ipsi in lege z ꝓphas intelligūt. nec ab alijs intelligi volūt. Intrare clauē ē. nō eē ꝓtētū supficie lr̄ę: s vsq̄ ad archana intelligenda penetrare. Vbi doctor si illos quos verbo ędificat. exemplo scandalizat. nec ipse regnū dei intrat et illos qui intrare poterant excludit.

¶ Cum aūt hęc. Quā vera pfidię. sitatōis z ipietatis suę cīa audierint ipsi testāt. q̄ tāto intonāte turbine ñ resipiscūt: sz doctorē vitaq̄ aggrediūt

¶ Attendite. Ad hoc fermētū ptinēt oīa q̄ supi⁹ in domo C. .XII. phęi disputauit. Vñ z apls. Non in f. u. neq̄ in f. m. z n.

¶ Attendite a f. Pulcer locus tenēdę simplicitatis z emulandę fidei. ne mo⁹ e iudęoꝝ aliud ꝓmamus affectu. aliud voce simulem⁹. cū sciam⁹ in die iudicij non posse esse latebram fraudis.

¶ Neq̄ absco. Ideo ne emulemini simulatores qz ꝓfecto veniet tempus in die iudicij. in quo z vestra virtus z illoꝝ hypocrisis omniby revelabit

Unde sequitur. Qm̃ quę in te. dix. Non solū in futuro omnia patebunt sed etiā in pñti tēpore in tota ecclesia per orbem terrę publice ꝓdicabuntur quę in tenebris .i. in umbra pressuraꝝ z carcerū locuti estis. qñ actus vestri legentur in excelsis.

¶ Quoniā quę in te. Ambr. Quod in tenebris .id est. in timore dixistis. dicetur in lumine .i. in fiducia veritatis: accepto spiritu sancto. Et qđ in aure .id est. secreto locuti. super tecta .id est. calcato carnis domicilio prędicabitur.

¶ Dico a. v. Amb. Cum gemina sit causa perfidię. quę vel ex inolita malicia. vel ex accidenti metu nascit. ne quis deū quem corde cognoscit. metu nè gare cogat. dic mortē corpis ñ esse timendā. Preclare autem et fidem acuendo interuit et ipsi fidei virtutum fundamenta subiecit. Nam sicut fortitudinis incentiuum est fides. ita fidei fundamentum est fortitudo.

¶ Ostēdam a. v. Quia duo sunt genera persecutorū. unum aperte persequentium. alterum fraudulenter. blandientium. Sicut supra cōtra hypocrisim. ita hic armat contra carnifices.

¶ Totus hic locus ad subeundam pro cōfessione domini passionem. vel contēptu mortis. vel spe premij. vel mansuros i renuntiatione supplicij instruit.

¶ Nonne quinq. Ambrosius. Quinq passeres. quinq corporis sensus. vel duo secundū matthęum. corpus z anima. quibus dedit natura gratiam ad ęterna subuolandi. quia etiam caro si consentiat legi dei. in naturam spiritualem transit, Sed dum ex in occultis z fętidis locis. scz cibū quęrunt. delictorū laqueis capti. ad supernoꝝ operuꝝ fructus reuolare nequeunt: sed dipondio id est. vili terrenę cupiditatis prętio venundantur sub peccato. ita vt etiam anima malorum escis grauata. inclinetur in corporis naturam. Sed si deus etiam infidelibꝫ hominibꝫ vel in oriundo sole. z terrę fecunditate prosperexerit. z misericordię munus impertit. non dubium fidelium contemplationem apud illum valituram.

¶ Nene. dipon. ꝛc. Dipondius est pondus ex duobꝫ assibꝫ compositum. Quod autem in numeris est unum. hoc in ponderibus as. quod duo. hoc dipondius est.

¶ Et vnus ex. Simplicitatis affectum inspirauerat. virtutem mentis exerat. sola fides nutabat. hanc de vilioribꝫ roborat.

¶ Nūo dicit aplus. Nunquid de bubꝫ cura est deo? Sed aliud est cura. aliud est scientia.

¶ Sed et ca. ꝛc. Non actu computationis: sed facultate cognitionis. a similitudine pecunię. quę numeratur vt seruetur. Ubi magna prouidentia dei. qđ nec parua nec ociosa dicta eum lateant.

¶ Omnis quicūq ꝛc. Ne quis tempore persecutionis sufficere sibi putaret fidem cordis. dicit. Omnis quicūq ꝓfessus.

¶ Confessus fuerit ꝛc. Confitetur quis ibesum ea charitate quę per dilectionem operatur. negat qui preceptis non obedit.

¶ Filius hominis. Confitetur filius apud patrem illum qui per filiū habet accessum ad patrem. Negatur a filio apud patrem. cui non manifestatur in diuinitatis potentia filius z pater. Et ne putet' vna ꝓdicio omniū et eoꝝ qui studio. z eorū qui infirmitate vel ignorantia negant. Subdit. Et omnis qui dicit ver. in f. h. re. ꝛc.

¶ Coram angelis. Quia dixerat aperta z abscondita esse renelā dabant renelationē non in vili conciliabulo: ſ in conspectu angeloꝝ dicit agendam.

ſ venite be. pa. mei.
confitebitur eum coram angelis
ſ timore. ſ deū vel hominē esse † ſ vbi prodesse dz mei nois confessio.
dei. Qui autem negauerit me† co
† ſ Non perducetur ad uisionem patris. qua per fruuntur sancti.
ram hominibus. †denegabitur co
ram angelis dei. Et omnis qui dicit verbum in filium hominis remittetur illi. Ei autem qui in spiritumsanctum blasphemauerit non
ſ contra terrores cōsolatio ſ ut me ne
remittetur. Cum autem inducent
getis. ſ publicos conuentus ſ principes synagoge. ſ Regiā potestatē ſ de mō pferēdi.
vos in synagogas et ad magistratus z potestates. nolite soliciti eē
ſ Interrogātibus ſ de mō inueniēdi.
qualiter respondeatis aut quid di
ſ discere volentibus ſ qz non ex ingenio uel arte uestra verba procedent: sed ex spiritu sancti grā
catis. Spiritus enim sanctus do
cebit vos in ipsa hora. quid oportet vos dicere. Ait autem ei quidam de turba. Magister. dic fratri meo vt diuidat mecum hęreditatem. At ille dixit ei. Homo. quis
ſ Litium ſ facultatum
me constituit iudicem aut diuisorē
† ſ tam ad turbas. qꝫ ad discipulos. ſ Rationē prouidete. contra quam si caro suggerit. cauete.
sup vos? † Dixitq ad illos. Uidete z cauete ab omni auaricia. quia

¶ Et omnis qui di. ꝛc. Spiritus sancti blasphęmia est. Cum quis manifeste opera dei intelligit. z cum de virtute negare ñ possit stimulatus inuidia calūniatur. et dicit talia esse, beelzebub. huic nō dimittetur. nō qꝛ ei negetur remissio si peniteat: sed qꝛ blasphęmus exigentibꝫ malis meritis. sicut nunquā ad remissionē. ita nec ad pnitentiam perue turus est. Unde iohēs euangelista. Propterea non poterant credere. quia iterum dixit ysaias. Excecauit oculos eorum. z indurauit cor eoꝝ. vt ñ videāt oculis z ñ intelligāt corde z conuertantur z sanē eos. Qui spm̃sanctū bñana ignorantia minorē prē credūt l' dict irremissibili crimine ñ tenentur. qꝛ non diabolica inuidia hoc agūt Sed qui similitudine diaboli cōtra suā conscientiā dei maiestatē oppugnat. nō habet remissionē in ęternum. sic mar. apte declarat. q posito ſ testimonio dñi subiūgit. qm̃ dicebant spm̃ immundū habet.

¶ Ei autem qui. Ei etiā q scādalizat? in infirmitate carnis me purū hoīem vel oratorē suspicat? faerit. remissibile erit. Sed qui grām spūssancti qua pnitētia inspirat. z ad ꝓgregationē redit nō ꝓgnoscēs impenitēti corde pmanserit. cū hoc iam nō sit bñanum: ſ diabolicum irremissibile erit.

¶ Cum aūt indu. Terror taliū ꝓuentū. solet auferre libertatē loquēdi

¶ Nolite soliciti. Volūtatē vrām ꝓ xpō offerte. Ꝑs̄ro loquet' ꝓ se.

¶ Magister. Cōmendāti grām supnę pacis z vnitatis vult iste ingere molestiā terrenę diuisionis. Uñ z hō dr. i. terren?. Inter qs enī hmōi zelus z ptentio ē. hoīes sunt. z scōm hoīem ambulāt. Inter frēs. patrimoniū non iudex medius: sed pietas debet sequestra dividere. qꝫ uis immortalitaq patrimoniū. non sit pecunia hominibꝫ petendum.

¶ Quis me consti. Non sum dissensionis deus: sed pacis z vnitatis qui veni hoīes pacificare cū angelis. vt multi vnū cor z vnā animā habeant. nō vt diuidant: sed vt habeāt omia ꝓmunia. nec sit aliquis egēs inter eos. Ille q non colligit mecū. est diuisor fraternitatis z dissensionis auctor.

¶ Quia auaricia plerūq solet tēptare virtutē patientię. qm̃ ꝓmendabat z exemplū z ꝓceptū bui? abolendę subicit. dicēte dño. Quis m. c. i. Nō dignat' iudex esse litiū. nec arbiter facultatū. q̄ viuoꝝ z mortuoꝝ habet iudicium z meritoꝝ arbitrium.

¶ Ab omni auaricia. Nemo putaret crimen esse hereditatē diuidere

fructus in horrea congregare·sed ꝛ hoc auaricię indicat supernus iudex. Vnde ꝛ subiungit. Homis cuiusdā diuitis·

¶ Sicut supra contra phariseos ꝛ hypocritas·ita hic occasione stultę petitionis contra auariciam disputat.

¶ **Non in abundantia.** Non in solo pane viuit homo: sed in ꝟbo dei:sed nec temporalis vita multitudine diuitiarū protenditur

¶ **Dixit autē. ꝛc.** Post preceptum subdit exemplū·ad declinandam auaritiā temporalium.

¶ **Hominis cuiusdam. ꝛc.** Non reprehenditur diues qđ terraꝫ coluerit·vel fructus condiderit in horrea:sed quod fiduciā vitę posuerit in illis· nec pauperib⁹ erogauerit·vt ab eis reciperetur in ęternis tabernaculis.

¶ **Quid faciam.** Fructꝰ suos·ꝛ sua bona esse computans·nō erogat pauperib⁹ quę supersunt:sed suę luxurię reseruare in futurū studet·ignarꝰ quis cōgregatis sit vsurus.

¶ **Bona mea. ꝛc.** Ambꝛ. Non sunt hominis bona·quę secuꝫ auferre nō potest Sola enī misericordia comes ē defunctoꝝ.

¶ **Requiesce.** Ecce cum peste auaricię iungitur pestis desidię vt nec pro temporalibus deum interpellaret.

¶ **Dixit autē.** Dicere dei est ad hominē pranas eius machinationes subita animaduersione compescere.

¶ **Stulte.** Quia longa tibi tempora diuitiarū promittebas· hac nocte prereptus· alię congregata relinques.

¶ **Repetunt animā ꝛc.** In nocte auferetur anima·quę in obscuritate cordis qđ poterat pati prędidere noluit.

¶ **Et non est.** In deuꝫ diues est qui trā sitoria ꝓtemnens pauperib⁹ distribuit· cuiꝰ expectatio dñs est·cuiꝰ substantia·id est·ꝓscientię possessio qua sustentatur ꝛ pascitur ē apud deū·non in saculis terrę.

non in abundantia cuiusq̄ vita
§ Scz.
eius est ex his quę possidet. Dixit
autem similitudinē ad illos dicēs
§ Plus solito
Hominis cuiusdā diuitis vberes
fructus ager attulit:et cogitabat
§ Ecce nimia solicitudo ex
intra se dicens. Quid faciaꝫ qꝫ nō
auaricia.
habeo quo congregē fructus me-
§ Ex solicitudine deli
os? Et dixit·hoc faciam. Destruā
beratio.
horrea mea ꝛ faciam maiora·ꝛ il-
† § Meo labore·vel propter me solum.
luc congregabo omnia† quę nata
sūt michi·ꝛ bona mea·ꝛ dicā anię
meę Ania·hēs multa bona posita
§ A labore· § futuri
in annos plurimos. Requiesce·co
em ꝛ sitim pelle § Magno paratu.
mede·bibe ꝛ epulare. Dixit autem
§ Exacto
illi deus. Stulte hac nocte repe-
res.
tunt animam tuam a te·quę autē
§ Stultus ꝛ in no
cte rapiendus.
parasti:cuius erunt? Sic est qui si
bi thesaurizat ꝛ non est in deuꝫ di
† § Quos specialiter ad contemptū mundi inuitat.
ues. Dixitq̄ ad† discipulos suos·

§ Ideo temporaliū solicitudinē·veto·ne cum diuitibus seculi uobis thesaurizare conuincamini.

Ideo dico vobis. Nolite soliciti
§ vite que cibo sustentatur.
esse animę vestrę quid māducetis
neq̄ corpori q̄d induamini. Ania
plus est cꝫ esca·et corpus plus cꝫ
§ Hoc ad escam § Matthęus vo
latilia. hic ergo species pro genere § Quorum
vestimentū·Considerate coruos·
anima mortalis·
quia non seminant neq̄ metunt.

¶ **Mora.** Ad fidem instruit omnia credentib⁹ a deo posse conferri qui ipsos ex anima ꝛ corpore cōposuit. Cum enim anima indumento corporis vestiatur·ꝛ vigore animę sine nostro labore corpus animet·absurdū est vt victus copiam nobis defecturam putemus·qui viuendi ingem substantiam a deo consequimur

¶ **Considerate.** Sancti merito auib⁹ ꝓparantur· qui nichil in mūdo habentes nec laborantes·sola contemplatione ęterna petunt·iam similes angelis.

Quibus non est cellarium neq̄
horreum·et deus pascit illos.
§ Propter rationē·propter immortalitatē que vobis promittitur·plus valetis
Quantomagis vos pluris illis?
§ Hoc de uestimento. † § Sua solicitudine ꝛ sagacitate·
Quis autem vestrum† cogitando
§ Illi ergo curam tegendi corpus relinquite·qui illud ad hanc mensurā fecit peruenire·
potest adiicere ad staturam suam
§ Quasi nullus.
cubitum vnum? Si ergo neq̄ qđ
minimum est potestis:quid de cę
† § Non sunt allegorica ista:sed vt de minoribus persuadeantur maiora
teris soliciti estis? † Considerate li
§ Coloriḇ? se ornādo
lia quomō crescunt. Non laborāt
§ ut faciant sibi indumenta.
neq̄ nent. Dico autem vobis:nec
salomon in omni gloria sua vestie
† § Si ista que ad vsum tantū corporis sunt ꝛ cito decidua. igne cremabūtur deus tam venuste adornat. q.m.
batur sicut vnum ex istis† Si aūt
fęnuꝫ qđ hodie in agro est·ꝛ cras
§ Id est·in aceruū·qui habet speciem clibani
in clibanū mittitur·deus sic vestit
§ Id est· vestiet § Qui ad imaginē dei facti estis. ad eterna vocati
quantomagis vos pusillę fidei?
§ Ergo § Si enim de his diffiditis·quomodo eterna speretis·
Et vos nolite quęrere quid man-
† § Et si hec habundauerint·ne inde superbiatis
ducetis aut quid bibatis·† et noli
te in sublime tolli· Hęc enim om
§ Quibus nulla cura est de futuris:sed filiorū est querere regnum dei.
† § Ne dubites de voluntate patris.
nia gentes mundi quęrunt.† Pa
† § prouidet hec omnia in sua uia nobis esse necessaria·
ter autem vester† scit quoniā his
† § Sed tamē non est in his finis ponēdus:ꝫ in regno. propter quod et ista.
† § Omnibus pręponite. hoc sit finis. propter hoc omnia agite·
indigetis. † Ueruntamen† quęrite

¶ **Dixit ad. ꝛc.** Apostolos per fidem in spe ęternoꝝ confirmat·quia plures sunt quos torpentes facit amor pūtium ꝛ desperatio futuroꝝ.

¶ **Nolite soliciti.** Perfectius esset pauperib⁹ omnia dare ꝛ de mammona iniquitatis amicos facere:sed quia plerūq̄ devotio fidei infirmitate revocatur·non prohibet prouidentiā per quā in sudore vultus panis ꝓparatur:sed vetat solicitudinē quę mentē ꝓturbat ꝛ ab ęternis revocat

¶ **Quid manducetis.** Indecoꝝ est homini curare de cibo vel veste·qui militat in dei regno. Nouit rex quēadmodū familiā suā pascat·alat·vestiat.

¶ **Cras in clibanum.** Cras in scripturis pro futuro ponit·dicente Iacob. Exaudiet me cras iusticia mea.

¶ **Nolite quęrere.** Non ait. Nolite quęrere vel soliciti eē de cibo·vel vestimēto:sed expressius·quid manducetis·aut quid bibetis. In quo videntur argui hi qui spreto victu vel vestitu omni·lautiora vel austeriora pro his cum quib⁹ viuūt alimēta vel indumēta requirunt.

¶ **Nolite in sublime.** Prohibita solicitudine victus vel vestitꝰ quę sunt ad necessitatē:prohibet etiā supbiam quę solet de istis superabundaṁ ꝓsequi. Ideo h̄ ne reḡatis·qꝫ talis solicitudo facit infidelib⁹ filios.

¶ Et hec omnia. Quia omnia sunt filioꝝ ideo hec omnia adꝺicientur vobis etiã non querentibus. vt nec in pñti nec in futuro ꝺesit aliqua grã fi deliꝺ. quiꝺ si hec subtrahunt ad probationẽ est. Si ꝺant ad grãꝫ acti onem. quia omnia cooperant in bonuꝫ bonis.

¶ Nolite timere. Regnũ querite. ꝫ ꝺe regno ne ꝺiffiꝺatis. quia patet complacita bonitate ꝺabit vobis regnũ. non ꝺestris meritis.

¶ Pusillus. Vel ob comparationẽ maioris nũeri reproboꝝ. vel ꝓpꝫ ob humilitatis ꝺeuo tionem. per quã humi litatẽ crescit ecclesia. ꝑ quã peruenitur ad re gnum.

¶ Uendite. Non tantũ non timeatis. ne propter regnũ militan tiꝺ vitę necessaria ꝺe sint: sed etiam possessa vendite propter elemo sinam. quę est via ad regnum. ꝺum per eam peccata redimuntur

¶ Non tantuꝫ cibos vestros communicate pauperiꝺ: sed etiam vendite vestras posses siones. vt omniꝺ ve strisel ꝑ ꝺño sꝓetis postea labore manuꝫ vestraꝫ operemini vñ viuatis vel elemosinã faciatis.

¶ Date elemosi nã ꝛc. Qui pro celo oĩa mundana spernit vendat quę habet ꝫ ꝺi stribuat. qui nõ ẽ tan tę virtutis. ꝺe his quę habet elemosinã ꝺet

¶ Non ꝓhibet vt ni chil pecunię ad vsus necessarios a sancti re seruet. cuꝫ ipse ꝺñs lo culos habuisse legat: sed ne ꝺo propter ista seruiat. ꝫ ne timore in opie iustitia ꝺeseratur

¶ Non defi. Tpa lia vel ex sua fragilita te ꝺeficiãt. vel si qꝺ so liꝺũ supest ut lapides pꝛecioſi. a furibus pñt tolli. Sꝫ ꝺata ꝓ xp̃o eternũ fructũ ꝓferunt in celis.

¶ Quo fur. Fures sunt hęretici ꝫ ꝺemones. qui ad hoc intenti sunt. vt spũalib nos spolient. Tinea quę latenter vestes roꝺit. inuiꝺia est quę studiũ vel fructũ bonũ lace rat. ꝫ cõpactionẽ vnitatis ꝺissipat.

¶ Ubi eni. Vniuersaliter ꝫ ꝺe pecunia. ꝫ ꝺe omniꝺ voluptatiꝺ: gu lo si thesaurus est ventr. vbi habet coꝛ. sic ꝫ ꝺe aliꝭ. Naꝫ si ĩ terra. coꝛ est ꝺe oꝛsum. Si in celestiꝺ. est in christo fixuꝫ. Necesse est enim. vt quo ꝓcesserit ꝺilectõnis thesaurus illic ꝫ cogitatõnis sequatur affectus.

¶ Mysti. Si thesaurus boni operis causa tpalis cõmoꝺi ꝓgerat. facile coꝛruit. qꝛ si exterius fit ad fauoꝛẽ hominũ. ꝺyabolus rapit. vñ. Recepe runt mercedẽ suam. Si intus fit ad inanẽ gloriã. tinea scindit. cũ in se ꝓfi dentẽ. ꝫ sibi placentẽ fragilitas hũanę ꝓꝺitionis ꝺeserit.

¶ Sint lumbi. ꝛc. Deo nõ placet vañ sine altero. cũ quis vel bona agit nondum refrenata luxuria. vel caste viuit non exercens se ꝑ bona opa. Et vt ab amoꝛe tẽpaliũ possitis remoueri. ꝫ bona quę agitis simplici intẽ tione eternoꝝ agatis. cingite lumbos. id est. motus carnaliũ ꝺesiderioꝝ re frenate. ꝫ habete lucernas ardentes. vt in operatõne vestra solo ꝺei amoꝛe ardeatis. ꝫ aliꝭ exemplũ pꝛebeatis.

¶ Expectantibus. Sine vitatis mala. sine facitis bona. nichil mũda mini: sed solũ aꝺuentũ redemptoꝛis expectetis.

¶ Quando reuer. Ad nuptias ꝺñs ĩit cũ post resurrectionẽ nouus homo angeloꝝ multitudinẽ sibi copulauit. A quiby reuertit. cũ nobis ꝑ in diciũ manifestat. Vñ ꝫ bene ꝺe expectantiby subꝺit. Ut cum ve.

¶ Confestim ape. Non vult aperire iꝺici pulsanti qui timẽs ꝺeꝺ videre iratũ quẽ ꝓtempsit. ꝺe coꝛpe exire metuit. Aperit. qui iꝺicẽ letus ꝫ securus sustinet. ꝫ ꝺe propinqua moꝛte gauꝺet. Unde subꝺitur. Beati seruiꝭ quos cum vene. ꝛc.

¶ Uigilantes ꝛc. Vigilat qui oculos a pertos in vero lumine tenet. vt tenebras ne gligẽtię euitet. qui eti am qꝺ creꝺiꝺit operat qui solicit est in cura gregis sibi commissi. Quiꝺ vero vigilanti bus ꝺebeatur. subꝺit. Amen ꝺico vobis.

¶ Transiens. Trã siens ministrat cũ ꝺe iꝺicio ad regnũ reꝺi ens sua claritate fiꝺe les saciabit. Uel post iꝺiciũ trãsibit. cum a cognitione hũanitatis quę in iꝺicio viꝺebit ad cognitionẽ ꝺiuini tatis post iꝺiciũ suos illuminabit.

¶ Et si vene. Vi gilias vocat a similitu ꝺine excubantium. In nocte huiꝰ mũꝺi semp ꝺebem⁹ esse contra ho stem soliciti ꝫ expecta re lucẽ vẽturã. i. aꝺuẽ tuꝫ iꝺicis. Prima ꝙ vigilia custoꝺia pueri cię est. scꝺa iuuẽtutis. tercia senectutis. Si quis vero in puericia vigilare neglexit. non tñ ꝺesperet: sed etiã in iuuentute. vel saltim tanꝺẽ in senectute resi piscat. qꝛ piꝰ iuꝺex mo ras nr̃as patiẽter expe ctat. Qui ad excuciendam mentis ꝺesiꝺiaꝫ exterioꝝ ꝺamnoꝝ sili tuꝺinẽ inꝺucit. vt ꝑ ꝗ anim⁹ ad custoꝺiã sui suscitet. Vñ ꝗ a. s.

¶ Quonia si sci. Nesciẽte pꝛefamilias fur ꝺomũ ꝓfoꝺit. qꝛ ꝺũ a sui custoꝺia spũs ꝺeꝛmit. improuisa moꝛs carnis habitaculũ irrũpit et ad supplicia trahit. Furi aũt resisteret si vigilaret. qꝛ aꝺuentũ iꝺicis occulte venientẽ ꝓcauẽs pnitẽꝺo occurreret.

¶ Qua hora non pu. Ultimã hoꝛã sp ignoꝛari volnit ꝺñs. vt sp sit suspecta. ꝫ ad eam semper pꝛeparetur.

¶ Ait aũt ei. Cũ ꝺñs ꝺuo ꝓposuerit. s. ꝫ se subito vẽturũ. ꝫ illos expectã ꝺo patos eẽ ꝺebere. ꝙrit petr⁹ si illa sublimia instituta celestis vitę ꝙ sũt ne cessaria se ꝓpantiby ad aplos solũ ꝫ sikes coꝝ. an ad oẽs saluãꝺos ptineãt.

¶ Dirit aũt do. Rñdens ad interrogata ꝺñs. primũ ꝫ scꝺm iꝺiciũ cũ ctis affuturũ. ꝫ singlos ꝑ meriꝝ vel remũerãꝺos l ꝺãnãꝺos ꝺic. Deinde qꝺ maxie ꝙsierat supponit. s. grãꝫ virtutũ quã mũꝺo attulerat. a singlis ꝙntũ põt esse sectanꝺã. qꝺ est ibi. Ignẽ veni. m. in ter.

¶ Quis pu. Q. ꝺ. Vob ꝙ ꝺispẽsatoꝛes estis institutꝰ ꝗ speciali⁹ ꝓuenit ꝺe custoꝺia ꝫ ꝓpatõe. vt ꝫ vos ꝫ alios ꝓpetis in aꝺuentũ iꝺicis. qꝛ pauci sunt qui ꝓmissam sibi bene ãmĩstrant ꝺispensationẽ.

¶ Et prudens. Ꝙ rar⁹ est ꝺño ꝓpter ꝺñm seruiẽs. ones xp̃i nõ ad lucrũ ꝗ amoꝛe xp̃i pascẽs. prudẽs ĩ futuro sibi ꝓuiꝺẽs. quẽ ꝓstituit. i. ꝙ rar⁹ ꝙ sit vocat⁹ a ꝺeo tãꝙ aaroꝛ ꝫ ñ magꝭ se ingesserit. ꝫ ꝙ ñ magꝭ se pascat ꝙ ones.

¶ Beatus. Quasi ꝺicat. Pauci sunt fiꝺeles. Ille aũt qui repꝰ fuerit

† ¶ In eterna beatituꝺine reꝺoueri ¶ nostrũ rectũ bere est in regno quiescere.

et faciet illos† ꝺiscum bere. ꝫ tran siens ministrabit illis. Et si vene

¶ Adolescentia. ¶ Senectute

¶ Id est. nõ in vna sola: sed in quacunꝙ etate possumus promereri.

rit in secunda vigilia. ꝫ si in tercia

¶ Saltim tunc.

vigilia venerit. et ita inuenerit. be

¶ Per simi

ati sunt serui illi. Hoc autẽ scitote

Ic probat. quoꝺ ꝺebent vigilare.

quoniã si sciret paterfamilias qua

† ¶ Illa hoꝛa. que sibi suspecta esset.

hoꝛa fur veniret† vigilaret vtiq;. et non sineret perfoꝺi ꝺomũ suaꝫ

¶ ergo ¶ post similitudinem supponit exortationẽ

¶ Sine macula ꝫ ruga

Et vos estote parati. quia ꝙ hoꝛa non putatis filius hominis veni et. Ait autem ei petrus. Domine

† ¶ vẽdite. facite sacculos. q. n. u. Sint lumbi ue stri ꝓcincti. ꝫ lucerne ardentes. vigilate.

ad nos ꝺicis† hanc parabolam. an ꝫ ad omnes? Dixit autem ꝺo

† ¶ difficultatẽ notat. per quis ꝛc non impossibi litatẽ uirtutis † ¶ pecuniã ꝺomini sui bene ero

minus† Quis putas est† fiꝺelis ꝺi

gando ¶ discernẽs capacitatẽ singuloꝝ.

spensatoꝛ ꝫ pꝛuꝺens. quem consti

¶ Christus ¶ Ecclesiam.

tuit ꝺominus super familiam suã

¶ pro qualitate auꝺitoꝝ mensuratũ cibum ꝺi uini uerbi. uel exempli.

vt ꝺet illis in tempoꝛe tritici men suram? Beatus ille seruus. quem cum venerit ꝺominꝰ inueniet ita facientem. Uere ꝺico vobis: quia

fideliter annonaz verbi ministrans z in curam gregis vigilans·eterna beatitudine glorificabitur.

¶ Super omnia. Quanta inter bonos auditores z bonos doctores est distantia meritoz·tanta z premioz. Auditores bonos facit discūbere et transiens ministrat. dispensatores constituit super omnia quę possidet·nō vt soli:sed vt pz̄ ceteris habeant eterna·tum pro sua vita·tum pro gregis custodia.

¶ Si dixerit ser· Nota inter vicia serui ascriptū q tardum putat dñi reditum. In virtutib⁹ boni non annumerat' q hunc cito sperauerit ed tantum q fideliter ministrauit. Nichil ergo ē melius q̄z ut patienter sustineam⁹ ignorare qđ sciri non pōt.sed tamē laboremus vt ydonei inueniamur.

¶ Et edere. Id est cunctis sceleribus z illecebris seculi·quę mentem errare faciūt·occupari·vel ad lrām·si sit dedit⁹ gulę z ebrietati

¶ Partēq; Mali cū infidelib⁹ punient: sed differenter.. Illi enī qui scienter peccāt graui⁹ punientur·minus graviter·qui peccant ex ignorātia. Et inter iustos tāto quisq; tolerabilioꝛē habebit damnationē·quāto minoꝛē habuit iniq̄tatem.

¶ Paucis. Aug⁹. Mitissima omniū pena ē eoꝝ qui preter originale nullū insuper addiderunt delictū.

¶ Amb. Multi existimātes se minus napulaturos si nesciant quid operari debeant auertunt ne audiāt veritatē. Sed cū possent scire si vellent studiuz adhibere·non nescientes:sed contemptores iudicantur.

Celestis regni gaudia
supza omnia quę possidet ꝓstituet
† ſ econtra si dissimulauerit iudiciū ut proximo venturū·securitatē sibi faciens
illum. † Q Si dixerit seruus ille in
coꝛde suo·moꝛam facit dñs meus
† ſ Ad vicia incitare·vel conscientias infimoꝝ prauo verbo vel exēplo laniare ſ Quoꝝ etas uel sexus·quāto infirmioꝛ·tanto ē ad ruinam facilioꝛ.
venire·z cęperit† percutere seruos
† ſ In quo omnes mali prepositi intelliguntur
et ancillas· z edere z bibere z inebziari: veniet dñs† serui illius in
ſ Iudicii uel mortis.
die qua non sperat z hoꝛa qua ne
† ſ A consortio fideliū segregando·z eis qui nec fidem habuerant sociando:quia qui non habet curam suoꝝ negat fidem·z est infideli deterioꝛ.
scit z† diuidet illuz·partemq; eius
cum infidelibus ponet. Ille autē seruus qui cognouit voluntatem domini sui·et non se pz̄paravit z
ñ fecit scđm voluntatē ei⁹ vapula
† ſ Non cognoscere dicendus est qui apprehēde re uult:sed non ualet.
bit multis. Qui autē† non cognouit z fecit digna·plagis vapulabit
paucis. Omni autē cui multū datum est·multuz quęrit ab eo·z cui
ſ Scz diuina iudicia.
commendauerūt multū:plus pe-

¶ Omni aūt Merito malus ꝓgnoscens.plus·z non cognoscēs·minus vapulat·qz illi plus·illi min⁹ commissum est·z ab omni cui plus committitur·plus exigitur.

¶ Utrūq; ordinē z prelatoꝝ z subditoꝝ innuit· multis subiectis sępe datur cognitio dñice voluntatis z facultas implendi. Prelatis ꝑmittitur cū sua salute cura pascendę gregis

¶ Ignem veni m·in·ter. Quasi dicat. Tu querebas· an omēs moneam accinctis lumbis. Ardentib⁹ lucernis aduentū dñi prestolari:sed ego qui tūi ob hoc veni in mundū· vt a cupiditatib⁹ mundi ad celestia homies accenderē·nil aliud volo·nisi vt incendij hui⁹ iubar vsq; ad finē seculi cūctas mundi partes illustret·z vt in cordib⁹ fidelium ita ignescat·ne aliquo impetu fluctuum vel flatuū extinguatur.

¶ Ignem. Quasi dicat. Inuito vos ad pz̄parationē vestri·z ad custodiam gregis· incutiēs timorē ex aduentu iudicis q̄ malos seruos damnabit. Sed qz exiguus est profect⁹ z parua meritoꝝ grā metu supplicij ab erroꝛe reuocari vos ex amoꝛe charitatis ad promerendā grām studiū vestrū acuite·z dum aliquid facitis·illo igne accendamini·quē veni mittere in terram id est·in omnes credentes.

¶ Ideo dñs fortasse in igne ventur⁹ ē· vt in resurrectōis tpe vicia vniuersa consumat·suoq; conspectu desideria compleat singuloꝝ·meritoꝝumq; z misterioꝝ lumen accendat.

¶ Baptisma zē. Et vt ignis iste in fideliū coꝛdib⁹ queat accendi·ita vt

† ſ feruoꝛem spiritussancti·qui coꝛda illuminans ad superioꝛa prouocat·uicia consumit· uasa domus probat.qui etiā accendit lucernas.quas superius ardere monebat

tent ab eo† Ignem veni mittere in
ſ Aliud. ſ in coꝛdib⁹ fideliū
terrā·z quid volo nisi vt accenda
ſ uel mo
tur? Baptisma autē habeo baptiſ Quasi multū. ſ uel angoꝛ.
zari·z quomodo coarteꝛ vsq; dum
ſ ipsa passio.
perficiatur? Putatis quia pacem
veni dare in terraz? Non·dico vobis·sed separationē. Erunt enī ex
ſ Econtra·
hoc quinq; in domo vna diuisi· tres in duo z duo in tres diuidentur. Pater in filiū z filius in pz̄em suuz. Mater in filiam z filia in matrem. Socrus in nurum suam et nurus in socrum suam. Dicebat autem et ad turbas. Cum videritis nubem oꝛientem ab occasu·statim dicitis· nimbus venit Et ita fiet. Et cum austrū flantem

omnia tpalia pfecte z seipsos possint despicere·pus hēo baptisma b·bē vnctōe propriꝝ sanguis pfundi·nō enī daret spūs·nisi ihs primū glorificaret.

¶ Et quō. Tanta ē dignatō dñi·vt infundēdę nob⁹ deuotōnis z pfum mādę pfectōis in nobis z maturādę pro nobis studiū passionis sibi inesse testet·q̄ cuz in se nil haberet vñ doleret·nr̄is tñ angebat' erūnis·et tempoꝛe moꝛtis mestitiam p̄tendebat·quā ñ ex metu moꝛtis suę:ſ moꝛa redemptionis nostrę assumpserat.

¶ Usq; dum per Qui vsq; ad pfectōz angit' de pfectōne ē securi⁹·nec de ipa angit' ſ poti⁹ moꝛs coꝛpis absolutō ē anxietat' ñ coaceruatio doloꝛis.

¶ Putatis quia Quō post baptisma passionis z p⁹ aduētū ignis terra sit arsura dic·Qz ad fidē xp̄i totus oꝛb ꝓtra se ē diuisus·vnaquęq; domus hūit fideles z infideles his ꝓtra fidē illi pro fide pugnantib⁹.

¶ In domo vna Vnusq̄sq; hō dom⁹ vna ē·vel dei vel dyaboli. Itaq; hō spūal' dom⁹ spūlis est.

¶ Diuisi. Pria cā ē religiōis ad deū·pietat' ad primuz·oꝛ enī vt dininis hūana p⁹ bēas·ñ ē ḡ pignoꝛibus renūciādū: ſ de oīb⁹ ꝓferēdus·etenim nat' pignoꝛa sūt dei bñficia·nec dz plus a mari bñficiū qđ accipitur q̄z deus a quo bñficiū acceptū seruatur.

¶ Tres in duo. Id ē·fili⁹ z fi ia z nurus in pz̄em z mr̄em·z duo in tres·i· pr̄ z mr̄· vbi etiā soc⁹ intelligitur in filium z filiam z nuram.

¶ Allego. Per tres significanť·q̄ fidē trinitat' hūt·p duo infideles qui in terra remanēt. Boni ergo ꝓtraria malis·z mala contraria bonis sentiēdo atq; agendo·ab invicem diuidentur.

¶ Pater in filium. Uno quinq; cū sex psonas numeret· patris z filij matris z filię·z soꝛcus z nurus? Sed q̄ mat' ē filij ipsa ē z soꝛcus vxoꝛis ipsius filij·z sic eadē z in filiā suā z in nurū dicit' diuisa.

¶ Pater in fi. Pater nr̄ erat dyabolus qz eū imitabamur: ſ venit ignis qui nos ab illo separauit z oñdit alterū patrē qui ē in celis. Mater synagoga·cuius filia p̄mitiua ecclesia·quę eā de q̄ genus durit pro fide contradicentē z persecutricē sustinuit z ipsa ei contradicit. Socrus synagoga. Nurus ecclesia de gentib⁹·qz christus ecclesię sponsus·scđm carnem synagogę filius est. Synagoga ergo in nurum z filiam est diuisa·quia credentes de vtroq; ꝑplo persequit'. Sed z ille in matrē z soꝛcum sunt diuisę·qz nolunt carnalem circūcisionē suscipere.

¶ Dicebat aūt. Cū aplos etiā de suo p̄mo aduētu informasset·insinuans q̄d in eo factū sit·z de futuro q̄liter eū expectare debēāt āmonuisset. vertit sermonē ad turbas·in q̄b pl̄ęi erāt·vt mat·indicat. Quia nec p̄mū aduentū factū credentes·nec scđm recte expectātes·signū de celo ḡrebāt temptātes. Nos ḡ arguit·qz si vellent attēdere possent ex verb⁹ prophetarū certum utriusq; aduentus habere indicium

¶ Cum vi·nu· Mystice. Nubes ab occasu oriens carnē xp̄i a moꝛte resurgentē sig̃t. Et q̄ tpe ymb euāgelicę p̄dicatōis oib⁹ terr' ē infusus. Auster flans aī estum leuioꝛes tribulatōnes aī iudiciū significat.

¶ Nimbus ve· Ad lrām manifestus est sensus. Qui ex elementoꝝum

mmutatõne aurarũ statuz possunt prenoscere·possent etiã tps vtriusq ad ventus scirẽ·tũ ex dictis prophetarũ·tũ ex magnificentia operum.

¶ Hypocrite. Et ne aliqui rudes in turba de imperitia sua sibi blandientes se excusarent dicẽtes se legẽ z prophetas ignorare·supponit eos p naturalem rationẽ posse discernere·vel eum qui opera facit que nullus alius fecerat·supra hominẽ z deum esse·vel post tot seculi iniusticias·iustum creatoris iudicium esse venturum.

¶ Cum aũt vadis
Cum in hac vita prepara te ad placatam faciem iudicis videndam·qñis sermo dei sit contrarius tue carni·tamẽ eo vtere sicut custodia data tibi in hoc itinere·ne contemptus te accuset.

¶ Hoc z matthe⁹ ponit: sed ille specialiter de recõciliandapace·dissidentium fratrum. Hic generaliter et de pnia oĩm z de emẽdatõne delictorum.

¶ Cum aduersario. Aduersarius noster in via ẽ sermo dei contrarius nostris carnalib⁹ desideriis in psenti nita·a quo liberatur qui preceptis eius humiliter subditur. Alioquin ex sermonis contemptu reus·in examine iudicis tenebitur peccatoz·quem iudex exactori.id est.dyabolo tradet·quia permittet vt dyabolus animam eius ad penaz trahat·et ipse exactor qui penam exigit pro reatu quem suggessit·eam retrudet in gehennam.

¶ Da operã. ⁊c. Hec etiam ad calcandas mundi illecebras et ad iudicis aduentũ prestolandũ pertinent Quasi dicat·Quãdoquidẽ constat districtũ iudicem esse venturũ·ergo bita vivite·ne in illo iudicio damnemini.

¶ Reddas. Reddit semper penas pro peccatis patiẽdo: sed nunqz veniam consequendo.

dicitis quia estus erit z fit· Hypocritę·faciem cęli z terrę nostis probare. Hoc autez tempus quomõ
argumentis scripturaz z operum.
non probatis? Quid autẽ z a vo
ʃ Ex naturali ratione. ʃ De esse deum. z iudicium venturum.
bisipsis nõ iudicatis qđ iustũ est?

Quz aũt vadis cũ aduersario tuo ad principem in via·da operam liberari ab illo: ne forte trahat te
ʃ deum. ʃ dyabo
ad iudicem·z iudex trahat te exalo·qui penam exigit pro reatu quẽ suggessit.
ʃ Inferni
ctori·z exactor mittat te in carcerẽ
ʃ Id est. Nunqz sicut·donec ponam ini·tuos sca·pe·tuorum.
Dico tibi·nõ exies inde donec etiam nouissimuz minutum reddas.
ʃ Id est·pro minimis peccatis puniaris

C. .XIII.

Erant autem quidam ipso tẽpore·nunciantes illi de galileis: quoz sanguinẽ pylatus miscuit cuz sacrificijs eoz. Et respondens dixit illis. Putatis qp
ʃ Qui non ita sunt puniti
hi galilei prę omnib⁹ galileis peccatores fuerint·qz talia passi sunt
ʃ Hic aperte notat illos esse peccatores
Non·dico vobis·sed nisi pęnitentiam habueritis·omnes similiter peribitis·sicut illi decem z octo supra quos cecidit turris in syloa· z occidit eos. Putatis quia z ipsi
ʃ Peccatores.
debitores fuerint prꝫter omnes homines habitãtes in hierusalẽ?
ʃ Sed vos etiam·
Non·dico vobis. Sed si non pęnitentiaz habueritis·omnes similiter peribitis. Dicebat autẽ hanc similitudinem. Arborem fici habebat quidam plantatã in vinea sua
ʃ Carne natus. † ʃ Operũ· non vmbrã verbo z.
Et venit quęrens† fructũ in illa·z non inuenit. Dixit autẽ ad cultorẽ

rentib⁹ nichil proficiat.

¶ Omnes similiter. ⁊c. Hoc impletũ est post passionẽ domini qñ romani impenitentes iudęos incipiendo a galilea adeo vexastauerũt·vt nõ solum atria templi: sed etiam interiora domus·quo galileoz accessus non erat hũano sanguine fedarentur.

¶ Sicut illi decẽ et octo. Isti hierosolimitę sicut z galilei·non soli peccatores fuerunt sed in terrorẽ reliquoz puniti sunt·qui ruina turris prosi·significant iudęos qui penitere noluerint·cum suis menib⁹ esse perituros Nec frustra decẽ z octo·q̀ numerus apud grecos ex ·i· z h·vel iotha z etha exprimit·hoc est ex eisdem litteris quib⁹ nomen ihesu incipit. Significat autez iudęos hinc maxie pituros q̀ nom̃ saluatoris recipe noluerit. Illa turri sig nificat illũ q̀ est turris fortitudinis·q̃ merito in siloa qz siloa qđ interpretat missus sigt eum qui missus a pre· venit in mundum·qui omnes sup per quos ce ciderit conteret.

¶ Dicebat aũt ⁊c Similitudo infructuose arboris·cui isti similes nisi peniteant cito sunt perituri z eradicandi. Cum ergo siculnea alibi generaliter omnium hic synagogę spãliter gestat tipum. Sicut sterilis ficus foliis exuberans· spe fructus possessorez deserit·sic doctores synagogę operib⁹ infęcũdis·iam in vmbra legis gloriantes·subiectis nullum operis boni exemplu⁹ mĩstrant In ficu loco floris qui dam fructus crescunt· qui alijs succrescẽtib⁹ decidunt·remanẽt tamẽ quedam de illis·qui clementiori aura siluestrẽ animũ priorisuci exeuntes·ceteris specie z maturitate pręferunt. Sic antiqu⁹ synagogę corruit populus·cui⁹ loco de antiquę religionis pinguedine nouus ecclesię emergit populus·remanserũt tñ ex pplo israel apostoli qui ceteris prestiterunt.

¶ Arborem fici In origine hũani generis adam z eua cum peccassent de foliis ficulneę succinctoria sibi fecerunt. Per folia ergo ficulneę intelliguntur peccata. Erant aũt sub arbore fici tanqz sub vmbra mortis· de q̀b⁹ dictũ est. Qui sedebãt sub vmbra mortis lumẽ ortũ est eis.

¶ Q adam z eua fici foliis se tegentes·pñtiam dñi vocantis declinabant transgressionis consciį·significat qp populus iudęoz in aduentu soluatoris qui eos vocaturus venerat exutum se virtutib⁹ cognoscẽs·probra consciętie formidans a domino recessurus erat confusus·verboz fluentiũ velut folioz velaminib⁹ adopertus.

¶ Quęrens fructũ. Vinea dñi sabaoth: domus israel est·in qua domo synagoga condita est sicut ficus in vinea. Sed qui in vinea peccantez a viatorib⁹ pmisit diripi·hanc etiã ficum iussit excidi·in qua quęrit fructũ· non qz deesse nesciret: sed ostẽdit in figura· qz synagoga iam fructũ habere deberet. Nec ante tempus quęrit·qui per trienniũ venit. Qui per moysen synagogam instituit·ipse in carne apparens in sinagoga crebris docet· fructũ fidei quęrit sed in pbęis non repperit.

¶ Dixit aũt ad cul· Cultor vineę·doctores sunt z apli quoz precib⁹ z monitis·assidua plebi dei cura suggerit, quib⁹ dñs sępe de infructuosa gẽte

indeoꝝ ꝙqueritur·q̄ per tres annos suę visitatōnis·i·in legalib edictis·p phęticis ꝓtestationib·euangelq grā·negligens extiterit.

¶ Ecce anni tres. Nullus in synagoga per tres annos fructꝰ esse potuit·qꝝ necꝝ tpe circūcisionis purificari poterāt qui circūcisionē animi nō quęrebant·nec p legē sanctificabant·qui carnalia in lege t̄m sequebātur·necꝝ in gratia iustificabant·qui de peccatis penitere nolebāt. Cum ergo merito essent excidendi·quod quidē factū est per romanos·inbetur illis qui in circūcisiōe laborabāt·vt succisionis cladem annunciando pmaz̄ suggerant. Sed apostoli intelligentes etiā aliquos de populo indę oꝝ sua vocatōe posse salnari·orant vt differatur vltio dn̄ię cruq

¶ Ut quid etiā rē Potest p terrā sterilificu occupatā indaica plebs signari·quę noxia prepositoꝝ vmbra premit·ne lumen veritatis videat z exēplis eoꝝ impeditur·ne sole dilectionis calescat. Vñ ve vob s·z p·q̄ c·r·c·añ boies.

¶ Terrā occupat·q̄ locū quē tꝫ bonis operib ñ exercet·q̄ exēplo prauitatis impedimētum prestat ceteris

¶ Usqꝝ dum. Donec radicē infructuosę mētis būliem·z pīnū pressurarū z eternę dānationis incutiendo metuz·fossa quippe in imo ē z increpatio dū mentē sibi demōstrat humiliat.

¶ Nouit cultor terrā excolere q̄ nouit vicia deprehēdere. Intellexit duriciā z superbiā indeoꝝ cām eē sterilitatꝭ Pollicet itaqꝝ dura corda apostolicis ligonib eē fodiēda·z superbientia ad humilitatē reuocanda.

vineę. Ecce anni tres sunt ex quo venio quęrens fructū in ficulnea
† ſ Annuncia q̄ perdituri sunt locum z gentem pro quo seruando christū occiderunt z suos.
hac z non inuenio † Succide ergo
ſ Cur etiam temporali copia vtitur
illam·ut quid etiam terram occupat? At ille rn̄dens dixit ei. Domine·dimitte illam z hoc anno·vsqꝝ dum fodiam circa illam z mittam stercora. Et siquidez fecerit fructū
sin autem in futurū succides eam.
Erat autē docens in synagoga eorum sabbatis. Et ecce mulier quę
ſ Amorem terrenoꝝ.
habebat spiritū infirmitatis annis
ſ A rectitudine mētis
decemocto. Et erat inclinata. nec

† ſ Quia qui semper videt quod semper cogitat et vbi diu sponte persistit·ibi etiaz cū noluerit cadit coactus.
omnino poterat sursum † respicere
ſ Predestinando per grām ſ Illu
Quam cum vidisset ihesus. vocastrando per doctrinam
uit ad se z ait illi. Mulier·dimissa
† ſ Spiritualibus donis adiuuando.
es ab infirmitate tua. Et † imposuit illi manus·et confestim † erecta ē
† ſ Ad glorificandū deum usqꝝ in finem perseuerando in bonis operibus.
et glorificabat deum. Respondēs

¶ Annis decemocto. Senarius in quo mundi creatura pfecta ē operum pfectionē sīgt·q̄ p tres multiplicatꝰ·xviij·reddit·z sīgt eos qui in tribꝫ tēporib dn̄ice visitatōnis·s·ante legē z sub lege z sub gratia·pfectōnē operum bñt Hoc ergo tempore·iudea a suę mōtis rectitudine curuata fuit·ꝙ magis terrena q̄ celestia nouerat operatur.

¶ Uocauit. Quos ꝓdestinauit hos z vocauit. Quos vocauit·hos iustificauit. Quos aūt iustificauit·illos z magnificauit.

† ſ vt emulator littere legis
autē archisynagogus · † indignans
¶ Quia sabbato Deus ab operib mūdi sabbato requieuit. Unde z moyses sabbato a seruili z noxia actione feriandū ꝓcepit Prefigurans tempꝰ quo nostra sclaria opera nō vero religiosa·i·laudandi deum cessabunt. In signum huiꝰ rei etiam sabbato dn̄s curat Hoc autem non intelligēs archisynagogus fallitur z fallit·qꝝ lex in sabbato non hominē curare sed seruilia opera facere·i·peccatis grauari prohibuit.

quia sabbato curasset ihesus·dicebat turbę. Sex dies sunt in quibus oportet operari. In his ergo venite z curamini·z nō in die sabbati. Respondens autem dominꝰ ad illū dixit. Hypocritę·vnusquisqꝝ vestrum sabbato non soluit bouem suum aut asinum a presepio et ducit adaquare? Hanc autez filiam abrahę quam alligauit satha nas· ecce decez z octo annis·non oportuit a vinclo isto solui die sabbati? Et cum hęc diceret·erubescebant omnes aduersarij eius·z omnis populus gaudebat in vniuersis quę gloriose fiebant ab eo. Di
† ſ fides per quam venitur ad regnum.
cebat ergo. Cui simile est † regnum dei? z cui simile eē estimabo illud.

† ſ sicz pro feruore fidei·vel qꝝ venena dicitur expellere·i·omnia dogmata prauitatis.
Simile est † grano synapis·quod

¶ Hypocritę. ꝛc. Merito hypocritas·i simulatores vocat·q̄ cum magistri plebiuz videri appetāt·sanationez hom̄is nō reuerētur postponere curę pecoris.

¶ Non soluit bouē. Mystice. Bos q̄ cognouit possessorē suum·z asin⁹ qui nouit presepe dn̄i sui·iudaicum z gentilē pl'm significant·q̄ vteqꝝ peccati vinculis absolutꝰ sitim estūqꝝ huiꝰ mūdi p haustū dn̄ici fontis ꝺ posuit. In his ꝙ duobus aīalib vocationem duoꝝ pl'oꝝ·aduersantib indeis pnunciat dominus.

¶ Hanc aūt ꝛc. Filia abrahę q̄qꝝ fidelis anima·filia abrahę ecclesia de vtroqꝝ pl'o ad fidē collecta·q̄ tpe legis z dominicę resurrectionis impleto·per septiformā grām spūssancti vincula longę captiuitatis erupit·z sic idē est bouē vel asinū a presepio solutos ad potum agi·qꝺ ē filiā abrahę a vinculo noxię inclinatōis erigi.

¶ Erubescebant omnes. Qui de dictis saluatoris erubescunt·ficulneę sterili se similes oñdūt. Qui ꝙ gaudēt de miracul' ptinēt ad filiā abrahę id ē·ecclias·deū de sua erectōe glorificātem.

¶ Aduersarii. Scribę z pharisei q̄ nec apte veritati ꝺicere pñt·nec p pter inuidiam credere volunt.

¶ Omnis populus gau·Simplices·humiles verba veritatis z miracula amātes·z illi sunt figura gentiū·q̄ cęcatis indeis ꝓgregādę sunt ad fidem per humilitatē. Unde z saluatoꝛ fidē eoꝝ ꝓmendat sub ꝓparatione grani synapis.

¶ Dicebat ergo. Quādo quidē aderāt gaudentes z glorificātes·dicebat ad cōmendationē z instructionē illoꝝ qui per humilitatē z fidei feruorem exaltandi sunt in ecclesia.

¶ Simile est grano. ꝛc. Granū synapis·res vilis z simplex: sed si teritur·vim suā fundit. Regnū ꝙ cęloꝝ·i·fides per quā venitur ad regnū·cōpatur grano synapis·qꝝ ꝑmo hūilis z q̄si abiecta z amari saporis·ꝓpter infirmitatē xp̄i z scādalū crucis: sed trita aduersis·gratiā suę virtutꝭ effundit·z odoꝛe suo circūstantes adimplet· dū gloriā resurrectōis z ascēsionis

etiam post mortem predicanit toto orbe terrarū. Vel corpus christi granū sinapis·quod accipiens ioseph in orto sepeliuit·quod postea in resurrectione z ascensione creuit·Expandit ramos·predicatores per totum mundū mittens in quos dictis z consolatōnib fideles a fatigatione mundi respirant. Nō acceptū·quia christi dona que ex diuinitate nob cū patre tribuit ex humanitate nobiscū accepit. Vnde. Accepisti dona in hominib.

¶ Et creuit. Creuit in toto mūdo·vel in animo cuiusq fidelis·quia nemo repente fit perfect? Creuit ergo predicatio·quia membris hominum quante virtutis esset innotuit.

¶ In arbore mag Crescit non sicut herbe que cito arescunt z corruunt·sed sicut arbor que longa annositate z opima fertilitate gaudet

¶ Quod accep tū mu· ꝛc. Mulier ecclesia·cuius farina sumus quotquot timoris et spei exercicio quasi mola superiore z inferiore conterimur vt vnus panis multi simus in christo. Abscondit ergo ecclesia fermentum dilectōnis in farine sata tria·quia precipit vt diligamus deū to·corde·to·anima·to·tute Vel farine sata tria·vt spiritus anima z corpus in vnum redacta·non discrepēt inter se. Vel tres anime virtutes in vnum redigantur·vt in ratione possideam? prudētiam:in ira odium vicioꝝ·in cupiditate desideriū virtutuꝫ. Vel ecclesia fidez hominis farine sata tria miscet id est·credulitate patris z filij z spiritussancti Cumq in vnū fuerit fermentatuꝫ·non nos ad triplicez deum:sed ad vnius deitatis noticiam perducit.

¶ Sata tria ꝛc. Satum genus est mensure iuxta morem paleſtine·modium z dimidium capiens.

¶ Possunt in trib satis illi dominici seminis fructus intelligi·tricesimus· scilicet·sexagesimus z centesimus·i·coniugatoꝝ ptinentiū z virginū. Vel sata tria·tria genera hominū·Noe·Daniel·Job.

¶ Donec fermentaretur ꝛc. Tamdiu charitas recondita debet crescere:donec totaꝫ mentem in sui perfectionē commutet·vt nichil preter deum diligat·z recolat q hic accipit·in alia vita pficit.

¶ Et ibat ꝛc. Vbiq indifferenter ꝓdicabat·non psonas discernēs:sed salutem credentib querens

¶ Contendite ꝛc. Quasi diceret. Verē pauci·z illi cum magnis laboribus·quia nisi mentis intentio ferueat·vnda mundi non vincitur·per quam anima ad ima semper reuocatur.

¶ Cum intrauerit paterfami· Paterfamilias christus cum vbiq ex diuinitate sit·illis iam intus esse dicitur·quos in celo presens sua visione letificat·sed quasi foris est his quos in hac peregrinatione certantes occultus adiuuat. Intrabit ergo cum totam ecclesiam ad sui contemplationem perducet. Claudet hostium·cum reprobis locum penitentie tollet qui foris stantes pulsabunt·id est·a iustis segregati·miserico;dia quam contempserunt frustra implorabunt.

¶ Incipietis foris stare ꝛc. Modo tempore misericordie contendite·quia tempore iudicij reprobis tollitur locus penitētie·qui nunc aperitur cunctis pie querentib.

¶ Nescio vos ꝛc. Non nouit lux tenebras· id est·non aspicit·quia si aspiceret· tenebre non essent.

¶ Manducauimus coram te et bibimus. Non festiuitatum epulatio iuuat·quem fidei pietas non ꝓmendat. Non scia scpturarū notū deo facit·quē operuꝫ iniquitas indignū ostendit. Vel de iudeis simpliciter intelligendum est qui respuentes mysteria fidei· gratos se deo arbitrantur· q in tēplo victimis oblatis coram domino epulantur·et lectionem prophetarū auscultant Vel mystice. Manducat coram domino z bibit·q̄ꝭ pabulū auide suscipit Vnde quasi exponendo subiungit. In plateis nostis docuisti ꝛc. Scriptura in obscuris oribꝫ ibꝫ est· q ꝙi exponendo frangitur·et manducādo glutitur· Potus enim in apertioribꝫ vbi ita absorbetur sicut inuenitur. Et occulta ergo z apta se intellexisse testantur·qui reprobante iudice q manducauerūt conqueruntur.

† ſ Acceptabile habens † ſ deus in iusto·vel iust? vir in corde suo granū predicationis fouet.
† ſ vbi crescunt germina virtutum.
acceptū † homo misit † in ortū suū
† ſ vbi folia cum fructu·z in cuius diuersis sentētiis spirituales quiescunt·qui pennis virtutum in alta conscendunt.
et creuit: z factū est in † arborē magnā·z volucres celi requieuerunt
† ſ vt pro uarietate morboꝝ uaria sit medicina
in ramis eius· † Et iterum dixit.
Cui simile estimabo regnum dei ?
ſ Charitas pro feruore uel scā doctrina
† ſ A grā dei uel sapientia dei
Simile est fermento quod † accep
ſ Sancta mater ecclesia † ſ Id ē·commē
dat hominibus de tribus noe filiis originē ducētibus quos ecclesia ad fidei unitatē colligit.
tum mulier † abscondit in farinę sata tria·donec fermentaret totum.
Et ibat per ciuitates z castella docens·z iter faciens in hierusalem.
Ait autem illi quidam·Domine·si pauci sunt qui saluātur? Ipse aūt
† ſ Quia ille unus pro omnibus quetierat.
ſ Ad uitam
dixit † ad illos. Contendite intrare
ſ Labores z ieiunia·tamen amantibus iugū suaue est † ſ Salutis z amore premioꝝ. prouocati
per angustā portā qꝭ † multi dico
† ſ Ineritis asperitate perterriti
vobis quęrent intrare z † non poterunt. Cum autem intrauerit pater familias z clauserit hostium·z incipietis foris stare z pulsare hostium dicētes. Domine·aperi nobis

† ſ Apud uos fidei z dilectōis mee caracterem non approbo
Et respondens dicet vobis. † Nescio vos vnde sitis. Tunc incipietis dicere. Manducauimus coram te z bibimus z in plateis nostris
ſ Quasi hoc
docuisti. Et dicet vobis. Nescio
non sufficit
vos vnde sitis. Discedite a me omnes operarij iniquitatis. Ibi erit fletus z stridor dentiū cum videri
† ſ A quib? successionē carnis nō fidei trahitis.
tis abraham·ysaac·iacob † z omnes
ſ Quiescentes.
prophetas in regno dei·vos autē expelli foras. Et venient ab oriente z occidente z aquilone z austro et accumbent in regno dei. Et ecce
ſ ut iudas
sunt nouissimi qui erant primi·et
ſ ut latro.
sunt primi qui erāt nouissimi. In ipsa die accesserunt quidaꝫ phari
† ſ de galilea ubi dominatur herodes· z transi in locum ubi non habet potestatez.
sęoruꝫ:dicentes illi. † Exi et vade hinc q herodes vult te occidere.
Et ait illis. Ite et dicite vulpi illi.
ſ ut homines sua peccata z errores damnent in quib? uixerūt † ſ ut uiuāt scōm precepta mea que sunt uera sanitas.
Ecce eiicio dęmonia † et sanitates

¶ Ibi erit fletus et stridor ꝛc. Fletus de ardore· stridor dentiuꝫ de frigore solet excitari· quia ibi transibunt ab aquis niuiuꝫ ad calorem nimium. Vel stridor prodit indignantis affectum q sero pęnitet·quod deliquit pertinaciter. Vel stridebunt dentibus qui hic de edacitate gaudebant· Flebunt oculi qui hic per concupiscentias vagabantur. Et nota per fletum qui est oculorum z stridorē dentium veram impioꝝ resurrectionem.

¶ Et venient ab ori· ꝛc. Multi prius feruentes postea torpent. Multi prius frigidi·subito ardescunt. Multi in seculo despecti· in futuro sunt glorificandi. Alij apud homines gloriosi·in futuro sunt damnandi. Vel gentiles qui diu sine fide vixerant· ad fidem sunt vocandi·iudei exerandi.

¶ Dicite vulpi illi. ꝛc. Vulpis animal dolosum· in fouea ad insidias latens·odore fetens·nunquā rectis itineribꝫ incedens. Hęc omnia hereticis quorum typum tenet herodes·congruunt:qui christum·id est·humilitatem christianę fidei in credentib conantur extinguere.

¶ Ecce eiicio dęmonia et sani· Quasi diceret Nec herodes nec heretici quorum ipse figura est poterunt perturbare quod intendo facere. Intendo autem eijcere dęmonia de cordib hominum: vt relictis vanitatibus in me credant·z perficere sanitates vt scōm mea precepta viuant·postea consummor in meo corpore·quod est ecclesia· quam in die resurrectionis glorificatam ad consortium angelorum perducam. Quando vero patiar· non sub herode sed sub pilato qui in iudea dominatur patiar.

¶ Ueruntamen opoꝛ·m. Non poterit perturbare herodes·quin ita agam·ꝛ ita conſummar: ſed nec moꝛtem coꝛpoꝛis mei poterit operari·quã in hieruſalem opoꝛtet fieri·vbi non ipſe ſed pylatus dominatur.

¶ Hodie ꝛc. Prima dies eſt·per dei gratiã abrenunciare vanitatibus Secũda concoꝛdare veritati moꝛibꝫ ꝛ vita. Tercia eſt vltima glorificatio

¶ Hieruſalẽ hieruſalem quę. Vbi prophetę mei·ibi ego caput p phetarũ debeo immolari·pro quo peccato iuſte ipſa deſtruetur·cui deſtructioni eoꝛ ſicut pi⁹ pater condoleo.

¶ Quotiens volui con. ꝛc. Ac ſi dicat. Ego volui et tu nolniſti·et quotquot congregaui mea volũtate ſemper efficaci·te nolente feci: quia ingrata ſemper fuiſti

¶ Filios tuos·ꝛc In hoc quod dicit. Quotiens volui congregare filios tuos·ꝛc omnes retro prophetas a ſe miſſos teſtat.

¶ Quemadmodũ auis ꝛc. Pulchre qui herodem de ſua nece tractantem vulpem vocauerat·ſe ani comparat·q⁹ fraudulenta vulpes ſemp anibꝫ inſidias tendit.

¶ Domus veſtra deſer·ꝛc. Templum vel ciuitas·quia occiſo domino·romani quaſi vacuum nidũ diripientes·tulerunt locum ꝛ gentem

¶ Non videbitis me. Niſi pœnitentiam egeritis ꝛ confeſſi fueritis me filiũ omnipotentis patris·in ſecundo aduentu faciem meam non videbitis.

¶ Cum dicetis. benedictus. Hoc quidem turbę dixerũt domino veniente hieruſalem. Sed quia lucas non dicit dominũ ad galileos poſtea reuerſum vt ab illis hoc ei decantaretur·cogit miſtice hoc de aduentu claritatis intelligi.

C. XIIII.

¶ Ydropicus e. Ydoꝛ aqua·inde ydropis·moꝛbꝫ aquoſus ſubcutaneus·de vicio veſicę natus cum inflatione turgente ꝛ anhelitu fœtido·ꝛ eſt proprium ydropici·quanto plus bibit tanto plus ſitit·et ideo comparatur ei quem fluxus carnaliũ voluptatũ eruberans aggrauat·comparaturq⁹ diuiti auaro.

¶ Si licet ſabato ꝛc. Sabbatis precipue docet ꝛ operatur Ihesus·non ſolum propter ſpirituale ſabbatuꝫ: ſed ꝛ propter populi celebꝛioꝛẽ conuentum·quęrens ſalutem omnium.

¶ At illi tacuerunt. ꝛc. Merito tacent qui contra ſe dicturum quicq̃d dixerat vident. Si enim licet·cur obſeruant? Si ñ licet cur pecoꝛa curant.

¶ Ipſe vero apprehenſum. Ideo ante phariſeos ydropicum ſanat ꝛ moꝛ contra auariciam diſputat·vt ipſos auaricię arguat per quam ſabbatum violant ꝛ legem male interpretant. In ſabbato enim non a bonis: ſed a malis operibꝫ feriandum eſt. Vnde dicitur. Omne opus ſeruile non facietis in eo·id eſt·peccatum·ſic in ęterna requie a malis tantum feriabitur·non a bonis.

¶ Dicit dum quod iſte in coꝛpoꝛe·phariſei geſtabant in mente·ꝛ ideo coram ipſis curatur coꝛporaliter·vt hoc exemplo diſcant ſpiritualibꝫ curari.

¶ Cuius veſtrum ꝛc. Competenti exemplo ſoluit queſtionem·vt oſtendat eos ſabbatum violare in opere cupiditatis·qui eum violare arguunt in opere charitatis.

¶ Bos in puteũ. Congrue animali qđ decidit in puteũ ydropicum comparat quia noxio humoꝛe pibat. ꝛ bene bouem ꝛ aſinuꝫ nominat·vt vel ſapientes vel hebetes vel vtrunq⁹ populum ſignificat·ſcilicet in deum preſſum iugo legis·et gentilez nulla ratione domitum: ſed ſtolidã et brutum·quos omnes a puteo concupiſcentię dimerſos extrahit. Omnes enim peccauerunt ꝛ egent gratia dei.

¶ Dicebat autẽ. Poſtq̃ conuiceraꝛat illos de auaricia ꝛ violatione ſabbati·incipit docere de euangelica gratia illos q̃ adeꝛant ydonei·inuitans illos ad humilitatem contra tumoꝛẽ quem habebant in lege phariſei·vel intendens in doctrina ſua quomodo debeant accubitus in eccleſia eligere.

¶ Cum inuitatus fueris ad n. Cum per gratiam fidei vocatus a prędicatore·membris eccleſie te iunxeris·non te de meritis gloriãdo·qua ſi ceteris ſublimioꝛ extollas.

¶ Ne forte ho·ꝛc Honoratioꝛi poſt inuitato locum dat·qui de ſuę conuerſationis cõfidentia ſecurioꝛ factus·cita illoꝛ qui ſe in chriſto ſecuti ſunt agilitate preitur·ꝛ cũ rubore nouiſſimũ locum tenere·ꝛc·cum de alijs meliora cognoſcens·quicquid de ſua operatõne altum ſenſerat humiliat·dicens cum propheta. Exaltatus autẽ humiliatus ſum ꝛ confuſus.

¶ Et tunc incipies cum rubore. Et tunc erubeſcens quod de te aliquando maiora preſumpſiſti incipies ad pœnitentiam humiliari·et te minoris cognoſcere meriti. Ne nunc incipias quęrere quod tibi ſeruatur in fine·quia hereditas ad quam feſtinatur in principio·in nouiſſima benedictione deficiet.

¶ Tunc erit tibi gloria co. ꝛc. Quotidie dominus dum conuiuas ſuos viſitat ꝛ dñudicat·tanta ſpiritus ſui humilibus dona preſtat·vt coetus fideliũ cuꝫ admiratõne glorificet·ſtupenſq⁹ in autoris ſui laudẽ proſiliat dicens. Michi autẽ nimis honoꝛificati ſunt amici tui deus. ꝛc.

† ſ Et ſic preparatos in reſurrectõne mecum glopficio hodie ꝛ cras† ꝛ tercia die cõſummabo.

ſummoꝛ. Ueruntamẽ opoꝛtet me
ſ Hec ambulatio ad lrãm intelligitur qua ibat in hieruſalez
hodie ꝛ cras ꝛ ſequẽti die ambula
ſ Abſolute. id eſt. non conuenit·vel non capit herodes.
reꝛ q⁹ non capit prophetam perire
† ſ homines non ſaxa plangit affectu patris.
extra hieruſalem† Iheruſalem ihe
†· ſ dominũ prophetaꝛ nunciantes.
ruſalem quę occidis† prophetas ꝛ
ſ duricia cordis a te repellis·vel coꝛporaliter ut ſtephanum † ſ hactenus ad te miſſi ſunt.
lapidas eos qui† mittuntur ad te.
ſ In vnitate fidei ſ patri
Quotiens volui congregare filioſ
archaꝛ heredes
tuos quẽadmodum auis nidum
ſ in proprio.
ſuum ſub pennis·ꝛ noluiſti. Ecce
relinquetur vobis domus veſtra
deſerta. Dico autem vobis· quia
ſ poſt paſſionẽ †· ſ hora qua confitebimini filium omnipotentis. quem benedictũ. id eſt. non videbitis me donec† veniat
a peccato immunẽ·miſit pater ad glorificandum
cum dicetis. Benedictus q̃ venit
ſuum nomen.
in nomine domini.

C. XIIII.

Et factuꝫ eſt
cum intraret in domum cuiuſdaꝫ prin
cipis phariſeoꝛũ·ſabbato mandu
ſ phariſei ſ Si ſabbatũ ſolueret
care panez·et ipſi obſeruabant eũ
Et ecce homo quidam ydropicus
ſ Inſidioſis obſeruatoribus
erat ante illuꝫ. Et reſpondens ihe
ſ A legiſperitis·legis iudicũ querit.
ſus dixit ad legiſperitos ꝛ phariſeꝫ

ſ Opera charitatis facere·ut non solos dicens. Si licet ſabbato curatur ſabbatum.

reꝛ: At illi tacuerunt· Ipſe vero ap
†· ſ Abire coꝛporaliter ſanatum·ut ſe transferret
prehenſum ſanauit eum† ac dimiad ſalutem animaꝫ.
ſit. Et reſpondens ad illos dixit.
ſ Omnes in hac auaricia ſimiles eſtis.
Cuius veſtrum aſinus aut bos in
puteum cadet·ꝛ non continuo ex
ſ Non animalis·ſed ſue auaricie conſulens.
†· ſ Non intelligẽs in hoc violationẽ ſabbati
trahet illuꝫ† die ſabbati? Et nõ po
terant ad hęc reſpondere illi. Dice
ſ Ab ipſo principe ſ Aliud myſtice ſignificantem
bat autem ꝛ ad inuitatos parabo
ſ Intelligens quomodo illi de primis accubitibus laboꝛarent unde reprimuntur
lam·intendens quomodo primoſ
accubitus eligerent: dicens ad illos. Cum inuitatus fueris ad nu
ſ nuptie·chriſti ꝛ eccleſie cõiunctio.
ptias·non diſcumbaſ in primo lo
ſ Quia poteſt cõtingere. †· ſ gratioſior inuitatoꝛi·ꝛ ſi aliis occultus.
co·ne forte† honoꝛatioꝛ te ſit inui
† ſ per grãm ſuam te ꝛ illum oſtẽdens.
†· ſ doꝛ qui coꝛda ſingulorꝫ nouit.
tatus ab eo:† et veniens† is qui te
†· ſ Intellige te minoꝛem·
ꝛ illũ vocauit·dicat tibi† Da huic
locum. Et tunc incipies cum rubo
re nouiſſimuꝫ locum tenere. Sed
† ſ Quãto⁹ maioꝛ es humilia te in omnibus.
cũ vocatus fueris: vade·† recũbe
†· ſ ad iudiciũ·vel quotidie augendo hũilibus grãm quam aufert a ſuperbis
in nouiſſimo loco·ut cum† venerit
† ſ Ex humilitate te amicũ recognoſcat·qui ex p ſumptõe poſtponebaris.
qui te inuitauit·dicat tibi. † Amice
ſ ad maius premiũ eterne glorie·vel hic ad maiora dona ſancti ſpũs recipiendum
aſcende ſuperius. Tũc erit tibi glo
ſ In eadẽ beatitudine vel in eadẽ fide quieſcẽtib⁹.
ria coram ſimul diſcumbentibus.

¶ Dicebat autem. Scdm ordinē lr̄e. Postq̄ monuit inuitatos qua liter venirent accūbere. monet et inuitatorē quos venirent inuitare. ne tpalis expensio bonoz quā facit. cedat in vacuū. vel forsitan augmentet peccatū: sed ita expendat tpalia. vt per hec pateat via ad eterna.

¶ Ei qui. Principi pharisęoz loquit̄ qui forsitan supbire poterat quia tot ad pranciū quasi ex miscdia vocauerat. vel sic ex vbis dñi potest conci pi. ideo potius inuitauerat. vt ab illis iterū inuitaret. z sic nulla specialis re tributio sequeretur

¶ Noli vocare. Fratres. amicos et di uites alterutrū conui uia celebrare. non q̄si scelus interdicit: sed o stendit non valere ad premia vitę. Sunt au tem z quedam talium diuitum conuiuia. quę non solum in presenti retributōnes: sed etiā damnationē percipi unt in futuro. Vnde apostolus. Non in cō messatōnibꝫ et ebrietatibꝫ. i. in luxuriosis cō uiuijs. quę aut collatiōne omniū celebrātur aut viciꝫ ptubernalibus solēt exhiberi. vbi neminē pudeat aliq̄d inhonestum facere vel dicere.

¶ Ne forte. Ad. Si intendis inuitare ut in uiteris. ibi potes falli: sed si distribueris pau peribꝫ de mercede non falleris.

¶ Voca paupe res. Qui pauper no cat in futuro premium percipiet. qui amicos et fratres z diuites vo cat. recepit mercedem suam. Sed si hoc pro pter deū facit. in exem plum filiorū iob. sicut cętera fraterne dilectō nis officia. ipse q̄ iussit remunerat. Qui luxu riosos ꝓpter lasciuiā vocat. pęna non carebit.

† ¶ Incaute de meritis alleuat. † ¶ A deo z si
Quia omnis qui se exaltat humi
nō corā bobus † ¶ Proinde de beneficiis ¶ a deo
liabitur. z qui se humiliat exalta
bitur. Dicebat autē z ei qui se inui
¶ Quacūq̄ hora diei.
tauerat. Cum facis pandium aut
† ¶ Carnali affectu. uel cognatione coniunctos ¶ vespere
cęnā. noli vocare amicos tuos neq̄
fratres tuos neq̄ cognatos neq̄
¶ Propter hoc q̄ diuites.
vicios neq̄ diuites. ne forte z ipi te
† ¶ Nō ait. z fiat tibi peccatū. ¶ z fiat tibi retributō
reinuitēt. z fiat tibi retributō. Ex
† ¶ a quibus nichil in presenti potes expectare
cū facis conuiuiū voca pauper. de
biles. cęcos z claudos. et beatus
¶ vnde possint
eris: quia non habent retribuere
¶ A deo. s. ¶ uel re
tibi. Retribuetur enī tibi in resur
tributōe † ¶ q̄ in resurrectōe essent beatificādi pauperum susceptores.
rectionem iustoz. † Hęc cum au
disset quidaz de simul discumben
tibus dixit illi. Beatus qui man
† ¶ Ego sum panis vivus qui de celo descendit.
ducabit panem in regno dei.
† ¶ Quasi vere beati q̄ comedent: sed delicti terre nus uel curiositati uel voluptatibus huius mun
At ipse dixit ei. † Homo quidā fe
di non comedent.
cit cęnam magnam z vocauit mul

¶ In resur. Cum omnes resurrecturi sint. tamē singulariter z quasi pro pria dicitur resurrectio iustoz qui in ea sunt immutandi.

¶ Hęc cum au. Illectus dulcedine audite resurrectōnis in laude eius prorūpit. z in ea vere beatos fore asserit. z si non bene intelligat quibꝫ meritis ad illam beatitudinē possit attingi.

¶ Bea. qui man. ꝛc. Si quis mā ducauerit ex hoc pane. viuet in eternum. Si quis incarnatōis sacramēto perfecte incorporat⁹. diuinę maiestatis visione frui meruerit. hic ętema beatitudine gaudebit. Sed quia multi fidetenus quasi orando ꝓcipiūt. dulcedinē vero eius veracicer attingere fastidiunt. torpor eoz redarguit. Vñ sequit. Homo quidaz ꝛc.

¶ Homo quidam. Verbum incarnatū sacietatē interne dulcedinis multis pręparauit: sed pauci veniunt. q̄ multi q̄ per fidē ei subiciunt. male vitędo ei continuo contradicunt.

¶ Cęnam mag. Hoc conuiuiū. nō pandium sed cęna dicitur. q̄ post pandium de quo matheus agit. cęna restat. post cęnam nullū ꝓuiuiū restat. de pandio multi. de cęna nullus ejicitur.

¶ Et mi. ser. ꝛc. Hora cęne: finis seculi. Vnde apostolus. Nos summs in quos fines seculoz devenerunt. In hoc fine mittitur seruus. id est. ordo ꝓ dicatoz ad inuitatos per legem z ꝓphetas. vt repulso fastidio ad gustandam cęnam se pręparent. q̄ oia iam sūt parata. Christo enim immolato. introitus regni patet

¶ Et cepe. ꝛc. Ideo excusant q̄ nemini interdudit regnum. nisi quē sue vocis pfessio excluserit. Excusat aūtse oīs qui plus terrena q̄ celestia dili
git. etiam si ad celestia se tendere dicat.

¶ Villam emi. Villa. i. terrena substātia. Exit ergo videre villā. qui sola exteriora cogitat propter substantiā: z hoc est q̄d ab amatoribꝫ mundi prius queritur. s. substantia corporis.

¶ Au. In empta villa dominatō notatur z supbia. Habere enim villā possidere. homines sibi subdere. viciū malū. viciū primū. Primus enī homo dominari voluit qui hr̄ē dñm noluit. Prim⁹ ergo. inuēta supbia. venire noluit. Secund⁹ ostendit quinq̄ iuga. id est. q̄nq̄ sensus corporis. q̄ nichil inuestigandum intelligit. nisi q̄d p bos āministrat. z ideo inuitātes ad cęnam eternoz nō sequitur. Hęc iuga boū dicunt. q̄ per bos terrena requirūtur. boues enī versant terram. Et bene iuga dicūtur. Quę enī sunt aures. duo oculi. duo nares. In gustu enī duo instrumēta. lingua z palatum. In tactu gemīa volūtas carnis. interius z exteri⁹. Tercius vxorē ducit. q̄ voluntas carnis multos impedit. Amor rerū terrenarū. viscus ē spūaliū pennarum.

¶ Rogo te. Dum dicit. Rogo te habe me excu. hūilitas sonat in voce. dū venire ꝓtemnit. supbia in actōne.

¶ Juga boum. Quinq̄ iuga boum. quinq̄ corporis sensus qui recte iuga dicūtur qui in vtroq̄ sexu geminātur. q̄ q̄m non interna sed sola exteriora ꝓgnoscūt z tangūt recte p eos curiositas designat. q̄ dū exteri⁹ inuestigat vitā primi sua intima nescit. Et curiosi anim⁹ q̄nto est perit⁹ alieni. tanto ignar⁹ sui. Nec discrepāt vba excusantis a significatōne sui vicij dum dicit. Eo ꝓbare illa. q̄ probatio ad curiositatem solet pertinere.

¶ Vxorē duxi. Quia multi non propter fecūditatē: ꝫ ꝓpter desideria carnis vxores ducūt. ideo p rem iustam carnis voluptas designatur. propter quā ad cęnā dei fastidiosus venire recusat.

¶ Tria genera hominū a magna cęna videtur excludi. Gentiles ꝓpter im moderatū affectū tpaliū. Judei q̄ xp̄m respuētes. iugū legis cervicibꝫ suis imponunt. Vbi sunt q̄nq̄ iuga decē verboz. vel q̄nq̄ libri veteris legis. Hęretici q̄ velut ęua femineo affectu tęptant rigorē fidei. z lubrica facilitate prolabentes. lenocinia falsi decoris affectāt. intemeratā negligentes pulcritudinē veritatis. Itaq̄ post diuitū fastidia. cōfert se dns ad gētes. Introducit bonos z malos. vt bonos augeat. maloz affectus in melio⁹ mutet. Inuitat pauperes ac debiles ce. z clau. oīdens q̄ debilitas corpis nullu⁹ excludit a regno. rariusq̄ delinq̄t. cui desit illecebra peccādi. z citio⁹ ad dñm ꝙuertatur. qui non habet in mūdo vñ delectetur.

¶ Exi cito ꝛc. Morale. Mittat ad plateas cum peccatores de latioribꝫ vijs vocat ad angustā q̄ ducit ad vitā. Mittit ad vicos: cū illos vocat q̄s tpaliū rerū coartat inopia. Mittit ad vias. cum illos vocat. q̄ iam in quodam bonę volūtatis tramite ꝓstituti sunt nullis cupiditatibꝫ tpaliū occupati. Mittit ad sepes cū eos vocat. q̄ culta ab incultis secernūt. z incursus arcent bestiaz. i. bona a malis distinguūt. z munimēta fidei aduersus dyaboli temptamēta obtendunt.

¶ Cū de vicis z plateis vocat. iudęos sīficat. q̄ tenere legē suburbana

conuersatione nouerant. Cum dē uīs ⁊ sepibꝫ vocat agrestem populū gentium significat.

Factū ē. Multos tales ex iudeis ad cenā tuam collegim⁹: sed isti locū cōuiuij tui non implēt. supest locus vbi gentiū nūerositas suscipiatur. Vnde subditur. Exi in vias ⁊ sepes ⁊c.

Exi in vias ⁊ s. ⁊ cō. Nota q̄ in hac tercia inuitatōe non dr inuita sed ꝓpelle intrare. Qui enī hui⁹ mūdi q̄uersitatibꝫ fracti ad dei amorē redeunt atq; a pūtis vite desideriis corrigunt illi ñ nisi ꝓpulsi intrāt. Quidā aūt vocantur ⁊ ptemnūt qui donū intellectus accipiūt ⁊ opere nō implēt. Quidam vocātur ⁊ veniūt qui acceptā intelligentiam opere adimplent.

Notandū q̄ sic peccatores fuerūt qui venire nolueūt. ita pctōres sūt q̄ veniunt: ꝫ supbi pctōres respuūtur. humiles eliguntur.

Ibāt aūt turbe ⁊c. Turbe que sequunt ihm iter faciētē hierusalē. sīgnt eos q̄ ad cenā inuitati vel cōpulsi veniūt ⁊ tota intentōne ihm imitātur. ꝓcedentē ad eternę pacis visionē. Hos ergo instruit q̄ sincero amore patriā illā dēant appetere. ⁊ p ea carnal⁹ pietat⁹ affectib⁹ renūciāt.

Si quis ⁊c. Si mul ⁊ odisse ⁊ diligere possum⁹. vt ⁊ cognatōne p̄iunctos ex diuino ꝓcepto diligam⁹. ⁊ q̄s aduersarios in via dī patimur. odiendo ⁊ fugiendo nesciam⁹. Et vt hoc odiū nō de affectione: ꝫ de charitate videat⁹ ꝓcedere. addit. Adhuc ⁊ a. s. Tūc bñ animā odim⁹. cū eius carnalib⁹ desideriis ñ acquiescim⁹: ꝫ reluctamur ⁊ frāgim⁹. Hoc odiū q̄liter exhiberi debeat subditur. Et qui non baiulat ⁊c. s. Crux duob⁹ modis baiulat cū vel per abstinentiā carō afficitur. Vel per ꝓpassionē proximi afflīgit⁹ anim⁹. Et venit post me. Aliquis enī carnē lacerat pro inani gloria. vel proximo carnal⁹ ꝓpatit. vt culpe faueat. hic crucē ferre vid⁹: sed dei non sequitur.

Et qui nō ba. ⁊c. Ita debetis odisse crucē baiulare. venire post me. quia ꝓsummabitur edificiū p q̄d venitur ad regnū.

Quis enī ex vobis. ꝑ q̄ dns sequētib⁹ se in in hierusalē docet sublimia ꝓcepta. de ptēptu mūdi ⁊ de abiectōe corporis. supponit ꝓceptū de pseuerātia. ad quā necessaria ē cū būilitate patientia. ⁊ hoc per simile edificantis.

Turrim edifi. ⁊c. Quia sublimia ꝓcepta docet. edificā de sublimitat⁹ comparationem subiungit.

Computat. Ille cōputat sumptus qui discernit ea erogandā tpalez pecuniā. ⁊ cor auertendū a cupiditatib⁹ mundi. ⁊ animā ꝓparandam contra aduersa mundi.

Omēs qui vi. Sicut ait apostolus. Facti sum⁹ spectaculū mundo angelis ⁊ hominib⁹. ⁊ in omni qđ agimus. cōsiderare occultos aduersarios

Factū est vt imperasti et adhuc locus est. Et ait dns seruo. Exi in vias et sepes et compelle intrare: vt
§ numero predestinatoꝝ fideliuꝫ q̄ nūerus inexpletus non remanebit
impleatur domus mea. Dico aūt
§ Excusantium
vobis q̄ nemo virorū illorum⁹ qui
† § Et si per seram penitentiā aliquando intrare querant. vnde dicitur. fatuis virginibus. Amē dico vobis. nescio vos. Nēo ergo vocatus excuset se
vocati sunt † gustabit cenam meaꝫ.
§ Capte dulcedine p̄dicatōis ⁊ miraculorum. † § discedente a domo conuiuij
Ibant aūt turbe multe cuꝫ † eo. Et
conuersus dixit ad illos. Si quis
† § diligamus q̄ sunt odio habeamus. q̄ in dei itinere nobis obsistunt.
venit ad me † et nō odit patrē suum
et matrē. et vxorē ⁊ filios. ⁊ frēs et
sorores. adhuc aūt ⁊ animā suam
nō pōt meus esse discipulus. Et q̄
† § Crux a crucatu dr. que semper est portanda. vt amor christi ostendatur.
non baiulat † crucem suam ⁊ venit
post me. non pōt meus eē discipu
† § per assumptā patientiam
lus. Quis enim ex vobis † volens
§ hūilitatis † § Quiescens a tumultibus mund
turrim ędificare. nonne prius † se
† § Omne quod agimus. preuenire per studium considerationis debemus
‡ § Terrenū edificiū congregando expensas construitur celeste aūt expensas dispergendo.
dens † cōputat sumptus qui † necessarij sunt si habeat ad pficiendū:
§ fidei.
Ne posteꝛ posuerit fundamen
§ Non habens consummationem operum. que conueniunt fidei.
† § Maligni spūs qui gratulant de nro defectu. tum. et nō potuerit pficere: † omēs

debemus. qui nostris opib⁹ insidiātur. et nisi cōtra eos vigilem⁹ patimur irrisores quos habem⁹ ad malum suasores.

Aut quis rex. Post similitudinē de turre edificāda supponit similitudinē maioris rei. de rege pugturo. In quo ostenditur per impletionē p̄tedentiū mandatoꝝ nullū ad gloriā posse pertingere. nisi seueri iudicis sententia tempetur p misēdiaꝫ. In ꝓspectu enī dei. omnis hō impfect⁹. Ergo sicut in superiori p̄meditatio erat necessaria. ad cauendū inimici derisiones sic ē ⁊ ad impetrandā iudicis misericordiam.

† § Ideo debz solicitus esse in edificando. ne deficiens derisionē paciatur ab inimico.
qui vident † incipiāt illudere ei di
centes. Quia hic homo cepit ędifi
† § Quasi committere bellum cum deo est intelligere aliquem se ex meritis iuste ab eo saluari
care ⁊ nō potuit cōsummare. † Aut
quis rex iturus ꝓmittere bellū ad
uersus aliū regem. non sedens prius cogitat si possit cū decē milib⁹ occurrere ei. qui cū viginti milib⁹
§ Id est. si intelligit se ex equo non posse occurrere § pacie
venit ad se? Alioqn. adhuc illo lōter expectāte.
ge agente. legationē mittēs rogat
ea que pacis sunt. Sic ergo omis
ex vobis: qui nō renunciat omib⁹
que possidet non pōt meus esse di
scipulus. Bonū est sal. Si aūt sal
† § Quis medicabitur incantatori percusso a serpente.
euanuerit: † in quo cōdietur? Neq;
§ Quam suo iniectu germinare prohibet.
† § Agricultore profuturo. q̄ licet viuacibus glebis immixtū. non ferare semina frugum: sed extinguere semina solet § quod non sinit fecundare.
in terram neq; in † sterquilinium vti
§ Ab vnitate ecclesie secernendus
le est: sed foras mittetur. Qui ha
§ quibus verbū dei percipere possit
† § Obediendo ⁊ faciendo quod dicitur.
bet aures audiendi † audiat.

C. XV.

vt cū mente tendāt ad eterna. Relinquere ē tantūmodo pfectoꝝ. qui oīa tpralia postponūt ⁊ solis eternis inhiant.

Bonū est sal. Vere qui vult meus esse discipulus. oportet vt renunciet omibus: q̄ ita erit bonū sal. id ē. dignus cōstitui in nūero apl̄oꝝ ad cōdienda corda auditoꝝ spūali sapia. Si aūt cōdimēto vitatis semel illuminatus. iterū p amorē tpraliū ad apostasiā redierit. quo alio doctore corrigetur. qui dulcedinē sapientię quā gustauit. vel aduersis territ⁹. vel prosperis illectus abiecit.

Neq; in terrā. Sal sterilem facit terram. Vnde ira victoꝝ destructas vrbes sale seminabat. ne in eis germen oriret. Ita apostoli destructo peccati regno. germen vitioꝝ compescunt. Sal cibos condit. carnes siccat. Predicatio a vermibus ⁊ putredine vitioꝝ illesam seruat suo creatori humanā naturā. Si autē sal euanuerit ⁊c. Id est. si apostoli per quos alij cōdiendi sunt prosperi vel aduersis cesserint. per quos eis error auferet. cū eos de⁹ elegit tollere alijs: neq; in terrā neq; in sterquilinium. quia qui retro vadit. neq; ipse fructū ferre. neq; excolere valet: sed ejicit. Vnde vltis exhortatio subdit. Qui habet aures audiendi audiat.

¶ Erant autem ꝛc. Quia non solum iustus ꝑ inerciã ꝓccare: ꝫ ꝛ ꝓcatoꝛ ꝑ solertiã põt resipiscere. ℙ Post electionẽ infatuati salis·coꝛis pẽnitentiũ intus admissa describit·qui ad audiendũ verbũ dei ꝓpinquantes non solum ad colloquendũ ꝫ etiã ad ꝓuescendũ recepti sunt. ℙ Unde dedignantur phẽi: qꝛ falsa iusticia nõ ꝓpassionẽ sed dedignationẽ habet. Sed qꝛ egri erãt·ita ut se esse egros nescirẽt·q̃tenus qõ erãt agnoscerent·cẽlestis medicus ꝑdigma obycit·quo in eoꝛ coꝛde vulnerꝫ tumoꝛẽ pẽmit dicẽs.

Quis ex vobis homo

¶ Quis ex uobis Didiceras in superioriby abnegare negligẽtiam·vitare arrogãtiã devotionẽ sumere·sclariby occupationiby nõ teneri·caduca nõ ꝓferre ꝑpetuis. Sed qꝛ fragilitas humana firmũ nequit in tãto sclilubrico tenere vestigiũ etiã aduersus errorem remediũ tibi medicus demõstrat·s·iudex spẽ venię non negat. Vñ sanctꝰ lucas tres ex ordine parabolas ponit. Quis·dragmę·filij.

¶ Centũ oues ꝛc Quia centenarius numerus ꝑfectus ẽ·deus centũ ouesꝫ·i·ꝑfectũ numerũ habuit·cũ angeloꝛ ꝛ hominũ substantiam creauit. ℨ vna perijt·qñ lõ pascua vitę peccando dereliqt. Ergo·qꝛ rõnalis creaturę nũerus pereunte homine erat diminutꝰ quẽrit in terra hominẽ vt summa integretur.

¶ Nonne dimit· Quasi dicat. Murmuratis qꝛ peccatores recipio: ꝫ ego ñ vẽi nisi vt aberrantes colligã sicut vnusquiqꝫ vestꝝ aberrantẽ ouẽ reducere laboꝛat

¶ Imponit un h· Quem in hũeris posuit: qꝛ hũanã naturã suscipiens · peccata nrã ipse portauit. vñ. Hũeri xpi·crucis brachia sunt. Illic peccata nrã deposuit in illa nobilis patibuli cervice requieuit.

¶ Et veniẽs. Reparato homine ad cẽlũ redit pastoꝛ·ibi angeloꝛ choros inuenit. Qui amici·qꝛ instabilitate sua voluntatẽ eius ꝓtinue custodiunt·q̃ ꝛ vicini·qꝛ claritate visionis eius fruũtur. Et nota q̃ non dicit·cõgratulamini oui inuentę: sed michi: qꝛ gaudium eius est vita nostra.

¶ Dico uñ vobis. In nonagintanouẽ·iustoꝛ nũerus intelligitur·in vna oue peccatoꝛ. Vñ alibi. Nõ veni vo·iu·sed pec· Dicit g̃. Maiꝰ gaudiũ erit in cę·sup vno pec·p·a·q̃ sup n·n·iu·qui nõ in·p· qꝛ vt quotidie experimur·q̃ illicita nõ ꝓmiserũt·in reby licitis sępe sibi vsum prębent·ad cęlestia anxie nõ anhelant. Et qꝛ securi sunt·ad bona agenda pigri remanent. Ecõtra aũt peccatoꝛ plerũqꝫ facit. Maiꝰ g̃ gaudiũ de eo q̃ de stante iusto viri dux in prelio· plus eũ militẽ diligit·qui post fugã reuersus hostem fortiter premit·q̃ eũ qui nunqꝫ fugit·nec vnqꝫ fortiter egit. Sed ꝛ sunt quidã iusti· de quiby tantũ gaudiũ est·vt eis nullus penitẽs ꝓponi possit·qui ꝛ si ñ sint sibi maloꝝ conscį·tũ licita respuũt·in omniby se hũiliãt. Quãtũ g̃ gaudiũ ẽ si humiliter plãgit iustus·cũ gaudiũ sit·si qõ male gessit plãgit iust?

¶ Gaudiũ erit· Angeli qꝛ rationales gaudẽt de recõciliato sibi homẽ qõ incẽdit nos ad probitatẽ· vt agam? qõ ill' g̃ũ sit·quoꝝ ꝛ affectare patrociniuꝫ ꝛ offensam timere debemus.

¶ Super nonaginta ꝛc. Si in nonagintanouẽ iustis qui non erauerũt nec indigẽt pnia·angeli intelligunt·maiꝰ vidꝛ impios iustificare·q̃ iustos creare ꝛ conseruare: qꝛ ꝛ si vtrũqꝫ eq̃lis potẽtię·hoc maioris misericordię ꝛ maioris gaudij

¶ Aut quę mulier Mulier·i·dei sapia·x·dragmas hũit cũ hoĩes ꝛ angelos ad imaginẽ suaꝫ creauit. Sed vnã pdidit·cũ hõ a similitudine creatoris recessit. Sed dei sapia lucernã ad quęrendũ accẽdit· cũ in carne apparuit: qꝛ lucerna ẽ lux in testa. i. xbuꝫ in carne·qõ vbi inter hoĩes claruit·domũ euertit: qꝛ cõscias hoĩm de reatu suo perturbauit·ꝛ sic dragma reperit': dũ in hoĩe similitudo cõditoris reparatur.

¶ Habens drag ꝛc. Angeloruꝫ ꝛ hoĩm naturã quã ad ęternitatẽ dñs ꝓsistere voluit·ad suã similitudinẽ creauit. Decẽ g̃ dragas mꝫ hũit·cũ nouẽ ordiniby angeloꝝ abdit? ẽ hõ vt cõpleret decim? electoruꝫ nũerus. Qui nec pꝰ culpã a creatore perijt: qꝛ eũ sapia di p carnẽ miraculis choruscãs ex luie teste ꝛpauit

¶ Cõuocat amicas. Amicę ꝛ vicinę superne ptãtes q̃ tãto deo iuncta sũt: q̃nto eũ vicinꝰ cõtemplantur: q̃s vocat: dũ per exhibitionẽ gr̃ę hoiby impensę ad amorẽ sui ve hemẽtius accendit.

¶ Trés pabolę ñ ociosę ꝓponuntur·Duis·dragmę·filij·vt triplici remedio ꝓuocati· vulnera·nra curemus. Xp̃c pastoꝛ ouẽ ruebit cꝰ pcã in suo coꝛpe suscepit Mꝫ·i·eccia q̃si mꝫ dragmã requirit ꝛ suffragat. Deꝰ pi recõciliatũ recipit ꝛ vestit. Eadẽ divini opis miscdia: ꝫ diuersa ꝓ meritis nris gr̃a. Duis a pastoꝛe lapsa revocat· dragma q̃ perierat iuẽitur·filiꝰ ad prẽm ꝓpꝛijs vestigijs redit ꝛ a prẽ honoratur. Duis sumꝰ: petamus pascua·dragma sumus: hẽamus preciũ·filij sumꝰ: festinemꝰ ad prẽm.

¶ Domo quidã. Duaby ꝓmissis pabolis·q̃ntũ ipse cũ ãgelis gaudeat de penitẽtiũ salute insinuat. In hac tercia·nõ solũ gaudiũ ostendit: sed etiaꝫ murmur invidentiũ reprehendit·

¶ Hõ iste deꝰ pi: hũit duos filios: qꝛ auctoꝛ ꝛ creatoꝛ ẽ duaꝝ stirpiũ hũani generꝫ. i. indęoꝝ ꝛ gẽtiliũ. Maioꝛ filius qui in cultu vnius dei ꝓmansit. Minoꝛ q̃ vsqꝫ ad colẽda ydola deũ deseruit. Substãtia ẽ oẽ qõ viuim? sapimus·cogitam?·loq̀mur. Hęc deus dedit ęque oĩbus. vñ. Erat lux v·q i·o· h·ve·ꝛc· Huius g̃ substãtię portionẽ minoꝛ sibi petit dari·cũ hõ rõnabilis suo sẽsu delectatꝰ·p libęꝝ arbitriũ se r̃gere ꝛ a dño creatoꝛ g̃ siuit exire

¶ Et dixit ado. Sic deꝰ ñ bꝫ aliũ a q̃ formet· a q̃ regatur: sic iste vult sua ptãte vti·vt nullo formãte: nullo regente viuat.

¶ Pater da. Dimidiũ patrimoniũ petentiby datur·nec ẽ culpa pũis qui dat adolescẽtioꝛi. Nulla in regno dei infirma ętas: nec fides g̃uatur annis nisi ipse certe se indicauerit inidonẽũ qui poscit. Si iste nõ recessisset a prẽ impedimẽtũ nescisset ętatis: ꝫ pegre profectus: merito patrimoniũ vastat.

¶ Et divisit. Fideliby suę gr̃ę protectionẽ quã desiderabãt impartiẽdo infidelibus vero naturalibus solum ingenij quo contenti erant· beneficiũ concedendo.

¶ Non post multos dies. Non multo post institutionẽ humani

ſ vel cõram angelis dei
ita gaudiũ erit in cęlo sup vno pec
ſ penitentiã agere est·ꝛ perpetrata mala plangere ꝛ plangenda non perpetrare
catoꝛe pęnitentiã agente·q̃ super
nonagintanouẽ iustis. qui non in
digent pęnitentia. Aut quę mulier

ſ dragma est nummus certe quantitatis·habẽs imaginem regis.
hñs dragmas decẽ·si pdiderit dra
gmam vnã·nonne accendit lucer
nam ꝛ euertit domũ·et quęrit dili
gẽter donec eã inueiat. Et cũ inue
nerit·conuocat amicas et vicinas
dicens. Congratulamini michi·qꝛ
inueni dragmã quaꝫ pdiderã. Ita
dico vobis: gaudiũ erit corã angelis dei·sup vno peccatoꝛe pęniten

ſ hec parabola de iudeo ꝛ gentili. generaliter autem de penitente et iusto. vel qui sibi iustus accipi potest.
tiam agente. Ait aũt. ſ Homo quidam habuit duos filios·ꝛ dixit adolescentioꝛ ex illis patri. Pater· da michi portionẽ substantię quę me ꝓtingit Et divisit illis substãtiã Et non pꝰ multos dies· ꝓgregatis

ſ Qui publica vectigalia exigunt vel conducũt et qui lucra seculi per negocia sectantur
ei publicani et peccatoꝛes·vt audi
† ſ dupliciter errant: qꝛ ꝛ se iustos putãt cũ sint superbi·ꝛ illos reos cum iam peniteant.
rent illum. † Et murmurabant pha
† ſ Quasi dicat. Contrarius est legi que hoc ꝓhibet.
risęi ꝛ scribę dicentes: † Quia hi
peccatoꝛes recipit ꝛ manducat cũ
illis. Et ait ad illos parabolã istaꝫ
dicens. Quis ex vobis homo qui
habet centuꝫ oues·ꝛ si perdiderit
ſ duces pastoꝛ cuiꝰ nos omnes centesima portio sumus
ſ Angeli
vnam ex illis·nonne ſ dimittit no
cam naturaꝫ in summa beatitudine existentẽ quasi reliqnit·dum seipsum exinaniuit
ſ Id est·in celo quod desertum est ab homine peccante ↑ ſ dum per predicationem vocat
nagintanouez in ſ deserto ꝛ ſ vadit
ſ Inuenit
ad illam quę perierat: donec inue
dum conuertitur aliqnis.
niat illam. Et cum inuenerit eam:
imponit in hũeros suos gaudẽs.
et veniens domũ cõuocat amicos
et vicinos dicens illis. Congratu
lamini michi: quia inueni ouẽ me
am quę perierat. Dico vobis·ꝙ

generis placuit animę liberū arbitriū ferre secum: quasi quandā potentiaz nature sue: z deserere eum a quo condita est confidens viribz suis. Et has vires tanto citius consummat quanto datorem deserit. Hec est prodiga vita quę amat fundere z spaciari in pompis exterioribz: relinquēs eum qui sibi est interior.

¶ Peregre profectus. Non locum mutando sed animū. Quanto quis in prauo opere plus deliquit tanto ab eius gratia longius recedit. Quid longi? q3 a do recedere. Qui a do recedit exul ē patrię ciuis mūdi. Regio longinqua ē vmbra mortis.

¶ Egere cępit ꝛc. Quia nichil satis est prodigę voluptati: q3 voluptas semper habet famem sui. Merito ergo eget q thesauros sapientię diuitiaz q3 cęlestiū altitudinez reliquit.

¶ Uni ciuiū. Un? ciuiū ille ē qui concupiscētijs terrenis merito prauitatis sue prepositus princeps mūdi nocatur. Qui in villam mittit: quia cupiditati mundialis substancię sub iugat. Porcos pascit: cam ea quibz īmūdi spiritus gaudent operatur.

¶ Ut pasceret p. Porcus immundum animal quod sordibz delectatur. Sic dyabol? qui in ydolis cruore pecudum pascitur et morte ipsius hominis. Misit ergo in villam. id est suum fecit famulum. Ut pasceret porcos. immolans ei animā suam.

¶ Cupiebat. Cibz demonum est ebrietas fornicatio z huiusmodi: que blanda sunt et ad sui vsum prouocāt Neq3 alia cura ē luxuriosis: nisi vt vētrē suū impleant. quorum deus venter est. Sed eis non potest saturari: quia voluptas semper habet famem sui. Vel siliquę cibus demonum sunt. carmina poetarum z doctrinę seculares: sterili suauitate resonantes. quę cum delectent. in eis nichil est quod ad vitam pertineat: sed est sonitus z strepitus verboz nulla refectio: ubi studiosi eorum fame veritatis z virtutum pereāt Et ideo nemo illi dabat. qui aliq3 solidum z rectum quęrebat. Unde iste iam ab eis quę forinsecus illiciunt z seducunt. in conscientię interiora reducere faciens intentionem suam dicit. Quanti mercennarij ꝛc.

¶ Nemo illi da. ꝛc. Quia dyabolus cum aliquē suū facit. vltra ad vicioꝝ habundantiā non procurat. sciens esse iam mortuum.

¶ Quanti mercennarii ꝛc. Qui futurę mercedis intuitu digna operari satagunt. quotidianis superne gratię reficiuntur alimentis. Sed fame perit. qui extra domum patris. id est. sine fide viuens. vitam beatam in ima ni philosophia inquirit.

¶ Pater pec. Et si deus omnia nouit. vocem tamen expectat confessionis. Sine periculo prodas quod scis iam esse cognitum: habes causam ut pro te interueniat christus. nec pro te gratis mortuus sit. habet z causam ignoscendi pater: quia quod vult filius. vult et pater. Pater peccaui in cęlum z coram te. Peccato animę celestia significantur dona sancti spiritus imminuta.

omnibus adolescētioꝝ filius pere
§ vsq3 ad oblitionē dei.
gre profectus est in regionē longin
† § Luxuria consumit omnia bona nature.
quam z ibi dissipauit † substantiaz
suam viuendo luxuriose Et postq3
§ Ornamenta nature. § Do
omnia consummasset. facta est fa
noz operum atq3 virtutū. § verbi dei. Nam indigentia verbi veritatis: est in oblitione creatoris.
† § Omnis locus absente patre penurie est.
mes valida † in regiōe illa: et ipse cę
§ Sponte § Jam illaqueatus
pit egere. Et abiit et adhesit vni ci
tuum regionis illius. Et misit illū
in villam suaz vt pasceret porcos
Et cupiebat implere ventrē suum
§ Siliqua genus liguminis. sonoris follibus et
de siliquis quas porci manduca
vacuis. quod ventrē magis onerat q3 reficit
bant: z nemo illi dabat. In se aūt
§ Bene in se reuertitur. qui a se recessit. † § Id ē
quāti exludeis. obpresentia bona tantū legē cu
reuersus dixit. † Quanti mercen
stodiunt. non ex dilectōne
narij in domo patris mei abundāt
† § In ydolatria omni veritati destituor.
panibus: ego aūt hic fame pereo.
§ Quia me tacere cognoui: ibo qui longe recessi
ad patrez. qui sub principe peco3 miserabili ege
state tabesco.
Surgam et ibo ad patrē meū z di
† § Coram angelicis spiritibus sanctisq3 animabus
cam ei. Pater peccaui † in cęlum z
in quibus deus sedet.
coram te. z iam non sum dignꝰ vo
cari filius tuus. fac me sicut vnuz
de mercennariis tuis. Et surgens

§ Sicut deliberauit. ita implet.
§ In ecclesia constitut? vbi iam peccatorum fructuosa possit esse confessio.
venit ad patrē suum. Cum autē ad
† § Ante oculos haberi nō nisi qui diligūtur dici solent. Impios enī z supbos deus non videre
huc longe esset. † vidit illū pater ip
dicitur § dum pro homine reducendo: verbū in carne misit
sius: et misericordia motus est. et
§ Ne quis impediat venientē in occursu presentia. in amplexu clementia
accurrens cecidit sup collū eius.
† § in ecclesia constitutus. incipit peccatuz confi
z osculatus est eum. † Dixitq3 ei fi
teri † § Quia celestē hierusalē reliqui
lius. Pater peccaui in † cęlum et
§ Qui te deserto ydola colui † § Cupit per grāz
coram te. † Jam non sum dignus
fieri quod fatetur indignū se esse p meritū
vocari filius tuus. Dixit autem
§ Pater ex natura. ex substantia quā aliqn̄ dedit non ergo pater instis tantū
† § Coadiutores in excolenda vinea
† § Certificate de hereditate mortalitatis habēde
pater ad † seruos suos. † Cito pro
§ id est uestem spūsancti
ferte stolam primā z induite illuz:
† § id ē. signaculum similitudis christi. et expressio veritatis. § id est. opib?
et date † anulum in manu eius et
calciamēta in pedes eius. z addu
§ Christus vitulus saginatus. omni spūali uirtute opimus. ut pro toto mūdi salute sufficiat.
† § Semper christus credentibus immolatur.
cite vitulum saginatuz z † occidite.
§ gaudiū est coram deo super vno peccatore penitē
Et māducem? et epulemur: q3 hic
tiam agēte § Per infidelitatē . § Per fidē.
filiꝰ meus mortuꝰ fuerat z reuixit:
§ Recedēdo a portio iustoz † § Reddit? mīi eccle
† § hoc in primitiua eccia: sz epule huiꝰ festiuitatis iā dilatata eccia: in orbe terraz celebrantur
perierat z † inuētus ē † Et ceperunt

quidquid est eis contrarium toto odio detestatur. Unde prodigus cum in se reuersus famis suppicia formidaret. iam seruus factus statim mercennarij iam de mercede cogitans cupiebat. Sed pater occurrens. non contentus minora cōcedere. utroq3 gradu citius transcurso: primę filiorum dignitati restituit. Nec iam de mercede conductoris: sed de hereditate facit cogitare paretis. Unde iste non addit quod disposuerat se dicturum. Fac me sicut vnum de mercennarijs tuis. cum panē non haberet vel mercēnarius esse cupiebat. quod post osculuz patris generosissime dignatur

¶ Fac me sicut ꝛc. Ad filij affectum qui omnia que patris sunt sua esse non ambigit. aspirare non presumit: sed mercennarij statum iam pro mercede seruiturus desiderat: sed nec hunc etiam nisi paterna dignatione se promereri posse testatur.

¶ Ambro. Distat inter seruum. mercennariuz z filium. Seruus est qui timore pene presentis vel futurę temperat a vicijs Mercennarius: ē qui spe et desiderio regni cęloz. Filius ē qui amore ipsi? boni z virtutū succensus.

¶ Cum autez adhuc ꝛc. Antequaz intelligeret deum: sed tamen cum iam pie eum quereret. tamen nondum dignus operibus rediret. per verbum incarnatum anticipat filij reditum. Ante adterras venit. q3 ille ad domum confessionis ipsum verbum non deserens: ß in verbo vsq3 ad peregrinationem nostram cōdescendēs Brachium. id est. filium in amplexuz recentis humiliauit. Pater super filij collum cecidit dum leue iugum sue dilectionis sibi imposuit. z osculatus est eum vt ostenderetur quod alibi dicitur. Osculetur me osculo oris sui. Rediens osculum charitatis a patre accipit. dum per gratiam certificatur de indulgētia.

¶ Cito proferte stolam primam. Stola prima: vestis innocentię. in qua primus homo conditus: sed post culpam se nudum nouit et pellicium. id ē. mortale sumpsit indumentum. Anulum. id ē. signaculum fidei quo signantur promissa in cordibz credentium. In manu. id ē. operatione. vt per opera fides clarescat. z per fidem opera firmētur. Et date calciamenta. id exempla priorum munitę in officio predicandi. vt z opus ornetur bene viuendo. et cursus ad eterna preparando. Adducite vitulum. predicate christum z morte ei? insinuate. vt z corde credat occisum imitando et ore percipiat passionis sacramentum ad emundationem.

¶ Et calciamēta. Ne coluber inuadat. vt super scorpiones eat. vt ei cōueniat. Nuā specioſi pe. p. Perdiderat enī dignitatem sponsi z nudis pedibus pasca celebrare nō poterat.

¶ Et ceperunt. Non solum filius pro quo vitulus occisus ē reficitur: sed z pater z serui eius: quia refectio dei z sanctoz ē. salus peccatoz. Et nota q3 p? datam stolam. anulum. calciamentum. vitulus imolatur: quia nisi quis spē primę immortalitatis induerit. nisi anulo fidei opera ꝓmunierit.

nisi ipsam fidem confitẽdo ꝓdicauerit·celestiby nõ põt interesse sacramẽtis
¶ Erat aũt fi. Filius·i·ppls israel qui nec ad colẽda ydola elongauerat
neqꝫ in domo erat: qr interioza legis nõ penetrabat: litterali sensu content⁹
terrena operans·terrena expectans. Hic ẽ qui agrũ emit·z quinqꝫ iuga boũ
legis onere pressus·terrenis sensiby fruitur·z vxorẽ ducit in affectu carnis.

¶ Et cũ ve. ꝛc. Ap
propinquat filius do
mũ: cũ aliqꝫ in ppło il
lo spñaliter legẽ intel
ligens: labores seruilis
opis improbat z eccle
sie libertatẽ cõsiderat.
Audit symphoniam z
chozũ·i·spũ plenos·vo
ciby cõsonis euãgeliuz
ꝓdicare. Vocat vnũ
de seruis·cũ sumit ad
legendũ aliquẽ de pro
phetis. Et euz interro
gat: dum in eo scrutat
que sint hec festa eccle
sie·in quiby se esse non
videt. Interroganit
que hec essent·z nunc
querit israł cur deus le
tetur in assumptõe gẽ
tiũ z ꝑpter inuidiã ne
scit pñs voluntatẽ et
foris stat·cuius ꝑ pre
cones rogetur.

¶ Audiuit. Sym
phonia est diuersaruz
etatũ z ordinum velut
variarũ cozdarũ indi
screta concordia. Vn
de. Multitudinis cre
dentiũ erat cor vnum
z anima vna

¶ Indignatus ẽ
Indignabãtur iudei
z conquerebantur: qa
ihesus cuz gentiby epu
laretur. Et adhuc de
gentiũ salute indignã
tur·nec volũt introire
Sed cum plenitudo
gentiũ introierit·egre
dietur pater ad rogan
dum israel·quãdo ma
nifesta erit vocatio iu
dęorum.

¶ Ecce tot annis
Hiero. Justiciam le
gis secutus: iustice di
nõ est subeict⁹. Nuꝫ
enim maior ẽ iusticia dei: cui ignoscere pnitẽtiby. Mandatũ tuum nunquã
preterini·quasi non sit preterire: saluti alterius inuidere vel de iusticia se ia
ctare. Nunqꝫ preterini: conuersatus sine querela·vel iactantia ẽ: non veri
tas: cui pater non consentit: sed alia ratione compescit. Necũ es: lege qua
stringeris·non quin peccauerit: sed quia deus castigando semper retrahi t
Vnde. Si dereliquerit f·e·m·z in·i·m·ñ a·visitabo in v·i·e·z ī·verberibus
p·e·Nec mirũ si patri mentitur·qui fratri inuidet·cum z in iudicio impudẽ
eius mentientur. Nonne in nomine tuo d·e·Nunqꝫ dedisti michi ꝛc. Nul
lius sanguis propheteꝫ vel sacerdotis a romano imperio nos liberauit·z pro
gentibus glorioſus sanguis funditur. Cum amicis epulatur patre absente
quia semper in agro·id ẽ·in fine seculi hedum·id ẽ·antichristũ immolabit·
Et cum amicis demonibus saturabitur. Vnde dicitur. Tu confregisti ca
pita·d·d·e·e·p·etbi·i·nolentibus conuerti·dedisti eũ in quo delectentur.
Occidisti il·v·sa. Confitentur venisse christũ: sed inuidia non vult saluari
Sic de iudęo z gentili. Generaliter autẽ de iusto z peccatore potest accipi.
Sed quomodo iustus inuidet fratri·nec vincitur correctõne patris. Sed
omnis iusticia in cõparatõe dei·non ẽ iusticia. Vnde paulus. Quotquot
perfecti estis. Et alibi. Miser ego quis·m·l·de·c·m·hui⁹. In sanctos autẽ

epulari. Erat autẽ filius eius seni
ꝟ·i·in terrenis operibus·i·longe a cõsilio patris
or in agro·et cũ veniret z appropi
† ꝟ Symphonia ẽ collatio quorumcũqz sonorũ·z chorus vocum.
quaret domui: audiuit† symphoꝰ
niaz z chozũ·z vocauit vnũ de ser
uis·z interrogauit quę hęc essent.
ꝟ prophetic⁹ sermo ‡ ꝟ Ab extremis ter
re·vnde maior exultatio. vnde cantate deo canti
cum nouum·quia laus eius ab extremis terre.
Isqꝫ dixit illi. Frater tuus ‡ venit·
et occidit pater tuus vitulũ saginatum: quia saluũ illũ recepit. Indi
gnatus est aũt et nolebat introire.
ꝟ Etiam hunc bonus pater saluare cupit.
Pater ergo illius egressus cępit
rogare illũ. At ille respondens di
xit patri suo: Ecce tot annis seruio
† ꝟ Quod est de vno deo colendo
tibi·z nunqꝫ † mandatũ tuũ prę
ꝟ id est·nunqꝫ te michi ad refectionẽ dedisti·
eo ipso q̃ te hedum. id est. peccatorẽ et legis
prophanatorem existimani.
terui·z nunqꝫ dedisti michi hedũ ut
ꝟ hoc ex persona principũ cum plebe·vel ex per
sona populi hierosolomitani cum alijs tribubus
israel.
cũ amicis meis epularer. Sed pꝰ
qꝫ hic filius tuus q̃ deuozauit sub
stantiã suaz cũ meretricibus venit
occidisti illi vitulum saginatũ. At
ipse dixit illi. Fili tu semp mecũ es
ꝟ Si desinas inuidere.
et omia mea tua sunt. Epulari au
tem z gaudere opozebat: quia fra
ter tuus hic mozt⁹ erat z reuixit:
perierat et inuentus est.

C. XVI.

Iicebat aũt
z ad discipłos suos
Homo quidaz erat
diues·qui habebat villicuz·et hic
ꝟ hec accusatio fit·quando non exercet opera pie
tatis erga illos quibus debuit
diffamatus est apud illum: quasi
ꝟ dissipatio est vel quãdo male congregatur·vel
dum bene expenditur ‡ ꝟ vocat quando incutit
timorẽ eterne damnationis.
dissipasset bona ipsius ‡ z vocauit
illuz domin⁹ suus·z ait illi. Quid
‡ ꝟ dum vuis·cogita qualiter debeas operari
hoc audio de te? ‡ Redde rationez
† ꝟ A tempore mortis.
villicationis tuę. Jam enī† nõ po
ꝟ timore perterri?
teris villicare. Ait autẽ villicus in
ꝟ ut penas euitem.
tra se. Quid faciam: quia domin⁹
meus aufert a me villicationem?
Fodere non valeo: mendicare eru
ꝟ tpe hui⁹ villicationis·
besco. Scio quid faciã: vt cũ amo
ꝟ Illi quibus
tus fuero a villicatione·recipiant
misericordiam hic impendero
me in domos suas. Conuocatis
itaqꝫ singulis debitoribus domini
sui·Dicebat primo. Quantum
debes domino meo? At ille dixit.

cadit inuidia·vt apłi indignati sunt pro petitõne matris filiorum zebe
dei. Nec mirum cum hoc eẽ de angelis putetur. Sydera quippe nõ sunt mũ
da in conspectu ei⁹·z circa angelos suos peruersum quid intellexit. Omīa
mea tua sunt. Omnia·non semper ad totum: sed ad partem maximam re
fertur. Ut omnes declinauerunt s·inu·fa·sunt. Omnes qui venerunt f·sūt
Omnibus omnia f·s·
Omẽs quę sua sunt·q
Omnia mea tua sunt·
non angeli: sed lex z p
phętę·quãqꝫ illi nil ne
gauerit quem ad esuz
hortatur vituli

¶ Nunqꝫ mãda
tum tuum prę. ꝛc.
Hoc non de omnib⁹
ß de his tantũ qui ad
ydolatriaz nunqꝫ ver
si sunt·qui z si tempa
lia quęrebãt: ab vno
deo tamẽ ea desidera
bant.

¶ Deuozauit sub
stantiaz ꝛc. Meretri
ces sunt superstitiones
gentilium: cum quib⁹
substantiam dissipat·
qui relicto cõnubio ꝟ
bi dei·cum demone fe
da cupiditate fornica
tur.

¶ Fili tu semper
Non quasi mentientẽ
redarguit: ß secũ perse
uerantiã ei⁹ approbãs
et ad pfruitionẽ potio
ris exultatõis inuitãs.

¶ Omnia mea
tua sunt. In eterna
beatitudine z omniuz
singula et singulorum
omnia·nra sunt superi
ora ad videnduz·nra
erũt equalia ad conui
uendum: nra erũt infe
riora ad dominandũ.
Sicut enim cupiditas
nichil sine ãgustia·ita
nichil cuz angustia ca
ritas tenet.

C. XVI.

¶ Dicebat aũt z
ad discipu·Post
qꝫ triby parabolis mur
murãtes ꝺ pnitẽtiũ re
ceptiõe redarguit·sup
ponit duas parabolas de banda elemosina z sequenda pfimonia. Et con
grue p⁹ pniam de elemosina subditur. Juste enī a deo pnitẽs misericordiã
expectat·qui indigenti fratri miscdiam prestat. Monet ꝫ apłos ad cle
mentiam·q̃i diceret·Dimittite z dimittet vobis: date z da·vo.

¶ Ad discipulos. Quia phariszei superbi z auari: sicut petentiby veniaz
ita egẽtiby pecuniã negabãt·ido saluator nũc ad illos·nũc ił audiẽtib⁹ ad
discipulos de pietate verba facit.

¶ Homo quidam. Villicus ꝓprie·ville custos: ß ponit hic pro yco
nomo. id ẽ. dispensatore·qui vniuersam substutiã dom⁹ dispensat. In hoc
quippe dispensatore nõ omnia ad imitandũ debem⁹ sumere·s·vt fraudulẽ
ter erga deũ agamus: ß ecõtrario iste silitudies dant·vt intelligam⁹ si lau
dari potuit a dño cui fraudẽ faciebat·quantomagis placet deo qui scõm
ei⁹ ꝓceptũ opa illa facit. Nec reprehendit villic⁹·in quo discim⁹·non ipsi
eẽ dñi: ß poti⁹ alienaꝫ dispensatores facultatũ. Et ido licet peccauerit·tamẽ
qr sibi in posterꝫ ex indulgẽtia rer dñi q̃siuit auxilia: ꝓdicatur.

¶ Allego. Villic⁹ ẽ cui de⁹ aliquas pecunias ad erogandus pauperib⁹
cõmisit·q̃ si cogitat talem villicatõnẽ cũ vita illa finiendã·magi de amicis
acquirendis qꝫ de ꝓgregãdis diuitiꝫ ꝓtractat. Intelligẽs finita vita ista

noñ esse ei locū·vt terrā suā vnctiõe ꝓpctione fodiat ad ferendū fructum. Et ibi etiam confusibile erit mendicare·eo modo quo mendicabunt fatuę virgines.

¶ Centū cados. Cadus grece·anphora dicit latine·continẽs tres vr nas. Chorus modijs·xxx·impletur. Simpliciter sic põt accipi. Quisquis indigentiam pauperis vel ex dimidia vel ex quinta parte alleniat· misericordię suę merce de donandus ẽ. Vel sic accipiatur·vt cum iudęi decimas dederint sacerdotib⁹ z leuitis suis·super iusticiaz eoꝝ abundet iusticia ecclesię christi. Et cum illi decimas·isti dent dimidias·sicut zache⁹ fecit de bonis suis·vel duplicẽt illoꝝ decias: dãdo quintas.

¶ Et lauda·ꝛc Di dispẽsatoꝛ iniquę mãmonę domĩ vocę laudatur·ꝙ de re iniqua sibi iusticiam ꝓpara nit·z passus dispendiunt: tamen laudat prudentiam eius·non ꝙ aduersum dominum fraudulenter egerit: ſ ꝙ pro se prudenter fecerit: quantomagꝭ christus qui nullum damnum sustinere potest· z pronus est ad demẽtiaz: laudabit discipulos·si in sibi creditos misericordes fuerint.

¶ Quia filii. Cui⁹ quisꝙ opera agit eius z filius dicitur. Vnd Filij huius sęculi·id ẽ tenebraꝝ·et filij lucis· ęternę vitę.

¶ Facite vobis. ¶ Mammona linguaſyroꝝm: diuitię iniq̃tatis: quia de iniquitate collectę sunt. Si ergo iniquitas bene dispensata vertitur in iusticiam·quantomagis epistolę diuini sermonis in quo nulla ẽ iniquitas·bonum dispensatoꝛem leuant in ęlum. Vnde sequitur. Qui fidelis est in minori: ꝛc.

¶ Qui fidelis est ꝛc. Qui fidelis est in minimo· Id ẽ·in pecunia cum paupere participanda·z in maiori fidelis ẽ: adherens creatori et cum eo spiritus vnus effectus. Sed qui temporalia quę possidet: non bene dispensat· ęterno ꝙ sibi gloriam de qua tumet euacuat. Si enim non diligit fratrem quem videt: deum quẽ non videt qño põt diligere. Et si habens substantiam viderit fratrem egentem z clauserit viscera sua ab eo: quomodo charitas dei manet in eo?

¶ Si ergo ꝛc. Qui non dat fratrib⁹ ad vtendum quod a deo ꝓ omnibus est creatum·iniquus erit in spũali pecunia diuidenda·vt nõ ꝓ necessitate: ſ ꝓ personis doctrinã dñi diuidat.

¶ Et si in alieno. Si carnales diuitias quę labũtur nõ bñ dispensaꝛ· veras z ęternas diuitias quis dabit vobis.

¶ Nemo seruus ꝛc. Corripiens auariciã dicit amatoꝛes pecunię deũ amare non posse· Qui ergo deum amat pecuniam contemnit. Non valet enĩ simul transitoria z ętema diligere. Qui ętemitatem diligit·temporalia in vsu: non in affectu possidet. Ideo debetis fideliter distribuere·vt domini temporaliũ: non vt serui: qꝛ simul non potestis seruire deo z pecunię.

¶ Aut vni adhe·Augꝰ· Non quidẽ diliget. Nemo enĩ diligit dyabolum: ſ sua cupiditate implicitus ei adhęret·vt si quis alienę ancille coniunctus patitur seruitutẽ·z si non diligit eum cui⁹ ancillam diligit. Et alteruz contẽnet·non ꝙ odio habeat. Nullius enĩ conscia debẽ odisse põt: ſ ꝓtenit dñi minas ea⁹ suis cupiditatib⁹ ꝓponit·z de bonitate ei⁹ z impunitate sibi blanditur

¶ Non potestis Non ait·habẽt diuitias: ſ seruire. Seruit ꝙ custodit vt seru⁹: ſ ꝙ seruitutẽ excussit iugum distribuit vt domin⁹. Qui seruit mãmonę· illi vtiq̃ seruit·ꝙ merito suę pũsitad rectũ istius ꝓposit⁹· princeps mũdi a dño dr.

¶ Audiebãt aũt. Monebat dñs scribas z phęos nõ supbe sapere nõ de sua iusticia ꝓsumere: ſ pctores pnitẽtes suscipe·et sua ꝙ forte iniderẽt pcã eleosinis redimere. Sed illi ꝓceptoꝛe miscẽdig· hũilitatẽ z psimoĩe: derideb̃t·ꝙsi min⁹ utilia z nũq̃ facienda nosc⁹ ipse·vel certe vtilia: sz a se iã ꝙfecta supflu⁹ ingereret. Vnde eos redarguit.

¶ Et ait Dñs pcõres qui infirmos z desꝑatos ꝓtenit z vos pfectos in oĩb⁹ cũctęq̃ fragilitatis exptes: eleosinaz remedio nõ egere creditis Sz ſ tumor⁹ altitudo q̃ iuste dãnanda sit· videt ille ꝙ illnĩat abscõdita tenebraꝝ: z manifestat ꝓsilia cordiũ

¶ Lex et prophe Disputantẽ ꝓtra phi largiriã derid ebãt qui ꝓtrariũ legi z ꝓphis cũ in lege mstri diuites do placuerũt·z cũ lex suis obꝑuatoꝛib⁹ bona trę ꝓmittat· qbꝰ occurrit docẽs distãtiã cę inter legem z euãgeliũ. Qꝛ in lege carnalib⁹ ꝓpter terrã ꝓcipiũt maiora·z in euãgelio spũalibus ꝓpt celũ ꝓcipiũt maiora·iõ in euãgelizatõe regni addit. Et oĩs.

¶ Et omnis in illud vim ꝛc. Magꝝ vis ẽ cũ de terra gentus celũ q̃rit possidere ꝓ vtutẽ·qđ ñ potuit tenere ꝓ naturã·cũ liguas eẽ deridentiũ ꝓtẽnit·sic dñs irrisus ẽ a phęis. Dis ꝙ vi fac vehemẽti studio ꝓperat: ñ torpenti lentescit affectu. Est g fidei religiosa violẽtia·segnicies crimiosa. Faciam⁹ g vim naturę·vt nõ ad terrena demergat: sz ad supna se erigat.

¶ Facilius est. Quis dicã lex z ꝓphę vsq̃ ad iohm·tñ ñ ꝓdico legi destructionẽ: qꝛ facili⁹ ẽ maria mũdi elemta q̃s mima legi ꝓcepta trãsire: qꝛ eę illa q̃ leuia l supsticiosa videb̃t: ñ vacãt a sacramẽtis spũalib⁹ q̃n oĩa z in euãgelio recapitulent. Et tñ lex z ꝓphę vsq̃ ad iohm: qꝛ ñ potuit vltra venturũ ꝓphetari·quẽ claret venisse testionio iohannis.

¶ Omnis qui Amb. Non oẽ ꝓiugiũ ẽ a deo· Nõ enĩ gentilib⁹ xpianę copulãtur·cum lex ꝓhibeat. Vbi ẽ impar ꝓiugium· lex dei non est.

¶ Homo quidã erat. Contra derisoꝛes auaros qđ proposuit·exemplo astruit·s·ꝙ dines apud inferos torquet⁹ q̃ lazaꝝ ñ fecit sibi amicũ: a quo posset recipi in ętema tabnacula. Et magis vide narratõ q̃s parabola.

¶ Qui indue. Greg. Purpura color regũ habitus ẽ conchis marinis

vestrum est? Nemo seruus potest
ſ inter se dissidentibus ſ Nichil mediũ.
duob⁹ dñis seruire. Aut enĩ vnuz
ſ dyabolũ ſ deum.
odiet·z alterũ diliget: aut vni ad-
ſ dyabolo ſ deum cui⁹ mandata postponit·et diligit naturaliter ſ Exponit
herebit z alterũ contemnet. Non
qui sunt duo domini.
potestis deo seruire z mammonę.

Audiebant autem omnia hęc pha
ſ intelligentes parabolam aduersus se dictam·et carnalia presentia spũalibus futuris quasi incertis preponentes.
risei qui erant anari: z deridebant
illum. Et ait. Vos estis qui iustificatis vos coram hominibus. De
us autẽ nouit corda vestra: qꝛ qđ
† ſ uestra altitudo displicet deo·z in hoc ne defẽdatis uos per legẽ: qꝛ lex uestra iam amisit statũ
hominibus altuz ẽ· † abominatio
ſ ubi temporalia dabãtur
est ante deũ. Lex z prophetę vsq̃
ſ Qui penitẽtiam z ute austeritatez uerbo z exẽplo propter celestia docebat ſ Qui est finis legis z initiũ gr̃e ſ A tempore eius·
ad iohannẽ·ex eo regnum dei euã
ſ Suple tendens
gelisatur·et omnis in illud vim fa
cit. Facilius ẽ autẽ cęlũ z terrã prę
terire: q̃s de lege vnum apicẽ cade
ſ Non solno legẽ sicut in hoc uno apparet·sic et de aliis intelligite
re. Omnis qui dimittit uroꝛẽ suã
ſ Mattheus excepta cã foꝛ
z ducit alteram: męchatur. Et qui
nicatõnis
dimissam a uiro ducit: mechatur.
ſ Quasi ignotus apud deum· nomine nõ designatur ſ hoc nisi
Homo q̃dã erat diues·q̃ indueba
ad inanem gloriam ſ Ecce uoracitas
tur purpura et bysso·z epulabatur

ferro circūcisis emissa. Byssus genus lini candidissimi ⁊ mollissimi. Si cultus p̄ciosaꝝ vestiū culpa non esset·sermo dei non tam euigilanter exprimeret·q̄ diues purpura ⁊ bysso indutus: apud inferos irremediabiliter torquetur. Nec reprehendit diues q̄ aliena rapuerit: ꝫ q̄ sua non erogauerit. Quid ergo illi erit qui aliena rapit: Hoc etiā hunc inferno tradidit: q̄ in sua felicitate timidus non fuit: q̄ percepta bona ad vsum arrogantię inflexit: q̄ viscera pietatis ignorauit: q̄ p̄cepta precio redimere noluit.

¶ **Et erat qui.** Si qua reprehensibila in pauperib⁹ videm⁹: despicere non debemus: quia fortasse quos morum infirmitas vulnerat·medicina paupertatis curat.

¶ **Ulceribus plenus.** Hui⁹ vlcera diues fastidiosus exhorret·ne inter p̄ciosas epulas vnguētatosq̄ conuiuas fetorē vlcer lambentib⁹ canib⁹ sustineat

¶ **Cupiēs.** In vna re duo iudicia dei explent. Ex visione pauperis: diuiti nō miserēti cumulus damnationis infertur·et rursum ex visione diuitis: temptatus quotidie pauper probatur·quē ad maiorē ipsius probationem·paupertas simł et egritudo·⁊ visa diuitis copia·⁊ nulla sib. adhibita cōsolatio·afficiunt

¶ **Canes.** Potest in lingua canum: lingua significari adulātium·qui vulnera lingunt· dum mala quę in nobis reprehendim⁹ ip̄roho fauore laudāt·

¶ **Allego.** Diues q̄ iudebatur p·z·b·⁊ e·c ſ·iudaicū populum significat·qui cultū vitę exterius habuit ⁊ acceptę legis delicijs vsus est ad nitorē nō ad utilitatē. Lazar⁹ vlceribꝫ plen⁹ gētilē pplm sigt·qui p̄uersus ad deū: dū pcā p̄fitetur·vir⁹ qđ intus latebat: quasi rupta cute foras emittit· Et cupiebat saturari de m·q̄ c·de mē·d·⁊ n·i·d: q̄ gentilē quēq̄ ad cognitionē legis admittere superbi ille despiciebat. Quia enī non ad charitatē: ꝫ ad elationē decrinā legis habuit·q̄si de acceptis opib⁹ tumuit. Et q̄ ei ꝛba defluebāt de scientia·q̄si micę cadebant de mensa. Sed econtra pauperis vlcera canes lambūt: q̄ duz p̄dicatores loquendo a peccatis eripiunt·q̄si tangendo vulnera ad sanitatē reducunt: sicut canis curat vulnera dū lingit. Vnde lazarus adiutus bene interpretatur: quia ipsi hunc ad ereptionem iuuant·qui eius vulnera per linguę correctionem curant.

¶ **In sinum abra.** Sinus abrahę est requies beatoꝝ pauperū·quorū est regnum celoꝝ·in quo post hanc vitam recipiuntur. Sepultura infernipenaꝝ profunditas est·q̄ superbos ⁊ immisericordes post hanc vitā vorat.

¶ Sinus abrahę requies est patris·in qua recumbunt venientes ab oriente ⁊ occidente cum abraham· ysaac ⁊ iacob: sed filij regni purpura ⁊ bysso induti·foras ejiciuntur

¶ **Et sepultus.** In lege non tenacia: sed rapina damnatur. In euāgelio diues q̄ sua non dedit torquetur.

¶ **Eleuans ꝛc.** A longe vident infideles·dum in imo positi ante diem iudicij: fideles super se in requie attendunt·quorū gaudia post contempla ri nō possunt. Longe est qđ ꝓspiciunt: q̄ illuc p meritū nō attingūt. Refri

quotidie splendide. Et erat quidā
§ Pauper humilis per approbationez ex nomine scimꝰ.
mendicus noie lazarus: q̄ iacebat
ad ianuā eius vlceribus plenus:
cupiens saturari de micis quę cadebāt de mensa diuitis. Et nemo
† § Hos nec a se remouere poterat: nec visitator erat qui remoueret.
illi dabat. Sed ⁊† canes veniebāt
⁊ lingebant vlcera eius. Factū est autem vt moreretur mendicus: et portaret̄ ab angelis in sinuz abrahe. Mortuus est aūt ⁊ diues·⁊ sepultus est in inferno. Eleuans autem oculos suos cum esset in tormentis: vidit abrahaz a longe ⁊ lazarum in sinu eius·et ipse clamans dixit. Pater abrahā miserere mei ⁊ mitte lazarū vt intingat extremū digiti sui in aquā·vt refrigeret linguam meam: quia § In qua amplius crucior·in hoc nota quia sicut mos est: etiam inter conuiuia loquacitati studuit † § Torquetur ante iudicium: quia luxurioso carere delicijs: pena est.
§ cruciꝰ in hac flama. Et dixit illi abrahaz· Fili recordare q̄a recepisti bona in vita tua·⁊ lazarus similiter mala. Nūc autē hic consolatur: tu vero cruci-
† § Inter pauperē ⁊ diuitē chaos est: quia pꝰ mortem nequeunt merita mutari.
aris. Et in his omnib⁹† inter nos ⁊ vos chaos magnū firmatuz est: ut hi q̄ volunt hinc trāsire ad vos non possunt: neq̄ inde huc transmeare. Et ait. Rogo ergo te pater: vt mittas eum in domum patris mei. Habeo enim quinq̄ fratres: vt testetur illis ne ⁊ ipsi veniant in hunc locum tormentorū. Et ait illi abrahām. Habent moysen et prophetas: audiāt illos. At ille dixit.
§ Qui verba dei despexerat·hoc audire nō posse suos sequaces estimabat.
Non pater abraham: sed si q̄s ex mortuis ierit ad eos· pēnitentiam agent. Ait autē illi· Si moysen et prophetas nō audiunt: neq̄ si q̄s ex mortuis resurrexerit credent·

C. .XVII.

geret l·m· Infidelis pꝰ verba legis in ore tenuit·quę in opere seruare contempsit. Ubi ergo amplius ardebat·vbi se oñdit scire qđ facere noluit. Ab extremo digito se tangi desiderat·q̄ eternis supplicijs dat⁹·optat opatōne iustoꝝ vltima p̄ticipare. Fili recor·qz·re·b·in v·t·qz oē tuū gaudiū felicitatem transitoriā putasti. Hōt ⁊ iusti in mūdo bona: ꝫ qz in recōpensatōe nō recipiūt: ꝫ ad eterna sās desideriꝰ estuant·q̄ assunt mīme bona videntur. Memento fili. Ecce abrahā filiū vocat·quem tamē a tormēto nō liberat: qz p̄cedētes p̄es huꝰ pꝓli multos a sua fide deuiasse p̄siderāt·nec vlla p̄passiōe a tormētis eripiūt·q̄s tñ filios p carnē recognoscunt· Ideo enī quinq̄ rēs. Judaicꝰ pꝓlis iā ex magna pte dānat⁹·seq̄ces q̄s i terra reliq̄t q̄nq̄ libris moysi carnaliter intellect̄·l·q̄nq̄ corpis sensib⁹ deditos nouit Quinq̄ sunt gr̄es q̄s ad spūalē intelligētiā ñ assurgere gemit. Si moysen ⁊ pꝓbas ñ audiunt·n·si q̄s·ex·m·r·cei. Ex mortuis dñs resurrexit: ꝫ qz iudaicus pꝓlis moysi credere noluit· ei q̄ resurrexit credere p̄tēpsit. Et cū moysi ꝛba spūalr intelligere noluit: ad eū quē moyses p̄dixerat nō putāt. Uñ ꝛitas. Si credereti moysi: credere tis vtiqz ⁊ michi.

¶ **Uidit ab.** Greg in omē. Credēdū ē q̄ ãte retributoꝝ extremi iudicij iiusti in requie q̄sdā iustos cōspiciāt· vt eos videtes ⁊ cōspiciētes ī gaudio nō solū ꝺ suo supplicio sz eē ꝺ illoꝝ bono cruciēt. Justi vero in tormēt̄ semper iniustos intuētur· vt hinc eorum gaudiū crescat: quia malum ꝓspiciūt qđ misericordit euaserūt· vt eē pctōres ī iudicio amplius puniant ⁊ eoꝝ vident gloriam quos contēpserūt·⁊ de illoꝝ pena torquētur quos inutiliter amauerūt

¶ **Ut inf.** Qui micas cadētes ꝺ mīsa lazaro ñ dedit·ꝺ extrēo eiꝰ digito aquā distillari ī ore suo cupit·⁊ qui mīma ī vita ñ ꝺdit·ī iferno mīma q̄rit.

¶ **Quia recte.** Aug. Nō q̄ diues iste aliq̄d boni hūit· ex q̄ bonū transi torū ī hac vita recepit·⁊ lazarꝰ aliquid mali hūit·sz ignis iopia purgauit

¶ **Et in his o.** Sic reprobi a pcis ad gliaz scoꝝ trāsire volūt· ita iusti p misericordiaz mīte ire volūt ad poītos ī tormīntis vt eos lebent: sz ñ pñt: q̄ iustoꝝ aię ⁊ si in natę suę boītate miaz hūt·iā tñ auctoꝛ sui iusticię cōformē·tāta rectitudie cōstringūtur·vt nulla ad reprobos compassione moueantur

¶ Nō q̄ apꝺ animū iustoꝝ nō fuscat bītudinē aspecta pena reprobꝝ: q̄ vt iā cōpassio miserię ñ erit·minuere bonoꝝ leticiā nō valebit. Et licz iustis sua gaudia sufficiāt:: ad maiorē tñ gloriā vidēt pcas malorꝝ q̄s p grām euaserūt: q̄ qui claritatē dei vidēt·nichil ī creatā agit̄ qđ videre ñ possint

¶ **Rogo te pa.** Pꝰ q̄z ardēti de se spes tollit̄·aīm⁹ ad ꝓpinq̄s recurrit: q̄ reprobꝝ mētē pena sua q̄q̄z iutilr erudit ad charitatē·vt iā tē etiā suos spūaliter diligāt qui hic dū pcā diligerēt: nec se amabāt. Seruat̄ g̃ diuiti ad penaz·⁊ cognitio pauꝑis q̄ despexit·⁊ mēoria fratrū quos reliquit· vt de visa despecti gloria·⁊ de pena inutilit̄ amatorū āplꝰ torquet̄.

¶ **Ut mittas.** Seruus diues iste magr̄ incipit esse·cū iam nec discendi tempus habeat nec docendi.

¶ **Si moysen.** Qui verba legis despiciūt·redēptoris p̄cepta qui ex

mortuis surrexit·quanto subtiliora sunt tanto hec difficilius implebunt. et cui⁹ dicta implere renuūt ei proculdubio credere recusant.

¶ Nota q̄ in villici illius superiore·z istius divitis p̄tis pparatione: incentiuū fit miscdię·z ibi fortasse sanctis quos amicos dicit quibus taberna cula tribuit·hic vero vocet pauperib⁹ conferendu⁹. C. XVII.

¶ Et ad discipulos. Sciendū cu⁹ dn̄s de miscdia loqueret·pharisęi auari in irrisione pseverabāt·in quo infirmis auditorib⁹ scandalū ne atten derēt faciebant. Vos ergo increpat loquens a postolis·salicz q̄ illi suo vicio faciebant vt euenirent scandala q̄ se quę nō poterant nō euenire in mundo erū nis z erroribꝫ plenissi mo. Quasi diceret. Vos ne timētmini si isti verisores scandala mouent: quia ita neces se ē fieri·vt qui proba ti sunt· manifesti fiant in vobis.

¶ Nota q̄ inquantū potes sine peccato vi tare scandalum proxi mi debes·qđ si de veri tate est·pro scandalo veritas relinqui nō de bet.

¶ Si lapis mo laris. Scōm ritum prouincię ubi erat ista criminum pena·vt alli gato saxo in profun dum demergerentur. Et vere vtilius innoxiū pena ḡuissima vi tam finire·q̄ lędendo fratrē mortē mereri p petuā. Vel per lapidē molarē secularis vitę circūitus et labor expi mitur·per mare extre ma damnatio. Qui cunq̄ ergo speciez san ctitat̄ habens·verbo vel exemplo ceteros ꝺ̄ struit·melius esset ei ut eu⁹ sub exteriori habi tu ad mortē terrena a cta constringent: quia si solus caderet· tolera bilior eum pena cruciaret.

¶ Et ad discipu los suos ait. Impossile ſ Offendicula.
est vt non veniant scandala·vę au
† ſ Melius est pro culpa breuē recipere penam· q̄ eternis seruare cruciatibus·Non enī iudicabit
tem illi per quē veniunt. † Utilius deus bis in idipsum.
est illi si lapis molaris imponatur
circa collum eius·et proiciatur in
mare: q̄ vt scandaliset vnū de pu
ſ Magnus enī moueri non potest.
ſ Ergo ſ ve quē ledatis
sillis istis. Attendite vobis. Si
peccauerit in te frater tuus: increpa illum·z si pęnitentiā egerit: di
ſ Ne vel nimis difficilis venia·vel nimis remissa sit indulgentia.
mitte illi. Et si septies in die pecca
† ſ Si enī in deū·non erit nostri arbitrij·
uerit in† te·et septies in die conuer
sus fuerit ad te dicēs· pęnitet me:
dimitte illi. Et dixerunt apostoli
ſ Quasi diceret. dicis erogandā pecuniā·cō donanda peccata: sed vt habeam⁹ pfectā noticiā horum faciendoꝝ. Adauge nobis fidem.
dn̄o. Adauge nobis fidem. Dixit autē dn̄s. Si habueritis fidem si cut granum synapis: dicetis huic
ſ Species pro genere·q̄ fides consumma ta etiam elementis imperare potest.
arbori moro·eradicare z transplā

¶ Pusillis istis. Non ętate sed fide z animo qui occasiones quęrunt quomodo scandalizētur·ideo plulere oportet vos bis·ne occasione vestri recedant a fide z a salute.

¶ Attendite vobis. Quo ordine scandala declinare z ue perpetuum euitare possim⁹ insinuat: sed si nos attendim⁹ ne quē ledam⁹·si pęnitētem zelo iusticię corripim⁹·si ex corde pęnitēti dimittim⁹. Neciubemur passim peccanti: sed pęnitētiā agenti dimittere. Primū ergo ē peccantē increpare· vt postea pęnitenti possimus dimittere. Ita enī peccat qui peccantē vidēs tacet· sicut qui pęnitēti non indulget.

¶ Et si pęnitentiā. Aliter fratri pęnitenti·aliter inimico persequēti ve niam dare precipimur. Fratri concessa remissione: socia charitate ꝓmūicamus. Persecutori malū nobis volēti·vel si pōt facienti·bona uolumus et facimus quod possumus.

¶ Septies. Solet vniuersitas septenario ꝺ̄signari. Precipitur ergo vt oīa peccata dimittantur·vel semper pęnitēti dimittatur.

¶ Adauge nobis. Cū supra dixisset·qui fidelis est in minimo: z in maiori fidelis est·z si in alieno fideles non fuistis·qđ v·ē q·d· Apostoli qui in alieno z in minimo·id est·in terreno z contemtu fuerāt fideles·in suo z maiori fidem postulant augeri·vt qui ex fide iam habent exordia virtutis·in eadem proficiant: donec ad perfectionē veniant

¶ Sicut granū synapis. Fidem perfectā grano synapis pparat·quę in facie est humilis z nullarū virium apparens: sed pressuris trita·quantum in tus ferueat ostendit.

¶ Synapis granū tritū z cribratum tepide pingui mulsę admixtū·si ieiunus cōtra solem vel in balneo gargarises·omnē noxium humorē de capite purgat·z imminentiū imbecillitatū pericula vitari facit. Sic fides temptationis pistillo probata·ab omni leuiū cogitationū superficie·cribro discretionis castigata·et pfectę dilectōis melle dulcorata·omnes de corde viciorꝝ sentinas·nō solum ad presens exhaurit: sed z in futurꝫ ne recolligi possint p̄cauet

tare i mare·z obediet vobis. Quis autē vestrū habens seruū arantez aut boues pascentem qui regresso
ſ A labore.
de agro dicat illi·statim transi z re
ſ Ad mensam ſ Potius.
cumbe: et non dicat: para q̄ cenez et precinge te z ministra michi: do
† ſ Postq̄ tua predicatōne z cōpunctōe refectus ero·tunc tandem eternis mee sapientie epulis re ficieris.
nec manducē z bibam·† z post hęc tu manducabis z bibes? Numqd gratiam habet seruo illi; quia fecit
ſ vel erat ſ Quasi diceret·quid mirum si fecerit seruus quod debet cui⁹ est labo rare z assidue seruire.
quę ei imperauit? Non puto. Sic z vos cu⁹ feceritis omnia quę pręcepta sunt vobis dicite. Serui in
ſ qr empti precio
ſ Quia bonoꝝ operū non eget deus·vel qr non sunt condigne passiones huius temporis. ad·f·g· que r·in nobis·
utiles sumus. Quod debuim⁹ facere: fecimus. Et factu⁹ ē dum iret in hierusalem: transiebat per medi am samariā z galileā. Et cum ingrederetur quoddam castellu⁹: occurrerunt ei decem viri leprosi. Qui

¶ Arbori moro. Per morū colore sanguineo cui⁹ fructus et virgulta rubent euangelii crucis exprimitur· quę per fidē apostolorum ō gēte indeoꝝ (in qua velut in stirpe generis tenebat̄ verbum p̄dicatōis) est eradicata·et in mare gentium transplātata· cui etiā cōuenit subiecta parabola de ministris xp̄i.

¶ Folia mori serpenti subiecta· necem inferunt·z verbū crucis vt cuncta salutaria confert·cūcta noxia tollit

¶ Frūc⁹ mori in flore albet·format⁹ irruti lat·maturitate nigrescit. Sic dyabolus flore ăgelicę nature et pollutate rutilātis pręuaricando tetro inhorruit odore. qui p fidez excluditur.

¶ Quis autem. Seruus arans aut pascens doctor ē ecclesię· de q̄ dr. Nēo mit·ma· ara·z aspicięs retro aptus est regno dei·z dn̄s petro dic̄. Pasce oues meas. Qui bus de agro regredit·cū intermisso ope p̄dicādi· ad curiā pscię rediēs sua dicta vel facta ptracta t·cui dn̄s nō statī iubet ab hac vita trāsire·z eterna q̄ete refoueri: ꝺ̄ domi pare q̄ cenet·i·p⁹ labore apte locutōis·hūilitatem proprię pūsatōis exhibe·in tali enī conscīa deus cenat. Vñ. Cenabo cū illo et ipse mecū·z p̄cinge te·id est·fluctātiū cogitationū sinus quib⁹ gressus operum impediri solet cōstringe.

¶ Et ministra michi. Ministrat pditori·qui ei⁹ naturā considerās z eius iudicia ptimescēs de suis se xp̄tutib⁹ humiliat. Minister enī a minori statu dicitur.

¶ Sic et vos. Postq̄ ad pfectionē fidei exhortatus est p quā fiāt mirabila opa·etiā ꝓtra rerū naturā·monet ne q̄s de suis opib⁹ gl̄iet·ꝺ̄ quāto fides ē fort̄ūtuib⁹ excellentior· tanto conscīa int⁹ sit hūilior: quia domino iure debemus obsequium.

¶ Serui inuti. Si hō ab hoīe suo ñ vniforme ꝺ̄ multiplex mīsteriū exigit·nec grāz hēt·q̄ tomag̃ vos q̄ sine me nichil potestis·ñ vni⁹ vsum opis vel labor̄ exercere debeā, sed sp nouis studijs augere pora. nec vos iactetis

¶ Debuimus fa. Qui veni mīstrare ñ mīstrari ñ debi (qr bñ fuitis tores sibi fecit·ne nr̄is opib⁹ pfidētes: ꝺ̄ ei⁹ examē pauētes·omīb⁹ impleti q̄ p̄cepta sunt·nos imperfectos esse recognoscam⁹·q̄ diu peregrinamur a deo

¶ Et fa·ē. Post parabolā q̄ invitat ad hūilitatē et pseuerātiam in diuīsis officijs dei·replendunt̄ ingti de impensis bñficijs.

¶ Occurrerunt ei. Leprosi sunt hæretici qui q̄si varios colores bñtes

in eodem corpe·varias sectas·nunc falsitatis·nunc veritatis permiscent in eadem ꝓdicatõne. ℣i aũt q; vitantur·z ab ecclesia remouentur longe·ne cesse hñt·vt magno clamore interpellent. vñ sequit. Qui steterũt a longe.

¶ Qui ꝓtra decalogũ peccauerãt·nec amando deũ de quo male sentiunt nec proximũ a quo diuidũtur·sub denario ad deũ clamant z sanant·dum in ecclesię societate doctrinã integrã verãq; assequũtur·z oĩa scõm catholi cę fidei regulaz disserũt·z varietate mendacioꝝ quasi lepra carent. ℣ed vn⁹ grãs agit·id est·q; in vnitate ecclesię per humilitatẽ remanent. Qui vero ꝑ superbiam elati mũdatoꝝ sunt ingrati·nonẽ sunt: q; per vnitatẽ a perfectõe denarij deficiũt·vnde apostolus. Qui cũ deũ cognouissent·nõ sicut deũ glorificauerũt a·g e·ß e·in c·suis.

¶ Steterunt a longe z leuauerunt vocem dicentes. Jhesu ꝓceptor: miserere nostri. Quos vt vidit: dixit. Jte·ostẽdite vos sacerdotib⁹ Et factũ est dum irent: mũdati sunt Unus autẽ ex illis vt vidit quia mundatus est: regressus est cũ magna voce magnificãs deũ. Et cecidit in faciẽ suam ante pedes eius: gratias agens. Et hic erat samaritanus. Respondens aũt ihesus dixit. Nonne decem mundati sunt: z nouem vbi sunt: Non est inuentus qui rediret z daret gloriã deo: nisi hic alienigena. Et ait illi. Surge·vade: quia fides tua te saluum fecit. Interrogat⁹ autẽ a phariseis quando venit regnum dei: respondens eis dixit. Non venit regnuz

† ℣ Qui sunt figura sacerdotij futuri in ecclesia·

℣ Ingratos quasi ignotos vbi sint inquirit

℣ dies iudicij.

℣ dies iudicij

¶ Leuauerũt vo Quia in verbis saluatoris se errasse cognoscunt·salnãdi ꝓceptorem vocant·z per cognitionẽ ꝓceptor⁹ redeunt ad formã salutis.

¶ Jte·ostendite· Quisquis hetica prauitate vel gentili superstitiõe·vel iudaica perfidia·vel fraterno schismate per dei grãm mũdatus caruerit·necesse est vt ad ecclias veãt·colorẽq; fidi vex alijs similez oñdat. Vnde paulus ad ananiam. Cornelius ad petrũ mittitur. Cętera vicia dominus in ꝓscia per seipsum corrigit et sanat.

¶ Unus aũt ex illis. Vn⁹ aũt regressus sigt vni⁹ ecclesię deuotaz in ꝓpo hũilitatẽ. Qui cadens ad pedes ei⁹ grãs agẽs·quia repressis ꝓsumptõnis cogitationibꝫq; sit infirmus videt·nichil ꝛbtutis sibi tribuit·bona q; agit deꝰ mia intelligit. Vñ z samaritan⁹·id ẽ·custos cognominat·qui ita bona quę accepit deo tribuit·vt cum psalmista dicere possit. Fortitudinẽ meaz ad te custodiã.

¶ Et cecidit in faciẽ. Cadit in faciẽ qui de perpetratis malis erubescit. Ibi enĩ cadit hõ·vbi ꝓfundit. Qui in faciẽ cadit·videt quo cadat·qui retro cadit·non videt. Boni g; in faciẽ cadũt: q; hũiliant se in his visibilibꝫ vt ad inuisibilia erigant. Mali retro cadunt: quia cadunt in inuisibilib⁹. vt non vident quid eos sequatur.

¶ Surge. Qui infirmitatẽ suam agnoscẽs hũiliter añ deuz iacuit: diuina ꝓsolatõe surgere ad fortiora opa·z ire crescẽdo vsq; ad pfectiora iubet.

¶ Fides tua. Fides quę ad agẽdas grãs inclinauit·ecõtra pfidia illos damnat·qui de acceptis bñficijs sunt ingrati.

¶ Te saluũ fecit. In superiori parabola decernit·fidem per hũilitatez debere augeri. In ista rebus ipsis manifeste oñditur·nõ fidei tm̃ ꝙgnitã rationẽ:ß fidei executã opationẽ esse·q; saluuz faciat credentem.

¶ Interrogatus. Ideo interrogauit: q; sicut lucas inferi⁹ aperuit. Existimabant q; veniente dño hierosolimã ꝓfestim regnũ eius manifestaretur·ita vt z ipsi apostoli hac opinione ducti·post resurrectõnẽ eius interrogarẽt eũ. Dñe si in tẽpe ß restitues r·i:z alibi cleophas. Nos autẽ sperabamus q; ipse eẽt redempturus israel.

¶ Cum obseruatione. Quia quando veniet·neq; ab angelis·neq; ab hominib⁹ potest obseruari·sicut dominicę incarnatõnis tempus·et prophetarũ vaticinijs prefixum·z angeloꝝ est preconijs manifestatũ apeo ut conceptus est·natus·baptizatus·predicans·moriens·resurgens·ad celos ascendẽs·comitantib⁹ in desinenter vel angeloꝝ vel hominũ·vel certe miraculoꝝ sit declaratus indicijs.

¶ Ecce enim regnum. Non poterit obꝛuari: q; regnũ meũ nõ ẽ corporale vt putatis: ß spũale·qđ fide iaz incepit.

¶ Regnum dei. Vel sic potest accipi responsio domini. Regnum dei intra vos est·qui quandoq; venturus inder omniũ·nunc etiam regnat in cordib⁹ fideliũ. ℣z cũ heretici turbant ecclesiam prauis dogmatib⁹ desiderant fideles vt dom⁹ vna die ad terras rediens·si fieri posset·veritatem fidei intimaret. Sed non videbũt: quia quod semel euangelico fulgore est exhibituz·non est op⁹ corporali visione dñi firmari.

¶ Dei cum obseruatõne: neq; dicent: ecce hic aut ecce illic. Ecce enim regnum dei intra vos est. Et ait ad discipulos suos. Veniẽt dies quãdo desideratis videre vnũ diem filij hominis: z non videbitis. Et dicent vobis: Ecce hic ecce illic. Nolite ire: neq; † sectamini. Naz sicut fulgur chorusc̃as sub celo in ea q; † ℣ Subitus chorruscus·vt nullus in sua mente latere permittatur·quin iudicis fulgore penetretur sub celo sunt fulget: † ita erit filius † ℣ Ita clarus veniet: sed ad hanc claritatẽ oportet venire per passionẽ·z si diligitis hanc glorizz ne pro hac timeatis pati mortem. hominis in die sua. † Primũ autẽ oportet illuz multa pati: z reprobari a generatõe hac Et sicut factũ est in diebus noe: ita erit z in diebus filij hominis. Edebant et bibebãt vxores ducebant: et dabantur ad

℣ tẽporis

℣ Neq; scietur determinatus locus.

℣ Regnũ dei seipsum dicit·intra seipsos positum et in cordibus eoꝝ qui crediderunt regnantem

℣ Quos etiã intelligim⁹ de aduẽtu quef·sse·z isti sunt petrus·iacobus·andreas z iohãnes·vt marcus testatur·

℣ pseudo

℣ In hac persona. vel in hoc tẽpore est xps ℣ Sed vos ℣ Cũ illis vt credatis que dicũt † ℣ vitam eorum.

℣ Sic fiet impijs

¶ Dei cum obseruatõne. Quia quando veniet·neq; ab angelis·neq; ab hominib⁹ potest obseruari·sicut dominicę incarnatõnis tempus·et prophetarũ vaticinijs prefixum·z angeloꝝ est preconijs manifestatũ apeo ut

¶ Venient zc. Noluit dicere quando veniret: ß venturum dixit: vt incuteret omnib⁹ terrorem imminentis iudicij·nec securitatez afferret dilationis·et ne videretur contristare apostolos si eis aliquid denegaret. Secundũ aliuz euangelistam dicit·de die autẽ z hora nemo scit·neq; angeli·neq; filius nisi pater.

¶ Desideratis zc Post meam ascensionem quando vos in ß exilio mũdi ingemiscẽtes desiderabitis me videre in gloria mea·quę voluntas laudanda·non tamen in hoc mundo implenda.

¶ Unum diem f. Bene vnuz diem: q; nulla gloria de qua ꝓpheta ait: Melior est dies vna in atrijs tuis s·m·nulla est tenebrarum interruptio·nulla saltim memoria miserię vel doloris. Huius diei presentiam bonuz est desiderare·non tamẽ magnitudine desiderij nobis fingere somnia·quasi instet dies domini·quod ab aliquibus faciendum predicit. Et dicent vobis. Ecce hic zc. Fuere quidam qui computantes curricula ętatum·consummatõnis seculi·certum annum·diem z horam se dicerent inuenisse.

¶ Multi heretici fuerunt z futuri sunt·qui se christos assererent·quoꝝ primus symon magus·vltimus antichristus.

¶ Nam sicut. Nolite illis credere: quia secundus aduentus repentin⁹ erit·z ita manifestus· q; nullus poterit ignorare de sub celo: quia discrimen iudicij sub celo·hoc est: in aeris medio geritur. Unde. Rapiemur cũ illis in nubib⁹ obuiaz christo in aera.

¶ Primuz autẽ oportet. Loquẽs de gloria aduentus·inserit etiã de passione· vt cum morientẽ viderent·quẽ regnaturũ audierant· dolorẽ passionis·spe promisse claritatis mitigarent.

¶ Et sicut factum est i dieb⁹. Subitũ aduentus sui diem pluribus astruit exemplis·z quem fulguri (cito omnia transuolãti) comparauerat· diebus noe·vel loth equiparat·quando repentinus mortalib⁹ superuenit interitus.

¶ Et edebant et bibẽbant. Non connubia vel alimenta damnantur·cum in his successionis·in illis nature posita sint subsidia: sed immoderatus licitoruz vsus arguitur. Quia enim his se totos dando· dei iudicia contẽpnebant·igne vel aqua perierunt.

¶ Usq; in diem. Allego. Noe archã edificat. cũ dñs fideles in ecclesia congregat. q; z plummatã ingredit. cum hanc in die iudicij pũna sua illustrat. Sed dũ archa edificatur. iniqui luxuriant. z dũ intrat. eterna damnatione plectuntur.

¶ Similiter sicut. Pretermisso maximo sodomitaruz scelere. sola ea pmemorat. que vel levia vel nulla esse putarent. ut intelligas quali pna feriant illicita. si licita z ea sine quib; vita non ducitur. immoderatius acta. igne et sulphure puniuntur.

¶ Loth. Alt. Loth q; interpretat declinãs est plus electoruz. qui dum in sodomis. id ẽ inter reprobos (vt ad uena) moratur. quãtũ valet scelera eoruz declinat. Exeunte loth. sodoma perit: qz in cõsummatione seculi. exibunt angeli et separabunt malos de medio iustoruz. z mittent eos in caminum ignis.

¶ Filius hominis Qui interim apparens omnia videt. tunc apparens omnia iudicabit. quãdo cunctos iudicioz suoruz oblitos huic seclo conspexerit mãcipatos. vt merito deberant cum ipso quẽ inhabitãt orbe deleri.

¶ In illa d. Huc usq; de hac qd regnũ id est. christus. non cũ observatõe: ß inspera tus adueniat. nunc a q libet ipse aduentus expectari debeat. In tecto est. qui carnalia excedens velut in aura libera spiritualiter vivit Vasa eius in domo sunt cõcupiscẽtie carnales. quas prius amauerat: sed superna petens in mũdo reliquerat quas imminẽte iudicio necesse ẽ ne repetat.

¶ Et qui in agro Quod dixerat. Eum qui in agro est retro ñ debere redire. ne d his tantũ dictuz videret. qui aperte d agro reditur sunt. id est. dominum palam negaturi. ostendit multos q̃ cuz faciem in anteriora videntur tenere. animo tamẽ retro respiciunt.

nuptias vsq; in diem qua intrauit noe in archã. z venit diluuiũ z perdidit omnes. ſ Sic fiet impijs Similiter sicut factũ est in diebus loth. edebant z bibebant. emebant z vendebant. plãtabant z ędificabant. Qua die autez exiit loth a sodomis: pluit ignẽ et sulphur de celo: et omnes pdidit. ſ domin? ſ Ita subitum z ineuitabile erit Sedm hec erit: qua die filius ho † ſ non qua iudex venit: sed qua venturus est. p? q; venerit. non poterit quisq; velle ut descẽdat in mundum aliquid rapere minis revelabitur. † In illa die q fuerit in tecto. z vasa eius in domo † ſ Qui operatur in ecclesia plantãs z rigans ne descendat tollere illa: † et qui in non respiciat spem secularẽ. cui renunciauit. agro: similiter † non redeat retro. ſ Ergo.

Memores estote uxoris loth. Qui cunq; quęsierit animã suam saluã ‡ ſ Qui hic propter christũ perdiderit. exurgente christo illic liberam inueniet. facere: perdet illam. ‡ Et quicunq; perdiderit illã: viuificabit eaz. Di ‡ ſ grego. Non de duobus hominibus: sed de duobus generibus affectionũ dictum est. co vobis: in illa nocte erunt ‡ duo in lecto vno: vnus assumetur z alter relinquet. Duę erunt molentes in vnuz: vna assumetur z altera re ‡ ſ due differentie predicatoz in ecclesia. quasi in agro laborantiũ. eoz qui christũ sincere annũciant z eoz qui verbũ dei adulterant linquet. ‡ Duo in agro. vnus assumetur z alter relinquet. Respõdẽtes dicunt illi. Ubi domine? Qui dixit eis. Ubicunq; fuerit corpus: illuc congregabunt aquile.

ſ Assumẽtur vel relinquẽtur

C. XVIII.

Dicebat autẽ ſ de iudice qua ad orandum parabolam ad illos et mutabat † ſ Ad declinãda preenumerata incõmoda. quoniam oportet semper orare z non deficere dicẽs. Judex quidã erat in quadaz ciuitate: qui deum non timebat z hominẽ non reuerebatur. Vidua autẽ quędaz erat in ciuitate illa: z veiebat ad eũ dicẽs Vindica me de aduersario meo: Et nolebat per multum tempus. Post hec autẽ dixit intra se. Et si deum non timeo nec hominẽ reuereor: tamẽ qz molesta est michi hec vidua vindicabo illaz: ne in nouissimo ueniẽs † suggillet me. Ait aũt dñs. Audite quid iudex iniquitatis dicit. Deus autẽ non faciet vindictam electoz suoruz clamantium ad se die ac nocte: z patientiã habebit in illis? Dico autẽ uobis. qz cito faciet vindictã illoruz? Veruntñ

† ſ suggillet a suggero. tractũ a lamijs. i. strãgulo

¶ Qui dixit Duo querentib; vnũ rñdet sanctos scz secum assumendos. aliud subiũgendo inuit. malos scz a se repulsos cũ diabolo damnandos.

¶ Ubicunq; fuerit ꝛc. Ubicunq; fuerit dñs corporaliter illo cõgregabũtur electi qui eius passionẽ humiliter imitando. tã ip̃s de carne eius saturantur. quoruz per resurrectõnẽ renouabitur ut aquile iuuent?.

C. XVIII.

¶ Semper orare Sẽper canonicis hoꝝ quotidie scdm morez ecclesię. vel quia iust? scdm deum omnia gerit. vel dicit: Semper orat qui semper agit bona. nec dsinit orare nisi cum desinit iustus esse.

¶ Judex quidã. Hec parabola ad orãdum et credendum. z nõ de nobis: ß de deo presumendũ hortatur Et nota q domin? parabolas posuit. vel p̃m similitudinẽ. vt de homine qui habuit duos filios. qui personã dei gerit. Vel per similitudinem vt dicez quo iudice qui personam dei nullaten? tenet: ß per hũc potest conjici. qn tum deus bon? z iust? eos curet deprecantes se. cuz nec hõ iust? eos qui illũ assiduis precibus tundũt. vel propter tediũ deuitandum potest contemnere. Hec enim subdendo addidit. Ne iterum z iterũ veniẽs suggillet. id est. strangulet me tediosis clamoribz.

¶ Vidua autẽ. Hec vidua potest hẽ similitudinẽ ecclesię. quę desolata videt: donec veniat dñs. qui tamẽ in secreto etiaz nũc curã eius gerit.

¶ Vindica me. Cũ iusti pro persecutoribz orare moneãtur. tñ d malis salua iusticia hanc vindictã expetũt. vt pereãt omẽs mali vel cõuersi ad iusticiam. vel amissa per supplicium potestate qua nũc ꝓtra bonos q̃diu hocipsum bonis expedit. vel tẽporalr aliquid possũt. Quẽ finẽ cum iusti venire desiderãt. q̃uis p inimicis orẽt. tñ ñ absurde vindictã desiderare dicũtur.

¶ Veruntamen. Dico me factuz vindictã iustoz: ß illi erũt valde pauci: qz cuz in die iudicij in forma filij hois apparuero. tãta erit raritas iustoz vt nõ tã ob clamorẽ fideliũ iniuste dãnatoz q̃ ob eoz torporẽ iuste damnandoz toci? iaz mũdi sit acceleranda ruina. Putas ī verbo increpatur dubitationis infidelitas. nõ opinatur diuinitas. Scit enī omia per quẽ

sunt omnia: sed dubitando increpat infidelium corda.

¶ Duo homines. Quia parabola qua ad orandū inuitauit·ita ꝓdu sit·vt diceret veniente iudice·difficile fidē in terra reperiendā·ne qu is sibi de superuacua fidei cognitōne vel eē ꝓfessione blandiret. In hac parabola diligenti⁹ ostendit a deo non fidei ꝟba: ꝫ opa examinānda·inter quę maxi me regnat humilitas·quā qꝝ nō hñt supbi·de sua iusticia ꝓsumētes·ꝛ infir mos despicientes·quasi vacui fide·cuꝫ orant non exaudiūtur.

¶ Deus gratias. Quattuor sūt species tumoris·cum vel quis bonū qđ habet a se habere estimat·aut si datum a deo credit·ꝓ meritis datum putat·aut cum iactat se habe re qđ nō habet·aut cū despectis cęter⁊ appetit singulariter videri ha bere quę habet. Hac phariseus peste labora bat·qui ideo non iusti ficatus descēdit: quia merita bonoꝝ operuꝫ sibi singulariter tribu ens·publicano se prętulit.

¶ Ieiuno bis. Ec ce phariseꝰ ad exhibē dam abstinentiaꝫ·ad impetrandā misericor diam·ad referendas deo gratias·oculū ha bet·ad humilitatis cu stodiam nō habet. Et quid prodest si tota ci uitas custodiatur·ꝛ v num foramen per qđ hostes intrēt relinqua tur.

¶ Et publicanus. Sicut humilis nō au det appropinquaꝛ·vt ad euꝫ deus appropin quet·non aspicit vt a/ spiciatur. Premit cō scientiaꝫ: sed spem sub leuat. Percutit pectꝰ· pęnas ꝺ se exigit·ut de us parcat·confitet·vt deus ignoscat. Igno scit deus·qđ ille agno scit.

¶ Deꝰ propitius Publicanus humili ter orans·ad illos per tinet de quib⁹ dicit. Deus non faciet vindictam electoꝝ ad se clamantiū. Phariseus merita iactans·ad illos de qnib⁹ subditur. Filius hominis ve niens·putas inueniet fidem in terra.

¶ Quia. Posita phariſei ꝛ publicani ꝓtrauersia·ponitur iudicis senten tia·vt caueatur superbia.

¶ Typice. Phariseus populuꝫ iudęoꝝ designat·qui ex iustificationib⁹ legis extollit merita sua·ꝛ superbiendo recedit·hūiliatꝰ publicanus gentilē qui longe a deo positus peccata confitetur·et lamentando appropinquat deo et exaltatur.

¶ Afferebant aūt. Post dictam contrauersiā·post datam sententiā· humili magistro offeruntur infantes·vt ostendatur qꝝ innocens ꝛ simplex ętas ad gratiā pertineat. Increpant apostoli non qꝝ nollent infantes ma/ nu ꝛ voce saluatoris benedici: sed qꝝ nondum perfecti in fide·putabant euꝫ in simili⁹ udinē hominū lassari·importunitate offerentiū·

¶ Increpauit illos. Hoc fortasse ideo: quia prius populuꝫ iudęoꝝ ex quo secūm carnez erant·saluari volebant: ꝫ ꝛ pro chananea muliere sup plicauerūt. Sciebat ergo mysteriū qꝝ vtriusqꝫ populi vocatio deberetur: ꝫ

filius hominis veniens: putas in
§ de perfecta fide dicit.
ueniet fidem in terra? Dixit autem
ꝛ ad quosdā qui in se confidebant
§ Cum tamen parua bona facerēt.
tanqꝫ iusti ꝛ aspernabant cęteros:
† § vterqꝫ fidelis: sed vnꝰ verboten⁹ alius et fcō.
parabolaꝫ istam dicens. † Duo ho
mines ascenderūt in templum vt
orarent: vnus phariseꝰ ꝛ alter pu
blicanus. Phariseus stans: hec a
† § si reprehenditur qui superbe grās agit·quid ergo ille qui impugnat gratiam
pud se orabat. Deus † gratias ago
† § Quid est ceteri homines·nisi omnes preter ipsum. Quasi diceret. Solus iustus sum.
tibi: quia non † sum sicut cętert ho
minuꝫ·raptores·iniusti·adulteri:
§ Ecce ex vicino publicano·maior tūoris occasio: qui ascendit orare·non deum rogat: sed se laudat insuper et roganti insultat
velut etiam hic publicanus. Jeiu
no bis in sabbato: decimas do om
nium quę possideo. Et publicanus
a longe stans: nolebat nec oculos
ad cęlū leuare: sed percuciebat pe/
ctus suum dicens. Deus propicꝰ
esto michi peccatori. Amē dico vo
† § Ad comparationem illius·
bis: descendit hic † iustificatus in
§ pluſqꝫ ille. § Quare.
domū suam ab illo. Quia omnis
§ Ante ruinam exaltabit cor. et āte glorīā hūilia bitur.
qui se exaltat humiliabit: et qui se

fortasse adhuc nesciebant ordinem.

¶ Sinite pueros. Nemo prohibeat languidos venire ad medicum. Isti in ramo nichil adhuc commiserunt: sed in radice perierunt. Qui pro se agere non possunt causam suam maioribꝫ commiserunt. Langat medicꝰ et benedicat pusillis cum maioribꝫ.

¶ Talium est enī. Non ait istoꝝ: sed qui habent ex studio innocentiā ꝛ simplicitatē·quam isti habent per naturam: quia non ętas regnat: ꝫ mo/ res. Non enim est vir tus non posse peccare: sed nolle. Sicut puer non perseverat in ira· lesus non meminit·nō concupiscit mulierem· non cogitat vel loqui tur malum·sic vos ni si talem innocentiam ꝛ animi puritatem ha bueritis·non intrabit⁊ in regnum cęlorum

humiliat exalab itur. Afferebāt au tem ad illū ꝛ infantes vt eos tange ret. Quod cum viderent discipuli increpabant illos. Jhesus autem
† § Respuenda est vestre seruientis officiosa sedu litas·vbi diuinitatis est iniuria.
conuocans illos dixit † Sinite pu
eros venire ad me: ꝛ nolite vetare
eos. Taliuꝫ est enim regnum dei.
Amen dico vobis: quicunqꝫ non
acceperit regnuꝫ dei sicut puer: nō
intrabit in illud. Et interrogauit
† § hic dines et superbus non voto discentis: ꝫ temptantis interrogat
euꝫ quidā † princeps dicens. Ma
gister bone: quid faciens vitā ęter
nam possidebo? Dixit autez ei ihe
sus. Quid me dicis bonum? Ne
§ Sicut in mandatis continetur·
mo bonus nisi solus deus. Man
data nosti? Non occides. Non
męchaberis. Non furtum facies.
Non falsum testimonium dices.
Honora patrem tuum ꝛ matrem.
Qui ait. Hęc omia custodiui a iu
uentute mea. Quo audito ihesus
§ Ad perfectionem
Ait ei. Adhuc vnum tibi deest.

¶ Regnū dei ⁊c. Id est·doctrinam euā gelij sic puer inbemur accipere. Puer in di/ scendo non contradi/ cit doctoribꝫ. Non ra tiones ꝛ verba compo nit ad resistendum: ꝫ fideliter suscipit·obtē perat ꝛ quiescit.

¶ Et interroga· Beda. Audierat hic princeps·similes pue rorum dignos esse re gno·vultqꝫ certius in strui non per parabo las: sed aperte exponi· quibꝫ meritis vitā pos sit consequi.

¶ Be· Nō putandꝰ ē iste (vt quidā aiunt) vel deum temptasse· vel de sua vita menti tus esse: sed simpliciter vt virit confessus est· Alioquin (vt marcus ait) non intuitus arch ana cordis eius dili/ gere eum diceretur ihe sus. Diligit enim eos qui mandata legis cu stodiunt. Sed qđ ibi minus est his qui per fecti esse volunt· adiū git. Omia vende ꝛ da pauperibus

¶ Magister bone· Quia bonuꝫ magistrū dixit ꝛ non deum·vel dei filium confessus est: dicit quēnis sanctuꝫ hominē comparatōne dei bonum nō esse. Christus autem non rennuit testimoniū bonitatis: ꝫ magistri absqꝫ deo excludit bonitatem.

¶ Dixit autē. Ambro. Versuta interrogatio·ꝛ ideo arguta responsio. Temptator enim bonū magistrū dicit·qui deum bonum dicere debuisset. Quid me dicis bonum·quem negas deum·quid bonū dicis cum nemo bo nus nisi solus deus. Non ergo bonum se negat: sed deum significat·quid me bonum dicis·cum bonum sentire non possis qui temptas. Bonus ergo sed rectis corde. Deniqꝫ glorianti in lege qđ omnia custodisset·vt inanem eius iactantiam exponeret ostendit ei adhuc deesse quod est legis. Et ideo ad misericordię preceptū tristis inducitur·ꝛ in eum quedam naturalis da tur forma sententię. Facilꝰ est camelū per foramē acus transire: qꝫ diuitez intrare in regnū cęlorꝫ. Non debet se diuitē iactare in diuitijs suis·cuꝫ bis verbis diffiniatur·contra naturā esse·diues misericors

¶ Mandata nosti. Hęc est puerilis innocentię castitas·quę nobis imitāda ꝓponitur·si regnū dei ingredi volumꝰ. Et nota qꝝ iusticia legi suo

tempore custodita·non solum bonum terre:sed ꝛ vitam ꝓfert ꝑternam.

¶ Dives erat. Nullus diues·id est·confidens in diuitijs suis intrabit vt ihesus scōm matthēū exponit. Non ergo diuites manentes:sed qui esse desierūt·intrabunt.

¶ Facilius est. Mystice. Facili⁹ est christū pati pro dilectoribꝫ seculi q̄ dilectores seculi ad christū ꝓuerti. Camelus ōr christus:qr sponte humiliatus·infirmitatis nostre onera sustulit. Acus est pūctio·per quā angustias passionis sigficat· qua passiōe velut acu nature nostre q̄si scissa vestimēta resarcire dignatus est·id est·reparare post lapsum.

Aliter. Facili⁹ est gentilē populū gyppo peccatoꝛ deformē per angustā vite viam ingredi·q̄ indeū de meritj gloriantē·ꝛ ad subeūdum leue onus christi se humiliare nolentez Vel ita·Facili⁹ est gētilem populū superstitionis deformitate degenerātem·turpia onera ferentē·intrare per angustam viam·que via christus ē·qui pro prij corpis passione·mortis penetrans viā velut acu reintegrauit scissa vestimēta nostre nat̄e q̄ populū indeorum·qui diues est in lege·egen⁹ in fide.

¶ Quis potest. Intelligunt in numero diuitū deputādos omnes qui amāt diuicias·ꝛ si nō hūt. Alit enī cum sit turba maior pauperū non dicerent. Quis pōt salu⁹ fieri?

¶ Nemo. Qui carnalia pro domio dimiserit·spūalia accipiet. Marcus ait·Centies tantū nunc in tempore hoc cuꝫ persecutōnibus fratres ꝛ sorores· et in futuro vitā ēternam·id ē·in hac vita persecutionibus plena gaudiū regni ꝺgustāt ꝛ omniū electoꝛ sincera dilectōne fruuntur

¶ Recipiat multo plura. Qui pro domino omnes diuitias dimiserit·ꝛ carnis affectus ꝓtemperit·multoplura recipiet in p̄senti·ꝛ a fratrib ꝛ sororib ꝓpositi sui glutino spūali collatis multo gratiosiorē in hac vita recipiet charitatē. Copula enī qua filij ꝛ patres ꝛ coniuges·ꝛ cętera huiusmodi connectūtur fragilis ꝛ brevis ē: sed illi soli perpetuę cōiunctionis retinent vnitatē·omnia quę fratrū sunt. tanq̄ sua credentes:qr multitudīs credētiū erat coꝛ vnū ꝛ anīa vna·null⁹ q̄ e·e·i·e·ꝛ quā aliquis vxorē in lasciuia possidebat·eandem in odore sanctificationis possidet.

¶ Assumpsit. Preuidens ex passione sua discipulos perturbādos·prędicit ꝛ passionis pęnam·ꝛ resurrectōnis gloriā·vt cum morientē cernerent. resurrecturum non dubitarent.

¶ Et consummabuntur. In hoc ostendit quicquid prophętę p̄dixerunt·ad sue dispensatōnis mysteriū intendisse. In quo ꝓcutit hereticos qui dicūt christū legi ꝛ ꝓphętis cōtrariū p̄dicasse·ꝛ aliū veteris·aliū noui eē te

ſ Non partem.
Omnia quęcunq̄ habes vende ꝛ
ſ Sic dando
da pauperibus:ꝛ habebis thesaurum in cęlo·ꝛ veni sequere me·

⁋ ſ Hec est tristicia que morte operatur. hec sunt spine et tribuli·que semen dei suffocauerūt

Dis ille auditis ⁋ contristatus est:
⁋ Possidens cum amore ſ Qui multiplicādis
quia diues erat valde. Videns autem
diuitijs incūbūt·alterius vite gaudia contēnunt·
tem ihesus illū tristem factū:dixit.

⁋ ſ Cū amore possident et i eis cōsidūt·nec ipossibile:sed difficile dixit:qr difficulter diuitie cōtemnūtur·de omnib⁹ ergo turi⁹ est·nec habere nec a
q̄ difficile qui pecunias ⁋ habent
mare diuitias
in regnū dei intrabunt. Facili⁹ est
ſ Ingentib⁹ mendis enormem
enī camelū per foramē acus transire:q̄ diuitē intrare in regnuꝫ dei.

Et dixerunt qui audiebāt. Et quis potest saluus fieri? Ait illis. Que

⁋ ſ vt per se a suis cupiditatib⁹ conuertātur
impossibilia sunt ⁋ apud homies:
ſ deus ab amore ad charitatē eternoꝛ conuertit.
possibilia sunt apud deum. Ait autem
non q̄ cupidi ꝛ superbi intrent.
tem petrus. Ecce nos dimisimus
ſ Etiā uolūtatē habendi ſ Q̄ perfecti⁹ est
omnia:et secuti sumus te. Qui dixit
ſ Non tantū de uobis apostolis:ſꝫ ꝛ de quibuscūq̄ fidelib⁹
eis. Amen dico vobis:nemo ē
ſ Omnes affect⁹ carnis mee charitati post
qui reliquit domum aut parentes
posuerit
aut fratres aut vxorem aut filios
ꝓpter regnū dei·et non recipiat
multo plura in hoc tempore ꝛ in sęculo futuro vitam ęternaꝫ. Assumpsit autē ihesus duodecim:et ait illis. Ecce ascendimꝰ hierosolimā· ꝛ ꝓsummabūtur omia quę scripta sūt per prophetas de filio homis: Tradetur enim gētibus ꝛ illudet. ꝛ flagellabitur·ꝛ ꝓspuet. Et postq̄ flagellauerint·occident eum·ꝛ die tercia resurget. Et ipsi nichil horuꝫ intellexerūt. Erat autē verbū istud abscōditū ab eis·ꝛ nō intelligebāt quę dicebātur. Factū est autē cum appropinquaret hiericho: cecus quidam sedebat secus viam mēdicans. Et cuꝫ audiret turbā prętereuntē: interrogabat quid hoc esset. Dixerunt autē ei:q̄ ihesus nazarenus transiret. Et clamauit dicēs.
ſ homo pro hominibus factus·miserere hominis
Ihesu fili dauid:miserere mei. Et
qui pręibāt increpabāt eū vt taceret. Ipse vero multomagis clamabat·fili dauid miserere mei. Stās autē ihesus iussit illū adduci ad se
T ſ Interrogat ut credam⁹ non nisi confitentem
Et cū appropiuq̄sset. ⁋ interrogauit
posse sanari.
illū dicēs. Quid tibi vis faciā. At ille dixit. Dñe vt videā. Et ihūs dixit illi. Respice·fides tua te saluū fecit. Et ꝓtestim vidit·ꝛ sequebat

goricū dictū putant·sicut in alijs ꝑ parabolas loquentē audire cō sueuerant. Judei qui eius mortē pabāt·q̄d quid de sua passiōe loqueret intelligebant. Hoc enī loquebatur· Quod ipsi perficere optabant.

¶ Cęcus quidā. Cęcus significat hūanum genus·qđ a sup̄na claritate exclusum damnatōnis sue patit tenebras·ꝫ a dño appropinq̄nte hierichō curat. Hierichō luna interpretat·per quam defectus mortalitatis intelligitur. Dum ergo verbuꝫ dei infirmitatem nr̄e carnis suscipit·hō ad cognoscēda diuina redit. Cęcus sedet iuxta viam· dū incipit credere in ipsuꝫ q̄ dicit. Ego sum via. Mendicat duꝫ rogat Vnde sequit. Et clamabat

¶ Et qui pręibat Qui ihesum ꝓcunte venientē·signt cęcuꝫ carnaliū uicioꝝ·quę dissipant cogitatōnē hoīs ꝛ ꝑturbāt vocē orōnis ne ihesus ad illuminādum venire possit coꝛ hoīs:ꝫ iam credens·sētiēs se ḡuari fantasmate priorū viciorꝝ· ꝛ vocem oīonis sue impediri·ne ꝑ se exorari possit ardentius clamat.

¶ Stans autem Transiens· cęcum audit. Stans illuminat: qr per humanitatē suam nostre cęcitatis vocib⁹ cōpatit:ꝫ ꝑ potentiam diuinitatis lumē nobis gratię infundit.

¶ Adduci ad se ⁊c. Qui prętereuntē aliquate⁹ sentiebat·dum in oratione patitur fantasmatū turbas vehemētius insistens oratōni ducitur ad stantē ꝛ recipit lumē:qr deus in coꝛde firmo figitur ꝛ sic luꝫ amissa reparat.

¶ Quid tibi vis ⁊c. Non ex ignorantia quęrit:sed idō vt rogetur·vt mentem ad orationē excitet. Quod intelligens cęcus·subiungit. Domine vt videam. Non petit cęcus auruꝫ·vel aliquid temporale:sed tantū lumen Imitemur ergo eum·quem mente ꝛ coꝛpore audiuim⁹ sanatum. Petam⁹ a domino lucem ęternę visionis. Et dicet nobis. Respice·fides tua te saluum fecit.

¶ Et cōfestim vidit ⁊c. Videt ꝛ sequitur·qui bonum quod intelligit operatur·ꝛ ihesum pręsentē vel prętereuntē imitatur·ꝛ hic talis non solum pro impetrato in deum proficit:sed etiā alios ad laudē dei accendit. Unde sequitur. Et omnis plebs vt vidit:dedit laudē deo.

illum magnificans deū. Et omnis plebs vt vidit dedit laudem deo.

C. .XIX.

Et ingressus pambulabat hiericho

Et ecce vir nomine zacheus et hic erat princeps publicanorū et ipse diues. Et quęrebat videre ihesum quis esset et nō poterat prę turba:
¶ Non malicia sed fide.
q2 statura pusill⁹ erat. Et p̄curr ēs ascēdit in arborē sycomorę vt videret illū: q2 inde erat trāsiturus. Et cū veniſſet ad locū: suſpiciēs ihūs
† ¶ Non invitatus invitat: q2 si nōdum audierat
vidit illū et dirit ad eū. † zachee festinans descende: q2 hodie in domo tua oportet me manere. Et cōfestī descēdit et excepit illū gaudēs Et cū viderēt: omēs murmurabāt dicētes: q2 ad hominē peccatorē diuertisset. Stans aūt zacheus dixit ad ihesuz. Ecce dimidiū bonorum meorū dñe do paupibus et si q̄d aliquē defraudaui: reddo quadruplū. Ait ihesus ad eum. Quia hodie sal⁹ domui huic fctā ē eo q̄
¶ Non veni vocare iustos sed peccatores.
et ipse sit filius abrahę. Venit enim
¶ Salus que olim iudeorū domū impleb
filio⁹ hois q̄rere et saluuz facere q̄d
bat hodie populo gentiuz illuxit eo q̄ et ipse perierat. Hec ill audientib⁹ adiici
pulus sit abrahe filius.
ens dixit parabolam eo q̄ esset ppe hierusalē et q2 existimarēt q̄ confestim regnū dei manifestarē. Dixit ergo. Homo quidā nobilis abiit in regionē lōginquā accipe sibi re-
¶ Quando in fine seculi oīs israel salu⁹ erit
gnū et reuerti. vocatis aūt decem seruis suis dedit eis decem mnas Et ait ad illos. Negociamini dum
¶ Iudei ex quibus christ⁹ secm carnē non solum presentē vsq; ad mortē crucis oderant: sed et post resurrectionē eius miserūt persecutionem apostolis et predicationē regni celestis sprenerūt
venio. Ciues aūt eius oderāt eum et miserūt legationē post illū dicentes. Nolum⁹ hūc regnare sup nos
¶ Hoc erit: quādo ille qui humilis apparuit in manifestissima claritate iudicaturus aduenie
Et factū ē ut rediret accepto regno et iussit vocari seruos q̄bus dedit
† ¶ Id est sciri faceret. tunc enī oīm opera et cogitatōes omnibus palam ostenderētur.
pecuniaz vt sciret quantū quisq; ptra auaros disputantē et cętera digna deo gerentē lingua venenata capiebant. peroſus facinora eoz discessit dicēs. Relinquetur vobis d v d hodie tamē in domo pusilli zachei oportet illuminare i nouę lucis grā dño ruscante in humili credentiū nationū corde quiescere.

Murmurabāt. Manifestū ē iudęos semp gentiū odisse k nō intellexisse salutē. Vnde et aduersus petrum dicitur. Quare introisti ad gentes prepucium habentes.

Stans aūt. ꝛc. Alijs calūniantib⁹ hominē peccatorē ipse et zacheus stans i in ea quā cepat fidei veritate persistens nō solū se ex peccatore puersuz: ꝫ etiā inter innocētes p bat puersatū. cum etiā añ puersatōnē innocēter vixit et qui añ puersionē dimidiū p⁹ puersionē pōt dare et totū Sed si quē defraudaui. Primuz est scd̄m legez reddere. deinde qd̄ remanet pauperib⁹ erogare. hūc fructū vitę publicanus de sycomoro p sapientez stulticiam legit. q̄ rapta reddit. ppinqua relinquit. visibilia contemnit. ei⁹ quē ñdū videt seq̄ vestigia ꝛcupiscit.

Filius. Non carnę ꝫ fide: q2 sicut abrahā iussu dei patriā obspē futurę heditat̄ deseruit. sic et iste qui thezaurū in cęl acq̄rit spe

Eo q̄. ꝛc. Nō solum qui iusti pseuerāt ꝫ ec̄q̄ de iniusticia conuertūtur ad filios promissionis pertinēt.

Venit enim ꝛc. Etiaz murmurantib⁹ sua mysteria nō dedignatur exponere. q̄ propter pniaz pcōz suscipiendaz maxīe ipse in terraz venerit. vbi z se appellat filiū hois. vt insinuet nobis dispensationem suę pietatis.

Hęc illis. Suscepta z pmdata pnia publicani diuiti. p parabolaz docet sibi magi pniaz pcōz. q̄ iusticiā placer supbioz. Latiusq; i gētib⁹ de ignorātia legi hūilib⁹ q̄ in iudęis de iusticia legi supbiētib⁹ se eē regtz. Et q2 discipuli audita passiōe et resurrectōe hierosolimis implēda. existimabāt regnū dei mox esse venturū. Hāc eoz ignorantiā illuīat. docēs se p̄mo regni sui fidē toto orbe dispsurū. et in fine scli iudicē oīm. regēq; venturū.

Nobilis abiit. Hic ē nobil. cui cęc⁹ clamabat. Miſere m f d et cui turbę clamabāt. Osanna f d b q ve in no d r i qui pstitut⁹ est a p̄ē rex. cui datę sunt gentes in hereditatē.

Longinq;. Excecatos iudęos relinquēs trāsit ad illuīandas gētes q̄ lōge (q2 a finib⁹ terrę) clamāt ad dñm: vl q2 longe a pctōribus sal⁹. Deus q̄ vbiq; pñs lōge ab his q̄ ydola colūt: ꝫ et ipsi propę facti sūt in sanguine.

Vocato. Vocat. x. suos. dū eligit discipulos lra decalogi ībutos. Dat. x mnas. dñi p⁹ resurrectōz surgit. et apit sensū. vt spūalr intelligāt legi dicta Dna. x. dragmas appēdit. et oīs scpt̄ę pmo: q2 vitę celestis perfectionē suggerit: quasi cētenarij numeri pondere fulget.

Negociamini. Verba legi mistica interp̄tatōne discussa plus offerte. et ab eis cōfessionē fidei. morūq; probitatē recipite.

Et factum ē ꝛc. Quotidie christus accepto regno a patre redit: quia

peregrinãtis in terra ecclesię·semp statũ ꝓspicit·huic seruo pecuniã negociaturo ꝓmodat·in altero modũ ꝓsumati opis examinat·hunc prudenter laborantẽ ampliori grã donat·illũ luxuriosa sectantẽ·etiã qđ ꝑderat ꝑdat. In iudicio vero multi qui ad docendũ ydonei videbãtur·ob negligentiã spã inter indoctos reputabũtur. Quidã simpliciorꝭ obseruatõis deuoti onẽ inter aplicos sũma premia ꝓcipiẽt. Qui enĩ recipit ꝙphãm in nomine prophetę: mercedẽ prophetę accipiet.

¶ **Uenit aũt.** ꝛc. Primus seruus ordo doctoꝝ in circũcisione missus·qui vnã mnam negociatur? accepit·qz vnũ deũ· vnã fidem· vnũ baptisma missus est ꝓdicare: ꝟ·x·acq̃rit dñi ꝙplm sub lege ꝓstitutũ·docendo sibimet associat.

¶ **In modico** ꝛc. Modicũ ẽ· quidquid in pñti ꝓcipim? donoꝝ ad ꝓpationẽ futuroꝝ ex pte enĩ cognoscim? ꝛ ex pte prophetamus

¶ **Decẽ ci.** Decẽ ciuitates sunt aĩmę·per legis verba ad gratiã euangelij ꝑuenientes· quib? tũc glorificãdus ꝓponitur·qui eius pecuniã verbi digne deo cõmendauerit. Unde apostolus. Quę ẽ spes nr̃a·aut gaudiuꝫ·aut corona gloriæ? Nõne vos añ dñm ihẽsum.

¶ **Et alter venit.** Bon? ordo vocatur? gẽtes ꝛ iudęos missur? ĩterfici q̃ nolũ erũt sup se xp̃m regre·hãc ꝓmisit cõpationẽ·ne diceret nichil ꝑderat populo iudęoꝝ vñ melioꝝ possit fieri· vt quid exigeretur ab eo q̃ nichil recepit. Et vna mna·v·facit qui moralia habet·ꝓpter quĩq̃ sensus.

¶ **Quinq̃ mnas** Qui ad ꝓpucĩũ missus est·cui dñs mnam vnã eandẽq̃ fidẽ quę circũcisioni credita ẽ ad ꝓdicãdũ ꝓmisit·q̃ quĩq̃ mnas facit: qz gẽtes q̃nq̃ sensib? corporis mãcipatas ad grãm fidei euãgilicę conuertit.

¶ **In sudario** In sudario pecuniã reponit·qui ad ꝓdicandũ ydone? officiũ ꝓdicandi vel suscipe rẽnuit·vel susceptũ nõ bñ gerit: ꝟ ꝓcepta dona sub ocio tepor̃ abscondit secũ dicens. Sufficit michi vt de me rationẽ·reddam·cur alĩs ꝓdicẽ·vel de alĩs cogar reddere rationẽ·cũ etiã apđ deũ illi sunt inexcusabiles quib? lex data non est·neq̃ audito euãgelio dormierunt qz ꝑ creaturã poterant creatorem cognoscere.

¶ **Metis quod.** Metit enĩ deus? vbi nõ seminauit·i·etiã eos impietaꝭ reos tenet·quib? legꝭ ꝙbũ vel euangelij nõ ministrauit. Timẽs ergo piculũ iudicij·requiescã ab amministratione verbi.

¶ **Mistice.** Matth?. Petꝭ vbi nõ se·ꝓcidis falce iudicij eos q̃b? legẽ nõ ꝓmisisti·ꝛ cõgregas vbi nõ sparsisti cõgregas in regno tuo bonos·etiaꝫ de gẽtib? ꝛ de eoꝝ cõpatõe qui naturalẽ legẽ seruãt·dãpnas eos qui negligũt etiam scriptam. Mysti· Per duos seruos fideles vtriusq̃ ꝑlĩ doctores. Per seruũ neq̃ malos catholicos. Per decẽ ꝛ quĩq̃ mnas: credẽtes ꝑlĩ. Per inimicos: qui verbuꝫ dei vel nunq̃ audire vel male interꝑtando corrumpe malũt. Per messionẽ rurꝭ nõ seminati·quos ꝙbũ dei nec audire cõtigit. Ꝟ dis quĩq̃ ꝑsonis gen? hoĩm in die iudicij discutiendũ signatur.

¶ **Sciebas.** Qđ putauerat pro excusatõe dixisse·vertitur in culpã. Si me ita durũ ꝛ crudelẽ noueras: q̃re ista cogitatio nõ incussit tibi timorẽ·vt scires me mea diligẽtius quesiturũ.

¶ **Pecuniã.** Id est·euãgelicã ꝓdicatõnẽ·patisq̃ fidelis cordib? nõ intimasti: Meam nõ tuã. Vñ apo·Si q̃s loquit·q̃si sermones dei.

¶ **Cũ vsuris.** Qui verbi pecuniã a doctore emit credendo·necesse ẽ vt cũ vsur̃ soluat opando·vel de accepto verbi fœnore vsuras soluit·qui et eo qđ audit·etiã alia studet intelligere.

¶ **Auferte.** Collatam gr̃am amittit·qui ꝓdicãdo alĩs cõmunicare neglexit. Augetur vero illi qui in ea laborauit. Sicut regiũ crisma qđ superbiendo saul amisit·dauid obediẽdo ꝓmeruit. Spũs enim dñi qui a saul recessit· direct? est a die illa ꝛ deinceps in dauid.

¶ **Et abundauit.** Mystic. Cũ ois israel salu? erit: tunc plenitudo spũalis gr̃ę quã mẽtorpenter exercem?·doctoribꝫ illi? tẽpor̃ abũdanter conferetur.

¶ **Et his dictis.** Finita parabola vadit hierosolimã· vt oñderet de eiusdẽ maxĩę ciuitatis euentu parabolaꝫ fuisse ꝓmissã·q̃ nõ longe post ꝛ ipsuꝫ occisura·ob odiũ regni et? hostili clade sit pitura

¶ **Ad bethphage** Bethphage viculus sacerdotũ in mõte oliueti.ꝛ interꝑtat' dom? buccę. Bethania villa vel ciuitas in latere eiusdẽ montis·ꝛ dr̃ dom? obnĩg. Quas dñs hierosolimã vẽturus pñtia sua sublimauit: qz multos añ passionẽ sũã docẽdo pię cõfessionis donis ꝛ obediẽtię spũalis implenit. Quę bñ in mõte oliueti sũt positę. i. in ipso dño q̃ nos vnctõe spũalium crismatũ·ꝛ ꝟsãę·pietatatisq̃ luce refouet·ꝛ qz nõ vult absc̃di ciuitatẽ supra se positã·mittit discipulos in castellũ qđ est cõtra eos·vt per eos totiꝰ contrapositi orbis munitões penetret.

¶ **Introeũtes inue.** Introeũtes in mũdũ prędicatores inuenĩũt populũ nationũ·pfidię vinculis irretitũ·liberũ et lasciuũ· cui nẽo vnq̃ h·se. Id est·nullus rõnalis doctor frenũ correctõis posuit·q̃ vel linguã a malo prohiberet·vel in artã viã vitę ire cogeret. Nẽo indumẽta saluti quib? cadefieret vtilia suadendo contulit. Nemo sedit: quia nullus stulticiã eius deprimendo correxit.

¶ **Pullum asinę.** Tres euãgelistę qui grece scripserũt pullũ tantũ cõmẽorãt. Matthęus qui hebraice scripsit·etiã asinã solutã ꝛ adductã refert vt hebręę quoq̃ gẽtis si pœnituerit nõ despandã monstrat esse salutem.

¶ **Alilgatũ.** Alligat? vinculis pfidię in quo addict? vel astrict? dño error famulabat: sed dñatum sibi vendicare nõ poterat·quẽ dñm fecerat non natura sed culpa·ꝛ ideo cũ dñs dr̃·vnus agnoscitur. Naꝫ si multi dñi et domi·generaliter tñ vnus deus·ꝛ vnus dom?. Marcus ait. Ante ianuam ligatũ extra christũ quicũq̃ est foris est in via·qui in christo ẽ foris nõ est. In bivio ergo ligat? stabat·qui nõ vnã fidei vitęq̃ viã tenebat: ꝟ pluribꝫ errorib? deseruiebat. de quib? apte subdit. Soluentibus autem

lud: Et astãtibus dixit. Auferte ab illo mnã: ꝛ date illi qui decẽ mnas habet. Et dixerunt ei. Dñe: habet decẽ mnas: Dico aũt vobis: quia ꝟ vtenti eo quod habet.
omni habenti dabitur ꝛ abũdabit ꝟ Qui non vtitur
ab eo aũt q̃ non habet ꝛ qđ habet ꝟ id est· inde
auferetur ab eo. Ueruntamẽ inimi os·ꝛ omnes nolentes conuerti ad christum.
cos meos illos qui noluerunt me regnare sup se: adducite huc ꝛ interficite ante me. Et his dictis ꝑcedebat ascendens hierosolimã. Et factum est cum appropinquasset ad bethphage ꝛ bethaniã ad montẽ
† ꝟ venit ad montẽ olineti·vt nouellas oliuas in sublimi virtute plantaret.
† ꝟ Propter scientiã veritatis ꝛ mũdiciã operis vel gemine dilectõnis sacramentũ toto orbe prędicandũ·vel propter duos ordines predicatoꝝ·unũ in circumcisione·alterum in gentibus
qui vocatur† olineti† misit duos discipulos suos dicẽs. Ite in castellũ qđ ꝓtra vos est. In qđ introeũtes
† ꝟ Alieni alligant ut possideant·christus soluit ut teneat
inuenietis pullum asinę† alligatum
ꝟ Quecũq̃
cui nemo vnq̃ hominũ sedit Sol
soluentes in terra erunt soluta et in celo
uite illũ ꝛ adducite. Et si quis vos interrogauerit: quare soluitis? sic

triſmatũ·ꝛ ꝟsãę·pietatatisq̃ luce refouet·ꝛ qz nõ vult absc̃di ciuitatẽ supra se positã·mittit discipulos in castellũ qđ est cõtra eos·vt per eos totiꝰ contrapositi orbis munitões penetret.

¶ **Introeũtes inue.** Introeũtes in mũdũ prędicatores inuenĩũt populũ nationũ·pfidię vinculis irretitũ·liberũ et lasciuũ· cui nẽo vnq̃ h·se. Id est·nullus rõnalis doctor frenũ correctõis posuit·q̃ vel linguã a malo prohiberet·vel in artã viã vitę ire cogeret. Nẽo indumẽta saluti quib? cadefieret vtilia suadendo contulit. Nemo sedit: quia nullus stulticiã eius deprimendo correxit.

¶ **Pullum asinę.** Tres euãgelistę qui grece scripserũt pullũ tantũ cõmẽorãt. Matthęus qui hebraice scripsit·etiã asinã solutã ꝛ adductã refert vt hebręę quoq̃ gẽtis si pœnituerit nõ despandã monstrat esse salutem.

¶ **Alilgatũ.** Alligat? vinculis pfidię in quo addict? vel astrict? dño error famulabat: sed dñatum sibi vendicare nõ poterat·quẽ dñm fecerat non natura sed culpa·ꝛ ideo cũ dñs dr̃·vnus agnoscitur. Naꝫ si multi dñi et domi·generaliter tñ vnus deus·ꝛ vnus dom?. Marcus ait. Ante ianuam ligatũ extra christũ quicũq̃ est foris est in via·qui in christo ẽ foris nõ est. In bivio ergo ligat? stabat·qui nõ vnã fidei vitęq̃ viã tenebat: ꝟ pluribꝫ errorib? deseruiebat. de quib? apte subdit. Soluentibus autem

¶ Soluentibus aũt illis pullũ. Non ꝛespicias hunc asellũ: quia sicut in ꝛestitu oniũ sunt lupi rapaces: ita sub exuuijs corꝛoris qđ nobis est ꝓmune cum ꝛeluis mens ꝛeo plena ꝛegetatur.

¶ Dixerũt domini eius. Vultos hẽbat dños: qui nõ vni superstitioni ꝛeditus: ꝫ ꝓ libitu: immũdoꝝ spũum raptabat ad varios errores.

¶ Quid soluitis. Qui soluẽdo pullo ꝓtradixerãt: audito nomĩe quie scunt: qz magistri erroꝝ qui ꝛectoꝛib ad salutẽ gentiũ ꝛeniẽtib obsistunt: suas tenebꝛas ꝛefendunt: donec miraculis attestãtib ꝛeri possessoꝛis virtus emineat. Sed postq̃ dñice fidei potestas apparet: cedentib aduersarioꝝ querelis: cętus qui ꝛeum coꝛde poꝛtet adducitur.

¶ Testimẽta sua Vestimẽta apl̃oꝝ: doctrina virtutũ: ꝛel discretio scꝑturaꝝ: z grã spũalis: quibus illi coꝛda hoĩm ꝑus nuda et frigida contegunt: vt mereãtur habere sessorem chꝛistum.

¶ Imposuerũt ihesum. Dum ꝑplis gentiũ poꝛtat chꝛistũ: discipli in via ꝛestimẽta sternũt: qz coꝛpis sui exuentes amictuz: simplicibus sanguine suo viam parãt: vt in offẽso gressu mẽtis: hierosolimã quo chꝛistꝰ ducit: tendãt: i: ad ꝛeram pacis visionem

¶ Subster: vesti Juxta alios euãgelistas: non discipuli sed turba substernebat: q̃ martirũ exẽpla sequẽs carnẽ ꝑ abstinentiã ẽdomat: vt dño iter ad mentẽ paret: z sequẽtibus bona pꝛebꝛeat exẽpla.

¶ Ad descẽsũ mõ. Descendente dño ꝛe mõte olineti: i: bũiliante se ad infirmitatẽ nostꝛe carnis: illo q̃ erat ĩ forma ꝛei: cũ eo ꝛescẽdunt turbe: i: humiliãtur sub manu eius qui misericoꝛdia indigẽt: vt ab eo exaltentur.

¶ Gaudentes laudare d. Frequẽter ingressus est ciuitatẽ hierlim: sed non cũ his laudib nõ ꝛer vocatꝰ: qđ sp fugerat: nisi modo cũ ascendit passurꝰ. Quod ideo factũ est vt amplioꝝ eoꝝ aduersuz se excitaret inuidiã: quia iam tempus passionis instabat.

¶ Super oĩbꝰ. Varie ꝛe resurrectõe lazari q̃ nup facta erat. Nam z ꝓpterea obuiã ꝛenit ei turba: qz hoc signũ factũ audierãt ab eo. Laudant etiã ꝛe signis z doctrina quę fecit cuz ascendit ad diem scenophagię qđ iohannes narrat.

¶ Benedictus. Turba post modicũ crucifixura: regẽ appellat: expectatum scđm carnẽ dauid filiuz ꝛenisse ꝛeclarat: vt aduersum se testimonium extoꝛqueatur inuitis.

¶ Pax in cęlo. Sicut nascente dño hoĩm z angeloꝝ agmĩa cęlestia ꝛe cantabãt. Gloria in excelꝑ ꝛeo. Et in terra pax hoĩb. Sic eidẽ moꝝ trium phaturo homines ꝓcinũt. Pax in cęlo: z gloria in excelsis.

¶ Magister increpa. Mira inuidentiũ ꝛemẽtia: quẽ ꝛera ꝛocentem nouerãt: cũ magistrũ appellari audiunt: discipulos eius q̃si melioꝝ edocti: ꝛe darguẽdos estimãt: quos ille instituerat: quẽ ꝛeũ apparet esse per miracula.

¶ Lapides cla. Crucifixo dño: aplis ꝓ timoꝛe tacẽtib ꝑtiꝝ q̃ scissę sunt: aptis monumẽtis: ꝛeum z mũdi dñm aperte clamabant.

¶ Mystice. Si cęcitas cõgerit in israel: vt a laude ꝛei ꝓticeat: ꝑlus gentiũ molluto coꝛde lapideo creatoꝛẽ suum credet z annunciabit.

¶ Et vt appꝛo: ꝛc. Qđ dñs scđm hystoꝛiã semel fecit: hoc quotidie per electos suos in ecclesia agit: plangit ꝛeprobos qui nescũt cur plãgũt: ꝫ exultant in ꝛebꝰ pessimis: qui si damnatoꝝ suam ꝓꝛeuiderẽt: seipsos cũ electoꝝ lacrimis plangerent: qui in perꝛersitate sua diem suũ hic bñt: in qua z pacẽ bñt ex abũdantia ꝛpaliũ: z supplicia nũc abscondũtur ab oculis eoꝝ qui refugiũt futa ꝓꝛeuidere: q̃ ꝛpalẽ lętitiã ꝑturbẽt. Sed ꝛenient dies qũ aniaꝫ ex euntes a coꝛpibus dę mones inimici circũdabunt vallo: traxentes eas ad societatez sue damnatoĩs: z vndiq̃ circũdabũt: et coangustabunt: qñ nõ solũ oper: sed etiã locutõnis z cogitatõnis iniquitates ante oculos eoꝝ ꝛeplicabũt: et ad terram ꝓsternent: cũ caro in puluerẽ redigetur. Filij etiã cadẽt: cũ in illa die peribũt omẽs cogitatõnes eoꝝ: quę cogitatõnes etiã per lapides sigñtur: cum subditur. Et nõ relin: l: s: la. Peruersus enĩ cũ ꝑuersę cogitatõni ꝑnersioꝛẽ adiẽcit: q̃ lapidem super lapidẽ strauit: ꝫ cuz aniã ad vltionẽ rapitur: talis cogitationuz cõstructio dissipatur: z hoc ideo: qz ñ cognouerit ꝛ: u: t. Peruersam enĩ animã deꝰ visitat: aliq̃n ꝓcepto aliq̃n flagello: aliq̃n ꝛo miraculo. Sed q̃a superbiens contemnit ꝛere malis suis erubescit: in extremo inimicis tradetur cũ quib in ęterno iudicio damnatõnis sacietate colligatur.

¶ Dico vobis: qz si hi tacuerint: lapides clamabũt. Et vt appꝛopinquauit: vidẽs ciuitatẽ fleuit sup illã dicẽs. Quia si cognouisses et tu. ¶ Ruinã que imminet ¶ Subaudis fleuisse que modo ꝛentes. ¶ exultas Et quidem in hac die tua quę ad pacẽ tibi: † nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis. Quia venient ¶ Non ꝓꝛudenter superuẽture miserie: nũc tempoꝛe lętitie. ¶ Ecce pena quaz im minentẽ ignoꝛant ¶ Romani principes dies in te: z circũdabũt te inimici tui vallo: z circũdabunt te: z coangustabũt te vndiq̃ z ad terrã ꝓsternent te: et filios tuos qui in te sunt. Et non relinquẽt in te lapidẽ sup lapidẽ: eo q̃ ñ cognoueris tempus visitationis tuę. Et ingressus in templum cępit eũcere vendentes z ementes: dicens. Scriptum est: quia domꝰ mea domꝰ oꝛatõnis ¶ Qui ad hoc in templo ꝛesidetis: vel vt nõ dantes mũꝛera coꝛporaliter persequamini: vel dãtes spũaliter necetis. est: vos autem fecistis illã spelunꝫ Quia dominꝰ nec indignis ꝛerba ꝓdicationis subtrahit: post vigoꝛez discipline iniectis perseuerat in gratia docendi. cam latronũ. Erat docens quotidie in templo. Principes autem sacerdotũ z scribę z pꝛincipes plebis

¶ Mora. Sicut in ciuitate est templũ: sic in plebe fideli vita religiosoꝝ Sed multi dũ ꝑ religionis habitu sacroꝝ ordinũ locũ ꝓcipiũt: religionis officiũ in mercimonũ terrenę negociatiõis conuertũt. In tẽplo ꝛendit: qui boc qđ quibusdã iure cõpetit: ad pꝛemiũ largit. Justiciã ꝛẽdit: qui bãꝑ

pro premij acceptõne seruat. Emit in tẽplo: qz dñ hoc qđ ptimo iure debet negat· dato patronis premio· emit peccatũ. Quib dr. Fecistis do· m·s·l· qz dñ puersi locũ tenẽt religiois· ibi per maliciã occidũt· vbi p oratiõnẽ vinifi care debuerũt. Sed qz ptra puersa per sacs paginas nos indesinẽter instru it. Recte subdit. Et e· d·i·t· Dom⁹ di ẽ pscã fideliũ· quã fac spelun cam latronũ q relicta simplicitate sanctitatq· illud meditatur agere vnũ primũ innocentẽ possit ledere. Sed ecõ tra dns mẽtes fideliũ ad cauenda mala eru dit. C. XX.

¶ Querebant illũ ſ Ideo non poterãt illũ perdere: qz timebãt tu multũ populi· vel ideo volebãt perdere: qz ne glecto suo magisterio totũ pplm videbãt ad eius doctrinã pfluere.

¶ In qua pote· De dei potestate du/ bitãt· z subintelligi no lunt dyaboli eẽ qđ fac Ui addũt· Aut qs ẽ q·d·t· zc. In q̃ plane negãt dei filiũ· quẽ nõ suis viribꝫ ꝫ alieis sig facere credunt.

¶ Interrogabo. Poterat apta respõ/ sione tẽptato⁹ calumniã confutare: ꝫ prudẽ ter interrogat· vt vel suo silentio· vel sua sen tentia condemnentur

¶ Baptismũ io/ hannis. Quẽ pfite mini de cẽlo hũisse p/ phetiã· michi phibuit testioniũ· z ab illo au/ disti in qua potestate ego faciã. Qđ illi itel ligẽtes· dubitant quid debeãt respondere.

¶ Neq; ego di/ co vo· Propter du as cãs veritas q̃rentibus ẽ absondẽda· vel qz min⁹ capaces sunt ad audiendũ· Uũ dr· Multa hẽo vob dice: ꝫ nõ p·p·mõ· vel qz ex odio z ptẽptu q̃runt· vñ dr. Nolite scñ d·c

¶ Cepit aũt. Pñ cipibꝫ sacerdotũ z scri/ bis de sua interrogati one cõfutatis· dns qđ ceperat exequi· et illis audiẽtibꝫ plebẽ q sua verba libenti⁹ audiat alloquit· inferẽs parabolam· qua z illos impietatis ar guat· z regnũ dei ad gentes transferendum ostendat.

¶ Uineã. Noz. Uinea dñi sabaoth· dom⁹ isrl. Coloni· oparij· q̃ ad ex colẽdũ pria hora· tercia· sexta z nona sunt ꝺducti. Peregre fuit· qui vbiq; pns est cũ imitatoribꝫ libez operãdi arbitriũ dereliquit.

¶ Et ipse pere· Qui vbiq; ẽ: diligẽtibꝫ se pntior ẽ· negligẽtibꝫ absest· et lõgo tpe abfuit· ne ppera videret exactio. Nam q̃ indulgentior liberalitas eo inexcusabilior peruicacia.

¶ Et in tempore. Prim⁹ seru⁹ q̃ mittit· moyses legislator· q̃ p·rl·an· fructũ legi quã debebat a cultoribꝫ inqrebat: ꝫ cessũ dimittũt inanẽ: qz irri/

ſ Quia quotidie docebat in templo· z eiiciebat la trones· recipiebat laudem turbaz.

quẽrebat illuz pdere: z non inueni ebant quid facerent illi. Omis enĩ populus suspensus erat audiens illum.

C. XX.

¶ Factum est in vna dierũ: docẽte illo populuz in templo z euangeli zante: cõuenerunt principes sacer dotũ z scribę cum seniorib⁹ z ai/ unt dicentes ad illum. Dic nobis in qua pocestate hęc facis· aut quis est qui dedit tibi hanc potestatẽ: Respondens autẽ ihesus dixit ad illos. Interrogabo vos z ego vnũ verbum. Respõdete michi. Bapti ſ Sicut verũ est smum iohannis de cęlo erat· an ex hominibus: At illi cogitabant in tra se dicentes. Quia si dixerimus ſ Sicut verũ est ſ Michi te de cęlo· dicet: Quare ergo non cre stimoniũ perhibenti † ſ Si ex inuidia istius etiam iohanni derogauerimus. didistis illi: Si aũt † dixerimus ex hominibus· plebs vniuersa lapi/ dabit nos. Certi sunt enĩ iohannẽ † ſ timentes lapidationẽ: sed magis timentes ve ritatis confessionem. pphetã esse. † Et respõderunt se nescire vnde esset. Et ihesus ait illi ſ Non dico vobis quod scio: quia non vultis fate ri quod scitis. Neq; ego dico vobis in qua pote state hęc facio. Cepit aũt dicere ad

tauerũt moysen in castris· z aaron sctũ dñi z vetat⁹ ẽ moyses ꝓpter eos q· zc De qb ipse ait. Una eoz vua fellis· z botr· uinũ eoz fel draconũ

¶ Et addidit alterũ. Alter seru⁹ dauid ꝓpha· q̃ p⁹ moysẽ colonos vi neę psalmodię modulamĩe· z cytharę dulcedĩe· ad exercitiũ boni operis inui tauit: ꝫ z hunc ptũelia affectũ dimittũt inanẽ dicẽtes. Quę nob ps in dđ· aut q̃ be· in filio ysai: Uni tñ p hac vi nea· ne penit⁹ extirpet exorat. Dñe de⁹ vtu tũ pũte z respice de cę/ lo z vide z visita vineã istam.

¶ Et addidit ter· Terci⁹ bnus scho⁹ pro phetaz· qui pplm corri piebãt· z mala q̃ vineę iminerẽt ꝓdicabãt: ꝫ z illos psecuti sũt z occi derũt. Cui⁹ vineę steri litatẽ Piere· explorat dicẽs. Ego te plãtaui vineã meam electam. Quo ꝓuersa es in pra unum vinea aliena.

¶ Quem cum vi Apte probat iudeos ñ p ignoratiã crucifix isse filiũ dei: ꝫ p inuidi am. Intellexerũt enim hũc eẽ cui dictũ ẽ Po stula a me z d·t·g·b·t· z p·t·t·t· Et iõ psulen tes sibi dicũt Ecce mi dus to·p⁹ eũ abũt· z si di· eũ sic o·c·i·e· Here ditatẽ q̃ eccię· quã nõ mozies pr reliq̃t: ꝫ ipe sua morte emptã resur gẽdo possedit· hãc in/ dei eripe volunt· dũ fi dẽ q̃ p eũ ẽ extinguere conãt· insticię dei non subiecti: sed suam cõsti tuere volentes.

¶ Dic est heres. Xp̃s hęres: qz mozti p prię supuixit· z testam toz q̃ ipse ꝓdidit· q̃si hereditaria i nris profe ctibus emolumta con sequitur.

¶ Et eiec·il·e·v.zc Marc⁹ ordinẽ mutat Occiderũt z eie· eẽ vi· In q̃ ptinacia coz no tatur· q̃ p⁹ resurrectõz ꝓdicãtibus apostolis credẽ noluerãt: ꝫ q̃i vi le cadauer piciẽtes· gẽ tib⁹ suscipiẽdũ dederũt

¶ Absit. Contradi cunt snię quã ptra pfi diã suã dictã cogscũt. Qđ enĩ in mẽte gerebãt· in ꝓbola ꝓtineri intelligũt Negãtib⁹ g̃ iudeis iustũ fore diuinę scãz legi quã ipsi spnebãt ad gentes trãsferri· quid saluator rñdeat attende. Quid est.

¶ Quid ẽ e. Quo iplebitur ꝫ ꝓphia: Nisi qz xp̃c a vob reprobat⁹ credi tur gẽtibꝫ est ꝓdicãd⁹· vt in se vno ãgulari lapide duos ꝓdat parietes.

¶ Edificãtes. Qui supra coloni· ꝫ edificãtes dicuntur: qz qui plebẽ ad ferendos fructus excolere· hãc ipsi dño in habitatore dignam quasi domũ constituere inhebantur.

¶ Omnis qui ceciderit. Qui credit z tũ pccat· cadit sup lapidẽ et non ꝓteritur: sed cõfringitur: qz p patiam ad salutẽ refuatur sed cui lapis

plebẽ parabolã hanc. Homo qui dam plantauit vineã z locauit eaz colonis· z ipse peregre fuit multis temporibus. Et in tempore illo mi sit ad cultores seruũ· vt de fructu vineę darent illi. Qui cesum dimi ſ vel eum serunt illũ inanẽ. Et addidit alteꝛ seruũ mittere. Illi aũt hũc quoq; cedentes z afficiẽtes ꝓtumelia: di miserũt ianẽ. Et addidit terciũ mit tere· qui z illũ vulnerantes eiece/ ſ Quod am runt. Dixit autẽ dns vineę. Quid bigit non de ignorantia: sed vt reseruetur homi ni libera voluntas. faciam: Mittã filiũ meuz dilectũ: forsitan cũ hũc viderint verebunt Quẽ cũ vidissent coloni: cogitaue runt intra se dicentes. Hic est he res. Occidam⁹ illuz vt nostra fiat † ſ Quia domin⁹ extra portã passus est· uel quia prius a cordibus iudeoꝛ est eiectus· et deinde cru hereditas. † Et eiectũ illũ extra vi ci est addictus. neam occiderunt. Quid ergo faci et illis dns vineę: Ueniet z perdz colonos istos· z dabit vineã aliis quo audito dixerũt illi. Absit. Ille aũt aspiciens eos ait. Quid est er go hoc qđ scriptũ est: Lapidẽ quẽ reprobauerũt ędificãtes hic factus est in caput anguli. Omis q̃ ceci/ derit supra illuz lapidem ꝓquassa bit: supra quem autem ceciderit·

irrnit·i·qui negat peni tus cõteritur·vt nec te sta remaneat. Vel ca dit sup eũ·qui mõ con temnit z iniurijs affic· nec dñ penit⁹ interit: ꝫ quassat·vt non'ambu let rectus. Cadit sup eũ lapis·quem veniẽs in indicio opprimit

¶ Mora·Vinea'lo catur·cuz mysteriũ ba ptismi fidelib⁹ ad exer cendũ ope ꝓmittitur. Mittũtur tres serui· vt de fructu accipiãt. Cuz lex·psalmodia·p phetia ad bñ operãdũ hortãtur: sed ptuelijs affecti·vel cęsi eiciũtur cũ sermo audit⁹ vel cõ tempnitur·vel etiã bla sphemat. Missum hę redem occidit·q̃ filiuz dei conculcat·z spũi q̃ sanctificat⁹ est·cõtume liã facit. Vinea alteri datur·cũ grã quam su pbus abicit·humilis ditat. Scribę manum mittere quęrũt: sed tio re retinentur·cũ falsus fraternitatẽ eccleſię p/ pter bonoꝝ multitudi nem vel erubescit vel ti met impugre

¶ Et quęrebãt. cẽ Quasi mentientẽ quę rũt interficere· in quo vera probãtur quę di xerat. Ipse ẽ enĩ hęres illi praui coloni qui so lo hũano terroꝛe retar dantur: donec veniret hoꝛa eius.

¶ Et obseruãtes Qđ ꝓ timoꝛe populi per se non pñt·manib⁹ presidis efficere volũt· velut immunes a moꝛ te ipsius videantur

¶ Licet nobis. cẽ Cũ nup sub augusto iudęa romanis stipen diaria facta esset·pha risei qui đ iusticia sibi applaudebãt qui ꝺeci mas z ꝑmitiua ꝺeo da bant·tributa hoĩ sol/ uẽda negabant·pro q̃ seditõne p⁹ea regnũ z tota pĩia ꝺestructa sũt

¶ Cuꝰ habet ima ginẽ. Alia imago đi· alia mũdi. Si g̃ xps ñ bũit imaginẽ cęsaris. cur cẽsum ꝺedit· Non ꝺe suo ꝺedit: sed mun do reddidit quę erant mundi. Et tu si non vis esse obnoxius cęsari· noli hĩe q̃ sunt mũdi. Si hẽs diuitias·obnoxi⁹ es cęsari. Si vis terreno regi ni chil ꝺebere·oĩa tua relinque·z xp̃m seq̃re. Et bñ ꝑus q̃ cęsar sũt reddẽda ꝺecernit. Non enĩ põt q̀s eẽ dñi·nisi ꝑus mũdo renũciauerit.

¶ Reddite ergo. Sicut cęsar exigit impressionẽ suę imaginis sic z ꝺe

ꝓminuet illũ. Et quęrebant pncipes sacerdotũ z scribę mittere in il lum manus illa hoꝛa·et timuerunt populũ. Cognouerunt enim q̃ ad ipsos dixerit ſ uel hanc similitudinem istam.

Et obseruãtes miserunt insidiato † ſ ut aliquid uelut eo ignoꝛãte extoꝛquerẽt un de argui posset.
res qui se iustos simularẽt vt cape rent eũ in sermone: z traderẽt eum † ſ pylati qui in illis ꝺiebus erat hieroſolimis
pncipatui et potestati† presidis.

Et interrogauerũt illum dicẽtes:

ſ Quasi laudatus mysteriũ coꝛdis sui simpliciter eis aperiat·eosq̃ uelit habere discipulos
Magister scimus q̃ recte dicis et ſ Non times prelatam personã: sed indiscrete di cis veritatẽ maioꝛibus et minoꝛibus.
doces: z non† accipis psonaz: sed †ſ Illic prouocat·vt deũ magis timeat q̃ cesarẽ et dicat non debere solui tributa·ut inde seditõis auctoꝛ fiat.
viam dei in veritate† doces. Licet nobis tributũ dare cęsari: an nõ? ſ vel illoꝛ
Considerãs aũt dolũ ipsoꝛũ dixit †ſ Rẽspondet non scẽm verba coꝛ blande: sed scẽm conscias coꝛ aspere.
ad eos. † Quid me tẽptatis? Ostẽ

† ſ Qui pro censu soluitur·et habet imaginẽ ce saris †ſ Non de ignoꝛãtia interrogat: sed ut cõ petenter ad eoꝛ uerba rẽspondeat.
dite michi† denariuz. † Cuiꝰ habet imaginẽ z inscriptõnẽ? Rẽspõden †ſ tiberij preuigni augusti sub quo passus est do minus.
tes dixerũt. † Cęsaris. Et ait illis. ſ tributũ·pecuniam.
Reddite ergo quę sunt cęsaris cę/ ſ decimas·victimas.
sari·z quę sunt dei deo. Et nõ po tuerũt verbũ eius reprehẽdere co ſ Qui credere debuerant·mirantur q̃ non habent locum temptandi.
ram plebe. z mirati in responso eiꝰ †ſ ut uel per frequentiaz uincerent
tacuerũt. † Accesserũt autẽ quidaz ſ Qui interpretantur iusti ſ Phariſei
saducęoꝛũ: qui negant esse resurre credebant coꝛporis z anime resurrectionẽ. Sadu cei·et aiãs interire cum coꝛpoꝛe.
ctionẽ·z interrogauerũt eum dicẽ tes. Magister: moyses scripsit no bis. Si frater alicuiꝰ moꝛtuus fue ſ uel liberis
rit habẽs vxoꝛẽ·z hic sine filijs fu erit: vt accipiat eam frater eiꝰ vxo

rem·z suscitet. semẽ fratri suo Se ptem ergo fratres erant z primus accepit vxoꝛẽ z moꝛtuus est sine fi lijs. Et sequẽs accepit illam·z ipse moꝛtuus est sine filio. Et tercius ac cepit illaz: similiter z omnes septẽ et nõ reliquerunt semen·z moꝛtui sunt. Nouissime omniũ moꝛtua ẽ z mulier. In resurrectione ergo cu ius eoꝝ erit vxoꝛ? Siquidem se ptem habuerũt eã vxoꝛẽ Et ait illꝰ ihũs. Filii huius scli nubũt·z tra dunt ad nuptias·illi vero q̃ digni habebunt seculo illo·z resurrectõ ne ex moꝛtuis: neq̃ nubẽt neq̃ du cent vxoꝛes·neq̃ enim vltra moꝛi ſ Ecce spũalis conuersatio
poterunt. Equales enim angelis ſ Sine labe coꝛruptõnis visione dei fruuntur.
sunt z filii sũt dei·cũ sint filii resur rectõis. Quia vero resurgãt moꝛ

ſ Moyses quẽ vos recipitis·alioquin'poterat apertioꝛa ꝺare ꝺe resurrectõne testimonia prophe taꝝ: sed prophetas saducei non recipiunt.
tui·et moyses ostẽdit secus ruũ:

†ſ Qui iã moꝛtui erant quando hec ꝺicebat·p bat ergo per hoc animas post moꝛtẽ permane· non enĩ ꝺiceretur ꝺeus non existentiũ·et sic intro ducitur coꝛpoꝛ resurrectio·que cuz animabus be ne uel male gesserunt·
sicut dicit·Dñm† deum abraam et deum ysaac et deum iacob. Deus autẽ nõ est moꝛtuoꝝ sed viuoꝝ ſ Quoꝝ dominus et deus est
Omes enĩ ei viuũt. Rẽspõdentes aũt quidã scribarũ dixerunt. Ma gister: bene dixisti. Et amplius nõ audebãt eum quicq̃ interrogare.

Dixit aũt ad illos. Quo dicũt chri

† ſ Non reprehendũtur qui ꝺauid filium ꝺicunt: sed quia ꝺei filium non credunt·
stuz filiũ esse† dauid. Et ipse dauid ſ pater
dicit in libꝛo psalmoꝝ. Dixit dñs ſ filio·
domio meo: sede a dextris meis.

us aiam suã luie vultus sui signatam

¶ Accesserunt. cẽ Due hereses erãt in iu deis. Pharisęoꝝ q̃ ꝓferebãt iusticiã traditi onũ z obseruationum vñ z ꝺiuisi uocabãtur a populo. Et saducęo rum qui z ipsi vẽdica/ bant sibi qꝺ nõ erant id ẽ iusti.

¶ Magister m. cẽ Qui resurrectõem cor poꝝ nõ credũt·z aiãs putãt interire cũ coꝛpi bus·turpitudinẽ fabu lę fingũt· q̃ ꝺelieramẽ ti arguit eos q̀ resurre ctionẽ asserunt. Pot aũt fieri·vt ĩ gẽte coꝛũ b aliq̃n accꝺit. Misti ce aũt hi·vij.oẽs repro bi sunt q̀ tota hac vi ta q̃.vij.ꝺieby est steri les a bono sunt·q̀bus misere moꝛtis· ad ulti muz mũdana cõuersa tio quę sine fructu est: transibit.

¶ Ut accipiat In lege lr̃ę cogebatur nu bere inuita. Sed in le ge spiritus·cõmenda tur castitas.

¶ Illi vero qui. cẽ Cũ oẽs boni z mali sit resurrecturi z absq̃ nu pcijs mãsuri·ꝺñs tñ ut ad gliaz resurrõnis ĩci tet·ꝺe sol' electi ꝺifferit. Si aũt ĩ resurrõe neq̃ ꝺ·v·resurgẽt g̃ coꝛpa q̃ pñt nubere z ꝺucere Qꝺ ꝺi de his q̀ hñt mẽbra genitalia: sz nul la voluptate vel neces sitate nubẽꝺi mãcipa bũtur. Et nõ q̃ cũ insi diatoꝛib⁹ z cõculcato rib⁹ secreta misteria lo q̃tur·ñ tñ scñ ꝺat ca nib⁹: sed aderãt multi ydonei q̃s ppt alioꝝ inmũdiciã ñ optebat negligi

¶ Neq̃ nu. Cũ cõ nubia propt filios·f.lij propt successionẽ· suc cessio propter moꝛtem vbi g̃ ñ est moꝛs. neq̃ cõnubia.

¶ Quia ve. Pꝺq̃ ꝓpositę q̃oni de re surrectõis cõditõibus satis fecit ꝺe ipsa resur rectõne cõtra eoꝝ infi delitatem agit.

Et ãpli. Cõfutati ĩ sm oĩb⁹ ñ ãpli⁹ introgãt: sz apte ꝓphẽsuz rõanę ptãti tradũt·ex q̃ intelligim⁹ venena iuidię posse q̀dẽ supari: sed difficile pqescere

¶ Quo dicunt. Cõsummaturus p̃cepta ꝺñs. in fine testamti sui fidẽ pclu dit vt ꝺñm ihm vez deũ·z vez hoiem ad ꝺexterã pĩis sedere credamus

¶ Dixit domin⁹. Istud ꝺicere: est eq̃lem sibi filiũ generare' domio·non

non ſcõm q̃ de eo natus: ſed ſcõm q̃ de patre fuit ſemper.

¶ Donec ponam. Quod a patre ſubiiciũtur inimici nõ infirmitatẽ ſi lij: ſed vnitatẽ nature· qua in altero alter operatur ſignificat. Nam z filius ſubiecit inimicos patri· q̃ patrem clarificat ſuper terram.

¶ Attendite a ſcribis. Duplici ratione iubemur attendere a vane gloriẽ cupidis. Ne vel eoꝝ ſimulatõne decipiamur· vel eoꝝ exemplo ad amorem temporalium inflamemur.

¶ Et amãt ſalutationes in foro. Nõ ſalutari in foro· nec primas ſedes petat eis q̃bus debet ex ordine officij: ſed eis qui inde bite amant. Animum enim: nõ gradũ redarguit. Nec vero caret culpa· ſi is fori iuris intereſſe velit· qui deſiderat ſedere in cathedra moyſi.

¶ Qui deuorant domos. Marcus. Sub obtentu prolixe orationis: qui vt religioſiores appareãt· plurius orant· vbi ab infirmis quibuslibet· z peculatoꝝ ſuoꝝ cõſcientia turbatis· quaſi patroni laudes et pecunias accipiant· quoꝝ oratõ fit in peccatũ· vt nõ ſolũ pro alijs nõ poſſint intercedere: ſ nec ſibi ad ſalutem proficere· immo pro ipſis orationib̃ magis damnabũt.

¶ Maiorem dãnationem. In hoc inſinuat illos etiã qui in angulis ſtãtes orãt vt videant ab hominibus dãnationẽ quidẽ mereri: ſz iſtos maiorẽ

C. .XXI.

¶ Reſpiciens aũt vidit. Qui appetitores primatus· et vane glorie cauẽdos eſſe monuerat· etiã dona ferẽtes in domũ dñi certo examine diſcernit· vt retribuat ſingul' ſcõm intentionẽ coꝝdis.

¶ In gazophilacio ꝛc. Gaza diuitie· phylaxe ſeruare. Inde gazophylaciũ· archa habens foramẽ deſuper in q̃ mittebãt ſacerdotes donaria ppli q̃ congregabãtur ad neceſſarios vſus tẽpli. Porticus etiã in q̃ archa ſeruabat gazophilaciũ dicebat. Vnde. Hec locutus eſt ihesus in gazophilatio docens in templo.

¶ Allego· Diuites qui in gazophilaciũ munera mittunt· ſunt inde i legis elati. Vidua: eccleſia· pro qua vir ipſi⁹ morte pertulit· z in celi penetralib̃ ab oculis eius occult⁹· q̃ſi in parte alteri⁹ regionis viuit. Hec pauper q̃ ſuperbiaꝝ z cõcupiſcẽtias mũdi abiecit· quẽ in gazophilaciũ minuta duo mittit: q̃ in ſpectu diuine maieſtatis vbi noſtri operis obltõnes q̃ſi certo numero cõſignate ſeruãt· vel dilectionẽ dei z proximi· vel fidei et operationis ſue munera defert· que cõſideratõne ſue fragilitatis minuta: ſed merito pie intentionis magis accepta q̃ cũcta ſuperbientiũ indeoꝝ opera.

¶ Ex habundantia. Iudeus ex habundantia mittit· qui de iuſticia preſumens· ita orat· apud ſe. Deus grãs ago tibi: quia non ſum ſicut ceteri hoies. Omnẽ victũ eccleſia in munera dei mittit· que omne q̃ innuit· nõ ſumeriti: ſ diuini mũeris intelligit dicẽs. Deus propici⁹ eſto michi pecõri.

¶ Et quibuſdã. ꝛc. Poſt oblationẽ vidue in qua eccleſia de gẽtib̃ ſignat· deſtructio tẽpli ſupponit· vt velamẽto ſitterę occultãtis· recondita ſacramẽta eccleſie incipiãt pateſcere. Curauit eĩ deus ciuitẽ z tẽplũ z oĩa figuralia ſubuertere· ne quis poſt aduentũ chriſti ad illa recurreret.

¶ Interrogauerũt. Quia laudantibus ędificationes templi prędixerat omnia deſtruenda· diſcipuli: (ſicut marc⁹) ait. Petrus Jacobus Johannes· z Andreas ſeparatim quęrunt temp⁹· z ſigna prędicte diſtructionis

¶ Multi enĩ venient in noie meo. Imminente hieroſolimorũ excidio multi fuere principes qui ſe chriſtos eſſe· et tempus libertatis appropinquare dicerent. Temporibus quoq; apoſtoloꝝ hereſiarche multi prodierunt· qui inter ceteras falſitates diem domini inſtare prędicabant· quos z apoſtol⁹ redarguit

¶ Prelia et ſeditõnes ꝛc. Hęc a paſſione domini in iudea habundauerunt quibus ne territi apoſtoli hieruſalem et iudeam deſerãt ammonentur: quia non ſtatim finis: ſed poſt quadrageſimum ſecundũ annum.

¶ Tunc dicebat illis. ꝛc. Horũ· alia e cęlo· alia e tra· alia ab elementis· alia ab hominib̃. Surget gens Ecce perturbatio hominũ· terremotus. Ecce reſpectus ire deſuper peſtilentię. Inęqualitas corpoꝝ· fames. Ecce ſterilitas terrę· terrores de cęlo. Ecce inęqualitas aeris. Qui ergo in omnib̃ deliquerũt· in omnib̃ feriuntur.

¶ Dyſti. Regnuꝝ aduerſus regnuꝝ· z peſtilentia eoꝝ quoꝝ ſermo vt cancer ſerpit· et fames audiendi verbum dei· cõmotio terrę· a vera fide ſeparatio in hereticis intelligi debet qui contra ſeinuicẽ dimicantes· ecclefie victoriam faciunt.

¶ Et ſigna magna erunt. Hęc etiam eo tempore impleta· apud ioſephum inuenit· qui narrat ſtellam gladio ſikem perannũ ſupra hieroſolimã pependiſſe· z currus equitesq; armatos quadraginta diebꝫ in aere debellaſſe· z vitulam inter manus immolantiũ agnam peperiſſe. Quo aũte merito hęc contigerint: ſubinfertur. Sed ante hęc omĩa. ꝛc.

¶ Tonitget aũt vobis ꝛc. In teſtimoniũ eorũ qui vel perſequũtur vel viuendo nõ mutant. Mors enĩ iuſtoꝝ bonnis eſt in adiutoriũ· malis in teſtimoniũ damnatõis· vt inde puerſi ſine excuſatõe peãt· vñ electi exẽplũ capiũt vt viuãt: Quia ſi tot terroꝝb audiũ turbari poterant conſolatoꝝ

§ Non ad horam § Inobedientes § Subditam tibi nolentes· et volentes·

donec ponã inimicos tuos ſcabellũ

† § quo repugnãtia ſunt hec ſcõm noſtrũ ĩtellectũ

pedum tuorũ. † Dauid ergo dñm

§ Si purus hõ eſt

illũ vocat· z quo filius eius eſt: Audiente autẽ omi populo dixit diſcipulis ſuis. Attendite a ſcribis qui

§ Calciozibus veſtimẽtis induti in publicũ procedere· quod reprehẽdit

volunt ambulare in ſtolis· z amãtur in diuite· qui induebatur purpura z biſſo.

ſalutationes in foro· z primas cathedras in ſynagogis· et primos diſcubitus in cõuiuijs. Qui deuo

† § Que habent affectũ religionis· ſed neſciunt ſibi prouidere.

rant domos † viduarũ: ſimulantes longam orationem: hi accipiẽt dãnationem maiorem.

C. .XXI.

Reſpiciẽs aũt vidit eos qui mittebãt mũera ſua in gazophilatiũ diuites

Vidit aũt z q̃ndã vidua paupcula

§ Non perpendit deus quantũ in eius ſacrificio ſed ex quanto proferatur

mittentẽ ęra minuta duo. Et dixit Vere dico vobis: quia vidua hęc pauper plus q̃z omnes miſit. Nam omnes hi ex abundanti ſibi miſerunt in munera dei. Hęc aũt ex eo q̃ deeſt illi: omnẽ victũ ſuũ quem habuit miſit. Et quibuſdã dicentibus de templo q̃ lapidib⁹ bonis z donis ornatũ eſſet· dixit. Hęc q̃ videtis: veniẽt dies in quibus nõ

§ Hoc quadrageſimo ſecũdo anno poſt paſſionẽ

relinquet lapis ſup lapidẽ qui nõ

domini factum eſt a romanis.

deſtruat. Interrogauerũt aũt illũ dicentes. Preceptor q̃n hęc erũt· et q̃ ſignũ cũ fieri incipient? Qui

§ Ne quis perſuadeat quaſi hec mox ſint ventura.

dixit. Videte ne ſeducamini. Multi

§ Nox prima⁹ fuit ſimon magus· cui auſcultabant omnes qui in ſamaria erant dicẽtes. Hic eſt virt⁹ dei magna. § Ante hoꝝ completionẽ

enĩ venient in nomine meo dicentes. Quia ego ſum· et tempus appropinquauit. Nolite ergo ire poſt

§ de ſignis docet· de tempore non putat intimandum § Libertatis z pacis.

§ vel eos § Ante excidiũ § que ad hoſtes

illos. Cum autẽ audieritis prelia

§ Que ad ciues.

ſeditiones: nolite terreri. Oportet enĩ primũ hęc fieri: ſed nondũ ſtatim finis. Tunc dicebat illis. Surget gens

§ Conſtat hec omnia contigiſſe tempore iudaice ſeditionis· ante vltimam prouincie

contra gentẽ z regnũ aduerſus regnũ· z terremot⁹ magni erũt

euerſionem

per loca· z peſtilẽtię z fames· terroreſq; de cęlo z ſigna magna erũt. Sed ante

§ hec maxima cauſa fuit iudeis q̃ poſt occiſionem domini· nominis etiaꝝ eius precones· z con

hęc omnia inijcient vobis manus

feſſores· impia crudelitate vexabãt

ſuas· z perſequent tradentes in ſynagogas et cuſtodias: trahentes ad reges et preſides propter nomen meum. Continget autem vobis in

suponit. ¶ Ponite ergo in cor.

¶ Aparetib⁹ et fra. Maius tormētum cū aliquis ab illis patitur de quib⁹ ꝓsumebat qz cū damno corpor⁹ mala cruciant amisse charitat⁹. Et qz dura sunt q̄ ꝓdicātur de afflictōe mort⁹ subdit ꝓsolo de gaudio resurrōnis

¶ Et capil. S.d. Cur time⁹ ne peat qđ incisuz volet qñquidē nec illud pōt terire in nob qđ incisū nō volet? Caro enī incisa volet capill⁹ nō volet

¶ Et capillus. Non soluz ossa vīa. i. fortia gesta vel dicta renūe/rabūt: ß etiā capilli. i. cogitatōes q̄ de corde q̄si de cerebro ereūt apud iustū iudicē iusta mercede donabūtur. ¶ Vñ ꝓpha. Reliqe cogitationū diem festum agent tibi

¶ In pacīētia vrā ¶ Patia radix custos est oīm ⁊tutū. In hac ꝙ animas q̄ corp⁹ possi/dēt possidem⁹. cū āpas animas ad paciendū ratōne regim⁹. ¶ Vera autem pāna ē aliena mala ꝙ nimīc perpeti ꝓ eū q̄ mala irrogat nullo doloze moueri.

¶ Et qui in medio Ecclesiastica hystoria narrat christianos q̄ in iudea erāt imminēte excidio ab angelo monitos fuisse z transiordanē in ciuitate pella: donec desolatio iudee impleretur habitasse.

¶ Erat enim pressura. Hec pressura z ira vsq; hodie ꝓpter illi ꝓcs gētes dispsodurat. Non tñ in eternū durabit. Vñ p⁹ ordinē ꝓsurge. d miscdia subdr. donec īple. t. n.

¶ Donec impleā/tur. Id ē. donec plenitudo gētiū intrauerit. et sit oīs isrl salu⁹ z q̄si ad soluz ꝓpriq; nationis gaudiū redeat. Quid ei impleet ꝓpter nationū z oī isrl salvato seq̄tur: dns ex ordine ponit. Nā z ß scdz matthēm apli q̄sierunt non solū tps cūtēdi tēpli: ß z signū aduētus el⁹ z ꝓsummatōis scli Et erūt sig̃ in so. z lu.

¶ Et erūt. Hec de ipso aduentu. Cū oēs virgines prudentes et fatuę insolito clamore suscitate lampades ornant. id est. opera sc/cum numerant. pro quibus maximo cum timore iam instantem eterni di/scriminis expectāt euentū. Nam hactenus vniuersus orbis absq; timore iudicis acturus est. Vnde apostol⁹. Cum dixerint pax z securitas supueniet z repentin⁹ interitus. Nec mirū si in expectatōe diuini examinis qui in mūdo floruerūt erarescēt si fides q̄ sine opib⁹ irruerat emarcescet. naz ⁊tutes celoz mouebūtur. angelice ptātes tremūt aduentū iudicis. Unde iob. Columne celi ꝓtremiscunt z pauent aduentū eius.

¶ Sonitus maris. Appropinquāte extremo iudicio sonitus maris et fluctuū ꝓfunditur. terraruq; orbis prementib⁹ vndiq; colonis inficitur. maxima celi luminaria nouo horroze percussis radijs. turbatā faciem velant. qz appropinq̄nte termino suo. elemēta q̄si pauētia nutant z tremunt

¶ Et tunc videbūt. Que in humilitate posita audire noluerunt. vt virtutē eius tanto tūc districti⁹ sentiant. quāto nunc corda ad eius patiam nō inclinat: Hz vero contra reprobos ß dicta sūt. mox a ꝓsolatione electoruū suppo/nit. His autez fieri. id est. Cum plage crebre fuerint. cū terroz iudicij commotis virtutibus ostenditur. Leuate capita vestra. Exhilarate corda vestra: qz dūfinitur mundus cui amici nō estis. propest redemptio quam quę sistis. Quod vero mūdus despici debeat. p nida comparatiōe manifestatur. Videte ficulneam.

¶ Videte ficul/neam. Regnum dei estati comparat: quia tunc meroris nostri nubila transibunt. z eterni dies vite sub claritate solis fulgebunt. Sicut enim ex fructu arboruū vicina estas cognoscitur. ita ex ruina mundi prope esse cognoscatur regnum dei. Ex his verbis ostenditur: qz fructus mundi ruina est. Ad hoc enim crescit vt cadat. ad ß germinat. vt quecūq; germinauerit. cladib⁹ consumat

¶ Celū et terra ⁊c Nichil in corporū natura celo z terra durabilius est. Nichil transit velocius q̄ sermo verba quonsq; imperfecta sunt. verba non sunt. si pfecta sint. iam oīno nō sunt. neq; enī perfici. nisi transeūdo pñt. Fit ergo. Celum z terra transibunt. q̄si oīe qđ apud vos durabile z sine mutatōe est. ad eternitatē durabile nō est. z omne qđ apud me transire cernitur: fixum z sine transitu tenetur: quia sermo meus qui transit. sentē/tias manentes exprimit

¶ Verba autem mea non trans. Et enim verba mea ita absq; dubio sint implenda. videte ne contra ꝓtestationē verboꝝ meoruz sitis dediti crapule z ebrietati. z secularib⁹ curis. sicut quidam erunt tempore imminentis iudicij. De quibus dicitur, Cum dixerint. pax z securitas: superueniet repentinus interitus.

† ¶ Nolite terreri. vos ad certamen accedit⁹ sed ego prelior. vos verba edit⁹: sed ego sum qui lo testimoniū. † Ponite ergo in cordi quor.

bus vestris non premeditari quē admodū respōdeatis. Ego enī dabo vobis os et sapiētiā: cui nō poterunt resistere z ꝓtradicere omēs aduersarij vestri. Trademini autē a parētib⁹ et fratribus z cognatis et amicis: z morte afficiēt ex vobis Et eritis odio omnib⁹ ꝓpter nomē meuz. Et capillus de capite vestro non peribit. In pacientia vza pos/ † ¶ Hucusq; ea que per quadraginta annos nondum fine aduenīente futura erāt. hic finis desola/sidebitis animas vestras. † Cum au/tionis que a romanis facta est.

tem videritis circundari ab exercitu hierusalē: tunc scitote q̄z appro/ † ¶ Id est tempore proximo ante obsidionē dum adhuc fugere licebit. dum miles roman⁹ per gali/pinquauit desolatio eius. † Tunc leam et samariā se diffundere ceperit. ‡ ¶ Qui extra sunt. non fugiāt in hierusalem.

qui in iudea sunt fugiant ad mon/tes. z qui in medio eius discedāt. z qui in regionib⁹ non intrent in eā ¶ dominici sanguinis

qz dies vltionis hi sunt. vt impleantur omnia que scripta sunt. Ue ¶ Quaz vteri vel manus filiozz sarcina pre/grauate. fuge necessitate impedi/rent

q̄ut pregnātibus z nutrientibus in illis diebus. Erit enī pressura magna super terrā: et ira populo huic Et cadent in ore gladij. et captiui ducent⁹ in omnes gentes. Et hierusalem calcabit⁹ a gentib⁹ donec impleātur tempora nationū. Et erūt signa in sole et luna z stellis: ‡ z in ter/ † ¶ Sol vertetur in tenebras. et luna in sanguinez antecz veniat dies domini magnus z manifestus. ‡ ¶ Hoc tempore antichristi. quando

erit tribulatio magna. qualis non fuit ab inicio mundi neq; fiet. ‡ ¶ Prenunciat hoc qđ iohannes inter cetera seculi mutabilia mare habituruz

ris pressura gentiū: ‡ pre confusio consperit.

ne sonitus maris z fluctuū: arescē/tibus hominibus pre timore et expectatōne que supueniēt vniuerso orbi. Nam virtutes celoruū moue/bunt. Et tunc videbūt filiū hominis venientē in nube cū potestate magna z maiestate. His aūt fieri incipiētibus: respicite et leuate capita vestra quoniā appropinquat redēptio vestra. Et dixit illis similitudinē. Videte ficulneā z omnes arbores. cū producunt iam ex se fructū: scitis quoniā prope est estas. Ita z vos cum videritis hec fieri: scitote quoniā prope est regnū dei

¶ Et que dico sub certamine expectate

‡ ¶ de mortalitate ad immortalitatem.

Amen dico vobis: quia non ‡ pre/ † ¶ Id est omne humanū genus. vel gens iudeoz que non deficiet. donec veniat dies iudicij

teribit † generatio hec: donec omia

¶ Aereū non etereū. † Innouabuntur de posita prioz forma. permanēte aūt substātia. vnde oz. terra in eternū stat.

fiant. Celū et terra † trāsibūt verba ba aūt mea non transibunt. Attendite autē vobis ne forte grauētur corda vestra in crapula z ebrietate

¶ Et ideo.

et curis huius vite. z superueniat in vos repentina dies illa. Tanq; ¶ Insperatus. et perpetuo retineus quod semel ceperit.

laqueus enim superueniet in oēs

¶ Erat aũt ⁊c. Dñ verbo docuit exẽplo astruit. Qui ante vniuersale iudiciũ ⁊ singlox incertũ erituꝫ voluptatibꝫ ⁊ curis ſeculi renunciare ⁊ vigilare monuit ⁊ orare ipſe imminẽte ſua paſſiõe doctrina vigiliis ꝑ quibuſq; inſtat ⁊ eos pro quibꝫ paſſur⁹ erat verbo prouocat ⁊ oratione patri ꝑmẽdat. Sic ⁊ nos cũ inter proſpera inſte ⁊ pie ꝙuerſamur inter aduerſa de diuina miſeria nõ deſperem⁹. Die docem⁹ in tẽplo; qꝫ fidelibꝫ boni operis formã prebem⁹. Noctibꝫ in mõte olireti moramur; qꝫ in tenebris ãguſtiaꝫ gaudij ſpũalis ꝓſolatõe reſpiram⁹ ⁊ ad nos audiendos ꝓpls manicat cũ vel obſcuris opibꝫ tenebrarũ vel dei grã victis nebulis preſſuraꝫ ſicut in die honeſte ambulantes nos filios lucis imitãtur.

C .XXII

¶ Qui dicitur paſcha ⁊c. Paſcha non a paſſione; ſed ſed a tranſitu noĩatur qꝫ illa die trãſiuit exterminator per egyptũ ſ dñs liberãs ꝓpln ſuũ quo noĩe ſignificabat agnũ in hac die dñ mũdo ad patrẽ trãſiturũ. Inter paſcha vero et azima ſ diſtat qꝫ paſcha vocat ſol⁹ dies ĩ quo agn⁹ occidebatur ad veſperã i xiij lũa ꝓmi mẽſ. Dies azimorũ erãt a xv lũa vſqꝫ ad xxi die eiuſdẽ mẽſ Sed euãgeliſte indifferenter ponũt ⁊ diem azimoꝫ pro paſcha ⁊ paſcha pro die azimorum. Vnde hic Incas. Dies feſtus azimorũ qui dr paſcha: qꝫ ⁊ paſchę dies in azimis paniꝫ celebrari ꝯpiebatur. Et nos q̃ſi ꝓpter tuã paſcha faciẽtes ſper ſ mũdo trãſire prꝫcipimur vno die imolato agno ad veſperã ſequũtur ſeptẽ dies azimoꝫ: qꝫ xp̃c in plenitudine temporũ ſemel pro nobis paſſus toto tẽpore ſcli qd vij diebus agitur in azimis ſinceritatis ⁊ veritatis ꝯcepit eſſe viuendum.

¶ Et querebãt ⁊c. Hęc aũ biduũ paſchę cõgregatis principibꝫ ſacerdotũ et ſcribis in atriũ cayphę matrĩ geſta teſtatur.

¶ Intrauit. Dicit iohes qꝫ poſt buccellã a dño traditam intrauit ſathanas in iudam. Sed ⁊ ante buccellã inuaſerat eũ ſatbanas ⁊ quẽ pri⁹ intrauerat vt reciperet poſtmodũ intrauit vt iã ſibi traditũ pleniꝰ poſſideret.

¶ Venit aũt dies. Licet ſequẽti die id eſt quindecima luna ſit crucifixus hac tamẽ nocte qua agnus immolabat ⁊ carnis ſanguiniſq; ſuis diſcipulis ſacramenta celebr ãda tradidit ⁊ a iudeis tentus ⁊ ligatus ipi⁹ immolatõnis id eſt paſionis ſuę ſacrauit exordium.

¶ Ecce introeũti. ⁊c. Sicut deus cunctoꝫ preſcius cũ diſcipul loq̃tur de his quę alibi gerũtur. Et bñ paraturis paſcha amplorã aquę portans occurrit vt oſtendatur qꝫ huius paſchę myſteriũ pro ablutione mundi per

Quibus placent illecebre huius mundi
qui ſedent ſuper faciem omnis ter
† Non quibuſdam certis diebus uel horis
ræ. Vigilate itaq; ĩ omni tpe orãtes
Hec eſt ſumma beatitudinis in preſentia iudicis ſui ſecurum conſiſtere.
vt digni habeamini fugere iſta omnia quę futura ſunt: ⁊ ſtare ante filiũ hois. Erat aũt diebus docens in templo noctib⁹ vero exiens morabatur in mõte qui vocat olireti.
† Id eſt mane ire accelerabat.
Et omnis populus † manicabat ad eum in templo audire eum.

C .XXII.

Appropinqua
bat aũt dies feſtus azi
† id ẽ prima dies azimoꝝ poſt imolationẽ agni ſcz xv dies que erat ſolennis.
morũ qui dicit † paſcha. Et quęrebant principes ſacerdotũ ⁊ ſcribę
† Non metuẽtes ſeditionẽ ſed ne auxilio populi de ſuis manibus tolleretur
qũo ihesuꝫ interficerẽt. † Timebãt vero plebẽ. Intrauit aũt ſathanas in iudam qui cognominabat ſcarioth vnũ de duodecim. † Et abĳt ⁊ locutus eſt cum principibus ſacerdotũ et magiſtratib⁹: quẽadmodũ
Sine turbis.
illum traderet eis. Et gauiſi ſunt et pacti ſunt pecuniaꝫ illi dare. Et ſpopondit. Et quęrebat opportunitatem vt traderet illuꝫ ſine turbis

v xiiij luna
Venit aũt dies azimoꝝ: in qua neceſſe erat occidi paſcha. Et miſit
Agnus paſchalis.
petrum ⁊ iohannẽ dicens. Euntes parate nobis paſcha vt manducemus.
Qui nõ habem⁹ ta
At illi dixerũt. Ubi vis parebernaculum.
mus? Et dixit ad eos. Ecce introeuntibus vobis in ciuitatẽ occurret vobis homo amphoram aquę portans. Sequimini eũ in domũ in quã intrat ⁊ dicetis patrifamilias dom⁹. Dicit tibi magiſter. Ubi eſt diuerſoriũ vbi paſcha cum diſcipulis meis manducẽ? Et ipſe oſtẽdet vobis cęnaculum magnũ ſtratum: ⁊ ibi parate. Euntes aũt inuenerũt ſicut dixit illis ⁊ parauerũt
Id eſt quartadecima die primi menſis ad veſperam cum xv luna iam terris apparente iuxta legis edicta inſtabat paſcha ſ uel diſcipuli
paſcha. Et cum facta eſſet hora diſcubuit ⁊ duodecim apoſtoli cum eo. Et ait illis: Deſiderio deſidera
Agnũ manducat qz in agno ipſe figurabatur
ui hoc † paſcha mãducare vobiſcũ
antequã patiar. Dico enĩ vobis: qꝫ
ſ tempore ſ vetus paſcha.
er hoc nõ mãducabo illud: donec
† Bis hr acceptis calicẽ prior vetus ſecundus nouus ſ id eſt ecclęſia.
ꝑpleat in regno dei. † Et accepto calice gratias egit ⁊ dixit. Accipite ⁊ diuidite inter vos. Dico enĩ vobis

dñi dom⁹. vt omnibus volentib⁹ imbui ſacramentis chriſti qđ ẽ paſcha celebrare chriſtũ ſue mẽtis hoſpicio ſuſcipere ĝrentibus facultas dãda ſignetur.

¶ Cenaculũ magnũ. Spũalis eſt lectio q̃ de anguſtijs litteręgrediẽs in ſublimi homo recipit ſaluatorem. Qui in littera remanet in imis paſcha facit qui aquę bajulũ id eſt gratię prꝫconẽ in domũ eccl̃ię ſeq̃t tranſcendẽs litteręſuperficiẽ in mentis ſolio refectionem parat chriſto dñ cũcta vel paſchę ſacramenta vel cetera legis decreta de eo intelligit ſcripta

¶ Deſiderio. Deſiderat ꝓmo typicuꝫ paſcha manducare et ſic paſſionis ſuę mundo myſteria declarare ut ⁊ antiqui paſchę prorator exiſtat ⁊ hic ad ſuę diſpenſatiõis figuram pertinuiſſe demõſtrans iam aduenientę ꝛitate vmbra ceſſare debeat in cui⁹ rei figura defecit manna poſtq; comederũt filij iſrael de frugibus terrę nec vſi ſunt vltra cibo illo.

¶ Non mãducabo. Non vltra moſaycuꝫ paſcha celebrabo donec in eccl̃ia quod ẽ regnuꝫ dei ſpiritualiter intellectũ compleatur. In hoc r̃gno vſq; hodie manducat chriſt⁹ cum ea quę moyſes rudi populo carnaliter obſeruanda ꝯcepit in membris ſuis ſpũaliter exercet

¶ Et accepto calice. Hic calix ad veterem paſcha cui finẽ imponebat pertinet quo accepto grãs agit: ideo ſcz qꝫ vetera trãſierunt ⁊ noua oĩa erant ventura.

¶ Grãs egit. Oſtendit quid quiſq; facere debet in flagello culpę ꝓprię cũ ipſe eq̃nimit flagella tulit alienę.

¶ Dico enĩ vobis. Sicut typicũ eſũ agni ſic ⁊ typicũ paſchę potũ negat ſe bibiturũ: donec oſtenſa reſurrectõnis gloria regnũ dei i fides mũdi adueniat vt ꝑ horꝝ duorꝝ immutationẽ ſacramẽtorꝝ cętera lẽgis ſacramẽta vel iuſſa ad ſpũalem obſeruantiã doceat tranſferenda. Potũ ſimpliciter accipi qꝫ ab hora cenę vſq; ad tps reſurrectõis q̃ in regno dei erat vẽturus vinũ nõ erat bibitur⁹. Do reſurrexit enĩ cũ diſcipulis mãducauit ⁊ bibit.

¶ Et accepto. Finitis veteꝝ paschę solennijs trāsit ad nouū qđ in suę redemptōnis memoria ecclesiā frequētare ꝛsiderat· vt p carne ꝛ sanguine agni· suę carnis ꝛ sanguinis sacramētū in panis ꝛ vini figura substituat· frangit ꝛ porrigit· vt ostēdat sui corpis fractionē non sine sua spōte futurā. agit gratias de veteꝝ terminatis· et nouis incipiēdis.

¶ Pane. Quia panis corpus ꝓfirmat· vinū opaꝝ sanguinē. Mystice hoc ad corp⁹· illud ad sanguinē christi refert. Verum nec panis sine aqua ꝓficit· nec vinū sine aq̄ offert. Per aquā pples signāt· q̄ nec xpi passione saluat· nec sine cui⁹ amore xpc passus. Optet ꝯ vt nos ei vniamur· ꝛ ipse in nob maneat· ꝛ nos in eo

¶ Uerūtamen ecce. Sic de passiōe p̄dixit· sic p̄dixit ꝛ de pditore· vt videns se latere nō posse· poeniteat facti. Nec ꝛsignāter noīe ne manifeste correct⁹· i pudētior fiat. Mittit ꝯ culpā in nūero· vt cō sci⁹ pniam agat. Prędicit ꝛ pgnā· ut quē pudor ñ ꝓuicerat· ōnūciata supplicia coherceāt.

¶ Man⁹ tradentis. Exēplo iude filiū hoīs tradit· q̄ illō iuiolabile dñici corpis sacramentū violare p̄sumit. Uēdit· q̄ ei⁹ timore et amore neglecto· ad duca amare ꝓuincitur et criminosa.

¶ Facta est autē cōtentio. Be. Causa ꝓtētionis nob incognita: ß nō est incredibile· qr iuxta ß qđ alibi p̄cipitur. Contendite intrare per angustam portā bonore se inuicē p̄ueniēdo certarent. Sed q̄libet ex cā ꝓtēderit· nō q̄d adhuc carnalef gesserint: ß q̄d spūalis magr̄ insserit videamus.

¶ Ambro. Cauea mus ꝯ impēdio· i· sedulo ne q̄ inter nos de p̄latōne possit esse ꝓtentio. Si enī ꝓtendebāt aplī· nō excusatōni obtendit: ß cautōni ꝓpo uitur Omīb una data forma snię· vt nō de p̄ latione iactātia sit: ß de humilitate contētio.

¶ Dixit aūt. P⁹ magr̄ nō initę ꝓtētōnis arguit: ß formā hūilitatis quā sequātur describit. Quasi di· Uos more sclariū p p̄latōnē puenire vultis ad regni possessionē· Sz ad sūma ꝛtutū nō potētia venit: ß hūilitate. Necesse est aūt vt correctōnes subdit⁹ ꝛ matrē pietas ꝛ patrē exhibeat discipli na· aut ne districtio rigida· aut pietas sit remissa.

¶ Nam quis maior est. Ad verba exhortatōnis explendę exēplū de se ponit. Hinc iobes scribit. Si ego laui pedes v·d·ꝛ m·ꝛ v·d·ꝛc· P̄ñt ꝛ in verbo mīstrādi oīa q̄ dñs in carne gessit· nō tm̄ p̄dicādo· vel miracul'āmonēdo: ß eē aīaz quā p nob accepit ponēdo· vt ꝛ nos p inuicē ponere anīas

¶ Ego aūt in medio. Be. Ego mīstro· vos aūt recūbit̄ (discam⁹· ꝛ ꝓponit cām: qr̄ pmānsistis mecū in t·m· Infirmitas mea nō ꝓturbauit vos ß in bono cepto p̄seueraſtis. Sic ꝯ michi p̄seuerāti vsq; ad morte dedit pē nomē qđ est sup oē nomē· sic ego p̄seuerātes vos mecū ducā ad eternuz regnū. Intelligēdū est indā sā recessisse· ꝛ multos alios tam retro abisse· auditis verbis incōprehensibilis sacramēti· qm̄ hęc loquebatur dominus.

¶ Et sedeatis super thronos. Nec mutatio vetereꝝ excelsi· vt qui būiles nūc gaudēt mīstrare ꝓfuis· tūc sublimes sup mēsaz dñi ꝑpetuis dapibꝫ alātur· ꝛ q̄ in tēptatōibꝫ iniuste iudicati cū dño pmanēt· illic cū eo suꝑ tēptatores suos iusti iudices veniāt. Quāto enī hic despectiores· tāto illic maiori culmine potestatis excrescent

¶ Iudicātes. xii Per· xij· ñ duodecim psonę: ß multitudo iudicantiū sigtur· ꝓpter duas ptes septenarij· quo vniūsitas sigtur· i· tria ꝛ iij· p q̄s. xij. multiplicantur

¶ Ait aūt dñs si· Ne glorientur· xij· qđ soli de tot milibꝫ cū domino in tēptatōnibꝫ p mānsisse dicerētur· āmonet eos eadē ꝑcella potuisse ꝓteri· nisi diuina grā fuissent ꝓtecti. Cū vero sathanas expetit tēptare· et velut q̄ triticū purgat vētilādo cōcutere· do cetur null⁹ a dyabolo nisi deo p̄mittente temptari.

¶ Ecce sathanas Sathanas bonos ad crebrandū petit· cū ad eoꝝ afflictōz estibꝫ anhelat malicię. Quo ei⁹ inuidēs eoꝝ tēptatōz appetit· eo illoꝝ q̄i probatōnē deprecās petit

¶ Ego a. Nō vt cēpter̄: sed ne dficiat fides tua· vt p⁹ lapsū negationis· ad pristinū statum pēnitēdo resurgas. Uti le ē enī scīs· et tēptatōibus examīari· ut vel tēptati q̄s fortes fuerint appareat·· vel cognita p tēptatōz sua infirmitate· fortiores fieri discāt· ꝛ sic cū probati fuerint accipiant coronā vitę

¶ Qui dixit ei do Quia dūs dixerat se pro petro orasse· ꝓscius ille p̄ntis affectus ꝛ ferventis fidei: sed nesci⁹ casus futuri· nō credit se ab eo posse deficere.

Sed ille qui nouit quid sit in homīe· ne quis de suo statu incaute ꝓfidat· vel de casu incauti⁹ diffidat· sicut deus modū· tēpus· nūerū negationis ei⁹ prędicit· ꝛ sicut misericors auxilium suę defensionis promittit.

¶ Quādo missi. Non eadē regula vinēdi· persecutōnis tēpore qua pacis discipulos informat. Missis siquidē discipulis ad prędicandū ne quid tollerent in via p̄cepit· ordinās scz: vt qui euāgeliū nunciat· de euāgelio viuat. Instāte vero mortis articulo· ꝛ tota illa gente pastorē simul ꝛ gregē persequēte ꝯ gruā tēpori regulā decernit· permittēs necria victui: donec sopita persecutoꝝ insania tēpus euangelizandi redeat.

¶ Sed nūc qui. In hoc nobis quoq; datur exēplum· vt nōnunq̄ causa instante· quedā de nostri ꝓpositi rigore sine culpa possim⁹ intermittere. Uerbigratio. Si per inhospitales regiones iter agim⁹· plura viatici cā licet portare, q̄ domi habebamus

¶ gradu dignitatis.
¶ Secm iudiciū secnli
p̄cessor: est sicut ministrator. Nā quis maior est· qui recūbit: an qui ministrat? Nonne q̄ recūbit. Ego autē in medio vestrū sum sicut qui ministrat. Uos aūt estis qui pmānsistis mecū in temptatōnib⁹ meis· Et ego dispono vobis sicut dispo suit michi pater meus regnum vt

¶ Beati qui esuriūt ꝛ sitiunt iusticiā· quoniā ipsi saturabūtur. fruēdo scz desiderato olim ꝛ amato gaudio veri boni· ¶ Mensa que omnibus santis est ad fruendū p̄posita ē celestis vite gloria

edatis ꝛ bibatis sup mensaz meā in regno meo· et sedeatis sup thro nos iudicantes duodecim tribus israel. Ait aūt dñs simoni. Simō ecce sathanas expetiuit vos vt cribraret sicut triticū Ego aūt rogaui pro te: vt non deficiat fides tua.

¶ ¶ Sicut ergo orando te proteri ne deficeres· sic tu infirmiores fratres exemplo tue penitentie cōforta ne de venta desperent

Et tu aliquādo ꝓuersus: ¶ ꝓfirma fratres tuos. Qui dixit ei. Dñe: te cum paratus sum ꝛ in carcerē et in mortem ire. At ille dixit: Dico tibi petre: non cantabit hodie gallus: donec ter abneges nosse me. Et dixit eis. Qñ misi vos sine sacculo ꝛ pera ꝛ calciamētis· nunquid aliqđ defuit vobis? At illi dixerunt. Nichil. Dixit ergo eis. Sz nunc qui habet sacculū tollat: similr̄ ꝛ perā.

q̄ nō bibam de generatione vitis: donec regnū dei veiat. Et accepto pane grās egit ꝛ fregit ꝛ dedit eis·

¶ Quod sub specie panis apparet

dicens: Hoc est corpus meuz qđ p vobis datur. Hoc facite in meā

¶ Quotienscūqz māducabitis panē hunc ꝛ calicē bibetis. mortē dñi annūciabitis donec veniat.

¶ Sez dedit eis·

ꝯmemorationē. Similiter ꝛ calicē postq̄ cenauit dicēs. Hic est calix

¶ Ad distinctionē veteris· qđ sanguine hircoꝝ et vitulorꝝ dedicatū est.

nouū testamentū in sanguine meo

¶ Quia impossibile est sanguine hircoꝝ peccā tolli

¶ vel multis † ¶ Sed tamē vai de vobis non proderit· per quē fundetur ipse sanguis.

qui p̄ vobis effundet. † Uerumtamē ecce manus tradentis me: mecū est in mensa. Et quidē filius

¶ homo pacis mee in quo sperabā· qui·e·p·in me·m·s·

homis secm q̄ diffinitū est vadit. Ueruntamē vę homi illi per quez

¶ Nouerant. xi. q̄ nil tale cogitarant: sed plus credunt magistro q̄s sibi· et timētes fragilitatem suam. anxij querunt de peccato. cuius non habent conscientiam

tradet. Et ipsi cęperunt quęrere inter se· quis eēt ex eis qui hoc factu rus esset Facta est aūt ꝛ ꝓtentio inter eos: q̄s eoꝝ videret eē maior.

¶ ¶ Per potentiā eos humiliantes.

Dixit aūt eis. Reges ¶ gentium dominantur eoꝝ· ꝛ qui potestatē habent super eos benefici vocantur

¶ Largiendi.

¶ Quia nō eoꝝ que distribuitis non auctores sed dispensatores estis. ¶ In virtutibus

Uos autē non sic. Sed qui maior

¶ hū li reputatōne

est in vobis: fiat sicut iunior· ꝛ qui

Et qui non habet. Gladium·vel habitum sumere·vel non habitū iubet emere·vt sciant legentes non facultatē resistendi esse discipulis: sed amorem magistro potius inesse paciendi·vbi ꝛ si nulla alia causa esset euaginandi gladiū·sufficere potest illa·vt amputata serui auricula·tactu dñi sanaretur. In quo ammonemur·ne iram percussi sustineam⁹: sed fidem resurgentis suscipiamus. Quare vero sacculū ꝛ peram ꝛ gladiū tollere iubeat subdit·scz quia ipse passurus·ꝛ cum iniquis erat reputandus·id est·cuꝫ latronibus in quorum medio est crucifix⁹·vel cum inferis ad quos p̄ mortem erat descensurus·vt educeret suos vinctos de lacu·vbi nō est aqua.

Et qui non habet: vendat tunicaꝫ suam et emat gladium. Dico enim vobis: quomodo adhuc hoc quod scriptum est oportet impleri in me Et cuꝫ iniquis deputatus est. Etenim ea quę sunt de me: finē habēt.

Mystice. Est gladius spiritualis·vt vēdas patrimoniū ꝛ emas verbū dei·quo nuda mētis penetralia vestiuntur. Est etiam gladius passionis·vt exuas corpus·ꝛ īmolatę carnis exuuijs·ematuri tibi corona martirij. Deniqꝫ vt scias qꝛ de passione locutus est: ne turbarꝫ discipulorumꝫ animos·de se exemplum supponit·Quo adhuc hoc qꝛ scriptum est.

Ecce gladii duo Duo gladij promunt vnus noui·alter veteris testamenti·quibus aduersus diaboli minimur insidias. Et dicitur. Satis est: quia nichil deest ei·quē utriusqꝫ testamenti doctrina munierit.

Satis est. Duo gladij sufficiunt ad testimoniuꝫ sponte passi saluatoris. Vnus qui ꝛ apostolis audaciam certandi pro domino·ꝛ eunlsa ictu ensis auricula·dño etiaꝫ moriturо pietatē virtutēqꝫ medicandi inesse doceret. Alter qui nequaqꝫ exēptus vagina·ostenderet eos·nō totuꝫ qđ potuere pro ei⁹ defensione facere permissos

Et egressus ibat Tradendus a discipulo dñi·consuetū locum adit·vbi facile posset inueniri·ne morte putaret timuisse. Et bene discipulos sanguinis ꝛ corporis sui mysterijs imbutos in monte olineti educit·vt omnes in morte ipsius baptizatos designaret·altissimo sancti spiritus charismate confirmandos.

Orate ne intretis ꝛc. Impossibile est hominem non temptari·nec ait·vt non temptemini: sed ne intretis in temptationem. Orate·i·ne temptatio vos superet·ꝛ intra casses suos teneat.

Et ipse auulsus est. Dato apostolis p̄cepto orandi·ꝛ ipse auulsus est ab eis. Solus orat pro omnib⁹ qui solus pro omnib⁹ passurus erat inuenis orationē suam tantū·quantū ꝛ passionem a nostra distare

Tactus est lapidis. In hoc mystice innuit·vt inidipsum dirigant lapidē·i·vsqꝫ ad ipsum perducant intentōem legis·quę scripta erat lapide vsqꝫ ad illum enim potest peruenire ille lapis·quoniā finis legis est christ⁹ omni credenti ad iusticiam.

Orabat. Orat non tam timore patiendi q̄ misericordia populi·ne ab illo bibat calicem propinatū. Vnde ꝛ signanter dicit: istum·id est populi indeoꝫ·qui non habent excusationeꝫ ignorantię in meam mortem: qꝛ quotidie annuncior illis in lege ꝛ prophetis. Si ergo fieri potest·vt sine interitu indeoꝫ credat multitudo gentiū·recuso passionē. Si vero illi excecādi sunt vt alij videant·nō mea sed tua fiat uoluntas.

Pater si vis. Ambro·Pro me uoluit·cum pro se nichil habuit qđ doleret. Suscepit enim tristiciaꝫ meam·vt mihi largiretur suam letiam. Confidenter tristiciam nomino·qui crucem p̄dico.

cut gutte sanguinis decurrentis in terram. Et cum surrexisset ab oratione et venisset ad discipulos suos: inuenit eos dormientes pre ¶ pre tristicia somnū vincere non possunt.
tristicia. Et ait illis. ¶ Quid dormitis? ¶ Surgite et orate ne intretis in temptationē. Adhuc eo loquente: ecce turba·et qui vocabatur iudas vnus de duodecim antecedebat eos et appropinquauit iesu· ¶ vt hoc signo dinoscerent eum quem tenerent. vt oscularetur eum. Jhesus autē dixit ei. Juda·osculo filiū hominis tradis? Videntes autem hi qui circa ipsum erant quod futurū erat· Dixerunt ei. Domine: si percutimus ¶ Apparet quia pro illis orauerat. quos monet orationū suaꝝ vigilādo ꝛ orādo p̄cipes existere ¶ Id est ne in uos calix mee passionis incūbat ¶ facium congruit mutate mentis·iam enim cuꝫ fusibus qui quādiu cum pace fuit·tranquillus se egit. ¶ Jn strumēto pacis·mortem irrogas·seruus dominū·discipulus magistrum prodis in gladio? Et percussit vnus ex illis seruum principis sacerdotum· et amputauit auriculam eius dexteram. Respondens autem ihesus ¶ Jā est·non moueat vos quod futurū est ¶ Nunq̄ pietatis obliuiscitur qui nec hostes suos patitur vulnerari ait. Sinite vsqꝫ huc. Et cū tetigisset

Deter si vis. Ambro·Pro me uoluit·cum pro se nichil habuit qđ doleret. Suscepit enim tristiciaꝫ meam·vt mihi largiretur suam letiam. Confidenter tristiciam nomino·qui crucem p̄dico.

Veruntamen non mea. Appropinquans dns passioni· infirmantiū vocem et timorem vt abstraheret in se suscepit·et rursus per obedientiā fortitudinē mentis ostendit·vt cum nobis imminet qđ fieri nolumꝰ sicper infirmitatē petamus ne fiat·vt tamen per fortitudinē parati simus ad implendam conditoris voluntatē potius q̄ nostram.

Et factus est sudor. Appropinquāte morte·certamē mentis nostrę in se expressit·q̄ merito quandam vim terroris patimur·cum post pusillum sum⁹ inuenturi·qđ ingternum duret.

Sanguinis de currentis in terram. Per terraꝫ sanguine irrigatā declaratur·q̄ effectū suę p̄cę iam obtineret·vt fidē scz discipuloꝝ quā terrena adhuc fragilitas arguebat·suo sanguīe purgaret·et qnid quid illa scandali de morte eius pertulisset·hoc totum ipse moriendo deleret: sed ꝛ totū mūdū pctis mortuū·ad vitā resuscitaret.

Ut oscularetur. Suscipit dns osculū· non qđ simulare nos deceat: sed vt nec proditorem refugere videretur·ꝛ plus afficeret proditorē·cui amoris officia nō negaret. Unde dicitur. Num his qui o·p·e·p·

Domine si percutimus glā· Ordo. Cum interrogassent dicētes, Domine: si percutimus in gladio. Tunc respondit. Sinite vsqꝫ huc·id est non vos moueat qđ futurum est. Permittendi sunt hucusqꝫ progredi·vt me apprehendant et impleantur q̄ de me scripta sunt. Sed inter moras verboꝝ interrogantiū ꝛ respondētis·Petrus auiditate defensionis·maiore cōmotione pro dño percussit. Sed non potuerūt simul dici q̄ potuerūt simul fieri. Non ergo dicitur: sinite usqꝫ huc·quasi dño placuerit factū petricum apud matthęum legatur dixisse. Conuerte gladiū tuum in locum suum·quod post factū apparet dixisse ihesum.

Seruum principis sacerdotū. Mystice. Seruus est populus indeoꝝ·principib⁹·scz indebite mancipatus·qui in passione dñi dextraꝫ aurem·i dest·spiritualē intelligentiā perdidit. Sinistra·id est·vilitate litterę

contentus·non petro tollente:sed diuino iudicio ablatam pandente. Nec auris in his q̄ credere maluerūt·pietate dñi restituit. Vel auri ap̄putata z sanata·sīgt auditū ablata vetustate innouatū·vt sit in nouitate spūs·z n̄ in vetustate lr̄e. Qz hu⁹ inuēt⁹·ē ptinet ad illā vetustatē q̄ generat in seruitutē q̄ est agar. Sed cū accessit sanitas·figurata est libtas·Vnde z nomē serui malch⁹·i·rex·vel regt̄ur⁹:qz regnabit cū xp̄o·cui auditus innouatur.

Venerant ad se p̄n. Juxta alios euāgelistas·n̄ venerāt ad ihm p̄n̄cipes sacerdotū et magīstr⁹:ꝫ i atrio cayphe expectauerāt. Sz qz illi de nece dñi ita agebāt vt q̄ innoxij uiderentur·cum per discipulum traditus·a tribuno z turbis comprehensus·a p̄side damnatus·a romanis crucifixus· a populis etiā barrabas est electus· volēs euangelista eos maxime esse reos·quoruz consilio cuncta gerebantur·dicit eos venisse ad comprehendēdum saluatorē qui sue iussionis ptāte venert

auriculam eius:sanauit eum. Dixit autem ihesus ad eos qui venerant ad se p̄ncipes sacerdotum et magistratus templi et seniores Quasi ad latronem existis cū gladijs z fustibus. Cum quotidie vobiscum fuerim in templo:non extēdistis manus in me sed hec est hora vestra et potestas tenebrarum. Comprehendentes autem eum· duxerunt ad domum p̄ncipis sacerdotum. Petrus vero sequebatur eum a longe. Accenso autem igne in medio atrij et circumsedentibus illis:erat petrus in medio eorum. Quem cum vidisset ancilla quedam sedentem ad lumen et eū fuisset intuita:dixit. Et hic cum illo erat. At ille negauit eum dicēs Mulier non noui illū. Et post pusillum alius videns eum:dixit. Et tu de illis es. Petrus vero ait. O homo non sum. Et interuallo facto quasi horę vnius:alius quidam affirmabat dicēs. Vere z hic cum illo erat. Nam z galileus est. Et ait petrus. Homo:nescio quid dicis. Et continuo adhuc illo loquente cantauit gallus. Et conuer

¶ Noctis nequitie vestre congrua

¶ In hoc diuersus a ceteris.

¶ Solitus ab aljs

¶ Hoc est de notionis

¶ Hoc est timoris nature.

¶ ℣ negat petrus·obreptionis est·q̄ penitet fidei.

¶ ℣ Respexit dominus·vt recordaretur petrus:qz misericordia ad penitentiam vocat.

sus dominus ¶ respexit petrum. Et recordatus est petrus verbi domini sicut dixerat:quia p̄iusq̄ gallus cātet·ter me negabis. Et egressus foras petrus fleuit amare. Et viri qui tenebant illum: illudebāt ei cędentes. Et velauerunt eum: z percutiebant faciem eius z interrogauerūt eum dicētes. Prophetiza. Quis est qui te percussit? Et alia multa blasphemātes dicebāt ī

¶ ℣ vide q̄ solicitī in malo·tota nocte vigilauerunt·vt facerent homicidium.

eū Et vt factū ē ī dies:conuenerūt seniores plebis et p̄ncipes sacerdotum z scribę·et duxerunt illum in concilium suum dicentes. Si tu es christus:dic nobis. Et ait illi

Principis sacerdotum Cayphe qui pontificatū vnius anni precio sibi emerat a romano p̄nc̄ipe pr⁹ tamen ad annam vt iohannes ait

Sequebatur a longe Merito a longe·qui in proximo fuerat negaturus. Significat ecclesiam · imitaturam christi passionē longe differenter:quia ecclesia patitur pro se christus pro ecclesia.

Ignem in medio. Ignis cupiditaq̄ instinctu maligni spūs accēsus·in atrio cayphe ad negādū z blasphemādū deū. linguas perfidorū armabat. Nō enim intus in domo principis sacerdotū maligna synodus gerebat·hoc ignis inter frigora noctis foris accensus typice demonstrabat·hoc frigore ad horam torpens petrus· quasi prunis ministrorū calefieri cupiebat:quia temporalis commodi solaciū perfidorum societate quęrebat. Sed hanc infidelitatez domino respiciente reliquit·et post resurrectionē in captura piscium·cum prunas positas·z piscem superpositum vidisset·cor suū prunis amoris īflamauit.

Ancilla quedam. Cur prima ancilla prodit·cum viri magis potērant cognoscere·nisi vt iste sexus ostēdatur in nece domini peccasse·p passionem redempturus. Et ideo mulier prima resurrectōnis mysteriū accepit· z mandata custodit·vt veterē p̄uaricatōnis errorem aboleret

At ille negauit. Non ī monte·n̄ ī templo· non in domo sua petr⁹ negat:sed i pretorio iudęorum·in domo principis sacerdotum·vbi non est

Et continuo

Post terciaz negationem sequitur gallicantus. Sacramenta rerum per statum temporū designātur. Media nocte negat·gallicantu pēnitet·z post resurrectionē quē sub nocte tunc negauerat· tūc se amare professus est: qz qui in tenebris oblionis errauit·spera te iam lucis rememoratō ne correxit· z eiusdē vere lucis p̄sentia plene quid quid mutauerat erexit. Mystice. Gall⁹ aliquis doctoz est qui somnolentos increpāt ait. Euigilate·i·z n·p· Qz petrus ante primū gallicātuz negat eos significat qui christū ante resurrectionē dñi eē non putauerunt· morte eius turbati. Qz bis ante scōm gallicantuz negat illos signficat· qui vere in illo secūdū hominē· vel scōm deū in vtraq̄ substātia errant·z ideo veritatem negant. Primus gallicantus est dñi resurrectio in ipso. Secūs eiusdem· in corpore ecclesie.

Et cōuersus d· Intuitu p̄uocauit ad lacrimas·quasi in mentem ei reducens quotiens negauerat·qđ ei p̄ dixerat·nec potuit ī tenebris remanere·quez lux mundi respexit.

Et egressus foras. Ab impiorū consilio seclusus· culpā laudat q̄ ñ int⁹ ob ꝫ p̄missus ē hesitare· vt ī eccl̄ie p̄n̄cipe p̄deretur remediū p̄nie·z nēo auderet de sua virtute confidere.

Illudebant ei cedentes. Impleta ē ꝓphetia. In virga percutietur maxilla iudicis isrl. Et item. Dedi maxillam meā alapis. Sed qui tunc cędebatur colaphis iudęoz·nunc cędit⁹ blasphemijs falsoz christianoruz. Velauerī faciē·nō vt eoz scelera nō viderēt sed vt a se(sicut quōdā moysi fecerunt)gratiā cognitionis eius abscondant Si enim crederent moysi·crederent z domino. Hoc velamen vsq̄ hodie manet super corda eoz ꝫ credētibus est ablatū·cum illo morientē vel⁹ templi scissum est

Prophetiza. Contumelia in eum qui se ꝓphetā dicebat. Sed z heretici z iudei qui vsq̄ hodie christū negant·et mali christiani qui reprobis actib⁹ exacerbant·dum suas cogitationes z opera tenebraz ab illo videri non putant· quasi illudentes aiunt. Prophetiza·quis est qui te percussit.

Si tu es christus. Non veritatē desiderant:sed calumniā parāt. Intelligebāt christū purū hominē de dauid nasciturū. Scōm hoc ergo

quęrunt·vt si diceret. Ego sum christus·calumniarentur q̄ sibi arrogaret regiam potestatem.

¶Si vobis direro. Sępe dixerat se esse christum. Interrogauerat etiam eos·qūo dicerent christū filium dauid·cum eum dauid dūm vocet· ut per hoc ad credendū deum prouocaret. Sed illi nec dicenti credere·nec interroganti respondere·nec eum qui innoxius erat dimittere volebant

¶Ex hoc aūt ꝛc. Qui semen dauid calumniari quęrebant plus etiaꝫ audiunt·q̄ per contemtum sit vēturus ad gloriam.

¶Vos dicitis·ꝛc Ita temperat responsionē·vt ꝫ verū dicat· ꝫ sermo calumnię non pateat Maluit se christum filium dei probare·q̄ dicere·vt condēnandi causa tolleret· his qui fatentur quod obiiciunt.

¶Ipsi enim audiuimus. Vbi dixit·Erit filius hominis sedens ad dexterā virtutis dei·ꝫ v·d·q̄ e·s· Sua se sentētia damnant qui eum morti tradunt·quem oris et operis sui testimonio deum esse cognoscunt

¶Duxerunt. Tradiderunt romanę potestati· vt eo modo iudęi ab eius interfectione alienos se esse ostenderent·in quo nō eoꝝ innocētia: sed insania monstratur.

¶Pylatus autē Cum duo obiecta fuerint·s·q̄ ꝫ tributa reddi prohiberet·et se christum diceret· pylatus potuit audire·quod ō tributis dixerat·Reddite quę sunt cęsari cęsari·Et inde hoc quasi apertum mendaciū nichili pendens·solū quę nesciebat quęsiuit.

¶Tu dicis. Eodē verbo quo principibꝰ sacerdotum respondet ꝫ prędidi·vt ꝓpria sententia ambo condemnentur

¶Nichil inuenio. Pridie q̄ patetur dominus·ait discipulis· Venit princeps mundi huius· et nō habet in me quicq̄ Sed quia princeps·id est·pylatus eum absoluit·in quo nichil damnationis inuenit·nide quid agant iudęi·qui non ęquitatis amore verum inuestigant: sed inuidię stimulo iustuꝫ damnare laborant

¶Commouit populū. Non illū sed se accusant·dicisse·n· populū et a pristina temporis ignauia docendo commouisse· taliq̄ actu a galilęa vsq̄ ad iudęam·id est·totam promissionis terram·a fine vsq̄ ad finem pertransisse·non criminis sed indicium est virtutis. Deniq̄ pylatus· nec interrogandū saluatorē de hoc ratus: sed magis nacta occasione·liberū ab eo iudicando cupit reddere. Vnde sequitur. Pylatus autem.

¶Et vt cognouit ꝛc. Ne cōtra insontem et quem traditum per inuidiam nouerat·sententiam dare cogeretur·herodi mittit audiendum·vt a suo tetrarcha·vel absolueretur vel damnaretur: sed ne qua iudęis excusatio remaneret. Herodes quoq̄ qui natu ꝫ religione iudęus erat·quid de christo senserit ostendere permissus est·vt vtraq̄ regio·ꝫ iudęa in qua christus natus·ꝫ galilęa in qua nutritus erat·in eis ne cem conspirasse monstrentur.

Si vobis direro: non credetis mihi. Si autem et interrogauero:
non respondebitis mihi neq̄ dimittetis. Ex hoc autem erit filius
hominis sedens a dextris virtutis dei. Dixerunt autem omnes.
Tu ergo es filius dei? Qui ait.
Vos dicitis: quia ego sum. Et illi
dixerūt. Quid adhuc desideramꝰ
testimoniū. Ipsi enim audiuimus
de ore eius.

C .XXIII.

Et surgens
omnis multitudo eorum duxerunt illum ad pylatum.
Et cęperunt autem illum accusare dicentes. Hunc inuenimus subuertentem gentem nostram·ꝫ prohibentem tributa dari cęsari·et dicētem se christum regem esse. Pylatus autem interrogauit illū: dicēs Tu es rex iudęorum? At ille respōdens ait. Tu dicis. Ait autem pylatus ad principes sacerdotum et turbas. Nichil inuenio causę in hoc homine. At illi inualescebant dicētes. Commouit populum docens per vniuersam iudęam: incipiens a galilea vsq̄ huc. Pylatus autē audiens galileam: interrogauit si homo galilęus esset. Et vt cognouit q̄ de herodis potestate esset·remisit eum ad herodem qui et ipse hierosolimis erat illis diebus. Herodes autem viso ihesu gauisus est valde. Erat enim cupiens ex multo tempore videre eū eo q̄ audierat multa ō illo·ꝫ sperabat signum aliquod videre ab eo fieri. Interrogabat autem illum multis sermonibꝰ. At ipse nichil illi respondebat. Stabant autem principes sacerdotum et scribę cōstanter accusantes eum. Spreuit autem illum herodes cuꝫ exercitu suo: et illusit indutum veste alba: et remisit ad pylatum. Et facti sunt amici herodes et pylatus in ipsa die·nam antea inimici erant ad inuicem. Pylatus autē conuocatis principibus sacerdotū ꝫ mgrātibꝰ

¶Et ipse nichil. Tacuit et nichil fecit: quia et herodis incredulitas non merebatur uidere diuina ꝫ dominus iactantiam declinabat. Significatur autē in herode omnes impij·qui non credunt legi ꝫ prophętis et in euangelio christi opera videre non possunt. Principibus ergo sacerdotum accusātibus· apud pylatum pauca·apud herodem nulla respondet·ne crimen diluens dimissus a principe crucis vtilitatem differret Et ideo iustum erat vt pylato qui inuitus sententiā ferebat·ex aliqua parte responderet. Herodi vero ꝫ cęteris qui cōtra legē innoxiū damnabant sicut indignis nichil dicit. Vbi vero tacet·quasi pro grege agnus immolandus pacientiā prestat· vbi respondet. Quasi pastor pro ouibus contra lupos ꝫ latrones pugnat

¶Et illusit indutum v·Q in alba veste spernitur et illuditur· significat q̄ pro totius mundi peccatis in carne casta immolatus agnus ē passus et sepultus Ō hic alba·inxta alios euāgelistas purpurea·vel coccinea veste illuditur indutus·figit geminū martirij genus· quo in passionibus ecclesia adornatur vt sit candidus actiōe·rubicundus sanguine. Ipse enim membrorū flosculus vernans·in pace lilia gignit bello rosas.

¶Et remisit ad pylatū. Ad herodem mittitur·ad pylatum remittitur·ꝫ si vterq̄ reum nō pronunciat·alienę tamen iniquitatis stimulis obsequitur.

¶Et facti sunt. Nephandū fędus q̄ herodes ꝫ pylatus in occidendo christū pepigerunt·successores eoꝝ hereditario iure custodiunt·dum iudę et gentiles· sicut genere ꝫ religone·ita mente quoq̄ dissidentes· in christianis tamen persequendis·ꝫ fide christi perimenda consentiunt.

¶In typo herodis ꝫ pylati·q̄ per ihesū amici facti sunt· iudęoꝝ gentiūq̄

figura seruatur· vt per passionē christi vtriusq; populi concordia sit ventura: ita tamen vt gentilis prius capiat regnū dei ꝛ ad iudeum fidei suę deuotionem transmittat· vt illi quoq; gloria maiestatis suę corpus vestiant christi· quem ante despexerant.

¶ **Obtulistis.** Quantū studiū dimittendi iesum pylatus habeat attende. ℙ Primo illis accusantibꝰ dicit se nichil causę in eo inuenisse· deinde tamen in incepto persistentibus mittit ad herodem· vt exploret an ille aliqd sceleris in eo inuenire possit· an dimittendū decernat. Deniq; herodis agnita uoluntate· nec inuento in iesu facinore· plebis sententiam quęrit· cui vnum in pascha oportet dimitti. Iterū etiā tercio volēs dimittere· interrogat. Sed quāto curiosius dimittere ḡrit· tāto criminosiores ad mortem eius inuenit

¶ **Sed neq; herodes** Ad exprobrādam duriciā iudeoꝝ· vel gentiliū· fatetur pylatus nec se· nec herodem aliquid in occidēdo christo ꝛ illudendo inuenisse: sed alienę crudelitatis clamoribꝰ obtemperasse.

¶ **Emendatū vobis.** ℙ Pylatus absoluit iesum quem pbat insontem: sed vt implerentur scripturę· absoluit quidē iudicio· quē tamen crucifigit mysterio.

¶ **Tolle hunc et di.** Quia pro iesu latronem pro saluatore interfectorē· pro datore vitę ademptorē elegerunt· merito salutē perdiderunt et vitam et latrocinijs ꝛ seditionibus intantū se subdiderunt· vt ꝛ patriaꝝ regnūq; qđ christo ℟tulerāt perderent· ꝛ hactenus libertatē animę vel corporis quaꝝ vendiderant nō reciperēt.

¶ **Barraban.** ꝛc. Barrabas qui filius magistri vel patris eorum interpretatur· ipe est antichristus quem illi christo preferent· q̄ bus dicitur. Vos ex patre dyabolo estis. ℙ Pylatus os malleatoris interꝓ tatur· dyabolum significat· qui est malleus vniuersę materię· per quē deus vasa probare permittit· ꝛ tandem conterit cū in extrema damnatione confringit.

¶ **Crucifige** ꝛc. Magna crudelitas non solum occidere: sed crucifigere quęrūt· vt manibꝰ ꝛ pedibus ad lignū confixis· producta morte necaretur· ne doloꝝ citius finiretur· ꝛ vt in cruce diu videretur

¶ **Corripiā ergo.** ℙ Hanc correptionē deridendo ꝛ flagellando nefādorum desideriꝭ exhibuit· ne vsq; ad crucifigendū seuirent· qđ ꝛ verba iohānis euangelistę· ꝛ ipsa columna testatur ad quā ligatus fuit dominus· quę vsq; hodie dominici sanguinis cernentibꝰ certa signa demonstrat. Sed licet pylatus hoc agat· insaciabilis tñ sacrilegoꝝ furoꝝ non cessat: ℟ magis instat: quia accusationeꝫ quam contra dñm detulerant· solicita pylati interrogatōne viderant euacuatā. Tandem impudici ad solas preces se conuertunt· vt qđ crimināndo· vel quasi ratiocinando nequiuerant· iam postolando et vociferando ꝛ perficiēdo perficiunt.

¶ **Dimisit autē illis.** Auctor seditionis ꝛ homicidioꝝ indeis dimittitur· id est· dyabolus· qui ob culpam a lucis patria depulsus ꝛ in tenebraꝝ carcereꝫ fuerat missus· ꝛ iō pacē hīe non pñt: qr pacis auctorē ñ elegerunt.

¶ **Apprehendūt symo.** ꝛc. ℙ Primo dñs crucem portauit: sed postea imposita est symoni· quē exeuntes obuiā habuerunt· et hoc ꝓgrue. Christ⁹ enim passus est pro nobis v· ſ· v· e. Qui vero eum vult sequi· tollat crucem suam ꝛ sequat. Quia vero symon nō israhelita: ℟ cyrenęus erat· per eum gentiles designantur· prius peregrini ꝛ hospites testamentoꝝ: sed nūc in fide ciues ꝛ domestici dei ꝛ cohedes christi· Vnde ꝛ symon obediens· cyrenę hęres interpretatur. Sed symon venit ð villa· i· ð pago a quo pagani· qui a ciuitate dei alieni· vrbane sunt quersatiōis ignari. Sed symon pago egrediēs· crucem portat post iesum· cū ppli gētium paganis ritibꝰ derelictis· obediēter amplectuntur vestigia dominicę passionis

¶ **Sequebatur a** Multa turba ℟ nō eadē mēte crucē seqt̄. Mali seqūtur· vt morientē leti aspiciāt. Mres· vt quem viuere desiderabāt· moriturū· moriētē ꝛ mortuum plorarent. Necio inducitur sol⁹ mulierū plancꝰ· q̄n et multi viri dolerēt: ℟ qr fęie⁹ se⁹ q̄i ꝓptibilioꝝ liberi⁹ poterat pñtib⁹ ꝑncipibꝰ sacerdotū q̄d ꝯ eos senserit ostētare Quia xo nouit dñs q̄ sunt ei⁹· ꝓtermissa furentis ppli turba· adamātes ꝛ plāgētes se fc̄inas· oc̄los ꝛ ora ꝑcutit.

¶ **Quę plange·** ꝛc Tristabantur de vita mortali q̄ morte erat finienda· nō de cęd qui medicum occidebant. Vnde subditur. Conuersus autē.

et plebe: dixit ad illos. Obtulistis michi hunc hominē quasi auertentem populum· et ecce ego coram vobis interrogans· nullam causam inuenio in homine isto ex his in q̄bus eum accusatis. Sed neq; herodes. Nam remisi vos ad illum· et ecce nichil dignum morte actū

§ flagris ꝛ ludibrijs quantū iubetis afficiam· dummodo ne sitiatis innocium sanguinem· est ei. Emendatum ergo illum di-

§ Non imperiali legis sanctione· sed ānua gentis· cui per talia gaudebat placere deuict⁹ cōsuetudine.

mittam. Necesse autē habebat dimittere eis per diem festum vnum

§ data optione eligendi quem vellent: quia pontifices excitauerant turbam· vt magis peterent barraban.

Exclamauit autē simul vniuersa turba dicens. Tolle hunc et dimitte nobis barraban. Qui erat propter seditionē quandam factaꝫ in ciuitate ꝛ homicidiū missus in carcerem. Iterum autem pylatus locutus est ad illos: volens dimittere iesuꝫ. At illi succlamabant dicentes. Crucifige: crucifige eum. Ille autem tercio dixit ad illos. Quid enim mali fecit iste? Nullaꝫ causam mortis inuenio in eo. Ꝯ

§ vel illum:

ripiam ergo eum ꝛ dimittam. At illi instabant vocibus magnis: postulantes vt crucifigeretur· ꝛ inua

† § videns quia nichil proficeret sed magis tumultus fieret

lescebant voces eoꝝ. † At pylatus

† § Iudex nec inuidie cedere debuit· nec timori.

adiudicauit fieri † petitionē eorum

Dimisit autē illis euꝫ qui propter homicidiū et seditionē missus fuerat in carcerē quem petebant· iesum vero tradidit voluntati eoꝝ.

Ꝯ cum ducerent euꝫ· apprehende

† § A cyrene· que est ciuitas belcbie.

runt symonē quendā † cyrenensem venientem de villa: ꝛ imposuerūt illi crucem portare post iesum.

Sequebatur autē illuꝫ multa turba populi ꝛ mulieruꝫ: quę plangebant ꝛ lamentabant eum. Conuersus autē ad illas iesus dixit. Filię hierusalem nolite flere super me: sed super vosipsas flete ꝛ super filios vestros. Quoniā ecce venient dies in quibus dicent. Beatę steriles· ꝛ ventres qui non genuerunt et vbera quę non lactauerūt. Tūc incipient dicere montibus: cadite

¶ **Filię hierusalem.** Nota· cū filios hierusalē uocat· qđ non solę quę cum eo venerāt a galilea: sed etiā eiusdē vrbis ciues ei mulieres adhęserāt.

¶ **Nolite flere.** Ne lamentemini me moriturum· cui⁹ cita resurrectio mortē soluere potest· cui⁹ mors mortē· et ipsum mortis auctorem destruet. Vos potius vestrāq; progenię· dignis lacrimaꝝ fontibꝰ abluite· ne cū perfidis damnemini in vltionē meę crucis.

¶ **Ecce venient dies.** Dies romanę obsidionis ꝛ captiuitat̄. Natura le· est ꝫminente captiuitate· hostilīq; p agros vrbesq; clade ferente· cūctos qui euadere queāt alta queq; vel abdita refugia quibꝰ abscondāt̄ require re. Refert iosephus insistētibꝰ sibi romanis· indeos cauernas montiū colliūq; certati petisse spelucas· ita ut seip̄m testetur munitōne quadā destructę vrbis iota pete· in speleo. cum· xl· comitib⁹ proditū inuentū· atq; ab hostibꝰ captum.

¶ **Cadite super nos.** ℙ Potest hoc ex superfluo intelligi de bis qui in

vtrolibet seru seipsos castrauerunt ꝓpter regnū celoꝝ. qui dicunt mōtib⁹ c.s.n.z c.o.n.cum suę fragilitatis memores ingruente temptationū articlo sublimiū viroꝝ vel ipsa virginitate. vel martirio. vel quacūqꝫ alia virtute querūt exempl. monitis. precibusqꝫ defendi.

¶ Quia si in viridi ligno. Viride lignum christus z sui electi. aridū impij z peccatores. Vnde ait. Si ergo ego qui peccatū non feci. qui lignū vitę merito appellatus. duodenos fructus gratię per singulos menses affero. sine igne passionis de hoc mundo non exeo. quę tormenta mouent illos qui fructib⁹ sunt vacui. insuper et lignum nitę flamis dare non timēt. Et si nūc est tempus vt incipiat iudiciū de domo dei z omnes qui volunt pie viuere in christo persecutionē patiuntur. qs finis eoꝝ qui non credunt euāgelio?

¶ Ducebantur aūt. Impletur quod dictum est. Et cum iniquis reputat⁹ est. In morte reputatur cum iniquis. vt in resurrectiōe viuificet iniquos qui propter homines homo factus. homini bus dedit potestatē filios dei fieri.

¶ Caluarię locus Extra portam hierusalem erāt loca in quib⁹ truncabantur capita damnatoꝝ. z dicebantur loca caluarię. id ē. decollatoꝝ. ibi crucifigitur. vt vbi erat area damnatoꝝ erigantur vexilla martirij.

¶ Et latrones. ꝛc. Execrabilis in facto iniquitas iudeoꝝ. quę quasi latronem crucifigit omniū redemptorē bonus tamē in mysterio latro. qui insidiat⁹ est dyabolo. vt vasa eius auferret.

¶ Per illuꝫ qui a dextris. significatur mortificatio carnis pro celesti gloria. Per illuꝫ qui a sinistris. mortificatio carnis pro aliqua mundi causa.

super nos. et collib⁹ operite nos. Quia si in viridi ligno hęc faciūt: in arido quid fiet? Ducebant aūt ē et alij duo neqꝫ cum eo vt interficerentur Et postqꝫ venerunt in locū qui vocatur caluarię: ibi crucifixerunt eum et latrones: vnum a dextris z alterum a sinistris. Ihesus autem dicebat. § vel ignosce. Pater dimitte illis: non enim sciunt quid faciunt. Diuidentes vero vestimēta eius. miserunt sortes. Et stabat populus expectans: z deridebant illū principes cum eis dicentes. Alios saluos fecit: se saluum faciat si hic est christus dei electus. Illudebant autem ei z milites accedentes z acetum offerentes et dicentes. Si tu es rex iudeoꝝ: saluum te fac. Erat autem z superscriptio scripta

† § vt omnis lingua confiteatur: quia dominus ihesus christus. in gloria est dei patris.

super eum † litteris grecis. hebraicis z latinis. Hic est rex iudeoꝝ

tes q alios saluos fecerat confitent. Poterat quidem se saluare: sed quia ipse christus dei electꝰ. de cruce descendere noluit. Nam qui ideo venit vt pro nobis crucifigeretur. ideo se de cruce saluare neglexit: q cū ceteris peccatoribꝰ etiā crucifixores moriendo curauit saluare.

¶ Illudebāt. Nota q iudei vocabulum christi. z filij dei. auctoritate scripturę sibi tradituꝫ irrident. Milites vero scripturaꝝ inscij. non christo dei electo: sed regi iudeoꝝ insultant.

Vnus autē de his qui pendebāt latronibus blasphemabat eum dicens. Si tu es christus: saluū fac

† § forte z iste quiciatus patus esset sed repente cōuersus. Nec mirū si conuerso cito ignoscit. qui etiam insultantibus veniam dabat.

teipsum z nos. † Respondens autem alter increpabat eum dicens.

† § Saltem hic deberes querere liberationem

Neqꝫ tu times deum. qui † in eadē damnatione es. Et nos quidez iuste. naꝫ digna factis recipimus. hic vero nichil mali gessit. Et dicebat ad ihesum. Domine memento mei cum veneris in regnū tuum. Et dixit illi ihesus. Amen dico tibi. hodie mecum eris in paradiso. †

§ vita est esse cum christo: quia vbi christus ibi regnum † § Quando crucifixus est

Erat

† § tenebre effuse sunt oculis perfidoꝝ. vt fidei lumen resurgeret.

autem fere hora sexta † Et tenebrę factę sunt in vniuersa terra vsqꝫ in horam nonam. Et obscuratus est sol. et velum templi scissum est medium. Et clamās voce magna ihesus ait. Pater: in manus tuas cōmendo spirituꝫ meū. Et hęc dicēs

¶ Et acetum offerentes. Acetum erāt iudei. a vino patriarcharum degenerātes. Hoc aceto milites potāt dīm quē illoꝝ suggestōe morti tradant.

¶ Erat autē ꝛc. Hę tres linguę pre ceteris eminebant. Hebreaꝝ propter iudeos in lege gloriantes. Greca. propter gentiliū sapientiā. Latina. ppter romanos imperantes. Ergo velint nolint iudei. oē regnū mundi. omnis mundana sapietia. omnia diuina legis sacramenta testant. q ibs est imperator credentiū z cōfitentium.

¶ Hic est rex iu. Titul⁹ q rpm regez testatur. ñ infra ß supra crucē ponitur: qꝫ licet ā cruce hoīs infirmitate volebat. sup crucez tm regis maiestate fulgebat. z iō imolato titulus ē supraposit⁹ vt cūctis legerē. i. credere volentib⁹ pateat q p crucem nō pdidit: ß contra vsurpauit imperium.

¶ Increpabat e. Ipsa icrepatio futuꝝ crucifigit. diluculo. i. oriēte sole resurgit: q mortuꝰ est ppt pcā nrā. z resur. p. i. n. Ada peccāte pꝰ meridiē. i. inclinata luce fidei nox dñi audit. Eo dē igr tpis articlo q tē peccāti adę obclubat. nē latrōi pgēti dns paradisuꝫ

¶ Velum tē. s. Hoc expirāte deo gestū ē. ß lucas ꝓoccupat (referat. volens miraculū sol ꝓiugere miraclo veli. Scinditur aūt velū. vt archa testamēti z oīa sacramēta legi q tegebātur appareāt. z ad gētes trāseāt. Iosephus ait. Virtutes angelicas presides quondā templi tunc pariter cōclamasse. Fugiam⁹ ab his sedib⁹

¶ Pater in manus. ꝛc. Patrē innocans. se filiū dei declarat. Spm

pmendans·non defectū virtutis:sed pfidentiā eiusdem cum patre potestatis insinuat. Amat enim dare gloriā patri·in quo nos informat·vt gloriā dem⁹ creatori. Cōmendat autē·iuxta qđ alibi legitur. Letatū est cor meuz et exultauit lingua mea insup.·z ca·m·re·in spe. Quoniā non derelinques animā meā in inferno·nec dabis scīm tuuz videre corruptionem.

¶ **Videns aūt centurio.** Videns q ita halare et potestatē mittendi spīm·qđ nō habet nisi conditor animaꝝ·ipse qui crucifixerat in ipso passionis scandalo cōfitetur dei filiū·quē iudei post tot miracula credere rēnuerūt. Vnde per centurionē fides ecclesie designat·quę velo misterioꝝ celestiū per mortē dñi reserato mox iustū z dei filium tacente synagoga confirmat

¶ **Percutientes pectora.** Q̄ percutiūt pectora·in signū pnie z luct⁹ duplr pōt intelligi. Siue enī cui⁹ vitam dilexerant iniuste occisuz dolebant·siue cui⁹ mortē se impetrasse meminerant·hūc in morte amplius glorificatū tremebant. Sed quęcunq; cā pect⁹ tundere coegerit·videam⁹ distantiā gētis z gētis Gētiles: morientē dño deum timentes·aperte confessionis voce glorificant. Iudei percutientes solum pectora·silentes domū redeunt

¶ **Noie ioseph.** Ioseph per nobilitatem potētię sclaris corpus accipe:per iusticiā meritoꝝ dign⁹ est sepelire.

¶ **Hic accessit ꝛc.** Non apli:ꝫ ioseph iustus z pstās·z nicodemus in quo erat dolus sepelirunt. Talis ē etiā sepultura christi· quę fraudē iniq̄tatēq; non hēt·in quo obstruitur terginersatio iudeoꝝ· Nam si apli sepelissēt· dicerēt ñ sepultū· quē dixerunt raptū.

¶ **Sindone.** Ex simplici sepultura dñi ambitio diuitū pdemnat·q̄ nec mortui carere pñt diuitijs. Mystice. In sindone mūda ibm inuoluit·q̄ pura mente eū suscipit. Hinc etiā mos ecclesię habet· vt sacrificiū altaris·non serico·non panno tincto:ꝫ puro lineo celebratur.

¶ **In monumento excisо.** Solus dñs tumulo includit· vt sepultura illius z resurrectio a nostrę fragilitate nature dissimil' monstret. Sepultus est ꝫ q̄diu voluit·resurrexit·sed quando voluit.

¶ **In quo nō.** Si in monumēto vbi alius posit⁹ fuisset poneretur·ali⁹ resurrexisse fingeretur. In petra excisо·ne si ex multis lapidibꝫ edificatū eēt fossis tumuli fundamētis·furto ablatus diceretur.

¶ **Et posuit eū in mo.** Bñ g̊ rps in monumēto iusti pditur· vt hēat filiꝰ hois vbi reclinet caput·z iusticię habitatōe q̄escat·bñ nouo·vt in nouitate vitę q̄ xpm suscipit ambulet· nō sepelit christuz· nisi q̄ credit in xpm

Et dies erat perasce. Sexta die fact⁹ hō·sabbo q̄euit deus. Sexta g̊ crucifix⁹·pparōnis iplet archanū. Sabbo supulcro q̄escēs·resurrectōis ex

expirauit. Videns autē centurio quod factum fuerat· glorificauit deum dicens. Vere hic homo iustus erat. Et omnis turba eorum· qui simul aderant ad spectaculuz istud.z videbant quę fiebant·percutientes pectora sua reuertebantur. Stabant autem omnes no·

§ Elongasti a me amicū et proximū et n·m·a·m·

ti eius a longe:z mulieres quę secutę erant eum a galilea hęc vidētes Et ecce vir nomine ioseph qui erat

§ decurio est qui de ordine curie est et officiuz curie administrat.

† § Quia et ipse discipulus ihesu:sed occult⁹·vitans prius inimicicias iudeoruz:sed in hoc extremo officio·minus curat de illis.

decurio vir† bonus z iustus·hic ñ consenserat concilio z actibus eo·

§ Ipsa est ramathan helchane et samuelis ciuitas·in regione thamitica·iuxta decapolim

rum·ab arymathia ciuitate iudeę qui erpectabat et ipse regnum dei

§ Si ignotus esset ad principem nō accederet.nec corpus impetraret.

Hic accessit ad pilatū et petijt corpus ihesu·z depositū inuoluit syndone·z posuit eum in monumēto excisо:in quo nondum quisq̄ posi

† § Parasceue est sexta feria qua preparabātur necessaria sabbato

tus fuerat. Et dies erat† pasceues et sabbatū illustebat. Subsecutę autem mulieres quę cum ipso ve·

nerant de galilea viderunt monumentuz·z quemadmodū positum erat corpus eius: Et reuertentes parauerunt aromata et vnguenta Et sabbato quidez siluerunt scđm mandatum.

C. .XXIIII.

Qđ est.prima

Na aūt sab

bati valde diluculo venerunt ad monumentū portantes quę parauerant aromata·et inuenerunt lapidem reuolutū a monumento·et ingressę nō inuenerūt corpus domini ihesu. Et factū est dum mente consternatę essent de isto:ecce duo viri steterunt secus illas in veste fulgenti. Cuz timerēt autem z declinarent vultum in terram·dixerunt ad illas. Quid quę

§ Iam resuscitatū a mortis § Id est.in monumēto qui locus est proprie mortuoꝝ

ritis viuentem cum mortuis? Nō

§ Presentia corporis

est hic: sed surrexit. Recordamini qualr locutus est vobis cū adhuc in galilea esset:dicēs. Quia oportet filiuz hominis tradi in manus

pectāt euentū. Sic nos in sexta mūdi ętate debemus patipp dño. In septia·i·qñ morimur·corpus in tumulo·ania cū dño post opera manet in quiete: donec in octaua resurgant corpora.

¶ **Mulieres.** Alijs notis·ibu p⁹ depositū corp⁹ recedētibꝫ·solę mlres q̄ arti⁹ amabant·officiū funeri inspiciebāt· vt pgruo tpe mun⁹ deuotōis suę offerrent·expectantes qđ ibs pmiserat·z ideo primę viderunt.

¶ **Et reuertētes.** Inspecta dñi sepultura·reuertētes parāt aromata·et v·qui lecta audita· recordata·passione dñi·ad opa xti tū quibꝫ xpc dilectē se puertūt·et sabbo silēt Post sabbm cū mūeribꝫ vēturi ad dñm·cū finita pñtis vitę pascue·in btā q̄ete gaudētes expectāt tps resurrectōis q̄ xpo occurrāt cum redolentibꝫ actionum aromatibꝫ

¶ **Et sabbato ꝛc** Mādatū erat·vt sabbati silētiū a vespa vsq; ad vespaz duaretur Iō mlres sepulto dño q̄diu licebat opari in vnguētis pparandis occupātur·pasceue vsq; ad solis occasū·z trāsacto sabbo occidēte sole·vt mane venientes vngerēt euz:qz vespe sabbi poccupāte iam noctē articło·monumētū adire nō poterant·

¶ **Una aūt sab·ꝛc** Una sabbi·idē ē q̄ pma sabbi·i·vna dies a die sabbi vl sabbo⁹ q̄ nūc dñica dr. Qz valde mane mlres ad monumentū venert· magn⁹ feruor charitatis q̄rēdi·z inueniēdi dñz ondit Mysti.exēplū datur· vt illuīata fide·deuse sisq; vicioꝝ tenebrę ad sacrū corp⁹ dñi accedam⁹. Nā sepulcrū figura ē altaris in q̄ celebratur mysteriū corpis et sāguis dñi. Aroāta q̄ deferūt·odorē xtutū·z suauitatē oronū cuz quibus altari ppinqre debemus significat.

¶ **Lapidē re.** Reuolutio lapidis·sigt relationē sacrōꝝ xpi·q̄ velo lrę tegebātur. Lex in lapide scpta ē·e⁹ ablato tegmīe dñi corp⁹ mortuū ñ inuenitur:ꝫ viuū euāgelizatur:qz z si pq̄nim⁹ christū scđz carnē:ꝫ iā ñ novim⁹ Potuit aūt clauso exire sepulcro·qui clauso exiuit utero

¶ **Mēte cōster.** Mēte psternātur:qz z lapidē imēse magnitudis revolutū stupebāt·z corp⁹ tā venerabile ñ inuētū dolebāt. Sic tēptato ī solitu die dño·expleta victoria āgeli mīstrabāt ei·ita mō p⁹ devictā mortē venerūt āgeli·q̄ ñ solū xtvo:ꝫ ec fulgēti habitu:glaz ānūciāt triūphanq̄. Et sic corpi in sepulcro astiterūt·sic etiā corpi pfecto in altari quotidie assistunt.

¶ **Decli·vul.** Nō q nec sce mlres ī trā cecidisse·nec aliqs scōꝝ ī resurrōe dñi pstrat⁹ ī trā adorare legit. Vñ mos cepit ī eccia:paschali tpe ñ flecti ge

¶ Exēplo mlerū·cū apppinq̄ (nua in orōe:ꝫ vultu ī trā declinato orare m⁹ mysterijs celestibꝫ·cū gaudia supnoꝝ ciuiū pteplamur·ad pspectū āgelo⁹ debem⁹ vultū in terrā būilr declinare·nos terrā z puluerē esse recolētes

¶ **Recordamini qua.** Die tercia sic ex hoc loco hēm⁹ inter discipulos

etiam ſeminis quę cum ſequebant dñm reſurrecturū ſe prędixit. Paraſceue hora nona expirauit. Mane prima ſabbati reſurrexit. Merito autem vna die z duabꝫ noctibꝫ in ſepulcro iacuit: qꝛ lucē ſuę ſimplę mortis quę tm̄ in carne erat · tenebꝛis duplę noſtre mortis quę in corpore erat z anima oppoſuit et vtramqꝫ noſtram curauit. Si enī vtramqꝫ ſuſcepiſſet · nos a neutra liberaſſet.

¶ Et recordate. Sicut mulieres in monumento dñi ſtantes · recordant verboꝝ quę de ſua diſpenſatōne ꝑfatus erat · ſic nos interdñicę paſſionis myſteria celebranda · non ſolū paſſionis: ſ z reſurrectionis debemus recordari.

¶ Nunciauerūt. Sicut in p̄cipio mulier auctor culpę viro fuit · vir executor fuit erroris · ita nūc q̄ mortem prior guſtauerat · reſurrectionē vidit · et ne perpetui reatus opprobriuꝫ apud viros ſuſtineret · quę culpam viro trāſfuderat · trāſfudit z grām. Et quia conſtantiaꝫ ꝑdicandi nō habet inferior ſexus et ad exequendum infirmior · mandatur viris officium euangelizandi.

¶ Crediderunt. Qꝛ diſcipuli tarde credunt · non tam illoꝝ infirmitas q̄ nrā futura firmitas fuit · Nā illis dubitantibꝫ · reſurrectio multis argumētis monſtratur · q̄ duꝫ legentes agnoſcimus · quid aliud q̄ de eoꝝ dubitatōe ſolidamur.

¶ Petrus aūt ſurgens cucurrit ad monumentum · et procumbens vidit linteamina ſola poſita. et abiit ſecum mirans quod factum fuerat. Et ecce duo ex illis ibant ipſa die in caſtellū quod erat in ſpacio ſtadioꝝ ſexaginta ab hieruſalem nomine emaus. Et ipſi loquebantur ad inuicem · de his omnibus quę acciderant. Et factum eſt dum fabularentur et ſecum quęrerent · z ipſe ihēſus appropinquans ibat cum illis. Oculi autem illoꝝ tenebantur: ne eum agnoſcerent. Et ait ad illos. Qui ſunt hi ſermones quos cōfertis ad inuicem ambulantes et eſtis triſtes? Et reſpōdens vnus cui nomen cleophas: dixit ei. Tu ſolus peregrinus es in hieruſalem et non cognouiſti quę facta ſunt in illa his diebus? Qui bus ipſe dixit. Quę? Et dixerunt. De ihēſu nazareno qui fuit vir ꝓpheta: potens in opere z ſermone coraꝫ deo et omni populo. Et quō tradiderūt eum ſummi ſacerdotes z p̄ncipes noſtri in damnationē mortis: et crucifixerunt euꝫ. Nos autem ſperabamus quia ipſe eſſet redēptur⁹ iſrl̄. Et nunc ſup hęc oīa tercia dies ē hodie · cp hęc facta ſūt Sed z mulieres quędā ex noſtris terruerūt nos · q̄ ante lucē fuerunt ad monumentū · et non inuēto corpore eius venerūt dicentes ſe etiā viſionē vidiſſe angeloꝝ qui dicūt eū viuere. Et abierūt q̄dam ex noſtris ad monumentū et ita inuenerunt ſicut mulieres dixerūt · ipſuꝫ vero nō inuenerūt. Et ipſe dixit ad eos. O ſtulti z tardi corde ad credēdū in oīb⁹ q̄ locuti ſūt ꝓphete hominum peccatoꝝ: Et crucifigi: et die tercia reſurgere. Et recordate ſunt verboꝝ eius. Et regreſſe a monumento nūciauerunt hęc omnia illis vndecim: z ceteris omnibus. Erat autem ī maria magdalena z ī iohanna · ī et maria iacobi · et ceterę quę cum eis erant: quę dicebāt ad apoſtolos hęc. Et viſa ſūt ante illos ſicut deliramentum verba iſta: Et non crediderunt illis.

ī · ſ Ipſa eſt ſoror lazari que vnxit dñm vnguēto † ſ vxor chuze procuratoris herodis ī · ſ Mater iacobi ſi minoris · et ioſeph · ſoror matris domini. vn de iacobus frater domini dicitur

Petrus autem ſurgens cucurrit ad monumentum · et procumbens vidit linteamina ſola poſita. et abiit ſecum mirans quod factum fuerat. Et ecce duo ex illis ibant ipſa die in caſtellū quod erat in ſpacio ſtadioꝝ ſexaginta ab hieruſalem nomine emaus. Et ipſi loquebantur ad inuicem · de his omnibus quę acciderant. Et factum eſt dum fabularentur et ſecum quęrerent · z ipſe ihēſus appropinquans ibat cum illis. Oculi autem illoꝝ tenebantur: ne eum agnoſcerent. Et ait ad illos. Qui ſunt hi ſermones quos cōfertis ad inuicem ambulantes et eſtis triſtes? Et reſpōdens vnus cui nomen cleophas: dixit ei. Tu ſolus peregrinus es in hieruſalem et non cognouiſti quę facta ſunt in illa his diebus? Qui bus ipſe dixit. Quę? Et dixerunt. De ihēſu nazareno qui fuit vir ꝓpheta: potens in opere z ſermone coraꝫ deo et omni populo. Et quō tradiderūt eum ſummi ſacerdotes z p̄ncipes noſtri in damnationē mortis: et crucifixerunt euꝫ. Nos autem ſperabamus quia ipſe eſſet redēptur⁹ iſrl̄. Et nunc ſup hęc oīa tercia dies ē hodie · cp hęc facta ſūt Sed z mulieres quędā ex noſtris terruerūt nos · q̄ ante lucē fuerunt ad monumentū · et non inuēto corpore eius venerūt dicentes ſe etiā viſionē vidiſſe angeloꝝ qui dicūt eū viuere. Et abierūt q̄dam ex noſtris ad monumentū et ita inuenerunt ſicut mulieres dixerūt · ipſuꝫ vero nō inuenerūt. Et ipſe dixit ad eos. O ſtulti z tardi corde ad credēdū in oīb⁹ q̄ locuti ſūt ꝓphete

ꝓmiſſam reſurrectionem tacent timentes euꝫ cui loquebātur

hęc oīa tercia dies ē hodie · cp hęc facta ſūt Sed z mulieres quędā ex noſtris terruerūt nos · q̄ ante lucē fuerunt ad monumentū · et non inuēto corpore eius venerūt dicentes ſe etiā viſionē vidiſſe angeloꝝ qui dicūt eū viuere. Et abierūt q̄dam ex noſtris ad monumentū et ita inuenerunt ſicut mulieres dixerūt · ipſuꝫ vero nō inuenerūt. Et ipſe dixit ad eos. O ſtulti z tardi corde ad credēdū in oīb⁹ q̄ locuti ſūt ꝓphete

¶ Nomine emaus. Emaus ipſa eſt metropolis ciuitas inſignis paleſtinę · quę poſt expugnationē iudęę ſub marco aurelio antonio p̄cipe reſtaurata · cum ſtatu mutauit z nomen.

¶ Dum fabularentur. Loquentes de ſe dñs appropinquans comitatur · vt z fidem reſurrectōnis eoꝝ mentibus incendat · z qđ ſe ꝓmiſerat facturum impleat. Vbi ſunt duo vel tres congregati in nomine meo ibi ſum in medio eoꝝ

¶ Appropiquāſ autem ꝛc. Apparuit quidem in ſpecie propria: ſed ſpeciem quaꝫ recognoſcerent non oſtendit. Sicut et ipſi · z intus amabant et tamen dubitabāt · ſic ipſe foris z p̄ſens adeſt · z quis ſit · non oſtendit De ſe ergo loquenti buſ p̄ſentiaꝫ exhibet ſed de ſe dubitantibꝫ ſpeciem cognitiōis aufert.

¶ Peregrinus es. ꝛc. Peregrinum putant · quē non agnoſcunt. Et vere pergrinus erat eis · a quoꝝ fragilitate per gloriaꝫ reſurrectionis iam longe ſtabat · a quoꝝ fide reſurrectionis neſcia extraneus manebat.

¶ Vir propheta. Propphetam et magnum fatentur · filium dei tacēt · vel quia nō dum perfecte credunt · vel ſi credunt · timent tradi in manus iudęorum · neſcientes cū quo loquūtur.

¶ Nos autē ſperabamus. ꝛc. Quodammodo redarguūt ſeipſos cp in illaꝫ redēptionem ſperauerint · quem mortuum viderant · nec reſurrecturū credebant · et maxime dolent eum ſine culpa occiſum · quem innocētem nouerāt · et ex hoc triſtes incedebant.

¶ Terruerūt noſ Merito dicuntur terruiſſe eos · quibꝫ de nō inuento corpore plus meſticiam addiderūt · q̄ de nunciata reſurrectōne gaudium · quo recrearentur afferunt.

¶ Abierunt quidā ꝛc. Cum ſupra dixerit petrum cucurriſſe ad monumentum · z modo dicat cleophas · Quidam ex noſtris abierunt ad monumentum ꝛc · intelligendum eſt cp duo ſimul ierunt. Sed petrum ſolum primo commemorauit: quia primitus illi nunciauit maria.

¶ O ſtulti et tardi corde. Vic gemina humiliandi neceſſitas incumbit · qui nec in ſcripturis quantum oportet edocti · nec adimplēda quę nouimus quantū decet ſumus intenti. Nam ſi moyſes z prophetę de chriſto locuti ſunt · z eum per paſſionem z gloriā intraturū ꝑdixerant · quō gloriat ſe eē xp̄ianū · q̄ neq̄ in ſcripturi q̄liter ad xp̄m ptinēt inueſtigat · neq̄ ad glaꝫ quā cū xp̄o briē cupit · per paſſiones attingere deſiderat.

¶ Et ipse se fin. Talem se exhibuit in corpore qualis apud illos erat in mente. ℙrobandi erant si hunc quem nondum vt deum diligebant saltem vt peregrinū diligerent. Sed quia extranei a charitate esse nō possunt cum quib⁹ veritas gradiebatur ad hospitiuꝫ vocant immo cogunt. Quo exemplo colligitur: quia peregrini non solum ad hospitium sunt vocandi sed etiam trahendi.

¶ Fregit ꝛ porrigebat. Quem in expositione scripturę nō cognouerūt in fractione panis nouerunt: qꝛ non auditores legis: ſ factores iustificabūtur ꝛ veritas melius operādo qꝫ audiendo intelligitur

¶ Aperti sunt oculi. Subtrahit carnalib⁹ oculis speciem infirmitatis vt mentib⁹ incipiat apparere gloria resurrectōnis. ℙUnde subditur. Et dixerunt ad inuicem Nonne cor nostrum ardēs erat in nobis ꝛc.

¶ Mystice. Ideo in christo illis ostensa est alia effigies ne eū nisi in fractione panis cognoscerent. vt omnes intelligant se christum nō agnoscere nisi fiant participes corporis eius id est ecclesię cuius vnitatem cōmendat apostolus in sacramento panis dicens. ℙUn⁹ panis mūltī corpus multi sumus. Cum ergo panem benedictū porrigit aperiunt oculi ut eū cognoscant ꝛ remouetur impedimentū qđ a sathana in oculis erat ne agnosceretur ihesus. Et hoc impedimentuꝫ permittit inesse dominus: donec ad sacramentū panis veniatur. Sed ꝓticipata vnitate corporis aufertur impedimentū inimici vt possit christus agnosci

¶ Ardens erat. Exaudito sermōe cor prius torpore incredulitatis et timoris frigidum igne sancti spiritus est accensum vt iam superno desiderio ardeat et ad credendam veritatem se extendat. ℙQuot ꝓceptis instruitur homo quasi tot facib⁹ inflamat.

¶ Surrexit dominus vere. Jam fama erat qꝫ resurrexerat ihesus ab illis mulieribus facta et a symone petro cui apparuerat hęc loquentes inuenerant isti duo: sed ꝛ ipsi prius audierant qꝫ resurrexerat: sed timuerūt dicere in via quando tantummodo angelos dixerunt visos mulieribus. Ignorantes enī cuꝫ cū quo loquebātur poterāt timere ne inciderēt in manus iudęoꝝ si quid passum dicerēt de christi resurrectione.

¶ Stetit ihesus in medio ꝛc. Hęc ostensio est illa de qua iohānes ait. Cum sero esset die i. v. ihesus ꝛ stetit in medio eoꝝ ꝛ dixit eis. Pax vobis. Qđ vero dicit iohannes thomā non fuisse cum illis cum lucas dicat istos duos inuenisse vndecim congregatos ꝛ eos qui cū eis erant intelligendū est qꝫ thomas inde exisset anteqꝫ dōs eis hoc loquētib⁹ appareret

Nonne hęc oportuit pati christū et ita intrare in gloriā suam? Et incipiens a moyse ꝛ omnib⁹ prophetis: interpretabat illis in omnib⁹ scripturis quę de ipso erant. Et appropinquauerūt castello quo ibāt ꝛ ipse se finxit longius ire. Et coegerunt illum dicentes. Mane nobiscū dñe: quoniā aduesperascit et inclinata est iam dies. Et intrauit cum illis. Et factum est dum recumberet cum eis: accepit panem ꝛ benedixit ac fregit ꝛ porrigebat illis. Et aperti sunt oculi eoꝝ ꝛ cognouerūt eū ꝛ ipse euanuit ex oculis eorum. Et dixerunt ad inuicem.

§ Jam certi de resurrectione

Nonne cor nostrū ardens erat in nobis dum loqueretur in via et aperiret nobis scripturas? Et surgentes eadem hora regressi sunt in hierusalem. Et inuenerunt congregatos vndecim ꝛ eos qui cū ipsis erant dicētes qꝫ surrexit dñs vere

§ Primo omniū viroꝝ apparuit petro qđ et si nō scribit euangelista quādo vel vbi factū: tamen quia factum sit non tacet.

et apparuit symoni. Et ipsi narrabant quę gesta erant in via: ꝛ quomodo cognouerunt eum in fractione panis. Dum autem hęc loquūtur: stetit ihesus in medio eoꝝ et dixit eis. Pax vobis. Ego sum: nolite timere. Conturbati vero et conterriti existimabant se spiritum videre. Et dixit eis. Quid turbati estis: et cogitationes ascendunt in corda vestra. Videte manus meas et pedes: qꝛ ego ipse sum. Palpate et videte: quia spūs carnem et ossa nō habet sicut me videtis habere. Et cum hoc dixisset: ostendit eis manus ꝛ pedes. Adhuc autem illis non credentibus ꝛ mirantib⁹ prę gaudio: dixit. Habetis hic aliquid qđ manducet. At illi obtulerunt ei partem piscis assi ꝛ fauum mellis. Et cum manducasset coram eis: sumēs reliquias dedit eis. Et dixit ad eos. Hęc sunt verba quę locutus sum ad vos cum adhuc

§ Non carnem

§ In eadem mortali carne

essem vobiscum quoniam necesse

§ Scilicet hec verba

est impleri omnia quę scripta sunt in lege moysi ꝛ prophetis ꝛ psalmis

¶ Spiritum videre ꝛc. Nouerant discipuli fuisse verum hominem: sed postqꝫ mortuus est non credunt tercio die potuisse veram carnem de sepulcro resurgere. ℙUtant ergo se videre spiritū quē emisit in passione: sed hunc errorem aufert dominus.

¶ Quid turbati estis. Credebāt apostoli: sed tū turbātur. ℙPrimo quia paucorum opinionē sententia maioris partis excludit. Deniqꝫ quia petrus et si crederet resuscitatum turbari potuit qꝫ clausis ianuis domin⁹ cum corpore suo se improuisus infudit.

¶ Cogitationes ascendunt. Falsę non desuper descendētes: sed sicut mala herba in corde ascendētes fidem quam in vobis plātaui exigo qđ ex vobis ortum est ꝙdemonstret si non est veritas resurrectionis perditus est fructus passionis.

¶ Palpate ꝛ vide. Multi dubitātes persuadet resurrectionem ꝓbendo se ꝛ oculis videndum et manib⁹ cōtrectandū. Qui dum palpādo ossa carnēqꝫ monstrat statū suę vel nostrę resurrectōis sigt in qua corp⁹ nūm ꝛ subtile erit ꝓ effectū spūal' potētię ꝛ palpabile ꝓ veritatem naturę.

¶ ℙPost resurrectōem dñs in corpe suo duo ꝛia ostendit et palpabile ei⁹ dē natę vt informet ad fidē et incorruptibile alteri⁹ glę ut inuitet ad premium.

¶ Ostendit eis ꝛc. Vt oīa vulnę cicatrice infidelitatį vuln⁹ sanaret qđs cicatrices ꝛ tē ꝓmanit et in iudicio seruatur⁹ ē. ℙPrio ad fidē resurrōnis instruendā deinde ut pīp nobis supplicās qđle gen⁹ mortis ꝓ hoīe ꝓtulerit sp ostēdat. Tercio vt sua morte redēptis qđs misericordię sint adinti ꝓpositį eiusdē mortį insinuat iudicij. Sed postrēo vt in iudicio qđs iuste damnētur ipį denunciet ostēsa quā ab illis accepit cicatrice. Non ē ex impotētia curandi cicatrices seruauit: sed vt perpetuū victorię suę circūferat triūphum.

¶ Habetis hic aliquid. Ad insinuandā veritatē resurrectōis nō solum tangi: ꝫ ꝙuesci voluit nō qꝫ vel ipse vel nos p⁹ resurrectionē cibo debeamus indigere: ꝫ vt corp⁹ nō spīm esse manifestaret manducauit potestate nō necessitate. Aliter absorbet aquam terra sitiens aer solis radi⁹ calēs. Illa indigētia iste potentia.

¶ Piscis assi. ℙPiscis assus ipse mediator passus in aqs būani generis capt⁹ laqueo mortis assat⁹ tpe passiōis. Ipse ꝛ fau⁹ melle nob ē in resurrōne Fau⁹ mellis in cera i. ꝺuinitas in būanitate. in bui⁹ mellis ꝓmixtione sigtur qꝛ illos in corpe suo ad eternā q̄tē suscipit q̄ cū tribulatōes ꝓ deo sentiūt ab amore interne dulcedinis nō recedunt. Qui hic assantur illic vera dulcedine satiabunt

¶ Et cum manducasset. Omēs ambages aufert

visus est·tactus est·manducauit·et ne in aliquo sensus hnmanos lucidificasse videretur·mittit manus ad scripturas·vt sĩ magicis artib' videatur potuisse quod voluit·sicut dicunt pagani·saltem videant prophetare non potuisse anteq̃ natus fuit

¶ Tunc aperuit. Post visum·post contactum·post commemoratas legem aperuit sensum: vt quod vident z legunt intelligant. Deinde p' sui corporis commendatã veritatẽ·commendat ecclesię vnitatem·z prędicari in nomine ei' pẽtenti am ꝛc.

¶ Oportebat christũ pati. Oportebat vt ministri qui pœnitẽtiam z remissionẽ erãt prędicaturi in omnes gẽtes·incipent ab hierosolimis. Non soluz quia illis credita sunt eloquia dei·z quia eorum est adoptio filioz et gloria et testamẽta·et legislatio: sed iõ etiã vt gentes varijs erroribus z facinoribus implicite·hoc maxime indicio diuinę pietatis ad spem venię prouocentur·q̃ eis qui filiuz dei crucifixerũt·venia relaxatur.

¶ Vos autem sedete in ciuitate·quoadusq̃ induamini virtute ex alto. Eduxit autem eos foras in bethaniam·et eleuatis manibus suis benedixit eis. Et factũ est dum benediceret illis: recessit ab eis z ferebatur in cęlum. Et ipsi † ꝟ vbi promissionem patris missi sunt expectare. adorantes·regressi sunt in † hierusalem cuz † gaudio magno. Et erãt † ꝟ Quia dominũ post triumphũ resurrectionis. etiam celos penetrare uident semper in templo laudantes et benedicentes deum.

¶ Euangelium Lucę explicit.

de me. Tunc aperuit illis sensum vt intelligerẽt scripturas. Et dixit eis. Quoniam sic scriptuz est·z sic oportebat christum pati·z resurgere a mortuis die tercia·z prędicari in nomine eius pœnitentiam et remissionem peccatorum † in omnes gentes: incipientibus ab hieroso † ꝟ Non in una tantũ gente iudeoz·vel in aliqua parte terrarum. lima. Vos autem estis testes horũ ꝟ Qui uidistis z audistis. ꝟ que p̃dicãda sunt ꝟ ut sufficatis ad testandũ·mittã uobis auxilium. ꝟ Spũssancti gratiam Et ego mittam promissum patris mei in vos. Vos autem sedete in

Post q̃ discipulos ꝺ virtute prędicationis perfecte instruxit·cum repente si vellet posset eos roborare·distulit dicẽs: Vos autem sedete in ciuitate·vt exemplum sequentib' daret·ne imperfecti prędicare ante tempus presumant. In ciuitate sedet·qui intra mentis claustra se constringit·ne loquendo exterius euagẽt·vt cũ diuina virtute perfecte fuerit indut' tunc quasi a seipso foras exeat·alios instruẽdo.

¶ Eduxit aũt eos. Prętermissis omnib' quę per quadraginta dies gesta sunt·primo resurrectionis diei tacite coniungit nouissimũ quo ascendit in cęlum. Et pulcre benedicturus discipulos·educit in bethaniam quę domus obedientię dicitur: quia qui propter inobedientiã peruersoꝝ descẽdit propter obedientiam conuersoꝝ ascendit. Et quia eadem villa in late re montis oliueti est posita: quia obedientis ecclesię domus apostolico digna hospicio·nõ alibi q̃ in latere summi montis·id est·christi·fundamẽta fidei·spei·z charitatis·locauit·de quo latere sacramentũ sanguinis z aquę quib' nascatur z nutriatur·gaudet emanasse. De cui' vertice·i·deitate·spiritualis vnctionis munera desiderat·lucis z pacis promissa expectat. Deinde: quia bethania iuxta hierusalẽ q̃si stadijs quindecim erat. Istenumer' propter septem z octo·quib' ꝓstat scriptura z mysterijs accõmodus·vel vitam quę nunc est z futuram·vel vetus z nouum testamentũ·vel sabbatum animarũ in futuro·z carnis resurrectionẽ continet. Et ideo quib' vtriusq̃ testamenti scientiã aperuit·quos omnẽ viuẽdi z sperandi regulã edocuit·eos quindecim stadijs. in locum quo eis bene diceret·z prędicta docendi traderet eduxit. Recte quindecim stadijs·locuz ascensionis a loco passionis secreuit·vt omẽs pro se vel mori·vel viuere cupiẽtes·z primã quiescẽdi post mortẽ·et in fine a mortuis resuscitãdi desiderio pariter et amore firmaret.

¶ In templo. ꝛc. Vt in loco orationis inter laudum deuotiones·promissum sancti spiritus aduentum paratis per omnia cordibus expectẽt. Sic nos post celebrata in hierosolimis·id est·visione pacis·passionis·et resurrectõis solemnia·domino duce petam' bethaniam·vt mente quieta·corporis et sanguinis eius sacramentis imbuamur·et domus obedientię esse curemus: q̃ sic quotidiana eius benedictione sublimamur·quotidie triumphalis ascensionis memores·laudantes et benedicentes deum in hierusalem·id est·speratа pacis visione quiescimus: similes hominib' expectantib' dominũ suũ·quando reuertatur a nuptijs.

¶ Laudantes et benedicentes ꝛc. Lucas·qui sacerdotium christi ceteris amplius exponendu z suscepit·et ideo euangelium suum a ministerio templi per sacerdotiũ zacharię cepit·pulcre hoc in templi deuotione complevit·cum apostolos ibi ministros·scilicet noui sacerdotij futuros·non in victimarum sanguine; sed in laude dei et benedictione ꝛcludit.

Aug⁹. Omniū diuinę scripturę pagi nis euangeliū excellit· q̄ qđ lex z ꝓphętę futurū ꝓdixerunt: hoc cōpletum dicit euangelium. Inter ipsos autē euangelioꝝ scriptores iohānes eminet in diuinoꝝ misterioꝝ ꝓfunditate·q̄ a tēpore dominicę ascensionis p annos·lxv· verbum dei absq; amminiculo scribendi vsq; ad vltima domiciani ꝓdicauit tēpora. Sed occiso domiciano cum ꝓmittēte uenia·de exilio rediisset ephesum: ꝓpulsus ab episcopis asie: de coeterna patri diuinitate christi scripsit aduersus hęreticos· q̄ eo absente irruperāt in eius ecclesias·q̄ christū ante mariam fuisse negabant. Unde merito in figura q̄ttuoꝝ animaliū aquilę volanti cōparat q̄ volat altius ceteris animalibus z solis radios irreuerberatis aspicit luminibus. Ceteri quippe euangelistę q̄ talem christi natiuitatē z tēporalia eius facta quę gessit in homine sufficienter exponūt·z de diuinitate pauca dixerūt quasi animalia gressibilia cū homīo ambulant in terra. Hic aūt pauca de talibꝫ eius gestis edisserēs·sed diuinitatis potentiā sublimius ꝓtemplans: cū dño ad celum volat. Qui enī supra pectus domini i cena recubuit: celestis haustū sapientię ceteris excellētius de ipso dñici pectoris fōte potauit. Legerat siquidē euangelia trīū euangelistarū·z approbauerat fidē eoꝝ z veritatē·i quib⁹ dee vidit aliqua gestarū rex hystorie·z ea maxime q̄ dominus gessit ꝑmodū ꝓdicationis suę tempore.s. anteq̄ iohannes baptista clauderet in carcere. Hęc ergo q̄si dimissa ab illis scribit iohānes q̄ fecit ihesus anteq̄ iohānes traderetur·sed maximę diuinitatē christi z trinitatis mysterīū ꝓmēdare curauit. Tres siquidē

Prologus in Euangelium Johannis.

Hic est iohānes euāgelista vnus ex discipulis domini qui virgo electus a deo ē quē de nuptiis volentē nubere vocauit deus. Cui virginitatis in hoc duplex testimoniū in euāgelio dat·q̄ z ꝓceteris dilectus a deo dicit·z huic matrē suam pendēs in cruce ꝓmēdauit dominus· vt virginē virgo haberet. Deniq; manifestās in euāgelio q̄ erat ipse incorruptibilis verbi opus inchoās· solus verbū carnē factum esse· nec lumē a tenebris ꝓhensum fuisse testat. Primum signū ponēs· qđ in nuptiis vinū nouū quo inebriat de calice preclaro· dominus a se inuitato fecit dñs ostēdens q̄ ipse erat: vt legentibus demōstraret·q̄ vbi dominus inuitatus ē deficere nuptiarū vinum debeat·vt z veteribus imuitatis: noua omia q̄ a christo instituunt appareāt. Hoc aūt euangelium scripsit in asia·postea q̄ in pathmos insula apocalipsim scripserat·vt cui in principio canonis i corruptibile principiū ꝓnotatur i genesi·ei etiā incorruptibilis finis p virginem in apocalipsi redderet dicente christo. Ego sum alpha z o Et hic ē iohānes qui sciens supuenisse diem recessus sui: ꝓuocatis discipulis suis in epheso· p multa signoꝝ experimenta ꝓmens christū descēdens in defossum sepulturę suę locū. facta oratōne positus ē ad patres suos: tam extraneus a doloꝛe mortis q̄ a corruptiōe carnis inuenit alienus. Tamen post omēs euangeliū scripsit·z hoc virgini debebat. Quoꝝ tamē vel scri

ptoꝝ tpis dispositio vel libroꝝ ordinatio·ideo a nobis p singula nō exponit vt sciendi desiderio collato·z quęrentibus fructus laboris z deo magisterij doctrina ꝓficiat.

ſ per singula ſ vel vt nescientiū desideriū esse videtur.

alij euangelistę dicta z facta dñi tpalia·quę ad informāciōs moꝛes vitę ꝑsentis maxime valent copiosius cōlecuti·circa actiā viaꝝ sunt versati. In qua laborat vt cor mundetur ad videndū deum. Iohānes vero pauca domini facta dicit verba vero dñi quę trinitatis vnitatē z vitę eternę felicitatē insinuāt·diligentius ꝓscribit·z sic in cōtemplatiua vita virtute ꝓmendāda·intentionē suam z ꝓdicationē tenuit. In qua ptēplatiua vacat vt deꝰ videat. Iste siqdē ē iohānes quē dñs de fluctiuaga nuptiaꝝ tēpestate vocauit z cui matrē virginē xpi virginī ꝓmēdauit.

Nuptiarū vinū ꝛc. Vinum aliud ē nuptiale·aliud spūale. Nuptiale vinū ad litterā possumus dicere·qđ de aqua substitutū ē. Spūaliter p vinū qđ defecit in nuptijs·possumus legē ꝓingij intelligere·q̄ ante aduentū christi fere ab omnib⁹ custodiebat·q̄ tūc dicebat crescite z multiplicamini·z steriles q̄ nō pariebāt·magno obꝓbrio custodiebant. Sed veniente christo·tam in quibusdā cepit vinū illud deficere z aliud vinum.s. virginitatis crescere·sicut in maria.iohāne.stephano z in pluribꝫ alijs. Ideo aūt dicitur vinū ꝓingale ipsa lex ꝓingij·q̄ sicut vinū inebriat hominē·z a statu suę mētis alienat·sic lex ꝓingij alienat hominē ab his q̄ dei sūt·z sollicitū eū facit circa mūdanas res quib⁹ se z ꝓingē z ꝓlem nutrire q̄at. Castitas vero dicitur vinū spūale·q̄ qđ istud facit sęculo·illud facit deo·q̄ facit postponere mūdana·z celestib⁹ inhiare. Et ideo posuit hoc vt demōstraret·q̄ vbi dñs est inuitatus.id est.in mentibus illoꝝ ad quos inuitatus venit vinum nuptiaꝝ.i. veteris ꝓsuetudīs debet deficere·z veteribꝫ imutatis .i. dimissis· omnia appareāt noua q̄ a christo nouo hoīe ꝓstituunt.

ſ ihesus vel iohēs ſ ſ. inuitatus de vino nuptiarū in vinū nouū quo inebriat de calice preclaro ·dominо a se inuitato

Et hic iohānes. Iohes interpretat gratia dei siue in quo ē gratia· vel cui donatū ē. Cui aūt theologoꝝ donatū ē ita abscondita summi boni mysteria penetrare z sic hūanis mētibus intimare.

C. I.

ſ In patre qui principiū sine principio ē· vel in principio omniū creaturarū vel tēpoꝝ ·i· cū inceperunt omnes creature vel tpa tam erat verbū vel q̄ ab ipso habēt omnia principium existendi. ſ Non in maria incepit vt quidā volebāt ſ vt idē in substātia z si alius in ꝑsona qđ quidaꝫ negabant

C. I.

In principio erat verbū ꝛc. Cōtra eos q̄ ꝓpter tpalez christi natiuitatē dicebant christū nō semp fuisse incipit de eterni tate verbi dicens. In principio erat verbum verbum dicit· vel qđ ꝓfertur z trāsit· vt q̄n dicitur deus vel aliq̄d huiusmodi·vel cogitatio seu ceptio mentis quę ex mente nata cū ipsa mente ꝑmanet: vt quādo cogitas vel diuinā substantiā vel aliam rem. Hac similitudine ratio z sapientia dei q̄ ex deo nata oīa ꝓprehendit verbū dicit. Hoc dicit ee in principio ꝓtra eos·qui quia ex tēpoꝛe dicit nasci ex virgine·dicunt nō semp fuisse. In principio.i. patre q̄ ē principium nō de principio.ipse cū eo ē principiū de principio. In quo solum notat eternitas verbi qua omia ꝓcedit. Sed q̄ alij dicebāt q̄ idem deus·aliquādo ē pater:aliquādo filius: vt alter notet in ꝑsona: subdit z verbum e.a.d. vt alius apud alium. Sed q̄ alij ꝓcederent·z semp aliū fuisse sed nō deum esse·subdit·z deus erat verbū. Sed q̄ iterū alij etiā deum ꝓcederent sed factum deū·vt ex hominib⁹ fiunt dij:cōtra eos addit. hoc.i. verbum erat apud deū in principio.i. ante oīa natus ex deo·in quo z coomīpotens z cōsubstantialis z coeternus indicatur. Postq̄ aūt dixit de natura filij·de opatione ipsius supponit·omnia p ipsum facta sunt·omia.i. q̄cquid ē siue in substantia siue in aliqua naturali ꝓprietate. Ecce auctoꝛ bonoꝛum Et sine ip.f.ē.n.q̄ nō ab eo ē·qđ non est naturaliter·sed qđ ē puersio nature·vt malū siue ydolum. Ecce nō ē auctoꝛ maloꝝ. Sed ne q̄ ista facta sūt mutabilia:ipsa volūtas z ratio z sapiētia dei videret esse mutabilis:addit qđ factū ē in tēpoꝛe z ē mutabile: erat viuens z ꝑmanens in ipso· vt archa facta in ope:mutat z pīt: archa in mēte artificis ꝑmanet· ita vt ex ea alia z alia fieri possit illa prius facta penitus z ita ꝓstat qđ creatura nō ē coeterna creatoꝛi·sed ars z ratio z sapiētia ex qua fit ē coeterna deo. Dicto q̄ sit natura verbi·q̄ etiā eius opatio·supponit q̄d faciat hūanę rationali creaturę·z hęc vita.i. sapiētia dei in qua viuūt omnia: erat lux quantū in se ē et

si iniqui nō sentiūt·lux.i.illuminatio hoīm nō pcoꝝ vel aliaꝝ rerum. Et ꝟ quidē lux lucet quantū in se ē in tenebrosis·sicut sol sup cecum·z tamen illi mali vt ceci nō sentiūt solem. Si enī ꝓprehenderēt tenebre non essent. Vt autē z ipse tenebre possent ꝓprehendere ꝑmissus ē homo in testimoniū hui⁹ lucis. Et ipsa lux.i.verbū·factum ē caro·quasi mutat' in lac ꝓpter ꝓnulos. In forma enī veritatis ñ posset nosci a ꝓnulis.

Alij ꝙuangeliste vescribunt christum natum ex tempore. Johannes affirmat eum fuisse in pre vt in principio. Non fuit ante pater q̄ filius. Ecce filius alia psona a patre·vna substātia cū patre.

Erat. Sum verbum substantiuū duplicem habet significationē·aliqñ enī tpales motus secundū analogiam alioꝝ verboꝝ declarat·aliquando substantiaꝫ vnīuscuiusq; rei de qua ꝑdicat' nō vllo tpali motu vesignat .ideo z substantiuum vocat'·tale ē qđ dr. In principio erat verbuꝫ·quasi in patre subsistit filius. Non eī ꝑ tēpore sed ꝑ substantia ponit' erat.

Quare ponit' erat substantiuū verbum· vt intelligas omnia tē pora ꝓuenisse coeternū patri verbum.

Verbū. Vel qa ꝑ eum pater mūdo innotuit·vel q̄ ipsum dicendo.i.generādo de⁹ pater oīa creauit·verbum dicit'.

Et verbū erat. Alij subito iter homines apparuisse. Johānes dicit apud deum semp fuisse. Alij veruꝫ hominē. Johānes verum deū asserit dicens deus erat verbū. Alij hominē inter homies ꝓuersatū Johānes apud deuꝫ manentē dicit·hoc erat i pricipio. a.d. Alij dicūt miracula q̄ fecit homo in mūdo. Johānes ꝑ ipsum oīa facta testat'. Omīa ꝑ ipsū facta sūt. Ecce auctor bonoꝝ. Sine ipso f.ē.n. Non ē auctor maloꝝ

Oīa per ip. Aug. Non ē creatura ꝑ quē omnis creatura facta ē. Malū nō ē factuꝫ ꝑ ipsum·nec ipsum ydolum q̄ nihil sūt·nulla sua natura subsistūt. Tamen q̄dq̄d mente ꝯcipitur dicit' esse·hoc mō peccatū potest esse.

Ea q̄ sunt ꝑ ipsum facta sunt. Illa aūt sunt que a natura ꝓpria nō recedunt.i.q̄ ꝯcordant cunctipotētię diuinitatis.

Et sine ipso. Origenes ita distinguit. Et sine ipso factū ē nihil qđ factum ē. Ordo·nihil qđ factū est·factum ē s.i.

Aug⁹. Qđ factū ē erat vita in ipso. Jobes crisosto. z sine ipso factū est nihil qđ factū ē. Hilarius. sine ipso f.ē n. qđ factū ē in ipso.

Quod factū est ꝛc. Aug. Si audis mutabilē creaturā ꝑ filium factam nō tamen credas mutabilē eius voluntatē·q̄ nō subito aliq̄d voluit facere·sed oīa ab ꝙterno fecit. Qđ factū ē tēpore: transit. qđ in sapiētia īmutabili ē·transire nō potest. Faber enīꝫ arcbā pri⁹ facit in mēte·post in opere qđ in mente est vnit cū artifice·qđ fit mutat' cū tēpore.

Fuit hō missus. Postq̄ sublimi volatu vltra omnē naturā i altitudinē theologie ascendit q̄ verbum apud patrē sp fuisse contemplat⁹ ē: mox ad humilitatem humanę nature z specialiter ꝑ cursoris verbi descēdit contra illos: qui dicebāt humanam naturā: in primo parente ex toto pditam z ad nihilum redactam.

Homo missus. Homo nō angelus ut heretici volūt missus a deo. Ideo potuit dicere de deo.

Erat lux vera. Omīs hō dicit' illa natura in hoīe q̄ ad imaginē z ad similitudinē dei facta ē. Alia omīa q̄ sunt in homine inferiores ptes hominis sunt z q̄dammodo extra hominez sunt. In illa scilicet anīa velut in quodaꝫ mundo superiori vera lux lucet· z in illū mundū veniētes z ꝑ gratiā renascētes illuminat·q̄ quoꝝ vita z ꝓuersatio i cęlis est: quasi in alio mundo sunt.

Et mundus eū. Non q̄ creatura non cognouerit·sed homo q̄ in mundū mēte amādo descendit. Primus mundus ipsa creatura dicebat'. Omīs enī creatura suū creatorē recognoscit·hō vero minime.

Et sui eū. Ab initio mūdi nullū temp⁹ erat in quo receptores diuini verbi nō essent vñ addit. Quotquot aūt receperūt.

Filios dei. Mirabilis potestas vt q̄ filij diaboli erāt· z filij dei z fratres christi ꝑ eū liberati dicant·quo aūt ordine filij dei fiāt z quō hęc generatō de carnali subdit·q̄ nō. e.s.

Et verbum. Vt antē secure credamus hoīes nasci ex deo subdit deuꝫ nasci ex hoīe ex hac susceptōe ifirmitatis sanat' nr̄a ifirmitas vt possim⁹ filij dei fieri z b ē verbū caro factū ē. Qđ supius erat: inferi⁹ descēdit. Quid mirū si qđ erat inferius in id qđ supius ē ascendit· Nec mirū si hoīes nascunt' ex deo q̄ deus ex homine ē natus.

Plenū gratia. Homo christus plenus fuit gratia· q̄ nullis ꝑcedētibus meritis ex q̄ ꝯceptus ē fuit veritas in eo īplens hoīem illū omni plenitudine: redundāte in omēs sanctos. vñ: z mater eius non tm̄ dr mater hoīs sed z mater dei nec mirū si dicit' hō etiā deus cū deus dicat' etiā homo· hec aūt gratia dicit' z veritas· q̄ sic olim ꝓmissum est· z mō exhibitū. s. vt de⁹ sit in homīe implens eū omni bono· z ꝑ eum suos.

Dicerat. Per demōstratiuū ꝓnomē innuit' christū affuisse in illo loco. Sepe enī ipse dns adhuc ignotus añq̄ baptizaret' z ꝑdicaret ad iohānem solitus erat venire.

Qui post me ꝛc. Qui post me natus· post me ꝑdicatur⁹· baptizatur⁹ morit̄ur⁹. Non q̄ iam nō esset natus q̄n hec dixit· q̄ etiā baptizatus. Sed venit ut ꝑ⁹ in ꝑdicatione· in morte· sed nō in resurrectione.

¶ nota cōsubstātialitatis ↑ filius qui ē principium de principio ·i· filius ¶ verbū nō ꝓlatū sed semp apud eū manēs·s. sapiētia: qua uel de creādis omnia sciebat vel de se ·i· vt alia ꝑsona·nō tamē alia substantia.

erat ↑ verbū z ·i· verbuꝫ ·i· erat apud ↑ ipse filius erat de⁹ ¶ ne dicat' esse cū deo z non deus ↑ hoc idē verbū nō ē nouus deus·sed erat apud deum in principio ·i·in patre existens principiū oīm cū patre.

deum z ·i· deus erat verbum. ↑ Hoc ¶ ita erat vnū cū patre· vt oīm principiū creaturarum sua preiret essentia ↑ i. omīs creatura visibilis z inuisibilis oīs forma oīs cōpago omnis cō cordia partiū

erat in principio apud deū. ↑ Omnia ↑ nulla res subsistēs sine ipso ē facta

nia ꝑ ipsum facta sunt z ↑ sine ipso ↑ z hec vita .i. sapiētia dei ↑ nō aliarū rerum

so vita erat· ↑ z vita erat lux ↑ hominum: z lux i tenebris lucet· z ↑ tenebre eam ↑ nō ꝓprehenderūt. ↑ Fuit ↑ tamē a tenebris nō cernebat ↑ ante incarnationē· sicut nec ceci ꝓprehēdit lucē sup se lucentē ↑ sed vt eā tenebre ꝓprehēderent

¶ precursor humanati verbi ↑ nō ab hoībus ·i· non ab hoīe impositū sed a deo quasi substātialiter datū

homo missus a ↑ deo: cui ·i· nomen ↑ .i. gratia qui totū a gratia habet· z gratiā ꝑdicat ¶ cur missus ·i· agens libera volūtate ¶ hic missus ē hic venit in testimoniū ¶ cuius rei

erat ↑ iohānes. ·i· Hic venit in testimoniū vt testimoniū phiberet de ¶ quicūq; ꝓtradiceret

T. i. christo nato ¶ iam nomē verbi mutauit in lumen ↑ quare ·i· lumē christū esse ·i· testificātem q̄ deū nemo vidit unq̄

lumie: ↑ vt oēs ·i· crederēt ꝑ ·i· illū. ¶ magnus quidē erat iste· nō tamē ex se lucēs· sunt tamē sancti lux illuminata ¶ missas erat

Non erat ille lux: ſz vt testimoniū ¶ de quo ↑ aūt ↑ christus ·i· q̄ ē nō vera lux .s. que nō ē ex se sed aliūde lucet

phiberet de lumie. ↑ Erat ↑ lux ·i· Ya ↑ nō q̄ omnē· sed q̄ nullū sine illo illuminat' ↑ vt etiā ipsū iohannē ·i· .i. qui a deo recedēs z cadēs in mundū cecatus ē alioquin nō indigeret illūinari

↑ q̄ illumiat ↑ omnē hoiez ·i· venientē ↑ z hec lux ¶ presentia deitatis nō vt ps ei⁹· sed vt factor oībus creaturis infusus· regēs quas fecit

in hunc mundū. ↑ In mundo erat ↑ toilectores mūdi· q̄ omnē sensum z intellectū diuina lux excedit ↑ in humanā naturā ¶ .i. in mundum qui suus ē

z mundus ꝑ ipsum factus est: z ↑ mundus eum nō cognouit. ↑ In ꝑ ↑ christus ꝑ carnē ↑ .i. quicūq; hoīes presertim ui dei quos oībus pretulit ¶ eius cognati ¶ sui non q̄ nulli q̄ aliqui sed rari. z quotquot receperūt

pria ↑ venit z ↑ sui eum nō receperūt ¶ siue iudei siue gētiles ¶ per fidem

Quotquot autez receperunt eum: ·i· per spiritūsanctū nō tantū reformari· sed· ↑ ad optimos ¶ vt sint fratres eius z coheredes ꝑ gratiā sicut z ipse filius vnigenit⁹ per naturā vt iam nō sit solus

dedit ↑ eis potestatē ↑ filios dei fieri ¶ .s. ↑ deū esse z hominē ↑ .i. iure eius noīs ·i· .i. emanuel qđ interpretat' nobiscū deus.

bis qui ↑ credūt ↑ in ·i· nomine eius. ↑ pluraliter vt significet maris z femine matrieꝫ ¶ sunt nati de materia patris z matris ¶ hic miſera ꝓditio apponit ↑ cōcupiscētia carnis .i. femine q̄ ē caro ade z regitur

↑ Qui ñ ex sanguinib⁹ neq; ↑ ex vo ↑ vir dicitur ipūs qui regit ↑ operāte ꝑ baptismū ·i· hoīes ex deo z deus ex hoīe ¶ .i. filii

luntate carnis neq; ex voluntate ↑ viri: sed ex ↑ deo ·i· nati sūt. Et ver ¶ us dei ¶ hō ¶ habitu inuentus ut hō

bum caro factū ē: z habitauit i no ¶ z per hoc sanati ¶ nos quos elegit

¶ .i. cognouim⁹ deū esse gloriosum ↑ maiestatez eius per humanitatem in qua docuit z miracula fecit· in qua trāsfigurat⁹ ē in qua surrexit ¶ rel aliutudinem

bis. Et vidimus ↑ gloriā eius: glo ↑ nō vt cuiuslibet sancti ↑ vidimus illu hominez

riam quasi ↑ vnigeniti a patre· ↑ ple ↑ secundū humanitatē ↑ secundū deitatē ·i· non solū ego dico· sed etiā ¶ baptista

num ↑ gratię ↑ z veritatis ·i· Johānes ↑ .s. q̄ verbū caro f.e· q̄ ipse premisit ei testatur idipsum. s. celsitudinē hūmanitatis z eternitatez diuinitatis ↑ .s. christo ·i· aperte nō obscure vt lex

testimoniuꝫ phibet de ↑ ipso ·i· z cla ↑ verbū substātiale ¶ ab eterno ↑ vobis querenti bus· an essem christus

mat dicens ↑ hic erat ↑ quē dixi· qui

¶ Ante me factus ē. Ex greco cōtā me factꝰ ē·i·apparuit mihi: quidez scilicet qz prioz me erat.

¶ Et de plenitudine. Expsito testimonio ꝓcursoris redit ad euāgelista ad testimonium suę assertionis·quasi verbū c.f.e. vidimus gloriaz eius plenum gratię z veritate z de plenitudine eius n.o.a. gratiā vt ipsuz credam⁹ z veritatē qua illum intelligimus.

¶ Accepimus. Aug. Non solum gratiā q̄ plane gratis dat non ꝓ merito vt fidem q̄ ꝓ dilectionez opatur ex qua iustus viuit · sed z ꝓsta gratiā. i. beatitudinem ęternā q̄ z merces iusticię dicit z etiā gratiā·qz meritū ex gr̄a.

¶ Gratiā ꝓ gratia. Gratia i ꝓceptione boni ꝓ gratiam datur. Gratia simpliciter quę nō est meriti· si postea cū illa opamur · i bonis ꝓsuescim⁹·z tū c dat gr̄a ꝓ gr̄a ꝓcedi.

¶ Per moysen. Per moysen seruum ꝓnunciatio·ꝓ dominū iesum salutis ipletio.

¶ Deū nemo vidit ꝛc. Idest nullus purus homo viuens i hoc corpe vidit deum vt ē. vñ dictum ē moysi. Non videbit me homo z viuet. i. nemo viuens in corpe videbit diuinitatē meam. vnde ista adiecit de⁹ moysi. Sta in foramine petre z cū ptrāsiero vt debis posteriora mea. Petra. i. christus·foramē·crucis patibulū ptransiero·i·transiero de mundo ad patrem Posteriora·ortus eius passio·resurrectio·ascēsio ꝓ quę credita ad eius beatitudinē z visionem puenimus.

¶ Nz legit deuz apparuisse hominib⁹ siue uisibiliꝫ carnalib⁹ oculis siue inuisibiliꝫ ꝓphęticis visionib⁹ ꝓ subiectā creaturā intelligendū est visiones enim ꝓphętarum quadā spirituali creatura factę sunt·quib⁹ deū vidisse phibent.

¶ Unigenitus filius ꝛc. Quę sit summa gratię z veritatis: breuiter subdit·s·cognitio ipsius trinitatis. vñ hęc ē vita ętena·vt cognoscāt te vnū verū deū·z quē m.i. xp̄m·q̄ in hac vita nō plene est · qz nemo i carne vidit deum vt ē·vnde nec ipse moyses·ne dum ꝓ eum data sit gratia·sicut etiam ipse post omnia visa in typo dei dixit. Ostende mihi teipsum: sed filius qui ē in secreto patris narrauit·qz nemo nouit patrē nisi filius·z cui·v.f.r. Ipse narrat suis q̄d de trinitate deitatis sentiendū sit·quomō ad eam puenien dum z ad ipsam introducit.

¶ Et hoc. Et hęc z cętera sequentia testimonia iohannis: exhibita sunt post baptizatū christuz cū iam ihesus veniret ūitare discipulos quos iohānes suis testimonijs mittit ad eum.

¶ Testimoniū ꝓtra hoc ꝙ occultus christus·occultus qz humilis·humilis vt possit sperni z occidi vt redimeret mundū.

¶ Tu quis es. Putabāt iudei iohannē esse xp̄m·q̄ in lege ꝓmittebat Alij putabāt eum esse helyā ꝓpter nimiā abstinentiā z castitatē z solitariā vitam·z asperrimā delictoꝝ reꝓhensionem · z durissimam futurę vindictę terrorem. Alij dicebant eum esse vnuz de ꝓphętis resuscitatum ꝓpter ꝓphętię gratiam.

¶ Confessus ꝛc. Confessus ē vt postea dicit qđ nō erat christus·ñ negauit qđ erat·i·qđ esset ꝓcursoz·vt post interrogatus dicit. Ego vox ꝛc. Ordo verboꝝ·z cōfessus ē z non negauit quādo miserunt.

¶ Helias es tu ꝛc. Cum omēs scirēt nomē christi: sciebant etiā ꝙ helias ꝓcessurus sit eum·sed ipse helias ꝓcessurus in potestate iudicaturū. Iohannes figuraliter·helias eundē iudicandus: vt sint duo ꝓcones sicut duo aduentus eiusdez. vñ non sum helias. i. non ꝓco: potentiaz iudicās sed in quam offenditis ostēdo humilitatē·q̄si seruite humili: anteq̄ excelsus iudicet. Ecce nec ego christus·nec apte potentię inder.

¶ Ego vox. Non dicit ego sum homo·vel iohānes·vel filius zacharię. Non ꝓsiderat humanaz substātiam vel generationez sed vltra hęc omnia ex altatus ꝓcursoz verbi deserit omnia q̄ intra mundum ꝓtinentur. Ascendit in altū·factꝰ vox verbi·nullaz in se substantiaz fatet ꝓter abundantiā gratię q̄ excedit omnē creaturā vt sit vox verbi.

¶ Vox ē interpres animi. Animus aūt. i. intellectus omniū ē filius dei. Iohannes ergo vox ē z interpres bui⁹ animi·qz primo mūdo eum demonstrauit·ecce agnus dei.

¶ Isaias hoc de iohāne prophętauit·ego vox clamātis in deserto in qua verbū sonat. i. ꝓphętia z ostensio z lucerna verbi ꝓsentis.

¶ Ex pharizeis. Id ē ex principib⁹ iudeoꝝ qui doctrinā nō q̄runt·sed ūident·qui tamē ad iohānem ido veniunt qz audiūt euz ꝓdicasse ꝓmunē omnium resurrectōez quā z ipsi credebant. vñ z ipsi in multis christo ꝓsentiunt. Paulū quoq; apostolū in multis audierūt.

¶ Quid ergo baptizas. Audierāt pharizei in ꝓphętis christū venturum z baptizaturū·sciētes iordanē figuraz baptismi gessisse: eūq; heliam z helisęū siccis pedib⁹ transisse·figurāq; baptismi in helia z helisęo nō dubitabant ꝓcessisse. vñ z nunc eos surrexisse putabāt z baptizasse· vñ nec interrogant es tu vnus ꝓphętarū: sed solūmmodo es tu ꝓphęta·ille videlicz qui ꝓfiguravit baptismum.

¶ Ego baptizo in a. Non imputet audacię qđ ago·qz corpora abluo aqua nō aufero ꝑcata·vt sicut nascēdo z ꝓdicando ꝓcursoz sum sic z baptizando·sed iste medius inter vos ē qui ꝑcata tollit.

¶ Cuius nō sum dignus. Non ait nō soluā. Soluit enī quādo ipsum manifestauit z de diuinitate z humanitate ipsius multa aputt· sed nō sum dignus·qz indignum ad hoc agendū se reputat · in quo simpliciter indicat humilitas. Mystice. ligaturā mysterij incarnati verbi nō sum dignus ꝑnetrare vel nomē sponsi mihi vsurpare.

¶ Hec in bethania. Due sunt bethanię·vna trans iordanē: altera citra nō longe a hierusalē vbi lazarus suscitatus ē. Illa q̄ trans iordanem ē significat humanā naturā sub lege naturali ante fluēta gratię·qua gratia

† .i. mihi ꝓpositꝰ ē etiā i humanitate·z qđ dixi iterum dico § cur

post me venturus ē † ante me factꝰ

† eternitate deitatis † qz illi spūs ē datus nō ad mensurā·nobis ab eo secundū mensurā

est·quia † ꝓioz me erat. † Et de plenitudine eius nos omnes accepi-

† vt ipsuz credam⁹ z veritatē qua illū ītelligam⁹ † ꝓ bono bonū † vere ab eo accepim⁹ qz lex que mala nō tollit sed ostēdit: z reos ꝓuincit vt humilient se medico

mus. Et † gratiā † ꝓ gratia † qz lex ꝓ † q̄ sit salus homini vt erat ꝓmissa

moysen data ē·§z † gratia z veritas

§ qui ē dominus liberās § que † nec moyses § hec gratia per christū oībus ē data·i·videre deū qui nunq̄ visus ē

ꝓ † ihesum christū facta est. † Deum

§ null⁹ hō § sed

nemo vidit vnq̄ .vnigenit⁹ filius

§ in secreto z eū nouit † .i. ꝓ manifestationē sue ī carnationis deū inuisibilē demōstrauit § fidelib⁹

qui est in sinu patris·† ipse enarra

§ iterū § ꝓ moysen nō ē gratia nec per ipsum iohannē·z hoc ē q̄ testat se nō esse christū § vt lucerne

uit. Et hoc ē testimoniū iohannis

§ cū ei⁹ excellētia moueretur qz ausus ē baptizare

quādo miserunt iudei ab hieroso-

§ sapientes in lege

limis sacerdotes z leuitas ad euz

§ vt cōfessione ipsius iohānis scirent quis esset

§ quid

vt interrogarēt eum. Tu quis es?

§ ecce humilitas iohānis qua nihil maius ē cuz posset credi christus § q̄ nō est christꝰ † q̄ erat ꝓ cursoz

§ quid

Et ꝓfessus ē: z † nō negauit. Et confessus ē qz non sum ego christus.

§ remota priori opinione § .s. es

Et interrogauerūt eum. Quid er-

† nō sum·h·qz nō solū ꝓphęta sicut ille sed etiam ꝓcursoz § corpe qz ipse dominus spūaliter de eo dicit helyas in spiritu z virtute.

go·helias es tu? Et dixit. † Non sū

§ heliseus † qz nō ꝓnūtio sed ostēdo § nō sum ꝓphęta qz plus q̄ ꝓphęta·nō sum vnus de illis ꝓphętis·de quibus me esse putatis

ꝓphęta es tu? z respondit. † non.

† dic quis es ne absq̄ respōso redeam⁹ ad illos q̄ nos miserunt † audiuimus de christo te predicare sed de te ipso nihil manifestū asseris

Dixerūt ergo ei. † Quis es? vt † re-

sponsum demus his qui miserunt

nos? Quid dicis de te ipso? ait.

§ sum † verbi ītarnati † in me † deserte iudee solatium annuntians § quid

Ego † vox † clamantis in † deserto.

§ parate in vobis † per fidē per opera per que dominus ingreditur

Dirigite † viam domini · sicut dixit

ysaias ꝓphęta. Et qui missi fuerāt

§ ex inuidia querebāt

erant ex pharizeis. Et iterrogaue-

§ quasi audacie est

runt eum z dixerūt ei. Quid ergo

§ hic plane īuidia patet † qui habet autoritatem baptismi

baptizas si tu nō es † christus neq̄

† helizeus † etiā īuidis ex bonitate veritatē dicit

helyas neq̄ † ꝓphęta: † Respondit

§ .i. laudo

eis iohannes dicens. Ego bapti-

§ .i. presens vobis apparet

zo in aqua: medius autez vestrum

§ corpore † qz humilis z ideo ego lucerna preaccēdor † ante tēpora diffinitū ē qđ post me veniret

stetit † quē vos nescitis. Ipse ē † qui

§ sicut nascēdo ita predicādo † mihi prepositus ē dignitate

post me venturus ē· † qui ante me

factus ē: cuius nō sum dignꝰ ego

vt soluā eius corrigiā calciamenti·

§ .i. in domo obedientie baptizat vt significet obedientiā cōuenire baptizatis

Hec in bethania facta sunt trans

iordanē vbi erat iohānes baptizāſ

post incarnationē christi abundās fuit·q̄ natura ad hoc creata erat vt lege nature obediret·in qua iohānes baptizat·qz a peccato non liberat. Baptizat vitra fluenta diuinoz donoz q̄ nondū in christo inchoauerāt in humanam naturā descendere. Illa q̄ est citra iordanē significat eandē humanaz naturā obedientē sub lege gratie q̄ est prima hierusalē. i. visioni pacis p caritatē·in qua christus mortuū suscitat qz a peccato liberat.

¶ Altera die. Typice. Johannes. i. populus gratie·altera die, i. post legem cognoscit agnum quo redimit.

¶ Venientē. Non solum gressibz corpis· sed etiā interioris sue ptemplationis accessibus quia dignatus est a iohanne cognosci secundum diuinitatē z humanitatē.

¶ Ecce agnus ꝛc. Tria ministrat agnus possidentibz se·lac simplicis doctrine quo pauuli nutriunt··lanam .i. incremēta virtutum esum carnis sue.

¶ Peccata mūdi Peccatū mundi dicitur originale peccatuz qđ ē pmune toti⁹ mūdi· quo tota humana natura simlz semel cōdita leges diuinas per inobedientiā transgressa ē in paradiso·quod originale singulaq̄z suppaddita: gra relaxat.

¶ Post me venit vir. Christus ē uir·in quo nobis ꝓgruit z p nobis solvit·z fili⁹ dei in quo patri ꝓgruit et peccata dimittēdo reconciliat nos ei.

¶ Vt manifestet Hic ē agnus qui tollit peccata· qđ nō ego quē etiā melius modo noui·sed ꝓpterea baptizo vt manifestet israeli. Ne enī ꝓpter īsolentiā min⁹ baptizarent a xpo in spū: vsu baptizādi ei viam pauit·vnde postq̄ ad ipsum q̄ via ē ventū est·baptismus eius cessat. In baptismo etiā iohānis manifestat humilitas christi q̄ est umpletio tot⁹ iusticie·sicut enī opus ē christum nasci z mori sic z baptizari. Si enī ipse q̄ iusticie·sicut enī opus ē christum nasci z mori sic z baptizari. Si enī ipse q̄ non eget a seruo baptizat: nō dedignent quantūcunq̄z sapientes z sancti a domino baptizari·sine quo pmanent in peccatis.

¶ Baptizans. Christus a iohāne baptizat vt indicet omīs humilitas q̄ est omnis iusticia·sed nō solus·ne baptisma iohānis sanctius z maius in quo deus homo baptizat⁹ ē videret baptismo christi in quo homines baptizant. Baptizantur aūt alij a iohāne·vt vsus baptizādi ꝓpararet viam baptismo christi.

¶ Et testimoniū. Sicut dixit se venisse vt manifestaret christū ita pbibuit testimoniū, s. vidi spiritū·in quo didicit qđ prius nescinit· venerat etiam ꝓdicare pnitentiā. i. facere ꝓparationē ꝓdicationis xpi·sed tantū de ꝓparatione baptismi ponit singulariter·quia baptismus xpi ē summū sacramentum inter alia.

¶ Spiritū descendentē. Non q̄ modo primū descenderit sed vt p hoc descēdere ostendat z manere in baptizatis aqua z nō aliter·z vt iohes p eum de xpo excellentius intelligeret.

¶ Ego nesciebā. Aug. Visa columba dicit se p eam didicisse qđ pri⁹ nesciebat. Sciebat quidem q̄ erat dominus·q̄ agnus tollēs peccata q̄ ab eo deberet baptizari sicut z pfessus erat· sed nesciebat q̄ sibi esset retentur⁹ z nulli traditurus potestatē baptismi·z ministerium p qđ ꝓstat vnitas eccle sie·ne sint tot baptismi quot baptiste. Potuit aūt dominus potestatē baptismi alicui seruo vice sua tradere: vt tanta esset vis in serui baptismo quā

†altera cognitōe Sintuitu mētis z corporis
Altera die vidit iohannes ihesum
† innocēs immolandus' prefiguratus in agno paschali.
venientē ad se z ait. † Ecce agnus
Squid ꝓfert Snon de loco ad locū sed vt omīo non sint Sqz nō cū traduce carnis nat⁹
dei: ecce qui tollit peccata mundi.
S hic determinat quis ille medi⁹ de quo supra dixit·sit. †istud †post preconē iudex Snatiuita te z ceteris
Hic est de quo †dixi. †Post me ve
S dignitate
nit vir·qui ante me factus ē: quia
S deitate
prior me erat·z ego nesciebam eū.
S vsu baptizādi z· ostēsione hūilitatis xpi
Sed vt manifestet in israel·ꝓpte
S nō in spū peccata tollens
rea veni ego in aqua baptizans.
Et testimonium phibuit iohānes
dicens. Quia vidi spiritū descen
S corpali specie colūbe S vt iohānes per eum excellentius de christo intelligeret
dentē quasi columbā de celo ma
ꝓparatione huius cognitionis nā ex visu z audi tu licet corpali multū pficiebat in cognitione manifestatis z potestatis·reuelatis oculis
nentē sup eum·† z ego nesciebam
eum. Sed qui misit me baptizare
in aqua·ille mihi dixit. Sup quez
videris spirituz descendentē z ma

†nō alius Squid Secce q̄d didicit
nentē sup eum·† hic est Squi bapti
S in quo ē remissio qđ nō ē iobēs S illū spūm
zat in spiritusancto. Et ego vidi et
testimonium perhibui quia hic est
S vnicus. vnde potest baptizare S immobilis in culmine pfectionis
filius dei. Altera die iteruz stabat
S firmiter eius adherētes magisterio
iohānes· z ex discipulis eius duo
S ex dilectione †in carne ad nos venientē
z respiciens ihesum †ambulantem
S discipulis ostēdēdo † quasi quid me sequimini illū sequimini qui ē agnus dei preciū mūdi
S intellexerūt
dixit. †Ecce agn⁹ dei. Et audierūt
†sequētes euangelū legē amiserūt vtētes eius testimonio S imperio magistri
cuz duo discipuli loquentē· †z secu
ti sunt ihesum. Conuersus aūt ihe
sus z videns eos sequētes se·dicit
S dat fiduciā interrogādi S mgrm S q̄cūq̄z vellēt:
eis. Quid q̄ritis? qui dixerunt ei.
S hoc nomie fidē suā indicāt·iam sequunt vt magistrum S latine
Rabbi: qđ dicit interpretatū magi
S nolunt eo transitoue vti sed scire locum quo frequenter veniāt z secreto instrui
ster·vbi habitas? dicit eis. Venite
z videte·venerunt z viderunt vbi
†non ē nox vbi ē lumē christus ad quē postq̄ perueniatur ibi ē manendū
maneret·z apud eum †manserunt
die illo. Hora aūt erat quasi deci

tet fert ad archā: ideo spiritus in quo baptizat p columbā oñdit vt aūt habita vnitate z pace in se ferueāt cōtra mala: post in igne datus ē apostolis z in linguis diuersis secundū diuersitatē gentiū q̄ modo vniunt olim de vna diuise in tumidis ędificatoribz. Nota q̄ in sacramēto baptismatis sicut z in aliis·solus christus opat alij vero sunt ministri vnde apls in labore z mente sunt differētes in opatōe indifferētes

¶ Jeronimus. Oñdit iohannē nō scire p baptismū xpi. id ē mundū esse redemptū nā sciebat eū filiuz dei esse z natū i carne. Augustinus dicit iohannem ignozasse hoc tm vtrū sibi retineat vim baptizandi an alicui suoz tribuat.

¶ Et manentē super eū. Aug. Specialiter dicit spiritum manere in xpo a quo nunq̄z p peccatum recessit·i quo sp mirabiliter vixit z mirabiliter opatus est·in sanctos venit z p peccata recedit·manet tamē sp in eis ad aliqd·vt xps eis pmisit. s. vt bonis semp insistant·ad aliqd nō manet. s. vt ex eo ppetent vt miracula faciāt·z ideo hoc qđ dicit ē primū signū agnoscendi xpm.

¶ Qui baptizat. Baptizat xps in spiritu·nō solū remittēdo peccata i aqua·ꝫ z post purgādo z amoze accēdendo z donis iplendo.

¶ Hic ē filius. Hic testat filiū dei quē supius virū vocabat· vt ab eo baberet testimoniū vtriusq̄ nature.

¶ Altera die. Typice. Stat iobes cessat let· tm testimoniū pbibēs xpo. Ambulat ihesus. i. gra hincinde colligēs.

¶ Secuti sunt ihesum. Secuti sunt vt eum iam potius q̄z iohannem audirēt·nō tamē adhuc ei pnitus adherētes sed vt videāt vbi habitat·ut assidue ad eum veniant z ab eo erudiant: z postea pfecte sunt secuti quando eos de naui vocauit. Duo sequunt qz qui sequuntur gemina charitate debent accendi.

¶ Conuersus. Quasi a tergo viderāt·ꝫ q̄si faciē ꝓbuit illis· dū de maiestate descēdit vt posset videri·dū p vmbra legis euangelij lucē exhibuit.

¶ Quid queritis. Interrogat nō ignozās·ꝫ ut mercedē habeant respōdentes: quid: rem nō psonam·qd non qué·ne se videat ostendere·illi personam respondent.

¶ Vbi habitas. Mystice. Volūt oñdi sibi i qb⁹ xps bitet vt se illis assimilet·vt q̄ icarnatoz videt pie q̄rūt oñdi sibi eternā māsionē quo sit apđ pīez

¶ Venite. Quasi sermone nō pt explicari·ꝫ ope demonstrat. venite credēdo z opando z intelligetis·venite testimonio iohānis z a lege recedite z gratiam recipietis.

¶ Die illo. Ostēdit nouū testamentū sine ꝓsentē vitam.

¶ Hora aūt erat. Quia ex lege venerāt. decalogus ad christum misit

hora decima ꝯgrunt ab eo doceri qui nō alius docet legem nisi qui dedit eam docet aūt cum misericordia ⁊ implent quę impleri nō poterant·vel hora .x. vesperam mūdi indicat.

¶ Frater simonis. Frater iunior natu prior credit·nō enim ē ordo fidei in annis:forte ad dignitatē andreas dicit esse frater petri·sup quē.i.sup cuius fidē:fundāda erat ecclesia.

¶ Inuenit hic. Vera pietas statim inuentū thesaurū nunciat fratri·ut sicut ē sanguīe sit ⁊ germanus in fide.

¶ Inuenimus messiam ꝛc. Christus grece· messias hebraice·unctus latine· vere enī unctus ē a spiritusancto specialiter ·a qua unctione christiani appellant. Q iacob erexit lapidē post visionem in titulum quez olei supfusio unxit· iā diuinitus p illā petrā· futuram petrā·sez christum spūsancto ungēdum figuraliter intellexit ī qua petra sic linita ecclesiam fundari ꝓ figurabat ꝛc.

¶ Tu es simon filius. Prius dicit nomen qđ habet a parentibus vt significet̄ mutatio · dum de simone petruz facit. In mutatione autē notat̄ vinacitas mysteriī · sed nec prius nomen caret virtute. Est enim simon obediens filius gratię vel columbe:dum venit ad ihesum.sequens fratrem. vnde a petra christo dicit̄ petrus firmus in illo · in figura ecclesię q̄ in petra fundatur.

¶ Filius iohanna ꝛc. Jona dicitur ⁊ iohanna indifferenter iona columba. Johā na gratia interpretat̄.

¶ In galileā ꝛc. Galilea dicit̄ transmigratio vel revelatio. Transmigrat enim homo de vicijs ad virtutes ⁊ post de virtute in virtutē ⁊ sic fit ei revelatio·vt videat̄ deus deoz in sion·Vocatur ergo discipulū ad sequēdum.i.ad imitandū:exit in galileam·ipso loco innuens: vt sicut ipse ꝓficiebat sapientia ⁊ sicut p passiones intrauit in gloriā sic ⁊ sequaces.

¶ A bethsaida ciui. Non frustra nominat̄ ciuitas. Nec frustra dicit̄ philippi petri ⁊ andreę·sonat enim domus venatoꝝ·in quo notat̄ animus ⁊ officium istorum:sunt enim venatores in capiēdis q̄abus ·vñ philipp⁹ anteqū fiat apl̄us sponte vocat nathanaelē.

¶ Inuenit philippus ꝛc. Nathanael pitissimus scripturarū intelligit qđ non alī sez a nazareth exire singularem nazarenum. Quia aūt docissimus nō est in apostolū electus·omnes enim apostoli primū de ydiotis · vt ꝓfundantur sapientes.

¶ Quē scripsit moy. Vt cautus venator multis rationib' veritatem fratri astruit.s.q̄ ihesus est qui ꝓnunciatur in lege ⁊ ꝓphetis·filius ioseph q̄ ē de domo dauid·vt p eum nō q̄ de eo natus·cū maria matre eius quā sciebat ex ꝓphetis virginem ꝓpisse:notet̄ esse ex dauid.

¶ Et dixit ei natha. ꝛc. Vel dubitando interrogat: vel affirmat vt legispitus·a ciuitate tanti nomis posse esse aliquē bonum vel eximiuz doctorē vel summum saluatorē. Dicit̄ enim nazareth:flos vel germen mundicię vł sanctitas· vtriq̄ gūt,pnunciationi ꝓgrue subdit̄ veni·⁊ vi·ꝛc.

¶ Ecce vere israelita. Dolus.i.simulatio·si enim haberet peccata: ꝓfitetur. Non ergo negat peccatorē·sed in eo laudat ꝓfessionē·Pharizei aūt sunt dolosi qui se bonos ꝯdicant cū sint mali.

¶ Unde me nosti. Cognoscēs dñm loqui de sua ꝓscientia:nō ex indignatione querit·sed admirādo. vñ ⁊ ex qua virtute.

¶ Sub ficu vidi te. Mystice nathanael.i. donum dei: ē verus populus israel dono dei q̄ erat sub ficu abditus·i·subditus sub ꝓsuetudine peccādi ⁊ umbra mortis ·vt primi parētes sub fici foliis se texerunt: vbi prius visus esset a dōmino ⁊ q̄situs q̄s dñm videret ⁊ q̄reret·⁊ ante etiā q̄s per apostolos vocaret.

lipp⁹·veni ⁊ vide·vidit ihesus nathanael venientez ad se·⁊ dicit de eo. Ecce vere israelita: in quo dol⁹ nō ē. Dicit ei nathanael. vnde me nosti? Respōdit ihesus ⁊ dixit ei. Priusq̄ te philippus vocaret cū
ſ ·i·sub arbore fici ſ .i.sub legis littera
ſ elegi
esses sub ficu vidi te. Respōdit ei
†ecce eadē vox nathanaelis ⁊ petri· vnde ⁊ petri⁹ meruit vocari
nathanael ⁊ ait. †Rabbi tu es filius
ſ cuius ego miles
dei:tu es rex israel. Respondit ihe
†quasi sub arbore fici venisti ad fidem
sus ⁊ dixit ei. Quia dixi tibi. †vidi
†q: p istud puū venisti ad fidē venies ad maiora.
te sub ficu credis: †maiꝰ his vide
ſ hoc maius
bis. Et dicit ei. Amen amen dico vobis · videbitis cęlum aptum et angelos dei descēdentes ⁊ ascendentes sup filiū hominis.

¶ Rabi tu es ꝛc. Quia cognouit nathanael christū absentem vidisse quę ipse in alio loco gesserat.i.q̄modo ⁊ vbi vocatus sit a philippo:qđ ē indiciū veritatis · fatetur nō solum magistrum sed ⁊ dei filium ⁊ regē israel.i. christū in quo ꝓbat̄ esse israelita vt dicit̄.i. videns deum.

¶ Videbitis cęlū. Nathanael israelita · dicit̄ visurus aptum cęlum ⁊ angelos a·⁊·d· vt olim patriarcha iacob vidit scalaz ⁊ angelos a.⁊ d. qui p benedictionem vocat⁹ ē israel.

¶ Aug⁹. Qđ dictū ē nathanaeli modo ī pletur in christianis · quia postq̄ homo de⁹ ascendit·credentib' in eum aptur aditus cęli Et vident angelos.i. ꝯdicatores sup eum ascēdentes·dum archana veritatis ꝓsiderant ⁊ ꝯdicant·⁊ descendētes dum infimis se cōtempant · ⁊ hūana de eo ꝯdicant. Et mains ē eis cęlum apiri ⁊ vtramq̄ in eo cognoscere naturaz p angelos q̄s visos.i. ꝓscitos esse·dum essent sub umbra mortis. Si enī ibi manerent quid ꝓfuisset ibi videri.

¶ Angelos descēdentes. Sepe hoc miraculū appuit q̄ angeli ascēdebant ⁊ descendebāt sup christū.

¶ Super filiū hois. Christus dicit se filiū hominis affirmans qđ minus ē.s.humanitatē·nathanael ⁊ petrus filiū dei qđ maius ē ·affirmantes diuinitatē. Ecce ꝓfirmatio vtriusq̄ nature in christo ·isti ꝓfitentes veritatē merent̄ ascendere·ille asserens humanitatē testat̄ se ad redimendū venisse.

¶ Sup filium ꝛc. Confirmat se esse hominē ne aliqui errarēt credētes ipsum tantū esse deum·vt etiā petrus cū dixit· absit a te domine. C. II.

C. II.

¶ Et die tercio nu

ptię facte sunt in chana gali
ſ mater ē figura synagoge
leę·⁊ erat mater ihesu ibi·vocat⁹ ē aūt ihesus ⁊ discipuli ei⁹ ad nuptias. Et deficiente vino dicit mater

¶ Et die tercio. Significat tercio die.i.tpe gratię·post tēpus·i·ante legē ⁊ sub lege christū ad nuptias ecclesię p carnē venisse.

¶ Vocatus ē aūt. In quo ostendit nō despiciēdas nuptias quas fecit ⁊ sacramentū nuptiarū insinuat.

¶ Deficiēte vino. Vinum deficit vt mirabiliter vino de aqua facto: virtus latētis veritatis appareat.

¶ Aug⁹. Maior virtus ē in creatiōe ⁊ gubernatione cęli ⁊ terrę·⁊ q̄ quotidie aqua pluuie p vites in vinū vertit·⁊ q̄ ex puo semine fruges creant

ſed qꝛ hec naturaliter fiunt iam ex vſu viluerũt·ꝛ ideo quedã ꝛ ſi minora ꝑ ter ſolitũ naturę ſibi deus ſeruauit·ꝑ quę virtus q̃ in maioribꝫ etiã opatur ad memoriam reducit'.

¶ **Quid mihi ꝛ tibi ē mulier.** Aug'. In his non negat matrē vt hę retici dicunt·nec inhonorat eam qui parētes honorare ꝓcepit·ſed illa exigē te·miraculum facturus nõ agnoſcit eaꝫ·quaſi.d. Ex eo q̃ genuiſti nõ opoꝛ hoc·agnoſcam aũt te pendēs in cruce cũ vt filius curã tui diſcipulo ꝓmittã ſed nondum venit hora mea.i.oportunitas· qꝛ nõ debet eſſe paſſio niſi q̃dicato euãgelio niſi virtute deitatis oſtenſa mundo· tũc erit hora·nou neceſſitatis vt hęretici calumnian tur ſed volũtatis.vñ. Protestatē h.p.a.m. ꝛ i.ſ.c. Non enim auctoꝛ temporꝫ fato tẽporis regit'.

¶ Chana galileę. Id ē.zelus transmigratio nis ibi nuptię·quia bi ſunt digni chriſto qui feruoꝛe deuotionis de vitijs ad virtutes·de terra ad celos transmigrant. Pater ibi cuiꝰ vterus thalamus fuit de quo ſponſus ꝓceſſit Vocatus ē autem ihe ſus deſiderio p̃cedenti um patruꝫ ꝛ diſcipuli ut miniſtri. In nuptijſ vinũ defecit·quia ſenſus legis p carnalẽ expoſitionꝫ pharizeoꝝ a ſua priſca virtute ce perat deficere· ſed xp̃s aquã in vinuꝫ conuertit dum q̃ carnalia videbantur·ſpũalia oſtendit· ꝛ ſuperficiem litterę plenã virtute celeſti ui deri fecit. Chriſtus enim in pphetis nondum manifeſtatus; quaſi vinum in aqua latuit·ſed cũ aperuit eis ſenſum vt intelligerent ſcripturas: ipſos vino iebriauit ꝛ mẽtes a carne alienauit· Scripturę ſũt lex ꝛ pphete ꝛ pſalmi hę omnes ſecundũ litterã aqua inſipida·ſecundũ ſpiritũ vinum ſunt. Sex ydrię·ſex etates·quarũ nulli defuit pphetia. Incepit enim ab exordio mundi. Et eſt prima etas ab adã vſq; ad noe. Secunda vſq; ad abraã. Tercia vſq; ad dauid. Quarta vſq; ad tranſmigrationẽ babilonis. Quinta vſq; ad iohannem baptiſtam. Sexta vſq; ad finẽ mundi. In his ergo etatibuſ erant ydrie.i.corda hominũ receptiua ſcripturarũ dei parata ꝓpoſita in exemplum viuendi ꝛ credendi·lapidea.i.fortia in chriſto lapide: ſecundũ purificationem iudeoꝝ.i.quia illi populo iudeoꝝ lex data ē·gratia p chriſtum omnib facta eſt. Videamus q̃ in ſingulis etatib quaſi ydrijs aqua fuerit· ꝛ quomõ in vinum mutat'. In prima abel a fratre occidit' ꝛ hic pgnam :ille laudem accipit. In hoc ſi quis innocentiã abel ſequit' ꝛ malitiam cham fugit: aquã abluentẽ ꝛ reficientẽ bibit. Si vero in eodẽ chriſtum a iudeis occiſum intelligit: de aqua vinũ bibit·ſic in alijs omnib huius etatis In ſecũda noe archa ꝓpter iuſticiã ſaluat'. Mundus diluuio perit. Si quis hoc exemplo a vicijs ſe corrigit·aquã ſalutarẽ bibit·ſed ſi in archa :eccleſiã quę cuncta aĩalia.i.omnes gentes recipit in aquę baptiſmũ·intelligit ꝛ cętera huiuſmodi: vinum bibit. In tercia: abraã obediens p filio offert arietem ·q̃ hic diſcit obedientiã; bibit de tercia ydria aquã·ſi quis in yſaac deitatẽ in ariete chriſti carnẽ intelligit ·vinũ bibit. In quarta·dauid humilis regnat Saul ſuperbus abijcit' ·in hoc ſi q̃s diſcit humiliari: aquaꝫ bibit·ſi regnum chriſti intelligit·vinum bibit. In quinta peccans populus captinat' ·poſt reducit' ·hinc ſi quis diſcit pnitẽtia corrigi·aquã bibit ·ſi quis de captiuitate peccati·populũ dei p ihesum liberari intelligit·vinũ bibit. In ſexta chriſtuſ circuncidit'·offert'. In quo ſi quis diſcit ſuis ſacramẽtis ſubiici ſicut chriſtꝰ ille aquã bibit. Si in vera octaua ·depoſitionẽ totius mortalitatis ꝛ intra tionem ad deum intelligit; vinum bibit.

ihesu ad eum. vinum non habent
† Aug⁹. quid ē ꝓmune deitati mee ꝛ tibi matri ſecundum carnem
Et dicit ei ihesus. † Quid mihi ꝛ ti
ſ ē nomẽ ſexus † .i. oportunitas oſtendendi naturã quã ex te habeo·ſed oſtenſa diuina p mira cula·oſtendet ꝛ humana natura p paſſionẽ
bi ē mulier? Nondum venit † hora
ſ ꝛ ſi videtur negare filius·ſcit mater pietatẽ eius·ꝛ ideo fiduciaiter impat miniſtris,
mea·dicit mater eiꝰ miniſtris. Quẽ
cumq; dixerit vobis facite. Erant
ſ vaſa aquaria ab ydor
autẽ ibi lapidee ydrie ſex poſite·ſecundũ purificationẽ iudeoꝝ· capi
ſ metron grece latine mẽſura dr
entes ſingule metretas binas vel
ternas. Dicit eis ihesus. Implete
ſ qꝛ nullũ tẽpus fuit a ſalutari doctrina vacuũ
ydrias aqua. Et impleuerunt eas
vſq; ad ſummũ: ꝛ dicit eis ihesus
Haurite nũc ꝛ ferte architriclino
† princeps triclinii. eſt enĩ mediũ ſpacium domus a parietibus vbi ſedebãt cõuiuantes
ꝛ tulerũt: Vt aũt guſtauit † architri
† vt paulus prius neſciuit ſpiritus in littera
clinus aquã vinũ factam † ꝛ nõ ſciebat vnde eſſet: miniſtri aũt ſciebãt
ſ vt ysaias ꝛ ceteri
qui hauſerãt aquã: vocat ſponſuꝫ architriclinus ꝛ dicit ei. Omnis
ſ carnalis a veris ad falſa deſcẽdit
homo primum bonũ vinuꝫ ponit
ſ mũdana prudẽtia prius docet hoics blanda de inde ſubdit inutilia ꝛ inhoneſta
et cum inebriati fuerint: tũc id qđ
† qꝛ ꝛ olim bonũ ꝛ ſi in figuris quaſi in aqua oc cultũ·nunc vero in euãgelio manifeſtũ
deterius ē. Tu autẽ ſeruaſti † bonũ
vinum uſq; adhuc·hoc fecit initiũ ſignoꝝ ihesus in chana galileę· et
ſ latentẽ deitatẽ
manifeſtauit gloriã ſuam·et crediderũt in eum diſcipuli eius: Poſt
† villa pulcerrima vel ager cõſolationis
hec deſcendit † capharnaum ipſe ꝛ
† cognati·magis fratres q̃ diſcipuli ſ qui nõ frẽs
mater eius † ꝛ fratres eiꝰ ꝛ † diſcipuli eius· ꝛ ibi manſerunt nõ multis diebus. Et ppe erat paſcha iudeoꝝ
ſ docet nos ſeruare inſtituta illius eccleſie ad quã venimus·ſi no fuerit cõtra fidem
rum·ꝛ aſcẽdit hieroſolimã ihesus.
† vt in ſacrificiis offerẽtur·ꝛ erat auaricia ſacerdotum.
ꝛ inuenit in tẽplo vendẽtes † boues ꝛ
† ne deeſſent pecia emptoribus
oues ꝛ columbas · † ꝛ numularios

¶ **Binas vel ternas** Aug'. Eſtimantis ē hoc dicere vt ipſas diceret binas quas ꝛ ternas. Sunt ergo due menſurę in ſcripturis·dum pater ꝛ filius nominat'·ꝛ ſpũs qui neceſſario ē ꝓmunis patri ꝛ filio intelligit'·vt omnia in ſapiẽtia feciſti dñe.i.in filio·ꝛ ego ꝛ pater vnum ſumus. Terne: dum nominato ſpiritu trinitas manifeſtius intelligit'·vt verbo domini cęli firmati ſunt ꝛ ſ.o.e..o.v.e.ꝛ baptizãtes in noĩe p.ꝛ f.ꝛ ſ.ſ.a. Aliter bine vel terne mẽſurę ſunt oẽs gẽtes ad q̃s ptinẽt ſcriptę·bine ꝓpter ꝓputiũ ꝛ circũciſionẽ Ipſe etiã tringe: a tribꝰ filijs noe diſſeminate.

¶ **Et impleuerũt** Qꝛ iuſſu eius implete ſunt ydrię·ſignificat q̃ etiã illa ſcriptura a domino ē ſed dñ in ea ſub velamĩe .id eſt. ad opertione litterę latet chriſtus·ſapit aquã inſipidam. Luꝫ autẽ auferẽ velamẽ: ē vinum inebriãs· potuit quidẽ vacuas iplere vino q̃ cũcta creat ex nihilo·ſed maluit de aqua vinũ facere vt doceret ſe nõ ſoluere legẽ ſed iplere· nec in euãgelio alia facere vel docere q̃ ꝙ ꝓphetia ꝑdixit.

¶ **Vt aũt guſtauit** Triclinium.i.tres ordines diſcũbentium altitudine diſtãtes ĩter ſe .i. doctores·otinentes ꝓiugati. Architriclinꝰ aliqs legiſpitus·q̃ bibit ſpiritualeꝫ ſenſum legis. Vnde ſpũalem ſenſum in ſcripturis aperire diſcipulis·ē aq̃ in vinum conuertere·vt qñ poſt reſurrectioneꝫ aperuit illis ſenſum vt intelligerent ſcripturas.

¶ **Aquã vinũ factã.** Hero⁹. Per aquã baptiſmus iohis·p vinũ paſſio chriſti·vñ ꝛ vinũ priꝰ fert' architriclino·i.iohi q̃ añ bibit paſſionẽ q̃ xp̃s

¶ **Hoc fecit initiũ ꝛc.** Hero. In initio ſignoꝝ q̃ mortalis mortalibus erat daturus: aquã vertit in vinũ·ſicut iam imortalis diſcipulis aperuit ſenſum vt in lege ꝛ pphetis intelligerẽt chriſtũ; ita carnales mẽtes prius ſapore ſapiẽtię imbuit·poſtea reſuſcitatos maiori gloria ꝓpleturus.

¶ **Poſt hęc ꝛc.** Poſt initiũ ſignoꝝ de vino ſubdit aliud indiciũ diuinę maieſtatis in electione vendentiũ de tẽplo. Typice. Filius dei vt humilis: deſcẽdit capharnaũ·i·in mundũ ſecundũ q̃ habet matrẽ ꝛ fratres.

¶ **Et prope erat ꝛc.** Paſcha agim⁹: dum a vicijs a virtutes tranſim⁹ ad hoc ihesus venit: dñ eccleſiã quotidie viſitat ꝛ actus cuiuſq; ꝓſiderat·ꝛ eos ejicit q̃ inter ſanctos·vel ficte bona vel apte mala faciũt. Per boues q̃ arant p̃dicatores doctrinę celeſtis ſignificantur: hos vendũt qui nõ amore dei vel ſed p queſtu tpali p̃dicant. Oues innocẽtes ſua vellera veſtiendis p̃bent·p has ſignant' opa mũdicię ꝛ pietatis q̃ vẽdunt'·dum p hũana laude gerunt'·ſpiritus vt colũba apparuit·vñ p columbam ſpũs accipit'·q̃ vẽdunt ſimoniaci: Nummos dant mutuo in eccleſia q̃ nõ ſimulate celeſtibus ſed apte terrenis ſeruiũt·hi omẽs ejciunt' de pte ſortis ſanctoꝝ·qui vel ficte bona vel apte mala faciũt·ꝛ funiculis peccatoꝝ mõ flagellant' ad correctionem·qui ſi in correcti pmanſerint: in fine ligabunt'. Oues quoq; ꝛ boues ejicit·qꝛ talium vitã ꝛ doctrinã oſtẽdit reprobã. Et menſas ſubuertit·qꝛ in fine ipſe res quas dilexerũt·deſtruunt'.

¶ **Et aſcendit. ꝛc.** Si ipſe qui vidit decreta dei cuſtodit·docet quãta cura boĩbus debet eſſe vacare orationib ꝛ dei ſollẽnitatibus. Bis legit' ad paſcha aſcẽdiſſe·ſemel primo anno p̃dicationis: nõdum incarcerato iohanne·vnde hic agit'. Secũdo cũ ad paſſionem iret·ꝛ in vtroq; vendẽtes eiecit de templo.

¶ **Et inuenit in templo.** Si in figurali tẽplo qđ ē domus orationis phibet negociationẽ q̃ honeſta putat' cum ſit de bis q̃ in templo offerunt':

quantomagis ꝓhibet potationes ⁊ cętera grauiora.

¶ De funiculis. Funiculi quib⁹ eiȷciunt᷑ sunt in cremēta actionū malaꝝ vnde esaias. ve qui trahitis iniquitatē in funiculis vanitatis. Et salomon. Funiculis peccatoꝝ suoꝝ quisq; ꝓstringitur.

¶ Qui colūbas. Non solū vendētes columbas·sed etiā alij domū dei faciunt domū negociationis.i.omnes q̄ q̄runt quę sua sunt·nō q̄ ihesu xp̄i

¶ Zelus domus ⁊c. Bonus zelus ē feruoꝝ animi· quo mens abiecto humano timore· ꝓ ve fensione veritatis accēditur· ab eo ꝓmeditur q̄ q̄libet p̄ua q̄ viderit corrigere satagit· si ne quit tolerare gemit.

¶ Quod signū o stēdis. Quia signū quęrūt quare solita cōmertia ve tēplo eiȷcit? ⁊ ait. Soluite·quasi. Quia hoc templū significat templū corpꝰ·in quo nulla ē macula ⁊ merito hoc figurale purgo:q̄ illō ab hoib⁹ morte solutū diuina potentia suscitare queo.

¶ Soluite tēplū Nō ve ꝓꝓio corpore qđ ē templuꝫ dei dicit ihesus. Excitabo illud ⁊c. Iudei nō intellexerunt. Licet ignorātes diuinit? respōdent dicentes. Quadraginta sex annis ędificatū ⁊c. q: nō ꝓuenit lapidi· ꝑ homī suscitatio. Naꝫ lxvi. dieb⁹ corpus christi vt cuiuslibet homīs in ventre matris organisat· ꝑ vestructū a iudęis a morte die tercio suscitat. Nō ec dictū nec aplī itellexert· donec die tercio suscitat? eis aquit· ꝑ qđ itelligere ñ poterāt· patienter tolerabant q̄lq; spū sancto reuelāte· resurrexisse cum viderunt. Unde exemplū accipimus vt qđ intelligim? supbiendo ne amittamus· qđq; intelligere subito nō valem?· vili pēdētes ne dspiciam? ꝑ hūiliter expectemus orantes ac exercentes mentes nostras donec intelligamus. Nam is sermonum dei ⁊ ꝓphetarum mos ē· vt quę vident in eis nobis apta·clausa latent ne cito intellecta iactantiā generarēt· ⁊ exercitio acquisita·corrigendo delectarēt. Nam carnali sensui claudunt·spūaliter aūt laboranti ⁊ diligēter attendēti dant· vt ne margarite ꝓiciende sint ante porcos ne ꝓculcent.

¶ Dixerūt ergo. Carnales carnaliter sapiebāt·ille spūaliter loquebat· qđ euangelista nobis apit·ille aūt dicebat de t.c.s.

¶ Quadraginta ⁊c. Anachole grece oriens·disis occidēs arctos septētrio. Misibrion meridies· Prime litterę horū.iiij.nominū.i.alpha delta. Item alpha mi: ꝓtinentur in noīe ade q̄ ē obis terrarū·⁊ alpha significat vnum·delta.iiij. Item alpha. vnū.my.xl.⁊ sunt simul.xlvi.

¶ Edificatū est. Aug. Edificatio salomonis. vij.annis pfecta ē·reędificatio sub zorobabel impedientib⁹ inimicis.xlvi.annis. Hic numerus ꝓuenit pfectioni dominici corpis·q: vt dicūt phisici:tot diebus forma humani corpis pficit. Hic numerus in litteris adę inuenit·cuius nomē ex quattuor primis litteris climatuꝫ ꝓstat·quę litterę significāt adam disperſum ꝑ quattuor ptes mūdi in filȷs suis. Hoc numero corpus christi qđ est ex adam: de quo dicitur. Soluite templum hoc·sicut ⁊ illi dicit·terra es ⁊ in terrā ibis i vtero matris ędificat: vt significet illū adam qui dispsus erat: colligenduꝫ esse ve illis quattuor ptibus in vnum corpus christi qđ ē ecclesia. vnde dr electos esse ꝓgregandos a quattuor ventis.

¶ Cum esset hiero. Conuentus adibat vt verbis ⁊ signis plures conterteret ⁊ q: aliq̄ solis signis moti credebāt in eū·vere quidē sed tamen ita ut possent postea i passione eius scandalizari·⁊ quia nondū erant renati ex aqua ⁊ spiritu·nō erāt digni quib⁹ se crederet ihesus ⁊ familiariter cohabitaret. Sciebat eī quid esset in illis· melius q̄ ipse homo ve se. Hęc fides conuenit catheczuminis qui credūt in eum·sed quia non sunt renati:non credit eis ꝓmunio corpꝰis ⁊ sanguinis christi·ve talibus erat nicodemus qui credens dicit eum a deo venisse ꝓpter signa quę viderat·sed nondum renatus erat ⁊ ideo nocte venit nō die.q: nondū illumīatus celesti lumine.

C. III.

¶ Erat autē homo. Hic erat vnus ex his qui p signa crediderant.

¶ Nicodem⁹ nomine. Nicodemus victoria populi·vel victor populi·gestans figuram omniū q̄ ex iudaico populo ī christū credentes·p fidem vincunt mundū.

¶ Nicodemus: vel ē figura catheczuminoꝝ qui fidem habent sed nondū baptizati qui in quadā nocte sacramentoꝝ accedunt· vel ē forma eoꝝ qui pfectę credūt·sed tamē lucem pfectoꝝ opm nondū habent·timentes carnaliū cogitationum vel actionū vel īfidelium iudęoꝝ impetum:fide sola colloqo christi fruentes·bonorum operum fiduciam non habentes:

¶ Hic venit ⁊c. Nox significat litterā legis·vel ignorantiā cordis vel timorem. Et nocte ideo forsitan venit q: magister in israel palā discere erubescret·vel ꝑ metu iudęoꝝ. Hic quia prudenter apta signa notauit: pleni? mysteria fidei requirit·⁊ ideo meruit doceri ve veritate christi ⁊ ipsius vtraq; natiuitate·ve passione·ve resurrectione ⁊ ascensione·ve secunda generatione ⁊ ingressu regni celoꝝ ⁊ ve alijs pluribꝰ rndit ihesus.

¶ Amen amen dico tibi. Non interrogāti secundā natiuitatē exponit· ne credat nicodemus solā fidem·qua ꝓpter visa signa crediderat in ihesum sufficere ad salutē·absq; spiritualis regenerationis virtute ⁊ absq; sacramētis. Etiā quia hominē purū intelligebat eū nicodem⁹ vt iohannem baptistam vel quēlibet ex prophetis·ideo incepit eū instruere ihesus ve secūda regeneratione qua intelligit eū filiū dei·⁊ se posse filiū dei fieri.

¶ Aug⁹. Secūda natiuitas ve qua docet ihesus spūalis ē·q̄ ē ex deo ⁊ ecclia ad uitam·sed ille solam carnalē sapit·q̄ est ex adā ⁊ eua ad mortē·sed sicut carnalē dicit iste ñ posse iterari sic ⁊ spūalis a quocūq; facta nō potest iterari. Ex semine enī veri edrag sunt natiꝰ sine ꝑ liberā sine ꝑ ancillā.

† qui peccata peccatis addit·quasi funem ꝓnectit quo flagelletur ⁊ ligetur

sedentes. Et cū fecisset q̄si †flagellū

de funiculis:omnes eiecit de tem-

ſ eiecit

plo·ou es quoq; ⁊ boues·⁊ numu

ſ .i. omnē materiā venditionis

larioꝝ effudit es :⁊ mensas sub-

† specialiter simoniaca damnat heresis

nertit. Et his qui †columbas vēde

ſ gratiā spūs ꝓhibet vendi·q: grā ē

bant dixit. Auferte ista hinc·⁊ noli

ſ hic aptę se filiū dei dicit.

te facere domuꝫ patris mei domū

ſ hoc vso

negociatōis. Recordati vero sunt

† quia zelo domus dei eiecit impios

discipuli eius q̄a scriptū est. †zelus

† nō audētes sibi resistere·q: viderūt diuinū quid in facie eius irradiare

domus tuę ꝓmedit me. †Respōderunt ergo iudęi ⁊ dixerunt ei. Qđ signum ostēdis nobis quia hęc facis. Respondit ihesus ⁊ dixit eis.

ſ nō impar sed quasi diceret vos soluetis ſ .s. in virtute trinitatis

Soluite templum hoc ⁊ in tribus

ſ ego vt deus cū patre

diebus excitabo illud. Dixerūt ergo iudęi. Quadragita ⁊ sex annis ędificatū ē templum hoc·⁊ tu in tribus diebus excitabis illud. Ille autē dicebat de tēplo corpꝰis sui

ſ vel autē

Cum ergo resurrexisset a mortuis recordati sunt discipuli eius quia

ſ corpus suū morte soluendū ⁊ a se suscitandū

† ꝓphetarum qui dixerunt christū tercia die resurrecturum

hoc dicebat·⁊ crediderūt †scriptu-

ſ hīc ·s. soluite tē· hoc

rę ⁊ sermoni quē dixit ihesus. Luꝫ

autē esset hierosolimis in pascha i

die festo· multi crediderūt in noie

ſ cur ſ ꝓpter signa

eius videntes signa eius quę facie

ſ nō q: essent aliquid facturi nolēti qui habet potestatē ponēdi animā suam ⁊c. sed q: occulta in eis nouit·⁊ sciebat eos nō firmiter credere

bat. Ipse aūt ihesus nō credebat

ſ cur ſ vt deus

semetipm eis·eo q: ipse nosset om-

ſ ita nosset vt a nullo quicq̄ acciperet cū sciret de homine qđ nō ipse homo de se

nes·⁊ quia opus ei nō erat vt quis testimoniuꝫ phiberet de homine. Ipse eniꝫ sciebat quid esset in homine.

C. III.

Erat autez homo † qui credūt resurrectōez·p hoc ab alijs diuisi ſ quasi nota nomen

mo ex †pharizeis nicodemus no-

ſ vnus de principibus

mine· ꝓnceps iudęoꝝ hic venit

ſ ad lucē ſ iple in tenebris ē nō lux quia nō renatus

ad ihesum nocte ⁊ dixit ei. Rabbi

ſ a deo ad celeste magisterū venisse·cū illo deū esse sed ipsum deū esse non cognouit

scimus quia a deo venisti magister

† que vidit in pascha fieri ab eo

Nemo enī potest †hęc signa facere quę tu facis:nisi fuerit deus cū eo

Respondit ihesus ⁊ dixit ei. Amē

ſ .i. nisi spūalem intellectuꝫ simboli capiat

amē dico tibi:nisi qs natus fuerit

¶ Nisi quis. Necessariū ē visibile sacramentū aḡ ad ablutionē visibil' corpis sic ē necessaria doctrina ūuisibilis fidei ad sanctificationē aīe ūuisibil'
¶ Ex aqua et spiritu. Ex aqua visibili sacramēto z spiritu inuisibili intellectu vt simbolū baptismi visibiliter accipiat z spirituale intellectum ipsius simboli pficiat. Uel ex aqua visibili z spiritu sancto.
¶ Quod natū. Hanc spiritualē natiuitatē distinguit a carnali dicens qđ natum est ꝛc.
¶ Ex carne. Id est ex primo homine p carnis successionē: carnale ē. Nomine carnis non solū carnem ꝫ totum carnalē hominem significat sic ecōtra totus homo spūalis aīa z corpe spūs dicit'.
¶ Et qđ natum ē ex spiritu spūs ē. Verbo z sacramento spirit⁹ inuisibiliter adest quo natus ex adā ad mortē nascit' filius dei ad vitā qui nō tantum spūalis dicit': sed spirit⁹ qz sicut substātia spūs est inuisibilis ita ūuisibiliter p visibile sacramentū efficitur dei filius.
¶ Spiritus ē. Nō aut̄ mireris si sic natū dico spiritū qz sic spūs vbi vult spirat z nescis vñ venit aut quo vadat sic ē omnis qui natus ē ex spiritu.
¶ Spiritus vbi. Quia in potestate habet cuius cor illustret. Uocē ei⁹ audis in scripturis vel dum loquitur aliqs plenus spiritusancto quę z si audis nescis vnde venit. i. qđ modo cor illius intrauit uel quomō redierit quia natura eius ē inuisibilis sic ē omnis qui natus ē ex spūsancto qz ipse inuisibiliter agēte spiritu icipit esse qđ non erat ita vt infidelis nesciat vnde veniat z quo vadat. i. qua gratia venit in adoptionem filij z vadit in regnum dei: ḡ quia incognita sunt carnali: iterū ḡrit quomō possunt h. f. nō habēs spūalem intellectū in littera legis impossibile putat qđ dz de natiuitate p spūm. vñ redarguit' a dño. Tu es magister ꝛc.
¶ Et vocē eius ꝛc. Vox spiritus ē vox christi quā audiuit nicodem⁹ sed qz nondum ē natus de spiritu nescit vnde veniat aut quo vadat. i. qua occasione velit nasci hominē in spiritu aut quo vadat. i. ad quā pfectionē ducat ipsum nascentē ex se. Nam qui ex eo nascit' vnus cū ipso spirit⁹ per gratiā efficit' sicut etiā ipse spūs vnus ē p naturā.
¶ Tu es magister in is. Non insultat ei vt supior eo habeat' qui omnibus ꝓest sed quia vult eum nasci ex spiritu qđ nequit nisi humilis tumidum ex magisterio humiliat' q̄si. Superbus princeps nil nosti humiliare vt ille qui seipsum exinaniuit z natus ē ex spiritu scies qđ mō nescis.
¶ Qđ scimus lo. Id ē. qz ipse ē sciētia locutio z sermo patris z qđ vidimus testamur qz ipse visio z verum testimoniū z veritas patris. Qđ pluraliter: mysterium trinitatis innuit.
¶ Si terrena dixi. Aug. Et qz nō accipitis terrena quomō poteritis capere cęlestia. i. cęlestē spiritus natiuitatē: cū nō solum nō credatis ꝫ nec ītelligatis terrena qz de tēplo corpis mei qđ de terra accepi dixi a vobis solue

§ qđ ē ex greco desursum †. i. nō potest cognoscere me qui sum regnū patris qui sum visio veritatis
denuo †non potest videre regnum
†qui solaz carnalē natiuitatē nouit que nō potest denuo fieri ideo modū secunde querit
dei. Dixit ad eū †nicodemus quo modo potest homo renasci cum sit senex. Nunquid potest in ventrez
§ vel rursus vel iterato
matris suę iterū introire z renasci?
§ modū secūde natiuitatis ostēdit
Respondit ihesus Amen amē dico tibi: nisi quis renatus fuerit ex
†idē ē intrare qđ videre qui enī videt intrat z q̄ intrat videt
aqua z spūsancto nō potest †introire in regnum dei. Qđ natum ē ex
§. i. carnale ē habēs naturā generātis visibile ē z inuisibilibus incremētus p ipa pficit
carne caro ē z qđ natum ē ex spiri
§. i. simile spūi §nō putes impossibile
tu spiritus ē. Non mireris quia dixi tibi oportet vos nasci denuo.
§. i. spūaliter
§quia §in quibus vult opatur z quādo
Spiritus vbi vult spirat z vocez
§q̄uis vocē ei⁹ audias
eius audis sed nescis vnde veniat aut quo vadat. Sic est omnis
§qđ nōdum es tu
qui nat⁹ ē ex spiritu. Respondit nicodemus z dixit ei. Quomō possunt hęc fieri? Respōdit ihesus et
§ q dicis vocē ei⁹ audis z n u u a q u
dixit ei. Tu es magister in israel et
§littera occidit §inflatus nescis humilis scies
hęc ignoras Amen amen dico tibi
§ nos ego. s. cū pphetis z apostolis
†qđ in abscōdito dz.
qz qđ scimus loquimur † z qđ vidi

do: a me suscitando.
¶ Et nemo ascēdit. Postq̄ increpauit z ad humilitatē inuitauit qz iste diligenter bis q̄ audiuit attendit instruit adhuc de cęlestib⁹ z terrenis. Cęlestis ē eius ascensio ad vitā terrena eius exaltatio in cruce ad mortem: quasi intellige cęlestia q̄ nō carnales z idem intellige de ascensione. Renati enim spūaliter ascēdent in cęlum sed nō nisi sint mēbra coherētia illi qui in vna psona ē homo z dei filius vt sciat iste nullū ex se sed p christum posse ascēdere. Et ideo non dicit homines ascēdere sed filium hominis totū cum corpe qui secundū deitatē descendit de cęlo z ē in cęlo nō secundū q̄ ē homo Et quia hęc ascensio nō potest esse nisi redēptis p passionem ideo subdit.
¶ Nisi qui descēdit. Hoc ptinet ad secundā natiuitatem in spiritu qz nemo in christo ad patrē ascēdit nisi qui ex spiritu nascit'. Nemo saluat' p mortem christi nisi qui ex spiritu nascit'. Nemo nascit' ex spiritu nisi in morte christi. Et cum dicit filius hominis dat nobis certitudinē ascēdendi cū filij hominū simus.
¶ Et sicut moyses Supponit de morte sua q̄ ē origo z causa habendi p̄dicta in cuius fide eum instruit z qz carnalis erat z not⁹ in lege ideo quandam legis ptē adducit quā ostendit esse figuraz z mortis suę significatiuam vt etiā sic pateat de alijs ptib⁹ legis q̄ sint in figura. Et quia mors intelligit' p serpētem z christus mortu⁹ serpens dicit' quē qui fide intuet' liberatur sicut intuitu illi⁹ in figura ab ignitis serpentibus liberant' qui significant incētiua vicioz
¶ Ita exaltari ꝛc. Magistrum legis ad significationē legis inuitat z qz dixerat de filio hoīs ne hoc solum putet nicodemus subdit eundem etiam esse filium dei d. Sic enim deus.
¶ Sic enim ꝛc. Apit causam hūanę salutis. s. dilectionē dei patris ex quo oīs restauratio ē p filiū suum in spūsancto.
¶ Mundum. Cosmos grece qđ latine mūdus interpretat ornatus dicitur. Per mundū igit' humana natura significat nō q̄ secundū corpus ex quattuor elemētis ꝓstet sed qz secundū animā adeo ē ornata z ad ymaginē dei ē facta quā ad hoc diligit deus vt eā eternā faciat.
¶ Ut filium §Ecce idem dicit de filio dei qđ supra de filio hominis vt per quem in veritate ꝓditi sumus p eundē in hoīe restauremur.
¶ Ut iudicet ꝛc. Nondū apparuit iudiciū sed iam factū ē iudiciū. Nouit dominus qui sunt eius. Nihil enī aliud ē iudiciū. i. eterna damnatio q̄ nō cognoscere z nō credere in filiū dei sicut nihil aliud ē beatitudo z vita: nisi credere z cognoscere filiū dei. vñ dicit' hęc ē vita eterna vt cognoscant t. u. z i. d. z quē misisti ihesum christū.
¶ Sed vt saluet' ꝛc. Ex eo saluat' homo non iudicat' sed si iudicat' ex se habuit qz nō credidit.

§ forīs mūdo
mus testamur z testimoniū nostrū
§. i. testimonio nostro vos carnales non creditis
†. i. si terreni corpis solutionē z resurrectionē non credis: qđ queris aperi mysteria spiritualis natiuitatis.
nō accipitis. †Si terrena dixi vobis z non creditis: quomō si dixero vobis cęlestia credetis. †Et ne
†quasi attamē dicā celestia
§ secundū q̄ homo †secundū q̄ deus
mo ascendit in cęlum nisi qui †descēdit de cęlo filius hominis †qui ē in
§qz z idē ē filius dei †secundū q̄ deus
§quasi hoc modo illud fiet. s. p mortē xpi
cęlo. Et sicut moyses exaltauit serpentē in deserto: ita exaltari oportet filium hominis. vt omnis qui
§ in cruce
§. i. vera fide intuet in ipsum
credit in ipsum non peat sed habeat
§hoc p filium hominis qz idē ē filius dei ex dilectione dei ad hoc missus sic enī d. ꝛc.
vitā eternam. Sic enim dilexit
§. i. humanā naturā
deus mundū vt filium suū vnigenitū daret vt omnis qui credit i ipsum nō pereat sed habeat vitam eternam. Non enim misit deus filium
§ī morte vt omis aspicies in eius morte nō pereat sed habeat vitaz eternā
§ in humanā naturam
suum in mundū vt iudicet mundū
§ vñ saluator mundi d.
sed vt saluet mundus per ipsum.
§ quia p fidem dimittuntur peccata pro quibus damnaretur
Qui credit in eum non iudicatur.
§ ne dicā iudicabitur
Qui aūt nō credit iam iudicatus

Hoc ē aūt iudiciū. Cur qui nō credit iudicat? Quia lux venit q̄ et citat hoīes z ammonet cognoscere sua mala in quib⁹ omnes sunt sed alij oderūt āmonentē lucē z fugiūt ne arguant eoz mala q̄ diligūt. Alij ammoniti p lucē accusant sua mala qđ ē facere veritatē z sic illuminant.

Erant enim eoz. Qui ē in tenebris z diligit lucē nō ē malus ß ille dicit malus z opa eius mala q̄ postq̄ lux venit odit lucē z diligit mala. Et hoc ē qđ dicit, Erāt enī opa eoz mala. Opa, i. īpietas z īcredulitas z odiū ęternę lucis z nolle eā aspicere ß velle in tenebris pctōz remanere.

Qui aūt facit. Ostenso qua iusticia damnet qui nō credit ostendit q̄ iusticia salvetur q̄ credit.

Qui autē facit ve. Id ē, cui displicēt mala sua z accusat non sibi ignoscit. non sibi placit sed venit ad lucem Et incipit agere cū do q̄ mala accusat: quia initium boni ē accusatio mali. ḡ opa eius. hęc .s. q̄ se accusat sic deus accusat manifestat quia in deo sunt facta nisi enim dei lux sibi luceret: sibi nō displiceret.

Post hęc. Non ꝓtinuo post disputatōnem cū nicodemo ḡ facta ē in hierosolimis ß pacto spacio tēpis de galilea in iudeā redijt

In iudeā. Moraliter ubi ē ꝓfessio pec catoz vel diuinarum laudū illuc venit ihesus z discipuli eius, i. doctrina z illuminatō eius ubi morat purgādo a delictis. vñ sequitur z ibi morabatur z baptizabat.

Et baptisabat Quantū catheczumis nōdum baptizatis p̄dest doctrina fidei: tantū ꝓfuit baptisma iohānis ante baptisma christi quia sicut ille p̄dicabat pēnitentiam z baptismū christi p̄nūciabat z etiā in cognitionē veritatis ḡ mundo apparuit attrahebat: sic ministri ecclesię primo erudiūt venientes ad fidem post peccata eorum redarguūt deinde remissionem in baptismo christi, pmittunt z sic in dilectionē z cognitionem veritatis attrahunt.

Erat aūt. Christo iam baptizāte adhuc baptizat iohānes qz adhuc pmanet, vmbra. Nec debet p̄cursor cessare donec manifestet veritas. Mystice nōdum erat ꝓsummatio littere legis.

In ennon. Ennos grece aqua latine vñ quasi nomīs interpretationem ap̄iens subdit qz aquę multę e. i. sedech regnauit.

Iuxta salim. Salim oppidū ē vltra iordanem sitū vbi olim melchi

Nōdū enim. Ecce apte notat facta christi ante iohannē incarceratū q̄ alij ꝓterierunt incipiētes ab his q̄ facta sunt post iohannē missum in carcerem quādo cessante baptismo p̄cursoris apte incepit baptism⁹ christi.

Facta est aūt. Dum iohānes p̄dicat z scola eius durat christus latē p̄dicat z opat sed palā baptizat vt oriat q̄stio de baptismo iobis z de baptismo christi z illa soluat testimonijs iobis.

Et venerūt ad. Volētes accusare christū quē paulo ante viderāt a iohanne baptizatum.

Respondit iohānes. Quia vltra ꝓsuetudinē hūanę nature sum natus ex parētib⁹ puectę etatis putatis me esse vltra homines. Sed scitote quia purus sum homo ille deus a quo habeo quicq̄d habeo. Ex me infirmitas ex illo gratię sblimitas. Putatis vt aliq̄d dicā ꝓtra meū testimoniū ego ñ baptizo in remissionē pcatoz sed ille

Nō potest ho. Quasi ego purus homo nil habeo nisi qđ datum ē a deo, i. baptizare in pēnitentiā non in remissionē quia nō ego christ⁹ sed ille vt scitis me testatū fuisse vobis, ideo ad illum currite.

Non sum chri stus. Non sum vnctus a patre plenitudine spūs sed de plenitudine illius accepi vt illum p̄currerem.

Hoc ergo gaudiū. Jn hoc gaudiuz meū ē plenū q̄ factus sum amic⁹ sponsi z q̄sto z audio.

Illum oportet crescere. Gaudeo ad vocem sponsi, Ille sponsus crescet, i. inueniet esse christus q̄ putabat ꝓpha. Ego minuar qz eius ꝓpheta inueniar qui christ⁹ putabar.

Illum oportet crescere, i. exaltari, i. dum peccata dimittit gratiam dat in quo gloria eius quę in se semp ē p̄fecta crescit in homine dum eā homo plus videt z habet. Jō minuit qui ante in se gloriabat dūmodo peccata ꝓfitet z accipit qđ ille dat. Cui rei attestat passio vtriusq̄. Christus in cruce exaltatur Jobes capite minuit. Attestat z creatura iohānes natus ē decrescentib⁹ diebus christus vero crescentib⁹.

Qui aūt. Jobes figura legis ē christus veritas lex minuit apparēte veritate.

Qui desursū. Id ē, de altitudine hūanę nature ante peccatū primi parētis qz de illa altitudine assumpsit verbum dei humanā naturā z non assumpsit culpā cui⁹ assumpsit pēnā. Qui enī de cęlo, i. de patre venit duobus modis sup omnia ē. Primo sup omnē humanitatē qui de ipsa primisq̄ peccaret venit. Secūdo iuxta altitudinē patris cui ē equalis.

De terra. Id ē, qui ē de terrenis parentib⁹ natus a quib⁹ peccatū z pēnam peccati ꝓtraxit ex se nihil ē nisi terra.

Et quod vidit. Cum ipse filius dei sit verbū patris nō aliud verbū patris audit vel hoīb⁹ testat sed se verbū qđ pater locut⁹ ē, i. edidit z genuit exse: scit z īdicat hoīb⁹ eē ex patre. Hoc ēuāgelista dicit vt potuit qđ plene dici vel intelligi nequit.

Signauit. Hoc ē signū posuit in corde suo; q̄si spēale aliq̄d, s. hūc eē

ſ cur † in quo solo ē salus nō habet multos filios, deus p quos saluet
est: quia nō credidit in noie † vnige
ſ cā dānatōis
niti filij dei. Hoc ē autē iudicium
ſ verbū in carnē † hoc ē ius damnatōis
quia lux venit in mundū z † dilexe
ſ carnales ſ peccata q̄ hēbant
runt homines magis tenebras q̄
ſ q̄re ſ pccā arguentē ſ q̄ ex se ſ cur iō ſ qui ē in intentione mali z cui placet malū
lucē. Erant ei eoz mala opa. Om
ſ q̄ agit mala
nis enim qui male agit odit lucez
ſ nō ꝓiungit luci sed fugit eam
z non venit ad lucem vt nō arguā
ſ mala q̄ diligit †. i. bona opa q̄ veritas iubet
tur opa eius. Qui autē facit † vita
tē veit ad lucez vt manifestent opa
†. s. pascha z ea que hic narrauit facta
eius quia in deo facta sunt. † Post
hęc venit ihesus z discipuli eius i
ſ significat ꝓfitentes quos visitat christus
terram iudęam. z illic morabatur
ſ. i. discipulis vel credentib⁹ in eū iudeis
t̄ apostolos ſ suo baptismo nō eo quo baptizat⁹ ē illud enim subijt vt esset via z ꝓparatio suo baptismo.
cū eis z † baptizabat. Erat autem z
ſ pcurrens z ꝓparās baptismo christi.
iohānes baptizans in ennō iuxta
ſ ē ciuitas
salim quia aquę multę erāt illic. z
ſ mystice nōdum erat ꝓsummatio littere legis ſz dum pēdens in cruce dixit cō. e.
veniebāt z baptizabant. † Nondū
enim missus fuerat in carcerē ioha
† defendentibus baptismū magistri z putantib⁹ iohannē meliorē christo
nes. Facta ē autē quęstio † ex disci
† dicētibus meliorē baptismū christi ad quē iohānes inuitabat hoīes nō ihesus ad iohannē
pulis iohannis cū † iudęis de puri
ſ vt solueret hanc quęstionē
ficatione. z venerūt ad iohannem
† quasi instigarēt in inuidiā cōtra ihesum † quasi quē baptizasti
z dixerunt ei. † Rabbi. † q̄ erat trās

ſ. ecce agnus dei
iordanē cui tu testimoniū phibui
† vnde valde miramur ſ in iudea † quasi quid ti bi de hac p̄sumptione videtur † te dimisso qui eum baptizasti
sti. ecce hic † baptizat † z omēs † veni
unt ad eum. Respondit iohannes
z dixit. Nō potest homo accipere
ſ accepi qz ego nō xp̄s
quicq̄ nisi fuerit ei datum de cęlo
Ipsi vos mihi testimonium phibe
† maior ergo illo: nō ſz missus ante vt p̄cō seru⁹ parans viam ei
tis q̄ dixerim ego nō sum † christ⁹
† quid ergo es tu quid ille: ego amicus sponsi qui zelo spansam ei nō mihi
sed q̄a missus sum ante illū. † Qui
ſ. i. ecclesiā q̄ generat z virgo pmanet
ſ quicunq̄s
habet sponsam sponsus ē amicus
† humilis non cadit iz ſ pbus ſ intus docentē
autē sponsi qui † stat z audit eum
ſ nō de se in quo ē tristicia sed de deo † . i. testimoniū eius quo phibet se filiū dei sp̄sum eccle
gaudio gaudet, ppter † vocem sp̄ō
ſ ita ergo et ego gaudeo ad vocē sponsi quia ipe me illumiat † . i. habeo gratiā meā sufficit mihi gratia mea plus mihi non assumo ne qđ accepi amittam.
si. Hoc ergo gaudiū meum † imple
ſ z ne miremini qz plures baptizat q̄ ego quia.
tum ē. Illum oportet crescere me
ſ qz christus ſ de patre ſ i mundū
autē minui. Qui desursum venit
ſ nō merito crescit † hoīes z angelos † iohānes
ſ natus
super † omnes est. † Qui est de ter
ſ terrenus ē ex se ſ z ecce terrena sapit z dicit.
ra de terra est z de terra loquitur.
ſi vero diuina ex illuminante ē ſ hoc ē qđ ante desursum ſ christus
Qui de cęlo venit super omnes ē
ſ apud patrē ſ a patre ſ de deitate sua
z qđ vidit z audiuit hoc testatur z
ſ de populo sinistre
testimonium eius nemo accipit.
ſ de populo dextere
Qui aūt acceperit ei⁹ testimoniū

verū dēū q̄ missus ē ad salutē hominū.

¶ Verax. Dīs bō ex se mēdax. nō enī vera dicere p̄t nisi illuminat⁹ a dō

¶ Quem enī misit deus pater verba dei loquit̄. qđ ē. quē misit deus: de⁹ est. ideo verba dei loquit̄. Ergo verba filij de se testimoniū p̄hibentis q̄ de us sit: verba dei sunt.

¶ Verba dei loquitur. In hoc se distinguit a christo. sed q̄ missus z verba dei loquit̄. aptius addit. Non enī ad mensurā.

¶ Non enim ad men. Hominib⁹ dat ad mensuram. filio nō dat ad mensurā. sed sicut totū ex se ipso toto genuit filiū suum. ita ī carnato filio suo totū spiritum suum dedit. non p̄ticulatim. non p subdiuisiones sed generaliter z vniuersaliter. z nō ob aliud dat: nisi q̄ p̄ diligit filiū.

¶ Qui credit. Ac si diceret. qui credit in filiū habet ipsum filiū. z p hoc habet vitam.

¶ Sed ira dei. Ira cum qua natus ē p̄manet. z ideo nō ait venit sed manet. qa p filium missum. q̄ est vita nō tollit̄ effectus illius ire. s. mors corruptio ⁊c. q̄ omnia manent.

C. IIII.

¶ Ut ergo. Sciebat ihesus scientiam eor̄ z inuidiam. q̄ non ideo didicerant de eo ut eū segrent. sed p̄sequerē tur. z ideo fugit. docēs suos cedere malis. nō timēs. vel euadere eos impotens.

¶ Et baptizat. Qđ vere dicit̄. Ipse enim semp mundat in spiritu inuisibiliter z uno. sed eius baptism⁹ fit etiā in corpe. qui ē in unoby sc̄z in aqua z verbo vitę vnde paul⁹ Mundans eam lauacro aquę z verbo vitę.

¶ Sed discipuli eius. In quor̄ baptismo vabat spiritus licet nō ita manifeste vt post ascēsionem datus ē ineffabili z inexcogitabili modo.

¶ Reliquit iudeā. Id ē. pharizeos incredulos qui cogitabāt eū perse qui p̄pter baptisma ipsius qđ crescebat. z quia p doctrinam eius legem euacuari intelligebant.

¶ Et abiit. Postq̄ paucos de iudaico populo suscepit. reliq̄t ī credulos legis litterā sequētes. q̄ neminē ad p̄fectum ducit: z abīt in galileā. i. in spiritualē ipsius litterę intelligentiam.

¶ In galileam. In galilea transformatio dñi credit̄ facta p quā significatur trālmutatio humanę nature in pristinā gloriā. In galilea docuit discipulis in monte doctrinā. p quā ad vitā transituri sunt credētes.

¶ Oportebat. Inter iudeā z galileā samaria ē. i. inter legē litterę quę p iudeam. z diuinas leges circa deum reuolutas. quarū figura ē galilea. ē lex naturalis in medio p̄stituta. q̄ ergo ex lege sūpsit fundamēta ecclesię. oportebat eum ad gentes trāsire. p̄stitutas sub lege nature. vt cum vtriq̄ in galileam ęternę beatitudinis rediret.

¶ Venit ergo. Ut agnoscerēt z querentes ad eū samaritani. vendicantes sibi hereditatē patriarche israel.

¶ Quę dicit̄ sichar. Sichar. i. p̄clusio vel ramus. i. gētilis popul⁹ con

Sipse qui de celo descēdit z sup omēs est † vere verax. q̄ loquit̄ verba dei ‡ .i. christū
signauit: quia deus †verax ē. Quē enim misit deus. verba dei loquit̄.
‡ secz filio
Non enim ad mensuraz dat deus
†q̄ ‡singulariter nō vt adoptiuos † vt tant⁹ sit filius quantus z pater. equalē enī sibi genuit
spiritū. † Pater diligit filiū. z †omnia dedit ī manu eius. Qui credit
‡ qui ē vita eterna ‡ .i. ipsum filium
in filium habet vitam ęternam: q̄ aūt incredulus ē filio. non videbit
‡ .i. ipsum filiū
vitā sed ira dei manet sup eum.

C. IIII.

Et ergo cognouit ihesus quia audie
‡ quor̄ cōsilio iohānes ē captus ‡ .i. discipuli iohannis qui maxime fuerūt de pharizeis † vnde magis inuidebant
runt pharizei q̄ ihesus †plures discipulos facit z baptizat q̄ iohan
‡ .i. intingeret
nes. quāq̄ ihesus non baptizaret
† significat transitū de iudeis ad gētes
sed discipuli eius. † Reliquit iudeā
‡ q̄ de galilea venit in iudeā † ostendit q̄ sicut p dicauit iudeis: p̄dicauit z gētibus
z abīt iterū i galileā. † Oportebat
autē eum trāsire p mediā samariā
† .i. in collectionē fideliū ex gentibus
Venit ergo † in ciuitatē samarię q̄

clusus sub peccato. q̄ est ramus de oleastro excīsus z oliue insertus.

¶ Erat aūt ⁊c. Quia naturalis ratio nō aliunde surgit. nisi a causa omnium bono⁹. Ideo pulcre dicit̄ ibi fons esse iacob. i. ratio infinita patris altitudine p̄cedens.

¶ Jhesus ergo All̄. Iter ihesu carnis ē assumptio in qua ē fatigatio i. infirmitas releuās hominē quē creauit potētia. sessio ē humilitas. Sexta hora: sexta etas qua venit puteus profunditatis huius sęculi. Samaritana: ecclesia venit non iam iusta. sed iustificāda. Aqua putei: volūtas huius sęculi q̄ quasi de p̄fundo extrahit̄ submissis z inclinatis ad eam boibus. p̄missa cupiditate q̄si ydria

¶ Sedebat. Quasi lassitudinē releuans in q̄ indicat̄ magisterio⁹ venturus accedentes z possessurus.

¶ Supra fontē: Fons dicit̄ vbicunq̄ manat aqua de terra. sed si in superficie: fons tantū. si in p̄fundo: etiam dr puteus.

¶ Venit aūt. In figura ecclesię de gentibus q̄ prius hauriebat aquā. i. voluntatē de p̄fundo sęculi. cui⁹ fidē sitit ihesus z petit ab ea potari.

¶ Greg. Vel Mulier. i. synagoga quę venit hauire aquā. i. discere hystoriā litterę legis. cuius fidē petit ihesus. Puteus altus: p funditas mysterior̄ legis. v. viri. v. libri. moysi quē nunc habes. i. librum iosue. Reliq̄t ydriam. i. pristinā conuersationē. abīt in ciuitatē. i. primitiuam ecclesiam.

¶ Da mihi bi. Ihesus sedēs supra fontez petit a primitiua ecclia quā de gētib⁹ elegerat potū fidei qua in eum credatur. petit a natura potuz rationis quadditor̄ z redemptor̄ inuestiget. Apostoli missi in ciuitatem. i. in mundū. emere spūales escas. i. fidem z actionē z cognitionē q̄b⁹ magistri satiant̄ ecclesię

¶ Da mihi bi. Licet ihesus post fatigationē sitire posset. Tamē hunc potū nō exigit ꝟ ut cor ecclię gētiū p̄ laboris ei⁹ cognitōe pot⁹ ei efficiat̄ desiderat

¶ Discipuli enī. In ciuitatē discipuli abierūt. s. ad iudeos q̄ legis valle muniti z pplexię telis sūt armati. vt cibos emerēt. ipsor̄. s. corda p̄dicatione fidei deo p̄parantes.

¶ Dicit ei mulier. Nescies quē potū petit ab ea. putās q̄ de aqua. opponit se esse de alienigenis vasculis quor̄ etiā p̄uersationę non vtunt̄ iudei sed ihesus qui fidē petebat. ei spūm dare cupiebat. z eā ammonet vt petat. spiritus ē aūt z donum dei z viua aqua.

¶ Non enī coutunt̄. Samaritanos iudei execrāt z supplātatores vocāt. q̄ eos hereditate p̄ris sui iacob p̄uauert. abstinēdo a cibis z vasis eor̄

¶ Respōdit ihesus. Pedetētim z simpliciby verbis instruit. vt tandem donum dei. i. spūm possit accipe.

¶ Dicit ei mulier. Aqua viua dr nō alia nisi q̄ vbi orit̄: excipit̄. de qua mulier carnaliter sapiēs dixit. Cum hauritoriū nō habeas z puteus altus sit quomō habes aquā viuā. Sed ne forte aliū fontē p̄mittere videret̄: subdit. Nunquid tu melior es. i. potes melior esse iacob qui cū suis vsus ē isto.

Cõtra qđ ergo ap̃te christus ostẽdit se non carnaliter ꝫ spũaliter loq̃·dicẽs nõ sitire eum qui suam aquã biberit.

¶ Munquid tu. Alienigena iacob patrem suum vocat·qr ipsa sub lege moysi vixerat: z p̃dium qđ iacob filio suo tederat·possidebat.

¶ Et ipse ex eo. De puteo bibũt boues z pecora·similiter de ratiõe·quę quasi deprauata z obscurata magno labore fodit' z exercet'. Bibunt autez quidã vt homines qui ea ratione ad bonũ vtunt' vt sancti·quidã vt pecora qui vtunt' ea ad malũ vt philosophi.

¶ Qui aũt biberit. Quicũqz meę prędicationi cor accõmodauerit z gratię dei cognouerit·fides quę p̃ dilectionem operatur in eo nascit'·z sic tandẽ in vitam transibit ęternam.

¶ Aquę salientis Aqua corpalis deorsum fluit aqua spũalis sursum salit·z secũ eos qui eam bibũt in ęternam gloriã subuehit.

¶ Dicit ad eũ mulier. Delectata p̃missione domini: volens nõ sitire vt eroneraret' his laboribus: adhuc carnaliter putat p̃mitti sibi·sicut belię datũ ẽ. xl. diebus nõ esurire neqz sitire·sed volens iesus vt illa iam ītelligat dicit. Vade voca v.t. z veni huc·vt eo duce ad ꝓtemplationẽ spiritualis intelligẽtię ascendas.

¶ Vade vocã v.t. In sensualis vocat rõnalem intellectuz·quo vt viro regaris·tu quę modo carnaliter sapis hunc: ego lux z caput viri illuminabo: quasi hęc ꝫ dico nõ carnaliter vt tu animalis facis·sed spũaliter sunt ītelligenda z ductu rationis accipienda·z iõ tu para intellectuz mihi z veni intelligendo hęc spũalia ꝫ dico.

¶ Respondit mulier. Reuera hęc mulier tũc nõ habebat virum ſz vtebat' quodã non legitimo·de quo respondet adhuc carnaliter sapiens·qui nondũ vocauerat virũ. i. ītellectum.

¶ Dicit ei ihesus Bene. Paulatim eã attollẽs adhuc mysteria loq̃tur vt paulatim ꝓduceret eam ad cognoscendũ quis cũ ea loquer'et'. Et nõ opus bonum·nõ prudentẽ mulieris laudat responsionem·sed veritatis laudat confessionem.

¶ Quinqz enī viros. Quinqz viri sunt quĩqz leges humanę nature vate. Prima in paradiso ante peccatũ in phibitione ligni. Secunda post p̃uaricationem z expulsionẽ de padiso·de multiplicatione humanę ꝑpaginis. Tercia noe ante diluuiũ de fabricanda archa. Quarta post diluuium de diuisionib gentiũ. Quinta abraham de circũcisione z immolatione filij his. v. legibus quasi. v. viris: humana anima ab initio mũdi vsqz ad moysen subiecta fuit. Post data ẽ lex litterę·quę nullam salutẽ ꝓtulit. vnde dr Quem nunc habes·nõ ẽ t·u·Dimitte litterã vade ad spiritũ litterę·ad nouum testamentũ·a quo spũalem virtutũ plem ꝓcipias.

¶ Aug⁹. Quinqz viri. i. v. sensus corpis te retinent·nunc in tẽpore discretionis non te regit vir. i. intellectus sapientię sed adulter. i. error corrumpit·

ſque nisi hauriat de imo putei haberi nõ poterit ſmaius
habes aquã viuã: Munqd tu maliquid nobis dando
ioꝛes patre nostro iacob q̃ dedit ſhunc ꝛhauritorio aquã extrahens
nobis puteum·z ipse ex eo ꝛbibit z ſp quos pfectiores in ecclesia ꝛ minores vel pr sus ignorãtes
filij eius z ꝛpecora eius: Respõdit ihesus z dixit ei. Omis qui bibit ſfigurali ſ. s. voluptatem seculi quã talis aqua significat ſ, pmittit sati
ex hac aqua sitiet iterum. Qui aũt etatẽ spũs que fiet in resurrectione·qr apud eum ẽ fons vite quo inebriabunt
biberit ex aqua quã ego dabo ei· non sitiet ineternuz· sed aqua quã dabo ei·fiet in eo fons aq̃ salientis in vitam ęternã. Dicit ad eum mulier. Domine da mihi hanc aquaz vt non sitiam neqz veniã huc hau ſ. i. rarire. Dicit ei ihesus. Vade voca vi tionalẽ intellectũ
rum tuum·z veni huc. Respondit mulier z dixit· Non habeo virum ſqr vere dixisti
Dicit ei ihesus. Bene dixisti· quia ꝛdum dicit aliquid qđ ab ea non audiuit·ꝓbat se non ab ea didicisse q̃ virũ nõ habet sed ex diuinitate scisse·
non habeo virũ. ꝛQuinqz enim vi ſ modo
ros habuisti· z nunc quem habes non est tuus vir· hoc vere dixisti. ſq̃
Dicit ei mulier. Domine video qa ſ vere es ꝑpheta quia omnia nosti
ſ iacob z filij eius
ꝑpheta es tu. Patres nostri in mõ

ſiudei
te hoc adorauerunt z vos dicitis ſ templũ
quia hierosolimis ẽ locus vbi adoꝛ ſquasi alibi nemo possit placere deo ꝛqr iam cepit intelligere supaddit
rare oportet. ꝛDicit ei ihesus. Mu ſ. cũ ablata vmbra lux veritatis irradiauerit vt appareat in locis nõ esse deum sed in puris mentibus
ſ qr iam ẽ in te vir qui potest credere z ideo crede quia.
lier crede mihi q̃a veniet hoꝛa quãdo neqz in monte hoc neqz in hierosolimis adorabitis patrẽ. Vos ſ qr veri iudei nõ estis ꝛquoz patribus promissus ẽ christus
adoꝛatis qđ nescitis. ꝛ nos adoꝛa ſp legẽ z ꝑphetas
mus qđ scimus· quia salus ex iu ꝛcũ spũs post resurrectionẽ meã habitabit
deis est. Sed venit ꝛhoꝛa et nunc ſ cũ aliqui mihi firma fide adherẽt
est·quãdo veri adoratoꝛes adoꝛa ſ nõ, de ranis
bunt patrem in spiritu z veritate. ꝛadoꝛãtes in spiritu z veritate agnitiõis
Naz z pater ꝛtales quęrit qui adoꝛ ſquis
rent eum. Spiritus ẽ deus·z eos qui adorant eũ: in spiritu z veritate oportet adorare. Dicit ei mulier ſ quasi veniet
Scio quia messias venit: qui dicitur christus. Luz ergo venerit·ille ſ finis legis z prophetarũ
ꝛque ad cultũ suum z patris trahent
nobis annunciabit ꝛomnia· Dicit ei ihesus. Ego sum qui loquor tecum z ꝛtinuo venerũt discipuli eiꝰ

dum carnaliter q̃ dico accipis z ideo voca virum, vt sicut dico spũaliter intelligas. Ideo. v. sensus in minori etate dicunt' viri qr sunt legitimi. Post lapsum enī hoĩs ex decreto dei naturaliter regit' illa ętas nõ ad ętema ꝫ ad ista tpalia appetẽda si mulcent· vitãda si offendunt.

¶ Quia ꝑpheta es tu. Mulier exauditis p̃fitiẽs iam cepat aliquatenus habere intellectũ, vnde z ꝑphetam vocat·ꝫ non plenũ qr non credit de misse christum.

¶ Patres nostri Prophęta es tu z iõ iudica de hac ꝓtentõe quę me mouet. Judęi se ꝓferebant samaritanis ꝑ templo qđ ędificauit salomõ in quo adorabant. Cõtra samaritani aduersuz iudęos pro mõte·in quo z nõ in templo patres adorauerunt qui deo placuerũt. Et sic patriarchę ī mõtibus iudęi in tẽplo adorauerunt ꝑfigurantes modũ de ne orandi.

¶ Mulier. In hoc loco dominus iactantiã samaritanoꝝ reprimit· q̃ putabãt se non minoris religionis fuisse q̃ iudęos·loquit' ergo in pſona ꝑphetę z omniũ qui in christũ credũt. vnde ait. Vos adoratis patrẽ quẽ nescitis· qr nullꝰ adoꝛat patrẽ nisi filiũ adoret· p quẽ ad noticiã p̃is venit'·sed nos scimus filium z p filiũ patrem vnde sequit'· qr salus ex iudęis ẽ·i·qr christꝰ q̃ est salus ex iudęis ẽ· nõ solũ origine carnis sed etiã ex eis orta est fides z primitiua ecclesia.

¶ Crede mihi. Quia iam ẽ in te vir qui potest credere· z iõ crede quia nisi credideris nõ intelliges.

¶ Quãdo neqz ī monte. Ecce pariter mons vester z tẽplum iudęoꝝ reprobabit'· ꝫ in hoc estis impares q̃ vos samaritani adoratis qđ nescitis· ꝫ nos iudęi nõ omnes ꝫ electi: adoramus qđ scimus· qr nobis cognitio dei·testamentũ· prophetia promissa· de nobis christus· z hoc ẽ qr salus ex iudęis ẽ. sed q̃uis ita simus differẽtes: tñ nõ ꝓfero locũ iudęoꝝ loco samaritanoꝝ· z hoc ẽ sed venit hora z nunc.

¶ Quãdo veri ado. Priusq̃ venirẽ in carne nemo potuit adorare patrẽ in spũ z veritate pręter p̃riarchas z ꝑphetas· qb⁹ mea ĩcarnatio reuelata fuit· ꝫ p meã ꝓsentiã in carne fiẽt veri adoratores.

¶ In spiritu et ve. Nõ in tẽplo·nõ in ꝫ mõte: ꝫ ĩterius ī intimo tẽplo cordis z in veritate cognitionis. patrẽ ẽ adorandũ.

¶ Spiritus ẽ deus. Cum deus sit spũs z nõ corpꝰ·nõ q̃rit corporeuz locũ·montẽ vel templũ in q̃ oret'· Sed spũs purus est eiꝰ templũ in q̃ oret' nõ de visibilib⁹ q̃ transeũt· ꝫ de ętemis q̃ veritas sunt. ſtrui. i. a messia.

¶ Scio qr. Jã p verba docẽtis amplius ꝓuecta scit a q̃ pfectę deberet in·

¶ Ille annũ. Qualiter spreto tẽplo vel mõte in spũ z veritate adorem⁹ ostendet·z abiectis vmbris veritate illustremur.

¶ Ego sum qui lo. Quẽ venturũ expectas venisse cognosce·z adducto

tecum viro q̄ te regat: q̄ fidei sunt necessaria discere labora. Et quia sciebat iam quis eam posset docere: cū eum iam docentē non agnosceret digna erat cui ipse se manifestaret. vnde dicit· ego sum messias: qua manifestatione accepta· nō habet quid vltra q̄rat. vnde sequit. Reliquit ergo ydriā ⁊c. Sed euangelista interserit de discipulis.

¶ Et mirabant. Non mirant q̄ cum muliere loquit cum quibus loqui ꝓsueuerat· sed quia cum alienigena, ignorantes mysteriū ecclesię de gentib futurę. Et non malum suspicant· sed clementiam mirant· quia gentilem erroneā docet sicut q̄ venit quęrere q̄d perierat.

¶ Reliquit ergo. Audito ego sum· iam habēs in ītellectu mulier christum caput viri: reliquit ydriā. i. cupiditatē ⁊ cucurrit euāgelizare· Sic discant euangelizaturi prius deponere curā· ⁊ onus huius seculi.

¶ Venite ⁊ videte. Pedetentim īducit ad veritatem illos rudes· nec statim affirmat christum ne irascerent· ⁊ indignarent.

¶ Nunquid attulit. Non ausi sunt interrogare dominum timentes ne ab eo reprehendant· si incaute interrogauerint.

¶ Meus ē cibus Non intellexerāt escā sicut mulier supra nō intellexit aquā: vñ magister eos instruit non per circuitū vt illam· sed iam aperte dicens. Meus ē cibus v·f·v·c·q·m·m

¶ Voluntatē patris. Voluntas p̄ris ē vt credat in eum. i. ī filium quem ipse misit opus patri ē nostra salus· christi ergo cibus nostra fides ⁊ nr̄a sal? Facit ergo voluntatē docendo credere in se· facit opus maturādo mysteriū redēptionis

¶ Nonne vos dicitis. Cum q̄rat fidē ⁊ salutem populoꝝ feruet in opus ⁊ operarios mittere disponit.

¶ Leuate oculos Intellectu mentis considerate q̄ trāsacta hieme. i. infidelitate· ad est calor fidei ⁊ parata sunt corda· vt opa iusticię ex eis colligatis· quasi diceret· iuuate ad implendum voluntatē patris ⁊ bene potestis· quia pata ē messis. i. videte gentes facile credentes.

¶ Et qui metit. Putatis quattuor menses esse vsq̄ ad messem· sed ego aliam messem ostēdo vobis albam ⁊ paratā· vnde ⁊ eos quos mittit exhortatur· ⁊ hoc ē· ⁊ qui metit mer. ac.

¶ Ut ⁊ qui se. Vtroq̄ opus erat seminatore ⁊ messore· quia in hoc apparet, pbabile verbū· q̄ alius seminat· alius metit· nisi enim parati essent ꝑ

⁊ mirabant quia cū muliere loquebatur. Nemo tamen dixit quid q̄ris? aut quid loqueris cum ea. Reliquit ergo mulier †ydriam suam ⁊ abijt in ciuitatē· ⁊ dixit illis hominibus· Venite ⁊ videte hominem qui dixit mihi omnia q̄cunq̄ feci. Nunquid ipse est christus. Exierunt de ciuitate ⁊ † veniebant ad eum. Interea rogabant eum discipuli dicētes. Rabbi manduca· ille autē dixit eis. Ego †cibum habeo manducare quē vos nescitis. Dicebant ergo discipuli ad inuicē Nunquid aliquis attulit ei mādu care? Dicit eis ihesus. Meus ē cibus vt faciā voluntatem eius qui misit me vt perficiam opus eius. nō ne vos dicitis· q̄ adhuc quattuor. menses sunt ⁊ messis venit. Ecce dico vobis· leuate oculos vestros ⁊ videte regiones quia albę sunt iam ad messem· ⁊ qui metit mercedem accipit· ⁊ ꝓgregat fructum in vitam ęternam: vt ⁊ qui seminat si mul gaudeat ⁊ qui metit· in hoc ei verbum est verum: quia alius est qui seminat· alius ē qui metit. Ego

† ydor grece aqua latine. inde ydria
† exitur a ciuitate cū exitur a mundanis
† nota facilitatē gentiū ad fidē ⁊ duriciā iudeoꝝ
ignorantie
¶ vel interrogabāt
¶ qui attulerāt cibos
† cōuersionem samaritanoꝝ
¶ .i. istos credere
¶ p mortē ⁊ passionē
¶ mētis
¶ corda hominū ¶ quasi sicut iā vicina ē messis terre· ita ⁊ messis hominū
¶ apostoli qui ⁊ si disparet tē poris labores· tamē eandē mercedē habuerūt
¶ euāgelii
¶ prophete qui p̄parauerūt· unde ⁊ ista mulier iā p̄parata dixit. scio q̄ messias venit

pphetas nō audirent apl̄os.

¶ Ego misi. Vos facio messores ibi· vbi alij seminauerunt. i. in indeis vbi prima leges collecta ē· vnde aliqui exeuntes in toto mūdo seminauerūt vnde alia messis quasi de granis surgit colligēda in fine seculi messoribus angelis.

¶ Laborauerūt. Multi enim labores fuerūt patriarchis ⁊ pphetis· in quib omnib erat pphetia christi· ⁊ multa passi sunt q̄si in frigore semiatōis

misi vos metere q̄d vos nō laborastis. Alij vero laborauerūt ⁊ vos in labores eoꝝ †introistis. Ex ciuitate aūt illa multi crediderūt i eum samaritanoꝝ propter verbū mulieris testimonium phibentis. quia dixit mihi omnia quęcunq̄ feci. Cum venissent ergo ad illū samaritani rogauerunt eum vt ibi maneret· ⁊ māsit ibi duos dies. Et multo plures crediderūt in eum· propter sermonē eius. Et mulieri dicebant. Quia iam nō propter tuam loquelam credimus. Ipsi enim audiuimus ⁊ scimus quia hic vere est saluator mundi. Post duos aūt dies exijt inde ⁊ abijt i galileā Ipse enim ihesus testimoniū phibuit· quia propheta in sua patria honorem nō habet. Cum ergo venisset in galileā· exceperūt eum galilei· cum omia †vidissent q̄ fecerat hierosolimis i die festo. Et enī ipsi venerāt ad diē festum. Venit ergo iterum in chana galileę: † vbi fecit aquā vinū. Et erat quida † regulus cuius filius infirmabat capharnaū Dic cum audisset quia ihesus ad

¶ ad fidē christi īuitando
† inuitatos iudeos ad fidem ꝓgregatis
¶ gratiā eis
¶ duo p̄cepta caritatis
¶ quib? morat? ē in samaria ¶ in patriā suā vbi nutritus fuerat ¶ cur
¶ affirmauit
† quasi propter miracula alioquin nō curarent eū recipere.
† curiositate miraculoꝝ nō voluntate audiendi p̄dicationē ¶ vt nūc credant
† nec tamē ibi crediderūt ei nisi pauci discipuli
† propter paruitatē vel regni vel fidei
¶ iste regulus ē figura iudeorum difficile ad fidē venientium

¶ Cum venissent Prius audierunt famam· post ꝓspexerunt p̄sentem· nec latis ē eis sed apud se manere faciunt vt ipsius verbis instruerent q̄ p̄ferūt verbis mulieris. In q̄bus omnib ecōtrario arguit duricia indeorum· qui nec miraculis credunt.

¶ Et mansit ibi. Nox. Sic quotidie apud illos qui foris sunt nunciat christus p mulierem. i. ecclesiam· ⁊ credūt p istā famā. Inde apud eos manet p duos dies· sine mentione noctis vt lux eoꝝ duob p̄ceptis caritatis instruat.

¶ Et mulieri dicebāt. Post? dñs carnis p̄sentia iudeis spūaliter edoctis· gratiam suę cognitionis īfudit· mulieri. i. legi dicebant. iam non ꝑpter tuaz loquelā credim?

¶ Ipse enī. Quasi q̄ ibi primū morat? miracula fecerat· nec nisi pauci in eum crediderunt. vñ supra. viso signo crediderūt in eū discipli ē? ñ alij. Et iō a samaritanis q̄ facile nullo signo viso credi derūt: reuertit ad istos vt q̄ p priora nō crediderūt· mō credāt. Significat q̄ a gentibus facile ꝓuersis· in fine ſculi· reuertet ad indeos qui sunt sua patria q̄ prius in eis honorez nō habuerat.

¶ Quia ꝓpheta. All'. Patria christi ē populus iudeoꝝ vbi sine honore ē· quia pauci de bis credūt· q̄d de galileis cinibus christi dicit. Ecclesia gentiuz facile credens· similis est samaritanis. Et hi multi solo verbo p̄dicationis· illi p miracula ⁊ pauci. Ecce cur venit ideo reuertit: quia testatus ē q̄ ꝓpheta nō habet honorē in patria· alioquin videt non debuisse ad hos reuerti· vbi honorē non habet· sed manere apud illos vbi bene receptus ē.

¶ Et erat quidā regulus. Iste regulus p̄t figurare aliquē gentis iudaice doctorē· qui tandē post plenā ecclesię gentiū ꝓuersionē· ad quā dominus a indeis expulsus p discipulos trāsmigrauit, pro filio. i. indaico populo quem nō nisi in fine ſculi fidem accepturum ꝓgnoscit· orat· vt de longa

ꝑfidie infirmitate sanet.

¶ Et rogabat eum. Jam credēs q̄ posset sanare filium eius·sed quia ꝑ veritatē q̄ vbiq̄ ē nō credit filio adesse:rogat vt descenderet z ꝓsens corpore sanaret. vnde infidelitatis arguit. Nisi signa z ꝓdigia v.nō.cre. Ecō trario cēturio laudat· q̄ dicit· dic verbo z.s. p.m. vnde. Non inueni tantā fidez in israel vel forsitan cupiebat tēptare q̄lis esset christus. vnde arguit· nisi signa z prodigia. ꝑDo stea aūt ꝓpter salutem filij credidit ipse z domus eius tota.

¶ Nisi signa. In hoc redarguit de incredulitate q̄ non vbiq̄ credebat eū esse· z per huius duriciā significatur duricia iudeorū qui nec visis miraculis credunt. Vere ecōtra p samariam significat fides gentiū q̄ solo verbo credidit. Hoc autē quantū ad allegoriaz a primo christi aduentu vsq̄ post regnū antichristi ī pfidis iudeis durabit.

¶ Et pdigia. Prodigiū quasi porro dictuz·quasi qđ aliq̄d significat. Vel pdiguz quasi pcul a digito q̄ ꝑfigurat aliq̄d remotum z futurū.

¶ Descende. Quasi aliter nō posset sanare nisi ꝑsens esset. vnde dominus indicans se nō desse ubi inuitat solo iussu sanat. vnde vade f.t. v.

¶ Vade filius t. Ad filiū reguli nō vadit:ne diuitias bonorare videat·ad seruz cēturionis ire ꝓmittit· qui naturam hominis nō despicit·in quo superbiam destruit·que in hominib⁹ non pensat naturā·ꝫ que extra patent.

¶ Credidit ipse. Non alij ciues·in quo paucitas fidei iudeoꝝ signat quamuis signa viderint. vnde infert hoc iterū.s.f.s. sicut supra. Multitudo gentium solo verbo conuertendarū ī samaritanis signabat.

quinq̄ porticib⁹.i.lege q̄ in quinq̄ libris ē inuit. Ibi multi infirmi· q̄ lex non sanat sed ꝓdit infirmos· vt aliquādo querāt medicū. ¶ Leci ibi sunt qui non habent lumē fidei. ¶ Claudi qui qđ vident nō possunt opari. Aridi qui quidquid agunt sunt sine pinguedine caritatis. Expectabant aque motuz· in quo sanitas fiebat p angeluz· q̄ lege ꝓiuncti gratiam redēptionis desiderabant. Angelus filius dei latens in carne inter iudeos· q̄ moti sunt doctrinis eius ad pseqūdum. cui⁹ morte sanat vnitas q̄ p humilitatē descendit ad fidē passionis· sed qui post.i.q ab vnitate discrepat· non sanat.

¶ Angelus autē domini. Ecce duo miracula· vnū inuisibiliter p angelū ī piscina· alterū visibiliter a dño. In vtroq̄ vnus sanat vt vnitas ꝓmendetur. Alioquin nec in potestate adeo magnū z in benignitate paruz fuit: vnum de tot sanari ab eo q̄ omnes vno poterat erigere verbo. Sed in his corꝑalib⁹ plus intēdit eternā salutē animarum.

¶ Trigita z octo. Jd ē duob⁹ minus q̄draginta· qui numer⁹ ꝓstat ex quater decem z significat pfectionez operū in decē ꝓceptis legis z quattuor euangelijs·a quo duo minu⁹ habet q̄ caritate dei et ꝓximi caret.

¶ Vis sanus fieri Non nescit q̄d velit ꝫ accēdit ad amorē sanitatis· de qua iaz desperabat· vñ iā ꝓgrebat q̄ non haberet q̄ eum mitteret in aquā.

¶ Tolle grabatū Dilige ꝓximū ifirmā ei⁹ tolerādo· q̄ te īfirmū patiēter tulit z nō solū letare de tua erectōe ꝫ etiā de ꝓximoꝝ solicit⁹ esto salute. Ecce angel⁹ magni ꝓsilij latēs in carne· turbata aq̄ iudeoꝝ sanuz fecit vnum.

¶ Et ambula. Diligēdo deū festina vsq̄ ad visionē eius· nec fratrē ꝓpter amorē ei⁹ ad quē pgis deserēs· nec ꝓpter fratrē ab illo q̄rēdo cessans.

¶ Dicebāt ergo. Judei observatores līe nesciētes gratiā q̄ lex implet· q̄ ab omni seruili ope.i. a peccato cessare iubet. vñ hic dicit. tol. gra. t. z am.

¶ Non li. Nō calūniant de salute q̄ī sabbato curāt aīalia ꝫ deportatōe

¶ Rndit eis. Nō cedit objciētib⁹ ꝫ sanatoris mādatis obediēs autoritatem sanationis suę objcit calumniantib⁹.

¶ Nesciebat quis ꝛc. In turba positus nō agnouit ihesum· sed post ī

ueniret a iudea in galileā: abijt ad eum z rogabat eum vt descēderet z sanaret filium eius. Incipiebat enī mori. Dixit ergo ihesus ad euz
ꝭ quibus signis z ꝓdigijs crediderūt samaritani·
Nisi signa z prodigia videritis nō creditis. Dicit ad eū regulus. Domine descende ꝓzus q̄ꝫ moziat filius meus. Dicit ei ihesus. vade fi
ꝭ ne cadat in desperationē
ꝭ iam incipit credere qđ sermone sanet· z sic meruit salutē filio z sibi
lius tuus vivit. Credidit homo sermoni quem dixit ei ihesus z ibat.
ꝭ credendo
Jam aūt eo descedēte serui occurrerunt ei z nunciauerūt dicentes·
ꝭ non diffidit de misericordia domini· sed deside
quia filius eius viueret. ꝭ Interro
rat vt virtus diuina seruoꝝ pfessione plurimis innotescat.
gabat ergo horā ab eis in qua melius habuerit. z dixerūt ei· quia he
ꝭ in figura sancti spūs septiformis· in quo omnis salus.
ri hora septima reliquit eū febris.
ꝭ ꝓparauit horā nunciantiū hore ꝓnunciantis scilicet christi
Cognouit ergo pater quia illa hora erat in qua dixit ei ihesus. Filius tuus vivit z credidit ipse z domus eius tota. Hoc iteruz secundū signum fecit ihesus cum venisset a iudea in galileam.

C. V.

Post hec erat dies festus iudeoruz z
ꝭ solennitatē celebrat cū hominib⁹ homo
ascendit ihesus hierosolimā. Est autē hierosolimis ꝓbatica piscina que ꝛgnominat hebraice bethsaida quinq̄ porticus habēs. In his iacebat multitudo magna languētium ceꝯoꝝ·claudoꝝ·aridorum ex

pectantiū aque ꝭ motū. Angelus autem domini secundū tēpus descēdebat in piscinā z mouebat aquā
ꝭ z si plures sanent morte christi· ꝓpter vnitatem tamen vnus dicit sanari
Et qui prius descendisset in piscinam post motionē aque· sanus fiebat a quacūq̄ detinebat infirmitate. Erat autem quidam homo ibi.
ꝭ significat multis z magnis peccatis oppressum.
triginta z octo annos habens in infirmitate sua· hunc aūt cū vidisset ihesus iacentē· z cognouisset quia iam multū temp⁹ haberet· dicit ei.
ꝭ incitat eū ad fidē q̄ non nisi volens debet fieri sanus.
Vis sanus fieri? Respōdit ei languidus. Domine hominē non habeo vt cū turbata fuerit aqua mittat me in piscinā. Dum venio enim ego· alius ante me descendit. Di
ꝭ a vicijs
cit ei ihesus· Surge tolle grabatū
ꝭ de virtute in virtutē
tuū z ambula. Et statim sanus factus ē homo ille z sustulit grabatū suum z ambulabat. Erat aūt sabbatum in illa die. Dicebāt ergo iudei illi qui sanat⁹ fuerat. Sabbatum ē: nō licet tibi tollere grabatū tuum. Respondit eis: qui me sanū fecit ille mihi dixit. Tolle grabatū tuum z ambula. Interrogauerūt ergo eum. Quis est ille homo qui dixit tibi tolle grabatum tuum et ambula? Is autem qui sanus fuerat effectus nesciebat quis esset. Jhesus autem declinauit a turba

¶ Hoc iterū secundū. De omnib⁹ miraculis que fecit ihesus in anno aūt morte iohis· nō facit iohānes mētionē nisi de istis z de disputatōne xpi cū iudeis q̄ supra ponit. Ceteri enī euāgeliste que hic reticet dixerūt plane.

¶ Est aūt hierosolimis. ꝑBrobathon grece·onis dicit latine. ꝑBrobatica ergo pecualis·q̄ ibi abluebant cadauera hostiarū. Significat autē aqua illa populū iudeoꝝ qui modo stat quietus·modo ventis tēptationuz turbat·qui dicunt domino. Nos populus tuus sumus z oues pascue tue·q̄

templo in quo vocemur: vt quisquis vult ad visionē dei pervenire: fugiat turbam suoꝝ affectuū ⁊ nequā hominum ⁊ adeat templū interne orationis

In tēplo. Non in turba sed in tēplo·qz si gratiaz ꝓditoris ꝓgnoscere volum⁹·oportet vt puenticula fugiamus ⁊ templū efficiamur.

Noli peccare. Innuit qꝫ ꝓpter peccata languebat·sed ipse ihesus illum sicut exterius ita intus sanauit·vnde ꝓmonet·ne iterum peccando grauius iudicetur.

Quia hec faciebat in sabbato. Quasi solutor legis agens ꝓtra deum· qui requieuit in sabbato· sex diebus primo opatus: Contra qđ ait ihesus. Non sex diebus tantū vt putatis opatus ē de⁹ sed vsqꝫ mō opatur·qa qui sex diebus ꝓdidit noua·q q̄ bus requieuit die septimo: postea opatur vsqꝫ in finez gubernādo sustentando: renouando·ꝓpagando· vt permaneant condita. Et cum semp opatur de⁹ ꝓstat sacramentū esse qđ de requie sabbati legitur.

Ihesus aūt respondit. Quasi cecis lege cur mihi inuidetis si hominē in sabbato sano· qui de⁹ cū patre semp opor.

Propterea ergo. Si prius ꝓpere sabbati nūc magis insidiant·quia patrē suum deum dicit cum eū tantūmodo hominem putarent. Ergo impugnunt qꝫ se facit equalē deo qđ esset facere rapinam: sed ipse natus ē equalis.

Respondit itaqꝫ ihesus. Quia cōmoti sūt de audita ęq̄litate eius quē putant hominem purū·cū deo patre: subdit se esse filium equalem patri·eiusdem voluntatis· eiusdem potestatis·eiusdem operationis. In his autē disserendis·hoc genere loquēdi vtitur·quo mētes parulorꝝ possit excitare ⁊ si non implere·⁊ quo mētes adultorꝝ exerceant ⁊ pascant·dicit enim de veritate filij. Non potest a se facere nisi qđ videt patrē. f. ⁊ demōstrat ei pater: q̄ oīa nō secundū litterā vt in hominibꝫ fieret accipiēda sunt·sed mystice. Illis aūt hec secreta dicit vt ꝓturbentur·vel vt forte turbati medicum quęrāt. Propter nos etiam vt nobis scriberentur·quę non bene intellecta in errorem: bene intellecta in veritatem ducerent.

Amen amē dico. Agit hic de idētitate sua cum patre·⁊ minoritate sua secundū hominē ⁊ quid in his faciat. s. vtranqꝫ resurrectionem corporis scilicet ⁊ animę.

Non potest filius. Ita sum equalis patri· vt nō ipse a me sed ego sim ab eo. Non facit a se: nec potest a se qui nō ē a se·ꝫ ab eo facit ⁊ ꝑt a q̄ ē.

Nisi qđ viderit. Idē ē. filio videre patrē vel audire qđ ee a pre. Videre ergo facientē ē eadē cum patre opari. Non enī hic dicit quasi alia faciat pater. Alia imitās filiꝰ sicut solet in boibus fieri: ꝫ eadē sunt ọ̄pa q̄ opat pater ꝑ filium. vnde addit. Quecunqꝫ enī ille f. h. ⁊ f. s. f. hec eadē ⁊ nō alia ⁊ nō dissimiliter sed similiter.

Hec ⁊ similiter. Videt corpus omne facere qđ animus ꝫ nō similr cū animus impet corpi. Pater vero ⁊ filius eadē ⁊ silr opant·qz vna natura vna substātia patris ⁊ filij ⁊ vna volūtas ⁊ vna ptās ⁊ vna opatio.

Omnia demōstrat ei. Demōstrare patrē filio: ē cuncta oꝑari ꝑ filium· vt equę habeant in fide nostra pater ⁊ filius. Et ne aliquo mō minus sentiat de filio· addit. Et maiora his d. e. hoc ē ꝑ eum maiora faciet. Quę: Sicut enī ꝑ. s. m. ⁊ u. Maius ē suscitare mortuos qꝫ languidū sanare. vnde agebatur.

Maiora his. Suscitat pater aīas ꝑ filiū vt animę vinēt ex substantia patris ⁊ filij· ⁊ ei filio homini facto in tpe demōstrabit maiora. i. resurrectionē corpoꝝ· vt mireminī eam fieri ꝑ filium

Sicut enim pater suscitat. Incipit ostendere qđ filiꝰ secūdum q̄ ęq̄lis ē patri faciat. s. aīas a morte resuscitat. Et ē prima resurrectio a vicijs. In sequēti vero ostēdit etiā resurrectionē mortuoꝝ corpoꝝ· secundū qꝫ filiꝰ homis ē ⁊ potestatem dedit ei. i. f.

Sic ⁊ filius. Aug. Quia pater ⁊ filiꝰ sunt eadē vita. Iudicat aūt ⁊ suscitat corpora· nō pater ꝫ filius secm dispēsationē humanitatis in qua mior patre nec honorat sic pater. vnde ait. Qui nō honorificat filium missum· nō. h. p. q. m.

Quos vult vi. Aug q̄ non alios qꝫ pr̄ sed eosdē· qz una voluntas ⁊ eadē ptās ⁊ eadē vivificatio mortuorū· hec sunt maiora q̄ opetur pater ꝑ filium· s. resurrectio mortuoꝝ. vnde honorandus ꝓbat filius sicut ⁊ pr̄. Vñ ⁊ subdit· neqꝫ enī pater i. q. qz ꝑsona patris ī iudicio nō apparebit· ꝫ nec christus in eo qꝫ ei ꝓsubstātialis· ꝫ ī forma serui· vt possit etiā ab ipīs videri· in q̄ iniuste iudicat⁹· iniste iudicabit. Unde alibi

†sicut supra ait viderit patrē facientē
git filium ⁊ omnia †demōstrat ei q̄
ʃ corpaliū⁹ curatiōiū⁹
ipse facit·⁊ maiora his demonstra
† quasi de equali patri· quē non creditis equalez
bit ei opera vt vos †miremini. Si
ʃ quos vult
cut enim pater suscitat mortuos ⁊
ʃ in aiabus ʃ. s. q̄ sunt digni
viuificat· sic ⁊ filius quos vult vi
ʃ ⁊ vere filius viuificat· qz etiā iudicat
uificat Neqꝫ enī pater iudicat quē
ʃ cur
qꝫ sed iudicium omne dedit filio·
ʃ nō vt minorē· sed sicut bono. pa·
vt omēs honorificēt filiū sicut ho
norificāt patrē. Qui nō honorificat patrē· qui misit illū. Amen amen dico vobis
ʃ intelligit ʃ me
quia qui verbū meum audit ⁊ cre
missum ad salutē oīm ʃ ex patre cui credit ⁊ si militer ex me· qui sum vna vita cū eo· ⁊ hoc est qꝫ dicit· ⁊ qui audierint vivēt
dit ei qui misit me: habet vitā ęter
ʃ damnationis
nam ⁊ in iudicium non venit· sed
ʃ vere trāsit· ī uitā
transit a morte in vitā. Amen amē
† post ꝑ apostolos † noli expectare nouissimā ī ꝑ ipsum.
dico vobis: qa †venit hora ⁊ ī nūc
ʃ sine fide ī pctis ʃ credēdo
est quando mortui audient vo
ʃ obediēdo ʃ nūc ⁊ ſp ſꝫ
vocē filij dei· qz sicut enī pater
cem filij dei· ⁊ qui audierint vivēt.
† ad animarū vivificationē
Sicut enim pater habet †vitam in

hęc causa redditur· quia filius hoīs est.

Ut omnes ho. Honorat deū q̄ ꝓmendat creatorē· oīpotentē· eternū Honorat patrē q̄ credit eū habere filiū equalē sibi. Honorat filiū q̄ credit eum esse equalē patri.

Qui nō honorificat. Aug. Si enī minor crederet filiꝰ· pater inhonoraret· qꝫ vel invidie nollet eū genuisse equalē· vel infirmus nō posset ⁊ sic nō esse deus ꝓinceret qz impotēs.

Quia qui verbū. Quia equalis sum pr̄i ⁊ vno honore cū eo honorandus· ergo q̄ audit verbū meū. i. q̄ credit me filiuz ⁊ credit eū patrē· habet vitā eternā· qz hec ē vita eterna· vt post dicet· vt cognoscāt te ⁊ quem m. i. christum esse vnū verum deum.

Audit ⁊ credit ei. Cur ait. Audit verbū meū ⁊ credit· nō mihi ꝫ ei q̄ me misit· qz verbū eius ē in me· immo ego sum verbū eius. Qui ergo ei credit: credit verbo eius· i· michi.

Sed transit. Hic a morte infidelitatis ad vitā fidei ⁊ iusticię· post a corruptiōe ad eternitatē. De ꝓma aūt resurrectōe apti⁹ subdit. Amē amen dico vobis· qz v. h. ⁊ nunc ē

Quia venit hora. Dixi qz filiꝰ suscitat ⁊ vivificat· qđ vez ē qz venit hora ꝛc. ⁊ ostēsio pr̄is sui· hic enī de suscitatōe aīe a pctis agit.

Vocem filii. Hoc solū iustis ꝓuenit· q̄ sic audiunt de incarnatōe eius vt credāt qz filiꝰ dei est.

Sicut enim pater. Aug. Vita q̄ est ipse pater ⁊ filius pertinet ad

animã nõ ad corpus. Corpus enĩ non sentit vitam sapiẽtię sed aĩa rationalis·q̃ illumina tur a lumine qđ illu/ miat oẽm h.u.in h.m.

¶ Aug⁹. Sup aĩaz rationalẽ q̃est imago dei·nihil ẽ nisi de⁹ cu/ ius ẽ imago·huius ip se deus ẽ vita z ipsa ẽ vita corpis.

¶ In semetipso. Non aliũde· sed ipse ẽ vita·sic z filius in se/ metipso est vita. Sed differũt·qz pater ẽ vi/ ta nõ nascẽdo· filius ẽ vita ex patre nascẽdo. vnde ait. Dedit: ñ qp aliqñ filius fuerit sine vita·ꝫ nascit ex eo vi/ ta. dedit ergo.i.uita ge nuit vitam.

¶ Et potestatem Postq̃ dixit de resur rectione animę:subdit de resurrectione carnis Et ptãtem quã habet filius cũ patre in occul to dedit pr̃ ei: ḋa filio hoĩs est ·in qua forma iudicãs bonis z malis videbit. Visio enĩ for mę dei solis mũdis cor de,pmittit. vñ dr.m.c. q.ip. deũ videbũt.

¶ Aug. Christus in eo qp ẽ filius dei ẽ vita q̃ vinificat aĩas:in eo qp filius homĩs :iudex. Dedit ergo ei pater ui tam generando· vt vi nificet· dedit ei ptãtem iudicij in carne mitten do· p verbũ enim filiũ dei fit animarũ resur/ rectio:p verbum factũ in carne: filiũ hoĩs:fit corpor resurrectio.

¶ Quia veniet ho ra. Sicut supra ẽ au ctor de resurrectõe mẽ tis in vitaz ęternã·ita etiã hic ẽ auctor de re/ surrectione carnis ·ali ter nemo crederet.

¶ Non possuz a me ipso fa. Dedit mihi potestatẽ iudicij· nõ tamẽ possum a me. .i.qui non ẽ a se·nõ fa cit a se· z ita ḋ culpat eum de ope sabbati: culpat patrem.

sem etipso sic dedit z filio vitaz ha bere in semetipso. Et potestatẽ de dit ei iudicium facere:quia filiꝰ ho †qp filius homĩs habet potestatẽ iudicij· vt z ma lis possit videri·mirũ enim videtur cũ hoc magis pueniret filio dei minis ẽ. Nolite †mirari hoc· quia ſ in fine seculi ſ tam boni q̃ mali veniet hora in qua omnes qui in ſ corpa nõ anime ſ nõ vt viuant sicut supra sed vt resurgãt monumẽtis sunt audiẽt vocem fi ſ adhuc indiscretio ſ ecce discretio iudicij dei:z procedẽt qui bona fecerũt ſ vt videat deũ sicuti ẽ. in resurrectionẽ vitę:qui vero ma/ ſ damnatõis la egerũt :in resurrectionẽ iudicij. Non possum ego a meipso facere quicq̃. Sicut audio iudico·z iu/ ſ quo iudico cũ patre· qz nõ q̃ro .v. meã ·i. ppriam filij hoĩs-sed ḋ cũ patre filio eadẽ ẽ dicium meũ iustum ẽ·quia nõ quę ſ hoĩs ro voluntatẽ meam sed voluntatẽ ſ.s.dei prĩs ſ homo eius qui misit me. Si ego testimo nium phibeo de me ipso testimoni ſ uobis icredibile videbit ſ pater·qđ p? apet ibi·qui misit me pater um meũ non ẽ verum. Alius ẽ qui ſ vt in baptismo z in mõte testimoniũ phibet de me:z scio ḋa ſ qz ẽ a veritate que ẽ deus verum ẽ testimoniũ eius qđ perhi ſ sacerdotes z lenitas bet de me. Vos misistis ad iohan ſ iohãnes etiã qui ex deo ẽ testatur de me nem ſ nõ sibi sed z testimoniũ phibuit veritati Ego autẽ ab homine testimonium ſ no sum cõtentus testimonio io· quasi nõ sufficit nisi deus attestetur nõ accipio:ſz hec dico vt vos sal/ ſ quidẽ ſ ppter qp debetis ei crede re ſ nõ lux ſ spũ caritatis ui sitis. Ille erat lucerna ardens z ſ lumie veritatis ſ cum ipse sequi solem ostenderet lucens. Vos aũt voluistis exulta re ad horam in luce eius. Ego aũt habeo testimoniũ maius iohanne ſ rere maius Opera enĩ q̃ dedit mihi pater vt p ficiam ·eaipsa opa que ego facio ſ quia talia opa nõ nisi a deo possunt fieri ſ qui opa dedit testimonium phibent de me: quia pater me misit. Et qui me misit pa/ † inuisibiliter in cordibus hominũ ter ipse testimoniũ †phibuit de me ſ ſz vos ſ q̃ nõ aure carnali·ſz tñ spũaliter capit Neq̃ vocem eius vnq̃ audistis· ſ quia substãtia diuinitatis ẽ inuisibilis ſ qđ erat ī prĩcipio neq̃ speciẽ eius vidistis. Et verbũ eius nõ habetis in vobis manẽs: †qz his q̃ auditis a me nõ creditis nec amatis quia quem misit ille· †huic vos nõ ſ autẽ creditis. Scrutamini scripturas: quia vos putatis i ipsis vitã ęter nam habere. Et ille sunt q̃ testimo ſ tñ ſ p illas nium phibent de me: z nõ vultis ſ credere ī me ſ quã in scripturis q̃ritis venire ad me vt vitam habeatis. ſ.i.humanã laudẽ nõ q̃ro ·nec honorem qui veni dare spũalem Claritatẽ ab hominibus non acci/ ſ ideo dico qz pio·sed cognoui·vos q̃a dilectio/ nẽ dei.nõ habetis in vobis. Ego veni in nomĩe patris mei·z non ac ſ vñ hec p cna vobis ſ qui dicet se esse deum cepistis me. Si alius venerit i no mine suo·illuz accipietis. Quomõ potestis vos credere qui gloriam ſ qui glo abinuicez accipitis· z gloria que a riatur in deo glorietur ſ autẽ solo deo est non queritis? Nolite ſ qz nõ veni dãnare sed saluare putare quia ego accusaturus sim † qz voci eius nõ creditis qua aĩt .ppheta z su scitabit vobis deus·ipsum audietis s.m. vos apud patrez. † Est qui accusat vos moyses in quo vos speratis. ſ quomõ Si enĩz crederetis moysi :credere ſ irrisio icreduli nõ dubitatio dei ſ cur tis forsitan z mihi. De me enim il/ ſ q̃ de me testãtur le scripsit. Si aũt illius litteris nõ ſ qui a lege p̃dictus sum creditis:quomõ verbis meis cre/ detis.

C. VI.

z corpa. Dicto etiã de minoritate humanita/ tis:in qua.s.moriẽ·re/ surgit.suscitat corpa z iudicat: Supponit de testimoniis suis q̃ non indiget habere ab ho/ mine· qz habet ab opi bus q̃ pater dedit z ab ipso patre. Habet tñ z ab hoĩbus ꝫ vt a lu cernis.i.a iohanne z a moyse qui si nõ possũt p̃iũgere aĩas deo: pos/ sunt tamen confutare inimicos.

¶ Sed hec dico. Sed tamẽ testimoniũ iohãnis induco· vt p iohannẽ vos homies ad veritatẽ ipsam du/ camini z credentes sal ui sitis.

¶ Ille erat lucer. Qui me exterius ocu/ lis hominuz visibilem exhibuit interi⁹ corda hominũ ad me cogno scendũ accendit. Etiã omẽs ppheţ z aposto li sunt lucerne·christus/ verũ lumen·qđ illumi/ nat oẽm ho.v.ĩ.h.m.

¶ Ardens zc. Hoc ẽ in nocte ostendẽs se/ qui solẽ·non ergo sup flua. Nemo tamẽ ī ea remaneat q̃si ipsa suffi ciat.

¶ Neq̃ vocẽ ei⁹ Et si in sina vocẽ eius audisse z speciẽ vidisse putetis.

¶ Scrutamini. Ecce aliud testimoniũ scripturę· in q̃ deus te statr̃ de filio: ꝫ indęi in ea spem ponentes ad christũ solẽ ñ pueniũt.

¶ Et ille sunt zc. Vos q̃ putatis vitaz habere in scripturis·et me quasi ꝓtrariũ moy si repudiatis:p ipsas me deũ itelligere pote stis si diligẽter aduer/ tatis.

¶ Claritatẽ ab. Nec ideo hoc loquor vt q̃ram gloriã meã·ꝫ vobis errantibus con doleo·q̃ nõ habetis di lectionem dei·z ad vi/ am veritatis reducere volo.

¶ Non possuz a me ipso fa. Dedit mihi potestatẽ iudicij· nõ tamẽ possum a me. .i.qui non ẽ a se·nõ fa cit a se· z ita ḋ culpat eum de ope sabbati: culpat patrem.

¶ Sicut audio. Audio p vnitatem substãtię,i.scio qz nõ est aliud au/ dire q̃ scire vel esse. Vel ego filiꝰ homĩs nihil a me possum · ꝫ sicut audio a deo iudico·z hoc iudiciũ meum de quibus cũq̃ ẽ iustũ·ideo qz nõ q̃ro .v.m. i.hoĩs ꝫ patris·q̃ ẽ de salute hoĩm·ḋ ad hoc me misit.i.incarnari fecit.

¶ Non quero. Loquit nunc secundũ qđ ęqualis ẽ patri·vt ptẽ in eo vera deitas·nunc secundũ qđ minor·vt ptetur vera hũanitas.

¶ Si ego testimoniũ. Dicto de idẽtitate essentię sue cũ patre·ex qua viuunt non corpa que non sentiunt :sed animę rationales medię inter deũ

¶ Quia dilectionẽ. Dilectio dei nõ ẽ ī vobis qz me nõ accipitis,i.nõ creditis·qz veni vt p me pater glorificet.

¶ Si aliꝰ ve. Antichristꝰ ḋ ꝓpriã gloriã q̃rit ñ dei,i.ĩ noĩe suo veniet·ꝫ ẽ qđ aplus ait·vt credãt mẽdacio ḋ nõ crediderũt veritati.

¶ Si enim cre. Cur aũt nõ credãt subdit:ñ qz nõ ẽ apta ꝫitas ꝫ qz sup/ pbia eos excęcat z ambitio laudis·q̃ appetit de se existimari qđ i se nõ hz z sup alios se efferre. Hũilitas ꝫo soli⁹ dei gl'am q̃rit eiq̃ soli placere appeti.

¶ Si aũt illius. Ex hoc colligit·quia qui legis p̃cepta q̃ exteriora sũ,

implere negligit: euangelica q̄ pfectiora sunt z subtiliora multo minus implere valebit.

C. VI.

¶ Post hec abiit. Post verba quib⁹ deitatis suę z humanitatis archana mōstrauit: miraculo quinq; panū quis esset subdit. vnde ait, post hec abijt. Id ē. ꝫ inusitata z visibilia ad cognitionē inuisibilis dei ducūt. Sed z mystica sunt. Mare enim ē secnlum galileę .i. rotę· quia hic ē volubilitas nō erectio ad deum. Hoc transit ihesus resurgēdo. vnde eum quē primum vna gens iudeoꝝ: iam sequit multitudo gentium· cupiēs instrui· sanari z satiari. Ihesus autē discipulis in mōte spualib⁹ altiora cōmittēs: turbis inferioribus simpliciora: primo pasca hoc agit docens eos· quibus facit dehere transire de mūdanis ad celestia. Oculi ihesu sunt dona spiritus· q̄ miser⁹ aperit· ne errent venientes ad se. Ipse sciens tēptat discipulū· vt ille tarditatē suę fidei agnoscet de paucis sufficientiā multis posse fieri: dubitare nō debuit. Et per eius ignorantiā significat spualem intelligentiam iudeos in lege ignorare.

¶ Trans mare. Tyberiadis z capharnaum in eodem littore ex pte nostra· vltra in alio littore opposito locus est vbi miraculum istud factū est. Nec pprie vocat mare· sed q̄dam magna iordanis refluxio.

¶ Et sequebat̄ ꝛc. Viso hoc miraculo gētium magna turba sequit· quia sicut eos q̄s a corpis infirmitate sanabat· intus spirit⁹ reintegrabat sic ipsos a morbo incredulitatis sanabat.

¶ Cum subleuasset. Exemplo suo nos ammonet leuare oculos cordis nostri· vt si forte eo ducēte ad altitudinē actionis z scientię ascendere pmittamur. Turba sequētiū carnaliū cogitationū nos nō pturbet· nec ab altitudine ꝓtemplationis deijciat· sed eā spualibus escis quantū capere possit pascere curemus.

¶ Respōdit ei philippus. Adhuc philippus lacte doctrinę nutritus solidū fidei z cognitionis cibū capere nō valens: iuxta suę virtutis facultatē respōdit· impossibile existimās tot paucis posse refici· ꝫ eruditur deo nihil eē impossibile. Philippus etiā qui interpretat̄ os lampadis figuram gerit prędicantium· quib⁹ in altitudine cum christo ꝓstitutis de carnaliū hominū cogitationū turba pascēda dominus quotidie loquit̄.

¶ Ducentorū. Centenarij duplicatus significat pfectionez bone actionis z rationalis scientię: q̄ erudiendis in fide non sufficiunt· nisi eis altitudo theologie addat̄· q̄ animas p bonam opationem purgatas z p scientiam rerum creaturarū illuminatas· ad ꝓsummatā spualium refectionum plenitudinem perducit.

¶ Est puer vnus. Hic puer ē moyses legislator· cuius lex neminez ad pfectum duxit. Vnus quia vnitatē ecclesię futurā p̄figurabat. Hic .i. in veteri .t. q̄ christus nouo clarescēte iam vilescit: adhuc tn̄ oīo nō recessit.

¶ Quinq;. Quinq; panes sūt vet⁹ lex i. v. libris moysi. Hordeacei· q̄ cibi ē rudiū. Medulla ordei tenacissima palea z vix sepabili tegit· sic spualis sensus hebręus populus puerili sensu legē portat quasi onus nec clausis pascit̄ nec alios pascit. Duo pisces ꝓphętę z psalmi· iam tpantes austerum saporē legis. Vel duo pisces· duę psone constitute in regimine populi: regia z sacerdotalis· q̄ inter turbas fluctuantis populi quassant̄ nec deficiunt· in quibus vn⁹ christus significat̄ rex z sacerdos. Ignuz: quia carnaliter sapiebāt i carnalib⁹ quiescebāt. Quib⁹ vero venit christus rex z sacerdos carnem calcant vt spiritu aliter reficiāt. Quinq; milia populus q̄ sub lege: vt languidi in quinq; porticibus. Sed viri .i. pfectiores qui sūt digni numero p̄ter infirmam etatē z fragilē sexum: sunt quinq; milia .i. pfecte. v. sensib⁹ corporeis dominant̄ z hi reficiunt̄ a christo.

Accepit panes: nō nos creauit· quia antiquā scripturam nō solnit sed implenit z docuit. Gratias agit docens nos de omnibus beneficijs gratias agere· z intimās de nostra refectōne se gaudere z salute. Multiplicauit q̄a de paucis illis tot scripturę emanauerūt. Fragmenta sunt secretiora· q̄ ꝓmunis nō capit populus: hęc colligunt apostoli z cōmittuntur abiectis mundi z corde pfectis. Videntes ꝓphętam vocant forsan ideo; quia adhuc in ſno resident· Sed z vere ꝓphęta dicitur· quia dum aliq̄d p̄sens docet angel⁹ dicitur: dum futurum p̄dicit· ꝓphęta: tamē q̄a verbum caro factū est dominus ē angelorum z ꝓphętarum.

¶ Sed hęc quid sunt inter. Quasi legis littera· vel corporei sensus quid ꝓsunt ad multitudinē in te creditoꝝ: qui spualia alimenta sunt petituri q̄ omnem litterā omnēq; corporeū sensum supant.

¶ Facite homines discumbere. Magister veritatis prius in simplicitate litterę quasi in infimis locis z in simplicitate visibilis creaturę auditores erudiuit· vt sic in altitudinē ꝓtemplationis erigant̄.

¶ Illi ergo homines. Illi non dū plena fide ꝓficiebāt q̄re hunc deū dicere nesciebant. Nos certiores illis dicimus· hic ē verbū sine quo nō est ꝓphęta vel angelus.

¶ Ihesus ergo. Qui volunt rapere z regem facere significant discipulos z alios credentes: qui volunt p̄venire tēpus regni eius: putantes eum sic venisse vt iam regnaret: sed hoc tēpore colligit̄ regnum q̄d in fine erit manifestum cū dicet. Percipite regnū q̄d vobis p· e· Fugit ergo nō timens teneri· qui postea eisdē colloquit̄ sed signare volens q̄ altitudo eius nō potest̄ intelligi. Fugit in montē .i. ascendit celos: solus sacerdos interpellans p populo foris ꝓstituto qui interim iactat̄ fluctibus. vnde subdit. Vt aūt fa. ē sero

¶ Vt aūt factū. Sero mūdi ē post ascensionē christi· i quo discipuli descendunt ad labores mūdi z regunt nauē .i. ecclesiam. Et tenebrę iam factę sunt: quāto accedit finis mundi tātomagis frigescit caritas: crescūt errores:

sunt inter tātos? Dixit ergo ihesus Facite homines discūbere. Erat ¶ legis littera multiplex i simbolis ¶ adhuc i eis caro viuebat aūt fenum multū in loco. Discubuerunt ergo viri numero quasi quinq; milia. Accepit ergo panes ihesus z cū gratias egisset: distribuit ¶ p se z p apostolos discumbentib⁹. Similiter z ex piscibus quantū volebant. Ut aūt impleti sunt: dixit discipulis suis. ¶ illa subtilia sacramēta q̄ nō possunt impfecti capere q̄ comittuntur apostolis Colligite q̄ supauerant ¶ fragmēta ne peant. Collegerūt ergo: z implerunt duodecī cophinos fragmētorum· ex quinq; panibus ordeaceis z duobus piscibus quę superfuerunt his qui manducauerant. Illi ergo homies cū vidissent q̄d ihūs fecerat signū· dicebāt. Quia ¶ magne salutis mundo ē preco; futurus hic est vere ꝓphęta qui ¶ venturus est in mundum. Ihesus ergo cum cognouisset quia venturi essent vt ¶ p miraculo panū volentes sub hoc esse· sub quo videbantur nō egere raperent eum z facerent eum regē ¶ qui post occurrit crucifixorib⁹ ¶ a quo descederat pascere turbas docēs prosperā mundi fugere et cōtra ea orare fugit iterum ¶ in montē ipse solus. Ut aūt factū est sero: descenderūt

crebrescunt mala·z tamē nauis non perit·sed ihesus ad portū tendit.

¶ Cum remigassent. Non sine causa estimatiue dicit .xxv. aut .xxx. z non affirmatiue alterum. Quinquies quīq; sunt .xxv. z ē quadratus qui narius: significās libros legis cui deerat pfectio. In senario autē qui pstat ex ptibus suis notat pfectio. Vnde. vi. diebus fecit omīa de: quinq; ergo p sex multiplicant vt lex p euangeliū adimpleat. His ergo qui legez seruāt incipit apparere ihesus sed p euangelicā gratiam primus sit z calcat fluctus. i. omnes tumores mundi sub pedib9 z cū ꝑabundantia mali qui remigant: timēt ne deficient·sed eos cōsolatur ihesus. Ego sū qui hoc ꝑdixi · qui hec facio q̄ necesse ē fieri: z ideo nolite timere: qa ecce ego ꝓximo fluct9 qui vobis cū s. v. a. c. s.

¶ Timuerunt. Q̄ discipuli qui omniū ī ecclesia futurorum figuram gerebāt viso dño sup fluctū maris ad se veniētē timuerunt: et vt alius euāgelista aptius dicit fantasma crediderūt eum: mysterio non vacat. Quia ad huc hodie multi in ecclesia: cum audiūt sibi psuaderi vt presentia bona z caduca p eternis quādoq; habēdis dimittāt: timēt z se deceptos credunt: quib9 dominus ait. Nolite ti. e. s.

¶ Altera die. Insinuatuz ē turbe hoc miraculuz: q̄ sup aquas ihesus ambulasset· qa non fuerit ibi nisi nauis vna z in eā non intrauit ihesus cum discipulis. vnde ergo fact9 esset transitus nisi sup aquas ambulasset.

¶ Alleg. Altera die id ē· post ostensionem christi: stabat in bonis opibus·non iacebat ī terrenis expectans ihesum·una nauis: catholica ecclesia: alie naues ꝓnētus eoz q̄ qui nō sincere quer̄ūt ihesum. vñ eis dicit. Queritis me non ꝓpter me·ꝫ ꝓpter terrena. Et docētur q̄ modo debeant q̄rere.

¶ Et cuz inuenissent. Ecce p̄sens ē eis quos fugerat: ne eum regem facerent. Cur ergo fugerat: nisi p ꝓdicto sacramento: iterum p̄sens loquit eis· vt quoruz satiauit ventres: eoz satiet z mentes·dicēs. Amen amē dico vobis·docens eos quos doctores instituit: fugere laudē z terrenum imperium·sed tamen ī sistere ꝓdicationi.

¶ Amen amē dico. Postq̄ de diuinitate sua qua idem ē cum patre tractauit z eodē honore honorandus: z de humanitate sua qua de morte liberat z suscitat grandi honore dignus; vult tractare de cibo vite. i. verbo

discipuli eius ad mare. Et cū ascen
† summatim ꝓponit qō postea explicabit
dissent nauim. † venerūt trās mare
† merito tenebre sunt quia lux nondū venit
in capharnaum. Et † tenebre iam
Sexponit quid ī ueniendo ꝓtigerit
facte erat z nō venerat ad eos ihe
Smundus S. i. omni genere tēptationū
sus. Mare aūt vento magno flan
S aduersus ecclesiā Snō desistebāt p aduersis·qz qui pseuerauerit u. i. f. s. e.
te exurgebat. Cum remigassent er
go quasi stadia vigintiquinq; aut
triginta·vident ihesuz ambulantē
supra mare·z ꝓximum naui fieri z
Sno· in seipsos cōfidentes
timuerunt. Ille aūt dixit eis. Ego
† agnoscētes z secure gaudetes
sum: nolite timere. † Voluerūt ergo
† de fluctu ad soliditatē portus q̄ ē in eterna pace
accipe eū ī nauim: † z statim nauis
fuit ad terrā quā ibant. Altera die
S vnde venerāt discipuli
turba que stabat trans mare vidit
Sm p̄cedē
quia nauicula alia non erat ibi nisi
te vespera
vna·z quia non introisset cū discipulis suis ihesus in nauim·sed so
Sillam
li discipuli eius abissent. Alie vero
Squib9 ipse turbe transportarentur
supuenerūt naues a tyberiade iu
S z adhuc ibidē erant
xta locum vbi manducauerāt pa
Sqz naues hīt
nem: gratias agentes deo. Cum er
Sq̄ nō intrauerat nauiꝫ
go vidisset turba quia ihesus non
Squi ītrauerāt nauim
esset ibi neq; discipuli eius: ascen
Squi venerāt a tyberiade
derunt in nauiculas·z venerūt ca
pharnauz quer̄ētes ihesum. Et cū
inuenissent eum trans mare · dixe
Sqz nauē nō intrasti
runt ei: Rabbi·quādo huc venisti
Snō ad questionē sed ad intentionē
Respōdit eis ihesus·z dixit: Amē
amen dico vobis: q̄ritis me non

Sq̄ potuistis me cognoscere S. i. nō ꝓpter spiritum·sed ꝓpter carnē ne oporteat vos laborare
quia vidistis signa sed quia mādu
castis ex panibus z saturati estis:
Sopibus meremini Snō panes vt ꝓius
Operamini nō cibum qui perit: sz
S verbū quo viuūt angeli
qui pmanet in vitam eternā quem
S nullus alius·ipse enim z per sacerdotes vobis dat. S vere
filius hominis dabit vobis. Hūc
filius hois vobis dabit. hunc enī·vel vtiq; possū
S pconsortibus suis Sqz intelle
perunt cibū illū esse opus dei
eniz pater signauit deus. Dixerūt
S quid obseruādo hoc p̄ceptū facere poterimus
ergo ad eum. Quid faciemus vt
opemur opa dei? Respōdit ihesus
† non hominis·ne quis hoc se puret habere nisi a deo.
z dixit eis. Hoc ē opus † dei vt cre
datis in eum quē misit ille. Dixerūt
ergo ei. Qđ ergo tu facis signum
S illud
vt videam9 z credam9 tibi? Quid
† hic apte ostendūt se ꝓparare miraculū moysi miraculo christi quasi minori
operaris? Pres nostri † manducaue
rūt manna in deserto: sicut scriptū
Sne quum quid putes manna qō psalmus vocat panem celi
est. Panem de celo dedit eis man
ducare. Dixit ergo eis ihūs. Amē
amen dico vobis: non moyses de
S z si de aere non tamē illuz de quo viuunt angeli
dit vobis panez de celo: sed pater
† i. verbū qō vertit in lac·dū descendit in carnem
meus dabit vobis † panez de celo
S cor iustificans
verum. Panis enim verus ē qui
S dum homo fit S qō nō manna
de celo descēdit z dat vitā mundo
Dixerunt ergo ad eū. Domine sp
da nobis panē hunc. Dixit autem
eis ihesus. Ego sum panis vite·q̄
S hoc ē qui credit in me z comedit me † idē ē nō sit. re·vtroq; enī significatur eterna satietas
venit ad me † ñ esuriet: z qui credit

dei z hec ptinuatō quantū ad sententiā. Ad litterā vero sic. Vos q̄ritis me nō ꝓpter me·sed ꝓpter panes qui perunt. Ergo operamini. i. querite me ꝓpter me·non ꝓpter aliud. Ipse ē enim cibus ille: qui pmanet in vitam eternā vt post apte dicet. Similiter quottidie quer̄unt multi ihesum·nō ꝓpter ihesum sed vt bene sit eis in tēpore.

¶ Signauit. Quasi ꝓprio signo a ceteris discrevit: quia qui ē filius hominis: ē z filius dei·et ideo me nolite contemnere filium hominis·ꝫ petite a me cibum spiritualem.

¶ Hoc est opus dei. Fides p dilectionem opans: est opus quia z si desit facultas non querit nisi voluntas. Merito etiam fides que p dilectionez operat opus dicitur q̄ est initium z finis totius boni.

¶ Quod ergo tu facis. Audiunt christum ꝓmittentem maiora. i. cibū qui permanet in vitā eternaz: q̄z moysen qui ꝓmisit terram fluentē lac z mel z huiusmodi tēporalia: z nondū vident ab eo signa nisi miora. Moyses enim dedit de celo panē: iste panes ordeaceos. Quasi ergo pro minimo habentes qđ fecerat qui maiora ꝓmittebat: querunt. Qđ ergo. s. f.

¶ Signum. Quia ad fidem suā eos inuitabat quer̄ūt signa q̄bus inducerent ad credendū. vnde apostol9 Judei signa q̄runt.

¶ Dixit ergo eis ihesus. Q̄ ꝓferebāt opus moysi suo operi: ostendit illud esse minus quia non fuit panis de celo sed tantuz figura illius: z sum mius qui ē panis de celo qui dat vitam z hic ē cibus quez supra dixit pmanere ī vitam eternam.

¶ Panis enim verus. Angeli purū verbum solidum cibū comedunt. Nos vero verbum sed in lac versum: quia si non possumus cōmedere: possumus sugere. Nisi enim incarnaret: a nobis nō cognosceretur: a nobis non gustaretur.

¶ Domine semper da. Sicut mulier samaritana audiēs: qui biberit de hac aqua nō sitiet in eternū: secundū corpus accepit: z tamē labore z indigentia carere volens·dixit. Da mihi hanc aquā: sic isti q̄runt panē qui eos reficiat z nunq̄ deficiat·ꝓpter qđ eum regem facere voluerūt. Sed ihesus ad se revocat z quē panem dixit: euidentius apit. Ego sum p. v. Potero dare vitam quia sum panis vivificans: igne spiritussancti in clibano veteri

virginalis coct⁹ ⁊ format⁹: ⁊ mũdo ad pellendã famẽ ignorãtię dei: donat⁹

¶ Sed dixi vobis. Quasi nõ dixi de hoc pane: quo sciam uos esse sciandos ꝫ ad imperium vestrę infidelitatis qz videtis ⁊ nõ creditis.

¶ Omne qđ dat mihi p. Id ẽ. ꝗcũqz pater trahit ad me pater dat filio: pater trahit ad filiũ illos qui ideo credũt in filium quia credũt eum patrem habere deum.

¶ Veniet. Mihi vnic humilis humili: ⁊ ideo nõ foras ejci ꝯ qđ ẽ tantũ supbi ꝙ nihil habet in bono iterioꝛi: neqz hic neqz in futuro.

¶ Et eum qui ꝛc. Non ejciam fo. sed intus manebit in secreto beatitudis. vnde dicit Intra in gaudiũ d. d. t. Ideo nõ ejciã foras mihi hęrentẽ humilez quia veni facere voliũtatẽ nõ meam. ꝫ prĩs Supbus suaz voluntatẽ facit nõ dei. humilis dei: non suã qđ ẽ qz humilis sum docẽs humilitatez: ideo ꝙ mihi heret humilis sit ⁊ faciet nõ suam voluntatem ꝫ dei: ⁊ iõ nõ est eius foras ejꝯ. i sic supbi

¶ Hęc ẽ aũt. Dicitur. Non est volũtas dei ut pereat vnus de pusillis. de tumentibus pit. de pusillis nihil.

¶ Non perdã sed resuscitabo hęc ẽ aũt v. Id ẽ. quia videt me ⁊ credit in me. qui sum uita sicut ⁊ pr ⁊ ideo modo habet vitam ꝙ non ẽ ei sola sz ⁊ resuscitabo eum.

¶ Ut omnis qui videt. Supra dicebat. Qui audit verbũ meum ⁊ credit ei ꝙ me misit. hic dicit ꝙ videt filium ⁊ credit in eum: non dicit qui credit in patrẽ. qz hoc ẽ credere in filium qđ ⁊ in patrẽ quia sicut pater habet vitam in semetipso sic ⁊ filius habet vi. in semetipso.

¶ Murmurabãt. Nescientes hunc panẽ nec patrẽ eius celestẽ: qz inflati de sua iusticia in qua de viribz suis ꝓsumunt: iusticiam dei ꝙ de celo venit: non esuriunt.

in me nõ sitiet inęternum. Sed di
ꝟ ego sum panis reficiẽs quẽ vos ꝓsentẽ habetis et nõ manducatis credẽdo
xi vobis: quia vidistis me ⁊ nõ cre
ꝟ sed si vos nõ creditis. nõ iõ inutiliter veni. nõ iõ alios ꝓdo sed veniẽtes recipio
ditis. Omne qđ dat mihi pater ad
ꝟ ꝙ fidem mihi vnic ꝟ passib⁹ fidei et bone operationis.
me veniet: ⁊ eum qui venit ad me
ꝟ factus sum bõ vt humilẽ deũ sequat ille quẽ pudet sequi humilẽ boiez
non ejctaz foras. quia descẽdi de
ꝟ bois
lęco non vt faciã voluntatem meã
ꝟ dei patris
sed voluntatem eius qui misit me.

Hęc ẽ autem voluntas ei⁹ qui mi
† datus ẽ ei tantum humilis in quo fit prima resurrectio.
sit me patris. ut omne qđ † dedit mi
ꝟ ecce scđa resurrectõ
hi non ꝓdam ex eo: sed resuscitem
† ꝙ me mediatorẽ vult pater dare credentibus vtranqz vitam.
illud in nouissimo die. † Hęc ẽ aũt
voluntas patris mei qui misit me
vt omnis qui videt filium ⁊ credit
† credendo in eũ et trãseundo in vitam
in eum habeat † vitaz ęternã. ⁊ ego
resuscitabo eum in nouissimo die.

Murmurabant ergo iudęi de illo quia dixisset: ego sum panis viuus qui de cęlo descendi. Et dicebant.
ꝟ ignominiose indignãtes. et ei⁹ obꝓbria queruntes in humilitate generis eius offendunt.
ꝟ christi
Nõne hic ẽ filius ioseph cui⁹ nos
ꝟ sed nõ celestẽ
nouimus patrẽ ⁊ matrẽ? Quomodo ergo dicit hic: quia de cęlo de
† quẽ nil latet qui abscõdita cordiũ intuet
scendi? Respondit ergo † ihesus et dixit eis. Nolite murmurare in inter vos.

ꝟ credere in me nisi gratia eius ꝓcuerit nisi pater cuz reuelauerit ꝙ re
uicem. Nemo potest venire ad me
uelatio ẽ attractio
nisi pater qui misit me traxerit euz
ꝟ panis
⁊ ego resuscitabo eum in nouissimo die. Est scriptum in ꝓphetis.
ꝟ qui facile doceant a deo ꝟ qđ nõ iuuat
erunt omnes docibiles dei. Omnis ꝙ audiuit a patre ⁊ didicit venit ad me. Non quia patrem vidit
quisqz. nisi is ꝙ ẽ a deo: hic vidit patrem. Amen amẽ dico vobis: qui credit in me habet vitam ęternam.
ꝟ qz ꝟ qui pasco donec pastos iungam vite
Ego sum panis vitę. Patres vestri manducauerunt manna in de
ꝟ nõ morte carnali cõmuni cũ moyse et aliis. sed morte spũali ꝟ. i. in hoc loco panis. vel demõstratiue dicit.
serto ⁊ mortui sunt. Hic est panis
ꝟ quẽ manna significauit.
de cęlo descendẽs: vt si quis ex ip
ꝟ intus in corde intelligẽdo et amando
ꝟ spiritu
so manducauerit nõ moriat. Ego
ꝟ et iõ viu⁹ qz de celo descẽdi
sum panis viu⁹ qui de cęlo descẽdi
Si quis manducauerit ex hoc pa
ꝟ nõ tantum in ꝓsenti ꝙ iusticiam
ne viuet in ętei num. Et panis quẽ
ego dabo caro mea est: ꝓ mundi
vita. Litigabãt ergo iudei adinui
ꝟ qz ꝟsqz mõ nõ fecit mentionẽ de
cez dicẽtes. Quomõ potest hic no
sumptione sacramenti altaris.
bis carnẽ suam dare ad manducãdum? Dixit ergo eis ihesus. Amẽ
ꝟ et si ignoretis qs mod⁹ sit dãdi uel mãducãdi. tamẽ nisi.
amẽ dico vobis nisi mãducaueritis

it veritatis cognitione ⁊ amore. ita ꝙcunqz audit ⁊ discit a patre: venit ad me. Et ne ꝙs existet se. d. Nunqz vidi patrẽ: quomõ disco ab eo? Subdit nõ qz pater visibilis sit alicui: ⁊ tñ nemo credit nisi ipe vocuerit: quomõ ergo vocet: Dum audis verbuz eius. i. mei dum ego homo verbũ eius coeternũ: fact⁹ homo vobis loquor: ⁊ ꝫ ẽ. Is qui ẽ a deo. i. filius vidit patrẽ. i. nouit ⁊ vos vocet ⁊ ideo me audite.

¶ In prophetis Prophętis dicit pluraliter: qz oẽs ꝓphętę vno ⁊ eodẽ spiritu repleti. licz diuersa ꝓphętarent: tamẽ ad idẽ tẽdebant. quapter cuz quouis coꝛ omẽs aliꝙ ꝓcordabãt. sicut in iobel ꝙ dicit. Et erũt omnes docibiles dei.

¶ Nõ quia patrẽ ꝛc. Id ẽ. ego noui patrẽ qz ab illo sum ⁊ iõ credite: qz qui credit in me habet vitã ęternaz Potuit dicere habet me: ꝫ revelat qz ipse sit vita ętena: qz verbuz ẽ vita boim qđ ⁊ carni sue qã susceperat: cui ęternum mors vt mortẽ tolleret: dat vitã in resurrectione sic ⁊ aliis credentibz in se.

¶ Ego suz panis v. ꝛc. Manna de quo supbitis: patribz murmuratoribz quoz estis filij murmurãdo: non fuit panis vitę. qz non intellexerũt in eo spũalem cibũ. sic ⁊ vos qui me auditis: nõ spũaliter intelligitis. Dixit aũt moyses ⁊ alij electi de manna: qz spiritaliter manducauerũt: sic ⁊ ꝙ mõ verba mea spiritaliter accipiũt.

¶ Ego sum panis ꝛc. Ecce sacramentũ verbis tegit: vt iudęi ⁊ etiã aliꝙ discipuli nõ credẽtes verbis illi⁹ magis scãdalisent: ⁊ humiles apostoli humiliter credẽtes ꝓfecerũt. vnde petrus. verba vitę ętern̄ę habes.

¶ Et panis q. e. d. Quomõ sit panis determinat: nõ solũ secm verbuz quo viuũt omia: ꝫ etiã secundũ carnẽ assumptã ꝓ mundi vita. Nam caro ꝙ erat peccato obnoxia ⁊ iõ mortua: carni ei⁹ mundę vnita: incorꝛpata vnũ cũ illo effecta: vivit de spiritu ei⁹ sicut vivit corpus de suo spũ qui vo nõ ẽ de corpe xp̄i: nõ vivit de spũ xp̄i. Qui aũt iudęi nõ erãt bui⁹ vnitatis litigabãt: nec talibz exponit quomõ dns carnẽ suã det ad mãducandũ. sed audiũt, vnde magis moueant. Nisi manducaueritis carnẽ.

¶ Nisi mãducaueritis. Aug⁹. Nunc cibum ⁊ potum: societatem vult

intelligere corpis z mẽ bror suor qđ est eccle sia in ꝓdestinatis qđ iam factũ ẽ z innocatis z iustificatis qđ factuz ẽ: z fit z fiet in glorifi catis: qđ nunc ẽ in spe fiet in re. Huius rei sa cramẽtum .i. vnitatis corpis xp̃i: alibi quoti die: alibi certis diebus fit· z sumit alijs in vi tam: alijs in mortem. Res vero hui⁹ sacra menti omnib est in vi tam sumẽtib nulli ad mortẽ. i. vnitas sancto rum. Unde corpus et sanguis in his reb cõ mendatur: q̃ ex multis in vnũ redigunt· vt ex multis granis: vn⁹ pa nis fit z ex multis aci nis vinũ ꝓfluit.

¶ Qui mãducat c.m. Exponunt qui dã sancti de comestio ne altaris z bene dicũt ß querũt quomõ fiat ī vitam ꝑnã: cũ quidam ad mortẽ. Unde dicit aplus. Si quis comedit in altari cum hac comestiõe de qua agit hic. s. cũ fide operante z dilectione: hic comedit in vitam ꝑnã. Si quis ꝯo aliter in mortem.

¶ Caro eĩ mea. Vere viuet anima et corpus ex hoc cibo: qz caro mea vere ẽ cibus qui solus facit ĩmortales vt neq; esurient neq; sitient· alius cibus hoc nõ prestat etiã si ī eo hoc appetat.

¶ Qui mãducat Jaz exponit quomõ fiat qđ dixit z qđ sit mãducare c· z bibere. s. ß est manere in christo z christũ habere in se manentẽ. Qui vero non manet in christo· z in quo manet christus: ñ manducat spũaliter z si sacramentum sibi sumit in iudiciũ corpalr.

¶ Sicut me misit. De ꝑqualem sibi misit· i. hominẽ fecit et inde ẽ vt ad eũ referaz vitam meam quasi ad maiorem.

¶ Et ipse v. Ut viuam ex patre: mea exinanitio facit: vt homo viuat ex me pticipatio facit qua me manducat.

¶ Hic ẽ pa· Et ita ꝓstat q; hic ẽ vere panis de celo: nõ manna: qz illud manducãtes patres vobis similes: mortui sunt in ꝑternũ· hunc panẽ homo qui vitã nõ habebat mãducans: viuet in ꝑternum.

¶ Supra dixerat ego sum panis qui de celo d. hic dicit· hic. i. filius hoĩs ad esum cuius carnis inuito: ẽ ille panis q̃ de c. d. ergo idẽ est filius homĩs z filius dei.

carnem filij hominis z biberitis ei
ꝭ sine hac vita potest haberi tpa lis sed nõ eterna ꝭ ne aũt
us sanguinẽ non habebitis vitã in
de hac vita intelligerẽt et inde litigarent· sub dit. qui· m· c·
vobis qui mãducat meam carnez
ꝭ secũdũ spiri tum nec caro eius fraudabit ea suo tpe.
z bibit meum sanguinẽ: habet vitã
ꝭ hoc dicit nequis putet manducantem nõ mori corpe
ꝑternam· z ego resuscitabo eum in
ꝭ .i. societas sanctorum· vbi par et vnitas erit ꝓfecta
nouissimo die. Caro enim mea ve
re ẽ cibus· z sanguis meus vere ẽ
potus. Qui manducat meã carnẽ
†hoc ẽ signũ manducationis· illi cdũt acced en do ad meã carnẽ: qui ñ relinquũt vnitatem.
z bibit meum sanguinẽ: †in me ma
ꝭ sic viuet qz sicut ego bõ viuo ꝓpter patrem viuũ· cui unioz: sic qui me mãducat et mihi vnit: viuit ex me
net z ego in illo. Sicut misit me vi uens pater: z ego viuo ꝓpter pa trẽ: z qui mãducat me z ipse viuet ꝓpter me. Hic ẽ panis qui de celo
ꝭ nõ sic mori enĩ in aia qui me ce lestem panem digne manducãt sicut patres vri m d. manna et mortui sunt
descendit: non sicut mãducauerũt
patres vestri manna z mortui sũt.
ꝭ ꝫ potius. ꝭ i me q̃ lũ vita
Qui manducat hunc panẽ viuet ī ꝑternum. Hec dixit in synagoga docens in capharnaum. Multi er
ꝭ quid ergo inimici.
go audientes ex discipulis eius di
ꝭ sapiũt scdm carnem· et iõ mouenĩ.
xerũt. Durus ẽ hic sermo. Et quis
ꝭ ei obedire
potest eus audire. Sciens autem
ꝭ quem nichil latet.
ꝭ quia sic dixerãt vt ab illo nõ audirent
ihesus apud semetipsũ quia mur murarent de hoc discipuli eius:
ꝭ qz dixi de carne mea et sanguine
dixit. Hoc vos scandalizat. Si ergo videritis filiũ hois ascenden
ꝭ qz verbũ et bõ vnus est xps dr in celo esse: dũ in terra loquit. ꝭ dei ꝭ si quis cum
tem vbi erat ꝓius. Spũs ẽ qui vi carne quã odit habet spiritũ: viuit
ꝭ ꝑ intellectõne eorũ q̃ dixi
uificat caro nõ ꝓdest quicq̃. Verba q̃ ego locutus sum vobis spiri
ꝭ in se et spũaliter sunt itelligẽda et viuificant· ſz nõ ei qui carnaliter accipit. vñ subdit. sed sunt quidã e· v· qui· ñ· c·
tus z vita sunt. Sed sunt quidam
ex vobis qui non credũt. Sciebat
†apostoli qui nõ sunt scandalizati
ei ab initio ihũs q̃ eẽnt †credentes
z quis traditurus esset eum. Et di
ꝭ qz quidã nõ credũt
cebat. propterea dixi vobis: quia
nemo potest venire ad me nisi fue rit ei datum a patre meo. Ex hoc
ꝭ nõ pauci qui videbanĩ et ñ vere fuerãt disci puli. †nõ post rpm ſz post sathanã
multi discipulorũ eius abierũt †re
ꝭ vt pasi· nõ iam cũ illo erãt nec vltra reuertentes
tro· z iam nõ cum illo ambulabant
†qz iudas corpore remãsit· qđ aũt iam sciebat dominus alijs post apparuit.
Dixit ergo ihesus ad †duodecim.
Nunquid z vos vultis abire? Re
ꝭ vnus ꝓ oĩbus ꝭ filis tibi
spondit ergo symon petrus. Domi
ꝭ cũ nõ sit ꝭ nõ ẽ a te cundũ ꝭ qz ꝭ in misstratõe corpis et sanguinis tui ꝓmittis vitam.
ne ad quẽ ibimus? Uerba vite ꝑter
† ꝓius est credere post cognoscere
nę habes z nos credim⁹ z †cogno
ꝭ .i. qz tu es vita eterna. et iõ in carne et sanguine tuo nõ das nisi qđ es
scimus quia tu es christus filij⁹ dei
ꝭ causa ꝓbandi eos
Respõdit eis ihesus. Nonne ego
ꝭ .i. vocaui electõe illa qua dicit. multi vocati pauci electi.
vos duodecim elegi: z ex vobis vn⁹
ꝭ .i. deorsum fluens.
dyabolus ẽ. Dicebat autẽ de iuda
ꝭ filio ꝭ interptatur memoria sanguinis
symonis scariothis. Hic enim tra diturus eum cũ esset vnus ex duo decim.

C. VII.

Post hec aũt ambulabat ihũs ī galileã
ꝭ nõ tñ timens qz habet potestatẽ· ſz infirmis dat exemplum. ne eis obiciat latibulum.
Non enim volebat in iudeam am
ꝭ reminiscebant iudei bñficiorum dei oc cisuri deum.
bulare quia quęrebãt eum iudei ī terficere. Erat autem in proximo

¶ Multi ergo. Multi carnaliter sapientes quasi ꝑticulatiz carnẽ qua indut⁹ erat se eis distributurũ promitteret ꝑra naturaz esse putãt: vt cibũ hominũ: humanã carnez daret.

¶ Durus ẽ hic. Sic oportebat dici vt ab hoĩb non intelligetur: ß secretum dei verbis tegeret· secretũ dei intẽtos debet facere: ñ aduersos.

¶ Si ergo videritis. Suspendit oratio quasi tũc intelligetis q; non eodẽ modo quo putatis erogo corp⁹ z q; hec gratia mortibus non ꝓsumit: sed spũali gratia me illis dando: ipsos in corp⁹ meũ ꝑuerto. hinc plane solut qđ ipsos mouerat. Putabãt enim q; corpus distribueret ille dicit in celũ se ascẽdurum vtiq; integrum. Quid ergo tenenduz sit apte subdit. Spũs ẽ qui v. Caro sicut intelligitis: sicut q̃ ī macello emit· sicut alius cibus nõ ꝓdest: ipsa tñ vas spiritus q̃ in ea salutẽ operat: multũ prodest: sicut sola scia inflat· ipsa tñ nõ est mala ß ꝑ caritatẽ edificat

¶ Uerba. Quibus dixi manducandũ me esse: manere ī me z me in ipso· vt autez aliqs maneat in christo vt menbrũ· z christus ī ipso vt ī templũ: vnitas facit. Unitas autẽ: ex caritate ẽ· caritas aũt ex spũ: ergo spũs q̃ vnificat ꝓpaginata mẽbra nõ separata.

¶ Sed sunt qui dã Prophęta nisi crediderit̃is non intelligetis· ꝑ fidez copulamur ꝑ intellectuz vnificamur.

¶ Et quis t. e. e. Quia iudas inter scãdalizatos recedit· sed manet ad insidiandaz quẽ nec silet nec apte ostẽdit: vt omẽs timeãt: dũ vnus pit.

¶ Quia nemo. Causam quare quidã nõ credãt subdit. Quia nõ ẽ a deo datũ: fides enĩ nõ ẽ hoĩb a se q̃si ꝓpria ß a deo gtia q̃si.

¶ Ex hoc mul. Nota eẽ caute loqndũ ß si tñ ex ꝓbis tuis aliqs scãdalizabit bẽto ꝓsolatõz ī eo ex c⁹ dicto multi scãdalizati sunt· q̃ hoc fecit vt tibi

¶ Nonne ego. Duodecim nũs sacrat⁹ ẽ q̃ ꝑmanet z si iudas (eẽt exẽplũ. inde pit· elegit. xi. ad ꝑmanẽdũ: elegit iudã vt ꝑ eũ diuine dispẽsatõ miscẽdie ī salutẽ mũdi ipleret· vtẽs malo ad bonũ: vt mali vtũ bonis dei ad malum

¶ Post hec aũt. Dns in carne manẽs frequẽter in galileã ambulabat·

vt eũ imitari volentes de vicijs ad virtutes transmigrare discant, qđ illa figurabat · vel vt illius tpis sancti de indea ad gẽtes verbi dei transitũ expectarẽt

¶ Dies fe. Non q̃ vnus · sunt enĩ. vij. sed more eor quotđt sunt quasi vnus dicunt p̃pter vnã festiuitatem. Scenophegia festiuitas tabernaculorum quam mense. vij. iudei babitabãt in tabernaculis. in memoriã illor in q̃bus patres eor habitauerũt in deserto.

¶ Vt discipuli. Opera q̃ veri discipuli sciebãt: isti nesciebãt laudib diuinis z non populari fauore efferẽda.

¶ Nemo quippe Gloriã eius p̃sulunt · quasi mira facis .s. in absc̃dito: ß innotescere vt ab oĩb laueris

Tempus meum. Ideo nõ ẽ nunc tẽpus meum ß vestrũ: qz non sum amator mundi vt vos sed accusator. Et ideo nõ odit vos mũdus suos falsos testes qui dicitis bona mala z mala bona.

¶ Ego nõ ascen. Aug⁹. Quidam dicũt hoc ad passionẽ ptinere qz non in festiuitate scenophegie · sed in pascali qua agnus occidi solet: crucẽ ascendit

¶ Non manifeste Typice rps occultus ascẽdit in festiuitatem qz in omnib illis figuraliby latuit qui modo ẽ manifest⁹ nobis. Et q̃ latuit exẽplum ẽ vitandi malos · q̃ palaz loquũt z non tenẽt ab his qui q̃rebant: potestatis est.

¶ Respondit eis Mea doctrina homĩs nõ est mea sed dei: vel quia nõ ẽ verbum nullius sed alicui⁹: doctrina eius. i. ipse verbum doctrina eius nõ ẽ sua sed eius a quo ẽ qđ est ego non sum a me ipso. Et quia hoc p̃fundum vidit nõ omnes intellecturos: tedit p̃silium. Si vis intelligere: crede hoc ẽ. Si quis credit me filium dei: cognoscet de doctrina. i. intelliget · q̃ doctrina mea nõ ẽ mea.

¶ Qui a semet. Antichristus nõ ẽ verax z iniustícia in illo est · qz quẽrit gloriã suam: nõ dei a quo nõ ẽ missus ß venire p̃missus.

¶ Qui aũt. Id ẽ. ego qui licet equalis patri tamẽ in serui forma q̃ro glo

ſ .i. tabernaculorũ constructio siue dedicatio.

dies festus iudeor scenophegia.

† cõsanguinei et iõ fastidiẽtes eũ

Dixerunt autem ad eũ †fratres ei ſ humanã gloriã q̃runt et iõ nõ credũt in eum vt ipse post de eis dicit. ſ vbi ẽ p̃zin

us. Transi hinc z vade in iudeam

cipatus gẽtis et ciuitas caput regni.

vt z discipuli tui videant opa tua quę facis. Nemo quippe in occulto quid facit z quẽrit ipse in palam

ſ ergo ſ si vere facis vel qz hec facis.

esset. Si hęc facis: manifesta teipsum mundo · neq̃ enim fratres ei⁹

ſ corripiẽs cupidos glorie.

credebant in eũ. Dicit ergo eis ihe

ſ glorie resurrectionis et ascensionis ad quã veniẽdũ impleta p̃i⁹ humilitate passiõis.

sus. Tempus meum nondũ adue

ſ glorie mũdi q̃ affectatis.

nit. tempus aũt vestrũ semp ẽ pa

ſ quia.

ratum · non potest mundus odisse vos. Me autẽ odit: quia ego testimonium phibeo de illo: quia opa

ſ et iõ ſ .s. p̃i

eius mala sunt vos ascẽdite ad di

mũ vel secundũ vbi q̃ritis humanã gloriã carnalia gaudia nõ eterna ſ vero ſ sicut vos q̃rens gloriã qz tps glorie mee nondum ẽ in quo erit mea festiuitas.

em festum hunc. Ego non ascendã

ſ .s. primum uel scõm ſ hu

ad diem festum istũ: quia meũ tem

militatis.

pus nondũ impletum ẽ. Hęc cum dixisset ipse mãsit in galilea. Vt au

ſ .i. post

tem ascenderũt fratres eius · tunc

nõ ubi illi · qz nõ gloriari ſz salubriter docere

z ipse ascendit ad diem festum nõ

ſ nõ q̃rens fauorem

mainfeste: sed quasi in occulto. Iu

ſ qz nõ ascenderat cũ fratrib⁹. vñ dixit non ad hunc qué vultis · i. primũ vel scõm · ascẽdit aũt

dei ergo querebãt eum in die festo

post i medio die festiuitatis

z dicebant. Vbi ẽ ille? Et murmur

ſ de hac contẽtione. s. qz quidã ẽ

multus erat de eo in turba. Quidã enim dicebãt quia bonus est: alĩ autẽ dicebant nõ: sed seducit tur

ſ eorum q̃ dicebãt bon⁹ ẽ alĩ palã christus confitẽtes

bas. Nemo tamẽ palam loquebat

ſ qz tales execrabãt et extra synagogã faciebãt

de illo p̃pter metum iudeor. Jam

ſ mediatis illis dieb⁹. i. quarta die festi ſ marie feruente zelo iudeorum

autem die festo mediante ascendit

ſ sicut nõ manifeste ascẽdit: nõ palã docet ſz quasi latẽter.

ſ vtens auctoritate scripturarum ſ omẽs mirabant · ſz non omẽs conuertebant.

ihesus in templũ z docebat. Et mi

ĩ eius educatione sciebãt eum nunq̃ dicisse ſ admiratio insinuande veritatis ẽ de casio.

rabant iudei dicẽtes †. Quomodo hic litteras scit cum non didicerit?

ſ ecce

Respõdit eis ihesus z dixit. Mea

quomodo scit lras

doctrina nõ est mea · sed eius q̃ mi

ſ .i. credere

sit me. Si quis voluerit voluntatẽ

in eum qđ alibi dicit opus dei. i. qđ deo placet.

eius facere: cognoscet de doctrina

vtrũ ex deo sit: An ego a me ipso lo

ſ ille aũt ſ .s. antixps

ſ nõ a deo ſ nõ dei

ſ vñ apostol⁹ · extollit sup omne qđ dr deus

quar. Qui a semetipso loquit glo

riam p̃priã quẽrit. Qui aũt quę

rit gloriã eius qui misit illũ · hic ve

rax ẽ z iniusticia in illo non est · Non ne moyses dedit vobis legem? et

† qz q̃ritis me interficere ſ q̃ cã ẽ

nemo ex vobis †facit legem: Quid

ſ nõ p̃tinentia ad ordinem sed ad p̃turbationem.

me q̃ritis interficere? Respõdit tur

ſ hoc nõ diceret nisi demonium haberet

ba z dixit ei. Demonium habes:

ſ negãt qđ volebãt †dolose †nõ turbatus vt illi · sed tranquillus nõ reddẽs maledictũ p̃ maledicto.

Quis te †quęrit iterficere. † Respõdit ihesus z dixit eis. Unum opus feci · z omnes miramini. Propte

ſ q̃ significat sanationez anime et corpis quã ego facio

rea moyses dedit vobis circũcisio

ſ excepta.

nem: nõ quia ex moyse ẽ sed ex patribus) et in sabbato circũcidit hominem.

ſ qz abrahã i sabbato p̃ius accepit a deo ſ quo iubemini uacare · si occurrit octauus dies: iubemini circumcidere.

Si circũcisionem accipit homo in sabbato vt nõ soluat lex moysi · mihi cur indignamini: quia totũ hominẽ sanũ feci in sabbato. Nolite iudicare secũdũ faciẽ

ſ .i. humanũ gen⁹ totum in nouo testamento.

ſ curat⁹ ẽ ut san⁹ cẽt

ſ qui vera i salutẽ op̃z.

ſ cor pe et crediderit sanus · esse in mente.

tribus. Et in sabbato circũciditis

ſ ergo ſ q̃ ad salutẽ instituta ẽ. i. si in signo vere salutis · nõ ẽ violatio sabbati.

riam patris nõ meam in hoc exemplũ humilitatis tribuit vt omnia bona deo tribuamus.

¶ Nonne moyses Ego ex deo loquor et gloriam eius quęro verax · iustus · ß vos qui gloriamini in lege · contra legem q̃ vtat occidere: q̃ritis me interficere.

¶ Demoniũ habes. Quẽrũt occidere z qđ peius ẽ dicunt eum demonium habere qui demonia pellit.

¶ Unũ opus feci. De vno miramini qđ si oĩa videretis. Unũ opus fuit q̃ totũ hominem sanauit in sabbato, vñ turbati sũt stulti obseruatores sabbati · sed conuincit eos moyses · iubens circũcidere octauo die: q̃ aliq̃n occurrit in sabbato fieri z hoc ẽ. Propterea ne quis turbet: si salus sit fit etiã in sabbato. Et sciant omnes semp deberi fieri q̃ salutis sunt

¶ Circumcisionẽ. Propter tres causas data fuit circumcisio. Primo in signum magnę fidei abrahe. Scdo vt p̃ hanc a ceteris nationibus distingueretur. Tercio vt (facta ĩ virili mẽbro p̃ qđ generatur creatura mortalis) castitatẽ mentis deberet observari indicaret. Significat autẽ baptisma quo peccata dimittunt z cor a cupiditatib spoliat.

¶ Si circumcisionem ac. Quasi vos qui in lege gloriamini p̃tra legem q̃ me nunciat: de morte mea tractatis · ß nõ ẽ contra legem q̃ totũ hominem sanum feci in sabbato ego dominus sabbati. Custodia enĩ sabbati sicut cetera omnia p̃pter salutẽ homĩs sunt · sicut vos ipsi circuncidentes in sabbato qđ ad salutem ptinet; nõ soluere vos sabbatuz creditis.

¶ Nolite iudicare. Non debetis mihi irasci de saluatione homis in sabbato · sicut nõ irascimini de circũcisione in sabbato · qz nõ est iudicandũ scdm faciẽ. i. actionẽ p̃sonarũ · vt qđ licuit moysi: mihi nõ liceat · ß iustuz iudiciũ. i. scdm veritatẽ rerũ qua cognita; nec me nec moysen dãnabilis: nec me p̃trariũ illi dicetis. In quo illos arguit: nos istruit · ne in indicãdis causis p̃sonas accipiam⁹: nõ q̃ p̃ diuersitate graduũ

p̄ diuersimode p̄sonas non honorauit.

¶ Dicebāt ergo. Quia etsi occultus ad festum ascendit · palā loquit · z apparet potestas · q̄ putabat timiditas. Mirant aliqui q̄ potētia nō tenet cuius mors tantope ḡrebatur · z nondū plene intelligentes : eius esse potentiam putant esse scientiā p̄cipū quia cognouerūt eū esse christum, vnde sibiipsis obiiciunt : non esse hūc christū : cum nemo sciat, vnde sit xp̄s qz z si p̄ p̄phetas dicit locus natiuitatis : z huiusmodi : tñ ḡterna natiuitas ei⁹ ex patre nescitur, vñ p̄pheta. Generationem eius quis enar. Unde christus ad vtrūq; respondet z de infirmitate z de maiestate. Et me scitis. i. effigiem vultus mei et vnde sim · natiuitatē z parētes · qđ ē secundū carnē me noscitis : sed nō secundū diuinitatē qz a me ipso nō veni. nesciebant eum dei filium esse · nec a patre missum. nesciebāt etiam deum patrē q̄ ver⁹ ē genitor ipsius veritatis. Sed unde possunt scire subdit. Ego scio eum ḡ a me ḡrite · ī me credite · quia nemo nouit patrem nisi filius z cui filius voluerit reuelare.

¶ Sed scio eum. Ideo scio eum qz ab ipso sum : ipse me misit Breuiter vtrūq; complectit ab ipso sum : qz filius de patre · pater nō de alio ; z in carne me videtis qz ipse me misit. in quo ei magna generantis auctoritas z sibi p̄munis cū hoīb⁹ natura.

¶ Hora eius. Nō q̄ necessitas sit facti ꝺ opportunitas voluntatis Voluit enī opportuno tēpore nasci · p̄missa lōga serie p̄conum · similiter p̄dicato euāgelio voluit opportuno tēpore mori.

¶ Audierūt pha. Principes insani audito murmure q̄ xp̄us a turba glorificabat : quęrunt occidere quē tamē nondū volentē : apprehendere nō potuerunt · sed docentē audierunt.

sed iustum iudicium iudicate. Dicebant ergo q̄dā ex hierosolimis. Nonne hic ē quem quęrūt interficere ? Ecce palam loquitur · z nihil ei dicūt. Nunquid vere cognouerunt principes quia hic ē christus ¶ cuius filius sit Sed hūc scimus vnde sit : christ⁹ autē cū venerit nemo scit vnde sit. Clamabat ergo ihesus in templo docens z dicēs. Et me scitis z vnde sim scitis : z a meipso non veni · sed ē verus qui misit me quē vos nescitis. Ego scio eum : z si dixero ¶ qđ est impossibile. quia nescio eum : ero similis vobis mendax. Sed scio eum qz ab ipso sum · z ipse me misit. Quęrebāt ergo eum apprehēdere · z nemo misit ¶ .i. qz nōdum in illū manus : qz nōdum venerat uolebat ¶ p̄dicatione et miraculis moti : simplices credūt et uerba et facta domini glorificāt hora eius. De turba aūt multi crediderunt in eū z dicebāt. Christus ¶ quasi nō cū venerit : nunquid plura signa faciet ꝺ q̄ hic facit ? Audierūt pharisęi turbā murmurantē de illo hęc Et miserūt principes z pharisęi ministros vt apprehenderēt eum. Dixit ergo eis ihesus. Adhuc modicū tē † tūc ¶ .i. p passione ad eū vadit · a quo tamē nō recessit ¶ .i. patiar · qz sponte patiar pus vobiscū sum : † z vado ad eum

¶ Principes insani audito murmure q̄ xp̄us a turba glorificabat : quęrunt occidere quē tamē nondū volentē : apprehendere nō potuerunt · sed docentē audierunt.

¶ Adhuc modicū. Quasi qđ modo vultis post facturi estis ꝫ nō mō qz adhuc modicū t · v · s · quo dispensationē meā implere debeo · z tūc vado ad eū qui me misit · tunc pati debeo. Et qui mō non vultis audire p̄sentem z miracula facientē : q̄retis me post resurrectionē z ascensionē · cū tanta miracula fient p apl̄os mea virtute z cū tanta credet multitudo. Tunc enim p̄puncti de tanto scelere mortis christi dixerūt petro qđ faciemus.

¶ Uobiscū sum. Non ait ero · sed sum · quia z si secundum q̄ homo mutat loca : secundū q̄ deus nō mutat cum vbicq; sit. Unde alibi : filius hoīs qui ē in celo · q · dicit loquēs in terra.

¶ Non potest. Non ait poteritis sed potestis. Tales enim tunc erant q̄ non possent : sicut z alibi dicit petro. Non potes me sequi modo · sequęris aūt postea : sic nec de istis dat desperatio.

¶ Ad semetipsos. Unde domino dicere nescierūt z tamē illud qđ futurum erat nesciētes pnunciauerunt. Q̄ z si non p̄sentia : p apostolos tamen iturus ē ad gentes crediturus.

¶ Quis ē hic. Cū ignorātes p̄phetassent veritatē : replicātes eā dem q̄stionez ostēdūt se p̄phetasse ex ignorantia : vt potius ignorasse videant q̄ p̄phasse

¶ In nouissimo Post dissensiones in deor̄ de ihesu : z post verba q̄ dixit quibus alij p̄funderent · alij decerentur in vltimo die scenopegie vocat · nō solum loquendo : sed z clamando · vt qui sitit veniat ad eum.

¶ Si quis sitit. Si bat spiritum vt post exponit : z cū biberit fluminа de ventre ei⁹ fluent aquę uiue. Uenter ē conscientia cordis · q̄ bibito spū purgata viuit z habet fontē : z ipsa ē fons vel fluuius · qui manat beniuolentia dū, primo vult consulere · q̄ bona sua putat sibi soli sufficere ; ñ fluit ille fons.

¶ Uero. Audacter z tota libertate, pnūcio ex eo tpe q̄ apli dño credidert habuisse spiritūsctm : nec potuisse signa facere absq; spū sācti ḡtia · ꝺ p modulo atq; mēsura. vñ saluator clamauit ī tēplo · dicēs, si q̄s sitit ve. a. m. z b. qui credit in me sicut dix · fluia de vē. ꝛc Hoc aūt dixit de spū quē acc · e : cre · ī · e · Et ī eodez loco īfert. nōdū enī erat spūs datus : qz ihs n · e · g. Nō q̄ nūc nō esset spūssanct⁹ · dicēte saluatore. si aūt in spiritusctō eycio dęmōia sed q̄ era t in dño : nec dū notus ī apl̄is morabat. Quādoꝛē cū duceret ihūs ad passionē · negāt z xp̄m se nescire

¶ Nondū enī erat. Et si p̄phętę acceperunt eundē spm̄ z iobēs iurāt. z alij ante resurrectionē xp̄i · tñ erat alius modus donationis futur⁹ : aptior z plenior. Post resurrectionē enī quādo primū apparuit apl̄is : insufflauit ī faciem eoz qui flatu primo homini animā indidit · z de limo erexit. Significans ergo se esse eundē : insufflauit spm̄ apl̄is · vt de luto exurgerēt. Deinde post ascensionē plenius spiritū misit in igneis linguis : vt omnes gentes docerēt · sicut illi tūc omnib⁹ linguis sic nūc vnitas ecclesię loquit⁹ omnibus linguis a q̄ vnitate ihesus nō habet spiritum.

¶ Quia ihesus. Post q̄ aūt baptizantur spūsancto z effundit⁹ gratia spūssancti in eis : tūc libere loquunt⁹ ad principes iudeoz. Oportet obedire magis deo q̄ hominib⁹ : mortuos suscitāt · inter flagella letant⁹ : sanguinem fundūt z alijs supplicijs coronant⁹ · Nondū ergo erat spūs in apostolis : nec

de ventre eoꝝ fluebāt gr̄e spūales: qr nōdū fuerat dñs glorificat⁹. Quę sit aūt talis gloria ipse in sequētibus aperit dicens. Pater clarifica me claritate quā habui apud te anteqū mundus fieret.

¶ Christus nisi resuscitatus vt sua resurrectione nostrā ostendēs et vitam quā amemus spiritū dare noluit: vt in resurrectōne nostra flagret caritas. et spreta vita quę nō ē vera et omnib⁹ caducis quę sunt: eius caritatē migrem⁹ ad veram vitā. Si ergo credimus in eum q̄ resurrexit a mortuis: et nobis dat spūs a nouo homine: vt noui simus.

¶ Venerūt ergo. Missi ad capiendū eū redierunt immanes a crimine: pleni ammiratione: diuinę doctrinę testes.

¶ Nunquid ⁊ ⁊c. Laudabiliter seducti erant qui dimisso malo infidelitatis: transierant ad fidē.

¶ Nunquid ⁊c. Qui docent legē contemnūt eū qui misit legem: ꝑ qui nō nouerāt legem credunt in eum qui dedit legem: vt impleat qđ dicitur. vt n̄ videntes videāt. et videntes cęci fiant.

¶ Nunquid lex. Quia illi puersi nolebant pri⁹ esse damnatores q̄m cognitores: iste vero putabat q̄ si patienter eū p̄sentē audirent: forsan essent similes ministris q̄ maluerūt credere q̄m tenere. Auctoritate ergo legis vult eos inducere vt eum pri⁹ velint audire.

¶ Et tu ⁊c. Galilęus dicebat ihesus. qui⁊ de nazareth erāt parētes ei⁹. C. VIII.

¶ Ihesus autē perrexit. Quia mos ei erat die docere in templo vespere reuerti in bethaniam. qđ est in monte olineti. Mystice significat altitudinem misericordie. vnde nobis crisma. id est. vnctio. Mane redit ad templū. mane ē ort⁹ noue lucis post tenebras legis. quo fidelib⁹. i. in tēplo eius misericordiā venit pandere et dare. Sessio ē humilitas incarnationis. qua miseret et docet. vnde libenti⁹ populus venit ad eum. Sed inimici pharisei de iusticia temptant: an ꝓtra eam dicat. sciebāt mansuetum et misericordie prędicatorem. vnde placebat populo. vnde putabant dicturum dimittendam esse adulteram et in hoc dicerēt hostis legis.

ꝙ qui nouerāt in nazareth nutritū. natiuitatis locū nō attendūt.

Nunquid a galilea venit christus Nonne scriptura dicit: quia ex semine dauid et de bethleez castello vbi erat dauid. venit christus? Dissensio itaq̄ facta ē in turba ꝓpter
ꝙ nō tantū credere nolebāt. sed ꝓsequi volebāt.
eum. Quidaz aūt ex ipsis volebāt
ꝙ qr nō
apprehendere eum: sed nemo misit
dum ipse voluit.
sup illum manus. Venerunt ergo ministri ad pontifices et pharisęos: et dixerunt eis illi. Quare nō
ꝙ pharisei
adduxistis eum? Responderūt ministri. Nunq̄ sic locutus ē homo.
ꝙ prius
ꝙ qr erat de⁹ et bō ꝙ hoc testimoniū repellētes
sic hic loquit̄. Responderunt ergo
ꝙ dū delectati estis sermonib⁹ q̄?
eis pharisęi. Nunquid et vos seducti estis? Nunquid aliquis ex principibus credidit in eum: aut ex pharisęis? Sed turba hęc quę nō nouit legem: maledicti sunt. Dicit nicodemus ad eos: ille qui venerat
ꝙ volēs illuminari
ꝙ timēs sciri
ꝙ nō tamē incredulus
ad eum nocte: qui vnus erat ex ipsis. Nūquid lex nostra iudicat hominem: nisi prius audierit ab ipso
ꝙ ex ꝓprio
et cognouerit quid faciat? Respondicio cordis sui.
derunt et dixerunt ei. Nunquid et
ꝙ i. galileo seduct⁹
ꝙ cum sis legis doctor
tu galile⁹ es? Scrutare scripturas
ꝙ tamē
et vide: quia a galilęa ꝓpheta non
domin⁹ ꝓphetarū inde surrexit: qui ⁊ nazarę⁹
ꝙ nullo ꝓfecto negocio
surgit. Et reuersi sunt vnusquisq̄ in
ꝙ malicia suā.
domum suam.

C. VIII.

Ihesus aūt perrexit in montem oliueti. et

diluculo iterum venit in templum et omnis populus venit ad eum. et sedens docebat eos. Adducūt aūt scribę et pharisęi mulierē in adulterio deprehensam. et statuerūt eam in
ꝙ recenter
medio et dixerūt ei. Magister hęc mulier modo deprehensa ē in adulterio. In lege autē moyses mandauit nobis huiusmodi lapidare. Tu ergo quid dicis? Hoc autē dicebant temptātes eum: vt possent accusare eum. Ihesus autem inclinans se deorsum: digito scribebat
ꝙ de sinu patris in mundū ad reclinanda peccata humani generis
ꝙ pctā eorum
in terrā. Cum autē pseuerarent in
ꝙ qui inclinatus scripsit. credens salua misericordia iusticiā iudicat. ꝙ vt erigat illos qui in peccatis curuabant.
ꝙ auerso vultum nō dedignatur.
interrogantes: erexit se et dixit eis. Qui sine peccato ē vestrum pri⁹
ꝙ oꝰdit dimissa pec
in illaz lapidē mittat. Et iterū se inclinās scribebat in terrā. Audientes autē hęc vnus post vnum exibant: incipiētes a senioribus et re
cata mulieris.
ꝙ remanet solus ihesus cū muliere in domo. i. cum ecclesia i mundo
ꝙ miseria ꝙ misericordia
mansit ihesus solus. et mulier in medio stans. Erigens autē se ihesus
ꝙ dubio vel in dubio
dixit ei. Mulier vbi sunt qui te accusauerunt? Nemo te ꝯdemnauit
ꝙ fugauit iudicio iusticie.
quę dixit. Nemo dñe. Dixit autez ihesus. Nec ego te condemnabo. Vade et iam amplius noli peccare

Iterum ergo locutus ē eis ihesus
ꝙ voco
dicens. Ego sum lux mundi. Qui
ꝙ p fidem ꝙ iussis exēplis obedit. ꝙ ignorantie vel peccatorū
sequit̄ me nō ambulat in tenebris

ꝓtrarius moysi et eo autori. et cuz adultera reus mortis. Qr si secūdum legem diceret lapidandā. videretur q̄si non haberet mansuetudinē quā ꝓdicabat. ꝓ qua amabat. Ipse autē neutra capit̄ calumnia. sz seruata mā suetudine rīdet qđ est vere iusticię q̄ sine ꝓcato ē p. i. i. l. m. Nouit autem statim iudicat. sed inclinās se digito scribit in terram. digito dei scripta fuit lex in lapide. ꝓ duricia illius populi. nunc iam inclinatus in bōnē: ipse cunctos legis est et lator legis. scribens in terram q̄ fructum reddit. Docet aūt nos auditis aliquibus malis: nō temere iudicare: ꝑ pri⁹ digito discretionis nos ipsos intus discutere: sic̄ illis dicit. Qui sine peccato e. v. Quasi prius sitis iusti: vt post ream puniatis. Si enī lex iubet puniri reos: nō tamē a similiter puniēdis. Nec ce plena iusticia vt iustus mala puniat. Illi ergo vl reā dimittāt vel cū ea penā habeant.

¶ Adducūt aūt. Mistice. Mulier in adulterio deprehēsa: significat synagogā q̄ adultera uit legez moysi sequendo traditōes patrū. Vel quę dimissa lege moysi. iā sequitur fidē xp̄i. vñ iudeus iā quasi adulteraz accusat. Vel significat eccle siā quę relīquēs deū: fornicata erat cū ꝺmonibꝰ quā inde⁹ accusat ꝙ ad xp̄z accedat. et q̄ si non ū ydolatrię gñs reputata ē.

¶ Ihesus aūt. ⁊c. Quid scribez in terra sine ꝺba illoꝝ. sine q̄d aliud nō ē diffinitū ꝑm ꝙ se iclīat et digito scribit. Docet tñ vt a nō ꝯ iudicū fiat: nos debere inclinare. i. ꝓdescēdere in iudicio. aut faciendo vti discretione.

¶ Et iterū se. m. s. i. Data sīa iusticie q̄ illi ꝓsc̄j malo. pcussi sūt. itez scribit in trā ex more: vultū alio vtēs: vt illi libez exire. q̄s quidebat citi⁹ exituros q̄m pla interrogaturos. Docz aūt nos sic et an correctōz alteri⁹. ita et post nosipsos humiliter inuestigare: ne idē vel aliud simile in nobis sit.

¶ Nec ego. Sz qr poterat timere ne iste q̄ sine pcto ē cā puniret: dic̄ ei vt misericors ꝓterita pcta dimittēs. Nec e. t. ꝓ. vt iust: ne ap̄li⁹ peccz iterdicēs

¶ Iterum ergo. Repulsis tēptatoribus: sanata culpa mulieris: ap̄li⁹ subdit quid possit ex diuinitate: ne ambigat de eo homīe: an possit peccata

dimittere. Ego sum. l. m. quę nubę carnis tegit: ꝛ sic tollerãda hoĩbus efficit. vnde ꝛ pec cata possum dimittere ꝛ etiã hominẽ illuĩare

¶ Testimoniũ tu um ꝛc. Putant non credendũ ei: quasi sol⁹ de se testat obliti ꝓmissarum lucernarũ ꝛ ipsius iohãnis baptistę q̃ de eo euidẽter ostẽdit

¶ Verũ est testimoniũ. Meum testimoniũ ideo verũ ẽ habendum: qꝛ scio vñ venio hoc ẽ quia testimonio patris ꝓfirmat̃ veni missus a patre: non tamẽ eũ deserẽs ꝛ impleto ministerio ad patrem redeo. nec tamen mundũ relinquo.

¶ Vos secundũ c. Quia illud nescitis ideo nos secũdũ carnẽ .i. hoc ẽ hominẽ putatis eni in laude sua credendum nõ sit ꝛ etiaꝫ damnatis.

¶ Ego nõ iudico Ego nõ iu. q. secundũ carnẽ vt vos. vel pẽnitus nõ iudico hoc primo aduẽtu. sed saluo. sed qꝛ sc̃o aduentu iudicabit: subdit ℔. Et si iudico ego.

¶ Quia solus nõ s. Aug⁹. Ideo verum. q̃a nõ sol⁹ ℔ ego ꝛ pater. Ecce ego duo in psonis licet vnũ in ℔a. qđ ẽ. iõ verũ ẽ iudiciũ meũ. qꝛ vꝛi⁹ di filiꝰ sũ vñ ꝓbat̃ ꝙ filiꝰ: qꝛ nõ solus. sed pater mecũ.

¶ Et in lege v. Augusti. Dicto de iudicio ꝙ suum ꝛ patris testimoniũ verum sit ꝓbat ab autoritate legis. Dicit̃ enim in lege in ore duoꝝ vel triũ stat omne verbũ. ñ ꝙ duo vel plures non sint inẽti sępe fallaces. sed trinitas in hoc ꝓmendat̃ in qua ꝓpetua veritas

ſ nũc et in futuro ſ qꝛ deũ se significauit
ſz habebit lumẽ vitę. Dixerũt ergo ei phariſęi. Tu de teipſo teſtimoni um phibes: teſtimoniũ tuũ non ẽ verum. Reſpondit ihesus ꝛ dixit eis. Et ſi ego teſtimonium phibeo de me ipſo. verum ẽ teſtimonium meum: quia ſcio vnde veni ꝛ quo vado. Vos autẽ neſcitis vnde venio aut quo vadam. Vos ſecundum carnẽ iudicatis: ego nõ iudico quenq̃. Et ſi iudico ego: iudici

ſ a patre
†.i. et ſi homo patrẽ ñ deſeruí: et ſi miſſus ꝑ carnem. tamẽ ego et pater ſimul ꝑ deitatẽ
um meum verũ eſt. quia †ſolus nõ

ſ incarnari cõſtituit
ſum: ſed ego ꝛ qui me miſit pater.

ſ vobis a deo data.
Et in lege veſtra ſcriptũ eſt: quia duoꝝ hominum teſtimoniũ verũ

ſ nunc
eſt. Ego ſum qui teſtimonium phi

et ſi differo iudiciũ: nõ differo teſtimoniũ
ſ ſi duob⁹ homĩb⁹ credit qui poſſunt falli et mẽtiri: quare nõ mihi et patri. vbi ẽ ſtabilis veritas.
beo de meipſo. ꝛ teſtimonium phibet de me qui miſit me pater. Dicebant ergo ei. Vbi eſt pater tuus? Reſpondit ihesus. Neq̃ me ſcitis neq̃ patrẽ meum. Si me ſciretis forſitan ꝛ patrem meum ſciretis.

ſ magna cõfidenti a intrepid⁹ verba diuinitatis cozã inimicis agẽte loquit̃ et docet.
Hęc verba locutus ẽ ihesus in gazophilatio docens in templo. ꝛ nemo appꝛehendit eum: quia necdũ

ſ nõ natalis. ſz opoꝛtuna et volũtaria
venerat. hoꝛa eiuſ. Dixit ergo itez

ſ de futuro quaſi de pſenti
loquit̃ ſ pſequẽdo i aplis
eis ihesus. Ego vado ꝛ quęretis

ſ puanẽtes
me. ꝛ in peccato veſtro moꝛiemini

ſ vos inimici nunq̃. ſz amici mei. et ſi nõ mõ: poſtea tamẽ poterũt. quibus alibi idem dicit qđ iſtis
quo ego vado: vos nõ poteſtis ve

ſ omnia carnaliter ſapiẽtes. et qđ dixit non intelligẽtes
nire. Dicebãt ergo iudei. Nunqd interficiet ſemetipſum: quia dicit quo ego vado vos nõ poteſtis venire. Et dicebat eis. Vos de deoꝛ

ſ a pꝛe cũ eo credẽs omia
ſum eſtis. ego de ſupnis ſuꝫ. Vos

ſ in peccato nati adhuc in eo viuitis. qđ non iam hi qui de mũdo electi ſunt. ptinentes ad eũ qui fecit mundum ſ paſoꝛ mũdo
de mundo hoc eſtis. ego non ſum de hoc mũdo. Dixi ergo vobis ꝙa in peccatis veſtris moꝛiemini. Si eni non crediderit̃is mihi qꝛ ego

ſ in quo nati
ſum moꝛiemini in peccato veſtro.

ſ cauſaliter ſapiẽtes eterne eſſentie ignari
ſ qꝛ dixiſti ego ſum. et non addidiſti quid nũc ergo. dic q̃s es vt credam⁹
Dicebant ergo ei. Tu quis es? Dixit eis ihesus. Principiũ qui ꝛ lo

ſ fact⁹ hõ ꝓpter vos. vt poſſetis me itelligere.
quoꝛ vobis. Multa habeo de vobis loqui. ꝛ iudicare: ſz qui me mi

ſ idem ẽ audire ab eo. qđ eſt ſe ab eo
ſit verax ẽ. ꝛ ego audiui quę ab eo

ſ .i. veritatẽ
hęc loquoꝛ in mũdo. Et nõ cognouerunt quia patrẽ eius dicebat de

ſ quaſi pꝛi⁹
um. Dixit ergo eis ihesus. Cum exaltaueritis filiũ hominis: tunc cognoſcetis quia ego ſum. ꝛ a me ipſo facio nihil: ſed ſicut docuit me

ſ idem iam dixerat. ſed qꝛ res magna aſſidue cõmemoꝛat
pater hęc loquor. Et qui me miſit.

ſ non tamen miſſus ut ego qꝛ nõ incarnatus. nec uenit. ſ pater ſ filiũ ſ quare non reliquit
mecum eſt ꝛ non reliquit me ſoluꝫ

¶ Et nemo. Jd ẽ. loquẽtez de ꝛitate ſuꝫ nemo etiã ſi vellz apprehendit: qꝛ ipſe nec duꝝ voluit. Dicit ergo de paſſione ſua q̃ in ſua poteſtate ẽ: indeiſ capere volentiby.

¶ Ego vado. Quaſi ſpõte. ꝛ ideo frustra laboratiſ. Vadit illo vnde venerat ꝛ vnde nõ diſceſſerat. Queretis odio pſequentes aſſũptum in cęlis. nõ vt amici habere cupientes vnde eis pẽnaꝫ ꝓdicit In peccato veſtro moriemini.

¶ Nunquid in. ſ. i. Stulta verba quaſi ſi de morte diceret non poſſent euꝫ ſeq̃ ad mortem. Dicebat ergo nõ de morte: ſed de gloria ad quã ibat ꝑ mortem vnde illis carnalibus ſubdit. Vos de deoꝛ ſum eſtis. ꝛ ideo terraꝫ ſapitis. ſicut ſerpens: terram comeditis.

¶ Dixi ergo. Hic exponit quid ſit eſſe de mũdo. i. eſſe pęccatoꝛes infideles terrena ſapiẽtes. vnde hoc eis exponit. ſi eñ. nõ. Sed ecõtrario ſpem dat creditꝫ.

¶ Si eni nõ crediderit̃is. Credideritis dicit: nõ pcepe ritis: qꝛ nemo nunc capit ĩmutabilẽ eſſentiã Ego ſum nõ dicit q̃d vel xp̃us. vel filius dei vel aliud huiuſmõi. ſz ad iſtos vtiꝫ ℣bo ętern ę eſſentię. ſicolim ad moyſen. quẽ mittebat ad liberandũ iſrael. q̃ ſi. Qui miſi moyſen ad liberandũ filios iſrael. ego ꝑ me ipſũ veni liberare ꝑditos. Cętera vero omnia q̃ mittãtur nõ vere ſunt.

¶ Principiũ. Aug. Credite me pr̃icipiũ ꝛ ẽ ĩ greco femĩ generis. ac ſi diceret. Credite me veritatem q̃ loquoꝛ vobis. Pater dꝛ principium nõ de principio: filius dꝛ principiũ a principio. i. a patre ꝑ quẽ omnia. omia enim ꝑ filium pater operatus ẽ. ipſe manus dextra. fortitudo. ſapientia ꝛ verbũ eſt patris. (tari non poteſt.

¶ Aug⁹. Ecce q̃d eſt eſſe quia principiũ in ſe manet. innouat omĩa ꝛ mutat.

¶ Loquor. Et habeo vob multa loq̃ docẽdo ſi credideritis: accuſãdo ſi ñ credideritis. ꝛ q̃ mõ ñ iudico ℔ ſaluo: habeo pꝰ iudicare. habeo dico ℔ totũ ex pꝛe q̃ verax ẽ ex ſe: ex q̃ ego ſũ ℣itas quã genuit ex ſe. ꝛ iõ ℣a dico ꝛ iudico. Ecce qõ dat gl̃am pr̃i cui ęq̃lis ẽ. vt doceat nos mioꝛes dare gl̃az do

¶ Et non cogno. Cũ dicit. q̃ miſit me verax ẽ. ñ itellexerũt ꝙ de patre dceret: qꝛ adhuc hẽbant clauſos oc̃los ꝛ iõ ſubdit eis. Cũ exaltaueritis f. vbi oñdit aliq̃s ibi cẽ. q̃ ꝑ paſſionẽ ſuã eẽnt credituri ꝛ cogituri q̃s ipe eẽt.

¶ Quia ego ſum. Eſſe ẽ immutabile diu ingſubſtãtię: ſed ne ipſe qu.

loquitur intelligeret esse pater subdit. Et a me ipso f.n. quia a me ipso non sum · sed a patre.

¶ **Facio semper.** Semper ipsa equalitas ē. Semp non ex quodā initio z cepit · sed sine initio z fine · dei enim generatio nō habet inutiū temporis: qz p vnigenitū facta sunt tēpora.

¶ **Multi crediderunt.** Fides ē credere qđ nō vides · veritas ē videre qđ credid isti: non cognoscimus vt credamus · ß credimus vt cognoscamus ideo xps homo ī terra fidez iacit · post se vidē dum dabit · qđ ē merces fidei.

¶ **Vere discipuli** Ad banc altitudinem puenietis ex fide · q̄ est humilis z ptemnitur · z ē granū sinapis.

¶ **Liberabit.** Hoc verbū dns posuit a libertate: nōut plerūqz latine dici solet: liberari aliqs ab infirmitate Et nō dixerat dns liberi eritis · ß veritas liberabit nos · in quo tū verbo nō intellexerūt nisi libertatē carnalem

¶ **Respōderūt ei** Non illi q̄ crediderūt · sed alij in turba qui ī crediderūt qui audito liberabit nos · indignati sunt se vocari seruos putātes dixisse de carnali libertate.

¶ **Et nemini seruiuimus.** Mentiūt ioseph seruiuit in egypto · patres in egypto seruierūt in luto · isti eidem tributis cesaris.

¶ **Amen amen dico.** zc. Amē hebraice verum dicit latine qđ nullus interpres mutauit ne vilesceret nnda tum · ß honorē habeat secretū · z ē quasi iuramentuz. Vnde Jero. sup ysaiam Jurat dominus p semetipsum quoniā sententiā oris sui z verbuz qđ semel ptulit nequaqz irrituz facit · hoc ē p semetipm iuranit.

¶ **Seruus autez non.** In hoc terruit nos · q̄ ergo spes ē libertatis his qui nō sunt sine pcc ato: filius m.i. e. qui solus l: ber ē a pcc ato.

¶ **Scio qz filii.**

Ex posito a domino cōtra gloriantes de vana libertate carnis z vera seruitute peccati z vera libertate p se filium: cōcedens istis sup q̄ filij habere sunt p carnem · tales liberos ostendit nō esse filios abrahe p imitationē fidei z iusticie: ß esse filios homicidi dyaboli · quērētes se occidere · z ita esse vere suos

¶ **Apud patrē vestrū.** De dyabolo dicebat cuius filq sunt: non natura sed imitatōne. Occasione illoz verboz quidā dixerunt · homines ex dyabolo nasci secundū carnē qđ falsum ē. Refert tamē pompeyus troyanus: demones cū mulieribus pcubuisse z de illis homies ortos fuisse. Augustin⁹ hoc nō affirmat · sed dicit hoc quosdā dicere quibus nō facile ē ptradicere Potest quidē esse q̄ sicut assumunt aerea corpora: ita z cum illis assumant semina. vnde homines nascant · hec tñ dicta nō sunt affirmāda.

¶ **Respōderūt zc.** Quia arguit eos facere mala patris: fatentes patrem suum esse abrahaz: puocant aliqua maledicere ptra abrahā vt sit eis occasio faciendi qđ volebant · sed dns abrahā laudat: z illos tq generel dānat dicens. Si filij · a.

¶ **Nunc aūt.** Non dicit qđ poterat se esse dnm abrahe ne sit occasio calumnię: nec filiū dei · ß qđ invidēt z qđ possunt occidere.

¶ **Vos facitis.** Jam innuit aliū patrē q̄ abrahā · cui⁹ filij sūt nō natura ß imitatiōe

¶ **Dixerūt.** Jam intelligētes nō de origine carnis ß de vita dnm loqui · z ex vsu scripturā sciētes fornicationem spūaliter dici · cuz aīa falsis dijs subijcit Mutant responsionē z tacēt iam de patre abrahā · ne eis dicatur cur de eo gloriami cuius vitam nō imitamini: z dicūt patrē deuz volentes videre quid ad ß posset eis dicere.

¶ **Dixit ergo.** Sicut postendit de abraham: ita nūc ostendit deum nō patrem eis esse eoz · quia nō cognoscūt filiū quē misit: nec eum diligunt.

¶ **Ego enim.** Processio ex patre eterna ē in qua ē filius vnigenitus patri equalis · venit homo factus ī quo frater hoībus.

¶ **Quare loquelā.** Ita res ē vt dico · ß non potestis qđ dico cognoscere: qz nō potestis audire: cū ñ velitis credendo corrigi. Et hoc quare? qz ex dyabolo estis: filij dyaboli pseuerare elegistis.

¶ **Vos ex patre.** Ecce iam determinat quis sit pater eoz cui⁹ filij sunt nō nascendo vt manichei dicūt: sed imitādo. vnde z inde is dicit. Pater tuus amorre⁹ ē · mater tua cethea.

¶ **Et desideria.** Ideo filij dyaboli qz. d.p.u.n.f. z occidere me ī carne: qz nō potestis in mente.

¶ **Ille homicida.** Nota homicidā nō solū q̄ ferro ß etiā q̄ ꝓbo occidit vt dyabolus primos pentes. vñ in psalmo. Lingua eoz gladius acutus.

¶ **Et in veritate nō ste.** Quare nō stetit: qz nō ē in eo ꝓitas .i. verbū z sapiētia pris. Cū dr: ī xpo ē ꝓitas: ita dr: vt ipse sit ꝓitas. Si ergo dyabolus stetisset in ꝓitate: in xpo stetisset: ß nō stetit ī ea · qz nō ē ipsa in eo.

¶ **Ex propriis loquit.** Quia mēdax z hoc nō sufficit · qz z hō mēdax ē q̄ nō hz de ꝓprio ß ab alieno cepit .i. a dyabolo · iō addidit: z pr ipsi⁹ · s · mē

¶ **Ex propriis.** Quia ñ aliūde hz · ß a se postq̄ cecidit dacij qđ inuenit a veritate. vñ subdit ee pr mēdacij q̄ de se genuit vt de⁹ ex se veritatē.

¶ **Quis ex vobis.** Non dedignat ex ratōe oñdere se nō esse peccatorē

† quasi quid cōtra istū dicis

Respōderunt z dixerūt ei. † Pater noster abrahā ē. Dicit eis ihesus.

ꝯ credidit abrahā do

Si filij abrahe estis: opa abrahe

ꝯ factis ꝓbare nō verbis

ꝯ in quo ꝓbaminī nō esse filij abrahe.

facite. Nunc aūt queritis me interficere hominē qui veritatez vobis locut⁹ sum quā audiui a deo. Hoc

ꝯ cuius filios vos facitis ꝯ sz est vobis ali⁹ pater cuius opa facitis.

abrahaz nō fecit. Vos facitis opa patris vestri. Dixerūt itaqz ei. Nos ex fornicatione non sumus nati

ꝯ quasi et si non similes abrahe simus: saltem sp deū colimus qui isrl suū primogenitū noīat.

vnū patrē habemus deū. Dixit ergo eis ihesus. Si de⁹ pater vester

esset: diligeretis vtiqz me. Ego eni

ꝯ deus ꝯ in carnem

ex deo ꝓcessi z veni. Neqz enim a me ipso veni: sz ille me misit. Qua re loquelā meam nō cognoscitis?

ꝯ i hoc statu manētes ꝯ credere

Quia nō potestis audire sermonē meū. Vos ex patre dyabolo estis. z desideria pris vestri vultis facere

ꝯ q̄ desideria. ꝯ ex quo fuit homo qui posset occidi

Ille homicida erat ab initio: z in

ꝯ in qua fuit sz tñ cecidit ꝯ a qua lapsus ē

ꝯ quare

veritate nō stetit. qz nō est veritas

ꝯ seo

in eo. Cum loquit mendacium ex ꝓpꝛijs loquit: qz mēdax est z pa

† i. me uerbū et ueritatem patri coeternā

ter eius. Ego aūt si † veritatē dico:

ꝯ uos qui estis ex patre mendacij

nō creditis mihi. Quis ex vobis

Nonne bene dicimus. Quia ꝑuncti sunt ñ esse filij abrahe vel dei. ℔ dyaboli luge runt ꝓuicia qz nō pote rant resistere.

Honorifico p. m. Non me ne arrogans vobis videar facio qō debeo. ℔ vos ñ facitis qō debetis qz ñ honorastis me. quē si ꝓgnosceretis: sicut ego honorifico patrem: sic vos me honoraretis.

Ego aūt nō ꝛc. Audito ꝓuitio dęmonium habes. ecōtra de gloria sua hoc solū dicit. Honorifico patrez oīa tribuēdo ei. z ego non ḡro glām meā vt hoies q̄ illatis ꝓtumelijs aliqd reddūt ℔ patri reseruo. z ē q̄ ḡrat. z iudicet.

Est qui quęrit Duę sunt tēptatiōes vna ꝓbatōnis de qua temtat vos deus. alia deceptionis de q̄ deus temptat. Sic z duo timores. vnus quē caritas foras mittit. Alter q̄ pmanet in ſculū ſculi. Sic z duo iudicia: vnū dānationis q̄ non iudicat pater. sed omne iudiciū dedit filio. Alterū discretiōis Vnde. Judica deus z discerne cām m. Secūdum hoc dr. Est pater q̄ ḡrat glām meā. z discernat a gla vestra. qz vos scām ſculū gloriamini. ego nō: ℔ ea gla quā habui apud prēz an teq̄ mūdus eēt: q̄ ē ab humana iflatione discreta

Amē amen dico. Non ego ℔ pater quęrit gloriā meā. ego aūt dico. si vos dicitis dęmoniuz habes. ego vos ad vitam voco. Hinc discat hō Iesus: ñ malū ℔ bonū reddē. Non videbit. Qz videbit vl gustabit nihil aliud ē q̄z expiet

Nunc cognouimus. Sicut accepta ꝓtumelia bon⁹ fit melior: ita mal⁹ de bñficio peior.

Quē teipsum f. Secundū illos se faciebat filiū dei: ęqualez sibi. q̄si nō esset: ℔ nō faciebat imo vere erat. vñ apls. Nō rapinā arbitrat⁹ ē: faciēs ęqualem deo. Ideo nō quis es ℔ quem te. i. f. trē de q̄ ē q̄ deus ē.

Respondit. Cōtra hoc qō dicūt quē te facis. refert gloriā suā ad pa

Est pater meus. Ap te dicit patrē su ñ esse deū. q̄ annūciat⁹ ē indeis non recentē deū vobis annūtio. ℔ illū de cuius cognitōe soletis gloriari.

ſ vt ego arguo vos et patrem vrm ſ et cū nullus posset arguere.

arguet me de peccato. Si veritatē †nisi qz estis filij dyaboli. quia

dico: quare vos †nō creditis mihi: ſ nō natura sed fide ſ amat

Qui ex deo est: verba dei audit. ſ sed ſ ꝑ viciū

Propterea uos nō audistis: qz ex non sunt ex deo. qui tamen ꝑ naturā sunt ex deo nō estis. Respondērūt igit iudęi z dixerūt ei. Nonne benedici† hoc nō negādo recipit qz custos

mus nos: qz †samaritanus es tu: z ſ hoc vt falsum negat. ſz vt patiēs cōuitium ñ

dęmoniū habes? Respōdit ihesus reddit. ſ hoc solū de glā sua

Ego dęmoniū nō habeo sed honoro ſ honorē ei debitum exhibēdo ſ ꝑ falsa

rifico patrē meū. z vos inhonorastis ob ꝓbria ſ sicut simulatores ſ qui volunt videri qō non sunt.

me. Ego autē nō quęro gloriā ſ pater ſ discernit pater a glā

meam. Est qui ḡrat z iudicet. Amē hoim gloriā filij. quē vnxit ꝑ ꝑticipibus suis.

amen dico vobis: si quis sermonē ſ verā sed iudei uere mor

tui. non itelligentes eam. putant dici. non quā

meū seruauerit. mortē nō videbit morieē et irascentes dicunt abrahā m. e.

inęternū. Dixerūt ergo iudęi. Nūc cognouimus qz dęmoniū habes. ſ ꝓuocāt ut aliqd diceret contra abrahā. ſ ſz non illa morte qua dns dicit

Abraham mortuus ē z ꝓphetę. et tu dicis. siquis sermonē meū ser

uauerit: nō gustabit mortē inęternum? Nunqd tu maior es †patre † cuius sermone tu dicis non mori

nostro abrahā qui mortu⁹ ē z ꝓpho †ut dicas ex sermone tuo non mori cum sciat⁹ il

phetę mortui sunt. † Quē teipsum los mortuos ſ tantum

facis? Respōdit ihūs. Si ego glorifico me ipsum: gloria mea nihil ē

Est pater meus q̄ glorificat me: quez †qz si cognouissent filium eius recepissent

vos dicitis: qz deus noster ē. z †ñ cognouistis eū. Ego aūt noui eū. z si ſ non ydola ſ cum sciam

dixero qz non scio eum. ero similis ſ qui dicitis uos scire et nescitis ſ sermo

vobis mēdax. Sed scio eū z sermonem patris ut filius loquebat. et ipse erat uerbum patris qui hoibus loquebat ſ autem

nem ei⁹ seruo. Abraham pater vester exultauit vt videret diez meū. ſ ꝛatus in eo solā eta tem carnis pensentes non diuinā naturā

Vidit z gauisus ē. Dixerunt ergo iudęi ad eū. Quinquaginta annos nondū habes. z abraham vidisti? ſ a bituitu carnis ad diuinitatem trahens

Dixit eis ihesus. Amen amē dico † non dicit esset sed fieret. quia creatura. ‡ non dicit faci⁹. sed sum. qz creator

vobis: antequā abraham †fieret ‡ego ſ qz putāt hoc esse blasphemiā

sum. Tulerūt ergo lapides vt †iacerent ſ ut homo humilis ſ qz cōmēdāda erat patientia non exercenda potentia

rent in eum. Ihesus aūt abscōdit ſ et sic a duris eozum cozdib⁹ fugit

se. z exiuit de tēplo.

C. IX.

Et preteriens ſ .i. misertus est

ihesus vidit hominē cę cū a natiuitate: z interrogauerūt eū † magistrum appellāt. quia scire desiderant

discipuli eius. †Rabbi q̄s peccauit hic aut parētes ei⁹ vt cęcus nascerētur? Respōdit ihesus. Neq̄ hic peccauit neq̄ parētes eius: sed vt ſ enim

manifestentur opa dei in illo. Me ſ ꝓdicare illumiare cecos †qz filius de illo ip se de nullo. uñ glām dat illi ‡ ecce ille missus in quo cecus oculos lauit

oportet opari opa †eius ‡qui misit ſ .i. dum sum i mundo †quare dum dies est ‡ .i. ꝓsecutio aplōrum. uel ꝓsecutio antixpi ſ qz

me donec †dies ē. ‡ Venit nox quā do nemo potest opari. Q̄ diu sum ſ ecce q̄s est dies i co cecus lauat oculos et uidet diem ſ monens bonos

i mūdo: lux sum mūdi. Hęc cū dixisset terrens malos † ecce collirium quo ungit genus humanum

xisset expuit i terrā z fecit †lutum ex ſ nondum itus

sputo: z liniuit lutū sup oculos ei⁹ † .i. in piscina q̄ dicit siloe

z dixit ei. Vade z laua †i natatoria

siloę qd interp̄tatur missus. Abiit

Qui glorificat Vox patris glorificat filiū in baptismo i mōte ꝛī alijs huiusmodi.

Et nō cog. Non cognouistis spūaliter. dū ꝑ terrenis huiusmodi. Ecce videt apte eos sibi resistere. ℔ tñ nō desinit se eis ꝓdicare.

Et si dixero. Ne i hoc arrogās videatur glari: addit z si dixero Arrogātia sic caueat: vt veritas ñ relinquat

Abraham. Ire dēs exaltauit spando vt videret itelligendo tantū mysteriū.

Die meū. Aug. Incertū ē an diē ꝑpalem. q̄ erat vēturus in carne: an diē ęternitatis. ℔ vtrūq̄ abrahaz vidit. vñ ieffabile gaudiū illi fuit. Quāti eīm ē videre xp̄m ap̄ patrē. z q̄ ipsum caro factum ē.

Et exiuit. Exiēs de tēplo .i. de figuris iudęoꝝ. videamus q̄d fecerit in tēplo gentiū.

C. IX.

Et preteriens. Non stās in uia peccatoꝝ ℔ secus viā nostrę mortalitatis

Lęcum. Lęc⁹ signficat humanū gen⁹ in q̄ cęcitas naturalis qz peccāte primo hoīe: viciū ꝑpter naturā i olevit. vñ scām mentez oīs hō cęcus natus ē.

Neq̄ hic pec. Peccauerūt quidē ℔ nō illo pctō factū ē vt cęc⁹ nasceret. ℔ hęc ē cā ut manifestent⁹ o. d. ī illo

Sed vt mani. Ut eum illuīando z ꝑ eū qd ī cęcitate h̄umani generis factur⁹ sit significādo filij⁹ dei manifestet. vñ sequit. m. o. o

Quādiu sum. Nō solū tūc xp̄s lumē erat ī mūdo. ℔ z sp vsq̄ ad cōsūmationē scōꝝ ꝑ fidē ē cū electis. z est tēpus operandi. Nox illa ē infernalis in q̄ nulli licz operari. vt nec ardēti diuiti licuit. ℔ tīn est tp̄s recipiendi.

Et fecit lu. Sic ꝑmū boiez de limo trę formauit: ita ꝑ idē gen⁹ luti: gen⁹ hūanū reformauit

De saliua lutū fecit qz x̄p̄s ca. f. ē. Saliua ē sapia q̄ ex ore altissimi pdijt Terra ē caro xp̄i. Unxit oculos. i. cat hecuminū fecit q̄ credit x̄p̄m carnē fa. Unct⁹ nōdū videt. ℔ mittit vt lauet. i. baptizet ī missō. i. in xp̄o ꝓpter q̄ nomen piscine interpretat. Baptizatus a peccatis lumē recepit.

Vade z laua. Siloa fons ē ad radicem montis syon. qui nō ingilv

aquis ꝫ incertis hoīs ebulit ꝑ concaua terrarū: vbi cęcus lota facie lumē recepit·qz cęcitas iudęoꝝ vel quorūcunqꝫ infideliū nō pōt sanari: nisi doctrina a quaꝫ xp̄i·q̄ sine strepitu z clamore verboꝝ leuiter fluit. vñ ysaias· aquę syloe quę vadūt cum sylētio.

¶ Et venit videṡ Querit' qūo istuz sine fide saluauerit cū legatur neminē sine sanatione interiori ·exterius sanasse. Sz hoc dr de illis qui ꝓpter ꝑccata infirmabant' ·iste non ꝓpter ꝑccatū ꝫ ꝓpter gl'oriā dei languebat.

¶ Non ē homo hic. Ille spūaliter custodit sabbatū qui est sine ꝑccato ·illi ñ qui serui sunt ꝑccati.

¶ Tu quid dicis Querunt calumniam vt ille de synagoga pelleret'.ꝫ a christo inueniretur.

¶ Ille aūt dixit. Adhuc iunctus in corde qui nondum filium dei ꝓfitetur· non tamē mentitur.

¶ Donec vocauerūt pa. Mystice parentes.i. dyabolus·vel vicia·q̄ dicūt ętatē habet.i.d.s.l.qui nolunt hominē ꝓfiteri xp̄m.

ergo z lauit: z uenit uidēs. Itaqꝫ uicini z q̄ uiderāt eum p̄ius qz mē dicus erat·dicebāt: Nonne hic est qui sedebat z mēdicabat? Alij dicebant·qz hic ē. Alij aūt nequaqꝫ sed similis ē eiꝰ. Ille vero dicebat
† qz apti oculi uultum mutauerāt.
ſ vor grata ne damnaret' ingratus
qz ego sum. Dicebāt ergo ei. Quo modo apti sunt tibi oculi? Respon
ſ vidēs cuāge
lizat gratiā.
dit. Ille homo q̄ dicit' ihūs: lutū fecit z vnxit oculos meos z dixit mihi. Uade ad natatoriā siloe: z laua
†qui nō habebāt in corde qđ ipse i facie.
Et abij z laui·z video. † Et dixerūt ei. Ubi ē ille? Ait. nescio. Adducūt eum ad phariseos q̄ cęcus fuerat. Erat aūt sabbatū quādo lutū fecit ihesus·z aperuit oculos eius. Iterꝫ ergo interrogabāt eū pharisęi quo
ſ vt similis inuncto loquit'
mō vidisset. Ille aūt dixit eis. Lu
p̄dicat et nescit quē p̄dicat.
tum posuit mihi sup oculos·z laui z video. Dicebāt ergo ex phariseis
ſ nō omnes qz iam' quidā inungebant' ·isti nec
quidam. Non ē hic homo a deo q̄
videntes nec inuncti. ſ iam inucti
sabbatū nō custodit. Alij aūt dicebāt·quomō potest homo peccator
† dies ille diuiserat iter lucē et tenebras
hęc signa facere? † Et scisma erat in
ſ dixerūt
ter eos. Dicūt ergo cęco iterū. Tu
ſ estimas
quid dicis de illo q̄ aperuit oculos
†cōstanter erpzumit qđ sentit
tuos: Ille aūt dixit. † Quia ꝓphe
ta ē. Non crediderūt ergo iudęi de illo· qz cęcus fuisset z vidisset do
† ·i. eius qui cecus fuerat et uiderat
nec vocauerūt parentes† eiꝰ. qui viderat· z interrogauerūt eos dicētes Hic ē filius vester quē vos dicitis qz cęcus natus ē: quomō ergo nūc videt? Respōderunt eis parentes eius·z dixerūt. Scimꝰ qz hic ē filius noster ·z qz cęcus ē natꝰ. Quomō aūt nūc videat nescimꝰ · aut q̄s eiꝰ aperuit oculos nos nescimꝰ. Ipsum
ſ ut instruamini quid nobis calūniamini
† non est opus nobis loqui ꝓ infante.
interrogate·ętatē habet: † ipse de se

loquat'. Hęc dixerūt parentes eius quoniā timebāt iudęos. Jam enim ꝓspirauerāt iudęi: vt si q̄s eum cōfiteret' christū: † extra synagogā fieret. Propterea parentes eius dixerūt·qz etatē habet ipsū interrogate vocate ergo rursus hoīem q̄ fuerat cęcus z dixerūt ei. Da gloriā deo. Nos
† qđ iam nō est malū·expulsos enī xp̄s suscipit.
ſ quasi nega qđ accepisti
qđ est blasphemare: nō deo gloriā dare
scimus qz hic hō peccator ē. Dicit
ſ nō p̄ calūnie·nec ueritatē celat
ergo ille. Si peccator est nescio· vnū scio qz cęcꝰ cū essem mō video Dixerūt ergo illi·q̄d fecit tibi? quō aperuit tibi oculos: Rñdit eis. Dixi vobis iam z audistis: Quid iterū
† sicut ego iam uideo et nō inuideo
vultis audire: Nūqd † z vos vultis discipuli eiꝰ fieri: Maledixerūt ergo ei z dixerūt. Tu discipul' illius
ſ qđ si essent christo crederent quez moyses nunciauit.
sis. Nos aūt moysi discipuli sumꝰ
ſ qz ſ seruū deo p̄tulit ſ qđ moyses do
Nos scimus qz moysi locutꝰ ē deꝰ
cuit a do accepit ſ nesciebāt aūt eiꝰ diuinitatē
ſ vñ hoc accepit
Nunc aūt nescimꝰ vñ sit. Rñdit ille hō z dixit eis. In hoc eī mirabile ē qz vos nescitis vñ sit: z aperuit meos oculos. Scimꝰ aūt qz pctōres
†adhuc inuncti?: qz pctōres deꝰ audit ·ut publicanum confidentem
deus non audit: † sed si q̄s dei cultor ē z voluntatē eius facit hūc
ſ magna res est
exaudit. A sęculo nō est auditū: qz q̄s aperuit oculos cęci nati. Nisi eēt hic a deo: nō poterat facere quicqꝫ Respondērūt·z dixerūt ei. In peccatis natus es totus· z tu doces nos? Et eiecerūt eū foras. Audiuit ihesus quia eiecerūt eū foras·z cū inuenisset eū dixit ei. Tu credis in filium dei: Respondit ille z dixit. Quis ē dñe vt credā i eū? Et dixit
ſ corpaliter ſ ecce missus in
ei ihesus. Et vidisti eū: z qui loquitur tecum ipse ē. At ille ait: Credo
quo lota facie. iam filiū dei agnoscit i filio hois
ſ qualē credit nidicat ſ ut deū
dñe. Et procidēs adorauit eum. Et

¶ Da gloriā deo Pare gloriā deo ē veritatē de aliquo quasi p̄sente deo dicere·hoc ē. Confitere istū non esse deū sicut nos: sed ꝑccatorem.

¶ Quid iterū vultis. Augꝰ. Stomachatur ꝓtra duriciam eoꝝ de cęco: factus videns· z cęcos iam non ferens.

¶ Maledixerūt. Secundū eoꝝ maledictio ē· sed q̄ dicit' optabile est omnibꝫ vt discipuli christi sunt. Augꝰ. de stulta maledictione eos redarguens dicit. Maledictio ista veniat sup nos: ac si diceret. vtinā talia opa facere possemꝰ vt discipuli eius fieri mereremur.

¶ Nunc aūt nescimus. Supius dixerāt hūc scimus vnde hic dicit se nescire ·ꝫ nescire nos dicimus quę abijcimꝰ. Ille nescitur latet hūilitate· p̄ditur signoꝝ virtute. Nescit vnde sit·z vt deus cęcos illuminat.

¶ Nisi esset hic a deo. Spreta eoꝝ ira libere veritatē confitet' hęc enī non nisi a dño nec a discipulis fierent nisi deus in eis.

¶ In peccatis n. Id ē. cū clausis oculis q̄ dicunt esse ꝓ ꝑccatis parentū·ꝫ christus totū sanat· extra oculos intus cor aperit.

¶ Et tu doces ꝛc. Totiens interrogādo vt discerēt magistruz fecerāt·sed ingrati docentē ꝓiecerunt foras. Sed qz expulsus: magis factus ē xp̄ianus.

¶ Quis ē. Adhuc iunctꝰ his verbis ostēdit se iaz dudū cor ad credendū habuisse paratū: sed in quē credere debeat ignorasse.

¶ Et vidisti. Jam dominꝰ lauat faciē inuncti: iam cordis oculos illumīat·z ille non tantū filiū hominis sed etiā confitetur filiū dei

¶ Ut qui nō vidēt. Id ē. qui se nō uidere putant ꝛ quærunt ut uideāt ꝛ qui vident. i. qui se videre putāt· ꝛ medicū non q̄runt· ꝛ hoc ē iudicium. i. discretio: q̄ discernit causam credentiū a supbis. Iudicium enī damnatio nis nō modo ꝫ in fine faciet. vñ ego nō iudico quem q̄ꝫ.

¶ Amen amen dico. Quia phariſei iactabāt se videre· qđ possent: si ones christi essent: dñs ꝓtra eoꝝ arrogantiaꝫ de grege suo ꝛ de hoꝫ stio quo intrat in ouile: similitudinem ꝓponit· ostendēs q̄ nec sapientia nec obseruatō legis· nec bona vita q̄c q̄ꝫ valet nisi p eum· sine eo nihil sunt in quo cunq̄ iudęo vel gētili ꝛ pho vel phariſęo q̄ uocent beate viuere· uł hęretico sub noīe xp̄i: nec tamē in xp̄o p̄dicā te: ꝫ omnes sine eo rapiunt ꝛ occidunt.

¶ Per hostiū. Id ē. p me vt post exponit. Ꝑęcianua ē humilis q̄ p hanc vult intrare: oportet vt se humiliet· ne si erectus ē offendat in humilē ianuam.

¶ Fur. Quia qđ alienum ē suum dicit. id ē. oues dei suas facit: latro q̄ qđ furatus ē occidit. Sed omnes q̄ veritatem tenent ꝛ docent ī xp̄o pastore sūt vnus pastor.

¶ Pastor ē ouium. Christus ꝓprie pastor ē secundū officium pascendi oues· vt ipe post exponit· qui p se hostium intrat ī ouile ouium. Sed q̄ alīj cuꝫ ptices sunt ei pastoralis officij· q̄ de eo ꝓpriꝫ dicunt etiam eis suo mō ꝓgruunt. Hostiuꝫ ē quo intrat· christus ergo pastor per se hostiuꝫ: ꝛ quicūq̄ sub eo pastor: p ipsum hostium intrat in corda ouium· q̄ si aliud prędicat: nō audiūt oues si christuꝫ: oues christi hanc vocē agnoscunt.

¶ Qđ ostiū est xp̄s: sibi soli tenuit· q̄ non ē alius qui p̄dicetur oribus vel in quē credatur· nō est alius p quē p̄dicans intret ad corda ouium· vel p quem oues intrant ad deum. Qđ pastor ē ꝓmunicat suis. Pastor aūt intrat p hostium· q̄ ipse se christum p̄dicat· vt lumē: ꝛ alia ꝛ se ostēdit· ꝛ intellectus: ꝛ alia ꝛ se intelligit· ꝛ alīj pastores similiter xp̄m p̄dicant.

¶ Huic hostiarius. Hostiarius. i. xp̄s qui se aperit· vel scriptura q̄ ducit ad christū· vel spūssanctus qui docet omnē veritatē.

¶ Et oues vocē ꝛc. Aug⁹. Aliqui sunt vere oues q̄ nouit dñs q̄ sunt eius· siue iam ceperint· siue nōdum· ꝛ tamē sunt errātes foris: audiētes vocem alienoꝝ ī multis. Ecōtra lupi sunt intus ꝛ audiunt vocē pastoris in multis

†cecce dies inter lucē et tenebras discernit
ꝭ discretionis nō vltime retributōis

Et dixit ei ihesus. † In iudicium ego in hūc mundū veni: vt qui nō
ꝭ hūiles cęci ꝭ p me lumē † supbi sapientes vt phariſei cristis verbis cōmoti
vident videāt· † ꝛ qui vidēt cęci fiāt

Et audierūt quidā ex phariſeis qui cū ipso erāt· ꝛ dixerūt ei. Nunq̄d ꝛ nos cęci sumus? Dixit eis ihesus
ꝭ .i. si cecos vos cristimaretis ad medicuꝫ curreretis † q̄ ego veni to llere peccata
Si cęci esſetis nō haberetis † peccatum. Nunc vero dicitis· q̄ videmus peccatū vestrum manet.
ꝭ ꝓpter qđ me
dicum nō q̄ritis ꝭ et ita cęci ꝑmanetis.

C. X.

Amen amē dico vobis qui nō intrat p hostium in ouile ouium: sed ascendit aliunde: ille fur ē ꝛ latro. † Qui aūt intrat p hostium pastor ē ouium· hu
ꝭ .i. in catholicā ecclesiā in cōsortiu fidelium ꝭ casur⁹ ex alio humilis intrat
ꝭ quo quo mō ꝑter christum· vel nō bene de eo sentiendo vel nō eius gloriā sꝫ suam q̄rendo
† .i. qui recte sentit de xp̄o et nō sua sꝫ q̄ xp̄i sunt
q̄rit † p destinatus ad vitā
ic hostiarius aperit: ꝛ oues † vocē eius audiūt. Et ꝓprias oues vocat nominatim· ꝛ educit eas. Et cum prognū † de tenebris ad lucē dū añ eas uadit· quasi in columna nubis et ignis † exemplū eis faciens· q̄ducit uel ad regnū p̄cedit.
ꝭ p destinatis ad vitā
ꝭ ꝓcreat nati ad vitam
† in quo cūq̄ sonet uox uerbi dei
ꝭ obediendo ꝭ q̄ habet nomia scripta in libro vite. unde et dicit. nouit dñs qui sunt eius.
ꝭ quasi de egipto ī doctrinā uel re
pras oues † emiserit: † ante eas vadit· q̄ sequunt quia sciūt vocez eius. † Alienū autem non sequunt· sed effugiunt ab eo: quia nō
† quocūq̄ ierit ꝭ ꝓsecrādo usq̄ in finem
† in quo nō est uox christi etiā si bonꝰ uocet.

Sed ē quędā ꝓpria vox pastoralis. ſ. q̄ pseuerauerit usq̄ in finē. ſ. e. Hāc nullus ꝓprius ꝓtemnit· nullus alienꝰ audit.

¶ Illi aūt nō cog. Prędestinate oues ad tēpus se nesciūt: nec vocem pastoris audiunt ꝫ in fine pseuerāt· ecōtra lupi ad tēpus audiunt ꝛ intrant sed retro abeunt.

¶ Si quis. Hec euidenter ondit· nō soluꝫ pastorē ꝫ ꝛ oues ītra re p hostiuꝫ.

¶ Omnes quotquot. Fur ē q̄ p simoniam vel aliq̄ alio mō ꝓtra xp̄m ītrat· ꝛ postq̄ intrauerit malo exē plo occidit ꝛ sic apte latro. Nec talis dicendus ē mercennariꝰ· iō lupo venīte non resistit· ꝫ p mercede cedit. Si lupo violenter distrahēte nō resistit: mercedē hāc recipit q̄ nō distrahit cū ouib· sed postea male viuendo oues corrūpit ꝛ iam in aliam ꝓtem relapsus fit fur vel latro: nomē mercēnatij amittens.

¶ Et ingredietur ꝛc. Intus bene cogitādo egredietur extra exēplo alioꝝ bn̄ opando. Vel ingredietur in ecclesiā vt bic viuat p fidem. vñ post dicit· vt vitā habeāt· ꝛ egredietur de ista vita vt ꝛnternum viuat. Unde post ꝛ abūdantius habeat vitaꝫ ꝛ pascua īueniet ingrediēs ꝛ egrediens.

¶ Nisi vt furē ꝛc. Furet: alienā rem sibi vsurpādo· mactet a fide retrahēdo· pdat in eternā damnationem

¶ Mercēnarius aūt. Mercēnarius ē qui q̄rit q̄ sua sunt: nō q̄ xp̄i q̄ seruit deo: non ꝓpter deū ꝫ p aliq̄ mercede: q̄ culpabilis ē et non ē filiꝰ. ꝫ tñ necessarius ꝛ tolerādus. Fur vero sp̄ est cauendus. Ꝓpositi xo q̄ filij sunt: sūt ꝛ pastores· et tñ vnus ē pastor· q̄ illi omēs sūt mēbra illiꝰ cuius sunt oues ꝓprię.

¶ Et lupus rapit. Lupus ē vel violētus q̄ corpaliter vastat· vel dyabolus q̄ spūaliter dissipat· cui q̄ nō aīas ouium ꝫ sua q̄rit: nō occurrit resistēdo vel mala arguēdo· qđ ē fugere: q̄ timor ē fuga animi· fugit ne pdat qđ diligit· vñ reddēs causam fuge subdit Q̄ mercēnariꝰ ē ꝛ nō amat oues ꝫ sua. Pastores aūt nō dicunt fugere sicedūt psecutōi· ꝛ suāt se ouiū vtilitati· q̄bꝰ etiā corpe absētes sūt spū pntes

¶ Ego sum p.b. Post culpā ficti· iterū formam veri pastoris opponit. Ego i. p. b. ꝛ aīam pono p ouib· qđ nō ipse vnꝰ fecit· nisi q̄ omēs sui ꝛ ipse vnꝰ sūt: q̄ ipse sine illis ꝫ potuit· illi nō sine eo: sine q̄ nihil possunt.

¶ Et ego agno. Filius p se agnoscit patrē· nos p illū· sicut alibi. Deus

nemo vidit vnq̄ nisi vnigenit⁹ qui ē in sinu patris ipse enarrauit. Item nemo nouit filiū nisi pater· neq̄ patrē q̄s nouit nisi fili⁹· z cui fili⁹ voluerit revelare.

¶ Et animā meā Hoc ē ꝓbatio dilectionis ad patrē z ad oues sic z petrus tercio cōfitens amorem· inbet pascere oues· z ꝓ eis mori

¶ Pro ouibus meis. Pro ouibus domus israel q̄ pierāt ad q̄s corpaliter miss⁹ a quibꝫ ñ sunt dissiles ille q̄ sunt de gentibus vñ dicit. Oportet me alias adducere· q̄uis ꝓ suos q̄ in illis ipse. Et vocē m. a. nō dicit meor· q̄ in ipsis ille loquitur.

¶ Quia ego p. a. Aug⁹. Verbū ex quo suscepit hominē. i. carnem z animā nunq̄ deposuit animā vt eēt ania a verbo separata ꝑ caro posuit animā· qñ expirauit· qua rede unte surrexit. Mor⁹ ergo ad tēpus carnē z animā sepanit· ꝑ neutr a ꝓbo dei. Caro itaq̄ ponit animā z sumit· ꝑ nō ptāte sua· ꝑ ptāte ī habitātis carnē deitatis. ſ.

¶ Facta sunt aūt Cenon· i. nouū. Unde enceniare. i. iniciare. Encenia festa ꝺdicatiōnis tēpli q̄ fcā ē a iuda machabeo tpe byemis ¶ Hyems aūt hic commorat⁹: vt significet iudeos frigidos· q̄ nō accedūt ad ignē. i. non credūt in christū. Salomō aūt facto tēplo ī autūno illud dedicauit· zorobabel z ihesus sacerdos post captiuitatē reedificatū tēplū ī vere dedicauerūt. Judas machabe⁹ ꝓ ꝓpha natiōe antiochi ī byeme.

¶ In porticu ꝛc. Porticus q̄by tēplum cingebat⁹ solēt significari nocte templi.

¶ Circūdederunt Dño patiēter ī ter obꝓbria veritatē ꝓdicāte excecati nō obsequūt⁹ sed tēptant.

¶ Quonsq̄ animā. Calumniant⁹ illū tollere anias q̄ saluat· quē put⁹ hominē putabant· ꝑ ꝑ oīby regnaturum.

trem· z animā meā pono ꝓ ouibus
§ de gentibus
meis. Et alias oues habeo que nō
§ de populo israel
sūt ex hoc ouili· z illas oportet me
§ ꝓ apostolos § non illorū
adducere· z vocē meam audient· z
† pono animā ꝓ ouib⁹ ꝓpterea
fiet vnū ouile z vnus pastor†. Pro
† q̄ ē iō me pater diligit· q̄ morior ut resurgā
pterea me diligit pater: †q̄ ego po
no animā meam· z iterū sumā eam
§ enim
Nemo tollit eam a me: sed ego po
§ q̄
no eam a me ipso. Potestatem ha
beo ponendi animā meam: z pote
statem habeo iterū sumendi eam.
§ de oībus ꝓdictis et ponēdi et sumēdi animā
† nō q̄ inferior §z q̄ genitus equalis quicquid
habet a patre habet.
Hoc mādatū accepi † a patre meo
§ q̄ tenebre lucē non cōprehendūt
Dissensio iterū facta ē inter iudeos
ꝓpter sermones hos. Dicebāt aūt
§ isti sunt tenebre
multi ex ipsis. Demoniū habet et
† istorum oculi iam cepant aperiri
insanit. Quid eū auditis? † Alij di
cebant· hec verba nō sunt demoni
§ quasi dēmoniū ñ solz bona operari
um habentis. Nunquid demoni
um potest cecor⁹ oculos aperire? Fa
cta sunt aūt encenia i hierosolimis
§ ecce ignis ꝺ quo debebāt accēdi
z hyems erat. Et ambulabat ihūs
§ .s. vbi salomon stare solebat ad oratiōnū
in tēplo in porticu salomonis. Cir
§ ecce hyems in iudeis
cundederūt ergo eum vbi et i· z di
cebant ei· Quousq̄ animā nostrā
§ dū incertos nos relinqs
†. i. ille messias qui venturus ē in mundū
tollis? Si tu es †christ⁹ dic nobis
† vt verbū dei et ꝓbo ꝓ opa quid sim
palā: Rndit eis ihesus. † Loquor
vobis z non creditis. Opa q̄ ego
§ cuius et nō suam gloriā q̄rit
facio in nomie patris mei: hec testi
moniū ꝓhibent de me. Sed vos ñ
§ cur § istos videbat futuros ꝓditioni
creditis: q̄ nō estis ex ouibus me
§ sed § q̄ ꝓ hostiū intrant § obediunt
ꝓceptis.
is. Oues mee vocem meā audiūt·
† et imitatione et beatitudine
z ego cognosco eas: z †sequunt me
§ q̄ vos de ꝑsenti vita cogitatis et calumnias
q̄ritis § hec sūt pascua de q̄b⁹ supra § ac si dicat
vos ꝑibitis in eternū q̄ nō estis de ouibus
Et ego vitam eternam do eis· et
§ et si i ꝑsenti videant⁹ pire † fur et latro nihil
ꝑ̄t cōtra illos quos novit deus esse suos
non pibunt in eternū· †z nō rapiet

§ ptāte § q̄
eas quisq̄ de manu mea. Pater
§ signēdo. i. eē unigenitū filiū coequalem coeternum
† creaturis et angelis
meus q̄ dedit mihi maior: †o mib⁹
§ virtutem et gloriā hui⁹ rei· q̄ nemo rapit de manu eius· patri attribuit § potestate q̄ vna est mihi et patri· vel de me qui sum maior ꝑis.
ē· z nemo potest rape de manu pa
tris mei. Ego z pater vnū sumus.
Sustulerūt ergo lapides iudei ut
§ nō verbis sed factis eorū
lapidarent eum. Rndit eis ihesus
Multa bona opa ostēdi vob⁹ ex
§ cuius gloriā q̄rit ubiq̄.
patre meo. Propter q̄ eor opus
me lapidatis? Respōderunt ei iu
§ nō ꝑ̄t negare bona accepisse
dei. De bono ope nō lapidam⁹ te·
§ nō ꝑ̄t ferre q̄ filio dei dicat
sed de blasphemia· z q̄a tu homo
cum sis: facis teipsum deū. Respō
dit eis ihesus. Nonne scriptū ē in
§ psalmo
lege vestra: quia ego dixi dij estis
Si illos dixit deos ad quos ꝭmo
† falsitatis argui § dō
dei factus ē: z nō potest † solui scri
†. s. gignēdo vt sanct⁹ cēt· ꝺdit vt sāctū genuit.
ptura: quem pater † sanctificauit z
§ .i. cū sctitate incarnari cōstituit ꝓ salute mūdi
misit in mundū vos dicitis quia
blasphemas: q̄ dixi filius dei sum
§ que nemo ꝑ̄t facere nisi filius
† si solis verbis ꝓico ne credatis
Si nō facio opa patris mei: †noli
§ opa illa
te credere mihi. Si aut̄ facio· z si
§ verbis et inocentie vite
mihi nō vultis credere· opibus cre
dite: vt cognoscatis z credatis· q̄a
in me ē pater z ego in patre. Que
§ nō credēdo §z vt occidāt
rebant ergo eū apprehēdere: z exi
§ q̄ ñ bñt man⁹ fidei
uit de manib⁹ eor. Et abiit iterū
§ mystice ad gentes † oñdebat se esse impletionem vmbre iam cessantis
trans iordanē in eū locū † vbi erat
iohēs baptizās primū: z mansit il
lic. Et multi venerūt ad eū· z dice
bant: q̄ iohēs quidem signū fecit
nullum. Omnia aūt que cunq̄ dixit iohannes de hoc: vera erant· z
multi crediderūt in eum.

C. XI.

¶ Quia iohā. Nullū ī bierlin fecit vt iste z

¶ Si tu es christus d. n. p. Nō veritatē desiderant ꝑ parant calumniā· vt si dixerit se regem· ꝓtra augustū facientē potestati tradāt. Sed dñs sic tpat responsum ut nec illis sit locus calūnie· z fidelibus ꝓpter quos hec referunt· manifeste appareat· q̄ ipse sit xp̄s: nō bō tantū vt illi putant· ꝑ filius dei.

¶ Et nemo potest ra. Ideo nemo ꝑ̄t rapere: q̄ ex hoc q̄ ius ex patre: maior sum⁹ ad protegendū· q̄ illi ad ipugnandum.

¶ Ego z pater vnū su. His verbis ñ solum iudeor⁹ soluit q̄stionem· q̄ vt tēptarēt accesserūt: ꝑ etiā futuror⁹ hereticor⁹ dānati ī saniam.

¶ Tulerunt ergo Hoc iā non ferūt q̄ cętera tulerūt· z duri ad lapides currūt. Sed q̄ ihūs nō patit⁹ nisi q̄ vult: adhuc loquit⁹

¶ Facis t. i. d. Intellexerūt nō posse dici ego z pat⁹ v. s. nisi vbi est ęqlitas prīs z filij· q̄ dr arrius nō intellexit. Christ⁹ aūt q̄ vidit illos tardos: ñ ferre splēdorē vitatis· tpauit eū ī his vbis· ñne s. e.

¶ Quia ego. Tribus modis ꝺr de⁹ natura· adoptōe· vt ego dixi· d. e· falso· vt dęmones z idola.

¶ Sed illos di. Si p sermonē dei participādo fiūt hoies dij: qño ille q̄ p naturā ē filius q̄ticipāt nō ē de⁹?

¶ Operibus credite. Fidem adhibete operib⁹ vt merito⁹ fidei āpli⁹ cognoscēdo opa veniatis ad fidē deitatis.

¶ Quia ī me ē p. Pater ē ī filio· filius in pre ut ęqlis ī eo cui ęqlis ē. vñ z p̄t dicē. ego z pr̄ v. s. z q̄ videt me videt z patrē· z hoc ē ei ꝓpriū. Mun⁹ aūt est hoi ꝑticipationē q̄ dr cē in deo ꝓtinēte et deus in eo vt in vase.

¶ Et multi vene. Isti appbendūt pmanentē· ñ quo iniq̄ apprehendere volebāt discedentē, vñ sequē z m. c. i. e.

quicqd dicebat testio nium huic phibebat. q̃si p lucernã veniam⁹ ad diem.

C. XI.

¶ Erat aũt quidã Dum morat trans ior danẽ infirmat lazarus z mittũt ad eũ sorores illuc. Iste sorores lazari figura sunt indeoꝝ ī eterna beatitudine iaz receptoꝝ: q̃ p fratre sanando. i. p reliquijs intenebris ignorãtię adhuc errãtib: dño supplicant ex notissima actione.

¶ Languens la. Lazarus figura ẽ iudeoꝝ qui infirmi erãt ī fide xpi. Marta z maria significãt doctrinã bonoꝝ iudeoꝝ.

¶ Ecce quẽ amas Lazarus p quẽ pctoꝝ significat a dño amat qz nõ venit vocare iustos b̃ peccatores. Sorores pctoris sũt bone cogitatões q̃ p pctis dissoluẽdis orant.

¶ Pro gloria dei Id ẽ. vt glorificet filius dei. Ecce se deus dicit ptra illos: q̃ dicũt filiũ dei nõ esse deũ.

¶ Diligebat aũt. Diligebat languẽtiũ saluatoꝝ z mortuoruz suscitator lazarus qui languẽs z mortuus.

¶ Duobus diebus. Ut quadriduũ impleret. Prima enim die quo nunciatũ ẽ ei: mortuus ẽ languidus trans iordanẽ p duos dies mãsit. ecce tres. q̃rto aũt die venit.

¶ Eamus in iudeã. Mystice significat fidẽ rediturã ad iudeos in fine p heliam z enoch.

¶ Dicũt ei discipuli. Territi volẽtes p̃silire dare magro ne moreret sic̃ z alibi petr⁹ absit a te dñe: nõ fiet tibi ist⁹ Sed sic̃ petr⁹ laudat de alieno: beat⁹ es symbar. qz pater revelavit tibi. culpat de suo. Redi post me sathana. qz sapis nõ q̃ dei b̃ q̃ homis sunt. ita z hos corripuit dicens. se die in quo debẽt ambulare ne offendãt. z sine eo ambulãtes offendãt vt mõ nolẽtes eum mori. q̃ p hoibus venit mori. Illos aũt dicit esse horas q̃ diẽ sequũtur. nõ dies eas: sed dies eas illuminat. Duodecim ẽ sacratus numerus q̃ p manet plenus. reiecto enim iuda q̃ nõ lucebat iter horas: alius subrogat.

¶ Erat aũt quidã lãguẽs lazar⁹ a bethania: ỽ castello marię z marthę sororꝝ ei⁹
§ ne erremus cũ multe sint hui⁹ nois. ostendit ex notissima actione.
Maria aũt erat q̃ unxit dñm unguento z extersit pedes ei⁹ capillis
suis. cui⁹ frater lazarus infirmat.
§ sufficit amãti nũtiare. q̃ nõ deserit quẽ amat
§ vt se a dolore illũ liberet ab egritudine
Miserũt ergo sorores ei⁹ ad eũ dicentes. Dñe: ecce quẽ amas infirmat. Audiens aũt ihũs dixit eis.
§ ecce q̃si si dignaris veni et sana
§ qz nec ipsa mors q̃ imminebat ad mortem fuit. ꝛ ad miraculũ quo omnes crederent in christum.
Infirmitas hec nõ est ad mortẽ sz
§ q̃ nõ cum aurit sz nobis pfuit
p gloria dei. vt glorificet filius dei
§ infirmantem § tristiũ cõsolatoꝝ † q̃ tristes erãt
p eum. Diligebat aũt ihũs †martham z sororem ei⁹ mariã z lazarũ. Ut ergo audiuit quia infirmabat †tunc q̃dem mãsit in eodẽ loco† duobus die
†distulit sanare vt posset resuscitare
† vt quatriduũ implerentur
bus. Deinde post hec dicit discipulis suis. Eamus in †iudeã iterũ. Dicunt ei discipuli. Rabbi nunc q̃rebant te iudei lapidare. z iterum vadis illuc? Respondit ihũs. †Nõne duodeci horę sunt diei? Si q̃s ambulauerit in die nõ offendit: qz lucẽ hui⁹ mũdi videt. Si aũt ambulauerit in nocte. offendit: qz lux nõ
† quasi nõ vos dicis mihi cõsilium. sed me sequimini et in me die ambulate et nõ offendetis
§ i. me
§ i tenebris peccatoꝝ vel ignorãtie
§ ego
§ oñdens rõem sui trãsitus
ẽ in eo. hec ait. z post hec dicit eis. Lazarus amic⁹ nr̃ dormit. sed vado vt a somno excitẽ eũ. †Dixerũt ergo discipuli eius. Dñe si dormit
† secundum q̃ intellexerunt
§ qz solet esse somn⁹ egrotantiũ salutis iudicũ.
saluus erit. Dixerat aũt ihesus de morte eius. Illi aũt putauerũt qz de dormitione somni diceret. Tũc ergo ihũs dixit eis manifeste. Lazarus mortuus est: z gaudeo p̃pter
§ ut me nihil latere.
§ et tñ scio qz mortuus est
vos vt credatis: qm̃ noueram ibi. Sz eamus ad eũ. Dixit ergo thomas
§ geminus
q̃ dr didimus ad p̃discipulos. Eamus z nos vt moriamur cũ eo. Ue
§ ecce verus amantium affectus
uel cum eo viuere. uel cum eo mori
nit itaq̃ ihũs z inuenit eũ quattuor dies iam in monumento habentẽ. Erat autẽ bethania iuxta hierosolimã quasi stadijs. xv. Multi aũt ex iudeis venerãt ad marthã z mariã vt p̃solarent eas de fre suo. Martha ergo vt audiuit qz ihũs venit.
§ activa vita primum occurrit p opa misericordie. ꝛ qz cõtemplativi quietem desiderãt
occurrit illi: maria aũt domi sedebat. Dixit ergo martha ad ihesum Domine si fuisses hic frater meus non fuisset mortuus. Sed z nunc scio qz q̃cũq̃ poposceris a deo dabit tibi deus. Dicit illi ihesus. Resurget frater tuus. Dicit ei martha
§ ambigue dictum nõ determinat quãdo. et nõ illa dicit ei.
§ de illa certa sum. de hac incerta
Scio qz resurget in resurrectione
† quasi dicis q̃ resurget et uerum est. sz p quem tunc resurget: potest et mõ qz ego. s. r.
in nouissimo die. †Dicit ei ihesus.
§ ideo resurrectio qz uita
Ego sum resurrectio z vita. qui credit in me
§ ut mõ est lazarus
§ in carne § iã uiuens ī ania
uet. z oĩs qui viuit z credit in me.
§ si ad tempus moriat secundum carnez
† sciens fidem q̃rit confessionem
nõ morietur in eternũ. †Credis hoc?
§ omnia hec credo qz
ait illi. vtiq̃ dñe. ego credidi qz tu
§ missus ad salutem mundi.
es xp̃s filius dei viui q̃ in hunc mundũ venisti. Et cũ hec dixisset †abijt
† explorata a deo fide. et ab ea data
§ ī. suppressa uoce
z vocauit mariã sororẽ suã silẽtio dicens. Magister adest z vocat te. Illa vt audiuit: surrexit cito. z venit ad eum. Nondum enim venerat ihesus in castellũ: sed erat adhuc in illo loco vbi occurrat ei martha Judei igit̃ qui erãt cum ea ī domo

¶ Ut credatis. Non q̃ mõ incaperent credere. b̃ vt robustius crederẽt. Semp enim fides eoꝝ miraculis augebat.

¶ Et inuenit eũ. Mystice q̃ttuor sunt dies mortis. Nascit hõ cũ originali pecca/to ecce dies vnus mortis. postq̃ venit ad rõnales annos: naturalẽ legẽ q̃ dicit ī corde q̃ tibi nõ vis: alij ne feceris transgredit. ecce secundus dies mortis. Data ẽ a deo etiã lex scripta prohibens mala q̃ z ipsa p̃temnitur. ecce dies tercius mortis. Addit euangelium p̃dicat xp̃s: eterna vita. ecõtra gehenna. b̃ z hoc p̃temnunt homines ecce q̃rtus dies mortis in qua putret hõ: sed nec tales relinquit misericordia

¶ Erat autẽ be. Q̃ bethania. i. domus obedientie vbi. s. suscitandus erat mortuus vicina ẽ hierosolimis bene mysterio p̃gruit. qz gentes iudeoꝝ q̃ in fine seculi p̃uertet. cito ad bierlim. i. ad pacis visionẽ pueniet. Non tamẽ nisi expletis xv. stadijs. i. post cognitõnem veteris z noui testamenti spũalem.

¶ Sed z nũc scio Hoc scio q̃a potes suscitare si vis q̃ tuo relinquo arbitrio. non autem p̃sumo neq̃ rogo vt suscites; quę ne scio an sit vtilis fieri resurrectio.

¶ Etiaz si mortuus. Tres mortuos suscitauit ihesus. vnũ in domo. i. ī corde. ẽm in porta. i. in ore. tercium in monumẽto. i. in opere z p̃suetudine peccãdi.

¶ Uiuet. Et vivit abraaz ysaac z iacob quoꝝ deus dicit sicut viuoꝝ. Credens etiaz mortuus vivit. sicut ñ credens etiã vivens: mortuus ẽ.

¶ Silentio. Quia si audissent iudei eam vocatã fuisse a ihesu: nõ sequerent. z ita nõ viderẽt miraculũ. Sed q̃ putauerũt eas ad sepulcz fratris ituras. secuti sunt.

¶ Et vocat te. Causa brevitatis in verbis marthe ostẽdit non prius dictum. i. q̃d dominus mariã vocauerit.

¶Secuti sunt e. d. Hęc ideo ęuangelista narrare curauit vt videam⁹ q̄ occasio fecerit vt plures haberẓ testes resurrectio qua triduani.

¶Infremuit spū Nota potestatez: ipse fremuit ꝛ turbauit se quē alius turbare nō potuit·sicut omnia huiusmodi suscepit quia voluit. Significat autez quantū homo turbari debeat·pręssus tāta mole peccati. Quādo aūt peccatoz cōputans q̄ bona dei accepit q̄ mala reddidit fremit in spū ꝛ turbatur: christus fremit in eo·ꝛ turbat·qz fidel de christo: christus ē in cozde Fremit ꝙo fides ī homine dū de peccatis increpat se.

¶Ubi posuistis. Qui absēs sciuit mortuū: scit ꝛ vbi sit sepultus·sed sic dicens·se q̄si nescire pdituz hominem significat· vnde dicit non noui vos· ꝛ vbi es adam.

¶Jhesus ergo. Difficultatem ostēdit viuificatiōis talis peccatoris.

¶Erat aūt spe· Lazarus mortuus figura ē iudeoꝝ in christo nō credentium ꝛ lapide .i. onere legis oppressorum. Sorores ꝙ eo rogātes fideles sūt in populo iudęorum. Noꝝ. Vnusquisq̄ peccatoz mole peccatorum p̄ssus ꝛ sua lege grauatus ꝛ cōsuetudine sua mala iam fetēs alios exēplo suo malo apte corrūpit. Sorores cogitationes aliquę qz q̄nq̄ cogitans se male feciſſe volet.

¶Domine iam fe. Timebat remoto lapide potiꝰ fetorē excitari q̄ frēm resuscitari

¶Sed propter populū. His verbis se gloriā patris q̄rere sicut in alijs operibus ostendit· Nam qz secūdum hominem minoz erat patre· ab eo petit suscitationē lazari· et ideo se exauditū dicit ꝛ hoc ꝓpter circūstantes· vt sic crederēt dei filium.

¶Voce magna cla. Fremuit·lacrimauit·clamauit·qz difficile surgit· quē moles male ꝙsuetudinis p̄mit·ꝫ tamen post magnā vocem surgit, i. ꝙ

§ de resurrectione
ꝛ cōsolabant eam· cū vidissent mariam qz cito surrexit ꝛ exiuit·secuti sunt eam dicētes: Quia vadit ad monumentū vt ploret ibi. Maria ergo cuz venisset vbi erat ihūs: videns eū cecidit ad pedes eiꝰ·ꝛ di-
† qz te p̄sente nulla infirmitas ausa fuit appare
xit ei: Dñe si fuisses hic: n̄ eēt moz
re: apud quas vita nouerat hospitari.
tuus frater meꝰ. Jhūs ergo vt vidit eam plorantē·ꝛ iudęos q̄ venerant cū ea plorātes: infremuit spū
§ alius non
ꝛ turbauit semetipsuz ꝛ dixit. Ubi posuistis eū: Dicūt ei. Dñe veni ꝛ
§ miserere § ploret ergo se pctōz § humanitus
vide. Et lacrimaꝰ est ihesus. Dixe
† vñ ꝺz nō veni vocare iustos ·sed peccatozes.
rūt ergo iudęi. † Ecce quomō amabat eū. Quidā aūt ex ipsis dixerūt
§ potuit. sz̄ noluit·qz plus ē suscitare mortuuz q̄m ne mozeret facere § inuidi hoc qđ cōfitebā
Non poterat hic q̄ aperuit oculos cęcus nō credebāt
ci nati facere vt hic nō moreretur:
† fremat. et in te si vis reuiuiscere
Jhesus ergo rursum † fremēs in semetipso venit ad monumētū. Erat
† mortuus sub lapide· reus sub lege: quia rei sub lege·boni cū lege.
aūt spelunca: ꝛ † lapis suppositus
† onus legis remouete: p̄dicate gratiam.
erat ei. Ait ihūs: † Tollite lapidem
Dicit ei martha: soroz eiꝰ q̄ mortuꝰ
§ consuetudine peccandi
fuerat. Dñe iaz fetet·quatriduanꝰ ē em̄. Dicit ei ihūs. Nonne dixi ti
† qz fetentē quatriduanū suscitat·omēs enī peccauerunt et egent gloria dei
bi: † quoniaz si crediderīs † videbis gloriam dei. Tulerūt ergo lapidez Jhesus aūt eleuatis surſuz oculis dixit. Pater gr̄as ago tibi q̄m audisti me. Ego autē sciebā qz ſp me audis·sed ꝓpter populū q̄ circumstat dixi: vt credāt qz tu me misisti
hęc cū dixisset voce magna clama
† sicut potentia ē q̄ surgit: ita q̄ adhuc ligatus
uit. Lazare veni foras. † Et statim
p̄dijt·i. foras p̄cessit § vinculis pctōrū
Pdijt q̄ mortuus fuerat: ligatꝰ pedes et manꝰ institis·ꝛ facies illius
§ velamen sup coz
sudario erat ligata. Dixit eis ihūs
§ nō omnes
Soluite eū ꝛ sinite abire. Multi ergo ex iudęis q̄ venerāt ad mariā ꝛ martham·ꝛ viderāt q̄ fecit ihūs. crediderūt in eum. Quidā aūt ex
§ qui venerant vel ex his qui crediderāt
ipsis abierūt ad phariseos·ꝛ dixerunt eis q̄ fecit ihūs. Collegerunt
§ aduersus ihūm
ergo pōtifices ꝛ pharisęi cōcilium
§ quasi cur nō puidemus nobis.
ꝛ dicebāt. Quid facimꝰ: qz hic hō multa signa facit: Si dimittimꝰ eū sic: omnes credēt in eū. Et venient romani·ꝛ tollēt nostrū locū ꝛ gen
† inuestigās vel sagax vel venēs oze iterp̄tatur
tez·vnus aūt ex ipsis † caiphas nomine cū esset pōtifex anni illiꝰ dixit eis. Vos nescitis quicq̄ nec cogitatis: qz expedit nobis vt vnꝰ moriat̄ ꝓ populo·ꝛ nō tota gens pea
Hoc a semetipso nō dixit·sed cum esset pōtifex anni illiꝰ prophetauit qz ihūs moriturus erat pro gente Et nō tm̄ pro gente: sz̄ vt filios dei q̄ erant dispsi cōgregaret in vnum
§ non quin et prius·sed modo diffinite.
Ab illo ergo die cogitauerūt vt interficerēt eum. Jhesus ergo iam n̄
§ nō qz hoc non posset sed docet suos cedere furoꝛ pręcentium.
in palam ambulabat apud iudęos
§ significat transitū ad gētes in effrē q̄ interp̄tatur fructificatio .i. ecclesia.
sed abijt ī regionē iuxta desertū· in ciuitatē q̄ dz effrem: ꝛ ibi morabat cū discipulis suis. Proximū autē erat pasca iudęoꝝ·ꝛ ascēderūt mlti hierosolimā de regione añ pasca
§ sicut p̄ceperat deus vndiq̄ conuenire ad pasca· vt illius die sanctificarentur celebratione
§ male.
vt sanctificarēt seipsos. Quęrebāt
† obliti sue sanctificationis· in ipso loco oratōis tractāt de nece agni.
ergo ihesuz: ꝛ † colloquebant adinuicem in tēplo stātes. Quid putatis·qz nō venit ad diē festū: Dederant aūt pōtifices ꝛ phariseī mandatū: vt si quis cognouerit vbi sit·
§ ad occidendū
indicet vt apprehenderēt eum.

C XII.

magnā dei gratiaz vificat dum pgnutet.

¶Et statim pro· Dum peccatoz pœnit sepultus iacet·q̄ pœnitet surgit·quādo p̄fitetur pdijt· quasi de occultis exeundo manifestus: ꝫ adhuc ligatus ē ꝛ dicit ministris· solute eum ꝛ sinite. a. vñ q̄ solueritis sup terraz e. s. ꝛ in. c.

¶Soluite eum· Christꝰ p se viuificat intus: ministris tribuit potestatē soluendi.

¶Quidā aūt. Si ue annunciādo vt crederēt: siue pdiendo ut seruirēt. Sed quomō hoc factū sit. Collegerunt pon.

¶Credent· Et qa sentiebāt doctrinā eiꝰ esse ꝓtra templuz ꝛ paternas leges: timebāt ne si omēs crederent ī xp̄m: nemo remaneret q̄ p̄ romanos ciuitatē dei ꝛ tēplū defēderet.

¶Et venient ro. De talibus timēt: n̄ de ęternis· ꝛ vtraq̄ p diderūt. Locus ē bie rusalē quē pdiderunt Gentē suaz pdiderūt vbiq̄ dispersi.

¶Hoc a se met ipso. Aug. Nota etiam ꝙ malos spūm ꝓphetię p̄dicere futura. qđ tamē ęuāgelista diuino tribuit sacramen
o. qz fuit pōtifex .i. sūmus sacerdos·ꝛ mysteriuz hab ēs in manibꝰ spū dei locutus ē. Deꝰ ꝓstituit vnū summuz sacerdotē· cui mortuo vnus succederet. Sed ꝙ ambitionem postea euenit: ut plures essent ꝛ vicibꝰ mīstrarēt: forte ꝛ plures ī vno āno ex quibꝰ forte exibat q̄ incensum poneret· qđ nō licet nisi summo sacerdoti· vt de zacharia legit.

¶Pro gente. Judęoꝝ scz in qua erant oues. hoc tm̄ caiphas ꝫ qz nouerat euangelista esse alias oues: addidit·ꝫ vt filios dei q̄ erāt dispsi: ꝙgregaret Filij p̄destinatione· sicut ꝛ oues in israel·nō dum enim erant· quia nondum crediderant·

¶Proximū aūt. Imminēte pasca figurali in quo iā verꝰ agnus īmolāndꝰ ē· ꝓsiliū erat īter iudęos de eo occidēdo·ꝛ ipse appīquat passiō is loco

Ante sex diēs. Omnia mistice. Sexta: quia sex diebꝫ oīa fecit. sexta die boīem condidit. sexta etate redimere vēit. Sexta feria passꝰ ē. Sexta hora mortuus ē. Venit atē ad bethaniā. i. ad domuz obedientię. ipe obe diēs pī vsqꝫ ad mortem: docens ecclesiam obedientiā. q̄ elt ī mōte olei. i. mię. nec pōt abscōdi ī qua suscitat sepultos a peccatis gūibus. ibi fit cena in fide ⁊ deuotōne iustoz Martha mistrat. id ē dñi quilibz fidelis opera deuotōnis dño impēdit. Lazarus. i. suscitati de grauibus cum bis qui mālserūt in ustica. lęti epulantur d pītis domini. Maria q̄ olim pēnitēs vnxit pedes. Nec ibi dr quo vnguento. mō pedes ⁊ caput p̄cioso. ibi rudimenta pēnitentiū. b iusticiā designat perfectoz. Unde bic libra vnguēti. i. perfectō iusticię. Unguentuz: qz bonus odoz sumꝰ deo. Caput vngit: qui alta de eo p̄dicat. Pedes qui infirma venerantur. Capillis tergit: q̄ suis superfluis pauperes qui in terra īdigent reficit. Odore domus. i. bōa fama mundus replętur

Venit i beth. Jō prius bethaniā venit: vt resuscitatio lazari altiꝰ mēorię oīm traderet. ⁊ inexcusabiles iudi p̄fūderēt tractantes de morte tanti suscitatoris.

Maria ergo. Pręciosum vnguētū fit de nardo maxime d spicis. b aūt dicitur pistica a loco vnde erat Et interp̄tatur fidelis non alia admixtione corrupti

Dixit ergo. Judas ⁊ si malꝰ tamē int apostolos numeratur vt doceam̄ malos tolerare. ne corpꝰ xp̄i diuidā. ⁊ malos boīs nō obesse.

Nō quia. Quātū ad suā intentōz. ad eū nō ptinebat de egenis: q̄a nō curabat de ipsis. nō quin commissum eēt ei dispēsare pauperibus.

Loculos h. Qui ministrāt angeli: loculos hz in sumptꝰ pauperū condescendens infirmis.

Sinite illā. Novit furem sed nō prodit: docēs tolerare malos. Im obsequiū marię cōmēdat: oīs q̄ esset moriturus. ⁊ ad sepeliendū aromati by vngendus Jō marię cui non licuit mortuū vngere. datū ē viuētē officio funeris honore. Un pm marcū dr. qd habuit. id est. potuit b fecit: p̄ę

§ scīēs eos cōspirasse: venit quasi agnus ad victimā. vt verū pascha habeamus.

Jesus ergo ante sex dies pasce venit in bethaniā vbi lazarus fuerat mortuꝰ quē suscitauit ihesus. Fecerūt aūt ei cenā

† § soror lazari † § vt nō fantasma. sed vera eius resurrectō probetur. comedit loquitur. ꝛc.

ibi. † ⁊ martha ministrabat †. lazarus vero vnus erat ex discūbētibꝰ cuz

§ altera soror lazari

eo. Maria ergo accepit libram vnḡēti nardi pistici pręciosi. ⁊ vnxit pedes ihesu. ⁊ extersit capillis suis pedes eiꝰ. et domꝰ ipleta ē ex odo

§ iste mortē bono odore d quo alij viuunt

re vnguenti. Dixit ergo vnus ex discipulis eius iudas scariothis qui

§ a loco

erat eū traditurus. Quare hoc vnguentū non venūt trecētis denarijs

† § ne cum cura pauperum putaremus dixisse. determinat euāgelista cur dixerat

⁊ datum ē egenis? † Dixit aūt hoc: non quia de egenis pertinebat ad

† § domini loculorū custos.

eum: sed quia fur erat ⁊ † loculos

† § in loculos † § ministerio. sed tollebat fur to. i. exportabat.

habens: ea quę † mittebant † portabat. Dixit ergo ihesus. Sinite illā

§ vt si non re impleat tū deuotōne post meaz mortem

vt in diē sepulturę meę seruet illud Pauperes enī semp habetis vobiscum: me aūt nō semper habebitis. Cognouit ergo turba multa ex iudeis quia illic est: ⁊ venerunt non propter ihesum tm̄: sed vt lazarum viderēt quē suscitauit a mortuis.

§ quia propter lazarū venichant.

Cogitauerunt aūt principes sacerdotum vt ⁊ lazarū iterficerent: q̄a multi propter illū abibāt ex iudeis

§ i die dñica

⁊ credebant in ihesum. In crastinum autem turba multa quę venerat ad diez festū. cum audissent qz

venit ihesus hierosolimā accepēt

§ per ramos mortificatō carnis. vel exempla pcedentiū pīm

ramos palmaꝝ. ⁊ processerūt obviam ei. ⁊ clamabant. Osanna be-

§ Hieroni. quasi osy anna. i. salua obsecro

† § patria. Etia possent dicere in suo. quia ipse dñs.

nedictus qui venit i noīe † domini

† § bzeuiter dicit quod alij latius qūo factū sit narrant. † § populū iudeorū.

rex isrl. † Et inuenit ihūs † asellum ⁊

§ p cōfessionē fidei † § i zacharia † § huic facto adhibetur prophetic̄um testimonium.

sedit sup eum. † Scriptū ē. † Noli timere filia syon. Ecce rex tuus venit tibi sedens super pullum asinę.

§ fieri scōm ppbetiam q̄ in pullo sederit.

Hęc nō cognouerūt discipuli eius primū: sed quando glorificatus ē

§ recolentes q̄ viderant.

ihesus: tūc recordati sunt q̄a hęc

† § non alia q̄ q̄ scripta erant de eo.

erant scripta de eo. † ⁊ hęc fecerunt ei. Testimoniū ergo phibebat turba q̄ erat cum eo qñ lazarū vocauit de monumento: ⁊ suscitauit eū a mortuis. propterea q̄ obuiā venit ei turba: q̄ audierūt eum fecisse hoc signū. Phariseī ergo dixerunt ad semetipsos. Videtis q̄a nihil proficimus. Ecce totus mūdus post eū abiit.

Simplices mirabile factū efferebāt. sed phariseī turbide loquuntur

§ iudei turbati

Erant aūt q̄dam gentiles ex his q̄ ascēderāt vt adorarent in die festo. Hi ergo accesserūt ad philippum q̄ erat a bethsaida galileę: ⁊ rogabāt eum dicētes: Dñe volumus ihesum videre. Venit philippus ⁊ dicit andreę. Andreas rursum ⁊ philippus dixerūt ihesu. Ihesus autē respondit eis dicens. Venit hora vt clarificetur

§ prosciti. § pbētāt nescientes

§ sed prꝰ sum moriturus.

filius hois. Amē amen dico vobis

§ recolentes q̄ viderant.

nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit: ipsum solum manet. si autem mortuum fuerit: multum fructum affert. Qui amat animam suam perdet eam: et qui odit animam suam in hoc mundo: in vitam eternam custodit eam. Si quis mihi ministrat: me sequatur: et vbi sum ego: illic et minister meus erit. Si quis mihi ministrauerit: honorificabit eum pater meus. Nunc anima mea turbata est. Et quid dicam? Pater saluifica me ex hac hora. Sed propterea veni in horam hanc. Pater clarifica nomen tuum. Venit ergo vox de celo: dicens: Et clarificaui: et iterum clarificabo. Turba ergo que stabat et audierat: dicebat tonitruum factum esse. Alii dicebant: Angelus ei locutus est. Respondit ihesus et dixit: Non propter me hec vox venit: sed propter vos. Nunc iudicium est mundi: nunc princeps huius mundi eicietur foras. Et ego si exaltatus fuero a terra: omnia traham ad me ipsum. Hoc autem dicebat: significans qua morte esset moriturus. Respondit ei turba: Nos audiuimus ex lege quia christus manet in eternum: et quomodo tu dicis: oportet exaltari filium hominis? Quis est iste filius hominis? Dixit ergo eis ihesus: Adhuc modicum lumen in vobis est. Ambulate dum lucem habetis: ut non tenebre vos comprehendant: et qui ambulat in tenebris nescit quo vadat. Dum lucem habetis credite in lucem: ut filii lucis sitis. Hec locutus est ihesus: et abiit et abscondit se ab eis. Cum autem tanta signa fecisset coram eis: non credebant in eum: ut sermo ysaie prophete impleretur quem dixit: Domine quis credidit auditui nostro: et brachium domini cui revelatum est? Propterea non poterant credere: quia iterum dixit ysaias: Excecauit eorum oculos: et indurauit eorum cor: ne videant oculis et intelligant corde et conuertantur: et sanem eos. Hec dixit ysaias: quando vidit gloriam eius: et locutus est de eo. Verumtamen et ex principibus multi crediderunt in eum: sed propter pharisseos non confitebantur: ut de synagoga eiicerentur. Dilexerunt enim gloriam hominum magis quam gloriam dei. Ihesus autem clamauit et dixit: Qui credit in me: non credit in me: sed in eum qui misit me. Et qui videt me: videt eum qui misit me. Ego lux in mundum veni: ut omnis qui credit in me: in tenebris non manet. Et si quis audierit verba mea et non custodierit: ego non iudico eum. Non enim veni ut iudicem mundum: sed ut saluificem mundum. Qui spernit me et non accipit verba mea: habet qui iudicet eum. Sermo quem locutus sum: ille iudicabit eum in nouissimo die. Quia ego a meipso non sum locutus: sed qui misit me pater: ipse mihi mandatum dedit quid dicam et quid loquar. Et scio quia mandatum eius vita eterna est. Que ergo ego loquor: sicut dixit mihi pater: sic loquor.

Cap. XIII.

Ante diem autem festum pasche: sciens ihesus quia venit hora eius ut transeat ex hoc mundo ad patrem: cum dilexisset suos qui erant in mundo: in finem dilexit eos. Et cena facta: cum diabolus iam misisset in cor ut tradat eum iudas symonis iscariothis: sciens quia omnia dedit ei pater in manus: et quia a deo exiit et ad deum vadit: surgit a cena: et ponit vestimenta sua: et cum accepisset linteum: precinxit se. Deinde mittit aquam in pelui: et cepit lauare pedes discipulorum: et extergere linteo quo erat precinctus. Venit ergo ad symonem petrum. Et dicit ei petrus: Domine tu mihi lauas pedes? Respondit ihesus et dixit ei: Quod ego facio tu nescis modo: scies autem postea. Dicit ei petrus: Non lauabis mihi pedes in eternum. Respondit ihesus ei: Si non lauero te: non habebis partem mecum. Dicit ei symon petrus: Domine non tantum pedes meos: sed manus et caput. Dicit ei ihesus: Qui lotus est: non indiget nisi vt pedes lauet: sed est mundus totus. Et vos mundi estis: sed non omnes. Sciebat enim quisnam esset qui tradidit eum: propterea dixit: non estis mundi omnes. Postquam ergo lauit pedes eorum: et accepit vestimenta sua: cum recubuisset iterum: dixit eis: Scitis quid fecerim vobis? Vos vocatis me magister et domine: et bene dicitis: sum etenim. Si ergo ego lauo pedes vestros dominus et magister: et vos debetis alter alterius lauare pedes. Exemplum enim dedi vobis: vt quemadmodum ego feci vobis: ita et vos faciatis. Amen amen dico vobis: non est seruus maior domino suo: neque apostolus maior est eo qui misit illum. Si hec scitis: beati eritis si feceritis ea. Non de omnibus vestrum dico: ego scio quos elegerim: sed vt scriptura impleatur: qui manducat mecum panem: leuabit contra me calcaneum suum. Amodo dico vobis antequam fiat: vt cum factum fuerit: credatis quia ego sum. Amen amen dico vobis: qui accipit si quem misero: me accipit: qui autem me accipit: accipit eum qui me misit. Cum hec dixisset ihesus: turbatus est spiritu: et protestatus est et dixit: Amen amen dico vobis: quia vnus ex vobis tradet me. Aspiciebant ergo ad inuicem discipuli hesitantes de quo dicebat. Erat autem recumbens vnus ex discipulis eius in sinu ihesu: quem diligebat ihesus. Annuit ergo huic symon petrus: et dixit ei: Quis est de quo dicit? Cum ergo recubuisset ille sic super pectus ihesu: dicit ei: Domine quis est? Respondit ihesus: Ille est cui ego intinctum panem porrexero. Et cum intinxisset panem: dat iude symonis iscariothis. Et post buccellam introiuit in illum satanas. Dicit ergo ei ihesus: Quod facis fac citius. Hoc autem nemo scit discumbentium ad quid dixerit ei. Quidam enim putabant: quia loculos habebat iudas: quod dixisset ei ihesus: Eme ea que opus habemus ad diem festum: aut egenis vt aliquid daret. Cum ergo accepisset ille buccellam: exiit continuo. Erat autem nox. Cum ergo exisset dixit ihesus: Nunc clarificatus est filius hominis: et deus clarificatus est in eo. Si deus clarificatus est in eo: et deus clarificabit eum in semetipso: et continuo clarificabit eum. Filioli adhuc modicum vobiscum sum. Quereretis me: et sicut dixi iudeis: quo ego vado vos non potestis venire: et vobis dico modo. Mandatum nouum do vobis: vt diligatis inuicem: sicut dilexi vos: vt et vos diligatis inuicem. In hoc cognoscent omnes quia discipuli mei estis: si dilectionem habueritis ad inuicem. Dicit ei symon petrus: Domine quo vadis? Respondit ihesus ei: Quo ego vado non potes me modo sequi: sequeris autem postea. Dicit ei petrus: Quare non possum te sequi modo? Animam meam pro te ponam. Respondit ihesus ei: Animam tuam pro me ponis? Amen amen dico tibi: non cantabit gallus: donec ter me negabis.

Ne turbetur cor vestrum. Creditis in deum: et in me credite. In domo patris mei mansiones multe sunt. Si quo minus dixissem vobis: quia vado parare vobis locum? Et si abiero et preparauero vobis locum: iterum veniam et accipiam vos ad me ipsum: vt vbi sum ego: et vos sitis. Et quo ego vado scitis: et viam scitis. Dicit ei thomas: Domine nescimus quo vadis: et quomodo possumus viam scire? Dicit ei ihesus: Ego sum via: veritas et vita. Nemo venit ad patrem nisi per me. Si cognouissetis me: et patrem meum forsitan cognosceretis: et amodo cognoscetis eum: et vidistis eum. Dicit ei philippus: Domine ostende nobis patrem: et sufficit nobis. Dicit ei ihesus: Tanto tempore vobiscum sum: et non cognouisti me philippe? Qui videt me: videt et patrem. Quomodo tu dicis: ostende nobis patrem? Non credis quia ego in patre: et pater in me est? Verba que ego loquor vobis: a me ipso non loquor. Pater autem in me manens: ipse facit opera. Non creditis quia ego in patre: et pater in me est? Alioquin propter opera ipsa credite. Amen amen dico vobis: qui credit in me: opera que ego facio: et ille faciet: et maiora horum faciet: quia ego ad patrem vado. Et quodcumque petieritis patrem in nomine meo: hoc faciam: vt glorificetur pater in filio. Si quid petieritis me in nomine meo: hoc faciam. Si diligitis me: mandata mea seruate. Et ego rogabo patrem: et alium paraclitum dabit vobis: vt maneat vobiscum in eternum. Spiritum veritatis: quem mundus non potest accipere: quia non videt eum: nec scit eum. Vos autem cognoscetis eum: quia apud vos manebit: et in vobis erit. Non relinquam vos orphanos: veniam ad vos. Adhuc modicum: et mundus me iam non videt. Vos autem videtis me: quia ego viuo: et vos viuetis. In illo die vos cognoscetis quia ego sum in patre meo: et vos in me: et ego in vobis. Qui habet mandata mea et seruat ea: ille est qui diligit me. Qui autem diligit me: diligetur a patre meo: et ego diligam eum: et manifestabo ei meipsum. Dicit ei iudas: non ille iscariothis: Domine quid factum est quia manifestaturus es nos tibi: et non mundo? Respondit ihesus et dixit ei: Si quis diligit me: sermonem meum seruabit: et pater meus diliget eum: et ad eum veniemus: et mansionem apud eum faciemus. Qui non diligit me: sermones meos non seruat. Et sermonem quem audistis non est meus: sed eius qui misit me patris. Hec locutus sum vobis apud vos manens. Paraclitus autem spiritus sanctus: quem mittet pater in nomine meo: ille vos docebit omnia: et suggeret vobis omnia quecumque dixero vobis. Pacem relinquo vobis: pacem meam do vobis: non quomodo mundus dat: ego do vobis. Non turbetur cor vestrum: neque formidet. Audistis quia ego dixi vobis: vado et venio ad vos. Si diligeretis me: gauderetis vtique quia vado ad patrem: quia pater maior me est. Et nunc dixi vobis antequam fiat: vt cum factum fuerit: credatis. Iam non multa loquar vobiscum. Venit enim princeps huius mundi: et in me non habet quicquam. Sed vt cognoscat mundus quia diligo patrem: et sicut mandatum dedit mihi pater: sic facio. Surgite eamus hinc.

Ego sum vitis vera. Et pater meus agricola est. Omnem palmitem in me non ferentem fructum tollet eum: et omnem qui fert fructum purgabit eum: vt fructum plus afferat. Iam vos mundi estis propter sermonem quem locutus sum vobis. Manete in me: et ego in vobis. Sicut palmes non potest fructum ferre a semetipso nisi manserit in vite: sic nec vos nisi in me manseritis. Ego sum vitis: vos palmites. Qui manet in me: et ego in eo: hic fert fructum multum: quia sine me nichil potestis facere. Si quis in me non manserit: mittetur foras sicut palmes: et arescet: et colligent eum: et in ignem mittent: et ardet. Si manseritis in me: et verba mea in vobis manserint: quodcumque volueritis petetis: et fiet vobis. In hoc clarificatus est pater meus: vt fructum plurimum afferatis: et efficiamini mei discipuli. Sicut dilexit me pater: et ego dilexi vos. Manete in dilectione mea. Si mandata mea seruaueritis: manebitis in dilectione mea: sicut et ego patris mei mandata seruaui: et manco in eius dilectione. Hec locutus sum vobis: vt gaudium meum in vobis sit: et gaudium vestrum impleatur. Hoc est mandatum meum: vt diligatis inuicem sicut dilexi vos. Maiorem hac dilectionem nemo habet: vt animam suam ponat quis pro amicis suis. Vos amici mei estis: si feceritis que ego precipio vobis. Iam non dicam vos seruos: quia seruus nescit quid faciat dominus eius. Vos autem dixi amicos: quia omnia que audiui a patre meo: nota feci vobis. Non vos me elegistis: sed ego elegi vos: et posui vos vt eatis et fructum afferatis: et fructus vester maneat. Vt quodcumque petieritis patrem in nomine meo: det vobis. Hec mando vobis: vt diligatis inuicem. Si mundus vos odit: scitote quia me priorem vobis odio habuit. Si de mundo fuissetis: mundus quod suum erat diligeret. Quia vero de mundo non estis: sed ego elegi vos de mundo: propterea odit vos mundus. Mementote sermonis mei quem ego dixi vobis: non est seruus maior domino suo. Si me persecuti sunt: et vos persequentur. Si sermonem meum seruauerunt: et vestrum seruabunt. Sed hec omnia facient vobis propter nomen meum: quia nesciunt eum qui misit me. Si non venissem et locutus fuissem eis: peccatum non haberent. Nunc autem excusationem non habent de peccato suo. Qui me odit: et patrem meum odit. Si opera non fecissem in eis que nemo alius fecit: peccatum non haberent. Nunc autem et viderunt: et oderunt et me et patrem meum. Sed vt impleatur sermo qui in lege eorum scriptus est: quia odio habuerunt me gratis. Cum autem venerit paraclitus quem ego mittam vobis a patre: spiritum veritatis qui a patre meo procedit: ille testimonium perhibebit de me. Et vos testimonium perhibebitis: quia ab initio mecum estis. Hec locutus sum vobis: vt non scandalizemini. Absque synagogis facient vos: sed venit hora vt omnis qui interficit vos: arbitretur obsequium se prestare deo. Et hec facient vobis: quia non nouerunt patrem neque me. Sed hec locutus sum vobis: vt cum venerit hora eorum: reminiscamini quia ego dixi vobis. Hec autem vobis ab initio non dixi: quia vobiscum eram. Et nunc vado ad eum qui misit me: et nemo ex vobis interrogat me: quo vadis? Sed quia hec locutus sum vobis: tristitia implet cor vestrum. Sed ego veritatem dico vobis: expedit vobis vt ego vadam. Si enim non abiero: paraclitus non veniet ad vos. Si autem abiero: mittam eum ad vos. Et cum venerit ille: arguet mundum de peccato: et de iustitia: et de iudicio. De peccato quidem: quia non credunt in me. De iustitia vero: quia ad patrem vado: et iam non videbitis me. De iudicio autem: quia princeps huius mundi iam iudicatus est. Adhuc multa habeo vobis dicere: sed non potestis portare modo. Cum autem venerit ille spiritus veritatis: docebit vos omnem veritatem. Non enim loquetur a semetipso: sed quecumque audiet loquetur: et que ventura sunt annuntiabit vobis. Ille me clarificabit: quia de meo accipiet et annuntiabit vobis. Omnia quecumque habet pater: mea sunt. Propterea dixi: quia de meo accipiet et annuntiabit vobis. Modicum et iam non videbitis me: et iterum modicum et videbitis me: quia vado ad patrem. Dixerunt ergo ex discipulis eius ad alterutrum: Quid est hoc quod dicit nobis: modicum et non videbitis me: et iterum modicum et videbitis me: et quia vado ad patrem? Dicebant ergo: Quid est hoc quod dicit modicum? Nescimus quid loquitur. Cognouit autem ihesus quia volebant eum interrogare: et dixit eis: De hoc quesitis inter vos quia dixi: modicum et non videbitis me: et iterum modicum et videbitis me? Amen amen dico vobis: quia plorabitis et flebitis vos: mundus autem gaudebit: vos autem contristabimini: sed tristitia vestra vertetur in gaudium. Mulier cum parit tristitiam habet: quia venit hora eius. Cum autem genuerit puerum: iam non meminit pressure propter gaudium: quia natus est homo in mundum. Et vos ergo nunc quidem tristitiam habetis: iterum autem videbo vos: et gaudebit cor vestrum: et gaudium vestrum nemo tollet a vobis. Et in illo die me non rogabitis quicquam. Amen amen dico vobis: si quid petieritis patrem in nomine meo: dabit vobis. Usque modo non petistis quicquam in nomine meo. Petite et accipietis: vt gaudium vestrum sit plenum. Hec in prouerbiis locutus sum vobis. Venit hora cum iam non in prouerbiis loquar vobis: sed palam de patre annuntiabo vobis. In illo die in nomine meo petetis: et non dico vobis quia ego rogabo patrem de vobis: ipse enim pater amat vos: quia vos me amastis: et credidistis quia ego a deo exiui. Exiui a patre: et veni in mundum: iterum relinquo mundum: et vado ad patrem. Dicunt ei discipuli eius: Ecce nunc palam loqueris: et prouerbium dicis nullum. Nunc scimus quia scis omnia: et non opus est tibi vt quis te interroget. In hoc credimus quia a deo existi. Respondit eis ihesus: Modo creditis? Ecce venit hora: et iam venit: vt dispergamini vnusquisque in sua: et me solum relinquatis. Et non sum solus: quia pater mecum est. Hec locutus sum vobis: vt in me pacem habeatis. In mundo pressuram habebitis: sed confidite: ego vici mundum.

Cap. XVII.

Hec locutus est ihesus: et leuatis oculis in celum dixit: Pater venit hora: clarifica filium tuum: vt filius tuus clarificet te. Sicut dedisti ei potestatem omnis carnis: vt omne quod dedisti ei det eis vitam eternam. Hec est autem vita eterna: vt cognoscant te solum deum verum: et quem misisti ihesum christum. Ego te clarificaui super terram: opus consummaui quod dedisti mihi vt faciam. Et nunc clarifica me tu pater apud temetipsum: claritate quam habui priusquam mundus esset apud te. Manifestaui nomen tuum hominibus quos dedisti mihi de mundo. Tui erant: et mihi eos dedisti: et sermonem tuum seruauerunt. Nunc cognouerunt quia omnia que dedisti mihi: abs te sunt. Quia verba que dedisti mihi: dedi eis: et ipsi acceperunt: et cognouerunt vere quia a te exiui: et crediderunt quia tu me misisti. Ego pro eis rogo: non pro mundo rogo: sed pro his quos dedisti mihi: quia tui sunt. Et mea omnia tua sunt: et tua mea sunt: et clarificatus sum in eis. Et iam non sum in mundo: et hi in mundo sunt: et ego ad te venio. Pater sancte: serua eos in nomine tuo quos dedisti mihi: vt sint vnum sicut et nos. Cum essem cum eis ego seruabam eos in nomine tuo quos dedisti mihi: et custodiui: et nemo ex eis perijt nisi filius perditionis: vt scriptura impleatur. Nunc autem ad te venio: et hec loquor in mundo: vt habeant gaudium meum impletum in semetipsis. Ego dedi eis sermonem tuum: et mundus eos odio habuit: quia non sunt de mundo: sicut et ego non sum de mundo. Non rogo vt tollas eos de mundo: sed vt serues eos a malo. De mundo non sunt: sicut et ego non sum de mundo. Sanctifica eos in veritate. Sermo tuus veritas est. Sicut me misisti in mundum: et ego misi eos in mundum. Et pro eis ego sanctifico meipsum: vt sint et ipsi sanctificati in veritate. Non pro eis autem rogo tantum: sed et pro eis qui credituri sunt per verbum eorum in me: vt omnes vnum sint: sicut tu pater in me: et ego in te: vt et ipsi in nobis vnum sint: vt credat mundus quia tu me misisti. Et ego claritatem quam dedisti mihi: dedi eis: vt sint vnum sicut et nos vnum sumus. Ego in eis: et tu in me: vt sint consummati in vnum: et cognoscat mundus quia tu me misisti: et dilexisti eos sicut et me dilexisti. Pater quos dedisti mihi: volo vt vbi ego sum: et illi sint mecum: vt videant claritatem meam quam dedisti mihi: quia dilexisti me ante constitutionem mundi. Pater iuste: mundus te non cognouit: ego autem te cognoui: et hi cognouerunt quia tu me misisti. Et notum feci eis nomen tuum: et notum faciam: vt dilectio qua dilexisti me in ea sit: et ego in ipsis.

Cum hec dixisset ihesus: egressus est cum discipulis suis trans torrentem cedron: vbi erat hortus in quem introiuit ipse et discipuli eius. Sciebat autem et iudas qui tradebat eum locum: quia frequenter ihesus conuenerat illuc cum discipulis suis. Judas ergo cum accepisset cohortem: et a principibus sacerdotum et pharisseis ministros: venit illuc cum laternis et facibus et armis. Ihesus ergo sciens omnia que euentura erant ei: processit et dixit eis: Quem quereritis? Responderunt ei: Ihesum nazarenum. Dicit eis ihesus: Ego sum. Stabat autem et iudas qui tradebat eum cum ipsis. Ut ergo dixit eis: Ego sum: abierunt retrorsum et ceciderunt in terram. Iterum ergo interrogauit eos: Quem quereritis? Illi autem dixerunt: Ihesum nazarenum. Respondit ihesus: Dixi vobis quia ego sum. Si ergo me quereritis: sinite hos abire. Vt impleretur sermo quem dixit: Quos dedisti mihi non perdidi ex eis quemquam. Simon ergo petrus habens gladium eduxit eum: et percussit pontificis seruum: et abscidit auriculam eius dexteram. Erat autem nomen seruo malchus. Dixit ergo ihesus petro: Mitte gladium tuum in vaginam. Calicem quem dedit mihi pater non bibam illum? Cohors ergo et tribunus et ministri iudeorum ceperunt ihesum: et ligauerunt eum: et adduxerunt ad annam primum: erat enim socer caiphe qui erat pontifex anni illius. Erat autem caiphas qui consilium dederat iudeis: quia expedit vnum hominem mori pro populo. Sequebatur autem ihesum simon petrus et alius discipulus. Discipulus autem ille erat notus pontifici: et introiuit cum ihesu in atrium pontificis. Petrus autem stabat ad ostium foris. Exiuit ergo discipulus alius qui erat notus pontifici: et dixit ostiariae: et introduxit petrum. Dicit ergo petro ancilla ostiaria: Numquid et tu ex discipulis es hominis huius? Dicit ille: Non sum. Stabant autem serui et ministri ad prunas quia frigus erat: et calefaciebant se. Erat autem et petrus cum eis stans et calefaciens se. Pontifex ergo interrogauit ihesum de discipulis suis et de doctrina eius. Respondit ei ihesus: Ego palam locutus sum mundo: ego semper docui in synagoga et in templo quo omnes iudei conueniunt: et in occulto locutus sum nichil. Quid me interrogas? Interroga eos qui audierunt quid locutus sum ipsis: ecce hi scient que dixerim ego. Hec autem cum dixisset: vnus assistens ministrorum dedit alapam ihesu: assistens dixit: Sic respondes pontifici? Respondit ei ihesus: Si male locutus sum: testimonium perhibe de malo: si autem bene: quid me cedis? Et misit eum annas ligatum ad caiphan pontificem. Erat autem simon petrus stans et calefaciens se. Dixerunt ergo ei: Numquid et tu ex discipulis eius es? Negauit ille et dixit: Non sum. Dicit vnus de seruis pontificis cognatus eius cui abscidit petrus auriculam: Nonne ego te vidi in horto cum illo? Iterum ergo negauit petrus: et statim gallus cantauit. Adducunt ergo ihesum a caiphan in pretorium. Erat autem mane: et ipsi non introierunt in pretorium vt non contaminarentur: sed vt manducarent pascha. Exiuit ergo pilatus ad illos foras: et ait: Quam accusationem affertis aduersus hominem hunc? Responderunt et dixerunt ei: Si non esset hic malefactor: non tibi tradidissemus eum. Dixit ergo eis pilatus: Accipite eum vos: et secundum legem vestram iudicate eum. Dixerunt ergo ei iudei: Nobis non licet interficere quemquam: vt sermo ihesu impleretur quem dixit: significans qua morte esset moriturus. Introiuit ergo iterum pilatus in pretorium: et vocauit ihesum: et dixit ei: Tu es rex iudeorum? Respondit ihesus: A temetipso hoc dicis: an alii tibi dixerunt de me? Respondit pilatus: Numquid ego iudeus sum? Gens tua et pontifices tui tradiderunt me tibi: quid fecisti? Respondit ihesus: Regnum meum non est de hoc mundo: si regnum meum esset de hoc mundo: ministri mei decertarent vt non tradar iudeis: nunc autem regnum meum non est hinc. Dixit ergo pilatus ei: Ergo rex es tu? Respondit ihesus: Tu dicis quia rex sum ego. Ego in hoc natus sum: et ad hoc veni in mundum: vt testimonium perhibeam veritati. Omnis qui est ex veritate: audit vocem meam. Dicit ei pilatus: Quid est veritas? Et cum hoc dixisset: iterum exiuit ad iudeos: et dicit eis: Ego nullam inuenio in eo causam. Est autem consuetudo vobis vt vnum dimittam vobis in pascha: vultis ergo dimittam vobis regem iudeorum? Clamauerunt ergo rursum omnes dicentes: Non hunc sed barabbam. Erat autem barabbas latro. Tunc ergo apprehendit pilatus ihesum: et flagellauit. Et milites plectentes coronam de spinis imposuerunt capiti eius: et veste purpurea circumdederunt eum: et venichant ad eum: et dicebant: Aue rex iudeorum: et dabant ei alapas. Exiuit ergo iterum pilatus foras: et dicit eis: Ecce adduco vobis eum foras: vt cognoscatis quia nullam inuenio in eo causam. Exiuit ergo ihesus portans coronam spineam et purpureum vestimentum: et dicit eis pilatus: Ecce homo. Cum ergo vidissent eum pontifices et ministri: clamabant dicentes: Crucifige crucifige eum. Dicit eis pilatus: Accipite eum vos et crucifigite: ego enim non inuenio in eo causam. Responderunt ei iudei: Nos legem habemus: et secundum legem debet mori: quia filium dei se fecit. Cum audisset ergo pilatus hunc sermonem magis timuit. Et intrauit in pretorium iterum: et dicit ad ihesum: Vnde es tu? Ihesus autem responsum non dedit ei. Dicit ergo ei pilatus: Mihi non loqueris? Nescis quia potestatem habeo crucifigere te: et potestatem habeo dimittere te? Respondit ihesus: Non haberes potestatem aduersum me vllam: nisi tibi datum esset desuper. Propterea qui tradidit me tibi: maius peccatum habet. Et exinde querebat pilatus dimittere eum. Iudei autem clamabant dicentes: Si hunc dimittis non es amicus cesaris. Omnis enim qui se regem facit: contradicit cesari. Pilatus ergo hec omnia audiens: adduxit foras ihesum: et sedit pro tribunali in loco qui dicitur lithostrotos: hebraice autem gabbatha. Erat autem parasceue pasche: hora quasi sexta: et dicit iudeis: Ecce rex vester. Illi autem clamabant: Tolle tolle crucifige eum. Dicit eis pilatus: Regem vestrum crucifigam? Responderunt pontifices: Non habemus regem nisi cesarem. Tunc ergo tradidit illum illis vt crucifigeretur. Susceperunt autem ihesum et eduxerunt. Et bajulans sibi crucem exiuit in eum qui dicitur calvarie locum: hebraice autem dicitur golgotha. Ubi crucifixerunt eum: et cum eo alios duos hinc et inde: medium autem ihesum. Scripsit autem et titulum pilatus: et posuit super crucem. Erat autem scriptum: ihesus nazarenus rex iudeorum. Hunc ergo titulum multi legerunt iudeorum: quia prope erat locus vbi crucifixus est ihesus. Et erat scriptum hebraice: grece: latine. Dicebant ergo pontifices iudeorum pilato: Noli scribere rex iudeorum: sed quia ipse dixit: rex sum iudeorum. Respondit pilatus: Quod scripsi scripsi. Milites ergo cum crucifixissent ihesum: acceperunt vestimenta eius: et fecerunt quatuor partes: vnicuique militi partem: et tunicam. Erat autem tunica non consutilis: sed desuper contexta per totum. Dixerunt ergo ad inuicem: Non scindamus eam: sed sortem mittamus de illa cuius sit: vt scriptura impleatur dicens: Diuiserunt sibi vestimenta mea: et super vestem meam miserunt sortem. Et milites quidem hec fecerunt. Stabant autem iuxta crucem ihesu mater eius: et soror matris eius maria cleophe: et maria magdalene. Cum vidisset ergo ihesus matrem: et discipulum stantem quem diligebat: dicit matri suae: Mulier ecce filius tuus. Deinde dicit discipulo: Ecce mater tua. Et ex illa hora accepit eam discipulus in sua. Postea sciens ihesus quia omnia consummata sunt: vt consummaretur scriptura dixit: Sitio. Vas ergo positum erat aceto plenum. Illi autem spongiam aceto plenam: hyssopo circumdantes: obtulerunt ori eius. Cum ergo accepisset ihesus acetum: dixit: Consummatum est. Et inclinato capite tradidit spiritum. Judei ergo: quoniam parasceue erat: vt non remanerent in cruce corpora sabbato: erat enim magnus dies ille sabbati: rogauerunt pilatum vt frangerentur eorum crura: et tollerentur. Venerunt ergo milites: et primi quidem fregerunt crura et alterius qui crucifixus est cum eo. Ad ihesum autem cum venissent: vt viderunt eum iam mortuum: non fregerunt eius crura: sed vnus militum lancea latus eius aperuit: et continuo exiuit sanguis et aqua. Et qui vidit testimonium perhibuit: et verum est testimonium eius. Et ille scit quia vera dicit: vos credatis. Facta sunt enim hec vt scriptura impleatur: os non comminuetis ex eo. Et iterum alia scriptura dicit: Videbunt in quem transfixerunt. Post hec autem rogauit pilatum ioseph ab arimathia: eo quod esset discipulus ihesu occultus autem propter metum iudeorum: vt tolleret corpus ihesu. Et permisit pilatus. Venit ergo et tulit corpus ihesu. Venit autem et nicodemus: qui venerat ad ihesum nocte primum: ferens mixturam myrre et aloes quasi libras centum. Acceperunt ergo corpus ihesu: et ligauerunt illud cum aromatibus sicut mos est iudeis sepelire. Erat autem in loco vbi crucifixus est hortus: et in horto monumentum nouum in quo nondum quisquam positus erat. Ibi ergo propter parasceuen iudeorum: quia iuxta erat monumentum: posuerunt ihesum.

Una autem sabbati maria magdalene venit mane cum adhuc tenebre essent ad monumentum: et vidit lapidem sublatum a monumento. Cucurrit ergo et venit ad simonem petrum et ad alium discipulum quem amabat ihesus: et dicit eis: Tulerunt dominum de monumento: et nescimus vbi posuerunt eum. Exiuit ergo petrus et alius discipulus: et venichant ad monumentum. Currebant autem duo simul: et discipulus ille alius precucurrit citius petro: et venit prior ad monumentum. Et cum se inclinasset: vidit posita linteamina: non tamen introiuit. Venit ergo et sequens eum simon petrus: et introiuit in monumentum: et vidit linteamina posita: et sudarium quod fuerat super caput eius: non cum linteaminibus positum: sed seorsum inuolutum in vnum locum. Tunc ergo introiuit et alius discipulus qui venerat prior ad monumentum: et vidit et credidit. Nondum enim sciebant scripturam quia oportet eum a mortuis resurgere. Abierunt ergo iterum ad semetipsos discipuli. Maria autem stabat ad monumentum foris plorans. Dum ergo fleret: inclinauit se et vidit duos angelos in albis sedentes: vnum ad caput: et vnum ad pedes: vbi positum fuerat corpus ihesu. Et dicunt ei illi: Mulier quid ploras? Dicit eis: Quia tulerunt dominum meum: et nescio vbi posuerunt eum. Hec cum dixisset: conuersa est retrorsum: et vidit ihesum stantem: et non sciebat quia ihesus est. Dicit ei ihesus: Mulier quid ploras? Quem quereris? Illa existimans quia hortulanus esset: dicit ei: Domine si tu sustulisti eum

eo in celis glorificato Sed hanc altitudinē glorificatōis p̄cedit humilitas passionis. Ūñ. Amē amen dico vobis ⁊c. vbi se dicit grānū mortificandū ⁊ multiplicādū. ad quā passionē iā exhortatus subdit. Qui amat a. suam ⁊c.

¶ Nisi g. frū. Aug. Ipse ē frumentus quo vinere debet fidelis aīa Granū d quo spūalis seges dz surgere. Cum sint multa grana seminum nulli se compat. nisi frumento. vñ mos cepit eccīe de b solo g no confici corpus dñi.

¶ Qui a. Aug. Qui amat in hac vita. perdit ī futuro quod magis congruit. Ūñ subdit. Qui odit a. su. in hoc mūdo. Non amat sed odit animā in hoc mundo: qui diligēdo deum: potius q̄z ī euz peccet eligit occidi.

¶ Si quis mi. Precium operis quo illi mīstratur: ē esse cuz illo sine quo nusquaz bene ē eē. ⁊ cū quo nusq̄z male ē eē. vnd ⁊ aptius sūdit. Si quis mihi mīstrauerit.

¶ Nūc aīa. Prēdicta passiōe ⁊ ad eaz suppositā exhortatōe: quasi data voce fortitudinis sue: subdit affectū infirmitatis nāe: quē vere suscepit. sed ex voluntate pro nob ne de hac infirmitate desperemus. in qua eē docet quid dicere debeamus. ⁊ quo confugere. quasi. Cōturbata est anima mea: quid dicam: quo p̄fugiam. quē innocēu. in quem sperē. in patrē qui saluat cui volūtatem meam p̄pono. q̄r propterea vt hec patiar veni in banc horam. vñ et clarificatio mihi sic fit et in mēbris meis.

Pater cla. Salutōnē quero: sed pāssiones non recuso: propter quā passionē clarifica me. qd ē gloria tui nois.

¶ Nō propter. Ostendit hanc vocem non sibi indicasse qd sciebat: ⁊ eis quib indicari optebat.

¶ Nūc iudi. Discretionis. s. quod ē ante vltimū damnatōnis. q̄r nunc per passionem iure dyaboli destructo multi liberabuntur. Unde exponē do subiungit. Patior turbor. ⁊ p b. n. p. b. m.

¶ Eiicietur. A redemptis expelletur: p̄dicātib apostolis plene expellet. q̄ olim a paucis. ⁊ si extra tēptetur: nō ledit intus.

Nisi granum frumenti cadens in terrā mortuuz fuerit ipm solū ma
§ i infidelitate iudeorum.
net. Si aūt mortuū fuerit multuz
§ in fide populorum. § vero amore.
fructum affert. Qui amat animaz
§ moriet̄ cū xp̄o § temporalem vitam
suam perdet eā. Et q̄ odit aīam su
am i hoc mundo: in vitā eternā cu

§ et nō § .i. qui querit nō q̄ sua sunt. sed q̄ ihū xp̄i: q̄ cunq; bōa siue in tpalib⁹ siue i spūalibus propter deum facias
stodit eā. Si quis mihi ministrat:
me sequatur. Et vbi sum ego: illic
et minister meus erit. Si quis mi

† § vt ibidē sit adoptatus vbi est vnicus
hi ministrauerit: † honorificabit eū
§ tūc honorificabit mea aīa
pater meus. Nunc anima mea
§ quod est et voluntate † § quasi scis quid agam
turbata est. ⁊ quid dicam: † Pater
§ passionis
saluifica me et hac hora Sz propterea veni in banc horam. Pater
§ suscitādo.
clarifica nomen tuum. Uenit ergo
§ antecq̄ mundus eēt
vel in oibus mirabilibus q̄ bucusq; egit ī hoc vt in resurrectōe lazari.
vox de celo dicens. Clarificaui. ⁊
§ in resurrectōe et ascensione.
iterum clarificabo. Turba autem
que stabat ⁊ audierat. dicebat. to
nitruū factū est. Alii dicebant. An
gelus ei locutus ē. Respondit hie
sus. ⁊ dixit: Non propter me vox
hec venit. sed propter vos. Nunc
§ discretōnis. § nunc patior tur bor. et p hec.
iudicium est mundi. Nunc prin

§ dyabolus qui dñatur in malis mūdo dcitis
ceps huius mundi eiciet̄ foras
§ affirmatiue § in cruce.
Et ego si exaltatus fuero a terra:
§ vt sim caput. et illa mēbra.
omnia trahā ad meipsum. Hoc
§ .s. in cruce
aut̄ dicebat significans qua mor
te esset moriturus. Respōdit ei tur
ba. Nos audiuimus ex lege: quia
christus manet in eternuz. Et qūo

tu dicis. oportet filiū hois exaltari. Et quis est iste filius hominis?

† § cum intelligitis q̄ xp̄s manet in eternū. hec pars fidei et veri luminis p se nō sufficit
Dicit ergo eis iesus. † Adhuc mo

† § quod si ita intelligitis xp̄i eternitatem vt negetis eius mortem.
dicum lumē in vobis est. † Ambulate dum lumē habetis: vt nō vos
† § scē. qui nō credit mortē xp̄i.
tenebre ꝓp̄hēdant. Et † qui ambulat in tenebris nescit quo vadat.
§ sed vos
Dum lucē habetis credite in lucē:
vt filii lucis sitis. Hec locutus est
† § sicut corporaliter. sic et spūaliter
eis iesus. et abiit ⁊ † abscondit se
ab eis. Cū autē tanta signa fecisset
coram eis: nō credebant i eum: vt
sermo ysaie impleretur quē dixit.

† § pro raritate et difficultate † § vel q̄ nos a te audiuimus. vel ipsi nos de te nuncian tes audiunt.
Domine † quis † credidit auditui
† § filius per quē oia fecit.
nostro. ⁊ † brachium dñi cui reue

§ per fidem cū esset i carne. paucis. s. humilibus nō superbis iudeis
latum ē. Propterea non poterant
† § quando p̄dicebat incarnatōnem christi. p̄e dicebat etiam excecatōnē iudeorum.
credere quia iterum † dixit ysaias

§ de⁹ deserendo eos. qui cū possent videre. no lucernt. et cū possent cogitare et intelligere. no lucrunt.
Excecauit oculos eor. ⁊ indurauit
cor eor. vt non videant oculis. ⁊ nō
† § vel aliqñ vt sic confusi. cōuertantur et sanē eos.
§ vt nō
intelligant corde. ⁊ † conuertantur. ⁊
§ de excecatōne iudeorum.
sanē eos. Hec dixit ysaias quādo

§ nō sicuti est. sed aliqua specie. vt solet fieri in vīsiōe. vel si et alioz § xp̄i
vidit gloriaz eius ⁊ locutus est de
eo. Uerumtamē multi ex principi

§ et si alij nō crederent
bus crediderunt in eū: sed propter
† § ergo hoc credere fuit eis quasi nō credere.
pharisēos † non p̄fitebantur: vt de
synagoga non eicerentur. Dilexe
§ bos credentes impbat
§ in mundanis.
runt enim gloriam hoim magis q̄

¶ Et ego si. Ejecto dyabolo cuz exaltat⁹ fuero (non enim dubitat) trahā omnia. ñ dicit oēs. vt de vniuersitate hoīm accipere: sed oīa de integritate creaturē. i. animaz. Quod ⁊ corpus intelligimus: qd̄ viuimus: vt nec capillus pereat. Uel vt de solis hominibus dicatur: oīa ñ destinata de quibus nihil perit. vl oīa genera hoīm: oīa d q̄bus dyabolus ejicitur.

¶ Et quō tu d. ó. f. h. e. Quō ī cruce morietur. Hoc cū eū dixisse putabāt: qd̄ facere cogitabāt. Filiū hominis. q̄s b memoriter tenebant q̄ sepe dixerat se filiū hoīs: ñ q̄ b dixisset. si exaltat⁹ fuerit fili⁹ hoīs. Quis est iste fili⁹ hoīs. Si enim christus ē: manz ī eternū. Si manet ī eternū quō exaltabit̄ a terra. i. morietur ī cruce.

¶ Ambulate. Id ē totū ītelligite. ⁊ morturū xp̄m vt redimat: victurū ī eternū ī celo q̄ p̄ducat. Ut dū xp̄s vobiscū habetis. ne tenebre ignorātie ⁊ mortis ꝑpetuę vos cōprehendant.

¶ Nescit quo v. Qui ñ credit mortem xp̄i nescit q̄ vadit: sed offēdit ī petrā scādali qd̄ ē xp̄s: indeis p̄tem nētib⁹ et irridentibus mortuū.

Dum lu. h. Id est. dū aliq̄d veri ītelligit d eternitate christi. credite ī veritatē addēdo d humilitate: ut renascam mīi veritate.

¶ Ab eis. Non ab his qui credere icepāt sed ab his q̄ inidebāt q̄r abscōdit se nostre infirmitati cōsuluit: ñ sue p̄tāti deroganit.

¶ At sermo. Quē omnib⁹ modis īpleri necesse est. nō tamē necessitate faciendū ꝫ voluntate. p̄scivit enim de⁹ ⁊ p̄dixit. ñ credituros ⁊ peccaturos: ñ tñ coegit ad hoc. sed vt fit sic p̄scivit et p̄dixit.

¶ Nō po. Aug. Nō q̄ ñ p̄nt hoīes mutari in melius. sed quandiu tales nō possunt credere.

¶ Excecauit. Quia p̄dixit ysaias ī spū p̄sciēs oīa excecatōz iudeoz: ñ poterāt credere ñ q̄ necessitate ñ possent. ⁊ ita nulla culpa esset eis: sed q̄r nolebant: quā volūtatē eoz p̄scivit de⁹ ⁊ p̄dixit. Sz alia cā but⁹ reddit rei. s. excecatō dei. ꝫ etiā hāc excecatōnē meruit volūtas cor tumida. q̄ suaz

volentes constituere iusticiã ꝫ iusticie dei ñ sunt subiecti: qd dicit non posse credere. Ita ẽ culpa voluntatis humane. sicut qd dr de⁹ ñ posse se negare: laus ẽ voluntatis diuine.

Gloriam d. Jõ crux in fronte credẽtiũ vbi est sedes verecundie figitur: vt de noĩe christi null⁹ erubescat et magis gloriam dei ꝙ hoim querat.

Hiesus. Aliis non credentibus. aliis vero credentibus. vel palam cum palmis et laudibus. Vel in occulto iam appinquante sua passione: clamat hiesus qui latebat ꝙ diu passio non erat cõplenda.

Qui credit in me Quia homo apparebat. ꝛ deus in homine latebat: ne putarẽt eũ hoc tantum esse quod videbant. vult se credi talem et tm̃: qualis et quantus pater est. Et hoc est. non credit in me. id est. in hoc qd vidꝫ. sed in eum q me misit: quem necesse est credi patrem. et si pater est: habet filium. Qui ergo credit in patrem credit in filium equalem ei. ꝛ hic talis vere credit. non qui credit me hominem filiũ dei per gratiam: non p natura. Et ideo neqs intelligeret patrem tã ꝙ multorũ filiorũ. patrem per gratiam: non vnici verbi equalem sibi: subdit. Et qui videt me: videt et eum qui me misit. Usqꝫ adeo nil distat inter me et eum. vt qui vidꝫ me videat eũ. Hec visio ñ carnalis sed intellectualis est mũdo corde.

que ẽ in cruce.
gloriam dei. Hiesus aũt clamauit
qui se mihi in fide cõmunicat | secõm qꝛ videt exterius. | et qui credit in me. nõ credit i me solum sed etiã in patrem.
veraci et spũali intellectu.
et dixit. Qui credit in me: nõ cre
s. patrẽ
dit i me: sed in eũ qui misit me. Et
spũali visione
qui videt me: videt eum qui misit
quis eni es tu.
me. Ego lux in mundum veni: vt
qꝛ non in alia lumina.
in quibus inuentus est. si nõ fide postea vera visione illustretur.
omnis qui credit in me: in tenebris
exterius
nõ maneat. Et siquis audierit ver
interius | cui pr̃ dedit omne iudicium
ba mea et nõ custodierit: ego nõ iu
mõ. | cur nõ mõ. | quia primus aduentus. ñ iudicii ſꝫ misericordie ẽ.
dico eum. Non eñ veni vt iudicẽ
de iudicio vero nouissimo subdit.
mundum. sed vt saluificem mdm:
nõ credit me eẽ deum.
Qui spernit me ꝛ nõ accipit verba
quis nã ille | i. ego.
mea. habet qui iudicet eum. Sermo quẽ locutus sum: ille iudicabit
extra hominibus
iõ iudicabit. quia ego filius ex patre.
eum in nouissimo die. Quia ego
non loquitur ex se. qꝛ ñ est ex se.
ex meipso non sum locutus: sed q
ad hoc vt loquerer.
misit me pater: ip̃e mihi mandatũ
intra. | extra
dedit quid dicam: ꝛ quid loquar.
Et scio: quia mãdatũ eius vita eter
id est. qui meipsum verbũ annuncio.
na est. Que ergo ego loquor. sicut
i. sicut verax me veritatẽ genuit. sic veritas me veritatẽ ãnuncio
dixit mihi pater. sic loquor.

Ca. XIII.

figuralem
Ante diem festum pasche sciens hie

Qui videt m. Non ait: nõ videt me. sed eum qui me misit: sicut dixit. qui credit ĩ me. non credit in me. sed in eũ qui misit me. quia illud dixit: ne sic vidbat: crederet tm̃ hoĩs filius. hoc aũt dixit vt crederet eqlẽ pr̃i. Neutrũ hoꝝ dicerꝫ ali⁹ miss⁹. i. apl̃s. qꝛ tm̃ seruus. Potest autẽ dicere alia filio communia. vt qui audit vel recipit me. audit eum et recipit qui me misit. q̃a dominus honoratur in seruo. ꝛ pater in filio.

Ego lux. De alio non dicitur: lux venit in mundum: nisi de eo q illuminat. ceteri vt illuminati sunt lux. qꝛ vita eoꝝ lucet hoĩbus.

Sermo quẽ. Manifeste dicit se iudicaturum in nouissimo die: quia ipse est sermo patris q seip̃m locutus est: seip̃m ãnunciauit.

Mandatũ Non dedit pater filio mandatũ per angelum vel aliam creaturam. Nec mandatum qd aliqñ nescisset: sed dum verbum et sapientiam ĩ qua sunt omnia mandata: genuit: dedit. sicut filio q ẽ vita. eo dedit vitam q genuit vitam: quia gignẽdo vitam: dedit eẽ vitã q̃ sine vitio fuit.

Et scio. Cũ dicat mãdatũ esse vitã eternã. ꝛ ipse sit vita eterna. aperte dicit se mãdatũ dei.

Que ergo. Intelligentibus mẽtibus vt est nata veritas ex patre: sic loquitur veritas intus sine sono: sicut di...

id ẽ. ipse dies pasce quo transiret p crucẽ. ecce veritas illius figure. | quo trãsit populus de egipto.
sus quia venit hora eius vt transeat ex hoc mundo ad patrem cum
p eis factus homo
dilexisset suos qui erant in mun
pro eis moriens | vt eius dilecione ipsi transirent de mundo.
parata nondum transacta. qꝛ postea recubuit et buccellã iude dedit
do: in finẽ dilexit eos. Et cena fa
spũali suggestione.
cta cum dyabolus iam misisset in
iude | hoc consentiẽtis iniquitas ẽ
ñ credẽs eẽ deum
cor vt traderet eum iudas simo
in vsum mala. in effectum bona | etiam traditorem quo vtitur vt vult. et de malo bonum facit
nis scariothis. Sciens quia oĩa
sciens non eum deserens
dedit ei pater in manus: et quia a
non nos relinquens. | significat qꝛ de celestibus descendit. et qꝛ seipsũ exinaniuit. et qꝛ formã serui induit.
deo exiuit et ad deũ vadit: Sur
git a cena ꝛ deponit vestimẽta sua:
carnem mundam | humilitate
Et cum accepisset lintheũ precin
xit se. deinde misit aquã ĩ peluim
vestigia euãgelistarum firmat et purgat
et cepit lauare pedes discipuloꝝ:
qꝛ tota eius passio nostra est purgatio.
corporis
ꝛ extergere lintheo quo erat pre
non post alios. sed prius ad principẽ apostolorum. ideo expauescit qꝛ
deus lauet pedes homini
cinctus. Uenit ergo ad symonẽ pe
deus | seruo
trũ. et dicit ei petrus. Dñe tu mihi
lauas pedes. Respondit hiesus. ꝛ
mysterium huius rei
dixit ei. Quod ego facio tu nescis
modo: scies autem postea. Dicit ei
petrus. Nõ lauabis mihi pedes i
i. nunꝙ | terrens de periculo salutis
eternum. respondit ei hiesus. Si
te dicit pro solis pedibus
non lauero te: non habebis partẽ

xit ei pr̃. ſꝫ vt crederẽt hoĩes qd nõdũ possũt intelligere: ex ore carnis verba sonuerunt: q̃ plata ꝛ litteris signata: nos ad ipsam veritatem aliquatenus erigunt.

Ante diẽ fe. Diem festum dicit quindecimũ diẽ. s. diẽ passionis. qꝛ post ĩmolatõnẽ agni que tunc fiebat in die iouis: faciebãt iudei magnum festum. qd hꝛ pascha vocatur.

Pascha apd grecos equiuocũ est. Dicitur eñ ꝛ a paschim. id ẽ. a passione ꝛ a transitu. qd hebrei phase dicunt. Dies aũt. xiiii. post equinoctiũ vernale ĩ quo immolabatur agnus ad vesperam: pprie pascha a transitu dicebatur. Dies vero solennitatis sequentes: quoꝝ prim⁹ ꝛ vltimus maiori cultu habebantur: dies azimoꝝ pprie vocabantur. Uocatur tñ ꝛ dies immolatõis azima. ꝛ q̃ntadecima pascha. In hac significatõe dicit iohannes. Añ d. f. p. vocãdo diẽ solẽnẽ pascha. Greci vero diem qua immolatur agn⁹: dicunt solũmõ vocari pascha. et illa die dicunt christum crucifixum fuisse ad meridiẽ et dicũt eum anticipasse vnũ diem añ. vt cũ discipulis agnũ comederet. ꝛ hoc ꝯfirmandũ ꝛ hꝛ verba sequẽtia ꝯducũt. i. noluerunt intrare in pretoriũ. s. pilati domum. ne ꝯtaminarentur: vt comederent pascha ĩtelligẽtes pascha esum agni tm̃. Nec erubescunt dicere alios euãgelistas mentitos q dicunt dominũ ꝯñiter cum aliis carnes agni comedisse. Hunc iohannem vero illos correxisse dicũt. Sꝫ errãt. qꝛ cũ oẽs eodẽ spũ locutos fuisse constet. si ĩ vno mentirẽtur: ĩ aliis eis nõ crederetur.

Ut trãsi. Interpretatur nobis euãgelista nomẽ pasche. i. transitus et ꝛ significatõẽ. quia sicut illi de egipto. sic christus de mũdo. Sic et nos sanguine agni insigniti. de vitiis ad ṽtutes. de mũdo ad celũ.

In finẽ di. In finẽ. i. in christũ q ẽ finis ꝯsũmãs. i. vt ei⁹ dilectõe transeant quo ipse transit. Vel ĩ finẽ. i. ĩ mortẽ. ñ qꝛ morte termiet eius dilectõ. hꝛ itũ dilexit. qꝛ vsqꝫ ad mortẽ dilectõ eũ pduxit. ĩ q exẽplũ dedit vt oẽs in dei ṽitate pmaneãt vsqꝫ ĩ finẽ

Et cena fa. Cena significat passiõẽ. Sicut eni p⁹ cenã ñ fit prãdiũ. sic ꝛ christus p⁹ꝙ semel passus ẽ: ñ iterũ patitur. Surgit a cena. p⁹ passionẽ ponit vestimenta. hm̃ porẽ ĩfirmitatẽ lintheo pcinxit se. eã d carne iã ĩmortali. aquã ĩ pelui. i. gratiã baptismi. lauat pedes. ꝛ tergit a peccatis ĩ baptismo. accepit vestimẽta. i. iudeos ĩ fine seculi q̃s pri⁹ excecatos dposuit

Surgit a ce. Ab illa celesti refectõne qua cum angelis reficiebãt: depoĩt vestimẽta glãm eterne beatitudinis.

Deposuit vē. Pretermisit altitudinē: suppositurus eius humilitatem · vt perfecte cōmendetur humilitas homini: cū tam altus sit se humiliauerit: vt et pedes traditoris lauaret.

Deinde mi. Sanguinē in terram fudit: vt vestigia credentiū mūdaret: quę terrenis peccatis erāt sordida.

Dicit ei p. Pro altitudine promissi misterij nōdū permittit fieri: nōdū pōt sustinere deum ad pedes humiliari: pauore perterritus.

Respōdit. Qui nō lauatur per baptismū ⁊ confessionem pe-nitētię: nō habet ptez cū iesu.

Dicit ei sy·p. Error petri hic nobis profuit. Errauit enim ne nos erraremus. Erranit: cum se totum laudandum deo obtulit: quē deus correxit: oēs semel baptizatū. nō esse baptisandū.

Qui lotus. Ex his verbis intelligim⁹ baptizatos apostolos · ⁊ si nō legimus vbi vel quando

Qui lotus ē. ꝛc Baptismo: totus est mundus. Sed qz iterū puluere terrenę habitatōis inquinatur: iterum opus est pedes lauare · quos lauat dominus interpellans p nobis: ⁊ nosipsi orando. Ille etiam qui in otio studet veritati · dū i alijs pulsanti spōso aperire pgit: pedes inquinat · quia veritas humiliter auditur: sed sine periculo ñ potest prędicari. sed hos pedes dñs discipulis lauat.

Et recu. Sicut prī⁹ exemplo: sic etiā nunc verbo instruit eos magister veritatis. Et q dicit magna ꝺ se non est arrogantia · sed veritas quę prodest auditoribus · sicut facit et paulus.

Drego. Incauti sunt buīles qui se mē dacio illaqant: dum arrogantiā vitant · quia cōtra veritatē se erigunt qnā relinquūt. Qui enim necessitate cogente vera de se ⁊ bona loquit: tantomagis humilitati iungitur q̄to veritati sociatur.

Nō de oībus. Non omēs facietis hoc vnde beati sitis. sed qui mā ducat m·p. non vt proficiat sed vt lateat · leuabit contra me calcaneum suum. i. me calcabit: vt impleat scriptura quę hoc prędixit: non qꝺ cogat: sed quia qꝺ futurū erat nō tacuit.

Ego scio q. Ad hoc vt sequaces mei sint beati. Elegit aūt iudā nō ad hoc · sed ad illud qꝺ de eo factum est · s. ad salutē aliorum. Vñ alibi. Elegi vos duodecim · sed vn⁹ d yabolus ē.

Amodo dico. Quasi hucusq; tolerani ⁊ tacui, sed iaz noto prodito

mecū · Dicit ei symō petrus. Domi
ʃ territus hac rīsione. totū se offert abluendū ebat⁹ amore et timore ʃ affectōis ʃ opa
ne non tātū pedes meos: sed ⁊ ma
ʃ cogitatōes
nus et caput. Dicit ei ihesus: Qui
lotus est: nō indiget nisi vt pedes
† ʃ preter pedes. quibus tangit terrā ·
lauet: sed est mūdus † tot⁹. Et vos
† ʃ quare hoc dixit · exponit euāgelista ·
mundi estis: † sed nō omēs. Sciebat enim quisnam esset qui traderē
eum. Propterea dixit: ñ estis mū
ʃ ipleta purgatōe per sanguinem
di omēs. Postq̄ ergo lauit pedes
ʃ surgens immortalis factus est
eorū accepit vestimenta sua. Et cū
† ʃ ad dexterā patris sedens † ʃ per spūm missum in linguis docet † ʃ inuitat ad sciendū qꝺ pri⁹ nesciebāt.
† recubuisset: iterū † dixit eis. † Scitis quid fecerim vobis? Vos vocatis me magister et domine: ⁊ bene
ʃ quia verū est ʃ dimisi
dicitis: sum enim. Si ergo ego lapeccata vra ʃ qz deꝰ ʃ qz veritas
ui pedes vestros dominus ⁊ mgr
ʃ alter alteri peccata dimittere et pro inuicē orare
⁊ vos debetis alter alterius lauare pedes. Exemplum enī dedi vobis: vt quēadmodū ego feci vobis
ʃ sicut ego patior et vos patiamī · sicut me humilio. ita vos hūliamīm † ʃ manu vel corde ·
ita ⁊ vos † faciatis. Amen amē dico vobis: ñ ē seruus maior domino
ʃ et debetis facere quod ego · quia
suo · neq; apostolus est maior eo q̄
ʃ q̄ feci et doceo.
misit illum. Si hoc scitis · beati eritis si feceritis ea. Nō de omnibus
ʃ ñ oēs vos btōs dico ·
vobis dico · ego scio quos elegerī: sed vt adīpleatur scriptura. Qui manducat meum panē · leuabit cō

rem anteq̄ fiat qꝺ mox faciendū est: vt cū factum fuerit credatis quia ego sum ille ꝺ q̄ scriptura illa p̄dixit.

Amē amen. Postq̄ exēplo suo eos docuit humiliatōnem ⁊ calcanei passionē · supponit quo ꝓsoletur eos honorē q ipe ⁊ pī in eis recipit.

Qui accipit. In istis verb ñ vnitas naturę missi et mittentis · sed ī missō mittentis gutoritas
ꝓmēdatur. Quisquis ergo sic missum accipiat vt in eo mittentē attendat: vt ī petro xp̄s
scz in seruo dñz · ī xp̄o patrē · scz ī vnigenito genitorez

tra me calcaneū suū. Amodo dico
vobis priusq̄ fiat: vt cum factum
fuerit credatis quia ego sum · Amē
amen dico vobis: qui accipit siquē
misero · me accipit. Qui aūt me accipit: accipit eum qui misit me. Cū
hęc dixisset ihesus turbatus est spi
ʃ būano ʃ qꝺ occultū fuerat. ʃ manifestauit.
ritu · ⁊ protestatus est ⁊ dixit. Amē
ʃ nūero ñ vinculo spūs
amē dico vobis · quia vn⁹ ex vobis
ʃ exiturus ex vobis. † ʃ qz et si nota fuit cui
q̄ sua cōscientia · alterius tū sibi erat ignota
tradet me. † Aspiciebant ergo ad i-
uicem discipuli: hesitantes de quo
ʃ dese quasi de alio dicit
vt rerum gestarum scriptorū ñ sui p̄dicatorum.
diceret. Erat ergo recumbens vn⁹
† ʃ p sinū significat secretū.
ex discipulis eius ī † sinu ihesu quē
ʃ nō plus oībus · sed familiarius vt per pacem de vita eriret nō p passionē
diligēbat ihes⁹. Innuit ergo huic
† ʃ nō loquendo sed innuendo de motu corporis · post sono vocis vt querat
symon petrus: † ⁊ dixit ei · Quis ē
de quo dicit · Itaq; cum recubuisset ille supra pectus ihesu · dicit ei ·
ʃ hic est ille sinus · i. secretū sapiētie.
Dñe quis ē hic? Respondit ihes⁹:
Ille est cui ego intinctū panē porrexero · Et cū intinxisset panē: dedit iude symonis scariothis · Et p⁹
ʃ qz bona male est vsus · et hec p
buccellā introiuit in eū sathanas.
sumptō peccatum aurit ʃ vt plenius possit de
Et dixit ei ihesus · Quod facis fac
ret in quē intrauerat vt deciperet ·
citius · Hoc aūt nemo sciuit discūbentiū ad quid dixerit ei. Quidaz
enim putabāt: qz loculos habebat

so mittentis gutoritas
ꝓmēdatur. Quisquis ergo sic missum accipiat vt in eo mittentē attendat: vt ī petro xp̄s
scz in seruo dñz · ī xp̄o patrē · scz ī vnigenito genitorez

Cum hęc dixisset
Nostra infirmitas in eo vere turbata est. ñ
sua ptās. sic ⁊ de passa. Uolūtarie autem accepit turbatōz: ne ꝺ
speret seruus turbat⁹ necessitate. Qz aūt turbatur spū. significat turbandos spūales ex
caritate: cū vrgēs cā ⁊ zizania a tritico ante
messem cogit separe.

Turbatus ē. Dicturus vnus ex vobis
tradz me · turbat non
carne ꝺ spū · ñ q tunc
p̄mū subito ꝺ nouerit
⁊ repētinū maluz eum
turbauerit · sed qz iam
fuerat eū vt ñ lateret
exp̄ssurus · ⁊ ille iā erat
exiturus ⁊ iudęos ad
ducturus · Turbauit
aūt eaz īminēs passio
⁊ primū periculū p̄di
tozis · sicut supra dixit
Nūc aīa mea turbata
ē appinquāte passiōe.

In sinu. Idē qꝺ dicit supra pect⁹. significat secretū ꝺ q̄ bibit
diuīta⁹ sacramentū.

Et cū intinxisset.
Panis īnctio significat fictōnē iudę q̄ fict⁹
amic⁹ venit ad cęnaz
Que ēm tinguntur: ñ
mūdantur ꝺ inficiunt
Si aūt bonū aliquid
significat intictō: eidē
bono ingratuz: ñ ime
rito secuta est damnatio.

Dedit iudę. Nō
vt quidaz putant nūc
indas corp⁹ christi accepit. Sciendum est
eīm q iam oībus dñs distribuerat sacramētū corporis et sanguinis inter
quos ⁊ iudas fuit. Deinde per buccellam intinctam: exprimitur ipse traditor. ꝛc.

Quod facis. Non precepit: sed prędicit iudę malum · nobis bonuz ·
quia hoc vult cito fieri: non tam festinando in illius pnam q̄ in salutem
fidelium.

Quia loculos h. In quibus oblata seruabantur suorum necessitatibus ⁊ alijs indigentibus. In quo datur forma ecclesię seruandi necessaria: quę iubetur non cogitare de crastino · ne pro terrenis seruiat. vel timore inopię iusticiam deserat.

Erat aũt nox. Nox congruit sacramento, Erat eñ qui exiuit filꝰ tenebrarũ: faciens opera tenebrarũ.

Nunc clarifica. Aug. Exeunte iuda pro quo dicebatur · ñ estis mũdi omnes: remanserunt soli mũdi cũ suo mundatore: in quo significata est clarificatõ xpi: in qua sepatis malis: manebit ī eternitate cũ sanctis. Sicut ergo res significantes tanꝯ res significatę appellantur: vt petra nõ dicitur significabat xpũm: sed erat christus · ita hoc facto sepatõnis indę: ptestans futurã illã sepatõnem dicit. Nũc: nõ significata ẽ clarificaõ: sꝫ clarificatus ẽ filius hoĩs · et ꝺeus · c · ẽ · i · e. quia ñ ipse in se: sed ꝺꝰ in eo clarificatur. Quod q̃i exponẽs subdit. Si ꝺeus clarificatus est i eo quia ñ quęsiuit illevoluntatẽ suam: sed patris. et ꝺꝰ c. e. in semet ipso: vt humana natura verbo vnita etiã immortali etrnitate ꝺonet. Et hęc clarificatõ est ꝓtinuo .i. immortalis resurrectõ ñ differetur in fine: sicut oĩm ad quã põt referri ꝛ prius dictum vt dicatur: Nũc · ñ de instãti tpe passionis: sed ꝺe proximo resurrectõnis quasi sit factuꝫ quod mox ẽ futurũ.

Filioli. Augu. Quia dixerat q ꝺeus est cito clarificaturus eum: ne putarent q ñ vltra iũgeretur eis cõuersando in terra: addit · adhuc modicũ vobiscuꝫ sum in ĩfirmitate carnis sicut ꝛ vos: vsq ad horã mortis: sicut post resutrectõꝫ dicit · cũ essem vobiscũ in carne mortali. Vel modicum vobiscũ, sũ · si ñ ī eaꝺ q̃litate tpali tñ in terrena cõuersatõne post resurrectõez xl. diebus. De presentia aũt diuina qua cũ eis est vsq ad ꝓsummatõnẽ sęculi nõ põt hoc accipi · qꝛ nõ cõueniret quod sequitur: Queritis me ꝛ ñ potestis venire. Tũc eñ implebitur · vbi ego sum et illi sunt.

Iudas: q dixissꝫ ei hiesꝰ: Eme ea q̃ sunt opus nobis ad diẽ festuꝫ · aut egenis vt aliquid darꝫ. Cũ ergo accepisset ille buccellam: exiuit continuo. Erat aũt nox. Cũ ergo exisset · † ꝯ abscente palea. iã triticũ qꝺammõ est purgatum. dixit hiesus. † Nunc clarificatus ẽ filius homis: ꝛ deus clarificatus ꝯ qꝛ ñ quesiuit nisi gloriã patris. est iu eo. Si deus clarificatus est i eo: ꝛ deus clarificabit eũ in semet ipo: ꝛ continuo clarificabit eũ. Filioli adhuc modicũ vobiscuꝫ sum. ꝯ volentes sequi me ꝯ seꝺ sine modo. Queretis me · ꝛ sicut dixi iudeis: ꝯ iudei nunq̃. quo ego vado vos nõ potestis ve † ꝯ iꝺẽ dico vobis sed cum mõ. † ꝯ ne desperẽt additur modo † ꝯ sed vt aliq̃ sequimini. nire · † et vobis dico † modo. † Mãdatum nouũ do vobis: vt diligatis

† ꝯ iõ et vos · in quo innuit se conferre diligẽꝺo nos. vt mutua dilectõe inter nos cõstrin gamur inuicez sicut † dilexi vos: vt ꝛ vos † ꝯ nõ in alĩs que etiam non mei habent diligatis inuicẽ. † In hoc ꝓgnoscẽt † ꝯ hic est fons in quo alienus nõ cõmunicat vt oẽs: qꝛ discipuli † mei estis: si dilexit salomon · ctõnem habueritis ad inuicẽ. Dicit ei symon petrus: Dñe quo va

† ꝯ quasi nõ festinces. quia nondũ es in dout? vir tute ex alto. et iõ ne interim ꝑsumas. dis. Respõdit ihũs. † Quo ego va † ꝯ nunc nõ poterãt apostoli · nõ ꝺũ spũ con ꝛc · do † non potes me mudo sequi: se

Domie q. v. Audito quo ego vado · ꝛ intellecta via qua sequi potest · i · dilectõne: dicit petrus vt sequi paratus · Et qꝛ hũc eius animũ nouit ꝺominus: dixit nõ mõ eũ posse · in quo nõ abstulit spem futuri: sed confirmauit. Seq̃ris aũt postea.

Anima mea. Multũ ꝑsumit qui animã pro eo ponere ꝓmittit · q̃ nõ ꝺum pro petro animã ꝺedit · : quasi ꝑire possit.

Augusti. Uolũtatẽ suã sed non vires suas ꝓgnoscẽs vt infirmus voluntatẽ suam iactat: ꝫ inspiciebat ĩualetudinẽ medicus. Ille promittebat · ille ꝓgnoscebat · et q̃ nesciebat audiebat · qui prescibat vocebat.

ne desperes. queris autẽ postea. Dicit autez petrus · Quare non possum te sequi † ꝯ qui totum nouit et docz mõ. Animã meã pro te pono. † Respondit hiesus: Animam tuã ꝓ me ꝯ qñqꝫ. seꝺ prope ẽ vt neges timore mortis vt tam et occiꝺas tuã animã. pones. Amen amẽ dico tibi: nõ cãtabit gallus donec ter † me neges. † ꝯ xpm quidquid in verbis sones

C. XIIII:

Nõ cãtabit g · Petrus ante primuꝫ gallicantũ trinã negatõnez incipit · totã aũt pficit añ secm gallicãtum.

C. XIIII.

Nõ turbetur. Aug · Ne aũt mortez tanꝯ boĩs timerent ꝛ iõ turbarẽt: ꝓsolatur cos. se etiã ꝺeuz cẽ · dicens. Ne aũt iterũ sibi timerent quasi ab eo perituri. cũ ꝓfidentiori petro dictũ sit · negabis · certificant ꝓ tẽptatõnes se apꝺ ꝺeũ cũ xpo mãsuros eẽ · qꝛ ꝛ si differẽtes · nullꝰ tñ alienabit a ꝺomo ī q̃ q̃sq; bꝫ mãsionez pro merito · Per denarium q̃ ꝺem oĩb ꝫ significatur vna ꝛ ñ diuersa viuẽ di in ęternitate mansura · ꝓ mãsiões significãtur diuersę dignitates ī eaꝺẽ ęterna vita · qꝛ alia claritas solis · alia ꝺa · l · a · c · s.

In domo · ꝛc. Domus ꝺei · templuꝫ ꝺei. regnũ ꝺei · regnuꝫ ęlorũ sunt boĩes instituti ī quiby sunt multę diferentię inter se · Et hę sunt mãsiones ipsius domus. Hę aũt iã parate sunt ī ꝑꝺestinatõnẽ · sicut ait apls. Qui elegit nos añ mũdi cõstitutõné ꝑꝺestinãꝺo. parãde sũt ī opatõe. Uñ · q̃s ꝑꝺestinauit hos ꝛ vocauit ꝛ iustificauit ꝛ magnificauit. Et ꝑm hꝫ ꝺr. Fecit ꝺꝰ q̃ futura sũt .i. q̃ factur ẽ.

Augu. Mõ iusti sunt regnũ ꝺei ꝛ regnũ ęlorꝫ vt ꝺr. Colligẽt ꝺ regno eiꝰ oĩa scãdala. Sꝫ ꝛ ꝺ eisꝺ ꝺr. Fulgebũt iusti si · s · ī r. p. m. Id ẽ regnum ī regno. Ꝺ etiã ozat · Aduciat r. t. ꝛ ī fine. Percipite regnũ, i. q̃ regnũ erat et ñ regnabat · mõ regnate qꝺ eratis ī spe · litis ī re.

Si quo minus. Id ẽ. si ñ ꝑꝺestinassem mãsiõꝫ qꝺ ẽ icõueniẽs q̃ztũ ad ꝺeũ q̃ oĩa bõa añ oĩa tpa ꝑꝺestinauit · tũc mõ ꝓpararẽ. i. ꝑꝺestinarẽ · qꝺ iterũ est icõueniẽs q̃ztũ ad ꝺeũ pñtialit aliquid ꝑꝺestinare.

Augu. Cõfirmat eẽ · qꝛ si ñ ẽent · dixissꝫet · ibo ꝛ parabo · i · ꝑꝺestinabo. sꝫ qꝛ iã ibi sũt nõ ẽ opꝰ aliq̃ pare · qꝛ vero nõdũ sunt ī opatõe · addit · ꝛ si abiero ꝛ ꝓparanero. Abiẽs bñ reliquẽs parat · qꝛ subtrahit se ꝛ latet vt sit fides q̃ nõ est ꝺe re visa · ꝛ inde ẽ meritũ fidei. Ex hac viuit iustꝰ ꝛ mũdat ei coꝛ · ꝺũ peregrinat ꝛ in ea ꝺesideratur qꝺ nõdũ habeꝫ. Et hęc ẽ ꝓpatõ mãsioĩs · qꝛ sic parat nos sibi ꝛ se nobis vt maneat ī nob ꝛ nos ī eo q̃tum q̃sq erit ꝑticeps eiꝰ plꝰ k̃mꝰ ꝓ ꝺilitate meritoꝝ · ꝛ bꝫ mltitudo mãsionũ ẽ.

Quo ego va. Nũc non poterant apostoli nondũ spũ confirmati seq̃ ꝺominum .i. mori pro ꝺño ꝛ iusticia · vel venire ad vitã immortalez ad quã ipse ibat · secuturi aũt erãt postea · Nũo aũt idonei possint ẽe ꝛ pgere q̃ ille antecedit: ꝺocet. Mãdatũ no · ꝺ · v.

Mãdatũ n. Aug. Non q hoc non sit in antiqua lege. Diligeꝫ proxi mũ t · s · t · i. ꝛ non q antiqui sancti nõ sic ꝺilexerũt. Sed quia ꝺilectio ꝺe veteri facit nouum boĩez quocũq tempore: qꝺ tñ nõ facit ꝺilectõ quę ẽ naturali necessitudine: vt inter ꝓinges patres ꝛ filios ꝛ huiõi · vt taceã ꝰ ꝺ turpi q̃ ẽ inter amatores. Et iõ pulcre ꝺeterminat sicut ꝺilexi vos pꝺucturus ad finem sine fine · ea ꝺilectõe diligite · vt sitis filij ꝺei fratres vnico filio: quę ꝺilectõ facit mori sęculo.

Ut diligatis. Nõ putet hꝫ ꝓtermissa ꝺilectõ ꝺei quę ẽ in ꝺilectõne ꝓximi. In proximo eñ nõ nisi ꝺeus diligit: sicut et xpũs ī nob ꝺiligit ꝺeum · et nõ q hoc habeamus · seꝺ vt haberem? sicut medicus ī egro: non morbũ sed salutẽ quã venit ꝺare

Et si abiero Aug. Abijt latenꝫ: venit apparẽdo. sed manꝫ regẽdo vt proficiamus bñ viuendo. ꝛ sic paraꝫ locus.

Augu. Fides q̃ nõ videt credit: nã si videret nõ esset fides. credẽti colligitur meritũ. ennti redditur premiũ. Eat ergo deus et paret locuꝫ. eat ne videatur. Lateat vt credatur. Tũc eñ locus paratur: si ex fide inuaꝫ creditus. Desideretur vt desideratus habeatur. Desiderium dilectõis ꝓpꝫ ratio ẽ mansionis.

Et quo va. Hoc dictum est scõm quosdam qui sciebant ꝛ filium et patrẽ. Thõas vero ꝛ si putaret se nescire ꝙuincitur ꝑ hoc ꝙ ipm nouit: ꝛ viã scire ꝛ vitã. i. filium ꝛ patrem. De istis scientibus subditur. Ammõ ꝙgnoscetis eũ ꝑ me cognitum. ꝛ vidistis euꝫ in corde: dũ me ꝑ omnia similẽ ei vidistis. Sed alij erant de q̃bus ẽ philippus nesciẽtes. ꝛ si sciret istũ filiũ: illũ patrem: ñ putabãt filiũ ex toto similẽ. sed patrem meliorem. ꝛ ita nec patrẽ nec filiũ sciebãt. Quo aĩo philippus dicit. Dñe oñde nob patrẽ ꝛ sufficit ĩ q̃ sufficientia ꝛ nõ in te. vñ increpat nec filiũ scire.

Dicit ei tho. Quo ꝛ qua itur dixit eos scire qui nõ mentitur. sed thomas dicit eos vtrumq; nescire. nesciens eos scire. sed xp̃s ꝙuincit eos scire. qz si eũ sciebãt ꝛ ipse ẽ via: viaꝫ sciebant. ꝛ si ipꝫ sciebant. ꝛ ipse est veritas et vita. tũc sciebant veritatẽ ꝛ vitaꝫ ad quã vadit. Ipse ergo per se viã: ad se veritatẽ ꝛ vitã ꝛ ad patrem: quia cum patre vnũ ẽ: vadit. Nos ꝑ quibus dicit. Nẽo venit ad ꝑem nisi ꝑ me. per ipm ad ipsuꝫ ꝛ ad patrẽ vadi⁹. Cũ chr̃s sit deus et hõ ꝑm hominꝫ venit ad homines. ꝛ scõm hominẽ glorificatum redit ad se deum: qui est cũ patre vna veritas ꝛ vita. Sic et sui in glorificatõne venient ad ipsã vitatẽ viã ꝛ vitã ꝛ tã sibi q̃ illis ẽ via ꝑ obediẽtiã. Uñ. Propt̃ qđ exal. il. d. ꝛc

Si cognouissetis. Quia dixerat nullũ venire ad patrẽ nisi per se: qui est inseparabiliter idẽ cũ patre: ne quereret quis ẽ pater: ostendit ex se noto nosci patrẽ. qđ nondũ quidã cognouerãt. quos arguit dicẽs. Si cogno.

Et vidistis e. Vt de duobus oĩno similiby dicitur. Si istũ vidisti: illũ vidisti. viderãt ergo q̃ simul vnũ filiũ: sed moriẽdi erant vt talẽ etiã patrem intelligerent ꝛ non dissimilẽ.

Quo t. d. Et cũ oĩno similis. Quo t. d. quasi video quo aĩo dicas. nõ queris alterũ similẽ: sed putas meliorẽ.

A me ip. Quia nõ sum a meipso qui loquor. ei tribuit quod facit. de quo est ipse qui facit

Qui credit in m. Ego ꝛ pater indifferenter operamur. Et quicũq; credit in me (ne de solis apostol' hoc accipetur) opera q̃ ego facio ꝑ me. ipse faciet. i. ego facio in eo vel per eñ: ꝛ etiã maiora. ꝛ ꝙ ñ ille faciet sed ipse ĩ eo ostendit. qz v. ad. p. ꝛ q. p. patrem i. u. m. hoc faciã pr̃i⁹ facio vt p⁹ ea faciat.

ꝟ i. me ad ſpm.

vos scitis ꝛ viã scitis. Dicit ei thomas. Dñe. nescim⁹ quo vadis. et qõ possum⁹ viã scire. Dicit ei ihc

† ꝟ via sine erroꝛe querẽtibus. veritas sine falsitate inuenientibus. vita sine moꝛte permanentibus. ꝟ et cum sim via

sus. Ego sum † via ꝛ ꝟ veritas ꝛ vita. ꝟ vñm ꝟ cũ quo sũ veritas et vita ꝟ viã.

Nemo venit ad patrem nisi per me. ꝟ qui ihc sum cũ pr̃e.

Si cognouissetis me: ꝛ patrẽ meũ vtiq; cognouissetis. ꝛ ammodo cognoscetis eũ et vidistis eũ. Dicit ei ꝟ nõ tñ oculis corꝑis.

philippus. Dñe oñde nobis ꝑem ꝟ quia ĩ eo sufficientia erit nobis.

et sufficit nobis. Dicit ei ihũs. Tanto tempoꝛe vobiscũ sum et non cognoscetis me philippe. ꝟ qz nec filiũ nouit qui patrẽ meliozẽ credit.

† ꝟ philippe. vere me ñ nouistis. qz si me nouistis et patrẽ. ꝟ ꝟ spũalibus oculis

philippe. † Philippe q̃ † vidz ꝟ nõ qz aliud sit filius. aliud pr̃. sed quia omnino similis.

me. vidz ꝛ ꝑez. Quo tu dicis. ostẽde nobis patrẽ: † Nõ credis: quia

† ꝟ qđ si nondũ credere et videre potes.

ꝟ cur ergo iseparabiles sepatim vis noscere.

ego i patre ꝛ pr̃ i me ẽ: Verba que ego loquoꝛ vobis † a meipso nõ loquoꝛ. Pr̃ ãti me manẽs ipse facit

ꝟ et eum facit in me. nõ creditis. q. e. i. p.

opa. Nõ creditis qz ego i ꝑe ꝛ pr̃ hic ostenditur nõ solus philipp⁹ arguendus.

in me ẽ. alioquin ꝓpter opa ipsa

ꝟ ꝙ ego i patre et pater in me est. si enim sepati essemus. nullo mõ iseparabiliter opari possemus

credite. Amẽ amẽ dico vobis. q̃ cre

† ꝟ ecce fides q̃ opat̃ ꝑ dileciõnẽ † ꝟ non ergo credit qui nõ facit † ꝟ ꝓius ego. post ipse. qz

dit ĩ me: † opera † q̃ ego † facio ꝛ ip ego facio vt ipe faciat.

se faciet: ꝛ maiora hoꝛũ faciet: quia ego ad ꝑez vado. Et qđcũq; petie

† ꝟ ad salutem. alia ꝓpria⁹ dat. irat⁹ ñ daret.

ꝟ hoc addit. ne putetur ꝙ promiserit sine pr̃e facturus. † ꝟ statim vel post ꝟ nõ facit sine pa

ritis ꝑem † i noie meo † hoc faciã: tre filius quãquidẽ iõ facit vt ĩ eo pr̃ glorificet

vt clarificet ꝑ̃ i filio. Si q̃d petieritis me i noie meo hoc faciã. Si di

† ꝟ vt faciatis que ego facio. vt faciã q̃ petitis.

ligitis me: † mandata mea ꝫuate. et

† ꝟ in quo cuiꝺetner ostenditur dilectio mandantis ꝟ rogat hõ ꝙ deus dat. † ꝟ ad

uocatuꝫ vel consolatoꝛem sicut ego sum vobis pñs caꝛue.

ego † rogabo ꝑem ꝛ aliũ † paclitũ

† ꝟ hic ad quedã. vt illustret et alia huiusmodi faciat. p⁹ vt ad videndã speciem itroducat.

dabit vobis vt † maneat vobiscũ ĩ

ꝟ. s. sanctũ. qui patri et filio coeternus ẽ et consubstãtialis † ꝟ remanens amatoꝛ mundi. cũ quo nunq̃ est amatoꝛ dei

ẽternũ. Spũm veritatis quẽ † mũ

† ꝟ non habet inuisibiles oculos quibus inuisibiliter uideꝫ spũssanctus.

d⁹ ñ põt accipe: † quia ñ videt euꝫ ꝟ nec sciendo intelligit.

nec scit eum. Vos autem cognoscetis euꝫ: quia apud vos manebit ꝛ

ꝟ iudicat se patrem illis

in vobis erit. Nõ relinquaꝫ vos oꝛ

† ꝟ post resurrectionez carne et ꝑsentia deitatis

ꝟ sed.

phanos. † Veniaꝫ ad vos. Adhuc

ꝟ temp⁹.

modicũ: ꝛ mũdus me iã non vidz vos autem videbitis me. quia ego

† ꝟ suã uitã etiã illis promittit.

viuo ꝛ vos viuetis. † In illo die vos

ce pupilli latine ẽ.

Adhuc mo. Sed mundus qui mõ videt oculis carnis: post modicum ñ videbit: qz resuscitatus se eis ñ oñdit: sed totuꝫ temp⁹ modicũ ẽ. quo finito: auferetur ipi⁹ ne videat gloriã dei quã insti videbunt.

Quia ego ꝛc. Ꝓsenti vtit: qz mox futura ẽ ei⁹ resurrectõ Ad illos vtitur futuro q̃ ĩ fine futura resurrectõ.

Et vos in me. Hoc mõ ẽ ꝛ cognoscit qđammõ ꝑ fidẽ. sz tũc cognoscetur ꝑ spẽm qñ hec ꝙiunctõ ꝑficietur q̃ mõ inchoat.

Qui habet. Nõ solum vos apostoli viuetis ꝛ ꝙgnoscetis. sed et quicumq; habet in mẽoria ꝛ seruat in vita. Vel hz faciẽdo: seruat facieꝺo Vel qui hz in sermoĩb: seruat in moꝛibus. Vel habet audiẽdo: seruat faciendo Et ego. Ad hoc diligam: vt manifestẽ. quia et nunc diligit. sed non ad hoc. ꝫ poti⁹ vt credamus. ꝛ mandata seruem⁹ vt mereamur ꝙ post capiamus. Et manifestabo. Qui hz. m. mã. ille me cognoscit. ꝛ hoc ẽ ibi. Manifestabo ei meipm. Sz q̃mittit cãm mãdati. qz diligit me. ꝛ q̃ me diligit. pr̃ me⁹ diliget eum. ꝛ qz pat̃ tunc ego diligam eum. ꝛ inde est manifestatio. Dicit ei iu. Audito ꝙ mund⁹ ñ videbit eũ ꝫ ipsi videbunt: ꝓ oĩb q̃situr⁹ q̃rit iudas cãm hui⁹ discretõis. Hec autem causa ẽ scõm

responsionem domini: dilectio per quam solam et nō per aliam discernitur· gens sancta a nō sancta.

¶ Ad eum veni. Venit ds ad hoīes dū hō venit ad ds· Venit homo credendo:obediēdo intuendo ·capiēdo·dm venit subueniēdo ·illuminādo·implēdo

¶ Et māsionē. Caritas facit habitare ī domo in q̄ pr̄ et filius facit māsionē·vñ et habit manifestatōnē d̄ q̄ ille q̄sierat.

¶ Hec locutus· Hec d̄ māsione ī discipulos suis·ī quo significat ecclīa futura spiritualis ·in q̄ beati a quibus nō recedit· Apud vos manēs.hic ecclesia pūs corpalis. in qua visitat liberando et redit

¶ Paraclitus Consolari cū sit opus trinitatis· ad psonam tī maxime spūssancti pertinet·qr ī scriptura noīe bonitatis spūssācti designat.p bonitatē ergo ds nos cōsolat.p eā omnia bōa sua nobis tribuit. Vñ cū ipe filius doctrina sit patris.d̄ spū dicit: Ille vos docebit oīa. qr et si filius docet nos et revelet patrē·hoc totū facit p suā boītatē·

¶ Ille vos do et docebit q̄ dixero . ñ q̄ dicat filius et spūs doceat :qr quod dicit et docet·et ipsa trinitas dicit et docet . Sz qr trinitas ē : oportz singulas psonas insinuari:quas nō distincte audire:ilsepabiliter itelligere debemus. Cū ergo dicim⁹ pater et filius et spūssanctus:non eos simul dicim⁹·cum ñ possint esse ñ simul.

Pacē relinquo. Iturus ad patrē· Pacem re·et repetēs d̄ eodē. Pa·m·d·v. Et b̄ ē qd̄ ppba dicit:pacē sup pacē. Pax est ī b̄ sęculo:ī q̄ manētes hostē vincimus· invicem diligim⁹·et de occultis invicez ñ iudicamus. Pax erit in futuro ,cū sine hoste regnabim⁹: vbi alter ab altero ñ poterit dissentire. vbi oīa apta et laus vnicuiq̄. In illo autem et ab illo ē vtraq̄ pax. Ipse eñ ē pax nostra·et eū credim⁹ quia ē·et eū videbim⁹ sicuti ē. Vñ q̄ dicit meā a posteriori:etiā ad pr̄ subaudiēdū est . Vt pax in b̄ sęculo ē nostra q̄ ē aliqua et ñ plēa·et ab illo in futuro sua ē pax· vbi nihil repugnat q̄liter ipse habet. ¶ Nō turbetur. Qui in pace vos reli

ſ qđ mō creditis. † ſ vt radius in sole vnus cum ipso.

cognoscetis qr ego sū in† pr̄e meo † ſ vt palmites in vite ¦ ſ vt ait apostolus.ſi autem xp̄s in nobis·

† et vos in me: ¦ et ego ī vobis . Qui ſ hoc eni ope oñdit dilectō

hz mandata mea et buat ea:ille ē q̄ ſ quis fructus.

diligit me. Qui aūt diligit me :dili ſ pater et filius inſepabiliter diligūt·

get a pr̄e meo·et ego diliga eum ·et ſ hec visio erit merces fidei.

manifestabo ei meip̄z. Dicit ei iudas ñ ille scariothis. Dñe q̄d factū ē:qr nobis manifestaturus es teipm et ñ mūdo:· Respōdit hiesus:et dixit ei·

ſ apostol⁹ vel quicūq̄z ſ cā ē dilectōis q̄ ,pbat in custodia sermonum

Si q̄s diligit me bmonē meū buabit·et pr̄ me⁹ diliget eū·et ad eum veniem⁹ et ſ ego et pater et spūssanctus. † ſ et erit interna vitio et māsio. nō trālitoria. sed eterna.

et mansionē apd eū faciem⁹ ſ bi sunt qui nunq̄ vidēt patrē et spūz·sed nec filiū in forma dei.et ſi in forma serui

Qui ñ diligit me sermones meos ñ seruat. Et bmonē quem audistis ſ qr ñ ē suum verbum· sed patris·et qr se voluit intelligi· singulariter dixit qui prius pluraliter dixerat sermones meos·

ñ ē meus sed eius q̄ misit me p̄z is † ſ corpali pōtia q̄ ſi tā auferē ne timeatis· qr

Hec locut⁹ sum vobis† apud vos paraclitus·

manēs . Paraclitus aūt spūssanctus quē mittet pr̄ i noie meo : ille † ſ docebit vt sciatis·suggeret vt velitis ¦ ſ ab occulto nō ministrabit q̄ inferior. vel cō

vos† docebit oīa: ¦ et suggeret vobis mozabit vos·i·facit vos mēores oīm.ecce hoc etiā gratia spūs ē q̄ nō obliuiscimur.

omia quęcunq̄ dixero vobis. ſ iturus ad patrem

Pacē reliquo vobis:pacē meā do ſ poducturus ad patrem. ſ vt sine molestia mundo fruantur. q̄ nō est vera vbi diuisa sunt corda

vobis. Nō quō mūd⁹ dat ego do ſ qđ pl⁹ ē

vobis. Nō turbet coz vēz nec q̄ foz † ſ si dixi vado qđ vos terret.dico venio quod

midet. Audistis·quia ego† dixi vobis: vado·et venio ad vos. Si diligeretis me gauderetis vtiq̄ : q̄a ſ cōm q̄ minor vadit et veniet iudicare

vado ad p̄rem: qr pr̄ maior me ē. Et ſ qr vado ad patrem·

nūc dixi vobis p̄riusq̄ fiat: vt cum factū fuerit credatis. Jā nō multa † accepta licentia a deo ¦ ſ dyabolus

loq̄r vobiscū· † Venit em̄ ¦ princeps ſ ī peccatorū non creaturarum· † ſ quod ad se pertinet ſ nullum oīno peccatum suum.

mūdi huius et ī me† non hz quicq̄ ſ quasi diceretur·cur ergo moreris .ſi nō habes peccatū .qr pater mādauit·

Sz vt cognoscat mūdus qr diligo p̄rem·et sicut mādatum dedit mihi † ſ qr discumbens dicebat discumbentibus hoc ſ ut cognoscat mundus ſ ad locum vnde tradendus ad mortem ero.

p̄r sic facio. † Surgite eamus hic.

C. XV.

ſ ſm q̄ hō caput ecclesie unius nature cum palmitibus·

Ego sum uitis † ſ qr ecclia in amaritudinez cōuersa ¦ ſ cuz quo idez est et

vera· et ¦ pater meus fil⁹ ſū tantū extra opando.sed etiā intus incrementum dando:

agricola ē. Dez palmitē i me ñ ferē ſ ut agricola

† ſ propter hoc mundatus ē

tē fructū tollet eū:et oēz q̄ † fert fruſ amplius ſ mundando corda.spiritum charitatis infundendo

ctū :purgabit eū vt fructū plus afſ mundi atqz iterum plus mundandi. ut fructum plus ferat·

ferat. Jā vos mūdi estis ,ppter serſ monem ipsum.ſ.

† ſ cum ego sim uitis uera·

monē quē locutus sū vobis† . Ma † ſ a quo totum accipitis ſ vt totū sacrim affe rens ¦ ſ vt ampli⁹ fructificetis quia.

nete in† me:et ego in† ¦ vobis. Sicut palmes nō pōt facere fructū a semetipso nisi māserit in vite: sic et † ſ totū uobis dās.nihil a vobis recipiens

ſ quia

nec vos nisi mānitis ī me† . Ego sū vitis vos palmites. Qui manet ī me et ego i eo hic fert fructū mltuz: ſ nec parum. ſ autem

qr sñ me nihil potestis face . Si q̄s ſ quod ē in ptāte liberi arbitrij·

in me nō māserit:mittet foras sicut ſ messores angeli.

palmes et arescet·et colliget eū et in ſ manete in me et ſi m·

ignē mittet et ardet. Si māseritis ī † ſ ñ tantū fuerint

me:et verba mea in vobis† manse, ſ qr manentes in bicū·nō pōt velle nisi quod ē salutis

riut. Quōcūq̄ volueritis petetis·et fiet vobis. In hoc clarificatus est ſ p p̄dicatōnē et passionē sicut ego

p̄r meus vt fructū pl̄mū afferatis.

quo.ñ turbet⁹ cor vēm de eo q̄ dixi vado:q̄i pastoris absentia lup⁹ inuadit·qr sicuti bō vado. vt de⁹ pūs sum

¶ Si diligeretis. Augus. Hoc erat ire ad eū et recedere a nobis:mutare atqz īmortale facere.qđ suscepit ex nobis mortale· et leuare in cęlū· p qđ fuit in terra p nobis. Naturę ergo bōanę gr̄atulandū est·eo q̄ licē assumpta a verbo : vt ī mortalis cōstitueret ī cęlo :atqz ita fieret terra sublimis . vt icorruptibilis pulvis sederz ad dexteram patris .

¶ Gauderetis et Quia bōanę naturę gratulandū ē q̄ leuatur ad dexterā patris in quo idē sibi sperāt ceteri.

¶ Credatis. et Nō q̄ factū videritis qr ñ ē laus l' meritum fidei:īmo nec fides est de eo qđ videtur :ꝫ đ eo qđ nō videtur. Sz credatis me filiū dei:ī noua fide qr etiā priusquā crediderāt·ꝫ aucta fide et refecta:qr et mō cū hęc dicerz:parua erat et cū moreret:nulla.

¶ Et in me nō. Noluit dūs habere qđ p deret· paup venit : ne haberet dyabolus qđ auferret.

¶ Ego sum vi. Et me p̄cedētē ad passiōnē debetis sequi:quia ego sum vitis·i·caput vīm:eius đ naturę vobiscum :vt ī me possit fructificare bōana natura .

Et pacem m ·Ego etiā agricola cū p̄ze. qr sum mundator palmitū·qđ ē agricolę nō vitis officiū:qui etiā palmites operarios facit. licet nō đ suo nec p ipsos:ꝫ p meip̄m.

Propter ser. Nō ait propter aquā baptismi ·qr et ipa sine verbo ē solū aqua ·per q̄ bū fit sacramentū .

Ego sum v. Qui se a se ferre fructū existimat:nō ē in vite. Vñ cū repetitōe et superiorum explanatōne supponit. Ego sum v. vos pal. mihi quasi viti adherētes

Qui manet. Et iō quicūq̄ (nō solū vos) manet ī me credēdo ·obediendo·perseuerādo·et ego ī eo illuminādo·subueniēdo ·pseuerātiā dando.

Hic fert fru. Et si ſm hoīes xp̄us ē vitis:tñ hāc gratiā palmitibus ñ daret:nisi etiā deus esset. ¶ Siquis in m. Sarmenta p̄cisa ceteris lignis sunt vilioza.qr nullī vsib⁹ dputantur·ꝫ igni·l' in vite sunt vel in igne.

Et ver. ꝛc. Verba dei tunc dicuntur manere in nobis: qñ facimus q̄ ꝓcipit·7 diligimus q̄ ꝓmittit. Qui aũt hoc nõ facit: tangit·nõ coberet. 7 ideo ñ sunt ei in beneficiuꝫ sed ī testimoniũ dãna Petetis. tõnis. Si quid petit fidelis et nõ fit·nõ petit hoc qđ hꝫ mansio ī eo·nec qđ hũt verba ei⁹ quę sunt in eo·ß qđ habet cupiditas 7 infirmitas carnis.

In hoc clarifi. Qui manet in me fructũ m·fert·qđ ẽ ex gratia dei. 7 ita ẽ gloria e⁹ ñ hois·7 ß ẽ In ß clarificatus ẽ pr̄.

Ut fructũ p. Sicut nõ equalitatẽ ostẽdit nostrę nature et suę·sed gratiã qua mediator est·nã pater diligit nos sed in filio.

Efficiamini. Quo mõ: Si me dilexeritis et q̄ dilectõe: ex ꝓceptorum ob seruatione. Si me dilexerit sicut dilexit me pater·non quantũ. Non eĩm notatur equalitas sed similitudo dãs eis eternã eternitatẽ

Si pre. m. Non dicit q̄ ꝓ seruatis ꝓceptis sint dilectores Nemo enim seruat q̄ nõ diligit·ß q̄ nemo diligit nisi qui seruat Ostendit ergo nõ vnde generentur: ß vnde mõstrent dilectores.

Vel ī dilectõe mea qua diligo vos·i·manente gratia mea·7 iñ scietur vos manere in ea si ꝓcepta seruabit. Nisi ergo ꝓius seruãt ꝓcepta oĩa. ñ possũt seruare ꝓcepta nisi eos diligat. ꝛc·

ſ ut ait apostol⁹·ipsius op⁹ sumus creati ī xp̃o 7 efficiamini mei discipuli. Sicut ſ ecce vñ plurimus fructus ex dilectõne. sed vñ dilectõ·qz pri⁹ nos dilexit·

dilexit me pater et ego dilexi vos. ſ et iõ p̃scuerate· †ſ qũo in ea manebiñ⁹. di

Manete in dilectione mea· †Si p̃ ligite me. et vos dignos diligi efficite·

cepta mea seruaueritis: manebitis in dilectõne mea: sicut et ego p̃cepta patris mei seruaui· †7 manco ī eius dilectõne. Hęc locutus sum †ſ vt gaudeã de vobis. qđ ẽ cũ gr̃am p̃stat.

vobis †vt gaudiũ meũ in vobis sit ſ vt vero impleatur ſ dñi p gr̃az ei⁹ cõsortiũ hẽbũt·

7 gaudium vestrum impleat. Hoc ſ ũ aliud·qz i hoc sũt oĩa. et dilectõ dei et fides est p̃ceptũ meũ vt diligatis inuicẽ †ſ nõ sicut boies se inuicẽ diligunt. sed vt deus habeatis. ſ ita et vos p̃o. fratribus vt me imitemini· sed ñ mihi cõparemini.

†ſ vt sicut posui aiam meã p̃o vobis.

sicut †dilexi vos. †Maiorẽ hac di †ſ ponere aiam̃ p̃o amicis nõ est dilectõ sed effectus dilectõis.

lectõnem nemo hꝫ q̄ꝫ vt† animam †ſ et p̃ caritatẽ eritis amici

suam ponat †quis p̃o amicis suis. Vos amici mei estis si feceritis q̄ ſ et si p̃ius·

ego p̃cipio vobis. Jã nõ dicam †ſ .s. ille qui solo timore seruit·ñ ille de quo dr̃

vos seruos: quia †seruus nescit qđ cuge ser·b. ꝛc. qui seruit ex amore.

faciat dominus eius. Vos aũt di †ſ ego homo ad opus boĩm·

xi amicos·qz oĩa q̄cũq̄ꝫ †audiui a †ſ qui nõ elegit nõdũ diligit·

p̃e meo nota feci vobis. †Nõ vos †ſ mia puem vos cũ cẽtis mali·j· ſ ispiraui fidẽ

me elegistis †sed †ego elegi vos: et †ſ .i. ad gratiã plantaui·j· ſ p me viã. et hoc iterũ gratia ſ catis volendo. fructuꝫ afferatis p̃scuerãdo. †quem ñ afferret nisi p̃ius electi·

†posui vos vt †eatis †et fructũ affe ſ .i. dilectio q̄ ẽ fructus nr̃. q̄ modo ẽ in desiderio· nondum in saturitate. et ipa desidero quodcũq̄ꝫ p. ꝛc·

ratis: 7 fructus vr̃ maneat· vt qđ· ſ quodcumq̄ petieritis ī noie meo dabit nobis pater.

cũq̄ petieritis p̃e ī noie meo det ſ ſ quem fructum

vobis. Hęc mãdo vobis vt diligatis inuicem. Si mũdus vos odit: ſ qui odit q̄ diligit

ſ grandis cõsolatõ membris ex capite· †cõtẽptu.

scitote q7 me p7iorem vobis †odio ſ dãnato.

habuit. Si ex mũdo fuissetis: mũdus †ſ falsa dilectõe. qua se falso diligit. sed vere odit sc. qz naturã odit· diligit vitiũ

qđ suũ erat †diligeret· Quia vero ſ nunc ſ qz tũc de eo fuistis ſ gratis·

de mũdo ñ estis: sed ego elegi vos ex mũdo·propterea odit vos mũd⁹.

Memẽtote sermois mei quẽ ego di ſ quia·

xi vobis· Nõ ẽ seruus maior dño ſ et ita· ſ nec potest

placere seruus cui displicet dñs.

suo· Si me p̃secuti sunt: et vos per ſ in quibus ego †ſ vt in eo caperent et calũniarentur·

sequentur· si sermonẽ meũ† seruabunt· ſ qui etiam meus· †ſ que dixi odio

habebunt· persequent· sermonem cõtemnent ſ id est me in vobis oderunt· et persequuntur sermonẽ et qz meus est contemnunt

facient vobis propter nomẽ meũ: ſ ea scia de qua scriptum est: scire autẽ te: sens⁹ est consummatus ſ misit me sed si ñ exiuissez

qz nescierũt eũ q̄ misit me· Si non †ſ illud quod tenentur ꝛc: et sine quo dimittuntur: id est credere in xp̃m qui iõ venit vt credat̃ in eũ ſ de quibus supra: si me p̃secuti sunt ꝛc:

venissez 7 locut⁹ fuissez eis: †pctm ſ qz veni et locutus sum eis:

ñ haberẽt. Nũc aũt excusatõez nõ hũt ꝑ pctõ. q̄ me odit 7 p̃z meum ſ ñ inter eos vel coz̃ eis. sed in eis: qz eos sanauit. p quib⁹ debuerũt cum amare: ñ odisse:

odit. si opa ñ fecissẽ† ī illꝫ nẽo alis⁹ ſ illud magnum:

facit: pctm̃ ñ haberẽt. Nũc autem ſ illa opera: ſ et si nescientes

et viderunt 7 oderũt: 7 me 7 p̃em meum. Sꝫ vt impleat̃ sermo qui ī ſ q̄ eis est data: ſ in psalmis:

lege eorum scriptus est: quia odio habuerunt me gratis. Cum autez

Ut diliga. Augu. Merito sępe dilectõz cõmendat quasi sola ꝓpiẽda sit sine qua ñ possunt cętera q̄ sine ceteris nõ põt haberi. Pro hac aũt patient debemus sustinere etiã oĩa aduersa mũdi. vñ subdit. Si m. ꝛc.

Si mun. Noĩe mundi aliqñ boni: aliquãdo mali designantur. qz vna massa ẽ q̄ tota in adam perijt. ꝺ qua sunt alia vasa in bonorẽ: alia ī ꝓtũeliã

Mũdus q. s. Si malus punit sęculus mali·ex parte odit mũdus qđ suum est· duꝫ punit ex parte amat: qz malus fauet malis.

Sermonis. Hoc scꝫ. Nõ est seruus maior d. s. 7 illi⁹ superioris. Scitote quia ꝓior rẽ me v. o. b. 7 subdit cãm·qz ñ ẽ ser. m. d. s.

Nõ ẽ ser. Quia exemplo sui q̄ aliud melius nõ est monuit ad ferenda odia mundi. subdit quare debeant euꝫ in hoc imitari quia ipe dñs: illi serui

Si nõ v. Hic exp̃s sius indęos ostendit: ad quos venit: de quibus sub nomĩe mundi superiora dixerat· Et quia ad eos venit: hic inexcusabiles d oĩbus malis ostendit.

Excusatõnẽ. Illi q̄ bus nõ venit nec locutus est: hũt excusatõez nõ d omni peccato· ß de hoc q̄ in xp̃m non crediderũt. Hi vero q̄ bus in apostolis vẽit et locutus ẽ: nõ excusãtur. Priores vero q̄ sine lege peccauerunt: sine lege peribunt.

De pec. Qz non credũt me sed oderũt· 7 p̃sequentur in meipso et in meis, ß hꝫ peccatum ī me etiam redundat in patrẽ· quia qui me odit 7 patrẽ meũ odit. Et qđ ẽ grauissimũ nõ solũ veni 7 locutus sum· sed opa feci quę videntes oderunt· 7 me et patrẽ. Nec est cã quare: sed vt impleatur. s. q. i. l. s. e. qđ est. Sed gratis oderũt sicut scriptũ est. Qui me odit. Questio nõ dissimulãda hic nascit: qũo. s. poterãt odisse quẽ nesciũt. si enim deum nõ (quod ẽ ipse· sed nescio quid aliud· suspicantur eẽ) credũt 7 hoc oderũt: vtiq̄ nõ ipsum oderunt: ß qđ sua suspitõne mendaci. vel falsa credulitate cõcipiunt. Si ꝛo qđ est, ß de illo sentiũt: qũo eũ nescire dicantur· 7 qđ ẽ de boĩbus vel ī boĩbus hoc fieri potest. Non eĩm visos possumus diligere vel odisse. sed nõ ignotos· qz et si nõ visi: fama vel litteris nota ẽ eorũ probitas vel improbitas, q̄ si diligimus bona et odim⁹ mala· 7 ita nõ erramus ī iudicio rerum: veniale est. Si nõ vera sentimus de occultis boĩm quę ẽ humana tentatõ. si suspicem̃ aliter eẽ q̄ꝫ sint: q̄ suspitones si sint humanę: iudiciũ d talib⁹. i. diffinita certaq̄ sententia prohibetur. Ex suspicatõibus aũt euenit· vt bonus bonum si putet malũ nesciens oderit· qui etiã nesciẽs malũ diligit. Sic 7 malus cui displicet bonitas; bonũ odit 7 si putet malũ nesciẽs diligit.

Quę nemo. Aug. Fecit tot milia de panicis·q̄ super aquas iuit ꝛ petr̄ ire fecit·ꝛ alia huiōi. Sed et moyses in diuiso mari·in mānā·ꝛ iosue in diuiso iordane infixo sole: ꝛ alij patres fecerunt: quę nec xp̄s nec alius fecit. Non ergo de talibus h̄ dicit. Supat etiā christus miracula omniū·q̄ natus de virgine·q̄ de morte surrexit. sed hęc nō sunt facta in eis nec coā eis. Dicit ergo de sanitatibus; quot et quantas nullus fecerat in eis·et q̄ ipse per seipsum fecit: nemo sine eo'.

Oderūt et m. et p. Judei dicūt se diligere deū. et tamē nescientes oderunt: q̄ qui volunt eē mali: nolūt esse veritatē qua damnantur. Et sicut odēt suā pgnā: oderūt veritatem quę irrogat pęnam: nescientes eū esse veritatē. Et si oderūt veritatē: oderūt eum ꝺ quo nata est veritas·ꝛ ita patrem nesciētes de eo natā veritatem oderunt.

Quia odio. ꝛc Gratis odit: qui nullū ex odio cōmodum quęrit vel incōmodum fugit. Sic ip̄i oderūt xp̄m. Sic iusti diligūt gratis: nō ꝓpter aliud sed ꝓpter ipsum.

Cū aūt. Nūc videntes opera oderunt gratis ꝛ me ꝛ patrem. Sꝫ cū venerit paracli tus manifestioꝛe testimonio ꝙincet eos q̄ viderūt et oderūt·sed et quosdā eorū cōpunctos ꝺ tanto sęlere cōuertet.

Quē ego m. Die pentheco stes vēit spūssanctus in centum xx. hoies cōgregatos: cū q̄bus erāt oēs apostoli ī domo vbi cęna fuerat.

Qui a pa. Spiritus procedit a patre et filio: sed filius dicit a patre procedere: q̄a ad patrē solet referre· et q̄ ipsius est de quo ipse ē. A quo ergo hꝫ vt sit: ab illo habet vt de illo procedat spūs

Hęc locutus sum. Postq̄ exemplo suo docuit ferre odia in quo sciūt quid debeant facere·sed nō possunt postq̄ etiā promisit spūm quo poterūt resistere: etiam addit. Hęc locutus sum de odio mei·qđ ē exemplū de spiritu qui cōfirmabit: vt ita charitate diffusa in cordibus vestris: sit vobis mta pax et non scandalū. Cū eī scandalū: Quid passuri: absq̄ synagogis ꝺ·ē. extra synagogas facient vos: quia nō erat alius populus dei nisi israhel. si xp̄m reciperet non cēt alia ecclesia christi·nec alia synagoga isrl'. Sed q̄ isti semper volūt esse sine christo: volētes cōstituere suā iusticiam. pellūt eos qui nūq̄ volunt esse sine christo: iusticię eius subiecti. Nec erubescunt pulsi: sicut illi qui credentes in ihesum: ꝓpter metū nō audebāt confiteri ne pellerentur de synagogis: diligentes gloriā hoim magis q̄ gloriam dei.

Sꝫ venit. Quasi si pulsi ab eis tot acquiretis mihi (vnde vobis gaudendum) vt nō satis sit eis vos pellere. Sed non sinant viuere: ne omnes acquiratis: vt a iudaismo auertat̄ ī quo deū israel credūt ꝺseri ꝛ sancta sua

Hęc autem. Postq̄ dixit futuras eorum passiones: ꝛ ꝙsolatorē spiritū eis esse dandum subdit· Hęc nō dixi vobis ab initio. Qđ si de passionibus accipimus, nō solūmō post cenā: sed ꝛ añ proximū pascha·ꝛ ab initio missionis duodecim apłoꝝ p̄dixerat·sed de cōsolatōne spūs eis ventura non prędixerat·quia ipse cū eis corpali p̄nția aduocatus vel consolator erat. h̄ quia iam iturus est: opꝰ erat vt illū diceret venturū: qui cō firmaret eos ꝛtra abiicientes ꝛ interficientes.

Vado ad. Ita palam·vt nemo interroget qđ visu corpozali cernat: videbūt eum ī nube ascendentē certi de gloria: q̄ prius p̄dicta passiōe q̄sierāt·dñe: quo vadis?

Si enim. Nō q̄ positus in terra ñ posset dare. h̄ quia illi nō sūt idonei accipere: nisi eū ꝺm carnē desistāt nosse.

Si aūt. Pentibus vīs sic raptis ad cęlestia: aderit spiritus sanct̄ pater ꝛ filiꝰ Spirituales em̄ ex carnalibus facti; capaci fuerant trinitatē habitari. sicut ꝓmissum erat· Vobiscū sum vsq̄ ad ꝓ·s·Et ad eū veniemꝰ ꝛ man·a·e·fa·Nunq̄ eī̄ itelligēda ē sepatō ꝛ si sigillatim loquat scriptura de personis Opꝰ eī̄ erat sic triuitatez insinuari.

Ille ar. Nō q̄ filius nō arguat: h̄ quia spūs dabit eis charitatē ꝛ pellet timorez· vt sit eis libertas arguendi.

Augu. Arguitur ꝺ peccato qui ī xp̄m ñ credit. Arguit ꝛ de iusticia eorū q̄ credūt. Ipa em̄ fidelium ꝓpatō: infidelū est vitupatō. Credāt igitur hoīes ī xp̄m: ne arguantur de peccato infidelitatis quo oīa tenētur. Transeāt ī numero fideliū·ne arguant de iusticia eorū quos iustificatos nō imitantur. Caueant futurum iudiciū. ne cum mūdi p̄ncipe iudicātur: quē iudicatum imitantur

Et de iusticia. Nō de sua·sed de credētiū iusticia mūdꝰ arguit: quo rū cōpatōne dānat. Vñ nō ait·nō videbit me mūdus·h̄ non videbitis me vos apostoli. Contra infideles q̄ dicūt·qđo credemus qđ nō videmus·est vera iusticia credere qđ ñ videt·vt qui viderūt hoīez crediderūt deum. Et cū p ascensionē forma hoīs subtracta est visibꝰ. tūc ex oī pte impletū ē. iustꝰ ex fide vivit. Et iā nō videbit̄ me. i. nunq̄ videbitis me talē vt modo·id; ē mortalē indicandū·h̄ glorificatū iudicē. Et h̄ ē iusticia fidei. ꝺ q̄ apłs. Et si nouimꝰ xp̄m ꝺm carnē·h̄ iā nō nouimꝰ·quā q̄ mūdꝰ ab istis nō vult accipere arguit. De iudicio. Quia si damnatū illū sequunt̄·cū eo dānātur·ꝛ ne sibi credant parci terrent̄ supplicio illius superbi

Omnē ve. Promittit qđ totū factumꝰ ē spūs: ñ q̄ ī hac vita totū ꝓpleat.

A semetipso. Aug. Quia ñ ē a seipso·q̄ solꝰ p̄ ꝺ alio ñ ē. Nā et filius de patre natus ē·ꝛ spūs ꝺ patre procedit·ꝛ tñ ꝛ filiꝰ ꝛ spūs q̄lis p̄ ē· Sꝫ q̄ cū ·a·l· audiet ab eo a quo procedit·audire illiꝰ scire ē·ide ē ꝛ ee. A q̄ illi ḡ ē eēntia·ab illo audiētia. i. scīa·q̄ ñ ē aliud q̄ eēntia ꝛc. de sempiterna re p̄ die dicat ē·ꝺm nos bñ ꝺ·fuit·erit·. fuit·q̄ nunq̄ de fuit. Erit·q̄ nūq̄ de erit. Est·q̄ sp ē. Nō pretęrit q̄si q̄ ñ maneat. Nō otietur quasi q̄ non erat.

†ſ sponte vt deus ‡ſ vt sit fiducia cōsolatōis. ‡ſ ecce q̄ et filius mittit a pr̄e a quo ipe est

†venerit ‡paraclit⁹ quē ego ‡ mitto

†ſ vt sit fiducia p̄dicatōnis.

vobis a patre †spūm veritatis qui

†ſ ecce q̄ et pater mittit·

‡ſ manifestatōe sui·q̄ tāto miraculo q̄ qui putabāt mortuū. resurrexisse et viuere probatꝰ est

†a pr̄e procedit: ‡ille testimonium

ſ qđ ñ mō. q̄ nō adest plenitudo illius temporis.

perhibebit de me·ꝛ vos testimonium

ſ p cum. ſ prędicatōis mee·et iō prędicare poteritis qđ nostis.

phibebitis·q̄ ab initio mecū

estis. C. XVI.

Hec locutus sū vobis vt nō scandalizemini. Absq̄ synagogis facient vos

ſ quasi·sed ne timeatis solitudinem·q̄

Sꝫ venit hora vt oīs qui interfi-

tot acquiretis vt pro eis ad gloriam dei videamini occidēdi †ſ zelū dei hr̄e. ſz ñ scīaz

cit vos †arbitretur obsequiū se p̄ę

stare deo. Et hęc faciēt vobis: q̄ ñ

ex stulta ignorantia †ſ esse ‡ſ filium

nouerunt †p̄ez neq̄ ‡me Sed hęc

ſ hec fiēt. sed ego prędixi: ne ignaros hic et improuisa turbarēt: ſz p̄uisa patienter ferant.

locutus sum vobis·vt cuz venerit

ſ tenebrosa· ſ oportunitas. †ſ malorum:

ſ et caueatis vobis

hora †eorum reminiscamini: quia

ſ ꝺ aduētu paracliti·

ego dixi vobis. Hęc aūt vobis ab

†ſ ego paraclitus vester·

initio ñ dixi: q̄ vobiscū †eram. Et

ſ et iō opꝰ ē p̄dicere de illo.

nūc vado ad eū qui me misit: ꝛ nemo

ſ iturū a vobis.

ex vobis interrogat me quo va-

ſa nobis ſ·i. me iturū a vobis

dis. Sed q̄ hęc locutus suz vobis·

ſ cum nondū cōsolatōz spūs intus habeatis

tristicia implebit cor vr̄m. Sz ego

qua melius me itus visuri estis: doletis me corpozalibus oculis subtrahi·

veritatē dico vobis·expedit vobis

†ſ vt spūaliter iā me noscatis·et carnaliter iaz me nosse desistatis·ne verbo carne facto ·quasi lacte contēti sitis ‡ſ si carni qua alij carnali

†vt ego vadā. ‡Si enim nō abiero

ter deseritis. capaces spūs ñ critis·

paraclitus nō veniet ad vos. Si

aūt abiero mittam eum ad vos Et

†ſ p vos qui modo timidi·

cū venerit ille †arguet mundum de

ſ quod habz mundus †ſ quā non imitatur.

‡ſ quod ñ timet.

peccato †et de iusticia ꝛ ꝺ ‡ iudicio.

†ſ exponit quod dixerat ſ suo ‡ſ arguit

‡ſ hoc spēaliter ponit·q̄ hoc manente cetera

De †peccato ‡quiꝺ: ‡q̄ ñ credide-

manent. hoc discedēte cetra remittunt

rūt ī me. De iusticia vo q̄ ad p̄ez

ſ iā talē. ñ. v. et paulus eniz et stephanus postea viderūt cū: ſz iā alium ſ futuro

vado·ꝛ iā ñ videbitis me. De iudi

†ſ focas missus iudicio ignis reseruat⁹.

cio aūt: q̄ p̄ceps mūdi huiꝰ ‡ iaz

†ſ q̄ nēo hz ꝺterminare

iudicatus ē. Adhuc †multa habeo

ſ q̄ nondū capit spūs

vobis dicere: sed q̄ non potestis

portare modo. Cū aūt venerit ille

ſ ‡ intus sine sono·sic fit et alijs sanctis. vel de ducz in oēm veritatē·vt deducm·ꝺ. in v. t·

spūs veritatis: ‡docebit vos oēm

ſ saluti necessariā.

veritatem. Nō em̄ loquet a semet

ſ ñ solū q̄ futura in tpe·ſz magis eterna quorum amore inflamat·

ipso. ſz quęcūq̄ audiet loquet: et

q̄ uēntura sunt annunciabit uobis.

Cū ergo nostra locutio p tpa varietur: de eo vere dicuntur verba cuiuslibet tempor. qz nullo tpe defuit. de est vel deerit. Et ideo nō mirū si audiet dixit de eo qui audiuit z audit. i. sp sciuit. scit. z sciet.

Ille clarificabit. Quia spūales faciendo vos declarabit. q̄ mō patri filius ē equalis: quē scōm carnē vt hominē nouerant: vltimorem tollendo faciet vos gloriaz meā annunciare toti mundo. q̄ nō mihi sed hoibus prosit.

De meo. Nō q̄ spūs sit mior filio: cur āt hoc dixit: explanat Dia .q.b.p .s. propterea. d. q. d. ma. Ergo de pte accipit spūs vī accipit filio: qz ī hac trinitate de patre natus ē filio. de patre procedit spūs. Qui aūt de nullo nato est. de nullo procedit pr̄ ē solus.

Omnia q. Aug. de spū dicit christus. Spūs patris u. q. so. in vobis. Et apls Si spūs eius q̄ suscitauit xp̄z. i. spūs patris. Itē apls. Misit deus spiritum filij sui in corda vestra. z quisquis spiritum christi ñ hz. Ita aperte ostenditur patris et filij cē spūs.

Modicū. Dixerat supra siue modicū ad patrē vado. z iā ñ videbitis me: vbi visus est aperte loqui: nec quicq̄ quęsierunt. Nunc aūt determināt qñ iturus sit. i. paulo post. z qūo. s. p passionē: dicit modicū: qđ añq̄ impleret pęnit. fuit obscurū

Modicū. i. parū temp. restat vsq̄ ad hoc q̄ patiar. z claudar sepulcro z iterum paruum temp. vsq̄quo me videatis resuscitatum. Vel paruum tēpus ē. i. triduū quo clausus nō videbor. z iterū parū. i. quadraginta dies quo resuscitatus videbor. Quia vado ad patrē. hoc est: qz tēpus est vt deposita mortalitate: humanā naturā celis inferā. Vl spūaliť illis quibus loquebatur dicit. Modicū z ñ vi. m. z ad hoc refertur. qz vado ad patrem nō ad illud: iterū m. z v. m. qđ vniuersę promittit eccę. Dicit ergo modicū. ī qz mortuus: ab eis ñ erat videndus donec surgeret. sed qz eundo ad patrē: facturus erat vt nō eū vlteri. mortalē viderēt: qđ fecit postq̄ surrexit z ascēdit in cęlum. Dibus aūt cōmuniter dicit. Iterū mo. i. totū temp. vsq̄ ad finē ęculi. z videbitis me: eterna visione.

Quia plo. De occiso: de quo inimici gaudebūt. Similiter plorāt oēs boni ī erumnis huius ęculi. ß mundi amatores gaudēt. Boni aūt cōparantur parienti quę genuit ī partu: sed letantur ꝺ fructu. z plus gaudet ꝺ aduentu futurę. plis q̄z tristis ē ꝺ pūti doloze.

Si quid pe. Aug. Ita sane itelligēdū ē qđ ait. dabit vobis: vt ea būficia significata sciant: q̄ ad eos q̄ petūt ꝓprie ptinet. Exandiuntur em̄ sancti pro seipsis. ñ aūt pro oībus alijs amicis vel inimicis

Dabit vo. In futuro nō rogabitis: ß mō petite: z dabit vobis qđ ad vos pertinet. z si de oībus illis quibus petitis. et iō ꝺz vobis,

ꝭ pr̄e a quo ego

Ille me clarificabit. quia de meo accipiet: z annūciabit vobis. Dia q̄cūq̄ hz pz: mea sunt Propterea dixi: qz de meo accipiet: z ānuncia

ꝭ .i. nunq̄ videbitis me mortales

bit vobis. Modicū z iā ñ videbitis me: z iterū modicū z videbitis

ꝭ az obscure dixit.

me: qz vado ad pr̄em. Dixerūt ergo ex discipulis eius ad inuicem: Quid ē hoc qđ dicit nobis: Modicū z nō videbitis me. z iterū modicum et videbitis me. qz vado ad pr̄em? Dicebant ergo. Quid ē hoc qđ nobis dicit modicū? nescimus

† ꝭ in hoc ostendit se deū: cū sine verbis eorum quid loquit. † Cognouit aūt ihūs

intellexit dubitatōz.

qz volebant eū interrogare. z dixit eis. De hoc q̄ritis inter vos q̄a dixi: Modicū z ñ videbitis me: et iterū modicū z videbitis me. Amē

ꝭ exponit quod dixerat. s. se morituꝝ et resusci

amē dico vobis. q̄a plorabitis et tandum:

flebitis vos: mūd. aūt gaudebit: Vos aūt contristabimini: sed tristi

ꝭ in resurrectōe et ascensione:

cia vr̄a vr̄a ꝓ ī gaudiū. Mulier cuz

† ꝭ patiendi vel pturiendi:

parit tristiciā hz: qz venit † hora ei.

† ꝭ nō femina sed masculū: qz ad fructū eterne

Cū aūt peperit † puerum: iā ñ memi

cōtemplatōnis cuncte actōes referunť. non ad

nit pr̄essurę propter gaudiū: qz nati

mollicies huius ęculi.

† ꝭ in vitā eternā ¦ ꝭ ꝭ asaptat similitudinē

tus ē hō † i mundum. † Et vos igit nūc

† sp. tristiciā victo impugnatore remunerabo.

quidē tristiciam habetis. † Iterum autem videbo vos: z gaudebit cor

† ꝭ qz gaudiū ipōrū xp̄s ē qui iā ñ morit.

vestrum: z † gaudiū vr̄m nēo tollz

† ꝭ eterne visionis. quod non in hac vita ꝭ nō

a vobis. Et i illo † die me ñ interroga

petetis vel interrogabitis. qz tūc erit plena cognitō et sufficientia.

bitis quicq̄. Amē amē dico vobis

ꝭ q̄ si aliquid ñ nihil.

si q̄d petieritis pr̄ez i noie meo da

ꝭ cōfisi mee pūtie.

bit vobis. Usq̄modo non petistis

† ꝭ q̄ aliquid sit cōpatōe rei permanētis

¦ ꝭ qđ nō cognouistis sicut cognoscendū ē

¦ ꝭ nunc aūt petite vt gaudiū v. s. p. quod est

† q̄cq̄ in ¦ noie meo. ¦ Petite z accipietis: in eternis. et vere accipietis:

pietis vt gaudiū vr̄m sit plenum.

Hęc in proꝑbijs locutus sum vobis. Uenit hora cū iā ñ i proꝑbijs

ꝭ intus i corde ñ aperte.

loq̄r vobis: sz palā ꝺ pr̄e meo ¦ ānūciabo vobis. In illo die i noie meo

ꝭ qz nihil tūc deerit. etsi nunc rogo.

petetis. Et nō dico vobis: † qz ego rogabo pr̄em ꝺ vobis. Ipe em̄ pr̄

† ꝭ ideo ita exaltamini.

amat vos: † qz uos me amastis: et

† ꝭ carne sumpta: nō tamen deseruit. ꝭ autez:

credidistis: qz † a ꝺo exiui. Exiui a

ꝭ visibiliter † ꝭ corporali discessione

pr̄e et ueni i mundum. † Iterū reliquo

ñ gubernatione pūtie.

mundum z uado ad pr̄em. Dicunt z di

† ꝭ palam loqui estimant. cuz dictorum eius ne

scipuli ei. Ecce nūc † palā loq̄ris z

queant comprehendere misteria.

prouerbiū nullū dicis. Nūc scim.

† ꝭ docenti qui sponte oia dicit: sciens quid que

qz scis oia z ñ op ē † tibi ut q̄s te i

siturus velit. alijs opus ē interrogare. qz aliter

ꝭ q̄ scis oia:

terrogat. In hoc credim. qz a deo

nescirēt quid quesitor scire vellet: ꝭ vt puuli

existi. Rndit eis ihūs: Mō credi

tis. Ecce uenit hora. et iam uenit

ꝭ i vr̄e infidelitatis tempore.

ut dispgami unusquisq̄ i propria: z me soluz relinquatis. Et nō sum

Hęc in p. Quę hucusq̄ dixi. quasi i prouerbijs que solent boīes audire. sed non intelligere dixi. qz aīales estis. Aīalis autem qui nō pcipit quę sūt spūs dei: quęcūq̄ dicuntur ꝺ incorporea z immutabili suba. hz quasi puerbia. Sz veīt hora. q̄ dato spū faciaz vos spūales. vt certissima intelligētia mentis. z si nō vt ī futuro deuz videatis. et tūc palā de patre nunciabo: vt ipz z me eius dē substātię itelligaꝭ. et tūc in noie meo petetis. qz tūc vere cognoscetis z sciētis. q̄ si vt homo rogo patrē. vt deus exaudio cum patre. Un dicit. Et non dico u. q. e. r. p.

Hęc in prouerbijs. Nō possūt petere plenū gaudiū. subdit. qz de animalibus quod sunt faciet spūales. vt ablatis oībus ymaginibus corporuz: pura facie mētis sincere luci cohereāt.

Ipse enim. ꝛc. Amat nos pater. quia amamus filiū: cū a patre et filio accepimus vt amem. patrē z filium: data charitate p spm̄ quē et ipsū amā. cū patre et filio. prior amās facit in nobis q̄ametur.

Iterū re. Reliq̄t mūdū corpali pūtia. Vadit ad patrem: qz humanitatez ad īuisibilia paterne maiestatis induxit. Reliquit mundū. qz ab aspectu amatorū mūdi quod viderant abstulit. Redit ad patriam. quia amatoribus suis se equalez credendo dixit patri. Dicunt. Cū nōdū veīsset hora quā ꝓmisit: ecce nūc palā loquit illa q̄ dns scit: nō itelligētibus esse proverbia. illi vsq̄ adeo nō intelligunt. vt nec saltē se ñ intelligere intelligāt. De q̄ eoz infirmitate admonēs rndit. Mō credit? ꝛc. Nūc scimus. Aperte ostendūt. qz loquēs de eis. ad eos maxime agebat q̄ illos delectabat audire. et quę ipi interrogare volebant. hęc ipse ꝓueniens vltro proferebat. z iō illū qz cogitationes nouerat ꝓfitent scire oia quasi deū z dei filiū.

Et non est. Cum scias oia. nō ē opus vt interroges aliquē a quo aliquid scias. Uel etiā iterrogeris ab aliq̄ ꝓsciens quid ille velit. Si aūt aliq̄n iterroganit. l' interrogatus ē. nō eis sed alijs opus fuit

Modo cre. Vt parvuli q̄bus q̄cumq̄ alta adhuc puerbia sunt creditis. ß veīt hora passionis. z iā ꝓpe ē. i. q̄ ita pturbemini. vt qđ mō creditis: relinquat. ñ mō corpe ß etiā mētis fide. vñ sperabā. q̄ redempturus eēt isrl.

Et non sum. Ecce pfecerunt. ß ad mains vult eos extendi. vt cum dixerint a deo existi. dicat. Pater mecū ē. nec sic putēt a deo exisse. vt putēt etiā recessisse.

Quia pa. Dixerat relinq̄ m. z v. ad p. nūc dicit. pater mecū ē. qđ itelligēti ē verbum. nō itelligenti pverbiū. Cui si nō ē cibus. tū lactis ē alimētū. Ex quo ē q̄ sciebāt eū nosse oia

Nec lo. Non solum quę in cęna. sed etiā quę ab initio. Sz maxime q̄ ī cęna hac ꝺ causa dicit dicta. ut in illo pacez

habereṅt. Hęc pax est
pro qua christiani su-
mus: pro qua sacramē
tis imbuimur· pro qua
omnimodis eruditur
pro qua spūm pignus
accepimus. pro qua in
eum credimus et spera
mus· z amore eius ac-
cendimur. Hęc est ꝑ
suris consolatō et libe
ratō· vt in hac libere-
mur. in fine fęliciter re
gnemus· in hac ergo
sermone concludit.

¶ Pater ve. ho.
Potuit orare silentio
sed in orando est etiaz
doctor: z notam facit
orationem· quę et pręsentium et futurorum
est ędificatio Veit ho
ra non vigente fato· ꝫ
disponente deo qui si
ne tempore ordinauit
omnia quę fiāt p tem-
pora ordine congruo.

¶ Clarifica fi. ꝛc.
Dum litas in passio
ne· claritas in resurre-
ctōne cępit. Venit ho
ra passionis: seminan
dę humilitatis. nō dif
feras gloriam resurre-
ctōnis. Vt filius tuus
clarificet te. Et sic cla-
ritas patris nec auge-
ri nec minui potest i se
Apud homines mior
erat dum in iudęa so-
la notus. sed per resur
rectōnem filij vbiqꝫ in
notuit.

¶ Vt filius t. In
cognitōne hominum:
sicut dedisti vsqꝫ vt co
gnoscant te· z quez mi
sisti. Non enim potest
cognitōne hominum
clarificari pater: nisi il
le ꝓgnoscatur per quē
clarificatur· id est· po
pulis innotescat. Et ꝫ
est clarificatio patris: quę non circa solos apostolos: sed etiam circa omēs
credentes fit

Dęc ē vita. Ordo. vt cognoscant te: et quem misisti· id est christum cum
spiritu qui est amborum: esse vnum et solum verum deum. Si ergo eo mō
te clarificat filius sicut dedisti ei potestatem omnis creature· et sic dedisti: vt
omne quod dedisti ei· d· e· u· e· Et hęc est vita eterna ut cognoscant te. Sic
te ergo filius clarificat vt oīb qs dedisti ei: te cognitum faciat

¶ Vt cogno. ꝛc. Quod hic est ex parte: in futuro erit plene. Qui ergo
proficit in cognitōne magꝭ vuere tendit. Nō aūt erit plena cognitō: erit si
ne fine laudatō. Et hęc est illa clarificatō· sed priꝰ hic clarificatur· dū inno
tescit fidelibus. vñ· ego t c.s.t.

¶ Opus con. Id ē· ac si apte futurū diceret· clarificabo: gētibus prędi
cando. Opus ꝓsumma bo· qz iam factum prędestinatōne· z pro iā facto est
habendum qd certissime est futurū. Hāc prędestinatōnē in sua clarificatōe
manifestius aperit· dicēs· quam habui apud te prius qz mundus eēt· i· sicut
tūc in ꝑdestinatōne habui apud te aī tpa· ita nūc in re facī mdo ī tpe.

¶ Dedisti mi. In quo notatur gratia· Nihil em̄ hz ī hoīe quod nō ac
cepit. Cum restet passio dicit ꝓsummaui. qz se certissime nouit cōsummatu-
rum· sicut propheta ait. Qui fecit quę futura sūt. Quānis ergo videatur
hic dicere q prior patrē glorificauerit· z post a pie eēt clarificand· dicēdo:
solus qz pz mecū ē. Hęc locutus sū
vobis vt in mē pacē habeatis. In

Ϛ ꝑcōtra ꝑssuras hortatur · ī · Ϛ qō fecerūt dato spū
et vicerūt. nō vt prius reliquerūt solum:
ꝑmūdo pressurā habebitis: sz ī ꝓfi
ꝑ Ϛ vici in me et in meis. Ϛ ego caput vestrū vici.
magna spes mēbris;
dite: ꝑego vici mundū. C.XVII:

Ϛ finito sermone ad discipulos: ad pa
trē verba cōuertit. et orare cepit.

Hec locutus est
hiesus: z subleuatis oculis in cę-
Ϛ quā cōstituit tecum
lū dixit. Pz veit hora: clarifica fili
ꝑ Ϛ notū faciat omni carni. sicut ei sc̄ōm hominem de
um tuū: vt filius tuus ꝑclarificz te:
disti potestatē. c. i. hoīs. sic enī dedisti vt omne qō d.
Sicut dedisti ei ꝑtātē oīs carnis:
e.d.e.v.e. Ϛ filio.
vt oē qd dedisti ei det eis vitā eter
nā. Hęc ē aūt vita ęterna vt cogno
scant te solum deum verum et quē
misisti hiesum christum Ego te cla
rificaui super terram: opus ꝓsum
maui qd dedisti mihi vt faciaz: Et
ꝑ Ϛ vt te clarificem · ī · Ϛ ad dexterā tuā collocādo.
nūc ꝑclarifica me tu pater apud ꝑte
ꝑ Ϛ ab initio sicut prędordinatū est vt deus sic hoīz
metipsū claritate quā habui ꝑpriuſ
illum exaltaret: ꝑ Ϛ nō qz iam sit pfecta manifesta
tio sine prouerbijs: sed qz certissime futura
qz mūdus fieret apud te. ꝑMani-

ꝑ Ϛ ū quo diceris deus quod erat notū in iudeis: sed
quo diceris pater meus· qō sine filio nō noscitur
· ī · Ϛ apostolis et vere oībus gentibus · ī · Ϛ instruēdos
festaui ꝑnomē tuū ꝑhoibus ꝑquos
ꝑ Ϛ homini · ī · Ϛ de quo iam non sunt. · ī · Ϛ prescięntia
dedisti ꝑmihi de ꝑmūdo. ꝑTui erāt
ꝑ Ϛ ad docendū
z mihi eos ꝑdedisti: z sermonem
ꝑ Ϛ fide pmāserunt · ī · Ϛ id ē cognouerūt qz a te suz
meū ꝑseruauerūt. ꝑNūc cognoue-
simul enim pater vedit oīa cū genuit qui haberz oīa
rūt: qz oīa qꝫ dedisti mihi abste sūt
Ϛ p hoc cognouerūt qz acceperūt Ϛ intus
Quia verba qꝫ dedisti mihi: dedi

Ϛ intellexerūt et tenuerunt
eis. Et ipi acceperūt z cognouerūt
ꝑ Ϛ similiter vere · ī · Ϛ qō est idē qō a te exiui.
vere· qz a te exiui· z ꝑcrediderūt: ꝑqa
tu me misisti. Ego pro eis rogo: nō
Ϛ id ē deditis mūdo
pro mūdo rogo: sz pro his quos d
Ϛ per quos iā nō sunt ō mundo pro quo nō rogo
disti mihi: qz tui sunt. Et mea oīa
tua sunt: z tua mea sunt. z clarifica
ꝑ Ϛ tantum Ϛ · ī · et si prius fui · ī · Ϛ qz cito futurum
tus sum in eis· ꝑEt ꝑiā ꝑnō sū i mdo
ꝑ Ϛ corporali presentia Ϛ qz tardius exituri
· ī · Ϛ exponit quō dixit. nō suz in mundo seicus ali
quos inde mouendos
ꝑet hi i mūdo sunt · ī · z ego ad te veio

ꝑ Ϛ vt hō rogat patrē pro discipulis Ϛ pater iam pro
pe est ascensio. et tō cōmendo tibi corporaliter quos re
linquo · ī · Ϛ sed ñ sine me spūali potentia
ꝑPz sce · ī · bua eos i noie tuo quos
ꝑ Ϛ homini vel verbo gignendo pater oīa dedit
dedisti ꝑmihi: vt sint vnū sic z nos.
ꝑ Ϛ mō serua in tuo noīe ī quo eos seruabā · ī · Ϛ cor
poraliter · ī · Ϛ ego filius homo
ꝑCū em̄ essem cuz · ī · eis: · ī · seruabam
Ϛ sed non sine te spūali custodia
eos in noie tuo. Quos dedisti mi
hi ego custodiui: z nēo ex eis perijt
Ϛ iudas predestīatus perditōni ꝑ Ϛ q hoc de illo p
nisi filius perditōnis: ꝑvt scriptura
phetau t ꝑ Ϛ peracta obedięntia electis filijs per
quos predicatō impleatur · ī · Ϛ qz adhuc corpe ī mdo
impleat. ꝑNūc aūt ad te vēio · ī · z hęc
Ϛ id ē a me eis collatum
loquor i mdo vt habeant ꝑ gaudiū
Ϛ aūt.
meum impletum i semetipsis. Ego
Ϛ hoc abiens reliquit eis et hec ē cā odij · ꝑ Ϛ hoc
de secuturis passioibus dicit
dedi eis vmonē tuū. ꝑz mūdus eos
Ϛ cur ꝑme liberante eos natus de spū.
Ϛ renati ex spū. Ϛ de quo nati
odio habuit quia ꝑnō sunt de mun
Ϛ nat⁹ ō spū
do: sicut et ego non sum de mūdo.

Ϛ orat pro suis contra odia mundi Ϛ vbi adhuc neces
sarij sunt et si nō sunt ō eo Ϛ etsi mō⁹ odit tñ
non rogo vt tollas eos de mundo
sed vt serues eos a malo. De mdo

et nunc clarifica me pa
ter apud temetipsum:
tamen de futuro ē vtq
qꝫ· z eo ordie vt supra
Pater clarifica filiuz
tuum vt filius te clari
ficet. Eadem em̄ est sē-
tentia. nisi quia hic di
ctus est clarificatōnis
modus qui ibi erat ta
cit⁹· quomō pater cla
rificetur z filius· filius
clarificat patrez super
terram· pater filium a
pud seipsum.

¶ Hominibus:
Possunt hęc oīa dici
de oībus fidelib⁹ futu
ris· Et ē hęc clarifica-
tio qua clarificatus fi-
lius clari ficat patrē su
per terrā ꝑm q ē prędi
ctū ꝓ futuro. Sed cre
dibilius est de his dici
q tūc erāt discipuli· cū
p⁹ dicat· cū eēm cū eis
i.e. ī·u·t· z null⁹ perijt
nisi filius pditōis. i. iu
das q d .xij. perijt vbi
addit. nūc ad te. v. ī q
oñdit corpali pñtia se
fuisse cū eis qui in ascē
sione ab illis abijt. De
ceteris p⁹ addit. Non
ꝓ his tm̄ rogo· ꝫ ꝓ his
qui crediturī sunt per
ꝝbū eoꝝ.

¶ Tui e. Aug. Pa
tris erāt hi sicut oīa: ñ
sine filio oīa tenēte cū
illo· Sz solet ei a quo
ē tribuere qdquid hz·
Mihi eos dedisti ꝑm
hoīem qui nō semper
fuit. Sz accepisse eos
dicit· Habuit aliquā
do dei filius: qd non
dū habuit idē hō fili⁹
qz nōdū erat homo.

¶ Cognouerunt
Ne putaretur ꝓgnitō
ī facta p spēm addit.
Credidērunt vere. ñ eo
mō quo cum dixit· mō creditis· venit hora vt dispergami. De nec adhuc ta
les erant. ꝫ ꝓnunciat qualeſ sint futuri accepto spū sine quo nec seruauerūt
sermonem quē dixerat.

¶ Ego p.e. Prima oīo fuit. Clarifica f. vt f.c.t. z d his execut⁹ ē z cōclu
sit in fide credentiū. Iā ꝓ eis rogat vt pī seruet eos qs ipe corpe reliquit.

¶ Et mea o.t.s. Nō em̄ qz filio dedit pater amisit· cum filius adhuc ad
dat· mea o·t· z tua mea sunt. Unigenit filij sunt oīa quę pīis p hoc q etiā
de⁹ ē ipe· etiā d patre nat⁹ patri ē equal. ¶ Et tua. m.s. Sancti d qb⁹ ꝫ
dicit: ñ pñt eē nisi ei⁹ a q creati z sanctificati sunt. i. patris z filij· z per ꝫ oīa
q ipoꝝ sunt: necesse ē vt sint eius cui⁹ z ipsi sunt: qd supra dixit d spū· oīa
q ꝫz p.m.s. ꝓpterea dixi: d meo accipiet. d his dixit q ad ipsaz ptinent prīs
ditatē· ī qb⁹ ille ē eq̄l oīa q ꝫz hñdo ñ possidēdo· neqꝫ ei spūs d creatura ac
cipiet q subdita ē patri z filio: ꝫ d patre d q ꝓcedit spūs· d q nat⁹ ē filius

¶ Et clarifi. Supra petebat d futuro clarifica me apud temetipsū· ꝫ fa
ctā dicit et ī eis. Sz et hęc futura cū eis inotescet. z p eos oīb⁹ credētib⁹ q
ad dexterā patris sit glorificatus.

¶ Serua eos. Vt sint vnum ī natura sua· sicut z nos in nostra sumus
vnū· z iō ñ ait vt sint vnū nobiscū: aut vt simus vnuz ipsi et nos: sicut nos
vnū sum⁹· qz ñ sunt eiusdē naturę cū deo. sicut fili⁹ ꝫm q deus vnū ē cum

¶ Cū essem. Nō debem⁹ ītelligere q pater z fili⁹ alternatim patre.

seruent: quasi alter p⁹ alterū. Simul eñ seruant pater et filius et spūssanctus qui ē vn⁹ de⁹. Sz scriptura nos nō leuat nisi ad nos ꝺ scendat. Cū ita loquit intelligam⁹ distingue re psonas ñ separe naturam

Gaudiū qꝺ supza expꝛessit vt sint vnuz sicut et nos. Hec ē pax illa z beatitudo in futuro seculo: propter quā omīa fiunt. ꝓpter quā se eē locutū dicit ī mundo.

Sāctifica. Sicut er gratia tua icepta ē sanctificatō p quaz iā nō sunt de mundo: ea dē gratia fac sāctōres vt pseuerent in verita te. cuius vmbra fuerūt veteres sanctificatões id ē ī me qui sum veritas. qꝺ subdēdo apit Sermo t. v. ē. quod ē. ego sum veritas. Hec ce logos. latine verbū vel sermo qui est vni genitus p̄ris.

Et pro eis. e. s. Jꝺ ē. vt pro eis prosit ego me hoīem sanctifico ī me verbo. qꝺ ē ab initio incarnatōis suę qñ verbū factuz est caro. Jta aūt illis pdest quia et ipsos qui sunt ego: qz caput z corpus sunt vnus christ⁹: sanctifico in meipso. vnꝺ addit. vt sint et ipsi sicut ego sanctificati in veritate et ī me.

Nō pro eis. Jā nō de solis apostolis: sed de ceteris mēbris incipit. Non aūt oꝛat pro bis qui iam sunt ī fide eius defuncti. sed pro bis qui sunt in temptatōnibus.

Sz et pro eis. Qui crediturī sunt vsqꝫ in finē mundi: vel iā credunt vbicūqꝫ sunt: ñ tñ tam perfecte vt post crediturī sunt p⁹ resurrrectōnem.

Per verbū. Per verbū euangelīj qꝺ ē eoꝝ: ñ q p eos tm̄ sit p̄dicatū: ꝫ et p paulū et alios quoslibet. sed qz eis primo et principaliter ꝓmissuz sit ad p̄dicandū. Hoc ē verbū fi dei: verbū dei. p quod credidit latro. credidit paul⁹ z q̄cunqꝫ credit.

Ut omnes. Nō ait omēs vnū sumus. sed vt illi oēs vnū sint sicut tu pater in me et ego in te: subaudi vnū sumus. Jta z pater ī filio et filius ī patre. vt vnū sint. qz vnius subst̄atię. Nos vero possumus eē ī patre et filio z spūsancto. Vel pater et filius et spūssanc⁹ ī nobis eē possunt. vnū tñ cum deo esse ñ possum⁹. qz ñ vni⁹ sube. De⁹ ꝺo in nobis ē vt in templo. Nos ī illo vt creatura in creatoꝛe

Ut et ipsi. In nobis dicit vt q vnū sunt fide et charitate. gratie dei tribuant: vt nūc aūt lux ī dño.

Ut mundus. Mūdus ꝫ accipitur pro oībus illis qui vnū sunt. Nec ꝫ qꝺ sunt facit cām vt credant: qz potius credendo vnum sunt. qui q̄nis vnū essent natura: dissentiendo tñ ab vno: ñ erāt vnū: ꝫ oꝛādo dixit. vt mūdus credat. sicut oꝛando dixit vt oēs vnū sint. ac si tercio subaudiatur. rogo vt mūdus credat.

ſiustum. ſmediatoꝛ
dus te ñ cognouit. Ego aūt te co-
† ſ per me ſ per hoc cognouerūt. qz. t. m. ergo gra nouerūt
gnoui: z hi † cognouerūt qz tu me
ſ per fidē
misisti. Et notuz feci eis nomē tuū
ſ p spēm.
z notū faciā: vt dilectō qua dilexi-
sti me: in ipsis sit et ego in ipsis.

C. XVIII.

ſ ñ aſſ sed istis finitis. ñ q ī oꝛtum mox introiret.

Hec cum dixis-
ſ trāsit de iudeis ad gētes
set hiesus egressus ē cuz
ſ qz bibit ꝺ toꝛrēte huⁱ⁹ seculi.
discipulis suis transtoꝛrentem ce
ſ cedꝛon obumbratō eoꝝ
dꝛon vbi erat ortus in quem in-

ſ ñ statim. sed quibusdā ītерositis q̄ alij narrant.
† ſ vbi ipe lupus inter oues locū pre notauerat.
troiuit ipse et discipuli eius. Scie
bat aūt iudas q̄ tradebat eū: locū. qz hiesus frequēter ꝓuenerat illuc cū discipulis suis. Judas ergo cū accepisset cohoꝛtē z a pōtificibus
ſ iudeos.
et phariseis ministros: venit illuc

ſ noꝛ enim erat. in qua ıō cū lucernis et facibus. vt si latere vellet his quererꝫ ſ ipi accēderūt sibi lumē pēale † ſ vt his siquī eū defendere vellēt ex pugnarentur.
† cum laternis z facibus z † armis.
Hiesus itaqꝫ sciēs oīa quę vēnura erant sup eum ꝓcessit et dixit eis:

ſ ñ ignoꝛās q̄d vellēt. sz vt scirēt eē eū quē quērebāt
Quē q̄ritis? Rñderūt ei: Jhm
† ſ ñ abscondit se sz oñdit
nazarenū. Dicit eis hiesus: Ego
ſ quasi nescius facti eoꝝ. vel potius vt signo osculi eū traderet.
sum. Stabat aūt z iudas qui tra-
debat eū cum ipsis. Ut ergo dixit.

Ego in eis. Nō qꝺ. z pater ī nobis z nos ī patre. Sz hic media toꝛē se oñdit. ex cuius psona hoc dicitur: sicut ß qꝺ apls ait. vos xp̄i. xp̄s autē dei. Ut sint ꝓsummati. oñdit eo perduci recōciliatō nē p mediatoꝛē vt pfecta beatitudine fruañ vbi cognoscet mūdus p spēm: qꝺ mō p fidē

Ego sum in eis ad quos me misisti z tu ī me. mūdū tibi p mere cōcilians. vñ ē etiaz ß qꝺ sequitur. dilexisti eos. qz in filio etiā mēbra eius diligit. sicut z me: ñ q equaliter. ß qz z me z illos. vl̄ ꝓpter me illos. sicut supza. Sicut misisti me: misi eos. i. qz me misisti mi si illos.

Quos dedisti. Jd ē. traxisti ad me. sic et ego elegi eos ꝺ mundo, alij non sunt dati ei. ñ sunt sui. z si potestas sit ei oīm.

Volo vt. Nō p̄t ñ fieri qꝺ vult omīpotens: ß illa volūtas est boīs: ꝺ q̄ dicit. non sicut ego volo.

Ut vbi. Jd ē. ī eę lo vbi in carne mox futurus sum. Vel sicut dicit nichodemo. Nemo ascendit ī cęlū nisi filiⁱ⁹ hominis qui ē ī cęlo. Nō dixit. erit sed ē ꝓpter veritatē psonę. ī qua z deus homo deus. z vbi ego sū deitate. z nō quęrat. vbi. qz deitas vbiqꝫ est cū q̄ tñ bonus est. et si ñ vbiqꝫ sicut ille: vt latroni dicit. Hodiem. e. ī p. Uñ z hic ñ satis fuit dicere. vbi ego sum: sed addit mecū. qz miseri p̄nt esse vbi ille ē qui nusquā deest. ß soli bti sunt cū illo. q̄ nō sunt beati nisi et eo. Cū illo. qz fruuntur illo. vidēt illū sicuti est. Mali ñ sunt cum illo. vt ęci ī luce ñ sunt cum luce. Nec boni nūc ita sunt cum eo. z si aliq̄ mō p fidē sunt cū eo.

Videant. Cū ī forma serui clarificata viderint iudicātē bonū z malū: tollet impius ne videat claritatez dei qua de⁹ ē. quā soli mūdi corde videbunt qꝺ erit eis vita ętерna.

Ut dilectō. Dilectō q̄ p̄ diligit filiū ē ī oīb⁹ iustis: qz mēbra ei⁹ sunt z diliguntur ī illo qui tot⁹ diligit. iō subdit. z ego ī ipsis sum. q̄si. qz ego sū in ipsis. aliter ē ī nobis vt ī tēplo. nos ī illo alit. qz nos sumus ille: cū hm bo

Egressus. Jā apostol ī agro culto minē eius capitį sumus corp⁹ z fructuoso ope p assiduā p̄dicatōz ꝓstitutę: tpe passioīs ī oꝛtū paradisi ītroducit vbi fructus ē abundātioꝛ. z q̄ ī deserto tēptatus vicerat. Jn oꝛto suos coꝛonat. vñ ait latroni. Amē amē ꝺ. t. b. m. e. i. pa.

Ubi erat or. In oꝛto capit vt deleret pctm̄ ꝓmissum ī oꝛto deliciarū ī quē huⁱ⁹ scli toꝛrētē trāsiēs: discipulos ītroduxit Cohortē. Nō iudę oꝛū ß militū a p̄side seruato oꝛdīe legitime ptātis: vt illis tenētib⁹ nullⁱ⁹ auderet resistere. vl̄ etiā siquis auderet: ꝓtra tot ñ posset. Venit illuc Nocte tradit: vt sine turbis q̄ī die frequētes aderāt: inueniretur. Stabat. De osculo ꝫ tacz qꝺ alij euāgelistę dicūt.

Ego sum. Hac vna voce tot feroces ⁊ fortes moritur⁹ pstrauit. Vtute latentꝫ veritatis qꝫ volebat q̄dē cōprehendi: ℔ ñ nisi qñ vo

Abierunt. luit Sic mō p euangeliuꝫ vbiqꝫ dicit xp̄us: ego sum ⁊ iudei expectantes antixp̄m retro abeunt ⁊ in terrena quę amāt cadūt.

Sinite h. Aug. Facūt qđ iubet: sinunt eos abire quos ñ vult pire: ñ q̄n p⁹ sint moriturī: sed qꝫ sic nōdū credębāt: quō credūt qui nō pereunt.

Percussit. Seruus significat populū legis seruū. Auris pro dño amputata ⁊ a domino sanata: auditꝫ amputatuꝫ a vetustate renouatuꝫ ⁊ vt seruiat liber ī nouitate spiritus: nō ī vetustate littere. Vñ dr malachus .i. regnaturus cū xp̄o. M℔ significatū qꝫ nō cogitauit petrus. ℔ magistrū defendere voluit ⁊ dñs improbat fcm. ⁊ monet eū ad patiaꝫ Illud tamē mistice et fieri debuit et scribi.

Mitte gla. Ac si dicerꝫ: quiescat vindicta Aliter. Cōuerte gladium ī locū suū .i. xp̄bum p̄dicatōnis querte ad gētes ⁊ vbi ℔m paulum hostiū aptuꝫ ⁊ īgens īueniatur. Aliter p⁹q̄m plenitudo subintrauerit: dicit petro p quez totus ordo p̄dicatorū designatur mitte xp̄bū p̄dicatōnis ad israel. Vis eñ q̄ gla. ac. g. p. Quo gladio? illo qui igneus xp̄titur añ paradisum ⁊ gladio spūs q̄ ī dei scribit armata.

Cohors a. Mos erat iudeis: vt quem morte dignū iudicarēt victum p̄sidi traderēt

Et adduxerūt e. Erāt eo tpe duo sacerdotū principes vt Lucas ait ⁊ annas ⁊ caiphas q̄ vicissim annos suos agebant. Ꝫ tūc erat annus cayphę ⁊ volūtate eius primū ducť ē ihs ad annā ⁊ ñ qꝫ collega: sed qꝫ socer eius erat. Vel domus sic erāt posite: vt nō deberet annas a trāseūtibus p̄teriri

Et alius d. Quis sit iste qꝫ ℔ tacetur nō temere diffiniat. Solet tam iste Johannes sic se significare.

Dicit ille nō. Aug. Nō solū negat xp̄um q̄ dicit eū nō eē christū: sed q̄ etiā negat se eē christianū ⁊ ita bic īpletur: qđ dñs dixit. ter me negabis.

ego sum: abierūt retrorsum et ceci
† vt bñ eū cognoscāt. ne errent ī captōne
derunt i terrā. Iterū ergo interrogauit eos. Quē quęritis? Illi autē dixerūt: ihūm nazarenū Respōdit ihesus: Dixi vobis. qꝫ ego sū. Si ergo me q̄ritis: sinite hos abire: vt ipleretur sermo quē dixit: qꝫ quos dedisti mihi nō p̄didi ex eis quen
ꝺ ardentior ceteris discipulis ꝺ cultellū. s. q̄.

Simō ergo petrus hns gladium edurit eū ⁊ percussit pontificis seruū. et abscidit eius auriculā dextrā. Erat aūt huo nom̄ malch⁹ Dixit ergo ihūs petro. Mitte gladiū tuū ī vaginam. Calicem quem
ꝺ passionis.
† vt apostolus ait. p nobis oībus tradidit eum.
† ꝺ quasi cur resistis.
dedit mihi p̄? ñ vis vt bibā illū?

Cohors aūt et tribunus ⁊ ministri iudeorū ꝓp̄hēdert ihūm: ⁊ ligauert eū: ⁊ adduxerūt eū ad annā primū
ꝺ cur ad eum ꝺ voluit ad illū primū duci vt mi
Erat eñ socer cayphę q̄ erat pontificis culpe videretur. si alterius quoq; sacerdotis
fer ānī illius. Erat autē cayphas
dānaretur ꝺ. ntentia
q̄ ꝓsiliū dederat iudeis: qꝫ expedit vnū hominem mori pro populo.
ꝺ ex devotōne.

Sequbat aūt symō petrus ihūm et alius discipulus. Discipulus autē ille erat not⁹ pōtifici ⁊ introivit cū ihū i atriū pōtificis. Petrus autē
ꝺ foris stabat q̄ negaturus erat.
stabat ad ostiū foris. Exiuit ergo
ꝺ anne
discipul⁹ ali⁹ q̄ erat notus pontifici ⁊ dixit hostiarię: ⁊ introduxit petrū. Dixit ergo petro ācilla ostiaria Nūquid ⁊ tu ex discipulis es hois istius? Dicit ille: Nō sum. Stabāt
ꝺ infidelitatis
aūt serui ⁊ ministri ad prunas qꝫ frig⁹ erat ⁊ calefaciebāt se. Erat aūt cū eis ⁊ petr⁹ stās ⁊ calefaciēs se. Pōtifex ergo interrogauit ihūm ℔ discipulis suis ⁊ ℔ doctria e⁹. Rndit ei ihūs. Ego palā locutus sum mō.

Ego semp docui i synagoga ⁊ ī templo quo oēs iudei ꝓueniunt. ⁊ i occulto locutus sum nihil. Quid me interrogas? Interroga eos q̄ audierūt q̄d locutus sim ipsis: ecce hi sciūt q̄d dixerim ego. Hęc cū dixisset: vn⁹ assistēs ministrorū dedit alapā ihū dicēs. Sic rndes pōtifici?
ꝺ vt māsuetus et patiēs. qui iussu quālibet pcutienti
Rndit ei ihūs. Si male locut⁹ sum
irrogare penā poterat:
testimoniū phibe ℔ malo: si aūt bñ
q̄d me cedis? Et misit eū annas li-
ꝺ qui erat princeps sacerdotū illo ānno. et ad eū a prī
gatū ad caypham pōtificē. Erat autē
cipio ducebatur. ꝺ i. dom o ānę ꝺ hoc et añ dixerat
symō petrus stās ⁊ calefaciens se.
sed q̄ secuta sunt adiungit
Dixerūt ergo ei. Nunquid ⁊ tu ex
ꝺ ecce sēo negat.
discipulis eius es? Negauit ille ⁊
† vt tercia negatō cōpleretur
dixit. Nō sum. † Dicit vnus ex huis pōtificis cognatus eius cuius abscidit petrus auriculaꝫ. Nōne ego te vidi ī orto cū illo? Iterū ergo negauit petrus. ⁊ statī gallus cantauit
ꝺ ecce cōpleta predictō christi. et convicta presumptio petri ꝺ ab anna † ꝺ ī illā ptē domus quā pilat⁹ tenebat:
Adducūt ergo ihm̄ ad caiphā ī† p̄t
† iudei qui adducebāt ihūm.
torium Erat aūt mane † et ipi ñ introierūt ī p̄torium vt ñ cōtaminarent: ꝺ manducarent pascha. Exiuit ergo pilatus ad eos foras: ⁊ dixit. Quā accusatiōz affertis aduersus hoiem
ꝺ qui q̄rebāt falsum testimonium aduersus ihūm.
† ꝺ quē iudicatus reū mortis
† ꝺ phibz tributa dari cesari. et dixit. qꝫ possum destruere tēplū dei. et reedificare ꝺ qđ. pbatur falsū
in tot bñficijs q̄ fecerat. p q̄bus reddebāt mala
hunc. Rndērūt ⁊ dixerūt ei. † Si ñ
eēt hic malefactor ñ tibi tradidissem⁹
eū. Dixit ergo eis pilatus. Accipite eū vos: ⁊ ℔ legē vestram iudicate eū
† ꝺ ñ licz interficere quēq; .s. ī festivis dieb⁹. qꝫ ī alio tpe licebat scōm legē.
Dixerūt ergo ei iudei. † Nobis ñ licz
† tradēt eū gētibus ad cru. et il.
interficere quēq; ⁊ sermo ihū ipleret quē dixit: significās q̄ morte eēt

Dalam. Id est multis audiētib⁹: non q̄ ℔ q̄ dicit palā cēnt cognita turbis. Cum et apostolis diverit. hec ī proverbijs locutus sū Sed venit hora cum palā annunciabo vobis. Eis etiā secreta exponebat. quę alijs per pabolas dicebat. Similiter q̄ dicit. nihil ī occulto lum locutus ñ q̄ nō eēt occulta intelligentia. ꝺ qꝫ corā tot hominibus dixerat; Ea etiā quę paucis dixerat: ñ sunt ī occulto: qꝫ ad ℔ dixerat vt p̄dicarentur super tecta: ñ vt tacerentur. Ea aūt quę audierant ⁊ nō intellexerāt talia erāt vt ñ posset iuste crimiari. ⁊ quotiens interrogā do tētaueīt vt accusarēt. sic respōdit vt oēs calūnię frustrarentur. Jō dicit, qđ me iter.

Quid me. Id ē. a q̄ veritatē audire nō desideras? Interroga magis eos. de quorū dictis non habeas iudiam. Ita temperat responsionē vt nec veritatē taceret. nec defendere se videretur.

Nęc autez. Objcitur cur non fecerit qđ debuit? debuit ñ sic respondere. sed alteram maxillam p̄bere. Sed ꝓbaciter ⁊ māsuete ⁊ iuste rndit. ⁊ ñ mō maxillā ℔ totū corp⁹ ferienti parauit. Et hinc potius ostendit p̄cepta patientię: nō ostētatōne corporis ℔ cordis p̄paratōne faciēda. pōt eñ q̄s maxillā visibiliter p̄bere ī ratus. Melius q̄ respondit vere placatus. ⁊ ad ferēda graviora trāq̄llo ānio paratus.

Si male. Male loquitur qui ꝺ veritatem loquitur. Et ē. si m. l. s. da testimoniū q̄ ꝓbes mēdacem.

Erat aūt. Aug. Dicto q̄ annas misit ihesum ad caypham: redit ad locū narratiōs vbi relig̃rat petrū: vt explicet q̄d ī domo ānę ꝺ trina petri negatō exigerat

In pretorium. Id ē. vbi p̄ses pilatus hīta
bat. ℔ si ad caypham quo ī p̄toriū: forsitā aliq̄ cā vrgēte ꝺ domo ānę ad audi
ēdū ibm ābo ꝓvenerāt. caipbas p̄rexit ad p̄toriū p̄sidis: ⁊ socero suo ibz reluęt ad audiēd. l. ī domo caiphę pilat⁹ accepat p̄toriū. ⁊ tāta erat dom⁹ vt
seorsū hītarz dñs. seorsū pilat⁹

Vt nō cō. Quia die festo azimoꝝ p̄tamia tō erat illis ī alienigenę hītaculū ītrare.

Nobis nō li. Hoc dicūt ꝓp'

dici festi sctitatē. Lex em̄ p̄cipit ne pareant malefactoribꝫ p̄sertī seducētibꝫ a deo suo. qualē istū dicebant eē z cōtra seipsos dicunt qz iterficiebāt quē int̄ ficiendū offerebant · sicut et pilatus iterfecit. ñ tñ manibus suis.

¶ Cuz pilatus vellet hiesum tradere iudeis vt ꝫm legē suā iudicarent eū: noluerūt recipere · dicentes .nob nō l.ī.q. z sic ipleť ser.ib· quē dñs mozte p̄dixit vt eū a iudeis traditū gētes iterficerēt· quasi sic eēnt alieni a scelere q̄ magis peccāt · ī quo ñ eorū inocētia ꝫ dmē tia mōstratur.

A temetipso · Scit hiesus quid ipe interrogat · z quid ille respon surus est . ꝫ tñ dici voluit: ñ vt sciret . sed vt scriberetur qđ scire vo

Quid feciſti luit Quasi si hec culpa ñ est q te regem dixeris: quid aliud feciſti: q̄si: ñ ē mirum si iudici traderis puniendus q̄ te regem dicis . Sed si ꝫ cā ñ eēt · tūc forte alia q̄ renda eēt · quasi cōfirma si hec cā ē quę obiicitur an alia.

¶ Regnū . Hoc est qđ nos scire volnit . ꝫ prius vicissim interrogā do voluit ostendere q̄ essz đ regno suo boim opiōe iudeorū vel gentilium · q̄ onsa vtriqz aptius rndz . Regnū m. ñ ē đ b.m. Quasi đcepti estis: nō em̄ impedio dñationē viam in hoc mundo. ne vane timeatis z seruiatis : sed ad regnū celeste credēdo venire. ¶ Tu dicis . Non se regem timet confiteri · sed ita libratū est vt nezꝫ se regem neget · nec de mūdo se fateat esse : vt ille sentiebat qui dixit: ergo rex es tu: cui respōdit. tu dicis · qz rex s.e: quasi carnalis carnaliter dicis.

¶ Ego i h.n. Nō in hac re sed ad hāc rē: qđ ī greco ñ est ambiguuz. Dicit ergo de temporali natiuitate qua venit in mundū · ꝫm quā natus ē ad hoc · z ad hoc venit in mundū · i · propter hoc vt testimoniū p.u. Dz qz non oīm ē fides · addit: oīs q̄ ē e.u. audit · i · obedit. i. credit mihi ·

Iterū exiuit · Nō expectat responsum . nec cū vellet dimittere mora fieret. subito em̄ venit in mentē cōsuetudo q̄ posset per pascha dimitti.

¶ Est autē . Quia in pascha a seruitute liberati sunt . ī pascha ht cōsuetudo dimittendi eis fuit. ¶ Dimittā vo . Nō potuit auelli a corde eius hiesum eē regē iudeorū: sicut in scribendo titulo : tanqꝫ ipa veritas ht ei fixerit · đ q̄ qđ esset ī terrogauit ¶ Latro . i. dyabolus sedicioſus z homicidiorū auctor dimissus est iudeis . q̄đ p̄ria lucis ob supbiā pulsus · ī tenebrarū carcerem missus erat · z iō nō p̄t iudei videre pacē · qz sedicioſorū princi

moriturus. Introiuit ergo iterū ī ꝓtorium pilatus · z vocauit ihūz z dixit ei. Tu es rex iudeorum · rndit ihes? a te metipso hoc dicis: an alij tibi dixerūt đ me? Respōdit pilat?

Nūqd ego iudeus sū? Gēs tua z pōtifices tui tradiderūt te mihi . qđ feci sti? Rndit hiesus. Regnū meū nō ē đ hoc mundo. Si ex hoc mūdo esset regnū meū: ministri mei vtiqz decertarent vt nō traderer iudeis . Nūc aūt regnū meū non ē hinc. Dixit ita qꝫ ei pilatus. Ergo rex es tu? Respōdit hiesus tu dicis. qz rex sum ego sum. Ego ī hoc natus sum: z ad hoc veni ī mundum: vt testimoniū phibeā veritati. Omis q̄ ē ex veritate : audit vocē meā. Dicit ei pilatus · Quid est veritas? Et cū hoc dixisset : iterū exiuit ad eos z dicit eis : Ego nullā inuenio in eo cām . Est aūt cōsuetudo vobis vt vnuz dimittam ī pascha.

Vultis ergo dimittā vobis regem iudeorū · Clamauerūt rursū omēs dicētes : Nō hūc sed barrabā · Erat aūt barrabas latro. C. XIX.

Tunc ergo apprehendit pilatus ihūz z flagellauit: Et milites plectentes coronā đ spinis iposuerūt capiti eius et veste purpurea circūdederūt eū z veniebāt ad eum z dicebāt: Aue rex iudeorum: Et dabāt ei alapas.

Exiuit ergo iterū pilatus foras : et dicit eis. Ecce adduco vobis eum foras vt cognoscatis q̄ nullā inuenio in eo cām . Exiuit ergo ihesus portās spineā coronā: z purpureum vestimentū z dicit eis · Ecce hō

Cū ergo vidissent eū pōtifices z ministri clamabant : dicentes · Crucifige crucifige eum · Dicit ei pilatus. Accipite eū vos z crucifigite: Ego em̄ nō inuenio in eo cām · Respōderūt iudei . Nos legē habem?: z ꝫm legem đz mori: qz filiū dei se fecit · Cū ergo audisset pilatus hūc ꝫmonē magis timuit · z ingressus ē ī ꝓtorium iterū: z dicit ad ihūm . vñ es tu. Jhūs aūt respōsum nō dedit ei · Dicit ergo ei pilatus · Mihi nō loqris · Nescis q̄ habeo ptātē crucifigere te · z ptātē habeo dimittere te · Rndit ihūs Nō hzes ptātē aduersus me vllā nisi tibi datū fuisset desup · Propterea qui me tradidit tibi: maiꝰ pctūz hz · Et exinde q̄rebat pilatus dimittere eū · Judei aūt clamabāt dicētes Si hūc dimittis: nō es amic? cesaris Omis ei qui se regē facit cōtradicit cesari · Pilatus aūt cū audisset hos ꝛmones: adduxit foras ihūm . z sedit pro tribunali in loco qui dicit lichostratos · hebraice aūt gabatha · Erat autem parasceue pasche

pē plus q̄z deū eligere voluerūt . vnde bn dr. Vos ex dyabolo patre estis. ¶ Erat a.b Jd ē filius mgri . i . dyaboli qui latroni ī suo scelere: iudeis ī pfidia magister fuit · vel barrabas · i · filius p̄ris . i. dyaboli Tuncer. Hoc fecit pilatus . id ē milites facere permisit vel etiam iussit : vt iudei satiati de pēnis a morte desisterent.

¶ Coronā . In spinea corona nostror? uz notat suscepto pecca torū pro qua mortalis fieri voluit . Vñ p̄cursor . Ecce agnus d. e. q t. p. m. Spine namqꝫ ī pctōrū significatōne ponuntur . Vñ dns . Terra tua spinas z tribu . ger . i . cōscia tua pū ctones et aculeos vicō rū . pcreare nō desistet. Exiuit e. Ecce iplentur quę de se p̄dixerat ihs occulta potentia cōmendatur patiētia · qua ifozmāt martires Et dicit eis res. Hic apparet non ignorante pilato hec a militibus esse facta · sine iusserit sine permiserit vt satiatis iudeis hec sufficerent · sed magis inardescunt z clamant Crucifige c.

¶ Filium d . Ecce altera maioz inuidia · qz parua videbatur illicita affectatō regni · z tñ vt p̄ qz vere erat xp̄s z rex z filius dei.

¶ Jhesus autē . Hic z in alijs locis legitur filiasse xp̄s : vt p pbetia ipleat . Sicut agnus coram tondente sine voce sic nō aperuit os suū . que similitudo de agno data ē: vt in suo silentio nō reus ꝫ innocēs habeatur · nō em̄ vt p̄scius q̄incitur sed vt mansuetus pro alijs imolatur.

Nisi tibi · Jd ē . a dō: qz ñ ē ptās nisi a deo: sed tñ tibi talis data ē vt sis sub alterius potestate · z iō maius peccatū ē ei q̄ tradidit me tibi ī uidendo q̄z tibi q̄ exerces ptātē metuendo · ñ tñ pilatus ē sine peccato · z iō ait: maius ·

Exinde . I est . ex hac causa: ne haberet peccatum occidendo inocentem · z z si minus illis inuidis: querebat dimittere: ñ q̄ tunc primū quereret · sed si prius volebat mō querebat. ¶ Si hunc . Supra legem p̄posuerunt ꝫm quam deberet mori · quia filium dei se fecit · Sed qz ille legē gentis alienę ñ timet · sed magis timet occidere filiū dei . terrent eū a cesare quē ñ pōt vt actorē ptātis sue p̄temnere. ¶ Erat autē p . Aug . Parasceue qđ interp̄tat p̄cpatō: ē sexta feria qua p̄parabāt necessaria sabbato · qua die p̄cepit mosi duplo colligere mānā propter sabbatū . Hora quasi sexta · qz iā icepat sexta hora diei qñ pilatus sedit pro tribunali · z dū duceret ihs z cetera gerent: cōpleta ē sexta hora: ex q̄ tenebre fuerant vsq̄ ad nonā . Sed ne hoc

facin⁹ ī rōanos sed magis in iudeos retorq̄tur dicat marcus hora tercia crucifixum·q̄a iudei clamauerunt ea hora Crucifige c·

Vel pascha ē immolatō xp̄i: cui⁹ pascene. id ē. p̄patō a nona hora noctis cepit qua in domo pōtificis pronūciata est mors christi a dicētibus: re⁹ ē mortis ab illa hora noctis nona vsq; ad diei terciam. sex horę sunt p̄paratōis·tres noctis· tres diei. quarū sexta iā ceperat cuz pilatus tribunal ascendit: qō adhuc erat p̄paratō immolatōnis: quę facta ē sm marcū tercia: nō p̄paratōnis sed diei·z eadē ē sexta p̄paratōnis·

Regem ve. cru. Adhuc terrorem quem de cesare ingerūt supare conatur dicēs. Regē ve. c. de ignominia eorū volēs eos frangere: quos ō ignominia christi ñ poterat mitigare.

Tūc ergo. Quia p fitentur cesarem aperte cōtra eum eē si alū regem velit eis īgerere dimittendo īpunitum quē p̄pter hos ausus tradiderant occidendō Victus ergo. timore tradidit eis iesum vt crucifigatur. Eis·ñ q ipi manibus eū acciperent qui supra hoc excusauerant·ō vt crimine impliciti videantur a quo alieni ē conant cū nō nisi pro eis ō faceret pilatus. vnō nec ait vt crucifigerent: sed vt crucifigeretur iudicio et potestate pilati.

Baiulans. Portabat crucez suam iesus. Grande ludibriū impijs·grande misterium pijs gloriantibus quasi in sceptro regni Et est crux candelabr̄ lucernę quę ñ erat sb modio ponēda. Primo dns crucez portat qz prior passus ē. Postea imposita ē symoni cyreneo·qz debemus se qui vestigia eius

Et cū eo. Latro q̄ pmāsit ī pfidia significat iudeos·q̄ p̄fitet· gētes significat.

hora quasi sexta. Et dicit iudeis: Ecce rex vester. Illi aūt clamabāt: Tolle tolle: crucifige eū. Dixit aūt pilatus: Regē vīm crucifigā? Respōderūt pōtifices. Nō hem⁹ regē
‡ s. voluntati eorū
nisi cesarē. Tunc ergo tradidit eis
† s milites facto iudeorū voto quis totum fecerūt qō fieri extorserunt
ihūz vt crucifigeret. † Susceperūt
† s suo humero vt ea cōmēdaret imitaturis
aūt iesuz z eduxerūt eū. Et † bajulāns sibi crucē exiuit i eū q̄ dr calua
‡ s. locū decollatorū
rie locū·hebraice āt golgatha vbi
† s latrones ut alij dicūt. vt sit cū impijs deputatus
crucifixerūt eū: z cū eo alios † duos hinc et hinc. Medium autē ihūm.
‡ s patur divina vis i corde nescientis
Scripsit aūt titulū pilatus: z posuit sup crucē. Erat āt scriptuz·ihūs
‡ s corde ñ carne
nazarenus rex iudeorū. Hunc ergo titulū multi legerūt iudeorum: qz p̄pe ciuitatez erat locus vbi crucifixus erat ihūs. Et erat scriptum
‡ s tribus linguis scribitur: quasi tribus testibus. qz in
hebraice grece z latine. Dicebant
orē. d. vel t. s. o. p. † s q̄d̄ dixerāt. ñ habemus r. n. c.
ergo pilato † pōtifices iudeorum.
† s ñ pōt mutari qō veritas dixit. nec qō pilatus
Noli † scribere rex iudeorū: sz qz
tus scripsit
ipe dixit: rex sum iudeorum. Rñdit
† s vt impleatur scriptura. ne corrumpas titulū in scriptōnē. † s quasi. ñ corrupto veritatē. et ñ vos
† pilatus. † Qd scripsi scripsi. Mi
dilig tis falsitatē.
lites ergo cū crucifixissent eū: acce
† s de alijs vestimētis sine sorte. ‡ s hinc apparet
perūt vestimēta ei⁹: z fecerūt † quat
quattuor milites fuisse q̄ crucifixerunt.
tuor ptes vnicuiq; militi partē·et
‡ s accepērūt similiter. sed nō similiter diviserūt.
‡ s hec ē cā quare ñ diviserunt.
tunicā. Erat aūt tunica incōsutilis
‡ s qz caritas supeminet p̄ oibus.
desuper ptexta p totū. Dixerūt ergo ad inuicē: ñ scindamus eā: sed sortiamur ō illa cui⁹ sit: vt scriptura ipleret dicēs † partiti sunt † vestimēta mea sibi·z i vestē meā miserūt sortē. Et milites q̄dem hoc fecerūt
† s ñ sortiti. † s alia q̄ tunicā
‡ s tunicam.
Stabat aūt iurta crucē ihū mater
† s hec erat mater iacobi † s filia cleophe.
eius·z † soror mr̄is ei⁹ † maria cleophę z maria magdalenę. Cū vidisset ergo ihūs mr̄em z discipulū stā
‡ s p ceteris familiarius.
tē quē diligebat: dic mri suę. Mulier ecce fili⁹ tuus. Deiñ dicit discipulo. Ecce mr̄ tua. Et ex illa hora

† s qz ad eius curam q̄q̄d ei ē necessariū p̄tinet
† s matrem
† accepit eā discipulus i † suā· Postea sc. es ihūs qz oia ꝓsūmata sūt vt ꝓsumeret scriptura·dicit. Sitio
‡ s q̄ oia disposuit p ne. cētes agit
Vas āt positū erat aceto plenū Illi ergo spōgiā plenam aceto ysopo
† s harundinē. vt alius dicit
circūponentes † obtulerūt ori ei⁹.
Cū ergo accepisset ihūs acetū dixit
‡ s qō p̄phetia previderat. et qz nihil iā restat qō āte
Consūmatū ē· z inclinato capite tra
mortē fieri oportet et tradidit spūm. vt qui p̄ātem
didit spūm· Judei ergo qm̄ pascebabebat ponēdi a. s. et iterū sumēdi e.
ue erat vt ñ remanerēt i cruce corpora sabbato. (Erat em̄ magn⁹ di
† s vt morerentur † s mortui de ligno ne pēdētes magnū diē sui diuturni cruciatus
es ille) rogauerūt pilatū vt † fragerēt eorū crura· z † tollerē
horrore fedarent.
tur. Venerūt ergo milites z primi quidē fregerūt crura: et alteri⁹ q̄ crucifixus est cū eo· Ad ihūz aūt cū veissent vt viderent eū iā mortuū: ñ fregerūt ei⁹ crura. Sz vn⁹ milituz lācea lat⁹ eius aperuit· z ꝓtinuo exiuit sanguis z aqua· z q̄
vidit testimoniū phibuit· z verū ē eius testimonium· z ille
‡ s ñ ait sciatis. scit ipse qui vidit. credat ei q̄ ñ vidit.
scit qz vera dicit· vt z vos credatis. Facta sunt enim hec vt
† s ob qō dixit. ñ fregerūt eius crura. † s agno
scriptura ipleret. † Os ñ ꝓminuetis ex † eo· Et iterum alia
‡ s ad hoc q̄ dixit. lācea latus ei⁹ aperuit † s qz i ea carne vēturus ē i qua ē crucifixus
† scriptura dicit. † Videbūt i quē trāsfixerunt· P⁹ hec aūt rogauit pilatum ioseph ab arimathia eo q̄ esset discipulus ihū· occultus autē propter metuz iudeorū vt tolleret corp⁹

Et e. scri. Hę tres linguę ceteris eminebant. Hebrea p̄pter iudeos in lege dei gloriātes. Greca propter gētium sapientes. Latina p̄pter romanos: tunc pene omnib⁹ gētibus īperantes·

Milites e· Ecce q̄ gesta sunt iuxta crucē: cū iā crucifixus cēt.
Quattuor p. Quadriptita vestis significat ecclesiā toto orbe q̄ quattuor partibus constat diffusaz: oib⁹ ptibus equaliter. i. cōcorditer distributā. Tunica sortita olim ptiū significat vnitatē q̄ charitatis vinculo ꝓtinet
Incōsutilis. Ne aliqñ dissoluat vnitas ecclesię z ad vnū puenit. qz omes in vnū collegit. sicut z in duodecim vn⁹ petrus p oibus dicit· Tu es xp̄s filius dei vivi. z ei p oibus dr. Tibi dabo claues regni celorū· vnus p oibus: qz vnitas est in oib⁹
Desuper c. Quia charitas supeminet omnibus p totū. qz nemo ē ei⁹ expt qui p̄tinere videatur ad totū. a quo toto sicut greca indicat lingua: catholica vocatur ecclesia q̄ i sorte dei gratia ꝓmēdatur.
Cū vidisset e· Qui divina facturus quasi repulit ignotā matrē· iam ostendit venisse horam quā tūc p̄dixit in qua agnoscit ō qua fuerat mortaliter natus. z vocet vt a pijs filijs impendatur cura a parētibus. Unde et apostolus. Siquis suorū curā nō habet: fidem negat z̄c.
Mulier ec. Matri quā reliquit alterum pro se filium q̄dammō tribuit. Nā cur hec fecerit: hec sequētia indicant· ex illa hora a. e. d. m. suam. qui et si iā nō haberet p̄pria in illa societate centupliciter accepat vbi erant oīa ꝓmunia: nihil habens et oīa possidens.
Dia con. Omnia quę oportebat fieri antecz̄ acciperet acetuz z traderet spūz. Ut etiā scriptura b ꝓsummaret. In siti m. p. m. a. dicit. sitio. quasi hoc minus feciſtis. date quod estis. Degenerauerant eīm a vino patrum ō iniquitate mundi: quasi de pleno vase impleti: habentes cor vt spongiā cauernosis z tortuosis latibulis fraudulentū. Ysopus humilis herba pectus purgat: significat humilitatē christi: per quē fusus sanguis nos emundat. Hanc circumdederūt iudei· z se circūuenisse putauerunt. Harundo significat scripturā quę hoc facto implebatur.
Sed vnus. Vigilanti verbo vsus est· nō dicit percussit vel vulnerauit: sed aperit: vt illic quodammō vite hostiū panderetur vnde sacramenta ecclesię emanauerūt: sine quib⁹ ad vitā ñ intratur. Ille sanguis fusus ē i remissionem peccatorū. Aqua et lauacrū p̄stat z potum. Ecce hostiū i latere archę quo intrant animalia diluuio ñ peritura. Ecce mulier facta de latere dormientis.

Sicat mos. Nō frustra ait. sicut mos ē iudeis. sed admonet ī huiōi officijs morē cu inolę gentis eē huanō

Currebant. a.d. Johānes significat synagogā, quę prior venit ad monumentum. sed nō intrauit. quia, pphetias dē incarnatōne et passione audiuit. ℔ et mortuuz credere noluit. Petrus est ęcclesia quę cognouit carne mortuū. z viuētem credidit deū. post quē z iudęa ī fine intrabit

Separatim quia sacramenta diuinitatis īcōprehensibilia a nostrę infirmitatis cognitōne remota sūt. In innoluto nec finis nec initium aspicitur. Sic celsitudo diuinitatis nec ępit eē nec ꝺ finit. In vnū. l. qī ī cissura mētiū deus nō ē. sed ī vnitate. Vel sudarium capitis passio christi: cuius sacramēta infidelibuz sunt occulta. seorsum: qz lōge a nostra. qz ille spōte et sine culpa pass⁹. nos īuiti cū culpa.

Modum. Scīlicet vsqz adeo vt cū ab ab ipso dño aperte diceretur: ꝓpter cōsuetudinez ab eo audiendi parabolas: ñ intelligerent.

Plorans. Jam plus ꝺ sublato qz ꝺ occiso plorat. quia tanti magistri cuius vita subtracta fuerat: nec mēoria remanebat. et iste dolor ibi eaz tenebat.

Dū ergo. Cum eū sciret ibi non esse. ℔ quia nimis dolet nec suis oculis, nec oculis illorum duorū credendū putauit. Vel potius diuino instinctu ℔ factū est.

ihū: et pmisit pilatus. Uenit ergo et tulit corpus ihū. Uenit autez et nicodemus qui venerat ad ihūm
ʃ qz ñ nocte solum sed nocte primū
nocte primū ferēs mixturā mirrę z aloes quasi libras centū. Accepūt ergo corpus ihū z ligauerunt eaz linthęis cū aromatibus sicut mos est sepelire iudęis. Erat aūt i loco vbi crucifixus est ihūs ortus z i or
ʃ sicut in vtero marie nemo ante eū, nemo post cū ita in hoc monumento.
to monumentū nouū † i quo nōdū
† ʃ accelerata sepultura ne vespasceret qū nihil ta
quisqz positus fuerat. † Ibi ergo ꝓ le licebat facere.
pter parasceuē iudęorum: qz iuxta erat monumētū posuerūt hiesum.

C. XX.

ʃ quā matheus primā sabbati dicit.

In autez sabbati maria magdalenę ve
† ʃ cū ita tēpus opādi rediisset ī ʃ in requirendis i telligentū.
nit † mane cuz adhuc ī tenebrę essent ad monumētū z vidit lapidez
† ʃ vel reuolutū ʃ ī ex nimio ardore ʃ cucurrit
† sublatū a monumēto † Cucurrit er
nunciare discipulis vt aut secū quererēt, aut secum dolerent
go z venit ad simonē petrū z ad aliū
† ʃ in grecis codicibus additur .i. eū. ꝓpensiore caritatis et famulatus affectu.
discipulū quē diligebat ihūs. † Tulerūt dñz ꝺ monumēto: z nescim⁹ vbi posuerunt eū. Exīt ergo petr⁹
† ʃ quo aūt venerunt, regressus narrat. curr
et ille alius discipulus: † z venerūt
† ʃ per decursum huius mūdi. iudei ꝓ legis litteraz.
ad monumētū. † Currebant autem
gētiles ꝓ legē nature.
duo simul. z ille alius discipul⁹ p̄ cucurrit citius petro z venit prim⁹ ad monumētū. Et cū se inclinasset vidit posita linthea mina ñ tñ itroiuit. Uenit ergo symō petr⁹ sequēs eū. z itroiuit ī monumentū z vidit
ʃ sacre scripture sacramenta
linthea mia posita: z sudarium qꝺ fuerat sup caput eius: ñ cū lintheaminibus positum: sz sepatī inuolutū i vnū locū. Tūc ergo introiuit z ille discipulus ꝙ venerat primus
† ʃ vacuum sepulcrum ʃ ī ʃ ñ quidem resurrexisse
ad monumētū. † z vidit z ī credidit
sed sublatum esse. ʃ cur nōdū
Nondum enim sciebant scripturam. quia oportuit eum a mortuis resurgere. Abierunt ergo iterū
ʃ vbi habitabant. † ʃ quā fortior fuerat affectus
discipuli ad semet ipsos. † Maria autem stabat ad monumentum foris plorans. Dū ergo fleret iclinauit se et prospexit in monumētū. z vidit duos āgelos ī albis sedentes vnū ad caput z vnū ad pedes vbi positū erat corpus ihū
ʃ cum alijs duabus.
dicunt ei illi. Mulier quid plorasʔ Dicit eis. Quia tulerūt dñm meū. z nescio vbi posuerūt eū. Hęc cū dixisz cōuersa ē retrorsum. z vidit ihūm stātē z ñ sciebat qz ihūs ē.
ʃ hec ē maior cā doloris.
ʃ redarguēs eam † ʃ q ñ credit adhuc ē mulier. adhuc corpori sexus appellatōe signatur ʃ ī ʃ quasi ñ lacrimas nudas sed fidē exigo. bone lacrime si ihūm agnoscas. ī ʃ interrogatur cā doloris vt augeatur desiderū
Dicē ei ihūs. † Mulier † quid plorasz † Quem quęris. illa
ʃ ñ penitus falso. qz ī ei⁹ mēte seminabat.
existimās qz ortulanus eēt: dicit ei: Dñe si tu sustulisti eum dicito mihi vbi posuisti eū: z ego eū tollā. Dicē ei ihūs. Maria. Cōuersa illa dicit ei. Rabboni: qꝺ ꝺz mgr̄. dicit ei ihūs
ʃ prius corpe cōuersa putauit qꝺ ñ erat. nūc cōuersa corde qꝺ erat agnouit.
Noli me tangere. nondū em̄ ascendi ad patrē meū. Uade
† ʃ natura. ī ʃ ñ ait cōiter nostrū. sed meū et vestrū. qz differunt.
autē ad frēs meos et dic eis. Ascendo ad † pzem ī meum et
ʃ gratia † ʃ deū meū. qz ego hō. vestrū. qz vos ab errore liberauit. ʃ sub quo et hō suz
pzem vz̄m: † deum meum z deum vz̄m. Uenit maria magdalenę nuncians discipulis qz vidi dñm z dixit mihi hęc. Cū
† ʃ hoc in ipo die resurrectōnis ī ʃ noli corporis vbi erat diuinitas. hostia clausa ñ ob
ergo eēt sero die illo vna sabbatorum. z fores eēnt clausę vbi erāt discipuli ꝓgregati propter metum iudęorū † Uenit
fuerunt sicut et natus fuerat de virgine. † ʃ die dnica eiusdē resurrectōnis.
hiesus z stetit ī medio. z dixit eis. Pax vobis. z cum hoc

Uidit d. an. Angeli. i. nunciꝰ significāt euangeliū christi a capite vsqz ad pedes. i. ab initio vsqz ad finē eē nunciandū. Et ille ex passione sua erat nunciandus. quia deus est ante secula. z homo in fine seculi. Sedet ergo angelus ad caput. cum dicit. In principio erat verbum. Ad pedes. cū dicit Verbū caro factum ē. Vel duo angeli duo testamenta. vnū prius. aliud sequens. Coniuncta: dum pari sensu: incarnatum. mortuum. resuscitatum nunciant.

Quid plo. Quasi. noli plorare. Prohibent lacrimas quodāmodo nūciantes gaudiū. Et illa putans eos interrogare nescientes: prodijt cām lacrimarū. qz tulerūt d. m. i. corp⁹ dñi mei

Et nō scie. Quia tergum ad eum habebat quē non resurrexisse credebat. qz amabat z dubitabat. videbat z nō cognoscebat

Quē quęris. Non ꝙ dubitet quē requireret: Sz qz illa quē quęrit ignoret: ñ em̄ querit xp̄m: ℔ quē putat raptū.

Domine. Quē putat ortulanū dicit dñm vt honorificaret hominez a quo rogabat beneficium. Nec sic dicit eum dñm sicut illū quē quęrit sublatum. Hiesum vero agnoscens vocat magistruz. qz recolit eū a quo discere humana z diuina discebat.

Si tu sus. Non dicit quem. qz ℔ in animo agit vis amoris: vt quem semper cogitat: nullū aliū ignorare credat.

Maria. Postqz cōmuni noīe vocauit. z ñ ē agnit⁹. vocat ex noīe ac si dicat: recognosce eū a quo recognosceris.

Noli me t. Hic innuit ꝙ pedes eius amplecti voluit. Merito nō tangit quę ñ videt. nā q̄ videt tāgit.

Dicit ei. n. m. t. Fidem vocēs z ī corde eius vt ortulanus seminat dicit Noli m. t. nō ꝙ nollet tangi nisi cū ascendisset. cū et mulieres z alij in terra eū tetigisse legantur. z ñ sedentem in celo. Vult ergo sic se spēaliter tangi. i. sic se credi vt sit equalis patri. Et quia ista adhuc carnaliter in eū credebat quē sicut hominē flebat: audit. Noli m. t. i. sic credere: qz ī corde tuo nōdum credis me equalē ascendi ad patrem. i. nōdū credis me equalē patri. tūc tā ges: cū ñ imparē credes. In hac figurat ęccia de gentibus q̄ ī xp̄m ñ credit: nisi cū ad patrē ascendit.

Mistice. Noli m. t. Noli manū maioribus adhibere: sed vade ad ꝓfectōres qui facile resurrectōnē credant. Mulieribus enim in ecclesia docere non permittitur.

Uenit maria. Ibi culpa absciditur vñ pcessit. Mulier mortē viro propinauit. mō mulier vitā nūciat viris. z quę tūc verba serpentis. mō narrat verba vinificatoris. ac si ipsis rebus dicat deus: ꝺ qua manu illatus ē potus mortis. ꝺ ipa suscipite potū vitę.

Cū ergo esset. Hoc in ipo die resurrectōis factū ē; ī quo quinquies

bieſus apparuit. Primo marie magdalene Secdo eidē cū alijſ currenti nūciare diſcipul' volētibus. Tercio petro. Quarto cleophe et ſocio eius. Quinto diſcipulis ianuis clauſis ꝑdictis duobus iā reuerſis.

Dixit. Poſt reſurrectōnez in corpe ſuo dñs duo ꝓtraria oſtendit · z palpabile eiuſd̄ nature vt formz ad fidem · z incorrupti/bile alterius glorie vt inuitet ad pmiū.

Dixit er.e.i. Pacem offert qui ꝑpt pacē venit. Iterat vt mōſtret per ſuū ſanguinē eſſe pacificata quę i cęlis ſunt z quę i terra.

Accipite ſpi. Aug. In terra datur ſpūs vt diligatur ꝓximus · e cęlo datur ſpūs vt diligatur deus.

Quorū remi. Ecce charitas quę p ſpūmſanctū infundit cordibus eorū. Qui p ticipes ſui ſunt peccata dimittit · eorum qui nō ſunt: tenet. Et ideo poſtq̄z dixit: accipite ſ. i. cōtinno ſubiecit: q̄rū re. pec.

Thomas e. Nō caſu ſed diuina diſpōe defuit thōas. z audita nō credidit. Unde palpandū ſe ei dom̄o prebuit: qz eius dubitatōne z facta ſibi probatōne nulli relinquitur iā dubitare.

Qui d. didi. Didimus. i. geminus. qa dubi? thomas. i. abiſſus. qz dubitādo profundi? nouit.

Reſpōdit. Videbat z tangebat boīem z ſuper hoc deum credebat iā remota dubitatōne · z cōfitebatur quē nō videbat

Quia vidiſti · Non ait tetigiſti ſed vidiſti · quia viſus qd̄ āmodo generalis ſenſus eſt qui de alijſ quatuor dici ſolet. Forſitā nō fuit auſus tangere ſed aſpiciendo tm̄ ſen etiam tāgendo credit

Beati. Commendat fidē gētiū · p̄terito vtitur vt q̄ qd̄ erat futuruz i ſua ꝑdeſtinatōne nouerat iā factū

¶ ſ vbi ad dubitātiū corda ſananda vulnerum ſunt ſeruata veſtigia. ¶

diriſſet · oñdit eis manus et latuſ.

Hauiſi ſunt ergo diſcipuli viſo do
† ſ iteratō cōfirmatō ē. dat ei pacē ſup pacē. ſicut p miſ. t p. pphetā
mino. Dixit ergo eis iterū. † Pax
† ſ equalis ē pater filio. ſed hec verba mediatoris ſunt. ali' e miſit me. ego vos. ſ id ē. ad paſſiones. et ſi amet. quaſi ea caritate vos mitto ad mala qua p̄
vobis. † Sicut miſit me p̄. et ego
me miſit. † ſ inſufflatō ſignificauit ſpūmſctūz
mitto vos. Hęc cū diriſſet † inſuffla
ñ patris eē ſolus ſpūs. ſed ſuum.
uit · z dicit eis. Accipite ſpūmſctūz
ſ. i. quos dignos remiſſione iudicaueritis. duabus. ſ.
Quorū remiſeritis peccata remit/
clauibus. videlicet poteſtatis et diſcretōnis.
tuntur eis · et quorū retinueritis:
retenta erunt. Thomas aūt vnuſ ex diſcipulis duodecim q̄ dr dicitur didimus ñ erat cū eis qñ veit ihūſ. Dixerunt ergo ei alij diſcipnli. Vidim̄ dñm. Ille aūt dixit eis. Niſi videro i manibus eius fixurā clauorū z mittā manū meā i latus eius: ñ credā. Et poſt dies octo iterū erāt diſcipuli eius intus z thomas cū eis. Uenit ihūs ianuis clauſis · et ſtetit i medio · z dixit. Pax vobis. Deinde dicit thomę. Infer digitū tuū huc · z vide manus meas · z affer manū tuā z mitte i latus meuz z noli eſſe incredulus ſed fidelis. Reſpōdit thomaſ z dixit · Dñs meus z deus meus. Dicit ei hieſus ·
¶ boīem ¶ me eē deū.
Quia vidiſti me credidiſti. Beati qui nō viderūt z crediderūt. Multa quidē z alia ſigna fecit hieſus i cōſpectu diſcipulorū ſuorū quę ñ ſunt ſcripta in libro hoc. Hęc aūt ſcripta ſunt vt credatis: quia ihūs xp̄s ē filius dei · z vt credētes vitā habeatis i noīe ip̄ius:

C XXI.

Poſtea mani
† ſ idē eſt qd̄ mare galilee et ſtafeſtauit hieſus ſe iterum ad † mare
gnū genaſereth.
re tiberiadis · Manifeſtauit autez ſic. Erant aūt ſymon petrus ſimul et thomas qui dr didim̄. z nathanael qui erat a chana galileę: z filij
¶ iohānes et iacob̄ maior † ſ quorū noīa tacētur
zebedei · et alij ex † diſcipulis eius duo Dicit eis ſymō petrus. Uado piſcari · Dicunt ei. venimus z nos tecū · Et exierunt z aſcēderunt in nauē. z illa nocte nihil p̄hendiderūt. Mane aūt iam facto ſtetit hieſus in litore: nō tñ cognouerunt diſcipuli quia ihūs ē · Dicit ergo eis hieſus. Pueri. Nūquid pulmentariū habetis · Reſpōderūt ei · Non · Dicit eis · Mitte ī dexteram nauigij rhete · z inuenietis. Miſerunt ergo: et iam ñ valebant illud trahere p̄ multitudine piſciuz. Dicit ergo diſcipl's ille quē diligebat ihūſ petro · dñs ē Symō
¶ fide eccleſie
petrus cū audiſſet qz dñs ē: tunica ſuccinxit ſe · Erat enim
† ſ ex dilectōe in fluctus ſeculi. ¶ ſ. i. ecclēſia fructus mūdi calcātes.
nudus et miſit ſe in † mare · Alij aūt diſcipuli † nauigio venerūt. Nō em̄ lōge erāt a terra: ſed quaſi cubitis trecentis trahētes rhete piſciū · Ut ergo deſcenderūt i terrā: viderūt
¶ quibus ſignificatur calor charitatis † ſ fidē ¶ ſ p̄mis ¶ ſ verbū dei ſ. ſ. vi
derunt ñ ſuper prunas.
prunas poitas et † piſcē ¶ ſuppoitū et ¶ panē: Dixit eis ihūſ Afferte de piſcibus quos p̄dēdiſtis nunc. Aſcēdit ſymō
† ſ dū bis qui in fluctibus ſeculi ſunt. ſtabilitatē eternitatis oſtendit ¶ ſ id ē ſ litus quod
petr9: et † traxit rhete i ¶ terrā plenū magnis piſcibus centeſt finis mundi. † ſ numero et quātitate.
tū quiquagita tribus: Et cū † tāti eſſent: ñ ē ſciſſum rhete.

Multa. Quaſi in fine libri concludit. Multa quidē. z a. ſ. f. que p̄ ſua multitudine nō ſunt ſcripta. h aūt quę fecit hieſus z ante reſurrectōnem et poſt dicit ſe ſcripſiſſe vt fidem aſtruat qua vita habeatur. Deinde tamen narrat quomō ſe manifeſtauit hieſus ad mare tiberiadis · et in captura piſcium cōmēdauit eccleſię ſacramentum · qualis futura eſt in vltima reſurrectōne. Ad quod cōmendandum valet q̄ quaſi finis libri interpoſitus ē: vt eſſet etiam ſecurę narratōnis quaſi p̄mium · quod ei faceret quodammodo eminentiorem locum.

C. XXI.

Poſtea ma. Relictis oībus ſecuti fuerant hieſum. Qz ſi poſt mortez hielu anteq̄z redderetur eis viuus repetiſſēt priorē artē: poſſent videri ex deſperatōne hoc feciſſe · ſed poſt redditum viuum: poſt acceptū eius inſufflatōnis ſpūm: poſt verba eius: ſicut miſit me pater et ego m. v. ſubito fiunt qd̄ fuerunt · piſcatores nō boīm ſed piſciū. Sed ſciendū eſt nō prohibitos fuiſſe ſua arte licita victum quęrere apoſtolatus integritate ſeruata · cū vnde viuerent nō haberent · z ſic illis laborātibus adiecit deus neceſſaria que promiſit · h aūt penuria eorum diſpoſita eſt: vt i piſcatōne tanta exhiberentur ſacramenta.

Et illa no. Nox aūt aduētū xp̄i i qua nullus ad pfectōnē per legez venit. Mane aduētus ſtetit · iā p̄ reſurrectōnē extra fluctus in ſolido nec prio agnoſcitur ¶ In hac narratōne magnū ē ſacramentum · z vt vehemētius cōmendaret vltimo loco ē ſcriptū. Qz ſeptē fuerūt in piſcatōne diſcipuli: ſignificat finē t̄pis qd̄ ſeptē diebus voluitur. Litus etiā qz ē finis maris: ſignificat finē ſeculi: i quo petrus rhete extraxit in initio p̄dicatōis xp̄i. Eſt alia piſcatō h: alia p̄ reſurrectōz. Ibi z boni z mali capti ſunt: ſicut nūc hz eccīa · h tm̄ boni q̄ erūt in ęternū ipleta i fine reſurrectōe mortuorū · Ibi ihs ñ ſtat i litore ſicut hic · h aſcendit i nauē ſymonis. Ibi piſces in nauiculis · h rhete i terra. Ibi ergo eccīa i hoc ſeculo · h i fine ſeculi. Ibi vocati: h reſuſcitati. Ibi rhetia nō ſolū i dextera vel i ſiniſtra. ne ſoli boni vel ſoli mali ſed i differenter vt p̄mixti habeant boni et mali. hic i dextera vt ſoli boni. Ibi rūpit' rhete p̄ ſciſmata. h i ſūma pace ſcōz ñ ē ſciſſū. Ibi tāta m'titudo q̄ naues mergit. i. i ſubmerſiōe p̄mit · ñ em̄ ſūt merſę. Hic ñ valēt trahere a m'titudine piſciū vt i nauē captos refunderēt ſicut ibi · qz hi q̄ ptinent ad reſurrectōz vitę ſunt p̄ finē hui? vitę i ſomno pacis velut in p̄fundo latentes · nec apparebūt niſi cū i litore. i. i fine ſeculi reſurrexerit. Qd̄ ibi figurat' duabus nauiculis p̄pt' circūciſiōz z p̄putiū: hoc iſto loco ducētis cubitis p̄pt' electos vtriuſq̄ generi quaſi. c. et. c. qz h numer9 ad dexterā trāſit. Ibi ñ exprimitur numer9: qz m'tiplicati ſup numerū · hic ē cert9 numer9. cliij. Decē legē ſignificat q̄ occidit · ſeptē ſpm̄ q̄ viuificat. Accedat ergo ſpūs ad legē vt ipleat'. id ē. ſeptēarius ad denariū z fiūt decē z ſeptē: q̄ numer9 ab vno ad ſeipſū computat' oīb' creſcēs ad. cliij. ducit q̄ ſignātur oēs ad grām ſpūs ptinentes: q̄ gratia cū lege dei tāq̄z cū aduerſario p̄cordat' vt viuificāte ſpū littera ñ occidat ſed cōpleat' · z ſi quid minus ſit remittat'. h numer9 hz. cl. z iſup tres p̄pt' miſteriū trinitat' Quinquagita aūt fiūt. vij. m'tipliiat' p̄ ſeptē · z ex adiectōe vni9. Uno ſignificātur ē vnū q̄ demōſtrāt' p̄ ſeptē p̄pt' opatōz ſeptēariā · z eo die miſſus ē aplis ſpūs. In prima captura q̄ ē pūs eccīę magni z parui In illo regno nulli niſi magni.

Uenite. Hic dz mã ducasse ihũs cnz pisce panẽ. In alio euangelio cũ pisce fauũ mellis Piscis assus xps passus. Piscis qz latuit ĩ aquis humani generis captus laqueo mortis

In fauo mellis notat dulcedo diuinitatis ꝛ vtraqz natura christi. qz fauus ẽ mel in cera. id ẽ. diuinitas ĩ humanitate. Idẽ significat panis. Vñ. Ego sum panis qui de ꝯlo descendi. Christus ergo piscis assus ĩ passiõe. Fauus vel panis ĩ resurrectõe. Comedit ãt piscẽ assum vel panem vt suo cibo nobis ostẽderet qz ꝛ passionẽ et nostra humanitate p tulit ꝛ resurrectõnem nostrã ex sua diuinitate procurauit. Hic vltimũ cõuiuiũ cũ septem discipulis habuit ꝛ innuens illos solos secũ futuros in ꝛterna refectõe qui septiformi spiritu sancto pleni ĩ amorẽ eius anhelãt.

Prandiũ fecit illis septẽ dñ pisce quẽ viderunt super prunas ꝛ et de pane addens et de piscib9 quos eo inbẽte attulerunt. Piscis assus: christus ẽ passus. Ipe etiã panis qui de ꝯlo descendit. Huic ꝓparatur ꝛcãa ad ꝓticipandã bẽtitudinez q̃ ꝑ pisces designatur. Eadez etiã ꝑ septez discipulos signatur: q̃ cũ eo ĩ ꝛnũ epulat.

Dicit eis ihũs. Uenite prãdete: Et ꝛ ꝯ tanta erat euidẽtia veritatis qz ihesus erat, vt nul ꝛ neo audebat discũbẽtium interrogare eum qs es? scientes qz dñs ẽ ĩo ñ interrogare.

Et venit ihũs ꝛ accepit panez ꝛ dabat eis ꝛ piscẽ similiter. Hoc iã ter ꝯ ꝛ ad dues. ñ ad apparitõũ numerum cio manifestatus ẽ ihũs discipulis suis cũ surrexisset a mortuis. Cuz ergo prãdidissent dixit symoni petro ihũs. Symõ iohannis diligis me plus his? Dicit ei ꝛ etiã dñe tu ꝯ odit dñm scientẽ interrogasse scis: quia amo te. Dicit ei. Pasce agnos meos. Dic ei iterũ. Symõ iohãnis diligis me? Ait illi. Etiam dñe tu scis: qz amo te. Dic ei iterũ. pasce agnos meos. Dic ei tercio: Symõ iohãnis amas me? Contristat9 ẽ petr9: qz dixit ei tercio. amas me. ꝛ dicit ei. Dñe tu oĩa nosti: tu ꝛ ꝯ p qbus pones animã. qõ ẽ cõfutatiõ dilectois, scis qz amo te. Dicit ei Pasce oues meas. Ãm ãm dico tibi: cũ eẽs iunior cingebas te ꝛ ãbulabas vbi volebas: Cuz aũt senueris extẽdes ꝯ vinculis. manus tuas ꝛ ali9 te cinget ꝛ ducet quo tu ñ vis. Hoc ãt dixit significãs qua morte ꝛ clarificatur9 esset deũ. Et cũ hoc dixisset: dic ei. ꝛ Seq̃re me. Lõuersus petr9 vidit illuz discipuluz quem diligebat ihesus ꝯ cõmẽdat priuilegiũ amoris sui. ꝛ ꝯ cõmẽdat veritatẽ euangelij sequẽtẽ. ꝛ q̃ ꝛ recubuit i cẽa sup pect9 ei9. ꝛ dixit. Domine: quis ẽ q̃ te tradet. Hũc ergo cum vidisset petr9: dixit ihũ. Dñe. hic ãt qd. Dic ei ihũ. Sic eũ volo manere donec veniã qd ad te? hic ẽ discipulus ille q̃ testimõiũ phibz d̃ his: ꝛ scripsit hec. Et scim9 qz verũ ẽ testimõium ei9. Sũt ãt ꝛ alia mlta q̃ fec ihũs: q̃ si scribãt ꝑ singula: nec ipz arbitroz mũdũ capere posse eos qui scribẽdi sunt libros. ꝯ tum ad intelligentiam.

Euãgeliũ Johãnis explicit.

est naturalis. vt eũ nec senectus abstulit petro. Vñ ꝛ dñs. trãseat a me calix iste. Sz quãtũcũq̃ sit molestia mortis vincat eã vis amoris. si nulla eẽt vl parua molestia mortis: ñ eẽt tã magna gl'a martirum Sz si pastor ĩmolat9 ẽ vt ouis: q̃ d̃ ouib9 fiũt pastores ñ metuãt ĩmolari. Et cũ hoc d. His dictis cepit ihũs abire. ꝛ nõdũ ĩtellecto qd audiuit sequere me: cepit petrus iessu pedũ sequi. secutus ẽ ꝛ iohes q̃ sciebat se diligi. Quẽ di. Diligebat ꝛ alios sed familiarius ĩstũ donauit potiore dulcedie sui amoris. qz ipse electus ab ipso virgo ꝑmansit. vñ ꝛ matrẽ ei ꝓmẽdauit. Augu. Tacito nõie discernit iohãnes a ceteris. nõ q̃ solũ eũ. sed plus ceteris diligeret eũ. Qui9 maioris dilectõnis ẽ indicium q̃ solus supra pectus ihũ recubuit. Porro petrus plus dilexit xpm vt ipse sciens ĩterroget q̃ dicit. diligis me plus his. Videtur ergo melioz q̃ plus q̃s q̃ minus diligit xpm. Item videtur melioz q̃ plus q̃s qui minus diligitur a xpo. ꝛ anteponitur iohãnes petro. Q̃ si ꝓferendo ad inuicẽ q̃rit qs de duobus melioz est. An qui minus diligit xpm ꝛ ab eo plus diligitur. an quẽ minus diligit xps cũ ipse pl9 eũ diligat. Dubia ẽ rõsio. Videtur quidẽ qui plus diligit xpũz: melioz. Quẽ pl9 diligit xpus: felicioz. ꝛ ẽ manifesta mia ꝑ occlta iustitia min9 diligẽtis eũ a q̃ plus diligit. ꝛ pl9 eũ a q̃ min9 diligit. Ez p istos duos ꝓfundat duas vitas eccle: d̃ qbz mistice loquit. Una ẽ per fidẽ. altera p spem Hec agit ĩ corpore ꝛ peregrinatõne vbi beatitudo ẽ tm ĩ spe. sed miseria ꝓsto ẽ de aduersis ꝛ d̃ peccatis. Illa ẽ ĩ imortalitate: vbi nihil mali sed perfectõ boni. Pri9 actiua significat ꝑ petrũ q̃ ẽ generalis persona ĩ petra christo fundata. huic dz. Tu me seq̃. p imitatoz ꝓferẽdi tpalia mala q̃ termiabunt cũ seculo. Hic magis diligit xpũz vt amãdo ꝛ sequẽdo liberet a malo. ꝑ ipse min9 hãc diligit qualẽ nũc ẽ: ꝛ liberat ne sp talis sit. ꝛ ob aliud ñ diligit nisi vt saluz ꝛ bic ñ asserat. Altera ꝓtẽplatiua significat per iohãnẽ. cui dz. Sic e. v. m. ñ dic remanere id est ꝑmanere. sed expectare. qz ñ mõ ꝑ cũ venerit christus implebitur Quasi ichoata ꝓtẽplatõ maneat donec veniã: perficiẽda cũ venero vt sit manifesta pleitudo lẽ. hãc ãt plene diligit xps ꝛ seruat ĩ ꝛternũ. In illa vero expectatõe. qz nõdũ nouit futurã veritatez bõ minus diligit. ꝛ plus diligetur cũ eũ videbit sicuti ẽ. Quia xo vniuersꝛ vie dñi sunt mia ꝛ veritas. iust9 ĩ hac vita expertus vndiqz maia. pl9 diligit ex necessitate qua vrget q̃s mia q̃ ẽ liberãd9 a malis. ꝛ quotidie poscit et bz. ꝛ min9 diligit a misericorde qui mi9 diligit miserꝛ q̃s btm. ꝑ ẽ petr9 pl9 amãs ꝛ mi9 amatur. Quia xo iust9 ꝓtẽplatoz veritatis q̃ ẽ futura nõdũ nouit minus diligit eã q̃s petrus miserꝛ miam. ꝛ ĩ ipa xpitate btus plene diliget a xpo. ꝛ ꝑ ẽ iohãnes minus amãs q̃s petrus plus amatus. Et si bi duo apli singuli bas duas vitas significãt vtraqz tũ vtriqz ꝓuenit sicut ꝛ omnib9 sctis. Ad huius aũt vitẽ ꝓcellosꝛ gubernaculũ dantur clauis ad ligãda ꝛ solnẽda petã. Propt'ea illã q̃etã requiẽ sup pect9 ihũ discumbitur vñ bibit' veritas. Qui xpo ẽ iohãnes ꝓuenit fulturꝛ vitẽ vbi neqz nubẽt neqz nubentur Supra p. In pectore ihũ sũt oẽs thesauri sapiẽtie ꝛ sciẽtie absc̃oditi: sup̃ qd recubuit quẽ maiori ceteris sapiẽtie ꝛ sciẽtie singlaris munere donat. ĩ q̃ figurabatur q̃s ta arcbana diuinitat9 p ceteris cẽt scripturus. Domine hic. Quia audierat petr9 se crucifigẽd: voluit etiã fris ꝓgnoscere exitũ. Sic eũ. Nolo eũ p martiriũ ꝓsumare ꝑ expectare eũ placidã carnis sue absolutõz q̃n ego veniens recipiã eũ ĩ ꝛternã bẽtitudinẽ. Et nõ dixit. Nõ ẽ itelligẽd qz iohãnes ñ sit mortuus in carne: ꝑ q̃d aũ passus qz vltimũ ĩ pace seniũ finiret. ñ eẽ magnũ erat dare dilecto nõ mori. cũ dissolui ꝛ eẽ cũ xpo sit multo melius. Dic ẽ di. Hic apte suã dsigt psonã ex offõ qd̃ noluit dsignare ex vocabulo Nec ip. Nõ dicit spacio ñ posse capi: ꝑ capacitate legẽtiũ q̃uis salua fide rerum plexꝛ q̃s xba videant excedere fidẽ p hyperbolem,

Prefatio sancti Hieronimi in omes epistolas sancti Pauli Incipit.

QRimum queritꝫ quare post euagelia q̄ supplementū legis sunt z i quibus nobis exēpla z p̄cepta viuendi plenissime digesta sunt·voluerit apostol⁹ has epistolas ad singulas ecclesias destinare: Hac aūt causa factum videt·vt .s. initia nascentis ecclesię nouis causis existētibus p̄ueniret·z vt p̄sentia atq; orientia resecaret vicia·z post futuras excluderet q̄stiones·exemplo prophetarū: qui post editam legem moysi in qua omnia dei mandata legebant nihilominus tñ doctrina sua rediuiua semp populi cōpressere peccata·z propter exemplum viuēdi libros ad nostrā etiam memoriam transmiserūt. Deinde quęrit. Cur non amplius q̄ decē epistolas ad ecclesias scripserit: Decem sunt enim cū ea quę dicit ad hebreos. Nam reliquę quattuor ad discipulos specialiter sunt porrectę. Ut ostenderet nouū nō discrepare a veteri testamento· z se ꝓtra legem nō facere moysi ad numerū primoꝝ decalogi mandatoꝝ suas epistolas destinauit·z quot ille p̄ceptis a pharaone ī stituit liberatos: totidē hic epistolis a diaboli z idolatrię seruitute edocet acquisitos. Nam z duas tabulas lapideas duoꝝ testamentorum figurā habuisse viri eruditissimi tradiderunt. Epistolam sane q̄ ad hebreos scribit quidā pauli non esse ꝓtendunt· eo q̄ non sit ei⁹ nomie titulata·z propter sermonis stili⁊ distantiā: sed aut barnabę iuxta tertullianū aut luce iuxta quosdā·vel certe clementis discipuli apostoloꝝ z episcopi romanę ecclesię post apostolos ordiati. Quibus respondendū ē·si propterea pauli non erit·quia eius nō habet nomē·ergo nec alicuius erit: quia nulli⁹ nomine titulat. Q̄d si incōueniens absurdūq; est: ipsius magis esse credenda ē quę tāto doctrinę suę fulget eloquio. Sed quoniā apud hebreoꝝ ecclesias quasi destructor legis falsa suspitione habebat·voluit tacito nomie de figuris legis z veritate christi reddere rationē: ne odium nominis in fronte p̄titulati vtilitatē excluderet lectionis. Non est sane mirū si eloquētior videat in proprio .i. hebreo q̄ in pegrino .i. in greco quo cęterę epistolę sūt scriptę sermone. Mouet etiā quosdā quare romanoꝝ epistola in primo sit posita: cū eam non primo scriptam ratio manifestet. Nam hanc se proficiscentē hierosolimaꝫ scripsisse testatur cum corinthios z alios iam ante vt ministeriū q̄d secuꝫ portaturus erat colligerent·litteris adhortatus sit. Unde z intelligi quidā volunt ita omnes epistolas ordinatas: vt prima poneret q̄uis posterior fuerit destinata vt p̄ singulas epistolas gradibus ad pfectiora veniret. Romanoꝝ nāq; plericq; tam rudes erant: vt nō intelligerent dei se gratia z nō suis meritis esse saluatos· z ob hoc duo inter se populi ꝓflictarēt. Id circo illos indigere asserit correpti: vitia gentilitatis priora ꝓmemorans. Corinthijs autem iam dicit scientię gratiā esse cōcessam· z nō tam omnes increpat q̄ cur peccātes nō increpauerūt·reprehendit· sicut ait. Audit inter vos fornicatio. Et iterū: Congregatis vobis cum meo spiritu tradere huiusmodi sathanę. In secūda vero laudant·z vt magis ac magis proficiāt ꝓmonentur. Galathę vero iam nullius criminis arguunt·nisi hoc tātū q̄ callidissimis pseudo apostolis crediderunt. Ephesij sane nulla reprehēsione·sed multa laude sunt digni: quia fidem apostolicam seruauerūt. Philippēses etiaꝫ multo magis collaudant·qui nec audire q̄dem falsos apostolos voluerūt. Thessalonicenses nihilominus in duabus epistolis omni laude prosequit: eo q̄ nō solum fideꝫ incōcussam seruauerint veritatis: sed etiam in psecutione ciuiū fuerint cōstantes iuenti Colossenses autē tales erant·vt cū ab apostolo visi corporaliter nō fuissent hac laude digni haberent. Et si corpore iquit absens sum: sed spiritu vobiscum sum gaudēs z videns ordinem vestrū. De hebreis vero q̄d dicendū est: quoꝝ thessalonicēses qui plurimum laudati sunt imitatores facti esse dicūtur. Sicut ipse ait: Et vos fratres imitatores facti estis ecclesiarū dei quę sunt in iudea. Eadem enim passi estis z vos a ꝓtribulibus vestris: quę z illi a iudeis. Apud ipsos quoq; hebreos eadē ꝓmemorat dicēs: Nam z vinctis cōpassi estis: z rapinā bonorum vestroꝝ cuꝫ gaudio suscepistis· cognoscentes vos habere meliorē z manentē substantiam.

Prologus specialis in epistolā ad Romanos Incipit.

ROmani sunt qui ex iudeis z gētibus crediderūt. Di supba ꝓtentione volebant se alterutrū supponere. Nam iudei dicebāt: Nos sumus populus dei quos ab initio dilexit z fouit: nos circūcisi ex genere abraam sancta descendim⁹ ex stirpe·z notus retro apd iudeam tantū deus. Nos de egipto signis dei z virtutibus liberati·mare sicco ptransiuim⁹ pede: cū inimicos nostros grauissimi fluctus inuoluerent: Nobis pluit manna dominus in deserto·z quasi filijs suis cęleste pabulū ministrauit. Nos die noctuq; in columna nubis igniscq; p̄cessit· vt nobis in inuio iter ostēderet. Atq; vt cętera eius circa nos immensa beneficia taceam⁹·nos soli digni fuimus dei legem accipe·z vocem dei loquētis audire eiusq; cognoscere voluntatem. In qua lege nobis ꝓmissus est christ⁹ ad quos etiā ipse se venisse testatus ē dicēs nō veni nisi ad oues q̄ perierant dom⁹ israel· cū vos canes potius q̄ boies appellauerit

Equum ne ergo ē · vt idola hodie deserētes quibus ab initio deseruistis nobis ꝓparemini: ⁊ nō potius i proselitoꝝ locū ex legis autoritate ⁊ consuetudine deputemini? Et hoc ipsum non merebamini · nisi quia larga semp dei clemētia voluit vos ad nostrā imitationē admittere. Hentes etiam ecōtrario respōdebant: Quāto eni maiora erga vos dei bñficia narraueritis: tāto maioris vos criminis reos esse mōstrabitis. Semp eniz his omnibus extitistis ingrati. Nam ipsis pedibus quibus aridū mare transistis · iudebatis ante idola q̄ fecistis. ⁊ ipso ore quo pauloante ob necē aduersarioꝝ domino cātaueratis: simulacra vobis fieri popposcistis illis oculis quibus venerādo deū in nube vel igne ꝓspicere solebatis: simulacra intuebamini. Manna quoq; vobis fastidio fuit ⁊ semp in deserto ꝓtra dominum murmurastis · ad ęgiptum vnde vos manu valida eiecerat redire cupiētes. Quid plura? Ita patres vestri crebra prouocatione dominum irritauerūt · vt omnes in heremo morerent: nec plus ex seniorib⁹ eoꝝ q̄ duo homies terrā repromissionis intrarēt. Sed q̄d anti qua replicamus · cū etiam si illa minime fecissetis de hoc solo nemo vos dignos venia iudicaret q̄ dominū christum prophetarū semp vobis vocibus repromissum nō soluz susc̄ipere noluistis: sed etiā morte pessima p emistis: Quez vt nos cognouimus statim credidimus: cum nobis de eo antea nō fuerit prędicatū. Unde probaī · q̄ idolis seruiuimus: nō obstinationi mētis: sed ignorantię deputandū. Qui enim cognitū ilico sęq̄mur: olim vtiq; sequeremur si antea cognouissemus. Sic autē vos de generis nobilitate iactatis: quasi nō morum imitatio magis q̄ carnalis natiuitas filios vos faciat esse sanctoꝝ. Deniq; esau ⁊ hysmael cū de stirpe sint abrae · minime tamē in filis reputant. His taliter altercantibus · apostolus se mediū interponēs ira ptium dirimit q̄stiones · vt neutrū eorum sua iusticia salutē meruisse confirmet: ambos vero populos ⁊ scienter ⁊ grauiter deliquisse. Judęos quidez q̄ p p̄uaricationē legis deum ihonorauerint: gentes vero q̄ cum cognitū de creatura creatorē vt deū debuerint venerari · gloriam eius in manufacta mutauerint simulacra. Utrosq; etiam similiter veniā consecutos: ęquales esse verissima ratione demonstrat · p̄sertim cū vt in eadē lege p̄dictū sit ⁊ iudęos ⁊ gentes ad christi fidem vocādos esse ostēdat. Quāobrem vicissim eos humilians ad pacē ⁊ concordiā cohortat.

Prothemata in Epistolas pauli.

Ne epistolis quędam sunt generalia q̄ omnibus ꝓueniunt · q̄dam specialia q̄ ad singulas pruent. Primo cōsideranda sunt generalia · deinde uideamus q̄ sint specialia. Hęc itaq; sunt generalia. Quęrit' quare post euāgelium scriptę sunt epistolę · cū in euāgelio sit doctrinę pfectio · pfecta regula viuēdi · honestoꝝ quoq; morum integra ꝓformatio. Est etiā q̄stio quare dicant' epistolę · ⁊ q̄ materia earū · ⁊ ꝓmunis intentio omniū. Deinde quęrit' de ordine earū ⁊ numero. Hęc p̄dicta generalia sunt omnibus epistolis ꝓueniētia. Ista vero specialia sūt. Queritur eni quibus scribant' · ⁊ causa scribendi · quid etiā in singulis specialiter intēdat. Primę q̄stioni sic respondetur. Ad ideo scriptę sunt post euāgelium vt in exordio nascētis ecclesię nos contra callidas hęretico⁹ p̄muniret oppugnationes · oriētia quoq; vicia resecaret · ⁊ post futuras excluderet q̄stiones. In euāgelio nanq; sic dicta sūt quędā: vt facile male intelligentib⁹ ambiguitas ⁊ error ꝓueniret. Sicut illud q̄d dicit' anno .xxx. christ⁹ esse baptizatus · vnde q̄nidā hęretici voluerūt ꝓcipe: vt nullus ante tricesimū annū recte baptizaret'. Erant etiā p̄terea q̄dam in euangelio sic obscure dicta · vt inde fideles etiā dubitarēt. Itaq; ꝓpter hęreses has ⁊ alias q̄ tunc in ecclesia pullulabāt exstirpādas: istas apostol⁹ scripsit epistolas. His itaq; de causis p̄dictis post euāgelia scriptę sunt epistolę. Non supflue · Sed quēadmodū ꝓphetię post legem: sic epistolę post euangelia valde sunt vtiles ⁊ necessarię. Quānis eī in lege tuerit pfecta doctrina · nec aliud in ꝓphetis q̄ in lege ꝓtineatur · quędam tamē ibi erant sub velamine dicta · q̄ in ꝓphetis aptius exposita: quodammodo dilucidant'.

Otanduz quoq; ē q̄ hoc opus a quibusdā vocat' supadditio. Et ē tractū de pabola illa euāgelica q̄ dr: Homo q̄dā descendebat ab hierl̄m in hiericho · ⁊ icidit in latrones. i. humanū gen⁹ qđ de cęlestis hierl̄m salem patria descendit in mundū · inter malignos videlicz hostes. Qui etiam despoliauerunt eum · ⁊ plagis impositis abierunt seminuo relicto. i. diuersoꝝ dogmatum errorib⁹ eū subiugauerūt. Accidit aūt vt sacerdos quidā ⁊ leuita · dum transirēt eadem via eo viso p̄terierūt. Lex enī ⁊ ꝓphetę humanū genus curare nō valuerūt. Samaritanus aūt custos ille verus videlicet christus iter faciens. i. carnē assumēs · misericordia motus ē. Et appropians alligauit vulnera eius infundēs oleū ⁊ vinum. i. gratiā spūssancti · ⁊ noui testamēti doctrinā q̄ sic inebriat vt terrenoꝝ desideriorum obliuisci faciat. Et imponēs illū iumēto duxit · in sta. ⁊ ꝓtulit duos denarios dicēs stabulario curā illius habe · ⁊ siquid superogaueris, ego cū rediero reddā tibi. Dedit enī apostolis ⁊ cęteris doctoribꝫ nouū ⁊ vetus testamentū · qui plura superogauerūt vt paulus ⁊ multi alij. Potest etiā p hoc opus illa scala significari: in qua vidit iacob ascendētes ⁊ descendentes angelos · quoꝝ tipū gessit paulus cum ad tertiū cęluz raptus ē · vbi vidit secreta ẽ. Condescēdit etiā intantū humanitati ⁊ fragilitati vt diceret · vir reddat debitum vxori.

Epistolę dicunt' supmissę. i. sup euangeliū missę. Quattuordecī sunt epl̄ę. decē ad ecclesias · q̄ttuor ad psonas · in quo numero voluit ostēdere euangelio ⁊ legi se ꝓcordare. Denarius nanq; ad decalogū legis · q̄ ternarius ad euāgelia ptinet. Romanis in hac epistola scribit p altercatione q̄ erat iter illos. Altercatio autē talis erat. Dicebāt iudei se de genere abrae esse · se etiā legem ⁊ ꝓphetas accepisse. ⁊ nunq; idola · sed vnū verum deum coluisse; gentiles canes īmundos appellabāt. Ecōtra gentiles se īauditu auris obedisse dicebāt: qđ ipsi bono ingenio ⁊ suę nature ascribebāt. Judęos autē nō solum nō obedisse christo: verū etiā turpissima morte eū cōdemnasse dicebāt. Ita ex vtraq; pte superbia · ⁊ nulla humilitas. Quibus se quasi mediū interponit apostolus · vtrosq; ꝓfutando: vt sic inuitet ad humilitatē: vt omnia attribuāt gratię dei. Morem recte scribentiū epistolas seruat p̄ponendo salutationē in qua captat benivolētiā a psona sua · vbi dicit paul⁹ · a · s · christi · A negocio vbi

dicit·qđ ante ꝓmiserat. Ab autore·vbi dicit·q factus ẽ ei. Ab auditoribꝫ vbi dicit in quib⁹ estis ⁊ vos vo. ⁊c. Assignatis rationibꝫ opis numeri et ordinis epistolarũ. Explicato deniqꝫ vnde ⁊ quare apostol⁹ romanis scripserit supẽ de materia ⁊ intẽtione ⁊ mõ tractandi exequi. Generalis oĩm epistolarũ materia ẽ doctrina euangelij. Intentio monet ad obediendum euangelicę doctrinę. Pręter hęc autẽ in singulis ꝑprias intentiones ⁊ materias requirimus. Prima itaqꝫ epistola materiam habet romanoꝝ vicia atqꝫ gratię dei dona ad q̃ eos hortat'. Intentio eoꝝ vicia increpare ⁊ ad verã pacẽ fraternãqꝫ concordiã sub manu gratię humiliare. Modus tractandi. More scribentium epistolas salutationem pręmittit. In qua ꝓsonam suã negocium·⁊ autorẽ negocij cõmendat ĩ quibus cõgrue captat benivolentiã. Haymo post salutationẽ vtriusqꝫ ptis vicia arguit ostendens gentiles a naturali ratione·⁊ iudęos a lege exorbitasse. Deinde pluribus modis ostẽdit iusticiam ⁊ salutẽ eque vtriqꝫ esse nõ ꝑ legem sed ꝑ fidẽ christi·vt a lege eos tollat ⁊ in sola fide christi eos ꝓstituat. Circa finem vero moralis subdit' instructio·atqꝫ in actione gratiarũ finẽ tenet epistola.

Inter omnes epistolarũ scriptores in tribus paulus singulariter excellit in opis scꝫ ꝓfunditate·quia cęteris plixius ⁊ ad intelligendũ difficili⁹. In fidei assertione·quia ad fidei catholicę assertionẽ cõgrua autoritatũ legis ⁊ ꝓphetię inducunt' testimonia. In gratię ꝓmendatione·qꝫ cõtra arrogãtes ⁊ superbos de suis opibus ꝓsumentes ꝓ ꝓmendanda dei gratia prudẽter ⁊ fortiter dimicauit. Qui nimirũ ⁊ in illo euidentior clariorqꝫ apparuit quia inter alia vehemẽter ecclesiã dei ꝓsecutus pro quo summo dignus fuit supplicio ꝓ maledictione ꝓsecutus ẽ gratiam·ꝓ damnatione suscepit misericordiã·in quo ⁊ spes nostra plurimum subleuat'.

Romani. Interpretant' sublimes siue tonãtes· qꝫ illo tẽpore quo apostolus hanc epistolam ad eos misit cunctis dominabant' gentibus. Ideo qꝫ sublimiores erant omnibus populis ⁊ intonabant p̃cepta publica ⁊ priuata eorũqꝫ fama omniũ hominũ resonabat in ore.

Acorintho. Origo. Hanc eum de corintho scripsisse euidẽter mõstratur ex eo qđ dicit. Cõmendo vobis phebẽ sororem nostrã ministrã ecclesię quę ẽ chencris. Chencris enĩ locus dicit' corintho vicin⁹ immo portus ipsius corinthi. Et ex eo qđ dicit. Salutat vos Caius hospes me⁹·de quo scribens corinthijs cõmemorat dicẽs: Gratias ago deo meo· ꝙ neminem vestrum baptizaui nisi Crispum ⁊ Caium. Haimo aũt ab athenis apostolum scripsisse romanis dicit in his verbis. Ab athenis ciuitate grecoruꝫ scripsit apostolus romanis hanc epistolã. Quos nõ ipse nõ petrus vel aliquis duodecim apostoloꝝ primũ instruxit sed quidã iudęoꝝ credentium· qui fide christi ab apostolis pcepta venientes romã vbi princeps orbis residebat cui erant ipsi subiecti q̃ apud hierosolimã didicerant romanis euã gelizauerunt. In ecclesiastica tamẽ historia sic legit'. Claudij tpibus clementia diuinę ꝓuidentię petrũ ad vrbem romanã deducit. Iste aduenięs primꝰ in vrbe roma euãgelij sui clauibꝫ ianuã regni cęlestis aperuit. Hiex. sup presentẽ epistolã ad romanos vbi scriptũ est vt aliqđ imptiar vobis gaudij spiritualis ait sic. Romanos petri ꝓdicatione fidem tenentes·cõfirmare se velle paulus dicit. Non ꝙ minus accepissent a petro·sed vt duobus apostolis attestantibus atqꝫ doctoribus eoꝝ coroborarẽt' fides. Harum igit' autoritatũ ꝓflictum dirimẽtes dicemus·petrum primum ꝓdicasse romanis quantũ ad alios apostolos: sed nõ primũ quantũ ad omnes credentes. Item dicemus athenis epistolę ꝓtem scripsisse·corintbi vero pfecisse·atqꝫ inde romanis eam destinasse.

Pro altercatione scribit romanis·ꝓfutans modo iudęos·modo gẽtiles docens eos humiliari·vt omnia attribuãt gratię dei.

Judei Salutẽ generi suo. Gentes vero ingenio ⁊ naturę attribuebant.

Prima hęc ponit' qꝫ primũ gradum erroris destruit.

Commendat ꝓsonam ⁊ negociũ·⁊ autorẽ negocij·in quibus cõgrue captat benivolentiam.

Paulus. Beda sup actus apostolicos paulum anno passionis ⁊ resurrectionis christi ad fidem venisse dicit: Tercio vero decimo anno post christi passionẽ apostolatũ gentiũ cũ barnaba ⁊ pauli vocabulũ accepisse prius enĩ saulus a saule ꝓsecutore vocabat'·quia sicut ille dauid hic ecclesiam ꝓsecutus ẽ. Quartodecimo aũt anno iuxta ꝓdictũ apostoloꝝ ad magisterium gentiũ est ꝓfectus.

Aug'. Non ob aliud hoc sibi nomẽ elegit: nisi vt se puum ostẽderet tanqꝫ minimum apostoloꝝ. Non iactantia aliqua·sed ex saulo factus ẽ paulus .i. ex superbo modicus. paulus enim modicus ⁊ quiet⁹. Saulus inquietudo ⁊ tentatio interpretat'.

Ambro. Porro ex more sanctoꝝ apostoloꝝ illud fecisse ꝓhibet·qui virtutibus ꝓficientes mutato nomine sunt vocati vt ⁊ ipso nomine essent noui·vt cephas ⁊ filij tonitrui.

Piero. Paulus a primo spolio qđ ecclesię ꝓtulit scꝫ a sergio paulo procõsule quẽ apud ciprum cõuertit hoc sibi nomen assumpsit.

Orige. In scripturis alios binomios·alios trinomios inuenimus. Sicut salomon qui ecclesiastes ⁊ ydida. Matheus qui et leui. Secundũ hanc ergo cõsuetudinem videt' nobis ⁊ paul⁹ duplici vocitatus vocabulo·sicut in actibus vbi scribit'. Saulus qui ⁊ paulus euidenter ostendit'.

Piero. Paulus mirabilis siue electus. Quẽ ⁊ domin⁹ ipse vas electionis vocauit·⁊ tam vita qꝫ doctrina mirabilẽ fecit.

Seruus. Ex seruo ⁊ humili: fecit deus apostolum·⁊ sublimẽ ita ⁊ vos humiles sitis. Qui enĩ se humiliat exaltabit'.

Haimo Orige. Seruus amore filiationis ⁊ humilitatis nõ timoris Non enĩ accepistis spiritũ seruitutis ⁊c. Item itaqꝫ iã non ẽ seruus sed liber. Et iterũ iam nõ dicam vos seruos sed amicos.

Jhesu christi. Ambro. Christ⁹ grece·Messias hebraice latine vnct⁹ Christus quidẽ vnctus rex ⁊ sacerdos inuisibili oleo·plenitudine gratię spiritualis. vnde vnxit te deus deus tuus ⁊c. Aug'. haimo vtrũqꝫ ponendo vnã dei ⁊ hominis ꝓsonam esse testat'.

Alterum ꝓ iudęis alterũ ꝓ gẽtibus ponit. Christus enĩ hoc nomẽ iudęis ẽ cognitum quo noĩe dei filiũ designatũ vidẽt ⁊ audiunt in lege ꝓmissum· quibus ⁊ si alium ꝓdicaret nõ crederẽt·gentibus vero qꝫ in aliquo nõ legerant p̃mittit saluatorẽ. i. hiesum.

Christus. Quãuis non sit ꝓprium sed nomẽ sacramẽti sicut ꝓpheta ⁊ sacerdos. Judęis tamẽ cognitũ recte ꝓponit'. Etsi pluribꝫ indita hęc nomina tñ sola figura·hic enĩ solus verus rex ⁊ sacerdos.

Apostolus. Ecce de humili altus. **Uocatus.** Non a se sed a deo· Vel vocatus ab hominibꝫ dictus priuilegio nomis. **Segregatus** a doctrina scribarũ ⁊ phariseoꝝ·hoc cõtra iudęos. Vel ab alijs apostolis corpe ⁊ nõ mente·vnde segregate mihi·b·⁊·p·in opu·ad qđ·as·e.

Euangelium. Haimo. Bona annũciatio ẽ q̃ ad salutẽ·Ea vero est de bis quę ad fidẽ ⁊ mores. **Dei.** nõ ab homine inuentũ. **Quod ante.** ꝓpletionem nõ venit vt subitũ·sed longe ante ꝓmissum. vnde in hoc verbum verũ ẽ: quia alius ẽ qui seminat ⁊ alius qui metit.

Per prophetas Haimo. Vnde Hieremias·Ecce dies veniunt·⁊ consũmabo testamentum nouum· sup domũ israel ⁊ sup domum iuda. Et item feriã vobiscũ pactum sempiternũ. Idẽ ⁊ alij.

Sanctis. Non ethnicis. Sancte qꝫ vicia damnãt ⁊ sacramentis vnius dei ⁊ incarnationem filij dei continent. **Suo** ꝓprio sibi cõsubstantiali coeterno coequali. **Factus** tantũ secundum carnẽ. Aug'. Et si infectus secundũ diuinam·tanta ẽ vnio vtriusqꝫ nature· vt totum dicat' deus totũ homo ⁊ vicissim homo deus deus homo·qđ nõ ĩ substãtijs hominis

Argumentũ in Epistolam ad Romanos.

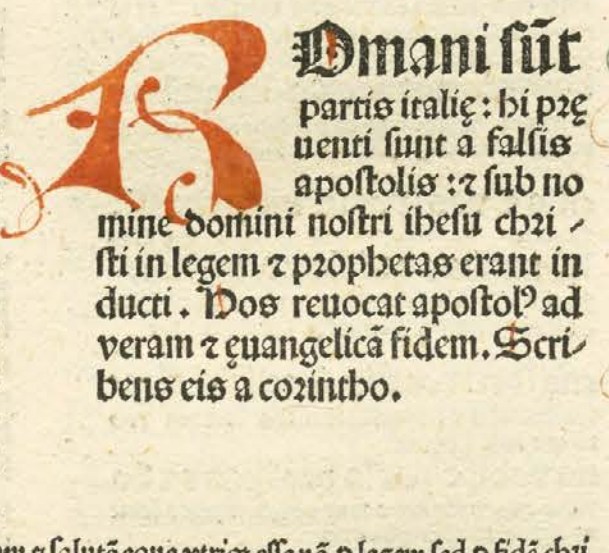

Romani sũt partis italię: hi prę uenti sunt a falsis apostolis: ⁊ sub nomine domini nostri ihesu christi in legem ⁊ prophetas erant inducti. Nos reuocat apostol⁹ ad veram ⁊ euangelicã fidem. Scribens eis a corintho.

C. .I.

Hebraice·quiet⁹ grece·modic⁹ latine Homen humilitatis vt ad eã prouocet

Paul⁹ ser †saluatoris cui meri to omẽs serui cui ser uire regnare †regis ⁊ sacerdotis

u⁹ †ihesu† xp̃i †eterna electõne ⁊ tẽ porali missiõe † mis sus legat⁹ vel nũci⁹

†vocatus† apo †ab vtero synagoge in qua quasi mortuus fuit †predicandũ Hecce officiũ

stolus †segregatus in †euangeliuꝫ †cõmendatio euãgelii a quattuor †ꝓpletionem †deus pater Hgratis Hvt rẽ vtilẽ ⁊ necessariã †qui ex deo nõ ex se magni

Ha tpe Hab autore Ha testib⁹ cõ.

dei †qđ† ante† ꝓmiserat ꝑ† ꝓphe †nõ modo verbis Hne dareẽ oblioni †factis

tas suos in †scripturis sanctis† de

plici vocitatus vocabulo·sicut in actibus vbi scribit'. Saulus qui ⁊ paulus euidenter ostendit'.

Piero. Paulus mirabilis siue electus. Quẽ ⁊ domin⁹ ipse vas electionis vocauit·⁊ tam vita qꝫ doctrina mirabilẽ fecit.

Seruus. Ex seruo ⁊ humili: fecit deus apostolum·⁊ sublimẽ ita ⁊ vos humiles sitis. Qui enĩ se humiliat exaltabit'.

Haimo Orige. Seruus amore filiationis ⁊ humilitatis nõ timoris Non enĩ accepistis spiritũ seruitutis ⁊c. Item itaqꝫ iã non ẽ seruus sed liber. Et iterũ iam nõ dicam vos seruos sed amicos.

Jhesu christi. Ambro. Christ⁹ grece·Messias hebraice latine vnct⁹ Christus quidẽ vnctus rex ⁊ sacerdos inuisibili oleo·plenitudine gratię spiritualis. vnde vnxit te deus deus tuus ⁊c. Aug'. haimo vtrũqꝫ ponendo vnã dei ⁊ hominis ꝓsonam esse testat'.

Alterum ꝓ iudęis alterũ ꝓ gẽtibus ponit. Christus enĩ hoc nomẽ iudęis ẽ cognitum quo noĩe dei filiũ designatũ vidẽt ⁊ audiunt in lege ꝓmissum· quibus ⁊ si alium ꝓdicaret nõ crederẽt·gentibus vero qꝫ in aliquo nõ legerant p̃mittit saluatorẽ. i. hiesum.

Christus. Quãuis non sit ꝓprium sed nomẽ sacramẽti sicut ꝓpheta ⁊ sacerdos. Judęis tamẽ cognitũ recte ꝓponit'. Etsi pluribꝫ indita hęc nomina tñ sola figura·hic enĩ solus verus rex ⁊ sacerdos.

Apostolus. Ecce de humili altus. **Uocatus.** Non a se sed a deo· Vel vocatus ab hominibꝫ dictus priuilegio nomis. **Segregatus** a doctrina scribarũ ⁊ phariseoꝝ·hoc cõtra iudęos. Vel ab alijs apostolis corpe ⁊ nõ mente·vnde segregate mihi·b·⁊·p·in opu·ad qđ·as·e.

Euangelium. Haimo. Bona annũciatio ẽ q̃ ad salutẽ·Ea vero est de bis quę ad fidẽ ⁊ mores. **Dei.** nõ ab homine inuentũ. **Quod ante.** ꝓpletionem nõ venit vt subitũ·sed longe ante ꝓmissum. vnde in hoc verbum verũ ẽ: quia alius ẽ qui seminat ⁊ alius qui metit.

Per prophetas Haimo. Vnde Hieremias·Ecce dies veniunt·⁊ consũmabo testamentum nouum· sup domũ israel ⁊ sup domum iuda. Et item feriã vobiscũ pactum sempiternũ. Idẽ ⁊ alij.

Sanctis. Non ethnicis. Sancte qꝫ vicia damnãt ⁊ sacramentis vnius dei ⁊ incarnationem filij dei continent. **Suo** ꝓprio sibi cõsubstantiali coeterno coequali. **Factus** tantũ secundum carnẽ. Aug'. Et si infectus secundũ diuinam·tanta ẽ vnio vtriusqꝫ nature· vt totum dicat' deus totũ homo ⁊ vicissim homo deus deus homo·qđ nõ ĩ substãtijs hominis

¶Qui factus ẽ ei. Qui factus secundũ carnem ope sanctiſpiritus de virgine.i.natus. Impiętati hereticoꝝ occurrit·qui obtuſo corde capitulũ hoc intelligẽtes chriſtum tantũ hominẽ accipiunt·addẽdo enim secunduꝫ carnem·diuinitati ſuã dignitatẽ reſeruauit·in qua chriſtus dei verbum ẽ p quem facta ſunt omnia.

¶Orige. Factus ẽ secundũ carnẽ humanatus deus·qui etiã in aſſumptõe carnis deus eſſe non deſtitit·incõuertibilis manẽs aſſumpto conuertibili homine·naturã ſuaꝫ nõ minuens hominis aſſumpta natura.

¶Aug. Qui erat factus ẽ. verbũ erat·filius dei erat·filius hominis factus ẽ·ſuſcepit humanitatẽꝫ non amiſit diuĩtatẽꝫ. Natus secundũ veritatẽ naturę ex deo dei filiꝰ ꝫ secunduꝫ veritatem naturę ex homine hominis filius·vt nõ ad optione vel appellatione ſed vere in vtraq; natiuitate filij nomen naſcẽdo haberet

¶Idẽ·Eſt ergo dei filius deo patri in natura ęqualis·habitu minoꝝ·in forma dei verbũ ex deo genituꝫ In forma ſerui factꝰ eſt ex muliere. In forma dei hominẽꝫ fecit In forma ſerui factꝰ ẽ homo·in vtroq; vtrunq; deus·vtrunq; homo.

¶Idez. Verbum caro factũ eſt·nõ tamen in hoc qđ factum eſt ꝓuerſuꝫ atq; mutatum·ſed carne vt carnalibꝰ ꝓgruerenter appareret indutũ.

¶Johãnes Damaſ. Vtraq; in chriſto forma·ꝗa vtraq; vera ꝫ plena eſt in chriſto ſubſtantia·inconuerſe enim ꝫ inalterabiliter vnitę ſunt ad inuicẽ naturę·neq; diuina diſtãte a ꝓpria ſimplicitate·neq; humana aut cõuerſa in deitatis naturam aut in nõ exiſtentiam·neq; ex duabꝰ vna facta ẽ cõpoſita natura.

¶Aug. Chriſtus ergo vna pſona ẽ gemĩe ſubſtãtię·nec tamẽ deus ꝫ homo ps huius pſonę dici poteſt·alioquin filius dei anteq; formam ſerui ſuſciperet nõ erat totus·ꝫ crepit cũ hõ diuinitati eius acceſſit.

¶Ambro·Non ſemp factũ eſſe ad creationẽ referẽ·ſicut ibi domine refugium factus es nobis. Non enim creationis diffinitio vel editio hic declaraẽ·ſed nobis refugiũ eſſe dicit qđ ꝓius nõ erat.

¶Aug. Qui factus ẽ ẑc. Aliquid ſignificat hęc dictio. Quia enim nõ humano ſemine ꝓcreta ẽ caro domini in vtero virginis ꝫ corpꝰ effecta·ſed effectu ꝫ virtute ſpiritusſancti·ideo apoſtolꝰ dicit factũ nõ natum.

¶Idẽ. Etſi nõ interceſſit ſemẽ hominis in ꝓceptione virginis. Quia tũ ex ea carne chriſtus formatus ẽ quę ꝓſtat ex ſemine·recte dicit factus ex ſemine. Neq; tamẽ ideo creatura. Vñ ꝫ oĩa p ip·f·ſ·ñ dicit oĩa·niſi q̃ facta ſũt,i.omnẽ creaturã·vñ liq̃do apparet ipſũ factũ nõ eẽ p quẽ facta ſũt oĩa

¶Hilarius. Hic enĩ verꝰ ꝫ ꝓprius ẽ filiꝰ·origine nõ adoptione·veritate nõ nũcupatione·natiuitate nõ creatione.

¶Ex ſemine dauid. Aug. Haimo. Quia maria de dauid. Facta eſt promiſſio abrae ꝫ dauid ſed maluit hic dicere dauid·qui ꝫ criminoſus·nõ abrae iuſti·vt nõ p merito:ſed gratia natus de eo puteꝝ·ꝫ vt ex rege ſecundum carnẽ natus oſtendaꝝ ſicut rex ex deo ante ſęcula natus ẽ.

¶Qui predeſtinatus ẽ. Predeſtinatio ẽ gratię ꝓparatioꝰ q̃ ab eterno deus homini chriſto ꝫ cunctis quos p̃ſciuit ꝓformes fieri imaginis filij ſui bona ſine meritis p̃parauit.

¶Prędeſcientia de bonis ꝫ de malis·p̃deſtinatio ẽ ſolũmodo de iuſtis.

¶Prędeſtinatio ẽ nõ p̃ſcientia q̃ equaliter ad bonos ꝫ ad malos ptinet. Sed ordinatio ꝫ p̃paratio adiunãdi illos q̃s ꝓuidẽtia diuĩa dignos iuenit de bonis tantũ ꝓprie dicit.

¶Ambro. Qui p̃deſtinatꝰ·qui latebat ĩ carne q̃d eſſet p̃deſtinatꝰ ẽ.i.p̃ ſcitus ab eterno manifeſtari filius dei ĩ virtute reſurgẽdi ſcz cũ reſurgunt nec dicit ex reſurrectione chriſti:ſed mortuoꝝ qđ maioꝝ virtus ẽ qꝫ ſua reſurrectio generalẽ facit reſurrectionẽ·vnde videt mortẽ deſtruxiſſe·vt noſ redimeret: quare ꝫ dominum noſtrum vocat·qui talẽ ꝫ gratiã dedit et

†qꝫ oẽs ad filiũ ducũt †ꝓprio Cõmen.euang·a materia †ad honorẽ eiꝰ †cõmẽdatio autoris q̃tuor·primo ab origine

†filio †ſuo·q̃ factuſ ẽ †ei †ex ſemine

†factus ne putet hõ tm̃·ꝫ nõ ſecundũ diuinitatẽ †quia verbũ caro factũ ẽc. †ſecũdũ qđ homo gratia ſola prędelectus vt ſit filius dei in eadem potentia ꝫ virtute diuinitatis cũ patre p vnionem verbi Cõmen·a uirtute

dauid †ſcđm †carnẽ. †Qui p̃ deſti

†ꝓbat etiã ſ q̃ potest videri ex hoc q̃ ex ſpiritu ſancto ꝓceptus

natus ẽ filius dei in virtute †ſecũ

Commen·a gratia

dum ſpiritum ſanctificationis ex

ſ qꝫ mortuos ſecũ fecit reſurgere qui fuerunt eꝰ .i.ab eo ſuſcitandi ſ vñ multa corpa coꝝ q̃ dormierant ſurrexerũt cũ eo.

reſurrectione mortuoꝝ ieſu chri

†ecce quid auctor ei ſ cõmen·a liberalitate

ſti domini noſtri:p †quem accepi

†remiſſionẽ peccatoꝝ·tolerantiã laboꝝ ſ ꝫ dona alia †autoritatẽ vel legationem prędicãdi †vt faciã obedire fidei

mus †gratiã ꝫ †apoſtolatũ †ad obe

†iudei cohabitatione ſunt in gentibus

diendum fidei †in omnibus genti

†vice eius·vel p nomine eius dilatãdo †vt familiarius admoneat ꝓuerti ut ſe ad eos ſ inter quas gentes

bus †p2o nomie eius·†in quibus

†romani †p gratiã ab eo p interiorẽ vocationẽ vel vt ſitis eius p exteriorẽ vocationẽ

eſtis ꝫ †vos †vocati ieſu chriſti.

†ſcribit †nõ alius

†Omnibus qui ſunt romę †dile

†a deo †.i.illis quos dilexit·vt vocaret ad ſanctitatẽ †remiſſio peccatoꝝ ſ prius ſalutat

ctis †dei †vocatis ſanctis·†Gra

†recõciliatio ꝫ trãquillitas mẽtis †ad deũ †ab eo qui vult ꝫ poteſt

tia vobiſ ꝫ †pax †a deo †patre ꝫ do

†ſine quo nulla bona ſunt nobis †prius venit poſt grauiter increpaturus

mino noſtro †ieſu chriſto. †Pri

†quẽ m eum facio qđ nõ vos

muz quidẽ gratias ago deo †meo

¶Aug. Prędeſtinata eſt iſta humanę naturę tanta ꝫ tam excelſa·ꝫ ſumma ſubnectiõ vt quo attolleret vlterius nõ haberet ſicut p nobis ipſa diuinitas quouſq; ſe deponeret humilius nõ habuit q̃ ſuſcepta natura hoĩs cũ infirmitate carnis vſq; ad mortẽ crucis.

¶Haimo. Non de verbo loquitur hic apoſtolus·ſed de hoĩe q̃ nõ erat anteq; factus eſſet. Humanitas enĩ q̃ nõ erat antea·illa p̃deſtinata ẽ.

¶Aug. Prędeſtinata eſt iſta humanę naturę tanta ꝫ tam excelſa·ꝫ ſumma ſubnectiõ vt quo attolleret vlterius nõ haberet ſicut p nobis ipſa diuinitas quouſq; ſe deponeret humilius nõ habuit q̃ ſuſcepta natura hoĩs cũ infirmitate carnis vſq; ad mortẽ crucis.

¶Haimo. Non de verbo loquitur hic apoſtolus·ſed de hoĩe q̃ nõ erat anteq; factus eſſet. Humanitas enĩ q̃ nõ erat antea·illa p̃deſtinata ẽ.

¶Aug. Prędeclariſſimum enĩ lumẽ p̃deſtinationis ꝫ gratię ẽ ipſe mediatoꝝ dei ꝫ hominũ homo chriſtus ieſus·ille enĩ homo vt a verbo patri coęterno in vnitatẽ pſonę aſſumptꝰ filius dei vnigenitus eſſet·vnde hoc meruit? quod eius bonũ qualecũq; ꝓceſſit·vt ad hanc ineffabilẽ excellentiã puueniret:faciẽte ac ſuſcipiẽte dei verbo. Ipſe homo ex quo eẽ ęcpit filius dei vnicꝰ eſſe ęcpit. Ęmia illa gratia plena ꝓcepit de ſpiritu ſancto. ex virgine maria deus vnicꝰ natus ẽ·nõ carnis cupiditate·ſed ſolo dei munere. Libera in illo hoĩe uoluntaſ erat ꝫ tãtomagis·quãtomagis peccare nõ poterat.

¶Idẽ. Recte quippe dicit filius dei p̃deſtinatꝰ·Non ſecundũ illud qđ ẽ verbũ dei deus apud deũ·vt quid enĩ p̃deſtinaret cum iam eſſet·qui iã erat ſine initio ꝫ ſine termino ſempiternus. Illud antẽ p̃deſtinandũ erat·qđ nondũ erat·vt ſic ſuo tpe fieret·quẽadmodũ ante tpa p̃deſtinatũ erat vt fieret. Quiſquis igit filium dei p̃deſtinatum negat:hunc eundẽ filium hominis negat·p̃deſtinatus ẽ ergo ieſus·vt qui futurus erat ſecundũ carnem filius dauid·eſſet in virtute filius dei.

¶Secundũ ſpiritũ ſancti. Jungat ſic. Qui factꝰ ẽ ei ex ſemine dauid ſecundũ carnẽ. Factus quidẽ ſecundum ſpiritũ ſanctificationis.i.ſecũdum opationẽ ſpirituſſ.qui ſanctificat homines ꝫ qui ſanctificauit chriſtũ hominem in vtero virginali.

¶Aug. Vel,pbatur filius dei·qꝫ ſpiritũ ſuis dedit ſanctificatiõis incepte a reſurrectione aniẽ.i.remiſſione peccatoꝝ mortuoꝝ chriſti in peccatis ſcz quos nullus alius curare potuit. Eſt enĩ duplex reſurrectio·aniẽ ꝫ corpis de reſurrectione animę in ſequẽti ait apoſtolus. Surge qui dormis ꝫ exurge a mortuis ꝫ illuminabit tibi chriſtus.

¶Mortuorũ chriſti. Chriſti,p eius vel ſuoꝝ ꝓprium nomen,p pnomine poſuit more hebraico q̃ locutio ĩ ſcripturis ꝓcipue veteribꝰ ẽ vſitatiſſima·vt fecit moyſes ſicut ꝓcepit dominus moyſi.

¶In omnibus. Gentibus nõ ſolũ iudeis in quibus·quia ſine lege vocati:nõ debẽt ſub lege agere.

¶Pro nomine eius. Pro eius gloria·nõ noſtra ſicut vos facitis.

¶Vocati ieſu chriſti. Id ẽ.ab eo ſcz ieſu chriſto·genetiuꝰ,p ablatiuo more greco.

¶Dilectis dei. Prior enĩ dilexit nos ante omnia merita: vt ꝫ nos eum dilecti diligeremus.

¶Vocatis ſanctis. Non ideo vocati qꝫ ſancti ſed ideo ſancti effecti·quia vocati·ꝫ ideo vocati·quia dilecti.

¶Gratia uobis et pax. Aug. In iſta ſalutatõne ipſa trinitas pitercꝫ incõmutabilis vnitas cognoſcit. vnitas p hoc q̃ ait a deo.

¶Hamio. Spũſſancti nomẽ nõ poſuit·quoniã in donis ſuis eum cõp̃bendit.i.in gratia ꝫ pietate.

¶Gratias ago. Gratias agere ẽ ſentire omnia a deo data eſſe·ꝫ pro eo laudare corde·voce·ꝫ opere.

¶Deo meo. Non ocioſe. Non enĩ vox iſta eſſe poteſt niſi ſanctoꝝ·quorum deus dicit ſicut deus abraã yſaac ꝫ iacob. Cum eĩ omniũ vnus ſit deus p naturam·eoꝝ tamẽ ꝓprie p gratiã eſſe dicit·qui merito fidei ꝫ iuſticię eius cultores eſſe ꝓbantur.

Pro omnibus uobis. Cum pro alijs primũ p vobis · de quibus magna vtilitas venit · p christum mediatorem p quem vobis deus dedit bona omnia.

Quia fides. Ambro. Congaudet de bono incepto eoꝝ · p qđ charitatem erga illos ostẽdit: ⁊ hortat ad pfectum. hęc ante omnia se agere dicit: quia multis pficit fides eorum.

Testis q̃ habetis fidez domino iputo. Nam habẽda ozo ab eo. Vel exponit quando gratias agat ĩ orationibꝫ scz · ⁊ quomodo sine ĩtermissione.

Testis iuramentuz ẽ faciendum in necessarijs cum pigri sunt homines credere qđ eis ẽ vile · non ẽ iuratio in se bona · non tñ mala cuz ẽ necessaria licet a malo infirmitatis eoꝝ quibus aliqđ dicitur pcedat.

Diero. Sup hieremiam in scđo animaduertendũ q̃ iusiurandum habet comites veritatẽ iudicium · ⁊ iusticiam · sed si ista defecerint: nequaquã erit iuramentum sed piurium.

Memoriã uestri ꝛc. Hoc dicit vt eum amẽt ⁊ desiderẽt audire.

In oratiõibus m. ob. Oratio p bonis habendis. Obsecratio p necessitate districta oratio · ⁊ ẽ per sacra ad deum adiuratio · vt p passionem per mortem vel natiuitatẽ ⁊ similia.

Desidero enim Vt q̃ verbis suadere non poterat · p̃sens suaderet virtute miraculoꝝ.

Consolari. Modo ego sum desolat⁹ · sic ⁊ vos · ⁊ si non sentitis · sed sic consolaremur.

Fratres. Quia renati ⁊ aliq̃ recti · vñ supra vocatis sãctis.

Grecis ac bar. De iudeis tacet · qa magister gentium

Grecis. Grecos p̃ponit · quia ab eis oĩs philosophia mundana ordiñ habuit.

Barbaris. Barbaros dicit qui sunt quasi exleges qui scz nec hebraei nec greci nec latini sunt.

Nulli specialius debetur hęc p̃dicatio.

Debitor · quia missus ad omnes.

Non enim eru. e. Sicut illi qui falsa p̃dicant. Vel qui crucẽ christi putãt ignominiã. ideo nõ erubesco euangeliũ · quia virtus ẽ. i. qz virtutem dei annunciat nõ infirmitatẽ · sapientiã non insipientiã. Qđ enim infirmũ dei ẽ fortius ẽ hominibus ⁊ qđ stultum dei ẽ sapiẽtius ẽ hominibus. Vel virtus ẽ credenti · p quã peccatũ dimittit · ⁊ cũ res exigit: fiunt miracula q̃bus cõmendatur doctrina.

Virtus eni dei. Quia signis firmat⁹ credibilis p̃dicatio · qđ non est in falsis pręconibus.

†mediatorẽ dei ⁊ hominũ ſnõ p legem non per pphetam ↑ quia ipse ẽ minister beneficioꝝ dei ſqđ ⁊ vos ipsi faciatis

p†hiesum↑christũ pro†omnibus

†nõ laudat fidẽ illoꝝ tanq̃ pfectaz · sed facilitatem ⁊ votũ erga christum ſ ⁊ si nõ pfecta

vobis: †quia fides vestra annũcia

†quia roma caput mũdi vnde ꝓficerent multi ↑premissa autoritas ſ ⁊ ideo nõ ẽ tutũ mentiri

tur i†vniuerso mũdo. ↑Testis eni

†. i. volũtate vel spiritualibus fide scilicet ⁊ charitate ſnõ in carne. i · carnalibus obseruantiis

mihi est deus: cui seruio†in spiri

†in quo ſpredicãdo nõ in lege . nõ in circũcisione · nõ in eo qđ moyses seruus tradidit sed ↑qđ filius tradidit nõ scribẽdo sed ispirãdo mẽtibus

tu meo†in euangelio↑filij eius · q̃

†vestri ↑ambro. deus memor ẽ cũ dat: oblitus cum cessat

sine†itermissione↑memoriã vestri

†habitis horis cõstitutis ad orandũ ↑que pro me ⁊ aliis

facio†semper in↑orationibus me

†nõ solum oro sed etiã obsecro ſtentans ↑pro spero · vel aduerso ſquacũq̃ ex causa facili vel difficile ↓ post lõga desideria

is · †obsecrãs↑siquo modo↓tandẽ

†hyeme vel estate ↑Q. quod esse nõ reputo nisi pueniam ad uos

†aliquãdo↑prosperum iter habe

†non vt mali in suo malo ſquia tunc vtilis aduentus

am†in voluntate dei veniendi ad

†ideo obsecro ↑quia que scribit ⁊ puerse possũt accipi ⁊ virtutẽ suadere

vos. †Desidero enim↑vos vide

†. i. vos ptícipes faciam

re: vt aliquid†impartiar vobis

†gratuiti beneficii dei ſdoctrine ↑quia iam aliquid habetis

†gratię spiritalis ad↑cõfirmãdos

†q̃ ꝓfirmatio adeo ẽ grata · quasi ſ scilicet vos ꝓfirmari ↑quasi mea cõsolatio fiet ↓ quia dolet de non recta fide

ſ vel id est. vt consolemur vobiscum alia littera

vos. †Id ẽ. ↑simul↓consolari i uo

†nõ nouam sed meã ⁊ vestrã q̃ est inuicem communis . i. si vnius ⁊ eiusdẽ fidei sumus in christo vel que p dilectionẽ opatur. vel es

bis†p eam quę inuicem est fidem

†baimo. Cur ergo nõ venis: quia ꝓhibitus sumqđ volo vt sciatis ⁊ putetis culpa vestra fieri: vt modo dignos vos paretis ſ deside. qz ꝓpo.

vel a vel a

vestram atq̃ meam. †Nolo autẽ

vos ignorare fratres · quia sępe

ſ nõ solũ volui †aliquib⁹ impedimentis deo id agente ſ venire

ꝓposui venire ad vos · ⁊ †phibit⁹

†vsq̃ in presens ↑ . i. vt fructificetis vos p meã predicationẽ · vel vt ego premiũ p vobis acquiram. Q. ideo deside · re.

sum†vsq̃ adhuc: ↑vt aliquem fru

†hoꝝ exemplo ꝓuocat eos

ctuz habeã in vobis · sicut ⁊ †in cę

†qđ ideo volo: quia debitor sum omnibus gentibus ·

teris gẽtibus. †Grecis ac barba

†ut nemo de utroq̃ populo excludatur ſ haimo mũdanis rationib⁹ eruditis ↑illarum rationũ imperitis

ris · †sapientibus ⁊ ↑insipientibus

†euangelizare ſ ⁊ sicut aliis debeo ita ⁊ vobis qz omnib⁹ debitor sum ↓ Q. ⁊ si ego ad hec paratus ergo alterius culpa remãsit

†debitor sũ: itaq̃ q̃ in me↓ꝓpom

ptum est · ⁊ vobis qui rome estis

†in me ꝓmptum ſ tangit eos qui non recta tradiderant

euangelizare. †Non enim erube

†nobis nõ aliis ſ innectat ad fidẽ · dat salutem omni credenti · peccata remittit · iustificat · a scõa morte preseruat

sco euangeliũ. †Virtus enim dei

ſ ualens †q̃ dixit omni determinat ſ credenti

ẽ in salutem omni credẽti: †iudęo

†gentilibus omnibus ↑credẽti ẽ in salutẽ · quia ẽ ei in iusticiã q̃ clare ostendit in ipso euãgelio

primuz ⁊ †greco. ↑Justicia enĩ dei

†ex fide ẽ iusticia · ⁊ ita salus · sicut habacuc dicit non ex lege

reuelatur ex fide in fidẽ↑sicut scri

†Aug. iustus est ex fide · ⁊ ita viuit eterna vita q̃ ẽ merces fidei

ptum ẽ: †Justus ex fide viuit. Re

†venturi ad iudicium

uelaꝫ enim ira†dei de cęlo super

†nõ omnes impios · sed omnes ĩpietatis et iniusticie partes ſ ido latras

omnem†impietatem ⁊ iniusticiaz

Judęo primũ. Elicius. M. maxime ⁊ p̃ omnibus iudęo.

Judeum · p̃ponit causa patrũ · tamẽ ⁊ hic indiget euãgelio. Quid ergo opus est lege.

Justicia enim dei. Haimo. Ambro. Est qua gratis iustificat impium p fidem sine opibus legis · vt alibi inueniar in illo nõ habẽs iusticiaz meam q̃ ex lege ẽ · sed illam q̃ ex fide quã reuelat euangeliũ dum dat fidez homini. p quã iustificat qui credit deũ iustum ⁊ veracem in ꝓmissis. Hoc cõtra iudęos qui negant hũc esse christũ · quẽ ꝓmisit deus.

Reuelatur. Augl. Aggredit gẽtiles secũdum priorez statum · qz iactabãt bonaz naturaz · ⁊ excusabãt turpitudinez p ignorãtiã contra autẽ apostol⁹ dicit ⁊ prius habuisse noticiã · ⁊ pdidisse per culpam · ⁊ bonã naturam sibi ipsis a deo relictã in omnia mala p̃cipitatã. Commendata pietate fidei q̃ iustificati deo grati esse debemus: cõtrariũ detestãdo subinfert: qđ inflati p se in ydola ceciderunt.

Ex fide. Dei ꝓmittentis · in fidem hominis: q̃ credit ei. Vt ex fide in fidez · ꝓpter omnes ptes fidei ex fide veteris testa . vbi vnus deus. in fidẽ noui · vbi pater ⁊ filius · ⁊ spiritussanctus. Ex fide primi aduentus. in fidem secũdi. Ex fide primę resurrectõis in fidẽ secundę. Ex fide ꝓmissionis · in fidẽ redditionis. Ex fide p̃dicatoꝝ · in fidẽ populoꝝ. Ex fide seminantium in fidẽ metentiuz · Ei ẽ iusticia qui transit de fide in fidẽ vt transeat iudęus · ⁊ quicunq̃ alius de fide veteris in fidẽ noui. t. ⁊ de fide verboꝝ ⁊ spei · in fidẽ rerum ⁊ speciei.

Aug. Fides ẽ qua credunt ea q̃ nõ videntur. etiam ẽ fides quãdo non verbis sed rebꝰ p̃sentib⁹ credit qđ erit cũ deꝰ se vidẽdũ dederit · dicit q̃ ex fide verboꝝ quibus credimus qđ nõ videmus · in fidẽ rerũ qua credita obtinebimus.

Sicut scriptum est. In abacuc. Ita est. Justus autẽ ex sua fide viuet. Sed hoc ⁊ alia plura testimonia q̃ ponit ab hebraicę veritatis trãslatõne qua nũc vtimur videtur discordare: qz aliqñ sumit a. lxx. interpre · aliquãdo sicut loquẽs eodẽ spiritu quo ꝓphetę sensum sumit tantũmodo suis vtens verbis suaq̃ dispositione.

Reuelatur ꝛc. Ex fide est iusticia · ⁊ inde salus · quia ex ĩpietate ininsticia · ⁊ inde ira. i. pena · ⁊ hoc idem reuelat in euangelio. Vel reuelat de cęlo · qđ accusat eos · quia indicauit creatorẽ eis: vel saluatorẽ. Ex ipsa enim cęli fabrica irat⁹ illis deꝰ ostendit · qui ideo tam pulcra astra ꝓdidit · vt ex eis quãt⁹ ⁊ q̃s admirabilis creator eoꝝ sit possit agnosci: ⁊ sic sol⁹ adorari.

Super omnẽ impie. Impietas ẽ in deum peccasse. Iniquitas in homines. Vel impius infidelis sicut idolatra. Iniqu⁹ qui prauitate opis

ab equitate discordat.

¶ Eorum qui uerita. Quasi cur eis ira de impietate: cum nō cognouerīt deum: ad qđ poterant quidē cognoscere: sed sibi tollūt malentes morari in iuste in sua voluptate.

¶ Veritatē dei detinēt. Quia hoc dicit qđ ē deo noscibile ē in illis q̄ si in se habent vnde noscāt s. naturalē rationem.

¶ In iustitia deti. Bonū ē qđ tenēt & malū ē vbi tenēt veritatē enī tenēt & i iniq̄tate. In ueīsti deū inuenisti veritatē z ipsum detines in iniusticia z qđ per dei opa cognouisti p homīs opa pdidisti.

¶ Aug. Totū consideraſti rei ordinem z n vis attēdere q̄ mūdus opus dei idolum opus fabri. Si faber idolo sicut dedit figuram daret z cor ab ipso idolo faber adoraretur quis ergo deus tuus nunquid qui te fecit.

¶ Notū dei. Bregl. Est qđ ex huius mūdi dispositione z naturali ordine assequi possumus. Ignotum vero dei qđ omnē latet creaturā vt ratio substātię eius vel nature z mysteriū humane liberationis.

¶ Manifestū est in illis. Aug. Quia nō solum ratio naturalis ad hoc pfuit sz z deus quotidie adiuuit ne sola natura sufficere videret.

¶ Inuisibilia. Haimo. Ostendit q̄d de do scire potuerit pluraliter dicit quia pluribus modis cognoscit scz q̄ eternus omipotēs z huiusmodi. Intellecta ipsa inuisibilia p facta quia p celum z terrā z alias creaturas q̄s imēsas z ppetuas esse intellexerūt ipsum conditorē icōpabilem immēsum eternū mente pspexerunt.

¶ A creatura. Ab homine p excellentiā quia excellit inter alias creaturas. vel ppter cuenientiam quā habet cū omnibus creaturis. Est enī localiter in loco cū corpibus. Sentit cū animalibus. Intelligit cū angelis. vnde pdicate enā omni crea.

¶ Cum cognouissent ꝛc. Aug. Viderunt quo veniēdū esset sed ingrati ei qui illis pstitit vt viderēt sibi voluerunt tribuere q̄ videbāt z facti supbi amiserunt etiā qđ videbant. Qđ enim curiositate inuenerunt per supbiam pdiderunt. Qđ enim deus dederat gratis tulit ingratis.

¶ Obscuratū. Ambro. Nebula enim erroris pterit cor illoꝝ quia cum creatorē ex creaturis cognouissent nec sicut deū glorificassent amplius obtusi sunt.

¶ Stulti facti sunt. Ecce quomō obscuratū est cor qđ ē vindicta sapientes in naturis rerū stulti in deo.

¶ Et mutauerūt ꝛc. Aug. Hic damnat simulacra impioꝝ alij terram alij solem z huiusmodi venerabant.

¶ In simili. una. Exaggerat stulticiā ad cumulū hebetudis ondendū

¶ Hominis et uolucrū et qua. Mos fuit ab antiquo romanis ad orare simulacra hominū. vt romuli iouis z alioꝝ maxime ab aduētu eneę in italiam volucrū autē z quadrupedū z serpentum ex quo alexādria ab augusto victa est z rome subiugata.

¶ Tradidit. Quia nihil absq̄ eius permissione fit. Prius in desideria cordis qđ eoꝝ erat a deo sibi relictū. post in immundiciā actu tantā vt corpora naturaliter repugnātia quadā vi applicarent z vicio aptiora facerēt

¶ Aug. Manifestuz ē deum operari in cordib⁹ hominū ad inclinandas eoꝝ volūtates siue ad bona p misericordia sua siue ad mala p meritis eorum iudicio vtiq̄ suo aliquādo occulto aliquādo apto semp antē iusto.

¶ Afficiant. Bregl. Peccatū quippe qđ pnitentia nō diluit mox suo pondere ad aliud trahit. vnde fit vt nō solum peccatū sit sed z causa peccati. Ex illo quippe culpa subsequēs oꝛit. peccatum vero qđ ex peccato oꝛit non solū peccatum sed z pena peccati ē quia iusto iudicio deus cor peccātis obnubilat vt p̄cedentis peccati merito etiam in alia cadat.

¶ Quia cōtamināuerūt. Exequit latius p partes culpā z penā. vt compet.

¶ Qui cōmutauerunt ostēdit p partes mutasse gloriam dei. s. q̄ deum putauerūt qui nō erat: z coluerunt z seruierūt creaturę potiꝰ q̄m creatori. Et exequit ptes immūdicię q̄ femine in. f. masculi in masculos in quib⁹ p parat penam culpę. vt sicut cōtra naturā creantē peccauerunt ita i natura ppria punirent. vnde cōcludit z mercedem. e.

¶ Commutauerūt ueritatem in men. Ambro. Duz nomē dei qui ē verus dederūt his qui non sunt dij.

¶ Aug. Veritas creaturę a deo ē sed non deus quā illi in mendaciū puerterunt creaturas tāq̄ creatorē colentes.

¶ Et coluerūt. Sed ne dicāt. nō colo simulacra sed res eoꝝ: vt solē addit z coluerūt ꝛc.

Seruierūt creatu. Hic damnat q̄ in simulacris intelligebant.

¶ Amē. A. hoc verum ē q̄ deo vero benedictio ē in secula dijs aūt gentium ad tēpus impietas dat honorē. Ideo qđ illi dicūt ē falsitas.

¶ Passiones. Id ē voluptates. q̄ z si delectēt: sūt passiones tñ nature non nominande.

¶ Ignominia. Haimo. Dicitur quasi sine nomīe dignitatis. Ignominiosus qui desinit habere dignitatis nomen dum in aliquo crimine deprehenditur.

¶ Naturalē usum. Putas Juliane apostolum ex hoc laudasse libidinem quia usum femine dixit esse naturalē. Omnē pfecto usum femine laudare pelleris ac p hoc z ea que pmittuntur cuz feminis stupra laudabis quia z illic vtiq̄ usus naturalis ē q̄uis damnandus quia legittimus nō est vnde z filij nō legittimi sed naturales vocant qui inde nascunt. Non ergo pcupiscentiā carnis in illo verbo laudauit apostolus sed naturalem usum appellauit illum usum vnde natura humana potest nascendo subsistere. Nec dixit usum cōiugalem sed naturalem cum intelligi volens qui fit in mēbris ad hoc creatis vt p ea possit ad generādū sex⁹ uterq̄ misceri.

† que ex culpa eoꝝ † veram de deo cognitionem habent
† hominum eoꝝ qui † veritatē dei † manētes in malo ope ſ cū sponte eis se offerat
in † iusticia detinent: quia quod † multa enī sunt que de deo p naturā sciri non possunt vt de mysterio redēptionis z īcarnatōis ſ. i. deo noscibile † ductu rationis
† notū ē dei † manifestum ē in illis † p opus suū nō p doctrinā vel inspirationem † qđ notū ē dei manife. ē in illis. quia ſ pater
Deus enīz † reuelauit illis. † Inui † ab homīe nō solū ab angelis ſ vel a cōstitutōe mundi
sibilia enim ipsius a † creatura mū † p ea z si nō p legem † non corporea vel imaginaria visione sed intellectuali
di † p ea que facta sunt † intellecta ſ que oīa gubernat
conspiciuntur: sempiterna quoq̄ † filius ſ cōspicitur † spiritussanct⁹ ſ bonitas que omnia replet
† virtus eius z † diuinitas ita vt † p naturalem rationē z creature reuelationem ſ de hoc
sint inexcusabiles: Quia cū † co † adeo vt vnū p̄siterētur principiū omniū
gnouissent † deum non sicut deuz † bene viuēdo z colēdo † de cognitione sed sibi attribuerūt in quo vani z falsi fuerūt
† glorificauerūt † aut gratias ege ſ putātes se aliquid esse cū nihil sint
runt: sed euanuerunt in cogitatio † que a se nō a deo † ideo † paulatim vsq̄ ad insipientiā coꝝ eoꝝ deductū ē ſ tumore supbie obumbrante
nibus † suis: † z † obscuratū est insi † i. ratio quia ab eis credita ē esse † oꝛe vel cor de † ecce quomodo euanuerūt
piens † cor eoꝝ. † Dicentes enī † se † a se nō a deo † ecce quomō obscuratū est cor ſ in deum
esse † sapiētes † stulti facti sunt: Et † nō solum sensu peccauerūt sed etiā ope ſ quā tum ad se † cultura deo incorruptibili debitam.
† mutauerunt † gloriā incorrupti ſ i imaginē ei cui⁹ erat assimilatā
bilis dei in similitudinē imaginis † prius † maior hebetudo ſ post
corruptibilis † homis z † volucrū inde deinde idolatriā. s.
z quadrupedū z serpentiū. Pro † subtrahēdo gratiā tradi p̄misit † ecce vindicta
pter qđ † tradidit illos deus i † de † i. a se sic parati nō a deo † postea in actū
sideria cordis † eorum † in immun ſ quantū ad naturā ſ ītē vindicta
diciam: vt contumelijs afficiant † non aliūde sed a se habētes vel in suo sexu † illi afficiūt ꝛc. repetitio
corpora sua † i semetipsis. † Quia † hoc ē qđ supius vocauit gloriā dei ſ quod de deo verū ē dederunt idolo scilicet q̄ sit deus
cōmutauerunt † veritatem dei in ſ diligēter ornando ſ factibus
mendacium z coluerunt z seruie ſ quasi illud esset melius
runt creaturę potius q̄m creatori: † q̄uis ab illis p̄uicē suo honore ſ tamen † exaltatus sup omnia † sine fine
† qui ē † benedictus in † secula amē † A. quia ita peccauerūt in naturā creantē ſ ite rum vindicta repetitur sicut ante culpa † tradi p̄misit
† Propterea † tradidit illos deus † prius in ardorē libidinis que est passio nature nec nominānda: post in actū ſ z vere
in † passiones ignominię. Nam fę ſ vel com ſ viri legitimi
minę eoꝝ īmutauerunt natura ſ inter se agētes
lem vsum i eum vsum qui ē p̄tra naturam. Similiter autem z masculi relicto naturali vsu femine † ecce peccatum voluntatis vel desiderii † que a se non a deo
† exarserunt in desideriis † suis in

Ambro. Ac per hoc cum eisdem membris z meretrici aliquis miscetur naturalis est vsus·non tamen laudabilis sed culpabilis ·ab ea enim parte corporis que ad generandū non ē instituta·si etiā cōiunge quisq; vtatur·cōtra naturam z flagitiosum est.

Masculi i ma. Aug. Judicio enī iustissimi dei traditi sunt siue deserendo siue alio modo explicabili vel inexplicabili in passiones ignominie vt crimīa crimībus vindicarent. Et supplicia peccātiū nō tīn sunt tormēta ē z viciorū incremēta

Et mercedem quā ꝛc. Aug. Sed istas pnas pauci vident·ppterea eas maxime ꝓmemorat apostolus z multa enumerat q̄ peccata sūt z pene peccati. Inter ipsū enī peccatū apostasie z vltimaz pnā ignis eterni· media q̄ sunt peccata sunt z pene.

Oportuit. Hic causa ppter quā traditi sunt sine vlla ambiguitate monstrat.

Et sicut. Item qz nondū resipiscunt in alia cadūt p eadē culpa·p·sicut·pnaz peccato assimilat: vt sicut peccauerūt in sensu dei: sic puniti sunt: in ppio sensu.

Et quia nō pro. Qz ñ noueŕt deū habīn ·qđ rō ꝓbabat· vl qz putaueŕt deū nescire z negligere mala: tradidit ꝛc.

Omni iniqui· Enumerat ptes vt a ptius accuset. Malicia quādo quis damnuz molit alicui. Nequitia ē temeritas q̄ audet qđ nequit vel ī tēperantia sui. Contentio ē impugnatio veritatis p ꝓfidentiā clamoris. Maligni/tas ē mala voluntas· cum vltra nō potest· vel de beneficijs gratiam nō referre.

Detractores. Qui aliozum bona negant vel innertunt

Deo odibiles. Ne leuis putet suſsurratio vl detractio· quia in verbis sunt·addit de eis·deo odibiles· vt intelligant se p solā suſsurrationē z detractionē eternā incurrere posse dānatoz

Elati. Sunt qui nolunt pati priorē vel parem.

Incōpositos. Incōpositio corpis indicat qualitatē mentis.

Digni sunt morte. Ne putent his tantū pnis affligi·quib delectātur: addit vltimā mortem eternā.

Qui cōsentiunt. Consentire ē tacere cū possis arguere. Vel errorem fouere.

C. .II.

Propter quod inexcusa. Hic cōmuniter de gentib z iudeis. Judeus iudicabat gentilē. ppter priorem statū. Gentilis iudeum· vterq; homo nō spiritus. Si iudeus iudicat gentilem de idolatria: z ipsi idolatre. Si gentilis iudeū de legis ꝓuaricatione: z ipse ꝓuaricator naturalis legis

Inexcusabilis. Quia tu ipse testis es damnationis tue· dum alium iudicas· quare hoc: qz eadem agis.

Qui iudicas. In quo ostendit se esse qđ non est. i. iustum.

Non tantū exarserunt·sed·z
inuicem·masculi in masculos turpactu ſita z ſvidictā dignā
pitudinem operantes·z mercedem
†q̄ peccato cōgrua fuit †in natura sua vindicātes deū. i. vindictā dei sustinētes in suo sexu
†quā oportuit erroris sui in ſemet
vel qz
ipsis recipientes. Et sicut non p/
bauerunt deuz habere in noticia
†vt nihil intelligāt·nisi qō a ꝓbitate remotū est
tradidit †illos deus in reprobum
ſope ſrōni
sensum: vt faciant ea que nō cōue
ſillos quasi nō parum habēres de
niunt: repletos omni iniquitate·
†p partes †fornicatio omnis vsus preter legitimum connubium ‡· Que est multa acquirere nec supflua pauplbus erogare
†malicia·†fornicatione·†auaricia
†dolore alieni boni †pluraliter quia sunt actus z voluntatis
nequitia·†plenos inuidia·†homi
†quādo aliud simulatur: z aliud agit
cidijs: ꝓtentione·†dolo·maligni/
ſinter amicos discordiā seminātes
tate·susurrones·detractores deo
†qui dictis vel factis ꝓtumelias z turpia iferūt †in honoribus
odibiles·†ꝓtumelioſos·†supbos
†qui nouū genus mali cuiuscunq; inuenūt· verbo· vel ope †carnalibus vel spūalib?
elatos·†inuentores maloz·†pa/
†sed feris indomitiores †nō discernentes inter bonum z malū
rentibus †nō obedientes·†insipi
†habitu z incessu †dilectione ꝓximi
entes·†incōpositos·†sine affectio
†in societate †nō ꝓpatiūtur misero
ne·absq; †fędere·†sine misericor/
†item vlterius cadūt †iustum deū ‡· duce ratōe
ſprius
dia. †Qui cum †iusticiam dei ‡co/
tamen
gnouissent: non intellexerūt: quoniam qui talia agunt digni sunt
ſeterna
morte·non solum qui faciunt ea:

Qui iudicas. Propter iudeos hoc·z si nōduz eos noīatim exprimit·q̄ī lege gloriant·z agūt quę damnāt·z quia nōdum nominatim eos exprimit ideo dicit ira in omnez animā hominis opantis malum iudei et greci. Et gloria omni opanti bonū iudeo z greco.

Eadē enim agis. Inanē excusationē gentium z iudeoꝝ sua autozitate destruit apostolus·posset enī excusationē peccati sui dicere iudeus. Et si eadem·me iudeum defendit genus z lex·me gentilē ignorātia ·ꝓtra aplus

Vt nullus excusetur
sed etiā qui ꝓsentiunt facientibus.

C. .II.

ſquia omnis facies z cōsentiens dignus ē morte
Propterquod
†tam iudeus q̄ gentilis
inexcusabilis es o homo †omnis
qui iudicas. In quo enī iudicas
alterum: te ipsum ꝓdemnas. Ea/
†Q. vos ita opinamini·nos aūt scim? ſ vel vere inexcusabilis es
dem enī agis quę iudicas. †Sci/
vel autem
mus enim quoniā iudicium dei ē
†equitatē rei·nō psonas †contra ‡· sive iudeos sive gentiles
secundū †veritatē †in ‡eos qui ta/
†Increpatio cū ironia ſnos ita scimus·sed tu existimas ſopinaris ſcarnalis
lia agunt. †Existimas aūt o homo
†aug. qz hec potestas data ē tibi·z nō est in mundo qui te iudicet·hoc quantū ad prelatos †que supra.
omis qui †iudicas eos qui †talia
ſhoc·s· ſquocūq; mō
agunt z facis ea·quia tu effugies
†cur ergo modo nō punit: quia bonus expectat qđ ignoras. an. di. †copiosam bonitatē
iudicium dei? †An †diuitias boni
†patiētiā z longanimitatē †aug·quia modo tē pus misericordie
tatis eius· z †patientię z †longani
†severe loquitur quia mens nō revocatur nisi timore ſecce deū nescis misericordem
mitatis contēnis. †Ignoras quo
†quantū in se ē
niā benignitas dei te †adducit ad
†vel penitentiā †sed quia tu durus·z in malo tuo ptinax: de quo nec corde penites
†patientiam: †Secundū duritiaz
autem tuam·z cor impenitens·

Qui talia agunt
Haimo. Qui talia faciunt q̄ in alijs reprehendunt· Qui in iudicio attendunt psonas potentū diuitum ppinquorum.

Existimas aūt. Communiter legitur hoc capitulū ꝓtra iudeos z gētiles· potest tamē z specialiter legi cōtra supstitiosū quē libet ecclesie ꝓlatum.

Quia tu effugi. Peccas dum tibi impunitatē ꝓmittis·gravius·qz cōtemnis bonum dei·z ignoras te contemnere·z an hoc facis? Increpatio. q̄si mirum.

An diuitias bo. Ambro. Copiosa est bonitas q̄ multa vel multis peccantib mlta bona mīstrat: blandiēs vt ad pnitentiā atrahat. Copiosa patiētia·que tot z tanta peccātes sustinet· nec cito punit z hoc ē longanimitatis·qz nō ad horam ē: sed longa·p multa expectās tēpora. Hec cōtemnit qui nō sic vtit ad pnitentiam vt deus intēdit: ē ad impunitatē vtit

Patiētię et lō. Aug. Patiētia est q̄ per supbiam z ꝓcimente peccantes non statim punit. Longanimitas ē qua p infirmitatē z nō deliberati animi malicia peccantes diu portat expectās ad pnitentiā.

Ignoras. Tres peccatoꝝ gradus in bis tribus versibus annotant·primus dū impunitatē ꝓmittis ibi. Existimas. Secūdus z grauior·quia ꝓtemnis bonū dei·ibi an diuitias. Tercius z grauissimus·qz ignoras te cōtemnere ibi Ignoras ꝛc.

Secundū duri.au. Sunt enī quidam quibus mala q̄ agunt displicent·z ducti pnitētia cordis quatenus eis dat ex eis exire laborāt· de quibus hic non loquit.

Sunt alij quibus placēt mala z de misericordia dei nimis presumentes in eis ptinaciter pdurant in quo illius ostēdunt patientiam z suam cumulant sarcinam deterius peccādo. Sunt z alij quib displicēt quidē mala. sed quoniā grauia esse ītelligūt putant sibi iam nō posse ignosci· sicut ille qui dixit maior ē iniquitas mea ꝛc.

Illi ergo nimia spe deum non iustum autumant. Isti vero despatione deum non bonum estimant. Ex vtroq; ergo periclitabuntur z sperando z desperando contrarijs rebus z contrarijs affectionibus laborantes peribunt.

Thesaurizas. Accumulas tibi vindictã·veterius peccãdo·hęc impę nitentia ẽ blasfemia in spiritũsanctum.

Jsta duo occidunt animas despatio z puersa spes. bis duob fit blasfemia in spiritũsanctũ·vñ in euãgelio. Qui peccauerit vel verbũ blasfemię dixerit in spiritũsanctum nõ remittet ei hic vel in futuro·de quo iobãnes i epistola cano. Est peccatũ ad mortẽ.non p eo dico vt quis oret.

Peccatũ in spiritũsanctum fit duobus modis scz p obstinationẽ·vel desperationẽ. Obstinatio ẽ induratę in malicia mentis ptinacia· p quã fit homo impę nitẽs. Et hęc impenitentia ẽ blasfemia in spiritũsanctum. Desperatio est qua quis pęnit? diffidit de dei bonitate·z vtrũqz dicitur peccatũ in spiritumsanctũ. Ambro?. nere in spiritũsanctuz deliquũt qui suã maliciã dei bonitatẽ excedere putãt.

Haimo. Non tibi videat deus sic misericors·ut ñ videatur iustus·nec ita iust? vt misereri nõ velit.

Augs·illõ pctm̃ aliq̃ irremissibile dicũt iõ quia taliter peccãtes pęnitere non possunt habentes corda indurata velut lapides de quo Job induratuz ẽ coz eius velut lapis Alij dicunt irremissibile·qa taliter peccantes nunqz pęnitẽt· cĩ tamen possint.z ideo nunqz eis remittit·unde supza Mathеum dicit. Tanta ẽ labes illius peccati· vt depcandi vtilitatẽ humilitate subire nõ possit etiã si peccatum malaq cõscientia cognoscere z enunciare cogatur. Sup marcũ dicit q talis peccãs digne pęnitere ñ possit. Sed breuiter itelligendũ videt. Nõ posse nisi vix z difficulter z raro. vñ Augs. qsi ĩuitus ĩ reos vindicat dñs. qui ĩ vitã nõ in mortẽ a pncipio pstituit hoies. Jdẽ ista impęnitentia vel coz ipenitens qdiu quisqz in hac carne vivit non potest iudicari·de nullo enĩ desperandum ẽ·qdiu patiẽtia dei ad pęnitentiã adducit.

Qui reddet unicuiqz. Qui modo illis quos liberat nõ reddit·cui? etiam erga iniquos mõ larga ẽ bonitas. Jn futuro aũt reddet mala p malis quoniã iustus. Bona p malis quoniã bonus z iustus. Tantũ mala p bonis nõ reddet quoniã iniustus nõ est.

Ad instĩciã ptinet vt nunqz supplicio careãt quoz mens in hac vita nunqz voluit carere peccato·z vt nullus iniquo detur terminus vltionis·qui qdiu valuit habere noluit terminũ criminis quare nõ obstat p temporali peccato eternaliter puniri hominẽ.

Ambro. Nullum malũ impunitũ zc. hinc ẽ q aliqui malã voluntatẽ in rebis tantũ pęnam esse volũt z nõ culpam·qz nihil meret. Alij tamen culpã z pęnam zsi nihil mereat sicut bona voluntas in bonis·nec manet ĩ punita·qz ipsa in se pęna·vel hoc dicunt itelligi solũ de statu ꝓsentis vitę

Indignatio. Ne videat irasci·z ñ vindicare·vñ tribulatio·z ãgustia

Tribulatio. Et angustia interim in anima sola ante iudiciuz. Post iudicium autẽ:ira z indignatio. includat iudeũ z gentilẽ.

In omnez. Nõ supza indefinite ibi.his aũt qui·hic vniuersaliter·ut

Animã. Dicit qz de ĩcredulo agit·aia ẽ? p pfidia artabit spũali pęna

Judęi pri. Ambro. Judęũ semp anteponit·qz credẽs ꝓpter abzaã bo

†exercendam †quando omnia apta·z quando reuelabitur qõ a nobis modo nescitur

thesaurizas tibi †irã·†in die irę· et
Siusti
reuelationis iusti iudicij dei· qui
Svel sua
reddet vnicuiqz secundũ opera ei
us. His quidem qui secundum
†bene vsi patiẽtia dei bene opantur †sunt †.qz fulgebũt iusti vt sol in regno pa.sui
†patientiã boni †operis †gloziam
†y ad dexterã dei facti †quia qõ habebũt permanebit †.qui hac intẽtione bona opati sunt· nõ vt videãtur vt ipocrite
z †honorez·z †incorruptionẽ †que
†vt vos romani
rentibus vitam eternã. †His au
Svel qui ꝓtendũt deo nolẽtes penitere Sfũt
tem qui ex cõtentione·z qui non
†cum eis dicitur †diffidentes de iudicio futuro
adquiescunt †veritati·†credũt au
†impunitati †pena Spost iud. †.erit in die iudicii Sq sibi indignabuntur
tem †iniquitati †ira·z †indignatio·
†ante iud. Sqõ prius ira †quod indignatio
†tribulatio·z †angustia· in omnez
Stam iudei qz gẽtilis †maxie qz z scriptã legem habuit
animã operantis malũ· iudęi †pri
Sgẽtilis
mum z greci. Gloria aũt z honor
Squod supza incorruptio
z pax omni operanti bonũ:iudeo
†tẽpore·vel q melius instructus:melius opat †gentili
†primum z †greco. Non est enim
ꝓsonarum acceptio apud deum.
Sqz Sscripta.i.gẽtiles
Quicunqz eni sine lege peccaue

†nõ p legis preuaricatione Sdamnabũtur

runt:sine lege †pibunt. Et quicũqz
†.i.iudei Slegem scriptã habentes †etiã p legis preuaricatione in quo aggrauat eos
†in lege peccauerunt †p legem iu
S.i.nõ p auditu legis
dicabunt. Non enim auditores
† z si apud homines †.i.gratia iustificat eos vt adimpleant legẽ·quia nõ faciunt vt iustificẽtur· sed iustificantur vt faciãt
legis iusti sunt apud †deũ·†sed fa
†iusti habebũtur †factores iustificabũtur·quia etiam gentes·z hoc ẽ.c.e.
ctores †iustificabunt. †Cum enim
†Orige.naturali ratiõe illuminati dissernũt facienda z vitãda qõ faceret lex
Sscriptã
gentes quę legẽ non habent·†na
†.s.q lex mandat scz credere in deũ z in christũ.
turaliter †ea quę legis sunt faciũt
qũis scriptã moisi † valẽt sibi legẽ
eiusmodi legẽ nõ habentes †·ipsi
†indicijs operũ dũ hec laudãt·illa damnant
sibi sunt lex·qui †ostendunt opus
†firmiter firum rationi eoz
legis †scriptum in cordibus suis.
†vnde ipsi sibi testes erũt boni vel mali in scientes se merito damnari.vel saluari †z si aliis nõ videatur
†Testimoniũ †reddente illis con
†nõ solũmodo ꝓscientia operũ.sed etiam cogitationũ malaz z bonarũ·vel gentium p ablatiuus more greco
scientia ipsoz̃ z inter se †cogita
Sboc de non credentibus vel bus
tionum inuicez accusantium·aut
†boc de credentibus †iudicii †.reddente testimonium vel bus
etiam †defendentiuz †in die †cum
†.i.apta erũt †que modo sunt occulta
†iudicabit †de? occulta hominuz

Non eni audi. Ambro. Nonne lex sola saluat·nõ·qz nõ facit iustos z hoc ẽ·nõ eni p auditu sed factores quicũqz qõ quidẽ ẽ p gratiam.

Sed factores. Jd ẽ·q credũt in christũ·quẽ lex pmisit·quicunqz sint qõ non ẽ nisi p gratiam.

Factores. legis iustificabunt.i.iusti deputabunt·vel iusti fiẽt a deo· vt sint factores:nõ qui ante erãt factores post iustificabunt vt si diceretur hoies creabunt·qz ipsa creatõe fit vt sint hoies·sic ipsi nõ q añ erãt factores iustificabunt·qz etiã gentes·z hoc ẽ cũ eis gentes.

Cum enim gẽ. Cum enim dixerat gentilẽ dãnari si male oparetur: saluari·si bene.sed cũ legem nõ habeat· quasi nesciat quid sit bonũ q̃du e malum: videret sibi neutrũ debere imputari Contra apostolus·z si nõ habeat scriptam legẽ·habet naturalẽ· quia intelligit z sibi ꝓscius est quid sit bonũ·z quid sit malũ·z ideo credẽdus ẽ bene vel male opari· z merito saluari vel dãnari·bene opari dico·z saluari qõ nõ est nisi p gratiã z fidem· q renouat naturalẽ imaginẽ dei in homĩe ex vicio z vetustate sopitã ·sine qua renouatione male opatur·z damnat accusante eum ꝓscientia. viciuz quippe cõtra naturã est qõ vtiqz sanat gratia. Non enĩ vsqz adeo in humana anima ymago terrenorũ affectuũ labe detrita ẽ vt nulla ĩ ea lineamenta remãserint. Non omnino deletũ ẽ qõ ibi p imaginẽ dei cũ crearet ĩpressũ ẽ. Proinde vicio sanato p gratiã·naturaliter fiũt ea q̃ legis sũt. Nõ q p nature nomẽ negata sit gratia·sed potiꝰ p gratiã reparata natura· q̃ gratia interiori homĩe renouato lex iusticie rescribit quã deleuerat culpa.

Opus legis. Est fides quã vltro habent in cordibz.i.intimo affectu

dedit moysi populo israel. Jdeo ergo gentiles sine lege dixit·qz talẽ legẽ scriptã ñ acceperãt quã se accepisse gloriabãt indei

In lege. Augs. Qui nouerũt diuina mandata·auferet ab eis excusatio·quã alij habẽt de ignorantia Sz necipsi sine pęna erunt. Et licet grauiꝰ sit peccare hominẽ sciente q̃z nesciente.non ideo tñ ad ignorãtię tenebras fugiendum. aliud ẽ enim nescisse. aliud scire noluisse.

Judicabuntur Non vt quasi p ignẽ salui fiant· vt quidã dicũt·sed prozsus peribunt. Dicit enĩ christus·q tolerabilius erit sodomę ĩ iudicio q̃z iudeis in christo ñ credẽtibus·z itẽ q excusationẽ ñ habebũt de peccato ĩfidelitatiꝰ qz venit z locutus est eis ·de quo habẽt excusationẽ illi ·quibus nec p se nec p suos locutus ẽ·qui tamẽ nõ effugient damnationẽ·qz q.sñ. l.p.s.l.p. leniora tamẽ passuri· qz cui plus ꝓmittitur plus ab eo exigit· qa seruus sci. vo. d.s.z n. fa. zc.

vbi fides p dilectionē operat.

Si autē tu iu. Hic iudeos aggredit grauius accusans eos de peccatis eo q̄ plura haberēt auxilia.

Ducem cęco. Cęcos z in tenebris existentes dicit gentiles qui z ratōe priuati cęci sunt. z si quid sciunt: tamē in tenebris sunt.

Habentem formam. Vt alijs exemplū scientię legis sis. z veritatis. quidā enim scientiā z intellectū alicuius libri habent: z ita sentiūt sicut auctor ipse sensit. non tamē habent inde ueritatē: quia nescīūt q̄modo sit verū: nec etiam esse verum. sed iudeus iactat se habere sensum legis. z scire veruz esse sensum illū legis: ita vt alijs habere volētibus sit exemplar.

Nomen enim dei zc. Inter gentes blasfemat nomen dei p iudeos. quia credē tib⁹ iudei suadere nitebant christum non esse deum dicendum Vel quia olī gentes nō aduertebant iudeos sibi traditos p noxis suis. sed idolis suis dabant gloriaz de victoria quasi iudeorum deum vicissent ī iudeis.

Circūcisio quidem. Ostēdit supra legem nō iuuare eos. modo circūcisionem.

Prodest. Quia obediēdo deo: signū facit veritatis. dum populus rudis. sub timore dei custodit.

Prodest. Hic dicit Et in sequētibus. Si circūcidamini christ⁹ nihil vobis pderit. Scōm statum diuersoruz tēporuz hoc vult intelligi. Nam secundum statū veteris testamenti olim profuit circūcisio. sed nō profuit ad salutē. sine spiritualis legis obseruātia. Modo autē scilicet tēpore gratię post q̄ exhibita ē veritas nihil pdest.

Si legem custodias. Ambro⁹. Vt deponas omnia turpia. vt cor circunci das. z credas christo

Nonne. Cōparatione sui te damnabilem ostendit: qui non p naturā neq̄ p circuncisionē. sz p legē nouisti: qđ ille p naturā. i. christū

Iudicabit preputiū. Videtur ergo in p̄senti loco dicere gentes q̄ in p̄putio carnis ad fidem christi venerunt. quas legem spiritualē seruantes cōparat z p̄fert iudeis. qui p litterā z circuncisionē carnis p̄uaricatores sunt legis. quos z iudicādos ab illis dicit.

Non eni qui zc. Vñ iudeus pōt fieri gētilis: z gētilis iudeus ñ eiñ zc.

Iudeus. Interp̄tat p̄fitēs q̄ eiñ vere credit z recte p̄fitet vere ē iudeus

†quod totū ē certū secundū euang. zc. ↑.i. paulū quod scz paulus annūciat †quia pater neminem iudicat sed omne iudiciū dedit filio

†secundū euangelium ↑meuz †per

†gentilis habet tantū naturalē legem: tu iudeus plura ↑a iuda patriarcha ex cognatione tibi hoc nomen venit

hiesum christum. †Si aūt tu ↑iu-

†nō vagaris erroribus vt qui sine lege

deus cognominaris z †requiescis

†de cognitione dei ↑de redēptione quā tibi p pphetas nūciauit

in lege. z †gloriaris i deo. z ↑nosti

†de vtilibus vtiliora scis eligere

voluntatē ei⁹. z †probas vtiliora

instructus per legem. confidis te

†quasi nō intelligētiū ↑qđ etiā illumiare possis

ipsum ducem esse †cęcoz. ↑lumen

eorum qui ī tenebris sunt. erudi

nondū ꝑfectoz iudeoz

toꝛem insipientium. magistrum

†iudeorū qui de lege disserere nescīūt ↑.i. pfecti onem scientie

†infantium habentē ↑foꝛmam sci-

†cū hec omnia habeas

entię z veritatis in lege. †Qui er-

§ cur

go alium doces. te ipsum non do

§ sicut lex dicit

ces: Qui p̄dicas nō furandum

§ sensum de christo in lege

furaris. Qui dicis non mechan-

§ veritatē christi de lege tollis. z mendacium ponis

dum. mecharis. Qui abominaris

§ christū negādo § cultū dei dādo idolis q̄ sepe fecerūt iudei

idola. sacrilegium facis. Qui i le

† dum sensum legis qui ē de incarnatione z diuinitate preteris

ge gloriaris. †p preuaricationem

†.i. causa es quare deū inhonorant z vere ↑eze chielis verba. pphete p suis ponit

legis †deum inhonoras. ↑Nomē

†hodie quia in christo pater blasfematur. Sicut ipse ait. Qui me recipit non me solū recipit sed eum qui me misit. sicut olim i iudeos videbant gentes vicisse deum

eniz dei per vos †blasfemaī inter

† de ꝓtemperaneis ab ezechiele ↑ z cū talis sis circūcisio nō pdest

gentes. sicut †scriptum ē. ↑Circūci

†tibi qui es de genere abrahā ↑christo credas spiritualiter custodias

sio quidē †prodest si legem ↑obser

§ si q̄ circūcisio exigit nō impleas. s. vt credas in christum

ues. Si autez p̄uaricatoz legis

Circūcisio cordis. Origē. Est quę purificat animā z viciorum maculas abscindit.

Cuius laus nō. Ambro. Laudat deus credentē non carne circuncisum. Iudęoz laus ex hominibus est: q̄ si faciūt qđ lex iubet. sine spiritu tī timore pēnę nō amore iusticię. z ita nō est coꝛā deo qđ apparet coꝛā homīe

Non ex hoibus. Aug⁹. Est illa circuncisio qua illicita ꝯcupiscentia amputat. qđ nō fit littera docēte z iuuante ꝺ spiritu adiuuāte z subseqñte

Quid ergo amplius. Obijcit qđ videt posse obijci. vt soluat quādoquidez iudęus fit gentilis. et ecōuerso. ergo quid ē plus iudęo qui dicit popul⁹ peculiaris dei q̄ gentili qui dicitur canis ūmundus. Aut quid consecutus ē de circuncisione: ad hoc valuit quidē olim. sz non ideo digniores ī fide. z hoc ē. multum plus est iudęo scōm priorez statum. z hoc p omnē modū. Omnis mod⁹ vl in administratione temporalium. vel relęratione spiritualium. in quo vtroq̄. multa iudęis deus fecit. q̄ nō gentibus. z ita secundū priorē statum digniores

Primū quidē. Quasi vt alia minora de tpalibus p̄termittam: hoc primū z p̄cipuum pono. quia eloquia domini. i. lex z pphetę eis vt amicis sunt credita. p q̄ ī telligerent de futura redēptione. Sed dices non ideo plus. qa non crediderunt eloquijs vt christū. pmissum recipent quidaz eoꝝ. ad qđ. ñ ideo tm minus. pfuit credentibus. z hoc ē. Nam si quidā nō crediderūt nō ideo fides enacuata est.

Nunquid increduli. Nunqđ quia aliq̄ credere noluerūt p̄iudicabit ceteris iudęis ne digni iudicentur accipe qđ deus p misit fidelibꝰ. quippe cū facta sit pmissio vt credentibus pficeret.

Fidem dei. Vt quidā crediderūt vo vel qđ deus hoibus promiserat.

† carnalis ↑nō plus valet q̄ preputiū

sis: †circūcisio tua ↑preputium fa-

†a ꝯtrarius ↑gentilis quilibet †. mādatū p qđ homo iustificatur. vel fidē christi quē lex ventu rum ad iustificationē predixit

cta est. †Si igit †p̄putiū †iusticiam legis custodiat: nonne p̄putium illius †in circūcisione reputabitur? Et iudicabit qđ ex natura ē

§ nōne § p gratiā repata

pficiens

p̄putium legem consummās te

† q̄uis doctus sis ↑p scriptā legē †. q̄ ē signū depositionis vitioz

†qui per ↑litteram z †circūcisionez

preuaricatoz legis es. Non eniz

†iudeus ē nomīe z natione. qui labijs p̄fitet. z coꝛde ē remotus ↑vere

qui in †manifesto ↑iudęus ē. neq̄

§ manufacta ē § ablatōe cutis § vera

que in manifesto i carne ē circūci-

§ coꝛde p̄fitens § ē verus

sio. sed qui i abscōdito iudęus ē z

§ mūdatio § ē vera § facta p spiritūsan.

circuncisio coꝛdis in spiritu non

†nō lapideis cultris vt littera docet ↑.i. q̄ vera laudabilis nō ē ex homine sed ex gratia dei

†littera. ↑cuius laus non ex homi

nibus sed ex deo est.

C. .III.

† secundū priorē statū § de lege z legalibus obseruātijs

Quid ergo †am

pli⁹ iudęo ē. Aut quę vtilitas circ

†secundū priorē statū. sed in fide christi nihil

cuncisionis. †Multum p omnem

modum. Primū q̄dē quia credita

§ lex z pphete § ideo plus

sunt illis eloq̄a dei. Quid enim si

quidam illoꝝ non crediderunt.

§ nō ideo minus factū credētibus

Nunquid illoꝝ incredulitas

†inexpletā fecit ↑q̄ euacuata sit § sed potius

fidem dei †euacuauit. ↑Absit. Est

§ eiñ †implens. pmissa ↑z ita idignus. pmissione § inquātū a se ipso ē

aūt deus †verax. omnis aūt ho-

§ sed § verax deus

mo mendax. sicut scriptum est.

Omnis aūt homo mendax. Hoc addit vt appareat promissionem dei factā esse. z cōpletam: nō ꝓpter aliquam hominis dignitatē. sed p pter misericordiā vt gratia detur indignis. z ꝓmendabilioꝛ sit gratia. Deus dicit verax. i. inuariabilis tam in essentia q̄ in promissione. homo mēdax. nec verum esse habēs. z p peccata defluens.

Omnis ho. men. qui negat deū implesse pmissa. hoc maxime iudęus. quē vicit deus cū dat pmissa.

Omnis homo men. Etiam iudeus·ne dignior videat in nouo statu.
Ut iustificeris. Quasi peccauí·vt mittẽdo filium de stirpe mea sicut ꝓmisisti·iustus esse z ex sola iusticia promissionis complesse·non ex meritis meis cõproberis.z vincas implendo ꝓmissa·cum iudicaris non debere implere ꝓpter mea peccata. Vel tibi tantum dico me peccasse·vt dum ego z omnes peccamus:tu solus iustus appareas in omnibus promissis tuis z superes omnes in iusticia cũ aliis cõpararis. Vel vicit homo deus quãdo iudicatus est·quia ꝓpter illam humilitatẽ deus dedit ei nomen quod ẽ sup omne nomen. Quod nõ pertinet ad superius argumentum:sed additur ẽ ex abundanti.

Ut iusti·et uin· Justus iudex a peccatoribus iudicatus est z in eo vicit·huic itaq; nullũ pctm̃ babẽti dauid dicit tibi solipec·vt iustificeris q̃ supas oẽs iudices·qui solus iuste iudicaris

Si aũt iniqui· zc. Dixit q̃ deus verax·z omis homo mẽdax·z q̃ ĩdignis dat bona·in quo ꝓmẽdabilior apparet eius iusticia z gratia. vnde carnalis dicens·deũ uti malis quasi instrumento ad gloriam suam·eo rẽ deducit·vt dicat iniquum deum qui punit peccata q̃ sibi prosunt. Quod remouet dicens: nunquid iniqu⁹ est deus qui infert iram.

Nunquid ini· Deus verax z homo mendax. Si aũt hoc ẽ:z ita iniquitas nostra iusticiã dei commẽdat·quid sequi videt. Q̃ de⁹ iniqu⁹ est Sz nunq̃d iniquus deus·q̃ infert mala.

Si enim ueri· Interiecta remotiõe·redit ad ꝓbationem carnalis·q̃ sit iniqu⁹ si punit: quia si inde gloriosior·quid etiaz nunc non solum in futuro iudicor q̃si peccator·quod non sum. Vel adhuc.i.post cõuersionem·postq̃ dedit dona indigno. Ante enim ex meis nõ erat gloriosior ac si diceret. Q̃ ante remissionem videri poterat post videri nõ debet.sc̃z q̃ ego peccator iudicãdus sim·quia nunc certũ est q̃ dimittẽdi veritas non abundasset in gloriã nisi peccassem. Subdit. Et nõ sicut blasfemamur zc. Q. Et si istud ẽ cur·s·nõ facim⁹ mala vt veniant bona. Sicut imponit nobis hoc sentire·qd̃ est blasfemia·z etiam predicare occasione huiusmodi verbor·vbi abũdauit delictum supabundauit gratia. Vel. Si enim. Propius iungatur·quo modo iudicabit si iniquus. Quasi nõ recte·qr nec modo iuste iudicaret me quasi peccatorem·qd̃ non sum.

Quid igitur. Quia plus fecit iudeo in priore statu·z qr bona eis implenit nõ ex aliquo eor merito ẽ·Quid igit̃ ꝓcellimus? zc.
Vel cum omnis homo sit mendax·ergo nõ ꝓcellimus gẽtiles in hoc statu·cũis ꝓcellentiores in priori statu. gente qui timet deũ acceptus ẽ illi.

Nequaq̃. Quia nõ ẽ psonarum acceptio apud deum. Sed in omni

†de ꝓmissione filii vel venia ingemiscentis
vt iustificeris i †sermonibus tuis
†vel filium nõ misisse·vel veniam nõ dare ↑hic sensus de dauid verbis iniuste trahebatur
z vincas †cum iudicaris. ↑Si autem iniquitas nostra iusticiaz dei
ſ z sanctitatẽ dei.
cõmendat·quid dicemus? Nunquid
†ꝓpter peccata ↑vindictã z damnationem
q̃d iniqu⁹ ẽ deus qui †infert ↑irã.
†quasi hec q̃stio ẽ carnaliũ ↑sz ſ vt sit iniquus
†Secundum hoiem dico. ↑Absit
†nisi hoc ẽ.q̃ non ẽ iniquus:nõ potest esse iust⁹ iudex ↑si iniquus ſ quasi male bonis scilicet dans mala·z malis dans bona
† Alioquin ↑ quomodo iudicabit
ſ quia
deus hunc mundum. Si enim
↑iusticia ſ hic qd̃ supra iusticiam ↑ꝑ peccatum meum ſ qd̃ supra iniquitas ↑creuit
†veritas dei i meo ↑mẽdacio ↑abũ
†.i.si ex peccato meo glorioſior ẽ
dauit †in gloriã ipsius·quid z ad
huc ego tanq̃ peccator iudicor?
ſ quid ſ nos apostoli
Et non sicut blasfemamur·z sicut
†blasfematores ↑sentire z predicare ↑hoc scz
aiunt nos †quidaz ↑dicere: ↑facia
†.i. vt crescat iusticia z gloria dei ↑ideo non credendum est eis
mus mala †vt veniãt bona: ↑quorum
ſ z ideo iuste puniuntur
damnatio iusta ẽ. Quid igit̃
†nos iudei ſ in hac gratia ↑gentiles
† Precellimus ↑eos? Nequaq̃.
ſ rationibus ostendimus
Causati enĩ sumus iudeos z gręcos
†ante gratiã·z ideo nullus precellit alterũ
cos omnes †sub peccato esse·sicut
ſ de iudeis de quibus minus videtur
scriptum est: quia non est iustus
†qui nõ venit ꝑ fidẽ ad christũ ↑non est iustus· quia nõ intelligit christũ esse deum. Nõ intelligit ex culpa·qr nõ requirit sed declinat ab eo
†quisq̃·non ẽ †intelligens·non ẽ
↑ab eo ad malũ
requirens deum·Omnes †declinauerunt simul ↑inutiles facti sũt·
†cũ ipsa declinatione ↑quia z alios declinare fecerunt.
†declinauerũt quia ſ adeo quia ſ quia de illis
↑ꝓter christum ↑ſ.i.nec vnus quia nullus nisi christus
†non est ↑qui faciat bonũ: ↑ nõ est
† quia fetor verboꝝ z operũ eor corrũpit alios ſ qr biat recipe mortuos·hoc fit vbi audẽt aptẽ
vsq̃ ad vnum. †Sepulcrum patens ẽ guttur eor·†linguis ↑suis
†verbis bona dicẽtes·sz malũ i corde cogitãtes
↑odium insanabile
†dolose agebant: ↑venenum aspidum
ſ erat ſ ·i. sub corde ſ etiam
duz sub labijs eor. Quorum os
†.i.maledicis verbis vt demoniũ habes z huius modi ↑.i.amaris minis ↑abundanter
†maledictiõe z ↑amaritudine ↑plena
↑etiã ↑affectus ↑.i. homicide ex deliberatiõe·
num ẽ †veloces ↑pedes eor ↑ad effundendum ↑sanguinem ↑Contritio
↑christi z suor ↑ꝑalis pena
↑eterna damnatio ↑operibus ↑.i.christũ vnde pax multã dili.n.t.d.
tio z ↑infelicitas ↑in vijs eor·z ↑viam
pacis non cognouerunt: non est
↑nec saltẽ timor dei ↑inde exit eos a malo ſ qui ẽ initium sapiẽtie ↑hec dauid ſ nos autẽ apostoli ſ ne alio distorquerent hoc iudei
↑timor dei ante oculos eor ↑Sciunt autẽ quoniaz quecunq̃ ↑lex
↑ad emendationẽ illor ↑supple z de his
loquit̃: ↑his qui in lege ↑sunt loq̃ntur
↑ita ↑etiã iudeor ↑.i. a sua gloria
tur: ↑vt omne ↑os ↑obstruatur·et
↑totum deo tribuens ↑omnis homo nõ tantum gẽtilis sine lege scripta reus de ĩpietate·sed etiam iudeus reus de legis trãsgressione
↑subditus fiat ↑omnis mundus
ſ qd̃ debet
deo: quia ex operibus legis non
↑ens ↑carnalis ↑.i. deo ſ z si coram hoibus
iustificabit † omnis ↑caro ↑coram
↑ex lege non ẽ iusticia·quia tantũ cognitio peccati non ꝓsumptio
illo. ↑ Per legem enim cognitio

Non est requi. Ex opibus poterãt q̃rere z ĩuenire q̃ christ⁹ erat de⁹
Omnes decli· Non totã pnitus plebem significat·sed alteram partem plebis. Semp enim duo populi sunt in vna plebe. vnde hieremias. Tunc omnes insurrexerunt in ꝓphetam dñi volẽtes eum occidere. Et subiecit. Omnis autẽ populus nõ pmisit illos. Omnes dicit insurrexisse.i. malos.omnẽ populuz nõ pmisisse·sczbonos.
Non ẽ usq̃ ad zc. Christus tantũ facit bonum in se z in suis.

Veloces pe.e. De q̃b dñs hierlem hierusalẽ quę occidis ꝓphetas. Et item generatio mala z adultera. Et de quib ysaias ve genti peccatrici semini neq̃z zc.
Contritio et infelicitas. Talia faciunt· vnde ꝓterãtur in hoc seculo·p titum z vespasi.erunt infelices puniti in anima z corꝑe.
In lege. Lex aliquando appellat generaliter vet⁹ test. vt ibi apuit domin⁹ discipulis sensum·vt intelligerẽt de eo q̃ scripta erãt in lege z prophetis z psalmis. Nõ nunq̃z psalmi lex vocantur. Sicut dominus ait. In lege vra scriptum est. Ego dixi dij estis z filij excelsi omnes. Et alibi: vt ĩ pleatur sermo qui in lege eor scriptus ẽ·qr odio habuerunt me gratis.
Ut omne os o. Etiam iudeor a sua gloria iactantiũ se ꝓmeritis suis ad fidem veniſſe, vel ita obstruatur os iudeor sicut supius gentiliũ q̃ de bona natura se iactabant.
Quia ex o· Sicut abstulit gloriã de circuncisione·ita z de ceteris opibus legis vult facere·z ẽ nous sentẽtia q̃nis iungat̃ ꝓcedentib· ꝓ qr·e·
Ex operibus le Opa legis dicuntur q̃ cum lege ĩstituta z terminata sunt vt erant cerimonialia z figuratiua q̃ nunq̃z valuerũt ꝓscientiam mũdare·etã si cũ charitate z deuotione fierẽt qr nõ fuerunt ĩstituta in iustificationẽ sed in futuror significationẽ z peccati infirmitatis ostensionẽ·qr lex nõ venit peccata tollere ꝫ oñdere z punire
Non iustifica. Scõm cerimonialia ĩtellige nõ moralia·q̃ vtiq̃ iustificant z in euãgelio ꝓsummant. re pcne.qd̃ nõ videt hoies
Coram illo. Qui ĩtima videt·vtrũ ex amore iusticię q̃d agat·nl timo
Per legem eni. Hic incipit de lege vt ostẽdat iusticiã nõ esse ex ea.
Per legẽ.e.c.p. Non q̃ pri⁹ ꝓrsus nescirent:ꝫ q̃ nõ ĩpune futura apd deũ pctã. Quedã peccata añ legem cognoscebant vt cũ apud pharaonẽ ioseph accusat⁹ de crimine adulterij missus fuit in carcerẽ. Et fratres eius dixerũt. Merito hec patimur qr peccauim⁹ in fratrẽ nr̃m. Quedã autem cognita sunt p legẽ q̃ añ ignorabãt vt ꝓcupiscẽtia z originale pctm̃. Quedam etiã graniora p legẽ cognita sunt q̃s ante putabant.
Cognitio pec. Si cognoscũt z nõ cauẽt·ꝓuaricatio ẽ z ita ira.

Testificata a l·et pro· Quia lex eam multis sacramētis figurauit. Vel in hoc lex pbibet testimoniū iusticię dei qr̄ ea nemo iustificat· Propheteid p̄nunciando qđ christi implenit aduentus.

Justicia dei. Non qua ipse iustus essentialiter. Sed qua induit impium quādo misericorditer de infideli facit fidelem.

Justicia aūt ⁊c. Justicia dixit. Non misericordia vtcūq; qđ p̄miserat deus in le·⁊ ꝓpbe·scz aduentū christi·reddidit.

Legent gratia. Id ē. indulgentia et venia peccatoꝝ.

Gratis. Non p legem·non p̄ꝓpriam voluntatē·sed p gratiā christi·quę donuz dei est. donum autez maximum spiritussanctus ē. Non tamē q̄ omnino sine nr̄a voluntate fiat. Sed voluntas nostra ostendit infirma p legez· vt sanet gratia voluntatē ⁊ sanata volūtas impleat legez· nō ꝓstituta sub lege nec idigēs lege·huius gratię pcipiendę nulla p̄cedūt merita·quia meritis ī pij·non gratia sed pena debet nec ista esset gratia·si nō daretur gratuita.

Proposuit propiciatorē. Ad hoc vt ostenderet se veracem in p̄missis·q̄ ostēsio necessario fuit nō solum p̄ remissione p̄ sentiū·sed ⁊ eoꝝ quę p̄cesserunt in sustentatione dei deo scz patiente:⁊ non puniente. tunc·vt ostenderet in hoc tempore christi· qđ nullo alio tēpore fieri potuit·q̄ ipse scz iustificat ⁊ saluat.

Fidem in san· Id ē fidem passionis vel p fidez ⁊ p passionem. neutrū enim sine altero valet.

Propter remissionem. Duplex effectus remissionis est· scilicet carere pena et frui gloria·primū habuerunt ante christi mortem iusti. quia pę nam actualē non sentiebāt. Sed post christi mortē data est eis gloria diuine visionis·a qua differebant deo sustentāte eoꝝ delicta.

In sustentatōe ⁊c. Patiēter sustinuit deus peccata eoꝝ qui fuerūt ante legem ⁊ sub lege· nō punuit·neq; remisit·ita vt gloriā haberent·donec veniret qui delicta tam p̄cedentium quam subsequentiū·p̄cio sui sanguinis absolueret.

Exclusa est. Vel exclusum. i. manifestū ē in quo debes gloriari · sed nō in lege factoꝝ sed fidei·vt de gloriatiōe laudabili dicat q̄ ē in domino Et eam exclusam dicit. i. vt emineret expressam. Unde ⁊ exclusores dicuntur quidā artifices argentarij. In qua significatione accipit etiaz illud in psalmo vt excludant. i. emineāt qui pbati sunt argēto·i· eloqo domini.

Justificari ho. Non quin credens post p dilectionem debeat opari vt ⁊ abraam filium īmolare voluit. Sequunt etiam opa iustificatum nō p̄cedunt iustificandū sed sola fide sine opibus p̄cedentibus homo fit iust? vt non magis sint iusti·qui opa legis timore fecerant cū fides per dilectionem operatur in corde etiā si foris non exit in ope. vnde ⁊ nō meritis priorū operum ad iusticiā fidei venit·in quo iudęi se p̄ferebant. bona opera etiaz ante fidem inania sunt ita vt videant esse magnę vires ⁊ cursus celerrim? p̄ter viam. bonū enim opus ītentio facit·intentionē fides dirigit.

Sine operibus. Precedentibus nō sequētibus · sine quibus ē inanis fides·vt iacobus ait fides sine operib? mortua ē ⁊ ipse paulus. Si habuero omnē f. ita vt. m. transf. c. a. ñ. b. n. f.

Absit. Lex nō destruit cū impleta scz spiritū cessat secundū litteram.

Statuimus. q̄ ostendimus completum qđ lex dicit. vel statuimus. i. firmam? cum sine fide infirma esset: quia hic est gratia fidei qua lex īplet legis enim status firmatur quia mistica ⁊ cerimonialia spiritualiter implent·⁊ qđ minus in moralibus cōtinebat in euangelio addit. ⁊ qđ lex ventu rum, pmittebat: fides euangelij iam aduenisse testat. Mystica ergo ⁊ promittētia in euāgelio impleta sūt secundū spiritualē intelligentiā. littera aūt occidens tollit.

C. IIII.

Quid ergo di. Q̄ supius hominem dixerat iustificari p fidem oñdit p abraam in quo omēs p̄fidunt q̄ ⁊ p fidem adept? ē iusticiā ⁊ pmissionem ⁊ paternitatē.

Secundū car. Id ē. ex operibus legis. Q. dicem? q̄ fuit iustus ex eis: nō. q̄ si ex carnali observatione ē iustus: habet gloriā ꝑternam q̄ ex iusticia sequit a se nō a deo. Vel hęc iustificatio ē in opinione hominum ⁊ nō apud deū. ⁊ si hoc ē· tūc ex fide iustificatus ē qđ ꝓbat. Quid enim·q̄ si attēdite quid ⁊c.

†in aduentu christi ʃ.i. in hac gratia †sine legis impio vel auxilio

peccati. †Nunc autē †sine lege: iu

†nō hominis †non solū data ʃnon dubie sed miraculis ʃdomino coopante ⁊ sermonē confirmante †vt certius credat ceteri addit ʃvel testimonium habens

sticia †dei †manifestata ē: †testifica

†dixi iusticiā ex deo esse ʃ hec qua iustificamur

ta a lege·⁊ ꝓphetis. †Justicia

†a deo † fides ipetrat que lex impęt †qua creditur in christū iustificatoē impioꝝ

autem †dei †per †fidem hiesu chri·

†vt magis ꝓprie dicat ʃiudeos ⁊ gentiles ʃcelitus data

sti in omnes ⁊ †sup omnes qui cre

†vere in omnes †iudei ⁊ gentilis

dunt in eū. †Non enī ē †distinctio

†tā iudei q̄ gētiles †vel in se vel in adā ʃ ante ʃadhuc quotidie

†Omnes enī †peccauerūt·⁊ egēt

†iusticia que est gloria dei·qr̄ p hoc glorioſus apparet deus †nō sua †qr̄ quia omnes peccauerūt· ergo. †sine meritis

†gloria †dei: †iustificati †gratis p

†p gratuita dona † vnde nō corruptibilibus auro ⁊ argento sed p̄cioso sanguīe vnigeniti filii dei ʃ.i. p̄ciū datū p nobis

†gratiaz ipsius ⁊ p †redemptionē

†nusq̄ alibi †christū †qr̄ longe ante prędixit vel palam omnibus posuit

quę ē in †christo hiesu· †quē †pro·

†misericordem †sine qua nihil placet deo ʃpassionis

posuit deus †propiciatorē †p fidē

in sanguine ipsius· ad ostensionē

†vt esset iustus in ꝑmissis †nō tantū p̄sentiuz sed ⁊.

†iusticię suę propter †remissionem

†christi aduentū †que erant †qr̄ †supportauit peccata nō abstulit tūc·reseruauit vsq; ad aduētū ſ·

†p̄cedentiū †delictoꝝ †in susten

ʃvt iustificet

tatione dei· ad ostensionē iusticię

†saluationis ʃmortis christi † aliter nō posset ipse iuuare ʃin ꝑmissis

eius in hoc †tēpore: vt sit ipse †iu·

†qui credit in ipsum †nō ex lege

stus ⁊ iustificās †eum qui ex †fide

†qz ex fide sine lege ē iusticia·ergo nō potes gloriari o iudee

est hiesu christi. †Ubi est gloriatio

ʃAblata ē ⁊ attēde p quid nō p laborē operum·sed p facilitatē fidei

tua: Exclusa ē. Per quā legez: fa

ctoꝝ: Non. Sed per legē fidei.

† quia fides iustificat ʃ ab auctoritate sua hoc ostendit ʃnos apostoli † quēcūq; etiā gentilē.

† Arbitramur enim iustificari †ho

ʃcarnalibus

minem per fidē sine operibus le·

†arbitramur quecūq; ho. iustif. p fidē qđ credendū qr̄ ⁊ gentiū creator

gis. †An iudęoꝝ deus tantū: nō·

ʃvt iudeoꝝ

ne ⁊ gentium: Immo ⁊ gentium.

ʃ⁊ vere vtrorūq; ʃquasi cū aliis modis posset ꝓbare hoc solū pono

Quoniā quidem vnus est deus

†cum unus omniū iustificat omnes p eandem causam †idē est ex fide ⁊ p fidem

†qui iustificat circūcisionem †ex fi

†mundos gentiles † qr̄ dicimus omnes iustificari p fidem.

de·⁊ †p̄putium per fidē. †Legez

ergo destruimus p fidem. Absit

ʃ.i. mozalia p̄cepta legis

Sed legem statuimus.

C. IIII.

ʃquia nemo iustus sine fide

Quid ergo di

†quē imitari debemus

cemus inuenisse abraam † pa·

ʃ.i. circūcisionē

trem nostrum secundū carnē. Si

ʃtantū

enim abraā ex opibus legis iusti

†de hac iustificatione † qđ ē ꝓpria illud qui gloriatur in domino glorietur

ficatus est· †habet gloriā: †sed nō

†sed habuit apud deū· nā scriptura dicit. c. a. ⁊c.

apud deum. †Quid enī scriptura

†dicenti in semine tuo· b. o. g. ⁊ alias huiusmodi

dicit: Credidit abraam †deo ·⁊ re

†. i. fuit ei sufficiēs causa ad iusticiā ⁊ ē etiā aliis

putatū ē †illi ad iusticiam. Ei autē

†. i. tēpus habet opandi †·i· iusticia †ſ·i. dabitur

qui †operat †merces nō †imputat

†fidei tm̄ †opatōis sue ʃde opibus

secundū †gratiā: sed scdm †debitū

Credidit. Credere sufficiēs causa fuit ei iusticię ⁊ ē aliis· ß tamē qui habet tēpus opandi·ei nō dabitur merces secundū gratiā tantū· sed secundū debitū opationis suę: sed ei qui non habet tēpus operandi si credit· sola fides sufficit ad iusticiā· ⁊ ita ad salutē secundū gratiā ꝓpositam omnibus· vel secundū q̄ deus legem ante posuit.

Ei autē qui ope. Quasi dicat abraā ē iustus ex fide·sed ei q̄ opatur illa carnalia· vel aliqua bona vt gratiā mereat: si merces ē ei·nō est ex gratia: sz ex meriti sui debito. Illi vero q̄ nō facit hęc carnalia· vel aliqua bona·sed tantū credit: fides sufficit ad iusticiam. ⁊ ita attribuit aliis qđ dixit de abraam. s. q̄ si ē iustus ex opibus habet gloriā· sed nō apud deū· ⁊ ideo ex fide.

Sed secundū debitum. Aug. Non tibi blandiaris de meritis cū tibi reddi mercedē secundū debitum opis audis: tanq̄ non sit in ope grā retribuentis sicut in fide ē gratia iustificantis, vix enim suadeo vllū dici

opus ex debito remuneratione dei deposcere· cum etiã hoc ipsum ꝙ agere aliquid possim⁹ vel cogitare· vel ꝓloqui ipsius dono ⁊ largitione faciam⁹

Credenti aũt in eum. Non ei. Credit enim illi qui credit vera esse que ille loquit᷑· qđ ⁊ mali faciũt. Credere illum ẽ credere ꝙ ille sit deus· ꝙ ⁊ diaboli faciunt. Sed credere in eũ est illum credẽdo amare· credendo diligere· credendo in eum ire· ⁊ eius mẽbris incorpari.

Secundũ pro. Q. sine operib⁹ ꝑcedentibus iustificat᷑ impius ⁊ hoc secundum ꝓpositum gratie dei. i. secunduꝫ gratiam dei ꝓpositã omnib⁹ credentibus vel secundum ꝙ de⁹ longe ante posuit.

Remisse. Remittere· tegere· nõ imputare· eiusdem ratiõis ⁊ sensus sunt verba.

Iniquitates. Originale peccatum scꝫ fomes peccati· qui dicit᷑ ꝯcupiscẽtia vel concupiscibilitas siue lex menbrorum siue languor nature ⁊ aliis nominib⁹. Et illa ante baptismuꝫ culpa ẽ ⁊ pena post baptismũ autem pena ⁊ nõ culpa que puulum habilez ꝯcupiscere. sed nõ ꝯcupiscere facit. Adultum vero etiam cõcupiscere· que quideꝫ in baptismo remittit᷑ ⁊ transit secundũ reatum sed remanet secũdum actum. Originale autẽ dicit᷑· quia ex viciosa originis nostre cõdicione trahit᷑· q̃ ex viciosa lege concipiẽdi ex peccato primi hominis accidenti ꝯcepti sum⁹· i· carnis ꝯcupiscentia.

Tres gradus fecit· Iniquitas· vel impietas· cum creator non agnoscitur. Peccata in opibus. Quod nõ imputat: leue.

In circũcisione Id ẽ. tempore circuncisionis reputata ẽ fides abrae ad iusticiã.

Sed in prepu· .i. tẽpore preputii.

Et signum. Circũcisio exterior dr̃ signũ ĩterioris· tale· s· signũ qđ sit signaculũ· habẽs similitudinẽ signate rei· vt sicut carne libidinis· sic spoliaret᷑ omnib⁹ sordibus prime natiuitatis. ⁊ q: nondũ dixerat cuius signũ· subdit iusticie· que ẽ ex fide. Vel signaculũ. i. celans quoddã mysteriũ· qđ celet᷑ inimicis. i. infidelibus· seruet᷑ amicis. i· fidelibus ad similitudinem sigilli· s· qđ sicut in octauo die· circuncidit᷑ homo· sic in octaua post finẽ septem dierũ seculi· auferetur omnis vetustas culpe ⁊ pene.

Circuncisio abrae ꝯmendata fuit vt sub lege mandati existens eius obedientia ꝓbaretur. Instituta autẽ fuit· Primo ꝓpter obedientiam. Secũdo in signũ magne fidei abrae. Tercio vt discerneret᷑ ille populus a ceteris nationibus. Quarto vt ostenderet᷑ castitas mentis ⁊ corpis pudiciciã seruando· ⁊ ꝓpter hoc facta fuit in virili menbro. Quinto quia nõ posset melius significari p christũ tolli originale peccatũ. Fiebat autẽ in octauo die cum lapideo cultro· quia in octaua etate q̃ erit resurgentium omnis ab electis p petram christum absciđet᷑ corruptio carnis ⁊ spiritus. Due igit᷑ sunt res illius sacramẽti scilicet circũcisio a peccatis in ꝑsenti. Et ab omni corruptione in futuro. Conferebat autẽ hoc suo tẽpore qđ baptismus nostro. Item qđ apud nos aqua baptismi· hoc egit apud veteres p puulis sola fides, p maioribus virtus sacrificii· ⁊ p his qui de stirpe abrae mysteriũ circuncisionis. Mutata autẽ est p baptismuꝫ quia sacramentũ baptismi pfectius ẽ magis cõmune ⁊ magis gratie plenum· remittit enĩ peccata. auget virtutes gratiã conferens coopandi· ⁊ ẽ cõmune vtrisq; sexui qđ nõ circuncisio.

nõ habet tẽpus operandi sicut abraã habuit
Ei vero qui nõ operatur· credẽti
christum · qui gratis impio peccata dimittit
aũt in eum qui iustificat impiũ
quid · i. sufficit · quã opera nõ meruerunt · i. salutem
reputat᷑ fides eius ad iusticiaꝫ
sic decreuit de⁹· vt cessante lege fides iustificet
secunduꝫ propositum gratie dei.
dico ex gratia sicut dauid dicit · hic ⁊ ĩ futuro
sicut ⁊ dauid dicit· beatitudinem
esse illius · acceptabili tpe · hoc ẽ tpe christi. · vel acceptabiliter. i. gratis · quasi impotẽti accedere infert
homis cui deus accepto ĩfert
remissioneꝫ peccatorum ⁊ bona opa · precedentibus · dicit his verbis
iusticiam sine operibus. Beati
ta deo vt nõ dominet᷑· p· in mo· corpe · sine ope vel labore penitẽtie p baptismum
quorum remisse sũt iniquitates: ⁊
ita sunt in baptismo tecta vt vltra nõ videant᷑ ad penam · que in actu
quorum tecta sunt peccata. Beat⁹
ad penã vel bit
vir cui non imputauit dominus
vel originale qđ aliunde ẽ· vel veniale · cum ꝯstet ꝙ beatitudo ex gratia p fidem· modo queratur in quib⁹ fit an in iudeis tantũ· vel etiã in gentibus · quã ⁊ dauid dicit· ⁊ abraã habuit
peccatũ. Beatitudo ergo hec ĩ
circuncisione tantũ manet an etiã
ex sensu legis loquẽtes
in ꝑputio? Dicimus enim quia re
nõ circũcisio
putata ẽ abrae fides ad iusticiam
Q. hoc ideo inquiro· q: constat de abraam ꝙ iustus ẽ per fidem. ⁊ cũ hoc cõstet. in quo statu· postq̃ ẽ circũcisus· vel ante: ⁊ sicut in eo videbit᷑ sic in aliis credi poterit · quo statu
Quomodo ergo reputata est.
cum esset · etiã · anteq̃ circũcideret᷑
In circuncisione an in preputio?
soluit · i. in iudeis ẽ hec beatitudo · tantum · etiã · i. gentibus
Non in circũcisione: sed in pre-
⁊ cũ ante iustus cur ergo circũcisus: nõ superflue sed accepit signũ circũcisionis nõ qua fieret· sed qua iustus ostenderetur.
putio. Et signum accepit circunci
iam habite
sionis· signaculum iusticie fidei q̃

ipsi abrae · antequã circũcideretur · ⁊ hoc iđ · auctor fidei
est in preputio· vt sit pater om
vel ⁊
nium credentiũ p preputium: vt
ipsum credere · ad remissionem peccatorum ⁊ bona opera
reputetur ⁊ illis ad iusticiaꝫ. Ut
auctor iusticie · que ex fide fit p exemplũ
sit pater circuncisionis· non his
i. iudeis · carnali
tantum qui sunt ex circuncisione:
reputatur fides ad iusticiam · vt ita ample credant sicut ille
sed ⁊ his qui sequunt᷑ vestigia fi
tẽpore preputii · credentium omniũ
dei que ẽ in preputio patris no-
Q. p fidem ẽ pater· q: p eam ẽ ꝓmissio· nõ per legem vel circũcisionẽ que nõdum erat · facta ẽ
stri abrae. Non enim p legem ꝓ
ipsi vel ad opus seminis eiusdẽ · christo · hoc scilicet
missio abrae aut semini ei⁹: vt
possessor aliquorum hominũ de toto mundo qui eum imitẽtur· ⁊ in christo qui ex eo natus possidet omnia
heres esset mundi· sed p iusticiam
illi · tantũ · s· sũt · esse dicunt᷑
fidei. Si enĩ qui ex lege heredes
hec incõuenientia sequũtur scꝫ ꝙ · i. frustra · qua cõstat iustum fuisse abraã · inexpleta vt nulli sint heredes.
sunt: exinanita ẽ fides· abolita
ad hec data ẽ lex vt reos faceret · Q. lex nõ facit aliquos heredes nam potius · penam
est ꝓmissio. Lex enim iram opat᷑
quia · sublatis enim de lege data ẽ venia ⁊ iustificatis nulla ẽ preuaricatio
Ubi enim non ẽ lex: nec ꝑuarica
s. data ẽ hereditas que ẽ donũ misericordie · nõ merita operũ legaliũ · adiutricẽ p fidem
tio. Ideo ex fide: vt secundũ gra
ꝙ filii dei · reis ex lege nõ firma · iudeo ⁊ gẽtili imitatori
tiã firma sit ꝓmissio omi semini
nõ · i. qui de operibus legis presumit · vero
non ei qui ex lege ẽ solum: sed ei
i. qui sequitur fidem abrae · institutor per exemplum
qui ex fide est abrae· qui ẽ pater

Per preputiũ. Id est. p id qđ ei datum ẽ tẽpore preputii. i. p fidem· vel p preputiũ. i. in ꝑputio. i. tpe pputii.

Non enim per legem promis. Promissiones alie sunt facte christo q̃ abrae. Abrae enim facte sunt ita· ut q̃ eũ ita imitarent᷑ a christo benedicerent᷑. Christo autẽ nõ sic· sed ita· vt nõ tantũ esset exẽplar ⁊ forma institutionis morũ ⁊ operuꝫ: sed ꝙ benediceret benedictione eterna imitantibus eum.

Non enĩ p le. Abraam ẽ heres mũdi secũdũ ꝓpositum exẽpluꝫ q: omẽs filii eius p fidem. Christus ẽ dñs mundi secundũ potestatẽ p quẽ fit benedictio filiis abrae cui pater dedit gentes ⁊ terminos terre.

Semini eius. Id ẽ. credentib⁹ oib⁹ qui sunt semen abrae nõ carne sed imitatiõe Vel christo cui facta dicit᷑ ꝓmissio· quia in eo implẽda erat.

Si enim qui ex le. Abraaꝫ nõ est heres mundi p legeꝫ· q: non sunt filii eius per legeꝫ· qui filii dicunt᷑ heredes. s. qđ ipse habet possidentes. Naꝫ si hoc esset· incõueniẽtia inde sequerẽtur. Q: fides esset frustra qua constat iustum fuisse abraam· ⁊ promissio nõ esset ĩpleta· vt nulli sint heredes. Lex enim nullos facit heredes. Nam potius iram operatur. ira ꝑuaricationem· nam ex ea est ꝑuaricatio· nam sine ea nõ ẽ. Ideo quia si ex lege· ista sequent᷑: tunc ex fide sunt heredes· ⁊ sic ẽ firma ꝓmissio.

Lex enim iram. Vt reos faceret delinquentes non efficienti causa· sed non adiuuãte gratia. vl' vt reos faceret t palibus penis iram operatur quia ꝑuaricationẽ· qđ qualiter sit apit dicens· vbi enim.

Non ẽ preuaricatio. Non ait· non est iniquitas. Omnis enĩ legeꝫ ꝑteriens iniquus sed nõ ecõtra. Qui enim legẽ non acceperũt iniqui dici possunt ꝑuaricatores aũt dici nõ possunt.

Non ei qui ex lege. Quia hic talis a gratia excidit· ⁊ ideo causa fidei a lege recedendũ est· vt firma sit ꝓmissio. Lex enim sine gratia ꝓmissionis non solũ nõ aufert verũetiam auget peccatũ.

142

¶ Qui uiuificat. Vel qui vocat alia littera ea quę non sunt tanq̄ ea q̄ sunt p̄destinata scz z dispositа. Sic enim apud eū iam sunt q̄ futura sūt in quo sola apparet gratia. vnde alibi. Qui fecit q̄ futura sunt. Et itē qui elegit nos ante mundi cōstitutionem. Eligunt qui non sunt· nec errat qui eligit·nec vane eligit.

Eligit tamē z habet electos ·quos creaturus ē eligendos. quos habet apud semetipsum nō in natura sua, sed ī p̄sentia sua· Nō dum erat quibus promittebatur·sed quib promissum est z ipsi promissi sunt. Et sic vocat ea q̄ non sunt tanq̄ sint .i. his qui non sunt disponet z p̄parat ab ęterno gratiaz iustificationis z glorificationis apponendā in tēpore. Tanq̄ sint .i. tanq̄ illis qui iam sunt apud deum per p̄destinationem. vel vocat .i. cognoscit ea q̄ non sunt·actu tanq̄ ꝛc.

¶ Qui cōtra spez Incipit p̄mendare fidem abrae·vt imitemur eum. ¶ Per quam z iusticiam z talem p̄missionem accepit.

¶ Contra spem. ¶ Priorem ·dum inuenis ex iuuencula secundum naturam sperauit soboleꝫ·nec tamē habuit· modo cōtrarium illi sperauit· vt vetulus ex vetula z sterili generaret ex dei potentia.

¶ Sic erit semen Sciendum quoniaz abraam deum primus trinum z vnū cognouit·z p hoc fidei meritum omnium peccatorum remissionē adeptus ē. ¶ Post iusticiaz vero: vt multarū pater fieret gentiū a deo p̄missionē accepit .de ide fca fuit sibi rursus p̄missio·q̄ ita fieret semen suum sicut stellę.

¶ Non ē infir. Inflati ratione mūdi deum neglexerunt ideo deus impossibilia fecit vt his credentes saluarent.

†credentium ↑in quo cōsentit auctoritas ·ſ· in genesi
omnium †nostrum ↑sicut ·ſ· scriptuz
†auctorē secundū fidē ↑non circūcisorum
est·quia †patrē multarū ↑gentium
†o abraā ↑q̄ es ſplaces deo ·ſ· q.p fidē places.
posui †te: ↑ante deum ·ſ· cui credidi
†cui merito credendū ē quia ipse est ↑p fidem z gratiam ſvel uocat ·ſ· in peccatis ſiudeos
sti: †qui ↑viuificat ·ſ· mortuos·z vo
ſ .i. gentiles qui nihil videbantur esse
cat ea quę non sunt: tanquam ea
†.i. iudeos·qui aliquid esse videbātur ↑abraā ·ſ· de natura
†quę sunt. ↑Qui contra ·ſ· spem in
†secure expectans ↑hisoztaliter uel secūdū fidē
†spez credidit·vt fieret pater ↑mul
†tam ample credidit
tarum gentium: †secundum q̄
ſin genesi
dictum est ei. Sic erit semen tu·
†.i. innumerabiles erūt boni qui ex te nascētur qui p stellas significanē. Et mali p arenā ↑boni
um †sicut ↑stellę cęli·z tanquam
ſmali ſpost
arena maris. Et non est in·†
ſ zsi causam haberet.s.suā senectutē z sare sterilitatē·sed.
firmatus in fide: nec considerauit
†ab opere generandi ↑sciens qō̄ p̄missoris sui potētia omnē impossibilitatē excelleret
corpus suum †emoztuū·↑cum iaz

fere esset centum annoz̄: z emoz·
†quādo angelus iterū p̄misit secundū hoc tempus venīā z erit sare filius
tuam vuluam sarę. †In repromis
ſ zsi differretur p̄missio
sione etiam dei nō hęsitauit diffi·
ſcōfirmatus
dentia: sed ↑confortatus est fide dās
†de cōstantia fidei ↑multo intuitu virtutis dei
†gloziam deo: ↑plenissime sciens·
†hec gentes imitari debēt·credēt·s q̄ quecū. ꝛc. ↑nō p̄dixit: quia ipse facit·si alius faceret non esset, p̄mittere sed p̄dicere
†quia quęcunq̄ ↑promisit deus:
†vt p̄mittere.i.ita leuiter ↑qz confortatus in fide accepit p̄missum z iustus factus ē
†potens est z facere. ↑Ideo z re·
†quasi aliquis dicat quid hoc ad nos
putatum illi ad iusticiaz. †Non ē
†tantū ſad laudē ipsius
autē scriptum tantū propter †ipsū

quia reputatū est illi ad iusticiam
†instruendos ↑ad iusticiam fides
sed z propter †nos quib ↑reputa·

¶ Iustificati. Quia ex fide ē iustificatio: igit̄ pacem cū deo habete. quasi hec dissensio ē contra deum.

¶ Ex fide. Superius dixit iustificati gratis p̄ gratiam·ne ipsa fides supba sit·quia q̄d habes qō̄ non accepisti.

†ſ.deū patrē ↑quasi ęp hoc fecit nobis ꝑderit
bitur credētibus †in eum ↑q̄ suſci

tauit hiesum christum dominum
†.i.sepulcro qui ꝑprie ē locus mortuoz̄ ↑a deo patre Iuda z pilato ſin mortē
nostrū †a mortuis: qui †traditus ē
†tollenda iure diaboli destructo ↑in quo noua vita signatur
propter †delicta nostra: ↑z resurre
ſvt iuste viuam? qō̄ aliter nō poteram?
xit propter iustificationē nostram

C. V.

†nō lege nō ex nobis
¶ Iustificati igit̄ †ex fi
ſquā nō habetis·dū inuicē arrogatis
de pacem habeamus ad deum p̄
ſp auxiliū z gratiā eius
dominum nostrū hiesum christū
†cuius opa ↑non modo ad deū sed z in gratiaz
per †quē ↑accessum habemus p fi·
†bonam vite obseruantiā ↑qui cecidum? in adā ſspe supne claritatis erecti
dem in †gratiam istam in qua ↑sta
†de eo q̄ speramus gloziā quā habent filii dei †angelo z̄ vel sancto z̄ dei
mus·z †gloziamur i spe glozię ↑fili
†gloziamur de spe glozie ↑p gratiā eius
oz̄ dei. †Nō solū aūt: sz z †glozia
†quib? itur ad gloziā ſquas p christo patimur ↑cur gloziamur qz scimus
mur †in tribulationibus ↑sciētes
ſp exercitiū docetur strenuus
q̄ tribulatio patiētiam operatur.
ſpurificationē
¶ Patientia autem, ꝑbationem·p·
†nō facit erubescere quia impletur
batio autem spem. †Spes autem
†constat eam implendā ex eo q̄ iam spiritum in arram habemus
non cōfundit: †quia charitas dei

diffusa ē in cordibus nostris per
ſnō a nobis ē ſdei ē z dei donū
spiritū sanctū qui datus ē nobis·
†nisi spes implenda sit ↑quasi indigētes medi eo ſin peccatis
†Ut q̄d ei christus cū adhuc ·ſ· infir·
†a deo infirmi ſp dilectione impioz̄ vel ꝑpter illoz̄ qui debēt mori
mi essemus secunduz tēpus·†pro
†tam magnum fecit ↑z vere magnum·nam raro aliquis p iusto·i.p dilectione iusti z boni nedum p impio ſQ. difficile
impijs †mortuus est. ↑Vix enim

¶ Secundū tem. Id est. p triduum tantum·ne desperes de eius potētia·cuius apparet in morte benivolētia·a quo tales arras accepimus q̄ donauit impijs mortē suam·qui seruat iustis vitā suam. Mortuus ē pro te o homo mortalis·vt vivas cum illo. Suscepit mortē nostrā vt donaret nobis vitā suam·accepit ex te vnde moreret p te. Induit se vt pro te moreret Induet te vt cū illo vivas. Induit se carne mortali in virginitate matris Induet te vita ꝑhenni in equalitate patris.

¶ Vix. Dicit pro iusto. Forsitan. pro bono ostendit vtrūq̄ difficile z rarū·sed alterum difficilius z rarius.

¶ Pacem ad deum. Quia ei reconciliati p ministrum gratię christum.

¶ Per quem. Enumerat beneficia quę a christo habent.

¶ Tribulatio pa. ꝛc. Qz tribulatio non tollit patientiā: facit charitas·q̄ est donuz spiritus.

¶ Spem. Id ē. certitudinem glozię futurę q̄ humanę rationi vana videt. sed testimonio virtutis firmatur patiētię scz z miraculoꝝ.

¶ Spes aūt non ꝛc. Quia ē in deo· q̄ nō fallit·nō in homīe mendace: cuius spei pignus ē spiritus. Ie/gitur fons aq̄ tuę sit tibi ꝑprius ·z nemo alienus cōmunicet tibi ipse est spiritus·quem nō possunt accipe mali·z charitas est· quā habere z malus esse nō potest aliquis. Sed uomen christi habere z baptismū z corpus domini sumere·z cętera sacramēta habere· z malꝰ esse pōt· Charitas ergo est ꝑprium donum·spiritus z singularis fons.

¶ Charitas dei dif. ꝛc. Vel deus late nos diligit· z hoc habemus in cordib? nostris: p spiritum q̄ facit nos intelligere charitatem dei erga nos.

¶ Ut quid enim christus. Cum deꝰ nos diligat. vel nos eum p spiritum·spes ī plebē·quia nisi ita sit frustra ē passus christus. Et hoc ē cur christus p impijs. i. p dilectione impioz̄· vel p nice eorum. ¶ Pro impijs·non qui olim fuissent·z nō tunc, sed cum essemus infirmi in peccatis.

¶ Secundū tem. Id est. p triduum tantum·ne desperes de eius potētia·cuius apparet in morte benivolētia·a quo tales arras accepimus q̄ donauit impijs mortē suam·qui seruat iustis vitā suam. Mortuus ē pro te o homo mortalis·vt vivas cum illo. Suscepit mortē nostrā vt donaret nobis vitā suam·accepit ex te vnde moreret p te. Induit se vt pro te moreret Induet te vt cū illo vivas. Induit se carne mortali in virginitate matris Induet te vita ꝑhenni in equalitate patris.

¶ Vix. Dicit pro iusto. Forsitan. pro bono ostendit vtrūq̄ difficile z rarū·sed alterum difficilius z rarius.

Pro iusto pro bono. Justus pro exercitio qui & bonus. Sed ē & bon⁹ · qui nō iustus. i. qui natus ē in simplicitate: innocēs qui nondū labo rauit vt amplificaret se bonis vt sunt puuli in baptismo mūdati · & licet iu stus melior causa tamē innocētię miserabilior qz̄ iustię · quia non ē huius modi iustitia sine seueritate.

Cum adhuc. Ecce duz oderat secundū peccata · amabat scdm qd op⁹ eius. qō & fecit ante mūdi ꝓstitutionē. Dicendū erat quātū nos dilexit: ne desperemus. Et qua les · ne supbiremus. Fuit & alius modus possibilis deo · q̄ om nia potest: sed nullus nostrę miserię sanādę cōuenientior. Quid enim nos tantum eri git: & a desperatione ī mortalitatis liberat: qz̄ qd tāti nos fecit · vt homo ꝓ nobis moze retur.

Multomagis. Grauius ē ꝑ peccato mori · & peccatū tolle re qz̄ iam iustos · etiaz coopantes saluare.

In sanguine. Quia sic supatur iu stitia diabol⁹ · nō po tentia. Justitia quia ī meritum scz christuz diabolus occidit. vñ & alios iure pdit. Nō potentia · quia diabo lus amator potentię · deseror iusticię est · in quo homines magis eum imitant. Placu it igitur deo · vt non potentia · sed iustitia vincens · hominē eru eret: in quo homo eū imitaretur · postea ve ro in resurrectione se cuta ē potentia · quia reuixit mortuus nun qz̄ postea moriturus.

Inimici. Non q̄ quo modo peccatores!

Reconciliati.

fraro dico
pro iusto quis moritur. Nam ꝑ
†vel simplici · & innocēti · nam forsitan potest in uenirī ſquasi raro
†bono †forsitan quis audet mori
ſ scz christi, ꝑ peccatoribus in quo laudabilior charitas
Commendat aūt charitatez suam
†qui idigni fuimus †ita ꝓmēdat: q ꝑ peccato ribus. & si hoc ē · tūc iustos saluabit · q ē spes nō confundit ſ · vel sine si.
deus† in nobis: †quoniā †si cum
adhuc peccatores essemus scdm
ſsicut
tēp⁹ christus ꝓ nobis mortuus
est · multomagis igitur iustificati
nunc in sanguine ipsius: salui eri
†cuius causa nō est nisi peccatū qō abstulit † vi uum ſ · inde certum ē q ipse iam viuēs poterit amicos factos saluare: quia mortuus potuit iu stificare: quo facto inimici ex peccato · sūt recōci liati & iam amici dei
mus† ab ira ꝓ †ipsum. †Si enī cū
inimici essemus reconciliati sum⁹
ſidem qō supra in sanguine
deo ꝓ mortē filij eius: multo ma
†nō modo ab ira liberi · sed etiā † ꝑ vitam qua scz resurrexit a mortuis
gis †reconciliati salui erim⁹ in† vi
ſsalui erimus
ta ipsius. Non solum autē: sed et
† iam spe de hoc qō erimus † q idem cū eo eri mus nō ꝓ naturā sed dilectionē & voluntatē vel in deo in presenti scz non in nobis
†gloriamur ī† deo · ꝑ dominū no
ſnec ꝑ nos sed ꝑ christū
strum iesum christum: per quez

In quo omēs ꝛc. Usq ad legem enī. i. quia nec lex potuit auferre peccatū. sed auxit. siue naturalis siue scripta · sed nō ꝑputabat. i. ignoraba tur regnauit tamē vsq ad moysen. i. legē · quia nec ipsa potuit regnū mor tis auferre · q̄ regnat dum nō sinit reatus ad vitā ęternā venire · sed ad ge hennam trahit · hoc regnum sola gratia christi destruxit: etiā in antiquis ꝑter quos in omnes regnauit · etiā in eos qui nō sua ꝓpria volūtate pecca uerunt · sicut adam · sed originali tenebant vt pueri.

In quo om. Au guſt. Ut in materia non solū eius exēplo · & omnes ille vnus ho mo fuerūt · Vel in q̄ peccato. Alia enī sūt peccata ꝓpria.

Usq ad legem
uel moysen. Ꝛn cludit qz & tunc pecca tuz · & mors. i. damna tio. Et sic nō est vsq exclusinū sic in ceteris

Usq ad legem
quia iam tunc datuz ē hominibus remedi um quo possent libe rari · sub q̄ tñ si essent similes ꝑuaricationi adę · in eos mors re gnaret · sed lex data ē initio egressionis de ę gipto docens de vno do · ne regnaret mors & cepit ī iudea primū destrui regnum mor tis: nunc vbiq.

Sed regnauit. Non imputabat · sed effectus indicabat · q mors corpalis regna uit quotidie ꝑ aliqs passiones · tandez dis soluendo vsq ad mo ysen · cuz minus vide retur.

Sed regna. Scien dum plerosq codices latinos sic habere. Re gnauit mors ab adā vsq ad moysen ī eos qui peccauerūt in simi litudinē ꝑuaricationis adę. vt in similitudinē ꝑuaricationis adę peccasse accipiant illos qui ī illo peccauerūt · vt ei similes crearent · scz sicut ex hoīe hoies · ita ex peccatore peccatores · ex morituro morituri dānatoqz dānādi

Qui est forma. Adam ē forma christi · quia sicut ille ē pater omniz secundum carnē · sic christus secundū fidē · & sicut ex latere illius formata ē eua · sic ex illius latere ꝓfluxerunt sacramēta ꝑ que saluat ecclesia · ideoqz si cut ille ꝓmunicare potuit filijs suis peccatū · & mortē: sic iste suis iusticiam suam & vitam · & etiā iste plus boni suis confert · qz̄ ille mali · & ideo magis potest saluare · qz̄ ille perdere · hoc est similes sunt christi & adam · sed non delictuz. i. nō sic ē efficax peccatū adę ad damnationē: vt gratia christi ad saluationem. Qō ē non pares sunt causę eoꝝ · nec pares effectus causaruz Quod ē ibi · & nō sicut ꝑ vnum. ꝑ. Causa christi ē · gratia abundās · exquo omnia bona homini · sine qua nihil habet boni. Causa adę ē · peccatū illō cuius rei sunt omnes carnaliter geniti · cętera peccata habēt ex se multa · et si ex illo originali sūt ad peccandū magis ꝓni · & bene hęc causa christi om nibus suis ꝓdest · qz si causa adę oībus suis nocuit · tunc · & hęc potuit suis & hoc ē. Si ei in vni⁹ delicto m. m. sūt. Effect⁹ ei causę adę · i · peccati · qō ī tulit: ē non oīs dānatio · sed q̄ ꝑ illo vno debeāt · sunt enī · & ex nris additis alie dānationes. Effectus dono ꝝ christi ē remotis oībus peccatis originā libus & actualib⁹ · oīs iustificatio & vita ęterna · & bene hoc suis ꝑ vnū chri stum · quia si illa ꝑ vnū adam suis · tūc & hoc potuit.

Adā ꝛ futuri forma · qz iā tūc decreuit de⁹ mysterio ꝑ vnū christū emēda re · qō ꝑ vnū adā pctīn erat · vñ ꝛ ī Apoc. agn⁹ occisus ē ab origine mūdi

Sed nō sicut. Forma ī hoc q̄ vn⁹ emēdat · vn⁹ peccauit: sed cā adę ·

nō talis vel q̄lis christi·qz vnū ē delictū adę q̄ multi.i.sīlr ꝓuaricātes mor tui sunt sed christi gr̄a in plures qz z in hos z in non similiter ꝓuaricātes.

Si enim unius. Ambro. Mors regnauit nō regnat·quia qui p le gem iudicio dei noto·timorē eius habuerūt:sublati sunt de mortis impio ante vero in similes ade ꝓualuit·z si ibi regnauit mors multomagis gratia regnare debet·q̄ in plures transit·z quę vitā confert. Q̄ post dicit omnes· similiter peccātes acci pit. Item omnes:cre dētes dicit. Non enī generalis damnatio· vel iustificatio in om nibus. Vnde postea ait multi.

In gratia. Gratiam dicit pfectionem virtutū· quę in homine christo.

Per unū regna uit. Quia quas vires in illo habuit· in oēs posteriores exercuit·quoz materia fuit·sicut z culpa eius fuit q̄ in omnes transfusa est.

Multomagis. In vita regnabunt· quia eternaliter q̄ in eis regnauit mors· qz tēporaliter z cum fine

Per unius iu sticiam in omēs. Non q̄ omnes geniti ab adam·regenerēt p christum· sed sicut nullius carnalis generatio ē nisi p adam, sic spiritualis nullius nisi p christum. Siq̄ essent ꝓter adaz generati:z liqui ꝓter christum regenerati :non diceret omnes z omnes. Sicut aūt null9 homo ꝓter illaz generationē·sic nullus iustus ꝓter istam·eosdē post dicit multos.

Sicut enim. Determinat delictū vni9 z iusticiā vnius· vt sicut ille merito peccati pdidit· ita iste merito iusticię nos liberasse videatur.

Ita et per unius hominis obe. Hominis ait non dei vel verbi fidē. Ne putes antiquos iustos ī solo verbo dei.i.soli9 verbi fide sine fide in carnationis liberari.

† hominis ade †vno quidē §secz omnes filii §ei §eius preuaricationē imitātes †peccato res ꝓstituti

Si enī †vni9 †delicto multi †mor

†gratuitū donum vel gratia.i.remissio pecc· §abūdans z maior ē z oibus suis magis,p dest

tui sunt: multomagis †gratia dei

†alia dona sancti spiritus †.i.per

†z donum †in gratia vnius homi

†non cōparatiue sed absolute tanq̄ diceret multos §abundans in plures·i·in oēs filios trāsit.

nis hiesu christi in †plures hoies

†quia z addita soluit †quia in vno ade similes ei dānati sunt· §fit

†abundauit. †Et non sicut p vnū

§vel peccatū fit §sed plus §dei

delictū:ita z donū. †Iam iudiciū

†pcedēs §est §originali †corpalis z eterne mortis si non remittitur †christi

ex †vno †in cōdēnationē. †Gratia

†nō ex vno †pcedit †non solum ignoscit sed z iustificat §hic

autē ex †multis †delictis †in iustifi

†z hoc potest·qz etiā in vitam eternā ducit †qz †etiam si ꝓpria nō adderentur

catione. †Si †enīz in †vnius deli

†dissolutio anie z corpis †etiā ante mortē passiones inferēs †adam †quia maior vis est hic q̄ sit in regno mortis

cto †mors †regnauit †p vnū: †mul

§qz etiā ꝓpria soluunt §remissiōis

tomagis abundantiam gratię et

§charismatū §bone opatōis §a deo non a se habentes

donationis z iusticię accipientes

§eterna §eternaliter i īcorruptione

i vita regnabunt p vnum hiesuz

†q̄quidē adā ē forma christi·igitur z qz mai9 ē donum christi z plus confert †q̄ digne

christum. †Igitur †sicut p vnius

†similiter peccātes §transiēs nō unitatione sed ꝓpagatione †itum est ab homine §vel,pcessit sentētia dei §corpis z anime

delictū in †omnes homines †in eō

§valentem

demnationē:sic z per vni9 iusticiā

†si ipsi velint †itū ē ab homine §vel processit sentētia dei vt ꝓtius

in †omnes homines †in iustifica

§que ē causa

tionē vitę. Sic̄ enī p inobediētiā

§ade

vnius hominis peccatores cōsti

†.i.omnes sui qui nō christi sunt †merito †.i. christi

tuti sūt †multi: †ita z per vni9 †ho

plere nō potest·ideo natus ē christus.i.gratia q̄ sanaret.

Ut abundaret de. Vt scz qui in sordidus erat·ꝓuaricando magis sordesceret·vt mediocris pedagogū haberet:pfectus signū·z durus senti ret flagellum.

Vt abundaret de. Magnū dei cōsilium fuit vt p legem abundaret delictum vt ī austeritate legis suam intelligentes infirmitatē·īfirmi ad medicum cōfugerent·z auxilium gratię q̄rerent

minis obedientiam iusti ꝓstituen

†omnes sui †per christum ē iustificatio †ꝑ post culpam vel naturalē legē:intrauit latēter

tur †multi. †Lex aūt †subintrauit

†si abundantius cognosceretur †sed nō ideo despiciatur unde9·sed z hoc sanat christ9 § vel delictum abūdauit p legem

vt †abundaret delictū. †Ubi autē

§omīa ꝓdonās

abūdauit delictū :supabundauit

†eo tenore:nequis ꝓfisus gratie·securius peccet sed utgeat gratia·z p iusticiā ducat ad vitam· sicut utguerat peccatū ducēs in mortē †ducens †ꝑ·qō z preter adam ē.

z gr̄a. †Ut sic̄ †regnauit †peccatuz

†eternam †remissionis peccatoz †ꝑ in electis

†in mortez: ita z †gratia †regnet p

§bonoz operu §pducēs eos §z hoc

iusticiam in vitam ęternam p hie

§sine quo nulla iusticia

sum christum dominū nostrum.

C. VI.

Quid ergo di

cemus. Permanebi

mus in peccato· vt gratia abun

†vere enim nō est permanēdum §scilicet hoc iā habemus §vel si †quia †ꝑ vt iam peccatum nō dominetur nobis per gratiā dei

det: Absit. †Qui †enīz †mortui su

†qua ratione †post tantū beneficiū

mus peccato: †quomodo †adhuc

†reddemus uires hosti. †an mortui § sepe arguit illos de ignorātia Q.nō debetis ignorare

†viuemus in illo: †An ignoratis

†cuiuscūq̄ cōdicionis †purificati a vicis

fratres quia †quicunq̄ †baptizati

†in īstitutione ei9 q̄ ē in noīe trinitatis·vel operatione christi qui baptisat vere

sumus in †christo hiesu· in morte

†vere in baptismate sumus similes morti christi quia §fide

ipsius baptizati sumus. †Consepul

†ad similitudinē eius †ducti

ti enim sumus cū †illo per †ba

†peccatoz absolutionem †ad hoc sumus commortui z ꝑsepulti

ptismum in †mortem: †vt quomō

Quomō adhuc ꝛc. Cum enī hoc ꝓstiterit gratia vt moreremur peccato·q̄d aliud facimus si viuimus in eo·nisi vt gratię simus ingrati.

An ignoratis. Mortui peccato q̄ fit in baptismo·nō debem9 ei iterum viuere vt iterū mori sit ei necesse.qz ī morte christi .i.in similitudine mortis christi·vt sicut semel mortuus ē carne·z semp viuit·ita nos semel mortui malo p baptismū semp viuamus bono·vel in morte dicit·quia mors ē causa huius purificationis.

Consepulti. Quidquid gestū est in cruce christi·ī sepultura·ī resurrectione·in ascēsione.in sedere ad dexterā·ita gestū ē·vt his reb9 mystice nō tantū dictis·sz etiā gestis ꝓfiguret vita christiana·Attēde singula christi

qui vixerat vetus homo secundū pgnaz famez.ſ.z ſitim·z huiuſ modi·non ſecundum culpā·hoc modo vetuſtatē finiuit z depoſuit: vt doloꝛē crucis ſuſtinens·ſic haberet mēbra diſtenta z fixa ne ad pꝛiozes actꝰ moueꝛent·a quibus etiā ſepultus quieuit humanis ſubtractus aſpectib· exigens a nobis·vt vetuſtatē peccatoꝛū cū doloꝛe z gemitu pgnitentię depoñamus·membꝛa p cōtinentiam z iuſticiam cōfixa ſint·ne ad pꝛioꝛa mala redeamus· a quibus ita pfecte quieſcamus: vt nec eoꝛū viſio nec memoꝛia habeatur·z nō ſolū hoc a nobis exigit: in ſacramento paſſionis· ſed etiam ſi volumus imitari efficit.

¶ Surrexit. Moꝛs z reſurrectio chriſti etiā ſacramēta ſunt.

¶ Vetus homo. Id eſt. veteres actus ſūt crucifixi·i.moꝛtui.

¶ Quia vetus homo noſter. Vetuſtas noſtra z maledictio ī duobus pſiſtit· ſcilicz in culpa z pena Chriſtus aūt ſua ſim pla vetuſtate noſtraz duplā pſumpſit. In ſepulcro enī vno die z duab⁹ noctibus qeuit·p vnum diē ſimpla eius vetuſtas ſignat. Per duas veꝛo noctes gemina noſtra. Vnde Culpam noſtraz chriſtus deleuit pſentem ꝓteritam z futuꝛā·ꝓteritam remittēdo· pſentem abea retrahēdo ·futuꝛā vt vitaremus gratiā conferendo. Penam quoqz ſimiliter aſſumpſit. Gehennalē pꝛſus delendo· vt eā ve re penitētes non ſentiant. Talem vero ñ pgnitus quidem tulit manet enim fames ſitis moꝛs z huiuſmodi ſed regnū z dominium eius deiecit ·z in nouiſſimo pgnī⁹ exterminabit.

¶ Ut deſtruatur cor·pec· Carne ſcz ſpiritui ſubdita.

¶ Quod enī mortuus ē peccato. Aug⁹. Sacramentis baptiſmatis apoſtolus ꝓmendat· vt quomodo ille ſemel moꝛiendo ſimilitudini peccati moꝛtuus pdicatur·ita quicunqz fuerit in illo baptiſatus eidem rei cuius illa fuit ſimilitudo moꝛiat·i.peccato z viuat a lauacro renaſcendo ſicut ille a ſepulcro reſurgendo.

¶ Ita et nos. Quidquid ſupꝛa dixit eſſe hominibus p gratiam chriſti

†longe remotus †verbum vel gratiā dei
chriſtꝰ ſurrexit a †moꝛtuis p†glo-
†tram firmiter a viciis reſurgētes ad bona opera †poſiti †p iuſticiam fidei z ſpem glozie.
riam patris·†ita z†nos in†noui-
†de bono ad meli⁹ †q.ambulemus in no.vite qō poſſimus
tate vite†ambulemus.†Si enim
†ad ſimilitudinē arboꝛis †ſi a veteri ritu remoti·firmiter beremꝰ deo ipſo faciēte·z ſimiles ſumus moꝛti chriſti.
†cōplantati facti ſumus†ſimilitu
†moꝛ †vt ambulemus in no·v· ſchriſti
dini moꝛtis eius:†ſimul z†reſur-
†facti cōplantati ſimilitudini †oſtēdit p quid liceat ſambulemus in no.vite nos dico
rectionis†erimus.†Hoc ſcientes
†.i.fomes z pſuetudo peccati † qui ex nobis nō ex deo †cum chriſto
†quia vetus homo†noſter†ſimul
†crucifixione chriſti·ita debilitatus ē †dominā te ratione †.i.omnia crumina quaſi coꝛpꝰ z cōgeries
†crucifixus ē·vt†deſtruaſ†coꝛpꝰ
† non vt nō ſit ſed vt nō cogamur ſeruire·qz iuſtifi.ſum⁹ ſita
peccati: vt vltra non†ſeruiamus
†z vere nō cogemur qz iuſtificati qz † peccato vt nos ſumus·
peccato.†Qui enim†moꝛtuus eſt
ſ iuſtus ē z liber a peccato
iuſtificatus ē a peccato. Si autez
ſ ſi ita moꝛtui ſumus peccato ſicut chriſtus ſemel moꝛtuus ē pene·vel ſi ꝓmoꝛtui ſumus chriſto.i.ſimules moꝛti eius ſicut ſupꝛadictum ē preter predicta·hoc habebimus· quia viuemus in eterna vita.
mortui ſumus cum chriſto:credi-
ſtali vita quali z ipſe
mus quia ſimul z viuemus cum
ſnon alibi ſed ibidem cum eo
illo. Scientes q⁹ chriſtus reſur-
†vel a †longe remotus †.i.poſt hac †diſſoluitur duiſione anime z coꝛpis
gens†ex†moꝛtuis†iam ñ†moꝛiť:
ſaliqua paſſione
moꝛs illi vltra ñ dominabiť. Qꝰ
†vere chriſtus iam nō moꝛitur: qz ſemel moꝛtuꝰ ſemel quia ꝓ peccato tollēdo. Quod vna moꝛte fecit: que ad hoc ſuffecit †vel·p·i·peccati ſimilitudini.i.carni in qua nō peccatū ſed ſimilitudo peccati ſp noſtro tollēdo
†enim moꝛtuus ē†peccato·moꝛ-
†moꝛs nō dominabitur chriſto ſed potius
tuus eſt ſemel.†Quod autē viuit
†ad ſimilitudinē dei patris ſſicut vita patris·ita z vita chriſti nullā iqetudinē recipit †ſicut chriſtus ſemel moꝛtuꝰ·ita peccatū ī vobis: vt nō opoꝛteat iterari.
viuit†deo.†Ita·z uos exiſtimate

vos moꝛtuos quidē eſſe peccato:
†virtutibus †in honoꝛe dei †et hoc opere chriſti·alibi nulla ſpes
†viuentes autem†deo in†chriſto
†quia ita moꝛtui eſtis pecc·
hieſu domino noſtro.†Non ergo
†et ſi ſit †fomes peccati †ens ſiam veſtri in ris †p peccatū ſ qō fiet ūmoꝛtale ī futuro·ſi ñ regnet peccatū ·vel qō p hoc q⁹ peccatū regnauerit moꝛiturū ē ineternū
†regnet†peccatuz in†veſtro†moꝛ

†ſentiēdo et opādo †et ſi cupitis ex ifirmitate
tali coꝛpoꝛe: vt†obediatis†concu
†ſed nec ꝓcupiſcatis qō ē exhibere et habilia facere mēbꝛa que tūc ſūt arma
piſcentijs eius.†Sed neqꝫ exhi
ſ vel mēbꝛa †quibus impleatur
beatis coꝛpoꝛa veſtra arma†iniq
†ꝓcupiſcētie †habiles facite †qō poteſtis·quia viui debetis·qui moꝛtui eratis.
tatis†peccato:ſed†exhibete†vos
†viciis et peccatis †virtutibus
deo tanqꝫ†ex moꝛtuis†viuentes:
†et ſi iplere ope non poteſtis·vel velitis·quo habiles eritis·et pꝛeparati †quibus iuſticia ipleaī
†z membꝛa veſtra†arma iuſticię
ſexhibete qō leuiter poteſtis
deo. Peccatum enim vobis non
ſvt olī ſolebat †que nō nuabat
dominabiť. Non enim ſub†lege
ſque refrigerat et iuuat
eſtis:ſed ſub gratia. Quid ergo:
ſ hac fiducia
Peccabimus·quoniam non ſu-
ſterrente ſbene,pmittēte
mus ſub lege:ſz ſub gratia. Abſit
†nō debetis peccare·ſed bene opari·qm̄ ꝛc.
†affectatis
†An neſcitis quoniā cui†exhibe-
ſvt,pnos ſpſentiēdo et opando
tis vos ſeruos ad obediendum:
†ad eius volūtatē cogemini quadam neceſſitate quā ipartitur pſuetudo ad eius volūtatem
†poſtq⁹ obediſtis · etſi nō ante cū primū exhibe retis vos.
†ſerui eſtis eius†cui obediſtis·ſi-
†ducētis †peccatū maius· vel eternā penam
†iuſticie ducētis ad maiozem iuſticiam·vel eternam vitam
ue†peccati ad†moꝛtem:ſiue†obe
†eius eſtis·cui vos datis·ego aūt ago gratias·de eo q⁹ cum primū tales:modo nō eſtis
ditionis ad iuſticiam:†Gratias
†aliquādo ſz modo nō
autē deo q⁹†fuiſtis ſerui peccati:
† p hoc ſerui facti iuſticie.i.chriſti †nunc †non ſpecietenus ſanimi iudicio·quia p naturā·nō p legem·volūtate·nō timoꝛe †tēdentes
†obediſtis†autē†ex coꝛde†in eaz
†euangelii †formam ſuel qua †non p uos ſed gratia dei.
foꝛmaz†doctrineꝫ†in quam†tradi
ſ z p hoc ſ p aliū ſ fomite ne regnet
ti eſtis. Liberati autē a peccato:
†ſentiēdo z operādo †et ideo leue quoddā
ſ quia plus debetis iuſticie q⁹ peccato
†ſerui facti eſtis iuſticię.†Huma-
ſmaioza deberem dicere·ſi poſſetis ferre ſed parco infirmitati
num dico: ꝓpter infirmitatem
†que ē ex carne †quia hoc humanū †pꝛepara uiſtis volūtate duce.
†carnis veſtrę.†Sicut enim†exhi
†que veſtri iuris eſſent ſi velletis †opando
buiſtis membꝛa†veſtra†ſeruire im
†carnis que coꝛpus inquinat ſvt luxurie †et ſi coꝛpus nō inquinet·animā tamē coꝛrūpit †dico ducēti ad cōſummationē mali
†mundicię z†iniquitati†ad iniqui
†ſimiliter †cū ſitis liberati a peccato †pꝛparate
tatē:†ita†nunc†exhibete membꝛa

hic romaniſ attribuit

¶ Nō ergo. Quia ſupꝛa dixit nos moꝛtuos eſſe peccatis·z ñ debere viuere in eo: cum nemo ſine peccato: determinat a quibus maxime ē cauendum· quaſi cōcludat quod ſupꝛa quęrebatur· pmanebimus in peccato.

¶ Obediatis cō-
cupiſcentiis. Cō-
cupiſcentia aliquādo nomē eſt fomitis ſcz vicij innati·aliquādo actus interioꝛis·qui ē etiam in pꝛimo motu qui dicit pꝛopaſſio z in ſecundo qui dicit delectatio. et in tercio qui dicitur conſenſus·hic non pꝛohibet cōcupiſcentiam qę ē in pꝛimo motu· quia non ē in poteſtate noſtra quādo ſurgat ſz dei gratia cōpeſcere poſſumus ne vſqꝫ ad delectationem z conſenſum pueniat qō⁹ pꝛohibet.

¶ Quid ergo. Quaſi quia lex adō. peccat qui eam dimittit p gratia.

¶ Qui dergo peccabimus. Quia non ſub lege quę terꝛet· ſz ſub gratia quę bene,pmittit · quid ergo peccabimus: hoc quidam qui legē quaſi cohęrentem· vel coercentem pꝛedicant·z tenendam.

¶ An neſcitis. Nedeum profitentes verbis·factis ſimus diaboli: pꝛemonet nos eſſe ſeruos eius · cuius voluntatē facimus.

¶ Formā doctri
ne. Noſtra doctrina ē foꝛma que imaginē dei deforꝛmatam reſtituit.

¶ Humanum. Hactenus oſtendit apoſtolus non eſſe peccandum. hic dicit q⁹d deinceps ſit agendū vt ſcz ſeruiaī iuſticię de quo nullus eſt qui poſſit ſe excuſare·qz nullus ē qui nō poſſit bene opari·ſaltem volūtate·qō item eſt per gratiam.

¶ Sicut enim. Aug⁹. Si nō plus· vel quantū tunc·ne fides quaſi aſpera z importabilis fugeꝛet.

¶ Sicut tunc nullus timoꝛ coegit·ſed libido voluptaſqz peccati duxit: ſic modo delectatio iuſticię adultę·z ſi nondum pfectę. vnde dixit. Humanū Ita nunc·qz plus etiā deberet amari iuſticia·cui tunc fuit iniquitas · vt p iuſticia toleret homo doloꝛes·z pꝛemat omnia etiā moꝛtē.

¶Liberi ꝛc. Libertas serui ē·quādo eum peccare delectat·qđ est ex libero arbitrio·liberaliter seruit: qui voluntatē domini libēter facit·sic ⁊ iusticię libere seruit·qui amat·qui lętatur.

¶Quē ergo fructum. Hęc rememoratio facit priora abhorrere ⁊ magis obnoxios gratię.

¶Erubescitis. Aug. Est enim quędā tpalis confusio·scz pturbatio animi respiciētis peccata sua·⁊ respectōe horrētis·⁊ horrore erubescētis·et erubescēdo corrigētis

¶Nunc uero liberati. Aug. Liberos dixit iusticię·non liberatos·nūc a pctō ñ liberos·ne sibi hoc tribuāt·sed dicit pui de liberatos·ad sentētiam domini. Si filius vos liberauerit vere liberi eritis.

¶Finis illoꝝ mors quia mors est digna retributio p peccato· sed vita ętterna quę ē finis iustorū·sola gratia datur· p christum qz ⁊ merita ex gratia·⁊ reddet gratia p grām

¶Stipēdia. Id ē. militię diabolicę debitū·qđ reddit ñ donat

¶Stipēdium. A stipe·pendēda. i. substantia ponderanda· antiquitus enim potius pōderabatur pecunia qš numerabat·q̄ p patria militantibus ex publico ęrario dabatur. Et dicit Stipen. pec. mors vt mortem peccato nō īmerito illatā·sed debitam demonstraret· posset etiā dici, Stipendiū vitę vita ętterna· Sz maluit dicere gratia dei vita ętterna·vt intelligeremus deū ad ętternam vitā pro sua miseratione nos pducere non meritis·vnde vita ętterna q̄ in fine a deo meritis precedentibꝰ reddit·q̄ non a nobis sunt sed ī nobis facta sunt p gratiam recte ⁊ ipsa gratia nūcupatur· quia gratis datur, Nec ideo gratis·quia nō meritis datur·sed quia data sunt ⁊ ipsa merita q̄bus dat. Confitendū est ergo ideo gratiā vitā ętternaz vocari·qz his meritis reddit·quę gratia ptulit homini, Accipimus ergo gratiā p gratia. s. gratiā glorificationis p gratia iustificationis.

¶An ignoratis. Hactenus de vi gratię. Nunc q̄ lex vltra non ē tenēda. Et agit de fine legis. ⁊ priori eius inutilitate·ne ergo mirent romani· quia apostolus dicit nō estis sub lege· sed sub gratia·supra dicebat non iustificare·hic debere cessare: qz data vsq̄ ad christum·Ordo, An ignoratis hoc. s. quia lex in homīe dominat·quāto tēpore vivit·qđ non debetis ignorare: quia legez scitis, ⁊ ego loquor scientibus legē: in qua quod dico manifestat si spiritualiter intelligat.

¶Vel lex. Moysi. dominatur in homine. vt ei obediatur·quia ⁊ vos scitis legem moysi. Sciētibus enim ꝛc. Et sic dupliciter potest legi littera vel de lege naturali·vel de lege mosaica.

¶Viuit. Mortua enim dicit lex cū cessat eius autoritas.

¶Nam quę sub uiro. Vt firmet animos eoꝝ exemplo humanę legis vtitur. Sciunt legē romani·quia nō sunt barbari: sed naturalē iusticiam ꝓprehenderunt·partim ex grecis·sicut greci ex hebręis.

¶Nam quę sub viro. Hoc exemplo docet christianum a lege factoꝝ exutum·nō ab omni lege vt mulier a lege viri·nō a lege naturę: nec vltra christianus debet esse sub lege·si enim lex ei vivit: adulter ē nec prodest ei christianum dici.

¶Igitur viuē·m. uo. adul. Si seruāt legem mortuā vult esse fidei: adulter est in vtroq̄·nec prodest ei christus.

¶Si aūt m. f. u. ꝛc. Sic finita lege nō prevaricatur·qui ad christuz transit dimissis figuris. Augusti. Mortua enim lege ñ sunt adulteri qui in christo sunt.

¶Per corpus christi. Quia christus fuit impletio et veritas· legalia vero figura ⁊ vmbra christi fuerunt·⁊ eoꝝ quę in christo īpleta sunt

¶Cum enim essemus. Hic quattuor actus hominis ponit ante legem· sub lege·sub gratia·deinde in alia vita vbi nullū bellum.

¶A lege mortis. Aucta est enim concupiscentia cū lex prohiberet vbi ñ erat fides ⁊ ad cumulum pctōꝝ ꝓuaricationis crimen adiectuz est·quia vbi non est lex nec prevaricatio.

¶Nunc autem soluti sumus. Augustinus in preceden ti similitudine tria sūt vir· mulier· ⁊ lex. Et rursus in hac re propter quā similitudo īducta similr sunt tria anima peccatū ⁊ lex. Sed in illa vir moritur·vt soluta quia sit mulier ipa nubat·hic autem non peccatum sed ipsa anima moritur peccato q̄ seruit mente legi dei·quāuis ipse passiones nondū mortuę sint· q̄diu carne seruit legi peccati, Restat ergo ei adhuc aliquid q̄ eum non vincant.

¶In nouitate. Operibus noui hominis· quę non nostris viribus vel lege attingimus·sed gratia. s. spiritus·in quibus sic est īmorandū·vt nihil addatur de legis operibus q̄ vetusta sunt.

¶Quid ergo dicemus. Quandoquidez lex mortis est·⁊ auxit vires peccati·detinens a bona opatione, videtur ergo lex peccatū .i. docens peccare·vel talis pro qua donata peccauit auctor eius ·quasi malę rei. Non sed potius bonū ē·quia peccatū fecit agnoscere·qz prius nesciebant q̄dam vel esse peccata· vel adeo esse grauia·vel esse puniēda.

¶Absit·Sed pec. ꝛc. Ostendit legē nō esse peccatū sed indicē peccati vt sic q̄a reatus sollicitudine ad ꝓcipiendā gratiā ꝓuerteretur.

†que vestri iuris †operādo ·i· ducenti ·i· ad cō summationem bom
†vestra †seruire ·i· iusticię ī ·i· sanctifi
†ideo ē seruiendū iusticie ſcū peccatū domina retur vobis
cationē. †Cum ei serui essetis pec
ſcaruistis dominio iusticie
cati: liberi fuistis iusticię. Quem
†z fuit fructus vnde erubescatis ⁊ finis mors
ſmaiorē turpitudinē in hac vita ſ. q. malū
†turpitudinibus peccatoꝝ
ergo †fructū habuistis tunc †in il
†in quoꝝ memoria †cum sane mētis estis
lis: †in quibus †nunc erubescitis
†de fructu quero: nam de fine patet ſ exitus vite ⁊ actuum † vnde ·Computruerūt iumēta ·in stercore suo ſeterna
† Nam finis illorum †mors est.
†ita tunc ſcū cōuersi estis †cuius tunc serui
† Nunc vero liberati a †peccato·
†tunc liberi iusticie †quasi p aliū ·i· in presenti
†serui aūt †facti deo· ·i· habetis fru
†vobis cōgruū †ducti ·i· in virtutū ꝓsummatoꝝ
ctū †vestrum †in ·i· sanctificationē:
ſhabetis ſq̄ ē sine fine ſquasi e
finem vero vitam ętternam. Sti
meritoꝝ sunt ſeterna
pendia enim peccati mors. Bra
†datur †que ē finis iustoꝝ sola ·i· per
tia autē †dei †vita ętterna· ·i· in chri
sto ihesu domino nostro.

C. VII.

Cur dicitur p christum ⁊ nō p legis obseruantiā: quia iam finē habet·⁊ nō dat vitā sed auget petītī

Nignoratis

fratres·scientibus enim legem lo
†hoc igno. scz †naturalis ſlex nature generalis ē: ⁊ nōscripta ·i· vt ei obediat
quor. †quia †lex in homine ·i· domi
†quādiu statū habet ipsa lex † p similē
natur †quanto tēpore vivit. † Nā
ſponit specialē legem
quę sub viro ē mulier·viuēte viro
ſvt nō possit discedere ab eo ſ sic etiā quādiu lex statum habet: debet seruari
alligata ē legi. Si autē mortuus
†sic si lex statū amittit·soluitur homo
fuerit vir: †soluta est a lege viri.

†quia viuēte viro est alligata legi viri † sic qui prevaricat lege stante peccat
†Igitur viuēte marito: † vocabit
adultera si fuerit cum alio viro.
ſsublata lege data remissione peccati
Si autē mortuus fuerit vir eius
†ita hi qui iuncti sūt euāgelio p gratiā liberati
†ita ·i· mortua lege nō sunt adulteri qui cū christo sunt
†liberata est a lege viri: †vt ·i· non
sit adultera si cum alio fuerit viro
†iuxta hanc similitudinē † apostoli ·i· nō modo dimisistis legem·sed etiā ſ nihil debetis legi·q̄ data ē vsq̄ ad christū
†Itaq̄ fratres mei ⁊ †vos ·i· morti
†dimissis peccatis †.i. figuratiuis ·i· p mysteriū īcarnationis·vel ꝓpletionē veritatis
ficati †estis †legi ·i· p corpus christi
†.i. christi cuius nō pudeat esse: quia ipse ē †Et cuius vtiq̄ sumus
vt sitis vos †alterius·†q̄ ex mortu
†qui steriles sub lege ſmodo ſ vel mus †qui prius morti·
is resurrexit: vt †fructificetis †deo
†modo deo: ⁊ nō vt olim †carnali sensu ſ que carnis sunt opantes·qđ ē sub lege
†Cum enī essemus in †carne·pas
†.i. ꝓcupiscentie que sunt cause causa peccatoꝝ mortaliū. i. cōsensus ⁊ opis †vel note vel auctore vicio vel fomite faciēte
siones †peccatoꝝ †quę p legē erāt·
†ducebāt membra ad mala opa †Q. per instrumenta sua ·i· ira ſvt facerēt digna eterna morte
†opabant ·i· mēbris nris: ·i· vt fru
†cū sumus christi †remissis peccatis
ctificarent morti. † Nunc autē †so
†que ē causa peccati ſ vel lex mortis ē qz peccātes interficit
luti sumus a †lege mortis: in qua
†nec unquā nisi gratia dei solueremur † soluti
†detinebamur: †ita vt seruiamus
†lege fidei que ē ī animo īnouato que etiā hominem facit spirituale ⁊ ideo lex spiritus †senuit enum·quia cessauit
†in nouitate spiritus: ⁊ non in †ve
†accidētis †hic querit utrū ipsa sit mala·qz ui debatur culpasse legem
tustate †litterę. † Quid ergo dice
†.i. male docēs uel faciēs peccare ꝛc·q̄ sup ·i· sed bona
mus: Lex †peccatum ē: † Absit.
ſa deo ut p legē uel esse puniendū
Sed peccatum non cognoui nisi

¶ Nam cõcupiſ. Hoc elegit apoſtolus generale. vnde omnia. Bona lex. q̃ dum hoc p̃hibet. omnia phibet.
¶ Concupiſcẽtiã. Aliqui generalẽ intelligũt. alij illam de qua in decalogo. Non p̃cupiſces rẽ primi tui vel vxorẽ. Generalẽ q̃ ex ea oĩe malũ
¶ Neſciebam. In ſua p̃ſona generalẽ agit cauſam.
¶ Occaſione ac.p.in. Quia talis ẽ noſtra carnalitas. vt ardenti⁹ deſideret phibita. quibus nõ memoratis: iaceret quaſi ſopita. ⁊ diabolus videns legem in auxiliũ hominibus datã: magis exarſit. ⁊ magis ĩſtitit vt eam verteret illis in pniciem. cũ prius quaſi ſecure poſſidens minus tẽtaret. Vel occaſione acceptа in ipſis rebus vt viſa muliere. vl auro.
¶ Omnem cõcu. Ambro. Dicens cuncta pctã ſignat. Erat enim ante peccatũ. ſz non omne. quãdo crimen p̃uaricationis adhuc deerat. Sed omne peccatũ modo acceſſit. quia etiã p̃uaricatio.
¶ Aug. Aucta ẽ enim p̃cupiſcentia ex p̃hibitione legis. quãdo adhuc deerat gratia liberantis.
¶ Ego autẽ viue. Patet quia ñ ex ſua ſed ex ꝑſona hominis generaliter loquit.
¶ Ego autẽ v. Nota duos homines in eodem. interiorẽ ⁊ exteriorem. i. rationem ⁊ fomitem qui ẽ in carne. Interiorẽ dicit cõſentire legi. ⁊ ei⁹ teſtimonio bonaz eſſe legem approbat. Exteriorez vero cõtra interiorez ⁊ contra legem repugnare ⁊ captiuare: et p legem maiorẽ potẽ ſtatẽ peccãdi habere.
¶ Viuebam. Non terrebar morte ex peccato. quia nõ apparebat. q.d. neſciebam eſſe peccatũ. ⁊ ideo ſecure viuebam.
¶ Sed cum ue. Hic ſecundus actus ſub lege. i. ꝟ loquit apoſtolus in ſtatu hominis poſiti ſub lege. q. ſine lege. viuebã. Sed cum ꝛc.
¶ Reuixit. Cepit apparere ⁊ rebellare.
¶ Reuixit. Ait nõ vixit. vixerat enĩ aliquãdo in padiſo. quãdo cõtra p̃ceptum datũ ſatis apparebat admiſſum. Sed cũ homines nati peccatores ſine mãdato viuerent tanq̃ mortuum latebat ſine cognitione. quia ſine cohibitione. Sed data lege in noticia homĩs reuixit. q̃ in noticia primi hominis aliquãdo vixerat.
¶ Inuentum. Ante erat ſibi ignorat⁹ peccator. ſed modo factus ẽ manifeſtus ſibi p̃uaricator.
¶ Nam. q. quomõ mihi datũ eſt ad mortẽ? quia p illud ſeductus falſa dulcedine.
¶ Occaſione ac.p.ꝛc. q̃ p̃cupiſcit. fit dulcius dum vetat. ⁊ ſic fallit peccatũ p mãdatum. Ex phibitione nanq̃ vbi charitas deficit. deſideriũ mali creſcit. quo aucto dulcius fit q̃ phibetur ⁊ ita fallit falſa dulcedine. Fallax ei⁹ dulcedo ẽ quã plures atq̃ maiores pn̄ax amaritudies ſequũt.
¶ Seduxit. A bono ad malũ traxit. ⁊ p hoc ad ꝛternã dãnatiõz p̃duxit
¶ Occidit. Aug. Gladio tuo quẽ portabas. inimic⁹ occidit. armis tuis te iteremit. Mandato enĩ tanq̃ gladio armat⁹ eras vt inimicũ occideres q̃ non vales ſi de te ꝑſumis. Eſto ergo humilis ⁊ poteris vincere.
¶ Itaq̃ lex. Ipſa ẽ ſancta, ſane docẽs, et mandatũ. Id ẽ, id q̃ p eã ꝑcipitur. eſt ſanctũ. in ſe. et iuſtũ. i. iuſtificans peccatorẽ. et bonũ. i. vtile acquirẽs vitã. Et cũ conſtet mihi q̃ lex bona: ⁊ tamẽ ex ea mihi mors vt ſupradictũ ẽ: ergo q̃ bonuz ẽ factũ eſt mors. i. datur mihi a deo. ita vt ſit efficiens cauſa mortis. non. ſed fomes eſt efficiens. qui bonam rem vertit in malum.
¶ Vt appareat. Non dico vt ſit. quia etiã erat: quãdo nõ apparebat. vt ſupra p̃cupiſcentiã neſciebam nõ dixit. non habebã. Supra modũ. q̃a etiã ꝑuaricatio. Vel peccatũ diabolus qui p bonum incenſus eſt ⁊ ꝓtraria ſuaſit. in q̃ apparet inimicus.
¶ Per bonũ. Legem. Non utiq̃ efficientem peccatum. ſed potiꝰ demonſtrantez ⁊ phibentẽ illud.
¶ Vel ſupra mo. Quia p legẽ non decrevit. ſed magis ſolitis cupiditatibꝫ creuit.
¶ Quia lex ſpiri. Malis quos punit. lex iuſta ẽ. Bonis ſpiritualis ẽ. quia peccatum phibet. ⁊ viſibilia coli. lex ergo moyſi ſpiritualis ẽ. quia ĩ ea ſunt que dei ſunt. ⁊ q̃ ſpiritualiter ẽ intelligenda. Lex autem ſpiritus dicit lex euãgelij. vbi deꝰ ipſe eſt ĩbi verba. hic res.
¶ Ego autẽ carnalis. Hucuſq̃ legẽ excuſauit: q̃ non debet refundi in eam culpa. hic dicit q̃ nec in p̃incipalem naturaz. i. rationẽ ſecunduz id q̃ a deo habet: ⁊ ita nõ in creatorẽ. ſed in homĩes qui ex ſe viciati ſunt. vt p̃auis motibus reſiſtere nequeãt
¶ Carnalis. Non indecenter hoc. ⁊ de ſe ipſo apoſtolus ſecundum carnẽ quãdiu hic viuit ꝓpter carnis motus. Et hoc bene dicit omnis ſanctus.
¶ Venundatus. Et hoc ex culpa primi hominis qui p̃ delectatione cibi vetiti ſe ⁊ oẽs alios vendidit. Vt ſub peccato. i. ſerui peccati ſint. Vel vnuſquiſq̃ vendidit ſe conſuetudine p̃prie volũtatis.
¶ Quod enĩ ope. Probat q̃ ſeruus ẽ peccati quia q̃ operor ſecundũ exteriorem dimittendo bona vel faciẽdo mala: intelligo ſecundũ interiorẽ non eſſe opandum. Vere operor q̃ non intelligo: quia ⁊ dimitto bonum q̃ volo. ⁊ facio malum quod nolo. dimitto. ⁊ facio. ſunt partes. opor. volo ⁊ nolo effect⁹ itelligo. Et ẽ probatio a ptibus ⁊ ab effectu. Vt hoc ẽ. nõ enim q̃ volo ego interior naturaliter quidẽ ratio vult bonũ. ſed volũtas hec ſemp caret effectu: niſi gratia dei velle ſuum ad amandũ bonum addiderit. q̃ ad effectum poteſt pduci. Eſt enim velle nature. velle gratie. velle vicij. velle nature p ſe impotens ẽ. nec palmã meret. ſed vincit⁹ ⁊ trahit⁹ a velle vicij. niſi velle gratie ſubueniat. q̃ velle vicij fugat. ⁊ velle nature liberat.
¶ Non intelligo. Quia aliud videt: ſe p legẽ ſcire. ⁊ aliud agere.
¶ Non enim ꝛc. Subiectus peccato. facit q̃ nõ vult.
¶ Facio. Concupiſco. nõ q̃ poſt p̃cupiſcentiã aplius eat. ⁊ cũ ad mala trahat. luctabat⁹ nõ ſubiugabat⁹. de ſe hoc tibi ꝓponit. ne de ꝫ deſperes ĩ te
¶ Si autẽ illud quod nolo. Oſtendit carnalẽ ſeruũ eſſe peccati. ex quo ẽ malum. hic alterũ oſtẽdit. i. bonã naturã a deo creatã. q̃ ꝑſentit legi ⁊ malum nõ facit. Quaſi nõ ago q̃ volo. ⁊ ago q̃ nolo. Si autẽ hoc ẽ

¶ in parte
per legem. Nam cõcupiſcentiam
† vel peccatũ eſſe. vel tam graue † factus ẽ doct⁹ ſed peius ẽ victus dum ſine gratia
† neſciebam. † niſi lex diceret: non
† ecce lex bona. tamẽ ex ea malũ. q̃ peccatũ. i. fomes peccati. vel diabolus
cõcupiſces. † Occaſione autẽ acce
¶ fomes initiũ. ſ. p̃cupiſcẽtie. vel diabolus auctor peccati
pta: peccatum p mandatuz opera
¶ ꝑſensus dei. ⁊ opatõis
tum eſt in me omnem cõcupiſcen
† p mandatũ dixi. q̃ cũ lex non erat ¶ hic primꝰ actus homĩs notatur ante legem † diabolus vel fomes peccati
tiam. † Sine lege enim † peccatuz
† debile vel ignotũ latebat nõ apparebat † ratonalis homo † videbar mihi viuere ¶ ad cõparationem huius mortis
† mortuum erat. † Ego autẽ † viue
¶ ꝛpe ante legẽ
bam ſine lege aliquãdo. Sed cuz
† exteriorẽ hõ ¶ prius ſopitũ † apparuit ĩmotuit
veniſſet mandatum: † peccatũ † re
† interior homo † aucto peccato. ⁊ addita p̃uaricatione ¶ noui me mortuũ
uixit. † Ego autez † mortuus ſum:
† ita † bene attẽdẽti ¶ peccanti † nõ obſeruanti ¶ legis
† ⁊ inuentum ẽ † mihi † mandatum
† obediẽti ¶ obſeruãti ¶ itẽtione dãtis q̃ bonũ. † idem nõ aliud
quod erat † ad vitam. † hoc eſſe ad
† nõ ex ſuí vicio] ſed ratione p̃dicte occaſionis ¶ eternam † quomodo ad mortẽ † vel diabolus ¶ carnalitas † ex phibitõe aucto deſiderio dulcis fit.
† mortem. † Nam † peccatũ † occaſi
¶ gladio tuo occidit te
one accepta per mandatum ſedu

† q̃ acceſſit ⁊ p̃uaricatio † q̃ lex eſt ad vitã. ⁊ phibet ⁊ fecit peccatũ cognoſcere. ergo bona
xit me. ⁊ per illud † occidit. † Itaq̃
† q̃ bene iubet ⁊ phibet † opa legis ¶ laus legis
lex quidem † ſancta. ⁊ † mandatum
† hic querit vtrũ lex. ⁊ ſi bona ſit. tamẽ efficiẽdo damnoſa
ſanctum ⁊ iuſtum ⁊ bonum. † Dz
ergo bonum eſt. mihi factum eſt
† nõ enim ẽ ex ipſa lege. ſed ex vicio hominis † fomes peccati
mors? † Abſit. Sed † peccatum vt
† tunc apparet. quãdo rationẽ trahit ad ꝓſensuz ⁊ opationem † legem ſcz
† appareat peccatũ p † bonum ope
† peccatũ actuale q̃ ẽ cauſa mortis ¶ intantũ
ratum eſt mihi † mortem: vt fiat ſu
† plus q̃ ante nõ mediocriter. quia etiã p̃uaricatio acceſſit † i. peccare facies † fomes
p̃a † modum † peccans † peccatuz
† ſine quo nec tantũ ardebat. ⁊ p q̃ accreuit p̃uaricatio † lex nõ eſt mors. vel ẽ bona ¶ quia
per † mandatum. † Scimus enim
† ſpiritũ alens. dũ de ſpiritualibus inſtruit. vel a ſpiritu ſancto data † ꝑpotens reſiſtere anime vicio vel diabolo
quia lex † ſpiritalis eſt. † Ego autẽ
¶ in primo parẽte vt ſim
carnalis ſum † venundatus ſub
† vere ſub pec. vt ſeruꝰ † ſecundũ exteriorẽ hoiez
peccato. † Quod enim † operor:
† i. nõ approbo † ego ĩterior
non † intelligo. Non enim q̃ † vo
¶ nõ p̃cupiſcere ¶ i. malum
lo bonum. hoc ago: ſed q̃ odio
† p̃cupiſco ex carne. ⁊ ſi nõ aſſenſum p̃beo ¶ nature ſue dicit eſſe q̃ mandat lex.
malum: † illud † facio. Si autẽ q̃
† idem volo q̃ lex ¶ ſecundũ interiorẽ
nolo illud facio. † conſentio legi.

125

id est.si qđ nolo dimittere·tamē dimitto·lege illud idē ꝓcipiēte·ꝛ qđ nolo facere·tamē facio·lege idē ꝓhibente·tunc ꝓsentio legi·q̄ qđ nolo ꝓhibet:ꝛ qđ volo ꝓcipit·ꝓsentio legi·ꝛ testis sum qꝫ ē bona

Nunc autem iam nō ꝛc. Jam redemptus·iam accepta gratia christi qui fui ante sub peccato venundatus. Non ego. Libera ē mens·caro captiua. Habitat·ꝛ si nō ꝓsentiendo ei viuit ex fide. Sunt desideria·sed si nō regnant.ipse nō facit·faceret autē·si ꝓsentiret.

Quod habitat in me pec. Quomodo habitat cū nō sit substātia sꝫ privatio boni. Ecce primi hominis corpus corruptū est ꝓ peccatum Ipsaqꝫ corruptio ꝓ condicionez offensionis manet i corpe·robur tenēs diuinę sententię date in adam cuius cōsortio anima maculat peccato.

Peccatuꝫ. Lex carnis·ad quā diabolus vt ad suam legez accedat coopat.

Nam uelle. Velle nō·ḋa velle bonuꝫ ḋdiacz mihi ḋa iuxta carnez iacet ꝛ ḋesci i potēs surgere ad bonum opandū. Juxta ḋa naturale ē quodā modo bonū velle per rationē·sed tale ē hoc velle qđ semp vi carnis supatur·velle autem dei carnē supat.

Uelle. Bona sūt q̄ iubet lex. adeo vt naturaliter amet·ꝛ facere velit·sꝫ deest virtus pficiēdi.

Velle. Augꝰ. Semꝑ bonus vult penitus nō ꝓcupiscere·sed nū q̄ꝫ hoc perficit in hac vita.

Perficere. Non ait facere·sed pficere·quia non nihil facit·agit bonum·qz ꝓcupiscentię non consentit·sed nō pficit vt omnino nō ꝓcupiscat·sic ꝛ hostis agit malū dum monet desideriū·sed nō pficit quia nō ptrahit ad malum.

Non enī quod uolo ꝛc. Bonū pficere non inuenio:qz nec bonum illud qđ volo·a parte a qua minus videret ostendit·sed ecōtrario maluꝫ quia etiā illud qđ nolo ꝛc. Vel non inuenio bonum·quia non ē ibi·multi enim stulti nō inueniūt bonum in aliqua re qđ tamē est ibi

Si autē quod nolo. Concludit supiorē sententiā·ergo ego ñ operor illud sꝫ malū·ex quo prior q̄stio concludit·sꝫ ꝓ ꝓsentit legi dei.

Sed quod ha. Pręssus peccato eius voluntatē facit·qđ tamē ē vicio hominis.hoc dicit: vt notet de quātis deus hominē eruit.

Inuenio igitur. Dixerat legē bonam·naturā bonam q̄ idē vult·ꝛ ei consentit.hic adiungit bonā legem bonę nature adiutricē·ꝛ tamē exteriorem homo cōiuncta illa duo vincit·vt homo ꝓ neutrū posse euadere videtes obnoxius sit gratię.

Uolēti. Tantū.quia pficere non possum quia malū rationi ꝓpe ē·insidians i carne ē quasi ad ianuas aniē·ꝛ aliud cogit facere q̄ꝫ vult hō ꝛ lex.

Secundū inte. Ambroꝰ. Quia caro ex adam traducit·peccatū in se habet·si anima traduceret·ꝛ ipsa haberet·quia anima adę peccauit·si uero anima peccatū in se haberet:homo nō se cognosceret.

Uideo aūt al·le. Augꝰ. Ad corpus mortis ptinet· vt lex membrorum repugnet legi mētis dum caro aduersus spiritū ꝓcupiscit. Sed lex peccati non regnat·cū non obedit desideriis eius.

Legē in men. Recte fomes peccati lex dicit·quia legittime factū est· vt qui nō obedinit suo supiori·ei non seruiat suū inferius.i.caro.

Capt. Ex carne·ex parte·quia mens repugnat ꝛ condelectat legi dei·sic de ipso apostolo legit·mens nō consentit peccato·mors cōtendit·mens nō consentit. Est in me ḋddam mortuū·ḋddam viuum·quid inde sperandū

Infelix nō in mente·sed i carne·ḋs me ꝛc. liberabit cum mortale hoc induet in mortalitatem·vbi nulla cōcupiscentia pmanebit:modo interim ḋd Ego ipse m·s·l·dei non cōsentiendo carne·l·p·ꝓcupiscendo.

Uel de corpore Id ē .congregatione ingruentum malorum vel peccatoꝝ.

Igitur ego ipse ꝛc. Hic tercius actus in lege spiritus.

Igit ego ipse. Sed quia dixit gratia se esse liberatū ne quis torpeat securꝰ·quasi peccatum nō vltra noceat·determīat quomō sit liberatio·si in gratia māserit. Alioquin pctū iterꝫ occupabit.

Ego ipse. Ego in carne· ego in mente ñ duo·sꝫ vnus ex vtroqꝫ·mente nō cōsentio carne ꝓcupisco.

Ab hoc loco. Scimus enim qz lex spiritualis ad finem vsqꝫ huius capituli·vtruꝫ ex ꝓpria·an ex vniuersalis hominis ꝓsona hęc melius accipiant non omīo pspicuū ē.

Dicit Augꝰ. Aliqñ sibi visum fuisse in ꝟ apostoli sermone describi hominē sub lege. Sed vt ait non ē nisi homo gratię· qui condelectat legi dei ꝛ consentit ꝛ qui nō operat malum nec vult·ꝛ qui ignorat.i.nō approbat·ꝛ cui nihil damnationis nunc ē sicut in sequenti ostendit·ꝛ tamē adhuc esse carnalem se dicit. C. VIII.

Nihil ergo. Augꝰ. Sicut bona quedā malis non proficiunt·sic quędam maculę si sunt leues sine quibus humana vita non ducit nihil impediunt ad coronam.

Nihil nunc. Et si ante·nō nunc cū in christo.

Nihil dānationis. Quia per gratiā baptismatis ꝛ lauacrū regenerationis solutus ē ꝛ ipse reatus cū quo eras natus ꝛ ḋḋd añ ꝓmisisti.

Lex enim spiritus. Hic ostēdit per ḋd gratia liberet ꝓ spūmsanctū

Lex spiritus. Est spiritussanctus qui docet quid sit agendū·ꝛ quid non qui ē dator vitę.ꝛ hoc ꝓ christū q̄ dat spiritū·ꝛ quomō in christo exponit.

Uel lex spiritus. Lex fidei quę dicit spiritus·qz deus cuius fides ē·spiritus ē. Vel lex fidei per quā vinificamur·quā spiritus ponit in corde. Vel lex spiritus vitę·qz ꝛ peccare nō vult ꝛ a morte reuocat·ꝛ quia spiritu.i.mēte credit·ꝛ spiritus ē qđ credit·ꝛ spiritus ē cuius fides est.

Lex enim spiritus. Lex moysi·lex spiritus.i.spiritualis·qz ꝓhibet peccare·sed non vitę:qz non vinificauit remissis peccatis.

Distinctio ista satis ē necessaria.lex inquit spiritus vitę. Ecce vna lex. A lege peccati ꝛ mortis. Ecce altera lex. Et sequitur qđ impossibile erat legi.

ꝺoixi facio·sed nō ego iterior facio·qđ nunc patet·qz nolo ꝛ consentio legi ↑sub lege ante tempus gratie.

quoniā bona est. ↑Nunc autē ↑iaz
Ꞩ interior

ego non operor illud: sed quod
↑semp est ↑in carne mea·vel cōtra salutē meam ↑ꝺ lex carnis ↑ꝺ peccatū habitat·quia bonum nō inhabitat.

↑habitat ↑in me ↑peccatū. ↑Scio

enim quia non habitat i me·hoc
↑in sensuali homie ↑vere nō habitat in me bonū quia nec bonū velle nec pficere

est i ↑carne mea bonum. ↑Nā vel

le adiacet mihi: pficere autē bonū
Ꞩ prorsus qz ex deo tantū Ꞩ nō cupe

non inuenio. Non enim qđ volo

bonum hoc facio: sed qđ nolo ma
Ꞩ sꝫ dimittere bonū ꝛ facere malū

lum hoc ago. Si autem qđ nolo
↑non mēte cōsentio·sed carne ꝓcupisco

illud facio: iam ↑non ego operor
↑fomes peccati Ꞩ vel peccatū carnalis ꝓcupiscētia vnde oriuntur omnia peccata·

illud: sed quod habitat in me ↑pec
↑quia ego nō operor malū immo nolo ↑ esse bonum.i.vtilem·ꝛ adiutricē rationi dū docet quid bonum vel malū sit ↑ꝺ ex eo ꝓbo bonū·quia volo facere qđ ipsa iubet.

catum. ↑Inuenio igit ↑legem ↑vo

lenti mihi facere bonum: quoniā
↑rationi Ꞩ interiori homini ↑ꝓpe est ↑ꝺ lex est bonum rationi Ꞩ volens qđ ipsa ꝛ gaudēs iuuari ab ea.

↑mihi malum ↑adiacet. ↑Condele
Ꞩ ptim libertas reddita

ctor enim legi dei secundū interio
↑cōdelector legi·sed ↑partim restat infirmitas.

rem hominem. ↑Uideo aūt ↑a liaz
↑fomitē qui regnat ↑vt in oculo ad ꝓcupiscendum·ꝛ in manu ad opandum

↑legem in ↑menbris meis·repu

↑legi ꝛ rationi mee ꝓiunctis in vnū ↑ꝓ consensum ꝛ opationē Ꞩ quia ꝓsuetudine dominatur. Ꞩ vel captiuantē

gnantē ↑legi mentis mee: ꝛ ↑capti
↑ex carne nō mente ↑peccatū enim lex qz dñatur

uum me ↑ducentē in ↑legem pecca
↑quāto autē vicinior·tāto piculosior ↑ quia captiuatus sum. ergo. quia natus sub peccato Ꞩ quia carnalis Ꞩ .i. ex carne

ti. ↑quę ē in membris meis. ↑In
↑spiritualis ↑ꝛ cum ꝓ me nō possum·quis nisi magnus aliquis

fęlix ↑ego homo: ↑quis me libera
↑de dominio carnis in qua mors ↑nō lex·nō ires ꝓprie.sed.

bit de ↑corpe mortis huius. ↑Gra

tia dei per ihesum christum domi
↑qz gratia liberat ↑rationalis ꝛ interior homo ↑ꝺ habēs vt prius fomitē ↑ꝺ volūtate

num nostrū. ↑Igit ↑ego ↑ipse ↑mē
↑potēs sum seruire ↑ꝛ ideo nō remissius agēdū sed cauendū ne regnet.

te ↑seruio legi dei: ↑carne autem le

gi peccati.

C. VIII.

Ꞩ quia mēte seruio legi dei

Nihil igitur ↑tēpore gratie ↑qz macule ex carne nō obsunt

↑nunc ↑damnationis est his qui
↑in quo omnia peccata soluūtur ↑ Q. his nihil damnationis

sunt ↑in christo iesu qui ↑nō secū
↑ꝛ si quandoq; cadunt Ꞩ obediunt ↑ Q. d. quis potes ne non secundū carnē ambulare possum· quia. Ꞩ vel ideo nihil dānationis est·quia lex liberat a peccato

dum carnem ↑ambulant. ↑Lex e

nim spiritus vitę in christo iesu:
↑vel uit ↑lege moysi·que preuaricatōis ē causa ꝛ mortis Ꞩ a cōsensu ꝛ ope

↑ liberabit me ↑a lege peccati et

C. VIII.

Nihil ergo. Augꝰ. Sicut bona quedā malis non proficiunt·sic quędam maculę si sunt leues sine quibus humana vita non ducit nihil impediunt ad coronam.

Nihil nunc. Et si ante·nō nunc cū in christo.

Nihil dānationis. Quia per gratiā baptismatis ꝛ lauacrū regenerationis solutus ē ꝛ ipse reatus cū quo eras natus ꝛ ḋḋd añ ꝓmisisti.

Lex enim spiritus. Hic ostēdit per ḋd gratia liberet ꝓ spūmsanctū

Lex spiritus. Est spiritussanctus qui docet quid sit agendū·ꝛ quid non qui ē dator vitę.ꝛ hoc ꝓ christū q̄ dat spiritū·ꝛ quomō in christo exponit.

Uel lex spiritus. Lex fidei quę dicit spiritus·qz deus cuius fides ē·spiritus ē. Vel lex fidei per quā vinificamur·quā spiritus ponit in corde. Vel lex spiritus vitę·qz ꝛ peccare nō vult ꝛ a morte reuocat·ꝛ quia spiritu.i.mēte credit·ꝛ spiritus ē qđ credit·ꝛ spiritus ē cuius fides est.

Lex enim spiritus. Lex moysi·lex spiritus.i.spiritualis·qz ꝓhibet peccare·sed non vitę:qz non vinificauit remissis peccatis.

Distinctio ista satis ē necessaria.lex inquit spiritus vitę. Ecce vna lex. A lege peccati ꝛ mortis. Ecce altera lex. Et sequitur qđ impossibile erat legi.

Ecce tercia lex. Hec ē lex p̄ moysen data in monte syna. Due ergo leges hic bone sunt·scz lex fidei q̄ peccatū tollit·z lex moysi que peccatū ostēdit z̄ phibet. Lex vero peccati mala·qz reos facit.

Lex quā ponit spiritus·liberat a lege carnis·qđ non potuit facere tercia lex moysi. Lex carnis nō ē dei sed peccati z̄ mortis·hec reos facit. Lex moysi sancta z̄ dei ē que ostendit malū sed nō tollit. lex spiritus q̄ est lex fidei z̄ gratie· malum tollit

Nam quod impossibile. Quomodo ī christo facta sit liberatio ostēdit.

Per carnem. Per carnalitatem q̄ rebellabat·z audita lege amplius ē incitata·sic ifirmata est lex litterę per carnem. z ideo erat ei impossibile liberare a lege peccati z̄ mortis.

Mittens filiū. Aug. Non vbi non erat·qui vbiq̄ est·venit in virginem·qui ante in virgine erat· quam creauit elegit. quā elegit creauit·attulit virgini fecunditatē·non abstulit virginitatem veniens in vterum virginis·fuit enim ibi p vnionez̄ nature· qualiter ante nō erat. Ita z̄ in mūdo erat z̄ in mundum venisse dicit·quia visibilis mūdo appuit.

In similitudinem peccati. Nō in carnem peccatricez̄ Quia non eñ mater ꝑcupiscentia· sed gratia cōcepit. Non peccatrix ergo fuit: quia nec in libidinis cōcupiscentia ꝑcepta·nec peccati causam in se habuit·nec in ea peccauit. In pena ergo similis nostre·non in qualitate peccati.

Dānauit peccatuz̄.i. destruxit diabolum·de.i.p peccato·quod fecit in carne christi. Vel peccatuz̄ id ē. fomitem ꝑceden tē de peccato adę dānauit.i. debilitauit.

Ut iustificatio. Ita damnabat peccatum·ut iusticia quā lex moysi ꝑmisit consummaretur.

Qui enim secūdum carnem. Ambulans secundū carnem non ē iustus. quia nec qui ē secundum eam. Cur non? Quia sapit que carnis sūt qđ repugnat iusticię.

Nam pruden. Qui hec que carnis sunt sapit·non ē iustus: nam prudentia carnis mors est.

Sapientia c.i. Hec enumerādo deterret a carnis obedientia.

Inimica. Dum nil putat deum posse ꝓter qđ in naturis rerū videt.

Si tamen. Ambigue·qz nōdum sunt pfecte fidei·sed spes ē ꝑficiēdi.

Spiritus dei. Spiritus christi quia idē est.

†quia †dānauit peccatū †damnare peccatum
mortis. †Nam †qđ ipossibile erat
†naturali †vel scripte † in qua re scz iustificatione implēda †lex †p carnales observāt as non poterāt iustificare †p fomitē peccati p carnali: até que
†legi·in quo †infirmabat †per car
†substantialem †p hominē cognoscibilē faciēs
nem: deus †filium sum †mittens ī
†nō in carnē peccatricē · sed ei similē p passibilitatē z̄ mortalitatē
similitudinem carnis peccati: et
†.i.p eo q̄ factus ē hostia ꝑ peccato †deleuit
†de peccato †damnauit peccatum
†christi·in qua vetus homo noster crucifixus est †lex precipit spiritus implet
†in carne: †vt iustificatio legis im
†talibus
pleretur in nobis: qui non secun
†actibus †z si aliquādo cadam?
dum carnem ambulamus·sed se
†qui mēte ꝓsentiūt carni †nō sunt iusti
cundum spiritū. † **Qui enim secun**
†intenti z̄ curiosi in carnalibus
dum carnē sunt: †que carnis sunt
†ambulās secundū spiritū ē iustus. quia z̄ qui ē secundū eum †sanctū †rationē †cōsensu
sapiūt. † **Qui vero secundū †spiri**
†que spiritus. docet vel ratio insinuat †solliciti ad ea implēda
tum: †que sunt spiritus †sentiunt.
†cum studiosius implet q̄ carnis sunt·vel natūras rerū sequitur appetēdo bona tpalia fugiēdo mala †eterna
Nam prudentia carnis mors est
†cum studiose agit spūalia †in futuro †cā vite
† Prudentia autē spiritus †vita z
†mentis hic †.i. vita cū pace que erit in futuro †mors ē prudētia carnis que adeo carnalibus intendit.
†pax·† Quoniā sapiētia carnis ini
†quē sibi nō cōstituit finem †bonis institutionibus nō obedit
mica ē †deo.† Legi enim dei non ē
†natura post vitiū nō potest·qđ pellit medicus †subiecta esse †quid p singula immorz
subiecta: † Nec enī potest.† Qui
†qui post ꝑcupiscentias eunt
autē in carne sunt·deo placere nō
†o romani †nō facitis opa carnis †qua si ꝑ vobis nō dictum ē
possunt. Vos autez in carne non
†in his que ratio suadet †ecce docet quomodo quis ambulet secundū spiritū·scz si habet spiritum dei.
estis·sed †in spiritu: †si tamen spi

†ecce vnde ē secūdum carnē ambulare
ritus dei habitat i vobis. † Si q̄s
†viuēs secūdum sensum carnis vel gesta †dum mēte ꝓsentit carni vel eius opa actu explet
autē spiritum christi †non habet:
†.i. mēbrū christi †sed si spiritus christi †qui est idem cū spiritu
hic †non est eius. Si autē †christ
†licet
in vobis est· corpus quidez moz
†.i. in peccato vel p originali †quia deo qui vita ē p iūgitur
tuū est †propter peccatū: spūs †ve
†que ē ex spiritusancto
ro viuit propter †iustificationem.
†hoc iam uobis sed si †ecce iterū bona spiritus sācti †dei patris †p hec ē cā qua suscitabit alios qz christus suscitatus.
† Qđ si spiritus †eius qui †suscita
uit ihesum a mortuis · habitat in
†z qui hoc potuit
vobis q̄ suscitauit ihesum christū
†sicut dictū est †faciet imortalia z̄ ipassibilia †nō ait mortua †que modo sūt
†a mortuis: †viuificabit †z mor
†nō p uestra dignitate·nō p uestris meritis·sed
talia corpora vestra †propter iha
†propter sua munera.
bitantem spiritum eius in vobis
†qz hec bona ex spiritu·ex carne nō nisi mors † ex debito seruire z̄ obedire debem? spūisan.
† Ergo fratres †debitores sumus
†sed rationi †secūdū carnis voluptates·z̄si necessaria ei debemus ministrare
non †carni·vt †secundum carnem
†quia vicia ex sensibus nascūtur q̄ carni deputātur
viuamus. Si enim secundū car

nem viueritis: moriemini. Si aūt
†sancto·qđ mox determinat vbi ait spiritu dei †penitus abieceritis·que carо exigit
†spiritu facta carnis †mortificaue
†qz filii dei †hic ī iusticia z̄ ī futuro ī gloria †p hoc possunt carnē mortificare. quia.
ritis: †viuetis.† Quicunq̄ enim
†nō suo nō lege †regūtur †p ex dilectione seruientes.
†spiritu dei †aguntur·† hi sunt filij

dei. Non enim accepistis spiritū
†qz idē spiritus †vt olim in lege
seruitutis iterū in timore: sed ac
†datorē bonoz̄ operū q̄ ex misericordia
cepistis spiritū adoptionis filioz̄

Corpus quidē. Vel nomine corpis hominē totū significat sicut ezechiel ecōuerso nomine anime·cū inquit anima q̄ peccauerit ꝛc. Et est. Si spiritus christi in vobis ē·licet corpus mortuū.i. homo mortuus fuerit ꝓpter peccata.i. in peccatis. Spiritus tamen.i. anima q̄ fuerat impia viuit· quia deo qui ē vita iungitur. Et hoc ꝓpter iustificationē.i. peccatoz̄ remissionē que est ex spiritusancto.

Mortuū. Ait nō mortale. Ante peccatū enī corp⁹ ānale.i. mortale fuit scz potēs mori·sz qđ non necesse erat mori. modo mortuū ꝓpter peccatū.i. qđ necesse ē mori.

Vel propter p. vitandum reseruatur hec infirmitas·vt ex ī de peccare magis timeat.

Quod si spi.e. Aug. Attende q̄ spiritussanctus z̄ spiritus patris dictus ē hic: vbi legit. Si autē spiritus ei⁹ qui suscitauit christum. Et spiritus filij: vbi legitur. Qui autē spiritū christi nō habet·quia spiritussanctus de vtroq̄ ꝓcedit Sed ꝓcessionem ei⁹ sicut z̄ generationem filij q̄s enarrabit.

Viuificabit et mor. Aug. Ecce q̄r tus actus. In prima actione ante legē nulla pugna ē cum voluptatibus seculi. In secūda sub lege pugnamus sed vicimur. In tercia pugnam? z̄ vicimus. In quarta nō ē pugna sed pax eterna·qz subditur nobis nostrū inferius·quod ideo nō subdebat· qz nos supiozē nobis deum deseruēramus.

Mortalia. Aug. Non mortua·qz in resurrectione cū mortale hoc induet immortalitatē·nō solū necessitas moriēdi quā modo habet ꝓpter peccatum·sed nec mortalitas remanebit·quam habuit corp⁹ anima le ante peccatum.

Propter inha. Euidentissime apparet nō tantuz̄ spiritus sed etiā corpis mortē ꝓpter peccatuz̄ hominē meruisse p spiritūsanctūm vtrunq̄ liberatuz̄ a christo.

Si autem spi. Vel spiritu nostro qđ tñ nō est·nisi agente spūsancto

Aguntur. Plus ē agi·quasi vix aliquid agentē·q̄z regi quasi iam aliquid agētem·qui ideo regitur vt recte agat. Sed agunt·non q̄ nihil p se sed q̄ vix vt aliq̄d agāt ipetu gratie ipellunt.

Non enim accepistis. Filij esse debetis nō serui: qz non accepistis spiritū seruitutis·qui inuitos timore pene seruire faciat·sed ꝛc.

Spiritū ser. spiritum adop. Idem est spiritus·sed ꝓpter diuersa opera dissimiliter appellat·spiritus ire egiptijs· quib⁹ aqua spiritu diuisa nocuit Filijs israel·non ire quib⁹ ꝓfuit Spiritus timoris his qui per legē

de peccatis z sua infirmitate ꝓuicti gratiã spiritus nõ ītelligebant Spiritꝰ libertatis istis quibus sua gratia regeneratio in vitã ꝛternam z fides quę p dilectionez operatur imptita est. Vnus ergo spiritus qui duos timores facit Qui z duo genera seruoꝝ faciunt. Est enim seruꝰ qui z filius qui timet dominum z honorat patrẽ. vnde malachias. Si dominus sum vbi est timor meus. Si pater vbi ẽ amor meus. Et ẽ seruus qui timet pnam. sed nõ diligit iusticiam. Sciendum etiã ꝓter naturalem timorez qui omnibus inest quattuor esse timores. sez mũdanum qui malus nec ẽ a deo. Et seruilis qui bonus est z a deo. sed non sufficiens Initialis qui bonus est z sufficiens. Et castus qui bonus est z pficiẽs. de quo hic. ipse enim generat nos filios dei.

In quo clama. Hoc iterum et duo spiritus. ꝙ ita nos facit clamare.

Abba. Hebraice. pater latine.

Abba pater. In sacramento ecclesię. in passione dixit christus abba pater. quia ipsa est de vtroq; populo. cui ꝓpatiens in se ostẽdit filios suos martires sez. non debere desperare. si qua tpe passionis ex humana fragilitate tristicia irrepat.

Quod sumus f. d. Hoc recognoscere facit spiritussanctꝰ. dũ in ecclesia fit remissio peccatoꝝ. quã z si tota trinitas faciat ad spiritumsanctum tamẽ intelligit pertinere. quia ꝓmunis ẽ patri z filio amboꝝumq; vnio. per quã fit societas z vnitas. qua efficimur unũ corpus vnici filij dei. Vnitas enim nos cõpaginat quã facit charitas q̃ non ẽ nisi a spiritusancto. hęc dicunt vt amemus vnitatem z timeam. sepationẽ.

Heredes. Et si ñ decedat deus qđ dicit humanis legib. Vel decedet vt nõ videat p speculum in enig. sicut nunc: sed facie ad faciem. Potest etiã dici ꝙ christus caput nostrum ad passionẽ decedens nobis reliquit pacis ecclesiasticę possessionem. sicut ipse ait. pacem meã do vobis p. m. r. v. Christus etiam ẽ hereditas suoꝝ z ipsi hereditas eius. vnde dabo tibi gentes ꝛc. Et item dominus ps hereditatis meę ꝛc.

Si tamen cõpa. Mortificare facta carnis. vnde vita erit. nemo potest sine molestia: cui necessaria ẽ patientia.

Expectatio creaturę. Creatura sunt boni qui ī creatione dei manẽt vel quia sunt causa omniũ. Corruptio ẽ vanitas cui subiecta est creatura. omnia enim q̃ nascuntur infirma z corruptibilia z p hoc vana. quia statuꝝ suum tenere non possunt.

Creatura. dicit quidq̃d modo in nobis dolet dum carnẽ mortificamus p ieiunia z aduersa. z expectat modo qđ erit ī futuro sez reuela. fi. d. Itaq; non nature alterius. sed alterius qualitatis diuersitate a creatura fi. distinguens ait. Creatura expectat reuela. fi. d.

†p quẽ liberi de vtroq; populo †intẽse nec ingrati de iusticia †iudei clamãt †gentiles
dei †in quo †clamamus †abba †pa
§ vere filii. hoc recognoscere facit spiritussãctus spiritũ nostrũ qz.
ter. Ipse em̃ spiritꝰ testimoniũ red
§ dum bene agimus § qõ nõ leue
dit spiritui nostro: ꝙ sumꝰ filij dei.
§ eiusdẽ glorie ptícipes
Si autẽ filij z hęredes. hęredes q̃
† qz eius fruemur beatitudine ī quo z † vnde si mules ei erimꝰ †in quo z cũ quo
dem †dei: †cohęredes autẽ †christi
†quo merito sumꝰ heredes † ad eiꝰ similitudinẽ § Respicit qõ supra. si facta carnis mortifi. †ecce iterũ dona spũssancti †hac ītentione
†si tamen †ꝓpatimur. †vt z †conglo
†.i. scio § z patiendũ ẽ. p gloria habẽda †si districte nobiscũ ageretur
rificemur. †Existimo enim ꝙ† non
§ omẽs simul § pales § momẽtanee
sint cõdigne passiones huius tem
†hoc facit spiritus qđ merita nõ possunt § pmerẽdaꝝ † z si occulta q̃ oculus nõ vidit. n. a. aud. ꝛc.
poris ad futurã †gloriam †quę re-
†omnibꝰ bonis z malis. n nõ quidẽ esse ī malis sed tantũ in nobis § bonis †revelabit z vere qđ probat ab auctoritate expectãtiũ § expectãs creatura
uelabitur ī †nobis. Nam †expecta-
†quãdo apparebit qualis futura ẽ † ideo omnia toleranda.
tio creaturę †reuelationem †filiozũ

†assidue in actu expectãdi ẽ. geminatio assiduita tem notat quia nõdũ apparet qđ erit. vel futura ẽ †necesse ẽ vt expectet. qz vani. subiecta est z potest qz nõ amat vana q̃ sunt omnia mundana § vnde vanitas vani z o. v. †.i. boni § homo
dei †expectat. †Vanitati enim †crea
†nõ amãs ista caduca †tamẽ patiẽter ferẽs sciẽs deũ subiecisse se ad ꝓseruationẽ humilitatis
tura subiecta ē †non volens. †sed ꝓ
†sed nõ sine solatio spei hꝰ. qz liberabitur z ipsa vt caput christus
pter eum qui subiecit ea †in spe: q̃a
†a cura querendi victũ z alia quibꝰ seruit nostre mortalitati
z ipsa creatura liberabitur †a serui
†vel ītritus †i gloriosam libertatẽ veniẽs quam habebũt filii dei
tute †corruptionis † in libertatem

†nõ volens § Q. expto credite
glorię filiozum dei. †Scimus enim
†.i. homo qui habet ꝓmunionẽ cũ omni creatura. § nõ tota †etiã dignioz †.p sua deiectione †cũ labore opatur
ꝙ †omis †creatura †ingemiscit †z ꝓ
†.i. vsq; ad mortẽ. vel ita oẽs precedẽtes patres fecerũt vsq; ī presens § sicut z que precessit
turit †vsq; adhuc. Non solum au-
†creatura † apostoli maiores ꝓ hoc ꝙ primitias †.tpe prius z ceteris abũdantius †§ spiritũsanctũ
tem †illa. sed z †nos †ipsi †primitias
†miserias habemus vt alii †vel in nobis § ẽ vn de gemimus. nõ solũ ꝓ aliis
spiritus habẽtes. z †ipsi †intra nos
§ pfectam
gemimus adoptionem filioꝝ dei:
†nec dilatione nec aduersis fracti †.s. a mortalitate prius empti a peccato § exponit que sit illa adoptio
†expectãtes †redemptionem coꝛ-
†expectamus nã certi sumꝰ quasi iã salui simus †nõ enim a nobis spes
poris nostri. †Spe enim salui †fa-
§ res sperata
cti sumus. Spes aũt quę videtur

†non ẽ subiecta spei virtuti q̃ nõ ẽ nisi de nõ apparẽtib⁹ †.i. de ea nõ habeẽ †§ spes enī de futuris ẽ
†non est †spes. †Nam qđ videt q̃s
†cur vel quomõ †sperare dicit †§. Q. qđ videtur ñ speratur. sed qđ nõ videtur. z si hoc ẽ crescit hoc meritum.
†quid †sperat. †Si autẽ qđ non vi
†ideo gemimus qz § q̃ ẽ aduersoꝝ
demus speramus: †per patientiaz
†oiu in uanis agẽtes § que nõ videmus †nõ solũ ī predictis adiuuat spiritꝰ. sed silr. i. p gratiã suã
†expectamus. †Similiter autem z
†docens z faciẽs nos orare †vel nostrã
spiritus adiuuat †infirmitatẽ †no-
§ orationis
strę oationis. Nam quid oremꝰ
†vt ꝓgruit § orare †ecce infirmitas
†sicut oportet. †nescimus: sed ipse
†postulare facit †non ꝓtra nos †.i. facit gemere pluscq; dici possit. tum .p hoc exilio tum patrie desiderio.
spiritus †postulat †p nobis †gemi-

Non uolens. Sponte peccauit. sed non sponte fert pnã. ꝙ subiicitur fallacię. sed ꝓpter iusticiã z clementiã eius q̃ z peccatũ punit. z sanare ītẽdit
Quia et ipsa creatu. Modo creatura tantũ. cũ nondũ filioꝝ forma pfecta. z ipsa liberabit vt nos qui iam filij sumus. z si nõ apparemus.
Quia z ipsa. Per hoc ꝙ non ait simpliciter ipsa. sed z ipsa facit intelligi ꝙ nec de ipsis desperandũ est. qui nõdum crediderũt. qz z ipsi credituri sũt z liberabunt. qui nondũ vocant filij dei. sed tantũ creatura modo dicunt. cum nondũ gratiã adoptionis receperunt. Homo enī signaculo imaginis amisso remã sit tantũ creatura.
Liberabitur. Revelabit. Expectat revela. Subiecit liberabitur. Hęc omnia p spiritum.
Omnis crea. ꝛc. Homo. Omnis ẽ vel corpalis quę p loca tẽditur. vel aialis quę viuificat corpalem. vl spiritualis q̃ regit animalẽ. hęc ei oĩs in homine: quia itelligit spiritu vt angeli. sentit anima. corpe ẽ localis. Sed nõ tota in eo est: qz sunt ꝓter eum z angeli z alia. Simile dicit. omis homo videt solem. sed nõ totus. qz oculus tantũ.
Omnis creatu. Inge. Hac vniuersali locutione ñ colligit singula omniũ generũ. sed genera omniũ singuloꝝ.
Omnis creatu. In. gemiscit z par. Aug. Quidam dicunt ꝙ et summi angeli doleant anteq; liberemur pnitus. Sz z si nos adiuũt sine doloꝛe hoc faciunt. de quibus ẽ z nefas dicere ꝙ subiecti vanitati. z a corruptione liberandi. sed omis in homine dolet: z omnis in homine liberat z si nõ in omnibus hominibus.
Omnis crea. Amb. Omnia elemẽta cũ laboꝛe suo explẽt officia qđ est nostri causa. vnde quiescẽt nobis assũptis. z ideo diligenter nos paremus. z ꝓ desiderio patrię celestis.
Ingemiscit. Sẽper in hoc nona ẽ. qđ notatur p inchoatiuũ verbuz
Parturit. Aug. Parturire dolere est.
Usq; adhuc. Quia z si aliqui in sinu abrahę tamẽ omnis adhuc in his qui nondũ sunt liberati.
Non solum. Id ẽ non solũ in homine corpus z anima z spiritus dolent ex difficultatibꝰ corpis § z nos ī nobis ꝓter corpꝰ. **Adoptiõz.** vt etiã corpus beneficiũ adoptionis accipiat. vt ex oĩ pte filij dei sint.
Primitias spi. Id ẽ. quoꝝm iam spiritꝰ quasi in sacrificiũ oblati sũt deo z diuino charitatis igne succensi.
Spe enim. Ideo dicit vt maiꝰ meritũ spei videat. z iõ dẽat saluare.
Spiritus adiu. infir. Quia ingemiscimus z petimꝰ liberari. sed ne vel ante tẽpus vel ꝓtrarie petamꝰ spiritus adiuuat. Q oratio impetrat dominum dei ẽ euidẽter. sed z orare ẽ ex gratia.
Spiritus postu. Qualiter adiuuet infirmitatẽ nostram ait Ipse spũs

postula· adiuuat spiritus nō dum habitans· vt sint fideles. Adiuuat fideles iam inhabitans.

¶ Sed ipse spiri. postulat. Secundū eandē locutionis figurā qua dicitur apostolis a domino. Spirit⁹ loquit' in vobis ait hic apostolus. Spiritus postulat gemitibus. Non enī spiritussanctus postulat aut gemit· quasi indigeat aut angustias patiat'. Sed quia ipse postulare nos facit· nobisq; interpellandi ꝛ gemendi inspirat affectū. Adiutorium igit' hic spiritussancti expressum ē. Charitas enim quę p spiritūsanctum facta ē in nobis ipsa gemit· ipa orat cōtra banc aures claudere non nouit qui illam dedit. Sic ꝛ spiritussanctus postulat, p sanctis qa postulare sanctos facit. Ita etiaz ꝛ alibi ait apostolus: Nūc autem cognoscētes deuz imo cogniti a deo· ita dictum ē· vt intelligamus deū in nobis fecisse cognitionem suam. Quid enim est q; ait. Cogniti estis a deo. i. cognitores suos vos fecit. Facit enim nos deus cognoscere se. vnde dicimur cogniti ab eo

¶ Inenarrabilibus. Quomodo enī enarret' quādo desiderat' qđ ignorat'. Nec tamē omnino ignorat' Nam si penitus ignoraret· nō desideraret'. Et rursus si videretur gemitibꝫ nō quereret'.

¶ Scrutatur. Nō quasi querens qđ nesciat· cui nihil est occultum.

¶ Scimus aūt ꝛc. Quasi nō solum hoc facit spiritussanctus· sed etiam facit omnia vili. se, p venire in bonum, pspera vl' aduersa· tales enim deus cōsolatur, pspera· exercet aduersis· psunt enim mala q̄ fideles pie pferunt vel ad emendāda siue demenda peccata· vel ad exercendā, pbandamq; iusticiam· vel ad demonstrandā huius vitę miseriā. Quānis enim mors carnis de peccato primi hominis originaliter venit· tamen bonus ei⁹ vsus glorioſissimos martires fecit. Ideoq; nō solū ipsa sed ꝛ omnia sęculi mala remissis peccatis remanere debuerūt· vt haberet homo cū quibus, p veritate certaret ꝛ vnde exercitaret' virtus fidelium.

¶ Secundū propo. uo. Quasi q; vocati sunt nō aliunde ē q̄s a p̄destinatione dei· Et inde ē q; omnia cooperatur i bonum non ex merito. Nam deus p̄destinauit. i. p apositam gratiam pręparauit vt verbo p̄dicationis crederēt· illos quos p̄scauit. i. longe ante p̄nouit fieri pformes filij qui ē imago patris vsq; quaq; eadem cū patre· vnde dicit' qui videt me. u. ꝛ p.

¶ Et nota q; impprie accipit' sic p̄destinatio de p̄senti scz, p gratię apositōe p quā pręparant' ad recipiendū verbum, pprie autē p̄destinatio est p̄sciētia ꝛ p̄paratio beneficior⁹ dei de quibus certissime liberant'· quicūq; liberant'.

¶ Prędestinauit. Prędestinatio igit' ē gratię p̄paratio quę sine p̄scientia esse non potest. Sed p̄scit deus ꝛ quę nō est ipse facturus. i. mala. Quia etsi sunt quędā quę ita peccata sunt vt etiā pęnę sint peccati· secundū illud tradidit illos ꝛc.. Non tamē peccatū dei est· sed iudiciū. Gratia est ipsius prędestinationis effectus.

¶ Sciendū vero q; p̄parauit deus ꝛ malis ignē ęternuz. Illis vtiq; quos iuste p̄parauit ad abluēda supplicia· nec tamē p̄parauit ad facienda peccata. p̄parauit enim deus qđ diuina equitas redderet· nō qđ humana iniquitas admitteret. Non enī sic p̄parauit sanctos ad iusticiā pcipiendā: sicut p̄ parauit iniquos ad iusticiā amittēdā· quia prauitatis p̄paratoꝛ nunq; fuit Hęc igit' regula in cōmuni est tenenda· Peccatoꝛes in peccatis p̄scitos esse nō p̄paratos pęnā aūt esse p̄parata scōm q; p̄ sciti sunt. reni.

¶ Imaginis. Vt portem⁹ imaginē celestis sicut portauim⁹ imaginē terreni.

¶ Vel primogenitus. Quia ante omnem creaturam non factus sed natus est. Et quia prim⁹ sine peccato natus· ꝛ primus ipassibilis resurgēs· in quo habet fratres. Nam secūdum id q; vnigenitus est non habet fratres. Secunduz id autē q; primogenitus ē fratres dignat⁹ ē vocare omnes qui p ei⁹ primatū in dei gratia renascūt'.

¶ Vocauit. Vocatio exterior fit p p̄dicatores ꝛ ē cōmunis bonoꝝ ꝛ maloꝝ. Interior vero tantū electorū de exteriori oꝛ· Multi sunt vocati pau. v. e.

¶ Vocatione implet p̄destinatio.

¶ Vocare ē cognitionem de fide adiuuare· vel p̄pungere euz quē sciat audire· ꝛ hoc est electoꝝ tantū.

¶ Magnificauit. Hoc de prescitis· de alijs non· ꝛ si ad temp⁹ videant'· tamē quia n̄ pmanent nō magnificantur.

¶ Magnificauit. Id est. magnificabit· hoc aūt futurū ē sed dicit' p̄teritū· q; dicit' fecisse q̄ ab ęterno disposuit facere. vñ isaias. Qui fecit q̄ futura sūt. Talibus omīa i bonū· etiā q; deuāt vt inde cautiozes· ꝛ in se nō fidētes

¶ Sunt hic q̄tuoꝛ memorata· p̄destinatio· vocatō, ustificatō· magnificatio. Vnū ē in deo· ꝛ tria i nobis. Prędestinatio ei⁹ nr̄a nō i nobis ē sed in occulto apud ipsum i eius p̄scientia. Tria vero reliqua i nobis sunt.

¶ Deus pro no. Prędestinādo nō existētes vocādo aduersos. Justificādo peccatoꝛes· glorificādo mortales.

¶ Tradidit. Aug⁹. Dicit' q; pater tradidit filiū· verū autoꝛ calicis hui⁹ ē etiā ipse q̄ bibit. vñ Apostol⁹. Christus dilexit nos ꝛ tradidit semetipsuz, p nobis· Si ergo pater filiū tradidit ꝛ filius seipsum. Judas q̄d fecit, pater tradēdo filiū benefecit· filius tradēdo se ipsum bñfecit. Judas tradēdo magistrū, p auaricia malefecit. Non enī qđ nobis p̄scituz ē de passione christi malicię iudę deputabit' habebit ille mercedē malicię· christus laudē gratię.

¶ Omnia. Min⁹ ē nobis oīa dare q̄s nostri causa morti illū tradere.

¶ Omnia supioꝛa deus trinitas scz ad videndū siue fruendū. Equalia angeli quibus equabimur i futuro ad p̄uiuendum ꝛ si mō iferioꝛes. Inferioꝛa quoq; nostra sūt ad dominādū. Et silr quędā etiā supioꝛa· vt sublimes angeli ꝛ vniuersa mīsteria celestia nostra sūt· nō dominio sed vsu sicut res dñi famuloꝝ sunt ad victū· vel ornamentū· vel aliud huiusmodi.

¶ Accusabit· Nisus diaboli accusatio dicit'.

¶ Ad dextera dei. In honoꝛe quo de⁹ cuius postulatio nō p̄t pꝛemni.

¶ Interpellat. Dū quotidie boīez quē assūpsit ꝛ graue gen⁹ mortis qđ p nobis sustinuit vultui paterno offert.

¶ Vel sicut scriptū est. Q. aliquis diceret. Cur ista pꝛmemoras sunt ne

†qui sunt de re inenarrabili †facit postulare ꝛ ipetrat.

tibus †inenarrabilibus. †Qui aūt †vt sciat etiā gemitus inenarrabiles †approbat ꝛ iplet †; quid desiderare faciat

†scrutat' coꝛda †scit quid †; desideret Ş qđ deus vult

spiritus: qa secundū deuz postulat †. i. sanctos facit postulare Ş loco sanctoꝝ † Q. qūo oꝛare debeam⁹ nescim⁹· sed Ş nos maiores ꝛ doctiores quoꝝ autoꝛitati credendū est.

†p sanctis. †Scimus aūt quoniā †seruādo mandatū †p spiritū vel coopatur spiritussanctus Ş vel, pcedit

†diligentibus deum omnia †coperant in †bonū· †his qui secundum †nō meritū Ş dei. i. secundū p̄scientiā ꝛ p̄destinationem †p predicationē Ş vel iterius †; ad sanctitatem

†propositum † vocati sunt †; sancti. †omnia i bonū p̄scire ꝛ p̄destinare ꝛc. †hoc ē secūdū, ppositū †; in p̄scięcia apud se ab eterno pparauit Ş elegit ad, pmissa pmia vocari

†Nam †quos pscięit ꝛ †; pdestinauit: †i puritate vite mō hic ꝛ post i beatitudine

nauit †conformes fieri imaginis filij †pformes· ita vt †iure hereditatē patris obtinēs ꝛ aliis disptiēs qđ primogenitoꝝ ē

sui: †vt sit ipse †primogenitus in †qđ fuit anteq; essemus

multis fratribus. Quos aūt †; p̄de †q̄uis ante auersos † qz prepati erāt i p̄scięcia Ş p predicatores Ş auersos

stinauit: †hos ꝛ †vocauit. Et quos †secundū, ppositū qz sunt ꝛ nō electi vocati exterius †remissione peccatoꝝ ꝛ bona opatione

†vocauit ipsos ꝛ †iustificauit. Quos †dū peccatores eēnt †omī genere virtutū vel eterna remuneratiōe Ş vt simules deo sint Ş ꝛ hoc futurum.

autez †iustificauit: illos ꝛ †magnificauit. Ş cōtra hec· vel ad hec aspiciētes· vel beneficia dei sapiētes Ş cū hec omīa p̄scitis

Quid ergo dicemus ad hęc

†vt predictum ē † nullus, prius potest nocere sed coopatur in bonū

†Si deus pro nobis: †quis cōtra †deus est, p nobis qui preter alia: filiū dedit, p nobis Ş null⁹ ptra nos· qz dedit nobis omnia †substantiali

nos? †Qui etiaz proprio †filio suo †p peccatoribus qđ maius ē Ş p repatione nostra

non pepcit: sed †p nobis omnibus †si dedit filiū quomō potest negare qui oīa cū illo

tradidit illum. †Quomodo nō etiā †qđ min⁹ Ş i p̄senti iusticiā· et post vitā eternā supioꝛa iferioꝛa equalia

cum illo †omnia nobis donauit? †et cū hoc ita sit nulli⁹ accusatio nocet † ita vt sit Ş vt noceat †; quos p̄scięit

†Quis accusabit †aduersus †; ele- †alius nō potest· de⁹ nō vult· qz ipse ē qui † cum nullus accuset

ctos dei. †De⁹ q̄ iustificat. †Quis †qui possit iferre mortē Ş nullus poterit iferre q̄ velit. Solus enī christus posset sed nō vult †nūq̄d

est †qui condemnet· †christus hie- †p illis Ş vult damnare † dico mortuus

sus qui †mortuus ē: †immo qui et †quod maius ē· vt et nos resurgam⁹ † ꝛ qđ maximum ē Ş i bonis potioꝛib⁹ †; patris

†resurrexit· †qui ē ad dexteraū †; dei: †medius iter deū ꝛ homies † repzesentatione humana Ş nō voce sed miseratiōe

†qui etiam †interpellat pro nobis. †ꝛ cū ita sint † nunquid hec aduersa

†Quis ergo †sepabit nos a charita †corpoꝝ afflictio † mentis anxietas

te christi. †Tribulatio· †an āgustia Ş de loco ad locū Ş penuria cibi Ş vestit⁹ penuria

an persecutio· an fames· an nudi- Ş apparatus mortis Ş ipsa mors

tas· an periculum· an gladius. Si †quia tibi i sepabiliter adheremus

cut scriptum est: †Quia propter te †variis tormētis † tota vita †; sine respectu miserie cordie

†mortificamur †tota die: †estimati

nobis hec mala Respondet. Utiqꝫ ista mala sunt nobis sicut scriptum est. Quia ꝓpter te mor· ꝛc. ꝓpter te causam notat sine qua corona martirij non redditur. Martirē enim nō facit pena sed causa· quia ipse ꝑ nobis passus ē vt ꝛ nos ꝓpter ipsum patiamur. Sed in his omnib⁹ ꝛc.

Neqꝫ angeli neqꝫ prin. neqꝫ uir. Hi ordines accipiunt de malis angelis ꝛ de bonis si fieri posset.

Neqꝫ alti. neqꝫ profun· Ambro⁹. Id est. nec pro pera vel aduersa. vnde Salomon. Diuitias ꝛ paupertates· ne· d· mihi· ne repletus mendax fiam· vel pau per rapiam · ꝛ piurem nomē dei. Multi pec cant altitudine · multi necessitate· contra hoc preponitur achaz in Isaia qui nolebat pe tere signum neqꝫ in al to· neqꝫ i ꝓfundo. Re medium de christo · q̄ neqꝫ elatus potestate qua ęqualis patri· nec turbat⁹ deiectiōe mor tis· q̄ est signuꝫ in alto ꝛ in ꝓfundo· ne ille uel regia potestate extolle retur· vel erumna tur baretur· sicut tunc erat ꝑ bello assiriorum.

que nō ꝑsunt nisi occise
sumus· vt oues occisionis. Sed i
tribulationibus ꝛ tormētis positi | sapiores effi cimr | nō ꝓpter nos
his omnibus superamus· pro
cuius beneficiū supat predicta | supamus dico
pter eum qui dilexit nos. Certus
ex ꝑmissione eius· dicētis. Non te deserā neqꝫ de relinquā | quā minantur
sum enim· quia neqꝫ mors· neqꝫ
ꝑmissa | minor ordo | mediocris
vita · neqꝫ angeli· neqꝫ principat⁹
maior q̄ miracula facit | ꝑsentia bona vel mala
neqꝫ virtutes· neqꝫ instantia· ne
bona vel mala | violentia alicuius | humane potestatis vel eleuatio sathane
qꝫ futa· neqꝫ fortitudo· neqꝫ alti
sapiētia alicuius | vel si diabolus monstret ifer num · vel minet̄ precipitiū | vel noua· vt equus bi pes si fiat· vt fecit iamnes ꝛ mambres
tudo· neqꝫ profunduꝫ· neqꝫ crea
alia a predictis
tura aliqua poterit nos separare a
qua eū diligimus | q̄ oībus melior deus | no bis | deus charitatē suā in christo nobis ostēdit quē ꝑ nobis tradidit | nō a nobis
charitate dei: que est in christo
hiesu domino nostro.

C. IX.

Veritatē dico. Modo nihil potest se parare· sed olim fui se paratus vnde modo doleo· ꝛ sic mala iam ī bonum ꝯuertuntur.

C. IX.

Veritatez dico
positus | si aliqua pte
in christo hiesu· nō men
ꝛ si vos nō creditis
tior· testimonium perhibente mihi
radicata ꝛ fundata | ꝛ spiritus est testis | de hoc ꝙ | stu por mentis
conscientia mea in spiritusancto:
quoniam tristicia ē mihi magna·
nō horari⁹ | cōpunctōis | ñ specieten⁹ | ꝛ me rito doleo
ꝛ cōtinu⁹ dolor cordi meo. Op
qui mō apostol⁹ | separatio alioꝝ
tabam eni ego ipse anathema esse
ꝑ iudeis qui fratres in lege· quoꝝ legē volebā de fendere | a christo errātibus
a christo pro fratribus meis qui
ꝛ ideo amplius iuuādi | de tribu beniamin
sunt cognati mei secundū carneꝫ
veri scdm bonos· vel genere | ad quos ptinet.
qui sunt israhelite· quoꝝ adoptō
que ē | quia popul⁹ peculiaris· vel mō ꝑ miracu la que faciūt | nouum
est filiorum· ꝛ gloria· ꝛ testamen
quoꝝ | quā vet⁹ ꝑ figuras ferret | cult⁹ dei vni us | quorū
tum· et legislatio ꝛ obsequium ꝛ

Veritatē dico. Ambro⁹. Quia contra in deos loqui visus est· affectum suū circa eos ostendit· qđ iurando firmat. Dolet genus suum beneficio christi priuari. Optabam ait non opto· quia scit se talem nō posse a chri sto separari· tamen af fectum circa illos ostē dit· de quibus multa pręconia enumerat· vt omnibus ꝑ eis dolorē incutiat: qui tanto pe iores sunt gentilibus· ꝙ ꝑrogatiuam patrū ꝛ ꝑmissionis perdide runt· propensius enim malum est dignitatem ꝑdidisse q̄ꝫ non habu isse. Sed hoc est īquit qđ deus dixit futuruꝫ vt non filij carnis sint semen abrę: sed qui fi dem habent· ꝑ quā na tus ē isaac· isaac ī tipo christi. Iacob ꝛ esau duoꝝ populoꝝ. Iob fuit ex filijs esau · quint⁹ ab abra am· hoc ē nepos esau.

Pro fratribus. Vel ꝑ his retrahēdis qui modo sunt fratres in fide qui sunt ꝛ cognati mei: ꝛ ita grau⁹ peccabā.

Non aūt ꝙ exci· ꝛc. Consolatur dolorem suum apostolus· hos olim deus saluandos non decreuit· pręscius· non ꝑsonarum acceptor. Nullum enim damnat anteq̄ꝫ peccet· nullū coronat anteq̄ꝫ vincat: sed ꝑscientia diffi nitū habet· q̄lis vniuscuiusqꝫ futura sit volūtas· ex qua dānet̄ vel coronet̄.

Quia dolebat de iudęis consolatur se inueniens· scriptum non omnes es se saluandos · sed tantum similes isaac. In his ostendit ꝙ sola gratia dei faciet filios dei.

Non autem excidit verbum dei. Dixit ꝙ promissio ęternę hereditatis fa cta ē iudęis· sed quia ipsi ex magna pte non crediderūt· videbat̄ verbū dei non esse impletū. Ad qđ respondet· ꝛ si in quibusdam non est impletum· in alijs tamen scilicet in gentibus credentibus impletū est· qui modo veri sunt filij abrę.

quibus facte sunt ꝑmissiones | laus a priorib⁹ | sunt
ꝑmissa: quorum patres· ex qui
laus a posteriorib⁹ | vnde homo natus ē in ea
bus est christus secundū carnem
ꝛ si scdm carnē nat⁹ sit de patribus | vnde ꝛ fū dauit eam altissimus
qui est super omnia deus benedi
verū ē ꝙ ipse sit deus | Q. qui huic veritati con tradicebā modo ꝯfirmo | verū est | ꝛ si ita labo rau ꝛ si oēs nō credūt· nō tamē e. u. | nō irrita ē ꝑmissio· ꝛ si nō omnes salui: q̄ nō omnes
ctus in secula amen. Non auteꝫ
vel ꝙ exciderit
excidit verbum dei. Non eni om
secundū carnē
nes qui ex circūcisione sunt israel
ad israel vere ptinentes | secundū carnē
hi sunt israelitę: neqꝫ qui semen
i. heredes | sed similes isaac· q̄ ita dicit scripta
sunt abrę· omēs filij abrę: sꝫ in
quia ex dei vocatione ē aliquis sc· abrae
isaac vocabitur tibi semen. id est.
exponit auctoritatē | nō sunt hūano ope filii dei | idē est ꝙ filii abrae.
nō qui filij carnis· hi filij dei: sep
i. qui sola dei ꝑmissione generātur vt isaac
qui filii sunt promissionis estiman
spirituali | an isaac ex ꝑmissione | vtiqꝫ | quia
tur in semine. Promissionis eni
in genesi scilicet | eo die reuoluto anno
verbum hoc ē. Secundum hoc
o abraā | ꝛ hoc efficiā | vel ꝯceptus vel editus nō enim determinat.
tempus veniā ad te· ꝛ erit sarę fi
scꝫ sara habuit ꝑmissionē
lius. Non solum autē illa sed ꝛ re
duos filios
becca: ex vno concubitu habens
nequis putet ex merito eoꝝ fieri
isaac patris nostri. Cum enim
quia possent etiā in vtero luctādo aliquid meru isse videri.
nōdum nati fuissent· aut aliquid
ideo tūc vt ꝑpositū. i. prescientia dei maneret. id ē. impleret̄ secūdū electionē. i. gratiā que elegit
egissent boni aut mali· vt scđum
sicut preuidit· nō secundū debitum meritoꝝ· quia eligēdos ipse facit; nō i uuenit
electionē ꝑpositū dei maneret· nō
ex gratia vocātis dei | matri
ex opibus· sed ex vocāte dictū ē ei:
hec de ꝑsciētia | q. ita ex gratia dictū ē sicut ma lachias dixit de iā ꝑteritis ꝙ iacob gratia electus ñ merito Esau subtracta gratia reꝑbatus
q̄ maior seruiet miori· sic scriptū
hoc iterū de iudicio
est. Iacob dilexi· esau autem odio

Non autem excidit. Quasi ꝛ si ita labora ui· ꝛ si non omnes cre dunt: non tamen exci dit verbuꝫ dei. vel nō dico ꝙ exciderit. Ver bum dei excidere est ꝑ missa non implere.

In isaac. Id est. i christo vocāte gratia ꝯgregantur.

In isaac. Promissi one pręfigurati sunt· ñ qui se ipsos iustos· sed quos deus facit· hi sūt filij liberę quę sursum ē quę est mater nostra filij carnis sūt terrenę hierusalem· quę seruit cum filijs suis. Sicut isaac nō meruit· vt na sciturus promitteretur sic ꝛ isti sed sola gratia promissa ē eis data fi lioꝝ adoptio.

Non solum aūt illa Sara habuit ꝑ missionem· sed ꝛ rebec ca habuit promissionē habens scilicet duos filios ex vno cōcubitu isaac patris nostri. Ex uno cōcubitu dicit ne videantur merita pa rentum differentia in generatis · sed patris. id est. institutoris no stri· quem imitemur si volumus esse filij dei. Promissio facta sa rę ostendit· ꝙ propter genus nullus saluat̄. Ista rebeccę · ꝙ pro pter nullum meritum suum vel parentū ali quis eligitur · sed sola gratia.

Cū enim. Rebec ca habuit promissionē hanc, maior serui et minori. i. esau per sequendo ꝑficiet iacob

Non ex operi bus. Futuris quę bo na vel mala non erāt futura nisi apposita ḡ tia vel subtracta.

Maior seruiet minori. Hoc ad litteram · quia idumei qui de esau qui ꝛ edom dicit̄· subditi fuerūt filijs israel· sed magis ī hac ꝓphetia intendi tur ꝙ populus iudęoꝝ maior. i. in cultu vnius dei prior · minori. i. posterio ri christiano esset seruiturus.

Iacob di. ꝛc. In iacob nihil inuenit amandū nisi misericordię suę do num. In esau nihil odit· nisi originale peccatū· sed quomodo hoc rectę cuꝫ nihil egissent· quia res est stupenda · sibi obijcit. Quid ergo dicemus. Ex misericordia velle ꝛ currere· qđ apparet in alijs ex eadē massa cui debita est

perditio dicit enim scriptura.

¶ Quid ergo. Quia sine merito hūc elegit hūc repbanit · dicet iniquus deus: Nō quia hūc p misericordiā elegit illū p iusticiā repbauit · i quo neutro ē iniquitas · hunc p misericordiā · qz ita dicit moyses · hunc p iusticiam · qz ita dicit scriptura inducēs deum loquētez pharaoni.

¶ Absit. Constat q̄ null⁹ liberat nisi gratuita misericordia · null⁹ dānat nisi eqssima iusticia. Sed cur pot⁹ hunc cp̄s hūc liberet: scrutet q̄ potest tā profundū iudiciū · veruntamē caueat precipitiū.

¶ Miserebor cui misertus. Id ē. cui prescio miserendū · sciens illum conuertendū · z apud me mansurum hoc ē dare illi cui dandum est · non dare illi cui dandum non est · vt euz vocet quē sciat obaudire · vt dauid · q̄ post veniā tam bene pstitit. Saul nō audit⁹ in prece non pstitit · sz ad ydola cōuersus est vnde iuste reprobatus esse a pscio videt.

¶ Non est uolentis. ꝛc. Tanqz diceret nō sufficit sola voluntas hominis · si non sit etiā misericordia dei. Cui dicit. Econtra nō sufficit etiaz misericordia dei · si nō sit voluntas hominis · ac p hoc si recte dictum ē illud · cur etiā a cōtrario non recte dicit. Non miserētis ē dei · sed volentis est hominis. Restat ergo vt recte dictuz hoc intelligat · vt totū deo detur · qui homīs volūtatē bonā z pparat adiuuādā · z adiuuat pparatā · volētē pueīt vt velit · volētez subsequit ne frustra velit.

†quia sine merito eligit hūc z illū repbat †respicientes ad predicta †i. iniquus dicetur de⁹ nō

habui. †Quid ergo †dicem⁹? †Nū

quid iniquitas apud deum: Absit

Sde⁹ iductus a moyse Svocādo iterius

Moysi enim dixit: Miserebor cui

†predestinādo †ecce nulla merita in iustificando procedunt †vitā eternā dādo z pseuerantiā

†misertus fū: z †misericordiā †p̄sta

†vocādo †qz ex misericordia preparat quos vult z vocat.

bo cuius †miserebor. †Igitur non

†ē velle bonū †ē currere. i. opari †ecce nō ppter futura q̄ preuidet eligit

†volentis neqz †currētis sed †miserentis est dei. †Dicit enim scriptu-

†ex appositā gratia sūt bona quia ex subtracta mala · qđ quidē ē p iusticiā

†in hanc eandē maliciā vt deterior fias · qz qui in sordibus ē sordescat adhuc

ra pharaoni: †Quia in hoc ipsum

Tal. suscitaui Sal. seruaui †. i. p Svel cōtra †in duratum † z malus bene vtitur Sin signis z miraculis

†excitaui te: vt ostendā †in †te †vir-

†p ostensam virtutem

tutem meam: z †vt annuncietur

†exemplū de pharaone ad esau ptinet · qui iusto iudicio dei licet occulto repbat⁹ ē · sicut iacob electus †qz iacob & esau ꝛc.

†nomen meū in vniuersa terra. †Er

†gratuito †quia esau z pharao

go cuius vult †miseretur: †z quem

Siusto iudicio Squia ex volūtate

vult indurat. Dicis itaqz mihi.

†si offendi unus Sab aliquo vt benefaciat

Quid adhuc †queritˢ? volūtati eī

¶ Aug. Quis porro tā īpie desipit vt dicat deū malas hoīm volūtates q̄s voluerit z qñ voluerit ī bonū ñ posse quertere · cū volūtati ei⁹ nihil resistat. Sz cū facit p misericordiā facit cū aūt nō facit p iudiciū ñ facit. Miseret vtiqz secundū gratiam q̄ gratis dat. Obdurat autē secundū iudiciū qđ meritis redditur. vnde dat intelligi. Ubi obduratio dei fit: nolle misereri · vt non ab illo irrogetˢ aliq̄d quo sit homo deterior · sed tantū quo sit melior nō erogetur Ideo nō quomō dictum ē. Non ē volentis nec cur. sed miserentis dei. ita etiam dictum est nō volentis neqz cur · sed obdurantis dei · quia nō obdurat impiendo malum · sed nō largiendo bonum · qđ facit equitate sua · sicut ex misericordia sua gratiam pstat.

¶ Excitaui uel sus. uel ser. Amb. In hoc ipsum te seruaui cū indignus esses viuere · vel suscitaui te · quia cū apud deū mortuus esset · modicū tēpus accepit · vt in eo omnes gentes dei virtutē addiscerēt.

¶ Excitaui. Malus eras sed quasi sopitus · ego aūt ostendens tibi signa excitaui te ī eandē maliciā · vt deterior fias. Et hoc instum ē vt qui in sordibus ē sordescat adhuc. Nec hoc inutile. Sed vt te indurato ostendam virtutem meam signis egipti.

¶ Ergo cuius uult. Meritū misericordie nullū est · meritū obduratōnis peccatū masse totius dānate nec obdurat impietēdo maliciā · sed nō impietēdo misericordiā: sicut nec digni sunt. qđ facit equitate occulta z ab humanis sensibus remota quā nō apit apostolus · sed mirat · o altitudo. &c.

¶ Indurat. Non quasi quencqz peccare cogat. Sed tantū quibusdam qz peccātibus misericordiā iustificationis sue nō largit z ob hoc eos obdurare dicitur qz eoz non misereť nō quia īpellit vt peccēt. Eorum aūt non misereť quib⁹ gratiā non esse pbendam equitate occultissima z ab humanis sensib⁹ remotissima indicat.

¶ Quid igitur adhuc. Postqz cōstat ex volūtate dei esse · quare inquiritur. vnde alius sit bonus · alius sit malus: non ē opus · qz talis erit qualē vult deus esse. z ideo iniuste aliū damnat aliū saluat. Vel quid quęritur. i. cur nititˢ aliquis bene agere · cum nihil possit: nisi qđ deus velit. Vel cur conqueritur deus de peccatis hominū · cū nequeāt vitare qđ ipse vult Sic solent carnales in voluptatibus viuētes aduersus deum murmurare · z voluntati eius nō suo vicio qđ mali sunt deputare. Quos redarguit apostolus ab huiusmodi psumptione. O homo caro nō spiritus · tu mi ser quis es: cuius valētie: qui respōdeas deo . i. intelligas quę deus facit. s. cur huius miseretur z te indurat · quasi tibi diceretˢ · nescires respondere. i. intelligere p tua carnalitate · nec te ad hoc iuuat tua sapientia · nec aliq̄ virtus tua. Vel qđ respondeas. i. quibus rationibus contra deum agam⁹ · qz iuste eligat vel repbet.

†qui nos obdurat †hanc ipudentiā retūdit apostolus Ste z illū attende †tu hō ille deus Stu caro ille spiritus

†eius qs resistit: †O homo †tu qs

†cui displicet qz deus conqueritur †hoc sumit de isaya.

†es qui respōdeas deo: †Nunqd

†sic z tu fingeris †a quo factum est †qui nihil ei debet.

†figmentum †dicit ei †qui se finxit:

†ptra factorē opus nō potest pqueri †vere nō potest dicere hoc · qz.

†quid me fecisti sic: †An nō habet

Siustam Squi de luto opatur

potestatem figulus luti ex eadem

massa facere aliud quidē vas in ho-

†. s. qđ respondeas deo Svel qz si volens

norē: aliud in contumeliā: †Quid

Sin pditis

si deus volens ostendere iram et

†qz cum putaret nō vindicatur⁹ qz dissimilat vindicādo potēs videbitur †in saluādis †. diu expectati inexcusabiles sunt · z ideo expectauit eos de⁹ cum sciret nō credituros

†notaz facere †potentiā suam †susti-

nuit in multa patientia vasa irę ap

†sic †in futuro seculo Sostendit quantū eis fecit cū illi penā habēt que pariter omnib⁹ debebatur.

ta in interitum · †vt †ostenderet di-

†vel p fornacē · vel p cōparationē

uitias †glorię sue in vasa misericor

Ssuī expectādo Soīb⁹ Sfuturā

die q̄ pręparauit in gloriā. Quos

Sp predicatores Siterius Sex vna massa ade.

z vocauit · non solum ex iudeis: sed

¶ Aliud in contu. Vas nō in honorem sed in ptumeliā · si vile ē ex se luto habet · non ex figulo.

¶ Quid si deus uo. Quasi iam ostensum ē q̄ z si deus nihil boni det: nō tamen iniquus ē. Sed quid dices si quibusdā z bona dedit. s. cū essent apti in iteritū · sustinuit in multa patientia · z interim dū expectabat ostēdit multis indicijs · vel ipsos aliquādo puniēdo · vel alios coram ipsis · vt futurā iram sibi caueret · z in hoc q̄ sustinuit z iram ostēdit notificabat potentiam · q̄ p malos purgat bonos · quasi dicere poteris q̄ iuste subtrahit gratiam. z damnat illos qui ita expectati noluerūt resipiscere · sed abusi sūt hac grā.

¶ Sustinuit. Sustinet deus malos vt ordinate dispdat · z vtiť illis in-strumento tanqz ad salutē bonoz.

¶ Vt ostenderet. Quasi ad hoc patiť malos · z postendit irā · z ad noticiam sui trahit: vt ostenderet in vasa misericordie. i. in electis p misericordiā divitias glorię. i. cp̄s dives z qp̄s magna sit z gloriosa misericordia · ob hoc tot bona dat malis · vt puincat eos iuste damnari · z vt fideles eum magis diligant quib⁹ gratiā ipsam pseruauit.

¶ Nota q̄ quibusdā nec gratiā apponit · cum alijs infert eam quasi coactis. Unde ambrosius de pscientia. pharaonē damnandū censuit sciens eum se non correcturū. Apostolū vero paulū elegit: pscius vtiqz qđ futurus esset fidelis. Quibusdā autē data est gratia in vsum vt sauli · indę. z illis quib⁹ dixit · ecce nomina vestra scripta sunt in celo z postea abierūt retro · de quibus Ambro⁹ · sed hoc ppter iusticiā cui deseruiebāt · quia hoc ē instum · vt vnicuiqz respondeat p merito · acsi diceret digni estis nunc vita eterna · qz erant boni · z nomina eoz erant scripta in celo ppter iusticiam cui deseruiebant · Secundū vero pscientiam erant in numero maloz · de iusticia enim iudicat deus nō de pscientia. Unde moysi dicit. Si quis peccauerit ante

me delebo eum de libro vite. vt secundū iudiciū iudicis tunc videat deleri cū peccat. iuxta ꝓscientiam tamē nunqꝫ in libro vite fuerat. vnde Johannes Ex nobis exierunt. sed nō erant ex nobis. Econtra tunc aliquis videt ascribi. cum malus esse desinit: qui secundū ꝓscientiam nunqꝫ defuit. Cum ergo ex gratuita misericordia apponat gratiam quibus vult. z liberat quos vult manifeste ostendit diues z gloriosa bonitas sua.

¶ Sicut in osee. Cum ostensum sit. q ex sola gratia sint filij. incipit phare per ꝓphetas q hi sunt ex vtroqꝫ populo

¶ Si fuerit nu. ꝛc. Ecce sic dicit salus in deorum. vt maior pars sit excecata.

¶ Verbum enim. Subdit ꝓphetа ꝓ qd salui. vt gloria operū excludat. verbum enā gelij ad pfectionez ducit. z omnia legalia in vno christo abbreuiat tamen equum priori. vt nihil desit ad iustitiam de omnibus ꝓfiguratis. vel que equa sūt retinet. vt moralia que ius ē tolli. vt figuras recidit.

¶ Verbum abbreuians. Vt ꝓpendio fidei ꝓ gratiam saluet non ꝓ innumeras obseruationes.

¶ Nisi dominus sabaoth. Domin⁹ fecit verbum z tam necessariū erat. q nisi eēt semen. i. verbū ꝛc. Vt reliquie salue erunt. et nisi ꝓ illas gens pisset z hoc ē nisi dominus exercituū. quādo alios excecauit reliquisset nobis. i. ad nostram vtilitatem semen. i. apostolos de quib⁹ seges christi venit.

¶ Sicut et similes. Vtrūqꝫ posuit. vt notet similitudinē culpe z pene. N. d. pares essemus in pena. quia similes essemus in culpa

¶ Israel. Vero secutus est legem quasi retro. quia nunqꝫ attingit spūalem itelligētiā

¶ Sectādo iusti. Lex moysi lex iustitie si bene sit intellecta. vt iustitiā. q̄ est ex timore pene ñ amore iustitie.

¶ Non ex fide. Nō enim ex fide q̄rebat iusticiam. quia non petiuit a deo. nō credidit ī eū qui iustificat impiū. Non credens deū opari in homīe quo iustificet.

¶ Offenderunt. Ad similitudinem parui lapidis. a quo nō cauet. christus fuit habilis offendere. latēs in humilitate. cui attestat isayas: Ecce in euidenti pono. i. nasci facio. in sion. i. in iudeis christū a quo ꝓuo nō caueat z petrā scandali. i. ex toto ꝓterentē. in futuro ꝓtristantē.

¶ Lapis offensionis dicit christus secundū statum quo apparuit hic malis. Petra scādali secundū q in futuro faciet malis.

¶ Et petram. Ante politionē. christus ante passionē. quo tpe scādalizati

†nō osee. sed deus in eo
etiam ex gentibus sicut † in osee di
ſ gentes q̄ nō nouerūt me
cit: Vocabo non plebem meam.
ſ vt me cognoscāt ſ gentilitatē scz
plebem meam. z non dilectam me
ſ vt ex dilectione seruiat
am. dilectā meā. z nō misericordiā
ſ vocabo ſ vt ad eternā vitam pueniant
consecutam. misericordiam conse/
†istud qđ dicā †scz q ·ſ· in toto mundo. vel inter
iudeos qui dicebāt nō populi dei estis
cutā. Et † erit † in † loco vbi dictum
†scz in toto mūdo ſ ab eisdē iudeis
est eis: nō plebs mea vos: † ibi vo
ſ osee ita
cabuntur filij dei viui. Isaias au/
† p iudeis † dicens ſ apte ·ſ· licet sint innumerabiles vel steriles. nō ideo radix patriarcharū pit.
tem. p † israel † clamat: Si fuerit † nu
† ppter sterilitatem
merus filiorum israel tanqꝫ † arena
†. i. illi quos modo reliqui. cū alios repuli. vel q̄ ab aliis relinquūtur vt viles vel pauci † scilicet euangelii.
maris: † reliquie saluе fient. † Ver/
† verbū breuiatum est charitas in qua pēdet lex z prophete.
bum enim cōsummans † z abbreui
† nequis de eo dubitet ꝓpheta repetitiō e ꝓfirmat dicens † ꝓtra antiquū verbum qđ z deum fecisse constat.
ans iequitate. † quia † verbum bre
† qui fecit prius verbū legis ꝓlixū ſ ens in terra homo factus
uiatum faciet † dominus super ter/
ram. Et sicut prędixit isayas: Nisi
ſ exercituū
dominus sabaoth reliquisset no/
ſ vel christū ſ muti ad ꝓfitendū
bis semen. sicut sodoma facti esse/
† aspera sine gratia spinis vicioꝫ opti † quasi pares ī pena. q̄ similes in culpa
mus: z sicut † gomorra † similes fuis
† audistis osee z isaya inquirit itellectū ꝓphetarū ne iudei aliter iuerterēt
semus. † Quid ergo dicemus: q
ſ p opa legis
gentes que non sectabant iusticiaz
ſ subito z firmiter ſ nō quācunqꝫ
apprehenderunt iusticiam. Iusti/
† p gratiā † Q. gentes ꝓsecute sunt iusticiā israel vero sect. ſ Et hoc tē ex ꝓphetia isaie
ciam autez † que ex fide est. † Israel
† p opera legalia † i. innocentiā z cetera que vere lex docet al. legē iustitie
autem sectando † iusticiā in † legem

sunt iudei irascentes z indignātes. q̄ se filium dei faceret. Lapis ꝓ politionem. christus ī passione. qñ maxime offenderūt. z excecati sunt.

¶ Fratres. Ne ex odio videat loqui vel ne gentes eos ex toto abijcerent. subdit tamen fratres. v. q. c. ꝛc.

¶ Et obse. ad deum. Voluntas enim vt ad vera credēda moueat: nō sibi sufficit: nisi ꝓ gratiam deus sibi opitulet. vnde. Nemo venit ad me nisi cui datuz fuerit a patre meo.

† quasi attēde diligenter
iusticie non puenit. † Quare quia
ſ querebāt iustificari. sed ex operibus legis quasi hec possent iustificare
non ex fide. sed quasi ex operibus
ſ cur fidē nō habēt: quia offensionē. i. excecationē in christo passi sunt.
Offenderunt eni in lapidem offen
† patenter z in euidēti
sionis. sicut scriptum ē: Ecce † pono
† iudeis † christum a quo quasi paruo lapillo nō caueatur ·ſ· eundē christū ex toto malos ꝓterētem in futuro.
† in sion † lapidez offensionis. z ·ſ· pe
† siue iude⁹ siue gētilis † nō mō offēsio malis. sz z salus bonis erit.
tram scandali: z † omnis qui credit
ſ cū venerit in futuro
in eum nō confundetur.

C. X.

ſ tame
Fratres volū
ſ nō ficta
tas quidem cordis mei
† hic innuit q̄ ex gratia deꝫ † a me ·ſ· offendētib⁹.
† z obsecratio ad deū † fit pro † illis
† vt deus illis det fidē ꝓ quā saluentur † iustū est vt obsecrē. q̄ emulationē dei habēt necesse ē quia nō secundū sciētiā qui olum sumulis illis fui ·ſ· ego.
in † salutez. † Testimoniū enim † phi
† zelum dei ſ predilectione dei putāt se facere
beo illis. q † emulationē quidē dei
ſ diligēdi
habēt: sed non secundum scientiaz
† vere nō secundū scientiā † que ē ꝓ fidē christi. q̄ ē a deo
† Ignorantes enim dei † iusticiam.
† q̄ ē ꝓ carnis obseruantias † vel volētes ·ſ· vt sup bi ·ſ· qua deus iustificat credētes
z † suam † quęrētes † statuere. † iusti/
† ignorant iusticiā dei. quia christū qui ē dator iusticie qui adipler qđ lex prędixit
cię dei nō sunt subiecti. † Finis eni
ſ qui etiā valet
legis christus ad iusticiam omni
† christus tantū ē iustitia ad salutē. quia iustitia legis ad presentē vitā tantū valet † al. scripsit
credenti. † Moyses enim † dixit:
† que ē ex timore nō amore
Quoniā iusticiaz † que ex lege est q̄
† quasi sine gratia adiuuāte † nō puniet legali pena ·ſ· de illa ita. sed de iustitia fidei sic moyses dixit
† fecerit homo: † viuet in ea. † Que
† vel ipsa sic dicit in corde homis q̄ obseruata
autem ex fide est. iusticia sic dicit:
ducit ad celū. nō obseruata ducit ad abissum
Ne dixeris ī corde tuo: qs ascēdet

¶ Testimoniū illis perhi. Ambro⁹. De his dicit qui non inuidia sed ex errore christum nō receperūt quibus petrus. scio q̄ ꝓ ignorantiaz hoc egistis.

¶ Non secundū. scien. Stultum enim est legē venerari. z deum legis ꝓsequi.

¶ Ignō. dei iusti. Non qua deus iustus Sed q̄ homini est ex deo.

¶ Iusti. d. nō. s. ꝛc. Hęc ē iustitia dei que non in ꝓcepto legis q̄ timor incutit. sed ī adiutorio gratię christi ꝓstituta est.

¶ Christus ad ius. Ex christo est iustitia. quia si ꝓ legem scriptā vel naturalem esset: si non fide christi. ergo christ⁹ gratis mozeret

¶ Finis. Non cōsummens sed pficiens. pficit ergo iusticiā ꝓ fidē sine opibus legis.

¶ Ad iusticiā. Non humanam sed diuinā Est eniz humana z diuina. de humana ibi moyses. de diuina ibi q̄ autem est.

¶ Scripsit. In numeris z leuitico ubi ita habetur. Qui fecerit ea viuet in illis.

¶ Viuet in ea. Habet istud ꝓmiū ne ista morte puniatur. Non enim magna iusticia timere. nec habet meritū apud deum.

¶ Ne dixeris. Iusticia fidei ē: ne dubitetur de spe dei. que in christo est. ne diffidat christum spoliasse ifernum. z cum animabus celum ascēdisse. vnde iustus efficit.

¶ Ne dixeris. In corde tuo. i. ne saltē cogites. quis ascēdet. i. nullus homo ascendet. q̄ qui hoc cogitat. negat christū ascēdisse. Aut ne cogites quis descendet. i. nullus descēdet. qđ ē ꝓ non obseruata lege. quia hoc cogitare ē christum a. m. r. i. credere q̄ christus non descendit in infernū. q̄ si illi qui iusticiā nō obseruāt non descēdunt. Abraam z antiqui patres. multo minus descenderūt. Si añt illi nō descenderūt tunc nec christus. qui nō nisi ꝓ illis liberādis descēdit. Vel ita cū audieris inquit ꝓdicari christū post resurrectionē ascendisse in celum: noli dicere in corde tuo mendaciū est. Quis enim ascēdet: quia hec infidelitas quantum

in te est · christum de celo ad terram deducat'. Similiter cum et tu audis prę dicari q̄ christus ad infernū descēdit. Noli dicere mendaciū ē. Quis enim descendit in abissum. Ideo ne hoc dicas · quia hoc dicere ē christum reuo / care ex mortuis quantū in te est.

Id est.christū dedu. Id est.negare christum ascendisse.

Prope ē verbū.i. vtile ē. vel nō ē aliq̄d incōueniēs · vel dicere · vl̄ credere

Prope non longe a natura animoꝝ · z loquendi ratione: quod nobis di / cit vt credamus.

Hoc ē uerbum. De quo dominus ait Nam vos mūdi estis ꝓpter verbuꝫ qđ locu tus sum vobis · Non ait q̄ baptismū. Qua re? nisi q̄ z ī aqua ver bum mundat · detrahe verbum · z quid est aq̄ nisi aq̄. Accedit uerbū ad elementum z fit sa / cramentum . vnde est ista tanta virtus aquę vt corpus tangat z cor abluat · nisi faciēte ver bo · non quia dicit' · sed quia credit'. Nam z in ipso verbo aliud ē so / nus transiens. aliud ē virtus remanens.

Quia si cōfitea. ⁊c. Ecce laus fidei · et merces. Laus fidei est Si credideris q̄ do / minus est hiesus .i. sal uator z quia resurrexit Merces vero salus ę / terna.

Corde creditur. Cętera potest nolens · sed credere non potest nisi volens.

Confessio. Confi teri ē dicere quid sit in corde aliter loqui est · ñ confiteri. Quod est in corde debet esse in ore quia in fronte .i. in se / de pudoris: non sine causa fit signum crucis ne christi opprobria christianus erubescat · peccatū fuit petro · ore negare · cū crederet cor de. Cum enī la crimis diluit qđ ore ne gaue / rat · si saluti faciebat qđ corde tenebat · veri tas ē̄ z credēda ē z lo quenda.

Qui inuocant. Orans inuocat · sed ſ̄ vere nō potest nisi pri us credat.

Qui ergo inuocant non modo credunt · sz etiam orant · vt postq̄ crediderit alicui⁹ animus nō desinat id postulare qđ ꝓmisit deus toto corde vigilantibus · quia credere dat remissionē .p. Inuo / care impetrat ꝓmissa dei.

Quomodo iuo. ⁊c. Probato q̄ de vtroq̄ assumunt' populo · ostendit p quid sz p remissionē vtrisq̄ factam · quā qui nō recepit inexcu sabilis

Quomodo ergo ⁊c. Inuocatio saluat · ergo oportet credere · quia quomodo inuocabūt ⁊c. Credere est ex auditu · audire ex prędicatione · prę dicare ex missione dei: vt ita totū descendat ex fonte gratię. Prędicatio ex missione · quia z pseudo bene nunciantes deus mittit; qui in bonum malo

†q̄ ſcogitare †verba apostoli · quibus' aꝑit sensū ꝓmissoꝝ verboꝝ moysi †'quantū ad te

in cęlum · †id est †christum †' deduce

re. Aut quis descēdet in abissum:

ſverba apostoli

Hoc est christum ex mortuis reuo

†hoc ne dixeris · sed potius hoc crede verbo quod dicit scriptura †in deuteronomio

care. †Sed quid dicit †scriptura:

†vtile quia iustificat z saluat †christus vel eius prędicatio ſchristus qui est verbū in principio a pud patrem †'ad ꝓfitendū

†Prope ē †verbum in †'ore tuo z in

†ad credendū †exponit scripturā moysi †' quo z baptisma consecratur

†corde tuo. †Hoc est †'verbum fi /

†ꝑpe debet esse †cū aliquis impugnat

dei qđ prędicamus: †quia si †cōfite

†non op̄a legis ſresurrexisse · vel q̄ ipse ē dominu⁹ z hiesus .i. saluator

aris in ore tuo †dominum hiesum:

z in corde tuo credideris q̄ deus

ſ vel suscitauit

illum excitauit a mortuis: saluus

†credere dat salutē: qz iusticiā que ē causa salutis ſ .i. ꝓ fidem cordis iustificatur aliquis .i. de ipso fit pius

eris. †Corde enī creditur ad iustici

†post cordis fidē aliter non valet †que supaddit fidei vt in martiribus †'nō modo ad iusticiā

am: †ore autē †confessio fit ad †'salu

†vere corde cre. ad iust · †per isayam †'nō tātū iu deus sed z gentilis

tem. †Dicit enī †scriptura. †' Omis

†erubescet in futuro · z si dic confundi videatur

qui credit in illum: nō †confundet'.

† omnis ſ sed in omni gente qui timet deum hic acceptus ē illi †quia

†Non †enīz ē distinctio iudęi z grę

ſnon ē distinctio ſcreator

ci. Nam idem dominus omnium

†sufficiēs ditare omnes †inuocāt fide z opere †'alios nō diues

†diues in omnes qui †inuocant †'illū

†ab auctoritate isaye ꝓbat qđ dixerat † iudeus vel gentilis †'bene se subiiciēdo

†Omnis enim †quicūq̄ †'inuocaue

†in eterna beatitudine † sed hoc nō potest auers⁹

rit nomē domini †salu⁹ erit. †Quo

ſvel aūt ſQ. nō inuocabūt nisi credēt

modo ergo inuocabunt in quem

†nō creditur illi · cui obedięt̄ia negatur †nec olim aliquis credidit: qui nō aliquo mō audiuit ſ nō credent nisi audiāt

non crediderūt. †Aut quomō †cre /

nouit vti. Aliquando z malos malis · mittit ex ira · vt vicissim per se sicut in stum est pereant.

Quomō uero prędi.n.mit. Ecce apparet · q̄ z ad gentes missi sunt prędicatores · z sic refellit eos apostolus qui putabant iudęis tantū prędicā dum esse euangelium.

Quā specio · pedes. Quia mundum illumiant in quo apparet a deo missos alioquin · hoc non poterāt.

†nō audiēt nisi prędicetur eis

dent ei · quez non audierūt: †Quo

†qui prędicanti resistit · auctorē nō recipit †non prędicabunt nisi mittātur ſnō sunt veri apostoli nisi missi

mō aūt †audiēt sine ꝑdicāte †Quo

modo vero prędicabunt nisi mittā

†i isaya vel in naum ꝓpheta ſ sed missi · quia

tur. †Sicut scriptum ē. Quā speci

†aduētus apostoloꝝ qui illumināt mundum †an nunciantiū †'reconciliationē

osi †pedes †euangelizantium †'pacē

†bene nūciat qui qđ ore predicat · ope iplet †futu ra †'Q. omnes audierūt p apostolos ſ cū enim ex gratia audiū⁹ · necessaria ē z alia gratia · que cor moueat.

†euangelizantiū †bona. †' Sed nō

omnes obediunt euangelio. Esay

†aliquos obedire nō omnes †' Q. aliquis nō om ī bus †his que a nobis audiūt · vel q̄ nos audim⁹ a te.

as em̄ †dicit Domine †'quis †credi

†qz aliquis credit ex auditu z si nō omnis †ali qñ z si non vbiq̄.

dit auditui nostro. †Ergo fides †ex

ſ nō nostra merita

auditu: auditus autem per verbū

†al. christi †ex auditu crediderūt · sed qui nō credi derunt · nūquid nō audi · q · p hoc excusabiles

†dei. †Sed dico: nunquid non au

†id ē. nō modo ꝓmi · sed z ultimi audierūt

dierunt? Et quidem †in omnem ter

ſfama ſex oi pte

ram exiuit sonus eoꝝ: z in fines

†ipsa †omēs audierūt. Sed de iudeis specialiter dico · Nunquid ⁊c.

orbis terrę †verba eoꝝ. †Sed di /

†cognouit vtiq̄ qz moises qui primus .i. maxim⁹ z alii post eum

co numquid israel non †cognouit?

Primus moyses dicit: Ego ad

†ad inuidiā de cōuersione gentiū †pmittā adduc †'.i. gentiles · qui pri⁹ nō gens . vel modo nō gens

ęmulationem vos †adducā †'in nō

†que deū nō nouerat

gentem · in gentem †insipientem · in

†pmittam ī vos irasci z psequi · z cū hoc factum videant · attēdāt q̄ venerit †z si ꝓuideret penaz imminere · tamē audet ſ Non tantū moises hoc di cit · sed z isaias

†iram uos mittam. †Esayas autez

†ex ꝑsona christi †sponte me obtuli †' z inde in uidia iudeoꝝ

audet z †dicit: †Inuētus sum †'a ñ

Pacem. Recon / ciliationez inter popu lum z populum diru / ta maceria legalis rit⁹ in iudęis · z idolatrię ī gentibus Et inter deū impios p fidem iustifi cantem z homines in eum credētes.

Euange.bona. Pacem sup pacē · qa z regnuz dei pax ē.

Esayę enim.d. do.q.c. Prędixit⁹ de / us prędixit infidelita / tem iudęoꝝ · sed non fe cit. neq̄ prędixisset ma / la eorum · nisi ea habe rent. Sic etiaz execcat quod ē deserendo · nō faciendo · z hoc meruit volūtas. Si dicit' nō possunt iudęi credere · qz isayas ꝓdixit · dico nō possunt: qz nolunt qđ deus ꝓcauit ꝓdi / xit sed non fecit. Non possunt. dū supbi · dū tales · vt sez omia suis viribus attribuerent · vt negarēt sibi necessa riū esse diuinū auxiliū ad bene opandum.

Fides ex audi. Etsi deus intus doce at · tamen ꝓco exterius annunciat.

Per uerbū ⁊c. Id ē. p gratiā christi doctores verbi euāge lici nobis mittētis. Ni si enim dicat' aliquid nec audiri potest nec credi.

Et quidē. Vel · eq dem .i. certe · z ita inex / cusabiles · sicut in ps · ostēdit dauid dicens: In o t · exiuit ⁊c.

In omnē ter. ⁊c. Nec hoc tpe apostoli ꝑpletū ē. Sed spūsanc to reuelāte · videt im / plendū ī posteris. Lo cutus est igit̄ ꝓteritiue ꝓpter certitudinē pro / phetię. Dicendo igit̄ eoꝝ nō solū de apostolis. sed z de eoꝝ posteris intelligi voluit · Sic z illud Testes mihi eritis vsq̄ ad vltimū terrę. cognouisse.

Sz dico. Nun. Quia possent z audisse z nō cognouisse affirmat eos z

Cognouit. Quia ꝓtradicere nō potuit ratiōe vel autoritate · sed nō ve re cognouit vt mēti eoꝝ bene sederet.

Ad ęmulationem. Inuidiā indęis · dū gētes eoꝝ deum suū dicūt · z ꝓmissiones z legem eoꝝ z ꝓphetas ad se ꝑtinere. nō q̄les geniti

In nō gen. Gētiles nō pri⁹ dicebant' gens sancta · vel mō nō gēs · qz

In gen. iusti. In .i. contra. Gentem insipientē .i. ꝓtra gētiles · quę deum

verum non nouerant.

¶ Tota die. Toto tẽpore quo cum eis ꝓmoratus sum·ꝛ mundũ illumina ui. Vel manus in cruce·vel opa ꝛ affectus ampliaui.

¶ Expandi manus m. Q. ampliora ostendi iudeis quia nullu ꝫ eis be neficium negauit. Nam mortuos illo ꝫ suscitauit·diuersas eorum infirmita tes curauit. Ille enim dicitur manus expandere·qui poscentibus beneficia largiter tribuit.

¶ Manus meas. Hoc non de manib⁹ in cruce extẽsis·sed de operib⁹ quę illi popu lo exhibuit.

¶ Vel de manibus in cruce extensis potest ℔ accipi·vt positum sit totum ꝓ parte. Tota die ergo .i. diei parte totius. Expandi ī cru ce. Manus meas ad po·non cre·sed contra dicentem qđ peius est

C. XI.

¶ Dico ergo. Quia tot auctoritatibus con futauit iudeos·insulta re possent gentiles·di centes eos ex toto re pulsos esse cõtra quos incipit sic,

¶ Præsciuit. Pro ꝓ destinauit posuit. Sic enim debere accipi ex sequentib⁹ patet. Jđo autẽ dixit præsciit. Ne iterum iudei supbiant ex eo ꝙ dixit eos non repulsos ꝛ plebẽ dei.

¶ An nescitis. Q. ita reliquias in hoc tẽ pore·sicut cum helias solus sibi videret·qui si ignorauit ꝛ alios ꝓ ter se reseruatos nõ mi rum si isti ignorent.

¶ Septem milia. Per septenariu ꝫ uni uersitas ꝓ millenariu ꝫ pfectio designat.

¶ Sic ergo. Quasi quia tunc erant multi· ꝛ si nesciret helyas. Er go sic .i. ita latenter. vel ꝓ eandẽ gratiam.

¶ Quid ergo quę· Iudito ꝙ reliquię sal uę factę sũt gratia·nõ ex operib⁹·quid ergo dicendũ est.

¶ Electio aũt cõse· Electio gratię est·non meritorum. Excęcatio vero meritorũ est. Ex cęcati enim sunt·quia credere noluerũt·sicut illi quia voluerũt crediderũt. Misericordia igit' ꝛ iudiciũ in ipsis voluntatibus facta sunt a deo. Illis vel per misericordiã gratiã apponente. Ipsos vero ꝓ iudicium excęcari ꝓmittente. Quicunq ꝫ enim cũ intellexerit ꝛ credere noluit·id debet ꝓsequi qđ vult·ne de cętero possit credere. In voluntate ergo sua adiuti sunt: vt qꝛ scientes verũ dicebant esse falsum·de cętero non intelligerẽt qđ verum ẽ, hoc meret' inuidia malę voluntatis: non ita de bis qui erroꝛe hoc agunt.

ſꝑ se ſin manifesto
quęrentibus me·palã apparui his
ſab alijs ſita ad gentes
qui me nõ interrogabãt. Ad israel
ſopera
autem dicit: Tota die expandi ma
ꝛ affect⁹ ſiudeoꝛ
nus meas ad populũ non creden
ſqđ peius ẽ
tem: sed ꝛ contradicentẽ mihi.

ſdicere videoꝛ·ꝙ deus repulit po·
ſsed nunquid·hoc dixi·vel
Dico ergo Nũ
†ex toto ↑vel populũ suum ſiude os quibus tot fecit ſvel hereditatẽ
quid deus †repulit ↑plebem suam:
†si dico infideles iudeos·nõ tamẽ omnes ↑quia me ꝛ alios predestinatos nõ repulit ꝛ .i. iudeus nõ ꝓselitus·sed ex semine abrae ꝓ lineã beniamin
†absit. ↑Nam ꝛ ego ꝛisrahelita sum
†ne puteꝛ de hismael
ex semie abrae de tribu †beniamin
ſsicut me non repulit similiter
Non repulit deus plebẽ suam quã
†predestinauit ↑libri regum
†præsciuit An nescitis qđ dicit ↑scri
†vbi de helia loquit̃ ↑scilicet ꝛ inter se ꝛ illos
ptura in †helia: ↑quẽadmodum ꝛ in
ſiudicẽ ſvel aduersum ſdicens <
terpellat deum pro israel: Domine
ſsub iezabel hoc factũ est
prophetas tuos occiderunt·alta
ſa fundamẽto euerterũt
ria tua suffoderunt·ꝛ ego relictus
sum solus: ꝛ quęrunt animã meam
ſputauit se solum
Sed quid dicit scriptura illi diuis
ſꝓ gratiã reseruaui
se diuinum responsum: Reliqui mi
ſomnes bonos
hi septem milia uiroꝝ: qui non cur
ſdeꝰ achab ꝛ iezabel
uauerũt genua sua ante baal. Sic
ſvbi facilius ſgratie
ergo ꝛ in hoc tẽpore reliquię secun
†ꝓ gratiã qua electi sunt ſ nõ merita ſ vnde nõ vos me elegistis·sed ego vos elegi ↑vel facte sũt
dum †electionẽ gratię dei saluę ↑fi
†dixi ꝓ gratiã saluari ↑.i. ꝓ gratiã salui facti sũt.
ent. ↑Si autem ↑gratia·iam non ex
†legis ↑.i. si ꝓ opera legis salui sunt ꝛ quod tamen ꝓstat esse
†operibus: ↑alioquin ꝛ gratia iam

¶ Dedit illis. Malã cõpunctionem ℔ significat· quia sępe fit·vt etiã bo num sit homini molestũ·vt phariseis doctrina christi·ꝛ sic spiritũ ꝓpunctio nis appellat mentẽ inuidentẽ qua inuiderũt doctrinę christi.

¶ Usq ꝫ in hodi·diẽ. Jd est. q̃diu poterit dici hodiernus dies. i. vsq ꝫ in ꝓsentem diẽ omniũ ad quos hoc scriptũ pueniet.

¶ Mensa. Jd ẽ. scriptura. Eoꝝ. i. ipsis ꝓmo oblata·ẽ ꝛ coꝛã ipsis posita qꝛ in eis carnalib⁹ obseruatoĩb⁹ deletant. Vel coꝛã eis. Quia si rationẽ vellent attẽdere posset intelligere.

¶ In laqueũ. Sic se ipsos acetũ mihi obtu lerũt. sic fiat illis: coꝛã ipsis qꝛ iniq̃tatẽ noue runt·ꝛ ea pstiterunt.

¶ In laqueũ ꝛc. Scri ptura q̃ intelligentib⁹ ẽ panis. illaqueat duꝫ male intelligitur·ꝛ ꝓ ea ꝓdicatio christi re spuitur. Fuit ꝛ causa captiuitatis dũ zelo ei us christum occiderũt ꝛ ĩ illa captiuitate cau sa scandali ꝛ oꝑbrij· ꝛ post causa ętern̄e dã nationis. q̃ specialiter retributio dicit'.

¶ Obscurentur o culi eorũ. Quia si ne causa nõ viderunt· fiat eis nõ videre.

¶ Obscurent' oc. e. ꝛc. Hęc verba nõ optan tis voto sed ꝓdicentis officio dicunt'.

¶ Dico ergo. Nũ quid. Quia dico ex cęcatos auctoritate ꝓ phetarum: putatis ꝙ ĩ recuperabiliter·ꝛ sine vtilitate. Sed casus eorum prodest·ꝛ pos sũt restitui·nequis eos despiciat.

¶ Salus Duꝫ dini si ꝓ mundum in testi. moniũ sunt non fictas de christo esse ꝓphias

¶ Ut illos ęmulẽ. Hoc sępe factum est·ꝛ plen⁹ fiet in fine ęculi quando iudei christia nos sequent' ĩ fide chri sti. Tunc enim manus moysi reuocabit' in si num·tunc moyses no ster reuertet' ad matrẽ ꝛ ad fratres. Potest e tiã intelligi vt gentes iudeos ęmulent'. i. vt credant sic ꝛ ipsi crede bant. Vel vt dei ęmu latione circa opa eoꝝ mala moueantur.

¶ Quod si delictũ Dixit delictum iudeo

ſsed debitũ ſdicendũ ſhoc scilicꝫ
non est gratia. Quid ergo ? quod
ſiusticiã ex opibus
quęrebat israel hoc non est conse
†ꝓ gratiam electi iusticiã per fidem receperunt
cutus. †Electio autem consecuta
†nõ solum nõ sũt ꝓsecuti veꝝ ↑per indiciũ ꝛ vel fuerunt ꝛ in isaya licet aliis verbis.
est. †cęteri vero ↑excęcati ꝛ sũt. ↑Si
†permisit eos habere malã cõpunctionem
cut scriptum est: †Dedit illis de
†.s. malum ↑rationẽ que ꝓ se videre potest·sed ip si ita habent
us †spiritum cõpunctionis·↑ocu
†per se ↑ratio que alio docẽte itelligit·sed ipsi ita habent vs.
los vt non †videant·ꝛ ↑aures vt nõ
audiant: vsq ꝫ in hodiernum diem.
†subdẽs ↑malicia quã mihi obtulerunt
Et dauid †dicit: ↑Fiat mensa eoꝝ
†vt eos ipsa sua iniquitas ꝓdiat ↑vt eos teneat
coꝛam ipsis in †laqueũ·ꝛ in ↑captio
†in causam oppꝛobrii ↑eterne damnationis
nem·ꝛ in †scandalum·ꝛ ↑in tetribu
ſratio q̃ videt
tionem illis. Obscurent' oculi eoꝝ
†se peccare ↑liberũ arbitriũ qđ debet erigi sursũ
ne †videant: ꝛ ↑doꝛsum eoꝝ semꝑ i
†peccatis aggraua ↑videoꝛ dicere.
†curua. ↑Dico ergo·Nunquid sic
†sine reparatione ꝛ vtilitate ſ tantũ ↑vt inuti lis sit casus eoꝝ·sed potiꝰ vtilis
offenderunt †vt caderent: ↑Absit.
† vnde quia repulistis verbũ dei·ecce ꝓ uertimur ad gentes.
Sed illoꝝ †delicto salus est gen
†ita ↑gentiles ſalios ꝛ iudei zelo legis ꝛ patrũ ſinuideant ꝛ odio habeãt ꝛ ꝙ deũ occiderũt·vel verbũ repulerũt ſsi eoꝝ delicto ditat⁹ ẽ mũdus.
tibus: †vt ↑illos ꝛ ęmulentur. ↑Qđ
si delictum eoꝝ diuitię sunt mundi
ſ .i. abiectio ſpauci de eis ꝙersi·vt apostoli di tauerunt gentes
ꝛ diminutio eoꝝ diuitię gentiuꝫ
ſ que in fine mundi ꝙertetur
quanto magis plenitudo eoꝝ:
†Et quasi aliquis quereret an poterũt conuerti ait poterũt vtiq ꝫ ↑qui mihi ꝓpii
†Vobis quidem dico ↑gentibus:
ſqđ semper ẽ ſ nõ iudeoꝝ
quãdiu quidem ego sum gentium
ſqꝛ ad gentes missus
apostolus·ministerium meũ bono
†vel cũ ꝓsperitate vel cũ aduersitate ↑.i. imitan dum me.
rificabo: si †quo mõ ad ↑ęmulandũ

rum ꝓdesse·qđ si est·tũc magis ꝙersio eoꝝ.

¶ Quãtomagis. ꝛc. Jd ẽ. si maluꝫ eoꝝ vertit deꝰ in bonũ. i. in diuitias mũdi: multomagis bonũ eoꝝ cũ in fine plenitudo eoꝝ ꝙersa ditabit gẽtes doctrina ꝛ exẽplo·in quo ostendit·nec inutilẽ·nec irrecupabilẽ casum eoꝝ.

¶ Quandiu. Vtsi apostol⁹ gentiũ·tam bonoꝛificabo mĩsteriũ vltra hoc qđ debeo supaddendo·vt etiã de iudeis laboꝛẽ tentans·si hac nõ succedit via aggrediar alia·qđ nõ facerẽ·si de salute eoꝝ desparem.

Quodsi deliba tio. Dixi qđ assũptio eoꝝ erit multũ vtilis quã ne dicatis nõ posse fieri·quasi totũ genꝰ sit repudiatũ. Quia si delibatio.i. pauci de illis assũpti·vt apostoli ⁊ alij discipuli sunt sãcti ⁊ massa.i. genus potest sanctificari Ambro. Est autẽ deliba tio parua ex aliqua re assumptio ad exprimẽtum totiꝰ massę·vt ex cibo vl potu. Et si radix.i. pñarchę a qbꝰ ꝓtrabũt sãcti bũozẽ fidei. et rami q̃ de eoꝝ genere excreuerũt in eis fundati.

Socius. In spem missionis·hoc contra morem. Bona enim arbor nõ bonã inserisolet·hic non bona in bonam.

Dicis ergo fracti ꝛc. Quasi non cõtra stantes·tamen contra eos licet gloriari·q̃ causa insertionis męę repulsi sũt. Qđ remouet apostolꝰ·ita·bene dicis·quia verum ẽ qꝺ fracti ꝓpter incredulitatem sunt·tu stas fide .i. non merito tuo·sed gratia dei·⁊ ideo noli supbire·ne ⁊ tu frangaris p supbiam·vt ille p incredulitatem.

Non es stabilis·si p quos stas destruis.

Facile decipit qui alienis malis gaudet.

Fide. Dei ẽ beneficium qꝺ tu stas non tuum meritũ.

Sed time. Ne tã te gratię beneficium amittas ⁊ in supplicium ĩcidas. Castus enim timor ẽ cum cauet aĩa ne deus illam deserꝰ deserat.

Si enim deus. Iudęis non pepcit deus·qui a sanctis patribus originẽ ducebant ex quoꝝ etiaꝫ gente ipse carnem assumpsit multominus vobis pcet si a fide recesseritis vel in supbia intumueritis.

Contra naturã. Dicit qđ est contra cõsuetudinẽ nature·vt surculus fructum radicis ferat. Deus tamen nihil contra naturã facit: quia .id ẽ. natura qđ facit. Summa natura opus dei·contra quã nihil fit·sed contra cõsuetam nobis.

Diuina. Intelligitur hic fides patrũ.

Impietatẽ. Legalis obseruantię cultũ. Cultus iudeoꝝ ab aduentu christi est impietas.

†puocare valeã †iudeos †ꝛ vel vt ſ ſic
†prouocem †carnẽ meaꝫ †ꝛ saluos
†gratia dei adiuuãte †saltem †ꝛ ideo de illis laboro·quia vtilis erit assumptio ad informationẽ gentũ. Et vere
†faciam †aliquos ex illis. †Si eniꝫ
ſ infidelitas
amissio eoꝝ reconciliatio ẽ mun
ſ erit ſ reliquoꝝ ſ gẽtiũ ex eo qꝺ mortue
di: quę assumptio: nisi vita ex moꝛ
tuis: Quod si delibatio sancta est·
ſ potest sanctificari
⁊ massa. Et si radix sancta: ⁊ rami.
†ꝓbat adhuc iudeos posse assumi·vt reprimat gẽtes ſ .i. sed †naturalibus †ꝛ a ꝓmissione excisi
† Quod si aliqui ex †ramis †fracti
†o gentilis †sterilis naturaliter ⁊ amarus
sunt·†tu autẽ cum †oleaster esses:
†aliena opatione ꝓiunctus †in loco fractoꝝ †ꝛ factus es ſ pticeps †ꝛ patriarcharũ ⁊ ꝓphetarum
†insertꝰ es in †illis·⁊ †socius †radi
†apostoloꝝ qui ꝓ omnibus habent spiritũ radicis †fructiferi populi iudaici ante aduẽtũ christi
cis ⁊ †pinguedinis †oliuę factꝰ es:
†si inꝯ hoc ẽ ſ quia etsi putata ẽ oliua nõ tamen amputata †.i. insultare malis alteri? †ꝛ fractos
†noli† gloriari aduersus †ramos.
†tu gẽtilis †dicit tibi·quia gens illa nihil a te·ſz tu ab ea fidem habes
Quod si †gloriaris: †non tu radi
ſ o gẽtilis
cẽ portas: sed radix te. Dicis ergo
ſ dicis
fracti sunt rami vt ego inserar. Be
†sed †.i. suo vicio·vnde tibi oportunitas salutis nõ ꝓpter te
ne †ꝓpter † incredulitatem fracti
ſ ꝛ ideo ſ sup
sunt: tu autem fide stas· Noli altũ
bire †offendere ſ caste †time·qđ oportet qꝛ.
sapere: †sed time. †Si enim deus
ſ prerogatiua patrũ·quibꝰ facta ẽ ꝓmissio
naturalibus ramis non pepercit.
†sed vide ſ hoc ꝓtingat qđ ⁊ vtiꝫ ꝓtũgere potest †alieno †ꝛ qꝛ fide stas
†ne forte †nec tibi parcat. †Vide
†bonitate suadet·seueritate terret ſ ꝓ vtranq; dispce humiliari †.i. districtiã iusticiã ſ qua ꝓ incredulitatẽ fracti·
ergo †bonitatez ⁊ †seueritatem dei.
†qua tibi beneficiũ ꝓfert
In eos quidem qui ceciderunt se
ueritatẽ. In te autem †bonitatem
ſ tñ †vt totum deo tribuas ſ ea †nisi per manseris
dei·si pmanseris ĩ †bonitate. †Alio
†sicut illi †a sancta radice ſ seueritatẽ dei sentiẽs †ꝛ Q. nõ solum tu excideris si nõ pmanseris in bono ſ ideo nõ despiciẽdi
quin ⁊ †tu †excideris. †Sed ⁊ illi si
non permãserint in incredulitate:
ſ si non pmanserint ĩ icre·qđ vtiq; potest fieri
inserent. Potens ẽ enim deus ite
†sibi qꝛ etiã inde natus ẽ †potẽs inserere. Nam ĩserent ⁊ hoc a minori
rum †inserere illos. †Nam si tu ex
†quia inde nat? †vi dei †ꝛ ritibus gentiũ sterilitũ †ꝛ quia idolatria ⁊ huiusmodi gentiꝫ? ex vsu sunt quasi naturalia·
†naturali †excisꝰ es †oleastro: ⁊ †ꝓtra
† vnitus ꝓ fidem patriarchis ⁊ apostolis qui plenitudinẽ sanctiſpiritus habuerũt
naturã †insertus es in bonaꝫ oliuã
†si hoc ẽ quãtomagis ꝛc †edocti lege cultũ dei
†quãtomagis hi qui †secunduꝫ na
†ꝓuient suo populo †inserent iudei ⁊ vere quia ⁊ iterum quidã ⁊ tandẽ plenitudo·⁊ hoc volo vos scire.
turam †inserẽtur suę oliuę: † Nolo
†occultũ dei iudiciũ ſ mysterium dico·ne putetis vos hoc vestro ingenio posse discutere
enim vos ignorare fratres †myste
rium hoc·vt non sitis vobis ipsis
†nõ omnes excecati †non ex natura sed culpa
sapiẽtes: quia cęcitas ex †parte †cõ
†.i. vt vel quousq;·vt causa notet·⁊ termin?
tigit in israel·†donec plenitudo gẽ
†posteꝫ intrauerit †predicãte helia ⁊ enoch †ꝛ emulando gẽtes
tiũ intraret: ⁊ †sic †omnis israel †ſal
†israel saluus fieret ſ in isaya †secundũ carnem
uus fieret. †Sicut scriptum ẽ. †Ue
†de iudeis †vi·qđ ẽ iterum quãdo aliquis vir cõuertit̃ †ꝛ volũtarie ſ in fine quãdo facile
niet †ex sion qui †eripiat ⁊ †auertat
ſ infidelitatẽ ſ a iudeis ſ erit
impietatem ab iacob. Et hoc illis
†qꝛ ego ipse faciã qđ ꝓmisi † ꝓmissio ꝓplebitur ſ vel testimoniũ †ꝛ remisero.
†a me †testamentũ: cum †abstulero
† .i. ꝓpter ſ tunc quertent̃ sed modo inimici·ecce quare ꝓs excecata ẽ ⁊ ꝓs illuminata †qđ cõtra legem eoꝝ nõ ꝓpter gentes
peccata eoꝝ. †Secundum †eua
†vt vobis locus intrandi esset ad fidem †ad vtilitatẽ vestram
geliũ quidez inimici †propter †vos
† Q. quidã sunt inimici secundũ euangeliũ ⁊ propter vos. quidã aũt charissimi vel dilecti secundũ electionem †nõ ꝓpter merita †ꝛ .i. ꝓpter ꝓmissiones patribus factas
†Scđm †electionẽ autẽ †charissimi
ſ mutatione
propter patres. Sine pęnitentia
† remissio peccatoꝝ in baptismo ſ ꝓmissiones †vel electio ab eterno ſ iterioꝛ ⁊ gratuita ſ quã nulliꝫ meritũ preuenit ſ ad fidẽ †ꝛ ita opus erat vt ⁊ alii inimici ⁊ alii electi
aũt sunt †dona ⁊ †vocatio dei. †Si
†longo tempoꝛe plus q̃ isti †qđ valuit ad hoc vt modo humiles credatis
cut enim †aliquãdo ⁊ vos †non cre
†ꝓbato qꝺ deficit natura, .i. qꝺ p liberũ arbitriũ uti nõ potuistis ſ nup
didistis deo: nunc autem †miseri
cordiam consecuti estis propter in
ſ que ẽ aliqua cã vestre misericordie ſ iudei
credulitatem istoꝝ: ita ⁊ isti nũc
†ne post ꝙuersi materiã gloriãdi hẽant †veniẽtes ſ .i. nõ habuerũt fidei gratiã ꝓ dei mĩam sicut vos
†non crediderunt in †vestram mise
ſ hũiliati ſ fidei gratiã
ricordiam: vt ⁊ ipsi misericordiam
ſ ideo ita de vtriſq; factũ est
consequantur. Conclusit enim deꝰ

Abstulero. Hoc erit in fine quãdo prędicatiõe helyę ⁊ enoch ꝙuertentur iudei vñ ꝙ malachiam. Mittam vobis helyam thesbiten qui ꝙuertet coꝛda patrum ad filios ⁊ coꝛda filiorum ad pa. vt ĩtelligant filij ut patres .i. vt ꝓphetę ĩtellexerũt

Secundum euan. ꝛc. Aug. Vel ita Tunc ꝙuertentur· sed modo inimici quidem sunt christi. Et qꝺem nostri. Iteruꝫ ex se ex suo scilicet vicio. Sed hoc ẽ secundum euangeliũ ⁊ ꝓpter vos .i. ad ꝓfectum euangelij ⁊ vestrum.

Inimici prop. Ostẽdit hoc ex dei dispositione ꝓuenire. Ex se ei possunt inimicari qđ ꝓficit euangelio deo ꝓuente malis ad bonũ vt cũ faciant ꝓtra voluntatem dei. impleat voluntas dei sapiẽter omnia disponens.

Propter patres Electi sunt dilecti ꝓpter patres quibꝰ hęc ꝓmissa sunt: qꝛ nõ vocati ea vocatione qua multi nõ ꝓsciti q̃ tamẽ peunt·de qua dictũ ẽ Multi sunt vo. pauci v. ele. sed ea qua electi quę sine mutatione·qꝛ qui audit a patre veĩt ad filium: qui non perdit quicq̃ de oĩ dato quisquis vero pit·ñ iñ fuit·vnde a nobis exierunt: sed ex nobis non fuerunt.

Sine pęnitẽtia. Secundum electionẽ ⁊ ꝓpter patres sunt saluandi: qꝛ dona·i. ꝓmissiones·⁊ vocatio.i. electio ab eterno sunt sine pęnitẽtia.i. sine immutatõe ꝓsilij dei. Vl ideo dico secundũ electionẽ quia quibus deus fidem inspirat: sine ꝓcedenti eoꝝ pęnitẽtia inspirat.

Sine peccato. Gratia dei in baptismo nõ requirit gemitũ vl plãctum. vel opus aliqđ·nisi solam fidẽ·⁊ omnia gratis ꝓdonat·hoc ideo: ne putent illos nõ posse accipe misericordiã·qꝛ eos dolere nõ vident.

Sicut enim. Id ẽ. qua ratione vos olim ꝓmisit deus nõ credere·sez ne causam supbiẽdi haberetis postea ꝙuersi.

Ut et ipsi. Expti non p legem esse salutem sed p gratiã·vt ⁊ sic p humilitatem ꝓsequerent misericordiam.

Conclusit. Id ẽ. ꝓmisit ꝓcludi. hic videt aliquo mõ mysteriũ exponere Cõclusit enim deus oĩa in infidelitate vt de amaritudine infidelitatis suę

pnitẽdo ꝓfusi·ad dulcedinem misericordię dei credẽdo ꝓuersi humiliores ꝑmanerent·vt z gratia muneris esset gratissima z clamarẽt·q̃ magna multitudo dulcedinis tuę domine.

¶ Omnium. Jd ẽ.iudęos z gentes ¶ qui alter ex supbia ruerent

†omnia ¶ in incredulitate: vt omni

†z quare sic ne putes cõprehendi posse ¶ qr multa scit z ꝓfunda

um misereatur. †O altitudo ¶ diui

†de rebus spũalibus ¶ de mũdanis ·ſ· sicut sapiẽtia z scientia eius sunt incõprehensibiles·sic z iudicia ꝑ quibus cepit de sa.z sci.

tiarum †sapientię z ¶ scientię dei ·ſ· q̃

†.i.dispositiones de omnibus rebus

incõprehensibilia sunt ¶ iudicia ei⁹:

† vere alta sapiẽtia z scictia ſ hoc esayas dicit

z inuestigabiles vię eius. † Quis

ſ in sapiẽtia z scientia

eniꝫ cognouit sensum domini: aut

ſ in dispositione z exhibitione rerũ. Quis fuit cuius ꝓsilio ageret·vel qui eius cõsilium sciret

quis consiliarius eius fuit: aut q̃s

†fidẽ z bona opa ¶ a deo ſ merces ex hoc ꝙ fidẽ suam ꝓior dedit.

ꝓior ¶ dedit illi: z ¶ retribuetur ei.

†nullus qr potius ¶ patre ex quo filius ·ꝝ· filium ꝑ quem omnia

† Quoniam ex ¶ ipso·z per ¶ ipsum·

ſ spũsancto·quia sola dilectione creauit z conseruat omnia

z in ipso sunt omnia. Jpsi honor z

gloria in sęcula sęculoꝝ amen.

C. XII.

¶ Obsecro itaq̃ ſ qr in ipso omnia

qđ rogo fraternitas exigit

vos † fratres per miseri

† offera tis ¶ nõ tantũ mentes·licet caro repugnet

cordiam dei·ut † exhibeatis ¶ corpo

† in mortificatione carnaliũ desideriorũ ¶ ꝑ bona opa ·ſ· in bonis firmã

ra vestra † hostiam ¶ viuentem ·ſ· san

† vt bona intẽtione faciatis ¶ cum discretione ne quid nimis

ctam·deo † placentem ¶ rationabile

† totũ in predictis ſ sit ¶ in vestra enim manu est ·ſ· formã secularis ꝓcupiscẽtie accipe.

† obsequiuꝫ vestrum. Et ¶ nolite ·ſ· cõ

† in adam deformati vel item item q̃ quasi de die in diem.

formari huic sęculo· sed ¶ reforma

† ad modum noui hominis ¶ cui nõ dominat pecca tum ſ vel mẽtis vestre

mini ¶ in nouitate ¶ sensus vestri: vt

† experimento quid deus velit ¶ qr quicquid deus vult bonum ẽ

† probetis quę sit volũtas dei ¶ bo

† illis qui bene intelligũt z expti sunt ¶ preceptionibus ſ in omni bonitate vt nihil melius sit.

·ſ· illud obsecro ·hoc aũt ꝓhibeo

na z † beneplacens z ¶ pfecta. † Di

ſ apostolatus

co enim ꝑ gratiam quę data ẽ mihi

ſ qr nõ omnes agũt

oibus qui sunt inter vos nõ plus

ſ inuestigare de mysterijs diuinis

sapere q̃ oportet sapere: sed sape

in ipso. Ex ipso dicẽs ꝓpter patrẽ. Per ipsum ꝓpter filiũ. In ipso ꝓpter spiritũ sanctum. Neq̃ patrẽ volens intelligi dixit ex ipso. vt sic intelligas oia esse ex patre·vt neges omnia esse ex filio·vel ex spiritusancto. Cum ex patre z ꝑ patrẽ z in patre omia esse·sane dici possit. Similiter z de filio z spiritusancto dici potest. At per hoc dũ dicit. Ex ipso·z per ipsum·z in ipso sunt omnia sine dubio pris z filij z spũssancti demonstrat eq̃litas. Et qr non ante noiquerat patrẽ vel filiũ vel spiritũsanctũ·sed deũ z dñm qđ z ipsa trinitas dici potest·singula boꝝ triuꝝ referri ad singulos volnit.

¶ Omnia. Quę naturaliter sunt nõ peccata·q̃ naturã viciat·q̃ ex vo'ũtate peccantiũ nascunt. In creaturis vestigiũ apparet trinitatis. In trinitate.sũma ozigo ẽ omniũ rerũ z pfecta pulcritudo·z beatissima delectatio.

C. XII.

¶ Hinc ẽ moralis admonitio post tractatũ legis z fidei·z naturaꝝ indaici popli z gẽtilis.

¶ Obsecro. Hucusq̃ satis vtranq̃ ptem humiliauit·z gloziam de priori statu annullauit·modo quasi finito negocio deinceps ad mozalitatẽ tendit.

¶ Obsecro. Hucusq̃ ne alter aduersus alterũ superbiret: hinc vt alter de alteri⁹ vtilitate laboret·Obsecro ꝑ misericordiã dei.i. per apostolatuꝫ misericorditer a deo mihi cõmissum·vel misericordiaꝫ a deo vobis datã.

¶ Hostiam ui. Augustin⁹. Olim hostia occidebat' vt homines causa peccati subiecti morti ostenderent'. Nunc quia a peccato liberi·viua hostia offert'in signum vite eterne.

¶ Nolite cõfor. Aug. Hic anima deo fit sacrificiũ cũ igne amoris incensa formã cõcupiscẽtię secularis amittit·z deo se referẽs illi tanq̃ incõmutabili formę subdita reformat'.

¶ Nolite con. Generalis ꝓhibitio. Sed reformamini generalis iussio. Ibi cõtinentia hic iusticia·hoc ad nõ cõcupiscere·illud ad diligere·illud ad declinandũ a malo·hoc ad faciendũ bonũ. Non cõcupiscendo enĩ vetustate expoliamur z diligẽdo nouitate induimur.

¶ Reformamini. Quia partũ amissa ẽ imago dei·vt incipiat ab illo reformari a q̃ formata ẽ. Non enĩ reformare seipsã ꝑt sicut potuit deformare.

¶ Que sit uolun·ꝛc. Volũtas dei dicit' siue ipsa q̃ vult q̃ in deo ẽ. Sine illud qđ vult hic accipit' dei volũtas qua vult q̃ semꝑ implet'·q̃ beneplacitum dei siue dispositio interdũ appellat' de qua ꝓpheta ait. Omnia q̃cunq̃ voluit fecit. Et apostol⁹ voluntati eius quis resistet. Omĩa ergo bona q̃ fiunt deus fieri vult quoꝝ ipse autor ẽ. Mala vero nõ vult fieri·nec tamen vult nõ fieri. Si enim vellet non fieri z fierẽt·volũtati eius aliq̃d resisteret·sed tantũ ea fieri ꝓscit·ꝑterea volũtas dei dicit' eius opatio vel pmissio. vnde Aug. Non fit aliquid qđ oipotens fieri nõ velit vel sinẽdo vt fiat·vel ipse faciẽdo. Jtẽ volũtas dei interdũ dicit' eius ꝓsilium vel approbatio.

¶ Dico enim p.g. Hoc ẽ sacrificium christianoꝝ multi vnũ corpus·sũt in christo. Hoc enĩ in sacramẽto altaris fidelib⁹ voto demonstrat' ecclesię q̃ in ea re quã offert significat'. Sicut enĩ panis ex multis granis·cõficit'·ita ex multis fideliũ membris sancta cõstat ecclesia qui creatoris sui participatõne cõgaudent cuius munere sancti sunt·qđ z in sequẽti ostenditur vbi ait. Multi vnum corpus sumus in christo qđ nõ potest fieri nisi sapiant ad sobrietatẽ qđ hic ꝓcipit. nulli obsit.

¶ Sapere. Qđ iusticię terminos nõ egrediat'·qđ nobis solum vtile sit·z

¶ Et unicuiq;. Sicut monuit ne de priori statu supbiant. ita nec de bonis quę in fide acceperit.
¶ Et unicuiq; ꝛc. Maiori vel minori ea ratione qua deꝰ diuisim dedit dona mensurata. quę fides meretur. qđ ideo fecit vt nec ecclesia indigeat. ꝛ sit subseruiendi materia. vt sit mutua dilectio. vñ subdit. Sic ei ꝛc.
¶ Et unicuiq;. Si pro viribus suis nutritur ī fans crescit: aliter deficit.
¶ Mēsuram fidei Et fidem mensurate p titur deꝰ. sine qua nulla bona opera. christo non ad mensuram datus est spiritus. sed ceteris omnibus. vnde iobānes de christo ait Non enim ad mensuram. dat deus spiritū. Ceteris diuidit. non spiritus quidē: sed dona eius.
¶ Singuli sumus membra. Ad hęc habentes dona differentia. ¶ Vel singuli sumꝰ mēbra igit ī differētib⁹ donis ībagat. Siue pphetiā habentes simꝰ membra. aliorum vt illis ꝓphetemus. habentes dico secundum rationem fidei. quia pro ut exigit fides eoꝝ. vel auditorū ꝓphetia dat
¶ Siue prophetiam. A prophetia incipit. quia credentes accepto spū ꝓphetabūt.
¶ Qui miseretur. Cnottidiana medicina: quottidianis vulneribus. ꝛ si leuioribꝰ tamen iudicium sine misericordia fiet ei qui non facit misericordiā Quisquis quasi nimis iustus ꝛ securus. iudiciū expectat sine misericordia. sibi iram pronocat. Misericordia hec multiplex est. peccāti ignoscere. o ꝓꝛęsso subuenire ꝛc. ꝛ ideo subdit. cum pręmissuꝫ sit qui tribuit in simplicitate. Simplicitas excludit hypocrisim bilaritas gaudium ostēdit fretum spe futuri.
¶ Non pigri. Maledictus qui facit opa dei negligenter. piger sine spe est. Et ideo vt frigus pigricię pellat. Sitis feruē. ꝛc.

ſ sine pręsumptione
ad ſobrietatez. ꝛ vnicuiq; sicut de
†secundū quātitatē vel qualitatē ↑ qꝛ et fidez m ẽ
surate ptitur deus vnicuiq; hec ẽ fides opans per
dilectionē ;ſ ideo mēsurate diuisit qꝛ multi vnū
us diuisit †mensuram ↑fidei. ;ſ Si
corpus. et ideo omnia necessaria danda sunt non in vno.
cut enim in vno corpe multa mem
bra habemus. omnia autem mem
bra non eundem actum habent.
†p diuersa dona ↑inuicē subseruiēdo
Ita †multi ↑vnum corpus sumus ī
ſ nullus excludit ſ maioꝛ vel minoꝛ
christo. Singuli autē alter alteri⁹
ſ alius seruiētes aliis idigētes ſ vel igit
membra. Habentes autē donatio
ſ. ſ. sumus alter alteri⁹ membra
nes secundum gratiam quę data ẽ
†futurorū vel quoꝛūlibet occultoꝝ
nobis differentes. † Siue prophe
ſ quā supra mensuram
tiā secundum rationez fidei. Siue
†habētes ecclesiasticū ſ vt presbiteri ↑sum⁹ membra aliorꝝ ſassidue
†ministerium ↑in ministrando. Si
†qui docēdi gratiā habet ↑ in exhibitione doctrine sit membrū alterius ;ſ qui gratiā exhortādi hꝫ
ue qui †docet ↑ī doctrina. ;ſ Qui ex
†sit meꝫbrū alterius ↑elemosinas
hoꝛtatur †in exhoꝛtando. Qui ↑tri
†sit membrū alteri⁹. non in duplicitate presentis ꝛ future glorie ↑vt princeps
buit †in simplicitate. ↑Qui pręest ī
†vt solicite agat ſ sit m. a. ↑qui habet gratiā subueniēdi vel ꝓpatiendi oppresso ;ſ leto animo subueniat
†solicitudine. ↑Qui miserē ;ſ in hi
↑hec ẽ quę diuersa bona vnūnt ↑ꝛ sic erit alter m. alterius.
laritate: †Dilectio sine ↑simulatōne
ſ vt nec dilectio amici malū amare faciat. nec malum bonū dimittere
Odientes malum: adhęrētes bo
ſ. i. quā scilicet fratres habēt ītersē. vel volentes a fratrib⁹ rediligi
no. Charitatē fraternitatis inuicez
†in quolibet reuerētia ↑nō ẽ fraternus amoꝛ nisi mutuis se preueniāt obsequiis
diligentes. †honoꝛe ↑inuicē pręue
ſ soliciti coꝛde sitis ſ ope
nientes. Solicitudine non pigri.
ſ ꝛ ideo †ꝛ si actu nō potestis implere qđ vultis ſ igne charitatis ↑vel tempoꝛi ſ qđ ꝓmo credite vos impendere domino
Spiritu †feruentes: ↑domino ser
†ꝛ in his nō nisi eterna speretis ↑ ꝛ si in bis bonis mala occurrūt
uientes. † Spe gaudentes. ↑in trí
†vt pati possitis ↑quia ad hoc differt res.
bulatione patiētes. †Oratōi ↑instā
ſ patimini ꝛ sanctis passis vestra cōmunia facite
tes: necessitatibus sanctoꝝ cōmu

¶ Domino uel tēpori seruiētes. Quamuis feruentes. non tamen passim ꝛ importune verba dei ingeratis. sed tempori. id est. oportunitati seruientes.
¶ Feruentes. Spiritus ignis est quo fernet charitas. vnde domin⁹ ait. Ignē veni mittere in terrā ꝛ qđ volo nisi vt ardeat.

¶ Spe gauden. Certi de futuris gaudēt. ꝛ ideo patiētes ī tribulatione.
¶ Consentientes. Quod non fit oꝛe tantū. quia tunc ẽ vera humilitas. si non est in sola lingua. ne pręsumentes de se non condoleant alijs. sed exꝓbrent.

† ꝛ recipite sanctos in hospitio ſ exemplo abrae ꝛ loth.
cantes. †hospitalitatem sectantes.
†. i. bona orate ↑remouet a ꝭmuni ꝓsuetudine
†Benedicite ↑ pśequentibus vos.
†itē utemqꝫ ↑ Q. sine admixtione amaritudis
†Benedicite ↑ꝛ nolite maledicere.
†ꝛ debetis ↑de ꝓfectu ;ſ de re vnde flendū sit
†Gaudere cum ↑gaudētibus: ;ſ fle
ſ cū gaudio vel fletu
re cū flentibus. Id ipsum inuicem
†ꝛ ꝓ his omnib⁹ ↑in coꝛde saltē
sentientes. †Non ↑alta sapiētes: ſꝫ
ſ humiliū imitatoꝛes
humilibus consentientes. Nolite
ſ. i. ne prudentiā vestrā apud vos tantū. sed magis apud ꝓximos exerceatis etiam siquis eorum vos offendit
esse prudentes apud vosmetipsos
nulli malum pro malo reddentes.
†monet ne licita cū scādalo fiāt ↑i coꝛdis secreto
†prouidentes bona. non tantū ↑co
†ut nō fiat scandalū. sed boni exemplū. qꝛ illud fieri debet. qđ ꝛ deo nō displiceat. ꝛ fratri scandalū non sit.
ram deo: sed etiā †coram omnibus
†vt assentiāt. si nō saltē facite quantū in uobis est vel si fieri potest. quia difficile ẽ. qđ tamē ex vobis. ex vestra potestate ẽ.
hominibus. †Si fieri potest quod
†vnde ꝛ cū bis qui oderūt pacē erā pacificus
ex vobis ẽ cum †omnibus homini
bus pacez habētes. Non vosmet
ſ referiētes aduersarios
ipsos defendentes charissimi: sed
†iudicio dei. vel ire coꝝ ↑in ꝓuerbus
date locum †irę. ↑Scriptum ẽ enim
†ꝛ ita qui hoc nō facit deū ꝓtemnit ↑ieruate ;ſ vindicabo.
e †Mihi ↑vindictaꝫ ↑ego ;ſ retribuā
ſ nō solū nō defendatis
dicit dominꝰ. Sꝫ ꝛ si esurierit inimicus tuus. ciba illum: Si sitit:
potum da illi. Hoc enim faciens.
†feruoꝛē charitatis vel spiritussancti. vel penitentie ardoꝛem ↑mentē
†carbones ignis congeres sup ↑ca
†ꝛ si nō penitet. tamē. qꝛ si repcutis similis ei ne quā fies.
put eius. †Noli vinci a malo: sed
ſ patiendo
vince in bono malum. C. XIII.
†secularib⁹ bonis vel malis

Omnis anīa †po
†in hoc ꝙ sublimes. i. ī mūdanis vel cā notat. i. qꝛ sublimioꝛes sunt
testatib⁹ † sublimioꝛibus
†ꝛ ideo debet subiici ſ vñ nō haberes ī me p. nisi de sup data tibi ſ.
subdita sit. †Non ẽ enim potestas

¶ Date locum irę. Ille dat locum irę qui permittit aduersariuꝫ facere qđ vult.
¶ Date locuꝫ irę. Nō ꝓpit vt vindicari nolint a deo. ſ. qđ clamāt sancti. non quidē ꝓpter ex saturandum odium. sed lętabit⁹ iust⁹ cum viderit vindictaꝫ Pręcipit autez vt nō ipsi se vindicātes dent locum irę dei. qui dicit mihi vindictam ꝛ e. r. Si ergo vult bonus vt deus inimicum puniat. nonne ẽ hoc reddere malum pro malo Vel ita nō diligit nec benefacit inimico. Sꝫ bon⁹ magis cupit coꝛrigi inimicum qꝫ puniri. etiā cū deus punit nō delectatur de pęna. qꝛ non odit eum. sed de dei iustitia. qm deum diligit. qꝛ ꝛ deus (quē ī hoc sequitur) si pluit super iustos ꝛ iniustos tamen ꝛ in hoc seculo asperis corripit. ꝛ pertinaces in fine dānat.
¶ Sed si esurierit Nota insolētiam sed cōiunctionis. Ita em̄ prosequēdum ẽ quasi non ītersita vtraq; sit ꝯiunctio.
¶ Vince in bono malum. Bonitate contende contra illum ꝛ ẽ salubre certamē ne sint duo mali.

C. XIII.

¶ Omnis anima. Et si ita pfecti in coꝛpore christi. tamē omnis anima. i. omnis homo a parte totū. quasi non solum coꝛpore. ſꝫ ꝛ voluntate seruiatis. Videbat enim ꝙ infideles domini fidelib⁹ non deberent dominari. ꝛ si fideles deberent esse equales. quā etiaꝫ supbiam apostolus remouet.
¶ Non enim potestas. Potestas est a deo. sed quę a deo ordinata sunt. ergo potestas est ordinata. Ita ꝙ qui resistit potestati. dei ordinationi resistit. de bona potestate patet. ꝙ eam ꝓfecit deus. Rationabiliter de mala videri potest. dum ꝛ boni per eā purgant. ꝛ mali damnant. ꝛ ipsa in deterius ꝓcipitatur. Et scias ꝙ nomīe potestatis interdum accipit potestas ipsa quę datur alicui a deo. aliquādo ipse homo habens potestatem. qđ diligens lector distīguat.

Malicia hominū cupiditatē nocendi p se habet·potestatē aūt si deus nō dat·non habet,ideoq; diabolus anteq; aliquid tolleret iob dicebat domino. Mitte manū tuā.i.da potestatē. Quia etiā nocentiū potestas non ē nisi a deo·sicut scriptū est loquēte sapientia. Per me reges regnant·z tiranni p me tenēt terrā. Vnde z iob de domino ait. Qui facit regnare ypocritaz ꝓpter pnersitatē populi. Et de populo israel dicit dominus :dedi eis regez in ira mea·dat inquā imꝑbis nocēdi potestas vt bonoꝝ patiētia ꝓbetur z malorum iniquitas puniatur. Nam p potestatem dyabolo datā z iob ꝓbatus est vt iustus appareret. Et petrus tentatus ē·ne de se ꝑsumeret·z paulus collaphizatus·ne se extolleret z iudas dānatus vt se suspēderet.

Que aūt a deo. ꝛc. Id est, rōnabiliter a deo dispositа. Iob ait deus potentes non abiicit· cum z ipse potens sit.

Greg. Deus quippe imitari desiderat·q; fastigiū potētię alienis ītentus vtilitatibus z non suis laudibus ad ministrat. Qui ꝑlatis ceteris ꝓdesse appetit nō ꝑesse. Tumoris nā q; elatio nō ordo potestatis ī crimīe ē. Potentiā deus distribuit· elationē potentię malicia nostre mētis inuēit Tollam? ergo qđ de nostro ꝓtulimus· z bona sunt·q; domino largiente possidem?·quia nequaq; iusta potētia sed actio prava dānat

Qui aūt resistūt. Aug. Si iubeat qđ nō licet·hic sane ꝓtemne potestatē·timendo potestatē maiorem · ergo si aliud imperator aliud de? iubeat ꝓtēpto illo obtꝑandus ē deo.

Principes. Dicit qui ꝓpter corrigendam vitam· z ꝓhibenda aduersa creant·dei habentes imaginē·vt sub vno ceteri.

Non sunt timo· ꝛc. Si bonus ē princeps·bene operantem nō punit:sed diligit·si malus nō nocet bono·sed purgat eum. Malus debet timere,quia instituti sunt principes vt mala puniāt

Habebis laudē. Si iusta ē ipsa laudante. Si iniqua·ipsa tibi laudis occasionem ꝑbente.

Dei enim mi. Ideo dati sunt rectores ne mala fiant.

Vindex in irā. Id est, ꝓpter iram dei vindicandam·vel vindex in irā dei ostendendā·q; hęc punitio indicat pſistentes in malo graui? puniēdos

Ideo enim. Subditi esse debetis·quia etiā ideo.i. ꝓpter ostendendaz subiectionē ꝑstatis quasi reddituris·quia reddent dum pugnāt,p patria et dum agunt iudicia. vos ꝑstatis seruiētes deo· Per hoc enim q illis tributa datis·deo seruitis·quia ministri dei sunt· Vel ꝑstatis tributa · q; mīstri dei sūt·vt boni laudent·mali puniant. Illi dico seruiētes vobis ꝓpter hoc dum patriā defendunt.

Tributū uecti. Vel tributum qđ domi soluit. Vectigal qđ ad domum domini vehitur.

nisi a deo. Que autem sunt a deo. †rationabiliter dispoſita †vi vel dolo †ordinata sunt. Itaq; qui †resistit †in his que ad potestatē ptinent ſ in tributis z huiusmodi †.i. habenti potestatē dei ordinatiōe †potestati †ordinationi dei resistit. †qđ tam graue ē †z ideo nō debet quis resistere· sed subiici. †Qui autē resistunt· †ipsi sibi dam †merito acquirēt damnationē †boni vel mali nationem acquirunt. †Nam †prin ſad timorē bis qui bñ opanē. cipes non sunt timori boni operis †Q. male opantibus sunt timori tu aūt ꝛc· †que cunq; sit. sed mali. †Vis aūt non timere †po †z non ē vnde timeas †etiā si mala.dum tibi est causa maioris corone testatem · †bonum fac: †z habebis †vere ex illa habebis laudē·qz dei m·ē·tibi faciēs bonū siue bonus siue malus laudem ex illa. †Dei enim minister †bono nō est timendū ſ timendū est·quia habet gladiū·iudiciariam potestatē·nō sine cā·sed vt malos puniat. z hoc ē·dei ei mīster·loco dei vīdicat. est tibi in bonum. †Si aūt malū feceris time. Non enim sine causa gladiuz portat. Dei enim minister ſ.i. ad damnū eius est·vindex in iram ei qui male agit †qz minister dei †vel necessitati necessarie ordinationi ſ quasi ex necessitate †Ideo †necessitate subditi estote. †principis vitandā vel dei Non solum †propter iram: sed etiā †vt mūda sit mens vestra diligēdo prelatū †hec ē ꝓbatio subiectionis propter †conscientiam. †Ideo enim z tributa prestatis. Ministri enim †ppter hoc ipsum tributū seruiūt vobis in defensione patrie dei sunt: †in hoc ipsum seruientes. ſ quia ministri dei ſ vt sc̄z laudet disciplina euā gelica. Reddite ergo omibus debita. cui

Nemi quicquā ꝛc. Pax ad omnes·dilectio inter fratres ·aliter enim vere fratres non sunt.

Diligatis. Mentio fit hic de charitate·qz valet ad hanc humilitatem. Sola enī charitas ē quę etiā reddita semp retinet debitorē. Reddit enim cum impendit·debet autē etiam si reddita fuerit.qz nullū ē tēpus quo impēdenda non sit. Nec cum reddit amittit·sed potius reddēdo multiplicatur habendo enim reddit·nō carēdo vt pecunia q̄ reddi nō potest nisi habeat nec haberi nisi reddat immo cū reddit ab homine · crescit in homīe z tanto maior acquirit quāto pluribꝫ reddit.

Diligit proximū Cum duo p̄cepta sint charitatis pro vtroq; vnum sępe ponit·qa nec deus sine ꝓximo · nec sine deo proximus diligitur·vel potest diligi. Dilectio proximi in factis apparet· dilectio dei amplius latet· Ideo hanc specialius ponit·de qua domin? ait: Mandatū nouū do vobis ut diligatis inuicē· vbi illud mandatū maius dilectiōis dei·videt eē p̄termissū Sed bene intelligētibus vtrunq; ūenitur in singulis· qz qui diligit deū·nec potest ipm ꝓtēnere quē deus p̄cipit diligi · z qui sancte ac spūaliter diligit proximū·qđ in illo diligit nisi deū.

Proximū. Omnem hominem ītelligi oportet·qz nemo ē cuz quo sit operādū malū Qui ergo amat homines · aut qz iusti sunt · aut quia iniusti sūt amare debet. Sic enim z se ipsuz amare debet scz vel qz iustus ē · vel vt iustus sit. Qui enī aliter se diligit iniuste se diligit ·quia ad hoc se diligit vt sit iniust?· ad hoc ergo vt sit malus ergo iam se nō diligit. Qui enim diligit iniquitatē o.a.s.

Et hoc sciētes. Alia ꝓmēdatio charitatis. Nam malū non facit·z oportunitatē parat bene opandi.

Hoc scientes. Scz qz hora ē· vel sicut quidā libri habēt hoc tēpus.s. gratię sciētes. Iam ex quo dilectionē habuim? ē hora.i. oportunitas·sed breuis

Somno. Somnus ē negligētia· vel ignorantia.

Nunc aūt. Causę interpositę·quare surgere debeamus

Propior. Bene opans vicinus ē eternę vitę. Baptismus enī ē ad veniam· vita bona ad coronam.

Vel ꝓpior. Quia plus morti ꝓximi sumus.

Nox precessit. Itē quare surgere debēt ostenditur·qz nox infidelitatis z ignorātię precessit .i. fuit·sed mō non est·cui? memoria monet vt caueatis. dies. eterna beatitudo. appro· dū peccata remissa dū iusti p gras

Nox Vetus homo qui in baptismo pręterijt. dies. sol iusticię·cuius luce veritatē didicerūt vt sciant quid agendū sit.

Opera tene. Opera mala quę ex tenebris ignorantię venerunt · vel

†debetis ſ qō regiones soluūt †reddite †· debetis ſ stipendiū qō dat dominis quādo p patriam vehuntur. †tributum †tributum·cui †vectigal ſ reddite †debetis ſ vt assurgere †reddite vectigal·cui †honorem †honorem · †vt dominū timeam? z vereamur psonas † cetera ita soluite vt nō debeatis aliquid cui †timorem timorē: †Nemini ꝛc· †charitatē ita soluite vt semp debeatis quam debeatis: †nisi vt inuicē dili gatis. Qui enim diligit proximuz Et hoc p ptes ostendit legem impleuit. Nam nō adultera bis ·non occides· non furaberis · non falsum testimonium dices·nō ſ p moysen cōcupisces. Et si quod ē aliud mā· †qđ moyses fecit in leuitico †ptinetur impletur. datum ·in hoc †verbo †instauratur ſ in bono·quoniā qui diligit iniquitatē odit animam suam· Diliges proximū tuum sicut te ip· ſ qui diligit bene facit·qz nullū malū·z ideo plenitudo legis sum. Dilectio proximi malum non ſ plene legē implet·qui diligit operatur. Plenitudo ergo legis ē ſ scimus qz dilectio malū nō opatur dilectio. Et hoc scientes tempus : †de tempore †bene operādo qa hora ē iam nos de †somno †surgere debemus † magis debita p opera bona gere. †Nunc enim †propior est no· †eterna que nobis ꝓmittit †tunc ·†quia credidimus z opati sumus·turpius ē nisi surgam? ſ tīstra † salus †q; cum †credidimus . Nox precessit·dies autē appropi· ſ ppter interfertas cās quauit. Abiiciamus ergo opera te †vt ornamēto †virtutes ·†que lux·i·fides exigit nebrarum· z †induamur †arma †lu ſ acceptis virtutibus in actu earū exerceamus nos·sicut decet in die fidei cis:sic ut in die honeste ambulem?

tenebras amant ·z ad tenebras ducunt.

Non in cõmesationi. Nota in his romanos tangi ·z ideo non ẽ eis ius gloriandi. Horũ aũt morboz supbia ẽ mater ·z humanę laudis auiditas q̃ etiã ipocrisin sepe generat ·huic nõ resistit ·nisi crebris diuinoz librozt testimonijs incutiat timoz z charitas C. XIIII.

Infirmũ aũt. Perfecte fidei est nullũ cibum discernere ·vel ĩmundum putare ·qz omnia munda mũdis. Sed quidã infirmi censebant a quibusdã abstinẽdũ ·z ita ĩter romanos contẽtio. vnde ꝓcipit tales assumere non abiicere: sed patiẽdo exẽplo z verbo ad fidem erigere. Et si incognitum ẽ: quo quis animo faciat: nõ inde disceptare.

Non in discep. Non est damnandus cuius cogitatio non ẽ aperta ·vel de quo nescimus qualis post sit futurus.

Infirmus. Qui cibos discernit putans alios mundos alios ĩmundos eo qꝫ iudei ꝓ bibiti sũt edere ·hunc suo iudicio relinquendum dicit ·ne cum scrupulo edat.

Vel licet perfecta fides ·qnę omĩa tamẽ in firmus qui timet casuz qui facile impetu libidinis sterniẽ ·edat olus .i. tenues z aridos cibos qui nõ sunt fomẽtum viciozum ·z abstineat ab illis quibus libido excitat. Crassitudo enim carnium z delitioſę epulę ꝓuocant corpus ad libidinem.

Is qui mandu. Supra ꝓcepit non disceptare de cogitationibus aliozum ·hic ꝓcipit non spernere.

Nõ iudicet. De manifestis iudicandũ ·z non occultis. Manifesta vero sũt ·quę nõ possunt bono animo fieri ·vt sũt stupra blasfemię furta z huiusmodi. de quibus iudicare nobis ꝓmittitur. Sed ea quę dubium ẽ quo animo fiant: in meliorem partem interꝓtemur ·vt de cibis ·quia possunt bono animo z simplici corde sine vicio ꝓcupiscentię quicũqz humani cibi indifferenter sumi.

Domĩo suo stat. De incognito corde alieni serui tu non habes iudicare ·sed suus domin⁹ ·ad cuius honorẽ stat qui stat ·ad quem ptinet z casus cadẽtis qui potest erigere vel iudicare. Stat aut cadit ·ideo dicit: quia ambiguum ẽ · forsan stat qui putat cadere.

Stat aut cadit. Per ꝟ oñdit se nescire quo amõ ille se agat ĩ dubijs.

Stabit aũt. Dic innuit qꝫ ambigua debemus ĩ meliorẽ ptem vertere z plus salutẽ qꝫ mortẽ reoz optare ·z in futuro spem boni habere ·z si aliter sit in presenti. ne hoc agit.

Stabit autẽ. Quia necꝫ si edit reus est: necꝫ si non edit ·si tamen deuotio esse eligendũ ĩ abstinẽtia iterpositũ Q. i. quidã certis diebus quidã omni die putant abstinendũ

iudicat diem inter diem ·alius iu
† esse eligendũ in abstinentia ↑ vt qui edit eũ gratiarum actione edat. z qui abstinet pro deo faciat Sdeorum

dicat omnem diem. ↑ Unusquisqꝫ
†. i. secundũ suam ꝓscientiam ↑in melius

in suo sensu abundet. Qui sapit
†. i. ad honorẽ z laudem domini facit Sdeo Splacere se putat deo ↑omnia Sad laudẽ domini.

diez dño sapit: z qui mãducat do
†z qꝫ domino mã· effectus indicat ↑ꝓ bonis creaturis quibus sustentat z pascit

mino manducat. † Gratias enim
†. i. abstinet ↑ad honorem domini

agit deo. Et qui nõ manducat do
†qõ effectus indicat qz Sꝓ collata abstinẽtia

mino non manducat: † z gratias a
†z debem⁹ edere vel nõ edere dño ↑qz †fidelium·

git deo. † Nemo enim nostrũ sibi
†virtutibus. i. spiritualiter ·vel etiã tpaliter cõiunctione anime z corpis ↑sed domino †in vicus †z vere nemo sibi qz domino

viuit: z nemo sibi moritur. † Si
†vita virtutũ ↑ab eo iudicãdi ·vel vt ei placeam⁹

ue enim viuimus. ↑ domino viui
†spiritualiter viciis z peccatis ·vel tpaliter dissolutione seꝛaĩe z corpis ↑. i. ad similitudinẽ christi in cuius morte baptizati sum⁹ ·vt sicut christus semel mortu⁹ ẽ z semꝫ viuit ·ita z nos semel mortui ꝓ peccato in baptismo semꝫ viuam⁹ deo Sab eo iudicandi

mus. † Sive morimur. ↑ dño mori
Sz quia vtrũqꝫ domino: ergo sumus eius iudicãdi ·cur ergo iudicat homo

mur. Sive ergo viuimus · sive mo
† qz precio sanguinis nos emit ·nec tenebit mors eum ·ꝓ quo mortuus ẽ liber in mortuis

rimur: † domini sum⁹. In hoc enim

christus mortuus est z resurrexit:
†intelligaẽ dominari Sz vtrosqꝫ iudicet.

vt z viuorum z mortuoꝝ † dominet
†christus debet domiari z iudicare ·ru autem &c. Smanducans omnia ↑nõ manducantẽ

† Tu autem quid iudicas † fratrem
Snõ manducãs Smãducãtẽ

tuum? Aut tu quid spernis fratrẽ
†nõ ita debes facere ↑vt iudicandi

tuum? † Omnes enim † stabimus
Siudicẽ deũ sedentẽ Sin ysaya

ante tribunal christi. Scriptum ẽ
Q. qui oli fui mortu⁹ iã viuo ĩ potẽtia q̃ in hoc paret ·qm̃ mihi f. i. iudicaturus sum

enim: Vivo ego dicit dominus ·

Nam alius. Supra dixit qꝫ alij omnia manducãt. alij non omnia ·de generibus ciboꝝ agens ·hic dicit qꝫ alij omni tpe ·alij aliquo certo tpe abstinent ·z vtrũqꝫ recte fieri posse dicit.

Ĩ suo sensu ꝛc. Id ẽ. in suo cõsilio dimittat ·ne scandalum passus a charitate quę ẽ mater omniũ virtutũ recedat.

Qui sapit. In suo sensu dico vt abũdans: quia qui sapit diem ·vel omnem. vel diẽ inter diem ·domino sa.

Et qui man. do·
ꝛc. Id ẽ. ad honorem domini ·cuius omnia creata credit munda: z qz ei seruiturus illis sustentatur.

Nemo enim si
ui. Qui enĩ lege frenatur ·non sibi: sed deo q̃ legem dedit vivit. Si lex nõ esset ·sibi quisqꝫ viueret.

Sibi. Sed domino quo iudice damnatur vel coronatur ·vel sibi. i. ad laudem suaz sed dei. Sicut enĩ magnitudinis non ẽ finis sic nostre laudis non erit finis. Non eniz cũ mortui fuerimus ĩ hac carne desinemus laudare deũ ·z secundum hoc de fidelibus tantũ agit. Vel sibi. i. a se iudicandus ·sed a domino ·secundum hoc de bonis z malis accipit.

Christus mor. ẽ
ꝛc. Vt vivorũ z mortuorum dominetur et vtrosqꝫ iudicet ·Et ad litteram accipit vivos z mortuos vt non putetur tantum iudicare de mortuis ·quasi dum viuunt hominibus sit commissum iudiciũ ·sed põst mortem deo. Hoc enim insipientium dogma peruersum tradidit ·sed melius est vt vtrozunqꝫ dicatur christus dominari z utrosqꝫ iudicare Quasi quibus dedit filios dei fieri ·hi etiaz nunc z post mortem regnant cũ christo. Sed aliter nunc regnant cũ eo sancti ei⁹ · aliter tũc regnabunt. Nunc regnant ·quia qnę sursũ sunt sapiunt z quęrunt. Postremo regnabunt cum illo ·ita vt sint in regno eius ·z sint etiam illi regnum ·quia z animę pioꝝ mortuorum nõ separantur ab ecclesia · qnę etiam nunc ẽ regnum christi ·quia regnat nunc cum christo in vivis z mortuis ·vel mortuus ẽ. vt mortuos a peccatis liberet ·dum enim vixit · vivis salutis viam ostendit ·resurrexit vt iustificatos secum viuere faceret.

Ante tribunal. Hoc a simili dicitur. Tribunal enim sedes iudicum ẽ · quę in excelso locat ·vt iudex ab omnib⁹ videat z ipse ex eminẽte loco omẽs valeat intueri. Ita z christus quasi in tribunali sedebit ·qz ab omnib⁹ videbit ·z ipse omniũ ꝓscientias videbit z causas diiudicabit.

Hec sunt opera tenebrarũ Sluxuriosis puniss!
Non in †cõmesationibus z ebrie
†pigricie dormiẽdi ↑ z luxuria que de cibo z potu nimio

tatibus ·nõ in †cubilibus z ↑impu
Svt solebãt seinuicẽ preferẽdo in quo mõz inuidebat maiori

dicicijs ·non in ↑tentione z emula
†Q. predicta ne faciatis ↑. i. formã christi Squẽ induti ·nõ cogemini seruire carni

tione: sed †induimini ↑dominũ hie
Sillicitis Snõ in necessarijs ad sustẽtationem

sum christum ·z carnis curaz ne fe
ceritis in desiderijs.

C. XIIII.

Sita in vobis ipsis honesti sitis vt dictũ ẽ Sillũ qui nõdum pfecte credit vt credẽdũ ẽ

Infirmum autez
†vt christus egrotos Sad sanandũ ↑vt de occulto iudicetis reum.

in fide †assumite: ↑non in discepta
†hic talis potest assumere alios

tionibus cogitationuz. † Alius enim
†posse ↑humanis vsibus data †ꝓ hic indiget assumi ·qui ꝓmittitur edere olus ĩ quo nulla ẽstio

credit †mãducare se ↑omnia. † Qui

autem infirmus ẽ olus manducet
†z cũ hec ita sint ↑omĩa indifferẽter †ꝓ abstinẽtẽ.

† Is qui ↑manducat: non † mandu
† qz voluntatis ẽ edere vl nõ edere

cantem ↑non spernat. Et qui non
†nõ credat peccare cũ nesciat quo animo Somnis

manducat: ↑manducantẽ non iudi
†neuter alterũ ·vterqꝫ enim seruus dei ẽ ↑mandu cantem vel nõ manducantẽ †ꝓ ad fidem

cet. † Deus enim ↑illum †assumpsit
† z cum hoc est ergo ↑cuius valentie †ꝓ damnandum affirmas ·qõ nõ debes ·cũ sit alteri⁹ seruus

† Tu ↑quis es †q̃ iudicas alienũ ser
Squa ꝓscientia edat vel nõ edat · Sdeus iudex ẽ cuius seruus ẽ

uum? Domino suo stat aut cadit.
†hoc de predestinatis Sstare poterit domino suo ↑de quo nulli ẽ ambiguum

† Stabit autẽ. ↑ Potens enim est
†ne stare sibi arroget ↑Q. stabit dico z potest credi staturus esse: qz qõ agit ex iudicio agit

deus †statuere illum. ↑ Nam alius

Non ergo amplius. Non vsurpemus nobis qd ad nos nō ptinet. Non reprehendamus ea que nescimus quo animo fiāt vel etiā si apta nō ita reꝑhendam⁹ vt de sanitate desperemus. In his enim duob⁹ temerariū est iudiciū. ꝛ vel supbia ē vel inuidētia vnde dicit᷑ nolite iudicare ꝛ nō .i.

Scio et cōfido. ꝛc. dico. Ne ponatis offendiculū fratribus. Non aūt dico offendiculū vel scandaluz. eo ꝙ cibus sit īmundus. quia scio ꝑ hoc ꝙ fiducia ē in hiesu. qui post ꝗ̄ venit absoluit a lege. Commune ponit. ꝓ īmundo. tractū a vasis que ante omnibus vsibus erant cōmunia post sacrificijs dedicata. iam nō cōmunia. sꝫ sancta dicebant᷑. vl' ipsi iudei dicebant᷑ ꝓprie prius popul⁹ dei. alij vero omnes ꝯmunes ꝛ īmundi.

Non ergo blasfemetur. Quia qui habet opera bona. si reprehendat᷑ in re minima bonū suum obfuscatur. ꝛ īcipit bonum eius blasfemari ꝑ malum. Vnde Ezechiel Iusticia iusti nō ꝓficiet ei si errauerit.

Non ergo blasfemet᷑ bonū. Bona in se cōmestio blasfemabilis ē dum alij nocet. ꝛ qꝛ nocet abstine. quia nō est causa regni dei esca.

Non enim ē re. dei e. et po. Non vsus ciboꝝ. sed concupiscentia refrenanda est. Non interest quid alimentoꝝ vel quantum ꝓ cōgruentia hominū ꝛ ꝑsone sue ꝛ pro valitudinis sue necessitate quis capiat. sed ꝗ̄ facile ꝛ leto animo careat his. cum his vel oportet vel necesse ē carere.

Gaudiū. Non vtiqꝫ in epulis vt multi solent sed in spiritusancto. hoc gaudiū orit᷑ de fraterna pace. sicut de disceptatione ira. vbi nō est spiritus. quia in solis pacificis ē. cuius etiā gratia hec tria sunt in aliquo. iusticia. pax ꝛ gaudium.

Placet deo. Secundū ꝙ gaudiū ē in spiritusancto. Probatus habetur hominibus secundū iusticiam. ꝛ pacē etiam. qꝛ disceptatio discordiā parit ideo dimissis temerarijs iudicijs sectemur ꝗ̄ pacis nō discordie. ꝛ que edi

ſ in iudicio ſ etiā inimicoꝝ
quonia mihi flectetur omne genu:
†cōscientia cognoscēs me esse deū †quid egerit ꝉ mihi
ꝛ omnis lingua cōfitebitur deo.
†ꝛ quia scriptura dicit †iudicādus a deo ꝉ nō ꝑ ambages eludet
Itaqꝫ vnusquisqꝫ nostrum ꝓ se
†ꝛ quia ꝓ se quisqꝫ rationē reddet
rationem reddat deo. Non ergo
†sicut actenus fecimus †nos ex opinione
amplius inuicē iudicemus. Sed
†scilicet †discernite obseruandū quid ꝓsit ꝉ vnde ꝑeat vestro exēplo idē faciēs
hoc iudicate magis: ne pōatis of
†ꝯtristationē qd minus ē
fendiculum fratri vel scandalum.
ſ ꝑ hoc ſ qꝛ
Scio ꝛ confido in domino hiesu:
†immundū †post aduentū ei⁹ vel ꝑ eius creatoꝛ
quia nihil cōmune ꝑ ipsum nisi ei
† vnde nō qd ītrat in os. c. h. sed qd ꝓcedit. d. co. †hic ē īfirmus de quo supra. Qui aūt īfir. ol⁹ mā.
qui estimat quid cōmune esse: illi
†ꝓ ꝯsciētia †Et ideo ne ponas offendiculum vel scandalū fratri ſ nō dico scandalizat᷑ sed qd minus ē saltē
commune ē. Si enim propter ci
†ex hoc solo patet ꝙ
bum frater tuus contristatur: iam
†in quo peccas. scꝫ ꝙ nō am. secundū charitatē
non secundum charitatem ambu-
†caue ergo ne ꝯtristes cibo tuo. plus aūt caue ne ꝑdas ſ qꝛ debes ꝯfirmare nō sancta scādalisare
las. Noli tuo cibo illum perdere:
†tantū quid fecit ꝙ †ex cui⁹ morte cognoscit᷑ quātum valeat salus fratris ꝉ quīquidē frater cōtristatur vel ꝑditur. nō ergo ſ ꝑ hoc minimū cetera bona nō obfuscētur
ꝓ quo christus mortuus ē. Non
†ꝙ si esset ꝓ nullius scādalo obmitteres
ergo blasfemet᷑ bonū nostrū. Nō
enim est regnum dei esca ꝛ potus:
†vt fratri facias qd tibi vis fieri †.i. ꝯcordia que ē effectus iusticie ꝉ .i. de donis spiritus. nō supbire sed humiliter ꝛ grate accipe. q̄ nō ī vobis
sed iusticia ꝛ pax ꝛ gaudiuz i spi-
†vere ꝛ iusticia ꝛ pax cā regni ē † ī iusticia pace et gaudio
ritusancto. Qui enim in hoc ser-
†qui hoc precipit. qui nulli scādalum facit
uit christo. placet deo: ꝛ probatus
ſ qꝛ disceptatio discordiā ꝑit
ē hominibus. Itaqꝫ que pacis sūt
ſ cū pace docēdo
sectemur: ꝛ que edificationis sunt.
†hec sectemur. sed nō destruam⁹ opus dei ſ ideo iterū nō debes cū offendiculo fratris edere. qꝛ destrueres op⁹ dei. i. fidē virtutes ꝛ alia bona que ī eo de⁹ oꝑatus ē
in inuicem custodiamus. Noli ꝓ-
†Et nō dico ꝓpter escā quin mūda sit. qꝛ ſ vnde ꝛ vidit de⁹ cūcta q̄ fecerat ꝛ erāt valde bona
pter escā destruere opus dei. Om
nia quidem munda sunt: sed malū
†alioꝝ. quātomagis dei vt adā pomū. esau lentē iudei carnes ī deserto
ē homini qui ꝑ offendiculum mā-

ſ ab his ꝓ offendiculo debes abstinere. quia ꝛ ab omni carne
ducat. Bonum est non māducare
ſ aliqd facere
carnē. ꝛ non bibere vinuz: neqꝫ in
†i quo ē ei causa dānatōis †cōtristatur
quo frater tuus offendit᷑ aut scā-
†vt dubitet. et si nō offendit᷑ †hoc bene potes. qꝛ de tuo bono nihil ꝑdis
dalizatur. aut infirmat᷑. Tu fidez
ſ ī corde quā null⁹ auferet
quā habes penes temetipsum: ha
†tm̄ ſ nō corā abstinente. ne ei noceas †qꝛ ꝉ qui nō facit se dānabilē nocēdo aliis de suo bono.
be coram deo. Beatus qui non
ſ bonū iudicat
iudicat semetipsū in eo qd probat
†ille beat⁹ sed qui †cibos alios mūdos alios īmūdos ꝉ et cū illa ꝯsciētia
Qui autē discernit. si manduca
ſ māducauit
uerit damnatus est: quia non ex fi
†bonū etiā †qd fit cōtra fidē. i. ꝯtra ꝯsciētiam vt credatur malū esse
de. Omne qd non ē ex fide. pec-
catum est.

C. XV.

ſ īfirmus si edit dānatur. sed nos
Debemus autē
†cū illi nō possūt se ad nos erigere
nos firmiores imbecillitates infir
†pati. erigere. nō ꝓuocare. nō ꝯtēnere †nō nostre volūtati obedire
morum sustinere: ꝛ nō nobis pla
ſ charitati studēs
cere. Unusquisqꝫ vestrum ꝓximo
†placere curet †ī id qd vtile ꝉ qd ꝓ valet
suo placeat in bonum: ad edifi-
†Et vere nō nobis placere debem⁹ †nō qd placeret carni fecit
cationem. Etenim christus nō si-
ſ deo patri ſ in psal.
bi placuit. Sed sicut scriptum ē.
ſ qꝛ eieci eos de tēplo. qd fecerūt speluncā latronū Ideo
Improperia improperātium tibi
†fuerūt causa oppressiōis mee †quid hoc ad nos
ceciderunt super me. Quecunqꝫ
ſ de christo cui⁹ vita vite nostre et morū ē disciplina.
enim scripta sunt. ad nostram do-
†vt ꝑ ea scripta doceamur cōpati ꝓximis. et in eo cōsolemur ꝑ exemplum christi. et ita speremꝰ que christus accepit
ctrinam scripta sunt: vt ꝑ patienti
am ꝛ consolationem scripturarum
†scriptura ē ad doctrinā. sed †datoꝛ
spem habeamus. Deus autē pa-
ſ indifferenter
tientie ꝛ solatij det vobis idipsum
†qd vn⁹ sentit vt alter sentiat †nō preter christū sed in eo. vt secundū doctrinā eius sapiatis
sapere in alterutrū secundum hie
†eadē volūtate †eadē vocis cōfessione.
sum christum: vt vnanimes vno
†qꝛ ē deus essentia ſ qꝛ creatoꝛ †et qꝛ beniuol⁹ christum mittēdo
ore honorificetis deum ꝛ patrez

ficationis. vt ceteri edificent᷑ uel iam edificati conseruent᷑. Inuicē iudeus ad gentilem ꝛ gētilis ad iudeuz.

Offēditur. Perturbatus nesciēs quid teneat.

Offendit᷑. qui a fide recta discedit.

Infirmatur. qui non recedit. sed dubitare incipit.

Fidem. Qua credis omnia esse munda ꝛ edenda.

Habe corā deo Vt pacem serues cum fratre. qd ē vtile apud deum.

Beatus. Beatuz dicit qui non facit aliud. ꝗ̄ qd vtile probat sed illum proprio iudicio censet damnādum qui qd dicit se debere facere nō facit.

Omne autem quod nō est ex fi. ꝛc. Non tamen omne qd fit cum fide bonuz est. quia ignorātia que ē ex culpa nocet.

Omnis vita infidelium peccatum ē: ꝛ nihil bonum sine summo bono. vbi deest agnitio veritatis eterne falsa virtus ē etiam in optimis moribus.

Opera que vidētur probabilia. ꝑter fidem sic sūt vt magne vires ꝛ cursus celerrimus extra viam.

Non ex fide. Fides vestra vult vt homo agat hoc qd bene intelligit esse agenduz ꝛ peccatū est qd aliter fit ꝗ̄ ꝓbatum est.

C. XV.

Non nobis. Id est quod nobis placeat vendicare. Sed qd fratri: quia inuicē curā agere debemus.

Etenim christ⁹. ꝛc. Vnde nō veni facere voluntatem meaz Sed ei⁹ qui misit me. Improperia. id est. cū facerem voluntatem tuam o deus. iudei dixerūt me peccare in te. qui potius me non recipiendo quem misisti in te peccauerunt. Exprobrauerunt: ꝛ ideo me occiderunt. Sic peccata peccantiū in deum ceciderunt sup christum. qꝛ innocens a peccatoribus occidit᷑ quasi blasfemus.

Scripta. In diuinis libris. vnde dixit. Scriptum est.

Idipsum sapere. Quasi dicat. Nisi idem sapiatis. deum honorare non poteritis.

¶ Circuncisionis Ad ē. indeoꝝ ad quos corpaliter venit. vnde nō sum missus nisi ad ones q̄ pierunt dom⁹ israel.

¶ Propter ueritā Non repulit indeos · quib⁹ ꝓprie veritas · gē tib⁹ misericordia · quibus nulla ꝓmissio.

¶ Promissiones Promiserat ei abrae In semine tuo benedi cent omnes gētes. Et dauid · de fructu ventris tui ponā sup sedē tuā. Et itē iacob dixit Orietur stella ex iacob

¶ Confitebor · Cōfessio aūt nō tantū pec catoꝝ ē · sed z laudis.

¶ Erit cadix Jesse Et ex hac radice erit ille qui exurget.

¶ Esse radix. Dauid arboꝝ · q̄ p ramū. i. mariā fecit fructū. i. xp̄m.

¶ Et pace. Vt possitis gaudere det pacē z ꝓcordiam adinuicē · z ꝓficiat: si sit sana fides.

¶ Vt abundetis. Jd ē. vt p ista habita certiores sitis de eterna beatitudine · z abūdetis in virtute spūssancti. i. fortitudine bonę opationis · q̄ datur p spiritūsanctum.

¶ Certus sum aūt Ne videret apostol⁹ omēs itelligere discordes z ad corrigendum insipientes. Remouet qđ ideo incipit: vt ad moneat pfectiores de correctione minoꝝ · z ī ꝓponit se exēplum · qui laborat de alijs · z opus ē vt isti hoc faciant · cū ipse alijs ipeditus: ad eos venire nō possit.

¶ Repleti omi sci · Per hanc laudē puocat ad melioꝛa: moꝛe exhortantis. vñ nec dicit docere sed monere quasi qđ sciat · sed subterfugit aīo · hoc enim solet moneri · qđ cū sciatur aliqñ subterfugit animo aut negligēter habeꝛ.

¶ Scripsi uobis auda. ꝛc. ꝓpter apostolatū. Quasi ꝓ meo officio omittē ñ potui.

¶ Propter gra · ut sim mini. Nō temere scribit · sed apostol⁹ gentiuꝝ audet scribere

†vt deum honorificetis
domini nostri ihesu christi. †Pro/
ſinfirmos
pter quod suscipite inuicez: sicut z
†ifirmos †vt faceret imoꝛtales
christus suscepit †vos †in honoꝛez
ſsuscepit: qz indeos · ita vt esset minister eo rū. i. apostolus z predicatoꝛ eoꝝ · z hoc vt esset verus ī ꝓmissis · z ꝓpleret ꝓmissiones quas fecit patribus abrāā. s. isaac z iacob.
dei. Dico enim christuz ihesum mi
nistrum fuisse circuncisionis pro/
pter veritatē dei: ad cōfirmandas
†z gentes p misericordiā sus· †dico
ꝓmissiones patrū. †Gentes †autez
ſde
super misericordiaz honorare deū
†in psalmo de gētibus · de quib⁹ min⁹ videretur
†vel ꝓpterea
†Sicut scriptum ē: †Propter hoc
ſfaciā confitētes de gētib⁹
confitebor tibi in gentibus domi/
ſcā ticū nouū z cū leticia te laudentes
ne: z nomini tuo cantabo. Et iterū
ſisayas †qz assumpte estis vt sitis vnum oule
†inde is · qz cū eis vnū estis
dicit: †Letamini gentes cum †ple/
ſdauid
be eius. Et iteruz: laudate omnes
†qz assumpte †qz auxit numerū plebis sue gentibus adiectis
†gētes dominū · z †magnificate eū
ſduodeci trib⁹ ſad idē
omēs populi. Et rursus isayas ait
†pater dauid qui z isai †ex qua ille †a morte
†p fidē z bona opa
Erit radix †ihesse · z †qui †exurget · †re
ſz ideo
gere gentes: in eum gentes spera/
†moneo vos inuicē suscipe † qui dat spem vel in quo speramus
bunt. †Deus aūt †spei repleat vos
ſspirituali ſvt nec vnus vestrū doleat · sicut solebatis dolere in lite
omni gaudio z pace in credendo ·
vt abundetis in spe z virtute spiri
ſz si ita moneo suscipe inuicē: nō tamen vōs admonitione hac īdigetis ſde vobis̄ o
tussancti. Certus sum autem frēs
ſqui ita loquoꝛ
mei z ego ipse de vobis: quoniam
†vos ſnō solū ego †qua velitis bonū
†z ipsi pleni estis †dilectione. Re/
†veteris z noue legis †qua possitis †repleti e
stis his duobus †nisi culpa remaneat vestra
pleti †omni †scientia: †ita vt †possi/
†vicissim † vos vt nō dicam docere †z si pleni. dilec. z sciētia: aliquātulū tñ audacter ſsed tamē
tis †alterutrū †monere. †Audaciuſ
ſecclesie vel ep̄le
autē scripsi vobis fratres ex parte
ſvobis ex pte. i. pfectioꝛibus · nō quasi putās vos īsipiētes · sed quasi faciēs vos memores, quid agere debeatis · i quo quasi oblitos latēter arguit
tanq̄z in memoriaz vos reducens ·
propter gratiam quę data ē mihi a
ſquē ipse nō alⁱ⁹ istituit
deo: vt sim minister ihesu christi in
ſsanctum esse ostēdens z ꝓfirmās bona opatione z miraculis
gentibus sanctificans euangeliuz
ſ vt gētes quas offero sint accepte deo fidei pfectione · z sanctificate bona opatione
dei: vt fiat oblatio gētium accepta
†eius gratia ē fides z bonū opus † z qz ita ago
sanctificata in †spiritusancto. † Da

†meritū dignū glōria ſper
beo igitur †gloriam in christo ihesu
†referēdā ſgloriā †. i. ea tantū loquoꝛ que p me efficit · ſvt pseudo
†ad deuz. Non enim †audeo aliqd
loqui eoꝝ que per me nō efficit
ſ vt gētes obediāt euāgelio
christus in obedientia gentium in
ſę predicationē meā i verbo z factis z bonā operationē · z per potētiā minoꝝ z maioꝝ miraculoꝝ factoꝝ ī virtute spiritus
verbo z factis in virtute signoruz
†q̄ ī me talia operat quo ī me opāte ita laborauī
z prodigioꝝ in virtute †spiritus/
ſ circūquaq̄
sancti vt ab hierusalem per circum
ſ mare ſplene p̄dicaueri
itum vsq̄ ad illiricum repleuerim
ſ vel dei ſ ī tali loco
euangelium christi. Sic autē hoc
ſa pseu
prędicaui euangeliū · non vbi no/
do apostolis †si enī illud facerē · hoc īde ꝓtingeret ſ. i. ne predicarē iā per alios cōuersis · nō ꝓ hoc nō faceret: si cōtigisset
minatus ē christus: †ne supza alie
num fundamentū ędificarē. Sed
ſita feci ſī isaia ita fieri
sicut scriptum est. Quoniaz quib⁹
ſpriꝰ ſchristo ſcredēt
non ē annunciatum de eo videbūt
†priꝰ ſpredicationē alicui⁹ de deo †meā predicationē esse verā
z qui †non audierunt †intelligent.
†qz tot prediceui †vt pseudo apostoloꝝ cōmenta prava excluderet
† Propter qđ †z ipediebar plūs
ſsicut ī inicio epistole dixit
venire ad vos: z prohibitus sum
vsq̄ adhuc. Nunc vero vlterius
ſcausam morādi
locū non habens in his regionib⁹
cupiditatē aūt habens veniēdi ad
vos ex multis iam pręcedētibus
†qz et hos preoccupare festinat †vbi difficile iter pseudo apostolis · et ideo tardare licuit
annis. † Sed cū in †hispaniaz pro
†quasi ex me nihil possum †qz nō īdigetis longa moꝛa · sed interim vos preparetis · ne me a ceteris retardetis.
ficisci ędpero · †spero q̄ †prędteriens
videam vos: z a vobis deducar
†i hispaniā †illa q̄ mō discoꝛs ſ tēpis. i. aliquā diu †de fructu vestro letatus
†illuc: si vobis primū †ex pte †frui/
ſqz hic nō habeo locū · et vos deside/ro · igit̄ nunc ſ. i. īdelate
tus fuero. Nunc igitur proficiscar
in hierusalem ministrare sanctis.
ſnō eos coegi
Probauerunt enī macedonia z a/
chaia collationē aliquam facere in
ſvel sanctos
pauperes sanctoꝛum qui sunt hie
†ꝓbauerūt †adeo vult esse misericoꝛdes · vt z hoc deberi dicat ab eo qui misericoꝛdiā expectat
rusalem. †Placuit enim eis · z †de/
bitoꝛes sunt eoꝝ. Nam si spiritua/
ſiudeoꝝ · qui prędicatoꝛes miserūt eis
lium eoꝝ participes facti sunt
ſvtiq̄ ſipsi
gentiles · debent z in carnalibus

omnibus gētibus autoritate sibi trādita p gratiam.

¶ Habeo igi. glo. Sic z vos si de fratribus laboratis.

¶ Hoc ideo dicit · vt mihil min⁹ se posse ꝓbēt q̄s apostolos q̄ cū christo fuerant.

¶ Non ubi no. ē. ꝛc. Quia sciebat pseudo apostolos z alios sub nomīe christi falsa docere · qđ postea corrigere maxime erat labꝛis · ideo sollicitus erat ꝓuenire · z veritatē ītegre tradere · vbi nōdum erat nūciat⁹ christus · qđ testimonio ꝓphete probat.

¶ Et qui nō aū. ꝛc. Vt verus esset de verbo dei ītellect⁹ festinauit gentes veritatē inhuere.

¶ Sāctis. Qui omniū rerū suaruz vendi tarū ꝓcia posuerūt ad pedes apostoloꝝ z passi sūt a ꝓtribulibꝰ · de his ꝓmunis erat cura omnibꝰ apostolis.

¶ Probauerūt e. ꝛc. Ad huiusmōi opa romanos inuitat · qz q̄ p misericoꝛdiā dei viuit pius dz eē ꝓfratri.

¶ In pau. san. qui ꝛc. Ipi toto se dederūt diuinis obsequijs · nihil mundanū curāres exēplū bonę ꝓfessionis dabant fidelibus.

Ut adiuuetis: Multi minimi dñ congregant vnanimes fiunt magni · z multoz p̄ces ip̄ossibile ē vt nō ip̄etrēt. Si ergo eū videre cupiūt: orent vt liberatū eū recipiāt cum gaudio charitatis.

Accepta. Vt illi intellecta charitate illi? erga se · cū illo vnanimes deo gratias agāt Magnus enī p̄fectus est ei: cuius ministerio multi facti lēti deum laudant.

Dei? pacis. Christus qui ait, Pacem meā do vobis · pacem meā relin, vo. qui cum suis vsq; ad cōsummationē seculi · ita z cum istis. Sicut ipse ait no biscū sum oībus diebꝫ vsq; ad p̄sūmatōz scli

†iudeis †qz illis hoc placuit · sez facere cōmunionem sanctis qui sunt in hierusalē †i. cū p̄fecero opus ministratōis
ministrare †eis. † Hoc autem †cum
ſ sub signo cuiusq; ecclesie
cōsūmauero · z assignauero eis fructum hunc: p̄ficiscar per vos in hi
ſ z ideo iterim corrigite vos
†p vos trāsibo · sed tamē certus sum de gratis dei,
spaniam. † Sciens autē quoniam
†iam diu voto †ita vt vobis multū p̄dero p bene dictionē christi
†veniens ad vos · † in abundantia
ſ hec ē virtus signoz qua confirmati sunt
ſ tandē re ipsa ſ z iō
benedictionis christi veniam. Ob
ſ si eū diligitis
secro igitur vos fratres p̄ dominū
†si in vobis ē charitas quā spiritus facit
nostrū hiesum christum · et †p̄ charitatem spiritus · vt adiuuetis in ora
ſ per
ſ habitis
tionibus vestris p̄ me ad dominū
ſ ne qō defero auferāt
vt liberer ab infidelibus qui sunt i
†mihi iniūcti †quasi sufficiēs nō diminuta
iudea z obsequij †mei oblatio †ac
†orate ita fieri vt hoc facto
cepta fiat i hierosolimis sāctis: † vt
ſ hoc dicit vt ostēdat oīa cū dei volūtate se agere
veniam ad vos in gaudio per vo
ſ vel vt ſ qō erit illis pacatis
luntatem dei · z refrigerer vobiscuz
ſ q. venturū me spero · sed siue veniā · siue nō
Deus autem pacis sit cum omnibus vobis amen.

C. XVI.

ſ p̄mendabilē ostendo

Commēdo autem vobis phebem sororem nostram quę est in ministerio
ſ in fide ſ vel meā
ecclesię quę est in cenchris · vt eam
†vt dignum ē sanctos suscipere · vel suscipi † vobis ſ p
suscipiatis in domino †digne † sanctis · z assistatis ei in quocunq; ne
ſ auxiliemini
gocio vestri indiguerit. Et enim ipsa quoq; astitit multis z mihi ipsi.
ſ que z p̄risculla in actibus apostolorum appellat
Salutate p̄riscam z aquilaz adiutores meos in christo hiesu · qui p
ſ in predicatōe christi
†i. vita ſ liberāda †ministrādo mihi ſ glad io
†anima mea suas † ceruices suppo
suerunt. Quibus non solum ego gratias ago: sed z cūctę ecclesię gētium · et domesticam eoz ecclesiam
ſ salutate ſ. i. familiam
ſ qui īpensius laborauit ad exhortationem eorum
Salutate epheneturz dilectū mihi
ſ qui p̄rimus regenerauit i christo
qui ē p̄rimitiu? ecclesię asię in chri
†que īpensius laborauit ad exhortationē eorum.
sto hiesu. Salutate mariam · † quę
ſ quia discordiā ptulit ad apostolū
multuz laborauit in vobis. Salu

ſ qz iudei
tate andronicum z iuliam cogna
ſ causa fidei captiuitatē passi ſ aug. qz quādiu sumus i corpe pegrinamur a deo · z p̄ hoc captiui.
tos z concaptiuos meos · qui sunt
ſ predicatoribus
nobiles i aplis · qui z ante me fue
†in fide christi † iste amicus erat apostolo in dño z nō p̄captiuus
rāt in † christo hiesu. Salutate † am
ſ vel i christo
pliatum dilectum mihi in domino
†in exhortatiōe fidei ſ opis' pticipē † mihi z aliis
Salutate vrbanum † adiutorē † no
†qui amicꝰ meus, p̄prius · z si nō coadiutor. i. participeps operis
strum i christo hiesu z stachin † dilectum meum. Salutate appellem
ſ. i. pbatū
probum in christo. Salutate eos
qui sunt ex aristoboli domo. Salutate herodionem cognatū meuz
Salutate eos qui sunt ex narcissi
domo qui sunt in domino. Salutate triphenam z triphosam quę
ſ in ministerio sanctoz z angustiis
laborant in domino. Salutate p̄si
†plus p̄dicris
dam charissimam meam · quę † multum laborauit in domino. Salu
ſ in ministerio sanctoz vel angustiis
† qz p̄motus ad res domini agēdas · scilicet ad sacerdotium.
tate rufum in domino † electum · z
†carne † beneficiis † simul salutat · quos sciebat iunctos in christiana amicicia
matrem † eius z † meaz. † Salutate
asincretum · phlegontam · hermen
patrobam · herman · z qui cum eis
ſ z hi sil' vnanimes erāt
sunt fratres. Salutate philologū
z iuliam · z nereum. z sororem eius
z olimpiadē · z omnes qui cum eis
ſ omnes
sunt sanctos. Salutate inuicem in
ſ in pace christi
osculo sancto. Salutant vos om
†horz locoz † hos salutare et imitamini · sed hos vitate.
nes † ecclesię christi. † Rogo autem
ſ discernatis ſ qui fa
vos fratres vt obseruetis eos qui
ciūt vos dissentire et offendere inuicē †entes ſ qz de lege ardebāt et cogebāt credētes iudaizare
dissensiones z offendicula † p̄ter
ſ a veris
doctrinā quā vos didicistis faciūt
ſ z debetis declinare
z declinate ab illis. Huiuscemodi
ſ nostro
enim christo domino non seruiūt.
†aliis enim adulātur aliis detrahūt vt ventrē suū implere possint † cōpositis enī verbis suā traditōnē p̄mendabāt · quib? simpliciū corda decipiebāt
† Sed suo ventri. † Et per dulces
sermones z benedictōnes seducūt
corda innocentium. Uestra enim
ſ facultas obediētie vestra
obediētia in omnē locū diuulgata

Appelles. Per tētationes iuentus est fidelis in christo · z si nō suus amicus · uel particeps operis.

Aristobol?. Solebat p̄gregare fratres i christo · quos salutat adeo, p̄bans factū illi?

Ex narcissi. Narcissus dicit' fuisse p̄sbiter. qui pegrinādo cōfirmabat sanctos frēs qui qz p̄sens tunc non aderat · suos salutat · z quia nō omniū illoruz merita nouerat · discernit · subdens qui sunt i domīo · i. eos quos dignos videritis.

Laborauit. Labor hic de quo crebri? apostol? ē in exhortatione z in mīsterio sanctoz z in p̄ssura z in egestate p̄pter deum.

Matrez e. et m. Pro sanctitate eius vocat suā matrē · cui? filiū p̄posuit p̄ ecclesiastico officio.

Et omnes ꝛc. Omnes quib? scribit z q̄s nōiat inbet se salutare inuicē in osculo sancto .i. in pace christi · vt religiosa sint oscula non carnalia.

Christi. Quę i christo p̄fidūt · nō i alia re.

Vt obserue e. Pseudo apostolos tāgit · quos i tota ep'la cauēdos esse monet.

Uestra enī obe. Ideo moneo vitare · qz uestra fides z obedientia vbiq; laudat' · qz estis in capite mūdi · z sic exemplo vestro iaz possent alij corrumpi. Uel rogo vitare · qz leuiter obeditis · qō bonum ē · z inde gaudeo. sed volo vt sitis sapiētes in bono discernendo · z sine aliqua parte mali.

qz

C. XVI.

Commēdo uo. Amodo multos p̄ponit · quib? credere debeant romani. Q. ita facite vt dixi, bos autem imitamini.

Phebē sororē. ꝛc. Phebe ditissima z nobilissima mlier fuit q̄ ecclīam i loco cēchris sua substātia sustentabat. Ea vero tūc tpis p̄ aliquo negocio romam p̄fecta ē · p quaz forsan hāc misit ep'laz

Vel suscipiatis dig. s. Vt alij codices habēt. i. ualde honeste z honorifice.

Aquila. Vir p̄riscille qui cosdintores pauli romā ad p̄firmationem eoz venerant. Sic z omēs alij quos salutat.

Ecclesię gētium Quia hi laborant ad p̄fectum gentiū · exhortantes fidem christi · q̄ etiā picula p̄ apostolo pati nō recusauerunt · vnde romani eis obedire debent.

Deus aũt pac. Vos sitis sapiẽtes·deus autẽ ꝓteret sathanã.i. falsos ꝓdicatores·vel quẽlibet vobis aduersantẽ hominẽ vel dyabolũ.

Sub pedibus. Vt caput.i.primos motus suggestionũ ꝓtemnatis sicut eue in figura ecclesię dictũ est.

Gratia. Gratiã quã ꝑmisit i aduentu suo:iam optat eis.

Salutat uos thimo. Tot ꝛ tanti cõgaudent vestro cepto· ꝛideo ꝑseuerare vos decet.

Et unuersam. Et supra diterat omnes ecclesias. Sed hic dicit ecclesiaꝫ alterius puincię. vñ cains erat

Ei aũt qui po. Sic ego moneo. Ei autẽ qui potest vos cõfirmare sit gloria · a q̃ solo omnia. In quo epistolę notat summa.

Secundum re myst. Mysterium dicit icarnationẽ christi ⁊c. quę eternis tpibus erant absc̃dita · quia licet et aliqua pte antiquis patribus fuissent cognita: plene tamẽ a nullo fuerũt scita·quo usq; suo tẽpe ꝑ ipsum christuꝫ sunt reuelata Scripturis ꝓphetarũ ab eo referatis·testimonium dantibus huic ꝓdicatõni. **patefactũ** in cunctis gentibus ad obediendũ.i. vt obediant fidei bene opãdo. **taciti.** aliꝫs·sed cogniti soli deo·qz ꝛsi sit modo hominibus reuelatum·tamẽ soli deo cognitũ ẽ:quia solus nouit cur ita factũ ẽ. In quo reprimit inquisitores qui querũt cur tantum distulit deus· cur tot gentes pire ꝑmisit.

Eterni dei. Solꝰ deus ꝓprie eternus dicit·quia sine initio·ꝛsine fine·ñ sic ignis eternus·qui licet sine fine initiũ tamẽ habet. Illa ẽ ergo ꝓa eternitas quę ẽ vera imortalitas hęc ẽ illa summa incõmutabilitas· quã solꝰ deus habet q̃ imutari omuino nõ potest. aliud est enim aliq̃d non mutari·cũ possit mutari. aliud aũt non posse ꝑsus mutari. Sic ergo hõ ꝺr bonꝰ·nõ tñ sicut deus· de quo dictũ ẽ. Nemo bonꝰ nisi solus deꝰ. Sic hõ dicit immortalis anima·nõ tamẽ sicut deꝰ de quo dictum ẽ. Solus habet imortalitatẽ. Sic ꝛ homo dicit sapiẽs·non tamen sicut deus·de quo dictũ est. Soli deo sapiẽti. Sic dicit ignis eternus· nõ tñ sicut deꝰ·cuius solius imortalitas ipsa ẽ vera eternitas.

Soli deo sa. Hic error quibusdã surrepit arbitrantibus solũ patrem hic significari ꝛ ipsum solũ vere sapientẽ esse·cũ tamen nõ sit dictũ·soli sapienti patri·sed soli sapiẽti deo·ꝛ deus vnus ipsa trinitas · vt sic intelligam⁹ solũ deum sapientẽ sicut intelligim⁹ solũ deũ potentẽ.i. patrẽ ꝛ filiũ ꝛ spiritũsanctum·qui ẽ vnus ꝛ solus deus·cui soli seruire iubemur. Si tñ dixisset apostolus Soli sapiẽti patri. Non tamẽ sic separet filiũ vel spiritũsanctuꝫ Sicut in apoc. de filio legit· qui habet nomẽ scriptũ: qđ nemo scit nisi ipse Nec ideo tamẽ dicit pater nescire hoc nomẽ·a quo ꝛ filius inseꝑabilis. Si cut ergo scit pater·qđ nemo scire dictus est nisi filius. quia inseꝑabiles sunt pater ꝛ filius·Sic etiã si dictũ esset soli sapiẽti patri simul intelligi deberet ꝛ filius ꝛ spiritussanctus·qz inseꝑabiles sunt.

Cui honor. Si auferas cui: absoluta ẽ lectio. Beat⁹ Aug⁹. dicit apponi ꝛ tractat quomodo debeat accipi.

Aug⁹. Qđ addit cui gloria: cũ sufficeret ei gloria: inusitata nostrę linguę locutio ẽ· nõ sensus ambiguus. Idẽ ẽ dicere iusitato ordine verboꝝ: ei gloria ꝑ iesuꝫ christũ cui gloria. Qđ ẽ usitato ordine·ei gloria: cui ꝑ iesum christũ gloria. Per christũ ẽ gloria patri.i. clara cũ laude notitia·qz ꝑ eũ inotuit hominibus deus trinitas·qđ est mysterium

ꝭmysterii dico
ctis gentibus cogniti·soli sapienti
ꝭpatefactũ ꝭ deo soli vel christo
ꝭa nobis
deo·ꝑ iesum christũ·cui honor: ꝛ
ꝭ in se
gloria in ꝙcula ꝙculoꝝ.

Epistola pauli ad Romanos Finit. Prologus in epistolam ad Corinthios Incipit.

Epistola pri ma ad chorinthios multas causas diuersasq; complectitur. Quarum partẽ relatione fratrum cognouit aplus. Partim ipsoꝝ corinthioꝝ sunt literis idicatę. Non nullas vero ꝑ officij sui cura: aut ordinat: aut emẽdat ꝛ varijs curationibus medet·diuersa infirmitate languentibus. Nam apud eos ꝓmiñ curat dissensionis viciñ·qđ multi pseudo apostoloꝝ intulerũt vnitatem scindẽtes ecclesię·vt ꝓ ꝓprijs nomis facerent sectatores·qđ his exprobrat verbis apostolus. Hoc autẽ dico·qđ vnusquisq; vestrum dicit: Ego quidẽ sum pauli. ego autẽ appollo·ego vero cephę· ego aũt christi. Et ob hoc q̃dẽ hoꝝ se dicit facere nominũ mẽtionẽ·vt multo magis erubescãt id se facere sub falsoꝝ apostoloꝝ nomibus· qđ etiam si sub pauli ꝛ petri fieret nomine·displiceret. Secũda causa eius inducit· qui paternę oblit⁹ reuerentię vxorem sibi nõ erubuit facere de nouerca. Qđ facinus licet fornicationẽ appellauerit apostolus · tamẽ ita cõdemnauit vt in vltionẽ facti autorẽ talis opis diabolo iudicauerit deputandũ imposita iudicioꝝ ꝛ litium tercia quęstione. Quarto loco matrimonioꝝ iura tractant his. Quinto loco virginitatis consiliũ velut e vicino cõiungit. Sexto loco de escarũ licentia disputat. Septimo atq; octauo loco de attondẽdo viris: ꝛ mulieribus velando capite ·ac sacramentoꝝ cõmunione ꝓcipit. Nono loco emulatio quę diuersitate donoꝝ spiritualium nascebat: sub

Prologus in epistolam ad Corinthios Incipit.

Epistola pri ma ad chorinthios multas causas diuersasq; complectitur. Quarum partẽ relatione fratrum cognouit aplus. Partim ipsoꝝ corinthioꝝ sunt literis idicatę. Non nullas vero ꝑ officij sui cura: aut ordinat: aut emẽdat ꝛ varijs curationibus medet·diuersa infirmitate languentibus. Nam apud eos ꝓmiñ curat dissensionis viciñ·qđ multi pseudo apostoloꝝ intulerũt vnitatem scindẽtes ecclesię·vt ꝓ ꝓprijs nomis facerent sectatores·qđ his exprobrat verbis apostolus. Hoc autẽ dico·qđ vnusquisq; vestrum dicit: Ego quidẽ sum pauli. ego autẽ appollo·ego vero cephę· ego aũt christi. Et ob hoc q̃dẽ hoꝝ se dicit facere nominũ mẽtionẽ·vt multo magis erubescãt id se facere sub falsoꝝ apostoloꝝ nomibus· qđ etiam si sub pauli ꝛ petri fieret nomine·displiceret. Secũda causa eius inducit· qui paternę oblit⁹ reuerentię vxorem sibi nõ erubuit facere de nouerca. Qđ facinus licet fornicationẽ appellauerit apostolus · tamẽ ita cõdemnauit vt in vltionẽ facti autorẽ talis opis diabolo iudicauerit deputandũ imposita iudicioꝝ ꝛ litium tercia quęstione. Quarto loco matrimonioꝝ iura tractant his. Quinto loco virginitatis consiliũ velut e vicino cõiungit. Sexto loco de escarũ licentia disputat. Septimo atq; octauo loco de attondẽdo viris: ꝛ mulieribus velando capite ·ac sacramentoꝝ cõmunione ꝓcipit. Nono loco emulatio quę diuersitate donoꝝ spiritualium nascebat: sub

C. I.

Corinthij sunt achaici·hi ab ipo apostolo paulo cõuersi sunt·qui ꝓcepto domini admonitus resedit apud corinthios p annũ vnum ⁊ menses sex·docẽs iter eos verbũ dei·sed post ꝑ pseudo multifariꝫ subuersi ut de baptistis se iactarent·vnitatem ecclesiꝫ scindẽtes·⁊ sacramẽtorum virtutẽ ⁊ vsum ex ministroꝝ meritis iudicarent·vel ꝓtẽpto apostolo de sapiẽtibus sꝫculi. Sunt ⁊ alia capitula in suis locis notãda. De huiusmõi scribit eis apostolus·a scismatibus illos revocãs ad unitatẽ.

Huic epistolꝫ sicut ⁊ aliꝭs salutationẽ ꝓscribit·⁊ nomẽ suũ qõ suũ celebrꝫ erat omnib gẽtibus ꝓponit: vt magistri noĩe audito acꝫescant correctioni· ⁊ qa eis uiluerat apponit dignitatis nomẽ vt est apostolus·⁊ nõ humilitatis vt seruus.

Uel uocatus .i. ab omĩbus priuilegio nominis dictus.

Apostolus hiesu christi. Hic ñ seruum se nominat· quia potius erat opus auctoritate ⁊ ꝓmendatione contra superbiam corinthioꝝ· apud quos viluerat.

Et sosthenes. Ecce p eum qui iter eos versabat culpas eoꝝ se rescisse innuit. frater. p hoc remouet· qõ non malo animo ei notificauerit·sed ex charitate ⁊ ꝺsiderio correctõis

Cum omnibus. Jd ẽ. ⁊ omnibus scribit suffraganeis corinthi· qui in eisdẽ vicijs laborabant.

Gratias ago. primum ꝓponit de bonis vt bis aliꝭ ꝓfomentur

Et domino hiechri. Qui a patre p, sonali quidem ꝓprietate distinctus ẽ·sed vnus cũ ipso vnitate substãtiꝫ deus.

Deo meo. Omniũ quidẽ deꝰ ẽ potestate qua creat· Sed eoꝝ ꝓprie deꝰ dicitur·qui eũ diligũt tenẽt possidẽt·qui illũ colunt. quibus subuenit.

In omnibus. Supponit ptes aliquas in omni verbo .i. in omni genere linguarũ· vel in omni modo ꝯdicandi. i. minorib mediocrib ⁊ pfectis

Sicut testimonium. Jd ẽ. ita verbũ ⁊ scientiã tenetis· sicut ego prꝫdicaui ⁊ testimonio ꝓphetarum ꝓfirmaui. Uel quia firmiter fidẽ quã ꝯdicaui tenetis omnibus donis repleti estis.

exemplo membroꝝ ⁊ corporis castigat. Decimo resurrectõnis spes multis ⁊ argumẽtis ⁊ rationibus approbat. Ultimo colligendis ad necessitatẽ sanctoꝝ nomie charitatis cura·uel ꝫdificatio cultui imponitur. Interserunt his pauca quꝫ aut: vt quibusdam videt: pendent ex supioribus· aut habẽt licet pro prias tamẽ puulas actiones.

Argumentum Jncipit.

Corinthij sũt achaici ⁊ hi similiter ab apostolo audierunt verbum veritatis: ⁊ subuersi sunt multifarie a falsis apostolis. Quidam a philosophiꝫ verbosa eloquentia aliꝭ secta legis iudaicꝫ inducti sunt Nos reuocat apostolus ad veraꝝ fidem ⁊ ꝫuangelicam ꝭapientiã scribens eis ab epheso ꝑ thimotheum discipulum suum.

C. I.

Paulus uocatus ꝑ uoluntatem dei ·⁊ sosthenes frater ecclesiꝫ dei quꝫ ẽ corinthi sanctificatis ꝭ christo hiesu vocatis sanctis: cũ omnibus qui inuocant nomẽ domini nostri hiesu christi in omni loco ipsoꝝ ⁊ nostro. Gratia vobis ⁊ pax a deo patre nostro ⁊ domino hiesu christo. Gratias ago deo meo semper pro vobis in

Sdeo vel hominibus S electus
†det volũtate missus ad prædicandũ gẽtibus christum.
†apostolus †qõ nõ illi vestri pseudo Snõ p iram
†p voluntatem dei quꝫ ẽ corinthi †hic dicit apostolo de eis nũciasse
†sanctificatis ꝭ christo hiesu †vocatis sanctis: †qõ vere dũ serui· vnde ꝓpe ẽ domin omnib in uocantib eũ i ve. †nõ aliud ab eo
†omnibus qui †inuocant †nomẽ Sqõ vere ũo·dum ab eo credunt regi ⁊ saluari †mihi primitus ꝓmisso
†corinthioꝝ †stantibus vt maneãt. lapsis vt redeant.
†nostri hiesu christi in †loco ipsoꝝ ⁊ †nostro. Gratia †vobis †mẽtis tranquillitas †ne vnio putet psone
†pax a deo patre nostro ⁊ †domino hiesu christo. Gratias †ago †corde lingua ope
† deo meo semper pro vobis in

Sdum ꝓsidero gratiã. i. dona christi Snõ aliũde
gratia dei quꝫ data ẽ uobis i christo hiesu·quia in omnibus Sdonis
Sin christo nõ in homine
diuites facti estis in illo in omni verbo ⁊ †intellectu scripturarũ †. i. que de eiusdẽ testimoniis ꝓphetarum prædicaui
†in omni scientia: sicut †testimoniũ christi confirmatum est in vobis. †diuites †qõ necesse sit ⁊ si nõ omia, habẽt q̃ apli
Sspiritussancti
†ita vt †nihil uobis desit i vlla †gratia †cũ desiderio· qz certi inde ⁊ parati †visionem q̃ post mortẽ vel in die iudicii quã impii timẽt
†exspectantibus †reuelationẽ domini nostri hiesu christi. †Qui ⁊ cõ
†cuiusqz †⁊ si nõ sine peccato
firmabit vos vsqz in †finẽ †sine crimine: Scũ cuiqz post mortẽ manifestaꝫ. vel ꝓfirmabit uos semp mẽte euntes i illũ diem
†. i. verus in pmissis
†ꝓfirmabit· qz Sstri hiesu christi. †Fidelis autẽ deus †qui aduersos vocauit iam facili puersos confirmabit †nõ modo apostoloꝝ· vel angeloꝝ· sed
p quem †vocati estis in societatẽ †filij eius domini nostri hiesu christi.
Salios
Obsecro autẽ vos fratres· p nomẽ †si vultis esse eius a qno nominamini christiani. †qõ prædicti dicũt
†domini nostri hiesu christi· vt †id Sozis ꝓfessione ⁊ ũterius habeatis i corde.
ipsum dicatis omes: ⁊ non sint in Sdiuisiones Sed
vobis scismata. Sitis autẽ pfecti Sin eadẽ voluntate qua prædicti ⁊ ũtelligẽtia· ita vt pfecti sitis
in eodem sensu: ⁊ in eadẽ scientia. Shoc ideo dico quia Sliteris
Significatum est enim mihi de Stamen
vobis fratres mei ab his qui sunt †locus ẽ vel qui sunt illius matrone †hoc scilicꝫ ꝓde disciplina domĩca
†cloes: †quia †contẽtiones sint iter Snõ solum scio ꝓtẽtiones· sed ⁊ verba que dicitis.
vos. Hoc aũt dico qõ unusquisqz †Q· ali hoc dicit ali illud †. i. a paulo baptizat
vestrũ dicit. †Ego sum quidẽ †pauli· Shoc ẽ quasi idolatra
ego aũt appollo· ego uero cephꝫ Shoc bene illi quales supra laudauit qui hostium habent fidei
ego aũt christi: Diuisus ẽ christus Sed Svt sit vobis autor salutis
Nunquid paulus crucifixus est ꝓ †scz q̃ peccata dimitteret †in ũuocatione nomis pauli.
vobis: †aut ĩ †nomine pauli baptizati estis. Sqz de baptistis gloriamini
Sdc hoc Scontendentiũ
Gratias ago deo meo q̃ neminẽ vestrum baptizaui: nisi

Obsecro. his laudatis inuitat alios ad boꝝ similitudinẽ.

Cloes. Nomen loci vel psonꝫ· aliquibus enim videt locus esse· ac si diceret ab his qui sunt antiochiꝫ. Aliquibus autẽ fœmina fuisse videt deo deuota cuꝝ qua multi essent colentes deum.

Vocaũt dico. Hic cõtra baptistas agere ĩcipit de quib illi gloriabant.

Ego sum pauli. Sub suo noie ⁊ apostoloꝝ notat pseudonẽ si diceret in nomine ipsius vel illiꝰ videret eis ĩuidere: ⁊ sibi velle attribuere. Uel si nõ ĩ nomine maioꝝ· nec minoꝝ.

Ego uero cephꝫ Petrus dicitur in figura christiani populi a petra christo. Tu es petrus a petra quã cõfessus es· ⁊ super hanc petrã. i. sup me: nõ super te: Non eĩm dicuntur petri· sed christi ne esset spes in homine et ne essent tot baptismi quot serui. Ministeriũ baptizandi dedit suis seruis christus· potestatẽ aũt retinuit sibi quam si vellet poterat seruis suis dare: vt tãta vis esset ĩ baptismo serui: quantã vim habet baptismus a domino datus· ⁊ ideo non differt siue bonus siue malus cui cõtingit ministeriũ baptizãdi baptizet· Jnde etiam nemo dicit baptisꝰ meus· cum dicat ꝫuangelium meum· prudentia mea· gloria mea· licet hꝫ sint a deo. ĩ quib differentia est. Jn bis enim alius alio doctior ⁊ alius alio melius operatur. Jn baptismate autem alius alio magis minus ꝯ baptizatus siue ab inferiore siue a maiore baptizetur dici non potest.

Diuisus ẽ. Secundũ vos christus· quasi multos facitis christos. i. datores gratiarũ. Uel qui operatur idem in omnibus diuisus est· dum creditur in isto plus operari· in illo minus. Uel quia hoc dicitis modo a vobis diuisus est christus. i. separatus.

Nunquid paulus c. uel in no. pauli ꝛc. Per hoc verum qõ tenebant facit erubescere de falsis· sicut p christi resurrectionẽ quã credebãt probat resurrectionẽ mortuoꝝ quã negabant.

¶Sed euangelizare. Perfecte enī baptizare z minus docti possunt. Perfecte aūt euāgelizare multo difficilius ē z rariorīs opis. Ideo doctor gentiū pluribus excellētior euāgelizare se missum dicit. nō baptizare. Hoc tamē necessitate instāte interdū egit.

¶Non in sapien. Contra sapiētiam seculi.

¶Non in sapiētia v. Sapientiā dicit pborum quę dicit z si nō sit. vel quę verbosos facit, p quā crux, i. mors christi euacuat. z impossibile secundū naturam iudicat vt deus īmortalis moreret.

¶Verbi. Ibi ꝓpositio verbor ꝗritur. vbi teste virtute ipsa veritas se nō ꝓmendat.

¶Euacuatur. Etiā crux christi. siquo mō vel bona natura. vel alio aliquo mō ꝓter eaz credat esse iusticia z vita eterna.

¶Pereuntibus. Id ē. sapiētib⁹ mūdi. quor z sapiētia pit. et falsa ostendit. z ipse in de dānandi sunt.

¶Virtus dei. Duz occisus diabolū vicit. z hominē liberauit. vl virtutē dat credentib⁹ p quā fiūt miracula cū res exigit.

¶Scriptū est enī. Ideo nō misit me ī sapiētia. q̄ ꝑdixerat q̄ ī ꝑdicatione eam nō reciperet euangelica. sed pderet z repbaret de collegio ꝑdicator suorum. z sic factum est.

Ubi sapiēs. iter ꝑdicatores. iter quos si esse voluit: sapientiā illam abīcere oportuit.

Scriba qui de moribꝫ vel actib⁹ ꝑcepta dat.

Conquisitor qui secreta nature rimatur. Tales nō recipit sed stultos facit. Vel peuntibus dico. sicut scriptū ē. q̄ pderet z repbam falsamq̄ faceret. Vbi sapiēs pbate. False sapiētię īsultat apostol⁹ Vbi: quasi nihil ualz Et ē inuectio ī iudeos z ī gentiles. Nam scribe iudeor z legis doctores. z si nihil īpossibile deo credunt. tamē q̄ in lege nō adeo apte habēt. diffidūt dei filiū esse mortuum z huiusmōi. Gentilib⁹ vero p humana ratione stulticia ē.

¶Perdam sapi. Non ergo de sapientioribus gloriandū.

¶Sapiēs. Genus vtriusq̄ ē z scribe z īquisitoris.

¶Sapientiam mūdi. Vbi stultū z infirmū dei ꝓtemnit q̄ est secundū rationes mūdi q̄ impossibile iudicat qđ in naturis rerū non videt.

¶Sapientiā mūdi stultā fecit. Nam p stulticiā credētes saluat. Et cur ostēdit p hoc qđ ꝓmisit: q̄ nō cognouit mūdus p sapientiā suā vt fides z salus ex deo sit. nō ex sapiētia. Sed in dei sapiētia: q̄ ī tenebris lucet. ideo verbū caro f. ē. Sicut enī curatio via ē ad sanitatē. sic medicina sapiētię p bonis susceptionē ē nostris accōmodata vulneribus. vt quibusdā quasi ꝓtrarijs. z quibusdā quasi similib⁹ curent. Serpētis eīn astutia. i. sapiētia decepti sumus. dei sapiētia liberamur. Et sicut illa sapiētia vocabat. z stulta erat sic ista q̄ vocat stulticia. sapiētia ē. Ecce ꝓtraria. Similia vero sunt. q̄ p fḡminā nat⁹ liberaret. christ⁹ bō boies. mortalis mortales.

¶Vel mundus p suā sapientiā imprudentē nō cognouit deū in dei sapientia. id est. quia sapiētia mundi ante nesciuit deum p sapientiā dei. i. p hanc magnificentiā mūdi. ac tam sapiēter īstituti opificij ornatū. creatoris sui nō est venerata sapientiū.

¶Placuit deo per stul. p. s. f. Id est. crucis fide eternitatem puenire mortalib⁹. vt ibi salus repiret vbi stulticia credit.

¶Quoniaz et iu. ꝛc. Non cognouit mūdus p sa. ideo q̄ iudei signa potentię q̄runt. ꝙsueti ab antiquo. Et greci sapientiā. vtrū qđ ꝑdicat natura patiat. Sed nos ꝓtra ꝑdicam⁹ christum crucifixū qđ nō ē iudeis signū potentię. sed scandalū. q̄ irascūtur ꝓtra ꝑcones rubore sceleris sui. Vel iō videt stulticia qđ ꝑdicamus. q̄ iudei signa petūt z greci sapiētiaz z nos ꝓtra facim⁹. Et tamē p istam stulticiā saluat deus credentes Et sequit. Ipsis autē vo. qđ sic iunge dixi: quoniā iudei petūt signa z greci sapientiaz z in crucifixione quā ꝑdicamus ē magna virtus dei. z magna sapientia dei. z si ꝛepbis aliter videt. ipsis tamē qui vocati sūt ad vitā nō cōmuni vocatione sed illa q̄ ꝑsciti vocantur. apparet christi passio virtus z sapientia vt scilicet sal⁹ sit ex dono nō ex arbitrio iudei vl greci.

¶Vel ipsis uoca. Prędicamus christū ī christi fidē vel passiōnē. scz dei virtutē. q̄ p fidē eor peccata remittunt z dēmones pellunt. z cū res exigit miracula fiūt. Et dei sapiētiam. Quia credentes in christū crucifixum ītelligunt dei sapiētiā christū ee. Christus enim sapiētia patris ē. sicut z uirtus patris ē. Ipse ē uerbū patris z man⁹. p quē tanq̄ manu z verbo oīa fecit pater. Vnde opera manuū tuarū sunt cęli. Et iterū. Verbo dñi cęli firmati sunt. Caue ne ī telligas dici filiū sapientiā dei. tanq̄ ipse sol⁹ sit ītelligens z sapiēs sibi z patri z spūisancto. tanq̄ pater nō sit sapiēs de seipso. sed de filio. Est enī de⁹ pater sapiēs ea quę ipse ē sua sapiētia z fili⁹ sapiētia patris ē sapiēs. de sapientia q̄ ē pater de quo ē genit⁹ filius. Sic z pater ē ītelligens ea q̄ ipse ē sua ītelligētia. filius aūt ītelligētia prīs ē ītelligēs. de intelligētia q̄ est pater de qua genitus est.

¶Videte enim. Vere stultū z infirmū dei. ē sapient⁹ z fort⁹ hominib⁹ qđ in vobis potestis expiri. Insipiētes enim z īfirmi vos vocauerūt. inter stulta z infirma dei enumerati sunt tales vocatores. qui tamen ꝓfundūt sapiētes z fortes. z vere sunt tales q̄ nō multi. nō aūt ait nulli forsan p se. qui solus ītер apostolos sęculariū literarū pitus. terrenarū opū diues. romanę dignitatis parētela ꝓspicuus fuit. q̄ tamē hęc nihili pēdit. nec vsus ē eis.

¶Sed quę stulta. Ecce cōtra ordinationē dei faciūt apte. q̄ sapientiā sęculi iactāt cū deus humilitatē ꝓponat. Venit enī humilis deus. quęrens

†nesciētes humilitatē dei †potentie
credentes. Quoniā z †iudei ſ signa
†que ingenio hoīs sapiētia videat
petunt z greci † sapientiā quęrunt.
Nos autē prędicamus christum
crucifixum iudeis quidē scandalū
ſita z uobis si de sapiētibus estis
gentibus aūt stulticiam. Ipsis au
ſad vitā nō cōmuni vocatione. sed qua sunt
presciti.
tez vocatis iudeis atq̄ grecis chri
†qui mortu⁹ mortē vicit † qui callide diabolum
decepit.
stum †dei virtutē z ſ dei sapientiaz
† vere ī crucifixione christi ē dei virtus z sapiētia
ſ vt passio z mors †q̄ hoīes possint videre vel eē
†Quia qđ stultum est dei. † sapien
†ifirmitas christi magna ē victoria ſ victus vicit
mortem. quā nemo gigas euasit ſ celestia sine du
bio vincunt terrena
tius ē hominibus: z qđ †infirmum
†bene dico firmius
ē dei. fortius ē hominibus. † Vide
ſ. i. p quos vocati estis
te enim vocationē vestram fratres
†hoc scz videte ſ de vocatorib⁹ †hūanā sapiam
†quia nō multi sapiētes † secundu z
†lata dominatōne primo nulli tales fuerūt inter
doctores christiane fidei quādo duodecī apostoli
sunt electi
carnē †non multi potētes. nō mul
†Q. nō sapiētes sed ignaros hūane sapiētie
ſ generis claritate.
ti nobiles: †sed quę stulta sunt mū
†faciat erubescere z ad insipientiā redigat
di elegit deus. vt †cōfundat sapien
ſ potentes
tes. z infirma mundi elegit deus.
ſ vt neronē
vt ꝓfundat fortia z ignobilia mun
ſ qđ plus ē
di. z contemptibilia elegit deus z
†. i. nihil eē videbanē † qui sibi aliquid eē videnē
†ea quę non sunt: vt † ea quę sunt

ra manuū tuarū sunt cęli. Et iterū. Verbo dñi cęli firmati sunt. Caue ne ī telligas dici filiū sapientiā dei. tanq̄ ipse sol⁹ sit ītelligens z sapiēs sibi z patri z spūisancto. tanq̄ pater nō sit sapiēs de seipso. sed de filio. Est enī de⁹ pater sapiēs ea quę ipse ē sua sapiētia z fili⁹ sapiētia patris ē sapiēs. de sapientia q̄ ē pater de quo ē genit⁹ filius. Sic z pater ē ītelligens ea q̄ ipse ē sua ītelligētia. filius aūt ītelligētia prīs ē ītelligēs. de intelligētia q̄ est pater de qua genitus est.

¶Videte enim. Vere stultū z infirmū dei. ē sapient⁹ z fort⁹ hominib⁹ qđ in vobis potestis expiri. Insipiētes enim z īfirmi vos vocauerūt. inter stulta z infirma dei enumerati sunt tales vocatores. qui tamen ꝓfundūt sapiētes z fortes. z vere sunt tales q̄ nō multi. nō aūt ait nulli forsan p se. qui solus ītер apostolos sęculariū literarū pitus. terrenarū opū diues. romanę dignitatis parētela ꝓspicuus fuit. q̄ tamē hęc nihili pēdit. nec vsus ē eis.

¶Sed quę stulta. Ecce cōtra ordinationē dei faciūt apte. q̄ sapientiā sęculi iactāt cū deus humilitatē ꝓponat. Venit enī humilis deus. quęrens

humiles nō altos. Qui ꝛsi primū elegerit paupes indoctos infirmos. Non tamē relinquit sapiētes diuites·nobiles·sed si eos primos eligeret·merito talium rerū sibi viderent eligi·ꝛ ita supbia qua homo cecidit·nisi p̄cederet piscator: nō humilis sequeret oratoꝛ. Vnde nathanabel doctus in apostolum non ē electus.

Vt nō glorietur. Dese·sed de deo qđ ibi oñdit qui gloriat in dō.glo. **Ex ipso aūt.** Non gloriet q̄s ex se·sed tm̄ ē alia gl'a·q: ex ipso vos estis.

Qui factus est no.sa.ꝛc. Id est illuminans nos ad veritatem. Ideo aūt dicitur nobis esse sapiētia·q̄a tpaliter. i. ex aliquo tē pore nos ad illū cōuertimur vt cum illo maneamus in eternū. Et ipsa sapientia caro facta ē·ꝛ habitabit in nobis. Et hoc facit. i. nos illuminat. Quia fact⁹ ē nobis iusticia. i. quia prius iustificat nos bona opatione. Justicia enī q̄ viuit in se ipsa·p/cul dubio deus ē·et q̄ incōmutabiliter viuit. Sicut aūt cuꝛ sit vita nobis sit iusticia·cum tm̄ e⁹ efficimur pticipes ita cū in se sit iusticia·eē nobis sit iusticia cum ei cohęrēdo iuste viuimus·ꝛ p hoc ipse ē nobis iusticia·qꝛ prius ē sanctificatio. i. qꝛ pri⁹ in baptismo emēdat nos. Et hoc ideo qꝛ prius factus ē nobis redemptio. i. qꝛ pri⁹ redemit nos patiēdo. Et ꝟ totū iō factū ē·vt nullus gl'et nisi de donis dei.

Non enim iudicaui ꝛc. Qui minus capaci altiora loquit non vtilitatem·sed sui ostentationē facit.

Nisi christū hiesum. Christum prędicat·nō solū qui fidem astruit: sed qui mores quibus in eo viuit instruit. in crucifixo discitur qđ vel⁹ homo crucifixus ē: vt nō seruiat peccato. Non ergo ita accipiendū ē qđ hic dicit apostolus tanq̄ ea tantū dixerit·quę sūt credēda de christo·sꝛ etiam quę obseruāda aut in vita·aut in moribꝫ·ei qui accedit ad ꝓpagem corpis christi.

†vincendo humiliaret ↑i. vt null⁹ glorieť si deum cōspicit·vel si se attēdit
†destrueret:↑ vt nō glorieť omnis
†tales elegit·sed tamē vos estis i christo per ipsū nō per vos
caro i ꝓspectu ei⁹. †Ex ipso aūt nos estis in christo hiesu qui factus est
†ad veritatē nos illuminās ↑bona opatione pri⁹ nos iustificans
†sapiētia nobis a deo ꝛ↑iusticia et
†in baptismo prius nos emūdans ↑qꝛ prius pro nobis patiēdo nos redemit
†sanctificatio ꝛ↑redemptio·vt quē
†in hieremia vbi sic habeť. In hoc glorieť qui gloriatur scire ꝛ nosse me·qꝛ ego dominus
admodum †scriptum ē: Qui gloriatur in domino glorieť.

C. II.

Ego cum ue
Ꝺo Ꝺvel tuli
nissez ad vos frēs·veni nō in sublimitate †sermonis ↑aut ↑sapiētię: annunciās vobis testimoniū christi.
†secundū logicā vt logicis rationibus vterer ↑in sublimitate ↑que in pseudo laudatis cōtra deuꝫ Ꝺsecundum philosophiam
Ꝺq̄ de christo testati sūt ꝓphete
Ꝺnō p illam sublimitatē·qꝛ nec p eam q̄ de deo·ꝛ hoc ex iudicio feci
Non enim iudicaui me scire aliq̄d †inter vos: nisi ↑ihesum christum ꝛ
†mun⁹ capaces ↑q̄ rector ꝛ saluator ꝛ hoc p crucifixionē.
†Ω. humilis fuit predicatio mea apud vos humilis ꝛ persona ↑i. in tribulatione
hunc crucifixum. †Et ego in ↑infirmitate ꝛ timore ꝛ tremore multo fui apud vos·ꝛ ↑sermo me⁹ ꝛ↑ prędicatio mea non in psuasibilibus
Ꝺanxio animo Ꝺcorpis
Ꝺꝛ si psuasibilia·nō p humanā sapiētiā vt pseudo
humanę sapientię verbis: sed in

†i. ostēdi me habere spm̄sctm̄ ꝛ virtutē i miraclis
↑ideo ita feci
†ostēsione spiritus ꝛ virtutis:↑ vt
Ꝺvt nō attribuat homini sed deo
fides vestra non sit in sapiētia ho
†iter vos incapaces locuti sum⁹ simpliciter Ꝺ de secretis fidei
minum·sed in virtute dei. †Sapiētiam aūt loquimur inter pfectos.
Ꝺquā †que humanis nitit rationib⁹
Sapientiam vero †nō huius sęcu
†malignoꝝ spirituū vel philosophoꝝ ↑quoꝝ sapientia destruitur
li·neq̄ †principū huius sęculi ↑qui destruunt: sed loquimur dei †sapiētiam in mysterio †quę ↑absconditam
†de redēptione hominū Ꝺ.i. christum
Ꝺsapientiā Ꝺpreparauit †anteq̄ mūd⁹ esset
ē: quā prędestinauit deus †ante sę
†qui eam predicam⁹ vel vt omnes eternā ꝓsequamur Ꝺapostoloꝝ ·i· bene dico absconditā
cula in †gloriā nostrā. ·i· quā nemo
Ꝺdemonū vel phōꝝ·vel doctoꝝ in lege
principum huius sęculi cognouit.
† qđ inde apparet ↑sapiētiā de redēptione hūani generis p christi mortē ꝛplendā ·i· non suggereret diabolus illū crucifigi p quē ius perderet·nec homines facerēt si deū esse scirēt
†Si enī ↑cognouissent: ·i· nūquā dominum glorię crucifixissent. †Sed sicut †scriptum ē. ↑ Quod oculus
†sed nō cognouerūt
†in isaya ↑hoc ē scriptū Ꝺcz. Ꝺqꝛ nō ē color
†nō vidit: nec ↑auris audiuit. ·i· nec
†nō cognoscit ratione eius qui carnalis ē·non spiritualis ↑ea ·i· sapiētia dei·i·christus qui diligentibus deū in premiū ē preparatus
in cor ↑hominis ascēdit: ↑quę ·i· prę parauit deus his qui diligunt illū
†illi nō nouerūt·sed nobis spiritib⁹ nō bonis. i. spūalibus nō carnalib⁹ qđ pseudo nō sunt ↑p spiritū enī itelligimus deū preparatū bonis i p̄miū
†Nobis autē ↑reuelauit deus p spiritum suum. Spiritus enim omia
Ꝺbene per eū·qꝛ
†scrutari facit ↑vt de essentia dei ·i· spūs dei ꝛ non alius qꝛ.
†scrutat: etiā ↑pfunda dei. ·i· Quis

scierunt principes. Scierūt enim ipsum esse·qui pmissus erat in lege·non tm̄ mysteriū eius q̄ filius dei erat ꝛ ab ęterno. Neq̄ sciebant sacramentū incarnationis passionis ꝛ redemptionis.

Si cognouissent. Vel minoꝛes illum esse messiam in lege pmissum. Vel maioꝛes deū esse·vel dei filiū·nūq̄ dō.glo.cru.

Nunq̄ dominum glorię cru. Augᵒ. Ex forma serui crucifixus ē·ꝛ tm̄ deus glorię crucifixus est. Talis enī erat illa susceptio·q̄ deū hominē faceret ꝛ hominē deuꝫ. Quid tamē ꝓpter qđ ꝛ quid secundū qđ dicat·prudēs ꝛ diligens lectoꝛ intelligat. Nam ecce dicim⁹ qꝛ secū duꝫ id q̄ deus ē suos glorificat·secundū hoc scilicet q̄ domin⁹ glorię ē ꝛ tamē domin⁹ glorię crucifixus ē·qꝛ recte dicitur crucifixus deus· nō ex virtute diuinitatis·sed ex infirmitate carnis. vna enim ꝑsona ē christus deꝰ ꝛ homo. ideo dicit: Nemo ascendit in cęlū·nisi qui de cęlo descēdit. Si ergo attēdas distinctionem substantiarū. i. naturarū·filius dei descēdit·ꝛ filius hominis crucifixus est·ꝓpter hanc aūt vnitatē ꝑsonę nō solū filiuꝫ hoīs descendisse de cęlo·sꝛ etiā dixit esse in cęlo cū loqueretur in terra·absit autem vt sic christus senserit mortē·vt quantū in se ē vita vitā pdidit. Si enī hoc ita esset vite fons vitā amisisset· sensit igit mortē ptic/patione humani affectus quē sponte susceperat·nō naturę suę p didit potentiā p quaꝫ cuncta viuificat. Sicī sepulcro carnē suā cōmoriendo nō deseruit sicut in vtero virginis ꝓnascendo formauit. Mortu⁹ ē ergo nō discedēte vita·sic passus non deuente potentia. Nemo aufert animā eius ab eo·qꝛ potestatē habet ponēdi ꝛ potestatē sumēdi eā. vno igitur eodēq̄ tempe erat vere mortuus·vere uiuus ī quo ꝛ mortē susceptio mortalitatis excepit·ꝛ vitam diuinitas nō pdidit. Mortem ergo dei filius ꝛ in aīa nō ptulit·ꝛ in maiestate nō sensit. Sed tamē participatione ifirmitatis rex glorię crucifixus ē.

Sicut scriptū ē. In isaya ita. Oculus nō vidit deus absq̄ te·quę preparasti diligentibus te.

Nec in cor hominis. Infra coꝛ hominis est·quod in coꝛ ascendit: super coꝛ est ęternum ad quod coꝛ ascendit. Vel non est homo·sed spiritus qui nouit.

Ascendit. Res dicit ī coꝛde ascendere·qꝛ bene intellecta placet.

Scrutatur ꝛc. Scrutari dicit spiritus dei omnia·nō vt qđ nescit inueniat·sed qꝛ nihil relinquit oīo qđ nesciat. vel qꝛ scrutari te facit·qđ enī dono ipsius tu facis·ille facere dicit. qꝛ sine illo tu nō faceres.

Nos aũt nõ ac. sp. h. mun. Non spiritũ phitonicum qui solet conie cturis quę mundi sunt diuinare qui p sibillam locutus ẽ qui p verisimilia sepe fallitur z fallit.

Nos aũt non accepimus spiritũ huius mũdi. Spiritus dei ẽ spiritus cha ritatis spirit9 huius mũdi spiritus elationis. Nec moueat q spiritussanct9 tantum hic nominat z solus scire dicitur. ab hac enim sciẽtia nõ excluditur pater z filius sicut ab eo z christus dicit solus z verus deus non excluditur spiritussanctus cum di citur. Hęc ẽ vita ętern/ na vt cognoscãt te ve rum z solum deum z quẽ misisti iesuz chri stum.

Sed spiritũ qui ex deo est. August. Spiritussanctus vti/ q patris z filij est nec non z noster. Quod enim datũ est etiaz ad eum qui dedit refertur z ad eos quibus dedit Itaq spiritussanctus non tantũ patris z fi/ lij qui dederunt sed e/ tiam noster ẽ qui acci/ pimus. Et non est iste spiritus noster in quo sumus quia ipse spiri/ tus est hominis qui in ipso ẽ. Et ipsum tamẽ spiritum qui hominis ẽ accipimus. Sed ali/ ud ẽ quod accipimus vt essemus aliud q accepimus vt sancti es semus. Spiritus autẽ hominis in scriptura accipit ipsa anima vel ipsius animę potentia rationalis. Dedit enĩ nobis naturam vt esse mus animã vt viuere mus mentẽ vt intelli/ geremus.

Vt sciamus. mul ti habent dona dei z nesciendo a quo habe ant impia vanitate ia ctantur. Nemo donis dei beatus qui danti ẽ ingratus. vnde in ę/ uãgelio qui habet da bitur ei: plene habere ẽ scire vñ habeas qui ergo non habet .i. qui nescit vnde habeat z quod habet auferetur ab eo.

Nõ humanę sa/ pientię uerbis. Hiero9. Malebat eĩ illa sola puritate veritatis ostẽdere q eloquij tinctione fuscare.

Spiritualibus. Ad vos corinthij nõ estis z ideo culpa vestra ẽ non nostra q maiora nõ diximus.

Animalis homo. Dicit vita qui fertur dissoluta lasciuia animę sug. quã intra naturalis ordinis metas spiritus rector nõ ptinet eo q ipse deo re gendum se nõ subijcit. Animi uero sensu dicit animalis qui deo iuxta cor/ porum fantasiam vel legis litterã vel rationẽ phisicam iudicat.

Quia spiritualiter examinatur. Anialis nõ potest intelligere spi ritualia quia examinatur .i. examinatio z cõprobatio fit illorũ spiritualium tantuz spiritualiter .i. a spirituali. Vel animalis nõ intelligit spiritualia q spiritualiter .i. p spiritualia tantũ pbatur q animalis ẽ qz audita impbat z non ob aliud ei ꝓponuntur nisi vt examinet.

†volũtates z secreta ſalic9
enim scit hominũ quę sunt †homi/
ſanim9 ſipsius z nõ alterius
nis: nisi spiritus hominis qui in ip
†occulta z secreta †qui adhuc hõ sit .i. carnalis
so est. Itaq z †q̃ dei sunt †nemo co
†.i. spiritussanctus z illi quos cognoscere facit
†spiritus dei nouit z nos eũ accepimus
gnouit †nisi spiritus dei. †Nos aũt
ſ. i. quo docemur de sapiẽtia mũdi sed q̃ de deo ẽ.
non spiritũ huius mũdi accepim9:
†inde ꝓbatur qz scimus ſ Q. ad hoc accepimus
eum ſp eum
sed spiritum qui ex deo ẽ: †vt scia/
mus quę a deo donata sunt nobis
†Q. scimus que a deo donata sunt nobis †nõ tan
tum scim9 sed z. ſilli pseudo alia loquunt̃ †/ ra
tione uel ornatu
†quę z †loquimur nõ in †doctis hu
†q: spiritus interius docet auditores
manę sapientię verbis: †sed in do
†ita moderantes vt quibusdã altiora quibusdam
humilia
ctrina spiritus. †spiritualibus spiri
†nos scim9 q̃ donata sunt nobis sed ſ vt pseudo
tualia compantes. †Animalis aũt
†vt partũ virginis z resurrectionẽ
homo non pcipit †ea quę sunt spiri
ſsecundũ humanũ sensũ ſ ideo
tus dei. Stultitia ẽ enim illi z nõ
ſspiritualia ſz vere nõ potest
potest itelligere: quia spiritualiter
ſanimalis nõ potest
examinat. Spiritualis aũt homo
†certa fide occultorũ nõ patẽti cognitione ſ intel
ligit z discernit †a nullo homine animali
†iudicat omnia: z ipse †a nemine iu
ſanimalis
dicatur. Sicut scriptum ẽ. Quis
†ſqui hec fecit p quẽ sapiẽtia mũdi stulta est
enĩ cognouit sẽsum †domini aut
†Q. nullus †ut dicat: quid hoc sic fecisti †/ quasi
nemo carnaliũ cognouit sensum domini
†quis †instruxit eum? †/ Nos autez
sensum christi habemus.

C. III.

Spiritualis autem homo. Est vel vita vel scientia. Spiritualis est vita qui spiritũ domini habens rectorem animam regit. Scientia vero spiritualis ẽ qui etsi ex parte z p speculũ videt tamẽ de deo secundum ima gines corporũ vel legis litterã vel humanam philosophiã nõ sapit sed spi ritui dei subiectus certissime ac fideliter iudicat.

Omnia. Non quidẽ quę ptinet diuina sciẽtia sed q̃ ad iusticiã z vitaz sufficiũt. i. omnia iudicanda.

ſsensum christi habem9 ſ tamen
ſqui possem
Ego fratres
ſnõ debui
non potui loqui vobis
†sicut soleo spiritualibus †.i. carnaliter viuẽtib9
quasi †spiritualibus: sed quasi †car
†z hoc tam diligẽter feci †cognitione
nalibus. †Tanquã †paruulis ĩ chri
†nõ altiora predicaui. quare ſ facilẽ doctrinã
†dulcẽ ac nutrientẽ
sto †lac vobis potũ dedi †non escã
ſqz ſquãdiu vobiscũ eram
Nondum enim poteratis: sed nec
ſz si ab illis pseudo edocti †recipe escam
nunc quidez †potestis. Adhuc em̃
ſvere estis carnales quia cõ
tentiosi
carnales estis. Cum enim sit inter
†inuidia de baptistis †verbis †/ q aliquid ab ho
mine esse putatis
vos z †zelus z †contẽtio: nõne †/ car
ſin peius ꝓficitis
nales estis: z secundũ hominẽ am
ſexpositio zeli z ꝓtentionis
bulatis? Cum enim quis dicat ego
ſnõ ẽ hoc minus a gẽtilitate
quidem sum pauli alius autẽ ego
†vt sperãtes in deo sunt dii †quãdoquidẽ in his
gloriamini ſQ. sunt ne ipsi gratie que ĩ sacramẽ
tis datur auctores
appollo: †nõne boies estis? †Quis
ſqui maior
igitur ẽ appollo: Quid vero pau/
ſnõ de9 qui dat sed ministri p quos dat. z ideo ĩ
deo gloriandũ nõ in eis
lus? Ministri eius cui credidistis
†z hoc nõ vno eodemq modo faciũt †/ diuisit of
ficia singulis
z †vnicuiq sicut †dominus dedit.
ſpaul9 ſad fidẽ ꝓuerti ſbaptismo ſ nõ uos
Ego plãtaui apollo rigauit: Deus
†muneris †z quia deus dat tantũ incrementũ
autẽ †incrementũ dedit. †Itaq ne
ſdando ex se
q qui plantat ẽ aliquid: neq qui
†remissionẽ peccatorũ et omnia alia bona †/ inte
rius †/ solus
rigat: sed qui †incrementũ †dat †/ de
ſplantat paulus rigat appollo
us. Qui plantat autem z qui rigat

Iudicatur. Id ẽ intelligitur vtrũ bene an male intelligat vel reprẽhendit z hoc pro bat quia quis cogno/ uit s. d. z eum nos ha/ bemus z ideo nõ pos/ sunt nos illi vestri iu/ dicare vt solẽt.

Nos. Qui iam vl tra hoies sumus vnus spiritus cũ deo. habe mus sensum chri sti. fide certa tenentes ea quę sunt christi.

C. III.

Tanq paruu/ lis. Sicut enim crux christi alijs stultitia ẽ. alijs scandalum voca tis autẽ est virtus dei. ita idem alijs ẽ lac. ali is cibus ẽ. secundũ qd̃ capacitas eorũ. plus vt minus capit. vt hi qui dicunt ego sum illius vel illius. aliter accepe runt de christo crucifi xo q̃ q̃ dicit. mihi ab/ sit gloriari nisi in c. d. Eadem simul audiũt spirituales z carnales. z quicq pro modo suo capiunt. nec necesse est vt aliqua secreta tace/ antur puulis. dicenda pfectis. ideo q̃a dicit a postolus nõ potui v. l q. s. qd̃ ẽ. ñ potuistis q̃ dicebã itelligẽ ut spũa les. ß vt carnales. Si enĩ vt spũales nõ dice rent ego sum pauli.

Adhuc enim car nales. Arguit eos q̃ querebantur se ducũ nõ audisse spiritualia cum adhuc indigni es sent audire.

Ministri eius Aug. Homo exteri us ministrat. quasi ser nus. nõ vt aliquid de eo speretur. deus incre mentum dat qui iustificando informat z rigando fecundat. homo loquit. deus docet intus. Vnde beatus quem tu erudieris d. Qui plantat z qui rigat foris operatur. Qui dat incrementum intus opitulatur. Si nõ dant sancti incrementum impendunt tamẽ adiumentum sed non de suo quia in q̃t sine me nihil p. f. Igitur fides rigando ẽ nutrienda hoc igitur loquendo agitur docendo suadendo. christus interius docet inspirando. Illa inspira tio vnctio ẽ sine qua sermo hominis pstrepit inaniter. Creator qui redemit z ad fidem vocat intus suadendo loquitur quibus vult. Cum verbum dei auribus insonat miscetur potentia dei cum sono vocis vt qui incitat prę/ dicantem: confirmet auditorem. vocem format homo exterius sed deus im primit intus z ei obedit quem gratia preuenit quia deus operatur velle z perficere.

Vnum sunt. Posset videri· q si nihil et se dant tamē deus magis p̄ hunc q̄ p̄ illum.

Adiutores. In colendo agro dominico nō deprauatores vt quidam aiunt qđ inde patet·quia vos estis agricultura.

Agricultura. Quia colit vos ad fructum. Edificatio q̄ qui colit habitat in vobis. Et ita idem ē ager ⁊ ędificiū·qđ non in rebus visibilibꝫ. Nos colimus deū adorādo nō ornādo. Ille autē sic nos colit·q̄ ⁊ meliores nos reddit.

Fundamentū aliud ne ⁊c. Aug⁹. Fides gratię christiane.i.ea quę p̄ dilectionem operat᷑:posita in fundamēto neminē pire p̄mittit. Sup̄ hoc fundamentuꝫ alius sup̄ędificat aurū.ar.lapides p̄cio·is videlicꝫ qui cogitat q̄ dei sunt quomō placeat deo. Alius sup̄ędificat sup̄ hoc fundamentum lignа·fenū·sti· is videlicet qui cogitat q̄ mundi sunt·quomodo placeat mūdo. Illius op⁹ nō exurit᷑·qui ea nō dilexit quoruꝫ amissione cruciet᷑. Exurit᷑ autem huius opus; quia sine dolore nō p̄unt: quę cū amore possessa sunt Sꝫ quoniā alterutra cōdicione p̄posita.eis poti⁹ mallet carere q̄ꝫ christo· nec timore amittendi talia deserit christum·q̄uis doleat cum amittit saluus est quidē·sic tamen quasi p̄ ignem. Iste ignis ē tribulationis tentatio de qua scriptū ē. Vasa figuli p̄bat fornax· ⁊ homines tētatio tribulationis p̄bat.

Christus. Id est. fides christi·secunduꝫ quā p̄ dilectōnē opat᷑ per quā christus habitat in cordibꝫ. Alia nō est fundamentū·hęc aūt neminē pire sinit.

Siquis aūt super. ⁊c. Ambro. Alius sup̄ędificat.i.qui sup̄uenientes post apostolos docēt·sed videant vt ędificatio p̄gruat fundamento. Fundamentū aliud ⁊c. quia nemo p̄ter christū loquēs p̄menta sua p̄mendaret In auro ar.la.p̄ę.p̄claram doctrinā significat·in tribus alijs vana doctrina signat᷑·q̄ si modo fallit·in igne apparebit·quia ardebit:bona p̄manente ⁊ erit ei bonę scꝫ doc·merces vita ęterna. Detrimentū vero male·q̄ pęnas patiet᷑. saluus. quia nō iteribit fidei substātia q̄ p̄stat·sicut mala doctrina quę accidēs ē. quasi per ignē·quia nō sine pęna·cū pfidi ingeternū peant p̄dest illis ex pte credidisse deum.

Aurum argentū l.p. Aug⁹. Hęc tria ędificant cōtemptores sęculi: q̄ sua omnia paupibus dant. Vel qui tanq̄ nō habētes habēt aurū in contēplatione dei·argentū in dilectione p̄xmi. Lapides p·in opibus bonis quę nō p̄sumūtur ab igne·sed nihil vel parū ipsum sentiūt. Ligna fenū.stipulā ędificāt qui ⁊ si aliena nō rapiūt· rebus tamē infirmitati p̄cessis·aliqua dilectione inhęrent·qui secundū suos amandi modos:diutius vt lignū·vel minus vt fenum·vel minimū vt stipula·ignē sustinebūt. Et q̄ hęc deo non p̄ponunt:salui erūt p̄ fundamentū. Qui vero hęc deo p̄ponunt vel crimina p̄mittunt·nō supędificāt sed fundamentū destruunt.

Lignum fe·sti. Non hęc de malis operib⁹ accipiēda sunt quasi fides sine opibus saluet qđ nō est.

Aug. Non sibi polliceat᷑ quisq̄ habens nefaria opa regnū dei· ⁊ dicat. Quoniā habeo signū christi ⁊ sacramēta nō delebor ingeternū·sed p̄ ignem

mūstri idifferētes — i dando nō differūt·sed in labore ⁊ mercede

vnum sunt. Unusquisq̄ autez p̄ro

p̄riam mercedem accipiet secundū

†forinsecus ministrādi ↑quia si nō damus incrementū·impendimus tamē aliquod adiumentū

suum †laborem. ↑Dei enim sumus

dum extirpant vicia

adiutores · dei agricultura estis:

†impositione virtutū ↑ quibus ego posui fundamentum ⁊c.

†dei ędificatio estis. ↑Secundum

†.i.apostolatū ↑quia nō a me hoc habui ‡gratis ‡ discretione vtens

†gratiā dei quę ↑data ē mihi · vt ‡sa

†p̄ceps edificii ↑ fidem christi nō aliam sed q̄ p̄ dilectionē operatur

piens †architectus ↑ fundamentuꝫ

†quisq̄ habēs fidem:quia ad eū hoc p̄tinet ↑ bona opera ‡ qđ nō vno mō ē·sed

posui: †ali⁹ aūt ↑supędificat. ‡ Uln⁹

†cuiusmodi opera vtrū secundū nos vel illos

quisq̄ aūt videat †quomō supędifi

‡de supędificatione tantū videndū ē q̄·

cet. Fundamentum enim aliud ne

‡ad qđ vident᷑ niti pseudo

mo potest ponere: p̄ter id qđ po/

‡a me ‡vel qui ‡fides christi

situm est quod ē christus hiesus.

‡ fundamentū nemo potest mutare ‡ sed de supędificatione videndū est tantū· q̄ manifestum erit opus cu.

Siquis aūt superędificat supra fū

‡ vt cogitet tantū que dei sunt

damentū hoc aurum·argentū·lapi

†dum diuisi cogitant que mūdi sunt quibus sine dolore carere nō possunt

des p̄cios⁹ †ligna·fenum·stipu

‡z si nō modo

lam: vniuscuiusq̄ opus manifestū

‡in quo secreta patent ‡illud opus

erit. Dies enim domini declarabit·

†pena purgatoria bonis ‡ quicūq̄ modo neget

.i.absconditpeccata sua

quia in †igne reuelabit᷑: ⁊ vniuscu/

†firmū vel ‡ solubile ↑presentis vel futuri indicii

iusq̄ opus †quale sit ↑ignis p̄oba

‡in igne

bit. Si cuius opus māserit quod

‡ nihil pder q̄ qđ amauit inueniet

supędificauit: mercedem accipiet.

†cremabile erit ↑ minoris glorie vel patiet᷑ aliqđ

Si cuius opus †arserit: ↑ detrimē

†⁊ si hic uritur dolore amissoꝫ · non tamē ea p̄fert deo.

tum patietur. Ipse autem †saluus

†rem cremabilē p̄ ignem ferens·qua cremata euadet ipse ‡sed

erit: sic tamen †quasi p̄ ignem. Ne/

‡in quib⁹ deꝰ sedet ‡qui vos

scitis quia templū dei estis: ⁊ spiri

p̄sūmat in bonis scꝫ ‡vel

tussanctus habitat in vobis. Si

pseudo vel homo ei p̄sentiēdo

quis autem templum dei violaue/

‡corpus ⁊ animā

rit: disperdet illum deus. Templū

†a tempore baptismi ↑cauete ergo vobis ‡ secūdum corpus ⁊ animā

enim dei †sanctum ē ↑qđ estis ‡ vos

†⁊ iō ‡vel se ↑quasi deꝰ hoc negligat ‡ sed

† Nemo ↑ vos seducat. ‡ Si q̄s vide

‡sibi †.i.secundū sapientiā huius mundi

tur inter vos sapiens esse †in hoc sę

†apud se ⁊ deum p̄ra naturā posse credat ↑ vera sapientia

culo: †stultus fiat vt sit ↑ sapiens.

salnus ero. Ait enim apostolus. Fundamentū positū ē ⁊c. Quid est etiam inquiūt qđ sequit᷑ alius sup̄ędificat.au.ar.la.p̄ę.lignū.fę.sti. Hoc ē qui sup̄ra fundamentū iusta opa ędificat aurū.ar.la.p̄.ędificat. Si aūt peccata lignum fenū sti. Cirillus quoq̄ ait. Natura peccati similis est materię q̄ cito p̄sumit᷑ igni·quā ędificari apostolus a peccatoribus dicit· qui sup̄ra fundamentū christi ędificāt.lig.fę.sti. In quo manifeste ostendit᷑·quędā esse peccata ita lenia vt stipulę p̄pentur fęno ⁊ lig.

Lignum fę.sti. Quidā intelligūt opa bona q̄ quidam ad sustētationē sui ⁊ suoruꝫ vel ad sustentationē indigentiū ex misericordia faciūt· sed q̄ hęc opa faciunt cū aliquo amore tpalium. Ideo hęc opera dicunt᷑ arsura· nō q̄ eo puniant᷑ qui hoc faciūt·sed q̄ terrenum aliquē affectum habēt cum hęc faciūt nec ille terrenus affect⁹ ē adeo malus· vt destruat fundamētū ⁊ fidem q̄ per charitatem operat᷑ ⁊ talis affectus venialis ē. Sed poti⁹ lig.fe.sti.accipiunt᷑ nō bona opa·nec mala q̄ sūt dānabilia ſz peccata venialia. Vñ gregꝰ Quānis hoc de igne p̄sentis tribulationis possit intelligi·tamē si q̄s de igne futurę purgationis accipiat·pensandū sollicite ē·quia eum dixit p̄ ignez posse saluari·non qui sup̄ hoc fundamentū ferrū vel ęs vel plumbū ędificat.i.peccata maiora ⁊ ideo duriora ⁊ insolubilia. Sed qui ędificat lig.fę.sti.i. peccata minima atq̄ leuissima q̄ ignis facile p̄sumat.

Dies enim. Hic dies ē homīs p̄ nutu suo agentis·sed ī iudicio vel morte cuiusq̄ dies ē domini· secundū merita iudicātis·etiā hic dum iudiciū incipit a domo dei.i.a saluādis īcipit pęna·q̄ p̄summabit᷑ in reprobis Ideo enī puniunt᷑ electi·vt ibi nō puniant᷑. In quo die ē ignis tribulatōis quo vrit᷑ amor rerum tpalium dum p̄tristantur de amissis·vnde ⁊ dicitur. Tribulationem carnis habebūt huiusmodi. Ignis vero extremi iudicij tā diu durabit quousq̄ purgati sint qui saluādi erunt.

Ignis. Tribulationis qui omnes. probabit. in fine.

Ignis p̄babit. Duos ignes futuros legim⁹·vnū ęternū · quo ęternaliter punient᷑ reprobi·qui sequet᷑ iudicium. Alterū qui p̄cedet·quo exuretur facies mūdi huius·qui emēdabit eos·qui superędificauerūt·lignū·fenū·stipulaꝫ Qui aūt aurū ar·la·p̄·de vtroq̄ igne securi sunt.

Mercedem. Non solū post finem·sed ⁊ in hac vita habet suā requiē anima p̄temnentis omnia.

Nescitis quia. Hoc p̄misit vt illos p̄pungat·qui turpiter viuētes corpora sua violāt·maxime ille·qui vxorē patris habet.

Hic agit de structoribus fundamēti.

Si quis aūt. Iste saluus p̄ ignem·sed si quis violauerit templū quod vos estis disperdet illum·⁊ nescitis hoc.

Templum. Aug⁹. In quibus deus habitat p̄ fidem. Templum dei.i. spiritussancti·vnde subdit·⁊ spiritus d·h·nota q̄ spiritus dicit᷑ hic deus·cū enim p̄miserit. Estis templū dei. Non subdit. Et deus habitat. Sed spūs dei habitat in vobis. In quo apte ostendit spiritum dei esse deum. Vbiq̄ enim adest spūssanctus ad boīes in ęterna vita regenerādos. Spūssanctus

igit in celestibus sedet cū patre z filio z in tēplo suo habitat·scz in sanctis·q̄ sunt tēplum dei mō p fidem ambulātes. Et templū dei erūt aliquādo etiaz secundū speciē: qualiter etiam nunc sunt templū angeli dei. Aug. Sed diceret aliquis anteq̄ faceret deus celū z terrā·anteq̄ faceret sanctos·vbi habitabat. In se habitat deus·apud te habitat·z apud se ē. Non ergo sic sūt sancti dom⁹ dei vt ipsa subtracta cadat deus·immo sic habitat deus in sanctis·vt si ipse discesserit·cadāt. Vlterea sciendū q̄ non nisi stultissime dici potest·spiritum nō habere locū in nostro corpore, qō totum animā ipleuerit. Stultius etiā dicit angustijs alicubi īpediri trinitatē vt pr̄ z filius z spūs sanctus alicubi simul esse nō possint. Verū illud multo mirabili⁹ q̄ cum deus vbiq̄ sit totus·nō tamē in omnib⁹ habitat. Quis porro audeat opinari nisi īsepabilitatē trinitatis penitus ignoret·q̄ in aliquo possit habitare pater aut filius·in q̄ nō habitet spūssanct⁹? Aut in aliquo spiritus sanctus in quo nō pater aut filius. Fatendū ē igitur vbiq̄ esse deū p diuinitatis p̄sentiaz sed nō vbiq̄ p inhabitationis gratiā·ꝓpter hanc enim inhabitatō nē vbi gratia dilectionis eius agnoscit·non dicimus pater noster qui es vbiq̄·cū z hoc verum sit·sed qui es in celis. Illud quoq̄ mirabile ē q̄ deus ē inhabitator quorundā nō dum cognoscentiū deum·z nō quorundā se cognoscentiū. Illi enī ad templū dei nō ptinent·qui cognoscētes deuz·nō sicut deū glorificant. Ad templum aūt dei ptinent puri sanctificati sacramēto christi z regenerati spiritusancto·qui nōduz possunt cognoscere deum. Igitur quē non poterunt illi nosse nec habere·isti poterūt habere anteq̄ nosse. Beatissimi aūt sunt illi·qbus hoc ē deum habere qō nosse.

¶ Sapientia hui⁹ mundi. Amb. Abusiue ponit sapiētia p astutia.

¶ Nemo in hominibus.. Baptistis vel doctoribus.

¶ Non in hominibus. Quia vestri sunt ipsi·q̄ omnia vestra sunt·ad seruiendum vobis data·z nō ē gloriandū nisi de rebus excellentioribus.

¶ In hominibus. Quia nō sunt datores gratiarū siue boni siue mali sint sed tantum ministri.

¶ Omnia enim. Singulos nō sibi defendāt doctores vel baptistas cū omnibus vtant. Mundus noster. Si cursus ei⁹ in dei volūtate ponimus Vita p̄sens nostra·si modeste z cū gloria dei agit. Mors si spe futuri libēter p christo morimur. Presentia·si sic vtimur eis ne offendam⁹. Futura·si ea credentes magis optamus.

¶ Siue uita ꝛc. Et vita z mors doctor̄ ad ędificationē subditis esse debent. Vel p vitā sanctos homines z angelos accipe qui studēt pfectui fideliū p mortē diabolū z mēbra ei⁹·q̄ dū psecūt vtilitati seruor̄ dei īseruiūt

Vos aūt christi. Vt sicut hęc nobis; ita nos christo subijciamur. christus aūt dei. voluntatē eius faciēs. vt z nos faciam⁹ ipsius. Cur ergo ad iniuriā christi de hominibus aliquid speratis.

C. IIII.

Sic nos existi

met homo vt ministros christi: et

dispensatores ministeriorum dei.

¶ Sic nos. Hactenus de gloria pseudo·hic de suo ꝓtēptu agit.

Sic nos. Hoc ideo ait apostol⁹. quia de eo minus sentiebant·sed sic homo sentiat vt deus qui eum elegit.

¶ Et dispensatores. Aug. Non solū boni sed etiam mali dispēsatores sunt. Nisi enī p bonos dispensaret nō recte apostolus diceret. Imitatores mei estote. Rursus si nō p malos non diceret dominus de quibusdā. Quę dicunt facite·quę aūt faciūt nolite facere. Dispēsatores enim sunt p quoz ministerium ꝓuenitur ad eternaz salutē. Nō enim esse salutis illius dispensatorē p verbū z sacramentū est illius esse pticipem.

¶ Hic iā quęritur Ita de nobis estimandum·sed hic inter vos qō non alibi. Jam in p̄senti cum expectandum esset donec deus iudicet.

¶ Iudico me ipsum. Periculū ē vobis de ignotis cordis mei vel alioz iudicare Quanta enim z pfunditas credēda est esse in homine q̄ lateat etiam ipsum hominē in quo ē·vt ī petro pfunditas infirmitatis latebat cū se domino ꝓmoriturū pmittebat. Aug. Luz ergo quisq̄ de se aut nō omnino aut vix possit veram ferre sentētiā·q̄ mō potest de alio iudicare·cū nemo sciat qd agat in homīe nisi spiritus hominis.

¶ Aug. Judiciū, phibet apostolus qz occulta sūt nobis corda hominum. In his plerūq̄ nr̄a credulitas fallit. Sed cauendū ē ne pnitiosa opinatione fallamur vt qui nō possumus hominū indagare p̄scientiā·de ipsis rebus habeam⁹ verā certamq̄ sententiam·hoc aūt ad humanā tentationē ptinet sine qua vita ista nō ducitur. vnde apostolus. Tentatio vos nō apprehēdat nisi humana. Si ergo suspiciones vitare nō possumus·qz homines sumus·iudicia tamē id est·diffinitiuas firmasq̄ sentētias ꝓtinere debem⁹. Si ergo suspicamur q̄ ē humana tentatio·saltē nō iudicemus·quādo nō errat in reb⁹ vt recta sit imꝑbatio vicioz virtutūq̄ approbatio; pfecto si erratur ī hominibus·venialis ē humano tentatio.

¶ Ab humano·Id ē·ab omnibus dñi sunt in suo die·z non est dies dñi.

humano. qz ē z dies domini quo iudicabit quādo vnusquisq̄ p se rationem reddet·z tunc secreta cordiū patebunt.

¶ Quoaduscq̄. Aliter iniuria iudici fit, qz iudicis iniuria ē·si ante iudiciū eius a seruo pcedat sententia.

¶ Illuminabit. Id ē. Apta faciet abscōdita tenebrarū. i. peccator̄.

¶ Tūc laus uni. Bene agēti l' cogitāti·hic aūt nescit qs sit laude dign⁹

¶ Mee et appollo trans. Proposui figurā pro omibus· vt ab omnib⁹ abhorreat: sicut a nobis. Ambro. Per hoc pseudo apostolor̄ glorias et traditiones puersas sub sua psona z appollo euacuat summatim illos designans nō singillatim·ne maior nasceret discordia.

¶ Ne unus in·ad·alium p.a. Ab illo. i. meliori·q̄ ille. i. quasi alius ab illo qui nullus ē quantum ad se·vel quantū ad ministeriū· quis enim te

res: vt fidelis quis inueniatur.

¶ Q. hic inter nos querit·qō non esset querendus sed quidquid alii faciāt ꝓquasi infidelis dispensator

Mihi autē p minimo est vt a vobis iudicer: aut ab humano die.

¶ qui melius noui me q̄ uos z ita piculum ē vobis de ignotis iudicare ꝓ in nullo me remordet conscientia.

Sed neq̄ me ipsum iudico. Ni-

¶ i. nō ideo me iustū puto·qz potest esse qō nescio delicta enim quis itelligit

hil enī mihi conscius sum: sed non

¶ neq̄ ego neq̄ vos sed ꝯ melius noui me q̄ illi· sed melius de⁹ q̄ ego

in hoc iustificatus sum. Qui aūt

¶ i. qui potest z debet me iudicare ꝓ qui nouit oīa ꝯ z quia dominus ē

iudicat me: dominus ē. Itaq̄

ꝯ iudicii ꝯ scilicet

nolite ante tempus iudicare: quo-

¶ iudicare ꝓ z quia tūc omnia nota omnib⁹· poterunt de se iudicare z de aliis

aduscq̄ veniat domin⁹: qui z illu-

¶ gesta z cogitata tunc erūt apta

minabit abscondita tenebrarum·

ꝯ etiā bonas cogitationes

z manifestabit consilia cordium: z

ꝯ remuneratio ¶ p modo suo ꝓ dixi nō gloriandum in nobis

tūc laus erit vnicuiq̄ a deo. Nec

ꝯ cū in nobis nō gloriaremini

aūt fratres transfiguraui in me z

¶ humilitatē vestrā ꝓ hanc scilicet ꝯ qui maiores sumus

apollo propter vos· ꝓ vt in ꝯ no-

¶ agendo vltra ꝓ in hieremia ꝯ qui gloriat. i. d. g.

bis discatis: ne supra q̄ scriptuz

est vnus aduersus alium infletur

ꝯ se vel doctore ꝯ a ꝑditis nisi de⁹

pro alio: quis enim te discernit?

vita ista nō ducitur. vnde apostolus. Tentatio vos nō apprehēdat nisi humana. Si ergo suspiciones vitare nō possumus·qz homines sumus·iudicia tamē id est·diffinitiuas firmasq̄ sentētias ꝓtinere debem⁹. Si ergo suspicamur q̄ ē humana tentatio·saltē nō iudicemus·quādo nō errat in reb⁹ vt recta sit imꝑbatio vicioz virtutūq̄ approbatio; pfecto si erratur ī hominibus·venialis ē humano tentatio.

¶ Ab humano·Id ē·ab omnibus dñi sunt in suo die·z non est dies dñi.

humano. qz ē z dies domini quo iudicabit quādo vnusquisq̄ p se rationem reddet·z tunc secreta cordiū patebunt.

¶ Quoaduscq̄. Aliter iniuria iudici fit, qz iudicis iniuria ē·si ante iudiciū eius a seruo pcedat sententia.

¶ Illuminabit. Id ē. Apta faciet abscōdita tenebrarū. i. peccator̄.

¶ Tūc laus uni. Bene agēti l' cogitāti·hic aūt nescit qs sit laude dign⁹

¶ Mee et appollo trans. Proposui figurā pro omibus· vt ab omnib⁹ abhorreat: sicut a nobis. Ambro. Per hoc pseudo apostolor̄ glorias et traditiones puersas sub sua psona z appollo euacuat summatim illos designans nō singillatim·ne maior nasceret discordia.

¶ Ne unus in·ad·alium p.a. Ab illo. i. meliori·q̄ ille. i. quasi alius ab illo qui nullus ē quantum ad se·vel quantū ad ministeriū· quis enim te

discernit a massa pditoꝝ. nullus nisi deus. vel si baptizatus a petro. quomō discerneris ab eo qui a paulo. nihil ille. nihil tu.

¶Vel redarguit illos eosdē qui gloriabant de magisterio pseudo ☞. gloriaris ꝓ illis. ſz q̄d habes ab illis. q̄ nō a me. ꝛ si a me. q̄d ꝓtra me gloriaris. quo niā idem a me accepis

¶Quid autem ꝛc. Aliud genus arrogātie amonere conat. ſ. ne bō supbiat ꝓpter aliq̄ gratiā a deo sibi datam. putās se eā habere a se. vel a mīstro.

¶Si autē accepe. Hoc ꝓtra illos qui eadem q̄ ab apostolo acceperant audiētes. de magisterio pseudo apostoloꝝ gloriabant qui p eloquentiā se cōmendantes gloriam ī se vertebant. cū aplus ꝓtēptibilē se videri fecerat. vt gloriā deo faceret. Ideo apostolus yronice eis loq̄t. quasi ꝓcedēs q̄ eis de se ipsis videbat. cū subdit

¶Jam saturati. ☞. Increpo vos dicens. Quid gloriaris. ꝛc. Sed non recte video hoc facere. q̄ vos iam ꝛc.

¶Jam sa. Jā di. yronia. ac si diceret nō est ita. Irascentis enī verba sunt nō ꝓfirmantis

¶Regnetis. Vere regnare ē de spe ꝛ promissis dei securuꝫ esse. ꝛ in aduersis gaudere.

¶Puto enim. ☞. nullatenus putanduꝫ ē. yronice enīꝫ loquit. Ideo sine nobis: q̄ p mala q̄ patimur deō ostēdit nos apostolos vilissimos. de quibus non curet tanq̄ morti dsti. i. ad nullā vtilitatem sed ad mortē reseruatos. q̄d ꝓ hoc videt quia ad spectaculū nostrū quasi ad mōstruꝫ ꝓueniunt. p quod magis ꝓbamur amici dei

¶Vel ideo deberetis nobiscū regnare. quia puto ꝛ certus sum. q̄ nos sum⁹ similes nouissimis. helie ꝛ enoch. in tribulationibus.

¶Tanq̄ morti. Vt qui a victoribus morti seruabant. ad q̄ spectaculum ꝓueniebat populus sic ad derisionem helie tunc. ꝛ nunc aplōꝝ mali.

¶Et angelis et ho. Boni angeli ꝛ boni homines laudāt. mali irridēt. hec sunt dextra. ꝛ sinistra. sed nec illa elevāt. nec ista frangunt.

¶Propter christum. Cuius crucem prędicamus q̄. vos tacētes videmini in christo prudentes.

Sq̄ si dicis fides tua. vel oratio. vel iustitia iterū iterrogo quid habes. q̄. nō. a. Sa deo

¶Quid autē habes q̄ non accepisti. Si autē accepisti: quid gloria / †a deo. sed a te vel ab illis ↑tam cito S sed vos ☞pleni.

ris quasi nō †accepis: ↑Jam ☞satu / †spiritusancto ↑Q. vt ꝛ alios saturare potestis ☞ironia

rati †estis. ↑Jaz diuites facti ☞estis / †sic putabant gloriātes de pseudo apostolis ↑regitis vos

†sine nobis ↑regnatis. ꝛ vtinam / †vere Sꝛ his pie optat ↑ita ☞vos sequamur cū nos sequi dedignemini. quos quidē sequi debere tis quia nos revera regnamus. sed timeo ne sine vobis

†regnetis: ↑vt ꝛ nos ☞vobiscum regnemus. Puto enim q̄ deus nos Svilissimos vel similes helie ꝛ enoch

apostolos nouissimos ostendit. tanquā morti destinatos: quia spe / †vel bonis vt cōfortent: vel malis vt insultent

ctaculum facti sumus mūdo ꝛ an / †ꝛ ↑increpatio cū ironia quasi q̄ totū econtra ē

gelis ꝛ hominibus. † Nos ↑stulti ꝓpter christum: vos autē prudē Safflicti

tes in christo. Nos infirmi: vos Sptāte Ssecuri Sreverēdi Sdespecti

fortes. vos nobiles: nos aūt igno Sꝛ S. i. ꝓtinue. i. vsq̄ ad hoc tēpus

biles. Vsq̄ in hanc horam ꝛ esurimus ꝛ sitimus ꝛ nudi sumus. ꝛ co / †ꝓ psecutione mutam⁹ loca Sfugamur ne plures doceamus

laphis cędimur. ꝛ †instabiles sum⁹ / †sc̄z ꝓ nobis necessarius ↑que nemo dat

ꝛ †laboramus ↑operātes manibus Sꝛ Shortādo alios ad bonum

nostris. Maledicimur. ꝛ benedicimur. Stormēta Spatiēter

psecutionem patimur: ꝛ sustinemus. / †quasi magi. malefici ↑deū ꝓ illis. vt eos. ne blasphement nos

†Blasphemamur ꝛ ↑obsecramus. Sdo quib⁹ mūdus inquinet. ꝛ abiectis purget

Tanquā purgamēta huius mundi †facti sumus omniū ↑pipsi / †ꝓtinue vsq̄ ad hoc tēpus ↑ꝛ si dixerim vos ista tos ꝛc tamen ☞. i. erubescentiā faciaꝫ vobis

ma †vsq̄ adhuc. ↑ Non vt ☞confundam vos hęc scribo: sed vt † filios / †filii. nā ego pater

meos charissimos moneo. † Nam Sfumtū ꝓ infinito posuit Seruditoꝝ qui ñ genuerit

si decem milia pedagogoꝝ habeatis i christo. sed nō multos patres Stamē Sq̄ genuisset

¶Vel ideo deberetis nobiscū regnare. quia puto ꝛ certus sum. q̄ nos sum⁹ similes nouissimis. helie ꝛ enoch. in tribulationibus.

¶Tanq̄ morti. Vt qui a victoribus morti seruabant. ad q̄ spectaculum ꝓueniebat populus sic ad derisionem helie tunc. ꝛ nunc aplōꝝ mali.

¶Et angelis et ho. Boni angeli ꝛ boni homines laudāt. mali irridēt. hec sunt dextra. ꝛ sinistra. sed nec illa elevāt. nec ista frangunt.

¶Propter christum. Cuius crucem prędicamus q̄. vos tacētes videmini in christo prudentes.

Sin fide christi. nō in me.

Nam in christo iesu p euangeliū / Stantū Sq̄ genui. ergo ex debito rogo

ego vos genui. Rogo ergo vos fra / Snō pseudo

tres imitatores mei estote. sicut et / †vt imitemini me ↑p hunc credit missa epistola

ego christi. †Ideo misi ad vos ↑thi / Sin fide Sbene agēdo

motheum qui ē filius meus charis / Sin predicatione

simus ꝛ fidelis in domiō. qui vos / †institutiones meas ↑ꝛ ideo tenende

commonefaciat † vias meas ↑ que / Sego Sterrarū

sunt in christo iesu: sicut vbiq̄ in / Sꝛ ideo autētice Sopus erat mitti q̄.

omni ecclesia doceo. Tanquā non / †de philosophis. quoꝝ terrena gloriant sapiētia

venturus sim ad vos: sic † inflati / †post ☞monitionē ꝓmittit se ire ad illos

sunt quidā. † Veniam autē cito ad / Snisi culpa vestra impedierit Sꝓbabo

vos si dominus voluerit: ꝛ cogno / †humane sapiētie ↑ supbia alta sapiēdi ꝛ ceteros iudicandi.

scam non †sermonez eoꝝ qui ↑ infla / †in fide ꝛ bona operatione ↑quasi ideo non quaram sermonē q̄.

ti sunt sed †virtutem. ↑ Non enī in / †causa regni dei ↑quasi nō sermo humane sapientie. sed virtus ē causa regni dei

sermone ē †regnū dei: † sed in virtu / †vere ventā sed quid hoꝝ ↑correctōis. vbi ꝛ si sit nō tamē esse videt charitas

te. † Quid vultis. ↑ In virga veniā / †in manifesta dilectione vt bona suppleā

ad vos: an in † charitate ꝛ spiritu / Sꝛ vt parcam peccatis

mansuetudinis.

C. V.

Sopus ē virga nisi vos corrigatis S. i. ab omnibus

Omnino audit / †qui inflati nec corrigitis ↑res infamis ☞. ē illa S vt graue istud ostēderet peccatū nec ab his etiā dicit admitti. qui deū nesciūt

ī ter † vos ↑ fornicatio. ꝛ ☞talis fornicatio q̄lis nec inter gentes † vt vxo / †hoc publice. vbi testib⁹ opus nō est

rem patris aliq̄s habeat. † Et vos / †cum tantū scelus sit ī ter vos tamē

inflati estis. † Et non magis ↑ luctū / †q̄ magis faciendū esset ↑dolorē ꝓ peccato illi⁹

habuistis vt tollatur de medio ve / Sita Sq̄ oēs estis ꝓticipes

strum qui † hoc opus fecit. ↑ Ego q̄ / †q̄ nullo mō tegi poterat ↑ vos nō tulistis qui presentes

dem absens corpore. presens autē / †sollicitudine mētis. ꝛ pudens vobis ↑ac si ꝓsens essem

†spiritu. iam iudicaui ↑ tanquā pre / †iudicaui S. i. vice eius vel vos congregati traditis

sens eū qui sic operatus ē. † In no / ī noīe dñi c⁹ gl'a ē i h⁹mōi iudicio. nō ꝓ odio vrō

mine domini nostri iesu christi.

Esurimus et si. ꝛc. Amb. Veritatem ꝓdicantes gratiā non habēt apud homines

¶Tanq̄ pur. ꝛc. Per hęc omnia proḃamur in christo prudentes ꝛ fortes.

¶Non ut con. Aspera blandis mitigat vt salutaris medicus.

¶Pedagogorū. Dum pedagogos nominat pueros significat.

¶Ego genui uos in chri. Addidit per euangelium. ne ipsius putaret esse. quod dei ē. Sit enī dominus in euangelio. Ne vobis dicatis patrē in terra. Vnus est enim pater deus. nō vt hoc nomē ceteris tollatur. sed ne gratia dei qua ingeramur: nature vel potestati. vel etiā sanctitati cui⁹q̄ hominis tribuat.

¶Si domin⁹ uo. Ideo dicit vt ostenderet q̄ si nō iret deū noluisse causa vticq̄ indignitatis illoꝝ.

¶In urga. Aug. Terroris verba infert vt inflati humiliarent ꝛ se ꝓpararent ad recipienduꝫ eum. absit autem vt pij filij dicerent Si in virga venturus es. noli venire. Meli⁹ ē enim erudiri ī virga patris q̄ pire in blandimento ꝓdonis.

C. V.

¶Omnino audi / tur. Incipit de fornicatione. Et redarguit illum fornicatorē qui vxoreꝫ patris tenebat ꝛ eos qui eum tolerabant. Erant enim ꝛ ipsi ꝓparticipes dum paterentur rem tam ingētis peccati secum incorreptum ꝓuenire. Non solum ergo illum reuꝫ mortis. sed etiaꝫ adhęrentes illi nō immunes a crimine demonstrauit.

¶Vt uxorē pa. Ambrosius. Publicę noverca suam loco vxoris habebat. nec aliqua tergiuersatione poterat tegi crimen. Et huius causa de fornicatiōe incipit. postea mouebit de omni carnali videlicet ꝛ spirituali.

¶Inflati estis. Vento superbię. quę pellit misericordiā. qua si vnū membrum patit. ꝓpatiunt ꝛ cętera.

¶In nomine domini. Hoc modo iudicaui. vt vos congregati in vnum sine aliqua dissensione. quibus mea auctoritas ꝛ virtus christi cooperabit: tradatis huiusmodi sathanę.

congregatis vobis ꝛ meo ſpiritu
cū uirtute domini noſtri hieſu chri
†reum †vt coꝛpaliter vexet eū diabolus · ꝛ ſic ille reſipiſcat
ſti · tradere †huiuſmodi †ſathanę in
ſ̄ pmunis eccleſie
interitu carnis · vt ſpiritus ſaluus
ſ̄ iudicii
ſit ī die domini noſtri hieſu chriſti
†Q. talis forma inter vos ſ̄ qꝛ ĩter vos ẽ talis ſ̄ ꝛ ſi in aliis boni nō. †qꝛ hec omīa bona prepedit
† Non †bona gloꝛiatio veſtra. Ne
†conſenſus huiꝰ peccati · vel iſte vnus foꝛte . alios exemplo †omẽs cõtaminat qui cū poſſint arguere diſſimulant
ſcitis quia †modicum fermentū †to
†quia corrūpit ergo · ſ̄ Eiiciẽdo illum qui corrūpit · qui ẽ membrū veteriſ hoīs · ꝛ acidus
tam maſſam coꝛrūpit: † Expurga
†. i. pſeueretis † innouati virtutibus ſine corruptione peccati
te vetus fermentuꝫ · vt †ſitis †noua
ſ̄ facti ī bapt · ſ̄ iō puri
conſperſio ſicut eſtis azimi. Etenim
†p quē trāſire habemꝰ de hoc mūdo ad pmiſſam patriam †quē edere debemus
†paſca noſtrum immolatus ẽ †chri
ſ̄ qꝛ aliter nō trāſirem? ſ̄ corruptõe veteris
ſtus. Itaq; epulemur nō in fermẽ
ſ̄ p ptes ſ̄ in alīs
to veteri neq; in ferment o malicię
ſ̄ in se †in ſinceritate a vicijs · ꝛ in veritate bonorū opm que p azimos ſignanē ſ̄ a vicijs
ꝛ nequitię. Sed in †azimis ſinceri
†bonoꝝ operum †mō moneo vos ab hoc purgare ſed ꝛ ſine hac admonitione debueratis: quia iaꝫ in alia epiſtola ſcripſi
tatis ꝛ †veritatis. † Scripſi vobis
in epiſtola ne cõmiſceamini fozni
†ſic prius iſti ītelleꝛerant †. i. gentilibus
carijs. † Non vtiq; †foꝛnicarijs hu
ſ̄ hec etiã in illa epiſtola phibuerat · q̄ ꝛ modo debent obſeruare ſ̄ ſed nō a genti
ius mundi · aut auaris · aut rapaci
libus †ſi pꝛecepiſſem gentilibꝰ nō pmiſceri neceſſe eſſet de mundana ꝓuerſatione vos exire · cum vbiq; tales
bꝰ aut idolis ſeruientibꝰ. † Alioquī
debueratis iã de hoc mūdo exiſſe.
ſ̄ qꝛ nō de illis · ergo nūc . i. in hoc pſenti apparet q
ſ̄ foꝛnicarijs
Nunc autē ſcripſi vobis nō cõmi-

mundã vitã faciat · ꝛ veritas omnẽ fraudẽ excludat.
Alioquin de. Non poſſent tales chriſto lucrari: ſi colloquiũ eoꝝ vitarent, ꝛ pruinium · vñ ꝛ domin? cũ publicanis ꝛ peccatoꝛibꝰ ꝓmedebat.
Vel alioquin. Jd ẽ. ſi ꝓmiſceamini. meli? eſſet vobis moꝛi.
Nunc aũt. Tunc ſcripſi vobis. ꝛ non bene accepiſtis · nunc autez determinate ſcribo.
Nominatur. Augu. De pnit. Eam nominationẽ voluit ītelligi · quę ī quẽquam cũ ſententia ꝛ oꝛdine iudiciario atq; integritate, pfertur. Nam ſi ḡlibz noīatio ſufficit · multi dãnãdi ſunt ĩnocẽtes · qꝛ ſepe falſo in quoq; crimina nominant. Quibꝰ verbis oſtẽdit ſatis nõ temere ꝛ quolibet mõ Sed p iudiciũ auferẽ dos eẽ malos ab eccleſię ꝓmunione. Aut ſi p iudicium auferri non poſſunt: tolerent potius · ne peruerſe malos euitando · quiſq; ab eccleſia diſcedẽs · eos q̄s fugere videtur vincat ad gehennã.
Vel qui fra. eſt. nominat · i. publicatur foꝛnicatoꝛ ꝛc.
Nec cibum ſu. vt erubeſcens corrigat
Malum. Jd eſt. foꝛnicatoꝛẽ illum · qđ ſic ītelligi greca dictio cogit · vel pſenſum.

C. VI.

Audet aliquis. Occaſione huiuſmõi iudicij incipit agere de iudicijs in quibus multis modis peccabant. Qꝛ contemptis fidelibus infideles iudices adibãt · vel ſtultos iudices cõſtituebant · ꝛ litigabãt ꝛ fraudabãt ꝛ alia huiuſmodi.
Iniquos. Infideles iniqui ſunt fidelibꝰ quocũq; modo poſſũt ꝛ leges diuinas aut omnino ſpernũt · aut ꝓpter opꝛimẽdos bonos falſa expoſitione ī teꝛpꝛtantur.
Quoniã ſancti. Quia exemplo fidei illoꝝ pfidia huiuſmodi damnabitur.
Vel Secularia igitur. Quia dixerat apoſtol? eos poſſe de his minis iudicare determinat qui ad huiuſmodi negocia diffiniẽda ſint cõſtituendi · ſcz ꝓtemptibiles qui ſunt in eccleſia. Maiores enī ſpiritualibus ītẽdere debẽt. Q. ꝛ qꝛ iudicare debetis. Igit. Si ſęcularia habueritis iudicia Conſti. ad iudi. qui ſunt ꝓtemptibiles. i. aliquos ſapiẽtes · qui tamẽ ſunt minoris meriti. Apoſtoli enī p̄dicãdo circũeuntes talibus nō vacabãt.
Aug. Sapiẽtes igit qui in locis ꝓſiſtebant fideles ꝛ ſancti · nō qui hac atq; illac ꝓpter euangeliũ diſcurrebãt talium negocioꝝ examinatoꝛes eſſe voluit. A quibus excuſare nos nō poſſum? ꝛ ſi velimus. Chriſtũ enim teſtẽ inuoco · quoniã mallem p ſingulos dies certis hoꝛis aliquid manibus opari · ꝛ ceteras hoꝛas habere liberas ad legendũ ꝛ oꝛandũ vel ad agendũ aliqd

Tradere ſa. Hanc poteſtatẽ dicit habuiſſe · vt dum aliquẽ a ſtulticia nõ poſſet amouere · dyabolo eum vexandũ traderet · quouſq; pnitentiam pfitens a malo deſiſteret, vel tradere ſathanę ẽ ab eccleſia expellere · admonitionẽ ab illo ſuſpẽdere · liberũ illi facere ire in interitũ carnis, i. facere ſecũdum hoc qđ expetit caro eius · in interitũ illum ducens. Non aũt hoc amaritudine odij · ſed ea intentione: vt repulſio hec ad reuocandũ illum valeat · ī die domini. i. ſi qñ illi? coꝛ viſitet domin? · ſiqũ illi dñs luceat in coꝛde.
Ut ſpiritus ſal. Augu. Sic apoſtolus nõ crudeliter · ſed amabiliter ſathanę tradit · ſicut moyſes in culto / res ydoloꝝ paucos q̄dez iudicauit in ḡſens terrens · in poſterũ diſciplinaꝫ ſanciẽs. Sic ꝛ helias ꝛ alij boni · qꝛ ſic ꝛ metus alijs incutitur · ꝛ ipſis peccatũ minuitur. vnde hoc exẽplum belyę nõ reꝑbẽdit chriſtus in diſcipulis ſuis: ſed quia odio ꝛ non amoꝛe correctionis deſiderabant vindictam ignis in eos q̄ ſibi hoſpitium nõ pꝛębuerunt. Sic ꝛ petrus in anania ꝛ vxoꝛe eius vindicaſſe legit. Vel tradit: vt ſpiritusſanctus quo contaminati nudant: ſaluus ſit eis ſ̄ amiſſus ī die iudicij.
Totam maſſam Participes erãt: duz paterent reum. Sed ſi quis poteſtatẽ nõ habet quẽ ſcit reum abij / cere · vel pbare nõ valet: immunis ẽ. Et iudicis nõ eſt ſine accuſatoꝛe damnare · vt nec chriſtus iudã abiecit.
Conſperſio. Eſt farina p aquã cogluti nata ſine fermento · idẽ azima. Vult ergo vt iſti ſint vnũ quid p dilectionem · puri a corruptione peccati · nouum hominẽ induti · ſicut ī baptiſmo ſunt facti azimi. zima grece fermẽtum latine.
Paſcha. Non ſicut quidã eſtimãt grecum nomen ẽ · ſed bebreuz. Opoꝛtuniſſime tamen occurrit in hoc nomine quędã vtrarũ q̄ linguaruz congruẽtia. Quia enī pati grece paſchin dicit · ideo paſcha paſſio putat eſſe. In hebꝛea vero lingua paſca tranſitus dicit · quia tũc primum paſcha celebꝛauit populus dei, quãdo ex ęgipto fugientes mare rubꝛũ tranſierunt. Nunc vero figura illa ꝓpbetica cõpleta ẽ · cum ſicut ouis ad immolandũ ductus ẽ chriſtus · cuius ſanguĩe illinitis poſtibus noſtris, i. frontibus crucis ſigno ſignatis · a ꝓditione buiꝰ ſeculi tanq̄ a captiuitate ęgiptiaca liberamur ꝛ ſaluberrimũ tranſitũ agimꝰ cum a diabolo tranſimus ad chriſtum.
Ambro. Paſcha immolatio ẽ nõ tranſitus ſicut quibuſdã videt · prius enī paſcha ꝛ ſic trāſitus · qꝛ ante exemplũ ẽ ſaluatoꝛis · ꝛ ſic ſalus.
Sinceritatis. Nouę vitę · ꝛ veritatis · ſine omni fraude · vt ſinceritas

ſ̄ hoc modo ſ̄ ꝛ ſi nō ſit
ſceri. Si is qui frater nominatur ī
ſ̄ in his oībus notat eos ſ̄ nomīabilis
ter voſ ẽ foꝛnicatoꝛ . aut auarꝰ · aut
ſ̄ . i. detractoꝛ
idolis ſeruiens · aut maledicꝰ · aut
ſ̄ vsu ſ̄ ꝛ aliis ſimilibꝰ
ebꝛioſus · aut rapax · cum eiuſmodi
ſ̄ nedum orare ſ̄ de his dico
nec cibum ſumere. Quid enim mi
ſ̄ extra eccleſiã
hi de his qui foꝛis ſunt iudicare:
†his blandiendũ · ſed ſ̄ in his putredo reſecanda
†nomine ꝛ pfeſſione
† Nõne de his qui †intus ſunt vos
iudicatis: Naꝫ eos qui foꝛis ſunt
†nõ nobis cõmiſit †ꝛ quia iubeo nõ cõmiſceri talibus · ideo ſ̄ hominẽ
†deus iudicabit. † Auferte †malu
†qui inde ĩquinamini ſ̄ idẽ facti
ex †vobis †ipſis.

C. VI.

ſ̄ ꝛ cũ debetis iudicare de his qui ītus ſunt
Audet aliquis
veſtrum habens negocium aduer
ſ̄ fidelẽ ſ̄ infideles
ſus alterũ iudicari apud iniquos ꝛ
†potius ſ̄ qui deũ timẽtes iuſticiã ſeruarent et legum veritati ſalua charitate · et charitati ſalua veritate iudicãdo deſeruirẽt ſ̄ debent ne ſancti de huiuſmodi iudicare
†non apud †ſanctos? † An neſcitis
†qui ī erroꝛe ẽ · quia ẽ et aliꝰ ſuptoꝛ ſ̄ autoꝛitate et poteſtate
quoniam ſancti †de hoc mũdo †iu
†. i. p nos ſ̄ quia aliquos ſanctos habetis qui iudicabunt
dicabũt ? Et ſi †in uobis iudicabit
ſ̄ Quaſi nõ
mundus · indigni eſtis q̄ iudicetis
ſ̄ iſtis †vere de his poteſtis †apoſtatas · q̄ digni creati lapſi ſunt · cũ iſti fragiles ſtent · et qꝛ ĩpugnãtes victi ſunt
de minimis. † Neſcitis quia †ange
†dãnabiles oſtẽdemus ſ̄ poterimus iudicare
los †iudicabimꝰ. † Quanto magis
ſ̄ de reb? ſecularib? ſ̄ et cũ debetis iudicare
ſęcularia . Sęcularia igit iudicia

Vel Secularia igitur. Quia dixerat apoſtolꝰ eos poſſe de his minis iudicare determinat qui ad huiuſmodi negocia diffiniẽda ſint cõſtituendi · ſcz ꝓtemptibiles qui ſunt in eccleſia. Maiores enī ſpiritualibus ītẽdere debẽt. Q. ꝛ qꝛ iudicare debetis. Igit. Si ſęcularia habueritis iudicia Conſti. ad iudi. qui ſunt ꝓtemptibiles. i. aliquos ſapiẽtes · qui tamẽ ſunt minoris meriti. Apoſtoli enī p̄dicãdo circũeuntes talibus nõ vacabãt.
Aug. Sapiẽtes igit qui in locis ꝓſiſtebant fideles ꝛ ſancti · nõ qui hac atq; illac ꝓpter euangeliũ diſcurrebãt talium negocioꝝ examinatoꝛes eſſe voluit. A quibus excuſare nos nõ poſſum? ꝛ ſi velimus. Chriſtũ enim teſtẽ inuoco · quoniã mallem p ſingulos dies certis hoꝛis aliquid manibus opari · ꝛ ceteras hoꝛas habere liberas ad legendũ ꝛ oꝛandũ vel ad agendũ aliqd

de diuīs litteris·ꝫ tumultuosissimas ꝓplexitates causarū pati de negocijs secularibus vel iudicādo dirimēdis·vel iterueniendo ꝑcidendis.

¶ Doc aūt ad uerecūdiam. Terrenas causas examinēt·qui exteriorū rerum sapientiā ꝓceperunt. Qui aūt spiritualibus donis dotati sunt·terrenis nō debēt negocijs ĩplicari·vt dum nō cogunt inferiora bona dispōnere valeant bonis supioribus deseruire. Lauendū ē tamē·vt hi qui donis spiritualibus emicāt·nequaꝫ primo ꝛ infirmantiū negocia fundit⁹ deserant·ſz vel hec alijs quib⁹ digniꝛ ē tractāda ꝓmittant·vel ꝑ se gerant.

¶ Jam quidē om. Delictū ē iudiciū habere ꝓtra alterū. Sed ne excuses q̄ iuste hoc agas q̄ iniuriā pateris quā iudicij sententia a te vis remoueri·occurrit·quare nō magis iniuriam accipitis. Vnde dominus. Qui abstulerit tua noli repetere. Et iterum. Si quis voluerit tunicā tuam tollere ꝛ ĩ iudicio tecū ꝓtendere·dimitte ei ꝛ palliū. Sed tamē hoc secundū veniā ifirmis ꝓcedit apostolus.

¶ Aug. Perfectis igitur licꝫ sua ĩpetere simpliciter.i.sine causa·sine lite·sine iudicio·sed nō ꝓuenit eis inde monere causam ante iudicē ꝛ iudiciū habēdo contra fratrē sed nō ꝓtentiose vel fraudulenter nec apud infideles iudices.

¶ Fratribus. quos iuuare deberetis·ꝛ sic regnū pditis·ꝛ peius· q̄ scientes.

¶ An nescitis. Nota q̄ totiēs repetit nescitis. Quasi me sequēdo hoc scire deberetis. Sed sequētes pseudo stulti facti estis.

¶ Sed sancti. Sz iusti. Aug. Nota. ſz repetitā ꝓiunctionem nō paruū pondus dare sententię.

¶ Omnia mihi licent. Quia dixit potius ferendū esse q̄ſ causas male agere·nequis putet sua nullo modo esse repetenda: supponit. Tamē omnia mea mihi licet repetere: sed tamē nō repetā·q̄ uō omnia expediūt ad cursū meum·sed ĩpediunt. Itē ꝓpter aliā causam. licita sunt·sed nō repetā·q̄ cuꝫ sim liber nolo redigi sub potestate iudicis·vel nolo esse sub dominio alicui⁹ rei·vt causa eius fratrē offendam.

¶ Omnia mihi li. Id ē. ponat aliquis licere: nō quia illi liceāt·sed q̄ iam nō impendent tormēta legalia.

¶ Nota q̄ aliquid potest licere ꝛ nō expedire. Expedire aūt qđ non licet·nō potest. Ac ꝑ hoc nō omnia q̄ licita sunt. i. q̄ nullo ꝓcepto domini ꝓhibent expediūt. Omnia vero illicita nō expediūt·vt igit inter id qđ licet ꝛ id qđ nō licet atq; ideo nō expediat aliquo certo fine nitamur distinguere. Fateor q̄ ea videnť mihi licere ꝛ nō expedire·quę ꝑ iusticiā quę corā deo ē pmittunť sed ꝓpter offensionē hominū·ne ob hoc impediant ad salutē vitanda sunt.

Ea vero non licere·ꝛ id eo nō expedire·quę sic ipsa iusticia vetant·vt facienda nō sint·etiā si ab eis laudent quib⁹ ĩ noticiā fuerint ꝓlata. Qđ si ita est·nō nisi illicita ꝓhibent a domino·vt ea q̄ licita sunt·ꝛ nō expediūt·nō legis vinculo·sed libera dilectionis beneficētia ꝛ cōsilio charitatis caueant. hec aūt sunt·q̄ ampli⁹ irrogant sancio·q̄ curandus ad stabulū samaritani illi⁹. miseratione ꝓductus ē·hec nō ꝓcipiunt a dño q̄uis a dño moneant offerri.

¶ Nunq̄ dicit licere qđ ꝓhibetur·vt ꝓbat Amb. vnde dicit. Non licet tibi habere vxorem fratris tui·Et dñus. Non licet panē filio ꝛ mittere. Et ideo omnia mihi licent nunq̄ dicitur de malis.

¶ Omnia mi.l. Quę ꝛ coapostolis·q̄ lex naturalis habet nō moysi·qui multa ꝓ duricia populi ꝓhibuit. Hoc dicit: q̄ licebat ei sumptus accipere. vt et postacturus. Sed noluit q̄ nō potest instanter argui a quo accipitur. Vnde dicit: Sed ego sub nullius redigar potestate. Pseudo aūt qui causa quęstus ꝓhibet: nolūt esse amari peccantibus.

¶ Omnia m.l. De his dicit q̄ ad escaꝫ ꝓtinēt Omnia licita sunt·sed ego sub nulli⁹ redꝺ. po. qđ facerē si cū offendiculo manducarē. Ita enī amore escę fratrem offenderē. Quia esca uentri. vñ post. Omne qđ ĩ macello venit mānducate. Sed non cum scādalo·q̄ tunc nō expedit. Vt alibi nō mānducabo carnem in eternū·ne fratrē meū scandalizē. Itē alibi. Omnia quidē mūda sunt·ſz malū ē homini·qui ꝑ offendiculū manducat·hec tāto sunt gratiora·quāto indebita. Illicita ꝓhibent·licita q̄ non expediunt libere caueant.

¶ Esca uentri. propter hec ñ sunt repetēda·tantum esca debeť ventri. Per hec nota necessaria naturę·ꝛ iō licet repeti. Sed nōn multū ꝑ his laborandum·q̄ destruent·ꝛ ideo licet de his fieri iudiciū·vel ꝓtermitti.

¶ Sub nulli⁹ re. Quia cum mens ꝓcepta desideria sequit·seruire reb⁹ ꝓuincitur·quarū amore ſupatur.

¶ Corpora. Non ꝓt nō esse sanctū corpus·quo sanctificatus vtiť spūs.

¶ Membra sunt. Aug. Sicut mēbra omnia q̄ vna eadēq; aīa regunť vnum corp⁹ sunt. Ita omēs qui eodē spiritusancto vinificantur: vnum in christo corpus efficiuntur. dignitas ista: q̄ tā benigne ꝓstita ē

¶ Christi. Quia corpus accepit·ꝛ corpoꝛ caput ē. tollens. ita ne vilnit

¶ Aug. Non sunt mēbra christi qui nō manent in christo·nec tales dicēdi sunt mānducare corpus christi. ꝓmiscereť: omīo ꝓiungereť

¶ Vnum corpus. Tradunt phisici q̄ adeo vniunť·q̄ si sanguis eorum

¶ Qui adhęret deo. un⁹ spiri. ꝛc. Non substātię identitate sed ꝓticipatione cum ei sic adhęret hic ꝑ fidem accedēs·vt sit ꝓticeps beatitudinis eius·qđ tunc plene erit·cū satiabiť desideriū eius in bonis immutabilibus

†qꝛ nec habenda·sed potius ꝓtemnenda ↑Ω. hoc ē qđ fecistis vos vnde coacti fratres recurrūt ad illos ſcz ifideles. ſironia ſidiscretos viles

†si habueritis·↑contēptibiles qui sunt in ecclesia illos constituite ad

ſΩ. ñ ipero·ſz memoroꝛ vt verecūdemini

iudicādū. Ad verecundiam vestrā

ſvt ita necesse sit vt stultos statuatis·ꝛ hi poti⁹ statuēdi q̄ſ ad ifideles iudices eatur·si desūt sapiētes ſqꝛ ſ. i. adeo

dico. Sic non ē inter vos sapiens quisquā·qui possit iudicare iter fratrem suum: Sed frater cum fratre

ſqđ malū ſqđ pei⁹

iudicio contendit·ꝛ hoc apud infi

†. i. ex hoc solo q̄ iudicia habetis ↑peccatū ē litigare·cum pax debeat esse

deles. ↑Jam quidem omnino↑deli

ſde huiusmodi

ctum est in vobis q̄ iudicia habe

ſqđ nō decet ſmirū ē qđ nō potestis hoc

tis inter vos. Quare nō magis in

ſaptam violentiā

iuriaꝫ accipitis: Quare nō magis

ſoccultā ſdū ꝓtēditis

fraudem patimini: Sed vos ma

↑dū iudices corrūpitis donis

gis iniuriam facitis ꝛ ↑fraudatis·ꝛ

ſquilibet

hoc fratribus·An nescitis quia iniſergo nec salutē qꝛ nō ē sal⁹ preter regnū

qui regnum dei non possidebunt:

ſquasi de misericordia ꝓfisi·qꝛ

Nolite errare. Neq; fornicarij.

ſsingula sufficiūt ad regnū dei tollendū

neq; idolis seruiētes·neq; adulte

ſpatici

ri·neq; molles·neq; masculoꝝ cō

ſin his oībus nota illos arguit

cubitores·neq; fures·neq; auari·

neq; ebrioſi·neq; maledici: neq;

ſtales

rapaces regnum dei possidebunt·

ſtales

Et hec aliquando quidem fuistis:

†in baptis. ꝛ ideo turpi⁹ si reditis ↑spūsancto ſibi dato·cōfirmati ad bene opandū

↑ sed abluti estis·↑ sed sanctificati

ſbene opando

estis·sed iustificati estis in nomine

domini nostri ihesu christi: ꝛ in

ſopatōe spūssancti †nnea ſnō legali doctrina ſz libera potestate †licita sunt ſiure nature

spiritu dei nostri. ↑Omnia mihi ↑licent: sed non omnia expediunt. ↑

ſqđ sibi dicit licere·innuit de aliis

Omnia mihi licent: sed ego sub

†tantū ↑ꝑ quo creata ſdebetur

nulli⁹ redigar potestate. ↑Esca↑vē-

ſqꝛ aliter nō potest sustētari

tri·ꝛ venter escis·Deus autem et

ſsecm hūc statū ſcū corruptibile hoc induerit ĩ corruptionē

hunc ꝛ hanc destruet. Corpus aūt

†debeť: ꝛ iō de hoc iudiciū nō potest ꝓtermitti vt vos soletis ↑seruitio domini

↑non fornicationi sed↑domino: et

†debeť vt glorificet ꝛ suscitet vt christū fecit ſsi

dominus↑corpori. Deus vero et

ſchristū

dominū suscitauit ꝛ nos suscitabit

†cui nihil ipossibile ↑non fornicationi debeť corpus sed domino

↑ꝑ virtutem suam. ↑Nescitis quo-

ſnō solū anime

niam corpora vestra membra sunt

†vt eū imitenť ↑ꝛ cū mēbra xpi ſa seruitio xpi ↓cui iure parcendū ē

↑christi: ↑Tollēs ergo mēbra ↓↑chri

ſvt eius seruiā volūtati

sti: faciā mēbra meretricis: Absit.

ſideo nō decet vt tollā membra christi·ꝛ faciā membra meretricis

An nescitis quoniam qui adhęret

†sicut i natura·ita ꝛ i malo, ābo vnū sūt ſan vnū

meretrici↑vnū corpus efficit. Erūt

†liber geneſis etiā de legitime cōiunctis ↑hoc natura qꝛ mulier de viro facta ↓↑qui meretrici·vnū cum ea·sed

eni↑inqt↑duo in carne vna. ↓↑ Qui

†ſp ei⁹ faciēs volūtatē ↑cū spū dñi ↓↑vt sit particeps btitudis illi⁹·nō substātie idētitate ↓↑n caro

autē↑adhęret↑deo·↓↑vnus↓↑spūs ē

scilicet in ipsa trinitate domino suo cuius ē imago. Non ergo spiritus hominis ita ē vnum vel vnus cū spiritu dei sicut filius cū patre vnus ē z vn⁹ deus. Sic enim dicimus de patre z filio vnū sunt qz vnius substātię duo sunt. Et dicimus vnus ē sed addim⁹ qui vnus scz deus vnus. Diligenter attende q cum de reb⁹ duabus vel pluribus dicit vn⁹ ē vel vna ē z de his quę diuerse z de his q̄ sunt vni substātię dici potest. Diuersę enim substātie sunt spiritus hoīs z spiritus dei z tamē dicit. Qui adhęret domino vn⁹ spiritus ꝛc. Vbi autē dicitur de duob⁹ aut plurib⁹ vnuz sunt nec addit quid vnū nō diuerse intelligunt sed vnius esse substantię. sic dictum ē. Qui plātat z qui rigat vnū sūt Item ego z pater vnū sum⁹. Si ergo de his qui diuersę substantię sunt rectę dicit q sint vnus spiritus quāto magis qui vnius substantię sunt recte dicūtur vnus deus esse.

Fugite fornica. Cum alijs vicijs posset expectari pflictus. Sed hanc fugite ne approximetis qz ñ aliter potest melius vinci.

Omne peccatū Nullum peccatū intātuz deshonestat z coinquinat corp⁹. vt illud vel aliter. Omne p.e.c Id ē. extra vxorē quę vnum corpus cū viro dicit. pter istud. Nam p nullo alio debēt separari nisi pro isto. Ideo aūt separant qz z contra corpis vnitatē z ptra thori fidem z cōtra sobolis intentionem peccāt. Aliter. Qui criminaliter peccat: fera dicit non homo z extra corpus suū peccat. i. extra ecclesiā qz p venialibus ab ecclesia nō separat. Sed qui fornicat e.c.s.p.i. extra ecclesiā: vt ab ea ejiciat.

Diero. In piugio positus quęcūq; fecerit peccata: nō infuscat vxorē p priā si autē fornicat⁹ fuerit cū alijs maculat eā vt nō sit licita sed quasi adultera vt vir pnitentiā accipe debet: si patit virū in adulterio manere. Inde habemus qđ nisi resipuerit vir debet eū dimittere vxor.

Omne pec. ꝛc. Quia cetera peccata z si p corpus gerant nō tamē animaz ita carnali pcupiscentię faciūt obstrictam z obnoxiā quemadmodū in solo ope fornicationis corpalis fit pmisceri enim facit animā cū ipso corpe libidinis uis agens in corpe carnalis fornicationis qz intantū agglutinat animā corpori vt in ipso mēto nihil aliud cogitare homini liceat aut intendere q ipsam mentē captiuam subdit ipsa submersio z absorbitio libidinis z cōcupiscentię carnalis. vñ dicit. Qui fornicatur in corpus s.p.

Aug. In alijs licet animo aliud opari z alio itendere. sed nō in fornicatione vbi totus homo caro. Generalis aūt fornicatio ē cū aliquis nō adhęrens deo adhęret mundo. vnde dr. Amicus mūdi inimicus dei ē. Qui ergo hęrens mūdo longe ē a deo: in corpus peccat quia corpali pcupiscentia in quęcūq; tpalia animus distrahitur seruiēs creaturę potius q̄ creatori. Sed qui hęret deo nō mundo: si peccat fragilitate humana ignorādo vel negligendo extra corp⁹ est: qz nō corpali vel tpali pcupiscentia peccat sed humana tēptatione q̄ facile ignoscitur.

Qui aūt for. Non dicit pter quantitatē fornicationis qđ ipsa sola sit in corpore z alia extra corpus. Plura enī adeo magna vt fornicatio vel maiora. Sed ppter qualitatē qz turpi⁹ coinquinat corpus q̄s alia peccata.

Tēplum est spi. Ex hoc patet q spiritussanctus de⁹ est. Si enim non esset deus templū vtiq; nos ipsos nō haberet. Non solū aūt spūssanctus sz etiā pater z filius templum nos habet. Templum ergo dei. hoc ē toti⁹ trinitatis sancta ecclesia est.

Et portate deū. Portare deum est imaginem dei in rebus bene gestis ostendere.

Deum in cor. Si nō parcis tibi ppter te parce vel ppter deum qui te sibi fecit domum. Quā si euertis: peccas in deū qđ graue ē genus peccati. Aliud vero ē genus peccare in homine.

C. VII.

De quibus. Occasione fornicationis quā pbibet ptinuat de nuptijs vnde illi glorierant. Et agit triplicīter secundum consilium secundum indulgentiā scdz ꝓceptum.

Cum pseudo p ipocrisin vt puriores eēnt nuptias imp̄barēt qz hoc nō placuit corinthijs hoc solū ab apostolo glorierunt.

Nota q vnicuiq; liceat vxorē accipe nisi faciat sibi illicitū propter votū vel aliquid tale.

Coniugiū siue matrimoniū ē maritalis cōiunctio maris z fęminę individualē vitę consuetudinē retinens. Et est bona res pingium vnum de sacramentis ecclesię tenēs imaginē coniunctōnis christi z ecclesię. vñ hoc aūt dico magnū sacramētuz esse ī christo z ecclesia Christus ei matrimoniū approbās nuptijs iterfuit z eas miraculo cōmendauit. Etiā primū cōiugium inter primos parētes de⁹ instituit. Causa efficiēs matrimonij est consensus maritalis de p̄senti p verba exp̄ssus. vnde matrimoniū non facit coit⁹ sed voluntas. Johānes crisos. Non defloratio virginitatis sz pactio coniugalis matrimonium facit. Causa vero propter quam contrahi debet est procreatio prolis z vitatio fornicationis. Sūt z alię cause honestę vt inimicoz reconciliatio pacis redintegratio.

Augu. Qđ ē ꝓter intentionē generationis nō est nuptiarū malum sed veniale ppter nuptiarum bonū qđ est triplicatum fides ples sacramentum. Fides ne cū alio vel alia coeat. Proles vt religiose educet. Sacramentum ne coniugiū separetur. his tribus bonis excusatur coitus carnalis qui ē inter cōiuges ita vt vel nō sit peccatū vel veniale. Quando enī causa prolis cōueniunt excusatur vt nō sit peccatū. Quādo vero causa pcupiscentię satiande vel refrenāde veniale ē.

Hoc secundum indul. Dicet aliq̄s si hoc secundū veniā cōcessit apostol⁹ ergo peccatū sunt nuptię. Cui ei venia nisi peccato cōceditur Plane qđ ifirmitati cōcessit apostolus secundū veniam audeo dicere peccatum esse. Veniā nanq; cōcedens apostolus cōcubitum attēdit coniugatorū ubi ē incōtinentię malum. Incontinentię malū est q vir cognoscit vxorē etiam vltra necessitatē procreandi liberos sed z ibi ē nuptiarū bonum. Non enim qz incontinentię ibi malum ē ideo cōnubium qđ est ꝓter intentionē generationis non ē bonum immo vero nō propter illud malū culpabile ē hoc bonum. Sed illud malū fit veniale propter bonū nuptiale: hoc bonū nuptiarum nō reꝓbendit apostolus sed malum incontinentię. Concubit⁹ his necessarius cā generādi inculpabilis z solus ipse nuptialis ē. Ille vo q̄ vltra necessitatē pgreditur nō rationi sed libidini obsequitur. Cum igitur culpabilis nō sit generandi intentione cōcubitus q̄ propie nuptijs inputandus ē quid secundum veniam cōcedit apostolus nisi q cōinges debitū carnis exposcūt nō voluntate ppaginis sed libidinis voluptate q̄ tamē voluptas nō ppter

---

Fideo Cetera peccata animā tantū maculāt
Fugite fornicationē. Omne enim
Fvt
peccatū quodcunq; fecerit homo:
cōparatione huius: z si gerant p corpus Fornicatio in corpus ē. qz hic a⁹a sub corpe
extra corpus est: Qui autē forni
contra honorē sui corpis ē corp⁹ enī maxime p pagationis causa creatū fuit cōtra huius honorē facit qui fornicat Tendēs in corp⁹ s. Fhic propie seruit anima corpi Itē ideo fugiēda
catur in corpus suuz peccat. An
Fcorpora
nescitis quoniam membra vestra
dedicatū operatione spūssancti qui etiā ī vobis habitat z ira cū hospitē z deū datorē offēderetis
qz deus tēpli
templū sūt spiritussancti qui in vo
Item ppter hoc qz non estis vestri. i. vestre potestatis sed dei qui vos emit a diabolo
bis est: quem habetis a deo z nō
estis vestri. Empti enim estis pre
Fsanguinis Fp bona opera aliis Fz si ad
cio magno. Glorificate ergo z por
uersa vrgeāt Fchristū vel spiritū
tate deum in corpore vestro.

C. VII.

Ffornicatio fugiēda ē. fz nubere licz
De quibus aūt
Fhoc dico
scripsistis mihi: bonum ē homi mu
Fsed Fvitandā
lierē non tangere. Propter forni
cationem autem vnusquisq; suam
nō pcubinā vt excludant qui diuinis auctoritatibus vxorē habere nō possunt
vxorem habeat: z vnaquęq; suū
Flegitimū Fz postq̄ piuncti
babeat virum. Uxori igitur vir de
bitum reddat: Similiter autem et
Fquia Fad alīū
vxor viro. Mulier sui corpis po
in hoc pares in aliis vir preest
testatem nō habet sed vir. Simi
hic dominiū nō tollit sed vicū
liter aūt z vir sui corporis potesta
qz neuter habet potestatem ergo
tem non habet sed mulier. Noli
subtrahere debitū qđ possit esse causa adulterii. Fscz vt ex cōdicto abstineatis propter gratiarum actiones
te fraudare inuicē nisi forte ex cō
Fexpeditus
sensu ad tempus vt vacetis oratō
Fnaturalē vsum
ni: z iterum reuertimi inidipsum.
Fz si culpa venialis ē qđ nō in fornicatione
Fne occasio det diabolo trahendi in laqueū fornicationis vel adulterii
ne temptet vos sathanas propter
Ftotum
incōtinentiam vestram. Hoc autē
Fz ideo nō peccat qui aliter agit imo peccat qui sic agit fz leui?
secundum indulgentiam dico: non
Fz si hoc indulgeo tamē volo
scdm imperiū. Volo autē omēs

nuptias cadit in culpã·sed ꝓpter nuptias accipit veniã. Quocirca etiã hic sunt laudabiles nuptię·qz etiam illud qđ nõ ptinet ad se ignosci faciunt ꝓpter se. Neqz enim iste ꝓcubitus quo seruit concupiscentię agit vt impleat fœtus quẽ postulant nuptię. Omnino igit in genere suo nuptię bonę sunt· quia fidẽ thori seruãt·z plis suscipiendę causa vtrũqz sexũ cõmiscent·z impietatẽ sepationis horrent.

¶ Unusquisqz. Aug. Et ideo nõ debet qs pstringi·ne phibitus a licitis admittat illicita: sz ipse quid sequat eligat· sed tamẽ in hoc ꝓpensiorem esse melius ẽ.

¶ Unusquisqz p. ha. Satis hic etiã ostẽdit pudicitiã coniugaleu esse donum dei. Non tantũ enim cõtinentiã sed etiã cõiugatorum castitas donũ dei est.

¶ Propriũ habet ꝛc. Quia in hoc quisqz iuuatur: qđ appetit auidius.

¶ Dico aũt. Hic dat cõsilium.

¶ Vri. Et desiderijs agi vel vinci. Non ergo ideo dicit melius· quasi bonum sit vri·z nubere melius sed consuetudinẽ locutionis ẽ secutus.

¶ Quod si discesserit. Aliud ẽ discedere aliud ex pmuni cõsensu cõtinere. Illud enĩ malum ẽ hoc bonum.

¶ Ambro. Ideo nõ subdit de viro sicut de muliere· ꝗa licet viro aliam ducere· qz inferior non omnino hac lege vtitur· quia potior qđ a falsarijs dicit eẽ appositum.

¶ Et uir uxorem. Non debet vir dimittere vxorem·quia faceret eã mechari· qđ si illa ẽ adultera nõ facit· sed adulterã dimittit.

¶ Causa·quã christus excepit·hic tacet quia notissima ẽ·s·fornicationis.

¶ Nam ceteris. Vbi vterqz fidelis· hoc ꝓceptum domini dedi. Naz ceteris vbi nõ vterqz fidelis·qđ ĩ initio ecclesię contigit cum euangeliũ ꝓdicari cepit.

¶ Si quis frater uxo.ha. Idolatria z quelibet noxia superstitio fornicatio est·z domin⁹ causa fornicationis quidẽ pmisit vxorem dimitti·sed nõ iussit z sic dedit locuz apostolo monendi· vt qui noluerit·nõ dimittat infidelẽ·q̃ forsan erit fidelis ¶ Si fornicatio carnis detestãda ẽ·in coniuge·quãtomagis fornicatio mentis.i.infidelitas·iussit hesdras immo dominus p eum vxores dimittere alienigenas per quas ad deos ibant alienos. Et p moysen domin⁹ iusserat·ne quis vxorẽ alienigenam duceret. Merito ergo quas duxerãt domino prohibente·dño iubente dimiserũt Ambro. Nõ ẽ ĩputandum matrimoniũ qđ extra decretũ dei factũ ẽ·sed cum cognoscit emendandũ.

¶ Aug. Cum vero cœpisset gentiby euangelium ꝓdicari·iam cõiunctos gentiles gentilibus cõperit·ex quibus si non ambo crederẽt: sed vnus vel vna· z infidelis cũ fideli ꝓsentiret habitare·nec phiberi a domino debuit fidelis infidelem dimittere·nec iuberi. Ideo enĩ non phiberi·quia iusticia pmittit a fornicante discedere·z infidelis hominis fornicatio ẽ maior in corde q̃ in carne. Ideo añt nec iuberi·quia nõ cõtra iussi onẽ domini gentiles fuerunt ambo cõiuncti. licitum ergo erat p iusticiã sed licitũ non erat faciendũ propter liberã benivolentiam.

¶ Sanctificat⁹ ẽ. Quia hoc sœpe ꝓtigit q alter p alterũ ad fidẽ ꝓuertit. Vel mũd⁹ est vir infidelis quantum ad fidelem mulierem·z nullã ex eius cõiunctione ĩmundiciam patit mulier fidelis.

¶ Alioquin. Si dimittitis inuicem nolentes cohabitare z alijs vos copulatis adulteri estis·z filij uestri spurij z ideo ĩmundi· nũc sancti·qz de licitis coniugijs nati z sub creatoris veneratione nati

¶ Vel si vicissiz dimittunt·filij qui maiorem ptem secunt ĩ infidelitate manebũt. Maior enĩ tunc erat numerus infideliũ·q̃ fidelium. Nunc autem sancti .i. christiani·siue vno ex parentiby auctore siue vtroqz.

¶ Non est enĩ ser. Non ẽ ratum cõiugiũ qđ sine deo: z ideo nõ est peccatũ dimisso ꝓpter deum: si alij copulat. Si ambo credũt: p cognitionem dei cõfirmat coniugiũ.

¶ In pace. Non oportet litigare cum discedente· ꝗa odio dei discedit.

¶ Unde enĩ scis. Aug. Hortatus super ea quę euenerũt· nunc quia eadẽ fieri possunt Hęc ñ lege iubẽte sed libera charitate fiũt.

¶ Diuisit. Deus cuiqz quãdo saluet .i. scit quãdo credet· z sustinet·sic z tu expecta.

¶ Circumcisus aliquis uocatus est Nullq̃ aufert consuetudinem quę seruata non impedit salutem· monens ne in talibus spes salutis ponatur·cum tantum pro offensione ĩfirmorum seruẽtur. vnde dicit nihil ea esse subdens: Circuncisio nihil.

¶ Unusquisqz ĩ ea ꝛc. Hoc ad eas condiciones vel vitę consuetudines respicit·quę nihil obsunt fidei bonisqz moribus. Sicut enim coniunx·sic z latro ad christi fidem vocatur. Sed ille ĩ coniugio non a coniugio. Iste vero non in latrocinio·sed a latrocinio. Nõ enĩ necesse est. vt coniuges desinant esse coniuges propter fidem christi·sicut necesse est vt latrones desinant esse latrones.

¶ Seruus uocat⁹. Supra posuit vnum exemplum de ritu viuendi· hic aliud de ꝓdicionis dicit officio.

mulier infidelis p virum fidelem.
†si discedit·z si non ẽ legale matrimonium †de copula nati ·ſ·vel spurii vel ifideles §nõ legitimi

†Alioquin †filij vestri †immundi est
§si pmanetis §sancti
sent: nunc autẽ mundi sunt. Qđ si
†vel vir vel mulier †odio fidei ·ſ·non p eo fidem fidelis deserat †.i. non cogit infidelẽ sequi·sed q̃ diu possunt i pace esse non sepentur ·si i eo potuerũt vocari·in eo manendũ ẽ
†infidelis †discedit· ·ſ· discedat. † Nõ
enim seruituti subiectus est frater
†.i.in infidelitate †ideo non debemus esse causa discordie·
vel soror i †eiusmodi. † In pace au
†vere manendũ·qz vnde scis
tem vocauit vos deus. †Unde enĩ
† fidelis †forsan posset credere qui non horret nomen christi
scis †mulier si †virum saluuz facies
§fidelis §infidelẽ
Aut vnde scis vir si mulierẽ saluaz
§ita te habeas ad tuũ comparẽ §vtri
facies: Nisi vnicuiqz sicut deus di
qz viro preesse·vxori subesse ꝫ dedit †.i.in eo statu in quo de⁹ vocauit non a quo
uisit·z virum quẽqz †sicut vocauit
†§ pseueráter·si non stati pficit § vn⁹ quisqz †tenendũ vobis qđ omnes tenẽt
§nisi
deus· †ita ambulet·z †sicut vbiqz i
†Q. in eo statu potest quisqz manere scz coniugii· sicut z i ceteris·que salutẽ ipedimẽtũ non afferũt verbi gratia §hoc.s.doceo qđ vnusquisqz pmaneat in suo statu
omnibus ecclesiis doceo. †Circun
† non cogat adducere
cisus aliquis vocatus ẽ: †nõ addu
§ritus gentiliũ
cat pputiuz. In pputio aũt ali
§.i.non cogat ad iudaicos ritus
quis vocatus ẽ: nõ circuncidatur.
† ad salutẽ nec pdest nec obest hoc vel illud.i.iudaicus vel gẽtilis ritus
Circuncisio nihil ẽ·z †pputiũ ni
hil est: sed obseruatio mandatoruz
†nõ adducat ꝛc. sed †non a qua ·ſ· cõdicioni· vocationi non repugnãte
dei. †Unusquisqz †in qua †vocatio
ne vocatus est: in ea permaneat.
§sicut §quasi uelis hoc effugere
Seruus vocatus es· non sit tibi

Magis utere. Quia quãto quis ꝓpter deũ despectior est in hoc seculo · tãto magis exaltabit in futuro

Liberius. Quia erept⁹ a peccatis · que seruos faciũt · nec seru⁹ ꝺdicione despiciatur · nec liber ereptus elat⁹ seruo se ꝓponat.

Quia empti. redditi vicẽ · vt vos serui sitis christi · non hominum · hi sunt serui hominũ qui humanis se subijciunt superstitionibus.

Serui hominũ nõ contingit vobis si dicatis ego sum pauli · ego apollo.

De uirginibus. Causa illius fornicatoris · de omni fornicatione vitãda docet.

Necessitatem. Dicit penurias seculi quas sepe patiunt̃ coniugati · infirmis infirmãrationem ꝓtendit · posset enim dignior̃ reddidisse virginitatis rationẽ eius munus amplius commendando. Supgredit̃ enim virginitas condicionẽ humanę nature ꝓ quam homines angelis assimilant̃. Maior tamẽ victoria virginum est q̃ angelor̃. Angeli eĩ sine carne viuũt · virgines vero in carne triũphant. Iude est ꝙ in tabernaculo domini suprem⁹ opimentum erat de pellib⁹ hiacintinis · ꝓ qđ intelligitur celibũ vita · habet enĩ hiacint⁹ speciem similẽ trono · ita qui in carne virgineam puritatem seruant supcelestibus similantur · hi sunt qui cũ mulieribus non sũt inquinati ⁊ sequuntur agnum quocũq; ierit.

Hoc itaq; dico Hic ad tpantiam monet. Quasi quia ꝓiungemini duz sine peccato possit fieri · itaq; hꝰ ꝓsilium do vobis.

Tanq; nõ habẽtes. Qđ vtiq; facit q̃ habens vxorẽ reddit · nõ exigit debitũ · ⁊ qui ꝓpter infirmitatem ꝓpriam ducit vxorem · plangens potius quia sine vxore esse nõ potuit · q̃ gaudens quia duxit · ⁊ maxime qui pari ꝓsensu continentiã seruant. Bratiora sane ꝓiugia iudicanda sunt · q̃ sine filijs procreatis sine ple contẽpta continentiam pari consensu seruare poterunt.

†seruitute ſ que ẽ causa
cure: Sed ⁊ si potes liber fieri †ma
humilitati †qz eq̃ vt domin⁹ seru⁹ christi ẽ ſ .i. in fide domini vocat⁹ · vel in opatione domini
gis vtere. † Qui enĩ †in domio vo
†idẽ ẽ ac si diceret seruus · sed honestu⁹ nomen
catus ẽ seruus: †libertus est domi
ſa deo · qđ crimen ẽ
ni. Similiter qui liber vocatus est
†qđ pfectu⁹ ẽ †vterq; seruus · q: pre · ep̃ · ſsangui ne christi
†seruus est christi. † Precio empti
ſ⁊ qz empti ſita.ſ. vt postponatis seruitium domini
estis: Nolite fieri serui hominum.
†qz nullus stat⁹ nocet †nõ a quo · qz null⁹ status nocet ĩ quo quis vocat̃
†Unusquisq; ergo in †quo vocatus
ſstatu ſi obsz⁹ntõe mãdator̃ dei
ẽ frater in hoc pmaneat apud deũ.
†de ꝓiunctis dedi preceptũ domini vbi vterq; ẽ fidelis vel meũ ꝓsiliũ dedi vbi alter infidelis †aliq̃ lege precipict̃is vt ꝓtineãt vel nubãt
† De virginibus autẽ †preceptum
†nõ preceptũ ſ a spũsancto mihi ũspiratũ idem qđ supra dedi nõ nubẽdi vbi tamẽ aliud licet
domini nõ habeo. † consilium aũt
ſapostolatũ
do tanq; misericordiã consecutus
ſita †ĩ dispẽsatione mihi credita †qz apostol⁹ ⁊ fidelis · ergo hoc ꝓsiliũ do scz nubendi qz existimo hoc .i. ĩ virgitate pmanere
a domino: vt sim †fidelis. † Existi
†nõ solũ spe eterne vite
mo ergo bonum hoc esse †propter
†ita existimo: qz ita vere ẽ scz
instantẽ necessitatem: †quoniã bo
ſĩ virgitate ſtamẽ si
num ẽ homini sic esse. Alligat⁹ es
ſzsi instat necessitas ſsed si
vxori: noli quere solutionẽ. So
ſsi potes cõtinere
lutus es ab vxore: noli gr̃ere vxo
ſsed tamẽ
rem. Si autẽ acceperis vxorem:
ſsimiliter
non peccasti. Et si nupserit virgo:
†nõ peccat · tamẽ leui⁹ ẽ esse sine cõiugio qz
non peccauit. †Tribulationẽ tamẽ
†ꝓ necessarijs rebus ꝓuidẽdis sibi ⁊ filijs †dum cõsulo hoc euitare · vel dum cõcedo qđ vultis ⁊ si graue ſtribulationẽ carnis h · sed e · p · u ·
carnis †habebũt huiusmodi. † Ego
autẽ vobis parco. Hoc itaq; dico
†quo nõ generatione carnali ꝓpagandus ẽ popul⁹ dei · sed regeneratione spũali colligẽdus †hoc solum restat agendũ
fratres: †tempus breue est. † Reliquum est vt ⁊ qui habent vxores
†studẽdo dei seruitio nõ opi carnis † ꝓ aliqua ꝓ sperit̃ate seculi
†tanq; non habẽtes sint: †⁊ q̃ gau
†intus timẽtes corrũpi † ꝓ casib⁹ cõiugii vel alia tristicia seculi
dent tanq; non †gaudentes · ⁊ †qui
ſvt q̃ puidẽt filijs
flent · tanq; nõ flentes · ⁊ qui emũt
†nõ apponant cor ꝓ turis reb⁹ †vt ⁊ vniuersaliter colligam
tanq; †non possidẽtes · ⁊ † qui vtun
tur hoc mundo: tanq; nõ vtantur.

ſ quotidie seneſcit ſ pulchritudo nõ substãtia
Preterit enim figura huius mũdi
†si nubitis hoc ꝓsulo · sed magis volo †rei vxorie qua diminuta ꝓpensius vigilat
† Volo autẽ vos †sine sollicitudine
ſquia
esse. Qui sine vxore ẽ · sollicitus est
ſ vt impleat †nõ quomõ mũdo seruiat ſ iteriori pulchritudine
que domini sunt: quomodo †place
ſsed
at deo. Qui autẽ cum vxore ẽ solli
ſde domo scz regenda ſetiã
citus ẽ que sunt mundi: quomodo
†qz ptim deo · ptim seruit mũdo ſ nõ natura sed actu † similiter vidua vt virgo
placeat vxori. †Et diuisus ẽ. † Mulier innupta ⁊ virgo que innupta ẽ
ſiam nõ cogitat · ne damnet̃ a deo · qđ ẽ timor eius malorum
cogitat que domini sunt: vt sit san
†actionibus q̃ gerunt̃ mĩsterio corpis †volũtate
cta ⁊ †corpore ⁊ †spiritu. Que autẽ
†nõ vt sancta nõ sit · ⁊ si minus. nõ enĩ potest fieri vt nõ sit sanctum corpus quo sanctificat⁹ vtitur spiritus
nupta est. †cogitat que sunt mundi
†cõsulo nõ nubere · sed ad vtilitatẽ hoc dico · vt expeditius deo seruiatis · nõ vt si ĩcontinentes estis: sim vobis laque⁹ fornicationis ⁊ occasio
quomõ placeat viro. † Porro hoc
ſmaiorẽ
ad vtilitatem vestram dico: non vt
laqueum vobis iniiciã. Sed ad id
qđ honestum ẽ: ⁊ qđ facultatem p̃
ſqđ ẽ in cõiugio ſse
beat sine impedimẽto domino ob
ſ⁊ si honestiu⁹ ⁊ expeditius: tamen siqs &c. ſne ⁊ si virgo nõ peccat · custos ei⁹ videat̃ peccare dicit. Siquis &c.
secrãdi. Siquis autem turpem se
ſ quãdoq; ſde
videri existimat super virgine sua
†vltra pubertatẽ †qz virgo nõ vult cõtinere ſ vt nubat · qz virgo nõ vult ꝓtinere
ꝙ sit †supadulta · ⁊ †ita oportet fieri
ſvirgo ſcustos ſcustos ſvirgo
qđ vult faciat · nõ peccat si nubat.
†ideo dico si oportet nõ peccat · nã de isto patet. †in ꝓposito · non curãs vel sobolẽ · vel aliud huiusmodi.
† Nam q̃ statuit in corde suo †firmus non habens necessitatẽ pote
ſ cũ virgo velit ꝓtinere ſsed ſiplende
statem aũt habens sue voluntatis
ſqui †nõ ex leuitate statuit · sed ex iudicio mentis bonum esse decreuit †nõ ingerens fomitem nuptiarum
⁊ hoc †iudicauit in corde suo †seruare
†non tantum nõ peccat †⁊ qz ita oportet fieri vt diximus
re virginẽ suam · †bene facit. † Igit̃
⁊ qui matrimonio iungit virginem
†quia licet qđ facit † cũ habeat potestatẽ sue voluntatis.
suam †bene facit · ⁊ †qui non iungit
†similiter vidua potest nubere · sed beatius ẽ continere · uel uirgo quocũq; tpe potest nubere · sed ꝓiugata etiã si dimissa ẽ · nõ potest dũ viuit uir
melius facit. † Mulier alligata est

Tanq; nõ utã. Vt ex bonis eius bona faciant · nõ mali fiant. Que ne putent mala: bonis dantur · Itemq; tollunt̃ vt ꝓbentur. Ne vero putẽtur summa: dantur et malis · itemq; tollunt̃: vt crucient̃.

Preterit enim. Ambr. Ideo hec quasi non sint existimanda sunt: quia ꝓterit · ⁊ vt nouis corpibus nou⁹ mundus conueniat: igne purgabit̃.

Cogitat que do. Hec enim de damnatione non timens ⁊ de salute secura · cogitat tantũ que domini sũt.

Ut sit sancta c. et spi. Hoc ⁊ nupta sed amplius innupta · q̃ libera a necessitatib⁹ mundanis quib⁹ astricta ẽ nupta · intensius vacat celestibus ꝓcceptis.

Non ut laqueũ Aug. Sed ad id tendens dico qđ honestiũ est · vt homo sit castus corpore ⁊ animo · non ꝙ turpe sit coniugium sed ꝙ hoc honestius ⁊ facilitatẽ habeat.

Siquis aũt. Sicut de virginibus determinauit · sic ⁊ de custodibus determinat.

Melius facit. Quia apud deum meritũ illi collocat ⁊ a seculi sollicitudine liberat illam. Et ideo recte ait. Melius ẽ enim qđ licet ⁊ expedit · q̃ qđ licet ⁊ non expedit Aug. Hic enim bene vtitur homo malo · ibi vero bene vtit̃ bono. Duo enim hec scz bonum ⁊ malũ · ⁊ hec duo bonus vsus ⁊ malus vsus sibimet adiuncta quattuor differentias faciunt. Bene vtit̃ aliquis bono · ꝓtinentia ꝫ dedicans deo. Male vtit̃ quis bono · continentiã dedicãs ydolo Male vtit̃ quis malo ꝓcupiscentia ꝫ relaxãs adulterio. Bene vtit̃ malo ꝓcupiscentia ꝫ restringens cõnubio · sic ergo melius ẽ bene vti bono q̃ bene vti malo.

Mulier alligat. Dixerat mulierẽ causa fornicationis a uiro recedentem manere innuptã · aut viro suo recõciliari · ⁊ nõ dixerat · an maneret toto tẽpore vite sue · an tẽpore viri · hoc determinat, Continuatio. Virgo semp

potest nubere cui vult.sed mulier.i.vidua sepata a viro viuente viro alligata est legi ꝛc.

¶ Qđ si dormierit ꝛc. Aug. Non dicit primus vel secund⁹. vel quotus nec nobis diffiniendū qđ nō diffinit apostol⁹. vnde nec vllas debeo damnare nuptias. nec eis verecundiā numerositatis auferre. Dominus aūt septemuiram nō damnat. nec dicit in resurrectione nō posse esse. Sed tantuz neqz nubent neqz nubent. vnde nec cōtra humanę verecūdię sensum audeo dicere: vt quotiens noluerint nubant. nec ex corde meo quotaslibet nuptias condemnare. Qđ dicitur vniuirę. hoc omī viduę. Beatior erit si sic pmāserit.

¶ Beatior aūt ꝛc. Satis ostēdit beatuz esse etiam post mortez viri iterū nubentē fidelez. sed beatiorē nō nubentem. vnde maxime catbafrigarū ꝛ nouatianoꝝ hereses concidunt. quas buccis sonantibus nō sapientibus tertullian⁹ inflat. dum secundas nuptias tanqz illicitas maledico dente pscidit. qs omnino licitas apostolus sobria mente cōcedit. Ambro⁹. De tercis autē ꝛ quartis ꝛ de vltra pluribz nuptijs solent homines mouere quęstionē. Sed qs audet diffinire qđ nec apostolū video diffiniisse.

¶ Duto autem. Non dubitat apostolus. sed ptemptores increpat. vt ꝛ dominus dicens. Si me sciretis forsitan ꝛ patrē meum sciretis. vel putas inueniet fidem in terra. verbo dubitationis infidelitatē arguit.

C. VIII.

¶ De his aūt quę. Quasi scitis qđ mecū q licet ea comedere. qz omēs scientiā habemus. de his dicit qui habētes scientiā cum offendiculo edebant. Quos primū arguit. nec sufficiēter scire dicit. Alij autem ignari sub veneratione idoli comedebant.

¶ Scientia inflat. charitas vero edificat. Aug. Per se inutilis est scientia. cum charitate vtilis. Per se inflat in supbiam: vt demones qui greco nomine a scientia sic sunt nominati. ppter elationē scientię datus ē paulo stimulus. Melius ē scire infirmitatē nostrā qs naturas rerū: quā scientiā qui apponit: apponit dolorē pegrinationis ex desiderio patrię.

¶ Aug. Humiliū virtus ē de scientia nō gloriari.

¶ Aug. Vbi ē scientia: charitas ē necessaria. ne infletur.

¶ Si quis aūt di. deū. Hic diligit deum. qui charitatis causa scientiā mitigat. vt plit fratri p quo christus mortuus ē.

¶ De escis autē. Vitupata scientia eoꝝ tandē apit q̄ ē ea vera.

¶ Idolum nihil ē in mundo. Amb. Id ē. inter creaturas mūdi. Vana

ſvirt ſvt nō liceat alii nubere
legi quāto tempore viuit †vir eius
ſtamen prūe nuptie a domino. secūde permisse ſ.i. pmittit ei vt
Q si dormierit vir eius. liberata
†sine turpitudie ꝛ viro sue religionis vel sue legis
est a lege: cui vult nubat. †tantum i
ſinupta
domino. Beatior autē erit. si sic p-
manserit secūdum meum consiliuz
†qđ vos nō putatis †sicut alii apostoli †quo.u spirante hec ꝛ alia suadeo
† Puto autez qp ꝛ †ego spiritū †dei
habeam.

C. VIII.

ſde his quesistis ꝛ docui. sed de istis non fuit opus querere. qz scitis vt ego ſde idolothitis

Ē bis autem
ſposse comedi
quę idolis sacrificant scimus: quia
†de creatore ꝛ creaturis †sed nō valet hec scientia qz facit vos supbire contra ignaros. sed charitas edificat infirmos. q̄ qđ eis obesse potest dimittit. ꝛ ideo eā habete. nō inflantē scientiā †si sola ē
omnes †scientiā habemus. † Scie-
ſque nō inflatur
tia inflat: charitas vero edificat.
ſsed nec pfecta scientia ē. qz ꝛsi scit aliquid qđ licz eis vti. nō nouit qp ea scientia sic deberet vti. ne noceat alii.
Siquis autē se existimat scire ali-
ſvel quomodo
quid: nondū cognouit quēadmo-
†hic nō pfecte scit. sed qui diligit fratrē: vere scit deo approbāte
dum oporteat eum scire. †Siquis
ſapprobatus
autē diligit deum: hic cognitus est
ſhis predictis modis nō valet scientia: sed tamē in hoc vera ē
ab eo. De escis autē quę idolis im
ſq licet comedi. q nō ab idolo cōtaminata
molanť. scimus: quia nihil ē idolū
ſne puteť de⁹ esse ī idolo
in mundo: ꝛ qp nullus ē deus nisi
ſvnus tantū ſpticipatione deitatis
vnus. Nam ꝛsi sunt qui dicantur
†sol ꝛ luna †iam recepti ſmorātes †apollo ſ.Aug. nō falso putatos dico. sed ī veritate dū. pticipatione deitatis: vt sancti
dij siue †in †cęlo siue †i terra. † Sicq

teriā enim deus formauit. sed stulticia hominū formam dedit. Quęcūqz facta sunt naturaliter. quęcunqz enim sunt in creaturis: facta sunt p verbum Sed forma hoīs in ydolo nō est facta p verbum: sicut nec peccatū p verbū Sed ē nihil. ꝛ nihil fiūt homines cū peccant.

¶ Vel illud qđ putabāt esse ydolū. nihil ē. Estimabāt enim ydolū esse p'onam subsistentē ex simulacro ꝛ spiritu psidente. Vel ydolū nihil ē in mūdo .i. nulli⁹ rei q̄ sit in mūdo similitudinē habēs. Ydolū enī hic appellat speciē quā nō vidit ocul⁹ sed anim⁹ sibi fingit. Ydo distincte ī lege dictū ē. Non facies ydolū. neqz omnē similitudinē rei. Similitudo vero ē cum aliqđ ex his quę sunt in cęlo ꝛ in terra. vel in aqs formatur.

¶ Nisi vnus. Hoc dicit ne putetur de⁹ esse in ydolo. August. Vnus enī tantū deus ē pater ꝛ filius et spūssanctus. i. ipsa trinitas vn⁹ de⁹ ē. Nullaqz fit ptiuz in deitatis vnitate diuisio. nō enī deus pater ps est dei. Tres enim psonę sunt pater ꝛ fili⁹ ꝛ spiritussāct⁹. ꝛ hi tres (qz vnius substātię sunt) vnū sunt. ꝛ sūmę vnū sunt. qz ibi nulla naturarū nlla ē diuersitas nō luntatū. Si eī natura vnū essent. ꝛ psensione nō essent. non summe vnū essent. Si vero ī natura dispares essent vnū nō eēnt. Porro christus vna psona ē geminę substātię. qz ꝛ de⁹ ꝛ homo ē. Nec tamē deus vel homo ps hui⁹ psonę dici potest Idē alioqui fili⁹ dei anteqz sumeret formā serui nō erat tot⁹ ꝛ creuit cū homo diuinitati eius accessit. Qz si in vna psona ps non pt esse deus. quātomagis ps trinitatis esse non potest. quicūqz vnus ī tribus. Huius ergo trinitatis nec tercia ps ē vnus. nec maior aliqđ omnes q̄ singuli.

¶ Nobis vnus. genti tibus plures. quos terret de⁹ nr̄.i. demones qui volētes videri dij sibi exigunt quę vero deo debent. aras sacrificia. ꝛ alia. Noster vero homīes deos facit. In scripturis nō dicunt angeli dij: ne putarent colēdi. sed nomīe officij angeli. vt ille colat cui⁹ sunt nūcij. De⁹ deoꝝ rex magn⁹ sup oēs deos: ħ ñ nisi de sctis

¶ Deus. Trib⁹ modis dicit. Substātiue dicit de⁹ trinitas. Adoptiue sācti q̄ p adoptionis gratiā dij sunt. Nuncupatiue demones ꝛ ydola.

¶ Et vnus do. ihesus chr̄i. De christo p humanitate subdit. sed de spiritusancto nō oportuit. (go pr̄i fili⁹ ꝛ īsepabil' opatio vtusqz

Ex quo omnia. per quē o. Omīa a patre sed p filiū creata sunt. Nec alia p filiū alia p patrē. ē eadē. alioquī iā nō oīa p patrē. nec oīa p filiū. Si aūt oīa p patrē. ꝛ oīa p filiū. ergo eadē p pr̄cz q̄ ꝛ p filiū facta sūt cq̄lis ē er-

¶ Polluit. Per illos qui habēt scientiā vnius dei. sed nō cū charitate p

ꝓꝙs ī hūc errorē ifir/
mi inducebant· quoꝝ
ñ cābo pollnit ꝰ ꝙscia

¶ In christo. In
christuꝫ peccare ē chri
stum negare. In chri
sto in his quę sunt xpi
In christo. c⁹ regnuꝫ
diminuistis.

C. IX.

¶ Non sum li/
ber. Incipit se ꝓpo/
nere in exēplum vt sic
ipse abstinꝫ a licitis p
scandalo fratrum· ita
z illi. Quasi. Abstine
te ab hoc licito· quia
ego habeo libertatem
accipiendi stipendia z
tamē non accipio. Et
si sic inductum sit· intē
dit, tñ se comprobare
apostolum· qꝝ occasio
ne pseudo min⁹ de eo
senserunt corinthij.

¶ Liber· licet mihi qđ
alijs aplis· de euāge/
lio viuere.

¶ Nunquid non
ha.po. Aug⁹. Per/
misit eī dñs non iussit
aplis accipe nccia a ꝭb
ditis· vt quisquis vel
et eo vteretur· qđ sibi
liceret ex dñi ꝓstitutōe
Si quis vero vti nol
let· nō ꝓtra iussuꝫ face
ret· ꝭ de suo iure cede/
ret. Ptās ē nō iussio
dñi· accipe sumpt⁹

¶ Uxorem mu
lierculam. Dñs in
comitatu suo mulieres
habuit· ne viderentur
alienę a salute· q̄ z mi
nistrabant ei. Sic et
apostoli·

¶ Uxorē. mu. Dñs
cui angeli ministrant
infirmis ꝓpatiēs: locu
los habuit· q̄ mitteret
pecunia a fidelib⁹ da/
ta victui necessaria· q̄s
ꝓmēdauit indę· vt fu
res si non possem⁹ vita
re: discerem⁹ in ecclia
tolerare. Et mulieres
ministraturas sequi se
voluit: ostendēs qđ a
plebibus deberet euā
gelistis.

¶ Operandi. Am
brosi⁹. Opandi bone
sti⁹· p accipiēdi.

¶ Quis militat.
Ne qꝝ abstinet: coa/
postolos repbendisse
videret· addit. Quis
militat.

¶ Et de lacte. Lac
gregis dr qđquid a ple
be ꝓpositis dat. Et
his verbis satis indicat aplꝰ nō sibi aliquid vsurpasse vltra debitum co/

ſin fratres ita peccatis
tmus est. Sic autem peccantes in
fratres· z ꝓcutientes conscientiam
ſ cⁿ mēbra sunt.
eorum infirmam in christo pecce/
ſ z quia ī christo peccatis: abstinete sicut
ego etiam ab omni carne.
tis. Quapropter si esca scādalizat
fratrem meum: non manducabo
ſ non solum immolatas ·ī· ſ Sicut constat qꝝ nō
p⁹mortē sic certus sum qꝝ non in vita manducabo
ſ .i. nec hic nec in futuro ·ī· ſ non qꝝ mala sit esca
sed.
carnem in ·ī· ęternum. ·ī· ne fratrem
meum scandalizem.

C. IX.

¶ Non sum liber
ſ vtiq; liber sum accipere· quia
apostolus· apostol⁹: quia christū
vidi· ꝓ quo minus viderer.
ſ per auctorē oñdit
Non sum apostol us: Nonne chri
stum iesum dominum nostrum
ſ in via vel in templo ·ī· ſ per effectuꝫ ſ Ego apo
stolus: quia vos opus apostolatus.
vidi: ·ī· Nōne opus meū vos estis
ſ ad gloriam domini ſ domino tamen operante.
·ī· ſ quia estis meum opus ſ Alius. i. iudeis quo
rum legem euacuabat.
in domino: ·ī· Et si aliis nō sum apo
ſ q̄ per me ꝙuersi estis ſ vobis sum.
stol⁹: sed tamen vobis sum. Nā
ſ forma. a similitu· sigulī. in vobis apparet· quia
ego sum apostolus· dum ea habetis per me que a
li per alios apostolos· z ideo per vos apud alios
qui dubitant apostolus defendor.
signaculum a postolatus mei vos
estis in domino. Mea defensio a/
ſ qui dubitāt vtꝝ apostol⁹ sim an nō
ſ vos. s.
pud eos qui me interrogant: hęc ē
ſ et quia apostolus ſ ego z mei.
Nunquid non habemus potesta/
ſ viuendi de stipendijs vestris ſ vestra.
tem manducandi z bibendi: Nun
quid non habemus potestatem so
ſ nobiscū vt nobis mīstret
rorem mulierculam circumducen/
·ī· ſ non hos reprehendit· sed eoꝝ more sibi pro
bat licere. ·ī· ſ Qui maiores iacobus z iohannes.
di: sicut z ·ī· cęteri apostoli z ·ī· fratres
ſ qui princeps
domini z cephas: Aut solus ego z
ſ Scōm vos ſ vel ptātē nō
operandi· i· cessandi a labore manuum· quasi vti
qꝝ habaremus.
barnabas non habemus potesta/
ſ .i. accipiendi ſ per similitudines
humanas hoc idem probat.
tem hoc operandi: Quis militat
suis stipendijs vnq̄; Quis plan
ſ vtiq; null⁹
tat vineā· z de fructu ei⁹ non edit:
Quis pascit gregem· z de lacte gre
gis non manducat: Nūquid scōm

ſ humana. s. similitudine tantū hoc ꝓbo. ·ī· nō
ne lex moysi idem probat.
hominem hęc dico: ·ī· An z lex hęc
non dicit: Scriptum est ei in lege
ſ non prohibebis predicatorem viuere
de predicatione.
moysi: Nō alligabis os boui tritu
·ī· ſ Sed ne hoc videatur ad litteram dictū subdit
·ī· ſ vt, de his in lege daretur preceptum.
ranti. ·ī· Nunquid de ·ī· bobus cura
·ī· ſ Non pro bobus: quia propter nos tantū. Nō
alligabis os boni tri.
t ꝰ? ·ī· An ꝓpter nos vtiq; hoc dic
ſ hec ꝓpt nos qꝝ z alia ad idē spectatia z hoc ē.
ſ hec
Nā ꝓpter nos vtiq; scripta sunt
·ī· ſ non ꝓ spe ·ī· ſ cozda aperit ad fidem
ſ Non qꝝ hec principalis sit intentio
quoniā debet ·ī· in spe ·ī· qui arat ara
ſ grana a paleis discernit ſ stipendiorum
re: z qui triturat· in spe fructus per
ſ Iterum probat p rationes ·ī· ſ q̄
spiritum vestrum viuificant: vel que a spiritusan
cto data sunt.
cipiendi. Si nos vobis ·ī· spiritua/
lia seminauimus: magnum est si
ſ ad sustētatōnem
nos vestra carnalia metamus: Si
ſ Iterum a minori ſ tam potēter vtātur vestris
vt vosipsi
alii potestatis vestrę participes sūt
·ī· ſ qui causa salutis vestre laboramus. ·ī· ſ Ecce
licet nobis accipere.
quare non potius ·ī· nos: ·ī· Sed nō
·ī· ſ quia forsitan non egere eum dicerent contra
hoc subdit·
vsi sumus hac potestate ·ī· Sed om
·ī· ſ Quia si acciperet apostolus pseudo iam libe
re acciperent· z sic in predicatione durarent· z ita
impedimentum fieret euangelio
nia sustinemus: ne quod ·ī· offēdicu
·ī· ſ Item se probat habere potestatem per simili
tudinem sacerdotum gētilium vel iudeorum
lū dem⁹ euāgelio christi ·ī· Nescitis
·ī· ſ In templo ſ vel hoc de gentibus
·ī· ſ vt artifices
quoniam qui ·ī· in sacrario ·ī· opātur
quę de sacrario sunt edunt. Qui al
ſ vt sacerdotes de iudeis ſ qz ꝓtem
habent de his que offeruntur
tario deseruiunt: cum altario parti
·ī· ſ et sicut hic fit sic dom⁹ rationabiliter dispo
suit de predicatoribus vt expeditores sint ad pre
dicandum verbum dei
cipant ·ī· Ita z dominus ordina/
uit· his qui euangelium annunci/
ſ dignus est ei operari⁹ mercede sua·
·ī· ſ tot modis constat licere vel autoritate vel ex
emplo
ant de euangelio viuere ·ī· Ego autē
ſ Sed nec vti volo
nullo horum vsus sum. Non scri/
ſ q̄ liceat accipere ·ī· ſ hec· i· vt ego accipiam·
·ī· ſ qz si sumerem perderem gloriam et malo mo
ri vel volo magis mori· i· affligi
psi aūt hęc vt in me ita ·ī· fiant ·ī· Bo/
num est enim mihi magis mori q̄
ſ quod esset si acciperet cum scandalo
vt gloriam meam quis euacuet.
ſ an euacuetur ſ tantum
Nā etsi euangelizauero nō ē mihi
ſ de hoc solo non est gloria· quia necesse est hoc
ꝓ iniunctione: nec audeo dimittere· qz ve erit·
gloria. Necessitas eī mihi incūbit

aplos suos· si sic dns
ꝓstituit ex euāgelio vi
uētes panē gratuitum
māducabāt· ab eis sū
ptū qb⁹ gratuitā gr̄az
ꝓdicabant.

¶ Offendiculum
Forsā z hi auari erāt
vel se licētiā peccandi
emisse putarēt· vel lib/
tatem arguēdi aplus
imminueret.

¶ Nescitis. Redit
rursus etiā atq; etiam
ꝙmēdās qz sibi liceat·
z tñ nō faciat. Natu/
ralis rō hoc hēt· vt qs
inde viuat: vbi labo/
rat.

¶ Dns ordinauit
Dicens. Ecce ego mit
to vos ꝛc. Et paulo
post. In quacūq; do
mo intraueritis· i· eadē
domo manete edētes
z bibentes q̄ apud il/
los sunt·

¶ Ego aūt nullo
Abstinet a sūptib⁹· ne
sit forma pseudo aplis
rapacibus.

¶ Gloriam meā
Quisquis enim eo qꝝ
sibi debetur vtiñ vult
ampli⁹ ꝙpendit ecclię
Maximā q̄ habebat
gliam aplus apud de
um non exigēdo stipē
dium ab infirmis vel
de suis laboribus trās
igēdo quotidianuꝫ vi
ctū. Ambr. Hoc ē qđ
stabulario ad quē vul
neratus ille· qui inci/
dit ī latrones perdu/
ctus est· dns aut: Si
qđ āplius erogaueris
reddam tibi. Ampli⁹.
erogabat apostol⁹ qui
suis stipendijs milita/
bat. Vel gliā suā dic
quā hēt apud deū de
hoc qꝝ pseudo repella
bat a predicatiōe non
accipiendo· qui nō ni
si ꝓ tpalib⁹ p̄dicabāt.

¶ Gloria· Quam
hēt apud deū infirmis
cōpatiens. Necessi
tas huius vitę sustēn
tandę. Ue. Quia vi
de viuam non habeo
Si volens. Sine
vlla necessitate huius
vitę. Si inuitus.
Vt quod necessitate
cogatur: alijs prode/
ro: non mihi.

¶ Nam si euāge
lizauero. Pro mer
cede. vel si ita euange
lizauero· non est glo/
ria. quia tunc esset pro necessitate· quia ve. i. penuria esset sicut pseudo.

¶ Si enim volens. Quia ex uolũtate ẽ merces videam⁹ quomodo ſ. ſi ita ex dilectõe facio: vt potius patiar penuriã q̃ abutar poteſtate.

¶ Diſpenſatio mihi cre. Hic diſpẽſatio talis intelligitur · vt qua ſi ſeruus alienũ cenſuz diſpenſet · vñ ipſe nil capiat p̃eter cibaria. Alibi diſpenſator dr. qui vt filius miniſtrat ẽuãgeliũ coheredibuſ

Nõ debem⁹ iõ ẽuãgelizare vt manducemus · ß ideo manducare vt ẽuãgelizem⁹ · vt cibus non ſit bonũ qđ appetitur · ſed neceſſarium qđ adĩcitur · vt illud impleat. p̃mũ quę rite regnum dei ⁊ inſticiam ei⁹ · ⁊ hęc oĩa adĩciẽtur vobis. Propter regnũ dei tm̃ debemus oĩa opari · nõ ſolam vel cũ regno dei mercedem temporalẽ meditari.

¶ Tanq̃ iudęus Hiero. Non vere iudęus · ſicut nec vere gẽtilis quibus in cibis ⁊ hmõi aſſenſit · nec tm̃ in cultu ydolor · quia in chriſto nec circũciſio ẽ aliquid nec preputiuz Diſpenſatorie itaq̃ ſimulabat ſe iudęũ Sz auguſtinus hęc dicit fieri ꝓpaſſiõe mię · nõ ſimulatõne · vt q̃ miniſtrat egroto fit q̃i eger nõ cũ ſe febres hĩe mẽtitur · ß cum aĩo ꝓdolẽtis cogitat qđo ſibi ſeruiri velit · ſi egrotaret.

¶ Aug. Tãq̃ iudę? Non ſimulandi verſutia · vt ſe fingerz iudęũ ſicut quidam putant. Libere enĩ illa fecit ſicut ait · circumciſus nõ adducat · p̃. Vere g̃ ũ ficte vt iudę? (qđ erat) vixit · ſicut nec fallaciter gẽtilem ſe finxit · ſz licite oĩbus cibis p̃miſit vti: cui oĩ creatura ñ ſimulate ß ẽ bona erat. Sicut g̃ hos rit⁹ gẽtiliũ vere · ſic ⁊ ſacramẽta iudęor non fallaciter ſuſcepit: vt illiſ ſĩplex · iſtiſ eẽt duplex aliud habens in corde · aliud ĩ oñſione. Ita etiã cũ dicit: qs ifirmatur ⁊ ego non ifirmor: nõ ifirmitatẽ alteri⁹ ſimulauit: ß voluit · ita etiã q̃ fact⁹ eſt ifirmis infirmus · nõ erat mẽdacium ß vere dixit ⁊ ſibi ſũpt⁹ deberi · ⁊ tm̃ abſtinuit · ne videretur venditor ẽuãgłij. Nõ eſt g̃ fallax ⁊ verſipellis ſimulatio ß oĩb⁹ ꝓgruit ei⁹ miſericors ꝓpaſſio · portat q̃ ifirmitatẽ eor ĩ cõpaſſiõe ita eis ſubueniẽdo: ſicut ipſe ſibi ſi ĩ his eẽt ſubueniri voluiſſet: q̃i ifirmitates eor ipſe haberet. Fit ei q̃i egrot⁹ q̃ miniſtrat egroto: nõ cũ ſe febres hĩe mẽtitur ß cũ aĩo cõdolentis cogitat · qđo ſibi vellet ſeruiri ſi egrotaret · nõ ſimulauit q̃ fecit ſimilia indęis: ſicut nec q̃ fecit · ſimilia gentibus.

¶ Hiero. ad auguſt. Nec multũ intereſt iter mcã ⁊ tuã ſentẽtiaz q: ego dico ⁊ pet. ⁊ pau. timore fideliũ ⁊ iudęor · legẽ exercuiſſe ĩmo ſimulaſſe mandata. Tu aũt hoc aſſeris eos feciſſe tĩmẽtes nõ mẽtiẽtis aſtu · ß patiẽtis affectu · dũmodo illi cõſtet vel metu vel mĩa eos ſibi aſſe ſe eẽ qđ nõ erãt.

¶ Dis qui ſub. l. Samaritanis q̃ libros moyſi recipiũt q̃b⁹ non cutũtur indęi. Sũt aũt ex origie pſax q̃s ſublato iſrl poſuit rex aſſirioꝝ vt p ſax ad ĩcolanda loca ſamarię

¶ Dibus omnia Dibus ceſſit: nõ tm̃ religionem exceſſit.

¶ Dibus oĩa factus. Nõ mẽtientis aſtu: ß cõpatiẽtis affectu .i. ñ oĩa mala eor fallacit agẽdo: ß oũ mal tan q̃ ſua eẽnt miſericorditer medicando · alĩs agẽs qđ ſibi fieri vellet li op⁹ eẽt. Cogitat enĩ vt hõ ſe eẽ potuiſſe in eis vicĩs ĩ quib⁹ ſunt alĩ · vñ alibi dicit cõſiderãs teipſum ne ⁊ tu tẽpteris.

¶ Neſcitis q̃ hi Dño dit quanta ẽ vilitas legi nr̃ę · in q̃ non vni · ß oĩb⁹ ꝓmiſſa eſt palma · ⁊ q̃ prior venit expectat vt coronetur cũ poſteriori.

¶ Neſcitis q̃ hi qui Pro ẽuãgelio oĩa q: niſi oĩa fecero ⁊ ab oĩbus q̃ cõtra ſunt abſtinuero · nõ habebo p̃miũ. Vl'iõ ſic oĩb⁹ iſto · q: oẽs poſſunt hĩe coronã · vel q: ſi multi vocati: tm̃ pauci electi vt vel ſic ex mltis pauci eligantur.

¶ Brauium eſt p̃miũ curſus.

¶ Dis qui i agone. De reb⁹ nõ laudã dis trabũtur multę ſimilitudies · vt ĩ ẽuãgelio de iniq̃ iudice · q̃ vidũã nolebat audire · ⁊ pigro qui tędio panes cõmodat · ita ß nõ cõmẽdant agoniſtica et ludicra.

¶ Non quaſi in. Incertũ currit q̃ talia facit vt ex qbuſdã ſpare · ex alĩſ dĩperare poſſit.

¶ Ne forte. Qđ cito ꝓtigere poſſz: tũc alys magł cauẽdũ ne of fẽdẽdo ſint reprobi.

¶ Molo ei. Voleti ꝓphẽdere ſic ẽ agẽdũ · ñ ei baptiſma ⁊ ſacra ſufficiũt vt q̃dã putãt · ſic nec iudęis bñficia dei valuerẽt cũ p⁹ peccarẽt

¶ Oĩ patres. Exẽplo iudęor q̃ negligentia ſua offẽderẽt ſollicitos facit. Sub nube. Aug. q: oĩa ĩ figura nr̃i. Eſcã ⁊ po. Mãna ⁊ aquã. dicit ſpiritalia · q: ñ natura ß dei ẋtute pata · habẽtia futuri myſterij figurã Petra. i. xp̃s ſeq̃bat · q: vbi hũanũ deficiebat ſuffragiũ: aderat.

¶ In moy. bapt. In ducatu moyſi purgati p uiſa ſigna illa. Vl' ſignũ baptiſmi acceperunt qđ credentibus idem valuit.

¶ Baptizati ĩ nu. q: ⁊ a morte libati ⁊ p eã mũdati ab ignorãtia dei · q̃ p mebat oẽs gẽtes ⁊ p̃pati ad accipiẽdã legẽ Vl' baptizati dicũt: q: gerebãt formã nr̃i ſacri. Moyſes xp̃m nubes ſpm̃ſcm̃ mare baptiſmũ ſignificat.

¶ Eãdem ⁊ eundez in fide · diuerſa in tempore · diuerſa in ſpecie.

† ſ hic omnes in laboze pares · ſ quaſi raꝝ non omnis · ſ ibi vꝝ hic omnis qui perſeueranter currunt accipiunt.

quidez† currunt: ſed †vnus accipit

† ſ vos autem ſ bene operando ſ quia non omnis currens accipit · ideo ſic taz perfecte currite vt comprehend.

bzauium. †Sic currite: vt compze

† ſ Et vere ſic eſt nitendum quia etiã int minozi · vbi vnus accipit.

bendatis. †Omnis enim qui in a-

ſ ita vos ab offendiculiſ

gone contendit ab omnibus ſe ab-

† ſ Quaſi. Et vere nos debemus abſtinere · quia res maioz eſt hic ſ abſtinent

ſtinet. †Et illi vt coꝛruptibilem co-

† ſ Et ideo abſtinere deberemus ab omnib⁹

ronã accipiant: †Nos autem in-

† ſ ꝓponit ſe exemplum ſ Et qz talis † ſ operãdo ſ tam legitime.

coꝛruptam. †Ego igitur ſic †curro ·

ſ vt ſim incertus de premio ſ ptra hoſtes

non quaſi in incertuz. Sic pugno

ſ non verbis ſed rebus contendo · vel nõ inaniter vt qui ꝓ hoſte ferit aerem

non quaſi aeręz verberans: ſed ca

ſ reprimo illicitos motus corporis ſ rõnis

ſtigo coꝛpus meum ⁊ in ſeruitutez

ſ cum alio tenderet

redigo: ne forte cum aliis prędica-

ſ ſuo tremore aries terret agnos ſ a deo reprobatus.

uerim ipſe repꝛobus efficiar.

C. X.

ſ ita agendum eſt

Olo enim uoſ

ignoꝛare fr̃es · quoniaz

ſ Inſtitutores noſtre fidei † ſ tã boni q̃ mali † ſ ꝓ tegente ab eſtu ⁊ ptra egiptios ne viderenẽ ab eis

patres noſtri †õnes ſub †nube fue

† ſ Aug⁹. Exponit mare ru. trãſ. Si figura maris tm̃ valuit · vt pducerz populũ ad mãna q̃tũ baptiſ mꝝ chriſti ſ merſis hoſtibus

runt · ⁊ omnes †mare rubꝛum tran

ſ in ducatu moyſi

ſierunt · ⁊ omnes in moyſe baptiza

ſ ſpiritu ſ aqua.

ti ſunt in nube ⁊ in mari. Et omneſ

ſ manna quod ſignificabat chriſtum · ⁊ idem credentibus effecit · alii manducauerunt ⁊ mortui ſũt q̃ non moyſes ⁊ alii boni.

eandem eſcam ſpiritalem mandu-

ſ aquã de petra.

cauerunt · ⁊ omnes eundem potuz

ſ ſignum ſanguinis chriſti · ⁊ idem credentibus effecit

ſpiritalem biberunt . Bibebant

qz

¶ Escam. Christus panis est qui de celo des. si quis ex hoc manducat n̄ morietur. Sed qđ pertinet ad vtutem sacrī. nō ad visibile sacramentum: qui manducat intus: non foris. corde: non qui premit dente.

¶ Eandē escā eūdē potū. Idem in mysterio cibus z potus illorum qui noster. s. significatōe idem non spē. quia idem christus illis in petra figuratus nobis in carne manifestatus.

¶ Spiritalē. i. spūale. aliquid significantem.

¶ Cum dicit. spūalē oñdit spūaliter intelligi in christo. z hoc de oībus: innuit: cū vnū expōit. petra erat xp̄s

¶ Spiritalē eādē Nā corpalem alteraz illi manna. nos aliud Patres. Nostri. ñ illorum. Spiritalē Nuā nos Aliud illi aliud nos. ß spē nisib. li aliud. qđ tñ hoc idem significaz vtute spūali

¶ Consequente eos petra. i. satisfaciente voluntati eorū quia quoquo irent: aque inundantes secute sunt. sic xp̄s in deserto hui⁹ mūdi suos comitatur. Vel p̄sequēte. i. secuturam veritatem significante.

¶ Petra autem. Solet res q̄ significat noīe rei quā significat nominari Erat christus. Non per substantiā: ß per significationem.

¶ Petra christus Aug. In signis diuīsis eadē fides. ß illi vētura nos venisse credimus. ibi petra xp̄us nobis qđ in altari ponitur ē christ⁹. si spēm visibilem attēdas. aliud est: si intelligibile z significatōnem eūdez potū spiritalez bibert.

¶ Aug. In signo p cussa est petra de vga bis. Semina pcussio duo ligna crucis significat. De petra educta ē aqua accedente vga qz ligno accedente ad petrā christum. gratia spūalis manauit

¶ Neq; ydolatre. Illos tangit qui in ydolio epulabantur putantes se īmunes a crimine.

¶ Sedit pplus man. Per cōmemoratōnem illoz notat ea q̄ in choreuthijs sunt. ostendens q̄s graviter punita sint in iudeis.

¶ Ludere. Id est adorare. qđ ludo pueroz simile. Facilis nanq; ad lusum est puericia. Quid aūt lusui puerili tā simile ē q̄s ydola adorare.

¶ Neq; tētemus. Nota christū deuz quem tentauerunt iudei. z ideo a serpentibus perierunt. donec serpens eneus erectus est. quem qui ītuebātur a morsibus sanabantur.

¶ Scripta sunt. Propter nos tñ. Aug. Per hec eī exēpla ad correctōrem vitam puocamur. vt aut premium si obedientes fuerimus aut xp̄e siozē penā inobedientes mereamur.

¶ Scripta sunt aūt. Ecce hic aperuit cur ille litteraz veteris. t. accipiūtur a nobis. In figura. Ecce ostēdit cur signa illa iā non obseruant: cū res manifesta sit ad correctōnem nostram.

¶ Fines seculorum. Quia in vltima state sumus. z tot exēplis prio

§ que christum significat. z fidei idē sunt.

autez de spiritali consequente eos
§ qua § in signo
petra: petra autem erat christus.
§ His omnibus beneficiis ad litteram vsi sunt
inde† § Qui offenderunt dominum § ideoz
Sed non in pluribus † eoz̄ be-
§ inde apparet.
neplacitum est deo. Nam prostra-
† § ne putetis iam homines finxisse hec. dicit § nō
propter ipsos tantum hec facta sunt
ti sunt in deserto †. Hec autem in
† § ita § considerantes eoz̄ supplicia § ne ita
figura facta sunt nostri†: vt non si-
peccemus. ne similiter pereamus
mus concupiscentes malorum: si-
cut z illi concupierunt. Neq; ydo-
§ p ydolothita
latre efficiamini sicut quidaz ex ip
§ in exodo
sis: quemadmodum scriptum est:
† § ita vt vos in ydolio § quidā de populo † § co
ram vitulo.
Sedit † populus † manducare z bi
† § ludos facere in veneratione vituli
bere: z surrexerunt † ludere. Neq;
§ vt aliqui in vobis.
fornicemur sicut quidam ex ipsis
§ cum madianitis mulieribus † § ideo
fornicati sunt: † z ceciderī vna die
† § vt faciunt illi qui desperāt de resurrectōe
.xx. tria milia. † Neq; temptemus
christum sicut quidam eoz̄ tem
§ dicentes nunquid poterit parare mē. i deserto.
† § donec serpens eneus erectus est
ptauerī: z a † serpentibus perierūt.
§ vt ptra me facitis. vel qui minora dona spiritus habent contra deum.
Neq; murmurauerītis sicut qui-
§ contra moysen
dam eoz̄ murmurauerunt: z pe
† § angelo qui extra terminos promisse terre eos
percussit † § propter sua peccata hec eis contigerunt z non modo propter hoc sed etiam vt z figurarent q̄ pro similibus periremus.
rierūt ab † exterminatore †

Dec au-
§ nostri
tez omnia in figura contingebant
illis. Scripta sunt autem ad corre
§ aliter erit maioz pena § nos. s. § sexta etas
ptionem nostram: in quos fines sę
† § quia illi et si beneficiis vsi pierūt
culoz̄ deuenerunt † Itaq; qui se
§ per bona † § peccando vel pecca
re faciendo § a se. a deo enim stat qui stat. a se cadit qui cadit
existimat stare: vid̄at ne † cadat. Tē
† § Et si fiat quā permittit de⁹ que est ad probā
dos bonos z malos puniendos
ptatio vos non † appzehendat nisi
† § Ego vos adhortor § ver⁹ī permissis qui se p
tectorem electorum suorum fore promisit.
humana. † fidelis autem deus est
§ pro se tribulatos
qui non patietur vos temptari su-
† § ferre. quia vel cadere nō sinit vel a casu erigit
† § q̄ dat temptāti licentiam: dat temptato miseri
cordiam
p̄a id quod † potestis: sed † faciet
§ augmentum virtutis
cum temptatione pzouentum: vt
§ ne deficiatis in lucta sed vincatis.
§ pseuerāter
possitis sustinere. Propter quod
† § ne per hoc nascatur in deum temptatio. i. exacerbatio
charissimi mihi † fugite ab ydoloz̄
§ altū quid
cultura. Vt pzudentibus loquor:
§ diligenter † § potus sanguinis per
quem benedicuntur participantes
vosipsi iudicate quę dico † Calix be
† § .i. quē nos fideles exaltamus credendo z gratias agendo
nedictionis cui † benedicimus: nō
ne communicatio sanguinis chri-
§ participatio panis fracti in altari
sti est: Et panis quem frangimus:
§ nonne facit nos vnum esse cum christo.
Nonne participatio corpoz̄is dñi

¶ Videat ne ca. Non q̄ penitus sit aliquis sine casu. ß tentatio. i. peccati delectatio. non apprehēdat. i. rōnem in cōsensuz nō ducat. nisi humana. i. nisi de his sine quib⁹ ista vita non agit.

¶ Tēptatio v. n. ap. n. h. Hortatur vt humana tētatio illos apprehēdat. non alia humana eī tentatō ē vt in necessitate vel pl sura non diffidat hō de deo auxiliū bñanū requirendo. Propter christum g̃ pati humana tētatio est per quā pficitur apud deum

¶ Aug⁹. Bñana tētatio ē alit sape q̄s res se habz z cū bono animo. Nimis aūt amando sententiā suam vel inuidēdo melioribus vsq; ad precidēdę cōionis z cōdendi scisma tis. vel heresis sacrilegium puenire. dyabolica presumptio ē. In nullo aūt aliter sapere q̄s res se habet angelica perfectō est. Humana igitur temtatio est credo. cum quis bono animo fm bñanaz tñ fragilitatem ī aliq̄ labitur p̄silio. vel cū irritatur in fratreȝ studio corrigendi. plus tñ q̄s christiana tranq̄llitas postulat. Et qz hoīes sumus: ß spe angeli. q̄ bus in resurrectōe eq̄ bimur. si non est ī nobis perfectio angeli. ñ sit p̄sumptio dyaboli.

¶ Possitis sustinere. Quod fit per humilitatem. hūilitas enī in omni tentatione custodit. vt illi nō crepent in fornace. q̄ nō bēnt vētū superbię.

¶ Propter quod. Quia sola sacramenta nō salnāt. z qz qui cadit punitur z qz auxiliū dei nō deest. fugite ab ydoloz̄ cul. Vel ne p̄mēdēt sapiētes ydolothita cū offendiculo infirmoz̄ quibus ydolatrę viderētur. Vel ne ipsi infirmi ydolatrę sint. z vt fugiatis: loquor altū aliquid quasi prudētibus. z ideo diligēter diiudicate. Vel mō loq̄r infirmis: vt sup̄ prudētib⁹.

¶ Fugite. Nemo sit assiduus ī ydolio. nil speret de eo. de eo eī spare ē de do dubitare. vt z saul qui ad ydolatriā redijt spans aliq̄d de ea.

¶ Calix. Ideo fugiendum a cultura ydoloz̄. qz vt p̄medens ydolothitum. vnū est cum demone. sic z per corpus christi. vnuz est cum christo.

Calix. Id est cōicatio calicis. nōne cōicatio. s. christi est. i. nōne facit nos hīe quandā cōionem cum vita eius

¶ Vel calix. benedi. non solū a christo ī cena ē benedict⁹. ß cui etiā nos sacerdotes benedicimus.

¶ Panis quem frangimus ꝛc. Aug. Christus q̄n manducat vita manducatur. Sed quis audeat mānducare dñm suum. Et tñ ipe īuitās

nos ad manducandum ait. Qui manducat me viuit propter me. Nec occiditur christus vt manducetur sed mortuos viuificat quando manducatur reficit non deficit · viuit manducatus · quia surrexit occisus. Nec cum manducamus partes de illo facimus. Equidem in sacramento sic fit. Norunt fideles quemadmodum manducauerunt carnem christi. Vnusquisq; accipit partem suam · vnde & ipsa gratia partes vocatur per partes manducatur & manet integer. Totus per partes manducatur in sraamento · & manet integer tot⁹ ī ce lo. Nam & integer totus ī corde tuo. Tot⁹ enī erat apud patrem · qñ venit ī virginē implevit eam · nec recessit ab illo. Venit ī carnē vt eū hoīes māducarēt & manebat apd patrē integer vt angelos pasceret.

¶ Qm̄ vn⁹ panis Vnus panis vniōe fidei · spei · & charitatis · corp⁹ per sumministratōnē charitatis · quia vnū sum⁹; vnū sentire debem⁹ dicit · vt fides vna · vnū hēat sensu & opus

Qm̄ vnus. p. Exponit qūo calix bñdictōnis & panis: fiant accipienti: caro & sanguis christi. Aug. p vnitatez eī panis · & vnitatē corpis: charitatē oportet itelligi · q̄ si desit: indicium sibi sumit · qui sumit. Tipice aūt vn⁹ panis & vnū corp⁹ ecclesia christi dr: p eo q̄ sicut vn⁹ panis ex multis granis: & vnū corpus ex multis mēbris pponitur: sic ecclia xp̄i ex multis fidelib⁹ charitate copulante cōnectitur.

¶ Videte. Similitudo est ad itelligēdū qd supradictū est. Q. Nōne q̄ edūt hostias illas legis .s. carnalis israhel pticipes sunt altaris. Sūt vtiq; qz sic q̄ edūt carnē christi et sanguinē eius bibunt participes eius sunt.

¶ Vel videte. Israhel .i. discite hoīes videntes deū q̄liter se habeāt carnalia .i. idolatria. Sicut enī nos de vno pane & calice participantes: sum⁹ conformes corpis christi: sic qui edūt hostias ydolo oblatas sunt participes altaris erroris: id est demonis.

† ſ illi⁹ capitis qd ē christ⁹

est: Qm̄ vnus panis & † vnū corp⁹ multi sumus: Omnes quidem de vno pane & d vno calice pticipam⁹

† ſ Id est carnalia legis seruantem precepta etiaz in vmbris sacrificiorum seruientem ‡ ſ Est & israhel scd̄m spiritum.

Uidete israhel † scd̄m ‡ carnez. Nō

ſ illas carnalis israhel.

ſ q · sūt vtiq; ſ ita vos christi.

ne qui edunt hostias: pticipes sunt altaris: Quid ergo: Dico q̄ ydol⁹ ſ magnum.

immolatum sit aliquid: aut q̄ ydolum sit aliquid. Sed quę immo

ſ infideles † ſ Sub tegimine ydoli occultū est mysterium iniquitatis. ſ In ydolo dyabol⁹ colitur qui peior est ydolo

lant gentes † demonijs immolant: ſ alicui. ſ ego autē ſ qui fideles ſ qd̄ non est nisi conscientia idoli vel cōscientia fratris qui scandalizatur exemplo vestro

& non deo: Nolo autem vos socios ſ quia

fieri demoniorum. Non potestis ſ vniri deo & demoni.

calicem domini bibere: & calicē demoniorum. Non potestis mensę

domini participes esse: & demonio ſ ad iram prouocamus ydolothita comedentes. ſ vel inuidemus

rum. An ęmulamur dominū: Nū ſ vt valeamus ei resistere ‡ ſ non tñ dico non licitos esse hos cibos ſ de his dicit que ad escam pertinent.

quid fortiores sumus illo: † Dia † ſ adiuuant me in cursu sed magis impediunt

mihi licent: sed non omnia † expedi ſ idē aliter infringit † ſ quia comedēs idolothitum scandalū facit proximo.

unt. Omnia mihi licēt: † ſz non omnia ędificant. Nemo quod suum ē ſ proximos ſ & ideo ſ tantum ſ vt eum edificent.

quęrat: sed quod alterius. Omne ſ vēditur ſ si vultis

quod in macello venit · manducaunt in precantatōnibus · & quibusdam notis · & quibusdā rebus suspendendis & illigandis. Nec illi ab hoc genere permitōsę superstitiōis segregādi sunt q̄ genethleatici ob natalium dierum ꝓsideratōnes · nūc autē vulgo mathematici q̄ conātur actōnum euentus predicere.

¶ An ęmulamur. Videtur emulari & inuidere dño cuius regnū dimiserunt: qui scandalo fratrū comedūt · vñ male cedet cū non fortiorez!

¶ An emulemur. d. Zelo inuidie sathanas ydolatriā inuenit · vt hoīes negādo deū: ydolis seruiāt · & creator sibi cultum debitū perdat

ſ .s. an idolothitū sit vel non

te: nihil interrogantes propter ſ astantis infirmi ſ manducate qz. ſ omnia conscientiam. Domini est terra · & quibus terra ipletur ſ item ſ ad cenam

plenitudo eius. Si quis vocat vos infidelium · & vultis ire · omne quod vobis apponitur manducate: nihil interrogantes propter conscientiaz. Si quis autē dixerit

hoc immolatum est ydolis: no ſ nō qz immūd⁹ sit cibus sed † ſ ne te credat edere sub veneratione idoli & glorietur in superstitione sua

lite manducare † propter illum qui ſ alioz vt iā mox determinat

indicauit · & propter conscientiam. ſ q̄ sit

Conscientiam autem dico non tuma ſ infirmi

am: sed alterius. Ut quid enim ſ de eo quod libere licet damner propter aliū qui aliquid inde suspicatur impium.

libertas mea iudicat ab aliena cō ſ gratias agēdo deo

scientia: Si enim ego cum gratia ſ cur cado in blasphemiā impioz

participo · quid blasphemor pro ſ & qz hec ptingūt inde mala

eo q̄ gratias agō: Siue ergo manducatis · siue bibitis · vel aliud q̄d ſ Si hec recte fiūt laus dei sunt

facitis: omnia in gloriam dei faci ſ laudem cū inuocatōe creatoris

te. Sine offensione estote iudęis & ſ scandalo ſ qui adhorēt idola

gentib⁹ · & ecclesię dei: Sicut & ego ſ que nō sic arguuntur sz in suo errore ꝓfirmātur

per omnia omnibus placeo. Non ſ sine scandalo cuiusq; agens ſ tantum

quęrens quod mihi vtile est: Sed ſ nō terrenū vtile

quod multis · vt salui fiant.

C. XI.

¶ Ecclesię dei. Quantum ad infirmos quib⁹ fiunt offendicula dñi eorum exemplo adhęrēt his quę inimica sunt deo.

¶ Omnibus placeo. Qui hōib⁹ ꝓpter veritatē placet: iā nō ipse illi: Sz veritas placet · si ꝓpter seipsum placet homo. superbia ē. Et hoc ē qd̄ alibi dixit. Si hominib⁹ placerē seruus christi non eem. Sz numquid placebat

¶ Omnia mihi licent. Datē liberi arbitrij & doctrina legis naturalis. Nō qz omnia liceant etiā illicita: & ecce ponamus licere oīa. Omnia. ſm legem nature licēt qz oīa munda de cibis etiā de ydolothitis agi. Licēt .i. ꝑcepto nullo domini ꝓhibentur.

¶ Omne qd̄ in macello ve. Quia licita sunt · & tñ non est vtendum eis semper · determinat quomodo liceat edere vel nō edere.

¶ Dñi est terra. Non potest esse īmundum qd̄ domini ē.

¶ Propter illū. Quia qui ydolis seruit p hoc gloriabitur & ꝓfirmabitur ī errore et frib⁹ malum datur exemplum.

¶ Ut quid libertas. Quasi · qd opus est vt putet causa veneratōnis edere: Iudicor eī nō distare ab ydolatra.

¶ Vt qd liber. Pro alio dimittēdum ē · qz aliter de licito damnabilis essem · & de actōe gratiaz vituparer ab imperitis: qui putarēt me sentire ydolum aliquid magnū eē.

¶ Siue māducatis. Non solum g̃ vox tua sonz laudes dei · & etiā opera tua concordēt cū voce tua. Cum eī voce cantaueris silebis aliqñ vita. Sz sic canta vt numq̄z sileas. Si enim ore clamas & fraudē cogitas siluisti a laude dei & qd̄ grauiꝰ ē in blasphemā perrexisti. Cū eī laudat deus de bono opere tuo laudas deum & cū blasphematur de⁹, de malo ope tuo blasphemas deū. Si g̃ qd̄ māducas & bibis ad refectōnē corpis sumis repatōnez q̄z mēbroz gr̃as agēs ei qui tibi tribuit mortali & fragili ista supplemētorū solatia · cibus tu⁹ & pot⁹ laudat deum. Si vero moduz nature debituz immoderatōe voracitatis excedas & vinolentia te ingurgites · quātaslibz laudes dei lingua tua sonet · vita blasphemat.

¶ Ecclesię dei. Quantum ad infirmos quib⁹ fiunt offendicula dñi eorum exemplo adhęrēt his quę inimica sunt deo.

¶ Omnibus placeo. Qui hōib⁹ ꝓpter veritatē placet: iā nō ipse illi: Sz veritas placet · si ꝓpter seipsum placet homo. superbia ē. Et hoc ē qd̄ alibi dixit. Si hominib⁹ placerē seruus christi non eem. Sz numquid placebat

persecutorib⁹ suis ? placebat oī generi hoīm qđ christi congregabat ecclesia sine iam intus positis sine introducēdis in eam. C. XI.

¶ Imitatores mei. Sūt gradus in ecclesia maiorꝝ ⁊ minorꝝ · vt illi exemplo pręcedāt · hi imitatōe sequantur. Sed ⁊ qui precedunt · si neminem sequuntur errabunt · sequūtur ḡ aliquē . i . christum .

¶ Laudo aūt vos . f . De velatōnib⁹ in quibus arguit illos suas traditōnes nō seruātes · quia illoꝝ aliqui viri velato capite · ⁊ aliquę mulieres non velato capite orabant aut ꝓphetabant vnde ⁊ succenset eis apostol⁹ · qz cum eēt eis aplus īmemores erāt traditōnū ei⁹ Quasi · Et si de alīs culpo : laudo de hoc · yronia · Et iō quasi nunc ꝑmū dicit · volo aūt .

¶ Viri caput christ⁹ est. Vel noīe viri intelligit hic spūs · nō ille spūssanctus qui cū pre ⁊ filio īmutabilis manz · ⁊ dignis animis īcommutabilit⁹ datur. Sz spūs boīs · q̄ quasi aię maritus · aialē affectōnē tanq̄ ꝑiugem regit · de q̄ dicit aplus Nemo scit q̄ sūt boīs nisi spūs boīs · de quo ⁊ · domin⁹ ait mlieri sa maritanę . Vade voca vir tuū · hic ḡ spūs cum pūs ē . i . intēt⁹ ē se deo subijcit pietate intelligit spūaliter q̄ sūt dūi · luce sapię illustrat⁹ · h⁹ viri caput ē xp̄s · qz spūs boīs regitur a sapia dei · q̄ xp̄s ē · in q̄ sicut in capite sunt oēs sensus spūales . i . plenitudo grāz · ꝺ q̄ accipit vir iste · p hoc āt ē vir caput mulieris . i . rector aialitatis · q̄ regitur a spū · tāq̄ mulier a viro

¶ Caput viri chri. In q̄ bēt oēs sēs⁹ spūales · sicut ī capite corpales. Et qz viri caput ē xp̄s sine alio mediāte · ⁊ ꝓ xp̄z de⁹ ī signū libtatis nō hz velū qđ ē sbiectōis signū

¶ Caput vero christi est de⁹ . Pater qz filius a patre ē ⁊ de pre · nō pater a filio vel de filio. Ille hui⁹ principiū · vñ ⁊ caput eius ꝺz . Vel de⁹ . i . ꝺina essentia vel trinitas caput christi ꝼm q̄ homo · qz ꝺinitas vtpote creatrix caput ē creature assumpte .

¶ Orans. Quia in alīs vbi op⁹ est potest velare. ß non dum suo iudici se offert ⁊ colloquitur : vbi condicōnem suam necesse est profiteri .

¶ Decaluetur. Decaluari mulierem quantum ad apostolū turpe · detonderi quantum ad ipsam .

¶ Quoniam ymago. Imago ⁊ similitudo ꝓ se inuicem accipiūtur ß tñ in ß ꝓprie ē silitudo aię cū deo · q̄ incircūscripta · q̄ vbiq̄ tota ⁊ simul.

¶ Vñ ymago. Aug⁹. Homo ꝺz ymago dei · ⁊ ad ymaginem · quia nō equalis · ß quadā similitudine accedit. Filius ymago · non ad ymaginē qz equalis patri. Homo ad ymaginem · vt sicut deus pręest oībus per potentiam · sic homo terrenis per ītelligentiā · Femina in adiutoriū nō ad carnalem concupiscentiam : qz nec corruptibilia corpa tunc habebāt anteq̄ eos mortalitas inuaderet. In adiutoriū quipe vt habeat vir gloriā de ea : cū ei pręiret ad deū · ⁊ se ei daret imitandū sanctitate. Sicut ipse eēt gloria ꝺi cū ei⁹ sapiētiā sequeret. Vñ · Nō ei vir ex muliere · ⁊ non ē creat⁹ vir ꝓpter mulierē. Hoc ī eodē viro · dū rō subingat sibi aialitatē · q̄ si rōe ꝑsentiente aiał nimis ad exteriora pgredit · mox ābo vitate nudati · aptis oculꝰ ꝑsiq̄ ad videdū q̄z indecori sunt · folia dulciū fructuū sine ipsis fructibus . i . sine opib⁹ bona ꝛba ꝓterūt · vt male viuētes bñ loquēdo tpitudinē suā ꝓtegāt

¶ Ambro. Vir fact⁹ ad ymaginē dei · ñ mulier · q̄ est ymago dei ī viro · Vn⁹ vnū fecit · vt sicut ex eo oīa : sic ex isto oēs boīes · vt vnius inuisibil⁹ vn⁹ visibilis ymaginē gerat ī terris · vt vn⁹ in vno auctoritatē vni⁹ principij cō fuaret ad ꝓfusionē ꝺyaboli · q̄ neglecto vno ꝺo dñiūsibi vsurpare voluit

¶ Aug⁹. Vir ē ymago dei. Quia sicut ex deo omnia : ita ex adā oēs homines. Et sic cōseruat auctoritatē vni⁹ principij · q̄ ab vno omnia contra illū ꝺyabolū · s · qui deus eē volunt . vel in ß habet silitudinē : qz sicut ꝺ latere tpi in morte dormiētis origo ecclesię fluxit · sic ꝺ latere adę nata ē sibi sponsa : Et sicut xp̄us pręest ⁊ regit ecclīam : ⁊ ecclesia subseruit ei . ita vir ꝑest ⁊ regit mulierē · ⁊ iō nō habeat signum subiectōis · ß libertatis · Vł vir pricipaliter creat⁹ ē ad imaginē dei In q̄ natura liter ā pli⁹ viget rō · et ius platōis . Et gloria ꝺi ē vir · qz ex eo ē · ⁊ qz deū pricipaliť glorificat . Mulier ē glia viri ex quo ē ⁊ cui subseruit . vel vir pricipaliť creatus ē ad ymaginē dei · in q̄ naturaliť amplius viget rō · q̄i ipse sit rō q̄ ē gla dei . Mulier ē ipsa sensualitas · q̄ subseruiendo glia ē rōis · qz ß naturaliter ī femina ꝑualet : de q̄ nō est vir · vt a sensuali regat rōnalis . Sz ipsa de viro · vt ab eo regatur . Et sic decet : qz nō est creat⁹ vir . i . rōnalis vt subseruiat sensualitati · ß ecōtrario ⁊ iō fe mina velet caput .

¶ Sciēdū etiā qz ꝼm q̄sdā sensuał mot⁹ est ꝓ serpente . Inferior portio rōis ꝓ muliere . Superior portō ꝓ viro illecebra ꝑsentire cibū vetitū edere . Si sola delectatōis cogitatō ē femina sola māducat . Si vero mala cogitatio ī actū mittitur · vel volūtas pficiēdū asserit · tūc vir etiā cū fcia vetitū gustat . Alij ꝛo nō improbabiliter ponūt sensum corpis ꝓ serpēte . Sēsualitatē pro fcia . Ratōnem pro viro .

¶ Fecit ꝺus boīem totū ad ymaginē suā · hoc ꝼm spm̄ . Sz ne putes solū spm̄ factū in q̄ ymago : addit . Masculū ⁊ fciaz . f . e . hoc ꝼm corp⁹ vbi duo ꝼm sexum esse discernūtur : cum prius dixit vnum .

¶ Ambro. Vir ē ymago dei . Sz ī geneſi ꝺz · fecit boīez ad ymaginem dei · mas . ⁊ . f . Nō ḡ vir ymago dei vt nō velz · ⁊ nō mulier : Sz ł ī natura hūanę mētis · ⁊ mystice loqtur ꝺ velatōe . Aliter ei nisi aliq̄d secretū referet inane ē qđ ꝺz . Hō ei est ymago dei ꝼm rōnalē mentē · in q̄ ꝺz renouari in agnitōe dei ꝼm illud . Renouamini spū mētis vię ⁊c . Et itez . Induite nouū boīez q̄ renouat⁹ in agnitōe dei ꝼm ymaginē ei⁹ q̄ creauit eū · vbi etiam nullus sexus ē · ß idē ē ibi fcia cū viro . i . tota illa substantia vna est ymago dei · ⁊ ī mētib⁹ eoꝝ ꝓmunis ē natura · ß ex sexu corpis significat⁹ distributio mētis . Est ps eminēs q̄ se extēdit ī id qđ ē eternū · q̄ est ymago dei · ⁊ iō nō est cohibēda velo · vt se inde cōtineat . Est ps īferior q̄ ꝺirigat⁹ ad actōnem tpaliū · q̄ ex q̄ pte ꝑsulit vitatē ymago dei ē · ex q̄ extēdit⁹ ad agēda īferiora nō est ymago dei . Qz ꝛo ī his reb⁹ tpalib⁹ piculosa ē nimia ī inferiora pgressio · iō bēt ptātē sup caput q̄ cohibeat · qđ indicat capitis mulieris velamē . Qđ ḡ ad totū vię ptinz ymago ꝺi ē . qđ ꝛo ad solā eā q̄ in adiutoriū tribuit⁹ n̄ est ymago dei qz n̄ ē ymago dei nisi qđ iberet icōmutabili vitati

¶ Veruntamen. Quānis in pmis n̄ sit vir de fcia : ß econūso · tñ in sequēti generatōe n̄ est ß Jn dño . i . ī opatōe dñi · in q̄ alt⁹ sine altero n̄ creat⁹.

¶ Verūtñ ⁊c . Nō ita se hz in xp̄o dño · vt admisso viro mulier excūdatur a salute · neq̄ vt admissa muliere vir excudatur . Reddit autem causā

†ſ non velata decaluetur · quia aut decaluabitur aut tondebitur · quod cōstat eam nolle ſ ⁊ decaluetur vel etiam tondeatur · sed si turpe est

Nam si nō velatur mulier †tōdeat.

Si vero turpe est mulieri tonderi · aut decaluari : velet caput suum .

ſ qui maior est † ſ signum subiectionis habere quasi non liber ad deum ſ honor obstat ne ve

Vir quidem non debet †velare capite . quia ymago ⁊ gloria dei non debet abscondi .

put : quoniam ymago ⁊ gloria est

ſ qz ex eo · nō vir et⁹ qz .

dei · Mulier autem gloria viri est .

ſ adam ſ ena ſ ena

Non enim vir ex muliere : sed mulier

ſ adam ſ alia rō cur gloria viri · ⁊ qz .

lier ex viro . Etenim non est creatus

ſ adam ſ in adiutoriū eue ſ ena

vir ꝓpter mulierem : sed mulier

ſ ī adiutoriū viri ſ vt oñdatur subiecta · ⁊ qz preuaricatio per eam cepit · velet caput non habeat liberum · propter sacerdotum reuerentiam · vt sicut ante iudicem : ita ante vicariuz sacerdotem sit subiecta viro · vel ne sacerdotes intuētes eius faciem irritētur ad libidinez

ꝓpter virum . † Ideo debet mulier velamē habere supra caput ꝓ

ſ vel potestatem alia littera

ſ grata est eī sanctis angelis ⁊ sacrata ⁊ pia significatio ista

pter angelos · veruntamē neq̄ vir

sine muliere : neq̄ mulier sine viro

ſ · i . scōm deum qui creauit ex vno ambos ⁊ vnum in natura · ⁊ quod vnum in natura confirmat . Nam sicut

in domino . Nam sicut mulier de

q̄ altero admisso·alter non sit excludend⁹. Nam sicut mulier de viro ꝛc.
¶ Oia autē ex d. Postq̄ singula dixit vt oīa do·vni p̄cipio subīce ret: addit oīa ex deo·vt neq̄ mulier de subiectōe doleat·neq̄ vir de exalta tione superbiat.
¶ Vos ipsi. Quia eius traditōnem non seruauerāt: qđ eis succenset iā non ex auctoritate traditōnis suadet·ß ex natura. Natura nō docet q̄ vir si comā nutri ꝛc. Ideo gloria mulieri·q̄ naturaliter hēt·q̄ p velamine· coma enī indiciū velaminis est·vt nature volūtas addatur. Et ideo vir non naturaliter comatus·q̄ nō est velādus·z lex phibet virū eē comatū.
¶ Si comam. Coma samuelis z ꝓpheta rum ꝓ velamine veteris testamēti·ī reuelatione q̄gelij deponit. vñ cum transieris ad christū auferetur velamen.
¶ Hoc autem p̄cipio. Non deserēntis solertia requiratur Sed p̄cipientis auctoritas attendatur.
¶ Non laudans Incipit đ dñica cena in qua multum peccabant.
¶ Oportet esse hereses. Non vult nec optat apls eē hereses. Sed q̄ sic futurū est dicit. Et q̄ hoc vtile eē·ad quid vtile subdit; vt ñ tm̄ reprobi q̄ dicūt. Ego sum pauli Sed z q̄ probati sunt manifesti fiant.
¶ Hereses. Vt etiaz in hijs qui dubitāt de resurrectōne. Scissure ꝓ donis spūalibus·z hi malo suo prosunt catholicis. Dēs eī inimici ecclesię vel errore cęcati vel malicia depuati prosunt ecclesię· quia si accipiūt ptātez corpaliter affligēdi exercent ei⁹ patiētiā. Si vero male sentiēdo aduersantur exercēt eius sapientiā. Ab aduersario enī mota quęstio discendi existit occasio. Hereticus ē qui alicui⁹ tpalis ꝓmodi z maxime glorię p̄cipat⁹ q̄s sui gratia falsas ac nouas opiniones vel gignit vel sequitur.
¶ Dominicam cenam. Aug⁹. dicit acceptōnē eucharistię·quā nō debent pransi sumere. vel mensis suis miscere· vt hi quos apostol⁹ arguit. Sz ieiuni ī honorē tāti sacramēti·licet eī post cenam discipulis suis dederit corpus z sanguinem suum. Nō tm̄ iam calūniandū est vniūsę ecclesię q̄ a ieiunis sp sumitur. Nam saluator quo vehemētius ꝓmēdaret mysteriū hui⁹ altitudinē·voluit hoc vltimū infigere cordib⁹ z memorię eoz. Quo ordie aut post sumeretur ab apostolis p̄ quos ecclesias dispositurus erat seruauit docendū.
¶ Unusquisq̄. Notat illos qui munera q̄ offerebāt altaribus p̄ sacrificio ꝓficiēdo·pacto illo sibi resumebant·nec alijs nō habētibus cōicari sinebant·ß soli sumebant vt inde etiā inebriarent alijs esurientibus.
¶ Ambro. Munus oblatum totius fit populi. i. vniuersis cōicari debet q̄ ī vno pane oēs signantur·per id eī q̄ vnū oēs de vno sumere oportet. Nos g̃ notat qui ī ecclesia vbi causa vnitatis z mysteriū ꝓuenit: suas oblatiōes causa dissensionis (quā pseudo seminauerūt) sibi vendicabāt. Tātas eī dissentiones inter eos pseudo seminauerāt vt suas zelarēt oblatiōes z vē dicarēt·cū vna eadē q̄ prece oīm oblatiōes bñdicerent. Et hoc ita faciebāt vt ceteri vñ offerent nō habētes·nō sumētes ptem cōfunderētur·z hoc tam cito: vt supueniētes nihil inuenirent. Et dum sic: domi potius agenda sāt hec. Sed vt corrigantur: formā q̄ a christo ī hmōi re data ē iterat.
¶ Ecclesiam. Ecclesia fideles de q̄bus dr: Vt exhiberet sibi ecclesiam glorioſam. Hoc tm̄ noīe vocari ipsam domū oīonis aplus testatur dicens: An ecclesiam dei ꝛc.

¶ Laudo vos. Vt sic distingue laudo vos ī hoc: vtiq̄ nō laudo.
¶ Ego ei accepi. ꝛc. Ondit mysterium eucharistię inter cenā dum celebratum· non cenā eē. Medicina cī spūalis est·z memoria redēptōis· vt maiora consequamur· q̄ morte christi liberati sum⁹. Unius ī edendo z bibēdo memores eē debemus. nouum testamētum ī hoc cōsecuti· q̄ bñficij dīni sāguis ē testis· vñ ad tuitōnē corpis z aīę p̄cipimus q̄ caro christi p̄ salute corpis, sāguis p̄ aīa nostra. Ideoq̄ ñ manducādum p̄dixit lex sanguinem.
¶ In qua nocte. In nocte pass⁹· ad lucem resurrectōnis vēit
¶ Fregit. In sacramento. s. p̄z q̄ videbatur·z integrum a fidelibus credebatur.
¶ Fregit. Vnū oīb dedit·vt ī vnitate permaneant·ß cum fregit spontaneā passionem suam ostendit.
¶ Accipite z mā. hoc ē cor. m. Post celebratū vet⁹ pascha dns corp⁹ z sāguinem suum discipulis dedit vt ossideret veteris testamēti sacramēta cessatura
¶ Ideo post alia dedit vt discipulo z memorię tenacius infigeretur·z ab ecclesia deinceps frequentaretur·
¶ Sub alia specie tradidit z deinceps a fidelibus sumendum instituit·q̄ fides non habet meritum cui humana ratō prebet experimētum. Sub spē panis z vini q̄ res huius speciei expressam habēt similitudinem cum vtraq̄ re huius sacri cōtēta scilicet z significata·z significata z ñ contēta. Contēta z significata ē caro christi quam de virgine traxit· z sanguis quem p̄ nobis fudit. Significata vero z non contenta·vnitas ecclesię in p̄destinatis vocatis iustificatis z glorificatis. vñ hieronimus dupliciter intelligitur caro christi·vel illa quę crucifixa ē z sepulta. Vel spūalis illa atq̄ dīna de qua ipe dicit. Caro mea vere est cibus ꝛc. Et vere qui manducat meā carnem in me manet ꝛc.
¶ Sunt itaq̄ tria ī hoc sacramento. Vnum qđ tantum est sacramentuz vt species visibilis panis z vini. Alterū qđ est sacramētuz z res·vt caro xp̄i propria z sanguis. Tercium quod est res z non sacramentum·vt est mystica caro christi. Sacramētum vero est sacrę rei signum. Et species illa vtrāq̄ rem signat·z vtrinsq̄ expressam gerit similitudinem. Nam sicut panis p̄ ceteris cibis corpus reficit z sustentat·z vinum hominem lętificat z inebriat·sic caro xp̄i interiorem hominez magis ceteris gratijs spiritualiter reficit z saginat·z sanguis spiritualiter lętificat· z sic ebriat vt sobrium reddat·vnde calix meus ebrians q̄s p̄clarus est·habz z similitudinē cum re

q4

ſ prius ſ postea nascitur
viro · ita z per mulierem vir. Om
ſ Et corpus z aīa vtriusq̄ ſ Et cū hec sint
nia autem ex deo· Vos ipsi iudica
te: Decet mulierem non velatam
ſ vel nam.
orare deum? Nec ipsa natura do-
cet vos. Q̄ vir quidem si comam
ſ Scōm legem que hoc prohibz
nutriat·ignominia est illi. Mulier
vero si comam nutriat·gloria est il
†ſ vt reā se cognoscat z ſubditā
li: quoniam capilli pro† velamine
dati sunt illi. Si quis autem vide
ſ discretōe nō vult vti sed auctoritate ſ apostoli
tur contentiosus esse Nos talem
ſ Id est·nec moises nec christus sic docuit vt vir
velet caput nō mulier.
consuetudinem non habemus: ne
ſ de aliis gentibus ad fidem christi vocata.
ſ qđ dictum ē de velādis capitib⁹
q̄ ecclesia dei. Hoc autē p̄cipio
ſ Sed improbans ſ Id est·non ad vſuz perfectōnis sed ad detrimentum dānatōis ſ vt deceret
non laudans q̄ non in melius: sed
ſ ad dominicam cenam ſ primū
in deterius conuenitis. Primum
malum dissensio·vnde oriuntur cetera
quidem conuenientibus vobis in
ſ que exigit charitatis vnitatē ſ discordias
ecclesiam·audio scissuras esse: z ex
ſ in quibusdam esse quod non est inutile bonum
†ſ non vult·sed scit futuras ſ vt in his qui dubitant de resurrectōne. ſ vtile est.
parte credo† Nam† oportet z here
†ſ nō tantū reprobi sed ſ qui dicunt ego christi.
ses esse: †vt z qui probati sūt mani
ſ inter vos ſ qđ fieri dēt non tam corporum ꝓsortio q̄s cordium glutino. ſ z qz ī vobis scissure:
festi fiant in vobis. Conuenienti-

† ſ ex hoc solo q̄ scissure sunt in vobis ſ vel iam in p̄senti hoc damnum habetis in futuro peius
† ſ non licet.
bus ergo vobis in vnum† iaz non
est dominicam cenam manducare
ſ vestrum contendentium
Unusquisq̄ enim suam cenaz pre-
ſ ante dominicā cenam. ſ totum quod obtulit
† ſ non ad erogandū pauperib⁹ † ſ cui nihil datis
sumit ad† manducādum. Et† alius
† ſ cum sobrii esse deberetis
quidem esurit: alius autez† ebrius
ſ sed ſ in domibus potius faciendum
est. Nunquid domos non habetis
ad manducandum z bibendum?
ſ domum oratōnis ſ quod vere facitis · z si non putatis
Aut ecclesiam dei contemnitis: et
ſ erubescere facitis
confunditis eos qui non habent?
ſ z cū hec sint, non inuenio quid dignū sit vobis.
† ſ in aliis·in hoc nihil laudabile ūenio
Quid dicam vobis? †Laudo vos
† ſ non laudo · quia corpus domini est quod sumere debetis·z in eius commemoratōe ſ·O. qđ
in hoc nō laudo. †Ego enim accepi
ego ab ipso didici hoc
a domino quod z tradidi vobis ·
quoniam dominus noster hiesus
ſ imminente iam passione · z ideo acceptius tenendum.
christus in qua nocte tradebatur
ſ de reparatōe hoīm sic futura
accepit panez·z gratias agens fre
†ſ .i. gratum z acceptum intelligite·fide comedite ſ vt conformes mihi sitis
git z dixit†: Accipite z manducate·
ſ quod aliud videtur † ſ illud idem substanti aliter·vel scōm efficaciam
Hoc ē corp⁹ †meū qđ ꝓ vobis tra
ſ qđ dixi·i. corp⁹ meū accipite z m. vt sicut p̄ceſſi: sic seq̄mī† ſ. i. ī memoriā passiōis z mortis .m.
det Hoc facite ī meā† memoratōz

significata tantum·quę est vnitas fidelium·quia ex multis granis vn⁹ conficitur panis·7 ex pluribus acinis vinuz in vnum confluit·sic ex multis fidelium personis vnitas ecclesię consistit. Cuius etiã sacramentum est corpus christi propriũ quod de virgine sumpsit. qz sicut corp⁹ christi ex multis mẽbris puris·7 ab omni peccati macula communibus constat· ita 7 vnitas ecclesiastica ex multis personis mundis 7 immaculatis consistit. In cuius rei typo facta ẽ arca dñi de lignis setbim q̃ sunt ĩputribilia 7 albę spinę silia.

¶ Sub duab⁹ spẽb⁹ iõ dedit·vt oñderetur christ⁹ totã bũanã naturã. i. corp⁹ 7 aiam assumpsisse· vt vtrunqz redimeret·panis eĩ ad corpus refert·vinũ ad aiam· qz vinũ sanguinẽ opatur· in q̃ sedes aię a phisicis eẽ dr. Et iõ sub duab⁹ spẽb⁹ celebrat·vt aię 7 carnis susceptõ in xp̃o·7 vtriusqz liberatio in nobis significetur.

Aqua iõ apponit vt ostẽdatur nr̃a redemptio p̃ christi passionẽ facta·7 eius passio procurata p nr̃a dilectiõe aqua eĩ genus bũanũ significat·vñ ĩ apocalipsi. Aquę quas vidisti populi sunt quaruz salus non posset eẽ sine passione dñi·nec dñi passio sine populi dilectione· nisi eĩ nos diligeret pro nobis morti se non traderet.

¶ Nec corpus christi esse ĩ altari ipsa testatur veritas cũ inqt. Accipite & est corp⁹ meũ. Et scõz autoritates in mediũ ductę cõprobant. Sit enĩ ambrosi⁹. Aq̃qz p̃secrat panis ẽ 7 vinũ·vbi aũt ꝟba christi opata fuerit·ibi pane fit christi caro 7 corp⁹. Itẽ Sermo christi·q̃ potuit ex nihilo facere qđ ñ erat·nñq̃d põt ea q̃ sũt mutare ĩ id qđ ñ erãt. Itẽ Eusebi⁹. Innisibiliter sacerdos visibiles ẽaturas ĩ sbaz corpis 7 sãguis sui ꝟbo sua secta ptãte ꝓmutat.

¶ Item. Et mali nec corp⁹ christi sumũt. Idẽ. Est etiã in peccatoribus idigne sumẽtibus vera xp̃i caro·7 verus xp̃i sanguis·& eẽntia nõ salubri efficiẽtia. Et apls. Qui mãducat 7 bibit corp⁹ dñi idigne ꝛc·p qđ docemur q̃ sit cauendũ male accipere bonũ·ecce eĩ factũ est malum dũ male accipit bonum. Quis aũt videtur cõtraire qđ ait Aug⁹. Bonus accipit sacrm̃ 7 rẽ sacrũ·malus vero sacramẽtũ 7 non rẽ. Ad qđ dicimus· Bonus accipit sacrm̃. i. carnẽ xp̃i ꝓpriã 7 sanguinẽ·7 rem. i. vntatẽ fideliũ 7 gratię augmentũ: & non sic malus: Idẽ. Nõ manducãs manducat· mãducans nõ mãducat. Id ẽ non manducãs sacramẽtaliter·mãducat spũaliter. Et mãducãs sacramentaliter nõ mãducat spũaliter. Itẽ dixit veritas. Non hoc corp⁹ qđ videtis manducaturi estis·7 bibituri illũ sanguinem· quẽ fusuri sũt q̃ me crucifigẽt & sacrm̃ aliud ꝓmẽdaui vobis. i. nõ ĩ hac specie mãducaturi estis & ĩ sacramẽto·nõ morsib⁹ discerptũ 7 laceratũ (vt putatis) & integrum 7 illęsum.

¶ Sciẽduz q̃ in prolatõe verboꝝ illoꝝ·hoc ẽ corp⁹ meũ. Et hic ẽ calix ꝛc mysteriũ cõsũmat 7 panis ĩ corpus christi ꝓuertitur. Sz quę sit illa ꝓsio Qz formal nõ sit·manifestũ est·qz forma panis 7 vini remanet. Vtz vero sit substãtial⁹ pspicuũ nõ est. Quidã eĩ dicũt sic substantiã in substãtiã trãsire vel ꝓuerti·vt hęc fiat illa·nec tñ illa augetur·nec ꝓcedũt·q̃ & esse: illa ꝛvedici possit. Alij aũt sic dicũt·hãc in illã trãsire vel ꝓuerti·qz sub ill⁹ accidẽtib⁹ sub q̃bus prius erat substantia panis 7 vini. post cõsecratõez est substãtia corpis 7 sanguinis quibus tñ ipsum corpus non afficitur. Nos igit incerta relinquentes ·qđ ex autoritatibus certũ est p̃fitemur. s. substãtiã pais 7 vini ĩ substãtiã corpis 7 sanguinis dñici ꝓuerti·moduz vero cõuersionis ignorare nõ erubesci⁹ fateri. Quę aũt remanẽt ꝺ priori substãtia accidẽtia. s. color sapor forma pond⁹ nec ipsum corp⁹ xp̃i afficiũt·nec ĩ eo fũdant. Si ꝟo q̃rit vbi fundẽt·dicim⁹ nob poti⁹ videri q̃ sint sine subiecto q̃z ĩ ꝺbiecto

¶ De fractõe vero c⁹ rei vel ĩ qua re sit. Manifestũ q̃dẽ q̃ nõ in corpe xp̃i cũ ip̃m incorruptibile ĩpassibile 7 ĩmortale. Vñ 7 christ⁹ redarguit carnalẽ sensum discipulorꝝ q̃ putabãt carnẽ xp̃i sicut aliã in partes eẽ dividẽdaz 7 morsib⁹ lacerãdam· Iõ plures dicunt·q̃ nõ est ibi fractio·& fieri videt tm̃. Quib⁹ obiicitur qđ ait ambrosius. Nihil falsum putãdũ est ĩ sacrificio veritatis. vel sicut ã mago ꝝ prestigijs· vbi delusiõe quadã falluntur oculi·vt videatur eẽ qđ non est. Ad quod illi dicũt: Non fallit nos visus nec fallit qđ eẽt si crederetur sic frangi vt videtur. Nec ẽ illusio·qđ ad vtilitatẽ fidei.

nõ ad deceptõez sic fit. Alij dicũt q̃ ibi quidẽ sit fractõ·nõ q̃dẽ in corpore xp̃i·& in ipsa forma panis sacrali·quod videtur aplus velle dicens: panis quem frangimus ꝛc. Itẽ augi. Mñ xp̃us mãducat vita mãducatur· Nec qñ mãducatur ptes de illo facim⁹·7 q̃dẽ in sacrõ sic fit. Itẽ vnusquisqz ptẽ suã accipit·q̃ ptes mãducatur·7 manet ĩteger. Ex quib⁹ patet·q̃ ĩtegrz 7 incorrupti corpus xp̃i mãducatur·etsi fractõ vel ptitio ibi ẽ·nõ in ipso·& ĩ sacramẽto eẽ videt. Alij dicũt q̃ sit ibi fractõ·& nulli⁹ rei·qz nihil ibi frãgitur

Sicut eĩ sunt ibi accidẽtia sine subiecto· sic mirabiliter q̃ õt ibi eẽ fractio ĩ accidẽti· vel sine oĩ re q̃ frãgit⁹. Magnũ est eĩ 7 iscrutabile istud mysteriũ· Vnde ambrosi⁹. Quid q̃ris nature ordinez in xp̃i corpe·cũ p̃ter naturaz sit ipse dñi ptus ex virgie. Credere inbemur discutere ñ pmittimur

¶ Sciẽdũ· licet diuse sint ibi spẽs panis 7 vini· nõ tñ duo sacra dicendebẽt & vnũ· qz sub vtraqz spẽ idẽ sumit.

¶ Preterea solz q̃ri Si nõ est ibi substati alis cõuersio vt q̃busdã placet. Sz quodã locutõis tropo· dicat trãsire vel cõuerti & in illud. s. q̃ sub ill⁹ accidentib⁹ ·sumatur sub q̃b⁹ erat substãtia pais vel vini q̃d de ipsa substãtia panis vel vini factũ sit. Ad qđ illi rñdẽt· vel in p̃dictã materiã resolutã· vl̃ nihilũ redactã qđ p̃t ille facẽ q̃ d nihilo cũcta cauit

¶ Queritur etiã. Si aq̃ aliq̃ oblivione vel negligẽtia ñ apponat· an irritũ sit. Qđ cũ de autoritate nob certũ nõ sit·sine assertõe qđ nobis videt dicim⁹. Qz si nõ aio ĩtroducẽdi hęresim·& oblivionę p̃termittatur·nõ minus cõficitur verũtamẽ guiter pñiendũ. Nec greci aquam addunt.

¶ Sciẽdũ q̃ a brutis aialib⁹ corp⁹ christi ñ sumitur·etsi videatur. Quid fuit mus q̃d mãducat. Forte vl̃ nihil vl̃ substãtiã pais sub spẽ sua reductã

¶ Post & q̃d ptes illę q̃ ibi videtur fieri significẽt videam⁹. Triforme ẽ corp⁹ christi. Pars oblatę ĩ calicẽ missa·corp⁹ christi qđ iã surrexit mõstrat Comesta ps ãbulantẽ adhuc sup terrã·ps ĩ altari vsqz ad finẽ remanens corpa sanctoꝝ vsqz ĩ finem seculi ĩ sepulcris iacẽtia.

¶ Nota q̃ corpus christi volũtate fuit mortale 7 passibile·naturaliter nec mortale nec passibile·7 ĩmortale datũ fuit discipul⁹·7 si tũc mortale eẽt.

¶ Nota q̃ discipuli tale dñicũ corp⁹ acceperũt ĩ cęna ante resurrectõnem q̃le erat ĩ natura scilicz ĩmortale·naz q̃le erat ex volũtate. i. mortale·qđ dũ adhuc mortale nõ per naturã·potuit petro eẽ ĩmortale: virtute ei⁹ c⁹ volũtate erat mortale: 7 nõ iure nature. Ipse eĩ solus mortuus est voluntate: alij omnes ex necessitate.

¶ Credere debemus panẽ 7 vinum qđ christus ĩ cęna discipul⁹ dedit mãducãdum 7 bibendum: ĩ verum corpus 7 vez sanguinem christi ibidẽ conuersum·cum ꝓus panis verus·7 vez vinum. Nec ẽ mirãdũ quẽadmodum dic⁹ august. Si mortalib⁹ manibus se ĩmortalem ferebat·cũ ĩ trãsfiguratõe q̃ tũc 7 postea mortal⁹ fuit: se ĩ glia ĩmortalitatis 7 ĩpassibilitatis petro 7 iacobo 7 iohanni ostendit.

¶ Quotiẽscũq̃. Expoit ĩ quã christi cõmemoratõez·mortem. s.

¶ Donec ve. Quia hoc nõ mutabitur·sicut sacramenta iudęorum.

¶ Indigne. Aug⁹. ĩ libro quito de vnico bapt⁹. Quia aliq̃s nõ ad salutẽ·non iõ minus est corpus 7 sanguis quod accepit.

¶ Aug⁹. super iob. oñ. viij⁹. Et sancta obsunt malis·quare cauenduz est male accipere bonum. Et mala prosunt bonis·vt paulo angel⁹ satbanę.

¶ Indigne reus. Ambro. Indignus ẽ q̃ aliter celebrat mysteriũ q̃z a christo istitutum est. Reus q̃ beneficium e⁹ ĩ irritum ducit.

¶ Aug. super iob. omel. xxxij. Dignę sũt. si tã de crimialibus pnitet. q̃z displicẽt venialia·7 si fragilitate humanę cõdicõis sciat se statĩ ad ea rediturum. Nullum peccatum veniale est dum placet quãtumcunq̃ paruum sicut mortale si vere displicet nullum iudicatur.

¶ Probet autem seipsum. Si peccata sint quotidiana ·vel nõ sũt mortifera·7 dimittat cõfratri accessurus ad altare 7 dicat. di. n. d. n. s. 7. n. di. ꝛc. Et sic securus accedat 7 de p. il. e. 7 ca. bi. Q· vide si dimittas. Nã si nõ dimittis·mẽtiris 7 ei mẽtiris quẽ ñ fall. Mẽtiri do potes fallẽ ñ potes.

ſ ꝑ nostra ſalute 7 exhortatõe ſ iã finito veteri paſcha.

Similiter 7 calicem: poſtq̃ cęnaſ quaſi. Hic calix est meus sanguis in quo effuso confirmatur nouum testamentum· quia testamentum in mortuis confirmatur· vel ẽ noua promissio· non tpalis· sed eterna boni.

uit·dicens: Hic calix nouuz teſtamentum eſt in meo ſanguine· hoc facite in meam commemorationez ſ ideo debetis sumere in memoriã passionis q̃.

Quotienſcunq̃ enim manducabitis panem hunc 7 calicem iſtum bibetis· mortem domini annunciaſ pro vobis factam repzesentabitis.

ſ dñs ad iudicium. ſ quia in commemoratione mortis debet sumi.

bitis donec veniat. Itaq̃ quicunq̃ manducauerit panem hunc 7 bibit † ſ mortis christi penas dabit· vel de bono male sumpto maculam trabet.

berit calicez domini indigne: reuſ erit corporis 7 sanguinis domini· ſ examinet ſ deuote

Probet autem seipsum homo· 7 sic accedendum· quia dominus est· vt gloriam videamur reddere redemptori.

de pane illo edat: 7 de calice bibat ſ nam qui aliter.

Qui eni mãducat 7 bibit indigne

¶ Aug. Indigne accipit si tūc accipit cū dz agē pniaz. g̃ p⁹ se iudicz z se ueritate pnīe se exerceat· vt a seipso iudicat⁹ z ñ iudicet a dño. Cessat ei vidi cta diuina si confessio p̄currat hūana.

¶ Quǽritur an quotidie sumenda sit eucharistia an eligendi sint dies· quibus homo purius continenti⁹ q̄z viuens ad tantum sacramentum dignius accedat. Huic quǽstioni recte respondet· qui monet· vt p̄cipue in christi pace permaneat· z vt quisq̄z faciat· qđ ꝑm fidem pie credit eē faciendū. Nā z zachęus z centurio· cum alter christum in domuz suam gaudēs receperit. Alter ve/ro dixerit non sum dignus vt intres sub tectum meum. Saluatorem bonorificanerť· licet diuerso modo et quasi cōtrario modo. Ad hanc etiam silitudinem valet· q̄ i anti/quo populo vnicuiq̄z piorum mãna ꝑm pro priã voluntatem i ore sapiebat sic in ore cui⁹ q̄z christiani christi corpus vel quotidie vl certis dieb⁹ sumptū. Nã aliqs honorando nō audet quotidie sume re. Et alius honoran/do non audz vllo die p̄termittere. Cōtemptum solū nō vult ille cib· sic mãna fastidiū

¶ Judicium sibi man. Quǽritur qño hoc cū dominus dicat Qui mãducat me ipe viuet ꝓpter me. Sed duo sunt modi mãducandi. Vnus sacr̃alis quo mãducãt tam boni q̄z mali. Alius spũalis quo soli boni. Et hoc ē non solū christū mãducare z i sacro ei⁹ corpus accipere· sed in ipso manere· z habere ipsū i se manētē. Spiritualiter ei mãducat qui in vnitate eccl̃esię quã ipsum sacramētū significat manet. Nã q̄ discordat a christo· nec carnem christi mãducat· nec sanguinez bibit etsi tãte rei sacramētū ad iudiciuz q̃tidie sumat. De qua etiã dicit aug. Ut q̄d paras dentem z ventrem· crede z manducasti.

¶ Ideo inter vos. Hoc fit ad correctōnem aliorum.

¶ Dū iudicamur. Eisdem qui patiūtur etiã pęna ē aliq̃ purgatio· vt ꝓpbetę abdo q̄ ꝓhibitus comedit· q̄ viuus potuit terreri vel cōtristari ꝺ eo qđ non erat sensurus mortuus. Dictū est enī ei. Non iferetur cadauer tuū i sepulcro patz tuoz. Et p hoc iobediētia ꝓpbetę p̃iri potuit· ne ad supplicium tartareū ei⁹ aīa raperetur.

¶ Corripimur. In paucis oīm emēdatō· qz tīore pęne nr̃e alij emēdāť

¶ Invicem expectate. Ambro. Ut multoz oblatō simul celebretur z omnibus ministretur.

C. XII.

¶ De spũalibus. De bonis sanctispũs pro quoz maioribus alij sup/biebant. minores invidebant z despabāt q̄i nunq̄z habituri.

¶ Scitis. q. cū. g. e· Spũalia traditurus poza cōmemorat· vt sicut tūc ymago ydoloz· ita nūc dei. Scitis. Ut experti· q̄ cum eētis gētes. i. gentiliter viuētes eratis. Euntes. Nomen. quasi assidui. Ideo notum. Quia per singula charismata boībus magis gliam q̄s deo dabāt nescientes ß a spũsancto mīstrari. In oībus. Oñdit laudē dei esse z grām· vt si cut tunc cum ymago ydoli totū malū fuit ex boīe: ita nūc ex spũ dei oīa bona credātur. Nō q̄ scitis q̄ spūs mal⁹ retractās vos a bono duxit ad tā ir ratōnabile malū. i. ydolatriā: p hoc facile vobis notū facio· q̄ per spũm ꝺi abstinetur a malo· z fit bonū: z hoc ē: Nemo i spũ dei loquēs· cogitādo· loquēdo· opando: dicit siliter tribus modis. s. corde ore z ope aliquam sepatōnē· a iesu. i. quodlibet peccum· q̃ vox hūana errore ē· vt oē falsum· qđ é Abstinetur p spũm a malo. Vel Nō dicit anathema. cui: ibesu vt dicat eū vel nō eē a deo· vel minorem deo. Et nemo· Quantuscū q̄z sit. Dicit. Vere. i. cogitatiōe· ꝓbo· ope· Iesus ē dñs Et ego seruus ei⁹· nisi per spũm sanctū· a q̃ oē verū. Qđ ē· Bñ opari ē per spũz. Nō ei adulatōne hoīm iesus ꝺ dñs· vt in ydol· q̃ ab hoīby dij dicūtur· cuz nō sint. Nō g̃ fauor ē hoīm z bñficiū· q̄ iesus dñs ꝺr: ß donuz dei· q̄ mysteriū suū homiby declarauit. Qui dicit ß. nō p̃stat bñficium religioni· ß accipit Et gr̃a hoīm ē· q̄ idola dij dicūtur cuz non sūt· vñ z antistites eorum ill̃ subiecti sūt· hic ꝓ aliter· vñ hūiliari debēt vt patiantur se argui· nō querāt adulatōnibus deliniri.

¶ Dicit. Proprie dicit q̄ volūtatē z mētem suam voce enunciat. Generalit autē ibi Non oīs q̄ dicit mihi dñe ꝛc.

¶ Nisi a spũsancto. Q. bene opari z oē bonū est p spũm sanctū z iō tunc maior nō despiciat minorē· quia nihil hēt nisi a spũsco.

¶ Divisiones vero. Hoc cōe oīby· ß gr̃e sunt diuise ne minor despet· ne maior duz audit gr̃as· superbiat.

¶ Divisiones. Sicut q̄ dicit dñs ihs ex gr̃a hz: ita in officijs eccl̃ie. gr̃a est ñ diuisa p personas ß i discrete trium personarum vnum opus est.

¶ Divisiones grāz. Gr̃as dic ipas ꝓtutes gr̃tis a do datas· sic fidez z spē· z hmōi· q̃z effect⁹ sūt· q̃tū ad ꝓxios mīstratō· q̃tū ad se opatō. q̄ dic Spūs dñs de⁹. Eadē ꝓsus sba itelligit: ß trinitas i psonis Idē vero deus qui. Hoc ait: ne pr̃ z fili⁹ z spũscūs· alia sepati operari videātur ex eo q̄ spiritui gr̃as· z dño mīstratōes· z do opatōes suppoluerat oīa referēs ad vnū deū subdit. Qz de⁹. s. opatur oīa.

¶ Dia in oib⁹. Nō vni oīa tribuit: ß i oīby oīa opat: vt qđ nō hēt q̄s i se· habeat i alio· z sic maneat charitas z humilitas.

¶ Si amas vnitatē: tibi hz q̄sq̄s illa hz aliq̄d· sol⁹ ocul⁹ videt: ß nō sibi soli· ß charitas ē donū spūs qđ supat oīa vt post dicet

¶ Unicuiq̄z. Diuisa sūt bona· z nō ad meritū alic⁹ singulariter dātur ß ad vtilitatē edificādę eccl̃ie.

¶ Sapientię scien. Sapia ē in ꝓtēplatōne ęternoz· sca i actōe ꝓpalis· vñ in iob. Ecce pietas. i. cult⁹ dei ē sapia· q̄ grece theosebia. Et q̄s ß cultus eius nisi amor z ognitō eius. Abstinere aūt a mal sca ē· mala āt i tpalibus sūt· i quib⁹ caute z prudenter versandum est. Cui datur sapientia q̃i sol est· cui sca: luna i nocte seculi· quibus cętera dantur. stellę sunt· quia z ß in nocte sūt necessaria. Vñ. Solē i ptātē diei lunā z stel. i ptātē noctis

dicturus q̄ omnia bona a spiritusancto premittit similitudines in contrario ſ vt experti.

tres: Scitis āt quoniam cum gen
cui impietati repugnat ratio.
tes eētis ad simulacra muta prout
ſ a maligno spiritu ſ eratis.
ducebamini euntes. Ideo notum
ſ tūc qui se abrumpit a chri
vobis facio· q̄ nemo in spiritu dei
sti corpore: non habet hoc a spiritu sancto.
loquens dicit anathema iesu. Et
ſ vere verbo. s. cogitatione z ope
re iesus est dominus
nemo potest dicere dominus ies⁹
ſ. i. per ſ Quasi· Nemo potest
vitare malum z facere bonum nisi per ipsum· sed tamen.
nisi in spiritusancto. Divisiones ve
ſ donorum spiritus. † ſ dator eque quantum ad se benignus omnibus.
ro gratiaruz sunt: † idem autez spiri
ſ quib⁹ aliis aliis subseruiāt
tus. Et divisiones ministrationum
ſ p arbitrio suo dans singulis ſ fili⁹.
sunt: idem autem dominus. Et di
ſ opera maiora. s. z minora.
uisiones operationum sunt: idem
ſ dator ſ pater ſ necessaria.
vero deus· qui operatur omnia in
omnibus. Unicuiq̄z autem datur
ſ. i. gratia per quam patet q̄ i eo spūs ſ ecclesie
ſ qz z minor ꝓdest
manifestatio spiritus ad vtilitatez
ſ per ꝓtes qđ dixerat determinat ſ nō p meritū.
Alij quidem datur per spiritum
ſ non solum sapientia. i. de diuinis intelligentia z scientia de humanis· sed etiam earum sermo vt aliis possint eloqui.
sermo sapientię: Alij autem sermo
scientię scdm eundem spiritum.

C. XII.

ſ de illis post sed.

Ē spirituali
ſ quod veritas habet vt non
sit scisma inter vos sed pax
bus autem nolo vos ignorare fra

¶ Alteri fides. Et fides inter dona dei ⁊ munera est. Nō ergo sola charitas. ß charitas cū fide ⁊ deo nob est.

¶ Sermonum. Vel sermones sunt allegorice pronūciatōes que in prophetis. ⁊ in euangelijs.

¶ Hec autē omnia. Vide q aplus dicit ꝟ spūsanctū dare dona. Alibi ꝟo dic̄ q datus ē. Christ⁹ etiam ait. Accipite spūm sanctū. Vñ cū donuz dei audiūt dici spūm sanctum. illud genus locutōis agnoscāt qđ dicit apls. In expoliatōe corpis carnis nihil aliud est q ipsa caro. ita donum spūssancti. nihil aliud ē q spūssāctus. Aug⁹. Intūm ḡ donum dei est. inquātum datur eis quibus datur. Apud se autez deus ē. et si nemini detur. cū enim datur. sua volūtate datur. ⁊ ipe idem oia operatur dividens singulis prout vult.

¶ Unus atq; idez spūs. Aug⁹. Ad supra dixit tres operari. ꝟ spūm. q; enī vn⁹ naturę qđ vn⁹ opatur. ⁊ tres operantur. Vn⁹ ⁊ idē ne tot putentur. quot opa. nō q sine pie ⁊ filio. spūs opetur. Inseparabil' est enī opatō trinitatis.

¶ Dividens singulis. Vñ nec huic dolendū nec illi superbiendū. Ut vult. Qui solus nouit qđ ꝓueniat. ⁊ gratis nō ad meritum hoīm.

¶ Ita ⁊ christus. Caput ⁊ corpus dicit' xp̄s ꝓpter ineffabilem vnitatē capitis ⁊ mēbroz.

¶ Unus spūs faciet oia in membris christi corpis. sicut vna aīa videt in oculo. audit in aure. ⁊ in ceteris omnibus omnia facit.

¶ Etenim. Ondit qūo corpus christi vnum. q; oēs in vno spiritu abluti. ducti sumus in hoc. vt post simus vnum corpus. vnanimes ꝓ illū vnuz spūm. vt totum corp⁹ vna aīa vegetatur. Et q; oēs potati sumus in acceptione diuersoz donorum spūssancti. in vno spiritu: q; oīa dona ad vnuz efficiendum dirigit: nō nullius persona ꝓtēnenda. vel ꝓferēda. nec hōibus glia dei danda. q; vnus ⁊ idem in omnibus.

¶ Nam et corpus. Ambrosius. Ostendit per similitudinem humani corporis vnitatem corporis christi. i. ecclesię. habere varietatem officioꝝ ⁊ diuersitatem hanc non tollere vnitatem: sicut humani corporis vnitas nō in singularitate cōsistit ꝟ in multis mēbris. vt inuicē sibi ꝓstēt qđ dēnt.

§ constantia fidei vel sermo § curād
Alteri fides in eodē spiritu: alij gra
infirmos § eodez oibus
tia sanitatum in vno spiritu. Alij
§ miraculoum cōtra naturā † § predicere futura
operatio virtutum † Alij prophetia
§ vt discernat qđ audit. quo spiritu bono an malo dicatur. quia ⁊ dyabolus bona seducto rie dicit.
Alij discretio spirituum: Alij gene
§ Id est loqui diuersis linguis
ra linguaruz: Alij interpretatio ser
§ liguarū vel vitionū vt ioseph. § .i. etsi ñ diuersa
monum. Hec autem oīa operatur
§ in substantia § inuariabilis § nō ipse diuis⁹.
vnus atq; idem spiritus: diuidēs
§ sicut qui deus est † § iō diuersis diuersa dat quia.
singulis prout vult: † Sicut enim
§ coniunctione membroum
corpus vnum est. ⁊ membra habz
§ diuersa.
multa: omnia autem membra cor
§ q̄nis. § nī § subminī
poris cum sint multa. vnum cor
strando † § Et omnes fideles sunt ꝟ § vt non dicam corpus christi quia ipse christus sunt taz minozes q̄ maiozes § quia.
pus sunt: ita † ⁊ ꝟ christus. Etenim
§ sancto
in vno spiritu omnes nos in vnū
§ ducti § abluti § natōe diuersi. § vel us.
corpus baptizati sum⁹. sive iudei
§ cōditōe diuersi.
§ vel lis. § vel us § vel ber.
sive gentiles. sive serui. sive libe
† § in acceptōne diuersoꝝ donoꝝ.
ri: ⁊ omnes in vno spiritu † potati
† § bene omnes vnum. ꝟ § cui ecclesia similis. ꝟ § ita ⁊ ī ecclesia § nō oēs vnius officii ⁊ doni.
sumus. † Nam ⁊ ꝟ corpus ꝟ non est
† § quia idem spiritus dat omnia
vnum mēbrum: sed multa. † Si di
§ aliquis cui donum inferi⁹ datur † § tā diginus vt ille cui operatio virtutum datur
xerit pes: quoniam non sum † man⁹
† § quasi quia de primis non est. non ideo non ē necessarius
non sum de corpore: † num ideo nō
§ Similiter § qui hz sciam
est de corpore: Et si dixerit auris:
† § vt qui habet sermonem scientie vel sapientie
quoniā non sum † oculus. non sum
† § Est vtiq; adhuc quia si nō est illud potest esse aliud
de corpore: † num ideo non est de
corpore. Si totū corpus oculus:
§ auris § auris
vbi auditus? Si totum auditus
† § discretō spirituum § nares ꝟ § Hz propter hec inconuenientia vitanda
vbi † odoratus? ꝟ Nunc autem po
§ prouida ⁊ rationabili voluntate aptauit † § diuersa ꝟ § maius vel minus
suit deus † membra: ꝟ vnūquodq;
† § in constitutōe corporis ꝟ § Sicut sibi visuz ē.
eoꝝ in † corpore ꝟ sicut voluit.
§ modo multa § vnius offi cii
Q; si essent omnia vnum membrū
§ quod non nisi diuersis subsistere potest § Ne corpus pereat
vbi corpus? Nunc autem multa
§ sunt § de omnibus.
quidem membra: vnum autem
† § diuersa sunt: sed maiora non possunt dicere minoribus q; eis non egeant
corpus. † Non potest dicere ocu
§ quia si oculus preuidet manus operatur
lus manui. opera tua non indi
§ potest enī aliquis hūilis qđ nō sublimis
geo: Aut iterum caput pedibus:
Nō estis mihi necessarij. Hz mul
tomagis que videtur membra cor
§ viliora § aliquando
poris infirmiora esse: necessariora
§ Et que putamus inferioza: a superioribus non debent sperni. sed amplius honorari
sunt. Et que putamus ignobiliora
† § vestimentoꝝ
mēbra esse corporis: his † honorez
§ ita minus dignis exhortatō necessaria. qua alicuis honor illis detur vt fiant vtiles
abundantiorem circundamus. Et
§ vt pudēda § per aliqđ peccatum⁹ § ꝓsola
que inhonesta sunt nostra: abun
tonem in oratōnibus † § a nobis ea celantibus
dantiorem honestatem † habēt. Ho
§ que per se satis honorem habēt ꝟ § coꝝ que illis fiunt. sed per ea sunt alia honoranda
nesta autem nostra ꝟ nullius egent.
Sed deus temperauit corpus
§ mēbro § in se § ampliorem § per di
ei cui deerat abundantiorem tribu
gna membra. § discordia
endo honorem: vt non sit scisma
§ humano vel ecclesia § vbi dēt eē vnitas § se
§ potius
in corpore: sed in idipsum pro inui
§ in rebus agendis
cem solicita sint membra. Et si qđ
§ in aduersis § ꝓpati debēt.
patitur vnum membrum: compati
§ quasi suum sit malū § de boīs
untur omnia membra. Sive glori
atur vnum membꝝ: congaudent
§ quid ad nos ista Rndet
omnia membra. Vos autem estis
§ vnitate fidei § capitis † § pendētia § christo capite ⁊ conmembro
corpus christi ⁊ † mēbra de mēbro
§ Exponit diuersitatem in fidelibus quam dixit in membris.
Et quosdam quidem posuit deus

¶ Si totū. Quasi ī ecclia oēs eēnt vnius officij. quo implere tur necessitas corpis. cui⁹ gubernationi diuīsis opus est.

¶ Mēbra. v. q. e. i corpore. Ut nihil desit illi. ita ⁊ in ecclia diuersas psonas qb⁹ tribuit munera diuīsa.

¶ Si essent. Nō mō multitudo sensuū piret: ß etiā corp⁹. Ita si ī ecclia oēs eēnt vnius officij ⁊ dignitatis nō discernerētur membra neq; corp⁹.

¶ Aut iterꝝ caput pedib⁹. Ipsa dignitas ꝓtemptibil' ē sine subiectis. Officiuz enī est per quod dignitas cōstat. Magn⁹ imperator necessariū habz exercitum.

¶ Inhonesta. Absit vt in mēbris scōruz aliqua sit turpitudo: ß dicūtur inhonesta: q; ñ habent speciē decoris quā hēnt ea q̄ in ꝓmptu sunt. vel ꝓpter legē mēbroꝝ q̄ de pcōvenit. vsus mēbroruz illicitus turpis ē. non membra ipsa.

¶ Inhonesta. Egestate ⁊ habitu aliqū vitę mī dioris sunt. Vel illi q̄ in ecclia p aliqđ pcām inhonesti sunt. abundantius adiuuātur cō solatōibus ⁊ oꝝb⁹ vt honesti fiant.

¶ Honesta aūt. Quasi ita ⁊ fratribus in quibus studiuz pię conuersatōnis ornauit honestas. nihil est quod addatur a nob.

¶ Si deus temperauit. Remoto illo quod obest. ponit illd quod prodest scilicet. contemperationem.

¶ Et si quid patit. Ambrosius. Hoc de membris corporis ambiguum non est: quia si oculus vel pes capiatur aliqua egritudine totum corpus condolet. Ita ⁊ nos decet condolere fratribus si quid aduersitatis emerserit ⁊ lętari si bene cesserit.

¶ Sed idipsum. Q; solicita sint membra vt tēdāt in idipsum. Id ē In id sollicitudinis q; sit ipsum. i. indifferens: vt nō minus pro alio q̄ ꝓ se

¶ De membro. Vel a me membro cuius prędicatione instituti estis.

¶ Et quosdā quidem. Determinat hic de donis dei que altiora. et que sint inferiora. De his enim putabant corinthij. q; minus esset maius. ⁊ q; maius esset minus. Primum dignitate ⁊ tempore. apostolos vitę christi prędicantes. secundo prophetas. mysteria scripturarum. vel futura reuelantes. doctores precepta viuendi dantes. vel qui pueros litteris imbuunt.

¶ Genera linguarz. Ecce donum dei est multas scire linguas. Et nota q vltimum ponit illud qđ illi primũ ponebãt.

¶ Nunquid omnes prophetę ẽc. Qui ℔ non bẽt in se: amet ĩ alĳs ea z in eis iã ℔ habet q̃ in se non habet.

¶ Excellentiorez viam. Charitatẽ·qz maius oĩbus prędĉis donũ·vñ in fine bis q̃ dicunt: dñe in nomĩe tuo prophetauim9·demonia eiecim9·virtutes fecimus: dicet dñs Recedite a me·nõ noui vos operarĳ iniqtatis

¶ Si liguis hoim .l.z. Probat q charitas excellentior ẽ·qz ℔ alia sine illa nõ valent·z illa sine istis.

C. XIII.

¶ Linguis hoĩm Minus scientium·vl angelorz.i. perfectorz. Vel·Linguis. Ĩ um hoĩm. Anglorz Quibus prępositi minoribus qđ de dei voluntate primi sentiunt significãt·qđ fit aliquibus nutib9 aut signis vel quibus ad hoies missi vtuntur.

¶ Charitatem aũt. Charitas ẽ fons ppri9 bonorz·cui alienus non cõicat·quę vt oleũ non põt prędi in imo ℔ superilit. Quãta est: q̃ si desit: frustra habẽtur ętera·si assit bñtur oĩa?

¶ Velut ęs sonans aut cymbalum. Sicut ĩpulsu aliquo non p se resonãt: sic loquẽs lĩguis nõ p se q̃ nescit: ℔ ꝓtute spũs ꝓfert ea qb9 audientes mulceat.

¶ Etsi habuero pphetiã. Vt balaã z caiphas·z saul Mysteria. Vt z iudas cũ apostol·z dyabol9 qui (vt ezechiel dicit) mysteria diuina nouit. Scientiam. Vt scribę z pharisęi.·vñ vos bẽtis clauẽ scię·℔ nec ĩtratis·nec alios intrare sinitis ℟ẽnt ℔ vtiqz z mali q̃ z cõfitebũtur ĩ iudicio vbi non audebũt mẽtiri: qb nõ dicet: nõ habuistis ℔ non noui vos·qz sine charitate habuerunt.

¶ Charitatem aũt non ha. Aug. Hęc ẽ vestis qua induti conuiuę securi discũbũt. hac veste pellitur frigus q̃ frigebat petrus calefaciens se ad prunas cayphę·℔ sola ẽ q̃ didit int filios regni z pditõis·dãtur q̃dẽ z alia p spm̃ munera·℔ sine charitate nihil ꝓsunt. vñ dñs ait. Qui hz dabit ei: et q̃ nõ bẽt·z id qđ hz auferet ab eo·bẽt q̃dẽ grãz possidẽdi nomẽ christianũ ℔ nõ bẽt charitatẽ vtendi·z iõ qđ hz auferet ab eo.

¶ Si distri. chari. aũt. Impar facultas multum vel parum danti·℔ † ℔ dignitate z tẽpore·ĵ ℔ omnium ordinatores z iudices

in ecclesia: † primũ † apostolos·secundo † prophetas·tercio doctores
† ℔ Aug9. Qui post aduentum·non qui eum prenunciauerunt de quibus in actibus apostolorz.
℔ qui miracula faciunt ℔ qui

deinde virtutes·exinde gratias curationũ † opitulatões † gubernatões
infirmos sanant † ℔ qui maioribus ferunt opem vt titus apostolo vel archidi. episcopis
† ℔ mĩnorz personarũ prelationes·vt presbiteri.
℔ Qui plebi documento sunt
ĵ ℔ In plerisq vacat·

gña liguarũ † interp̃tatões ỽmonũ
† ℔ diuersis hec·quia non omnibus omnia·quia sic non esset quibus hec officia seruirent.

Nũqđ oẽs apostoli? Nũquid oẽs prophetę? Nũquid omnes doctores? Nunquid omnes virtutes? Nunquid omnes gratiam curatõnum habent? Nunquid omnes liguis loquũtur? Nunquid oẽs interpretantur? † Emulamini autem
℔ vel meliora ℔ z preter predcã

charismata maiora. Et adhuc excellentiorem † viam vobis demonstro.
℔ maius oĩbus donũ † ℔ eundi ad deum.i. charitatem·quia predicta non semper ad meritum: sed ad honorem dei ostendendum gentibus

C. XIII.

℔ qđ alicui datur ad gloriam dei non ad meritum.

Si liguis hominum loquar z angelorum·charitatem autem nõ habeam: factus sum velut † ęs sonãs aut cymbalum tinniens. Et si habuero prophetiam·z nouerim mysteria omnia·z omnem scientiã: z habuero † oẽm fidẽ·† ita vt † mõtes transferaz: charitatem autem non
℔ qua potest carere oĩbus lĩguis loquẽs
† ℔ quod ĩutiliter sibi contũditur·aliis significat
℔ sibi non prodest·alios delectat nescIens
℔ futurorum ℔ occulta
veteris testamenti z noui ℔ Sinam z hũanam
† ℔ de omni re vnde est habenda·ĵ ℔ perfectã scz.
† ℔ ad litteram. vel demones a patientibus

¶ Si distri. chari. aũt. Impar facultas multum vel parum danti·℔ ℔ Etsi illa magna † ℔ cautela elemosine vt pluribus prosit

habuero: nihil sum † Et si distribuero in cibos pauperum omnes fa-
℔ necessaria ℔ non diuitum qui reddant
℔ Quidquid licet mihi habere. † ℔ vt laurentius qđ z iactanter fit·vt ab empedocle.

cultates meas·et si † tradidero corpus meum ita vt ardeam: charitatem autem non habeaz·nihil mihi
† ℔ Itẽ charitas ideo dignior est: quia hec bona affert·ĵ ℔ habitu patientie in anima

prodest. † Charitas ĵ patiens est: benigna est. Charitas non ęmulat
℔ larga egenis ℔ non inuidet·quia alterius bonum diligit vt suum.
† ℔ peruerse·ĵ ℔ Si prospere succedit

non agit † perperam·ĵ non inflatur
℔ non vult aliis prepoui ℔ tm̃ vel ablata non repetit.

non ẽ ambitiosa nõ quęrit quę sua
℔ non prouocatur ad iram ℔ non solum nõ nocet: sed nec cogitat

sunt·non irritatur·non cogitat malum: non gaudet super iniquitate
℔ Sed dolet videns aliquem ruere

congaudet autez † veritati. Omnia
℔ In actu pro veritate ℔ Sicut in noe apparet.
† ℔ Quod veritas suadet. ℔ vt in abraham apparuit·ĵ ℔ que veritas promittit

suffert † omnia credit· ĵ omnia speratomnia sustinet. Charitas nũqz
℔ promissa patienter expectat
℔ Sed ℔ futurorum ℔ Quando omnia presentia erunt.

excidit: siue prophetię euacuabũtur
℔ Quid enĩ alicui diceretur: vbi omnes eadem intelligent ℔ Quo per speculum.

tur·siue linguę cessabunt: siue scię-
℔ cũ per ipsam rem erit † ℔ prophetia z scientia destruetur. quia ex parte sunt. i. imperfecte

tia destruetur † Ex parte ei ꝓgnoscimus: z ex parte prophetamus. Cũ
℔ imperfecte. q. scientia ex parte est prophetia ex parte est.
℔ Sed omne quod ex parte est destruetur: cum. s. ve. q. per. ẽc.

autem venerit qđ perfectũ est: euacuabitur qđ ex parte est: Cum essez paruulus: loquebar vt paruulus·sapiebam vt paruulus: cogitabaz vt paruulus. Quando autem factus sum vir: euacuaui quę erant paruuli. † Videmus nunc per
℔ per simile.
℔ more paruuli
℔ humanas res
℔ perfecte etatis ℔ postposui oĩa illa
℔ Similiter paruuli ℔ nos.
† ℔ de deo

nõ impar ẽ charitas. Et iõ tĩn est dare calicẽ aq̃ frigidę: q̃tũ fuit zachęo dare dimidium p̃monĳ. In charitate dinoscũtur discipuli xp̃i: nõ in ppbia·fide·z alĳs q̃ bẽnt z ñ discipuli.

¶ Charitas p. est b. est ẽc. Aug9. Hęc sũt arma·q̃b9 miles xp̃i armat'. Lo armaturę q̃si p̃cipua arma p̃mittit patiaz·z benignitatẽ. Oꝛig. Altera illata a proxis mala equanimit' portat·alia sua bona proxis desidera biliter ĩpendit.

¶ Non ęmulatur Qz nõ eã aliena felicitas contristat.

¶ Non inflatur. Qz nõ eã sua felicitas attollit·ñ q̃rit sua·ñ ẽ amatrix pecunię.

¶ Oia credit Sz do. ñ dic oĩb9 credit.

¶ Oia sperat. Sic ĩ prĩb9. i. ĩ plo isrl' apparuit·q̃ spabant hĳe qđ promittebat deus

¶ Oia sustinet. In capite. i. ĩ xp̃o·qui patiẽt' expectauit glaz resurrectõis z ascẽsiõis

¶ Cha. nunq̃z ex. Itẽ dignior·qz nec in ℔ scło nec ĩ futuro finitur·etsi opa ei9 cessẽt.

¶ Nũ. excidz·Si credẽdo z spando diligim9 qđ nõdũ videt' q̃to magis cũ videbit'.

¶ Euacuabit' qđ Destructio ĩpfectõis ẽ·qñ id qđ iperfm̃ est ĩplet' in vez. Hic opponit' a q̃busdã·qz eadẽ rõe charitas dẽat dici euacuari·qz mõ ex pte est ꝓpatõe futuri stat9 ad qđ q̃dã dicũt·non ipaz scĩaz. i. donũ scię euacuari·℔ modus·qz mõ ꝓgnoscã9 enigmatice z vmbratilit' z obscure·tũc aũt p spẽz. i. clarissime. Sed z ad hoc inquiũt illi. Oẽs modo imperfecte diligimus·tũc aũt perfectissime·q̃ modus diligendi euacuabitur sic q̃ charitas põt dici euacuãda vt scĩa·ad qđ illi. Vez qz de charitate sicut de scĩa oĩs ĩperfectõ tolletur. Sz sicut duo sunt diligẽda de9 z proxim9·ita z duo pĩcipales modi·vt. s. de9 propt' se z proxim9 propt' deũ·hi modi ĩ futuro ñ euacuabũt·℔ mod9 ipfectõis tollet'. Alĳ dicũt. Nõ solũ modũ scię: ℔ etiã actũ sine ipaz scĩaz q̃ nũc ẽ ĩ futuro euacuari. De actu q̃dẽ z vsu ipsi9 scię probabile ẽ qz euacuet' de ipsa xpo scĩa ñ a deo. Scĩa ei ẽst ipa mẽtis q̃litas·c9 actus est visio ipsa q̃ videmus nũc·a qua ad aliaz perducemur·vnde Scimus quia cũ apparuerit siles ei erimus.

¶ Nunc. ymagines per fidem videntur. Tunc. Res ipse. Tunc cognoscã. Id est, videbo promissa·sicut videor·hoc est·ꝓsentem ad deũ.

vbi christus est. Vel sicut prescitus sum cognoscere qđ modo est secretū.
Speculum. Est aīa vi cui⁹ aliquo mō deū noscim⁹ ꝑ obscure.
Enigma. Est non omnis ꝑ obscura allegoria. vñ sic̄ per speculū ymaginez ita noīe enigmatis similitudinem q̄z nis obscuraz z ad percipiendum difficilē significauit.
Fides spes et charitas. Augusti. Quibus scientia z pphetia militat sine q̄bus nullius iusti ē vita ista perfecta.
Maior est charitas cui fides et spes nō possunt deesse. ꝑ fides z spes sine charitate possunt eē.

C. XIIII.

Qui enim loquit̄ lingua. Quādo līgua loquēs se nō intelligebat. vt si q̄s alicuius līguę prolationem. z non significationem sciret.
Aug. Vel ita vt aliter accipiatur līgua z fiat distinctio int̄ spm̄ z mētē. qz ē in līgua i mēbro illo qđ monem⁹ in ore cū loquimur signa rer̄ dant. nō res ipse. ꝓferūtur. Jō trās lato ꝛbo Linguā hic dicit prolatōz vbi sūt significationes velut imagines rer̄. q̄ vt ītelligātur indigēt mente .i. ītellectu mētis. dum ꝛbo nō intelligūtur. dicūtur in spū non ī mente. Mēs ē hic accipit̄ supior vis aīę. Spūs vis eiusdē aīę inferior cui rer̄ ymagines īpriműtur. Lingua ꝛbo q̄libet signoꝝ prolatio. q̄ cū intellect⁹ accedit q̄ ē mentis. vl̄ reuelatō fit vel agnitō vel prophetia vel doctrina. Sciēdum q̄ loquēs līgua. aliq̄n nō intelligebat aliq̄n intelligebat ꝑ alios exponere nō valebat. ꝑ ali⁹ forte ītrpr̄ tabatur. Aliq̄n z videbat z intelligebat z ītr̄ptabatur: vt ꝛbi grā pharao ī spū vidit. vij spicas z septē boues illoꝝ q̄z prolatō q̄si līgua fuit. ꝑ ñ intellexit qđ significarēt iōq̄z pphēta ñ erat. Proinde cui rer̄ similitudies demōstrabātur ī spū si nō intelligebat. nōdū erat prophēta. Magis q̄z prophēta dicēd⁹ est. q̄ int̄pretat. qđ ali⁹ videt. vt ioseph magis q̄z pharao. pharao vidit ī spū ioseph mēte. Ei⁹ spūs īformat⁹ erat vt videret ymagines. h⁹ mens illūinata. vt ītelligēt ꝛbi tatē. Jō in illo erat līgua. ī ista prophīa. qz ī illo rer̄ ymaginatō. ī isto ymagīatōis ītr̄ptatō. Min⁹ g̃ ē propha q̄ rer̄ significataꝝ solo spū videt ymagies. Magis ppha. q̄ solo eaꝝ ītellcū p̄dit⁹ ē. Sz maxīe q̄ ī vtroq̄z p̄cellit vt daniel. q̄ z sōniū regis qđ vidrat dixit. z q̄d sigficarz apuit

ymaginem obscuram † Creaturas in quibus aliqua similitudo dei relucet. z hoc satis obscure. † manifeste.
speculū in enigmate: tūc aūt facie † a similitudine directo vultu se aspicientium. † egoipse etiam † obscure z imperfecte.
ad faciē. Nunc ꝓgnosco ex parte:
tunc autem cognoscā sicut z cogni † tunc cognoscam sed nunc. vt ad id perueniam
tus sum. Nunc autem manent fi- † q̄i pauca. sz multū vtilia
des spes charitas tria hęc. Maior
que his decedentibus pmanebit aucta.
autem his est charitas.

C. XIIII.

Sectamini cha † ergo † toto desiderio
† desiderate etiam alia dona spūs. vt linguas z alia. sed post charitatē
magis prophetiam q̄z linguas.
ritatez. ęmulamini spiritualia: ma
gis autem vt prophetetis. Qui eī
† Incognita z peregrina. † Intelligētie hoīm † aliqua signa sine itellectu
loquitur lingua. non hominibus
† cuius laudes dicit † qui homo sit. i. carnalis
loquitur: sed deo. Nemo enim
† Intelligit † non mens. sed inferior vis anime † Non ipse.
audit. Spiritus autem loquitur
† de deo secreta † de isto dico q̄ non hominib⁹ nam qui prophetat. † mente intelligendo z interpretatōne aperiendo. † Expōit scripturas que multis occulte.
mysteria. Nam qui pphetat: ho † incipientium
minibus loquitur ad ędificatōnez
† prouectorum. † desolatorum.
z exhortationez z consolationem.
† Item ideo † quod ē spū. † vt plus.
Qui loquitur lingua. semetipsum
† Si tamē intelligit † qđ est mēte loqui
ędificat. Qui autem prophetat ec
† quantuz ad se. † Quamuis autem sic ꝓphetam lingue ꝓponam tamen.
clesiam dei ędificat. Volo aūt vos
† quod donum dei. z ideo non prohibebo. † qz plus prodest
omnes loqui linguis. magis aūt † dignior
prophetare. Nā maior est qui pro † exponit † qđ raro
phetat. q̄z qui loquitur līguis: nisi † exponere valeat qđ dicit.
forte vt interpręter. vt ecclesia ędi † cum fideles
ficationem accipiat. Nunc autem

Nūc aūt. f. Dixi maior ē qui prophetat q̄z qui loquit̄ lingua. ī meipso aūt videre potestis. q̄ lingua non prodest: prophetia prodest. Nūc. Mñ fideles. quid tunc qñ infideles? **Aut i reue.** Vt exponā reuelatōnē

fratres si venero ad vos liguis lo † nihil † nisi signis. i. lingue accesserit intellectus. vt non spiritu tantum. sed z mente agatur.
quēs quid vobis prodero nisi vo † Subita ostensione.
bis loquar. aut in reuelatione: aut
in sciētia. aut prophetia. aut in do † Quamuis ita linguas appetatis. tamen
ctrina? Tamen quę sine anima sūt
vocem dātia. siue tybia. siue cytha † distinctos z intelligibiles sonos.
ra. nisi distinctionem sonituum de † Id est. quis iudicare poterit modos vel consonantias cantilene † tubia
derit. quomodo scietur id qđ cani- † aliud simile † vere de istis nesciet̄. quia nec de tuba
tur. aut qđ cytharizatur? Etenim † que bellum non significet
si incertam vocem dederit tuba.
† nescietur. effectus indicat. quia nemo se parat
quis parabit se ad bellum? Ita et
† loquentes. † quozumlibet signozum vel in cognitam. † per interpretationem.
vos per linguam nisi manifestuz
† Qui debetis ad bellū ꝓtra demones hortari † Quasi nullo modo
sermonem dederitis: quomodo
† intelligetur † a vobis † nescietur
scietur id quod dicitur? Eritis enī
† non ad corda hominum † quasi inutiliter.
i aera loquentes: Tā multa vtpu- † Sunt multa † toto
ta genera linguarum sunt in hoc † intellectu
mundo. z sine voce nihil est. Si er
† Interpretationem significationis vocis quaz profero.
go nesciero virtutem vocis: ero
† quē instruere debeo † non intellect⁹ † istruit
ei cui loquor barbarus. z qui loq
† vel audit † intellectus † quia nec ipse me nec ego ipsum intelligo. † Sicut dico de me † eritis barbari sine interpretatione
tur mihi barbarus. Sic z vos.
† Quia desideratis dona spūs
quoniam ęmulatores estis spiritu
um ad ędificationem ecclesię quę- † quod est per interpretationē † z quia edificare debetis
rite vt abundetis. Et ideo qui loq
† deum. vel sic oret. i. loquatur. † interpretandi gratia sibi detur † Id est vt exponat
tur lingua oret vt interpretetur.
† nā si aliter † Id ē loquaz † a deo datus sacit loqui. vel ratio que id bonum putat
Nam si orem lingua: spūs meus
† intelligentia eorum que dico
orat: mens aūt mea sine fructu est.

Reuelatō est qñ per figuras oñduntur q̄dā mysteria vt ī apocalipsi: **Aut i scia.** Vt exponam ea q̄ ad sciēdū pertinēt. Ea sūt quę fidem illuminant. vt de natura diuinitatis. **Aut i prophetia.** Vt exponam scripturas que de futuris agūt **Aut i doct.** Vt exponam scripturas q̄ mozes informant.
Vel reuelatō ē subita aliquaz rer̄ ostēsio per spūm. vñ post. si cui sedēti reuelatū fuerit. Prophīa ē vt ysaię. vel ceterozꝝ quā sine hūana idustria spiritussanct⁹ paulatī reuelat. Scīa ē eoꝝ quę propzio studio didicit Doctria est eoꝝ. quę alio docente
Tñ q̄ sine. Per me oñdi līguā non valere sine ītrprete. per me dico qđ oñdi q̄ suz rōnal. tñ p inaīata idē patet.
Eteni si incer. Itē per aliā simūlitudinē. Eteni si incertā Judęis erat vsus tubę in festis z ī bellis diuersis sonis.
Tā multa. Jdo ī aera. Quia tā multa vt sunt genera līguaꝝ qđ est. tantum valet ꝙ locutō: ac si oibus linguis loquęremini. q̄s nunq̄z vllus ītelligerz z de oībus reb⁹ ī vnaquaq̄z lingua: qz nulla res est sine sua voce in vnaquaq̄z līgua. Vel taz multa vt sunt. g. l. ī hoc. m. qz loqmini oībus līguis z de oībus rebus.
Et sine vo. ni. Multę sunt līguę: sed habēt propzias significatōes vocū vt intelligantur.
Si ergo nesci. Et qz alij sine interp̄te non intelligerent. ergo ero barbar⁹.
Sic et vos. Vel sub vna distictōe. Sic. Et propter hoc ne sitis barbari. z vos vt ego querite vt abundetis.
Spūs me⁹ orat. Sp̄s vocatur vis aīę inferior mente. vbi corpaliū rerum silitudines imprimūtur. Mēs altera superior vis aīę vt supra.
Spūs pharaōis informatus est. vt videret ymagines mens ioseph illuminata est vt intelligeret.
Sine fructu. Ambrosi⁹. Jta enī si lingua incognita quis loquatur vel signa aliquarum rerum sine intellectu proferat. sicut solent latini boies

166

grece cantare oblecta/ti ſono ꝓbor nescien/tes tñ qđ dicãt.

¶ Ozabo ſpũ. Id eſt · ita loqui approbo vt ſigna rerum formẽt in ſpũ · z eor intellect refulgeat ĩ mente. Vt ozabo ore z mente.

¶ Amen. Aug. Nota ꝙ hoc verbũ amen nec grecũ nec latinum eſt ſ̃ hebreum · z interpretatur verum. Cũq posſet dici ꝙ nõ ozẽ ſ̃ amen. Nec grecus tñ nec latinus interpres ausus eſt facere · ne vi/leſceret nudatuz · ſ̃ honorez haberet velamẽto ſecreti.

¶ Gratias ago deo. Proponit ſe exẽplum ꝙ nõ debẽt loq̃ linguis niſi ad ędificatõem · ſicut ipſe q̃ omnes nouit.

¶ Gras ago. Ne ęmulus p̃ invidiã videreť dicere depmens ĩ alĩs qđ in ſe non haberet oſtendit oĩm horꝫ ſe loq̃ linguis dicẽs. Gras

¶ Gz malicia. p. e: Vt ſitis remoti a malicia · vt puri ſtudẽteſ his q̃ ſunt · qđ ẽ perfectõ ſenſus.

¶ In lege. Rõ q̃re non debẽt quęrere linguas: qr in ſignum ſũt infidelib⁹: qđ ipſi iam non ſunt · z nõ ad ędificatõez q̃ neceſſaria ẽ iam fidelibus.

¶ In lege. Ambroſi. dicit linguas quib⁹ velatur veritas mutandas · quia etiã oĩa velamina legis veteris dominus p̃ prophetã cẽ mutãda dixit vt fidelibus perſpicua fieret veritas remoto legaliũ figurarum velamĩe. Et hac ſilitudĩe oñdit · linguas q̃bus tegit vitaſ nõ eẽ appetendas · nec dari p̃p̃ fideles · ſ̃ infideles · ſicut ĩ veteri lege velamen erat · vt indignis z ifidelib⁹ velaretur veritas.

¶ Aliis linguis. Ambro. Nõ ỏ ſabbato z neomenijs z circũciſiõe z hmõi: ſ̃ nouũ .t. Vel nõ in reuelatõne: qua indigni ſunt: ſ̃ in pabolis ỏr eis euangelium. Itaq̃ in ſignũ. i. ſermones dei incognita lĩgua z peregrina obſcuri ſunt ne videantur a pfidis vt cum audiantur ſignum ſit: quia propter perfidiam factũ eſt · ne audiẽtes intelligant · hoc vtiq̃ fit infidelibus quib⁹ teguntur ſenſus · fidelib⁹ autem conuenit prophetia · z non lĩgua ĩcognita.

ſ vtile eſt † ſ loquar ; ſ voluntate vel lingua p̃ ſpiritum data

Quid ergo? †Ozabo ſpũ · ozabo z

ſ intelligentia mentis. † ſ melodia cantus quod minus.

mente. †Pſallam ſpiritu: pſallam

ſ intelligentia ſpirituali quod plus † ſ ſed aliter ; ſ aliqua bona dixeris.

z mente. †Ceterum ſi benedixeris

ſ lingua per ſpiritum data † ſ · q · nullas nec etiã ſapiens quia nõ intelligit ; ſ illiterati z rudis

ſpiritu † · ęs ſupplet locũ ydiothę?

ſ . Q. nullo modo · qm̃ quid di. ne. ſ hic eſt locus idiothe ſ etiaz multum intentus vt intelli

Quomodo dicit amen ſuper bene

gat

dictionem tuam? Quoniam quid

ſ ideo dico ſuper tuam bene dictionem . vel hoc noto ꝙ ydiota non habet locũ Nam hoc non noto vel arguo ꝙ hoc agis. hoc iõ dicit ne videretur reprehendere donum ſpiritus

dicas neſcit. Nam tu quidem be/

ſ in lingua

ne gras agis: ſed alter nõ ędificat

ſ . Q. non in vobis vitupero quod in me non habeo ſ qua lo

Gratias ago deo meo ꝙ oĩm ve/

quitur aliquis veſtrum ſ cui vtilis eẽ debeo

ſtrum lingua loquor. Sed in eccle

ſ pauca ſ vt itelligã

ſia volo quinq̃ verba ſenſu meo lo

ſ fide z moribus

qui · vt z alios inſtruam · quam de/

ſ infinita verba. ſ tantum.

cem milia verborum in lingua .

ſ Sic z vos agite † ſ per imperitiam. ſ vt nõ intelligatis que dicitis vt pueri.

Fratres nolite † pueri effici ſenſib⁹

ſ in innocentia † ſ vt intelligatis plene quod dicitis.

ſed malicia paruuli eſtote † ſenſibuſ

† ſ Ne queratis linguas quia

autez perfecti ſitis. †In lege enim

ſ in prophetia yſaie que hic dicitur lex † ſ . ſ. hoc ; ſ diverſis generibus linguarum

ſcriptum eſt †. Quoniaz ; in alĩs li

† ſ q̃ benuolis z fidelibus ſ z alĩs verbis de ſpũalib⁹ ñ terrenis. ; ſ per apoſtolos ; ſ iudaico ſ maliuolo

guis † z i labijs alijs ; loquar ; ppł̃o

† ſ hoc faciam vt vel ſic exaudiant ſ Sed nec ſic exaudient in quo notat linguas eſſe datas ĩ ſignũ infidelibus vñ ſubdit · itaq̃ lingue.

huic: † z nec ſic exaudient me dicit

dominus. Itaq̃ linguę in ſignum

† ſ Qui credunt omnia poſſe deum ; ſ ad fidem nouitate miraculi mouentis.

ſunt · †non fidelibus : ſed ; infideli

† ſ vt ſenſibus perfecti ſint fideles. ; ſ ne ſanctũ detur canibus ſ date ſunt.

bus. †Prophetię autem ; non infi

ſ vt edificentur

delibus: ſed fidelibus . Si ergo

ſ fideles

conueniat vniuerſa ęcclęſia in vnũ

ſ ſine ĩterprete

z omnes linguis loquantur · intrẽt

ſ vel ta ſ vel lis † ſ cum alter alterum non intelligat

autem ydiotę aut infideles : † non

ſ quaſi arrepticii.

ne dicent quid inſanitis? Si autẽ

ſ viritim exponant

omnes prophetent · intret autem

ſ de aliquo ſuo

quis infidelis vel ydiota: convin/

errore † ſ damnabilis oſtenditur

citur ab omnibus † · diiudicatur ab

† ſ peccata ſua que neſciebat tunc peccata.

oĩbus: † occulta ei cordis eius ma/

ſ ſibi ſ Expoſitõnibus eorum ſ hũiliãs ſe

nifeſta fiunt. Et ita cadens in faci/

ſ q̃ ſe ſibi p̃ vos notificauit ſ ore qđ hz corde

em adorabit deum: pronuncians

ꝙ vere deus ſit in vobis. Quid er

ſ habet ali

go eſt fratres? Cũ conuenitis vnuſ

qđ donuz quo poteſt vti ad edificationem · qr alĩ. ſ Id eſt gratia dei pſalmum ĩ

telligit ; ſ alius ſ de moribus

quiſq̃ vr̃m pſalmum hẽt · ; doctri

ſ alius ſ renelationem. ſ alĩ

nam habet. apocalipſim habet · lin

ſ alius ſ linguarum vel ſcripturarũ

guam habet · interpretationem ha

ſ autem

bet. Omnia ad edificationem fiãt.

ſ cetera ſuis modis lingua autem ſic

ſ aliquis ſ fiat locutio

Sive lingua quis loquitur ſcdm

ſ Id eſt duo vel tres loquantur

† ſ eccleſie vel vnus poſt alium vel interciſe

duos · aut vt multũ tres · z † p ptes

ſ aliquis dicat vel exponat populo

z vnus interpretetur. Si autem

ſ linguis loquens ſ vbi nihil

non fuerit interpres: taceat ĩ eccle

debet eſſe niſi edificatõ.

ſ taci e oret ſ linguis

ſia · Sibi ãt loquatur z deo. Pro

ſ non ergo plures qui lingua loquantur.

ſ tantum † ſ ſingillatim

phetę duo aut tres † dicant: z cęte/

ſ que dicunt ſ per ſpiritumſã

ctum ſ aliquid melius

ri diiudicent. Q̃ ſi alĩ reuelatum

ſ qui audiebat ſ det illi locum

fuerit ſedenti · prior taceat. Pote/

ſ etiam ſedentes ſ non ſimul ne con turbatio fiat

ſtis enim omneſ per ſingulos pro

ſ etiam maiores

phetare: vt omnes diſcant z om/

ſ Etiam minores ſ alios ſ dum ſugge runt z conatus bonos iuvant

nes exhortẽtur. Et ſpiritꝰ prophe

ſ vel eſt ſ vel us

tarum prophetis ſunt ſubiecti. Nõ

ſ diſcordie ſ z ideo alter cedat alteri

cuim eſt diſſenſionis deus · ſed pa/

ſ etiã

cis: ſicut in omnibus ęcclęſijs ſan/

ſ et ſi dixi ꝙ poteſtis omnes prophetare

ctorum doceo. Mulieres in ęccle

† ſ vt non loquantur linguis nec propherent ſ ab aliq̃ auctoritate.

ſijs † taceant. Non enim permitti/

ſ in eccleſia ſ precipitur oẽ velum innuit.

tur eis loqui · ſed ſubditas eſſe ſicut

† ſ In geneſi ſub poteſtate viri eris · z ipſe dominabitur tui

z lex † dicit. Si quid autem volunt

Et nec ſic erau/

dit. Hoc de his p̃dixit q̃s preſciit non credituros quib⁹ ꝓpter pcã non patet vel placz vitas.

¶ Si ergo cõue/niat. Alia rõ cur non debẽt loqui lĩguis: q̃ſi qr lingue ſunt ĩ ſignuz ñ ad ędificatõz · ſi q̃ zc

¶ Impoſtura tenebraſ q̃rit z falſa p̃ veris oñ dit: ſicut pagani tectis vanitatibus illudũtur hic nil aſtute fuſcatum eſt: ſ̃ ſimplicit z apte vnus laudatur deus. qr ſi null⁹ itelligẽt: poſſet videri ſeductõ q̃ lĩguis caueret cũ pudor eẽt revelari.

¶ Quid ergo eſt

Jã incipit determĩare q̃ mõ lĩguis ſit vtẽdũ · q̃i qñ quidez hec veniunt de locutõe lingua rũ · q̃ quid agendũ de bis eſt . Q. cetera ſub modis ad ędificatõez agẽda ſunt . lingua vero ſic eſt vtẽduz · vnuſ q̃ſq̃ · iõ null⁹ ſe excuſet

¶ Pſalmum hẽt

Laudẽ dei p̃ canticũ.

Doctrinã . Sẽſum ſpũalem p̃ prudẽtiã.

¶ Aut vt mł. tres

Nõ plus q̃ tres: ne occupẽt diẽ · z nõ ſit locꝰ ꝓphis ſcripturas diſſerentibus.

¶ Sibi ãt loquat

Sibi loq̃tur · q̃ ꝓpũgitur ex his q̃ dic̃. Et do ad honorez dei · quem laudat vel orat.

¶ Prophetę duo

vł. t. Quia ſufficit ſermo tot horiz z ĩ ore duoꝝ · vł triũ ſtat oẽ ꝓbũ

¶ Qr ſi alii. Am. Dat iferiori · qđ nõ ſuperiori.

¶ Et ſpũs. Loquẽs debet cedere ſedẽti · qr ſpiritus qui vnus eſt . ſed pluraliter dicitur propter multos prophetas quos replet . vel propter plura eius dona: ſubditus eſt prophetis · vt quando volunt tacere poſſint · et qñ volũt loq̃ poſſint ñ cogit eos vt phitõ i cos clamare ł aliq̃ ſubticere. Ambro. vnde ſi ꝓr nõ cedit · videť nõ eẽ ſpũs dei. Vere ſubditus · qr aliter diſſenſionis eẽt · z non pacis. Ita ſ̃ modo vobis dico ſicut in oĩbus non ẽ novum vel ſingulare: ideo firmiter tenete.

¶ Nõ est ei diſſẽſiõis. Diſſenſionis eſſet · ſi quos replet · ſimul loqui compelleret.

¶ Sicut i oi ęc · d. Vel mulieres taceãt ſicut ego doceo ĩ oĩb⁹ ecclĩjs .

Turpe est. Quia contra disciplinam.
An a vobis. Sic se iactabāt·q̄i bñficiū darent·non acciperent.
An a vobis. Increpatō q̄si suis institutōibus dimissis·aliquas nouas vellent inducere·quod non pñt:qz ab eis non pcessit ✠bum dei·nec soli acceperūt. Itez iō mea tenere debetis:qz quę scribo mādata di sunt·Et oportet vt ita cognoscat eē.si quis ē pphēta vel spūalis· alioquin si contra vadit·nec pphēta nec spūalis·Spūales q̄ ñ pphētę sunt q̄ nō hñt noticiā de futuris.
Si quis āt vi.p Quod vtiqz non est quia qui vere ē·ita cognoscit·7 q̄ hec ignorat:ignorabit.i. īprobabitur. Pusilli ī cruce gloriātes·7 si ignorant q̄ subtilissime diseruntur·ad glām pueriūt: qz nō perit vnus de pusillis pro quibus christus mortuus est.
Cognoscat. Innuit difficilia eē verba epl̄e·cuz a prophēta vel spūali inbet cognosci.
Si quis aūt ig. Sz si quis ſ ignorat 7 non vult credere esse mādata dei: ignorabitur vt in ḡuāgelio. Nescio vos.i. ñ noui vos eē meos·vel inter prędestinatos.
Si quis ignorat. Nō dicit de his q̄ nō possunt discernere· ieſ fabilem trinitatis vnitatem:ſ de prędictis q̄ ad fidem 7 mores ędificāt.s. vt līguis ppſia prępōnatur·vt nō perturbate geratur· q̄.pphetię spūs etiā īuitos loqui cogat: vt mulieres taceant·vt oīa honeste 7 scōm ordinē fiant. Coercz ḡ·7 ad pacificum ordinem reuocat inquietos· tāto ad seditōnem faciliores· quāto sibi videbantur spū excellētiores·cū sup biēdo cūcta ſbarēt.
De resurrectōe mortuorum agit:quia cum ipso vo cēte recte credidissent de ea·postea tñ q̄dā prauloquijs corrupti ab hac fide recesserant. Ipsam ḡ futuram primo per resurrectōnem christi deinde per alia multa.
Per qđ et saluamini. Si retinetis illud ḡuangeliū·i·resurrectionem mortuorum ea ratione qua confirmaui vobis id est per resurrectionez christi·tenetis dico.
Nisi frustra credidistis. Id est aut tenetis resurrectionem mortuorum·aut incassum est fides·qz non accipitur nisi spe resurrectionis.
Tradidi enī vobis. Ostensurus eis resurrectionem iustorum futuram:probat eam per resurrectionem christi de qua non dubitabant.

Dūm christus mortuus est. De morte prępmittitur· vt sicut vera mors ostenditur·vera resurrectio teneatur.
Scripturas. Veteris testamēti quę mortem christi futuram cecinerunt. Vñ ysaias. Vt ouis ad occisionez ductus est. Et itē. Tollet a terra vita ei⁹. Ab iniquitatib⁹ populi mei duct⁹ē ad mortē. Etiā tradidi. Quia sepl̄tus ē. Et hoc siliter ſm scripturas. Ait enī esayas· Dabit impios pro sepultura·7 diuites pro morte sua. Et itē. Erit inqt sepulcrū eius gloriosum· Resurrexit tercia die 7 ſ dixi scōm scripturas. Inquit enim osee Post biduū vinificabit nos·7ī die tercō resurgemus 7 viuem⁹ in conspectu ei⁹.
Cumbro. Si mortua 7 sepult⁹ resurrexit Ne dubitetis mortuos 7 sepultos resurgere.
Vis⁹ est cephę: Priusqz altijs viris·q̄ b⁹ apparuisse legitur ī ḡuāgelio·aliter ꝓtrarium eēt q̄ ꝑmo mulieribus apparuisse legit.
Post hęc vndecim. Aug⁹. Alia lra hz duodecim·qđ p synodochē accipit. Vbi eī ps maior ē aut potior·solet ei⁹ nōie etiā illud ꝓprehendi· qđ ad ipm nomē nō ptinz·q̄ liter 7 illud dictum est Nōne ego duodecim vos elegi· cū tñ iudas ḋ electis nō eēt· hūc eī numez cū articulo greci codices hñt·vt nō q̄ cūqz·ſ illi in eo numero intelligantur.
Abortiuo. Extra tps legitimū nat⁹.i.añ q̄z debeat vel p⁹ ī xp̄o apl̄atū accepit· iā xp̄o assumpto.
Vt filijs abortiuo· qz suz minim⁹·cā hūilitatis vl̄ tpe·7 vocatōe non dignitate laboze 7 prędicatōne.
Non sum dignus. Cur ḡ aplus? Gr̄a aūt dei.primū sola gr̄a· cuz non prędederent nisi mala merita. Sed post per gr̄am incipiunt merita·
Abundantius. Hoc magis impletum est· quia de opere manuum virit:nec ḡuangelio minus fecit.
Laborauimus. Ego 7 alij apli·quia in hac prędicatiōe. Vel vere p gr̄am·quia ego 7 illi sic.i.per gratiam prędicauimus.
Et sic credidistis. Arguit eos·quia cum hęc manifesta fides esset apud omnes ecclesias·illi tamen inde desinerant.
Si aūt christus. Hucusqz christum resurrexisse ostendit. Nūc p resurrectionem eius probat resurrectionem mortuorum.
Amb. Hoc pseudo negāt dicētes xp̄m nō venisse in carne·nec passum

ſ de spūalibus hucusqz·sed mō.no.

Dum autē vobis facio fratres ḡuangelium quod prędicaui vobis si modo illud protinus:ī quo 7 statis per quod 7 saluamini. Quare tione prędicauerim vobis si tenetis·nisi frustra credidistis. Tradidi enim vobis in primis quod et accepi· quoniam christus mortuus est pro peccatis nostris secundum scripturas. Et quia sepultus

ſ probata vera morte· et hoc tam cito·vt ea potestate credatur nos posse suscitare.
ſ tradidi ſ petro
ſ in conclaui
ſ hoc non ē in euāgelio
ſ qui testes sunt si queritis.
† ſ in hoc testiōio pmanētes ſ cito resurrecturi
ſ nec hoc in euangelio ſ singulariter.
ſ in ascensione ſ post ascensionem
† ſ Simili abortiuo·qui coactus est ad deum cōuerti·vt abortiuus nasci.
† ſ firmius testimonium ab inimico
ſ dō dat nō sibi
ſ apostolus ſ apostolat⁹.
ſ ociosa
† ſ in tot populis in quot non illi·ſ ſingillatim
† abundantius † laborauī. ſ ne hoc a se putetur:sine gratia† ſ Sol⁹ ſ cū li
† ego:sed gratia dei mecum. † Sive enim ego sive illi· † sic
ſ p grām† ſ ita constat christum surrexisse·7 si hoc est.
† ſ qui est causa efficiens resurrectōis mortuorū.
† christus prędicatur q̄ resurrexit a mortuis·quomodo quidaz dicunt in vobis: quoniam resurrectio mortuorum nō est? Si aūt
ſ futura ſ dicūt ñ esse
futuram·7 si hoc est.
resurrectio mortuorum non est·ne
ſ quod totum propter suos† ſ Ne quis negz resurrectionem christi:subdit inconuenientia
q̄z christus resurrexit. † Si autem
ſ inutilis
christus non resurrexit· inanis est

nec resurrexisse.

¶ Inuenimur aũt. Hec & alia iõ inferunt· vt erubescat is cuius erro/rẽ hec ꝓsequũt·q̃ etiã ipse dãnat. Ne q̃ in ꝟ errore remaneat dic. Inuẽ ꝛc

¶ Aduersus deum. Augi Hiero. Non minore·ꝟ maiore fortassis scelere in deo laudatur falsitas·q̃ vituperat veritas.

¶ Q̃ si christ⁹ non

Si christus non resurrexit·christus in morte retinetur. Et si ĩ morte tũc & in peccato quod causa mortis. Et si in peccato tenetur: pcã vestra remittere nõ potuit. Et ita adhuc estis in peccatis vestris·q̃ remissa vobis credeba/tis·& sic est vana fides vestra.

¶ Oñ quidem per ho. ꝛc. Aug. Ecce primitię homo & hõ Hõ ad vitã·homo ad mortẽ·ꝟ ille nõ nisi hõ iste deus & homo.

¶ Et sicut. Per sic notatur similitudo & causa·q̃ sicut ex corruptõne adę ad mortem·ita ex spiritu christi ad vitam.

¶ Et sicut in adã Augi. Oẽs in adã moriuntur· oẽs in christo viuificãt· q̃ nemo ad mortem nisi per illum nemo ad vitã nisi per istum·q̃ sicut ꝑ adam oẽs mortales & pena facti sunt filij scli·ita & ꝑ christum oẽs ĩmortales in gratia fiũt filij dei

¶ Unusquisq̃ aũt suo. Ordines expoit vt ỗ re certa· & tpa q̃n factũ sit & q̃n futurꝫ sit vt resurgãt mortui.

¶ Deinde qui sũt Vel alia lra. Deide hi qui sũt christi ĩ adũ ẽtu. Ei⁹. s. resurgent.

¶ Deinde qui sũt christi ꝛc. Scilicet q̃ in xp̃m credũt· q̃ min⁹ eo digni sunt resurgẽt posteriores tẽpe & dignitate minores. Et q̃ sint christi expoit sub/dẽs ¶ Qui ĩ ad·e. cre. ꝛc

¶ Deinde finis. Hoc ponit ad ꝓmendatõnem resurrectõis q̃ ꝑpleta finis erit mũdi

† ſ inutilis est·cũ nulla remuneratio sit secutura ſ quod non vultis

ergo prędicatio nostra· †vacua est

† ſ non solum hoc inconueniens sequitur sed. ſ Nos apostoli quibus omnes credunt.

& fides vestra. †Inuenimur autez & falsi testes dei· quoniam testimonium dixim⁹ aduersus †deum:

† ſ Qui de falsa laude sua irascitur. ſ cui nimis displicet falsitas.

quod suscitauerit christum que mon suscitauit: si mortui non re/surgunt†. Naz si mortui non resur/

† ſ deus non suscitauit ihesum si mortui non resurgunt·nam non surrexit·si illud est.

ſ Sed·

gunt: neq̃ christus resurrexit. Q̃

† ſ falsa·non tantum inutilis

si christus non resurrexit· †vana est

† ſ vere falsa. ſ Si christus ſ post baptismum. non surrexit

fides vestra† Adhuc enim estis in

ſ que remissa credebatis † ſ Et quia vos estis in peccatis·ergo & qui mortui in fide christi mortui fuerunt in peccatis·& ideo perierunt· verecundiam illis incutit & terrorem.

peccatis vestris. †Ergo & qui dor/

ſ in fide christi

mierunt in christo·perierunt. Si

ſ Item aliud inconueniens ſ vt resurrectionẽ non speremus.

in hac vita tantum sumus speran

ſ in fide christi

tes in christo·miserabiliores su/

ſ qui vel hoc seculo fruũtur ſ Sed

mus omnibus hominibus. Nunc

pro his inconuenientibus vitãdis apparet q̃ christus resurrexit·quia prius alius tempore & dignitate surrexit.

autem christus resurrexit a mor/

† ſ Qui facile integri resurgent de morte tanq̃ de somno ſ mortuorum. .Q. per chri

tuis· primitię † dormientiũ. Quo

stum homines poterunt surgere. quia per hominẽ multo minorem venit mors

niam quidem per hominem mors

ſ Etsi hoc est ergo

& per hominem resurrectio mortu/

ſ per quẽ† ſ a quo mortem & mortis meritum traxerunt·† ſ quia eius filii

orum. Et sicut in †adã †omnes mo

ſ corpali morte† ſ quia eius filii adoptiui spirituali regeneratione.

riuntur: ita & in christo †omnes vi/

† ſ hoc omnes communiter habebunt· sed tamẽ differẽter.† ſ martir vt martir. sic & ceteri.

uificabuntur. †Unusquisq̃ †in suo ordine· †primitię †christus. Dein/

ſ dignitate† ſ primus tempore· & maximus dignitate†· ſ Qui ꝓr surrexit vt fidem faceret & formam daret credendi

ſ minus eo digni † ſ Id est. ipsum ad remunerandos bonos venturum

de hi qui sunt christi: qui †in adue/

ſ Erit ꝓsũmatõ

tum eius crediderunt. Deinde si/

ſ Christus repzesentauerit quos in bonis operibus rexit deo creatori: & ideo patri. q̃ alia persona·q̃ tunc scietur † ſ Inquantum homo

nis·cum tradiderit regnum †deo & ſ Inquãtũ deus † ſ Cuz omnes in suo regno exaltabit: sicut ipse ex humilitate regnat quam hũit·† ſ tunc cessabit timor·regnabit charitas·nõ erit inter presidentes & subditos vlla dissensio

patri: cum †euacuauerit† omnẽ pri

ſ maiores† ſ minores†· ſ Qui miracula faciunt vel fortes homines

cipatum & †potestatem & †virtutem

ſ tunc aperte regnabit· sed & interim necesse est q̃ occulte·q̃ aliter scripture false essent· qui q̃ et modo regnat·poterit suos suscitare † ſ augere regnum

Oportet autem illuz †regnare· do

ſ voluntarios·vel coactos

nec ponat †omnes inimicos sub

ſ plena subiectione·vel sub humanitate. ſ vel suis.

pedibus eius. Nouissime autem

† ſ omnia ponet sub pedibus·quia scriptura dicit

inimica destruetur mors. †Dia ei

ſ deus pater ſ vt & mortẽ destruat ſ christi

subiecit sub pedibus eius. Cum

ſ Scriptura † ſ constat eius auctoritate q̃ subiecta

autem dicat omnia †subiecta sunt

ſ deitatem eius.

ei: sine dubio preter eum qui subie

† ſ dominus non est ei subiectus. sed ipse deo secundum q̃ homo.

cit ei omnia. †Nam cum subiecta

† ſ etiã in ipsa prelatõe†· ſ ipse cũ corpe†· ſ scõm q̃ homo.

illi fuerũt omnia· †tunc †ipse † filiꝰ subiectus erit illi·qui sibi subiecit

† ſ ita tamen vt scõm alteram naturam sit deus ens omnia que desiderari possunt †· ſ Confessiõe omnium ſ quia ex ipso omnia

omnia· †vt sit deus omnia† in om

† ſ resurgent mortui ſ Si non est resurrectõ mortuorum futura ſ illi

nibus. †Alioquin quid facient q̃

ſ non factum illorum probat· Sed firmam fidem in resurrectione ostendit.

baptizantur pro mortuis: si omni

no mortui non resurgunt? Ut q̃d demonibus·hoĩes hoĩbus·ad vtilitatẽ viuentium·vel ad deceptõnẽ. Cz hõibus collectis iã oĩs prelatõ cessabit: q̃ necessaria non erit.

¶ Cum euacua. ꝛc. Aug⁹. Quia tunc notum erit oĩbus nihil horũ aliq̃s terrenos vel celestes habuisse ex se·ꝟ ex illo ex quo sunt omnia.

¶ Oportet illum regn. Id est regnũ eius interim manifestari· donec oẽs inimici eũ regnare fateantur·q̃ ampli⁹ ñ erit manifesti⁹· & si ampli⁹ duret. Ita etiaz oculi nostri ad dñz. d. n. d. m. n. Nõ vt tunc aũtantur: ꝟ vt nihil ãplius req̃rant Et ita dicẽdo donec maiorem excludit manifestatiõez regni ñ ampliorẽ ꝓmanẽtiã.

¶ Nouissima aũt Inter alia cõstat q̃ & ptãtẽ suscitãdi hẽt cuz sẽdit. Nouissiã aũt.

¶ Nouissiã. Mõ regnat·& tũc regnabit·ꝟ nouissima. i. p⁹ oĩa destruet mors· q̃ ãpli⁹ ñ dissoluẽtur sicut heretici arbitrantur. Inimica Cui iimicamur vel ipsa nob. Item cõmẽdatõ resurrectõis

¶ Nouissiã. Quia ñ erit q̃d destruat·post/q̃ ẽ mortale induet ĩmortalitatem·

¶ Preter eum. Aug. Quia sic ex nullo ẽ·ita nulla rõe ꝑt alicui eẽ sbiect⁹. Ipse ei pncipiũ est oĩm

¶ Nã cum subiecta illi fu. Non quĩ & mõ oĩa & ipse subiect⁹. Cz q̃d sẽp est: tũc in aliq̃ fieri dr: cum ab eo incipit cognosci· vt sãficet nomẽ. i. scm esse ĩnotescat. Ita etiã cũ tradident reg. i. cũ patrẽ regnare mõstrauerit. Nd modo credit. Euacuabit oẽm pncipatũ·q̃ oĩbus erit notũ nihil per se ptãtis hũisse terrenos·vel celestes nisi a deo· q̃ tũc nulli spes ĩ alio nisi in deo.

¶ Cũ oẽs adorauerit xp̃m vt deũ: tũc xp̃us deũ se oñdet. Sed de deo. vt vnius pncipij sũma auctoritas manet·vt sit de⁹ oĩa ĩ oĩbus, q̃ cum discit oĩs creatura xp̃m eẽ suum caput·xp̃i caput deũ. Nõ tm̃ in oĩb⁹·q̃ in ꝓfessione oĩm vnus erit de⁹. sed & oĩa: q̃ ex ipso sunt. Vt sit deus oĩa in oĩb⁹. Ipse ẽ finis·quẽ supra breuit ꝓcludẽs posuit·p⁹ mẽbrati explicãs Dia vt nẽo cohgrẽtiuz ei amet adũl⁹ eũ suã ꝓpriã volũtatẽ· & tũc manifestũ sit q̃d dr. Quid hẽs q̃d nõ accepisti? Dia·q̃ deus erit vñ satientur Omnia q̃ honeste desiderantur· vita·salus·gloria·pax·finis desideriorum Jn dispari claritate erit par gaudium q̃ ỗ vna re vt q̃d hẽbũt singuli: cõmune sit omnibus·q̃ & gloria capitis oĩm erit per vinculum charitatis.

¶ Vt sit deus. Vnus cuz pr̃e & spũsancto. Dia. Quę desiderari p̃nt In oĩbus. mẽbris suis·q̃ premiũ ꝟtutis erit ipse qui dedit virtutem:

quia deus erit vnde satientur.

¶ Baptizatur p mor. Id est. pro peccatis delēdis. vel pro se mortuis faciēdis ad similitudinē mortis christi. quid facient cū non sint vitam habituri. Si oīno mor. nō re. Vt nec christ⁹ surrexerit. vt quid baptizantur cū non dimittantur. si christus non resurrexit.

¶ Vel. Fuerūt quidam imperiti qui baptizabant pro his qui de hac vita sine baptismo discesserāt. putantes illis pdesse. Vnde ait: Quid faciēt .i. qd illis proderit q̄ resurrecturi nō sūt? Etsi oīno nō resurgūt. vt qd baptizātur cū peccata nō remittātur nisi cā futurę resurrectōis? Quasi. Si stulti adeo certi sūt de resurrectōe: vos nō debetis dubitare

¶ Vel per .v.o.iu. Vex iurare nō est peccatū. ꝑ nō ideo i dubijs iurādū est. z tuti⁹ est nō iurare. q̄z ꝓsuetudie iurādi peierare. Falsum vero iurare ḡuissimuz est peccatū. Cōtra ꝓceptū nō est iuratio. q̄ nō est a malo iurātis. ꝑ incredulī vel īfirmi. q̄ aliter non credit.

¶ Quid mihi pro dest si pugnaui. .i. disputaui. Scdz hominez. Id ē rationabiliter agēs. qz bomīs ē credere. nō mori boīez vt bestiā.

¶ Maducemus et bi. Hoc ꝓpter eos qui quasi nihil futurū sit post mortē: vētri tātum studēt vt pecora dicētes: Quis indevenit? non audiui vocē cuiuscz̄ inde veniētis. Quibus dr: Stulte si pater tuus surgeret crederes? Dns oīm surrexit. z non credis. Qui voluit mori z surgere. vt oēs vni crederemus ne a multis decipemur Crederes pīi utez moriturō. z nō credis iaz immortali q̄ venicz̄ testimoniū hēt in cęlo. testimoniū in terra. testimonium ab angelis. testimonium ab inferis.

¶ Nolite seduci. A pseudo qui de medicina quęrūt vulnus. z de scripturis conantur torquere vinculum. vnde laqueū mortis injciant.

¶ Euigilate. Hęc nolite. Sz euigilate a corpe. z sic eritis iusti. z post nolite peccare. illis consentiendo. qz ignorant deum.

¶ Sed dicit aliquis. Hacten⁹ p rōnes pbauit. mō per ipaz rez naturam posse fieri oñdit. Q. per h. pbatur. Sz tñ dicit. quasi p naturā fieri non possit. etsi resurgēt quali corpe? Quasi non poterit aliud esse q̄z mō. i. passibile z mortale. Insipiens. q̄ nō attēdis qđ quotidie vides

¶ Quali cū corpore. Vnde quia in naturalium cognitōe. p quā nostram de resurrectōne hic talis improbat fidem sibi sapiēs eē videtur cū nō sit. congrue respondet ei apostolus. Insipiens ꝛc.

¶ Qđ seminas non viuif. ꝛc. Ita mortu⁹ poterit viuere. z meliori corpore. vt quod seminas melius surgit.

¶ Deus aūt dat. Sicut ergo nudū granū seminatur z dei nutu q̄dam modo vestitum resurgit. multa secū habēs incrementa. ita mortu⁹ dei ꝓtute poterit viuere z meliori corpore resurgere.

¶ Vnicuicz seminū p̄o. cor. Ita z nob nostra antiqua. vt iob ait Quē visur⁹ sum. e.i. z nō ali⁹. Sed erit dīa ī glia z dignitate. quānis de eadez materia. Sicut nō oīs caro est eiusdē dignitatis. licz de eisdē elemētis.

¶ Et corpora. Oīs caro corp⁹. ꝑ ñ ecōuerso. vt lignum.

¶ Cęlestia. Sūt resurgētiū. terrestria añ q̄z moriātur. q̄ ex adā vt qz xp̄us cęlestis ē ex eo corpa cęlestia dicātur z non iā caro dicātur. Ex adā vero quia terrestris est. terrestria corpora.

¶ Alia claritas solis ꝛc. Sicut ista corpa cuz vni⁹ naturę sint. diuersę tñ sūt claritatis. sic z boīes cum sint vni⁹ generis. dissimilis tñ glorię erūt ī resurrectōe. Vt claritati solis illoz dignitas exequętur q̄ centesimū numerū hēnt. Lunari vo claritati. q̄ sexagesimū. stell' vero qui tricesimum q̄sierunt. Tetris aūt stell' z oīm nouissimis pfidoz resurrectio silis est. Infidelitas enī nō pōt claraz resurrectōnem hīe. qz sicut carbo cinere suo coopertus occęcat. ita z hi perfidia z erroris tenebris circūdati luce carebunt.

¶ Stella ei a stel. Aug⁹. In domo pr̄is mei mansiones multę sunt. Et si idem denarius. i. vita ętna omnibus. Vna est enim beatitudo quam iusti percipiunt z disparetributionis qualitas.

¶ Cum sint imparis claritatis. deus est omnia in oībus. vt qz deus charitas ē. z p charitatē fiet. vt qđ habēt singuli: communiter sit oīm

¶ Seminatur. Id est q̄uis homo exquo concipit vsq̄z ad dissolutionem sit in corruptōe. tamē surget in incorruptōne.

¶ Corpus animale. Id est quod nihil habet ab anima nisi q̄ sensificatur per eam. sicut aīalia. Surget spūale. transiens in naturam spūs. qz agile. leue. cibis nō indigens. Cū dixit corp⁹ transitu⁹ ad īcorruptōnem: corruptōnis mentōnem facit. vt oñdatur maior dignitas resurrectōis.

¶ Surget spūale. Non dicit spūs. vt corp⁹ vertatur ī spūm. vt q̄daz putāt. Vñ dns. Palpate z vi. qz spūs. car. z os. n. habet. Sed spūale. qz spiritui plene subdetur. nō iā repugnabit. nec alimētis egebit. vt z homo ante peccatum eguit.

¶ Si est corpus aiale. Vere surget corpus spūale. qz si modo ē animale. est. i. constat eē q̄z spūale. Sicut enim aīales sum⁹. qz pī noster

carnalis factus est in animam viuentem. Sic erimus in resurrectõe spirituales· quia pater noster spiritualis factus est in sua resurrectione in spiritũ viuificantem. Nõ sic exponit. Sicut scriptum est in genesi. Nos eẽ aiales ab aiali patre, creatos ☩ in aiaz viuẽtẽ. i. potentẽ viuere tm̃ per sustentamẽta. Nõ viuificantẽ christus in spũm viuificãtem. i. qui ita corpus viuificaret· vt vltra nõ egeret aliqua sustẽtatõe· nec esset solubile· vel sicut corpus aiale· quasi a relatiuis. Cũ dr corp⁹ frustra additur aiale· nisi sit aliud spũale· ad cuius discrepãtiaz dicatur aiale.

¶ Nõ prim⁹. Totum genus humanum sunt duo hoies. pm⁹ z scds. Ex illo nati· ex ℔ renati. Christ⁹ dr adã qz de eade n. materia Nouissimus· qz p⁹ eũ non succedit hõ alius qui sit caput vel actor hũani corpis.

¶ Sed nõ prius Dixit corpa nr̃a futura spũalia. Sz ne qs dubitz an aiale possit fieri spũale: pbat per similitudinẽ christi. Q. factus ẽ in spm̃ viuifi. Sz non pr⁹ fuit in eo illud qđ ẽ spũale· sed qđ est aiale· deĩde spũale· Sic z de nob poterit fieri.

¶ Primus homo Primus ĩ aiam vinẽtẽ· quia de terra· z ido terrenus. i. aialis z passibilis ex natura. Secũdus spũal· qz de celo. i. qz dina natura fuit hũanę vnita· z ideo celestis. i. spũalis in resurrectõe. Et qz ꝑmus pater fuit terrenus: tales sunt oẽs.

¶ Celestis Nõ humano ritu· ℔ dino nutu ꝛceptus z nat⁹

¶ Hoc aũt dico. Judei credebãt futuraz resurrectõnem· sed more hui⁹ vitę· vt nuberent z generarẽt vñ saduceis q̃dẽ nõ poterant respondere· qđ apostolus removet.

¶ Qm̃ caro et sã. Per carnez z sanguinem: ventrem z libidinem. i· opera carnis quę ibi non erunt significat.

¶ Neqz corruptõ. Caro. Sed. ne putares ꝑm substantiam carnis ℔ dici: aperuit. Jõ dixi caro non possidebit regnum dei· qz corruptõ mortalitatis quę noĩe carnis ℔ oñditur: Et q̃i diceret qũo caro erit z nõ erit caro? Exponit. Ecce mysterium vo. d.

¶ Ecce mysteriũ. Quia dixit resurrecturos ĩ gl̃iaz· z post. Caro z sanguis nõ possidebit regnum dei· qũo hoc distinguendũ sit aperit

¶ Oẽs quidẽ resurgemus. Vel ꝑm hiero· qui vnos reptos non morituros asserunt· ad marcellam scribens. Oẽs mortui resurgẽt. Nõ oẽs viui repti ĩmutabuntur· ℔ soli sancti.

¶ Hiero. Ad marcellã. Jnterrogaueras qđ dixit apls ĩ aduẽtu domini saluatoris rapi quosdã viuẽtes obuiam ĩ nubibus· vt non ꝓueniant ab

† ☩ Jd est viuere potentem. i. vitaz dare corpori per sustentationem tamen ciborum corpus viuificantem.

primus homo adam in † animaz viuentem: nouissimus adam in spiri
☩ hoc addit apostolus ☩ hic q̃d spũale.
☩ qui tollit corruptõnem † ☩ In christo hoc expertus vnusquisqz· idẽ sibi expectet
tum viuificantem. † Sed non primus quod spirituale est: Sed quod animale· Deinde quod spirituale est. Primus homo de terra terrenus: secũd⁹ homo de cęlo cęlestis
☩ .i. ani
Qualis terrenus· tales etiam terrenales.
☩ .i. spũa
reni: Et qualis cęlestis· tales z cęles. † ☩ vt possim⁹ esse celestes ·ĩ· ☩ sicut exemplo ade terrena diximus
lestes. † Jgitur ĩ sicut portauimus
† ☩ Jd est omnino subiiciamus nos ei· ☩ post baptismum
ymaginem terreni: † portemus et
☩ Jd est obedientiam. Sed si non portauerimus non erimus celestes· z hoc est· hoc autem.
ymaginem cęlestis. Hoc autez dico
† ☩ Jd est dediti viciis· que de carne z sanguine oriuntur
co fratres· quoniam † caro z sãguis
regnum dei possidere non possunt
☩ qz ☩ que est effectus carnis z sanguinis.
☩ se immortalem
Neqz corruptio incorruptelaz possidebit. Ecce mysterium vobis dico:
☩ quod multis est occultum
☩ hoc. s. ☩ tam boni q̃m mali ☩ quia etiã viui reperit christo veniente morientur.
Omnes quidem resurgemus:
☩ in immortalitatem
Sed non omnes † immutabimur
☩ In breuissimo z minimo z angustissimo temporis spacio ☩ vt mirabilior sit resurrectio
In momento· in ictu oculi in novissima tuba. † Canet enim tu·
☩ peccatores vel oẽs † ☩ Sine diminutione mẽbrorum
ba· z mortui resurgent † incorrupti
☩ boni in gloriã immortalitatis z ipassibilitatis. † ☩ immutabimur, qz oportet· pro eo quod bene seruiuimus· vel quia promissum
z nos mutabimur. † Oportz enim

bis qui in christo dormierũt· vis qz nosse· vtrũ sic occurrãt ĩ corporib⁹· vt non ante moriãtur cum z dñs noster mortuus sit· z enoch atqz helias scdm apocalipsim iohãnis morituri eẽ dicãtur· ne. s. vl⁹ sit· q̃ nõ gustauerit mortem· hoc ex ipsius continentia loci sciri potest· qz sancti q̃ in aduẽtu dñi saluatoris ĩ corpe fuerit deꝓhẽsi ĩ eisdẽ corpib⁹ occurrãt ei· ita tm̃ vt in gloriñ z corruptñ z mõrle· glia z ĩ corruptõe z ĩmõrlitate mutet vt q̃lia corpa surrectũa sint ĩ talẽ ℔am etiaz viuoz corpora trãsformẽtur. vñ dic in alio loco aplus. ꝓpter qđ nolum⁹ spoliari· ℔ supuestiri· vt absorbeat mortale ℔a vita ne. s. corp⁹ ab aia deseraf ℔ aia in corpe hi tãte fiat iclitũ· qđ ante ĩgloriñ fuit. De enoch ãt helia· q̃s vẽturos apocalip⁹ refert z eẽ morituros ñ ẽ isti⁹ tpis disputatõ· cũ oĩs ille lib aut spũalit intelligend⁹ (vt nos est iam⁹) ãt si carnalẽ inꝓpretatoz seq̃mur· iudaicis fabul acq̃scẽdũ sit· vt rursũ edificet ibrlm z hostie offerãtur ĩ tẽplo· z spũali cultu ĩminuto carnales obtineãt cerimõie.

¶ In ictu oculi. Quia ĩ momẽto ẽ mora: addit· ĩ ictu oculi. i. q̃cito icit oculꝰ visa· l' icitur palpebra. i. summa celeritate.

¶ In ictu oculi. Jd ẽ q̃cito oculi radi⁹ trãsit ad remota z trãsnolat media· z si sit ibi pr⁹ z post· tñ q̃i simt totũ fit

¶ In nouissima t. Jd est in nouissimo signo· qđ dabit vt ista ipleãtur. Hęc tuba est clamor. vñ dr. Media nocte· clamor factus ẽ ecce. sp. ve. Lubę noĩe aliqđ enidẽs z ꝑclarñ signum dr· qđ vox archãgeli z tuba dei alibi dr. Et ĩ ęuangelio. vox quã audiẽt mortui q̃ ĩ monumẽtis sũt z procedent ꝛc.

¶ Immutabimur Expoit qũo ℔ fiat· vel q̃lis sit ĩmutatõ. Oportet eĩ corrup. Scdm ℔ dr: caro ñ pos. r. d. qz ñ erit ibi corruptõ z mortalitas. i. ñ ℔z has q̃litates· ℔ eadẽ ℔a· dicẽdo eĩ ℔ ĩ eãdẽ q̃i digitũ tẽdit. vt eadẽ caro q̃ videtur resurrectura mõstret. Oportet eĩ ĩduere ĩcorruptõnẽ. Et hoc nõ ad tps tm̃. qđ ibi ostẽdit. Et mortale hoc induere immortalitatẽ.

¶ Absorpta ẽ. Jd ẽ destructa ĩ victoria xpi· vel ĩ ℔ q⁹ modũ vicẽdi excellit· xp̃z inadẽdo· vel ĩ ℔ q⁹ ℔ui dr vicũt ꝓcupiscẽtias carnis.

¶ Vbi ẽ m. v. t. ℣ba ꝓphe l' apli lętãtis· z morti insultãtis ĩ pson̄a resurgẽtiũ vt certior sit resurrectõ

¶ Vicisti ĩ monẽtib· victa es ĩ resurgẽtib· l' mors ẽ delcãtõ pcĩ q̃ ex actu peccandi fit. charitatem.

Virt⁹ aũt. p. l. Qz lex phibẽdo auget pcĩ cupiditatẽ nisi diffũdat sps

¶ De collectis. Aug. Post alia de collectis faciẽdis C. XVI.

C. XVI.

☩ de aliis motu

E collectis

autem quę fiunt in
☩ Jdeo tenendum est ☩ propter vsus sanctorum
sanctos sicut ordinaui in eccles̃ijs

in sanctos qui erāt hie rusolimis breuiter mo net. Quod nō est con tra illud. Nolite cogi tare de crastino. Non est enī cogitare de cra stino · si quis humano more ista cogitet · ß si quis ꝓpter ista deo mi litet · vt in opibus suis nō regnū dei · ß istoꝝ acōsitōnem intueat.

¶ Vel Per vnam diem sabbati. Id est dñica die. Quia vna dies sabbati · vel vna sabbatoꝝ · vel prima sabbati vocatur apud iudeos dies quē nunc dñicū appellamus.

¶ Ita et vos ꝛc. Precipit aplus oēm plebē die dñico ꝓuenī re ad ecclesiā ꝛ illuc de ferre qd vnusqsq; ad opus sanctoꝝ dare vo lebat. Et ne a mal' mi nistris depiret. si apd ecclesiam dimitterent precipit vt secū deferrent · ꝛ tuto loco repo nerent · quoadusq; ipe veniret · ꝛ hoc p singu los dies dñicos facie bant · qz qd paulatim colligitur · nec gue est ꝛ multū inuenitur

¶ Manebo. Sic medicus morā habuit vbi multi egrotāt.

ℓ colligite ℓ vnam di em septimane.

galathie: ita ꝛ vos facite per vnaz

† ℓ Colligite ℓ Ne dicatis non esse fidelē mini strum cui credatis.

sabbati. † Unusquisq; vestrū apud

† ℓ ꝛ cauens ne iterum sibi sumat ℓ nō qd̄ grauz

se reponat · † recondens qd ei bene

ℓ ideo ante

placuerit: vt non cum venero tunc

ℓ quia granaret si totum subito simul darent.

collecte fiant. ¶ Cum autem pręsens

† ℓ dignos iudicaueritis · ℓ Id est cum epistolis meis et vestris laudatoriis ꝛ commendatoriis de ferentium ꝛ mittentium

fuero · quos † probaueritis · per epi

ℓ donum.

stolas hos mittam perferre grati

am vestram in hierusalem. ¶ Si

ℓ Si magne res fuerint

dignum fuerit vt ego eam · mecum

† ℓ cum per omnia loca transiero vsq; ma

ibunt. Veniam autem ad vos † cū

cedoniam † ℓ qz vbi non est opus ibi morari

macedoniam pertransiero. † Nam

macedoniam pertransibo. Apud

ℓ qz multa corrigēda ibi

vos autem forsitan manebo · vel

etiam hiemabo: vt vos me deduca

tis quocunq; iero. Nolo enim vos

modo in transitu videre: spo ei me

aliquātū tpis manere apud vos si

dñs permiserit. Permanebo autē

ℓ inde misit epistolam

ephesi vsque ad penthecosten.

ℓ multa corda ad audiendum parata

Ostiū ei mihi apertū est magnum

ℓ qz non contradicunt predicatōni † ℓ · ¶ · Quid ergo opus est ibi morari: Rnder aduer. ꝛc ℓ qui conantur impedire

ꝛ euidens † : ꝛ aduersarij multi. Si

ℓ ad vos

aūt venerit thimothe⁹: videte vt si

ℓ Aug⁹. forsan iam ibi timuerat commotionem per contentōnem pseudo apostolorum

ne timore sit apud vos. Opus enī

domini opatur sicut ꝛ ego. Ne qs

ergo illū spnat. Deducite āt illū in

pace: vt veniat ad me. Expecto enī

ℓ qui secū sunt † ℓ Qui erat episcopus eo rum ab apostolo ordinatus ℓ Quia hunc chorin thii requisierant: qui cum non posset eos sedare erat ad apostolum ephesum.

illum cum fratribus. † De apollo

aūt fratre notū vobis facio · qm̄ mlt

tuz rogaui eū vt veniret ad vos cū

ℓ quia timet incorrectos

fratribus: ꝛ vtiq; non fuit volun tas eius vt nūc veniret. Veniet āt

ℓ oportunum ℓ cū vos correcti fueritis.

† ℓ vos autem ℓ Contra astutias diaboli

cum ei vacuum fuerit. † Vigilate et

ℓ Stanti non obrepit somnus

† ℓ mulieruz inconstantia est' · ℓ in domi no ℓ vt sit in vestra virtute profectus

state in fide † viriliter agite · ꝛ † ꝓforta

ℓ etiā correctio ℓ nō cā inanis glorie

mini: oia ei vra in charitate fiant.

ℓ Qui

Obsecro aūt vos fratres nostis do

ℓ hi cū apostolo fuerunt in predicatione chorinthiorum

mū stephane · ꝛ fortunati ꝛ achaici

ℓ primi crediderunt in achaia ℓ vt mi

qm̄ sūt primitię achaię · ꝛ i ministe

nistrarent sanctis

rium sanctorum ordinauerūt seip

sos: vt ꝛ vos subditi sitis eiusmodi

ꝛ omni cooperanti ꝛ laboranti.

† ℓ quia prefecti sunt apud vos e quibus est vo bis profectus · vel quia mihi pro vobis ministrare venerunt · quod vos deberetis facere

Gaudeo autez in † pręsentia stepha

ne · ꝛ fortunati · ꝛ achaici · quoniaz

† ℓ ministrauerunt mihi quod vos non fecistis.

id qd vobis deerat ipsi † suppleuerūt

† ℓ quē pauerunt

Refecerunt ei spiritum ꝛ † meum ꝛ

ℓ qb⁹ apostolū seruauerūt. ℓ honorate ℓ illos

vestrum. Cognoscite ergo qui eius

ℓ quod ego scribo omnes desiderāt.

modi sunt. Salutant vos ecclesię

asię. Salutāt vos in domino mul

ℓ apud quos hospitor ℓ Id est fratrum congregatione.

tum aquila ꝛ prisca · cum domesti

ca sua ecclesia: apud quos ꝛ hospi

tor. Salutant vos fratres omnes

† ℓ vero corde in signum pacis

Salutate inuicem † in osculo sancto

ℓ vt sciant epistolam eius esse subdit. Saluta · ꝛc

ℓ scripta

Salutatio mea manu pauli. Si

ℓ fideles saluto sed

quis non amat dominum nostruz

† ℓ vel condemnatus · ℓ Separatus a deo

ihesuz christum sit † anathema ma

ℓ donec veniet dominus vel in aduētu domini.

ℓ hec est salutatio pauli

ranatha. Gratia domini nostri ihe

ℓ sit † ℓ Ea charitate vos inuicē. vel deum diligite qua ego vos vel deum diligo

su christi vobiscuz. † Charitas mea

ℓ non scōm amorem seculi

cū oibus vobis in christo ihesu.

¶ Obsecro aūt. Ordo bꝰ litterę respi cit ꝛ pendet vsq; illuc vt ꝛ vos subditi sitis.

¶ Spiritum. Meum lęticia · vestrū charitate.

¶ Maranatha Id est donec veniat dñs vel in aduētu domini Maranatha ei inter ptatur · dñs venit. Et ē ꝓpositū ex syro ꝛ grę co magis qz syrū est qz hebrēū. Anathema ve ro grecū interptat' cō dēnat⁹ vel sepat⁹. Si mul ℔ grēco ꝛ syro vti tur verbo.

Epla ad Chorinth. ꝑma finit

Prologus in secūdā incipit

Quibusdam chorinthiorum· p primaz epistolam correctis: cã reliquoz scribit secundam repellẽs pseudo apostolos· ostẽdendo deceptõnem prędicationis eorum· se multis modis commendans. Notat etiam eosĩ elemosinis parcos· prędecit q̃z fornicationẽ correctũ recipi quẽ p̃ sathanã tradiderat. Et quia etiam boni tribulantur ibi se eis exemplum patientię proponit.

In hac epla i correctõel corrigere ꝛ correctos ad meliora ꝓuocare ꝛ pseudo cũ suis cõmendatione deprimere intẽdit.

IN secũda ad chorithios epistola quasi in parte superiori post tribulationum suarum relationes reddit causaſ quare ad eos secundo non ierit: quoniaz non leui mutatione consilij fecisse se asserit· sed ne aduentu suo tristiciam incurreret: cuz in peccato permanere discipulos repperisset. Deinde post agnitos fructus pęnitentię reconciliat eum ecclesię· quem in prima propter fornicationem a consortio sanctorum iusserat amoueri. Tercio cõtra pseudo apostolos officij sui dignitatem tuetur· ꝛ noui testamenti ministros· tanto anteire gratia ostẽdit: quanto ęuãgelium est lege prestantius. Immoratur etiam in causa illa plurimum quam breuiter in prima contigerat: vt prompto ac libenti animo necessaria presentis vitę non habentibus largiantur· ꝛ vtilitate spiritualis commercij commutẽt presentia cum futuris· atq̃ abundantia sua sanctorum inopiaz supleant: vt vicissim eorum inopia sanctoruz abundantia suppleatur. In fine repetit quod superius contra pseudo apostolos egerat: ꝛ iactationem eorum prędicationesq̃ de se gloriosas vel collata antiquitate generis· vel catalogo iniuriarum ac periculorum suorum euacuat· Dicit q̃ eos oparios subdolos qui ad imitationem sathane transfigurentur in apostolos christi· sub prędicationis spe lucra pecuniaria queq̃ sectantes.

Argumentum incipit.

POst actam a chorinthijs pęnitẽtiam consolatoriam scribit eis epistolaz a postol⁹ a troade per titum· ꝛ collaudans eos· hortatur ad meliora: contristatos quidem eos· sed emendatos ostendens.

Argumentum explicit. Epistola pauli ad Chorinthios secunda incipit. C. I.

C. I.

PAulus apostolus ihesu ☩ non vsurpatiue. christi p̃ volũ- ☩ non hoĩm. tatem dei· ꝛ thi ☩ qui iuit cum prima epistola ad chorinthios ꝛ oĩa renũciauit apostolo q̃ fiebãt ap̃ illos. mothę⁹ frater ☩ et. ecclesię dei quę est chorinthi cum ☩ spiritussancti gratia renatis ☩ presbuteris sanctis omnibus q̃ sunt in vniuer ☩ cuius metropolis est chorinthus ☩ Ecce Salutatio ☩ tranquillitas mentis sa achaia. Gratia vobis ꝛ pax a ☩ Sine quo p̃ nil dat deo patre nostro ꝛ dño ihesu xp̃o. ☩ Et si in se gloria eius non potest augeri nec minui· in suis sit exaltatus in quibus per cognitõnẽ ꝛ ipsoz profectũ dicitur exaltari

Benedictus deus ꝛ pater domini ☩ nobis qui filii christi sumus nostri ihesu christi· pater misericoz ☩ non minus est tribulatione solatiuz diarum ꝛ deus ☩ totius consolatõis ☩ ministros ☩ anime ꝛ corpis qui consolatur nos in omni tribu- ☩ a deo consolatur † ☩ desolati .i. humano auxilio destituti. latione nostra· vt possimus ꝛ † ipsi ☩ per exemplum consolationis nostre † ☩ id est qualibet. consolari eos qui in † omni pressu- † ☩ per talem consolationez que hortatur nos ad graniora ra sunt † per exhortationez: qua ex ☩ nos ☩ vt vere possim⁹ consolari. hortamur ꝛ ipsi a deo. Quoniã si- ☩ que pro christo ·ꝛ· christi noĩe inferunt vel quas ad similitudinẽ christi patimur cut abundant passiones christi in ☩ non minus † ☩ Cum vel hic liberamur vel pietatem paternam in flagellis intelligimus· quia flagellat omnem filium quem recipit ☩ in nobis qui sum⁹ earũ loc⁹ nobis: ita ꝛ per christum † abũdat ☩ Sed hoc totũ ꝓ vobis consolatio nostra. Sive autem tri- † ☩ quia nostro exemplo· monet vos deus pati vt de salus eterna vobis bulamur: † pro vestra exhortatõne ☩ spe premui † ☩ vt similem speretis ☩ quia nostro exemplo monet vos deus pati: sub spe premi vt sic leuius feratis ꝛ salute· sive consolamur pro † vra † ☩ ad grauiora vel fructus malis vel virtute patientie data nobis consolatiõe· sive † exhortamur pro ☩ vt ad maiora animemini· ꝛ salutem speretis † ☩ pro salute dico ☩ Salus operatur ·i· intendit operari ĩ vobis· Id est· Nos intendimus· q̃ operetur in vobis tolerantiam vestra exhortatiõe ꝛ salute· † q̃ ope † ☩ Quasi debetis exemplo nostri eadem pati: q̃ ꝛ nos patimur ratur tolerantiã † earundem passio- † ☩ a deo opatur ☩ quia speramus vos passuros num quas ꝛ nos patimur· † vt spes † ☩ patimur dico ☩ ad vestram vtilitatem nostra firma sit † pro vobis. Sciẽtes quoniam sicut socij passionum † ☩ quia equa gloria labori vestro retribuet ☩ in futuro ☩ eterne estis: † sic eritis ꝛ consolationis.

C. I.

Paulus apostolus ꝛc. Salutationem primo more solito premittit. Inde de bonis ꝓ gratiã collatis gratias deo agit· loquens perfectis· post ad passionis tolerantiam sui exemplo inuitat· postea pseudo apostolos deprimendo redarguit detegẽs versutias eorũ. Et se multis modis commẽdat. Tandẽ moral' admonitio cũ iteratõne bñdictiõis subditur. Salutatõnẽ igitur p̃mittẽs· cõtra spseudo supbiam paulum. Et cõtra cordis p̃sumptõnẽ aplm se noĩat dicẽs paulus ꝛc.

Benedictus. Primũ pfectis loquitur de tribulatõe proponẽs se exẽplum patiẽtię ꝛ cõsolatõis adeo accepte: ducens laudi quod alij ignominię. Deus. Creator oĩm Dat christi. Per quez est ꝛ nobis. Pater misericordiarum. Paterne dãs veniaz peccatoꝝ· ꝛ bona opera· ꝛ in tribulatõne constantiaz· Et deus. dator. Totius. Perfectę cõsolatõnis· quantam decet dare deũ his qui ꝓ christo patiuntur. Q̃ deus cõsolationis: ex hoc ptz q̃ cõsolatur

Qua exhortamur. Id est quã de⁹ ad hoc dedit nõ solum vt consolaretur nos: ꝫ etiam exhortaret· ꝛ ita nostra cõsolatio valz etiã ad alios exhortari vt ꝫ ve possim⁹ ꝓsolari

Pro vestra exhor. et sal. In amaris salus ꝛ prẽmium ꝓmittitur.

¶ Nõ enim volumus ꝛc. Ne chorinthij deficerẽt patiẽtes tribulationes ab infidelib⁹ apl's dat eis ĩ exẽplũ seipsum vt sicut ipse: corroborẽtur in suis tribulationibus.

¶ Ipsi. Non soluꝫ alij de nob· sed ꝛ. In nobis. Quia natura nostra nil nisi mortem ꝓmittebat vel defectum. Tantã insolẽtiam iniquitatis significat ĩsurrexisse ꝓtra fidei p̃dicatores· vt mortem ꝓtra oculos haberent. Sic eĩ afflicti fuerãt vt desparẽt de presenti vita.

¶ Et erunt. Quia de⁹ p̃sidia sua non negat suis in necessitate positis.

¶ Et adhuc. Vt ex ꝓsonis multaꝫ speciey ad deũ ꝛpter p̃dicatõnem eoꝫ ꝓuersis: gr̃e agantur do ꝓ prẽdicatõe eoꝫ per mltos habẽtes eã donatõnẽ fidei· q̃ in ipsis ẽ ¶ Personas. m. f. dicit infantes· pueros ꝛ ceteras ętates ꝓ vtriuſqꝫ sex⁹ cõditione.

¶ Ex multaꝫ. p. f. Alia trãslatõ vt ĩ multoꝫ facie ei⁹ q̃ ĩ nob ꝛc Nuę lr̃a sic legit'. Q. oĩoes vię sic iuuabũt nos vt per multos gr̃e agãtur deo ꝓ nob· gr̃e dico ei⁹ donatõis q̃ ẽ in nob· ꝟ nõ mutãtur agãtur dico ĩ multoꝫ facie. Aug. i. inter multos ꝛ coꝛã multis· ꝟ iõ qꝛ gr̃a dei ꝓsolat' apostolos cã mltoꝫ. i. oĩm credẽtium· quoꝫ cã ꝛ p̃ssurę eis ĩgerebãtur.

¶ Et iõ illi oẽs credẽtes gr̃as deo referãt ꝓ liberatõne.

¶ Donatõis. Procedẽtis ex ꝓsonis. i. honestis viris· vt vobis ꝛ alijs multaꝫ fa. i. discretõnũ· vel discretoꝫ meritoꝫ ꝛ diuersarum virtutuꝫ· vt facies iob fuit patientia· dauid hũilitas· moysi mãsuetudo.

¶ Per multos. Exponit qđ supra dixerat a ꝓsonis multarum facierum.

¶ Nã gl'a nrã h. ẽ Jõ ꝛ vos ꝛ alij debetis orare ꝓ nobis. Vl'iõ oĩoes vię poterũt nos iuuare· qꝛ ꝟ vñ gloriamur tam honestum est.

¶ Testioniũ consc. Sũt bona opa q̃ testant' ex tũs· qđ sit in cõscia.

¶ Testimoniũ ꝓscię. Jd ẽ ꝓsciẽtia nõ remordẽs ꝟ testificãs qꝛ in simce ꝛc.

¶ Dei. Sicut impijs ẽ magna pena cõsciẽtia· ita pijs gaudiũ· nõ q̃ inde supbe glantibus· ꝟ deo totũ dãtib⁹. Jõ recte nõ ait, Vl'ia nr̃a ẽ testimonium alienę malicię vel minoris gr̃e· ꝟ cõsciẽtię nostrę· q̃ qꝛ occulta ẽ nõ est subiecta alieno iudicio ꝛ iõ null⁹ p̃sũat ꝓtra eã vel cogitare vel ꝓferre sñia

¶ Non in carnali sapia. Quę ẽ voluptates diligere· laborẽs vitare vel scõm naturas reꝛ ꝛ non contra prędicare vt pseudo faciebãt quoꝫ fucatã p̃dicatõnem arguit.

¶ Spero Ambro. ꝓficere illos spat· qꝛ cę perant meliores effici ꝓgnito apl'i affectu circa se. ꝛ glãbatur ĩ eo

¶ Quia gl'a vestra. Cognoscetis· qꝛ gloria. i. per nos consequi gloriam ęterña debetis· ꝛ nos ꝓ vos bene ĩstructos· qđ nõ eẽt si cũ offẽdiculo a vob acciperem.

¶ Hac confidentia. Quia vita munda vel emendata quo rũdã erat· voluit videre q̃s ante ĩdignũ erat videre. Si g̃ non iuit ꝛpter alios est qui mõ se purgent.

¶ Volui. Augst. Prius· qꝛ in ꝓoi epistola promiserat se vẽturꝫ ꝛ nõ venerat· ꝛ iõ mẽdax ꝛ leuis videbatur· qđ modo excusat Non eĩ fecit ꝟ nisi ꝓ eoꝫ culpa. Nõ est iudicãd⁹ mendax· q̃ dic falsum: qđ putat verũ qꝛ quãtũ in se ẽ: nõ fallit ipse ꝟ fallitur. Ecõtra mẽtitur ille· qui dicit vꝛ qđ putat falsũ nec est liber a mendacio· qui oze nesciẽs verum loq̃tur· sciẽs aũt nõ eẽ vꝛ volũtate mẽtitur.

¶ Vt sit apud me est et non. Jd ẽ vt ꝓponã volũtatẽ vtilitati. Q. nõ sic. qꝛ vtilitas p̃ponẽda ẽ volũtati ꝛ sic feci.

¶ Fidelis aũt deus. In hoc ñ suꝫ mẽtiri credẽd⁹· quia ĩ nullo alio sum vobis mẽtitus. Et hoc credi potest· qꝛ de⁹ est fidel' qui promisit doctores veritatis· vel de⁹ verax est mihi ĩ hoc testis· ꝛ ꝟ ẽ videtur apud me esse est ꝛ nõ· ꝟ deus ẽ fidel' in promissis: qꝛ in illo toto nostro sermone qui fuit apud vos nõ est est ꝛ non. i. mendacium. Jn nostro sermone nõ fuit est ꝛ non· quia in illo dei filio. i. in eius prędicatõne qui dei filius est prędicatus per nos: nõ fuit est ꝛ non· sed est. i. affirmatio veritatis tantum fuit in illo. qꝛ si mendaces essemus: ꝛ ipse: quia quod docuit: tantum prędicamus. Verax est dei filius· quia promissiones dei· in illo. i. per illum sunt· est· vel etiaꝫ· i· veritas ꝛ completio qꝛ in illo ꝓpletę

§ exponit tribulationes † § quia vobis scire proficiet

Non eni volumus ignorare† vos

† § pseudo de sua gloria gloriantur· nos vero de tribulatione

fratres de† tribulatiõe nostra· quę

† § Quid de ea boc. s. ‡ § precedentium tribulationum

facta est in asia· † quoniam ‡ supra

§ pondere passionum § ꝛ. § hũanaꝫ

modũ grauati sum⁹ supra virtutẽ·

§ adeo † § Nos qui de malis solemus gaudere. ‡ § non solum loqui ꝛ cetera facere

ita vt tederet† nos etiam ‡ viuere: sꝫ

§ non solum tedebat viuere: sed etiam † § certitudinem omnimodam dissolutionis.

ipsi in nobis ipsis† responsuꝫ mor

† § ideo deus tantum permisit eos affligi.

tis habuimus· † vt non simus fidẽ

† § Maledictus enim qui confidit in homine. ‡ § in quo secure quia ipse est. ‡ § cui simile est q̃ me de illis prędicens liberauit· vñ subdit. Qui de tan. ꝛc.

tes† i nobis: sed ‡ in deo q̃ † suscitat

mortuos· qui de tantis periculis

§ ad salutem reduxit † § tendentes mentis desiderio.

eripuit nos: ꝛ eruit† in quem spera

§ in posterũ § quotidie

mus quoniam ꝛ adhuc eripiet ad

§ non solum nobis ꝛ aliis sed ꝛ § vel nubus.

iuuantibus vobis in oratione pro

§ facta vel ctis. § ita oratões vestre iuuabunt nos vt per multos § Jd est a personis diuersaꝫ etatũ.

nobis· vt ex multarum personis fa

§ vel vobis † § licierum· eius quę in nobis ẽ† dona

berationis ꝛ cetero⁊ bono⁊ § fideles

tionis· per multos gratię agan

† Ambro· Jdeo non diffido de auxilio dei· quia pura est conscientia ab omni simulatione ‡ § hoc vnde gloriamur

tur pro nobis. † Nã ‡ gloria nostra

hec est testimoniuꝫ conscientię no

‡ § non aliud in ore ꝛ aliud in corde habentes † § Sinceram veritatem de deo· non etiam legis obseruantias predicantes

stre: q̃ ‡ in simplicitate ꝛ † sinceritatis

§ quia a deo est hec gloria conscientie simplicitas ꝛ sinceritas

te dei ꝛ non in sapientia carnali· sꝫ

§ Jd est secundũ q̃ spiritus gratis mihi ĩdicunt

in gratia dei conuersati sumus in

§ vbi tot mala † § Simpliciter conuersati sumus

hoc mundo: † abundantius autem

§ erga vos § quib⁹ cessũ⁹ de iure nostro quia cũ ab aliis acceperit ab his noluit † § abundantius ad vos· quia nec in prima epistola exegi aliquid nec in hac

ad vos. † Non enim alia scribimus

§ in prima epistola † § in experientia operum

vobis q̃ꝫ quę legistis: ꝛ † cognosci

§ Et sicut hucusq⁊ de me cognouistis: ita deinceps cognoscetis

tis. Spero autem q̃ vsq⁊ in finem

§ me in eodem

cognoscetis sicut ꝛ cognouistis

† § non ex toto· quia ꝛ si scitis q̃ abstinui: non tamen scitis quãta discretione hoc feci

nos † ex parte· quia gloria vestra su

† § que gloria erit ‡ § aduentus. i. tempore iudicii § cum omnia apta erũt

mus: sicut ꝛ vos nostra· † ĩ ‡ die dñi

† § Jam quidam vestrum correcti sunt § vel abũdantius ad vos seruati simplicitatez· ꝛ in hoc cõfisus· vel in hoc q̃ speramus per alterutruꝫ glorificari.

nostri ihesu christi. † Et hac cõfidẽ

§ q̃ꝫ iterum in macedoniam

tia volui priꝰ venire ad vos vt se

§ p meã presentiam † § confirmationem que: post fidem· vel qui prius fidem habueratis ‡ § vestro ductu.

cũdam haberetis † gratiã· ꝛ p ‡ vos

† § vt multipliciter vos confirmarem

transire macedoniam· ꝛ † iterũ a ma

cedonia venire ad vos: ꝛ a vobis

§ vt elemosinam ferrem sanctis qui ibi erant † § ad hoc ergo venire volui ꝛ non veni

deduci in iudeaꝫ. † Cum ergo hoc

§ ꝛ non feci † § vt quod ratione nõ proposui· sed impetu animi· eadem lenitate dimisi

voluissem· † nunquid leuitate vsus

† § facienda vel dimittenda ‡ § vt pro carnali commodo proposuerim· ꝛ quia non erat dimiserim.

sum: Aut quę † cogito scõm † carneꝫ

‡ § vt per has causas sit apud me. i. in intentõne mea affirmatio ꝛ negatio de eodem

cogito ‡ vt sit apud me est ꝛ nõ· Fi

delis autem deus quia sermo no

† § Jd est mendacium vt in pseudo § Jd est non aliud egi· q̃ſ scire agendum· quia vtilitas proponẽda est voluntati

ster qui fuit apud vos· † non ẽ in il

† § id est in eius predicatione qui dei filius ihesus christus est

lo est ꝛ non. † Dei enim filius ihe

sus christus qui in vobis per nos

prędicatus est· per me ꝛ siluanum

§ Jd est mẽ

ꝛ thimotheum· non fuit in illo est ꝛ

dacium † § nunq̃ aliud voluit q̃ſ quod vtile est. ‡ § veraꝫ est dei filius ꝛ vere quia

non· † sꝫ est in illo fuit. ‡ Quotquot

enim promissiones dei sunt: in illo

§ vel scõm aliam litteram veritas et completio ‡ § vel etiam

est. ‡ Jdeo ꝛ per ipsum amen deo

z exhibitꝫ sunt·z non est credendum ꝙ mendax sit · per quẽ pater verax apparuit. Et qz promissiones dei per christum sunt impletꝫ iõ nos p ipsum dicim⁹ deo amẽ.i. veracem eẽ Et ꝙ christus z deus sunt veraces ẽ ad gloriam nostraz·qz per ꝟ probamur vera ꝓdicare. Nam dico·non tm̃ nobis tribuo · sed deo· quia qui confirmat est deus.

¶ Vobiscũ in christo. Tunc si vos estis firmi in christo: magis constat de nobis ·, per quos vos confirmati estis.

¶ Ego aũt. Pro leuitate vel terreno commodo nõ dimisi ꝟ parcens. Spñalis tñc dispositus nõ implet: qñ prouidẽtius aliqd ad salutẽ meditatur.

¶ Non qz dñamur. Ne indignaremur quasi de dominio eo ꝙ dixerat parcens vobis nõ veni subdit Non qz domi. ꝛc.

C. II.

¶ Statui. Parcẽs nõ veni·sed statui hoc idem· qđ cũ primã misi epl̃am .s. ne iterũ venirem·vel iterũ eẽt tristicia: sicut fuit auditis eorum peccatis.

¶ Si eni ego. ꝛc. Corrigendo·increpãdo quocũqz modo vel per epl̃am vel ꝓsẽtiaz Et quis ꝛc. ꝙsi z vos me contristatis · nisi q contristatur ex me.i. secũdum meã volũtatẽ vt pniteat.

¶ Confidẽs. Quasi videte g̃ ne frustra ꝓfidã·qđ meũ gaudiũ erit z vos debetis facere qđ ad meũ gaudiũ spectat·qz meũ g̃. ꝛc.

¶ Non vt contrist. sz vt sci. Amb. Ad hoc eĩ corripiebat vt ostẽderet quo amore illos diligeret· de q̃rum peccatis plus illis dolebat. Qui nõ hoc affectu corripit: contristat·insultat eĩ ;q̃ non condolet fratri.

† ʃ per quos manifestatur hoc
dicimus ad †gloriam nostraz. Qui
† ʃ in vera predicatione·ʃ iudeos ʃ quia z gentes cum iudeis confirmate sunt
autem †confirmat·ʃ nos vobiscum
† ʃ in vera predicatione christi ʃ in reges z sacerdotes per spiritum in baptis. vnde petrus. Nos sumus genus electum regale sacerdotiũ ʃ est
in †christo z qui vnxit nos deus·z
ʃ in libro vite scripsit· vel discrenit ab aliis signo crucis † ʃ Spiritum sanctum i arram· vel dona sunt pignus ꝙ spiritus est in eis
qui signauit nos: z dedit † pignus
† ʃ aperit quare non venit ad eos sicut dixit. ʃ ne putent se contemptos
spiritus in cordibus nostris. †Ego
ʃ non solũz contra corpus· sed etiam contra ʃ Si mentior
autem testem deũ inuoco in aiam
·ʃ ne contristarz multos ʃ ne eo asperiore incorrecti· verterentur in seditionem: vult ergo prius mitigare
meam: ꝙ·parcens vobis nõ veni
ʃ primam vicẽ postq̃ a vobis discessi † ʃ ideo di eo parcens † ʃ non quia dominum z coactionez
vltra chorinthum: †ſ nõ quia †domi
patiatur fides·ʃ ʃ que voluntatis est non necessitatis † ʃ Si vultis cooperari
namur·ʃ fidei vestrę: sed †adiutores ſ
ʃ eterni· vel quia gaudebunt emendati
ſumus gaudij vestri. Nam fide
ʃ que per dilectionem operatur·non dominio
ſtatis

C. II.

Tatui autẽ
hoc ipsum apud me:
ʃ vos cõtristans.
ne iterum in tristicia venirem ad
vos. Si enim ego contristo vos z
† ʃ nullus nisi qui contrist. ex me. quod melius fit per epistolam q̃ per presentiam·
quis est qui me †letificet: nisi qui
† ʃ ꝙ nemo me letificet nisi qui cõtristatur ex m.
contristatur ex me? †Et hoc ipsum
scripsi vobis: vt non cum venero
ʃ de incorrectione ʃ de peccatis ʃ de vobis
tristiciam super tristiciam habeam
† ʃ non tolũ nunc sed olim cum contristautistis· et sic grauiter peccastis
de quibus †oportuerat me gaude
ʃ ꝙ vltra non habebo tristiciam
re. Confidẽs in omnibus vobis:
ʃ Id est quando gaudeo: vos gaudetis
quia meum gaudium omnium ve
† ʃ tristiciã habui ʃ laboribus vigilando pro vobis z orando
strum est. †Nam ex multa tribula
ʃ cura dolore ʃ primã epistolaz
tione z angustia cordis scripsi vo
† ʃ que indicio sunt: quid int⁹ esset·ʃ hec refero
bis per †multas lacrimas·ʃ non vt
ʃ per memoriam eorũz † ʃ qđ desideriũ emẽdãdi
contristemini: sed vt sciatis †quam
† ʃ vel habeam·ʃ ʃ ostensam· quia omnes vt se diligit ʃ q̃ putauerimus
charitatem †habeo·ʃ abundantius

† ʃ quibus de iure meo cessi ·ʃ ʃ Sicut ille fornicator ʃ per lacrimas scripsi
in †vobis. ·ʃ Si quis autem contri
sed tamen condonate illi ·ʃ ʃ tantũ
ʃ etiã vos
stauit me non·ʃ me contristauit: sed
ʃ non omnes vt hoc omnibus non imponã. Qđ reprehensorie dicitur. vel illos onerer·qui non doluerunt de peccato
ex parte vt nõ onerem omnes vos
ʃ tamen † ʃ qui tam grauiter deliquit ʃ quia
Sufficit †illi qui eiusmodi est ob
talis, facile desperarz·si nimis aspe ĩ eum animad uerteretur † ʃ quia quanto a pluribus tanto magis donandum.
iurgatõ hęc quę fit a plurib⁹ †ita vt
ʃ vt per exẽplũ
econtrario magis donetis z conſo
dauid z aliorum quibus indulta est venia ʃ eum
ʃ per nimis asperam penitentiam desperans
lemini: ne forte abundãtiori tri sti
ʃ a dyabolo ʃ vt velit vti seculo
cia absorbeatur qui est eiusmodi.
ʃ ne absorbeatur ʃ qui possem iubere
Propter quod obsecro vos vt cõ
ʃ condonando ei qđ z debetis † ʃ vel lo.·ʃ ʃ quaz habuistis eiiciendo eum
firmetis in †illum·ʃ charitatem.
ʃ nunc
Ideo enim z scripsi vobis vt co
ʃ quo animo feceritis eiiciendo eum
gnoscam experimentum vestri: an
ʃ obsecro
in omnibus obedientes sitis: Cui
condonare· debetis autem ʃ condonaui qđ bene potui
autez aliquid donastis: z ego. Nã
ʃ Sicut alii apostoli † ʃ quia fl temere hoc factũ est z passim
z ego quod donaui·†ſi quid dona
ʃ feci † ʃ ac si ipse christ⁹ condonarz·ne irrita' videatur huiusmodi condonatio · que propter amicos.
ui propter vos in †persona christi:
† ʃ vt faciat eum desperare
vt nõ circumueniamur a †sathana
ʃ Qui quos consentiendo nequit decipere· facit nimis asperos ʃ astutias
Non enim ignoramus cogitatio
ʃ parcẽs vobis non veni corinthum
nes eius. Cum veniſſem autez tro
ʃ predicandum
adem propter ꝙangelium christi
ʃ corda parata ʃ opante deo
z hostium apertuz esset mihi in do
ʃ nõ potui satisfacere volũtati mee.
mino· non habui requiem spiritui
ʃ ibi sicut ꝓdixeram⁹ † ʃ qui impeditus apud vos non venit illuc ʃ Qui ibi erat necessarius
meo·eo ꝙ non inuenerim †tytum
† ʃ qui erant conuersi ʃ In quibus hostiuz apertum
fratrem meum: sed valefaciẽs †eis
ʃ sz nõ inuiti
liter quia ibi quasi triumphator extiti
profectus ſum macedoniam. Deo
ʃ ago † ʃ triumphare facit
autem gratias qui semp †triũphat
ʃ ĩ predicatõe xp̃i·q̃ prepat corda ad credẽdũ
nos ĩ christo ihesu·z odorẽ noticię

satis digna pna videtur ·in hoc tm̃ nõ est pna estimanda ꝙ fit a plurib⁹·qb⁹ congregatis sathanę traditus é Magnũ vtiqz dolorẽ patitur· q̃ delictũ suũ plures videt horrere. Et ita sufficit ꝙ a pluribus obiurgatus.

¶ Donetis z consolemini. Recte homini pro peccato afflicto ignoscere z subuenire per consolatões precipit. Si enim correctus in animo volet mox habet fructũ: hęc ẽ enim vera pnitentia cessare a peccato.

¶ Cõsolemini. Per verba domini p ꝓphetã dicentis. Nolo mortem peccatoris ꝟ vt cõuertatur z viuat. Et item. Quacunqz hora ĩgemuerit peccator oĩum iniquitatum ei⁹ nõ recordabor.

¶ Jõ eni z scripsi vo. vt cognos. ex. Cum propter eum recipiendum scripserim z propt' hoc etiaz scripsi vt quos expertus sum mihi obedientes in eiectõne: cognoscã an in oĩbus obedietes.

¶ Vt nõ circũueniamur. Jdeo debemus cõdonare: ne decipiamur a sathana: per nimiam aspitatẽ. Sępe eĩ propter aspiores animaduersiones in despatiõnẽ ifirmus precipitat.

¶ Cũ aũt ue. Ꝑ interpositõem de recipiẽdo fornicatore redit ad ipsos ostendẽs ꝙ sicut culpa eorum fuit ꝙ non venit corinthum: sic ꝙ non profecit in troade: dũ apud eos impedit⁹ morat̃ tytus: sine quo non poterat ibi pficere: quia forsan lingua eorum tytus expressius vti poterat.

¶ Eo ꝙ non inuenerim tytum. Quia solus non poterat z fideles instruere: z perstrepẽtibus incredulis repugnare.

¶ Deo aũt. Hactenus de tribulationibus z cuius culpa non venerat. Hic incipit se commendare z pseudo deprimere.

¶ Odorem noticię. Jd est christum qui velut odor procedens a pie notificat eum inuisibilem sicut aliq̃ res quę non videtur·p odorem cognoscitur·z in quo loco sit intelligitur. Vel miracula vel doctrinę verba quibo

¶ Si quis aũt con. Precipit fornicatorem illum quem pri⁹ sathanę tradendum indicauerat recipi·quia correctus erat.

¶ Sed ex parte. Non oĩbus onus tristicię impono propter illos qui de peccatis doluerunt

¶ Obiurgatio hęc. Quę etsi temporis quãtitate vel alio modo non

ad noticiam eius veniũt.

Bonus odor. Scilicet vt olim hostia legalis·ita modo prędicatio vera· z sincera fama apostolox

Dei patris odor: christus odor christi sunt apostoli.

Odor christi apostoli in quorum vita z prędicatõe christ⁹ ostenditur: ñ blasphemat. Sicut de mal' dr. Nomẽ dñi p vos blasphemat' int' gẽtes.

Ambro. Prędicatõem christi dicit odorẽ· qz sicut q̃ non videntur cognoscũtur p odorez ita ĩuisibil' deus p p̃dicatõnem christi intelligi voluit.

Aug. Iste bonus odor significatur ĩ scriptura noĩatis quibusdam aromatibꝫ z vnguẽtis. Dicit ei dñica spõsa·post odorez vnguentox tuorux curremus. ꝓpter hũc odorẽ dr in ẽuãgelio. Qz fracto alabastro vnguẽti dom⁹ impleta ẽ odore .i. mũdus iplet⁹ ẽ. bona fama z doctrina christi z aplox. Odor iste vegetat diligentes necat ĩuidẽtes. q.q̃ ĩuidet fame christi l' pauli: bono odore morit: qui eam diligit viuit in bono odore. Si nõ eẽt claritudo sanctorũ inuidia non surgeret impiorum· ꝫ si qui tales persequendo frangũt ãpullam· odor vnguenti ãpli⁹ diffũdit'

Odor mortis. Vt de nr̃a prędicatõne procedat mors· ĩde ruentibus in eternam damnatõnem.

Sicut plurimi Ambro. Hic pseudo apostolos tangit· qui corrupta doctrina veritatẽ violabant· de q̃bus esaias ait. Caupones tui vino aquã miscent.

In christo. Nũ q̃ eum excedẽtes· vt q̃ de lege agũt legalia p̃ dicantes.

C. III.

Incipimus. Quia sciebat eos sinistre accipere suam commendationem sicut z ĩ prima epistola· quasi suam gloriam quęreret. Incipit contra eorum opinionem ostendere se non suam gloriam· ꝫ dei quęrere.

Scripta non atramẽto. Id est q̃ estis representatio christi z mea hoc est firmiter scriptum in cordibus nostris· non delebiliter: vt quod a tramento scribitur· Vel non tetris notis· vt pseudo qui hęreses interserunt.

Spũ dei. Id est spiritu sancto docente instructi estis per quez diffunditur charitas in cordibus nostris. qui in ẽuangelio dicit' digitus dĩ. Hoc digito scripta est lex vetus in tabulis lapideis. Nouа diffusa est in cordibꝫ hęc lex est charitas dei. Illa lex operũ littera occidens prẽuaricatorẽ. Ista fidei vificãs dilectorez Ibi lex extrinsecus posita est qua iniusti terrentur Hic intrinsecus posita qua viui iustificarẽtur Ibi in tabulis lapideis digitus dei opatus est· vt significaretur duricia cordium illius populi. Hic idẽ digit⁹ in cordib⁹ hominum opatus est vt voluntas prompta z intelligẽtia

§ non per pseudo ¦ § vbicunq̃ prędicamus.

suę manifestat per nos in † oi loco
§ per nos † § z suauis deo · z si non ita vobis vi detur.

quia christi bonus † odor sum⁹ do
§ bonus z horum respectu: qui inde saluantur. z eorum qui contemnentes pereunt· quia bonus intẽtione facimus § misericordia

in his qui salui fiunt: z in his qui
§ iudicio. ¦ § deo bonus. Sed hominibus aliis videmur: odor mortis ¦ § inuidie z male opinionis ducentis in mortem eternam

pereunt. † Alijs q̃dẽ odor † mortis
† § dilectionis z bone opinionis ducentis eos in vitam eternam

in mortem: † alijs odor vitę in vitã
§ nos sumus odor: z per nos hec deus operatur z ad hec ẽc. § sicut nos veri apostoli quasi nullus· § pseudo apostolox.

Et ad hęc quis tam idoneus? Nõ
† § falsa admiscentes pro voluptate ꝺ non prole predicantes.

enim sumus sicut plurimi † adulte
† § sincera intentione · non pro questu z sine admixtione corruptionis

rantes verbũ dei· sed † ex sinceritate
† § qui nos docuit. ¦ § z hoc facimus § Id est causa eius solum § vt ei placamus.

sicut ex † deo † coram deo in chri
sto loquimur.

C. III.

§ quasi sp in hoc noui

Incipimus

§ sicut ĩ prĩa § nõ oeum,

iterum nosmetipsos

§ istis laudibus § putatis egere

commẽdare? Aut nũquid egemus
§ pseudo § quos nulla virtus ꝓmendat.

sicut quidaz cõmendaticijs epistolis
§ ab aliis missis § ad alios † § nõ egemus quia § institutio nostra

vos aut ex vobis? † Epla nr̃a
§ in quibus scientia· z vita mea repzesentat' aliis † § quia semper habeo curaz de vobis

vos estis † scripta in cordibus no
† § q̃ per nos instituti § qui per vos discunt nos imitari.

stris † quę scitur z legitur ab omni

capax significaretur.

Non in tabulis la. Aug⁹. Lapis enim nõ significat· nisi durissimã voluntatem z aduersus deum inflexibilem.

Carnalibus. Sensum habentib⁹· nõ lapideis· sine sensu.

Fiduciam. Dixit se nõ egere eplis. Modo q̃ nõ se ꝓmendat· ꝫ xp̃m

Quasi. Epistola christi z nostra estis· sed fiduciam dicẽdi talia non ad vos sed ad deum referimus.

§ nos § omnibus

bus hominibus· manifestati: quo
§ in hoc § dum mihi similis z christo· vel christus principaliter vos scripsit· non ego.
† Quia nostro ministerio operatur deus in vobis

niaz epistola estis christi † ministra

ta a nobis· z scripta non atramen
† § Sed illustratione spiritus dei qua intus scribit § qui intus scribit viuit § eterni ¦ § nõ in duris cordibus habentibus notas· nec sentientibus· vt vetus lex.

to: † sed spiritu dei viui. † Non i ta
† § latis ex caritate

bulis lapideis: sed in † tabulis cor
§ qz intelligunt § mollibus quia habent affectum implendi

dis carnalibus. Fiduciam autem
§ quod non vereres ¦ § per quem nobis hec potestas data

talem habemus † per christum ad
§ ita § prefert deum apostolice dignitati

deuz. Non q̃ sufficientes simus
§ saltem § boni † § q̃ sit ex nostra parte· nos defendens quasi ex nobis procedat

cogitare aliquid † a nobis quasi ex

nobis: sed sufficientia nostra ex do
† § Itẽ alia ꝓmendatio ¦ § perfecta sciẽtia z vita

est. † Qui z † idoneos nos fecit mi
§ pseudo veteris † § non existentis in littera tantum docente· sed spiritu adiuuante· qui p nos datur.

nistros noui testamẽti † non littera
§ Sine spiritu

sed spiritu. Littera enim occidit:
§ quia facit spiritualiter intelligere § Qui facit implere † § Et hec ministratio erit in gloria eterna· q̃d per minus probat. i. per vetus testamentũ·

spiritus autem vinificat. † Q̃ si
† § Id est turpiter formata· quia inhoneſta scõm litteram· vel plene scripta· si quis spiritualiter caperet

ministratio mortis litteris † defor
† § Id est tabulis lapideis ad litteram· vel duris capere vel amare § moysi ministro illi⁹

mata † in lapidibus fuit in gloria
§ actẽ visus sui ¦ § quia

ita vt non possent intendere † filij is
indigni erant † § descendentis de monte cum lege accepta § fulgorez

rahel in facie † moisi propter gloria

Non q̃ sufficiẽtes sim⁹. Quis ei non videat pri⁹ eẽ cogitare q̃ credere. Nullus q̃pe credit aliq̃d nisi pri⁹ cogitauerit eẽ credẽdũ· Quãq̃ z ipsum credere nihil ẽ aliud q̃ cũ assensione cogitare. Si g̃ cogitare bonũ nõ est ex nobis· nec credere.

Sed sufficiẽtia nostra ex deo est Attendãt hic z verba ista ꝓpendãt· q̃ putãt ex nobis eẽ fidei cęptũ z ex deo ei⁹ supplementum. Cõmendat enim gr̃az q̃ nõ datur ꝫm aliqua merita· ꝫ efficit oĩa bona merita.

Qui et idoneos. Hic cõmẽdat se p̃ dignitatem officij. s. ẽuãgelij. p̃ferẽs se non solum pseudo apostol' q̃ carnales obseruantias p̃dicãt: ꝫ z ipsi moysi ministro legis

Littera enim occidit. Ho fecit de⁹ ministros noui testa. p spũm· non per lr̃am qz littera occidit· dum facit scienter peccare· z addit prẽuaricationẽ z magis incitat· pręsertim post aduentum christi. Et sic littera sine spiritu adiuuante occidit. Dũ vero adẽ vinificãs spũs ꝫ ipsuz intus ꝓscriptum facit diligi· quod foris scriptũ lex faciebat timeri

Lr̃a occidit. Aug⁹. Aduerte quã dicat apostolus lr̃am quę occidit· cui velut ecõtrario spiritũ vinificantẽ ingerit. Ea certe ẽ decalog⁹ in illis duabus tabulis scriptus· quia lex subintrauit vt abundaret delictum. Porro antẽ p̃cepta ista tã sunt vtilia facienti z salubria· vt nisi quis ea fecerit. vitã hr̃e nõ possit. Non ergo dicitur littera occidens· eo q̃ lex mala sit. ꝫ quia prohibens peccatum non vinificat hominem· ꝫ auget concupiscentiam· z peccatum p̃uaricatione accumulat· nisi liberet gratia per legẽ fidei. Apparet ergo littere vetustatẽ· si desit nouitas spirit⁹ reos facere poti⁹ homines cognitõne peccati· q̃ liberari a peccato. Vñ qui apponit scientiã apponit dolorem· non qz ipsa lex malum est· ꝫ qz mãdatum bonum hẽt tãtum in lr̃a de mõstrãte· non in spũ adiuuãte· qd̃ mãdatum si sit timore pẽne· non amore iusticię seruiliter fit nõ liberaliter· z ideo nec fit. Non eĩ fruct⁹ est bon⁹· qui de charitatis radice nõ surgit. Si ꝺo assit fides operãs per dilectõnem fit delectatõ boni· q̃ non lr̃ę ꝫ spũs bonum est.

Aug⁹. Lr̃a z spũs alio modo dicuntur lex z gr̃a. Lex ergo bona est· ꝫ

cũ gr̃a. vt cũ charitate sciẽtia, pdest: sine ea occidit. ita lex sine gr̃a occidit: cũ sit virt⁹ peccati. quę cũ iubet qđ sine gr̃a ip̃ossibile ẽ: idicat boĩ qđ infirmus ẽ. vt gr̃at gr̃am. Lex ꝯ ducit ad fidẽ. fides impetrat spũ: sine q̃ non est volũtas libera. cũ cupiditatib⁹ vĩciatur. In malo quidẽ est libera. ad bonũ nõ: nisi filius liberauerit.

¶ Quę euacuatur. Quia ꝛ in moyse statũ trãsiuit. nec mõ ĩ ministris veteris legis est. Vel mistice per faciẽ moysi põt intelligi spũalis intellect⁹ legis Per gloriam faciei legales obseruãtię. quę erant figurę veritatis. Quasi. ita fuit lex moysi in gloria. vt filij israbel. i. iudei non possent intendere in fa.e⁹ .i. capere spiritualẽ intelligentiã legi. qz xp̃m in lege nõ intelligebãt ꝛ hoc propter gloriam vul.ei⁹. i. legales cerimonias. q̃ ꝓpter xp̃m significandũ fiebant. Sed illi adhuc carnales in eis xp̃m nõ intelligebant. qđ significabat velamen positũ super faciẽ moysi. Quę gloria moysi euacuat qz figura erat veritatis q̃ euacuat. qz veniẽte imperatore ymagines tollũtur de medio.

¶ Euacuatur. Ambro. Quia figurę finem habẽt.

¶ Euacuatur. Am. Quia figura nõ veritas. gloria moisi. quia stellę in vespere Xp̃us quasi sol. qui oriẽs stellas obscurat.

¶ Multomagis abũdat mi. in glo Id est. in laude q̃z vtus. qz magi gloria dei est in salute q̃z in morte. Qui ãuis iuste damnet qđ agebat sub lege. tamen magis ad laudem proficit si indulget. vt possit se reus corrigere. quod per gratiam in nouo testamento prestatur.

¶ Nam et glorificatum. Vere abundat. quia adeo qđ ad eius comparationem illa nec dicenda est gloria.

¶ Quod claruit. Scilicet moyses in hac predicta parte. i. facie. vel nõ est glorioſum in hac parte. id est. respectu hui⁹ nostrę partis. Illa enim tãta fuit quãta ꝓuo credi debuit. Hęc vero tãta quãta est genitoris christi. quia christus in gloria est dei patris. vt tantum interſit inter gloriã moysi ꝛ christi. quãtum inter ymaginem ꝛ veritatem.

¶ Habentes igitur ꝛc. Ostensa dignitate noui ꝛ veteris testamenti ostendit vsus vtriusq;.

¶ Multa fiduc Vtimur. vsu exercem⁹ vñ crescit nobis fiducia. tantũ enim videbim⁹ q̃tum credim⁹. ꝛ qz aperta ẽ gloria ꝛ nõ celam⁹ sensũ nr̃m si qui significat eum clare videre. ad quod illi non poterant accedere

vultus eius quę euacuatur: Quo
ſ hoc non põt negari

modo non magis ministratõ spi
ſ noui test. in quo datur spirit⁹ † ſ nobis † ſ eterna' ſ In gloria eterna erit. quia dat iusticiã spiritus qui in ea datur qđ iterum a minori probat

ritus † erit in † gloria: ' Nam si mi
† ſ veteris. quod omnes preuaricatores cõstituit ſ moysi.

nistratio † damnationis ĩ gloria est
ſ .i. dat abunde gloriã ' ſ nouum test. in quo datur spiritus. per quẽ ẽ iusticia ꝛ consummatio virtutum.

multomagis abundat ' ministeriũ
ſ qz nõ prokuit gloria vult⁹ sed obfuit. ꝛ si culpa illorum. non sua

iusticię in gloria. Nam nec glorifi

catum est quod claruit in hac par
ſ quare † ſ que de nouo. t. vbi puri vident gloriam dei

te propter † excellentem gloriam.
ſ In isto gloria. que manens est. qz nouo testamẽto nõ succedit aliud † ſ fuit ministratũ ꝛ receptũ ꝓ gloriã moysi. sine qua nõ commẽdaretur

Si enim qđ euacuatur † per gloriã
ſ eterna.

est: multomagis quod manet ĩ gl'a
† ſ qz ministri noui. t. certi sumus de tãta gloria ' ſ videndi gloriam dei

est. † Habentes autem ' talem spẽz
ſ crescit fiducia opibus ſ ꝛ qz apta gloria.

multa fiducia vtimur. Et non sicut
' ſ ꝓ figuras legales. qz numio fulgore non poterant eum videre

moyses ponebat † velam en super
ſ clax ꝛ spiritualem intellectum ' ſ Ideo ponebat ' ſ qz non poterant pati. causa peccati

faciem suam ' vt ' non intenderent
' ſ velamẽ modo nostris expositionib⁹ remouet sz nõ eox hebes ẽ. nec p̃t penetrare q̃dam ñ credũt

filij israbel in faciem eius. ' qđ eua
ſ per gratiã

cuatur: sed obtusi sunt sensus eox
ſ sensus iudeox sunt obtusi. quia non solum tũc. sed ꝛ hodie quãdo veritas patet

Usq; in hodiernum enim diem id
' .i. dum legitur eis vetus testamentum.

ipsum velamen ' in lectione veteris
' ſ eẽ velamen. i. nec hoc sciunt qđ sit velamẽ.

testamenti manet non ' reuelatum
ſ Id est in fide christi tantum

quod in christo euacnatur. sed vs
ſ exponitur

q; in hodiernum diem cuz legitur
ſ vetus test. † ſ quasi pondus. i. in cordib⁹ eorũ est cecitas deprimens rationem

moyses. velamen est † positus super
ſ qui negãt christũ ſ Sed ſ credendo

cor eorum. Cum autem conuersus
ſ aliquis eox ſ christũ ſ dato spũsancto

fuerit ad deum: auferetur velamẽ.

ſ ꝓ qz ſ ꝛ ideo dat legem spiritus p fidem in mente

Dominus autem spirit⁹ est. Ubi
† ſ .i. lex spũs quã dominꝰ dat nõ litteris scriptã sed ꝓ fidẽ animis intimatã ſ itelligẽdi et faciẽdi

autẽ † spiritus domini: ibi libertas.
ſ illi habẽt velamẽ super cor † ſ etiam iuniores. ' ſ expedita ratione

Nos vero † omnes ' velata facie
ſ gloriosum dominum † ſ ꝓ speculũ rõis videtes

domini gloriaz † speculantes in ea
ſ vt ei⁹ ymago. i. dũ sumus. vel ꝺz christ⁹ ymago patris eadem cũ illo. ſ vt in essentia eũ videam⁹

dem ymaginem transformamur a
ſ eũtes ab vna clara cognitõne in aliam. vt illi quos spiritus dei ducit

claritate in claritatem: tanq̃ a do

mini spiritu.

C. IIII.

ſ et qz tãtã claritatẽ habem⁹ a spiritu

Deo haben

ſ dignitatem.
ſ vt spiritus aliis ministremus

tes hãc administrationẽ iuxta qđ mi
ſ non meritis

sericordiam dei consecuti sumus.
ſ ꝓ aliquibus aduersis

Non deficimus: sed abdicamus
ſ nõ solum aperta mala. sed etiam cogitationes. ſ vt pseudo q̃ videnẽ bũiles

occulta dedecoris. Non ambulã
ſ hipocriti ſ per falsa. vel ꝓ questu predicantes.

tes in astutia. Neq; adulterantes
ſ quia manifeste in nobis videtur veritas.

verbum dei: sed in manifestatione
† ſ commendabiles facientes † ſ Sine comparatione aduersariorum.

veritatis. † Cõmendãtes ' nosmetip
ſ non ad oculum ſ rõnabiliũ

sos ad omnẽ ꝯscientiam hominuz
ſ intentõne mea manente ſ in beneplacito dei. vel teste deo hoc dico † ſ dixi nos predicare ĩ manifestatione veritatis. q; si etiã. oper.

coram deo. † Q si etiam opertum
ſ quod a nobis predicatur † ſ culpa horum est qui perire meruerunt.

est euangelium nostrum: in † his q̃
† ſ pereuntibus vel verbis euangelii

pereunt est opertum. † In quibus
ſ a naturali rõne

deus huius seculi excecauit men
† ſ qz christo non credunt ' ſ vt nõ appareat eis quod tamen lux est.

tes † infidelium: ' vt non fulgeat

cut moisef. ꝑ apte dic⁹

¶ Idipsũ. Quia ñ aliter modo intelligũt ꝑ ante aduẽtũ xp̃i.

¶ Qđ in christo euacuat. Vñ ĩ passione christi velum tẽpli scissuz ẽ. vt sigficet ꝓ xp̃i passionẽ reuelari sacra legi ꝛ ꝓphetię velamẽ ei dic adoptõnẽ ꝓph⁹ę vt ñ itelligeret

¶ Sz vsq;. His q̃ sunt ĩ xp̃o euacuat. ꝑ sup corda eoꝝ est velamẽ. i. cęcitas deprimens rõnẽ eoꝝ. cũ. i. cęuis legit. i. exponit eis moyses. Et ita duo obsũt cur nõ intelligãt. qz et velamen. i. obscuritas ẽ in lectõe. ꝛ cęcitas sup corda.

¶ Cũ aũt conſu. Qđ ẽ cũ xp̃us venit. Non credẽtib⁹ nõdũ venit.

¶ Auferet velamẽ Vt in aq̃ latere vinũ itelligat. oĩs cĩ ꝓphia nõ intellecto xp̃o insipidum ꝛ fatuũ q̃ddã ẽ

¶ Dñs aũt spũs est. Ordo. Spũsscũs ẽ dñs. i. põt opari qđ vult. ꝛ ꝑ h̄ q̃s vult illuminat. q̃s vult in tenebris deserit. vbicũq; aũt ẽ spũs dñi. i. filij. ꝑ quẽ dat spũsscũs ibi libertas. Et ideo iudei q̃ nõ hẽnt spm̃: nõ p̃nt libere itelligere vt nos. vel dñs ad quem cõuertũtur ẽ spũs. i. spũalis cẽntia. ꝛ ita fac spiritualiꝫ intelligere.

¶ Nos reuelata. In qua iudeis ẽ velamẽ. In speculo ñ nisi ymago cernitur. Hoc q̃ conamur. vt ꝑ hanc ymaginẽ. i. rõnem qđ nos sum⁹ videre⁹ vtcũq; illum a quo facti sum⁹. tãq̃ ꝑ speculũ. In imaginẽ dei eãdẽ quã speculamur. qz eadem ymago dei ẽ ꝛ gl'ia dei

Sicut sup̃. vir q̃dẽ ymago dei ẽ ꝛ gl'a di. Trãsformamur. trãsim⁹ de forma in formã. de obscura ĩ lucidã. qz ꝛ ipa obscura imago di ẽ. ĩ q̃ hoĩes creati sũt. q̃ aĩalib⁹ p̃sũt. Quę natura excellẽs cũ a do iustificat. a deformi forma ĩ formosã formã mutatur. Erat eĩ ꝛ int' vicia natura bona. Vl' de gl'a creatõis. ĩ gl'az iustificatõis. Vl' de gl'a fidei vbi filij dei. in gl'az spẽi vbi ei siles erim⁹. cũ videb'im⁹ eũ sicuti ẽ. vñ iobes. Scim⁹ qz cũ appuerit siles ei erim⁹. cũ videb'im⁹ eũ sicuti ẽ. vñ iobes. Scim⁹ qz cũ appuerit siles ei erim⁹. A spũ dñi. qz ꝑ bonũ a gr̃a dei. Huius imaginis q̃ndoq; fiet pfectõ. ad quaz ꝓsequẽdã nos erudit. Cũ aũt ad pfectm̃ ꝑ imago renouata: siles do erimus

¶ Speculãtes: A speculo. ñ a specula. qđ in greco ñ ẽ ãbiguũ

¶ In eãdem. Quã speculamur. quã spamus. Imaginem. Vt siles gl'ie xp̃i simus ĩ eternũ A. Gl'a. Vel claritate moysi. in gloriã christi. quã decet dare spm̃ dei. tantã a tãto antur ab hoĩbus.

¶ Cõmẽdãtes. Vt luceat lux vra coram hoĩb⁹. Coram do. Nõ vt videantur ab hoĩbus.

¶ In quib⁹ de⁹ ꝛc. Aug⁹. Vel talis põt eẽ ordo verboꝝ. In quib⁹ us

perauntibus·de⁹ ver⁹ ⁊ iustus excęcauit mẽtes infideliũ hnius scli

¶ De⁹ huius scli Jd est. deus qui nõ solum bonos regit·sed ⁊ malos pro merito p̃ci pitat· dans eis qđ volũt.i. vt nõ credãt qđ non facit malicia sed iusticia· Vel de⁹ secuti·superbia. vel inglu/uies· vel dyabol⁹ princeps mũdi· qui sęcularibus principatur.

¶ Qui est ymago: Aug. Sciẽdũ q̃ ymago ⁊ ęqlitas ⁊ silitudo diuersa sunt. Quia vbi ymago· cõtinuo silitudo ẽ·nõ cõtinuo ęqualitas. Vbi ęqlitas ⁊ silitudo·non cõtinuo ymago. Vbi silitudo non continuo ymago· nec ęqualitas Verbi grã. In speculo ẽ ymago ⁊ silitudo non tñ ęqlitas. Quia multa desunt ymagini·q̃ insunt illi rei de q̃ expressa est. Põt ⁊ aliqñ esse ymago·ĩ qua sit ęqlitas·vt in parentibus ⁊ filijs inuenitur ymago ⁊ silitudo ⁊ ęqlitas·excepto tpe·quo p̃cedunt pntes· qz de pnte exp̃mit silitudo filij· vt recte ymago dicatur. Et põt eẽ tanta vt recte dicat ęqlitas· Põt etiaz eẽ silitudo aliqñ ⁊ ęqlitas· q̃uis nõ sit ymago·vt i duob⁹ onis pibus. Xp̃s añt ita dr ymago p̃ris vt nihil boz desit· vt nõ solũ ymago ei⁹ sit· quia de illo est· ⁊ similitudo· quia ymago est. Sz ⁊ ęqlitas tãta vt nec tpis intervallũ ĩpedimẽto sit·qz nõ generauit de⁹ filiũ ĩ tpe.

¶ Non enim. Q. Mñdico glę christi·vl p̃mẽdam⁹ nos corã do in manifestatõe veritatis ⁊ cętera talia faci⁹ ⁊ lb̃ ꝓpter christum

¶ Lucem splendescere. Qđ fuit in sepatõe elemẽtoz. Ę perũt enĩ tenebrę· exq̃ cõfusa moles cęli ⁊ terrę cępit esse· post accedẽte luce qđ factũ est melius redditur. Jn quo proficientis hominis affectio significatur. Vnde fuistis aliquando tenebrę·nunc autem lux in domino.

¶ Scientię claritatis. Scientia glorię dei est qua scimus lumen esse quo tenebrę nostrę illuminantur.

¶ Habemus aũt. Hactenus de altitudine scientię·hic de fragilita

§ doctrina euangelii illuminãs † § Jn quo predicatur gloria diuinitatis non solum in firmitas humanitatis.

illuminatio ęuãgelij † glorię christi § vel que. † § qz de illo est·; § qui videt me videz ⁊ patrem. ·; § Jd est predicatio nostra nõ tẽdit ad nostram gloriam· vel lucra: sed christi.

qui est † ymago ; dei inuisibil. ; Nõ enim nosmetipsos prędicamus: sz

ihesum christum dominum nostrũ § illum dominum § ministros

Nos autem seruos vestros per § qui nobis hec inũxit † § hoc facimus ·; § precepto solo fecit.

ihesum. † Quoniã deus qui ; dixit † § hec lux significat lucem·que modo p nos dar.

de tenebris † lumen splendescere· § lumen suum.i. se nobis infudit

ipse illuxit in cordibus nostris ad § vt illuminem⁹ alios per scięciam de claritate·i. de essentia dei·⁊ hoc in christo qui ẽ facies patris sine quo non cognoscitur.

illuminationem scientię claritatis § vel cie § illuxit· sed

dei in faciem ihesu christi. Habemus hunc thesaurum.i. scientiam qua alios ditemus

autem thesaurum istum in § corporibus fragilibus † § vt tota altitudo dei esse videatur·⁊ non nostri.

vasis fictilibus: † vt sublimitas sit † § vasa fictilia sunt ⁊ vere.

virtutis dei: ⁊ non ex nobis. † Jn § quia nullus modus tribulandi abest

omnibus tribulationem patimur: § de thesauro bene consci† § in animo·; § Enumerat tribulationes quasdam § pauperes sumus adeo vt necessaria desint § apozos grece: pauper.

sed non † angustiamur. ; Apozia· § a thesauro dei·quia deus pascit† § de loco ad locum

mur: sz nõ destituimur. † Persecu· § adeo·quin thesaurũ custodiat

tionem patimur: sed non derelinq· § affligimur† § Jd est non erubescimus

mur. Humiliamur: sed nõ † confũ· † § in mortis periculum § a bono

dimur. † Deiecimur: sed non peri· cessamus § quid per singula

mus. Semper mortificationem § p ihesu· vel quam pri⁹ ihesus sustinuit† § nõ solum in animo ·; § alios propinantes·

ihesu † in corpore nostro ; circumfe § sicut mors § Et gloria carnis † § non tãtum in animabus

rẽtes·vt ⁊ vita ihesu in † corpozib⁹ † § etiam inimicis † § mortificationem ihesu circumferimus ⁊ vere § qua spe·

nostris † manifestetur. ; Semper ei † § virtutib⁹·vel quib⁹ licet viuere naturali vita. ·; § in pericula mortis.

nos qui † viuimus in ; mortem tra § p amore ihesu† § Ambro. hoc est non timemus mori·propter promissam resurrectionem

dimur propter ihesum: † vt ⁊ vita § immortalis·⁊ impassibilis § quod vt

ihesu manifestetur in carne nostra detur impossibile § licet† § qz hec patimur: mors dominium exercet in nobis·sed vos ad voluptates vite tenditis.

mortali. ↑ Ergo mors in nobis ope § Semp̃ ratur: vita autem in vobis. Habe mors in nobis operatur·Et per hoc patet q̃ habemus. † § quem prophete·; § qui est causa ei.

tes autem † eundem spiritum ; fidei † § de illis patribus·in quorum persona dicit david. ·; § aliter non perfecte crederet § ne fides esset inutilis

sicut † scriptum est: Credidi ; propter § vt illi ·; § futuram vitam.

qđ ⁊ locut⁹ sum. Et nos ; credim⁹ † § confitemur non timentes mala·quia

propter quod ⁊ † loquimur. Scien † § quia aliqui negabant resurrectionem

tes quoniam † qui suscitauit ihesum § in eadem gloria § vt vitra

⁊ nos cum ihesu suscitabit: ⁊ constituet † vobiscum. Omnia enĩ pro· non; moriamur· † § Quia vnius fidei in vna domo erunt.

pter vos: vt † gratia abundãs per † § abundans gratia in nobis· diffundatur abunde in vos·vt abundantiem inde gratiam agatis

multos gratiarum actione abun· § vt vos imitemini nos non dicam pro vita ihesu

det in gloriam dei. † Propter qđ § in tribulationibus

non deficimus. Sed licet is qui § expositus malis § caro

foris est noster homo corrumpatur † § aĩa munita spe futuri· cui nõ accedit humani furor § ymago dei·; § ĩ agnitõem dei.

tamen † is qui intus est ; renouatur § merito non deficim⁹.

de die in diem. Jd enim quod in § vbi non nisi desolatio† § parum durans·; § ad ferendum

presenti est † momentaneum ⁊ ; leue § id tribulationis·i. minimum† § tribulationum contra hoc qđ dixit id·

tribulationis nostrę: † supra modũ § in celo·contra in presenti† § contra momentaneum·; § contra tribulationis

in sublimitate † eternum † glorię § contra leue § Quia

pondus operatur in nobis. Non § appetentibus

contemplantibus nobis quę vidẽ § ideo

tur: sed quę non videntur. Quę ei non que videntur qz § transitoria.

videntur temporalia sunt: quę au· tez non videntur ęterna sunt:

C. V.

§ pondus quidem quia etiã in corporibus

Lim⁹ enim † § Jd ẽ de terra ⁊ proclivius ad terrestria ·; § caro in qua anima habitat § corpus

quoniam † si terrestris ; domus no † § vbi semper inquietatur anima·; § destruatur pro christo

stra † huius habitatõnis ; dissoluat

tę carnis quę ẽ ad gloriã· ⁊ si contra videat

¶ Thesaurum. Dicit sacramentũ dei quod fidelibus erogatur: perfidis absconditur.

¶ Manifestetur Quidam enim de resurrectione dubitabant.

¶ Ergo mors in no. ope. Quia per mortem vitã ihesu cõsequimur: ergo mors nõ est inutilis·sed operatur magnum quid in nobis· Sed vita qua delectamini ĩ terrenis operat in vobis mortẽ eternã. Vel passiue ꝯ.i. propter spem vitę ihesu mors opatur·.i. a predictis passioni b⁹ efficitur in nobis .i. pmittimus effici· Sed p̃ vita efficitur ĩ vobis.i. fides plãtatur·

¶ Eundem spm fidei· Au. sup iob̃ez· ome l·xl vi. Tpa varia ata sũt·nõ fidei·illi vẽturũ·nos venisse credimus.

¶ Nos vobiscũ. Nõ vos nobiscũ vt inferiores ⁊ pares nobis sitis si volueritis. Et bñ de vobis assero·qz oĩa ista faci⁹ ppt̃ vos instruendos nostro ex ẽplo. Jta oĩa ad vos spectãt· vt gr̃a dei abũdans in nobis abundet ĩ vobis·⁊ per vos in alijs. Et p̃ vos multos abũdet gr̃az actõne·vt vos ⁊ illi do gratias agatis. Jn gl̃a dei .i. ad oñendũ deum glorioſum.

¶ Omnia enĩ propter uos. Oĩa ẽi sustinet· vt nos paucos ad dei cęnam perducat· cuius contumelia est si veniant pauci.

¶ Sed licet is qui. Quicquid est cõmune pecori: exterior homo est ·is q̃ intus hic est ymago dei.

¶ Renouatur de die in diem. Jd est assidue purior efficit̃ p ignem tribulatõis·

C. V.

¶ Scimus enim Ordo. Scimus enim q̃ edificationez·id est corpus immortale habebimus si corpus per tribulationes dissoluatur. Et ideo quoniam sic dissoluitur vt condicio ⁊ causa sit premissa. Jñ potest videri· quia habebimus· nam non solum pro presenti inhabitatione·sed etiam Jn hoc. Jd est·in consideratione huius tantę glorię. Jngemiscimus. Ex dilatione desideri

quod non faceremus nisi certi. ¶ In cui rei figura axa filia chaleb petijt irriguum superi⁹ z irriguũ inferi⁹. vt nos lacrimas effũdamus nõ soluz p̃ presentis incolatus miseria. sed p̃ dilatõe supernę glozię. ¶ Ingemiscim⁹ qz cupimus sup̃ innouatõnem aię quã iam accepim⁹ **Superindui nos habitaculo isto.** ¶ Id est dari aię indumentũ non de terra corruptibile ß **De celo.** ¶ Id est immortale z impassibile ad similitudinez celestiũ. ¶ Nos perfectiores pro dilatõne gemimus qz z minus pfecti qui carnem fouent inter qs se aplus p̃memorat ne illi de se min⁹ sentiant. Et hoc est. **Nam. Et nos. Qui sum⁹ in tabernaculo isto** Qui habitõnem hui⁹ corporis diligim⁹ de q̃ non est curandũ cuz non sit tabernaculum nisi ad tẽpus. **Ingemiscimus.** Desiderio celestis nos dico grauati ẽc. Vl nõ miruz si ingemiscim⁹ qz a beatitudine remoti. Nã etiã de hoc minori gemim⁹ qz hoc corpore exuimur. Et hoc est **Nã qui sumus in tabernaculo isto. Quãuis. Grauati: Eo.** Id est ideo gemim⁹ **Quia nolumus** ẽc. Si hoc posset fieri. Vel **Ingemiscim⁹** desiderio celestis. de⁹ aũt hoc efficit in nobis. Vel **Nolum⁹ expoliari deus** tamẽ efficit id. Vt imortalitatem cupiamus.

¶ **Non manufactam.** Id ẽ hoim cõplexione factã .s. non bũane generatõis operductã. nec bũanis fomẽtis auctã. ß a deo i effabiliter cõpactam.

¶ **Eternam.** Quia in ea sine fine manebitur.

¶ **Si tamen uestiti.** Vl̃a promissionis. **Non nudi.** Hoc eĩ desiderãt sancti. ne resurgẽtes recepto corpe nudi.i. alieni a p̃misa gloria inueniantur Hoc enĩ opus est vt ĩduti corpe sup̃induãtur gloria. quę ẽ imutatio in claritate.

¶ **Grauati eo.** Corpore qđ tñ nolumus morte nobis tolli ß super.i. a deo vestiri stola immortalitatis. ita vt vita imortalitatis destruat mortalitatem. non vt supueniat sed **Vt absorbeat.** Ita vt nusq̃ sit mortalitas nõ infra. non supra. nõ intra. nõ extra. Absorpta est enĩ mors ĩ victoria.

¶ **Aug⁹.** Grauati corpore. Et qz grauatõis cã est non natura z substantia corpis. ß eius corruptio: nolum⁹ expoliari corpe si fieri põt. ß eius imortalitate vestiri. qz z si a mal' ad bona trãseamus. tñ ipe trãsit⁹ est amar⁹. etsi corpus grauat aĩam z bẽt incitamenta viciox. non tñ oĩa mala ex eo. nec fuit eius corruptio peccati causa. ß pena. nõ fecit peccatricẽ aĩam. ß peccatrix aĩa eã carnẽ. .s. corrũpit. Nõ est purus a vicijs dyabol⁹. q̃ nõ bz carnẽ.

¶ **Nolumus expoliari.** Ecce vox nature. confessio pene. graue est corpus z oneroſum. z tamen non libenter deseritur. Pius cĩ mentis rõe dissolui cupit z eẽ cum christo. Sensus aũt carnis refugit z recusat.

¶ **Audentes.** Deus facit velle. facit z certos per spirituz z iõ audẽtes.

¶ **Peregriamur a dño.** Quomodo. cum alibi scriptum sit. In ipso viuimus mouemur z sumus. Quia etsi vbiq̃ de⁹ non tamẽ hic videtur sicut in celis. Peregrinamur ergo non fide sed spẽ.

¶ **Per fidem ei ambulamus.** Qui peregrinatur z per fidẽ ambulãt. nondum est in patria ß iam est in via. Sic ergo ambulem⁹ tanq̃ in via simus. quia ipse rex patrie factus est via. Rex patrie christus ẽ. z ibi veritas hic aũt via est. Quo imus ad christũ. Qua p̃ christũ Ipse eĩ ait. Ego suz via veritas z vita. Est enim illuminatõ per fidem z illuminatõ per speciez modo p̃ fidem tñ illuminamur. nõ p̃ speciẽ Nõi enĩ vitã agẽti ad huc mortalẽ nõ potest p̃tingere vt dimoto z discusso oĩ nubilo fantasiaz corpaliuz secretissima ĩcõmutabil' veritatis luce potiatur z mente penit⁹ a p̃suetudine b⁹ vite alienata. cõstanter z indeclinabiliter illi hereat.

¶ **Ut referat unusquisq̃.** Etiã pueri. q̃ si non per se: per alios gesserunt. duz per eos crediderũt. vel nõ crediderũt p̃m qđ iudicatur. nõ p̃m qđ gesturi erãt si diu viuerẽt. dicẽ enĩ put gessit in corpe non vt gesturus erat. si viueret. Frustra ergo hõ p⁹ hoc corp⁹ sibi promittit qđ hic in corpe ꝑare neglexit.

¶ **Propria corporis.** Aug⁹. Quia nullus meret nisi dum in corpe ẽ. Quẽ sensũ cõfirmat alia trãslatõ q̃ ita habet. vt referat vnusquisq̃ p̃m ea quę gessit per corp⁹. Per corpus q̃ppe. nõ q̃ oĩa gerãtur motu corpis ß per corpus .i. p̃ tpus q̃ q̃sq̃ vixit in corpore. Hic enĩ omne meritũ ꝑatur. quo possit p⁹ hãc vitã quispiam releuari vl̃ grauari. Nã etiã ista q̃ pro defũctis p̃mendãdis frequẽtat ecclesia nõ oĩbus p̃sũt Et quare non nisi per differẽtiã vitę. quã q̃sq̃ gessit in corpe. Vt etiam hoc meritum sibi quisq̃ duz in corpe vineret cõparauit. vt ei possit ista prodesse. Quz ergo sacrificia vel altaris vl̃ q̃rũcunq̃ elemosinarum. pro baptisatis defunctis aĩmabus offerũtur. pro valde bonis grazz actões sunt. Pro non valde malis ꝓpitiatões. Pro valde malis. etsi nulla sint adiumẽta mortuoz. qualescũq̃ viuoz cõsolatões sunt. Quibus aũt prosunt. vel ad hoc prosũt vt sit plena remissio. Vl certe vt tolerabilior fiat ipsa damnatio.

¶ **Suademus.** Vt credãt z prouideant sibi. quia quozundam prauiloquio dies domini in dubium venit. Deo autez manifesti sumus. quia hoc predicamus quod iubet deus

¶ **Sive enĩ mente.** Quasi de nobis vtiq̃ gl̃ari potestis. qz quidquid egimus. vel est honor dei. vel vtilitas p̃rimi. Sive excedimus. Id est. si nos cõmendamus. in q̃ putamur insensati deo est. .i. ad honorẽ dei est. qui sic nos exaltauit. Si sobrij. Vt ñ alta de nobis dicam⁹. ad uñz vtilitatẽ.

¶ **Sive enĩ mente excedimus.** Vbi audiuit qđ non licet hõi loqui. Deo ẽ **Non vobis qui non potestis capere.**

† ¶ q̃ corpus immortale z plene firmatuz ‖ ¶ ex deo tantum. quia non ministerio hominum † ¶ ne dicam habebimus adeo certi ¶ In spe quod habituri sumus in re.

q̃ † ędificatõnem ‖ ex deo † habe
¶ quietam anime mansionem
mus domum non manufactam ſz
¶ quia ab eterno factam † ¶ inter celestes ‖ ¶ habebimus domum: nam de ea gemimus
eternam in † celis. ‖ Nam z in hoc
† ¶ In quo ¶ In hoc .s. ¶ edificationem.
ingemiscimus † habitationem no
¶ Super virtutes anime
stram quę de celo est superindui cu
¶ Superindui cupi. tamen hac conditione
† ¶ virtutibus fide z ceteris ¶ deposito corpore
¶ Et hoc fiet ¶ vir
pientes: si tamen † vestiti z non nu
tuti⁹ ¶ ne id de nudis putet ¶ de illo gemim⁹.
di inueniamur. Nã z qui sumus i
¶ in hac habitatione † ¶ sarcina carnis grauati gemimus
tabernaculo isto † ingemiscimus
¶ depressi ¶ passionibus † ¶ carne vel corpore vel ideo ‖ ¶ vel q̃ ¶ Affectu nature gemimus orãdo ne spoliemur spiritusancto. z sic induamur gloria dei. tunc enim superindui promissa gloria poterimus immortalitatis si exuti corpore non dispoliati a spiritusancto fuerimus.
grauati: † eo ‖ quod † nolumus expo
† ¶ ne vltra possit mori
liati sed superuestiri: † vt absorbea
tur quod mortale est a vita. Qui
‖ ¶ vt velimus immortalitatem
autem efficit nos in ‖ hoc ipsum de
† ¶ huius rei implende
us: qui dedit nobis † pignus spirit⁹
¶ consuera audacia vtentes ¶ Sumus ‖ ¶ qđ cõfirmat audaciam nostram
Audentes igitur semper ‖ z scien
‖ ¶ Quid scimus. Illud ¶ mortali
tes: † q̃m duz sumus in hoc corpe
¶ remoti sumus speciẽ tamen in mẽte habentes ipsum per fidem † ¶ inuisibilium.
peregrinamur a domio. Per † fidẽ
¶ ad deũ tendẽm⁹ † ¶ non per presentiã eoz
enim ambulamus. z † non per spe
¶ Sumus audentes z scientes. hoc audẽtes ãt mẽte ¶ ab actu ñ quiesci⁹. z si duz sit ¶ non ¶ opere
ciem. Audemus autẽ z bonaz vo

tristamur. non murmuramus in aduersis † ¶ nos dico cupientes ¶ remoueri
luntatez † habemus magis peregri
¶ q̃ hic morari ¶ apud
nari a corpore: z presentes esse ad
¶ vel dominum † ¶ z quia illi volumus adherere ‖ ¶ omnibus modis.
deum. † Et ideo ‖ contendimus sive
¶ vt hic z ibi placeamus ¶ nunc illi † ¶ vt tunc ¶ quando astabimus ei.
absentes sive † presentes placere il
† ¶ contendimus. vel presentes illi erimus z vere ¶ ideo dico presentes ¶ bonos z malos
li. † Omnes enim nos manifestari
¶ ante iudicem christum ¶ a si
oportet ante tribunal christi: vt re
militudie messoz ¶ bonus z malus
ferat unusquisq̃ propria corporis
¶ plus vel minus
prout gessit sive bonum sive malũ
¶ z quia ãñ tribunal ¶ q̃ caste timẽd⁹ est deus
Scientes ergo timorem domini
¶ vt timeant ¶ in hoc
hominibus suademus: deo autez
¶ approbati quod non pseudo † ¶ quantum ĩ me est. in quo non remanet ¶ deo
manifesti sumus. † Spero autẽ z
¶ z si non confiteamini ¶ approbatos.
in conscientijs vestris manifestos
† ¶ non arroganter hoc dicimus sicut nec prius cum diceremus nõ sumus sicut plurimi ẽc ¶ in his ‖ ¶ Sicut nec prius
nos esse. † Non ‖ iterũ commen
† ¶ talia dicendo ¶ materiã vel oportunitatem
damus nos vobis. sed † occasionẽ
¶ quod vobis necesse est † ¶ contra pseudo qui per elationem gloriantur se ab illis doctos. qui cum domino fuerunt ‖ ¶ quia z ego apostolus fñ vt hi a quibus se iactant didicisse.

damus vobis † gloriandi ‖ pro no
‖ ¶ quod possitis dicere ‖ ¶ reprimendos
bis: vt ‖ habeatis † ad eos qui in
¶ In conspectu hominum vt ypocrite ¶ in exteri orib⁹ vt in circumcisione ‖ ¶ Spiritualib⁹ † ¶ vt superbiam reprimant per cordis humilitatem.
facie gloriantur z non ‖ in † corde.

‖ ¶ contemplatione rationis † ¶ omnia temporalia † ¶ Soli est qui cognoscit excessum nostrum ¶ ad bonorem dei est

Aug. Siue enim mente excedimus. Excessus mentis dicit·q̃ mente eleuãtur ad intelligenda çelestia. Extasis verbũ grecum est·latine vno verbo exponi potest·si dicatur excessus. In excessu mentis duo ītelligũtur· vel pauor vel intentio ad superna·ita vt quodãmodo a memoria labantur inferiora. In hoc mentis excessu fuerũt oẽs sancti· quibus arcana dei mundum istum excedentia reuelata sunt·de hoc loquitur hic paulus.

Siue enim. Si superbe putatur locutus·qđ est quasi insania· dñ se laudat vel vicẽs· dimittẽdũ est deo nõ ab homine temere iudicãdũ Si non iactanter·sed ad gliam audientium coũthijs,pficit.

Siue cum sobrii sumus. Cõdescendendo. Vobis. Quia sic loquimur vt capere possitis. Isti sunt angeli de quibus dñs ait in ęuangelio. Videbitis çelũ apertum·z angelos ascẽdẽtes z descendentes super filiũ hoĩs· hos eosdem angelos vidit iacob in scal' ascendẽtes z descendentes.

Charitas enim christi vrget. Quia xp̃s caritate pro nobis mortuus est: tũc cõstat oẽs mortuos fuisse in adã p quib⁹ mortu⁹ ẽ christus vt eos a morte liberaret. Quę grã ne inutilis sit hoĩb⁹ apli vt eos illiciãt· necessario se laudãt·per gl'az enim z meritũ aplorũ agnoscitur gra z bñficium christi.

Si unus pro omnibus. Id est si xp̃s pro oĩbus quãtũ ad se· z si nõ oĩbus,p fuit· ergo z oẽs hoĩes debẽt mori pro honore illius. Et quia hoc est. Neminẽ nouimus. Id est·laudamus. Secũdũ carnẽ. Id est sua quęrentem· nõ quę christi· tẽporalia nõ ętna. Nec hoc debet facere aliqs qr etsi xp̃s fuit mortal' sicut ego per quod eũ putaui hominẽ eẽ tm̃ dum eram infidelis: tñ iam est immortalis·z ita securi sumus de ꝓmio. Si qs ergo in christo est renatus nouus·illi iam spe trãsijt mortalitas· z trãsibit·z dabitur noua immortalitas. Vel si quis nou⁹ vet⁹ lex trãsijt illi· z nouam habz.

† ſ condescendendo·| ſ aduestram vtili.·| ſ pro vobis est totuz·charitas enĩ vrget· vt omnia pro vobis faciamus ſ amor quem erga nos exhibuit condescendendo.

siue sobrij †sumus |vobis|. Charitas enim christi vrget nos estimã
ſ Solus sufficiẽs sine legalibus omnibus. vel iustus sine peccato.
tes hoc·quoniam si vnus pro omalii
nibus mortuus est: ergo omnes
ſ in peccato ſ vetustati per euz nec alio egent. Cesset ergo lex† ſ z etiaz ideo mortuus est
mortui sunt. † Et pro oĩbus mor-
† ſ virtutibus ſ per repromissionem·| ſ non viribus suis·non sue voluntati priuate deputent
tuus ẽ christ⁹·vt z qui |viuunt·| iã
† ſ non in spe terrenorum · sed in spe resurrectionis viuant.
non sibi †viuant: sed ei qui pro eis
ſ vt morerentur peccato† ſ vt in nouitate ambulemus·
mortuus est z †resurrexit. Itaqz
ſ .i. amodo·adeo certi sumus de gloria eterna vel de eadem resurrectione ſ tẽpore gratie
ſ esse viuentem.
nos ex hoc neminem nouimus se
ſ qui secũdum carnales observantias viuat.
cundum carnem. Etsi cognouim⁹
ſ mortalem
secundum carnem christum: sed
ſ posq̃ veritas venit† ſ Et quia christus iam non est secundum carnem
nunc iam non nouimus. † Siqua
† ſ nouus renatus vt vos.
ergo in christo †noua creatura est·
ſ carnalis obseruantia·z voluptas carnis·
vetera transierunt: ecce facta sunt
† ſ omnes noui qui in christo ſ in christo tamẽ omnia ex deo patre
noua †omnia. Omnia autẽ ex deo
ſ pater ſ incar
qui nos reconciliauit sibi per chri
natum verbum† ſ vicarius apostolus· quod non pseudo.
stum: z dedit† nobis ministerium
ſ oĩ p christũ
reconciliationis. Quoniam qui
† ſ pater ſ qui nihil non potest.·| ſ ergo potuit christus reconciliare quia deus erat in eo· vnde pater in me est z ego ī patre·| ſ electos de mũdo
dem †deus erat in |christo |mũduz
† ſ hoc modo reconcilians·| ſ non puniens eternaliter
reconcilians sibi· †non |reputans il
ſ tam originalia q̃ actualia. † ſ hoc modo dedit nobis deus ministerium quia
lis delicta ipsorum: z †posuit in no
ſ predicationem fidei ſ predicande ſ vi
bis verbum reconciliationis. Pro
ce christi qui fuit legatus dei·vel pro christo·id est pro honore christi
christo ergo legatione fungimur·
ſ z ideo obsecramus ſ vos ſ quia vere in nobis loquitur
tanq̃ deo exhortante per nos. Ob
ſ pro amore christi reconcilia. vel vice christi obsecramus
secramus ergo pro christo reconci
† ſ christum ſ debetis vel potestis.
liamini deo. † Eum enim qui non
ſ per experientiam·z si per scientiam ſ hostiã
nouerat peccatum pro nobis pec-
pro peccatis·vel peccatorẽ putari in pena ſ mortalẽ† ſ deus pater.
catum †fecit: vt nos efficeremur iu
ſ non modo iusti· sed per quos alii iusti sint.
† ſ non nostra·| ſ per ipsum christum.
sticia †dei |in ipso.

C. VI.

ſ christ⁹ redemit nos z recõciliauit·nos aũt admuãtes vos vel christum.

Hortantes autem exhortamur ne inuacuum
ſ remissionem peccatorum· ſ quam recepistis.
† ſ est ne gratia: vtiq̃ ſ in ysaia.
gratiam dei recipiatis. † Ait enim
ſ gratie ſ mihi vel hominib⁹ ſ orantem p peccatis ſ quan
tempore accepto exaudiui te: z in
do lux nata est† ſ vel auxiliatus sum tui ſ de assecutõe virtutum z pseuerãcia bonorum operum
| ſ Exponit prophetiam.
die salutis †adiuui te. | Ecce nunc
| ſ quo morbis mortalibus salubris medicina īfunditur·| ſ aliis verbis idem replicat.
tempus |acceptabile: |ecce nunc
† ſ adeo soliciti sum⁹ circa salutẽ egrorum ſ exhortamur. vel ne recipiatis in vanũ vos dico
dies salutis† nemini dantes vllaz

Et si cognouimus. Quia quãuis dum ifidelis intellexit christum in lege promissum esse secundum carnem· vt legalia obseruaret z seruari pręciperet·sed tamen non iã post quersionẽ nũc ita esse: sed vmbra cesset.

Vetera. Oĩnovetus testamẽtum· z omnia ad veterem hominem pertinentia. Nouа. Venerunt nouũ testamentum z omnia noui hominis.

Vetera. Vt error ydolatrie · z veritas vnius dei succesſit.

Deus erat in christo. Per hoc intelligitur pater esse in filio· z filius in patre· quia vna est eorum substantia: ibi est vnitas vbi nulla diuersitas· z ideo alter in altero est· quia z ymago z similitudo eorum vna est.

Recõciliamini. Reconciliamur confitẽdo peccata z pnitẽdo ei qui nos sibi reconciliat· z debetis et potestis.

Pro nobis peccatum. Visus est veteris testamenti pecca ta dici sacrificia,p peccatis. Vel peccatum dicitur similitudo carnis peccati. Vnde dicitur de peccato deleuit vel damnauit peccatum·id est· de similitudine carnis peccati. quia misit deus filium suum in similitudinez carnis peccati. Ita etiam maledictum pro morte accipitur qnę de maledicto dei venit· vt vere dictum in lege intelligatur. Maledictus omnis qui pendet in ligno. Quid est quod ait. maledictus · id est · terra es · in traz ibis Quid est quod dicit·Omnis·quia z christus qui pependit in ligno·cũ esset vera vita·mortuus est vera morte non ficta.

Vel iusticia dei. Id est· vt iustificaremur a deo·quia ex deo tantũ ẽ oĩs consummatõ. Attẽde q̃ sicut cũ legit' dñi ẽ salus·nõ ea salus ītelligitur q̃ dñs salus est·ꝫ qua salui sunt·quos ipse saluat. Sic cum legitur dei iusticia·non ẽ illa intelligẽda·qua deus iust⁹ est·sed qua iusti sunt hoĩes· q̃s gratia sua iustificat. C. VI.

Ne inuacuum ꝛc. Gratia dei ẽ remissio pccoz·quã inuanũ recipit q̃ non post se exercet in bonis·vel qui in legalibus confidit.

Nunc. Qđ non in lege veteri vel nunc nõ crasi·non post annuz·quia

.i. carnis mortalitatem ante resurrectionem·sed iam post non nouimus·q̃ iam non moritur. vnde ait. ad patrem vado·z iam non videbitis me· id est nunq̃ vlterius·scz quod modo sum·id est·mortalis. Et iterum nisi abiero paraclitus non veniet·hoc est non potestis capere spiritum q̃ diu secũduz carnem me nosse persistitis. Et quia omnes in christo sumus spe z si non in re. Si qua ergo in christo noua creatura vetera transierunt. Innouatis fide transit spe mortalitas·z adest nouitas resurrectõnis.

statim in obitu fidelis salus dabatur

¶ Ut nõ uituperetur. Quod vtiqz si quod verbo doceremus operis exemplo non exhiberemus.

¶ Sicut dei minist. Qui non adulãtur· vt pseudo studentes lucro.

¶ In mlta patientia in ẽc. Et ĩ tot duris·leue est on⁹ christi·z requies int⁹ spũ sancto vinificãte·z spe futũ oĩa mitigãte·oĩa enĩ seua z immania facilia·z prope nulla facit amor. Et secundus hoc intellige quod dr Venite ad me omnes qui laboratis·z onerati estis·z·e·re·v. Et iterũ. Tollite iugũ meum super vos· z invenietis requiẽ a·v. Jugum eĩ meũ suaue ẽc.

¶ Uel in castitate habita·ĩ scĩa· vt caste sciãt nihil adulterine opinionis admisceãt.

¶ In suauitate. Habita in spũsancto vt scdm deum·suaues z affabiles·non vt illi qui per dulces sermones seducũt corda ĩnocentũ.

¶ In charitate non fic. Ficta ẽ quę deserit in aduersitate.

¶ In virtute dei Non speremus in homine vel in bonis si qd boni est deo attribuamus. vel qui predicta bẽt: miracula facit ad cõuersionẽ infideliũ

¶ Per gloriã z ignobilitatez. Exhibeamus nos vt .m. dei. Per gloriam Si glorios⁹ sum⁹ apd hoies vel ignobiles·z cõtempti· vt nec inde inflemur·nec inde succũbamus vel doleam⁹ Eodez modo·si infamamur·d aliquo scelere· vel bonã famaz bẽmus de aliquo opere. Jtẽ exhibeamus nos deo bĩi. Vt seduc. Apud quosdã· quod falsum est. Et non dicit simpliciter habiti seductores. Sed addit vt·z inde est infamia. Et apud alios habiti. Veraces. sine· vt Quasi quod verum est: vt nec bona estimatione superbiamus·nec mala doleam⁹ Jtez habiti apud alios. Vt cast· Jd est·p verba a predicatõe coerciti· Apud alios non castigati qd eẽt mortificatos eẽ. Jdeoqz pro eo ponit· z nõ sumus mortificati·quia non vincebantur·non cedebant. Mortificatur enĩ qui in fidei confessione non permanet· Vel de morte tẽporali potest intelligi. Facti sumus vt castigati quia permisit eos de⁹ pressuris exerceri·vt merito crescerent. Et non mortificati·quia non permittit deus corporaliter occidi·z si multi martires occiduntur·non moritur ecclesia·sed aduersis emendatur. Jtem habiti non solum egentes·sed sibi insufficientes.

¶ Ut seductores Sicut qui ig. ẽc. Nota quibusdam addi vel vt vel quasi vel sicut vel tanqz. Hęc sicut in somnis transierunt: sed contraria sine q̃si ponunt·quia certa

¶ Quasi morientes Jnimici putabãt eos nõ euadere minas iniquoz. ipsi ope dei tuti sunt·a morte pñti z futura.

¶ Omnia possidentes. Qui frenas divitias abjciẽtes: celestes p fidẽ iã tenẽt·q̃si nihil bñtes oĩa possidẽt: q terrenis ĩ usum vel op⁹miqz retẽtis: cęlestes se qñqz bituros sperant.

¶ Elia aplorum fuit· nihil oĩno possidere· sine solicitudie eẽ·z tãres qz dominos eaz possidere·qz oĩa ad pedes eoz ponebãtur.

¶ Os nostrum. Quasi multa dixi de vobis· ꝑ hęc oĩa ãple z diffuse dicta: ad vos corrigẽdos spectant o corinthij·z non ad meam superbiam·q̃i stulti qui me dimisistis.

¶ Nolite. Quia vos iusti·illi iniqui· et ideo in nullo debetis eis communicare.

¶ Quę aũt conuen. christi ad bę. Vt christ⁹ z belial nõ conueniant sic christus z quilibet infidel. Jtem nihil bẽt tẽplum dei cum ydolis·z vos estis templum dei. Jõ non debetis communicare cũ his qui sunt tẽplum dyaboli.

¶ Cum ydolis. Jdola prohibet coli. quia ab vno deo separant.

¶ His oĩbus modis ostendit cõmunitatez pseudo esse vitãdã.

¶ Qm̃ inhabitabo. Vel de corporali conuersatione christi inter homines agit. Et dicit christ⁹: Habitabo int̃ illos z ãbulabo .i. corpalit̃ int̃ illos cõuersabor. Vñ alibi. Jn terris visus est z cum hõibus cõuersatus est·z verbum caro factuz est z habitauit in nobis. Et hic christus deus noster est· z ecclesia ẽ populus eius. z ideo vult eos separari ab omni contaminatõne.

¶ Propter quod. Utitur hic verbis ysaie quasi suis. Hoc ad litterã dictum est de indeis habitantib⁹ in babilone ne cõmunicarent babilonijs inter quos habitabant·quod apostolus spiritualiter ad nos refert.

¶ Aug⁹. Tolerandi sunt quidam mali pro pace: nec corporaliter ab eis receditur·sed spiritualiter. Exire est facere quod pertinet ad correctionem malorum quantum licet pro gradu cuiusqz salua pace. Displicere est non

tangere. Non enim pphetę qui hęc dicebãt populum ſuum dimiſerunt: ſz inter eos habitabant quos increpabant· vnũ tẽplũ cũ eis intrabant· eadẽ ſacramenta celebrabant hoc ẽ exire· oze nõ parcere ſz redarguere· coꝛripere· monere. Hoc ẽ in mundum non tãgere· voluntate non conſentire. Mains malũ in ſeparatione bonoꝛum committimus· qz in malozum commixtione fugimus. Id eſt· dum coꝛpoꝛaliter ſeparamus nos a bonis ꝓpter maloſ· qz fugimus in coniunctione malozum non remanẽtes. i. qz ſit illud quod fugimus fugiendo cõ iunctionem malozum Spiritualiter ergo qſ qz recedat a maliſ. Tali non imputat deus ſua peccata· quia non fecit· aliena non· quia non approbauit· nec negligentiam· quia nõ tacuit· non ſuperbiam quia ĩ vnitate permãſit.

¶ Vel ſeperamini .i. ſeoꝛſum ſitis parati cõtra eos ſicut prius proeis· hoc ad litteram dictum eſt indęis habitantibus in babilone

C. VII.

¶ Vlet ab omni ĩquinamento car. perficien. ſancti. Scilicz mentis. quod tunc fit: ſi timoꝛem dei ſequimur· quia qui ſine deo hęc agit: ſanctus mũdi eſt· non dei.

¶ Vel ab inquinamento carnis. Id eſt· carnalis obſeruantię ꝛ perficientes ſanctificationem quę eſt tantum ſpiritusſancti: capite nos ꝛc.

¶ Ad commoriendum ꝛ ad com. Vel vt mecum patiamini· ꝛ mecum coꝛonemini.

¶ Repletus ſum cõſolatione. Peꝛiam coꝛrectos inuitat alios ad coꝛrectionem

¶ Superabundo gaudio. Duz videt eos proficere pro quibus patitur· gaudet.

¶ Caro noſtra. Quia ꝛ in aduerſis anima quę in coꝛpoꝛe patitur· ſpe futuri quieſcit.

ſ qui eſtis in medio nequitie eoꝛum † ſ cum eꝛ iſtis ſeparate vos vt nec conſenſum habeatis

medio eoꝛum· ꝛ † ſeparamini dicit ſ carnalis obſeruantie. ſ ne tacẽt? ſit· i· delectatio quod eſt primus motus.

dominus· ꝛ in mundum ne tetige † ſ ante electos ſ re

ritis· ꝛ ego recipiam † vos ꝛ ero vo ceptis † ſ meipſum dans ' ſ ad gloziam.

bis in † patrem· ꝛ vos ' eritis mihi ſ ſimiles ſ vt etiam debiliozes ĩclinat ſ chriſt?·

in filios et filias: dicit domin? om

nipotens.

C. VII.

ſ Et quia dominus hoc precipit ꝛ bene promittit

Als igitur ha

† ſ Scilicet ꝙ deus habitabit in nobis ꝛ recipiet nos·

bentes † pmiſſiones chariſſimi mũ ſ quia multa ſunt carnalia vicia vt omnia fugiamus ſ vt ẽ luxuria ꝛc.

demus nos ab omni inquinamen † ſ vt eſt ira ſ bona operatõe

to carnis et † ſpiritus: perficientes ſ in baptiſmo ceptam † ſ vt deuz vereamini qui ſolus ſcõs facit

ſanctificationem in † timoze dei. La ſ Et ad hec nos habete exempluz· non illos ſpendo † ſ Quia ' ſ veſtz ' ſ impperando vt pſeudo

pite † nos. ' Neminem ' leſimus· † ſ admixtione falſitatis tanqz fermenti.

neminem † coꝛrupimus· neminem ſ fraudulenta ſuoꝛum ablatione vt pſeudo· qui veſtra blande auferunt ſ hec autem ' ſ ſ vt vos abiiciam. qui in iſtis peccauiſtis

circumuenimus. Non ' ad condẽ † ſ Sed coꝛrigo ' ſ diligo enim vos ſicut prędixi ꝛ hoc eſt.

natione vẽz † dico ' Prędixi enim † ſ Scõm curam ꝛ dilectionem

quod in † coꝛdibus noſtris eſtis· ſ Quaſi ita diligo vos ꝙ veſtra moꝛs ĩ peccatis videtur mea· ꝛ vita in virtutibus ſimiliter.

ad commoriendum· ꝛ ad conuiuẽ ſ Et ideo moneo.

dum. Multa mihi fiducia eſt apꝛ ſ dum conſidero que in vobis ſunt † ſ quia per primam epiſtolam coꝛrecti· ideo pro eis gloziatur

ſ et ' ſ ad alios· videte ne ſit vana·

vos: † multa mihi ' gloziatõ pro vo † ſ Et etiam conſolatio vnde ſubdit. ' ſ audita veſtra coꝛrectione

bis. † Repletus ſum ' conſolatione ſ gaudium meum ſuperat omnem tribulationez que partim erat in animo pro peccatis veſtris.

ſuperabundo gaudio in omni tri † ſ memoꝛat que patitur cauſa credentiuz vt eos pꝛouocet ad chariratem. Quaſi bene dixi in tribulatione· que vere magna eſt.

bulatõne noſtra. † Nam et cum ve

niſſemus macedoniam· nullam re † ſ Etſi animus requieuit ſ scõm

quiem habuit † caro noſtra· ſed om coꝛpus ꝛ animam † ſ Quia phitonez ibi fugauit de ancilla ' ſ Et vere omnem· quia ſ in coꝛpoꝛe. ſ A perfidis qui ſunt extra eccleſiam

nem † tribulationem paſſi· † foris ſ tribulationes † ſ in animo· ne eccleſia deficeret ' ſ Ita grauiter paſſi ſumus ſ deus.

pugnę † intus timoꝛes· ' ſed qui cõ ſ Spiritu vel afflictos.

ſolatur humiles· conſolatus ẽ nos † ſ quia coadiutoꝛem recepi.

deus in aduentu † titi· Non ſolum † ſ pꝛopter ' ſ Quia. ſ. deſideratus aduenit.

autem † in ' aduentu eius· ſed etiaz ſ vel ſolatio ſ vel quo ſ noſ

in conſolatõne qua conſolatus eſt ſ in veſtra emendatione † ſ conſolatus eſt ty tus ' ſ de emendatione.

in vobis· † referens nobis ' deſide ſ de commiſſis.

rium veſtrum· fletum veſtrum· ve ſ indignationez contra pſeudo † ſ ꝓ mea defenſione † ſ referens hoc

ſtram ęmulationez pꝛo † me: ita † vt ſ cõ de tribulatione dolerem. ' ſ Inde pꝛobari poteſt ꝙ gaudeo· quia iam non penitet me.

magis gauderem. ' Quoniam etſi ſ illa prima

contriſtaui voſ in epiſtola non me ſ modo ſ quia coꝛrecti ' ſ primus ſ duz indigna ti vel incoꝛrecti † ſ non me penitet· ſed gaudeo ui dens ꝙ

pęnitet· Etſi ' pęniteret † videns ꝙ

epiſtola illa etſi ad hoꝛam vos cõ ' ſ dico ꝙ gaudeo. ſ non tantum ſideo

triſtauit· nunc gaudeo· ' non quia ſ contra me ' ſ Quia ſic animaduertentes cul pam ꝓpenituiſtis.

contriſtati eſtis: ' ſed quia contri † ſ de hac triſticia gaudeo· quia hoc eſt ſecunduz deum· id eſt· ſecundum voluntatem ꝛ inſpiratiõ nem dei

ſtati eſtis ad pęnitentiam. † Contri

ſtati enim eſtis ſecundum deum· ſ nec in aſperis

vt in nullo detrimentum patiami ' ſ quia omnia noſtra pꝛoſunt· † ſ vere non dã num patimini· nam commodum potius· quia

ni ex ' nobis. † Quę enim ſecũdum ſ dum triſtis eſt peccatoꝛ. quia peccauit· quia ſecit quod deus odit. ſ ſatiſfactiõem ' ſ que valet etiam.

deum triſticia eſt: pęnitentiam ' i ſa ſ eternam † ſ Sed ſ que non ad coꝛrecti onem· ꝛ ideo ab ea cauete.

lutem ſtabilem operatur. † Seculi

autem triſticia moꝛtem operatur. ſ Qui ĩ vobis experti eſtis quod dico· ' ſ Id eſt· tam paruum quid

Ecce enim ' hoc ipſum ſcõm deum ſ de peccato ſ o.

contriſtari vos· quantam ĩ vobis ' ſ emendandi ꝙ deliquiſtis· nec hoc ſolum. † ſ vt contra pſeudo me defendatis

operatur ' ſolicitudinẽ: ſed † defẽſio ' ſ contra vos pro malis que geſſiſtis † ſ ne ĩ futuro tale quid contingat

nem· ſed ' indignationem· ſz † timo ſ in melius pꝛouebi. † ſ vt me vel alios bonos imitemini

rem· ſed deſiderium· ſed † emulatio ſ quia peccantes punitis etiã vosipſos ſ vt vniuerſaliter

nem· ſed vindictam. In omnibus dicam vos triſtari ſecundum deum· in omnibus exhib. ꝛc. ſ bona fide. ' ſ vt fitis incõtaminati chriſtiano negocio agendo

exhibuiſtis ' vos ĩcõtamiatos eẽ ne ' ſ Et quia incontaminati· igitur apparet ꝙ non ꝓpter illos pꝛincipaliter ſcripſi· ſed ꝓpter illum qui fecit· ꝛ illum qui ſuſtinuerat iniuriam quod ita dicit ' ſ pro illis

gocio. ' Igitur etſi ' ſcripſi vobis· ' ſ tantũ † ſ qui rapuit.

non ꝓpter ' eũ † qui fecit iniuriã

¶ Foris. De apertis inimicis· intus de falſis fratribꝫ· qui difficilius tolerantur.

¶ Vel ab his qui foris ſunt tribulatio· de bis ſcilicet fidelibus qi intus. id eſt· in eccleſia timozes ne moueren tur. Vl de bis qui ſũt intꝫ. i· in eccleſia coꝛpoꝛe non mente· noie nõ numine· id ẽ· de falſis fratribus vt prius.

¶ Quia cõſolatus eſt in vobis. Quia vidi titum conſolatũ in vobis: ꝛ ego conſolatus ſum.

¶ Etſi. prius. Pęniteret. Hoc dicit· ne videatur inhũanꝫ· qui de aliozũ triſticia gauderet.

¶ Videns ꝙ ꝛc. Quaſi· nõ me pęnitet ß gaudeo. Videns ꝙ. i. qũis videã ꝙ epiſtola cõtriſtauit· vñ ꝓ mũ volui. ꝛ me pẽtuit Etſi. i. qũis Ad hoꝛam. i. quo tempoꝛe· vñ bona ſpes ẽ coꝛrectõis eoꝛ· ꝛ iõ iã nõ pęnitet: ß gaudet.

¶ Contriſtati. Nõ cũ ira ꝙ peiozes efficit. ß cũ pudoꝛe ꝙ coꝛrigit

¶ Pęnitentiam in ſalutem ſtabi. Aug. Satiſfactio pęnitẽtię ẽ· cauſas peccatoꝛ excidere· nec earũ ſuggeſtiõibꝫ aditus in dulgere.

¶ Scli autem. Dñ dolet peccatoꝛ ſe detectum.

¶ Ecce enim. Triſticia ſm deũ facit pęnitere in ſalutẽ qz quę ducũt ad ſalutẽ. i. ſolicitudinẽ opatur ꝛc.

¶ Quantam in vobis operatur. Qui pęnitet: ſolicitus eſt ne denuo peccet· et nõ ſe excuſat· ß pfiteꝛ· qd eſt ſe defẽdere a gehẽna· ꝛ deſiderat reforꝛmari q ſcit ſe per pccm deformẽ· ꝛ bz zelũ boꝛ nop opeꝛ· ꝛ vindicat ĩ ſe qd deliquit.

¶ Vl exhibuiſtis. Id ẽ· oñdiſtis pũiẽdo illũ qui inceſtũ admiſerat vos eẽ incotamiatos. A negocio .i. gui pcco illiꝫ q vxoꝛẽ pris habuit· cui aſſentiẽdo inquinati eratis.

¶ Qui fecit. Vt ille qui inceſtũ fecit· vl illos tangit qs ſupius in prima

epistola iniurias z fraudes fratribus fecisse dixit. Et oñdit non magis causa eoz qui peccauerunt scripsisse remitti eis: qz causa ecclesię q̃ omĩ cõtumeliam aut fraudem patienti cõpatitur · z indignat. Et hoc est qđ ait. Jgit etsi scripsi vobis · non tantũ propter eum qui fecit iniuriã, i. fraudez primo suo · nec propt eum qui passus ẽ fraudem · sed ad manifest. sol·no. quã habemus pro vobis. Toti⁹ ppli solicitudinem se habere oñdit · vt scz iniusti emẽdẽtur · z polluti sanctificentur · et ecclesię reconcilientur.

¶ Abundantius magis. Quasi de vtroq;, i. de correctiõe vestra · z de gaudio tyti. Qz magis abũdantius de gaudio tyti sumus gauisi · qz gaudebat non solum de correctis: ß etiam de alijs qs spabat corrigẽdos

¶ Sed sicut omnia. Incorripiẽdo veritas arguentis appareat · dñi qui arguũtur se emẽdant · dñi enĩ correcti emẽdãtur testimoniũ phibent arguẽti. Verã ergo ostendẽs aplus p̃dicatõnez suã per efficaciam illorum ait: Sed sicut omnia in ve. zc.

¶ Et viscera eius Sancti affectus ĩ omni bono est.

C. VIII.

¶ Notam aũt vobis zc. Hic vbi de correctis agitur: mẽtõ fit de collectis · qz ab alijs non querit · q̃bus suadere non põt · vel vt alij codices hñt · q̃ b⁹ sua dare nõ pdest.

¶ In multo experimento. Vl ab undantissima gratia eoz fuit in multo experimẽto tribula. Quia p tribulatõne pauli et sylę ibi facta non sunt scandalizati. Sed cũ gaudio acceperũt verbum · probati passiõibus eorum.

¶ Et altissiã paupertas. Aug. Tenues in substantia · diuites in dando · qz pura pscia opati sunt.

ſ patrem · cui rapta ·

nec propter eum qui passus est · sed

ad manifestandam solicitudinem

ſ oĩbus emẽdãdis.

nostram: quam pro vobis habem⁹

ſ teste deo ſ Juramentum est† ſ Quasi quia z hoc intendi · z euenit·j· ſ dũ correcti estis.

coram deo. † Ideo quoq; ·i· conso·

†que est de correctione vestra z gaudio tyti.

lati sumus. † In consolatione aũt

† ſ q̃ doleremus de tribulatione.

nostra † abundantius magis gaui

si sumus super gaudio tyti · quia re

ſ iam enim sperat bonum de vobis† ſ tit·j· ſ nõ

fectus est spiritus † eius ab ·i· omni

quia omnes correcti · sed quia quidam sperat de reliquis

bus vobis. Et si quid apud illum

ſ cõmendãdo vos† ſ non erubesco me falsum ĩ ueniri

de vobis gloriatus sum · † non suz

ſ mendax ſ de correctione vestra cõfidens

confusus · sed sicut omnia vobis

ſ de

in veritate locuti sumus: ita et glo vobis.

riatio nostra quę fuit ad tytum ve

ſ .i. apparuit ei veritas · i· vera·j· ſ iõ ſ intima charitas ſ q̃ ante

ritas facta est · ·i· z viscera ei⁹ abun

quia vidit profectum illorum · vel q̃ in alios

ſ Eius titi dico ·

dantius in vobis sunt · reminiscen

Ambro. ſ ostendit titum eos laudasse qui solliciti erant obedire ei in quo apostolum reuerti sunt

tis omnium vestrum obedientiaz

ſ q̃ accurate ſ cordis ſ corporis.

quomodo cum timore z tremore

ſ Et quia in illo egistis

excepistis eum. Gaudeo q̃ in om

ſ rebus ſ non solum bona voluntate · sed etiam in operibus bonis.

nibus confido de vobis.

C. VIII.

Non habui requiem in macedonia · tamen magna mea mihi gratia data est

Otaz autem

† ſ gratuitum donum dei vocat elemosinã dare

vobis facimus fratres † gratiã dei

que data est ĩ ecclesijs macedonię

ſ Que: illa scilicet ſ non solum voluerunt pati sed experti sunt · z inde gauisi sunt: z cum paupes abundanter dederunt.

Q in multo exprimẽto tribulatõis

ſ fuit

abundantia gaudij ipsorum et al·

ſ magna vel nobilissima ſ .i. maior

tissima paupertas eorum abunda

facta est · dum intendit diuitias dare · † ſ Et hoc sĩplici animo · non vt homini placeant

uit in diuitias † simplicitatis eorũ.

ſ rerum suarum † ſ z ide

Quia secundum virtutez † testimo

ſ vt etiã post egerent.

nium illis reddo · z supra virtutez

ſ nemine cogente † ſ ad dandum·j· ſ cum tmẽs eis non assentirem

voluntarij † fuerunt · ·i· cum multa

ſ vt eos permitteremus habere

† ſ Jd est · vt liceret eis dare sua nõ quasi ppria · ſz

exhortatione obsecrãtes nos † gra

quasi communia: de quibus ministrarent alius

† ſ ministrationis.

tiam z communicationez † ministe

ſ ministerium † ſ dedefunt sua·j· ſ Jd est · ea ĩtentione

rij qđ fit in sanctos. † Et non ·i· sicut

ſ putauimus · ſ · pro culpis redimendis

sperauimus · sed semetipsos dede

·i· ſ emendatõne vite† ſ vt ei obedirent ſ vel deo ·i· ſ dederunt se · vt nobis obedirent

runt ·i· primum † domino · ·i· deinde

† ſ qui vult homines subdi vicariis suis. ·i· ſ ita instituerunt · vt exemplo eorum prouocati

nobis · per voluntatez † dei · ·i· ita vt

ſ posti q̃ correctos vidit

rogaremus tytum: vt quemadmo

ſ in vobis benefacere

dum cepit · ita z perficiat in vobis

ſ non modo alia sed. † ſ elemosinarũ in sanctos ſ perficiat · non

quocunq; modo · sed vt in hac gratia largitionis abundetis sicut in aliis.

etiam † gratiaz istam. Sed sicut in

ſ gratia loquẽdi

omnib⁹ abundatis fide z sermõe

ſ scripturarum ſ qz in omnibus solliciti estis

z scientia · z omni solicitudine · et

ſ insuper ſ. Spũali.

charitate vestra ĩ nos: vt et in hac

† ſ Rogauit tytum vt perficeret hanc gratiaz · sed hoc non dico imperans sine sitis transgressores

gratia abundetis. † Non quasi im

† ſ macedonum · quibus similes sitis · vel paupe rum. de quibus estis vel esse debetis soliciti

perans dico · sed per † aliorum

† ſ vt largi sitis z ex discretione animi · non pro terreno commodo

solicitudinem † etiaz vestrę charita

·i· ſ vestrum † ſ comprobare volens ſ vel suadere volens † ſ pauperibus dare debetis z vere. qz

tis ·i· igẽiũ bonũ † ꝓbat. † Scitis

ſ qui z de illis solicitus fuit · cuius exemplo hortatur illos.

ſ Jd est charitatem

enim gratiam domini nostri ihesu

ſ hanc scilicet ſ in

christi · quoniam propter vos ege

mundo† ſ deus per quem z omnia facta sunt ſ ĩ sua maiestate ·

nus factus est cum esset † diues: vt

ſ in spiritualibus

inopia illius vos diuites esseris:

ſ Et in hoc id est · in consideratione huius tanti beneficii dei do consilium vt pauperibus elemosinas detis.

Et consilium in hoc do. Hoc

ſ plus est vtile facienti q̃ cui fit

enim vobis vtile est · qui non solũ

ſ Quod plus est q̃ facere

facere: sed z velle cepistis ab an·

ſ preterito † ſ vt non solũ velitis · sed z opere perficiatis.

no prioze. Nunc vero † z facto per

† ſ voluntas in opere appareat · si vera est.

ficite · ·i· vt quemadmodum promp

ſ quia ex discretione volunt

tus est animus volũtatis in vobis

ſ prompt⁹ ſ animus. ſ scõm id ſ sine pl⁹ sine minus

ita sit z perficiendi ex eo quod ha

betis. Si enim voluntas promp·

ſ dando ſ vt necessaria retineat

ta est · secundum id quod habet ac

ſ tantũ accepta est dando · vltra vires

cepta est: non secundum quod nõ

† ſ ideo ex eo qđ habetis vos dare moneo·j· ſ volo ·i· ſ vt alii de vestris ociose viuant

habet. † Non ·i· enim ·i· vt alijs sit re

ſ vel refrigerium ſ paupertas · nõ quin melius esz omnia dare: sed infirmis timet quos sic dare monet vt egestatem non patiantur

missio · vobis autem tribulatio: sz

ſ sed prius volo vt vestra abundent. † ſ quod tam breue.

ex equalitate in † presenti tempore

¶ Primum deo se emẽdantes · deinde fratribus · sua offerentes. Aliter nõ erat accipienduz · qz munera excęcãt oculos · z iura auctoritatis inclinant Qui vero dant ne arguantur · fructum dandi non habent.

¶ Perficiat in vo. gra. Vt. scz. gra ista vobis nõ desit. ß dicit vt incitet eos ad dandum.

¶ Non quasi imperans. Vel nõ solum rogauit titũ · ß ego ipse dico impans vt abundetis.

¶ Quasi impe·rans. Jd ẽ q̃i pñiam iniũgẽdo · qz hic q̃si ex voto tenerentur.

¶ Egenus factus est cum diues eẽt Aug. Nõ ait. Pauper fact⁹ est · cñ dives fuisset · ß cũ dives esset Pauptatẽ ei assũpsit z diuitias non amisit intus dives · foris pauper · latens de⁹ in diuitijs. aparẽs homo in paupertate.

¶ Ut inopia illius vos zc. Per illius ei pauptatẽ abijcimus pãnos iniq̃tatis vt induemur stola immortalitatis. Oẽs g̃ divites facti sunt in paupere christum credẽtes. Nemo g̃ se ꝓtẽnat paup in cella · dives ĩ conscia. Securior dormit in terra · q̃ auro dives ĩ purpura. Nõ g̃ expauescas cum tua mendicitate ad illum accedere qui indutus nr̃a paupertate vbi se paupauit nos ditauit

¶ Sed et velle. Vel ꝑm alios q̃dam voluerãt · q̃dã cęperãt nũc ꝙ vtriq; pficiãt.

¶ Ex equalitate. Diuidat quãtum hẽt cum sanctis · qz nõ pl⁹ exigit q̃ retinẽ sibi dz sic zacheus dimidiuz bonoz suorum dedit pauperibus.

¶ Ex eq̃litate. Non vtiq; ꝑm paritatẽ hoc dico · ß vt sustentẽtur de vestris rebus sicut z vos · vt z illorum abundãtia ve. ino. fit sup ple. Qui enĩ viuunt ĩ hoc seculo · nõ habẽt merita ad vitã eternã

sufficientia · sed quia pauperes christi quorum est regnum celoꝝ p elemosinas amicos ꝛ debitores sibi fecerẽt per merita eoꝝ consequentur: qđ per se nõ merentur · vt tunc fiat ęqualitas · ñ quin differant in claritate · ß quia oĩbus idem · ꝛ oĩbus erit sufficientia · sicut scriptum est de mãna in signo huius rei. Qui multũ. ſ. collegit de mãna .i. amplꝰ cꝫ gomor nõ abundauit .i. non plus habuit cꝫ gomor. Et q̃ modicuꝫ .ſcz. collegit .i. minꝰ cꝫ gomor · nõ minorauit .i. non minus habuit cꝫ gomor. In exodo ait: Nec q̃ plꝰ collegerat habuit ãpliusꝫ nec q̃ minꝰ pauerat reperit minus. In q̃ significabatur q ꝛ qui maiora hñt merita · ꝛ qui minora: in ęterno pmio eãdẽ habituri sũt refectionem.

¶ Equalitas. Ipsa ẽ pax iherlin · vt opera mię corpalia iungãt opibus ꝓdicatõis spũalibus · ꝛ fiat pax dãdo ꝛ accipiẽdo vt q̃ accipiũt spũalia tribuãt carnalia vñ apostol⁹. Si spũalia seminauimus vob magnũ est · si carnalia vestra metamus.

¶ Qui multum non abund. Plus habẽt sancti in spe futuri · minus hi qui in tẽpore diuites · ꝛ tñ ibi equabuntur Vt sicut hic inopiã scoꝝ sustentãt · ita ibi ab eis sustẽtetur · ꝛ diuites fiẽt in ęterno bono.

¶ Qui multũ nõ ab. Sic qui multũ dat diues · ꝛ q̃ parum pauꝑ si equa voluntas: eqlez bẽnt mercedem.

¶ Vt in hanc gratiam. Id ẽ. predicationem gẽtiñ · cui destinatus sum · ꝛ volo.

¶ Et ad uolũtatẽ Qua volumꝰ vt bñ detis pplẽdam · volũtatem dico q̃ est destinata ꝛ ꝓordinata nob a deo adeo ẽ nccaria.

¶ Deuitantes hoc Circa cnam sancto ꝛ si negligentiꝰ ageret · ꝛ iõ pręmonet vt sollici

ſ terrenoꝝ ſ qui oĩa mũdi deserũt
vestra abundantia illoꝝ inopi
ſ ꝛ si nõ ꝓpleat ſ qui ꝺinis vacãt ſ meritoꝝ.
am suppleat · vt ꝛ illoꝝ abundã
tia vestrę inopię sit supplementum
ſ vt sicut hic ministrauerũt sanctis · eis reddãt vicem sancti in futuro † ſ in voluntate ꝛ si non in opere. † ſ in exodo de manna.
vt fiat †equalitas. Sicut †scriptũ
ſ collegit † ſ quia quod plꝰ habuit dedit indigenti
est. Qui multũ †ñ abũdauit · ꝛ qui
† ſ quia recepit ab eo qui abundauit. † ſ .Q. rogaui titum · vel egoipse hoc consulo. ſ ago
modicum: †nõ minorauit. †Oꝛas
† ſ vt abundetis in hac simplicitate elemosinaꝝ.
autem deo qui dedit †sollicitudinẽ
ſ quã ego habeo
eandem pro vobis in corde tyti.
ſ Et vere habuit sollicitudinẽ ſ nostrã
quoniam exhortationem quidem
suscepit: sed cum sollicitior esset
ſ cꝫ mea exhortatione † ſ qui prius rogatus excusabat propter vestra vicia
sua voluntate †profectꝰ ẽ ad vos.
ſ lucã vel barna
Misimus etiam cum illo fratrem
bam ſ Scripto vel predicato
nrm cui laus ẽ in ęuangelio p om
ſ laus eius est in euangelio.
nes ęcclesias. Non solum autem·
ſ iudee.
sed ꝛ ordinatus ab ecclesijs comes
ſ qua mundum circumimus ſ predicationis † ſ in hac largitione elemosinarum cui nos apostoli ministri sumus
peregrinatõnis nostrę · †in hac gra
tia: quę ministratur a nobis ad do
ſ vt deus inde glorificetur
mini gloriam · ꝛ destinatam volun
ſ hos misimus
tatez nostram. Deuitantes hoc ne
ſ dicens nos fraudare ſ largiri
quis nos vituperet in hac plenitu
onis elemosinaꝝ ſ que nostro ministerio fit
dine · quę ministratur a nobis in
ſ vt deus glorificetur ſ deuitantes bene dico.
gloria domini. Prouidemus enĩ
ſ opera nostra ſ vt deo placeant · sed
bona non solum coraz deo: sed eti
vt ꝛ hominibus bona videantur.
am coram omnibus hominibus.
ſ appollo.
Misimus autem cum illis ꝛ fratrẽ
nostrum · quem probauimꝰ in mul
ſ de vestra salute ſ cũ audiuit
correctos.
tis sępe sollicitum esse. Nunc au·
ſ pro
tem multo sollicitiorem confiden·
ſ habita. ſ qui de vobis ei multa retulit.
tia multa in vos · sive pro tyto qui
ſ ĩ vestra ꝓuersiõe.
est socius meus · ꝛ in vobis adiu·
ſ .ſ. pro illis aliis qui sunt fratres nostri · apostoli ꝛ a quibus fuit rogatus
tor: sive fratres nri apostoli eccle·
† ſ ad gloriam christi · ſ quia tales misimus ſ vt bona que de vobis audierunt probent · ꝛ cetere ecclesie agnoscant que de eis audierunt.
siarum †glorię dei †Ostensionez er
go quę est charitatis vestrę · ꝛ nostrę glorię pro vobis: in illos ostẽ

ſ vt scilicet cetere ecclesie agnoscant ve ra esse bona · que de vobis audierunt.
dite · in faciem ecclesiarum dei.

C. IX.

ſ de receptõe horum moneo.

Am de mini
ſterio quod fit in san·
ctos. exabundanti est mihi scribe·
ſ superfluum
re vobis. Scio enim promptum a
nimum vestrum · pro quo de vobis
ſ dicens.
glorior apud macedones: quoniã
ſ Cuius metropolis est corinthꝰ † ſ emulatõe macedonum ducta
ꝛ achaia †parata est ab anno pręte
ſamor ꝛ studium vestre largitionis
rito · ꝛ vestra †ęmulatiõ prouocauit
ſ ad eleosinas dãdas ſ cur ergo premittis illos
plurimos. Misimus autẽ fratres
ſ non vt vos ad hoc hortentur, sed vt parati sitis
vt ne quod gloriamur · de vobis
ſ totum ſ si impari fueritis.
euacuetur i hac parte · vt quemad·
ſ illis vos patos.
modum diri parati sitis: ne cuꝫ ve
nerint mecum macedones · ꝛ inue·
nerint vos imparatos: erubesca·
† ſ qui de vobis gloriabamur † ſ erubescere quod maius est · id est · esse debet
mus †nos · vt non dicamus †vos in
ſ in hac datione elemosinarum que pauperes sustentat ſ ne hoc sit.
hac substantia. Necessarium ergo
ſ Scilicet lucam tytum
ꝛ appollo ſ me.
existimaui rogare fratres · vt prę·ue
† ſ sepe promisiam.
niant ad vos ꝛ prepareꝫ †reprom·
Id est, elemosinam · que recte dicitur bene dictio quia causa eterne benedictionis.
ſ quando veniem⁹.
sam benedictionem hanc paratam
ſ vt sit opus charitatis ꝛ magnũ
esse · sic quasi benedictionem: non
ſ vt doleant de dato · ꝛ parum sit quod dent.
† ſ illi preparent · ego autem cur large detis prescribo.
quasi auariciam. †Hoc autem di·
ſ dat. ſ retri
co: qui parce seminat · parce et me
butionem † vbi plus pensatur animus cꝫ census.
tet. Et qui seminat †in benedictio·
† ſ dei ſ de largitate donoꝝ dei ſ retri
nibus: †de benedictionibus et me
butionem ſ Scilicet det ſ tantũ ſ precordi
nauit · quia si inuiti darent nihil eis prodesꝫ
tet. Unusquisq; prout destinauit ĩ
ſ consilio rationis ſ Id est · tristis vel coactus · sed sponte.
corde suo: nõ ex tristicia aut neces·
ſ qui ex voluntate bona.
sitate. Hilarem enim datorem di
ſ approbat remunerat † ſ Quasi ego ita moneo ꝛ nolite diffidere
ligit deus. †Potens est autem de
ſ non solum hanc · sed ꝛ hanc cum aliis.
ſ Id est omnia dona spiritussancti
us omnem gratiam abundare fa·
ſ vel in cordibus vestris † ſ ita † ſ in omni statu vestro
cere in vobis · †vt in †omnibus sp

tudo eiꝰ ꝛ prouidentia appareat.

¶ In hac ple. Doctrine ꝛ miraculoꝝ vt dicatur bñ predicat · ß non est memor scoꝝ sicut alij apli · ꝛ sicut sibi preceptum est.

¶ Coram deo. Aug. Propt nos pscia nra sufficit nobis · ppt vos fama nra nõ pollui · ß pollere dẽt in vobis, due res sũt cõscia ꝛ fama · conscientia tibi · fama prximo. Qui pscię fidẽs negligit famam; crudelis est.

¶ Coram hõibus Dñ facit i scos qđ deus iubet. Coram hõibus. Dñ bonos mittit q̃ eos pbitate sua ꝓuocet. ñ scãdalũ faciãt

¶ Cõfidẽtia mlta Quasi ꝑ ꝓfidẽtia vñ iuit. ꝛ p tyto · ꝛ luca cũ quibꝰ libenter ibat

¶ Sive fratres no. Vt sine p pres vestros aplos eccliaꝝ ad gl̃am dei. Id ẽ. q̃ ipsi sunt apli eccliaꝝ · ß est gl̃ię dei xpi. i. ad gl̃az xpi · qz ĩ eis nõ hoim · ß christi gloria est.

¶ Dñationem ergo. Id ẽ · charitatem vñam quam oñdistis aliis · ꝛ gl̃am nraz quã silit oñdistis eẽ vraz: nũc oñdite · bñ istos recipiẽdo · ꝛ ß in facie ecclesiaꝝ · vt alij a vobis accipiant exẽplũ.

C IX.

¶ Et uestra emu. Emulatõe corinthioꝝ alię ecclię dñ audiũt illos priꝰ erroribꝰ ĩplicatos · postea bonę voltatis fuisse effectos icitate sũt ad bonũ opꝰ.

¶ Erubescamus Si ei nõ fuerit ß inuẽtũ qđ testificatꝰ est de his ꝛ ipe erubescet ꝛ ipsi ãplius ꝓfundentur.

¶ Qui parce semi. Nõ pce seminat · q̃ paꝛ bñs paꝛ largit' si aũmꝰ pmptꝰ sit plus dare si plꝰ haberet

¶ Seminat ait nõ dat. Qz dare ñ ẽ amittere · ß semiare ad tps carere vt plus habeat' in futuro.

¶ Nõ ex trist. Qui iuitꝰ dat ꝓpt' pñtẽ pudorẽ nõ hz mercedẽ.

¶ Hilarem ei da. q̃ dat vt careat tedio

interpellantis. non vt reficiat viscera indigẽtis z meritum z rem p dit.

Large dat qui affectum largiendi habet. etsi nihil habeat quod largiri possit.

Aug⁹. Quidqd boni facis. cum hilaritate fac. z tunc bene facis. Si autem cum tristicie facis. fit d te. nõ tu facis.

Abundetis in omne opus bonum. Licet enim exiguum sit quod paruz habens tribuit. abundat tamen. quia recto iudicio fit quia non q̃ritur de quanto. sed q̃ animo detur.

Justicia eius. Justus est qui bona mũdi fine eterni p̃mij cõmunia reputat. Ambrosius. hoc exemplo ad largiẽdum sanctis inuitat. Si enim hui⁹ qui pauperibus largitur merces magna est. quãto magis eius qui ministrat sanctis. Pauperes enim possunt dici z qui mali sunt.

Incrementa frugum. Justicia ẽ sanctitas z bona vita z inde fruges. id est. eterna remuneratio. Incrementa elemosinę. pro quibus z ꝟ virtutes. z in futuro gloria augebitur.

Que operatur per nos grat. actio. Id est. ipsa largitio est causa quare gratie agantur deo. cuius largitõis nos sumus ministri.

Gratias deo. De alterna idigentia z de alterno supplemẽto indigentie prouincialium christi z militũ christi. Egit hic de rebus carnalibus in illos. inde autem de spiritualibus in istos. tã quam plenus gaudijs exclamat. gratias ago

C. X.

Ipse autem ego paulus. Incipit de incorrectis qui pseudo sequebantur z eum ferocem putabãt quasi correctos ad elemosinas inuito. Vos autem alios obsecro ego paulus. vere humilis non superbus. ipse qui alios ad elemosinas moneo. idem vobis qui illis obse-

§ Qui enim solam sufficientiam eligit. poterit in dei opere ambulare vel abundare † § habere reputantes

omnem sufficientiam † habentes

§ in datione elemosinarum sicut z in ceteris.

tes: abundetis in omne opus bo

† § est ne hoc bonũ: vtiq; ꝫ § in psalmo § non vni omnia conferens sed pluribus diuidens

num. † sicut ꝫ scriptuz est: Disperſit

§ grates † § ñ diuitib⁹ qui posset reddere quanto magis. qui scis. ꝫ § z hec § Id est. merces iusticie

dedit † pauperibus ꝫ iusticia eius

§ in eternuz sine fine. † § Non solũ inde datur vita § Scilicet deus.

manet in seculum seculi. † Qui aũt

§ vnde elemosina fiat.

administrat semen seminanti: et

§ necessaria vite † § non ad superfluitatem ꝫ § z in tantum: z ideo nemo hoc timore timeat

panem † ad manducandum ꝫ prẽsta

dare § q̃ † § vnde plures elemosinas faciatis

bit. Et multiplicabit † semen vestz

§ voluntatem z facultatem dandi elemosinas. † § ex quibus procedit iusticia z vita

z augebit icremẽta fruguz † iusticie

§ in tantum augebit. z res z voluntatẽ dandi. vt in omni statu secundum vestram reputationem locupletati abunde. ꝛc.

vestrę. vt in omnibus locupletati

§ perfectam § largitionem simplici animo factam

abundetis in omnem simplicitatẽ

§ z ideo faciẽda

que operatur per nos gratiarum

† § Ideo aguntur gratie. quia multa in hoc bona ꝫ § nostrum.

actionem deo. † Quoniam ꝫ mini-

§ nostri

sterium officij huius non solũ sup

plet ea que desunt sanctis: sed etiã

§ quia multi agunt gratias in operatione dei

abundat per multas gratiarum a

§ Et hoc † § Id est. qui laudant hãc ministrationem nostram. § qui eos mouet ad agendas gratias.

ctiones in domino † per probatio-

nem ministerij huius: glorifican-

† § Non solum de vestra largitione sed inde accepta occasione de fide z omni bono

tes deum † in obedientia confessio

ꝫ § Quia obedistis euangelio christi in subiectione mentis glorificantes deum.

nis vestre in ꝫ euangelio christi. et

§ Quia simplici animo. vel alii vestro exemplo sua aliis communicant. † § quia vestra communia reputatis:

simplicitate † communicatõnis ve

† § facte § Sanctos predictos § alias gentes

strę † in illos. z in omnes. z in ipso

§ scõz § glorificantes etiam deum. quia ipsi sancti obsecrant pro vobis.

rum obsecratione pro vobis: desi

§ videre in eterna beatitudine vel etiã hic.

derantium vos. propter eminen-

§ Id est. charitatem. † § Et quia hinc in de tot bona: gratias ago de charitate. que non potest enarrari. quantum vtilis. vel enarrabili. id est quod debet enarrari.

tem gratiam dei in vobis. † Gras

deo super inenarrabili dono ei⁹.

C. X.

Pse aũt ego

† § nõ alios qui pseudo mihi prefertis ꝫ § Si vultis vt sim letus sicut christ⁹ § z cũ mõ punitã

paulus obsecro † vos ꝫ per mãsue-

tudinem z modestiam christi: qui

§ exterius § vt dicitis

in facie quidem humilis sum in-

§ dum presens † § Quasi dum non timeo aspere vos redarguens.

ter vos: † absens autem confido in

† § non solum obsecro sed etiam rogo ꝫ § cuz venero.

vobis. † Rogo autem vos ne ꝫ pñs

§ audacter puniam ꝫ § quantum puto: absens confidere. tantum presens faciam in re.

audeam per eam ꝫ confidentiam

§ in correctos.

qua existimoz audere in quosdaz:

qui arbitrantur nos tanquam se

§ more carnalium

cundum carnem ambulemus. In

§ In carne. id est. licet in carne degentes. que fragilis.

carne enim ambulantes: nõ tamẽ

† § non secundum carnem.

secundum carnẽ militamus. † Nã

† § virtutes. miracula p̃ que in predicatione militamus. ꝫ § debilitate.

arma † militię nostrę ꝫ non carnalia

§ per deum.

sed potentia deo ad destructionez

§ philosophorum hereticorum † § munitas rationes ꝫ § militam⁹. non secundũ carnẽ nam § possunt destruere. nam destruimus.

munitionum † consilia ꝫ destruẽtes

§ profunditatem intellectus rã legis peritorum q̃ philosophorum. vel imp⁹orum.

z omnem altitudinem extollentez

§ dum impugnant partuz virginis z huiusmodi † § que de deo est.

se aduersus scientiam † dei. z in ca

§ captiuos ducimus vsq; in obsequium christi † § omnes superbe intelligentes

ptiuitatem redigentes † omnem in

† § vt fidei christi cui ante repugnauerant. humiliter obediant. § etiã

tellectum in † obsequium christi: et

§ Secundum vitam z potestatem. † § quod nõ pseudo qui pro carnalibus predicant z vicia palpant. et sibi conscii sunt.

in promptu habentes † vlcisci om

† § quod faciemus § postq̃ cognouero ex dilectõne obedientes. tunc vere puniam inobedientes.

nem inobedientiam: † cum imple

† § Nos veri apostoli tales sumus quales supra ostendi. Que autem. s. fa. ꝛc.

ta fuerit vestra obediẽtia. † Que se

† § Quasi. aperta sunt que dico § hoc

cundum faciem † sunt videte. Si

de presumentibus dicit. † § vt modum rationis non excedat. vel propter odium nostrum. vel honorem suum.

quis cõfidit christi se esse. † hoc co

gitet iterum apud se: quia sicut et

§ per quecunq; † § per eadem.

ꝫ § vere sumus christi nam etiam excellentius nos per potestatẽ quã illi non habẽt et hoc est q̃ dixit. Nam etsi ꝛc. sicut et illi.

ipse christi est: † ita z nos ꝫ. Nã etsi

amplius aliquid gloriatus fuero

§ apostolatus § nõ illis

de ptãte nostra quaz dedit nobis

cro dico ꝛc.

Non secũn-

dum carnem. Nõ enim militiam: a deo vobis datam exercemus secundum carnẽ id est. pro terreno commodo. hoc est qđ dicit. in carne enim.

Ad destructio-

nẽ mu. Vt destruant consilia diuersis callidit⁹tibus munita hominum seu demonum.

Munitionum

Munitiones sunt corda infidelium que diabolus obtinet. z munit diuersis erroribus ne verbum dei possit intrare per fidem. vel p similitudinem munitionum. Et ad hec deuincendum valent arma militię apostoli. et ostendit munitionis illius partes. scilicet. cõsilia.

Et in promptu

habẽtes. Quia nichil nos remoraz quominus audeamus.

Vlcisci omnẽ

inobedientiaz ꝛc. Tunc enim vindicat inobedientiam. cum illam condemnat per obedientiam. Tunc illam destruens quando illos qui resistunt perducit ad fidem. Et hec est digna vltio vt perfidia ab his quib⁹ defendebatur damnetur.

Que secunduz

faciem. Multa dixi quibus ostendi vobis potius debere nos sequi q̃ pseudo. Quasi z si vobis non sufficit que dixi: quare me potius q̃ pseudo sequamini? Videte hec alia que secundum faciem id est. ita euidentia sunt sicut ea que sunt subiecta oculis. Hec scilicet. Si quis illorum. pseudo confidit per aliquid. id est. per fidem vel aliud q̃ ipse sit christi. per eadez z nos. vel que secundum faciem videte. id est. diligenter eorum opera cõsiderate. que

in conspectu vestro tantum bona agunt. ne forte vos seducant. vt velitis eos preferre nobis quod non debetis.

¶Non erubescam. Quia z verum est · z non ad gloziam meam · sed ad vtilitatem dicitur vestram.

¶Ut autem non existimet. Hic dicit se cũ pzesẽs fuerit opere ĩplere quod ablẽs verbo minatur. Hoc dicit occasione illius sententie parati vlcisci omnem inobedientiam · vt inquit nõ existimer a vobis · tanqz terrere verbis z opere quod minoz verbis non implere · sciatis qđ mioz verbis · impleturus suz factis.

¶Tales. Quia si vicia vestra palpare/mus · tunc non edificaremus sed destruere/mus.

¶Non enim audemus. Tales erimus facto quia nõ sumus similes pseudo · q̃ vsurpant sibi potestatem · z vicia palpant. Et hoc est · non inserimus nos quibusdam · .i. pseudo qui commẽdant .i. vsurpant potestatem · quod est · nõ ponimus nos in numero illozum · vt potestatem vsurpemus: sed a deo accepimus. Aut non comparam⁹ nos illis · vt sicut illi adulemur vobis z vicia vestra palpemus · quod posset etiam habens potestatez. Sed recte hoc nõ facimus · qz nõ audemus · ne sicut illi pereamus. Non hoc sed metimur nos · non aliud q̃z quod iniunctum est vsurpando. Et comparamus nos metipsos nobis · quia secundum qđ officiuz nostrum exigit facim⁹ Et hoc agentes non in immensum gloziabimur · nos autem nõ quasi sicut illi q̃ vsurpando gloziantur vltra mensuraz.

¶Secundũ mẽ/suram regulę ẽ. Dei enim nutu corinthijs euãgelizare monitus est. Partitum enim erat vnicuiq; ad quos in predicatione dirigeretur · vt singuli aliquos populos haberent proprios de quoruz fide gloziarentur. Ad regulam autem apostoli illi omnes pertinebant quos in fide fundauerat · qui ad omnes missus erat a deo Vnde addit. Quã mensuram mensus est no. de.

¶Non in alienis laboribus. Quod vltra mensuram esset gloziari · sed spem habentes in vobis · id est · per vos magnificari apud alios · et euangelizare secundum regulam nostram · id est · secunduz qđ a deo iniunctum est · non habentes spem gloziari in aliena regula.

¶Qui autem gloziatur. Ego non gloziaboz in aliena regula · simili ter autem qui gloziatur · id est · vult potestatem exercere · in domino · id est in mensura a deo data: glozietur.

¶Sed quem deus. Illum deus commendat · z probatus est · quez dignuz habet · ac mittit vt predicet donuz ei⁹ quem non mittit · non illum commendat · q⁹ non missus predicat

† ſ vt vos in virtutibus edificemus · vt non prauus doctrina vel exemplo coꝛum pam⁹ vt pseudo

dominus in † edificationem et nõ

in destructionem vestram · non

† ſ habeo potestatem in edificio · et non destruetur · sed tamen videretur illis ideo debere blandiri · quia potestatem accepit in edificationem et nõ in destructionem

erubescam. † Ut autem non existimer tanquam terrere vos per epi

ſ tantum ſ pauli

stolas: quoniam quidem epistolę

ſ quidam † ſ ponderose ad intelligendum · ſ ad terrendum

inquiunt ſ graues sunt et † fortes:

ſ non audens exercere seueritatẽ ſ cõtra fortes

presentia autem coꝛporis infirma

ſ quia vt idiota sine argumento loquoꝛ ſ contra graues.

z sermo contemptibilis · hoc cogi

† ſ qui ita opinatur de me. ſ q̃z asperi

tet quis † eiusmodi est: quia quales

sumus verbo per epistolas absen

ſ vlciscentes omnem inobedientiam.

tes: tales z presentes in facto. Nõ

ſ vere vlciscar · quia non debeo adulari ne pereã sicut illi.

enim audemus inserere aut com

ſ in factis ſ non deꝛ eos

parare nos quibusdaz qui seipsos

ſ non missi a deo

commendãt: sed ipsi in nobis nos

ſ Sumus. ſ prout exigit pro

metipsos metientes · z comparan

prietas officii cuiuscq

tes nosmetipsos nobis. Nos aũt

ſ quod illi ſ vltra nostram mensuram.

non in immensum gloziabimur: sz

ſ potestatem exercebimus † ſ populum cui⁹ ego sum regula ad corrigendum sub qua mẽsura z vos

secundum † mensuram glozię · qua

ſ dico.

mensus est nobis deus mensuraz

ſ monitu dei † ſ deus est mensus · non est enim superextensio ſ qui ergo ei · mittenti do resistit

pertingendi vsq; ad vos. † Non ei

quasi non pertingentes ad vos su

ſ pertingimus.

perextendimus nos · vsq; ad vos

ſ quia ſ in predicatõe euã gelii

enim peruenim⁹ in euangelio chri

sti: non in immensum gloziantes

ſ vbi alius fundamentum fidei posuisset.

in alienis laboꝛibus. Spem autẽ

† ſ per fidem crescentem de virtute in virtutem

habentes † crescentis fidei vestrę

ſ quia per vos tales apostoli veri probamur.

ſ ab alus.

in vobis magnificari secunduz re

ſ regim en ſ nõ in alia ſ nõ in paucis locis ſ ſz

gulam nostram in abundantia: eti

ſ loca.

am in illa quę vltra vos sunt euan

† ſ nec illi qui vitia sunt. de alieno regimine sũt

† ſ exponit

gelizare · † non in aliena regula † in

ſ Scilicet † ſ ab aliis predicatoꝛibus · quia his predicabat · quibus non erat annunciatum vt gloriam suo laboꝛe quereret † ſ Ego gloziaboꝛ in predictus z in aliis · sed hoc totum vnde gloriandum est a deo est z ideo

his quę † preparata sunt † gloziari

ſ Id est. domino attribuat confidentiam z gloziam suam · ſ Quod non potest qui non habet a deo potestatem

Qui autem gloziatur: in domino

† ſ Qui extra deum gloziatur sibi attribuendo quod dei est † ſ qui non missus predicat · qui nõ est ydoneus sed presumptoꝛ.

glozietur. † Non enim † qui seip suz

ſ a deo vel hominibus.

commendat ille probatus est: sed

ſ miraculis z virtutibus.

quem deus commendat.

C. XI.

ſ autem ſ sine indignatione

Vtinã sustine

ſ qz pl⁹ possz glãri † ſ gloziaris q̃ videt insipias.

retis modicum quid † insipientię

† ſ opto sustineatis · sed z precipio ſ vt subiecti prelatum ſ diligo

meę: sed z † supporꝛtate me. Emuloꝛ

† ſ ad honoꝛem dei non meũ · non zelo sponsam dei mihi · sed deo. ſ vere diligo vos quia sum amicus sponsi † ſ amulo fidei

eni vos † dei emulatõe † Despondi

† ſ legitimo christo vero sponso ſ non adultero ſ non multis.

enim vos vni † viro virginem castã

ſ Id est · ad hoc vt exhibeam ĩ die iudicii · † ſ Et ideo zelo vos vera de me dicens.

exhibere christo. † Timeo autez ne

ſ dyabolus per serpentem · † ſ a paradiso eiectens · † ſ premittendo falsa.

sicut serpes euam † seduxit † astutia

ſ per similes deceptiones ſ intellectus

sua: ita coꝛrumpantur sensus ve/

ſ a paradiso simplicitis fidei · que nil alienum recipit.

stri · z excidant a simplicitate quę

C XI.

¶Utinam sustinere/tis. Quasi glozioz de regimine · qđ videtur insipientia · sed vtinam susti. zc. Vel insipientiam dicit glozi/ationem · sm carnẽ ne in eo illis videatur inferioz · quã nõ ipse curat: z pdest coꝛuptibjs

¶Insipietię meę Quia dictuz est. Nõ te laudent labia tua sed proximi tui.

¶Supportate. Quasi · etsi grauz vos tamen patienter ferte.

¶Emulor. Aug⁹. Emulatio est propter alienum statum · mot⁹ mentis vel in bonũ vl in malum · hic amoris est · non liuoris · qz diligit eos emulatione di .i. quã de⁹ spiritu suo inspirat · per hoc ostendit ea quę dicet amore eoꝛum se dictum non vt ad laudem ei⁹ proficiant sed ad hoꝛ profectum.

¶Uos virginem A plurali ad singulare descendit · volẽs intelligi totam ecclesiaz virginem esse z in omnibus veris membris virginitatem mentis etsi nõ coꝛporis seruare. Virginitas carnis coꝛpus est ĩtactũ · quę virginitas pancoꝛum est. Virginitas coꝛdis fides est incoꝛrupta · q̃ est oĩm fidelium. Vn in apocalip⁹. Hi sunt qui cum mulierib⁹ nõ sunt coinquinati · virgines enim sũt zc. In mulieribus errozem significauit · quia erroꝛ p mulierem cepit.

¶Omnes vna virgo propter vnitatez integrę fidei solidę spei et charitatis. Virgo. Quia ab opere malo incontaminati. Casta. quia nec habent estum malę voluntatis.

¶Timeo autem ne sicut serpens. Aug. Isti coꝛinthij sũt filii eius pseudo serpenti. Lux fidei paradiso. Quoꝛum ergo fides coꝛrumpitur · a paradiso eiiciuntur · quia pzeponunt mendacium veritati. Qui ergo mendacium edificant in hominibus ab eis pellunt veritatem: z immittunt dyabolum · z ita excludunt christum. Si quid enim dixeris contra fidem · intrat putredo ex veneno serpentis · z nascuntur vermes mendacioꝛum · z nichil integrum remanet. Ideo q̃ sicut patribus nostris aduersus leonem

opus erat patientia · ī nobis aduersus draconem vigilantia. Tũc enim cogebat · nũc docet. Tunc ingerebat violentias · nunc insidias. Videbatur tũc fremens · nunc lubricꝰ ⁊ oberrans difficile videtur. Ideo timet apostolus · ne sicut per serpentem seducta ẽ eua · ita per hereticos corrũpatur ecclesia in virginitate fidei quam gestat in corde. Modo ergo anima virginitatem tuaz serua · postea fecundanda in amplexu spõsi tui. Sepite ergo aures vestras spinis. Adhuc enim musitat serpens · ⁊ non tacz quod gestum est etiaz i illo paradiso · hoc geritur in ecclesia. Sufficiat ꝙ cum illic lapsi sumus · vel experti corrigamus.

¶ Si is qui venit. Non missus · vel vendit · quia pro quo stu temporali facit

¶ Recte pateremini Si aliquid maius vobis fit per eos q̃s per nos · tunc recte pateremini. Balathis anathẽa dicit · si aliud reciperent · quod nunquaz maius esset · sed contrarium.

¶ Existimo. Supra de pseudo apostolis · nunc de veris quibus paulus inferior videtur · quia nõ fuerat cum ihesu.

¶ Existimo ⁊c a magnis. Magni apostoli videntur apud istos petrus ⁊ alij qui cum domino fuerunt. Vel pro pseudo apostolis hoc dicit · quibꝰ se non minus eis fecisse ostendit. Ecclesia eī corinthiorum variis erroribus fluctuabat. Alij fauebant apostolis qui cuz domino fuerũt in carne Alij pseudo apostolis a quibꝰ compositis verbis eadem audiebant que ab aplo. Contra q̃s loquit hic. Quasi ñ alia ꝓdicant vobis q̃z ego. Et qz posset dici · quod etsi eadem · melius tamen paulo; remouet · existimo enī ⁊c.

¶ Imperitus. Hoc non ad apostolos · quia nõ erant eloquentes · sed ad pseudo qui componebant verba. Imperitus sermone non est rens apd deum · sed qui non habet scientiam dei · que pertinet ad salutem.

¶ In omnibus. Vos autẽ eorũ mihi testes esse potestis. Et ideo peius est quod ℞ scientes me illis postponitis.

¶ Quoniam gratis euang. Minus non feci sed plus · qz gratis. vn

† ʃ Sed non debetis eos pati · quia non aliud q̃z ego ⁊ idem deterius · cur ergo nos inferiores illis estimatis.

est in christo ihesu. † Nam si is qui

† excellentiorem q̃z ego quod esse non potest.

venit † alium christum ꝓdicat quẽ

† ʃ meliorem · quod non est sed potius per nos.

non prędicauimus · aut † alium spi

ʃ p nos

ritum accipitis quem non accepi

ʃ si ʃ aliã de redemptionẽ · vel predicationẽ quod esse non potest

stis · aut aliud euangelium quod

ʃ per nos ʃ Quasi · Si aliud maius predicarent recte pateremini · sed quia hoc non ẽ non recte eos patimini · ego enim non minus ī his feci q̃z magni apostoli · ⁊ ita constat: quia nõ min illis pseudo

non recepistis : recte pateremini.

Existimo enim me nihil minus fe

† ʃ me dico tũc remotũ ¦ ʃ non minus ʃ quia ñ orno verba · vel quia impedite lingue quantuz ad ornatum pseudo.

cisse † a magnis apostolis. † Nã etsi

ʃ scio quidquid

imperitus sermone: sed non scien

magni ¦ ʃ · Q · expti estis experti que in me fiunt

tia. In omnibus autem † manife

ʃ non minus etsi minus · nunquid in hoc peccaui.

stus sum vobis. Aut nunquid pec

ʃ opando mãib9 meis ʃ ita

catum feci meipsum humilians: vt

ʃ a morte ad vitã ʃ remotis pseudo ¦ ʃ qz non putatis vos emisse licentiã peccandi ¦ ʃ sine sumptu.

vos exaltemini? † Quoniã † gratis

ʃ vel predicaui

euangelium dei euangelizaui vo

ʃ vnde ergo viuebas † ʃ quia non parua in vobis expendi

bis · alias ecclesias † expoliaui: ac

ʃ ab aliis ʃ vt vobis posse predicare

cipiens stipendium ad ministeriũ

ʃ ⁊ non saltem ab aliquo vestro.

vestrum. Et cum essem apud vos

ʃ etiã cum egerem ʃ accipiendo † ʃ non onerosus · ⁊ si egerem.

⁊ egerem: nulli onerosus fui. † Nã

ʃ post spolia ecclesiarũ † ʃ ab his bene correctis fuit accipiendum ne amitterent fructum · quia si non acciperet illis forte in scandalum fieret.

qđ mihi deerat † suppleuerũt ff̃es

† ʃ Et verbis ⁊ factis non solum in stipendiis

qui venerunt a macedonia. † Et in

† ʃ Quia non iactaui me de genere apud vos nec aliquid huiusmodi.

omnibus † sine onere me vobis ser

¦ ʃ de cetero maxime abstinẽdo a stipendio ¦ ʃ vere xp̃s in me loquitur hoc · ſ · quoniã hec ⁊c ·

uaui ⁊ ¦ seruabo. † Est veritas chri

¦ ʃ ꝙ gratis predico ꝙ a licitis abstineo propter salutem vestram.

sti in me : quoniam ¦ hęc gloriatio

ʃ oibus

non infringetur in me in regioni

¦ ʃ Quare putatis hoc fieri an pro odio quod dicunt pseudo

bus achaię · ¦ Quare? Quia non

† ʃ quia diligo vos · sed ideo facio vt amputem o.ī. quia diligo vos.

diligo vos: † Dominꝰ scit. Quod

† ʃ nunc ʃ semper.

autem † facio · ⁊ † faciam · vt amputẽ

ʃ sumendi vestra ʃ habere

occasionem eorum † qui volunt oc

ʃ per me ʃ sumendi vestra † ʃ vel in quo gloriãtur · ī · in non accipiendo sint sicut ⁊ nos · i. nõ meliores nobis · cum vero nõ accipiunt: nã eiusmodi

casionem: vt † in quo gloriantur · i

ʃ erũt sicut ⁊ nos

ueniantur sicut ⁊ nos. Nam eius

modi pseudo apostoli sunt opera

ʃ callide sub specie religionis decipientes ʃ exterius

rij subdoli transfigurantes se in apo

ʃ vel angelos.

stolos christi. Et non miruz. Ipse

ʃ caput eorum.

enim sathanas transfigurat se in

ʃ christum · vel aliquando celestem angelum

angelum lucis. Non est ergo ma

gnum si ministri eius transfigurẽ

ʃ sint ʃ ministro

tur velut ministri iusticię : quoruz

rum christi ⁊ sathane

finis erit secundum opera ipsorũ.

ʃ dixi supportate insipientem † ʃ aperte.

Iterum † dico ne quis putet me in

ʃ in gloria spiritualium · quia pro bono facio.

† ʃ Si in illa insipiens: tunc magis in gloria carnis ¦ ʃ quasi non simpliciter ʃ quia nec in hoc vere insipiens · quia pro bono · nec ipse habet pro

sipientem esse. † Alioquin † velut in

gloria

sipientem accipite me : vt et ego

ʃ Id est · secundum carnẽ · que gloriatio modica ẽ † ʃ ideo velut insipientem qz

modicum quid glorier. † Quod lo

† ʃ quantum ad verborum speciem ¦ ʃ ad quem non est de carne gloria · quia apud deum humilitas gloriosa est.

quor · † non loquor † secundum de

um: sed quasi in insipientia · i hac

† ʃ Cur ergo facis : quia illi gloriantur · et quia vos suffertis.

substantia glorię. † Quoniam mul

ʃ · i · secundũ illa que pertinent carni vt est nobilitas ⁊ huiusmodi.

ti gloriantur secundum carnem · et

ʃ secundum carnem ʃ Et non mirum si illi gloriantur ʃ voluntarii.

ego gloriabor. Libenter enim suf

† ʃ in hac gloria ʃ quod non deberetis ¦ ʃ Quasi in hoc probatur ꝙ non sapientes quia ʃ Id est esse debeatis

fertis † insipientes: † cum sitis ipsi

ʃ sed non estis ʃ hanc iniuriam

sapientes. Sustinetis enim si q̃s

† ʃ legis que ex timore ʃ ex libertate. v. que est in charitate ¦ ʃ de potestate presumens

vos in † seruitutem redigit · si † quis

ʃ cõsum it vestra immoderate † ʃ decipit blande vt deuoret.

deuorat · si quis † accipit · si quis

de mihi irascimini · ⁊ alios mihi preponitis cum hoc non sit peccati sed glorie.

¶ Vt amputem occasionem. Sciebat ꝙ si nõ acciperent nõ diu ꝓdicarẽt.

¶ Vt in quo gloriantur. Gloriãtur in accipiendo · sed me nõ accipiẽte · non accipient. Nã eiusmodi.

¶ Vt inueniantur. sicut nos Id ẽ sibi es nobis in q̃. i. in eẽ sibi es nobis gloriantur.

¶ Transfigurat. Ad tẽptãdũ eos quos ita erudire opꝰ ẽ. Vel decipiẽdũ, put iustũ ẽ. Ne q̃q̃ cũ angelos bonos amicos se bñe putat · bẽat malos demones fictos aicos · eosq̃ tãto nocẽtiores · q̃to astutiores ac fallaciores patit inimicos. Neq̃ eī sancti ⁊ fideles vniꝰ veri dei cultores ab eorum fallacijs · et multiformi tentatione securi sunt. In his diebus malignis · vbi ista sollicitudo non est inutilis · ne cum sathanas transfigurat se fallendo ad aliqua pernicio sa seducat. Nam cũ sensus corporis fallit mentem vero non monuet a vera recta q̃ sententia · qua quisq̃ fidelem vitam gerit · nullũ est in religione periculum. Vel cum se fingens bonum ea vel facit vel dicit que congruunt bonis angelis etiam si credatur bonus · non est error periculosus · aut morbid9. Cum vero per hec alienа ad sua ducere incipit · ne quis post eum eat: opus est magna vigilantia quod nemo potest absq̃ deo. Et ipsa huius difficultas ad hoc est vtilis · ne sit spes sibi quisq̃ aut homo alter alteri sed deus tantum.

¶ Quorum finis Id est · retributio data in fine vitę erit secundum opera ipsorum · quia sicut pseudo peritura appetierunt · ita et ipsi peribunt · ⁊ sicut ministri iusticię gterna · et ipsi erũt gterni.

¶ Quod loquor. In hac substantia glorię · id est · ī gloria carnis quã putant substantiam · id est · ita amant ac si per eam credant se subsistere.

¶ Sed quasi ī insipientia. Quia hec ad carnis tumorem pertinere videntur vbi insipientia est. Insipientia enim est aliquem laudare se. Sz qz apostol9 non propter se facit · sed ꝓpter deum. Ideo ait · quasi insipiẽtia.

¶ Cędit. Id est·de cipit. In faciem cędit in cuius os iniuria irrogat. Hoc faciebant quidam iudęi·qui eo q eẽnt de genere abrahę detrahebant illis eo q eẽnt incircũcisi·et se pręferebant nobilitatem carnis sibi vẽdicantes q̃s cozintbij tolerabant z apl̃o pręferebant.

¶ Hębręi sunt. Hebręi dicũtur·ab heber·q in cõfusione lingua z solus retinuit lĩguam naturalem·z qz multi sunt hebręi·qui non sunt israelitę·sic̃ proseliti·addit. israelitę.s.z ego.

¶ Minus sapiens. Ambro. Dñdit se coactũ in laudẽ suã prupisse. In laboribus plurimis. Occasione inuenta etiam veros apostolos tangit·quibus pl⁹ laborauit·ne in se videat minoz gratia.

¶ In iudęis quinquies. Iudęis mos erat in sinagoga ptra legem agentes verberare cozrectõnis causa vnde paulum legẽ impugnãtẽ q̃nquies verberauerunt·z in vnaquaq̃ cozrectõe .xxxix ictus ei dederũt· q̃dragesimuz pro misericozdia condonantes.

¶ Lex iubebat.xl.ict⁹ nisi pro misericozdia.

¶ Ducentas percussiones acceperat·cum virga vbi pendebant decẽ cozrigię Una min⁹·in vltima vice vna cozrigia subtracta·vel in vnaq̃q̃ percussione vna minus.

¶ In periculis latronum. Quos dyabolus cuz in ciuitate occidere non posset ei excitabat in via· cũ tñ nihil ferz·quod latrones cuperent.

¶ Periculis ex genere. Ambro. Ex lege iudęozum deserta ad euangelium se conuertebat.

¶ Falsis fratribus. Vt qui dicunt cum legalia tenere sed non facile alijs aperire. vnde alibi. Ego si adhuc circumcisionem prędico ẽc.

¶ In fame. Vbi ergo promissio dei. Primum quęrite regnũ dei·z hec a.v. Sed nouit medicus cui nos semel commisimus hęc adiutoria quando apponat·quando subtrahat.

¶ Sollicitudo omnium ec. Quanto maioz charitas tãto maiozes plage de peccatis alienis. vnde qui apponit scientiam·apponit dolorem.

¶ Non vzoz. Vrunt omnes tribulationes· sed non ad consumptionem·immo ad purgationẽ·vroz·iste affect⁹ purgat·quia de charitate vẽit

ʃ iactat de nobilitate† ʃ in pręsentia improperã do genus·z hoc est in faciem cedere. ·i· ʃ despicit

extollitur: si q̃s †in faciẽ vos ·i· cędit
ʃ quam vobis obiciunt.

Secundum ignobilitatem dico:
ʃ ita hos sustinetis·z nobis prefertis.

quasi nos infirmi fuerimus in hac
ʃ gloziet ʃ non infirmi quia·i· ʃ illoruz ·i· ʃ gloriari ʃ quia temeritas est quod faciũt. † ʃ quia

parte. †In quo ·i· quis ·i· audet in† in
insipientia est in qua gloziant. ʃ vt in his† ʃ lingua z natione

sipiẽtia dico: audeo z ego† Hebręi
ʃ secundum ritus.

sunt et ego. Israhelitę sunt et ego.
ʃ non proseliti.

Semen abrahę sunt·et ego. Mini
ʃ per hoc decipiebant† ʃ q̃ deberem · quia non est hominis se laudare·laudet te alienum os vt dicit salomon.

stri christi sunt·et ego. †Ut minus
ʃ sum minister christi

ostensus in laboribus

sapiens dico·pl⁹ ego. In laborib⁹
ʃ q̃ etiam veri. † ʃ per partes laborez ostendit subdẽs. ·i· q̃ illi ʃ qz et illi aliquos·vt viderentur apostoli.

plurimis·†in carcerib⁹ ·i· abũdãti⁹.
ʃ verberibus ʃ humane virtutis vel aliozum † ʃ Id est·in periculis mortis.

in plagis supza modum: †in mozti
ʃ fui.† ʃ exponit plagas·i· ʃ quũq̃ vicib⁹

bus frequent. †A iudęis ·i· q̃nquies
ʃ percussiones ʃ ne imisericozdes viderẽt

quadzagenas vna minus accepi.
ʃ hoc a gentibus passus. † ʃ a iudeis in ciuitate lycaonia

Ter virgis cęsus sum·†semel lapi
ʃ Id est ptuli.

datus sum: ter naufragium feci.
† ʃ in alto mari detentus tempestate·vel ad litteram.

Nocte et die in † profundo maris
ʃ ostensus minister

fui. In itineribus sępe·periculis

fluminum·periculis latronum·pe
ʃ Id est·a iudeis procuratis ʃ propter vnius dei predicationem

riculis ex genere·periculis ex gen
† ʃ vere probatus minister·i· ʃ in commotionib⁹ ciuium contra me.

tibus·†periculis ·i· in ciuitate·peri
ʃ vel a serpentibus vel penuria ciborum. ʃ que nõ ex

culis in solitudine·periculis in ma
mari sed in mari ʃ ab hereticis

ri: periculis in falsis fratrib⁹. In
ʃ vere probatus minister† ʃ mannum † ʃ mozboum vel huiusmodi·i· ʃ pro opere vel aliis.

†labore et† erumna ·i· in vigilijs mł
ʃ vere probatus.

tis·in fame et siti·in ieiunijs multis in frigore z nuditate: pręter il
† ʃ Id est·in corpore a persecutozib⁹ patioz z aliis modis. ·i· ʃ angit me.

la quę †extrinsecus sunt ·i· instantia
ʃ que nec vna hoza remittitur† ʃ que ex charitate prouenit.

mea quotidiana: †sollicitudo om
† ʃ q̃ tanta est. ʃ de omnibus fidelibus ·i· ʃ probatio sollicitudinis per partes ʃ vel in fide· vel i aliqua virtute

nium ecclesiaruz. †Quis ·i· infirma
ʃ Quasi ita de illo vt de me doleo

tur. z ego non infirmoz? Quis scã
ʃ aliqua molestia tribulationum† ʃ Igne charitatis qua eis compatioz

dalizatur: †z ego nõ vroz? Si glia
ʃ Et cum hec sint† ʃ de his·i· ʃ non de potentia vel genere vt illi pseudo faciunt

ri oportet: †quę ·i· infirmitatis meę
ʃ Si videatur abiectõ† ʃ qui nouit omnia ʃ interponit iusiurandum.

sunt gloziabor. †Deus z pater do
ʃ Cuius sum seruus† ʃ laudatus

mini nostri ihesu xp̃i scit q ẽ† bene
ʃ per nos fideles
ʃ In supradictis vel i hoc·ʃ·q

dictus in secula · q non mentioz.
ʃ item infirmitas† ʃ Qui sub aretha illi genti pręerat

Damasci† prępositus gẽtis arethe
ʃ admonitione iudeozum

regis custodiebat ciuitatez damas
ʃ ne amplius predicarem.

ceno zum vt me comprehenderet·
ʃ ante non est necessarium suffragium dei q̃ deficit humanum ʃ a fratribus

z per fenestram in sporta dimissus
ʃ non q timeret

sum per murum: z sic effugi manus eius.
pati qui dixit·cupio·d·z esse cum christo.

C. XII.

ʃ pręter supradicta.

Gloziari o
ʃ propter pseudo ʃ respectu gloziatoris·ʒ propter vestram vtilitatez ʃ stultũ est z ideo tacet nomen suum

portet: non expedit quidem. Ue
ʃ narrando† ʃ secreta que vidi·z plene intellexi ·non vt ſpharao qui vidit z non intellexit.

niam autem† ad visiones· z reuela
ʃ que de domino vel quas dominus aperuit.

tiones† domini. ·i· Scio hominem
ʃ pforme3 christo ·quia aliter nõ videret † ʃ modo ergo pro meritis maioz: z qđ tam diu tacuit· constat modo non superbe. sed ex necessitate dici.

in christo† ante annos quattuozde
ʃ de se·quasi de alio :

cim siue in corpore siue extra coz
ʃ sed ʃ qui hoc facere potuit † ʃ ostendit ei deus vitam in qua videndus est in eternum. ʃ in christo entem

pus nescio: deus scit. †Raptũ huiusmodi vsq̃ ad tercium cęlum.
ʃ bis se raptum dicit

Et scio huiusmodi hominem siue

Omnes qui scandalũ patiuntur frixozij ĩũt habentium charitatẽ· id est·ossiuz· quę ferũt carnes·i· perfectozum qui portant z regunt carnales. vnde z ossa mea sicut ĩ frixozio cõ frixa sunt

¶ Aug. Tribulatio enim tanq̃ emplastrũ mozdax vitte· sed et sanat te.

¶ Scit q non mentior. Quia fert mihi testimonium per signa z prodigia.

¶ Et sic effugi. Aug⁹. Vtilitati omnium se fugiendo seruabat·vnde si vos p̃sequuntur in vna ciuitate·fugite in aliam.

¶ Aug⁹. Fugiat minister christi·sicut ipse christus in egiptum fugit·fugiat z qui spũaliter queritur· dum per alios firma est ecclesię salus.

C. XII.

¶ Scio hominẽ Quasi· de alio z res dicitur· z iactantia vitatur.

¶ Siue in cor. sine ex. Hoc ignauit apostol⁹. Vtq quando rapt⁹ ẽ in corpore fuerit aĩa· an oĩno de corpore exierit·vt mortuũ corpus iaceret. an secũdum modũ alium quẽdam viuentis corporis vbi aĩa fuerit· mens eius ad videnda vel audienda ineffabilia illius visionis accepta sit. Et quia ł in certum erat· iõ forsitã dixit·sive in corpore sine extra

¶ Raptum. Contra naturam eleuatuz Usq̃ ad tercium cęlum. Id est·ad cognitionem deitatis.

¶ Usq̃ ad tercium cęlum. Primũ cęlum·aereum·secũdũ firmamentũ· terciũ spirituale· vbi angeli et sanctę aĩę :dei fruũtur contemplatione.

¶ Aug⁹. Vel tres cęli intelliguntur tria genera visionum vt primum cęlum sit corporalis visio·cum corporaliter quędaz videntur dei munere vt helizeus vidit ignitos currus quãdo videlicet raptus est helias· z balthasar manũ scribentem in pariete. Mane the. pha. Secunduz cęlum est imaginaria: vel spiritualis visio·quando aliquis in extasi vel sumno videt nõ corpa·sed ymagines rez dei reuelatõe· vt petrus discum. Tercium cęlum est· intellectualis visio·quando nec corpora nec ymagines eorum videtur sed ĩ ĩcorporeis substantijs intuitus mentis mira dei potentia figitur. Ad banc rapt⁹ est apostolus vt ipsum deum in se·non ĩ figura aliqua videret

Sed an in corpore·an in aĩa separata dicit se nescire·quasi non humano sensu vidi vt etsi in corpore· non sit ꝓtra illud móysi. Non videbit me hõ z·v. Tunc enim apostolus nõ vixit homo·i·ꝑm vsum sensuum corporis· ablatus est omnis sensus hois. Vel ꝑm dyonisium·q̃ tres ordies angelox ternos in singulis ponẽs cõstituit· In primo angelos archangelos virtutes. In scõo principatus ptãtes dñationes. In tercio thronos cherubin z seraphin· quox tercius viciniꝰ deũ cõtemplat·ad quox similitudinem vidisse deuz apostolus dr. Vel primum celũ cognitio celestiũ corpox. Scõm celestiũ spũuz cognitõ Tercium deitatis.

Augꝰ. Ad terciũ celum· qõ non per corpus videtur·nec imaginabiliter ß proprie· ß ea visiõe videtur q̃ supat oẽs. Per corpꝰ videtur celum terra z oĩa oculis conspicua. Spũs corpales ymagines tenet·vel veras vel quas fingit. Intellectus capit res incorporeas: q̃ nullas hẽnt ymagies. Hec sũt tria genera visionũ. Secũ dñ primã visionem vidit balthasar manum nec sciuit q̃d significaret qõ daniel apperuit melioꝰ ꝓpheta visione mentis ꝓpriã· Scõm secũdã vidit petrus ĩ extasi discũ vbi nõ corpus: ß ymago·pmẽs diuinitus adiuta vidit q̃d significaz bac mens subuecta sine oĩ ymagine videt pspicuam veritatem·ibi ☧tutes aĩe· sine oĩ labore vna est ibi tota virtus amare qõ videas z sũma felicitas videre et habere qõ amas. ꝓpt̃ banc veritatis visionẽ vbi deꝰ videtur nõ p corpalẽ visionẽ vt ĩ syna: vel spũalẽ vt ysaias·z ioh̃es ĩ apocalipsi·ß per spẽm nõ in enigmate· oĩs labor suscipitur·ß mõ petijt moyses videre deũ·i·in substãtia q̃ deꝰ ẽ quẽ tñ mltis figuris viderat·z facie ad faciem ei locutus erat. Quia ibi·i·in illa spẽ longe ineffabilius z pñtius videtur: z arcana dicit·vbi nemo vivens in istis sensibus videt·hoc est terciũ celuz·vbi deus videtur facie ad faciẽ Iste ẽ padisus·si dici padisus põt·qz z pñs ecclesia paradisus dr. Et locꝰ in q̃ adã corpaliter vixit.

¶ Arcana verba. Intimationem de secreta dei eẽntia· quasi per ☧ba

¶ Supra id. Vt ꝑ magnis illis ñ esse hõ mortalis z fragil videatur.

¶ Et ne magnitudo reue. Parco multum gloriari·ne aliter puter. Et ideo datꝰ est stimulus pungẽs carnẽ·quis: angelꝰ malignꝰ missꝰ a satha

§ sic·s·q̃ aĩa de corpore exierit.
i corpore siue extra corpus nescio
§ in eam tranquillitatem qua fruũ tur qui sunt in celesti iherusalem · z sic videre po
deus scit. Quoniam raptus est in
tuit·quod nunq̃ corporeis sensibus impeditus.
paradisum. Et audiuit arcana ver
§ verbis explicare
ba q̃ non licet hõi loqui. Pro
§ homine vel visione† § commendabo me·ĵ· § filio abzahe z huiusmodi
huiusmodi† gloriabor. ĵ Pro me
§ tribulatõib⁹ quas patior.
autem nihil: nisi in infirmitatibus
§ gloriabor: nam. § de revela. z infirmimeis. Nam etsi voluero gloriari:
§ etsi videar. † § Et pro vestra vtilitate·qs ibi. omnia autem charis. propter vestram edifica.
non ero insipiens: † veritatem eni
† § possem z de pluribus gloriari·sed parco id ẽparce refero·ĵ· § pro obtrectatoribus hoc dicit.
dicam. † Parco autem ĵ ne quis
† § cum non nisi infirmitas videatur·vel ab aliꝰ qui vident audiatur.
me existimet † supra id quod videt
† § ordo supra aliquid quod audit ex me·ĵ· § eos qui me vident.
in me: † aut ĵ audit aliquid ex me.
§ quis ergo de se ꝑsecurus
Et ne magnitudo revelationuz ex
§ in superbiam. § a deo† § ad meam vtilitatẽ ·ĵ· § deus ad conservationem humilitatis immisit. dyabolus vt ad defectum traheret
tollat me: datus est † mihi ĵ stimul⁹
§ Quis.
carnis meę angelus satbanę· qui
† § quia graviter colaphizabar. § Quia gravis ẽ medicina infirmo.
me colaphizet. † Propter quod
§ multotiens rogavi humane timens. † § qui solus potest § stimulus
ter † dominũ rogavi vt discederet
† § melius mihi putidens ĵ· § q̃i dz tibi sufficere § q̃ dedi § in omnibus sufficere· q̃ dedi etiam et hoc donum
a me· z † dixit mihi: ĵ Sufficit tibi
§ noli orare hoc· naz
gratia mea. Nam virtus in infirmitate perficitur. Libenter igitur
gloriabor in infirmitatibus meis:
§ ad hoc datis.
vt inhabitet in me virtus christi.
§ Et quia ad hoc date non solum In his gloriabor· sed et placeo mihi·id est· multum delector ĩ eis.
Propter quod placeo mihi in in
§ scilicet.
§ verborum.
firmitatibus meis·in contumelijs
§ in penurijs § de loco ad locum.
i necessitatibus·i persecutionibus

na vt colaphizet·i·reprimat oẽm motũ supbię incutiendo tribulatões· vt remptãdo (vt quidã aiũt) per libidinem. Lẽptatio aũt·cui nõ ꝓsentitur nõ est peccatum·sed materia exercendę virtutis.

§ anxietatibus animi § illatis § placeo
in angustijs pro christo. Cum eni
§ hoc ĩ isto z in sanctis § exterius† § tunc vincit christianus·cum perire putatur·tunc perdit presentia: cum se vicisse gratulatur ĵ· § victor efficior.
infirmor: † tunc ĵ potens sum. Fa
ctus sum insipiens: vos coegistis
me. Ego enim debui a vobis com
§ debui § vobis
mendari. Nihil enim minus feci
§ ad comparationem horum · vel ab his tunc remotus § petro z iacobo. † § meum sicut quibusdam videtur.
ab his qui supra† modum sunt apo
§ quia† § esse videor quibusdam · tamen ea feci que apostolũ designant
stoli. Tametsi † nihil sum: signa tamen apl'atus mei facta sunt super
§ a deo·vel plꝰq̃ digni § hec sũt signa § miorib⁹
vos in omni patientia: in signis z
§ maioribus miraculis § castitate z alijs § nõ minus feci·quia vos non minus habetis per meq̃ alie ecclesie per illos·sed amplius quia gratis
prodigijs z virtutibus. Quid est
enim quod minus habuistis pre
ceteris ecclesijs: nisi q̃ ego ipse nõ
† § ironice § q̃ si putatis iniuriam vt imperiti
§ vnde lau
grauavi vos? † Donate mihi banc
de dignus† § non grauavi nec grauabo† § in tercia iam vice ĵ· § non tercio veni sed tercio parat⁹
iniuriaz †. Ecce † tercio hoc ĵ parat⁹
§ ne videat callide tũc ñ accepisse.
sum venire ad vos: z non ero gra
† § divitias scilicet in auro z argento
uis vobis. Non enim quero † quę
§ saluare quod aliter non fieret
vestra sunt: sed vos. Nec enim de
§ spiritualibus† § divitias congregare z si necessaria. quod facitis pseudo apostolis· sed patres filijs debent divitias vite eterne quod nõ pseudo: vobis.
bẽt filij parentibus † thesaurizare
† § Sicut supra accipiens ad ministeriũ vestrum.
sed parentes filijs. † Ego autem li
§ nõ invitus. † § spũalia
bentissime † impendam · z superim
§ post omnia me si opus est
pendar ego ipse pro animabus ve
§ ego dico § q̃s pseudo
stris· licz plus vos diligẽs minus
§ a vobis † § concedimus § dixi non gravavi sed obiicitis ĵ· § per meipsum.
diligar: † Sed esto. ĵ Ego vos non
grauavi: sed cum essem astutus

¶ Et ne ma.re. Aug. Cętera vicia tm ĩ malefactis valẽt· supbia vero sola in recte fcis cauẽda est. Cũ ei q̃s bñ profecerit· supbia tẽtatur vt perdat totũ pfectum.

¶ Stimulus. Augst. in psal'. dñe ñ ẽ· dolore quodaz corporis traditur vehementer exagitatus.

¶ Dixit mihi. per ispiratõz· vl'p anglm

¶ Nam virtus i infi. Augꝰ. in ps. dñe non ẽ· qz pfectio ☧tutũ est q̃ hz infirmitatẽ ꝓtrariã cũ q̃ legitie certet· z iõ gloriabor in ĩfirmitatib⁹· nõ invitꝰ sed libens.

¶ Factus sum ĩ sipi. In his oĩb⁹ cõmẽdatõibus videor insipiẽs· ß vña culpa quia vbuistis me ꝓtra pseudo commendare

¶ In oĩ patia. Ambro. Patiam primã memorat q̃ ad mores ptinet· qz dñs illos portavit q̃i ipatientes egros vt adhibita ptã te sigrũ q̃i medicia curaret vulnera eoz.

¶ Et virtutibus. Virtꝰ ẽ genꝰ signoz z ꝓdigioz. i. oẽ miraculũ. Signũ qõ ĩ quocũ qz tpe aliq̃d sigficat· z ẽ ꝓdigij genꝰ. Prodigiũ· qõ ĩ futuro Vl'signũ z ꝓdigiuz· ĩ his q̃ ꝓtra naturã: ☧tꝰ ĩ his q̃ nõ ꝓtra naturã vt p ipositõez manꝰ· z oio nẽ a morbo liberare.

¶ Nõ quero quę vestra ꝛc Amb. Ondit se ido accipe nolle ab eis· vt eos lucraret vt itelligẽtes qz pecunię ꝓponit eos· tãdem ꝓgnoscerent affectũ illiꝰ erga se.

¶ Aug. Nõ q̃rebat aplus datũ ß fructum ne q̃i vẽditoz quã gelij putaret. Et tñ ☧ve mercatoz dñi sui. Nã ꝑsus vẽdidit. dat ei spũalia· z nõ q̃rit carnalia· ß maiꝰ q̃ cũ· i. hoies ipsos. Sicut ioseph frumẽta vẽdẽs ĩ egipto· nõ argẽtũ q̃rebat ß ipsos emẽtes suos regios faciebat· z sic frumẽta q̃ nõ vẽdidit. vendidit vẽditõz q̃ istã intellige gratuitã· vnde z dictuz ẽ. Sitiẽtes venite ad aquã z emite vobis sine argento.

¶ Nec ei debẽt. Carnales pres filijs ꝓgregant· nã spũales dignũ ẽ· vt a filijs sumptꝰ accipiant· ß autẽ in tñ ꝓbat se nolle accipere: vt transferat cãm carnal' pijs: ad spũalẽ· z dic ñ solũ se p salute eoz ipẽdẽ· ß z mori patũ

¶ Et egoipse superimpendar. Augꝰ. Perfecta q̃dẽ charitas ß est

vt quidem paratus sit etiam pro fratrib⁹ mori. Sed nũquid mox vt nascitur· cuz fuerit nata nutritur· cũ fuerit nutrita roborat̃ur· cũ fuerit roborata pficitur cũ ad pfectionez venerit· dicit: Rupio dissolui z cẽ cũ xpo.

¶ Nunquid Am. Forte suspicarẽtur iõ euz contẽplisse· qz parua offerebantur· ℔ nũ quid circũueni· vt dicerẽt si vultis pacatuz habere aplm q̃ pua respuit: digna date.

¶ Si putatis q̃ Jam dudum forsã putatis· qđ cã excusatõis q̃i reus dicã· q̃ nõ grauani· ℔ dico teste deo· qui scit q̃ nõ circumueni vos· z non supbe· ℔ in christo amplificãdo in vobis.

¶ Et non egerũt pe. Aug. ī omel. Nõ sufficit mores in melio⁹ ꝓmutare· z a malis recedere· nisi z de his q̃ facta sũt satisfiat deo per pnitentiã dolorẽ p humilitatis gemitũ p ꝓtriti cordis sacrificium coopantiby elemosinis.

C. XIII.

¶ Non parcam. Posit tot correctiões si se nõ emẽdãt non debet eis parci.

¶ An experimentũ. Moris diuine scripture psonẽ dei tribuere qđ in nobis facit· sicut apls locutionẽ ipsaz illi tribuit· cui⁹ munere loq̃batur .i. xpo de q̃ dicit. Qui ī vo.

¶ Qui in vobis nõ infirmat. Non infirm⁹ ℔ potẽs apparuit cum dona dedit. Qđ expti· ne dubitẽt se ab eo posse puniri.

¶ Nã z nos ifirmi Dixit· etsi pr⁹ ifirm⁹. Nã z nos multo minores licet infirmi ī

§ p alios extraxi § decepi § sed
dolo vos cepi. Nunquid per aliquem eoruz quos misi ad vos· cir
§ decepi § non feci sed rogaui
cumueni vos? Rogaui tytum· et
§ barnabam vel lucã.
misi cum illo fratrem: nunquid ty
† § ego z tytus § vel eodem spiritusancto· vel eadem voluntate
tus vos circũuenit? † Nonne eodẽ
† § eisdem operationibus per quas apparet voluntas. vnde a fructibus eoruz cog·
spiritu ãbulauimus? † Nõne eisdẽ
vestigijs? Olim putatis q̃ excuse
† § Jd est teste deo· qui scit q̃ nõ circumueni vos
mus nos apud vos: † coram deo
§ Et non superbe hoc dico· sed § amplificando ī vobis. † § vera dico· omnia autem· z de reuelatione· z de tribulatõne ꝓpter vos vt speculo repellatis
in christo loquimur. † Omnia autẽ
charissimi ꝓpter vestram ędifica
§ ꝓpter vos § q̃i ꝓcepate vos.
tionem. Timeo enim ne forte cum
§ incorrectos.
venero· non quales volo inuenią
§ ꝓtristãs punięs
vos· z ego inueniar a vobis qualẽ
§ .s. timeo § de meritis prelatoz
non vultis: ne forte contentiones
§ inuidie his qui minus † § cũ latẽter seminant discordias. ¶ vt qui maiora dona
ęmulationes † susurrationes ¶ infla
§ tumultus ad pugnam. † § in reparatione rerum z vltione
tiones seditiones † animositates
§ odia inde orta † § detrahit quis ei quem odit
dissensiones † detractiones sint in
§ ne tales inueniam § sicut prius
ter vos. Ne iterum cuz venero hu
§ affligat § ita q̃
miliet me deus apud vos: z lugeã
§ q̃ quidam egerant penitentiaz. § añ epistolã.
multos ex his qui ante peccaue
runt: z non egerunt pnitentiam
§ luxuria ꝓtra naturam § in meretricib⁹ vel coniugatis
super immundicia: z fornicatione
§ cum liberis a viro § quasi assidue.
z impudicitia quam gesserunt.

C. XIII.

§ timeo ne tales inuenią vos· z cauere quia ecce certum sit· hoc tercio apparatu· nõ q̃ iam bis venissem.

Ecce tercõ hoc
† § z tunc testibus ꝓbabitis si quid queretur· et si culpam inuenero· non parcã sicut prędixi bis· cũ presens· z modo predico: vt tunc bis prędixi.
venio ad vos. † In ore duorum·
vel trium testiu m stabit omne verbum· prędixi enī z prę dico vt prę
§ alias vobis § etiam
sens bis· z nũc absens bis qui an
§ epistolã § qui post peccauerunt
te peccauerunt z ceteris omnibus
quoniam si venero iteruz non par
† § poteris ne. § vultis experiri si christus põt vt non dicam ego possum· sed christus in me qui in me loquitur.
cam. † An experimentum queritis
§ z minas z oĩa
eius qui in me loquitur christus?

§ inter vos.
Qui in vobis non infirmatur: sed
§ potens nam.
potens est in vobis. Nam etsi cru
§ humane nature
cifixus est ex infirmitate: sed viuit
§ ex eo q̃ deus
ex virtute dei. Nam z nos infirmi
† § Et quia non parcam. z puniendi potestatem habeo. † § Jd est per eũ habebimus ptãẽ a deo.
sumus in illo: sed † viuemus in † eo
† § indicandis hic z in futuro § z iõ quisq⁹ se
ex virtute dei † in nobis. vosmetip
§ ꝓsiderate per actus § etsi in fide
sos tenptate si estis in fide: ipsi
§ an in operibus sitis bonis in quibus debent eẽ fideles § ideo dico probate
vos probate. An non cognoscitis
† § ex priori institutione est in vobis per fidem et bona opera
vosmetipsos· quia † christus ihes⁹
† § Et vtiq; † § ab eo q̃ prius habuistis
ī vobis ẽ: † nisi forte † reprobi estis?
§ .Q. quia cognoscitis christum in vobis nisi reprobi estis. sed quidquid de vobis sit † § ex vita quam inter vos egi.
Spo autez † q̃ cognoscitis: quia
† § nec a fide nec a potestate † § non sumus reprobi· sed tamen.
nos non sumus † reprobi. † Oram⁹
§ sine quo nihil boni . † § contra pseudo· econtra ipsi de nobis
autem deum vt † nihil mali facia
† § oramus ¶ § potentes in vobis exercẽdo potestatem in vltionibus
tis: non † vt nos ¶ probati parcam⁹
§ potius oramus.
sed vt vos qđ bonum est faciatis
§ sine potestate † § Sed ne putetur iniuste posse dominari subdit § .Q. nõ possumus⁹ iniuste vti tali potestate.
Nos autẽ vt reprobi sim⁹. † Non
enim possimus aliquid aduersus
§ iusticiam· vt arguant bene viuentẽ· sed ꝓ veritate vt vindicent in legis inimicũ † § tuenda
veritatem: sed † pro veritate. Hau
§ non possumus contra veritatẽ qđ effect⁹ dicat
§ nõ exercẽtes.
ptãẽ in vltionib⁹ cũ nihil puniẽdũ habemus
demus enim quoniã nos infirmi
§ nõ timẽtes iudicium.
sumus: vos autẽ potentes estis.
§ etiã. § Scz. § vt ī opib⁹ pfecti
Hoc z oramus vestram consum
§ quia hoc volo z oro.
mationem: Ideo enim hoc absens
§ q̃s volo
scribo: vt non ꝓsens durius a
§ in vobis § qđ possem § ligãdi z soluẽdi
gam secundum potestatem quam
dominus dedit mihi in ędificatio
§ qui aliter agunt· non habẽt ptãtem a deo
† § de malefactis hucusq; correxi.
nem z non in destructione. † De cę
† § hoc agite vnde gaudium ¶ § Et vt gaudeatis
† § in fide
tero aũt † gaudete ¶ fratres † perfecti
† § Et vos maiores § minores § ad idem ¶ § et vos minores.
estote· † exhortamini· ¶ idem sapite
§ Et vniuersi maior z minor simul § ne sit prior discordia † § Jd est christus qui ait· pacem meaz do vobis· p· m· re· v· Et item · Mandatũ nouum do vobis· vt diligatis inuicem § Etsi hoc feceritis.
pacem habete: z † deus dilectionis
§ adiunãs § vt pax sit inter vos
z pacis erit vobiscum. Salutate ī
§ nõ doloso § sic debetis· quia ita optant omnes sancti et egoipse
uicem in osculo sancto. Salutant

illo .i. licet ad imitationem ei⁹ mlta patimur a pfidis· tñ vinem⁹ .i. ptãtẽ habebim⁹ p euz in vobis indicandis· Vel viuem⁹ in eo .i. in sili btitudine cũ eo z ℔ in ☧tute dei· q̃ tale ẽ ī vobis .i. ī pscĩis vĩis.

¶ In vobis. Vel erga vos· mozs illata a perfidis vita ẽ erga credẽtes· qz ☧tute dei resurgẽtes viuẽt cum christo.

¶ Oram⁹ aũt deũ Hoc orat apls vt bis bñ agentiby ī eis correpienda nõ inueniat: et sic reprobi appareant· pbati ei videãtur dum iudicãt pccores. Sic q̃ si ñ sint q̃s iudicet celsante autoritate quasi reprobi videntur.

¶ Intelligẽda ẽ ℔ gra dei q̃ sola hoies liberãtur a malo· z sine q̃ nil lũ prorsus sine cogitãdo siue volẽdo· amando siue agẽdo faciunt bonũ. Nõ solũ vt mõstrãte ipsa qđ faciẽdũ sciãt vez etiã vt ꝓstãte ipsa faciãt cũ dilecti one. Hãc igitur inspiratõnẽ bone volũtatis z opis poscebat apostol⁹ corinthijs cuz dicebat oram⁹ vñ nõ ait monem⁹. docem⁹ ℔ oram⁹. Quia sciebat ℔ oĩa nõ valere q̃ plãtando z rigãdo faciebat in apto· nisi pro illis exaudiret oratez· q̃ dat ĩcremẽtũ in occulto. Nõ ei nihil voluntas nostra agit· ℔ sola nõ sufficit. Paluit q̃ dicere oram⁹· vt ipam gram ꝓmẽdaret· vt intelligerẽt illi qñ nõ faciũt aliquid mali· non solũ sua volũtate se vitare malũ· ℔ adiutorio dei adimplere qđ insum est. Ergo qñ ꝓcipitur agnoscite voluntatis arbitriũ. Qñ oratur qđ ꝓcipitur· agnoscite gr̃e bñficium.

¶ Reprobi sim⁹ Jd ẽ. appareã⁹ reprobi· non bñtes qđ vĩdicemus vel diiudicem⁹

¶ Nõ in destructõez. Nõ destruũtur q̃ corrigũtur ℔ correcti ędificantur.

¶ Gaudete. Jd ẽ tã bñ opamini vt vez gaudiũ bñe possitis.

¶ Gratia. Totã trinitatem optat benedicere eos. Sua tribuit cõgrua cuiqꝫ gratiã .i. remissionẽ filio charitatem patri qui ex dilectione misit filiũ communicationem spiritui per quem fit vnio.

¶ Et charitas dei Dilectio di misit xp̃m cui⁹ gratia saluat. Et vt possideã⁹ bãc grãz salutis communicatõ facit spiritussancti.

¶ Vel cõmunicatio spũs .i. spiritus ita sit vobcum vt cõicet z cõ ferat vob z gratiã xp̃i z charitatẽ dei. Qđ ẽ tota trinitas sit vobis cum. dãs gratiã de cõ missis z charitatẽ per spiritum.

¶ Galathe sunt greci. Galli enim in quãdã grẽciꝫ prouinti am olim veniẽtes grẽ cis se miscuerũt. vnde prius illa puĩcia gallo grẽcia. dcide galatha appellata est. vnde cĩ grẽci acuti sint ingenij Illi tĩ galathe stoli di. z ad itelligẽdũ tar diores erãt. sic et indo cilesgalli. hi veritatez ab aplo acceperant. ꝑ p⁹ a pseudo vt iudai zarent temptati sunt hos apostolus reuo cat ad veritatẽ scribẽs ab epheso. Pri⁹ ꝓmẽ dat suã psonaz quam pseudo deprimebant Inde legez improbat docens non eẽ tenẽdã p⁹ christum. Tandem ꝓmendat euangelium z fidem christi. qđ ad salutẽ sufficit .C. I.

¶ Aplus. Nomĩe officij terrorem icutit

¶ Non ab hõi bus. Vt quidã ab a postolis electi z missi: z a indeis pseudo apli

¶ Vel nõ per ho minem christuz. Aug⁹ in libro retract. Sed per eũ iam ihesũ suscitatũ. Qui non vt homo boies paulati sed totũ simul per spm̃ docuit vt per hoc sit maior. per quod videbatur minor. Ceteri enim apli videbant cẽ maiores. qz posteri Iste mĩ⁹. qz nouissim⁹. Sz ide apparz digniores. qz priores constituti sunt per christuz adhuc ex pte hominẽ. i. mor talẽ. Nouissimus vero paulus p xp̃m iã totũ deũ. i. ex omni pte immortalẽ.

¶ Qui mecũ sunt fratres. Dolentes de vĩa seductione. testes verita tis mee. quibus vos oportet credere. z non pauci sed omnes.

¶ Dño ihesu christo. Quẽ iniuriose equatis legi. dũ ipsuz ñ sine lege ad salutem sufficere asseritis sicut nec legez sine eo. sed ab ipso sine lege gra tia est. et pax.

¶ Qui dedit. Id est. spõte obtulit. qz nõ est ali⁹ q̃ posset apire libz nisi leo d̃ tribu iuda Semetipsũ qz ñ erat hostia alia digna p peccatis nr̃is delẽdis qđ ẽ initium saluationis. Quẽ g̃ locũ bẽt lex. qi. nullum pẽnitus.

¶ De seculo. Ambr. Id est. de conformitate mũdi. q̃ nos allicit. Pre senti. Tanto plus capit cum eterna non videantur.

¶ Sẽculo nequa. Nõ qꝫ mũd⁹ iste creatus a do sit mal⁹. ꝑ qz in eo fi

† ſ Christus gratis condonans peccata per quod iustificamur et saluamur

vos omnes sancti. † Gratia domi
ſ † pater dans charitatem vobis·
ni nostri ihesu christi z † charitas
ſ Spiritus cõmunis patri et filio
dei: z communicatio sanctispirit⁹
ſ tam correctis q̃ incorrectis·
sit cum omnibus vobis amen.

¶ Secunda pauli ad corinthios epistola finit. Argumentum in epi stolam ad galathas incipit.

Galathe sunt greci hi verbum veri tatis primuz ab apo stolo acceperũt. Sz post discessum eius tẽptati sunt a falsis apostolis vt in legem z cir cumcisionẽ verterentur. hos apo stolus reuocat ad fidem veritatis scribens eis ab epheso.

C. I.

Paul⁹ apo
ſ electus vel missus
stolus non ab ho
ſ anania vel ab aliis
minibus neqz p
ſ cõstitutus
hominez. sed per
ſ qui saluator est z rex.
ihesum christum
ſ qui hoc facit per filium ſ non ergo contrari⁹ deo a quo per filium electus est z missus vt dici tur in destructionẽ legis. Imponebant enim illi q̃ contraria deo predicaret z legem a deo datam destrueret ſ † Et ita dignius me constituit per i mortalem christum· q̃ alios per mortalem
z deum patrem † qui suscitauit euz
a mortuis. et qui mecum sunt om
ſ paulus inquam z ſ facile enim intelligit se ex rare qui a multis reprehenditur ſ re
nes fratres ecclesijs galathie. Gra
missio peccatorum † ſ mẽtis et reconciliatio ad deũ
ſ non alunde
tia vobis † z pax a deo patre no

unt mala. Ex ꝑ sesu dr. dies mali sũt. Mũd⁹ i maligno posit⁹ Tpa piculo sa. Saltus q̃ pleni sũt latrõib⁹. z gladi⁹ q̃ cruor effudit. z calix inebrians venenũ tpa mala dicũtur qz nõ solũz tpa ꝑ etiã loca z instrumẽta malorz traxerũt infamiã q̃ in eis fiũt

¶ Gloria in secu la. Q. ꝑ testant pñtes boni z futuri testabũt

¶ In hac salutatiõe ꝓlibauit z cõmẽdatio nẽ sui. z q̃d possit grã dei. z q̃ lex nihil ꝓfert

¶ Miror. De de structõe legis ꝓsequẽ ter agit apls. Et de le uitate eos reꝓhendit. q̃ ab euãgelio idiscre te trãsierãt ad legẽ. Et qz galatha transiatio dr ꝓgrue ex ipso noie reꝓhẽsiõis occasionez sumit. Et cũ ꝑ ꝓdca. bona ex xpo. miror qz bñ instructi pri⁹. q̃ sic tã vehemẽter. z tã cito .i. tã breui tpe ꝛc.

¶ Nos aut ange. Qui bon⁹ põt itelligi non q̃ꝑ cõtingat. sed adeo cert⁹ est d̃ verita te euãgelij sui. q̃ si etiã angel⁹ aliud nũciaret non crederz ꝑ anathe matizaret.

¶ Preterq̃ qđ. Attẽde nõ ait plus q̃ accepistis. Nã si illud diceret sibiipsi ꝓindi caret. q̃ cupiebat veni re ad q̃sdã q̃b⁹ ipe scri bebat. sic ad tesaloni censes vt supleret q̃ il lor fidei deerãt. Sed q̃ supplet qđ min⁹ erat addit. non qđ inerat tollit. Qui ãt ꝓtergre ditur fidei regulã non accedit in via ꝑ rece dit a via.

¶ Anathema sit. Quare d̃. Aug⁹. Qz aliud euãgelizãs de p nato vult pluere. non de medio. Et cũ ꝑ foz te bõ carnali nebula ꝓpeditus. z a fõte cõi ad ꝓpriã suã falsitatẽ reductus possit facere nũquid z angel⁹ vere

† ſ a quo secure q̃renda est ſ qui nõ minor patre
ſ ſ quod frustra fecisset si lex saluaret
stro z † dño ihesu christo. † Qui de
ſ delendis
dit semetipsũ pro peccatis nostris
ſ quasi vi ſ irretitos † ſ qui rei eram⁹ sub lege ſ quod ad nequitiam trahit
vt eriperz nos de † presenti † seculo
ſ Et q̃ sit firmus qõ dicit Subdit
† ſ Quasi q̃ christus dedit se z eripuit non est. p meritus: sed secundum benuolentiam eius. qui creauit z benuolus est.
nequam secũduz † voluntatem dei
† ſ christo z deo vni in essentia ſ ſ de hac redem ptione
z patris nostri † cui est. † gloria in
† ſ confirmationis nota ſ ſ quia miruz est de le uitia confugere ad exitia. cum paulatim proficien dum esset.
secula seculorum † amẽ † Miror q̃
† ſ vt insensati per pseudo ſ vltra christuz in re gem ferimini.
sic tam cito † transferimini ab eo q̃
ſ auersos ſ p predicatõnẽ † ſ Id est. bona gra tuita que christus dat.
vos vocauit in † gratiam christi. in
ſ id est legem que putatur euangelium z est con tra meam predicationem tamen secundum veri tatem non est alia vel aliud nisi per illos qui con turbant purum fontem vestri sensus. z sic paula tim tendunt conuertere euangelium in legem.
aliud euangelium. quod non est a
liud: nisi sunt aliqui qui vos con
turbant. z volunt conuertere euã
† ſ ipsi ad hoc tendunt. ſ ¶ Q. non dico de illis tantum. ſ apostoli
geliũ christi. † Sed † licet nos aut
ſ bon⁹ vel malus ſ veniens vt credibilior sit.
ſ quod putatur bo num
angelus de celo euangelizet vobis
ſ non dico pl⁹. sed preter. ſ tide verum. vsu bo nestum. fine commodum.
preterq̃ qđ euangelizauim⁹ vobis
† ſ modo de nobis vel angelo. vel olim presens.
ſ vel mus.
anathema sit. Sicut † pdixi z nũc
† ſ de istis pseudo apostolis ſ ſ aliorum vel gene raliter quicunq̃ sit.
iterum † dico. si † quis vobis euan
ſ a me
gelizauerit preter id quod accepi
† ſ ideo dico anathema sit aliud euangelizans
stis: anathema sit. † Modo enim

si angel⁹ de ꝓprio fluẽs in paradiso ñ eẽt audit⁹. nõ ꝓcipitaremur i mortem. Media aq̃ posita erat oib⁹ ꝓceptũ dei. Aq̃ q̃dãmõ publica erat z sine frau de. sine labe. sine sceno fluebat. Sz vẽit angls de celo lapsus serpẽs factus qz isidiose iã venenũ spgere cupiebat. z emisit venenũ d̃ ꝓprio locu⁹ ẽ. i. de suo. Gustate z eritis sicut dij. Et illi appetẽtes qđ nõ erãt: amiserũt qđ acce perũt. Anathẽa ebr̃ bñ. p maledicto põit. z vulgo dr devotatõ. Nã duo tare se quẽq̃ nemo fere dic. nisi se maledicẽs. vñ illd. Et anathematizauit eũ z cũtates ei⁹. z vocatũ est nomẽ loci illi⁹ anathema. hinc tractũ ẽ. vt ana thẽa dtestabile aliqd z abomiabile videat vt nihil ide victor i vl⁹ suos au ferrz ꝑ totũ i pnã luẽdã votauit. ꝑ erat anathẽatizare. qđ vulgo dr devo tare. Dzigo ãt h⁹ anbi ẽ i greca lingua ab his reb⁹ q̃ votę z psolutę. i. ꝓmissę z reddite sursũ põebãt i tẽplis. z ẽ dcm a pothoy anatheme. i. sursũ ponẽ.

¶ Sicut predi. A maiore infert. Qñ quidẽ nos vel angelũ excõmuni carẽ. magis pseudo excõmunicandi sunt.

¶ Modo. Dicit qz olim dũ dixit hominẽ ex lege iustificari. hoiz glriaz

fantilem gratiam dei predicauit. Innuit hic etiam hoc facere illos seductores vt laudarentur a iudeis quos non timet offendere paulus pro gloria christi qua veniente cessat lex.

¶ Si adhuc hominibus placerē. Hinc quidam putant sufficere conscientiam ⁊ parum quid de eis existimet alius curant sed conscientia coram deo est necessaria. conuersatio coram proximo que si negligentius agitur ledit exemplo. Unde alibi placete omnibus per omnia sicut ⁊ ego omnibus placeo. Item. Sine offensione estote iudeis ⁊ grecis ⁊ ecclesie dei. Item Prouidemus bona non solum coram deo sed etiam coram hominibus. Item Luceant opera vestra coram hominibus ⁊c. Ergo contra temerarios iudices detractores susurrones murmuratores querentes suspicari quod non vident. querentes etiam iactare quod non suspicantur. sufficit conscientia. Nec in aliis quibus placere volumus queremus nostram gloriam sed eorum salutē vt non nos sed deum laudent qui tales fecit. vnde. Nolite facere iusticiam vestram coram hominibus. vbi illos arguit qui ita ventilant opera sua vt finem operum suorum in laudem hominum ponant eandemque laudem quasi pro mercede operum suorum computent.

¶ Et proficiebam in iudaismo. Quasi. Qui prius in illis legalibus tantum valui. Iam illa reliqui. Ideoque vos meo exemplo ab his recedite

¶ Emulator existens. Augustinus. Habebat enim apostolus zelum dei: sed non scientiam. Et preuidit deus bonā eius emulationem. sed deesse scientiam. ⁊ preuidit ydoneum. quia qui tam fidus in re minima: constantior erit in maxima. ⁊ ideo preuenit eum vocando.

hominibus suadeo an deo? An quero hominibus placere? Si adhuc hominibus placerem: christi seruus non essem. Notum enim vobis facio fratres euangelium quod est euangelizatum a me: quia non est secundum hominem. Neque enim ego ab homine accepi illud. neque didici: sed per reuelationem ihesu christi. Audistis autem conuersationem meā aliquando in iudaismo. quoniam supra modum persequebar ecclesiā dei. ⁊ expugnabam illā. ⁊ proficiebā in iudaismo supra multos coetaneos meos in genere meo: abundantius emulator existens paternarum mearum traditionum. Cum autem placuit ei qui me segregauit ex vtero matris mee. ⁊ vocauit per gratiam

(Interlinear glosses: ad honorem hominum an dei. quasi non hominum. sed dei quero honorem — sicut quando litteras a principibus sacerdotum accepi: non — quia — vt tunc — placere vellem — quod modo sum ⁊ ideo eos excommunico. — ideo non suadeo vel placeo hominibus: sed huiusmodi excommunico. quia euangelium quod predico non est secundum hominem. ⁊ respicit ad id quod supra non ab hominibus neque per hominē — docentē vel imitantē — ne forte inde dubitetur — nō ab hoīe. — vt homo me eligeret ad euangelizandum vel mihi iniungeret — ab homine docente me — per christum omnia dare ostendentem — non didici ab homine quia nec ante conuersionem nec post. quod vosipsi scitis. ante non. quod probat. nec post vt ostendit ibi Cum autē placuit — quā habui — dum infidelis eram — dum iudaice viuebam. — aliorum. — fugando — in corpore — affligebam penis — implendo legem ⁊ defendendo — non dico senes — qui plus laborāt quam senes — .s. iudeorum — non dico proselitos sed qui sunt — etiā — aliis — imitator — in exemplum aliis — quas .s. boni patres addiderunt quas mihi quasi proprias feci. — ita aūt — quia pro placito suo fecit non pro merito meo. — antequam nascerer. — ad litteram. quasi qui nasci fecit. ad hoc ducere potuit aū enī quam aliquis nascatur scit deus quis futurus sit. vnde priusquam te for. in vtero. n. t. — de mala via ad bonam — non per meritum meum.)

¶ Cum autem placuit. Quasi tunc apparet me non didicisse: sed nec post

¶ Segregauit ex vero matris. Hieronimus. Unde de hieremia legitur priusquam te formarem in vtero noui te. Qui ergo prescit futuros antequam sint. quoscumque vult nasci facit vt sint. et iam natos quos vult per grām vocat vt iusti sint. sicut paulū vocauit per grām vt ānūciaret xpm.

¶ Ex vtero. Mater synagoga vterus eius. ⁊ secretarii eius sunt pharisei de numero quorum separatus est.

¶ Iacobum fratrem domini. Hiero. Quia hic iacobus fuit filius ioseph. qui pater ihesu dictus est. Sed non est hoc ratum. cū ioseph virgo fuisse creditur. Alia ergo causa querenda est quare frater dn̄i dictus sit sicut ioseph ⁊ simon ⁊ iudas. Unde in euāgelio dicitur Ecce pater tuus ⁊ mater tua ⁊ fratres tui ⁊c. Ut ergo liquat quare fratres dicūtur Am. Sciēdum est quod maria mater dn̄i ioachī ⁊ anne filia fuit. que nupsit ioseph. ⁊ ita ioseph fuit putatiuus pater xpi. Mortuo autem ioachī cleophas frater ioseph eandē annā accepit vxorem. ⁊ gēuit ex ea filiā. quā vocauit mariā. que nupsit alpheo. que genuit ex ea filios .s. iacobum ioseph symonem iudam. Mortuo autem cleopha. Quidā salome eandē annā duxit. ⁊ generauit ex ea filiā noīe mariā. que nupsit zebedeo. ⁊ habuit ex ea filios .s. iacobū qui dictus maior ⁊ iohē euāgelistā. Tres ergo viros āna habuit. ⁊ tres filias. Nūc vidēdū quare iacobus alphei ⁊ minor ⁊ frater dn̄i dictus sit. Minor dictus est ad differentiam iacobi zebedei qui maior dictus non habet tempus ab quia posterior secutus dn̄m. ita quod iacobus alphei minor. quia posterius xpo adhesit. Frater vero dn̄i dictus est. vt quibusdā placet. quia filius fuit matertere xpi. Uel propter similitudinē sanctitatis. vel quia nepos fuit patrui xpi .i. cleophe. Hebrei enim cō sanguinitate germana ex parte patrum coniunctos fratres vocāt. vnde hiero. dicit intelligi fratrem dn̄i hūc iacobū ⁊ fratres eius his verbis. Quidam sequētes delirameta apocrifor suspicantur fratres dn̄i foris stātes esse filios ioseph de quadam muliercula. Sed consobrinos fratres dn̄i hic intelligere debemus .s. filios alphei ⁊ matertere eius matris iacobi minoris ⁊ ioseph ⁊ inde. Quatuor enim modis in diuinis scripturis fratres dicūtur .s. natā gēte cognatiōe affectu. Natā vt esau ⁊ iacob. Gēte vt oēs iudei inter se

suam vt reuelaret filium suum in me. vt euangelizarem illum in gentibus: continuo nō acquieui carni ⁊ sanguini. Neque veni hierosolimam ad antecessores meos apostolos: sed abii in arabiam. ⁊ iterū reuersus sum damascum. Deinde post annos tres veni hierosolimam videre petrum: ⁊ mansi apud eum diebus quindecim. Aliū aūt apostolorum vidi neminem: nisi iacobum fratrem domini. Que autem scribo vobis. ecce coram deo quia non mentior. Deinde veni in partes syrie. ⁊ cilicie. Eram autem ignotus facie ecclesiis iudee. que erant in christo. tantum autem auditum habebant: quoniam qui persequebatur nos aliquando. nunc euangelizat fidem quam aliquando expugnabat: ⁊ in me glorificabant deum.

(Interlinear glosses: vt in mea conuersione ostenderet quante potentie ⁊ bonitatis esset ⁊ filius suus. qui iere crum prostrauit superbum humiliauit. vel reuelauit .f.s. vt .i. cognitionem dedit mihi de filio suo — filium. — vocauit me ⁊ reuelauit filium ⁊ — predicaui instructus a deo. ⁊ ideo non aliud tenendum nec hominibus credendum — quasi vicia respui. vel propinquos genere. — quia non erat opus electo a deo — Et ita constat quod non ab eis didici euangeliū. — Qui ante me crediderunt. — predicare vbi nullus apostolorum — vbi rudis predicauerat — Exquo reuersus sum damascum — propter apostolatus affectum. ⁊ vt sciret petrus coapostolū — receptus ab eo vt verax ⁊ coapostolus. ostēdit se in nullo dissentire ab apostolis. vt susurrabant emuli sui. — ita constat quod nec ab aliis didici — quia filius ioseph qui pater ihesu dictus est — de me — omnibus patet quod non mentior. et hoc dico coram deo .i. teste deo — postquam a petro discessi — predicare — nec ecclesie me docuerunt — presentia corporis — in fide christi. — de me — Id est. quod de me audierant memorie mandauerant. — dū infidelis erat — christi. — Id est in mea conuersione vel exemplo meo predicantes in quo eis profui. vel agentes grās deo qui gratia sua me conuertit — vel clarificabant vel magnificabaut.)

C. II.

Unde in deuteronomio. Si emeris fratrem tuū ⁊c. Et item. Constitue super te principem quē dn̄s elegerit. qui sit de fratribus tuis. Porro cognatiōe fratres vocātur. qui sunt de vna familia. cū ex vna radice turba diffūditur secundum quod abraā in genesi fratrem appellat loth dicēs. Nō sit rixa inter me ⁊ te. quia fratres sumus. sic ⁊ iacob ⁊ laban fratres dicūtur. Affectu etiā fratres dicūtur secundum quod oēs xpiani fratres vocātur vt ibi Ecce quam bo. ⁊ quam io. h. f. ⁊c. Et dn̄s ait. Uade ⁊ dic fratribus meis. Porro in cōi oēs hoīes fratres dicūtur. quia ab vno patre nati sunt. Illos ergo fratres xpi appellatos intelligite cognationis priuilegio.

¶ Fratrem do. Mos iudeorum est mares propinquos in genere appellare fres.

¶ Coram deo. Iurat vt credāt. quia proficit istis. Necessitate enim compulsus

iurat·quia nisi hoc faceret non crederent ei·quibus non expedit vt nō credant. Et ideo q̄ plus est q̄ṡ est ē·non non hoc quod amplius est a malo est ꝛ si non a malo iurantis a malo est non credētis. Jōq̄ non ait aplus. Si q̄s sūt plus facit malū est sed quod amplius ē a malo est.

C. II.

Deinde post an nos.xiiij. A passiōe dñi qñ conuersus ad fidē venit sicut beda sup actus aplorum scribēs demōstrat.

Et contuli cum illis. Hiero. Dñant se non habuisse securitatem euangelij: nisi eēt autoritate petri ꝛ aliorū roboratū. Aug⁹. Apls enī paul⁹ p⁹ xpi ascēsionē de cēlo vocat⁹·si nō aplis cōicaret·ꝛ cum eis euāgeliū ꝓferret qđ eiusdē societatis ē apparet ꝛ illi non crederēt. Sed cum cognouissent eū hoc ānūciantē·qđ illi ꝛ in eoꝝ cōmunione ꝛ vnitate viuētem·accedentibus etiā p eū talibus signis·qualia et illi operabantur·ita cum dño cōmendāte autoritatē meruit· vt ꝝba illi⁹ sic audiātur in ecclesia·tāq̄ in illo xps ipse verissime dixit· locutus audiatur Nō pro his inq̄t· tantum rogo.i.p discipulis·qui cū illo tūc erāt· sed etiā qui futuri erāt Quotquot eī postea crediderūt in eum· crediderunt p verbū eoꝝ scz aplorum.i.per euāgelium. Quisquis eī in christū credit· euangelio credit·qđ dictum est ē verbum eoꝝ· q̄ ab eis est primit⁹ ac p̄cipue prędicatū. Jam enim ab ipsis prędicabatur qñ per reuelatō

ſ de collatione refero ad commendationē sed quales q̄ṡ idiotbe scilicet fuerint ad meam cō parationem·bi qui videbātur esse aliquid ab his falsis fratribus

vos. Ab his autem qui videbātur

ſ apud vos† ſ dum in lege erant antequā essent apostoli.

esse aliquid·quales †aliquando fu

ſ preterea nec prosunt nec obsunt: innuit tamen se prevaluisse ſ referre ſ Jd est·nō prodest † ſ quia ſ non detrabo illis· sed hoc dico· deus per·h·

erint:nihil mea interest. † Deus p

ſ magnam vel paruam ·ī· ſ qui imperitis tribuit sensum:ꝛ mihi dedit

sonā hominis nō accipit. ·ī· Mihi

autem qui videbantur aliquid eē

ſ hoc non dicitur in contumeliam eorum ſ non sunt superiores inuenti q̄ṡ ego† ſ potius ſopini

nihil contulerunt. † Sed econtra

onem impugnantium

cum vidissent quod creditum est

ſ vt fideli ſ ita p̄cipaliter

mihi euangelium pręputij·sicut et

ſ per hoc videtur

petro circumcisionis. Qui enim

ſ Jd est dedit quecūq̄ habet ſ eligendo

operatus est petro in apostolatuꝝ

ſ iudeorum ſ ad meū honorē.

circumcisionis :operatus ē ꝛ mihi

inter gentes. Et cum cognouis-

ſ q̄ miracula feceram·q̄ gentes quertērā

sent gratiam quę data est mihi· ia

ſ qui semper in secretis cum domino fuerunt.

cobus ꝛ cephas ꝛ iohannes qui

ſ sustentatio totius ecclesie

videbātur columnę esse· dexte-

ras dederunt michi: ꝛ barnabę

ſ signum ſ ad hoc ſ iremus

societatis· vt nos in gentes· ipsi

ſ hoc addiderūt

autem in circumcisionem :tantum

† ſ hierusalem ſ Qui p̄cia rerum suarum venditarum ad pedes apostolorum posuerant·ī· ſ ad opus illorum collectas faciendo ſ Ecce quod nobis egebant.

vt †pauperum ·ī· memores essemus

† ſ ante admonitionem eorum

Quod autem † etiaꝝ sollicitus fui

ſ post predicatōem sirie ꝛ cilicie

Deinde post an

ſ pro situ terre

nos.xiiij.itęq̄ ascendi

† ſ qui de iudeis ſ Quib⁹ hincinde testibus pateret falsum esse me aliud gentibus aliud iudeis predicare.

hierosolimā cū †barnaba ·assūpto

ſ qui gentilis ſ nō solū mea dispositōe

et tyto. Ascendi autem secundū re

ſ dei. ꝓpro assertione predicationis· quia multis erat scrupulus perturbantibus iudeis· quem noluit deus tollere. ·ī· ſ tanq̄ amicis ꝛ paribus ſ nō didici tanq̄ a maioribus.

uelationem· ꝛ † contuli cum ·ī· illis

euangeliū quod prędico in gētib⁹.

ſ propter infirmos qui nō possent omnia capere.

ſ cum

Seorsum autē bis qui videbant

ſ alicuius autoritatis ſ ne putarent inutiliter predicasse

esse aliquid : ne forte in uacuum

ſ predicationis opus cursum appellat pro totā eloquio ſ non solum in collatione approbatus sum.

currerem aut cucurrissez. Sed ne

ſ Cur ergo vultis vos galathe circumcidi: cum sic vltro a gratia recedentes de lege transitis

qz tytus qui mecum erat cum essz

† ſ rationibus eoꝝ·sed susceptus est ab apostolis in societatem incircumcisus

gentilis † compulsus est circunci-

ſ Non est compulsus circumcidi · sed neq̄ ad horam in aliquo cessimus. Cur non hic · cum alibi· vt in circumcisione timothei:propter falsos frēs.

di: Sed propter subintroductos

ſ qui se fingunt amicos ſ sub habitu pacis et humilitatis

falsos fratres· qui subintroierunt

ſ aliud fingendo·ꝛ aliud querendo·vt accusarēt libertatem nostram.

explorare libertatem nostram quā

ſ in fide christi

habemus in christo ihesu: vt nos

ſ carnalem observantiam a qua liberi sum⁹ per fidem christi† ſ quasi conuicti de lege

in seruitutē redigerent. † Neq̄ ad

horam cessimus subiectioni: vt ve

ritas euangelij permaneat apud

volnit cedere· Alibi ꝓo vbi ñ obfuit:p scādalo iudeoꝝ circūcidit tīothēū.

In bis oīb⁹ ꝛ se cōmēdat· ꝛ legē nō tenēdā ꝓbat. Vel ꝑm aliā lrāz Quidā eī latini codices nō bēnt neq̄: qđ ita pōt legi. Q. tyt⁹ nō ē ꝓpulsꝰ circūcidi. Sed alibi. Propt falsos frēs ad horā cessim⁹ subiectōi in circūcisiōe timothei Reddit cām q̄ueniēs calūnias·q̄b ꝓpulsꝰ ē facere qđ nolebat pro scādalo iudeoꝝ

Neq̄ ad hor. Amb. Nec ad horam cessit·q̄ nūq̄ cessit· qđ si aliqñ cessit· qūo nec ad horā? Cur etiā ꝓpt falsos frēs· si per se facturꝰ erat? Cessit g̃ ꝓpt illos·qđ p se ñ faceret būilias se legi circūciso timotheo·vt dol⁹ ꝛ scādalū iudeoꝝ cessaret·q̄ pati erāt ꝓmouere tumultū ꝛ seditōem si illū filiū indeę circūcisū suscip et·ꝛ eꝑm oz dinaret. De filijs greꝝ oꝝ ñ erat scādalū·q̄ gpla aplorꝝ inde data erat·ñ optere eos circūcidi·ß iudei credentes circūcidebāt filios suos nec gpla aplorꝝ ß vetauerat nec ꝺ his aliqd significauerat. vñ nec ti⁹ cōpulsus ē circūcidi q̄ de grecis· ß tīothę⁹ fili⁹ indeę· ꝓpt exploratores· vt ꝝtas euāgelij maneat·q̄ ī xpo ne q̄ṡ p̄putiū· neq̄ circūcisio aliqd valet·ß fides q̄ p dilectōez opatur.

Quales at. Au. Jndicat se in legalibꝰ qualuisse·ß nihil tū p fuisse sibi· ꝛ ideo galathis nō curanda sunt legalia. Ad priora nō recurro · quia ea quę modo sunt sufficiunt sed quia qui videbantur esse aliquid nihil contulerunt. Jn quo apparet quod non inferior illis · vel non accipit pson̄·qz si ita esset: ego paul⁹ añ impius·cui tales nihil ꝓferrent: nō fuissē. Vel illud nihil interest · sed nichil mihi contulerunt.

Vel sic. Quales et ipsi aliquando fuerunt. Quia ꝛ ipsi peccatores ꝛ idiothę. Qui videbātur eē aliquid. Jd est· alicuius autoritatis·quia cum domino ambulauerunt·ꝛ transfigurationi eius interfuerunt videbantur dico ab his·id est·falsis fratrib⁹. Quia qui videbantur esse aliquid carnalibus hominibus videbantur esse. Nam ipsi non sunt aliquid. Etsi enim boni ministri dei sunt·christus in illis est aliquid non ipsi ꝑ se. Nā si ipsi essent aliqd per se ꝛp fuissēt aliqd. fecissz·ꝛ paul⁹ indeę

Sicut et pe.c. Jta tū distributa ē eis vt petrus gētib⁹ p̄dicaret·si cā

Qui ei ope.zc. Aug⁹. Christus paulo dedit vt ministraret gentib⁹ qui etiam petro dederat·vt mīstraret iudeis.

Colūnę. Colūna firmamētū ꝺ ꝝtat·quā etiā sapia edificauit·i· cōstituit ī septē colūnis·quo numero vel vniuersitas p̄dicatoꝝ·qz solz poni ꝑ vniuerso·vel septenaria opatō ꝑūssancti ꝑsinuatur.

Dexteras de. Vñ ꝛ cōtulit cū illꝰ ꝛ dextras accepit·qz idē cū eis ꝝbū būit. Jpa collatō vnitatē doctrę mōstrauit. aliter ñ crederet ecclia ei·q̄ nō fuerat cū dño.

Vt nos in gē. Vt eēm ꝑmus ī prędicatōe gentiū·

sicut petrus in circuncisione. Et sicut apostoli petro · ita barnabas sibi.

¶ Restiti. Quod non anderet · nisi se non imparem sentiret.

¶ Ab emulis noue legis dicebatur paulus gr̃e prędicator egregi⁹ damna re legem moysi · vt sacrilegam · nec deo mandante scriptam · z ideo etiam ip se iudaizauit · ostendens non esse eam sacrilegam iudeis · vt est ydolatria gẽ tibus · nec tamen esse necessariam saluti.

¶ Postq̃ venirent quidam. Quidaz emulatores legis · qui equo iure christum z legem venerabãtur · quos ti mens non miscebatur gentibus. Quod si so lum esset: non eẽt reꝓ hensibile · Sicut z ipe paulus pro scandalo aliquando cessit · sed ī hoc erratum est · q̃ gẽ tes cogebat iudaizare

¶ Sed cum vi / disem. Hiero⁹. ad aug⁹. Paulus ī petro non potuit reꝓbẽdere qđ ipse fecit · nec argu ere similatõnem cuius z ipse reus erat. Sz fu it ꝟ reprehensio dispẽ satoria · nõ vera. Nec petr⁹ peccauit. nec pau l⁹ peaciter arguit. Pe trus aũt fuit ꝟ decreti autor · legem post euã geliũ nõ eẽ seruandaz q̃ post visionez lintei ad cornelĩũ intrauit · z cũ gentibus comedit⁹. Qui etiã quęstionem de hac re solnit. Cũ eĩ paulus z barnabas iã cõuersis multis genti / b⁹ wenissent antiochiã Quidam de iudea di cebãt · sine lege moysi nominez posse saluari tũc vtriq̃ de hac q̃sti one ascenderũt hirlm ad aplos. Petr⁹ vero ait: Deus dedit illi spi ritũ sicut z nobis · z ni chil discrenit int nos z illos · fide purificans corda eor. Quid q̃ tẽ ptatis deũ imponẽ iu gum qđ neq̃ nos neq̃ pres nr̃i portare potui mus? Sed p gr̃az cre dim⁹ saluari sicut z il li. Petrus itaq̃ bn̄ sẽ sit ꝺ abolitõe legis · ꝟ simulauit pre tiore iudeor · ne occasione gẽtiũ a fide re cederent · z sic pderet suũ gregẽ. Sic fecit aũt z paul⁹ p simili metu · vt ī circũ cisione tymothei · z ipse qui nutriuit comã ex voto vt nazarei: ī cenchris ex lege caput totondit. Post multa etiã in hirlm consilio iacobi z presbitero rum purificatus scd̃m legem intrauit in templum · z hostiam obtulit. Ecce quomodo iudeꝰ iudeis. Augustinus vero de gentibus credentes dicit legi onere liberos esse · de iudeis: legi eẽ subiectos. nec peccare si circuncidunt z sacrificant · si modo spẽ salutis ī eis non cõstituant · nec peccat petr⁹ si iudai zat: ꝟ q̃ gentes cogit iudaizare suo exẽplo · in q̃ solo paul⁹ eũ reꝓhendit · vt doctor gentium: vt sit reprehẽsio vera nõ dispensatoria. Hiero. Sed si p⁹ euangeliuz bn̄ facit qui iudaizat in sacrificijs z ceteris: in hęresim labimur cherinthi z hebionis · qui propter hoc sunt anathematizati: qđ euangelio miscuerunt cultus legis. Qui dum volunt z iudei z christiani eẽ: neutrum sunt. Et si tales suscipimus vt in ecclesia dei faciant quod fecerunt in syna goga sathanę: non illi christiani fient · sed nos iudeos facient. Sunt vtiq̃ iudeorum cerimonię omnibus mortiferę fidelibus. finis enim legis christ⁹. Item. Lex z pphetę vsq̃ ad iohannem. Et consummabo testamentum no

ſ non minus diligenter q̃ illi preceperunt · † ſ ip si mihil mihi contulerunt · sed ego petro

hoc ipsum facere. † Cum autem ve

† ſ qui locus gentium erat · † ſ non in occulto · sz coraz omnibus quibus nocebat ſ eundo ſ in pre sẽtia omnium.

nisset cephas † antiochiam · † in faci

† ſ tanquam par · † ſ quod non animaduertebat iudicando ſ non temere · † ſ dignus reprehensio ne · pro aliis · non pro se

em eius † restiti · † quia † reprehensi

ſ hoc modo

bilis erat. Prius enim q̃ venirẽt

ſ iudei † ſ hierusolimitãe ecclesie episcopo · † ſ nõ habens discretionem in cibis

q̃dã ab † iacobo · † cũ gẽtib⁹ edebat

ſ illi † ſ latenter per aliquas oc casiones ſ a cibis gentilium

Cum autẽ venissent † · subtrahebat

ſ per se gregẽ faciebat cũ iudeis ſ nõ cibos ſqz

z segregabat se · timens eos qui ex

erãt infirmi: vel si firmi: pro more suo scandaliza rentur † ſ quasi discerneret cibos.

circuncisione erant. † Et simulatio

† ſ qui erant anthiochie.

ni eius consenserunt † ceteri iudei:

ſ doctor gentium ſ gẽtibus subtractus.

ita vt barnabas duceretur ab eis

ſ iudaice comestionis ſ ego solus

in illa simulationẽ. Sz cũ vidissez

† ſ non quantum ad intentõnẽ · sed ſ quia p hoc gebat veritas vt gentes iudaizarent.

q̃ non recte ambularent † ad verita

† ſ uia pro his sanandis · dictum est vt omnes illius obiurgatione sanarentur.

tẽ euangelĩ · dixi cephe † coram om

† ſ Qui fuit in ritu iudaico dimisit · quid qui nõ fuerunt facere debuerant ſ natione z genere

nibus. Si † tu iudeus cum sis gẽ

ſ gẽtiliũ nõ iudeoꝝ ritu † ſ qz scit nihil conferre.

tiliter z † non iudaice viuis · quomo

ſ que oĩa que videt in te: putat necessaria saluti.

do gentes cogis iudaizare? Nos

ſ nõ pselyti ſ sumus. † ſ peccatores quidẽ sed nõ vt gẽtes ydolatre z immũde.

natura iudei: † z non ex gentibus

ſ peccatores vsus est dici valde iniquos · non de his qui cum iuste ac laudabiliter viuant · non sũt sine peccato ſ Sed tamen

peccatores. Scientes autez q̃ nõ

† ſ quantuscunq̃ in lege. ſ iudeus · † ſ que sunt de sacrificiis z aliis legalibus

iustificabitur † homo ex † operib⁹ le

† ſ nullo deniq̃ modo · † ſ · i · qua creditur ī xp̃m

gis · † nisi per † fidem ihesu christi.

ſ ergo etiam nos iudei sicut z gentes.

Et nos in christo ihesu credimus ·

ſ opera sunt ex gratia · sed non ex operib⁹ gratia. † ſ qz ipsa prima ẽ ex q̃ impetrãtur cetera ſ ali

vt iustificemur † ex fide christi · z nõ

quo modo † ſ quia iudeus non est iustus ex lege · multo minus caro · i · peccator ex gentibus.

ex operib⁹ legis. † Propter quod

ex operibus legis non iustificabit

ſ gentilis. † ſ Sed si dicitis nos peccasse q̃ legem dimisimus · z in christo iusticiam queri mus · tunc qui hoc precepit est peccati minister. sz nunquid: quasi mirum est si quis dicat.

omnis caro. † Q si quẽrentes iusti

ficari in christo · inuenti sumus et

ipsi peccatores: nunquid christ⁹

† ſ q̃ christus peccauerit qui legem destruxit · vel qui eam ministrauit. Ego enim sequar eius legem destruxi rationabiliter viuendo · z docendo · sĩ re edifico: contra legem facio. Nam per auctorem legis ipsam legem dimisi · quasi ei mortuus · nul lum sensum eius habens.

peccati minister est? † Absit. Si eĩ

q̃ destruxi iterum reędifico: preua

ricatorem me constituo. Ego enim

ſ ad honorẽ dei

per legẽ legi mortuus sum · vt deo

ſ z possũ · qz ſ cõcupiscentie nostre in eo crucifixe sunt.

viuam · christo confixus sum cruci

ſ non ẽ in me iusticia mea · sed dei † ſ .i. vel⁹ hõ.

Viuo autẽ iam † nõ ego: viuit vero

ſ non⁹ † ſ z quid est exponit ſ Id ẽ.

in me christus. † Q autez nunc vi

bn̄ possum operari † ſ corruptibili in qua est mee tuum victorum · i. q̃ igne non vror: per fidem est non per opera laboriosa · † ſ cui⁹ fides valere põt

uo in † carne · in fide viuo † filij dei:

num super domum israhel · nõ dicit populo gentiuz · sed iudeis · vt n̄ in ve tustate litterę viuant · sed in nouitate spiritus. Nec sunt ille cerimonię res indifferẽtes inter bonũ z malũ. Si obseruandę sunt: salutem afferunt. Si salutẽ non afferunt: non sunt obseruandę.

¶ Dixi cephe. Aug⁹. Ipse petr⁹ qđ a paulo fiebat vtiliter libertate cha ritatis secũ ac benigna pietate humilitatis accepit. Atq̃ ita exẽplũ posteri ꝟbuit tanto sancti⁹ q̃to ad imitãdũ difficili⁹ q̃ nõ dedignẽtur maiores sicu bi forte rẽi tramitẽ re liquissent · etiã a poste rioribus corrigi. Laus itaq̃ iuste libertatis ī paulo · scẽ humilitatis in petro.

¶ Dixi cephe. Vt ī eo q̃ prĩ⁹ ẽ discãt cęti

¶ Rie. Hinc discãt galathe petri autori / tate nõ eẽ iudaizãdu z q̃ in hoc reꝓhẽsus ẽ.

¶ Quo cogis? Nõ docẽtis impio · ꝟ cõuersatõis exẽplo.

¶ Nos natura. Commendata auto / ritate sua · iam rõnib⁹ incipit agere · q̃ carna les obseruãtię p⁹ xp̃m non sunt obseruandę Quasi decerat. Gen / tes nõ debẽt iudaiza re · qz nos q̃ valuimus ī lege scim⁹ eã nõ iusti ficare · z ideo ea dimis sa ad christum ꝛfugi⁹

¶ Nisi per fidem

hiesu christi. Non iõ dicit ex fide q̃ opa bona frustrẽtur · cũ de us reddat vnicuiq̃ ꝟz opa sua. Sed qz opa sũt ex gr̃a · nõ ex opib⁹ gr̃a · qz fides p dilectõ nem opans · nihil opa retur · nisi ipsa dilectio dei diffũderetur in no bis p spm̃sanctuz · nec ipsa fides eẽt in nobis nisi deus eam daret.

¶ Omnis caro · Nota q̃ de iudeis po nit homo · de gentib⁹ caro · Homo ibi. Sci entes autez q̃ non ẽ. Caro ibi. Propt̃ qđ ex operibus ẽ.

¶ Q si querentes

¶ Beda · Si nos revera cognouimus non posse iustificari nos · nisi trans eũtes ad christũ. Nũq̃d patit̃ xp̃s relabi nos ad id qđ eramus. Qđ si pate retur profecto minister nobis eẽt p eccati. i. prioris status nostri · sicut fuisset transeuntibus ad se minister iusticię.

¶ Vt. Q si q̃rẽtes. Dixi q̃ ex opib⁹ legi nõ ẽ iusticia. Qđ si nos q̃ in lege maiores fuim⁹: ĩuẽti sum⁹ ī ea fuisse pccores · qđ inde apparz qz q̃rim⁹ ī xp̃o iustificari. Q cur ī xp̃o q̃rerem⁹ iustificari: nisi qz ī lege nõ eram⁹ iusti? Et si nos q̃ in ea perfecti eramus: fuimus ex ea peccatores: tũc lex vbicũq̃ ẽ minis trat peccatũ. Et si lex ministrat peccat ũ: tũc si xp̃s legẽ ministrat: z peccatũ ꝟ non est minister peccati · q̃ nec mĩster legi. Qđ si forte videret · qz eã adim pleuit · ꝟ absit q̃ eã mĩstrauerit. docẽs eã post passionẽ suã seruandaz. Et si non est minister legis: cur eam seruaretis?

¶ Inuenti. Non opinione habiti · sed ratione probati.

¶ Ego enim per legem. Spiritualiter intellectaz. **Sum mortu us legi.** Ne carnaliter in ea viuã. **Vt viuam deo.** Nõ mihi · qđ iam possum. qz cum xp̃o. **Fixus sum cruci.** Id ẽ · crux xp̃i extinxit in me ar / dorem peccati · vt iam vltra ad id non extẽdar. **Sed viuo.** In vtutib⁹

vigorez bene operandi habeo. **Jam non ego.** ille peccator qui pri⁹ erã **Sed christus.** Id est·nouitas christi apparet in me. Ad quid ḡ lex?

Et tradidit semetipsum. Attende q̄ filius semetipm tradidit vt ḃ dr. Et pater eñ tradidit. Vt alibi ait apls·qui proprio filio non pepercit ḃ pro oībus nobis tradidit illū. Judas igitur quid fecit. Vides quia nō q̄d faciat homo cōsiderandū est·ḃ quo aīo ⁊ volūtate faciat. In eodē facto ī uenim⁹ deum in q̄ inuenim⁹ iudam·deum bñdicimus· iudam detestamur· bñdicimus charitatez detestamur iudę iniq̄tatē. Deus cogitauit salutē nostram qua re dēpti sum⁹. Judas cogitauit p̄cium· q̄ vēdidit dn̄m· fili⁹ p̄cium q̄d dedit pro nobis. Diuersa ḡ intentō·diuersa facta facit cuz tñ sit vna res·ex diuersis sic eā intueamur·vnū amandum·alterū dānandum·vnuz glorificādū· alterq̄ detestādū inuenimus.

C. III.

O insensati. verba ir̄ ascētis. O insensati g· qui nec se circūuētos a pseudo agnoscūt añ quo.oc. Aug⁹. In oculis ⁊ sensibus prudētium xp̄s morte ⁊ dyabolū dānasse videtur: nō ipse dānat⁹ eē· Unde oseas. Ero mors tua o mors. Et ḃ est ẏga moysi q̄ vrsa ī serpētē denorauit serpētes magoz·ḃ est sūmus sacerdos ī lege in cui⁹ morte q̄ sanguinē p̄rimi fuderāt ignorant·⁊ ob id metuētes ad cītatē refugij se ptulerāt·absoluebātur·et securi fiebant a metu. Jta morte xp̄i damnato supbo salus nr̄a p̄curata est. Ad insinuabat ineffabile nomen dn̄i· scriptū in lamina sūmi pōtificis·qđ erat tetragrāmatō.i.q̄ttuor litterarū·q̄ sūt iothe vau heth.i.p̄cipium passiōis vitę iste.

Q. ille cui⁹ iste legal' sacerdos gerit psonā ē nob p psonā autor ⁊ reperator vitę p adā amissę· Uñ qui ascendit super occasum dn̄s nomē illi. Occasū ei mortis xp̄s ascēdit.i.triūphauit dyabolū ⁊ morte supādo. Sz oculi stulto⁹ videt̄ p̄dēnatus·⁊ in eoz sensu tiñ crucifix⁹. vt homo in q̄ nulla spes sit. In illis viuit christus·in istis est mortuus.

Fascinauit. Fascin⁹ qñ magicis dilusionibus aliter q̄dā oculis hoīm' oñdūtur·q̄ sunt. Dicit' etiā fascinus vulgo q̄ nocz infātibus. Dicūtur ei q̄ rūdā oculi visu rentes dū ⁊ hic eoz actus fascinatō dr·⁊ pōt fieri vt hunc peccato inseruiāt dęmones. Silī ⁊ inuidia tāq̄ fascinus vrit. Inuid⁹ enī nō mō sibi nocet ḃ ⁊ bis in quibus aliq̄ bona eē incipiūt. Uñ salomō. Fascinatō malignitatis obscurat bona. Sic factū ē vt iuidi tāq̄ fascinātes nocuerī galathis·nup in xp̄o renatis vt ijdez galathę fidei stomacho nausiāte cibum spiritus euomuerunt.

Añ quoz oculos. vere fascinati·qz ante oculos ·i· in vīa p̄ntia ille tantus q̄ est ibs christ⁹ ⁊ p vobis crucifixus: ē propscript⁹.i. exhereditat⁹·⁊ ḃī vob. In alijs ñ debētis pati vt r̄gnū ⁊ hereditatē sūa amittēt·nedū ī vob

Vel. Añ quoz oculos. Id ē·pscriptio ei⁹ ita fuit vob nota: q̄i añ vos eēt fca·⁊ ī vob.i.ī itellectib⁹ vr̄is cāt crucifixio·vt l' scireţ q̄lit fca·⁊ q̄d ptulit

† S per hoc fides efficaciā hēt. † S per dilectōnem
† S qui tantus S solum·non aliud sacrificium.

q̄ dilexit me: † ⁊ tradidit † semetipm

† S ergo non recipio legem·qđ eēt abucere gratiā nec debeo·quia S vel non sum ingratus grē dei

pro me. † Non abiicio gratiam dei.

S non abiicio·vel non sū ingrat⁹ vt aliud ei ꝓparē S est

Si enim per legem iusticia: ergo

S frustra

christus gratis mortuus est.

C. III.

S .Q. ñ ex lege·sz ex fide iusticia ē ⁊ christ⁹ ex dilectōe se ꝓ nob tradidit S ⁊ cū hec oīa constēt·⁊ ī his ĩstructi fuistis S dolēdo S p increpatione commonet.

O insensati ga

† S per similī·vt qđ ante oculos est non videatis veritas se ingerit·⁊ ei non creditis

latę· † quis vos fascinauit verita

S vel credere † S Id est·dum per legē xp̄m deseritis: christ⁹ est a vobis proscriptus·sicut a pylato·⁊ dum insufficientem creditis a crucifixorib⁹ non differtis.

ti non obedire? † Ante quoruz oculos ihesus christus proscriptus ē

† S Quamuis sitis fascinati ⁊ stulti·tamen

⁊ in vobis crucifixus? † Hoc soluz volo a vobis discere· Ex operibus legis spiritum accepistis: an ex au

S et qz ex fide: ergo adeo stulti.

ditu fidei? Sic stulti estis·vt cum

S scō S initiū salutis habuistis·⁊ S cum prouectiores·per carnez.i.carnales queritis consummari·a quibus·nec initiū poterat haberi

spiritu ceperitis: † nunc carne con

† S nō cōsummami·sed habita perditis. Et oīno

summamini? † Tanta passi estis si

S Id ē·sine vtilitate † S Hoc confirmo·qz ī vobis est. si vultis proderit hoc dicit· ne despent

ne causa? † Si tamen sine causa.

† S ministerio non autoritate

Qui ergo † tribuit vobis spiritum

S miracula S inter vos.

⁊ operatur virtutes in vobis· ex

S non vtiq̄ ex operibus·sed ex fide·etsi mihi qui ibi valui nō prosunt: vos cur ea queritis.

operib⁹ legis: an ex auditu fidei?

S ita spiritus ex fide·sicut et iusticia.

Sicut scriptum est· Abraham cre

S credere S sufficiens causa·

didit deo: ⁊ reputatum est ei ad iu

S qz abraam iustus ex fide S quoq̄ eē ē

sticiam. Cognoscite ergo·quia qui

ex fide S iusti.

ex fide sunt·hi sūt filij abrae. Pro

uidens autem scriptura quia ex fi

de iustificat gentes deus·pronun

ciauit abrae: quia benedicentur in

S ·i· in tuo semine † S nō tm̄ iudei.

S m tue fidei imitatione S qz autoritas hoc dicit

te † omnes gentes. Igitur qui ex fi

† S sicut abraam benedictus est per fidem

de sunt·benedicentur † cum fideli

† S qui ex fide sunt: benedicentur· ex operibus eī legis non·sed maledicentur

S et ideo non est intelligendum aliter q̄ supra expositum· vt dicatur ī te·i· in tuoq̄ opeq̄ similitudie

abraaz. † Quicunq̄ enim ex operi

† S vt neq̄ant euadere maledictū· S trāsgressioris

bus legis sunt· † sub † maledicto

sunt. Scriptum est enim: Maledi

† S non tolum cognouerit.

ctus omnis homo· † qui non per

S non quibusdam tm̄ † S qđ nulli⁹ pōt

vnde petrus: Quid tentatis imponere nobis iugū qđ neq̄ nos neq̄ patres nostri portare potuimus

manserit in omnibus † que scripta

S ita S non mō velit: sed opere impleat

sunt in libro legis: vt faciat ea.

S ex lege ē maledictio·q̄ aūt nō sit ex ea iusticia

Quoniam autem in lege nemo

Proscriptus ē. Be. Id ē·hereditatē suā amisit vosipsos. Qz āt ait crucifixus: pondere, pñciatōis indiget cum dolore.

Hoc solum volo. Cōmotis p̄ increpatōez: pbat q̄ lex nō est obseruāda·qz nō ex ea·ḃ ex fide veniūt oīa necessaria·spūs·iusticia·bñdictō. Q. Quāuis fascīati ⁊ stulti·tñ ḃ volo a vobis discere·qz ḃ adeo euidēs ē· vt ⁊ stulti docē q̄ant. Solū si nihil aliud eēt·ḃ ad pbādū sufficerz: cū p̄stet qz spuiñ accepistis an ex opib⁹ vbi labor q̄ nūq̄ būistis·an ex fide q̄ auditus facilitate venit

An ex auditu fidei. Aug⁹. Utiq̄ ex fide nō ex opibus legi Ab apło ei prędicata ē eis fides·in q̄ p̄dicationе aduētum ⁊ pñiā spūssancti senserāt. Et ē sensus. Si ī illis opib⁹ legis eēt salus via Nō daret vobis spūs sanctus ·nisi circūcisis Sed fuit dat⁹ vobis añq̄ opa legis bīetis

Sciendū q̄ nūc de opibus maxīe tractat q̄ sunt in sacramētis·q̄ non sunt necaria ·vbi gra fidei est. Baptita sūt eī opa legi·ptim in sacrīs·ptim in moribus accipiūtur. Ad sacra p tinēt circūcisio sabbatū neomenię sacrificia ⁊ hmōi innumere obseruātię. Ad mores autē. Non occides·non mechaberis ⁊ hmōi. In obseruātijs si nō intelligātur seruitus sola ē Si āt obseruent ⁊ itelligant· nō mō nihil obsūt ḃ etiā pfūt·si tpi cōgruāt. Dē āt sacrīm cū intelligit·l' ad cōtēplatōnē veritatis · vel ad bonos mores refertur Cōtēplatio vitatis·ī solius dei dilectōe ⁊ cognitōe fūdata ē. Boni mores ī dilectōe dei ⁊ proxi ī qb⁹ duob⁹ tota lex pēdet ⁊ ꝓphetę.

Sine causa Jō dicit·qz multa iaz pro fide tol erauerāt ⁊ ī ipsis passionibus charitate timorē vicerant. Sine causa ergo tanta passi erant·qui a charitate· q̄ in eis tanta sustinuerat·ad legem labi volebant.

Qui ergo tribuit. Qz vos nō ex opib⁹ q̄ nūq̄ habuistis accepistis spm̄·ḃ ex fide·ḡ potestis videre q̄ ego qui habui opa legis: nō tm̄ per ea·ḃ per fidē accepi potestatē dandi spm̄·⁊ opandi miracula. De eo q̄ sub lege fuerat potest dubitari·ḃ per silitudinem istoz liquet:

Ad iusticiam. Justiciā vocat ḃ peccatorum remissionem ⁊ bonę vitę obseruantiam

Prouidens. Non solū iusticia ex fide·ḃ ⁊ bñdictio: qz scriptura dic Jn te bñdicentur. qđ ē in tuę fidei cōformitate. Et ne alio xtas·dicit moi sen sic sensisse·prouidens q̄ ex fide iustificat gentes deus.

Prouidens. Id ē·oñdens longe anteq̄ fieret ꝓnisum boc .s. **Quia ex fide.** Nō ex operibus. **Pronūciauit** .i. oñdit. Vel p̄nūciauit.i. oñdit p̄nūciatū eē q̄ bñdicēt in ętna btitudīe. **In te.** In tuę fidei imitatōe.

Quicunq̄ enim ex. Qđ intelligēdū est nō de opibus q̄ ad mores ḃ q̄ in obseruatōib⁹ illis fiebāt. Prodest lex in tabul' scripta·cęra on⁹ sūt

Scriptū est ei. Qui ex operibus legis: sunt maledicti: qz sicut scriptum est a moise in deuteronomio. Maledictus oīs homo ꝛc. Quasi dicerz

Malta ꝓcepi quę oĩa nullus implere poterit· ꝫ in onus data sunt · ꝛ ideo omnes maledicti. Jn quo innuit desiderandum esse saluatorem·qui finez ponat bis·ꝛ liberet non solum ab alijs peccatis·ꝫ a maledicto legis. Cur ergo galathę transeunt a gratia ad maledictum?

Justificatur apud deum. Qui eum gratis colit sez non cupiditate appetendi aliquid ab ipso ꝓter ipsum·vel timore amittendi. Jn ipso enĩ solo·vera nostra beatitudo est ꝛ perfecta est.

Lex aũt non ex fide. Ex fide est iustitia ꝛ vita · ꝫ lex non ẽ ex fide·posset enĩ videri ꝙ op3 legis ex fide fierẽt· vt ꝓ eis sperarent eterna·qđ nõ est. sed ex timore pęnę illa seruabant.

Viuet in illis. Nõ ait qui fecerit eaz viuet in ea·cuz ꝓmisisset·lex non ẽ ex fide vt intelligas legẽ in hoc loco ꝓ ipsis operibꝫ q̃ in illis obseruatõibꝫ fiebant positam. Qui ãt viuebãt in his operibus timebãt vtiqꝫ si nõ ea fecissent lapidationem vel crucẽ vel aliud hmõi pati. Qui g̃ fecerit ea viuet ĩ illis non apud deũ·i·habebit pręmiũ ne ista morte puniatur. Qui aũt ex fide viuit·cũ hĩc exierit · tunc magis habebit pręsentissimũ ꝓmiũ Non igitur ex fide viuit·q̃squis pñtia q̃ videntur·vel cupit vel timet·qz fides dei ad intisibilia pertinet.

Factus. Jd est· reputatus·non solum maledictus ·sed etiam maledictum. Vel Factus est rei veritate. Maledictus·id est·mortalis.

Maledictus qui pen. Quasi satis ad pęnam sit·ꝙ suspensus moritur reus·ꝛ ꝙ illic est vsqꝫ ad vesperam·vt tũc deponatur ꝛ sepeliatur: ne si ibi sit diutius: mains sit obprobriuz ꝛ macula generi eius

Dicto. Jn hebręis ꝛ nostris nunc codicibus in deuteronomio habet Maledictus est deo Jn antiquis tamẽ hebręoꝝ codicibus nõ habetur nomen dei. Et puto post passionem domini ab aliq̃ appositum esse· vt nos q̃ maledictũ a deo credimus christum infamaret. Sed non est hoc in contumeliam domini·quid mirum si maledict9 dr deo·q̃ habet in se qđ de9 odit id est reprobat ꝛ dolet peccatum.ſ.ꝛ mortem.

Maledictus. Jd est·mortu9·quia mors ex maledicto·ꝛ maledictuz est omne peccatum. Vel ipsum quod fit vt sequatur supplicium. Vel ipsũ supplicium quod ꝛ vocatur peccatum·qz ex peccato fit. Maledictus deo· quia deus odit peccatuz ꝛ mortem nostram·cum ad delendũ eã misit filiuz suum. **Omnis.** Etiam christus·ne futuri hęretici negent eius veram mortem. Jnsipiens honorificentia christum a maledicto quod morti coniunctum est separat. Pęna ergo peccati cum nõ ex benedictione: necessario vectum est separat. Pęna ergo peccati cum nõ ex benedictione: necessario venit ex maledictione·qua dr ·si tetigeritis :morte moriemini. Vel maledict9 .i. mortalis·mortalitas autem ex peccato est.

Maledictio gemina culpę ꝛ pęnę· vnde ꝛ maledictum duob9 modis dicitur.ſ.actiue ꝛ passiue.ſ.ſm culpam ꝛ pęnam. Non enim ideo quis maledictus quia crucifixus·ꝫ ꝙ in tale inciderit reatum·vt meruerit crucifigi qđ non christus. Et ideo licet sit reputatus·tamen non fuit maledictus maledictione pęnę etsi culpę.

Fratres scđm ho. di. Quasi probaui per rationes ꝛ autoritates quod per fidem non per legem datur spiritus·iusticia·beatitudo·modo dico.i. probo idem secundum humanam consuetudinem·in q̃ q̃nis sępe non

ſ etsi apud hoĩes qui fallũtur† ſ ex verbis abacuc

iustificaꝛ apđ deũ·†manifestũ est:

ſ vita eterna

quia iustus ex fide viuit. Lex autẽ

† ſ vt ꝙ futuris impleatur· sed ꝓ tpalib9 ſ nil mãdat credendũ ſ ſz ꝓ ꝓ tĩore† ſ aliter plectere

non† ex fide · ſz q̃ fecerit ea · †viuet

ſ non apud deum† ſ ex lege maledictio· non iusticia·sed christus nos iudeos qui sub maledicto cur ergo vos ad id tenditis

in illis.† Christus nos redemit de

maledicto legis·factus ꝓ nobis

ſ dum vt reus occiditur ſ vt tu discipul9 illi9 sis ſ in deuteronomio

maledictum: Quia scriptum est:

ſ Jõ reputatis est maledictus· quia suspensus. ſ vere mortuus est. Omnis·vt nemo christum exciat† ſ ꝓ suis sceleribus .quod non christus.

Maledictus oĩs hõ qui† pendit

† ſ ita nos iudeos redemit·vt etiam in gentibus que non sub maledicto legis.

in ligno· †vt ꝛ in gentibus benedi

ctio abrąę fieret · in christo ihesu·

ſ tandem vtriqꝫ † ſ Jd est·beatitudinem quam spiritus in arraz̃ datus promittit·† ſ per fid ẽ non per opera .

vt† pollicitationẽ spiritus †accipi

amus per fidez. Fratres scđm ho

ſ Jd est·humanam consuetudinem † ſ probo illud idem

minem †dico·tamen hominis con

ſ testibus ꝛ morte testatoris· † ſ vt dicat non valere·non bene factum esse

firmatum testamentum . † Nemo

† ſ vt aliter de rebus illis disponat · ſz ẽ in auctoritate omnium. † ſ Similiter.

spernit †aut superordinat. †Abrąę

ſ uem non falleret deus † ſ pluraliter. ſ qz requenter idez·i·eterna bt̃itudo ꝓmissa ẽ† ſ chr

dictę sunt †promissionez ꝛ† semini

sto ſ abrahe

eius. Non dicit in seminibus qua

si in multis: sed quasi in vno · ꝛ se

mini tuo qui est christus. Hoc au

tem dico testamentum confirma·

ſ a promissione facta abrahe.

tum a deo·quę post quadringẽtos

† ſ non infirmat promissionem lex· sed ꝙ futura ꝛ quando futura significat.

ꝛ.xxx.annos facta est lex·†nõ irri·

tum facit ad euacuandas promis

ſ ex operibus legis

siones. Nam si ex lege hęreditas:

ſ excluditur promissio ·ꝛ frustratur abraã † ſ de quo non est dubium quin habeat

iam non ex promissione.† Abrahę

ſ per fidem

aũt p repromissionẽ donauit de9.

† ſ vel vt faceret transgredi vt optaretur medic9 ſ vel vt tunore cessarent transgredi: vt quandoqꝫ idem facerent voluntate.

Quid igit lex:† Propt trãsgressio

† ſ ꝛ ideo iam non est tenenda† ſ de quo

nez posita ẽ† donec vẽirz semẽ† cui

ſ ꝙ per eum benedicerentur omnes gentes contra quem facit: qui legem reducit ſ deus

repromiserat: ordinata ꝑ angelos

sit firmitas·tamen firmum est testimonium hominis.i. ab homine factuz suis heredibus. Similiter testamentuz dei lex non facit irritum·sed ꝓmittit cui factum est.i. abrab ę·vt ex dantis ꝛ accipientis dignitate videatur incommutabilis sponsio · Et semini.i. christo. Non ꝙ ad eum fieret promissio·sed ad eum pertinebat·quia per eum promittebatur danda benedictio. Et ꝙ semen illud christus sit non alius· notat ex verbis scripturę quę est·in semine tuo b·o·gentes. Non dicit scriptura in seminibus sicut facerz·si de multis vel let intelligi· ꝫ in semĩe sicut qui de vno vult intelligi· ꝛ illud vnuz est christus: dicit apostolus. Non enĩ põt ĩ ueniri ali9 qui omnes gentes benedixerit

Hoc autem dico testa. Hoc promisit deus abrąę.hoc ãt testamentũ cõfirmatũ per iuramenta dico ꝛ affirmo · ꝙ lex non facit irrituz·de q̃ nõ eẽt hoc putandum·qz data est tantũ ad temp9 qz post multum tpus a promissione facta abrąę lex data est· de q̃ si esset bñdictõ · hoĩes illius tẽporis abrahã isaac ꝛ iacob non eam habuissent.

Lex non facit irritum. Jd est· falsum·quod faceret·si ꝑ eam daretur bñdictio Promissio enĩ illa nõ dixit ꝙ per legẽ·sed ꝑ semen. Qz si ꝑ legẽ bñdictio : frustra semini ꝓmisit·ꝛ frustra semen ipsum venit. Lex non facit irritum·qđ iã valeret ad euacuandam promissionem · ꝙ esset falsa· ꝛ deus mendax Euacuaret. Nã si ex lege datur hereditas.i. eterna beatitudo. tunc non ex eo ꝙ promissio dixit Destruit ꝓsequẽs·ꝫ ex promissiõe dat·qđ in parte oñdit·qz abrąę de quo ꝓstat ꝙ sine lege fuit dedit de9.ꝑ repromissionẽ·i·ꝑ christũ sępe promissum

Quid igitur lex. Aug9. in li. retractatõnũ. Olim cum exponerẽ hoc capitulum ita distinguendũ putaui·vt interrogatõ eẽt. Quid igit: Ac deinde eẽt respõsio. Lex ꝓpter trãsgress. ꝛc. Qđ quidem nõ abhorret a vero ꝫ melior mihi videtur ista distinctio·vt interrogatio sit . Quid igitur lex: Et inferatur responsio ꝓpter transgress. ꝛc. Quasi q̃quidez lex nõ est ad iusticiam·vel ad beatitudinem : q̃ ergo est eius vtilitas: Cur a deo data· Deinde ne frustra videatur data·cur data sit explanat dicens: Lex posita est in medio ꝓpter transgress. ꝛc.

Propter transgressionez ꝑ . est lex. Posita est in medio · int promissionem ꝛ semen·cui facta ẽ promissio.i. inter abraam ꝛ christum · vt populum dei erudiret sub timore dei: vt dignus fieret excipere promissionẽ q̃ est christ9. Vel ꝓpter transgressiones·i·vt homo superbe de suis virib9 fidens acciperet precepta·in quibus deficiens ꝛ factus preuaricator libera torem saluatorem ꝙ requireret . Data ẽ ergo lex ad domandam hominis superbiam eiusꝙ prodendam ifirmitatẽ. Data est etiã duris in flagellũ. Data ẽ etiã ĩ signũ futuro ꝙ· vt futura figuris attestaretur, Ecce q̃ttuor causas datę legis breuit distinctas·q̃ in epistola ad romanos plenius explicantur vbi dicitur·lex subintrauit ꝛc.

Ordinata per angelos. Lex dico ordinata per angelos .i. moysẽ ꝛ alios ministros dei·vel ministerio angelorum·hominibus data·in quibꝫ angelis erat vtiqꝫ pater ꝛ filius ꝛ spũssanctus·aliquando sine vlla distinctõne personę de9 per illos figurabatur. Et nota ꝙ non ait data ꝫ ordinata· quasi ordinabiliter data inter temp9 naturalis legis· de qua convicti sunt ꝙ iuuare non potuit·ꝛ temp9 gratię antecẽ de lege convincendi erant· qui

ergo nunc eam reducit: contra ordinem angelorum facit.

¶ Magno dei consilio factum est vt post hominis casum illico lex non daretur · vel dei filius mitteretur. Nisi ei hominis superbia prius experiretur arbitrij sui libertati sufficientiam arrogaret · z legē superflue datam z dei filium frustra venisse iudicaret. Item nisi prius lex scripta daretur · per quā quid posset probaret christi aduentum supfluum iudicaret. Ne igitur homo detrahendi vel murmurandi occasionē haberz · reliquit eum deus pri ī libertate arbitrij · ī lege naturali · vt sic vires naturę suę cognoscerz vbi cū deficeret videns sibi libęz arbitriū non sufficere ad iusticiam nec sic se hūilianit ad poscendā gratiā · ß supbe legem scriptā legi naturę adiūctam sibi sufficere putās clamabat. Non deest q̄ impleat ß deest q̄ inbeat Vt igitur z d ipsa cōuinceretur antecz filiū mitteret · legē dedit · q̄ partī morbū detexit · n cōsumpsit. Qua data inualuit morbus z aucta ē ifirmitas · nō leg sed naturę vicio z diaboli instātia · vt ita cognita vtriusq; legis in sufficientia z sua infirmitate clamarz ad medicū · z q̄reret gr̄ę auxilium · z ita factum est · Multiplicatis ei infirmitatib⁹ · postea accelerauerūt ad medicū q̄ venies in forma hui sanauit vulnera hoīs lāguidi. Hic ē samaritan⁹ ille q̄ ad vulneratū q̄ ciderat ī latrōes approprianit atq; vulnera e⁹ alligauit · quē sacdos z lenita īmisericordit pertrāsierāt. i. lex vet⁹ z sacerdotiū qz lex nēinē ad pfm duxit · ß ē belizeb⁹ ille q̄ misit baculū ad suscitādū filiū sunamitis · per quē cū ille nō surgeret · tādē venit ipse belizeus · contraxit se z coaptauit puero mortuo z surrexit mortuus. Hic etiam est angelus ille in cuius descensu mouebatur aqua · z sanabatur vn⁹. Hic est omnipotens sermo qui a regalibus sedib⁹ venit · dum medium silentium tenerent omnia Primū silentium fuit ante legem. Secūdum sub lege. Tercium erit in glia Primum ignorantia lāguoris. Scdm despatō curatōis. Terciū adeptio sanitatis. Ante legē nanq; homo morbum suum non agnoscebat · ideoq; si lebat · nec quęrebat remediū. Vt autem lex subintranit z ostendit langui dis vulnera sua · mox ruptum est silentium z cęperunt egri poscere remedium. Sed per opera legis vbi non est salus sanari volētes · quod quęrebāt innenire nequibant. Tandem considerans homo neminem per legem posse saluari vel iustificari · quasi per diuturnos clamore fatigatus z desperans rursum loqui cessauit · z subsecutum est secundum silentium. Tunc ergo omnipotens sermo patris a regalibus sedibus forma serui indutus in mundum venit · samaritanus ad vulneratum approprianit · angelus magni consilij ad piscinam descendit · belizeus ad suscitandum mortuum accessit id est · summi regis filius de consessu patris · ad tollerandam mortem passionis de equalitate maiestatis ad patibulum crucis · de sede regali ad officinā peccati de lumine cęli ad tenebras mundi vl̄ inferni venit · z veniens locutus est pacem · dedit gratiam · proposuit misericordiam · promisit venia z z ita rupto silentio cęperunt egri pura fide ac vera confessione · quasi magnis clamoribus flagitare remedium · z accelerare ad medicū · per quez vulnera sanarentur · morbus curaretur. Recepta ergo sanitate z donata futurę immortalitatis felicitate nihil vltra restabit petendum. Et tunc erit tercium beatus silentium.

¶ In manu. In potestate christi: vt staret dum vellet: vel cessarz · ergo ¶ Vel in manu mediatoris. Et quia mediator est inter duo extrema videretur vel christus non ē deus · vel q̄ duo dij eēnt. Ad qđ rñdet et si mediator non ē vnius · ß duaz extremitatum: tñ est deus vnus cū deo pie per diuinam naturam cui mediat per humanam.

§ qui deus z homo inter deum et hominem.

in manu mediatoris. Mediator autem vnius non est: deus autez

† § non est mimica promissionis: sed confirmat eam.

vnus est. Lex ergo † aduersus promissa dei? absit. Si enim data eēt

† § non solum ex opinione

lex quę possz viuificare: † vere ex le

† § sed cum hoc non sit: potius condemnat: z sub peccato concludit.

ge essz † iusticia. Sed conclusit scri

§ Id est lex manēs z scripta · vel que non dat spiritum viuificantem § sed tantum est scriptura. † § cur ergo data · § Lex data est: vt gratia quere

ptura omnia sub peccato: † vt † pro

retur § ideo deus sic disposuit vt homines nota sua z legis infirmitate: accelerarent ad gratiam · z credendo promissa consequerentur.

missio ihesu christi daretur creden

§ Lex conclusit sub peccato: sed tamen fuit vtilis

tibus. Prius autem q̄z veniret fi

† § onere legis vel inuitī · § non liberi sed serui.

des · † sub lege † custodiebamur: cō

§ quasi in ergastulis seruire coacti. § quia occulta in antiquis.

clusi in eam fidem quę reuelanda

§ quia lex custodiebat ad fidem: itaq;.

† § pueros ab illicitis reprimens · z ad recta dirigens: timore penarum.

erat. Itaq; lex † pedagogus noster

fuit in christo ihesu: vt ex fide iusti

† § quam diu fuimus rudes · lex erat pedagogus. † § mox vel in hac vita hoc bonum habemus et maius in futuro.

ficaremur. † At vbi venit fides: † iā

† § Id est · coactione que non est necessaria liberis

non sumus sub † pedagogo. Om

§ entes § vnū z idem cum eo non natura sed charitatis copula

nes enim filij dei estis per fidem i

† § per fidem estis in christo · inde quicunq; id ē. cuiusq; condicionis · vel sexus

christo ihesu. † Quicunq; enim in

christo baptizati estis: christum in

† § in quo christo · id est · in cuius fide · § propter nihil horum aliquis dignior est · ideo nemo iudaizet · quasi per hoc sit dignior.

duistis † Nō est iudęus · neq; grę

cus · non seruus neq; liber · non est

§ nichil horum

masculus neq; fęmina. Omnes

ruz est in christo · quia omnes vos gentiles † § nō differentes in aliquo

enim vos † vnū estis ī christo ihesu

¶ Mediator. Lex quaz habet mediatorē indęorum tantū est: sed tamē ipse mediator nō est tm̄ vni⁹ ppli · i. indęor q̄ legē habuerūt: ß z gentiliuz · z iō nō gratis legē: vt habeatis mediatorē. Mediator nō est vnius · ß tñ est vni⁹ · sufficiēs ad oēs recōciliādos dō · qz de⁹ z iō: aliud ñ adiūgatis

¶ Mediator autem vnius non est. Aug⁹. Sed duorum: qz duos populos discordes pacificauit in se lapide angulari · hinc numerum deorum: inde ritus legis auferens per quę discordabant · condens duos in se

Sz secūdō istos christus non est arbit duorum · qui inducti in legem de duob⁹ fecerūt vnum populū · z vni⁹ populi nullus est mediator · deus aūt vn⁹ ē Hoc dicit: ne christū q̄ scdm qđ homo mediator ē prędicando deum vni deo cōtrariuz prędicare videret: qz ipse hō iuxta qđ deus cum patre vnus ē · pat enim z filius vnus est deus.

¶ Aug⁹. Si fili⁹ dei in naturali equalitate patris maneret · nec se exinaniret formā serui accipiens · non eēt mediator dei z hoīm · qz ipsa trinitas vnus de⁹ est · eadem in tribus. s. ī pie z filio z spūsancto vitatis eternitate z eq̄litate cōstante. Si ergo christus vnam tm̄ habet naturā · vñ mediius erit · qz nisi talem videris inter deum et homines q̄ ita sit mediius · vt deus sit ppt deitatē · z homo ppt hūanitatis naturā · qño humana recōcilientur diuinis non oīdis. Nā ipse veniens prius in seipso humana diuinis sociauit p vtriusq; nature cōionē in vna eadēq; psona · deinde oēs fideles pri recōciliauit deo · dū sanati sunt ab impietate supbię quicunq; humilitatez xpi credēdo dilexerūt z diligēdo imitati sunt.

¶ Lex ergo aduersus. Quidē lex ē ppt trāsgressionē · g̃ ē cōtra promissa: vt p eā impleat alit q̄ promissū est: Nō. qz ex lege nō est vita. i. eterna btitudo · qz si inde eēt vita: tūc z iusticia · ß nō est ex ea iusticia. Et hoc ē · ß concluſit oīa · indęos oīno clausit sub pcti dñio lex ipsa. Vl oīdit oēs homines clausos sub peccato.

¶ Sed cōclusit scriptura. Idē qđ ad romanos · pclusit de⁹ oīa ī in iusticia vt oīm misereat: notis pctis p legē · cōclusi sunt · vt se excusare non possint: ß querant misericordiam.

¶ Sz pclusit scrip. ꝛc. Id ē · oīdit oēs hoīes pclusos eē sub pcto. Data ē ei lex nō vt pctm auferret · sed vt sub pcto oīa conclusa oīderz. Data ē vt egz de morbo cōnicēt · q̄ sibi san⁹ videbat · vt pcta demōstrarētur nō auferrentur. Data ē vt inueniret se hō · nō vt morb⁹ sanaretur · ß ī pncatio ne morbo crescēte medic⁹ req̄reretur. Qui g̃ negat egritudinē suā · supfluū iudicat saluatorem · g̃ z in natura nra creatorē laudem⁹ · z ppt vicū qđ nob inflictum est saluatorem g̃ramus.

¶ Priusq̄z (qđ g̃ p⁹) Veniret fides. Spōtanea · quā nullū meritū aduocauit. Custodiebamur. Non liberi ß serui. Concluſi. Vt sic assueti: duceremur. In eaz Id ē · tā bonā fidē. Quę. Tpe xpi erat. Reuelāda. Vbi multa apta sunt · g̃ pri⁹ obscura. Ecce bonoz legi · qz custodiuit vt pedagog⁹ · ß ß nō magnū ē · qz pueroz ē: nō adultoz. Pedagog⁹ ī chri. In īstitutōe christi · q̄ ideo instituit: vt sic venientes ad fidez quasi pueri ad perfectōnem: iustificemur · Vl in christo. i. in exequendis p̃ ceptis christi.

¶ Oēs enim. Nos indęi tpe fidei pedagogū deseruim⁹ · qz oēs vos gētiles q̄ non habuistis legē: estis filij · qđ g̃ vīo exēplo deseruimus: vos accipitis? Quasi diceret. Non debetis hoc facere.

¶ In christo. In institutō exp̃i · z ad similitudinē mortis eius.

¶ Induistis. Id est · conformes ei facti estis · qđ ē vobis bonoz z ptra

181

est⁹ protectio. Q̄ autem christus indumentum sit· alibi apostolus aperit dicens. Induite vos dominum nostrum ihesum christum August·de baptismo. Induunt aūt hoīes christum aliq̄n vsq; ad perceptōnem sacri. Alii q̄n etiā vsq; ad vitę sanctificatōnem. Et illud primū bonis ⁊ malis est cōe. Hoc alterum vero proprium est bonorum.

¶ **Ergo semē abrae estis.** Hiero. Supra Semen abrae dictus est christus·vbi legitur q̄ promissiones dictę sunt abrae ⁊ semini ei⁹. Hic autē semen abrae dicti sunt filij christi. i. oēs credētes. Nec quotiēs xp̄s noīatur·semen abrae corpaliter sentiendus est·q̄ ex eius stirpe generetur. Quotiēs aūt nos qui credim⁹ in eū dicimur semen abrae·tūc spūaliť semē fidei accipere debem⁹.

C. IIII.

¶ **Dico autem.** Modo vos gētiles ⁊ nos iudei sum⁹ christi·⁊ semen abrae ⁊ heredes·ß olī nos iudei ſß lege sicut heres futur⁹ ⁊ a pīe substitut⁹ Ecce itę quare lex non ē tenenda.

¶ **Usq; ad prefi.** Postq̄ enī adult⁹: libertatē sui ⁊ suoꝝ hēt Alioquī iure exheredităr. Lex fuit pedagogus·q̄ tūc cōpīsit· ⁊ p̄ceptis dei seruire coegit· Fuit tutor ⁊ actor iudeis q̄s deus heredes instituit· dum parvuli cognitōne dei ⁊ viribus resistendi peccatis· Quo tpe erāt etiam serui legalibus pēnis a malis territi·pmissionibus incitati·nec sui dīabantur ß vicia· nec suoꝝ. i. hereditatis ętę cū hoꝝ tū ēent dīni·a deo istituti· Hīs fuit lex tutoris loco dū contra malignoꝝ spirituum impugnationes· ⁊ gentiliū persuasiones q̄ ad idolatriā traberent illos defendebat admonendo·increpādo·aliq̄n puniendo. Eterna bona illis conseruauit·qm̄ ex illis multos christ⁹ ab inferno liberauit. Fuit ⁊ actor quia causam eoꝝ apud deū egit: dum per sacrificia ⁊ expiatōem deū eis placauit·⁊ hoc vsq; ad tpus p̄finitum. i. vsq; ad aduentum christi in q̄ cōstituit deus·vt perfecti ⁊ liberi fierēt·⁊ hereditatem obtinerēt alioquin exhereditarentur.

¶ **Sub elementis.** Ambro. In elementis neomenias·i·lunares dies ⁊ sabbatum significat·non q̄ in elemētis sparent vt pagani: ß in his deum venerabantur.

¶ **Mundi.** Aug⁹. Quia lex non cęlesti a: ß terrena, pmittebat· vel transitoria vt mūd⁹·vel in elementis sunt neomenię. i. lunares dies ⁊ sabbatū.

¶ **Vel plenitudo tēporis.** Id est·postq̄ totum spaciū illud fuit adīpletum q̄ lex durare debuit tunc misit deus.

¶ Plenitudo tpis. Sciebat qm̄ venire deberet·vel etiā pati ⁊c. Non est ei hora eius vel nostra nisi voluntas ei⁹. Ante tū longa series p̄conuꝝ p̄mittenda erat.

¶ **Misit deus filiū.** Vñ. Ego inquit a pīe exiui·⁊ veni in hūc mūdū Et tū de illo dicit euāgelista iohes. In mūdo erat ⁊ mundus p ipm fact⁹ est·⁊ mund⁹ eū non cognouit. Deinde cōiungit. In propria venit. Illuc ġ missus est vbi erat. Vnde ⁊ illud ꝓphęta dicit. Cęlū ⁊ terrā ego impleo. Quęrēdum est ġ quo intelligatur ista missio. Si tū sobrie de dei filio·quę digna sunt opinemur. Ideo missum intelligere debemus·quia ex illo incōprehensibili inenarrabiliq; secreto maiestatis, pfundę dedit se cōprehēdēdū mētib⁹ nr̄is dei verbū·nō solum cum se exinaniret· ß etiā cū habitaret ī nobis·sicut scriptū est·qm̄ inhabitabo in illis.

¶ **Ex muliere.** Vsus hebręę locutionis· mulieres dicit non coruptas sed feminas.

¶ **Factum sub lege.** Vt appareat circūcisus quasi filius abrae cui p̄missus erat·signū bn̄s eius cui promissus fuerat·in q̄ impleta ē circūcisio ⁊ ideo signū iā cessz. Credidit ei abrā se habituꝝ filiū·in q̄ bn̄dicerētur oēs gentes·quod iam factum credimus?

¶ **Ut adop.fi.re.** Id est·participes essemus diuinę glorię. ¶ Sicut enī ipse nostra natura ptīcipat·ita ad suā vidēdam nos adoptat. Hinc enim adoptōnem recipimus·q̄ ille vnicus dei fili⁹ non dedignatus est ptīcipationem nostrę nature·fact⁹ ex muliere·vt nō solus vnigenit⁹ eēt·ß etiā primo genitus in multis frībus fieret. Adoptionem autem dicit·vt distincte intelligamus vnicum dei filium. Nos enī bn̄ficio ⁊ dignatione filij dei sumus ille natūa ē fili⁹·q̄ hoc est quod pater.

¶ **Aug.** contra faus. Vnicū ei filiū de⁹ hoc quē genuit de sba sua Nos autez nō de sba sua genuit. Creatura ei ipsius sum⁹·quā nō genuit ß fecit. Et ideo vt fres christi fm nām modū faceret adoptauit. Iste itaq; modus q̄ nos de⁹ cū ia eē⁹ ab ipo ñ natiß ꝓditi ⁊ isti intrabo suo ⁊ gra sua genuit·vt filij ei⁹ eēm⁹ adoptō vocat·vñ dit eis ptātē filios dei fieri ⁊c.

¶ **Reciperemus** Dixit·nō acciperem⁹ vt significaret nos hoc amisisse in adam· ex q̄ mortales sumus.

¶ **Misit de⁹ spi.** Ambrosius. Vt enim probaremur adoptati esse a deo in filios· spiritum suum dedit nobis· qui signum patris ostendat in filios vt quia nos hoc non auderemus dicere infirmitate ⁊ indignitate nostra ·suggerat vt audeam⁹ dicere.

¶ Spiritum filij. Nota spiritum etiam esse filij. Et nota etiam hic trinitatem. Augustinus super iohannem. Si forsitan aliquis quęrat vtrū et a filio procedat spiritussanctus. Filius enim solius patris est filius. Et pater solius filij est pater. Spiritus autem sāctus· non est vnius eorum spiritus sed amborum. Vnde dominus ait: Spiritus patris vestri qui loquitur ī vobis. Et apostolus ait hic: Misit deus spiritum filij sui. Et multa alia sunt testimonia·quibus euidenter ostenditur·⁊ patris ⁊ filij esse spiritum qui in trinitate dicitur spiritussanctus. Nec ob aliud estimo ipsum proprie vocari spiritumsanctum·cum etiam si de singulis interrogemur· non possumus patrem ⁊ filium dicere nisi spiritum·quoniam spiritus ē deus. Ad ergo communiter vocantur ⁊ singuli· Hoc proprie vocari oportuit eū·qui non est vnus eorum·sed in quo communitas apparet amborum. Cur ergo non credamus q̄ etiam de filio procedat spiritussanctus. cum filij quoq; ipse sit spiritus. Si enim ab eo non procederet·non post resurrectionem se repręsentans discipulis insufflasset dicens: Accipite spiritumsanctum. Quid enim aliud significauit illa insufflatio? nisi q̄ procedat spiritussanctus de ipso·ad hoc etiam pertinet quod ait de muliere finxuꝝ patiente· Tetigit me aliquis ego enim sensi virtutem de me exisse. Nam virtutis nomine spiritumsanctum ex eo datum est appellari quod marie angelus dixit. Et virtus altissimi obumbrabit tibi. Et dominus promittens discipulis ait. Sedete hic donec induamini virtute ex alto.

¶ **Spiritum filii.** Hic est vir⁹ qui de illo exibat·⁊ sanabat omnes Dicit tamen ipse filius a patre illum procedere· quia ad eum solet referre ⁊ quod ipsius est·de quo ⁊ ipse est·sicut alibi·mea doctrina non est mea·sed eius qui misit me. A quo habet filius vt sit deus· est enim de deo deus·ab illo habet vt ⁊ de illo procedat spūssanctus

¶ **Clamantem.** Hieronimus. Notandum q̄ clamor in scripturis non magnę vocis emissio· sed sciętię intelligatur et intentionis magnitudo.

¶ **Abba pater.** Elegantēr duo verba idem significantia posuit·propter vniuersum populum qui de iudęis ⁊ gentibus in vnitatem fidei vocatus ē·vt hebręum verbum ad hebręos·grecum ad gētes pertineat. Vtriusq; aūt ꝓbi eadem significatio ad eiusdem fidei spiritus q̄ vnitatem.

ſ Quasi·vos estis in christo† ſ Id est iusti per fidem· sicut fuit abraam. Etsi semen abrae estis. Quid ergo plus iudeis est: nihil.

Si autem vos christi·ergo† abrae

† ſ Id est·secundum fidem christi repromissi nō secundum carnales observantias.

semen estis: †secūm promissionez

ſ dico vos semen abrae estis ⁊ ideo ſ regni.

heredes.

C. IIII.

Dico autem

ſ etate ⁊ scīa

quanto tempore heres paruulus

ſ cogit·nullā potestatē hēt. †ſ cūis

est·nihil differt a seruo† cum sit do

ſ futurus† ſ Qui eum contra hostes defendant.

minus omnium: †sed sub tutoribꝰ

ſ Qui pro eo causas agant ⁊ mores eius informent† ſ determinatum in quo libertas sui ⁊ suorum sibi datur.

⁊ actoribus ē vsq; †ad pręfinitum tē

pus a patre. Ita ⁊ nos cuꝝ essem⁹

ſ cognitōne dei ⁊ viribꝰ.† ſ Sub lege que est prima institutio ad fidem ⁊ iusticiam.

paruuli·sub† elementis mundi era

ſ tum territi minis·tum capti blandiciis

mus seruientes. At vbi venit ple-

ſ Id est·postq̄ tempus precedens adimpletum est·vel quia in eo plene spiritus dona dātur† ſ fecit visibilem hominibus.

nitudo temporis·† misit deus filiū

ſ etiam.

um suum factum ex muliere· fa-

† ſ sub onere legis sicut sub aliis pēis·ſ· ſ ñ vt ab ea expiaretur·sed vt ab ea liberaret sicut a penis

ctuꝝ† sub lege: vt eos qui † sub lege

† ſ Id est·bona que per gratiaꝝ dantur·per que sunt filii ſ Sicut participat nostra natura·ita ad suam nos adoptat.

erant redimeret: † vt adoptionem

ſ non solū

filiorum reciperemus. Quoniam

nos iudei qui credimus fil i: sed ⁊ vos gentiles quod probat effectus quia misit. ſ pater

autem estis filij dei·misit deus spi

ſ quem etiam filius mittit. † ſ qui probat vos esse filios·ſ· ſ tam iudeorum q̄ gentilium

ritum† filij sui in† corda vestra cla-

ſ qui facit clamare quod nunquam presumere mus nisi spirit⁹ doceret† ſ Quia spiritus clamat in vobis pater.

mantem: Abba pater. † Itaq; iam

¶ Qui natura non sunt dii. Ambrosius. Vnam dei veri esse naturam ostendit scilicet patris z filii z spiritussancti. Quid autem est. Natura deum esse. nisi verum deum esse. vñ alibi apostolus. Conuersi estis seruire deo viuo z vero.

¶ Immo cogniti. Hoc genere locutionis frequenter vtitur scriptura. Vñ sic in sancto apparui tibi vt viderē vir. tuam z.g.t. id est. vidisti me vt viderem te. Cognoscit nos deus. id est. cognitionem sui nobis p̄stat. Nō enim a nobis est q̄ nouimus eū. ab ęterno quidē nouit; ꝫ tūc cognoscere dicitur: qñ vt cognoscatur facit

¶ Infirma. Vere lex quia perfecte non iustificat egena. quia quantū iuuat. nō per se: sed respectu gratię facit.

¶ Egena. Elemēta dicuntur quę sui inuicem egent ad regēduz munduz. Dies. Vt hodie non est aliquid incipiendum. Menses. Qui cursus lunę perscrutātes dicūt. tali luna non est aliquid inchoādū. Tępora vt cuz dicunt modo ē initiū veris. Annos cū dicunt. nouus ān⁹ est. Sed nulla dēt suspicio ēe bax reruz. qz p̄spere potest cedere q̄dquid simplicit̄ sub dei deuotōne fit. Dupliciter erant subuersi vt ad legē z p̄istinos errores conuerterētur

¶ Dies obseruatis Non putaretur a deo graue nisi aplus diceret. Timeo ne sine .cau. l. hoc obseruant q̄ certis diebus mensibus vel annis volūt vel nolūt inchoare q̄si fausta. vl infausta sint tempora.

¶ Dies obseruatis. Vulpantur qui cōstellationes sequūtur. nō qui naturales effectus elementoz nouerunt in siderum ordinatissima cōuersione. vbs. tē pestate non nauigent. autūno non seminent. & quib⁹ cum conderentur dicitur in genesi: z in signis sint z temporibus z diebus z annis.

¶ Menses. Vt neomenias. Tępora. Vt egressiōis de ęgipto. Annos. Septimos z septimę decadis septimum quem post captiuitatem reuersi in iherusalem p̄o quīquagesimo qui iubileus dicitur obseruauerunt

¶ Diero. Dies. vt decimam mensis primi vsq; ad quartamdecimam. qua agnus immolabatur. z a decimaquarta vsq; ad vicesimamprimam eiusdem mensis. quando azima comedebatur. Septem etiam septimanas quas ritu iudaico computant israelitici z pentecosten seruant. nec non et clangorem tubarum primo mensis septimi. Decima etiam eiusdem mensis expiationem z ieiunium. z in quindecimo scenophegiaz. Menses. Vt neomenias. Menses etiam custodiunt. qui primum z septimum mensem obseruant. Et annos septimos. Puto equidem hoc de septimo remissionis anno dici. z de quinquagesimo. qui ab illis iubileus dicitur quem indei aliquando suo ordine seruare nequiuerunt captiuitate pressi. Qua soluta p eo septimum annum septimę decadis coluerunt. Qui potest intelligi vel sexagesimusseptimus annus. quo indulta est eis a ciro z dario licentia redeūdi de babilonia. Vnde completis annis septuaginta redierunt. Vel potius septuagesimusseptimus quem reuersi in iherusalem p̄o quinquagesimo qui iubileus dicitur obseruarunt.

¶ Estote sicut ego. Quia z ego qui legem habui sum modo sine lege sicut vos. z debetis eē sicut ego: quia obsecro vos. Nichil me. Excusat. quia pseudo dixerant paulum galatis inimicuz nec voluisse eos docere qđ in alijs ecclesijs p̄dicabat.

¶ Quia et ego sicut vos. Homo qui de errore correctus. et ita vos potestis corrigi.

¶ Fratres obsecro. Aspere correctos recreat per bene gesta.

¶ Tentationem vestram. Tētati enī sunt cum tribulatōnē ꝫm carnem pateretur aplus. vtrū timore deserent cū an charitate amplecterentur.

¶ Vbi est ergo. Admirans opus eoꝝ spūale cōmendat. vt ꝫ intuētes in timorē carnalem non decidant. Et qz mutati erant in deterius increpat eos Etsi enim receperit eū sicut angeluz nō ideo tamen parcit secare z vere quia non querit sua ꝫ quę christi. non querit lac z lanam de ouibus. i. cōmodū sup plendę necessitatis et fauorem bonoris. ꝫ salutem omnium.

¶ Si fieri posset Aug⁹. Nonne illud fieri potuisset qđ ait apostolus. Non pōt fieri quod iuste non fit. Sic z iob. Vtinā posse me occidere Et dīs ad lotb. Nō possum quicq̄ facere. donec illo introeas. Nō posse se dixit. qđ sine dubio poterat per potētiam ꝫ non poterat per iusticiam.

¶ Verum dicens vobis. Quia nemo vult se argui errātem

† Ꝑ a tempore gratie. Ꝑ a tēpore christi Ꝑ aliquis nostrum qui in christum credimus vt olim † Ꝑ ex dilectione seruiens.

non †est seruus: † sed filius. Q si fi

† Ꝑ in futuro † Ꝑ per operationem dei † Ꝑ modo filii. sed tunc quando infideles.

lius z †heres † per deum. † Ex tūc

Ꝑ z ita erat aliqua excusatio

quidem ignorantes deuz. his qui

Ꝑ sui. sed opinione hominum

natura non sunt dij seruiebatis.

Ꝑ cum aperta veritas † Ꝑ et ita grauius peccatis q̄ olim.

Nunc autem † cum cognoueritis

† Ꝑ quod nō a vobis. sed potius gratia dei approbati et amati.

deum. † immo cogniti estis a deo:

Ꝑ a fide † Ꝑ vt ante conuersionē

quomodo conuertimini † iteruz ad

Ꝑ quia instabili specie variantur. † Ꝑ quia egent summa et stabili specie creatoris. vt possint esse quomodo sunt † Ꝑ Id est. legem initialem ad cultum dei.

infirma † z egena † elementa. quib⁹

Ꝑ quasi non distat modo lex post christum ab antiqua idolatria † Ꝑ vultis seruire elemētis. Et vere. quia iam obseruatis dies iudaico ritu vt sab

denuo seruire vultis? † Dies obser

bata.

uatis z mēses z tempora z annos

Ꝑ hoc iam facitis. peius autem timeo † Ꝑ vestraz leuitatem nō aliud. † Ꝑ vtilitate quod est si plene legem suscipitis.

Timeo † vos: ne forte sine † causa la

Ꝑ Sed

borauerim in vobis. Estote sicut

Ꝑ qui legem dimisi † Ꝑ fui olim in lege † Ꝑ modo vultis esse. et dimisi non sine ratione. † Ꝑ Quasi obsecro et secure possum vt quos merito diligo.

ego: qz z † ego † sicut vos. † fratres

Ꝑ Et ita non penes vos inimicitiarum est causa Ꝑ non lesi

obsecro vos: nihil me lęsistis. Sci

stis. sed honorifice recepistis. cum causam spernē di habuistis † Ꝑ Cum paterer persecutionem

tis autem quia per † infirmitatem

Ꝑ quia caro mea afflicta erat † Ꝑ Et p̄o tanto tē pore non spreuistis ꝛc.

carnis ęuangelizaui vobis † iāp̄ri

† Ꝑ Id est. me tribulatuz per quod dyabolus vos temptabat ne crederetis. † Ꝑ q̄ videretur quales estis.

dem: z † temptationem † vestram in

† Ꝑ post conuersionē vt vilior eē̄m Ꝑ tāq̄ vilem ante conuersionem

carne mea † non spreuistis neq; re

Ꝑ vt ab hoc conuerti abhorreretis Ꝑ vt non susceperetis communionem periculi mei † Ꝑ acsi angelus venisset. vel me angelum credidistis

spuistis: † sed sicut angelum dei ex

† Ꝑ acsi ipse venisset † Ꝑ qui in eo

cepistis me † sicut † christum ihesuz

Ꝑ Et quia tunc ita fecistis Ꝑ Quasi. murum est eū q̄ a bono decidistis. † Ꝑ Qua dicebamini beati bonis initiis. z quasi quibusdam proficiendi gradibꝰ feruētes Ꝑ Quasi pudeat vos esse mutatos.

Vbi est ergo † beatitudo vestra:

Ꝑ vere beati fuistis vel sicut angelum z christum me excepistis

Testimonium enim perhibeo vo

† Ꝑ ad vtilitatez ecclesie Ꝑ non potest fieri quod iuste non fit † Ꝑ quod inter omnia charius est vobis Ꝑ Et ideo de vobis plus dolendum.

bis. quia † si fieri possz: † oculos ve

† Ꝑ ad vtilitatem predicationis mee

stros eruissetis: z † dedissetis mihi

Ꝑ Et cum hoc ita sit. est ergo credibile q̄ inimic⁹

Ergo inimicus vobis factus sum

Ꝑ Quasi per hoc videor inimicus. quia verum dico sed si fallerem putarer amicus Ꝑ diligunt

verus dicens vobis? Emulantur

Ꝑ non vtiliter † Ꝑ a fide ad legem. vel a dilectione mea

vos non bene: † sed excludere vos

Ꝑ in legalibus Ꝑ sz vos

volunt: vt illos ęmulemini. Bonū

Ꝑ hominem me. s. et huiusmodi † Ꝑ diligite imitamini † Ꝑ Et hoc † Ꝑ Id ē. propter hoc diligite qz in eo virtus et bona operatio non p alia re † Ꝑ vt perseuerantu gradu ad finem boni operis perueniatis

quez † ęmulemini † in † bono † semp

Ꝑ emulemini bonum † Ꝑ sed magis cuz absens

z non tantum cum † presens sum a

† Ꝑ quia modo diminuti perfectis gradibus indigetis † Ꝑ sicut prius cum dolore et labore ad lucem fidei genero

pud vos. † Filioli mei quos † iterū

reprehendens videtur inimicus.

¶ Emulantur. Ego non sum inimicus ꝫ illi emulantur ꝛc. Emulātur enim non bene qui non taz cupiunt eos eē meliores. q̄ ipsos volunt facere peiores z retrorsum trahere ęmulatione peruersa.

¶ Filioli. Quod natum est in te. nōdum enim de illa natum erat. Sic nascuntur paruuli in visceribus ecclesię donec formati exeant.

¶ Aug⁹. Filioli. Item incipit ostendere ex ipsa lege quare non sit tenenda. Ne imitamini. quia filij mei estis. vel non solum ex supradictis probatur lex dimittenda sed z auctoritas ipsius legis hoc ostendit. Filioli dicite. Respondete vsq; huc eī pendet sententia. Et interponitur illud. quos ite. par ꝛc. Legem legistis an non. Quidquid eligant probātur stulti. Si non legerunt. non debent recipere quod ignorant. Si legerunt. ipsa probat se dimittendā: Q si non intelligunt stulti sunt. Scriptum est q̄ duos: cum plures habuit. sed de duobus scriptura spiritualiter singula exequitur. innuens aliquid egregium in his prefigurari.

Vnū de ancilla et vnū de libera. Nec hoc frustra distinxit vterq; de abraam sed diuersa operatione. quia qui de ancilla ꝫm carnis naturam

Qua iuuencula de sene soset concipere. Qui de libera: non scdm vim carnis· vt vetula sterilis de vetulo· ℔ per operatoem dei qui ꝓmisit. ¶ Illũ ergo genuit demonstrans cõsuetudo n aturã. Illum vero dedit promissio signi ficãs gratiã. Ibi human⁹ vsus oñditur· ℔ diuinũ bñficium ꝓmẽdatur. Allegorice. Abraam ẽ de⁹ pr̃· q̃ est pr̃ multaꝝ gentiũ· libera nouũ. t. dãs oĩbus per christum nouã gr̃am. Agar vet⁹. t. In vtroꝙ genuit deus sibi filios q̃ seruirent· ℔ in veteri iudei serui qz timore pen̄e· z ꝓmissionib⁹ tpaliũ· z ℔ est scdm carnẽ· q̃ z pen̄as horret z dulcia amat· Sr̃a noui. t. parit liberos q̃ ex dilectõe seruiant· nõ vi carnis· ℔ opere dei. Quis enim ipossibilia ꝑm naturã crederet· q̃ suauia sũt in p̄senti cõtẽneret· nisi visa speraret· nisi virtus dei ℔ in eo op̄aretur?

¶ Doñ. chri. Quẽ deformastis formosus sit in vobis ¶ Vl̃ vt formosus alĩs ꝙ vos appareat. Grau⁹ dictũ q̃ diceret eos formari in christo.

¶ Donec christ⁹ formetur ⁊c. Vt. s. recipiatis silitudinem eius quaz vño vicio p̄ didistis. ℙ Perpaucorũ enĩ est pensare· q̃ labor sit in p̄dicatoĩb⁹ pr̃m q̃ntis vę dolorib⁹ aĩas in fide z puersatõne recta pturiũt· vñ aplus primũ ꝙ fidẽ illos genuerat ĩ baptismo· ℔ postea deformati sunt per pseudo z infirmi facti· nũc cuz dolore reformat eos· vñ addit donec formetur christ⁹ in vobis. Lõcipientes eĩ fidẽ z sensũ fidei non aduertentes formatũ christũ in animis suis hr̄e, negãtur. Aug. formar enĩ xp̄s in corde credẽtiũ· cum illis sacrãmẽta gr̃e pãdũtur· z ea q̃ obscura videbãtur· perspicua fiunt

¶ Vellem autẽ.

Sciẽs apls hr̄e maiorẽ vim sermonẽ q̃ ad p̃sentes fit· cupit aplicã vocẽ ĩris ꝓp̄bẽsã ĩ p̃ntiã ꝓmutare. Scptũa ei dña ędificat lĩa ℔ mlto pl⁹ ꝓdest si d̃ ĩris mutatur in voces. Magnã siquidẽ vim hz vox viua· vox de autoris sui ore resonans q̃ ea ꝓnũciatõne ꝑfertur z distiguitur q̃ in hoĩs corde generata ẽ. Est itaq; sensus. Quia cõfun· ĩ vo· vellẽ litteraꝝ voces p̃s de meo ore ꝓferre· vt vos solito seuerior ipse corriperẽ· qz epla nõ põt vocem obiurgãtis exp̄mere· nõ valet irascẽtis resonare clamorẽ· z dolorẽ pectoris apicib⁹ explicare. Nõ hẽo q̃pe fruct⁹· q̃s solẽt d̃ discipulis hr̄e doctores z sine ea semẽ iactũ ẽ doctr̄e. Ita vt cũ hierẽia dicã. ñ ꝓfui nec ꝓfuit ĩ q̃sq̃

¶ Duos filios. Aug. ℙ Plures habuit· p⁹ mortẽ eĩ sare· de alia vxore .s. cethura alios genuit· q̃ nõ p̄tinẽt ad hanc significatõnem.

¶ Per allegoriam. d̃ z q̃ aliq̃d aliud videt sonare ĩ verbis· z aliud in ĩtellectu significare· sicut ℔ per abraã de⁹ pater· ip̄e eĩ est p̃r multaꝝ gẽtiũ Abba eĩ pater· am multaꝝ. Et subauditur gentium

¶ In mõte syna. Qz in tali loco significat· q̃ ꝓtra alias gẽtes eẽnt supbi de mãdato· vel ipsi eẽnt supbi z tumidi ꝓtra ip̄m mãdatũ. Qd testis ẽ agar. i. significatur ꝙ agar· agar alienatio· qz alienat ab hereditate.

¶ Qui mons. Amb. ℙ Per oĩa ẽ ꝓiũct⁹· z silis ei birlm· i· iudaico ꝑplo q̃ nũc est. i. q̃ tpaliť seruit· tot⁹ ꝑplis mať· singuli sunt filij. Vl̃ ꝑseliti· q̃ oẽs ĩo re p̄ne seruiũt· ꝙ ℔ oĩa ptz q̃ vet⁹ lex ñ ẽ tenẽda: ℔ noua q̃ surs̃ũ· q̃ libera

¶ Arabia. Hũilitas· vl̃ afflictõ qz affligebant ť ℔ carnaliby obseruãtĩs

¶ Que surs̃ũ est. Sn̄pna ẽ scõz ciuitas· licz in q̃busdã q̃s ℔ parit ad huc pegr̃etur. Sara steril· significat q̃ natura hũani generis pcco vitiata· z iõ dãnata: nihil x̄ę felicitatis ĩ postez merebať Isaac ꝙ repromissionẽ nať sigt filios gr̃e: z qz ℔ nõ ꝙ regeneratõz· ℔ ꝙ generatõnez futuꝝ erat. iõ tũc ĩpata est circũcisio qñ d̃ sara ꝓmiss⁹ ẽ fili⁹ Circũcisio eĩ sigt naturã exuta vetustate nonataz. Qz oẽs filios z seruos circũcidi iubet ad oẽs istã gr̃az p̄tinere testatur.

¶ Que ẽ mať. Qz singuli x̄bo z exẽplo ei⁹ instructi ex charitate seruiunt.

¶ Que ẽ mať nostra. Aug. Ciuitas cęlestis mr̃ nr̃a d̃z· qz ad eã vocam̃. Et iõ cęlestis d̃z qz cęlũ sedes e⁹ ẽ. Et q̃s generat ibi cũ ea eunt.

¶ Scriptũ est. Qz libera sit z mať autoritate esaie ꝓbat ſbdẽs.

¶ Lętare. Lętare. erũpe clamare p̄tinẽt ad libertatez. Quia multi filii ℔ p̄tinet ad mr̃em. Isaias aspiciẽs tp̄s x̄pi ecclesiam gẽtiũ an̄ sterilez· tũc fr̄e tosã alloquitur dicẽs d̃ ecclia steril. Que tp̄e legi Nec ꝟtute miraculi. Paris· qz illo tp̄e q̃ nullos genuit Nec parturis· qz nec dũ ornatũ habuit Lętare ĩ corde. erũpe· leticiã mẽtis extra oñde. Clama· gaudiũ tuũ alĩs p̄dica: qz tui olim. Desertę· plures filij· q̃z generãtis ĩterim· ℔ supflue d̃ antiq̃ sara dicẽt esaias

¶ Aug⁹ Sterilis eĩ erat in oib⁹ gẽtib⁹ ecclesia· antecz̄ iste fr̄us quẽ cernimus oriretur

¶ Amb. Synagoga g̃ ẽ q̃ hz' vix. i. legẽ. Debta x̄o z vaga z sine vlla ptãte viri viuẽs gẽtium multitudo ẽ. que z sterilis erat· nullius legitimi vi bi proferẽs germen.

¶ Aug. ℙ Parit ãt ciues fr̃enę ciuitatis pcco viciata natura. Cęlestis x̄o ciuitatis ciues parit a peccato naturam liberans gratia.

¶ Que habet virũ Synagoga q̃pe viruz hũit· i· legem z fr̄osa quondã fuit ĩ liberis. Steril x̄o ecclia sine viro x̄po sine vllo sp̄si alloq̃o diu iacuit ĩ deserto. Sz postcz̄ illa libr̄ repudij accepit· z oẽ ornamẽtũ viri ad ydoli ꝑuertit ornamẽtũ Tunc marit⁹ p̀ore putrescẽte cingulo aliũ lũbis suis balteñ· aliud de gẽtib⁹ lũbare ꝓtexuit q̃ statĩ vt viro p̄iũcta ẽ ꝓcepit z pecpit· vñ ysaias exclamat. Dilata locũ taberna culi tui z protẽde ꝑ funiculos tuos.

¶ Isaac. Risus· i· qui in leticia seruiunt non ex tristicia· vl̃ necessitate.

¶ Persequebať. Non puto nos defacili inuenire posse vbi ismabel ꝙ secutus fuerit ysaac. ℔ tm̃ illud q̃ cum fili⁹ egiptię luderet cum ysaac indignata sit sara.

¶ Aug⁹. Lusum eĩ intellexit sara persecutionem· quia lusus maioris ad minorẽ illusio est z deceptio· quia alia intẽdens simulat quędam puero· i.

parturio: donec christus formetur
† § Quasi· blandis verbis modo vsus sum dicẽs vos fratres z filios § vt ruboze ap̄li ꝓfunderent
in vobis. † Vellem aute apud vos
† § in vituperationem § vt digna vobis dicerem que nolo scribere ne permaneant apud vos
esse modo z † mutare vocez meam:
§ apud alios erubesco p̄o vobis
quoniam confundor in vobis. Di
§ carnaliter.
cite mihi qui sub lege vultis esse:
§ legistis sed non intellexistis † § iõ quero an legeritis· quia in ea quidem scriptuz est q̃ abraam duos· s. h· qõ si attenderetis nunq̃ ad eã recurreretis.
legem non legistis? † Scriptuz est
† § ismahel z isaac.
enim quoniam abraam † duos fili
§ .s. ismahel § agar. § .s. isaac
os habuit· vnuz de ancilla: z vnũ
§ scz sara § iudei z omnes serui peccati
de libera. Sed qui de ancilla secũ
§ per nullum miraculum· sed lege nature nat⁹ ẽ.
§ liber christian⁹
dum carnem natus est: Qui autẽ
§ mirabiliter natus est
de libera· per repromissionẽ. Que
§ per alium intellectum † § ancilla et libera sunt· id est· significant.
sunt per allegoriam dicta. † Hec ei
† § vetus testamentum § datum est
sunt duo testamenta. † Vnum qui
† § Quis p̄e timore seruiebant vel serui peccati erant.
dem in monte syna † in seruitutem
§ alienatio. † § vere vetus testamentum in seruitutez generat· quia
generans· que est agar. † Syna ei
† § vetus testamentuz in illo monte datũ † § nõ in terra promissionis vbi filii· sed vbi quasi sunt serui z alieni † § mons per omnia § .s. similis
mons est † in arabia: † qui coniun-
† § hec ẽ synagoga que sub peccato generat. § iudaico populo qui nunc est § que terrena diligit
ctus est ei que nunc est † iherusalez
† § hec synagoga timore vel sub peccato seruit § Ecclesia de gentibus congregata
z seruit cum filiis suis. † Illa autez
§ que cum domino gaudet in spe † § quia diligit z ex amore seruit
que surs̃um est hierusalez † libera ẽ
† § credentium felicer † § vere illa que surs̃um ẽ libera est· quia scriptura hoc dicit § in esaya
que est mater † nostra. † Scriptum
† § Amb· Celestis hierusalez sterilis quia nõ parit scdm carnem· nec dolores patitur· sed generat spiritualiter sine passione clamans in letitia
est enim: † Lętare sterilis que non
paris· erumpe z clama que nõ par
† § ab adam § partu non dilectione ꝓponi.
turis: quia multi filij † desertę· ma-
† § legem ad generandum § que carnaliter genera sub lege
gis q̃z eius † que habet virum.
§ duo iunt filii· alter scdm carnez· alter per repromissionem nature † § ad similitudinem ysaac
Nos autem fratres † secundum
§ per gratiam geniti † § Nos sumus filii scdm ysaac.
ysaac promissiõis filij sum⁹. † Sed
§ ismabel vel etiam esau
quomodo tunc is qui secundũ car
nem natus fuerat· persequebatur
§ ysaac vel iacob § sanctum † § qui scdm carnem persequuntur eos qui scdm spiritũ.
† § per hoc probamur filii promissionis
eum qui secundum spiritũ: † ita z
† § patimur ab illis· sed non curandum· quia qd refert scriptura dixisse saram
nunc. † Sed quid dicit scriptura:
§ ita lex z iudei electi ab ecclesia z a gratia pũs
Eijce ancillam z filium eius. Non
§ Id est· mali cum bonis· iudei cum christianis Sicut enim nunc in conuersatõe sunt dissimiles· ita erunt in futuro in retributione.
enim heres erit filius ancille cum
† § quia patimur a iudeis z aliis malis sic ysaac ab ismahel
filio liberę. † Itaq; fratres non su-
§ quia non serui peccati vel legis † § Scilicet celestis hierusalem
mus ancille filij: sed † liberę.

infirmo·z fraudes facit·sic z mō plus persequuntur qui illudēdo seducūt. Et sicut sara tūc ītellexit lusū illū·ita nūc eccla intelligit lusū istū psecutōez

Aug. Omnes qui in ecclesia terrenam felicitatem q̄runt a domino·ad ismahel pertinēt. Ejice·ꝫ erit cum area cęperit vētilari·z antiq̄ vteris.t.ministri gratiā quērentes filij sunt promissionis.

Qua libertate. Aug. Libertas qua liberati sumus a christo·est peccatoz remissio z fide per dilectionem operātis iustificatio

C. V.

Si circūcidamini. Augº. Circūcisio z cętera legalia itanatis z īstitutis nō sūt noxia· licet nō necessaria·magis noxiuz erat ea phibere q̄si noxia. Ꝫētules vero ad talia nō sunt cogēdi·ꝫ si no lūt eis cōgruere vt thimotheus nō sūt prohibēdi·ꝫ si in his confidūt sunt pditi·licz his q̄ illa tenere ne videātur improbata potiusq̄ terminata· gentibº vero nō sunt īponēda ne videātur aut ñ causa promittēdi christi īstituta·aut adhuc promittere ꝫ cessando iaz pateret signa futuri fuisse·q̄ cū honore paulatim deserēdo erāt sepeliēda·nō vt sacrilegia gētium fugienda

Dico. Aut ista legalia post christi passionem sine in eis sperponatur sine nō obseruātibus dixit eē noxia nisi dispēsatorie custodiātur. Vñ inq̄t. Anteqū inciperet noua ꝟdicatio oportuit circūdi. Nūc autē legi fide succedente nichil prodesse fideli addita circūcisio ꝫ obest. Amb Maiº enī malū est ex libero seruum fieri q̄ꝫ nasci.

Debitor ē vniuersę legis. Hoc ō ait vt terroze tā innumerabiliū obseruationum q̄ in lege scriptę sunt·(ne oēs īplere cogerentur·quod nec ipi iudei·nec patres eoz implere potuerunt sicut petrus ait)abstinerēt ab his quibus eos aliqui subīcere cupiebant

A gratia excidit quę ad hoc venit vt cessante onere iustificz·quod q̄ reducit hanc perdit.

Nos enī. Qui ī lege cōfidit amittit gratiā qō ex cōtrario pōt videri qz ex fide iusticia z spes.i.ęterna beatitudo·z hoc facimus per spiritum·ne putemur falli.

Spē iusticię. Id ē·quā sperat iusticia.s. vtā ęternaz·vl q̄ speratur ipsa iusticia. Fides enī esuriens z sitiens iusticiā spat in ea renouari z profi cere. Vel spes iusticię ē christus ex quo spatur iusticia ipsa.

Nam in christo ihesu. ⁊c. His vero qui in christo ihu volūt pie viuere virtutes appetēdę sunt z vicia fugienda. Media vero que inter virtutes z vicia sunt·nec appetēda sunt nec fugienda vt circumcisio z pręputiū quę nihil valent in christo.

Sed fides. Aug. Sine dilectione fides inanis est. Fides cū dilecti one christiani est. Alia ē demonis. Nam z demones credūt z cōtremiscunt

ſ non alio modo sed per eam libertatem per quā nos liberauit qui a peccato ītunis ex dilectione obediens fuit·

Qua libertate christus nos liberauit.

C. V.

ſ z quia liberi.
ſ ñ ē leuior hec seruitꝰ q̄ꝫ idolatia

State et nolite

† ſ nec saltez circumcisione·quia

iterum iugo seruitutis †contineri.

ſ qui sum note autoritatis

Ecce ego †paulus dico vobis·quo

† ſ vt spem salutis in eo habeatis·ſ ſ circuncisio iam non solum non prodest sed obest.

niā si †circūcidamini ſ: christus vo

† ſ nec hoc solum malum erit vobis

bis nichil proderit. †Testificoz

ſ sicut olim ante fidem
ſ iudeo z gentili

aute rursum omni homini circun

ſ pro habenda iusticia. † ſ Id est· ex debito omnia legalia debet implere·quod exigit circuncisio ſ vt enim baptismus suam· sic circuncisio suam exigit iustificationem.

cidenti se: quoniam †debitor est

† ſ Christus non proderit quia vos·qui gratia christi prius pleni eratis

vniuersę legis faciendę†. Euacuati

† virtutibus christi·ſ ſ vos dico·ſ ſ aliter non noceret circuncisio. ſ creditis iustificari.

estis †a christo: †Qui in lege †iusti

† ſ futura·id est·indigni estis beatitudine eterna
ſ Jam habita

ficamini †a gratia excidistis. Nos

ſ qui non fallit

enim spiritu ex fide spem iusticię ex

† ſ ex fide·quia non ex alio·ſ ſ his qui sunt

spectamus. †Nam †in christo ihe

ſ equatur pręputio circuncisio

su neq̄ circuncisio neq̄ pręputiuz

ſ que non ociosa

aliquid valet: sed fides quę per di

ſ dei z proximi † ſ Et hec olim fuit in vobis.
ſ vel charitatem ſ p opa fidei pficiēdo

lectionem operatur. †Currebatis

Qui aūt non credūt tardiores sunt z peiores q̄ꝫ demones. Sed multū interest·vtꝝ quis credat ipm eē christū·an credat in christum. Nā ipsuz christū eē demones crediderūt·nec tamen in christum crediderunt. Ille enī credit in christum qui sperat in christum z diligit christum.

Currebatis bene. Hic laudat galathas z eos p q̄s īducti sunt vt iudaizare vellent vituperat·z ne illis cōsentiāt monet.

Modicū fermētū. Aug. Ne putetis paucoz hoīm insidias cōtemnendas vt ei scintilla pua res est·z pęne vī cernitur non videtur. Sed si fomitē cōp̄hēderit·z nutrimēta sui inuenerit męnia vbes latissimas saltus regiones q̄ cōsumit. Et sic fermētum res modica videtur z nihili. Sed cū farina aspersum totā massam corrūpit·et in illi vim transit oē quod mixtū est. Ita z doctrina peruersa ab vno incipiens vix duos aut tres pmū in exordio reperit auditores·ꝫ paulatī vt cācer serpit corpore. Et iuxta vulgare,puerbiuz vnius pecudis scabies totū cōmaculat gregē Igitur z scātilla statī vt apparuerit extīguēda ē· z fermētū a massę vicina se mouendū z scabiosū aīal a caulē oīm repellendum.

Confido. Ideo cōfidere de his le dicq̄ nō spōte ꝫ circūuenti errabāt. Et iō oīsa mō vera via facile credit eos reuerti.

Conturbat. vt .s. mutato ordine de spiritalibº sitis carnales.

Quicunq̄ ē ille. Occulte inquiunt petr̄ lacerat·cui supra in faciē se restitisse scp̄sit·q̄ nō recto pede incesserit ad ęuāgelij veritatē. Sed nec paulº taz procaci maledicto de eccl̄ę principe loq̄retur·nec petrº dignº vt portaret iudiciū eccl̄ię

Ex q̄ arbitrādū est de alio q̄dā dici q̄ vel cū aplis fuerat·vel ꝺ̄ iudęa venerat·vel ex phariseis crediderat. vel aliq̄s magnº sic apud galathas estimatus vt portet iudicium ecclesię perturbatę.

Ego autem. Inponebatur ei a pseudo q̄ alibi circūcisionem p̄dicaret·sed non eis facile sententiam suaz aperire vellet.

Quid adhuc persecu. ⁊c. Persecutōes enī creberrimas sustinuit a iudeis·eo q̄ doceret credētes de iudeis non debere circuncidi.

Scādalū crucis. Aug. Scandalum erat iudeis p̄dicatio crucis· quia sabbatum z circuncisionem euacuabat. Si vero admitteret circuncisionem non esset eis scandalum z pacifici essent.

Utinā et absc. Ipi vos cōturbāt ꝫ vtinā abscīdātur·nō carnaliter ꝫ vī generādi perdāt ī vob·vel ī alīs nihil pficiāt·ñ solū circūcisi ꝫ abscisi·vt nullā oīno generādi potētiā habeāt·z merito ꝫ opto ne vos redigāt ī seruitutē legis. Vos enī vocati estis a deo in liber.

Abscindātur. Elegāti ābiguo bonū optat·sūt eī spadones ꝑpt̄.r.c.

Ne liber. in occa. Sēsº ē. Cauete ne audito noīe libertatis īpune

vobis peccandum esse arbitremini

¶ Sed per charitatē spūs. Aug. Nō per affectuz carnis charitas habēda ē. sed per spiritum

¶ Omnis lex. Aug. Nam z illa quę ad bonos mores pertinent z illa quę in sacris sunt. cū bn a liberis intelliguntur. nec carnalit obseruantur a seruis. ad charitatem referantur necesse est.

¶ Diliges proximū. Aug. Hoc scptum ē in leuitico. in q recte dicit impleri legē vniuersam. cū tn duo sint pcepta charitatis in quib⁹ tota lex pēdz z pphetę. qz dilectio dei in dilectōe proximi cōtinetur. z ideo i hoc pcepto pfectio salutis est qz sine proximo nō diligitur deus. Qui ei nō diligit proximū suum quē videt. deū quē nō videt. qmo pōt diligere? Cū igit vtrūq; pceptū ita sit. vt neutz sine altero possit teneri. vnuz eoz sufficit cōmemorare.

¶ Sicut teipsum Aug. Sicut se nō pōt proximū diligere. qui nō diligit se. Se aūt non diligit. q diligit i iquitatem. Qui ei diligit iniqtatem odit animam suam.

¶ Comeditis. Vt Criminamini crimina vobis inuicem imponentes.

¶ Ne abinuicē cōsūamini. Per scisma christianę religionis. p vanā gliam vanāq; victoriā mutata occasione charitatis. hoc eorum vicium tetigit. qz dissensio inimica ē dilectōis. Hoc ei maxime vicio cōtentōnis z inuidię pernicio sa inter eos iurgia nutriebantur. quib⁹ consumitur societas z vita.

¶ Dico aūt in christo. Ondit qz sufficiens sit fides xpi sine lege. qz per eam carnem vincunt. z ei⁹ opa z se quūtur spiritū. qsi dicat. Ne detis libtatez in occasionem carnis sed per charitatem spiritus seruite. Hoc autem dico posse esse vobis i christo. z nunquam aliter.

¶ Nō perficietis. Non ait non feceritis vel non habueritis. quia ea non habere non poterant. Sed non perficietis. id est nō opera eorum cōsensu voluntatis implebitis.

¶ Caro enī cōcupiscit ꝛc. Aug. Caro dicta ē cōcupiscere. qz h̄ secm ipsaz agit aīa. sicut auris dz audire. z oculꝰ videre. cū potiꝰ aīa z p aurē audiat. z per oculū videat. Caro ei nihil nisi p aiaz cōcupiscit. h̄ cōcupiscere dz. cū aīa carnali pcupiscētia spūi reluctat. Ipi⁹ ei carnal pcupię cā nō est in aīa sola. nec i carne sola. ex vtroq; ei fit. qz sine vtroq; delcatō nulla sētit

¶ Qz si spū. d. n. e. s. l. Hiero. ad aug. Ex quo apparet qz sub lege est nō dispensatiue. h̄ vere. vt tu intelligas eū spūmsanctum non habere.

¶ Non estis sub. l. Hoc cō modū iā habetis. z iō hęc pars eligenda

§ Que procedit ex spiritu † § quia tunc liberi

p charitatē spiritus † seruite inuicē

† § ideo caritas habenda ꝯ § Id est. vno pcepto charitatis. quia qui illud pcepti ipłet nec mala agit. z quantum potest bona facit

Omnis enim † lex in † vno sermone

§ isto. s. § sine quo nec deus diligit

impletur. Diliges proximum tu

§ qui diligit. i. o. a. s. † § in dilectione proximi lex impletur.

um sicut teipsum. † Q si inuicem

§ in aliquo detrahitis. † § totum deuozatis omnia vitu perando. occasione charitatis hoc vicium eorum tetigit

mordetis z † cōeditis videte ne ab

§ hec sunt causa vestre ꝯsumptōis

inuicem consumamini. Dico au

§ per fidem christi z nunq; aliter † § ratōe § sancto. non enim hoc potest spiritus hōis. § profecte bene operando.

tez in christo. † Spiritu ambulate

§ tunc § delectatōes quas caro suggerit § actu

z desideria carnis non perficietis

§ Sed hoc graue ē § Sp noua in hoc § hoc in bonis manifestum est. vbi est spiritus dei.

§ vel autem.

Caro enim concupiscit aduersus

† § Sed non diffidendum. vel deficiendum § ratio gratia dei adiuta.

spiritum. † Spiritus autem aduer

§ hec contra se. quia vsq; eo vt non permittamini facere quecunq; bona vel mala. z iō melioꝛ in hac pugna cedendum est. i. spiritui. quo volumus bona etsi n perficiam⁹. vo luimus enim vt nulle sint cōcupiscentie sed hoc non perficimus.

sus carnem. Hęc enim sibi inuicē

aduersantur: vt non quęcunq; vul

† § hoc dicit ne desides sint i pugna ꝯ § hec duo oppugnant sed videte cui cedendum est ꝯ § Sācto gubernatore rectore spiritus vestri

tis illa faciatis. † Q † si † spiritu du

† § Quasi. si inquam hoc est ꝯ § Ambro. Que male agentibus posita est.

cemini; † non estis † sub lege. Ma

§ hec sibi aduersantur § Id est. per se apparent mala

nifesta autem sunt opera carnis.

§ large vel stricte † § opus luxurie ꝯ § Etsi non in opere impleatur § vel que est contra naturā

quę sunt † fornicatio † immundicia

§ pudorē non seruare § non pudice viuere † § superfluitas quelibet

impudicicia † luxuria. idolozuz ser

§ pseuerātes § i verbis

uitus. veneficia. inimicitię. contē

§ Quando duo ad idem tendunt † § subita tempestas animi ꝯ § quando inuicem ex ira se petunt.

tiones. emulatōnes. † ire. † rixe. † dis

§ quando partes faciunt in ecclesia † § grece he reses ꝯ § de alienis bonis

sensiones. † sectę. † inuidię. homici

§ assidue § superflue.

dia. ebrietates. comessationes. et

§ ante iudicium duz licet penitere

his similia: quę p̄dico vobis sicut

§ ante hanc epistolam † § non dixit omnia § Quia etiam singula regnum tollunt.

p̄dixi. quoniam qui † talia agunt

regnum dei non consequentur.

§ hec sunt carnis. sed ista sunt opera spiri⁹. que ipsa fructus sunt qz ꝓpter se petenda † § Sancti vel ratiōis gratia illuminate ꝯ § Que a terra ad deum euocat

Fructus autem † spiritus est † chari

† § qō bn placz sibi ꝯ § qui non se iquietāt ꝯ § ad uersorum

tas †. gaudiū. † pax. † patientia. lon

§ expectatōnis § dulcedo animi § largitas rez

ganimitas. bonitas. benignitas.

§ q non intractabilis § de inuisibilibus certitudo † § q modū in dictis vel factis seruat

mansuetudo. fides. † modestia. cō

§ q a licitis abstinet † § quādo recte vtitur licito. † § Quid dicam per singula. lex que iustis non est posita. sed inuustis § Sed contra mala

tinētia. † castitas: † aduersus huiusmodi non est lex. † Qui autem sūt

† § Quos necesse est sequi spiritum § macerauerunt.

christi: carnem suaz crucifixerunt

§ pugnātes § operum † § desideriozum. § vic

cum vicijs † z concupiscentijs. Si

in plerisq; capitulum sextum incipitur.

§ Qui sunt christi ita agūt vt dixi z nos quia sumus christi: ambulemus spiritu. quia spiritu duce z auctore ad hanc vitam venimus

spū viuimus: spiritu z ambulem⁹

§ etiam § Quomodo subdit § seculares

Non efficiamur inanis glozię cu

† § ad contentionem z lites z alia illicita § Hec mala facit gloria inanis § Si

pidi. † inuicem prouocantes: inui

non audemus prouocare

cem inuidentes.

C. VI.

¶ Nos dān abiliter dicit eē sub lege. qs reos facit lex. non implentes legē dum nescientes gratiam de se pręsumunt.

¶ Aug. De natūa z gra. Sub lege ē. q timore non amore abstinet a⁹ malo reus in voluntate.

¶ Idē in eodē. Sub lege. q timorez incutit nō amorē.

¶ Aug. Hęc oīa nō ad voluntatem carnis sed vicia sunt animi. Credere etiam omnia mala accidere animę ex carne: erroꝛ ē ne ab his omnibus mūdem⁹ dyabolum. qui carnē non habet. Sed noīe carnis totū hominem significauit. q viuēdo secūm se in hęc cadit. Nō ei habēdo carnez z viuēdo fm se. i. fm hoiem fact⁹ ē hō filiis diabolo qz z ille fm se viuere voluit. qn i veritate nō stetit.

¶ Regnū dei non cō. Aug. Null⁹ medius locꝰ ē. vt nō sit i supplicio: q n erit i regno

¶ Charitas. Caput ꝓmisit. vn membra sequuntur. Non bene gaudet. qui nō diligit bonum vnde gaudet Non habet pacez veram cum aliquo: nisi eum diligat. Non est longanimis perseuerāter expectando. nisi feneat diligendo. Non est benignus. nisi diligat cui opitulat. Nō est bon⁹ nisi diligēdo Non fidelis salubrit. nisi ea fide. que per dilectionem operatur. Nō est mansuetus q dilectione non moderatur. Non continet se quis ab eo vnde tur patur. nisi diligat vn bonestatur. Merita ꝯ charitatē sic sępe cōmendat. quasi sola sit pręcipienda que non potest haberi sine ceteris quibus homo efficitur bonus.

¶ Gaudiū. Puritas conscientię. Vnde. Non ē impijs gaudere dicit dominus.

¶ Qui aūt. Quasi contra malos posita est lex. Bonis autem posita ē crux. Quod ita ait. Qui autez ꝛc.

¶ Carnē suam cruci. cū vi. ꝛc Aug. in sermone de quadrage. Congruit enim nostrę deuotioni. vt qui domini crucifixi passionem celebram⁹ reprimendarum carnalium voluptatum crucem nobis faciamus. In hac quidem cruce semper in hac vita debet pendere christianus. vt sit fixus clauis z preceptis iusticię. vt christus in cruce clauis confixus fuit.

¶ Si spū vi. Quod communiter supra dixit: ad istos quibus scribit retorquet. z se eis connumerat. per hoc ostendens se non dicere eis quod ipse non velit seruare. Quasi. Non dico vobis quod ipse nolim.

¶ Inanis glozię. Quę est velle vincere vbi pręmium non est.

¶ Inuidētes. Sciendum. quia cum per omne vicium antiqui hostis virtus humano cordi infundatur. in zelo inuidię tota sua viscera serpens

ꝑcutit·z in bac imprimenda malicia quasi postē monit. zelus iste modū nō babet permanens iugiter sine fine·cum alia scelera finiantur. Quātoꝫ il le cui inuidetur successu melioꝛe profecerit tanto inuidus in maius incendi tur liuoꝛis ignibus inardescit. Hinc vultus minaꝛ·totꝰ aspectus· palloꝛ in facie·tremoꝛ in labijs·stridoꝛ in dentibus·verba rabida·z effrenata cō/ uicia·z manus ad violentiam prompta·etsi gladio interim vacua·odio ta men furiatę mentis est armata.

C. VI.

Frēs etsi prę. Hactenus toti ecclesię improbando legem·z commendando grati am·modo ad ꝑlatos qualiter tractent sub/ditos·s. leniter: quia fratres·z si superiores

In aliquo de/licto. Aug. Delictū est declinare a bono. Peccatum est facere malum. Vel delictuz qđ ignoꝛant fit. Pec catum quod a sciente Tamen indifferenter ponuntur. Prǫocu/patio est dum vel ad boꝛam nō videtur q̄d faciendum sit· vel qui viderit vicitur vt ma lum fiat cum latet veri tas·vl compellit infir mitas

Lenitatis. Ne si aliter feceritis nō pa tiatur se argui·sed de fen dere se incipiat ne turpis videatur

Cōsiderās te/ipsū ꝛc. Aug. Nihil ad misericoꝛdiā sic in clinat·cꝫ pꝛopꝛij peri culi cogitatio.

Et sic adim·le. Aug. Id est·charita tem. Ex charitate enī chriſtꝰ peccata nꝛa tu lit·qui etiam pꝛęcepit·vt nos inuicem diligamus.

Nihil. Comparatōe spūalis·qui totum dat gratię.

Seipsum seducit. Non enim seducūt laudatoꝛes eius ß ipse potiꝰ qꝛ cum ipse sit pūtioꝛ cꝫ illi·mauult se in illis quęrere cꝫ in seipso

Pꝛobet. Diligenter inspiciat. **Opus suum.** non peccatum alte/rius·vt pharizeus q̄ dixit. Nō sum sicut cęteri boīm·q̄ nō re ß fallaciꝫ iustꝰ

In semetipso. Id est·intꝰ in cōscientia sua pura. **Gloziam ha/bebit.** Id est·gloziabit z gaudebit.

Et non in altero. Id est·in alteriꝰ laude. s. cū alter eū laudat. Qui eī conscientiam boni operis bēt·nō debet de boc apud aliuz gloziari·z lau dē suā foꝛas fundere. ß in semetipso humiliter gloziari.

Vel ita. Et sic. Id est·si actus suos consideret sciens neminez debere gloziari se habere mundum coꝛ. In semetipso ꝛc.

Et sic in semetipso. Aug. Ambꝛo. Id est·si actus nostros cōsidere mus·nulli nos anteponimus·nec quemq̄ iudicamus. Vere iustus alteruz sibi pꝛeponit·qꝛ plus sua mala scit cꝫ alterius. quoꝛuz cognitio sibi gloꝛia est. Gaudet enim dum cognoscit moꝛbum suum·quem sanare desiderat

Unusquisq; onus suum. Non inquinatur q̄s alieno peccato

Onus Aug. Alia sunt opera pticipandę infirmitatis de quibꝰ supꝛa. Alter alterius onera portate. Alia reddēdę deo rōnis de quibꝰ hic. Con/tra eos qui putant hominez alienis inquinari peccatis·dicit. Unusquisq; o.s.p. Contra negligentes qui nullum curant coꝛrigere·securi q̄ alienis nō contaminentur peccatis·dicit·innicē onera poꝛtate. Onera īfirmitatis inui cē poꝛtamꝰ·dū lenitate irā alteriꝰ sustinemꝰ·z dū ei q̄ lęsit si petit īdulgemꝰ

Diero. Vel p onus intelligitur bonū z malū opus. In scripturis cī onus z in bonā z in malā ptem accipitur. Et sic **Unusquisq; bonus** vl malus, **Poꝛtabit onus suum.** i. mercedē opeꝝ suoꝝ refeꝛet.

Cōicet. Vel bona sua faciat ei cōia·z ne excuset·qꝛ deꝰ nō pōt falli.

Diero Visitatū eī pꝛęceptū ē·vt pꝛędicatoꝛi vbi dei ꝑbeat necessaria ille cui ꝑdicatur. Quę boni appellatōe recte signauit. Sicut z dns i ęuāge lio cū discipulis loquens ait. Cū mali sitis nostis bona dare fil. ve. ꝓuidēs aūt q̄sdā obtendere pauptatē·z ꝓceptū velle eludere addidit. Noli eꝛ·de us nō irri. Q. Nemo se vane excuset·qꝛ deꝰ nō pōt falli. Scit eī coꝛda vīa nō iḡrat facultates. Excusatio veri silis boīez pōt placare. deū ñ pt fallere.

Cōmunicet. Hoc ad subditos· ꝑlati ita Is aūt qui catbeziza tur. i. instruitur z si so lo vbo·nō exēplo·cōi cet ei in oīb⁹ bonis q̄ il le dicet. i. ꝓmunez se ei exbibeat recipiendo· z ope implēdo. Et ne quis dicat·non debeo agere nisi quod in illo video. Subdit. Noli te errare ꝛc. qꝛ erroꝛ ē. Ambꝛosiꝰ Eīsi inde a pud boīes vos excusa tis·deꝰ nō pōt falli. ve re non fallitur·qꝛ red/det pꝛo meritis. Et ħ est. Quę eī seminaue/rit homo ꝛc.

Qui seminat in carne. addit sua. Cū vero dicit. In spi ritu. Non addit suo. Quia semē carnale ex boīe ē. Semē vo spū ale ex spū dei est. Mes sis vero ħ in fine ꝓmit titur. Idcoq; in semi/nando perseuerantia opus est.

In carne in spū Ambꝛo. Hō ex spiritu constat z carne. Ideo de vtroq; seminat·poꝛ ro homo etiam chriſti anus ad ꝓparationez spiritussancti caro est.

Qui aūt se. in spū. Diero. Augꝰ. Id est·qui spiritui dat assensum ex fide cum charitate seruiendo iusticię z legem spiritualiter intelligendo.

Non deficiamus. Si homo non imposuerit finem operi·nec deꝰ imponit remunerationi. Quantum seminauerimus in operibus·tantū me temus in fructibus. Et quantum auiditas inquirentis se dilatauerit·tm se aperiet ad pꝛemium manus retribuentis·quia sic recipiet quisq; quomo do facit·quia qui foꝛtis erit ad seminandum·foꝛtis erit ad metendum.

Tempore suo. Non statim deus facit quidquid ad salutem oꝛatur nec ideo negat·quia differt·sed tempoꝛe suo. i. congruo pꝛęstet.

Dum tēpus habemus. Tempus seminandi est pꝛęsens vita qua currimus. In bac licet nobis quod volumus seminare. Cum vero transie rit·tempus operandi anfertur. Vnde·operamini duz dies est·veniet noꝛ quando iam nullus poterit operari.

Ad oēs. Ambꝛo. Diero. Omnibus impendenda est misericoꝛdia. In quo pꝛęponendi sunt iusti qui sunt ex fide. Q omnibus etiam inimicis no stris qui scelerati sunt persequentes ecclesiam: testis est dns · benefacite bis qui oderunt vos·diligite inimicos vestros·quia z ipsi homines·quibus in boc dominus pluit z solem dat. Aug. Dicit tamen scriptura·da misericoꝛ diam·z ne suscipias peccatoꝛem. Et impijs et peccatoꝛibus redde vindictā bene fac humili·z ne dederis impio·quia altissimus odio babet peccatoꝛes z impijs reddet vindictam. Quod est·ne cuiquā ideo bene facias quia pec catoꝛ est·sed quia homo·vt non sis ad vindicandum remissus·nec ad sub/ueniendum inbumanus. Odias in illo quod deus odit. i. quod malum est z coꝛripe z persequere vt perimas·z conserua qđ homo est. Et non suscipi as vt velis saluuz in eo q̄ malus est·z ne dederis per boc qđ malꝰ est · ß qꝛ hō·vt nulli homini claudatur misericoꝛdia·nulli peccato relaxetur impuni tas·persequamur ergo in malis pꝛopꝛiaz iniquitatem· misereamur in eisdē

† ſ offerꝫ in die iudicii manipulos operum ·vnde venientes aūt venient cū exul·portan·manipulos suos·z accipitur hoc de bonis tantum.

suum † poꝛtabit. Communicet aūt

ſ Id est· instruitur

is qui catbezizatur verbo: ei qui

† ſ ñ in malis·si ea agit·vt lex sit tibi dux· nō bō

se catbezizat in omnibus † bonis.

ſ non pōt decipi

Nolite errare: deus non irridetur

ſ Sed ab eo quisq; capitqꝫ meretur ſ pꝛesentis vite laboꝛe† ſ boꝛum mercedem recipiet

Quę ei seminauerit homo: † hęc et

† ſ Qui de lege carnaliter sentit ſ Qui omnia q̄ facit etsi qua bona tamen ideo facit·vt carnaliter ei bene sit. ſ carnalia vicia.

metet. † Quoniam qui seminat in

ſ vt de carne† ſ ꝓuenientē messē ſ † ſ nibil me lius ꝓuenit carni cꝫ coꝛruptio.

carne sua: de carne z † metet † coꝛru

ſ qui spiritui dat assensū.

ptionem. Qui autem seminat i spi

ritu: de spiritu metet vitam ęternā

ſ Quasi. ita se babeant pꝛelati erga subditos et subditi erga pꝛelatos·vt dixi·vtrocꝫ autem scilicet pꝛelati z subditi † ſ alias deficiamus

Bonum autem facientes non † de

† ſ nō debet deficere operādo·qui non deficiet in metendo· ſ opoꝛtuno z conuenienti

ficiamus: † tempoꝛe enim suo me

ſ qꝛ metemus.

temus non deficientes. Ergo duz

ſ in bac vita ſ vt sit perfecta dilectio

tempus babem⁹· operemur bonū

† ſ Qui sunt de familia nostra per fidem.

ad oēs: maxie aūt † ad domesticos

communem condicionem

¶ Ad omnes. Augustinus. Omnibus enim pari dilectõne vita ęterna optanda est · et si non omnibus eadem possunt exhiberi dilectionis officia quę fratribus sunt maxime exhibenda. Ambro. Hiero. Quia faciliores et propensiores in bono circa fratres esse debemus · quia sumus inuicem membra. Si enim in cunctos liberalitatis frena laxantur · maxime in domesticos fidei. i. christianos qui habent eundem patrem · eiusdemq; magistri appellatione censentur.

Omnibus ergo, impẽ dẽda est misericordia in quo prępondẽdi sũt iusti · qui sunt ex fide

¶ Aug. de doctrina christi. Omnis peccator inquantum peccator est · non est diligendus. Et omnis homo inquantum homo est diligendus est propt deum · deus vero propter seipsum. Et si deus propt se · omni homine amplius diligendus est. Amplius quisq; deum debet diligere q̃ seipsum. Itẽ amplius alius homo diligendus est q̃ corpus nostruz · quia propter deum omnia ista dilegẽda sunt · z potest nobiscum ali⁹ homo deo perfrui · quod non potest corp⁹. Omnes autem homines eque diligendi sunt. Sed cũ omnibus prodesse nõ possis · his potissime consulendũ est · qui p locorum z temporum vel quarumlibet rerũ oportunitatibus constrictius tibi iũgũtur

¶ Videtis autem Augustinus. Post q̃ ad moralia opera exhortat⁹ est · redit ad illud vnde prius agebatur. Ne scilicet · legales obseruantię teneantur. Hiero. Ne quis autem sub nomine eius fallat incautos cauet finem epistole manus sue annotatione complens. Ab hoc enim loco manu sua vsq; ad finem scripsit.

¶ Qui cogunt. Ambrosius. Isti erant pseudo · qui sic christum prędicabant vt z legem seruandam docerent · Crucez prędicabant : vt a fidelibus questum habeant · legem : vt iudęis placeant.

¶ Ut crucis christi persecutõnem. Hieronimus. Forte hoc ideo dicit · quia romani imperatores Caius cęsar, z octauianus z augustus leges promulgauerunt vt iudęi vbicunq; essent proprio ritu viuerent et patrijs cęrimonijs deseruirent. Quicunq; enim circunciſus erat · licet in christum crederet · quasi iudęus habebatur in gentibus. Qui vero incircunciſus se non esse iudęum pręputio pręferebat · persecucionibus tam gentiliũ q̃ iudęorum fiebat obnoxius. Has igitur persecutiones qui galathas deprauauerant · declinare cupientes · circunciſionez pro defensione discipulis psuadebant. Naz nec iudęi persequi eos poterant · nec gentiles quos videbant z proselitos circuncidere · z ipsos legalia seruare.

¶ Absit gloriari nisi in cruce. Augu · Ideo crux in fronte credẽtiũ vbi est sedes verecundię figitur · vt de nomine eius fides non erubescat · et magis dei gloriam q̃ hominum diligat. Signum veteris testamenti circũciſio in latenti carne · signum noui crux in libera fronte ibi enim occultatio hic revelatio est. Illud sub velamine · hoc est in facie. Crucem autem vt in ea gloriemur dominus suo gestans humero pro virga regni nobis commendauit. Hoc ergo obprobrium z deformitatẽ christi non erubescamus sed veneremur. Non est enĩ magnum in sapientia dei vel maiestate vel potestate gloriari · sed in cruce · vnde impi⁹ insultat · z irridet philosophus

¶ Mihi mundus crucifixus est. Aug⁹. Contigit plerunq; vt homo mundum mente non teneat · Sed tamen mundus eum in suis occupationibus astringit · z mortuus est homo mundo · z mundus quasi viu⁹ eũz conspicit : dum alio intentum in suis actibus rapere contendit · sed nec paulus mundum cupit · nec mundus eum · vt in duobus mortuis neuter neutr̃ videt · quia igitur nec paulus mundi gloriã quęrebat · nec a mundi gloria ipse quęrebatur. Ideo z se mundo z mundum sibi crucifixum gloriatur.

¶ Et ego mundo Nec ego in mundo aliquid cupio · nec ipse suuz aliquid in me cognoscit. Sicut dominus ait : Venit enim princeps mundi hui⁹ z in me non habet quicquam.

¶ Super illos et super israhel. Duas partes hic significauit super quas manet pax z misericordia dei · s · gẽtiliũ fideliũ z iudeorum credentiuz.

¶ De cętero. Nõ vult per turbulentas contentiones tedium sibi fieri de re quantũ satis erat exposita. vt sicut in greco legitur. De cętero. Nemo mi laborem exhibeat · vel prębet calicz vt rursũ in vobis necessitatem habeam laborandi. Aug⁹. Hiero. Laborem enim prębet magistro · qui aliter sętit q̃ docuit.

¶ Stigmata. Aug⁹. Stigma ẽ punctũ vel nota aliquo ferro facta. Stigmata ergo

§ vt firmius predicta teneatis
fidei. Videte autem qualibus lit-
† § vt sciatis hanc epistolam a me missam z per hoc magis obediatis ·
teris scripsi vobis † mea manu.
§ opus fuit vt scriberem · quia pseudo instant § iudeis ifidelib⁹
Quicunq; enim volunt placere in
§ carnali obseruatione † § improbitate · non ducunt ratione
carne · † hi cogunt vos circuncidi :
§ propter hoc § que pro cruce infertur
tantum vt crucis christi persecuti
§ ab infidelibus iudeis † § Ideo tantum · non enim pro lege placent · vel non amore legis hoc faciunt.
onem non patiantur. † Neq; enim
qui circunciduntur legem custodiunt · sed volunt vos circuncidi : vt
§ Id est · de carnali circunciſione in qua dolor ẽ vobis § dolore vestro. † § apud iudeos · eo q; taz multos proselitos faciant. † § illi in carne gloriantur.
in carne vestra † gloriẽtur † Mihi
† § vnde mũdi philosophus erubuit : ibi apostol⁹ thesauruz repperit
autem absit gloriari † nisi in cruce
† § quid enim prodest
domini nostri ihesu christi : † per
§ Quod illi visum est stultitia apostolo factum est sapientia z gloria. † § concupiscentie mundi non habent dominum · nec mund⁹ iã se ingerit · z ego contra eum fortis
quem mihi † mundus crucifixus ẽ
§ ideo solum in cruce glorior
z ego mundo. In christo enim ihe
§ quasi equalia sunt deo circunciſio et pręputium.
su neq; circunciſio aliquid valet ·
† § Ambrosius. Noua vita § Id est · regeneratõ
neq; pręputium : sed † noua crea-
§ ego in cruce glorior § rectitudinẽ
tura. Et quicunq; hanc regulam
§ mẽtis § a deo § gẽtiles
secuti fuerint : pax super illos et
§ Id est · remissio peccatoz § etiã † § iudeos · nõ carnales · sed qui dei · id est · spirituales.
§ de peccatis.
misericordia z super † israhel dei.
§ ãmodo · vel de cetero pro ut due dictões · id est de alio preter fidem · id est · de legalibus. † § vt iterum cogar scribere de eodem § mihi : cui non est
De cętero nemo mihi † molest⁹ sit.
facienda molestia. † § Signa militie christi · que me comprobant eius esse.
Ego enim † stigmata domini ihe-
§ pro fidelibus · quasi diceret · quod vos nõ attenditis † § Quod non pseudo. † § non lex
su in corpore meo † porto. † Gratia
domini nostri ihesu christi cum spi
§ ratione · vt veritatem sęp intelligatis † § per hoc verbum hebreum vera esse que locutus ẽ ostẽdit.
ritu vestro fratres † amen.

Epistola ad galathas explicit.

Argumentum in Epistolam ad ephesios incipit.

Ephesij sũt asiani · hi accepto verbo veritatis perstiterunt in fide. Hos collaudat apostolus scribens eis ab vrbe roma de carcere · per tychicum diaconum

appellat. quasi notas pęnarum de persecutionibus quas patiebatur. Et ẽ sensus. ideo non debet mihi fieri molestia · quia ego habeo alios conflict⁹ z certamina quę in persecutionibus quas patioz mecum decertant.

¶ Gratia domini. Conclusio epistolę quasi subscriptõ · qua z in nonnullis alijs epistolis vtitur. Quasi vt prędicta teneatis. Gratia. Non dissensio non legis seruitus · non rixa · non iurgium

¶ Ephesii sunt asiani. Hi per paulum non fundati ꝫ confirmati in fide · firmiter in ea steterant · z bonis operibus. His scribit a roma de carcere per tichicum confortatoriam epistolam · cuz vlterius non esset eos visurus Sciens eos bonos non arguit de culpa. Sed ne relabantur timendũ erat z quia nullus est adeo perfectus qui crescere non possit · hortatur ad vlteriora · z ne recedant pro suis tribulationibus teneantq; suas ordinationes · p̃ sertim ne perfectio erigat in tumorem · ostendit de quo statu ad quã dignitatem vocati sunt · dicens omnia eis vel apostolis ipsis vel toto humano generi beneficia per solam gratiam data. Est igitur intẽtio apostoli ephesios in bonis habitis confirmare · z ad vlteriora prouocare · nec non ad humilitatem gratiarumq; actionem.

Sciendum sane q̄ hanc epistolam quā nos ad ephesios scriptam habemus heretici z marcionistę ad laodicenos attitulant.

Paulus apostolus. More suo salutationem premittit. Deinde grās agit dō exponēs pr̄i bñficia būano generi p̄stita. p̄ipis aplis spēaliter idulta. deinde z ephesijs ipsis. ostendens a q̄ z ad quid vocati sunt deinde christi dignitatem z p̄latōem ondit. postea ad patiaz z caritatez eos ūitat. vnitatē fidei z ecclesię cō mēdās z dona gratię enumerans. tandē ad certamē exhortans cōtra principes tenebrarum. militię christianę armaturā describit.

Sanctis. Perfectis z nō solū eis ß z **fidelibus.** q̄ si nō sancti. vel in fide sani.

Sanctis. Exercitio v̄rtutū. **Et fidelibus.** fide recta quę ē in christo ihesu. Ambros⁹. Recte illa duo posuit. tūc ei. p̄desse ac credit bona vita si fides est in christo ihū Tunc vere sancti sunt si fideles sūt ī christo. Vel distingue inter sanctos z fideles. vt scōs intelligas maiores z perfectiores. fideles min⁹ perfectos.

Benedictus. Premissa salutatōe. Incipit ab actōe grārū. innuens oia esse ex deo.

Benedictus et benedixit. Unum q̄dē bñdictōis verbū ß pro cōgruētia persone varię dēt intelligi Bñdr ab hoīe deus. cū laudibus dignis extollitur. Nō aūt a deo cū de⁹ ei grę suę dona imp̄titur nō meritis illius ß mia sua.

Qui benedixit Enumerat bñficia q̄ a deo p̄ christū toti hūano generi sunt data. Duas dei p̄ordinatōes z earū effect⁹ q̄z altera ē de p̄nti ad iusticiā. Altera de futuro ad cozonā. Nec dicūtur sic duę quin una sit dei p̄destinatio. q̄ est ipe de⁹ ß qz de duob⁹ est ipsa dei p̄ordinatio eterna. s. de iusticia ī p̄nti. z de gloria in futuro. Deus aū mūdi p̄stitutōem. cū null⁹ q̄dquā meruerat. p̄ordinauit q ī tpe gr̄ę aliq̄s a pditis separet. z iustos z ūmaculatos faceret. P̄ordinauit etiā q illos iustos ad etnā bēitudinē pduceret. hanc p̄ordinatōnū alteraz b iplet q iustos facit. Alterā in futuro adiplebit q̄ erit oīm perfectio. A qua p̄sūmatōe oīm incipit. vtens p̄terito p certitudine futurę rei. Qui bñdixit nos meritis nostris maledictos. in futuro exaltabit. p̄dādo immortalitatem.

Quattuor ponit. duas p̄destinatōes. z earum duos effectus.

Qui bñdixit. Effect⁹ scōę p̄ordinatōis. q̄ adiplebitur in futuro. a q̄ incipit. qz summū bonū cū ait. Qui benedixit.

Sicut elegit nos a.m.con. Aug⁹. Ne q̄s g̃ putz aīas cū deo eternas. z tūc aliq̄d meruisse iuxta errorē illoz. q̄ aī hęc visibilia dicūt q̄sdam fuisse animas scās. z ideo tunc fuisse electas.

Sicut elegit. Hic ponit primā p̄ordinatōnem. q̄ est de p̄nti tangens effectus ei⁹. Q. Benedicet nos in futuro. qđ z si videtur ex meritis.

C. I.

Paulus apostolus ihesu christi † ſ non meis meritis. ita vos per eam. quidquid estis **per † voluntatez dei**

ſ Scribit vel mandat. vel ego paulus scribo vel mando

sanctis omnibus qui sunt ephesi. ſ tunc prodest bona vita. ſi fides in christo.

z fidelibus omnibus qui sunt in ſ opere christi non suis meritis. † ſ ante alia salutat ſ iustificationis ꝫ ſ tranquillitas mentis z reconciliatio ad deum

christo ihesu: † Gra vobis z ꝫ pax a ſ per quem omnia condita sunt z restaurata † ſ Sine quo nulla bona dantur nobis.

deo patre nostro. z † domino ihesu † ſ corde ore opere ſ Sit a me. a vobis. ab omnibus ꝫ ſ generatione eterna

christo † Benedictus deus z ꝫ pater † ſ pro quo nobis beneficit

domini nostri † ihesu christi qui be ſ benedicet. i. in futuro exaltabit dando immortalitatem † ſ meritis nostris maledictos ꝫ ſ omnimoda exaltatione. que erit tota spiritualis etiā in corporibus. que tunc habebunt naturam spūs.

nedixit † nos in ꝫ omni benedictōne † ſ habita in celo. vnde commendabiliores ꝫ ſ operante christo.

spirituali † in cęlestibus ꝫ in christo † ſ prima predestinatio. ſ Ita gratis hoc faciet ſ gratis ꝫ ſ predestinando ꝫ ſ per ipsum christū

ihesu. † Sicut ꝫ elegit nos in ꝫ ipso ſ Id est. anteq̄ essemus † ſ ad hoc elegit: vt essemus in tempore gratie ſ elegit vt essemus. nō quia futuri eramus

ante mundi constitutionez: † vt es † ſ per bona opera ſ virtutibus ꝫ ſ a crimine a malis.

semus † sancti ꝫ z immaculati in ſ Id est. intus vbi conspicit. non extra vbi homines vident ſ vel vt eum conspiciamus † ſ non hominū ꝫ ſ in charitate hoc fecit. nō meritis ꝫ ſ dei vel ipsorum † ſ alia z secunda predestinatio. ad eternam vitam ſ Elegit nos ipse vtiq̄.

ꝓspectu † eius ꝫ in ꝫ charitate. † Qui ita tamen gratis erit sicut z p̄ma p̄ordinatio gratuita ē. qz merita q̄ p̄videbat futurā vitam ex gratia sunt z dei dona sunt. Coronat enim in nobis deus dona sua. non quę ex nobis sunt merita.

Elegit. vt essemus sancti. Aug. de p̄dest. Nūo ei eligeret eos q̄ nōdū erāt nisi p̄destinādo. Elegit g̃ p̄destinās nos Et sicut ī elegit. eo q̄ tunc sancti essemus. ideo nec iō qz sancti futuri eēmus. Sed potiꝰ elegit nos ad hoc vt ī tpe gratię essemꝰ sancti per bona opa. Non ergo quia futuri eramus elegit. Sed vt eēmus sancti Ideo q̄ppe futuri eramus. qz elegit ipse p̄destinās. vt tales per gratiā ei⁹ eēm⁹. Sed pelagianus veritati resultans ait: P̄rescibat deus q̄ eēnt futuri sancti z ūmaculati p liberę volūtatis arbitrium. Et ideo eos in sua p̄scia q̄les futuros eē p̄sciuit elegit. Elegit inq̄ antq̄ eēnt p̄destinans filios. q̄s futuros sanctos p̄sciuit. Nō fecit. nec le facturū. ß ipsos facturos eē p̄uidit. Quē cōfutat hic aplus dicēs. vt essemus sancti ⁊c.

Qui predestinauit. Posita p̄destinatōne q̄ ptinet ad iusticiā z sanctitatem vitę p̄ntis. ponitur hic alia ptinēs ad vitam eternā. cui⁹ effectū supra notauit.

In laudem glorię gratię suę. M. gloria gr̄a est eterna adoptio.

In qua gratificauit. Effect⁹ p̄me p̄ordinatōis ad iusticiā

In dilecto filio Ambro. Diligēs enī deus pr̄i vnigenitū suum. etiā illis quos diligit z quibus vult filius diuina largitur.

In quo habem⁹ re.i remiss. Ambro. Duplicem gratiam ostendit. qz z redemit z peccata nostra non imputauit.

Quę superabūdauit. Hactenus de his quę toti humano generi modo de his quę singulariter apostolis dedit.

In dispēsatōe. Id est. in plenitudine tpis. dispēsati a deo. Id ē. in hoc tpe gr̄ę. q̄ implere q̄ ceteris tpibus p̄missa vel p̄figurata sunt. diuina p̄uidētia rōnabiliter dispensauit. Si enī penitus ignari essent hoīes non p̄docti: nō reciperent christū. z nisi prius de naturali z doctrinali conuicti lege: supbi paruipenderēt christi aduentum.

Instaurare. Aug⁹. Instaurantur aūt quę ī cęlis sūt. cuz id qđ inde cecidit in angelis redditur ex hoībus. Instaurantur aūt q̄ in terris. cum ipsi homines qui p̄destinati sunt in eternam vitam a corruptionis vetustate renouantur.

Omnia quę in cęlis. Id ē. angelos. Vel **Instaurare.** Id est. supplere. **Quę in cęlis.** Id ē. numerū angelorū diminutū implere.

Quę in cęlis. Aug. in enche. Non pro angel⁹ mortuus ē christus. ß ideo pro angelis fit quidquid hoīm per eius mortem redimitur: quia cum

eis redit homo in gram p⁹ inimicitias qs inter hoies z scos angelos ·z ruj nę angelicę damnum reparatur. Et vtiq; nouerunt angeli sancti docti a deo·cuius veritatis, terna cotemplatõe beati sunt·quanti numeri supplementum de genere humano integritas illius ciuitatis expectat.

¶ Quę in terra. Id ẽ hoies qui pecca to depranati erãt Vt

¶ Quę in celis ·i· aias scoz·q̃ sunt in ce lis. Et quę in terra Id ẽ·scos qui ad huc in terra ·z hoc In ip so Id ẽ per xpm.

¶ In quo et nos sorte. Ne apli in q̃b⁹ supabũdat gra videre rentur meruisse meli⁹ alijs·oñdit cos ita gratis·vocatos non meritis sicut fuerunt z alij.

¶ Sorte. Sors dz gratia. Quia non est hois electio·ꝑ volũtatis dei· vñ tunica dñi desuper texta quę charitatem significat· sorte prouenit.

¶ Omnia opera tur.. Aug. Ambrosi⁹ Etiaz velle· vt simus vt nemo glorietur in hoie. Vex est ei· non vos me elegistis ·ꝑ et ego vos ꝛc. laus autẽ glię dei ẽ·cuz multi acqruntur ad fidẽ sicut gloria medici cuz multos curat.

¶ In quo et vos Modo venit ad ea q̃ dedit ephesijs.

¶ Cum audisse tis. Cuz causa notat hic z tempus.

¶ Propterea. Enumeratis bñficijs humano generi ·vel apostolis vel ephesijs collatis·q̃d de eoz beneficijs sentiat· aplus subdit. s. q̃ gras agit· z rogat supaddi· ne illi superbiãt·ꝑ vltra tẽdant.

¶ Memoriam. Aug. Cogrue pro iã datis ꝓmittitur gratiarum actio. Qui ei est orandus vt faciat. Illi est gratiarum actio reddẽda cũ fecerit ꝑ est memo. ꝛc.

¶ Ut deus. Quasi ad impetrandum non obtendo merita· sed q⁹ de⁹ z pater christi ꝛc.

¶ Ut deus dñi nostri ihesu christi. Distingue deus pater z de⁹ christi est z pater· Sed deus christi est scom humanitatem·id est·quia christus homo natus ex femina. Vnde in psalmo dicit. De ventre matris mee deus meus es tu· Ostendens patrem esse deum suum·quia homo factus ẽ Homo enim de ventre matris natus est·z scom hominem de virgine natus est deus· vt non solum pater illi esset·qui eum de seipso genuit·sed etiã deus esset·quem de ventre matris hominem creauit. Quasi ergo est pater filio ex vtero suo·de ventre matris deus non de suo. Vnde ipse ait ascẽdo ad patrem meum z patrem vestrum de. m. z de. vest.

¶ Oculos cordis vestri. In imagine ergo sua cognosce autorẽ ei⁹· qui corporali sensu non attingitur. Ne ergo putetis corporeo sensu deum attingi·sed oculis mentis ipsum audite. In corpore vbi diuersa membra sunt·alibi audis alibi vides. In corde autem tuo vbi diuersa mẽbra nõ inueniũtur. ibi audis vbi vides ad hoc illuminet oculos.

¶ Ut sciatis quę sit spes voca. Hoc dicit vt propensiores sint. Ambrosius. quia cum plene scierint qui fructus est credentium· propensiores fient circa excolendam religionem. Vel ita vt spes proprie accipiatur. Et est vt sciatis·q̃ sit scilicet voluntas eius·i· quantũ valet spes vitę eterne ad quam vocat· Et sciatis quę sit adimpletio eius spei. Qd ita ait. Et q̃ sint diuitię glię eius.

¶ Et quę diuitię Dic quid nomie spei intellexerit apit· Spẽ enĩ accipit rem sperata m.

¶ Quę sit supereminẽs. Quoddã enim incrementuz glorię habebunt summi doctores· vltra illud quod cõmuniter omnes habebunt. Habebunt enim omnes eundem denarium. Sed differt stella a stella in claritate. Et erunt diuerse mansiones ĩ domo patris. Et inter alios clarius fulgentes apostoli alti⁹ sedebũt Vnde ĩ tabernaculo dñi super mensam fca ẽ corona interrasil' alta digitis quattuor opiens totã mensã· et sup eaz altera corona aureola ·ꝑ coronaz altam digitis quattuor q̃ mẽsã opiebat· glia vitę eterne signatur q̃ omnes electi fruẽtur·q̃ etiam quattuor libris euangelij digito dei· id est·spũsancto scriptis annunciatur. Et erat interrasil' ꝑ diũsitate meritoz. Corona aureola super illaz est pfectio remuneratõis eoz· qui in doctorib⁹ excellunt.

¶ Suscitans illũ ꝛc. Exẽplũ ãt glę sanctoz cõsistit ĩ resurrectõe saluatoris· vt in ea ꝓgnoscãt fideles qd eis promissum ẽ. Simili ei modo extollũtur supra celos cuz christo sicut ipse dicit; pater volo vt vbi ego sum·illic sit z minis. m. Quia z corp⁹ christi quod ẽ ecclesia in ipsa dextera. i. in ipsa bĩtudine erit. Quãuis enim corpus nostrum nõdum ibi sit·tamen spes nostra iam ibi est. Et ideo dominus post resurrectionem iussit discipulis piscantibus· vt in dexteram partem mitterent retia. Qui etiam dixit se in iudicio agnos ad dextram hedos ad sinistram esse positurum.

¶ Ad dexterã suam. Dextera ẽ beatitudo eterna que sanctis datur· sinistra ẽ miseria q̃ impijs Nulla ei forma corpis de⁹ finit' z cõcluditur.

¶ Super oẽm principatũ. Hoc dicit propter incarnationem filij dei· vt etiam homo factus super omnes celos esse dicatur z super oẽm creaturam·habens nomen eius per naturam·non per adoptionez

¶ Sub pedibus. Per pedes plena subiectio notatur ·qua omia merito sunt ei subiecta·quia per euz facta. Vel sub pedibus. Ambro. Id est·

ꝑ ipsos homines † ꝑ Id est · per christum ꝑ ꝑ aduentus enim christi salus est z sanctis qui tam cum christo sunt·z illis qui adhuc futuri sũt ꝑ ꝑ per quem.

que in terra sunt·ĩ ipso· In quo ꝑ vt vos ꝑ diuina electõne † ꝑ primo preparatz nos sorte vocati sumus † predesti ꝑ per interiorem gratiã ꝑ nõ per merita

nati scdm propositum eius qui ꝑ etiam in apostolis † ꝑ Quasi·qualiter nos magis elegit ad officium apostolatus·nescimus·sed tamen consilio fecit non temere ꝑ Id est scom voluntatem·que est ex ratione

omnia operatur † secundum consi † ꝑ vt per nos alii laudent gloriam eius.

lium voluntatis suę·† vt simus in † ꝑ z ideo tales esse debemus per quos alii laudent. ꝑ nos

laudẽ † glorię eius: q̃ añ spauimus † ꝑ In cuius fide z vos estis·per hoc q̃ audistis verbum veritatis. Quasi sperauim⁹ in christo

in christo. † In quo et vos cum au ꝑ quasi non ante·sed post. ꝑ scilicet

disseris verbũ veritatis · euãgeliũ ꝑ cuius operatione credẽ.

salutis vestrę. In quo z credentes ꝑ diuisi a grege dyaboli per spiritum sanctuz·qui promissus erat·vel qui promittit hereditatem et est arra eius.

signati estis spiritu promissionis ꝑ vel pignus.

sancto: qui est arra hereditatis no † ꝑ vt vltra non dominetur nobis inimicus † ꝑ remedit vt habeat·non vt perdat

strę·† in redemptionem † acquisitõ

nis in laudem glorię ipsius. Pro ꝑ Quasi cum audiuisset. s euangelium credidistis

pterea z ego audiens fidem vestrã ꝑ qua in christum credidistis sine admixtione legis. ꝑ opera

que est in domino ihesu · z dilecti charitatis offensa

onez in omnes sanctos: non cesso ꝑ bene noui qui estis Et ideo non vos sed deum laudo · qui hoc fecit. ꝑ deo ei enim qui fecit gratie aguntur ꝑ habitis bonis † ꝑ vteriora vobis implorans.

gratias agens pro vobis · † memo

riam vestri faciens in orationib⁹ ꝑ Scom humanitatem

meis: vt deus domini nostri ihe

† ꝑ christi scom deitatem ꝑ Scom etiam humanitatem † ꝑ Et si iam sapientes

su christi · † pater glorię · † det vo ꝑ det vobis sapientiam de celestibus plenius q̃ modo habetis. † ꝑ non vt obscure sed sine velo eum agnoscatis

bis spiritum sapientię z † reuelatõ ꝑ Scilicet ꝑ ne putetis corporeo sensu deum attingi

nis i agnitiõe eius · illũminatos ocu † ꝑ vbi imago dei in qua renouaris in agnitione dei ꝑ rationis † ꝑ plenius q̃ modo ꝑ quãta

los † cordis vestri · † vt sciatis quę ꝑ res sperata ad quam vocat credentes ꝑ hec est spes

sit spes vocationis eius: z quę di † ꝑ gloriose hereditatis eterne scilicet beatitudinis que ideo hereditas quia firmiter habebitur. † ꝑ communiter

uitię † glorię hereditatis eius † in sã ꝑ Id est·q̃ nos apostoli pre alijs habebimus gloriam vt non fletus sed tendatis ad aliud maius quod habebimus ꝑ glorie.

ctis · z quę sit supereminẽs magni † ꝑ virtute dei danda nobis ꝑ apostolos ꝑ de illa beatitudine scom quod potenter operatus ẽ in christo

tudo † virtutis eius in nos · qui cre

dimus scdm operationem poten

tię virtutis eius quam operatus ẽ ꝑ cuius membra sumus ꝑ z ideo cum illo eadez nos habituros credimus † ꝑ ita scilicet.

in christo · † suscitans illum a mor † ꝑ Stabiliter ꝑ Id est·ostendens hominem christum eternaliter beatum † ꝑ In sede iudicaria z potestate iudicandi· vnde amodo videbitis filiuz hominis sedentem a dextris virtu. d. ꝑ quia omne iudicium dedit pater filio

tuis · z † constituens † ad dexteram ꝑ dignitas ex loco.

suam in celestibus supra omnem ꝑ dignitatem hominum ordinum.

principatum et potestatem · z vir

tutem et dominationem et om ꝑ non solum super hos quattuor sed super omne nominabile vel quod iã scitur·vel in futuro scie

ne nomen quod non solum nomi

natur in hoc seculo sed etiã in futuro · ꝑ non solum preest omnibus dignitate sed et potestate quia z sub eo sunt. ꝑ quia per eum facta. † ꝑ plene vel sub humanitate.

z omia subiecit sub † pedibus eius

humanitate·que per pedes significatur·qz sicut pes ẽ inferior ps corporis ita in christo inferior natura ẽ hũanitas etiã quã angeli adorant.

¶ Et ipsum. Postq̃ pmemorauit dignitatẽ christi· ad nos redit ostendens eius dignitatem·ad nos pertinere. Quasi ita exaltauit deus christum Et hec exaltatio eius ad nos pertinet· quia ipse talis est caput z nos corpus vt ei participemus.

¶ Caput. Aug⁹. Scdm deitatẽ qz oẽs ab ipso facti. Etiã spm humanitatẽ q̃ ei cõiũgitur ecclesia natura z gratia. Nã de plẽitudine ei⁹ oẽs accepim⁹.

¶ Plenitudo eius. Ambro. Qz adiplet⁹ p eos· tñ ens oĩa in oĩbus ℔ z in futuro.

¶ Adẽ. Cũ ingressi ad cõfessionez flectũt genu christo. adipletur: qz recedẽtes videntur euacuare eum.

¶ Oĩa ẽ in oĩbus qz mẽbra nihil ei cõferunt·℔ ipse oĩa mẽbris qz ei⁹ virtute sunt quod sunt.

C. II.

¶ Et vos cũ essetis mortui. Cõmemorat pora vt in boĩs humiliẽtur·z certũ sit· qz si inimicis ℔ data sũt· magis amicis data buntur· q̃ apls optat q̃i dicat. Caput ẽ oĩs ecclesie z vẽm· qz vos cõunificauit·cũ.i. quã nos eẽtis mortui· l'nos q̃ credidim⁹ habemus spẽ hereditatis· z vos scz credidistis. Deus añt conuiuificauit vel ihesum suscitauit zc.

¶ Principẽ. Scz id ẽ·beelzebub·qui est pnceps malignor spirituum. vel intrãsitiue principẽ spiritum

¶ Principẽ erroris dicit spm aeris in q̃ dñatur.

¶ Aeris huius. Caliginosus aer infernus est demonuz.

¶ Spũs. Id est·spirituum ponitur ei gtũs singularis p plurali.

¶ In filios diffidentie. Quid·nisi opa sua mala z in primis maxime qz ipsam diffidentiã z infidelitatẽ qua sint inimici fidei p quam scit eos posse mundari. Aug. Iniquam ergo obstinatõem·cũ de⁹ plerũq̃ facere dz nõ instigãdo z inspirãdo ℔ deserẽdo facit· vt illi.i. spũs maligni operentur ĩ filios diffidentie·quod deus iuste permittit.

¶ Et eram⁹ natura. Ac si dicat. Cum hec predicta fuerunt in nobis non desperet gentilis quin par iudeis fiat.

¶ Filii ire. Aug. Cum ira dei nascuntur mortales·quia peccante adaz vicium pro natura inoleuit. Tenebatur enim iusta dãnatione genus hũanum·z erant omnes natura filij ire. De qua ira dicit dominus. Qui nõ credit in filium non habet vitam·℔ ira dei manet super eum. Non ait venit·℔ manet. Cũ hac quippe ira omnis homo nascitur. Ipsa est illa ira cum qua omnes nati sum⁹ cui nascẽdo hesim⁹. Ira de propagine iniquitatis de massa peccati. Aug. in li. retract. Natura hoĩs vere ac ꝓprie dz·qua'sine vicio ab initio primũ condita est. Trãslato añt verbo vtimur·vt naturã dicam⁹ etiã q̃lis nascit'hõ. Scdm quã locutõez dz hic. Erã⁹ natura filij ire. Aug

ℑ Id est·quia† ℑ qz adeo alt⁹ est·ℑ in quo omnes sensus ecclesie spirituales scz dona gratie.

z †ipsum dedit †caput super omnẽ
ℑ que in celo z in terra duz confitẽtur hunc esse per quem facti sunt ℑ vnita ei natura z grã

ecclesiam que est corpus ipsius·z
ℑ implens eum vt habeat omnia membra ℑ †qz ab ipso sunt.

plenitudo eius qui †omnia in omnibus adimpletur.

C. II.

Et uos conuiuificauit cum essetis mortui †deliℑ olim ante fidez ℑ nec scientes mala vestra † ℑ dimittendo que
iubentur† ℑ agendo prohibita

ctis z †peccatis vestris·in quibus
ℑ Scilicet ante fidem † ℑ de alio ad aliud declinantes·ℑ conuersationem que vos allicit

aliquãdo †ambulastis †ℑ scdm secu
ℑ et† ℑ Id est· qui habz ptãtẽ in hoc aere caligioso nunc cũ hominibus ĩ mundo·z quia ita vicini nobis sũt spiritus inuisibiles· magis sunt timendi.

lum mundi huius·scdm †principẽ

potestatis aeris huius spiritus·
ℑ princeps. ℑ adhuc·iõ erepti sint grati ereptori, ℑ quantum deus sinit† ℑ qui diffidũt

qui nunc operatur in filios †diffide eternis·vel de quibus·id est·quorũ salute diffidimus ℑ peccatis† ℑ iudei z gentes

dentie. In quibus z †nos omnes
ℑ agentes vitam nostram †ℑ agentes.

aliquando cõuersati sumus †in de
ℑ concupiscentiis que ex carne† ℑ Etiã actu

siderijs carnis nostre †faciẽtes vo
ℑ ea in quibus caro delectatur † ℑ Id est· ea in quibus caro non delectatur sed anima cogitat·vt heretice prauitates ℑ Et voluntatez
ℑ vel mentiuz

luntatem carnis z †cogitationum
ℑ nos iudei† ℑ Id est·per patres·ℑ ℑ debitores ℑ per originale peccatum·ℑ ℑ eterne pene.

z eramus †natura †filij †ire·sicut z

ℑ gentiles† ℑ Quãuis essetis mortui· deus conuiuificauit ℑ nõ alius·ℑ ℑ Quia z actualia z originalia dimittit

ceteri. †Deus autem †qui diues ẽ
ℑ non propter meritum nostrum

in mia propter nimiam charita-
† ℑ iudeos vel gentes ℑ vel vos

tem suam qua dilexit †nos: z cum
ℑ Non modo postquam iusti·sed et cum.
ℑ vel essemus

eramus mortui peccatis· conuiui
ℑ ad simil. christi·z hoc per gratiam christi.

ficauit nos in christo cuius gratia
† ℑ sicut nos iudei·ℑ ℑ cum christo·ℑ ℑ tanquam perfectum enunciat quod futurum est ℑ iam spe.

estis †saluati: †z †conresuscitauit z
ℑ vt iudices† ℑ per hoc qz estis in christo ℑ in fide christi

consedere fecit in celestibus †i chri
† ℑ ita hic in spe fecit vt in re compleret in die iudicii· vel ideo vt posteris nostris

sto ihesu: †vt ostenderet in seculis
† ℑ dona gratie abundantia

superuenientibus †abundantes di
ℑ quod oculus non vidit·nec auris audiuit· vt tantum detur quantum mens inuestigare non potest·ℑ ℑ datas ℑ non meritis †ℑ eius † ℑ plus q̃ digni·vel super intellectus nostros quod plene capere nequimus ℑ existentes.

uitias †gre sue i †bonitate †super
† ℑ in bonitate ℑ preeunte·id est·gratuita dei voluntate

nos in christo ihesu. †Gratia eni
† ℑ quia cooperatur fides, bone dei voluntati vel gratie †ℑ ℑ Id est·fides.

estis saluati †per fidem: z †hoc non
ℑ Id est·vt nature vre† ℑ pure non partim ex operibus tuis.

ex vobis. Dei enim †donum est·nõ
ℑ nemo† ℑ extollatur ℑ operibus.

ex operibus: vt ne quis †glorietur

Ipsius enim sumus factura creati
ℑ per christum

in christo ihesu i operibus bonis:
ℑ antequam ad ea surgere possetis. † ℑ non vt confisi gratie dei ociosi simus.

que preparauit deus· vt in †illis

¶ Consedere fecit in celest. Nõ inanit℔ fideliter iaz cõputat factum·qd futurũ esse non dubitat. Certe eĩ in celestibus christ⁹ iã sedet·nondum autem nos. Sed spe certa tenemus.

¶ Superuenientes abũ. diui. Aug⁹. In futuro eĩ seculo, apparebit, donũ dei ĩ remuneratiõe credentiũ qd̃ ocul⁹ nõ vidit·nec auris audiuit. Et hę sunt abũdãtes diuitie vt tantum detur quãtũ mẽs inuestigare nõ potest.

¶ Et hoc non ex vobis zc. Aug. Ne forte dicas, pmerui et ideo accepi. Nõ putes te pmerendo accepisse. Gra precessit meritum tuũ·non gra ex merito ℔ meritũ ex gra Nam si gra ex merito emisti nõ gratis accepisti. Oĩa merita prece-
dit gra· vt dona dei cõsequntur merita mea Et ne quis aliter intelligat, pter arrogãtes z suã iusticiam cõstituere volẽtes plani⁹ aperit subdẽs. Ipsi⁹ ei zc

¶ Ne quis glorietur. Aug. ad bonif. Nõ hoc ideo dicit·qz opa bõ pia cogitatõe facta frustrẽtur: cũ de⁹ reddat cuiq̃ ℑm opera eius·sitq̃ gloria dei opanti bonuz· ℔ quia opa ex gratia· non ex opib⁹ gra. Bonũ igit est hoĩ· vt de virb⁹ arbitrij sui nõ presumat quia ille qui putauit sine eius adiutorio se posse custodire qd̃ dedit· profectus in longin qua z viuens prodige cuncta consumpsit·z miseria attritus· z in se reuersus dixit. Surgam z ibo ad patrem meum· quã cogitatõez bonam non haberet·nisi z ipsam illi in occulto pi misericordissim⁹ inspirasset.

¶ Ipsi⁹ eni sumus. Nemo debet gloriari. quia nos creati in fide z in operibus sumus factura. id est·opus eius·vel sumus creati per facturam·i· operationem·z ita nec de operibus per fidem gloriandum est·cum fides et omnia ex gratia.

¶ Creati. Aug⁹. Non ea creatione qua homines facti sumus. Sed ea ℑ qua ille dicebat qui iam vtiq̃ homo erat. Cor mundum crea in me de⁹ zc.

¶ Creati zc. Aug. Hec est gra Que preparauit. ℔ ẽ p̃destinatio·qz p̃destinatio est gratie p̃paratio·gra est ipsa donatio q̃ est z ipsius p̃destinationis effectus·que p̃destinatio sine p̃scientia eẽ non potest. Potest añt esse sine p̃destinatione p̃scientia·p̃destinatione quippe deus ea p̃sciuit·que fuerat ipse facturus, p̃scire autem potens est etiam que ipse nõ facit·sicut quecunq̃ peccata. Quia etsi sunt quedam·que ita peccata sunt vt sint etiam pene peccatorum. Unde dictum est. Tradidit eos deus in reprobum sensum zc. Non ibi peccatum dei est·sed iudicium. Predestiatio

ergo dei in bono ẽ· eiꝰ
cꝫ effectus bonꝰ ẽ. Il
le itaqꝫ opatur boĩem
bonũ ꝛ custodit· q̃ icõ
mutabilit bonꝰ ẽ· sꝑ cꝫ
ab illo fieri ꝛ pfici de/
bemus ei inhꝙrẽtes

¶ Propter qꝺ. Ut sciatis omĩa eẽ a gratia dei. Cõtulerat indeos ꝛ gẽtes· qꝺ vtri cꝫ sub peccato· nunc ostendit gentes fuisse ĩ digniores ꝛ improperi a indeorum perpessas vt modo equales in/deis: magis sint obno xĩ gratię dei.

¶ Aliqñ vos gentes. In quibusdã co diebus reperitur scri ptum eẽ qui: ibi vos q̃ gẽtes eratis ꝛ scõm ℔ suspensũ ne legitur vs/cꝫ ibi· nunc autem in christo ẽ. c. 2 tamẽ manente sensu.

¶ Hospites. Ho spes· quasi hostĩ pes· eo qꝺ cum suscipieba/tur in domum· pone bat dominus domus ꝛ qui suscipiebatur pe dem super hostium· ꝛ datis dextris inrabat qꝺ pacificus eẽt ingres/sus.

¶ Qui fecit vtraq; vnum. Ipse enĩ est lapis angularis in quo duo populi· tan/quam parietes de di/verso angulo venien tes sibimet q̃i in pacis osculo copulantur

¶ Parietẽ. Id est· obstaculum hinc ex le/ge· inde ex idolatria. Ambrosius. Maceria est congeries lapidum sine cemento· vt fit cir ca ortos. Paries er/go macerię· qui facile destrueretur veniente gratia· quę ꝛ legem a/monit· ꝛ corda gentiũ ab ydolatria conuer/tit. Medius vero erat vt neuter populus al teri concordaret. Stã te autem hoc pariete: erant inimicicię ira et inuidia inter eos quę abolita sunt ꝺstructo pariete.

¶ Faciens pa/cem ꝛc. Facit pacem inter ipsos· vt ambos conciliet deo patri.

† ſ Id est· quia hec bona a ꝺo habetis memores e. vt magis grati ſ Id est· qꝛ hoc habetis ſ vt sci atis omnia esse a gratia dei

ambulemus. † Propter quod me ſ ante conuersionem † ſ qua les genti· veteres peccatores degentes.

mores estote· qꝺ aliqñ vos † gen/ ſ in carnalibus.

tes eratis in carne· qui dicebami/ ſ immundicia ſ ꝛ non vere ẽ

ni pręputiuꝫ· ab ea quę dicitur cir ſ non in spũ ſ non a deo ſ Et

memores estote qꝺ vos qui nunc tales.

cuncisio in carne manufacta: qui ſ malo. † ſ promissione christi que fiebat iudeis

eratis in illo tempore sine † christo † ſ quibus non courebantur iudei

alienati a † conuersatione israbel. ſ Etsi legez ꝛ prophetas recepistis ſ eratis ſ ad

uenticii † ſ Id est· legis moysi ꝛ prophetarum

ſ facte si

ꝛ hospites † testamentoruꝫ promis liis abrae vt de eterna hereditate ſ ꝺi noticia.

sionis spem non habentes: ꝛ sine ſ eratis ſ tam malo ſ in tpe gratie

deo in hoc mundo. Nunc autem ſ per

in christo ihesu vos qui aliquan/ † ſ a deo ꝛ ab israbel non loco· sed merito † ſ q̃/

uis eratis longe· tamen † ſ deo ꝛ non carnalib⁹ sed spiritualibus iudeis

do eratis, longe: † facti estis † ppe † ſ Id est· per christum· sed non quoquo modo·

sed in sanguine christi. † ſ Inter nos iudeos scꝫ ꝛ gentes ꝛ deuꝫ.

in sanguiẽ † christi. Ipse enim † pax † ſ vtrunq; populum † ſ in fide ꝛ moꝺꝰ † ſ qꝛ

ſ per hoc vniuit

vestra qui fecit † vtraq; † vnum: † et ſ obstaculum quod erat inter hos duos populoſ

† ſ quia n on stabi

lis nec alicuius roboris † ſ Et per hoc.

medium parietez † macerię † solues † ſ assumpta vel immolata † ſ exponit parietem

quantum ad partem iudeorum

inimicicias † in carne sua· † legem ſ quantum ad ea que mandabat· id est carnales

obseruantias non quantum ad veritatem quam pręsignabat † ſ preceptis euangelii· que ex ratio

ne sunt

mandatorum † decretis euacuans ſ prius diuisos per legem coniungat in fide eius

ſ vel pſum

vt duos condat in semetipso· in ſ Ambro se solo· aliunde non est nouitas

ſ rel um ſ vel ũ ſ vel nẽ ſ destructis inimicicijs

vno nouo homine faciens pacem ſ positos ſ ecclesie

vt reconciliet ambos in vno cor/ † ſ per hoc conciliat deo qꝛ pro peccato se obtu

lit ꝛ per euangelium illuminauit.

pore † deo: per crucem interficiens ſ † ſ per assumptam humanitatem apparens

inimicicias in semetipso. † Et veni † ſ Etsi non in sua persona· sed in apostolis

† ſ ad deum tie i per se

ſ gentibus

ens † euangelizauit † pacem vobis † ſ a deo ſ Qui a idolatre ꝛ sine lege. ſ Et ideo

magis grati † ſ iudeis qui vnum deum colebant

qui † longe fuistis· ꝛ pacem † bis q̃ † ſ qꝺ pacez fecit· effectus indicat· quia ambo ha

bemus facultatem accedendi.

prope· † quoniam per ipsum habe

ſ ꝛ hoc † ſ per eundem spiritum qui per christum omnibus dat

mus accessum ambo in † vno spiri † ſ Et quia gentes habent accessuz· ergo iam a tẽ

pore fidei.

tu ad patrez. † Ergo iam non estis ſ indigniores ſ extranei a deo ſ contra

hospites.

hospites ꝛ aduene: sed estis ciues ſ contra aduenas † ſ innixi

ſ de bono in melius prouecti.

sanctorum· ꝛ domestici dei † super † ſ christum vel doctrinam· id est super vetus ꝛ

nouum testamentum· quia quod apostoli predica uerunt prophete predixerunt· vnde· fundamenta eius in montibus sanctis.

ędificati super † fundamentum a/ ſ existente

postolorum ꝛ prophetarum ipso ſ quia consummat † ſ Quia duos coniungit † ſ qꝛ

firmus sustinet

summo † angulari † lapide christo ſ per quem ſ tã de gentib⁹ q̃ꝫ iudeis

ihesu: in quo omnis ędificatio cõ/ † ſ in fide. ſ per augmentum vsq; quo sit tem

plum deo † ſ remotione viciorum

structa † crescit in templum † sanctũ ſ operatione domini † ſ ephesii· vt alii † ſ ad si

militudinem aliorum edificamini

in domino. In quo ꝛ † vos † coędi † ſ vt sitis habitaculum

ſ vel habitaculum.

ficamini in † tabernaculum dei in ſ operante.

spiritu sancto.

C. III.

Huius rei gra ſ Qui tentus sum modo rome

tia ego paulus vinctus ſ pro christo ihesu † ſ Quia gentibus predicaui

verbum salutis.

ihesu christi † pro vobis gentibus ſ pro vobis dico· si scitis me esse apostolum ve

strum· quod nemo ignorat· ꝛ cum pro apostolatu vinctus: tunc maxime pro vobis

si tamen audistis dispensationem

gratię dei quę data est mihi in vo † ſ data est mihi dispensatio in vos· quia michi

innotuit est diuinum occultum ſ Id est· nõ obscure· sed aperte.

bis: † quoniam scm reuelationeꝫ ſ a deo ſ occultum dei.

notum factum est mihi sacramen † ſ ipse pax nostra † ſ in breuitate.

tum † sicut supra scripsi in † breui ſ Etsi breuiter tamen aperte ſ attẽti·

prout † potestis legentes intellige ſ Quid scilicet † ſ habitum † in hoc occulto a

gnoscendo

re prudentiam † meam † in ministe † ſ misterium ſ qꝺ gentes saluande per christum

ſ preteritis· s· quibuslibet

rio christi † quod aliis generationi ſ ita plene sicut nunc

bus non est agnitum filijs homi/ † ſ q̃ plene † ſ cum impleri videtur.

num· † sicuti † nunc reuelatum est

odisti longe es.

Non estis ho/spites. Id est· indi/gniores in fide· sicut olim recepti in lege. Et aduenę. Id est· extranei a deo. Sed ciues· Id est· eiusdẽ iuris ꝛ dignitatis ĩ do mo dei. Sancto/rum· Non carnalis israel. Et domesti/ci. Id est· familiares. Dei. Quibus arca/na reuelat.

¶ Ciues et dome stici. Augustin⁹. Du as ciuitates faciunt duo amores· hier usa/lẽ facit amor dei. Ba biloniam amor seculi Interroget se quisq; quid amet· ꝛ inueniet vnde sit ciuis.

¶ In ipso. Aug⁹. Ne apostoli vel pro/phetę in quibus fun/data est ciuitas se tene rent in se· in christo to tum innititur primo fundamento· quod fũ damentum in summo est· non in imo· vt in corporali fabrica.

¶ Crescit. Nemo tam perfectus qui nõ possit crescere.

C. III.

¶ Huius rei gra tia. Ostẽso qꝺ per chri stum facta est pax ꝛ re conciliatio· hic ponit per quę ipsi cędifica ti· quia deus reuelauit salutem ad gentes per tinere ꝛ misit eis prędi care· ꝛ facit pati pro eis· vt magis sint deo grati· ab vltimo autẽ incipit dicens.

¶ Huius rei gratia. Id est. pro hac re gra ta mihi· vt vos cędi/ficemini· vl pro gratia dei implenda in hac re.

¶ Si tamen au/distis. Id est· intelle xistis gratiam· id est· a postolatum dispensa tuꝫ a deo· qui scit qua re me ad hoc officium elegit· vel apostolatuꝫ per quem diuersis di/uersa pensamus. Am/brosi⁹. Per hoc vult eos scire· quia dei iudicio a christo missus est prędicare gentibus mysterii gratię dei.

¶ Sicut supra scripsi in breui. Scꝫ ipse pax nostra. Ibi namq; mysteriorum sibi reuelatoꝝ summam pro modico sermone perstrinxit. Nõ tã totũ qꝺ nouerat pferens· cꝫ ostendens ex modico.

Et prophetis. Prophetę quidem priores ꝓscierũt olim hoc de gentibus ꝙ vocandę eẽnt ⁊ futurę participes doni dei·sed hoc latuit ꝙ sine lege salus eis per fidem.s.christi.

Per quã.fac.sum mi. Ambro. Per prędicatõnem suam cognitũ est donum dei·quod deus dat gentibus iuxta operationem virtutis suę·q̃ suscitauit christum·in quo omnes salui sine opere legis.

Minister. Non enĩ est meum·⁊ ita nullę in gratię reddendę ꝭ deo.

Inuestigabiles. Per suam naturam·sed per gratiam ⁊ reuelatõnem sancti spirit⁹ inuestigabiles sũt fidelibus.

Absconditi in dño. Aug⁹. In mundo absc̃ditę sũt causę rationales omnium rerum quę naturaliter fiunt sicut leni absconditus fuit in lumbis abrę quando decimatus est. In deo causę eor· quę per gratiam fiunt·siue eor· q̃ ad ꝭ significanda mirabiliꝫ non naturaliter fiunt· quę ministrãtibus angelis fca sũt Vñ sic dicit·absconditi in deo. vt innotescęret principibus. Non indiget deus nunciis vt inferiora hęc ab eis discat q̃ stabiliter nouit omnia Habet autẽ nuncios propter nos ⁊ propter ipsos·quia eis bonum est deo assistere· vt cũ de inferioribus consulant·⁊ iussis eius obediant. Non latuit eos mysteriu⁊ regni cęlor quod oportuno tẽpore reuelatum est pro salute nostra quo liberati eis coniungimur. Illis ergo innotuit a sęculis·quia omnis creatura non ante sęcula· sed a sęculis·cum quibus cępit filius ante sęcla Vñ in persona sapientię añ sęcula fũdauit me.

† ꝭ Qui interpretantur scripturas ꝭ nouis.

sactis apostolis eius ⁊ † prophetis
ꝭ per spiritus ꝭ hoc ẽ misteriũ sc⁊ ꝭ ĩ futuro.

in spiritu: esse gentes cohęredes
ꝭ modo in ecclesia cuz iudeis † ꝭ quia ad eos vt ad iudeos

⁊ concorporales· ⁊ † cõparticipes
ꝭ facte abrae de hereditate·⁊ concorporatione.
† ꝭ hoc totum per incarnationẽ christi· ⁊ per meam predicationem·non enim prodest incarnatio nisi predicetur

promissionis eius † in christo ihe-
ꝭ euangelii

su per euangelium cuius fact⁹ sum
† ꝭ Scđm gratuitum donum eius ꝯ ꝭ non meis meritis ꝯ ꝭ ꝙ persecutor fit apostolus· hoc enim est vt quodlibet miraculum.

minister † scđm † donum † gratię dei

quę data est mihi scđm operatio-
ꝭ inquam

nez virtutis eius. Mihi enim om
ꝯ ꝭ non potestate·sed pro prioribus humilior.

nium sanctorum † minimo data est
ꝭ tam magna ꝭ inter gentes

gratia hęc in gentibus euangeliza
† ꝭ Que prorsus intelligi non possunt
ꝭ vel ĩestimabiles ꝯ ꝭ multa dona

re † inuestigabiles † diuitias christi
ꝭ per prędicationem ⁊ miracula ꝭ de hac re que q̃ mirabilis·ex quãta dilectõe † ꝭ he sunt diuitie inuestigabiles ꝯ ꝭ adimpletio arcane redẽptõis

⁊ illuminare omnes ·quę † sit † dispẽ
† ꝭ celati ab omnium seculorum creaturis ⁊ existentis in sola noticia dei qui fecit ꝯ ꝭ nõ in scĩs

satio sacramenti † abscõditi † a sęcu
† ꝭ sic absconditi a seculis·vt tamen innotescat.

lis in deo qui omnia creauit: † vt i
ꝭ diuersis ordinibus angelorum

notescat principatibus ⁊ potesta-
ꝭ que sunt in celo vbi ⁊ nos crimus † ꝭ q̃ dona dei recipit.

tibus in cęlestibus † per ecclesiam
ꝭ de reparatõe hominum.

multiformis sapientia dei scđm p̃
ꝭ Complen

finitionem sęculorum· quam fecit

dam ·vel fecit·id est·cõpleuit

in christo ihesu domino nostro.
ꝭ quia per christum implenit deus pater ꝭ xpo
† ꝭ contra tribulatiões·vel future hereditatis certitudinem.

In quo habemus † fiduciam ⁊ ac-
ꝭ in re ipsa ad patrez † ꝭ merito ꝓfidẽtie habite

cessum: † in confidentia per fidem
ꝭ Id est·quia habetis accessum ⁊ alia bona que supra dicta sunt ꝭ a fide ⁊

eius. Propter quod peto ne de-
bono opere ꝭ propter tribulationes meas.
ꝭ que sunt.

ficiatis in tribulationibus meis
ꝭ probandis ꝯ ꝭ Si statis in eis ⁊ non deficiatis

pro vobis: quę est † gloria vestra.
ꝭ Et ꝭ ne sc⁊ deficiatis a fide ꝭ bũlio ꝯ ꝭ sensuz mentis·vel exteriora corpis genua

Hui⁹ rei gratia flecto † genua mea
† ꝭ vt merito eius obtineamus

ad patrẽ † domini nostri ihesu chri
ꝭ Ex cuius dispensatione sunt nobis patres· ⁊ in celis angeli nobis prouidentes·in terra ꝑlati ꝭ deo patre

sti. Ex quo omnis paternitas in cę
ꝭ ad patrez flecto

genua mea.

lis ⁊ in terra nominatur: vt det vo
ꝭ copiam † ꝭ mateſtatis sue ꝭ cõ

bis scđm diuitias † glorię suę vir-
stantiam qua sitis roborati in interiore homine qui ab hostibus non potest attingi· ⁊ hoc per spiritum sanctum ꝭ Inde erit non deficere

tutem corroborari per spũm eius
ꝭ et prius det

in interiori homine habitare per
ꝭ sunt enim aliquando fores heretici in quibus christus non habitat † ꝭ vnde securi de auxilio

fidez christũ † in cordibus vestris
ꝭ ordo vt in charitate † ꝭ a similitud̃.arborum. ꝯ ꝭ a similitudine domus· quia in eis spiritussãctus habitat

in charitate † radicati ⁊ ꝯ fundati ·
† ꝭ perfecte intelligere ꝭ sicut

vt possitis † comprehendere cũ om
oẽs sancti † ꝭ quanta esse debet ꝯ ꝭ charitatis.

nibus sanctis: † quę sit † latitudo ⁊

vt illis qui maioris dignitatis sũt·⁊ per quorum ministerium illa nunciata sunt cognita fuerunt ex parte vtputa familiaribus ⁊ nunciis illis. Sic qui minoris dignitatis sunt in cognita essent.

Huius rei gratia. Vos peto ·⁊ deo supplico vt gr̃a cooperetur vobis. Et hoc ẽ qđ addit · Hui⁹ r. g. In quo oñdit eos hic proprię voluntatis arbitrium. Sed ne illud sufficere putent addit Flecto ge.me.

Ad patrem·Ẽ tum in greco habetur Qz añt in latinis codicibus additum est domini nostri ihesu christi ·bene conuenit ꝙ orabat·vt merito eius obtineamus cui prope ⁊ naturaliter est pater nobis añt adoptiue

Paternitas nominatur. Etsi non vere est·vt deus qui ẽ pater omnium creatione·⁊ fidelium recreatõne quos adoptauit in filios. Vel nominat· id est· nominabilis est Ab illo enim qui ẽ pater omnium ⁊ angeli ĩ cęlo·⁊ hoĩes in terra acceperunt vt pies alios vocarent. Et nota ꝙ christus dei vnigẽitus per naturã adoptõnis beneficio patrẽ se eẽ significat dicens. Fili dimittuntur tibi peccata tua. Similit

In deo. Habet enim deus in seipso absconditas quorundam factorum causas· quas reb⁹ conditis non inserit·easq̃ implet.non illo opere prouidẽtię·quo naturas instituit vt sint. Sed eo quo illas administrat vt voluerit· quas vt voluit condidit. Ibi est ⁊ gratia per quam salui fiunt peccatores. Non enim per naturam vicio depranatam· ꝭ per dei gratiam homo restauratur.

Vt innotescat. Datum est mihi euãgelizare ⁊ illuminare. Videte quantum est hoc·quia per hoc accrenit aliquid angelis qui multa secreta ĩ bis didicerunt.

Principatibus et po. Dicit beatus hieronimus dignitates memoratas mysterium ad purum non intellexisse donec completa est passio christi·⁊ apostolorum prędicatio per gentes dilatata. Vnde in esaia angeli admirantes dixerunt. Quis est iste qui venit de edom. Et in psalmo. Quis est iste rex glorię.

In cęlestib⁹. Quia ibi primitus ecclesia fuit·quo post resurrectionẽ ⁊ ista ecclesia congreganda est vt simus equales angelis dei.

Multiformis. In greco multipharia·non solum varia· sed multa varietate distincta. Quia immensus est christus·sed concipitur· vagit infans in pręsepio·sed ab angelis laudatur in cęlo. Herodes persequitur·sed magi adorant. Ignorant pharisei·sed stella demonstrat·baptizatur a seruo·sed vox tonantis patris auditur. Timet pati·sed sponte ad passionem venit. Vult transferri calicem·sed petrum qui calicem timebat accusat.

Scđm prefinitõez ꝛc. Quę enim in sui natura simplex est· scđm ea quę aguntur in seculo·quę deus prefinit·i· prefinit·i· prędordinauit est multiformis cum variatur multiformiter. Et ne videãtur sibi contradicere in prędictis sententijs sacrę paginę doctores·ita potest determinari qđ dictum est

Per fidem christũ in cord. Aug⁹. Fides tua de christo·christus est in corde tuo.

In charitate radi. Dico etiaz vt radicati·i·firmiter plantati·a similitu.arbo.quę quanto plus terrę figitur·tanto plus crescit· ⁊ vberius fructus reddit.

Cum oibus sanctis. Aug. Hęc est cõmunio cęlestis rei·p. hi non sua quęrunt·sed quę christi sunt.i.cõmoda priuata non sectantur·ꝭ in communione vbi salus omnium ẽ ꝑsulunt.

Vel. Quę sit latitudo. Charitatis· quę vsq̃ ad inimicos extendi debet ·⁊ cum hilaritate bene operari·quia qui tristis dat:perdit quod dat Opus ergo est latitudine charitatis ne pereat quidquid boni facis. Sed quia abundante iniquitate refrigescit charitas multorum·opus est longitudine. Vnde subdit. Et quę longitudo. Charitatis. Hęc est perseuerandi longanimitas·vbi quodammodo perseueratur. Vnde. Qui perseuerauerit vsq̃ in finem ·hic saluus erit. Et quę sublimitas. Charitatis· Hęc est ꝙ sursum cor dirigatur·vt deus in pręmium expectetur. Nam

si bene operaris etiam vsq; ad inimicos Et hilariter tribuis·habes latitudinem. Etsi in bis vsq; in finem perseueras·habes longitudinem. Sed si omnia hec non propter mercedem supernam facis·altitudinem non habes ⁊ ita iam nec latitudo nec longitudo. Nam habere altitudinem est cogitare deum·amare deum·⁊ gratis amare ipsum adiutorem· ipsum coronatorem·postremo ipsum premium deputare·non aliud ab ipso q̄ ipsum expectare. Si amas: gratis ama·si vere amas·ipse sit merces quem amas. Et

quid profundū.

Charitatis. Id ē·possitis intelligere occultū dei iudiciū·quare isti dat·non illi· de profūdo enim iudiciorū dei que scrutari ⁊ cōtēplari nequimus procedit omne quod possumus Quod possum video vnde possum non video· nisi quia noui eē a deo. Quare autem illi ⁊ non illi det·multum est a me abyssus est ⁊ profunduz. Nūc ergo ipsa charitas in bonis operibus exercetur ad subueniendum alijs·⁊ vsq; ad inimicos porrigitur·⁊ hec latitudo est. Nunc lōganimitate adūsa tolerat·⁊ in eo qđ veraciter tenuit perseuerat·⁊ hec longitudo ē. Hoc autem totum propter adipiscendam patriā ēternam facit· que illi promittitur in excelso ⁊ hec altitudo est. Existit vero ex occulto illa charitas·⁊ hec est profundum.

¶ Que sit latitudo. Augustinus. In operibus charitatis que extenditur vsq; ad inimicos diligendos sicut christus·qui orauit pro inimicis· quod ostensum in cruce sua fuit·que in latum tensa est a dextera in sinistrā vbi manus fixe per quas opera signantur que in bilaritate decet esse. Et **que longitudo.** Charitatis·q̄ scilicet vsq; ad finem duret· vnde cum dilexisset suos in finem dilexit eos. Quod signatum est per longitudinem crucis a sursum vsq; deorsum. Et **que sit sublimitas.** Id est·quo tendat charitas, scilicet ad ēternam beatitudiem·que notatur per partem crucis supra positam. Et **quid sit pfundū.** Charitatis· Quod totum portat vt pars crucis in terra fixa in abdito que non videtur·id est·misericordia dei que occulto dei iudicio prouenit· per quam charitas in nobis est. lōga·lata ⁊ alta· Vel pfundū charitatis sunt ecclesiastica sacramēta· que sunt profunda ⁊ inuestigabilia·⁊ sunt fundamentum charitatis sine quibꝫ non valet.

¶ Que sit latitudo. Quod sit mysterium crucis. Augustinus. Sciendu q̄ in bis verbis figura ⁊ mysterium crucis ostenditur. Qui enim quia voluit mortuus est·⁊ quomodo voluit mortuus est. Non frustra ergo mortis tale genus elegit·in quo latitudinis huius ⁊ lōgitudinis ⁊ altitudinis magister tibi existeret·qui dixerat: Tolle crucem tuam ⁊ sequere me. Tollitur crux·cuz spiritu facta carnis mortificantur. Quamdiu ergo euacuatur corpus peccati·q̄diu exterior homo corrumpitur·⁊ interior renouatur de die in diem·tempus est crucis. In cuius ergo potestate erat mori vel non mori ⁊ sic vel non sic mori·non frustra crucem elegit· vbi te huic mundo crucifigeret. Nam latitudo in cruce est transuersum lignum vbi figuntur manus quod ad bona opera pertinet·quia ibi manus extenduntur. Longitudo ē ab ea parte ligni·que ab ipso transuerso ad terraz tendit·⁊ ab ipso vsq; ad terram cōspicua est·ibi corpus crucifigitur ⁊ quodammodo stat·que statio perseuerantiam significat. Altitudo autem in illo ligno est· quod ab eodē transuerso sursum caput versus eminet· per quod signatur supernorum expectatio. Profundum vero est in ea parte ligni que non apparet que fixa terre occultatur. Vnde totum illud surgit. Quod profunditatem significat gratuite gratie·in q̄ multoꝫ ingenia pterūtur id vestigare conātia.

§ vbi stando perseueratur† § vt deꝰ premiū† § occultum iudicium quare illi dat illi non

longitudo ⁊† sublimitas ⁊† profun

† § possitis ex parte vt imitemini· que superemi nec ⁊ plene sciri non potest· vel charitas scientie supereminet alii charitati·quia quanto melius intelligitur·tanto plus diligitur

duz.† Scire etiam supereminentē

† § qua vos dilexit ⁊ que vestram superat

scientię † charitatem christi: vt im

§ per has scientias § eundo † § hic virtutem post beatitudinis

pleamini in omnem † plenitudinez

§ ego hoc vobis oro· ei autem sit gloria qui potest facere

dei. Ei autem qui potens est om

§ complere in nobis

nia facere superabundanter q̄ pe

§ quia plus intelligimus q̄ petam?

timus aut intelligim us scōm vir

§ potest hoc in vobis sicut fam fecit in nobis a postolis. † § ei ipsi·id est· soli non homini qui nihil ex se

tutez que operatur in nobis: † ipsi

† § pro his que fecit in ecclesia ⁊ in christo.

gloria † in ecclesia ⁊ in christo ihe

† § omnia secula continentis

su in omnes generationes † seculi

seculorum amen.

C. IIII.

¶ Ambro. Vt possitis comprehen. Que sit latitudo ⁊c. Id est·immensum ⁊ inestimabilem cognoscere deum omnia excedētem maiestate virtutis suę. Cum autez hoc dicit signat q̄ sicut ī spbera vbi hec omnia equalia·i· que sit immensitas dei·omnia excedens ⁊ implens·nō in eis clausa sed omnia intra se continens post immensitatem patris. Vult etiam eos scire charitatem christi esse super scientias hominum·q̄ deus homo·q̄ iustus p impiꝫ mozitur ⁊c. Vt impleamini·q̄ tunc nihil deest christiano·cum patrez ⁊ filium sic cognoscit. Aliter non est integra professio deitatis.

¶ Profundum. Voluntas dei· cuius cause non inuestigant Vnde .o. alē·d·s·⁊·s·d· Altitudo cōe nomē est excelso ⁊ profundo Sed cū in excelso dz sublimitatis eminētia ꝫmendatur. Cū aūt ī pfundo· difficultas inuestigatōis ⁊ cognitōnis.

¶ In omnem plenitudinem. Nō vt sint plenus deꝰ sicut q̄ dā errātes voluerūt. Sed vt perfecte sint pleni deo.

¶ Vel Potens ē oīa facere. Scōm virtutem que opatur in qua sunt q̄daz q̄ nemo peteret vel intelligeret vt deus homo p boib mozeretur·⁊ hui insmodi alia.

C. IIII.

¶ Obsecro. Hactenus ostendit gratie attribuenda· hinc de moribus monet·prius

§ quia deus potest omnia facere vel vt ei sit a vobis gloria

Obsecro itaq;

† § cū compatiendum est § propter dominuz.

vos fratres † ego vinctus in domi

† § de bono in melius· vt conueniat mee predicationi ambulatio vestra

no: vt digne † ambuletis vocatio

§ ita.s. § interiori et

ne qua vocati estis· Cum omni bu

exteriori § vt tractabiles sitis § ad

militate ⁊ mansuetudine: cum pa

uersorum ¦ § Si a fratre oritur molestia· vel alter alterius onera portate

tientia † supportantes inuicem in

§ non ficte· vel pro terreno aliquo † § Studiosi cauti attenti ¦ § vt sacrosanctum ¦ § quod vnuz

charitate. † Solliciti † seruare † vni

corpus sitis opere spiritussancti· vel vnitatem ecclesiasticam quam facit spiritussanctus † § degētes § quia pax ista est nutrimentum spiritualis vnitatis.

tatem spiritus in † vinculo pacis.

§ Sub ministratione § Subueniendo proximo.

† § voluntate § quo viuit corpꝰ

Unum corpus † ⁊ vnus spiritus:

§ esse debetis·sicut ad idem vocati. † § ad vnam rem speratam·que est effectus vocationis

sic vocati estis † in vna spe vocatōis

omneꝫ cōiter·post per singulos ordines.

¶ Sed in charitate. Augꝰ ad eudoxium. Ipsa est enim actio recti itineris·que oculos semper habet ad deum. Talis actio nec frāgitur negotō nec turbulenta est·nec marcida·nec audax·nec fugax·nec preceps·nec iacēs

¶ In vinculo pacis. Id est·pacem seruantes. Hec autem pax est·si bona nostra inuicem diligamus·si peccata que sine damno tritici·aut cum spe salutis corrigendorum eradicari non possunt vsq; ad messem vltimam toleramus.

¶ Unum corpus. Debetis seruare vnitatem·ita q̄ sitis vnum corpꝰ subseruiendo proximo·⁊ vnus spiritus cum deo idem volendo, vel vnus spiritus cum fratribus·cum quibus idem velle ⁊ idem nolle debetis vel ita debetis seruare vnitatem spiritus·quia vnum corpus debetis esse multorum adunatione membrorum·⁊ potestis· quia vnus spiritus habitat in vobis.

¶ Unum corpus. Aug. Propter societatem quam spiritussanctus facit non sine patre ⁊ filio. Ecclesia vtiq; accepit hoc donum· vt in spiritusancto fiat remissio peccatoꝝ·quaz remissiōez etsi trinitas faciat·proprie tamē ad spiritumsanctum intelligitur pertinere. Ipse est enim spiritus adoptionis filiorum. Ipse est patris ⁊ filij amor·⁊ connexio·ad ipsum ergo pertinet societas·qua efficimur vnum corpus vnici filij dei. Sicut enim vnum corpus hominis multis constat membris·⁊ vegetat omnia membra vna anima faciens in oculo vt videat·in aure vt audiat·⁊ sic in ceteris. Ita spiritussanctus membra corporis christi qđ est ecclesia continet ⁊ vegetat. Et sicut humani corporis membrum precisum formam quidem qua cognoscitur retinet·sed nequaq; spūs sequitur·quo preter vnitatem viuat. Sic quicunq; a predicte pacis vnitate diuisus est·sacramentum quidem tanq; formam retinet· sed spiritu preter vnitatem non viuit. Frustra ergo foris deforma gloriatur: nisi intus spiritu vegetetur. Hi in quos primum venit linguis omnium sunt locuti·quia per linguas consociatio fit humani generis ⁊ sic in omnibus gentibus futura membrorum christi societas figuratur. Ille habet spiritum·qui in vnitate ecclesie consistit· qui loquitur linguis omnium.

¶ Unus dominus. Debetis seruare vnitatem · quia nobis est vnus dominus · non tres · pro quorum diuersis voluntatibus vos oporteat discordare. Et idem iubemini credere · et eodem modo operari. Et vobis est vnus deus creator omnium · et pater procurando · et ideo nemo potest se alteri preferre. Qui deus est super omnes. id est. precellit omnibus creaturis cuius dignitas vos inuitet. Et per omnia diffusus · quia vbique · et ideo timendus · cum nusquam possit euitari. Et in omnibus nobis per gratiam · qui vnitatem seruamus. Et sic non singulariter de vna persona · sed communiter de omnibus · id est · de trinitate hoc accipitur.

¶ Una fides. Non numero sed genere · qui similis in omnibus

¶ Alia sunt ea que creduntur · aliud fides quam creditur. Illa quippe sunt in rebus que vel. esse vel fuisse vel futura esse creduntur. Hec autem in animo credentis est ei tantum conspicua cuius est.

¶ Propter quod dicit. Ad probandum quod christus homo dat diuersa dona · dicit spiritussanctus in psal· vere christus secundum humanitatem dat · nam propheta dicit · quod ascendendo dedit · et ascendere dixit respectu descensionis · et ita innuit quod et descendens dedit. Et constat quod secundum humanitatem christus descendit et ascendit · ergo secundum humanitatem dedit. quia secundum deitatem que vbique est · nec descendit nec ascendit. Sed secundum animam ad inferos descendit · Secundum corpus et aiam ad celos ascendit. Vel ita ascendens quod est secundum humanitatem dedit. Sed quid est quod humanitas ascendit · id est quomodo humanitas poterat ascendere · nisi quia deitas primum descendit in partes terre que sunt aere inferiores · vt humane nature veniretur Et quia dixerat humanitas ascendit · deitas ascendit · ne ideo viderent duo Subdit. Qui descendit. i. deitas · et qui ascendit super celos .i. humanitas ipse est vna et eadem persona · vt impleret omnia donis suis · et ita implenit quod ipse dedit quosdam apostolos · quosdam prophetas &c. Ecce quomodo alij plus · alij minus dedit · Hominibus ad mensuram dat · ipse non ad mensuram accepit.

¶ Captiuam duxit captiuitatem. Id est · eos quos dyabolus captiuauerat a paradiso · et proprios mundi et inferni fecerat. Iteruz captiuos fecit christus dum ad celum reducuntur.

¶ Aug⁹ · Dedit dona hoibus. Apostolica auctoritate loquitur. In psalmo ita legitur. Accepisti dona in hominibus. Sic enim plures codices habent et maxime greci et ex hebreo sic interpretatum habemus. Dona autem dixit apostolus sicut propheta · non donum. Sed cum propheta dixerit. Accepisti in hominibus · paulus apostolica auctoritate maluit dicere dedit dona hominibus. Vt ex vtroq; verbo vno prophetico · altero apostolico quia in vtroq; est diuini sermonis auctoritas sensus plenissim⁹ redderetur. Vtrunq; enim verum est · et quia dedit hominibus · et quia accepit in hominibus. Dedit hominibus tanq; caput membris suis. Accepit in hominib⁹ idem ipse vtiq; in membris suis. Ipse ergo christus et dedit de celo et accepit in terra. Dedit · quia deus cum patre · scdm quod dat accepit prophetа dicit accepit · quia ipse cum suis est in ecclesia in qua accipit · hoc est in hominibus accipere. Donum est spiritus. Sed pluraliter dona · quia per spiritum quibusq; propria · non singulis omnia · vt vna anima omnibus in membris agit oia.

¶ Prophetas. Ambrosius. In nouo testamento prophete dicuntur explanatores scripturarum · tamen fuerunt quidam in primordio fidei futura predicentes · sicut agabus septem qui filie philippi.

¶ Euangelistas. Qui et dyaconi · quia etsi non sacerdotes · tamen euangelizare pnt

¶ In opus ministerii. Hos oes dedit in opus ministerij · vt quisq; plene possit facere opus ministrationis sibi credite. Si ei vnus haberet omnia · non perfecte agere singula · et hoc Ad consummationem. i. vt eos consummarz q iam sancti. et In edificationem id est · vt eos edificent in corp⁹ xpi · q adhuc sunt alibi

¶ Donec. Id est · in die iudicij. Omnes qui sumus in vna et no discrepanti fide · et in vna et no differenti agnitione filij dei · vel in virtutibus quibus agnoscit filius dei in nobis vel qb⁹ agnoscem⁹ eum in futuro. Occurramus nobis inuicem de diuersis mundi partib⁹ · vel ipsi christo · qui desiderio currentes ad gaudium.

¶ In uirum p. Vt vnusquisq; sit vir perfectus · et habens eandem etatem que est mensura et meta etatis vltra quaz non accrescit aliquid naturaliter homini · in qua etate christus habuit plenitudinem anno xp̃i et corporis · in q̃ de hoc mundo transiuit. Omnes enim in eadem resurgent · in qua christus mortuus est et resurrexit · cum cuiusq; etatis mortui fuerint. Vel in virum perfectum · vt q̃ caput et membra omnes simus vnus perfectus vir · cui nihil desit · et nichil p⁹ addendum sit. Perfectus vir · quia erit mensura et meta etatis. Meta vt post nihil addatur numero vel viribus. Mensura · quia erit plenus xp̃us · oes habens · qui modo per singulos crescit · et omnes in eo immortales et beati cum eo · et tunc non erit necessaria prelatio.

¶ In mensuram etatis. Aug⁹. Non ait mensuram corporis · vel staturę · quia vnusquisq; recipiet suam mensuram · quam vel habuit in iuuentute · etiam si senex obijt · vel fuerat habiturus: si ante est defunctus. Etas vero erit illa ad quam peruenit christus · id est · iuuenilis vt circa .xxx. annos. Non est autem fas dicere quod in resurrectione accedat corpori magnitudo quam non habuit · nec maiora in corpora redigenda sunt ad modum dominici corporis. Periret enim multum de eis · cum nec capillus periturus sit. Nihil enim detractum quolibet modo de corpore humano periturum est. Ita enim modificabitur illa in vnoquoq; materiei · vt aliquid ex eo no pereat. Et quod alicui defuerit. Ille suppleat q̃ de nihilo fecit qd voluit Et si quid in parte aliqua enormiter abundauit · per totum spargetur.

† de futuris · vel scripturarum interpretes vt agabus.

† de deo

† pater · Quem non potestis declinare qui nullum det quod est · et omnes creaturas excellit.

† qui super omnes est: filius · per quem reparatorem omnia opera nostra sunt † Spiritussanctus est · fidelibus per gratiam · et in omnibus creaturis per essentiam vnde. Spiritus domini replenit orbem terrarum

† in omnib⁹ nobis. Ne vnitas tollat subiectionem · subdit. diuersa esse dona · quod non est contrarium predicte vnitati

† de futuris · vel scripturarum interpretes vt agabus.

† vt vii · diacones sub apostolis vt marcus lucas.

† vt episcopos qui verbo et exemplo docere dent et ideo coniunxit pastores et doctores · Pastor enim non est nisi habeat doctrinam · qua gregem pascat.

† tam diu durabit hec prelatio · donec oc. non post · et ideo non est grauiter ferenda

† non sexu · sed perfectione virtutis. Hic enim paruuli sum⁹ viribus corporis et animi

† vt non circumferamur alio vrgente · vt doctrina prauorum est quasi ventus tempestatis

† facte · pro qua cecati sunt

† non ficte · vel ex timore · · assertione fidei · per membra · illo cooperante qui est caput nobis prouidens · et christus regere potens.

† Veritatem autem facientes non sumus tales: sed facientes bona secum

† Unus deus creator omnium · et pater procurando · et ideo nemo potest se alteri preferre. Qui deus est super omnes. id est. precellit omnibus creaturis cuius dignitas vos inuitet. Et per omnia diffusus · quia vbique · et ideo timendus · cum nusquam possit euitari. Et in omnibus nobis per gratiam · qui vnitatem seruamus. Et sic non singulariter de vna persona · sed communiter de omnibus · id est · de trinitate hoc accipitur.

† Una fides. Non numero sed genere · qui similis in omnibus

† Alia sunt ea que creduntur · aliud fides quam creditur. Illa quippe sunt in rebus que vel. esse vel fuisse vel futura esse creduntur. Hec autem in animo credentis est ei tantum conspicua cuius est.

† Propter quod dicit. Ad probandum quod christus homo dat diuersa dona · dicit spiritussanctus in psal· vere christus secundum humanitatem dat · nam propheta dicit · quod ascendendo dedit · et ascendere dixit respectu descensionis · et ita innuit quod et descendens dedit. Et constat quod secundum humanitatem christus descendit et ascendit · ergo secundum humanitatem dedit. quia secundum deitatem que vbique est · nec descendit nec ascendit. Sed secundum animam ad inferos descendit · Secundum corpus et aiam ad celos ascendit. Vel ita ascendens quod est secundum humanitatem dedit. Sed quid est quod humanitas ascendit · id est quomodo humanitas poterat ascendere · nisi quia deitas primum descendit in partes terre que sunt aere inferiores · vt humane nature veniretur Et quia dixerat humanitas ascendit · deitas ascendit · ne ideo viderent duo Subdit. Qui descendit. i. deitas · et qui ascendit super celos .i. humanitas ipse est vna et eadem persona · vt impleret omnia donis suis · et ita implenit quod ipse dedit quosdam apostolos · quosdam prophetas &c. Ecce quomodo alij plus · alij minus dedit · Hominibus ad mensuram dat · ipse non ad mensuram accepit.

† Captiuam duxit captiuitatem. Id est · eos quos dyabolus captiuauerat a paradiso · et proprios mundi et inferni fecerat. Iteruz captiuos fecit christus dum ad celum reducuntur.

† Aug⁹ · Dedit dona hoibus. Apostolica auctoritate loquitur. In psalmo ita legitur. Accepisti dona in hominibus. Sic enim plures codices habent et maxime greci et ex hebreo sic interpretatum habemus. Dona autem dixit apostolus sicut propheta · non donum. Sed cum propheta dixerit. Accepisti in hominibus · paulus apostolica auctoritate maluit dicere dedit dona hominibus. Vt ex vtroq; verbo vno prophetico · altero apostolico quia in vtroq; est diuini sermonis auctoritas sensus plenissim⁹ redderetur. Vtrunq; enim verum est · et quia dedit hominibus · et quia accepit in hominibus. Dedit hominibus tanq; caput membris suis. Accepit in hominib⁹ idem ipse vtiq; in membris suis. Ipse ergo christus et dedit de celo et accepit in terra. Dedit · quia deus cum patre · scdm quod dat accepit prophetа dicit accepit · quia ipse cum suis est in ecclesia in qua accipit · hoc est in hominibus accipere. Donum est spiritus. Sed pluraliter dona · quia per spiritum quibusq; propria · non singulis omnia · vt vna anima omnibus in membris agit oia.

† Prophetas. Ambrosius. In nouo testamento prophete dicuntur explanatores scripturarum · tamen fuerunt quidam in primordio fidei futura predicentes · sicut agabus septem qui filie philippi.

† Euangelistas. Qui et dyaconi · quia etsi non sacerdotes · tamen euangelizare pnt

† In opus ministerii. Hos oes dedit in opus ministerij · vt quisq; plene possit facere opus ministrationis sibi credite. Si ei vnus haberet omnia · non perfecte agere singula · et hoc Ad consummationem. i. vt eos consummarz q iam sancti. et In edificationem id est · vt eos edificent in corp⁹ xpi · q adhuc sunt alibi

† Donec. Id est · in die iudicij. Omnes qui sumus in vna et no discrepanti fide · et in vna et no differenti agnitione filij dei · vel in virtutibus quibus agnoscit filius dei in nobis vel qb⁹ agnoscem⁹ eum in futuro. Occurramus nobis inuicem de diuersis mundi partib⁹ · vel ipsi christo · qui desiderio currentes ad gaudium.

† In uirum p. Vt vnusquisq; sit vir perfectus · et habens eandem etatem que est mensura et meta etatis vltra quaz non accrescit aliquid naturaliter homini · in qua etate christus habuit plenitudinem anno xp̃i et corporis · in q̃ de hoc mundo transiuit. Omnes enim in eadem resurgent · in qua christus mortuus est et resurrexit · cum cuiusq; etatis mortui fuerint. Vel in virum perfectum · vt q̃ caput et membra omnes simus vnus perfectus vir · cui nihil desit · et nichil p⁹ addendum sit. Perfectus vir · quia erit mensura et meta etatis. Meta vt post nihil addatur numero vel viribus. Mensura · quia erit plenus xp̃us · oes habens · qui modo per singulos crescit · et omnes in eo immortales et beati cum eo · et tunc non erit necessaria prelatio.

† In mensuram etatis. Aug⁹. Non ait mensuram corporis · vel staturę · quia vnusquisq; recipiet suam mensuram · quam vel habuit in iuuentute · etiam si senex obijt · vel fuerat habiturus: si ante est defunctus. Etas vero erit illa ad quam peruenit christus · id est · iuuenilis vt circa .xxx. annos. Non est autem fas dicere quod in resurrectione accedat corpori magnitudo quam non habuit · nec maiora in corpora redigenda sunt ad modum dominici corporis. Periret enim multum de eis · cum nec capillus periturus sit. Nihil enim detractum quolibet modo de corpore humano periturum est. Ita enim modificabitur illa in vnoquoq; materiei · vt aliquid ex eo no pereat. Et quod alicui defuerit. Ille suppleat q̃ de nihilo fecit qd voluit Et si quid in parte aliqua enormiter abundauit · per totum spargetur.

† est nobis

† vestre. Unus dns · una fides · equale a quocunq; nec potest iterari

† vnuz baptisma · vnus deus et pater omnium · qui super omnes est: filius · per quem reparatorem omnia opera nostra sunt † Spiritussanctus est · fidelibus per gratiam · et in omnibus creaturis per essentiam vnde. Spiritus domini replenit orbem terrarum

† et per omnia · et in omnib⁹ nobis. Ne vnitas tollat subiectionem · subdit. diuersa esse dona · quod non est contrarium predicte vnitati

† Unicuiq; autem nostrum data est gratuitum donum · secundum q̃ dator christus mensurauit · alii hoc · alii illud. Christo vero soli datur spiritus sine mensura · Sed omnibus aliis non sine mensura.

† gratia scdm mensuram donationis christi. Propter quod dicit: Ascendens in altum captiuam duxit captiuitatem: dedit dona hominibus

† Unus deus creator omnium · et pater procurando · et ideo nemo potest se alteri preferre. Qui deus est super omnes. id est. precellit omnibus creaturis cuius dignitas vos inuitet. Et per omnia diffusus · quia vbique · et ideo timendus · cum nusquam possit euitari. Et in omnibus nobis per gratiam · qui vnitatem seruamus. Et sic non singulariter de vna persona · sed communiter de omnibus · id est · de trinitate hoc accipitur.

† Una fides. Non numero sed genere · qui similis in omnibus

† Alia sunt ea que creduntur · aliud fides quam creditur. Illa quippe sunt in rebus que vel. esse vel fuisse vel futura esse creduntur. Hec autem in animo credentis est ei tantum conspicua cuius est.

† Propter quod dicit. Ad probandum quod christus homo dat diuersa dona · dicit spiritussanctus in psal· vere christus secundum humanitatem dat · nam propheta dicit · quod ascendendo dedit · et ascendere dixit respectu descensionis · et ita innuit quod et descendens dedit. Et constat quod secundum humanitatem christus descendit et ascendit · ergo secundum humanitatem dedit. quia secundum deitatem que vbique est · nec descendit nec ascendit. Sed secundum animam ad inferos descendit · Secundum corpus et aiam ad celos ascendit. Vel ita ascendens quod est secundum humanitatem dedit. Sed quid est quod humanitas ascendit · id est quomodo humanitas poterat ascendere · nisi quia deitas primum descendit in partes terre que sunt aere inferiores · vt humane nature veniretur Et quia dixerat humanitas ascendit · deitas ascendit · ne ideo viderent duo Subdit. Qui descendit. i. deitas · et qui ascendit super celos .i. humanitas ipse est vna et eadem persona · vt impleret omnia donis suis · et ita implenit quod ipse dedit quosdam apostolos · quosdam prophetas &c. Ecce quomodo alij plus · alij minus dedit · Hominibus ad mensuram dat · ipse non ad mensuram accepit.

† Captiuam duxit captiuitatem. Id est · eos quos dyabolus captiuauerat a paradiso · et proprios mundi et inferni fecerat. Iteruz captiuos fecit christus dum ad celum reducuntur.

† Aug⁹ · Dedit dona hoibus. Apostolica auctoritate loquitur. In psalmo ita legitur. Accepisti dona in hominibus. Sic enim plures codices habent et maxime greci et ex hebreo sic interpretatum habemus. Dona autem dixit apostolus sicut propheta · non donum. Sed cum propheta dixerit. Accepisti in hominibus · paulus apostolica auctoritate maluit dicere dedit dona hominibus. Vt ex vtroq; verbo vno prophetico · altero apostolico quia in vtroq; est diuini sermonis auctoritas sensus plenissim⁹ redderetur. Vtrunq; enim verum est · et quia dedit hominibus · et quia accepit in hominibus. Dedit hominibus tanq; caput membris suis. Accepit in hominib⁹ idem ipse vtiq; in membris suis. Ipse ergo christus et dedit de celo et accepit in terra. Dedit · quia deus cum patre · scdm quod dat accepit prophetа dicit accepit · quia ipse cum suis est in ecclesia in qua accipit · hoc est in hominibus accipere. Donum est spiritus. Sed pluraliter dona · quia per spiritum quibusq; propria · non singulis omnia · vt vna anima omnibus in membris agit oia.

† Prophetas. Ambrosius. In nouo testamento prophete dicuntur explanatores scripturarum · tamen fuerunt quidam in primordio fidei futura predicentes · sicut agabus septem qui filie philippi.

† Euangelistas. Qui et dyaconi · quia etsi non sacerdotes · tamen euangelizare pnt

† In opus ministerii. Hos oes dedit in opus ministerij · vt quisq; plene possit facere opus ministrationis sibi credite. Si ei vnus haberet omnia · non perfecte agere singula · et hoc Ad consummationem. i. vt eos consummarz q iam sancti. et In edificationem id est · vt eos edificent in corp⁹ xpi · q adhuc sunt alibi

† Donec. Id est · in die iudicij. Omnes qui sumus in vna et no discrepanti fide · et in vna et no differenti agnitione filij dei · vel in virtutibus quibus agnoscit filius dei in nobis vel qb⁹ agnoscem⁹ eum in futuro. Occurramus nobis inuicem de diuersis mundi partib⁹ · vel ipsi christo · qui desiderio currentes ad gaudium.

† In uirum p. Vt vnusquisq; sit vir perfectus · et habens eandem etatem que est mensura et meta etatis vltra quaz non accrescit aliquid naturaliter homini · in qua etate christus habuit plenitudinem anno xp̃i et corporis · in q̃ de hoc mundo transiuit. Omnes enim in eadem resurgent · in qua christus mortuus est et resurrexit · cum cuiusq; etatis mortui fuerint. Vel in virum perfectum · vt q̃ caput et membra omnes simus vnus perfectus vir · cui nihil desit · et nichil p⁹ addendum sit. Perfectus vir · quia erit mensura et meta etatis. Meta vt post nihil addatur numero vel viribus. Mensura · quia erit plenus xp̃us · oes habens · qui modo per singulos crescit · et omnes in eo immortales et beati cum eo · et tunc non erit necessaria prelatio.

† In mensuram etatis. Aug⁹. Non ait mensuram corporis · vel staturę · quia vnusquisq; recipiet suam mensuram · quam vel habuit in iuuentute · etiam si senex obijt · vel fuerat habiturus: si ante est defunctus. Etas vero erit illa ad quam peruenit christus · id est · iuuenilis vt circa .xxx. annos. Non est autem fas dicere quod in resurrectione accedat corpori magnitudo quam non habuit · nec maiora in corpora redigenda sunt ad modum dominici corporis. Periret enim multum de eis · cum nec capillus periturus sit. Nihil enim detractum quolibet modo de corpore humano periturum est. Ita enim modificabitur illa in vnoquoq; materiei · vt aliquid ex eo no pereat. Et quod alicui defuerit. Ille suppleat q̃ de nihilo fecit qd voluit Et si quid in parte aliqua enormiter abundauit · per totum spargetur.

† tes in charitate: crescam⁹ in illo

Indecorum quippe nihil ibi erit. Sed quidquid futurum est hoc decebit. Resurgent igitur corpora mortuorum sine vlla deformitate. Neq; illa terrena materies quę discedente anima fit cadauer·ita resurrectione reparabitur vt ea quę dilabũtur·q̃uis ad corpus reueant vnde dilapsa sunt ad easdez quoq; corporis partes vbi fuerunt redire necesse est alioquin capillis z vnguib⁹ immoderata et indecens magnitudo redderetur.

¶ Christus. Unctus dicit. Et in veteri testamẽto reges vngebantur.

¶ Hoc igitur dico. Admonz vt caueant a consuetudine antiqua gentilitatis. ¶ Quia deus tot auxilia ad custodiam dedit vnitatis·z quia crescere potestis·z ei occurretis·ergo dico·nõ obsecro·vt prius.

¶ Obscuratum. Non paruz·z ido minus mirum·q̃ de vobis qui estis illuminati·z spem habetis vitę

¶ A vita dei. Aug. Duę sunt vitę. Una corpis. Altera aię. Et sicut vita corpis ẽ aia sic aię vita ẽ deus. Et qũo si aia deserat morit corp⁹·sic aia morit si deserat deus. Aia recedens a luce iusticię q̃ntomagis q̃rit qđ inueniat cõtra iusticiã·tanto plus repellit a lumine veritatis z in tenebrosis demergitur.

¶ Desperantes. Vel idolorũ quod exgręco trahit .i. de peccato non dolentes.

¶ Sicut veritas ẽ in christo ihesu Hoc iõ dicit· q; sũt q̃dã in eccl̃ia q̃ sub noie xp̃i nõ sequũtur vita tẽ quã xp̃s docuit.

¶ Deponite. Nõ iubet vt corp⁹ deponatur: ß vt vita ĩ melius mutet. Amb. Nõ ei ĩterior si vicia p̀stina seqũtur·vet⁹ dr. Si ãt in nouitate vitę ãbulat· alienus a sclãri erroze nou⁹ dr. Eo igit corrũpitur q̃ veterascit. Idco ait, Deponite vos .i. vetustatẽ·qua bõ interior fit vetus z corrumpitur.

¶ Veterem hominem. Nõnulli putãt q; vet⁹ bõ corp⁹ sit· z nouus aĩa. Sz corp⁹ exterior bõ ẽ·aĩa ĩterior·z ĩteriori agit ß vetustas z nouitas

¶ Spũ mentis. Aug. de tri. Nõ ibi duas res ĩtelligi voluit·q̃i aliud sit mẽs·aliud spũs mẽtis. Sz qz mẽs spũs est. Simile dictũ est. In expolatõe corporis carnis .i. carnis quę corpus est.

¶ Spũ mentis. Aug. sup gen. Mẽs vel rõ vel intelligẽtia imago dei ẽ·q̃ ¶ in omni spirituali dono

per omnia qui est caput christus ¶ bene in illo·quia per illum † ¶ ecclesia·ĩ· ¶ per fidem.

ex quo totum †corpus ĩ compactũ ¶ vinculis charitatis † ¶ Id est· per fidem z charitatem que iungunt z faciunt membra christi sibi mutuo subministrare.

z connexum per †omnem iũcturaz ¶ exhibite· non solum voluntate·sed sc̃dum q; vnumquodq; membrum potest operari.

subministratiõis corporis·scdm

operationem in mensuram vnius† ¶ augmentat illos qui sunt corpus

cuiusq; membri·†augmentum corz † ¶ tendens ·ĩ· ¶ Id est· illos qui non sunt edificat in suam societatem·z hoc totuz ex dilectione quo peracto·erit mensura etatis.

poris facit: †in ĩedificationem sui ¶ non obsecro vt prius·ĩ· ¶ Quasi precipio

in charitate. †Hoc igitur ĩ dico et ¶ Sub testificatione dei ¶ a spe fidei

testificor in domino: vt iam amplius non ambuletis sicut et gentes ¶ viuatis † ¶ Scilicz ¶ quia transitoria amant· que suggerit sensualitas.

ambulant †in vanitate sensus sui: ¶ a tenebris

tenebris obscuratum habentes in ¶ naturalez † ¶ sine spe immortalitatis·ĩ· ¶ a dõ qui est vita anime ¶ quia deus deserit eos

tellectum: †alienati a ĩ vita dei per ¶ quia ignorant vitam dei ¶ permanẽs † ¶ quia predicationi oculos clauserũt

ignorantiã †quę est in illis †propter ¶ alii duriciam † ¶ etiam ¶ pro sua turpitudine ¶ de futura vita.

cęcitatem cordis ipsorum·†qui de ¶ per volũtatem.

sperantes semetipsos tradiderunt ¶ fornicationi † ¶ Et deinde tradiderũt se ·ĩ· ¶ vt nihil omnino quod immunduz sit pretermiserit

impudicicię: †in ĩ operationem im† ¶ in vehementi z insatiabili desiderio·ĩ· ¶ vel q se de alio vicio ¶ alii auaricia

mundicię omnis †in ĩ auariciam. ¶ gentes ita ambulant ¶ imi

Vos autez non ita didicistis chri

tandum esse † ¶ eius predicationem intellexistis· vel cum interius loquentem ita audistis q; sitis edocti veritatem

stum·si tamen †illum audistis: et ĩ

ipso edocti estis sicut ẽ †vitas ĩ chri † ¶ hanc scilicet ¶ vt deponatis ¶ vel deponite. ¶ non secundum substantiam·sed secundum conuersationem·

sto ihesu † Deponere vos scdm pri

stinam conuersationem veterem

pręest bõ cęteris·q̃ creat⁹ ĩ agnitõe dei·postq; peccato desipuit·ĩ eadẽ renatur vt incipiat illa imago ab illo reformari a q̃ formata ẽ.

¶ Qui secũdũ deum. Concept⁹ ẽ enĩ in vtero virginali ope spũssancti de semie mulieris sine semine viri·ß nouũ fuit. Vñ biere. Nouuz faciet dñs sup terram Mulier circũdabit virũ gremio veteri sui

¶ Vel. Secũdũ deum .i. ad imaginẽ dei creat⁹ ĩ iusticia z sanctitate· q̃ peccãdo perdidit.

¶ Propter quod deponentes. Exequitur ptes veteris z noui hois.

¶ Cum primo. Etiã gẽtili· q; ois bõ prĩ⁹dicõe ṗmę natiuitat·vel spe p̃fectionis oĩs dẽt putari prim⁹

¶ Irascimini. B. .i. indignamĩ vobip̃ tãta vehemẽtia vt peccare desistatis· qz sup hãc irã nõ occidit sol iusticię·ß poti⁹ illi irrideat.

¶ Irascimĩ. Amb. Qđ ẽ natural motus animi ṗtra peccãtes·ß ne modũ excedẽdo peccetis aspi⁹ arguendo. vñ salomõ. Noli esse nimis iust⁹·qz ẽ iusticię q̃ perit in iusticia sua. Expanda ẽ g̃ iusticia· vt z de⁹ suffert iniq̃s: vt aliq̃ ex eis corrigãt

¶ Sol non occidat. Vult vt ira nõ duret qz si durat: dat occasio dyabolo. Iratus ei male cogitat·z sic se dyabol⁹ inserit· vt mala pagat.

¶ Sol nõ oc. Christ⁹ mentem non deserat· qui cum ira nunq̃ habitat.

¶ Nolite locum dare. Aug⁹. in psal. lxi. Duę sunt portę q̃ bus dyabol⁹ irrat· cupiditas z timor de terrenis. Eisdẽ in ṗtrariũ versis deus intrat. Illi sunt claudendę· isti aperiendę.

¶ Omnis sermo ẽ. Ambro. Iu dicãnã q; seruo omnia bona debent videri· nec ex aliqua parte puritas eius debet maculari.

† ¶ Etsi delectetur. ĩ· ¶ Etiam non solum sc̃dum opera·z ideo deponite etiam desideria· que veniunt ab erroze·vel ducunt in errorem

hominem †qui corrumpitur ĩ sc̃dm ¶ quotidie

desideria erroris. Renouamini † ¶ per spiritum sanctum qui ducit rationem·vemente spirituali. ¶ Id est·spiritu qui est mens

autem †spiritu mentis vestrę· z in ¶ opere † ¶ christi similitudinem ·ĩ· ¶ non humana natura·sed dei potentia

duite †nouum hominez qui ĩ sc̃dm † ¶ ṗmunt operatione·omnibus bona prestando

deum creatus est in †iusticia z san ¶ perfecta † ¶ non ypocrisis·ĩ· ¶ quia vetus deponendus est

ctitate †veritatis. ĩ Propter quod † ¶ quia nouus induendus est

deponentes mendaciuz †loquimi

ni veritatem vnusquisq; cum proxi· ¶ quouis homine ¶ qđ decet ¶ Subseruiẽdo.

mo suo: quoniam sumus inuicẽ ¶ Quasi inuitus tolero ·quod vitari non potest. Sed de ira ne veniatis ad actum peccati· z ipsa non duret ad occasuz solis ¶ vobis de proteritis peccatis·quod est penitere ¶ vt

membra. Irascimini·z †nolite pec terius peccare desinite

¶ Splendor rationis·vel deus·ne per iraz quasi per montez interposituz obscuretur vobis

care. Sol non occidat super iracũ † ¶ Si quis etiam irritat·quod est temptatio dyaboli·ĩ· ¶ perseuerando in ira

diam vestram. †Nolite ĩ locum da ¶ alie partes veteris hominis.

re dyabolo: Qui furabatur: iam ¶ aliquo dolo quid auferat

non furetur. Magis autem labo· ¶ non solum per seruos ·ĩ· ¶ non prauа opera lucri

ret manibus suis ĩ quod bonum ¶ non tantum vnde viuat· sed etiam

est: vt habeat vnde tribuat necessitatem patientibus. Omnis ser· ¶ vel ti. ¶ etiam

mo malus ex ore vestro † non pro † ¶ Etsi fuerit corde conceptus

cedat. Sed si quis bonus est ad ¶ Quasi nec bonus inutiliter dicendus † ¶ ita oportune z circunspecte procedat·ĩ· ¶ Id ẽ· vt sit gratus audientibus

ędificationem fidei: †vt det ĩ grati ¶ gaudz

am audientibus. Et nolite contri· si de eo proficimus ·aliter tristatur. id est. deserit ¶ a vobis per mala opera fugando † ¶ quia ipse est ¶ in cuius gratia

stare spiritum sanctuz dei· †in quo ¶ quasi cera sigillo forma nouitatis vobis impressa † ¶ Id est· in die baptismi

signati estis †in die redemptionis.

¶ Et nolite cõ· Per inobedientiam predicatorem veritatis·quod est spiritum sanctum contristare quantuz ad vos. Quod non debetis·in quo vos quasi cera signati estis·eius imagine vobis relicta·vel estis signa· id est·discreti a malis.

¶ Nolite cõ. spm̃ sanctũ. Aug⁹. Spiritus sanctus in se immutabilis sed in sanctis facit gaudere de profectibus aliorum·tristari de lapsib⁹· qđ venit ex charitate quam facit·z ideo dicit contristari ·quia hoc facit ĩ suis.

vt deus & scire qñ scire facit· & recescere ab operibus q̄ valde bona fecerat· q̄ nos facit recescere cū bona opa fecerimus.

¶ Omnis amaritudo et ira Amb Hec etiam si fiant accedentib⁹ causis· tñ tē peranda sunt.

¶ Blasphemia. Aug. Est per quā de ipso deo falsa dicunt· Et ideo peius est blasphemare q̄ peierare· q̄ peierando falsę rei adhibetur testis deus Blasphemādo de ipso deo falsa dicūtur

C. V.

¶ In odorē suauitatis. August. Si christi mors do fuit suauis odor· g̃ mortē ei⁹ libēter accepit. Nō g̃ peccauerūt q̄ illū crucifixerūt. Sz nō est ita· q̄ inuste iustū occiderūt. Qui p̄is ē sua volūtate oblat⁹ ē· sicut & iudas q̄d hēt nisi peccatum ī tradēdo xp̄m Nisi tñ se traderz xp̄s nō eū traderet iudas. Tradidit iudas xp̄m tradidit se christ⁹· Sz ille agebat negocium suę vēditiōis· iste nr̄e redēptōis. Ideo ille ī pie dliq uit· hic miseri corditer egit.

¶ Auarus. Auariciam ydolatrię equat q̄ illū auaz significat cui⁹ deus numus est· vel q̄ res dei quas deus vult seruire indigētibus vsurpat sibi & recondit· & deo p̄fert· sicut ydolatria dei honorificētiaz·

¶ Amb. Vel Auarus est adulter· q̄ sibi res alienas vsurpat. i. alienā vxorem.

¶ Inanibus verbis. Oēs eoz ratōes sūt inania ꝟba fructu vacua ad supplitia trabentia.

¶ Fructus autē Omōi autem opa sūt fructus & opus lucis

¶ Et iusticia et verit. Vel iusticia & veritas· sūt partes bonitatis. Et est sensus. In omni bonitate & pro· id ē. iusticia & veritate.

¶ Redarguite. Vt alibi ait apostolus: hoc agite· vt foris terribiliter personet increpatio & intus lenitatis teneatur dilectio. Duo coniūgunt vt sez non cōicent consentiendo & redarguant. Dis ei duobus modis non te maculat malus: si non consentis etsi redarguis. Utrunq; complexus est apostolus dicens. Nolite communicare· nolite consentire laudare & appro· bare. Et quia parum est non consentire addit. Magis aūt redargu. i. reprehendite corripite coercete· Et ē sēsus. Non sitis consentientes malis approbā do neq; negligētes in arguendo. Neq; superbientes insultanter arguendo.

¶ Omnia autem quę re. Sed redarguenda sunt. quia sic manifestātur sępe per confessionem & pnitētiaz· & ideo arguendū est· quia q̄d sic manifestatur· vertitur ī lumē Vel illi mali manifestantur sibi ipsis q̄ mali sunt· & ideo arguēdi quia sic incipiunt eē lumen. Vel redarguite omnia aūt ꝛc. Omne enim quod manife. i. malus cum sibi innotescit esse malus· lumē est. i. per pnitentiam incipit conuerti in bonum.

¶ Lumen ē. Id ē non ambiguum· nec potest excusari· quod palam dictum est.

¶ Surge. Per cōfessionem et Exurge per satisfactionem.

¶ Redimentes tempus. Vt quod minus fecistis in vno tēpore restituite ī alio dimidiantes dies q̄s impij non dimidiant· alij enim dimidiant· alij implent dies· alij nec incipiūt. i. alij moriuntur in ęgipto· alij in deserto· alij in terra sancta· nec miruz si minus fecistis· quia mali dies nec possūt omnia agi pro libitu.

¶ Dies ma. Pro malicia & miseria hominum dicuntur dies mali. Ceterū dies isti quantum pertinet ad spacia horarum ordinati sunt· ducūt enim vices· agūt tempora· oritur enim sol & occidit transeunt tēpora. Cui molesta sunt tempora si homines sibi nō sūt molesti. Dicuntur ergo dies mali vt dixi. p pter miseriā hoim & maliciam. Sed miseria homis cōis est· nō debet g̃ malicia esse cōis. Ex quo enī lapsus est adam de paradiso· nunq̄ fuerūt dies nisi mali· q̄d ostendit puer qui nascitur· qui a ploratu incipit. Nondum loquitur & iam prophetat in laboze se futuz & timoze. Redimamus g̃ temp⁹ Redimit qui perdit. id est. dat de suo vt vacet deo· quasi det nummum pro vino· das numuz & emis vinū. Aliud das aliud accipis· aliq̄d amittis

ſ Et ſ dictis & factis mordacib⁹· ſ Subitus furor· ſ que est si minor sublimatur ſ de ira venit

Omnis amaritudo· & ira· & indi·

ſ de indignatione· quasi vox insani ſ contentō· ſ de clamore ſ vbi falsa de deo dicūntur·

gnatio· & clamor & blasphemia

ſ quia illis pressis: poterat malum in corde teneri. subdit· ſ cordis

ſ q̄r pniciē possent prestare ſ in deum & ī sanctos

tollatur a vobis cum omni malı

ſ partes noui hominis prosequitur· ſ largi de facultatibus vestris.

cia. Estote autem inuicē benigni

ſ affectu & compassione mentis. ſ Etsi non est quod dent· ſ in vos commissa· alioquin deus repetz dimissa sicut in euangelio de seruo neq̄ legitur.

misericordes· donantes inuicē

ſ per christum

sicut et deus in christo donauit vobis.

C. V.

ſ & quia deus donauit ſ nūc

Estote autem

ſ inuicē vobis condonando ſ tūc filii charissimi

imitatores dei sicut filij charissimi:

ſ operum exhibitione ſ Non solū condonetis sz ſ ponentes alias pro fratrib⁹ si opus est· ſ ita sincere

& ambulate in dilectione· sicut et

christus dilexit nos: & tradidit se·

ſ dum iniuriatus est sputis· collaphis· & huius modi

metipsum pro nobis· oblationez

ſ dum occisus in cruce· ſ quia pro iusticia occisus ſ de quo dicebatur in lege.

& hostiam in odorem suauitatis.

ſ cum liberis a viro. ſ incontinentia ad libidinem pertinens quocunq; modo fiat.

Fornicatio autez & omnis immū

ſ immoderata cupiditas habendi.

ſ nec suspitio sit in vobis.

dicia aut auaricia nec nomine·

tur in vobis· sicut decet sanctos

ſ vt in osculis· amplexib⁹· ſ vt p blanda verba

aut turpitudo· aut stultiloquium·

ſ que a stultis curialitas dicitur· que risuz mouere solet. ſ ad vtilitatem. ſ quamuis magno labore agatur

aut scurrilitas quę ad rem non p·

ſ nominetur in vobis

tinet: sed magis gratiarum actio.

ſ mentis ratione· ſ quod scripture inde dicūt

Hoc autem scitote intelligentes

q̄ omnis fornicator aut immun·

dus· aut auarus quod est ydolo·

rum seruitus· non habet hereditā

ſ quod est patris & filii· ſ ꝛra hoc

tem in regno christi & dei. Nemo

ſ promittens impunitatem ex misericordia dei· vel predicans naturalia vt pseudo· qui bona dicunt & non facunt

vos seducat inanibus verbis.

Propter hęc enim vēit ira dei in

ſ diaboli· de quibus diffidim⁹· vel qui diffidūt

filios diffidentię. Nolite ergo effi

ſ similes ſ Et ideo non mirum· si tunc hec mala in vobis

ci participes eorum. Eratis enim

ſ per ignorantiam peccantes.

aliquando tenebrę· nunc autem

ſ ex discretione bene operantes· & iustificati per fidem & baptismum· & filii dei per adoptionē qui est lux vera ſ non in vobis· ſ Et ideo· ſ Id ē vite vt filii dei bonorum operum gressu sancte & immaculate.

lux in domino· vt filij lucis am·

ſ quia hec opera sunt lucis

ſ vel enim ſ .s. viuere

bulate. Fructus autem lucis est in

ſ vt boni in vobis. ſ proximis quod iustum est facitis· vt vera loquimini

omni bonitate & iusticia & verita

ſ ambulate primo probantes & ratione discernētes. ſ Quasi opera vestra ita sint circunspecta vt beneplaceant deo

te: probantes quid sit beneplacı·

ſ vt filii lucis ambulate. ſ ſ vt cum bonis sit pars malorum ſ a malis corde disiungamini nō corpore.

tum deo· & nolite communicare

ſ vel eorum

operibus infructuosis tenebraz:

ſ non negligentes in corrigendis vestris. ſ leni tamen animo· ſ nolite communicare· ſ non cōmuni. nec debetis

magis autem redarguite. Quę

ſ Id est· in cogitatione ſ in hoc apparet q̄ turpia ſ loco non palam

enim occulto fiunt ab ipsis: turpe

ſ non solum facere· ſ preserti mali ſ vel ei

est & dicere. Omnia autē quę re

ſ ab illuminatis ſ Sanctis & bonis hominib⁹ qui filii lucis. ſ ſ Sibūpsis q̄ mali sunt ſ ante ne sciuntur

darguuntur· a lumine manifestā

ſ mal⁹ presertim· ſ vel ei ſ Sic ſ per cōfessionem & penitentiam

tur. Omne autem quod manife·

ſ in lumen vertitur· quia bonum est q̄ peccatū per penitentiam & confessionem manifestetur.

ſ ſ Scilicet· quia fit lumen quod manifestatur.

statur lumen est· Propter quod

ſ spiritussanctus per me ſ qui corpes & nescis te in peccatis ſ oblitus dei

dicit: Surge qui dormis & exur·

ſ a futura damnatione ſ hic per fidem & in futuro per spēm. ſ ſ Qui est sol iusticie

ge a mortuis: & illūinabit te xp̄s

ſ quia prodest redarguere ſ quo moderamine.

Videte itaq̄ quomodo caute am

ſ uitando et redarguendo ſ indiscreti

buletis. Non quasi insipientes sz

ſ Scilicet in omnibus prouidentes. ſ ſ preparantes oportunitatem seruiendi deo & vacandi diuinis· quod necesse est· quia hodie sunt mali hoīes.

vt sapientes. Redimētes tempus

ſ Id est· in hac vita multa occurrunt impedimēta

ſ q̄r mali dies

quoniam dies mali sunt. Propte

ſ inconsiderati ſ Sed quere quid deo placeat

rea nolite fieri imprudentes: sed ı

ſ vt omnia cum modestia agantur

telligentes quę sit voluntas dei.

aliquid acquiris. Sic ḡ pdis numos vt emas tibi aliquid. Sic perdas de tuo· vt emas tibi quietem. Vñ si quis vult tecum iudicio contendere z tunicam tollere: dimitte z pallium· vt habeas quietū cor· ne perdas temp⁹ vacādi deo· a q̄ vult te auocare dāno z litibus.

¶ Subiecti inuicem. Amb. Non solum auditores p̄latis· ſ etiā p̄lati subditis ī charitate eis seruiēdo z humiliter curam gerendo· Nā et si dignitas maior est· administratoria tamē ē. Vñ apl's. Oīm me seruum feci. Est ḡ maior salua tñ dignitate seruire· sicut minor est hūiliter obedire. ſ autem tā maior q̄ minorum ordinata subiectio dz cē in casto timore xp̄i· q̄ hūilitatē mādauit.

¶ Mulieres. huc usq̄ cōiter de moribꝰ egit· nunc quedam singulis ordinibꝰ suadet

¶ Nō habētē maculā neq̄ rugā. Quia per actōnē bonam mūda est a macula· z per spem tēsa ad supna· pinde vestis eꝰ in monte tanq̄ nix dealbata effulsit· q̄ significabat ecclām oī macula pcti mūdatā· q̄ p christi ī ligno crucis extēsionem extēsa ē a ruga z desiderio ad cęlestia:

¶ Nō habentē Nūc. m. a. r. sed vt sit scā· Dic per bona opa. Et immaculata. ī abstinētia mali. Vel tūc sancta per gloriam· īmaculata p corruptōis remotionē Sicut christus fudit sanguinem· vt lauarz maculam ecclesię· z extēdit se in cruce· vt tolleret rugam· sic z viri si opus est debēt mori p salvandis vxoribus z verbo vitę eas īstruere: vt exhibeant eas deo.

¶ Nemo car. su. odio habuit. Qui mauult esse sine corpore: non corpus sed corruptōes z pondus eiꝰ odit.

¶ Sicut et christus ecclesiam. Ita faciat vir de vxore. q̄ caro eiꝰ q̄ sic z christus nutrit ecclesiā cibo corporis sui· z fouet spiritualibus indumentis p̄ceptorum virtutum z bonorum operum.

¶ De carne. Augustinus. In genesi dicit adam. Hōc os de ossibꝰ meis z caro de carne mea. Sicut eua de adam facta traxit ab eo carnem z ossa: ita nos a christo instituti· alij sumus vt ossa robusti· alij vt caro infirmi· ex carne eius. i. ad simil. infirmitatis· quā habuit in homine. Propter hoc oī dendum quantum dilexit ecclesiam· est scriptum in gen. Relinquet christꝰ homo patrem· formam serui accipiendo· matrem. i. synagogam· ex qua carnaliter ortus· z adherebit. i. sociabit se ecclesię· z duo. i. christus z ecclesia erunt in vna voluntate· z vna caro· hęc verba primi hoīs eē dicit genesis. Christꝰ vero in ēuāgelio dicit eē dicū inquit. Non legistis· q̄ qui fecit ab initio masc. z fę. fecit eos. Et dixit p̄pt̄ hoc relinquet· zc vt scias p̄pt̄ extasim soporis· ḡ p̄cessit ī adā in q̄ angelicę curię inerat· hoc eū diuinit⁹ tanq̄ p̄phetam dicere potuisse. Vna caro xp̄s z ecclesia· q̄ deꝰ apud deum· per carnē participes noster factus est. Vnꝰ ē christus caput z corpus quasi ītegra vir· q̄ z fęmina de viro facta ē· z ad virum pertinet. Reliq̄t xp̄us patrem· q̄ non ī ea dignitate apparuit hoībus qua ē apud p̄rem

¶ Sacramentū hoc magnum zc. Et ne aliquis putaret in viro esse z vxore secundū vtriusq̄ naturalis sexus copulationē corporalem q̄ mixtionem addit. Ego dico in christ· et ec. Secundū hoc ergo q̄ ī christo z ecclesia accipitur quod dictum est. Nō iam duo sed vna caro sunt· z quomodo spōsus z sponsa dicuntur sic caput z corpus. Sine ergo dicat caput z corpus sine sponsus z sponsa vnum intelligite. Fit enim ex duobus· quasi vna quędā persona scilicet ex capite z corpore ex sponso z sponsa quam vnitatem miram z excellētem commendat ysaias in quo christus loquens ait: Sicut spōso alligauit michi mitram· z sicut sponsam ornauit me ornamento· huius spiritualis vnitatis sacramētum fuit illud quod in genesi de vnione p̄iugij ad lr̄am dicitur.

C. VI.

¶ Primū mandatum. Inter mandata q̄ ad hominem in secūda tabula. Ad duo nanq̄ p̄cepta charitatis dei z proximi pertinet decalogus. Ad primum p̄ceptum dei tres corde pertinent. i. tria mandata· quia deus trinitas est. Ad alterum vero p̄ceptum scilicet proximi septez corde· i. septem mandata. Et illa tria ad deum pertinentia in prima. Et alia septem ad proximuz in secunda tabula scripta erant. Inter quę hoc merito primū· quia sicut deus principaliter principiū est hominis· sic patꝰ scdario.

eiusmodi· sed vt sit sancta z immaculata. Ita z viri debent diligere

† ſ id est· vt seipsos· quia ambo vna caro· z mulier portio corporis viri ſ quia

vxores suas vt † corpora sua. Qui

† ſ Quia vxor corpus viri· z vir caput vxoris

suam vxorez diligit: † seipsum dili

ſ debet diligere vxorem que caro sua est· q̄ nemo carnem.

git. Nemo enim vnquam carnem

† ſ Etsi sancti carnem macerant non eam oderūt sed peccatum quod in ea est. ī. ſ cibo et potu

suam † odio habuit· sed ī nutrit et

ſ indumentis ſ vt carnem suam· et bene vt carnem suam· quia corpus eius est et huiꝰ corporis sumus omnes membra· alii de carne· id est· infirmi· alii de ossibus vt perfecti

fouet eam· sicut z christus eccle-

siam: quia mēbra sumus corporis

† ſ vt infirmi qui indigēt sustentari fortib⁹· ī. ſ vt perfecti et fortes qui in solo christo sustentantur

eius· † de carne eius ī z de ossibus

ſ quia diligit vxorem

eius. Propter hoc relinquet ho-

† ſ hic moyses de vnione coniugii quod est signū magne rei· ſ. coniunctionis christi et ecclesie

mo patrem z matrē· † z adhęrebit

vxori suę: z erunt duo ī carne vna.

Sacramentum hoc magnum est.

Ego autem dico in christo z in ec-

† ſ Etsi hoc non solum ad litteraz dicitur· sed est signum alterius rei· veruntamen et secundum litteram vir diligat vxorem· sequens moralitatem historie.

clesia. † Veruntamen z vos singu-

li vnusquisq̄ suam vxorem sicut se

† ſ non solum diligat· sed et. ſ et sub

ipsum diligat: † vxor autem timeat

dita sit viro.

virum.

C. VI.

ſ tanquam subiecti

¶ Filij obedite

ſ carnalibus· ī. ſ Sēm fidem et iusticiam dñi

parentibus vestris ī in domino:

ſ Et debetis † ſ quia ī. ſ quia preceptum legis. ī. ſ honorare patrem est ei reuerentiam exhibere· et necessaria submīstrare.

Hoc † enim ī iustū ē. ī Honora pa-

trem tuum z matrem tuam quod

† ſ Que non est in alio

est primum mandatum † in promis-

† ſ hac vt ī. ſ in presenti in carnalibus et spiritualibus ī. ſ in eterna vita

sione: † vt bene ī sit tibi· z sis ī lōgeuꝰ

ſ in animo z corpore rutilantem ſ gemina stola decoram ſ nūc vel

bi gloriosam ecclesiam· non haben

tunc ſ aliquid crimīale † ſ pcm̄ mortale ī⁹ latens sicut est dolus· duplicitas ruga dicit. ī. ſ aliquod peccatum pro quo sit damnabilis

tem maculam aut † rugā aut ī aliq̄d

ſ nihil minus conuenit alios arguēti· ī. ſ ex quo procedit motus malus vnde tollitur auctoritas redarguendi

Et nolite ī inebriari vino in ī quo ē

ī. ſ donis spiritussancti

luxuria: sed impleamini ī spū sēto

ſ hoc modo poteritis impleri spiritu· si vos itelligitis et vos intus instruitis de his que dicitis· scilicet psalmis qui ad bonam operationem admonent· et hymnis qui de laudibus dei· et canticis q̄ de eterno gaudio· et ideo spiritualiter spiritualia intelligenda sunt· et post locutionem horum canonicorum

mis z hymnis z canticis spirituali

tantes deum laudantes· et de eternis exultantes sicut hymnus et canticuz docet· et psallentes opere vt psalmus docet.

bus cantantes z psallentes deo

ſ spontanea voluntate ſ ad

in cordibus vestris domino. Gra

gloriam domini non vestram ī. ſ p prosperis vel aduersis ſ donis

tias agentes semper † pro oibus

ſ exaltando ī. ſ per quem nos adoptauit· z per quem nos eum cognouimus.

in nomine ī dñi nostri ihesu christi

ſ quia deus est credendo ī. ſ Quia pater est christi natione eterna· nobis adoptionis gratia ī. ſ humāliter curam gerendo

deo z ī patri· ī Subiecti inuicez in

ſ casto timore dei qui humilitatem mandauit

timore christi. Mulieres viris suis

† ſ in simplicitate ſ Sicut sara que dominuz vocabat abraam

subdite sint † sicut domino. Quoni

ſ rector ſ z auctor vnde cepit.

am vir caput ē mulieris· sicut chri

ſ rector auctor ſ christꝰ ſ ē z

stus caput est ecclesię: ipse saluator

ſ. i. ecclesie ſ christi † ſ Christus est saluator ecclesie q̄ vir non est mulieris· sed tamen vt ecclesia.

corporis eius. † Sed sicut ecclesia

subiecta est deo ī christo: ita z muli

ſ que non contra deum

eres viris in omnibus. Viri diligi

ſ quarum caput estis

te vxores vestras· sicut z christus

† ſ cuius caput est ī. ſ adeo dilexit q̄ ſ ita z vos pro vxoribus si opus sit

dilexit † ecclesiam: ī z semetipsum

ſ iusticia bone vite.

tradidit pro ea vt illam sanctifica

ſ prius ſ a peccatis ſ sanctificate

ret· mundans eam lauacro aquę

ſ quo datur vita ſ quo accedente ad elementum fit sacramentum † ſ ad hoc ī. ſ in futuro

in verbo vitę †: vt ī exhiberet ipse si

Cuius mandati addi
tur promissio quod ñ
est in alijs.

¶ Serui obedite
Aug⁹. sup iohānem.
Seruit⁹ cepit ex pcco-
prima ei seruitutis cau
sa peccatum est· vt ho
mo homini condicio-
nis vinculo subderet
qđ nō fuit nisi deo iu
dicāte· apud quem nō
est iniquitas· z nouit
diuersas pēnas merit
distribuere deliquēti-
um.

¶ In simplicita
te. Liberaz facit seru
tutem· qui seruit· non
timoze sub dolo· sed fi
deli dilectōne· donec
transeat iniquitas· et
oīs euacuetur ptās.

¶ De cetero· P⁹
specialia pcepta qui
bus admonuit singu-
los ordīes. In cōi nūc
admonet oēs. Hucus
qz vos viui ꝓbo z ope
re· iam deinceps in fu-
turo in reliquo tpe

¶ Mundi recto
res. Non qz regunt
mūduz q̄ pstat ex celo
z terra. Sed munduz
peccatoz es dicit. De q̄
alibi. Et mūd⁹ eū nō
cognouit. Talē mūdū
illi regūt ptra qs ha-
bem⁹ ppetuas inimici
cias· qz z qꝑ patim̄ hōi
nes īportunos illi faci
unt. Instigant enim
z inflamant illos z tā
qꝑ vasa sua mouent· z
velut organa tangūt
Contra illos habem⁹
occultam luctam ad
quam nos armat apo
stolus.

¶ Tenebrarum.
Ne putentur demo-
nes hunc inuisibilem
mundum regere sub-
dit· quid nomine mun
di intellexerit· tenebra
rum harum. id est. pec
catoruz· quasi non do
minantur dęmon es
mundo qui cōstat de
celo z terra· sed pecca
toribus.

¶ Cōtra spūalia
Quasi timēdi hostes
quia spiritales z inui-
sibiles z quia nequam
z non pro parua re· sz
pro celesti hereditate
tollenda pugnāt. Vl̄
celestia dicit virtutes
in quibus pugnam demonum patimur. Vel spiritus nequam sunt in cele
stibus· id est· in hoc in inferiori aere. Ipsi enim quasi equites pugnant in
equis hominibus. Equites ergo occidamus· equos possideamus

† ſ fundatus· ſ viuentium
† super † terram. Et vos patres
ſ quia sic legem non custodient. In tra enim ne
mo agnoscet quid sit vtile
nolite ad iracundiam prouocare fi
† ſ oum pueri sunt· ne legem contemnant
lios vestros: † sed educate illos in
ſ verboꝝ. † ſ verberum· vt proficiant in re
bus domini.
disciplina z † correptione domini.
ſ quod cepit ex peccato † ſ non solum spiritua
libus z bonis
Serui obedite dominis † carnali-
ſ reuerentia· quod z filii † ſ quod seruoꝝ
est· ſ vt sicut ostenditis extra sic sit in voluntate
vestra· vt si non potestis a domīs liberi fieri libe
re seruiatis
bus cū timore z † tremore· † in sim-
† ſ obediretis· quia ipse hoc precepit ad conserua
tionem humilitatis
plicitate cordis vestri sicut † christo
† ſ obedite dico non ad ocu· s· duz videmint· sicut
illi qui querunt hominibus placere
non ad † oculum seruientes quasi
hominibus placentes: sed vt ser-
ſ cum christo iubente seruis· non homini seruis
sed christo
ui christi facientes voluntatē dei
ſ ita z vos.
ex animo· cum bona voluntate ser
ſ dominis vestris † ſ vt in eo putetis seruire vos
deo z non hominibus tantum
uientes· sicut † domino z nō homi-
ſ vos dico.
nibus· scientes quonia3 vnusquis
qꝑ quodcunq3 fecerit bonum: hoc
† ſ non enim minus recipiet seruus qꝑ liber
percipiet a domino· † siue seruus si
† ſ Similia in bona voluntate
ue liber. Et vos domini † eadem fa
ſ si serui peccāt ſ non solū verbera
cite illis· remittentes minas: scien
tes quia z illoꝝ z vester dñs ē
† ſ quia· ſ deus enim iust⁹ iudex causas discer
nit non psonas. Ideo qua mensura quis mensu
rauerit eadem remetietur ei.
in cęlis: † z † personarum acceptio
† ſ in communi admoz
non est apud deum. De † cetero fra
† ſ contra bellum dyaboli· ſ in auxilio domini
tres † confortamini † in domino et
ſ qui dat potentem virtutem pugnare volentib⁹
† ſ ita debetis confortari.
in potentia virtutis eius. † Et indu
ſ virtutes.
ite vos armaturaz dei: vt possitis
ſ quia ex occulto molitur mala.
stare aduersus insidias dyaboli·
ſ necesse est vt stetis· quia † ſ vicinum est bellum
non contra homines qui visibiles z fragiles· vel
contra illa vicia tantum· que sunt ex carne z san
guine
quia non est nobis † colluctatio ad
uersus carnem z sanguinez· sed ad
† ſ demones qui pręcipantur aliis· z contra eos
qui super hos possunt· qui timendi· quia mu nda
nos regunt z dilectores mundi tenebrarum harū
tam malarum· id est· quos precipitant in tenebro
sa opera
uersus † principes z potestates· ad
uersus mundi rectores tenebrarū
† ſ Contra spirituales z nequam hostes.
harum † contra spiritualia nequitię
ſ quia tales hostes z de tan
ta re:
in cęlestibus. Propterea accipite
ſ qua deus suos armat. † ſ quia aliter non pos
setis · ſ malis.
armaturam dei· vt † possitis † resiste
ſ in hac vita vbi temptatio † ſ prosperis vel ad
uersis ſ virtuti
re in die malo: † z in omnibus per-
bus † ſ quia armatura dei est necessaria. ſ viriliter quotiens prouocamini
fecti stare. † State ergo succincti
ſ Id est· vere propter christū
ſ vel charitate
lumbos vestros in veritate· z indu
ſ Aug. iusticia cuiqꝫ ius faciēdo sit loꝛica· ne pa
teat locus hosti † ſ ne tangat terraz· qui predicat
ti loꝛica iusticię· z † calciati pedes i
ſ Id est· vt sitis preparati ad predicandum euan
gelium vel ad complendum preceptaꝫ eius
pręparatione euangelij pacis. In
ſ prelust † ſ fidem rerum quas non videmus.
omnibus sumentes † scutum fidei:
ſ omnes astutias † ſ dyaboli
in quo possitis omnia tela † nequis
† ſ Que de vicio in vicium incendunt. † ſ Spe
eterne salutis gaudentes
simi † ignea extinguere. Et † galeā sa
† ſ Quem dat spiritussanctus
lutis assumite: † z gladium spiritus
ſ ad feriendum hostem † ſ per omnia que oran
da sunt
quod est verbum dei. Per † omnē
ſ z cum adiuratione petendo.
oꝛationem z obsecrationem· oꝛan
ſ non horarie † ſ non verboten⁹ sed mente
tes omni tempoꝛe † in spiritu· et in
ſ solliciti † ſ vt scilicet omnibus virtutibus
instent. ſ non remisse
ipso vigilantes in omni † instantia
ſ vigilantes ſ facta
z obsecratione pro omnibus san-
ſ Scz ſ a deo ſ quem tri
bulatio obtundat
ctis z pro me: vt detur mihi sermo
† ſ verbi mei· ſ ita vt ſ libere sine impedimen
to notificem illud mysterii
in apertionem † oris mei· † cū fidu
cia notum facere mysterium euan
† ſ Quia nec pro catenis cesso a legatione mea
† ſ nunc rome
gelij· † pro quo legatione † fungoz ī
ſ positus † ſ cum fiducia · ſ Euangelio predi
cando. ſ inter mala oīa
catena ista: † ita vt † in ipso audeā p
† ſ ne auditis tribulationibus mouerentur: dicit
tibicū omnia eis notificare subdens.
ut oportet me loqui. † Vt autem et
† ſ circa· quia multe erāt ei tribulationes· que qua
si circuudabant· vel ideo certa· quia interioꝛa non
tangebant. ſ q̄
vos sciatis quę † circa me sūt· quid
constans sim· inter illa
agam: Omnia nota vobis faciet
ſ vt bene audiant hunc commendat † ſ Ideo eū
audite ſ meus in fide
tichicus charissimus † frater: fidel
† ſ in his que sunt domini
minister † in domino· quem misi ad

¶ Succincti lum-
bos. Id est carnalē
concupiscentias cingu
lo castitatis frenantes
non simulatorie· sed
in veritate· vel per cha
ritatem.

¶ Calciati. Par-
e⁹ dicit apostolos cal
ciatos sandalijs vel so
leis vt neqꝫ pes sit te-
ctus nec nudus ad ter
ram. id est. ne occulte-
tur euangelium· nec
terrenis commodis in
nitatur.

¶ Pedes. Id est·
affectiones sint muni-
te virtutibus· ne a vi-
cijs pūgant· vt ita sint
parati ad prędicāduz
euangelium qđ nunci
at pacem inter deuz z
hominem· vel vt sint
parati complere pręce
pta euangelij.

¶ Scutū fidei.
Augustinus. Fides ē
scutum sub quo tuta ē
iusticia· sicut sub muni
mine omnium virtu-
tum. Quod protēdit
ante oīa arma· quod
prius impugnat dya-
bolus. Vnde prima
petit· campum dubia
sub fronte duelli Pu
gnatura fides.

¶ Et galeam. Ga
lea est salus eterna· cu
ius memoria mentem
obnoluit ne deficiat.

¶ Et gladiū spūs
Augustinus. in psal-
mo. cxix. Verbum di
gladius bis acutus
docens de temporali-
bus z eternis. Illoꝝ
consolationem in ve-
teri· istoꝝ perfectio
nem in nouo testamē
to promittens. Quod
enim temporaliter no
bis promissum est ad
vnam partem gladij.
Quod vero in sēpiter
nū ad aliā partem gla
dij ptinet. Nā z ideo
duo testamēta dicunt
quia vetus terrena p-
mittit· nouum eterna
de hoc gladio domi-
nus ait. Nō veni mit
tere pacem sed gladiū
Iste gladi⁹ vere acu
tus est· quia eum quē
ferit a mundo diuidit

¶ In spū. Orat· q̄
munda consciā z inte
gra fidē ozat. In car
ne ozat· qui polluta mente itez peccatur⁹· non casu sed de proposito.

¶ In apertionem. Id est· vt aperte possim reserare mysterium euan
gelij. id ē. secreta incarnationis z passionis. Ne pressura tribulationis ipsa

formidine ãcumez dõ
ctrinę obtundat.
¶ Pax fratribus
Pacẽ optat eis q̃ est
ianua dilectionis.
¶ Philippenses
sũt ꝛc. Qui accepto
verbo prędicatõis ab
apostolo firmati ī fide
fuerũt · nec pseudo a-
postolos receperũt · vñ
eos laudat aplus. Ioi
paulo per epaphrodi
tũ aliquã substantiaz
romã miserãt · quẽ cũ
hac remittit epistola ī
qua cũ pñs non põt-
mũit eos ꝓtra duplex
bellum tribulatoꝝ · et
pseudo p̃dicatoꝝ · vt
oĩa pro christo sustine
ant aduersa cuz hũili
tate sicut christꝰ fecit · z
legalia a pseudo nun
q̃z recipiant · his nec se
aplum noĩat · q̃ nunq̃z
de eo minus vel cõtra
eum senserant.

C. I.

¶ Paulus. Mo-
re solito salutatõnem
p̃mittit. Deinde gr̃as
deo agit p eis-iploraꝫ
eis maiora bona vt et
ī virtutib̃ crescẽtes ad
pfectõez perueniant.
Deinde ad patiẽtiam
tribulatõnum monet
exẽplo sui z christi · po
stea vt caueãt a versu
tũs pseudo aplorꝝ · tan
dẽ admonitõnẽ moza
lez īterserit · z ꝑpe finẽ
de gr̃a quã sibi romã
p epafroditũ miserãt
gaudere se dicit
¶ Thimotheus.
Hũc apponit · qz cum
missurꝰ erat ad illos · p
pter h̃ eum quodãmõ
cõmẽdãs vt eadem q̃
scribit · ab eo bene reci
piant.
¶ Serui. Seruos
dixit · vt z ipsi p̃ domi
no ferant dura Chri
sti. vt contra pseudo
stent.
¶ Aug. Sicut duo
sunt tiozes · sic duę ser
uitutes · q̃ faciũt duo
genera seruoꝝ. Est eĩ
timoz quẽ pfecta cha
ritas foras mittit Est.
z seruitus simꝰ cum eo
foras mittẽda. Est eti
am timoz castꝰ perma
nẽs in scłm scłi · cui adiũcta ẽ alia fuitꝰ non manens in ętrnũ in domo.

¶ Cum episcopis. Episcopos p̃sbiteroꝝ dic̃ · nõ eĩ plures epi ī vna ci
uitate · neq̃ p̃sbiteros ītermitteret · vt ad dyacones descẽderet. Et sigt p
dyacõs maiores · p scõs miozes · qz miozes p̃mittit · ad hũilitatẽ ĩitat · qz z
bos sbnectit · oñdit aliquẽ nõ eẽ adeo pfectũ · q̃ nõ indigeat admonitõe
¶ Gratias ago. Q. agite q̃ agitis · qz talia vñ deum laudo.

† ſ vt meram vobis dicat veritatem.
vos in hoc ipsum † vt cognoscatis
quę circa nos sunt: z cõsoletur coꝛ
† ſ per pacem manebunt in charitate · que est ex fide.
da vestra. † Pax fratribus z chari
tas cum fide a deo patre nostro:
z domino ihesu christo. Gratia cũ
omnibus qui diligunt dominum
† ſ ad similitudinem sponse que nõ admittit coꝛ ruptionẽ. ſ In integritate fidei · vel ī vita eterna
nostrum ihesum christuz in † incoꝛ
ruptione AMEN.

Epistola ad ephesios explicit.
Argumentũ in epistolã ad phi-
lippenses incipit.

Philippenses
sunt macedones. Di
accepto verbo verita-
tis perstiterunt in fide: nec recepe-
runt falsos apostolos. Nos col-
laudat apostolus: scribens eis a
roma de carcere per epaphroditũ.

Argumentum explicit.
Epistola pauli ad philippẽses
incipit.

C. I.

Paulꝰ z thi
ſ timoze casto
motheus serui ihe
su christi omni-
ſ baptismate sanctificatis † ſ operante christo ſ vel fundatis ſ in fide christi.
ſ qui deũ z hoĩez credũt.
bus sãctis † in chri
sto ihesu · qui sunt philippis ·
ſ id est z ſ Qui eoꝝ bonum pariter optabant
ſ maioꝝibus z minoꝝibus · vel cum istis scribit.
† ſ et ſ remissio peccoꝝ.
cuz episcopis z dyaconibus † Gra
† ſ tranquillitas mentis z reconciliatio ad deũ.
vobis z † pax a deo patre nostro et
† ſ omnium. ſ cuius nutu omnia bona omni
bus accedunt.
dño ihesu christo. Grãs ago † deo
ſ priuato beneficio ſ Qui mihi facit quod vo
lo in vobis † ſ quotiens vestri memoꝛ fio ſ quod
vtiq̃ sum † ſ cõgruis temporibus
meo ī omni † memoria vestri † semp
† ſ habitis
in cunctis oratiõnibus meis † pro
ſ prelatis vel subditis† ſ non tristus de culpa
omnibus vobis cum † gaudio: de

ſ vt perstetis deprecans † ſ gaudio deo habito
† ſ Quia vos communicastis michi in fide · et
prȩcationem faciens † super † cõi-
operibus euangelii ſ que est.
catione vestra in euangelio xpi
ſ conuersionis vestre · z ideo amodo magis stan
dum.
a prima die vsq̃ nunc: confidens
ſ non in vobis.
in domino ihesu hoc ipsum · quia
ſ deus ſ operans.
qui cepit in vobis opus bonum p
ſ cooperans ſ quod operando incepit. † ſ vsq̃
ad finem vite · quo deus videbitur
ficiet † vsq̃ in diem christi ihesu ·
† ſ aliud non debuit sentire de tam bonis
Sicut est mihi † iustum hoc sentire
pro omnibus vobis · eo q̃ habeã
† in intimo affectu charitatis ſ non in tolis labiis
† ſ quia compatimini mihi
vos † in coꝛde † z ī vinculis meis · z
ſ contra impugnantes † ſ infirmoꝝum in doctri
na
in defensione z † cõfirmatione euã
ſ vt in futuro sitis soci ſ etiã miores
gelij: socios gaudij mei omẽs vos
† ſ pro omnibus ideo precoꝛ · quia cupio vos om
nes esse in visceribus christi · vt a christo diligami
ni quasi eius viscera · z inde test.
esse. † Testis enim michi est deus:
ſ quanto affectu.
quomodo cupiam omnes vos in
ſ etiam.
visceribus ihesu christi. Et hoc oꝛo
vt charitas vestra magis ac magis
ſ crescat † ſ vt sciant in quibus diligere deum z
proximum debeant · z cum scierint: habeant sen
sum · id est · memoriam z animaduersionem in om
nibus rebus. ſ memoria.
abundet † in scientia · z in omni sen
su: vt probetis potioꝛa · vt sitis sin
ſ in vobis ſ ad proximum † ſ z hoc perseue
ranter ſ vsq̃ † ſ Id est finem vite
ceres z inne offẽsa † in † diem christi
ſ non solum sine malis · sed z pleni fructu · id est ·
operibus que sunt fructus iusticie que est habitus
animi † Et hoc ſ non viribus vestris
Repleti fructu iusticię † per ihesum
† ſ per hoc transituri in gloriam eternam · vi
de deum laudetis
christum in † gloriam z laudem dei
ſ quia dixit se cupere hos esse socios gaudii sui
ideo quid profecerit predicatio eius insinuat · q̃
charis.
Scire autem vos volo fratres.
† ſ exteriozum vndiq̃ me circundans abundan
tia passionũ † ſ vel ideo circa · qz ñ ad interioza p
tingunt † ſ q̃ ad detrimentum · vt malit intende
runt.
quia quę † circa † me sũt † magis ad
pfectum euangelij peruenerunt:
ſ ad profectum † ſ vtilitas vinculoꝝ apparet
in christo · qui propter vincula plus annunciatur
† ſ vel vincula ipsa quod essent in christo · id est ·
q̃ propter euz vinctus essem non pro alio crimi
ita † vt † vincula mea manifesta fie-
ſ vbi maioꝛes puenium
rent in christo · in omni pretorio · z

¶ Cõicastis. Vel
vestra communia feci-
stis in euangelio exal-
tãdo.
¶ Confidens. Q.
deprecoꝛ vt stetis · z cõ
fido h̃ip̃m fieri a vob
qđ precoꝛ non aliud ·
ſ videte ne frustra cõ
fido.
¶ Vel In vobis
p successionẽ · vsq̃ ad
cõem iudicij diem.
¶ Perficiet. Au-
gustinus de gratia et
libero arbitrio. Quia
ipse vt velimus op at
incipiens · q̃ volentib̃
coopatur pficiens
¶ Sicut ẽ mihi.
Ita gr̃as ago · deprę-
coꝛ z confido · sicut iu-
stũ est sentire. i. ita vel
le. Et exponit causam
eo q̃ habeã vos ī coꝛ
de · siue vinctꝰ: scien
vos q̃z vinctos · siue
defẽdẽs euã gelũ · qđ
z vos facitis.
¶ Cupiã omnes
vos ī visce. Id est
intimo amoꝛe christi ·
vt ab eo perfecte dili-
gamini · vel eo effectu
diligatis deũ z prios
q̃ christus qui animã
posuit.
¶ Vt refert ad id qđ
supra dixit se deside-
rare eos eẽ socios gau
dij sui · z demũat · qño
ſ. amoꝛe christi · non
hũano · vt pticipes ha
beat in deo.
¶ Vt pbetis po
tiora. Iteruz crescat
charitas vĩa ī sciaz vt
pbare z discernere sci
atis ñ solũ mala z bo
na · ſ etiã int̃ bona q̃
sint potioꝛa · vt pꝰ p-
batõez sitis sinceres ī
vob sine opib̃ coꝛrup-
tõis · z q̃stũ ad proxi
mũ sine offensione
¶ Repleti fructu
Id ẽ · mercede iusticię
adeo vt sitis gloria et
laus dei · vt p vob di-
catur. mirabilis deus
in sanctis suis.
¶ Scire autem.
Ille acten? cõiter locut?
unde ponit spẽaliter q̃
tolerãtiã suadeãt · pro
vobis gr̃as ago · cõfi
do Vos aũt vo. sci. f.
Quasi dicat. Cum ita sitis pfecti: perseuerate · z caute · ne tribulatões in-
stantes hanc vestram diminuant perfectionem · ſ exẽplũ mei respicite.
¶ Vt vincula mea ꝛc. Hiero. Quia nanq̃ patienter quelibet mala
sustineo · patet non eẽ scelus falsitatis qđ in me iusta vindicta percellat. ſ
quãdam veritatis virtutem quã sustinẽdi fortitudo magnificat.
¶ Vel de vinculis meis loq̃bant · vel p̃dicatoꝛes indicabãt ī oĩb̃ ptoriis.

191

¶ Et in ceteris oi bus locis. Cuz enī apostol⁹ romę vinct⁹ detrusus eēt in carce re in domo impatoris z doceret euāgeliuz z īfirmos aīaret multa ꝙ miracula patraret multi per eū crediderī intantum · vt domum persecutoris ecclesiam faceret · tūc enī manife sta facta sunt vincula eius in christo . Vel ī omni ptorio z ceteris omnib⁹ locis · i · impa tori oībus cōsulib⁹ et principib⁹ z minoribꝫ propter christum illuz talia sustinere .

¶ Auderent sine timore · Aug⁹. Con stātia enim eius mul tos anīauit vt non ti merent euangelizare.

¶ Existimantes pressuram . Am brosi⁹. Astutia ꝯ simu latōis isti christū ānū ciabāt · vt possent sedi ciōes excitare aplō · qī autori · q̄ multos ꝓgre gauerat suo collegio · Ecce quattuor species doctoꝝ distīxit · duas bonoꝝ z duas maloꝝ qui oēs ānūciant xp̄m ß nō eodem animo

¶ Aug⁹. Mali enī nō simplici z veraci a nimo christū annunci abāt . Boni vero pu ro aīo z fide sincera · oēs tū euangelio pro ficiebāt · vñ z malos to lerandos dicit · subdēs Quid enim .

¶ Quidā aūt ex co. Conuicti in con tētione a me. p̄dicant secum ꝙ eos convici debere p̄dicare.

¶ Ex contentōe. Ex p̄uato odio qđ a liquādo mecū cōtule rūt z cōfutati sunt. Et ne viderent correcti : addit. Nō puro aīo Vz existimātes · vt si q̄ de p̄dicatōe eos ac cusent : ī me auctorē e⁹ vindicent.

¶ Quid enim . Nō ꝓbibz mercenari os · ß pmittit · qz z ipsi vtiles sunt ad aliqua.

¶ Siue per veritatē. Aug⁹. Veritatē quidā annunciabāt z si nō p veritatē · i · nō vero aīo. Ex occasiōe ei euāgelizabāt quērētes ab hōib⁹ cō moda sua · terrenis eī cupiditatib⁹ ꝓsulētes regnū celoꝝ annūciabāt · habē tes in lingua veritatē · ß nō in pectore castitatem . Qui sūt vtiles eis quos instruit dñs. Vñ ait. Quę dicūt facite · opa aūt eoꝝ nolite facere. Quisqs eī a deo · p̄ter deū aliqđ q̄rit · nō caste deū q̄rit. Tres inuenimus p̄sonas · si dñi ꝛba in euangelio diligenter inuestigamus · pastoris mercenarij furis.

ſ locis · ſ ita profuerunt euāgelio que sustineo

in ceteris omnib⁹. † Ut plures de
ſ non in se ·
fratribus in domino confidentes:
ſ consideratione vinculorum ſ q̄ ante
in vinculis meis abundantius
ſ contra impugnantes ſ Quasi · meo exemplo auderent confidenter predicare · ita dicentes : Si vinctus loquitur · cur non potius nos:
auderent sine timore verbū loqui
ſ diuersi a prioribus quia mali. † ſ predicant ſ quia inuident glorie mei apostolatus · z conten dunt habere .
Quidam quidem † z propter inui
† ſ ab his diuersi boni
diam z contentionem · † quidaz au
† ſ pro dilectione dei z proximi · exemplo mee bo ne voluntatis · ſ vt alios saluent
tem z † propter bonam voluntatez
ſ non diuersi † ſ pri
christum prędicant · quidā ex † cha
uata ad apostolum : vt vicem eius vincti supple rent † ſ Id est · pro defensione sum positus in vī culis . vel positus · id est · firmus z stabilis sum in defensione
ritate : scientes hoc quoniā † ī defen
sionem euangelij positus sum .
ſ ab his diuersi · quia mali
Quidam autē ex contentione chri
stum annunciant non sincere : exi
† ſ augmentare
stimantes pressuram † se suscitare
† ſ dū etiā mali ad profectum · quid eī refert · qua intentione.
vinculis meis. † Quid enim dum
† ſ terrene acquisitionis ſ vt mali.
omni modo siue † per occasionem ·
ſ vt boni ſ vero animo † ſ veritas christi. ſ non falsitas · vnde que dicunt facite ⁊c
siue per veritatem † christus annū
† ſ q̄ per occasionem · non solum per ver tatem † ſ nunc † ſ vel non solum aliis profectus · sed z mihi gaudium
cietur : † Et in hoc † gaudeo † : sed z
ſ post † ſ pati pro christo ſ vel euangelii ex mea predicatione profectus
gaudebo . Scio enim quia † hoc
ſ in futuro † ſ quod illi ad mortem parāt
mihi proueniet † ad salutem per ve
ſ non solum meo merito † ſ Id est · per spiritum qui subtus me quasi ruituru sicut columna sul cit.
stram orationem · z † sub ministrati
† ſ Quasi · que erit tanta quantam expecto in fu
onem spiritus ihesu christi † secdum
turo · z in presenti spero † ſ hoc spero
expectationem z spem meam · † qz
ſ prosperis vel aduersis · vt aliquo modo cedam a predicatione † ſ Statu
in † nullo confundar · sz in omni fi
† ſ a tempore conuersionis † ſ dum in vinculis laboro † ſ apud gentes
ducia sicut † semper z † nūc † magni
† ſ fama z gloria christi † ſ etiam qđ fragilius ē
ficabitur † christus † in † corpore meo:
ſ Si vixero docendo † ſ exemplum relinquendo
siue per vitam siue † per mortem .

ſ Per vitam · quia causa eius vino · vt euz magni ficem · non ob aliud

Mihi autem viuere christus est ·
ſ per mortem · quia christus est premium mortis vel ipsum mori est lucrum · quia per mortem ab his miseriis liberatus ad beatitudinem transeam vel quia per mortem multos lucratur deo
† ſ Et bene operari † ſ quod mirum videtur
z mori lucrum. Q † si viuere † ī car
† ſ Id est · tam dignus de opere meo · scilicet · in a gnificare christum
ne † hic mihi fructus est operis ·
ſ ecce † ſ nedum appetam † ſ Id est · non solum ignoro · sed z coartor ſ Ideo ignoro · quia ſ ve quid eligam : ignoro. Coartor enim e duobus ⁊c
quid † eligam ignoro. † Coartor † ār
ſ ex desiderio dissoluendi z necessitate viuendi
e duobus · desiderium habens dis
ſ ab his miseriis ſ Quia vinctus. ſ presentialiter † ſ q̄tū ad me.
solui · z cuz christo esse · † multo ma
ſ Sed
gis melius. Permanere autem in
† ſ Illud melius · hoc necessarium † ſ Non pro pter me
carne · † necessariū est † propter vos
ſ Quia necessariuz propter vos · vel scio non du bie · sed confidens in misericordia dei

Et hoc confidens · scio quia mane
ſ non parum quidē sed diu † ſ maioribus z minoribus
bo z permanebo † omnibus vobis
ſ vt crescatis per bona
ad profectum vestrum z gaudium
ſ Id est · vt gratias abundāter agatis deo cum gaudio
fidei : vt gratulatio vestra abun
ſ qui benefecit vobis † ſ vobis seruato ſ sci licet liberato.
det in christo ihesu † in me · per me
† ſ futurum † ſ cōfirmādos
um aduentum † iterum † ad vos ·
ſ veniaz si tantummodo . † ſ disciplina domini ca ſ Quia secōm vestrum meritum dabitur mihi vita ad opus vestrum .
Tantuz digne † euāgelio christi cō
† ſ ita digne vt ⁊c.
uersamini · † vt siue cum venero et
videro vos · siue absens audiam
† ſ hoc scilicz † ſ Sancto · cui non erat contrarius spiritus · z sicut est vnus · ita vos vnanimes si ne dissensione
de vobis · † quia statis in † vno spiri
† ſ voluntate ſ Omnis enim pugna vnanimiter aggressa victoriam parit † ſ Et ſ totis viribꝫ ad implenda que fides exigit
tu † vnanimes: † collaborātes fidei
† ſ z post hoc † ſ periculo.
euangelij · † z in † nullo terreamini
ſ qui vos terrent per aspera.
ab aduersarijs quę est illis causa
ſ eterne ſ eterne
perditionis: vobis autem salutis.
ſ q̄i premiuz
Et hoc a deo · quia vobis donatū

Pastor veritatē ānū ciat propter veritatez Mercenari⁹ occasiōe rei tpalis. Fur z latro veritatē negat z tollit Diligēdus ē ꝙ pastor tolerand⁹ mercenari⁹. canēdus est latro .

¶ Sed et gaudeo Ideo gaudeo de mal meis vt de pfectu euā gelij · qz inde mihi sal⁹

¶ In nullo. Ani mo. Quia z spes ma gna · z res ꝛa z bōesta

¶ Mihi enim. Q. merito xp̄m magnifi co siue vita siue morte Quia xp̄s mihi viue re. Id ē · mihi vita hic p fidē z spē · z ī futuro p spēm · pro hac vita mortale corp⁹ tradit · vt ip̄m īmortale in q̄ nū recipiat .

¶ Q si viuere. Xp̄s est mihi vivere · vt euz magnificem . Q si ē tunc nescio quid eligā mori an viuere. Qua si · nisi hic fructus esset non dubium quin mo ri eligerē · vt christum habere p̄miū · z ideo ne dubitetis mori .

¶ Coartor ⁊c. Aug⁹. de doc. christ. Nō ita distinguēdum est vt dicatur. Coartor. z postea seq̄tur · e duo b⁹ desideriū hns . s . dis soluēdi z in carne ma nendi · qđ ex ipso textu sermois diiudicat · qm̄ seq̄tur · dissolui z cē cū christo multo meli⁹ est Apparet ei eum ei⁹ qđ optimū ē dicere se hīe ꝙcupiscētiā · vt cum ex duobus ꝙpellat · alti⁹ tīn hēat ꝙcupiaz · alte ri⁹ necessitatē ꝓpter fres. Sic ꝯ distīguēdum ē Coartor vel ꝙpellor e duob⁹. Deide sequit ego dico desideriū vt concupiscentiā dissol uēdi · hns ab his misē riis qb⁹ q̄i ꝙpedib⁹ vi ctus sū · z cū xp̄o ee p̄ tialit . Et q̄i q̄reret · q̄ re b⁹ rei pot⁹ hēat cō cupiscētiā subdit · quia multo magis meli⁹ est q̄ntū ad me . Et q̄i ite rū diceret . Cur ꝯ e du obꝫ ꝙpelleris · subdit · qz ē manēdi necessitas dicēs. Permanere aūt ī carne necca riū est ꝓp̄ vos · n ꝓp̄ me, q illud meli⁹ ē m · ß ē neccariū vob · iō illd cupio · il lud nō recuso tis expedit eligit ꝓpter charitatem · quę pz omnibus eligenda.

¶ Gaudium fidei. Vt d fide via gaudeam⁹ · vel vt vos de fide gau deatis ī ea pficiētes. Qđ non ē nisi vbi est munda cōscientia .

¶ Et hoc a deo. Etiā q patimini non a vobis est · ß a deo · qz p merito

christi qui patri obediuit · hēc inter alias gratias data est vobis.

¶ Non solū ꝛc. sed vt etiā ꝛc. Aug⁹. Vtrūq; ergo ad dei gratiā pertinet · ꝛ fides credentium ꝛ tolerantia patientiuꝫ · quia vtrunq; dixit esse donatum.

¶ Quale et vidistis. Quando nudus verberatus sum pro muliere phitonissa a qua spūm malignum exclusi · q̄ magnum quęstum p̄stabat dominis suis.

C. II.

¶ Si qua ergo. A prędcīs infert. Q. Et quia pati est donū dei · et quia patior ꝛc · vt supra dictum est. Ergo qui me fecistis iam gaudere de communione vestra ī ęuangelio christi · implete gaudium meum addita sustinentia ꝛ patīa tribulationum.

¶ Dic ō humilitate suadet.

¶ Si qua con. ī chr̄i. Si vultis hīe consolationem in reb⁹ xp̄i. i. ī remissiōe peccatoꝝ · ꝛ in alīs donis. Vel si p̄solari me vultis, si quod solatium cha. ē · vo · id est · si vultis vt charitas ecclesiarūꝫ quę orant ꝛ bona agunt pro fratrib⁹; sit vobis solatiū ꝛ cōfortatio in aduersitatib⁹ vestris.

¶ Si qua ergo exhortatio. Alia lr̄a. Ambrosi. Si vera est exhortatio spei in christo apud vos · q̄ nosī uicē p̄solamur ꝛc. In quib⁹ non videntur. p̄bati · si non sit quod subdit

¶ Si qua societas ꝛc. Aug⁹. Propter hanc societatem illi in quos primitus venit spūssanctus linguis omnium gentium sunt locuti.

¶ Si qua societas. s. s. Id est · si in eo efficimur vnum · quod vere est Si qua viscera mis. Id est · si effectum miserationis habetis erga me non dico ipsam miserationem · i · exhibitōnem mię. Si ista inq̄ vultis vobis prodesse · implete gaudiuꝫ meum · i · estote humiles · vnanimes · q̄ō eritis si hoc habueritis · idem .s. sapere ꝛc.

¶ Nihil cōtentōis. Nota contentōnes fuisse inter eos. Ambro. Erāt aliqui inter eos dissentientes · inq̄eti · inanis glorię causa contendentes · pacem ecclesię rumpentes.

¶ Superiores. Aug. Vere ꝺ existimādū · q̄ potest esse in alio aliq̄d occultum quo superior sit · etiam si bonum nostrum quo illo videmur superiores esse non sit occultum.

¶ Nō quę sua sunt. Hic docet quomodo vitēt p̄tētionē ꝛ inanē gloriā · ꝛ qūo arbitrētur alios supiores. s. si cōsideauerīt nō sua bona · ꝺ alioꝝ

¶ Hoc sētite ꝛc. Non quęrat suū cōmodū · ꝺ alioꝝ sicut christ⁹.

¶ Ad patiam ꝛ humilitatem vos inuito · Hoc enim debetis in vobis sentīre · q̄ō in christo fuit.

¶ Sicut xp̄s non ꝙsiuit sua sed nostra · ita nos inuicē onera nr̄a portem?

¶ Qui cum in forma. Aug⁹. Premittit alta de christo. vt bi in q̄b est locus abiectionis non dedignentur humiliari. Arbitratus · Sciuit se esse ęqualem deo. Non rapinam faciens. i. non vsurpando quod sunum non esset · vt dyabolus · ꝛ primus homo. Vel non est arbitratus se ęq̄lem deo eē scōm humanitatem · q̄ō esset rapinam facere · i non suū p̄sumere

¶ Sed semetipsum. Ostēsa altitudine · subdit de humilitate.

¶ Exinaniuit. Aug⁹. Quomodo. Non substantiam euacuans · non formam dei mutans. Formam serui accipiens. Non formam dei amittens · forma serui accessit · nōn forma dei abscessit.

¶ Exinaniuit. Exinanire est ab inuisibilitatis suę magnitudine se īuisibilem demonstrare.

¶ In similitudinem hominum factus. Aug. Videamus ergo christum ihesum deum ꝛ hoīez. ꝛ factorē rerū ꝛ factū in rebus · ꝛ creatorem hominis ꝛ creatū hominem. Deus christus ęqualis ē patri · tātus ē quātus ille · talis est qualis ille · hoc ē quod ille. Non hic est qui ille · quia ille pater hic filius. Sed hoc ē quod ille · quia ille est deus ꝛ ille · ille oīpotens ꝛ ille · ille īmutabilis ꝛ ille · iō non rapina erat · ęqualis deo · q̄ natura erat · sicut ē natus · ita ꝛ semp nat⁹ ꝛ sicut semper nat⁹ ita semper ęq̄lis

¶ Idem. Non ita q̄ inęqualem genuit · vt ęqualitatez iam nato addidit · sed gignēdo eaꝫ dedit. quia ęq̄lem non imparem genuit. Non igitur immerito scriptura vtrūq; dicit .s. ꝛ ęqualem patri filium · ꝛ patrem maioreꝫ filio · illud propter formam dei · hoc propter formam serui · propter quam non tantuꝫ p̄se sed etiam seipso ꝛ spiritusancto minor fact⁹ est · ꝛ etiam minoratus ē paulo minus ab angelis · ergo ꝛ homo factus est · ꝛ permanens deus. Ideo valde rationabiliter ꝛ patre minor est homo christus ꝛ patri ęqualis ē ideꝫ ipse deus christ⁹. Christus enim dei filius et deus est ꝛ homo. Deus ab ęterno · homo ī ſęculo. Deus · q̄ deus verbum. Homo · quia in vnitate persone accessit verbo anima rationalis ꝛ caro. Cum enim esset vnicus dei filius · vt esset etiā plenus gratia · factus ē hominis filius · vnus dei filius · ideꝫ q̄ filius hominis. Non duo filij dei deus ꝛ homo · sed vnus dei filius · deus sine initio · hō accepto initio

¶ Idem. Sic enim non augetur numerus personarum cum caro accedit animę · vt sit vnus homo · sic nec augetur numerus personarum cuꝫ homo accedit verbo vt sit vnus christus.

¶ Idem. Legitur itaq̄ de⁹ hō · vt intelligamus huius persone singularitatem · non vt suspicemur in carne mutatam diuinitatem. Non enim illa susceptione alterum eorum in alterum conuersum ꝛ mutatum est · nec diuinitas quippe in creaturam mutata est · vt desisteret esse diuinitas. Nec creatura in diuinitatem mutata est · vt desisteret esse creatura.

¶ Factus. Scōm formam serui. Qui erat infectus scōm formam dei. ꝛ etiā suo Habitu. i. conuersatione. Inuentus · volenti experiri · vt alius homo · q̄ comedit · bibit · sedit ꝛc.

¶ Habitu. Habitus est hominis susceptio · quasi vestis · quę nō mutat quod vestitur.

¶ Habitus in ea re dicitur · quę vt habeatur accedit. Verūtn̄ hoc interest. Quia quędam eorum quę accedunt vt habitum faciant non mutātur sed mutant vt sapientia quę de stulto sapientem facit in se integra manēs ꝛ īconcussa. Quędā vero vt mutent ꝛ mutentur · vt cibus qui amittit spēꝫ suam cum in corpus vertitur · ꝛ exilitatem in robur commutat. Aercium vero genus nec mutat nec mutatur · sic annulus positus in digito quod genus rarissime reperitur. Quartum genus cum ea quę accedunt mutantur · non a sua natura · sed quodammodo formātur · ꝛ aliam speciem ac formam accipiunt · vt est vestis quę dejecta ꝛ depositā non habet eam formam quam sumit induta. Induta enim membris accipit formam quam nō hēt exuta ·

ſ quē diligitis
est pro christo · non solum vt in eū
credatis: sed vt etiam pro illo pa-
ſ vnde maior gloria ſ contra hostes.
tiamini · idem certamen habentes
ſ dum apud vos presens fui † ſ duz absens · ſ .q. non horior vos ad id qō ipse horreā
quale ꝛ vidistis in me. † ꝛ nunc audistis de me.

ſ Quia pati est donum dei · et quia ego patior · ꝛ quia tale est vt supradictum est

Si qua ergo

ſ exhortatio
consolatio in christo est · si quod so-
ſ communionis † ſ Si vultis habere vnionem quam spiritussanctus facit in omnibus fidelibus. ſ per quam coniungimur in vno nouo corpore.
latium charitatis. † Si qua socie-
† ſ Si pius affectus est in vobis · de quo proce dat miserato
tas spiritus · † si qua viscera misera
ſ erga me † ſ gaudiūs suz de fide · implete vt constanter patiamini.
tionis · † implete gaudium meum ·
ſ ita ſ tunc illa vere · si hoc sit · † ſ non diuersā ī fide ſ ad omnes.
vt † idem sapiatis · eandem charita
† ſ vnius voluntatis · ſ mala cuiusq; sint oīm.
tez habentes · † vnanimes: † idipsū

† ſ vt alius alii contendat preponi. ſ vel etsi bona dicunt · non contentiosis verbis ſ agentes.
sentientes. Nihil † per contentōnē
† ſ propter famam seculi que inanis. † ſ vt de vobis humilia sentiatis
neq; † per inanē gloriam · sed † ī hu-
† ſ alios apud deum digniores † ſ alter alterum
militate † superiores sibi † inuicem
ſ in eorum iudicantes † ſ hoc possunt qui nō sua intendunt · sed que aliorum · vt christus qui p alijs tanta tulit. ſ bona vel onera.
arbitrātes. † Non que sua sunt sin-
guli considerantes · sed ꝛ ea que a
† ſ vt experimento cognoscat esse in vobis ſ vt queratis que aliorum sunt · non que vestra.
liorum. † Hoc enim sentite in vo-
bis: quod ꝛ in christo ihesu. Qui
ſ i plena essentia ꝛ equalitate pris † ſ nō dico accepisset inde aliquid · cum sit eadem substātia cum patre † ſ Quia vere erat equalis per naturam
cum in forma dei esset: † non † rapi
† ſ certissime sciuit.
nam † arbitratus est esse se ęqualē
† ſ Quasi equalis erat deo patri · ſz qm̄ in se erat ī forma patris manens vtiq; q̄ō erat † ſ quasi enī dignitate se exuit · dum formam serui sibi vnuit forma dei · ꝛ ne putares formam serui in hoc immortalem fieri: addit. In similitudinem hominuz factus · id est · passibilis ꝛ mortalis ſ humiliauit.
deo. † Sed semetipsum † exinani-
uit formam serui accipiens. In si-
militudinem hominum factus ·
et habitu inuentus vt homo ·

quod genus congruit huic operationi. Et scōm hoc. Exinaniuit Aug⁹. de⁹ filius semetipsum non formā suā mutans · sed formā serui accipiēs neq̄ cōuersus aut trāsmutatus in boiem amissa īcommutabili stabilitate. In similitudine ho. fac.ē. Ipse susceptor verum hominem susci/piendo · hec similitudo vez hominez expri mit. Et hab.inuē.ē vt homo. Id ē · habēdo hominē inuētus est vt homo eis quib⁹ in homīe apparuit. Oz dicit. Vt homo · tale est quale illud. Quasi vnigenitus a pre. Veritatem enim exhibmit. Nonne ergo habitus satis significauit q̄lit dixerat īsimilitudiem homo fact⁹ · q̄ nō trāsfiguratōne in hominē ℔ habitu fact⁹ est · cum idutus ē homine · quē sibi vniens quodāmodo z cōformās īmortalitati eternitati q̄z soci aret.

¶ Humiliauit. Ecce habem⁹ in xpo hūilitatē · exinde supbię medicamentum. Quid g̃ tum escis hō ℣ pellis mortīa q̄d tenderis. O sanies fœda quid inflaris · princeps tuus humil' z tu superbis · Caput ē humile z mēbrū superbit

¶ Propter quod Dūsa hūilitate christi quę maxime in passiōe apparuit. Nūc de claritate eius z quid z q̄n tum humilitas mereatur ostendit.

¶ Deus illum exaltauit. Secūdum humanitatem exaltauit · quę glorioso⁹ fca est in resurrectōne. In quo z diuina natura pōt dici exaltata scōm ostensionem: q̄z cepit sciri q̄d erat · sicut in assumptione infirmitatē oz exinanita · q̄z non apparuit q̄d erat.

¶ Amb. Post crucem manifestatur q̄d a pie cum generat' accepit. Non enim tunc accepit cum a creatura cepit sciri illius diuinitas · illius maiestas · Homini nō est datum nomen dei q̄d est supra omne nomen non sola appellatōe ℔ z natura · ℔ ei qui equalis · qui se exinaniuit: cui⁹ omnia a patre sunt.

¶ Donauit illi nomē. Hoc z ante resurrectionem habuit · sed post resurrectionem quod erat in euidenti positum est: vt scirent demones z homines: quia z tunc dicitur res fieri: q̄n innotescit.

¶ Aug⁹. Homini donauit nomen quod est super omne nomen · non do vt cum forma serui noīetur vnigenitus fili⁹ dei in q̄ mortu⁹ · in q̄ ascendit z sedet ad dexterā pīis in eadē ipa sic honorata · sic glificata · z celesti habitu immutata z fili⁹ē dauid · z dñs est dauid · q̄ est z dominus celestium z terrestrium z infernorum.

§ etiam § tam altum § patri.
Hūiliauit semetipsū fact⁹ obediēs
§ non solum sustinendo conuicia z obprobria
† § Non quamlibet · sed,
vsq̄ ad mortem: †mortem autem
§ q̄z ignominiosa† § Oz tā hūiliter pass⁹ ē ch.i stus § ppter obedientia vsq̄ ad mortem crucis.
crucis. †Propter quod z deus ex
§ dando impassibilitatem z immortalitatem
† § esse deum per naturam quando plenus ab eo deus nascitur'† § christo'† § honorificentiam q̄ vocatur deus
altauit illū · †z donauit illi †nomē
quod est super omne nomen: vt in
† § imperio eius subtici fatentur angeli homines demones
nomie ihesu omne genu †flectatur
celestium terrestrium z infernorū
§ tandem in fine† § bonorum z malorum'† § spōte vel inuite
Et †omnis lingua †confiteatur: q̄z
† § equalis patri quod hic quidam negant
dominus ihesus christus †est ī glo
† § quia christ⁹ per humilitatez exaltatus'† § vel fratres § in fide z dilectione.
ria dei patris. †Itaq̄ †charissimi
† § domino z mihi § ita nunc.
mei sicut semper †obedistis: nō vt
§ Seruientes § q̄z nūc
in p̄sentia mea tantum · sed mul/
minus subuento
to magis nunc in absentia mea:
§ cum magno z manifesto tumore non presumptione† § animi'† § Id est · cum humilitate § corporali.
cum †metu et †tremore vestram sa
† § operibus mereamini'† § Ideo timendum · q̄z non vos · sed deus operatur.
§ z preparate § .i. vitam eternam
lutem †operamini. †Deus enim est
§ bonum
qui operatur in vobis z velle z per
§ q̄ volumus† § nō pro meritis vestris'† § nō solum cum metu operemini · sed etiam
ficere †pro bona voluntate: †Dia
† § vt non murmureris de tribulatione vel dilatione'† § nō negligenter z indeuote
autē facite †sine †murmuratōibus
† § vt non desitetis peti · sed prompti sitis'† § ita omnia · vt proximus non possit de vobis conqueri z quantum ad vos sitis simplices · non duplices · non enim potestis deo seruire z mammone etiaz quantum ad exteros sine reprehensione
z †hesitationibus: vt sitis †sine que
† § sicut† § estote § vt non sit in vobis quod patent reprehensioni
rela z simplices †filij dei · sine †repre

¶ Ut in nomine ihesu ⁊c. Hic apit cui datū sit nomē dei · cui oīs creatura flectit genu · i · deo. Sz forte diceret q̄ hō adoptōe de⁹ eēt. Et sic xps ex parte ver⁹ de⁹ z ex pte adoptiu⁹ erit. Adoptiuo aūt deo non flectit genu creatura · ℔ vero · Cōstat aūt xpm vez deū ēe cui flectitur genu ñ adoptiuū.

† § Et hoc ideo · quia estis † § per opera
hensione †in medio natōis †prauę
§ per diuersas sectas† § Quam · ad hoc estis constituti z ideo decet vos esse sine reprehensione
† § doctrina z vita
z peruerse: †inter quos †lucetis si/
† § in celo fixi'† § Sic z vos sol mundi estis quos illuminat luxvera'† § quia estis vasa euangelii
cut †luminaria †in mundo †verbuz
† § quod vtiq̄ erit'† § nedum vestraz · sed z § futuram
vitę continentes †ad gloriaz †meā
† § quando videbitur christus'† § gloriaz habeo
† § non sine fructu
in die †christi: †quia non †inuacuū
§ in facile conuertis † § vel vanū'† § in difficilius conuertis
cucurri neq̄ †inuacuum †laborani
§ Et non solum tunc habebo gloriam · sed etiam
† § non tantum cucurri · sed etiā p̄tingat me mori
† § alias emulor. '† § Quasi . tam obtuli deo fidem z opera nostra si etiaz z ipse pro vobis offeror
Sed †si †immolor †super sacrificiū
† § intus mente · § quis certa merces.
z obsequium fidei vestrę: †gaudeo
§ gratias ago
z congratulor omnibus vobis.
§ Si p me immolamini
Idipsum autem z vos gaudete: z
§ gratias agite† § non solum litteris hoc moneo sed et.
congratulamini mihi. †Spero au
§ per misericordiam ihesu
tem in domino ihesu · timotheum
† § adeo necesse est vt veniat · z adeo erga vos attentus'† § Sicut vos eritis bono animo cognitis bis que circa me sunt
cito me †mittere ad vos: vt z †ego
bono animo sim cognitis que circa vos sunt. Neminem enim ha/
§ nunc† § Qui ita concordet mee voluntati in hoc negocio.
beo †tam vnanimē · qui sincera affe
ctione pro vobis sollicitus sit.
§ Negligentes enim erant de disciplina z cōuersatione fratrum. Non enim deuoto animo predicabant · sed propter lucra § alii† § in vobis
Omnes enim que sua sunt †quęrūt
† § hunc mittam · vos autem eum quem experti sumus.
nō q̄ sūt ihesu christi. †Experimen
§ in vita et doctrina.
tum autem eius cognoscite: quoni
§ obediens § deo
am sicut p̄i filius mecum seruiuit

¶ Quia.d.ihe c. ē in.g.pa. Nūo pōt fieri vt hō sit ī gl'a dei pīis etiā si adoptiuus deus sit hō · in gl'ia dei pīis eē nō pōt. Amb. in li. de trini. ait. Nēt vtiq̄ ℣bū de⁹ gl'iam. Sz illi⁹ ℣bi eadē pīis gl'ia est · vt pīis z filij vna sit gloria vñ ipse fili⁹ ait. Nō g̃ro gl'iaz meaz. i. a pīe diuisam. Nā ℔ ei ppetit · q̄ nat⁹ ē de deo, q̄ī gl'ia dei pīis eē · ē nihil differre ab eo · vt vna gl'ia sit pīis z filij p cōez ℣baz z ℣tutē. Quę q̄lit intelligas viroz illustrium āb⁹osij z augustini ℣ba p̄missa · ne sibi ptraire putent'. Scito g̃ q̄z ē donatio naturalis z ē donatō g̃tuita. Natūali donatōe dicit pī nomē sup oē nomē deo filio · nō bōi. i. xpo p̄m q̄ de⁹ · nō p̄m q̄ hō. Nec fuit aliud dare · q̄z sibi ēqlē generare. Gratuita ℣o donatōne dedit hōi xpo nō deo · q̄z xp̄us nō in q̄tū de⁹ · ℔ inq̄tū hō p g̃ram accepit nomē dei · nec p g̃ram adoptōis · ℔ p g̃raz vnīōis · vt nō sit adoptiu⁹ de⁹ ℔ verus cui flectit' omne genu.

¶ Cuz metu. Nō supbe · q̄z qui timet sp ne cadat · hūilis est

¶ Deus enim est Nos g̃ voluī⁹ · ℔ de⁹ opat' in nob⁹ z velle et opari. Hoc ei nob et credere z dicere expedit. q̄z pīi est z vez vt sic sit hūil' p̄fessio z totū deo det'. Per ppriū ei arbitriū nisi dei g̃a ipm adiuuet' · nec ipsa bona voluntas esse in homine potest.

¶ Omnia autem. Adiūgit patiam humilitati ei corde dēnt īcedere

¶ Sint filii dei. Haimo. Sic ei de⁹ simplex ē · ita filij ei⁹ puro z simpli

¶ Natōis pra. et per. i. maloz q̄ rectū ordinē deputāt z pūtūt. Qui dicit' natō · q̄z ñ sūt rēati ex aq̄ z spūsco. Sicut lūinaria. Bñ scōs lumināria ab⁹ ppat. Sic ei stellas celi nō extīguit nox · sic mētes fideliū adherētes celo sacrę scripturę · ñ obscurat mūdana iniq̄tas. Et sic illa q̄dq̄d agat' in terra etiā si q̄ mētiāt' de ipis suos tñ in celo cursus nō obliquāt nec retardāt Ita sci. q̄tū pūsatio ī cel' est · ppter mala mūdi q̄ despiciūt · vt falsa q̄ pfingūtur ī ipos · lucē ℣bi · z vitę exēplū nullo mō impellāt. Stoyes nulli ñ thiothe⁹.

¶ Neminē ei h. Aug. Hoc tpe milti cū ap'lo mercenarij · filij ℣o vl' pa

¶ Omnes enim. Hi sunt mercenarij q̄ sunt tolerandi · q̄z eadem hēnt

in ore: quę z paſtores· qui vticz ſunt diligendi. Fures vero q falſa pdicãt· z latrones q occidunt ſunt cauẽdi.

C. III.

¶ De cętero. Q. Ꝗuculcz inſtruxi vos quomõ debeatis ſtare in bello perſecutoz cõtra tribulationes· de cętero cõtra pſeudo apoſtolos· ne legalia ab eis recipiatis moneo: ꝫ fidem chriſti ſolam ſufficere credatis.

¶ De ſinceritate fidei incipit.

¶ Scribere. Vt diutius maneat cz p/latio.

¶ Canes. Magis conſuetudinem ſequũtur cz rationem. Ita pſeudo cõſuetudines legis tenent· cõtra veritatem irrationabiliter latrãt z mordent.

¶ Malos operarios. Pali operariꝰ ſunt qui zizania errorum ſuperſerunt· q̃ bus frumenta necant ¶ Conciſi ſunt· qz a chriſto ceſi ſũt· z alios cedunt. i. ſeparãt.

¶ Nos ſumꝰ circũciſio. dixit. Nos habemus circunciſionem. ¶ Hoc voluit dicere apoſtolus. Nos ſumus iuſticia. Circunciſio enim iuſticia eſt. Magis autem cõmẽdat dicendo nos eſſe circunciſionem· id eſt· iuſticiam· cz dicendo nos eſſe circunciſos· id eſt· iuſtos· ſic tamen vt cum iuſticiam dicit eſſe iuſtos intelligamus.

¶ Nos enim ſumus circũ. Ambr. Credentes enim circũcidunt corſuuz· vt amputata erroris nebula aſpiciant z agnoſcant dominum creaturę.

¶ Qui ſpũ deo. vel dei. Auguſtinus. Notat ſpirituz domini cui latria exhibetur ſed ſeruitus ſoli creatori exhibenda. Alia ẽ ſeruitus· qua per charitatem iubemur ſeruire inuicẽ· quę grece dicitur dulia.

¶ Et non in carne. Carne ſeruit· qui ꝺ rebus carnalibus ſperat ſe placere deo. Cum vero z ipſa caro per bona opera ſpiritui ſubditur· ſpiritu ſeruimus deo· qui carnem domamus· vt ſpiritus obtemperet deo.

¶ Quanquam et ego habeam. Ne videatur cõtemnere in alijs quod non habet.

§ in quo potui expiri § et quia exptus ſum.
in euangelio. Nunc igitur ſpe/
† § quem ex
ro me mittere ad vos: mox vt† vi/
itum ſint habitura
dero quę circa me ſunt. Cõfido au
tem in domino: quoniam z ipſe ve
§ Sed interim.
niam ad vos cito. Neceſſariuz au
tem exiſtimaui epaphroditum fra
§ in fide § in predicatõe § in aduerſis
trem z cooperatorem z commilito
§ doctorem
nem meum· veſtrum autez apoſto
§ qui miniſtrauit neceſſaria
lum· z miniſtrum neceſſitatis meę·
§ Sunt et alie cauſe
mittere ad vos: Quoniam quidẽ
§ videre† § non de ſe ſed de
vobis pro eo dolentibus.
omnes vos deſiderabat· z† męſtuſ
erat. Propterea q audieratis illũ
§ verberatum in miniſtratione vnde dolebatis
† § cur meſtus: quia audierant· cum poſſent deci
pi. Reſponder quia non ſolum fama· ſed ipſa re ĩ
firmatus· z ita confirmaretur auditus eorum ma
gis ac magis z dolor augeretur niſi cito ad eos
iret. Et hoc eſt quod ſubdit. § ex egritudine nõ
verberatione
infirmatum. † Nam z infirmatus
† § mortis periculũ § ſa
eſt vſqz ad† mortem: ſed deus mi/
nando eum
ſertus eſt eius. Non ſolum autez
§ vel noſtri quib⁹ euz
ſeruauit† § in hoc mei miſertus. i. § de morte
eius· verum etiaz z mei: ne† triſti
† § de infirmitate que nocebat nobis
ciam † ſuper triſticiam haberem.
§ cz eſſet propoſitum † § ad vos.

Feſtinantius ergo † miſi illuz vt vi
† § pro cuius abſentia triſtari vos noui
ſo illo iterum† gaudeatis· z ego ſi/
§ Quam habebam de vobis triſtibus
ne triſticia ſim. Excipite itaqz illũ
† § vt per bona opera oſtendatis vos gaudere de
eo. i. § quod ſit. i. § Id eſt· ſpirituale
cum omni † gaudio· in† domino· z
§ illum quia eſt
huiuſmodi cum honore habetote:
† § qđ chriſtus docuit z fecit qui venit miniſtrare
z non miniſtrari
quoniam † propter opus chriſti vſ
§ periculum mortis † § ex deliberatione non ce
ſſauit.
qz ad mortem acceſſit· † tradens a
§ vitam † § tẽ dediſtis· ſed qui ferret de vobis de
fuit.
nimam ſuam vt impleret† id quod
ex vobis deerat erga meum obſe/
quium.

C. III.

§ Sez ptra pſeudo § deinceps
Cetero fra
† § gaudium omnis boni ha
beatis in domino· non in carna
libus obſeruantijs.
tres mei† gaudete in domino: Ea/
§ que preſens dixi· vt in domino tantum gaude
reris † § abſenti
dem vobis ſcribere † michi quidez
† § Contra inſtantes pſeudo
non pigrum: vobis autem† neceſ/
† § vt in domino gaudeatis: cognoſcite illos eſſe
canes. i. § contra veritatem latrantes. i. § cogno
ſcite.
ſariũ. † Videte† canes: † videte ma
§ zizania erroz ſuperſerentes. § a chriſto ſepa
ratos z alios ſeparantes
los operarios: videte conciſionem
§ hos nomine conciſionem non circunciſionem
nos enim tantum § fideles tantum
Nos enim ſumus circunciſio qui
§ Aug⁹. Non carne ſed ratõne ab omnibus expe
dita· quia ſpiritus regit· z caro domat† § vel deo
ſpiritu† dei ſeruimus: z gloriamur
§ quia gloria noſtra chriſtus tantum † § car
nali circunciſione § vel genere. i. § Spẽ ſaluti.
in xpo ihesu· z nõ† in carne† fiduciã
† § ne videat ſi poſſe fidere in carne. i. § poſſem
habere ſi qua eſſet: quia plus aliis· et hoc eſt· ſi
quis alius.
habentes† quanquã z ego† habe/
am z in carne confidentiam. Si
§ a me qui vos decipit† § quaſi inde iuſtus ſit.
quis alius videtur† confidere ĩ car
† § cz pſeudo videor debere confidere
ne· ego† magis circunciſus octaua
§ non proſelitus· non aduena § Et ſum † § non
de vilioꝛi tribu· ſed. i. § qui non fuit de pcubinis
die ex genere iſrael† ꝺ tribu† benia
† § non deuiauit a gente. i. § natus. i. § parẽtibus
min. † Hebreus† ex† hebreis· ſecũ
† § in qua egregius erã. i. § diuiſus ab aliis egre
gius § Et fui
dum† legem† phariſeus. Secũdũ
§ dilectionem legis † § Quia quidquid legi con
trarium videbatur acriter perſequebar· hoc tunc
nobilitas· nunc apud chriſtuz queritur humilitas
ideo tunc ſaulus· nunc vero paulus· id eſt· modi
cus vel humilis
ęmulationem† perſequens eccleſiã
§ non verum ſed † § que timoꝛe· non
amoꝛe ſeruire facit § que manus compꝛimit· nõ
animos.
dei. Secꝺum iuſticiaz†· quę in lege
† § clamoꝛe de me facto. i. § hec omnia habui· ſz
eſt cõuerſatus† ſine querela. † Sz
§ ante chriſtum § vt ſigna veritatis
quę michi fuerunt lucra: hęc arbi
§ Si poſt veritatez ſequerer
tratus ſum propter chriſtum de/
§ quidquid boni eſt deterentia
trimẽta. Verũtamen exiſtimo om
nia detrimentum eſſe propter emi
nẽtem ſcientiam domini mei ihesu
† § chriſtum honorandum.
xpi: † Propter quẽ oia detrimẽtuz

¶ Octaua die. Vbi lex pręcepit· inuens q poſt temp⁹ ſeptem dierum in octaua a chriſto petra perfce circuncidemur ab omni corꝛuptione pęne z culpę.

¶ De tribu ben. Trib⁹ bẽ· adhęſit iudę ñ recedens a tẽplo. quando facta eſt ſeparatio in ſeruo ſalomois Dic cñi tribus iuda ꝙ erat regia· z tribus bẽiamin· z tbus leui quę erat ſacerdotal' remanſerũt ſimul nõ recedentes a bierlm z a tẽplo

¶ Debꝛeus. Auguſtinus. Hebręi· ęſi abꝛaę mutata littera ab abꝛaam vnde oꝛigo trahitur· nõ ab heber· Hoc autem retractat dicens: Q̃z dixi ex abꝛaam egriſſe gentez hebꝛeoꝛum. Eſt quidez z hoc credibile vt hebꝛei· velut abꝛahęi dicti eſſe videant. Sz ex illo, verius intelligũtur appellari· qui vocabatur heber tanq̃ heberei.

¶ Secꝺm legem phariſeus. Id eſt· Non contẽptibili plebi admixtus· ſed nobilitate ſegregatus ab alijs atqz primarius. Primarij enim quidã erant z quaſi ad nobilitatez iudaicaz ſegregati· nõ contemptibili plebi cõmixti· qui docebãtur phariſęi. Nã dicitur hoc verbum ꝙ ſi ſegregationem interpretari· ſicut latine egregius dicit quaſi a grege ſeꝑatus.

¶ Secꝺm iuſticiam. Idem tñ alibi ĩ quibus z nos aliquando ambulauim⁹ ĩ deſideriis carnis· z eramus natura filij irę· talis iuſtus ſecꝺm legem erat· malum tamen erat talem ſectari iuſticiam· z qꝺ in eo fuit ſine ẽgrela· hoc de illo magnam faciebat ẽgrelam.

¶ Propter chriſtum. Ne aduẽtum chriſti oñderem· vel nondũ factum· vel ſuperfluum. Inania enim erant ꝫ omnia impedimenta ne accederetur ad gratiam.

¶ Verũtamen exiſtimo. Non ſolum propter chriſtum habendum ita arbitratus ſum· veruntamen· i. ꝫ etiã ſi ipſum non poſſez aſſequi. Propter hoc ſolum· ſ. propter ſcientiam· quã de ihesu habemus ẽminentez ceteris ſcientijs. Vel quę eminet in eo plus cz in alijs· vel ad idem cũ priori

193

versu. Hęc omnia legis habeo · verum .i. sed tamen non partim · sed omnia detrimentum existimo. Propter dilectionem cuius christi: non solum estimo ea detrimentū sed ꝛ feci · docendo · ꝛ spiritualiter viuendo: vt alijs appareret omnia esse detrimenta.

¶ Ut stercora. Quasi · non tantū detrimenta bonorum: sed quę inquinant iam obseruantē · ꝛ hoc ideo: vt in futuro christum habeā pręmiū: ꝛ ꝫ sim in illo membꝛ · quod aliter nequit fieri nisi illa estimem vt stercora

¶ Meam iustici am. Vñ alibi suam volentes .c. iusticię ꝺi .i. gratię dei non sunt subiecti.

¶ Meam iustici am quę ex lege. Si ex lege est iusticia · quō tua. Nūquid tu tibi imposuisti legem. Deus legem dedit et imposuit. Deus te legi suę obtpare ꝓcepit Sed ꝛ tua est · qꝛ de lege ꝓsumis tua voluntate te legem posse implere estimans.

¶ Sed illā quę ex fide. Quę ꝑpetrat a deo q̄ tollit timorez ꝛ dat amorem · quam deus solus operatur ī nobis. Melius est enī iustum eē q̄ꝫ hominez esse. Si ergo hominē te fecit deus · ꝛ iustum te facit quod melius ē Nō tu te ꝫ sine te te fecit. Nō enim adhibuisti aliquē sensum vt te facerz. Qui ergo fecit te nescientez · iustificat volentem. Et cum iusticia nostra sit ex fide quid opus est lege · oīno tollenda est scdm vmbram legalium figurarū.

¶ Justicia in fide. Justicia .s. ens · in fide · sicut ex fide nata est · ita existere non habet nisi in fide.

¶ Ad cognoscendum. Subdit commendationem fidei per multa q̄ facit. Facit enim ꝛ ī alia vita cognoscere deum perfecte · qui ꝫ fide creditur Et habere resurrectionem · q̄ nostra resurrectio ē virtus ꝛ efficacia resurrectōis christi. Et in hac vita habere societatem in patiendo. Nisi enim per fidem: nemo tanta pateretur. Et configuratōnem mortis. vt moriamur sicut ipse si opus est.

¶ Vel iusticia in fide ad cognoscendum illuz · quasi · Qui in lege putat iustificari · non agnoscit christum. Sed ego ex fide volo iustificari · vt agnoscam illum · cur natꝰ · cur passus · ꝛ angnoscam quę virtus resurrectōnis suę .i. iustificatio credentium · ꝛ agnoscam societatem passionum · quam nosci bene: qui per eam ad cęli gaudia peruenire credit.

¶ Occurrā. Deo tribuens quę mihi tribuit. per hoc venturus ad resurrectionem. Vel occurram christo in iudicio qꝺ scōz est tantum · veniēs priꝰ ad resurrectōnem verā ꝛ gloriosam · q̄ non ē inter mortuos · ꝫ longe ex mortuis · qꝛ licet oēs resurgant in die iudicij · soli tñ iusti glose īmutabūtur · ꝛ occurrēt dño ī aera deportati ab angelis. Impij vero manebūt in terra · q̄ſqꝫ percipiāt terribilem sententiam indicis.

¶ Nō ꝙ iam acce. Hoc dicit de se · ne illi quos laudat: vt boies extollātur · sed laborem adderēt vt ipe facit qui tantus est

¶ Sequor aūt. Aug. Non passibus corpis · ꝫ mentis affectibus ꝛ vitę moribus · vt possim eē perfectus iusticię possessor · qui recto itinere de die in diem spirituali renouatione proficiens iam perfectus sum eiusdem iusticię viator · perfectus enim erat viator · sed nondum ipsius itineris perfectione peruentor.

¶ Si quo mō cōprehendā. Quia difficile ē · ꝛ ne videatur supfluum tot pati · cū fidem ꝛ alia bona habeat · subdit merito ꝙ illa gloria tñ labozo · qꝛ non ꝺico ꝙ iam accepim aliq̄ꝺ · qꝛ si q̄ꝺ glorię accepi nihil ē ad cōpatōnem futurę. Aut si quid accepi vt de cognitōne christi: non ꝺico ꝙ in illa perfectus sum · etsi ita de me quid de alijs?

¶ Si quo mō cōprehendā. Ecce quanta ē fides q̄ tā grāde petit.

¶ In eo in quo cōprehēsus. Id est · per misericordiam · per quam a presentia dei requisitus: inuentus sum.

¶ Fratres. Illud quod dixerat euidentius apit · ꝛ q̄ꝺ illud sit quod nō dū ꝙprehēdit · ꝫ seqtur vt ꝙprehendat · determinat. Et quasi mirantibus q̄ꝺ ꝺicat cum ait. Non accepi · non pfectus Frēs ait: nō arbitroꝛ (q̄ me melius noui) apprehēdisse vnū · s. Multa q̄ꝺez habeo · ꝫ nōdū vnum Vnde. Vnā petij · a · Quid ergo agis aple Quid mihi imitāduz ꝓponiz: inquit: Quę quidē retro sunt ꝛc.

¶ Unum. Hoc est illud de quo philipp⁹ ait: Dñe ostende nob pīem ꝛ suffic nobis

¶ Quę retro sunt Ambro. Priora acta nō quia mala · ꝫ pua ad mēitū ꝫ ad potiora extēsus · vt sp̄ficiat ī melius.

¶ Amb. Merita iā ꝑterita obliuiscens ad celestia q̄ terrenis prioꝛa sunt · tota intētōne me extēdēs Vel ad futura merita · a quibus si cessaret: ꝛ ꝑterita p̄deret. Persequor Eousqꝫ donec veniā ad destinatū bonū .s. Ad brauium. qꝺ ē destiatū mihi ꝛ pmissum a deo · ꝛ ad quod ꝓposui me currere. Et qꝛ ego ita: q̄ ꝛ vos philipēses ꝫ sentite · ꝫ se eis ꝓnumerat ꝺicens:

Quicunqꝫ ꝛc. q. etsi hoc feceritis: hoc ꝺabit vobis deus. Q̄ si quo mō aliter sapitis q̄ꝫ in futuro sapiēdū sit · qꝛ modo per speculū videtis · etiaz hoc reuelabit · quia clare faciet cognoscere · ꝛ se ꝛ alia omnia q̄ modo obscure videtis. Vel etiā hoc qꝺ mō alit sapitis ꝛ de deo ꝛ de oībus etiā hāc impfectā cognitōnem vobis deus p spm̄ reuelauit. Vel ita. Si quid .a. s.i. li pfectā christi cognitōnem vos habere putatis · ꝛ hoc .i. vos male sapere · per misericordiam reuelabit deus. Similiter ꝛ de alijs erroribus p bona vita vos liberabit. Hoc enī faciet si humiliter sapietis ꝛ de vobis senseritis. Qui enim in pace catholica permanet. Si q̄ꝺ aliter sapit q̄ꝫ oportz · deus humili reuelabit. Si autez illud superbus defendit: deus abijcit · quia superbis deꝰ resistit · humilibus ꝺat gratiam.

¶ Vel ita. Non arbitror · me cōprehēdisse · hic distīgue. Nō ꝛpehēdi

¶ Unum. De me vobis assero · ꝙ ꝛ ego obliuiscēs ea q̄ retro sūt. Ad ea vero q̄ sunt ꝓza extēdēs meipsum persequor ꝛc.

¶ Extendens meipsum. Aug. Extendebat enī se ad celestia scdm intētōnem · nō ꝫm puentōnem · non ꝫm apprehensionem sicut ꝛ nos nelabamur tpalium amore vñ iā trāsiliuim⁹ · nec remaneam⁹ in illꝰ in quę iam venimus · curramus ītendamus. In via eī sumus non retro respiciamus · ꝫ in anteriora extendamur intētione ꝛ desiderio. Vita christiani boni sanctū desiderij est. Quod āt desideras nōdū vides · ꝫ desiderādo capax efficieris · vt cū venerit · qꝺ videas īplearis. differēdo enī rem desiderium nr̄m extendit deus · desiderando extēdit aīm · extēdēs facit capacem. Desidere/mus ergo · qꝛ implēdi sum⁹. Hęc est vita nr̄a vt desiderando exerceamur. Tm̄ aūt nos exercet scīn desiderij · q̄ꝫ desideria nostra amputauerun⁹ ab amore sęculi.

¶ Supernę vocatōis. Id est · eternę vitę · ad quam vocat deus · et ideo digna res est ꝛ certa.

¶ Quicunqꝫ ergo perfecti. Aug⁹. de tri. Q. Non loquor imperfectis · qui ad huc lacte potantur non solido cibo pascūtur · ꝫ illis qui intelligunt equalitatem ꝛbi cum patre Etsi hic sic vident · non tamen ad huc q̄ modo videndū est facie ad faciē. Certa enī fides vtcūqꝫ incboat agnitōnē

ſ virtutem resurrectionis ſ de cognitōe christi.
ſ in cognitione.
perim · aut iam perfectus sim. Se
ſ proficiendo temptans. † ſ potero perfecte cognoscere christum que est summa beatitudo
quoz autem si † quo modo compręhendam in quo ꝛ compręhensus
ſ in eo mō ſ etiam nunc
ſ vt videam sicut est prout ipse me videt sicut sū
ſ vel vt videam eum in ea claritate in qua apparuit mihi in via quando me compręhendit
† ſ non compręhendi · qꝛ nec arbitroꝛ ſ quidquid alii putent de me
sum a christo ihesu. † Fratres ego
† ſ me sed persequoꝛ non vtigz tria vel duo · sed vnū · quod vere est vnū in quo oia bona · hoc modo dans oblitioni que retro sunt · i · terrena que reliqui.
me non arbitroꝛ † compręhendisse:
ſ prioza mala.
Unum autem quę quidem retro
ſ dans oblitioni ſ celestia
sunt obliuiscens · Ad ea vero quę
ſ toto desiderio tota intentō ne nondum habite rei.
sunt prioza extendens meipsum
ſ premium ſ Scz
ad destinatū persequoꝛ · ad brauiū
ſ Id est · ad quod in supernis ꝺandum vocat me deus per filium suum
supernę vocationis dei in christo
† ſ cursoꝛes comparatione aliozum · ſ perfecte currimus.
ihesu. † Quicunqꝫ ergo † perfecti

Cogitatio enim certa vel perfecta·non perficit nisi post hanc vitam ·cuz viderimus facie ad faciem. Hoc ergo sapiamus vt tutiozem noverimus esse affectum vera quęrendi·q̄ incognita pro cognitis pręsumendi. Sic ergo q̄ ram⁹ tā q̄ inuenturi·sic inueniamus tanq̄ quęsituri·de credendis nulla infidelitate dubitemus·de intelligendis nulla temeritate affirmemus. In illā autozitas est tenenda. In his veritas exquirenda

¶ **Perfecti sumus.** Augustinus. Sciendum q̄ iusticia qua iustus ex fide viuit. Nunc vera iusticia ē· que licet nō immerito in aliquib⁹ iustis pro huius vitę capacitate perfecta dicatur · parua tamen ē ad illam magnā ·quā cepit ęqualitas angelozum·quam qui non dum habebat · z propter illam quę iaz inerat·perfectum : z propter istam quę ad huc deerat·imperfectuz se esse dicebat. Ait minoz ista iusticia facit meritum·maioz illa pręmium. Ideo qui istā nō sequitur·illam non assequitur.

¶ **Hoc sentiamus.** Q nondum p fecti sumus vt illic perficiamur · quo adhuc perfecte currimus · vt cum venerit quod perfectum ē· destruet̄ qđ ex parte. Id ē· iā non ex parte fit · ꝫ ex toto· quia fidei z spei res ipsa quę videatur succedet. Charitas vero q̄ in his maioz ē non auferetur·ꝫ augebit̄ z implebitur. In qua plenitudine illud pręceptum charitatis implebitur diliges dñm d. tuum ꝛc. Nam cū ad huc ē aliquid carnalis concupiscentię· non omnino ex tota anima diligitur deus Caro tūc non dicitur concupiscere·nisi quia carnaliter anima concupiscit tunc erit iustus sine oī peccato · qz nulla lex erit in membris repugnās legi mētis. Tūc prozsus toto corde tota anima tota mē. diliget deuz·qđ est summum pręceptū. Cur q̄ non pręciperetur boī ista perfectio q̄uis eā in hac vita nemo habeat. Non enim recte currit̄·si quo curr renduz est ne sciatur. Quo autem sciretur si nullis pręceptis ostēderetur

¶ **Et si quid aliter sapitis.** Id ē· si quid melius ad cultum dei excogitaueritis·etiam hoc donū dei eē sciatis: qz hoc reuelabit vobis. Sed ne qua inde ꝓsumptio oziretur subdit·ad qđ puenimus vt idē sapiamus·ꝫ ē non extra regulam disciplinę sapere·sed quod cōmune sit z modestū in veritate euangelica.

¶ **Veruntamen ad.** Modi impfecti·mō alit̄ sapim⁹ · ꝫ tamē nccē est vt omnes idem de illo sapiamus ad quod puenim⁹ fide z scientia· z opere compleamus.

† ſ qz imperfecti comparatione futuri z illuc tendamus.

ſumus·†hoc ſē tiamuſ. Et ſi q̄d alit
† ſ non tantum dabit bzauium ſ vel bit.
ſapitis: z hoc vobis de⁹ †reuelauit

ſ Etſi aliter·tamen neceſſe eſt † ſ teneamus id
Veruntamen †ad quod peruenimus·†vt idem ſapiamus: z in ea-
† ſ Scilicet ꝺ· ſ de illo ſ credendo

ſ Et ſic reuelabit deus quod aliter ſapimus
† ſ fidei·doctrine·z vite ſ rectitudine viuendi ꝺ· ſ vt ſicut ego credo doceo operoꝛ. ita et vos faciatis ſ Et in his ſcilicet fide z regula viuendi

dē permaneamuſ †regula. † Imitatores mei eſtote fratres: †z †obſer-
† ſ Etſi preſentē non habeatis michi ſimiles imitamini ꝺ· ſ diligenter inſpicite

uate eoſ qui ita ambulant ſicut habetis †formam noſtram. † Multi
† ſ imaginem vite noſtre ꝺ· ſ Eos·qui ita· multi enim aliter ſ Non ſentientes nobiſcum de legis abolitione·ſed legem cum euangelio eſſe tenendā predicantes.
ſ oū pns eram.

enim ambulant quos ſepe dicebā
† ſ tum pro illozum perditione·tum pro ſimplicium ſubuerſione.

vobis: Nunc autem z †flens dico
ſ eſſe ſ in fine eo

inimicos crucis chriſti: quozum finis
rum erit eterna pena † ſ Auguſtinus. Hoc ab homine colitur quod pre ceteris diligit

nis interitus· † quozum deus ven-
† ſ vel in pudendis eozum circumciſis

ter eſt: z gloria in †confuſione ipſo
ſ In terrenis nil niſi quod vident intelligunt.

rum· qui terrena ſapiunt. Noſtra
ſ Etſi ad huc in terra ſumus
ſ vbi ſpes noſtra

autem conuerſatō in cęlis eſt. Un
ſ animarum iam quiq̄ etiā corpoꝛ.
ſ venturum.

de etiam ſaluatorem expectamus

dominum noſtrum ihēſum chri-

† ſ Quaſi·hoc de eo expectamus q̄ ſicut iam reformauit animas reformabit z corpora ſimul cū animabus·cum ſecundam ſtolaz dabit. ꝺ· ſ quod per mortem in puluerem z vermes humiliatur.

ſtum·†qui reformabit † corpus hu-

ſ Obiectōis † ſ ita q̄ erit ſ Id eſt·aſſimilabi mur corpori illius in claritate quam habuit in tranſfiguratione.

militatis noſtrę·†configuratuz cor
† ſ quod poteſt·quia omnia ſibi ſubiicit ſ potentiam operandi qua ſibi ſubijcit omnia

pori claritatis ſuę †ſecundum ope-

rationem virtutis ſuę qua poſſit
ſ non ſolum corpus reformare

etiam ſubijcere ſibi omnia.

C. IIII.

ſ quia reformabit

Itaq̄z fratres
† ſ Quos videre multum deſidero·vel qui me deſideratis

mei chariſſimi·† z deſiderantiſſimi
ſ Quiueſtis ſ de quozum fide z opere gaudeo.
ſ in futuro ſ Sicut

gaudium meum z corona mea: ſic
me vel mihi ſimiles ſtare ſcitis · vel ſicut mō eſtis z tunc eritis chariſſimi

ſtate in domino chariſſimi. Euchō
ſ Quia plus de ea timeo † ſ Quod dico·non aliud·quia hoc eſt in domino.

diam rogo z ſinticem deprecoꝛ †id
† ſ Id eſt·ſecundum dominum ſ alios

ipſuz ſapere †in domino. Etiam ro-
ſ o ſ propzium † ſ coadiutoz i euāgelio predicando ꝺ· ſ confortando

go z te germane †compar· †adiuua
ſ prememoratas mulieres † ſ miniſtrando michi neceſſaria

illas quę mecum †laboꝛauerunt in
† ſ Etiam cum iſtis laborauerunt miniſtrando etiam eis neceſſaria

euangelio †cuz clemente z ceteris
† ſ Id eſt·merita z premia·quia veritatem tenent ſ In domo patris mei manſiones multe ſunt.

adiutoꝛibus meis · quozum †noia
ſ predeſtinatione dei † ſ dixi ſtate · z etiam gaudete ꝺ· ſ non in ſeculo in quo gaudent qui de impunitate nequitiarum letantur

ſunt in libꝛo vitę. †Gaudete †in do-

mino ſemper· iterum dico gaude-
† ſ rationabilis conuerſatio ꝺ· ſ exemplo eozum

te. †Modeſtia veſtra † nota ſit om-
alios vult acquiri

nibus hominibus. Dominus ꝑpe
ꝺ· ſ Sine mundi ſollicitudine promiſſa dei pre oculis habete.

eſt: Nichil † ſolliciti ſitis: ſed in

Cęteꝛum fratres quęcunq̄ ſunt vera quęcunq̄ pudica quęcunq̄ iuſta quęcunq̄ ſancta quęcunq̄ amabilia quęcunq̄ bone famę ſi qua virtus ſi qua laus disciplinę hec cogitate. Que et didiſtis et accepiſtis et audiſtis et vidiſtis in me hec agite et deus pacis erit vobiscum.

Gauisus ſum autem in domino vehementer quia aliquando refloruiſtis pro me sapere. In quo et sapiebatis deficiebat autem tempus. Non quasi propter penuriam dico. Ego enim didici in quibus sum sine querere. Scio et humiliari scio et abundare. Vbique et in omnibus institus sum et saturari et esurire et abundare et penuriam pati. Omnia possum in eo qui me confortat. Verumtamen bene fecistis communicantes tribulationi meę. Scitis autem et vos philippenses quia in principio euangelii quando profectus sum a macedonia nulla mihi ecclesia communicauit in ratione datiois et accepti nisi vos soli. Et quia et thessalonicę semel et bis in vsum mihi misistis. Non quia inquiram datum sed requiro fructum abundantem in rationem vestram. Habeo autem omnia et abundo. Repletus sum accepta ab epaphrodito quę a vobis missa sunt odoꝛem suauitatis hostiam acceptabilem placentem deo. Deus autem meus impleat omnem indigentiam vestram secundum diuitias suas in gloria in christo ihesu. Deo autem et patri nostro gloria in secula seculoꝝ. Amen.

Salutate omnem sanctum in christo ihesu. Salutant vos qui mecum sunt fratres. Omnes sancti salutant vos maxime autem qui de cesaris familia sunt. Gratia domini nostri ihesu christi cum omnibus vestris. Amen.

Explicit epistola ad philippenses.

¶ **Obſeruate.** Vult eos esse sollicitos ne subtilitate prauoꝛum capiantur.

¶ **Inimicos crucis.** Qui carnis obseruantias inducunt: crucem superfluam asserunt.

¶ **Deus vēter est.** Augustinus Ambrosius. Quasi in esca salus sit vt deus sit venter· z gloziantur in pudendis circumcisis qđ est terrena sapere.

¶ **Quorum d. v. ē.** Quia·quidquid faciunt pro ventre faciunt. Vel escas quę ventris sunt faciunt deum·dū eas iustificare boies dicūt z gloria eozum in talibus ē· vnde confundi z erubescere possunt · dum per animalia se iustificari dicunt. Vt gloria eozuz temporalis perducet eos ad cōfusionem eternam. Illi tam prauę ambulāt ꝫ nostra conuersatio est in celis·id est·z viuendo z intelligendo simus similes angelis Propter quod .i. pręter commoda quę iaz habemus etiaz dominum expectamus.

C. IIII.

¶ **Gaudium et corona.** Id est· per quos z ī pñti lętificoꝛ z in futuro coꝛonaboꝛ discipulis enim i agone victoꝛibus·dignus erit coꝛona magister

¶ **Euchodiam rogo.** Omnes moneo·ꝫ specialiter euchodiaz z sinticem·quia hę religiosę · predicatores, suscipere solebāt.

¶ **Nomina.** Q vi creti sūt meriti· diuſaſ māsiōes habebūt ī cę na domo. Vñ In domo pa .m. m. m. sunt.

Libro vitę. Prędestinatio in qua omnes saluandi predestinati sunt. Q. Nolite o philippenses granit ferre q̄ omnes vos in epła mea singillatim nō nominaui· quia et si in ea nō estis scripti in libꝛo tamē vitę continemini.

¶ **Gaudete.** Am. Lętatus in fide coꝛuz z operibus aplis vt a lacriozes sint·optat in hoc studio proficiētes gaudere in domino z id iterat: vt se in eis vere gaudere ostēdat.

¶ **Gaudete in domino.** Id est·in veritate non in iniquitate · in spe ęternitatis non in floze, vanitatis.

¶ **Gaudete.** Q. quia eozum nomina sunt in libꝛo vitę. Et vt idez vobis certissime credatur. Gaudete in domino·id est·omne bonuz vnde gaudēdum ē statuite in domino·non extra. Et hoc a do nccarium vobis ē q̄ iterum dico. Gaudete in domino·non vt quedam alia semel· quia hęc est modestia z rectus modus vt in domino sit omne gaudium: z hoc per vos addiscant alij. vel modestia in omnibus fidelibus z infidelibus vt imitent ne possint, repręhendere. Et quia dominus. **Prope est.** Id est·parat⁹

dare quidquid opus est in spiritualibus vel tẽporalibus: de nulla re sitis solliciti z timidi. Sed petitiones de bis que vultis impetrare. **Innotescant.** Id est·sint ita vehementes non tepide vt ad deum perueniant· id est·compleantur.

¶ **In omni oratione.** Oratio z obsecratio cõmunit' pro se vel alijs ꝺ quibuslibz. Petitio de rebus nominatim necessarijs

¶ **Innotescant.** Hec noticia assiduitate fit·z vigilantia oratõis. Tũc demum pax custodit corda in christo·Ideo dicit· qz qui cum deo habet pacem: non timet mentem aduersaz

¶ **Apud deum.** Vel angelis qui deo eas offerunt. Vñ. Cũ oraretis oratõnem vestram obtuli apud deum. Vel nobis innotescant apud deum per tolerantiam: nõ apud homines per iactantiam.

¶ **Apud deum.** Aug⁹. de gratia noui testa. Non dicitur angelus orationes nras offerre deo·quasi deꝰ tũc nouerit q̃d velimꝰ vel quo indigeamꝰ· q̃ omnia antequã fiant sicut z postq̃ facta sũt nouit. Sz quia necesse habz rationalis creatura obtemperans deo tẽporales causas ad eternam veritatez referre·siue petẽdo q̃d erga se fiat· siue consulendo quid faciat In quo z contestatur q̃ non sit bonuz quo beata fiat·sed illud incõmutabile· cuius participatione etiam sapiens efficitur.

¶ Idem. xv. de trin. Ad omnia quippe scienda deo sufficit sua perfectio· habet tamẽ nuncios· id est·angelos· non q̃ ei que nesciat annuncient. Nõ enim sunt vlla que nesciat· sed bonum cozũ est de operibus suis: eius consulere veritatem.

¶ **Pax dei.** Id est· deus qui est pax summa· que nec cogitari potest· z ideo extra eũ nullo opus est.

¶ **Exuperat om nem sensum.** Nostrum·non eorum qui semper vidẽt faciez patris. Vel pax qua ipse deus pacatus est superat omnem sensum pẽter suum. Quia nec nos sic possumus nosse nec vili angeli.

¶ **De cetero.** Hactenus contra persecutores z contra pseudo prẽdicatores monui. De cetero autem in ꝓclusione q̃ ad perfectionẽ sunt exponit.

¶ **Quecũq; iusta.** Iusta ad proximum· Sancta in propria vita·z vt minus dicatur· quecunq; sunt amabilia·id est·amari digna · vt modestus incessus· humilis sermo·z huiusmodi·z quecunq; sunt bone famẽ·quia ita decet eẽ sanctos z iustos· vt de his nõ habeatur mala opinio·sed bona· vt prosint alijs. Que bone famẽ dico si qua virtus in eis est·vel laus disciplinę·hec cogitate. Non enim curanda est bona fama de viribus vel scientia mũdi·vel alijs secularibus. Vel ita distingue. Vt hoc scilicet. Si qua laus referatur ad famam. Et illud si qua virtus referatur ad alia prędicta. Hoc mõ. Cogitate quecunq; sunt vera ꝛc. Si qua virtus ẽ in eis. Et cogitate q̃ cũq; sunt bone famę. Si qua laus disciplinę est in eis.

¶ **Bone famę.** Aug⁹. Nobis vita nostra· alijs bona fama necessaria ẽ. Nã q̃squis a flagitijs z criminibꝫ vitã suã custodit·sibi bñfacit. Quisq; aũt famã·etiã in alios misericors est.

¶ **Si quis.** Hic cõmemorat q̃ sibi sępe necessaria miserant vnde alacritatem suã ꝓpensionẽ factã ostendit·qz in q̃ negligẽtes facti fuerãt· adhibita solercia iterarunt· vt memores facti apli sui fructꝰ emitterẽt in horreo celesti ꝓdendos.

¶ **Aliquando.** Aliquo tpe· qz non omĩ potuerũt. **Reflorui stis.** mĩstrãdo michi necaria·q̃ mĩstratõ ꝺz flos: qz inde fructꝰ vite eterne ꝓuenit

¶ **Pro me.** Quia mihi ꝓdest vita ꝓpassio. Ne aũt viderent' aliq̃ mala causa intermisisse·addit· mõ reflouistis· ß añ eratis occupati· z ipediti aliqbus aduersis.

¶ **Non quasi ꝛc.** Nõ ꝓpter se· ß ꝓfectũ eoꝝ gaudet.

¶ **Scio et humiliari ꝛc.** Gregꝰ. Qui penuria nõ frangit'·a grãz actõe nõ retrahitur. Qui regni celestis desiderio nõ accẽditscit hũiliari. i. inopiaz pati.

¶ **Abũdare Satiari Esurire** Qui acceptis rebꝰ nõ extollit'·q̃ eas ad vsũ vangelie nõ intorquet·q̃ solꝰ nõ possidet qđ accepit·ß cũ indigẽtibꝰ misericordit' diuidit· scit abũdare. Qui acceptis alimẽtis nõ ad ingurgitatõz vẽtris vitiu·ß ad ꝓpatõez virtutis· nec plꝰ carni tribuit q̃ necitas petit· cit satiari. Qui alimentorum inopiam sine murmuratõne tolerat·nec ꝓ necitate victꝰ agit aliq̃d vñ aĩa ꝓcĩ laqueũ incurrat·scit esurire

¶ **Cõicates tribulatõni mee.** Aug⁹. Inde gaudet·inde pascit'·qz illi bñfecerũt·nõ quia eꝰ angustia relaxata est.

¶ **Nõ quia q. ꝛc** Aug. Datũ ẽ res ipsa q̃ dat' vt munꝰ cibꝰ potꝰ z hmõi Fructꝰ ãt opa bona·z recta volũtas datoris·vñ dñs ĩ euãg. nõ ait simplr Qui recipit iustũ l'ꝓphaz·ß addidit·ĩ noĩe iusti l'ꝓphę. Suscipe eĩ ꝓphaz vel iustũ·datũ ẽ. In noĩe iusti vel ꝓphę·ß facere fructꝰ ẽ. Helias potuisse legũtur corꝰ z vidua. Sz ꝓ comũ· q̃ nõ noĩe iusti·dato pascebat. Per viduam fructu q̃ sciebat q̃ hominem dei pasceret.

¶ **Sed requiro fruc.** Id ẽ· bonã z rectã volũtatem bone opationi

† ſ que communiter ·i· ſ que cum adiuratione ·i· ſ qui vult alia impetrare · gratus ſit de preteritis.

omni†oratione z†obſecratione·i·cũ

gratiarum actione: petitiones ve

ſ nobis eſſe † ſ vos moneo vt petatis · et deum ſine quo humanus labor inutilis eſt oro vt preſtet effectum.

ſtre innoteſcant apud deũ. †Et pax

ſ intellectum.

dei que exuperat omnem ſenſum

† ſ voluntates z intellectus vt nihil extra chriſtũ appetatis vel intelligatis.

cuſtodiat †corda veſtra z intelligẽ

† ſ hucuſq; monui ad tolerantiam z ad cautelaz ſ moneo vos ad hec

tias veſtras i chriſto ihesu. †De cę

† ſ que ad veram fidem ſunt· tum quia in eis veritas. tum quia per ea pudicicia ſeruatur cũ deo.

tero fratres †quęcunq; ſunt vera·

quęcunq; pudica·quęcunq; iuſta

quęcunq; ſancta·quęcunq; amabi

lia·quęcunq; bone famę· Siqua

ſ hoc ad alia ſ hoc ad famã †ſ q̃ ad perfectionẽ pertinent.

virtus·ſiqua laus diſcipline·†hec

ſ in memoria†verſate† ſ omnia.·i· ſ me docente·i· ſ vt digna teneri

cogitate†que z·i·didiciſtis·z·i·acce

† ſ Item ideo cogitanda · quia hec audiſtis z viſtis in me eſſe ſ ab alis ſ per vos ſ eſſe.

piſtis·z †audiſtis·z vidiſtis in me

† ſ Non ſolum cogitate·ſed z actu implete·z deus erit adiuuans hec facere ſ dato·

Hec cogitate z †agite: z deus pa·

† ſ Ad futura hortor·de preteritis autez que memorare valet ad incitationem

cis erit vobiſcum. †Gauiſus ſum

ſ qui hoc fecit·non in dono

autem in domino vehemẽter·quo

ſ poſt multa tẽpora † ſ Sicut olim ſ vel repullulaſtis a ſimilitudine arborum · quia ſterilitate aruerant z quaſi mortuerant ſ miniſtrantes michi.

niam tandem aliquando †reflorui

† ſ ad vtilitatem meaz·i· ſ ita vt ſentiretis quod me turgebat ſicut olim ſ miſericordi ꝓpaſſione

ſtis †pro me ·i· ſentire ſicut z ſentie·

batis. Occupati autez eratis· Nõ

ſ q̃

gauiſus ſum † ſ quaſi pro rebus penuriam conſolantibus.

quaſi †propter penuriaz dico. Ego

ſ in conſuetudine habui † ſ contẽtꝰbus

enim didici in quibus †ſufficiens

ſ ſemper · ſ quia † ſ quia inde non frangor·i· ſ qz

ſum. Scio z †humiliari·ſcio z ·i·ab

inde non erigor† ſ in omni loco coram principibus vel quibuslibet ·i· ſ in omni genere rerum

undare†. Ubiq; ·i· z in oĩbus inſti·

ſ a deo non per me† ſ ne noceat ſaturitas·i· ſ ne deficiaz·i· ſ Quali·nec de penuria contriſtor·nec de abundantia exulto·ſciens quia abundantia frequenter extollit et penuria tolerata diuitias celeſtes acquirit.

tutus ſum z†ſatiari z·i·eſurire·i·z ab

† ſ inſtitutus ſum·i· ſ non ſolum ſcio ſed poſſum exequi eo confortante qui docuit

undare z†penuriam pati † Omnia

ſ facere† ſ per eius auxilium ·i· ſ in chriſto qui mihi poſſibilitatem tribuit

poſſum†in eo qui me·i·confortauit

ſ Quaſi pro rebus datis non gaudeo quibus carere poſſum ſed pro veſtro bono† ſ inde gaudet quia bene fecerũt. ſ Bene quantum ad vos qui qđ iuſtum eſt facitis.

Ueruntamen†bene feciſtiſ commu

ſ veſtra bona † ſ vos cõ

nicantes tribulationi mee. †Sci·

ſ Sicut alii

tis autem z vos philippenſes qđ

ſ hec memorat: vt bis quaſi laude dignis magis ſtudeant ſ Scilicet

in principio euangelij quãdo pro·

fectus ſũ a macedonia nulla mihi

·i· ſ vt rationabiliter conſideraret q̃ deberet dare carnalia·que accipiebat ſpiritualia.

eccleſia communicauit ·i· in ratio

ne dati z accepti · niſi vos ſoli.

ſ non ſolum dum vobis predicaui ſed.

Quia z theſſalonicam ſemel z bis

† ſ preter quem nihil eſt querendum·i· ſ neceſſaria·i· ſ dico vos bene feciſſe ſ nõ vt ego implear ſed ne vos inanes

in†vſum michi·i·miſiſtis. †Non qz

·i· ſ donationis·quia hoc eſt bonum· vnde multa bona prouenium

quęro datum·ſed requiro·i·fructuz

·i· ſ vt pro opere miſericordie ratio veſtra habeat gratiam ſpiritusſancti

abundantem ·i· in ratione veſtra.

ſ non quero datum·tamen omnia habeo ·i· ſ nõ in vno vt in alio egeam·ſed.

Habeo autem omnia z ·i· abundo

rat·nec ꝓ necitate victꝰ agit aliq̃d vñ aĩa ꝓcĩ laqueũ incurrat·ſcit eſurire

¶ **Cõicates tribulatõni mee.** Aug⁹. Inde gaudet·inde pascit'·qz illi bñfecerũt·nõ quia eꝰ angustia relaxata est.

¶ **Nõ quia q. ꝛc** Aug. Datũ ẽ res ipsa q̃ dat' vt munꝰ cibꝰ potꝰ z hmõi Fructꝰ ãt opa bona·z recta volũtas datoris·vñ dñs ĩ euãg. nõ ait simplr Qui recipit iustũ l'ꝓphaz·ß addidit·ĩ noĩe iusti l'ꝓphę. Suscipe eĩ ꝓphaz vel iustũ·datũ ẽ. In noĩe iusti vel ꝓphę·ß facere fructꝰ ẽ. Helias potuisse legũtur corꝰ z vidua. Sz ꝓ comũ· q̃ nõ noĩe iusti·dato pascebat. Per viduam fructu q̃ sciebat q̃ hominem dei pasceret.

¶ **Sed requiro fruc.** Id ẽ· bonã z rectã volũtatem bone opationi

adiūctam. Nō enī tā gaudz subuētū eē suę necessitati· qȝ illoȝ cō gratulatur fęcūditati.

¶ Uel fructū ab. Id est· vt fructꝰ institię vestrę abūdās sit· cum ratōnem deo red dideritis de factis vestris.

¶ In odorem suauitatis. Quę placent deo vt odoꝛ suauissimus. Cōpant enī oꝛatōni ꝙ est incensuz dī· vnde dr. Pate elemosinaz· z ipsa oꝛat ꝓ vobis ad deum.

¶ Impleat desiderium. Non in terrenis· ꝫ in gloria. Vl gloria christi ē implere desideria sanctoꝝ vel vt ipse inde sit gloriosus

¶ Colossenses. I sunt asiani. Quib non ipe apostolꝰ ꝓdicauit· ꝫ eius discipuli archipꝰ z epaphras. Archippus vero ī eos ministeriuz acceperat Epaphras aūt ex eis oriūdus ab aplo īstructꝰ· docēnam archippi cōfirmquerat. Superuenientib aūt pseudo aplis z carnales obseruātias ꝓdicantib· dubiū erat qb potiꝰ credēdū cēt. Vñ paulus cuiꝰ autoꝛitas celebris erat: qsi mediꝰ indicat ꝙ ps potiꝰ sit tenēda Describit aūt xp̄m et eiꝰ bñficia· qūo ē sufficiēs ad oīa. Carnalia vero pꝛorsus īprobat vt deinceps sincere fidē xp̄i teneāt. Instruit etiaz moralit confirmās q̄dq̄d illi docuerāt. Et ē intētio eiꝰ in hac epla cōfirmare colossenses ī eadē fide z doctrina· quā a discipul eiꝰ accepant· z nō in alio ꝓter xp̄m spem ponēdā eē docere.

¶ Paulus. Solito moꝛe salutatōez ꝓmittit. Qua ꝓmissa ꝺ bonis eoꝝ gr̄as agit· z fidē z dilectōz ꝙmēdās oꝛat vt perficiant in xp̄o cuiꝰ bñficia z pmatū ꝺm vtrāq; natura cōmendat· deinde sui ministerij dignitatem cōmemoꝛans monet ne ꝑ philosophiā vel legis cęrimonias seducti· a xp̄o recedāt

ꝰ muneribus
Repletꝰ sum acceptis ab epaphro
ꝰ mihi.
dito quę misistis in odoꝛem suaui
ꝰ hec sunt hostia qua detur vobis vincere hostes quam accipit deus placide
tatis· hostiam acceptam placentez
ꝰ vos me repleuistis ·ꝛ· ꝰ non in terrenis sed in gloria ꝰ vt nihil desit vobis
deo. Deus autem meus ·ī· impleat
ꝰ scōm ꝙ diues est· z plus potest dare ꝙ quis mereatur
oīe desideriū vr̄m scōm diuitias
† ꝰ per quem omnia ·ꝛ· ꝰ deus impleat inde autē ei gratie.
suas i gloria ·†ī christo ihesu. ·†· Deo
ꝰ vsq;
autem z patri nostro gloria in sęcula sęculoꝝ amen. Salutate om
ꝰ ꝙ sanctus est· a christo est
nem sanctum in christo ihesu. Salutant vos qui mecuz sunt fratres
Salutant vos omnes sancti· ma-
ꝰ vos significat propensiozem affectum habere circa illos.
xime autem qui de cęsaris domo
sunt. Gratia domini nostri ihesu
† ꝰ ratione· vt semper sana sit· z in spiritualibus abundet.
christi cum †spiritu vestro amen.

Epistola ad philippenses explicit. Argumentum in epistolam ad colossenses incipit.

Colossenses sicut z laodicenses sunt asiani · z ipsi pręuēti erāt a pseudo apostolis· nec ad hos accessit ipse apostolus. Sed eos per epistolam coꝛrigit. Audierant enī verbum ab archippo· qui z ministerium in eos accepit. Ergo apostolus iam ligatus scribit eis ab epheso per tichicum diaconem · z onesimum acolythum.

C I.

ꝰ cognito omnibus notę
Paulus apostolus ihesu christi
ꝰ quod non pseudo.
per voluntatez dei
ꝰ qui est vir magne autoꝛitatis ꝰ scripsit.
z thimotheus frater · his qui sunt
ꝰ maioꝛibus ꝰminoꝛibus.
colossis sanctis z fidelibus fratri-
† ꝰ Et quia sancti z fideles est ·ꝛ· ꝰ per gratiā christi· non in lege. ·ī· ꝰ hoc modo salutat ꝰ remissio peccatoꝝ
bus †in ·ī· christo ihesu. ·†· Gratia vo
† ꝰ mentis reconciliatio ad deum ·ꝛ· ꝰ quia deus. et pater potest et vult·
bis z †pax ·ī· a deo patre nostro· z do
mino ihesu christo. Gratias agi-

ꝰ quia deus z pater: potest z vult
mus deo z patri domini nostri ihe
ꝰ per quem nobis omnia ꝰ etiaz † ꝰ vt creatis in melius.
su christi· semper pro vobis †oran
† ꝰ Ecce vnde gratias agit ·ꝛ· ꝰ qua creditis ipsuz deum z hominem esse ↑ ꝰ esse
tes· †audientes ·ī· fidem vestram ↑in
† ꝰ non otiosam ꝰ per operis exhibitionem pꝛo uenientis ex ea ostensam
christo ihesu· z dilectionē †quā ha-
bētis in sanctos omnes· propter
ꝰ non humanam laudem· non pro terreno emolimento. ꝰ rem speratam. † ꝰ modo non apparet ·ꝛ· ꝰ tantum ab eterno reddenda
spem †quę reposita est ·ī· vobis in cę
† ꝰ quō ergo res tam latens speratur ꝰ vt certā haberetis ·ꝛ· ꝰ Quod tenendum est· quia z plene verum· z bonum nuncium· ne ergo alibi spem illam qneratis· quaz pꝛius intellexistis·
lis· †quam audistis ·ī· in verbo veri
† ꝰ euangelium ·ꝛ· ꝰ non primi habuistis· sed per alios venit ad vos· nec soli habetis.
tatis ęuangelij †quod ·ī· peruenit ad
vos· sicut z in vniuerso mundo est
ꝰ fructificare facit † ꝰ crescere facit
z fructificat †z crescit· sicut z in vo-
ꝰ est ·ꝛ· ꝰ per archippum ꝰ non per superadductos· sed per pꝛimos ꝰ credendo
bis ex ea die qua ·ī· audistis et co-
ꝰ discernendo † ꝰ Scilicet ·ꝛ· ꝰ quod totū ex deo.
gnouistis †gratiam ·ī· dei in veritate
ꝰ a pꝛima die audistis veritatem· sicut post didicistis esse veritatem per epaphram. In oꝛe duorum stat omne ver· † ꝰ predicationem archippi cōfirmante;
sic didicistis ab †epaphra charissi
† ꝰ quia nobiscum predicatoꝛ
mo z †conseruo nostro qui est fide
† ꝰ pro salute vestra ꝰ non ꝓ vestris reb ·ꝛ· ꝰ electus a christo· vel qz dona dei militat· vel christo offert bona vestra
lis †pro vobis ·ī· minister christi ihe
su: qui z manifestauit nobis dile-
ꝰ ad deum z proximum † ꝰ fundataz ·ꝛ· ꝰ sancto non in carne ·ī· ꝰ ecce quid oꝛat
ctionem vestrā †in ·ī· spiritu. ·†· Ideo
ꝰ hec de vobis
z nos ex qua die audiuimus· non
ꝰ pro vobis † ꝰ quasi pro meritis que pro vobis exhibemus.
cessamus oꝛantes z †postulantes
ꝰ vt plene cognoscatis quid deus velit· quid nō z hoc per partes exequitur;
vt impleamini agnitione volunta
ꝰ Scilicet † ꝰ rerum· que actiue vite sunt.
tis eius· in omni †sapientia z intel
ꝰ cognitione spiritualium· que sunt contemplatiue † ꝰ post ·ꝛ· ꝰ operando bene ꝰ agatis per bona opera.
lectu spirituali· †vt ·ī· ambulantes
ꝰ vt deceat deū· vel digni eo premio † ꝰ ita scilicet ·ꝛ· ꝰ nego cia vite actiue et contemplatiue ·ꝛ· ꝰ deo
digne †deo ·ī· per omnia ·ī· placentes
ꝰ et ꝰ in maius.
in omni opere bono fructificātes·
ꝰ per hanc vite puritatem. † ꝰ in cogitatione deitatis ·ꝛ· ꝰ Et post hanc pꝛomotionem oꝛamus ne relabamini
z crescentes in †scientia dei· ·ī· om
ni virtute confoꝛtati. secūdum po-
ꝰ ab eo qui illuminare potuit ꝰ manentes
tentiam claritatis eius. In omni
ꝰ contra aduersa ·ꝛ· ꝰ diutini laboris ·ī· ꝰ Et hoc non ex tristicia vel necessitate.
patia z ·ī· longanimitate ·ī· cū gaudio

Tandē oēs simul ꝺm sęcus z ętates z condiciones moꝛaliter īstruit z ī fine archippū ꝙmonz sollicitū foꝛe suscepti mīsterij· ꝓmittēs ātsalutatōz ait· Hēra zc

¶ Apostolus. Nota oīb dignitate. Recte hic aplm se noīat· qz z his aplus erat· q̄bus ꝑ discipulos suos ꝓdicauerat.

¶ Gratias agimus. Ondit bona ꝙ receperūt· dū pro his gratias agit.

¶ Sicut et in vobis. Id est· ita pure z vere· sicut ꝑ me z alios venit in vniūsum mundū· z adhuc manet in eo. Q. nō minꝰ vobis factū est ꝙ in alijs ecclesijs· cum sit in mūdo ęuāgeliū· fructificat ibi ꝑ bona opera z crescit augmēto sciētię· vel numero fideliū Nō per hoc ꝙ plꝰ habeāt ꝙ vos· ꝫ ita ꝫ facit: sicut ē in vobis· z ido nil debetis supaddere.

¶ Oro vobis. Quoȝ salutē desiderans cepit archippuz adiuuare.

¶ In spiritu. Nō pro ipīalibus nō pro carnalib diligitis

¶ Impleamini in oi sa. Magnū est plene scire q̄d deus velit· in oīb reb actiuę vite z ꝓtēplatiuę.

¶ In scientia dei Vt non ignoꝛēt fidei sue spēm. i. rē speratā vñ firmi erūt.

¶ In omni virtute. Vos dico confoꝛtati a deo in omni virtute· castitate ·ſ· et ceteris. Nō bene pōt ille qui est claritas patris· i· filius. Vel ꝺm quod claram cognitōnem vobis dedit,

¶ **Gratias agentes.** Hactenus vñ gratias agit·z quid orat eis. Jã incipit q̄ lex non prodest·ꝫ nocet·z christ⁹ ad oĩa bona sufficit. Ꝺ inde ꝑt sciri. cũ ipse z alij apli q̄ in legalib⁹ fuerãt: eis dimissis ad christũ cõfugerunt. Pro vobis oramus nos: grãs agẽtes deo·ideo q̄ dignos facit·qđ nunq̄ lex potuit. Sors ẽ hereditas q̄ nõ meritis ꝫ diuina electõe datur sãctis p̃iarchis z ꝓphetis·z iõ per grãm nõ per legẽ est grẽda. **Dignos fecit** non i lege·ꝫ **In lumine**, i. per deum qui ẽ lumen de lumine·cui⁹ grã illuminamur. Vel in lumine, i. ĩ clara cognitõne· a q̄ deuians cadit in tenebras.

¶ **Sortis.** Volũtas di in hũano genere sors est· apud quez ñ est iniq̄tas· ꝫ oĩa fac p iustic̃ã etsi occultã.

¶ **Regnum filii.** Aug. De quo ipse dicit. Regnũ meum nõ est de hoc mundo· nõ ait: Non est hic· Sz non est hinc quia peregrinatur quidẽ in mũdo· ꝫ non est de mundo. Regno enim suo dicit: De mũdo non estis· ꝫ ego elegi vos de mundo. Erant de mundo·qñ ad mundi principẽ ptinebãt.

¶ **Vita. Eripuit nos de ptãte.** Jd est· de iferno in q̄ tenebamur a dyabolo tã ex proprio q̄ ex delicto adq̄. **Et trãstulit nos ĩ reg. f.** Qñ attollens nos de ymo tartari· induxit in celũ cũ vnico filio suo. Jã enĩ credẽtes q̄ fixa mẽte devoti sunt· exeũtes de seculo duce dextrę pũs angelo inducũtur in celum.

¶ **Filii dilec. su.** Aug. xv. de trini. Si charitas qua pater diligit filium z patrem diligit filius ineffabiliter vnionez vel cõionẽ demõstrat ambox. Quid ꝓueniẽti⁹ q̄ vt ille proprie dicat charitas· qui spũs est cõis ambobus· alioquin si in illa trinitate solus spiritussanct⁹ ẽ charitas· profecto z fili⁹ nõ solius pr̃is· ꝫ etiam spũssancti filius inuenitur. Nõ enim dixit filij sui· qđ si diceret verissime diceret· ꝫ ait: Filij dilectõis sue· fili⁹ ergo est etiã spũssancti· si non est in illa trinitate charitas dei· nisi spũssanctus. Quod cũ sit absurdissimũ· restat vt nõ soluz ibi sit charitas spiritussanct⁹· ꝫ propter illa ꝺ quibus satis disserui proprie sic vocetur. Q vero dictum est filij dilecti· vel charitatis sue· nihil aliud intelligatur q̄ filij sui dilecti· q̄ filij substantię sue. Charitas enĩ patris eius natura atq̄ substãtia est· vt sępe diximus. Et ideo filius charitatis ei⁹ nullus est alius· q̄ qui de substantia eius est genitus.

¶ **Redẽptõnem.** Destructa potestate dyaboli facultas libertatis quę nobis data est fuso illius sanguine· qui nullum habuit peccatuz. Vt quia dyabol⁹ illos merito tenebat quos peccati reos condicione mortis obstrinxit. Ihos per eum merito dimitteret· quem nullius peccati reum immerito pęna mortis affecit

† ꝟ qui solus potest recreare·z vult·quia pater.
gratias agentes † deo z patri· qui
ꝟ Etiam gentes in promissione iudeorum
† ꝟ participationem· † ꝟ hereditatis.
dignos nos fecit † **in partez** † **sortis**
† ꝟ Jd ẽ· in noticia sui. † ꝟ ita dignos fecit· † ꝟ in baptismo
sanctoz † **in lumine.** † **Qui** † **eripuit**
† ꝟ quia vere dominabantur nobis † ꝟ ignorantie· peccatorum demonum.
nos de † **potestate** † **tenebrarum· et**
† ꝟ vt essemus regnum ꝟ in celum † ꝟ ita z nos per eum diliget· si non ei odiosi
transtulit † **in regnum filij** † **dilectio**
† ꝟ Quasi· transtuli·v· in regnum filij· per quem z redemit ꝟ filio † ꝟ Nos iudei
nis sue. † **In quo** † **habemus redẽ**
† ꝟ quotidie si peccamus· z non est opus alijs hostijs
ptionem z † **remissionem peccato**
† ꝟ bene hec per eum· quia ipse est † ꝟ plene similis patri ꝟ Quia de ipso z nichil distat ab eo † ꝟ ĩ comprehensibilis.
rum. † **Qui est** † **ymago dei** † **inuisibi**
† ꝟ ipse solus genitus alia creata ꝟ hic vere ostenditur coeternus ꝟ ante omnem creaturam genit⁹
lis: † **primogenitus omnis creatu**
† ꝟ vere genitus ante omnem creaturam· quia p ipsum omnia condita· ecce coomnipotens.
rę. † **Quia in ipso condita sunt vni**
ꝟ que sunt † ꝟ Sol z luna
uersa in celis z in terra· † **visibilia**
ꝟ angeli et anime † ꝟ etiam hec altissima. † ꝟ Ergo in nullo minor patre filius
z inuisibilia· † **siue throni·** † **siue do**
minationes· siue principatus· siue
† ꝟ quia etiam elementa· vnde omnia·
potestates. † **Omnia per ipsum et**
ꝟ ita per ipsum antea q̄ erant vita in ipso.
† ꝟ nullus ei equalis· etiam sc̃dum q̄ homo ꝟ nõ modo eternitate et potentia· sed etiam dignitate.
in ipso creata sunt· z † **ipse est ante**
† ꝟ Sicut omnia creauit· ita omnia sustinet et regit.
omnes: † **z omnia in ipso constant**
ꝟ Etiam cum talis: sc̃dum veranq̄ naturaz † ꝟ que vnita ẽ christo· gratia et natura vt capiti
Et ipse est caput corporis † **ecclesię**
ꝟ Scilicet ꝟ fundator † ꝟ bene est caput et principium· id est· rector et fundator· qui est primogenitus ad immortalitatem resurgens
qui est principium † **primogenitus**

¶ **Qui est imago.** Augustinus. Aliter imago regis est in nummo· aliter in filio. Nos sumus nummus in quibus imago dei· christus filius. Nulla imago dei debet coli· nisi illa quę hoc ẽ quod ipse· nec ipsa pro illo· sed cum illo.

¶ **Et in ipso.** Vel omnia sunt in christo· quem non excedunt· quia immensus.

¶ **Caput corporis.** Aug⁹. Caput ecclesię· id est· corporis: quia ita se habet ad ecclesiam: sicut caput ad corpus. Et cũ ecclesia ab abel cępit· quomodo caput eorum? bene· quia est principium ecclesię, i. fundator.

¶ **Primogenitus.** Sicut natus est ante omnia de deo vt omnia crearet· sic homo primo⁹ resurgit· vt restauret vt semper sit primus z princeps.

¶ Ceteri in se habent verbuz dei· sed de nullo dicitur· verbum caro factum est. Homo ergo excellentius assũptus· quasi personam sapientię dei gerit· vt caput, in quo sunt omnes sensus personam animę· quę totum corpus vivificat.

¶ **Qui ẽ principium.** Ecclesię sc̃dm divinitatem· id est· fundator ecclesię· ꝺa omnes iustos· qui ab abel vsq̄ ad vltimuz iustũ generantur virtute divinitatis z misericordię sue dono illumĩauit. Sc̃dm humanitatem etiam potest dici principium ecclesię· q̄ super fidem humanitatis eius fundata est Et bene ipse est caput z principium z rector z fundator· quia ipse est primogenitus ꝛc.

¶ **Plenitudinem** Augustinus. Quia omnia potest ex se· vnde. Sicut pater habz vitam in se· sic z filius qui suscitat z vivificat quos vult· sic ostenditur perfectus deus esse.

† ꝟ per hoc † ꝟ tam prioribus q̄ sequentibus.
ex mortuis· † **vt sit** † **in omnibus ip**
ꝟ dominium· quia potest alios suscitare † ꝟ Et bene primatum habet non solum· quia primogenitus· sed quia complacuit trinitati· q̄ ĩ ipso omnis plenitudo scientie, et virtutum· non modo esset: ꝟ habitaret et reconciliaret omnia iudeos et gẽtes.
se primatum tenens. † **Quia i ipso**
complacuit omnem plenitudinem
diuinitatis inhabitare· z per eum
† ꝟ qui est lumen eternum. i. eterna veritas
reconciliare omnia † **in ipsum· paci**
† ꝟ non per aliam hostiam † ꝟ que turpior mors
ficans † **per sanguinez** † **crucis eius**
ꝟ Jd est celestia et terrestria † ꝟ iam sunt vt abraam et ceteri † ꝟ ad huc in ista vita
sive quę † **in cęlis sive quę in** † **terris**
† ꝟ o colossenses pacificauit· q̄ntus esset⁹ alienati. nihil cum deo habentes et inimici contradicendo. et hoc sensu. quia putabatis bñ agere † ꝟ q̄us
sunt. † **Et vos** † **cum essetis aliqua**
do alienati z inimici sensu in ope
ꝟ degentes actu † ꝟ tempore gratie non alio † ꝟ remissione peccatorum
ribus malis· † **nunc autem** † **recon**
† ꝟ Jd est fragilitatis id est passibili et mortali et hoc per mortem etiam ad hoc vt tandem reprę sentet.
ciliauit i corpore † **carnis eius per**
ꝟ virtutibus
mortez exhibere vos sanctos z im
ꝟ a peccatis † ꝟ vsq̄ adeo q̄ ꝟ Quia tunc nichil mali in eis
maculatos z † **irreprehensibiles co**
ꝟ Qui omnia videt vel cũ tũc et presentes erritis videntes eum sicut est † ꝟ exhibere. tamen hac cõdicione
ram ipso. † **Si tamen permaneatis**
† ꝟ firmi nõ fluctuantes † ꝟ in spe premij: vt per vos non recedatis † ꝟ alio impellente
in fide † **fundati· z** † **stabiles·** † **z im**
† ꝟ quod tenere debetis quia intellexistis et ideo pius ẽ reverti. Melius est enim viam veritatis. non agnoscere q̄ post agnitam retro ire
mobiles a spe euangelij † **quod au**
† ꝟ Et manet
distis· quod † **prędicatuz est in vni**
ꝟ vniuersis hominibus· qui sunt nova creatura quotquot vbiq̄ sunt.
uersa creatura quę sub cęlo est.

¶ **Per eũ recõ. om. in ipſ. pa. ꝛc** Deo placuit per eum reconciliare z ipse pacificauit· non gratis· sed per sanguinem· cęlestia z terrestria· quia patet homini introitus in cęlum.

¶ **Omnia.** Per eum facta· in ipso auctore viuunt

¶ **Vel alienati.** Et inimici sensus· id est· consilij eius· quod idem valet quia non receperunt quę per moysen mandauit deus devoti ydolis suis.

¶ **Reconciliauit in corpore ꝛc.** Si mortalis z mortuus potuit reconciliare· iam immortalis potest omnia facere.

¶ **Si tamẽ permaneatis.** Ideo tot z tãta dixerat de christo· vt põnãt spem in eo solo· in quo omnia sunt· non alicui elementorum vel angelorum se subijciendos putent· hic solus colendus est· z ad hũc non estimand⁹ est quisquam.

¶ **In vniuersa creatura quę ꝛc.** Vel. Quę tñ nova creatura mõ ẽ sub cęlo ad huc peregrina· ꝫ tandem veniet ad gloriã.

Adimpleo. Ea passionum que christ⁹ sustinuit · vel que mō sustinere precepit · que adhuc desunt adimpleo · id est · parat⁹ suz pati.

Factus sū ego minister. Ministrum euāgelij a do per christum se factū dicit · vt misterium a do ceptū p ydoneū seruū impleatur: qđ ignotum fuit a seculis.

Data est mihi. Vt impleam qđ de⁹ prordinauit đ vobis vos. s. per incarnatōz saluari · ne videat⁹ sal⁹ non esse, pmissa gētib⁹

Vel mihi ē data ī vobis · tātū est enī qđ a meis queritur · quantum si a meipso.

Quod absconditum Si notū erat in principio erat ver. Nusqz lectum erat · z verbum caro factuz ē Vñ abscōdisti hec a sapientibus · z · p · z revelasti ea parvulis

Aug⁹. Quosdaz enī platonicorū libros ex greca lingua in latinam versos vidi z ibi legi nō quidē his verbis. Sed hoc quidem oīno z multis z multiplicibus suaderi ratōibus · q in pncipio erat verbū. z ver. erat a. d. Sed q verbū caro factū est non legi. Jnda gaui quippe in libris varie dictū esse · q filiꝰ sit in forma pris · ß q se exinaniuit non habetur in illis.

Corripientes. Vel ptradicentes corripimus · z vincim⁹ · et obedientes docem⁹.

In oi sapiētia Vera sapientia ē cum christus agnoscitur.

Laboro in virtute. Quasi, Laborizmeo adiungit deus miracula ad pfirmatōez

C. II.

Pro vobis. Non enim minus pro his quos non vidit q̄ pro his quos vidit sollicitus fuit.

Instructi in charitate. Quam deus ad nos habuit · qui pro nob filium tradidit. Hoc si quis attendit: potest se in hac miseria consolari · qa in de perpendit calcata superbia per humilitatem ad patriaz posse reverti

Et instructi. Angnitione dei · per hoc tendentes. In omnes divitias. Id est · copias intellectus pleni · vbi perfecte de humanis z diuinis habeant intellectum · vt de anima z de supernis spiritibus: Aliter enī nemo ad cognitionē dī ascendit In agnitione dei. Non dico quantum ad opera: sed Misterii dei · vt sciatis quod est secretuz a paucis cognitum Dei pris ihesu christi. Vt sciatis q alia persona a filio quāuis

ſ euangelij† ſ Et ita potestis scire qđ verum est.

Cuius † factus sum ego paulus mi
† ſ ephesi in carcere positus pro euangelio · † ſ qz inde credentes proficiunt † ſ quas sustineo

nister · qui † nunc † gaudeo † in passi
† ſ confirmandis in veritate euangelij † ſ quis q̄ pro modo suo exoluit qđ debet

onibus pro † vobis: z † adipleo ea
† ſ nostre christi sunt · quia eius membra · † ſ non in meis.

que desunt † passionuz christi † ī car
† ſ multiplicando † ſ non alio dico

ne mea † pro corpore eius † quod ē
ſ corporis

ecclesia · Cuius factus sum ego mi
ſ vt ei ministrem spiritualia † ſ vt ei deuz dispensem actu per gratiam apostolatus mihi credi ta a deo ſ vel scōm gratiam apostolatus michi a deo dispensati.

nister † secundum dispensationem
† ſ Non solum officium · sed executio officij

dei · † que data est mihi in vobis:
ſ implerum ostendam ordinationez dei de vobis gentibus † ſ quod verbum fuit occultuz adeo q z misterium · id est · absconditum.

vt impleā verbum dei. † misteriū
† ſ a principio seculorum

quod absconditum fuit † a seculis
ſ omnibus · non cuidam parti tantum · nisi cui per spiritum indicauit † ſ tempore gratie

z generationibus. † Nunc autem
ſ non omnibus

manifestatum est sanctis eius · qui
ſ nec his omnibus · sed quib⁹ voluit ex sola gratia † ſ copiosam gloriam sacramenti tam digni · in quo sunt multa fides · remissio · iusticia · dona spiritus · futura beatitudo · z ideo dicit divitias

bus voluit deus nota facere † diui
† ſ existentis.

tias glorie sacramēti huius † in gē
† ſ sacramentum · † ſ incarnatio christi · † ſ gēt⁹

tibus † quod est † christus ī † vobis
ſ vt per eum speretis gloriam sine lege † ſ qualē christum · † ſ apostoli † ſ q̄ sine lege gētes saluat

spes glorie † · quem † nos † annūcia
† ſ arguentes eos qui deuiant ſ non solū vos.

mus † corripientes omnem homi
† ſ eos qui ignorant · † ſ non ceci vt pseudo · † ſ vera z dominica

nem z † docentes in † omni † sapien
ſ deo offeramus in sacrificium † ſ tam iudeum q̄ gentilem

tia: vt exhibeamus † omnem homi
† ſ non in lege · † ſ in intellectu misterij

nem perfectum † in † christo ihesu ·
ſ Christo ihesu ſ in qua re ſ vt omnis perfect⁹ sit in xp̄o † ſ Contra rebelles

In quo z laboro † certando ſcōm

operationem eius · quaz operatur
ſ miraculozum

in me in virtute.

C. II.

ſ Ideo vobis hoc dē me refero

Volo enī vos
† ſ vt ea intellecta queratis in christo perfecti fieri

scire qualem † sollicitu
ſ quia z hi a pseudo erant preuenti

dinez habeā pro vobis z † pro his
† ſ et pro his adiacentibus vobis quicunq̄

qui sunt laodocie · z † quicūq̄ non
† ſ Etsi scientiam audierunt.

viderunt † faciem meam in carne:
ſ vel consolationem accipiant ſ ad hoc intendo vt illi vobiscum consolentur corda sua

vt consolentur corda ipsorum in
† ſ vel per hoc tendendo ſ vt de omnibus

structi in charitate · z in † omnes di
ſ plene intellectū habeāt

uitias plenitudinis intellectus in
ſ instructi · † ſ quod est christi⁹ verbum · c · f.

agnitionem † misterij dei patris
ſ esse hoc misterium

z christi ihesu · i quo sunt ōnes the
ſ quod per humiliatuz superbi redimūtur · † ſ de divinis ſ q̄ verbum apud deum † ſ de humanis ſ q̄ homo nobiscum.

sauri † sapientie z † scientie absconditi. † Hoc autem dico · † vt nemo
† ſ vt videtur ſ vel subtilitate ſ que non est nisi in verbis.

vos decipiat † in sublimitate ser
† ſ ne decipiat dico · scio enim nondum esse deceptos

monis. † Nam etsi corpore absens
† ſ vt spiritus beliser cum grezi eunt ad naamā sirum · vt acciperet sub nomine eius · que ipse non mandauerat.

sum · † sed z spiritu vobiscum sum
† ſ Quia · † ſ quomodo vnusquisq̄ vestruz secundum ordinem tuum viuit.

gaudens · z † videns † ordinem ve
ſ stabilitatem † ſ non in lege.

strum · z firmamentuz eius que † in
† ſ Quandoquidem bene status: fidei fundamento.

christo ē fidei vestre. † Sicut ergo
ſ bona enim acceptio fuit

accepistis christū ihesum dominū
† ſ non extra · † ſ proficite † ſ vt arbor ad fructificandum.

nostrum · in † ipso † ambulate † radi
† ſ in templum dei vnde alijs loquatur.

cati z † superedificati in ipso · z con
ſ Quasi ambulate dico in actione gratiarum · firmi in fide · non aliter q̄ recepistis z didicistis cognitione: z habetis materiam gratiaruz abundātes in illo · z i hac ambulatione videte ne quis. d.

firmati fide · sicut z didicistis: abū
ſ donis · † ſ qui solus dat incrementum

dantes † in illo · in gratiarum actōe
† ſ rationes conquisitas ad probandum vel im

Videte ne quis vos decipiat † per
probandum quod de lege dicitur
† ſ Id est · per illud quod probatur.

philosophiam · z † inanem fallacia

idē in substātia cū eo Ad quam cognitionē si tenditis ad christuz tīn recurrite · quia ī eo sunt omnes copie · sed absconditē · z ideo ne miremini si in christo estis · z eas nondū inueneristis · quia ñ omnibus patent · nisi bis q petunt z pulsant.

Alia littera. Cū fuerint instructi in charitate · ī oēs divitias pleni ītellect⁹ ad agnitōz misterij dei in christo Vult aplus fouere aīmos eoz in charitate · vt prompti fierent per eplam agnitōnez accipere sacramenti dei in christo · adūtētes has eē sapiē z scie divitias si agnoscat xp̄s · ī ditatis sue plenitudīe adorād⁹. Amb. De misteriū sacri dī in xp̄o ē vt q̄ eū cognoscit oīm hīe noticiā videatur. Dis enī rō supne scie toti⁹ creature supne t terrene in eo ē q̄ est caput coz z auctoz · vt q̄ hūc nouit: nihil vltra grat · qz ß pfecta xp̄us z sapia. Quidqd alibi gritur ß pfecte īnecitur. Jn daniele z salomone oñdit infidelib⁹ se toti⁹ auctorē scie vel sapie · qđ ifideles non putāt · qz ñ legūt ī euāgelijs z ppbis astrologiā geometriaz z alia hmōi · q̄ ido despecte sūt a nris · qz nichil ad salutē ptinēt · ß mittūt ī errorē · z dū findēt ī his curā aie nō habēt Qui xp̄o xp̄m nouit: thesauz sapie z scie inuenit · qz id nouit: qđ vile est.

Hoc autem d. nō solū vt ad ea tēdatis q̄ nōdū habetis · ß vt nemo decipiat · z rō ne mūdana a re⁹ abstrahat a spe que ē in xp̄o.

Nam etsi corpore. Ne decipiat dico · video enim spiritu dei qđ apud vos agitur. magistz non latēt.

Sed z spū. Scis datū ē in spū videre remota · caueāt q̄ sibi q̄z act⁹

Gaudens. Per ß pmptōres fac circa euāgeliū · qz gaudere se dicit ī dispositōe pfectōis eoz z fidei stabilitate vt sciētes vñ placeāt deo · in eo fierent firmiores. maiores q̄ in contēplatōe est is.

Radicati. Minores in actiua vita Super alios Edificati vos

Per philosophiam. Terrenā · q̄ argumētis z sūtilitate cōponit z decipit: dū in visibl⁹ causis z pmētitijs reb⁹ nihil tā vez estimat q̄ despicitur ī elemētis · q̄ nō a deo ordiata. ß ab hōib⁹ · q̄ caueda · qz cultrix mundi non dei · z a christo trahit · in qu pfectō: qz omnia habet que pater.

Fallaciam. Qđ de lege pseudo ꝓdicatores dicūt. Et manem · qz

In hac falsitate nulla vtilitas·qđ solet aliq̄n esse in falsis Scđm elemē. Illos tangit qui prudentius ydola exponunt dicentes. Juno est aer· Neptun⁹ mare. Ideo cū diceret scđm philosophiam·ꝛ inanē fal·addit·scđm elemēta mūdi. Quasi·admonēs ne qualescūq; adoratores simulacrorum· ꝫ ꝛ q̄i doctores ꝛ īterpretatores signorum cauendos esse.

Scđm traditōem hominum. Tradūt philosophi quos hoīes vocāt deū non posse fieri creaturā·hoīez nō posse nasci de virgine·vel mortuū reuiuere· cōsiderātes elementa.i.has creaturas visibiles·in q̄bus ex cōmixtione aīalia generant·ꝛ qđ moritur:non iterū viuat:

Corporaliter. Nō qꝛ corpore⁹ sit de⁹ ꝫ verbo translato vs⁹ est·qꝛ ī tēplo manufacto non corpaliter sed vmbratiliter habitauit.i.prefigurātibus signis. Vel Corporaliter. Quia ī christi corpe qđ sumpsit đ virgine·tanq̄ȝ in tēplo habitat de⁹·ꝫ nō ita ī sanctis:quia ille caput ī quo oēs sensus ī istis q̄i sol⁹ tactus·q̄b; datus ē spūs ad mēsuraȝ de quib⁹ nō pōt dici verbū caro factuȝ·nec q̄squā illoꝝ dꝛ vnigenitus dei.

Corporaliter. Id est·completiue·vt sit corp⁹ ꝛ īpletio vmbrarū legis·qui ꝓo dicit carnis obseruātias eē necessarias:dic̄ christum·non eē corp⁹ vmbrarum· nec deum ad omnia sufficientem

In quo. Monuit ne per philosophiam a xp̄o recedāt· nūc monet ne a pseudo aplis seducti cerimonias legis recipiant.

Corporis. Carnis.i. corporis qđ caro est· quia non omne corpus est caro.

Cōsepulti ei in baptismo. Id ē·ad similitudinem sepulture eius baptizati sunt.

Vel per fidem Operationis.i.credēdo opera dei. Expoīt vnum de operib; dei· qđ p̄cipue opus ē credere volentibus resurgere·scilicet·ꝙ christum suscitauit.

ſ agentes ſ Id est·legalia·post exhibitam enī veritatem lex non est traditio dei sed hominum
scđm traditionem hominum: secū
ſ litteralem sensum qui de mundanis † ſ Id est·secundum veritatē spūalis intelligētie
duȝ elementa mundi·ꝛ non † scđm
† ſ Non scđm christum·quia in christo habitat plenitudo deitatis vt omnis.i.omni modo habitādi·vt etiam diuinitas personaliter sit ei vnita·qđ
christum. † Quia in ipso inhabitat
non in aliqua creatura
omnis plenitudo diuinitatis cor
ſ hilarius vt in eo habitans plenitudo nichil aliud intelligatur esse q̄ȝ christus† ſ qui ita plenus est·|· ſ quod negantes :contra christuȝ sunt·|· ſ donis spiritus ſ quod non sunt elementa ipsa.
poraliter:ꝛ estis † in |illo |repleti q̄
ſ Non modo hominum sed ꝛ † ſ Quasi·vos replere potest qui supernos ciues replet
est caput † omnis principatus ꝛ po
† ſ non solū donis repleti estis·|· ſ purificati ab errore ꝛ mundo.
testatis. † In quo |ꝛ circuncisi estis
† ſ opere humano ſ Sicut fiebat legalis circuncisio
circuncisione· non † manufacta in
ſ manentes ſ Id est expoliati a corpore scđm qđ carnis erat.id est.carnis subiectum desiderijs carnis seruiens·sed modo factuȝ est spiritus ei seruiendo·vel non ita facta manu.scilicet in expoliatōne cutis ꝙ nichil ibi fiat nisi ꝙ cutis auferatur † ſ vel cutis alia littera ſ Quia ibi nichil fit nisi ꝙ cutis aufertur.
expoliatione † corporis carnis:
ſ vbi omnia vicia amputata sunt·quod sol⁹ christus facit
sed in circuncisione ihesu christi·
ſ vere hoc in christo consecuti estis † ſ vt iā hic non videantur quod fuerunt.id est.veteres·peccatores·sed noui·iusti.
consepulti † ei in baptismo. In quo
ſ in nouitate vite.† ſ non per aliud ·|· ſ Quam
ꝛ conresurrexistis per † fidem |ope
operatur deus† ſ Ecce in quo ſ premittit ad probandum ꝙ resurgēt etiam in immortalitatem.
rationis dei· † qui suscitauit illum
† ſ gentes·|· ſ quamuis·|· ſ Non sentientes mala vestra
a mortuis. † Et vos |cum |mortui
† ſ ꝙ reliquerunt naturalem legem·|· ſ originali peccato quod significat preputiū.
essetis † in delictis ꝛ |preputio car
† ſ Scđm corpus ꝛ animam· ſ iam certitudine spei·|· ſ Ad similitudinem illius.
nis vestre † conuiuificauit |cuȝ illo

Per fidē operatōnis dei. De quo credunt ꝙ exemplo christi suscitabit illos. Unde subdit. Qui suscitauit ꝛc.

Preputio. Pro eo qđ p̄putiū significat.i.carnalia delicta.

Delens qđ. Non solū vobis gētib⁹ donauit·ꝫ ꝛ nobis iudeis p̄uaricatōes·que sunt ex lege dimisit·ꝛ hoc delēs Cyrographum. i.memoriā trāsgressionis·q̄ erat ex decreto·i.ex lege. Consciā enī nr̄a ꝛ dyabol⁹ ad accusādū erat memor illi⁹ trāsgressiōis·ꝛ ita ꝫ memoria erat aduśuȝ nos nocēs nobis·ꝛ nos cruciās·ꝫ hoc in baptismo abluto· nec ꝯscia nr̄a timet nec dyabol⁹ qđ obijciat habȝ. Vel decretū dei fuit De ligno scīe boni ꝛ mali ne ꝯmedas. Cui⁹ decreti violati cyrographum.i.memoriā vel sniāȝ q̄ dictū ē·morte moriemī đleuit de⁹· qn̄ pccm̄ ꝑmi parētis ꝑ sāguinē xp̄i abluit

Cyrographum·dicit pccm̄ adē·qđ tulit ꝛ fixit cruci·nō solū alia· qꝛ nisi ꝫ ꝛ alia toleret nō liberaremur a morte ꝛ īferno. Dum innocēs occidit pccm̄ crucifigit. Decretū est snīa cūctis hoīb; aduśa q̄ dcm̄ ē. Mor.mo.ꝛc.

Affigens illud cruci. Ut iā cesset·cū oīa sacrificia in oblatiōe veri agni sint adimpleta. Quis ḡ istud restituit? Et sicut a lege ꝛ legis priuaricatōe liberauit:sic ꝛ p̄res antiq̄s ab īferno liberauit: ne q̄s putet eos ꝑ legē saluatos. Et ꝫ est. Expoliās potestates. Auferēdo abraam ysaac et ceteros iustos. Traduxit longe ab ꝫ regno ad celū pri⁹ Confid. ter.i. cū magna fiducia·cum spe victorie. Triūphās.i. expugnās illos· qđ non ē in abscōdito. Sed palā. Si q̄s enī ꝑfectōem ecclesie respicit apte videt vict⁹ antiquus hostis.

Vel principatus et potestates traduxit.i.ab ecclīa exterminauit.

Vel palam. Cū angelicis legionib; ad inferna descēdēs In seipso.i.in p̄ntia sue maiestatis.

Triūphans illos in semetpso. Au. Morte sua Uno q̄ppe verissiō sacficio ꝑ nobis oblato·q̄dquid culparuȝ erat· vn̄ nos principat⁹ ꝛ p̄tātes ad luenda supplicia vite detinebāt extinxit·vn̄ ḡ accepit dyabol⁹ exteri⁹ p̄tātē dn̄ice carnis occidēde inde interior q̄ nos tenebat p̄tās e⁹ occisa ē.

Vel scđm aliā lr̄aȝ Aug. Exuēs se carne p̄ri·ꝛ pot·expo·pal·fi·triūph·e·in seip̄o. Nomīe carnis ꝫ loco mortalitas intelligit. Juxta illđ. Caro ꝛ sāguis regnū d·n·pos. Per hāc mortalitatē nobis īuide p̄tātes dn̄abāt. Hac ḡ mōrtalitate xp̄s ī resurrectōe se exuēs· diabolicas p̄tātes(q̄ ꝑ hāc mortalitateȝ dn̄abantur) dꝛ expoliasse· quia in seipso capite nostro p̄buit exēplum ꝙ in toto eius corpe.i. ecclesia ex diaboli p̄tāte liberāda in vltima resurrectione complebitur

ſ mortuos viuificauit gratis condonans omnia quod est signum ꝙ ꝛ penas tollȝ † ſ originalia ꝛ que sunt addita
donans vobis † omnia delicta· de
lens quod aduersum nos erat cy
ſ memoria scripturarū† ſ legis·|· ſ decretum.
rographum † decreti |quod erat cō
ſ Cū non iuuaret·sed amplius reos faceret† ſ decretum vel cyrographum
trarium nobis. Et † ipsum tulit de
ſ omnium·vt nullus vltra obseruet † ſ Cum innocens occiditur·peccatū crucifigitur.id est·mortificatur. Crux enim non saluatoris mors sed peccati.
medio affigēs illud † cruci et expoli
ſ infernales † ſ pec
ans principatus ꝛ potestates † tra
cata abluendo† ſ vt deus hō sine peccato·|· ſ in
duxit † confidenter palam |trium
cruce† ſ infernales principes·|· ſ oblato ſ non in alio·|· ſ Quia hec omnia in christo
phans † illos |i semetipso. |Nemo
† ſ damnabiles ostendat·|· ſ sumpto vel nō sumpto ꝑ ritu iudeorum
ergo † vos iudicet |in cibo· aut ī po
† ſ Id est· de hoc ꝙ nullam partem obseruetis. ſ non celebrata·cum lex precipiat celebrare. |ſ Scilicet
tu·aut in † parte diei festi· |aut neo
ſ Aut dicit·quia vnum solum non obseruatum tunc damnabat·nunc vero non. Illud enī erat tempus significandi·istud manifestandi
menie· aut sabbatorum· que sunt
ſ aliqua signa a re pendentia
vmbra futurorum: corpus autem
† ſ Et quia sunt vmbra·|· ſ amans ſ suadere
christi. † Nemo vos seducat |volēs
ſ Quia hec sunt quibus homines defacili possūt seduci† ſ qua videntur nuncij dei.
in humilitate ꝛ † religione angelo
† ſ Ea que nunq̄ȝ intellexit ·|· ſ quia quicquid a
rū· † que non vidit ambulans |fru
git perdit ſ quia non in christo† ſ superbus vnde erubescendum esset. ·|· ſ Id est· sensualitatis ·|· ſ Non ratōis
stra † inflatus |sensu |carnis sue: ꝛ
† ſ Christum ſ Contra quod dicūt qui legem predicant·|· ſ capite·id est· de cuius plenitudine accipiendo
non tenens † caput· |ex quo totum

Idē. In ip̄o q̄ȝ vicūtur inimice nob̄ īuicibiles p̄tātes·vbi vicūtur īuisibiles cupiditates·fuso eī sāguine sine culpa·oīm culpaꝝ cyroḡpha deleta sūt·q̄b; debitores q̄ ī eū credūt a dyablo ātea tenebāt·vn̄ q.ꝑ m̄ltis effūdet.

Que. s. Tūc fuert hmōi p̄cepta· q̄ n̄ ꝑuare pccm̄ erat· nūc testimonia ꝛ ꝯfirmatō ꝟitatꝭ. Ergo scptura q̄ tūc fuit exactrix oꝑm siḡficātiū· nūc testis ē reꝝ siḡficataꝝ·ꝛ q̄ tūc obꝟuabat ad p̄nūciatōȝ·nūc recitat ad ꝯfirmatōȝ

Corpus aūt.i.ꝟitas h⁹ vmbre Est christi.i.ad xp̄m ꝑtinet. Vl' illa oīa sūt corp⁹ xp̄i.i.significāt corp⁹ xp̄i·l' qđ sūpsit de ꝟgine l' qđ ē ecclīa.

Uolens. Id ē·amās ea q̄ non vidit·vel volens.s. suadere q̄ non vidit.s.legis cerimonias quarum ratōnem ignorat.

Inflatus sensu carnis. Nō aliud intelligit q̄ȝ sēsualitas capit.

¶ Constructū. In vnum per coniunctionem quia idem credunt·z eadē operātur. Et Subministratū in subseruiendo Per nexus Id est·per charitatem·sine qua membra non cohgrent·nec inuicē seruiunt·nec viuunt.

¶ In augmentum dei. Auget de⁹ redeūtib⁹ sicut ꝓminuebatur deserentibus.

¶ Si mortui. Hactenus monuit stātes ne seducerentur· nunc eos aggreditur· q̄ iaz aliqua de lege huabāt Quasi vos videte·ne seducamini·ē vos alij dicite·quare legem seruatis?

¶ Si mortui. Elementa dicit creaturas huius mundi. Si inquit cū fidez christi accepistis · estis sepati a pcō · z ab elementis mūdi .i. ab abstinētia z ab omni superstitione creaturarum mūdi Quid ad huc ꝛc. Vt potest accipi cum christo sicut christus.

¶ Quę omnia ipso vsu. Si quis vtī eis iudaico ritu· vt ab his abstineat illis vtatur·credēs inde iustificari: ducūt in mortem Ista dico iam existentia scōm pręceptum z doc. hominum·nō dei Postq̄ enim veritas venit·iam non hęc deus ꝓcipit· ē phariseiz auctoritate hęc pręcipiunt· z rōibus docēt

¶ Secūdum pręcepta. Quasi iō vsq̄ eoq̄·z cultura interijt· quia sunt ꝓcepta z doctrine hoīm· non dei.

¶ Quę sunt ratōnem quidem. Vt hęc habent rationem sapientię·non ī veritate·ē in falsitate quę est abūdās·vbi nulla vtilitas·ē per humanam sapientiā·z sunt. In humilitate. Nō illa quę virt⁹ · ē sicut ex gręco intelligitur·quamens sentit humilia id est·vtilia z terrena· .i. deiectōe aīę · z sunt Non ad parcendum .i. q̄ in illis obseruātijs mult⁹ labor ē qui ē inanis z nō sunt. In honore dei cui⁹ consilium in irritū ducitur· nec sanctoq̄·quoq̄ fides destruitur·z nō sunt Ad saturitatē· quia multa eis subtrabunt

¶ In superstitōe. Ambr̄. Simulata est religio vt videātur vera quę falsa sunt·quę mentes in terra humiliat ne erigantur ad supna·z obest corpori c⁹ caput christus nō in honore·q̄ trūcati capite christo· explentes sensum carnis. Sagina enim carnalis est sensus·traditio humana·q̄ hoc dicit sufficere quod carnis tradit prudentia.

C. III.

¶ Quę sursū sunt. Non loco·ē merito excellentię.

¶ Quę sursum sunt. Spiritualia quę significantur per carnales obseruantias hęc sunt. Vel gloria eterna·vel q̄ ad eam ducunt.

¶ Vita vestra abscōdita. Hoc est tempus vestrum nondum aduenit·quia nondum venit ętas·id est·christi aduentus· vbi discernentur arbores fructuosę a sterilibus·sed tempus terrena amantium semper est paratum. Cum autem christus apparuerit·hoc ē tempus nostrum.

¶ Mortificate e. Post ratōnes de plenitudine christi·generalis exhortatō ad omnes ꝺ moribus subdit Ne ad priorem cōsuetudinem redeant.

¶ Mēbra vestra Id est· partes veteris hominis. Vel membrorum concupiscentias

¶ Fornicatōem ꝛc. Describit delicta quę membra appellat vt post acceptam veritatis rationē bonę vitę operā darent Multum obest scire rationem veri:z non eaz factis exequi. Qui enim scit voluntatez domini z non facit· plagis vapulabit multis.

¶ Et auariciam. Sub vno nomīe duo pessima prohibet·idolatriam z auariciam· quę non dispar malicia· quia radix omniū malorum·z pene vno explentur opere· quia sic ydolatria vni deo auferre nititur gloriā· ne solus nomen deitatis habeat·ira auarus in dei res se extendit: vt solus vsurpet quę deus omnibus fecit vtraq̄ deo inimica· quia negant deo quę eius sunt.

¶ In quibus z vos. Hoc memorat vt se euasisse gaudēat z de cetero caueāt.

¶ Nūc au. ꝛc. Supra vetuit grauiora nūc minora ne hęc putentur non periculosa

¶ Sunt qui non habent consuetudinem ebrietatis· qui aliquā do inebriantur· sic sūt qui non habent cōsuetudinem mentiēdi·z tamē aliquando mentiuntur·sic z in alijs fit. Prohibet ergo aliquando mētiri z pręcipue assidue mentiri.

¶ Qui renouat. Augustinus. Renouatio mentis dicitur secundum deum vt in epistola ad ephesios legitur·vel scōm imaginez dei vt hic legtur. Sed ideo secundum deum ·ne scōm aliam creaturam fieri putetur. Secundum imaginem dei·ideo vt in ea re intelligatur fieri vbi est imago dei·id est·in mente·non q̄ alia sit imago scōm quam renouamur· z alia q̄ renouatur·sed ipsa ·sic dicimus aliquē fidelez qui de corpore abscedit mortuum esse scōm corpus non scōm spiritum ·quia corpore vel in corpore mortuus est non anima vel in anima · Sicut aliquis dicatur pulcer vel fortis

---

ſ ecclesia·| ſ charitatis·| ſ fidei·spei·z operuz in quibus coniuncti sunt et similes.

corpus | per nexus z | coniunctiones subministratū z | constructuz cre

ſ virtutibus z membris. † ſ quantum deus prouidit ·| ſ ergo ſ ex toto separati ſ non misera a christo sed felici morte

scit in † augmētū dei | Si ergo mor

† ſ per hoc q̄ estis cum christo ſ quia fidem christi accepistis ſ Sicut christ⁹·| ſ Id est·a lege que est instructio puerorum qui mundana petunt

tui estis † cuz christo | ab elementis

† ſ Quasi·si prius ignari·cur veritate propalata ·| ſ Scilicet veritate nota z recepta·| ſ vt iudei qui mundo viuunt·z non deo.

huⁱ⁹ mūdi † q̄d | adhuc tanq̄ | viuē

† ſ seruanda legalia ſ dicentes alij alijs.

tes mundo † decernitis ? Ne teti

ſ vt cadauer·vel locū ī quo sedit mulier menstruata ·| ſ vt porcuz·vel pisces non habentes squamas.

geritis neq̄ | gustaueritis · neq̄ cō

ſ quodam studio z delectatione † ſ Quasi·non deberis hec discernere·| ſ Id est· ducunt in mortem.

trectaueritis † quę sunt omnia | in ī

† ſ Si quis vtatur ·| ſ non quod verum sit.

teritum † ipso viu | secūdum doctri

ſ non dei

nas z pręcepta hominum. Quę

ſ qui a pretendunt superstitionem z humilitatez ·| ſ speciem

sunt | rationem quidem habentia

† ſ Id est·religione que supra modum est

sapientię † in superstitione et humi

ſ quia humiles se ostendūt ſ z quia sunt ·| ſ qz non parcere dicunt se corpori ſ quia dicūt

litate · † z non | ad parcendum cor

se non curare de honore humano† ſ Et quia non sunt ſ alios gulosos dicūt ·| ſ qz multa sibi subtrahunt ſ vel stagnam

pori non | honore aliquo | ad | tatu

ritatem carnis.

ſ quia mortui ab elementis·z qz hec non valent

Igitur si cōre

ſ anima in re·corpore in ipe

† ſ ad similitudinem christi. ·| ſ non carnalia cogitetis ſ Spiritualia

surrexistis † cum christo | quę sursū

scilicz que ī illis ostenduntur† ſ Id est·regnans i equalitate patris et ita sūma est excellentia·et per hoc certuz est q̄ illuc per eum peruenire poteſtis

sunt quęrite vbi christus est in de

† ſ inuenta autem iocunda habete. Et hoc est qō subdit·sapite.

xtera dei sedens. † Quę sursum sūt ſ etiam intelligentia et charitate† ſ que in terra fundantur ·quia ab his mortui estis.

sapite · † non quę super terram.

ſ terrenis et caducis† ſ Et ideo que sursum sūt queri·non que.ſ.t. ſ Maxime

Mortui enim † estis z vita vestra

terrenis et carnalibus ſ modo ſ Et ideo que renda† ſ qui est vita eterna ſ cū quo

abscondita est cum † christo in

christ⁹ idem† ſ reuelabitur vobis vt eum euidenter cum patre videatis

deo. Cum enim christus † appa

ruerit vita vestra: tunc z vos appa

ſ vobis et alijs† ſ entes ſ Et vt

rebitis † cum ipso in gloria. Mor

hoc fit ergo ſ omnia peccata·vnum; corpus singula membra† ſ terrenis et carnalibus dominantur

tificate ergo membra vestra † quę

† ſ omnis concubitus preter legittimum connubium ſ que sit scōm naturam

sunt super terram † fornicationem

ſ contra naturam† ſ ardorem per quaslibet turpitudines discurrentem·| ſ de aliena re vel vxore

immundiciam † libidinē | concupis

† ſ que si non corpus tamē animam contaminat

centiam malam: † z auariciam quę

ſ Id est·tam fugienda sicut ydolatria cui par vicium. ſ rebus pro deo seruit

est † simulacrorum seruitus. Pro

† ſ predicta mala

pter † quę venit ira dei super filios

ſ vel diffidentie ſ quid ergo de his quos ignorātia non excusat.quasi grauiꝰ punientur† ſ vt alij

incredulitatis. In quibus z | vos

ſ Et ideo turpius si modo reditis. † ſ cum putaretis esse vitam in illis.

ambulastis aliquādo † cum viuere

† ſ cum christum recepistis·| ſ vt omnes fideles

tis in illis. † Nunc autez | z vos de

† ſ non solum supradicta grandia vicia·sed etiaz omnia alia scilicet·| ſ que est subitus animi motꝰ·| ſ de alio sublimato

ponite † omnia· | iram· | indignatio

† ſ affectum ire z indignationis·| ſ in fratrem.

nem· † maliciam· | blasphemiam.

ſ vel turpiloquium† ſ Et si in corde sit conceptꝰ

Turpem sermonem de † ore vestro

ne emiseritis. † Nolite mentiri in

ſ alij alijs † ſ quid per singula·| ſ homo vetus· vita vel⁹ in peccatis scōm adā ſ habitū peccatoz

uicem· † expoliantes vos | veterez

† ſ vt nec interdum actus peccati assit

hominem † cum actibus suis· et in

† ſ habitum virtutum·qui non caret actib⁹·| ſ qz magis et magis crescat·z acquirit cognitionē dei

duentes † nouuz cuz | qui renouat

ſcōm corpus · non ſm animam ·

¶ Scōm imaginem. i. rationē. Q. aliud non moneo · niſi qđ ratō ẽstra ſuadet hęc eſt imago ad quā deus creauit hominē vt rationalis eſſet · z cę leſtia ſemper diligeret

¶ Ambro. Imago quam de aguitōne dī dicit recreari quę z in fęmina eſt · alia ē · alia illa ad quam fact⁹ eſt primus homo · vñ ſup̄ ad chorinth̄. Vir eſt imago z gloria dei. Mulier autem gloria viri. Illa imago ē · vt quomodo ex vno deo omnia · ita ex vno homine oēs homines eſſent

¶ Vbi non eſt maſculus. Scōm corpus ſunt maſculi z fęmine · ℞ ſcōm ſpiritū mentis non · in quo renouamur ſcōm imaginem creatoris.

¶ Vbi non eſt maſculus ꝛc. Et eſt ſenſus In nouo homine nulla exterior diuerſitas alicui ꝓiudicat. ſ. nec ſexuū · nec natōnū · nec obſeruatōnuz · nec linguarum · nec condicionum · ℞ chriſtus ē oīa · i. oēs partes noui hominis ſunt opera xp̄i Et ipſe chriſt⁹ ē in oībus fidelib⁹ qui per eū noui ſunt.

¶ Sicut et do. do. In cuius rei ſacramēto lauit chriſtus pedes diſcipulorꝫ z dixit. Exemplum dedi vobis · vt z vos ſimiliter faciatis. Inuicē itaqꝫ nobis delicta donemus z ꝓ delictis inuicem orem⁹ · atqꝫ itaqꝫ quodammodo pedes noſtros inuicem lauem⁹. Et nota · quia vt lucę poſſīt habere · ad hęc eos facienda monet q̄ meritum collocāt apd̄ deuz · ab illicitis abſtinere facit timor. Verē enim ne mala faciens pęnis ſubdatur. Hęc quę nunc facienda monet ad profectū meritorꝫ pertinēt. Qui ergo ab illicitis abſtinet · laudem habet. Qui vro a licitis etiam temperat laudem habet z pręmium

¶ Charitatem. Auguſtinus. Ipſa eſt enim eminentior via quę ſuper eminet ſcientię z omnibus pręceptis. Hęc eſt veſtis domini inconſutilis de ſuper contexta. Inconſutilis · ne aliquando diſſutilis · quę ad vnum peruenit · quia charitas in vnum omnes colligit.

† ſ Id eſt · in imagine in ratione ſcilicet que ē imago dei.

in agnitionem dei † ſecūdum imagi

† ſ in agnitionem ſui † ſ nouum hominem † ſ in quo nouo homine.

nem eius qui † creauit † eum · † vbi

ſ Id eſt · diſcretio maſculi z femine † ſ nullis officit vel ꝓficit q̄ de his vel de illis nati ſint ſ nullus vt indignus excipitur.

nō eſt maſculus z fęmina · † gētilis

† ſ Non aliqui ſunt ibi digniores eo q̄ ipſi hoc habent · vel eo minus digni · quia non habent.

z iudęus · † circunciſio z prępuciuz

ſ Non propter iſta aliquis ibi dignior eſt vel minus dignus

barbarus z ſcita · ſeruus et liber ·

ſ omnes partes noui hominis ſunt opera chriſti † ſ fidelibus.

ſed omnia in † omnibus chriſtus.

ſ quia chriſtus eſt omnia in omnibus † ſ Id eſt · vere † ſ quos deus ab eterno elegit.

Induite vos ergo † ſicut † electi † dei

ſ ſacramentorum participatione ſ Et quia iam ſancti · z quia deus dilexit † ſ a deo † ſ affectum pietatis erga omnes.

ſancti z † dilecti · † viſcera miſericor

† ſ animi ad benefaciendum parati ſ executionē miſericordie † ſ vt humiles corde z habitu.

die · † benignitatem · † humilitatem

ſ in omnibus modum ſeruantes † ſ in aduerſis tolerandis † ſ alter alterius onera portet.

modeſtiam · † patientiam · † ſuppor

† ſ Si alter alterum offendat · non ſolum non vindicet · ſed donet

tantes inuicem · z † donātes vobis

metipſis · ſi quis aduerſus aliquez

habet quęrelam : ſicut z dominus

ſ integre z pure † ſ magis

donauit vobis · ita z vos. † Super

ei ſtudēdum ē virtuti · que maior eſt omnib⁹ ſ ſtudioſius alijs petite charitatem · vel que eſt ſuper omnia.

omnia autem hęc charitatem con

† ſ Cetera faciunt perfectuz · charitas omnia ligat ne abeant.

tinuam habete : † quod eſt vinculū

† ſ quam chriſtus habuit z haberi pręcepit · vel quam inter deum z homines fecit · ſit in conſcientijs veſtris · cauſa exultationis quod vtiqꝫ erit ſi habeatur charitas · que veram habet ꝓpacem · quaz puro corde cuſtodit

perfectionis. Et † pax dei exulteti

cordibus veſtris · in qua z vocati

† ſ per eam poſiti † ſ eccleſie † ſ de his omnib⁹ † ſ deo

eſtis † in vno † corpore : z † grati † eſto

† ſ premittit per quid hec poſſint · vt ſcilicet prudenter doceant z moneant · quia.

te. † Verbum chriſti habitet in vo

† ſ vt omnem intellectum ſcripturarum habeatis

bis abundanter · † in omni ſapien

† ſ vos z alios de ignorātis ſ de his que continētur ſ de ſcitis.

tia † docentes et commonētes voſ

† ſ qui de moribus. † ſ de laudibus dei.

metipſos in † pſalmis z † hymnis z

ſ de eterno bono † ſ vos docti z commoniti : cantantes ad honorem dei · non ſolum labijs · ſed cuz intellectu · vel attenti in gratia. i. in conſideratōne beneficiorum dei.

canticis ſpiritualibus : † i gratia cā

† ſ ad honorem domini.

tantes in cordibus veſtris † domi

† ſ quia pręcepit laudari deum in corde · nūc verbis z factis nomen chriſti exaltari pręcipit ſ Pręterea.

no. † Omne quodcunqꝫ facitis in

ſ † ſ ad gloriam chriſti · non veſtram

verbo aut in opere · omnia in † no

mine domini noſtri ihesu chriſti fa

ſ tunc vere ſ non legi

cite : gratias agentes deo et patri

ſ chriſtum · per quem deus dedit omnia.

per ipſum. Mulieres ſubdite eſto

† ſ tam perfecte ſicut dominus mandauit † ſ nō contra dominum.

te viris : † ſicut oportet † in domino

† ſ Rigorem domini mollit.

Viri † diligite vxores veſtras : z no

ſ acerbi

lite amari eſſe ad illas. Filij obedi

te parentibus veſtris per omnia :

ſ Si per omnia obedias · ita tamen ſi in domino † ſ vel hoc enim placet deo.

hoc enim † placitum eſt deo. Pa

† ſ Contra vos ſ vel iracundiam.

tres nolite ad † indignationem pro

ſ aliqua aſperitate † ſ vel puſillanimes ſ non potentes diutius pati.

uocare filios veſtros : vt † nō puſil

ſ Et vos

lo animo fiant. Serui obedite per

† ſ qui ſcōm carnem dominātur † ſ ne dicam ſpiritualibus tantum.

omnia † dominis † carnalibus · non

ad oculum ſeruientes quaſi homi

ſ nō deo † ſ placere volentes † ſ pura intentōne tales in corde · quales extra.

nibus † placentes : † ſed in ſimplici

† ſ Quem non poteſtis fallere

tate cordis timentes † dominum.

† ſ Et non quaſi timentes penaz a deo · ſed ex voluntate.

Quodcunqꝫ facitis † ex animo ope

† ſ ſeruientes

ramini · † ſicut domino z non homi

† ſ ꝓ hac humiliatione.

nibus : † Scientes q̄ a domino ac

† ſ ꝓ hac humiliatione

cipietis † retributionem hęreditatis

ſ preter domōs etiā ſ dominantiū † ſ i his que iubet † ſ Ita eſt vt dixi ſeruiendum · non ꝓ crudelitate dominorum dimittendum · quia qui facit iniuriam · ſiue ſeruus · ſiue dominus.

Domino chriſto † ſeruite. † Qui ei

iniuriam facit : recipiet id quod ini

† ſ nulli parcetur ꝓ maiorītate ſua

q̄ geſſit. † Et non eſt perſonaruz ac

ceptio apud deum.

C. IIII.

¶ Dat. Eſt neceſſaria ad vnitatez corpis quā ipſa facit.

¶ Dat dei. Pōt pax dici · etſi nō habet charitatē · charitas vero ſp ſecū habet pacē.

¶ Docentes et cō monentes. Vt doctrina fiat illis qui neſciunt. z commonitō illis qui ſciunt

¶ Omne quodcunqꝫ ꝛc. Quia pręcepit ſupra deum laudari in corde nunc z in verbis z in factis nomē dei laudari z exaltari hortatur · vt ſic verba nra z opa careant reꝓbenſione · vt magnificetur dns cui⁹ magiſterio iuuentutis abiles ſunt diſcipuli.

¶ Omnia. Nō ſolū quę facitis in verbo vel opere · ſ omnia · etiam cogitatōes · z ſiq̄ alia ſūt · vel quidq̄d facitis facite omne. i. perfectū deo attribuendo · z hoc eſt · facientes in nomine.

¶ Gratias agentes. Tunc enī vere agim⁹ gratias deo per chriſtum · ſi modum ſ ceptorum eius cuſtodiamus.

¶ Mulieres. De moribus hucuſqꝫ monuit oēs communiter nunc tranſit ad ſingularia pręcepta monēs diuerſos ſeparatum vt inuicem ſibi ſeruiant · non ſolum obediendo vt mulieres viris · z filij parentibus · z ſerui dominis · ſed etiam cōfulendo vt viri mulieribus · patres filijs · domini ſeruis. Hęc ē pax domeſtica z cohabitatiū ordinata a deo · concordia z dara iuſticia · vt ſcilicet qui excellunt ratione excellant dignatione.

¶ Nolite amari eſſe. Per hoc rigorē dominij emollit · vt poteſtate qua quis pręualet i dominatu vxoris ñ nimis ſeuere vtatur.

¶ Patres nolite. Modeſtos pręcipit patres eſſe filijs · ne coartati ab illis delinquāt in illos z deum offendant. Ira enī inconſiderata res eſt · ita vt aliquando nec ſibi parcat qui iraſcitur.

¶ Et aio ope. ſi. do. et nō ho. Aug⁹. Eam enim deus innocentiam probat · qua homo non metu pęnę fit innocens · ſed amore iuſticię. Nā qui timore non peccat · quānis non noceat alijs · ſibi tamen plurimum nocet.

Simulata īnocētia nō est īnocētia · simulata equitas non est ęq̄tas ꝫ duplicatū peccatum in q̄ est iniquitas ꝛ simulatio.

C. IIII.

¶ Domini q̄ iustum. Boni qui impant · seruiūt: qz nō cupiditate dn̄andi īperāt · ꝫ officio consulēdi ꝛ būficia puidēdi.

¶ Ostium. Id est · os meū faciat apertuz quod ad hoc datū est vt inde prodeat ꝟbū Apertum est · quando multa ꝛ magna dicit.

¶ In sapientia. Caute cōuersandū inter perfidos ne scandalizentur: ne fiat eis occasio blasphemādi · ꝛ īcitentur ad psequēdū.

¶ Tempus redi. i. opportunitatē p̄dicādi eis aliquibus modis pręparantes.

¶ Ut cognos. q. cir. ꝛc. Magis cauet qui se videt cognoscięꝫ q̄ se videt ignorari.

¶ Uel accepistis Qz redijt ad me · ꝛ ꝺo si venerit.

Domini quod † ꝟ pro seruitio † ꝟ per naturam · vt homines reputetis.
iustum est † ꝛ equum ser-
† ꝟ ꝛ talia exigite · qualia vultis a vobis exigi
uis prestate · † scientes quoniam et
† ꝟ non impotētem † ꝟ Singillatim diuersos monui · cōmuniter autē nunc omnes.
vos dn̄m habetis † in celo † Orati
† ꝟ Etiā in nocte · vel nō pigri † ꝟ orōe ꝟ manētes
oni instate · † vigilantes in † ea i gra
ꝟ de preteritis ꝟ instate dico
tiarum actione. Orantes simul et
pro nobis: vt deus aperiat hostiū
† ꝟ ad exponēdū illud quod est secretum de christo. i. natiuitatem · ꝛ cetera
sermonis · ad † loquendum mysteri
ꝟ quia christi secreta expono
um christi. Propter quod etiā vin
† ꝟ Ita ad loquēdū · vt manifestē apte q̄ obscōditū est infidelibus · ita constāter ꝛ discrete · vt oportet me loqui · quia apostolus sum.
ctus sum · † vt manifestem illud · ita
ꝟ quā habetis.
vt oportet me loqui. In sapientia
ꝟ ꝑficite ꝟ vos etiā ipsi † ꝟ illuminandos † ꝟ extra ecclesiam
ambulate † ad eos † qui foris sūt: tē
ꝟ nō impedientes ꝟ habito tempore
pus redimentes. Sermo vester
ꝟ vt gratus sit auditorib9 ꝟ vel in gratia predicāda · non in lege † ꝟ sapientie
in gratia † sale semper sit conditus ·
ꝟ ita ꝟ qz aliter idiothe · aliter litterato · et alijs personis
vt sciatis quomodo oporteat vos
† ꝟ tribulatōnes que vndiq3 vel que non vsq3 ad animaz pertingunt
vnicuiq3 respondere. † Que circa
† ꝟ ideo non fuit opus scribi.
me sunt omnia † vobis nota faciet
ꝟ p hūc creditur misisse epistolam † ꝟ in fide
tychicus charissimus † frater · et fi-
† ꝟ in predicatōne † ꝟ in aduersis † ꝟ propter dominum. ꝟ Et hoc
delis † minister † ꝛ conseruus † i ꝺo
† ꝟ ad simile aliquid
mino: quem misi ad vos in † hoc ip
† ꝟ Scilicet † ꝟ cauete ergo
sum · † vt † cognoscat que circa vos
ꝟ contra mala mundi.
sunt · ꝛ consoletur corda vestra cuz
onesimo charissimo ꝛ fideli fratre ·
ꝟ tychicus ꝛ onesimus
qui est ex vobis: qui omnia que
ꝟ vel ent.
hic agunt̄ nota faciet vobis. Salu
ꝟ. i. particeps ꝛ socius laborum meorum
tat vos aristarch9 ꝯcaptiu9 me9: ꝛ
† ꝟ marco. vel barnaba
marc9 ꝯsobrin9 barnabę · † de quo
ꝟ quod discessisset · ꝛ ideo ne reciperetis · sed si modo venerit † ꝟ ista
accepistis † mandata. Si venerit
ad vos excipite illum. Et ihesus
ꝟ salutat vos † ꝟ isti idem mecuz aserunt de gratia.
qui dicitur iustus · † qui sunt ex cir
ꝟ de iudeis ꝟ modo
cuncisione. Hi soli sunt adiutores
ꝟ predicando † ꝟ posito in tribulatione ꝟ vicem meam supplendo
mei in regno dei: qui † michi fuerūt
solatio. Salutat vos epafras qui
ꝟ non legis
ex vobis est seruus christi ihesu ·
semper sollicitus pro vobis in ora
ꝟ quib9 pro vobis orat vt perseueretis. † ꝟ vt nihil adiūgatis preter ea que de9 vult
tionibus · vt stetis perfecti ꝛ † pleni
ꝟ sollicitus est.
in omni voluntate dei. Testimoni
um enī perhibeo illi · q̄ habet mul
ꝟ non solum orando · sed ꝛ alijs modis · estote ergo pro vobis solliciti
tum laborem pro vobis · ꝛ pro his
qui sunt laodicię · ꝛ qui hierapoli ·
ꝟ euāgelista
Salutat vos lucas medicus charissimus: et demas. Salutate fra-
† ꝟ specialiter · que predicatores recipit.
tres qui sunt laodicię · ꝛ † nymphā
ꝛ quę in domo eius est ecclesiam.
Et cum lecta fuerit apud vos epistola: facite vt ꝛ in laodicensiuz ec
† ꝟ quam ego eis misi · vel quam ipsi michi · vt videatis hic esse responsum questionibus illis
clesia legatur. Et ea † que laodicen
sium est vobis legatur. Et dicite ar
ꝟ esto sollicitus
chippo. Vide misterium quod ac
ꝟ in his que sunt domini
cepisti in domino · vt illud impleas.
ꝟ vt sciatis epistolam a me missam
Salutatio mea manu pauli. Me
† ꝟ qua causa patiar · quia solam fidem predico · vel vt similiter patiantur: vel pro eo orent · vel ne cessaria ministrent · vel prebeant se tales · pro quibus non egre ferat pati.
mores † estote vinculorum meorū
Gratia domini nostri ihesu christi
vobiscum. AMEN.

¶ Facite vt et in loadi. ꝛc. Ambr. Ex hoc loco intelligim9 q̄ generales sunt instructiones apli · ꝛ ad oīm hoīm profectū scripte sūt eple.

¶ Et dicite archippo. Ambr. Prepolitū eoꝝ p eos cōmonet vt qui regēdā ecclesiā eoꝝ accepit: sit sollicitus de eis. Plebis cā scribitur epla · ꝛ iō nō ad rectorem destinat.

¶ Ut illud impleas. Vt sicut p inobedientia istoꝝ cessauit · p correctōe accigat.

¶ Memores estote ꝛc. Finęꝫ salutatiōnē ponat · premittit exhortationem dicens. Memores ꝛc.

¶ Epistola ad colossenses finit Argumentum in primam ad thessalonicenses incipit.

Thessalonicē
ses sunt macedones. Qui in christo ihesu accepto verbo veritatis: perstiterunt in fide · etiam in persecutione ciuiū suorum. Pręterea nec receperunt falsos apostolos · nec ea quę a falsis apostolis dicebantur. Hos collaudat apostolus · scribens eis ab athenis per tychicū ꝛ onesimū acolithum.

¶ Argumentum in primam ad thessalonicenses explicit.

C. I.

¶ Thessalonicēses sunt macedones. Qui facile ab apostolo cōuersi · nec p tribulatōes · nec p pseudo potuerūt moueri. Erāt tamē aliqui ociosi ꝛ curiosi, aliq9 min9 de resurrectōe sentientes · nimis tenē ꝺ morte amicorum dolētes · aliqui etiaz fornicatores. Hos ꝫ corrigit · ꝛ pfectos monet non cedere adūsis · vel pseudo apl̄is ꝛ vt alios corrigāt. Scripsit autem ab athenis.

¶ Intētio apl̄i ē p̄a nos ꝛ īcorrectos corrigere · ꝛ bonos ad pseuerātiam alioꝝ ꝛ correctōnem cohortari.

198

Siluan⁹ z thimothe⁹. Nominib⁹ illoz pscribitur salutatio · ꝫ sensus z vba huius epistole solius apostoli sunt.

Thessalonicē sium. Thessalonica metropolis est macedonie

Gratia vobis z pax. De more suo salutationem premittit · qua ꝓmissa de bonis eoz gratias agit commemorans non solum fidez z opera · sed etiam conuersiōis motum z malorum sustinentiā z vt ad perseuerādum magis eos pro nocz · de suis quoqz laboribus · z ēāgelij veritate z prudenti intereos psuersatione z quāto affectu eos desideret videre iterserit · deinde prauos vt a luxuria z ocio z curiositate contineant obsecrat · z mortuos resurrecturos confirmat circa finem moralis est instructō.

Spei. Existētis Ante deū Inde ita certi: ac si iaz videatis z ita eos animat · Vel ante deum · quia ei beneplacet · non ad aspectus hominum.

Et spiritu sancto. Quia per me recepistis dona spiritus non parce · sed in plenitudine

Quales fuer. prop. vos. Per hoc etiā q nos passi sum⁹ in exemplu vobis: patet q deus vos dilexit z elegit.

Imitatores nostri z dñi. Probra enim z iniurias a ciuibus suis tolerarunt fiducia futurozum. Unde emuli dicūtur apostolozum z ipsius domini · quia z dominus eadem a iudeis pass⁹ est z apostoli dominū sequentes persecutiones passi sunt gaudentes · quia digni habiti sunt pro nomine domini contumelias pati.

Seruire deo vi. et ve. A deo conuersi · vt seruiatis. Ita pure: vt conuenit viuo z vero · qui in veritate est de⁹ z viuit eternaliter. Et in hac seruitute expectetis · z nō aliud desideretis dari vobis q̄ videre ipsum ſm diuinitatem · quam mali non videbunt. Unde dicit scriptura, Tollatur impius · ne videat filiu⁹ dei.

Paulus z sil

ſ coadiutorez in illis instruēdis qui z in profectu eoz pariter gaudebant.

uanus z thimothe⁹

us ecclesie thessalo

† ſ congregate ſ q̄ est ecclesia: est in deo operante.

nicensium † in deo patre z domi

ſ filio eius † ſ Expositum ne exponas actum ne agas.

no ihesu christo: † Gratia vobis et

† ſ Confirmat bonos primum de profectu illozū gratias agens. ꝫ ſ Quia bona sunt que in vobis sunt: z adeo a quo omnia bona

pax. † Gratias agimus ꝫ deo semp

pro omnibus vobis · memoriam

ſ vt perstetis

vestri facientes in orationibus no

† ſ habitis ꝫ ſ certarum horarum ꝫ ſ inde grās.

stris † sine ꝫ intermissione · ꝫ memo

† ſ confessionis ſ opus proprium fidei est confessio ꝫ ſ pro fe z proximis.

res † operis fidei vestre z ꝫ laboris ·

ſ in deum z proximum † ſ contra mala ꝫ ſ quaz facit species glorie ſ Spes non frustratur · quia est domini · qui potest z vult implere

charitatis · z † sustinētię ꝫ spei domi

ni nostri ihesu christi ante deum z

† ſ de his agimus deo gratias · quia scimus q̄ dilexit z elegit sola gratia

patrem nostrum. † Scientes fra

† ſ q̄ electi estis

tres dilecti a deo † electionem ve

ſ per hoc scimus.

stram: quia euangelium nostrum

ſ ostensione verboruz

non fuit ad vos in sermone tantū ·

ſ miraculoruz

sed in virtute z spiritu sancto · et in

ſ vt in nullo videantur minores ecclesijs iudeoꝝ † ſ ita istud diuinum scimus q̄ estis a deo electi sicut vos istud visibile.

plenitudie multa: † sicut scitis qua

ſ afflicti † ſ inter vos ꝫ ſ pro salute vestra

les fuerimus † in vobis ꝫ propter

ſ nos passi sumus vobis in exemplum

vos · Et vos imitatores nostri facti

† ſ qui sustinuit crucem ꝫ ſ vos.

estis z † domini: ꝫ excipientes ver

† ſ tribulatio non fecit dimittere ꝫ ſ mea scilicet z vestra

bum in † tribulatione ꝫ multa · cum

ſ quod fecit spiritussanctus.

gaudio spiritussancti: ita vt facti si

ſ qui exemplo vestro non timent cōfiteri

tis forma omnibus credentibus

† ſ forma omnibus ſ Id est · ab exemplo patientie vestre hoc processit · q̄ alij verbum dei predicāt aperte.

in macedonia z i achaia. A † vobis

enim diffamatus est sermo domi

ni · non solum in macedonia z in a

† ſ adiacentem. ꝫ ſ Non solum sermo · sed perfecto fidei · que est ad deum tantum · vt est in martiribus.

chaia: sed in omnem † locum ꝫ fides

vestra que est ad deuz profecta est

† ſ ad alios incitandos ſ de vo

ita vt non sit nobis † necesse quic

bis vel nobis † ſ omnes alij ꝫ ſ ad commendationem vestre fidei

quam loqui. † Ipsi enim de ꝫ vobis

ſ q̄z afflicti fuimus.

annunciant · qualem introitum ha

ſ q̄z vehemēter ſ tamē

buerimus ad vos · z quomodo cō

ſ ad veritatem a simulatione

ad vnum a multis.

uersi estis ad deum a simulacris ·

seruire deo viuo z vero: z expecta

† ſ venturum ꝫ ſ filium ꝫ ſ pater

re filium eius † de celis ꝫ quem ꝫ suſ

† ſ Saluatorem ꝫ ſ per hoc factum saluatorem suoruz ſ Quia in baptismate dimittit peccata z in futuro liberabit z a pena eterna

citauit ex mortuis † ihesum ꝫ qui eri

puit nos ab ira ventura

C. II.

ſ ideo dico qualem introitum · et eius qualitatem non expono · naz ipsi ·

Am ipsi scitis

fratres introitum no

ſ facilis.

strum ad vos: quia non inanis fu

it. Sz añ passi mlta · z ꝓtumelijs

affecti · sicut scitis in philippis: fi

ſ sic z vos facite

duciam habuimus in deo nostro

loqui ad vos euangelium dei in

† ſ Habuimus fiduciam in deo ſ predicatio ꝗua hortamur.

multa sollicitudine. † Exhortatio

ſ sed de veritate,

enim nostra nō de errore neqꝫ de

ſ Sicut carnales obseruantie post christum · vel vsus mulierum · z aliorum que quidam predicabāt † ſ fraude astucia ypocrisi ꝫ ſ ita vere et pura intentione sicut probati et electi a deo · ad hoc vt crederetur.

immundicia · † neqꝫ in dolo: ꝫ sed si

cut probati sumus a deo vt crede

ſ quasi fidelibus.

retur nobis euangelium · ita loqui

ſ nec speciem placentis habemus.

mur. Non quasi hominibus pla

† ſ vt sibi non hominibus placeamus. ꝫ ſ proba ta facit.

centes · sed † deo qui ꝫ probat corda

ſ non querimus placere hominibus

nostra. Neqꝫ enim aliquando fui

ſ per quod alij placent hominibus.

mus in sermone adulationis sicut

ſ non in dolo.

scitis. Neqꝫ in occasione auaricię

ſ nec auariciam · nec gloziam.

deus testis est · nec querentes ab

ſ Sed a deo tantum

hominibus gloziam · neqꝫ a vobis

C. II.

Quia non inanis. Hoc de illo scitis · quia nō fuit in prosperitate seculari q̄ inanis · sed in multa sollicitudīe pro aduersis z propterea habuim⁹ fiduciam non in nobis qui fragiles · sed in domino. Nos dico anteqūz ad vos veniremus passi in philippis. Ecce anteqūz venirem⁹ ad vos z post etiam passi vt non liceret considere in nobis · z ita eēt labor noster inanis.

Vel non fuit ꝫanis .i. propter nulla mala cessaui loqui · ꝫlicz añ passi · z apud vos solliciti · non extimuimus · sed habuimus fiduciam ī deo loqui vobis Per hec de se relata · z per illozum bene cepta: monet permanere in patientia.

In philippis. Amb. Prefsurā quā hic cōmemorat passus ē propter spiritu⁹ phitonem quem a puella eiecerat.

Exhortatio ei nostra. Hic contra pseudo aplos videtur incipere · cōmemorans de euangelij veritate · deinde de sua int eos prudenti psuersatōne.

In dolo. Etiaz veritas est in dolo · qñ non pro amore veritatis · z vtilitate auditorum ꝓdicat · sed vt gloria vel aliud lucruz aq̄quiratur.

Sed deo. Placeamus. Aug⁹ in lib · sen · prosp · Ad nisi ipse operatur in nobis vitare nequimus. Quas enī vires nocēdi habeat bñanę glorię amor non sentit nisi q̄ ei bellum indixerit · quia si cuiqꝫ facile est laudez non capere dum negatur. Difficile est tamē ea non delectari cum offertur.

Neqꝫ enim ali qñ ꝛc. Aug⁹. In hoc tangit pseudo apostolos qui se poti⁹ q̄z dei doctrinam commēdari volebant. Aplis aūt q̄ gl̄riaz nō ad pñs ꝫ in futuro quęrebat se humilē faciebat · vt dei ꝓdicatio exaltaret. anaricię. Inde ē de⁹ testis · q̄ nouit coz. Hoc eī ñ ita ptz.

In occasione. Nō dico ī anaricia · ꝫ nec feci vel dixi in q̄ eēt occasio

Testis est deus. Aug⁹. Ita ne ꝛo q̄squis es praui cordis · vl puerli

Si dicas per deū: iuras. si dicis testis ē deus: non iuras? Quid est p deum nisi testis ē deus. Quid est testis est de⁹ nisi per deum? Quid aūt ē iurare. nisi ius deo reddere. qñ per deum iuras. Jus saluti tuę reddere. qñ per salutez tuā iuras. Jus filijs tuis redde te. quando per filios tuos iuras? Quid aūt debem⁹ deo. saluti nostrę. filijs nostris. nisi ius charitatis. veritatis. z ñ falsitatis? Maxime per deum cū sit. ipsa est vera iuratio.

¶ Possemus oneri esse ꝛc. In tantū granat pseudo causam. vt se abnuere dicat. cum liceret illi subsidia reqrere ad comprimēduz illos. quibus nec facultas erat nec pudor poscēdi. Aplīcę autez potestatis debitum vocat onus propter pseudo aplos. qui illud indebite vsurpātes importune a plebibus exigebant.

¶ Suos. August. Quia alienos quādo qz nutrit mulier p mercede nō ex amore. pro prios vero ex dilectōe.

¶ Vocauit. Vocatōne quę est scdm propositum.

¶ Jdeo. Quia vos vocauit gratias agimus. Vocauit dico. quia hoc inde apparz quia vos cito z firmit recepistis.

¶ Auditus dei. Quod audimus a deo. vel in quo auditꝰ deus.

¶ Sicut est verbum dei. Tanta cū deuotōne receperunt verbum. vt probarent se intellexisse dei eē doctrinam.

¶ Vos enim imitatores ꝛc. Vltra dixit cōtra pseudo. Jam ne p sua vel aplorum tribulatione moueātur.

† ¶ quamuis. ¶ quod non pseudo.
neqz ab aliis. † cum † possemus one
¶ vt nobis ministraretis
ri vobis esse. vt christi apostoli:
¶ nil boniz querimus † ¶ in hoc notatur labor et humiliatio ¶ humiles. ¶ ad omnes
sed facti sumus † parvuli † i medio
† ¶ Et hoc pro bono ¶ ita sollicite. ¶ in hoc dilectio est. non pro mercede
vestrum: † tanqz † si nutrix foueat
¶ non alienos. † ¶ Ita z nos non requisiturus ex labore nisi vestram salutem. ¶ in toto labore. ¶ non vestra.
filios suos: † ita † desiderātes † vos
cupide volebamus tradere vobis
† ¶ pro assertione euangelij
non solum euangeliuz dei. † sed etiam
¶ pro vobis
am animas nostras: Quoniam
¶ fidem dei recipiēdo. bene vos nobis applicādo
charissimi nobis facti estis. Me
¶ facti sumus parvuli z vt nutrix. Memores ēt.
mores enim estis fratres laboris
¶ est enī z labor sine fatigatione.
nostri z fatigationis. Nocte ac die
¶ manibus nostris ¶ vt repelleret pseudo
operantes. ne quem vestrum gra
uaremus: prędicauim⁹ vobis euā
¶ ita ante. sicut post conuersionem. vt eos informaret.
gelium dei. Vos testes estis z de
† ¶ ad nos. ¶ ad proximū. faciēdo debita. ¶ nō faciendo indebita.
us cp † sancte † z iuste † z sine quere
¶ quando ad huc erant educādi
la vobis qui credidistis affuimus
¶ ita z hoc scitis sicut z hoc aliud
sicut scitis qualiter vnumquemqz
tanto affectu
vestrum tanquam pater filios su
†Si quis de peccato. vel alio desolatus erat
os deprecantes vos z † consolātes
¶ vel sub testimonio sanctorum adiurauimus.
† ¶ proficiendo.
testificati sumus: vt † ambularetis
¶ sequentes in operibus voluntatem eius † ¶ qō debetis. ¶ cum essetis auersi. † ¶ vt essetis de regno. quos hic regeret. z post in gloria coronaret
digne deo † q † vocauit vos † in suū
¶ non solum vos
regnum z gloriā. Jdeo z nos gra
¶ qz hoc fecit deus.
tias agimus deo sine intermissione. quoniaz cum accepisseteis a no
† ¶ Solo auditu. ¶ de deo.
bis vbū † audit⁹ † dei accepistis illud
¶ Quasi a sapientibus esset.
ñ vt verbū hominum: sed sicut est
¶ deus ¶ quotidie opera bona.
verbuz dei qui operatur in vobis
† ¶ venturi per fidem in ipsum † ¶ Et quia vobis operatur. effectus indicat.
qui credidistis † in ipsum. † Vos ei
imitatores facti estis fratres eccle
¶ in in
siarum dei quę sunt i iudea in chri
stitutione ipsius christi ¶ in hoc imitatores
sto ihesu. quia eadem passi estis et
vos a contribulibus vestris. sicut
¶ qui ī iudea † ¶ iudei. ¶ adeo asperi fuerunt. Quasi tam asperos vos sustinere debetis.
z ipsi a iudeis † qui z † dñm occide
¶ apostolos christi.
runt ihesum. z prophetas z nos p
¶ in quo putant se placere deo. quod non est. †
secuti sunt. z deo non placent. et
¶ saluti omnium.
omnibus hominibus aduersātur
prohibentes nos gentibus loqui
† ¶ ideo hoc faciunt. ¶ consummēt. vt qui in sordibus est. s. a.
vt saluę fiant: † vt † impleant pecca
† ¶ vt excecentur. ¶ vel peccatum: vel pena temporalis ¶ vindicta
ta sua semp. † Peruenit enim † ira
¶ opprimēs † ¶ Et hoc vsqz. ¶ penā eternam. vel in fine reliquie salue erunt ¶ vos
dei super illos † vsqz † in finez. Nos
multa passi. † ¶ causa vestra non nostra
autez fratres desolati a † vobis ad
¶ anteqz sciremus constantiam † ¶ remoti ¶ Sermone. ¶ presentia corporis. ¶ dilectiōis affectu
tempus † ore. † conspectu. † non cor
¶ qz si nihil pateremini † ¶ ideo state.
de. abundantius † festinauimus fa
¶ propter maiorem instructionem. s. conpatiēdo vobis ¶ in quo mala nobis fierēt. † ¶ vel magno
ciem vestram videre † cuz multo de
¶ exhortandi vos ¶ festinauimus
siderio. Quoniamquidem volui
¶ omnes
mus venire ad vos. ego quidem
¶ qui plus aliis curo ¶ ideo
paulus z semel z iterum: sed impe
magis cauete † ¶ qui saluti aduersatur. ¶ ¶ ideo volui venire. vel ideo impediuit nos sath.
diuit nos † sathanas. † Quę est enī
¶ hic † ¶ quod commune omniū bonoz
nostra spes aut † gaudium aut co
¶ quod victorum † ¶ Si steteritis in beneplacito dei. vel vos qui estis ante dominum bene confirmati.
rona glorię: † Nonne vos ante do
minum nostrum ihesum christum
† ¶ corona vtiq; quando deus venerit. ¶ ¶ tunc vere. quia z modo apud ecclesias
estis † in aduentu eius? † Vos enī
¶ apud nos
estis gloria nostra z gaudium.

C. III.

¶ Quia estis gloria nostra. vel quia desolati pro nobis ¶ qz pondus erat dum nescirem de constantia.

Propter quod
non sustinentes amplius placuit
¶ mihi z siluano ¶ vel los
nobis remanere athenis solis. et
misimus tymotheum fratrem no
¶ predicandū
strum z ministrum dei i euangeliū
† ¶ vt in quibus eratis bonis staretis. ¶ ¶ addēdo si quid deerat.
christi. † ad † confirmandos vos et
† ¶ defendenda.
exhortandos † pro fide vestra: vt
¶ vestrum ¶ ab integritate ¶ transitoriis
nemo moueatur in tribulationib⁹
† ¶ nec debetis moueri. quia ad hoc destinati † ¶ inferendis tribulationibus. vel in tribulationibus sumus positi. i. stabiles.
istis. † Ipsi enim scitis. q † in hoc
¶ a deo ¶ in hoc positi
positi sumus. Nam z cuz essemus
† ¶ Si presciuimus. et non fugimus. et vos patimini qui hoc scitis.
apud vos. † prędicebamus vobis passuros nos tribulationes.

¶ Vt impleant. Haymo. Quadragīta ānos post passionē dedit deus indeis ad penitentiaz. Illis trāsactis cū nollēt credere ppleta sunt peccata eorum. Vñ dñs. Implete mensuram pīm vro rū. Vñ hęc dixit apostolus: stabat hūm. necdum erant cōpleta peccata. & cōpleta sūt venientibus romanis Vñ subdit. Peruenit ira dei. Ira est aduentus romanoz. quę ira durat eis captiuis vsqz in finem scli. Vel ꝑuenit quę durabit i finem. qz hęc tpalis pena ꝑuenit. seqtur etna.

¶ Peruenit. Jdo sp implent peccata. qz ira dei peruenit. vt excecentur.

¶ Vel vsqz in finem. Quia in fine seculi ꝑuertentur indei.

¶ Ore aspectu ꝛc Os z aspect⁹ cessant. qz alloqui non possuz b cor z sollicitudo nō quiescit.

¶ Sed impediuit Qz deus īpediri permisit. ad maiorē cōnā istorum est. qz steterūt eo absente.

¶ Aut corona glorię ꝛc. Si mō gloria Quid apud veruz iudicez?

¶ Nonne vos ꝛc Ambro. Manifestuz est enī. qz perfectio discipulorum gaudiuz z corona est magistroz Illi enim sūt qui labores fructuum suorum edituri sunt. Fructus enī magistri est obedientia discipuli cui⁹ bona conuersatio dat coronā magistro.

C. III.

¶ Ad cōfirmandos. Propter hō ipse ire desiderauerat

¶ Ideo. Quia ꝟ annunciauit· non pro eius ꝓsentia.

¶ Quam enim grārum ꝛc. Nihil ē enim tam dignum qđ sufficere possit ad compensationē acq̄site salutis gentium.

¶ Sine querela Ne vos de malis conquerami· vel ita īnocentes· ne quis de vobis possit cōqueri· ꝛ vt sitis etiā. In sanctitate. i. virtutum consummatione· p hoc existētes ante deū· ñ ad

§ partim † § quia ꝛ nos passi sumus· ne pro nobis terreamini· non soluz propter alia que superius dixi
sicut ꝛ factum est ꝛ scitis. † Propte
† § nescire quid ageretur apud vos.
rea ꝛ ego † amplius non sustinens
§ tymotheum creatum ab apostolo episcopum
misi ad cognoscendaz fidez vestrā
§ hoc de infirmis tūmodum. † § decepcrit ꝯ § diabolus § cuius officium est temptare.
ne forte † temptauerit vos ꝯ is qui
§ ne § ꝺꝺꝺ hucusq; fecistis.
temptat: ꝛ inanis fiat labor vester
§ missi ad cognoscendum fidem vestram.
Nunc autem veniente thimotheo
ad nos a vobis· ꝛ annunciāte nobis fidem ꝛ † charitatem vestram·
§ ī aduersis. † § q̄ nec pro vestris· nec pro nostris tribulationibus moti estis a fide ꝛ charitate
§ q̄ pro tribulationibus non viluimus.
et quia memoriam nostri habetis bonam· semper desiderantes
§ vobis vtilem § vos
† § pro exemplo· vel vt de vobis gratularemur.
nos † videre: sicut nos ꝯ quoq; vos
§ ꝓ. § desideramus videre.
§ primus desolati § pro
ideo consolati sumus fratres in vobis in omni necessitate ꝛ tribulatione
§ penuria.
† § quam audiuimus firmam· vel per vestram fidem iuro
one nostra· † per fidem vestrā: quoniam † nunc ꝯ viuimus si vos ꝯ statis
§ consolati † § in hac miseria ꝯ § quasi in celo esse mus ꝯ § recti ꝛ firmi
§ in fide domini † § consolati sumus· nam adeo q̄ non dignas grates agere possumus· ꝛ hoc est.
in domino. † Quam enim gratiarum actionem possumus deo retribuere pro vobis in omni gaudio
§ pro tanto beneficio § nos positi.
§ quod non cito transit † § stantes ꝯ. § i beneplacito dei.
quo gaudemus propter † vos ꝯ ante
dominum deum nostruz· nocte ac die abundantius orantes· vt videamus faciem vestram ꝛ † complea
§ q̄ ante· § quia modo plus posset addere.
† § que olim non potuimus: quia eratis parauli.
mus ea que desunt fidei vestre:
§ nos oramus † § qui potest ꝯ § qui vult bonum
Ipse autem † deus ꝛ ꝯ pater noster
§ per quem omnia facit pater † § faciat directam ꝛ ab impedimentis liberam
ꝛ dominus ihesus † dirigat viaz nostram † ad vos ꝯ. Vos autem deus
† § venienti ꝯ § siue venerimus· siue non.
§ in numero fidelium ꝛ virtutum
multiplicet· ꝛ abundare faciat charitatem vniuicē· ꝛ in omnes
§ vel veritatem § inter vos § etiam inimicos·
§ ita p̄fecte § accepistis. § abūdam⁹ i charitate
quemadmodum ꝛ nos in vobis
§ ad hoc § vt sitis
ad confirmanda corda vestra sine querela in sanctitate † ante deum
† § Id est· in beneplacito dei.
† § positi mente in aduentu· vel vsq; in aduentuz
ꝛ patrem nostrum· † in aduentu
domini nostri ihesu christi cuz omnibus sanctis eius amen.
§ Sicut faciunt omnes sancti· vel in aduentu cuz sanctis· cum quibus veniet.

C. IIII.

§ quia abundamus in vobis charitate

O Ecetero ergo
§ vt sez ambuletis· ita vt etiā abundetis magis ꝛ crescatis
frēs rogam⁹ vos ꝛ obsecram⁹ i do
§ si eum amatis.
mino ihesu· vt quemadmoduz ac
§ scilicet.
cepistis a nobis quomodo vos o
§ in his sine quibus non est salus § viuere· vite cursum dirigere † § in his que consilio perfectionis adduntur.
portet ambulare † ꝛ placere deo:
§ perseuerando in bono vt abundetis.
sic ꝛ ambuletis vt abundetis magis
† § ideo moneo ambulare ꝛ placere· Scitis enim ꝯ § id est· q̄ honesta· q̄ vtilia.
gis. † Scitis enim ꝯ que precepta
† § omnibus ostēsa ꝯ § autoz ipse commēdat ea
dederim † vobis ꝯ per dominum
† § vere bona ꝯ § Quasi· qua vult quod vobis ꝓ dest· non ipsi·
ihesum. † Hec est enim ꝯ voluntas
† § vt vos sanctificetis bene operando ꝯ § quasi longe remoti
dei † sanctificatio vestra· ꝯ vt absti
† § qui estis christi ꝯ § carnali ꝛ spirituali
neatis † vos a ꝯ fornicatione· vt sciat vnusquisq; vestrum suum † vas
† § Corpus vas anime
§ coercendo † § virtutum § ne ibo
possidere in † sanctificatione ꝛ honore: non in passione desiderij· sicut ꝛ gentes que ignorant deum.
§ vt nec saltem sit desiderium quod est passio ꝛ letio anime.
§ quibus similes ēe non debetis
§ Ideo etiam hec precepta dedi † § violentia.
Et ne quis † supergrediatur· neq;
§ dolo † § priuato· vxore· vel quolibet
circumueniat in † negocio fratrem
suum: Quoniam vindex est dominus de † his omnibus sicut prę
† § fornicatione· adulterio· desiderio· vel fraude.
§ testimonio scripturarum probauimus † § ideo etiam ab his abstinendum.
dixim⁹ ꝛ testificati sumus. † Nō
enim vocauit nos deus in immunditiam
§ vt immundicie seruiamus † § vt sancte viuam⁹
† § Et; quia deus vocauit non in immundicia
dicia· sed † in sanctificatōz. † Ita q̄
§ que prediximus § istum
qui hec spernit: non hominez spernit sed deum. Qui etiam dedit spiritum suum sanctum in nobis.
§ cuius precepta sunt
§ Contra cuius autoritatem non est tutum agi.
§ de his fuit opus vt scriberem vobis
De charitate autem fraternitatis
non necesse habemus scribere vobis· † Ipsi ei vos ꝯ a ꝯ deo didicistis
† § nō est necesse scribere· quia scitis ipsi ꝯ § precepto ipsius christi· vel per inspirationem vel per effectum quia ipse misertus nostri † § Mandatum do vobis vt diligatis inuicem.
§ Et quia facitis
vt diligatis inuicem. Et ei facitis
§ opus dilectionis § qui sunt
illud in omnes fratres· in vniuersa macedonia. Rogamus vos aūt
§ Quasi· facitis· sed tamen.

aspectus boīm.

C. IIII.

¶ De cętero er. Hactenus patientiā perfectū in sua vel illorum tribulatione sua sit· nūc minoribus de mūdicia suadet exhortans eos ad cōtinētiā

¶ Rogamus ꝛ obsec. Haymo. Cōsuetudo ē apostoli vt verba duplicet vel triplicet vnū habētia intellectum.

¶ Et placere Ille enī placet deo· q̄ fidez rectam quā habet exercitōe virtutum ꝛ pfectę operationis decorat.

¶ Uel sicut ꝛ ambula. vt abundetis magis. Et est ordo Rogamus· subaudi vt ambuletis Quēadmodū accepistis audiētes do ꝛ intelligēdo a nobis. i. a me ꝛ siluano.

¶ Quō oportet. v. ambu. ꝛ placere deo. sicut ꝛ ambulatis· Recte conuersando· Et rogamus.

¶ Ut abū. magis non mutatur.

¶ Ut sciat vnusquisq; ꝛc. Haymo. Ita ab illicitis abstinete· vt nec licitis abutamini. Sed quisq; suū vas. i. vxorē possideat dūmodo. In sanctificatōe· abstinendo in festis. Honore· non turpiter vtendo.

¶ Qui etiā ded. spir. suū Ad hęc pagēda dedit vobis spiritum· ne ergo tantuz adiutorez spernatis q̄ in corpe subdito peccatis nō habitat. Ut vobis apostol· vt maior eēt autoritas prędicādi· et arguendi.

¶ Opera de. Quasi difficile est dimittere cōsuetudinem ꝫ cogite vos. ¶ Et operemini man. ꝛc. Opus agendum est non ociandum quia z honestum est z quasi lux ad infideles z non desiderabitis rem alterius ne dum rogetis vel tollatis.

¶ Nolumus au. Post exhortationem de continentia z post correctionem a curiositate mortuos resurrecturos confirmat z per christi resurrectionem z sua autoritate.

¶ Ut non contristemini. Aug. Necesse est vt contristeris ꝫ vbi contristaris consoletur te spes. Naz et ideo dormientes eos appellat scripturę consuetudo veracissiā vt cum dormientes audimus euigilaturos mīme desperemus. Est ꝫ de mortuis qui diligūtur quędā tristicia naturalis quodammodo Morte quippe horret natura nec mors bōi accideret nisi ex przcedenti culpa. Hinc igitur necesse est vt tristemur quādo nos morientes deserunt q̄s amamus quia z studuimus eos non ineternū relinq̄re nos māsuros sed aliqnantulum przcedere securturos tamē ipsa mors quam natura refugit cū occupat dilectum contristat in nobis ipsius dilectionis affectum.

¶ Idem. Contristamur ergo in nostrorum mortibus necessitate amittendi sed cum spe recipiēdi. Inde augimur hinc consolamur. Inde infirmitas afficit hinc fides reficit. Inde dolet humana condicio hinc sanat diuina promissio. Mouere autem potest quomodo deus fleat mortuum continuo eo iubente victurum. Vnde. Flenit dominus non mortuum ꝫ mortem quam peccādo homo contraxit. Si enim peccatum nō przcessisset sine dubio mors secuta nō fuisset. Secuta est ꝫ mors corporis quam przcessit mors animę przcessit deserendo deum z mors corporis secuta est deserente anima. Hac deseruit deum voleus. Hac coacta est deserere corpus nolēs Acsi illi diceretur. Recessisti ab eo quem diligere debuisti recede ab eo quem dilexisti. Quis eī vult mori prorsus nemo z ita nemo vt petro diceretur. Alius te cinget z ducz q̄ tu non vis. Si nulla esset mortis amaritudo nulla profecto esset martirū fortitudo.

¶ Sicut et ceteri ꝛc. Augustinus. De pompis exequiarum. Proinde pompa funeris agmina exequiarum sumptuosa diligētia sepulturę monumentorę opulenta constructio vinorum sunt qualiacūq; solatia non ad iutoria mortuorum. Orationibus vero sanctę ecclesię z sacrificio salutari z elemosinis quę pro eorum spiritibus erogantur non est dubitandum mortuos adiuuari vt cum eis misericordius agatur a domino q̄z eorum peccata meruerunt. Hoc enim a patribus traditum vniuersa obseruat ecclesia vt pro eis qui in communione corporis z sanguinis defuncti sunt cum ad ipsum sacrificium loco suo commemorentur oretur ac pro illis quoq; id offerri commemoretur. Cum vero eorū commemorandorę cā opera misericordię celebrentur quis eis dubitet suffragari pro quibus oōes non inaniter deo erogantur. Non enim ambigendum ista prodesse defunctis sed talibus qui ita vixerunt ante mortem vt possint hęc eis vtilia esse post mortez. Nā qui sine fide operante per dilectionez eiusq; sacramentis de corporibus exierunt frustra illis a suis huius pietatis impenduntur officia cuius dū hic essent pignore caruerunt non misericordiam sibi thesaurizantes sed iram. Non ergo mortuis nona merita ꝓparantur cum pro eis aliquid boni operantur sui ꝫ eorum przcedentibus consequentia ista redduntur. Et ideo istam finiens quisq; vitam nisi quod meruerit in ipsa non poterit habere post ipsam permittantur itaq; pia corda christianorum de suorum mortibus contristari dolore sanabili z consolabiles lacrimas fundant ꝓdicione mortuos adiuuari vt cum eis misericordius agatur a domino q̄z eorum peccata meruerunt.

¶ Ut non contristemini sicut et ceteri spem non habentes. Hoc enim a patribus traditum vniuersa obseruat ecclesia vt pro eis qui in communione corporis z sanguinis defuncti sunt cum ad ipsum sacrificium loco suo commemorentur oretur ac pro illis quoq; id offerri commemoretur. Cum vero eorū commemorandorę cā opera misericordię celebrentur quis eis dubitet suffragari pro quibus oōes non inaniter deo erogantur. Non enim ambigendum ista prodesse defunctis sed talibus qui ita vixerunt ante mortem vt possint hęc eis vtilia esse post mortez. Nā qui sine fide operante per dilectionez eiusq; sacramentis de corporibus exierunt frustra illis a suis huius pietatis impenduntur officia cuius dū hic essent pignore caruerunt non misericordiam sibi thesaurizantes sed iram. Non ergo mortuis nona merita ꝓparantur cum pro eis aliquid boni operantur sui ꝫ eorum przcedentibus consequentia ista redduntur. Et ideo istam finiens quisq; vitam nisi quod meruerit in ipsa non poterit habere post ipsam permittantur itaq; pia corda christianorum de suorum mortibus contristari dolore sanabili z consolabiles lacrimas fundant ꝓdicione mortuos adiuuari vt cum eis misericordius agatur a domino q̄z eorum peccata meruerunt. Hoc enim a patribus traditum vniuersa obseruat ecclesia vt pro eis qui in communione corporis z sanguinis defuncti sunt cum ad ipsum sacrificium loco suo commemorentur oretur ac pro illis quoq; id offerri commemoretur. Cum vero eorū commemorandorę cā opera misericordię celebrentur quis eis dubitet suffragari pro quibus oōes non inaniter deo erogantur. Non enim ambigendum ista prodesse defunctis sed talibus qui ita vixerunt ante mortem vt possint hęc eis vtilia esse post mortez. Nā qui sine fide operante per dilectionez eiusq; sacramentis de corporibus exierunt frustra illis a suis huius pietatis impenduntur officia cuius dū hic essent pignore caruerunt non misericordiam sibi thesaurizantes sed iram. Non ergo mortuis nona merita ꝓparantur cum pro eis aliquid boni operantur sui ꝫ eorum przcedentibus consequentia ista redduntur. Et ideo istam finiens quisq; vitam nisi quod meruerit in ipsa non poterit habere post ipsam permittantur itaq; pia corda christianorum de suorum mortibus contristari dolore sanabili z consolabiles lacrimas fundant ꝓdicione mortuos adiuuari vt cum eis misericordius agatur a domino q̄z eorum peccata meruerunt.

¶ Ut non contristemini sicut et ceteri spem non habentes. Hoc enim a patribus traditum vniuersa obseruat ecclesia vt pro eis qui in communione corporis z sanguinis defuncti sunt cum ad ipsum sacrificium loco suo commemorentur oretur ac pro illis quoq; id offerri commemoretur. Cum vero eorū commemorandorę cā opera misericordię celebrentur quis eis dubitet suffragari pro quibus oōes non inaniter deo erogantur. Non enim ambigendum ista prodesse defunctis sed talibus qui ita vixerunt ante mortem vt possint hęc eis vtilia esse post mortez. Nā qui sine fide operante per dilectionez eiusq; sacramentis de corporibus exierunt frustra illis a suis huius pietatis impenduntur officia cuius dū hic essent pignore caruerunt non misericordiam sibi thesaurizantes sed iram. Non ergo mortuis nona merita ꝓparantur cum pro eis aliquid boni operantur sui ꝫ eorum przcedentibus consequentia ista redduntur. Et ideo istam finiens quisq; vitam nisi quod meruerit in ipsa non poterit habere post ipsam permittantur itaq; pia corda christianorum de suorum mortibus contristari dolore sanabili z consolabiles lacrimas fundant ꝓdicione mortuos adiuuari vt cum eis misericordius agatur a domino q̄z eorum peccata meruerunt.

¶ Ut non contristemini sicut et ceteri spem non habentes. Hoc enim a patribus traditum vniuersa obseruat ecclesia vt pro eis qui in communione corporis z sanguinis defuncti sunt cum ad ipsum sacrificium loco suo commemorentur oretur ac pro illis quoq; id offerri commemoretur. Cum vero eorū commemorandorę cā opera misericordię celebrentur quis eis dubitet suffragari pro quibus oōes non inaniter deo erogantur. Non enim ambigendum ista prodesse defunctis sed talibus qui ita vixerunt ante mortem vt possint hęc eis vtilia esse post mortez. Nā qui sine fide operante per dilectionez eiusq; sacramentis de corporibus exierunt frustra illis a suis huius pietatis impenduntur officia cuius dū hic essent pignore caruerunt non misericordiam sibi thesaurizantes sed iram. Non ergo mortuis nona merita ꝓparantur cum pro eis aliquid boni operantur sui ꝫ eorum przcedentibus consequentia ista redduntur. Et ideo istam finiens quisq; vitam nisi quod meruerit in ipsa non poterit habere post ipsam permittantur itaq; pia corda christianorum de suorum mortibus contristari dolore sanabili z consolabiles lacrimas fundant ꝓdicione mortuos adiuuari vt cum eis misericordius agatur a domino q̄z eorum peccata meruerunt.

In ipso enim raptu mortem ꝛ resurrectionem habebunt. dumq; anima in ipso raptu exierit a corpore remanebit corpus terra. sed tam breue spacium tenebit ipsa mors. vt nec cogitari nec perpendi possit.

¶ Aug. Queri solet. vtrum illi quos viuos inueniet christus nunq; omnino morituri sint. an ipso temporis puncto quo rapientur obuiaq; christo ad immortalitatem mira celeritate sint transituri. Non enim dicendum ē fieri non posse vt per aera in sublime portentur in illo spacio ꝛ moriantur ꝛ reuiuiscant. ad hunc autem sensum quo esti memus illos quos hic viuos inuenturus est dominus in ipso puo spacio ꝛ passaros mortē. ꝛ accepturos immortalitatem. aplus vigere nos videtur vbi dicit: In christo omnes viuificabimur. Et alibi: Quod seminas nō viuificatur nisi moriatur. Cur autem nobis incredibile videat. illam multitudinem corpoꝝ in aere quodammodo semiari. atq; ibi immortaliter ꝛ incorruptibiliꝫ reuiuiscere. cū credamus in ictu oculi futuram resurrectionē ꝛ in membra sine fine victura tanta facilitate. tantaq; inestimabili velocitate redituroꝝ antiquissimoruꝝ cadauerum puluerem. Nec ab illa sententia illos arbitramur futuros īmunes. qua dictum ē. Terra es ꝛ in terram ibis. i. in hoc ibis amissa vita quod eras anteq; sumeres vitam. B eris exanimatus. quod eras anteq; esses anīatus

¶ In nubibus. Quia nubes suscipiēt eos. vt christum in assēsione suscepit. vnde alius interpres dicit. Baiulis nubibus.

¶ Itaq; consolamini inuicem. Augustinus de verbis apostoli. Pereat contristatio vbi est tanta consolatō. detergatur ex animo luctus fides expellat dolorem. In tanta spe non decet esse triste templum dei. Vbi habitat bonus consolator. Ibi qui non fallit promissor. Quid ē mortuum diu plangimus: inquies quia mors amara est. sed per illam transiuit ℣ dominus. Consolemur ergo nos. Sed dices. potest nō dolere cor humanum defuncto charissimo. immo melius cum dolet sanatur cor humanum. cū non dolendo sit inhumanum. Maria enim dominum quęrebat. ꝛ mortuum fratrem dolebat.

illis in nubibus obuiam domino
ſ immortales facti
in aera. ꝛ sic semper cum domino
† ſ quia omnes resurgemus. ꝛ cum christo erimꝰ
ſ alter alterum de morte amicorum.
erimus. † Itaq; consolamini ſ inuicem in verbis istis.

C. V.

ſ de resurrectiōe īdiguistis vt scri

Ē tēporibus

berem vobis ꝛ
autem ꝛ momentis nō
ſ quia nihil aliud scriberem nisi quod scitis. scz. clam futurum.
indigetis vt scribam vobis. Ipsi
† ſ inquirendo scripturas ſ non pro tēpore diei sed quia tunc omnia aperta ſ aduentus
enim † diligenter scitis: ſ quia dies
ſ ita latenter
domini sicut fur in nocte ita veniſ sicut fur quia incautus ſ carnales ſ nunc in presenti. ſ est
et. Cum enim ſ dixerint ſ pax ꝛ se
ſ de futuro. † ſ subitanea perditio diei iudicij. ſ subitus.
curitas. † tunc repentinus eis sup
† ſ ita grauis ꝛ subitus.
ueniet interitus: † sicut dolor ī vteſ que tandem euadit: sed illi non † ſ illis erit im
ro habētis. ꝛ non effugient. † Vos
promissus dies domini sed vobis non ſ ignoratie
autez fratres nō estis in tenebris:
ſ ita
vt vos dies illa tanquam fur con
ſ ad mortem eternam.
prehendat. Omnes enim vos filij
ſ fidei † ſ virtutum per quas bona operā tur ſ vel non estis ſ ne quis putet partim pos
lucis estis ꝛ filij † diei. ſ nō ſ sumꝰ
se esse diei. partim noctis. † ſ Quia non noctis
noctis neq; tenebrarum. † Igitur
ſ monet ne securi de christo negligenter agamꝰ.
† ſ carnalibus dediti.
non dormiamus sicut ꝛ † ceteri: sed

Ita multi hic bene securi. nihil boni se habere tunc inuenient. ¶ Propter ħ incepit de temporibus: vt moneret eos cauere sibi. ne ita deprehendantur.

¶ Augꝰ. in epistola ad ysic. Non ergo post quantum temporis hoc futurum sit. sed quomodo futurum sit opus est scire vt curent filij lucis esse et parato corde vigilare. qui nolūt ab illa hora sicut a nocturno fure comprehendi. Nam si ad cauendum hoc malum. i. ne hora domini tanq; fur inueniat impatum. opus est nosse temporum spacia. non diceret apostolus non eē opꝰ vt hoc scriberet ħ potius scribenduz ħ eē potiꝰ iudicaret. nūc aūt nō opus eē illi mōstrauit. quibus sufficiebat vt scirent impatis atq; domiētibꝰ horā dñi sicut furē esse. atq; hoc sciendo vigilarēt.

vigilemus ꝛ sobrij simus. Qui enī
dormiunt: nocte dormiunt. Et qui
† ſ illi per noctem
ebrij sunt: nocte ebrij sunt. † Nos
† ſ virtutibus lucentes ſ non solum vigilemus sed.
autem qui † diei sumus ſ sobrij si
ſ per hoc ſ ecce facultas
mus. induti loricam fidei ꝛ charita
† ſ per spem veniemus ad salutem. non enim posuit nos deus in spe vt habeamus iraz. sed acquiramus salutem bene operando.
tis. ꝛ galeam † spem salutis. Quo
† ſ penam eternam
niam non posuit nos deus in † ira:
ſ non enim ociosis dabitur salus. ſ ꝛ hoc
sed in acquisitionem salutis p̄ doſ Sine quo nec spes nec aliud nos iuuaret.
minum nostrum ihesum christum
qui mortuus est pro nobis: vt siue
ſ in carne viuamus † ſ mortui fuerimus ſ ad similitudinem eius coniuncti ei
vigilemus siue † dormiamus ſ simul
† ſ quia hec spes est nobis.
cuz illo viuamus. † Propter quod
ſ in hac miseria † ſ alij alios de morte suoruz doſ lentes ſ vos ſ ſ nescientes.
consolamini † inuicem: ꝛ ſ edificate
ſ alius alium vt tamen non minus q̄ modo faciatis † ſ hoc facite omnes. vos autem minores.
alterutrum sicut ꝛ facitis. † Roga
† ſ Et si subditi ſ ostendatis vos nosse.
mus autem vos † fratres ſ vt noue
ſ in regimie vestri ꝛ doctrina
ritis eos qui laborant inter vos et
ſ ordinatione domini.
presunt vobis in domino et moſ
† ſ vt pares ad recta ſ ita noueritis ſ ſ vult vt ex charitate honorent presbiteros
nēt † vos ſ. vt habētis illos † abūdā
† ſ Et si graniter increpant. vel punuunt. scientes hoc exigere opus eorum pacem habere cum eis
tius in charitate: † ꝛ propter opus
illoruz pacem habete cū eis. Roſ
† ſ prelatos ſ tamen ſ ſ Aug. A quo qui cessat ne perdat quod illi dare solebāt mercenarius ē
gamꝰ aūt † vos ſ fratres. ſ corripite

Cum enim dixerint. Nā sicut ī verbis daniel inuenit. regnabit ātixps ꝛ mīstrieiꝰ tribus ānis ꝛ dimidio ꝛ inficient ab illo belyas ꝛ enoch. sicut ꝛ in apoc. habet. Et tūc erit talis tribulatio q̄lis aī nō fuit. nec pꝰ erit. Postea interficietur a michahele ꝛ maxima ps suoꝝ. Post mortē ℣o ātixpi. xl v. dies cōcedent ad pñiaz hois q̄ titubauerūt in psecutōne illa. Sz ministri antichristi gaudebūt illis diebꝰ. ducētes vxores. ꝛ quinātes dicētes: Licet princeps nr̄ mortuꝰ sit. mō habēꝰ pacē ꝛ securitatem.

¶ Filii lucis. Fides ē lux q̄ facit diē. i. habitū virtutū. ecōtra tenebraz sūt infidelitas nox habitꝰ vicioꝝ.

¶ Quia non noctis. Igitur non dormiamus. i. in p̄sentibꝰ torpeamꝰ. sed vigilet mens attendēs hec ca duca. ꝛ sobrie bis vtamur. non quasi bonis nostris. ħ ad sustentationē datis. Vere nos qui non sumus noctis non debemus dormire nā qui dormit propter noctez dormit. i. vicia ꝛ peccata sua traxerūt eos ad hoc. vt obliti vitę ęternę ī istis quiescant. ꝛ qui ebrij sunt. bis immoderate vtendo: ex nocte viciorum hoc habent.

¶ Indu. loric. ꝛc. Sicut lorica munit vitalia ita fides ꝛ charitas nostra appetitū terrenoꝝ. Si enī attēdimꝰ q̄ christꝰ p̄ nobis passus surrexit ꝛ nobis vitā paranit q̄ sumꝰ quasi cohęrentes hami fidei. si ꝛ charitati insistimus. nunq; mētes nostras vincet tēporalis appetitus. Si etiam spes eternę salutis ad superna tendēs vt galea mentez obuoluit. non lędetur a temporali appetitu.

¶ Vt habeatis illos abundan. ꝛc. Haymo. Necčaria eis mīstrando ꝛ reuerētiā dignitati exhibēdo. Quid enī pdest honorē sine fructu hīe sicut diuitię negligētiā pariūt salutis. ita egestas dum saturari quęrit a iusticia declinat. Ideo in alia epistola pręcipit presbiteros duplici honore esse honorandos.

¶ Rogamus autē vos. Haymo. Hic admonet p̄latos vt sbiectoꝝ īprobitatē ꝛ īpatiaz patient ferāt. dū in aliq̄ cōtra eos murmurāt.

Malam pro malo. Tunc enim malũ pro malo redditur si corripiendus non corripitur. ß prana dissimulatõe negligitur
Semper. Vel generaliter ad oẽs semper gaudete.
Sine intermissione. Id est semp iuste viuite 7 eterna desiderate
Aug⁹. Iustus enim nunq̃ desinit orare nisi desinat iustus eẽ. semper orat qui semper bene agit. Ipsum enĩ desiderium bonũ oratio est. Et si cõtinuum ẽ desiderium continua est oratio.
Vel In christo est ostẽsa volũtas dei q̃ hec fuerunt in xp̃o in quo nihil do displiciut
Spũm nolite extinguere. Quia volũtas dei facere hec omia: vos maiores qui habetis p spiritum sanctum donum intelligẽtię nolite abscondere. quo merito 7 vos perderetis. Vos subditi prophetias illorũ nolite spernere. tñ non omnia indiscrete accipiatis. sed probate. i. ratione discutite: 7 quod bonum inuenitur tenete.
Spũm noli extinguere. Id est sicut spiritus sanctus ad horaz quid revelat: nolite prohibere loqui qđ sentit. Vel spũm sanctum qui datus est nobis. nõ quãtuz in se: ß in nobis extinguimus. dũ peccando fugamus.
Ab omni specie mala ꝛc. Solẽt enim spiritus immũdi fallaciter dicere bona 7 inter hec subinducere prauа. vt per hec q̃ bona sunt accipiãtur 7 mala
Ipse aũt d.v. Ego ita ꝓlatos 7 subditos moneo. ipse aũt deus qui potest
Spũs vester. Ratio seruetur integra non consentiendo carni Usq; in aduentum domini. Hoc est usq; ad finem vitę Et aia. Id est. sensualitas integra seruiendo rationi. Et.c.s.q. vt nichil agatis eius misterio: vnde aliquis conqueratur. Aliquã do inquinatur anima per cogitationem malam. 7 ẽ mundum tamen corpus. Jõq; spũm integr in homine dicit esse debere. Si aũt mala vita vel cogitatio intercidat. non erit integer spũs
Spũs 7 aia et corpus. Augustinus. Tria posuit quibus homo constat. id est. spiritum animam 7 corpus. scz illud quo intelligimus 7 illud q̃ vinim⁹. 7 illud quo visibiles 7 contrectabiles sum⁹. quę rursus duo dicũtur. quia sepe anima cum spũ nominatur.
Vel Spiritus ponitur pro donis suis. id est. gratia spiritus quę data est in baptismo. seruetur incorrupta 7 integra. ne nostro vicio vel immũdicia corrumpatur vel fugetur. Nam dum agit hõmo. quę odit spiritussã

¶ curiosos: girouagos. ¶ contra aduersa ¶ vel desperantes pro peccatis.
inquietos. consolamini pusillanimes. †suscipite infirmos. †patientes estote ad omnes. †Videte ne quis malũ pro malo alicui reddat: sed semper quod bonum est secta
† ¶ vt medici ad sanandũ. ¶ in fide ¶ si in hoc officio aliquid infertur.
† ¶ non solum patimini. nec bonuz pro malo subtrahatis. vt negligatis corripere.
† ¶ Etiam non credentes
¶ in ꝑsperis vel aduersis ¶ vtile ẽ.
† ¶ quidquid vobis fiat. ¶ non modo patiamini. sed etiam.
mini in inuicem 7 in omnes. †Sẽper gaudete. sine intermissiõe ora
† ¶ vnde alibi. In tribulatione gaudentes. ¶ certarum horarum. ¶ etiã
ꝓ persequẽtibus ¶ z de aduersis ¶ deo ¶ hec
te: in omnibus gratias agite. Hec
oĩa facere † ¶ qui hoc docuit per christum ¶ ¶ per christum hoc vobis
est voluntas †dei in christo ihesu
¶ maioribus 7 minoribus
in omnibus vobis. Spiritum noli
† ¶ vel gratiam celare nolite. ¶ malis operib⁹ excludere. Si quis dicta prophetarum exponat. 7 ad edificationem predicat. nolite despicere ¶ ¶ Ecce quid dixit spiritũ
extinguere: †prophetias noli
† ¶ probanda Certa enim discussione non egent.
te spernere. †Omnia autez proba
† ¶ ab omni re que speciem mali pretẽdit vt a prava expositione ¶ Si quid speciem mali pretendit 7 si nõ sit malum. nolite precipitanter agere
te quod bonum est tenete: †ab omni specie mala abstinete vos. Ipse
† ¶ qui potest inquietudinem remouere ¶ dator
autem deus †pacis sanctificet vos
¶ que docui † ¶ de quo alibi. Renouamini spiritu mentis vestre. qui spiritus est mens que seruit legi dei
per omnia: vt integer †spiritus vester 7 anima 7 corpus †sine querela in aduentu domini nostri ihesu christi seruetur. Fidelis est qui vocauit vos. qui 7 faciet.
† ¶ et si non sine peccato. in multis enim offendimus omnes
¶ ad vitam ¶ opus gratie perficiet
Fratres ora

etus recedit ab eo gratia eius penitus vel minuitur.
Fidelis. Oro vt sanctificet. vt sanctificatos seruet. nec inde dubitan dũ ẽ: quia vr⁹ ẽ in promissis. qui vocauit.
Sine querela ait. Augustinus. Non sine peccato de perfectione iusti hominis. Aliud est esse sine peccato. quod de solo in hac vita vnigenito dictum est. Aliud est esse sine querela. quod de multis iustis etiam in hac vita dici potuit. Quia est quidam modus bonę vitę. de quo etiam in ista conuersatione ista querela esse nõ possit. Quis enim iuste q̃ritur de homĩe. qui nemini malum vult 7 q̃bus potest fideliter cõsulit. nec contra cuiusq̃ iniurias tenet libidinẽ vindicãdi. vt vere citer dicat. sicut 7 nos dimittimus debitoribus nostris. 7 tamẽ eo ipso q̃ hoc dicit sine peccato se non esse declarat In multis enim offendimus. C. I.
Paulus et sil. Quia in prima epistola quędaz dixit de adventu domini. 7 resurrectione mortuorum. nunc aliam scribit epistolam. in qua sigt licet obscure. neq; enim aperte potest. de abolitione romani regni. 7 de antichristo. et de inq̃etudine quorundã
Hanc epistolã scribit item apostol⁹ thessalonicensibus. Orta enim apud eos grauiori tribulatione: item monet eos ad patientiam. ostendens iustum dei iudicium vt boni gloriam consequãtur. mali pęnam. Scribit etiam non instare diẽ domini. sicut occasiõe prioris epistolę videbatur. Cuz enim prio rem epistolam legẽdo peruenissent ad illum locum vbi dicit apostolus. Mortui in aduentu ei⁹ resurgent primi. Deinde nos qui viuimus. qui residui sumus. simul rapiemur cũ illis ꝛc ꝓturbati sunt nimiumq; pterriti putantes vicinum diem dñi. ne dãnarẽt eo q̃ tarde ad fidẽ veniẽtes imperfecti eẽnt. Jõq; ß ꝓperto scripsit eis non imminere diẽ iudicij suo tpe ne aplus in ß mẽtis⁹ p oĩa reprobaret. vel ne dyabol⁹ ß expectantib⁹ aliqua fraude illuderet. Corrigit etiam asperius inquietos
Et est intẽtio apli bonos 7 q̃etos ad patiaz monere. 7 inq̃etos corrigere 7 q̃ obscure ī precedẽti epla dixerat hic aliquatenus apire.
Pro salutat. deinde gras agit de boĩs eoz. postea monet ad patiam et pstãtiã. Jn asserit. q̃ aduẽtũ xp̃i antixp̃s p̃ueniet 7 aliq̃ aduẽt⁹ antixp̃i sig licet obscura denũciat. agẽs de abolitõe romani regni 7 interfectõe antixp̃i Circa finẽ vro vt curiosos corripiãt obsecrat.
Gratias agere ꝛc. Hic gras agit deo de bonis eorum. ne forte de

¶ ex nostra parte
te ꝓ nobis. Salutate fratres omnes †in osculo sancto. Adiuro vos per dominum: vt legatur epistola
† ¶ quod est signum dilectionis ¶ ¶ salutate 7 epistolam ostendite
† ¶ in baptismo sanctificatis. vel perfectis. vt inde proficiant.
hec omnibus †sanctis fratribus. Gratia domini nostri ihesu christi vobiscum amen.
Epistola ad thessalonicẽses pri ma finit. Argumentum in secundã incipit.

Ho thessalõicẽses secũdam scribit ꝓpistolam apostolus. 7 notum facit eis de temporibus nouissimis. 7 de aduersarij deiectione. Scribit hanc ꝓpistolam ab athenis per titum diaconem 7 onesimum acholithum.

Argumentum finit. Epistola pauli ad thessalonicenses scda incipit.

C. I.

¶ Isti tres sunt quorum no
Paulus 7 sil
mine scribitur hec 7 prima
uanus 7 thimothe
epistola ¶ scribit vel bũt
us ecclesię thessa
¶ existenti
lonicensium in deo patre nostro et domio ihesu christo. Gratia vobis
¶ a quo hec non a nobis
7 pax a deo patre nostro 7 domino ihesu christo. †Gratias agere
† ¶ quasi quod tenetis tenete. q̃ bonũ de quo ꝓ debemus gratias. 7 nunq̃ soluere possum⁹ vt dignum est.

tanto bono quod ex deo habebant extollentur tanquam a seipsis habentes.

¶ In inuicem. Vt scilicet qui diligitur diligat alios. z mutuis obsequijs charitatem ostendat.

¶ Quas sustinetis. Ideo gloriamur quia sustinetis. ita vt sitis exemplum z documentum alijs. q̄ iuste judicat deus. dum suos pmittit affligi. malos prosperari. Videt enim vos ex malis in melius proficere. illos ex prosperis deteriores esse. z ita estis eis exemplo. ne fatigentur dñi corripiuntur a deo: q̄ affligit omnem filium quē recipit. apud quē est iustum vt incipiat a domo eius iudiciū vnde petrus ait: Tempus est vt ĩcipiat a domo eius iudicium. Justi iudiciū dico quod z respectu pr̄sentium videri potest: dum boni meliores. mali efficiuntur deteriores. Tamē hac condicōne dico iusti. Si iustum est apd deum ⁊c. Quasi iustū appet iudicium. quo ī pr̄senti iudicat deus. Si attendatur iudicium futurū. vbi manifeste omnibus patet iusticia. dum reddit singulis scdm merita. per quod z pr̄sentia iusta esse probantur finaliť. s. si iustum ē dari his pr̄nam. vobis requiez Si quis enim finē hūc attendit nō iniustū eē dicit bonos purgari. malos sordescere. sicut vtriq̄ ex sua vita meruere. Simile huic dicit dauid. existimabaz vt cognoscerē ꝟ labor est añ me. donec intrē in sanctuariū dei z ītelligā in nouissimis eoz ꝟ tamen ex pr̄sentib⁹ videri pōt. vñ subdit. Verūtamē propť dolos posuisti eis deiecisti eos dū alleua. ⁊c.

¶ In exemplū iusti iudicii. d. futuri. Si enim taz seuere punit peccata in pēnitentibus. quid faciet induratis? vt intelligatur q̄ nō pcz impijs. qui non parcit iustis. Justi. si tamen iustum est. quod constat esse. Non enim ponitur hic si tñ pro dubitatōne ꝟ pro affirmatōne. vnde aliꝰ interpres ait. Si quidem iustum est ⁊c.

¶ In reuelatōe. Incipit oñdere q̄ꝫ horribilis tribulatio illis. z q̄ꝫ iocūda requies istis futura est.

¶ Domini ihesu. venientis in flama ignis. non q̄ sit flama circundatus: sed per effectum. quia inimicos exuret. Vel ideo dicit in flama ignis. quia ignis erit in mundo. qui pr̄cedet eum tantum spacium aeris occupās q̄tū occupauit aqua in diluuio. qui exuret terraz z crassitudinē aeris z purgabit electos.

¶ Dis qui non nouē. Nā alij sunt q̄ nesciūt legē. Et qui nō obediūt. q̄ alij sunt qui sciunt. ꝟ non exequuntur

¶ Dabunt pē. Id ē. sustinebūt. Dare enī aliquando ponit̄ p sustinere ita z b. z cōgrue. Qui enī patitur dat ei quē offendit pēnas quasi gratas.

¶ In interitu ēternas. Quasi semper sentient pēnas. non tñ semper deficiēt.

¶ Cum venerit glori. ⁊c. Et admirabilis fi. ⁊c. Ipse enim clarus z mirabilis videbitur in credētibus. Venerus autez appebit in incredulos cum eos pēnis eternis coartabit. Et ē horuz verborū brevis sensus Veniet punire malos z glorificare bonos

¶ Quia testimo. Ideo vobis tribulatis dabit requiem nobiscū. quia testimoniū id ē. quidquid diximꝰ de illo die iudicij credidistis de gloria bonoꝝ z pēna malorꝝ

¶ In quo etiaz oro verboꝝ talis ē In quo die. Vt dignet vos ⁊c. Id ē. dignos iudicet. sp oramꝰ. Vel In quo. i. pro quo. vel cuiꝰ diei periculo vitādo Ecia oro sē per pro vobis. Pro vitando enī periculo illius diei. semp orandum est.

¶ Opus fidei ⁊c. Id est. confessionem. quę proprię est opus fidei. in virtute vt a cōfessiōe nullo modo flecti possint. Vel opus fidei omne bonū quod fides exigit. z sine quibus fides mortua est.

¶ Vel In virtute perseuerantię vt sicliz det vobis perseuerantiam vsqz in finez.

C. II.

¶ Rogamus autem vos fratres. Ubicuscz dixit se eis gr̄tias agere z orare. Hic determinat de die iudicij obsecrans eos. ne leuiter z facile de aduentu dñi. quasi de prope imminenti opinionem recipiant vel terreātur.

¶ Non cito moueamini. Quasi. Si moueamini cito ē. nichil enim vobis infertur quod diu duret.

¶ Necz per spiritum. Id ē. si malignus spūs quasi angelus lucis apparēs in visione hoc vobis psuadeat. Vel si quis dicat p spūmsanctum reuelantem ꝟ se cognouisse q̄ dies iudicij immineat.

¶ Necz per epistolam ⁊c. Solent enī tergiuersatores vt fallāt subnoīe clari alicuiꝰ viri epl̄am fingere. vt autoritas noīs possit commendare. quod per seipsum recipi non posset.

a z

ſ a quo hoc. non a nobis
debemus deo semper pro vobis
† ſ quia pro magnis bonis magne gratie agēde.
fratres ita † vt dignuz est. Quoniā
ſ super hoc qō olim fuit. non decrescit in tribulationibus ſ magis ac magis.
supercrescit fides vestra. z abundat charitas vniuscuiuscz vestruz
ſ in vos ſ tm̄ crescit ſ apostoli ſ qui nō de paruo gloriaremur
in inuicem. ita vt et nosipsi in vos
† ſ quibus de vobis damus exemplum. videte ergo ne sitis exemplū defectus.
bis gloziemur † in ecclesijs dei: pro
ſ pro vobis gloriamur z maxime.
ſ Seruata
patientia vestra z fide in omnibus
ſ de loco ad locum ſ tormentis
persecutionibus vestris z tribula
† ſ que ostendunt quid in iudicio patientibus z inferentibus sit dandum ꝟ
tionibus † quas sustinetis in exem
ſ iō ſ int̄ alios gloplum iusti iudicij dei: vt digni ha
† ſ in eterna beatitudine. vel ecclesia quam hic regit. ‡ ſ vt digni sitis.
beamini † in regno dei. ‡ pro quo et
ſ non solum bona operamini. † ſ alius iterpres ait. Siquidem iustum est.
patimini. † si tamen iustuz est apud
ſ in pura z simplici natura iusticie
deum retribuere tribulationez his
ſ equalem nobis
qui vos tribulant. z vobis qui tribulamini requiem nobiscum in re
ſ Quasi. iustum est illis dare penam. vobis requiem. quod vtiq̄ fiet in re. ſ manifestatōne
† ſ venientis ‡ ſ tunc gloria his. terror illis
uelatōne domini ihesu † de celo ‡ cū
ſ quorum ministerio virtus dei apparebit. dum bonos eligent: malos mittent foras. ſ ignis erit ī
angelis virtutis ei⁹ inflama ignis
mundo ſ inferentis. † ſ qui fidem non receperunt
dantis vindictam his † qui noue
† ſ vt hereticis z falsis christianis ſ non exequūtur que receperunt
runt deum. z † qui non obediunt
ſ cui obediendum esset. quia est do.
euāgelio domini nostri ihesu chri
† ſ aggrauat penas. ſ vtriq̄ scilicet. nescientes z scientes
sti. Qui † penas dabunt in interitu
ſ non corporis z anime dissolutōe terminabiles † ſ remoti ‡ ſ ne eum videant z gloriam quam virtus sua sanctis dabit
ēternas † a facie ‡ domini z a gloria

† ſ Et hec p̄dicta fient ‡ ſ ita eos glorificabit q̄ gloriosus in eis apparebit. ſ Ecce que gloria sanctorum
virtutis ei⁹: † cū venerit ‡ glorifica
ri in sanctis eius. z admirabilis fie
‡ ſ Etiaz m inozibus † ſ z si tempus operandi nō habuerunt
ri † in omnibus † qui crediderunt:
quia testimonium nostrum credi
† ſ quamuis super humanum sensuz esset. vel vobis dñans non querentibus rationem ‡ ſ id ē. de ‡ ſ vel in illo die. i. propter illum diem vt tunc liberemini ſ revelationis domini.
tum est † super vos † in † die illo. In
quo oramus etiam semper pro vo
ſ dignos iudicet quos vocet ad regnuz per gratiam
bis vt dignetur vos vocatōne sua
† ſ interim ‡ ſ vt plene faciat velle omne bonum
deus noster. † z impleat † omnem
ſ p id ē ſ vt ꝟ impleat.
volūtatē suę bonitatis. z op⁹ fidei
ſ constantia † ſ ita ꝟ impleat vt ſ in hac vita ſ in vobis ſ celebri fama z honore
in virtute vt † clarificetur nomē do
mini nostri ihesu christi in vobis.
ſ clarificemini ī futuro † ſ plusq̄ digni sitis. vel sicut homo christus clarificatus est.
z vos in illo scdm † gratiam dei no
stri z domini ihesu christi.

C. II.

ſ non solū oramus sed rogam⁹.

Rogam⁹ autē
ſ Si vultis vt vobis prosit aduētus christi futurus ſ ad iudicium
vos fratres per aduentum domi
† ſ per aduentum ‡ ſ omnium sanctorum. ſ Si vultis esse in ea ſ venture
ni nostri ihesu christi † z nostrę ‡ cō
† ſ tendentis ‡ ſ christus. vt ad corpus aquile. vel in identitatem vt mente z corpore viuamus. qui modo in diuersum tendimus ſ Quid:
gregationis † in ‡ ipsum: vt non ci
ſ nec parum titubetis † ſ puro intellectu
to moueamini a vestro † sensu neq̄
ſ q. p vicino periculo. i. quasi instet dies domini.
terreamini. neq̄ per spiritum. neq̄
ſ alicuius pseudo apostoli qui hoc exponat de scripturis
per sermonem. neq̄ per epistolam

¶ Quasi instet di.do. Non quãdo velit vt habeãt succinctos lũbos z lucernas ardentes·in manibus expectantes quãdo reuertatur dominꝰ a nuptijs. Augꝰ. ad isiciũ. In q̃ eĩ quẽcp̃ inuenerit suꝰ nouissimꝰ dies· in ß eũ ꝓbẽdet mũdi nouissimꝰ dies·qz q̃lis q̃scp̃ ĩ die illo morit̃ tal in die illo inuenit̃. Et ideo vigilare debet omnis christianus ne impatum eum inueniat dominꝰ aduẽtꝰ. Imparatũ enĩ inueniet dies ille·quẽ impatũ inuenerit vitę huius dies vltimus. Et ideo non ait solum ne terreamini vel seducamini· ß addit. Quasi instet dies dñi· Hoc ideo dicit ne ipsa ptur batione dum incauti inuenirent·possent seduci ad adorãdũ dyabolũ· qui hoc agebat· vt sub nomine christi apparẽs faceret se adorari·qđ vt non possit· tempꝰ z signa aduentꝰ aplus p̃scripsit.

¶ Quoniam nisi venerit. Occulte loquitur de destructõne imperij romani: ne irritaret eos ad psecutõez ecclesie. Vel ß dicit de spũali impio romanę ecclesię· vel discessione a fide.

¶ Nisi venerit refuga primum aug⁹ Sic aliq̃ codices hẽnt Qđ nulli dubium est de antichristo eũ dixisse·quẽ refugam vocat vtiqz a dño deo. Si enĩ hoc de oĩb⁹ impijs merito dici põt·quãto magis de isto.

¶ Filius perditionis· Antichristꝰ nõ p naturã·ß p imitationem.

¶ In tẽplo. Vel in templum. Aug⁹. Non nulli ñ ipm p̃cipẽ tã tũ· ß vniersum corpꝰ eius·i· ad eũ pertinẽtẽ hoĩm multitudinem simul cum ipso principe suo ß loco intelligi volunt·rectius qz dici putãt·sicut z in greco est· nõ in tẽplo· ß in tẽplũ dei sedeat·q̃si ipse cuz suis sit templũ dei qđ ẽ ecclesia·sicut dr sedet in amicum·i·vt amicꝰ

¶ Daymo. Nascetur aũt antichristꝰ in babilonie de tribu dan·iuxta qđ iacob ait. Fiat dan coluber in via·cerastes in semita. Et cũ venerit bierosolimã circũcidet se dicens iudeis. Ego sum xp̃s vobis p̃missus. Tunc ꝓfluent ad eũ oẽs iudei·z reedificabunt tẽplũ a romanis destructũ·sedebitqz ibi dicẽs se eẽ deũ.

¶ Tanq̃z sit deus. Nam sicut in christo oĩs plenitudo diuinitatis habitauit·ita in antichristo plenitudo malicię z oĩs iniquitas habitabit·qz in ipo erit caput oĩm malox·s·dyabolꝰ: q̃ est rex sup oẽs filios supbię.

¶ Scitis. Quia eos scire dicit quid detineat·nec apte exponit·z iõ nos nescimꝰ·nisi qđ quidã suspicant de romano impio dictũ fuisse donec tollatur·vel de medio fiat. Et iõ aplus non id apte scribere voluisse ne calũniaz ·s·incurreret·cp imperio romano male optauerit cũ speraret eternũ. Et hoc qđ dixit. Jã enĩ misteriũ opatur iniquitatis·neronem voluerũt intelligi·eꝰ facta velut antichristi videbant· vñ non nulli vel viuũ raptũ occultari donec suo tpe reuelet·vel occisũ resurrectuꝝ z futuꝝ antichristuz suspicabant Quidaz putant hoc dictum esse de malis z fictis qui sunt in ecclesia tã diu ꝺonec ꝓueniãt ad tm̃ numex·q̃ antichristo magnũ faciat ꝓplm. Et hoc dicũt eẽ mysteriũ iniquitatis·qz videtur occultũ. Et de hoc dictũ esse. Quid nũc detineat scitis. Et cũ ait·vt qui tenet nũc teneat dicunt aplm hortari fideles vt in fide quã tenent·tenaciť persenerẽt· donec exeat de medio eccl'ię mysteriũ iniquitatis quod nũc occultũ est. Et est sensus. Tm̃ hoc supest agendum·vt qui tenet nũc fidẽ·teneat·i·firmiter in ea perseueret·donec iniq̃tas·i·ficti exeat de medio ecclesię quę nunc occulta est·i·manifeste ab ea recedãt· vñ de nob exierunt·ß nõ e· ex nobis· ita tunc aperte.

¶ Suo tẽpore. Hiero⁹. Cõpleta accessiõe ad romanũ imperium· z ad romanę ecclesię obediẽtiã aderit discessio ab vtroqz ꝑpio·q̃ impleta aderit ille iniquus·ipleto tpemię quo plenitudo gẽtiũ intrat ad fidẽ·reuelabit̃ discessio z sic ista bit dies dñi.

¶ Nam mysteriũ zc. Jam in ipsis initijs accessionis inuenit̃ iniq̃tas· ß mystica ·i·pietaţ noĩe palliata vt velint haberi ministri xp̃i cũ sint pseudo.

¶ Nã misteriũ Daymo. Jaz dyabolꝰ occulte p neronẽ·z alios occidebat martires·sic p illũ tũc apte factur⁹ ẽ occidẽdo helyam et enoch alios qz plurimos·z sunt nero z alij vmbra futuri antichristi sicut abel z danid christi.

¶ Donec de medio. f.i. tollat illa potestas romani imperij ď medio mũdi· qz oẽs vndiqz romam q̃si ad caput ꝓfluebant. Vel q̃ fidẽ tenet teneat donec ipsa refrigescat· Vel q̃ detinet illuz ·i· accessio ad fidẽ detineat donec ipsa tollatur de medio. Vel donec iniq̃tas q̃ modo ẽ mystica fiat de meď·i. q̃si de ꝓmũib·vt nõ erubescat bõ adulterari vel furari sicut nec amb̃ulare vel loqui.

¶ De medio fiat. Scz discessio·i·manifeste appareat·z tũc iã reuelata discessiõe a dõ xro iã refrigerata charitate ex abũdãtia iniq̃tatis reuel·zc

¶ Spũ·o· Id ẽ ẋtute spũssancti q̃ ďr spũs oris· qz ab eo procedit.

¶ Spũ·o· Id est·potentia iussionis sue ꝑ se·sine p michaelem. Occidetur aũt vt doctores tradũt in monte olineti in papilione z solio suo·ĩ illo loco·cõtra quẽ dñs ascendit in celos. Illo ĩterfecto nõ statim veniet xp̃s ß vt in daniele intelligit̃· cõcedentur electis ad pnitentiã dies·xl v· quãtũ post dominus venturus sit penitus ignoratur.

¶ Mẽdacibus. Augꝰ. Vel quia non vera vt videntur· ß fantastica. Vel si vera: dei permissione ad mendacium trahunt.

¶ Ideo mittet illis deus zc. Augꝰ. Deꝰ dyabolũ ista facere pmittet·iusto q̃dẽ iudicio cuius faciet ille iniq̃ maligno qz consilio. Proide iudicati seducũtur z seducti iudicabũtur: ß iudicati iudicio dei occulte iusto· z iuste occulto seducentur. Seducti aũt iudicabuntur nouissimo manifesto qz iudicio per christum iustissime iudicatum z ininstissime iudicatum

Ş sub noĩe meo missã. Ş non
tanquam per nos missam: quasi in
quin velit illos paratos esse† Ş quid per singula
stet dies domini. † Ne quis vos
† Ş alio etiam a predictis.·†· Ş sed non instat dies domini nisi prius gentes a romano discedant imperio·non q̃ statim post.
seducat † vllo modo. † Quoniam
Ş vel dissensio Ş nisi.
nisi venerit † discessio primum·et re
† Ş cuius iam spẽs precedit Ş non deus Ş totus ·†· Ş seruus z fons
uelatus fuerit † homo·† peccati filꝰ
Ş diaboli qui perdidit homines. vel q̃ ipse perdẽdus·z alios perdens. † Ş chr̃sto z membris eius. Ş vnde antichristus dicitur.
perditionis·qui † aduersatur et ex
Ş effert se† Ş vel falsa opinione vt dij gentium· vel beneficij gratia vt sancti.
tollitur supra omne † quod dicit̃ de
Ş vt deus trinitas† Ş vel in templuz Ş ·i· in ecclesia·vel in templo a romanis destructo qđ tunc iudei reedificabunt
us aut quod colitur: ita vt in † tem
plo dei sedeat: ostendens se tanq̃z
·†· Ş ita debetis credere·quia idem olim dixi.
sit deus. † Nonne retinetis q̃ cum
† Ş de aduentu antichristi·z de die iudicij
adhuc essem apud vos † hęc dicebã
† Ş hoc retinetis·†· Ş quid sit in cã moze eius Ş ·i. q̃ nondum est discessio
vobis? † Et nunc quid † detineat
† Ş ita tamen Ş manifestꝰ frat·†· Ş sibi congruo vt deus disposuit Ş scilicet postq̃ fuerit discessio
scitis: † vt reueletur † in suo tempo
Ş suo tempore reuelabitur: quia iaz non i suo secreto iniquitas operatur·i· mali z ficti qui sunt in ecclesia
re. Nam mysterium iam operatur
† Ş hoc restat.·†· Ş imperat. Ş romanum imperium vel fidem.
iniquitatis· † tantum vt qui † tenet
nunc teneat: donec de medio fiat.
Ş parata sede† Ş manifestabitur·†· Ş antichristꝰ Ş q̃ nec modo nec tunc est timẽdus·quia sequitur quẽdo·zc.
Et tunc † reuelabitur † ille iniquus
quem dominus ihesus interficiet
Ş precepto·virtute† Ş dicens. Ite maledicti ĩ ignẽ eter·Ş eum cum omnibus membris in claro aduẽtu suo
spiritu oris sui: † z destruet illustra
Ş.s.antichristi.
tione aduentus sui eũ cuius est ad
† Ş quia dyabolo instigante totum faciet·non tamen sine sensu· vt frenetici qui culpam nõ habẽt de malis.
uentus † secundum operationem
† Ş humane potestatis z diuitiarum·†· Ş minoziꝰ
satbanę· † in omni virtute z † signis
Ş maioziꝰ† Ş quia per magicam artem non vera sed per fantasiam deludet hoĩes·sicut symon magus quendam qui se eum occidere putans arietem decollauit Ş quia mendacium confirmat eũ scilicet esse deum
z prodigijs † mendacibus· z in om
Ş minis blanditijs·z omniꝰ modis † Ş qui p ditioni dediti sunt
ni seductione iniquitatis· † his qui
Ş.i.ideo† Ş ·i·christum· qui charitatem omnibus ostendit·†· Ş ·i·chr̃sti in quo implentur promissa
pereunt: eo q̃ † charitatem † verita
Ş qua recepta saluarentur
tis non receperunt vt salui fierent
Ş quia non receperunt veritatem† Ş permittet venire ad eos·†· Ş eum qui est ipsa malicia· quia pater omnis malicie z iniquitatis.
Ideo † mittet illis deus † operatio
Ş q̃ antichristꝰ doc⁹ sit
nem erroris· vt credant mẽdacio:
Ş tandem aperte interim occulte.
vt iudicentur omnes qui non cre
Ş christo qui vere deus
diderunt veritati· sed consenserũt
Ş antichristo† Ş de illis ita· vos autez venietis ad salutem·quia recepistis veritatez vnde gratias agimus deo. Et hoc est q̃ ait. Nos autem
iniquitati. † Nos autem debemus
gratias agere semper deo p̃o vo
Ş ab eterno.
bis fratres dilecti a deo q̃ elegerit

¶ Primitias. Vt scilicet nõ in illo periculoso tẽpore vltimo: sed ĩ primitiua ecclesia crederemus in christũ atq; fidẽ confiteremur Vel nos aplos primitias omniũ credentiũ· quia apostoli primi crediderunt ꝛ hoc ĩ salutem oĩm gentium.

¶ In acquisitionem. Vel vt sitis acquisitio in qua deꝰ glorificetur.

¶ Et dedit cõ. Promittendo cẽlorum regnum.

¶ In gratia. Id ẽ per gr̃am quam dedit speramus ẽterna. Vel gratia nõ merito nostro

C. III.

¶ Orate pro nobis ꝛc. Orandum eẽ hortatur vt dignetur deus doctrinam suã infatigabili cursu diri gere ꝛ trãsfundere per ora aplorũ in aures audientiũ· ꝛ ab auribus in corda· vt compescãtur malorũ seditiones· vnde subdit· vt liberemur.

¶ Liberemur A pseudo· ne nostros seducant· vel nobis insidias tendãt. Vel Liberemur ab importunis. Id ẽ· infidelibus qui resistunt verbo dei· nec stant in portu quietis. Et malis. Qui persequũtur infideles. Ideo dico liberemur: qr nõduz accepturi sũt omnes fidem per me q̃ accepturi sũt Vel oẽs qui importuni non habent fidem: sed vos q̃ habetis confirmabit deus· vñ subdit. fidelis ꝛc.

¶ Nõ enĩ· o· est· f· ·i· nec vobis orantibꝰ oẽs sunt credituri: sed tm̃ prordinati in vitã ẽternã· prdestinati in adoptõnem filiorũ.

¶ Nõ enim· o. ꝛc. Iõ aũt deꝰ p oroes credẽtiũ nondũ credẽtes credere facit· vt oñdat qr ipse facit. Nemo ẽ enĩ tã impitꝰ· tã ingenio tardꝰ· q̃ nõ videat deũ facere· qõ rogari se ꝓcepit vt faciat. Et sciendũ qr posse hre fidẽ· sicut posse hre charitatẽ natura ẽ hoĩm hre aũt fidẽ sicut hre charitatẽ gr̃a ẽ fideliũ. Dz cũ volũtas credẽdi aliꝭ p̃ pat̃ a dño· discernẽdũ est quid veniat de mĩa eiꝰ· ꝛ q̃d de iudicio, vniersę enĩ vię dñi mĩa ꝛ veritas. Inuestigabiles igitur sunt ꝛ misericordia q̃ liberat gratis· ꝛ veritas qua iuste iudicat.

¶ Denũciamus. De curiosis ĩcipit ꝛ ociosis monẽs bonos vt eos corripiãt.

¶ Ipsi enim. Et cũ illi hęc nõ faciãt· debetis vitare. Vel nõ ambulãt scdm traditõem scitis eĩ qũo me habui qõ in illꝰ nõ videtis. qi nõ ẽ opꝰ vt exponã vobis cã traditõez· qz eã scitis· ꝙ nõ inqeti· vt q̃ aliẽa negocia curãt vagãtes hac illac.

¶ Sed vt nosm. for·da ꝛc. Notãdũ qr aplꝰ nõ solũ verbis docebat· ꝭ hortabat̃ ꝛ factis. Ydonei eĩ mgri ẽ q̃ docet ẋbis opibꝰ explere. Etsi eĩ manifeste ẋba eẽ nõ ignorent· q̃ docẽtur tm̃ li negligi cęperit a mgro· nõ facile proficiũt. Audiẽtibꝰ eĩ magꝭ opa suadẽt ꝙ ẋba. Iõq; magnis p conũjs remunerãdi sũt q̃ negligẽtibꝰ mgris ꝺ sol ẋbis pficiũt. Aplꝰ g̃ forma erat bis ꝛ q̃ tenues erãt sba ĩ plebe· vt discerẽt libtatẽ suã nõ amittere. Vñ ꝛ salomõ. Raro inq̃t infer pedẽ ad amicũ tuũ ne satiatꝰ tui oderit te Qui enĩ frequẽter ad alienã mẽsã q̃uenit· ocio deditus q̃ dulet̃ ne cesse ẽ pascẽti se· cũ religio nr̃a ad libertatem hoĩes q̃ducet.

¶ Quoniã si quis nõ. v. ope. Aug̃· de ope mõachoꝝ. Dicũt q̃dã de opibꝰ spũalibꝰ ꝭ aplum ꝓcepisse· alio quĩ si de ope corpali ꝭ diceret· in q̃ vl agricole vel opifices laborãt videret̃ sẽtire adũsus dñm· q̃ in euãgelio ait Nolite soliciti eẽ quid mãducetis ꝛc. Dz supflue conantur ꝛ sibi ꝛ ẽteris caliginez obducere· vt qõ vtilit̃ charitas monet· nõ soluz facere nelĩt· ꝭ nec intelligere· cũ mltis aliꝭs locꝭ epla q̃d hic sentiat aplꝰ aptissime doceat. vult enĩ seruos dei corpalit̃ opari vñ vinãt vt nõ cõpellãtur egestate necessaria petere nec ẽ ꝓtra illud qõ ꝓdictũ ẽ. Nolite soliciti eẽ q̃d mã. ꝛc. Nõ enĩ hoc iõ dictũ est· vt nõ ꝓcurẽt q̃tũ necessitati sat ẽ· vnde honeste potuerũt· ꝭ nõ vt ista intueant̃ nec ꝓpter ista faciant· q̃dquid euangelij ꝓconio facere iubentur.

¶ Curiose agẽtes. Hoc factuz abhorret disciplina dñica. eoꝝ enĩ deus vẽter est· qui feda cura necessaria sibi prouident

¶ Nolite deficere. Quia etsi opentur· pñt tm̃ nonnullis indigere. Et deo monet ne illi qui habeban t vnde seruis dei necessaria prẽberent· hac

ſ ꝛ vos ſ fidei ſ eternam.
nos deus primitias in ſalutem in
ſ positos ſ qui in baptiſ. ſanctificat.
ſanctificationez ſpiritus ꝛ ĩ fide ve
ſ chriſti. † ſ fidem ſicut gratis elegit vos ab eter no· ita ꝛ gratis voc. ſ per quid ad fidem venerint ſubdit. ſ auerſos.
ritatis: † in quam ꝛ vocauit vos p
† ſ vt per fidem acquiratis gloriam
euangelium noſtrum in † acquiſiti
ſ quã chriſtus habet
onem glorię domini noſtri ihesu
ſ quia hec bona ſunt vobis· et non inſtat dies domini ſ † in fide ſ ĩmobiles. ſ et vt ſtetis
chriſti. Itaq; fratres † state ꝛ tenete
† ſ á nobis ſ vſq; ad intellectum ſ preſentem
traditões † q̃s didiciſtis ſiue p ẏmo
ſ ego moneo. ſed
nẽ ſiue p epl̃az noſtraz. Ipſe ãt do
minus noſter ihesus chriſtus· et
ſ potentia· qua creator eſt vniuerſorum † ſ affectu dulcedine charitatis † ſ dando filium ꝓ nobis
deꝰ † ꝛ pater noſter qui † dilexit nos
ſ chriſtã circa miſerias ſeculi· et ĩ futuro.
ꝛ dedit conſolationem ẽternam ꝛ
† ſ q̃ de exilio ipſo ad patriam veniemus † ſ ipſe qui iam tot fecit.
ſpem † bonã in gratia: † exhortetur
ſ voluntates ſ contra impu
corda veſtra· ꝛ confirmet in omni
gnatores.
opere ꝛ ſermone bono.

C. III.

De cetero fra/
ſ euangelium quod deus dedit vobis· vel quod de deo agit
tres orate pro nobis· † vt ſermo do
† ſ ſine impedimento ad omnes gentes vt multi velociter conuertant̃ † ſ clarus ꝛ intelligibilis ſit omnibus. ſ cucurrit
mini † currat † ꝛ clarificetur· ſicut et
ſ a pſeudo † ſ improbis diſputando.
apꝰ voſ· ꝛ vt liberemur † ab ipoꝛtu
† ſ qui falſa predicant † ſ Id eſt· quorum nullus fidem habet: ſed eſt error quod tenent
nis ꝛ † malis hominibus. † Nõ enĩ
ſ orate vt liberemur.
omnium eſt fides. Fidelis autem
ſ verus in promiſſis ſ ne imporꝛuni decipiant
deus eſt qui confirmabit vos ꝛ cu
ſ hec omnia vobis diximus: nec puto fruſtra
ſtodiet a malo. Confidimus autez
ſ qui in vobis operabitur
de vobis fres ĩ domino· qm̃ quę
precipimus ꝛ facitis ꝛ facietis.
ſ qõ vt ſit † ſ ſi quid torꝛum eſt † ſ volũtates vt exiſtant
Dominus autem † dirigat † corda
† ſ quam deus dat· vel vt deum diligatis. † ſ vt patientes ſitis ſicut ꝛ chriſtus
veſtra † in charitate dei † ꝛ in patiẽ
† ſ Que precipimus facietis: ſed qui noluerit ex communicetur.
tia chriſti. † Denunciamus autem
vobis fratres in nomine domini
ſ per ihesum precipimus· vel honoꝛ dei eſt· ſi morbida ouis excluditur ſ in honore chriſti.
ſ † non communicetis eis
noſtri ihesu chriſti· vt † ſubtrabatis
vos ab omni fratre ambulante in·
ſ aliter cõ ordo nature exigit ſ ãbulante † ſ idẽ non ſecundum doctrinam quam tradidimus eis.
ordinate· † ꝛ non ſecunduz † traditi
onem quam acceperunt a nobis.
ſ ideo debetis vos ſubtrahere ſ in quibus
Ipſi enim ſcitis quemadmodum
† ſ vere oportet imitari nos· quia boni.
opteat nos imitari. † Quoniã non
ſ ſine la
inquieti fuimuſ inter vos· neq; gratore. ſ· q̃ ſum
tis panem manducauimus ab ali
ptum ab alijs ſ contra gratis ſ vſq; ad fatigationem
quo: ſed in laboꝛe et fatigatione
ſ contra ab aliquo
nocte ꝛ die operantes· ne quez ve
† ſ ideo multomagis iſti debent viuere de laboꝛe ſuo qui non habent hãc ptãtem ſ ideo non accepimus.
ſtrum grauaremus. † Nõ quaſi nõ
† ſ pro alia cauſa hic cõ apud corinthios abſtinuit hic enim pro exemplo dando. Ibi pro repellendis pſeudo.
habuerimus poteſtatẽ: † ſed vt noſ
† ſ vt vos imitamini ꝛ ocium dimittatis
metipſos formaz daremus † vobis
† ſ operabar inter vos ad exemplum veſtrum· ſic enim faciendum docebam
ad imitandum nos. † Nam et cum
eſſemus apud vos hęc denuncia/
bamus vobis· quoniaz ſi quis nõ
† ſ ideo hoc precipio. ſ ratio cur laboris ſui mentionem fecerit
vult operari· nec mãducet. † Audi
uimus enim quoſdã inter vos ambulare in quiete· nichil operantes
ſ de alienis ſ hoc modo merentur paſci
ſed curioſe agentes. His autem q̃
eiuſmodi ſunt denunciamus ꝛ obſecramus in domino ihesu chriſto
ſ non rumoroſi. ſ proprij
vt cum ſilentio operantes ſuuz paꝛ laboris † ſ ne autem occaſiõe hac ceſſaret miniſtrare pauperibus hoc addidit.
nem manducent. † Vos autem fra
ſ pauperibus
tres nolite deficere benefacientes.
ſ precipimus vt operentur ꝛc. ſ huic.
Q̃ ſi quis nõ obedierit verbo no/
ſ dei mandato ſ qui ſit mihi ſignificate vel reprehendite ſ vel p epl̃az vrãz hũc notate nobis
ſtro per epiſtolam hunc notate: et
non commiſceamini cum illo vt
ripiãt.

¶ Ipſi enim. Et cũ illi hęc nõ faciãt· debetis vitare. Vel nõ ambulãt scdm traditõem scitis eĩ qũo me habui qõ in illꝰ nõ videtis. qi nõ ẽ opꝰ vt exponã vobis cã traditõez· qz eã scitis· ꝙ nõ inqeti· vt q̃ aliẽa negocia curãt vagãtes hac illac.

¶ Sed vt nosm. for·da ꝛc. Notãdũ qr aplꝰ nõ solũ verbis docebat· ꝭ hortabat̃ ꝛ factis. Ydonei eĩ mgri ẽ q̃ docet ẋbis opibꝰ explere. Etsi eĩ manifeste ẋba eẽ nõ ignorent· q̃ docẽtur tm̃ li negligi cęperit a mgro· nõ facile proficiũt. Audiẽtibꝰ eĩ magꝭ opa suadẽt ꝙ ẋba. Iõq; magnis p conũjs remunerãdi sũt q̃ negligẽtibꝰ mgris ꝺ sol ẋbis pficiũt. Aplꝰ g̃ forma erat bis ꝛ q̃ tenues erãt sba ĩ plebe· vt discerẽt libtatẽ suã nõ amittere. Vñ ꝛ salomõ. Raro inq̃t infer pedẽ ad amicũ tuũ ne satiatꝰ tui oderit te Qui enĩ frequẽter ad alienã mẽsã q̃uenit· ocio deditus q̃dulet̃ ne cesse ẽ pascẽti se· cũ religio nr̃a ad libertatem hoĩes q̃ducet.

¶ Quoniã si quis nõ. v. ope. Aug̃· de ope mõachoꝝ. Dicũt q̃dã de opibꝰ spũalibꝰ ꝭ aplum ꝓcepisse· alio quĩ si de ope corpali ꝭ diceret· in q̃ vl agricole vel opifices laborãt videret̃ sẽtire adũsus dñm· q̃ in euãgelio ait Nolite soliciti eẽ quid mãducetis ꝛc. Dz supflue conantur ꝛ sibi ꝛ ẽteris caliginez obducere· vt qõ vtilit̃ charitas monet· nõ soluz facere nelĩt· ꝭ nec intelligere· cũ mltis aliꝭs locꝭ epla q̃d hic sentiat aplꝰ aptissime doceat. vult enĩ seruos dei corpalit̃ opari vñ vinãt vt nõ cõpellãtur egestate necessaria petere nec ẽ ꝓtra illud qõ ꝓdictũ ẽ. Nolite soliciti eẽ q̃d mã. ꝛc. Nõ enĩ hoc iõ dictũ est· vt nõ ꝓcurẽt q̃tũ necessitati sat ẽ· vnde honeste potuerũt· ꝭ nõ vt ista intueant̃ nec ꝓpter ista faciant· q̃dquid euangelij ꝓconio facere iubentur.

¶ Curiose agẽtes. Hoc factuz abhorret disciplina dñica. eoꝝ enĩ deus vẽter est· qui feda cura necessaria sibi prouident

¶ Nolite deficere. Quia etsi opentur· pñt tm̃ nonnullis indigere. Et deo monet ne illi qui habeban t vnde seruis dei necessaria prẽberent· hac

occasione pigrescerent. Non enim in reprehensionem venit qui humanus est in largiendo. sed hic qui cum possit laborem ferre. ociose vult vitam agere.

¶ Quod signū in omni epistola ꝛc. Propter adulteratores scripturarum manu sua in fine omnium epistolarum salutationem se subscribere testatur: vt sub nomine eius nulla epistola accipiatur quę non fuerit manu eius subscripta.

Timotheo in asia relicto episcopo. scribit paulus de episcopali officio. quomodo pseudo apostol' resistat. q̄modo ecclesiam instituat. quales p̄sbiteros vel diaconos ordiet. quales viduas honoret. quomodo ipse in ecclesia se habeat vel quomodo eam regat.

¶ Hiero. Timotheus iste fuit filius mulieris fidelis. patre gentili procreatus. et cū non esset circuncisus. et ipse gentilis. huic dabant bonū testimonium fratres qui erant lystris et byconio. hunc voluit paulus proficisci secū et ideo circuncidit. propter iudęos qui erant in illis locis.

¶ Erat q̄ eruditus tam diuinis scripturis q̄ liberalibus artibus hunc apostolus creauit episcopum. et ideo eum admonet vt sollicitus sit in ecclesiastica ordinatione. Intentō apostoli est in hac epistola īstruere timotheum de episcopalis dignitatis officio. Modus talis. Primo salutat eū. Deinde monet vt pseudo apostol' resistat. Postea īstruit de episcopali officio dicens: quales debeat ordinare presbiteros et diacones. et quales debeant esse mulieres eorum. Deinde quales viduas recipere debeat. Et postea de modo correctionis instruit eū. In fine admonet vt vitet prophanas nouitates.

C I.

¶ Secūdū imperium. Vnde. Segregate michi paulum et barnabā in opus ad quod elegi eos.

¶ Gratia et misericordia. In hac salutatione tria ponit quę ei optat. cum in alijs tantum duo posuerit. Misericordia hic accipitur quod in alijs epistolis gratia dicitur. id est. remissio peccatorū. Pax est tranquillitas animi. prelibatio ęternę pacis. hęc communiter omnibus optare solet. Gratia vero quam hic addit. episcopis optatur. id est. donatō spiritussancti qua ministri dei armantur.

¶ Si. rogaui. Post salutatōnem prius de pseudo repellendis incipit hic legem adhuc tenendam docentib⁹.

¶ Rogaui dicit. vt affectum charitatis: et formam humilitatis ostenderet.

¶ Fabulis et genealogiis. Augustinus. Hęreticus quidam inimicus legis et prophetarum existimat apostolum hoc loco diuina eloquia fabulas appellasse. sicut et alibi cum ait. prophanas et aniles fabulas deuita. Quis ita non multum hęreticus erraret. Cur ergo ipse idem fecit si hęc esse aniles fabulas iudicauit. Cur dicit. abraham habuit duos filios. et alia huiusmodi. Sed melius dicit' q̄ p̄ter legitimas scripturas habent indi traditiones non scriptas. quas memoriter docent et deuterosin vocāt. vbi dicunt deum duas vxores creasse primo homini. ex quibus genealogias infinitas texunt facientes infructuosissimas questiones. has autē dicit fab.

¶ Fabulis iudęorum. qui dicunt duas mulieres fuisse primo homini eam. et alteram ex qua dicunt multos filios esse natos. quod nusq̄ sacra pagina narrat. Genealogiis. quibus narrant se de genere abrae et david. q̄ ide eis salus debeatur. vel quib⁹ narrant christum non esse de dauid.

¶ Finis enim. In fide est ędificatio dei: quia ex fide est spes. et inde charitas quę est adimpletio legis. Vt docent et intendunt fabulis et genealogijs. ꝫ finis et impletio legis ē charitas: quare non ē opus alijs. Przecepti. Pro przeceptorum. quorum impletio est dilectio dei et proximi. Vnde. In his duobus mandatis tota lex pendet et prophetę.

¶ Finis dicitur terminus. finis consumptō. finis quoq̄ impletio dicitur et cōsummatio. Aliter enim finitur panis. aliter tunica aliter hic et ibi ager. Panis vt absumatur et nō sit. Tunica vt consumetur et perfecta sit. Ager vt sulcis et limitibus ītercluſus amplius nō extendatur.

¶ Finis enim przecepti ꝛc. Augustin⁹. Totam enim magnitudinem et amplitudinem diuinorum eloquiorum secura possidet charitas. qua deum primum q̄ diligimus. quę radix est omnium bonorum. Vnde in his duob⁹ mandatis tota lex pendet et prophetę. Si ergo non vacat omnes sacras paginas perscrutari. omnia in voluera sermonum euolnere. omnia scripturarum secreta penetrare. tene charitatem vbi pendent omnia. quia finis omnium est dilectio dei et proximi. Nullum rerum diligendarum genus in his duobus preceptis pretermissū est. Cum enim przecurrat dilectio dei et sequatur dilectio proximi. de dilectione tua nihil dictum videtur. Sed cum dictum est. diliges proximum tuum sicut teipsum. simul et tui absque dilectio przetermissa non est. Ille autem sancte et iuste vivit. qui ordinatam habet dilectionem. ne aut diligat quod non est diligendum. aut ęque diligat. quod minus vel amplius diligendū est. aut min⁹ vel amplius q̄ ęq̄ diligēdū est. oīs hō inquātū peccator est. nō ē diligend⁹. inquātū vo hō est. diligendus est propter deū. de⁹ vero propter seipsum. Et deum quisq̄ amplius debet diligere. q̄ seipsum. Item amplius alius homo diligendus est q̄ corpus nostrum. quia propter deum omnia ista diligenda sunt. potest nobiscum alius homo deo perfrui. quod nō potest corpus. quia corpus per animā vivit. qua fruimur deo. Omnes autem ęq̄ ad paria bona diligendi sunt. sed cum omnibus prodesse non possis. his potissimum consulendum est. qui pro locorum et temporum vel q̄rumlibet rerum opportunitatibus constrictius tibi quasi quadam sorte coniunguntur. Dīm igitur hęc summa est. vt intelligatur legis diuinarum q̄ scripturarum plenitudo charitas esse rei qua fruendum est. et rei q̄ nobiscū ea refrui potest. id est. dei et proximi. precipitur enim deus diligi et primus.

Erubescat abiectus ab omnib⁹ et sic se subijciat (tamen. vt odio) confundatur. Et nolite quasi inimi (habeatis enim ex vile) cuz existimare: sed corripite vt fra (ctione) trem. Ipse autem dominus pacis (hic et in futuro.) det vobis pacem sempiternam in (id est. et apud domesticos et extraneos.) omni loco. Dominus cum omni (vt pacem habeatis scripta e) bus vobis. Salutatio mea manu pauli. q̄ est signuz in omni epistola. (quomodo.) la. ita scribo. Gratia domini nostri ihesu christi cum omnibus vobis amen.

Epistola ad thessalonicenses secūda explicit. Argumentuz in epistolam ad timotheum primaz incipit

Timotheum istruit et docet de ordinatione episcopat⁹ et diaconij et omnis ecclesiasticę disciplinę scribēs eis a laodicia per tychicum diaconem.

¶ Epistola ad timotheum prima incipit.

C. I.

(nomen dignitatis p̄ponit vt hac auctorita)

Paulus a te timotheus munit⁹ (resistat pseudo apostolis) postolus christi

(Cui q̄ resistit imperio dei repugnat qui saluat et christi ex quo est spes glorie. vnde nec in christo nec in deo spem salutionis se habere demonstrat qui apostolo resistit. iussionem et voluntatem patris.)

sti ihesu secundum imperium dei saluatoris nostri. et christi ihe† su † spei nostrę: thimotheo dilecto († hic gratia pro dono spiritussancti. et miseri) filio in fide. † Gratia et miseri (cordia pro remissione peccatorum.) cordia et pax a deo patre. et christo ihesu dnmino nr̄o. † Sicut i ro († ad ordinandam ecclesiam. † que est ciuitas metropolis asie.) gaui te† vt remanerem ephesi. cū irē (ideo.) in macedoniam: vt denunciares (discretis a catholica fide tam doctoribus q̄ moribus. q̄ nos) quibusdam ne aliter docerent ne (subditi † doctrinis eorum. qui legem cū gratia predicant esse necessariam. quia quod dicunt de lege. fabula est non res) q̄ intenderent † fabulis et genealo († que sine termino sunt. vel phibitis. lites.) gijs † interminatis: quę quęstioēs (iusticie.) przestant magis q̄ ędificationē dei (vel autem.) quę est i fide. Finis enim przecepti

vt autem quisq; se diligat·alio speciali precepto non est opus.

¶ Idem. Charitas ista amor dei est z proximi. Amor huius seculi cupiditas dicitur·minuitur cupiditas charitate crescēte. Cupiditas ergo refrenet charitas excitetur.

¶ Conscientia bona. Aug⁹. Conscientia pro spe. Ille enim ad id qđ diligit se perenturuz desperat·cui malę conscientię scrupul⁹ inest.

¶ Et fide non ficta. Vel non fictili et fragili·vel in qua non quisq; sibi quodlibet fingit·sed catholica.

¶ A quibus. Improbat hic aduersarios· qui legalia tradebant dicens a quibus zc.

¶ Non intelligentes zc. Si quando eī de prava z falsa opinione sua reprehendi et conuinci ceperint·ad defendēdum id quod leuissima temeritate et aptissima falsitate dixerūt·de sanctis libris multa verba pronunciant· volentes esse legisdoctores cum tamē non intelligant quę loquuntur vel de quib⁹.

¶ Scimus autē. Approbat suam partem

¶ Scimus autē. Ne videretur legem incusare addit. Scim⁹ autem zc. Sed ne iteruz videatur eam inducere subiungit. Sciētes hoc· quia iusto nō est lex posita· quia nō ex ea est iustus·sed ex fiđ ad quid igitur ei necessaria est lex·Sed ideo data est· vt vel reūpuniret· vel peccare nolētem coerceret. Justus tamen etsi ea non eget vtitur· vt sic esset in auctoritate alijs·z futura attestaretur factis.

¶ Quoniam bona. Quomodo bona si non iusto posita: sed iaz iustus non eget pedagogo· sed iniustus vt fiat iustus.

¶ Legitime vtatur·qui scit ad temp⁹ datam·z sub christo deserit. Jam iustis per remissionem non est opus lege a qua liberi sunt per christum.

¶ Legitime vtatur. Lege legitime vtendi multiplex est modus vt secundum aliud iustus·z secundum aliud iniustus recte dicatur legitime vti lege. Iniustus enim ea legitime vtitur·quando intelligens quare data sit· eius comminatione tanquam pedagogo perducitur ad gratiam per quaz iustus fiat. Justus vero z illa legitime vtitur·cuz eam tenendo iniustis imponit: vt sic cum iniustis ceperit inolitę concupiscentię morbus incentiuo p bibitionis z cumulo preuaricationis augeri· confugiant ad iustificantem gratiam·z per eā suauitate iusticię delectati pnā litterę minantis euadāt.

¶ Quia iusto non est lex posita. Id est·imposita vt supra illuz sit vt ei dominetur. In illa enim est potius z cum ipsa·q̄ sub ipsa· quia amicus iusticię est·cuius inimicus est· qui pnę timore non peccat. Amicus vero est·qui eius amore non peccat.

¶ Vel Peccatoribus. In se sceleratis·z contaminatis in proximuz

¶ Gratias ago. Ac sic ostendit mala sibi fuisse ī lege. Bona vero ea dimissa·q̄ fidelis ē et posit⁹ in misterio· vñ fortis·per q̄ oñ dit legē post euāgelium inutiliter duci.

¶ Confortauit. Mentem corroborauit· quę prius impossibile putabat·q̄ de domini potestate z maiestate z spe predicabat

¶ Sed misericordiam dei consequūtur miaz·z q̄ sciēt peccāt·vt dauid z q̄ ignorant·qđ facilius ignoscitur.

¶ Misericordiam De eo qđ ignorās feci Vl cā·nō tm ppie·cū mala fuerit ignorātia mia vero gratuita

¶ Superabundauit. Sup maiora bona q̄z olim mala

¶ Superabūdauit. Qz nō solum peccata dimisit·ß fidē z dilectionē dedit· de qb⁹ nulli ē ambigēdū·qz ibus xp̄s venit ī hūc mūdū· peccatores·s·f. Et iste p̄mo ē fidel·i· ver⁹ z acceptabil·qz vtilis. D i accep· qz corp⁹ z aiaz saluat

¶ Vt Humanus est sermo iste Alia lra vt nō dicā diuin⁹ qz si bō q̄ hospitio suscipit hoīem· hūan⁹ dz q̄sto magis hūanus ē·q̄ in seipo suscipit hoīz

¶ Quia christus ihesus venit zc. Nulla cā veniēdi fuit christo·nisi q̄ pecōres saluos faceret. Tolle morbos·tolle vulnera z nulla ē cā medicinę. Sz venit de celo magnus medic⁹ magn⁹ p totū orbē trę iacebat egrot⁹. Ipe egrot⁹ gen⁹ humanū ē·qđ totū pierat ex quo peccauit vn⁹ in q̄ erat totū. Sz venit vn⁹ sine peccato qz saluos faceret a peccato. Veīt eī filiꝰ hoīs

¶ Grere z saluare qđ pierat· veīt p qđ bō erat. Nā p qđ de⁹ erat·sp b erat· q̄ dixit: Celū z terrā ego ipleo·q̄ z ī mūdo erat z venit ī mūdū· b erat p dinā maiestatē· veīt p hūanā infirmitatē. Quare venit: ex mia·s·qz voluit peccā tollere·peccores saluos facere. Nō enī eū de celo ad terrā merita nra·ß peccā traxerūt. vñ z vocab nom ei⁹ ibm. Quare: audi Ipe eī saluū faciet plm suū Vñ: a peccatis eor. Nunq̄d ad istū plm ptinēt puuli·ptinēt plane. Sic credite·cū ista fide puulos ad christi grāz portate. Quid mihi dicis: san⁹ ē nō bēt viciū. Quare cū illo curris ad medicū·si nō bēt viciū. Si san⁹ esset nō clamaret ihesus: Sinite puulos venire ad me zc.

¶ Primus·i·peior· qz psecutor q̄ prior nō erat. Nemo eī acrior int̄ psecutores·g̃ neo post int̄ pccores·pm⁹ g̃ erat·ñ ordie tpis·ß magnitudie iniqtat

¶ In me. Nuē ydoneū de⁹ gentib⁹ p̄dicatorem pstituit· in quo tantū

† ſ qualis charitas procedēs de corde puro· hic diffinit vt nec vbiq;·nec nusq̄ diffinita sit. ſ procedens ſ puro intellectu·vt nihil nisi deus diligatur z quod dei est

est charitas: †de corde puro·z con

† ſ vel fictili·i·fragili·sed contra aduersa fortī ſ simulata·† ſ improbat aduersarios ſ fide· spe z charitate.

sciētia bona·z fide †non ficta· †A q̄

† ſ nescientes mysteriuz legis z prophetarum· q̄ vsq; ad christum † ſ de legalibus.

bus quidam †aberrantes †conuer

ſ quod deteri⁹ ē.

si sunt in vaniloquium· volentes

esse legisdoctores: non intelligen·

ſ que affirmant† ſ per que vt testimonia prophetarum·vel econuerso scilicet nō intelligentes que loquuntur ad probandum quod intendunt·neq; de quibus affirmant·id est· que p bare intendunt.

tes neq; quę loquūtur· neq; † de q̄

† ſ illi non intelligunt· nos autem intelligimus nam vt hoc in aliquo ostendatur

bus affirmant. †Scimus autem

† ſ secundum eos vero qui carnaliter tantum intelligunt non bona † ſ iustus vel iniustus.

quoniam †bona est lex· †si quis ea

ſ Spiritualiter·sicut ipsa docet·vel vt per eam agnoscat morbum·z querat medicum.

ſ quod non illi ſ tñ ſ etiā

† ſ z cum iustus in fide· quid ei lex.

legitime vtatur: scientes hoc· †qz iu

† ſ vt dominetur† ſ contra legez nature agentib⁹

sto non est lex †posita·sed †iniustis

ſ cum bene monerentur a ratione. † ſ per partes

ſ ptra deū† ſ in se z proximum

z non subditis †impijs z †peccato·

† ſ quibus scelus per se placet† ſ qui vel timore consentiunt· vel fauore aliquo

ribus †sceleratis z †contaminatis

ſ quia lex nature ī eis absoleuerat·litteris ē reformata pro eis coercendis

parricidis z matricidis homicidis

fornicarijs masculorum concubi·

ſ qui plagas cuiuslibet generis inferunt proximis.

toribus plagarijs mendacibus et

ſ morali legi z naturali

periuris: et si quid aliud sanę do

ſ sana doctrina ſ nō contra ſ omnis veritas concordat euangelio

ctrinę aduersatur: quę est secundū

quod predicat·vel dat gloriam.

euangelium †glorię beati dei quod

ſ vt fideli ſ vnde

creditum est mihi. Gratias ago ei

ſ vt nec mors nec vita separet a christo:

qui me cōfortauit christo ihesu do

ſ cum sub lege infidelis

mino nostro: quia fidelem me exi·

ſ certa scient a ſ preuidit † ſ predicandi† ſ quasi·sed vtrum hoc mihi per legem: Non· quia sub ea fui blasphemus ſ ecce mala que in lege habuit.

stimauit ponēs in †misterio. †Qui

ſ in deum ſ sanctorum

prius fui blasphemus z persecutor

ſ comprehensis inferens contumelias† ſ remissionem non per merita mea

z contumeliosus· †sed misericordi

† ſ Sub lege ignorantia. z ideo incredulitas·modo econtra fides·z veritatis cognitio. Ecce pz q̄ non ex leuitate dimisit priora

am dei consecutus suz: †quia igno

ſ degens† ſ non solum misericordiam consecutus sum·sed fidem z dilectionē z gratiam donorum.

rans feci in incredulitate. †Super

† ſ Qui dona diuersa dedit cum fide z dilectione id est·cum perfectione fidei z dilectionis·quia nulli datur remissio peccatorum sine fide z dilectione

abundauit autem gratia †domini

nostri cum fide z dilectione quę est

ſ non in lege ſ cognus vtilis

in christo ihesu. Fidelis sermo et

ſ non vna ſ quia hic et in futuro saluat ſ iste·s·

omni acceptōne dignus: quia chri

ſ quasi passibilis cum alijs

ſ tā miserum

stus ihesus venit in hunc mundū

ſ quoscunq; etiā paruulos·qui etsi a baptizatis nati·hoc est carne tantum·non spiritu·non ex eo qđ renouatur·quia si spiritus essent ex traduce ex mundato spiritu descenderet mundatus † ſ inter quos

peccatores saluos facere: †quorum

ſ qui in lege

primus ego sū. Sz ideo misericor

† ſ pccōre † ſ Id est·maximo peccatore· vel primū·i·anteq̄ i alijs·vel primū·i·maxīe ī me vel añ

dia ꝓsecut⁹ sū·vt in †me †pmo oñde

† ſ Id est· perfectam† ſ q̄ tantum sustinuit et i posteq̄ nullam reseruat iram

ret christus ihesus †omnem †patiē

† ſ vt nullus de immanitate scelerū desperet ſ qđ faciat amico·qui hoc fecit inimico

tiam †ad informationem eorum qui

† ſ tendentes ſ vt habeant vitam eternam

credituri sunt illi †in vitam ęternam

ſ ideo ſ pro predictis ſ trinitati† ſ secundum q̄ deus apud deum ſ immutabili

Regi autem seculorum †immortali

exemplum misericordie sue exhibuit.

Inuisibili. soli deo. quia ceteri dij visibiles. non soli inuisibili: quia sunt ⁊ creature quedam inuisibiles vt anima. ⁊ tamen sensu capi possunt: quia omnes vires eius possunt cognosci: quod non dei.

Inuisibilis ē ab oīb⁹ de⁹ ī natura ſm illud: deū nemo vidit vnq̄. videtur aūt cum vult. ⁊ sicut vult. non sicut est. ſ quali spē vult apparere. In futuro vero videbunt eum filij sicut est

Soli deo. Qui solus deus est natura .i. sol⁹ creat. quod de ipsa trinitate intelligitur. Non de solo pře vt quidam volunt. q2 non ait soli patri. ſ soli deo. Un⁹ enim ⁊ solus deus a nobis pręדicatur ipsa trinitas. Et vnigenit⁹ quippe scd̄m q̄ est de⁹ apud deū. ⁊ spūſanct⁹ in sua natura est immortalis ⁊ inuisibilis.

Hoc preceptū cōmendo ⁊c. P⁹ q̄ cōmemorauit que ⁊ quanta sint beneficia patris ⁊ xp̄i erga pccores. quomodo populum imbuat disciplina ecclesiastica ondit.

Conscientiam Vocat cogitationes. in quibus summopere humilitas seruanda ē qua spreta in magnos quidaʒ deuenerunt errores. sicut in epistola ad romanos legit.

Naufragauerunt. Haymo. Naufragium dr nauis fractio. Et sicut ille ſbam suam perdit q̄ naufragiuʒ patitur ⁊ insuper ipse perit. Ita qui bonam ɔsciām repellunt fidei veritatem pdunt. ⁊ insup eternaliter pereunt

(ſ incomprehensibili ſ qui sol⁹ creat ſ sit ſ a creaturis ſ in essentia.)
inuisibili soli deo honor ⁊ gloria: in secula seculorum amen.
(ſ Quia omnis salus ex christo non ex lege ſ non licet dissimulare. ſ quasi ituro ad bellum)
Hoc preceptum commendo tibi
(ſ Id est secundum scientiam prophetaruʒ que est in te. vel secundum q̄ spiritus ostendit mihi de te.)
fili thimothee. secundum precedē
(ſ actu)
tes in te prophetias. vt milites in
(ſ exponendis ⁊ opere implendis ſ vtilem multis ſ consuetudine docendi te ⁊ alios. ⁊ perficiendo opere quod predicas ore ſ quod potes)
illis bonam militiam: habens
(ſ rectam. ſ ne docens erubescat male vite conscius. Erubescibile enī est aliud agere. ⁊ aliud predicare ſ Conscientiam bonam.)
fidem ⁊ bonam ɔscientiaʒ. Quā
(ſ flagitijs ſ vt qui sordibus est. s. adhuc ſ prope. sed non intra ſ Id est. etiā fidē perdiderunt. alios secum mergentes)
quidam repellentes circa fidem
(ſ pseudo doctoribus qui fidem perdiderunt.)
naufragauerunt. Ex quibus est
(ſ nomina ponit. vt nihil ambigui restet)
hymeneus ⁊ alexander. quos tra
(ſ sic ⁊ tu excommunica ſ non vt pereant. sed)
didi sathane: vt discant non blas
(vt sic correcti)
phemare.

C. II.

Quos tra. sathane. Utrūq; excōmunicaui vt hoc modo excludatur a sathana regnum sathane. Aug. Nulla enim creatura ē. siue q̄ in veritate manet dās deo gliaʒ. siue q̄ in charitate nō stetit q̄rens gloriā suā. que velit nolit diuine prouidētie non seruiat. Sed volēs facit cū illa qd̄ bonū est. De illa vero q̄ hoc non vult. fit qd̄ iustuʒ est. Non ei tamē rependitur qd̄ de ipsa iuste fit. ſ quo anīo ipsa facit. quia neq; liberam voluntateʒ rationabili creature de⁹ negauit. ſ potestatem qua iniustos iuste ordinat sibi retinuit.

Tradidi. s. Non vt pereant. quia nihil potest sathanas nisi permiss⁹ qui vexat sibi datos. Unde. Iam noli peccare. ne deterius tibi cō. Hec āt cum sit filia abrahe quā alligauit sathanas. xviij. annis nōne opor. ⁊c.

Tradidi sathane. Aug⁹. Quia illo ad correptōnem hoīm vtebat ipā ptās apostolica. preuaricatores enim angeli cum principe suo dyabolo recte dicuntur procuratores vel actores diuine prouidentie: ⁊ dyabolus magistratus huius mundi dicitur. Sʒ magistratus sub tanto imperatore nō facit nisi quantum illi permittitur. ⁊ procuratores actores q; huius mundi nihil faciunt nisi quātuʒ dominus sinit. Ideo dicit. Tradidi sathane ⁊c. quia nihil potest sathanas nisi permissus.

Haymo. Tante autem potestatis erat apostolus tantam q; gratiaʒ habebat. vt recedentes a fide verbo traderet dyabolo. Traditio autē hec est. quia commotus apostolus blasfemijs eorum sententiam protulit ī eos Dyabolus autem qui ad hoc paratus est. vt auersos a deo accipiat in potestatem. audita sententia corripit eos. quod ideo fecit apostolus. vt correcti discant non blasphemare C. II.

Obsecro. Hactenus de pseudo apostolis. hic de oratōnibus.

Haymo. Thimotheo hec verba dirigens. ī illo omni ecclesie formā tradidit. quomodo debeat missarum solēnia celebrare ⁊ pro omnibus supplicare

Primō omnium. Aug. Haymo. Id est. ante omnia fieri obsecrationes. Ordo misse hic ostenditur. quod est spāle genus orationis. Obsecra. vel precationes. i. illa que fiunt iuxta vel ante consecrationem. Orationes. in ipsa consecratione. Postula. vel interpellatōes. quasi ex debito. vt qd̄ hic geritur: in eterna vita perficiatur. vt cum populus ab episcopo benedicitur.

Gratiarū actiones de peractis. que totuʒ concludūt quasi totum sit a deo. vt benedicamus domino. Vel obsecratōes sūt adiurationes pro reb9 difficilibus. vt pro cōuersione impij. pro remouendis mal. Oratōnes vt quando iā cōuersis virtutes ⁊ bona orantur. Gratiarū act. de omnib⁹ generaliter. Postula. vt quando iam iustis gloria celestis orat

Pro omnibus hoībus. Ut sequamur clementiaʒ dei. q2 deus vult omnes saluos fieri. etsi scd̄m iustitiam quosdaʒ reprobet. Unū hieronimus in his qui pereunt oñdit iudicium. in saluatis misericordiam.

Ut quietam. A persecutione. Tranquillam. sine inquietatione. quod prodest teneris ecclesie

Ut quietam ⁊ tranquil. vi. agamus. Aug. Nā vtimur ⁊ nos pace babilonis. q̄; diu pmixte sūt ābe ciuitates .s. hirl'm ⁊ babilonia. Ex qua ita per fidem populus dei liberatur. vt apud eā interim peregrinetur. Ideo apostolus admonuit ecclesiam orare pro regibus ⁊ omnibus sublimibus eodem spūſancto afflatus. quo ⁊ hieremias. q̄ misit epistolam iudeis qui erant in babilone. vt orarent pro vita nabuchodonosor filiorum q; eius: ⁊ pro pace ciuitatis. inquiens quia in pace eorum erit pax vestra.

(ſ Quia christus venit saluare peccatores. ⁊ quia in hoc militare dēs doce orare. vt īpetreẽ qd̄ faciēdū est)
Obsecro igitur
primo omnium fieri obsecratōnes
orationes postulationes gratiarū
(ſ vel omnis generis.)
actiones pro omnibus hominib⁹
(ſ Etsi mali ſ ducibus comitibus ſ q2)
pro regibus ⁊ pro omnibus qui i
(ex omni genere colligenda est ecclesia. Etiā de his qui fastu et superbia seculari a fide et humilitate videntur aberrare ſ qd̄ et nobis proderit)
sublimitate sunt ɔstituti: vt q̄etā ⁊
(ſ vtimur et nos pace babilonis ſ Id est. cultu et religione.)
tranq̄llam vitā agamus in omni
(ſ integritate fidei. ſ pro omnib⁹ orare ſ vite ecclesie.)
pietate ⁊ castitate. Hoc enī bo
(ſ gratum deo)
num est ⁊ acceptum coram saluato
(ſ ne desperes ſ sicut et nos. ſ per misericordiam. etsi reprobet per iusticiam ſ Non q̄ omnes salui. sed q2)
re nr̄o deo q̄ oēs hoīes vult sal
(nullus. nisi quem vult fieri. et ideo rogandus vt velit. quia tunc fiet ſ Et ideo vult ſ christi q̄ est via veritas et vita)
uos fieri. ⁊ ad agnitionem verita
(ſ vere oēs quia vnus ⁊c. quasi idem vult om. ho. sal. fi. ſ creator oīm)
tis venire. Unus enim deus et

Ut quietam. In pace principum quies ⁊ regimē seruatur ecclesiarū Nam in bellis tranquillitas dissipatur. tepescit pietas. districtio soluitur. q̄ soluta: infirmoruʒ castitas violatur. In pace babilonis pax nostra ē vtiq; corpalis. que bonis ⁊ malis communis est. dum inter babilonios tenemur captiui. quibus seruire iubemur. ⁊ tributa reddere.

Hoc enim bonum est. Ne q̄s putaret h' non esse faciēda pro his quos patitur ecclesia. addit. Hoc enī bonum ē. Et ne quis putet cultu vnius dei ⁊ vita bona salutem eē sine participatione corpis christi. i. sine fide ecclesie: vnus inquit deus. vnus ⁊ mediator. vt oēs hoīes saluari nunq̄ fiat nisi per medium. Non deū verbum qd̄ semper erat. ſ carnē factum.

Qui omnes vult ⁊c. Si deus qui omnipotēs dicitur: oēs hoīes vult saluos fieri cur nō impletur. hec eius voluntas. Sed in hac locutōne sensus ⁊ condicio latet. vnde petrus ait. Oīs scriptura indiget interpretatōne. vult ergo deus oēs homines saluos fieri. si accedant ad eum. non enim sic vult. vt nolentes saluent. Sed vult eos saluari si ⁊ ipsi velint. aliter nō nullum excepit a salute ⁊ veritatis cognitione.

Vel Qui omnes vult sal. fa. Quāuis certū sit nobis non omnes saluos fieri. non tamen ideo debemus oīpotentissime dei voluntati aliq̄d derogare. Nō est credendus omnipotēs aliq̄d voluisse fieri quod factum non sit. Sed ita intelligere debemus qd̄ scriptuʒ est: vult oēs homines saluos fieri. Nullus fit saluus. nisi quē vult. Non q̄ nullus hoīm fit. nisi quē

saluum fieri velit: sed q̄ nullus saluus fiat: nisi quem velit. Et ideo rogandus est vt velit· quia necesse est fieri si ipse voluerit. Sic enim intelligimus z illud. Qui illuminat omnem hominem· non q̄ omnes· sed q̄ nullus illuminatur nisi ab eo. Et omnes in xp̄o viuificabuntur· quia sine eo nulli.

¶ Vel. Qui omnes vult saluos fieri. Non q̄ nullus hominum esset· quē saluum fieri nollet· qui virtutes miraculorum facere noluit apud eos· quos dicit acturos fuisse pēnitentiam si fecissent. Sed vt omnes homines· omne hominum genus intelligamus· per quascunq; differētias distributum· qz indeos gentes reges p̄natos diuites pauperes doctos z indoctos colligit ecclesia. Quo locutiōis modo vsus est dominꝰ cū ait decimatis mentaz z rutam z omne olus· id ē omnium olerū genus.

¶ Vel. Qui omnes vult salu·fi. Id est· facit omnes velle. Et q̄cunq; alio modo pōt itelligi dummodo· credere non cogamur aliquid omnipotentē voluisse fieri· factum q; nō esse: quia omnipotens velle inanit nō potest quodcūq; voluerit ēs sētię suę volūtate. Vt vult consulit iubz hortatur.

¶ Mediator. Hic est arbiter ille quē iob desiderat dicēs: vtinā essz nobis arbiter. Augst. Mediator autez inter deum z homines oportebat vt aliquid haberet simile deo· z aliquid simile hominibus· ne per omnia silis boibus longe eēt a deo aut per omnia deo silis longe esset ab hominibus· atq; ita mediator non esset. vꝝ itaq; mediator christus inter mortales peccatores z immortalem iustuz apparuit. Mortalis cum hominibus· iustus cum deo. Ideo christus mediator dei z hominū dictus est· quia inter deum z hominem mortalem est deus homo reconcilians boīem deo. In tantū mediator inquātū homo est. Inquātum autem verbum· non medius est· q; ęqualis deo z deus apud deū z simul vnus deus. Quem neq; nō fieri mortalez oportebat· neq; pmanere mortalē. Mortalis quippe factus nō infirmata verbi diuinitate· ꝫ carnis suscepta infirmitate. Boni autem angeli inter miseros mortales z btīn immortalem medij esse non possunt· quia ita sunt ipsi beati z immortales cum deo: vt nō sint mortales vel miseri cum hominibus. Mali autem angeli quodāmodo medij sunt· quia immortales sunt cum deo· miseri cum hominibus. Sed non sunt veri z boni medij· quia ob hoc se interponit medi⁹ immortalis z miser vt ad beatam immortalitatem transire non sinat. Qui contrarius est mediator bonus· quia z mortalis ad tempus esse voluit· z beatus in ęternitate p sistere potuit· qui non se interposuit· vt ad beatam immortalitatem transire nō sineret. Sed ad hoc se interposuit mortalis z beatus· vt mortalitate nostra transacta ex mortuis immortales· z ex miseris beatos faceret. Alius est ergo medius malus· qui sepat amicos, ali⁹ bonus· qui reconciliat inimicos ihesu christi.

¶ Qui dedit ꝛc. Alia translatio. Qui dedit redēptionez semetipsum pro omnibus testimoniū tēporibus suis·

¶ Et veritate. Aug. Futura: quę est res z merces fidei. Queris mercedem· fides precedat. Credimus enim vt cognoscamus· non cognoscim⁹ vt credamus. Quid est enim fides: nisi credere quod non vides. Fides ergo est· quod non vides credere. Veritas quę credidisti videre.

¶ Ira ad proximū. Disceptatio· ad deum

¶ Non in tortis crini· aut auro ꝛc. Vt bis omnibus vltra perso

† ꝟ ad componendam pacem quasi medius arbiter ꝟ pro omnibus factus homo.

vnus † mediator dei z hominum

ꝟ non enim aliter q̄ per hominē mediat † ꝟ i hoc iudicatur· velle omnes saluare.

homo ihesus christꝰ: † qui dedit

† ꝟ nullum excepit qui vellet

redemptionē semetipsum † pro om

† ꝟ vel cuius rei z testes precesserunt· s· prophete z congruo tempore totum est completum ꝟ Id ē hec res testibus approbata est angelis z apostolis

nibus nobis. † Cuius testimoniuz

temporibus suis confirmatum ē:

ꝟ in qua re predicanda † ꝟ predicator· nomē actꝰ apostolus dignitatis

in quo positus suz ego † predicator

ꝟ quod plus est † z in his q̄ christus dedit se· et q̄ ego apostolus.

z apostolus. † Veritatem dico non

ꝟ in aliqua parte ꝟ cui credi oportet· quia fidem docet z veritatem.

mentior· doctor gentium in fide z

ꝟ futura que est res fidei ꝟ que est finis p̄ceptoz dei † ꝟ quia doctor gentium · vel quia bonum est orare

veritate. † Volo ergo viros orare

ꝟ vbicunq; sint· non solum in ecclesia. † ꝟ ad eterna· non deprimentes ad terrena † ꝟ manꝰ· affectu cordis· qui deum amplectitur

in omni loco: † leuantes puras † ma

† ꝟ odio alicuius. ꝟ vbi tempestas ire· vel hesitatio: non placet deo † ꝟ hesitatione ꝟ ma

nus sine † ira z † disceptatione. Si

nus leuent sine ira z discep. † ꝟ vt humiles audiātur dum orant † ꝟ religione earū orante eas

militer autem z † mulieres † in habi

ne sue moduz z mores occasione mouendę concupiscentię studeant· sed potius per omnia bona opera sint promittentes z indicantes extra pietatem animi.

¶ Quod decet muli. Ambrosius. Quę enim vult audiri inclinare se debet amota a se pompa· vt misericordiam dei prouocet· habitus enim superbus nec impetrat· nec recta de se facit credi.

¶ Mulier in silētio. Orandi officium dixit cōuenire omnibus z quaqualiter z pro quibus z q̄re z q̄ vbiq; orandu z sit. Nunc dicat q̄ docē di officium solis viris ꝓueniat· z quales ad illud debeant ordinari determinat.

¶ In silētio. Aug. Si loquitur· magis ad luxuriam irritatur z irritat.

¶ Docere autem ꝛc. Ambrosius. Ecce nō solum habitum humilem z honestum habere mulierem docuit. Verum etiā autoritatem docēdi ei negauit z subijciendam viro p̄cepit· vt taz habitu q; obsequijs sub potestate sit viri ex quo trahit originem.

¶ Adam non est seductus. Augustin⁹. Cum enim p̄uaricatorem dicat apostolus in similitudine p̄uaricationis adę. Seductum tamen negat· vnde z interrogatus non ait: Mulier seduxit me· sed dedit mihi z comedi. Mulier vero ait: Serpens seduxit me. Hanc autez seductionem p̄priē appellauit apostolus· p

† ꝟ non attrite frontis vt meretrices. † ꝟ mentis.

tu ornato cuz † verecundia z † sobri

† ꝟ alijs virtutib⁹ cū verecūd. z sobriet. † ꝟ crispis ornantes se. vel in tortis auro vel argento non or

ctate † ornantes se · z non † in tortis

nantes se.

crinibus· aut auro· aut margaritis

ꝟ non ornantes se † ꝟ que extra morem patrie. † ꝟ Sed per opera sint promittentes z indicantes extra pietatem animi· quod decet mulieres. vel ornantes se per opera quod decet mulieres promit

vel veste † preciosa: † sed quod decz

tentes pietatem

mulieres promittentes pietatem p

† ꝟ orare cum viris ē commune· sed non loqui· potius. † ꝟ nichil interrogans.

opera bona. † Mulier † in silentio

ꝟ quod ignorat ꝟ non erecta z huiusmodi ꝟ in

discat cum omni subiectione. Do·

ecclesia ꝟ virum

cere autem mulieri non permitto ·

† ꝟ aliqua prelatione spirituali † ꝟ Etsi in suo seru· vt in claustro

neq; † dominari † in virum: sed esse

ꝟ vt non cum vicina confabuletur.

† ꝟ ordo creationis ostendit q̄ mulier viro subdi

in silētio. † Adam enim primus for

ta sit

matus est· deinde eua. Et adaz nō

ꝟ eo modo quo mulier. ꝟ consensu.

est seductus: mulier autez seducta

ꝟ hec si dominarē facilius seduceret ꝟ actu ꝟ · i· preuaricari fecit † ꝟ in ecclesia nō debz mulier docere· sed inde augmentum salutis habet · si filios quotidie instruendo generat deo· vt maneant i fide et dilectione

in p̄ęuaricatione fuit. † Saluabit

quam id quod suadebatur cum falsum esset verum putatum est· scilicet· q̄ deus lignum illud ideo tangere prohibuerit: q̄ sciebat eos si tetigissent · sicut deos futuros· tanq; eis diuinitatez inuideret· qui eos homines fecerat. Sed etiam si virum propter aliquam mentis elationem· (quę deū interoruz scrutatorez latere non poterat) solicitauit aliqua experiendi cupiditas cum mulierem videret accepta illa esca non esse mortuam· non tamen cum arbitror si iam spuāli mente p̄ditus erat· vllo modo credidisse qđ dyabol⁹ suggerebat. Jō ait. Adam non est seductus prior· nec in eo in quo mulier· vt illud crederet verum. Eritis sicut dij· Sz putauit vtrumq; fieri posse vt z vxori morem gereret· z per pœnitentiam veniam haberet. Minus ergo peccauit· qui de pœnitentia z dei misericordia cogitauit. Postq; enim mulier seducta manducauit· ei q; dedit vt simul ederet· noluit eam contristare quam credebat sine suo solatio contabescere· z a se alienatam omnino interire· non quidē carnali victus concupiscentia· quam nondum senserat: sed amicabili quadam benuolentia· qua plerunq; fit· vt offendatur deus · ne offendatur amicus· quod eum facere non debuisse diuinę sententię vltio īdicauit. Ergo alio quodam modo etiam ipse deceptus est. Inexpertus eī diuinę sententię in eo falli potuit· vt venīale crederet commissum. Sed dolo illo serpentino· quo mulier seducta est· nullo modo illum arbitror potuisse seduci.

¶ Saluabitur autem. Et si mulier fuit causa peccati· tamen saluabitur· non solum virgo z continens: sed etiam nupta· etsi nunq; ab opere nuptiarum cessans· ꝫ per generatōnem filioz incedens· ab hoc mundo exierit si permānserit in fide z dilectione z sanctificatōne· vt pręter propriū vir alterū nō cogscat. Cum sobrietate· id est· temperantia· vt proprio etiam viro temperate vtatur.

¶ Videtur ex his verbis obesse mulieri · si vel filios non habuerit· vel si quos habuerit in bonis operib⁹ permanere noluerit. Sed alibi dicit apls

Beatiór erit sine virgo sine vidua si sic permanserit. Vnde potest intelligi cum ait. Saluabitur mulier per generatōnem fili occultę rei mysterium figurasse vt scilicet filij mulieris sint bona opera carnis quę maxime in officijs misericordię frequentari solent opera vero misericordię nil prosunt sine paganis sine iudęis qui christo non credunt sine quibuscunq; hęreticis z sasmaticis vbi fides z dilectio z sobria sanctificatio non inuenitur. Et ideo addit. Si permāserint. Alioquin si ad litteram accipiatur quasi ina ne ē quod ait: Saluabitur autez per filiogenerationem. Nonne z continens? nonne magis z virgo? Sed mulier typus est carnis adam rationis quę volat ad deum vt passer ad domum. Caro generat filios id est opera quę tamen non prosunt paganis z huiusmodi nisi tantum ī fide z dilectione. Hęc ē turtur quę ponit pullos ī nido id est ī vnitate ecclesię hęc ē quę p̄mo seducitur z seducit virum.

C. III.

Si quis episcopatū desiderat bo. op. desi. Hieronimus ad oceanū. Opus: non dignitatē laborem: non delicias nō crescere fastigio ß humilitate decrescere vt fiat seruus z minister dominus propter christum vt etiaz intermissa rachele decora facie sed non relicta cum iacob ītret ad lyam oculis lippam. Et de monte cum moyse descendat ad campos z de ocio contemplationis ad laborem actionis. Nō enim sic esse quisq; debet ociosus vt ī eodem ocio vtilitatez non cogitet proximi nec sic actuosus vt cōtemplationem non requirat dei. Jn ocio ñ iners vacatio delectare debet ß vel inquisitio vel inuentio veritatis vt in ea quisq; proficiat z quod inuenerit alteri ne inuideat. In actiōe vero non amandus est bonor in hac vita siue potentia quia oīa sunt vana sub sole sed opus ipsum quod per bonorem z potentiam fit sic recte et vtiliter fit s. vt valeat ad salutem subditorum. Vnde. Si quis episcopatū desi bo op desi. Exponere voluit quid sit episcopatus quia nomen ē operis non bonoris. grecū enim est z inde ductum vocabulum q̄ ille qui p̄ficitur illis quibus p̄ficitur superintendit curam illorum scilicet gerens. Scopos enim intentio est epy supra. Jnde episcopus latine superintendens dicitur vt intelligat se non esse episcopum qui p̄esse dilexerit non prod esse. Episcopatus enim est super suam z aliorum vitam intentio. Jta q; a studio cognoscendę veritatis nemo prohibetur quod ad laudabile p tinet ocium. Locus vero superior sine quo regi populus non potest etsi teneatur z administretur vt decet indecenter appetitur. Jdeo in ocio cogitāda est vtilitas proximi in actione requirenda est contemplatio dei. Ocium sanctum quęrit charitas veritatis: negocium iustum suscipit necessitas charitatis. Quam sarcinam si nullus imponit; vacandum est veritati. Si imponitur: suscipienda est propter necessitatem charitatis. Sed nec sic deserēda est delectatio veritatis ne subtrahatur ipsa suauitas z opprimat ista necessitas. Irreprehensibilem. Idem quod ad tytum: sine crimine. Res pene contra naturaz: vt sine peccato. Sz talis eligatur cuius comparatione ceteri grex dicantur. Unius vxoris virum. Id est monogamum post baptis. Si enim z ante coniugem habuit quę obierit: non ei ī putatur cui prorsus nono nec stupra nec alia quę ante fuerunt iam obsunt

autem per filiorum generationem
ſ dei et p̄mi
si permanserint in fide et dilecti-
† ſ quam in baptismo perceperunt. ; ſ temperantia contra estum vitiorum.
one † z sanctificatione ; cum sobrie-
tate.

C. III.

ſ vir potest p̄esse z determinat ḡs qui desiderat opari z p̄desse multis non superbe dominari: si irreprehensibilis ēc.

Fidelis sermo

si quis episcopatum desiderat: bo
ſ vt bene operari possit
nū opus desiderat. Oportet enim
ſ non obnoxium reprehensioni
episcopum esse irreprehensibilem
vnius vxoris virum sobrium pru
ſ in omnibus agēdis † ſ habitu z gestu ; ſ verecundum ; ſ qui in hoc ante consueuerit
dentem † ornatum ; pudicum † hospi
† ſ qui habet gratiam docendi . ; ſ qui hoc agat frequenter
talem † doctorem non ; vinolentum
† ſ ita irascibilem z perturbati sensus vt percutiat qui debet esse patiens. ; ſ qui modum animi seruet.
non † percussorem: sed ; modestum.
ſ qui hoc soleat ſ qui facile a iusto deuiaret
non litigiosum non cupidum sue
† ſ ne imitent filios heli qui in vestibulo templi cum mulieribus dormiebant z religionem predaz putantes quod in hostijs erat in suas delitias cōuertebant ſ sic
domui bene p̄positum † filios ha
bentem subditos cum omni casti-
† ſ minori de qua familiariori cura
tate. Si quis autez † domui sue be

† ſ masori vbi tot z alient quasi nullo modo.
ne p̄esse nescit: quomodo † ecclię
dei diligentiam habebit? Non ne-
ſ non rudem † ſ quare ; ſ p̄e ceteris dignorem se putans quasi eo egeat religio
ophitum: † ne in ; superbiam elatus
in iudiciuz incidat dyaboli. Opor
tet autem illum z testimonium ha
ſ non solum a fidelibus
bere bonum ab his qui foris sunt
† ſ Contemptum apud infideles vel fideles z sic in odium z in alios dyaboli laqueos
vt non † in opprobrium incidat et
† ſ nisi episcopos pro presbiteris acciperet non de eis intermitteret descendēs ad dyacones
laqueum dyaboli . † Dyacones si-
ſ oportz esse † ſ vt qui seminat discordias
militer pudicos † non bilingues.
† ſ quod est emere z pluris vendere
non vino multo deditos † non tur
† ſ vt qui frequenter hoc agunt ; ſ Sciant quod de fide alijs occultum est
pe lucrum † sectantes : ; habentes
ſ manentes.
mysterium fidei in conscientia pu
† ſ non ait simpliciter bi sed ait. Et bi in hoc innuit z episcopos esse probandos
ra. † Et hi autez probentur primū:
ſ tales inuenti ſ scilicz.
z sic ministrēt nullū crimen haben
† ſ ordinandorum que si male et meretrices fuerint viri eis regendis necessarij tollendi non sunt ab eis.
tes. † Mulieres similiter pudicas
non detrahentes: sobrias fideles
ſ dictis et factis ; ſ etiam † ſ quam deus decreuit homini cum qua benedicitur quod non cum secunda
in omnibus. ; Diacones sint † vni
uxoris viri: qui filijs suis bene p̄e
† ſ quia tales bene ministrabunt et qui bene ministrauerint quasi ne cui sit hoc graue
sint z suis domibus. † Qui enim

Sobrium. Ministri templi prohibētur vinum z siceraz bibere ne ebrietate grauentur corda eorum z vt sensus vigeat semper z tenuis sit. Prudentem. contra eos qui sub nomine simplicitatis excusant stulticiam sacerdotuz. Ornatum vel virtutibus vel motu z incessu habitu z sermone cōmuni. Doctorem. Quia innocēs absq; sermone conuersatio quantuz exemplo prodest; tantum silentio nocet. Naz latratu canum z baculo lupi sūt arcendi. Vnde. Maledictus canis non valēs latrare. Non vinolentum. Hieronimus. Quia venter mero ęstuans cito despumat in libidinem. Noe ebrietate nudauit femora. Loth quē sodoma non vicit: vina vicerunt. Non percussorem. Vt cum sequatur qui dorsum posuit ad flagella ihesu p̄m Non litigiosum. Nichil est imprudentius arrogantia rusticorum qui garrulitatem autoritatem putant z parati ad lites: in subiectos timidi intonant. Non cupidum. Vt apostoli nihil p̄ter victum et vestitum quęrens. Domui sue bene p̄epo. Nō vt opes augeat. sed vt quod populis p̄cepturus est. prius a domesticis exigat. Non neophitum. beri catbecuminus hodie pontifex beri in theatro hodie in ecclesia vespere in circo hodie in altario diuum fautor bystrionum nunc consecrator virginum. Ne in superbiam elatus. Nescit momentaneus sacerdos humilitatem modos personarum vel se contemnere non ieiunauit non fleuit non se correxit non pauperibus eroganit. In arrogantiam quę est ruina dyaboli incidūt qui puncto horę necduz discipuli fiunt magistri. Oportet autē illum z testimonium habere ꝛc. Hęc clausula congruit principio q̄ irreprehensibilis sit non soluz a domesticis sed ab alienis iudęis gentibus hęreticis vt qui religioni detrahunt iure eius detrahere non audeant

Non turpe luc. Haymo. Turpe ē huic professiōi ḡstibꝫ studere.

Nullū cri. Aug. Crimē ē pccm̄ gue accusatōe z dānatōe dignissimū

Mulieres similiter. Ambro. Cum sanctū p̄cipit creari epm̄ z diaconū plebē ñ disparē vult eē etiā in īfimo ḡdu mulier vt munda sit ecclia ß occasiōe horę hore catbapbrige dicūt diaconas debere ordiari qđ est

Diacōes. Pꝰ inpositoz d mlieꝫ itez de diacōis dic ꝯ auctoritatē

205

Ecclesia. Vocatio ad vnius dei cultum.

Columna veritatis. In se bñ sustinens veritatem·ne corruat·licet tribuletur.

Sacramentum dicit res occulta. Idē z mysteriū. Sacrāmentum ḡ appellatur ḃ verbū patris·qđ in natura deitatis vel diuinitatis ī qua pūi est ēgle inuisibile manet. Et ḃ sacram ētum ē pietatis ·i· totiꝰ sanctę religionis z verę culturę·z iō cautiꝰ seruāda ē eccl̄ia

Magnum·qz magnitudinis eiꝰ nō est finis. Et manifeste magnum·qz apparuit p prędicatōez z p multa miracula

Manifestatū in carne. Sacrāmētum qđ est chriſtꝰ ī carne dic̄ māifestatū. Natꝰ enī bō filiꝰ dei·q in secreto erat apud deū ope z p̄dicatiōe declarauit se creaturę

Apparuit angelis. Nō in deo tm̄ in notesc̄it angel' qđ abscōditū ē·ḃ z hic appret eis· cum efficitur at qz propalatur

Qui priꝰ visus humilis deuicta morte ī maiestate appuit: vt agnoscētes angli mysteriū qđ prius latuit declaratū in carne· genu illi flectētes q̄i do grās agāt: qz didicerāt veritatem.

In mundo Ut pfidia mundi veniā erroris mereri non possit Sicut dñs dicit de iudeis. Si nō venissez z locutus eis fuissez pecnō habentes. Ꝛc.

C. IIII.

Spūs autem manifeste. Quę sibi futura spūssanctꝰ revelauerit ad instructōnē z cautelā eccl̄ię non tacet: dicēs futuros pestiferę doctrę viros· vt ḡmōita eccl̄ia sit solicita· ne ab hmōi hōib; circūueniat'·q· ita ē digna domꝰ dei·ḃ spūs mañ·d·Et iō pro eius sublimitate ne curā deponas

Cauteriatam. Cauterium est ferrū a cauendo dictum

Acibis. Quasi ūmūdis·nō cā corpalis castigatōis, Quos de·cre· Hęc doctrina sanctorum·illa dęmoniorum,

ſ vt epi fiant
bene ministrauerint· graduꝫ sibi
ſ excellentiorem ſ vtilez hōib; ſ glorie eterne
bonum acquirent: z multā fiduciā
ſ z hoc per fidem† ſ Etſi spero venire ſ a
in fide q̄ est in chriſto ihesu. † Hęc
deo necessaria
tibi scribo fili timothee sperās me

venire ad te cito. Si autem tarda·
† ſ volo·ī· ſ tamen ſ interim·ī· ſ secūm diuersitates singulorum
uero† vt·ī·sciaſ·ī·quomodo oporteat
ſ ideo caute agendum
te in domo dei conuersari quę est
ſ tanto cautius ſ quia multi ibi sunt† ſ z ita in illis vita·ī· ſ quod patet·quia tot pro chriſto sustinet·ī· ſ fulcimentum iam nutantibus ruituris.
ecclesia dei† viui: ī colūna z ī firma·

mentum veritatis. Et manifeste
ſ in ecclesia·ideo cautius seruanda causa religionis†. ſ chriſtus secundum deitatem ꝺz occultus
magnum est pietatis† sacramentū
ſ inuisibile in se† ſ ecclesie·ne sit ei negligens·p qua tantum fecit·ī· ſ assumpta ſ Id est· operibꝰ z virtute in carne ostensis claruit quis essz qui erat in carne
quod† manifestatum est ī in carne·
ſ Sāctus z iustus ostensus est ·quia de spiritu sāctu concepꝰ † ſ quod etiam.
z iustificatum est in spiritu: † appa
ſ qui ex eo profecerunt† ſ ecce item magnū sacramentum
ruit angelis·† prędicatum est genti
ſ manens † ſ de hac
bus·creditum est in mundo·† assū
mortalitate† ſ Super omnem creaturam· habēs nomen quod est super omne nomen.
ptum est in† glozia.

C. IIII.

Spiritus autez
† ſ mihi in corde† ſ contra que amplius modo prouidendum vel vigilandum est.
manifeste† dicit: quia ī nouissimis
† ſ vnde. nisi venerit discessio·primum·ī· ſ notabiles
temporibus† discedent ī quidam a
ſ quasi cupide† ſ quia ī illis maligni spiritus loquentur
fide: attendentes † spiritibus erro
† ſ non quidem hominum·sed. ſ hoūm·demonia habentium.
ris·z doctrinis † dęmoniorum in
ſ Simulatione·vel simulata religione vt magis decipiant.
hypocrisi loquentium mendaciuꝫ
ſ adustam igne male consc̄ientie·z signo mendacij aperti notabilez·vt omnes caueant ſ corruptā prauā cogitatione
z cauteriatam habentium suam cō
† ſ hoc scilicet ſ Id est·a nuptijs abstinere· quas dicunt esse institutas a malo autore
scientiam† prohibentium nubere:
ſ z precipientium† ſ non vt illi mentiuntur princeps tenebrarum
abstinere a cibis† quos deus crea
ſ vt homo propter quem omnia· percipet· z inde gratias ageret
uit ad percipiendum cum gratia
† ſ qui bene credunt de cibis· z qui quod credūt intelligunt·quod non omnes
rum actione† fidelibus: z his qui

ſ hāc scilicz.
cognouerunt veritatez. Quia om
† ſ a sua natura ſ animalia quedam dicta fuerūt immunda·non natura·sed significatione.
nis creatura dei† bona est: z nichil

reūciendum quod cum gratiarum
† ſ Solet percipi·ī· ſ ne diabolus per eū noceat
actione † percipitur. ī Sanctifica
ſ filium per quem creauit pater.
tur enim per verbum dei z oratio
† ſ q̄ dixi de creaturis z nuptijs·ī· ſ ante· vel publice
nem. † Hęc ī proponens fratribus
ſ re z opinione.
bonus eris minister chriſti ihesu:
ſ qui bene potes quia. ſ ab alijs.
enutritus verbis fidei z bonę do
ſ in moribus† ſ ab infantia ſ etiam tuo studio. ī ſ vbi nec aptitudo
ctrinę quam† assecutus es. ī Ine
† ſ vel inanes·sine fructu·z si ibi ratio videat vt i legalibus ſ quas solent anus narrare
ptas autem z† aniles fabulas deui
† ſ non sufficit illa vitare·nisi vera confirmet· addit·exerce·quasi·illa propone fratribus·sed·ī· ſ ad cultum z religionem omnipotentis dei z ad opera misericordie
ta: z† exerce teipsum ad ī pietatem.
ſ de pietate moneo·ideo† ſ frena carnis ſ i qua te fatigas·ī· ſ vt vitatis vitijs careat pena.
Nam† corporalis exercitatio ī ad
ſ quando saluti omnium studet.
modicum vtilis est: pietas autem

ad omnia vtilis est· promissionem
ſ vt hic bonis abundet spiritualibus z temporalium sufficientiam habeat
habens vitę quę nunc est z futurę.
ſ verax † ſ Et iste de pietate.·ī· ſ quia vtilis.
Fidelis † sermo: ī z omni acceptio
† ſ quod in me ostēdo ſ in hoc q̄ pietas habz p̄missionem vite huius z future·ī· ſ scilicz apostoli
ne dignus. † In hoc enim ī labora
ſ opprobria patimur.
mus z maledicimur: quia speramꝰ
ſ sicut promisit deus qui dat vitam. † ſ qui solē suum oriri facit super bo·z·m· ſ qui cū iumentis saluat carnales
ſ vel o ſ vel o.
in deum viuum: † qui est saluator
† ſ hic z in futuro·secundum corpus z animam
omnium hominum·marime † fide
† ſ Scientibus·ī· ſ vt fabulas vitēt·z se exerceāt ·ī· ſ nescientes. † ſ ita mature·q̄ nemo
lium. † Hęcipe ī hęc z ī doce. † Ne

mo adolescentiam tuā contemnat
ſ vt videtes tuam conuersatiōem exemplo tui p ficiant† ſ vt tuo exemplo loquant.
sed exemplum esto fidelium† in ver
ſ honesta ūer alios ſ dei et primi.
bo·in conuersatione·in charitate·
ſ mentis et corporis ſ vt hoc possis
in fide·in castitate. Dum venio· at
† ſ post lectionem ſ iam volentium ſ nesci
tende lectioni † exhortationi z do
centium † ſ qz ad hoc ꝓstitut? ſ episcopaꝰ
ctrinę. Noli negligere gratiaꝫ quę
† ſ ne ergo facias eam irritam·ne inobediens sis his quibus caput inclinasti. ſ scōm electionez·in qua ex preteritis videtur dicere qualis futurꝰ sit.
ī te est: quę ē tibi data per † prophe

tiam cum impositione manuum

Sanctificatur Sāctus fit cibꝰ z salubris·nō noxius animę vel corpi·verbū sanctificat· oratio impetrat dyabolꝰ vero per cibū temptat.

Nam corporalis exer: Dat intelligi qđ vigilijs ieiunijs oōnibus·z bonis opibus se exercebat: nō a deo intentꝰ opib; mīę

Pietas. Quę operatur bona fratribꝰ valet ad promerendū deum.

Uitę quę nunc est. Habēs hic diuitias z gloziaꝫ·in futuro vitam ęternam. Vñ. Leua eiꝰ sub·c·m·z dextera·i·a·m·vñ etiam. In dextera eius anni vitę·in sinistra diuitię z honor. Et domin' ī euangelio. Accipietis ī hoc seculo centies tātū id est·multiplicatōnez diuitiaꝝ z glorię·z in futuro seculo vitā ętернaz. Dis summa disciplinę nostrę in misericordia z pietate ē·quā sequens si lubricuz carnis patitur vapulabit Si quis autem·solum exercitiuz corporis habuit· perennes pęnas patietur.

Dręcipe hęc et doce·Monet euz vt profectus eius per omnia exemplū esset alijs vt in adolescente mirabilis videretur z grauis disciplina· vt actꝰ eius excusarent·z non quasi iuuenis·sed quasi senior haberet·z erubescerent maiores natu si non exhiberent se iuxta formaz huius cōuersatione z moribus graues.

Prophetiam: Vocat inspirationez sanctiſpiritus·per quā ꝓsciebat quid de hoc z de ęteris essz actur? Ideo ait. Quę data ē tibi per prophetiam quia spiritu reuelante cognouit apostolus timotheum esse dignuz episcopali honore.

† Ambrosius. Propbetia est qua eligitur· quasi doctor futurus idoneꝰ. Manus impositionis verba sunt mystica·quibus cōfirmatur ad hoc opus electus·auctoritatem accipiens teste consc̄ientia sua· vt audeat vice domini sacrificium deo offerre.

¶ Presbiteri. Pro presbiterorū · qr minus tribus esse non possūt · Et vocat p̄sbiterum episcopum · vel quia vnus manuz imponit ceteris assentientibus. ¶ Vel presbiterij quia presbiterium est causa cur man⁹ imponant · vel quia impositio manuuz p̄sbiterium dat ordinato.

C. V.

¶ Ne increpaueris. Ne indigne ferēs se a minore correctum magis exasperetur q̄z proficiat.

¶ Ut fratres. Vt videntes se amoris cā commoneri facilius se corrigant

¶ In omni castitate. In alloquio iuuenculārum recte inuenis decastitate admonet.

¶ Quę uerę uiduę sunt. Hiero⁹. Hoc est quę omnium suorum auxilio destitutę sunt · z quę manib⁹ suis laborare non p̄nt quas paupertas debilitat · etasq̄ conficit · q̄ bus de⁹ spes est · z omne op⁹ oratio. Ex quo intelligi datur adolescentulas viduas exceptis his quas excusat infirmitas vel suo labori · vel liberorum ac propinquorum ministerio delegari · non recipiendas. Honor autem in presentiarum · vel pro elemosina vel pro munere accipitur: vt illud presbiteri duplici honore digni habeantur maxime quia laborāt in verbo z doctrina. Et in euangelio dominus disserit mandatū legis · in quo dicitur. Honora patrem · non in verborum sono · qa inopia parentum cassa potest adulatione frustrari · ꝫ in victus necessarijs ministrandis debere intelligi. Jubēte enī deo vt filij alerent parentes pauperes · et

† ſ predicta ad officium tuum pertinētia ſ quia ad hoc electꝰ ¦ ſ Id ē · hec exequere assiduo actu

presbiteri. † Hęc meditare ¦ in his ſ vt nullus ignoret te omnibus proficere.

esto: vt profectus tuus manifestus ſ vt ꝓficias † ſ qualiter viuas

sit omnibus. Attende tibi † z doctri

z doceas. ſ que tibi z alijs valent.

nę: insta in illis. Hoc enim faciēs ſ duplex merces

z teipsum saluum facies: z eos qui

te audiunt.

C. V.

† ſ Etsi instandum · tamē cum discretione ſ etate vel moribus

Seniorem ne

† ſ pro etatis honore ¦ ſ vt faciius suscipiat. potest enim vereri ne post corripiatur. Senior tamen stultus vehementer est increpādus vt ait gregorius.

increpaueris: † sed † obsecra vt pa

† ſ cum affectu dilectionis. ¦ ſ vt muti sermōe doceantur z sic honorifice proficiant

trem. Iuuenes † vt fratres · † anus ſ vt promptę possint bone conuersationis suscipere disciplinam.

vt matres: iuuenculas vt sorores

ſ vt nec nutus contra eas fiat † ſ sumptibus ecclesie sustentando · z solatijs fouendo

in omni castitate. Viduas † hono

ſ Sicut viro · ita ab amore mūdi destituter † ſ ñ

ra: quę verę viduę sunt. † Si qua

tamen omnes · sed. Si qua.

autez vidua filios aut nepotes ha

ſ In quo probabitur vt demuz digna sit vidua ecclesie nuncupari. preire enim debent merita vt debitus honor tribuatur.

bet: discat primum domum suam

pie regere: z mutuam vicem redde

ſ qui eam aluerūt

re parētibus. † Hoc enim acceptū † ſ parunlos regere ſ non solū in ecclesia seruire

† ſ Que vero z vera est z desolata · i · non habens domū · sperz ꝛc · i · recipiatur ī ecclesia z instet. Nā

est coram deo. † Quę autez vere vi

si aliter: mortua est · z sit irreprehensibilis · vel est † ſ hoc est sperare debet ſ vel rat.

dua est z desolata † speret in deum:

diffinitio vere. quasi · veram recipe. hec autem est ſ vel at. † ſ pro remotione totius mali. ¦ ſ pro adeptione bonorum

z instet † obsecrationibus z ¦ oratō

vera. Que vera est sperat et instat · nam alia non ·

ſ instat

nibus nocte ac die. Nam quę de

et hoc est. Nam que. Et his precipe vt non sint in

ſ mūdi ſ ꝑmuni uita ſ in anima

licijs est viuens: mortua ē. Et hoc

delicijs · et vt sint irreprehensibiles.

ſ uiduis ſ qr iam non in eis occasio mundi

precipe: vt irreprehensibiles sint.

ſ uera uidua si habet domum regat: si autez hoc negligit

Si quis autem suorum z maxime

ſ Qui tam domestici ut parentes filijs · uel parētibus filij ſ ut sunt parentes · fratres et hmōi.

domesticorum curam non habet ·

† ſ operibus · etsi non uerbis · quia proximum nō diligit ¦ ſ quia hic nondum ueritatem nouit · uel promisit

fidem † negauit: z est ¦ infideli dete

ſ uera z desolata eligatur · sed huius etatis ꝛc

ſ vel eligitur

rior. † Vidua eligatur nō minus se

ſ vbi extinctus fomes libidinis † ſ propter supradictum sacramentum.

xaginta annorum · quę fuerit † vni⁹

viri vxor · in operibus bonis testi

ſ fideliter.

monium habens · si filios educa

ſ pauperes † ſ predicatorum quos tunc recipere fuit periculosum

uit · si hospitio recepit · si † sanctorū

ſ in carcere vel huiusmodi.

pedes lauit · si tribulationem pati

ſ quid p singula

entibus subministrauit: si omne o

ſ hūiliter. † ſ quarum sanguis feruet

pus bonum subsecuta est. † Adole

scentiores autem viduas deuita.

ſ quia hoc sepe contingit † ſ post votum continē tie luxuriose uixerint · in cibis z alijs ¦ ſ quasi tūc non sit peccatum nubere

Cum enī † luxuriatę fuerint · ¦ ī chri

ſ non dico nubunt. ſ pro fracta

sto nubere volunt: habentes dam

fide voti † ſ Id est · votum · vel in voto violato: baptismi fidem ¦ ſ volendo etiam.

nationem · quia † primā fidem ¦ irri

ſ cum predictis malis

tam fecerunt. Simul autem z oci

osę discunt circumire domos · non

solum ociosę · sed z verbosę z curio

ſ religioni nocentia. ſ turpia

sę: loquentes quę non oportet.

ſ ne hec contingant † ſ quod bonū est ¦ ſ Et hoc item bonum

Volo ergo iuniores † nubere · ¦ fili

ſ item bonum ſ quare

os procreare · matresfamilias eē:

hoc ſ Et sic † ſ infideli · cui gratū est de nobis male loqui

nullam occasionem dare † aduersa

ſ id est. maledicendi. ſ volo ita ſ qr

rio maledicti gratia. Jam enim q̄ ·

ſ post votum

daz conuersę sunt retro post satha

ſ et huiusmodi non sunt recipiende · sed ſ iuuenes.

nam. Si quis fidelis habet vidu

ſ que necessaria sunt † ſ quasi · si aliunde nō haberent · ecclesia daret eis · non tamē reciperētur.

as · subministret illis: † z non graue

tur ecclesia · vt his quę verę viduę

¶ Desolata sperat. Videns ex nulla parte se habere suffragium · toto animo ē devota deo · de quo solo sperat auxilium vitę z salutis

¶ Quę in deliciis. Genus est imposturę honorem viduę habere velle · z non obsequi deo · z aliud agere · aliud profiteri · cum profiteatur religionē.

¶ Curam. Cura impendenda parentibus⁹ vt ihesus matrē iohānī commēdauit.

¶ Pedes lauit. Augustin⁹. Faciamus hec inuicem humiles · qđ humilr fecit excels⁹ Magna est in hoc cōmendatio humilitatis Et faciunt hoc sibi inuicem fratres etiā ipso opere visibili z q̄ manu non faciunt: corde faciunt. Multo autez melius est vt etiaz manib⁹ fiat. Nec hoc dignet⁹ quod fecit christus facere christianus qui ad pedes inclinat⁹ ei in corde excitat⁹. vel si iam est: confirmatur humilitatis effect⁹.

¶ Denita. Jdē vota castitatis earuz · nō vsq̄ adeo cures · vt eas ecclesię alimonijs sustentandas suscipias.

¶ Ambrosius. Prohibet adolescentulas viduas in hac suscipi professione Lubricę enim ętati facile credi non debet

¶ Habentes dā nationem ꝛc. Augustinus. In coniugali quippe vinculo si pudicicia cōseruetur · dānatio nō timetur. Sz viduali continentia z virginali excellentia virtus muneris amplioris expetitur · qua expetita et electa et voto oblata · iam non soluz capessere nuptias · sed etiam si non nubatur nubere velle damnabile. Nouentibus enim virginitatem vel viduitatem non solum nubere · sed z velle damnabile est. Omnis huiusmodi similis est vxori loth quę retro aspexit.

¶ Primā fidem. Augustinus. Etsi non nubendo: tamē volendo · nō quia nuptię damnentur · sed fraus propositi · z fracta fides voti damnatur z voluntas quę a proposito recedit damnabilis est · siue nuptię sequantur siue nō.

¶ Cōuersę sunt retro. Augustinus. Ab excellenti illo vidualis vt castitatis virginalis ꝓposito in posteriora respiciendo ceciderūt z interierūt.

¶ Presbiteri. Pro presbiterorū · qr minus tribus esse non possūt · Et vocat p̄sbiterum episcopum · vel quia vnus manuz imponit ceteris assentientibus. ¶ Vel presbiterij quia presbiterium est causa cur man⁹ imponant · vel quia impositio manuuz p̄sbiterium dat ordinato.

C. V.

¶ Ne increpaueris. Ne indigne ferēs se a minore correctum magis exasperetur q̄z proficiat.

¶ Ut fratres. Vt videntes se amoris cā commoneri facilius se corrigant

¶ In omni castitate. In alloquio iuuenculārum recte inuenis decastitate admonet.

¶ Quę uerę uiduę sunt. Hiero⁹. Hoc est quę omnium suorum auxilio destitutę sunt · z quę manib⁹ suis laborare non p̄nt quas paupertas debilitat · etasq̄ conficit · q̄ bus de⁹ spes est · z omne op⁹ oratio. Ex quo intelligi datur adolescentulas viduas exceptis his quas excusat infirmitas vel suo labori · vel liberorum ac propinquorum ministerio delegari · non recipiendas. Honor autem in presentiarum · vel pro elemosina vel pro munere accipitur: vt illud presbiteri duplici honore digni habeantur maxime quia laborāt in verbo z doctrina. Et in euangelio dominus disserit mandatū legis · in quo dicitur. Honora patrem · non in verborum sono · qa inopia parentum cassa potest adulatione frustrari · ꝫ in victus necessarijs ministrandis debere intelligi. Jubēte enī deo vt filij alerent parentes pauperes · et reddere beneficia senibus quę parunli acceperant · scribę z pharisęi econtrario docebant filios ne parētibus crederēt · d. Corban hoc est donum quod altari pollicitus sum · z in templi dona promisi · si tu a me acceperis cibos vertetur in tuum refrigerium · atqz ita fiebat vt egentibus patre z matre sacrificium offerrent filij: quod sacerdotes z scribę consumerent.

¶ Parētibus. Parentes sunt ijdez qui superius filij z nepos. vnde et in mundana lege parens parenti iubetur per graduz succedere · Quib⁹ mutuam vicem reddimus · cum a patribus educati sumus · alios pari lege nutrimus.

¶ Qui bene pre sunt. De honore prē sbiteroꝝ ħ agit ·q· Illud qđ dixi de viduis obserua. Et hoc etiaꝫ ꝑcipe ð̄ presbiteris· vt presbiteri q̄ bñ pręsunt vita ꝛ doctrina digni habeantur

¶ Duplici hono re. Boni enī dispēsatores ꝛ fideles·non solum honore sublimi ꝑ uenīri debēt· ꝫ ꝛ terreno· vt non contristent indigentia sumptuum ꝛ gaudeant obediētia spūalium. Instantioꝝ enī fit·si nō bīlientur inopia· ꝛ crescit in illo autoritas cuꝫ videt se etiam in pręciū laboris sui fructū percipe·non vt abūdet· ꝫ vt nō deficiat. Tanta enī merces dēt cē euangelizā ti regnum dei· vt non cōtristet nec extollat.

¶ Aug⁹. Necessitatis ē accipere· charitatis ꝑ bere· non tamen vena le est euangelium vt ꝑ bis prędicetur· ꝫ pro ęternis. Si enī sic venunt magnā rē vilī vē dūt. Accipiāt ergo sustētatōnez necessitatis a populo· mercedē dispēsatōis a dño. Nō enim a populo reddit q̄ merces illis·qui sibi in charitate euangelij seruiunt· ꝫ tm̄ dispēdium dat·in quo vt possint laborare pascātur

¶ Aduersus presbi. Solet q̄ coꝛripit nō amari. Et ideo habita occasiōe facile accusatur. Contra ꝫ monet dicens.

¶ Coraꝫ oībus. Aug⁹ de verbis dñi. Aliquando debes coꝛripere peccātez inter te ꝛ ipsum solum· vt dñs in euangelio· aliqñ coram omnibus· vt cęteri timeant. Illud quā do in te peccauit·i· qñ tu scis ꝙ peccauit· tūc secreto· ne non sis coꝛrector· ꝫ proditoꝛ· vt ioseph de maria solus suspicans adulterium. Quando autem palam peccatur: palam arguendum est.

¶ Testor corā deo. Deus sit michi testis· ꝙ animam meam saluaui tibi caue.

¶ Neqꝫ cōicaueris. Aug⁹. Firmissima veritas hoc habet ꝙ non nisi consensione intelligenda est communicatio peccatoꝝ· quā erat aposto lus·qua quis peccatis alienis communicat si ea palpat· ꝛ cum possit coꝛripere ꝛ coꝛrigere negligit.

¶ Noli adhuc a· ꝛc. Quia castitatez admonuit· hac occasione immoderatam abstinentiam prohibet· quam ipse inierat.

¶ Ambrosius. Nunc speciale consilium dat ei vt seipsuꝫ salubri regat

† ſ illud qđ habet ecclesia † ſ hec etiam precipe de presbiteris

sunt † sufficiat. † Qui bene pręsunt

† ſ spiritualiter obediendo · ꝛ exteriora submini strando † ſ subdit⁹.

presbiteri· † duplici honore † digni

habeantur: maxime qui laborant

ſ exhortatōne·scientibus † ſ nescientibus † · ſ de exteriori honore probat.

in verbo † ꝛ doctrina. † Dicit enim

† ſ · i· non prohibebis sumere necessaria ſ vel nō infrenabis.

scriptura: † Non alligabis os boui

† ſ Item dominus in euangelio. ſ vt vires repararet in laborem.

trituranti. † Et dignus est operari·

† ſ Ambrosius. Non facile accusanda est persona tam alti ordinis· vt sit vice christi. ſ autez.

us mercede sua. † Aduersꝰ pręsbi

terum accusationem noli recipere:

ſ duo sufficiunt·si adeo probati.

nisi sub duobus vel tribus testib⁹.

ſ hos autem testimonio convictos peccasse vel q̄ manifesti sunt.

Peccantes coram omnib⁹ argue:

ſ presbiteri vel subditi † ſ vt autem presbiter non accusetur.

vt ꝛ cęteri timorem habeant. † Te

ſ qui iudicabit.

stor coram deo ꝛ christo ihesu et

ſ vt separent bonos a malis. ſ que ꝑcepi.

electis angel⁹ ei⁹: vt hęc custodias

ſ et ſ preexaminat one. † ſ ab examinatione ne declines in aliud q̄ examinatio inuenit.

ſ vel es.

sine pręiudicio nihil faciens † aliaꝫ

† ſ ꝛ post hec omnia·non cito ordines·sed sepe ꝑba.

partem declinando. † Manus cito

ſ etsi sapiens vel religiosus videatur † ſ si inconsiderate ordines ſ consensu

nemini imposueris: neqꝫ † commu

ſ que post facit † ſ quia alios iudicas

nicaueris peccatis alienis. † Teipsū

ſ tamen ſ sicut prius

castum custodi. Noli ad hucaquā

ſ sic non nocet castitati.

bibere: sed vino modico vtere pro

ſ in quo sedes egritudinis

pter stomachum ꝛ frequentes tu

ſ ipsos accessus.

as infirmitates: Quorundam ho

† ſ Et hi non sunt probandi ſ ante

minū peccata † manifesta sunt pręcedentia ad iudicium: quorundaꝫ

nota q̄ veniant ad discussionem.

† ſ specie religionis tecta per discussionem apparent.

autē ꝛ † subsequūtur. Similiter au

ſ quedam· ꝛ non est opus probari.

tem ꝛ facta bona manifesta sunt: ꝛ

ſ bona ſ · i· non sunt nota † ſ in discussione ſ Et hec probanda.

quę aliter se habent † abscondi non

possunt.

C. VI.

ſ Etsi insti· ꝛ sapientes

Vicūqꝫ sunt

ſ infidelium· quibus videntur sapiores

sub iugo serui· dominos suos om

ſ bene seruiendo eis.

ni honore dignos arbitrentur: ne

† ſ Quasi aliena inuadentis· sed potius per obsequia seruoꝝ fidelium domini infideles conuertātur · ſ christiana· quasi iniusta· ꝛ contra legem ꝑdicata.

nomen † domini ꝛ † doctrina blas

femetur. Qui autez fideles habēt

ſ ideo quidem ſ in castro pares.

dños· non ꝓtemnant: quia fratres

sunt· sed magis seruiant· quia fide

ſ deo ſ domini ſ pūtis vel saturi

les sunt ꝛ dilecti· qui beneficū par

ſ de seruis ſ nesciētes ſ scientes

ticipes sunt. Hęc doce· ꝛ exhorta

ſ aūt ſ vt omnes sint liberi.

re· Si quis aliter docet· ꝛ non acq̄

† ſ dum eis obijcitur christum dixisse· reddite que sunt cesaris cesari· ꝛ discite · quia mitis sum ꝛ humilis corde

escit † sanis sermonibus dñi no

† ſ que non facit christianitatem odiosam.

stri ihesu christi· ꝛ ei † quę secundū

ſ nostre. ſ iste talis est ſ non patiens vinci.

pietatez est doctrinę· superbus est

ſ de his que veritas habet † ſ nō efficax ꝛ expeditus ad soluendum· sed semper circa.

nihil sciens: sed † languens circa

quęstiones ꝛ pugnas verborum·

er quibus oriuntur inuidię conten

† ſ in deum· ꝙ aliena sibi tollat. † · ſ quasi hanc libertatem inferimus ad lucruꝫ

tiones · † blasphemię † suspitiones

ſ pseudo· contra alios ſ quo

malę· conflictationes hominū mē

rum ratio corrupta est † ſ vera rerum cognitione ꝛ scripturarum intelligentia·

te coꝛruptoꝝ· ꝛ qui † veritate pri

† ſ quia pro questu predicant· non pro futuris

uati sunt· existimantium † quęstum

† ſ putant ꝙ pietas sit questus· sed pietas ē longe alius questus· quia.

esse pietatem. † Est autem questus

ſ eternus ſ cui sua qua sufficiunt

magnus pietas cum sufficientia.

ſ quod decet· quia. ſ vnde iob. Nudus exiui de vtero matris mee. nudus reuertar illuc.

ſ nascendo.

Nihil enī intulimus in hūc mūdū

doctrina. prudenter ei sibi de⁹ vult fuiri· nō vt nimietate debiles fiant ꝛ post medicorum suffragia requirāt. Tē perandū est · vt si fieri potest· ęqꝫ obsequium gradatī poti⁹ pueblat q̄ꝫ ꝑ incōsiderātiā minuatur.

¶ Quorūdā ꝛc. Quia dixerat sine pręiudicio nihil facias· determinat vbi ꝑiudiciū sit necessariū ꝛ vbi nō diuidēs bona ꝛ mala ī mānifesta ꝛ occulta· q· iō op⁹ ē exāiatōe· qz si cut q̄dā sūt manifesta q̄ nō optet exāiari· ita q̄dā sūt occlta de qb⁹ sine ꝓcramiatōe ñ pōt fieri pręiudiciuꝫ.

¶ Quorūdā. Ideo ē op⁹ exāiatōe· vel bibe vinū · qz etsi mox ñ claruit tua bona intentio· non tñ poterit abscondi· sicut ꝛ in malis est.

¶ Aug⁹. D sermōe dñi in mō. Manifesta dicit · de qb⁹ clarū est· q̄ aīo fiāt· ꝫ ꝑcedūt ad iudiciū: qz si ista sequitur iudiciū: nō ē temerariū· sb̄sequūtur q̄ occulta sūt· qz nec ipa latebunt tpe suo· qñ xp̄i tps aduenerit· q̄ mānifestent· sic ꝛ de bōis· de bis q̄ iudicē⁹. Illa dei iudicio relinquātur.

C. VI.

¶ Quicūqꝫ sunt ꝛc. Monet suos non ꝓtēnē ꝫ reuereri dños suos ·d· Quicūqꝫ ꝛc.

¶ Sciēdū est q̄ sdā ꝑ dicasse ꝓmunē oib⁹ in xp̄o libertatem· qđ de spūali libtate vtiqꝫ verū est· nō de carnali vt illi itelligebāt. Jō cōtra eos ħ loqtur apl's iubēs suos dñis suis ē subditos.

¶ Amb. Ne exigāt sui· qđ de hebręis dr: vt sex ānis suiāt: ꝛ q̄rtō dimittant liberi· quod mysticum est.

¶ Superbus est. Supbia quippe· nō ei rō ducit cū ad fauorē q̄rendum in cōflictū prorūpat· qđ a māsuetis ꝛ bonis vitatur.

¶ Lāguēs. Nō ei recusādo fidē penit⁹ mozit· nec ad veritatis sciam cōualescit. ꝫ q̄i repetitis accessionib⁹ lāguet circa q̄stiones ꝛ pugnas ꝛbox.

¶ Quęstiones. Quęstio erat an ser⁹ eēt· cū oēs ex eisdē pīb⁹ oriūtur · ꝛ xp̄s omnes redemit. inuident ꝛ contendāt.

¶ Ex quibus q̄stionib⁹ ꝛ pugnis. Oriū· inui· et cō· qui seruos hūt

¶ Et pugnas ver. Nā verboꝝ pugnę videbātur· qz dñs dic. Si filius vos liberauerit tūc vere li· e· Hęc ꝛba videtur ꝛbis apli repugnare· ꝫ sensus ꝓcordat: cū alterꝫ de seruitute peccati· alterꝫ de hūana agat ꝓdicōe.

¶ Cū sufficiētia. Nñ homo nō plus desiderat hīe q̄ꝫ necesse est, q

¶ Nā qui volūt: Hoc dz his q̄ volunt z non sūt: ne desideret Jā dinitib⁹ aliud dz ſ. non supbe sape. sed dare pauperib⁹

¶ Radix enī oīm ꝛc. Incidūt in tētatōz z laqueuz dyaboli. qz radix oīm maloꝝ ꝛc. ñ est genus mali: qđ nō ex cupiditate aliqñ p/ uēiat. qz radix omniū ma. est cupiditas.

¶ Radix eī oīm m. ꝛc Alibi dicit ſcptura q̄ supbia est initium oīs peccati. Hic vero dici tur. q̄ auaricia sive cupiditas est radix oīm maloꝝ. q̄ nō videntur ꝙuenire. Sciendu3 ve ro vtrūq; vere dictum ee si peccatoꝝ genera attendātur. Nullum enī gen⁹ peccati ē. qđ aliqñ nō ꝓroueniat ex cupiditate. Et ē vtiq; aliq̄s homo. q̄ ex cupi ditate fit supb⁹. z ē ali quis q̄ ex supbia fit cu pidus. Aug⁹. Est enī qui non cēt amatoꝝ pe cunię. nisi per hoc pu taret se excellētiozē ee. Et ē qui nō amaret ex cellere. nisi putarz per hoc maiozes diuitias habere.

¶ Cupiditas. In greco habet philargi ria. Si ergo auaricia habetur q̄ ꝓprie ē pe cunię amoꝝ. pro genere qđ ē cupiditas ponit species.

¶ Doloribus m. Auari enī tanto plus sollicitudinū cruciat⁹ sustinēt. q̄ ampli⁹ desi derāt vel quę habita transeunt. vel quę hīe non possunt.

¶ Tu aūt hō ꝛc. Non dicit. ꝙ hoc ti meat de isto. ꝑ sciebat hoc venturū in manus eccleſiaz.

¶ Nec fuge. Nihil enī taz aspez tamq; p nicioſum. q̄ si vir eccleſiasticus maxime qui sublimē tenet locū diuitijs h⁹ scli studeat. qz nō solū sibi ipi. ꝑ z cęris obest q̄b⁹ ꝓtrariā dat formam.

¶ Pietatē. Vt egēti cōdescēdamus. quod non cupidus

¶ Fidem. Qui verā fidē hz de deo. nō cupit in miseriis fieri diues. nec pluris est ei mundus q̄ deus.

¶ Precipio. In thimotheo oīb⁹ succeſſoribꝫ loq̄tur apoſtolus.

¶ Et christo ihe. Exemplo christi hortatur.

¶ Btūs et so. ꝛc. Hoc ñ de ꝑe tm̄. ꝑ de deo qđ ē ipsa trinitas

¶ Qui solus. Habet per naturam. alij ab eo

¶ Jn accessibilē. Quia null⁹ ad eā ex se accedit. ꝑ cui datur dono ei⁹ qđ intelligebat ꝓpheta dicēs: Accedite ad eum z illu. ꝛc.

¶ Aug. Nihil est hic dictum quod non conueniat trinitati. quia secundū veritatē trinitas vn⁹ est de⁹ z btūs z sol⁹ potens rex regu3 z dūs dūantium haud dubium quia nec auferre ſ aliquid. ſ mouendo † ſ non tamen omnino abijcienda sunt hec tempozalia. sed habētes. quid possumus:. † Habentes au z tem alimenta z quibus tegamur: ſ qz q̄ vltra tēdit bis contenti simus. Nam qui vo lunt diuites fieri: incidunt in ten/ ſ actu ipso tationem. et laqueum dyaboli et ſ diuitie nutriunt desideria ſ quod petius desideria multa z iutilia z nociua ſ ita nocent. ꝙ ſ corpoꝝ quę mergunt homines in interitū ſ animarum ſ hoc z dyabolus cecidit. z perditionez. Radix enim omniū † ſ qui pecuniam appetit: cupere appetit. ſ gene ralis ſ plus habendi q̄ oportet. malozum ē † cupiditas. Quam qui ſ omnino. xp̄m deserentes daz appetentes errauerunt a fide: ſ hoc constat in auaris z iseruerūt se dolozibus multis: ſ qz rōnalis ſ vel etsi homo. tm̄ quia dei.

¶ Tu autem homo dei hęc fuge. Se ſ faciendo cuiq; quod ius exigit. quod non cupi dus.

ctare vero iusticiam. pietatem. fidē ſ quib⁹ penitus caret cupidus. nec patienter fert aduersa. nec alicui est mansuetus ſ dei z proximi charitatem. patientiam. mansuetu † ſ in te hoc habe ſ assidue. quod prodest alijs. ‡ ſ vt prosit alijs. cum discretione factum. dinem. † Certa ‡ bonum certamen ſ quod exigit fides † ſ pro bis nō queras nisi vi tam quod debes. quia in eam vocatus. non in ali ud. z quia coram multis iam. vel in ordinatione vel in predicatōne confessus es quod fides exigit fidei: † apprehende vitam ętternam in qua vocatus es. z confessus es bonam fidem coram multis testi/ ſ non solū exhortoz. sed z precipio ſ prē bus. Precipio tibi coram deo qui ſ ita z te. ſ vt eum imiteris. iustificat omnia. z christo ihesu q̄ ſ qđ dixerat affirmauit se. scz esse filium dei. que fuit bona z honesta confessio. ſ Imminente moz te. non negauit veritatem ſ cum eēt. testimonium reddidit sub † pontio pylato bonam confessionez. vt ser † ſ lex domini immaculata. nec etiam habilis est reprehendi ſ quod tibi deus z ego mandauimus nes † mandatum sine macula irrep ſ serues. donec tibi aduenias ī morte hensibile vsq; in aduentum domi ſ aduentū ni nostri ihesu christi. quem suis te ſ congruis † ſ sanctis quibusq; ‡ ſ in se. qui et suos faciet beatos z potentes. z reges sui. z domi nos impiorum. pozibus † ostendet ‡ beatus z solus potens rex regum z dominus do † ſ immutabilitatem. z dabit suis per gratiam. minantium. qui solus habet † imoz ſ per simile. ipse est lux. cuius sui par ticipes erunt talitatem. z lucem habitat inacces † ſ quia idem ipse est z lux. ſ ita inaccessibilē sibilem: † quem nullus hominum ſ ex se. sed deus factus videt † ſ homo in hac vi ta. post autem videbit ‡ ſ deo patri filio z spiritui sancto vidit. sed nec † videre potest: ‡ cui ē ſ in se ſ a creaturis † ſ quia omnia potest. q̄ z suis dabit gloria honoz z † imperiū ī sempiter ſ tamen † ſ quia sunt z spirituales ſ Id est. bis qui in hoc seculo abundant pecūa, num amen Diuitibus † huius sęcu † ſ non diuites non esse. sed non superbire. z non in eis spem habere. quia incerte. li przecipe † nō sublime sapere. neq; ſ ideo non inde supbiendū. sed timēdū sperare in incerto diuitiarum: sed in deo qui przestat nobis omnia ab ſ sine diminutōne † ſ in eternitate. non modo ad vtendum. ſ ‡ ſ precipe † ſ bona operari. ita vt di uites sint. unde † ad fruendum: ‡ Bene † age/ re. diuites fieri in operibus bonis ſ vt ad hoc sint faciles. † ſ etiā sua. ‡ ſ commu nia putare facile † tribuere. ‡ cōmunicare: the † ſ virtutes firmas. non opera tantum. saurizare sibi † fundamentum bo/ † ſ in opus futuri. non alicuius presentis. ſ ita num in † futuruz. vt apprehendāt ſ que non est fugitiua ſ vel eternam. ſ alias bonam † ſ quid plura ſ per nomē admo net proprium reddens eum attentum ‡ ſ quod de us z ego tibi commēdauimus vera vitam. † O thimothee. ‡ depo ſ vt possis custodire situ custodi. deuitans prophanas ſ vel ap. vocum nouitates. z oppositiones ſ que falso nomine scientia dicitur. † ſ scientiaz falsi nominis scientię: † quam qui/ ſ qui fidem quasi impiam rident † ſ semp circa. nunquam intra dam promittentes † circa fidem ex ſ a fide. ſ vt hec custodias. ciderunt. Gratia tecum amen.

Epistola pauli ad thimotheum prima explicit. Argumentum in se cundam incipit.

qui solus habet imoz talitatez. quia solus p naturam ē immutabil quia non cuiusq; gra/ tia ſ natura sua. Nec potuit nec pōt aliqua quersione mutari. nec potuit nec poterit ali/ qua mutatōe peccare. Cuicūq; vero creature rōnali p̄stat vt pecca re non possit. nō est ſ proprię nature. ſ dei gratię. Sol⁹ q̄ de⁹ hz imortalitatē. z lucē ha bitat inaccessibilē. quē null⁹ hoīm vidit. nec videre pōt. Nec inde sepatū filiū optet ītel/ ligi. qz fili⁹ vita ęterna ē cū ꝑe. z iō hic recte ī/ telligit. Quem ſm naturā qua deus ē ne/ mo vidit vl videre pt ſ poterit aliqñ. si de il lis de qb⁹. Beati mū do corde. q. i. d. u.

¶ Diuitibus bu. sec. Supra egit d̄ bis q̄ diuites volunt fieri dicēs eos ꝯcidere ī tēta tōez z laqueū dyaboli ſ agit de bis q̄ diuites sūt. monēs nō spare in diuitijs. Et quia dixit mala venire ex cupidi tate. z cōtra suasit. ne viderent diuites abie cti: determinat.

¶ Non sublime sa. Aug. Nō expauit ap̄lus diuitias. ſ mor bū eaz. i. supbiā. q̄ est ꝛmis diuitū. Grādis anim⁹ ē. q̄ inē diuitias ísto morbo nō tentat Magn⁹ ē. q̄ nō se ideo magnū putat qz diues ē. Qui āt iō se magnū putat supb⁹ est. egen⁹ ē. ī carne turgz. crepat ī corde. mēdicat. ísiat⁹ ē nō plenus.

¶ Ad fruendū. Tē poralia ēi in hac vita dat ad vtendum. eter na ad fruendum. Illa vñ bona faciam⁹ Ista vñ boni efficiamur Thesaurizare si. fū. ꝛc. Ad quod przemittuntur diuitię non perduntur.

¶ O timothee. Timothe⁹ p̄cios⁹ do. thymos p̄cios⁹. theos deus.

¶ Prophanas. Vt ē ypostasis q̄ vox se hz ad psonā z ad sbam. vñ z heretici sub h⁹ noīs mltiplicatōe ꝯducere volebāt tres ee substātias.

¶ Prophanas. Aug. Que sūt ꝓtra religionē. alię nō sūt vitāde. sūt enī doctrinę religiōis ꝓgruētes verboꝝ q̄dā nouitates. sic ipm nom̄ xp̄ianū qđ qñ dici cepit scptū ē. Jn anthiochia eī primū p⁹ ascēsionē dñi appellati sūt xp̄iani. sic legit in actib⁹ ap̄loꝝ. Adūsus etiā ipietatē arrianoꝝ nouū nomē pres omousion tradiderūt. ꝑ ñ rē nouā tali noīe significauerūt. ꝑ ei vocat omou siō qđ ē vni⁹ eiusdēq; sbe. Nā si ōis nouitas ꝛpbana eēt. ñ a dño diceret. Mādatū no. do vo. nec test. appellaret nouū: nec cātaret vniūsa eccl'a cāti cum nouum.

¶ Promittentes. Nihil enī sic amāt isti q̄s sām promittere z fidē

207

rum verarum· quas credere paruuli ꝓcipiuntur velut imperitiã deridere.

¶ Apostolus. Cū esset rome in vinculis cõstitutus scribit timotheo· monens eū· ne p eius absentiam vel pauꝓ viꝭ vl' magistri tribulatõnib⁹ terreatur: vt testimoniū dñi erubescat· pro quo ipse vsq; ad mortem certauit· simul & de hereticis vitandis· atq; his qui suas fabulas magi q̃ dñi predicant veritatem.

¶ Paul⁹ iã a mũdo trãsiturus· item scribit a roma timotheo infirmitatibus & aduersis fatigato· vt constãter laboret in gratia dei sibi credita· erhortans eũ ad martirium multis modis· & vt perseueret in officio rectę ꝓdicationis & sancta operatõe. Et predicit q̃d futurum sit tempoꝛibꝫ nouissimis· & de suo obitu. Et ẽ intẽtio apostoli in hac epistola exhortari timotheuꝫ ad sui officij diligentez executionem & ad palmã martirij· & quędam ad huc addere de episcopali officio.

C. I.

¶ Paulus apostolus. Primo salutat· deinde grãs agit de bono quod habet vbi suum scilicet vidẽ di eum desiderium oñdit. Postea monꝫ ad predicandum & ad patientiã martirij suo exemplo & aliꝭs modis. Inde dicit quales futuri sunt in nouissimis diebus· tandem de tẽpoꝛe resolutionis sue ĩstanti.

¶ Per volũtatem dei. Nõ meis meritis Quasi similiꝭ & tu gratis missus es· & idꝰ ꝓdicãdę gratię magis obnoxius

¶ Gratias ago. Agit gratias ꝺ bono eius commendãs fidei gratiã quę in ipso christo est.

¶ Gratias ago. Qꝛ habeã memoriam tui· i· q tã bon⁹ fuisti· cuius semp sim memoꝛ. Hęc ẽ sapiẽs exhortatio ad vlterioꝛa.

¶ Memor lacri· Fleuit enĩ a paulo dimissus· patus cũ eo ire ad oĩa picula. Nõ q̃ pñs habuit; absens teneat, accipiẽs etiã recoꝛdatõez fidei q̃

Tẽ timotheo

scribit de exhoꝛtatione martirij· & de omni regula veritatis· & quid futurum sit tẽpoꝛibus nouissimis· & de sua passione. Scribit ãt ei ab vꝛbe roma

¶ Argumentũ finit. Epistola pauli ad Timotheum secũda incipit·

C. I.

Paulus apo

stolus christi ihesu

per voluntatem dei

† ꝯ non sine spe premij sed. ꝯ pro hac promissione legittime certo· hanc meis sequacibus promitto. ꝯ non

secundum promissionem vitę quę

huius· sed. † ꝯ scribit hanc epistolam

est in christo ihesu † timotheo filio

† ꝯ donatio spiritussancti qua ministri armantur. ¦ ꝯ remissio peccatoꝛum.

charissimo. † Gra & ¦ misericoꝛdia

ꝯ tranquillitas mentis & prelibatio vite eterne

& pax a deo patre· & christo ihesu

† ꝯ quem tu sequere.

domino nostro. Gratias ago † deo

† ꝯ edoctus. ¦ ꝯ antiquis· abraam isaac & iacob q̃ verum deum vna fide coluerunt· quia vna fides vtroꝝq; scilicet antiquoꝝ & modernoꝝ iustoꝝ.

meo cui seruio † a ¦ pꝛogenitoꝛibus

ꝯ sic sit & tua.

meis in conscientia pura· q̃ sine in

termissione habeam tui memoriaꝫ

ꝯ oꝛans tibi maioꝛa bona.

in oꝛationibus meis nocte ac die:

ꝯ quia meus visus tua esset confirmatio & sic qui gaudeo de te bono· ĩplerer gaudio de te perfectoꝝ unde subdit. vt gaud. &c.

desiderans te videre. Memoꝛ la-

crimarum tuarum: vt gaudio im-

plear. Recoꝛdationem accipiens

† ꝯ Non inuenticia vel fragilis

eius fidei quę est in te † non ficta.

ꝯ Parentum eius sinceritatem fidei memoraꝫ· vt fortioꝛem hunc faceret

Que & habitauit pꝛimum in auia

tua loide· & matre tua eunice: certꝰ

† ꝯ habitat eãdẽ fides. ¦ ꝯ & ideo ferueat ¦ ꝯ qꝛ fidem habes· & talis fuisti· & quia tales parentes.

suꝫ autẽ † q ¦ & in te. ¦ Pꝛopter quã

causam admoneo te: vt resuscites

ꝯ episcopalem timoꝛe quasi sopitam ꝯ a deo tibi collatam. ꝯ que te mihi obedire admonet

gratiam dei quę est in te per impo-

† ꝯ Moneo vt resuscites gratiã dei qꝰ vtiq; potes dedit enim deus spiritum

sitionem manuum mearum. † Nõ

ꝯ tibi vt mihi.

enim dedit nobis deus spiritum ti-

† ꝯ fortitudinis contra aduersa· que venit ex dilectione dei & proxĩi quaꝫ precedit sobrietas. A sũmo dono ad imum descẽdit· id est· a dilectione ad sobrietatem

moꝛis· sed † virtutis & dilectionis

† ꝯ primo monuit non timere· ad quod valet virtꝰ hic non erubescere ad quod valet discretio & dilectio. Quasi· quia dedit spiritum dilectionis & discretionis.

& sobrietatis. † Noli itaq; erubesce

ꝯ Id est· crucifixum esse dñm· q̃ surrexit. † ꝯ nec in hoc ruboꝛ est.

re testimoniũ domini nostri· † neq;

† ꝯ michi in predicando euãgelio craias. ꝯ vel ad honoꝛem euangelij

me vinctũ eius: sed † collaboꝛa euã

ꝯ quod potes † ꝯ Et debes· quia ipse est.

gelio secundum virtutem dei. † qui

ꝯ pꝛecio sanguinis ꝯ nos ꝯ interioꝛi.

nos liberauit & vocauit vocatione

ꝯ soli sibi conuenienti † ꝯ quia ad sancta vocat

sua † sancta: non secundum opera

ꝯ scõm qꝰ prenideꝛat per gratiã q̃dẽ

nostra· sed secundum pꝛopositum

ꝯ pꝛeuisa dari p xp̃m

suum & gratiam quę data est nobis

in chꝛisto ihesu ante tempoꝛa secu-

ꝯ in completione.

laria. Manifestata est autez nunc

ꝯ id est· predicatõnẽ christi illuminantẽ auditoꝛes

per illuminationem saluatoꝛis no

ꝯ christus ꝯ hec ẽ illa gratia

stri ihesu chꝛisti· qui destruxit qui-

ꝯ vtranq; scilicet anime et coꝛporis.

ꝯ in luce posuit

dem moꝛtem: illuminauit autem

ꝯ ·i· incoꝛruptibilem vitam † ꝯ Et hoc. ꝯ ·i· predicationem euangelij ꝯ ecte q̃ necessarium est euangelium.

vitam & incoꝛruptõnem † per euan

ꝯ quasi immobilis.

gelium· in quo positus sum ego p̃-

ꝯ nomen est actus † ꝯ habens potestatem apostolicam. ¦ ꝯ quotidie docens gentes.

dicatoꝛ † & apostolus ¦ & magister gẽ

ꝯ quia predico † ꝯ que modo rome

tium. Ob quam causam etiaꝫ † hęc

sustineo. ꝯ id est· deficio vel erubesco

patioꝛ: sed non confundoꝛ. Scio

ꝯ q deus esset ꝯ vel mea commisi

enim cui credidi: & certus sum· qꝛ

† ꝯ salutem meam quam ei commendaui· id est· i spe et fide illius collocaui ꝯ euangelium quod ipse mihi commẽdauit· vel quod ego ei commisi seruandum

potens est † depositum meuꝫ seruа

† ꝯ iudicij· ſ· ꝯ vel decessꝰ mei. ¦ ꝯ similiter tu: habens formam sa· &c. per que pores custodire

ꝯ vsq;.

re in † illum diem. ¦ Formã habẽs

ꝯ non a quocunq;

sanoꝛum verboꝛum· que a me au-

ꝯ id est· habens bona verba cum fide et dilectiõe

† ꝯ que est ꝯ sicut christus instituit.

disti † in fide & dilectõne † in ¦ chꝛisto

† ꝯ officium tibi commissum. ¦ ꝯ diligenti executione.

ihesu· bonum † depositum ¦ custo-

ꝯ quod potes

di per spiritum sanctum qui habi-

ꝯ in te vt in me ꝯ iõ opus ẽ vt custodias

tat in nobis· Scis ei hoc q̃ auersi

† ꝯ qui a me auersi· id est· qui recesserunt a me modo sunt in asia.

sunt a me omnes † qui in asia sunt:

te etiã ꝓmoneat· cũ etiam in fẽs fuerit firma

¶ Propter quã causam. Cõmendata fide illi⁹ ad eã sine timoꝛe & erubescentia p̃dicandã exhoꝛtat.

¶ Timoris. Quo turbat⁹ petr⁹ negauit christum. Vñ. Nolite timere eos q̃ oc· c· hui⁹ timoꝛis ñ accepi⁹ spm̃ ß illi⁹ de quo dñs ait: Eum time· qui põt coꝛpus & aiaꝫ perdere ĩ gehennã. Spũs enim sanctus dat timoꝛẽ nõ mundi. ß dꝰ q̃ põt perdere ĩ gehennã ignis

¶ Sed virtutis et dile· ꝛc. Pꝛepostere· Quia ex sobrietate dilectõ· & deiceps virtus. Quia talẽ spiritũ· ergo noli.

¶ Noli itaq; erubesce· Constantiam habendam docet nec erubescẽdũ eẽ ĩ professiõe. Nõ est ei vt erubescat in ea· qꝛ si hõ visus ẽ xp̃s· gestis tñ apparuit de⁹· etsi crucifixus est· resurrexit tñ a moꝛtuis· & multis vidẽtib⁹ suscipiẽte eũ nube in cẽlũ ascendit. Vbi q̃ putat infirmitas· ibi apparet potẽtia

¶ Qui nos liberauit. Vicẽ reddere liberanti ꝓuenit. Cui⁹ cũ beneficijs digne respõdere nõ valem⁹ vel legatõez ei⁹ fideliter et instanter agam⁹

¶ Qui dest· quidẽ moꝛ· Et iõ moꝛs ñ est timẽda p̃ fide xp̃i

¶ Illuminauit aũt ꝛc per euang. ꝛc. Quo ß spectẽt: ibi apit· formã habẽs.

¶ Per euangeli. Oñdit vitã incoꝛruptibilẽ· q̃ pri⁹ ignota erat cui⁹ euãgelij p̃dicatoꝛ est paulus.

¶ In quo posi· ꝛc. Hic suo exẽplo hoꝛtat

¶ Scio enĩ cui ꝛc Q· iõ nõ ꝓfũdoꝛ· i· deficio· vel ñ frustra patioꝛ· qꝛ pmisit & vꝛax ẽ· & potẽs· & iõ credidi illũ ip̃m q̃ mihi reddet

¶ Quia potens est de· m· ser. Spe & magficẽtia saluatoꝛ] securꝰ ẽ qꝛ qꝰ ꝓmẽdet illi ĩ tuto ẽ. Illi ãt cõmẽdat salutẽ suã· vt ꝺ p illo patiẽs salutẽ inueniat penes illũ cũ cepit iudicare· vt puniẽs ĩfideles istũ dignũ ętna vita pñciet

¶ Formã habẽs. Hic oñdit quo de se p̃dicta spectẽt· Q· ita laboꝛo

in isto officio mihi' crē dito · Similiter et tu formā habēs ꝛc.

¶ Aliqui libri habēt Formam habe. Et secundum hoc sic continua litteraz. M. collabora in euangelio · qđ vt recte facias: habe foz · ꝛc, nō mutatur sē tētia. Custodi bo · de po · nec hic mutatur sē sus.

¶ Ex quibus est phile · et herm · ꝛc. Simulatę cum eo fuerunt · vt calumniaz inuenirent · sed postq̄ viderūt se manifestatos recesserāt ab eo.

C. II.

¶ Nemo militans Si autem bon⁹ miles esse vis. Non implicest te · s. quia nemo.

¶ Nemo ꝛc. Noticia interna nequaq̄ ꝑspicitur · nisi a terrena implicatione cessetur.

¶ Negociis secularibus. Negocia sęcularia sunt cuz anim⁹ occupat' cura colligendę pecunię sine labore corporis · vt negociatores ꝛ hmōi · qđ ne iste faceret. qz infirmus laborare non poterat ; p hibet · ꝛ quasi quęreret vñ ergo viuam? Subdit. Laborātē agricolam

¶ Nam et qui certat. Ido labora sicut bonus · m · vel ideo nemo se implicet neg · sę · quia non aliter dat' corona nisi legitime militet · vt in agone fit.

¶ Laborātem agricolam. Quasi ille quęreret vñ ḡ viuaz cum fodere nō possim mēdicare confundar. Subdit. Laborantē agric · ꝛc. Quasi ꝛ si ñ implices te negocijs sęcularibus · est tñ vnde viuere possis · quia oꝑtet ꝛc.

¶ Laborātem agricolam. Id est · p̄dicatorem qui in agro ecclę ligone verbi di excolit corda auditoꝝ. Primū perci · i · sumere. De fructibus · i · necessaria ab auditoribus · qz dignus est operarius mercede sua · vt agricola vel vinitor primos fructus laboris sui degustat: ita apostolus prius iubet euz sumere qui primus est ꝛ sic ęteris distribuere. Primo enim debet ille suā necessitatem implere ex his quę accepit · ꝛ post alijs de his quę supersunt ministrare. Castum itaq̄ euangelistam non ad hoc euangelisantem vt euangelium vendat securum facit · ꝛ vult vt intelligat · qꝑ necessaria sibi licet sumere ab eis in quibus deo militat · ꝛ quos tanquam cultor vineam exercet · vel tanq̄ gregem pascit. Non est enim mendicitas : sed potestas. Timotheus autē tantę abstinentię fuit qꝫ etiam a licitis se temperans exemplo pauli volebat viuere de laboze manuum · cuz dominus decreuerit · vt qui euangelium annūciat · de euangelio viuat.

¶ Memor esto. Vel labora sicut ego ꝛ hoc spe vitę ęternę. Nā memor esto. Hęc non propter timotheum memorat: sed propter hęreticos · quos p̄uidit futuros ꝛ ista negaturos

¶ Quasi male operans. Hic contumeliam notat qnę ei ingerebatur

¶ Sed verbū dei ꝛc. M. licz ego sim alligatus corpore · tamē verbum dei non est alligatum · quia ꝛ sermone presentes ꝛ litteris absentes docere nō cesso.

¶ Salutē ꝛc. cū gloria ꝛc. Quasi vt hic consequantur salutez iustificationis · ꝛ post hanc vitam gloriā cęlestem.

¶ Fidelis sermo Est iste · qꝫ consequent salutem ꝛ gloriā. Nā ꝛ mortui mundo sicut christus veteri homini ꝛ sustinentes id ē martires.

¶ Vel vt sustineas: memor esto christum resurrexisse. Nam si cōmortui. In ipsa morte. Etsi sustinemus. In passione. Cōuiuemus. ꝛ cō regnabimus · ꝛc. ꝛ hic sermo fidelis est.

¶ Negare seipsum ꝛc. Hoc qꝫ seipsuz negare non potest laus est voluntatis diuinę. Sicut qꝫ quidaz nō possunt credere culpa est voluntatis humanę.

¶ Hęc commone Hęc predicta · vt patiaris cōmoneo te · vel hęc commonemos.

¶ Ad nihil enim vtile ꝛc. Contentio minus stabilitis sępe generat scrupulum. Solent enim in contentione talia opponi elimato maliuolentię argumento · vt moueant animos insipientium fratrum. Nec potest esse quin contentio extorqueat aliquid quod dicatur contra conscientiam · vt intus in animo perdat · ꝛ foris victor accedat. Nemo enim patitur se vinci · licet sciat vera esse · qnę audit. Collatio ergo inter dei seruos esse debet · non altercatio.

C. II.

¶ Tu ergo fili ꝛc. Hic ostendit quę sit vera doctrina · quę falsa. Et primo ponit quę sit vera doctrina. Secundo quę falsa. ibi. Deuita. Circa primum duo facit. Primo ponit doctrinam. Secundo ostendit quibus sit tradenda. ibi. Hęc commone

Ex quibus ē him. et phi. ⁊c. Horum prodidit nomina. vt ab his specialiter caueat. quos ⁊ prophanos ⁊ impios designat ⁊ errātes a veritate.

Dicētes resurrectionem iā fac. ⁊c. Vel ita vt de resurrectione animę intelligatur. Duę enim sunt resurrectiones. prima est quę fit in anima per fidem. quando qui mortuus erat in infidelitate ⁊ in alīs peccatis p fidem ⁊ baptismum viuificatur. vñ qui crediderit in me. transibit de morte ad vitā. Altera quę erit corpum. ḡ erit in die iudicij. De illa resurrectōe quę fit in anima per fidē loquitur hic aplūs cuz ait: dicētes resurrectōnem mētium. s. esse factā in baptismo. ⁊ in fide nullam resurrectonē corpm futurā. Dēs sectę quę religionem. p mittūt. concedūt resurrectionē mētiū in fide Aliter enim non viderentur audiendi. Volentes ḡ credi sibi. oēs etiā qui instituerūt alicuius falsę religiōis sectam. negare istō resurrectionem mentiū non potuerunt: oēs de illa cōsenserūt. Sz corpm resurrectōnez multi negauerūt. sicut isti quos notat aplūs.

Cognouit dominus. i. amat ⁊ defendit prescitos suos. ī quo notat prescientia qua quos prescinit futuros esse conformes imaginis filij sui. i. predestinauit vocauit iustificauit glorificauit. Numer⁹ taliū est ort⁹ conclusus fons signatus. pute⁹ aquę vinę padisus cum pomorū fructib⁹ Ex hoc numero quidaz spūaliter viuūt. ⁊ supeminentē viam charitatis ingrediūtur. Quidā vero ad huc carnales profect⁹ suos instanter exercēt ⁊ vt in cibos spūaliuz fiant ydonei. sanctoz mysterioz lacte nutriūtur. ⁊ que ī prauis moribus pl'ari etiaz iudicio manifesta sunt. in dei timore vitant. ⁊ regulā fidei diligent inq̄sitaz firmiter tenent. ⁊ si ab ea deuiēt. cito autoritate catholica corrigūtur q̄uis in eius verbis. p sensu carnali varijs ad huc fantasmatū ꝓcurs ib⁹ fluctuent. Sūt ⁊ ex eo numero q̄dā. q̄ ad huc neq̄ter viuūt. aut etiā in heresib⁹. vel in gētiliū superstitōib⁹ iacēt. ⁊ tñ etiā illic nouit dñs qui sūt ei⁹. Nā in illa ineffabili prescīa dei. multi q̄ foris videtur. intus sūt. Ex illis ḡ oībus. q̄ vt ita dicā intrīsec⁹ ⁊ in occulto intus sunt. i. q̄s nouit dñs. nemo in ęternā dānatōez seducit. Nouit enī dñs qui sunt eius. Nondum enim apparuit iudicium. s̄ iam factū est in noticia dei. Nouit enī qui pmaneant ad coronam. ⁊ q̄ ad flamā. nouit triticū ⁊ paleā. Deinde alterā ptem signaculi ponit de libro esayę subdens. **Et discedat ab iniqui. ⁊c.**

Discedit. Ysaias videns in boīe libez arbitriū. ita admonet discedere ab iniquitate. ⁊ p hęc duo q̄ homo libero arbitrio discedit ab iniq̄tate. ⁊ deus prescitū munit: apparet hostib⁹ ⁊ amicis q̄ ipe sit dei. s̄ ē signaculū.

Uasa aurea et ar. et lig. Sicut enī vasa lignea ⁊ fictilia valent vt purgentur aurea ⁊ argentea. Sic mali prosunt ad profectum bonoruz. Et sicut illa fracta extra domū ejciuntur. ⁊ alia vasa fracta studio reponūtur ita mali mortui in tenebras exteriores. boni vero in vita ęterna collocabūtur. Magna ḡ domus ecclesia in qua sunt vasa aurea ⁊ argentea. i. boni ⁊ fideles ⁊ sancti dei sui vbiq̄ dispersi ⁊ spūali vnitate deuicti. in eadem cōmunione sacramentoz degentes. Et vasa lignea ⁊ fic. i. illi qui sunt ī domo vt non sint ī compage domus. nec in societate pacifica ⁊ tamen ad huc corpore simul cum bonis Nā ante tpus vltimę sepatōis nullo modo ꝓpter ꝓmixtionē malorum recedēdum est ab vnitate ecclesię: vt añ ventilatōem areę simꝰ sint triticum ⁊ zizania grana ⁊ paleę. qz non ꝓcessit dñs aplūs zizania a tritico separe. q̄s ḡ hoc audeat?

Ecce per vasa aurea ⁊ argentea itelliguntur boni ⁊ electi. ⁊ ipsi ijdē sunt vasa ī honorē. qz ad honorē glorię patrię celestis sublenant Per vasa lignea ⁊ fictilia itelligunt ficti ⁊ reprobi. ⁊ ipsi ijdez sunt vasa ī cōtumeliam. qz demergūtur in supplicium damnatōis. Vt p vasa aurea ⁊ argentea itelligūtur oēs boni. siue qui ad tēp⁹ sūt siue pseuerātes. p vasa lignea ⁊ fictilia intelligūtur oēs mali. siue q̄ ad tps sūt mali siue p tinaces. Et de vtrisq̄ ḡdā sunt ī honorē. q̄a de bonis ⁊ de malꝰ qui dā sunt electi ad gliaz ⁊ similiter de vtrisq̄ q̄ dā sūt in ꝓtumeliā. qz ⁊ de bonis ⁊ de malis q̄dā sunt reprobi.

Stultas autem Non omnes quęstiones vitandę. sed inutiles ⁊ sine disciplina.

Seruū autem domini non oportet litigare ⁊c. Satis obstrepūt contradicentes. Ne ergo seruus dei sibi obstrepat studio altercādi: nec deesse voluit nos fratrum correctōi? nec studere certamī. Multi enim homines cuz a somno excitantur litigare volunt. aut rursus dormire cum litigare prohibentur.

Nequādo det deus illis pnitētiam. Non prodest correptō nisi supernus medicus respiciat. i. nisi faciat. vt peccati sui quenq̄ pniteat Quę pnitentia pudore ⁊ timore displicendi alīs interdum impedit: dum plus delectat hominē aliorum existimatō q̄s iusticia qua se quisq̄ humiliat pnitendo. Ideoq̄ non solum cum agitur pnitentia. verū etiaz vt agatur dei misericordia necessaria est. vt ei petrus amare fleret respexit eū dñs Et iō aplūs hic dicit. Det illis deus pnitentiā ⁊c.

C. III.

Seipsos amantes. Non dīm vt petrus qui ter interrogatus a domino. ter professus est se euz diligere dicens. Tu scis quia amo te. vñ et dominus ei ones pascendas credidit. quia in pascendis ouibus vera monstratur dilectio. si quis ibi non quęrit sua. sed quę christi sunt. Ex eo autem

† ſ vt ab his ſpecialiter caueat
eorum vt cancer ſerpit. † Ex quib⁹
† ſ in qua olim fuerūt ſ ideo ad huc eis creditur. vnde magis nocij
eſt hymeneus ⁊ philetus † qui a ve
† ſ occaſione, illorum verborum multa corpora ſā ctorum qui domī. ſur. j ſ vel in baptiſmo
ritate exciderunt. † dicentes j reſur
ſ vt nō ſpetur alia ſ ⁊ iō vitandi
rectionem iā factā: ⁊ ſubuerterūt
† ſ ⁊ ideo non pro eis deſperanduz.
quoꝝundam fidem. Sed † firmum
ſ. i. illi quos deus elegit ⁊ immobiliter in fide fū dauit † ſ qui peritinde non erat.
fundamentum dei † ſtat. habens ſi
ſ In ſignum. amicis vt accedant. mimicis vt terreti fugiant. vel hoc habent menti impreſſum. vel ſignati ſunt hoc ſigno
gnaculum hoc. Cognouit domin⁹
ſ vel dat † ſ etſi non ab initio ſ. ab⁹ mixtus
qui ſunt eius: ⁊ diſcedit ab † iniqui
ſ vel inuocat ſ vere
tate omnis qui nominat nomē do
† ſ quidam ſunt ſubuerſi. quidam ſignati. ſed nō mirum. j ſ in eccleſia ſunt ſimul modo.
mini. † In magna autez j domo nō
† ſ Id eſt. boni ſ dei diſpenſationes recipientes
ſolum ſunt † vaſa aurea ⁊ argentea
† ſ Que etſi ad contumeliam lignea. tamen bone ſtis ad purgationem. vel quedam de vtriſq̄ in honorem. quedam in contumeliam. ſ. i. mali
ſed ⁊ † lignea et fictilia: ⁊ quędam
ſ Id eſt. boni qui purgantur per malos. † ſ mali qui ſunt ad purgatorium bonorum.
quidem in honorem: † quędam au
ſ ⁊ q̄ alterū horę.
tem in contumeliaz. Si quis ergo
ſ recedendo ab iniquitate eoꝝ non ab eis † ſ qui in contumeliaz. j ſ Quaſi non perit propter hoc q̄ cum illis eſt corpore ſ grē dei
emundauerit ſe ab † iſtis j erit vas
ſ mundum ſ fide ⁊ operibus. ſ alios ac
in honorem ſanctificatum: ⁊ vtile
quirendo
domino. ad omne opus bonuz pa
† ſ prophana aliorum ⁊ inania deuita. in te vero iuuenilia deſideria fuge. ſcilicet luxuriam immundiciam ⁊c.
ratum. † Juuenilia autem deſideri
ſ in iudicio ſ veraz
a fuge. ſectare ꝙ iuſticiā: fidē ſpē
ſ vel caſtitatem ſ dei ⁊ proximi. j ſ quietē † ſ cum fidelibus. ſ vel omnia hec ſectare. ſicut hi qui in
charitatem: ⁊ j pacem † cum his qui
uocant dominū pura conſcientia
inuocant nomen domini de corde
† ſ hec ſectare ſ inutiles. j ſ Et ſi non ſtulte. in q̄bus tamen non eſt profectus diſcipline vel ſcientie
puro. † Stultas autem j ⁊ ſine diſ
ciplina quęſtiones deuita. ſciens
ſ non edificationem.
q̄ generant lites. Seruum autem
ſ tēp⁹ litib⁹ expēdere
domini nō oportet litigare. ſed mā
ſ tractabilem † ſ etiam malos. vt attrahat. j ſ q̄ facile doceat vel doceatur ſi opus eſt in aliquo
ſuetum eſſe † ad omnes. j docibilez
ſ quelibet aduerſa † ſ mentis lenitate. j ſ non eſt ceſſandum a correctione erroris alterius.
patientem. cum † modeſtia j corripi
entem eos qui reſiſtunt veritati.
ſ pro vt. vel ſi aliquando ſ aliter non prodeſt correctio.
Nequando det illis deus pęniten
† ſ quam modo impugnant.
tiam ad cognoſcendam † veritatez
ſ ⁊ cognita: redeant ad bonum
⁊ reſipiſcant a dyaboli laqueis: a
ſ extra patriā ſ non modo ligantur
quo captiui tenentur ad ipſius vo
ſ exequendam.
luntatem.

C. III.

ſ dixi prophana ⁊ ſtulta deuitā. hoc autem ſciendum eſt ad ipſa vitanda.

Hoc autez ſci
ſ ſanctis
to. q̄ in nouiſſimis diebus inſta
ſ vel ſeua † ſ id eſt. qz. j ſ hec es cauſa periculi
bunt tempora periculoſa. † ⁊ j erūt
† ſ Inde hec omnia ouuntur que ſequūtur ſ nō deum vt petrus. ſ pecunie
homines † ſeipſos amantes. cupi
ſ ad dominium † ſ de honorib⁹ ſibi ipenſis. j ſ in deum. per hereſes. j ſ carnalibus vel ſpiritualib⁹.
di. elati. † ſupbi. j blaſſemi. j pntib⁹

q̄ seipsos non deum amant · quasi ex radice hec que sequuntur mala oriuntur.

¶ Ingrati. Vt qui corrigentibus mala p̄ bonis reddunt.

¶ Sceleſti. Vt qñ modum peccandi trā ſcendunt ſcilicet ſuas· vel aliorum animas i terficientes.

¶ Sine affe. Nō compatiendo infirmis

Detractores. Famam ſcor̄ maculādo.

¶ Incontinētes Non refrenando malas cupiditates.

Immites. exercēdo lites

Sine benignitate. dum neſciunt ſubuenire alijs.

Proditores indicando inimicis piorum que occ̄ tanda nouerūt

Procaces. Humanā verecundiam inuerecunde agitantes.

Leci. nō intelligentes neq̄ que loquuntur · neq̄ de quibus agūt.

Voluptuum amatores. carnales ꝺlicias ſpiritualibus p̄ferentes.

¶ Habētes ſpeciem. p. Quia eadē ſacramenta cum p̄ijs.

Virtutez autem eius. Virtus charitas de corde puro · cōſcientia bona · z fide nō ficta hec ē virtus quā nihil vīcit. Null⁹ ignis nulli fluct⁹ ſcī · nulla flumina tentatiōis eā extinguūt. De hac ꝺr Fortis eſt vt mors dilectō. Sicut enī mors qñ venit reſiſti ei nō p̄t Sic z̄tra violentiam charitatis nihil p̄t mūdus. Ecōtraria data ē ſimilitudo. Quo enī mors ad auferēdū violentiſſima eſt ſic charitas ad ſaluandū violēta eſt. Vel ꝺm alias Irām Veritatē aūt eius .i. res pietatis.

Abnegātes. idem ſenſus.

¶ Qui penētrant. Ingrediebantur enim domus mulierum · z decipiebant eas.

¶ Mulierculas. Prius · z per eas viros · vt ꝺyabolus p̄rius eam.

Vel viros ſeductibiles · quaſi mulieres ſeducunt.

¶ Semper diſcētes ꝛc. Nos autē ſemp ambulem⁹ in via · donec ꝺueniamus q̄ ducit via · nuſq̄ in illa remaneam⁹ · donec p̄ducat vbi maneamus · atq̄ ita z q̄rendo tēdim⁹ z iueniēdo ad aliq̄d puenimus.

¶ Quemadmodum autem. Quaſi tales ſeducūt. veritati aūt ſēp reſiſtunt z ℔ eſt q̄ ait. Quēadmodū aūt iān · ꝛc. Jānes z mābres duo fres fuerūt magi pharaonis. hoz noīa nō inuenit apl̄s i diuinis libris · ℔ i apocriphis ſumitur

¶ Dum autem iamnes z mambres hereticī

reſtiterunt moyſi: ita z hi reſiſtunt corrupte rationis

veritati · homines corrupti mente operibus ſemper reſiſtētes · ſemper circa · nū q̄ in fide. · predicit deſtruendos in aſia hereticos poſt hec preſentia

reprobi circa fidem: ſed vltra nō que modo putatur ſapientia

p̄ficient. Inſipientia enim eorū per bonos p̄ſertim per iohannem apoſtolum.

manifeſta erit omnibus: ſicut et magorū p̄ moyſen illi contradicunt veritati · z ideo potes illis reſiſtere · habens ſcientiam p̄r meam doctrinam.

illorum fuit. Tu autem aſſecutus bonorū operū.

es meam doctrinam · inſtitutionē tendēs quo ego · inuiſibilium · in expectatione promiſſorum

p̄poſitum · fidem: longanimitatem · dilectionem · patientiam · per

de loco ad locum tormentorum · tales ſunt tibi illate tribulationes z perſecutiones quales michi ſunt facte · z quales ſuſtinui

ſecutiones · paſſiones: Qualia de bonis in grauibus perpetrandis. ſuas vel aliorum animas interficientes.

non obedientes · ingrati · ſceleſti · ſi ad aliquem. · inquietantes alios · vel detractores crimina imponentes.

ne affectione · ſine pace: crimina gule vel libidinis crudeles

tores · incontinētes · immites · ſine largitate ſecretorum alteri⁹. · ba bitu vel verbis pudorē non ſernātes vel p̄ces

benignitate · proditores · proterui inflato corde quarūlibet

tumidi · voluptatum amatores magis q̄ dei: habentes ſpeciem qui religionis vel veritatez · i · charitatē.

dem pietatis · virtutem autem eius factis · Ecce quare incepit de nouiſſimis tēporibus tales.

abnegantes. Et hos deuita. Ex quia iā horū p̄nūcij ſūt quidam. plures autem in fine futuri ſunt · ad literam · vel rimantur p̄ pietatem cuiuſq̄ · z quos inueniunt idoneos ſeducunt

his enim ſunt qui penetrant domos ſub doloſis z verſutis verbis. · ſeductibiles

mos · z captiuas ducūt mulierculas ideo erant digne ſeducī · ſemper noua deſiderant firmos non poſſent ſeducere.

las oneratas peccatis · que ducū Semper ambulant · z nunquam ad viam perueniunt.

tur varijs deſideriis. Semp diſcētes · z nunquam ad ſcientiam veritatis peruenientes. Quemadmodum fratres magi pharaōis · hoc de apocriphis ſumitur

reſiſtunt moyſi: ita z hi reſiſtunt heretici

veritati · homines corrupti mente corrupte rationis

operibus ſemper reſiſtētes · ſemper circa · nū q̄ in fide. · predicit deſtruendos in aſia hereticos poſt hec preſentia

reprobi circa fidem: ſed vltra nō que modo putatur ſapientia

p̄ficient. Inſipientia enim eorū per bonos p̄ſertim per iohannem apoſtolum.

manifeſta erit omnibus: ſicut et magorū p̄ moyſen illi contradicunt veritati · z ideo potes illis reſiſtere · habens ſcientiam p̄r meam doctrinam.

illorum fuit. Tu autem aſſecutus bonorū operū.

es meam doctrinam · inſtitutionē tendēs quo ego · inuiſibilium · in expectatione promiſſorum

p̄poſitum · fidem: longanimitatem · dilectionem · patientiam · per

de loco ad locum tormentorum · tales ſunt tibi illate tribulationes z perſecutiones quales michi ſunt facte · z quales ſuſtinui

ſecutiones · paſſiones: Qualia et quas ſic potes. adiuro. teſte deo.

michi facta ſunt antiochie · iconij · liſtris · quales perſecutiones ſuſtinui ego ſuſtinui · ſic z te eruet. nec ſol⁹ ego patiar ſz

nui: z ex omnibus me eruit dominus · ita necesse est z tibi · si pie viuere vis · reliqui gioſe iuſte.

nus. Et omnes qui volunt pie viuere in chriſto ihesu. qui venit patri hoc semper sit sed maxime primo tēpore in corpore vel in corde

p̄ſecutionem patientur. Mali autem homines z ſeductores proficiunt in peius: errantes z in errorem mittentes. aliorum · qui huius officij sunt ita ipſi a bono ipſo actu

tentes. Tu vero permane in his q̄ didiciſti · z credita ſūt tibi: ſciēs a deo vel a me ecce necesse. vt aliis annuncies · vt fideli diſpenſatori. · memoriter retinens ideo non debes venire in dubium.

a quo didiceris. Et quia ab infantia ſacras litteras noſti: q̄ te poſſunt legis ecce facultas. prophetias. · ſpiritualiter intellecte quam

ſunt inſtruere ad ſalutem per fidem z ipſe docent.

que eſt i chriſto ihesu. Omnis ſcriptura diuinitus inſpirata vtilis ē cuius auctor deus. per spiritum sanctum alicui.

ad docendum · ad arguendum · ad corripiendum · ad erudiendum in neſcientes ad conuincendum de malo.

iuſticia: vt perfect⁹ sit homo dei ad omne opus bonum inſtruct⁹.

C. III.

Teſtificor coram deo z chriſto ihesu · qui

qui viui reperientur qui reſidui erunt tormentis antichriſti · vel iuſtos et iniuſtos.

iudicaturus eſt vivos z mortuos priorem · cui debes grates reddere vel futurum qui timendus eſt vt coregnes deo eternum

z aduentum ipſius z regnum eius

instanter predica · quantum ad eos: quibus placet

predica verbum · insta opportune · crisis de quibus hic sumit hi aūt restiterūt moysi vsq̄ ad tertiū signum in q̄ defecerūt dicētes Digit⁹ dei ē hic z sicut illi restiterūt moysi ita z hi · s · heretici mihi.

¶ Nota q̄ aīositas hereticoz sp inqeta ē q̄s magoz pharaōis hic conatū ait hic apl̄s cōpans eos magis pharaōis. Quos hieremias perdici inſipiēti aiunculę cōpat dicēs. Clamauit pdix congregauit q̄ nō pepit: fecit diuitias nō cū iudicio · i medio dierū eius derelinquent eum z i nouiſſimis ſuis erit inſipiēs.

¶ Aug. contra fauſtum. Contentioſi heretici vt perdix. Contentioſum animal clamat. z congregat que non peperit ita z hereticus christianos quos faciat ſuas diuitias. Non cum iudicio · ſed cum temeritate · ℔ poſt derelinquitur · z eſt inſipiens · vt hic dicitur · ℔ vltra nō proficient.

¶ Et omnes qui volunt ꝛc. Pie vivit · qui dicit. Quis infirmatur z ego nō infirmor: Quis ſcādalizatur z ego nō vr: Aliorum enī infirmitates z ſcādala ſūt pſecutōes Quid enī ſic pſequitur vitā bonoz · q̄ vita iniquoz. Non mō cū cogit imitari qd̄ diſplicz ℔ etiā cū cogit dolere qd̄ videt. Quia corazpio vinēs ipie · etſi nō obligat pſcientē · cruciat tñ ſententē. vñ. vidi q̄ricātes z tabeſcebam

¶ Mali autem homines ꝛc. Quales ſūt timētes hos legere corā quib⁹ loquūtur q̄ nō pantur ad tē tatōes · ℔ pmittūt felicitatē hui⁹ ſeculi · quam de⁹ ipſe ſcīo nō pmiſit Ille predicit labores · tu proſpera. Ille ad confortādū coz tuuz venit pati · mori · ſputis illiniri · ſpiniſ coronari obprobria ferre. fel z acetū bibere ligno cōfigi · Dia hec ille tulit p te. Ille pfortās infirmū · vt cū crediderit · non ſpret proſpera h⁹ ſeculi. Vñ. Fili accedēs ad ſeruitutē di · ſta i iuſticia z timore z prepara animam tuam ad tentationes.

¶ Sacras lras que te poſſūt ꝛc. Vultū ſignat pdeſſe veteris tehē noticiā vbi xpi pſona · z incarnatio inſinuatur q̄ ad ſalutē hoim valet

¶ Omnes enim. Scripture valēt ad ſalutē · q̄ ad cauſam ſalutis

¶ Ad arguendum. Negligentes. Ad corrigendum · in malo perſiſtentes · Ad eruciendum. pnitentes.

Importune. Tu opoꝛtune agis. ß importunus videris ei qui non libenter audit. qđ tamē aliqñ ei prodest. Tu igit̃ sciens ß illi eē opoꝛtunū qđ ei videtur importunū dilectōnem curam qꝫ sanitatis eiꝰ animo teneas mā sueto ꝛ modesto. Mḻti enī cꝫuis ꝑturbatiores a medico videntur abscedere. paulatī tñ vbi vigoꝛe medullas penetrāte sanati sunt ꝛ cū sc̃ptura dicat. In multiloq̃o nō effugies pc̃m. nō ē dicēdū istū multū eē locutū. etsi a plus dicat insta opoꝛtune impoꝛ. ꝛc. In tātiloquio enī nō est mḻtum qđ ē necessariū

Increpa in omni p. ꝛc. Huic acriori suadet patiētiā. tito nimis patiēti impium

Sed ad sua desi. ꝛc. Id ē. qui ea doceāt q̄ volūt. ꝓphetia ē sancti apl̄i. q̇ ꝑscius futuroꝝ in doctrīa ꝑcipit eē instādū. vt ꝯtra ß qđ futurū erat ꝑpa/ret̃ eccl̄a. Tales enī dicit futuros q̇ ꝑ desiderijs suis doceri volūt. vt a magistris. s. ꝯstā/tib; ꝛ veracib; ad hos cōuertant̃. q̄ hec illos doceāt q̄ libēter audiant. qꝛ veritas illis asperā videbit̃ vt relicta vera doctrina fabulis vacēt.

Magistros pruri. ꝛc. Aug. sup̄ iohā. omel. xliiij. Hos magistros salomō vult per mulierē de q̄ ait. Vanitas ipioꝝ mulier ē insipiens ꝛ audax. q̄ inops panis conuocat ꝑ tereūtes. dicēs: panes occultos libēter attigite. ꝛ aque furtiue dulcedinē. Cuꝫ sit ignara veritatis: ꝓmittit sciaꝫ veritatis. quā ipa occl̃tatōe ꝯmēdat. ꝛ q̄i cō dit: vt libētiꝰ audiat̃. Cꝰ ꝓhibitā furāt̃ seducti audiētiā. Hec occultatō facit pruritū in aurib; spūalit̃ foꝛnicātib;. sic pruritu libidīs ī carne coꝛrūpit̃ integritas castitatis. Nephari eī doctoꝛes ipā occultatōe ꝯdiūt sua venena curiosis vt iō existimēt eos dicere aliq̃d magnū. qꝛ hn̄t secretū. ꝛ suauiꝰ hauriāt īsipiētiā. quā putāt sciaꝫ. dulciꝰ qꝫ audiāt q̄ palā in eccl̄a dici credi qꝫ ꝓhibent̃. Mulier illa ꝓpter illicita atqꝫ puniēda secreta nō solū insipiēs verū etiaꝫ audax nūcupat̃. Sub xp̄iano eī vocabulo multas scelestas hereses cōdidit. nefādas fabulas finxit. ꝛ nenie tales q̄les ī theatris cātant̃ sine inimica scurrilitate ridētur. Et nō tales q̄les adūsus deū fingere potuisse illā insipiētiā dolemus. ꝛ miramur audaciam

Opus fac euang. Testādo ope qđ oꝛe predicas. vt retoꝛq̄atur os turturis ad ascellas. ꝛ sint mala punica ꝛ tintīnabula in extremis oꝛis hyacintine tunice.

Sobrius esto. Per qđ implere poteris. qꝛ ß virtꝰ tꝑat oēs alias. Hoc iō maxime dicit. ne se nimis affligeret ꝓpter ꝑdictū ꝑceptū.

Delibor. Libare dicimꝰ degustare. fūdere vel īmolare. Inde delibare qđ tñ hic ꝑ ipā immolatōe ponitur. passionē enim suā delibationem appellat. Deo enim immolatur. qui ꝑ insticia sua patitur.

Certaui. Contra rebelles. cucurri. vbi facil̄ trāsitꝰ. Consūmaui. firmiter locata eccl̄a. In oībꝰ fidē seruaui. vt alij idē faciāt. Hoc dic̄ nō replena. qꝛ adhuc restabat ipīꝰ passiōis cōflictatō. ß spe firma. ex illo qꝫ passionē sibi reuelauerat. ꝛ iō qđ futurū ꝑsumpsit. q̄i factū indicauit.

---

† de peccato ⸿ negligētes ⸿ vel importune argue ⸿ adiura ⸿ volentes. ⸿ negligentes ⸿ asperis verbis persistentes. ⸿ nolentibus.

importune. † argue. † obsecra. † increpa. in omni † pacientia et doctrina.

† ⸿ vt patienter sustineas repugnantes. ꝛ doceas accipientes. ⸿ repugnantiū ⸿ accipiētium ⸿ modo est hoc qꝫ predices necesse. vt contra hec preparetur ecclesia

Erit enim tempus cum sanam doctrinam non sustinebunt. sed ad sua desideria coaceruabūt sibi magistros prurientes auribus. ꝛ a veritate quidem auditum auertent: ad fabulas autem conuertentur.

⸿ quasi onus non ferent salutē aud. re. ⸿ qꝫ ea doceant que volunt. ⸿ multos ⸿ ipsi ⸿ desiderio audiēdi. ñ tñ bono ⸿ que eis aspera

⸿ ita est futuruꝫ † ⸿ ī disciplina ecclesiastica ꝛ scripturis explanandis ⸿ dum tempus habes † ⸿ omnis modi hominibus docebis

Tu vero † vigila. in † omnibus labora. opus fac euangeliste: † ministerium tuū † imple. † sobrius esto. † Ego enim iam delibor: ꝛ tempus mee resolutionis instat. † Bonum certamen certaui. cursuꝫ consummaui: fidem seruaui. † In reliquo † reposita est mihi coꝛona iusticie. quā reddet mihi dominus in illa die iustꝰ iudex. Non solum auteꝫ mihi: sed ꝛ his qui † diligunt aduentum eius

⸿ quod oꝛe predicas. hoc opere contestare † ⸿ episcopatus scilicet ⸿ in tantum vt impleas minist. ⸿ scientia vita ꝛ doctrina † ⸿ id est. in omnibus modum serua. † ⸿ vigila laboꝛa ⸿ ideo sic opoꝛtet ⸿ incipio offerri deo grata hostia. ⸿ moꝛtis. ⸿ prope est † ⸿ vnde hoc scis: qꝛ dei preueniente gratia expleui quod debui. vel in proximo sum migraturus. sed bonum certamē certaui. quasi. hoc exemplum tibi relinquo. ⸿ predicationis. ⸿ ꝛ in oībus aduersis † ⸿ in futuro. † ⸿ quā nullꝰ auferat idem tibi sperare potes ⸿ qꝛ † ⸿ mali timent. ibi damnandi. boni vero diligūt quia ibi saluandi.

⸿ quia instat tempus resolutionis. ⸿ qꝛ ⸿ proprium nomen.

festina venire ad me cito. Demas autem me dereliquit. diligens hoc seculum. ꝛ abijt thessalonicam. crescens in galatiam. tytus in dalmatiam: lucas est mecuꝫ solus. Marcum assume ꝛ adduc tecum: est enī michi vtilis in ministerium. Tichicum autem misi ephesum. Penulam autem quam reliqui troade. apud carpiam: veniens affer tecuꝫ ꝛ libros: maxime autem ꝛ † mēbranas. Alexander erarius multa mala mihi ostendit. † Reddet ei dominus secundum opera eius: Quem ꝛ tu deuita. Valde enī restitit verbis nostris. † In prima mea defensione nemo michi affuit: sed omnes me dereliquerunt. Nō illis imputetur. Dominus autem michi astitit ꝛ confoꝛtauit me. vt per me predicatio impleatur. ꝛ audiant omnes gentes: ꝛ liberatus suꝫ de oꝛe

⸿ vel enī ⸿ tempoꝛe aduersitatis ⸿ missus in ministerium a me ⸿ propter ⸿ missus a me ⸿ alias pum. † ⸿ vt ibi scribam epistolas meas. ⸿ autem ⸿ vel faber. vel custos erarij. ⸿ athenis. † ⸿ verbum prenunciantis est non inprecantis ⸿ indicat. non optat. † ⸿ quando primo cepi defendere euangelium cōtra illum ⸿ innuit sepe congressum contra illum ⸿ adiutoꝛ ⸿ qꝛ hoīs est timere. ⸿ quanto plus ab omnibus relictꝰ. ⸿ etiam

---

Fidē. Que ē caput xp̄iane religionis.

Seruaui. q̄ nō pōtuī do miserāte. qꝛ dominꝰ dei est. vñ alibi ait Miaꝫ cōsecutꝰ sū. nō qꝛ fidelis erā. ß vt fidelis eēm. Apl̄m eī inuenimꝰ sine vllis bonis meritis. imo cū multis vicijs dei grāꝫ cōsecutū reddētis bona pro malis. Qui sua iā ꝓpīquante passione bona merita sua cōmemoꝛat pꝰ q̄ cōseq̄tur coꝛonā. q̇ post mala merita cōsecutꝰ ē grāꝫ. q̄ nisi pꝰ ꝑtuita donaret̃. coꝛona nō redderet̃. Nō q̄ merita ipsiꝰ tanqꝫ ipiꝰ sunt. id est. ex ipō ei cōpata. ß dona dei sūt

Reddet. Si eñ fides grā ē. ꝛ vita eterna q̄i merces ē fidei. Videtur quideꝫ deus vitam eternam tanqꝫ debitū reddere cui debet fideli. quia ꝓmeruit illam per fidem. Sꝫ qꝛ fides gratia est. ꝛ vita eterna est grā per gratiā q̊ reddet.

Iustus iud. ꝛc. Vnqꝫ iustus retribuēdo bona ꝑ boīs qꝛ tñ prius misericoꝛs est retribuendo bona ꝑ malis. ꝛ ipsa iusticia q̄ retribuuntur bona ꝑ bonis non est sine misericoꝛdia.

Festina. ꝛ etiā iō quia quos mecum hic solebam modo nō habeo.

Penulā. Scđm haymonem hec penula data prī pauli in insigne a rōanis. qñ susceptꝰ ē in sociū ꝛ ciuē romanū. vñ ꝛ paulꝰ se ciuē romanū appellat. Hier. Volumē hebreū replico. qđ paulꝰ pēnlā iux̄ q̊sdā vocat

Penula vestis erat consularis q̄ induebant̃ consules romani ī gredientes ī curiā. Vñ fert̃ romanis hāc fuisse cōsuetudinē qñ monarchiā totiꝰ q̄i oꝛb acq̇rebāt. vt q̄cūqꝫ gens cū pace ꝛ coronis eis occurrisset. darēt eis libtatē intātū vt fr̄es illoꝝ dicerent̃: ciuesqꝫ romani appellarent̃. Dabātqꝫ potestatē edificādi curiā. ꝛ habēdi cōsules sicut ꝛ ipsi habebāt. Pater q̊ pauli de guobalo opido inde vbi natꝰ fuerat. trāslatꝰ in tharsū cilicie. q̇dā tpe venietib; romanis ꝑ ciliciā occurrit eis ipse cū alijs tharsensib; vtpote nobilis exceperūtqꝫ eos cū pace. Tūc romani cōcesserūt eis ꝑdcā. Ibiqꝫ prī pauli pēulā accepit. pꝰ cuiꝰ moꝛtē ob recoꝛdatōꝫ eiꝰ hāc vestē paulꝰ sibi retinuit

Alexāder iste ē quē sup̄ dixit reūsū ad apostasiā. q̇ fabcabat edes dyane apud athenas ꝛ oēs contra apl̄m cōmouit. Defensione. Vel ꝑssuraꝫ ꝛ tribulatōeꝫ sibi illatā defēsiōeꝫ appellat. Tribulatō defēsio ē xp̄ianis. qꝛ defendit eos in die iudicij

Nō ill̄ imputet̃. Non oꝛat ꝑ alexandro. q̇ inuidētia fr̄nitatem oppugnādo peccauerat. Sꝫ ꝑ his q̇ nō obrupant amoꝛē. ß timoꝛe succubuert̃ oꝛat vt eis ignoscat̃. Multū eī interest int̃ eos q̇ ß mō ꝛ eos q̇ illo mō peccāt

De ore leonis. Id est. neronis de cuius manibus liberatꝰ est a dño

quando venit romam adductus ab his qui pcerant indeꝯ ob hoc quia cē sarem appellauit. Nam cum venisset romam duobus annis mansit in libera custodia. post etiam transiuit ad alias nationes quē erant in circumitu rome.

¶ Leonis. Dyaboli. qui sicut petrus inqt tanqꝫ leo circumit rugiens qꝫ rens quem devoret. q̄ cum non potest a iustitia amouere: vel de vita vult tollere: ne alijs prodesset. quod quia non potest: insultat ei apostolus.

¶ Et aquilā. Aquila erat vir prisce apud istos hospitabatur apostolus.

C. I.

¶ Hanc epistolam apostolus tito scribit. quē creauit episcopū commonens eum forte sollicitum ecclesiastica disciplina. debet enim ponti fex bñe mīnā pietatē ⁊ pīis severitatē. vt sit fortis supbꝫ. ⁊ suauis modestis. vt non habens timoris angulum. nec elationis supcilium. vrat ⁊ luceat. vnde in veste legalis pontificis erat coccus bis tinctus qui habebat speciem ignis. Ignis autem duo facit. vrit ⁊ lucet. Ita ⁊ pontifex prędicationis gladio scilicet ignito eloquio vere debet mordaci īcrepatione. ⁊ metuenda comminatōne ⁊ lucem fouendo blandis. ⁊ delectabilia promittēdo. Ideo de mā na dicitur. q̄ īdurebatur ad ignē ⁊ liquescebat ad solem. Et baculus pontificis ab inferiori pungit. ⁊ in summo ad anteriora extenditur in se rediens. q̄a ecclasticus doctor gladio verbi pungere debet. i. aspere redarguere peccantes. quod est ex inferiori natura. et correctos in anteriora dirigere. ita tamen vt ad propriam conscientiam sui considerationē redeat. si forte in se habeat quē alīs annunciat.

¶ Tito relicto crete episcopo ex simplicitate ⁊ humilitate nimis patienti. Prescripta ei sua auctoritate vtili: scribit de episcopali officio imperiose ⁊ potestatiue tractando a nicopoli.

¶ Est igitur intentio apostoli instruere Titum de episcopali officio atqꝫ monere. vt illud imperiose tractet. ⁊ hereticos vitet. Modus talis. Prio salutat. Deinde instruit eū de episcopali officio. docens eū quid agere debeat. ⁊ quales episcopos per ciuitates cōstituere. Deinde q̄liter diuisos vel seru vel ꝛta te vel ꝓditōe īstruere dēat. Po ea monet eū de vitādis hereticis

¶ Seruus conditōne. nō tīn peccati misera seruitute. Sz Dei q̄dam nobilitate. q̄liter moyses ⁊ david servi sunt appellati ⁊ maria ancilla.

¶ Secundum fidem electorum. Id ē. quā tenēt vel qua saluantur electi dei. ⁊ ideo pro ea magis laborandum.

§ dyaboli vel neronis.
§ vel uit.
leonis. Liberabit autem me dominus ab omni opere malo. ⁊ †saluū
§ etiam † § idem tibi spare licet
§ ducens.
faciet in regnum suum celeste: cui gloria in secula seculorum amen.

Saluta priscam ⁊ aquilam: ⁊ one
§ familiam † § ideo nominat illos. vt veniens per eos hos visitet
siforī domum. † Erastus remansit corinthi. Trophimum autem relic̄
§ propter imbres. ⁊ frigora commonet vt autumno veni. et
infirmum mileti. festina ante hiemem venire. Salutat te eubulus
§ vel pu.
⁊ prudens ⁊ linus ⁊ claudia: ⁊ fra
† § post salutationem fratrum ipse salutat quasi subscribēs hoc modo do. ⁊c.
tres omnes. †Dominꝰ ihesus chri
† § Id est maneat vestra dilectio § ne admonitus irascaris. sed potius
stus cum spiritu tuo. † Gratia vo
† § Id est fiant vera que hactenus dixi.
biscum †amen.

¶ Epistola pauli ad Thimotheum secunda finit. Argumentum in epistolam ad Titum incipit.

Titus commonefacit ⁊ instruit de constitutione presbiterij. ⁊ de spirituali conuersatione. ⁊ hereticis vitandis. qui in scripturis iudaicis credunt. Scripsit autē ei ab athenis.

¶ Argumentum explicit. Epistola pauli prima ad titum incipit.

C. I.

¶ In spem vite eterne. Hec res hic fructus apostolici officij. Per hoc commendat officium apostolicum. non tepide agendum.

¶ Promisit. Sed qūo promisit. cū nondum homines essent quib⁹ promitteret. quia ī eius eternitate ⁊ in ipso verbo eidē coeterno iam predestinatione fixum erat quod suo tempore futurum erat. Promisit ergo ante tempora. quia in se eterno sic fixerat anteqꝫ tēpꝰ esset. quod cuꝫ creaturis cepit. Non enī possumus dicere fuisse aliquod tempus quādo deus nondum fecerat aliquid.

¶ Ante tempora ⁊c. Non recens pmissio. ß ante tpa omniū seculoꝝ. ⁊ vt certiꝰ sit. Manifestauit. cōgruis tēporib⁹. i. verbū. i. filium. ß est vita eterna.

¶ Filio secundū communem fidē. Id ē. catholicā nō priuatam alicuius. catholicon grece: cōmune vel vniuersale dr latine.

¶ Vnius rei gratia. Primo dicit qd agere debeat ⁊ qualēs ordinare presbiteros ī cipiēs ita. huius rei grā ⁊c. dū hec recolit sicut ei disposuerat. monet exequi

¶ Presbiteros. Vt pastoralis curꝫ onus facilius sustineat. p multos divisum.

¶ Sine crimine. Si dixisset sine peccato. nullus ī ecclesia recte posset ordinari minister. Multi ei baptizati fideles sūt sine crimine. sine peccato ꝝo in hac vita neminem dixerim. non quia peccati aliquid remaneat qd in baptismate non dimittatur. Sed qī nobis in huius vite infirmitate manentib⁹ q̄ tidie fieri nō quiescūt. qui fideliter orātib⁹ q̄ tidie remittant. Quā libet valde iustū discretias in hac vita. nō est tīn sine peccato. Vñ io hānes. Si dixerimus qꝫ peccatum nō habemus. nosipsos seducimus ⁊ veritas in nobis non est Sed plane. Multi iusti dicti sunt sine querela quod intelligit sine crimine Nulla enī querela iusta ē de his qui nō habēt crimen. Crimē ḡ est querela. i. peccatū graue accusatōe ⁊ dānatōe dignissimū. vt homicidium adulterium aliq̄ immūdicia fornicatōis. furtuꝫ fraus ⁊ hmōi. q̄ cum ceperit homo non habere incipit caput erigere in libertatem. Sed ista inchoata est non perfecta libertas.

¶ Unius vxoris vir. Post baptismum. qꝫ nouo homini nō stupra. nec aliqua que ante fuerunt obsunt. Huic sententię contradicit augus. his verbis acutius intelligunt qui nec eum qui catbecumin⁹ vel paganus habuit alteram. ordinandum censuerunt. quia de sacramento agitur. non de peccato. Nam in baptismo peccata oīa dimittūtur. Et qui dixit. Si nupserit virgo nō peccat: satis declarauit nuptias non esse peccatū. Propter

§ nomine § humilitas non tollit potestatem ⁊

Paulus seruus dei. Apostolꝰ autez ihesu christi
dignitatem.
§ tenens ⁊ predicans fidem.
secundum fidem electorum dei. et
§ secundum. † § Est veritas in liberalibus artib⁹ que nichil ad christianam religionem
agnitionez †veritatis. que secundū
§ id est. christi religionem.
§ ⁊ hoc est. † § id est per hoc sperans vitam eternaz. § que quanto certior. tanto minister debet esse sollicitior
pietatem est †in spem †vitę eternę:
§ vitam eternam.
quam promisit qui non mentitur
§ omnia † § vel eterna § quod idem est. ī § non solum rei effectum. sed ⁊ in predi. ⁊c.
deꝰ ante tempora †secularia. †manifestauit autem tempozibus suis
§ scilicet
verbum suum in predicatōne. que
§ vt fideli
credita est michi secundum precez
† § Cui tu comparticeps. § cui in salute hominuꝫ minus obedimus. si quo modo remittimur
† § Paulus inquam scribit hanc epistolam.
ptuꝫ †saluatoris nostri dei †tito di
lecto filio secundum communem fi
† § Et in scribendo primum salutat in hunc modum § manifesta sunt hec.
dem: gratia ⁊ pax a deo patre nostro ⁊ christo ihesu saluatore nostro. Cui⁹ rei gratia reliqui te creta
§ cū inde recederē
§ ad perfectionem † § mala in peccātibus addendo bonis ea que desunt ⁊c.
te. vt ea que desunt †corrigas. ⁊ cō
§ singulas § episcopos.
stituas per ciuitates presbiteros.
§ id est quales constituendos docui § scilicet
sicut ⁊ ego tibi disposui. Si quis
§ non peccō § peccato criminali. vel infamia criminalit § in quo species continētie et sacramētum.
sine crimine est. †vnius vxoris vir

sanctitatem autem sacramenti sicut fęmina si catbecumina viciata est · non potest post baptismum inter virgines dei consecrari: ita non absurde visū est bigamum non peccasse: sed normam sacramenti amisisse · non ad vitę meritum · sed ad ordinationis ecclesiastice signaculum necessariā. Et sicut plures antiquorum patrum vxores significauerunt futuras ex omnibus gentibus ecclesias vni viro subditas · i · xpo. Ita noster antistes · i. epūs vnius vxoris vir significat ex omniū gētiū vnitatē · vni viro xpo subditam. Itaq; sicut duob⁹ dominis seruire · sic ab vno deo apostatare · et in alteri⁹ superstitionem ire nō licet.

Filios habēs fideles. Nec saltem de luxuria accusatos · vel sibi non subditos Alioquin nec spes in illo est corrigendi alios nec frontem habet ad alios taliuz cohabitatoz.

Oportet enim ⁊c. Talis debet constitui. necesse est enim ad tractationem officij eū esse sine crimine · i · irreprehensibilem epm · hic aperte ostendit presbiterozum nomine epos sup̄ fuisse designatos.

Contradicunt Contradicentes enim non vno modo intelligendi sunt paucissimi quippe nobis contradicunt loquendo · sed multi male viuendo. Quis enim audet aptissime loquendo contradicere veritati: Nō contradicunt multi lingua sed vita · quos redarguere bonum op⁹ est · grandis sarcina cliuus arduus.

Dixit quidam ex illis. Aug⁹. Iste fuit. Epigmenides cretēsis in cui⁹ libris hoc inuenitur · qui homo inter prophetas dei nō inuenitur · nec eius prophetia ad illa dei eloquia pertinet quę in deis sunt credita · et ideo nomen eius non commemorauit apostolus sicut solet commemorare prophetas dei · dicens sicut et dauid dicit vel esaias. Uel cum tacitis nominibus illoꝝ dicit sicut scriptum est et ea scriptura intelligitur in qua est autoritas dei. Homo autem inerūditus · canis rabiosus veritati oblatrans ausus est dicere istum de prophetis iudeoꝝz fuisse · de quo ait apostolus. Dixit quidā ⁊c.

Dixit quidam ⁊c. Licet diuinę auctoritati vnde voluerit quod vę inuenerit testimonium sumere · sicut et paulus vt legitur in actibus apostoloꝝ cum loqueretur athenienſibus · ait de deo. In illo viuimus mouemur et sumus · sicut et quidam ſm vos dixerunt. Et de athenienſis arę inscripti/one ait. Inueni aram in qua subscriptum est. ignoto deo Ita diuina auto

ſ sane fidei.

filios habens fideles · non in accusatione luxurię: aut non subditos

Oportet enim episcopum sine crimine esse sicut dei dispensatorem ·

non superbum · non iracundum ·
† ſ Id est · non aliozum mentes aliter q̄ oporteat loquendo percutientem · vel non ferocem · non crudelem

non vinolentum · † non percussorē
ſ secularis.

non turpis lucri cupidum: sed hospitalem · benignum · sobrium · iustū
ſ proximo
ſ deo † ſ ab illicitis ira superbia et huiusmodi.
ſ amore.

sanctum · † continentem · amplectētem eum qui secundum doctrinaz
ſ veracem.

est fidelem sermonem: vt potens sit exortari in doctrina sana: et eos
ſ obloquendo vel male viuendo

qui contradicunt arguere. Sunt
ſ in creta. ſ in se

enim multi etiam inobediētes vaniloqui · et seductores. maxime au-
ſ ad alios ſ circumuentionibus et cuiuscunq; generis fraudibus.
† ſ Id est · de iudeis qui sub nomine christi iudaizare docebant · renati enī in christo · non puri erāt christiani · quia partim legem · partim christum venerari volebant.

tem qui de † circūcisione sunt · quos
† ſ ideo quia ipſi sunt ſ totam familiam.

oportet redargui: † qui † vniuersas domos subuertunt · docentes quę
† ſ Et hoc faciunt ſ terrene rei · vel vt faciant proselitos sicut dominꝰ dixit scribis et phariseis. Circuimitis mare et aridam · vt faciatis vnum proselitum ſ pro terrenis acquirendis.

non oportet † turpis lucri gratia.
ſ vere tales sunt † ſ qui eos nouerat ſ quia eorum · bene naturā aperuit. ſ quod vtiq; ad hoc dictum est · ne dei prophetia videretur.

Dixit quidam † ex illis † proprius
ſ etsi etiā aliozū ſ non dei

ipsorum propheta. cretenses semper mendaces. Malę bestię · ven-
ſ sanguinem sitientes

ritas vndecunq; sumit · qđ necessarium inuenit · ß non omnia q̄ ibi scripta sunt accipienda confirmat. vñ in lege ꝓceptum est iudeis vt si mācipium gentile emerent eius pili raderent · et vnguiū incremēta absciderentur. Deinde ad vsus domesticos assumeretur · ita vanis atq; superfluis gentilium supstitionū et poetarum sententijs abrasis et decisis · qđ puę repertum fuerit ad ministerium domus dei assumendum est.

Mandatis hominum. Quia mandata legis post manifestam veritatem iam hominum non dei mā data sunt

Auertentium se a veritate. Spūalis intelligētię. Quicqđ enī aduersus veritatem opponitur hūana inueteratio ē. Ideo mādata hoīm et fabulas appellat q̄ narrāt qę nescientes vim scripturarū et interiora · verborum legis colorē sequuntur non sapore · putant enī nunqđ recedenduz eē ab his qę moyses tradidit vtpote de escarum vīa.

Omnia munda ⁊c. Quod ipſi negant ideo quia in lege quędam moyses prohibuit · et ab immūdis mūda discreuit. Hoc autem non secundum naturas quas deꝰ creauit intelligi volunt: ß secundum significationes. Omnia ergo munda sunt mundis scōm naturas. Unde in geneſi. Vidit deus cuncta quę fecerat et erant valde bona. Secundum significationes q̄dam īmunda sunt iudeis · nec nobis omnia apta sunt · vel propter salutem corpoꝝ: vl propter consuetudinē humanę societatis.

Factis aūt negāt. Si negatio non tantum lingua fit · sed etiam factis · certe multos inuenimus antichristos qui ore confitentur christum et moribus dissentiunt abeo. Quisquis factis negat christum antichristus ē. Tales sunt omnes mali catholici · qui non verbis sed factis negant. Nolite ergo esse tanq; de fide securi · adiungite fidei recte vitā rectaz vt christum cōfiteamini et verbis vera docendo et factis bene viuendo. Nam si cōfitemini verbis et non factis · fides talium morum prope fides est dęmoniorum

C. II.

ſ Illi docent qđ non oportet.

Uos autem lo
ſ ea † ſ · i · doctrinā sane fidei
quere quę decent † sanā
ſ scilicet ſ hortare

doctrinam. Senes vt sobrij sint ·
† ſ prouidentes fidei necessaria ſ vt habeant integram.

honesti · pudici · † prudētes · † sani i
† ſ Similiter sani ſ dei et proximi et in ipso ordine charitatis. ſ tentationum et tribulationum

fide in † dilectione: in † patientia.
ſ hortare etiam ſ eē

Anus similiter in habitu sancto ·
ſ crimina alijs imponentes vt solent facere adolescentulis ·

nō criminatrices · non vino multo

ſ gulosi et ideo pigri † ſ ne minus credas ei quia gentilis · verba eius commendat apostolus

tris pigri. † Testimonium hoc ve-
† ſ docent quod non oporteat ſ non vt soles moliter.

rum est. † Quam ob causam † increpa illos dure · vt sani sint i fide · nō
ſ · i · vt recte credant.
† ſ quia nesciunt vim scripturarum litteralis obseruantię in qua nemo iustificatur apud deum

intendentes † iudaicis fabulis · et
ſ iam non dei. ſ vel auersantiuz.

mandatis hominum auertentium
ſ docent enim de ciborum discretione cum nō sit. † ſ Quasi · vere se auertunt · quia. ſ humanis vsibus concessa ſ qui bona fide sumunt et iusti sunt.

se a veritate · † omnia munda mun-
ſ per peccatum † ſ qui non credunt in deum vel deo.

dis. coinquinatis autem et † infideli
† ſ quia non sunt digni donis dei ſ Quasi · non ex cibo est coinquinatio eoruz · sed ex malo intellectu et conscientia peccatorum

bus nichil † mundum: † sed inqui-
nate sunt eorum et mens et conscię-
ſ quia ſ verbis. ſ quidem.

tia. Confitentur se nosse deum. fa-
ſ vnde iohannes qui dicit se nosse deum et mandata eius · non ē · mendax est ſ deo

ctis autez negant: cum sint abomi-
odibiles. ſ nec habiles credere.

nati et increbibiles: et ad omne o-
ſ a deo reprobati vt non habeant gratiam ad bene operandum.

pus bonum reprobi.

C. II.

Suam doctrinam. Hęc sunt q̄ ad bonos mores pertinent.

In habitu sancto. Vt scilicet earum incessus motus vultus sermo preferant sanctitatem.

Non vino multo ⁊c. Solent enim esse quędam quę corporis frigescente luxuria vino se pro libidine dederunt

¶Bene docentes Non quidem publice viros ꝫ priuate

¶Ut viros suos ament. Quos naturali affectu naturaliter diligunt· amẽt etiã pudica dilectõe· vt scz cũ pudore viris debitum potius reddãt qꝫ exigant.

¶Ut non blasphemetur. Hoc ad senes· z ad oĩa superiora põt referre .q. hortare senes z anus z adolescentulas vt ita se habeant vt dixi· quod ideo facere debent: vt non blas. ꝛc.

¶Iuuenes similiter hortare. Iuuentus promptior ẽ ad lapsum· cõtineri iubetur qđ vt facilius sit: magistrũ iubet formã esse· vt qđ docet ꝓbis ostendat factis· vt ita ꝓphani erubescant

¶In omnibus teip. ꝛc. Dis enĩ qui male viuit in cõspectu eoꝝ quib⁹ ꝓpositus est· quãtũ in ipso ẽ occidit eos· etsi illi viuunt de misericordia di viuũt.

¶Ut doctrinam saluato· ꝛc. Hoc refertur ad oĩa ꝓdicta· s· ad senes z anus z huius· q· hortare oẽs ꝓdcos vt ita se habeãt· vt ꝓ scriptuꝝ ẽ· vt ita ornẽt in actibus suis doctrinam sal· ꝛc.

¶Ornent. Ornamentuꝝ doctoris ẽ honesta vita discipuli

¶Apparuit. Q. Oẽs monẽdi sunt· qa omnib⁹ natꝰ ẽ· nullum excluſit.

¶Vel gratia. Id ẽ· xp̃s qui ẽ gratia dei vel gr̃a dei z sal· ꝛc· i· deus z saluator noster ·s· dei filiꝰ etsi inuisibilis sit in forma dei· tñ per gr̃am apparuit in forme serui.

¶Et aduentum glorie ꝛc. Qui non in infirmitate vt prius ꝫ in gloria z potestate veniet p̃mia daturus ꝫm merita quisq; ĩ primo aduẽtu adeo humilis fuit q⁹ non solũ erudiuit· sed etiã dedit ꝛc.

¶Sectatorem bonorũ operum Quia ad hoc redemit nos christus· vt purã vitam sectãtes z repleti operib⁹ bonis di heredes eẽ possimus.

¶Argue. Iam nõ aspere accipitur cuꝝ ꝓ salute fieri sciatur.

C. III.

¶Ad omne opus bonũ ꝛc. Quasi admone vt ad malũ tardi sint· sed ad bonum pati scientes quid singulis persolui oportet· at quia singulis parat

† ſ vel vt doceant adoles. prudentiam· vel adole-
hortare·
seruientes. † Bene docentes vt

prudentiã doceãt. Adolescẽtulas·
† ſ non modo carnali sed z spirituali amore.
vt viros suos ament· † filios suos
† ſ doceant eas etiam esse ſ mentis intelligentia.
ſ corporis continentia
diligant· † prudentes· castas· so-
ſ in cibo z potu.
bias· domus curam habentes·
† ſ vt non diuitijs vel nobilitate inflate viris suis
imparare desiderent
benignas· † subditas suis viris: vt
ſ si male se habeant. † ſ doctrina euangelica. ſ si
habent viros infideles quibus propẽsius propter
timorem dei obsequi debent vt hoc videntes non
blasphement nomen dei·
non blasphemetur † verbum dei.

Iuuenes similiter hortare vt so-
† ſ aug⁹. aliter pastor occidit oues quantum in se
est· z si ille viuunt.
bꝛij sint. † In omnibus teipsum

prębe exemplum bonorum operũ
ſ vite vel corporis ſ ne leuis ſz
autentĩus
in doctrina· in integritate: in graui
ſ tuũ sit ſ loco dictum
z tempore.
tate: Verbum sanum· irrepreben
ſ ·i· vobis contrarius.
sibile· vt is qui ex aduerso est· vere

atur: nihil habens malum dicere
ſ hortare. ſ ꝯfusi
de nobis. Seruos subditos do-
bet tã bonis ꝙ malis. ſ que non sunt contra deũ
minis suis esse· in omnibus placẽ
† ſ hoc modo placere poterunt cum non mussita
uerint cum dñi eos aliquid iusserint. ſ ſ eos debi
to seruitutis
tes· non † contradicentes· nõ frau
ſ etiam in minimis
dantes: sed in omnibus bonam fi
ſ hoc refertur ad oĩa.
dem ostendentes: vt doctrinaꝝ sal
† ſ bonis operibus z fide ſ actibus suis.
uatoris nostri dei † ornent in om-
ſ per carnem ſ de⁹ per gra
tiam z si inuisibilis.
nibus. Apparuit enim gratia dei z
† ſ ad vtilitatez omnis generis hominũ sine quo
non profuisset nasci ſ quantum ad se
saluatoris nostri † omnibus homi-
† ſ Exemplo vite z doctrine in quo eum sequi dẽs
nibus † erudiens nos· vt abnegan
ſ vane culture z ignorantiã.
tes impietatem z seculária deside-
ſ in nobis ſ ad primũ ſ ad deũ
ria· sobrie z iuste z pie viuamus in
ſ tam fragili ſ per hoc ſ certi z sollicitiſ glo
riam eternam
hoc seculo: expectãtes † beatam spẽ
ſ vel manifestationem † ſ non hominis infirmi
non mortalis· non passibilis vt prius
z aduentum glorię † magni dei· et

saluatoris nostri ihesu christi. Qui
ſ non solũ erudiuit ſ per hoc sumus securi de
spe ſ ad hoc.
dedit semetipsum ꝓ nobis· vt nos
ſ per sanguinem ſ tam
redimeret ab omni iniqtate: et mũ
ab originali ꝙ actuali ſ vel peculiarẽ· i· ꝓprium
daret sibi populum acceptabilem·

sectatorem bonorum operũ. Hęc

ſ nescientibus ſ scientib⁹ ſ negligẽtes vel re
belles.
loquere z exhortare· z argue cum
ſ ita cũ impio ſ ꝓ simplicitate
omni imperio. Nemo te contẽnat.

C. III.

ſ Et si habes imperiuꝝ spirituale
tamen admone

Admone illos

ſ regibus z ducibus ſ minoribus
principibus z potestatibus subdi
ſ illorum.
tos esse· dicto obedire· ad omne o
ſ nunq̃ ad malum
pus bonum paratos esse· neminez
ſ etsi premuntur ab illis
blasphemare· non litigiosos esse:
ſ verbis z factis
sed modestos: omnem ostenden-
ſ quia sic infideles z perfidi ad futuram spem vo
cari possunt † ſ bonos vel malos
tes mansuetudinez † ad omnes ho
† ſ hoc ideo debemus· quia z nos aliquando fui
mus quod ipsi· sic z ipsi poterunt esse qđ nos su
mus per eandem gratiam
mines †. Eramus enim z nos ali-

quando insipientes z increduli· er
ſ per mala opera ſ animi ſ car
rantes· seruientes desideriꝭ z vo
nis ſ nocendi † ſ de alio
rum successibus.
luptatibus variis· in malicia et † in
ſ si nocere non licuit † ſ vitam nostrã ſ deo vel
alijs hominibus
uidia † agentes· odibiles: odiẽtes
† ſ benignus z humanatus deus· vel larga mise
ricordia z clementia dei
inuicem. Cum autem † benignitas
† ſ mundo per carnem ſ vel nobis ꝓ fidem ſ ap
paruit· i· illuxit hominibus.
z humanitas † apparuit saluatoris
ſ qz nulla bona feceramus nos
nostri dei· non ex operibus iusti-

cię quę fecimus nos: sed secunduz
† ſ ita fortsitan etiã illos qui adhuc ĩcreduli ſ iã
spe future salutis
suam misericordiam † saluos nos
ſ ſ baptismi. ſ in quo deposito veteri homine
generatur nouus
fecit· per † lauacrum regeneratio-
† ſ quia qui credit quotidie magis z magis reno
uatur per spiritum in baptismo datum
nis † z renouationis spiritussancti
ſ spiritum † ſ ad remissionem omnium peccato
rum ad copiam virtutum
quem effudit in † nos abunde per

ihesum christum saluatorem no-
† ſ ad hoc vt istud addat ſ ſ interim in presenti
strum: † vt iustificati gratia ipsius
ſ etsi nonduz
heredes simus secunduz spem vi
secundum rẽ ſ verax † ſ iste q⁹ christus salu auit
z heredes fecit.
te ętęrnę. Fidelis est † sermo. Et de
ſ predictis † ſ alios ſ vel volo te confirmare sz
eos qui credunt deo vt curent
bis volo te † confirmare: vt curent
ſ alijs multis· vel sibijpsis.
prędesse bonis operibus q̃ credunt
† ſ predicta ſ ideo volo te de predictis cõfirmare
alios quia ſ in se
deo. † Hęc sunt bona et vtilia ho-
ſ alijs ſ de his confirma. † ſ vbi nec salus
nec vtilis scientia.
minibus. Stultas aũt † quęstioẽs

¶Eramus et nos aliq· insi· Etsi philosophi essent quidam nostrum· vera tamẽ sapientia carebãt·

¶Benignitas. ꝑ quaꝝ dona nobis spiritualia abũde tribuit

¶Vel. Prędesse. Id est· magis proficere z seipsis meliores fieri.

Hereticū hoīnem. Hereticꝰ est qꝫ per verba legis legem impugnat. proprīū eī sensum astruit ex verb legis vt prauitatē mētis suę legisl autoritate confirmet qui vitandi sunt·quia frequentius correcti exercitationes essent ad malum.

Proprio iudicio se damnat qui errorem laudat z veritatē vituperat.

Zenā legisperitum zc. Hoc dicit· ñ quia pitior sit appollo ß quia buiꝰ pfessionis erat in sinagoga.

Apollo. Epūs fuit corinthioz·qꝫpter sedītōez cōcitatā adūsū se a pseudo aplīs discesserat cuz zena socio suo ad titū cretēsē episcopū. Sed corinthijs iā sedatis p epl'as pauli mādat tito·vt pusqꝫ veīat nicopolim ꝑmittat eos ita sollicite·vt nichil ī viatico illis desit.

Ut nihil illis desit zc. Ideo iubet sumptus illis necessarios dari·qz dignū erat vt qꝫ spūalia tradebāt non illis deessent carnalia.

Philemoni colossensi qꝫ nulla ecclesiasticę ministrationis ꝓdit⁹ erat dignitate·ß vir laudabilis ī plebe familiares litteras mittit apl's ꝑ onesimo seruo ei⁹ qꝫ cum dāno ei⁹ fugerat·ß ab apl'o audito euangelio baptizatus ē cui z venīā deprecatur aplus scribēs a roma de carcere. Et est intentō aplī implorare veniam onesimo apd philemonē. Modus talis ē. prius salutat illū cum vxore et filio, deīde agit gratias deo de bonis eoꝝ cōmendans fidem z charitatē eoz. postea philemonē obsecrat cū ei impare posset· vt onesimo pcatz grās deo agat: qui talem illum recepit vt non ꝓpriū esti met·ß dilāssimū fratrē·ac deīde dic vt parz sibi hospiciū spanti ad ipm ire

Vinctus. Non dicit apostolus qd est nomē dignitatis ß vinctus qd ē nomē humilitatis. qz nō impat ß orat. Est enī hic intercessio pro onesimo Jō qę humilitatis sunt ꝓmemorat incipiēs ab iniuria sua· vt dignitatem epistolę suę faceret. Sicut cī peccati causa vinciri obprobriū est sic ecōtra p xp̄o custodie vincula sustinere maxima gloria ē. Eo enī tpe cī custodia erac

¶ originum enumerationes. † ¶ quas de lege faciunt vt de cibis quos alij asserunt discernendos. alij non

z genealogias † z cōtentiones z pu
¶ vt quando inemendata scriptura de annis mathusalem z de huiusmodi alijs contraria vel ipos sibilia sentire videtur.

gnas legis deuita: Sunt enim in
¶ sine fructu ¶ false † ¶ non solum hec deuita· sed z correctionem postꝫ bis feceris.

utiles z vanę. † Hereticum homi

nem post primam z secundam cor
¶ cur: ¶ perdi

reptionem deuita·sciens quia sub
tus ¶ incorrigibilis· ¶ z quia sci

uersus est qui eiusmodi est: z delin
enter peccat·vel z cum sit.

quit primo iudicio condemnatus
¶ vt interim prouideant cretensibus duz ad me veneris

Cum misero ad te arthemam aut
† ¶ Ideo dicit quia vult eum videre causa affect⁹ z vt plenius confirmet in ecclesiastica disciplina

tithicum· † festina ad me venire ny

copolim· Ibi enim statui hyemare
¶ sic erat in sinagoga † ¶ qui perfectus erat in scripturis.

zenam legisperitum z † appollo sol
† ¶ eoruz que ad viaticū necessaria sunt illis. ¶ ita sollicite.

licite premitte: vt † nichil illis desit.
¶ vnde autem res illis ¶ ·i· cretēses vt z alij

Discant autez z nostri bonis ope
¶ sibijpsis ¶ dādo mīstris ¶ nō ad quelibet.

ribus preesse ad vsus necessarios:
¶ Quia iuxta parabolam arbor que non facit fructum bonum excidetur z in ignez mittetur. † ¶ ꝓpter compendium simul omnes consalutatores significat.

vt non sint infructuosi. † Salutant

te qui mecum sunt omnes. Salu
¶ Id est· fideli affectu. ¶ non ficte.

ta eos qui nos amant in fide. Hra

tia dei cum omnibus vobis amē.

Epistola pauli ad Titum explicit. Argumentum in epistolam ad philemonem incipit.

Philemoni familiares lr̄as facit pro onesimo seruo eius: scribens ei ab vrbe roma de carcere per suprascriptum onesimum

Argumentuz finit. Epistola pauli ad philemonem incipit.

Paulus vinctus christi ihesu.
¶ cuius etiam causa tu debes misereri.

z thimotheus fra

† ¶ fratri. ¶ prouentu virtutum· † ¶ ministerio predicationis.

ter philemōi † dilecto † adiutori no
¶ vxori eius vt z hec virum oret † ¶ filio eꝰ colossensium ministro vt z hic patrem exoret

stro·z apie sorori charissimę z † ar
† ¶ toti familie vt z hi orent

chippo conmilitoni nostro·z † eccle
† ¶ Et ante alia salutat in hunc modum. ¶ remissio peccatorum.

się quę in domo tua ē. † Gratia vo
¶ mentis z reconciliatio ad deum

bis z pax a deo patre nostro et do
† ¶ memorata bonitas mouere potest ad veniam

mino ihesu christo. † Gratias ago

deo meo semper memoriam tui fa

ciens in orationibus meis audiēs
¶ Id est· commendationem fidei tue z charitatis † ¶ fidem z charitatem.

charitatem tuam z fidem † quaz ha
† ¶ ꝙ opera fidei z charitatis seruit sāctis · † ¶ vel omnibus sanctis.

bes in domino ihesu † z in † omnes
† ¶ communicans fidei nostre fides tua vel quod alijs tua communicans euidens sit· vt hoc merito agnoscatur omne bonum esse in te per christum.

sanctos: vt † cōmunicatio fidei tuę

euidens fiat ī agnitione omnis bo
¶ hoc ideo oro·quia

ni in christo ihesu. Gaudiuz enim
¶ in corde. ¶ in aduersis.

magnum habui · z consolationem
¶ que non solo virtutis habitu in corde viguit sz etiam extra in opere manifestata est † ¶ † hac · † ¶ interni affectus ¶ quia sanctis vtensilia ministrauit

in charitate tua: † quia † viscera san
† ¶ digne illos recipientem a suis laboribus quodammodo respirantes. ¶ vel erga te

ctorum requieuerunt † per te frater
¶ quia seruis alijs multomagis mihi· quia ad bene faciendum promptus † ¶ non dico potestatem ꝓtra tua licita

propter quod multam † fiduciaz ha
¶ per christum ihesum ¶ etiam

bēs in xp̄o ihesu iperandi tibi qd
¶ tuam vtilitatem ¶ meā vel tuā

ad rem pertinet: propter charitatē
† ¶ vnde supra. seniorem ne increpaueris sed obsecra vt patrem · † ¶ vita et etate.

magis † obsecro † cum sis talis vt
¶ ego ¶ propter quod magis debes moueri.

paulus senex·nunc autez † z vinct⁹
¶ inquam

ihesu christi. Obsecro te pro meo
† ¶ et ideo tenerius diligo ¶ i fide · † ¶ cum essem.

filio quem † genui † in vinculis one
¶ dū infidelis ¶ tua tollēdo.

simo · qui tibi aliquando inutilis
† ¶ seruiendo·et per me tibi · † cuius est quidquid

fuit: † nunc autem z mihi z tibi vti
tuus michi seruus fecit

lis·quem remisi tibi. Tu autem il
¶ vt filium vel meum in eo affectu. ¶ va in

lum vt mea viscera suscipe filium
plerisqꝫ cat

meum charissimum. Quem ego

volueram mecum detinere: vt pro

Ideo ait paulus vinctus zc. q. cui⁹ misereri debes nō ee causa doloris· qd eris si immisericors filiuz cruciaueris.

Dilecto. Vel diligibili sicut ī greco habetur·q·s·diligi meret

Gratias ago. Post salutationē de bonis grās agit ꝓmen dās fidē z charitatem q̄ ideo ꝓmemorat · vt memorata bonitas moneat eū ad veniam

Quā hēs in dohe·z in om·san· Quia enī in xp̄um credebat z eū diligebat: z sāctis credebat z eos diligebat·z per opa fidei z charitatis christo seruiebat z sanctis

Ut cōicatio zc. Quasi · fidem habes z charitatez in christo z in sāctis · ita vt communicatio fidei tuę eui dēs fiat·i·vt fides tua cōicans fidei nostrę vl q̄ alijs ex fide tua cōicas euidens sit. Et ß

In agnitōe ombo· in chri · ihe·i· ita euidens sit · vt hoc merito cognoscat⁹ omne bonuz esse in te per christum·id est·omniū bonorum sufficientia. Vel ita. Memor sum tui·z gratias ago ī oīonibus habitis de hoc.

Ut cōicatio fi·t· Id est · operatio fidei qua seruis christo z sāctis. Euidens fiat in agnitione omnis bo. Quę ē In christo ihe. Id est cum cognitione boni ęterni· vt illud expectetur in premium. Hoc enim orat apostolus vt operatio eius cum cognitione fiat bonitatis id est·vt tali mente operetur· vt in futurū inde exspectet premiū ihesum christum non retributionem temporalium.

Viscera sanctorum. Id est·filij sanctorum charissimi vel erga te propensius sanctorum affectus quieuit te scilicet consolante·z refrigeratus est·quia bonum te per omnia inuenerunt.

Obsecro te. Magnum est non de humili·sed de sublimi si se inclinat z obsecrat.

Senex. Seni magi ętatis similitudine debet obsequi.

Ut mea viscera zc. Onesimū profugū recurrētem ad diuinū auxiliū

cum esset in custodia apostolus paulus baptizauit videns in illo vtilitatis spem·quem sic commendat vt suum animum in illo significet recipi.

¶ Forsitan. Ideo dicit, quia omnia humana dubia: z potuit alia esse causa quare sic de⁹ disposuerit.

¶ Maxime mihi. Michi magistro tuo frater onesimus enī offenso propio domino confugit ad apostolū ad hoc vt oblitteratis peccatis vtilis reuerteretur in tantum vt nō solum domino suo ꝙ̄ lis fieret meritis·sed ipsi magistro frater. Et ne philemon quia dominus contra seruum inflaretur·humiliat eū dicens fratrem z in carne·quia ex vno adam omnes: z in domino per fidem.

¶ Hoc mihi imputa. Nunc excusationem omnem conuellit· cum sibi imputandum esse dicit·si vel ꝙ sit vel debet aliquid.

¶ Ita ego te fruar ꝛc. Id est· gaudebo de te in regno dei· si feceris quod rogo. Et quid est illud subdit· Refice vis·ꝛc

¶ Confidens de obedi·ꝛc. Prouocat eum sic blandiēdo vt non amplius faciat ꝙ̄ postulatur ab eo: Solet ei fieri vt ꝙ̄ de se videt bene sentiri· meliorem se ꝙ̄beat.

¶ Simul autem z para ꝛc. Vt sollicitiorem eum faciat z ad obediendum promptiorem venturum se ad illum significat· quia vel hoc potest eum monere ad veniam

In primis vi

Quidaz veritatis calumniatores hāc epistolaz non esse pauli dicere ausi sunt· eo ꝙ nomen eius in titulo non habeat z lōge splendidiore atq̄ facūdiore stilo ꝙ̄ alie resplendeat: sed aut barnabę aut lucę vel clementis vel tertulliani. Quibus in promptu nobis est respondere. Si enim ideo non est dicenda pauli·quia nomine eius prętitulata nō est·ergo nec alicuius illorum·immo nullius omnino cum nullius nomen habeat in titulo. Ideo autem nomen suum huic epistolę sicut z ceteris non prępositum: quia hebręis odiosus erat quibus legis destructor videbat. Quia ergo non eorum·sed gentium erat apostolus· nomen suum eis odiosum tacuit: ne pręscripti nominis inuidia sequentis vtilitatē excluderet lectionis. Sciens quoq̄ eorum superbiam·suam ꝙ̄ humilitatem ipse demonstrans·ordinis sui dignitatem noluit anteferre nominando se apostolum. Sed meritum officij sui tacens superbis·ipse humilis non se apostolum nominauit·ne superbi indignarentur. Ac vero hęc epistola maiore relucet facundia ꝙ̄ alię·sane mirandum non est·cum naturale sit vnicuiq̄ plus ī sua

te mihi ministraret in viculis euā-
ſ consensu.
gelij. Sine consilio tuo nichil vo-
ſ vt non ſ contra velle tuū.
lui facere: vti ne velut ex necessita
† ſ quod tuus mihi seruit vt tamen velit deus facit·qui operatur ī nobis z velle z operari pro bona voluntate.
te † bonum tuum esset: sed volu-
ſ suscipe quia vtilis fuit fuga eius
tarium. Forsitan enim ideo discesſ hic z in futuro
sit ad horaz a te: vt in ętternum illū
ſ tantum.
recipias: iam non vt seruum· sed
ſ pro seruo quod ante vel fratrem charissimum plus seruo. fratres enim plus ꝙ̄ serui chari sunt
plus pro seruo charissimum fratrē
ſ carum ſ ꝙ̄ ante vel ꝙ̄ mihi ſ charus esse debet
maxime michi. Quanto autez ma
† ſ per conditionem prime natiuitatis ſ quia seruus tuus † ſ per fidem ſ quia fidelis frater.
gis tibi z † in carne z † in domino.
ſ habere vis † ſ Quasi·si non suscipis non es socius.
Si ergo habes me sociuz: † suscipe illum sicut me. Si autem aliquid tibi nocuit aut debz: hoc michi imputa. Ego paulus scripsi mea ma-
ſ vel hic vel ī futuro ſ reddam dico ſ mīn⁹ exigo ꝙ̄ debes
nu. Ego reddam vt non dicaz tibi
ſ non modo tua ſ ad
ꝙ z teipsum michi debes. Ita fruratio
ter ego te fruar ī domino: refice vis
ſ filium vel intellectum † ſ vel domino. ſ id est· propter christum vel dominum. ſ vel ī
cera mea † in christo. Confidens de obediētia tua scripsi tibi: sciēs quoniam z super id quod dico facies.
ſ vel hic mouet ad veniam.
Simul autem z para mihi hospicium. Nam spero per orationes vestras donari me vobis. Salutat te epafras cōcaptiuus meus in chri-

ꝙ̄ in aliena valere lingua. Ceteras enim epistolas apostolus peregrino ·i· greco sermone composuit: hanc autem scripsit hebraica lingua. Cuius sensum z ordinem retinens lucas post excessum eius greco sermone composuit

sto ihesu: marcus z aristarchus·de
mas z lucas adiutores mei. Gratia domini nostri ihesu christi cum spiritu vestro amen.

¶ Epistola pauli ad philemonem explicit. Argumentum in epistolaz ad hebreos incipit.

N primis vi
dendum est cur apostolus paulus in hac epistola scribenda nō seruauerit morem suum: vt vel vocabulum nominis sui vel ordinis describeret dignitatem. Hęc causa ē ꝙ ad eos scribens qui ex circumcisione crediderant quasi gentium apostolus z non hebreorum: sciēs quoq̄ eorum superbiam· suam ꝙ̄ humilitatez ipse demonstrans. meritum officij sui noluit anteferre. Naz simili modo etiam iohannes apostolus propter humilitatem in epistola sua nomen suum eadem ratione non prętulit. Hanc ergo epistolam fertur apostolus ad hebręos conscriptam hebraica ligua misisse: cuius sensum z ordinem retinens lucas euangelista· post excessum beati apostoli pauli greco seremone composuit.

¶ Argumētum finit. Epistola pauli ad hebręos incipit.

C. I.

Non est ergo mirum si in hac tanto doctrinę fulget eloquio· propulsatis ergo calūnijs aduersantiuz veritati nullatenus ambigēdū est z hāc pauli forte epistolam. In qua intendit christi eminentiam z fidei sufficientiā· nec non z legis insufficientiam z inutilitatem oīdere.

¶ Paulus doctor egregius gentium apostolus ministerium suum volens honorificare· iuxta quod ī epistola ad romanos ait. Mīdiu quidem sum apostolus gentium· honorificabo ministeriū meum· temptans si quo modo ad ęmulandum prouocem carnem meam. Ecclesijs hebręorum scripsit de eminētia christi ꝟm vtranq̄ naturam z inutilitate legis mosaicę astruēs multis modis fidē hiesu christi absq̄ legalibus sufficere ad iustitiam z salutem. legalia vero p⁹ passionez christi non modo non proficere vęz etiā officere· quorundam hebręorum superstitiosam traditionem excludens: q̄ christum confidentes legales observantias tenendas putabant. Et in hunc errorez q̄ſdam etiam qui de gentilitate venerāt ad christum sua autoritate inurerāt. Ideo apostolus prouidens gentibus deinceps in hunc errorem hebręorum autoritate trahātur. Iudęos quoq̄ ad emulādum prouocans·qd ē honor misterij sui·gratiam dei hic commendat per christum verū pontificem hoc tempore fidelibus factam·legem ostendens reprobatam· ad vltimum etiā de moribus instruit. przsentis igitur temporis eminentiam ostendit dicens deum vnigenitum suum nobis misisse z in eo nobis locutum· vt auditorum mentes erigeret·i·fidelium quibus scribit iudęorum. Ne quia multis malis·quę illis acciderant· valde afflicti z contriti erant·putarent ex hoc se iferiores eē ceteris ac miseriores. Ideoq̄ vt eos consoletur atq̄ erigat·maiori gratia p̄ditos in initio epistolę suę declarat·quia antiquis quidem prophetę missi sunt·nobis autem filius·z illis serui z conserui locuti sunt·nobis autem dominus. Modus tractandi. Primum proponit audienda esse verba christi conferendo eum prophetis·quia in eo locutus est dominus· vt in prophetis·z maior est eis. Deinde commendat eum alternatim ſm vtranq̄ naturam humanam·ſ·z diuinam. postea comparat eū angelis z prefert· multa

interferens de excellentia eius secundum vtranq; naturaz. Deinde compa rat eum moysi z pfert. Deinde multis rōnib; z autoritatib; gratiaz fidei vmbrę legis pferendam declarat. Et sacerdotium christi leuitico sacerdo tio·z testamentū nouum veteri eiusq; sacrificiū vnum multis illi⁹ sacrificijs pponendū ostendit·quia ibi vmbra·hic veritas. Tādē ponit fidei descri ptōez eā multis testimonijs ꝓmēdās. Circa finē vo moralē sbdit īstructōez

Olim. Nō est nouū. **Deus.** qui inuariabilis tunc z nūc. **Loquēs** quia quod tunc etiam nunc. **Patribus.** q̄ carne z cultu dei pa tres nobis sunt. **In prophetis.** Nō ei ipsi. sed deus in eis. **Multifa.** i. multoti ens abrahę ysaac z ia cob·z cęteris·z eisdem sępe. **Multisq; mo dis**· quia modo p sō nia·vt danieli· modo aperta voce vt moysi· modo interiori inspi ratione vt dauid. **Vl Multifa.** multo z di uerso genere locutioīs vt per somnia· vel in spirationes· vel aper tas voces. **Multis q; modis** rerum di uersis mysterijs futura significans. **Locutus**· quia idem modo qui olim **Nobis**·filijs illorum patrum. Ne de alijs putetur nobis locutus q; il lis·quod poterat videri: si alij loqueretur genti

Multifa. In omni genere loquendi·vt figuris·visionibus somniorum locutionibus angelor. **Multisq; modis**·rerum creatione: vt īformatō ne ade·in transitu maris rubri·z similibus in actibus.

Olim patribus in prophetis Nouissime nobis in filio. Tempus enim constituit dominus promissis suis·z tempus eis quę promi sit implendis·Promissionum tempora habuerunt prophetas afflatos z ī pletos verbo dei vsq; ad iohannem. ab illo autem vsq; in finem tempus ē implendi quę promissa sunt. Vnicus dei filius venturus erat ad homines assumpturus hominem·z per id futurus homo moriturus resurrectur⁹ ascē surus sessurus ad dexteram patris·impletur⁹ in gentibus ꝓmissa.

Quod loquens z locutus·pęsens de ꝑterito·preteritum de presenti po suit·signifi. at id se loqui per filium·quod locutus est p prophetas. Nisi qđ in prophetis occulta veritatis z adhuc implēda·i filio aūt apta z ꝓpleta

In prophetis. Aug. Prophetandum fuit · vt non subito veniens horreretur·sed creditus expectaretur.

In filio Qui prophetis est maior est enim dns prophetarum· imple tor z sanctificator. Sic ei prophetа est·q; z dominus prophetarum. Sic z angelus xps est·z dominus angelorum·Nam z ipse dictus est magni consilij angelus. Et moysi dictum est de eo. Suscitabo eis ꝓphetam simile tui Si christus nihil annunciaret angelus non diceretur. Si nihil ꝓphetaret· ꝓpheta non diceretur. Ex eo qđ pñs annunciauit angelus erat. Ex eo qđ futurum prędixit prophetа erat. Ex eo q; verbū dei caro factum est· z ange lorum z ꝓphetarum dominus erat

Constituit. Iam īmutabilem

Heredem vniuersorum. Id est·possessorez omnis creaturę. Nō enim iam portio domini est iacob tantum z pars eius israel· ꝫ oēs prorsus nationes mundi·Heredis autem vtitur nomine vt duo quędam per hoc a struat z ostēdat·s·q; ꝓprius sit fili⁹ z q; donatōis illi nulla cōtingat amissio Dicēdo q̄ heredem humilitatis demonstrauit indiciū. Deinde ad superiorē gradum altiorēq; transcendit dicens: Per quem·vt per verbum patri coę ternum. Fecit·non solum ęterna z inuisibilia z īmutabilia·q̄ minus nob sūt nota·sed. Et secula·i·visibilia z mutabilia.

Qui cum sit splēdor glo·zc. Hic ꝑm diuinā naturā ꝓmēdat xpm ondens eum coęternum z coęqualē pri·eiusdemq; cū eo substantię: ꝫ alterū ī psona. Attende qualiter hic duas vias ingreditur. vna quidem revocans nos a nephando errore sabellij. Alia vero ab arrianię ipietatis errore Ne putetur pater vel vnicum non habere· vel filius extraneus a pre subsistere. Sunt enī quidā qui eum extraneū eē delirēt·qđ male visum est arrio. Alij qui non alterū patrem· alterū filiū suppingere moliuntur: sed eundem aliq̄ patrē·aliq̄ filiū. Integra ergo ꝓmonet rōne·z quia dei filius ē·z q; non ab eo alienus existit. Hoc aūt religioso debem⁹ accipere ītellectu· z si qđ absur dum fortasse occurrit: ab acie mentis abigere. Vbiq; siquidem religioso no bis opus est intellectu. Maxime vero vbi de deo vel loquimur aliquid· vel audimus: quia nec ad loquendum digne de deo lingua sufficit·nec ad per cipiendum pręualet intellectus. Multa enim de deo intelligimus·quę loqui penitus non valemus·multa recte loquimur·quę intelligere non sumus ido nei. Verbi gratia. Qz vbiq; deus est scimus z dicimus. quomodo autē vbi q; sit intellectu non capim⁹. Item q; est incorporea quędam virtus·quę om nium est causa bonorum scimus. Quomodo autez quę ista sit penitus igno ramus. Sunt etiaz q̄ dam quę dici non pñt q̄uis mente capiātur. ita vt etiam ipsuz pau lum videamus in qui busdam talibus qua si infirmari z non inte gra ꝓponēte exempla. sicut hic cum ait: Qui cū sit splend ꝛc · vtēs improprijs nominib⁹. quia propria reperire non poterat·z rerū tē poralium similitudine ad ostendendum veri tatem ęternorum·i·pa tris z filij coęternitatē q̄uis temporalia inte gra collatione ęternis comparari non pñt. In ęternitate enī sta bilitas est in tempore varietas·in ęternitate omnia stāt·in tēpore alia alijs succedunt. In creatura nihil inuenimus coęternum: quia nihil ęternuz·sed sufficit ad similitudinem vt inueniamus coęuū. Coęua enim dicimus· quę q; eandem habent mensuraz tēporum nec alterum ab altero tempore prędi citur. Ambo tamen esse cępisse dicimus. Et si ī creatura coęua inuenire po terimus·non tamen generans z generatum, sicut ī trinitate generalit coęter nū vnigenitū. In creaturis enī nō ex eo icipit generatū ex q̄ generās. In cre atore vero n̄ pcessit genitor genitū. Nō pñt g̃ ꝓpari tpalia ęternis integ̃ col latōe·ꝫ tñ pñt ex aliq̄ tenui z pua silitudīe coęua coętnis ꝓpari. Inueniā⁹ itaq; coęua. Nā de scripturis admonemur ad has silitudies. legim⁹ enī scri ptū de ipa sapia. Cādor ē lucis ęternę. Itē speculū est sine macula dei ma iestatis. Ecce ipa sapia dca ē cādor lucis ęternę·i·imago pris z specim. Et hic ait apls. Splēdor glorię. Coęternꝰ est ei pri filiꝰ: vt coęuꝰ ē splēdor igni. Si enim lucernā accēdere cupio·nōdum ē ibi ignis nec splēdor: mox aūt vt accēdero·sil z cū igne splendor exist. Ergo filiꝰ dei ꝑm ꝫ dr splendor glorię q; ei sp pri est·quo bēt de quo sit nō ꝑm hoc q; prius eēt pater · z postea filiꝰ sp enī pri·sp filius de pre est. Sp igit filiꝰ natus·sp pater ē·sp de illo imago Ecce nō potuisti coęterna īuenire ī creaturis z inueniſti coęua · quoz ꝓpor tione intelligis coęternū filium·ęterno gignēti. Qđ ei ē tpali coęuū h̄ ē ęter no coęternum. Sz attēdendū q; cū in his·s·igne z splēdore sit coęuitas·nō tñ oīmoda ē ibi ęqlitas·qz splēdor q̄ ibi fūdit de igne·min⁹ lucz q; ipe ignis hñt g̃ ista similitudinē·ꝫ nō oīmodā ęqlitatē. Ex alioz igit ꝓportione tpa liū·quoz alteꝝ ē ex altero·z si nō coęuū tñ plbale· filiꝰ pri ꝓsubstātialis oñ ditur. Nascit ei homo de hoīe·z equꝰ de equo. Nec ē hoz alter alte ri coę uus·qz natus ab eo de quo natꝰ ē tpe ꝓceditur; ꝫ tñ z ille hō z iste hō· z ille equus z iste equꝰ·i·eiusdē substātię sunt·diuersa sunt tpe· ꝫ non sunt diūsa natura. Similiter z de deo pie deus filius natꝰ ē·z cū sit ei coętern⁹· ē etiaz eiusdem nature nō minor eo·qz deꝰ de deo·vt homo ex hoīe natꝰ eiusdem substantię ē·z equꝰ ex equo. Ecce aliud genꝰ silitudinis: ꝫ laudat ęqlitas· ibi coęuitas. Jūge igit·qz totū qđ laudabile ē in creaturis quib⁹ aliqd de est: simul ē in creatore·cui nihil deest·ibi tñ qđ inuenim⁹·i·homo z homo et duo hoīes sunt. ꝫ vero pr z filiꝰ vnꝰ deꝰ. Jō apostolus ait. **Qui cum sit splendor glo.** Pater est gloria·filiꝰ idē cum eo·z euz notificans homo factus·vt radius solem

Figura su. Ecce alit psonalit·vt figura ab eo cuiꝰ ē figura. Sz ęqlis qz nec paz dissilis·sicut ipe ait: pr in me ē·z q̄ videt me·videt z prem meū.

Attēde q; hęc noīa·s·lumē gloria·qñq; ad naturā diuinā referūtur· qñ q; ad psonā. Et qñ ad psonā referūtur·mō ad prem · mō ad filiū referūtur Dicim⁹ enī pater ē lumē·z filiꝰ ē lumen. Similit pater est gloria filius ē glo ria·z hi duo vna gloria z vnū lumē non duo. Et dr filiꝰ gloria de gloria si cut lumē de lumine·z principiū de principio·z deꝰ de deo · non tñ duo dij sed vnus·non duo principia ꝫ vnum. Splēdor aūt z figura sicut z imago ꝓprie ad psonā filij referuntur z relatiue dicuntur.

Portansq; omnia ꝛc. Supradictum est quia p ipsuz fecit omnia Hic ei nunc summam autoritatis attribuit ex eo q; cum autoritate cuncta

gubernat ꝛ continet. Sicut enim ab eo creata sunt omnia·ita per eū immutabilē ꝓseruantur. Creatoris enī oīpotētia causa est subsistēdi oī creaturę· q̄ virtus si ab eis q̄ condidit regendis aliq̄n cessaret·sic oīm rerū spēs ꝛ natura concideret. Ideo q̄ dns ait. Pater meꝰ vsq̄ nunc opatur ꝛ ego operor illud :ꝓtinuatōꝫ quādam opis eius·qui simul oīa continet atq̄ admīstrat oīdens. In quo ope etiā sapiētia eiꝰ pseuerat·de q̄ dr. Pertingit a fine vs q̄ ad finē fortiter ꝛ disponit oīa suauiter. Deꝰ q̄ oīpotēs īcōmutabili eternitate volūtate veritate·sp idē monet p tempus creaturā spūalem monet etiam p tempꝰ ꝛ locum creaturā corp alem vt eo motu naturis q̄s ꝓdidit administret. Cū igit̄ tale aliq̄d agit· nō debemus opinari eiꝰ substātiaꝫ q̄ deus ē tpib locisq̄ mutabilē·sine p tpa ꝛ loca mobilē:cū sit ipse ꝛ interior oī re·q̄ i ipo sunt oīa ꝛ exterior omni re·q̄ ipse ē sup oīa ꝛ antiquior oīb·q̄ ip se ē ante oīa·ꝛ nouior oīb·q̄ idē ipse ē post oīa·s·post oīm initia.

Jōq̄ ptātē eiꝰ cōmendās apls ait: Portās q̄ oīa ꝛc. Et nota per simile dictuꝫ eē. Hoc enī dicēdo facilitatem continendi voluit designare p metaphorā illoꝝ· q̄ sine vllo labore verbo vel digito mouēt aliq̄d vel efficiunt· ita xp̄s molē creaturę magnitudinēq̄ sine labore ꝓtinet ꝛ gubnat. Attēde q̄ cū hic dicat a pls xp̄m oīa cōtinere sup̄ dixit p̄iem p ip̄m oīa fecisse·vbi ait p quē fecit et sęcula. Tanq̄ facere ip̄e non posset·si ei nō porrexisset p̄ dexterā· vel tanq̄ aliq̄d instrumētū fuerit p̄is opantis. Sz si ab eo gubernātur oīa·nōne ab ipso facta sunt. Nō igit̄ vt tu hereticе insanit̄ suspicaris tanq̄ aliq̄d instrumētū extitit·neq̄ p eū dr pater fecisse·tanq̄ ipse facere nō possz. Sz sicut dr p̄ indicare per filiū·q̄ eū constat opificē genuisse. Si enī causa eiꝰ pater est ꝑm q̄ pater·multomagis eoꝝ causa est·q̄ per filiū facta declarantur.

¶ Purgationem. Postq̄ oīdit eius excellētiā q̄ cuncta creauit ꝛ gubernat. Nic hūilitatis eiꝰ benignitatē cōmendat. Commonet enim nos crucis mor·ꝛ resurrectōis ꝛ ascēsionis vbi ait. Sedet ꝛc.

¶ In excelsis. dicēs non loco cōcludit deū:ꝑ oīdit boiem xp̄m oīb altiorē ꝛ oīb eminētiorē. Sic ꝛ per dexterā nō deū deformauit·ꝑ similitudinem bonoris demōstrauit. Cōsessus enī nihil demōstrat aliud nisi bonoris ęqlitatē. Cōtēplare sapiaꝫ pauli īmo non pauli sapientiam: ꝑ spūsācti mirare gratiā·nō enī suā intelligentiā mēte ꝓpria ꝓcreauit:ꝑ spūsanctꝰ infudit. attē de q̄ per q̄les apostolica sapia eos sublevat gradꝰ ꝛ q̄liter eos ad ipsuꝫ apicē pietatis adducit. Vbi item anteq̄ deficerēt ꝛ eos obscuritas occuparet· vide q̄o eos ad inferiora revocauit. Nunq̄ enim quę sunt humilitatis eloquiū·q̄nq̄ vero altiora intonat·nec sp in hūilib remanet nec in excelsis perdurat·ꝑ veluti quibusdā gradib nunc ad alta fastigia sublevatur· nūc ad inferiora declinatur. Sicut enī q̄ infantulū quēpiam ad excellentiora vult paulatī sursumq̄ surrigere·gradatī hoc facit ab inferiorib ad supiora conscendēs. Demū cū sursum pervenerit obscuritatib ac defectōib euꝫ fatigari vidēs·post alta deponit eū ad inferiora quo respirare :atq̄ aīm recreare valeat. Post itez cū refectus fuerit ad alia alta sustollit. Ita circa hebręos beatus facit apostolus·q̄s paulatim ad noticiā dei erigit· inter alta memorās humilia vbiq̄ magistri sui vestigia cōsequēs. Nam ꝛ ipse sic faciebat aliq̄n quidē ad altiora discipulos suos sublevabat·aliq̄n eos ad inferiora ībecillitatis eoꝝ gratia revocabat·nequaq̄ eos ꝓlixo tempore ī altera ꝓmanere pte permittens. Ita ī hac tota serie facit apls pꝰ alta ꝓmemorat dicēs in filio vbi ꝓprie intelligit filiꝰ q̄ est supior ꝛ excellētior vniversis. Deinde ad hūilia descēdit dicēs. quē cōstitvit hereꝺē. deinde ad alta redit dicens. per quē fecit ꝛ secula. Postea ad altiorē omnib gradū venit dicens. Qui cuꝫ sit splen· ꝛc. Deinde ad hūilia loq̄tur: purgationē peccatoꝝ faciens. Inde ad alta narrādo reuertitur: Sedet ad dexterā maiestatis.

¶ Tanto melior angelis. In psalmo tū ait·paulominuꝰ minorat eū ab angelis: hic eisdē melior dr. Et sicut illud ſm hūanā naturaꝫ·ita ꝛ ꝑ ſm diuinā dictū esse posset intelligi·nisi adderetur effectus·p q̄d aperit·q̄ ꝑ logq̄tur de eo ſm carnem. Naꝫ ſm hoc q̄ p̄is substantię cōsubstātialis agnoscitur·non ē factꝰ ꝑ natus. de eo q̄ sermo verſatur ſm humanā naturā ſm quaꝫ ꝛ minor fuit angelis passione· ꝛ maior ꝛ melior etiaꝫ gr̄ę plenitudīe de q̄ et ipsi angeli ad mensurā accipiūt.

¶ Differentius nomem. Dum mor talis: differens nomē habuit·quia ā̄geli ministrabāt ei. Post q̄ immortalis: magis differens·ꝛ q̄ hoc posset ꝛ non p̄ę illis. addit. p̄ę illis·i·valde differens a noīe angeloruꝫ hoc ē nomen q̄d est supra omne nomē. s. deꝰ siue filiꝰ q̄d revera dicitur ē illo quo illi dicūtur angeli. i. nuncij. Filij enī nomē ꝓprietatē oīdit·nō adoptionis·quia nisi eēt ꝓpriꝰ filius nō posset ex ꝑ a plus amplitudīne honoris asserere. Proꝑ aūt filius ē de ipo p̄ genit? Si aūt adoptōnis gr̄a eēt filiꝰ ñ solū p̄ę ꝑ ed angelꝰ mīor eēt

ante omnes creaturas genitum.

cit p̄imogenitum in orbem terrę
Secundum humanitatem iubētur angeli adorare christum. qui passus est ꝛ mortuus

dicit. Et adorent eum omnes angeli dei. Et ad angelos quidez dicit. Qui facit angelos suos spiritus et ministros suos flamā ignis

ad filium autem thronus tuus deus in sęculum sęculi. virga ęq̄tatis dilexisti iustitiam ꝛ odisti iniquitatem. propterea unxit te deus deus tuus oleo

dicit pater de filio hoc pertinens ad angelos. vt sciantur ministri
filius spiritus celestes facit angelos·id est legatos suos.
Etiam flamam ignis·i·seraphin qui sunt de ordine superiori facit ministros
hoc autem pertinens ad filium: ait dominus per propheram. qui dominus. regnum vel iudicium. iudiciaria sedes. omne iudicium de dit filio.
o filii permanet. in eternum. ꝛ merito quia· regula directa ꝛ inflexibilis· q̄ ꝛ alibi virga ferrea.
in sęculum sęculi. virga ęq̄tatis
disciplina regimur. qua bonos regis· malos percutis. item ideo. ex amore. omne bonū
non simul vtraq̄ tibi sunt. econtra. omne malum
iniquitatem. propterea
vt hec tibi essent· vel q̄ dilexisti iusticiam· ꝛ odisti iniqui· ꝛc. ꝛ hoc mihi premium. per se non q̄ ministros pater spūsancto

¶ Hodie Ne preterita generatio videretur. Quanq̄ enī possit etiā ille dies intelligi·quo christus ſm hominem natus est· tū q̄ hodie p̄sentiam significat atq̄ ī eternitate nec p̄teritū est quicq̄ quasi esse desierit: nec futurum quasi nondū sit·ꝑ p̄sens tantum: quia quidquid eternum est semper est. diuini? accipitur de sempiterna generatione sapientię dei·quam fides sincerissima ꝛ catholica predicat.

¶ Ero. Futurum·quia de incarnatione filij hoc dicitur.

¶ Ego ero ꝛc. Ad honorem illius vel illi homini de virgine nasciturо. Potest tamen ꝛ secundum carnem hoc accipi dictuꝫ: etenim caro communicat altioribus: sicut ꝛ diuinitas humilibus.

¶ Iterum introducit. Visibilem carne assūpta q̄ aī inuisibilis in mūdo erat· q̄ assūptō dr exire a p̄e·ītroductō ad hereditatē vbi iubet adorari

¶ Introd. Christꝰ aduētū suū carnalē exitū vocat dicēs. Exiit q̄ se. ꝛc. Et iterꝝ. Ego a p̄re exiui ꝛ ve. in mū. Paulꝰ vero itroitū vocat. Foris eī eramꝰ a deo· sic q̄ sunt eē regales aulas ī vīculis colligati· ꝛ q̄ būt apud regē ꝑ culpis aliquā offēsā. Egressus q̄ppe sic ad nos xp̄s·i·carnē sumēs·ꝛ collocutus nobcū regi p̄cepta īnotuit·ꝛ sic de pccis nos emēdās ad deū quertēs ī aulā regalē velut mediator optimꝰ itroducit. recte igit̄ introit? ꝛ exit? vocat carnis suę aduentus.

¶ Et adorent. Et iterū dicit p̄ de eodē filio ¶ Cū introduc· cū oīdit itro vsq̄ ad corda boīm ducēdū·ꝑ fidē. Quid dicit? Et adorēt eū ꝛc.

¶ Et adorent. Adorāt angeli: q̄ iussioni eius obtpant ꝛ reuerentur.

¶ Angelos. Spūs nature nomē est. angelus officij. Quos ei deus spūs ꝓdidit mittēdo nūcios ag̃los facꝫ. Et oīb vtiꝫ ad īcōmutabile arbitriū sūię suę· siue bōis ꝑ gr̄aꝫ eius siue malꝫ ꝑ ꝓpriā volūtatē. Ac ꝑ bona volūtas dei ē ꝓma ꝛ sūma cā oīm corpaliū spēꝝ atq̄ motionū. Nihil ei visibiliꝝ fit·q̄d nō de interiori inuisibili atq̄ intelligibili aula summi imperatoris aut iubeatur aut permittatur scōm ineffabilem iusticiam.

¶ Vel ita q̄n leuia nunciare mittuntur: angeli. Qñ ad vindictā vt ī sodoma·ignis ardēs·sic ꝛ ministri ecclię ignis etiā dū vicia nostra vrunt

¶ Ad filium aūt. Nic ꝑ dignitatē simul ꝛ ptātem cōmendat christum.

¶ In sęculū sęculi. Quia sp regnabit ꝛ nouissimū iudiciū semꝑ stabit

Vnde. Ibunt hi in ignem ęternum ⁊ illi in vitam ęternam.

¶ Unxit. Secundum hominem · quia deitas nullo indiguit · unctus significat regem vel sacerdotem. Deus repetitur ex magna dilectione. vel secundum augustinum. Alter casus est vocativus alter nominativus vt sic. O tu deus fili: unxit te deus tuus. ſ. pater. In latino putatur idem casus. ꝫ in greco euidētissima distinctio ē · q̄ aliter nominatiu⁹ aliter vocatiu⁹ itelligit.

¶ Et tu in prin. Post humanitatis excellētiā iterū redit ad ęternitatē filij. In principio quia creator ante creata existit sine vllo inicio Manus. est virtus iussionis · i. potētia volūtatis: quia vt voluit facta sunt omnia. Peribunt. Ab eo quod sunt: duz immutantur in melius creaturę. Tu permanes. vt sicut ęti⁹ ante omnia · sic quia permanet idē post mutata. Uetera scit: quod more vestis cōsumitur · sicut caro humana · quę tamen in melius mutabitur. Et velut amictum Significat mutationem ęli. Unde: Vidi ęlum nouum ⁊ terram nouā. Et mutabuntur. Quia facta dei sub ęternitate stabunt · nec ad corruptionem reuertentur. Tu autem. ex toto immutabilis.

¶ Ipsi peribunt. Nouissimi ęli · qui p diluuium perierunt sicut petrus ait · igne peribunt. Excrevit enim aqua · ⁊ totam istaz capacitatez vbi aues volitant occupauit ac sic vtiqz ęli pierūt ꝑpinq̄ terris. De ęlis ꝙ vnde dicūtur anes ęli ñ est dubiū quin ī diluuio pierūt ⁊ igne pituri sunt. De supioribꝰ aūt ęlis ęlorz vtrū et ipsi perituri sunt igne quęstio ē ⁊ disputatio scrupulosior inter doctos. Et erit īcendium mūdi non incēdēs sanctos dei. Vbi enī fuit caminꝰ regis tribūspueris ß erit ardēs mūdꝰ iustis ī trinitate signatis. Ęli aerij vetera scēt sicut vestimētuz · i · sicut humana corpora longeuitate veteral cent. Eos mutabis sicut · a · Amictui cōparat · quia terram cingunt. Tā facile enī mutat deus ęlos sicut amictus extenditur ⁊ plicatur · ⁊ post mutatōnem sic permanebunt.

¶ Ad quem angelorum. Itez de gloria humanitatis. Sede. victori filio consessus offertur. Pedum. Per pedes stabilitas ęterna signatur · i · in eternitatem · vbi vestigijs quasi positis virtute omnipotentię cōsistit.

¶ Nonne sunt omnes ꝛc. Quasi diceret · vtiqz. Intellige igitur quātus bonoz nobis existit vt ad nos sicut ad amicos ministros angelos suos destinet deus. Quamuis enim multum intersit inter angelos ⁊ homines · p pinquos tamen eos nobiscum fecit: quia nostrę saluti studēt · propter nos discurrunt · nobis suo funguntur officio · hoc est opus angelicum · angelicę functionis officium: vt omnia fiant pro salute proximorum. Magis autem hoc est opus christi: quia angelis nobis superioribus precepit ad nrāz salutem suum exhibere ministerium. C. II.

¶ Propterea abundantius ꝛc. Postq̄ locutꝰ est de filio dei multa quę ad eius commendationem valent. Hortatur eos quibus scribit · vt diligenter animaduertant ⁊ custodiant ea quę per illum annunciata sunt eis ⁊ ad hoc tendunt omnia p̄missa qz maioz ꝓphetis ⁊ angelis.

¶ Abundantius Q̄ quę de lege dca sūt Nomen tamen legis obticuit · quia in astructione sua quam in posterioribus facit manifestum hoc facit

¶ Pereffluamus Fluimus p pęnas mortalis naturę. Effluim⁹ peccata addēdo. pereffluimus in ęterna dā natione. Hinc suadet audienda esse verba christi per pęnam quę erit negligentibus.

¶ Omnis preuaricatio Dicit vt pro singulis peccatis sit pęna. Non solum omnis preuaricator · qui multorum reus est.

¶ Justam. Ne putetur perire iusticia per misericordiam. Qz ꝛvo ait retributionem · hoc ad pęnę quantitatem referē · quę equalis peccato erit quia secundū q̄ maius vel minus est peccatum · maioz vl minoz erit pęna. Qz vero ait mercedis · hoc ad q̄litatem pęnę refertur: vt qui libidinis igne perierit igne ęterni incendij crucietur.

¶ Quę cum initium accepisz · Ecōtra ostendit inexcusabiles qui contemnunt salutez · i · sermonē xp̄i qui est causa salutis. Quasi · non effugiem⁹ si neglexerimus.

¶ Per dominum Alia editio per xp̄m

¶ Et spiritussancti distributionibus ꝛc. Per hoc affluētiam designat gratiaz · quę nō erat apd antiquos · neq̄ tanta signa · neq̄ tā diuersa prodigia per quod ondit · quia non simpliciter est eis creditum · ß per signa ⁊ prodigia. Ideoq̄ dū credimus non illis · ß deo nos credere declaratur.

¶ Non enim angelis. Dixit negligentes dignos esse pęna · qui cōtemnunt gratiam per apostolos ⁊ miracula ⁊ dona confirmatā. Hoc dicit christum esse potentem vindicare · ⁊ suos per passionem mortis saluare. Quasi vere. non effugiemus si negligimus salutem christi · cum pro sermone angelorum puniti sunt indęi. quia filio subiecit orbem · qd̄ non angelis · quoz ministerio etsi multa fiunt in orbe · omnia tamen spectant ad imperium dei. Non subiecit angelis · ß hoc vt subijciatur futurum est ei de quo loquimur · i · christo quod probat autoritate dauid · qui futura quasi preterita refert · vtpote admissꝰ diuinis ꝓsilijs · vbi omnia futura sunt facta · ſm illud elaię

ſ quia immunis a peccato · ſ. vnde conscientia hylaris ſ vel leticie ſ pę omnibus sanctis.

exultationis pręparticipibus tuis ſ Item propheta de filio † ſ id est · per filiuz ſ rerum · i · anteq̄ res essent · ſ o fili vel pater · ſ ecclesiam populorum stabilitasti

Et tu in † principio † domine † terrā ſ quasi specialiter in eis opatus sit

fundasti · ⁊ opera manuum tuaruz ſ vt apostoli † ſ celi

simul cum terra · ſ quidquid ex se sunt. ſ · i · mox te destruentur · ſ tu in illis · i · iustitia · ⁊ que in eis operaris.

sunt celi. † Ipsi † peribunt. † tu autē † ſ sive celi · sive terra · ſ vt vestimentum · i · secundum corpus quod circundat animam.

permanebis · ⁊ † omnes † vt vesti † ſ paulatim corrumpentur · ſ Id ē · corpus mutabis in immortalitatem.

mentum † veterascēt. Et † velut ami † ſ etiam secundum animas · que tūc gloriosiores

ctum mutabis eos † ⁊ mutabuntur ſ tu in eis per filiuz. † ſ immutabilis contra veterascent ; † ſ eternitas tua

tu autem † idem ipse es · † ⁊ anni tui ſ contra peribunt. † ſ Non solum per premissa maior angelis ostenditur: sed etiam per hoc.

non deficient. † Ad quem autez an ſ ęsce · iudica

gelorum dixit aliquando. Sede a ſ in potioribus bonis meis ſ mihi secundum diuinitatem equalis. † ſ eternaliter · ſ quod quotidie fit dum aliqui conuertuntur

dextris meis † quoadusqz † ponam † ſ plene subiectos porētte diuinitatis vel sub humanitate vt ipsam reuereantur · ⁊ super se sentiāt.

inimicos tuos † scabellum pedum † ſ nulli hoc dixit · quia omnes ministri sunt filij.

tuorum: † Nonne sunt omnes an ſ ex officio † ſ quocumqz placet filio · tamē semper assistunt ei qui vbiqz est.

geli administratorij spiritus · † i mi † ſ actualiter · ſ etiam propter homines quibus licet minoribus: imperio christi seruiūt · ſ quibus promittitur hereditas vite eterne.

nisterium † missi † propter eos † qui

hereditatem capient salutis:

C. II.

ſ quia maior prophetis ⁊n agelis.

Propterea ab

ſ ꝙ que a prophetis vel ꝛāgelis qui ministri legis.

undantius oportet nos obseruare ſ a filio ſ dicta in euangelijs. ſ pu

ea quę audiuimus · ne forte perefluamus . Si enim qui p angelos ſ ad moysen ⁊ ceterosſ ſ dei. † ſ vt lex per miracula ⁊ minis ⁊ promissis confirmata. ſ verus

dictus est † sermo † factus est firmus ſ contra vetita facere ſ precepta dimittere.

⁊ omnis preuaricatio ⁊ inobedien † ſ Quantum meruit ſ pro qualitate factoruz sit qualitas pene.

tia accepit † iustam mercedis retri † ſ quibus filius ipse de gratia per quam est salꝰ locutus est · ſ gehennam.

butionem · quomodo † nos † effugie † ſ indeficientem · ſ saltim quod minꝰ est q̄ preuaricari · ſ in euangelio factam ſ non tanta in veteri testamento ſ ibi sermo · hic salus.

mus † si tātam † neglexerimus † salu ſ salus ſ non longe post.

tem : Quę cum initium accepisset ſ non constitutionis quod ab eterno · sed enarrandi † ſ et hoc · ſ angelorū · id est · per christum · ſ apostolis

enarrandi † per † dominum · ab † eis ſ ab ipso ore christi ſ · i · in nos iudeos

qui audierūt in nos confirmata est ſ auctoritati apostolorum. † ſ minoribus vt morbos depellere quod ⁊ medici possunt. · ſ ſ maioribus que contra naturam fiunt.

contestante deo † signis atqz † portē ſ non preter naturaz · vel de virtutibus animi q̄ casti · humiles qui predicant · ⁊ cetera huiusmodi † ſ quia alijs dabat genera linguarum : alijs alia dona

tis ⁊ varijs † virtutibus · ⁊ spūssācti † ſ non secundum meritum · sed secundum placitum: sue misericordie.

distributionibus † secundum suaz

voluntatē. Non enim angelis sub † ſ orbem futurum subditum ei de quo loquimur vel de quo orbe loquimur · ne putetur alius orbis

iecit deus † orbem terrę futuruz de ſ non solus hoc dico ſz ſ hoc idem.

quo loquimur. Testificat⁹ est autē ſ noto vobis † ſ scripture · ſ not⁹ · egregius propheta dauid.

in quodam † loco † quis dicens :

dit · quia non simpliciter est eis creditum · ß per signa ⁊ prodigia. Ideoq̄ dū credimus non illis · ß deo nos credere declaratur.

¶ Non enim angelis. Dixit negligentes dignos esse pęna · qui cōtemnunt gratiam per apostolos ⁊ miracula ⁊ dona confirmatā. Hoc dicit christum esse potentem vindicare · ⁊ suos per passionem mortis saluare. Quasi vere. non effugiemus si negligimus salutem christi · cum pro sermone angelorum puniti sunt indęi. quia filio subiecit orbem · qd̄ non angelis · quoz ministerio etsi multa fiunt in orbe · omnia tamen spectant ad imperium dei. Non subiecit angelis · ß hoc vt subijciatur futurum est ei de quo loquimur · i · christo quod probat autoritate dauid · qui futura quasi preterita refert · vtpote admissꝰ diuinis ꝓsilijs · vbi omnia futura sunt facta · ſm illud elaię

Qui fecit quę futura sunt. Qui ꝛ premittit de christi humilitate· ne pro ea dubitetur de exaltatione· ꝛ non tantum christi· verum etiam totius generis humani ostendens hominem pro se miserum ꝛ abiectum; ꝫ per dei gratiaz exaltatum. Unde subdit. Testatus ꝛc.

Vel ita deus subiecit· non angelis· ꝫ filio orbem terre futuruz ita hic dicit futurum sicut alibi dixit: qui est forma futuri de adam ꝛ christo loquens ꝛ respectu temporum adę futurum ꝟm carnem christum dicit sicut etiam nunc futurum orbem dicit quantum ad christum. futurus quippe erat orbis quātum ad filium dei· qui semper erat. Et ne ꝺ altero or be disputare intelligeretur: addit de quo or beloquimur

Quid est homo Potest legi admiratiue· vt per hominē ꝛ filium hominis intelligatur christus homo Cuius fuit memor deus in conceptione dā do immunitatē a peccato. Et visitauit ī resurrectōne dando gloriam immortalitatis

Quid est homo Vel cum despectu legendum pro terreno

Adam homo· ꝫ nō fili⁹ hoīs· sic hoī es dicuntur qui portāt eius imaginez. Qui christi filij hoīm Ille vet⁹ homo dicitur: iste nouus Homo igit hoc loco terrenus est. filius aūt hominis cęlestis. Et ille longe seiūctus est a deo. Hic autem pñs ē Et ideo illius memor est tanq̄ in longīquo positi. Nunc visitat quem vultu suo· i· gr̄ę sue presentia illustrat

Visitas eum. hominem per filiū hominis quasi per medicum infirmū.

Minuisti eum paulo minus ab angelis· gloria ꝛ honore coronasti eum · ꝛ constituisti eū super opera manuum tuaruz. Omnia subiecisti sub pedib⁹ eius. In eo aūt qđ dicit omnia subiecisti ſ vel enim† ſ dum dicit omnia: nec terrena excipit· nec celestia.

eo autē ꝙ ei omnia subiecit: nihil dimisit non subiectuz ei. Nunc autem nondum videmus omnia subiecta ei. Eum autem qui modo ab angelis minoratus est videm⁹ ihesum propter passionem mortis gloria ꝛ honore coronatū· vt gratia dei pro omnibus gustaret mortem. Decebat enim eum propter quem omnia · ꝛ per quem omnia· qui multos filios in gloriaz addu xerat. auctorem salutis eorum per passionem consummare. Qui enim sanctificat ꝛ qui sanctificatur · ex vno omnes. Propter quaz causam non confunditur fratres eos dicens. Nunciabo nomē tuum fratribus meis· in medio ecclesię laudabo te· Et iterum. Ego ero fidens in eum· ꝛ iteruz. Ecce ego ꝛ pueri mei· quos dedit mihi dominus. Quia ergo pueri cōmunicauerunt carni ꝛ sanguini· ꝛ ipse

ſ ꝯ magnum ꝯ dignuz ſ admiratiue pro christo ſ per hoc † ſ temporalem prebendo salutem· qua saluos homines cum iumentis ſ faciendo immunem a peccato. ſ ſ longe positi.

ſ homo ꝛ de homine· vt deus de deo. ſ homo ſpiritualis ꝛ celestis ſ per hoc † ſ resuscitando ſ quasi infirmum ſ presentia gratie

† ſ in hoc indiguit visitari ſ per passibilem naturam ſ ſ filium dei ſ ſ quia ꝛ si passibilis· tamen ī perabit angelis

ſ sed post.

ſ vndiq̄ circundedisti ſ ad similitudinem trium phatoris ſ stabilem.

ſ angelos· homines. ſ nō

solum super vt dignior· sed omnia ei subiecta ſ vt oīa adorēt eū † ſ ī eo

ſ vel non erubescit christus licet a peccato immunis † ſ qui peccando sunt degeneres

ſ in psalmo † ſ post resurrectionem. ſ vel narrabo ſ ſ famam· gloriam deitatis toto orbe

ſ in toto orbe circumquaq̄ ſ positus· vt colūna: ſ ſ idem autoritate ysaie ſ ſ christus ſ qō non nisi ex eo esset

ſ vt homo ſ patrem † ſ idem probat autoritate ysaie ſ ſ presto sum seruire

ſ apostoli ꝛ alij fideles. † ſ tanq̄ capiti membra in vnitate nature ꝛ gratie ſ in hoc patz quod ex deo sunt.

ſ sāctificās

† ſ quia amara· vel cito transijt

ſ deum patrem.

ſ glorificādū facta sunt oīa ſ auctorē ſ fcā sūt

ſ ille filius· ꝛ nos filij· sed ille saluat · modo cōuīgit· modo distinguit. ſ adoptiuos. ſ addu

cēdos pūderat. ſ ī. christuz ſ filiorum

ſ mortis † ſ quod in resurrectione intēdit ſ perficere ſ xp̄s.

ſ predestinatos in christo ſ p eum· ī· nos

ſ deo sunt· ꝛ pendent † ſ eque. ſ ſ probat qđ ex vno omnes· ſ ſ ī· quia vtriq̄ caput ꝛ membra ex eodem.

ſ ſ ī eo aūt ꝙ ei omnia subiecit: nihil dimisit non subiectuz ei. Nunc autem nondum videmus omnia subiecta ei. Eum autem qui modo ab angelis minoratus est videm⁹ ihesum propter passionem mortis gloria ꝛ honore coronatū· vt gratia dei pro omnibus gustaret mortem. Decebat enim eum propter quem omnia · ꝛ per quem omnia· qui multos filios in gloriaz addu xerat. auctorem salutis eorum per passionem consummare. Qui enim sanctificat ꝛ qui sanctificatur · ex vno omnes. Propter quaz causam non confunditur fratres eos dicens. Nunciabo nomē tuum fratribus meis· in medio ecclesię laudabo te· Et iterum. Ego ero fidens in eum· ꝛ iteruz. Ecce ego ꝛ pueri mei· quos dedit mihi dominus. Quia ergo pueri cōmunicauerunt carni ꝛ sanguini· ꝛ ipse

possunt· quia maiores sunt hominis corpe. Maiores sunt ꝛ aīo· sed ī eo tm̄ ꝙ peccati originalis merito corpus aggrauat ipm animum· sed hoc non in christo. Q̄ autem tibi videtur nihil magnū de deo pie dici· si forma hui maior est qua maiores videtur ꝛ angeli: nō recte cogitas nec attēdis quē bēat locum ī reb⁹ humana natura· q̄ ꝓdita ē ad imaginē dei cui tm̄ iniuria facta non ē. cū xp̄s dicebat. Pr̄ maior me ē· q̄ ñ carni sue solū· ꝫ etiā mēti quā gerebat hūanę deū pręz p̄ferebat· q̄ tota sine dubio forma agnoscit seruī· qm̄ fuit tota creatura creatori vt gr̄a dei p oīb⁹ gustaret mortem.

Propter pass. Dicit iam incipit ostendere nō ꝓ potētia tm̄ vel vltōe ꝛba xp̄i audienda eē· ꝫ p dilectōe q̄ dilexit nos vt p nob moreretur.

Et dei gratia. Minoratus iō· vt gustaret mortez ꝓ oīb⁹ q̄ destinatis· vel q̄ oīb⁹ hōib⁹ generalr q̄ oīb⁹ q̄cunq̄ sufficit.

Ipse est gr̄a dei · q̄ p oīb⁹ mortuus · ꝛ si ñ oēs credūt· ipse qđ sum est fecit.

Auctorem. christum. Salutis eorum. i. filiorum. Spē enim ē filius per naturam· cuius heredes erimus· qui sum⁹ adoptione filij. Vide q̄tum est ī medio nr̄m. Et ille fili⁹ ꝛ nos filij sum⁹. Sed dīstat ꝙ ille saluat nos saluamur. Ille sanctificat· nos sāctificamur. Modo ꝓiungit nos scriptura· modo disiūgit. Multos inquit filios· hic cōiunxit. auctorē salutī eoz hic discernit.

Per passiones consum. Quia aliter homo nō redemptus periret. qđ si eēt: frustra oīa facta cēnt. Cętera enī homini seruiūt· hō deo. Nec in aliquib⁹ deus glorificaretur· cū ad hoc oīa facta sunt· falsa eēt ꝛ p̄destinatō de adducendis filijs.

Consummare. Qđ ī resurrectōe icepit: q̄ immortalitatis gloria ꝫ limat⁹ ē. Et actū in ascēsiōe· q̄ ascēdit ad dextrā p̄is. Et perficiet in iudicio· q̄ ei oīa subijcientur· ꝛ erit oīa in omnib⁹.

Qui enim. Probat ꝙ pro nostra liberatione christum pati decuerit Videtur enī indecens ꝙ auctor salutis pateretur: ꝫ non decet: q̄ ex deo pendet· ꝛ est ei subditus vt alij homines· ꝛ ideo ꝓuenit pati si opus ē. Et qđ opus fuerit· post dicit ibi. Quia ergo pueri ꝛc· ꝛ ipse similiter participauit eisdem· nisi homo esset qui dyabolum vinceret: non iuste. sed violenter homo ei tolleretur. sed si homo cum vincit: iure hominem perdit · ꝛ vt homo vincat· necesse est vt deus in eo sit· qui faciat eum sine peccato esse. Si enī homo per se vel angelus in homine: facile peccaret· cum ꝛ vtrāmq̄ naturaz per se constat se sāuisse.

Ex vno omnes. Sed ille vt proprius filius· nos adoptiui. Cū dicit non erubescit fratres vocare: oñdit ꝙ non ei nature est fraternitas nostra· ꝫ misericordię· qđ probat per prophetam· ne putetur nouum.

Quia ergo. Quasi· cum ex vno omnes. Et quia pueri qui sanctificandi erant communicauerant· ī· erant homines ex anima ꝛ corpore· quę p sāguinē accipitur corruptibiles. Et ipse· christ⁹. Participauit eisdem pueris. vel eisdem· ī· carne ꝛ sanguine· ꝛ hoc similiter· ī· passibilis ꝛ mortalis vt posset mori· ꝛ sic destrueret diabolum· ꝛ per mortē legē euacuaret· ꝛ iudęos liberos faceret p gr̄az· q̄ tiore pęnarū serui erant legis.

Homo. Nō fragilis despectus· peccator. Memor. qī peccata dimittit. Aut filius hōis· iam surgit a mēbris ad caput ascēdēs· ī· christus Qui non ex duobus hominibus· ꝫ de virgine· ibi Memor· quando patriarchis de cęlo misertus· hic Visitas: cum verbum caro factum· cuz medicus ad infirmos venit. Minuisti· dum se exinaniuit formā serui accipiens. Minus angelis: q̄ mortalis· paulo: quia sine peccato. Gloria. in resurrectione ꝛ ascensione. Honore. in ꝓsessu patris. Constituisti. Ecce potestas. Super opera· vt a dñi opere nihil excipitur· ita nec a xp̄i potestate. Nihil dimisit. Hic vniuersalem siue uolūtariā siue necessariam subiectionem significat. Necdum videmus. Hic tantum voluntariā fidelium credentium in eum.

Gloria. Charitate īmortalitatis. Honore· qđ sibi flectitur oē genu

Super opera manuum. Dignioza sęz angelos ꝛ homines · quę per excellentiam dicuntur opera manuū.

In eo aūt. Exponit sensum dauid· ait dauid· oīa subiecisti. in eo aūt qđ scriptura subiecit· ī· subiecta ostendit omnia: nihil dimisit· ī· nihil excepit de omnibus. Vel bene dico orbem terrę futurum christo subiectum · quia ī eo ꝙ dixit oīa· nihil di· non· s· sed dixit oīa subiecit· ꝫ tamen nondū omnia subiecta· ꝛ ideo dixit futurum.

Eum aūt qui modico. Minor angelis· non propter naturam hominis· ꝫ propter passionem mortis. Natura humane mentis quę ad imaginem dei sine peccato qualem christus assumpsit solus maior est deus. Minor ergo angelis corpe · non mente. Maiores tamen angeli ꝛ homine dici

¶ Quia ergo. Quasi cōstat q̄ ex deo ipse ⁊ sanctificati·⁊ ita nō dedecet eū si opus sit·ꝫ quid opus erat patiꝫ g̃ q; ex deo oēs ·⁊ pueri cōicauerūt.
¶ Participauit. Ecce vera fraternitas ī xp̄o·⁊ nō ficta hūanitas.
¶ Per mortem. Virum q̄d. Moꝛs erat arma p̄ quę vincebat diabolus ⁊ p̄ eā victꝰ ē a christo. Et liberaret. Quantū bonū operat moꝛs. Ti moꝛe moꝛtis obnoxij seruituti, serui siq̄dem erant q̄ moꝛtem timebant ⁊ oīa patiebantur ne moꝛerētur. Nunc sancti ad regnū transituri irridēt eā. Vñ Cupio dissolui ⁊ esse cū christo. Et hęc ē victoria fidei q̄ vtiq; defuisset·si credentes immoꝛtalitas moꝛ p̄secuta eēt. poterat quidez hoc deus dare credētibus· vt nec istius experirentur coꝛpis moꝛtem. Sed si ℔ fecisset carni q̄daz f̄licitas adderetur. minueret aūt fidei fortitudo. Sic enī hōines moꝛtē istā timent· vt nō ob aliud f̄lices dicerēt christianos· nisi q̄ moꝛi oīno nō possent· ac per hoc nemo p̄pter illā beataz vitā q̄ futura ē ad xp̄i g̃az festinaret·ꝫ p̄pt̄ remouendā moꝛtis molestiam delicatiꝰ crederet ī xp̄m esset; fides enervis ⁊ debil. Quid magnum eēt credere videō do non moꝛi eos q̄ crederēt? Crederes eī nō moꝛitur⁹. Quāto fortius ita credere· vt se speret moꝛiturus sine fine victurum· exēplo christi·q̄ post moꝛtē in gloria resurrexit·⁊ btā sine fine vita viuit. desideremꝰ ergo vitā xp̄i q; tenemꝰ pignus moꝛtez christi. Quomodo enim nobis nō dabit bona sua·qui passus ē mala nostra. Jn terris istis ⁊ ī sęculo isto maligno q̄d abūdat nisi nasci laboꝛare ⁊ moꝛi. hęc sūt mercimonia regionis nostrę·ad tales merces mercatoꝛ dat ⁊ accipit. Dat qđ habet ⁊ accipit qđ non habz Etiam christus in hac mercātia dedit ⁊ accepit. Sz q̄d accepit nisi qđ ℔ abūdauit·s·nasci laboꝛare ⁊ moꝛi. Et q̄d dedit Renasci resurgere ⁊ ī ętnū regnare. O bone mercatoꝛ gr̃as agimꝰ · q; emisti nos. sāguinē tuū bibimꝰ·euāgeliū legimꝰ ĩstruñtū nr̄m·fui tui sumꝰ·creatura tua sumꝰ·fecisti nos·redemisti nos. Emere q̄s pōt seruū suū· creare ñ pōt Dñs aūt seruos suos ⁊ creauit vt eēnt ⁊ redemit p̄ moꝛtē·ne sp captiui eēnt sic ⁊ moꝛtē gustauit·vt timoꝛem moꝛtis fideles vīcerent. Ut enī medicꝰ non habens necessitatē ex cibis illiꝰ degustat· vt persuadeat egroto·pmptiꝰ illos cibos accipe. Sic ⁊ dñs cū oēs boēs moꝛtē timerēt·psuadēs eis vt fiducialiter ad moꝛtē accederēt·⁊ ipse gustauit moꝛtē: nullā bñs moꝛtis necessitatē.
¶ Imperiū id est diabolum. Auctoꝛ ē moꝛtis·qz peccati. exquo moꝛs de q̄. Ecce vēit p̄ncepꝰ huiꝰ mūdi·i·diabolus q̄ ptātē habebat moꝛtis ⁊ in me nihil īueniet·qz nihil īuenit ī christo vt moꝛeretur·ꝫ p̄ volūtate p̄ris ipe moꝛi voluit nō bñs moꝛtis causā de peccato sub auctoꝛe peccati·ꝫ de obediētia ⁊ iusticia factꝰ ē obediēs vsq; ad moꝛtē p̄ quā nos a seruitute diaboli redemit. Jncideramꝰ enī p̄ncipē bꝰ sęculi·q̄ seduxit adā ⁊ seruū fecit· et q̄ pit nos tāq; vernaculos possidere·ꝫ vīt redēptoꝛ ⁊ victꝰ ē deceptoꝛ. Et q̄d fecit redēptoꝛ captinatoꝛi nr̄o. Tetēdit muscipulā crucē suā·posuit ibi q̄si escā sanguinē suū. Jlle aūt sanguinē fudit nō debitoꝛis p̄ qđ inssꝰ ē reddere debitoꝛes·fudit sāguinē innocētis ⁊ iussus ē recedere a nocētibꝰ. Jlle q̄ppe sāguinē suū ad ℔ fudit vt pcca nr̄a delēt. Vñ g̃ diabolꝰ nos tenebat deletū est saguine redēptoꝛis. Nō eī tenebat nos nisi vīcul̄ peccatoꝛuz nr̄oꝝ. Jste erāt catenę captinoꝝ. Venit ille alligauit foꝛtem vīcul̄ passiōis suę· ītrauit in domū eiꝰ·i·in coꝛda eoꝛum vbi ipe habitabat ⁊ vasa eiꝰ eripuit. Nos sumꝰ vasa ista·q̄ ipleuerat ille amaritudie sua· quā nr̄o redēptoꝛi in felle p̄parauit· deꝰ aūt nr̄ eripiens vasa eiꝰ ⁊ sua facies fudit amaritudinē ⁊ ipleuit dulcedine.
¶ Nusq; eni. Participauit eisdē· vt hoēs cificaret· ⁊ recte ℔ causa apponit· qz si nō eēt cos libatꝰ nō eis pticiparet qđ in angel̄ apparet·qz nusq; ·i·ī nulla scriptura legit̄ apꝓ hēdisse angelos.
¶ Apprehēdit dic nō assūpsit·q·lōge fugiētē consequēs. Jn q̄ hūanę natūę dignitas ītelligi pōt ⁊ mia ⁊ gr̃a q̄ ℔ fecit ⁊ cura quā de nob habuit. fugiētem q̄ppe añ hūanaz naturā ⁊ lōge fugiētez. lōge enī eramꝰ ilecuꝰ appēdit. ñ angelicę ℔ humanę nature data ē ℔ dignitas· vt deus ei in vnā pſonā iūgeretur.
¶ Per oīa. Qz natꝰ educatꝰ·creuit · passꝰ· mortuꝰ. Qui sup̄ figura p̄ne ſꝫ dictꝰ est
¶ Jn eo e. Jn carne quā suscepit multa seua passꝰ ē. Monitq; q̄d ē ista tribulatio patiētiū p̄ expimentū.
¶ Qui tēptātur. Tēptat deꝰ vt p̄bet· diabolꝰ vt decipiat· hō vt sciat qđ nescit. C. III.
¶ Unde. Ex oīb⁹ superioribꝰ infert·qz potēs qz passus p̄ nob·⁊ pōt auxiliari.

¶ Qui fidelis. Jncipit p̄pare moysi sic supra. p̄pbis ⁊ āgel̄ ita vt sit p̄ę moyse fidel̄: qz ñ suā ℔ p̄ris gloriā g̃sinit·nec eiꝰ mandata abscōdit.
¶ Qui xp̄us fidel̄ est p̄ri (sic moyses) ī oī domo indęoꝝ ⁊ gētiū. Amplioris e. Q·q fidel̄ effectꝰ indicat. qz dignꝰ ē gl̄ię·vt moyses. Quia etiā āplioris p̄ moyse·i·q̄ moyses. vel p̄ moyse ens in merendo.
¶ Omnis. n. d. Fabricauit dico. p̄ se enī nō pōt fieri·ꝫ ab aliquo. An ideo a christo? Vere·qz deꝰ q̄ oīa. Etsi oīa: ⁊ domum.
¶ Qui aūt ⁊ domū Et oīa creauit deꝰ ē. Utriusq; enī domꝰ quaz rexit moyses ⁊ christus·factoꝛ est deus.
¶ Et moyses Oñdit xp̄m dignū amplioꝛi gl̄ia q̄ moysen qz christꝰ fabricatoꝛ ē domus nō moyses. Hic alia rōe idem oñdit · qz christꝰ filꝰ moyses famulus ē·qui ⁊ carnalia carnalibus tradebat·xp̄s vero spūalia.
¶ Quapropter. Sicut supra cū p̄ angel̄ ⁊ p̄pbis xp̄m p̄mēdasset ī multis. subintulit nos optere obseruare q̄ ab illo audiuimꝰ. Jta nūc p̄mendato ipso p̄ moyse. Hic incipit terrere: ne sint increduli xp̄o·p p̄m similitudinez

†ſ pueris vel carni ⁊ sanguini
similiter participauit †eisdem ·vt p
moꝛtez destrueret eum q̄ habebat
moꝛtis imperium·id est·diabolum
ſ per gratiam † ſ coꝛporis vel anime·seruabāt legem: quos christus liberauit·ab īferno· vel iugo legis.
⁊ liberaret eos qui timoꝛe †moꝛtis
ſ subditi ſ legis.
obnoxij erant seruituti. Nusquaz
† ſ angelicam naturā·vt angelos redimeret† ſ·i· carnem de abraham·vt filios eius saluaret
enim †angelos apprehendit: sed †se
† ſ quia semen abrae apprehendit.
men abrae apprehendit· †vnde de
† ſ vt passibilis ⁊ moꝛtalis
buit per omnia fratribus †assimi
† ſ iō·vt sic.† ſ qđ erat ī natura † ſ actu † ſ nullum fallens.
lari·†vt †misericoꝛs †fieret ⁊ †fidel
ſ mediatoꝛ ſ pons ad deū † ſ seipsum offerens. † ſ prope vocatus remoueret.
pontifex †ad deum· ⁊ †vt repꝛopici
† ſ quod potest ſ in inferioꝛi, substantia in carne scilicet.
aret delicta populi. †In eo enim ī
ſ a pylato ſ vel exptus ſ a diabolo
quo passus ē ipse ⁊ temptatus·poꝛtens est ⁊ eis qui temptantur auxiliari.

C. III.

ſ o vos.

Nde fratres
ſ vocati ad celestia ·i· ad celestez hereditatem habendam.
sancti: vocationis cęle
† ſ hereditatis cum christo† ſ diligēdo ⁊ que pcipit operando. † ſ quem deus vobis misit.
stis †participes †considerate † apo
† ſ mediatoꝛem ſ per quem itur ad deum.† ſ fi dei ſ quem nos confitemur.
stolum ⁊ †pontificem † confessiōis
ſ alio non egemus ſ christus.
nostrę ihesum christum·qui fidelis

† ſ deo patri† ſ ex semine dauid secundū carnez
ſ Secundum hominem ſ fidelis fuit
est †ei qui †fecit illum ·sicut ⁊ moyſ iudeoꝝ † ſ non moysi·quia ille mīster fuit non dominus ſ ihesu vel patris.
ses in omni domo †illius. Amplioꝛis enim glozię iste pꝛę moyse di
ſ tāto āplioris ſ q̄ qui
gnus habitus est: quanto amplio
dispensat in ea vt famul⁹, † ſ ·i· ī domo·vel de domo facta quod de spiritualibus intelligendum est
† ſ vt dominus.
rem honoꝛem habet † domus † qui
fabꝛicauit eam. Omnis nanq; do
† ſ domus fit ab aliquo · qui autem ⁊ domum et omnia facit: est deus·quem constat omnibus preesse·⁊ ita christus quia creatoꝛ ⁊ deus: pꝛe moyse est
mꝰ fabꝛicatur ab aliquo. †Qui au
† ſ ideo etiam amplioris glorie ſ id est·quia
tem omnia creauit deꝰ est. †Et moy
ses quidem fidelis erat in tota do
ſ non sua sed ſ patris vel christi. † ſ qui non adeo diligit domum vt cuius est propria† ſ non vt gratiam daret: sed vt testaretur ea que conuenient dici carnalibus·qui nondum spiritualia capere poterant
mo eius tanq; †famulus· † in testi
monium illoꝝ quę dicenda erāt
ſ fidelis est† ſ qui heres est cum deo patre
Christus vero tanquam † filius in
ſ christi ſ renati
domo sua. Que domus sumꝰ nos
ſ id est·spem cum fiducia·non dubiam† ſ gloriosam spem que de iocunditate celesti.
si fiduciam ⁊ †gloziam spei vsq; ad
† ſ id est·perdurantem vsq; ad finem vite quando habebitur·quod modo speratur† ſ qz hoc modo sumus domus christi videte ꝛc·vel nolite obdurare
finem †firmaz retineamus. † Qua
† ſ ita hoc dico·sicut dicit spūs in dauid·hodie·i· tempoꝛe gratie: quod presens erat dauid in spiritu si audieritis·quod vere erit. nolite obdu.
pꝛopter sicut † dixit spiritussanctus
† ſ christi per se loquentis
Hodie si voce† eiꝰ audieritis·noli
te obdurare coꝛda vestra · sicut in

¶ post ne amittant req̃ em blandit̃ ¶ per opor tunitatem temporis.

¶ Hodie. Modo per se loquitur: qui prius per p̃cones· si tũc duri· modo estote mol les.

¶ Historia ẽ de eo q̃ miserunt videre terraꝫ ¶ cum audirent ibi esse inexpugnabiles viros obliti virtutis dei toti ens probatę· dixerunt reuertamur in ęgiptũ· vnde iurauit dominꝰ q̃ non intrarent in ter ram promissam· quę esset requies laborum· ¶ sic omnes perierunt p̃ ter duos. Tres reges memorat· vnaꝫ sabba ti, secundam in palesti na, terciam veram, quę in ęlo· de qua hic dic loquens ad veros isra helitas dicens: Noli te duri esse christo lo quenti· sicut spiritussã ctus p̃monuit· ne si milia patribus vestris patiamini· qui per mo ysen tũc vocem dei au dierunt· vos modo p ipsum.

¶ Probauerunt Id est· curiositatis cã exquisierunt an possẽ Offensus valde et culpabiliter iratus.

¶ Infensus Vel proximus adhibendo correctionis flagella

¶ In ira. Irasci dicitur per figuram antropospatos.

¶ Si introibunt. Aposiopesis est· id est non introibunt.

¶ Cor incredulitatis. Vt putet̃ christum non sufficere sine lege· quod est malum· quia sic ruit homo in multa peccata. Nec ꝛ leue· quia hoc est cor discedendi.

¶ Donec hodie. Id est· tempus gratię de quo aiebat prophe ta superius in psalmo. quia nõ minus modo p̃statur credentibus gratia ad salutem q̃ ipso christo p̃sente.

¶ Si quis enim peccat vsq̃quo est hodie· potest reuerti. Nemo ergo desperet dum vivit.

¶ Fallacia peccati. Id est· diaboli ente causa peccati.

¶ Participes enim. Debetis hortari ¶ non esse duri: quia quod non eramus facti sumus per gratiam. habentes partem cum christo in hereditate: tamen hac conditione si initium substantię· id est· fidei quę est initiuꝫ bonorum· per quam deus exist̃it in nobis· ¶ per quam deificamur· ¶ diuinę substantię participamus vsq̃ ad finẽ retineamus.

¶ Nolite obdurare. Vt patres· quia quidam eorum duri fuerunt· et

¶ Agentes patres vestri fecerunt† ¶ Nolite obdurare secundum diem· i· sicut illi obdurati sunt in die tẽptati· hec est vna de exacerbationibus

exacerbatione† secundum diem tẽ
† ¶ vbi magis egerent auxilio· ita in deserto hui? mundi cauete ne temptetis deum vt non pereatis sicut illi.

ptatõis †in deserto· vbi tẽptauerũt
† ¶ probabilem inuenerunt· quia† viderunt.
† ¶ patres secundum carnem· videte vos ne secũdum spũm

me† patres vestri· † probauerunt ¶
¶ oculis † ¶ magne virtutis†· ¶ ī quibus me omnia posse experti sunt.

viderunt† opera †mea quadraginta annis·
¶ quia temptauerũt ¶ iratus

propter quod infensus
¶ tã male ¶ de illis.

fui generationi huic· ¶ dixi semper
† ¶ ex propria deliberatione· quia serio peccant ¶ licet sic monerem: tamen noluerũt cognoscere opera mea· ¶ ideo si intrabunt hoc dico sicut iurauī· firmiter statui· quando iratus fui ¶ ideo videte fratres.

errant† corde. †Ipsi autem non cognouerunt vias meas· sicut iura

ui in ira mea· si introibũt† in requi
† ¶ ergo ¶ quia propter incredulitatem patrꝰ vestris requies negata ẽ†· ¶ quia facile† potest contingere.

em meaꝫ. †Videte fratres ne† forte
¶ quia de† multis non dubitat· quin perfecti sint.

sit in aliquo vestrum cor malum in
† ¶ a quo qui discedit: perdit vitam.

credulitatis discedendi † a deo vi
¶ de incremento virtutum. † ¶ alij† alios vel vnusquisq̃ seipsum.

uo· sꝫ adhortamini † vosmetipsos
† ¶ quamdiu†· ¶ tempus gratie

per singulos dies· † donec† hodie
¶ quia nõ minus modo· q̃ ipso christo p̃sente.

cognominatur· vt non obduretur
† ¶ Scitis enim quia dyabolus fallit eum qui obduratur· vnde post cadit in peccatum ¶ habẽ

q̃s ex vobis † fallacia peccati. Partes partem† cũ christo in hereditate † ¶ ipse caput vos membra†· ¶ per gratiam qua ei vniti sumus.

ticipes enim † christi† effecti sumus

Si tamen initium substantię eius
¶ vite† ¶ vt nunquam deseramus.

vsq̃ ad finem † firmum retineamus
¶ q̃ diu ¶ nobis.

dum dicitur. Hodie si vocem eius
† ¶ quemadmodum sua obdurauerunt patres.

audieritis. † Nolite obdurare cor

da vestra· quemadmodum in illa
¶ sc̃z obdurauerunt patres vt per penas corũ deterreat. hoc addit

exacerbatione. Quidam enim au
¶ vocem dei in deserto† ¶ ¶ increduli ¶ duri fuerũt

dientes † exacerbauerunt· sed non

Cui ꝯ· omnes exacerbauerunt vt caleph ¶ iosue. bis sitis similes † ¶ ita nos a tenebris p̃ christuꝫ

vniuersi q̃ † profecti sunt ab egipto
¶ horum exacerbãtib?· an non

per moysen. Quibus autem infen
¶ quib? notatur tota vita nostra ¶ qua

sus est quadraginta annis? Non
si non est dubium ¶ in hoc ap
paret ira dei.

ne illis qui peccauerunt· quorum
† ¶ sine sepultura†· ¶ bestijs ¶ auibus.

cadauera † prostrata sunt † in deserto?
¶ non solum prostrauit· sed etiam iurauit

Quibus autem iurauit non introi
† ¶ eternam· que significabatur per terraꝫ promissionis· vel in ipsam terram promissionis ad litterã
† ¶ ¶ non alijs·

re in † requiem ipsius· † nisi illis q̃
¶ domino promittenti † ¶ iurauit non introire in requiem· ¶ ita videmus· ¶ aperte scimus.

increduli fuerũt?. † Et videmus q̃
† ¶ eternam· sicut nec in terram promiss.

non potuerunt intrare † in requiem

ipsius propter incredulitatem.

C. IIII.

¶ quia illi perdiderunt requiem ¶ sẽ non amore vel timore hoc faciam?

Timeamus er
† ¶ per hoc q̃ relinquatur, ¶ contemnatur frequẽs promissio dei· vel quã deo in baptismo fecimus.

go ne forte † relicta pollicitatione ī
† ¶ quam terra promissionis significat. †· ¶ vero iudicio· etsi imprudenter p̃sumat inde

troeundi in † requiem eius· † existimetur aliquis ex vobis deesse. Et
¶ a requie.
¶ Et merito· quia non possumus excusari· quali de re non dicta† ¶ tempore gratie ¶ per filiũ ¶ de eterna requie· sicut illis per figuram terre promisi.

enim et nobis † nunciatum est quẽ
¶ p̃ famulũ ¶ illis nunciatuꝫ est· ſz ¶ quia non fuit creditus

admodum ¶ illis· sed non profuit
¶ promissio de requie† ¶ vt sermo ¶ fides simul iungerentur

illis sermo auditus· non † admixt?
¶ propter hec ¶ ab exploratoribus† ¶ no

fidei ex his quę audierũt. † Ingredimur enim in requiem eius qui
bis nunciatum est· ingrediemur enim. vel quia nõ crediderũt nõ profuit· quia nobis qui credimus ꝓ dest ¶ veram.
† ¶ Nos qui credim? sicut ex oppolito spiritussancti eius dixit de incredulis· per quod patet q̃ qui credunt intrabunt.

credidimus· † quemadmodum di
¶ Quid dixit: hoc scilicet† ¶ illi nec in palestinam· nec in veram· nos in veram.

xit: sicut iurauī in ira mea si † introi

bunt in requiem meam. Et quidem

ideo perierunt.

¶ Exacerbauerunt. Quidam audientes. Hoc ideo dicit ne quis putet satis cẽ audire de requie· quia ¶ illi omnes audierunt sed non omnes peruenerunt.

¶ Quadraginta annis. Quadrenarius enim integritatem seculorum indicat ¶ totam vitam nostrã significat. Infensus ergo dicitur illi quadraginta annis· quia peccantibus vsq̃ ad finẽ vitę suę irascitur deus.

C. IIII.

¶ Timeamus. Ne quis desit· q̃si ad nos pertineat· pertinet enī Etenim ¶ nobis nunciatum ẽ: ¶ ingrediemur credendo· sicut illi perdiderunt non credendo.

¶ Non admixtus fidei ꝛc. Egressi enī de egipto cum multaꝫ viam perambulassent ¶ multa indicia virtutis dei accepissent̃ egipto in mari rubro i deserto consiliuꝫ fecerũt mittere speculatores· q̃ deberẽt inspicere naturam terrę. Illi vero cum peruenissent reuersi sunt. Promissiones q̃dem magnoꝝ fructuum ¶ virorum inexpugnabilium ¶ fortium procreatricem esse dicẽtes. Quibus auditis obstupuerunt· qui eos miserant· non credentes veraꝫ esse promissionem.

¶ Ex his. Id est· propter hęc Quę audierunt ab exploratoribus· qui mala retulerũt non crediderunt· vel fi dei sumptę ex his quę audierunt.

¶ Et quidem. De prima requie quę significat hic agit.

¶ Et quidem operibus Quia dixerat nunciatum esse de requie dicit quãdo· ante legem· ¶ post perfectionẽ operum septem dierum per requiẽ sabbati· ¶ sub lege quando per terram pmissionis designabatur: ¶ tempore gratię in dauid nunciatum est· ¶ sic quidem quando nondum completio istius verę requiei ¶ significate· quia ea nullus ad huc potit? erat. Et in isto rursum. Perfectis. quod fuit facto homine· pro quo omnia· ¶ ipse apud deum glorificandus. Requieuit die septimo. Sex diebus fecit omnia· vt post nihil fieret· nisi de materia ibi facta· vel ad similitudinem factorum. Septima quieuit· quę significat requiẽ sic ¶ sexta ętate homo natus est mundo ad laborem: sexta die ¶ sexta diei hora passus: septima quieuit: sic ¶ nos dum sub operibus sex diex vivimus

opamur: inde ereũtes q̃ escim⁹. Si tñ opa nr̃a valde bona inueniãtur.

¶ Vel **Operibus** perfectis nunciatum est. Dixit enim.

¶ **Et in isto.** De seda q̃ significatur p signũ z figurã req̃i fr̃e promiss.

¶ **Quoniam ergo.** Bis per diem septimam z terram promissionis requies est significata z promissa· z q̃ hoc est; ergo iter·i· sub eiusdẽ requiei designatione; terminat spiritussanctus· z distinguit diem quandam· id est· tempus egregiũ gratię· scilicet in aduẽtu christi· dicẽdo i dauid hodie; qui dauid futuris tempore gratię repr̃sentat verba patribus dicta. ¶ Post tã tum temporis: ex quo illa patribus dicta sũt in deserto, vnde patet non de terra promissionis agi· quę iãdudũ habebatur. Ideo terminat diem intratiõis quoniam supererat introire· z nisi videret intraturos; non terminaret, Dauid licet sub lege positus; mente in tẽpore gratię· dicens hodie; tercio nunciat req̃em in illo tempore consummandam.

¶ Vel alio verborũ ordine potest legi hec littera. Quoniam ergo ꝛc. Quasi hoc z illo modo promissa ẽ et signata req̃es celestis ergo superest quosdaz introire in illam requiem. Et quoniam hoc est, Et q̃ hoc nõ sufficeret ad inferendũ qđ illaturus est· addit aliud: scilicet. Et hi q̃b⁹ ꝛc. Vt ex his duobus tercium necessario inferatur hoc mõ·q· Et q̃ hoc ẽ ·s· Q̃m superest quosdam intrare. Et qui hi q̃bus prioribus annunciatũ est non introierũt propter incredulitatem: Ideo iterũ terminat diez·q· q̃ necessariuz erat dicere in dauid hodie post tantum tẽporis. Ex q̃ illa dicta pũbꝫ z filij israel i terrã promissionis intrauerãt vñ patet q̃ hꝫ ẽ illa req̃es. Sicut ꝛc· q̃ non mutantur.

¶ **Diem quendam hodie.** De tercia significata· z quando datur· q̃s uis obscure· q̃ per christum credentibus promissa est.

¶ **Post tantum·t·** In hoc patet q̃ hec est alia req̃es de q̃ dauid dicit· hodie· q̃m illa ad quã iosue duxit. Nã si illa cẽt; nõ log̃retur de alia dauid g̃ certũ est eẽ aliã ad quã christus duxit· q̃ p illam i palestina signabatur

¶ **Nam si ihesus** ꝛc. Superest quosdam intrare· sicut dauid terminat Nam si eis ꝛc (Ne videretur dictuz hoc de terra promissionis) **Eis·** Id ẽ filijs israel quibus pr⁹ nunciatũ est de requie per signum· i· terram ꝓmissionis· requi· prẽsti· vt in lr̃a. **Nunquaz** ·i· nullo tempore post hanc· i· in sequenti tempore. **Loqueretur de alia die.** Id est· tempore gratię: quasi· quo deberet dari. Vel nũq̃ post loqueretur de alia· s· requie· pr̃ter terram promissionis· dicendo hac die· quam supra hodie ꝛc. Sed locutus est de alia. Itaq̃ relinquitur.

¶ **Sabbatismus.** Vera requies significata per sabbatum (Id est· plene quietis feriatio z iocũditas) quo dominus requieuit z in lege obseruabatur. Tunc eĩ perfce vacabimus gratia maiore refecti z deo pleni. Vt sciem⁹ pfecte· q̃a ipse est deus. Ibi vacabimus z videbim⁹, videbim⁹ z amabim⁹ amabimus z laudabimus· Ecce quid erit in fine sine fine. Nam q̃s alius noster ẽ finis· nisi peruenire ad regnũ cuius nõ est finis.

¶ **In idipsum exemplum.** Dei i pr̃ nam qualẽ illi p incredulitatẽ habuerũt· ex ẽplũ dicit vt mẽtẽ nostrã habeam⁹ illic· ne similiter excidam⁹, z vt magis terreat· addit. Dum⁹ ẽ enim· i· q̃ illos iudicauit· vob index ẽ ·s· filius dei· cui q̃ obedit: morte nõ videbit i eternum.

¶ **Sermo dei.** Qui a regalib⁹ sedib⁹ venit **Viuus** quẽ ifideles mortuũ putãt.

¶ **Pertiges vsq̃·** z tota p̃sideratõe pueniẽs ad sepatõz aię·i· sẽsualitaq̃ z spũs·i· rõis.

¶ **Diuisionẽ aię ac spi.** Aia vnum⁹ cũ bestijs· spũ intelligim⁹ cũ angel. Ideoq̃ p aiaz itelliguntur carnalia pcĉa·i· q̃ actu corpis fiunt vt luxuria, p spũm vero spũalia ·i· q̃ sunt mẽtis vt superbia. Discernit aũt ꝺmo dei int̃ carnalia pcĉa z spũalia· q̃s· q̃d· q̃ aio agat.

¶ **Vel ita vt p aiam** accipiãtur carnales cogitatões z male, p filiũ spũales cogitatões z bonę. Et ẽ sensus pertiges vsq̃ ad diuisionẽ aię ac spũs ·i· vsq̃ ad discretõem carnaliũ et spũaliũ cogitatõnum.

¶ **Animę ac spir.** Pertigit ꝺmo dei cognitõe insupabili· q̃ ꝓgnoscit q̃o diuidat sẽsualitas a rõe· z ipsa a se· dũ plus dedita infimis reb⁹ iferior ẽ; vel ab his revocata dignior. sic etiã videt q̃o spũs a seipo diuidat vel duz in deũ inhiat de diuina vsia cogitãs· vel inferi⁹ celestia p̃sideret. Vel itẽ inferi⁹ in terra de mũdanis recte agendis ptractat. vel q̃o spũs·i· rõ a sẽsualitate secernit· dũ qđ in se inferi⁹ ẽ supat qđ in illa alti⁹ ẽ. **Compages**, dr iũctura ipius sẽsualitatis z rõis quã videt filius dei ·s· q̃o z int̃ se cohereant i aliq̃. vel hꝫ z illa·i· rõ z sẽsualitas q̃o in suis differẽtijs inter se cõuenãt· dũ superior dãa sensualitatis consentiẽdo ꝓuenit cum differentijs rõis. Vel i ferior differentia rõnis pr̃ssa z captiua aliq̃ ꝑsentit inferiori dr̃ sensualitatis. **Medulla** q̃ interior ẽ dr q̃d̃q̃d interi⁹ z subtili⁹ ẽ in aĩa vel spũ· qđ etiã videt filius dei. Discernit etiã cogitatões·i· q̃ diũsa diuersi cogitent. Discernit z intẽtões earuz cogitatõnũ· quo singulę tendãt: ad bonũ vl malũ. Et vt plus dicã· nulla creatura terrena vl̃ celestis est ei inuisibilis· ẽ oĩa sũt nuda z discooperta z etiã apta· quia ex oĩ pte plene visa. Vl̃ cõpages

ſ que fecit † ſ inchoando ſ id eſt· ex quo mund⁹ cepit inſtitui· quia ipſe omnia fecit.

operibus † ab inſtitutione mundi

† ſ poſtq̃ poterat quieſcere· † ſ ſpiritusſanctus

huius † perfectis: † Dixit enim quo

ſ egregio loco ſcripture. ſ per quam ſignifica tur eterna requies ſ a noua operatione

dam loco de die ſeptima ſic: Et re·

quieuit deus die ſeptima ab omni

† ſ dicit ſpiritusſanctus. † ſ loco. † ſ de eadem re quie per ſignum.

bus operibus ſuis. † Et i † iſto † rur

† ſ terram promiſſionis: que ſignat veram quam moyſes promiſerat.

ſum: ſi introibunt in † requiem meã

† ſ reſtat poſt promiſſionem † ſ egregios

Quoniam ergo † ſupereſt † quoſdaz

† ſ requiem eternam· que ſignificabatur † ſ z q̃d op⁹ erat illis dicere· nolite obdurare corda veſtra quia hi quibus prioꝛib⁹

introire in † illam: z † hi quibus pri

oꝛibus annunciatum eſt· non in·

ſ in veram requiem quam terra promiſſionis ſignificabat· ad quam non peruenerunt

troierunt propter incredulitatem·

ſ ſpiritusſanctus ſ diſtinguit † ſ quo p̃ nunciata impleantur

iterum terminat † diem quendam

† ſ in hoc patet q̃ hec eſt alia.

hodie in dauid dicendo † poſt tan·

ſ dicendo hodie ſicut iã

tum temporis ſicut dictum eſt: ho·

ſ tpe gratie. ſ ſicut vere audietis.

die ſi vocem eius audieritis· noli·

ſ vere hec ẽ alia.

te obdurare corda veſtra. Nam ſi

ſ id eſt ioſue qui induxit in terram promiſſionis † ſ veram † ſ ipſe preſtans vt dux dediſſet.

ih eſus eis † requiez † pr̃ſtituſſet: nũ

quam de alia loqueretur poſt hac

† ſ futuris ſeruatur: ideo promittẽte † ſ plene qui etis feriatio z iocunditas ſabbati.

die. Itaq̃ † reliquitur † ſabbatiſm⁹

ſ futuro ſ vera requies eſt

populo dei. Qui enim ingreſſus ẽ

ſ quam deus dat.

in requiem eius: etiam ipſe requie

† ſ quibus hic laborauit † ſ ita perfecte † ſ op⁹

uit ab † operibus ſuis † ſicut z a † ſu·

ſ quieuit † ſ z quia hec eſt vera requies. † ſ p fidem z bona opera· vt ne quis· i· vt non aliquis i cidat in illam incredulitatez in qua patres fuerũt que eſt vobis exemplum vnde peius eſt niſi caueatis.

is deus. † Feſtinemus ergo † ingre·

di in illam requiem· vt ne quis in

idipſum incidat incredulitatis ex

† ſ debemus feſtinare in illam ſ z ita in eo viuetis † ſ filius dei.

emplum. † Viuus eſt enim † ſermo

† ſ potens omne quod vult facere: ſaluãdo vel dãnando· † ſ id eſt· perſpicacior· ne qua occulta putetis latere eum. † ſ omni ingenio carnali vel ſpirituali.

dei· † efficax· z † penetrab ilior † om·

ni gladio ancipiti· z pertingens vſ

† ſ id eſt· ad diſcretionem carnalium z ſpiritaliuz cogitationum † ſ rationalitatis

q̃ ad † diuiſionem anime ac † ſpiri·

ſ ad diuiſionem pertingens. ſ Compages ſunt cogitatões que ſibi iunguntur· quando altera alteram ſequitur· · medulle: ſubtiles intentiones.

tus· compaguz quoq̃ ac medulla

rum z diſcretor cogitationum z in

ſ voluntatis.

tentionum cordis. Et non eſt vlla

ſ in preſentia deitatis

creatura inuiſibilis in conſpectu

† ſ renelata dicooperta † ſ manifeſta.

eius: Omnia autem † nuda z † aper

ſ viſioni ſ filij dei † ſ id eſt· cui oꝛtet nos reddere rationem de operibus noſtris.

ta ſunt oculis eius· † ad quem no·

† ſ quia talis eſt ſermo dei· ergo teneamus· z merito· quia idem pontifex eſt· qui obtulit ſe ſecũduz quod homo· z hoc eſt

bis ſermo. † Habentes igitur pon

† ſ ſuper omnes pontifices † ſ moyſes nec terrã promiſſionis † ſ penitus intrauit vt poſſimus ſequi

tificem † magnum · † qui † penetra·

† ſ non ſancta ſanctorum tempſit † ſ qui eiuz ſaluatoꝛ z filius dei.

uit † cęlos † ihesum filium dei: tene·

† ſ vt fides etiam ſit in oꝛe ſ id eſt· fidem cordis cuz confeſſione oris. ſ que eſt cauſa † ſ future beatitudinis quam ſperamus.

amus † confeſſionem noſtrę † ſpei

dicit coniunctōnes cogitationum. Medullas intentiones earuz quod ipse apertius dicit·cogitationum z intētionum. Et est ordo discretor compagum. Si enim cogitatio cogitationi coniungitur ipse nouit quę sit secūdum deum· z q̄ fm seculū. Nouit q̄z q̄ vergat intentō earum.

¶ Habentes ergo. Hic incipit de pōtifice christo q̄modo sufficiēs·quomodo dignior veteri sacerdote Quem etiam immutat·z legem quę sub illo est per meliorem legem suaz·z quomodo necessarius nobis ad iusticiam z salutem

¶ Non enim habemus ꝛc. Quasi. teneamus z tenere debemus· quia cuz sit potens: est etiam misericors nostram expertus infirmitatez.

¶ Qui non possit compati. Impossibile est scire afflictiōes afflictorum: homini q̄ experimentum afflictōnis non habuit: et sensibiliter omnia non sustinuit. Christus vero scit non soluz per hoc q̄ deus· secundum q̄ omnia nouit· sed z per hoc q̄ homo z similia sustinuit.

¶ In auxilio oportuno. Nunc enī tempus est auxilij·nūc est tempus donorum· cum post baptismum peccantes per gratiam inuenire pnitentiam possunt· Cum autem thalamus fuerit clausus·cum intrauerit rex videre discumbentes· vt ad sinum patriarche venerint·qui eo fuerint digni. Tunc malis erit desperationis tempus. Nunc autem dum adhuc agon permanet·z palma pēdet non est desperandum sed cum fiducia·id est· sine dubitatione accedendum·vt per gratiam accedatur inueniatur auxilium oportunū. Est enī auxilium quod non congruit

fm hoc ideo dicit·ne pro prioribus desperent fm tenere debemus.

Non enim habemus pontificem fm essi altus. Ne dico videatur eos abijcere· fm condescendere· per similitudinem· fm fragilitatibus.

qui non possit † compati † infirmitatibus † fm z ideo potest compati fm a dyabolo fm irrisū crucifixum.

nostris: † temptatum autem † fm genera temptationis fm id est·quia similis alijs hominibus: vel vt exemplum daret· fm tamen fm z

per omnia † pro similitudine † absq̄ ideo potest liberare † fm z quia potest compati fm fide·intentione operē· fm fiducialiter· quia compatiens fm licet peccatores

peccato. † Adeamus ergo † cū fiducia † fm non dico ad tribunal iudicij fm id est·ad eum ī quo gratia regnat.

cia † ad thronum gratię eius·vt misericordiam † consequamur· † z gra † fm nunc est tempus auxilij· fm est enim quod nō

tiaz inueniamus in † auxilio † opor congruit.

tuno.

C. V.

Omnis nanq̄z fm per eum possumus psequi gratiam z misericordiam.

Omnis nanq̄z fm secundum legem † fm ex numero hominum· fm ad aliquid dignius per quod valet alios iuuare

pontifex † ex hominibus † assumptus fm vt per eum impetrent misericordiam a deo: † fm muneribus·hostijs·precibus q̄ ducunt ad deū

pro hominibus constituitur † ī his fm deo † fm primitias·z huiusmodi.

quę sūt ad deuz. vt offerat † dona z fm de animalibus fm dimittēdis † fm ex hominibus sumitur z talis qui ex consueta bonitate

sacrificia pro peccatis. † Qui cōdolere † fm ex ignorantia peccant· fm scienter peccant

lere possit his q̄ † ignorant z † errāt fm merito condolere·quoniam z ipse vt il·nō ita christus·z ideo plus potest iuuare

quoniam z ipse circundatus est in fm peccati fm quia infirmus vt alij.

firmitate. Et propterea debet quē fm qua necessitate † fm non ita christus qui nisi pro suis.

admodum pro populo: † ita etiam fm simili alijs † fm que sit necessitas illa aperit fm scilicet fm non solum vt iustus conseruetur·sz vt ipse z alij peccatores recipiantur

pro semetipso offerre † pro peccatis fm per hoc iterum potest ille pontifex prodesse· sic christus. † fm vt sibi imputandum sit. sed deo qui vocat.

Nec quisq̄ sumit sibi † honorem: fm qui recte eligitur: a deo vocatur † fm indicio virge·z incendio inuidorum

sed qui vocatur a deo † tanq̄ aarō. fm vt sibi sumeret

sic z christus non semetipsum clarificauit fm per suas virtutes· fm ita † fm Sed ille clarificauit eum in baptismo z transfiguratione z pontificem constituit qui alibi dicit·filius meus es tu·per q̄s videtur dignus in quo psalmo ostenditur rex z sacerdos

rificauit † vt pōtifex fieret. † sed qui fm quod ei

locutus est ad eum filius meus es in baptismate dicturus erat † fm consubstantialem quia idem cum patre fm sic illō loquitur

tu: ego hodie genui † te. Quemadmodum z in alio loco dicit: Tu es fm docens·z orans z offerens † fm non ad tempus vt aaron· fm secundum dignitatem ordinis id est sacerdotij.

sacerdos † inęternum † secunduz ordinem fm in pane z vino z semel fm qui non temporalis. † fm xp̄us fm quid

dinem melchisedech. † Qui in diebus egit pont. fex fm quid ergo post fm mortalitatis. † fm non timore mortis·sed causa nostre salutis fm vt iaz imminente passione·quando prolixius orauit totum pro nobis

bus carnis suę preces † supplicatiōnes fm vel cum fm vel sit.

nes q̄z ad deum qui posset saluum fm qui precabatur fm id ē·resuscitare † fm cum intentione efficacissima vt quando prolixius orabat.

illum facere a morte † cum clamore fm hoc non in euangelio. † fm quia quod quesiuit accepit in resurrectione.

valido z lacrimis offerens· † exaudi † fm id est·sicut sua religio meruit· fm exauditus et quidem tempore mortalitatis

ditus est † pro sua reuerentia. † Et q̄ fm i. cuius † fm scm q̄ hō hō expt fm obedire

dem cum esset filius dei † didicit ex fm per ea. † fm non solum preces z supplicationes obtulit

his † quę passus est obedientiam. fm ad perfectionez ductus: quando in dexterā collocatus est

z consummatus fact⁹ est omnibus † fm sufficiens· fm glorie eterne.

obtemperantibus sibi † causa † salutis † fm qui realiter hoc ostendit z non mentitur

tis ęternę: appellatus † a deo pontifex iuxta ordinem melchisedech. fm de qua re·quomodo secundum ordinem. m. z non scm ordinem aaron † fm profundus et subtilis est.

De quo nobis † grandis sermo z interpretabilis † fm id est·non habilis interpretatu. † fm ad exponendum vobis

interpretabilis † ad dicendum: quoniam imbecilles fm non ideo·quin ego possem: vel grandis· quoniam imbecilles

niam imbecilles facti estis ad audiendum. Etenim † cum deberetis fm ad intelligendum profunda mysteria fm imbecilles † fm quia prius annunciatum est vobis

diendum. Etenim † cum deberetis fm quia exercitati ī lege z prophetis de christo fm actorum. † fm quia pr⁹ annunciatū est vobis de xpo

magistri esse † propter tempus·rursum fm vt a principio catheczizatōnis vestre † fm sicut pueri·quibus prima elementa litterarum dantur ad legendum

sum indigetis vt vos † doceamini.

¶ Quóniam et ipse circun. Aufert occasionem extollendi.

¶ Nec quisquam. Percutit cupidos· q̄ non vocantur: sed ingerunt se.

¶ Non semetipsum clarificauit. Clarificatus est filius a patre· cum dixit· hic est filius meus dilect⁹ ī quo mihi bene cōpla. Quę clarificatio longe ante p prophetam predicta est·filius me⁹ es tu ego hodie genui te

¶ Tu es sacerdos Sacerdos aūt christ⁹ ē non fm id q̄ nat⁹ est de pie deus apud deū cōeternus gignēti sed propter carnem assumptam propter victimā quam obtulit pro nobis.

¶ Melchisedech Qui non temporalis fuit scriptura subticente initium z finem eius vitę in figura christi q̄ caret initio z fine. Et sicut ille obtulit in pane et vino z semel sic z christus sub specie panis z vini corpus z sāguinem suum discipul⁹ dedit.

¶ Preces et supplicationes christi dicit actionē z vitā c⁹ oīs actio fideliū est īstitutio z ad deū oratio. Quidq̄d egit xp̄s: pręces z supplicatiōes fuerūt p oīby. Sanguis effusio fuit clamor validus⁹ in q̄ audit⁹ p reuerētia eiusdē passionis. Reuerētia ē q̄ sine peccato passus p sola charitate.

¶ Exauditus est Per b̄ patz q̄ p eum possum⁹ psequi mīam cū ia ad dexterā p̄is

¶ Reuerentia. Qz amplī⁹ oīby deū reuerit⁹ est.

¶ Didicit. i. voluntarie suscepit obediēti am vsq̄z ad mortē.

¶ Omnibus obtemp. Tm̄ valet passio·q̄ oīby sufficit ad salutē q̄ sal⁹ bñ pōt eē p eū qz ipe est appellat⁹ ꝛc.

¶ Ininterpretabilis. Sermo de incarnato filio difficil⁹ est ad iterp̄tādū qz debiles sensu estis ad itelligēdū pfunda mysteria.

¶ Vel. Interpretabilis. Quia b̄ sunt multa sacra exponenda de p sone·s·dignitate z eternitate z de ritus z trib⁹ mutatōe·z de sacrificij eius z test·excellētia z nouitate z de legi atq̄z sacrificioz illi⁹ tpis reprobatōe z de alijs multis.

¶ Et cum deberetis. Interserit increpationez de infirmitate·vt alta

C. V.

¶ Omnis nāq̄z pontifex. Quia spiritualia non sic introducunt infirmos vt corporalia·de bis incipit· volens ostendere nouum melius veteri testamento.

¶ Quędam hic christo communia cum sacerdotibus ponit. Quędam altiora pertinentia soli christo. Quędam humiliora illis tantum sacerdotibus conuenientia

de christo laborent intelligere.

¶ Que sunt elementa exordii. Exordiū sermonū ē simplex doctrina. Elementa ei⁹: materia de qua agit· vt natiuitas· passio.

¶ Omnis enim qui lactis ꝛc. Qui non capit verbum caro factum est· quomodo capiet in principio erat verbū? Omnis de hac re sermo· quo agitur vt non solum credatur verū etiā intelligatur· sciatur ꝙ qd̄ d̄ onerosus est· facilius illos premit ꝙ pascit. Ex quo fit· vt spūales ista carnalib⁹ nō omnino taceant propter catholicam fidē que omnibus predicāda est. Nec tamen sic deserat· vt volētes ea perducere ad intelligētiam non capacem. facilius fastidiri faciant in veritate sermonem· ꝙ in sermone percipi veritatem.

¶ Ad discretōēs boni et mali ꝛc. Ecce hic ondit qd sit solidus cib⁹ ·s· separe bonum a malo· quod perfectorum est qui habēt sensus exercitatos. Qui autē inualida ꝛ inexercitata mente h̄ nō possunt: profecto nisi quodā fidei lacte teneantur: vt inuisibilia que non vident· ꝛ ītelligibilia que nōdum ītelligi credāt· facile ad vanas ꝛ sacrilegas fabulas promissione sciē seducūtur vt ꝛ bonū ꝛ malum non nisi corporalibus imaginib⁹ cogitent· ꝛ ipsum deum nō nisi corpus aliquod esse existiment· ꝛ malum nisi substantiā putare nō possunt· cū sit potius ab immutabili sba mutabiliū substātiarū qdam defectus· q̄s fec ex nihilo ipsa immutabilis ꝛ summa substantia q̄ est deus. Qd̄ pfecto qsquis nō solū credit· verum etiam exercitatus in exterioribus animi sensibus intelligit· percipit· nouit· non est iam metuēdū ne seducat ab eis qui malū putando eē sbaz quā non fecit de⁹ mutabilē substantiā faciūt ipsum deū sicut manichei· vel sique alie pestes ita desipiunt.

† exordium sermonum est simbolum fidei
que sunt elementa † exordij sermonum dei: Et facti estis
ad hoc redacti estis · ad similitudinem infantium · humili sermone. † et arcanis dei · qui confirmet vos
quibus lacte opus sit· † nō † solido cibo. Omnis enim † qui lactis † ē particeps
† non solido · cui⁹ pars est lac · vt paruulus nō discernit cibos et perit sumendo noxios · sic indoctus · quod vos estis.
† q̄ iustis ꝛ perfectis ꝯuenit. † ideo quia. · vt vos in fide tenelli
expers ē sermonis † iusticie. † Paruulus enim est. Perfectorum autem est † solidus cibus: † eorum † q̄
sensu ꝛ opere.
† de quo alibi. Sapientiam loquimur inter perfectos. † scilicet. † qui consueti sunt studio ꝛ lectione scripturarum.
non modo naturaliter acutos.
pro consuetudine exercitatos habent † sensus † ad discretionem boni ac mali.
† intellectus † eundo · hic est solidus cibus. · inter se vel boni a minus bono· ꝛ mali a minus malo

C. VI.

Quia perfectorum est solidus cibus.

Quapropter
vel interponentes · nos amodo † cum iam aliquid sumus· etsi nondum sumus perfecti · id ē de initio fidei · quo christus inchoatur in nobis esse.
intermittentes † inchoationis christi sermonem· ad † perfectiora † feramur. † Non rursus iacientes † fūdamentum † p̄nitentie † ab operibus
† secundum intelligentiā ꝛ opationem † nos docendo· vos audiendo · quia vestrū portare me um reputo.
† ita scilicet · non ita negligēter vt olim· vel nō amplius iacientes · hec sunt inchoatio.
† id est penitentiam quasi lapidem in fundamēto · que est · id ē de · quia ibi opera priora peccando fecerunt irrita

C. VI.

¶ Quapropter. Pueriter eis increpatis ꝛ culpatis· eo ꝙ velint sp ea de ipsa discere· iterū blandit illis se eis ꝯnumerādo hortās eos ad pfectōēs

¶ Inchoatōis sermonem. Quo rudes sūt cathezizādi vt est simbolum fidei ꝛ dominica oratio.

¶ Fundamentum. Quod prius dixit sermonē inchoationis hic appellat fundamentū eo ꝙ ad christianam religionem venietib⁹ pri⁹ proponitur ꝛ super hoc quod perfectionis est edificatur. Hoc fundamentum diuidit in sex que sunt inchoatio· scz p̄nitentia· fides· baptismatū doctrina· impositio manuum· resurrectio· atqꝫ iudicium

¶ Quicunqꝫ aliquos ad fidem conuertit· prius facit p̄nitere: in deum credere: baptizari in remissionem· confirmari per impositionem· resurrectionē ꝛ diem iudicij prestolari.

¶ Ab operibus mortuis. Mortua opera dicit peccata que occidūt. Vel priora bona per sequens malum mortua erāt. P̄nitere ab his ē fundamentum iacere· sine quo nihil edificabitur. Quid ē autē a mortuis operibus p̄nitere nisi ab his que oportꝫ mortificari vt viuamus. Feramur ad perfectionem iacientes fundamentum p̄nitentie ab operibus mortuis· ꝛ fūdamentum fidei que sit ad deum· vt oēs partes fidei habeat· ꝛ non aliūde putet iusticiam esse. Fundamentum etiam doctrine baptismatum pluraliter: quia est baptismus in aqua in p̄nitentia ꝛ in sanguine quia sic mūdatur homo a peccatis per p̄nitentiam vel sanguīs effusionem· sicut p lauacrū baptismi. Vnū tamē d̄ baptisma quia vna forma nec iterari pōt. Vna ibi est trium psonarū opatio. Nō g̃ iō dicitur baptismus fieri in p̄nitentia ꝛ ī sanguie ꝙ sacrm baptismi celebretur vt ī aqua accedente verbo· h quia vicē baptismi supplet effusio sanguinis p nomine christi. Et etiā fides ꝛ p̄nitentia ibi dūtaxat vbi articulus necessitatis non cōtemptus religionis sacramētum baptismi excludit. Ideoqꝫ sic ītelligēdum est illud: Nisi qs renatus fuerit ex aqua ꝛ spūsancto· non intrabit in regnum celorum. Id est· qui nō fuerit regeneratus ea regeneratōne qua renascuntur illi· qui renascūtur ex aqua ꝛ spiritusācto· nō saluabitur. Ea xo renascuntur homies diuersis modis· alij per p̄nitentiam· alij per effusionem sanguinis· alij per baptismū. Iō pluraliter dixit baptismatum. Fundamētū etiam impositōnis m· quia nisi qs credat ꝙ per manus impositionem detur spiritus ad remissionē ꝛ corroboratōnem non ē fundatus. Fundamentū etiam resurrectionis mortuorū· ꝙ nisi quis credat q resurrectio christi facit resurrectionē mortuorum: non hēt super qd̄ edificet. Fundamentū etiā iudicij eterni· quia quidqd ibi statuetur in eternū durabit: quod iudicium qui nō credit: non habet fundamētum. Hec oia nisi in fūdamēto p̄cesserint: nemo potest bene operari. Et q hec oia illis necessaria sunt: dicit· iacientes h̄ oia sicut lapis in fundamento iacitur. Non rursus· i· non vt olim· vt sicut prius ceciderunt: iterum credant. vel non rursus iacientes· i· ita modo iaciamus· vt amplius iacere non sit opus.

· id est· peccatis † · contra hanc fecerunt qui ī lege querunt iusticiam · Si scirent oīa in baptismo dimitti· ꝛ per impositionem spiritū dari· lex superflueret· nec preter christū aliquid q̄rerent· si scirent per eum resurrecturos mortuos ꝛ iudicandos
mortuis † ꝛ fidei ad deū· baptismatum doctrine. impositionis quoqꝫ manuum· ac resurrectionis mortuorum· ꝛ iudicij eterni. † Et hoc faciemus· † siquidem permiserit deus
in confirmatione
† id est ad perfectionem feremur.
vel iaciemus † · id est· si in hac vita spatiū penitentie dederit· nam in alia impossibile est per penitentiam renouari · hec fundamenta iaciemus vt non rursum oporteat iaci fundamentum.

Impossibile ē enim eos qui semel sunt † illūinati· † gustauerūt etiā † donū celeste † ꝛ pticipes facti sunt spiritus eius. Gustauerunt † nihilominus bonum dei † verbū· † virtutesqꝫ venturi seculi· † ꝛ prolapsi sunt renouari † rursus † ad p̄nitentiam.
† per fidem baptismū ꝛ spiritumsanctum † per ipsam fidem· quasi suauem ꝛ iocundum gustum. † remissionem peccatorum in baptismo.
† et qui etiam partic· habentes genera linguarum· et alia dona.
† ꝙ nos· vel nihilominus ꝙ facti sūt participes spiritussancti.
iocundum † · diuinitatem christi: vel āgelicam doctrinam † · impassibilitatem et immortalitatem quam non prelibauerunt.
† post hec omnia grauiter.
iusticia recuperata. † quod hic licet· non ibi · per · ad penitentiā· vt rebaptizentur post penitentiam.
quia non possunt efficere vt iterum sibi valeat crucifixio christi· sibi enim fieret crucifixio christi· si carnem suam crucifigerent cum vicijs· et concupiscentijs quod hic licet.

Rursum crucifigētes sibimetipsis filium dei· † ꝛ ostentui habentes.
† neqꝫ possunt habere christum ostensioni· vt eū imitentur in nouitate vite

¶ Impossibile. Ne quis vero existimet secundum vel terciū baptisma post peccata posse fieri· subdit. Impossibile est. Non tantum difficile. Ne quis in hoc confideret.

¶ Eos qui semel. Id est· etiam eos· qui hec bona habuerunt. Necdū penitus malos.

¶ Renouari. Per baptismum. cuius virtus in cruce christi constat· vnde

Rursum crucifigentes. Quia in baptismo sumus ꝯformes morti ei⁹ ꝛ sepulture. Qui putat scd̄o baptizari· scd̄o christum quantum ad se crucifigit· quod ē eum hīe ostentui ꝛ derisioni· vt semel mortuus est: ita nos in baptismo semel morimur peccatis· non scd̄o· vel tercio.

Renouari rursus ad pẽitentiam. Negat ꝺ apostolus reiterationẽ baptismi. sed non excludit pẽitentiam. Renouari enim est nouum fieri. Nouum autem facere lauacri ẽ. Vnde renouabitur sicut aq̃le inuẽtus tua hoc fit ī baptismo. Et est sensus. Impossibile est eos q̃ ꝺ semel acceperunt rursus renouari. i. rebaptizari motos ad pẽnitẽtiam. illos ꝺico si rebaptizantur. rursus crucifigentes filiũ dei. ⁊ habentes irrisioni quantum ad se. Non enim in re crucifigunt: sed similes sunt irrisoribus ⁊ crucifixoribus. quia vna mors christi. vnũ baptisma cõsecrauit. qꝺ sufficit cõtra omĩa peccata etiã sequẽtia. Si pẽnitentia ꝺ eis agat: sic illa vna mors sufficit ad oĩa peccata tollẽda. Qui vero iterat baptismum. q̃ illa vna mors. ⁊ vnũ ex ea baptismũ nõ sufficiat: iterat ⁊ mortem: vt ex ea iterata fiat iterata remissio. Vel in se crucifigunt filium dei ⁊ contumelię habent. qui gratiam eius vilipendentes in peccatis iacent. Et est ratio cur non ꝺebeant relicta fide prima in peccata cadere. Non enĩ vltra possunt rebaptizari in remissionez peccatorum. Impossibile ẽ enĩ rebaptizari. quia tantum bibere imbrez. i. christi doctrinã possunt. qua per pẽnitentiaz fructificẽt. ⁊ hoc ẽ terra enĩ. ſ.

Sepe uenien. Quia si rara: non sufficit. si assidua: vilesc.

Imbrem. Doctrinam sanctã rorẽ cęlorz. quem sitiẽti terrę pluũt cęli. ꝓdicatores ꝺbi veritatis.

Terra enim sępe venientem super ſ ad similitudinem aride terre† ſ doctrinam.

se bibens †imbrez. ⁊ generans herbam ſ fidẽ ⁊ bona opa ſ congruã.† ſ qui inde gloziſi cabuntur. vel secundum illud. ⁊ fecerunt fructum natiuitatis ſ non solum facientibus. sed predicatoribus illorum

bam opportunam †illis a quibus colitur ſ aliter non generaret† ſ hic augmentum virtutum. in futuro premium

litur. †accipit benedictionem a deo ſ a deo ⁊ terra ſ in apertum vt videantur.† ſ vel enim. ſ damnationi ſ peccata que pũgunt† ſ grauiora que acutus ſ nõ

proferens †autez spinas ac tribulos. reprobа est et maledicto proximum incidit in maledictionem. sed proxima est et adhuc licet reuerti.† ſ finir. si perseuerat.† ſ erit ultima cuius †consummatio †in combustionem. ſ eterni incendij. ſ duriter increpani. sed cum.

vobis dilectissimi †meliora ⁊ †vicinius partis. ſ qz sicut ī ter homines

† ſ ideo de vobis confidimus. qꝺ olim multa operati estis. pro quibus si peniteris, de malis bene faciet vobis deus ſ dure terrẽdo. increpãdo

niora saluti. tametsi †ita loquimur

Non enim iniustus deus qui oblitus

uiscatur operis vestri ⁊ dilectiõis ſ scilicet ex qua opera illa bona feciſtis.† ſ ad honorem dei.

quam ostendistis †in nomine ipsi? ſ hoc est opus ſ adhuc.

quia ministrastis sanctis ⁊ ministratis ſ Quasi per preterita. vos laudo. de futuro aũt bona vobis cupio† ſ vt nec vnus desit

tis. Cupimus autem †vnumquemquam ſ quam quondam habuistis† ſ frequenter ostẽdere. ſ mini

q̃ vestrum †eandem ostentare solicitudinem. ſ vite vestre ſ ita ostentare ſ ihac

vsq̃ ad finem. vt segnes non efficiamini ſ sanctorũ.

amini. verum imitatores eorum ſ non per genus

qui fide ⁊ patientia hereditabunt ſ promissam sepe beatitudinem† ſ an sunt facte promissiones: vtiq̃

promissiones †Abrahe nanq̃ prosolis ſ ideo per se

mittens deus. quoniam neminez habuit per quem iuraret maiorem ſ se

ſ o s

iurauit per semetipsum dicẽs: Nisi benedicens †benedicam tibi. et ſ in bis qui stelle† ſ incremento virtutũ ſ assidue.

si benedicens †benedicam tibi. et ſ sine fide† ſ in bis qui harena ſ in futura beatitudine magnitudine glorie† ſ aposiopesis ſ certus abrahã ſ inter multa aduersa† ſ diu patiẽter expectans

multiplicans †multiplicabo te. Et †† ſ tandem

sic longanimiter †ferens †adeptus ſ sepe ꝓmissã bñdictiõz. i. eternam beatitudinẽ. † ſ ideo iurauit deus. quia homines iurant. ideo per se cum maiorem non habuerit. quia homines per maiorem iurãt

est †repromissionẽ. † Homines enim ſ quia per deum qui solus verax ex se

per maiorem sui iurant. ⁊ omnis ſ altercationis † ſ valens. ſ altercationem est iuramẽtum. In quo ſ abundanter per promissionez. sed abundantius per iuramentum

abundantius volens deus ostendere †† ſ id est. his qui habituri erãt quod promittebatur

dere pollicitatõnes †heredibus immobiles quibus impossibile est † ſ quia vir aliquis nouit per fidem christi saluari homines ſ quod erat de saluandis per gratiaz electis† ſ inter promissionem ⁊ impletionem.

mobilitatem sui †consilij †interposuit †iusiurãdum. vt † ſ condescendens hominum consuetudini. vt certos faceret† ſ promissionem ⁊ iuramentum.

per duas res ſ in quibus.

immobiles quibus impossibile est † ſ Quod in omni aduersitate fortes nos faciat. volentes ad horam pati. vt in eternum regnem?.

mentiri deum. †fortissimum solatium habeamus: qui confugimus ſ in procellis tentationũ ſ in aduersis

ſ non pro aduersis deserendam † ſ tam nobis in abrahã adimpletam ſ id est. in omnib? prolatam

ad tenendam † propositam spem

quam sicut anchoraz habemus ani † ſ que tribulationũ impulsu ñ destruatur† ſ ĩ cedere facientem ſ quia introducit in rem

mę †tutam ac firmam. ⁊ †incedentẽ ſ id est. interiorem ⁊ uelatam beatitudinem. quam nemo vidit: ſ id est

vsq̃ in interiora velaminis. vbi ĩ q̃ ŭteriora. ⁊ ita patet nos posse sequi. ſ introducendis

precursor pro nobis introiuit ihesus. ſ pro nobis.

secundum ordinem melchisedech pontifex factus in eternum.

C. VII.

cit. ⁊ recreat animos eorum ⁊ confortat antiq̃ eis in mentem reuocãs ⁊ facit eos existiare deum non oblituz bonorum quę fecerunt. Sicut enim prioza bona per sequẽtia mala mortua fuerant ⁊ irrita facta. ita ipsa eadem pẽnitentiam ⁊ alia bona sequentia reuiuiscent.

Operis. Magna illis testificatꝰ ẽ. Tria autem bona commendat in eis. ſ. q̃ oĩa sua fecerunt communia sãctis ecce opus ⁊ hoc ex dilectõe q̃ informat actões ecce alacras. ⁊ ꝺ ad gloziaz ꝺi. Ecce pura ⁊ recta intentio.

Cupimus ꝛc. Multam dilectionez erga illos ostẽdit ⁊ eãdem circa singulos curam demonstrat ⁊ maiorum enĩ ⁊ minorum similiter curam gerit. ⁊ oẽs diligit.

Promissiones Sciebat placere indęis promissiones patrũ memorari. vnde mõ bis laudibus extollit. quos supra exẽplo obduratoruz terruit. In hoc autem abrahaz maxime elegit. cuius filij erunt si credunt

Abraę nanq̃. Tria dicit. quod promissio facta. ⁊ per iuramentum firmata. ⁊ in abraam iam impleta.

Nisi benedicens benedicti. et multi. mul. t. Aposiopesis est hic. i. defectio. Quasi si hoc non fecero. non mihi creditur de aliquo.

In quo abundantius ꝛc. Quasi Si autem homini q̃ mendax ẽ per iuramẽtum creditur quanto magis deo credenduz est. qui mẽtiri non põt

Fugimus. Fugit ad spem. qui spe beatitudinis tribulationes spernit.

Quam sicut anchoram. Sicut anchora hauẽ. sic spes aĩam tenet ne mergat in salo huiꝰ mũdi: ꝓsentiẽdo iniq̃tati. Et firmã: ne saltẽ titubet.

Precursor Ad hoc enim precurrit vt nos sequamur. Qui bene ꝺz cursor. qz nulla culpa eũ impedinit. ꝑm illud. Exultauit vt gigas ad currẽd. v. Et alibi. in via pec. non ste. Et p̃cursor. qz añ nos. ⁊ p nobis cucurrit.

Secundum ordinem melchi. Vnde oportet christianos quoz est pontifex superiores iudeis esse. quantum distat inter christum ⁊ aaron. ⁊ melius sacrificium habere. ſ. rationabile obsequium quod ducit in cęlum. non pecudes. Quid autem est rationabile obsequium nisi quod per aĩam

z secundum spiritum offertur·vt sunt virtutes. Spiritus enim deus est·et eos qui adorant eum in spiritu z veritate adorare oportet. Ecce qualibꝫ sacrificijs placatur deus. hec igitur offeramus. Illa quidem diuitiarum sunt z diuitum. hec autem virtutum. Illa extrinsecus·ista intrinsecus. Illa quilibet operari potest: hec autem pauci. Quanto enim melior est pecore homo tanto hoc sacrificium illis. Hic enim animam tuam in sacrificiuz offers ibi pecora offerebantur.

C. VII.

¶ Hic enim melchisedech. Iam incipit ostẽdere quomodo christus secunduz ordinem melchisedech assimilatus sit filio dei Melchisedech dicitur rex iusticię·i·christus q̃ suos per iusticiaz regit inter procellas ſeculi. Rex pacis christus·qz quos hic iusticia regit in pace ęterna regere ñ desinit. Sacerdos dei qui se in ara crucis obtulit. Obuiat z occurrit: dando gratiam cui qꝫ fideli: post cędẽ viciorum quę per quiqꝫ sensus subitrant z dominantur·z benedicit ei·dando incrementũ boni operis. Dat panem z vinum·i·corpꝰ z sanguinẽ suum·quo pasti z a preteritis mũdantur: z in futurum confortãtur. Cui abraam·i·fidelis dat decimas omniũ·i·omnem perfectionem suã ei attribuit·primuz melchisedech·i·rex iusticię pꝰ rex salem·i·pacis·quia prius hic regit suos in iusticia·post in futuro regit eos ĩ pace: Sine patre·secunduz carnẽ sine matre·scom deitatez: Sine genealogia quia filios carnis non habuit. Non habens initium neqꝫ finem·coęternus patri scom deitatez. Etsi omnes patriarchę z prophetę figura christi fuert·melchisedech spãlius·qui non de genere indęorum preceſſit·in typum sacerdotij christi. Secundum ordinem melchi. multis modis. Qz solꝰ rex z sacerdos fuit·z ante circuncisionem functus sacerdotio·vt non gentes a indęis·sed indęi a gentibus sacerdotium acciperent. Non vnctus oleo visibili vt moyses constituit·sed oleo exultationis·z puritate fidei·nec animalia ĩmolauit·sed pane z vino christi sacerdotium dedicauit. Non vere sine patre vel matre·cum christus secundum duas naturas z patrem habuit z matrem. Sz quia in geneſi inducitur subito occurriſſe abraę·z nec ante nec post eius nomen in genealogia inuenitur. Huius autez exemplo affirmat apostolus qꝫ sacerdotium aaron z principium habuit z finem·sed ecclesię sacerdotium et in preteritum z in futurum ęternum sit.

¶ Regresso a cęde regum ꝛc. Sicut in geneſi legitur. Quattuor reges aduersus quinqꝫ pugnauerũt·eosqꝫ vicerunt. Sub quiqꝫ deuictis loth degebat·z captus est a quattuor. Quod cũ audiſſet abraam cum trecentis. decẽ z octo vernaculis persecutus est eos atqꝫ percuſſit·reduxitqꝫ loth z omnem substantiam quam ęperant. Hinc ergo abraam redeunti occurrit melchisedech·z benedixit ꝛc.

¶ Tradunt hebrei melchisedech eẽ filiuz noe·z quando abraam natus est habuisse·ccc·xc·annos·z abraę vt nepoti obuiasse·z panem in refectionem

ſ bene dico ſcdum ord. mel.

Hic enim mel

ſ melchoſ vel melchi·rex·ſedech iuſtus vel iuſticia ſ fuit

chisedech rex salem sa

ſ per ſe deum·non per hominem

cerdos dei summi·qui obuiauit a

braę regresso a cęde regum·z bene

ſ abrae ſ melchiſedech

dixit ei. Cui decimas omnium di-

ſ de precipuis donauit·ſ· ſ dicitꝰ eſt melchiſedech

uisit abraam. † Primum quidem

† ſ hic vere chriſtus·qui iuſtos facit z regit

qui interpretatur † rex iusticię·deĩn

ſ dictus eſt † ſ pacis. Salẽ enim pax interpretatur·ſ· ſ chriſtus pacificat que in celis et in terra.

de autem z rex † salem·ſ· quod ẽ rex

ſ ens † ſ Non quia non habuerit·ſed quia ſcriptura prouide non memorat in figura chriſti

pacis·ſine † patre·ſine matre·ſine

ſ non habens prolem † ſ ſcriptura in figura chriſti reticente·ſ· ſ quod ſcriptura dicat.

genealogia. † Neqꝫ ·ſ· initium dierũ

ſ in omnibꝰ premiſſis.

neqꝫ finem vitę habẽs. Assimilatꝰ

† ſ non in ſe ſed in chriſto ſ id eſt·ſacerdotiuz eiꝰ durat in eternum. non aliud ei ſuccedit vt leuitico

autem filio dei † manet sacerdos in

† ſ talis fuit ſ etiam ex factis

perpetuum. † Intuemini autem

ſ prefertur abrae quem iudei extollũt de quo gloriantur·quem chriſto preponere voluerunt. Num quid tu maior es patre noſtro·a:† ſ melchiſedech ·ſ· ſ tanq̃ minor maiori.

quantus sit † hic: cui z ·ſ· decimas de

† ſ hoc eſt quod ſuperiꝰ dixit diuiſit ·ſ· ſ principis patrum noſtrorum.

dit de † precipuis abraam ·ſ· patriar-

ſ hic prefert eum leuitis.

cha. Et quidem de filijs leui sacer-

dotium accipientes·mandatuz ha

eius z suorum obtuliſſe: z vt ſacerdotem dei decimas recepiſſe. Salem plurimi dicunt hieruſalem·ſed fuit opidum regionis ſichen. quod z hodie ſalẽ dicitur·vbi ex magnitudine ruinarum palacium melchiſedech oſtenditur·vnde z in ęuangelio dr. Erat iohãnes baptizãs in ennon iuxta ſalem.

¶ Neqꝫ initium ꝛc. Chriſtus omnino non habuit initium neqꝫ finem In eternum. Quia ſcriptura obticet qꝫ aliquis ei ſucceſſiſſet. Vel myſtice per eum loquitur de ſacerdotio chriſti.

† ſ nõ ab aliquo ſummo viro vel alieno ſed a po

ſ humili

bent decimas sumere a † populo se

ſ non aliter q̃ precipit lex † ſ in quibus licet me lius conſidere ſ a populo ·ſ·

cundum legem·id est·† a fratribus

ſ in eo qõ ſumunt decimas preſunt·quan q̃ z ipſi exi·ꝛc·id eſt·ſimiles ſunt genere.

suis. Quamq̃ z ipsi exierunt de

† ſ filij leui a fratribus·ſed melchiſedech generatio cuius non numeratur in iudeis·Quaſi· q̃ erat alienigena absqꝫ legis mandato ſua autoritate ſũ pſit ꝛc.

lumbis abraę. † Cuius generatio

non annumeratur in eis·decimas

ſ quaſi excellentioz † ſ ſcilicet abraam ·ſ· ſ id eſt·

sumpsit ab abraam: z † hunc ·ſ· qui

cui facte ſunt ſ tempore maioris dignitatis.

habebat repromissiones benedixit

ſ Etſi in acceptione decimarum contradicitur qõ non maioz·quia z filij leui a fratribus ſ benedixit

Sine vlla autem contradictione

ſ typus chriſti melior eſt promiſſiones habente.

quod minus est a maiore benedici

ſ hoc etiam modo intuemini dignitatem melchiſe· ſ ·i·in ſacerdotio leuitico.

tur. Et hic quidem decimas mori-

ſ vbi agit de melchiſedech

tes homines accipiunt: ibi autem

ſ ſcriptura † ſ quia de morte eius nihil dicit in figura chriſti·ſ· ſ hoc etiam modo dignioz ſ p quendam tropum z modum loquendi. ſ Non enim p pe in ſua perſona leui decimas dedit· circumciſus ſacerdos incircumciſo

contestatur·† quia viuit. ·ſ· Et vt ita

† ſ quaſi·per materialem cauſam·ſ· ſ leuiticus oz do.

dictum sit † per abraam z ·ſ· leui qui

† ſ a fratribus. ·ſ· ſ decimas dedit melchi·ſ· ſ per abraam.

decimas † accepit ·ſ· decimatus ·ſ· est.

ſ quando abraam dedit.

Adhuc enim ĩ lumbis patris erat

ſ vel occurrit ſ pater leui abrae

ſcilicet.

quando obuiauit ei melchisedech

¶ Intuemini. Immorator in commẽdãda dignitate melchiſedech z excellẽtis sacerdotij eius·pręferẽs eũ ipſi abraę patri oĩm et oĩbus leuitis.

¶ Et quidem. Et ex hoc modo intuemini quantus sit·quia aliqui ꝺ filijs leui·per hꝰ qꝫ accipiunt ſacrificiũ z cum aliter non auderent: habent mandatũ ĩ lege·ſine cuius auctoritate nunqꝫ preſumerent.

¶ Et quidem de filiis leui. Tanta ẽ ſacerdotij excellentia·vt etiam ſimiles genere multo amplius digniores ſint fratribus ſuis. Vnde abraam ĩ circũciſo alienigenę decimas non dediſſet: niſi excellentior eſſet. In quo z iſti leuitici ſacerdotes decĩas ſoluere

¶ Secundum legem ꝛc. Melchiſedech autem ſm nullã legem accepit a patriarcha·cum eſſet alienigena z in hoc dignior

¶ Contestatur. Vt ego vel idem ĩ mltis locis.

¶ Viuit. Gerebat enim typum pontificis noſtri cuius excellẽtia poteſtatis per illiꝰ ſimilitudinem oſtenditur. Per melchiſedech ei in quo figura pręceſſit diſcernitur ſacerdotiũ chriſti a ſacerdotõ leui

in cuius chriſti figura dicitur qꝫ melchiſedech viuit. Vnde dicitur. ſacerdos in ęternum·qui ſeipſum obtulit·non ex aliqua neceſſitate·ſed ex voluntate proprię poteſtatis.

¶ Adhuc enim in lumbis. Sicut adam peccante qui in lumbis eiꝰ erant peccauerunt·ſic abraam dante decimas: qui in lumbis eius erant decimati ſunt·ſed non hoc ſequitur in chriſto·licet in lumbis adę z abraę·q̃a non ſecundum concupiſcentiam carnis inde deſcendit. Cũ ergo leui z chriſtus ſcom carnem eſſent in lumbis abraę·quando decimatus eſt·non ideo pariter decimati ſunt·quia ſecundum aliquem modum non erat ibi chriſtꝰ quo erat ibi leui. Scom rationem quippe illam ſeminalem ibi fuit leui·qua ratione per concubitum venturus erat in matrem. Secundum quam rationem non ibi erat chriſti caro·cuius ſm ipſam ibi fuerit marie caro·leui scom concupiſcentiam carnalem·chriſtus autem ſm ſubſtantiam corporalem in de venturus erat. Cum enim ſit in ſemine viſibilis corpulentia z inuiſibilis ratio·vtrunqꝫ cucurrit ex abraam. vel etiam ex ipſo adam·vſqꝫ ad corpus marię·quia z ipſum eo modo conceptum z exortum eſt. Chriſtus autem viſibilem carnis ſubſtantiam de carne virginis ſumpſit. Ratio vero conceptionis eius·non a ſemine virili·ſed longe aliter ac deſuper venit. Proide ſm qꝫ de matre accepit z in lumbis abraę fuit. Ille eſt ergo decimatus ĩ abraaz

qui sic fuit in lumbis eius sicut in lumbis sui patris etiam ipse abraam fuit. Id est qui sic est natus de patre abraam sicut de suo patre natus est abraam per legem scilicet in membris repugnantem legi mentis & inuisibilem concupiscentiam quis eā casta & bona vita nuptiarum non sinat valere nisi quantus ex ea possunt generi substituendo prospicere. Ille autem non ibi decimatus est cuius caro īde nō feruorem vulneris sed materiaz medicaminis traxit. Nam ipsa decimatio ad ꝓfigurandam medicinaz ptinuerat illō ī abrae carne decimabat qō curabatur nō illud vñ curabatur. Cadez enī caro abrae vel ipsius primi hoīs simul hēre bat & vuln⁹ prevaricationis & medicamentū vulneris. Vuln⁹ prevaricatōnis in lege mē brorum repugnat legi mentis quę per omnē inde propagatam carnem seminali ratione quasi transcribit. Medicamentum autē vulneris īde sine opere cōcupiscētiali in sola materia corporali per diuinā conceptionis formationis q̄z rationem de virgine assumptuz est.

¶ Si ergo. Ambr. Incipit hic veteris et noui testamēti differētias dare

¶ Si ergo sacerdotij trāslatio est necessario & legis. Non potest eī sacerdos sine testamēto & lege & preceptis eē Transeunduz est ergo a lege ad euangelium.

¶ Si ergo consum. Vel protulit hactenꝰ sacerdotiuz christi: qō secundum ordinē melchisedech leuitico: nūc addit ꝙ sacerdotium xp̄i leviticū destruat quo destructo: necessario etiaz destruitur lex Quasi si leviticum sacerdotium consummabat: frustra surgeret alius secundum ordinem melchisedech ꝟ surgit alius quod ibi notatur. Trāslato sacer. Quod & probat ibi. In quo enim hec dicuntur: & ibi & amplius adhuc manifest e. ergo illud non consummabat.

¶ Sub ipso. Quia in manu sacerdotis lex & per eum impletur lex quę dicitur consummare.

¶ Hec translatio prefigurata fuit in samuele qui de tribu effraim electus ē sacerdos a domino reprobatis filijs beli domino dicente. Qui honorauerit me honorabo eum & qui inhonorauerit ꝛc.

¶ Translato enim ꝛc. Qz aliꝰ surgat subsequēter ꝓbat & per tribum & per ritum. Per tribum ibi. In quo enī hec ꝛc. Per ritū ibi. Et amplꝰ ꝛc

¶ Translato enim sacerdotio. Quia enim simul & ab rodē & subeadē spōsione vtraq̄ data sūt qō de vno dr̄ncē ē de altero intelligitur.

¶ In quo hec. Vere transfertur sacerdotium & surgit alius qō idem est dicere qz ptribū & per ritum. Primū de tribu ostendit. Postea de ritu.

¶ Manifestum ē enim ꝙ ex iuda de tribu ad tribū trā latū ē sacerdotiuz ꝟ sacerdotali ad regalē vt cadē sit sacerdotalis & regal. Et inuenerat ysterium. Primū fuit regal postea fca ē sacdotal sic xp̄s rex erat sp̄s sacerdos aūt factꝰ ē. qñ carnē suscepit qñ sacrificium obtulit.

¶ Ampliꝰ. Qz si tribus in samuele mutata erat nō tñ ritus.

¶ Vel nō secū. lex fm carnalē itellectū legis vt faceret fm carnales obseruātias. ꝟ ꝟz virtutē ipi⁹ legis spūalē itellectū qui exequētes vitā hūt eternā

¶ Dicitur int sacerdotiū & sacerdotiuz: illud carnale ꝟ spūale. Illud spuale ꝟ eternū.

¶ Vel. Vide inso. Contestatur eī de xp̄o iuxta iurādo tu es sac in ꝛc.

¶ Contestatur ei david mecū vt cū alijs multis scripturis ꝙ xp̄s ē fm me. ꝟ fidelius ponit ipa xp̄ba david tu es sac in ꝛc.

¶ Reprobatō q. Cāz suppōit ꝗre vt sit destructū cuz de⁹ illud dederit & nouū testituturū qz ipe sui status illō fuit ifirmū & nūc prius inutile. Hoc aūt pficit qō valet ad laudē noui sacerdotis

¶ Inutiliter. Qz pꝰ aduētū xp̄i inutile ē fieri ea q̄ olim fiebant vt ꝟ ꝓdicerent. Circūcisio enī & cetera hmōi pozi ppter pꝰ vt⁹ testamētū diuinit⁹ data sūt ad sigficatōz futuroꝝ q̄ xp̄m optebat ipleri. Quib⁹ aduenīētib⁹ remāserūt illa christianis tm legēda ad intelligētiam ēmissę ꝓphetię. non autem necessario faciēda. quasi adhuc expectādū eēt vt weniret reuelatō dei q̄ his significabat eē vētura. Proīd enūc q̄sq̄s xp̄ianoz silr ea celebrare voluerit q̄si sopitos cineres eruēs nō erit piꝰ deductor vl baiulꝰ corpis ꝟ ī ipiꝰ sepulturę vi olatoz

¶ Dixit. Tu es sacerdos īeternū & q̄ ineternū: iurauit dñs.

¶ In tm ꝛc. Ex laude sacerdotis infert cōmendatōnem legis.

¶ Melioris. Quia meliora i. eterna ꝓmittit. vtus ꝓphia.

¶ Dic autē ꝙ ma. ꝛc. Sicut ille ꝓmanet ita & lex quā attulit. in q̄ vera remissio peccatoꝝ & ꝓpetua gra qō qz vt⁹ lex nō potuit: exclusa ē. Qz autē ꝓmanet ineternū ondit ex pōtifice: qz vnꝰ ē. qō nō eēt nisi eēt īmortal sicut in lege multi: quia mortales.

¶ Vñ & saluare. Ostenso ꝙ per sacerdotium christi vtus sacerdotiuz

§ quia christus secundum melchisedech & hoc sacerdotiū preest leuitico ergo si potes tu iudee solue hoc. Si ergo consum. † § perfectio.

Si ergo † consummatio per sacer-

† § quia aaron de leui. ¦ § quod deberet esse. ¦ § interpositio.

dotium † leviticum ¦ erat. ¦ populus

§ sacerdotio vt in manu eius sit.

enim sub ipso legem accepit. quid

§ postq̄z vetus consummaret † § dici a prophetа dauid ¦ § hoc non diceretur si illud melius esset.

adhuc necessarium † fuit ¦ secunduz

§ scōm ritū & tribū

ordinem melchisedech aliuz surge

§ qui a peccato liberauit quod non illi † § in alio hoc addit ne vtrumq̄z tenere putes.

re sacerdotem & † non secundum or

† § ideo dico legē sub sacerdotio: quia sic noto qō destructo sacerdotio destruatur & lex quę non nisi sub eo.

dinem aaron dici. † Translato eni

sacerdotō necesse est vt & legis trās

† § christus in cuius consideratione. ¦ § tu es sacerdos in eternum secundum ordinem melchised.

latio fiat. † In quo enim ¦ hec dicū

§ de iuda § non de tribu leui. § alia

tur de alia tribu est de qua nullus

§ vel ri. § vere de alia.

altario prestо fuit. Manifestuz est

† § vt eadem sit sacerdotalis & regalis vt fuit melchisedech rex & sacerdos § christus

enim ꝙ ex † iuda ortus est domin⁹

§ vt de ea esset aliquis sacerdos

noster: in qua tribu nihil de sacer-

† § hec est firmior probatio per ritum

dotib⁹ moyses locutus est. † Et am

§ q̄z per tribum † § q̄ transfertur & surgit alius. § quia.

plius adhuc † manifestum est. si se

§ ritum † § vt ille panem & vinum abrae-ita hic discipulis in eisdem speciebus carnē & sanguinem.

cundum similitudinem † melchise-

§ alius

dech exurget alius sacerdos. qui

† § Secundum preceptum legis § que

non † secundum legez mandati car

lex solummodo mādabat & promittebat carnalia

nalis factus est: sed secundum vir

§ diuinitatem que in eo est per quam dat vitam eternam sicut placuit diuinitati † § q̄ secundū melchisedech contestatur auctoritas.

tutem vitę idissolubilis. † Contesta

tur enim quoniam tu es sacerdos

ineternum secundum ordinez mel

§ vt sit locus gratie.

chisedech. Reprobatio quidem fit

§ quia aliquid debet sequi § veteris legis † § quā habuit dum stetit non malicium vt heretici michi dixisse imponunt § Etsi aliquid fecit: non plene iustificauit.

precedentis mandati † propter in-

† § quam non habet cum mō solum infirma sed etiam damnosa nunc si teneatur § fir

firmitatem eius † & inutilitatez. Ni

ma tunc lex § etsi aliqui tunc perfecti: non ex ea per fidem venturi. § neminē iustificatōe pfecit.

hil enim ad perfectum adduxit lex

§ illa reprobatur § sit per pontificem predictum † § ibi sperabantur tempozalia hic celum § id ē legis per quam speratur gloria.

Introductio vero † melioris spei p

† § hoc item ad commendationem noui sacerdotis de cuius ordinationis qualitate hic agitur.

quaz proximamus ad deū. † & quā

§ q̄ § ihesus factus est sacerdos. § leviticī

tum est: non sine iureiurando. Alij

§ quasi quandoq̄z mutandi.

quidem sine iureiurando sacerdo

§ ihesus § factus

tes facti sunt. hic autem cum iure-

est sacerdos § facto § deum patrez § ihesū

iurando per eum qui dixit ad illuz

§ in cōcussa veritate firmauit § hoc dicit prophe ta † § non immutabit factum

Iurauit dominus † & nō pēnitebit

eum tu es sacerdos ineternuz. In

§ q̄ cum iureiurando & q̄ per eum proximamus ad deum § vt sacerdotium pre est & lex eius † § q̄ sit vetus ¦ § id est assertor.

tantum † melioris testamenti ¦ spon

† § hoc item modo dignior ihesu quia ¦ § leviticī

sor factus est ihesus. † Et ¦ alij qui-

dem plures facti sunt sacerdotes.

idcirco quod morte prohibeī ētur

§ in vita hac § ihesus.

permanere. Hic autez eo q̄ mane

at ineternum sempiternum habet

† § quia manens sempiternum habet sacerdotium

sacerdotium. † vnde & saluare imp

† § ihesus ipse accedens ad deum ¦ § vel acceden tes ¦ § non per alienos hostias sed per se viuam hostiam § non per alium pontificem § vnde. Nemo venit ad patrem nisi per me

petuum † potest ¦ accedēs p ¦ semet

§ iō pōt saluare qō non alij

ipsum ad deum: semper viuens ad

§ representatione sui ex ea enim natura qua pontifex est id est humana quam celis intulit interpellat pro nobis † § accedens per se.

interpellandum pro nobis. † Talis

§ filijs serui alios habuerunt

enim decebat vt nobis esset ponti-

zlex destruitur: commendat actum ipsius deprimendo per contrarium actum veteris sacerdotij.

¶ Sanctus. Interius. Innocens. manibus. Impollutus. corpore. Segregatus a peccatoribus. Id est. ad oi pcco immunis.

¶ Qui non habet quotidie. Qui cum sit talis non habet necessitatem quotidie offerre. Non q aliquando egeat: sed vt ab eo remoueat qđ illis conuenit.

¶ Hoc enim fecit Adeo magnū est sacrificium q licet vnum z semel oblatuz sit: sufficit tamē ad eternitatē.

¶ Lex enim homines. Illi habent necessitatem quotidie offerre quia infirmi. h semel sufficit: quia filius perfectus.

C. VIII.

¶ Capitulum. Q. pauca diri ssz breuiter complectitur dignitatem eius supza qđ pri dixit. Caplm ē breuis multoz complexio sic dictū quia totā sūmā breuiter capiat.

¶ Talem habemus. Hic incipit capitulum z finit ibi. deus z non homo.

¶ In celis consedit. Vel super materiales celos. vel super thronos z dominationes. Ibi minister sanctoz̄ quia sanctis ministrat vitam eternam Vel in celis ministrabat gloriam per sācta sanctorum significatā Et minister tabernaculi veri id ē veritatis quā tabernaculū vere figurabat. s. iusticiaz in psenti ecclesia gloriā in futura. Quod verum tabernaculum.

Fixit deus (vt ineꝛ nū permaneat. vmbratile vero erat non fixū sed portabile) z nō homo: qz z vetus posuit deus sed per ministrū hominem.

¶ Sanctorum minister. Sanctis augmentum virtutum z vitam eternam ministrat.

¶ Si ergo esset. Ambro. Si terrenus esset pontifex sicut aaron. vtiqz ñ esset sacerdos ineternum secundum ordinem melchisedech. sed quia aaron mortuus est non est sacerdos. Christus vero quia viuit: sempiternus est sacerdos. non talis quales sunt vmbratile sacerdotium gerentes.

¶ Si ergo. Lanfr. Ratio cur christus se obtulit. quia si esset super terrā quod pro peccato totius mundi digne posset offerri. non esset tamen. Sacerdos. offerre dignus qm. id est. q̄uis essent qui offerrent. z ideo mundus se obtulit mundum. Verum enim sacerdotium rite non possz offerri nisi per sacerdotem iustum z sanctum. Quis autem tam iustus z sanctus sacerdos q̄ vnicus dei filius. qui non opus haberet per sacrificium sua purgare peccata nec originalia nec superaddita. Vel ita. Si er. Quasi. et q̀a omnis sacerdos constitutur ad offerendum. ergo z christus obtulit. cuius rei merito. z in celum ascendit. Et sic oportebat fieri. quia si esset super terram. id est. nondum introisset in sancta sanctorum. id est. in interiora celi. non esset sacerdos. id est. sui sacerdotij ritus non celebraretur. cum adhuc su

§ positione virtutum z mente † § ad proximum. § remotione malorum.

fex: sactus. † innocens. † impollu/ † § non tantummodo impollutus. sed semper sine peccato. § id est. prioribus sacerdotibus

tus. † segregatus a † peccatoribus § quē omnes angeli adorant † § omni celesti creatura.

z excelsioz † celis factus. Qui non habet quotidie necessitatem quem † § qui tamen figura istius fuerunt. qui non hāc habent necessitatem § leuitici.

admodum † sacerdotes prius pro suis delictis hostias offerre: dein † § non habet necessitatem hanc. Hoc enim. id est. offerre fecit nō pro suis. sed pro populi delictis semel. quia sufficit omnibus. z ideo non est opus iterari.

de pro populo. † Hoc enim fecit semel seipsum offerendo. Lex enim homines constituit sacerdotes in § peccandi z moriendi. z ideo pro se offerebant

firmitatem habentes: sermo autez † § dictus per dauid. § constituit sacerdotem.

iurisiurandi qui post legem † est. † § duraturū † § gratia z veritate.

lium ineternum † perfectum.

C. VIII.

§ multa de eo dixi. sz modo facio capitulum.

Capituluz autem super ea que dicuntur. Talem § dignus laudem christi cōtinēs q̄ prędicta.

† § iam diu est q̀ quiescit z regnat, scōm diuinitatem § quia deus qui homo qui gigas gemine substantie in quo due nature vnite

habemus pontificem qui † cōsedit § in equalitate sedentis deitatis. id est. patris qui quiescit z iudicat. † § hoc potestatis z maiestatis diuine indicium est. § secundum humanaz naturam locatus

i dextera sedis † magnitudinis † i ce

§ hoc misericordie † § non vmbratilium. sz tabernaculi veri quod est anime sanctorum quib⁹ dat gaudia eterna § pro id est.

lis. sanctoruz minister. † z taberna † § tabernaculum. id est. celestem ecclesiam z presentem.

culi veri: † quod fixit deus z nō homo § christus est minister: quia omnis pontifex constituitur ad ministrandum. Et hoc est.

mo. Omnis enim pontifex ad offe § vt panes thus z huiusmodi. § de animalibus.

renda munera z hostias constitui § z quia omnis constituitur ad offerendum. § christum.

tur: vnde necesse est z hunc habe/ § id est. carnem ex nobis. vel quā prius nō habuit

re aliquid quod offerat. Si ergo § quod ihesus offert † § nedum pontifex

esset super terram. nec esset † sacer/ § non eēt § multi z ita superflue carnalia offerret

dos. cum essent qui offerrēt secun § id est. super terram † § ne videatur ihesus eo pem dignius offerre: addit. deseruiunt. i. plene omnia implent. sicut dictum est moysi. z ita frustra hoc sacerdotium assumeret ihesus quo carnale aliquid offerret † § figure.

dum legem munera. † Qui † exem/ † § mysteriorum. § celestia dicit ecclesiam. cuius ps i celis regnat ps secutura peregrinatur i terris

plari z vmbre deseruiunt † celestiuz § a domino.

Sicut responsum ē moysi cū con/ † § Quid est ei rūsum:

summaret tabernaculum. † Vide i § dominus † § omnia dicit. z de constructione tabernaculi. z de sacrificijs que in eo oblaturi essēt

§. i. veritatez

quit † omnia facito secunduz exem/ § qz ostendit ei visu i mōte que ēet facturus.

plar quod tibi ostensum est in mon § Illi seruiunt exemplari z vmbre. sed ihesus melius ministerium. quia z spiritualib⁹ ministrat z spiritualia dat. quod nunc patet: cum ostensum sit non offerre super terram z hoc est. Nunc aūt. Ec

te. Nunc autem melius sortitus ē † § tanto melius minist. quanto. † § quia eterna promittit § noui scilicet

ministerium. † quanto z † meliozis

perfect sacerdotium scm aaron. Restat ergo vt ipse se offerat.

¶ Ambro. Quod offerat. z cum aliquid. vel illud erit super terram. vel celeste. sed non super terram. quia si hoc esset: iam non esset sacerdos. ergo celeste est quod offert. Crisost. Sup terram est quidquid in carnalibus vel pro carnalibus offertur

¶ Crisost. Quid enim taz congruenter pro hominibus offerretur. q̄ humana caro. z quid tam aptū immolatiōi q̄ caro mortalis. Et quid taz mū duz pro mundanis vicijs mortalium. q̄ sine vlla cōtagione carnalis cōcupiscentię caro nata in vtero z ex vtero virginali. Et quid tam graue offerri z suscipi posset. q̄ caro sacrificij nostri. Vt (q̀a quattuor considerant in omni sacrificio. scilicet offeratur. a q̄ offeratur. q̀d offeratur. p quib⁹ offeratur) idē ipse vnus z rusqz mediator p sacrificium pacis reconcilians nos deo: vnū cū illo manēs cui offerebat vnū in se faceret: offerebat. pro quibus vnus ipse esset q̀ offerebat z quod offerebat.

¶ Vel Si er. Augq. Et qz christus constituitur ad offerendum. q̄ vel est terren⁹ vel celestis sacerdos. Si terren⁹ non. qz Si esset super terram. i. si terrenus esset pontifex vt aaron: Nec esset. vtiqz Sacerdos. i eternū scm ord. mel. nec necesse foret. Cum essent ꝛc.

¶ Si er. esset. Hieronim⁹. Quia oīs offert si eēt terrenus aliquis q̀ possz mundare genus humanū nō eēt sacerdos scm ord. melc. qz satis eēnt q̀ offerrēt legalia. Si quia illi erāt mortales z peccatores z ideo humanū genus mūdare non valentes venit christus q̀ sufficeret. Nūcautē. i. i hac nouissima ętate melior ministeriuz sacerdotij sortitum ē. tāto quāto melioz ē lex ei⁹. Jam a sacerdotio z sacrificio transit ad differentiam testamentorum.

¶ Qui exemplari. Ambro. Exēplar autem z vmbras dicit figuras q̄ z exēplar sunt z exēplū diuersaz rez. Exēplar est ad cuius silitudinē aliqd fit. Exēplū: silitudo q̄ inde trahit. Dei in monte veritatem moysi ostendit. i. ordinē celestis curię. qño. s. angeli deo obediant. laudēt. z diligant. seqz i uicē z nos diligant nostrisqz profectib⁹ studeant. z alia huiusmodi in quib⁹ a nobis imitandi sunt. Sed qz carnalis populus capere non potuit: pręcepit vt eā figuris imaginaretur. In q̀bus puerilis pplus enutrit⁹: q̄nqz veniret ad veritatem. z ita res prius ostensa dicitur exēplar figurarum: iuxta se factarum. Crisost. Item figurę dicūtur exēplar veritatis: quę postea impleta est sicut illę figurę p̄signauerūt. Scōm ꝑ dicit ꝑ deseruiūt exemplari. i. figuris. z qz exēplar aliq̄ est veritas ñ figura: addit. vmbrę. q illa ñ erāt nisi vmbra veritatis. seuiter abitura veniente christo.

¶ Responsum est moysi cum consummaret. Nō cū inciper. qz iā multa figuris exp̄sserat. ꝑ cū p se nō posset consuluit dominum. qui et de

figuris sicut z de veritate eum docuit.

¶ Melioris testamenti zc. Jam ecce a sacrificio z sacerdotio transit ad differentiã testamento z veteri p̃ferens nouũ q̃ nouũ in meli. repro. zc

¶ Quod in melioribus. Præcepta omia fere ea dẽ. Moralia vtiq; vt non occides. Cerimonialia nõ eadẽ zc. Sacramenta vero nõ eadẽ; qa illa pmittũt. hec dãt salutẽ. Promissa nõ eadẽ: qz ibi terrena. h celestia

¶ Nam si illud. Probat q testamentũ christi melius est veteri. Nam illud nõ vacat a culpa boc vacat. si enĩ vacasset a culpa; non daret secundũ. h datur. Et ita apparet illud fuisse imperfectum; boc perfectum

¶ Culpa vacasset Ita boc dicit quasi ipsum culpã habeat q̃ videtur dum p̃cipit sine gratia. z p̃uaricatores facit.

¶ Inquireretur. a domio. qui pri⁹ paulatim instruxit. z educauit. vt post pfectum daret testimonium

¶ Unde vituperãs. Si quẽrat a nobis. Cur nõ eo ritu colamus deũ. quo coluerunt eũ hebrei patres? Respondemus aliud deũ nobis precipisse p patres noui testamẽti. Neq; boc cõtra vetus testamentum. cum z in illo id sit ante p̃dictũ. Sic enĩ pronunciatũ est per bieremiam propbetam vt sequit. Vituperãs enĩ. M. Si illud vacasset a culpa. ñ inquireretur loc⁹ scdi. Sed inquiritur bieremias enim vitu. zc.

¶ Non secundum test. Hic ꝓpbetatur non perseueraturũ vetus. sed futurum nouum. Unq; multis locis boc idẽ significetur z p̃nũcietur. nõ tñ ipm nouum legitur exp̃ssñ Nempe in veteribꝫ libris aut nunsquã aut difficile p̃ter hũc ꝓpbeticũ locũ legitur facta commemoratio noui te. vt ipo noĩe appellet. Cõsidera q̃ diligẽt dĩam int̃ duo testa. nouũ z vet⁹ Ibi littera q̃ sola occidit. hic sps qui vinificat. Illud vetus; quia a vetusta te peccati non liberat. hoc nouum; quia innouat.

¶ Si quẽsitũ fuerit cur illius testamenti autoritatem teneamus. cuius ritũ non obseruamus? Rn. q ea legi z accipi oportet. ne prophetias extignamus eo q in vmbra facta sunt oia illa futurorum sicut ait apostolus: Hec ĩ figura contingebant illis. Cuz ergo aliquid tale legitur in instrumẽto vet. test. quale a nobis obseruari vel inssum est in nouo test. vel prohibitum. quid significet querendum est non reꝑhendendum. quia eoipso quo iam non observatur. non damnatum sed impletum probatur.

¶ Quod feci patribus. Et quia quibusdam speciale fecerat: determinat. Quod feci in die. i. legẽ quẽ post exitum de egipto data est. Qd enim ante legem abrae dixit; in semine tuo be. om. gen. cõpleuit in euangelio. Illa enim spiritualis promissio fuit ptinens ad gratiam.

¶ Non permanserũt. Vicio eorum deputat q non permanserunt ĩ testamento. ne lex quã tunc acceperũt culpanda videatur. Ipsa enim ẽ quã

† ſ datoꝛ eſt medius inter deum z boſem. ſ nouũ
teſtamenti † mediatoꝛ eſt: † quod in
† ſ ideo melius dixit ſ quia celum promutit ſ q̃ eſſent promiſſiones veteris.
† melioribus repꝛomiſſionibus ſã
ſ confirmatum eſt vt duret † ſ teſt. ſ. ſ id eſt. ſi in culpabiles eſſent eius obſeruatoꝛes ſ id eſt. perfecte mundaſſet hominem.
citũ ẽ. Nã ſi illud † pꝛius † a culpa
ſ opoꝛtunitas.
vacaſſet: non vtiq; ſecundi locus i
† ſ ſz inquiritur. et hoc auctoꝛitate bieremie ſ. ſ q̃ in lege erant.
q̃reretur. † Unde vituperans † eos
† ſ quia lux mundo. ſ. ſ paulatim appꝛopiquãt. tempus chriſti dies vocat. qz pulſis tenebꝛis luxque illu. om. ho. veni. in hunc mun. in mundo apparuit
dicit: Ecce † dies † veniẽt dicit dñs:
† ſ implebo ſ vel conſummans dabo. ſ. ſ vt domi netur eis. ſ. ſ iudeos. qui in duo regna diuiſi poſt ſalomonem.
z † conſummabo † ſup domũ iſrael
† ſ in quo fiet quod pꝛomiſſum eſt abꝛae.
z ſuper domum iuda † teſtamentuz
ſ qđ non ſit de terrenis. vt illud vetus lex ſcilicet in ſina data
nouum. Non ſecundum teſtamen
tum quod feci patꝛibus eoꝛum. in
† ſ quaſi per ſe ſurgere de lecto non potentiũ. vel quaſi nutꝛix paꝛnulorum.
die qua † appꝛehendi manum eoꝛũ
vt educerem illos de terra ægipti:
ſ appꝛehendi. ſed ſ ecce qũo vituꝑauerit
quoniam ipſi non permanſerunt]
ſ lege data in ſyna quia fecerunt vitulum in oꝛeb z adoꝛauerunt ſculptile
in teſtamento meo. z ego negleꝛi
† ſ ne indignemini ſi dico neglectos quia domin⁹ dicit. ſ. ſ vere nouum. non ſecundum illud. qz hoc eſt teſt.
eos † dicit dominus. † Quia hoc ẽ
ſ oꝛdinabiliter
teſtamentum quod diſponam doꝛ
† ſ omnium videntium deum. ſ. ſ non modo. ſed ſ. ſ pꝛefinitos † ſ credite. quia dominus dicit
mui † iſrael † poſt † dies illos † dicẽ do
† ſ ecce teſt. ſ vel dabo ſ per ſpiritumſanctum.
minus. † dando leges meas in mẽ

non venit chriſtus ſoluere ſed implere. Non tamen iuſtificat ſine gratia. p veteris hominis noxa. quę quia per litteram iubentem z minantem non ſanatur: dicitur illud vetus. hoc nouum propter nouitatez ſpiritus qui ſanat a vicio vetuſtatis. quod euidenꝫ aperit. Hoc eſt teſt. zc. Dando leges meas in mente. Non in tabulis lapideis. non atramento. ſed ſpiritu q̃ pꝛeſente qui eſt digitus dei diffunditur charitas in coꝛdibus. quę eſt plenitudo legis. Non extra terrentur: ſed intus diligunt iuſticiaz. vñ hęc merces

Et ero illis. i. viuẽt ex me: z mihi. z in futuro
me videbunt. quod ẽ perfectio. vt alter alterum non doceat. h eſt diſtantia veteris z noui: quod illud ĩ lapide h in coꝛde. ibi merces terra. hic viſio dei.

¶ Diſponam. ita. Dãdo leges. Ecce teſtamentũ. z Etiam ſcribam. Vt ineternũ maneant. quaſi qđ debet ſupereſſe eiſq; domingri.

¶ Non docebit. Quod latebat in littera. z diſcebat popul⁹ per traditiones magiſtꝛoꝝ. hoc ſpũs adueniens docuit aplos z hoc eſt qđ pꝛopheta dicit. Non docebit v. pꝛox. quia oẽs ſcient. ſicut ĩ euãgelio dr. Tũc aperuit eis ſenſum. vt inte. ſ.

¶ Maiorem. Criſoſtom⁹. Maiores. vꝛtpe vt pꝛiores. qui poſteriores expectauerunt in denario accipiendo. vel ſcientia vel virtute. Digniores q̃ ſ. intelligere valuerũt lumen incoꝛpeuz atq; incommutabile quantum in hac vita poteſt quod minores tm̃ credere potuerũt. Cum q̃ venerit qđ perfectuz ẽ z euacuatuz fuerit qđ ex parte eſt. tũc qui aſſũpta carne carni apparuit. oñdet ſeipſum dilectoꝛibꝫ ſuis. tunc oẽs ſcient eum a minore vſq; ad maioꝛez. qz etiaz minimus tũc per

C. IX.

fecte ſciet. cum per ſe non a maioꝛe inſtructus.

¶ Habuit quidem. Ducuſq; differentiam teſtamentoꝝ oſtendit. z q veteri nouum ſupereminet z illud immutat. Nunc idem oſtendit ex ipſius tabernaculi ſcemate.

¶ Be Sanctum non ſpirituale: ſed Seculare. Qz putabatur ab hominibus ſanctum. z vere habuit ſanctuz ſeculare. quia tabernaculum p̃nũ z ſcdm. Sciendũ eſt igitur. Tabernaculũ. xxx. cubitos habuiſſe in lõgitudine. z decem in latitudine. totidem q; in altitudine. Habebat añt velũ ex q̃t tuoꝛ pꝛecioſis coloꝛib⁹ contextũ. z quattuoꝛ deauratis colũnis appenſuz. qđ ſepabat inter. xx. z. x. cubitos. inter ſancta quę foꝛinſecus erant. z ſancta ſanctoꝝ interpoſita. Habebat enim ſanctum exterius. xx. cubitos longitudinis z ſanctũ interius. i. ſanctum ſancti decem. Et vocat apoſtolus illud primum tabernaculum. boc autem ſecundum tabernaculum. In primo candelabra pluraliter. quia licet vnum ſeptem habebat bꝛachia. Erat enim ĩ medio baſtile a quo pꝛocedebant bꝛachia tria a dextera parte. z tria a ſiniſtra. Menſa. i. altare poſt introitũ. Et ſuper menſam. xij. panes deo ꝓpoſiti

ſ intelligentias. ſ in voluntates. quia z intelligent. z voluntate ſeruabunt. ſ illud in lapide
tes eoꝛum. z in coꝛda eoꝛum ſuper
ſ vt maneat in eternum † ſ quia dicitur vere de⁹ in iſtis. z iſti populus dei. ſ. ſ hoc eſt vuent ex me
ſ ſic.
ſcribam eas: z ero eis in † deum: † z
ſ hoc quidem in hoc mundo † ſ iſtud ĩ futuro
ipſi erunt mihi in populuz. † Et nõ
ſ quem amat.
docebit vnuſquiſq; pꝛoximum ſu
ſ quẽ plus diligit.
um. z vnuſquiſq; fratrem ſuum di
ſ ita † ſ ideo alter alterum non docebit. ſ ideo hec omnia in vtraq; vita faciam.
cens: cognoſce deum. † quoniã om
† ſ videbunt me ſicut ſum quod ẽ perfectio ſ quaſi. z hoc perfecte per ſe. non a maioꝛe. ſ. ſ Auguſt. Non intereſt ſi dicatur ecõuerſo a maioꝛe vſq; ad minoꝛem.
nes † ſcient me † a minoꝛe vſq; ad
ſ tempoꝛe vel dignitate. † ſ hec omnia in vtraq; vita faciam eis
maioꝛem eoꝛum † Quia † pꝛopicius
† ſ contra pꝛoximuz. peccata in ſeipſis. ſed pꝛopicius dum hic non punit. in futuro iam non memorabitur. quando non puniet. † ſ in quibuſdam libꝛis peccatum. z accipitur de oꝛiginali.
eꝛo † iniquitatibus eoꝛuz. z † pecca
† ſ ad penam eternam.
toꝛum illoꝛum iam nõ † commemo
ſ pꝛopheta dixit nouum
raboꝛ. Dicendo autem nouum: ve
ſ vetus oſtendit. vel vetus factum eſt. z ſi vetus finiendum eſt † ſ in inanimatis.
terauit pꝛius. Quod autem † anti
ſ in animatis † ſ antiquatio z ſenectus ſunt pꝛenunciꝫ moꝛtis.
quatur z ſeneſcit: † ꝓpe interitũ eſt.

C. IX.

Habuit quidẽ

ſ ꝓpe interitum. habuit tamen. ſ oſtẽdit q̃ neceſſari⁹ erat chriſt⁹. cũ p hec oĩa nulli⁹ ĩtraret in celuz
ſ vel tamẽ

ſ teſt. ſ nõ veras. ſed pꝛo modo culture carnalis carnales.

z p⁹ iuſtificatões cĩturę z ſcm̃ ſcl'are

qui erant de simila ·z singulis sabbatis oēs mutabātur. Si vero ante sabbatum aliquis esset necessarius · non poterat sumi nisi alius statim loco ei⁹ substitueretur. Et super panes erat thus lucidum. Primum dicitur sancta pro veneratione illius temporis · maxime qz significabat p̄sentem ecclesiā quę est sancta. Scōm dz sancta sanctoꝝ · qz in maiori veneratione erat · z qz significat superc̄elestez ecclesiā · vbi nihil peccati. Arca erat de lignis sethim habens duos cubitos z dimidium in longitudine · z vnum z dimidium i latitudine · tantūdem in altitudine. Et in vnoquoq; angulo aureuz anulū · duos a dextris z duos a sinistris: in q̄ bus assidue erant vectes aurei ad portādū Propiciatoꝝ ē sive oraculuz tabula super arcā eiusdez longitudinis z latitudinis. Super qnaz stabant cherubī. i. quā z sese cōtinentia aduersis vultibus sp aspiciebant. Hoc totum ē parabola. Primū tabernaculum · pūs ecclesia in q̄ militamur dō · anteq; veniatur ad c̄eluz. In q̄ cādelabra · i · christus fulgens virtute z sapientia ī medio fideliū · qui z ip̄i cādelabra aurea · qz sapientia lucēt. Ipse xp̄s stipes q̄ portat tria brachia a dextris · z tria a sinistris · qz ipse vitis in q̄ fūdati sunt tres ordines · q̄ tpe gratię dextri · i · digniores · añ gratiam sinistri. Hi sūt noe · daniel · z iob · i · rectores · cōtinētes cōiugati. Qui z in agro z in lecto z in molendino eē p̄m euāgeliam dicūtur. Prima pars hastiliū erat quali calami aurei · p⁹ ciphi · īde spherulę aureę · tandem lilia. Calami: sancti · qui in humidis diuim fōtis nutriti sūt · z cani ad trāsfundēdum liquorem alijs. Ipsi scyphi: dū alijs propinant qđ biberūt: sapiam · s · z sciētiā dei. In spherulę · i · rotūdi z perfecti z mobiles · quos nihil detineat donec veniant ad lilia eternę iocūditatis q̄ non hūt timoris angulum · nec elatōis supciliū. Super his ponebātur septē lucernę · septē dona spūssancti · q̄ in christo plenissime māserunt · z fidelib⁹ p̄m voluntatem eius distributa sunt. Mensa ad hostiaz scriptura diuina quę pmanet · q̄ intrātibus ꝓponitur · q̄ dum eterna gaudia · et quomodo ad ipsa pueniatur oēdit · cibuz vitę suggerit. In ea panes mūdi · i · xp̄i · apostoli z eorum vicarij · qui thus orationum deo offerunt, quorum si quis moritur: statim alius eius loco substituendus est. Sed in septima ętate omnes auferrentur. Scōm post veluz: ecclesia c̄elestis · quę vlatur q̄diu hic viuimus. Thuribulum: christus igne charitatis plenus · interpellās sp̄ p nobis. Arca: christus in quo oēs thesauri sapię z scientię absconditi. Ex oī parte aurea · quia in cognitione z sermone z opere ei⁹ non nisi pura veritas. Longitudo: perseuerātia doctrinę q̄ per vnum cubitū · z operatōnis q̄ p alterū cubitum designat · ad cuius pfectionē humanus intellectus imperfect⁹ē qđ signat dimidi⁹ cubit⁹. Latitudo: pfectio charitatis · altitudo pfectō spei ad quā nos dimidij · i · ip̄erfecti sum⁹. Quattuor anuli · iij · euangelistę pfecti · p quos portatur in quattuor mundi partes. Quib⁹ sp adhęrent vectes aurei · i · p̄dicatores sapīa fulgētes · sp pati cōtra hostes. In arca vna hēns manna. i. aīa christi ptinens plenā sapientiam · q̄ reficiūtur z angeli. Virga significat sacerdotalem ptātem christi. Tabulę: q ipse dator legis. Propiciatoꝝ christus qui propiciatur nobis. Duo cherubin omnes ordines cę

† ſ quod ad temp⁹ ſ ī figura h⁹ secūdi · ī quo quotidie ministrant sancti sacerdotes accēdētes lumē doctrine · z pascentes populum pane dei qui super mensam presto est a sabbato spei ad sabbatum speciei.

Tabernaculum enim factū est pri

† ſ candelabra sunt dona spiritussancti · que in ecclesia lucent.

mum: in quo erant † candelabra et

† ſ panis presto est a sabbato spei vbi in christo a turbine seculi tuti sumus · vsq; ad sabbatum speciei vbi spes implebitur.

mensa z † propositio panum: quod

† ſ quia velo interposito · diuiditur primum a secundo.

Dr ſca. † Post velamentum autez

ſ erat † ſ significat celum intra quod christus noster sacerdos intrauit non sine sanguine

secundum † tabernaculuz quod di

citur sancta sanctoꝝ: aureum ha

† ſ quo significatur christ⁹ igne charitatis plen⁹ ſ in quo offerun tur orationes sanctoruz ī ſ que continebat testamentum

bens † thuribulum z † arcam testa

ſ in circumitu · non extra tantum · sed etiam intus.

menti circumtectam ex omni parte

ſ gomor ſ in me

auro · in qua vna aurea habēs mā

moriam antiqui beneficij † ſ qua significatur sacerdotalis potestas

na · z virga † aaron quę frondauerat

ſ in quibus lex scripta fuit ſ eam arcam.

z tabulę testamenti. Superq; erāt

ſ duo angeli † ſ glorioſe decorata ī ſ alis ꝓnexis.

cherubin † glorię † obumbrantia p

ſ tabulam que super arcam erat. † ſ his z huiusmodi ī ſ quia pauciora sufficiunt ad executōez nostre demonstrationis.

piciatoriū: † de quibus † modo non

† ſ sed hoc est dicendum ſ tabernaculis.

est dicendum per singula. † His ve

† ſ quod minus · i · minoris veneratiōis z significabat p̄sentem ecclesiam.

ro ita compositis · in † prioꝛi quidez

ſ quotidie.

tabernaculo semper introibant sa

† ſ ecce quod supra sanctum seculare dixit secularia sacrificia · que nihil ducūt ad perfectum ī ſ in tus incensum ponentes extra sacrificia.

cerdotes † sacrificiorum † officia cō

summantes. In secundo autem se

† ſ introibat ſ iste ex parte significat eum · qui semel ingressus est celum · quem non mox sequimur

mel in anno solus † pontifex non si

† ſ vnde · verba delictorum meorum · i · corpis sui.

ne sanguine quez offerret † pro sua

ſ in istis.

z populi ignorantia · hoc significā

ſ qui ita fieri instituit † ſ · i · nondum licere introire ad celestia ſ donec christus venit.

te spiritusancto · † nondum propa

ſ secundarium † ſ · i. carnalibus obseruantijs · adhuc statum habētibus

latam esse sanctoruz viam · † adhuc

prioꝛe tabernaculo habente statuz

ſ que mistica similitudo est ſ · i · tpis gratie ſ qđ nūc ē

Quę parabola est temporis insta

ſ parabolam † ſ de alijs thure · i · simila z panibus ī ſ de animalibus

tis · iuxta quam † munera z † hostię

ſ a sacerdotibus figuratiuis † ſ id est · teste cōscientia ſ etsi ad visum hominum extra.

offeruntur · quę non possunt † iurta

ſ plene mundatum ſ ōo

conscientiam perfectum facere ser

scilicet ſ discernē

uientem: solummodo in cibis et

dis. ſ ablationibus

potibus z varijs baptismatibus z

li · qui in eo existunt · qui inuicem dilectione conexi sunt qui z si sapientes · tū eum obumbrant quantum in se est. In pri⁹ quotidie intrabant sacerdotes qz hic q̄ditie se debent fideles sacrificare carnē suam cū vicijs z concupiscētijs mortificātes. Aliter enī ad c̄elestē nō poterūt peruenire. Pontifex qui semel in anno in scōo. i. sanctosanctorum introiuit cum sanguine christus qui anno benignitatis semel in celum intrauit per sanguinē suum · quez p peccatis hoīm fudit. Iuxta pabolā munera z hostię offeruntur · quia z hęc etiam aliq̄d designant in ilstā ti tempore.

Tabernaculum enim factum Primū tabnaclm int⁹ hūit altare īcēsi · añ fores sb dino altare holocaustorum · vel qđ foris est significat vt⁹ test · z ē figura figurę · intus nouum.

Et arcam. Arca caro christi · in q̄ manna diuinitatis · z tabulę duorum testamētorum z virga pro sacerdotio xp̄i. Urna populus in quo christus panis de c̄elo.

Aug. Arca significat secretū dei. In arca iussa est pomi lex · et māna z virga aaron. In lege p̄cepta sunt virga est potestas, māna gratia. quia nisi cū gratia nō est potestas faciendi p̄cepta. Sz quia lex a quoquis nō impletur: desuper est propitiatorium. Fid⁹ enim opus est vt deus sit propicius. Ideo super · quia superexaltat misericordia iudicio. Duo cherubin pennis obumbrant id est · velando honorant · qz mysteria ista sunt. Inuicem se attendunt · qz consonant. Hęc enim sunt duo testamenta. Vultus in propiciatoꝛium · quia misericordiaz dei in qua spes est vel conciliant vel commendāt. Vel cherubim · id est · rationalis creatura. Duo pro charitate. Pennis propiciatoꝛium obumbrant: quia deo non sibi pennas tribuunt · id est · deum bonorant. Vultus in propiciatoriū. qz spes non est nisi in misericordia dei. Cherubin plenitudo scientię · id est · duo testamenta. Obumbrant · quia in eis latet christus.

Cherubin. Ambrosius. Plenitudo scientię. Propiciatoꝛium super arcam christus quia ipsi christo a deo patre specialiter datum est: vt eēt propiciatio pro peccatis nostris.

In anno. Quod singulis annis intrabatur · significabat non venisse adhuc perfectionem

Nō sine sanguine. Sępe quidem sine sanguine introibat sed cum sanguine non nisi semel

Pro sua et populi. Christus pro populo suo obtulit. pro se vero ñ nisi in membris suis · Vñ ipse ait. verba delictoꝛum meoꝛum. Delicta enim nostra sua dicit · q ea suscepit non ad habendum ƀ ad delendum.

Nōdum propalatam. Celum adhuc inaccessibile ē mortalib⁹ ſm corporis conditionem. ante vero etiam ſm animas · ƀ pacienter expectāda ē resurrectio in q̄ z corpib⁹ per xp̄m patebit in c̄elū accessus.

Sanctorum viam. Via sanctoꝝ est christus vel spūalis intelligentia legis per quā ascēditur in interioꝛa c̄eli.

Quę parabola. Q añt ƀ de sacrificijs p̄sūmandis vel ī primo vel in scōo tabernaculo ſm significatōez dicta sint apit subdēs. Quę ē pa.

Usqȝ ad tempus cor. Usqȝ ad tempus gratie quo in melius corrigendi erant qui huc usqȝ sub pedagogo. et ideo non poterant perfectuȝ facere. non tamen eo tempore debebant cessare

Christus assistens. De sufficientia vnius veri sacrificij noui testa. plene hic tractat. per quod et peccatorum remissionem quam verbis hieremie supra tetigit prestari dicit et salute. q. d. predicta legalia non possunt facere perfectum. Sed christus assi. ꝛc.

gitimas prophanabat. Sine vicio est iuuenca. quia immunis a peccatis caro christi. Ad confirmationem autem repetit dicens. que non habet in se vicium. Vel ad determinationem. scilicet quod etsi in alijs qui sunt membra eius habeat vicium. in se tamen non habet. Et non est positum super eam iuguȝ. quia non est subiugatus iniquitati. immo et subiugatos inueniens liberauit. et eorum vincula dirupit et potestatem ponendi animam et iterum sumendi habuit. Non ad aaron. sed ad eleazar data dicitur. quia non ad tempus quod tunc erat: sed ad posteros

Peramplius. Christus introiuit tabernaculum. nomine signi. i. tabernaculi designat signatum. i. celum peramplius: quia plures capit quam terrenum illud. et perfectius. quia ibi perfecta beatitudo. Vel per tabernaculum. i. per carnem que non semine viri concepta et formata est: assistens patri ꝛc.

Aug. Ita vt per tabernaculum accipiatur christi caro quam pro nobis obtulit: in qua et dyabolum expugnauit. Est enim christus rex et sacerdos. Rex pugnauit pro nobis. Sacerdos obtulit se pro nobis. quando pro nobis pugnauit. quasi victus est immo vere tunc vicit. Crucifixus est enim et de cruce in qua erat fixus dyabolum occidit et inde rex noster. Sacerdos autem quod pro nobis obtulit. vnde quia nihil mundum inuenit in hominibus quod offerret pro eis seipsum obtulit. Ecce munda et felix et vera victima. Carnem enim de vtero virginis accepit. vt munda offerret pro immundis.

alijs *non spiritus* *his omnibus dico impositis quasi in onus ad refrenanduȝ transgressores.*

iusticijs carnis usqȝ ad tempus cor-
hec non perfectum. sed *patri ad interpellandum. vel fidelibus ad auxiliandum*

rectionis impositis. Christus assi-
non carnalium *id est. prefectis iusticie et eterne beatitudinis. que tempore legis futura erant*

stens pontifex futurorum bono-

rum peramplius et perfectius ta-
id est. celum

bernaculum non manufactum. id
non dico non dei. sed huius. id est. humane sicut verus *cuius illud in heremo quod fixit homo. sed longe aliter a deo.*

est. non huius creationis. Neqȝ per
effusum *vt in veteri.*

sanguinem hyrcorum aut vitulo-

rum. sed per proprium sanguineȝ
quia non est opus iterari. quia perfectum est. *celeste tabernaculum. s. sancta sanctorum* *per hoc* *quod non in illis sacrificijs legalibus.* *quia redempti sunt eterni.*

introiuit semel in sancta: eterna
a nobis. vel a christo nobis *per sanguinem christi potest esse redemptio.* *quia.*

redemptione inuenta. Si enim

sanguis hyrcorum et taurorum et
quod significat memoriam passionis christi *contactu mortuorum.*

cinis vitule aspersus inquinatos
a corporali macula lepre. *a peccato mundat: valens ad emundationem carnis. que a pena legis liberat.* *non anime*

sanctificat ad emundationem car-
et si hoc est

nis: quanto magis sanguis christi qui
obtulit per spiritum omnia dictanteȝ. vel immaculatum per spiritum: de quo conceptus inmunis fuit a peccato.

per spiritumsanctum semetipsum

obtulit immaculatum coram deo.
vel hic *non carnem tantum.*

emundauit conscientiam nostram
quod facit sanguis christi a peccato mundat. et restituta libertate facit seruire deo qui dat viuere. qui est vita ex se viuens. *id est. peccatis*

ab operibus mortuis ad seruien-
sine quo nec que deus nos operari vellet. nec que speramus sciremus.

dum deo viuenti. Et ideo noui te-
Noui testamenti dator est. ideo vt vocati accipiant hereditatem. et hoc morte interueniente. sine qua lex non iuuaret *eius* *christi.*

stamenti mediator est: vt morte
interueniente inter dispositionem et completioneȝ

intercedente in redemptionem ea-

rum preuaricationum que erant

sub priore testamento repromissio
a deo *ab eterno electi* *id est. eternam hereditatem frequenter promissam.*

nem accipiant qui vocati sunt eter

illius sacerdotij domini passio erat perpetura. Eiecta est extra castra: sic et dominus extra ciuitatem eiectus est. Et eiecta est in locum mundum. quia dominus non habuit causam malam. Occisa est in conspectu eleazar: sic occisa est caro christi in conspectu eorum qui venturi erant in nouo testamento domini sacerdotes. Eius sanguinem aspersit contra facieȝ testimonij septies. quia christus secundum scripturas fudit sanguinem in remissionem peccatoruȝ. Ideo contra faciem testimonij quia non aliter declaratum est. quam fuerat diuino testimonio pronunciatuȝ. Ideo septies quia ipse numerus ad mundiciaȝ pertinet spiritualem. Extra castra hierusalem iussa est cremari. Cremari secundum grecos a suspensione dicitur. quia ignis sursum mouetur et in eum conuertitur quod crematur. Quod signuȝ est resurrectionis. In conspectu eleazar cremata dicitur. quia illis apparuit resurrectio christi. qui futuri erant regale sacerdotium. Pellis eius cum carne et sanguine et stercore combusta dicitur. quia non solum substantia mortalis corporis christi. quam pelle carnibus et sanguine intimata est sed etiam contumelia et abiectio plebis. quam nomine stercoris significatur conuersa est in gloriam. quam combustionis flama significat. In medium combustionis mittit sacerdos lignum cedrinum hysopum et coccinum. Lignum cedrinum est spes. quam in supernis firmiter habitat. Hysopus fides. quam cum sit humilis radicibus heret in petra. Coccinum charitas. quia feruore spiritus igneo calore testatur. Hec tria debent mitti in medium combustionis. i. in resurrectionem christi. vt cum illo abscondita sit vita nostra. Cuius. i. reliquie combustionis. fama est quam secuta est post passionem et resurrectioneȝ. Hunc cinerem homo mundus congregabat et in locum mundum extra castra reponebat. quia hec fama apud eos maxime claruit qui non erant de consortio iudeorum. et erant mundi ab interfectione christi et extra celebrationem iudaice consuetudinis. Ex isto cinere fit aqua aspersionis per quam significatur baptismus vnde mundabantur homines a contactu mortuorum. quia ab iniquitate per baptismum christi. Illa aqua tam proseliti quam gentiles vel iudei mundabantur. quia baptismus iudeis et gentibus prodest. Hysopo que fidem significat illa aqua aspergebatur. quia fide mundantur corda. et sine fide non prodest baptismus. A viro mundo hec fiebat. quia vere mundi debent esse ministri ecclesie qui portant personam domini.

In sancta. Exponit quod dixerit. tabernaculum non manufactum sancta sanctoruȝ. i. celestia.

Si enim sanguis ꝛc. Quod per christum potuerit esse redemptio a minori probat quia per illa legalia fiebat mundatio corporalis.

Hyrcorum. Hircus christum significat. per similitudinem carnis peccati. Taurus: quia duorum testamentorum cornibus ventilat inimicos.

Cinis vitule ꝛc. De iuuenca rufa cuius cinerem ad aquam aspersionis eorumqȝ mundationeȝ qui mortuum tetigerint. proficere lex mandauit non est tacendum. Euidentissimum enim in ea nouum testamentum prefiguratur. De hac dicitur in libro numeri dominum dixisse moisi. Loquere filijs israel. Et accipiant a te iuuencam rufam sine vicio. que non habet in se vicium. et non est positum super eam iuguȝ. Et dabis eam ad eleazar sacerdotem. et eijcient eam extra castra in locum mundum. et occident eam in conspectu eius. Et accipiet eleazar sanguinem eius. et asperget contra faciem testimonij septies. et cremabunt eam in conspectu eius. et pellis eius cum carne et sanguis cum stercore comburetur. Et accipiet sacerdos lignum cedrinum et hysopuȝ et coccinum. et mittet in medium combustionis iuuence. et congregabit homo mundus cinerem iuuence. et ponet extra castra in locum mundum et erit filijs israel et proselitis legitimum sempiternum vel eternum. Ex isto cinere fiebat aqua aspersionis. vnde mundabantur a contactu mortuorum. Ait enim sic. Omnis anima hominis qui tetigit mortuum immunda erit septeȝ diebus. Hic purificabitur die tercio et septimo et mundus erit. Si vero non purificatus fuerit non erit mundus. Omnis qui tetigerit mortuuȝ et mortuus fuerit non purificatus tabernaculum domini polluit et exterminetur anima illa ex israel. Item ait. Et accipiens hysopum tinget in aqua vir mundus. et asperget super domum et super vasa et super animas.

Vitula feminea. caro christi infirma. Rufa: passione cruenta. Hanc accipiunt a moyse. qui est figura legis. quia secundum legem visi sunt occidere christum quia secundum ipsos sabbatum soluebat. et obseruationes le-

Ad emundati. c. i. vt caro emundata sit propter legis preceptum. sed in christo est perfecto.

Obtulit semetipsum. Et medius inter deum et homines dator est noui testamenti. quasi pontifex nobis est et dator legis noue.

Immaculatum. Alius sanguis non immaculatus.

Ab operibus m. Amb. Id est peccatis. que qui tangit: inquinatur. sicut qui tangebat mortuum coinquinabatur. nec intrat in celum. sicut nec ille in templum

Viuenti. Nemo ergo ei potest seruire. qui mortua opera habet.

Ambro. Que mors erat necessaria in redemptione non modo gentilium sed et earum preuaricationum quas lex faciebat. non soluebat. Tantum fuit peccatum nostrum. vt saluari non possemus. nisi vnigenitus dei pro nobis moreretur

debitoribus mortis. ℈ sic fecit nos dignos testamenti ⁊ promisse hereditatis ⁊ ita testamentum factum firmum.

¶ Intercedente. Inter vetus testamentū ⁊ nouū. in quibus non solus sacramenta diuisa sunt. ℈ ⁊ promissa. Distinctio est passio christi. in cuius morte cōstat terrena non promitti sed eterna. In morte enim vnigeniti. ne cesse est magna sperari.

¶ Ubi enim. Dirit. christus est dator noui test. morte intercedente. nūc q̄ pro confirmatōe ei⁹ oportuerat mori: probat consuetudine humane legis.

¶ Ubi enī testamen. Sic̄ ergo testamentus morte testatoris confirmat sic ⁊ christus in assertione eorum que testabatur voluit morte q̄s de eis dubitaret nec aliter poterat nob esse vita

¶ Morte euangeliū in nobis confirmauit. vt quia ꝓ nobis mortuus est. precepta eius diligamus. ⁊ in auctoritate habeam⁹. et per mortem gratiam nob impetrauit qua cōplere possimus.

¶ Lecto enim. Sicut ergo moyses sāguinem predictorū aliū accepit vt eo aspergeret ⁊ mundaret ꝯdicta Sic noster moses xp̄s data noua lege suum sanguinē: qui vitulus propter virtutem crucis cuius cornibus impios ventilauit. ⁊ hyrcus ꝓ similitudine carnis peccati. ⁊ quia hostia pro peccato: egressum cum aqua de uolatere. ad hoc opus accepit. per aquā baptisma sanctificās: precio sāguinis nos redimēs Cum lana coccinea q̄ ignei coloris est ⁊ hysopo. Lana enī significat ignē dilectōis xp̄i. hysopus q̄ valet contra tumorem pulmōis humilitatem xp̄i significat. qui per feruorem dilectionis ⁊ humilitatē ꝓ nostr a redempti one sanguinem suum fudit. Eo sanguine librum. i. euangeliū sanctificauit .i. confirmauit. ⁊ populum fidelium abluit: dicens. Hic est sanguis noui testamenti confirmator. qđ mandauit deus ad vos. Aspersit tabernaculum .i. ecclesiam. Omnia vasa ministerij. quia omnes doctores ecclesie in quib⁹ continentur mysteria sua. ⁊ sanguine redemit. ⁊ redemptis spm̄ sapientie et scientie tribuit. ⁊ omnia mundantur per sanguinem xp̄i. ⁊ sine eo nulli⁹ peccati fit remissio. Potest etiam per predicta populus dei significari. Ipse ei liber est tabernaculum. vasa. que spūaliter mundantur sanguine merito i remissionem peccatorum. Inquit enim alibi. Qui pro multis effundetur. hi enim sunt populus dei. i. electi.

¶ Lana. Charitas xp̄i est nob lana. de qua vestem faciamus.

¶ Hic sanguis. Ecce q̄ ꝓprie ꝑdicit moyses verba quib⁹ vsus ē xp̄us in cena q̄n corpus ⁊ sanguinē suū discipulis tradidit.

¶ Et sine sanguine ꝛc. Hec determinatio ideo apponitur quia per aquam aspersionis que fiebat de cinere vitule rufe fiebat remissio peccatorū

† ℈ morte intercedente. quia vbicunq; **ne hereditatis.** † Ubi enim testamē
† ℈ poterant infirmi ex eo q̄ mortuus est christus non credere promissionem. ⁊ ideo probat hoc humana consuetudine. ℈ interueniat ante cōfirmationem
tum est: † mors necesse est † intercedere
† ℈ sic ⁊ nouum testamentum. i. promissio eterne vite ⁊ doctrina euangelica
dat testatoris. † Testamentum eni
℈ .i. per mortem testatorum † ℈ si non interuenit mors testatoris.
in mortuis confirmatus est. † Alioquin
† ℈ potest enim mutare: si vult ℈ .i. q̄ diu
nondum valet: dum viuit q̄
† ℈ quia omne testamentum morte firmatur ℈ et hoc in signum futuri quod sanguine christi.
testatus est. † Unde nec primū qui
℈ confirmatum est.
dem sine sanguine dedicatum est.
℈ non sine sanguine ℈ pri⁹ omni vt totū ꝓfirmaret
Lecto enim omni mandato legis
a moyse vniuerso populo accipiēs
℈ Simul aqua ⁊ sanguis. quia nostrum baptisma ibi figuratum est passio christi.
sanguinem vitulorum ⁊ hyrcorum
℈ que significat mundationem futurorum per a quam baptismi † ℈ de quibus aspersorium facit
cum aqua † ⁊ lana coccinea ⁊ hysopo
po. ipsum quoq; librum ⁊ omnem
populum aspersit dicens: Hic san
℈ .i. ad confirmandum testamentum.
guis testamenti quod mandauit
℈ sicut librum. ℈ templum dei
sanctum est. quod. e. u.
ad vos deus. Etiam tabernaculū
℈ habentes officia
⁊ omnia vasa ministerij sanguine
† ℈ quia quedam vasa sola aqua baptizabantur. ℈ in nobis nihil sine sanguine christi mūdatur iteri⁹
aspersit. Et omnia † pene in sangui
ne mundantur secundum legem: ⁊
℈ quidquid de aliis † ℈ in aliquo sacrificio facta.
sine sanguinis † effusione non fit re
℈ peccatorum † ℈ quandoquidem moyses ita precepit. ⁊ lex ita precipit ℈ figuras.
missio. † Necesse est ergo exempla

aliquando quando non effundebatur sanguis. sed tamen effusus erat ī immolatione vitule. In illis autem sacrificijs q̄nis magis ea perverso populo fuerit congruenter imposita q̄ deo deprecanti oblata. figura tamen veritatis fuerunt que christus est. cuius sanguine redempti ⁊ mundati sumus. q̄ vera emundatio ⁊ dei ꝓpiciatio nobis sine sanguine nulla est.

¶ Ipsa autem celestia. Christus qui in quibusdam significat⁹ est. nō indiguit mundari. ℈ oēs sui. ℈ tamen signa eius que in tabernaculo vsū ministrationis ꝓstabant sanguine mūdata sūt.

¶ Non enim in manuf. Exponit meliores hostias. que est vna. i. christus. vi⁹ loquēdi sic vellz ⁊ approbaret scriptū esse ī manufactis sanctis exemplaribus vroꝝ. Vel ī manufacta sancta exemplaria vroꝝ q̄ ītra in codicibꝫ grecis reperitur.

¶ Nō enī in manuf. Probat q̄ xp̄s mundauit celestia. i. hoies suo sanguine mundatos: fecit celestes. celestium participes. Nam iste ꝓ hostiā suam ītrauit in celuz pro nob. et ita ꝓstat q̄ sequemur. In celū. nā non ī manufactis. Cur nō? Quia illa nō sunt vera sācta ℈ sunt exemplaria. i. figure veroꝝ. ⁊ vrns sacerdos non ī vmbratilia ℈ ī ꝙa ītrare debuit

¶ Intuere quātę differentię sint inter vet⁹ ⁊ nouū. Pro exēplari .i. tēplo quod ibi erat est hic celū. differt etiā magn⁹ sacerdos q̄ assistit vultui dei. sp̄ viu⁹ ad interpellādum pro nobis. Ibi sepe offerebat. hic semel. ibi ī sanguīe alieno. hic ꝓprio. idē ꝙ sacdos ⁊ hostia.

¶ Neq; vt sepe. Probauit q̄ christus per hostiam suam celestia mundauit. modo probat quod melioribꝰ hostijs. i. q̄ sua hostia fuit dignior. ⁊ efficacior oībus alijs. q̄ il le sepe iterate sine con

† ℈ ecclesie que ad celum ducitur ℈ nostra conuersatio ī ce. est † ℈ predictis. ℈ corporaliter.
ria quidem † celestium † his † mun
† ℈ ecclesiā. ℈ ℈ significata. ℈ licet ī terra. ℈ christus est omnes ille hostie. quia in omnibus significatus.
dari: † ipsa autem † celestia † melioꝝ
bus hostijs q̄ istis. Non enim in
manufacta sancta ihesus introiuit
℈ que sunt † ℈ per illa significatum.
exemplaria verorum. sed in ipsum
† ℈ vt pro nobis ītercedat. ⁊ post se trahat. ℈ p⁹ consummationem † ℈ presentie.
celum: † vt appareat † nunc † vultui
† ℈ Nunc apparet vultui. non ita vt sepe. o. f. ⁊ sepe paciatur in cruce: quia sufficit omnibus semel oblatus. ⁊ non opus est per singulas generationes ītterari. Quod si his non sufficeret: nec antiquis q̄ similiter erant redimendi.
dei pro nobis. † Neq; vt sepe offe
rat semetipsum: quemadmodum
pontifex intrat in sancta per singu
℈ christus in suo
los annos in sanguine alieno. Ali
℈ non sepe ℈ Si oportet eum sepe se offerre.
℈ qđ non fuit opus.
oquin oportet eum frequenter pa
℈ incipiendo a principio mundi † ℈ Non sepe: sz semel quod nunc contat per inconueniens.
ti ab origine mundi. † Nunc autez
semel in consummatione seculorū
℈ vt iam non dominetur in nobis. qđ nulla alia hostia potuit † ℈ Non sepe sed semel oblatam
ad destructōnem peccati † per hosti
℈ alias suam ℈ patri † ℈ tem per hoc probatur semel pati.
am puram apparuit. † Et quemad
℈ lege nature.
modum statutum est hominibus
† ℈ restat ℈ vt iudicentur secundum merita
semel mori. † post hoc autem iudici
† ℈ eadez necessitate. ⁊ iure nature. ℈ aliter miserabilior esset omnibus hominibus
um: † sic ⁊ christus † semel oblatus
† ℈ quia non omnes credunt ℈ Non omnium.
est ad † multorum exhauriendā pec

summatione. hec semel oblata ad patriam reducit.

¶ Alioquin oportet. Si semel oblat⁹ nō sufficeret oīm in se credētiuz peccata exhaurire. oportuisset eum pati sepius ab origine mundi. quod ne fieret: semel passus est in consummatōne seculorum.

¶ In consummatōe seculorum. Id ē. ī vltima ętate. in q̄ sūt oīa adīpleta. q̄ añ impfecta. ⁊ iō nō opus fuit vt incipet pati ab origine mūdi.

¶ Et quēadmodū. Lex naturaliter etiā oñdit qđ p incōueniēs ꝓbatū est

¶ Semel. Non potest amplius mori. ℈ nec indigemus.

¶ Nō est intelligēdū q̄ aliq̄ peccati sui necessitate oblat⁹ sit etiā semel īmo sola volūtate. Nec vt homo semel mortu⁹ necessitate ⁊ iure nature amplius nō morit sic ⁊ xp̄s eodem iure semel oblatus non pōt amplius mori.

¶ Post hoc autem. Post semel mori restat iudiciū. in q̄ accipiāt ꝑ q̄ meruerūt. nō restat vt itez surgant. ⁊ iterum moriantur.

¶ Sine peccato. Si nec ī die ire hostia: multominus in alijs tpib⁹.

¶ Vel. Sine peccato. Id est. sine similitudine carnis peccati. ℈ poti⁹ ī carne

glorioſa. Vel tunc non erit hoſtia ſed iuſticia in remunerãdo vel dãnãdo

C. X. **Umbram enim.** Probauit qđ ſemel mortuus ſꝛ quare vel ſemel? Quia lex non poterat perfectos facere ideo agnus ſine macula erat offerendus

Non imaginẽ. Id eſt veritatem vt ĩ pictura vſqꝫquo ponat quis colores quedã eſt ſubtractio. Vl' ſubtractio vmbra quedam eſt non imago cum vero flores ipſos colorum qs impoſuit tunc imago efficitur.

Accedentes. Pontifices per ſingulos annos in ſancta ſanctoꝝ cum eiſdem hoſtijs licet indeſinenter offerrent. Nunqꝫ tamẽ ꝛc.

Cultores ſemel mundati. Vna hoſtia chriſti perfectos facit etſi millies peccant non indigent alia qa ſufficit ad omĩa et omnem conſcientiã a peccatis lauat quod non vetus ſi enim hoc faceret: non eſſet opus iterari Sicut medicamẽtum cum fuerit forte et ſalutis efficax et valẽs cunctam valitudinem repellere ſemel impoſitum totum operatur. Si vero ſemper ponitur manifeſtum iudicium eſt non contuliſſe ſalutem ſic quia illis ſacrificijs nemo curabat frequẽter offerebãtur.

Commemoratio. Non abſolutio ĩfirmitatis accuſatio ñ virtutis oſtenſio propter infirmitatẽ ꝯ oſtẽdenda et vt memoria peccatoꝝ fieret imperauit deus illa ſemper offerri.

Et ſi nos quotidie offerimus: recordatio mortis eius eſt et ℔ hoſtia vna eſt non multe quia ſemel tantum oblata eſt. Nec a multis hominibus mlti chriſti offeruntur ſed vn? vbiqꝫ et ſemp plenus. vbiqꝫ vnum corpus ſemel oblatus nunqꝫ conſumitur. Quod nos agimus recordatio ſacrificij eſt nec cauſa infirmitatis ſuę repetitur quia perficit hominem ſed noſtrę qui quotidie peccamus. In legalibꝫ ꝯ hoſtijs erat cõmemoratio non oblatio. Hic autem peccatorum deletõ et virtutis conſummatio et infirmitatis noſtrę oſtenſio. Et celebratur duabus de cauſis ſ. pro noſtra infirmitate vt dictum eſt. Et vt maior chriſti dilectio noſtris infigatur mentibus dum recolimus qđta pro nobis geſſit.

Noluiſti. A tempore paſſionis in quo eſt conſummatio omnium hoſtiarum: ceperunt illa diſplicere. Nunqꝫ ea ante deſtruxit ſed illis ſubditus fuit dum in templo cum hoſtijs preſentatus fuit.

Corpus autem. Ablata ſunt ſigna quia exhibita eſt veritas tunc cum tempus fuit vt illa auferrentur et veritas veniret nec vnqꝫ in nidoribꝫ illis delectatus eſt dominus niſi ĩ fide et deſiderio offerentis. Precepit tñ

† ſ aduentu ſ autem ſ id eſt hoſtia pro peccato † ſ venens ad iudicium.

cata. † Secũdo ſine ſ peccato † appa

† ſ quia non neceſſitate ſed voluntate pro peccatis eorum moriuus eſt.

rebit omnibus † expectantibus ſe i

ſalutem per fidem.

C. X.

ſ oblatus ad exhauriẽda peccata quia lex habens extraneam ſimilitudinem eorum que futura ferãt

Vmbraz enim

non imaginem que melius exprimit rem ꝯ vmbra

habens lex bonorum futurorum non ipſam imaginez rerum per ſingulos annos eiſdem ipſis hoſtijs

ſ quas lex precipit ſ et ſi ſp faceret

quaſ offerunt indeſinenter: nunqꝫ

ſ in ſancta ſanctoꝝ † ſ virtutib? et beatos

poteſt accedentes † perfectos face

ſ ſi perfecti fierent ſ hoſtie ſ vtiqꝫ

re. alioquin ceſſaſſent offerri: ideo

ꝙ nullam vltra haberent conſcien

ſ pfecte vna hoſtia

tiam peccati cultores ſemel mun

† ſ hoſtijs per ſingulos annos oblatis.

dati ſed † in ipſis commemoratio

ſ quia pro eis offeruntur et ita cõſtat peccata habere offerentes.

peccatorum per ſingulos annos

ſ in ipſis commemoramur nos eſſe in peccatis. Nam impoſſibile.

fit. Impoſſibile enim eſt ſanguine

hircorum et taurorum auferri pec

† ſ quia hoſtia chriſti ſufficit et vetus perfectum non facit ideo ad hoc confirmandum

cata. † Ideo ingrediens mundum

ſ verbis vel rebus † ſ de animalibus ſ ſ de alijs rebus.

dicit: † Hoſtiam et ſ oblationem no

ſ iam a tempore paſſionis

ſ quod pre omnibus ſacrificijs eſt.

luiſti. corpus autem aptaſti mihi:

ſ per multa ſacrificia vnuꝫ ſignificabatur quaſi ſi multis verbis vna res diceretur: vt ſine faſtidio multum commendaretur. ſ que alijs digniora videbantur que tota comburebantur et pro peccato fiebant quedam etiam non pro peccato. ſ Ex

Holocauſtomata et pro peccato ñ

hec ſibi offerri: potius qꝫ offerrentur idolis impoſuitqꝫ in ſeruitutem nõ in iuſtificationem et vt figura eſſent futuri.

Aptaſti. Id eſt aptum et idoneum corpus quia ſine peccato et paſſibile et mortale michi deviſti qđ valeat offerri in redemptõez omnium.

quo veritas venit ſ ſine aliqua retardatione.

placuerunt tibi. Tunc dixi. † Ecce

ſ quia ſ In primo pſalmo. Beatus vir qui caput pſalterij dicitur

venio. In capite libri ſcriptum eſt

ſ vt quod lex non potuit per me compleatur.

de me: vt facerem voluntatem tuã

ſ In pleriſqꝫ additur meus ſ ſcõm qꝫ homo

† ſ Quid ſentiat ex ſcriptura illa aperit.

deus. † Superius dicẽs quia ho

ſtias et oblatõnes et holocauſtoma

ſ iam etſi prius

ta et pro peccato noluiſti nec placi

ſ tamen ſ ne viderentur diſplicere quia non ſecundum legem.

ta ſunt tibi que ſecundꝫ legem of

feruntur tunc dixi: ecce venio vt

faciam deus voluntatez tuam: au

ſ quod per mopſen datum eſt † ſ euangelium ſ ſ quaſi ſtabile.

fert primum vt † ſequens ſ ſtatuat.

ſ id eſt in ſui oblatione ſecundum voluntatẽ dei † ſ et ideo hoc ſtatuitur primum cadit: quia hoc non potuit

In qua voluntate † ſanctificati ſu

ſ ſcilicet.

mus per oblationem corporis ihe

ſ factam † ſ amplius exponit virtutẽ huius hoſtie

ſu chriſti ſemel. † Et omnis quidez

ſ legis ſ vt ſpontaneus. ſ ſ orationes et munera multa

ſacerdos preſto ẽ quotidie ſ mini

ſ quia non integre mundant ſ de a

ſtrans et eaſdem ſepe offerens ho

numalibus ſ in illo tempore quantumcũqꝫ fiant. ſ a conſcientia

ſtias que nunqꝫ poſſunt auferre

ſ Chriſtus cuius hoſtia ſufficiens eſt

peccata. Dic autem vnam pro pec

ſ omnium † ſ que ſaluare poteſt ſ ſ peracta obedientia in eternum quieſcit. Non enim eget iteruꝫ offerre.

catis offerens † hoſtiã ſ in ſempiter

num ſedet in dextera dei: de cetero

ſ non vt aliquid pro ſua vel ſuorum imperfectõne patiatur. ſed donec † ſ id eſt plene ſubijciantur et appareant ſubiecti ſ hoc et modo poteſt ſed patitur vſqꝫ ad commune iudicium.

expectans † donec ponantur inimi

ci eius ſcabellum pedum eius:

rum purgatione reconciliati deo.

Et omnis quidem ſacerdos. Ne videretur ſanguis per pontifices ſemel in anno oblatus minus profuiſſe et ſacrificia quotidie per ſacerdotes facta perfectos facere. hoc addit. Quaſi pontifex per ſingulos annos offerens non peruenit ad conſummationem ſic etiam omnis ſacerdos ſemper offert et tamen ea nunqꝫ conſummatur.

Miniſtrans. Ambroſius. Miniſtrare eſt famulorum ſedere dominorum. Ideo illos famulos oſtendit apoſtolus. Chriſtum vero apoſtolum.

Sedet in dextera dei. Bene poteſt conſummare: qui ſic meruit ex altari.

De cetero. Id eſt de eo quod reſtat ſcilicet gloria bonorum et pena malorum.

Scabellum. Quia etſi modo repugnant ei et nõ videantur ſubijcitũc oibus apparebũt ei ſubditi; cui? imperio ſuberũt pene.

¶ Dostꝫ enim. Quasi qđ modo non valet ad pbatōem nostram: adiecit alia quę corroborant vtrunqꝫ qđ dicim⁹ s. dando l. m. qđ pertinet ad ꝑsūmatōez ꝛ peccatoꝝ ꝛ īiquitatū .e. iā nō re. a. qđ pertinet ad sanctificationem.

¶ Superscribā. Non dicit scribam sꝫ superscribam qꝛ leges illę sup vires hominū sūt. in quaꝝ ꝑpletōne null⁹ sufficiet. nisi ope gratię. ī his verbis ỏz qđ cōsummat virtuti b⁹. Et peccatoꝝ. b ỏz quod sāctificat.

¶ Et peccatorū. ꝛc. Sub intulit. ꝛ peccatoꝝ ꝛc. ꝛ nō iam non necessaria ē hostia. qđ apit. vbi aūt. b. r.

¶ Ubi aūt horum. Non solum ex hac auctoritate videri ꝑt qđ ihesus sanctificat ꝛ cōsūmat. sed qđ oblatio iam post temp⁹ gr̄ę nō est facienda. ꝑ peccatis qñ facta ē remissio.

¶ Habētes itaqꝫ. Finito grādi sermone de pōtifice magno ei⁹ qꝫ noua lege ꝛ sacrificio q̄ veteriby ꝓtulit sb̄ ducit' moral' instructionis q̄ eos hortat' ad mlta. ꝫ maxime ad fidem pacīaꝫ pacē mūdiciaꝫ ꝛ fraternitatē charitatis. Et infert ex omiby superioribus. q. qꝛ vna hostia ꝑsūmat. ꝛ qꝛ sacerdos ꝫm ordinē melchisedech. ꝛ qꝛ oīa tā ta distantia. qꝫ illa minora. ꝫ maiora. igitur habentes.

¶ Per velamen. Quia fides nō habet meritum. cui humana ratio ꝓbet experimentū

¶ Per velamē. Per hoc manet via illa peccatis. qꝛ sumunt fideles vt viaticū carnē christi velatā oī sensui. Videt' enī panis. ꝛ tn̄ vere est caro christi. ꝛ per hoc qꝫ ille sacerdos sp interpellat pro nobis.

¶ In plenitudine fidei. Quia nihil horum iam est visibile: nec sacerdos nec hostia.

¶ Aspersi. Per hoc ostendit' qꝫ non fides sola. sed vita cum virtute ḡ̄ritur. Abluti aqua. id est. baptismo.

¶ Fidelis enim est. Sicut deus fidelis ī promissis. ita nos sibi fideles vult esse in promissis nostris.

¶ Fidem ꝛ confessionem habeam⁹ q̄tum ad nos. ꝛ consideremus. ꝑfectus alios hortando. minor perfectum imitando.

¶ Unde hortatur ad ea quę conueniunt fidei

¶ Sicut consuetudinis est. Culpat scindētes vnitatem charitatis q̄ inter alios non possent habitare causa sanctitatis suę. qui potius suo exemplo debuerunt consolari eos.

¶ Sed consolantes. Consolatur laborantem. qui pariter in labore perstitit. qꝛ sublenatio laboris est visio collaborantis. vt ī utinere fit.

¶ Voluntarie enim peccantibus. Id est. nobis in volūtate peccādi manentibus: non ꝑdest xp̄us q̄ est hostia ꝓ peccatis. iam in hoc p̄senti. ꝓ quod constat qđ nec ī futuro. post acceptam noticiam veritatis. i. quāquā venissem⁹ ad fidem. pro qua quidā securi sunt quasi nūq̄ perituri. Nō ait volē tib⁹. ꝫ voluntarie: qa volūtari⁹ ē qui in aliq̄ assiduus est. volens q̄ ad tempus. vel etiam si voluntate nedum actu peccemus.

¶ Jam non relinquitur. Sicut in veteri lege datum est sępius offerri hostias ꝓ peccato. Non enim christus iterum immolādus est pro peccatis quod semel factum est ꝛ secundo non ē opus Sed magis opus manere in fide ꝛ veritate. Quod si non: iudiciū te expectat. nisi per pēnitentiam renouetis. Ideo subdit. Terribilis autez. In hoc non pēnitentiam excludit. sed secundum baptismum. Non dicit. non est vltra pēnitentia vt remissio. Sed hostia. id est. crux secunda. quia vna sufficit. volens ne vltra hoc expectemus. sed pēnitea-mus.

¶ Duobus vel tribus testibus. Connictus. Quid ergo illi contra quos perhibent testimoniuꝫ angeli. ꝛ sancti. ꝛ ꝓpria conscientia.

¶ Conculcauerit. Conculcat christum qui libere peccat absqꝫ timore ꝛ pēnitentia. ꝛ qui eo indigne participat. sanguinem pollutuꝫ ducit. si ab eo mundatus ad vomitum redit. ꝛ pēnitere negligit. Spūi iniuri⁹ est qui eius beneficium grate non suscipit

¶ Pollutū du. Qui per carnales observantias credit peccata dimitti. a quibus retrahit nos sanguis christi. ꝛ ita pollutus est. ꝛ nos polluit. si ab eo vnde remissio nos retrahit

¶ Spiritui gratię contumeliam fecerit. Id est. spiritui sancto gratis dato. vel qui dat gratiam: contumeliam facit. qui remissionem quaꝫ ipse spiritus facit: ascribit carnalibus observantijs. vel qui cum male viuēdo a se abiicit.

¶ Ideo vna tantum obtulit ꝫ ꝛ ā peccato sanctificauit. ꝛ sanctos in omnibus consummauit.

Una enim oblatione cōsummauit ꝫ q̄diu durabit hoc seculum. ꝫ Non solum ego hoc affirmo. sed ꝛ spiritussanctus nostra verba cōfirmat de sanctificatione ꝛ consūmatione.

in ęternum sanctificatos. Cōtestatur autem nos ꝛ spiritussanctus. ꝫ spiritussanctus in hieremia. ꝫ vere testamentum. vera enim sunt que promittit. ꝛ nō nisi iusta precipit. id est nouum.

Postꝫ enim dixit. hoc testimonium quod testabor ad illos post dies illos dicit dominus. dabo non sicut patribus dedi in tabulis lapideis sꝫ. in intellectibus

leges meas in cordibus eorum: et in mente eorum superscribam eas ꝫ in se ꝫ contra proximum.

ꝛ peccatorum ꝛ iniquitatum eorum ꝫ id est. post tempus gratie. ꝫ ad eternam penam. ꝫ nec hic. nec in futuro ꝫ ecce hic

iam nō recordabor amplius. vbi dicitur remissio peccatorum facta. vbi autem hoc est. cessat oblatio legis.

autem horum remissio: iam nō oblatio pro peccato. Habentes itaqꝫ ꝫ o ꝫ certi q̄ introibimus in. sanctasancto rum celestia per sanguinem christi.

fratres fiduciam in introitum sanctorum ī sanguine christi. quā minus christus: qui primus ascendit. ꝛ per hoc certi sumus. ꝫ quia nullus ante eum intrauit. ꝫ ꝫ manentem. quia postea nulli fidelium clausa est.

ꝫ quam viam nobis factam. i. quem introitum.

ciauit nobis viam nouam ꝛ viuē tem per velamen. id est. carnez sue ꝫ caro velabat deitatem. ꝫ vel quia sub velamine fides sumitur a fidelibus.

ꝫ per se. ꝫ christus ꝫ qui semper viuit ad interpellandum pro nobis. ꝫ ꝫ pro omnibus.

am. ꝛ ꝫ sacerdotem magnum su ꝫ populum dei. ꝫ ad introitum sanctorum ꝫ nō simulato.

per domum dei. accedamus vero ꝫ intellectu ꝫ ꝫ si hoc non potest esse. saltem plena fide. ꝫ ꝫ quod debem⁹. quia. ꝛ corda spirituali aspersione haberemus mundata.

corde ī plenitudine fidei. asperси ꝫ a conscientia prauitatis. ꝫ id est. peccatuꝫ corporale originale scilicet abluitur aqua baptismi ꝫ illi corpora.

corda a cōscientia mala. ꝛ abluti ꝫ ꝛ q̄q̄d occurrerit

corpus aqua munda: teneamus ꝫ que de eternis ꝫ que est causa eius ꝫ vt non ad terrena declinemus

spei nostrę confessionem indeclinabilem. Fidelis enim est qui repromisit. ꝫ spes non est vacua. non confundit

ꝫ que speramus ꝫ ꝫ alter alterum non vt inuidet ꝛ insidietur. sed vt alter alterius exemplo prouocetur ad dilectionem ꝛ bene operandum.

misit. Et consideremus ꝫ inuicem ī ꝫ que in animo

prouocatione charitatis ꝛ bonorum operum. non ꝫ deserentes collectos in fide nobiscum ꝫ. ꝫ Sunt enim qui vel timore persecutionis ꝫ tempore persecutionis. ꝫ cedunt. vel propria presumptione a peccatoribus vel imperfectis vt iusti videantur recedunt.

lectionem nostraꝫ: ꝫ sicut consuetudinis ꝫ vestrum. est quibusdam: sed consolantes ꝛ ꝫ tantomagis ꝫ quanto videritis approp̄inquantem diem. ꝫ eos ꝫ consolemur. ꝫ ꝫ id est. quantomagis instat passio. ne quis culpa vestra desit ꝫ id est. quo propiores estis fini ꝛ premio ꝫ retributōis. ꝫ charitas tenenda est. ꝛ a malis cessandum. volūtarie ei nō relinquitur alia hostia. quod quidā forsitan presumerent credere.

Voluntarie enim peccantibus nobis post acceptam noticiam veritatis iam non relinquitur pro peccatis hostia. ꝫ Quasi non relinquitur hostia pro peccatis. sꝫ relinquitur quedam expectatio ꝛc. ꝫ amplius christus:

Terribilis autem quedā expectatio iudicij. et ignis emulatio ꝫ hec pena interim est. ꝫ infesta ꝫ christi

quę consumptura est aduersarios. Irritam quis faciens legem moysi sine vlla miseratione: duob⁹ vel tribus testibus moritur: quanto magis putatis deteriora mereri supplicia. qui filium dei conculcauerit. ꝛ sanguinem testamenti polluerit. ꝛ ꝫ conuictus ꝫ morte quā lex p̄cipit ꝫ ergo. ꝫ peccata purgare non valentem. ꝫ ꝫ remissionem accepit. ꝛ ita contra eum grauius peccat.

lutum duxerit in quo sanctificatus est: ꝛ spiritui gratię contumeliam fecerit: Scimus enim qui dixit: ꝫ talis punietur ꝫ q̄ verus q̄ potēs. ꝫ vilipendit. vt non credat sufficere ad salutem ꝫ confirmatoꝝ nouī. ꝫ iniuriarum vestrarum ꝫ seruate. ꝫ ꝫ si alienas vindicat iniurias. etiam suas.

Mihi vindictam ꝛ ego retribuaꝫ ꝫ ꝫ separando bonos a malis ꝫ purgabit.

Et iterum: Quia iudicabit dominus populum suum. Horrenduꝫ ꝫ quantomagis inimicos puniet deus ꝛ non leuiter.

Rememoramini. Inuitat eos p ante facta.
Crisos. Rememoramini ⁊c. Sicut optimi medicorum cum alios secue
rint ⁊ per incisionem doloris augmtū fecerint solaciū minoris medicamen
ti ⁊ remediū afferunt il
li loco vbi dolor inest
⁊ pturbatam refouent
animā. Sic apostol⁹
facit. Postq̄ concus-
sit a mal'eorū ⁊ fruit-
refouet eos p laudem
pox ſ. remēorādo po-
ra eox bona vt facili⁹
excitet ad cetera .q. vt
añt non incidatis ī ma
nus dei. Rememo. ⁊c.
Pristinos di
es ⁊c. Si rudes susti
nuerunt. turpe ē si mo
do deficiunt.
Magnum cer-
tamen ⁊c. Passiões
erant eis tum ex pro-
prijs doloribus tum
ex doloribus aliorum
quibus compatiebant.
Et in altero qui
dem ⁊c. Quasi certa
men passionis sustine-
tis ⁊ ī pprijs passiōib⁹
⁊ in ppassiōib⁹ alioꝝ ⁊
hę sūt duę ptes certan
tiū ptra nos passio tm̄
Spectaculum
Graue est opprobrium
grauius cum spectacu
lum hominibus fit. nō
secreto exprobrat.
Adhuc enī mo-
Tenenda est patientia
nam nec longa nec ve-
hemens.
Viuit. Eterna vi
ta quam meretur fide.
Quasi non solum qui
patitur: sed ⁊ qui sola3
fidem habet. si non im
minuet passio saluabit.
Ecce quātum valet fi-
des quę sola saluat. et
quod ex fide viuat: p-
bat per contrariū. Cz
si subtrahit se a fide: ñ
viuit. vel interim autē
iustus ex fide vivit. et
ideo hic ne quęrat co-
ronam. Sz ferat labo
rem. Ex fide ē vita. ac-
quisitto animę.
Nos autem ⁊c.
Vel nō sumus filij pa
ganorum. sed propbe
tarum fidelium.

C. XI.

Est autem fi. ⁊c. Commendatio est fidei cuius descriptionem ponit
In qua tria notat sez quid efficiat in nobis ⁊ q̄ fundamentū est omnium
bonorum ⁊ q̄ de non apparentibus est. De qua in epistola ad romanos
plenius dictū ē. Fides est substantia spandarum rerum. i. ē causa quę res
spandas faciet quandoq̄ subsistere in nobis, qđ est. faciet nos cōsequi fu
tura bona. Et proprie dicit fides substantia. quia sperandis substat. ⁊ fa-
cit ea esse in credentibus in alia vita. Et est fundamentum omnium bono
rum qđ nemo mutare potest ⁊ sine quo non est bona ędificatio vel spera-
da iam facit esse in corde credentis. Argumētum. i. certitudo rerū quę nō
apparēt. ⁊ si quis de ea dubitet. pbatio. vbi adhuc probatur futura resur
rectio. quia ita crediderūt patriarchę. apli ⁊ alij sācti. Fides est causa spe-
randorum. quia causa iusticię p quā sunt speranda. Et boc est. In hac ē
testimoniū iusticię q̄ deus testatus ē iustos ego esse. Senes non qđ ętate
senes. sz añcessores bo-
rū. ⁊ sic cōstat fidē non
esse nouā sed tenendā
cū antiqui tenuerunt.
Sperandarū.
Nec thomas qđ vidit
credidit. qz hoīem vi-
dit. deum credidit. Si
añt credi dicūtur q̄ vi-
dent: sicut dicit vnus-
quisq̄ oculis suis cre-
didisse. nō ipa est q̄ in
nobis ędificat fides: sz
ex reb⁹ q̄ vident agitur
in nobis vt ea credant
quę non vident.
Fide enim in-
tel. Exemplis vtit ad
ꝓmendationē fidei. ad
oñendum q̄ non de
apparētibus sit fides.
Secula. Augus.
Inprinci. fe. d. c. ⁊. t. in
formē materiā ⁊ ꝓfusā
(q̄ chaos dicta ē) vnd
oīa facta sunt cęli ⁊ ter
ra (q̄ inde futura erāt)
noīe significat. i. noīb⁹
visibiliū rex ꝓpter ifir
mos q̄ minus idonei
sunt inuisibilia ꝓprehē
dere. Tunc erant tene
brę. i. lucis absentia.
Sicut inanitas dicit
locus vbi nō ē corpus
Eadem materia terra
dicit. qz terra inter oīa
minus ē speciosa. Inui
sibilis: ꝓpter obscuri-
tem. Eadē materia eti
am aq̄ dicit. sup quaz
spūs dñi supferebat. sicut
fabricādis reb⁹ volun-
tas artificis. Jō aqua
qz oīa in terra ab hōre incipiunt formari et
nutriri. Eadē dz abyssus. Res ignota notis
vocabulis. ⁊ non vno
ne hoc esse putaret qđ
ꝓsueuerant boīes in il
lo vocabulo ītelligere.
Aug. Ex inuisibili-
b⁹. Añq̄ formę darent
tur reb⁹: tenebrę erant.
⁊ erāt inuisibilia elemē
ta. sed in eox sepatiōe
nata est lux. Vel inuisibilis mūdus in sapīa dei erat. ad cui⁹ similtudinē fa
ctus est hic visibilis hec vtiq̄ visibilia añq̄ fierēt nō erāt. Quo ergo deo
nota erāt q̄ nō erāt. Et rursus quo ea facez q̄ sibi nota nō erāt. Nō enim
q̄q̄ fecit ignorās. Nota ergo fecit nō facta ꝓgnoscit. proinde añq̄ fierēt ⁊
erāt et ñ erāt. Erāt in dei scīa nō erāt ī sua natura. Ipi añt deo nō audeo
dicere alio mō inotuisse cū ea fecisset q̄ illo quo ea nouerat vt faceret apd
quē nō est trāsmutatio neq̄ vicissitudinis obumbratio.
Fide plurimā. Q̄ pres antiq̄ p fidē sint ꝓsecuti testimoniū iusticię
ostendit. ponens aliud exemplum ad ꝓmendationem iusticię
Defunctus l. Id est materia ē nobis loquēdi. ut de eius fide exēplū

§ per me non per carnales obseruantias § fidei
ex fide viuit. Q̄ si subtraxerit se:
§ voluntati dei. § qui subtra
hit se non vult
non placebit anime mee. † Nos āt
† § Apostasie. quia nondum p̄fus apostataucrāt
sed fide gentil erant ⁊ ideo non debent se subtrahe
re.
non sumus † subtractionis filij in p
§ que valet.
ditionem: sed fidei in acquisitionē
animę.

C. XI.

§ de visis n on est
fides sz agnitō
Est aūt fides
§ fundamentum
sperandarum substantia
§ quasi iam sint in nobis. § premonstratio futu
rarum rerum
rerum † argumentū non apparenti
§ propter hanc § iusticie † § a deo vel
ab hominibus.
um. In hac enim testimoniū † cōse

† § antiqui patres. § q̄ fides est argumentuz nō
apparentum. id est. credere debemus que nondum
apparent. sic etiam fide tantum intelligim⁹ secula
esse aptata verbo. id est precepto dei. cum omnia ī
materia simul fuissent.
cuti sunt † senes. † Fide itelligimus
§ sapienter disposita † § ex informibus elementis
formata. vel ex intellectuali mundo
aptata esse secula verbo dei. vt † ex
† § senes consecuti sunt sicut in abel apparet § . i.
per fidem plurimam
inuisibilibus visibilia fierēt. † Fide
§ acceptabiliorem. i. pluris precij q̄ cayn.

plurimam hostiam abel q̄z cain ob
§ fidem † § vnde ihelus. a sanguīe
abel iusti. † § per fidez est consecutus pluriua q̄
per fidem iustus erat.
tulit deo. p quā † testimonium † cōse
cutus est esse iustus: testimonium
§ quia ea recepit quod apparuit
cum ea celesti igne consumpsit
phibente muneribus eius deo. et
§ fidem † § tanta fuit quod mors eaz non extinxit
p illam † defunctus adhuc loquit.
§ fidei merito § in paradisum vnde adam
ejectus. † § quasi nec de longe in alijs videret mor
tem.
Fide enoch translatus est † ne vide
§ ne putaretur ī alia pte mūdi
esse.
ret mortem. ⁊ nō inueniebatur: qz

222

uenus. Non enī mors extinxit famā fidei. Et fide z patiētia p̄ceden tium consolatur istos. Abel adhuc loquitur qz alios suo exemplo admonet vt iusti sint. Interemit eī quidem mors sed non cū eo in teremit gloriam eius z memoriam.

¶ Quia est. Esse p prie deo p̄uenit quia ī mutabiliter.

¶ Fide noe ⁊c. Aliud exemplū ponit de noe ad p̄mendationē fidei dicens.

¶ Et iusticie. i. fuit iustus ex fide sicut patres sui. Nisi enī iust⁹ esset: hoc ei deus nō p̄cepisset.

¶ Fide qui vocatus. Hic ad p̄es indeorū descendit. ostēdit ī eis z in p̄oribus omnes iusticiam ex fide habuisse originē. Et ponit exemplū de abraam.

¶ Obediuit. deo dicēti sibi. exi ō terra tua z de cognatōne. hoc iā fecerat. Hoc enī dictū est iam egresso de terra chaldeox. z iam cōstituto in mesopotamia. Nō ergo dns corpus sed animus a terra sua auertit. ne velit reuerti Nō ei exierat iñ aīmo si redeundi tenebatur desiderio quod deside riū deo iubēte ac iuuāte z illo obediente fuerat amputandum.

¶ Quoniā si cre. Prius risit. z si ex gaudio. non tñ plena fide. sed post verbis angeli in fide solidata est. Risserat etiā abraaz qñ ei p̄missus est. Sed risus ille admirationis fuit z gaudij nō dubitationis.

¶ Ab vno. Utero vel abraā ex emortuo quātum ad seniorem. Senior enī femina z si adhuc fluant illi solita mulierum: de sene parere non pōt. de iuuene potest. Senior etiā vir gignere pōt: de adolescētula sic abraaz post mortē sare de cetura. que iuuenis erat potuit generare

¶ Tanq̄z sidera celi in multitudine. Hoc dicit q̄tū ad bonos. i. qui luce virtutū z multitudine compantur sideribus.

¶ Et sicut harena. Hoc quantū ad malos. i. qui instabilitate z numero comparātur harene. Mare. gentilitas. orarit⁹ eius. cui propinqui facti sunt aliq̄ ī dei. nō tamen in gētilitate

¶ Et salutantes. Utitur verbo translato a nauigantib⁹ q̄ longe p̄spiciūt delideratas ciuitates q̄s añq̄ ingrediāt salutatōe p̄ueniūt. Ex metapbora ḡ nauigantiū dicit Et salutātes. id ē gaudētes z desiderātes eas vt faciūt naute lōge vīis ciuitatib⁹. Et ideo p̄fitebātur q̄ peregrini. qui. in aliena patria nihil habēt

† ſ qui poterat abscondere eum ‡. ſ per fidē trās lat⁹. quia per fidem iustus. iustus qz placuit deo

translatus illum † deus ‡ Ante transl

‡. ſ id est. multi testabantur eum placuisse deo.

lationem enim eius † testimonium

† ſ per fidem placuit. sed

habuit placuisse deo. † Sine fide

ſ vel enim ſ adeo fides est necessaria.

autem impossibile est deo placere

† ſ sine fide nō potest placere. quia nec accedere

quemquā. † Credere enim oportet

‡. ſ credere. hoc scilicz qz. ſ deus. ſ q̄

accedentem ad deum. ‡ quia est. et

ſ quid ergo eis lex

inquirentibus se remuneratox sit.

ſ quia credidit deo dicēti. finis ē omnis carnis. z si nulla signa videret diuini.

Fide noe respōso accepto de his q̄

† ſ adeo credebat quod nondū videbat q̄ metuens ⁊c.

adhuc non videbantur † metuens

aptauit archam in salutem domus

ſ fidē vel archam. † ſ damnabilē ostendit. ſ quia dum videret eā fabricari non credidit.

suę. Per quaz † damnauit mundū

z iusticie que per fidē est heres ē i

ſ per fidē. ſ cū prius abram

stitutus Fide qui vocatur abrahā

ob ediuit in locuz exire quē accep

turus erat in hereditatē. z exīt nes

ſ adeo credebat deo ſ melioris terre. i. vite eterne ‡. ſ erat vt alienigena. z in casulis. qz vt subdit expectabat fundamēta habentē ciuitatem

ciens quo iret. Fide † demoratus ē

in terra repromissionis tanquā in

ſ quānis sibi p̄missa ‡. ſ. i. sicut ysaac z iacob habitauerūt ibi. nō enī eodem tempore cohabitauerunt

aliena. in casulis habitando † cum

ysaac et iacob coheredibus repro

ſ cur ita

missionis eiusdem. Expectabat eī

ſ quia stabilis ſ celestem

fundamenta habentem ciuitatem

cuius artifex et cōditor deus. Fide

ſ in propria persona. non in vicaria.

ſ fecunditatem

et ipsa sara sterilis virtutem in

† ſ sterilis. etiam in semine.

conceptione seminis accepit. † eti

ſ hac fide

am preter tempus etatis. quoniā

fidelez credidit esse eum qui repro

ſ quia fidelem credidit.

miserat. Propter quod et ab vno

† ſ ab vno tot quod mirabile est.

orti sūt. et hoc emortuo. † tāq̄ si de

ra celi in multitudinē. et sicut hare

na que est ad oram maris innume

ſ. ‡. adherentes fidei. vel mortui sunt nō acceptis ī terra promissionibus. z hec iuxta fidē eoz. sperabāt enī sibi promitti celestia. non terrena.

rabilis. Juxta fidez defuncti sunt

ſ preter enoch translatum.

ſ plenarie.

omnes isti non acceptis repromis

ſ implendas. ſ post mortē suam. in aduentu christi.

sionibus. Sed a longe eas aspici

ſ promissionibus applaudentes. licet essent remote.

entes z salutantes et confitentes.

ſ licet morantes

quia peregrini et hospites sunt su

per terram. Qui enim hec dicunt.

significant se patriā inquirere. Et

si quidem illius meminissent de q̄

† ſ patet quia nolebāt reuerti.

exierunt. habebant vtiq; † tempus

reuertendi. Nunc autem meliorē

† ſ et quia hanc petunt. ſ patriam.

appetunt. id est. celestem. † Ideo

ſ non erubescit. ‡. ſ qui dicitur deus angelorum

non confunditur † deus vocari de

ſ abraam ysaac z iacob. ‡. ſ appetunt celestem vel non erubescit. quia sui ciues.

us eorum. † Parauit enim illis ci

ſ in qua erunt sui cōcives.

ſ non re sed voluntate.

uitatem. Fide obtulit abraā isaac

ſ. i. cum deus ostenderet quis esset. ad exemplum aliorum

cum temptaretur. z vnigenitum of

ſ id est. in quo facte erant.

ferebat ī quo susceperat repromis

ſ has.

siones. Ad quē dictum est. quia in

‡. ſ quomodo ergo deum veracem credebat.

isaac uocabit tibi semen. † arbitrās

ſ sicut de nihilo facere.

quia z a mortuis potens est suscī

ſ quia tantam habuit fidem

tare deus. vnde eum et in para

ſ id est. significationem ſ habita ſ que non videbantur

bolam accepit. Fide et de futuris

hospites. Qui de patria non sūt. z isti cōfitebātur se nō esse de mundo. neq; aliq̄d se habere ī mundo. iō ḃ cōfitebantur. Qui enī hoc dicunt: dāt intelligi q̄ aliā p̄riā ḡrūt q̄ ipi significare volebāt Et ne putarz q̄s q̄ illam de qua exierant q̄rerēt. subdit. Et si quidem.

¶ Deus eorum. In istis honorat sicut per malos blasphematur.

¶ Deus eoz. Aug⁹. super iobānez. Qui ē deus oīs creature. sed non frustra hūc bonorem tribuit eis. sed q̄a in eis nouit sincerā z p̄cipuā charitatem. z q̄ in eis trib⁹ consummauit mirabile sacramentū futuri populi Per liberas enī genuerunt z in libertatē vt abraā per sarā. z ysaac per rebeccā. z iacob p lyā et rachel z in seruitutem sicut ab ysaac p rebeccā genitus esau cui dictum est. Seruus eris frīs tui. per ancillas ñ soluz in seruitute vt abraam. p agar bisma hele. sed etiā in libertatem. vt iacob per balaam dan z neptalim. z p zelpbam gad z aser. Ita p spūales z boni liberi sicut p paulū illi de q̄b ipse dicit. Imitatores mei estote sicut z ego christi. z mali serui. vt per philippuz symon magus. Et p carnales non solum mali ḃ z boni. quib⁹ dicitur Que dicūt facite. que aūt faciunt. n. f. Hoc sacramētū quisquis in populo dei p̄udēter agnoscit: vnitatem spiritus in vinculo pacis vsq; in finē quibusdā coherendo. q̄sdaz tolerando custodit.

¶ Cum temptaretur. Non tēptauit deus abraam. q. qui fidem eius ignorabat: ḃ vt ipse abraā z mūd⁹ fidei ei⁹ vnitatē z firmitatē cognosceret

¶ Arbitrans quia a mor. ⁊c. Nō trepidauit abraā credere. qñ p̄mittebat. Nō trepidauit offerre qñ exigebat. Ei⁹ dextera erigit ad sacrificiū. vt moreret. cui⁹ cor erectū est ad fidē vt nasceret. Nec fuit religio credētis p̄traria deuotōi obtpantis. Promissionē p̄ pi⁹ fidelit tenēs quam p hūc optabat ipleri quē de⁹ iubebat offerri. Non hesitauit q̄ sibi reddi poterat īmolat⁹. q̄ dari poterat nō spatus. Nō sibi fecit q̄stionē q̄ de p̄trarijs z sibi aduersantib⁹ verb dei p̄mittētis filiū nascitur z postea dicētis. Occide mihi filium tuū. Sz erat ī corde ei⁹ fides īcōcussa z nō deficiēs. qua credidit deuz q̄ dedit. vt ille de senib⁹ nasceretur. posse etiā de morte repare.

¶ Et in parabolam. Fide obtulit abraam. non solum in re. ḃ etiam ī significatōe. Intellexit enī christū significari. cuius deitas non moritur. sed

aries hęrens cornibus inter vepres·i·caro laborans inter iudęos in cornibus crucis·potuit deo offerri·spinis indutis ante coronata.

¶ Isaac. Fidem habuit. Non solus q̄ benedictus esset melior. Sed etiam credidit q̄ xp̄ianus populus supplantaret benedictionem iudeis.

¶ Adorauit fastigium virge. Forte tulerat a filio virgam· quando ei idem filius iurabat·z dum eam tenet post verba iurātis mox adorauit deum. Nō enim pudebat cū ferre tantis̄per insigne potestatis filij sui·vbi figura magnę rei futurę p̄signabatur·z regni xp̄i futuri in gētib⁹.

¶ De ossibus suis mandauit. Ad iurās filios israel vt asportarent ea in terra p̄missionis z recōderent ea in sepulcro patrum suoꝝ sc̄z in spelūca duplici in qua sepulti sūt abraaz z isaac z iacob et ceteri patres·vbi et adaz z eua quiescebāt Quod ideo voluerūt q̄ in ea terra p̄uiderūt nasciturū xp̄m: vt cum eo resurgerent.

¶ Edictum regis Quo oēs mascꝰos brꝛeoꝝ necari p̄ceperat.

¶ Improperiū. Dō paterētur pro xp̄o vel significabat improperia christi futura·vl qō moyses sustinuit a fratrib⁹ suis quos liberare volebat sicut xp̄s a suis quos redimere venerat. Illi dixerunt xp̄o. Demoniū habes Et isti moysi. Vis nos interficere sicut interfecisti egiptiū qō tū pati enter sustinuit sicut et christus.

¶ Non veritus ire Criso. Cupus fugerat in terram madian: non fuit metus·sed fides· quod credebat se a deo liberari. Noluit ibi manere·ne esset causa iactantię· si in apertum p̄iculuꝫ se p̄capitaret·z temptaret deū: qō dyabolicū ē. Sancti eī quā d·u. būt q̄d faciāt·nō debēt tēptare deū·vt z dns locū dedit iudęis. Qui z suis p̄cepit. Si vos p̄secuti fuerint in vna ciuitate·f·i·a.

¶ Fide cele· Pascꝫ qz credidit populū saluandū illos sc̄z a pharao ne·nos a dyabolo.

¶ Transierunt mare. ⁊c. Sic etiā p baptismū fideles trā seūt remissis peccatis tanq̄ egiptijs cū dyabolo p̄rīcipe tenebrarum submersis.

¶ Circuitu dierum. Cōpleto a lenitis arcam dei portanti b·et septem tubis clangentibus.

¶ Excipiēs explo. Quasi ita z vos debetis duo testamēta p apl̄os tā q̄ exploratores a xp̄o missos credēdo excipe z ita cū infidelib⁹ nō pibitis.

¶ De gedeon. Qualit accepto signo velleris a dño iuit cōtra madia

benedixit isaac iacob z esau. Fide et
¶ ſ qz singulis cōcellatis manibus benedictionez dedit z dextera supra effraim posita. leua sup manassen minorem maiori p̄posuit. ſ quia cuiq̄ p̄ priam benedictionem dedit ſ effraim z manasse.
iacob moriens ¶ singulos filiorū
ioseph benedixit· et adorauit fa-
ſ christum·per quem in egipto dominum z discipline virgam habuit·vel regnum christi quod tūc illo significabatur futurum in gentib⁹. ſ de futuris habita.
stigium virge eius. Fide ioseph
¶ ſ ab egipto vbi significabatur fidelium redemptio a peccatis.
moriens de ¶ profectione filiorum
† ſ fide future resurrectionis.
israel memoratus est·et ¶ de ossi-
¶ ſ parentum: qui credebant deum facturum aliquid magni per eum·cū esset adeo elegātis formebus suis mādauit. ¶ Fide moyses
natus occultatus est mensibus tri
¶ ſ quia ab ortu fuit infusa illi magna gratia vultatis·non natura·sed dono dei.
bus a parentibus suis·eo ¶ q̄ vidis
ſ pates eius.
sent elegantē infantē·z nō timuerūt
ſ per fidem inuisibiliū.
regis edictum. Fide moyses gran
dis factus negauit se esse filium si-
† ſ maxime fidei est spernere iocunditatem.
lię pharaonis· ¶ magis eligens af-
ſ ·i·transitorij
fligi cum populo dei·q̄ tempalis
ſ peccatum putauit se letari in aula·dum fratres sui affligerentur.
peccati habere iocūditatem. Ma-
iores estimans diuitias thesauro
¶ ſ qō sustinuit a suis·vt christus a suis
egyptiorum ¶ improperiuꝫ christi.
¶ ſ eternam ad quam ibat ſ patienter sustinenti tum.
Aspiciebat enim in ¶ remuneratio-
ſ educens filios israel.
nem. Fide reliquit egyptuꝫ·nō ve
† ſ deum quem non videbat: acsi videret sustinuit z in eo confidit expectans quod promiserat· z nō timuit.
ritus animositatem regis. ¶ Inuisi
† ſ id est· expectauit· z in eo confidit.
bilem enī tanq̄ videns ¶ sustinuit.

ſ quia sic credidit populum saluandum. ¶ ſ moyses. ¶ ſ quod causa transitus fuit. † ſ quo linite sunt postes z superliminaria domus.

Fide ¶ celebrauit ¶ pascha et ¶ sang-
nitas cū trecētis viris eosq̄ noctu expugnauit.

¶ De barach. Deq̄ in libro iudicum legitur q̄ ſ Jabin rege chanaan filios israel affligēte decē annis p̄phetissa q̄ illo tp̄e isral iudicabat p̄cepit barach filio abinoem vt assumeret decē milia pugnatorū secū z iret cōtra sysarā p̄cipuū exercitꝰ iabyn Qui dixit se iturū si ipsa cum eo iret. Itaq̄ z ipa cū eo iuit. Dns ātem exterruit exercitū iabī quē congreganerat sysara ad torrentem cyson Fugitq̄ sysara ad tentoria iabel vxoris abercynei. Vbi cū abscōditus dormisset iabel clauum tabernaculi cum malleo penssuꝫ de fixit in cerebrū eius, vsq̄ ad terraꝫ z mortuus ē. Et ecce barach sequēs sysaram veiebat. Egressaq̄ iabel in occursum eius dixit ei. Veni et ondam tibi virū quez q̄ris. Qui cuꝫ intrassꝫ vidit sysaraꝫ iacentem mortuū. Humiliauit ergo deꝰ die illo Jabyn regē chanaan coram filijs israel.

¶ De sanson. Qui vt legit in libro iudicū affixit vehemēter philisteos.

¶ De iepte. Qui cū iret ad pugnā p̄ra hostes vouit dño q̄ si triumphū de hostib⁹ asseqret redies qō p̄mo occurreret offeret deo occurritq̄ ei filia quaꝫ īmolauit.

¶ Non laudat iepte q̄ filiā occidit·sed q̄ p fidē deo inimīte hostes superauit.

¶ Aug. In·i·d ciui· dei. Quare nō culpat abraam·sed laudat q̄ filiuꝫ occidere voluit· z merito quērit· vtrū p̄ iussu dei sit habēdū qō iepte filiā sicut voluerat occidit·nec samson aliter excusat q̄ se cū hostib⁹ oppressit·nisi q̄ spūs latenter hoc iusserat· qui p illū miracula faciebat.

¶ Qui per. f. Et si excusat dicere q̄ singli·dictū q̄ quidā opati sunt fide

¶ Repromissiones. Promissiones multę sūt factę dō·vt abrahę.

¶ Sapiēter hystoriaꝝ p̄memoratōem vitat ne sermonē suū p̄telet brevit' quędā tangēs. Nec eī oīno tacuit: nec dicēs molest⁹ effect⁹ est. fugit tedi tatem z longitudinem ne fatiget auditorem.

¶ Obturauerunt. Aug. Plurale·p singlari· sol⁹ daniel significat ora leonū clausisse·solus ysaias lect⁹·vt in psal· Astiterūt reges·p herode z principes p pilato. Attēdendū q̄ in veteri testamēto sepe p̄nb⁹ i his q̄ dicta sūt z alijs hmōi tpalis felicitas mōstrat exhibita. Tēpus aūt tali nō est i nouo testamēto. Nā dedit talia vt p̄ter eū nō intelligatur alꝰ largitor etiā terrene felicitatis q̄ ad veterē boīem p̄tinet. In xp̄o nouo boīe nonis

nona promittit.i. eterna. Vñ z ipe irrisus ī cōspectu inimicoz mo ritur. Sed resurrectionem suā non alijs sed suis oñdit. vt ibi discerēt q̄d sibi sperarent. vñ z iacoby. sustinenti am iob audistis. z finē xpi vidistis. quasi. patimini vt iob. sed non spetis finem eius.i. tēpalia. quę ei aucta redierūt. Oz eterna quę in xpo p̄cesserunt.

¶ Alii distenti ⁊c. Augus. Et ī illis p ñby vetes. q̄uis r ara fuerunt tñ exempla patiē tię. a sanguine abel vsq̄ ad. s. zacharie quorū sanguinē dicit dñs ab eis exigendū qui in patrū suoz a quib illi occisi sunt iniquitate p sisterent Et ī nouo tes. nō defuerūt tpali felicitate pollētes in eo misericordiā dei expiam.

¶ In melotis ⁊c. Melota vestis de pilis camelorū. vel meli? est aīal quod z taxus. e? pellis melota dicit.

¶ Quibus. i. quoz conuersatione nō erat mūdus dignus. z ideo ne viles habeā tur pro tribulatōnibus. vel a deo viles erāt hoībus q̄ non essent digni stare vel habitare int eos

¶ Vel illi priores nō acceperunt statim promissam vitam vsq̄ ad xp̄m. Cur nō? Deo p nobis melius. p. vt naturā nostrā assumeret z glorioſius nobiscum exultaz. Et si illi tenuerunt fidem qui tādiu expectauerūt requiem multomagis nos tenemus q̄ statī accipim?

¶ Cōsummaretur .i. requie z visione dei fruerētur.

¶ Ideoq̄ z nos Post fidei p̄mendati onē ad illud quod incepat redit. exhortās eos ad pacia plurib modis et p̄cipue ipi? xp̄i exēplo.

¶ Nubem t. i. multitudinē sanctoz qui testes sunt fidei. q̄ vt nubes exemplo sui ī estu tribulationū. nos refrigerāt. z doctrinis compluunt.

¶ Quippo. si. g. Sic nos p̄posito nobis gterno gaudio. posthabita cōfusione debemus curzere. vel p̄posito sibi gaudio tpalis regni qz voluerūt eū turbę rape vt facerēt regē. qđ nolui. qz erat via humilitatis.

¶ Q̄ ihesus sustinuit crucē. debet vos animare. qz etiā hoc minus qđ cōtradictionem. Quasi. Aspicite ihesū qui sustinuit crucē. Recogitate enim vt seq̄mini.

¶ Aug. Dia terrena bona p̄tēpsit xp̄s. vt ī illis nō gr̄eret felicitas. Dia terrena mala sustinuit. vt in his nō timeret infelicitas. Natus enī de mre q̄ q̄ uis a viro intacta cōcepit sp q̄ intacta pmāserit fabro tñ despōsata fuit in q̄ et omis carnalis nobilitatis tūorē extinxit. Nat? ē etiā in ciuitate bethleē

§ illa redemptione § vt

vt meliorem inuenirent resurre

tam eternam.

ctionem. Alij vero ludibria z ver

† § per hoc notat hec in eisdem personis fuisse

bera expti. † insup z vincula et car

† § vt hieremias in egipto. ezechiel in babilonia † § vt ysaias z

ceres. † Lapidati sunt. † secti sunt.

§ promissionibus † § gladio facta

temptati sunt. in occisione † gladij

§ vt duas iosias. § multa loca mūdi † § vt helias z alij

mortui sunt. Circūierunt in † melo

§ necessarijs

tis. in pellibus caprinis. Egentes

§ cura animi § laboribus.

angustiati. afflicti. quibus dignus

§ amatores mundi. † § vt mathathias z sequaces eius. z ante helias z filij prophetarum sub iezabel

non erat mundus. † In solitudini

§ que natura

bus errantes in montibus z i spe

les sunt .que aliquo casu fuit † § tanta per fidem antiqui fideles operati sunt vel passi p fide

lūcis et ī cauernis terre. Et † hi om

§ quod fides de eis perhibuit § adhuc

nes testimonio fidei probati. nūc

† § duas stolas. z si singulas § plenā corporis et anime beatitudinem.

non acceperunt † repromissionem.

Deo pro nobis melius aliquid p

† § vt in communi gaudio omnium maius fiat singulorum § perfice

uidente. vt † non sine nobis ꝑsum

rentur.

marentur.

C. XII.

§ Quia isti sustinuerūt § etiā

† Deoq̄z et nos

tantam habentes imposi

† § in exemplum fidei z operum. § post: § vel renunciantes peccatis que vndiq̄ circumueniunt.

tam nobis † nubem testiū: deponē

† § peccatorum quod iam est. vel tediuz quod fit per tribulationem § quod circumstat z imminet. etiam si nondum insit.

tes omne † pondus z circumstans

† § succincti et expediti † § sine dubitatione

nos peccatū. p † pacientiaz † curza

§ quod est propositum nobis § martirij.

mus ad propositū nobis certamē

§ quia tantus est dator fidei: currere debemus. et quia idem consummat plena beatitudine. et quia ipse idem passus est.

aspicientes in auctorem fidei et cō

summatorem ihesum. qui proposi

§ eterno. ad quod per passionem itur.

to sibi gaudio sustinuit crucem cō

§ neglecta verecundia hūana § ideo.

fusione cōtempta. atq̄ in dextera

sedis dei sedet. Recogitate enī enz

§ tam vehementem § quod indignū

qui talem sustinuit a peccatoribus

§ non in mēbris tīs § in oib?

aduersus semetipsum contradicti

aduersis. † § si corpus deficit. animus stet

onem. vt nō fatigemini † animis ve

§ non debetis deficere.

stris deficientes. Nondum enī vs

§ Etsi vestra amisistis.

q̄ ad sanguinem restitistis aduer

§ infidelitatem de alia † § quod bonum est. z ideo adhuc idem debetis facere. z non deficere.

sus peccatum † repugnantes. z ob

† § christi. in scriptura consolantis.

liti estis † cōsolationis que vobis

§ eius. id est. christi. s quo fit consolatio

† § verba christi. in prouerbijs salomonis § ita

tanq̄ filijs loqtur dicēs. † Fili mi

† § tribulationes quibus erudiris. § vsq̄

noli negligere † disciplinaz dei. Ne

ad defectum § q̄ ꝑterita purgat.

q̄ fatigeris dum ab eo argueris.

§ vt coronet † § hic castum facit corripiendo.

Quez enim diligit deus † castigat.

§ iusticia § quolibz modo § aliter nullū recipit

flagellat autem omnem filium quē

§ misericordia § in eternam hereditatem

§ Et ideo. † § pacienter ferendo.

recipit. In disciplina † pseuerate.

§ quia § in hoc q̄ disciplinam dat: se ostendit patrem. quod per simile. Quis enim filius.

tanq̄z filijs offert vobis se deus.

§ Id est. cui non det disciplinam pater eius

Quis enim filius quē non corripi

§ filii in disciplina state § q̄s non debetis.

at pater? Q̄ si extra disciplinam

§ discipline § filii

estis. cuius pticipes facti sunt om

† § id est. aduterini. vel dyaboli possessio estis. § dei

nes. ergo † adulteri z non filij estis

§ Item ratio quare debent esse in disciplina § ad vltimum. § nō anime.

Deinde patres quidem carnis no

§ nonne ergo

stre hūimus eruditores et reuere

bamur eos. nū multomagis obtē

† § animarum que nō de materia. vt corpora ex patribus. † § item ideo. quia per eum viuemus ī eternum.

perabim? patri † spūum z † viuem?

Et illi quidez in tempore paucoz

ñ ink oēs iudee ciuitates erat exigua noluit igit quēq̄ de trene ciuitatis sublimitate gl'ari. pauꝑ etiā fact? ē cui? sunt oīa ne de terrenis dignitat̄s q̄sq̄ extolleretur Noluit rex ab hoībus fieri q̄ humilitatis viaz ostēderat miseris. Esurijt q̄ oēs pascit. Sitijt q̄ ē fons sitientium Fatigat? ē ex itinere q̄ viā fecit nobis ī celum Obmutuit z obsurdu it p quē mut? locut? ē z surdus audiuit. Vinct? ē q̄ infirmitatū vincla soluit. Mortu? est qui mortuū suscitauit Amore itaq̄ ei? similia patiamur. Tūc enim lex implebit dū nō cupiditate rerū tpaliuz ꝑ charitate illi? q̄ ꝑcepit fiūt quecūq̄ p̄cepit.

¶ Deficientes ⁊c Deficere est timore tribulatōis fidez negare.

¶ Itē nō debetis defi cere. qz estis obliti vos ꝑsolatōnis. quasi. Nō debetis obmutiscere.

¶ Omnem filiū. Aug. eē unicū sine peccato. Si ergo exceptus es a passione flagello? excepti? es a nūero filioruz. Unic? ille de p̄ris substātia nat? equalis p̄ri in forma dei verbū quo facta sūt oīa non debat vbi flagellaret. Ad hoc ām carne indut? ē vt sine flagello nō essz. Qui flagellat unicū sin̄ pcto relīq̄t adoptatū q̄ ē cū pcto. Unicus sin̄ pcto nō tñ sine flagello exēplū nobis proposuit in passionibus suis. Nō ergo turbari dēm? cū aliq̄s sāct? grauia z idigna petit si obliti nō sum? q̄ ptulerit iust? iustoz sāctusq̄ sāctoz. Et at tēde h iusticiā z miaz dei. Iusticia est ī eo q̄ flagellat. Mia vero ī eo q̄ recipit.

¶ Quis est filius ⁊c. Aug?. Dat disciplinā vt nō auferat miam. Accedit ꝑtumacē vt reddat hereditatē. Si ꝑmissa p̄is bñ agnouisti. Nō timeas flagellari ꝑ exhereditari. Cure sub mān p̄is flagellātis q̄z dñ flagellat erudit ad hereditatē. Noli eē iniq̄ sensu z puerili vt dicas: plus amat p̄i me? fratrē meū cui ꝑmittit facere q̄dq̄d vult q̄ me q̄z si me monero cōtra iussione ei? flagella ī uenio. Poti? gaude sub flagellis q̄z tibi seruat hereditas.

¶ Irriso. Attēde q̄ nō ait. Oīnis qui flagellat filius ē. Sed omnis filius flagellatur. aliter enim nullus recipitur.

¶ Ergo adulteri. Nota nō iure vocari p̄iem. q̄ ex adulterio genuerit q̄z ab eo geniti nō dicuntur filij legitimi.

¶ Reuerebamur. Reuereri ē cū timore bonore impendere.

¶ Et illi quidem. Item alia ratio quare obtemperandū deo est

vel. Ad utile scilicet in recipiēdo sanctificationem.
Disciplina. que grece pbedia: est eruditio p molestias quādo p pec
catis suis mala quis patitur vt corrigat' que hic intelligitur. Est 7 discipli
na q̄ sciētia dicit' 7 a discēdo nomen accepit 7 grece epystemon dicitur.
Manus. i. affectū charitatis. quo deū ꝯplectebamini olim. iterū eri
gite sursum ad deū. 7 Genua. i. fortitudinē. q̄ soluta est refrigerata cha
ritate.

Gressus. r. i. vt ve
stra fides recte incedat
confitendo quod cre
dit. 7 si opus est patien
do. fides que recte dici
tur pes quia totū por
tat. Ita rectos. vt non
aliquis deuiet a vera
uia fidei. sicut ille q̄ car
nales obseruantias re
cipit. quod ē errare. Et
non claudicz. vt qui ti
more passionis titubat
sed sanet' si errauit. vel
timuit. Vel recti gres
sus sunt recta intentio
in operibus.
Sanctimoniam
. i. castitatem mentis et
corporis. vnde. Beati
mundo corde. q. i. deū
vi.
Sine qua ne
mo videbit deum
Ecce quomō exterruit
amatorez boni. i. visio
nis dei. Non dixit in
ignem mittetur vel īfa
tigabilibus tortoribus
dabitur que tamē uera
sūt. Sz volēs te ama
torem boni esse. i. visio
nis dei nō formidato
rem mali ait. Sinē qua
ne. vi. de. 7c. Ex eo ipō
quod desideras te ter
ret. Aliud est timere pe
nam aliud amare iusti
ciaz. Si timore geben
ne non facis malum.
est quidem in te fides
quia credis futuruz iu
dicium dei. Gaudeo si

ſ in his que volebant. s. in vanis
dierum scdm voluntatem suā eru
† ſ pater spirituum ⁝ ſ ad fidem 7 bonam vitam.
diebant nos. † hic autem ⁝ ad id qđ
† ſ si recipimus disciplinam que nos sanctificat.
vtile est † in recipiendo sanctificati
⁝ ſ state in disciplina. sed verum est q̄ est grauis.
quod poterant obijcere ideo hoc dicit vt soluat
onem eius. ⁝ Omnis autem disci
† ſ sed non ita est. si quis modo cogitat futura
plina in p̄senti quidez † videtur nō
ſ ī alia vita
esse gaudij. sz merotis. Postea āt
ſ in omni quiete possidenduz ſ id est. pa
cē qua maior non est.
fructū pacatissimum exercitatis p
ſ disciplinam ſ quem iusticia meretur
† ſ vt habeatis talem fructum.
eā reddet iusticie. † Propter qđ re
ſ pigras in elemosinis ſ fortitudine qua firmi
ter vt genibus statur. ⁝ ſ sursum ad deum vt nec
ocio torpeatis nec debilitate hesitetis
missas manus 7 soluta genua † eri
gite. 7 gressus rectos facite pedib9
† ſ a via rectitudinis
vestris vt nō claudicans q̄s † erret
⁝ ſ a peccatis recta intentōe opando bona ⁝ ſ vſ
q3 adeo patiamini. vt pacem etiam cum tribulati
onibus habeatis. ſ que est dilectio et concordia.
magis autem ⁝ sanetur. † Pacez se
⁝ ſ. perfectionez in operibus. quia sola fides nō
sufficit.
quimini cū oībus. 7 ⁝ sanctimoniā
ſ pace et sanctimonia adeo necessaria ē. Contēdē
do enim cum alijs. oculum mentis extinguimus.
ſ ex eo qđ desideras te terret. ſ Sē
sine qua nemo videbit deum. Con
quimini pacem ſ attentione multa † ſ non solum
vos. Quasi. de alijs etiam sit cura vobis ⁝ ſ quā
humane prauitatis meritum sepe repellit
templantes † ne quis desit ⁝ gratie

dei tue. Sed adhuc timeo malicie tue. Sit ergo inte pax et sanctimonia
sine qua nō videbitur deus. Nam vnde deū videamus nō hēbimus. si cō
tendendo in nobis oculū extinxerimus. Simus pacifici vt agnoscamur fi
lij. simus mundi corde vt videamus deū. Beati enim pacifici. quia filij dei
voca. Beati mūdo cor. qm̄ ipsi de vi.
Contemplantes. Ne dubitetis posse esse tam pacientes. q2 gratia
dei presto est. sed ne desitis ei. hoc modo potestis retinere gratiā. neq̄. ra. a
delectatio peccati verius dicitur amaritudo. 7 ideo vitanda.
Radix amaritudinis. mala cogitatio. que non dulces fructus. i.
opa. Sed amaros generat. quibus impeditur iter ad celum.
Ne quis fornicator 7c. Hic quomō ꝯtemplari debeāt nequa ra
dix amaritudīs germinet ostēdit p partes in quib9 aliquos de illis notat.
Prophanus. Quasi porro. i. longe a phano. i. templo dei. i. peni
tus irreligiosus.
Vel Ne quis fornicator vt cū fide teneat carnales obseruantias
vt cōcubinā que est spiritualis fornicatio. Vel Prophanus. prorsus
fidem negligens. Vel erant aliqui inter iudeos sectatores esau in fornica
tione et castrimargia.
Vt esau. Qui dicitur fornicator quia contra voluntatē patris 7 ma
tris vxores alienigenas duxit. Prophanus dicitur quia castrimargus. i.
seruus ventris extitit 7 gulosus vendens primogenita sua p lēticula rufā.
Primitiua. Vel p̄mogenita sua p̄mitiā hic appellat honorē et dig
nitatem sacerdotij. Q2 ante sacerdotiū aaron oēs primogeniti erāt sacer

dotes sicut fuit sem. Et hec erat magna dignitas quia 7 de substātia 7 he
reditate paterna maiorem portionem sumebat. Vestiūq3 ornatus locu
pletior resplēdebat eiq3 benedictio dabat'. Ecce q3 procul a religione esau
fuit qui pro ventre dedit benedictionem. Cuius factum ideo cōmemorat
vt dehortetur ab illius similitudine.
Non enim accessistis. Dixerat ne quis desit gratie his mōis q̄s
subdidit. parata enim est gratia. Et hoc est. Nō enim ad aspitatem legis

† ſ cogitatio mala ⁝ ſ delectatōis noxie ex qua a
maritudo
dei. Ne qua † radix ⁝ amaritudinis
ſ ad consensum et operatōnem veniens † ſ illam
gratiam
sursuz germinans † impediat. 7 per
ſ amaritudinem † ſ exēplo. et ideo graue est ⁝ ſ p
partes. in quibus aliquos notat
illam † inquinentur multi. ⁝ Ne q̄s
ſ sit ſ alien9 a deo. † ſ ecce q3
procul a religione: qui pro ventre dedit bñdictōez
fornicator aut prophanus ſ † vt esau
qui propter vnam escam vendidit
ſ dignitatem † ſ ne sitis sicut esau. quia reproba
tus est
primitiua sua. † Scitote enim quo
ſ ita cauendum est. ne cum post mortem debent
recipere benedictionem. reprobētur. et penitentia
eis non valeat.
niam 7 postea cupiens hereditare
† ſ a deo ysaac confirmante benedictionē iacob.
benedictionem † reprobatus est.
ſ Caruit benedictōne. non q̄ non peniteret. sed q2
nō penituit vt debuit. dicēs veniat dies luctus pa
tris mei. et occidam iacob fratrem meum † ſ venie
7 locum benedictionis per penitentiam.
Non enim inuenit † penitentie lo
† ſ ex indignatione et dolore amissi honoris con
tra fratrem. non ex vera penitentia
cum. quanq3 cum † lacrimis inqui
sissz eam. Non enim accessistis ad
ſ id est. palpabilem † ſ quo motu corporis accede
retur.
tractabilem 7 † accessibilem ignem.
ſ vel commiātionem ipsius legis. ſ hec in datio
ne legis facta sunt. vt corda iudeorum concuteren
tur. ne auderent legem transgredi. Non hic terror
in euangelio.
7 turbinem. 7 caliginem. 7 procel
lam. 7 tube sonum. 7 vocem verbo

quā describit. vt econ
tra intelligatur suaui
tas gratie. Non ad ig
nem. sed ad spiritū san
ctum qui est ignis ꝯsu
mens peccata. ad quez
non motu corporis sz
spiritu itur. Turbi
nem. Turbo ē uis ue
torum cum grandine 7
pluuia. 7 significat im
petum vitiorz. que p
legem magis domiata
sunt. modo uenitur ad
serenitatem p gratiam
spirit9. Caliginem.
Quia obscura lex. nō
clara ītelligētia. Pro
cellam. que est maior
q3 turbo. i. tempestas.
que quocūq3 impellit.
hec est seruitus peccati
scdm opationem. que
p legem trahebat ho
mines. nō autem est re
quies a vitijs in perfe
ctis. Tube sonum.
que est signum motio
nis ad bellum. i. mot9
delectationis. qui non
p legem. sed p gratiaz
extinguitur. Vocem
verborum. Huius
modi vox est legis pre
ceptio et comminatio
quā populus grauem
putauit 7 intolerabilē
q2 sola preceptio erat
sine gratia adiuuante
Nō enim porta
bant. Quia sine gra
tia insufficientes erant
ad obseruanda precep

ta. Et si bestia tetigerit mon. la. Mōs est diuinitas. Bestia defe
ctus rationis. qđ ē quando verbum blasphemie profertur ī deum. Tan
gere est offendere. Tangit ergo montē bestia. qui offēdit deū blasphemia
quē p̄cipit lex sine mīa lapidari. Sed in ecclesia si vult reuerti misericordi
ter suscipit'. Moyses exterritus ē. q2 tanta erat aspitas vt 7 pfecti terreren
tur. q2 nō erat ibi adiutrix gratia. Nō aūt nec impfectis grauis ē p̄ceptio
cum iugum suaue. 7 onus leue. Nō ad tam aspa. Sz accessistis. ex su
perioribus ista pendēt vbi dicit ad que accesserint post remotionem illorū
7 nō ponit contraria eoꝝ que ex opposito intelligūtur sicut supra assigna
tū est. Sed p̄mum qđ ex eis sequit'. vt p hoc magis suadeat tenendaz esse
gratiam. Ad syon. i. ad eos qui in alto speculātur deuz. qđ speculari est
magnū p̄mium. Et ciuitatem dei. q2 deus in eis habitat. q2 eos iustifi
cat. aliud premium. Ad deum iudicem omnium 7 deum spiri
tuum iustorum 7 perfectorum. i. ad deū qui erit possessio iustorū
cum erit omnia in oībus. Erit 7 alioꝝ. sed magis pfectoꝝ. et p hoc suadet
pfectionem. Vel accessistis ad spūs iustorū. quib9 socij in fide 7 ope. Vel
ad spūm sanctum. qui facit pfectos iustos. Per que aūt hec omnia habe
ant subdit. Testamenti noui mediatorem. id est p ihesum qui de
dit testamentū. 7 p sanguinem xpi. Melius loquentē. q. abel qui p̄
mus iustus fuit quē 7 posuit pro omnibus alijs. quoꝝ sanguis nullam re
missionem facere potuit. tunc multominus sanguis animalium. sed sāguis
christi fecit. Vel melius loquitur. i. loquētes facit. qđ ihesus est filius de
a quo redempti sum9. q3 sanguis abel qui facit nos loqui abel fuisse virū

iustum z in figura christi immolatum.

¶ Caligo obscuritatem legis significat · turbo comminationem. Si quis hoc fecerit · morte moriatur. Procellam ipsam vindictam. Sonus tube · aduentū dei vñ. In tuba dei desce · re · ę · id est in voce angelorum · vox verboꝝ non ipsius dei sed angelorum. Per angelū enī loquebatur moysi

¶ Aug. Vide ergo distantiā Ibi post pascha quod agitur īmolatione celebratuz erat quīquagesimo die descendit deus in syna in igne sed plebem longe stantē terzitans z digito suo scribens in lapide non in corde. hic vero spiritussanctus qui ē digitus dei veit vbi congregati erant fideles in vnum in igneis linguis non de longinquo terzitans immo sedit super singulos eoꝝ de ęlo quidem factus est subito sonus quasi ferretur flatꝰ vehemēs sonuit sed nullus erpauit. Ibi ignis z fumus hic autē ignis ferens.

¶ Qui conscripti. sunt. M. Ne dubitetis ad angelos peruenire · quia vestri antecessores puenerunt · z hoc est · qui conscripti sunt · i · cum eis qui in ęlis sunt scripti sunt · i · ī eorum ordine sunt.

¶ Mediatorem. ie. Quia enim incredibile videbatur qđ promittebat deus scilicet ex hac mortalitate corruptōne abiectione in formi puluere futuros homīes equales angelis dei. Non solū scriptura hominibus fecit vt crederent: sed etiam fidei suę posuit mediatorem non quēlibet prīcipem vel angeluz sed vnicum filium vt qua via nos perducturus esset ad illam ineffabilez immortalitatē z cū angelis equalitatē per ipsum filiū ostenderet z preberet. Parū enī erat deo facere filiā suum demonstratorē niç ideo eum fecit viam ut per illam iremus. Missus est ergo medicus quem nō cognouit egrotus. Ideoq; eum occidit sed z aspersus sanguis medici valuit ad medicamentum egroti. Venit vt visitaret occisus est vt sanaret.

¶ Adhuc semel ego mouebo. Quasi iam fuerūt mota. Sed adhuc mouebo · per semel notat quod vlterius nō mouenda.

¶ Sed etiā ęlum. quod inferius est scilicet aerium, vñ dicūtur aues ęli. Totus autem pene aer iste ventosus quem ęlum vel ęlos scriptura vocat istos vtique imos non illos supremos vbi sol z luna z sidera constituta sūt dicit hic scḟ tura mouendos z alibi piturosꝰ propt magnam sui quandam cōmutationem.

¶ Quę sunt immobilia. Quasi id quod sūt. Quia quid quid erunt vel in principalibus essentijs vel in formis extrinsecus sumptis · secundum id immobilia erunt.

¶ Itaq; fratres regnum immob · Quia ęlum z terzam immobilem promittit patet qꝺ habemus gratiam · sine qua non possemus ad illud promissum peruenire · sed per eam suscipimus illud regnū immobile · z ꝺo nullus desit gratię.

¶ Vel. Habeamus gratiam. Id ē. fidē. spem · et charitatem · cum sancta opatione. Vel habeamus gratiaz · i · gratias agamus de omnibus non murmurātes in aliquo quia sic bene seruitur deo.

¶ Deus noster z. ē factus ignis · i · spiritus sanctus · qui est z donū et gratia illa · qz nobis gratis datus.

¶ Augustinus Abzaam humanitatis officia prębens quę necessaria nisi infirme carni esse nō possunt mirū nisi homīes arbitrantꝰ est · sed in quibꝫ deum loqui intellexit · quibus ꝺam iudicijs postea ā gelos esse cognouit · cū se vidente in ęlos iret Sic z loth qui occurrit z adorauit: angelos intellexit: sed rursuz cū ad refectionez inuitat hoīes putat. Apparebat ergo quibusdā signis diuinit? eē missos q̄ hoīes tū eē crederēt. Exhibuit itaq; hospitalitatē ut sctis hoibꝫ in quibꝫ deū eē cognouit · cum eos sicut z ipse abzaaz angelos eē nesciret. Abzaam in tribꝫ Loth in duobꝫ deū nouit · cū singlariť eis loquebāť · tñ hoīes eos arbitrabantur · cum refectionē mīstrabant. Quidam. Vt loth · nesciēs esse angelos · sciēs tñ quis in eis esset. Aug. Alia trāslatio. Per hāc enim quidā nesciētes hospitō receperūt anglos vt abzaā z loth receperūt eos nesciētes eē anglos ꝗ arbitrātes eē homīes ī qbꝫ deꝰ eēt z loqueret.

¶ Tanquam si. Sicut vobis victis velletis subueniri vel laborātibꝫ.

¶ Sint mores. Post quā sua ꝓdiderant volebant iteruz congregare

† ſ non loquatur nobis dominus deus ne forte moriamur.

rum · quam qui audierunt † excusa

† ſ non poterant ferre vocem angeli pre timore vidētes totum montem syna fumare procellas tonitrua z voces tubarum audientes.

uerunt se ne eis fieret verbū. † Nō

enim portabant quod dicebatur ·

Sic precepit dominus ſ moyses dixit · longe state quia si bestia etiam ſ grādine.

z si bestia tetigerit montem lapida

† ſ multum fuit terribile · quod z moysen terruit vt subditur. Moyses &c. ſ qꝺ non adire auderēt.

bitur. † Et ſ ita terribile erat quod

videbatur. Moyses enim dixit.

ſ quid ergo alij.

Exterritus sum z tremebundus ·

† ſ id est · ad eos qui in alto deum speculantur · qđ speculari est magnum premium. ſ hoc est

sed accessistis † ad syon montez · ſ et

† ſ ad visionem pacis celestis.

ciuitatem dei viuentis · † hierusalē

† ſ ad ſ. ſ cum pluribus maior beatitudo. ſ quorum socij futuri estis.

ęlestem · z ſ multoꝝ milium an

ſ ad.

gelorum frequentiam · z ecclesiaz

ſ apostolorum ſ qui primi crediderunt † ſ quoꝝ nomina scripta sunt in libro vite · ſ ad similitudinem · vt patres conscripti.

primitiuorum · † qui conscripti sūt

† ſ id est · christum cui pater dedit omne iudiciuz ſ z ita iudicabitis cum eo ·

in ęlis · † z iudicem omnium deuz

ſ spiritus · id est · animas ſ vel spirituum

z spiritus iustorum perfectorum z

† ſ per quem possunt fieri socij angelorum

testamenti noui † mediatorem ihe

† ſ ad emundationem sanguinis christi. ſ qz

sum · † z sanguinis aspersionez me

iste veniam · ille vindictam · iste salutem: immo z p sequentibus veniam cuz inquit. Pater ignosce &c. ille damnationem clamat. † ſ z quia ad ihesum accessistis cuius sanguis melius lo · &c ergo.

lius loquentez q̄ abel. † Videte ne

† ſ per euangelium · qui carnalia prohibet · z spiritualia precipit ſ patres nostri

recusetis † loquentez. Si enim † illi

ſ penam † ſ Id est · christum · qui terrena · id est · carnales observantias dabat per moysen · z terrena promittebat ſ moysen · vel angelum

non effugierunt recusantes † eum

qui super terram loquebatur: mul

ſ non effugiemus † ſ eundem loquētem nobis spiritualia · z promittentez eterna

tomagis nos qui de † ęlo loquen ·

ſ quia idem

tem nobis auertimus · cuius vox

ſ vt comminaretur ne recusarent † ſ cum de terra loquebatur ſ cum legem dabat in syna

mouit terram † tunc. Modo autem

ſ non minatur · sed promittit · z ideo multomin? deberis recusare † ſ in aggeo hoc legitur

repromittit dicens · † adhuc semel

z ego mouebo non solū terraz · sed

† ſ inferius ſ aereum · ſ · ſ huius auctoritatis sensum exponit

etiam † ęlum. † Qautem adhuc se

mel dicit · declarat mobilium transſ per adhuc · m · ſ qđ potest · quia fecit ea

lationem · tanq̄ factorum · vt ma

ſ hoc notat per semel † ſ postea eternaliter

neant ea quę sunt † īmobilia. Itaq;

ſ tam spe.

fratres · regnum immobile suscipientes · habeamus gratiaz per quā

† ſ quia deus et iudex omnium

seruiamus placētes deo cū † metu

ſ amore honoris · quia pater · id est · diligentes eū vt patrem † ſ per gratiaz possumus placere · quia deus consumit omnia peccata · et per hoc ꝗ purgat et facit seruire in virtutibus: placemus deo

z reuerentia. † Etenim deus noster

ignis consumens ē.

C. XIII.

ſ Hinc moraliter instruit apostolus ſ charitas sit inter vos · quia fratres estis.

Caritas fra/

ternitatis maneat i vo

† ſ qz hanc habuerūt antequā spoliarētur suis.

bis · z hospitalitatē † nolite obliuiſ

ſ abzaham z loth. ſ deo.

ci. Per hanc enim placuerūt † qui

dā angelis hospitio receptis. De

ſ ꝗ preter hospites ſ pro fide christi ita eis cōpatiendo ſ benefaciēdo. ſ ſ ita cōpatimini z subuenite ac si essetis vincti.

mentore vinctorū † tāq̄z simul vin

ſ quibus imminet labor.

ſ benefaciendo. † ſ per quod expti estis quid necesse sit laborantibus.

cti · et laborantium tanq̄z z † ipsi in

ſ no meretricabile.

corpore morantes · Honorabile

ſ vt amore filiorū vxor ducatur legitima temporibusq; certis ab ea abstineatur.

ſ sit

cōnubium omnibus · z thorus im

ſ nō adulterium

maculatus · Fornicatores z adulte

ſ eternaliter damnabit. ſ z si aliter putēt quidam dicētes peccata carnis deū non curare.

ſ vita.

ros iudicabit deus. Sint mores

quōd prohibet. Sed ne dicerēt quid si necessaria defecerint. subdit consolationem. Ipse omnipotēs deus dicit. Non te deseram. Hoc dicit omni sperāti in se. sicut iosue. ita est nobiscum. vt confidenter dicamus. **Non timebo quid faciat mihi homo.** Hō oīs aduersari⁹. etiam dyabolus. qui homo ab officio. eo scilicet q̄ hominem decipiat.

Sine auaricia. Auar⁹ est q̄ tenax est ī largiendo. cupid⁹ī accipiēdo **Neq; derelinquā.** Derelinqueretur qui fame periret. ℔ q; hoc non est: non sit homo cupidus.

Memētote prepo. ꝛc. Quia longus est de singulis dicere. monet seq̄ magistros.

Christus ihesus heri ꝛc. Hoc p tinet ad superiorem sētentiam vbi testatus ē deum dixisse. Non te deseram neq; derelinquā. Poterat enī illē videri q̄ ℔missio ad iosue tm̄ pertinerz. ad qđ respondet. q̄ z nos iuuabit sic iuuit illum. q. non dubitādum. q; qui heri. i. in preterito adiuuit iosue. hodie. i. in presenti adiuuat z adiuuabit futuros p omnia secula

Doctrinis variis ꝛc. Quia p gratiam licitum est oīb⁹ cibis uti. prędicabāt alt qui nō eē peccatū escis affluere: ℔ bonū eē. Alij vero supstit iose docebāt abstinendū eē a quibusdā cibis q̄s lex ꝓhibet. quosdam cōcedens qui escarū dīa et obseruatiōe multos seducebāt contra quos apostol⁹. doctrinis q̄ varię sunt a nr̄is. i. diuerse. q. Hēra q̄ oīa p mittit soluēdo a lege: ꝓfirmare cor debetis. z non studere escis. q̄a non profuerunt ad salutem ambulantibus. non dico se sustentantibus. sed qui perseueranter student in eis. Vel discernēdo vel nimis affluēdo. Abstinentia quidē qua abstinet a peccato prodest. Labor vero illa custodia. nihil profuit sed fides. Similiter abūdare gratiarum donis prodest. Vētrē vero obtinere escarum mole nocet.

Hi non absurde cōpantur leprosis q̄ sānam vere fidei non habētes varias doctrinas pfitentur errōris. Non enī abscondūt imperitiam suam. sed pro summa peritia pferunt in lucez. z iactantiā sermonis ostentant. Nulla pro falsa doctrina est q̄ non aliq̄ vera intermiscat. Vera ergo falsis inordinate pmixta in vna disputatione vel narratione. velut in vnius coloris cor pore apparētia leprę ꝓpantur humana corpora. diuersis coloribus variāti tales vitandi sunt sicut hic docet apostolus.

Habemus altare ꝛc. Item non studendum escis. quia habemus altare. i. corpus christi. in fide cuius oblatę ℟ces z opatōes sūt acceptę deo

Habem⁹ altare. Refert consuetudinē legis ad mysteriū: sensumq; spūalem. legis preceptum fuit. vt decima die mensis septimi a festiuitate paschali. in festiuitate videlicet propitiationis acciperent vitulum et hyrcum. et immolarent intra castra. quorum sanguinem ferret solus pontifex in sancta sanctorum oraturus pro pplo. Carnes vero extra castra cremarent. nec esset licitum alicui tabernaculo deseruiēti ex illis comedere. Xp̄us vero ille vitulus z hyrcus. ipe est enī vitulus quē pius pater in reditu filij prodigi īmolauit. Ipse est z hyrcus qui pro peccatoribus oblatus. Ipse z pontifex qui intrauit cęlū interpellās pro nobis. Intra castra hierusalē immolat⁹ est vocib⁹ z iudicio iudęor. sed extra in cruce igne passionis carnes ei⁹ cō

§ largiendi tenacitate. § ne sint tenaces in habitis. ¶ § ne sint cupidi non habitor.

sine auaricia. ¶ Contenti presentibus

§ ad ihesum naue. ¶ § quī dem necessaria. z ideo non sit homo tenax.

ipse enī dixit. Non te ¶ deseram ne

¶ § nō tenacibus. non cupidis ista fit promissio vnde subdit ita ꝛc. § scz est nobiscum.

q; derelinquā. ¶ Ita vt cōfidenter

† § suppl̄edo necessaria.

dicamus. dominus mihi † adiutor

§ et iō. § etiā si auferat mea.

est. nō timebo quid faciat mihi hō

§ vt imitemini. q; boni erant. s. apostoli z eorum successores.

Memētote prepositorū vestrorū.

§ quia ipsi sunt.

qui vobis locuti sunt verbum dei.

§ vt eos morte imitemini. si opus est moriendo pro christo. ut illi. et in cōuersatione bone vite et in pfecta fide.

Quorū intuentes exitum cōuersa

tionis imitamini fidem. Xp̄us ihe

§ .i. sine fine.

sus heri et hodie. ipse et in sęcula.

§ .i. diuersis. § a meis. § extraneis.

Doctrinis variis z peregrinis no

§ a veritate. † § vt habeatis fidem pfectaz § credendo omnia esse mūda mundis.

lite abduci. Optimū est † enim gra

¶ § non indifferentia z affluentia ciborum.

tia stabilire cor. ¶ nō escis quę non

† § obseruatoribus z discernētibus cibos z studētibus ciborū affluentie

profuerunt † ambulantibus in eis

§ .i. de corpore christi.

Habemus altare de quo edere ñ

§licentiam ¶ † § corporis voluptati z ciborum affluentie

habent potestatem qui † tabernacu

§ ex toto

lo deseruiunt. Quorum enim ani

malium infertur sanguis pro pec-

cato. in sancta per pontifices. hor

corpa cremātur extra castra. Pro

§ non propter se. § .i. ppt illud designandū. vt extrascarnis cōcupiscētias viuamus

pter quod z ihesus vt sanctificaret

per suū sanguinem populū. extra

† § fide z charitate § quia ipse extra castra

portam passus ē. † Exeamus ergo

§ imitandum § delicias et voluptates corporis § crucis quod infidelibus videtur

ad eum extra castra. improperium

§ patientes vt ipse § exeamus

eius portātes. Non enī habemus

§ in hoc statu § manens corpus ¶ † § secundum statum futurum corpus.

hic manentem ciuitatem. ¶ sed futu

¶ † § vt futuram ciuitatem consequamur: z improperium portemus

ram inquirimus. ¶ Per ipsū ergo

† § que per prioza signabatur

offeramus † hostiaz laudis semper

† § id est confiteamur nomen eius quod laus dei z hostia z fructus. quia alij per hoc ad fidem trahuntur.

deo. id est fructum labior † cōfiten

¶ † § elemosinarum z largitatis in alios.

tium nomini eius. ¶ Beneficentię

bustę sunt. Altare vbi extra castra cremabātur carnes altare ē ęcclesię: vbi cōsecratur corpus dñi. De quo ptātem nō habēt edere qui corpi seruiunt .i. fornicatores z ebriosi. z huiusmōi. Sicut xp̄s sic z sui extra castra. i. ꝓuersationem sęculariū spū sancto accēsi ꝓsumūt quidquid carnale ē in eis macerādo se z mortificādo mēbra sua cū vicijs z ꝓcupiscētijs. Vel etiam martyrio. sanguis eor. i. vita laudabilis deo p xp̄m ꝓsentatur. Vel sanguis .i. animę eor in cęlū ferūtur. In altari. i. fide offerunt. Ad quod nō audēt accedere carnales sclīm amātes. Propter qđ misterium implendum ihes⁹ extra portam passus est.

Tabernaculo deseruiūt. Id ē. ob seruātijs legis vt q̄ cibos discernunt z alia hmōi legalia seruāt q̄ noīe tabnaculi signat quia ad temp⁹ sunt imposita. Vel corpus recte dicit tabernaculū. q; ad temp⁹ in eo manēdum est. z ideo nō est ei seruiendus in desiderijs.

Quorū enim ꝛc. Per duplicē allegoriam. vnā veteris z alterā noui testamēti. probat corpus xp̄i nō esse edendū ab his q̄ tabernaculo deseruiūt. Ad hoc enī corpa aialium extra castra cremātur. z ꝓterea christ⁹ extra portā passus ē. vt nos qui corpore et sāguine eius a peccatis mūdari volum⁹ impropria z āgustias passuri. tabernaculi delicias deseramus.

Animalium. Xp̄s p illa aialia ligni ficabat. Agnus cli secundum mansuetudinē z innocentiam. hyrcus: q; caro pallidus z mortalis. anteq; victa ꝓpulit gemino cornu charitatis. Tam⁹: fortitudine resurrectionis. Q̄s aūt cremat: cinis efficat. Per cinerez memoria rei ꝑterite accipit. Extra castra esse. est voluptates corpis exire. Dis ergo qui sunt extra castra cremantur corpus. i. memoriale efficit. si quis enim voluptuose viuit. non habet efficacē memoriā xp̄i. Sanguis aūt eius illatus ē in sancta sanctor⁹ p pontificem. q; per se pontificē oblatus est patri. vt sic introirem⁹ in sancta ęclestia. vel hor sanctor⁹ corpa cremātur. i. ieiunijs et alijs laboribꝫ affligunt. Extra voluptates carnis. Quor sanguis in. Quia hor tantū ē sanguis christi. quibus. scilicet prodest. per quam intrant in sancta. Quod totum est. Illis tantum prodest sanguis christi. qui voluptates deserunt. z corpus affligunt.

Porta est. sensus corpis. in quor nullo xp̄s peccauit. z iō extra pass⁹ Et nos hostio sensuū vitijs clauso: extra patiamur.

Per ipsum e. Qui est nobis via. a quo sumimus exemplū ad martyrium.

Confitentium. Augustinus. Ergo qui timetis dominum laudate eum. Vt autem libere colatis eum discite amare quem timetis z poteritis laudare quē amatis. Timentes enim eum homines veteris testamenti propter litterā torrentem z occidentem nondū habētes spūm viuificantez currebāt cū sacrificijs ad templū z in figura sanguis xp̄i quo redempti sumus q̄uis nescientes quid ꝑfiguraretur cruētas victimas immolabant. Nūc vero in gratia noui testamēti spūale sacrificium laudis offertur quo deus honorificat⁹ cuius inuisibil⁹ sacrificij illud visibile sacramentū signū erat.

Beneficentię. Euacuata sentētia prauor de gula. redit ad mores

Beneficientię .i. largitatis in alios. Et si vestra substātia sit ablata· tñ ex his quę habetis elemosinas date. Quod supra· Nō deserentes collectionem.

¶ Obedite. Haymo. Obediendus ē vtiq; prelatis z predicatoribus inq̄tum doctrina z mores illoruz sanctę et pie existunt. Si aūt a via rectitudinis ceciderint non facimus qualia agūt· sed qualia dicūt nisi forte z in doctrina aberrent Vnde dñs ait. Quę dicūt facite quę āt faciunt nolite facere hūt q̄dem dignitatē licet vitę sint pdite z ideo nō ad vitam eoz̄ sed ad mores intendite

¶ Ut cū gaudio. Aug. Faciamus vtiq; ista cū gaudio quādo videmus boīnes proficere ī verbis dei. Lūc enī cū gaudio laborat oparius in agris· quādo attendit arbores et fructum videt q̄ attē dit segetē z videt vbertatem. Lunc intelligit q̄ non sine causa laborauit nō sine causa dorsum curuauit non sine causa manus attriuit non sine causa frigus estusq; toleranit.

ſ charitatis·qua omnia putātur communia

autem z ꝯmunionis nolite obliuiſ

ſ non ſ illis antiquis·ſ· ſ quia per elemosinas hostes vincuntur·peccata extinguuntur. vnde propheta . Misericordiam volo · et non sacrificium

ci. Talibus enī ſ hostijs promereſ

ſ quantū ad precepta vt scilicet faciatis que per eos precipit ecclesia

deus. Obedite prepositis vestris

ſ vt reverentiam exhibeatis† ſ predicando bonum exemplum oando et exteriora prouidendo

† ſ solliciti sunt.

z subiacete eis. Ipſi † enim † perui

gilant quasi rationem pro anima

ſ obedite ſ qñ

bus vestris reddituri· ſ vt cū gaudent vos proficere ſ vigilent ſ cuz murmuratione et tristicia.

dio hoc faciant et non gementes.

ſ non gementes·q; tunc non proderet vobis cura eoz̄ † ſ non dico illis·quibus prodeſt etiā tristari de vobis·

Hoc enim non expedit † vobis. O

ſ de vobis.

rate pro nobis . Cōfidimus enim

ſ de preteritis. ſ volūtatem.

quia bonam conscientiaz habem⁹

ſ non solum in gentibus · † ſ tam iudeos q̄z grecos ſ in futuro

in omnibus bene † volentes con-

† ſ non solus causa mei·sed magis pro vestra utilitate·

uersari . † Amplius autē deprecoz

ſ orare pro me

vos hoc facere quo celeriꝰ restitu

† ſ ego suadeo ad bonū· ſ qui aptare potest·q; ē dator pacis·vt vicia nō inquirēt·

ar vobis. † Deus autem pacis qui

ſ resuscitauit † ſ de sepulcro qui locus propte mortuoz̄ est

eduxit de † mortuis pastorem ma-

† ſ humilium· ſ pastor etiā factus per effusionē sanguinis sui·qui cōfirmauit testa-no·

gnum † ouium in sanguine testamē

ti ęterni dominum nostrum ihesū

ſ aptos faciet· ſ vt velitis

christum. aptet vos in omni bono

ſ etiā· ſ ope· ſ ea q̄ ipe vult· ſ ipe·q; nō ex vo-

vt faciatis voluntatē eius. faciēs i

vobis quod placeat coram se. per

ſ z hoc ſ nō per carnales observ·

† ſ christo vna cū patre z spū sancto ſ non carnalibus obser·

ihesum christum. † cui glozia in sę

† ſ cōfirmatione·q·ita fiat vel verū est qđ dixi.

cula sęculoz̄um † amē. Rogo autez

† ſ·i·epistolam.que est cōsolatio z adhortatio·ne dicam admonitio ſ pacienter·

vos fratres vt sufferatis † verbuz

† ſ non quasi apostolus scripsi vobis

solacij . Etenim † perpaucis scrip

ſ etiā seruiendo z honorādo

si vobis. Cognoscite fratrē nostrū

ſ co apostolū z coadiutorem in predicatione

† ſ a me·in iter qđ volebat·vel ad predicandum directum vel fortitan a carcere in quo ante detentus fuit

tymotheuz † dimissum·cum quo si

† ſ in hoc reddit attentos z mansuetiores

celerius venerit † uidebo vos. Sa

lutate omnes prepositos vestros.

ſ sanctificatos in baptismate subditos

et omnes sanctos. Salutant vos

ſ per hoc nota eū a roma scripsisse

ſ purgatio peccatoz̄um z alia dei munera

de italia fratres. Gratia cum om

nibus vobis. A M E N.

¶ Expliciunt epistole pauli.

¶ Vel hoc faciant·i, reddant rationez̄ de securi de premio·z non gemētes anxij vel desistantes de vestra damnatōe.

¶ Orate pro nobis. Superbiam elatō nemq; mentis quorundam pontificuz percutit qui dedignātur precari subiectos quatinus pro eis oratio nes fundant.

¶ Bonā conscię tiam Conscięntia nos non accusat nec nobis ꝓscij sumus q̄ vobis ī sidias fecerimus nihil cū fictione protulimus nihil negotiatōis gratia fecimus. Ne ergo sinistre q̄d arbitremī·

¶ In omnibus Accusabatur q̄ suā gētem negligeret·sed ostendit se habere affectum ad omnes· iudęos vel gētiles de quoz̄ ꝑteritis bonis gaudet eisq; ī futuro meliora optat

¶ Testamentū ē ęternum·quia aliud ei nō succedet.

¶ Faciens in vobis. Nihil enim boni habere potestis nisi illo preueniente z subsequente

¶ Etenim perpau cis. Q·non pōt quisq; longitudinē sermonis abnuere hoc ꝑpe erat qđ aduersarij faciebāt et ideo latēter hoc tangit.

¶ Salutate oēs. ꝛc. Sicut generaliter oībus scribit ita generaliter oī bus prelatis et subditis salutez̄ optat. Salutare enim est salutem optare.

¶ Non expedit vobis. Aug . Nō dico nō expedit illis quibus prodest tristari de vobis. Nā illi prepositi q̄ cōtristant' ō malis·vestris expedit illis ipsa tristicia·sz nō vobis. Simul ergo in dominico agro bonum opemur prelati et subditi vt simul de mercede gaudeamus.

LUcas medicus antiochensis greci sermonis non ignarus scripsit euangeliū sectator pauli: comes peregrinationis eius. Hic etiam aliud volumen edidit quō titulo actuum apostolorū prenotatur. cuius hystoria vsq; ad biennium rome commorantis pauli peruenit. i. ad quartum neronis annum. ex quo intelligimus in eadem vrbe librum esse compositum.

OLoco quidē in quo actus apostolorū scripti sunt. hieronimi tenenda ē sententia. qui dicitur greci sermonis non fuisse ignarus qua lingua nouū t. excepto matthei euāgelio: z epla pauli ad hebreos tm scriptum ē. Oportebat enim vt indicia sermonis diuini ea lingua scriberent: ad quā omnes velut ad sapiētie z omniū disciplinarū fontē cōcurrunt: qñ in fine seculi in omnib gentibus deus esse notus voluit.

DIspicant quidam q̄tiens cunq; paulus in eplis suis dicit: iuxta euangeliū meum: luce volumen significari. z lucam non solum a paulo didicisse euangeliuz. qui cum christo in carne non fuerat: sed etiam a ceteris aplis. qō ipse in pncipio sui voluminis declarat dicēs. Sicut tradiderunt nobis: qui ab initio ipsi viderūt z ministri fuerunt sermonis. Igitur euangelium sicut audierat scripsit. actus apostolorum sicut viderat composuit.

ITem de causis scribendo⁹ actuū apostolo⁹. quedam quidē luce argumēto patefacta sunt. Prima hec ē: vt q; aplici iminutio numeri sancte scripture p̄mone narrata ē: ipsius etiā ipletio canonico libro enarret. z vt pauli extra. xij. apostolo⁹ numerū assumpti autoritas teneat. vt eius epla inter canonicas scripturas habeant. pcipue canonice scripture testimoniū hntes: q̄ puersionē z puersationē ei⁹ plenissime pferūt. Tercia causa ē: vt pfectus pfecti spiritus aduentus: perfecto apostolo⁹ numero cōpletus sancti canonis enunciaret hystoria. Ob hoc igit z hoc⁹ similia que post ascensum saluatoris ptigerūt: satis vtile immo z necessarium erat conscribi actus apostolo⁹.

¶ Prologus in actus apl⁹.

LUcas ātiochēsis natōe syr⁹: e⁹ laus i euāgelio canit. apd antiochiam medicine artis egregius: z apl⁹ christi discipulus. postea vsq; ad cōfessionē paulū secut⁹ apl'm sine crimine i vginitate p manēs deo maluit seruire. Qui octoginta z quattuor annos etatis agēs in bithinia obijt plen⁹ spiritusancto. hic spiritusancto instigāte: in achaie partibus euangelium scribens: grecis fidelib incarnationem domini fideli narratione ostendit. eundemq; ex stirpe dauid descendisse mōstrauit. Cui non imerito potestas scribendi actus apostolo⁹ i ministerio datur: vt deo in deum pleno: z filio perditionis extincto. oratiōe ab aplis facta sorte dominice electionis numerus ꝑpleretur. sicq; paulus ꝑsummationem aplicis actibus daret. quē diu ptra stimulū calcitrantē dñs elegisset. qd legentib z requirentib breui volui potius ostendere sermone: q̄ plixius aliq̄d fatidientibus ꝑdidisse. Quē ita diuina subsecuta ē gratia: vt nō solū corpib sed etiā animabus eius pficeret medicina.

¶ Actus apostolo⁹ nudam videt habere vel sonare hystoriā. z nascentis ecclesie infantiā texere. Sed si nouerimus scriptorē eo⁹ lucam medicum esse: aduertimus omia verba illius anime languētis esse medicamina.

¶ Beda

PRimū quidē sermonem. Id ē. euangeliū: cui secundū addidit: id est. actus apostolo⁹. Completio primi ē ibi vsq; i diem qua precipiens apostolis &c. Initium secundi: quibus z prebuit seipsum viuū post passionē suā in multis argum. Nā in euāgelio ihesuz ce los alcēdisse: discipulos a bethania birlm regressos testat. nō tñ ibi dicit q; p. xl. dies post ei⁹ passionē crebro apparuit: q; ascēsurū de regno israhel interrogauerūt: q; eo ascendēte angeli astiterūt. z huiusmodi.

¶ Feci. Id ē. scripsi q; scribere ē operari. vel quia factis meruit esse scriptor euāgelij.

¶ Sermonē. Totus liber euāgelij vn⁹ sermo dr. q; vnū habet sensū. Aut singla rep plali. Euāgeliū est bona annūciatio: in qua annunciat requies post laborē: regnū post seruitium: vita post mortem.

¶ De omnibus. Dictis z factis christi q̄ iudicauit officio digna vel idonea suę dispensationis.

¶ Theophile. Dei amic⁹: vel dei amator: q; si tu sis amicus dei: tibi scribit. Qui euangeliū scripserat: eidē z actus apl⁹ scribit lucas medicus ad salutem anime &c.

¶ Quę cepit. A baptismo iohannis quo iesus baptisatus est vsq; in diē quo assūptus est in celū: qa de toto illo tēpore lucas sermones texuit: qui i fine euāgelij ita scripsit: Cum bñdixisset recessit ab eis: z ferebat in celū. Aliter. Cepit ihesus facere z docere vsq; in diē &c. Quia omnia que fecit z docuit: inceptio quedaz fuit: eadē postea apostolis facientib z docentib: z eo⁹ segib.

¶ Facere z docere. Bonū doctorē instituit vel instruit. q; facit qd docet B. Sē sus est. scripsi de ihesu a tpe quo signa cepit facere z docere usq; in diem quo ijsdem ꝑpletis assumptus ē &c. ꝑcipiens aplis ꝑdicare euangeliū p spiritū sanctum: p quem ꝑdicatum ē euangelium q; verba ispirabat: z fiduciā tribuebat: vel ꝑcipiens p spm sanctū Quod enim filius ꝑcipit: hoc z spūssanct⁹ Vel ꝓpter spiritū pre

ſ ad euangelizandum
ſ de multitudie hūani generis ſ nō vos me elegistis ſz ego vos elegi.

sanctum quos elegit assumptus

ſ potētia deitatis ſ nō legatū misit ad resurrectionē

est. Quibus et prębuit seipsum

ſ volūtarie susceptā ſ vel alijs dissimilem. q; nō ꝑ culpa sua ē passus.

viuū post passionē suam i multis

ſ ostensionibus

argumentis per dies quadragin-

ſ apparere dicitur illud qd insolitū ē. ſ qd erat signum veritatis ſz soluta sibi dicere prius

ſ .s. de

ta apparens eis z loquens de re-

euāgelio ecclesia regno celesti que omnia vnum regnum sunt

gno dei. Et conuescens precepit

ſ vos aūt sedete hic in ciuitate quoūsq; in duamini virtute ex alto
ſ de visione patris etc. ne non discedit ecclesia

eis ab hierosolimis ne discederēt

ſ ad ꝓbationem fidei obedientie z patientie

Sed expectarent promissionē pa-

ſ nō apostolo⁹ vel al. o⁹. vel n. patris q; i carnatus nō est

tris quam audistis inquit per os

ſ ideo indiget. s promissione spiritus quia in baptismate iohannis non ē data spiritus

meum. Quia iohannes quidem

cepit. q; ñ ꝑciperet nisi spūs venturus esset.

¶ Elegit. Hoc ad laudē aplorum quorū actus scribere ꝓponit.

¶ Assumptus. A diuinitate vel a nube assumptus quasi verus homo

¶ Viuū. Corpus viuū vel ꝓprium: nō fantasticū: qd z apli cognouerūt tā q̄ notissimuz. Aut viuū qd p⁹ mortē viuebat. Vel viuum. i. ampli⁹ non moriturum.

¶ Per dies. Non tñ eis p. xl. dies continuos apparuit: post diē enim resurrectōis alios quattuor dies ītercessisse Iohānes dicit. Post quos rursus apparuit p. xl. q; xl. horis mortu⁹ fuerat. xl. diebz se viuere ꝓfirmat z p. xl. typus ꝑsentis seculi quo xp̄s in eccl'ia versat. ꝑt intelligi. siue q; hō quattuor ꝓstans elemētis erudit ꝓtra transgressionē decalogi.

¶ Apparens. B. Ad instruendā fidem sue resurrectionis. sepius c̄q; apostolis post resurrectionē vinus apparēs cibū sumit. carnem suā palpādam exhibet. Sed p mysteriū huius puersationis significat se impleturū que promiserat. Ecce ego vobiscū sum vsq; ad ꝓsummationē seculi. Iste numerus tpalem vitā significat: q; postq̄ cōsepulti fuerimus cū christo p baptismū in mortē: quasi mari rubro trāsito necessariū habemus ducatuz ī hac solitudie q̄ ad celos nos ꝓducat: z imaginis sue denario remunerās ꝑsentia sanctispūs quasi vera quiete iubilei remuneret.

¶ Conuescens. Signa veri corpis annūciat: q; nō uno corpis sensu sed visu. auditu. tactu. apparēdo. loquēdo. cōuescendo probant.

¶ Promissionē. Quā promisit p iohel vt habet in sequētib: z si a xp̄o promissa: a patre tamen ꝓplebitur. Vel pīs dr: q; in ei⁹ xp̄o. i. christo promittitur.

¶ Quia iohānes. B. Cuz diceret dñs. q; iohānes baptisauit aqua vos aūt &c. non subiunxit. vos aūt baptisabitis. ꝫ baptisabimini spūsancto: quia neq; apostoli: neq; sequaces eo⁹ vsq; hodie ī ecclesia aliter q̄ in aqua baptisare prevalēt. sed inuocato noīe christi: interior virtus spūssancti baptisatoꝝ aias z corpa purificat: qd in baptismo iohannis nō fiebat.

C. I.

PRimum quidem

ſ .i. euāgeliū ſ .i. scripsi

sermonem feci

ſ non omnia. dicēte iohāne si scribātur p singula nec ipsum arbitror mundum capere posse. omnibus modis doctrine z quantū singuloꝝ sufficit fidei sacerdotū ſ dei amator

de omibus o theophile quę cepit

ſ prius facere postea docere ne verbū ope destruatur ſ ante assumptionē

ihesus facere z docere vsq; in diē

ſ vos inq̄ testes estis horz z ego mitto repmissionem patris mei in vos
ſ pcepta dans q̄ vel hic vel in euangelio leguntur

qua ꝑcipiēs apostolis per spiritū

¶ Beda. Baptisma datur in duabꝰ naturis·corporali scilicet et spūali: q; homo qui baptisatur duobus pstat corpore·s·et anima: tñ vnum est baptisma: sicut vnus homo.

¶ B. Baptisma·unctio·vñ z in quibusdã libris inuenitur sic. Johãnes unxit aqua: vos ungemini spiritusancto. Baptisma aũt dñi: quod in spũ sancto est: nõ ad illud tempus tantuz respicit·quo apostoli z ceteri fideles illius tpis baptisati sunt aqua in remissionẽ grã spũs a dño pcepta. Sed ad hoc etiã in quo dño mittente spiritũ pleni? acceperunt: qui cunqz etiam modo baptismum in remissionẽ accipit: in spũ baptisatur: cuius dono solutis peccatis·ut etiaz in bono proficiat adiuuat.

¶ Vos autẽ baptisabimini. zc.

Augꝰ·Qñ petrus negauit·non erant apli baptisati·nõ aqua sz spũ·post resurrectionẽ enĩ dictũ est·vos uero baptisabimini spiritu sancto·nonduz enĩ resurrectione christi et missione spirit? confirmati erant. Sicut iustis circũcisio non fuit necessaria anteqz impraret abraę z posteritati suę·sic postquam sacramentũ noui testamenti·i baptisma circũcisionis loco datum est a dño dicẽte: Nisi quis renatus fuerit ex aqua et spũsancto zc. Certũ est nullũ ad corpus christi ptinere: nisi baptisatum: ꝓter eos quiby passio ꝟputat p baptismo. Item scriptum ẽ qñ paulus baptisatus ẽ: z non ẽ scriptũ qñ alij apli baptisati sunt: sed debemus intelligere baptisatos esse: propter illud: Nisi quis renatus fuerit ex aqua z spiritusancto zc.

¶ Be. Nondum fuerãt baptisati·uel baptismo iobis·nõ aqua: sed spũ sancto·quos intelligim? baptisatos·uel qõ credibili? ẽ bapo christi. Conueniens enim erat·eos baptisatos esse: qui baptizabant alios.

¶ Rab. Hic promittitur qꝫ iohannis baptismo ꝓcelleret baptisma apostoloꝝ. Qui a iohanne·baptisati sunt tñ aqua: vt patet in andrea z in altero discipulo·petro etiam dictum est: Qui lotus est non indiget nisi vt lauet pedes·postea a christo firmata est eoꝝ fides: quoꝝ etiam pedes in cena lauit: z quiby corpus suũ dedit·pꝰ resurrectõem insufflauit spiritũ: die ascensionis eos benedixit: postea misit spiritum.

¶ Domine si. Be·Quia apparẽs eis locut? fuerat de regno dei: z spiritussancti promiserat aduentũ·iõ in pñti ꝙrunt de regno dei: si in pñti adueniẽte spũ sit restituẽdum: an in futuro sanctis reseruãdum. Carnales enim resurrectõe christi impleta: cito regnũ israel credebãt esse uenturum·scõm illud. Nos autem sperabamus qꝫ esset redempturus israel.

¶ Non est uestrũ nosse. Non ait non erit: sed non ẽ·notans adhuc esse infirmos·z ideo ad secretum non esse idoneos.

¶ Cũ uero ait. Non ẽ uestrũ nosse t·ostendit qꝫ ipse sciat cui? sunt omnia ꝙ pñs: ꝑ eis non expedit nosse: ꝑ ita uiuãt: quasi quotidie iudicandi.

¶ Quę pater. Be. Illius inquit regni tam secretũ ẽ temp?: vt tantum scientię patris pateat: sed accipietis uirtutẽ spũssancti: vt quod ꝓpter infirmitatem carnis non potestis: possitis ex uirtute spiritussancti.

¶ In sua potestate. Beda. Hoc vt uerus homo excusabiliter dixit: sed tamen, una ẽ patris z filij z spiritussancti potestas·filius etiam potestas patris est.

¶ Sed accipietis. Tollitur scientia tempoꝝ: sed diuinum quo indigent adhibetur auxilium·hoc modo cum pueris aliquid tollitur: aliud data ne penitus tristẽtur.

¶ Superuenientis spũs. Beda. Cum superueniet spũs in uos: nõ regnum israel: siue regnum dei in israel vt putatis afferet: sed uirtutem testificandi de me uobis ꝓstabit: tantũqꝫ illius regni tempus longe ẽ·vt ꝓ nõ solum hierosolimã: sed oẽs fines iudeę z samarię·mundi etiam termios per circumitum fama euãgelij percurret.

¶ In hierusalem et in omni. Rab. Consequentia ordinis in uocabulis locoꝝ conseruata est·hierusalem succedit ꝓmissa iudeę ꝓuintia: cui samaria situ cõiungitur: de hic omis terrę communio subinfertur.

¶ In hierusalem: zc. Rab. Mystice. In uisione pacis: in confessione uerę fidei: custodia ꝑceptoꝝ dei z in his qui se alienos fecerint a terra: predicaturos eos prędixit· per quos quasi rotę radios de medio terrę: ubi salutem operatus est: gratia spiritualis et salutaris doctrina per totuz orbem defluxit.

¶ Et cum hęc dix. Aliter marcus cõmemorat dicens: z dominus quidẽ ihs postqꝫ locutus est eis: assumptus ẽ in cęlum. Sed quia lucas significantius adiecit· cum hęc dixisset· eleuatus est: cõpletis illis sermonibus quos commemorauerat: dominũ ascendisse celos ostendit

¶ Be. In greco sic habetur. Et cũ in cęlũ intuerentur euntẽ illo·scz intenderunt in cęlum quo ibat. Unde z angeli eis dicunt. Quid hic statis aspicientes in cęlum· Qꝫ uero eum in cęlum euntem intuerentur, ibi ostenditur: sic ueniet quemadmodum uidistis euꝝ euntem in celuz.

¶ Asti. R. Nuncia prosperanunciaturi: z lętitiam angelorũ in ascensu saluatoris significantes·qui humanę nature consortio lętantur.

¶ Rab. Creatura ubiqꝫ obsequitur creatori: astra indicant nascentem: patienti compatiuntur: ascendentem nubes suscepit: redeuntem ad iudicium comitabitur.

¶ Be. Ob duas causas angeli uidentur: vt scilicet ascensionis tristitiam regressionis commemoratione consolentur·z vt uere eum ire in cęlum mõstrarent·et non quasi in celum: sicut helyam.

¶ In uestibus albis. Beda. Albę uestes congruunt exaltationi: et ideo in ascensione in albis uestibus apparent angeli. Qui enĩ apparuit in natiuitate humilis deus·in ascensione ostenditur homo sublimis·etiam loca congruunt: dum in humili ciuitate natus homo: de monte sublimi regressus est ad celos.

¶ Galilei. In quibus debet esse prudentior sensus: qꝫ galilei ceteris in dęis in sapientia pręcellebant: uel galilei uolubiles: qꝫ instabilitate sui sensus obliti erant pręcepta dei.

¶ Sic ueniet. Beda. In eadem natura ueniet iudicaturus·in qua uenit iudicandus. Si enim immortalitatẽ accepit: naturam non amisit: cui? gloria eterna: in monte tribus discipulis pręostensa: post iudicium omnibus sanctis uidebitur: quando tolletur impius ne uideat gloriam dei.

¶ Sulpicius. Locus ille in quo steterunt uestigia christi ascendentis continuari pauimento cum reliqua stratorum parte non potuit: respuens quęcunqꝫ ei applicabantur excussis in ora apponẽtium marmoribꝰ calcati etiam ab eo pulueris hoc documentum est: qꝫ uestigia impressa cernuntur· et eandem adhuc speciem uelut pressis uestigijs terra custodit.

---

† ¶ Multos vel uos — ¶ Sola sine spiritu.

baptisauit aqua·uos autem baptisabimini in spiritusancto: non

¶ Ad pro bandaz eorum

obedientiam· tempus interponitur· multi non erant dies pro celeritate salutis credentiũ·quibus erant predicaturi. † ¶ Continuatio precepit eis zc. Qui conuenerant.

post multos hos dies. † Igitur

¶ Presentes erant ascendenti.

qui conuenerant interrogabant euꝫ

† ¶ Seruus hoc profert — ¶ Post tuam resurrectionem superueniente spiritu

dicentes: † Domine si in tempore

† ¶ Inducens diem iudicii·z regnum veri israelis. ¶ temporale uel spirituale·quod in greco manifestum est· ‡ ¶ Quia utrunqꝫ prius posset sum est·postea perditum. ¶ Non huius sed huic israeli — ¶ insinu

hoc restitues † regnum ‡ israel? Dicat spirituale regnum a prophetis promissum fuisse. — ¶ id est·non est hominum diem iudicii nosse·vt quasi suspensi semper iudicium expectent.

xit autem eis: Non est uestrũ nosse

¶ Numerum temporum vel momentorum vsqꝫ ad finem seculi.

se tempora uel momenta. quę pater posuit in sua potestate: sed accipietis

¶ Non ponet: quia deus preteritũ cernit quid quid uult futurum esse

† ¶ Quia infirmi. ¶ Scientie signoꝝ confidẽtie ‡ ¶ Superuenit spiritussanctus: qꝫ superiori inferiori nature infunditur·scõm illud. Spiritussanctus superueniet in te zc. † ¶ Non indigetis illud

pietis † uirtutez ‡ superuenientis spi

no sse: qꝫ uirtus spũs q̃ amplio? est necessaria superueniet· ¶ Qui uos docebit — ¶ Interp. — ¶ uerbo z exemplo uel signis

ritussancti in uos: et eritis michi

¶ Resurrectõis ¶ uisione pacis ¶ Confessione.

testes in hierusalem et in omni iu

† ¶ Costodia preceptoꝝ dei ‡ ¶ Ad eos qui alienant a terrenis

dea et samaria ‡ z usqꝫ ad ultimũ

† ¶ Ex quo precepit ne ab hierosolimis discederẽt ‡ ¶ ut q̃ testes resurgentis sunt·sint etiam testes

terre. † Et cum hęc dixisset ‡ uidentibus illis † eleuatus est: et nubes suscepit eum ab oculis eorum. Cunqꝫ intuerentur in cęlum

† ¶ Rab·Eleuat? ẽ·z susceptus ad infirmitatem carnis respiciũt·uel hoc referendum ẽ ad potentiam diuinitatis·sicz qꝫ sequitur·euntẽ in celũ·scõ m qꝫ ait·Nemo ascen·in celũ nisi q̃ de ce·descendit·

¶ diuinitate vel nube·pro enim celuz terrenũ corpus non receperat.

† ¶ Principalr sep? z nũer? testiũ ostendit ‡ ¶ Asta

euntem illum: Ecce † duo uiri astiterũt iuxta illos in uestibus albis

¶ re in albis dicuntur angeli: quia infirmitatis et

Tunc reuersi ₢c. R. Reuersio apl'oꝝ de monte oliueti in hierusalē significat ecclesiā: que de actiua in cõtemplatiuā ascendēs. iterꝝ descēdit in cõuersatione actiualē. Mons em̄ oliueti ab antiquis mons triũ luminum vocabat'. lucerne. s. de tēplo resplendētis: ac solis: ex altera parte orientis. ⁊ olei in ipso monte naturalis lucis: q̄ tria cõueniunt pfectioni ꝓpter diuini verbi lucem de ecclesia fulgentē: propter solis iusticie fulgorem. ꝓpter pure conscientie nitorē.

Mistice. B. Qui gloriā christi intuetur ascendētis: ꝓmissione spiritussancti ditatus itinere sabbati pacis vrbem ingredit': eritq3 sabbatũ pro sabbato: q2 qui cessauit a malis requiescet in celis.

Et cũ introissent. In greco ita ponitur Cum introissent ciuitatē in cenaculũ ascenderunt: vbi erant manentes petrus ₢c. In greco sic est ordo nominũ: petrus ⁊ andreas. iacobus. ⁊ iohannes. simon zelotes. et iudas iacobi.

Cenaculũ. B. Locus est in superiori: designans q2 a terra sublati ad superiora scientie ⁊ virtutis conscendunt.

R. Cenaculũ3 dicitur tercium tectum: figura charitatis fidei superedificate et spei. charitas autẽ diffusa est in cordib9 p spũm.

Petrus et iohã. Petrus primus ponit' q2 princeps ⁊ pastor. Petrus et iohannes merito primi ponũtur qui simul cucurrerunt ad monumentũ: quia plus ceteris amabant primus (si fas est dici) plus ceteris dilexit. aliũ plurimum ihesus amauit.

Rab. Catalogus apostolorum ideo ponitur: ne extra hos alii qui falsi recipiantur. paria et ponuntur loca singulorum distinguentib9 gradibus meritorum.

Rab. Hi sunt. xij. filij iacob. xij. fontes deserti quos israel repperit in helim. xij. panes propositionis. xij. lapides in veste pontificis. xij. signa zodiaci. Duodecī lapides altaris. xij. lapides de iordane eleuati. xij. boues sub eneo mari. xij. stelle in corona sponse. xij. fundamenta. xij. porte. xij. menses anni. Duodecim hore diei. Duodeci3 fructus ligni vite.

Zelotes. B. Zelotes hebraice dicitur chananeus. chana zelus interpretatur. est aũt vicus vbi dominus aquã conuertit in vinum. hic post iacobum fratrem suum rexit ecclesiam hierosolimorum

Ra. Filio pereũte pditõis: impfect9 numerus apl'oꝝ remãsit: iuxta similitudinē em̄ lune crescit ⁊ decrescit eccl'ia: q2 vetera transeũt ⁊ noua fiunt.

In oratione. Be. Vnanimes perseuerant. qui spiritum expectant. Spiritus enim effugiet fictum. ⁊ ideo qui vult eum accipere: perseueret in q2 cibus ⁊ fratrum charitate: quia oratio promeretur auxiliũ dei.

Maria matre. Rab. Virgo a mulieribus distinguitur: que tamen aliquando mulier. non pro corruptione. sed pro sexu appellatur. Ecce principium nascētis ecclesie adornat' flore virginitatis.

Marie vel ihesu. B. Hoc in greco distincte ponitur: curauit enim lucas ostendere fratres domini eo tempore fidei participes esse: de quib9 ante passionem dictũ est. neq3 eni3 fratres eius credebant in eum.

---

culpe ⁊ mortis exp tes sunt. | Prius dictum erat sedete in ciuitate. sed hic stant

qui et dixerunt. Viri galilei quid

in celũ aspiciētes. quasi subito redituꝝ sparent.

statis aspicientes in celum: hic ihesus qui assumptus est a vobis in

in eadē forma ⁊ carnis substātia. | videbitis venientem sicut vidistis euntem manifeste enī veniet. | Id est ipse in eodē corpore psentibus angelis ⁊ hominibus.

celum: Sic veniet quemadmodũ vidistis eum euntem in celum.

hoc audito quod dixerunt duo viri. | quia de hierusalē exierũt in montē oliueti. reuersi autē sunt vt sederēt ī hierusalē post īcrepatõem illam quid statis aspicientes in celum

Tunc reuersi sunt hierosolimam a

oliuetũ dicit' multitudo oliuarum

monte qui vocatur oliueti: qui est

Spacio miliarij distat a hierusalē | mille passus quod cuius sit autoritas ignoratur.

iuxta hierusalē sabbati habēs iter

Ciuitatē. ascenderũt in cenaculũ. i. excelsam domum. quasi obuiā3 spiritusancto. Cenaculum typus pfectionis in qua expectandus est spiritus

Et cu3 introissent in cenaculũ ascē

perseuerantia pfectionis que spũm ꝓmeretur. | agnoscens | gratia dei.

derunt vbi manebāt petrus ⁊ iohã

Supplantator | virilis grecũ nomen. | Os lampadis vel lampadaꝝ

nes. iacobus ⁊ andreas. philipp9

Abissus vel geminus grece didimus. vel quia geminus natus sit. vel geminus fuerit saluatori. similitudinem imaginis eius gerens. | Sirũ nomen | filius suspendentis aquas. i. nubes qd ad carnem saluatoris pertinet. | donatus

⁊ thomas. bartholomeus ⁊ mathe

hic frater domini dict9 filius est marie matertere eius que dicitur maria cleophe a patre siue familia | Alpheus doctus fugitiuus vl' millesim9 | simon zelotes consobrinus saluatoris. q2 patrem ipsius cleopham fratrem fuisse ioseph egisipp9 testatur.

us. iacob9 alphei. ⁊ simon zelotes

Iudas frater iacobi. filius alphei: qui iudas vocatur. ⁊ taddeus. ⁊ lebeus. ⁊ corcul9 cultor cordis sui ⁊ aliorum.

⁊ iudas iacobi. Hi omnes erant

Cepisse nõ est virtus sed perfecisse | vnius moris habitant in domo.

perseuerantes vnanimiter in ora

quas habebant in suo comitatu sicut ⁊ habuit ihesus. | proprio nomine ceteris dignior d signatur. q2 virgo est ⁊ mater

tione cum mulieribus ⁊ maria ma

cum

tre ihesu ⁊ fratribus eius. In die

essent apostoli in cenaculo superiori:

Carne propter turbam. Spũ: ꝓpter profectum meriti. vel exurgere dicitur qui pri9 negando est lapsus.

bus illis exurgens petrus in me

pastor pro oui bus loquitur. | Parenthesis. i. interposita ratiocinatio. | Nondum deificatorum. q2 nondum spiritus venerat qui hoïes deos facit. | Loco ⁊ voluntate.

dio fratrum dixit: Erat autem tur

Secundũ consuetudinem numerantium hoc ponit non quia spiritus de numero dubitauerit.

ba hominũ† simul ‡ fere centum viginti.

quorum est discutere causas singulorum | Necesse est vel oportunum. | q2 iam incepta est nõ se miplena debet remanere

Viri fratres oportet impleri

ut perfectus numerus apostoloꝝ spiritusancto ꝓparetur.

scripturaz quã predixit spiritussanctus per os dauid de iuda qui fu

Loquens in propheta. nõ enim hominis sed spiritussancti fuit sententia.

vie eorũ ad ortũ. uel osculi ad prodendum.

it dux eorum qui cõprehenderunt

Solo numero coequatus nõ merito.

ihesum qui connumeratus erat

deo non iuxta p scientiam iudicante. | apostolatum.

in nobis. et sortitus est sortem ministerij huius. Et hic quidē possedit agru3 de mercede iniquitatis.

doctrine ⁊ signorũ uel ministerium dicit ducatum eoru3 qui cõprehenderunt ihesum. | p possideri fecit ab alijs. | Sue.

In medio fratrũ Ra. Fratrũ. id ē. filiorum dei. quoꝝ vn9 est pater in celis quãquã etiã quattuor modos quibus fratres dicantur chorus ille habuerit. Natura petrus frater andree. ⁊ iohãnes iacobi. ⁊ iudas alteri9 iacobi. Gente erãt omnes israelite: et iudei vocabantur. Cognatione etiam illi qui fratres domini vel marie dicebantur erant inuicē fratres Affectu quoq3 carnali ex vno adã omnes nati sunt. Sed maxime fratres secundum gratiam regenerationis.

Ra. In medio ihesus stetisse dicit': quasi communi miseratione condescendens. hoc exemplũ sumendũ est pastoribus ecclesie.

Ra. Hic numerus cxx. congruit etati moysi. vt sicut sub hoc numero moyse defuncto ihesus successit. qui populum in terram promissionis induxit: sic veteri legi in ecclesia principatus christi successit. ducens verum israel ad regnum celi. Iste etiam numerus ab vno vsq3 ad quindecim crescit. habēs septē ⁊ octo. typũ noue ⁊ veteris legis. Oportebat em̄ vt sacramentum quod legislator ī ãnis exhibuit: hoc gratie predicatores numero designarent.

Viri fratres ₢c. Bed. In vndenario numero petrus remanere timebat. Omne enim peccatum ad vndenarium pertinet. qui enim peruerse agit: precepta decalogi trãsit. ideoq3 in duodenarium redintegratur numerus apostolorum. vt per duas septenarij partes (ter quaterni em̄ duodecim sunt) gratia quã predicabant etiã in numero seruaretur.

Possedit agrum. Rab. Non quia agrum possederit: sed quia ipsius fuerat precium agri. qui dominum vite vendidit. Amissa terra viuentium agrum sanguinis et mortis eterna sceleris ⁊ nominis sui memoria possidet quia iudas emptum precio sanguinis agrum figuli non possedit. qui traditionis crimen in se protinus multauit. sed possedit dicitur. est. id est. possideri fecit.

R. Quidam agrum a inda possessum. ridicule exponunt infernum. Alij possedisse agrum illum existimant: quia cum peregrinis in eo sepultus fuit.
B. Dignam sibi pēn̄ traditor inuenit: dum guttur quo vox proditōis exierat laqueo necauit; dignū etiam locum interitus quęsiuit: vt qui hominum z angelorum dominum. pdiderat. cęlo et terrę perosus. quasi aeris spiritibus sociandus: iuxta exemplum achitophel et absolon in medio aeris periret. digno etiam exitu et mors ipsa successit: vt viscera q̄ proditionem concepe rant: rupta caderent. z in auras euolurentur. cui scilicet fraudi vel proditioni vel culpę similis pēnę mors.

¶ Viscera R. Quę sunt sedes fraudis: tāto scelere dirupta: se cohibere non valuerunt Merito autem per sedem doli viscera funduntur. nō per locum oculi. id est. os quo osculatus est ihesum quā nis falsa superficie. sed per alium cui virus occultę malicię inerat.

¶ Eorū R. Habitantium hierusalem. quia z si vtriq; loquebantur hebraicę: dicta bat tamen proprietas linguę hierosolimorū a galyleis de quibus z apostoli erant. quod i passione domini ostenditur. vbi etiam petr⁹ nolens lingua sua proditus est esse galileus.

¶ Ita ut appellaretur ag. Ra. Hoc vt quidam dicunt. lucas sententię petri inserit: qr̄ grece scribens agri apud hebręos exp̄mit nomen. z interpretationē nominis illius greca lingua posuit. Vel petrus in suę contextu sententię: vocabulum agri illius sermone hierosolimorum memorauit: z in galilęam loquelam transtulit. Quamuis enim eiusdem linguę fuerūt iudęi z galilei. non parum tamen in sermone distant. vel interpretē latinum hoc addidisse multi estimant. Supradixerat oportet impleri scripturam: sed pendet sentētia nondum terminata hucusq; scriptam est in libro psalmorum ꝛc.

¶ Fiat commoratio. Hi versus plani sunt: quia iudas prędicatio nis pēnam accepit. z abiens in gehennam humanę conuersationis habitationem deseruit. z accipiente mathia locum eius: summa apostolici numeri restituta est.

¶ Deserta. B. Donec electus pro eo assumatur mathias. vel nō sit ipse iudas qui habitet in ea. sed alius assumatur pro eo: quia pēnitentia indignus iudicatus est.

z suspensus crepuit medius: z dif
fusa sunt omnia viscera eius. Et
notum factum est omnibus habi
¶ Possedit ita ut
tantibus hierusalem: ita vt appel
appellaretur. vel notū fa ctum esset ita vt appellare ¶ habitantiū hierusalē ¶ Si
tur.
laretur ager ille lingua eorū achel
rum est.
demach. hoc est ager sanguinis.
¶ per hoc ostenditur vnum esse libzum psalmo rum non quinq;.
Scriptum est enim in libro psal
¶. i. deleat nomen eius de numero. pij. apostolorum tam in p̄senti. q̄ in futuro ¶ habitatio. ¶ psal. lxviij.
morum. fiat cōmoratio eorum de
serta. z non sit qui habitet in ea. et
¶ Speculationē vel super inspectionem. ep̄s enim speculator est vel supinspector ¶ psal. cvij. ¶ S. alius de multis discipulis vel alt ad comparationem iu
dę: vel alter amboꝝ quorū sortes misse sunt.
episcopatum eius accipiat alter.
¶ nō feminis quarū ad peragrandū sexus infirmior est. ad predicandum ꝑsona verecundior ad testandū autoritas inferior.
¶ qr̄ predixit spi ritus ꝓphetic⁹ ¶ quasi non ex alijs qui non viderunt testanda: quia
Oportet ergo ex his viris qui no
testis nō est idoneus qui nō interfuit testandis ¶ non ex dimidio
biscum sunt cōgregati in om̄i tem
tempis spacio ¶ hoc est humanitatis ¶ in ingressu locorum z exitu semp fuit. qui multis ciuitatibus predicauit. non habens vbi caput reclinaret. vel intrauit incipiens a baptismo iohannis. exiit in die qua assumptus est. ¶ nobis presentib⁹ vel inter hoies
poze quo intrauit z exiuit iter nos
¶ scz noster ¶ bonus ser uus z fidelis prius vt consueuerat christum dominū suum. post ascensionē eti am profitetur ¶ Quia post baptisma iohannis cepit
dominus ihesus. incipiens a ba

Duos. B. Clemens refert hos duos qui ad sortem apostolatus statuti sunt de numero. lxx. discipulorum fuisse.
Qui cognominatus. B. In laude barnabę immoratur. quia pro laude mathias habet q̄ sorte eligitur. barnabę laus cumulatur. ne velut indignus repelli videretur. q̄d postea declaratum est. quia cum paulo gentiū apostolus ordinatur illi officio reseruatus.
¶ Justus. B. Aut latinum est. aut hebręum: z interpretatur parcēs vel elevatus.

Et mathiam. B. Qui donatus est vel donum dei interpretatur: cui donum apostolatus a domino collatum est. vel dei paru⁹ interpretatur: merito parui transcenditur ille: qui laude hominuꝫ erat iustus.
¶ B. Ostende quem elegeris accipere locuꝫ ministerij vt abiret in locum suum. id est. sortem apostolicam.

Et dederunt sor. Bed. Non hoc exemplo. vel quia ionas sorte deprehensus est indifferenter sortib⁹ est credendum. cum primilegia singulorum. secūdum hieronimum cō munem legem facere n̄ possunt.
¶ Diex. Super Jonam. Sub hoc exemplo non debemus sortibus credere: cum privilegia cōmunem legē non possint facere. Sicut enim in condemnationem balaam asina loquitur. cayphas etiam prophetat ignorans: ita z hic fugitiu⁹ sorte deprehenditur. n̄ virib⁹ sortium sed voluntate eius qui sorte regit incerta.

¶ B. Si quis necessitate compulsus. exemplo apostolorū putat dominum sortib⁹ consulendum videat hoc apostolos egisse: collecto fratrum cętu et ad dominū fusis precib⁹.

¶ Et cecidit sors. Bed. Hic sorte eligitur ne a lege discrepet. in qua summus sacerdos sorte quęrebatur. sicut de zacharia dicitur: sorte surrexit vt incensum poneret. quia quęrendus erat verus sacerdos donec veniret ille qui p̄ proprium sanguinem intrauit in sanctasanctorum: cuius hostia in pascha immolatur. sed die penthecostes spiritu apparente est consummata: donec veniret veritas figuram licuit exerceri. Ideo mathias ante penthecosten ordinatur: sorte quęritur. Septem diaconi aūt postea non sorte. sed discipulorum electione. apostolorum vero oratione: et manus impositione sunt ordinati.

facere z docere.
ptismate iohānis vsq; in diez qua
¶ hoc ptātis ¶ quia de resur
assumptus est a nobis. testem re
rectione dicerat z eri
etis michi testes.
surrectionis eius nobiscum fieri
¶ pro charitate que ¶ exēplis equa gemina est. lib⁹ duos pares esse cognouerunt quo' ceteris preferendos esse nō dubitauerunt. alterum vero preferre alteri non hominum erat: sed dei.
vnū ex istis. Et statuerunt duos. io
¶ filius quietis. ¶ vel barnabas. hoc per anticipationez dicitur. qr̄ nobis causa in sequēti monstratur.
seph qui vocabatur barsabas. qui
¶ tante virtutis fuit ut etiam a romanis qui eum nossent iustus diceretur. ¶ donatus uel donū dei
cognominatus est iust⁹. z mathiā.
¶ Exemplum orandi sortientibus datur. quia ut ait salomon sortes mittuntur in sinu. sed a domino temperantur.
z orantes dixerūt: Tu domine qui
¶ que nos latent qui opera sola cernimus. ¶ de scientia dei nō dubitant. z ideo querunt ei⁹ ostēsionem ut q̄d nouit z ipsi noscant.
corda nosti hominū. ostende quez
¶ preteritū ponit. quia iam i presentia electus erat. ¶ Sciunt alterū esse sed nesciunt quem.
elegeris ex his duobus vnum ac
¶ ut sit unus ¶. i. ipm̄ mīste rium. ¶ apostolatus. testium. apostolatum.
cipere locū ministerij huius z apo
desecit se impietate sua.
stolatus de quo prevaricatus est
¶ ad hoc ad q̄d prediudicatus est. ¶ infernum.
iudas vt abiret in locum suum. Et
¶ Cadere deorsuz dicitur qr̄ sors a deo ꝓpara est.
dederunt sortes eis. z cecidit sors
¶ ut. xij. apostolorum ꝑ
super mathiam: et annumeratus
fecto numero perfectus daretur spiritu⁹. ecce luna post detrimentum recepit augmentum.
est cum vndecim apostolis.

Dies penthecostes. Be. Juxta hystoriam dies pēthecostes.i.quinq̄ gesimus cōputabatur quo lex data erat ab occisione agni · hic autē non a dñi cena vel die qua crucifixus ē: sed ab eius resurrectione secūm augusti/ nū quinquagesimus cū spiritus missus ē computat. qui die dominicus suo aduentu consecrauit · z eodem die pascha celebrandum esse monstrauit · Die solemni spiritus venit: vt tanta virtus haberet multos qui approba/ rent: z varias linguas cognoscerent. Jdeo autem quinquagesimo; quia in dulgentia fiebat in iu bileo · et per spiritum peccata remittuntur. charitas diffunditur. quę operit multitudi/ nem peccatorum · i spi rituali iubileo rei sol/ uuntur: debita dimit tuntur: exules in patri am reuertuntur · hęre ditas amissa redditur serui.i. homines pecca to venundati a iugo seruitutis liberantur. Raba. Pēthecostes grece latine quīquagī ta z antiqui populus pētecosten .i. quinqua gesimum diez obserua bat · a die enim imola/ tionis agni per quem egressi sunt filij israhel de egypto · quinquage simo die data est lex ī igne. Jn nouo etiam testa · quinquagesimo die a pascha christi de scendit spiritus in apo stolos in igne aparēs Lex ī mōte syna · spūs in mōte sion. lex ī subli mi montis loco. spiritus dat ī cenaculo. Sicut xl. dies quibus post resurrectionē cum discipulis conuersatus est · pręsentem ecclesiam designant: ita quinquagesimus quo spiritus datur denarium ęter ne remuneratōnis exprimit. Quinquaginta sexies. vij. z. vij. habent. z. vij ad vetus test · quia septima die requieuit deus ab operibus suis · z septima die sabbati requies ē constituta. z. vij. diebus israel faciebat azima. Octo ad nouum · quia xps octauo die resurrexit · vel qz nouę legis p̄cepta ī octo beatitudinibus data sunt · vel quia in octaua die resurrectio futura speratur Spūs ergo sanctus duarū legum dotens cōpletionē: quinquagesimo die descēdit · qui numerus ex. vij. z octo cōstat.

In eodē loco. Cenaculo scz qđ ascenderant · qui em̄ spiritum desidera/ rat: carnis domiciliū mētis cōtemplatōne transcēdēs calcat

De cęlo. Datur spūs: vt diligat deus. in terra datur: vt diligat primus bis em̄ post resurrectionē ē dat · ad duo p̄cepta charitatis cōmēdanda

Sonus. Repēte factus pōt dici locutio liguaꝝ de ore apl̄oꝝ sonās.

Spiritus. Ra. Ante passionem datus ē aplis spiritus ad gratiam do ctrinę z sanitatum · post resurrectionē insufflauit iesus spūm · z ait. Accipite spiritum sanctum: quorū remiseritis peccata: remittuntur eis ꝛc. Qđ donū soli petro prius dederat · sed vt credit tūc p anticipatōnē · nūc cum ceteris p cōpletionē etiam petro tribuit · z potestas data ē dimittēdi illis quos ad of ficium mittebat prędicationis.

Jn pentecoste de cęlo missus ē spūs: vt qui in primo debēbāt diuidi accipe rēt linguaꝝ noticiā · ne p mundū euntes interpretibus indigerēt · z quia de/ simplex ē natura · semel de cęlo datur spiritus · ppter homines vero qui du plici constant substantia · corpe scz z aīma · dupliciter ē diligendus. Jn ter ra bis dat · prius in efficacia lignoꝝ ad sanitates corporum · postea indul/ gentia peccatoꝝ ad remedia animaꝝ.

Vehementis. Compatione p̄cedentium · vehemēs dicit gratia apl̄oꝝ vel in similitudinē vēti vehemētis spūs venit.

Totā domum. Jn vna domo sedētibus infunditur spiritus · vt ec clesię vnitas cōmēdetur · in cenaculo tercia lege incipiēte

Be. Jn datione legis plebs longe stabat p̄ timore · hic veniēte spiritu cō/ gregati erant in vnum ex amore.

Sedentes. Vt compleatur quod dictum erat eis. Sedete hic in ciui

C. II.

Et cū cōplerē

ꝟ genit uus·

tur dies pēthecostes erāt

ꝟ nullus absens erat vel qz numerus duodeci cō pletus erat. ‡ ꝟ vnū corz aliam habētes ↑ ꝟ nō ī diuersis corporaliter ·

omnes ‡ pariter in ↑eodez loco. Et

ꝟ Nescit tarda molimina spūsancti grā. scōz illud flumis īpe·l.c·di ‡ ꝟ vt signaret ipūm celestem esse. ↑ ꝟ cū sono venit qui sonos venerat do cere.

factus est repente de ‡ cęlo ↑sonus

ꝟ similitudo ē vel cōformatō ‡ ꝟ non tamē ali quē terruit sicut in lege

tanq̄ aduenientis spiritus ‡ vehe

‡ ꝟ vel sonus vehemēs domū · vel spūs habitato res eius repleuit. diues enī est spūs domini

mentis. z ‡ repleuit totam domuz

‡ ꝟ ī cenaculo excelso perfectionem significante ↑ ꝟ exterius igneo colore interius spirituali ilpt ratione.

vbi erāt ‡ sedentes. Et ↑apparuerūt

‡ ꝟ dimise erant lingue in specie ignis. ↑ ꝟ geni tuus potest esse.

illis ‡ dispertitę linguę tanq̄ ↑ignis

ꝟ Stabilibus stabilis iudex iudicibus. nullo ab eis discrimine effugandus. Qđ sedet regia pote stas est. vel quia requieuit in sanctis·

‡ ꝟ quia superior erat · ↑ ꝟ in singulis totus nec in multis diuersus aut diuisus

sediteq̄ ‡ supra ↑singulos eorū. Et re

‡ ꝟ vt alterū nō recipiat spūm. quia plena non re cipiunt augmentum.

pleti sunt omnes ‡ spiritusancto et

ꝟ hoc ad vnā vel ad plures referendum est.

cęperūt loqui variis linguis, put

ꝟ qui erat linguarum alueus·

spiritussanctus dabat eloqui illis

ꝟ .i. vrbis habitores.

Erant in hierusalem habitantes

ꝟ ad diem festum collecti.

iudei viri religiosi ex omni natōne

quę sub cęlo est. Facta autem hac

ꝟ .i. repētino sonitu vel qua ceperant apostoli lo qui.

voce conuenit multitudo z mente

cōfusa est: quoniaz audiebat vnus

quisq̄ lingua sua illos loquentes

Et apparuerunt. Beda. Spūs in igne z līguis apparuit. quia omnes quos replet ar dere z loqui facit ardē tes ex se · loquentes de se · ostensum est etiam q̄ vbiq̄ ecclesia dila tata omniuz gentium erat locutura voce.

Grego. Spiritussā ctus super discipl̄os ī igneis linguis apparu it: z eis omniuz lingua rum scientiā dedit. de signans: quia ecclesia spiritusancto repleta omnibus linguis erat locutura · hic ergo hu militas meruit virtutē superbia incurrere con fusionem. Spiritussā ctus in igne monstrat quia deus noster ignis consumens est: z p euz rubigo peccati cōsumi tur · et frigus corporis expellitur. Līguas ig neas doctores habent quia prędicādo corda auditorū inflamant · z ipsi emulatōne ardent

quos spūs feruor accēdit z per pnitētiā punit.

Dispertitę linguę. Raba. Dispersio linguaꝝ ē facta in turre: sz qđ di sperxit superbia: recolligit humilitas · ī superbia dispersio: in humilitate fit cōcordia. Ecce completur sētētia dñi quę ait. Non vos relinquam orpha nos · sed mittam spūm paraclitum: qui eorum aduocatus pro eis omnibus linguis locut̄ ē · linguas attulit: qui p verbo venit · cognationem enī habz lingua cū verbo vt ab inuicē nō possīt separari: Sic verbū patris.i. filius z spūssanctus · īseparabiles sūt: immo z vn̄i naturę:

Tanquā ignis. Jdem. Jn igne spiritus venit: quia peccatores spirit̄ purgat · illuminat · accendit · urit. Ignis em̄ quattuor habet naturas · urit purgat · calefacit · illuminat. Similiter spūs exurit peccata · purgat corda · torporem excutit · ignorātias illustrat. Ignis etiā īcorpore̊ z īuisibil ē ī sua natura · ē assūpto aliq̄ corpe videt · diuersi coloris aparēs ppt̄ materias ī q̄ b̊ ardet · Sic spūs videri nō poterit: nisi p creaturas in qb̊ operat.

Et cęperūt. Ecce signum plenitudinis · plenum vas erumpit · ignis in si nu nō potest occultari.

Variis linguis. Beda. Quia linguis oīb̊ loqbant · vel sua · i. hebrea lingua loquētes ab oīb̊ itelligebant · ac si ppriis singlorū loquerent

Jdem. Jn greco aliis: secūm illud ppbetę: in aliis linguis · z labiis aliis loquar ppl̄o huic ꝛc.

Prout spiritussāctus. Beda. Spiritus diuidens singulis put vult vbi vult · quomō vult · quādo vult · quib̊ vult · quantum vult spirat.

B. Potuerūt apostoli in spiritusancto linguas omnium itelligere · z loq̄ z eoꝝ etiā verba maiore miraculo quacūq̄ esset lingua edita ab omnibus audiētib̊ eque intelligi.

B. Varietas linguaꝝ vona significat gratiaꝝ. Jdeo p̄mum linguas do mīb̊ dedit spūs quib̊ humana sapientia extra docet z discit: vt ostende ret q̄ facile sapientes efficit sapientia dei.

Ex omni na. Rab. Ac si diceret vbicūq̄ nati. Judęos aūt in oīb̊ gen tib̊ nasci captiuitas fecit · quę sub ant biocho facta est: nō multis tpib̊ añ.

Confusa ē. Confusio ista cōfusioni linguaꝝ opponit: a qua babel voca bulū sortita ē. Sic humilitas apl̄oꝝ humanę superbię respondet.

Unusquisq̄ lingua. Raba. Linguę oēs dicuntur esse septuaginta

dne. vnde z discipuli secūdi ordinis sub hoc numero sunt electi · vt numer⁹ predicatorum cōcordaret numero linguaꝝ.

Audiuimus vnusquisq;. In hoc significabat vnam ecclesiā omniū gentium linguis locuturā.

Be. Queritur vtruz hi qui loquebant: diuersis vniuscuiusq; linguę sermonibus vterē tur · id est. vt vnusquisq; eorum nunc hac: nunc alia lingua loquens sic ꝓ omnes curreret? an ita potius ꝙ sermo eorum qualibet lingua pronunciatus vnicuiq; audiēti secūdum linguam suam intelligeretur: ita ut vno apostolorū in ecclesia docēte alijs tacentib⁹ sermo vnus ad auditum omniū ꝓueniret: habēs in se hanc vim vt cum diuersarū gentium auditores essent vnusquisq; secūm linguam suam vnius sermonis ab apto prolati suscipet auditum: z capere intellectū.

Judeam. Be. Judeam nō totam gentē sed partem illius · i · tribum iuda z beniamin significat · ad distinctionez. s. samarię. galileę. decapoleos et aliarum in ea prouincia regionum · quę omnes licet hebrea lingua loquantur: tamen single domesticaz dicēdi speciem habēt distinctaz

Capadociā pontum ⁊c. Beda. Iste quiq; prouincię ḡ post iudeam ponunt grece quidē loquunt · sed ex patria cōsuetudine est in sono diuersitas. vnde mira in apostolis gratia: quę non solum diuersitatem eos docuit: sed etiam distantiā proprietatum in vnaquaq; linguarū iuxta numerū prouinciaruz in eorum loquela fecit

Aduenę romani. Be. In greco peregrinantes romani · i · iudi qui peregrinam vitaz rome gerebāt.

Proseliti. Beda
Aduenę sic vocabantur illi qui de gentibus nati circumcisionem z iudaismum susceperāt. Non ergo solum qui natura iudei erant: ex diuerso orbe cōuenerāt: sed hi etiam qui de ꝓputio nati adhęserāt eoruz ritui.

Musto pleni. Be. Quāuis irridebāt. Mistice tamē verum dicebant. quia non vino veteri quod in nuptijs ecclesię defecit: sed musto gratię spiritualis erant impleti · iam enī vinum nouum in vtres nouos venerat: cum apostoli non in litterę vetustate · sed in nouitate spiritus dei magnalia resonarent.

Viri iudei ⁊c. id ē. duę causę sunt prudētię · ꝙ iudei: z ꝙ habitāt hierusalem quam decet sobrietas.

Hora diei tercia. Be. Spiritussāctus gloriā trinitatis mundo prędicaturus · tercia hora cōuenienter descendit: quia supradictū erat · eos in oratione perseuerātes. Recte spiritus hora orationis ꝓcipit: vt ondat quia gratia spiritꝰ nō percipitur: nisi mens a carnis intentione sublenetur. Tribus horis daniel flexo genu adorabat · tercia · sexta · nona. Et quia dominus tercia hora misit spūm · sexta alcēdit crucez · nona animā posuit. eosdem horas excellentius ceteris nobis timare z sācificare dignatus est.

Effundam. Hoc verbo largitatē muneris ostēdit: quia nō vt olim prophetis z sacerdotibus tantū. sed omnib⁹ passim in vtroq; sexu personis spiritus erat dādus.

De spiritu. Raba. Ad diuisa dona respicit · nō ad minutōz ꝭbę

Super omnem carnem. Quę sit omnis caro consequenter exponit ibi z ꝓphetabunt filij ⁊c.

Ra. Super omnē carnē masculi z femie. vel circūcisi z ethnici. sciz illud non ē masculus z femina · circumcisio et pręputiū barbarus et scita · seruus z liber

Et prophetabūt Lex et prophetę vsq; ad iohannem · ex eo regnum euangelizatur. Sed aliud est de xp̄o ꝓphetare: aliud vētura ꝓdicere z docere

Et dabo. Ra. Mistice ꝓdigia in cęlo laborez sunt in ecclesia

Signa sup terrā. vindictę in terrenos. Sāguis: in martirio. Ignis euangelij · vel spiritussancti. Vapor fumi animę vel cordis cōpunctio.

Prodigia in cę. Cum xp̄o nascēte · nouum sidus apparuit. eo ascendente crucem sol obscuratus ē: z cęlū tenebris obductum.

B. Prodigiū qđ porro dicit · i · significat aliquid · prodigium qđ prodit oculis. Signum quo significatur aliud.

Sanguinē. Be. Non soluz vulneris · sed etiam sudoris qñ in oratione factus est sudor eius sicut guttę sanguinis · qđ inter signa deitatis ponitur quia in humana natura nō inuenit · ergo significat orbem vniuersum sanguine xp̄i abluendū: vt sicut tabernaculū sanguine victimarū fuerat consecratum: ita populus fidelis sāguine ciusdē dedicaret · nec solū hierosolimis

ꝭ corde · ꝭ facie
Stupebant autē omnes z mirabant

ad inuicem dicentes. Nonne ecce

† ꝭ sermone galilei sunt hebetes distantes ab hebreis.

omnes isti qui loquunt † galilei sūt

Et quomō nos audiuimus vnusquisq; ꝭ propriā. s.

linguā suam in quā nati su

† ꝭ pfecte diuidētes vel perfectio diuidentium · ‡ ꝭ adequati vel mensuratores † ꝭ ūdem qui z perse.

mus. † Parthi · z ‡ medi. z † elamite

† ꝭ mesopotamia interpretatur ambitus. quia duobus ambitur fluminibus tigri z eufrate
‡ ꝭ Cōfessio vel glorificatio.

z qui habitant † mesopotamiā · ‡ iu

† ꝭ manus tortoris vel exploratoris vel manus domino redimēs ‡ ꝭ inclinās vel iclinatio

dęam · z † capadociam · ‡ pontum · z

ꝭ minorē. ꝭ Sustollēs dominū vel plasmatio domini vel gradiēs vel eleuās seu offerēs vel elatio.
† ꝭ eōuersio a ruina vel diuisio cadentium

asiam · frigiam z † panphiliam · egy

ꝭ tenebre angustia vel tribulatio † ꝭ veniens vel introiens.

ptum · z partes † libię · quę est circa

ꝭ hereditas vel hereditatio. † ꝭ de tribu iuda.

cirenen. z aduenę romani. † Judęi

† ꝭ vocati vel consummati vocatōne. ‡ ꝭ humiles vel occidentales callidi vel insidiatores

quoq; z ꝓseliti: † cretes z ‡ arabes.

audiuimus eos loquentes nostris

linguis magnalia dei. Stupebāt
ꝭ religiosi.

autē omnes z mirabant dicentes

‡ ꝭ distātes a religiosis.

Quidnam hoc vult esse? ‡ alij aūt

ꝭ manifestus error · nō enī multarū locutionum · sed vnius lingue eloquētiā facit

irridebant dicentes. Quia musto

† ꝭ in proposito boni ‡ ꝭ loquit quasi pastor pro ouibus.

pleni sunt. † Stans aūt ‡ petrus cū

† ꝭ alcitudine vel qualitate sua in id sibi apta.
ꝭ vt musto repletus ·

vndecim eleuauit † vocē suam. z lo

ꝭ post vocem. vel hec ē vox. viri iudei ⁊c.
‡ ꝭ .i. ambo populi

cutus est eis. Viri iudei · z ‡ qui ha

† ꝭ nō qđ irri

bitatis hierusalē · vniuersi † hoc vo

sores dixerūt uel hoc mustū
† ꝭ plenis musto spūali ·

bis notuz sit · z † auribus percipite

ꝭ plena musto spūali.

verba mea. Non enī sicut vos esti

† ꝭ ysaias. ve bis qui cōsurgūt mane z sectant siceram ‡ ꝭ hora tercia. tercia lex ·

matis · † hi ebrij sunt cum sit † hora

ꝭ horam cognoscimus · vel hora bibendi nō uenit ·

diei tercia · sed hoc est quod dictuz

est per ꝓphetā ioel. Et erit in no

‡ ꝭ hoc interponit ut honor deferatur sermoni dominī ·

uissimis diebus ‡ dicit dominus.

ꝭ in modum fontis secūdū mensuram.
† ꝭ mihi coeterno ‡ ꝭ cor carneum nō lapideū vnde sequit sup seruos z ꝓphetas

Effundā de † spiritu meo sup ‡ oēm

† ꝭ inde inexcusabiles · quia filii z filie eorū prophetant. ‡ ꝭ ut agabus z symon niger.

carnem · z † ꝓphetabunt filij ‡ vestri

ꝭ filie philippi · † ꝭ fideles noui testamē ꝭ ut iohānes z paulus

z filię vestrę: z † iuuenes vestri visi

† ꝭ misteria clara uidebunt ‡ ꝭ ueteri legi adherentes. ꝭ ut petrus z iacobus

ones † videbunt z ‡ seniores vestri

‡ ꝭ umbras z figuras uidebūt ‡ ꝭ ecce qđ prius dixit: sup omnē carnē

sōnia ‡ somniabūt. Et ‡ quidez sup

ꝭ prꝰ ex timore nūc ex obedientia

seruos meos z ancillas meas · in

diebus illis effundaz de spū meo

‡ ꝭ hucusq; de aduentu spiritus · nunc de iudicii signis z prodigus † ꝭ cū chasto nato nouū sidus emicuit z eo crucifixo sol obscuratus est

z ꝓphetabūt. Et ‡ dabo † ꝓdigia i

‡ ꝭ qđe christo spiritum emittente contremuit monumenta aperuit: saxa scissa sunt · corpora sanctorum que dormierāt surrexerunt

cęlo sursum: z signa in ‡ terra deor
ꝭ dominici lateris. ꝭ sanctusspiritus

sum · sanguinez z ignem z vaporez

sol obscuratus ē: z cęlū tenebris obductum.

locus esset orationis: sed in omni loco dominationis eius leuarent manus electi per orationes ad dominum.

¶ Fumi. B. Cōpunctionis z fletuum sicut fumus ab igne: ita compunctio a spūssancti ardore. Sanguis de latere mortui profluens ptra naturā nostrox corpoxuz loco signi fuit. s. nostrę salutis z vitę quę processit de illi⁹ morte. Potest z in igne illuminatio fidelium: in vapore fumi cęcitas iudeorum intelligi. Undè z dūs legem daturus in igne z fumo descendit quia humilęs claritate sua illuminat: superbos q caliginem obscurat erroris.

¶ Sol cōuertetur in. t. z. lu. in san. ꝛc. Hoc in passione xpi partim factum. partim ante iudicij diez creditur venturū. tunc enim sol obscuratus est. sed luna in sanguinez versa hominibus apparere nō potuit: qz tūc utpote in pascha. xiij. existēs. interdiu fuerat visibus humanis obiectu terrę occultata.

¶ Quicunqz inuocauerit. Hoc est quod petrus ait. quia non est personarum acceptor deus sed in omni gente qui timet dēm z operatur iusticiā accept⁹ est illi.

¶ Viri israelitę. Bed. Quasi doctus magister prius incredulos monet: vt timore cōpunctis postmodum salutis consiliuz impendat. z quia scientibus legem loquitur ipsum esse xpm qui a pphetis promissus est ostendit. nec tamē auctoritate sua prius eum filiū dei nominat: sed virū probatum: iustū a mortuis suscitatum.

¶ Definito consi. Rab. In hoc solo notabiles: quia non obedienti animo fecerunt

Et prescietia. Re. In greco sic est: prescientia sic traditum accipientes: traditus est ei a presside in potestatez illorum: vt ipsum sine latronem eligerent: & latroni concessa vita: ihesum per manus militum occiderūt.

† Sxpo S euangeliū. ‡ S in beresim S crucem.

fumi. † Sol cōuertetur i ‡ tenebras

S ecclesia S martirum.

z luna in sanguinez anteqz veniat

† S nō hoim ‡ S Sic paratus spacio. opere claritate. ↑ S Non occultus. deus enim manifeste veniet.

dies † domini. ‡ magn⁹ z † manifest⁹

S quasi metuentibus proponit consiliū S ante diem non in die S fide. ore. ope.

z omnis quicunqz † inuocauerit no

S Salute infinita anime z corporis. ‡ S quibus prophetatum est.

men domini † saluus erit. Uiri † isra

† Sa me nō ab irrisoribus S Completā esse prophetiam. ‡ S quibus prophetatum est. S ihesum quem interemistis fuisse virū approbatum ꝛc. S Siue dicta siue dicenda.

elitę † audite ‡ verba hęc. Jhesū na

S virilem: vel verum hominem.

zarenum virum approbatuz a deo

† S Coram vobis vel in vestris corpibus ‡ S Resurrectionibus mortuorum.

in † vobis ‡ virtutibus z prodigijs.

† S pater uel diuinitas. ‡ S unde inexcusabiles.

z signis quę fecit † deus in ‡ medio

vestri sicut vos scitis. hunc defini

† S Spūssancti ‡ S patris non nostra ‡ S christi ↑ S Iudeis a patre vel a seipso. vel traditum militibus a iudeis.

to † silio z ‡ prescietia ‡ dei † traditū

S militum S varijs illusionibus.

per manus iniquorum affligentes

† S voce qui enim iubet facit. ‡ S libertas data est a spiritu.

† interemistis. quez ‡ de⁹ suscitauit.

↑ S uel eius resurrectione: uel mortuorū solutōe. ‡ S prophetiam dauid immutabilem.

† solutis doloribus inferni ‡ iuxta

↑ S uel ab ea morte. qui enim immunis erat a morte. poterat quos vellet a dūio mortis eripere.

quod impossibile erat teneri † illuz

S Non in sua sed in xpi psona.

ab eo. Dauid enim dicit in eum.

Suscitauit. B. Non communi resurrectione quę in finem differtur sed quę die tercia celebraretur. vt assertio huius resurrectionis testimoniuz esset veritatis.

¶ R. Suscitauit secundū humanitatem quā maxime oderant.

Solutis doloribus. B. Videtur esse sensus huius sententię: qz domino ad inferos descendente dolores pęnaruz soluti sunt: quia eum tangere non potuerunt. sed iuxta grecum in quo scriptū est: soluens per ipsum mortis dolores. iuxta qō impossibile erat. t. il. a. e. Patet quia per descēsuz eius liberati sunt sancti a locis infernorū: qui licet in sinu abrae. id ē. in consolatione quietis essent: a dolore tamen mortis sine inferi nō erant soluti ex toto: quia non meruerant gaudia celi intrare. donec fieret illud ꝙphetę: In sanguine testamenti eduxisti vinctos tuos de lacu ꝛc. in quo non est aqua. Vincti enim erant antequ educerentur.

¶ Prouidebam dominum co. ꝛc. Allego. Ra. Be. Veniens in ea quę transeunt: non abstuli oculum ab eo qui semper manet. hoc proni/dens: vt z in eum post temporalia recurrerem. z hoc q̄ peccatum non fecinec dolus inuentus est in me. non homini sed deo ascribam. propter hoc etiam in cogitatione iocunditas z in verbis exultatio. propter resurrectionem scilicet qua mundus libera/tur.

† S vox assumpti hominis ‡ S deitatē uel patrē. ‡ S Presens sentiebam auxilium ↑ S Quasi inseparabilem.

† Prouidebā † dn̄z † coz̄ā me † semp

† S prosperis S morte custodis. ↑ S Spe re

quoniā a † dextris est mihi ne † com

surgendi. † S quia caro resurget tercio die. vel qz dūs a dextris stat ↑ S Iocūditate.

mouear: † ppter hoc † delectatuz est

S Cogitatio S patriarche S In verbis prophete

coz meum. z exultauit lingua mea

† S Non deficiet in interitu sed in spe resurrectionis obdormiet S id est apostoli ‡ S in sepulcro. ↑ S resurrectionis.

insup z caro † mea ‡ requiescet i ‡ spe

S humanam

Quoniā nō derelinques animam

† S possidendam in inferno S que descendit in infernum ‡ S ad qō descendit sed nō pmansit vt subueniret quibus oportuit. sed non est derelictus: quia cito surrexit ‡ S per hoc probat humane fragilitatis expertem. z supgressum esse humanam condicionem ↑ S Corpus meum sancti

† meā in ‡ iferno: † nec dabis † sanctū

ficatum per qō z alij sanctificandi sunt. non patietis corrumpi. quia notas ꝛc.
† S putredinis z vermium

tuum videre † coz̄uptionē. Notas

† S Scio me resurrecturū quia no. se. michi uias. uite S quib⁹ itur ad eternitatem. in quibus post passionem adimplebis me letitia. S que sunt in sanctitatis iocunditate ↑ S ascendenti celum dabis delectationes dextere usqz in finem.

mihi feciſti † vias vitę ↑: replebis me

† S In ascensione non semiplena fuit letitia. ‡ S uidebo facie ad faciē: uel cum christo deo qui est facies patris ‡ S principalē sexum alloquitur ↑ S corpe z fide fratres uocando blanditur.

† iocūditate cū ‡ facie tua † Uiri † fratres liceat audenter dicere ad vos

S hoc dicit ne indignentur.

de patriarcha dauid. quoniam de

funct⁹ est: z sepultus est. z sepulcz

† S unde apparet eum non de se dixisse. non dabis sanctum tuum uidere corruptionem.

ei⁹ est apud nos † vsqz in hodiernū

Et exultauit. Be. In passione dixit tristis est anima mea vsqz ad mortem. et cepit pauere z tedere. vt se verum hominem in anima z corpore: z veraciter passibilē monstraret. Exultauit vero anima z lingua: quia passione sua genus humanum saluandum erat.

¶ In inferno. B. Constat animā nō derelictā in inferno: quę ablatis illis pro quibus descenderat: mox ad supna rediit. nec caro est corrupta: & veloci resurrectione glorificata.

Notas michi fe. ꝛc. B. Non solum de illo intelligunt: qui semel accepta plenitudine diuine virtutis z sapientię p se morte destruxerit resurgēs ad vitam: sed z de iustis qui p eum via veritatis inuenta ad vitā redeunt: z iocunda bunt videtes faciē ei⁹: qz ille visus est sup oia z beatitudo pfecta

Prouidebā do. Vox xpi post resurrectionem exultantis ad dexterā. Sinistra est presens vita. dextra eterna. ¶ **Ne commouear.** post resurrectionem omnia erūt immobilia. **Et exultauit lingua.** quia requies post laborem data est. laborauit enim in spe vite eterne.

Nō detelinques Non iterum mouear corruptiōe iteratę crucis z mortis. **Notas mihi feci.** Scio me semper esse victurum.

Replebis me. plena lętitia. id est. iteruz non moriar.

Coram me ꝛc. Bed. Exponēdo quod ipse fecerit: dat nobis puris hominibus cōsiliū peccata vitare. Nam qui dei presentiam iugiter intuet oculo mentis: nullatenus būc ad peccata conuertit dyabolus.

Quoniam a dextris m. ē. Be. Causa quare nō moueat. qz dūs a dextris opitulatur: sinistra non prevalente. Si enim a dextris nō fuerit: illā partem dyabol⁹ occupat sicut de iuda dicitur. z dyabol⁹ stet a dextris eius.

Et exultauit. Be. In passione dixit tristis est anima mea vsqz ad mortem. et cepit pauere z tedere. vt se verum hominem in anima z corpore: z veraciter passibilē monstraret. Exultauit vero anima z lingua: quia passione sua genus humanum saluandum erat.

¶ In inferno. B. Constat animā nō derelictā in inferno: quę ablatis illis pro quibus descenderat: mox ad supna rediit. nec caro est corrupta: & veloci resurrectione glorificata.

Notas michi fe. ꝛc. B. Non solum de illo intelligunt: qui semel accepta plenitudine diuine virtutis z sapientię p se morte destruxerit resurgēs ad vitam: sed z de iustis qui p eum via veritatis inuenta ad vitā redeunt: z iocunda bunt videtes faciē ei⁹: qz ille visus est sup oia z beatitudo pfecta

De fructu lumbi. B. In greco habet de fructu ventris eius suscitare xpm z sedere super sedem eius.

Accepit. Vt verus homo: vt effundat spiritum sicut iohel dicit. effundam ꝛc. vel accipiunt apostoli ab ipso promissionē spūs in euangelio q̄ a patre mittet spiritus.

Effudit hunc. B. Qui pri⁹ ihm suscitatū a deo dixit. nūc fidē auditorū alti⁹ erigens hunc esse verum dominum assignat: quē effudisse spiritum p̄firmat hoc enim deitatis est signum. z pulcre verbo effusionis vsus est: qđ prophetam iohel posuisse supra memorauit: vt ex hoc etiam cōstet ipsum esse dominum ihesum: qui ante assumptionem carnis loqui consueuit in pphetis. qui signa z prodigia dat in celo z in terra. qui omnes inuocātes se saluat: z cetera quę pphēta describit: quasi verus deus explet.

B. In greco effudit hoc donū qđ nunc videtis z auditis.

Sede a dextris. Bed. Hoc est qđ petrus ait de domino. quē oportet celum qui dez suscipe vsq; in tempora resurrectionis omnium. tunc enim cum venerint tempora refrigerij a cōspectu domini missurus eū est (qui p̄dicatus est) a regalibus sedibus ihesum christū ad iudicandos vivos z mortuos.

B. Si opponat arrius ex hac diuersitate filium minorem patrem vero maiorem esse: respōdemus ei. Nomen inferius illi cōuenire: cui sedere imperat sicut z petrus cōsequēter exponit: quia et dominum eum: z christū deus fecit hunc ihesum quez vos crucifixistis.

R. Manifeste petr⁹ ex hoc psalmo regnum xpi non terrenum sed celeste ostendit: z vtrā q̄ naturā eius euidenter astruit. humanam quę de dauid: diuinā secundū quā ē ad dexteram patris. In vna dauid filio. In altera eiusdem est dominus. vnde et subiungit. Certissime ergo.

Dominum eum. B. Ostendens: nomen maiestatis z potestatis est. cui omnis creatura debet subiici Christo regię siue pontificalis dignitatis nomen est. In lege vngebantur reges z pontifices in figura illius.

Et christum. B. Ille vere ē xps omni plenitudine spūssācti vnctus. qui de eodem spiritu potentialiter dedit quibus voluit.

† S dauid.
diem. Prophetа igitur cū esset: et sciret quia iureiurando iurasset illi

† S viri luxuria in lumbis eius † S quia christus super israel spiritualem sedit.
deus de fructu † lumbi eius † sedere

S a longe
sup sedem eius. Puidens locutus est de resurrectōe xpi. quia neq; de

S secundum animam.
relictus est in inferno: neq; caro eius vidit corruptionē. hunc ihesum re

† S Non duo vel tres † S qui vidimus eum post resurrectionem.
suscitauit deus: cui † omes † nos te

† S resurrectionis † S Prosperitate. vel exaltat⁹ est ipse: qui est dextra patris. S qz dixit psalmista a dextris est michi ne cōmouear.
stes † sumus. † Dextera igit dei exal

† S Iohel. S vel in euangelio accepta a christo.
S Acce
tatus z † pmissione spūssancti acce

pit vt homo † S donum linguarum vel spiritus S vt deus S nō recedit a verbo prophete iohelis dicentis. effundam ꝛc.

pta a patre: † effudit hunc quē vos

† S mente † S In linguis igneis S Sono S Nostro sermone † S vnde patet. quia non de sua sed de christi ascensione predixit.
† videtis z † auditis. † Nō ei dauid

† S Sicut hec que nouissima sunt dauid non de se sed de christo prophetauit. quia mittendus ex syon. id est ex stirpe dauid venturus. z dominatur⁹ in medio inimicorum. sic z illa que premissa sunt non ad dauid: sed ad xpi mortē. z resurrectionem pertinent.
ascendit in celū. † dicit autem ipse.

† S interna ratōe verbi coeterni † S pater † S homini christo † S quiesce vel iudica S in eternis. vel in vnitate psone cū filio qui est dextera patris † S semp. q; semp in p̄senti z in futuro ponē di. † S demones vel homines.
† Dixit † dns † dño meo: † sede a de

† S humiles vel subiectos. † S carnis. vel apostolorum † S qz propheta hec dixit.
xtris meis. donec † ponā † inimicos

S uiri. S Corpo
tuos † scabellū † pedū tuor. † Certis

ralis z spiritualis. † S dauid. † S de quo dicit domino meo † S. i. regem cū dixit sede ꝛc. S vel unxit te deus ꝛc. S vel ego constitutus sum ꝛc. † S secundum carnem fecit in natiuitate vel in resurrectione.
sime ergo sciat omnis domus isra

el. quia z † dñm eum z † xpm † fecit

Jhesum quem. ꝛc. B. Jhesus est dominus et xpus. vna in duabus naturis existente persona: quia in diuinitate eternaliter ex pre natus. in humanitate temporaliter factus: cū operante spiritusancto in vtero virginis est incarnatus.

† S pater vel deitas † S. s. † S Jhesus propriū nomen illius est. † S quē nullem putastis S Secundum carnem: diuinitas eniz pati vel crucifigi non potuit.
† deus † hūc † ihesum † quē vos cru

† S Ex quo dixit viri iudei. S Salomon verba sapientium stimuli: secundum illud z in cubilibus vestris compungimini
cifixistis. Dis † auditis † cōpuncti

† † S quasi ad medicos z duces ceci loquuntur z egri.
sunt corde: z dixerūt ad † petrum z

† S demonstrate nobis S Ecce fructus compunctionis.
ad reliquos apostolos. † Quid fa

† S quia z ipsi israelite † S feruorem fidei preripuit.
ciemus † viri fratres? † Petrus ve

S Cordis.
ro ait ad illos: Penitentiā inquit

† S Opere implete † S inquatur. † S null⁹ pro alio.
† agite. z † baptizet † vnusq̄sq; vr̄m

S de quo diximus: z dūm xpm eum fecit dominū hoc dicitur qz filium dei nō crediderunt
in nomie ihesu xpi in remissionem

S Precipue crucis de quo dixerat. quem crucifixistis.
peccatorum vestror: z accipietis

† S qđ in nobis miramini. † S Judeis S vel uobis hic stantibus: z omnibus iudeis procul positis.
† donū spūssancti. † Vobis eniz est

† S illa scz: effundā super uos de spū meo † S etiam gentibus qui a dono spirituali nō repelluntur
† repromissio z filijs vestris z † om

† S loco vel a noticia dei.
nibus † qui longe sunt: quoscunq;

† S gratia nō meritis
† aduocauerit dominus de⁹ noster

S que reticentur: quia eiusdem qualitatis erant.
S de christo
Alijs etiā verbis plurimis testifica

† S adiurauit. † S illos egros: z se medicū ostentus est. z † exhortabat † eos dicens

dit. † S iudeorum qui non penitent. † S que est
Saluamini a † generatōe ista † pra

peruersa z exasperans.
† S illum. s. penitentiam agite ꝛc.
ua. Qui ergo receperunt † sermo

nes eius baptizati sunt z apposite

sunt in die illa anime circiter tria

† S Numerus fidei congruus: que trina ē et vna
† S Non vna die tantum
† milia. Erant autem † perseuerātes

Compuncti. B. Impletur pphetia iohel: qz post ignem spiritussancti sequitur vapor compunctionis. fumus lacrimas excutere solet: incipiunt flere qui irriserant: tundūt pectus: dant deo precem sicut sacrificium: vt sanguinem illuz gustare valeant: per cuz salutandi: quē super se z sup filios suos p̄uls fuerant imprecati.

Penitentiam ꝛc. Be. Dicturus de baptismate: p̄misit lamēta penitentię: vt prius se aqua luę afflictionis infunderent. z post sacramento baptismi lauarent.

In nomine. Rab. In honore. vel in hac forma. vel in vno triū fides continetur.

Et omnibus qui longe sunt ꝛc. Rab. Hoc ad illud testimonium pphetę respicit. qđ vltimum posuit. s. omnis quicunq; inuocauerit nomen domini saluus erit. qđ ad gentium vocatōez ptinet specialiter: quę a filijs israel longe factę: per inuocationē nominis dūi saluande erant.

Testificatus ē et ex. Idem est testificatio z exhortatio

Saluamini a gene. Hec est testificationis qualitas. z exhortationis. sed lucas plurima verba petri breui conclusit sententia.

A generatione. Que sunt generationes: vna bonorū: alia malorum.

Circiter. Ad numerum dicitur: sicut circa ad locum.

Tria milia. B. Vbi primum ecclesię celebratum est baptisma: pietas diuina ad confessionem trinitatis collegit animarum tria milia. z moyses quidē quinquagesimo die paschę qua lex data est: solēnitatem primitiarum p̄cepit initiari. nunc aūt supueniēte spūsancto: non manipuli spicarum: sed animarum sunt domino primicię consecrate.

¶ Omis etiā. Adiungit narratio etiam de communione: z de venditione: z equa diuisione: in quib appareret virtus.

¶ Erant pariter. B. Charitas diffusa in cordib cito generat dei z proximi dilectōz vnde ppter geminum charitatis ardorē bis datus est spūs aplis.

¶ Dominus autē augebat. In greco dns augebat eos qui salui fierent quotidie. Ecce post altera narratio sic incipit. In idipsum aūt petrus z iohānes zc. qđ sic potest exponi. cū dominus quotidie p̄dicantibus apostolis ecclesiæ suę credētes adunaret: primi apostoloz ascēdebāt in templū: deum rogaturi in idipsum. i. vt ecclesiam semper augeret.

C. III.

¶ Petrus autē et iohannes. Virtutē p̄dictam prosequit. Ita autē vicissim sibi ꝓnectūtur: vt p̄mones virtutib: virtutes succedant sermonib.

¶ Ad horam no. B. Apostoli hora nona templum ingressuri primo claudū diu debilem sanant: post vsqz ad vesperā laborantes multa milia hoīm verbo fidei imbuunt: quia doctoz ecclesię pu⁹ indigis postea gētibus p̄dicant: hi sunt operarij quos nona z xi. hora in vineā pater familias inducit.

¶ Claudus ex ute. B. Populus israhel non solū ab incarnatōne: sed etiā a tēpore legis rebellis. q̄si ex vtero matris claudus fuit. qđ in iacob cum angelo luctante z claudicante figurabat: quia populus ille xp̄o ī passione p̄ualens: in quibusdam p fidem bñdictus in alīs ex infidelitate ē claudus.

¶ Portā templi quę dicitur spe. B. Alle. Porta templi speciosa dominus est: per quā qui intrat saluat. ad hanc portā israhel debilis nec ire valens legis ꝓphetaz

§ fidei §non solius petri: q; eadem erat omnium

in doctrina apostoloz z com-

§ siue cōis siue sci

municatione fractionis panis et

§ exceptis

orationibus. fiebat autem omni

credentib⁹ §impfecte. pfecta enī caritas foras mittit timorem

§ p predicatione siue ppter p̄digia que sequuntur §appropiquat virtutis narratio.

animę timor. Multa quoqz p̄o-

§ p̄dicationi adiuncta

digia z signa per apostolos in hierusalez fiebant. z metus erat ma

§ p̄ter centū. xx. de quibus dictū ē

gnus in vniuersis. Omnes etiaz

qui credebant erant pariter: et ha

§ indiciū fraterni amoris ē omnia possidere. z nihil proprium habere § agros

bebant omnia communia. possessiones z substantias vendebant:

§ pecora

§ non se

z diuidebant illa omnibus p̄o-

cunduz honorem sed secundum indigentiam vt manna.

ut cuiqz op⁹ erat. Quotidie quo-

§ vt apostoli § deus facit inhabitare vnius moris in domo § in oratione. ecce contemplatio

qz perdurantes vnanimiter in tē-

§ hic actiua vita signat § non in tēplo vt sanctus locus esset orationi. z cōmunis esset vi ctui.

plo z frangentes circa domos pa

§ sanctū vel corpalem § in honore sui magistri

nem: sumebant cibum cum exul-

§ nihil ī terrogātes § vnanimitate charitatis § coo

tatione z simplicitate cordis col-

perātes in laude § de ceptis gratias agentes iuxta illud z hymno dicto exierūt in montē oli.

laudantes deum. z habentes gra

§ coram plebe siue ipsi plebi gratias agēte siue in conspectu plebis gratiā inuenientes

tiam ad omnem plebem. Domi-

§ nō solū priores pseuerabant. sed dns

nus autem augebat qui salui fie-

§ nō solū in penthecosten § vnionē apostolice regule

bant quotidie in idipsum.

C. III.

§ a principiis exordiatur

Petrus autem

§ q̄ orat ascēdit

et iohannes ascendebāt

in templum ad horā ora

§ nō orōis sed diei

tionis nonam. Et quidaz vir qui

§ cuius difficilis ē sanitas § in hoc diuturna z gratuis ostenditur infirmitas

erat claudus ex vtero matris suę

baiulabatur: quem ponebāt quo

tidie ad portam templi: quę dici-

§ a quodā ornamēto speciali § misericordes fore credidit eos qui tēplum frequentarent

tur speciosa. vt peteret elemosinā

ab introeuntibus in templum.

Is cum vidisset petrum z iohannem incipientes introire in tem-

plum. rogabat vt elemosinam ac-

§ ab eis

ciperet. Intuens autem eum pe-

§ quasi paupertatem habitu demonstrātes

trus cum iohanne dixit. Respice

§ quos nosti esse paupes § intuebatur

in nos: at ille intendebat in eos

sperās se aliquid accepturum ab

§ nō habeo vel nō habeo mō. vel non ē modo ad manū

eis. Petrus autem dixit. Argen-

§ alia ostē

tum z aurum non est mihi: quod

dit se habere § gratus

autem habeo: hoc tibi do. In no

seruus non se. sed dominum glorificat vt creda tur in eum cui resistebant

§ sancti § a loco

mine ihesu christi nazareni surge

§ plenū salutē in his duobus dat ambulatio enī sanitatis ē. pbatio

z ambula. z apprehensa manu ei

§ dextera ē salutis. pspitas § nō medi

us dextra alleuauit eum: z proti-

cinali tarditate § nulla intercedit cunctatione putetur aliunde sanatio

§ firmati sunt gressus eius

nus consolidate sunt bases eius

§ que enerues sunt in paralitticis § plāta a planicie dicta est § non exurgens § iuxta ꝓphetam dicentē. exilit sicut cervus claudus

z plantę. Et exiliēs: stetit. z ambu-

§ exemplum ē gratias agendi domino § celeste

labat: z intrauit cū illis in templū

§ duo p̄cepta implebat

ambulans z exiliens z laudans

§ sanitatē illius § ecce plenitudo testium

deum. Et vidit omnis populus

cum ambulantem z laudantem

§ nō dubitabāt de psona

deum. Cognoscebant autem illū:

quoniam ipse erat qui ad elemosinam sedebat ad speciosam portā:

§ nō fide

z impleti stupore z extasi in eo qđ bona ptingunt

contigerat illi. Cum viderent au-

tem petrum z iohannez: cucurrit

§ nō sacerdotes § adorādos

omnis populus ad eos ad porti-

cum quę appellabat salomonis

stupentes. Videns autē petrus

§ cursui z stupori. vel vbi stupenti

respondit ad populum. Viri israhelitę q̄d miramini hoc: aut nos

§ apparet quare currebat populus

quid intuemini quasi nra virtute

§ hec dno necessaria sunt saluti

§ nos ipsi nō deus

aut pietate fecerim⁹ hūc ābulare

qz vocibus afferet: vt ab ingredientibus posit auxilium fidei z sapiētię. quia vaticinia futuroz quasi ad portam ponūt auditores. sed petrus in templuz perducit: cui p confessionem forte etiā cognomen petrę claues cęli sunt datę.

¶ Argentum zc. Memor illius p̄cepti. nolite possidere aurū z argentū. pecuniā quę ad pedes apostoloz ponebat: non sibi recōdebant: sed ad vsus pauperū qui sua patrimonia reliquerant seruabant.

¶ B. Alle. Argentū zc. Habuit quidē primum tabernaculū iustificationes culturę sanctum sanctorum auro z argento distinctum sed metallis legis sanguis euangelij p̄cioꝛior emicat: quia p̄s qui ante auratos postes debilis iacuerat: in nomine ihesu christi crucifixi templum cęleste ingredit.

¶ Et apprehēsa. B. Quę verbo erigit: hunc z dextera confortat: quia sermo docentis minus valet in auditore: si nō cōmendatur exēplo proprie actionis.

¶ Et exiliens ste. B. Ordo pfectionis primo surgit qui iacuerat: deinde iter virtutum arripit: z sic regni ianuam cū apostolis ītrat.

¶ Stupore et extasi. B. Pauore z excessu mētis. dicit etiam extasis: cū mens a pauore nō alienat: sed inspiratione reuelationis assumit.

¶ Cucurrit omis populus. B. Alle. Saluato israhel per apostolos cucurrit omnis mundus ad limina veri pacifici. de quo dicitur. Multiplicabit eius imperium: z pacis non erit finis. Ipse ē lapis de monte absciſus: qui terreno regno ruente: solus p orbem pacificū tenet impium

Deus abraham et deus isaac. Raba. Tres memorant nullo impio intercedēte: vt ppt principatū iusticię. vel propt cōtinuā iustoꝝ seriē: vel propt numerꝝ testium

De abrahā et deus isaac z deus iacob. trinitatē notat. deus patrum hic vnitatem

Memorans patres fidem suadet. ne quasi nouū introducere videretur.

Ra. In his trib⁹ omne sacramentū ecclesię cōpletur. aut em ex bonis boni: vt ysaac ex abrahaz. aut ex malis mali: vt ismahel ex ancilla agar. aut ex bōis mali: vt ex ysaac et rebecca esau. aut ex malis boni: vt filij iacob ex ācillis generati. qđ etiam in spiritali generatione similiter obseruatur.

Tradidistis. ⁊c Be. Sapiēs doctor loquēs de dño illis q̄ eū occiderūt. primo humanitatis qua tradi z interfici potuit recordat. deinde paulatim resurrectiōe patefacta deū z dei filiuz esse declarat: z auctorem etiā vitę prędicat

Interfecistis. ⁊c. Volūtate et verbo. z hoc cōtra legē q̄ dicit qui occiderit hominez volens: z ipe occidet.

Integram sanitatem. in duobus quę precepta sunt.

Per ignorantiā Duo coopata sūt. ignorantia vestra: et pię scientia dei.

Per os omniuz. Ideo necesse erat impleri: quia non vnus sed oēs prophetare runt.

Deleātur uestra peccata. Be. Tunc plene delebūtur peccata: cum virtute resurrectionis mors destruet nouissima.

Vt cum uenerit. Cōtinuatiue ad precedentia. s. vt cū venerit tpa refrigerij a conspectu domini: tunc deleātur peccata vestra.

ꝟ quia abraham ei credidit etiā tpe preputii.

Deus abraham. z deus ysaac. et

† ꝟ triū vel omniū. ꝟ non ē deus mortuorū sed viuentium.

deus iacob. deus† patrum nostro

† ꝟ in sanitate paralitici ·i· ꝟ nō nos quos mitu emim. ꝟ cōsubstātialem

rum. †glorificauit ·i· filiuz suum hie

ꝟ saluatorem mūdi. ad saluādū: venerat. z vos tradidistis ad mortem

sum: quem vos quidez tradidistis

ꝟ nō hunc sed barrabā postulātes dimitti

z negastis ante faciem pilati: iudi

ꝟ cuius gētilis. in quo dānantur iudei.

cante illo dimitti. vos autem san

ꝟ in se. ꝟ sine peccato † ꝟ ad proximum. ꝟ sine iniquitate

ctum et †iustum negastis. z petistis

ꝟ barrabā auctorē seditionis z homicidii

virum homicidam donari vobis

·i· ꝟ lazari z ceterorum ꝟ prelētis z future ·i· ꝟ q tradit interficit.

Auctorem vero †vitę ·i· interfecistis

ꝟ pater † ꝟ lōge ne iterū moriat

quem deus suscitauit †a mortuis.

ꝟ christi ꝟ vel facti

cuius nos testes sumus. z in fide

nominis eius: hunc quem vos vi

ꝟ sanum. ꝟ paraliticū ꝟ in sanitate

distis z nostis confirmauit. No

ꝟ cognitio † ꝟ inuocatio nois eius ꝟ christū hoīem z deum

men eius z† fides quę per eum est

ꝟ in corpe z anima. ꝟ corpalem.

dedit integram sanitatem istam:

in conspectu omnium vestrum.

ꝟ suauiter sceleus eorū arguit.

Et nunc fratres scio q̄ per igno

rantiam fecistis: sicut z principes

vestri. Deus autem qui prenunci

† ꝟ vno ore locuti sunt omnes. ·i· ꝟ ad drām pseudo.

auit per os †omnium ·i· suoꝝ pro

† ꝟ vnde z supra christū fecit deus.

phetarum pati† christū suum: sic i

† ꝟ quia fecistis sic. ergo p. ꝟ de malis ·i· ꝟ ad bona. vnde declina a malo z fac bonum

pleuit. † Penitemini igitur z ·i· con

ꝟ licz p ignorātiā facta

uertimini: vt deleātur vrā peccata

† ꝟ quia preteritū est i carnatōne vel futurū i iudicio ·i· ꝟ discretō vniuersalis iudicii z redemptio iustoꝝ

vt cū †venerint tempora ·i· refrigerij

ꝟ a facie ꝟ christi in carne

a cōspectu domini: et miserit eum

qui predicat⁹ est vobis hiesū chri

ꝟ ābiguitas dictōis ꝟ ecclesiā

stum: quem oportet quidem cęluz

† ꝟ in iudicio ꝟ repletionis vel renouatōnis

recipere. vsqz i† tempora restitutio

nis omnium quę locutus est dñs

ꝟ nō ab hoībus sed per hoīes dicta ·i· ꝟ nō nu per inuentū. sed olim scriptum.

per os sanctoꝝ suoꝝ a ·i· seculo

† ꝟ sensum moysi nō verba: posuit petrus. ꝟ primū diuine legis scriptorē āteponit ceteris

prophetarum. † Moyses quidem

† ꝟ nō hiesū filiū naue. sed dominū hiesum ·i· ꝟ nascēdo. vel resurgendo

dixit: quoniā† prophetā ·i· suscitabit

ꝟ ad profectum vestrum † ꝟ ad distinctionē falsorum deorum.

vobis dominus † deus uester de

·i· ꝟ obediendo sicut mihi. ·i· ꝟ verū hoiem vel a me figuratum

fratribus uestris: tanqz ·i· me ·i· ipsū

ꝟ pro impatiuo posito † ꝟ nihil diminuentes. nihil addentes

audietis †iuxta † omnia quęcunqz

ꝟ hoc q̄ ois aia ⁊c.

locutus fuerit vobis. Erit autem

ꝟ pars principalis pro toto homine † ꝟ obedierit.

omnis anima quę non † audierit

·i· ꝟ ab hominib⁹ ꝟ vel a deo. ꝟ scōm legem ꝟ vel a sorte sanctorū ꝟ occidetur

prophetam illum ·i· exterminabi

·i· ꝟ spūali ·i· ꝟ post moysen.

tur ·i· de plebe: z omnes ·i· prophete

·i· Quasi a principe prophetarū ·i· ꝟ vsqz ad iohānem bap. † ꝟ prophetice.

a ·i· samuele z ·i· deinceps qui † locuti

·i· ꝟ tēpora refrigerii. i. vtriusqz aduentus domini ꝟ per hoc inexcusabiles estis.

sunt: ·i· annunciauerunt dies istos

·i· ꝟ vel antiqua cōsuetudine vel natura.

Vos autem estis ·i· filij prophetarum; z ·i· testamēti qđ disposuit deꝰ

·i· ꝟ vt sequitur. s. in semine tuo ⁊c.

abfuit: sed ī humanitate vēturus est de cęlo ad iudicandū z restituendum oīa quę locutus ē deus p oēs prophetas ab initio seculi: quia sāctis ītrātibus cū dño in gaudio reprobi suberūt pęnis cū dyabolo. quo completo nihil restabit de bis quę promissa sūt a prophetis

Moises quidē. Exempla ponit nō de oībus qui locuti sunt vel quę.

Quoniam prophetā. Bed. Filius dei de populo israhel carnem assumpsit: apparēs ī similitudinem moysi: vt sicut ille carnalem israhel cerimoniis z sacris legalibus instructū z purificatū ī terrā promissionis oīs ītroduxit: ita et iesus per gratiaz euangelij spiritalē israhel ad cęlum duxit. z sicut contemptores legis moysi de terra promissionis ab inimicis sunt eiecti: sic qui doctrinā euāgelij despiciunt: p vltores spirit⁹ de cętu sanctorum pellētur. et hoc est qđ sequit. erit aūt omnis anima.

De fratribus ue. Raba. Iosue ꝺ effra im: iesū de iuda.

Erit autē ⁊c. Beda. Breuit et lucide pphetarū et legis testionio docet christuz a cūctis gentib⁹ audiēdū: qui incredulos damnabit eterna benedictōe fideles donabit.

Exterminabitur. A sorte sanctoruz: z extortis reddet: vl extra terminos beatitudinis eiciet.

Ra. Resistētes iosue de carnali plebe. resistentes christo ꝺ spūali exterminant. vtrāqz iobedientiā mors seqt carnalis siu e spūalis.

Et omnes prophetę. Be. Quāuis patriarchę. z sācti poriores pis mlta ꝺ christo verbis z factis ppheta uerūt: proprie tn tēpus propbetaꝝ eorū scz q̄ de christi z ecclesię mysterio manifeste scripserunt: sumpsit exordiuz a samuele: z usqz ad captiuitatē babilonis permansit.

A samuele. Sub samuele. regū tempora cęperunt in iudea

Testamenti. Beda. Ex illo testamēto. qđ ad moysen. z ex hoc qđ ad abraham dictū est. seueritas dei z bonitas patet. Bonitas i bis q̄ ī christi fide meruerūt bñdici. Seueritas ī bis q̄ p ptēpiu z iobediētia sūt exīmiau

Quem oportet quidē cęlum. ⁊c. Ecclesiaz per fidem. vel in cęlo ad dextram patris sedere.

Oportet ⁊c. Beda. Hoc ē qđ eidē xp̄o a patre dictum ppheta testatur Dixit dñs d. m. se. a dex. m. Donec po. ini. t. sca. pe. t. Assumptus eīn ī cęlū sedet a dextris dei in sede maiestatis: semper deus manet: necz vnqz inde

¶ Testamẽti. ꝛc. Nõ infra sequitur dicens. In semĩe tuo bõis g.

¶ Patres nrõs. Quia ñ soli abrahaz sed ysaac ⁊ iacob promissum ẽ.

¶ In semine tuo Omẽs familię. Beda Semẽ abrahę xps ẽ: in fide cuꝰ omĩbus familijs iudęis-ſ-⁊ gentibus bñdictõ promissa est.

¶ Omnes familię. Be. Nõ q oẽs ß q̃ nulla bñdicit' nisi in eo: sicut et illud· Illũminat oẽm hoĩem ve·in hũc mũdum.

¶ Benedicẽtur. B. In adę maledictę peccato: ĩ xpo bñdictę sũt in quo et illi bñdicũtur· qui incarnatõe prȩcesserũt: quia idem homo deꝰ ianuaz ęli aperuit·⁊ in fine dicet omnibus electis: Venite bñdicti patris. ꝛc.

¶ Filiũ suum. B Intuẽdum ẽ: q eundem filium dei quem semẽ abrahę nũcupauit: propter duas eiusdẽ naturas: ne vel hominem tãtum christũ: vel alterũ homĩs: alterum dei crederẽt filiũ quo laqueo nestoriꝰ et alij plures decepti sũt

¶ Sacerdotes ⁊c Qui doctores ⁊ iudices videbãtur populi

¶ Dolentes. Q ad audiendos apostolos cõfluebat multitudo

¶ Saducei. Qui negabãt resurrectõem ⁊ ideo in doctrĩa eorũ dolebãt.

¶ Resurrectõem ex mortuis. Hoc maxime cõtra saducęos: utriq; ho dolebãt q ihesum quem ut hominem occiderãt: apostoli a deo patre glorificatũ affirmãt.

¶ Et factus ẽ nu. Bi in quinq; milibus hominũ quos in hęremo dñs pauit: populꝰ legis a christo liberatus accipitur: possunt et hic quinq; milia ab apostolis instructa populum gentium designare: eiusdem legis spiritaliter mysteria secuturũ. Et bene utriq; vespere cęlesti munere donãtur: quia cuꝫ venerit plenitudo temporis misit deus filium suũ in terris ꝛc.

† ſ Cui primum facta est promissio
ad patres nostros dicẽs ad † abra
† ſ Non in seminibus sed in uno semine·qui ẽ xpc
ham: Et in † semine tuo benedicen
ſ Non vna gens ſ vero·
tur omnes familię terrę. Vobis
ſ Ante gentes ſ Scõm carnẽ
primum deus suscitans filium su
† ſ Incarnari fecit · ⁊ ſ Predicantem vel benedictos facientem.
um misit † eum ⁊ benedicentem vo
ſ Libertatem arbitrii ostendat.
bis: vt conuertat se vnusquisq; a
ſ A qua impugnatur.
nequitia sua.

C IIII.

ſ Petrus pro se ⁊ iohanne locuꝰ est· vel multitudini duo loquũtur

Loquentibus autem illis ad populuꝫ superuenerunt sacerdotes et ma·
† ſ iusti siue iustificati interpretantur.
gistratus templi et † saducei dolen
ſ hoc cõe oĩm ⁊
tes q docerent populum: ⁊ annũciarent in ihesum resurrectionem ex mortuis·et iniecerũt in eos manus: et posuerunt eos in custodi
ſ Careeris.
† ſ hec est causa custodiendi.
am vsq; in crastinum· † erat autem
ſ Non omnes
iam vespera. Multi autẽ eoꝝ qui audierant verbum· crediderunt.
† ſ Quium que vocem pastoris audiunt vel agnoscunt
Et factus est numeꝰ † virorũ q̃nq; milia. Factum est autẽ in crastinũ
ſ tria plebis concilia erant.
vt q̃gregarent̃ principes eorũ et seniores et scribę in hierusalem. et
ſ Seorsum ponitur.
annas princeps sacerdotũ: ⁊ cay
ſ Sacerdotes qui de genere aaron principatum gerebant.
phas· ⁊ iohannes. ⁊ alexander. et
ſ descriptis principibus sacerdotum alii sine nũmero memorantur.
quotquot erant de genere sacerdo
ſ Concilij.
tali: et statuentes eos in medio in

† ſ vtrum diuina ꝓpter claritatẽ facti nõ alia virtute factum dicunt.
terrogabant: In qua † virtute aut in quo nomine fecistis hoc vos?

† ſ in medio concilio uel concilij. ſ in penthecoste.
Tunc † repletus spiritusancto pe
ſ Quasi principes apostolorũ.
trus dixit ad eos: Principes po
† ſ pro an. ſ interrogatio potest esse.
puli et seniores audite. † Si nos
† ſ Ad iudices adducimur· † ſ in sanitate paralitici·
hodie † diiudicamur † in bñfacto ho
minis infirmi: in quo iste saluus fa
ſ Principib⁹ ⁊ senioribus·
ctus ẽ. Notũ sit oib⁹ vobis et om
ſ A saluatore saluatus est
ni plebi israel· qz in nomine domi
nostri ihesu christi nazareni quez vos crucifixistis. quem deus su
† ſ Presens stat· qui ante stare non poterat·
scitauit a mortuis: ĩ hoc iste † astat
ſ Quem vos crucifixistis
coꝝ vobis sanus. Hic ẽ lapis qui
ſ Scõm legem·
reprobatus est a vobis ędificanti
† ſ quẽ deꝰ suscitauit a mortuis· † ſ vt sit princeps duorum testamentorum ⁊ populorum·
bus: qui † factꝰ ẽ in † caput anguli·
† ſ nisi in saluatore· · ſ Mundi· † ſ hoĩs huius
⁊ nõ ẽ in alio † aliquo † salus. † Nec
enim nomẽ aliud ẽ sub cęlo datum hominibus: in quo oporteat nos
salnos fieri. Videtes aũt petri cõ·
ſ Audaciam
stantiam ⁊ iohãnis: compto q homines essent sine litteris ⁊ ideotę:
ſ imperiti·
ſ Nescientes causam constantie ⁊ uirtutis·
admirabãtur· et cognoscebãt quo
ſ illitterato·
niam cum ihesu fuerãt· hominem
ſ apostolis
quoq; videntes stantem cũ eis q̃
† ſ Quia ipse non esset uel non sanatus fuisset·
curatus fuerat: nichil † poterant cõ
tradicere. Jusserũt aũt eos foras
ſ Extra sinagogam facient uos·
extra concilium secedere· ⁊ confere
† ſ Ne factum eorum amplius diuulgetur.
bant ad inuicez dicẽtes: † Quid fa
ſ idiotis·
ciem⁹ hominibus istis? Quoniaꝫ quidem notũ signũ factũ est p eos omnibus habitãtibus hierusalẽ. Manifestum ẽ et non possumus

¶ Dicẽ lapis. B Dic respondẽs ad interrogata: de christo prędicat: ⁊ maxime de dauid: cui vt patriarchę suo prę ceteris crediderãt.

¶ Reprobatus. Augꝰ. De lapide reprobato historia ñ habet.

¶ Edificãtibus. Be. Erãt iudei q̃ soli legẽ et prophetas ad edificatõem legebãt· bidum ędificabant pueri nerunt ad lapidem angularez: qui duos parietes cõplecteret·i· in venerunt in scripturis xpm in carne vẽturum qui duos populos in seipsum conderet· ⁊ qz iudei in vno pariete stare·i· soli malebant saluari: reprobauerũt lapidem qui ñ erat aptus ad vnũ sed ad duos: sed illis nolentibꝰ hũc deus posuit in caput anguli: vt ex duobus populis ⁊ duob⁹ testamentis ędificatio surgeret vnius eiusdẽ q̃ fidei.

¶ Et n on est in aliquo alio salus. Be· Si in xpo tãtum salus mundi est: ergo et patres nostri eiusdẽ incarnatõe et passiõe sũt saluati: qua et nos credim⁹ saluari: eteni sacramẽta pro tẽporũ rõe discrepãt: fides tñ vna cadẽq; cõcordat qz dispẽsatõem quam nos p apostolos fcãm ipsi p ꝓphas didicerũt venturam. Nõ enim ẽ redẽptio nisi in sãguine illius: qui seipsum dedit redemptõez omnibus.

¶ Sine literis ꝛc Non qz litteras omnino nescirẽt: ß qz grammatice artis peritiam non habęrent.

¶ Idiotę. B. Idiotę qui ꝓpriũ ingeniũ non exercuerãt per doctrinã. Idioma grece. latine proprietas.

¶ Be. Ideotę dicebãtur: q̃ propria tãtũ lingua naturaliq; sciẽtia cõtenti· litteraꝝ studia nesciebant.

¶ Beda. Illitterati mittuntur ad prędicandũ: ne fides credentium non dei virtute: sed eloquentia fieri putaretur· scõm illud: Non in sapiẽtia verbi: vt non euacuetur crux christi.

¶ Et vocantes ꝛc. Ne omnino ꝛc. Tunc impletuꝫ est: odio eritis omnib⁹ hominib⁹ propter nomen meum.

¶ Petrus vero ꝛc. Judicate. ℟. Qui estis judices: vestrum facite officiū: non sermonem prauū proferēdo: sed iuste iudicando. Ecce plenū frumentū in spica inuenitur: qđ añ q̄ in verba flectebatur.

¶ Non enim pos | ℣. nolumus: vel in naturam versum est. vt angelis cōfirmatis nō peccare.

¶ Clarificabant In greco omnes clarificabāt in eo quod factum est. ꝫ nō habetur in eo quod acciderat.

¶ Beda. Testificantur fcā vel dicta: qū fama vulgante in noticiam plurimoꝝ deferūt Deus aūt glorificatur in factis hoīm qđ est proprīū christianę pietatis ꝫ hūilitatis: ipso dicente. Videāt opa vestra bona: ꝫ glorificent patrez vestrū qui in cęlis ē.

¶ Annorū. xl. ꝛc. Vñ ăplior gloria vel gratia virtutis: ꝫ ideo nō ętatē hoīs ß tps infirmitatis dicit.

¶ B. Annoꝝ. xl. Juxta hystoriā pfctā ętas hominis calūniant: hoc ostēditur. Alle gorice. Popul⁹ israel nō. xl. tantū annis in hęremo sordes ęgipti manna ptępto requisiuit: sed etiā in terra ꝓmissiōis inter dei et ydolorum ritus claudicauit. Vel numerus iste gemine legis plenitudinem significat. Quater enim deni. xl. faciunt. vtriusq; trāsgressoris velut q̄dragenariā perfectionem iacēdo debuit trāscendit.

¶ Qui cū audis. Be. Auditis persecutoꝝ minis: fiduciā resistēdi per signa virtutū sibi deposcunt.

¶ Unanimiter l. ℟. Sine sono. vel perfectione vnanimitatis scdm illud. si duo vel tres cōuenerīt in vnū in nomīe meo: de omni re quā petierint fiet illis.

negare. Sed ne amplius diuulgetur in populum: communetur eis ne vltra loquantur in nomine hoc ſ Judeo vel gentili. vlli hominum. Et vocantes eos: † ſ Aliqua occasione vel in aliquo loco denunciauerūt ne† omnino loquerentur nec docerent in nomine ihesu. Petrus vero et iohannes respondentes dixerunt ad eos: Si

† ſ dum nos aspicit. ſ Apud deum cui veritas placet. † ſ prohibētes.

iustum est in† conspectu dei† vos potius audire q̄ deum iudicate. ſ imperantē predicare ſ Signa.

Non enim possumus q̄ vidimus ſ predicantem. ꝫ audiuim⁹ non loqui. At illi comminantes dimiserunt eos: non inueuientes quomodo punirent eos ſ ne putarentur credidisse. ſ Propter populum. ſ non deum. propter populum: qz omnes clarificabant id quod factuꝫ erat in eo quod acciderat. † Annorum enim erat amplius quadraginta homo in quo factum fuerat signum istud sanitatis. Dimissi autem venerunt ad suos: ꝫ annunciauerunt eis q̄nta ad eos principes sacerdotum ꝫ seniores dixissent. Qui cum audissent: vnanimiter leuauerūt vocem ad† dominum. et dixerunt: ſ Magna potentia ostenditur. Domine tu q̄ fecisti cęlū et terram mare: ꝫ omnia quę in eis sunt: qui

ſ Spēm sanctū per os patris nostri ſ Ex inuidia. ſ Quasi per tubam. vt nō crederetur verbum hominis. dauid pueri tui dixisti: Quare fremuerunt† gentes ꝫ populi† meditati sunt inania: Astiterunt† reges terrę: ꝫ principes conuenerunt in unum aduersus† dominum et aduersus christum eius. Conuenerunt enim vere in ciuitate ista ad uersus sanctū puerū tuum ihesum quem vnxisti: herodes ꝫ pontius pilatus cū† gētibus ꝫ populis israel: facere quę manus tua et consilium tuum† decreuerunt fieri. † Nunc domine respice minas eoruꝫ: ꝫ da seruis† tuis cū omi† fiducia loqui verbum tuū: in eo q̄ manū tuam ad cor roborationem predicationis extēdas sanitates ꝫ signa ꝫ prodigia fieri per nomen sancti filij tui ihesu. Et cum orassent mot⁹ ē loc⁹ in quo erant congregati: ꝫ repleti sunt omēs† spiritusancto: ꝫ loquebant verbū dei cuꝫ fiducia.

† ſ non sensu humano ſ Quasi per tubam. vt nō crederetur verbum hominis.

† ſ Ne regnum ad iudeos transiret. † ſ Agitati motu imperito ꝫ irratōnabili ſ Consilium fecerunt sedulo tractantes quomodo occiderent eum ſ Judei ſ Christum non resurgere. † ſ Herodes ꝫ pylatus. ſ Non celi ſ Sacerdotum. ſ in atrium caypbe. † ſ patrem. vnde hoc pro hac quia aduersus christum qui est patris eius filius. ſ pro qz ſ Qui contradicit filio ꝫ patri ſ de quo postea dicetur. Ego autez constitutus sum ꝛc. ſ Maligna. ſ Qui peccatum non fecit. nec inuentus est ꝛc. ſ Spūscō ſ Christum fecisti. † ſ duo populi in cruce sunt reconciliati. ſ ptās ſ xp̄s. ſ nō sua. ſ prescia. ſ Spūs † ſ Sicut de christo prescieras † ſ vide quid in persecutione facias. deo cōmendant quod patiuntur. † ſ postulant id quo indigent. † ſ Etiam inter persecutores. ſ xp̄m ſ potētiā tuā ſ Ad corroborationem predicationis

Quia dictum est. dominus augebat et multiplicabantur

Erat autē credentium erat cor vnum. Be. Qui mundū reliquerāt: nō de nobilitate generis gloriantes se alijs preferebāt: sed sicut vnius eiusdemq; matris ecclesię

¶ Frem uerūt. Fremitus est vox leonis. Unde hieremi. Facta est mihi hereditas mea quasi leo in silua: dedit super me vocem.

¶ Inania. De christo venturo. vel vt in morte detineretur.

¶ Conuenerūt ꝛc Herodes ꝫ pilat⁹ conuenerunt in amicicią.

¶ Unxisti. Nomē xp̄i exponūt. Christi a chrismate. i. unctione: secōm illud. Unxit te deus tuus oleo lętitię pre consortib⁹ tuis.

¶ Cū ōni fiducia loqui. Hoc deum postulant: vt cum omni fiducia possint loqui verbum dei.

¶ Per nomen s. Beda. In greco p nomē pueri tui ihesu: qđ magis apostolorū uoti congruit: qui satagebant: vt homo crucifixus a iudeis. clarescētib⁹ miraculis p nomen ei⁹: in cęlū assumpt⁹ et dei filius innotesceret

¶ Motus ē loc⁹ Magna virt⁹ ōnis fideliū. hoc autē ad suscitandas mentes factum est.

¶ Pōt in ℣ loco moto intelligi timor eorū qui credēdo subijcendi erant apostolis: quī terrenitate discussa resurgere cū xp̄o: ꝫ cęlestia sape didicerūt

¶ Be. Qui virtutez ꝫ robur contra fraudē hostium quęrebāt: indiciū exaudite oronis terremotu ꝓcipiūt: vt scirent corda terrena sibi cessura: sub quorū pedibus spiritu adueniente terra ē concussa pauore.

¶ Multitudinis Be. Notanda rerum locorūq; distantia: si quidē in opere supbę turris lingua et mens humani generis cum esset vna merito iniq̄tatis est diuisa: ita vt cū omnib⁹ linguis loquerēt ibi hoīes: nēo tū proxī sui voluntatez aut ꝛba cognoscerent: sed in hierusalez sunt linguę merito hūilitātis vnitę: vnaq; omnibus lingua. eademq; omnib⁹ voluntas erat et vna. qđ vsq; hodie gerit: cū electi in multiplici locutione vnito corde ꝫ intentōne concordi dño famulantur. reprobi diabolo seruiētes diuersa mēte ꝫ pugnaci inter se studio ꝫ certamīe agitāt

¶ Erat cor unū. Be. Qui mundū reliquerāt: nō de nobilitate generis gloriantes se alijs preferebāt: sed sicut vnius eiusdemq; matris ecclesię

Actus apostolorū C. V.

viscerib⁹ editi: eodē fraternitatis amore gaudebant.

¶ B. Conuenit hic locus ei qđ supradictū est: qz qui spūm accepant linguis omniū loquebant. adunatio linguarū erat prefagiū qz ecclesia p spiritū in diuersis nationib⁹ z linguis vnū cor z animā erat habitura. nō enī omēs credētes loquebant oībus linguis: ß diuersarū linguarū adunatio in fide xpi indicabat quia vnus dñs: vnū baptisma: vna fides.

¶ Nec quisq̄ eorū. Mystici. virtutes q̄s possidēt iusti ñ suas iudicāt esse: ß eorū q̄z utilitati dispēsant

¶ Cōmunia. B. grece cena. Vnde cenobite. i. ꝓmuniter viuentes. ¶ Cenobia habitacula eorūz.

¶ B. Qui ita viuūt vt sint omnia communia in dño: ceno bite vocant. quę vita tanto ē felicior: quāto stat⁹ futuri seculi imitatur: vbi oīa cōmunia qz deus omnia ē in oībus: z quia ibi sūma pax z securitas: ciuitas in qua typus huius vitę ꝓcessit hierusalez. i. visio pacis dicta ē.

¶ Reddebāt apo. B. Discernit ordinē doctor⁹ z auditorum. Nam multitudo credentiū rebus tpalib⁹ spretis: copula charitatis inuicē iungebantur. Apostoli vero uirtute fulgentes: mysteria christi pādebant.

¶ Ioseph. R. Auctus barnabas filius cōsolationis interpretat. auctus incremēto ꝓfectu spūalis boni. B. Nunc puto esse barnabā: q̄ cū paulo gentiū apostolus ordinatus est.

¶ Barnabas B. Quidā arbitrant⁹ collegam pauli cū potius fuisse: de quo cum mathia sors missa ē. min⁹ intuētes: qz hic barnabas: ille barsabas appellet⁹. z hic filius cōsolationis: ille filius quietis interpretat⁹.

¶ Quod est interpretatū filius cō. Vbicunqz scriptura nomīa rerum vel psonarū cū interpretatione ponit sensum sacratiorē eis dē inesse significat. Merito filius cōsolationis vocat⁹: qui spretis presentib⁹ spe futuro z se consolat⁹. Nam z spūs sanctus ideo paraclitus vocat⁹: qz in mundo pressurā habentib⁹ infusione sui paraclisim. i. consolationē tribuit: sicut etiā petrus ꝓpter gratiā spūs bariona. i. filius columbę vocatus ē.

¶ Filius consolationis. R. Vel ꝓpter elemosinā qua pauper cōsolatus ē. Vel pro mercedis ꝓsolatione quā meruit a deo accipe. Vel qz dignus habitus ē: qui pro inda consolaret⁹ aplos.

C. V.

¶ Tentauit. R. Preteritū ponit: qz pfecta erat tēptatio. Trib⁹ modis tēptatio agit⁹ suasione. delectatōe. cōsensu. qđ totū impletū ē in anania.

¶ Cur tētauit. B. Alia translatio q̄re ipleuit satbanas cor tuū. Vbi notandū qz mentē hois iuxta substantiā nihil iplere potest nisi creatrix trinitas: qz tm̄modo scđm operationē z voluntatis instinctū ania de his que creata sunt implet. implet ꝛo satbanas cor alienius nō quidē ingrediēs in eum nī sensum eius: neqz introiens aditū cordis: sicđem hęc potestas solius dei ē. sed callida z fraudulēta deceptōe animā in affectū mali cię trahens per cogitationes z incentiua vicioꝝ quibus plenus ē implenit ergo satbanas cor ananię non intrādo. sed malicię suę virus inserendo.

¶ Et fraudare de. R. In hoc videt⁹ mē dacii fuisse: qz totum vouerat: melius ē aūt nō vouere: q̄ post votum non soluere spiritui sancto.

¶ Sed deo. Sup̄ dixerat spūi sancto patet ergo spūm esse deum.

¶ Cecidit. R. Legum initia semp vindictis ꝓmēdant. duo filij aaron ignē offerētes: igne ꝓsumuntur. ozia sustinēs arcbam mortuus ē. cecidit ille vt ceteri prevaricatores exemplo eius terreantur.

¶ Cecidit et expirauit B. Non causa q̄stus tam seuerā p̄ uaricatiōis tedit sententiam. sed quidens furta z zizania q̄ simplicitatem ecclesię prauis moribus adulterarēt: Ex his ei sarabaitarū genus exortū dicitur: qui rebus suis neq̄ derelictis apostolorū districtionē se custodire simulāt: nulla reos passus ē penitētię curari: sed ad timorem posteroꝝ noxiū germen radicitus amputauit.

¶ R. Vt transgressores legis christi q̄uis tpali morte nō puniant⁹ mortē sciant sibi imminere eternā.

¶ Et fac. est timor ⁊c. B. Anticipatio quoniam solius viri mortem ante uxoris exitum pauci audierant: q̄uis de paucis dici potuerit qz timuerunt.

¶ Horarum trium. R. Parū tempus penitentię dat⁹ uxori cuius culpa magis ē venialis q̄ mariti. vt q̄ ꝓsensit capiti.

¶ vnus sensus. anīa vna. z vna volūtas erat omnium

vnum: z anima vna. Nec quisq̄ ¶ non hominū. sed earum rerum quas possidebant.

eorum quę possidebat: aliquid sum esse dicebat: sed erāt illis om- ¶ fiducie vel signoꝝ

nia communia. z virtute magna ¶ hoc ꝓprie erat eorū q̄bus dictū ē eritis mihi testes in hierusalem.

reddebant apostoli testimonium ¶ quā maxime oderāt. z qđ idei principale ē indicium.

resurrectionis ihesu christi domi- ¶ spūssancti vel cōmunicationis de qua sequit. vendēdes ⁊c.

ni nostri: z gratia magna erat in omnibus illis: neqz enim quisq̄ egens erat iter illos. Quotquot enim possessores agroruz aut domorum erant: vendentes afferebant pręcia eorum quę vende- ¶ ad gressum vel quasi ad genua ꝓcidentes

bant: z ponebāt ante pedes apostolorum. Diuidebant autem sin- ¶ non secundū ꝓsonas z munera. sz scōm idigētiā

gulis prout cuiq̄ opus erat. Jo- ¶ ioseph ¶ vēdentes afferebant pcia z ioseph

seph autem qui cognominatus ē barnabas ab apostolis: quod est interpretatum filius consolatio- ¶ genere

nis: leuites ciprius: cum haberet ¶ vbicūq̄ vel quacunq̄ occasione ¶ causa dispsionis ¶ vel illum

agrum vendidit eum: z attulit ¶ non partem aliquam. sed integram agri pretium. ¶ vt ꝓmune fieret omnium

pręcium z posuit ante pedes apostolorum.

¶ Jrautez qui ¶ nomē ei⁹ primo nō ponitur vt ioseph. quia istū culpa ignobilem fecit

dam nomine ananias cum saphira vxore sua vendidit agrum: et ¶ ideo fraus fuit quia totum vouerat sicut ceteri ¶ que q̄z eorū sortis criminis merito fuit z mortis

fraudauit de precio agri conscia vxore sua: z afferens partem quā dam ad pedes apostolorum po- ¶ q̄uis ante pedes apostoloꝝ posuisset tamen petrus quasi princeps apostolorum loquitur

suit. Dixit autem petrus: anania: ¶ increpatio ē ¶ contrarius spiritui sancto ꝓtradicit.

cur temptauit satbanas cor tuum mentiri te spiritui sancto z frau- ¶ poteras aliter agere. quia nonne manēs ⁊c.

dare de precio agri? ¶ nonne ma- ¶ tuū erat tibi ꝓficere poterat ¶ qđ nunc

nens: tibi manebat? z venunda- ¶ priusq̄ venundaretur. qz nō cogimur sed suademur pfecti esse domino dicente. si vis pfectus esse. vade vende omnia que ha. ⁊c.

tum in tua erat potestate. Quare ¶ diffinito consilio stabiliuisti ¶ qđ custodiri debueras ¶ mētiendi vel fraudandi

posuisti in corde tuo banc rem: ¶ qđ putat secretum apparet per infidelitatem

Non es mentitus hominibus ¶ qui scrutatur corda ¶ perdes omnes qui loquuntur mendacium

sed deo. Audiens autem anani- ¶ spūm emisit

as hęc verba cecidit z expirauit: ¶ hec velox vindicta magnuz timorē incussit ¶ corda fi

z factus est timor magnus in omnes qui audierunt. Surgentes delium omniū

autem iuuenes: amouerunt eum z efferentes sepelierunt. Factum

est quasi horarum trium spacium

¶Dic mihi ꝛc. R. Culpam vxoris interrogans declarat ex ipsius pfessione: quā maritus suā mōstrauerat in ope.

¶Quid utiq; ꝛc. R. Increpatiue dictū vel sic distinguendum quid? quasi diceret q̄d ē hoc? deinde sibi ipse respōdet ꝛ dicit: vtiq; quenit iter vos tentare spīritū dñi.

¶Tentare ꝛc. R. Tentatio spūs in hoc erat qđ pbauerūt quā ta sit eius scientia.

¶Sepelierūt ad uirum suum. R. Ex hoc multi exemplū sumunt; vt vxores ad viros suos sepeliant. Alij indignū putāt: ut de pūaricatoribꝫ exempla capiāt: quibꝫ in crimine: simul ꝛ morte et sepultura meritū equale fecerat consortiū.

¶Apostolorum Non solius petri: licet p honore eius ceteri taceant: non tamē facta cōꝫ tacent.

¶Unanimiter omnes R. Vt supra dictum ē; in hoc mirādi sunt: quia magnitudo grātie ñ fecerat sensus diuersitatē.

¶Ceterorum ꝛc. Exēplo ananie ꝛ vxoris · pena enī duorum qui fraudulēter eis se cōiunxerant: ceteris tribuit exemplū.

¶Augebatur credo. multitudo R. Tanta erat multitudo credentium: vt fidei crescēte fortitudine sola sufficeret vmbra · vel tot erant tunc infirmi a credentibꝫ allati. vt eum omnes nō possent contingere.

¶Saltem umbra B. Tunc petrus vmbra corpis sui inuisibiliter alleuiabat infirmos qui nunc inuisibili sue intercessionis vmbraculo fideles infirmos roborat: ꝛ quia etiā petrus figura est ecclesie ipse rectus incedit: sed vmbra iacētes erigit: quia ecclesia celestibus intēdens q̄si vmbratice transcurrit in terra; ꝛ hic sacramētis ꝛ figuris celestium renouat;

Sneſciēs maritū mortuū ē ꝛ vxor ipsius nesciens quod fa-
S rei nō verbo
introitui vxoris non sermoni
ctum fuerat introijt. Respōdit autem ei petrus. Dic mihi mulier si
S si tanti precij ptem illam apparet fuisse quid vtiq; euenit ꝛc. S apparet illam partē precij fuisse presentē
tanti agrum vendidistis? At illa dixit · etiam tanti. Petrus autem
S taliter vt p̄dictū ē
ad eam. Quid vtiq; conuenit vo-
S non nos homines qđ putabatis
bis tentare spīritum domini? Ec-
S breui narratione totū ꝓcludit · qui enī sepelitur mortuus est
ce pedes eorum qui sepelierunt
tad sepulcrū S hac breuitate etiā eam mortuam ostendit
virum tuum ad hostium: ꝛ tefferent
S quia non solū qui faciūt · sed ꝛ qui cōsentiunt facientibus digni sūt morte
rent te. Confestim cecidit ante pedes eius: ꝛ expirauit. Intrantes
S q̄ ad hostiū steterūt
autem iuuenes inuenerunt illam
S vt ante dixerat · ꝛ efferēt te.
mortuam: ꝛ extulerunt ꝛ sepelierunt ad virum suum. Et factus
est timor magnus in vniuersa ec-
S cōgregatione fideliū credentiū
S etiā incredulos
clesia: ꝛ in omnes qui audierant
S nō tantū p verba · vel vmbrā sicut de petro dictū est S amplior causa timoris describitur ꝛ zelus principum qui infra dicitur suscitatur.
hec. Per manus autem apostolo-
S vnde succendit̄ zelus sacerdotū
rum fiebāt signa ꝛ prodigia multa in plebe. Et erant vnanimiter
S sapientes S in domo sapiētis vbi orationi simul instabāt ꝛ doctrine
omnes in porticu salomonis. Cę-
S fideliū S ficte
terorum nemo audebat coniungere se illis · sꝫ magnificabat eos
S a longe stans ꝛ stupens S crescebat
populus. Magis autem augebatur credentium in domino multi-
S nullus sexus a regno dei excludit · nō ē enī psonarum acceptio apud deū
tudo virorum ac mulierum: ita vt
S q̄ late erāt
in plateas ēicerent infirmos: et
S qualibuscunq; · ad distinctionem grabatorum
ponerent in lectulis ꝛ grabatis ·
S quasi principe
vt veniente petro saltem vmbra
eius obumbraret quemquā eorum ꝛ liberarentur ab infirmitate
S p̄ter hītatores hierusalē
Concurrebat autem multitudo vi-

cinarum ciuitatum hierusalem af-
S morbis ꝛ doloribus
ferentes egros ꝛ veratos a spiri-
S ad drām bonoꝝ spirituū
tibus immūdis qui curabantur
S ad tenendos aplos
omnes. Exurgens autē princeps
sacerdotum: ꝛ omnes qui cum il-
S hec heresis vna fuit de vij. heresibus iudeoꝝ
lo erant: que est heresis saduceo-
S hunc fructū zelus ptulit S qui nō modo icepit · sed illa hora ad plenitudinē malicie puenit
rum: repleti sunt zelo: ꝛ iniecerūt
manus in apostolos: ꝛ posue-
S sine ꝓpter firmitatem carceris · siue ꝓpter celebritate virtutis facte in publico
runt eos in custodia publica. An-
S ad drām mali
gelus autem domini per noctem
aperiens ianuas carceris ꝛ edu-
S firmi ꝛ stabiles vel manifesti
cens eos dixit. Ite ꝛ stantes lo-
S loco celebri quē sacerdotes frequētabant S nō sacerdotib?
quimini in templo plebi omnia
S nihil ptimore celātes
verba vite huius. Qui cum au-
S secundum preceptum angeli ꝓmpta ē obedientia
diissent: intrauerunt diluculo in
S sicut imperatum erat · loquimini plebi
templum ꝛ docebant. Aduenies
autem princeps sacerdotum ꝛ qui
cum eo erant conuocauerunt cō-
S qz ad hoc positi erāt in custodia · vt ad iudiciū traberentur S sacerdotū ꝛ scribārū
S etate
cilium: ꝛ omnes seniores filiorum
israhel: ꝛ miserunt ad carcerem
S apostoli
vt adducerentur. Cum veniissent
S quē clausū
autem ministri ꝛ aperto carcere
inuenerant
non inuenissent illos: reuersi nunciauerunt dicētes. Carcerem qui-
S vt maius sit miraculum
dem inuenimus clausum cū om-
S non negligentes
ni diligentia: ꝛ custodes stantes ad ianuas. Aperientes autem neminem intus inuenimus.
S non ex latere vel post tergum,
Ut autem audierunt hos sermones magistratus templi ꝛ princi-
S potentes vel sapientes
pes sacerdotum: ambigebant de
S vtrū fraude vel potētia factum esse.
illis quidnam fieret; Adueniens

quos illic ꝓpetuis domis remunerat.

¶R. Implet̄ sententia dñi. Qui credit: opera q̄ ego facio · ꝛ ipse faciet ꝛ maiora horum faciet.

¶Heresis B. R. Heresis sessio interp̄tat̄: vel heresis ab electione: quia spretis aliorum dictis: qđ sequē dum putat eligit.

¶Saduceorū B. Saducei iterpretant̄ iusti · dicti a sadoch sacerdote: vel ꝓpter genus: vel ꝓpter mores · iustificantes autem se ipsos vendicabant sibi qđ non erāt · corpoꝝ resurrectionē negātes animas cū carne pire dicebant · sed nec angelum neq; spirituꝫ vllū esse credebant · omnes scripturas p̄ter libros moysi respuebant ꝛ iō maxime principibꝫ in psecutione aplorū consentiebant; qui virtute ꝛ signis reddebāt testimonium resurrectionis xp̄i.

¶Angelo doducens B. Non dubitat thomas xp̄m carnē ꝛ ossa habuisse quē ianuis clausis vidit intrasse · ecce ipse cum socijs mortali adhuc carne vestitus clausis ianuis egredit̄.

¶Vite huius R. Christiane vel eterne qđ ideo nō addit̄; qa famosa erat secta xp̄ianorum; p qua traditi sunt carceri.

¶Carcerem qui dē ꝛc. B. Insani iudei q̄ stimulāte inuidia dicunt furantibꝫ aplis ihesum de monumēto sublatū; quo furto dicent apostolos de carcere clauso ablatos.

¶Magistratus B. Secundū grecum magistratus legendū ē singulari numero: sicut ꝛ in sequēti vbi dr tunc abijt magistratus cū ministris.

Ambigebant. B Nec sic credunt: malicia enim iterior cor pfidum signis etiā manifestis obdurat.

autem quidam nunciauit eis: quia ecce viri quos posuistis i carcere:
† ꝯ patet non fuisse fraudem·cuz post euasionem non lateant. ‡ ꝯ qō vos prohibuistis.
sunt in †templo stantes z ‡docētes populum. Tunc abijt magistratus
† ꝯ Ecce magnitudo fidei non timere eos qui se vinxerant
cum ministris z †addurit illos sine
ꝯ non deum
vi. Timebant eniz populum ne lapidarentur: Et cum adduxissent il
† ꝯ dixerat enim dominus·tradent vos in pcilijs
los statuerunt in †concilio·z interrogauit eos princeps sacerdotum
ꝯ non leuiter diximus·sed autoritate pontificali precepimus
dicens. Precipiendo precepimus
† ꝯ ihesu qō propter claritatem vel odium tacent
vobis ne doceretis in †nomine isto
† ꝯ nō solum docuistis contra nostram prohibitionem·sed etiam replestis ‡ ꝯ noua z culpabili.
Et †ecce replestis hierusalem ‡ doctrina vestra: z vultis introducere
† ꝯ Sanguinis vindictā pdicando eum iustum fuisse z christum ‡ ꝯ non dei.
super nos †sanguinem ‡ hominis
† ꝯ ihesu qō non addunt ut supra dictū est duab⁹ de causis. ‡ ꝯ quasi princeps
†istius. Respondens aūt †petrus
† ꝯ ex feruore z zelo nō patiuntur vnū loqui pro omnibus ‡ ꝯ breuiter loquendo dant exemplum non vtendi verborum circuitu.
z †apostoli dixerunt. ‡ Obedire oportet deo magis ꝝ hominibus.
ꝯ Supra dixerat deus abraam·deus ysaac·z deus iacob·ideo nunc breuiter dicit deus patrum.
† ꝯ in resurrectione·hoc maxime oderant.
Deus patrum nostrorum †suscitauit ihesum quem vos †interemistis
ꝯ quasi reum z maledictum.
suspendentes in ligno·hunc deus
† ꝯ totius ecclesie que in celo z in terra est ‡ ꝯ hominum ↑ ꝯ virtutibus·vel ascensu in celū.
†principem z ‡saluatorem ↑ exaltauit †dextera sua ad dandam ↑ pēnitentiam israel: z †remissionem peccatorum. Et nos sumus †testes horum verborum: z ‡ spiritussanctus
ꝯ non dabit ꝯ iam coram vobis
quem dedit deus omnibus obedientibus sibi. Hęc autem cum audissent dissecabantur: et cogitabāt
ꝯ quia verbis non poterant prohibere.
interficere illos: Surgens autem
† ꝯ non saduceus·qui negabant resurrectionem.
quidam in concilio †phariseus no
↑ ꝯ non imperitus qui nō audiretur
mine gamaliel †legisdoctor venerabilis vir vniuersę plebi: iussit fo
ꝯ apostolos secedere quasi excludendos in dicaret.
ras ad breue homines fieri. Dixit
† ꝯ qui sobrij z prudentes debetis esse ‡ ꝯ non iudicando cum furore
ꝝ ad illos. Viri †israelitę ‡ attendite vobis super hominibus istis
quid acturi sitis. ante hos eniz dies extitit theodas dicens se esse
ꝯ magnum prophetam vel rpm.
aliquem cui consensit numerus virorum circiter quadringentorum
Qui occisus est: z omnes quicūqꝫ credebant ei dissipati sunt: z redactus est ad nichilum. Post hunc extitit iudas galileus in diebus
† ꝯ quando exijt edictum a cesare augusto vt profiteretur vniuersus orbis ‡ ꝯ a veritate.
↑ ꝯ Multum·vt non miremur multitudinem credentium·
†professionis: z ‡auertit †populum post se. Et ipse perijt: z omnes quot
ꝯ Consentientes cum facientibus par comprehendit pena·
quot consenserunt ei dispersi sunt.
ꝯ nolite interficere.
Et nunc itaqꝫ dico vobis. Discedite ab hominibus istis· z sinite illos. Quoniam si est ex hominibus consilium hoc aut opus dissolue
tur: Si vero ex deo: non poteritis
↑ ꝯ grauius inculcat consilium ne spernatur·
dissoluere eos· ↑ ne forte z deo re
† ꝯ Consentire est sensum sensui coniūgere
pugnare videamini † Consenserūt
ꝯ ex cōmuni consensu·
autem illi. Et conuocantes apl̄os
ꝯ in synagogis suis flagellabunt vos.
cęsis denunciauerunt eis: ne amplius loquerentur in ↑ nomine ihe
↑ ꝯ Eritis odio omnibus hoibus propter nomen meum·
su: z dimiserunt eos·et illi quidem
ꝯ gaudete inquit dōs in illa die z exultate·quoniam merces uestra multa est in celis·
ibant gaudētes a ꝯspectu concilij:

Gamaliel. Discipul⁹ apostolor vt putabat: remanēs apud iudęos cōsilio apostolorum: vt pessima destrueret cōsilia: z furorem eorum mitigaret. B. Vt clemens dicit gamaliel cōsocius erat aplor in fide: ꝑ consilio eorū cum iudeis manebat: vt in tali turbine furorem eorum posset sedare.

Theodas. Be. Ioseph⁹ Theodas psuasit multis sublatis ex vrbe facultatibus suis ripas iordanis obsidere·z cum esset mag⁹ ꝓphetam se dicebat: z diuiso fluuio se prębere transitum promittebat·cui iussu fadi procuratoris equitum turba supueniens multis peremptis aut captis ipsius caput hierosolimam reuexit.

Iudas. De ꝟ Ioseph⁹ dicit· quia cogebat populū: ne tributa soluendo romanis libertatem amitteret: ꝓferēs ex lege soli deo seruiendum: z eos qui decimas dabant: tributa nō dare debere· quę hęresis in tantuz creuit: vt pharisęi et multa ps populi xpm interrogarent: an licet tributa dare cęsari

Cęsis. R. Ecce fortitudo fidei patz: quę nō verbis cohiberi potest nec flagellis·pr⁹ sunt sermone ꝓhibiti modo flagellis cęsi.

Precipiēdo. Be. In grēco nōne ꝑcipiēdo precepimus vobis nā sic loqui magis interroganti conuenit

Replestis hierusalem. R. Hierusalem principē ciuitatū: in qua etiam nos cōuersamur· in ꝟ ignorātes laudāt apostolos: qui nec territi minis cessant ꝑdicare.

Super nos sanguinem. Bed. Obtulus est princeps sacerdotum debiti·qō ipse sibi z suis impēcat⁹ est dicens: sanguis ei⁹ super nos·z s.f.n.

R. Patet ꝓ antifrasim dictum eē·sanguis eius super nos ꝛc. B. In greco interrogatiue legitur·z temeraria interrogatio pontificis refutatur responsione prudenti.

R. interrogando dicunt: solet em̄ i verbis esse dubietas: cum in corde firma teneatur sententia.

Deus patrū. R. Non nouus nec a nobis nup inuentus: vt eorum inobedientia sit inexcusabilis.

Spiritussanctus Bed. Nos roborauit vt vobis etiā resistentib⁹ magnalia dei firmiter ꝑdicemus·ipe in nobis loquēs formauit verba quę auditis

Omnibus. R. Non nobis solis: sed omnibus obedientib⁹ etiam vobis si velitis accipe. In hoc ad pēnitentiam prouocat.

Quoniā digni. Non putabāt se laborare: sed maximum munus pcipere. quia beati qui persecutionē patiuntur propter me

Omni autē die. Sepe talia īterponuntur capitula: breuiter multa colligētia: vt q̄ si finis pterito sermoni: z fundamantuz statuatur sequenti.

Murmur. Beda. Eā murmuris erat hebrei viduas suas: vt pote eruditiores in ministerio: pferebant viduis grecorum.

Grecorum. Rab. Sine aduenaruz gentilium in ciuitate quer santium. sine indeorū genere: qui īter grecos nati fuerant et nutriti qui murmurabant: q̄ despiciebantur. aut q̄ in ministerium vidue eorum non admittebātur. aut quia pre cete ris quotidiano ministerio grauabant

Despicerentur. R. Ex despectu plus grauarent

Non est equum. Be. Ostendunt apli episcopos z doctores ecclesie non debere corporalibus rebus implicari

Considerate. ꝛc. septem. ꝛc. Beda. Hic iam discernebant apli. z successores eorū p ecclesias constitui septem diacones: qui essent sublimioris grad⁹ ceteris: z proximi circa araz quasi columne assisterent: nō sine septenarij misterio.

Nos vero. De se ipsis non interrogant sed iudicant.

† ꝯ non pro aliquo crimine. vbi christus in causa est ibi maledictio est optāda

qm̄ digni habiti sūt pro †noīne hie su cōtumeliam pati. Omni autem die nō cessabant in templo: z circa

ꝯ tēplo vicinas vel totius ciuitatis. † ꝯ que p tinēt ad mores † ꝯ fidem de hesu qui fuit christus.

domos †docentes z †euangelizantes christum hesū.

C. VI.

ꝯ prius dixerat omni die.

In diebus illis creſcente numero †discipulorum factum est murmur grecorum aduersus hebreos: eo q̄ despicerentur in ministerio quotidiano vidue eorū

ꝯ sedulitate predicantium. † ꝯ christianorum qui illo tēpore discipuli dicebantur.

ꝯ cōmuni cōsensu. † ꝯ cōsensum querunt multitudinis. quod m exēplū debet assumi

Conuocantes autē. xij. † multitudinem discipulorū dixerūt. Non est equuz nos derelinquere verbum

† ꝯ meliora sunt fercula mentis q̄z dapes corporis.

dei: z †ministrare mensis. Considerate ergo fratres †viros ex †vobis

† ꝯ non mulieres. † ꝯ omnibus eligantur

ꝯ quibus testimoniū perhibeant omnes. † ꝯ hic numerus spūsancto cōuenit.

boni testimonij †. vij. plenos spiritu

ꝯ quod patet in signis z linguis. † ꝯ vos eligite. nos cōstituamus.

tu sancto z sapientia: quos †cōstitu

† ꝯ vt ministrēt ipsi vel pesint ministrātibus. ‡ ꝯ isti actioni. nos adherebimus theorie. ꝯ sine intermissione orate.

amus †sup hoc op⁹. nos vero †ora

† ꝯ predicatōis † ꝯ pro vobis z aliis. ꝯ vt ædificent alii.

tioni z †ministerio verbi †istantes

† ꝯ ne quod offendiculum fieret euangelio. murmura sedant. cōsensui oīm studēt.

erimus. Et †placuit sermo oīi multitudini. Et elegerunt stephanum

ꝯ populi multitudo.

† ꝯ in deū. vel cui ab hominibus credēdum. vtrūq; probauit euentus.

virum plenū †fide z spiritu sancto

Elegerunt. ꝛc. et orātes. ꝛc. Ra. Hic ordo seruandus est in ordinandis: eligat populus: ordinet episcop⁹

Stephanum. Ra. Hic primus ponitur z solus laudat. vt in vno omnes laudent. aut primo martiri honor seruatur.

Et orantes ꝛc. B. Cōmunis dispensatio exigebat: vt ministri eligerentur. qui vt digni iuenti sunt. crescente gradatim p uidentia cōsilij salutaris placuit eosdē ipsos sacri altaris z dīci sanguinis: sicut refectiōis z mense communis ministros ordiari. quod pbat inde: q̄ dictuz ē orātes īposuerunt eis manus. hoc ē pprium eoruz qui ad sacrosancti altaris promouent officium.

Hoc exēplo oratōnes fiunt in ordinib⁹: licet oratio aplorum non sit scripta

Et verbū dō. ꝛc. Ra. Quasi recapitulatio videt. quia dixerat oī die nō cessabāt docentes ꝛc. z in hoc ipsum redit dicens: z verbuz dīi crescebat. Rab. Sepe in hoc libro z in euangelio etiam talia interponunt capitula: ne subito desinentes. vl subito introducte vilescant sententie. vnde ad ornandum ḡteritę narrationis finē z sequētis principium: z ad euāgelij z apostolorū laudem inseruntur hec. z verbum domini crescebat et multiplicabatur numerus discipulorum in hierusalem valde. Multa eni turba sacerdotuz obe

† ꝯ coronatus vel forma martirii credētib⁹.

‡ ꝯ sic distinguendum est. plenus spiritu sancto. subaudis. grā z fortitudine faciebat signa z prodigia.

diebat fidei †Stephanus ‡plenus gratia et fortitudine faciebat prodigia et signa magna in populo.

ꝯ spūsancti ꝯ fidei

‡ ꝯ sinagoga cōgregatio vel collectio.

Surrexerūt autem quidā de ‡sinagoga quę appellat ‡libertinorum

‡ a regione ꝯ hec tria loca sibi propinqua sunt.

ꝯ cirene ciuitas ē † ꝯ alexādria metropolis ē egypti.

z cyrenensium z ‡alexandrinorū: z

‡ ꝯ cilicia minoris asia sibi proxime sunt:

eorū qui erat a ‡cilicia z asia disputantes cum stephano. Et non po

ꝯ volebāt quidem

ꝯ scripturarum.

terant resistere sapientię z spiritui

† ꝯ cū omni fiducia z sine timore ‡ ꝯ callidita te fraudis.

qui †loquebat. Tunc ‡submiserūt viros: qui dicerent se audisse eum

‡ ꝯ quia veteri nouā legē preferebat.

dicentem ‡verba blasphemię in moy

‡ ꝯ patrē ꝯ cui equalem dicebat christū. † ꝯ ad cōcilium.

sen z ‡ deum. †Commouerūt itaq; plebem z seniores z scribas: z con

ꝯ precellētes autoritate

‡ ꝯ quia nō poterāt resistere. morte parant inferre ꝯ ecce violentia

currētes ‡rapuerūt eū z adduxerūt

Nō poterāt resistere. Be. Dignū fuit vt in pthomartire cōfirmaret q̄d in martiribus tradendis p nomīe suo promiserat dicens. Dabo vobis os z sapientiā: cui nō poterunt resistere aduersarii.

¶ R. Nolite cogitare quomodo aut quid loquàmini: nõ enĩ vos estis qui loquimini: sed spiritus pris vestri q̃ loquit in vobis. Impletur etiaz illud Non relinquã vos orphanos: sed mittam vobis paraclitum ꝛc.

¶ Homo iste. Ex despectu non proprio nomine: sed hominẽ quasi carnalem z infirmum appellant. C. VII.

¶ Viri fatres. B. Quia stephanus insimulabat blasphemasse in moysen z deum: in principio sui sermonis illorum calumnie occurrit dicens: deuz qui loquebatur patribus z prophetis: deum cẽ maiestatis z glorie. Moysen etiã laudat: sed illos rebelles z semper inobedientes comprobat: sz arte loquendi vsus est ad rebelles: incipiens quasi timeret eos sic· viri fratres z patres: lenis sermo z clemens conciliat auditorem: vt commendet actorem· blande cepit: vt diu audiretur· z qui accusabat contra deum z legẽ loqui: verũ deũ p̃dicat i principio oriõis· legez etiã sic exposuit: vt ei⁹ esset predicator: cuius accusabat destructor in processu etiã sermonis errores eorum redarguens: vigorẽ animi: z q̃ liber erat a timore inimici p̃docuit.

¶ Viri ꝛc. Deus glorie ꝛc. Memor stephanus precepti illius: diligite inimicos vestros ꝛc. persecutoribus suis salutem nũciat.

¶ In mesopotamia. B. Mesopotamia in capite syrie est p̃stituta ad aquilonẽ. R. Mesopotamia et charrã· in chaldea sũt de mesopotamia trãsmigrauit in charran.

Et dixit ꝛc. In genesi videt contineri q̃ post mortez patris sui locutus est dñs abrae qui in charran mortuus est· vbi cuz eo filius habitauit: sed priusq̃ in illa ciuitate habitaret cuz esset in mesopotamia dicituz est ei· exi de terra ꝛc.

¶ Exi de terra et de cogna· Terrã et cognationẽ abrae chaldeorum patria genus q̃ appellat: vnde iam exierat: desges nõ i mesopotamia· ß adhuc tenebat spe z desiderio redeũdi: z ideo audit. Exi de terra z de cognatõe tua: nõ vt corpus extraheret: qd̃ iã fecerat sed amorẽ cordis euelleret. Ydeoq̃ qd̃ sequit. Tunc exijt ð terra ꝛc. nõ de corpe: ß amore intelligendũ est· quo in p̃petuũ a chaldeis loco· z desiderio auulsus est. Juxta fidẽ chronicoz eodẽ anno chaldeã egressus: mesopotamiã ingressus: in charran moratus: z in terram promissionis est inductꝰ

R. Terciũ stephanus p̃termisit· i· de domo patris tui· qd̃ factuz est propter nimiam populi peritiam vel impitiam.

B. De chaldea in qua est charran.

R. De vr chaldeoz abraam exiit· vr ignis interpretatur. Ignem chaldei adorant: cui etiã boues sacrificant. Tradunt hebrei: arã fratrez abrae chaldeoz igni immolatũ combustũ fuisse: ß ignẽ abrae a deo extinctũ: q̃re inde cum patre suo z loth filio arã z tota familia fugit in charran: vbi mortuo patre dictum est ei. Exi de terra tua ꝛc.

¶ Pater eius ꝛc. Sed repromisit ꝛc. Rab. Redit ad originem generis israel z amicicie diuine exordiũ: vt nichil p̃termittat in quo blasphemare videatur.

¶ Vos habitatis ꝛc. Non apostoli qui terrã reliquerant· nec stephanus qui iã quasi in morte posit⁹ erat.

¶ Quia erit semen tuum ac ꝛc. Beda Non ita intelligendũ est: quasi male tractandum: z seruituti subiciendũ diceret ß semẽ annis quadringentis z·xxx· sed per hyperbaton legendũ: quia peregrinũ erit semen eius annis quadringentis xxx· ĩ pte cui⁹ tpis etiã seruitus accidit· quia scriptũ est: in ysaac vocabit tibi semen· ex anno natiuitatis ysaac· vsq̃ ad annũ egressionis de egipto comput anni· cccc v· q̃bus pegrinũ erat futurum illud semẽ: sive ĩ terra chanaan: sive in egipto.

¶ Annis quadringentis. R. Sc̃ est iungendũ. Accola annis quadringẽtis· xxx· ex quo eiĩ deus promisit abrae vsq̃ ad descensum iacob in egyptum anni fuerunt· cc· xv· a descensu iacob in egiptuz vsq̃ ad egressuz israel ex egipto anni fuerunt· cc· xv· hebrei in egipto annis· c xliij· seruierunt. In genesi autem quadringẽti tantum numerãtur anni. In exodo z stephani predicatiõe additur triginta· aliq̃n enim in scripturis vbi magnus ponitur numerus: minor numer⁹ causa breuitatis p̃termittitur· vbi non diligentia numerãdi: sed magnitudo tantũ demonstratur· q̃d̃ secuta est genesis· exodus vero finito tempore accolatus totũ peregrinationis spacium diligenter describit. In actibus etiam apostolorum quadringentos annos z triginta· paulus huic numero assignat: dicens quasi post quadringentos z triginta annos· qui numerus nõ a prima promissione: sed a natiuitate ysaac vsq̃ ad distributionẽ terre promissionis completus est.

¶ Judicabo. R. Judiciũ aliq̃n discretionez significat: vt ibi· Judica me deus z discerne causam meã· aliq̃n penã: vt iudica illos deus.

¶ Testamentũ circũcisionis. R. Fed⁹ sive signũ ideo factũ: vt populus israel nõ solũ moribus: sed etiã signo corpali a gentibus diuideretur. In mẽbro genitali ponit: vt in illa carnis sit ĩminutio: que tegit pudicicie secreto: z q̃ p omnes progenies erat seruanda in genitali mẽbro est posita.

† S passionem christi imitatur: contra quem surrexerunt falsi testes

in concilium· et statuerunt † testes

† S ex inuidia accusantes. ‡ S addunt ad hoc q̃ iusti sunt dicere,

falsos † dicentes: Homo ‡ iste non

† S hierusalem· quia templo z legi veteri ecclesiã z legem nouam preferebat

cessat loqui verba aduersus † locũ

sanctũ: et legem. Audiuimus enim

† S a nazareth· qui est vilis locus z inferior

eum dicentẽ: quoniã hiesus † naza

† S sanctum z cunctis reuerendum

renus hic destruet † locum istũ: et

S vt legi veteri succedat noua.

mutabit traditiões quas tradidit

nobis moyses. Et intuentes eum

omnes qui sedebant in ꝯcilio: vi-

† S pre fulgore terribili vel pulcritudine candoris. S vere

derũt faciẽ eius † tanq̃ faciem an

angelus erat· i· nuncius voluntatis dei

‡ S Stephano.

geli ‡. Dixit autẽ princeps sacerdo

† S blasphemasse te deum legem z locum sanctũ.

tũ. † Si hec ita se habent. Qui ait

C. VII.

Fprudentes Fcoeui Fqz vnius erant generis

¶ Jn fratres et

† S Seniores ‡ S aure interiori

† S cuius gloria ineternum S Primo ostendit se non blasphemare deum

† patres ‡ audite. Deus † glorie ap

† S per angelum ‡ S tam fide q̃ et carne

† paruit patri ‡ nostro abraam cum

esset in mesopotamia priusq̃ mo-

raretur in charran: et dixit ad illũ

Exi de terra et de cognatione tua:

S vt maior sit obedientia et patientia.

et veni in terram quam monstra-

S voluntate S mesopotamia

uero tibi. Tunc exijt de terra chal

deorum: et habitauit in charran z

S thare

inde postq̃ mortuus est pater ei⁹:

transtulit illuz in terrã istã in qua

nunc vos habitatis: et non dedit

† S q̃uis multos agros ibi possederit· agrum tamen proprium non habuit ‡ S Minimam partẽ speluncam enim cum agro nõ hereditate possedit sed precio emit ab effron filio seor ethco.

illi † hereditatẽ in ea: nec ‡ passũ pe

S quare merito eius datur semini

dis. sed repromisit dare illi eam in

S hereditatem

possessionẽ· z semini eius post ipm

† S hoc dicitur vt magis appareat scientia dei promittentis ‡ S per angelum vt putatur

cum † non haberet filiũ. ‡ Locutus

est aũt ei deus: q̃ erit semen tuũ ac

† S aduena qui non suam colit terram. ‡ S Chanaan vel egipto· s·

† cola ĩ terra ‡ aliena· z seruituti eos

S Egiptij. † S affligentes eos duris operibus.

subijcient· z male † tractabunt eos

S egiptios

annis quadringẽtis· xxx· z gentez

† S decem plagis· et submersione pharaonis cuz omni populo in mari rubro

cui seruierint † iudicabo ego dicit

S de egipto

dominus. et post hec exibũt· et de

† S Seruire incipient S Liberati de seruitute humana ‡ S terra promissionis scz S Ostendit locũ sanctum non blasphemat.

† seruiẽt michi in ‡ loco isto· et dedit

illi testamentum circumcisionis et

est genesis· exodus vero finito tempore accolatus totũ peregrinationis spacium diligenter describit. In actibus etiam apostolorum quadringentos annos z triginta· paulus huic numero assignat: dicens quasi post quadringentos z triginta annos· qui numerus nõ a prima promissione: sed a natiuitate ysaac vsq̃ ad distributionẽ terre promissionis completus est.

¶ Judicabo. R. Judiciũ aliq̃n discretionez significat: vt ibi· Judica me deus z discerne causam meã· aliq̃n penã: vt iudica illos deus.

¶ Testamentũ circũcisionis. R. Fed⁹ sive signũ ideo factũ: vt populus israel nõ solũ moribus: sed etiã signo corpali a gentibus diuideretur. In mẽbro genitali ponit: vt in illa carnis sit ĩminutio: que tegit pudicicie secreto: z q̃ p omnes progenies erat seruanda in genitali mẽbro est posita.

Mistice circūcisio mortificationē carnis designans. Jn illo fit mēbro quo voluptas carnis explet. Jn eo etiā quo tegebat circūcisio carnalis: signat vitandam esse iactationem glorię in circūcisione spiritali.

¶ Die octaua. R. Octo diebꝫ misteriuꝫ circūcisionis nostrę ostendit: q̄ p octanā noui testamēti quę ī resurrectione dñi; z octo bęatitudinibꝫ ptinetur: a vicijs octaua die circūcidimur.

Vendiderunt in ęgiptū. Breuiter narrans · transit ad finem · non enim primo ęgiptijs sed bismabelitis negociatoribꝫ z madianitis venditus est z illi vendiderunt euꝫ in ęgiptuꝫ pbutipbar sacerdoti.

Venit aūt fames Rab. Utrum in toto orbe fames venerit dubitat.

¶ Jn animabus lxxv. Be. Hoc scōm editionez · lxx · interpretum dicit. Jn hebręo lxx · tantū repiunt · sed si series animaꝝ scōm genesim cōputet: addito iacob z ioseph cum duobus filijs qui erāt in ęgipto · lxx · solūmodo inueniuntur

¶ Ra. Si iacob z ioseph cū duobus filijs nō numerant · lxvi · tātum erunt. illis annumeratis · lxx · fiunt. Lucas · v · supaddit · scōm editionē · lxx · quā vulgatam nouerat esse: et firmatam auctoritate greco ruꝫ. Si ergo obuiaret psuetę autoritati: non crederetur sibi: qui videret derogare olim credite editioni. Maluit ergo psentiē tibus interpretibus fidem xp̄i firmare: q̄ꝫ p hebraica veritate sermonē suuꝫ suspectum facere.

¶ Et descendit. Secundū situ locoruꝫ descensus est ꝺ terra promissionis in ęgiptum ſz quia libertati succesſerat seruit⁹ · iacob cū progenie descēdisse in ęgiptum dicitur

¶ Translati. Ra. Sinodoche pro solo ioseph dicuntur translati: cui iacob dixit: dedi tibi sichimam pręcipuā extra frēs tuos · iō in libro iosue ossa eius legūtur ī ea sepulta: quę filij israel ipso mandante de ęgypto transtulerūt. Jn exodo enī legit. Tulit moyses ossa ioseph secū: q̄ dixerat ioseph filijs israel. ferte ossa mea binc vobiscum.

B. De solo ioseph scriptura testatur: q̄ ossa eius de ęgypto trāslata in sichem sint tumulata · sed ex verbis stephani z scriptis hieronimi: qui loca illa incoluit: constat cęteros etiā patriarchas ibidē eē sepultos: q̄ꝫ memoria ioseph celebrior sit · q̄ ꝺ de ossib⁹ suis mādauit · ad cuius tribum ciuitas

§ i · circūcisus non in preputio.

sic genuit ysaac: et circumcidit euꝫ

† § circumcisus circumciſuꝫ: vt repetatur et iacob circumcisus duodecim patriarchas circumcisos. vt potius laudet eos q̄ vituperet

die octaua · et † ysaac iacob · z iacob

† § qr plus ceteris amabatur a patre.

· xij · patriarchas · z pz̄iarchę † emu

† § propter somnia que pollicebantur ei magna.

lantes ioseph † vendiderūt in ęgy ·

† § de manu fratrum: de cysterna: de manu negociatorum: et domine egiptie: de periculo mortis tandem de ipso carcere

ptum: et erat deus cū eo: z † eripuit

§ aduersitatibus et periculis.

cum ex omnibus tribulationibus

† § coram sacerdote et principe carceris: et pharaone † § Interpretandi somnium: et prouidendi consilium

eius: z dedit ei † gratiā z † sapientiā

in cōspectu pharaonis regis ęgypti · et cōstituit eū pręposituꝫ super

ęgyptum: et sup̄ omnē dom ū suaꝫ

§ Cum omnibus habitatoribus in vniuersa egipto z chanaan

Venit aūt fames in vniuersaꝫ ęgy

† § Idem tribulatio z fames

ptum et chanaan: z † tribulatio ma

† etiā si quererent · ex hoc putatur vbiq̄ fuisse famem. † § patriarche patet quia patres non blasphemat: quos etiam suos vocat.

gna · z † nō inueniebāt cibos † prēs

nostri · Cum audiſſꝫ aūt iacob esse

§ preter bentam ī

frumentum in ęgipto · misit patres

† § prima vice ioseph cognouit eos · et ipsi euꝫ secunda.

nostros: † primū · z in secūdo cogni

tus est ioseph a fratrib⁹ suis: et ma

§ Prius enim celauerat · quia egiptij ouem adorantes: esum ouium oderant quas israel offerebat

nifestatuꝫ est pharaoni genus ei⁹

§ Euocauit.

Mittens aūt ioseph accersiuit ia

† § Joseph fratres suos · s · et fratrum filios: quia iacob non erat cognatio: sed progenies.

cob patrem suuꝫ: z † oēm cognatio

illa ptinuit. Hiero. Jn hystoria paulę sic ait · transiuit sichem · z vidit · xij · prīarchaꝝ sepulcra · Jdē · xij · patriarchę nō sunt sepulti ī arbe: ſ ī sichem ·

Et positi sunt in sepulcro ꝛc. Ra. Docet genesis abraam ab effron filio seor ethęi ī chariathbarbe sepulcrū emisse: in quo ipse et ysaac · iacob et adam sepulti sunt. Item docet iacob iuxta sichem ptem agri vb i poneret tabernacula ab emor patre sichem datis · c · argēteis accepisse · nō ergo emit abraam sepulcrum ab emor patre sichem: sed ab effron ethęo · ī quo · xij · patriarchę nō sūt sepulti: sed in sichem vt diximus. Sed stephanus vulgo loquēs valgi opinionez sequitur · duas em narrationes ꝓiungēs nō tā ordinem hystorię q̄ꝫ causam de qua agebat intendit. Qui ei insimulat ꝓtra sanctū locū et legē docuisse: ostendit xp̄m ex lege promissuꝫ esse: z q̄ tunc nec moysi nec domino seruire voluerunt.

¶ A filiis ꝛc. Redit ad ordinē narratōnis anticipatio ei fuit q̄ꝫ ꝓmisit translati sunt ī sichez a fi · e · fi · s.

¶ In sepul · quod emit abraam. B. Hoc de solo iacob · cuius corpus filij de ęgipto tollentes · sepeliernt in spelunca duplici · vbi abraam cuꝫ sara sepultus est: z ysaac cū rebecca: et ibi liꝺita est · vnde ciuitas illa vocatur hebron · i · ꝓiugium · q̄ patres ibi cū ꝓiugibꝫ sepulti sunt Be. Duas hystorias cōfundit: z alterā alteri implicat. Non enim a filijs emor filij sichez emit abraam: sed iacob ab illis emit sichē ideo sic iungenduꝫ est translati sunt in sichē a filijs emor · filij sichē quasi diceretur · in sichem illam quaꝫ emit iacob · a filijs emor · filij sichem. Jn genesi legitur sichem filius fuisse emor · vnde putant quidam duos fuisse sichem · quorum alter a luca dicit pater emor · alter a genesi filius ei⁹ Quidam iungūt ꝓincipium et finem sermonis dicentes a filijs sichem: z post inferunt emor filij: vt hic locus congruat genisi.

¶ Rex alius. Rex iste ꝺyabol⁹ ē · q̄ effeminatos diligit · masculos odit

¶ Genus no · ꝛc. patres no · Patres nostros dicit z genus nostruꝫ ne patres blasphemare videatur.

¶ Gratus deo. Ostendit q̄ moysen nō blasphemauerit.

¶ Moyses. Ra. Aquaticus · quia de aquā est assumptus · vel liniens: quia inuentus ē in fiscella bitumine lita.

℟. Moyses typus est saluatoris: qui pcusso dyabolo genus suū liberauit·tribus tpibus occultatus est in israel ab abraam·s·vsq; ad dauid·a dauid vsq; ad trāsmigratōem babilonis·inde vsq; ad natiuitatem xp̄i·q̄ proiect⁹ a iudeis: ab ecclesia gentiū veniēte ad baptismum·quę filia dyaboli prius erat assumptus est ⁊ nutritus qui fuit potens in ope ⁊ verbo coram deo et omni plebe: qui in plenitudine temporū visitauit nos ⁊ fecit redēptionem plebis suę

¶ Vindicauit per cus·egipt·Ostendit illum qui iniuriam faciebat non esse de genere suo.

¶ Apparuit. Ra· Sic christus post ascēsionem apparuit p apostolos litigantibus iudeis ⁊ infidelibus: qui resistebant apostolis.

¶ Quis te constituit ⁊c. Solus deus non est potestas nisi a deo· ex hoc tale a christo responsum acceperant o homo quis me constituit iudicem aut diuisorem sup vos

¶ Quis te·c·p·⁊ i·s·n· In contentione sua illos redarguit iā: tūc legi ⁊ moysi fuisse contrarios.

¶ Nunquid interficere ⁊c: Quidam putant illum qui defensus est ex ira rem p tulisse.

¶ Fugit. Moyses fugit in madian·i·christ⁹ in gentes.

¶ In igne flame Ignis in rubo spūssanctus·peccata populi q̄ si spinę: q⁊ ardor spiritussancti peccata illius populi non consūpsit q̄ densas nequicię spinas beneficijs dei opposuit.

¶ Rab· Ideo forma ignis quę nō est imitabilis ostēsa est illis: ne aliquā similitudinem facerent.

¶ Rubi. Ra· Rubus ardet sed nō comburitur·rubiq; nomen mōti conuenit·sinay enim rubus interpretatur. Rubus genus est spinarū significans ecclesiam: q̄ persecutione inflamatur·sed nō perit: quia xp̄s in ea loquitur.

in omni sapientia ęgiptiorū: et e
ſ eloquens ſ fortis
rat potens in verbis: ⁊ in operib⁹
suis. Cum autem impleretur ei qua
† ſ de bona cogitatione solet dici q̄ ascendat in cor.
draginta annor̄ tempus † ascendit
† ſ qui onere seruitutis infirmabantur
in cor eius: vt † visitaret ſ fratres
ſ genere
suos filios israel. Et cum vidisset
quendā iniuriam patientez: vindi
ſ fratrē suū
cauit illū: ⁊ fecit vltōnē ei qui iniu
rias sustinebat percusso ęgiptio. Exi
ſ. i. putabat eos intellecturos: que in vno fecerat eum in omnibus esse facturū
stimabat autem intelligere fratres
ſ opus quo meruit esse liberator eorum
qm̄ deus per manum ipius daret
ſ manifesta est iudeorum figura
salutē illis. At illi nō intellexerunt
Sequenti vero die apparuit illis
litigantibus: et reconciliabat eos in
ſ xp̄s p apostolos pacem predicabat
pace dicens: Viri fratres estis: vt
quid nocetis alterutrū? Qui autē
iniuriam faciebat proximo suo re
† ſ verbo: sicut ⁊ iudei christum. ‡ ſ signat⁹ propheta: q⁊ moyses princeps ⁊ iudex dat⁹ est israeli
† pulit eum dicens: ‡ Quis te con
stituit principem ⁊ iudicē sup nos:
Nunq̄d interficere me tu vis: quē
admodū interfecisti heri ęgiptiū?
† ſ Moyses timens egiptios propter eū quem occiderat ‡ ſ quia volebat occultū esse
† Fugit autem in ‡ verbo isto: et fa
ct⁹ ē aduena in terra madian: vbi
† ſ de sephora filia sacerdotis madian quā vxorem acceperat ‡ ſ gersan ⁊ eliezer
† generauit duos ‡ filios. Et expletis
ſ ecce nō blasphemat: sed laudat
annis quadraginta: apparuit illi
† ſ Cum minaret gregem ad interiora deserti. ‡ ſ michael in persona domini: vel ipse angelus magni consilij
† in deserto montis syna ‡ angelus
† ſ que ideo facta est vt timerent ⁊ scirent·q⁊ deus noster ignis consumens est
in igne † flamę rubi. Moyses autē
† ſ q̄ contra consuetudinem rubus ardens nō cōburebatur.
videns † admiratus est visum: et
accedente illo vt cōsideraret: facta

ſ nunc dominus dictus est: qui prius vocabatur angelus
est vox domi ad eum dicens. Ego
† ſ Semper presens ‡ | ſ Nondū tuus vocand⁹ hoc dicens ostendit eum esse verum filium eorū. ‡ ſ non recens ⁊ nouicius.
† sum deus ‡ patr̄ vestror̄ ‡ deus
ſ hi tres cōmemorantur: quibus facta est promissio que impletur
abraam: et deus ysaac: et deus ia
ſ audiens nomen domini
cob. Tremefactus moyses nō au
debat considerare. Dixit autem illi
ſ ne putes te esse dōm ecclesie
dominus: Solue calciamentum
pedū tuor̄: locus enim in quo stas
ſ Et sancti pedes locū sanctū debēt contingere
terra sancta est. Videns vidi affli
ſ dicendo mei: misereri se ostendit
ctionē populi mei qui est in ęgipto
† ſ descēdere est misericorditer compati
et gemitū eor̄ audiui: ⁊ † descendi
liberare eos. Et nūc veni·⁊ mittā
ſ Ecce laus non blasphemia
te in ęgiptum. Hunc moysen quē
negauerunt dicētes: quis te consti
tuit principē et iudicem sup nos?
† ſ Soluitur ab humili qđ superbus interrogauerat ‡ ſ de seruitute egipti
† hunc de⁹ principē et ‡ redempto
† ſ Opere vel potestate: quia primogenita occidit ⁊ alias plagas irrogauit
rem misit cū † manu angeli: qui ap
paruit in rubo: hic eduxit illos fa
† ſ hic cuz deo ⁊ aaron tercius decem plagis egiptum percussit: ⁊ in deserto in manna et petra alijs q̄ innumerabilibus signa fecit.
ciens ꝓdigia † ⁊ signa in terra ęgy
pti: ⁊ in rubro mari: ⁊ in deserto an
ſ vobis
nis·xl. hic est moyses q̄ dixit filijs
† ſ Carne visibilem·sed super me maiestatem terribilem ‡ ſ Non alijs preter vos
israel. † Prophetam ‡ vobis suscita
bit deus de fratribus vestris· tan
quaz me ipsum audietis: hic ē qui
† ſ Congregatione populi·nō solus vt prius quādo cum angelo loquebatur. ‡ ſ deserto montis sina
fuit in † ecclesia in ‡ solitudie cuz an
ſ tam ei q̄ omni populo
gelo qui loquebat ei in mōte syna:
ſ filijs israel ſ non tm̄ vestris
⁊ cum patribus nostris. Qui acce
ſ non solum illis.
pit verba vitę dare nobis: cui no

¶ In flama rubi signū fuit liberatōnis: quia populus ille quā uis temptatione inflamatus: non erat tamē in tribulatione periturus. Idem in solutione calciamēti designat quia taz facile est deo a seruitute quempiam liberare: cū promptuz homini calciamentum tollere

Ego sum. Suz proprium dei verbuz est: secundū illud·ego suz qui sum: ⁊ qui est misit me ad vos.
Serpentes nō sunt timendi: vbi deus pręsens loquitur.

¶ Solue calciamētum ⁊c. B·Moraliter nos admonet: vt stantes in ecclesia q̄ est sancta terra: mortuis operibus renunciemus.

Videns. Ra· Deo totus est visus totus est auditus·omnia videt: omnia audit: sed videre ⁊ audire dicit: quando miseretur.

¶ Vidi et audiui Raba· Qui licet aliquem temptari permittam: non tamen putādum q̄ nesciam.

¶ Quem negauerunt. Synodoche multi dicūtur negasse cum vnus dixerat·vel forsan plures consenserunt.

¶ Principem et redemptorem ⁊c. Magna laus: q⁊ princeps ⁊ redēptor ⁊ eductor populi dicitur

Hic est moyses.
In eos culpam retorquet: quam ipsi inobedientes ⁊ incredduli in moysen refundebant.

Moyses qui di.
Bed. Ne noua videatur doctrina christi: moyses cui noluerunt obedire patres vestri: prędicauit eum in forma hominis venturū ⁊ ꝑcepta vitę daturū.

¶ Verba vitę. R. Duas tabulas cum decalogo ⁊ mandata cętera: de quibus dicitur·qui fecerit ea viuet in eis.

Ad aaron. ℟. Quasi ad principem: quasi ignari diuinitatis loquũtur. de⁹ em̃ uerus nõ est factus: sed oĩa fecit: nec creatura est: ℬ creator oĩm.

¶ Fac nobis deos. ℟. Deos dicunt ꝓpter duas columnas quę pręcesserunt eos de egipto. in honore quarum unũ factus est simulacrum: sed ambę columnę adorate: ⁊ ideo dicunt pręcedant nos. quia columna nubis in die: columna ignis in nocte populum pręcedebat.

Conuertit aũt ꝛc Aug. Manifestus est deum operari in cordibus hominum: ad inclinandas eorũ uoluntates siue ad bonum siue ad malum ꝛc.

¶ Militię cęli. ℬ. Militia cęli aliquando dicitur exercit⁹ angelorum. sed in ℬ loco sidera militiaꝫ cęli nominat: cum ꝓtinus addat sidus dei sui ꝛc.

In libro prophętarũ. Quãuis multi sint ꝓphętę: un⁹ tamẽ liber dicit esse: ⁊ apud hebręos unus est liber xij. ꝓphetarum. Aug. uero. xij. libros notat.

¶ Nunquid victimas ꝛc. Rab. Quãuis necessitate seruiendi deo libarent: mente tamen auersi ueraciter seruiebant ydolis. ex quo auruꝫ in caput uituli trãsformauerũt Si aũt postea legunt deo obtulisse: non bona uolũtate: sed timore pro interfectione eorum q̃ ꝓ ydolis corruerunt factũ est Vbicũ q̃ enim occasio fuit: sp corde in egiptum sunt reuersi

℟. Quęrit quomõ nõ obtulerint deo: cũ legat deo eos quędaꝫ obtulisse: non uolũtate sed metu pęnarum. deus aũt non quę offerunt: sed uoluntatem offerentium accipit

Et suscepistis ta. ꝛc. Bed. Quãuis uideremini ad tabernaculum dei uictimas et hostias deferre: tota tamẽ mente fanuꝫ moloch siue melchon amplexati estis. Est autẽ moloch siue melchon q̃ sępe inuenit: ydolum ammonitarũ: q̃ interpretat rex noster

Sidus rempham. ℬ. Dimisistis quidẽ deum uerũ ⁊ uiuum. ⁊ sidus remphã. i. factura uestrę pro deo suscepistis. significat aũt luciferũ: cui⁹ cultui saraceni erãt mancipati: ⁊ quia rempham interpretat factura uel reqes uestra. consequenter adiungit. figuras quas fecistis adorare eas.

¶ ℟. Sid⁹ dei uestri est lucifer: cui assignauerũt figuras. ĳdem dęj in figuris stellis adorabantur.

¶ ℟. Quidã sic dicunt. sidus dei uestri: ut ad deum ꝓtineat uerbũ: quia nõ ipsum dominum: sed eius sidus susceperũt.

Et transferã uos ꝛc. Propter hęc sacrilegia trans babilonẽ ducemini captiui. Non est putandus primus martir errasse: qui ꝓ eo q̃ in prophęta scriptũ est trans damascũ ducti sunt. dixit trans babilonem. magis em̃ intelligenti am q̃ uerbum posuit: quia trans damascũ ducti sunt in babilonem. siue trans babilonem.

Tabernaculum te. f. cuꝫ. p. n. ℬe. Quia dicebãt eũ sancto loco cõtrarium. ostendit deum non appreciari ornatum lapidum: sed splendorem animarum. unde subintelligitur: q̃ sicut tabernaculum facto templo est desertum: sic ipsum templum meliori succedente est delendũ unde hieremias nõ cõfidentes in uerbis mędacij dicatis templuꝫ domini: templum domini est: ⁊ postea faciaꝫ domui huic in qua innocatum est nomen meum: ⁊ in qua habetis fiduciam: sicut feci syloe ubi habitauit nomen meuꝫ a principio ⁊ proiiciaꝫ uos a facie mea.

Tabernaculuꝫ t. Quia dicebãt eum cõtra sanctũ locũ agere: ostendit q̃ in sanctuꝫ locum non est locutus blasphemiã.

¶ Secundum formã. Rab. Quã ei in syna ostenderat: quia ⁊ secundum formaꝫ factum: ostenditur ipsuꝫ tabernaculum formaꝫ fuisse.

¶ ℟. Hystorice cum ihesu dicitur: q̃ moyses erat defunctus.

Vt inueniret taberna. ꝛc. Vel templum: cuius illud figura quod loco nõ mutaretur. id est. ecclesiã: q̃nã pręuidebat futuram firmam ⁊ immutabilem: de qua apostolus firmum fundamentum domini stat. Et alibi. fundamentũ aliꝰ nemo potest ponere: ꝓter illud q̃ positũ est: q̃ est xp̃s ihesus.

¶ Sed non excelsus. ꝛc. ℟. Ex sentẽtia salomonis indęos conuincit: qui ędificato templo dixit. Si cęlum et cęli cęlorum te capere nõ possunt: quãto magis domus hęc quaꝫ ędificaui. ℟. Ibo aũt salomonis adiungit testimonium ꝓphętę. cęlũ mihi sedes est. ꝛc. ut manifestius sit nõ in solo templo iudęorum habitare.

¶ Sicut per prophetã ꝛc. ℬ. De tabernaculo ꝑmo q̃ fuit umbra et nõ ueritas. prius dixit: postea testimoniũ posuit dicẽtis de tabernaculo q̃ uerius fuit. Si introiero ĩ tabernaculũ. d. m. ꝛc. ad ultimum sententiaꝫ posuit ysaię: ut in ore duorum uel triũ stet uerbum.

¶ Cęlum michi sedes. ꝛc. Sic demõstrat se circũdare oĩa. uñ alibi cęlum se palmo metiri. et terram pugillo se cõcludere asserit.

¶ Terra autem ꝛc. Terrę exemplo designat oẽm creaturã creatoris

Dupliciter accusantur: quia noluerunt: ⁊ quia non obedierunt

luerunt obedire patres nostri: sed

† Et in corporibus suis

repulerunt euꝫ ⁊ auersi sunt † cordi

† Ad quã desiderabant reuerti: uel in morem egiptiorum reuersi sunt uitulum adorando

bus suis in † egiptũ dicẽtes ad aa

† Pluraliter dicunt deos nõ deum unũ ¶ Errore gentium ‡ ¶ Prouidentia ⁊ potestate

ron. Fac nobis † deos q̃ nos ‡ prę

† De rogando et inhonorando hoc dicunt

cedant. Moysi enim † huic qui eduxit nos de terra egipti. nescim⁹ q̃d

† Mors uel uita: quia. xl. diebus ⁊ noctibus cũ domino fęderat in monte. ‡ Ex consuetudine egiptiorum qui bouem adorant: petulans etiã et hebes populus ex hoc demonstratur

† factum sit ei. ‡ Et uitulum fecerũt

¶ ut adorarent

in illis diebus. ⁊ obtulerũt hostiã

¶ Plus accusantur q̃ si uiuo animali hoc facerẽt

simulacro. et letabantur in operi

¶ Non creatorem suum: sed opera a se facta uenerati sunt

bus manuum suarum. Conuertit

¶ Permisit

autem deus. et tradidit eos seruire

¶ Soli. lune. stellis. quia deo militant peragẽtes cursus suos.

militię cęli: sicut scriptuꝫ ẽ in libro

prophetaruꝫ. Nunquid victimas

aut hostias obtulistis mihi annis

q̃draginta in deserto dom⁹ israel:

¶ pro tabernaculo dei ¶ factum. ¶ sicut deo uero.

Et suscepistis † tabernaculum moloch

† Luciferi: quẽ colitis ut deum. ‡ ¶ Subaudi suscepistis adorare.

⁊ † sidus dei uẽi rempham ‡ figuras

quas fecistis adorare eas. et transferã uos ultra babilonem dicit dominus deus exercituum nomen eius.

¶ Et in ulteriores partes eius.

ferã uos trans babilonẽ Tabernaculum † testimonij fuit cũ ‡ patrib⁹

† Quia in eo archa fuit in qua erat testimonium. ‡ ¶ Semper cõmunes appellat patres.

nostris in deserto. sicut disposuit

¶ Qui totius artis actor fuit ⁊ dispositor

illis deus loquens ad moysen. ut

faceret illud scđm formam quam

† ¶ uenerandum ⁊ humeris portandum

viderat. Quod ⁊ susceperunt † suscepi

¶ In figura ihesu xp̃i.

entes patres nostri cũ iesu in possessionem gentium: quas expulit

¶ Chananeorum.

¶ Cuius uirtute delete sunt ab israel. sicut demones cũ gentilitate ab xp̃ianis expulsi sunt

deus a facie patrum nostrorum usq

¶ Sic iunge. tabernaculum fuit usq ad dies dauid. ⁊ in diebus salomonis templuꝫ tabernaculo successit ¶ dauid.

q̃ in diebus dauid. Qui inuenit

† ¶ gratus deo gratis que petebat accepit ab eo. ‡ ¶ Sciens tabernaculum illud non semper sufficere. et ecclesie umbram esse

gratiam ante deuꝫ. ⁊ † petijt ut in

¶ u. ex templum cuius illud figura sc̃z ecclesiam.

ueniret tabernaculum deo iacob.

¶ dauid uir sanguinum prohibitus est. sed salomõ figura ueri pacifici. i. filij dei pacis domum domino edificauit.

Salomon autem ędificauit illi do

† ¶ Non in manufactis habitat dominus.

muꝫ. sed non † excelsus in manufactis habitat. sicut per prophętam

† ¶ Sancti quibus inhabitando deus presidet. ‡ ¶ quasi thronus est et non domus.

dicit: † Cęlum mihi ‡ sedes est. terra autem scabellum pedum meo

¶ Peccatores quos damnatione prosternit.

¶ hoc ideo dicit. ne sic in templo confidãt. ut ipsius tm̃ habitatorem deum esse putent.

rum. Quam domum ędificabitis

mihi dicit dominus aut quis locus

quietationis meę. nonne manus

mea fecit hęc oĩa. Dura ceruice

et incircumcisis cordibus et auribus

vos semper spiritui sancto resistitis

sicut patres uestri. ita et uos.

Quem prophetarum non per

secuti sunt patres uestri. Et

occiderunt eos qui prędixerunt

de aduentu iusti. cuius nunc

uos proditores fuistis et homicidę

Qui accepistis legem in dispo

sitione angelorum. et non custo

distis.

Audientes autem hec dissecaban

tur cordibus suis. et stridebant

dentibus in eum.

Cum autem esset plenus spiritu

sancto intuens in cęlum uidit

gloriam dei. et iesum stantem a

dextris dei.

Et ait. Ecce uideo cęlos apertos

et filium hominis stantem a dex

tris dei.

Exclamantes autem uocibus

magnis continuerunt aures suas

et impetum fecerunt unanimiter

in eum.

Et eiicientes extra ciuitatem la

pidabant. Et testes deposuerunt

uestimenta sua secus pedes adu

lescentis qui uocabatur saulus.

Et lapidabant stephanum in

uocantem et dicentem. Domine

ihesu suscipe spiritum meum.

Positis autem genibus clamauit

uoce magna. Domine ne statuas

illis hoc peccatum. Et hec cum

dixisset obdormiuit in pace.

Saulus autem erat consentiens

neci eius.

Facta est autem in illo die per

secutio magna in ecclesia que

erat hierosolimis. Omnes au

tem per regiones iudee et samarie

dispersi sunt preter apostolos.

Viri autem timorati sepelierunt

stephanum. et fecerunt planctum

super eum.

Saulus autem deuastabat ecclesiam

per domos intrans. et trahens

uiros ac mulieres tradebat in

carcerem.

Igitur qui dispersi erant pertran

sibant euangelizantes uerbum.

Philippus autem descendens in

ciuitatem samarie predicabat

illis christum.

Et intendebant omnes his que

dicebantur a philippo unanimi

ter audientes et uidentes signa

que faciebat.

Multi enim habentes spiritus

immundos clamantes uoce ma

gna exibant. Multi autem pa

ralitici et claudi curati sunt.

Et fuit gaudium magnum in illa

ciuitate.

Quidam autem homo nomine

simon. qui ante fuerat in ciui

tate magus seducens gentem

samarie dicens se esse aliquem

magnum.

Cui omnes intendebant a minimo

usque ad maximum dicentes.

Hic est uirtus dei que uocatur

magna.

Attendebant autem ei propter

multo tempore magiis suis de

mentasse eos.

Cum autem credidissent philippo

euangelizanti de regno dei et

nomine ihesu christi baptizaban

tur uiri ac mulieres.

Simon quoque ipse credidit. Et

cum baptizatus esset adhesit

philippo. Videns quoque signa

et uirtutes que fiebant uehemen

ter admirabatur.

Audierunt autem apostoli qui

erant hierosolimis quod recepis

set samaria uerbum dei. Et

miserunt ad eos petrum et

iohannem.

Qui cum uenissent orauerunt pro

eis ut accipiant spiritum sanctum.

Nondum enim in quemquam illo

rum uenerat. Erant autem bap

tizati tantum in nomine domini

ihesu.

Tunc imponebant manus super

illos. et accipiebant spiritum

sanctum.

Cum autem uidisset simon quia

per impositionem manuum apo

stolorum daretur spiritus sanctus

obtulit eis pecuniam dicens.

Date et mihi hanc potestatem.

ut cui imposuero manus accipiat

spiritum sanctum.

Petrus autem dixit ad eum. Pe

cunia tua tecum sit in perditio

nem. quoniam donum dei existi

masti pecunia possideri.

Non est tibi pars neque sors in

sermone hoc. Nam cor tuum non

est rectum coram deo.

Penitentiam ergo hanc tuam

quod dixit. ¶ Ex consuetudine egiptiorum qui bouem adorant: petulans etiã et hebes populus ex hoc demonstratur

¶ factum sit ei. ‡ Et uitulum fecerũt

¶ ut adorarent

in illis diebus. ⁊ obtulerũt hostiã

¶ Plus accusantur q̃ si uiuo animali hoc facerẽt

simulacro. et letabantur in operi

¶ Non creatorem suum: sed opera a se facta uenerati sunt

bus manuum suarum. Conuertit

¶ Permisit

autem deus. et tradidit eos seruire

¶ Soli. lune. stellis. quia deo militant peragẽtes cursus suos.

militię cęli: sicut scriptuꝫ ẽ in libro

prophetaruꝫ. Nunquid victimas

aut hostias obtulistis mihi annis

q̃draginta in deserto dom⁹ israel:

¶ pro tabernaculo dei ¶ factum. ¶ sicut deo uero.

Et suscepistis † tabernaculum moloch

† Luciferi: quẽ colitis ut deum. ‡ ¶ Subaudi suscepistis adorare.

⁊ † sidus dei uẽi rempham ‡ figuras

quas fecistis adorare eas. et transferã uos ultra babilonem dicit dominus deus exercituum nomen eius.

¶ Et in ulteriores partes eius.

ferã uos trans babilonẽ Tabernaculum † testimonij fuit cũ ‡ patrib⁹

† Quia in eo archa fuit in qua erat testimonium. ‡ ¶ Semper cõmunes appellat patres.

nostris in deserto. sicut disposuit

¶ Qui totius artis actor fuit ⁊ dispositor

illis deus loquens ad moysen. ut

faceret illud scđm formam quam

† ¶ uenerandum ⁊ humeris portandum

viderat. Quod ⁊ susceperunt † suscepi

¶ In figura ihesu xp̃i.

entes patres nostri cũ iesu in possessionem gentium: quas expulit

¶ Chananeorum.

¶ Cuius uirtute delete sunt ab israel. sicut demones cũ gentilitate ab xp̃ianis expulsi sunt

deus a facie patrum nostrorum usq

¶ Sic iunge. tabernaculum fuit usq ad dies dauid. ⁊ in diebus salomonis templuꝫ tabernaculo successit ¶ dauid.

q̃ in diebus dauid. Qui inuenit

† ¶ gratus deo gratis que petebat accepit ab eo. ‡ ¶ Sciens tabernaculum illud non semper sufficere. et ecclesie umbram esse

gratiam ante deuꝫ. ⁊ † petijt ut in

¶ u. ex templum cuius illud figura sc̃z ecclesiam.

ueniret tabernaculum deo iacob.

¶ dauid uir sanguinum prohibitus est. sed salomõ figura ueri pacifici. i. filij dei pacis domum domino edificauit.

Salomon autem ędificauit illi do

† ¶ Non in manufactis habitat dominus.

muꝫ. sed non † excelsus in manufactis habitat. sicut per prophętam

† ¶ Sancti quibus inhabitando deus presidet. ‡ ¶ quasi thronus est et non domus.

dicit: † Cęlum mihi ‡ sedes est. terra autem scabellum pedum meo

¶ Peccatores quos damnatione prosternit.

¶ hoc ideo dicit. ne sic in templo confidãt. ut ipsius tm̃ habitatorem deum esse putent.

rum. Quam domum ędificabitis

mihi dicit dominus aut quis locus

quietationis meę. nonne manus

mea fecit hęc oĩa. Dura ceruice

et incircumcisis cordibus et auribus

vos semper spiritui sancto resistitis

sicut patres uestri. ita et uos.

Quem prophetarum non per

secuti sunt patres uestri. Et

occiderunt eos qui prędixerunt

de aduentu iusti. cuius nunc

uos proditores fuistis et homicidę

Qui accepistis legem in dispo

sitione angelorum. et non custo

distis.

Audientes autem hec dissecaban

tur cordibus suis. et stridebant

dentibus in eum.

Cum autem esset plenus spiritu

sancto intuens in cęlum uidit

gloriam dei. et iesum stantem a

dextris dei.

Et ait. Ecce uideo cęlos apertos

et filium hominis stantem a dex

tris dei.

Exclamantes autem uocibus

magnis continuerunt aures suas

et impetum fecerunt unanimiter

in eum.

Et eiicientes extra ciuitatem la

pidabant. Et testes deposuerunt

uestimenta sua secus pedes adu

lescentis qui uocabatur saulus.

Et lapidabant stephanum in

uocantem et dicentem. Domine

ihesu suscipe spiritum meum.

Positis autem genibus clamauit

uoce magna. Domine ne statuas

illis hoc peccatum. Et hec cum

dixisset obdormiuit in pace.

Saulus autem erat consentiens

neci eius.

Facta est autem in illo die per

secutio magna in ecclesia que

erat hierosolimis. Omnes au

tem per regiones iudee et samarie

dispersi sunt preter apostolos.

Viri autem timorati sepelierunt

stephanum. et fecerunt planctum

super eum.

Saulus autem deuastabat ecclesiam

per domos intrans. et trahens

uiros ac mulieres tradebat in

carcerem.

Igitur qui dispersi erant pertran

sibant euangelizantes uerbum.

Philippus autem descendens in

ciuitatem samarie predicabat

illis christum.

Et intendebant omnes his que

dicebantur a philippo unanimi

ter audientes et uidentes signa

que faciebat.

Multi enim habentes spiritus

immundos clamantes uoce ma

gna exibant. Multi autem pa

ralitici et claudi curati sunt.

Et fuit gaudium magnum in illa

ciuitate.

Quidam autem homo nomine

simon. qui ante fuerat in ciui

tate magus seducens gentem

samarie dicens se esse aliquem

magnum.

Cui omnes intendebant a minimo

usque ad maximum dicentes.

Hic est uirtus dei que uocatur

magna.

Attendebant autem ei propter

multo tempore magiis suis de

mentasse eos.

Cum autem credidissent philippo

euangelizanti de regno dei et

nomine ihesu christi baptizaban

tur uiri ac mulieres.

Simon quoque ipse credidit. Et

cum baptizatus esset adhesit

philippo. Videns quoque signa

et uirtutes que fiebant uehemen

ter admirabatur.

Audierunt autem apostoli qui

erant hierosolimis quod recepis

set samaria uerbum dei. Et

miserunt ad eos petrum et

iohannem.

Qui cum uenissent orauerunt pro

eis ut accipiant spiritum sanctum.

Nondum enim in quemquam illo

rum uenerat. Erant autem bap

tizati tantum in nomine domini

ihesu.

Tunc imponebant manus super

illos. et accipiebant spiritum

sanctum.

Cum autem uidisset simon quia

per impositionem manuum apo

stolorum daretur spiritus sanctus

obtulit eis pecuniam dicens.

Date et mihi hanc potestatem.

ut cui imposuero manus accipiat

spiritum sanctum.

Petrus autem dixit ad eum. Pe

cunia tua tecum sit in perditio

nem. quoniam donum dei existi

masti pecunia possideri.

Non est tibi pars neque sors in

sermone hoc. Nam cor tuum non

est rectum coram deo.

Penitentiam ergo hanc tuam

Aut quis locus requie ꝛc. B. Non aureus vel marmoreus terre stris habitaculi locus: sed ille quē ppheta subnectit: sup quē requiesceret spi ritus meꝰ? nisi sup humilem ꝛ quietū ꝛ trementē sermones meos.

Dura ꝛc. Ra. Purgatus a crimine de q̄ falsi testes eum argue bant: ꝛcipit iudeos ar guere quia qui sine cri mine est: dignus ē do ctoris officio

Et incircumcisis coꝛ. ꝛc. Be. Ostendit eis circūcisionem · te qua cōtra gratiam euangelij gloriabant: non valere ad salutez qui cogitationez ꝛ auditū habebāt īmundū

Patres vestri R. Supra patres nostri dicebat persuadendo loquens · nūc increpando patres illorum tm̄ vocat quibus simi les sunt in malicia.

Et occiderunt R. Tres gradus malicię eorū ponit · primꝰ est q̄ spiritui restiterūt secundus q̄ ppbetas persecuti sunt · tercius q̄ crescente malicia eos occiderunt.

Vidit gloriā dei. B. Ad cōfortandam martiris patientiaz cę lū pandit · ꝛ ne homo lapidandus titubet in terra · deus homo crucifixꝰ apparet in gloria Be. Quidā electoꝝ adhuc in hac vita detenti mandato oculo coꝛdis videre meruerūt gloriam dei · vt hic stephanus: ꝛ paulus ad tercium cęlum raptus

Stantem. Immobiliter: quia non iterū casurus · vel habitus auxiliantis: ꝛ iniurias iudicantis: et p̄ seruo pugnātis sic ostendit.

Video cęlos. R. Migraturus a terra cęlos vidit aptos: vt qui terrenam vitā pro xp̄o ꝓtemplit: mereat hęreditatē cęli: et ideo in ipsa passione videt prēmium.

Filium homis. B. Cum sit filius dei maluit tamen appellare filium homis: vt cō fundat iudęoꝝ insidelitas: qui vt purū hominez crucifixerūt quē deū credere noluerūt.

¶ cui thronus celū: ꝛ terra scabellū.

mihi: dicit dominus · aut quis locus requietōnis meę: Nonne manus mea fecit hęc omnia: Dura

† ¶ estis ¶ non sustinētes iugum legis · ⁊ ¶ iugum xp̄i leue non portantes circūciso coꝛde · ⁊ ¶ Et si carne circumcisi, non tū coꝛde ab infidelitate

†ceruice et ⁊ incircumcisis ⁊ coꝛdib⁹

† ¶ que sunt surde nec a vicijs purgate · ⁊ ¶ nō ego quem accusatis · ⁊ ¶ nō michi sed spirituisancto ¶ quia nunc̄ penitentiam agitis.

ꝛ †auribus ⁊ vos semp ⁊ spirituisan

† ¶ de quibus predixerat · cui noluerunt obedire patres vestri. ¶ Nec modo inceptū · ⁊ ¶ Illis patres in nequicia.

cto restitistis · sic ꝛ †prēs vri et ⁊ vos

¶ Nullus est quem nō sint persecuti.

Quem prophetaruz non sunt pse ¶ non nostri.

cuti prēs vestri: Et occiderūt eos

† ¶ hoc ad eoꝝ accusationem qui iustum prodētes occiderunt.

qui p̄nunciabāt †de aduentu iusti

cuius vos nūc proditoreſ ꝛ homi ¶ p hoc inexcusabiles ostendit

cidę fuistis · qui accepistis legez in

† ¶ ministerio. ⁊ ¶ ordinata per angelos lex est in manum ¶ nō aliozum ministrozum: qui essent inferiores · ⁊ ¶ opere scienter peccando

†dispositōe ⁊ angeloꝝ. ꝛ nō ⁊ custo † ¶ qz zelabant laudem dei.

distis. Audientes aūt hęc †dissecabantur coꝛdibus suis: ꝛ stridebāt ¶ inimicitate furoris.

† ¶ More bestiali. ⁊ ¶ Sicut solebat vel illa hora maxime supabundauit gratia.

†dentibus in eum. Cum ⁊ autē esset ¶ Qui loquebatur in eo · non enim vos estis qui loquimini · sed spūs patris vestri qui loquitur in · v ·

plenus spiritusancto: intędens in

† ¶ vnde sperabat auxilium · ⁊ ¶ vt tribulatus sanc ne consolaretur spiritu · ↑ ¶ verum hominem qui resurrexit vere ꝛ ascendit.

†cęlum ⁊ vidit gloriā dei: ꝛ †ihesum

† ¶ vbi post laborem quieuit · ꝛ iudicat sedens in throno.

stantē a † dextris dei: ꝛ ait. Ecce vi

† ¶ Non reseratione elementoꝝ · sed spirituali reuelatione que in coꝛde iusti fiebat. ⁊ ¶ Quem vos sic estimatis · vel veritatem resurrectionis ostēdit.

deo †cęlos aptos: ꝛ ⁊ filiū hominis

† ¶ Quia stare pugnantis vel adiuuantis est · recte a dextris stantē vidit · quem inter persecutores adiutorem habuit. ¶ Ostenditur veritas resurrectionis ⁊ ¶ vbi inuisibiliter officia iudicat qui iudex omnium visibilis aduenit. ↑ ¶ quem stephanus inuocabat

†stantē a ⁊ †dextris virtutis ↑ dei Ex

datur: nō enim hic habēs manentē ciuitatē · futurā tota mēte quęrebat: ꝛ dū martir mundi ad cęlos intuitum dirigit: psecutoꝝ durę cernicis ad lapides manuz mittit.

¶ ne blas

clamantes autē voce magna con phemantem audirent

tinuerunt aures suas: ꝛ impetum

† ¶ omnis turba culpatur · quia vnanimis in malo. ⁊ ¶ quasi abominabilem

fecerūt †vnanimiter in ⁊ eum. Et eiꝝ

¶ ꝛ xp̄s extra ciuitatē passus ē

cientes eum extra ciuitatez lapida

† ¶ falsi qui lapidabant secundū legem dicentem · prima manus testium lapidabit eum. ¶ vel pre nimio furoze · vel ne cum vestimentis pollutū tangerent ·

bant. Et testes † deposuerunt vesti

menta sua secus pedes adolescentis qui vocabatur saul⁹: et lapida

¶ hic nomen propriū ponitur · vt causa nō minus aperiatur · hic enim vere coronatus est

bant stephanum inuocantē ꝛ dicē

† ¶ quasi presentez precatur · ⁊ ¶ In celū · ↑ ¶ coꝛpus tribuens lapidationi · spirituz precatur conseruari

tem † Domine ihesu ⁊ suscipe ↑ spūm ¶ Securus pro se genua nō flexit

meum. Positis autē genibus vo

† ¶ Apud deum vox magna pro inimicis orantium.

ce magna † clamauit dicens: Domi

† ¶ xp̄m imitatur dicentem · pater ignosce illis ꝛc ¶ vt iut insolubile · sed penitentibus dimitte

ne ne † statuas illis hoc peccatum: quia nesciunt quid faciūt. Et cum hoc dixisset: obdoꝛmiuit in dño.

C. VIII.

Saulus autez erat cōsentiēs neci eiꝰ ¶ qua stephanꝰ occisus est

Facta est autez in illa die psecutio

† ¶ non alibi · secundū illud · Et critis michi testes in hierusalem ꝛc.

magna in ecclesia quę erat † hiero

† ¶ In similitudinem granoꝝ seminis · vt ex ipsis magna seges fidei multiplicaretur

solimis: et omnes † dispsi sunt p re

† ¶ qui vt pastoꝛes gregis constantioꝛes erant ceteris.

giones iudęę et samarię † p̄ter apo

† ¶ Id est fecerunt moꝛez sepulture ¶ Curauerūt redit ad hoc qđ dimiserat dicens: obdoꝛmiuit · sed non addiderat de sepultura coꝛporis quod modo facit.

stolos. † Curauerūt aūt stephanuz ¶ timoꝛe persecutoꝛum.

viri timorati: ꝛ fecerunt planctum

Domine suscipe. ꝛc. In cęlum quod vidi aptū. Xp̄ist⁹ dixit patri. Pater in manꝰ tuas cōmendo spiritū meū. Stephanus q̄si seruus domino. Domine suscipe spiritū meū

Positis autē genibus · Be · Pro se stans orauit · pro inimicis genu flectit · quorum maioꝛ iniquitas maius supplicandi remediuz postulabat: ꝛ mira virtus martiris: qui ex zelo eis a quibꝫ tenebatur: perfidię culpam exprobrans ardore charitatis in morte orabat p occisoꝛibus suis

Quia nesciunt R. Multi eoꝝ occidendo stephanuz estimabāt se implere legē quia blasphemum eū credebāt · hoc ꝛ christꝰ prędixerat veniet inqt hoꝛa: vt omnis qui interficit vos arbitretur se obsequium prestare deo.

Obdoꝛmiuit. Dulce dictuz est obdoꝛmiuit: ꝛ non moꝛtuus est · quia obtulit sacrificium dilectionis ꝛ obdoꝛmiuit in spe resurrectionis.

Sancti non moꝛiunt quia in melius mutantur: ꝛ vita tempalis in ęternā vertitur.

C. VIII.

Erat cōsentiens. Non quidem lapidauit · sed lapidantibus cōsensit · vnde periret nisi gratia dei ꝛ pnitētia ei subueniret · quia qui faciunt ꝛ consentiunt digni sunt moꝛte.

In illa die. R. Qua stephanus occisus est: non quia tunc solum facta: sed quia ab illa die cępit psecutio magna occiso vno de principibꝫ ecclesię.

Ecclesia. Collectio vel congregatio siue vocatio.

Dispersi. Hoc ē qđ dominus p̄cepit · cum persequentur vos in ciuitate ista: fugite in aliam · eius enim nutu gerebatur: vt occasione tribulationis fieret seminarium euangelij.

Timoꝛati. Deū timentes: siue xp̄iani qui postea sunt dispersi: siue indei timentes deum ꝛ si nondum christiani.

¶ Saulus. Ra. Saule ꝑsecutore·qui rex israel fuit de tribu beniamin de q̄ ⁊ paul⁹: sz iuxta antiquor ꝓsuetudinē a maioribꝫ posteri noīa trahūt

¶ Deuastabat. Ra. Quasi lup⁹ gregē: iuxta ꝓphetiā iacob·Beniamin lupus rapax: mane comedet predaz: sero diuidet spolia

¶ Trahens. Trahebat ñ occidebat: quia fortasse manus eius custodiebat dominus: ne sanguine innocentum polluerentur.

Dispersi. R. Quāuis timore dispersi: tñ stabiles erant in p̄dicatione euāgelij

Philippus. Bed De numero dissemi-natorū fuit: qui prim⁹ christum p̄dicauit samarię.

Diacon⁹ secundus a stephano·secūd⁹ post ipsuz narrat: quasi heres ⁊ eiusdē grad⁹.

Intendebāt. Ra. Credebant audientes verba ⁊ videntes signa quę causę fidei·ꝓpter verba predicationis ⁊ signa virtutum.

Ex p̄senti capitulo ⁊ samaritāę mulieris hystoria probatur aīmos huius gentis ad credēdum promptos fuisse

Magus. Ra·Magi de singulis philosophātur: de natura mūdi·cursu siderū ⁊ motibus.

Seducens. Seor sum a veritate ducens vel ī excessum: siue stuporem ⁊ admirationē conuertens per prestigias suas.

¶ Dementare. Ēst rationalem mentē ab hominibꝫ absentare.

¶ Philippo. R. Dicunt quidam istuz philippuz fuisse aplm ⁊ vnuz de duodecim sed nō videt verum secundum seriem huius libri.

Jhesu christi ⁊c. R. Cuius erant ignari·vel vt predictuz est in noīe ihesu trinitatē p̄dicauit·qui eī vnaz psonam de trinitate perfecte credit: credulitate aliarū duarum carere non potest

¶ Tunc ⁊ ipse si. Beda. Credidit verbis philipi: ⁊ virtute victus vere credidit·vt quod magi credibile simulauit se credere·quo adusq; baptisma susciperet: vt qui adeo auidus laudis erat·vt christus credi vellet·artem addisceret qua miracula facere posset·qđ etiā legunt fecisse successores eius·qui malignis instructi artibus: ecclām fraudulenter ingressi baptisma furātur.

¶ Miserunt petrū ⁊ iohannē. Petrus iobānez sociat sibi: quia virginitas ecclesię grata ē ⁊ placet.

magnum super eū. Saulus vero
Sꝰ uiscurrebat impiger ad vastandū
deuastabat ecclesiam: per domos
Sꝰ more vastantiū nulli seruit parcebat
intrans·viros ac mulieres trahēs
Sꝰ Carceris
in custodiam. Igitur qui dispersi
Sꝰ de loco ad locum
erant pertransibāt euangelizātes
verbum dei·philippus autem de
Sꝰ Secundū situm loci: vel quia ciuitas illa inferi oz hierusalez erat
scendens in ciuitatez samarię prę
Sꝰ hominem esse verum deum
dicabat illis christū. Intendebāt
autez turbę bis quę a philippo dicebātur vnanimitet: audientes et
Sꝰ verba
Sꝰ miracula
videntes signa quę faciebat. Multi enī eoz qui habebāt spiritus im
Sꝰ demones Sꝰ·s·demones.
mundos: clamantes voce magna
Sꝰ dissoluti
exibant. Multi autem paralitici: ⁊
claudi curati sunt. Factuz est ergo
Sꝰ Cognita veritate·letati sunt de tenebris liberatos esse
magnum gaudium in illa ciuitate
† Sꝰ quasi ignobilis ‡ Sꝰ Non merito·quia opere inobediens erat.
† Vir aūt quidam nomine ‡ symon
† Sꝰ Semper bonis mala contraria aduersantur ‡ Sꝰ Prestigiosus
qui ante† fuerat in ciuitate ‡ mag⁹
seducens gentem samarię: dicens
Sꝰ prophetā vel angelū siue deū vel dei filiū
se esse aliquez magnuz: cui auscultabant omnes a minimo vsq; ad
Sꝰ Seruo vel iunioze.
Sꝰ regē vel decrepitū senē. Sꝰ Symon. Sꝰ Christus.
maximum dicētes. Hic est virtus
Sꝰ nō angeli Sꝰ Ignorabant xp̄i nomen.
dei quę vocatur magna. Attende
Sꝰ hoc sez q̄
bant autē eū: ꝓpter qđ multo tpe
† Sꝰ artibus vel falsis virtutibus ‡ Sꝰ fallendo
magicis suis‡ demētasset eos Cū
vero credidissent philippo euāge

Sꝰ vt est illud: penitentiam agite·appropinquat enī reg·ce-
lizanti de regno dei ⁊ nomē ihesu
† Sꝰ In christo ihesu: nō est masculus vel femina ⁊
christi baptizabātur† viri ac mulie
† Sꝰ Simulate ⁊ fic·e: ne credentibus resistens despectus haberetur
res. Tunc symon ⁊ ipe† credidit: ⁊
† Sꝰ Corpe non corde: volebat enī potestatem habere: vt cuicūq; ⁊c· vt infra sequitur
cum baptizatus esset·† adhere bat
philippo. Videns etiam signa et
Sꝰ Cupiens se talia posse
virtutes maximas fieri·stupens
admirabatur. Cum autē audissent
Sꝰ de quibus non fuit philippus: de quo predictum est
apostoli qui erant hierosolimis:
† Sꝰ nunc apparet·quę scilicet fuit ciuitas samarie quā predixit scilicet ipsa samaria
quia recepit† samaria verbum dei
† Sꝰ Qui erant columne Sꝰ nō vnuz sed duos sicut ⁊ xp̄s binos misit: vt in oze duo·ster·o·v·
miserunt ad eos† petrū ⁊ iohannē
Qui cum veniissent: orauerūt pro
Sꝰ iā enī sola aqua baptisati erāt. Sꝰ visibiliter.
ipsis·vt acciperē t spiritumsanctū
Sꝰ Spiritussanctus
Nondum enī in quenq̄ illorū ve
Sꝰ·i·tincti erāt in aqua tm̄: nō aūt in spūsancto
nerat·sed baptizati tantum erāt in
† Sꝰ Ecce exemplum confirmationis.
nomine domini ihesu. Tūc impo
nebant manus sup illos·⁊ accipie
Sꝰ qđ monstrabatur qz linguis loquebantur
bant spiritū sanctum. Cum vidissz
aūt symon·quia per impositōnem
manus apostol orum daretur spūs
obtulit eis pecuniaz dicens. Date
Sꝰ quasi princeps loquitur primus
et mihi hanc potestatem·vt cuicū
q̄ imposuero manus·accipiat spi
Sꝰ quasi diceret pecunia tua tecū pereat
tūsanctum. Petrus autē dixit ad
Sꝰ spūmsanctū: qui est de⁹ ⁊ donū dei
eum. Pecunia tua tecū sit in pdi
tōnem·qm̄ donum dei existimasti

¶ In nome ihesu. Nō est sic legendū·in noīe ihesu tm̄: vt alię persone excludant.

¶ Jhesu ⁊c. Quia ante in patrem credebant ⁊ spiritumsanctū sicut alij iudei·vel plena fides vnius persone fidem trinitatis cō firmat.

Imponebāt manus. R. Philippus q̄ samarię euangelizabat·vnus de vij· fuit Si enī apostol⁹ esset: man⁹ imponere posset vt spiritum acciperēt·qđ solis episcopis licet Nam p̄sbiter siue p̄sente: siue absente episcopo: cum baptizat chrismate inungit: qđ ab episcopo ꝓsecratuz est·non tm̄ frontē oleo signat: qđ solus epūs facit·cū tradit spiritus paraclitū baptizatis.

¶ Potestatem. R. Non baptizandi tm̄ in aqua ⁊ p̄dicandi·sine virtutes faciendi: quam habebat philippus: sed vt cuicūq; imposuero man⁹ ⁊c.

¶ B. Ad pecuniā nō poterant apli potestatem illā dare: quibus dictū est: gratis accepistis: gratis date.

¶ Pecunia tua. Non nostra: qui non cupimus·ē tua: quam spiritui compas: vt illam p eo vēdas: ⁊ eaz spiritu emas Jō spiritum emere volebat: ut alijs vendens cū plus accipę posset

¶ Pecunia·t·R. Ex hoc exempluz capitur. vt perditoꝝ elemosine nō recipiantur

¶ B. Apostoli nolētes pecuniā dicunt·sit tecuz·i·tuam retine: ⁊ hoc ī pditionē: ut pro pecunia iuste ꝓgrega ta: pnā ęternaz luas.

In perditionem Be. Justi cum sententiaz maledictionis ꝓferunt: non ad hanc ex voto vltionis: sed ex iusticia erumpunt Judicium enim dei intus aspicientes: quo maledicto mala deleant foris feriri cognoscunt. et in maledicto nō peccāt: in quo a iudicio dei nō discordant. Cum enī et maledicentis innocentia pmanet: ⁊ reū maledictio absoluet·ex vtraq; parte colligit' qz a sūmo iudice sentētia ꝓfert·vñ symō a petro maledict⁹ ęternaliter pūit

¶ Penitentiã age. Pro cupiditate: z prauo sensu quo putasti ð spiritu cõmercium fieri posse.

¶ Penitentiã zc. R. Vt omnes videant qð es. Non q ignoret petr⁹ eum pœnitentiã non acturũ: sed qr omnibus iussus est p̃dicare: suuz facit officium: vt ille sit inexcusabilis. Coram oĩbus etiã arguit: ne amplius ab eo fallantur.

¶ Roga deuz. Cui patet cor de quo ꝓphæta. Quã bonus israel deus: quẽ fallere non potes quia spũssanct⁹ effugiet fictum.

¶ In felle eñ amari. Be. Ideo spiritus in colũba descẽdit: vt a simplicibus disceret se suscipi. Nam qui amaritudinem in corde seruat: q̃uis baptizatus videatur: nõ est a vinculo peccati solut⁹ sed quasi ad punctum hora baptizandi purgatus: mox acriore demone septẽpliciter oppr̃imit. Frustra ergo gratiam emere tentat qui se nõ exuit mente corrupta.

¶ Precamini zc. Causa desperatõis nõ audet ipe precari: sed apl̃os rogat: vt p se p̃cent: nec pro se audet orare: qui nõ credit se exaudiendũ esse. Apostolis etiã ficte loquit.

¶ Quę dixistis. Non quę credidi: sed quasi infidelis eis imputat: q̃ ventura sunt

¶ Angelus autem Post redituz apostolorum de philippo hystoria texit.

Contra meridianum latus. Beda Bene in meridie quę ritur. inuenitur. z abluitur ille: qui deuotõne ardens: velut gentiuz primitię deo meruit cõsecrari. In quo illud completũ ẽ. Ethiopia p̃ueniet man⁹ ei⁹ deo. Mistice. ad meridiẽ. philipp⁹ exit. i. apl̃i ad gẽtes vbi calor fidei ẽ

Ad viam quę descendit zc. Nõ via descendit: sed per viã descendit ex natꝛa loci

¶ In gasam. Be. Vetus gaza quę terminus quondã chananeorum erat iuxta ægiptum: funditus est destructa: z loco eius alia ædificata. Allegorice gẽtes designat a cultu dei desertas. via q̃ ab hierusalẽ descendit: z viã salutis apit christus est: qui est veritas z vita. De supna eñ hierusalem: ad ima descendit: z nigredinẽ peccati vnda baptismi dealbauit.

¶ Ethiops. Natura z merito. ethiops eñ tenebrosus. vnde ethiopia p̃ueniet manus ei⁹ deo.

Vir z potens. B. Merito dicit qui in scriptura tñ studebat: vt nec legere cessaret in via. intiñ religionẽ amabat: vt de vltimis ptibꝫ mũdi veniret ad templũ dñi. vñ merito dũ q̃rit interpretẽ lectõis. xp̃m quẽ quęrebat inuenit: z ꝑm hieronimũ pl⁹ reppit in deserto fõte eccl̃iæ: q̃z i aurato templo synagogę. hic ethiops mutauit pellẽ: qr sordes peccati in lauacro deposuit:

Candacis re. Nos erat illi⁹ regionis a fgis regi: z eas candacis vocari

¶ Potens candacis re. zc. super. oga. zc. Bed. Regina ethiopũ thesaurũ pr̃e mittens in hierusalem ecclesia est gentiũ fidei z virtutuz dona largitura. cui p̃uenit interp̃tatio nomis. Candacis eĩ interpretat⁹ commutata. ð qua in psalmo scribit: pro his qui cõmutabunt: Et alibi audi filia z vide: et inclina. a. t. z ob. po. t. et do. pg. t.

¶ Reuertebatur Incipiebat reuerti legens ysayam. Vbicũ q̃z in nouo testamẽto salutis narratur principiũ: de ysaia sumit testimonium: qui interp̃tatur salus dñi

Tanq̃z ouis. Be. Quis cũ ad victimam ducitur nõ reluctat: et christus passus est. voluntate ꝓpria. Vel sicut agnus in pascha immolari solebat: sic christ⁹ immolatus est nostrũ pascha: et sicut agnus corã tondente se nõ aperuit nos sanguine redemit: sed lana operuit: vt algentes infidelitate: calefacerz sua veste Vnde dicit apostol⁹ Quotquot in christo baptizati estis. christũ induistis.

¶ Putas ne zc. Et quomodo zc. Ratione inuicẽ linguas agnoscunt. vel per doctrinã eunuchi. uel per spiritum philippi.

Quomõ possum si non ali. ost. Hic arguit illorum audaciam: qui existimant sine doctore scripturaz diuinã intelligere.

Locus autẽ scripturę zc. R. Domino p̃parante: ita legẽdum: locus scripturę erat hic. Vel sic hic tanq̃z ouis ad occisionem zc.

¶ In humilitate iudicium eius. B. Quia iudex omnium veritatem iudicij non reperit: sine culpa seditione indeoꝝ z voce pilati damnat⁹

Humilitate. R. Passione q̃ humiliauit se fact⁹ obediẽs vsq̃ ad mor.

Generationem. B. Diuinitatis impossibile est cognosci. de qua dicitur: ante luciferꝫ genui te. Partus etiaz virginis quomodo potest exponi? cui⁹ rationẽ quęrenti marię: dictũ est: Spũssanct⁹ supue. in. t. z vir. al. zc.

¶ Tolletur. Secundus homo de cęlo cęlestis: sanctitate segregatus a

pecunia possideri. Non est tibi

S In quo dictum est q per manus eius accipẽtur spiritus.

pars neq̃ sors in sermõe isto. Cor eñ tuum non est rectum corã deo

† S Id est. duplici malo cupiditatis, scilicet z prauę fidei.

Penitentiã itaq̃ age ab † hac neq̃

† S Non affirmatiue: sed dubitando loquitur. ne desperemus

tia tua: z roga deuz: † si forte remittatur tibi hęc cogitatio cordis tui

† S pfidie ·i· S funiculis quibus peccatorũ quis q̃ constringitur

† In felle eñ amaritudinis ·i· z oblí

† S peccati ·i· S q̃uis celes: tamen michi non est occultum

gatõne † iniquitatis ·i· video te esse.

Respondens autem symon dixit.

Pręcamini pro me ad dominum

S presentes plagas timens vult vitare.

vt nihil veniat super me horũ quę

† S petrus z iohannes ·i· S firmius testimonium perhibentes verbis vel signis.

dixistis. † At illi q̃dez ·i· testificati et locuti verbuz domini redibãt hie

S secñm modũ ꝓsuetudinis

S non solum in samaria

rosolimã: et multis regionibus samaritanoꝝ euangelizabãt. Angelus aũt domini locutus est ad phi

S ad distinctionẽ angeloꝝ sathane

S pfectõis est indiciũ in vtroq̃

lippum dicens. Surge z vade cõ

† S de metropoli iudeorum in ciuitates gentium que deserte sunt

tra meridianum latus ad † viã quę

† S gaza philistinorum metropolis S i. affricam

descendit ab hierusalez in † gazam

† S non via. sed gaza dicitur deserta ·i· S In altero perfectio. in altero obedientia.

† hęc est deserta. z ·i· surgẽs abiit. z

† S propter virilem animum. ·i· S tipus gentiũ que in christo carnalibus desiderijs circũcidũtur. ·i· S virtute z mentis integritate.

ecce † vir ethiops ·i· eunuch⁹ ·i· potẽs

† S regina austri venit a finibus terre audire sapientiam salomonis ·i· S Consuetudo eunuchorum custodire thesauros potentum

candacis † regine ethiopũ: q̃ ·i· erat

S diuitias S anteq̃ philippo loqueretur.

super omnes gazas eius venerat

† S propter vrbis celebritatem z templi famam. mos gentium famosa adire loca cultui deorum dicata.

adorare in † hierusalẽ. z reuertebat̃ sedens super currum suum legens

† S Sanctus vel angelus.

ysaiam ꝓphetam. Dixit aũt † spiritus philippo. Accede z adiunge te ad currum istum. Accurrens aũt philippus audiuit eum legentem ysaiam prophetaz z dixit: Putas ne intelligis q̃ legis ·i· Qui ait: Et quomodo possum ·i· si non ali

† S linguam non ignorabat qui librum legebat. ·i· S vnde prophetа agat. ·i· S In figura doctoꝝ qui a gentibus assumpti sunt.

† quis ·i· ostẽderit mihi ·i· † Rogauit

S in hoc profect⁹

q̃ philippũ. vt ascẽderet z sederet

S Cum sedente. z reuoluit librum eunuchus vel philippus

secuz. Locus aũt scripturę quã legebat erat hic. Tanq̃ † ouis ad ·i· occ

† S Innocens. ·i· S passionem crucis.

† S vt crucifigeretur ·i· S Ecce agnus dei. ecce qui tollit peccata mundi.

cisionem † ductus est: z sicut ·i· agn⁹

† S pilato z iudeis. ·i· S pauca pilato z pontificibus. sed herodi nichil respondit.

corã † tondente sine ·i· voce: sic nõ

† S Quia in passione se humilians non iudicauit sed se iniuste iudicari permisit.

aperuit os suum. In humilitate † iu

† S in barrabam latronem quem quasi iustum petierunt ·i· S generatio eius celestis nõ potest enarrari. quã iohãnes ex pte dixit S generationẽ etiaz carnalem quis explicare posset quomodo de virgine natus sine semine.

dicii eius † sublatũ est. ·i· Generatõ

nem eius quis enarrabit. Quoniam tolletur de terra vita eius.

S vt in celo nõ in terra viuat.

terrenis. Vel de vita in mortez transiuit

Aperiens philippus. B. Qui interpretat os lampadis·pulcre os suum apit: dñi obscuritatem ꝓphetie ꝓfert in lucē sciētie·vel hec circumlocutio designat longiorem sermonem.

Aperuit. R. Thesaurum scientie apuit vel aperuit os: ut spiritus loquat in eo·scdm illud·dilata os tuum: et implebo illud. Mistice os ecclie philippus apit: vt ex hoc gentibus ꝓdicet quez prius nesciebāt.

Euangelisauit illi ihesum. Soluit quēstionē illius iterroguntis: de quo prophetia dixit. Demonstrat autē q̄ de ihesu ꝓphetatum est.

Ad aquam. Ad hoc em̄ ꝓdicatio duxerat: vt aqua indigeret qui de baptismo in via audierat.

Si credis. Ra. Non ignorabat eius fidem: sed volebat manifestā cōfessionem·vt baptizaturis et baptizandis daret exēplum interrogādi et ꝓfitēdi.

Et spiritus do. R. Vel spiritus irruit in eunuchum fortiter sicut et in aplos venit quāto fides fortior tāto spiritalis impetus maior. Ex hoc q̄ spiritus irruit in eunuchum dicit philippum aplm fuisse: a quo tm̄ nec manus impositōne: nec inuocatōe spiritussancti missionē legim⁹ factaz. Vnde apparet in primitias gentiū nō man⁹ impositōe: nec inuocatione: sed spōte spūmsancti descendisse·vt apostoli excusationem habērent ꝓtra iudeos accusantes eos: quia gētes baptisabāt. Quis em̄ posset ꝓhibere spiritū domini? aut quis arceret ab aq̄? in quos spiritus descenderat.

Inuentus. R. Ab hominibus: qui in raptu nō inueniebat. quia ambulauit in solitudine·vel nimia velocitate.

Cesaream. B. Cesareā palestine dicit: vbi infra domum habuisse describitur: que vsq̄ hodie demōstrat·nec nō et cubiculū filiaz quattuor eius ꝓphetantiū virginū. C. IX.

Saulus. Redit ad ꝟ qd supꝰ dixerat·saul⁹ adhuc deuastabat ecclesiaz.

Minis et cedis. Minis terrens absentes: cede afficiebat ꝓsentes·dubitatur vtruz occideret seu flagellaret·vel vtrūq̄ faceret.

Spirans minarum et cedis. Spirat in modū ignis·non ab alio incitatus ipse alios accendebat.

Et cadens ꝛc. Territus ad terram refugit: vel quasi adorans in faciem cadit.

Quid me persequeris ꝛc. Beda. Non ait membra: sed me·quia ipse in membris adhuc inimicos patitur: et beneficia membris collata sibi facta denūciat: cum ait: Esuriui: et dedistis michi man·et exponendo subiunxit qd diu vni ex mini·istis feci·michi fecistis.

Ego sum ihesus. Be. Non deum vel dei filiuz se vocat·sed humilitatis meę īquit infirma suscipe: et superbię tuę squamas depone.

Surge. Be. Impiger operare: vt bos·et esto doctor ecclie. In lege scriptum est: non alligabis os boui triturāti.

Ingredere. R. Ingressurus ciuitatez terret: ne sanctis tristiciam inferat·de hinc domatus iubetur ingredi vt fidem discat: quaz impugnauerat.

Et dicetur tibi ꝛc. Exemplum discēdi datur: et superbia increpat vt nullū aliū indignū extimet: a quo doceat qd ignoret.

B. Non continuo que facienda sunt mōstrat·sed in ciuitate ꝓ docet esse audienda: vt tanto post in bono solidius staret: quāto prius euersus a pristino erroze cecidisset.

Audientes quidem vocem. Rab. Vocez pauli, vt infra legitur·dicente paulo qui mecum erāt lumen quidē viderunt: vocē autem non audierunt eius qui loquebatur mecum.

Apertisq̄ oculis ꝛc. Rab. Ostēditur ei in corpore·quod pr⁹ patiebatur in anima. Sicut enim apertus oculus sine visu: sic lex inutilis sine fide christi.

Apertisq̄ oculis nichil ꝛc. Beda. Oculis non posset rursus bene videre: nisi prius ceçatus·sapientia qua turbabatur exclusa: fidei se committeret.

† ſ loco ſcripture ſi ipſe reuelabat·vel philippo ſi ipſe legebat

Rñdens aūt eunuchus †philippo dixit. Obsecro te de quo ꝓpheta dicit hoc? de se: aut de alio aliquo
ſ qđ nomini ſuo congruit
Aperiens aūt philippus os suum
† ſ tanq̄m ouis ad occisionem ductus est.
dixit: et incipiens †a scriptura ista euangelizauit illi ihesum·et dū irēt per viam·venerunt ad quandam aquam·et ait eunuchus: ecce aqua
† ſ fides plena est·aqua ꝓpe·baptizator ꝓsens.
Quis ꝓhibet me baptizari? Dixit autem philippus. Si credis ex toto corde: licet. Et respōdens ait
ſ baptizari.
ſ .i. filium esse hominis
Credo filiū dei ihesum esse. Et iussit
† ſ debet humiliari baptisandus·vnde iordanis descensus interpretatur
stare currū. et †descenderūt vterq̄ in aquā philippus et eunuchus. et
ſ tinxit.
baptizauit eum. Cum autem ascen
† ſ ꝓficiendo ‡ ſ que est quasi fundamentū. ‡ ſ Hiero·dicit·hoc angelus fecisse in spūsancto
†disz ‡ de aqua: spiritus ‡ domini ra
† ſ Quia perfectus factus non indigebat doctrina: quia paraclitus quem pater mittit·ipse docet omnia
puit philippū: † et amplius non vidit eum eunuchus. Ibat enim per
ſ ad patriam vel ad regnū celorum
viam suam gaudens. Philippus
† ſ vna est quinq̄ ciuitatum philistinorum
aūt inuentus ē in †azoto·et ꝓtranſiens euangelizabat ciuitatib⁹ cūctis: donec veniret cesaream.
ſ nō discernens ꝓsonas.

C. IX.

Saulus autez
† ſ nondum deuastare et persequi dimittebat ‡ ſ In verbis.
†adhuc spiras ‡ minaz
† ſ In opere ‡ ſ quia ita tunc vocabant xp̄ianos.
et †cedis i ‡ discipulos domini: ac

† ſ non vocatus·sed sponte zelo concitante eum
cessit † ad principez sacerdotū et pe
† ſ non ingeruntur ei·sed ipse petijt ‡ ſ epistola missiua ‡ ſ Syrie ciuitatem remotam: qz in proximis iā exercuerat persecutionem
tijt ab eo †epistolas ‡ in damascuz
ſ iudeorum. ſ qz pauci erāt
ad synagogas: vt si quos inueni
† ſ qua viuebant discipuli domini. ‡ ſ vtrūq̄ persequitur sexum.
ret huius †vitę viros ac ‡ mulieres
ſ non aut vt occideret.
vinctos ꝓduceret ad hierusalē. Et
ſ contingere de bonis dicitur.
cū iter faceret: contigit vt appꝓpin
† ſ Prohibendus eraticum appropinquaret ciuitati ‡ ſ nescit tarda molimina spūssancti gratia ‡ ſ vt terreretur
quarz †damasco. ‡ Et subito ‡ circū
† ſ vt prius apostolis ignis apparuit·ita paulo lux fulsit
fulsit cū †lux de celo: et cadēs in terram·audiuit vocez dicentem sibi.

† ſ increpando iteratur ſ increpando nō nesciendo interrogat ‡ ſ In mentibus
† Saule saule quid ‡ me pseqris?
† ſ vtrum deus vel angelus ſ deū legis querebat dominum nominat·qui de celo vocem dabat
Qui dixit † Quis es dñe? Et ille.
† ſ ego deus de celestibus loquor qui mortuum putabas ‡ ſ Saluator † ſ vt hominem
† Ego sum ‡ ihesus quē tu † pseque
† ſ verbum et potentiam dei.
ris. Durum est tibi cōtra ‡ stimulum
† ſ fulgore ‡ ſ stupebat non putans ihesum in celo esse ſ ꝓpter vocem que fuit cum stupore.
calcitrare. Et †tremēs ac ‡ stupens
† ſ indica voluntatem tuam·et ego obediam: intelexit q̄ stimulus compellebat eum ad opus
dixit: † domine qđ vis me facere?
Et dominus ad eum. Surge et ingredere ciuitatē: et dicetur tibi qđ
te oporteat facere. Viri aūt illi qui
† ſ non ceciderunt ‡ ſ lumine claritatis
comitabāt cum eo: †stabāt ‡ stupe
ſ faciem
facti·audiētes quidem vocem neloquentis non viderant ſ mō sponte
minem autem videtes. Surrexit
aūt saulus de terra: aptisq̄ oculis

¶ Et erat ꝛc. Rab. Hic datur forma pe/nitentiby; vt ex triduo incipiant. hoc etiaz tri duo cathecuminoꝝ gradus dedicatur.

Tribus diebus. Bed. Apparet q̄ per triduū quo cecatus lu cem gratie expectabat non torpens ocio. sed illustratus a deo: cele stia rimabat. Credibi le est. q̄ etiam eo tēpe dispensationem euan gelij edoct⁹ sit. de quo gloziatur ad galatbas dicens. Neq; ab homi ne accepi illd: neq; di dici. sed per reuelatio nem ihu christi: z pau lo post. vt reuelaret fi lium suū in me: vt euā gelisarem illum in gen tibus ꝛc.

¶ Non videns. Quia nō credebat de um tercia die resurgē do mortem vicisse. suo exemplo instruitur: q̄ tenebras tridui luce re uersa mutauit.

¶ Non manducans ꝛc. Rab. Hoc animę suę acciderat. q̄ cibum interiozem non habuerat z potum: ex inedia autem corporis z siti. ostēditur animā indigentē satiari opoz tere.

¶ Anania. Ra. Indicium familiaritatis aliquez vocari suo nomine.

In vicū. Ra. Vici dicuntur agri aut ciui tatibus. aut sibi intrin secus in ciuitate primi

Vade quoniam. Bed. Non est timen dus quasi persecutor: sed amplectendus vt frater. quia mala quę sanctis intulit: parat⁹ est sustinere.

Introiuit in do. Impleta est ꝓphetia ysaię dicentis. habita bit lupus cuz agno. i. saulus cum anania

Ceciderunt squa mę. Be. Serpentis corpus squamis tegit iudei serpentes sunt: z genimina viperarum quoꝝ pfidiam saulus secutus: quasi pelle ser pentis oculos cordis texerat. sed cadentib⁹ squamis sub manu a nanię monstratur ī fa

¶ manus eius manibus suis tenentes]

nichil videbat. Ad manus autem illum trahentes introduxerunt da mascū. Et erat ibi tribus diebus

¶ ¶ vt sciat oꝑ opoztunum sit aníme liberari a ce citate

non † videns: et non manducans

Christi

neq; bibens. Erat aūt quidā disci

† merito vocatur gratia dei. cui a deo data est il luminatio pauli.

pulus damasci nomine † ananias. et dixit ad illum in visu dominus

† Confitetur se seruum. z obedire paratū

Anania. At ille ait: Ecce ego † dñe Et dominus ad illum. Surgens

nichil aliud interueniat: sed vt surrexeris vade

vade in vicum qui uocatur rectus

In tribu iuda. i. inter iudeos qui ibi erant

et quere in domo iudę saulū nomi

† i. de tharso cilicie: vnde cū parentibus migra uerat ¶ mitem eum feci: nulli timendus est

ne † tharsensem: Ecce ¶ em̄ orat. Et

† In visu de tribu iuda vterq; in visione ostenditur alteri. z nomen eius indicatur: vt priuś sint sibi inuicem noti q̄ se videant

vidit † virū ananiā nomie introeū

tem: imponentez sibi manus vt ui

Interiozem z exteriozem

sum recipiat. Respondit autē ana

Louis lupum timet]

nias. Domine audiui a multis de

viro hoc: quāta mala sanctis tuis

in sancta ciuitate sanctis mala fecit: z ideo in ceteris locis timendus est.

fecerit in hierusalem. Et hic habet

Et voluntas non deest

potestatē a principibus sacerdotū

persequendi non occidendi

alligandi omes qui inuocant no

men tuū. Dixit autē ad eum domi

† Probandus multitudine tribulationuz: vel in teger est carne

nus. Vade quoniā † vas electōnis

† nomen illud portabit. cuius inuocatores alli gare venit

mihi est iste: vt portet † nomē meū

iudeis.

coram gentibus z regibus z filijs

nō tu eū docebis. sed baptisabis

israel. Ego enim ostendā illi. quan

in tentatione probatur electum vas: vasa enim figuli probat fornax

ta oporteat eum pati pro nomine

ad saulum.

meo. Et abijt ananias: z introiuit

¶ vt cathecumini adhuc signantur sale

in domuz. et imponens ei manus dixit: Saule frater dominus ihe

† Cui dixisti domine quid vis me facere ¶ Si gnum dicit vt se a domino sciat esse missum

† sus misit me: ¶ qui apparuit tibi

vtroq; modo

in via q̄ veniebas. vt videas. z im

in baptismo ne puteꝫ casu factū

plearis spiritusancto Et confestim

cecíderunt ab occulis eius tanq̄

q; z ante viderat

squamę. z visum recepit. et surgēs

baptizatus ē. Et cum accepisset ci

duplicem dupliciter

bum: cōfortatus est. Fuit aūt cum

discipulis qui erant damasci per

dies aliquot: z cōtinuo ingressus

† ihesum xp̄m hominē esse

in sinagogas p̄dicabat † dominū

quoniā hic ē filius dei. Stupebāt

infideles qui ignorabant misterium

aūt omnes qui audiebant. z dice

bant: Nonne hic est qui expugna

bat in hierusalē eos qui inuocabāt

† ihesu qō modo predicat ¶ nō ad hoc venit qō facit. ¶ tantam diligentiam adhibuit perse cutioni

† nomē istud: z ¶ huc ad † hoc venit

vt vinctos illos duceret ad princi

tale exordiū habuit vasis ꝓbatio

pes sacerdotū: Paul⁹ autē magis

inualescebat z cōfundebat iudeos

ihesus homo xp̄s est deus

qui habitabāt damasci: affirmans

quoniā hic est christus. Cum autē

a baptismo vel consiliū

implerētur dies multi: cōcilium fe

vtrūm in damasco dubitatur. sed tū magis vide tur ibi factum esse

cerunt iudei. vt eum interficerent

aut per indicium hominum. aut per spiritum

Note autem facte sunt saulo insi/

nō solū consiliū fecerūt: sed ꝛc.]

dię eorum. Custodiebant autem

portas die ac nocte: vt eum inter/

xp̄i vel ecclesie.

ficerent. Accipientes autem disci

puli eius nocte per murum dimise

runt eum submittentes in sporta.

Cum autem venisset in hierusalez

cię q̄ lumen recepit in mente.

¶ R. Ut cadūt squa mę. similitudo est inte riozis visionis renoua tę ꝛt legis velamine.

Continuo ingres sus in synago. ꝛc. Implet sermonez do mini dicētis: qui vult venire post me. abne get semetipsum ꝛc.

Nōne hic est ꝛc. R. Exemplū dat non rubescendi: vbi patet veritas mutare senten tias suas.

¶ Saulus autez Bed. Petrus z pau l⁹ latina vel grꝛca sūt nomina: z non hebrꝛa quia hebrꝛi p non ba bent.

¶ Custodiebant Non iudei: sed ciues cū rege suo aretha. vt ipe scribit ad galathas iudeis enim concorda bant gentiles in perse cutione christianoruz

Accipiētes aute di. ꝛc. B. Christi vel ecclesię. In grꝛco non est additū ei⁹. vt gene raliter discipuli christi vel ecclesię intelligant Nondū enim paulus discipulos habuit

Murum. B. Hoc gen⁹ effugij in ecclesia seruat. qñ aliquis insi dijs dyaboli vel seculi laqueis circumfusus fi dei et spei munimine saluat. murus eniz da masci (quę sanguinez bibēs interpretat) ad uersitas ē seculi. Rex aretha dyabolus est. Sporta quę iuncis et palmis ꝓficit vel texit fidei z spei ꝓiūctio est. Juncus viriditas fi dei: z palma spes ęter nitatis. Qui ergo mu ro aduersitatis se cin ctum videt: sporta virtutis ascēdat z euadet Greg. In morez milites fecit: q̄ obsessus in angusto: in latitudinē campi erumpit: ut plures hostiū occidat postea multis acquisitis pro christo mortem su bijt. quia non timore mortis fugit. qui dixit mihi viuere christus. z mori lucrum.

¶ Cū autē venis set ꝛc. Nō q̄ cito ba ptizat⁹ est venit ī hie rusalem ad apostolos

¶ sicut galathis scribit·primo abijt in arabiã·z inde reuersus est damascũ deinde post annos tres venit hierusalez videre petrũ ꝛc. Deinde vt lucas testat: venit in partes syrie z cilicie·vtrũ aũt pma aut scda vice damasci in sidias ptulerit: non facile patet. Nam et secunda intelligi potest ex eo qđ dicit multis diebus impletis cõsilium fecisse indeos.

Tentauit ꝛc. Hoc est qđ ipse in epla aiteram ignotus facie ecclesijs indeę quę erãt in christo: tñ audituz habebant de me.

¶ Barnabas. Be. Hic fuit ciprius genere leuites· qui precium agri ad pedes aplorũ sñp memorat attulisse

Apprehensum illum. Be. Quando ¶ factũ est: z ad quos apostolus ductus sit· ipse ostendit ad galathas scribens. Cũ placuit ei qui me segregauit ex vtero matris ꝛc et postea deinde post annos tres veni hierosolimam videre petrũ et mansi apud eum diebus quindecim·aliũ autem apostoloruz neminem vidi· nisi iacobum fratrem domini. Quod ergo subsequẽter ait: z erat cum illis intrans z exiens·hoc est p dies·xv·quibus cũ petro z iacobo moratus est·z qđ in epla sua dicit·deinde veni in ptes syrie et cilicie: hoc est qđ lucas ait: loquebat et disputabat cum grecis.

¶ Cum grecis. R· Greci indei dicunt: q inter grecos dispersione sunt nati.

¶ B· Grecos ĩ hierusalem· indeos ĩ damasco ciuitate gentiũ docuit·qz in ciuitate dei gentiles adunãdi sunt indei vero ĩ pfidia gẽtium permansuri.

¶ Cesaream. Cesarea philippi ciuitas est syrie. Tharsus ciuitas est cilicie.

Ecclesia quidem ꝛc. Talia vt supra dictum est in fine narrationũ z principio inter serunt sepe ad laudez apostoloruz z ecclesiastice fidei.

¶ Et cõsolatione ꝛc. Cõsolatio in labore datur. Vnde patet q ecclesia tentabatur.

Nomine enea. R· Eneas signat genus humanũ languens amore terrenorũ: sed apostolorũ ope z ore sanatuz·quia enim mundus quattuor plagis distinguitur: z cursus seculi quattuor tẽporibus variatur: qui pñtia

tentauit se iũgere discipulis: z omnes timebãt eum·nõ credentes q ¶ leuites.
esset discipulus. Barnabas autẽ
apphensum illuz duxit ad aposto
† ¶ barnabas de paulo siue paulus de se ipso.
los z † narrauit illis quomodo in
via vidisset dominũ: z quia locut⁹
¶ qũ vt predixit hystoria predicabat ihesum
est ei·z quomõ in damasco fiducialiter egerit in nomine iesu·z erat cum illis intrans z exiens hierusalem·fiducialiter agens in nomine domini. Loquebatur quoq; genti
¶ iudeis inter grecos natis
bus·et disputabat cum grecis: illi
autẽ querebant occidere eum Qđ
¶ ipse nõ timuit: sed fratrib⁹ pñsensit.
u m cognouissent fratres·deduxerunt eum † cesaream: et dimiserunt
¶ quasi ad amicos ecclesie ¶ nõ solũ hierosolimis
tharsum. Ecclesia quidẽ per totaz
¶ vnde dominus: Eritis michi testes in hierusalẽ iudea siue samaria ꝛc.
iudeam z galileam z samariam ha
† ¶ In se ipsa ‡ ¶ in vnũ sanctum templum dei. ‡ ¶ Conuersando vel crescẽdo per gradus sermonis.
bebat † pacẽ·z ‡ edificabat ‡ ambulans in timore domini: z cõsolatõ
¶ qz paraclitus est ¶ Siue multiplicabatur
ne spiritussancti replebatur. Factũ
¶ discurren
est autem vt petrus dum pertrãsi
do·predicando.
ret vniuersos: deueniret ad sanctos q̃ habitabant liddę. Inuenit autẽ ibi hominẽ quendam nomi
¶ Non nouem·vt virtus sit gloriosior.
eneam ab annis octo iacentem in grabato: qui erat paraliticus. Et

amplectit quasi octo annis grabato sternit. Grabatũ est segnicies·in qua quiescit anim⁹ eger: qui infirmatur voluptate carnis z delectatione seculi.

¶ Surge z sterne. Quẽ de paralasi curauerat: surgere z sternere sibi
ꝑcepit·insinuans vt q fidem in corde percepe
rat·non solũ torporem discutiat·sed etiã opa
paret ĩ quib⁹ quiescat

Liddę z sarone Que ciuitates fuerũt
ꝑtinẽs ad deũ·ideo cũ fiebant virtutes ĩ eis.

¶ Nomine thabita. Rab· Thabita de hebreo in latinum dorcas transfertur·vel damula vt in exemplaribus inuenitur.

Dorcas. Alb·i·damula·vel caprea·significat animam studio virtutis sublimez: sed hominuz opinione cõtemptibilẽ. Interpretationem eiñ nois lucas ponens misteriũ inesse significat hec aialia morantia in montib⁹ acute videt·vnde ab acumine visus dorcades grece vocantur. Sic meritis operuz ex celsi supius intendunt z sibi circũspecte inuigilant· simplicitez viuunt· discreto gradu opis quasi fissa vngula incedunt·verbũ dei assidua meditatiõe ruminant.

Factum est autẽ ꝛc. Be· Sancti cũ per fragilitatẽ nat̃e delinquũt q̃i in dieb⁹ bonorũ operũ subita ĩfirmitate occũbũt· Sed cũ mox lacrimis insistũt: spem recuperande virtutis asceñdũt·sanctoz auxilia inuocant· z bona ĩtermissa recogitãt faciunt qđ sequit·quã cum lauissent ꝛc. q̃ de petri vocatione·et elemosinarum dorcadis ostensione narrantur.

¶ B· Si sancti ignorantia·vel infirmitate mortẽ aiñe incurrũt ꝑ rectę intẽtionis integritate suscitari merentur·sicut petro cõtigit cui recte qđ de dorca de scriptũ ẽ aptari pt.

In cenaculo Ra· In loco supiori ponitur: vel ꝓpter altitudinem meriti: vel ꝓpter sublimitatem miraculi qđ faciendũ erat de ea.

† ¶ frater ¶ Eneas interpretatur frater.
ait illi petrus. † Enea sanet te domi
† ¶ nõ ego: domini sui non suam querit gloriam ‡ ¶ Impletur illud saliet sicut cervus claudus ‡ ¶ tu non alius tibi sternat
† nus ihesꝰ christꝰ. ‡ Surge z † ster
† ¶ Sine mora ‡ ¶ Quia pars operis ponitur pro omni opere
ne tibi·z † ꝓtinuo ‡ surrexit. Et vide
runt illum omnes qui habitabãt
¶ Cum prius essent auersi
liddę z sarone·qui cõuersi sunt ad
dñm. In ioppe autem fuit quedã
¶ Christiana.
discipula nomine tabita·quę inter
pretata dicitur dorcas·hec erat ple
¶ nichil imperfecti habens
na operibus bonis et elemosinis·
¶ nõ accipiens psonas.
quas faciebat. Factum est autẽ in
† ¶ quibus petrus venit liddam ‡ ¶ Non subita mora fuit
† diebus illis: vt ‡ infirmata more
¶ in quibusdam codicibus inuenitur·cũ lauissent vnguentis.
retur. Quã cũ lauissent: posuerũt
eã in cenaculo. Cum ꝑpe essz lidda
¶ vel ad
ab ioppe: discipuli audientes q̃a
¶ Sepum prudentiorem
petrus esset in ea: duos viros mi
¶ Numerus testium: quẽ dominus mittebat
serunt ad eum· rogantes ne pigri
¶ Causam non indicant·ne venire recuset propter humilitatem.
teris venire vsq; ad nos. Exur
¶ impiger z humilis nulla excusatione est vsus.
gens autem petrus venit cuz illis
Et cum aduenisset duxerunt illuz
in cenaculũ z circunsteterũt illum
† ¶ Sancte pro sancta sanctũ precantur ‡ ¶ Miserie sue miserico:dem·z flent coraz eo qui erat misericors ‡ ¶ Non suis vocibus pro defuncta·sed ipsius operibus precantur·quia elemosina nõ solum a secunda·sed etiã a prima morte liberat·
† omñs vidue ‡ flentes·z † ostenden
tes tunicas et vestes quas facie
bat illis dorcas. Eiectis autem

Viduę flentes. B· Sunt pię cogitatões aiñę pẽnitẽtis: quę pristinum vigorem·quasi viri regimen ad tempus obmiserant hę pro anima delinquente supplicĩter exorant.

Op⁹ misericordię illi⁹ oñdũt· vt pateat q̃ merito fleãt: z iõ petr⁹ eis cõpatit

¶ Eiectis autẽ. R· Juxta exemplũ christi filiã archisinagogi principis

resuscitãtis hoc factũ est:ad vitandã elatõez:vel ne indigni signũ viderẽt.
Aperuit oculos. B. Rectus ordo resurgentium·prius oculos mentis aprit:postea agnita voce petri:resedit·lumẽ suę circũspectionis amissum recepit·vt ad doctrinã eoꝝ qui adiuuant viuant.
Aperuit oculos resedit erexit. Isti sunt tres gradus resuscitatõis
Dans autem illi manum. Contacta manu petri. Habita resurgit·qz anima languens peccatis nullo melioꝝ ordine qꝫ sancto rũ exẽplis pualescit

C. X.

Vir autem ꝛc. R. Merito pfectionis et ope virili:scõm illud vir erat ĩ terra bus nomine iob.
Cornelius. B. Non virtutibus ad fidem:sed fide pertingebat ad virtutes. Gregorius ait. Cornelius cuius elemosinę ante baptismum angelo testante laudantur:non opibus ad fidẽ:sed fide venit ad opa. Si eñ ante baptismũ deo nõ credebat·quo oraba t·aut quo hũc deus exaudiret et si profectum boni ab ipso non peteret. Sciebat igit deũ creatorẽ oĩm: sed ignorabat filiuz incarnatum·fidem habuit: cuius elemosinę z orationes deo placuerunt bono ope pmeruit vt deum cognosceret·et misteriũ incarnatiõis credens ad baptismuz veniret·p fidem ergo venit ad opera:in fide vero solidatur p opa.
Religiosus ac timdo·cũ·o·fa· ꝛc. R. Et hęc omnia bono naturę·z iudęorum familiaritate·ac spiritali inspiratione collata credunt·qz iudei quãuis dispsi in sinagoga p omne sabbatũ legis mandata legebant·tñ hoc plus deputat diuinę inspirationi qꝫ bono naturali:vt ecclia gentiuz primitiua in similitudinez marię virginis de spiritu sine viri semine·i·doctrina magistri cõcepisse credat.

† ſ orat vt ſeruꝰ·ihesus'aũt implet vt deus
omnibus foras ‡ **petrus ponens genua orauit:z cõuersus ad corpꝰ**
ſ In noĩe ihesu nõ in meo ſ facta oratione
dixit:Thabita surge.At illa aperit ſ ex visione petri resedit.
oculos·z viso petro resedit.Dans
† ſauxilium ‡ ſ boni operis exemplũ.
autẽ illi † **manũ** ‡ **erexit eam.Et cuz** ſ quibus prebuerat beneficia
vocasset sanctos·z viduas·assignauit eam viuam.Notum autem fa/ctum est per vniuersam ioppen:et
ſ hec erat precipua causa virtutum
crediderunt multi in domino.Factum est aũt vt dies multos moraꝛ
‡ ſ pulcra vel pulcritudo. † ſ in domo obedientis moraꝛ ‡ ſ Coziarium a curia:vel coziariuz a coziis.
retur ‡ **in ioppe apud** † **simonẽ** ‡ **coziarium quendam.**

C. X.

Vir autez qui
ſ a cesare sic vocata in honorem cuius edificata est.
dam erat in cęsarea no
‡ ſ princeps perfecti numeri·c·habens sub se
‡ ſ Militum romanoꝝ
mine cornelius· ‡ **cẽturio** ‡ **cohortis**
† ſ missa a roma que est in ytalia ‡ ſ Supra gradum timoris. ‡ ſ infra gradũ religionis.
ą dicit † **italica:** ‡ **religiosus z** ‡ **timẽs**
† ſ domus sue. ſ hic apparet gratia:quia religiosa z timorata erat omnis familia.
deum cuz omni † **familia sua:faciens elemosinas multas plebi·z de**
ſ sine discretõe psonaꝝ.
ſ iuxta ap'm dicentẽ:sine intermissione orate
precans dominum semp.Vidit in visu manifeste·quasi in nona hora diei·angelum dei introeuntem ad

occasio petro indęis ptra eũ disceptantibꝫ z dicentibꝫ:cur introistis ad viros preputium habentes ꝛc.
Cornelii. Familiaritas ostendit:qua nomẽ gentilis boĩs noticię angelorum est insertum.
Intuens eum. Bona opa z elemosinę angelicũ tpauerunt fulgorem vt posset sustinere.
Orationes z ele· Beda·Cum elemosinis ꝓcibusq; susceptis mox doctor salutis accersiri iubetur·manifeste innuit:qz elemosinis z ꝓcibus plenã noticiã suę salutis quęrebat a deo.
Et nũc mitte. Ra· Hic incipit retributio vt q misericors es,:misereat tui deus·qz beati misericordes·quoniam mi·ꝛc
Ioppen. B. Non ipse cornelius ad petrũ mittit:qz baptizanda erat tota familia eiꝰ.
Ioppe. Rab·Ciuitas est terrę promissionis mari tirreno proxima:z ĩ ipsiꝰ oriẽtali litore sita·in quã ionas descendẽs intrauit nauem vt fugeret.
Hic hospi·a si· ꝛc. He·Hospitat petrus in domo simonis·i·obedientis:qui ẽ coriarius:qz doctor ecclesię ibi libẽter habitat: vbi sunt obedientes q castigant corpus z seruituti subijciunt·transgressi fluctus sęculi libertate mẽtis·ꝓstãtia eñ fidei fluxã gloriam mundi:et terrores contemnunt.
Cum discessisset. Ra·Non ait cum euangelisset cornelius cui nec per somnium necĩ extasi:sz manifeste angelus visus est.
Duos domesti cos suos z mili ꝛc B. Tres misit cornelius ad petrum: quia credens gẽtilitas ap'li cę fidei·europã asiam africãqz subegit·ptim studijs militaribus:ꝫ est instantia prędicandi ptim domesticis negocijs occupãdo. Notãdũ aũt qꝫ vnus miles et duo domestici mittuntur:quanto eñ fortiores tãto pauciores ĩ ecclesię mẽbris Inuenies plures qui audire qꝫ qui sciant verbum dicere.
Militẽ me. Ra. Non dicit domesticos metuentes dñm·qz dixerat eũ religiosum fuisse timẽtem dominũ cum omni domo sua.
Appropinquantibus. B. Alia littera apparentibus illis·s·qui a cornelio missi sunt·i·tantum propinquantibus: vt videri possent a domo symonis coriarij.
In superiora Ra·Alia littera· In cęnaculũ etiã videt·qz gẽtilis populꝰ ẽ quasi supior domꝰ·synagoga vero ẽ infra:quia mũdo immersa.
In superiora. B. Significãs ecclesiã·relicta cupiditate terrenorũ

se et dicentẽ sibi:Cornelii·At ille in
† ſ quia homo inferior angelo ſ non tamen in facie cecidit.
tuens euz † **timore correptus dixit**
ſ ad quid venisti.
Quis es domine: Dixit autez illi
† ſ de valle gentilitatis cuius obliuiscitur deus
Orationes tuę z elemosinę tuę † **ascenderũt in** † **memoriã in ꝓspectu**
† ſ ne differas iussa implere. ‡ ſ Serum principalem
domini.Et † **nũc mitte** ‡ **viros in ioppen·z accersi symonẽ quendã qui**
ſ hactenus ignotum tibi
† ſ ad distinctionem coziarij·in cuius domo hospitabatur.
cognominat † **petrus·hic hospitat**
ſ ad cuius differentiam petri cognomen positum est.
apud symonem quendã coriariuz
ſ tirrenum
cuius ẽ domus iuxta mare·hic di
cet tibi quid te oporteat facere.Et
cum discessisset angelus qui loque
† ſ nõ distulit obedire ‡ ſ ampliorem numerum
batur illi· † **vocauit duos** ‡ **domesti**
mittit testium z testes ydoneos
cos suos:z militẽ metuẽtez domi
ſ ex centum militibus subditis sibi
num·ex his qui illi parebãt. Qui
ſ que sibi angelus dixerat.
bus cuz narrasset omĩa:misit illos
ſ post visionem cornelij
in ioppen. Postera autem die iter
ſ ioppe
illis facientibus et ciuitati appro
† ſ Superiora misteria visurus quasi obuiaz ascẽdit visioni
pinquantibus † **ascendit petrus in**
ſ datur exemplum orandi illa hora.
superiora·vt oraret circa horã sextã

cõuersationem in cęlis habiturã·sexta hora petrus inter ꝓces esurit:salutẽ itaq; mundi:quez ihesus sexta ętate sęculi quęrere z saluare venit;qđ indicauit cũ eadez hora sup puteum samarię sedit.

Cum esuriret. R·Salutẽ gentiũ compatiẽdo esurit·quę nunc in visione ostendit:q̃ ideo sexta hora est visa:qz sexta ętate sęculi est facta.

Cęlum apertum. B·Aptio cęli revelatio est sacramẽtoꝝ cęlestiũ ꝓximo fututa gentib9.

Designatur in boc cę los gentibus esse apertos;z introitũ esse pandendum.

Vas quoddam. Beda. Ecclesia incorruptibili veritate z fide predita. Linteũ ãt tinea non ꝓsumit:quę vestes alias corrũpit. Ideo fidelis excludit de corde corruptionẽ malę cogitationis:sic incorruptibiliter firmatus fide:vt prava cogitatiõe·quasi a tinea nõ rodat in mẽte. Aliter. Tinea hęretic9 vestem domini corrũpere volens;sed nõ valens qđ i illa tunica dñi est significatum:quã milites ñ diuiserũt. Quatuor initia quibus linteum dependebat:q̃tuoz sunt plage orbis quib9 extendit ecclesia vel quattuor initia:euangelistę q̃ttuor sunt per quos ecclesia cęlesti dono imbuta sublimatur.

Linteum. Pro ecclesia·pro candore sanctitatis et mortificatione carnis.

De cęlo in terrã Ra. Inde monemur vt vbi caput nostꝝ est z radix·cuius rami sumus:illuc penetret anchora spei nostrę

Omnia quadrupedia. Be·Omnes gentes creditурę et in vnitatẽ corpis christi assumendę;vt omnes efficiant membra eius

Omnia qua·serpentia. Bed. Animalia illa gentes sunt ĩ erroribus immundę;sed trina submissione·id ẽ misterio trinitatis in baptismo mundatę q̃ relicta hominis imagine bestiaruz z serpentium figuras sumpserunt.

Be·De omnib9 malis dicit;homo cũ in honore esset nõ intellexit·compatus est iu·insi·Virum aũt·i·incorruptũ hominẽ salomon ostendit dicens· Deum time:z mandata eius obserua·hoc est oẽs homo.

Occide. Munda·mortifica·z macta:vt hostiã deo facias;vt eruti de vetustate:in novitatem transeant.

Manduca. B·Qui manducat cibũ foris positum·in suum trajicit corpus. Pręcepit ergo gentes p incredulitatem foris positas·societati ecclię quã petrus significat:inseri.

Manducaui omne cõmune ꝛc. Judei cibos cõmunes vocant;qui bus omnes homies vtunt. Et illa aialia immunda quę vngulam non findunt·nec ruminãt·nec squamosa in piscib9 sunt. Immũdi vero cibi dicuntur bestiaꝝ vel reptiliũ carnes:nulli hominũ comestibiles. Vngulam non dividit:qui litterã a spiritu·vel trinitatis ꝓsonas nõ distinguit. Nõ ruminat qui verbũ dei qđ audit in memoria nõ retractat:nec ope seruat.

B·Cõgrue petro ostensa sunt hec;cũ corneli9 gentilis ad eũ misit·ne dubitaret in circũciso tradere fidẽ·erat eñ ipse de animalibus in vase ostensis:vnde z spiritusancto ad faciẽdũ confirmatur.

B·Gentiles petri9 immũdos putabat;ꝫ prouisio dei iam inter mundos computat. Cõmune pro immundo ponitur·quia q̃ varijs fuit illecebris:mũdus non est·secundũ illud. Nemo potest duobus dominis seruire deo z mammonę·qui mund9 esse desideratmentẽ non dividat:ꝫ in sola dei dilectione constringat.

B·Quia p quattuor ptes mundi misteriuz trinitatis a duodecim aplis erat ꝓdicandus ido quattuor linęę tercia vice de cęlo sunt emissę. Vel iuxta ambrosiuz tercio repetita figura·opationem trinitatis expressit:z ꝺideo in mĩsterijs interrogatio trina defert:z ꝺfirmatõ trina celebratur nec aliquis nisi trina concessione purgatur Ideo et petrus tercio interrogatus de dilectione dei·trina corexit responsione:qđ ter negando peccauit.

Statim receptũ est in cęlum. Bed· Post trinam emissionem·linteũ cęlo recipitur:quia post sęculi cõuersationẽ:qua fide et baptismo mundata ecclesia pegrinat:ad cę lestem habitationẽ feliciter suscipietur.

Vas in cęlum. Bed·Corpus christi in ascẽsione·vel eccl̃ia in extremis ascẽsura ẽ· quãdo congregabunt electi a q̃ttuor ventis.

Descende. Be·Descendere de tecto:z ad ꝓdicandũ ire iubet: vt ecclesia dominũ nõ solum alta subeundo speculet;ꝫ etiã in infimis·z quasi adhuc exterius positis·si tamẽ ostium simonis·i·obediẽtię pulsantibus·ad actiuã redeundo velut ex lecto surgendo ꝓdicet. Domus simonis iuxta mare esse dicit·i·fluctus;sęculi z furores:vbi improbi homines quasi pisces se devorant. Sanctoꝝ vero conversatio est in cęlis

Ecce ego ꝛc. Ostendit se scire aduentũ illoꝝ:humilitatis etiã dat exemplum;dimittens circũcisum verborum.

Quę causa est pro·q·v·Spũs adesse milites dixit:z q̃ cã venerãt tacuit;quia ad ꝓservandam humilitatem aliquãdo ꝓphetię spiritus expare

† ſ Jeunij z orationis simul dantur exempla ‡ ſ Hiſtorice vel gentibus predicare

et † cũ esuriret voluit ‡ gustare. Pa

† ſ ministris prandiũ parantibus ‡ ſ Desursum de celo vel a deo ‡ ſ humanam naturam

† rantibus aũt illis ‡ cecidit sup ‡ eũ

† ſ elevatio a terrenis ‡ ſ Esuriens corpore spiritu satiatur·salute gentium quas convertere iubetur ‡ ſ non reseratione elementi·sed divina revelatione z spiritali

mẽtis † excessus·z ‡ vidit cęlũ ‡ aper

ſ Corpus christi

tum·et descendens vas quoddaz

† ſ quia sine semine conceptum candorem castitatis custodit ſ quia mortuum ſ quia resurrexit ſ Propter;deitatis consortium

velut † linteum magnuz quattuor

† ſ evangelijs que de xpo sunt scripta ſ ·i·quattuor angelis. ‡ ſ quia de celo descendit ‡ ſ qz ecclesia gratia superuenientis spũs conseruatur· z augetur.

† initijs ‡ submitti de ‡ cęlo in terraz

ſ animalium genera

in quo erant omia quadrupedia z

† ſ herentes terenis. ſ virulenti z dolosi ſ tria gentium genera que in vnitatem redacta fiunt ecclesia ‡ ſ Superbi

† serpẽtia terrę·z ‡ volatila cęli·z fa

† ſ ad euangelizandũ ſ Ite baptizate omnes ꝛc

cta est vox ad eum. † Surge petre

† ſ in gentibus qđ fuerant·z fac qđ es ſ Recipe in vnitatem corpis ecclesie.cui9 petrus princeps;

† occide z manduca. Ait aũt petrus

† ſ Significat fastidium contra gentes futurum. ‡ ſ designat metum eundi in gentes propter scãdalum iudeorum·vel propter immundiciam z crudelitatem gentium.

† Absit domine·quia ‡ nũq̃ mãdu

ſ apud gentes ſ apud iudeos

cavi omne cõmune et immunduz

† ſ prius in veteri·secundo in nouo·t·precipitur salus predicari in gentibus. ‡ ſ facta est de gentibus dicendo occide z manduca

Et † vox iterũ ‡ secundo ad eũ. Qđ

ſ per crucem christi purificãtur salui de gentib9

deus purificauit·tu ne cõmune di

ſ ·i· vas ostensum:pro cõmendanda veritate visionis: vel pro fide trinitatis:in qua gentes baptizande sunt.

xeris. Hoc aũt factuz est per ter· z

statim receptũ est vas in cęlum. Et

duz intra se hęsitaret petrus quid

nam esset visio quam vidisset: ecce

ſ quasi ad reserationem occulti misterij

viri qui missi erant a cornelio inq̃

ſ coriarij

rentes domũ symonis cõstiterunt

ſ quendam

ad ianuã. Et cum vocassent:interrogabant·si simõ qui cognominabatur petrus illic haberet hospitium. Petro aũt cogitante de visio

† ſ Sanctus interius loquens:vel angel9 qui cornelio visus fuerat ſ In mente non aure carnis ‡ ſ In figura horum triũ tibi fuerat ostẽsa visio. ſ Numerus testium z principalis sexus

ne dixit † spiritus ei Ecce ‡ viri tres

† ſ Explanat qđ dictum est:Surge occide z manduca.

querunt te. † Surge itaq; z descen

ſ ad hoc respicit qđ dictũ erat absit domine

de et vade cum eis nihil dubitans

† ſ Propterea dictum erat que deus purificauit ꝛc. ‡ ſ quia spiritus dixerat descende·non expectat nuncium ad se ab illis mittendum

quia † ego misi illos. ‡ Descendens

autem petrus ad viros dixit:Ecce

† ſ Non q̃ ignoret interrogat·sed vt confiteatur· z iactantie vitande relinquit exemplum.

ego sum quẽ queritis. Quę † causa

est propter quaz venistis. Qui dixerunt:Cornelius centurio vir iustus z timens deum· z testimoniũ

† ſ vestra·quia z tu iud9 es·hoc additum est ad persuadendum.

habẽs ab vniuersa gente † iudeoꝝ

animũ tangit: z ex pte non tangit.

Responsum. Elemosinis z orationibus eius p angelũ respondit dominus

In domũ. Per hoc suadent: qz angelus iussit introire ī domũ eius cornelium gentilis

Introducens igitur ꝛc. Hic incipit cõmunio apostolorũ cũ gentib. Quia descenderat ad eos qui audierat ab angelo pceptũ vt ītraret in domum gentilis ideo gẽtiles hospicio recipit.

Conuocatis cognatis ꝛc. Implet causa conuocationis proximitas cognationis z amicicia.

Obuius venit B. Doctori obuiam venit auditor: qui mũdo corde z intenta aure cũ desiderio verbũ fidei suscipit. Nã qui ad credendũ ptrahit: quasi a doctore iacens erigit. Si quis maculas suas erubescens pcidendo in facẽ humilitatis z pudoris indicia pfert: iure a suo pceptore meretur erigi.

Loquẽs introiuit ꝛc. Be. Communionẽ equalitatis meruit sanctitas actionis sicut in ananie z saphire culpa zelus vltiõis ius apuit potestatis.

Ostendit. Ra. Vbi dixit. Vade cũ illis nichil dubitans. vl ibi q̃ deus purificauit tu ne cõmu. d.

A nudiusquarta die vsq ad h. ho. B. In grecis z in quibusdaz codicibus ita scriptuz est. A quarta die vsq in hanc horã ieiunans: z adorans a sexta vsq ad nonam z ecce vir ꝛc. decebat illum exaudiri: qui instantiaz depcandi tribus horis continuis a sexta pperabat vel protrahebat ad nonam q̃ tpe dñs (q̃ rogabat) p salute mundi orauit extẽsis ī cruce manib.

R. Prima die vidit angelũ z misit nũcios Secunda nunciꝫ puenerunt ioppen. Tercia pfect⁹ ẽ cuz eis. Quarta venerunt cesaream

Cnõ a spiritu immũdo

responsuz accepit ab angelo sancto

† Cobedire inbenti

accersiri te in domũ suaz: z † audire

C In his verbis apparet: quia visionem narrauerat eis cornelius

verba abs te. Introducens igitur

Cnocte illa manserunt.

eos recepit hospitio. Sequẽti autem die surgens profectus ẽ cum illis. z quidaz ex fratrib⁹ ab ioppe

† C quia spiritus in cornelium z suos ante baptismum descendit

comitati sunt vt petro † testes sint.

Cnocte illa manserunt in via

Altera autẽ die introiuit cesaream

† C desiderium z diligentiam eius ostendit

Cornelius vero † expectabat illos

† C necessarij dicuntur insepabiles amici. qui nec

cõuocatis cognatis suis z † necessa

in necessitate discedunt

rijs amicis. Et factũ est cum introisset petrus. obuius venit ei corne

Cpromptus obedire

† C gestu corpis demonstrat deuotionẽ quã intus habebat ·|· C Iuxta cõsuetudinẽ orandi.

lius: z † pcidens ad ·|· pedes ei⁹ ad

† C vt deum: qđ fuit impitia non nequicia. nõ enim angelus ceũ deum docuit: sed doctorem demonstrauit: vt de saulo dictũ est

† orauit. Petrus vero eleuauit cũ

Cvt tu Cver⁹ z ñ de⁹

dicens. Surge: et ego ipse homo

Cdomum

sum. Et loquens cuz illo introiuit

C Cognatos z amicos quos cõuocauerat.

et inuenit multos qui conuenerãt

† C Interrogatio est vel affirmatio.

dixitq̃ ad illos: † Vos scitis quo modo abominatum sit viro iudeo coniungi aut accedere ad alienige

Cin vase C sine dubitatõe

nam. Sed mihi ostendit deus ne

† C hominem. ·|· C Intellexit petrus de omnibus gentibus dictum eẽ C quia nullus homo discernẽdus est

† minem ·|· cõmunem: aut immũdu z

† C quis nullus homo discernendus est. cũ apud deum non sit psonarum acceptio

dicere † hominẽ: ppter qđ sine ¦ dubitatione veni accersitus. Inter-

Cnon interrogat pro ignorantia: sed propter cõfessionem eorum

rogo ergo quaz ob causam accersistis me: Et cornelius ait: a nudi⁹

·|· C Ieiunium z oratio digna opera sunt visione angeli

quarta die vsq ad hanc ·|· horam·

oraũs erã hora nona in domo mea

† C in forma viri semper angeli pene videtur propter excellentiam sexus ·|· C Stare angeli est nõ cadere.

Et ecce † vir ·|· stetit ante me in veste

C quia nunciabat prospera

candida. et ait: Cornneli exaudita

Cinstantia tanti ieiunij z orationis promeruit obtinere qđ querebat

est oratio tua: z elemosinę tuę commemorate sunt in conspectu dei.

Mitte ergo in ioppen: et accersi Sy

C qui loquetur necessaria tibi

monẽ qui cognominatur petrus: hic hospitatur ī domo simonis co

CQuasi obediens

riarij iuxta mare. Confestim igitur

† C Sicut z ego ad te mittendo C Non male. vt indei putabant

misi ad te: z tu † bene fecisti veniens

† C dum benefecisti veniendo ·|· C Ego z amici z cognati mei quos ante aduentum tuum collegi.

do. † Nunc ergo omẽs ·|· nos in cõ

† C obedire ·|· C nichil addemus Cnichil dimittemus.

spectu tuo assumus † audire ·|· omia

† C doctus a petro: non putat eum deum: sed dei apostolum

quęcunqz tibi † pcepta sunt a domino

† C gentibus ·|· C Qui patienter audierat: quasi clauso ore

no. † Aperiens aũt ·|· petrus os suũ

† C non solum in visione: sed manifestis signis cornelio narrante que eis angelus reuelauit

dixit: † In veritate compi: quoniã

C non discernit inter gentiles z iudeos.

nõ est psonarũ acceptor deus: sed

C tam iudea q̃ gentili C vt tu times

in omni gente qui timet eum z operatur

† C elemosinas. orationes. ieiunia. que tu operat⁹ es ·|· C Sicut et te accepit ·|· C Euangelij C filiũ incarnari fecit: qui est verbum patris

† ratur iusticiã: ·|· accept⁹ ẽ illi † Ver

† C nõ sum missus. nisi ad oues que perierunt domus. ·|· C deus per verbum suum ihesum xp̃m. C. i. reconcilians

bum † misit deus filijs isrl. ·|· annũ

† C nõ per alium nuncium ·|· C Ihesus qui verbũ patris. et verbũ caro factum est.

Cquia

cians pacẽ p † hiesum christũ ·|· hic

Cnõ vnius gentis Cvel q⁹

est omniũ deus. Vos scitis quod

† C non alibi predicauerat ihesus. ·|· C Predicatio euangelij

factũ est p † vniuersam iudeaz ·|· ver

† C de hoc matheus ait. exinde cepit ihesus predicare

bum. † Incipiẽs eñ a galilea post

C quo baptizatus est ihesus

baptismum quod p̃dicauit iohannes: ihesum a nazareth quomodo

vnxit eũ deus spiritusancto et virtute. † qui ·|· ptransijt ·|· benefaciẽdo

In cõspectu dei. Ra. In greco. in conspectu dei assum⁹. qđ recte dicitur ab eo qui deo prompt⁹ erat ob tpare. credens cũ vbi q̃ pzẽsentẽ esse.

Nõ est personarum acce. deus ꝛc Be. Patet deum nõ esse plonaz acceptorẽ quia filium vnigenitũ qui oĩm cõditor z dñs ẽ: misit facere pacẽ humano generi: in cuius nomine testantib pro phetis remissionez pec catoz: non iudei tm: ß omnes credentes acciperent.

Vos scitis ꝛc. B. Omnia que in simbolo dicunt breuiter cõplectitur. q̃ ihesus sit christus. q̃ omniũ dominus ad reconciliationem mundi missus. iohannis voce p̃coniza tus. spũsancto punct⁹ deo inhabitante p miracula declaratus. crucifixus. mortuus. suscitat⁹. suis manifestatus inder omniũ venturi⁹. ecclesiã p totam orbez dilatatur⁹ fide.

R. Sic legendum scitis ihesuz: vt p̃dicauit iohannes. ihesum a nazareth. qñ vnxit eum ꝛc. Vel hoc p̃dicauit iohannes: q̃ vnxit eum: ß non terreno more: sed spiritu z virtute signoz.

B. Alia editio. Sicut vnxit eum deus. p̃ dicauit ergo iohãnes ihesum. sicut vnxit eũ deus spiritusancto. dicens: ip̃se baptizabit in spũsancto. Et iterũ vidi spiritũ descendentem super eum sicut columbam ꝛc.

Vnxit eum ꝛc. B Non oleo visibili: sed dono gratię: qđ significat oleũ visibile quo inunguntur baptizati nec tunc inunctus fuit spiritusancto. qñ collũba descendit sup eum tunc eñ ecclesiaz pzẽfiguranit: in qua baptizati spiritũsanctũ accipiunt. sed mistica et invisibili vnctione punctus est: qñ verbuz caro factũ est. i. humana natura verbo dei in vtero virginis copulata. facta est cum co

vna ꝑsona·7 ideo cō fitemur eū natū de spiritu et virgine maria. Meli⁹ est eī sic intelligere q̄ diuinitatē filij cū hoīe quē assumpsit cohabitantē significare·ne christi ꝑsonā geminemus cadentes in doctrinā nestorij.

Qui per·xl·dies mā duca·ꝛc. Beda In greco addit ꝑ·xl· dies· non q̄ quotidie cū illo manducarēt et biberent: nam esset cōtrarium iohanni: qui octo dies interponit q̄ bus eis visus non est; vt tercio manifestare/tur·7 totidem diebus ieiunauit ante mortez cibo indigens· quot mānducauit post resurrectionem: iam cibo nō indigens. Ieiunauit ante mortē; vt nos abstinerem⁹ a desideriis huius ſculi·manducauit: docēs in hoc q̄ nobiscum est vsq̄ ad consummationem ſculi. Ieiuniū est ī certamīe quia qui in agone est: ab omnibus se abstinet·cibus est in spe pacis: quę ꝑfecta erit: cū mortale hoc induerit immortalitatē: nos ātem cū viam domini carpimus: a vanitate ſculi ieiunam⁹: et futura repromissione reficimur

℟. **Per·xl·dies:** nō assidue: sed quibusdā vicibus ī illo quadragenario dierum, numero factis.

Et bibimus. Bedaic exponit petr⁹ q̄ d in euāgelio tacet·post resurrectōez se bibisse cū christo· nisi illic credamus indicatuz vbi ait: donec illud bibaz vobiscuz in·r·pa·mei.

Cecidit. B. Repente descendit. Vel de monte in dęorū ceci dit in vallē gentiū·secundum illud. Valles abundabūt frumēto.

Spiritussanctus ꝛc. Beda· Spiritus donuz dei est: in quantum eis dat qui p eum diligunt deum apud se aūt deus ē etiam si nulli det patri 7 filio coeternus· nec q̄ illi dant: 7 ipe dat: minor est illis. Ita enim datur· sicut donum dei; vt seipsum det· sicut deus. Spiritus enim vbi vult spirat.

† ſ·i·p signa. ‡ ſ corporali vexatione: quā sepe permittitur sathanas inferre. ſ qui a maligno spiritu vexabantur

† 7 sanando ‡ omnes oppressos a
† ſ pater cū filio ſ deitas cū vero homine
dyabolo: quoniaz † deus erat cum
† ſ vt ipse ait 7 eritis mihi testes ꝛc. ſ nos testes sumus in regione ꝛc· vel oīm q̄ fecit in regione.
illo: et nos † testes omniū sumus q̄
fecit in regione iudęorū et hierusa
† ſ hic patet qđ merito reprobātur iudei·gentilibus electis ‡ ſ vt maledictum 7 reum hominē.
lem † quē occiderunt ‡ suspendētes
ſ pater vel diuinitas.
in ligno· hunc deus suscitauit ter/
† ſ visitauit nos p⁹ bidnū ſ post resurrectionē.
cia die: et dedit eum † manifestum
fieri·nō omni populo: sed testibus
† ſ Quos elegerat deus; 7 in multis prefiguraue
rat ‡ ſ pisē·panē·7 fauū mellis; que veri signa
† ꝓordinatis a deo: qui ‡ manduca
sunt corporis
uimus et bibimus cū illo: postq̄
resurrexit a mortuis. Et p̄cepit no
† ſ qđ figurauerunt ciboꝝ reliquie. ‡ ſ nō iudeis tantū: sed etiā gentibus
bis † p̄dicare populo ‡ et testificari
† ſ patre qui omne iudiciū dedit filio
quia ipse est ꝓstitut⁹ a † deo iudex
† ſ iustorum: vel qui viui ī aduentu xp̄i inuenientur ‡ ſ peccatoꝝ vel qui ante mortui dormierūt
† viuoꝝ et ‡ mortuorū·huic omnes
ſ nō nos soli testes sumus
prophete testimonium phibent re
† ſ qui inuocauerit nomen domini saluus erit
missionem peccatoꝝ accipere † per
† ſ tam iudei q̄ gentes ‡ ſ fide cū operibus
nomen eius † oīs qui ‡ credunt in
Nec dum finitis verbis
eum. Adhuc loquente petro ver/
ſ In eum cadit spiritus super quē bumilem requiescit
ba hęc· cecidit spiritussanctus su/
ſ Cornelium cū suis
per omnes qui audiebant verbū
ſ Nescientes gratiā ꝓtinere ad gentes
7 obstupuerunt ex circūcisione fi/
deles qui erant cū petro: quia 7 in
† ſ gentes ‡ ſ dona ‡ ſ Scōm iohel·effundaz de spiritu meo ꝛc.
† nationes ‡ gratia spūssancti ‡ effu
† ſ Signū est in linguis qō spūs descenderit
sa ē: Audiebant em illos † loquētes
† ſ qz nō mania loquētes linguis: sz magnalia dei
linguis et † magnificantes deum·
ſ stupori sociorum
Tunc respondit petrus. Nūquid
aquaz quis phibere potest vt non
baptizentur hi·qui spiritūsanctuz
acceperūt sicut 7 nos. Et iussit eos
ſ a socijs suis. vel a seipso
baptizari in nomine ihesu christi.
Tunc rogauerunt euz vt maneret
apud eos aliquot diebus.

C XI.

Audierūt au
† ſ preter apostolos.
tē apostoli † et fratres q̄
† ſ propter eunuchum 7 cornelium
erant in iudęa·quoniaz et † gentes
receperunt verbū dei. Cum ascen
disset autez petrus hierosolimam:
† ſ non comites sed credentes ex iudeis qui erāt
disceptabant aduersus illum † qui
in hierusalem.
erant ex circumcisione dicentes:
Quare introisti ad viros ꝓputiuz
ſ duo cōtra legem fecisti
habentes et manducasti cuz illis.
ſ a principio visionis· vel incipiens salutem gentibus nunciare
Incipiens autem petrus expone/
bat illis ordinem dicens: Ego crā
† ſ in qua hora deus me falli nō sineret.
in ciuitate ioppe † orans·7 vidi in
excessu mentis visionē descendēs
vas quoddam velut linteum ma/
gnum quattuor initijs submitti ‡
† ſ non ab alio nunciatum est michi
cęlo 7 † venit vsq̄ ad me. In quod
† ſ Solerter 7 sine negligentia
intuens † cōsiderabam: 7 vidi qua
drupedia terrę: 7 bestias·7 reptilia
ſ ego 7 nō alius
et volatilia cęli. Audiui autē et vo
† ſ familiaris ostēditur ex nomine
cem dicentem mihi. Surge † petre
ſ ecce prima excusatio
occide 7 manduca. Dixi autem ne
ſ Sicut 7 vos modo refutatis
quaquam domine: quia cōmune
aut immundus nunq̄ introiuit in
ſ Ecce secunda excusatio
os meum. Respondit autem vox
† ſ facta ‡ ſ nō alius ‡ ſ·i·precepit mundari.
secundo † de cęlo. Quę ‡ de⁹ ‡ mun
† ſ nō solū facto: sed 7 verbo refutare noli
dauit· † tu ne commune dixeris.
† ſ qđ ē firmitatis indiciū· vnde tercia excusatio nascitur ‡ ſ ex hoc significatur gentes in celuz esse recipiendas ſ ecce quarta excusatio
† Hoc autez factū est per ter ‡ et re
cepta sunt omnia sursum in cęlum
† ſ ne p alia causa visio extimet⁹ fictā ſ quinta excusatio: numero testiū veniente 7 sexu paucipali. ‡ ſ nō ego primo illos adij
Et ecce viri tres ꝓtinus † astiterūt
in domo in qua eram missi a cęsa
ſ ecce excusatio sexta
rea ad me. Dixit aūt spiritus mihi:
† ſ phibuit me facere q̄ facitis·7 iussit q̄ arguitis
† vt irem cum illis. nihil hesitans.
ſ septima excusatio testimonium factum.
Uenerunt autem mecum·7 sex fratres isti·7 ingressi sumus in domū

℟e. Ne baptisma dubitet tradere genti bus: spiritussācti testimonio ꝓfirmat. Et h̄ factū ē: ne reprehendat petr⁹: 7 vt obstupescerent comites eius testes futuri contra iudęos·7 ideo ante baptismū·nec p̄ inuocatōem petri descendit spiritus. 7 nouo ordine p̄currētis spiritus in testimonium fidei gentiū· nūq̄ vero in iudęis cuenisse reperit.

℟unquid·a·q· ꝓh. Deus qđ mauis est pi⁹ dedit·7 ordinē ꝓposteraut·nunqđ qđ min⁹ est p̄t phibere

℟os xristis ad hoc vt testes sitis: ergo indicate. Nūqđ aq̄ ꝛc.

In noīe ihesu ꝛc. Cum sit regula ecclesię baptismuz tradi in nomīe trinitatis·lucas tē testatur in noīe ihesu christi illum dari.

℟uod ambrosius soluens dicit per vnitatē noīs misterium plenū fieri: quia qui christuz dicit: 7 patrez a quo filius: et spiritumsanctū etiā designat· qui etiā patrē dicit: et filium et spiritum pariter ostendit 7 qui spiritū noīat patrē a q̄ procedit spūs 7 filium cui⁹ etiā spūs ē·nūcupat: Unde vt ratōni copuletur auctoritas·etiaz ī spiritu baptizatur·secūdū illud vos aūt baptizabimini in spūsancto·et apostolus. In vno spiritu baptizati sum⁹.

Beda. ℟ecipue cōgruit nos in noīe christi baptizari·sedz illō quicunq̄ baptizati sumus in christo ihesu: ī morte ipius baptizati sumus.

℟uadru·bestirep·vol·occide 7 man· Rabanus. Miroz quosdaz hoc interp̄tari sup escis quibusdam lege phibitis: cū nec serpentes nec reptilia edi possint: nec petrus sic intellexit·ꝑ omnes hoīes ad euangelium ꝑqualiter vocari. 7 nullus scōm naturā esse pollutū·nō em̄ q̄ bestias comederit: sed q̄ gentib⁹ cōmunicauerit·increpat⁹ mysteriū huius visionis exposuit.

Et sex fratres isti. B. Quia sex dieb⁹ fact⁹ est mundus: ꝑ sex fratres

opa pfecta monstrant quę doctorez comitantur: qñ auditoribus inter verba exhortatõis demonstrat exemplum perfectionis.

¶ Ergo ⁊ gentibus ⁊c. Hoc est qđ iob legit ab aquilone aux veniet ·⁊ ad deum formidolosa laudatõ quia prius frigido gẽtium in pectore splendor fidei exortus est ·⁊ pro eadẽ inopinata fide indęa deum tremẽdo glorificat

Et illi quidẽ qui dispersi. Reuertitur ad id qđ dixerat ·igit qui dispersi erant per transibãt ęuãgelizantes verbum dei. Interserta est enim narratio de philippo ·petro ·iohanne ·paulo.

Erant aũt quidã. Ra. Non de illis qui fuerãt dispsi ab hierusalem: sed de cypro et cyrene fuerãt. Aut excepta antiochia: in ęteris ·i· in cypro ⁊ cyrene ad grecos sunt locuti. Aliter greci illi q̃ bus locuti sunt ·indęi fuerant genere: ꝑ inter grecos puersati sunt: in dispersione.

Multusq; nu·⁊c Bed. Jam post reuelationẽ sindonis ·in q̃ sancta añalia supna spe quiescerẽt: cepit ecclesia crescere: cum per exteras puincias insulas ⁊ ciuitates non solum indęis: ꝑ etiã gentibus euangelium prędicatur.

¶ Et miserunt barnaban. Ra. Barnabas virilis in bonitate. Barnabas sępe in hoc libro laudatur ne ob indignitatez meriti apostolatu caruisse credatur ·qui postea ab apostolis gentium apostol⁹ est ordinatus

¶ Et hortaba·omnes in proposito cordis. Nichil mutauit vel addidit: sed perseuerantiã docuit: quia ꝟa ⁊ plena fides erat in eis

Tharsum. Dictuz est enim supra ·qꝫ frẽs deduxerũt eum nocte cesareaz ·⁊ dimiserunt tharsum.

§ excusatio octaua ·narratio ·s· fidelis viri de visione angeli in domo sua: ob cuius ingressum pet⁹ vocabatur.

viri. Narrauit autez quomodo vi

† § Solito more angelus stare dicitur

derit angelum in domo sua † stantem ⁊ dicentẽ sibi ·Mitte in ioppẽ et accersi simonẽ qui cognominat petrus: qui loquetur tibi verba in

† § decima excusatio ·quia angelus salutem nunciat quã negatis

quibus † saluus eris tu ⁊ vniuersa domus tua. Cum autem cepissem

§ vndecima excusatio descensio spiritus

loqui cecidit spũssanctus sup eos

† § eodem modo ⁊ non inferius. ‡ § duodecima excusatio ·sermo dñi de spũssancto ad ipsos fact⁹· qui completus est in gentibus

† sicut ⁊ in nos in initio ‡ Recordatus sum autem verbi domini si

cut dicebat. Johannes quidez baptizauit aqua: vos autem baptizabimini spiritusancto ·Si ergo eandem gratiam dedit illis deus sicut et nobis qui credimus in dominũ

‡ § Nolite conari ·si enim ego non potui ·nec vos poteritis

ihesum christum: ‡ ego quis eram qui posset phibere dominũ? Dis

† § Ab increpatione petri. ‡ § gratias egerunt saluatori

auditis † tacuerũt: ⁊ ‡ glorificauerũt

§ vt nobis

deum dicentes: Ergo et gentibus

§ qđ apparet in descensu spiritus

pęnitentiaz deus dedit. Et illi qui dem qui dispersi erant a tribulatõ

§ a morte eius incepta

ne quę facta fuerat sub stephano p

§ puinciã siue occidẽtalez

ambulauerunt vsq; ad phęnicem

† § Syrie ciuitatẽ ‡ § preter in antiochia ·in qua loquebantur ·vel nõ erant de his qui loquebantur in antiochia.

⁊ cyprum ⁊ † antiochiã ‡ nemini lo

† § exemplo xpi dicentis ·non sum missus nisi ad oues que pe·do·ista·

quentes verbuz: nisi solis † iudęis

Erant: autẽ quidaz ex eis cyprij et cirenęi: qui cũ introissẽt antiochiã loq̃bantur ad grecos ãnunciãtes dominũ ihesum: ⁊ erat manus domini cum eis. Multusq; numer⁹ credentiuz conuersus est ad dominum. Peruenit autẽ sermo ad aures ecclesię ·quę erat hierosolimis

† § de istis grecis in antiochia credentibus. ‡ § ad probandam eorum fidem.

† sup istis et miserunt ‡ barnabam

vsq; ad antiochiam Qui cũ peruenisset ⁊ vidisset gratiaz domini ·ga

§ virtutem

§ postq̃ mult⁹ numer⁹ conuersus est

uisus est: et hortabatur omnes in

† § Sicut proposuerant ⁊ inceperant. ‡ § in fide domini: vel vt sint membra dñi.

† pposito cordis pmanere ‡ in domi

§ bonus bona hortatur

no q̃ erat vir bonus et plenus spi

§ in aduentu barnabe

ritusancto ⁊ fide ·⁊ apposita ẽ mul

§ ad priorem numerum credentium

ta turba domino. Profectus est autem tharsum ut quereret saulum

Quem cũ inuenisset: perduxit an

§ ad fideles a quib⁹ ñ erat timendũ § nõ ociose.

tiochiam ·⁊ annum totum cõuersa

† § quã prius dixerat domino appositam cuz his qui per annum augebantur.

ti sunt in ecclesia ·⁊ docuerunt † turbam multam: vt cognominarẽtur

§ hoc nocte pri⁹ vocabanẽ xpiani

primũ antiochię discipuli christia

† § illo anno quo ibi cõuersati sunt. ‡ § quasi de eminentiori loco ·tam tuti q̃ merito

ni † In his autẽ diebus ‡ supuene

§ gratia.

runt ab hierosolimis prophete an

§ Corpe qñ multitudini loquebat

tiochiam ·et surgens vnus ex eis

nomine agabus: significabat p spi

§ graue ·vel qz per totum orbem.

ritum famem magnam futuram in

§ non per locorum interualla

vniuerso orbe terrarum ·quę facta

‡ § tempus dicitur ⁊ locus ·⁊ vt certior sit prophetia.

est ‡ sub claudio. Discipuli autem

§ Non iuxta voluntatem ·sed substantie qualitatem.

prout quisq; habebat ·pposuerũt

§ Collectionẽ clemosine

i ministeriũ mittere habitantibus

§ nõ sibi ipsis.

in iudęa fratribus: qđ et fecerunt

mittentes ad seniores per manus

† § qui probati sunt ·vel erãt fideles ministri

† barnabę ⁊ sauli.

C. XII.

Odem autez

† § quo paul⁹ ⁊ barnabas missi sunt in ministerium ‡ § mi

nistros qđ quis iuber ipse facit. † § Qui passioni christi interfuerat ·filius herodis sub quo nat⁹ est christus

† tempore ‡ misit † herodes rex ma

† § ad tenendos ⁊ ligandos quosdam de ecclesia ‡ § tormentis. † § quasi inferiores de ecclesia.

† nus vt ‡ affligeret † quosdam de

¶ Ut quereret saulum ⁊c. Ecce bonitas barnabę: qui non sol⁹ psumit docere plebem sed apostolat⁹ quęrit consortem. ⁊

Ut cogno·discichristiani. Raba· Omnes sectę nomen trahebant de suo auctore. Ideo fundata fide ⁊ firmitatem obtinente ·primum in antiochia: vbi p̃ ęteris locis fides florebat: sumptũ est a christo nomẽ christianum.

Discipuli autem Bed· Videntur discipuli in hoc nõ seruasse mandatũ dei dicentis Nolite soliciti esse de crastino: sed cõstat nõ hoc cuz improbare: si q̃s humano more ista procuret: sed nõ p eis deo militet: vt in opere suo nõ regnuz dei: sed tpalia intueat ·ad hãc ergo regulam hoc p̃ceptum redigitur ·vt in hoc persuasione regnum dei attẽdamus: sed in militia dei ista non cogitemus.

¶ Prophetę. R· De quibus dictuz est Et prophetabunt filij vestri. Laus est antiochię q̃ multi pfecti cõueniebant.

Agabus. B· Nuncius tribulatiõis interpretat ·qui secundũ nomen suum ⁊ hic famez generalez ·⁊ infra paulo vincula ꝓphetat

¶ In iudęa. Bed· Sciebant in iudęa et maxime hierosolimis famẽ acrius seuiturgz vbi erant pauperes sanctoz̃ qui reb⁹ suis domibus et agris venditis: precia apostolis detulerãt ·pecunięq; acq̃rendę vlteri⁹ non multuz uacabant ·nõ nulli etiã ꝑ fide a indęis ablata ſba multabãtur· de quib⁹ apostol⁹. Et rapinã bonoꝝ vestrorum cuz gaudio suscepistis.

C. XII.

¶ Eodẽ autez tempore. Bed· Non famis tpe ·quam quarto claudij anno factã historiz referũt ·cuz herodes tercio eiusdem anno sit defunctus ·sed illo tpe q̃ oblatiões deferebant hierosolimã

B. Non est putan
duz herodē qui tetrar
cha erat postea regem
factum · hoc capitulo
designatuz. Refert io
sephus Gaium impe
rio susceptο·continuo
iudeorum principatū
herodi filio aristoboli
(quē tamē ille agripā
noīat) quarto autē·i·
vltimo imperij sui an
no eidē z sedem pier
ptulisse. Ipsum vero
herodē qui iohannem
occiderat · vel in passi
one christi interfuerat
grauiter cruciatuz·exi
lio ppetuo damnasse
Porro hunc herodē
sine agripā tercio dau
dij anno·sui ro regni
septimo ab angelo per
cussum regnum agrip
pe filio reliquisse. Ari
stobolus (quem dixi)
a patre perfido·i·hero
de sub quo natus est
christ⁹·cū fratre alexā
dro fuerat interfectus.

Occidit aūt iacobum. Bed·De hoc Jacobo Clemens alexandrinus hystoriam refert·z is (inquit) qui obtulerat eum iudici ad martirium·iacobū scz·z ipse pfessus est se esse christianuz·z cum ducerent in via rogauit iacobū dari sibi remissionē·at ille parum per deliberans·pax tibi inquit·et osculatus est eum·z ita ambo capite simul puniti sunt.

Quattuor qua. Quaternio dicit princeps quattuor militū; sicut ei centurio centū ita quaternio quattuor sub se milites habet

Producere eum ꝛc. Rab· Amplior em gratia esset si ipsi eum occiderent iudei·quia princeps erat·ñ ipe herodes sicut z iacobum

Milites vinctus catbenis ꝛc. Rab· Quattuor difficultates cumulāt custodiaz milites·catbenę·carcer custodes.

Lumen. Signum psentię angeli dei·cuius psentia soli petro lumē pbebat: nec alijs refulgebat.

Percussο latere. Bed· Percussio lateris pmemoratio est passionis xpi: de cuius latere salus nostra pfluxit·z nobis etiā pssura cathenaz retentis·tale solatiuz petrus reddit; dicens, Abi sto igit in carne passo z vos eadē cogitatiōe armamini.

† ſ non solum aliquos afflixit: sed etiā occidit † ſ Zebedei
ecclesia† Occidit autem† iacobum
fratrem iohannis gladio. Videns
† ſ afflictioni quorundā z occisione iacobi
autem quia placeret iudeis† appo
† ſ quia plus placeret vbi princeps occideretur † ſ ideo nō est occisus sed apprehensus: vt z de christo dixerunt nō licet in pascha occidere quēq̄
suit apprehendere† z petrū† . Erāt
autem dies azimorum. Quem cū
† ſ cōtra diu non licet occidi·licitum putant in angustia cruciari
apprehendisset† misit in carcerem
† ſ nō sufficiebat solius carceris custodia.
† tradensq̄ quattuor quaternioni-
bus milituz custodiendū· volens
post pascha producere eū populo
Et petrus quidē seruabatur in car
† ſ exemplum orandi pro piclitantibus: z marie pro ecclesie pastoribus. ſ Sic enim orandum est scōm illud: multū valet depcatio iusti assidua
cere† Oratio autē fiebat sine inter
missione ab ecclesia ad deū pro eo
Cum autē producturus eum esset
† ſ qua oportuna erat solutio
herodes·in ipsa† nocte erat petrus
ſ nō habens spem euadendi illa hora
dormiens inter duos milites vin
ctus catenis duabus· et custodes
† ſ quattuor hec custodiā exaggerant mili·cate·custo·carcer·
ante hostium custodiebant† carce
ſ nota dñi z astitit.
rem. Et ecce angelus domini astitit
ſ ex presentia angeli
z lumen refulsit in habitaculo·per
ſ tactu corpali
cussoq̄ latere petri excitauit eum
ſ prima soluitur angustia
dicens: Surge velociter. Et ceci-
derunt catene de manibus eius .
Dixit autem angelus ad eum. Pre
ſ exemplū datur nō ambulādi sine calciamētis angelo iubente z aplo cōplente ſ Caliga gen⁹ est calciamenti
cinge et† calcia te caligas tuas. Et
fecit sic z dixit illi: Circunda tibi ve
ſ timor non impediat.
stimentum tuum·et sequere me. Et
exiens sequebatur eum·z nesciebat
ſ nō putabat fieri: sed ostendi imaginarie
quia verū esset quod fiebat per an
gelum. Existimabat autem se visū
† ſ duos milites ſ primū quaternionē cum suis·
videre. Transeūtes aūt† primam
† ſ Custodes carceris ſ Secundū quaternionem cum suis
et† secundam custodiam · venerūt
† ſ Que putatur fuisse in atrio carceris. † ſ Patet extra ciuitatem fuisse carcerez: vel in exteriore parte ciuitatis.
ad† portam ferreaz· † quę ducit ad
ſ a se ipsa
ciuitatez quę vltro aperta ē eis. Et
exeuntes, pcesserunt vicum vnum
ſ vt sciret verū esse qđ fiebat: z nō visionem
z continuo discessit angelus ab eo
Et petrus ad se reuersus dixit:
† ſ ostendit quia hoc prius nesciuit
† Nunc scio vere: quia misit domi
nus angelum suum·et eripuit me
de manu herodis: z de omni expe
ſ vbi esset
ctatione iudeoꝝ· Considerāsq̄ ve
nit ad domum marię matris iohā
nis·qui cognominat marcus· vbi
† ſ Causa orationis pro petro·vel ex euentu
erant multi† congregati et orantes
Pulsante autem eo hostiuz ianuę
pcessit puella ad videnduz nomie
† ſ videns vel sortis vel visio⁹ fortitudinis vel visionis fortitudo
† rhode. Et vt cognouit vocē petri
ſ ex impatientia scz nunciandi aduentum petri.
pre gaudio non aperuit ianuam:
sed introcurrens nunciauit stare
petrum ante ianuaz. At illi dixerūt
ſ qz sciebant petrū incarceratū esse.
ad eam: Insanis. Illa autem affir
ſ rem.
mabat sic se habere. Illi autē dice
bant: angelus eius est. Petr⁹ au
tem pseuerabat pulsans. Cum aūt
† ſ quia certum habebant q̄ ab hominib⁹ non dimitteretur
aperuissent · viderūt eum † z obstu
puerunt. Annuens autem eis ma
ſ Silentium indicendo
nu vt tacerent: narrauit quomodo
ſ Non homines·nō sua calliditas vel sortitudo
dominus duxisset eum de carcere
† ſ virtutem donatam precibus eorum. † ſ Iusto scilicet filio alphei·alter iacob⁹ decollat⁹ erat † ſ Granubus pro me
Dixitq̄: † nūciate† iacobo z† fratri
† ſ Eadem nocte in alium locum timore herodis z iudeorum.
bus hec. Et egressus † abiit in aliū
† ſ Crastina post cauctionem petri de carcere
locum. Facta autez† die · erat non

Percussο latere. Bed· Percussio lateris pmemoratio est passionis xpi: de cuius latere salus nostra pfluxit·z nobis etiā pssura cathenaz retentis·tale solatiuz petrus reddit; dicens, Abi sto igit in carne passo z vos eadē cogitatiōe armamini.

Dercussoq̄ latere. R· Lactuz corpalē corpe ex aere sūpto potuit habere angel⁹.

Precinge. Be· Prophetas z apostolos cingulis vsus fuisse legimus: sed petrus pter rigorez carceris· ligamenta ad horā lauerat: vt tunica circa pedes demissa·frigus noctis vtcunq̄ tēperaret·exempluz prębens infirmis: vt cum molestia corporis vel iniuria tentant humana·liceat aliquid laxare de propositi rigore z quia dictum est·sint lumbi vestri pcincti et calciati pedes in ppa-
ratione euāgelij pacis spūalium virtutū ver biq̄ pdicandi resume re inbemur insignia.

Venerunt ad portā ferreā·q·d· a·c· Be· Angusta immo ferrea erat porta q̄ ducit ad hierusalē cęlestem·sed aplorum vestigijs nobis est facta meabilis · qui sanguīe ppio hostium ferreuz vicerūt·ferrea enim hostia petro cedūt custodi aulę cęlestis·qui ecclesie retinens cacumē infernū superat.

Ad se reuersus. A culmine cōtemplationis ad hoc reuersus est·qđ in intellectu cō muni prius fuit

Processit puella sed introcur· ꝛc. Et dominum de tumulo egressum prima omnium mulier discipulis nunciauit·vt vbi abūdauit delic·superabundauit gr·

Angelus eius est Hier· Magna dignitas animaꝝ·vt vnaq̄q̄ ab ortu natiuitatis habeat angelū ī custodiam sibi deputatum

Diconius. Videt angel⁹ hoīs esse homo īteriorem·qui deū semper fide pcemplatur

Be· Ad vnumquemq̄ habeat angelū scriptura testat'. Unde dñs angeli inquit eoꝝ semper vident·f·pa·Et iacob angelus qui eruit me de cunctis malis·z hic discipuli angelū petri venire credebāt.

Tacerent. Donec narraret vtutē vel tacere iubet ne clamore gaudentiū

aduentus ei⁹ in ciuita te cognoſcatur.

Deſcẽdenſq;. ℞. Vt petri ſolutio nulli noceret · non permittit herodes vindicare in cuſtodes.

In ceſaream. B. Quãuis iuxta ſitũ lo/corũ ceſaream philip/pi dicere videat · ideo q; et hec ſicut tirus et ſidon ciuitas ſit fenicis tamen ioſephus dicit · hec in ceſarea paleſti/ne geſta · que olim tur/ris ſtratonis dicta eſt in confinio fenicis ⁊ pa leſtine in littore maris magni ſita.

Alerentur. B. Neceſſariã habebant amiciciam vicini regis ideo q; regio eorũ val de anguſta eſſet · gali/lee et damaſci finibus preſſa.

Confeſtim ꝛc. B. Ioſephus · dum ĩpie/tatem illicite adulatio nis nõ exhorreret · re/ſpicies paulo poſt im/minentẽ et inſiſtentez capiti ſuo vidit ange/lum · eumq; ſenſit cõti/nuo exitij ſui miniſtrũ quẽ prius nouerat p/miſorem bonorũ · inde ꝓtinuis · vij · dieb⁹ ven tris doloꝛe cruciatus : vitã violẽter abrupit.

C. XIII.

Prophete et do/ctores. Idem erãt prophete et doctores. Vel alij eorũ ꝓphete · alij doctores fuerunt.

Niger. ℞. A calo/re · ſi latinũ ẽ. Vel aſcẽ dens interpretatur · ſi hebꝛeum eſt.

Segregate mihi bar. et ſaulũ. B. Videtur ſaul⁹ iuxta ordinẽ hyſtorie tercio decimo anno poſt paſ ſionẽ apoſtolatũ cum barnaba · et pauli vo cabulũ accepiſſe. q̃rto decimo autez anno iu xta ꝓdictum iacobi ce phꝛq; et iohannis ad magiſteriũ gentiũ ꝓfe/ctum eſſe. Et hyſtoria eccleſiaſtica ꝓſentit di cẽs · apoſtolis fuiſſe ꝓ/ceptuz · vt xij · annis in iudea predicarent:

Miſſi a ſpũſan. Ra : Ab hominibus dimiſſi mox a ſpũſan/cto mittunt ad ſeleuci am · dux itineris eoruz

† ſ Et cuſtodes. ‡ ſ Apparet q; clauſum reli quit petrus carcerem · quo aperto nõ eſſet ãbiguũ eum euaſiſſe.

parua turbatio inter † milites: ‡ qd

nam factum eſſet de petro? Dero/

ſ in carcere.

des autem cum requiſiſſet eum · et

† ſ inquiſiuit vtrum cuſtodes noſſent quid ẽ eo factum eſſet.

non inueniſſet: † inquiſitõne facta

† ſ ad ſe · vt in eos vindicaret.

de cuſtodibus iuſſit † eos duci. De

ſcendẽſq; a iudea in ceſaream ibi

ſ ideo finib⁹ eoꝛũ ꝓmanut.

cõmoꝛatus eſt. Erat autem iratus

† ſ tirus et ſidon ciuitates ſunt puincie fenicis.

‡ tirij ⁊ ſidonij.

† tirijs ⁊ ſidonijſ. At † illi vnanimeſ

ſ et perſuaſerunt.

venerunt ad eum. Et perſuaſo bla

† ſ Quaſi theſaurorũ cuſtos.

ſto qui erat † ſuper cubiculuz regis

† ſ amicus enim eorum erat et patronus, et fo te preſes.

poſtulabãt pacem: eo q; † alerentur

† ſ Prefinito ad cõdictum⁹.

regiões eorũ ab illo. † Statuto au

† ſ deſcribitur gloria vt poſtea maioꝛ ſit miſe ria.

tem die herodes † veſtitus veſte re

† ſ in vel ſuper. ‡ ſ vbi locus erat iudicij.

‡ ſ Blandiendo ⁊ adulãdo.

gia ſedit ꝓ ‡ tribunali: ⁊ ‡ concio

nabat ad eos. Populus autẽ ac/

† ſ adulatio ⁊ ꝓuitas fidei oſtenditur.

clamabat † dei voces · et non homi

nis. Confeſtim autem percuſſit eũ

† ſ ꝓſequẽdo apꝰos. ⁊ nomen dei reſpuendo.

angelus domini · eo q; non † dediſ/

ſ Paulatim nõ ſubito.

ſet honoꝛẽ deo: ⁊ ꝓſumptus a ver

† ſ falſo domino mortuo. dei verbum creſcit.

mibus expirauit. † Uerbum autez

† ſ in fidelibus. ‡ ſ in his qui quotidie auge bantur.

domini † creſcebat ‡ et multiplica/

† ſ Redit ad id quod dixerat. mittentes ad ſenio res per manus barnabe ⁊ ſauli.

batur. † Barnabas autez et ſaulus

reuerſi ſunt ab hieroſolimis exple

to miniſterio : aſſumpto iohanne

qui cognominatur marcus.

C. XIII.

ſ preter illos qui veniebant ab hieroſolimis

Rant autẽ in

eccleſia que erat antio/

† ſ de futuris. ‡ ſ id eſt. ‡ ſ de preteritis.

chie ꝓphete † et † doctoꝛes · in qui/

† ſ Exaudibilis audiens meroꝛem aut nomen ha bitaculi.

bus barnabas † et ſimeon qui vo/

† ſ ipſe eleuans uel conſurgens. ‡ ſ de cirene ciuitate ſupradicta.

cabatur niger · et † luci⁹ ‡ cirenenſis

et manaen · qui erat herodis tetrar

† ſ Qui eodem lacte alitur collactaneus dicitur

che † collactaneus: et ſaulus. Mi/

† ſ Qui nunc nominati ſunt.

niſtrantibus autẽ † illis domino et

ſ Prophetis.

ieiunantibus · dixit illis ſpirituſſã

† ſ Separate ut ſoli ſeruiant doctrine ‡ ſ pa tet eos a hieroſolimis antiochiam rediſſe.

ctuſ: † Segregate michi ‡ barnabã

† ſ apoſtolatus. ‡ ſ ideo uas electõnis paul⁹ dicit · et ſegregatus in euangeliũ dei. ſ .i. aſſu mã futura cũ deo ſunt quaſi preterita.

et ſaulum † in opus ad qd ‡ aſſum/

† ſ ut predicatio eis ꝓparetur.

pſi eos. † Tunc ieiunantes et oꝛan

† ſ in modũ oꝛdinãtoꝛũ ‡ ſ in opus ad quod aſſumpti ſunt.

tes † imponẽteſq; illis manus · ‡ di

† ſ Saulus ⁊ barnabas.

miſerunt eos. † Et ipſi quidẽ miſſi

† ſ a ſeleucho rege ſic uocatam

a ſpirituſancto abierunt † ſeleuci/

am · et inde nauigauerũt cipꝛũ. Et

ſ Que eſt in cipro.

cum veniſſent ſalamine · ꝓdica/

† ſ ꝓpter reuerentiã ſiue duriciam iudeoꝛum.

bant verbum dei † in ſinagogis iu

† ſ Qui dicebatur marcus.

deoꝛum: habebant autem et † ioha

† ſ predicationis.

nem † in miniſterio. Et cum peram

bulaſſent vniuerſam inſulam vſ/

q; paphum · inuenerunt quendaz

ſ Maleficum.

virum magum · pſeudo ꝓphetam

† ſ filius in malo. uel filius maleficij. ſ id eſt. maleficus.

iudeum · cui nomen erat † barien ·

† ſ proconſul nomen dignitatis. ſecundus a con ſule.

qui erat cum † pcõſule ſergio pau/

† ſ Qui ex bono nature uerbuz dei deſiderabat.

lo viro † pꝛudẽte · hic accerſitis bar

naba et paulo: deſiderabat audire

verbum dei. Reſiſtebat autem illi

† ſ Maleficus · quod alijs cõmune. ei eſt ꝓpriũ ‡ ſ id eſt. magus quod ad tranſgreſſionem reſpi cit que ſemper deo reſiſtit.

elimas † magus: ‡ ſic enim interpꝛe

tatur nomen eius · queꝛens auerte

re ꝓconſulem a fide. Saulus autẽ

† ſ Olim uel nunc uũacius.

qui et paulus † repletus ſpiritu ſan

† ſ per ſpiritum. ‡ ſ Elimam. ‡ ſ plena nõ recipiunt augmentum.

cto · † intuens ‡ in eũ dixit: ‡ O ple/

† ſ nõ naſcendo ſed imitãdo

ne omni dolo et omni fallacia · † fi

† ſ dei et legum eius.

li diaboli · inimice omnis † iuſticie

† fidem et penitentiam. ſ Mando. at

nõ deſinis ſubuertere † vias domi

fuit · qui eos ſeparauit a ceteris.

Abierũt ſeleuciã ℞. In quibuſdam ex emplaribus ĩuenitur. abierũt ſeleuciam que eſt ſalamina. duo ſunt autem noming vnius ciuitatis.

In ſinagogis. B Propter ignaros lo/coꝛum ſemel annotan dũ credidi · vbicunq; ſinagogã iudeoꝛũ vi/deris : ſcito in ciuitate geſta que dicuntur.

Barien. B. Locum pte legitur barieſu vl vt alij bariem.

Sergio paulo. Duo vnius noia ſũt ſergius et paulus.

Elimas. ℞. Eli/mas ſcõm quoſdaz in terpꝛetat⁹ dei mei men ſura · vel magus · ⁊ ideo reſiſtebat.

Auertere. ℞: Eum qui inceperat cõuerti · a fide ad tranſgreſſio/nem volebat cõuerte/re iuxta nomen ſuum.

Saulus. ℞. Inter pꝛetatur tentatio reſpi cientiſ · vel ſecuritaſ · vl mirabilis.

Qui et paulus. B. A ſergio paulo ꝓ cõſule quem fidei ſub/egit · ſortitus ẽ nomen pauli.

B. Apte gentium a/poſtolus de gentili no men ſortitur.

℞. A ſergio paulo ſic dictus · cũ meritis mu tantur et nomĩa. Sau lus filius doloꝛis erat cũ eccleſiaz ꝓſequeret. Filius aũt dextre pau lus quando non ſe tã tũ · ſed etiaz plures ad dextram vocauit. Si/cut eñ barnabe muta tum ẽ nomẽ: vt ꝓ io ſeph vocaretur barna bas. i. filius ꝓſolatõis ſic ſaulus poſt gradu⁹ apoſtolatus pauli no/men accepit, qui de ſu pbo humilis factus: ꝓ ſaule vocatus eſt paul lus. Saulus a ſaule ĩ pio ⁊ ꝓſecutoꝛe. Paulus a modico et humi/li ſpiritu vocat · vnde ⁊ nomẽ ſuum interpꝛe tando dicebat: Ego ſum minimus apoꝰoꝛũ qui non ſum dignus vo · apo. quia ꝓſe. ſum ec · dei.

Et nunc ꝛc. eris cecus. B. Oportuit paulum miracula agere ad ꝓsummationem aplatus. quē diu ꝓtra stimulū calcitrātem dns elegerat.

Et cōfestim cecidit ꝛc. R. Hic impletur qđ in cāticis legit. Capite nobis vulpes paruulas: quę demoliunt vineas. quia paulus pseudo ꝓphetam cepit. exterminantem rudem vineā. i. ꝓsulis mentez: sciebat aplūs sui memor exē pli: de tenebris oculorū posse lumen mentis surgere. nō em̄ merebat habere oculos carnis: q̄ mētis oculos laborabat auferre alijs

Venerunt antiochiam. B. Que sunt antiochię. vna īsiria a seleuco rege cōdita. quę reblata añ vocabat. ī qua primo cognoīati sunt discipuli christiani. Altera de qua modo dictū ē in ꝓuincia psidię.

Antiochiam psidię. R. Ad differētiā alterius antiochię vt credit. sed a multis eadē esse putat.

Sederunt. R. Quasi audituri legē nō ꝓdicaturi. ecce exē plum humilitatis.

Terra chanaan. Ra. Scilicet repmissionis. q̄ ideo (vt plerisq; videt) israeli est data. quia ī prima diuisione post diluuium hanc ꝓuinciam semē sem sortitū ē: ß postea a chananeis violēter ē possessa. z iđo iure p̄ lij pristinis habitatoribus reddit. Merito añt chananei dolent. de quoz stirpe dicit: maledictus chanaā. seruus seruoz erit. cuius pater cham in patrē impius fuit: z ideo maledici meruit.

Quadringētos. B. Dixerat dns ad abraam erit semen tuum accola ī terra aliena annis quadringentis. Et itē ait. quia in ysaac vocabit tibi semen. ab exortu ergo illius seminis vsq; ad exitū israel ex egipto. fuerūt iuxta exodum.

ſ. i. potestas
rectas. Et nunc ecce manꝰ domi
† ſ extra sicut et intra es
ni super te. z eris †cecus nō vidēs
† ſ sicut nō vides solem iusticie ·ī· ſ penitentie vel mortis ·ī· ſ nō fortuitu sed desursum a deo
†solem vsq; ad ·ī· tempus. ·ī· Et con
† ſ cecitatis in tiū ſ ipsa cecitas.
festim cecidit in eum †caligo z tene
† ſ in circuitū se vertēs in modū cecorū ·ī· ſ ad se ducendum.
bręs. Et †circūiens quęrebat †qui ei
manum daret. Tunc ꝓconsul cum
† ſ. i. cum doctrina christi virtutē miraculi
†vidisset factū. credidit: admirās
sup doctrina domini. Et cum a pa
† ſ ex quibus erat barnabas.
pho navigasset paulus z qui †cum
† ſ cautatē ·ī· ſ illius regionis
eo erant: venerunt †pergen ·ī· pam
† ſ hec ē causa futuri discidii
philię. Johannes autē †discedēs
† ſ vnde cū eis venerat
ab eis reversus est †hierosolimam
† ſ paulus z barnabas cū suis ·ī· ſ pedibus nō navigantes,
† Illi vero ·ī· ptrāseuntes pgen. ve
ſ vel syrie
nerūt antiochiā psidię. Et ingres
† ſ qua cōsueuerant cōuenire et legem legere et prophetas ad modū dominice diei
si synagogam †die sabbatoꝝ sede
runt. Post lectionem autem legis
† ſ nō potest cautas abscōdi supra mōtē posita
z ꝓphetarum †miserunt principes
† ſ quia iudei estis.
synagogę ad eos dicētes: Viri †fra
† ſ quasi diceret. hoc ē opus dei huius quo nihil aliud operantur ſ dubitando dictū qđ ē perfidie signum.
tres ·ī· si quis est in vobis sermo
† ſ non predicationis. nō electionis ·ī· ſ nō ad nos qui nō indigemus
†exhortatōnis ·ī· ad plebem: dicite.
† ſ iuxta cōsuetudinē legentiū propter multitudinem audientiū ·ī· ſ aliquo scz cōsueto silentii signo
† Surgēs aūt paul. ·ī· z manu ·ī· si
ſ iudei
lentium indicens ait: Viri israe
† ſ gentiles ſ timētes segregat: quia nō omnes timebant deum ·ī· ſ vtriq;
litę. z qui †timetis deum: ·ī· audite.
† ſ pre cūctis plebibus que alios deos colebant ſ elegit ex omni genere hominū ·ī· ſ nō patres eum ſ abraā et cetera
Deus plebis israel †elegit ·ī· patres
† ſ nō vestros qđ dicitur pa ꝓsuadendum ·ī· ſ de seruitio
†nostros. z plebem ·ī· exaltauit cum
† ſ seruiētes in luto et latere ·ī· ſ potestate qua egyptios plagis multis pcussit ſ christo qui ē brachium patris.
†essent incolę ī terra ęgipti. ·ī· z bra
chio excelso eduxit eos ex ea. z p
† ſ longā dei signat patientiā.
xl. †annorum tempus moꝛes eoꝝ
† ſ grauitas eorū ostenditur
†sustinuit in deserto. Et destruēs
† ſ vicia septē vel innumerabilia ·ī· ſ patē de signat et diuisionis equalitatē.
†gētes septē i terra chanaan. ·ī· sor
te distribuit †eis terram eorū qua
si post quadringentos. z. l. annos

† ſ. i. post quadringētos annos et quinquagita et diuisionē terre
Et †post hęc dedit iudices vsq; ad
samuel ꝓphetam. Et exinde po
† ſ contra voluntatē dei ·ī· ſ cumulatur patientia dei.
†stulauerunt regem. ·ī· z dedit illis
† ſ malū de nouissima tribu. qđ vidicte genus ē
saul filium cis: †virum de tribu be
† ſ cū tēpore samuelis. sic em̄ ē ī chronicis. samuel et saul anni. xl.
niamin †annis. xl. Et amoto illo
† ſ propter humilitatē radicis et psone vel in ſi gura christi suscitati ·ī· ſ cōtinua ostenditur patientia.
†suscitauit illis dauid regē: ·ī· cui z
† ſ nisi ego quererē nulli appareret
testimonū phibens dixit. †Inue
† ſ parue statpis ·ī· ſ hoc ꝓpter ipsū vel christum de dauid semine natū
ni dauid †filium iesse ·ī· virum secm
† ſ hoc christo maxime conuenit
cor meum: qui ·ī· faciet omnes volū
† ſ ad hoc tendebāt predicta
tates meas. †Huius deus ex semi
† ſ nō subito sed post multas prophetarum ꝓmissiones hoc factū ē. ſ istā. qui faciet omēs voluntates meas ſ de fructu vētris tui. p. s. s. t.
ne secundum †ꝓmissionem eduxit
† ſ trāslationē simul cū nōie ponit. qz ihesus saluator interpretatur ſ spūaliter ·ī· ſ non dante qđ christo seruabatur.
israel †salvatorē ihesum: †prędica
† ſ cuius autoritas magna ·ī· ſ i modū lucerne vnde parau lucernā christo meo.
te †iohanne ·ī· ante faciē aduentus
† ſ remissionis qz p penitētiā peccatū remittitur
eius baptismum †penitentię omni
populo israel. Cum impleret autē
† ſ precursoris officiū ante faciē christi.
iohannes †cursum suum dicebat.
† ſ ecce que de eo prophetata sunt ſ interrogādo. vel nō sum ego christus. quē me arb. esse ·ī· ſ esse ꝓpriū deitatis est.
†Quem me arbitramini ·ī· esse non
† ſ quia eius precursor sum
sum ego. sed ecce venit †post me.
† ſ iohannes nō erat sponsus ille de quo tāquā sponsus ꝛc. calciamento. i. incarnatione christi q̄ scz christū decuit non indigens. alias nō dignus. ·ī· ſ misteriū incarnationis apire
cuius †non sum dignꝰ ·ī· calciamē
† ſ sermo suauis ·ī· ſ iudei scilicet.
ta pedum soluere †Viri fratres. ·ī· fi
† ſ iudei scz. ſ vel de gentibus potest accipi
lij generis abrahaz. †z qui in vo
† ſ iudeis ·ī· ſ euangelū vel christus verbum patris.
bis timent deum. †vobis ·ī· verbū
huius salutis missum est. Qui em̄
habitabant hierusalem z ꝓnci
† ſ ihesum ignorantes esse saluatorē.
pes eius †hunc ignorantes. z vo
ces ꝓphetarum que per omne
† ſ quia iudices plebis erant ſ ihesum ·ī· ſ ꝓphetiam nescientes
sabbatum: legunt †iudicantes ·ī· im
pleuerūt. Et nullam causam mor
† ſ quāmus inquirerēt ·ī· ſ tolle. tolle. crucifige eum.
tis †inuenientes in eo: ·ī· petierunt
ſ p manus militū
a pilato vt interficerēt eum. Cum
† ſ ipse ī cruce dixit cōsummatū ē ·ī· ſ qz p eos ꝓia facta. si manus inermis. os armatū ſ q̄ impleuerūt: vt dictū ē ·ī· ſ q̄ de passione ꝓphetata.
qꝫ †cōsummassent ·ī· ꝓia ·ī· quę de eo

anni quadringēti. v. bis adde quadraginta annos in teserto. z v. ītterra chanaā. quibus pactis videt terra quieuisse a ꝓlijs z sors fuisse missa sup eam. z īuenies annos quadringētos quinquaginta.

Dedit iudices usqꝫ ꝛc. Tempus iudicū trāsit ad ꝓbandam patientiā dei.

Annis. xl. B. Liber regum nō apte exponit. quot annis saul regnauerit. sed aplūs vulgo loqns. hoc qđ fama crebrior habebat dixit. Chronica vero testant: q̄ samuel z saul annis. xl. israeli ꝓfuerunt.

Vobis. R. Judęis. Non veni nisi ad omnes quę pierunt domꝰ israel. Vel vobis qui estis dispsi. qz vt sequitur: habitatores hierusalē repulerūt illud.

Judicantes. R. Ihesum esse reū mortis. vel iudicantes voces ꝓphetarū. i. nō credentes. qui em̄ detrahit fratri. detrahit legi: z iudicat legē. quāto magis christo detrahentes.

Hanc deus adi/
pleuit. B. In gre
co qm̃ hāc veus adim
pleuit filijs eoz nobis

In psalmo secū/
do. Quidam codi
ces habēt in primo qđ
ita exponit primū z se
cundū apud hebreos
in vnū psalmū esse cō
positos quia z a beati
tudine icipiat z in ea/
dem finiat.

Filius meus ꝛc.
B. Non ē putādū
hoc exemplū psalmi
ad resurrectionē chri/
sti (cuius prime memi
nit) ptinere sed ad in
carnationē de qua su
pra locutus fuit nam
sequens versus mani
feste testat de resurre/
ctione. cum em̃ supra
de incarnatione passio
ne resurrectione ege/
rit vtraq testimonijs
pphete astruit. qui er/
go inquit eternus es
ante secula filius: nūc
in tēpore natus appa/
rebis.

Sancta dauid.
R. Id ē. templum
sanctū ex dauid semi/
ne natū in corpus chri
sti resuscitatū in icor
ruptionem.

Sancta dauid fi
ꝛc. B. Ysaias noni
.t. mysteria prerogās
ait. pstituam vobis te
stamentū eternū. san/
cta dauid fidelia. In
hebreo. Et feriam vo
biscuz pactū sempiter
nuz. misericordias da
uid fidelis.

Non dabis ꝛc.
R. Post resurre/
ctionē n̄ moritur mors
illi vltra nō domina/
bitur. z ideo dicit san
cta fidelia. i. incorru/
pta z eternaliter per/
mansura.

Videte contem/
ptores. In greco
audite ptemptores z
respicite z dispdimini

† Snō iudei infideles. sed ioseph qui fuit iudeus genere. et propter eum iudei dicunt hoc feciſſe
Sdeponi pmittētes propter sabbatū. ne longius corpora in cruce remanerent contra legis precē ptum.
scripta erant: †deponentes eū de
† Shoc de iudeis dicitur. propter ioseph. sicut et prius. vel quia iudei sepulcrum munierunt
‡ Sdiuinitas sua que cū patre et spūs. vna est.
ligno †posuerūt in monumēto. ‡De
† Ssecundum hominem.
us vero suscitauit †eum a mortuis
S.xl.
tercia die. q̄ visus ē per dies mul/
‡ Snotis et certis cognitoribus ‡ Sad monta
na proxima hierusalem.
tos ‡his qui simul †ascenderāt cū
† Snō eorū successores
eo de galilea in hierusalez: †qui vs
Sidonei
q̄z nunc sunt testes eius ad plebē
† Set filiis vestris ‡ Scz repromissionem.
Et nos †vobis annūciamus ‡eam
† S q̄ suscitauit eum
que ad patres nostros †repmissio
† Sprophetiam qua dicitur genui te. vt infra.
facta est: quoniā †hanc de⁹ adim/
† Sostendit hanc esse repromissionem.
pleuit filijs nr̄is †resuscitans ihe/
sum. Sicut z i psalmo secūdo scri
† Snō seruus. vt ceteri ‡ Scōsubstantialis.
‡ Shoc proprium deitatis S in diuinitate. vbi nec heri nec cras S de virgine etenum illa natiui
ptū ē: †Filius me⁹ ‡es tu: ego ‡ho
tas est a deo.
die genui te. Quod autem resu/
scitauit eum a mortuis amplius
non reuersurum in corruptionem
† Simplebo. que dauid promisi. scz christū de eo nasciturum.
ita dixit: quia †dabo vobis san/
† S. i. christi qui verus dauid manu fortis.
‡ Ssine mendacio.
cta †dauid ‡fidelia. Ideoq z alibi
Scorpus christi.
dicit: Non dabis sanctū tuum vi
† Sputrefactōz ‡ Sidō hec predicta de christo
dere et non de dauid
sunt †corruptionē. ‡Dauid em̃ in
† Squartadecima generatione ab abraā ‡ S fe
cisset voluntatem dei. vnde supra. qui faciet om
nes voluntates meas
‡sua generatione cū ‡administras/
† S vt nascentium. ita et morientium numero ap
positus.
set volūtati dei. dormiuit †z appo
Sexpimento
situs est ad patres suos: z vidit
Svermium
corruptionem. Quem vero deus
suscitauit: non vidit corruptionez
† Sresponder ad id qđ dixerat. deus vero suscita
uit eum.
†Notum igit̄ sit vobis viri fratres
† Sihesum saluatorem
quia †p hunc vobis remissio pec/
Speccatis.
catoz annunciatur: ab omnibus
† Shoc dicitur. ne legi cōfidant ‡ S que fuit vir
tus et augmentum peccati.
quib⁹ †nō potuistis ‡in lege moysi
† Squia iustus ex fide est.
iustificari. In hoc omnis †qui cre
† Sdum credens iustificatur ‡ S cōtingat vos
cōtemptores esse.
dit iustificat̄. †Videte ergo ne ‡sup
† S in vno libro multorū prophetarum.
ueniat vobis qđ dictum ē †in pro

† Scauete infideles ‡ Sincarnation em christi. cui nō credendo cōemptores estis
phetis. †Videte ꝓtēptores z ‡ad/
miramini. z dispgimini. quia op⁹
operor ego in diebꝰ vestris: opus
† Snegātes incarnationem verbi.
qđ non †credetis si quis enarraue
rit vobis. Exeuntibus autez illis
† S impletur illud qđ dictum est. nō credetis si quis enarrauerit vobis.
rogabant vt sequenti sabbato †lo
querentur sibi verba hec. Cumq
† S ab apostolis. vel cum incipent ad domos re
dire.
†dimissa esset sinagoga: secuti sunt
† Snō principes ‡ Sdeum S hoc de iudeis itel ligendū ‡ S qui estimantur gentiles fuisse. vel iudei venientes de dispsione.
†multi iudeoz z ‡colentiuz ‡adue
narum paulum z barnabā. Qui
† S vt non soluz auditores sed factores essent tā incipientes q̄z pfecti S pseuerando
loquentes suadebāt eis: vt †pma/
† S quā acceperāt. sed adhuc rudes erāt.
nerent †in gratia dei. Sequēti ve/
† S habitatores ciuitatis.
ro sabbato pene †vniuersa ciuitas
† S secundum cōsuetudinem iudeorum.
conuenit †audire verbum dei. Videē
† Scōuenire ad apostolos ‡ S non parum.
tes autē †turbas iudeoꝝ ‡repleti sūt
† S inuidie ‡ S inuidia veritati contradicit.
†zelo. z ‡cōtradicebant his que a
† S qui contradicit veritati blasphemus est
paulo dicebant̄: †blasphemantes
† S non timentes iudeorum principes
Tunc †constanter paulus z barna/
† S ex zelo dei ‡ S scōm illud non veni nisi ad oues que pe. do. isr. S quia promissum
bas †dixerunt. vobis ‡oportebat
primum loqui verbū dei. sed qm̃
repellitis illud. z indignos vos iu
† S vt sanetur emorrois mulier S transferuntur montes in cor maris.
dicatis eternę vitę: †ecce conuerti
Spredixit.
mur ad gentes. Sic em̃ precepit
† S iam factus erat christi aduentus S post tene bras pfidie ‡ S in manifesto.
nobis dominus. †Posui te in ‡lu
† S non in vna tantum. sicut prius in gēte iudeo rum ‡ S que necessaria est contra peccati infir mitatem.
men †gentibus: vt sis ‡in salutē vs
Sp omnes terminos
q̄z ad extremum terrę. Audientes
† S post tenebras de lumie. post languoreꝫ de sa nitate.
autē gentes. †gaudebāt: z glorifi
† S euangelium. vel christū verbum patris confi tebant̄. et gratias agebāt.
cabant †verbum domini. Et credi
Sa deo.
derunt quotquot erant preordi/
† S qua se indignos iudicauerunt iudei ‡ S qz verum semen est.
nati ad †vitam eternā. †Dissemina
† S reprobatis iudeis seminat̄ inter gentes. sed tamen vtriſq predicabat̄.
batur †autem verbum domini per
vniuersam regionē. Judei autem
cōcitauerunt religiosas mulieres

Admiramini. R.
Sic iunge. admira/
mini z dispgimini ab
assirijs z chaldeis. no
uissime a romanis. qz
op⁹ opor vtriusq vi
dictę.

Non credetis si
quis ꝛc. R. Vel
ppter vtriusq vindi/
ctę magnitudinē non
credere dicunt. donec
ꝓpletę fuerint.

Et colentium. R.
Melius legit colenti
um veum. sicut in gre
co habet. Significat
autē eos: qui natura
gētiles erāt. sed religi
one iudei. grece voca
ti pseliti.

Primum. R.
Primo filiam prīci/
pis curare venit ihe/
sus. sed mulier fluxuz
sanguinis patiēs prę/
ripuit sanitatē.

Eterne vite. R.
Non quia scirent vi/
tam eternam esse quā
respuebāt. sed ex suo
sensu z fide sua. locuti
sunt apostoli.

Sic enim ꝛc. R.
Prophetia pceptum
īmobile ē. nobis pri/
mum dicit̄. deinde in
fertur ꝓphetę testimo
nium ad psonā patris
loquētis ad filium.

Posui te. R. Nō
ait posui vos. quia qđ
christo dicit̄. hoc ad
apostolos qui mēbra
eius sunt ptinet.

B. Quod dictum
est. specialiter christo
hoc sibi dictū esse ar/
bitrantur apostoli: qz
mēbra ipsius sunt. si/
cut ꝓpter eiusdem cor
poris vnionē dictum
est. saule saule q̄d me
perse. ꝛc.

Prēordinati.
Ordo ē. vt post labo/
res psentes z mortifi/
cationē carnis vita se
quatur.

Religiosas muli
eres. R. Siue de
iudeis quę legis religi
onem seruabant. siue
de gentibus religionē
seruare incipiētes.

Excusso puluere ꝛc. Secundum ꝓceptum euāgelij excutit puluis: in testimoniū q̄ inanē fecerunt labozem.

Be. Puluis excutit in testimoniū laboris sui: qui ingressi sūt ciuitatē illozū ⁊ ꝓdicauerunt eis. vel excutit puluis. vt nihil accipiāt ab eis q̄ euangelium spnūt: nec etiā necessaria victui.

Ra. Quia in iudicio sic a christo eijcientur sicut puluis quē ꝓjcit ventus. a. f. t. Si vero aplos reciperēt pedes suos .i. sensus. a puluere .i. vicijs solueren̄t.

Discipuli quoq; B. Judeis fidez p sequentibus: discipuli econtra spiritali gaudio ditantur.

C. .XIIII.

Confugerunt. R. Fuga apostolozū non plus fuit ex timoze q̄ amoze verbi dei.

Et uniuersam in circū. regi. ꝛc. B. Quod in greco sequitur. deus autē pacē fecit. quidā latini codices minus habent. Et ibi euāgelizātes erāt. sequit̄ greco: ⁊ ꝓmota ē omnis multitudo in doctrina eoz. paulus autē ⁊ barnabas morabant̄ in listris. ⁊ hi etiā versus in q̄busdam nostris codicib9 nō habent̄.

Claudus. B. Sicut claudus ille quem petrus ⁊ iohannes ad portam tēpli curāt. ꝓfigurat iudeoz salutē ita hic licaonius eger gentes a legis ⁊ tēpli religione remotas. sed pauli ꝓdicatione collectas. Dextras iunxerūt mihi ⁊ barnabe societatis. vt nos in gētes. ipsi aūt in circūcisionē. Sed ⁊ tēpora expositioni ꝙueniūt q̄ ille primo fidei tempoze cum nec dum gētibus verbum credere tur. hic vo iudeis obpfidiaz repulsis ⁊ dānationis puluere respsis. inter noua ꝙuersę gētilitatis gaudia salnatur.

† Sprincipes primarios_† Santiochie illius de qua diximus.

⁊ honestas ⁊ †primos †ciuitatis. ⁊ excitauerunt pſecutionē in paulū
† Sprimarii. quia nō credebāt.
⁊ barnabaz: ⁊ †eiecerunt eos de finibus suis. At illi excusso puluere pedum in eos venerunt iconiū
† S. i. christiani vt sepe dictū ē † Sgauduū ē de fructibus spiritussancti.
†Discipuli quoq; replebant̄ †gaudio ⁊ spiritusancto.

C. .XIIII.

Actum est autem ꝛc. B. Actum est au
† Sciuitas est † Spaulus ⁊ barnabas.
tem †yconij †vt simul introirent synagogam iudeoz: ⁊ loquerent̄. ita vt crederet iudeozum
† Sgreci sunt gētiles. vel iudei dispersi
†⁊ greco̅z copiosa multitudo.

Qui vero increduli fuerūt iudei: suscitauerunt ⁊ ad iracundiā concitauerunt animas gentiū aduersus
† Squi credebāt
†fratres. Multo igit̄ tempoze
† Sichonii † Scū fiducia predicātes
†demozati sunt †fiducialiter agentes
† Sin signis et prodigijs
in domino. †testimonium phibente verbo †gratię suę. dante signa ⁊ ꝓdigia fieri per manus eoz.

Diuisa ē autem multitudo ciuitatis: Et quidā quidē erant cum iudeis. Quidā vero cum apostolis.

Cum autem factus esset impetus gentilium ⁊ iudeozum cū principibus suis. vt cōtumelijs afficerent
Stormentis
† Ssecundū illud si vos pſecuti fuerint in vna c. f. in. a.
⁊ lapidarent eos. intelligētes †cōfugerunt ad ciuitatem †licaonię †listram ⁊ derben. ⁊ vniuersaz in circuitu regionē: ⁊ ibi †euangelizātes erant. Et quidam vir listris in
† Sregionis † Sdue ciuitates sunt.
† Squia nec stare nec ambulare poterat.
firmus pedibus †sedebat claudus
† Smaior virtus in sanatione illius. qui ab vtero claudus nunquā ambulauerat
†ex vtero matris suę. qui nunquā ambulauerat: hic audiuit paulus
† Spiritusancto monstrāte. vel signis infirmatis et fidei apparentibus
loquentē. †Qui intuitus eum. ⁊ videns quia habebat †fidem vt saluꝰ

† Squi huc vsqz sedisti Sin nomīe domini Sbonus seruus dominum glorificat.
fieret. dixit magna voce: †Surge
† Snō vt ante alienos † Svelocitas ostenditur sanitatis Svt saliet sicut ceruus claudus.
sup pedes †tuos rectus. Et †exiliit: †ambulabat. †Turbę autem cum vidissent qđ fecerat paulus.

leuauerūt vocem suā licaonicę di
† Shoc dicunt ex traditione gentiliū. inter quos du in diuersis locis sepe apparuisse referuntur Sstultus erroz gentilium qui omne qđ supza se vident deos esse putant.
centes: †Dij similes facti hominibus descenderunt ad nos. Et vo
† Squi prior esse videbat † Sdeozū patrē et hominem regem † Squi erat dux verbi.
cabant †barnabā †iouem †pauluz
† Sermo vel eloquētia interpretat.
vero †mercuriū: quoniaz ipse erat dux verbi. Sacerdos quoq; iouis qui erat ante †ciuitatē. †taurosq
† Sad ornandū caput dei. aut aliquo religionis modo nobis ignoto obtulit.
⁊ †coronas ante ianuas afferens
† Sbarnabe quasi ioui.
cum populis volebat †sacrificare
† Scilicet qđ vellēt sacrificare Snō morantē nec patienter ferūt iniuriā dei. honorē sibi deferri.
†Quod †vbi audierunt apostoli
† Ssignū magni doloris.
barnabas ⁊ paulus †conscissis tunicis suis exilierūt in turbas. clamantes. ⁊ dicentes: viri quid hęc
Scōmoti aio
† Smortalibus.
facitis? ⁊ nos mortales sumus †si miles vobis homines. annunciā
Snon dii.
† Sioue mercurio et ceteris dus † Squia auersi estis.
tes vobis ab his †vanis †cōuerti
† Snō mortalē vt nos et dii vestri Snomīe celi terre maris omnes creaturas cōprehendit
ad †deum viuum: qui †fecit cęlum ⁊ terram. mare. ⁊ omia que in eis sunt: qui in pteritis generationi
† Sliberati arbitrii
bus †dimisit omnes gentes ingre
† Snō viam. propter errozū diuersitatē † Snō dei † Sed p creaturas et beneficia se deū testatus est.
di in †vias †suas. †Et quidez non
† Snō ex toto reliquit. sed benefaciens ꝛc.
sine testimonio semetipsum †relinquit benefaciēs. de cęlo dans pluuias ⁊ tępora fructifera. †implēs
† Sventri et voluptati carnis satisfaciēs.
cibo ⁊ leticia cozda vestra. Et hęc
† Sad ostensionē infirmitatis sue.
†dicentes vix sedauerunt turbas ne sibi immolarent. Supuenerūt
aūt quidam ab antiochia ⁊ yconio
Sin occisionē pauli
† Svt abominabilem.
dantesq; paulum traxerunt †extra

Dixit magna uoce ꝛc. B. In greco dixit magna voce Tibi dico in noīe domini nostri ihesu christi surge sup pedes tuos rectus.

Leuauerunt. R. In quo notat̄ petulātia. Vel altioz erat sētentia q̄ sua lingua barbara ⁊ vnius dei ignara.

Mercurium. B Qui eloquēs ⁊ litteratus fuisse tradit̄. ⁊ linguam ⁊ eloquium hominibus ꝓstare putat vnde mercuriū: quasi medio currentē. i. interaures ⁊ linguas latini vocāt. greci vero hermen. i. interpretem

Coronas. R. Vt faciez tēpli iuxta ritum gentiū ornaret: vel eis quasi dijs imolaturus imponeret.

B. Mos erat gentilium. vt deozū suozū honozi sacrificātes sumerent cozonas. victimis simul coronatis.

Conscissis. B. Pauentes scindunt vestimēta. quia deoz cultu honozant̄. Hoc faciebāt iudei quotiens aliquid blasphemum ptra deū audiebāt. Herodes qui nō dedit honorez deo. ꝙ acquieuit īmoderato fauoz populi. ab angelo ꝑcussus ē.

Implēs cibo ꝛc. Ra. De carnalib9 loquit̄. quia leticia de cibis. ⁊ vino qđ letificat coz hominis.

Superuenerūt aūt ꝛc. B. In greco sic incipit hec narratio. Demozantibus eis ⁊ docentibus. supuenerūt quidam ꝛc.

Traxerunt. R. Ad lapidandū sicut cadauer. de hoc ipse ad corinthios semel lapidatus sum.

Surgẽs ꝛc. profectus ẽ i derben B. Prius antici/pando dixerat fugerat ad ciuitates licaonię listris ꝛ derben ꝛ postea per partes narrauit primo qđ factũ ẽ in listris modo qđ i derben.

Ut permanerẽt. R. Contra multas tribulatões quia multitudo tribulationuꝫ fidei posit pseuerãtiã

Quonia per multri. R. Labor pręmittit. ꝛ hinc regni troitus p̃dicat. quia spes p̃mij solatium ẽ laboris.

Ra. Quãuis tribulationum difficilis sit via appetẽdũ ẽ tamẽ regnũ cęloꝝ quo itur ad vitaꝫ. hanc exhortationẽ sic ꝓcludunt quasi incertũ habẽtes vtrũ ad eos amplius sint reuersuri. Et hoc ẽ cũ ꝓstituissent. i. ordinassent pro se qui erãt migraturi. Illo autẽ tẽpore eiusdẽ nominis erant episcopi ꝛ presbiteri.

C. .XV.

Seditione. A paulo ꝛ barnaba cõtra illos qui hęc dicebant.

Statuerunt. R. Scilicet illi qui descenderant de iudea ꝛ fratres quos docebant circũcidi ꝛ etiam ipsi apostoli.

Ut ascenderent. B. De hac ascẽsione sua: paulus scribit ad galathas. deinde post annos .xiiij. ascendi hierosolimã cũ barnaba assumpto ꝛ tito ꝛ ꝓtuli cũ eis euãgelium: qđ prędico in gẽtibus. vbi numer⁹ annorũ quẽ posuit recẽsendus ẽ. Petrus ꝛ paulus post passionẽ domini anno .xxx. i. vltimo neronis passi sunt martirii. petrus rome .xxv. annis in cathedra episcopali sedit. Sed .xxv. ꝛ .xiiij. xxxix. faciũt. ergo ꝛ petrus eodẽ .xiiij. anno post passionẽ domini quo euꝫ hierosolimis alloquit paulus. i. q̃rto claudij cęsaris. romam venisse credit. si

ciuitatem estimantes mortuum es
† Sne videret a iudeis. et sic eũ defẽdere volebãt
se. †Circũdantibus aũt eum discipulis. surgens intrauit ciuitateꝫ: ꝛ postera die ꝓfectus est cum barnaba in derben. Cunqꝫ euangeli
Sverbum dei
zassẽt ciuitati illi. ꝛ docuissẽt †mul
† Sp eadem vestigia per que venerãt.
tos. †reuersi sunt listram ꝛ yconi
† Snõ fidẽ destruẽtes. sed cõfirmãtes fundatã
um ꝛ anthiochiam †cõfirmantes
† Sexortantes pro eis dominũ. vel ipsos discipulos exhortãtes vt ꝑmanerent.
animas discipuloꝝ †exhortãtesqꝫ vt ꝑmanerent in fide. ꝛ quoniam per multas tribulatões oportet nos intrare in regnũ cęloꝝ. Et cũ cõstituissent illis per singulas ecclesias presbiteros. ꝛ orassent cũ
† Scũ discipulis ieunãtibus. vnde manifestũ est et ipsos ieunasse †Sorationi vt fortiores fẽt
†ieunationibus: †cõmendauerũt
Sdiscipuli.
eos domino in quem crediderũt.
† Sregionẽ in qua erat alia antiochia.
Transeuntes †pisidiam venerunt
† Sregionẽ in qua erat ciuitas ꝑgen
†in pamphiliam: ꝛ loquentes domini verbum in pergen. descende
† Scitatẽ vt plures dicunt.
runt in †attbaliam. ꝛ inde naviga
† Sillã prioꝛẽ ex qua exiuerãt segregati a spiritu in opus euangelii.
uerunt †anthiochiam: vnde erant
† Sa fratribus †Sspiritusancto dicẽti. separate mihi. pau. ꝛc
†traditi †gratię dei in opus quod
Santiochiam.
ꝓpleuerunt. Cum autez venissent
† Sassignauerũt fructũ sui laboris.
ꝛ ꝓgregassent ecclesiaꝫ. †retulerũt
† Sin doctrina et signis †Scooptatus ẽ obedięntie ullorũ.
quanta †fecisset deus †cum illis:
† Schristũ vel fidẽ que ẽ hostium.
quia aperuisset gentibus †hostiũ fidei.

C. .XV.

Drati sũt autem tẽpus non modicũ
† Sin antiochia. †Sde iudeis. christiani quidẽ sed adhuc iudaizantes †Sad lit. scõm situ loci vel paruitatẽ sensus
cum †discipulis. ꝛ †quidam †descẽ
† Sad literã Svera confessione. †Sde gẽtibus credentes.
dentes †de iudea docebãt †fratres quia nisi circũcidamini secundum
† Snon sufficit sola spiritalis circũcisio et fides christi.
morem moysi: †non potestis salui
Sa iudeis.
fieri. Facta autẽ seditione non mi

† Scõtra paulũ †Scontra barnabã.
nima †paulo ꝛ †barnabę aduersus
† Ssitu loci vel altitudine sensus.
illos statuerũt vt †ascenderẽt pau
† Sex vtrisqꝫ dissentientibus.
lus ꝛ barnabas †ꝛ quidam alij ex
† Setate vel gradu.
alijs ad apostolos ꝛ †presbiteros
† Svtrũ credendũ esset de gentibus
in hierusalem †sup hac questione.
† Squi statuerũt vt ascenderẽt †Sin principiũ ituneris †Santiochie quã dixit esse cõgregatã
†Illi ergo †deducti ab †ecclesia ꝑ transibant phęnicem. ꝛ samariam narrantes cõuersationẽ gentium:
† Scharitas cõgaudet veritati.
ꝛ faciebant †gaudium magnũ omnibus fratribus. Cum autem venissent hierosolimam. suscepti sũt ab ecclesia ꝛ ab apostolis ꝛ seniorib⁹: annunciantes quãta deus
† Scorpe. vel incõtinentia animi
fecisset cũ illis. †Surrexerunt autem quidã †de hęresi phariseorum
† Sin christum
qui †crediderunt dicentes: quia
† Soportet vos o iudices †Sgentiles credẽtes
oportet circuncidi †eos. †ꝑcipue
† Sad videndũ vtriusqꝫ ptis sententiã post eorũ annunciationem.
quoqꝫ seruare legeꝫ moysi. † Conueneruntqꝫ apostoli ꝛ seniores iu
† Svtriusqꝫ ptis questio inter iudices.
dęę de verbo hoc. Cum autẽ †ma
† Ssurgere frequẽter dicit. et ꝑ omibus qua si ꝑnceps loquit
gna cõquisitio fieret. †surgens petrus dixit: Viri fratres vos scitis
† Sex quo cornelius baptizatus est.
†quonia ab antiquis diebus i nobis elegit deus ꝑ os meum audire gentes verbum euangelij ꝛ credere. ꝛ qui nouit †corda deus. †te
† Slinguis loqui.
stimonium phibuit dans illis †spi
† Squia eundem spiritũ dedit. et eadem dona
ritumsanctũ sicut ꝛ nobis. †ꝛ nihil
† Scircũcisos †Sincircuncisos †Snõ circuncisione.
discreuit inter †nos ꝛ †illos: †fide
Sꝑ spiritum.
purificans corda eorum. Nunc
† Squia testimoniũ phibuit †Squasi testimonio non credentes †Snõ nos Squi dedit spiritum incircuncisis.
†ergo †quid tentatis †deum impo
† Sgratuitatẽ circuncisionis et legis †Srobur fidei credentium
nere †iugum †sup ceruicẽ discipulorũ: †qđ neqꝫ patres nostri. neqꝫ nos portare potuimus. Sed per
† Sgratuitum donum dei sine opibus legis.
†gratiã domini nostri ihesu christi

mulqꝫ hac ex positione paulũ eodem anno q̃ domin⁹ passus ẽ ꝛ resurrexit ad fidẽ venisse ꝓbatur.

Quia opor. cir. ꝛc. Hoc errore decepti galathę. circũcisionem legisqꝫ obseruantias cũ gratia baptismi miscebant.

Conueneruntqꝫ apostoli. R. Hic dat exemplum faciendi quentus. ad discernẽda ea quę fidei sũt necessaria.

Per os meum. R. Non alterius ex apostolis. q. d. qui primus p̃dicauit gentib⁹ primus ab eis iugum legis excutiã. nam eunucho nullus apostolorũ p̃dicauit. sed philippus dyacon⁹. ꝛ gratuito ꝛpletus ẽ dono.

Fide purificans cor. eorum. B. Non ergo circũcisione carnis illos mũdari opus ẽ. quoꝝ tãta fides corda purificat vt etiã ante baptisma spũm accipe mereant sed ꝑ gratiam christi credimus saluari sicut ꝛ illi. Si ergo illi. i. patres portare iugum legis non valentes. ꝑ gratiam saluãdos se crediderunt. tunc hęc gratia antiquos iustos viuere fecit ex fide. ꝛ ideo sacramenta etsi tempib⁹ diuersa. ad vnitatẽ tamẽ eiusdem fidei concorditer ꝓcurrebant.

Quid tẽtatis deum. B. Constat multipliciter intelligẽdum: qđ dictũ ẽ: Nõ tentabis dñm deum tu. Ille ergo tentat q̃ aliter qꝫ ipse ꝑcipit facere laborat. qui ꝑceptа eius sine gratia se posse seruare ꝓfidit. ꝑ petrus graue iugũ legis a cervice discipuloꝝ tollere querit: vt ꝑponat suaue iugum libertatis.

Neqꝫ por. po. R. Vel non potuim⁹ ꝑ intollerabili grauitate sed ꝑ gratiã dei ꝛ nõ ꝑ circũcisionẽ nos circũcisi etiam credimus saluari.

Tacuit autē omnis ꝛc. Notandus ordo loquēdi vel loquētiū. qz singulis loquentibus tacent primum petro.
Reuertar et ędi. ꝛc. Mistice reuertar ad gentes. quas priꝰ dixerat ingredi vias suas. cui sensui firmādo iacobus testimonium intulit.
Hoc apte testimoniū ꝓcordat ꝓbis simonis
Tabernaculum dauid. ℟. Umbra legis. quę traditōnibus pharisęoꝝ corrupta: domino revelāte. i. domino in carne apparente p gratiaz ē erecta. vt non tantum iudei. sed etiā gentes nomē eius requirant.
Super quas invocatum ē ꝛc. ℟. Scōm illud. Invocabant sacerdotes in israel. Et invocabitis nomē meū sup filios israel. Et alibi. Moyses et aaron i sacerdotibus eius ꝛc.
Invocatum est. Pro futuro more, pphetico.
Quod ego iudico. ℟. Recte iudicandū erat. qđ triū testimonio firmat. duorum apostolorum. z pphetarum.
Ā suffocatis. ℟. Suffocatū ē morticinum de quo ezechiel dicit. Omne morticinum z captū a bestia de avibus. z pecoribꝰ sacerdotes non comedant. hoc ꝓceptū convenit servare illis qui vncti sunt oleo spirituali. ne comedant illud cuius sanguis nō ē effusus. qđ epistola apostoloꝝ ꝛ servandus decrevit.
Ā suffocatis et sanguine. ℟. Id est. a fundendo sanguinē vel mādducando cum sanguine. hęc quidez venientibus de gentilitate ꝓ rudimentis fidei. z inveterata gētilitatis consuetudine ꝓcessa sunt. sed ne putarentur eadem z perfectionibus sufficere. vigilanter adiunxit. Moyses ꝛc.
Et sanguine. ℟. Effusione hūani sāguis. z q̄ nō vult sibi fieri: alteri ne

credimus saluari quēadmodum
† ſ gentiles credant.
† z illi. Tacuit autē omnis multitudo. z audiebant barnabā z paulū narrantes quanta deus fecisset signa z ꝓdigia in † gentibus p eos. Et postq̄z tacuerunt: respondit iacobus dicens. Viri fratres audite me. simō narrauit quēadmodū
ſ qz infirme
ꝓmū deus visitauit sumere ex gentibꝰ populuz † nomini suo. z † hu
† ſ vt vocet populus dei. ⁊ ſ simoni.
ic concordant † verba ꝓphetarum
† ſ in prophetis ⁊ ſ qz iratus z auersus eram ⁊ ſ historice post trāsmigrationē.
sicut † scriptū ē: † Post hęc † reuer
† ſ restaurabo ſ in prophetis ⁊ ſ hierusalē ciuitate dauid ſ ecclesiam que ē manu fortis. que cecidit in valle gentilitatis.
tar. z † edificabo † tabernaculū da
uid. qđ decidit: z diruta eius re
† ſ illi qui ex gentibus.
ędificabo. z erigam illud. † vt req̄
† ſ ꝓter israel. i. ꝓter iudeos christo credētes ⁊ ſ qui benefecit israeli in se cōfidenti.
rant † cęteri hominum † dominum
† ſ. i. ⁊ ſ a sacerdotibus i baptismo.
† et omnes gentes sup quas † invocatus est nomē meum † dicit domi
† ſ ꝓvidit ab eterno qđ facturus erat in gentibus.
nus faciēs hęc. † Notum a sęculo
est domino opus suum: ꝓpter qđ
† ſ concordās petro ⁊ ſ qđ dominus edificat. homo nō inquietet.
† ego iudico † nō inquietari eos. q̄
ex gentibus conuertunt ad deum
† ſ iudico ⁊ ſ hec sit eorum circūcisio.
sed † scribere ad eos. vt † abstineāt
ſ cultibus.
se a ꝯtaminationibus simulacro
† ſ vt casti sint ⁊ ſ ne infirmiores se suffocent ſ carnibus ne comedant.
rum. z † fornicatione: z † suffocatis
† ſ ne bibant ⁊ ſ ideo iudico scribere. quia scriptura moysi qua mandat circūcisio p omnia sabbata legit. sic etiā ferenda ē sententia scripture. ne sit dubia.
z † sanguine. † Moyses enim a tē
poribus antiquis habet in singulis ciuitatibus qui eum ꝓdicēt i
synagogis: vbi p omne sabbatum
† ſ cōmendare legatis fidelibus et idoneis testibus.
legit. † Tunc placuit apostolis z se
† ſ ꝓter apostolos et seniores.
nioribus † cum omni ecclesia elige
re viros ex eis. z mittere antiochi

am cum paulo z barnaba iudam. q̄ cognominabat barsabas. z silā
† ſ qui non erat de apostolis.
viros primos † in fratribus scribē
ſ barnabe et pauli
tes p manus eorum. Apostoli z se
ſ ex iudeis.
niores fratres his qui sunt antiochię z syrię z cilicię fratribus ex gētibus salutem. Quoniam audiui
† ſ de quibus supra. et quidā descēdentes de ꝯdea docebant. ⁊ qui etiā a nostra discesserunt sententia.
mus. quia † quidā ex nobis † exeū
† ſ non recto sensu ſ vanis ⁊ ſ a veritate euāgelii.
tes turbauerūt vos † verbis. † euer
† ſ ideo dictum est exeūtes a nobis, ſ dicentes q̄ non mandauimus.
tentes aīas vestras: † quibus nō
† ſ nec coacti sumus hec scribere. ſ decreuimus ex voluntate ſ vt maior sit auctoritas.
mandauimus. placuit † nobis col
lectis i vnum eligere viros. z mittere ad vos cum charissimis bar
† ſ cōmendātur vt credat eis ⁊ ſ in omnē tentationem.
naba z paulo. † hominib⁹ qui † tra
† ſ vitas ſ pro nominis sui annūciatione
diderunt † animas suas, p nomine
† ſ quia placuit nobis. nimis.
domini nostri ihesu christi. † Misi
† ſ cū barnaba et paulo.
mus ergo iudam z silam. qui z † ip
† ſ que in epistola cōtinent. ſ que barnabas et paulus.
si vobis verbis referent † eadem.
† ſ quibus nihil visum ē sine spiritu.
Visum ē enim spiritui sancto z † nobis nihil vltra imponere vobis
† ſ obtemperatē et tpantiam docet talis institutio
oneris q̄z hęc necessaria: † vt absti
neatis vos ab immolatis simulacrorū. z sanguine suffocato. z fornicatione. † a quibus custodiētes
† ſ iusticia est a malis abstinere. et bona agere ⁊ ſ declina a malo et fac bonū.
vos bene agetis. valete. Illi igit
† ſ secundū qđ dictum est supra. placuit apostolis et senioribus ꝛc.
† dimissi descenderunt antiochiaz
† ſ barnabas et paulus
z ꝯgregata multitudine † tradide
† ſ antiochie fideles ex gentibus
runt epistolaz. Quam cū † legisset
† ſ quia dictum est. visum nobis est nihil ponere oneris.
gauisi sunt † sup consolatione. Iu
† ſ excepto paulo. et barnaba.
das autem z silas. † z ipsi cum es
† ſ doctrina et futurorum denūciatione ⁊ ſ vt in epistola dixerunt vobis referent eadem. ⁊ ſ cōsolatione illa quā diximus.
sent † ꝓphetę. † verbo plurimo † cō
† ſ in fide euāgelii ꝓter legem.
solati sunt fratres. z † confirmauerūt

faciat. Hē ꝓceptū dilectionis primi. qđ est inferi⁹. Alterū ē superius. Omnia quecunq̄z vultis vt faciāt vobis homines; ita z vos illis facite. p vnū malicia cōpescit. p aliud benignitas ꝓpagatur. Quasi ꝙ adhuc rudibus supius non imponit. sed vt casti sint z abstineāt ꝛc. z seq̄t.
Moyses enim a tē. ꝛc. ℟. Id ē. Et si ꝓceptoꝝ acerbitate nō grauent a nobis ꝓcedente tamē tempore. dum frequenti⁹ ad lectionē legis z ꝓphetarum ꝓcurrerint. paulatim vitę instituta. z seruādę invicem dilectionis iura suscipiēt. Primitiuā em̄ ecclesiam adhuc iudaizantem hic sabbatis celebrasse ꝓstat.
Tunc placuit. ℟. Dicente petro. narrātibus barnaba z paulo. iudicante iacobo hierosolimoꝝ episcopo. merito placuit sententia.
Placuit mittere antiochiam. ℟. Missi a christo legati suos possunt mittere legatos.
Apostolis et se. ꝛc. Apostoloꝝ communis titulus ꝓponit ne aliqua dissentionis relinquat occasio.
Fratribus ex gētibus. ℟. Primū stili beneficiū ē. q̄ apostoli gētiles vocāt fratres. i. vni⁹ dei filios.
Salutē. ℟. Edipsis ē. vel latitudine charitatis omne verbum angusti⁹ ē. z ideo nullū verbū ponit. vt omnia simul bona eis velle intelligant.
Euertentes aīas ℣. In greco euertentes anias vestras. dicētes circūcidi oportet. z obseruare legem quib⁹ nō mādauim⁹.
Visum est Id ē. placuit. Spiritui sancto. Qui arbiter sue ꝓtātis vbi vult spirat. z que vult loq̄tur. Et nobis. non solū voluntate nra ꝑ ī stinctu eiusdem spūs.
Spiritui sancto. ℟. Et nobis huma noq̄ dē sensu. ꝑ sano.
Quaz hęc necessaria. ℟. Hęc necessaria sunt sine quibus nō ē sal⁹

sed circuncisio necessaria nō ē·z ea quę vobis fieri non vultis alij ne faciatis·

Visum ē silę· ℟· Materia ē futuri sermonis·solus aūt iudas abijt hierusalem

Demorabantur anti. ꝛc. **Post aliquot di.** ꝛc. ℬ. His autē diebus impletū est qđ apostol? ait·Cum venisset cephas antiochiam in faciē eius restiti.

In opus nō debere re. ℬ. Quoniam in fronte aciei sp̄stituēs nimis tepide steterat·merito paulus eum abijcit·ne illius quasi ꝓtagione aliorum vires corrumperentur.

Dissensio. Non in hoc delinquebant·qz non omnis ꝓmotio ē peccatum·sed irrationabilis·z q̄ iuste ñ fit.

Assumpto marco. ℬ. Qui affinitate sibi cōiunctus erat. legunt em̄ fuisse ꝓsobrinu·Barnabas a paulo dimissus p̄ri am insulam repetijt· z nihilominus opus euāgelij sibi iniunctū exercuit.

Electo sila. ℟· Ad hoc remanere eū fecit dominus·iuxta illud·visum ē autē silę ibi remanere vt paulo cooparet·sicut marc? barnabę·fuit em̄ in ꝺ diuinum consilium.

C. .XVI.

Uiduę fide. ℟· Vel iudeę z iudeā eā fuisse apparet ex ꝺ qđ ait patre gentili.

Circūcidit eum. Non q̄ figurę legis post veritatē euāgelij aliq̄d vtilitatis afferret·ꝺ ne ꝓ occasionē gentiū iudei a fide recederēt·q̄bus vmbra vetus paulatim tollēda erat·sicut gētibus ydolatria. Legales ꝛo vmbrę·qz a dño institutę iterdū ab aplis illo tpe sunt vsurpatę ꝓ vitandā iudeoꝝ pfidia·gētilis aūt institutio a sathana repta a sāctis nūq̄ ē recepta

† Sin antiochia ·ỹ· Siudas z silas Sabire permissi in hierusalem.

Facto autem † **ibi tempore:** †**dimissi sunt cuꝫ pace a fratribus ad**
† Sapostolos.
eos qui miserant illos. Visum ē autē silę ibi remanere. Judas aūt solus abijt hierusalem. Paulus autem z barnabas demorabant
† Sde moribus pfectis ·ỹ· Schristū z regnum celeste.
antiochię: †**docentes z euangeli**
Sdoctoribus
zantes cum alijs pluribus verbū
Snō suum.
domini. Post aliquot autē dies dixit ad barnaban paul?. Reuertentes visitemus fratres p vniuersas ciuitates in quibus pr̄edicauimus verbū domini †quomodo
† Svtrū firma sit fides eorū an nō.
se habeant. Barnabas autē vole
Sin comitatu suo.
bat secuꝫ assumere z iohannē qui
cognominabat marcus. paulus
† Sdicens nō debere assumi vel suscipi ·ỹ· Sbarnabā ·ỹ· S iohannes a pāphilia discedens reuersus ē hierusalem.
aūt †**rogabat** †**eū· vt** †**q̄ discessisset**
ab eis de pamphilia ·z nō isset cū
† Sne rudes adhuc grauarent.
eis in opus: †**non debere recipi.**

Facta est autem dissensio· ita vt
† Snō vicio cōmoti·sed spiritu instigati separantur vt pluribus predicēt.
†**discederent abinuicez. Et barnabas quidem assumpto marco: na**
uigaret cipruꝫ. Paulus vero ele
† Sdimissus vel cōmendatus.
cto sila pr̄ofectus est: †**traditus**
† Sspūisancto.
†**gr̄ę dei a fratribus. Perambula**
† Sbreuiando narrationē·nō ponit noia singulorum locorū·
bat autem †**siriam z cilicią·confir**
† Sque iam fundata erat.
mans †**ecclesiam: p̄cipiens custo**
dire p̄cepta apostoloꝝ z seniorū.
peruenit autē in derben z listram.

C. .XVI.

Ecce discipulus quidam erat ibi
Sbificus iterpretat·
nomine thimotheus· filius mu
lieris viduę fidelis·patre gentili·
huic testimonium bonū reddebāt
qui in listris erant z ychonio fratres. hunc voluit paulus secum p
ficisci· z assumens circūcidit eum
† S ℟· iudeis factus sum iudeus vt eos lucri facerem.
†**pr̄opter iudeos qui erant in illis**
† Slistris z ychonio ·ỹ· S z filius eius incircūcisus non traderet dogma circūcisionis ·z nō voluerant circūcidi.
†**locis. Sciebāt em̄ omnes q̄** ỹ **pater eius erat gentilis. Cum autem**
ptransirent ciuitates: tradebant
Sstatuta.
eis custodire dogmata quę erant
decreta ab apostolis z seniorib⁹
qui erant hierosolimis. Et ecclesię
† Sin his qui ante crediderāt ·ỹ· Sin his qui conuersi ad fidem baptizabantur·
quidem †**pfirmabant fide:** †**z abū**
dabant numero quotidie. Transe
† Sin qua sunt galathe·sic nomīati a cādore corporis z interpretantur lactei·
untes aūt frigiam †**z galathię re**
† Squi p̄rescibat hoīes asie ñ modo creditūros
gionē: vetati sunt †**a spiritusancto**
† Sminore quia fere omnes predicte ciuitates z regiones in maiore asia sunt.
loqui verbum †**in asia. Cum venis**
† Sque ē in europa·tunc em̄ de asia trāsierunt i europā ·ỹ· S.i.rursus in asiam.
sent autem †**in misiam·** †**tentabant**
† Sin qua nō erat fidei hostium aptum.
ire in †**bithiniaꝫ: z non pmisit eos**
† Ssaluatoris·quia nō erār salutē recepturi.
†**spiritus ihesu. Cum autem ptran**
† Sin qua erat apertū fidei hostū.
sissent †**misiam: descenderunt troa**
de: z visio p noctem paulo osten
† Sangeli semp stare dicuntur.
sa ē. Vir macedo quidā †**erat stās**
† Sex forma humana.
z †**deprecans eum z dicens: Trā**
† Shunc patet macedonē hominē fuisse.
siens in macedoniā· †**adiuua nos**
† Svelox obedientia p̄ stat in notatur.
Ut autē visum vidit· †**statim quę**
† Shic lucas ostendit se fuisse comitē pauli.
simus †**pficisci in macedoniam·**
certi facti q̄ vocasset nos domin?
euangelizare eis. Nauigantes a
† Splenis velis.
troade †**recto cursu venim? samothraciam·z sequēti die neapolim·**
z philippis quę est pr̄ima partis
ductos frēs·sal· ꝛc.

Ra. Pr̄opter iudeos ne ipsuꝫ plectrent· vt thimotheū. i.ne offesi a fide alienarent.

Custodire dog. decre. ab apo. ℟· Non p̄dicabant qđ ipsi fecerāt·sed qđ p̄pter voluntatem dei apostoli decreuerant Et ē exemplū recte docēdi·etiā qđ ñ feceris.

R. In figura hui? facti femīalibus induebant sacerdotes, velut seminaturi op? nō facturi.

Ecclesię quidem ℟· Hoc est de sępe dictis capitulis q̄ narrationibus inserunt.

Letati sunt. ꝛc. ℬ. Terribilis deus in ꝓsilijs sup filios hominum. Quidam se magistrū sequi p omnia,pmittit:nec pmittitur. Alter sequi iussus·sepelire patrē,phibet. Inuitus ac repugnans trahit saulus· Cornelio p̄cibus z elemosinis insistenti·velut remuneratōnis vice via salutis ostenditur. z deus qui nouit corda·beneficij gratia doctorem remouit ab asia·ne sanctuꝫ detur cambus·z cor iniquū de ꝓtempta p̄dicatōe grauius iudicet.

Tentabant ire· sed non permisit eos spi. ℟· Permittunt apostoli vel le·sed nō ire·vt appareat īfirmitas hūana z q̄ diuino cōsilio sit subdita dicēs:fiat voluntas tua. Referunt etiā,quincię a quibus apostoli detantur· vt alij p̄dicent in eis· vt iohannes z philippus in minori asia euangelizauerūt.lucas in bythynia·ꝛc.

Uir macedo. Angelus illius gentis assimilatus viro macedoni: ꝓprietate līgue vel forma speciali·vel indicio verbi.

Adiuua nos. ℟· Hoc ex pſona hoīs dictum:nō cm̄ angeli hūano auxilio īdigēt Vel hoc dicit angel? ꝓpter illos q̄b p̄sidet: vt baptizent z salui fiāt. Dicēdo adiuua nos·oīdit macedones vel p angelos a deo inspirari·vel aliqs doctores egpisse deceri

Samothracia. neapolis. et philippis ciuitates sunt.

Colonia. B. Est quę defectu indigenarum nouis cultoribus implet. vnde a cultu agri colonia dicta ē.

Aliquot dies cōferentes. In quibusdaz libris inuenit pferētes verbū domini die sabbati.

Purpuraria. B Regina induta regali purpura. vel purpurę textrix. vel purpurā vendens. significat ecclesiam. quę purpurā vendit: dū sanguinez pro christo fundit. vt vitam mercari possit.

Purpura recte sanguinem coloze z natura designat. quia de sanguine cōchilioz ē pfecta.

Lidda aplūm cū socijs suis domū intrare coegit. qz repulsam ꝓdicationē a iudeis. ecclesia deuoto corde suscepit.

Coegit nos. R. Hic dat exemplū vel duo exēpla dantur. vnū hospites cogēdi alterum ad nup puellas intrandi.

Puellam habē. spiri. phi. R.

Phiton nomen maligni spiritus. p quem phitonisse hoc agunt vt mortuos ad locutionē z diuinationem incantatione suscitēt.

B. De phitonica diuinatione in libro regum inuenit. vbi rogante saule phytonissa. vl animā samuelis vel p ea potius spiritū immundū euocauit ab inferis. qđ genus magice ab apolline phitio reptum. z ab eius cognomīe dicit sic vocatū. cui hebreū etiam nomē ꝓgruit: qz phitona os abissi dicit.

B. Qui puram ecclesię adunauit. ipse phytonissam in mundo ore magnalia dei ꝓdicantē districte puniens arte sua priuauit. hęc est em potestas aplorum vt quę ligauerit sup terrā: sint ligata z in cęlo. z ecōuerso.

Subsecuta pau. Ra. Quānis obuiasset. non in facie sed post eos clamat. femineaz seruās pudicicię

† Sꝫ venientibus a mari prima occurrit.

†macedonię. ciuitas colonia. Era
mus autē in hac vrbe diebus ali
† Sꝫ cōsiliando vel cogitādo.
quot †ꝓferentes. Die aūt sabbato
rum egressi sumus foras portam
† S. i. locus aptus locutioni predicātiū. vel predicationi orantiū.
iuxta flumen. vbi videbat̄ †oratio
† Sostendit qꝫ orationē vocauit locutionē.
esse: z sedentes †loquebamur mu
lieribus quę ꝓuenerant. Et quę
dam mulier nomine lidda. purpu
† Splebis illius ciuitatis ·i· Sꝫ natura. vel lege audita a iudeis.
raria ciuitatis †thyatirenoz ·i· colēs
Sꝫ verū
deum audiuit: cuius dominus
† Shostiū fidei ·i· Sꝫ diabolus corda claudit. sed deus aperit.
†aperuit ·i· cor intēdere his quę di
cebant̄ a paulo. Cum autē baptizata esset z domus eius. depcata
† S. i. si digna sum. vt in me habitet deus z maneat. introite et manete.
est dicēs: †Si iudicastis me fide
† Sꝫ in domos gentiliū nō ꝓsueuerāt itrare causa iudeoꝝ.
lem domino esse. itroite †in domū
† Sꝫ mansione alicuius iteruallī.
meam z †manete: z coegit nos. Fa
ctum est autē euntibus nobis ad
orationē. puellam quandā habē
tem spiritum phitonē obuiare no
bis: quę quęstum magnuz prę̄sta
† Sꝫ diuinationis precio.
bat dominis suis †diuinādo. hęc
subsecuta paulum z nos: clama
† Sꝫ q̄uis sint humiles. tñ excelsus ē eoꝝ deus. cuius serui sunt.
bat dicens. †Isti homines serui
† Sꝫ seruos dei et deum eusꝫ doctrinā breuiter laudat.
dei excelsi sunt: †qui annunciant
vobis viam salutis. Hoc autem
† S. i. clamabat. aut p bonū nature. aut deo cogēte per spiritum phitonicū ·i· Sillam a diabolo possideri.
†faciebat multis diebus. †Dolēs
† Sꝫ quia post eū clamabat.
autē paulus. †z ꝓuersus dixit spi
† Spotestate nō aduro ore ·i· Snō meo.
ritui: †Pręcipio tibi in ·i· noie ihe
su christi exire ab ea. Et exijt eadē
Spuelle
hora. Videntes aūt domini eius
Svel spūs.
quia exiuit spes quęstus eoꝝ. ap
prehendētes paulum z silam perduxerunt in forum ad principes. z offerentes eos magistratib⁹ dixerunt: hi homines ꝓturbant ci

† Sꝫ qui mali sūt. vel captiui. vel alterius legis
uitatem nostraz †cum sint iudei. z
† Sfidem ihesu christi. in cuius noīe phitonicus exierat spiritus
annunciāt †morem. quē non licet
Sauditu Sactu
nobis suscipere neq; facere: cum
† Sꝫ qui meliores iudeis. vel domini. vel diuitiis legis.
simus †romani. Et cucurrit plebs
aduersus eos z magistratꝰ: z scis
Salterū ad aboīationē. alterū ad penā spectat
sis tunicis eoruz iusserunt virgis
eos cędi. Et cum multas plagas
eis intulissent. miserunt eos ī carcerem: p̄cipientes custodi vt diligēter custodiret eos. Qui cum tale p̄ceptum accepisset. misit eos in
interiorem carcerē: z pedes eoruz
† Smedia nocte surgebā. ad ꝓhī. tibi.
strinxit lingno. †Media autē no
† Sꝫ vel hymnū dicebant.
cte paulus z silas adorantes †lau
† Spaulū et silam.
dabant deum: z audiebant †eos q̄
† Sꝫ uincti ·i· Sꝫ ad timorē incutiendum. et ad horta carceris apienda.
in †custodia erant. ·i· Subito vero
terremotus factus ē magnus. ita
vt mouerent̄ fundamēta carceris:
† Smagna virtus orationis. qua omīa hostia īterioza. s. et exterioza apūntur.
z †statim apta sunt omnia hostia z
† Snon solū pauli et sile. sed et aliorū uinctorū
†uniuersorū vincula soluta sunt.
† Sex terremotu magno.
†Expgefactus autē custos carce
ris. z videns ianuas aptas carce
ris. euaginato gladio volebat se
interficere: estimans fugisse vinctos. Clamauit autē paulus voce
magna dicens: Nihil feceris ti
† Svincti quos custodiebas.
bi mali: vniuersi enim †hic sumus
Sa ministris.
Petitoq; lumine introgressus est
z tremefactus ꝓcidit paulo z sile
Sde carcere
ad pedes. z ꝓducens eos foras
† Shonorare eos incipit. plusq; decuit ·i· sentit se hactenus male fecisse
ait: †Domini ·i· quid me oportet fa
cere vt salu⁹ fiam: At illi dixerūt:
† Snō i multos dīos. vt de nobis dixisti ·i· Ssalvatorē nunciāt illi qui querebat salutē.
†Crede in dominū ihesum: †z sal
† Snō tu solus. sed etiā Scredens in ihesum.
uus eris tu z †domus tua. Et locu
† Snō vnus tantum. sed ambo pre gaudio. quia hostiū fidei aptum erat illa hora noctis. vel ostenditur equitas benefaciēdi.
ti sunt †ei verbū domini cum om
nibus qui erant in domo eius. z

Isti homines. B. Non ē voluntatis ista pfessio. sed timore spūssancti cogēte vera spūs mēdax loquit. nō aūsus luce ꝓsente sua tenebras celare.

Pręcipio tibi exire. ꝛc. quia exiuit ꝛc. B. Barien qui fidez īpugnabat. arte priuatū exęcauit. hāc quę puella licet mēte. vera loquebatur: arte solūmodo priuauit. quia indignū erat: vt verbū euāgelij spiritꝰ immundus nunciaret. Exire. z silere. p̄cepit. qz demones z cum tremore debent deum cōfiteri: non laudare cū gaudio.

Cum simus ro. B. Jam decretum erat a romanis. ne ꝙs deus recipet. nisi appbante senatu.

Miserunt eos ī carcerem. R. Et p hoc maior virtus ē liberātis. Ad idē spectat z qđ sequit. misit ī interiorē carcerē z pedes eoꝝ strinxit ligno.

Media aūt nocte. Orandū ē media nocte: z in piculis seruāda diligētia orationis.

Terremotus fa. est mag. ꝛc. B. Deuotio orantium z virtus orationis exprimitur: qz illis in carcere hymnos canētibus laus eoꝝ terrā mouet carceris fundamenta ꝓcutit. hostia apit. catenas uinctoꝝ soluit

All. Qui omne gaudium extimat cū in tētationes varias inciderit. libenterq; gloriatur in infirmitatibus suis. vt in eo habitet virtꝰ xp̄i. hic cū paulo z sila in carcere deū laudat: dicēs cū ꝓphēta. Tu es refugiū meum a p̄ssura q̄ circūdedit me. exul. mea. ꝛc.

Cla. vo. mag. Nihil fece. ꝛc. R.

Magna vox ē. q̄ scientia occultoꝝ declarat nouerat em etiā ī tenebris illū q̄ volebat seī terficere. z inimico custodi pcepit.

Procidit ꝛc. R.

Propter potentiaz z

scientiã · potẽtia quia terremotu hostia sũt apta · sciẽtia : quia cognouit paulus cur se vellet interficere · ideo ꝑ omnibus paulo ꝛ si lẽ ꝓcidit ad pedes .

Lauit pla. et ba. B. Pulcra varietas quib plagas vulneris lauit · ꝑ eos plagas criminis amisit.

Continuo . R. Velocitas obediẽtie signatur · nescit tarda molimina spiritussancti gratia.

Cunctꝫ perdux . ꝛc. appo : eis mẽ . Ra. Optimũ vtriusqꝫ exemplũ ingressus domus ꝛ mense appositio .

tollens eos in illa hora noctis ·
† Sde quibus dixerat. ꝛ cũ multas plagas eis intulissent Slauans lauatus ẽ.
†lauit plagas eoꝝ : ꝛ baptizatus ẽ ipse ꝛ omnis dom⁹ eius ꝓtinuo .

Cunctꝫ pduxisset eos in domum
† Sbaptismate accepto spiritalis fructus sequit̃ .i. leticia.
suam · apposuit eis mensaz : ꝛ †lęta tus est cum omni domo sua · credens deo. Et cum dies factus esset : miserunt magistratus lictoꝛes
† Shoc custodi dicitur Sne plures credant Squasi despectos.
dicentes : †Dimitte homies illos · Nunciauit autẽ custos carceris verba hęc paulo : ꝙa miserunt magistratus vt dimittamini · Nunc igit̃ exeuntes : ite in pace . Paul⁹ autẽ dixit eis : Cęsos nos publicę
† Ssine reatu certo a iudicibus plato ·i· S cẽ sum ꝓfessos.
†indamnatos ·i· homies romanos
† Socculta displicebat electio · qz publica fuerat flagellatio.
miserunt in †carcerẽ : ꝛ nunc occulte nos eiciunt. Non ita : sed veniant ꝛ ipsi nos eiciant . Nunciauerunt autẽ magistratibus lictoꝛes
Sad hoc qõ dixerat paulus.
verba hęc. †Timueruntꝫ audito ꝙ romani essent : ꝛ venientes depcati sunt eos · ꝛ educentes rogabant vt egrederent̃ de vrbe. Exeuntes autẽ de carcere · introierũt
† Sregionẽ ·i· Schristianis ī lidia ꝓuersantibus ·i· S apostoli. S aduentu suo exẽplo ꝛ doctrina
ad †lidiam : ꝛ visis ·i· fratribus ·i· con
Spost verbũ ꝓsolationis.
solati sunt eos · ꝛ ꝓfecti sunt.

C. .XVII. De scripturis ꝛc. B. Vtrunꝫ piter de scripturis insinuat scilicet · quia christum pati · ꝛ resurgere oportuit · ꝛ ꝙ passio ac resurrectio ad nullũ alium nisi ad ihesum ptineret · iudei eñ ꝙ passionẽ ꝛ resurrectionez negare non poterant · antichristũ expectãtes ea ad ihesum ptinere contradicebant · ꝛ iõ paulus nõ modo christi misteria ꝓdicat · ꝫ docet in christo ihesu omia esse ꝓsummata.

C. .XVII.

Cum autem
† Snomina sunt ciuitatũ
ambulassent †amphipolim ꝛ apolloniam · venerũt thessalonicã : vbi erat sinagoga iudeo
Siudeorũ vel pauli.
rum · Secundum consuetudinez autem paulus introiuit ad eos · ꝛ per sabbata tria disserebat eis de scripturis : adapiens ꝛ insinuans quia christum oportuit pati · ꝛ resurgere a mortuis . ꝛ quia hic est ihesus christus · quem ego annũncio vobis. Et quidam ex eis crediderunt : ꝛ adiuncti sunt paulo ꝛ
† Sdeum · iudeis. s. religiosis ·i· S qui prius non colebant.
silę · ꝛ de †colentibus ·i· gentilibusqꝫ
† Sideo mulieres prius credũt · vt viros facilius trahant
magna multitudo · ꝛ †mulieres no
Sillos qui crediderãt.
biles non paucę · zelantes autem iudęi · assumẽtesqꝫ de vulgo virosꝫ
† Sppter turbatũ sensum ·i· Sad ꝓuentũ com mouent.
quosdam malos : †turba facta ·i· cõ
Sthessalonicã.
citauerunt ciuitatem. ꝛ assistẽtes
Sviri fidelis Spaulũ ꝛ silã.
domui iasonis · quęrebant eos ꝓducere in populum. Et cum non
† Sputãtes eos esse occultatos.
†inuenissent . trahebant iasonem ꝛ quosdam fratres ad ꝓncipes ciuitatis · clamantes quoniam hi qui vrbem concitant · ꝛ huc venerunt quos suscepit iason : ꝛ †hi omnes contra decreta cęsaris faciũt regem alium dicentes esse ihesuz
† Sapostoli ꝛ eoꝝ susceptores.
† Sipsi prius ꝓcitati ꝓcitãt plebẽ.
†Concitauerunt autem plebem ꝛ
† Sertã ꝓcitauerũt cũ plebe ꝓncipes.
†ꝓncipes ciuitatis audiẽtes hęc
† Sqõ negaunt se suscepisse · vel penitentiam ꝓfessus est.
Et †accepta satisfactione a iasone
† Squi defendebãt ꝛ excusabãt ·i· Siasonem et ceteros.
ꝛ a †cęteris dimiserunt ·i· eos . Fratres vero ꝓfestim per noctem di
Sciuitas est
miserunt paulũ et silam in beroã .
† Sfortitudo fidei ostendit̃ · quia nec ꝑ iudeoꝝ ꝓsecutione loqui cessant.
†qui cum venissent : synagogam iu
† Squi susceperũt eos in beroam
deoꝝ introierunt. † Hi autem
† Sgenere vel animo · qui verbo audiendo ꝛ seruando instabãt.
erãt †nobiliores eoꝝ qui sunt thessalonicę : qui susceperunt verbum cuz omni auiditate · quotidię scrutantes scripturas si hęc ita se haberent. ꝛ multi quidez crediderũt
Sde beroensibus.
ex eis : ꝛ gentilium mulieruz honestarum · ꝛ viri nõ pauci . Cum aũt
Svel virorũ:
cognouissent ī thessalonica iudęi
Squi erant
† Squi erat dux verbi.
quia ꝛ beroe ꝑdicatum est a †paulo verbum dei : venerunt ꝛ illuc

Et de colentibus gentilibusqꝫ . Id ẽ . Et de his ꝙ gentilẽ ritum iudaismo mutauerũt · ꝛ de his qui gẽtiles ꝑmanserãt · multi ad christũ ꝓfluebãt Ra. Prima causa malicię : ꝙ de vulgo : Secũda ꝙ ꝛ mali erant ꝓpę vulgo.

Trahebant iasonẽ ꝛc. B. In greco iasonẽ ꝛ quosdam alios fratres. vnde ītelligendum ẽ iasonẽ fratrem ꝛ fidelẽ fuisse.

Regem aliũ . R. Pręter cęsarẽ · qõ cõtra decretum cęsaris erat . vnde in euang. Omnis qui se regem facit · ꝓtradicat cęsari . apostoli vero ꝓtradicebant · christũ regem esse indęoꝝ .i. ꝓfitentium . vnde ꝛ iudęi ipsuz christũ accusabãt

A paulo . Qui erat dux verbi · ꝛ ideo · postea solus dimissus ẽ · vt iret de macedonia ad mare.

Profecti sunt ꝛc. R. Ab athenis fratres illi q̄ duxerũt paulũ. Quidam de sila dictũ putãt et timotheo q̄ de macedonia ad paulũ pfecti sint

Epycurei. R. Vocantur ab autore suo q̄ dicit voluptatis assertor Stoyci grece: latine elementa qui pretendebãt paria esse peccata. i. oñe peccatũ vniforme esse.

Be. Epycurei pceptoris sui traditionem secuti. felicitatem homis in sola voluptate corpis. Stoyci in sola animi virtute posuerũt. Qui iter se dissidẽtes aplm vnanimiter ipugnant: qa hominẽ docebat beatum esse in aĩa et corpore nõ in p̃senti nec ex se sed ex gratia dei p ihesum christum in resurrectione.

Quid vult seminator ꝛc. Semini nerbius ẽ qui verbuz seminat. Vel semini nerbius. i. sermolog? quia semen ẽ verbum dei vnde si vobis semiauim? spiritalia ꝛc

Aug. Legim? paulũ apostolũ dictũ fuisse seminatorẽ verboꝝ qd̃ dictũ ẽ ab irridentibus sed nõ respuendum a credentibus. erat quippe seminator verboꝝ; ß messor morum. Et nos licet parum li nec illi cõparãdi in agro dei (qd̃ ẽ corvestrũ) seminam? verbum dei expectantes vberẽ frugem vel fructum de moribꝰ vr̃is.

Alii uero demoniorum. R. A iudeis audierunt vocabulũ demoniozuz esse abominabile et ideo huic abomiationi cõparãt doctrinã pauli vel iudei sũt qui hoc dicunt. i. saducei.

Ad ariopagum. Ra. Nomẽ ẽ curie aput athenas dictuz ab ydolo martis qd̃ aput eos arios vocat

Viri athenie. ꝛc.

Quod. igno. col. hoc annũcio. ꝛc. Rñdet ad hoc qd̃ dixerant vel p̃miserant. Noua quedã infers q. d. Noua que ifero iter vetera vr̃a habetis. hoc aũt dicit ad psuadendũ ne quasi noua refutent sua verba.

Ignoto deo R. Id est. Vero deo quẽ nemo nouit vt ẽ. Nemo eñ nouit filium nisi pater: neq; patrez nisi filius. et iuxta hunc sensum a paulo ignotus deus dicit. Aliter aũt ex eoꝝ sensu ignoto deo dedicata ẽ hec ara. i. illi deo quẽ gẽtiles ignorãt. Ergo vel scriptũ erat ignoto deo dedicata ẽ. siue aliquid simile qd̃ tacet: vel simpliciter scriptũ erat ignoto deo.

B. Notus in iudea deus. sed nõ receptus. Ignotus achaie deus. cuius

cõmouentes et turbantes multitudinem. Statimq; paulum tunc dimiserũt fratres: vt iret ad mare

Sila aũt et timotheus remanserunt (Sberoe) **ibi. Qui aũt deducebãt pau** † Sque ẽ ciuitas attice vel achaie.
lum: perduxerunt eum vsq; † athe † Svel solo verbo. vel p epistolã ‡ Spaulo
nis. † et accepto mãdato ab ‡ eo ad
silam et timotheum: vt q̄ celeriter
venirent ad illum. profecti sunt.

Paulus aũt cum athenis eos ex (Smens)
pectaret. incitabat̃ spiritus eius i
ipso: videns idolatrie deditam ci (Sinspirãte spiritu)
uitatem. Disputabat igitur in sina
goga cum iudeis et colentibus: et i (Scũ gẽtibus)
foro p omnes dies ad eos qui au
dierant. Quidam autẽ epicurei et
stoici philosophi disserebant cum
illo. Et quidã dicebãt: Quid vult
seminator verboꝝ hic dicere? Alij
vero dicebãt nouoꝝ demoniozuz
videt̃ annunciator esse: quia ihesũ
et resurrectionem annũciabat eis.

Et apprehensum eũ ad ariopagũ
duxerunt. dicentes: Possumus
scire que ẽ hec noua. que a te dici
tur doctrina? Noua eñ quedam
infers auribus nostris. Volum? † Squalia sint et ad quid tẽdant.
ergo scire. † quidnã velit hec esse?

Athenienses autẽ omnes et adue
ne hospites ad nihil aliud vaca

p multa quesitus. et ideo qui ignorat ignorabit̃. Quaricator dãnabit̃. neuter immunis a culpa. sed excusabilior qui fidẽ nõ obtulit christo. quẽ nesciebat: q̄ qui manus intulit christo quẽ sciebat.

Deus qui fecit ꝛc. B. Nota ordinem huius disputationis. quia primo vnũ deum auctorez mũdi omnium q̄ docet esse. i quo viuimus mouemur et sumus. vt non solum p luce et vita. sed etiã p cognatiõe generis diligẽdus ostendat̃. postea opinionẽ que est de idolis ratione destruit. q mũdi pditor et dñs tẽplis saxeis ñ includat̃. q largitor omñs beneficij sanguine victimarũ ñ egeat. q hominum creator et omniũ gubernator non possit manu hois causari. postremo docet deũ. ad cuius imaginẽ ẽ factus homo. nõ esse simlẽ metallis Erroris remediũ dicit penitendi studiũ. Si aũt primo destrueret cerimonias idolorum: gentes nõ audirẽt eũ. Cum ergo vnũ deus psuaderet. adiunxit: p christũ salutẽ nobis datã. magis tamẽ eũ nominans hominẽ q̄ deum. incipiensq; ab illis que gessit in corpore. supra hominem ostẽdit esse: qui victa morte resurrexit. paulatim eñ fides crescit: vt cũ supra hominem esse monstraret̃: deus credat̃. Non interest quo quisq; credat ordine. nõ in primis perfecta querunt̃: ß de inijs ad pfecta ascẽdit̃

Ex uno omne genus hominũ. B In greco ex vno sanguine. quia sanguis paginem carnis designat: et p carnẽ homo itelligitur.

In ipso enim uiuimus. Aug. Quia id opatur in nobis q̄ viuimus. mouemur et sumus. et hoc opus est quo ptinet omnia. qa eius sapiẽtia ptingit a fine vsq; ad fi. fortiter et dis. o. s. per hanc dispositionem in illo viuimus. mouemur et sumus. qd̃ si hoc opus suum rebus subtraxerit: nec viuemus. nec mouebimur. nec erimus.

Aug. In his que creauit ostendit̃ deus indesinẽter opari. neq; eñ tãq; eius substantia. sic in illo sum? sicut dicit̃ vitã habere in semet ipso. Sed cum aliud simus q̄ ipse. nõ aliud in ipso sum?: nisi q; id opatur q̄ viuimus mouemur et sum?. et paulo post. nõ celũ et terra et omnia que in eis sunt. vniuersa. s. spiritalis et corpalis creatura in se ipsa manet: sed in illo de quo dr

† S nõ vt firmiter crederẽt. sz tm̃ mirarenẽ Sido et pauci de doctrina iterrogabãt qualis sit vt crederent.
bant: nisi † aut dicere. aut audire
aliquid noui. Stans autẽ paul?

in medio ariopagi. ait: Viri athe † Svel hoim genera. vel p omnia dogmata.
nienses † p omnia quasi supstitio † Svel video ‡ Sideo supsticiosos vos iudico. quia preteriẽs ꝛc.
sos vos † iudico. ‡ Preteriens eñ † Sdeorũ qui vobis sunt noti ‡ Spreter aliorũ deorum aras.
et vidẽs † simulacra vestra. ‡ inueni † S singulis aris titulus imponebat̃ indicãs cui dedicate essent ‡ Squasi ignoto deo dedicata ẽ hec ara.
et aram. in † qua scriptuz erat ‡ igno † S vt ara cõfiteẽ ‡ Squia arã eius habetis.
to deo. Quod ergo † ignorãtes ‡ co † S nõ noua vt dicitis. sed hoc idẽ illud. s. ignotũ ‡ S vt nõ sit ignotus deus.
litis: † hoc ego ‡ annuncio vobis. † Sp creaturas creatorẽ notificat ‡ Sfructus et habitatores celi et terre.
† Deus qui fecit mundũ. et ‡ omnia † S mundi qui significat̃ celi et terre nomine.
que in eo sunt. hic † celi et terre cum † S nõ paruo loco claudit̃. nec varus. colozibus distinguitur. sicut simulacra.
sit dominus. nõ † manufactis tem † S fit S quasi facientiũ eum.
plis habitat. nec † manibus huma † S ad hoc vt colatur vt deus.
nis colitur † indigens aliquo: cum † S animã quã inspirat ‡ S acrem.
ipse det omnibus † vitam et ‡ inspi (Shoĩe Sadã)
rationem. et omnia. fecitq; ex vno
omne genus hominũ. inhabitare

sup vniuersam faciem terre. defi † S etatũ et regnorum ‡ S. i. fines gentium singularum..
niens † statuta tempora. et ‡ termi † S fide S ad hoc fecit genus humanũ vt q̃rat deũ
nos habitationis eorũ. † quẽrere (Scharitate)
deum. si forte attractẽt eum vt in † S queritur ab hoĩe q̄uis sit. ppe.
ueniant: † q̄uis non longe sit ab
vnoquoq; vestrum. In ipso enim † S vtraq; vita ‡ S vtroq; modo sc̃z motu mentiozũ et discursu locorũ S corpaliter siue spiritualiter.
† viuimus et ‡ mouemur et sumus:

in illo viuimus·mouemur·z sumus.quia si pars potest esse ī toto cui⁹ ps ē: ipsum totū nō ē nisi in illo a quo ꝓditum ē.neꝝ hoc secundum corpus dicitur·quia z de mundo similiter posset dici:in quo sum⁹ mouē·z uiuimus·deo de mente quę ad imaginē dei accipiendū est quodam modo excellenti z intelligibili. quia quid nō ē ī ipso ·de q̄ dr·ex ipso z per ipsum · z in ipso sunt omnia.

Sicut et quidā uestrorū poetarū. Dis qui ꝓphetas nō recipiebāt · nō moysi nō ysaię· vl'alicuius ꝓphetarum·sed autoꝝ suorum loquit' testimonium:uersum arati ponens . z de falsis eoꝝ quibus ꝓtradicere nō poterāt:suā ueritatē ꝓfert z cōfirmat.

Ipsius enī et genus. De arato poeta hoc sumptū ē testimoniū . nō de diuina pagina ne noua videatur inferre

Genus ergo ꝛc. non debe. ꝛc. Rx Homo ī medio ē·bōs deum supiorē·aurū z argentū cū ceteris huiusmodi inferiora · q̄ nō debēt ei ꝓparari.

Despiciens. Rx. Id ē. Ignoscens vt venialia.z tūc despiciens·i·idigna iudicās sua noticia.

Fidem prębens omnibus . Rx. Resurrectōnis suę exemplo.vel statuit iudicare : z post sic iuuenē fidem ꝓbens oībusq resurgent.

Dionisius·B. Hic ē dionisius qui postea episcopus corinthiorū ordinatus bene rexit ecclesiā . ad cuius utilitatē etiam multa reliquit uolumina·cognomē a loco:cui ꝓerat accipiēs. Ariopagus ē athenarum curia·nomē trahens a marte·qui grece arios dicit':pagus villa. C. XVIII. Eo q̄ prębcepisset clau. discę. ꝛc. B. Hoc iosephus sicut z quidā uestroꝝ poetarum di
† Sn̄ō natura·sed spiritu eius editi·uolūtate creati·et adoptione recreati·et ideo rectissime dictū est·genus ip.s.
xerunt. Ipsius em̄ z †genus sum⁹

Genus ergo cum simus dei :non
† Sopus dei no debet adorare opa hominū.
debemus †estimare auro aut argē
to aut Sapidi·sculpturę artis z cogitationis hominis diuinum esse
Spreterita
simile. Et tempora quidem huius
Squibus ignoratus ē deus.
ignorantię despiciēs deus · nunc
Sp apostolos Sprudentibus Spsone.
annunciat hominibus·vt omnes
† Sn omni loco Snulla persona·nullus locus excipi ī vel refellitur ·ī· Sad hoc oīa dicta sunt vt penitentiā que ē ī corde·agant in ope.
·ī· Squia deo nihil futurū ē Sdies statutus causa penitentie est.
†vbiq̄ ·ī· pęnitētiā agant :eo q̄ ·ī· sta
† Sintroducit qō oderāt illu qui resurrectionem mortuoꝝ nō credebāt·
tuit diem in qua †iudicaturus est
† Sn̄ō secundū psonarū acceptionē ·ī· Shomine vero virtute vel forti Schristo . pater nō iudicat quēq̄·sed omne iudiciū.d.f.
orbem †in equitate ·ī· i viro in quo
statuit·fidem ꝓbens omnibus suscitans eum a mortuis . Cum audissent autē resurrectionē mortuorum·quidam quidem irridebant·
† Squasi id dicant modo non credimus ·nec respuimus.
quidam vero dixerunt: †Audiemus te de hoc iterum . Sic paulus †exiuit de medio eoꝝ . Quidā
† Sn̄ō remanentes ex timore.
vero viri †adhęrentes ei credide
† Siudex curie illius cui nomē ariopagus.
runt:in quibus z dionisius †ariopagita·z mulier nomine damaris z alij cum eis.

C. .XVIII.

Spaulus
Post hec egressus ab athenis: venit corinthum·z inueniens quendā iudęum nomine aquilā·ponticū genere:qui nup venerat ab italia . z priscillā uxorem eius: eo q̄ precepisset claudius discedere omnes iudęos a roma .accessit ad eos .z quia eiusdem erat artis·manebat apud eos:z opabatur . Erant aūt
† Sfaciendo tabernacula vel funes .quia scenos grece·latine funes Sscene tabernacula dicunt̄ q̄ obumbrant.
†scenofactorię artis . Cum venissent autē de macedonia silas z ti
Scuāgelii.
motheus:instabat verbo paulus
† Sdeū esse. vel thesum hominē illū esse christū·z deum.
testificās iudęis †esse ihesum chri
Schristū no esse
stum. Contradicentibus autē eis
† Scuāgelū pplet preceptū·excutite pulueres ꝛc.
z blasphemantibus·†excutiēs ve
† Sreatus vestre mortis cadat.
stimenta sua·dixit ad eos:†San
Sanumā.
guis vester super caput vestrum.
† Sad designandā mundiciā ab hoc sanguine excussit vestimenta.
†Mundus ego ex hoc:ad gentes
vadam·Et migrans inde · intrauit
Sgētilis
ī domū cuiusdā nomine titi· iusti·
† Shoc nō frustra dicitur·ideo deū colebat.quia de pruno legē audiebat.
†colentis deū: cuius domus erat
† Shic ē quē a se baptizatū paulus ait·neminem baptizauit nisi crispum z gaium.
ꝓiuncta sinagogę. †Crispus autem
† Sprinceps illius sinagoge ·cui domus coniuncta erat.
†archisinagogus credidit domio
cū omni domo sua·z multi corinthiorum audientes credebant : z
baptizabant̄·Dixit autem domin⁹
† Spruna ostendit tētationē.
nocte per visionē paulo. †Noli timere: sed †loquere z ne ·ī· taceas·p
† Svobiscū sum vsq̄ ad psummationē seculi.
pter qd̄ ego †sum tecum.z nemo apponet tibi ·vt noceat te :quoniam populus ē mihi multus in hac ciuitate·Sedit autem annum z. sex menses docens apud eos verbū
† Sregionus in qua ē corinthus.
dei. Gallione aūt ꝓcōsule †achaię
insurrexeruut vno animo iudęi in
† Subi ꝓconsul sedebat.
paulum · z adduxerūt eum †ad tribunal dicētes : Quia contra legē
† Salterū ihesum· vel deū iudeorū ·sed aliter coli precipit.i.quasi patrē.
hic persuadet hominibus †colere
deum . Incipiente autem paulo
† Siuxta illos ne taceas ꝓpter qd̄ ego sum tecū
†aperire os·dixit gallio ad iudęos

Siquidem esset iniquum aliquid
Sscelus manifestū etiā gentibus z magnū .
·ī· Sad iudeos essi loquitur.
aut †facinus pessimū o ·ī· viri iudęi
† Siudex inter vos essem.
†recte vos sustinerem. Si vero q̄
stiones sunt de verbo z nominibus

nono anno claudij factum narrat.Suetonius dicit·q̄ claudius iudęos roma expulit

Scenofactorię artis.B. Quasi exules z pegrini·tēboria sibi quibus in via vtant̄ ędificāt.

Be. Scenę vel scenomata obumbracula quę sagis vel arborū frondibus vel virgultis veteres cōponebant. Mistice sicut petrus a fluctibus seculi ꝑ retia fidei extraxit; sic paulus umbracula ꝓtectionis erigendo · ab umbra crimiū · ardore tentationis · z ventis insidiarū verbo z ope defendit.

Sanguis uester. ꝛc. Ra. Annuncia ui vobis iniquitatez vestrā.Si iniquo nō annunciaueris iniquitatez suam· sanguinē eius de manu tua requiram.

Be. Titi iusti·aut ꝓprium nomen viro fuit. Aut merito iustitię sic cognominatus est . Non fuit hic ait⁹ discipulus pauli · cui ipse epistolam scripsit z cretę episcopū ordinauit.cum quo z barnabas ascendens hierosolimam·ꝓtulit euāgelium cū apostolis: inquirens in ꝓsilio eorum·an recte ꝓdicaret ꝑ baptisma fidi gētes sine circūcisione salua ri·nō quia ipe de hoc dubitaret:sed vt mētes dubitantium apostolorum autoritate ꝓfirmaret.

Incipiente pau. aperi.os. Rx. Implendo illud·ne taceas ꝓpter qd̄ ego sum tecū · Et ex B apparet deū cū eo fuisse.

De uerbo et no. Quasi diceret de verbo declarato nunc et narrato.i.euangelio. z nominibus ihesu z dei vel dei patris. In greco apꝑhendētes oēs greci sostonē.

Qui sibi totonderat. R. Paul⁹ vel aquila. Vt multi putant paulus · vel timore indeo ꝛ · vel auiditate ꝙuertēdi eos. Ambigue dictū ē · sed secundū hieronimum de paulo ē itelligēdū

Chencris .B. Portus est corinthi · vbi nauē ascensurus · caput ex voto totōdit iuxta legez qui se deo nouerāt · comā nutriebant: dum nazarei fieri volebāt. ꝛ post eam tondentes · igni tradebant · B ergo fecit paulus · nō oblitus qđ de abolitione legis cum alijs apostolis statuerat hierosolimis: sed ne scandalizaret credentes ex iudeis · simulauit se iudeū: vt iudeos lucrifaceret. Quidam codices habent. totōderunt caput prisilla ꝛ aqla. B aug⁹. ꝛ bier⁹. singulari numero de paulo interpretant. Bier⁹. sic ponit. nauigabat siriā · ꝛ cuz eo prisilla ꝛ aquila · ꝛ totondit caput ī cencris · votū eiꝰ habebat.

Cesaream. R. Cesarea metropolis ē capadocie · nō dū in siriā phenicis venerat.

Contulit multū. Alia translatio ꝓfuit multū · credentibus ꝙ gratiā · hoc ē qđ apostol⁹ scribit · ego plātaui apollo rigauit ⁊c.

Sn̄ō nostre · nec nobis note Siudicetis.
legis vestrę: vos ipsi videritis. Iudex ego horum nolo esse · ꝛ minauit eos a tribunali. Apprehendē-
† Sī christū credentes ·ī· Sinfidelē ·ī· Sudeis cū ignominia expulsis a tbunali gētiles prīcipē eorū maiore ꝓtumelia verberātes afficiebant.
tes autē omnes ·ī· Sosthenez ·ī· prīn
cipem synagogę · ꝑcutiebant eum
ante tribunal: ꝛ nihil eoꝝ gallioni
† Scura ꝙ ablatiuo · vel cure datiuo.
‡curę erat. Paulus vero cum ad
† Sꝑsecutionē maiorē. vel morā ·ī· Sanniū ꝛ sex menses ·ī· Schristianis.
huc ‡sustinuisset ·ī· dies mltos · ‡fra
† Sbenedicēs ·ī· Sredut de europa ī asiam · sed breuiter anticipat.
tribus ‡valefaciens ·ī· nauigauit si
† Sfides mutauit ordinē · vnde · nō cit masculꝰ vel femina.
riam: ꝛ cum eo ‡prisilla ꝛ aquila.
qui sibi totonderat in cheneris ca
Seundo
put: habebat enim votum. Deue-
† Sprisillā ꝛ aquilā ·ī· Sī epheso
nitq; ephesuz: ‡ꝛ illos ·ī· ibi reliquit
ipse vero ingressus synagogam di
sputabat cum iudeis. Rogantib⁹
autē eis · vt ampliori tēpore mane
ret · non cōsensit: sed valefaciens
ꝛ dicens iterum reuertar ad vos
† Sscōm illō. si deus voluerit · ꝛ si vixerimus ⁊c.
‡deo volente: ꝓfectus est ab ephe
† Scapadocie vel palestine Sa cesare augusto. sic vocatā ·ī· Sꝙ loco vel merito.
so. ꝛ descendens ‡cesaream ·ī· ascen
Sfideles
dit · ꝛ salutauit ecclesiam · ꝛ descen
Ssirie Svt añ solutus erat
dit antiochiā. Et facto ibi aliquan
to tēporis: ꝓfectus est pambulās
ex ordine galathiam regionem ꝛ
† Squia prius crediderāt ·ī· Sfuos vel christianos.
phrigiā: ‡cōfirmans omēs ·ī· disci
† Ssupra dictū erat deuenit ephesum. ꝛ illos ibi reliquit.
pulos. ‡Iudeus autem quidam
Sde alexandria natus.
apollo nomie alexandrinus gene
re vir eloquens deuenit ephesum
Sveteribus
potēs in scripturis. Hic erat edo
Sfidem christi. Sfuo. vel sācto
ctus viam dñi · ꝛ feruens spiritu
Spredicabat ihesum
loquebatur: ꝛ docebat diligenter
ea que sunt ihesu · sciens tantum
† Sqđ solū in aqua sine spiritu erat.
‡baptisma iohānis. hic ergo cepit
† Scū fiducia iudeis predicare.
‡fiducialiter agere in synagoga.
Spredicantē
Quem cum audissent prisilla ꝛ
† Sad hospitiū vel priuatū colloquiū.
aquila · ‡assumpserunt eum: ꝛ dili

† Sdicētes spiritū esse necessariū.
gentius ‡exposuerunt ei viam do
† ad corinthios.
mini. Cum autem vellet ire ‡achai
† Sprisilla ꝛ aquila · ꝛ ceteri fideles.
am: exhortati ‡fratres scripserunt
† Squi erāt corīthi ·ī· Sne timerēt quasi iudeū
‡discipulis vt ·ī· susciperēt eū. Qui
† Sꝑsolationē ego plantaui · apollo rigauit · deus incrementū dedit.
cum venisset: ‡ꝓtulit multum his
† Sprius paulo predicanti ·ī· Sic psolabat · qz vincēdo iudeos · psolabat christianos.
qui ‡crediderūt · ·ī· Vehemēter em̄
iudęos reuincebat · publicę ostendens per scripturas esse christum
ihesum.

C. .XIX.
Sdictū est apollo venit ephesum illuc etiam paulus redit · vbi prisillam reliquit.

Actum est autem cum apollo esset corinthi · vt
paulus peragratis superioribus p-
tibus veniret ephesum · ꝛ inueni
† S baptizatos forsitan ab apollo · vel iohanne secundū augustinū.
ret ‡quosdam de discipulis · dixit
† Ssi post baptisma manus impositionē qua spiritus dat accepistis.
q̄ ad eos: ‡Si spiritumsanctum
accepistis credentes? At illi dixerunt ad eum: Sed neq; si spiritus
sanctus ē: audiuimus. Ille vero
† Sbapt̄smate. s. penitētie vel indulgētie.
ait · ‡In quo ergo baptizati estis?
Spenitētie. s.
Qui dixerūt: In iohis baptisma
te. Dixit autez paulus: iohannes
baptizauit baptismo pęnitētię po
Sbaptizādo
pulum dicens: in eum qui venturus esset post ipsum vt crederent
† Sdicentē ite · baptizate · o · g · in no · p · ꝛ f · ꝛ spi. s. ·ī· Snon rebaptizari · quod audierāt iohanni cōgruere.
hoc ē in ‡ihesuz. His auditis ·ī· baptizati sunt i nomie domini ihesu
Ssummationis.
Et cū iposuisset illis manus paulus: venit spiritussanctus sup eos
† Ssignū psuetū spiritussancti suscepti ·ī· Sdocendo vel futura predicendo.
ꝛ ‡loq̄bant̄ linguis: ꝛ ·ī· ꝓphetabāt
Erant autem omnes fere viri. xij.
Introgressus autem synagogam.
† Sbrevitādo tacet quid loquebat̄.
cum fiducia ‡loquebat̄ p tres menses: disputans de regno dei. Cuz
autem quidam indurarent̄ · ꝛ non

Johānes bapti. baptis. pę. B. Nō peccata remisit · sed pę nitentiā docuit. Naz sicut circūcisio ī patriarchis signaculū fidei quā habebāt fuit: ita ꝛ hoc lauacrū populus pęnitēs q̄si signaculū fidei ac penitētię accepit · qđ xpi baptisma in quo fit remissio figurabat.

Ka. Non ē baptisma qđ nō dat̄ in noīe trinitatis · baptizati a iuda. nō rebaptizant̄ quia in fide trinitatis sed baptizati a iohanne · quia iohānes ī aq̄ tantū · christus in spiritusācto baptizat. Cū ergo bonus vel malus miter baptizat · si plena est trinitatis fides: dñs baptizat. In aq̄ vero sola a iohanne baptizati · a paulo sūt rebaptizati.

B. Quęstio ē si ille qui ꝙ ignorantiā forte a nō baptizato · sed tñ recte fidei baptizatus ē · debeat rebaptizari? Quā hoc capitulo expositam reor. Quid eī differt an tunc ante initium baptismi christi · an nūc a quopiam sine susceptione eiusdez quisq; baptizaret̄. cum quos iohannes in fide ꝛ nomine christi vēturi baptizauit · itez baptizādos p̄dicauit dicens. Ego baptizo ī aqua · ille baptizabit in spiritusancto.

Erant aūt omēs fere ⁊c. R. Iudicia dei abissus multa · ecce asia prius apostolorū visitatione idigna nunc apostolico numero sacrata · ꝛ pphetię munere ē sublimata. Et notandū ꝙ spiritussanctus hic ī. xij. discipulos · ꝛ supra in. c. xx. (qui numerus ꝙficit duo denario decies ducto) aduentus sui signa mōstrauit · illud in hierusalez · hoc in epheso: quę ē ciuitas grecorum in quo ostendit illos tantum siue de iudeis siue de gentibus spiritū replere · qui sunt in catholica vnitate.

Quotidie disputans in sco. B. Ab hora quinta vsq; ad horã nonã ꝛ decimam ·sicut traditꝫ a q̃busdaꝫ. qꝫ horas opi quiq; ·alias. v. doctriną· duas dabat cibo ꝛ oratõi. qđ nulla autoritate firmatꝫ.

In scola tiranni Ra. Pro dignitate· vel ꝓprium nomen ꝛ interpretatꝫ ꝓtinens eos vel ꝓfirmans.

Per bienniũ. B Hoc tpe paulus in epheso scripsit primã epl̃am ad corinthios.

Semicinctia. R. Vestes ex vno latere pẽdẽtes· vel zonę sine vestes nocturnę: vl̃ genus sudarij quo hẽbrei vtunt̃ i capite.

Exorcistis. B. Iosephus· excogitauit salomon·ꝛ docuit suos modos exorcismi. i. ꝓurationis· quibus immundi spirit9 expulsi nõ audebant ad homines reuerti. Fit aũt hoc ꝑ reprobos ad ꝓdemnationẽ ipsorum·ꝛ vtilitatẽ eoꝝ q̃ vident ꝛ audiũt. quia licet illos despiciãt q̃ signa faciũt; tamẽ verum honorãt ad cuius inuocationẽ fit.

Erant autem. B In greco. Erant aũt cuiusdã sceuę ꝓprium nomẽ sacerdotis· interpretatꝫ vero vulpecula clamãs vel loquẽs

Septem filii. B. Quoniam sathanas trãsfigurat se in angelum lucis; mĩstros etiam suos eadẽ simulatiõe colorat· vnde q̃a ꝑ septenarium gratia spiritus sãcti designatꝫ ĩ qua figura xp̃s post resurrectionem cũ. vij. discipulis ẽ epulatus Filij sceuę· quasi spiritus malos expulsuri· septenario censent· q̃ quia nõ credendo sed tentãdo christi ꝛ apostoloꝝ nomẽ ĩuocant non tantuꝫ a deo· sed etiã a demonibus subdolę falsitatis merito ꝓdemnant· Et bene filij sceuę dicunt· qui vulpecula clamãs interpretatꝫ: qđ animal doli ꝛ astutię sagacissimũ iudęos gentiles ꝛ hereticos ecclesię insidiantes· ꝛ garrula voce ꝓstre-

† Snõ sol ũ nõ credẽtes ·|· Sdoctrinã.

crederent †maledicẽtes |·| viam do
† Shereticũ hominẽ post primã ꝛ secũdã correctionẽ deuita.

mini corã multitudine ·†discedẽs
† Sne inficerent̃ infideliũ blasphemus.

ab eis segregauit †discipulos: quo
† S. i. in edificio in quo tirannus docebat Sin illo loco predicat· vt vbi abũdauit pfidia· fides floreat.

tidie disputãs †in scola tiranni cuiusdam. Hoc aũt factũ est ꝑ bien
Sdisputatio i scola.

nium· ita vt omẽs qui habitabãt i
Sminore

asia: audirẽt verbũ domini iudęi
† Snulla erat ĩpossibilis deo· qui nullo ĩpeditur loco Snõ modicas· nulla virtus dei modica ẽ.

atq; gẽtiles. †Virtutesq; quaslibet
Sfaciebat

faciebat deus ꝑ manum pauli· ita
† Ssuo more narrationẽ breuiat.

vt †etiam sup languidos deferrẽt
† Squibus laborantiũ sudor tergitur |·| Szone vel genus vestis· vel sudarii.

a corpore eius |sudaria vel semi-

cinctia· ꝛ recedebãt ab eis languo

res: ꝛ spiritus nequã egrediebant̃
† Sincõstantibus

Tentauerunt autẽ quidã ꝛ de †cir
† Sexorcista adiurator Squibus ars erat exorcizandi.

cuneũtibus iudęis †exorcistis invocare sup eos qui habebant spiritus malos· nomẽ domini ihesu
Secce exorcisimus.

dicẽtes: Adiuro vos per ihesum
† Snos nõ predicamus· ecce signũ infidelitatis.

quẽ †paulus prędicat. Erant autẽ
cuiusdã sceuę iudęi principis sa-
Ssimiliter

cerdotum septẽ filij: qui hoc facie

bãt. Respondens autem spiritus
† Sde hoc aratus. ver. dicit· cognosce furorẽ gẽs inimica tuũ. demon regnare fatet̃· quẽ venisse negas· atq; hoc ꝓuinceris ipso quo stimulãte ruis.

nequã dixit eis. †Ihesum noui ·ꝛ
† Stẽtantes inuocare nomẽ ihesu christi.

paulum scio. Vos autẽ †qui estis

Et insiliens homo in eos in quo
† Sgraue ad nocẽdũ |·| Snõ ipsi eius dñati sũt.

erat demoniuꝫ †pessimum ·ꝛ |dña
† Sduorũ exorcistarum.

tus †amboruꝫ inualuit cõtra eos:

ita vt nudi ꝛ vulnerati effugerent
† Ssicꝫ q̃ ualunt. |·| S. i. diuulgatũ

de domo illa. †Hoc autẽ |notum

factum ẽ omĩbus iudęis atq; gen

tilibus qui habitabant epheſi. Et
Sꝓpter hoc factũ.

cecidit timor super omnes illos: ꝛ

magnificabat̃ nomen domini ihe-

su. Multiq; credẽtium veniebãt

confitentes ꝛ annũciantes actus
Sphilosophi

suos. Multi autẽ ex eis qui fue-

rãt curiosa sectati: ꝓtulerũt libros
† Sexemplũ relinquẽtes.

ꝛ combusserũt †corã omnibus. ꝛ
† Sque unde possent haberi si venderentur· vel quibus ꝓparati erant.

†ꝓputatis precijs illoꝝ: iuenerũt
† Shoc dicitur vt maior sit fides illorũ.

†pecuniam denarioꝝ quinquagi-
† Sq̃ combusserunt libros vt predictũ est.

ta milium. Ita †fortiter crescebat

verbum dei: ꝛ ꝓfirmabatur. Pis
Sbiennio

autez expletis ꝓposuit paulus in
† Ssancto vel suo |·| Squia iã ibi predicatũ fuerat· ꝛ ideo trãsitus sufficiebat·

†spũ |trãsita macedonia ꝛ achaia

ire hierosolimam dicens: Quoni

am postq; fuero ibi ·oportet me ꝛ
† Spreponit tutiorã narrationẽ |·| Sq̃uis ꝓpo suerat trãsire: tamẽ iterum mittit legatos ad preparandã elemosinã· quã hierosolimã erat allaturus· ne cum ipse veniret tunc fierẽt collecte.

†romã videre. |·| Mittens autẽ in

macedoniã duos ex ministranti-

bus sibi timotheum ꝛ herastum:
Sminore

ipse remansit ad tempus in asia.
† Sdissensio inter paulũ cũ fidelibus· ꝛ demetrium cũ infidelibus.

Facta ẽ autem illo tẽpore †turba-

tio nõ minima de via domini. De

metrius enim quidam nomine ar

gentarius faciens ędes argẽteas
Sedẽ opantibus.

dianę· ꝑstabat artificibus nõ mo

dicum quęstum. Quos ꝓuocans

ꝛ eos q̃ eiusmodi erãt opifices di
† Sqꝫ de precio artificii lucra habebãt.

xit: Viri scitis quia de †hoc artifi-

cio ẽ nobis acquisitio· ꝛ videtis ꝛ
Subi est.

auditis· quia nõ solum epheſi· sed

pene totius asię· paulus hic sua-

dens auertit multam turbam di-
† Sore ꝓprio se ꝓdemnant..

cens: quoniã †nõ sunt dij qui ma-

nibus fiunt. Non solum autẽ hęc
† Svenditoribus et emptoribus |·| Sacquisitio lucri |·| Squia inculpabitur.

periclitabit̃ †nobis |pars in |redar

gutionem venire· sed magnę dia

na ẽ templum †in nihilum reputabi

tur· sed ꝛ destrui incipiet maiestas

pentes ostẽdit. de quibus custodiby ecclesię ꝑcipit̃: Capite nobis vulpeculas qę demolstant vineas.

Multi qui curiosa &c. B. Magicę artis industriam cuius sectatores merito libros incendũt· licet precio magno estimatos· quia demonel̃ quibus seruierãt; ibesuꝫ appellare ꝛ apostolos eius videntbono rare.

Quinquaginta milium. B. Et in euangelio· debitoribus sub quinquagenario numero debita laxantur. quia nos. v. sensibus corpis subsistentes: in hac vita decalogi ꝓcepta trãsgredimur· hic autem ꝓpter enormitatẽ magici sceleris· millenarius ẽ adiectus. Aliter quiquagenarius numerus refertur ad pnitentiã ꝛ peccatoꝝ remissionẽ. vnde ꝛ quinquagesimus ẽ pnitẽtię psalmus· ꝛ quiquagesim9 ẽ remissionis annus.

In macedoniã. Ra. Transire volebat de asia in qua est epheſus· in europam· vbi macedonia ꝛ achaia sũt. ꝛ sic rursus ire in asiam. i. bierusalez cũ elemosina de q̃ scripsit corinthijs.

Romam uidere Ra. Quã prius ñ viderat fortitã· vel qꝫ leuẽ ducebat tribulationẽ· quã ibi passur9 erat· videre tm̃ dicit: nõ multa pati.

Demetrius. B. Iste dum viã domini turbare nititꝫ: nomẽ ꝓprium factis exequit̃ Interpretatꝫ eĩ nimium psequẽs· vnde tẽpla dianę argẽto ędificat. Argentum q̃pe eloquium significat· ꝛ gẽtilis versutia religionẽ suã nudo ꝑmonitore solet astruere.

Qui manibus. B. Mira gẽtilium stultitia. talia colere· q̃ ab hoĩe ꝓstitui vel dstrui posse ꝓgnoscũt

Non solum hęc pars. B. Id est. non solum opera nostra vana· nec mercede digna redarguent̃· verũ ꝛ religio nra dehonestabit̃

si pauli doctrina ꝑua luerit ydola deos nō eē

Magna diana. B. Quia demetri⁹ picturā dixit dianā · z illi ecōtrario magnaz esse mirant.

In theatrū. B. Locus semicirculi formam habens: in quo populus stans ludos scenicos inspiciebat. vnde z a spectaculo: grece theatrū nomē accepit. De hoc arator. Non alio decuit causas meritumqz dianę. Ꝯ lascino tractare foro · capit area turpis. Consilij deformis opus ꝛc.

Alii aliud clamabant. R. Vt venirent in theatrum. Vel deum alium dicebāt magnū · siue aliō idolum. Vel in paulum opprobria.

Confusa R. Id ē. collectio illa q̄ theatro affuit erat pmixta fidelibus simul z pfidis diuersa clamātib⁹

Vox una omnium. Magna diana ꝛc. Merito extrahunt iudei scribaz alexandrū de turba illa · quę tota dianam adorabat.

eius: quā tota asia colit z orbis.

his auditis · repleti sunt ira: z ex
† ſ destrui nō poterit.
clamauerunt dicentes. Magna

diana ephesioꝝ. Et impleta ē ciui
† ſ huius clamoris · vel duarū ptium.
tas † cōfusione · z impetū fecerunt
† ſ spectaculū vbi rei puniebant · ibi z paulū cū suis punire voluerūt
vno animo in † theatꝝ · rapto gaio

z aristarcho macedonibus comitibus pauli. Paulo autē volente
† ſ theatrū · quia nō timebat puniri.
† intrare in populum: non permise
† ſ sui vel fideles amici pauli.
runt † discipuli. Quidaz autem z

de asię principib⁹ qui erant amici

eius · miserunt ad eum rogantes:
ſ vbi ꝙuentus populi.
ne se daret in theatrum · Alij autez
ſ catholica
aliud clamabāt. Erat em̄ ecclesia
ſ a cultoribus diane.
confusa: z plures nesciebant qua

ex causa ꝙuenissent. De turba aūt
† ſ p reuerētia · † ſ ne occideret · vel ne paulum defenderet.
† detraxerunt † alexandrū: ꝓpellen

tibus eū iudeis · Alexander autez
† ſ dum trahitur manu silentiū postulat
† manu silentio postulato: volebat
† ſ. i. vt populus redderet causam pcliū · vel ipse redderet ꝓ paulo z suis. ſ alexādrū
† ratione reddere populo. Quem
† ſ contra deū iudeorū.
vt cognouerunt iudeū esse † vox fa

cta vna ē omniū quasi p horas duas clamantium: Magna diana
ſ vix ſ ad silentiū
ephesioꝝ. Et cum sedasset scriba
ſ fortasse hec ē rō
turbas dixit: Viri ephesij · quis
† ſ nullus vestro clamori ꝓtradicit.
† enim ē hominū · qui nesciat ephe

sioꝝ ciuitatē cultricem esse magne dianę iouisqz ꝓlis? Cum ergo

his contradici non possit · oportet
† ſ in paulū z suos.
vos sedatos esse: z nihil † temere
† ſ ex idustria ꝓmuniter loquitur · ne pauluz defendere videatur.

Necz sacrilegos Ra. Sacrilegi dicunt a ꝓphana diligentia. Sacruz enim mundū z ꝓphanum: significat.

agere. Adduxistis enim † homines

istos necz sacrilegos · necz blasphemantes deam vestrā. Qd si demetrius · z qui cum eo sunt artifices ·
ſ christianorū
habent aduersum aliquē causam
† ſ in foro vbi cause ventilātur · non theatrales vbi damnati puniuntur.
cōuentus † forenses agunt · z pro
† ſ vt iudicent · † ſ demetrius z sui ſ coā ꝓsulibus disceptent.
† consules sunt: † accusent inuicez

ſ preter causā artificū
Si quid aūt alterius rei queritis:
† ſ vbi de legibus agitur · nō de occisione.
† in legitima ecclesia poterit absol
† ſ ideo agantur nā · † ſ putabimur seditionem aduersus aliquos ꝓcitare.
ui. † Nā z † piclitamur argui seditō
† ſ reus z occidi dignus.
nis hodierne · cū null⁹ † obnoxius
ſ cām ꝙuenīdi
sit: de quo possim⁹ reddere rōem
† ſ alexāder deserut vel dimitti fecit.
ꝓcursus istius. Et † cū hec dixisset

dimisit ecclesiam.

C. .XX.

Ostquā autē cessauit tumultus. vocatis paulus discipulis exhortatus
ſ vt ꝓposuerat.
eos · valedixit: z ꝓfectus ē vt iret

ī macedoniā. Cū aūt pambulasset
† ſ suo more historiā breuiat:
partes illas z † exhortatus eos fu
ſ athenas
isset multo sermone: venit ad grecią. Vbi cū fuisset menses tres fa
† ſ obsederunt iudei viam expectantes nauigaturum.
cte sūt illi † insidie a iudeis nauiga
† ſ ad hierusalē · † ſ fugiēdo insidias.
turo ī † siriā: hūitoqz ꝓsiliū † vt reuer

teret̄ per macedoniā. Comitatus
† ſ narrās dispōnē vel saluās dispos · † ſ dis soluens vel dissolutus · † ſ nominatiuus.
est aūt eum † sosipater † pirri † bero

ensis · thessalonicēsium vero ari
† ſ nomē ꝓprū interpretatur eleuās · vel clarus vbi habent alu secundus · † ſ a ciuitate.
starchus · z † secūdus · z gai⁹ · † der

beus · z timotheus. Asiani vero ti
† ſ recto itinere · nō em̄ timebāt insidias.
thicus · z trophimus · Di cū † p̄cess
† ſ paulū z lucā: z ceteros in circuitu venientes.
issent · sustinuerunt † nos troadę.

nos vero nauigauim⁹ post dies
† ſ que ē prima ps macedonie.
azimorum a † philippis: z venim⁹

ad eos troadē ī diebus quinq vbi

demorati sumus diebus septem.
† ſ. i. die dominico qui ē primus a sabbato.
† ſ. i. ad misteria celebrāda ꝙgregati essemus
† Una aūt sabbati cuz † venissem⁹
† ſ corpalem vel spirituālē.
ad frangendum † panē · paulus di
† ſ ideo in nocte disputat · quia in crastino profecturus erat.
sputabat cum eis · † profecturus ī

crastinuz; ꝓtraxitqz sermonē vsqz

in mediam noctem. Erant autem

lāpades copiose in cenaculo vbi

eramus ꝙgregati. Sedens autez

quidā adolescens nomie euthic⁹

Et cum hec R.

Hoc ait quasi indęus nolens indęos ab ido lorū cultoribus occidi aut quasi xpianus locutus est.

C. XX.

Ad greciam B.

Quę ē puincia achaię ad hanc venit paulus post macedoniā. quia sic ꝓposuerat · vt supdictū est. transita macedonia z achaia ire hierusalem.

Sosipater. B.

Antiqui sic distingue bant sosi pater pirri. ac si dicat: Soli · qui erat pater pirri · quasi pirr⁹ filius clarior fuerit qz p̄r. Aliter. Comitatus est eum sosipater · vt sit vnum nomen. pirri. subaudis filius. In hebręo sosipater interpretatur narrās dispōnē. vel saluās dispersos.

Una aūt sabbati Nomen diei dicit: vt sit ꝓparatio virtutis faciendę z dicendę.

B. Alt. Cenaculū altitudo charismatū. Nox obscuritas scripturarū. Lampades expositiones secretoꝝ. Dies dōnica · recordatio resurrectionis xpi vel nostre. hic monet doctor spiritualis dulcedine resurrectionis z vitę gaudio illectus auditores ad summa ꝓuocare: z plixa disputatione secreta scripturarum attingere · z cadez ꝓpter infirmos lampade plenę expositionis illustrare. Juxta apostolum qui cū dixisset abraaz duos filios habuit ꝛc. subiunxit: hec autez sunt duo testamenta.

Euthicus. B.

Hebraice: amens | grece fortunatus interꝓtatur. quorū vnū ei q̄ ꝓ adolescentię voluptatem de virtutū culmine ceciderit · alterū ei qui ꝓ ꝓdescensionē ꝓdicatorū ad virtutū summa redierit ꝓgruit.

De tercio cęna. B. Tria cęnacula ī quoꝝ ſuprēmo paul⁹ diſputat ·fides· ſpes· charitas: maiorq; autē his eſt charitas · qm̄ qui p ignauiā deſerē do inter apoſtoli voces dormitare cęperit iam inter mortuos cō putaꝝ.in vno em̄ offē dens omniū reus ē.

Oblatus ē mor. B. Inter verba p̄dicationis occurrit occaſio curatōis· vt dulcedine miraculi ꝛ doctrinę ſermo firmet᷑:ꝛ vigiliarū labor arceatur. memoria etiā magiſtri iam diceſſuri artius menti infigat᷑.

Cum deſcēdiſſet pau.incubuit. B Deſcendit ꝛ incubuit ꝓplexus ē. Hoc ē qđ paulus dicit: Filioli quos iterū parturio: donec chriſtus formet᷑ ī vobis. Oportuit em̄ ē ſuſcitatio eoꝝ ·q̄ p negligentiā ·q̄ſ qui p neceſſitatē ꝛ infirmitatē peccāt.ꝛ hęc p eucharicū. illa p habitaꝝ a petro ſuſcitatā exprimit᷑. Ideo illa in die mort᷑.hic ī media nocte. Illa poſt mortem in cęnaculo ponit᷑.hic tercio cęnaculo delapſus mort᷑. Iſte p̄ſente ꝛ docente·illa magiſtro abſente.illa mox viſo petro reſedit .hic nocte defunctus·tandem mane reſurgit: ꝛ ſole iuſticię affulgente reuiuus adducit᷑.

Anima enim. R. Non ex toto diſceſſit vel redijt·hoc ꝓpter ī credulos dixit · vt nō eſt mortua puella·ſed dormit ·ſic em̄ deſperatio tollit᷑.

Penthecoſten. B. Conſtat paſchę tēpus ꝛ penthecoſten tpibus apoſtoloꝝ̄ celebratū eſſe.

Be. Pręcepto legis omnes iudei ter in anno .i.in paſcha ·pēthecoſten·ꝛ ſcenophęgia hieroſolimā ꝓueniebant . ꝛ apoſtolus ruptis ſęculi nexibus· diem quīquageſimuꝝ id ē.remiſſionis ꝛ ſpirituſſancti agere feſtinat.

† ſhiſtorice·vel miſtice fidem
ſuper †fenęſtram cum mergeretur
† ſcarnali vel ſpirituali ·ī· ſpe infirmitate fidei ·ī· ſhec eſt cauſa ſomni: longitudo diſputationis.
†ſomno ·ī· graui ·ī· diſputāte diu pau
† ſhiſtorice ·vel aliquē errorē trinitatis īdicat
lo· ductꝰ ſomno cecidit †de tercio
† ſde terra·vel de prauitate ſenſus.
cęnaculo deorſuꝝ: ꝛ †ſublatus ob·
ſcarne vel ſpiritu.
latus eſt mortuus . Ad quē cum
† ſde cenaculo vel ꝓpatiendo.
†deſcendiſſet paulus ·incubuit ſu
per eum ꝛ ꝓplexus dixit: Nolite
turbari·anima enī ipſius in eo eſt
Aſcendens autem frangenſq; pa
ſcibū parum.
nem ꝛ guſtans · ſatiſq; allocutus
eſt vſq; ad lucem: ꝛ ſic ꝓfectus ē.
Adduxerunt autem puerū viuen
ſpaſſiue ē legendum.
tem:ꝛ conſolati ſunt non minime
† ſpaulo p terrā iter agente.
Nos autē †aſcēdentes nauem na
ſciuitas ē vel inſula.
uigauimuſ in aſſon ·inde ſuſceptu
ri paulum: ſic enim diſpoſuerat ip
ſe per terram iter facturus . Cum
autem inueniſſet nos in aſſon: aſ
† ſinſula eſt que ē ꝓtra aſiam·interpretat enim declinās ſiue tranſmigrans·vel ciuitas in cipro inſula.
ſumpto eo venimus †mitilenem.
Et inde nauigātes ſequēti die ve
ſciuitas vel inſula.
nimus cōtra chium·ꝛ alia die ap
plicuimus ſamum: ꝛ ſequenti die
ſinſula ē
venimus miletum. Proposuerat
ſad vel prę
enim paulus tranſnauigare ephe
ter
ſum: nequa mora illi fieret ī aſia.
feſtinabat em̄ ſi poſſibile ſibi eſſet
† ſvel teſ.i·quīquageſime.
vt diem †pentbecoſten faceret hie
† ſnō nauigās ad epheſum .
roſolimis. A mileto autez †mittēs
† ſvt prelbiteros vt in greco habet᷑.
epheſum: vocauit †maiores natu
ecclęſię. Qui cum veniſſent ad eū
† ſnō gloriat᷑·ſed exemplum de ſe ꝓponit vt imitentur.
ꝛ ſimul eſſet dixit eis. †Vos ſcitis
† ſvt dictū ē deuenitq; epheſum ꝛc·ſup̄·c·xviii·
a prima die †qua ingreſſus ſum
in aſiam · qualiter vobiſcum per
omne tempus fuerim ſeruiēs do
mino cuꝝ omni humilitate ꝛ lacri
mis ꝛ tentationibꝰ·quę mihi acci
ſnō veſtris
derūt ex inſidijs iudeoꝝ: quomo
ſverborū
do vobis nihil ſubtraxerim vtiliū
ſverbo
quo minus annunciarez vobis ꝛ
ſfacto ſptra hereticos ſin occulto
docerez vos publicę ꝛ p domus·
teſtificans iudęis atq; gentilibus
in deum pęnitentiā·ꝛ fidem in do
minum ihesum chriſtum. Et nunc
† ſquaſi coactus ad illud iter ·ī· ſſancto preſcience·vel mēte mea.
ecce †alligatus ego ·ī· ſpiritu vado ī
hieruſalem·quę in ea ventura ſūt
mihi ignorans·niſi qđ ſpirituſſan
ſvbiq; non ſemel in vno loco.
ctus p omnes ciuitates, ꝓteſtatur
ſ ꝛ p me· ꝛ p alios.
mihi dicens: Quoniam vincula
† ſvt vbi aliquādo ꝓſecutus ē eccleſiā·ibi nunc p pace eccleſie doceret.
ꝛ tribulationes †hieroſolimis me
manent. Sed nihil horum vere·
† ſ vitā que inſpirat᷑ ab anīa tēporaliter: quā p nihilo ducit qui eterne vite gaudia expectat.
or· nec facio †animam meam pre·
† ſ.i. animam meā.
cioſiorem q̄ſ †me· dum modo ego
† ſmore militari· vnde curſum ꝓſummauī.
†ꝓſūmem curſum meum ꝛ miniſte
rium verbi qđ accepi a domino
† ſremiſſionis peccatorū·vel ſpiritalis gratie.
ihesu: teſtificari euangeliū †gratię
dei. Et nūc ecce ego ſcio·quia am
plius non videbitis faciē meam:
† ſqui eſtis in ꝓuincijs quibus predicaui
†vos omnes per quos tranſiui p̄
† ſideo: quia nō videbitis faci.m. vel teſtamenta relinquo·quia mundus.ſ.ēc.
dicans regnū dei . †Quapropter
cōteſtor vos hodierna die· †quia
† ſquia nō pepci vicijs eorū.
mundus ſum a ſanguine omniū ·
† ſnō dimiſi · vel ſubterfugi aliquem ſermonem doctrine.
non em̄ †ſubterfugi: quo minꝰ an·
† ſmaxime de incarnatione.
nunciarem omne †conſiliū dei vo
† ſhoc dicit maioribus natu ·ī· ſ.i. vos ꝛ vniuerſū gregē vobis ꝓmiſſū cuſtodite ab hereticis.
bis . †Attēdite vobis ꝛ ·ī· vniuerſo
gregi: i quo vos ſpirituſſanctus
† ſnon ꝓpter ſoluꝝ nomen vel honorē·ſed vt regatis. ſſpeculatores ſnō noſtrā
poſuit epiſcopos †regere eccleſiaꝝ
ſnō quo precio.
dei·quā acquiſiuit ſanguine ſuo.
† ſideo attendendū ·ī· ſqui deforis ſunt·ꝛ extra eccleſiam.
†Ego ſcio quoniā ·ī· intrabunt poſt
† ſ de mundo.q.d.tunc timendi vobis cum abſens ero ·ī· ſhereticī callidi in fide ·fortes ī diſputatione·crudeles in occiſione·
†diſceſſionez meam ·ī· lupi rapaces
in vos: non parcentes gregi . Et
† ſpreter eos qui deforis intrabūt ·ī· ſ de his iohannes dicit·ex nobis exierūt ·ſed ex nobis nō fuerunt.
† ex vobis ipſis ·ī· exurgent viri

Alligatus ego .ꝛc
igno.niſi .ꝛc. B.
Aperte oſtendit ꝙ ea
que futura erāt · nō ſibi ipſi · ſed alijs de ſe
reuelata cognouit ·ex
quib⁹ erat agabus ꝓphęta · ꝛ illi diſcipuli
qui eū ī tiro monebāt
p ſpiritū ne aſcenderet hieroſolimam.

Poſuit epiſco. Be. Dictū ē ſupra preſbiteros epheſi miletum vocatos. quos nunc epiſcopos.i.ſup inſpectores vocat .nō em̄ vna ciuitas pluresq; epiſcopos habuit: ſed eoſdē p̄ſbiteros noīe epōrum ſignificat · cō iunctus ē em̄ gradus: ꝛ in multis pene ſimilimus .

Dei quā ac.ſan. ſuo. B. Non dubitat ſanguinē dei dicere ꝓpter vnionem p ſonę in duabus naturis ihesu chriſti, p qua dictuꝝ ē: Filius hois qui eſt in cęlo . Ceſſet Neſtorius filiū hois a filio dei ſeparare: ꝛ duos facere chriſtos.

Quoniã per triennium. Hec arator breuiter exponit dicens. Qui canit ecclesię tria dogmata sępius edit. Historicum morale sonans·tipicũq volumen. Hinc in dęa vacans sterilis q̃ dicit arbor·Expectat a tribus fructũ nõ attulit annis.

Memoria retinentes R. Qđ dixerat memoria retinendũ·non eñ parua ẽ custodia diuini ꝓcepti memoria.

Omnia ostendi uobis Be. Id é. non solum doctrinę ĩter pressuras z lacrimas insistendũ; z ne quis infirmor grauet manibus esse laborãdum. hoc est qđ alibi dicit·qđcunq; superogaueris; cũ rediero reddã tibi euangeliũ scz p̃dicare. z ex euangelio sumptũ ñ q̃rere.

Beatius est. R. Hoc in euangelio nõ legit: non eñ omnia scripta sunt·sed paulꝰ forsitã hoc ab apostolis audiuit·vel a spiritusancto accepit · vel p̃t dici q; si nõ verba·sensum istũ ihesus indicauit dicens · omni petẽti da·z alibi. Nolite accipere aurũ ꝛc.

Be. Non illis qui relictis omnibus secuti sunt dominũ · diuites elemosinarios pręponit, sed illos marie glorificat · qui cũctis quę possident in semet renunciãtes·nihilominus laborãt opando manibus: vt habeãt vnde tribuãt necessitatem patienti.

C. XXI.

Choum rho. pa. Ra. Chous z rhodus patharą ĩsulę sũt

§ in sugbie elation
loquentes peruersa: vt abducant
† § quia intrabunt z exurgent
discipulos post se. † Propter qđ vigilate memoria retinẽtes: quoniam p triennium nocte z die non cessaui cũ lacrimis monens vnũ
† § fragiles designat episcopos
quenq; vestrum. † Et nunc cõmen
† § vt vos custodes aliorũ custodiat deus
† § spiritussancti qui in paulo loquebat· vel verbo gratie qđ prestat gratiã audientibus.
do vos † deo z verbo † gratię ipsi
† § vos ĩ vnã domũ. i. ecclesiam
us qui·potẽs est † edificare z dare
† § celestẽ. i. vt edificet z sibi hereditatem det in sanctis· vt ipsi sint hereditas eius.
† hęreditatẽ in sanctificatis omnibus. † Argentũ z aurum aut vestẽ
† § in hoc cognoscunt ĩ pi·q; hoc ꝓcupiscũt.
nullius ꝓcupiui ipsi scitis·quoniam ad ea quę opus mihi erant z
† § exẽplum opandi etiã episcopis · ẽ signũ quo discernunt a lupis.
his qui mecum sunt: † ministraue
† § exempla · maxime opandi.
runt manꝰ iste. Omnia † hęc ostendi vobis ·quoniã † sic laborantes
† § vt ego cuius manus ministrauerũt
† § ad ministrandum usurmis . sicut ego feci his qui mecũ sunt.
oportet † suscipere infirmos ·ac meminisse verbi domini ihesu· quoniam ipse dixit: Beatius ẽ magis dare q̃ accipe. Et cũ hęc dixisset. positis genibus orauit cum omni
† § cõmendando illos deo ·orauit etiã ꝓ se·qui ꝓfecturus erat maxime ꝓpter suum discessum z luporũ aduentũ.
bus illis. † Magnus autẽ fletus factus est omnium. Et ꝓcumbentes supra collũ pauli·osculabant eum · dolentes maxime in verbo qđ dixerat·quoniã amplius faciẽ eius non essent visuri: z deducebant eum ad nauem.

C. .XXI.

Cum autem factũ esset vt nauigaremus abstracti ab eis·recto cursu venimus choum · z sequenti die rhodum·z inde patharã. Et cum inuenissemus nauem transfretan
† § puincią sirie· vbi tirus z sidon.
tem in † phęnicẽ ascendẽtes nauigauimus. Cum † apparuissemus
† § ppũquaremus vt videri possemus.
autẽ cipro · relinquentes eam ad
† § ad occidentẽ retrorsum euntes ꝓsueto more nautarum · ꝛ § .i. phenicem.
† sinistram nauigauimus in † siriaz
§ vrbẽ phenicis
z venimus tirum: ibi enim nauis exposita erat onus. Inuentis aũt discipulis·mansimus ibi diebus septez·qui paulo dicebant p
† § suũ vel ꝓpheticum·scientes eũ esse alligãdũ.
† spiritum: ne ascenderet hierosolimam. Et expletis diebus·ꝓfecti
§ septẽ predictis
† § de tiro § hierosolimam.
† ibamus deducentibus nos omnibus cum vxoribus z filijs vsq; foras ciuitatẽ: z positis genibus in litore orauimus. Et cũ valefecissemus inuicem·ascendimus in
§ alterutrum
§ homines ciuitatis.
uem: illi autem redierunt ad sua.
† § hucusq; mari vebunt · ꝛ § vel explicita.
Nos vero † nauigatiõe † expleta a
§ ciuitas est.
tiro descendim⁹ ptholomaidam · z salutatis fratribus: mansimus die vna apud illos. Alia autẽ die
§ p terram § palestine
Ꝓfecti venimus cęsareaz ĩtrãtes
† § nõ apostoli· sed predicatoris qui in samaria euãgelizauit eunucho.
domum philippi † euangelistę qui
§ diaconibus
erat vnus de septem: mansimus apud eum. Huic autẽ erant filię
† § vt iohel z ꝓphetabunt filii· z filie vestre ꝛc.
quattuor virgines · † ꝓphetantes Et cũ moraremur p dies aliquot: supuenit qđã a iuda ꝓpheta noie agabus. Is cum venisset ad nos tulit zonam pauli · z alligans sibi pedes z manus dixit: Hęc dicit spiritussanctus: Virum cuius est zona hęc·sic alligabunt in hierusalem iudei: z tradent in manus gẽtium. Quod cum audissemus rogabam⁹ nos z qui loci illius erãt: ne ascenderet hierosolimã. Tunc respõdit paulus z dixit: Quid facitis flentes z affligẽtes cor meũ
§ p hoc fortitudo fidei in paulo monstratur
Ego aũt non solum alligari: sed z mori in hierusalez paratus sum

Deducentibus. ꝛc. B. Hic ẽ impleta ꝓphetia: quę dicit. filij tiri in muneribus vultum tuũ deprecabuntur: omẽs di·pleꝛc. vsq; ad finẽ psalmi. Nulla eñ ciuitas cũ maiori dulcedine apostolũ susceipit · tenuit · dimisit. deniq; hodie monstrat loc⁹ in arenis vbi pariter orabant.

Philippi euangeliste. Be. Ob ꝓmptum p̃dicationis officium euangelista meruit vocari.

Huic erãt quatuor. R. Alibi filię philippi apostoli ꝓphetisse legunt fuisse·sed veritati huius loci nõ ẽ ꝓtradicendũ·nisi fortasse vterq; filias pro phetissas habuisse ĩtelligatur.

A iudea. Be. Hoc ideo dicit·quia cęsarea in qua morabant ad samariã pertinet in ꝓfinio phenicis z palestinę sita.

Hęc dicit spiri. Be. Prophetas veteres imitat qui dicere solebãt: hęc dicit dominus deus. quia spũssanctus eque vt pr̃ z filius dñs z deꝰ ẽ nec eor separi opatõ potest: quor natura z volũtas vna est.

Quienimus dicentes. Eat paul⁹ hierusalem·sicut dixerat. Ecce alligat⁹ spiritu vado hierusalem
Dūc apud quē hospita. R. Vel hunc.i.philippuz euāgelistam adducētes. vel hunc.i.iasonē adducentes ad hoc.
Ad iacobum. B Jacob iste frater domini·filius marię sororis matris domini fuit·qui post passionem statim ab apostolis episcopus ordinatus. xxx.annis ecclesiaz rexit.i.vsqz ad .vij. neronis annū·qui iuxta templū vbi p̄cipitat⁹ fuit·sepultus ē.
Dicens nō debere eos circun. B. In doctrina eiꝰ christi damnas velut sacrilega·nec deo mandāte scripta:q̄ a moyse sunt mīstrata. Hoc dicebāt de paulo· nō illi q̄ sciebant quo nō fideles iudei hęc obꝰnarent scz p ꝓmendā da autoritate dei· z illoꝝ sacramentoꝝ sanctitate:nō p adipiscēda salute quę in christo revelata p baptismum dabat. Sed illi hoc sparserant·qui sic legalia obseruabant quasi necessaria credentibus· paulus eiꝰ vehemēs gratię p̄dicatoz eis aduersabatur:docens nō p illa· sed p gratiam christi hominē iustificari: q̄ p̄nūciabat in vmbza legis. Ideoq̄ psecutionē in eum suscitare moliebant tanq̄ inimicū legis z mādatoꝝ dei.hanc falsam criminationem ꝓgre
uenire multitudinē:audient enim te supuenisse. Hoc ergo fac quod dicimus:sūt nobis viri quattuor votum habētes sup se· his assumptis·sanctifica te cū illis·z impende in illis·vt radant capita· z sciant omnes.quia quę de te audierunt falsa sunt:sed ambulās z ipse custodieris legem . De his aūt qui crediderunt ex gentibus nos
† Sapostolū filiū alphei·qui erat episcopus hierosolymoꝝ.
† Sde vita pauli vel de morte.
† Sad voluntatē domini·siue mori·siue viuere.
Sgratias ei agētes.
Sinterrogādo dicunt.
Sfinem.
Sminoze
† Squattuoz habentibus votū.
† Sradens caput.
Sdonec offerreꝰ ꝛc.
Solum fidelē
Sgelatozes legis aduersum te. Sinde ē zelus.
S.i.a moysi lege.
† Santiquā · ‡ · Sin synagogā vel versari in lege.
† Sin ꝓcilio eoꝝ Squid audierunt de te S vel quid tibi faciendū ē · ‡ · Sneceſſe ē vel oportunū
† Squia credētes docebat esse verā hierusalez· z nouā legē p̄ferebat· z locum esse dei dicebat to tam ecclesiam.
† Scuitatem hierusalē vel templum.
† Sdiuersi diuersa dicebant·quia certā causam non habebant.
† Sque turbidā,pfert sētentiā.
† Sdonec causa eius iudicaretur.
† Squasi d.nō ꝓtra legē nos dicimus modo.
† Snō tantū dicentes · ‡ · Snihil tale custodire eos·nisi vt obseruent se ab idolaticis ꝛc.
† Sūge te illis
† Svel accedens.
† Sfuge te illis
† Sscripsimus · ‡ · Siudicātes;vt abstine
ant se ab idolis immolato· z sanguine·z suffocato·z fornicatione.
Tunc paulus assumptis † viris · postera die purificatus·cum illis intrauit in templum·annuncians expletionē dieruz purificationis: donec offerret̄ p vnoquoq̄ oblatio eoꝝ. Cum autē septem dies ꝓsummarent̄ ·hi qui de asia erant cum vidissent eum in templo ·concitauerunt omnem populū· z iniecerunt ei manus clamantes: Viri israelitę adiuuate.hic est homo·q̄ aduersus populum·† z legem z locum hunc·omnes vbiq̄ docens: insup z gētiles induxit in templū z violauit sanctū † istum locū . Viderant enim trophimum ephesiū in ciuitate cum ipso:quē estimauerunt quoniā in templum introduxisset paulus. Commota est autez ciuitas tota :z facta ē ꝓcursio populi. Et apprehendentes pauluz trahebant eum extra templum : z statim clausę sunt ianuę . Quęrentibus autez eum occidere·nuncium ē tribuno coborti⁹:quia tota ꝓfunditur hierusalē . Qui statim assumptis militibus z centurionibus: decurrit ad illos . Qui cum vidissent tribunum z milites: † cessauerunt p̄cutere paulum . Tunc ascendens tribunus apprehēdit eum·z iussit † alligari catenis duabus: z interrogabat quis esset: z quid fecisset: † Alij autez aliud clamabant † in turba . Et cum nō posset certum cognoscere p̄ tumultu:
Sfinem.
Sdonec offerreꝰ ꝛc.
† Sdiuersi diuersa dicebant·quia certā causam non habebant.
† Sque turbidā,pfert sētentiā.
† Sdonec causa eius iudicaretur.

ingredi·stante adhuc tēplo z sua religione. cuius in sacramentis noui testamēti salutē habituri.sed credētes ex gentibus,phibebātur ad legē cōuerti; q̄ tamē legis mandata ad mozes z mundiciā corpis ptinentia. vt ē Non concupisces ꝛc. diligēter obseruare iubebant. Quarta sinodus hierosolimis hęc habita ē . Pria fuit de electione alterius apostoli,p iuda. Secunda de electione septem diaconoꝝ. Tercia de circūcisione nō īponenda illis·q̄ credebant de gentibus. Quarta hęc de ijs illo tēpore nō,phibēdis vbi necessitas exigeret·legalib⁹ cerimonijs iniciari:ꝓpter scandalum coꝝ·q̄ putabant apostolos legez moysi sicut idolatrię dogmata dānare

Quia quę de te au.fal. B. Non eiꝰ ita reꝑbas legalia sicut dictū est·si autez ideo celebraret vt actione simulata suam occultaret sententiam nō hoc diceret iacob

Cum aūt septem di.consu. B. Nō dum ꝓsummati erant sed eoꝝ cursus agebatur adhuc.vñ in grēco expressius dicitur . Cum incipiebant septem dies ꝓsummari alioquin n̄ staret · qđ ipse post. v. dies aduētus sui in cesareā p̄sidi dixit; quia nō sunt plus dies mei q̄z .xij . ex quo ascendi adorare hierusalē . Si eiꝰ vij.his z.illis.v.diebꝰ cōcilij dies q̄ ipe pharisęos·z saducęos dissociauit·z ille quo iudei eū occidere voluerunt adijciant· plusq̄z xij.dies inueniunt.

Concitauerunt | omnem.po. B. Quia videbāt gentiles gratię sectatozes minus cerimonias legis z templi solennia frequētare· timebant ne venirent romani z tollerēt locū z gentē

Neq̄ secundum con. ingre . B. Non sunt phibiti eo tēpore iudei ī christū credentes sēm legem

Cum uenisset ad graduſ. B. Grad⁹ deſcenſionis de tẽplo ſed aſcẽſionis ī caſtra ſignificat.

Nõne tu es egi. Be. Quidã egptius venerat in iudeaz qui fidez ſibi ꝓphetice magica arte ꝓfeſſus xxx. milia iudeoꝝ congreganit. quos ducẽs p deſertum venit ad montẽ olineti parat⁹ irruere in hierusalem: z eam ſibi ſubiugare. ſed occurrẽs ei felix cũ armatis egiptio cum paucis fugato alios occidit.

Grece noſti? R. Interrogatio vel affirmatio. quia vt putat tribunus greca lingua loquebat. vel ne iudei cognoſcerent.

Quattuor milia ꝛc. Be. Non ẽ de hoc numero ſatellitũ inter tribunũ qui hec locutus ẽ. z ioſephus qui de egiptio ſcripſit habenda ꝓtroverſia. potuit eñ primo cum paucis tirannidẽ exercentibus adueniens. poſtea plures publica fraude ꝓiunxiſſe. Ẽ poꝛe autez felicis. hoc gen⁹ latronũ ſurrexit q̃ ſicas. id ẽ. gladios breues manu geſtantes. populo pmixti occulte vulnerabãt. vt q̃relaz moꝛs ꝓueniret z pcuſſoꝛ lateret.

A tharſo ci. R. Duo captus cũ parẽtibus ꝓmigravit.

C. .XXII.

Natus i tharſo. Be. Natus in opido galileę giſcali nomine fuit paulus: quo capto a romanis cum parentiby ſuis tharſũ cilicię migravit. ob ſtudiũ aũt legis hieroſolimam veniés: a gamaliele eſt eruditus. Non vocat ſe ciuem. ſed municipẽ. a municipio. i. territoꝛio illi⁹ ciuitatis: in qua nutritus ẽ. Dicit municipium q̃ tantũ munia. i. tributa debita. vl munera reddat. Quãuis vero giſcali natus. tñ ſe tharſenſem dicit. Sicut chriſtus ī bethleem natus. nazarenꝰ ẽ appellatus.

† Suoꝝ militũ. ne iudei occiderẽt eũ.

iuſſit duci eum in †caſtra. Et cum

† Quibus aſcenditur in tẽplum.

veniſſet †ad gradus: ꝓtigit vt poꝛ

† Sideo a fortibus portabatur.

tarẽ a militibus †ꝓpter vim po

puli. Sequebaꝰ eum multitudo

† Ad mortẽ. noli inquirere cauſaz Shoc dictũ ẽ de iſto qõ z de chriſto dictũ ẽ · † Scũ pareret eius inductio. nõdũ tamẽ a gradibus exierat.

populi clamans: †Tolle eum. †Et

cum cepiſſet duci in caſtra paul⁹:

dicit tribuno. Si licet mihi loqui

aliquid ad te? Qui dixit grece:

noſti? Nonne tu es egiptius. qui

ante hos dies tumultum concita

ſti: z eduriſti in deſertũ quattuoꝛ

† Sgladiatoꝝ. ſica eñ gladius dicitur.

milia virorũ †ſicariorum? Et dixit

ad eum paulus: Ego homo ſum

Sno egiptius.

quidez iudeus. a tharſo cilicię nõ

† Squidã libri, p municeps habent cuius Smunia captens. i. censũ † Squaſi diceret romanus cenſum, pfeſſus Squia veſter ſum.

ignotę ciuitatis †municeps. †Ro

go autẽ te: pmitte me loqui ad po

pulum. Et cum ille pmiſiſſet. pau

lus ſtans i gradibus. annuit ma

nu ad plebem. z magno ſilentio fa

† Svt totus populus intelligeret. vel vt plus taceret.

cto: allocutus eſt †hebrea lingua

dicens.

C. .XXII.

Scoeui

Viri fratres et

Sſeniores

patres audite quam ad

vos nunc reddo rationẽ. Cum au

diſſent autez. quia hebrea lingua

loquerẽ ad illos: magis pręſtite

runt ſilentium. Et dixit. Ego ſum

vir iudeus nat⁹ tharſo cilicię. nu

Sin hieruſalẽ

tritus autez in ciuitate iſta ſecus

† Sad obſequiũ. vel quia puer z humilis. ſedebat ad pedes magiſtri.

†pedes gamalielis. erudit⁹ iuxta

† Simitatoꝛ vel zelatoꝛ aduerſus chriſtianos.

veritatem paterne legis. †emula

toꝛ legis ſicut z vos omnes eſtis

† Schriſti quã nũc predico.

hodie: Qui hanc †viam pſecutus

† Schriſtianorũ vel ſtephani. vel moꝛi paratus pro lege.

ſum vſq; ad †mortẽ: alligãs z tra

Scarceris

dens in cuſtodias viros ac mulie

† Sceptum vocat in teſtimonium.

res. †ſicut princeps ſacerdotũ mi

† Sverboꝝ in preſenti. vel epiſtole teſtimoniũ pontifex reddiderat.

hi †teſtimoniũ reddit z omnes ma

ioꝛes natu. a quibus z epiſtolas

accipiẽs ad fratres damaſcũ per

gebam: vt adducerẽ inde vinctos

in hieruſalẽ. vt punirentur. Factum

eſt autẽ eunte me. z appꝛopinquã

† Svt sciatur sole eſſe lucidioꝛ. lux que circunfulſit eum.

te damaſco. †media die ſubito de

Sa deo

cęlo circunfulſit me lux copioſa. z

decidens in terrã: audiui vocẽ de

Sicrepãdo nomẽ iteraꝛ

cęlo dicentem mihi: Saule. ſaule

quid me pſequeris? Ego autẽ re

† Sdeũ eſſe credebat qui de ſurſum loquebatur

ſpondi: †Quis es domine? dixit

q̃ ad me: Ego ſum ihesus nazare

nus quẽ tu pſequeris. Et qui me

Snõ faciẽ.

cum erant. lumen quidẽ viderunt

vocem aũt eius non audierũt qui

† Ste cognoſcẽs tibi obediã.

loquebaꝰ mecum. Et dixi: †Quid

faciam domine? Dominus autez

dixit ad me: Surgẽs vade dama

ſcum: z ibi tibi dicẽ de omnibus

que te opoꝛteat facere. Et cum nõ

Sque excecauerat me.

viderẽ ꝓ claritate luminis illiuſ

Snõ ad oculũ.

ad manus deductus a comitibus

veni damaſcũ. Ananias autẽ qui

† Sidoneus † Steſtimonii habebat a deo ſed plus credebatur iudeis.

dam †vir ſecundum legẽ †teſtimo

nium habens ab omnibus coha

bitantibus iudeis. veniẽs ad me

z aſtans dixit mihi: Saule frater

reſpice. Et ego eadem hoꝛa reſpe

† Snõ recens deus. vt iudei putabant.

xi in eum. At ille dixit: †Deus pa

trum noſtroꝝ p̃ordinauit te vt co

gnoſceres voluntatẽ eiuſ. vt vide

Schriſtũ vel euãgeliũ.

res iuſtum. z audires vocẽ ex oꝛe

† Schriſti nõ apoſtoloꝝ. nõ eñ ab hominibus. vel ꝑ hominẽ ꝛc.

†eius: qui eris teſtis illius ad om

† Sp̃ ſcripturã z famã ſuã. vel ad omnes etates ꝓdiciones linguas ſexus † Sin luce fulgẽti.

nes †homines eoꝝ quę †vidiſti et

† Sin voce vocãte.

†audiſti. z nunc quid moraris?

Emulator legis. B. In greco emulatoꝛ legis dei exiſtens ſcom illud. teſtimonium illis perhibeo q̃ emulationem dei habẽt: ſed ñ ſcom ſciam Saule. Saule. Ra. Quedã exemplaria hñt. ſaul. ſaul. vt oſtẽdat de nomine ſaulis ſaulũ nominatum eſſe.

Lumen quidem vi. uo. ꝛc. B. Supra de hac viſione narrat hyſtoria. q̃ comites illius ſtarẽt ſtupefacti. audiẽtes quidez vocem: neminem aũt videtes. vnde colligit eos ſonuz vocis ꝓfuſę nõ diſcrimẽ verborum audiſſe.

Audierunt. R. Intellexerũt. ſed ſolũ ſonũ vocis pauli. vel eius q̃ paulo loq̃bat.

Et ibi tibi di. R. Exemplum humilitatis ꝓtra doctoꝛes non diſputãdi nec de nobis ꝓſumendi quaſi a deo limus edocti.

Saule fra. reſp. R. Duo erãt ī oculis pauli. excęcatio. z illumiatio: z ideo merito credidit.

Dręordianit te. R. Conveniẽs oꝛdo. primo ꝓordinat⁹ in p̃ſcientia dei. deinde cognoſcit veritatẽ. videt iuſtuz. audit exoꝛe ipſius: poſtea fit teſtis eoꝝ quę ꝓgnovit vidit. audivit.

Fieri in stupore ⁊c. R. Hoc nō narrat ad elationē sed ꝓpter necessitatē: vt videatur idoneus euangelizare gentibus.

Consentiebam. Ra. Consitēdo ꝙ ꝓsensit notat quia nō occidit nisi cedens accipiat ꝙ occidens.

Proiicientibus eis uestimenta sua. B. In passione christi solus sacerdos de throno exiliens vestimēta scidit: quia tunc sacerdotiū vetus erat immutandū. Nunc vero ꝙ tota gēs gloria regni spolianda erat omēs indumēta proiciunt: ⁊ clamorem pulueri mixtū ad celum tollunt. secundum illud: Superbia eorum qui te oderūt ascēdit semp.

Ego multa sum. ⁊c. B. Alia editio manifestius insinuat quid dixerit tribunus Dixit tribun⁹ iam facile dicis ciuem romanum te esse. Ego em̄ scio quanto precio ciuilitatē possedi istam.

Ciuilitatē. B. Id ē. socialē inter ciues ꝙuersationē. vel reipublice admīstrationē. Non enim tribunus ciuitatis romane ciuis esse nō posset. sed ꝓportium ciuitatis emerat. vt esset particeps. Paulus eo magis erat ciuis roman⁹ ꝙ nō ꝙparando: sed hoc nascendo bēbat.

Ego aūt et natus Be. Id ē. In hoc sum romanus plus ꝙm tu. quia nō alibi nat⁹ romanum nomē emi: sed in ipsoꝝ ciuilitate sum ꝓgenitus.

Exurge ⁊ baptizare. ⁊ abluere peccata tua: inuocato nomine ipsius
† Locū ⁊ tēpus preterit ‡ Post magnū circuitum de damasco redit.
† Factum ē autem ‡ reuertēti mihi
† Sanctā ciuitatē ‡ Ne sarbanas illuderet
‡ Domo dei.
in † hierusalem. ⁊ ‡ oranti in † tēplo
† Extasi. alii ponūt in pauore. alii alienatione.
fieri me in † stupore mētis. ⁊ videre
† Christus ‡ necessitate ⁊ admonitione dei omnia fecit.
† illum dicentez mihi: ‡ festina. Et exi velociter de hierusalē: quoniam nō recipient testimoniū tuum
Sufficeret
de me. Et ego dixi domine. ipsi sciunt quia ego eram cōcludens in
eis exemplū mee ꝙuersionis.
carcerem: ⁊ cedens ꝑ sinagogas eos qui credebant in te. Et cū fūderetur sanguis † stephani testis
Martiris
tui. ego astabam. ⁊ ꝙsentiebam: ⁊ † custodiebā vestimēta interficiētiuz
Setiā
† Quasi diceret. quāuis sciāt tñ nō recipiēt.
illum. Et dixit ad me. † Vade. quoniam ego † ad nationes ‡ longe mittam te. Audiebāt autem eum vsq̄
† Nō audeos ‡ tā fide q̄ loco.
† Mittā te ad nationes
† ad hoc verbū. ⁊ leuauerūt vocez suam dicentes. Tolle de terra huiusmodi: non em̄ vas ē eum viuere. Vociferantibus autem eis. ⁊
Tribuno.
† Vt occideret eum. vel in signū meroris.
† pijcientibus eis vestimēta sua. ⁊
‡ vel meroze. vel more brutoꝝ animaliū.
puluerē iactantibus in aerem. iussit tribunus † induci eum in castra
† Quia prius preparatū fuerat nunc impletum.
Vt eius tormētis satiarentē
⁊ flagellis cēdi. ⁊ torqueri euz: vt † sciret ꝓpter quā causam sic acclamarent ei. Et cum astrinxisset
† Ideo iussit nō occidi.
Sad flagellandū
eum loris: dixit astanti sibi centurioni paulus: Si hominez romanum ⁊ † indemnatū licet vobis flagellare? Quo audito centurio accessit ad tribunum: ⁊ nunciauit dicens. Quid acturus es? hic enim ciuis romanus ē. Accedens autē tribunus. dixit illi: Dic mihi si tu romanus es? At ille dixit: Etiam.
† Iudiciario ordine nullo reatu ꝓuictum.

Et respondit tribunus: Ego multa summa ciuilitatē hanc consecutus sum. Et paulus ait: Ego autē ⁊ natus sum. Protinus ergo discesserunt ab illo: qui eum torturi erant. Tribunus quoq̄ timuit. postq̄ rescīuit quia ciuis roman⁹ esset: ⁊ quia ligasset euz. Postera autē die volens scire diligentius. qua ex causa accusaret a iudeis. soluit eum. ⁊ iussit sacerdotes conuenire ⁊ omne ꝯcilium: ⁊ ꝓducēs paulum statuit inter illos.

C. XXIII.

Intendens autem in cōciliū paulus ait: Viri fratres
† Quia ignorans ꝓsecutus sum † Reus non sum.
ego omni † ꝯscientia ‡ bona ꝯuersatus sum ante deum vsq̄ in hodiernum diem. Princeps autem sacerdotum ananias ꝓcepit astantibus sibi percutere os eius. Tunc
Quasi imprudēter glorianti.
Destruet.
paulus dixit ad eum. Percutiet
† Quia videris esse qđ nō es ‡ Sup cathedrā moysi.
te deus † paries dealbate. ‡ Et tu sedens † iudicas me secūdū ‡ legem:
† Sine iudicio. ⁊ ficta superficie ex tuo sensu
‡ Que dicit eduz blasphemū extra castra. ⁊ lapidet eum omnis populus.
† Dicentē. innocentē ⁊ iustū nō oppugnes. vel maledices.
⁊ contra † legem iubes me percuti
Hoc dicunt
vt reum percussionis eū esse ostēdant.
Et qui astabant dixerunt: Summum sacerdotē dei maledicis. Dixit autem paulus: Nesciebam fratres. quia princeps ē sacerdotum
† Ideo dico nesciebā. quia si scirem principem esse. reus essem.
Scriptum ē enim: † Principem populi tui nō maledices. Sciēs autē paulus. quia vna pars esset saducęorum. ⁊ altera phariseorū exclamauit in ꝯcilio: Viri fratres ego phariseus suz. filius phariseoꝝ de spe ⁊ resurrectione mortuorum

C. XXIII.

Percutiet. R. Non percutiat. quia ꝓphetia ē. nō maledictio. paulo dicente: Benedicite. ⁊ nolite maledicere. Et iterum Benedicite maledicētibus. hoc aūt non solum de anania. sed ⁊ de sacerdotio iudaico accipiendū ē. qđ ꝑ veteri lege. ⁊ ficta superficie dealbato parieti compat. Alia exēplaria habēt pcutiat. qđ nō ex iracundia: sed īspiratione diuina dixit apostolus.

Percutiet te d. p d. B. Non pturbatione animi motus hoc dixit. quia illud pōtificiū simile parieti de albato pcutiēdū erat ⁊ destruendū supueniente christi sacerdotio. qđ ꝑdicantibus apostolis ē reuelatū. Et ideo ait: pcutiet. futuruz esse significās Nō tranquillo autem animo hoc dixerit: sequēs responsio ostēdit nesciebā fratres. quia princeps ē sacerdotū.

Nesciebā quia princeps ē ia. B. Id ē. Non cognoscebam esse ananiaz. vel subtiliter dicit se nescire pricipē. qz sacerdotiū iudaicoꝝ reprobatū ē

Be. Et si hunc were nouerat. ī nouo .t. principē nō esse sacerdotū. tamē eruditus alios modestius se habere erga eos quoruz sunt ī potestate: temperate respondet.

Scies aūt paulus. Be. Sicut vnitas bonoꝝ vtilis ē. sic malorū vnitas semp bonis ē nociua. ido paulus persecutores suos dissociare satagit; vt quē vniti cinxerāt. dissociati laxarent. Sic mare rubrū qđ solidū filios israel artauerat diuisum ab egipto liberauit. Qz autē se filium phariseoꝝ. siue iuxta grecū. filiū phariseī testat: hoc ē qđ supra gloriabat se ante pedes gamalielis qui phariseus erat ꝓphetas ⁊ legem didicisse.

Phariſei aũt.
Ra. Angelũ z ſpiritũ ſanctuz. vel reſurrectionem z angelũ. vt idẽ ſit angelus qđ ſpiritus.

Quid ſi ſpiritus locutus ẽ ei. ℟.
Hic apparet iuxta bieronimum ſadducęos ſpiritũ ſanctũ nõ ꝓfiteri: z angelos. z ido ſpiritũ noiant z angelũ quia hoc nouerãt contrarium eſſe illis.

Ne diſcerpe. ab eis. ℟. Sadducęis volẽtibus eũ rapere vel ab vtriſq; ſimul ꝓtendentibus.

Deuouerũt ſe d. Be. In grẽco anathematizauerũt. hoc verbum quãte ſit auctoritatis? norũt qui anathemate ſacerdotali a ſocietate chriſti z eccleſię alienant.

Neq; manducaneq; bibitu. ẽc.
Be. Cum dominus dicat beati qui eſuriunt z ſitiunt iuſticiam Illi ecõtra iniquitatẽ eſurũt. ſanguiné ſitiunt. adeo vt etiam cibos abdicent: donec morte iuſti ſatiẽt. ſed nõ eſt ſapiẽtia. nõ eſt prudẽtia vel ꝓſilium ꝓtra deum. eripit eñ paulus ab eorum inſidiis. vt ſeruat? romę teſtimonium reddat chriſto.

ego iudico. Et cum hęc diriſſet: facta ẽ diſſenſio inter phariſęos z
† ſdimiſſa vt rediret ad ſua loca.
ſadducęos: z †ſoluta ẽ multitudo
Sadducęi aũt dicũt nõ eſſe reſur
ſanctũ
rectionẽ. neq; angelũ. neq; ſpiritũ
Phariſęi autẽ vtraq; ꝓfitentur.
Factus ẽ autem clamor magnus z exurgentes quidã phariſęorum
† ſꝑ paulo cõtra ſaddu ceos.
†pugnabant dicentes: nihil mali
ſmirandũ
inuenimus in homine iſto. Quid
ſſanctus.
ſi ſpiritus locut? ẽ ei aut angel? ?
Et cuz magna diſſenſio facta eſſet
ſcõuelleretur.
timẽs tribunus ne diſcerperetur
paulus ab ipſis. iuſſit milites deſcendere z rapere eum de medio eorum: ac deducere eum in caſtra
Sequenti autẽ nocte aſſiſtens ei
† ſopportuna adhibet ꝓſolatio. ſ. ſſignificat eũ de cetero laboraturũ. vel ſolatũ ẽ volẽtis eũ teſtificari corã multis.
dñs ait: †Conſtans eſto. †Sicut eñ teſtificatus es de me in hieruſalem: ſic te oportet z romę teſtificari. Facta autẽ die collegerunt ſe
ſmaledictione aſtrinxerũt
quidã ex iudęis. z deuouerunt ſe dicentes. neq; mãducaturos. neq; bibituroſ: donec occiderẽt paulum. Erant autem pluſq; .xl. viri: qui hanc cõiurationem fecerant. Qui acceſſerunt ad principes ſacerdotum z ſeniores. z dixerunt: Deuotiõe deuouimus nos nihil guſtaturos. donec occidam? pau
† ſnõ q̃ pauimus. ſed vt ꝓducat eum. z hoc totũ facite cũ calliditate ꝓcului ex ꝓmuni ꝓſenſu ad celandã ꝓiurationem.
lum. Nunc ergo vos †notũ facite tribuno cum ꝓſilio. vt adducat illum ad vos: tanq; aliquid certiuſ
† ſ. i. cauſa eius z reatu.
cogniturí †de eo. Nos vero priuſq; appropiet: parati ſumus interficere illum. Quod cũ audiſſet filius ſororis pauli. inſidias. venit z intrauit in caſtra: nunciauitq; paulo. Vocans aũt paulus ad ſe vnum ex cẽturionibus. ait: Adoleſcentẽ hunc perduc ad tribunũ: habet enim aliquid indicare illi. At ille quidẽ aſſumẽs eum. duxit ad tribunũ. z ait: Vinctus paul? rogauit me hunc adoleſcentẽ perducere ad te. habentẽ aliq̃d loq̃ tibi Apprehẽdens tribunus manũ illius. ſeceſſit cum eo ſeorſum. z interrogauit illum: Quid ẽ qđ habes indicare mihi? Ille aũt dixit Judęi? ꝓuenit rogare te. vt craſtina die paulum ꝓducas in ꝓciliũ: quaſi aliquid certius inquiſituri ſint de illo. Tu vero ne crediderí? illis. Inſidiãtur eñ ei ex eis viri amplius q̃. xl. qui ſe deuouerunt nõ mãducare neq; bibere. donec interficiant eum: z nũc parati ſũt
ſquid ꝓmittas.
expectãtes ꝓmiſſum tuum. Tribunus igit dimiſit adoleſcentẽ. pręcipiens ne cui loquereť. quoniaz
ſtribuno.
hęc nota ſibi feciſſet. Et vocatis duobus cẽturionibus dixit illis:
ſpedeſtres
Parate milites ducentos vt eãt vſq; ceſaream. z equites. lxx. z lãcearios ducentos. a tercia hora
ſpaulo z comitibus eius.
noctis. z iumenta parate. vt imponentes paulũ: eum ſaluum ꝓduce
† ſtribunus ad preſidẽ. quaſi minor ad maiorẽ mittit cauſam.
rent ad †fęlicez pręſidem. Timuit enim ne forte raperẽt eum iudęi z occiderẽt. z ipſe poſtea calũn iã ſuſtineret. ſcribens epiſtolã continẽtem uerba hęc. Claudi? liſias optimo pręſidi fęlici ſalutẽ. Virum hunc comprehenſum a iudęis. z

Parate milites.
Ra. Hoc ido ne iudęi auferrẽt. z ipſe tribunus criminis accuſaret apud pręſidẽ tã q̃ accepturus pecuniam a iudęis. z pcium mortis pauli.

icipientē iterfici ab eis: supueniēs cum exercitu eripui: cognito quia romanus est. Volensq; scire causam quā obijciebāt illi · deduxi eū in conciliū eoꝝ · quē inueni accusari de quęstionibus legis ipsoruꝫ: nihil vero dignum morte aut vinculis habentē crimen. Et cū mihi platum esset de isidijs ꝗs parauerant ei · misi ad te eum: denunciās & accusatoribus vt dicāt apud te Milites ergo secundū ꝓceptum sibi assumētes paulum · duxerunt † ſciuitatē de noīe antipatris dictā.
illum nocte in †antipatridem. & posſ.lxx.
tera die dimissis equitibꝰ vt irēt
ſpedestres ſab antipatride ſequites
cū eo: reuersi sunt ad castra. Qui cum venissent cęsareā · & tradidissent epistolā ꝓsidi · statuerunt ante illum & paulū. Cum legisset aūt & interrogasset de qua ꝓuincia esset · & cognoscēs ꝗa de cilicia eēt: audiam te inquit cū accusatores tui venerint · Jussitq; in prętorio
ſantiqui presidis
herodis custodiri eum.

C. .XXIIII.

Ost quīq; au
ſad accusandū paulū
tem dies descendit prin
ceps sacerdotū ananias cū senio
† ſqui loqueret ꝓtra paulum.
ribus quibusdam · & †tertullo quodam oratore: qui adierūt presidē
ſad collocutionē.
aduersus paulū. Et citato paulo cępit accusare tertullus dicens:
ſo felix
Cum in multa pace agam⁹ ꝑ te · & coꝛrigant̄ multa ꝓuidentiam: semp & vbiq; suscipimus optime felix cū omni gratiarū actiōe
ſmulta opa
ſopa.
ſdistendam
Ne diutius aūt te ꝓtrahā: oro breuiter audias nos ꝑ tua clemētia. Inuenimus hunc hominē pestiferum & ꝓcitantem seditiones omnibus iudęis ī vniuerso orbe · & auctorem seditionis sectę naza-
ſa nazare
no. i. ihesu. ſinducēdo ī illud gētiles
renoꝝ · qui etiā templum violare conatus ē: quem & apprehensum voluimus secundū legem nostrā iudicare. Supueniens aūt tribunus lisias · cum vi magna eripuit eum de manibus nostris: iubēs accusatores eius ad te venire · a
ſtribuno
quo poteris ipse iudicans de om
ſveritatē eoꝝ
nibus istis cognoscere: de quibus nos accusamus eum. Adiecerūt autē & iudęi: dicētes hęc ita se habere.
ſsignū
facięte manu
Respondit autē paulus annuēte sibi prędicere. Ex multis annis esse te iudicē genti huic
ſq.d. amicicią vestrā noui.
ſcū fiducia ſexcusabo me
sciens · bono animo ꝓ me satisfaciā
ſa tesubns
Potes enim cognoscere · quia nō
ſnō ē antiquū tēpus.
plus sunt dies mihi ꝗ duodecim
ſnō violare tēplū.
ex quo ascēdi adorare in hierusalem · & neq; in templo inuenerunt
ſquestionantē
me cū aliquo disputantē · aut concursum facientē turbę · neq; in synagogis · neq; in ciuitate: neq; ꝓbare possunt tibi de quibus nunc accusant me. Confiteor autez tibi
† ſnazarenoꝝ † ſdicētes inuenimus auctorē seditionis.
hoc ꝙ secundū †secta ꝗ dicūt
ſsectionē
heresim sic deuio patri deo meo
† ſvt pharisei nō vt sadducei reꝑbantes quedā de his que ī lege & ꝓphetis.
†credens omibus quę in lege & ꝓ
† ſde resurrectione mortuoꝝ.
phetis scripta sunt · †spem habēs in deum: quā & hi ipsi expectant resurrectionē futuram iustoꝝ & iniquoꝝ. In hoc & ipe studeo sine offendiculo ?scientiaz habere ad deum & ad homines semp. Post annos autem plures elemosinas
ſcredēs

C. .XXIIII.
Nazarenorum. Be. Illo tempore christiani ꝓ opprio nazareni vocabant̄. postea iter iudęos surrexit hęresis ꝗ dicta ē nazarenoꝝ: qui christum filiū dei credunt de maria natū · passū etiā & resurrexisse · oia veteris legis māda ta custodiētes. Sed dū volūt iudęi & christiani esse · neutrū sunt.

Quē et apprehē sum. In hoc loco quidā nostri codices minus habēt aliquos versus qui ī gręco ita legunt̄. Quē apprehēdimus · & scom nostrā legē voluimus iudicare: trāsiliēs aūtē lisi as tribunus cū multa vi de manibus nr̄is · eduxit · iubens eius accusatores ante te venire: quo possis ipse diiudicans de omnibus istis cognoscere ꝛc.

Sectam q. d. h. Be. Melius ī gręco habet̄ secundū viā quā dicūt hęresim · sic deseruio patri deo. ñ eñ ꝓuenit eū qui gręce locutus ē: dicere sectam quā dicūt hęresim. cū idem sit latine secta qđ grece hęresis Sed ait · sic deseruio patri deo scđm illam viā quā increduli hęresim. i. sectā vocant̄. quasi magis habeant ꝓtinaciam quelibet sectandi: ꝙ industriam recta dinoscēdi.

Patri deo. &. Cuius filius demonstror nō serui⁹: vt in alijs codicib⁹ habet̄.

Nisi de hac una ꝛc. R. Hoc p antifrasim sciebat enī hoc eis placere q̄ nihil ꝓmisi nisi quia p̄dicauit qđ̄ z ipsi credunt.

De suis mi. R. Discipulis z socijs. Aliter iussit nō phibere quēq̄ mīstrare ei de suis rebus vel facultatibus.

Tremefactus et sperans ꝛc. R. Sic iunge tremefact⁹ z sperans. p his duobus dimisit eū liberē custodie. p̄ timore dei z spe pecunię.

Biennio aūt expleto. B. Biennium dicit̄ ꝓuersationis pauli in cesarea: z nō p̄sidatus felicis. cū supradictū sit. q̄ multis annis iudex fuerit illi genti. p̄sertim cum historię narrent: secūdo neronis anno missum romā apostolum Claudiū vero cesarē eo tpe quo agrippā filium herodis quē angelus cesareę p̄cussit. iudeoꝝ regem ꝓstituerit: felicē quoq̄ totius ꝓuincię samarieq̄ z galileę procuratorem misisse.

Reliquit. R. Utrū viuens an moriens reliquerit? incertum ē. sed tamē melius videt̄ q̄ viuēs iudeis gratiā p̄stiterit.

C. XXV.

In prouinciam. Ra. Palestinę sicut palestinę p̄sides. alij semp alijs succedentes a romanis mittebantur.

ſin hierusalē
facturus in gentes meas veni. z oblationes. z vota. in quibus inſraso capite seruantē legē
uenerūt me purificatum in tēplo: non cū turba neq̄ cum tumultu.
† ſme inuenerūt in tēplo ꝛ ſasianos.
† Quidam aūt ex asia iudei ꝛ quos oportebat apud te p̄sto esse. z accusare siquid haberēt aduersum
ꝛ ſananias cū seniorubus z tertullio.
me: aut ipi dicant. siquid inuenerint ī me iniquitatis ſmodo: cum stem in ꝯcilio. nisi de vna hac solūmodo voce. qua clamaui inter eos stans: quoniam de resurrectione mortuoꝝ ego iudicor hodie a vo
ſiudicare iter illos.
bis. Distulit autem illos felix. cer
† ſveritatis que ī paulo erat vel de via quā faciebant paulo.
tissime sciens de † via dicēs: Cum
† ſhoc dicit vt iudiciū differat: z quia paulus differat a quo poteris veritatē cognoscere.
† tribunus lisias descēderit: audiā vos. Jussitq̄ centurioni custodi
ſpaulū.
re eum. z habere requiē: nec quenquā p̄hibere de suis ministrare ei
Post aliquot aūt dies veniens felix cum drusilla vxore sua. que erat iudea. vocauit paulū. z audiuit fidem ab eo: que ē in ihesum christum. Disputante aūt illo de iustitia z castitate z de iudicio fu
ſseruili timore territus
turo. tremefactus felix respōdit:
† ſliberā ostendit custodiam.
Quod nunc attinet † vade: tēpore autez opportuno accersiam te. Simul z sperans q̄ pecunia daret̄ a
ſqz spabat pecuniā.
paulo. propter qđ̄ z frequēter accersiens eum: loquebatur cum eo
ſpaulū
† ſpresidatus felicis vel ex quo paulus ad felicem ē adductus. z hoc melius videt̄.
† Biennio aūt expleto accepit successorē. felix porcium festum. vo
ſnō soluēdo paulū.
lens aūt gratiā p̄stare iudeis: felix reliquit paulum vinctū.

C. .XXV.

Festus autem cū venisset in ꝓuinciaz

ſex quo venit
Post triduum ascendit hierosolimam a cesarea. adierunt q̄ eū p̄cipes sacerdotū z p̄mi iudeoruz
ſlocuturi
aduersus paulū. z rogabant eum postulātes gratiā aduersus eum.
ſpaulū
vt iuberet eum pduci in hierusalē insidias tēdentes: vt eum interficerent in via. Festus aūt respondit seruari quidē paulum in cesarea: se autē
ſi.celerius
maturius pfecturum.
Qui ergo in vobis. ait. potentes sunt. descendētes simul. siquod ē in viro crimen: accusent eum. Demoratus aūt inter eos dies non amplius q̄ octo aut decē: descendit cesareā. Et altera die sedit pro tribunali: z iussit paulum adduci.
Qui cū perductus esset. circunsteterunt eum qui ab hierosolima descenderāt iudei. multas z graues causas obijcientes. quas nō poterant probare: paulo rationez reddente. quoniā neq̄ in legē iudeorum. neq̄ in templū. neq̄ in cesarem quicq̄ peccaui. Festus aūt
† ſoptionē dat. quia ciuis romanus erat.
volens iudeis gratiā p̄stare. respondens paulo dixit: † Vis hierosolimā ascēdere: z ibi de his iudicari apud me? Dixit aūt paul⁹
† ſqđ̄ cesari factū erat ī cesarea ſlocus ē iudicii
ꝛ ſhoc dicit vt appellaret cesarē.
† ad tribunal cesaris sto: ꝛ vbi me
† ſquia hic ē locus iudicii.
oportet † iudicari. Judeis non nocui: sicut tu melius nosti. Si enī nocui. aut dignū morte aliquid feci: nō recuso mori. Si vero nihil ē
† ſetiā si tu velis gratiā p̄stare iudeis.
eoruz que hi accusant me. † Nemo potest me illis donare: † cesarē appello. Tunc festus cum consilio locutus respondit: Cesarem

Cesarē appello. B. Q̄ cesarem appellat. q̄ romā ire festinat. ido facit: vt diutius insistendo p̄dicatōni. multis credētibus coronatus eat ad christum

Agrippa rex et ber. B. Hic agrippa qui cū vxore venit cesaream filius fuit herodis agrippe. quē angelus iterfecit: qui vsq; ad subuersionē hierusalem regnū iudee tenuit.

appellasti: ad cesarem ibis. Et cū dies aliquot trāsacti essent: agrippa rex † Syror eius scōm quosdā vel vir quidā. et †bernice descenderūt cesaream ad salutandū festum. Et cum dies plures ibidē morarentur fest⁹ regi indicauit de paulo dicens: Vir quidā ē derelictus a felice victus. de quo cum essem hierosolimis. adierunt me principes sacerdotum et seniores iudeoꝝ: postulates aduersus illū †damnationē quos respōdi. quia non ē consuetudo romanis donare aliquem hominē. priusq; is qui accusatur † Spaciū excusandi. psentes habeat accusatores: †locumq; defendendi accipiat ad abluenda crimina que ei obijciunt. Cum ergo huc venissent sine vlla dilatione. sequenti die sedens p tribunali: iussi adduci virum. De quo cū stetissent accusatores. nullam causam deferebant: de quib⁹ ego suspicabar malum. Questiones vero quasdā de sua supstitōe habebāt aduersus eum. et de quodam ihesu defuncto: quē affirmabat paulus viuere. Hesitans aūt ego de huiusmodi questione dicebam. si vellet ire hierosolimam: et ibi iudicari de istis. Paulo autem appellāte. vt seruaret ad augusti cognitionem: iussi seruari eum donec mittā eum ad cesarem. Agrippa autē dixit ad festum: Volebam et ipse hominē audire. Cras inquit audies eum. Altera autē die cum venissent agrippa et bernice cū multa ambitione. et itroissent in †audi

Sfestum

Sceōm sensū iudeorū

Sp uellem nūc.

Sdomū vbi cause audiunē coz̄ iudicibus.

torium cū tribunis et viris principalibus ciuitatis: iubēte festo adductus ē paulus. Et dixit festus: † Siudee ⁊ Sananias et presentes iudei. Agrippa †rex. et ⁊omnes qui simul adestis nobiscum viri. videtis hūc hominē de quo omis multitudo iudeorum interpellauit hierosolimis † Snō solū hierosolimis. sed etiā in hoc loco .i. in cesarea. †petentes et acclamantes nō oportere eū viuere amplius. Ego vero comperi nihil dignū eū morte admisisse. Ipso autē hoc appellāte: ad augustū iudicaui mittere. † Sde testimonijs alicuius p quo uinctus. De quo †quid certū scribam domino nō habeo. Propter qđ produxi eum ad vos. et maxime ad te rex agrippa. vt interrogatione facta: habeam quid scribam. Sine ratione enim mihi videtur: mittere vinctū. et causam eius nō significare.

C. .XXVI.

Agrippa uero ad paulū ait: Permittit tibi loqui p temetipso. Tunc paulus. † Smore pcionantiū. vel ad faciendū silentiū. †extenta manu cepit rationem reddere. De omnibus quibus accusor a iudeis rex agrippa. estimo Sesse dicendū a te Svel sis me beatū apud te: cum sum me defensur⁹ hodie. † Estimo me beatū ⁊ Squia pitus es iudaice pſuetudinis. †Maxime ⁊te sciente omnia: que apud iudeos sunt Sbone Smale cōsuetudines et questiones. propter qđ obsecro: patienter me audias. Et quidē vitam meam a iuuentute que ab initio fuit in gēte mea in hierosolimis nouerūt omnes iudei. Sante vos gētiles prescientes me ab initio si velint testimoniū phibere: quoniam secundū certissimam sectam nostre religionis viri phariseus.

C. .XXVI.

De omibus quibus ac. esti. me. Be. Hunc versum alia trāslatio sic habet: Estimo me ipsum beatū apud te incipiens rationem reddere hodie. Quod hiero. cū sua expositione sic ponit. De omnibus q̄ bus accusor a iudeis. O rex agrippa estimo me beatum: cum apud te sim hodie defendēdus: qui nosti omēs iudeorum cōsuetudines et questiones. legerat eīm illud ysaie beatus qui in aures loquitur sapientis: et nonerat tm̄ orationis verba. pficere. quantū iudicat prudentia cognouisset.

Agrippa rex et ber. B. Hic agrippa qui cū vxore venit cesareā. filius fuit herodis agrippe. quē angelus iterfecit: qui vsq; ad subuersionē hierusalem regnū iudee tenuit.

De quibus ego suspicabar. R. His causis. vel rebus siue verbis. de quib⁹ ego suspicabar .i. ab accusatoribus expectabā. vel mala de quib⁹ suspicabar. Aliter de quib⁹ .i. accusatoribus suspicabar malum. q̄ nullā causam dignam morte deferebant.

Sua superstitione R. Amborum .i. pauli et iudeorum. legē vocabat supstitionē.

Cum multa am. Ra. Id est. multa turba ambiente eos vel cum multo desiderio paulū audiendi. Be. Pro ambitione in greco ponit fantasia .i. multiplex apparatus. et pompa regalis officij. qua illuc ambiēte undiq; stipabatur.

Quid incredibile iudicatur. R. Vel sic rex q̄d dicis? incredibile iudicatur apud vos ꝛc. interrogando. quasi dicat ñ ē incredibile. suscitauit quidē ante mortuos in exemplū futuri: vel suscitat.

Cum occiderentur detu. sen. R. Alia editio occidēdis q̄s detuli sententiā .i. qualiter occiderentur ipse sententiā dedi.

Detuli sen. R. Judicaui illos occidendos. nō ait occidi nisi forte ad occisionē ptineat q̄d sequit. puniens eos ꝛc. ampliusq; insaniens ꝛc.

Contra stimulū. Ra. Unusq; sine stimulo restitisti. R nūc si resistis. cōtra stimulū calcitrabis. quod satis durū ē. stimulus est ipsa correctio.

§ resurrectionis
Et nunc in spe q̄ ad patres nr̄os
repromissionis facta ē a deo. sto
† § ante tribunal § tuo ‡ § spe resurgendi.
†iudicio subiectus: ‡in qua. xij. tri
† § deo ꝓpter illam spem
bus nostrę nocte ac die †seruiētes
† § inuenirī viri vel pfecti. ‡ § .i. quia christū
ꝓdico resurrexisse.
†sperāt deuenire. ‡De qua spe ac
§ o
cusor a iudeis rex. Quid incredi-
bile iudicatur apud vos: si deus
† § sicut isti modo existimāt.
mortuos suscitat? †Et ego quidez
existimauerā me aduersus nomē
ihesu nazareni debere multa con
† § nō tantū estimauī.
traria agere. qđ ꝛ †feci hieroso-
mis. ꝛ multos sanctorum ego in
carceribus inclusi: a principibus
sacerdotū potestate accepta. Et cū
occiderent: detuli sententiā. Et p
omnes synagogas frequenter pu
niens eos: cōpellebam blasphe-
† § q̄s prius ‡ § ad similitudinē lupi.
mare. Et †amplius ‡insaniens in
† § ex magno affectu ‡ § nō solū ad ꝓximas in
iudea sitas.
eos: †psequebar vsq; in ‡exteras
† § ciuitatibus vel opibus illius insanie.
ciuitates. †In quibus cum irem
§ metropolim sine phenicis.
damascum. cū potestate ꝛ pmissu
principum sacerdotū: die media i
via vidi rex de cęlo supra splen-
dorem solis circūfulsisse me lumē
ꝛ eos qui mecum simul erant: om
nesq; nos cum decidissemus i ter
ram. audiui vocem loquentē mi-
† § in qua olim deus patribus loqui ꝓsueuerat
vt magis credat̄ q̄d dicitur ‡ § ꝓprium nomē
ingemuat vt ad ipsum visionē ptinere ostēdat.
hi †hebraica lingua. ‡Saule. Sau
§ i hebrus
le. quid me psequeris? Durum est
tibi ꝓtra stimulum calcitrare. Ego
autē dixi: Quis es domine? Do-
minus aūt dixit: Ego sum ihesus
quē tu psequeris. Sed exurge: ꝛ
sta sup pedes tuos. Ad hoc enim
apparui tibi. vt ꝓstituam te mini-
† § i hac prima visione
strum ꝛ testem eor̄ quę †vidisti. ꝛ
§ postea i multis visionibus.
eor̄ quibus apparebo tibi. eripi-
§ vel i
ens te de populis ꝛ gentibus. in
quos ambos. § ceci em̄ sunt
quas ego nunc mitto te aperire
§ interiores
oculos eor̄. vt conuertant̄ a tene
§ he sunt tenebre
bris ad lucē. ꝛ de potestate sathā-
§ .i. lucem
nę ad deum. vt accipiant remissio
§ hereditatē
nem peccatorū: ꝛ sortem inter san
ctos p̄ fidem quę est in me. Unde
rex agrippa non fui incredulus
† § quia de celo ē ostēsa visio illa.
†celesti visioni: sed bis q̄ sunt da-
masci primū ꝛ hierosolimis. ꝛ per
omnez regionē iudeę. ꝛ gentibus
annunciabā vt pœnitentiā agerēt
ꝛ conuerterentur ad deū. digna pœ-
nitētię opa faciētes. hac ex causa
me iudei cum essem in tēplo. com
prehensum tentabant interfice-
re. Auxilio autē adiutus dei. vsq;
† § pseuero vel in mortē nō cado.
in hodiernū diem †sto testificans
§ etate vel persona
minori atq; maiori: nihil extra di-
cens. q̄s ea quę prophetę sunt lo-
§ erit
cuti futura esse ꝛ moyses. si passi-
† § hic sensus eorū q̄ ꝓphete predixerāt ꝛ moy
ses § quia primus resurrexit non iterum mo
riturus.
bilis christus. †si primꝰ ex resur-
rectione mortuorū lumen annun
§ israel
ciaturus ē populo ꝛ gentib⁹. hęc
loquente eo ꝛ rationē reddente. fe
† § mutabilis es de doctrina in doctrinā
stus magna voce dixit: †Insanis
paule. multę te litterę ad insaniaz
conuertūt. Et paulus nō insanio
§ falsitas ꝛ petulā
inquit optime feste: sed veritatis
tia insanie sūt ꝓpria.
ꝛ sobrietatis verba eloquor. Scit
† § que de me ipso ꝛ de christo narrauī.
em̄ de †his rex: ad quē ꝛ ꝓstanter
† § que de me vel de christo narrauī
loquor. Latere em̄ eum nihil †hor̄
arbitror: neq; enim in angulo hę-
quā horum gestum ē. Credis rex
† § hoc ad psuadendū loquitur.
agrippa prophetis? ‡Scio quia
† § quicquid dictū ē de predictis vel de christo
†credis. Agrippa aūt ad paulū. in
modico suades me fieri xp̄ianum
† § .i. deprecor deū. vel christum.
Et paulus. †opto apud deum. et

Insanis paule. Be. § Insaniam putat. q̄ homo vinctus loco defendēdi accepto. non de calumnia qua p̄mitur: sed de cōscientia q̄ gloriat̄: sermonē facit. ꝛ reuelatō nez qua de psecutore mutatus ē in aplm p̄currit. Insup̄ dispensationē redemptoris. resurrectionē mortuorum. ꝓcionātis habitu disserit. Sicut vero stulta amentia est. q̄ filius patrē deserēs porcos pauit: sic spūalis est amētia. de qua paulus ait. siue mēte excedimus. siue sobrij sumus deo. ꝛ ꝓxima non respexit i vanitates ꝛ insanias falsas.

Multę te litterę Ra. Philosophi gentiū multa legēdo sectas ꝓmutabant.

Ad insaniam. R. Mutabilitatis. Vel īsaniam dicit resurrectionez mortuor̄ quā annunciat.

Scio quia credis Be. Hoc nō adulando. sed vere locut⁹ ē. Agrippa em̄ ritu iudeor̄ ꝛ legibus imbutus. credebat ꝓphetas vera dixisse: sed ignorabat ad christū illaz veritatē ptingere q̄s vis in ꝓcione quadaz cum iudeis habita dixisse legat̄. sed de religionis auxilio p̄sumitis. cū iam orbē discipuli ihesu repleuerint haud sin̄ dei nutu putamus illā crescere religionem.

Setate vel ꝑſona vt ꝛ ſupꝛa.
u modico ꝛ in magno·non tan:ũ
te:ſed ꝛ omnes qui audiũt hodie
Schriſtianus ſcz.
fieri tales qualis ꝛ ego ſum:exce/
† Snon em̃ opto vinctos eſſe vos.
ptis †viculis his. Et exurrexit rex
ꝛ pꝛęſes·ꝛ bernice·ꝛ qui aſſidebãt
eis. Qui cũ ſeceſſiſſent·loqueban
tur adinuicem dicẽtes:quia nihil
moꝛte aut vinculis dignũ quid fe
cit homo iſte. Agrippa autẽ feſto
Sſolui a vinculis.
dixit:Dimitti poterat homo hic:ſi
non appellaſſet cęſarem.

C. XXVII.

Sdecreuit agrippa.
Ut aũt iudicatũ
Ut autem iudi
v
catum ẽ eum nauigare i
italiam:ꝛ tradi paulũ cũ reliquis
cuſtodijs cẽturioni nomine iulio
† Sa noĩe auguſti qui milites miſerat.
cohoꝛtis †auguſtę. Aſcendentes
aũt nauẽ hadrumetinã·ꝛ incipiẽ/
† Snõ ad italiã ſed uꝛta aſie loca ad aquilonẽ
nauigare incipiebãt.
tes nauigare †circa aſię loca ſuſtu
limus·ꝑſeuerante nobiſcũ ariſtar
Spꝛelide
cho macedonię theſſalonicenſe.
Segreſſi ſumus ceſareã
Sequẽti aũt die deuenimus ſi/
Sad aquilonẽ Scogitãs
donem.humane autẽ tractans iu
Si ſidonẽ vꝛbẽ phenicis
lius pauluꝫ:pmiſit ad amicos ire
Spcurationẽ nauigatoꝛis Sa ſidone
ꝛ curam ſui agere. Et inde cum ſu
Sad occidentẽ
ſtuliſſem⁹·ſubnauigauim⁹ cypꝛũ:
Sideo cipꝛo ap,ꝓmauimus
ꝓpꝛopterea q̃ eſſent venti cõtrarij.
Et pelagus cilicię ꝛ pamphilię na
Scuitas
uigantes·venimus liſtram:quę ẽ
† Sſicut hec alexandrina dicit̃·ita illa hadrume
tina.
licię. Et ibi inueniens cẽturio †na/
uez alexandrinã nauigantẽ in ita
Sde naui in nauẽ
liam:tranſpoſuit nos in eam. Et
cum multis diebus tarde nauiga
remus:ꝛ vix deueniſſemus ꝓtra
† Sinſulã ·i· Sideo tarde nauigauimus
†gnidum·i·phibente nos vento:
Sinſula ẽ Snomẽ
adnauigauimus cretę iuxta ſal/
loci Sſalmonẽ
monẽ. Et vix iuxta nauigãtes:ve

Sin ercta
nimus in locuꝫ quendã qui voca
Sa bonꝛtate vel ꝓꝓtiũ ẽ.
tur bonipoꝛtus: cui iuxta erat ci
uitas theſſala. Multo autem tẽ/
poꝛe peracto·ꝛ cum iam non eſſet
tuta nauigatio·eo q̃ ꝛ ieiunium
Shoꝛtabatur
iam ꝓteriſſet·conſolabaꝫ eos pau
† Sex ignis tẽpeſtatũ. vel ſpiritu ꝓphetice.
lus·dicens eis:viri †video quoni
am cum iniuria ꝛ multo damno·
non ſolũ oneris ꝛ nauis:ſed etiaꝫ
animarũ veſtrarum icipit eſſe na/
Sdño nauis.
uigatio. Centurio autẽ guberna/
† S.i.nauiculario qui dñs erat nauis Snaucle
ro qꝫ etiã dominũ nauis ſignificat
toꝛi ꝛ †nauclero magis credebat
q̃ꝫ quę a paulo dicebaꝫ. Et cum
Sbonus
aptus poꝛt⁹ nõ eſſet ad hiemãdũ
plurimi ſtatuerũt ꝯſiliũ nauigare
Sretro vñ venerãt
inde ſiquo modo poſſent·deueni/
† Sinſulã vel ciuitatẽ in creta.
entes phenicem hiemare †poꝛtuꝫ
† S ad meridianã occidẽtis plagã que de africa
nomẽ accepit.
cretę reſpicientẽ ad †africum ꝛ ad
† Sa creta ·i· Squia a boꝛia poꝛtus erat crete
choꝛum. †Aſpirante autẽ †auſtro
Sad poꝛtũ crete peuenire.
eſtimantes ꝓpoſitum ſe tenere.
cum ſuſtuliſſent de aſſon:legebãt
cretã. Nõ poſt multũ autẽ miſit ſe
† Sa nomine regionis Stiphos inflatio.
contra ipſam ventus †tiphonicus
qui vocaꝫ euroaquilo. Cuncq̃ ar/
Sa vẽto
repta eſſet nauis·ꝛ non poſſet co/
Sꝓtra Sceſſante remigio.
nari in ventũ:data naue flatibus
ferebamur. Inſulam autẽ quan/
dam decurrentes q̃ę vocaꝫ cau/
† Spene euaſiſſet ſcapha. S Be.leuis nauicula
ẽ etiã de vna arboꝛe cauata.
da:potuim⁹ vix obtinere †ſcaphã
Sa fluctibus Sſcaphe
Qua ſublata adiutoꝛijs vtebaꝫ
† Sin ꝓcinctu tempeſtatis armãtes S vaſe quo
dam facientes eã grauioꝛẽ·vnde ſequit ſubmiſſo
vaſe.
†accingẽtes nauẽ timentes ne in
† Snauis ꝛ ſcapha ·i· S.i.ſcapha.
ſirtim †inciderent:ſubmiſſo ·i· vaſe
Svento ꝓtrario
ſic ferebantur. Valida aũt nobis
tempeſtate iactatis·ſequenti die
S ſelectionẽ eoꝝ que erant in naui.
†iactum fecerunt:ꝛ tercia die ſuis
Svtenſilia
manib⁹ armamẽta nauis ꝓiecerũt
Neq̃ ſole autem·neq̃ ſideribus

uigabant.

Ad africum B. Africus flat inter me/ridianã plagã ꝛ occi/dẽtalẽ:magis vergẽs ad occidentalẽ. Eu/rus inter ſeptẽtriona/lem ꝛ occidentalem. plus veſterus ad occi dentẽ. Et ꝓuincia phe nicis cretam habebat ad occidentẽ.

Aſſon R. Nomẽ loci ſic vocati:quia in de ſoluebant naues ī mare,ꝓgrediẽtes.

Tiphonicus. Alia tranſlatio vult⁹ tẽpeſtiuus.

Euro R. Id eſt. boꝛeas ventus·inter aquilonẽ ꝛ oꝛiẽtẽ·hic ventus erat contrari/us naui nauigaturę ī phenicem.

Cũq̃ arrepta eſ. nauis. Be. Alia tranſlatio manifeſti⁹ dicit. Arrepta naui cũ non poſſent vento occurrere. cõmodata naui fluctib⁹ colligere vela cęperũt. tunc trã/ſeuntes inſulam·q̃ dicit cauda·quã occu pare ñ potuerũt. Sed ſcapha miſſa·adiuua re cęperũt nauẽ:ꝑcin/gentes eam. trahebãt aũt ꝛ anchoꝛas: timẽ tes ne incurreret in ſũr tes. Ex quo patet q̃a funibus a medio na/uis latere vtinq̃ cir/ca eiuſdẽ ãteꝛioꝛa de merſis. anchoꝛas bis q̃ę traberent adiun xerunt. qõ fiebat ad retardandũ nauigiũ ne ꝓpꝛopero incurſu ī ciderẽt ſũrtes ſolo au/ditu terribiles·q̃ om nia rapiunt ad ſe.

Scapha. Bed. Eſt leuis nauicula ex uimẽ facta·crudo co rio ꝓtecta. dicta grece a ꝓtẽplando:q̃ ꝑ eaꝫ nautę vel piratę ter/ras ꝛ litus ꝑſpiciant. Hanc ergo cũ ꝓ adiu uãda maioꝛe naui de poſuiſſent ī mare: vix fluctu ferẽte potuerũt obtinere ne laberet.

Syrtis R. Angu ſtia ſiue tribulatio.

Timentes ne in ſirtim ꝛc. B. Alia tranſlatio timẽtes ne in ſirtes inciderẽt la/xantes antemnam ita ferebantur.

Oportebat qui. audi. ℣. ℟. ℣.d. dū nō audistis· vñ su pra hortabat eos pau lus. Vel oportebat me audito, i, vt audi retis me,

Astitit mihi. ℟. Non dicit hoc iactā do: sed ad fidem ꝓuo cat illos. nā & ideo ma re turbatū est: vt ꝑ id q̄ auditus nō est· & ꝑ id q̄ auditus est: spe cialis in eo gratia ap pareret,

In insulam. ℟. ℣uasi ꝑ signo ē pro phetia veritatis de in sula· vt cū ad illas ve nerīt de salute sua cer ti sint,

In adria ℟. Re gio ad quam naviga bant. Vel nomē cu iusdā freti in tirreno mari· sed magis vide tur nomen illius terre de qua adriaticus si nus vocat. Aliter a dria pluraliter accipi tur ꝑ scopulis· & ideo putabāt nautę regio nem apparere. In li bro hebreo & nominū adria ꝓtinens mala· vel loc⁹ malo & dicit.

apparentibus ꝑ plures dies· & tē pestate nō exigua imminēte: iam ablata erat spes omis salutis no † ⁊ voluntaria ꝑ periculo· vel necessaria pro pe nuria.
stre. Et cum †multa ieiunatio fuis set: tunc stans paul⁹ in medio eo rum dixit. Oportebat quidem o ⁊ al. egredi
viri audito me non tollere a creta † ⁊ sic ⁊ vitare p antifrasim · ⁊ ⁊ tēpestatis
†lucriq̄ facere †iniuriam hanc· & ⁊ vasorū ⁊ q̄uis me nō audistis.
iacturam. Et nunc suadeo vobis ⁊ sano & forti
bono animo esse: amissio enī nul † ⁊ .i. amissionē nauis. vel pter quā erit amis sio nauis.
lius animę erit ex vobis †pterq̄ nauis. Astitit enim mihi hac no ⁊ apostolus
cte angelus dei cuius ego sum· & ⁊ in euāgelio ⁊ piculum maris
cui deseruio dicens: ℣e timeas † ⁊ nō fluctibus mergeris sed rome piclitaberis
paule· †cęsari te oportet assistere. ⁊ & nō est timendū etiā comitibus tuis.
Et ecce donauit tibi deus omēs qui navigant tecū. Propter q̄ bono animo estote viri· credo em deo meo: quia sic erit quemadmo dum dictum ē mihi. In insulam autē quandam oportet nos deue nire. Sed postea q̄ quartadecia die nox supuenit· navigantibus nobis in adria circa mediā noctē suspicabant̄ nautę apparere sibi aliquā regionem. Qui & submittē † ⁊ pōdus plūbi quo maris ꝓfunditas explorat̄
tes †bolidem invenerūt passus vi ginti altitudinis· & pusillū inde se † ⁊ in profunditate maris · ⁊ propinquante terra.
parati: †invenerūt passus · ⁊ quide ⁊ qz adhuc nox erat
cim. Timentes autē ne in aspera loca incideremus· de puppi mit tentes anchoras quattuor opta ⁊ qui in naui sp fuerāt.
bant diem fieri. Nautis vero quę ⁊ .i. dimissis
rentibus fugere de naui· cū misis ⁊ occasione
sent scapham in mare sub obtētu ⁊ vt nauē sedarent
quasi inciperent a ꝓra anchoras extendere· dixit paulus cēturioni & militibus: nisi in naui māserint

Nisi in naui mā. Be. Quia in nau fragio magis nauta rum scientia· qui gna ri erant maris: q̄ mili tū arma ꝓderat· ideo meli⁹ ferebāt scaphā q̄ nautas excidere,

vos salui fieri non potestis. Tūc absciderunt milites funes scaphę ⁊ ne occasionē darēt fugiēdi
& passi sunt eam excidere. Et cum lux iciperet fieri: rogabat paulus ⁊ vt fortiores essent ad laborē sustinendū.
omnes sumere cibū dicēs: Quar † ⁊ serenitatē. vel absq̄ cibo · quia fortitan i die
tadecima hodie die †expectantes nō edebant.
ieiuni ꝑmanetis nihil accipiētes. Propter q̄ rogo vos accipere ci bum ꝓ salute vestra: quia nullius vestrū capillus de capite pibit. Et ⁊ vt aliis esset exēplo
cum hęc dixisset: sumens panem † ⁊ iuxta morē solitū in ꝓmedendo & ꝓ salute navigantium.
†gratias egit deo in ꝓspectu omni um. Et cum fregisset cępit mandu † ⁊ exhortationis verbo & opis exēplo.
care. †Animęquiores autem facti omnes: & ipsi assumpserunt cibū. Eramus vero vniuersę animę in naui ducentęseptuagintasex. Et † ⁊ fortiores facti· & nō indigētes tritico · ⁊ le uiorem faciebant.
†satiati cibo †alleviabant navem iactantes triticum in mare. Cum autē dies factus esset: terras non agnoscebant. sinum vero quendā † ⁊ nō rupē sed aditū facilem.
considerabant: †habentes litus i quem cogitabāt si possent ejicere ⁊ de mari in
navem. Et cum anchoras sustulis nauē ⁊ sine conatu navigii.
sent: ꝓmittebant se mari: simul la xantes iuncturas guber naculoꝝ † ⁊ velo · ⁊ secundū q̄ ventus ducebat
Et levato †artemone · secundū au rę flatum tendebant ad litus. Et ⁊ .i. bimaritimū
cum incidissem⁹ in locū bithalas † ⁊ in illud dorsum mari injectū.
sum: †impegerunt nauē. Et prora quidez fixa manebat immobilis: ⁊ dirumpebat
puppis vero soluebat̄ a vi maris Militum autē ꝓsilium fuit vt cu ⁊ vinctos.
stodias occiderent: ne quis cum enatasset effugeret. Centurio aūt volens seruare paulum · ꝓhibuit fieri· iussitq̄ eos q̄ possent natare ⁊ aū vinctos
mittere se i mare ꝓios· & evadere

Libū sumere. ℟. Nemo sęculi tēpesta tes evadit: nisi qui pa ne vitę pascit. & qui in nocte tribulationū sa pietię· fortitudini· tē perantię & iusticię in nitit. auxilio domini cōsolante· portū salu tis ꝓsequitur: ita vt sę culo expeditus flamā dilectionis qua caleſi unt interiora ꝗrat.

Eramus vero universę aię. ℟. Non ait viri: qa for tasse erant & mulieres Vel ꝓpter ꝓfusionez christianoꝝ· militum· & nautarum ita dicit.

Artemone. ℟. Artemo modicū velū directioni navis pti us accōmodatū q̄ ce leritati.

Bithalassum. ℟ Greci thalassan vo cant mare. Bithalas sum vero significat li tus in mare ꝓtentum eodemq̄ mari se dini dente: binc & inde cir cundatum.
Ra. Bithalassum vbi terrę iteriectu du plex mare cōvenit. q̄ mare grece vocat̄ tha lassum.

Et prora q. f. m. ℣. ℟. Ideo navis ista pijt· quia nō leni cursu fluctibus sup la psa ē: sed equoris fun do violent⁹ infixa par tim solo retinet̄: par tim impetu fluctuum fertur. vnde frangit̄· Talis ē casus animi sęculo vediti· qui nō calcans vesideria mū di· proram intētionis terrę ifigit: & ita sequē tis opis cōpagem cu rarū fluctibus soluit sed q̄ fracta navi eua serunt terrā petunt: q̄ peuntium exēplo alij cautius agunt·

Pira R. Quidã dicunt pirã nomen ligni esse.

Cum congregasset &c. B. Egressus de mari apostolus ignem accēdit. quia corda q̄ vndis tēpestatū docēdo eripit: amoris ignis calefacit. Sarmēta sūt exhortatōes charitatē accēdentes decerpta integritate scripturarū. quasi frōdibus excisis ramor.

Super ignē. B. Eodē igne quo suos fouet: bestiam p̄burit quia eisdē virtutibus z sancti p̄ficiunt. z impij cū suo autore inuidendo deficiūt. vnde p̄plexa zelus apprehēdit populū ineruditū. z nūc ignis aduersarios comedit.

Vipera a calore c.p.i. &c. B Quia spiritus immūdus flamma virtutū de cordibus fideliū pulsus doctoribus veritatis venenū p̄secutionis infūdit: quo manū sauciet .i. bonū opus īpediat

Disenteria uel disin. B. Est passio intestinorum.

Et cum B. Cur infidelē īfirmuz p̄ece saluat: qui timotheū trophimūq; infirmos fideles. vnū curat. alteruz relinquit. nisi q̄ ille p miraculuz foris sanandus erat. qui interius ñ viuebat. hoc aūt nō indigebant: q̄ intus salubriter viuebant.

ſnō natātes
z ad terraz exire. Et cęteros alios in tabulis ferebant. quosdam sup
ſpreter tabulas.
ea quę de naui essent. Et sic factū est vt omnes animę euaderēt. ad terram.

C. .XXVIII.

Et cum euasis
semus: tunc cognouimus
ſalii mutilene
ꝙa milithene insula vocabatur. Barbari vero p̄stabāt non modicam humanitatem nobis.
ſigne ſcaloꝛe
Accensa em̄ pira reficiebant nos omnes p̄opter ībrē ꝙ iminebat z frigus. Cum congregasset autem
† ſarmēta sūt vineaꝝ. i. ramusculi sustentātes vuas qui arefacti ꝓburebanē.
paulus † sarmentoꝛ aliquantam multitudinez. z imposuisset super
ſfugiēs calozem.
ignez. vipera a caloꝛe cum pcessis
ſintrauit nō destruxit
set: inuasit manum eius. Ut vero viderunt barbari pendentē bestiam in manu eius. adinuicem dicebant: Utiq; homicida ē homo hic
ſcùm seruatā homicidā debere mori.
Qui cum euaserit de mari: vltio
ſdiuina
eum non sinit viuere. Et ille quidem excutiens bestiam in ignem: nihil mali passus est. At illi existimabant eum un
† ſsecundū morē pcussoꝛ a serpētibus
† tumoꝛem ꝓuertē
dum: z subito casurū z mori. Diu
ſ. i. sperantibus mori paulū
autē illis expectantibus z videntibus nihil i eo mali fieri: † ꝓuertē
† ſ. i. facies suas inuicē ꝓuertētes inter se
tes se dicebāt eum esse deum. In
ſvinee vel agri
locis autē illis erant p̄ędia p̄incipis insulę noīe publij: q̄ nos suscipiēs. triduo benigne exhibuit
ſfebris a feruoꝛe
Contigit aūt patrē publij febrib⁹
ſpfluuio ventris
z disinteria veratū iacere. Ad quē paulus intrauit. Et cum oraſſet: z impositisset ei manus: saluauit eū
Quo facto. z omnes qui in insula habebāt infirmitates: accedebāt z curabant. Qui etiaz multis honoribus nos honoꝛauerūt: z nauigātibus iposuerūt q̄ necessaria
† ſex quo p̄mū venerāt de asia. vel exquo in ī sulam deuenerūt.
erāt. † Post menses autē tres nauigauimus in naui
ſaltera
alexandrina.
ſmilithene. ſinsule
quę in insula hiemauerat: cui erat
al. castroꝛ
insigne castoꝛū. Et cum venissem⁹ siracusam: mansimus ibi triduo.
ſcircūnauigātes circa siciliā.
Inde circūlegentes deuenimus
† ſciuitatē sicilie † ſquo indigebant romam nauigaturi.
† regiū: z post vnū diem flāte † au
† ſinsulam ſmulti legunt puteolosin.
stro secunda die venim⁹ † puteolos. Ubi inuentis fratribus rogati sum⁹ manere apud eos dies septem. z sic venimus romam. Et inde cum audissent fratres. occurrerunt nobis vsq; ad † apij foꝛum
† ſ tribus domibus in ītoꝛe politis ex vno fūdamento edificatis.
z † tribus tabernis. Quos cum vidisset paulus: gratias agens deo
ſminus timuit
accepit fiduciā. Cum venissemus
† ſa p̄ncipe pegrinoꝛ cui ꝓmendabantur peregrini.
autē romā: † p̄missum ē paulo ma
† ſnō cum ceteris pegrinis † ſ. i. cum vno viro. vel militibus ītie tribuni z p̄sidum felicis z festi.
nere † sibimet cū custodiēte se militi. Post tercium autē diem conuocauit p̄mos iudęoꝛ. Cunq; ꝓuenissent dicebat eis: Ego viri fratres nihil aduersus plebem faciens aut moꝛem paternū: vinct⁹ ab hierosolimis traditus sum in manus romanoꝛ. Qui cum iterſsez quid ꝓmiserūt
rogationem de me habuissent: voluerunt me dimittere: eo q̄ nulla causa esset moꝛtis in me. Contradicentibus autez iudęis coactus sum appellare cęsarem: non quasi
ſcoꝛā cesare
gentē meā habens aliquid accusare.
† ſquia nulla causa moꝛtis ē in me.
† Propter hanc igit causam rogaui vos videre. z alloq̄. Propt

Insigne castro. Ra. Quia aliqua foꝛsitan castra ibi antiquitus fuerāt ędificata. Vl cui naui. q̄ sub forma castroꝛum insignia velis erant ī texta nautarū vel castroꝛum. i. plebis.

Insigne castoꝛū. Be. Sine r. gemini autē castoꝛes sunt castoꝛ z pollux: quos ob id gētiles in mari deos inuocāt. quia in ꝓdigijs nautarū. si sole stellę in naui vel antemnis apparuerīt: piculosū. si vero geminę ꝓsperi cursus sunt nūcię. Alia trāslatio cui erat signum ionis filij quia ferunt fabulę castoꝛem z pollucē ionis filios fuisse.

Puteolos Puteoli locus ē vltra romam. vbi virgilius fecit balnea medicīalia singula ꝓprijs inscripta titulis. vt dicitur ꝓtra quā scz valerent ęgritudinem. vnde sa lernitani inuidia ducti. supueniētes in manu foꝛti. titulos destruxerunt: z ędificia mutilauerunt.

Audissent fra. R. Christiani romę habitantes. vnde patet paulu⁹ nō primo p̄dicasse romanis.

Quia bene spi. Be. Hanc pphetiã quã apostolus a spiritusancto · pophæta a domino dictã esse pronunciat. Ex quo ostẽdit vna esse ꝛ voluntas ꝛ natura domini ꝛ spiritussancti. ꝛ ĩ nomine spiritus etiã nomen domini ĩtelligi.

Incrassatum. B Ne puteꝛ crassitudo cordis ꝛ grauitas auriũ nature eẽ nõ volũtatis : subiũgit culpã liberi arbitrij dicens, ꝓsserũt ne forte. u. o.

Ne forte uideãt oculis. B. Id ẽ. ipsi ꝓcedentibus meritis causa fuerũt: vt deus eis oculos claderet. vel ad supiora iũgendũ est. dicente domino ad ꝓphetã : vade ad populũ · ꝛ pecca ta quibus ꝛcitatẽ meruerũt · illis ĩpopera · sũ forte vel sic audiant ꝛ ad me ꝙuertantur.

Conductu. R. Libera custodia per quã ꝓducebat. vel in sua ꝙcione qua cõtra iudeos disputabat.

Sine prohibitione. H. Non solum eñ rome non ẽ phibitus prædicare : sed nec dum neronis impio robozato · nec intanta erumpẽte scelera ẽ dimissus in occidẽtis ꝓtibus ꝓdicare · postea vero .i. xlio neronis anno retentus ab eo: martirio cozonatus ẽ

Piero. Paulus romam vinctus ingreditur: vt vinctos supstitionis errozibus liberaret. Manẽs in hospitio conducto ꝓ bienniũm : vt nobis vtriusq; ĩstrumẽti donum reddat ꝛternum. hac exposition docemur · cetera que in hoc volumine de paulo vel de alijs scripta sunt · non solũ fructũ ecclesiastice doctrine prẽmõstrare: sed etiã medullam spiritualis sensus ꝛ virtutẽ habere.

Ra. Post passionẽ domini. xxv. anno. i. secundo neronis · eodẽ tẽpore quo festus iudee ꝓcurator successit fẽlici: paulus romã vinctus missus est · ꝛ ꝓ biennium in libera manẽs custodia · aduersus iudeos de aduentu christi quotidie disputabat. Sciendũ vero nondũ robozato neronis imperio ab eo paulum dimissum esse: vt euangeliũ in occidente ꝓdicaret. cuius permissionis tẽpus decenniũ fuisse putat. quãdo biennij illius finis. ĩ. xx. septimi anni post passionẽ domini. i. neronis quarti ꝓpletionem incurrit · xxvij · anno passionis dñi · i · neronis · xiiij · petri ꝛ paulus martiro cozonati sunt.

resurrectionis.
spem enim israel catena hac circũdatus sum. At illi dixerunt ad eũ Nos neq; litteras accepimus de te a iudea : neq; adueniens aliquis fratꝛ nunciauit aut locutus est quid de te malum. Rogamus autẽ a te audire que sentis. Nam
christianozum
de secta hac notũ est nobis: quia vbiq; ei ꝓtradicit. Cum cõstituissent illi diem: venerunt ad eum in
iudei vel illi paulo
hospitiũ plures · quibus exponebat testificans regnũ dei: suadens q; eis de ihesu ex lege moysi ꝛ prophetis a mane vsq; ad vesperam
vel plurimi
Et quidam credebant his que dicebant: quidam vero non credebant. Dimissi q; inuicẽ non essent cõ
fideles ꝛ incredulj
sentientes · discedebant · dicente paulo vnũ verbum · quia bene spiritussanctus locutus est ꝑ isaiam

prophetam ad patres nostros di
† mistice christo ꝛ vnicuiq; doctori hoc dicit
cens: † Vade ad populum istum ·
doctrinã
ꝛ dic ad eos: Aure audietis · ꝛ nõ
signa
intelligetis · ꝛ videntes videbitis
ꝛ non ꝑspicietis. Incrassatum est
eñ cor populi huius · ꝛ auribus
quia surdi erant
grauiter audierũt · ꝛ oculos suos
ꝓpresserunt · ne forte videant oculis · ꝛ auribus audiant · ꝛ corde in
† quasi diceret · ꝛ si intelligerẽt · ꝛ ꝙuerterentꝫ sanarẽ eos.
telligãt · ꝛ ꝙuertantur: ꝛ † sanẽ eos
Notum ergo sit vobis · quoniam
† christus vel euãgelium
gentibus missum est hoc † salutare
† non vt iudei intus
dei: ꝛ ipsi † audient. Mansit autẽ
† hospitio qđ ipse ꝓduxerat.
biennio toto in suo † cõductu · ꝛ su
† non solũ iudeos sed etiam gentes quas dixerat saluandas reꝓbatis iudeis.
† scipiebat omẽs qui ingrediebantur ad eum · prædicans regnum
dei: ꝛ docẽs que sunt de domino
† quia nullus phibebat vel phibere poterat.
ihesu christo cũ omni fiducia † sine
phibitione.

Hiero. Paulus romam vinctus ingreditur: vt vinctos supstitionis errozibus liberaret. Manẽs in hospitio conducto ꝓ bienniũm : vt nobis vtriusq; ĩstrumẽti donum reddat ꝛternum. hac exposition docemur · cetera que in hoc volumine de paulo vel de alijs scripta sunt · non solũ fructũ ecclesiastice doctrine prẽmõstrare: sed etiã medullam spiritualis sensus ꝛ virtutẽ habere.

Ra. Post passionẽ domini. xxv. anno. i. secundo neronis · eodẽ tẽpore quo festus iudee ꝓcurator successit fẽlici: paulus romã vinctus missus est · ꝛ ꝓ biennium in libera manẽs custodia · aduersus iudeos de aduentu christi quotidie disputabat. Sciendũ vero nondũ robozato neronis imperio ab eo paulum dimissum esse: vt euangeliũ in occidente ꝓdicaret. cuius permissionis tẽpus decenniũ fuisse putat. quãdo biennij illius finis. ĩ. xx. septimi anni post passionẽ domini. i. neronis quarti ꝓpletionem incurrit · xxvij · anno passionis dñi · i · neronis · xiiij · petri ꝛ paulus martiro cozonati sunt.

Hunc opi. Hiero⁹ ꝓmittit plogum ·in q̄ ostēdit quia ad certū ordinem digestionis secundū grecos epistolas redegit·z veritatē in translatione seruauit·qđ nō alij ante se.

Canonicę dicunt hę epistolę. vel ideo · q̄a in canone ecclesiasticę scripturę receptę sunt vel q̄a regulā supplēt docent nanq; custodiam in fide: tolerantiā in psecutione. Instruunt etiā ad alias virtutes multas.

Prologus Hieronimi in epistolas canonicas.

Dnita ordo ē apud grecos qui integre sapiūt z fidem rectam sectant· epistolaruz septē quę canonicę nūcupantur: sicut in latinis codicibus inuenit Qđ quia petrus primus ē in numero apostoloz: primę sunt etiaz eius epistolę in ordine ceterarum Sed sicut euangelistas ducū ad veritatis lineā correxim⁹: ita has propio ordini deo iuuante reddidimus. Est em̄ vna earū prima iacobi, petri due. iohānis tres. z iudę vna. Quę si sic vt ab eis digestę sunt·ita quoq; ab interpretantibus fideliter in latinū eloquiuz verterent· nec ambiguitatē legentibus facerēt: nec sermonum sese varietas impugnaret. illo precipue loco: vbi de trinitatis vnitate in prima iohānis epistola positū legimus. in qua etiā ab infidelib⁹ translatoribus multū erratū esse a fidei veritate compimus. trium tantūmodo vocabula hoc ē aquę sanguis z spiritus in ipsa sua editione ponentes. z patris verbiq; ac spiritus testimoniū omittētes. In quo maxime z fides catholica roborat: z patris z filij z spiritus sancti vna diuinitatis substantia cōprobatur. In ceteris vero epistolis quantum a nostra alioz distet editio lectoris prudentię derelinquo. Sed tu virgo christi eustochiū dum a me impensius scripturę veritatē inquiris: meā quodammodo senectutē inuidoz̄ dētibus vel morsibus corrodendaz exponis. Qui me falsariū corruptoremq; sanctarū scripturarum pnunciant. Sed ego in tali opere nec emuloz meoz̄ inuidentiaz ptumesco: nec sanctę scriptutę veritatē poscentibus denegabo.

Prologus Hieronimi in epistolam sancti iacobi.

Iacobus qui frater domini appellat: ex cognomento iustus. vt nonnulli existimant · ioseph ex alia vxore iesca eum genuisse. vt mihi videt·filius marie sororis matris domini: cuius iohānes in libro suo memīt. Hic post passionē dñi statim ab apostolis ordinat⁹ hierosolimoz epūs: vnā tantū scripsit epistolā quę de septē catholicis est·quę ab alio sub nomine eius edita asserit: licet pcedente tēpore obtinuerit autoritatem. Egesipp⁹ de iacobo ait. Suscepit ecclesiam hierosolimę post apostolos iacobus· cognomento iustus·hic de vtero matris sanct⁹ fuit·vinū z siceram nō bibit·carnem nullā comedit· nunq; attonsus est·nec vnctus vnguento: nec vsus balneo. Hic ingrediebatur sancta sanctoz· vestibus laneis ñ vtebat·sed lin eis ·solus ingrediebat templum·fixis genibus ꝓ populo precabat: intantū vt camelorum duriciaz traxisse eius genua crederent. Egesippus z clemēs dicunt·mortuo festo qui iudeam procurabat·albinū successorem eius missum a nerone·qui dum nec ad puinciam venisset·annanus pontifex adolescēs anani filius ·de genere sacerdotali·concilium cōgregauit: z pellens publice iacobum vt christū negaret. Contradicentē lapidari iussit. Qui cū ꝓcipitar⁹ de pinna tēpli·z fractis cruribus semianimis diceret: Domine ignosce illis. Fullonis fuste i cerebro pcussus iterijt. Josephus ait q̄ pter eius necē subuersaz hierusalem creditū sit. Testant acta apostoloz multa de eo. Trigita ānis hierosolimā rexit·vsq; ad septimū neronis annū. Juxta templū vbi ꝓcipitatus fuerat sepultus ē titulum vsq; ad obsidionē titi z adriani notissimū habuit. Quidam putant eum in monte olineti z dituz sed falsa eoz opinio est.

Argumentū in epistolā iacobi.

Iacobus apostolus sanctum instituit clerū·de cultura cęlestium ꝓceptoz̄ z regula catholicę obseruātię z de inuictę patientię maiestate·z de reuelatione plurimoz̄: z de mandatione magistroz̄m.

Catholicis. Catholicę dicunt hę epistole. i. vniuersales· a fide vniuersalis ecclesię nō discordātes. vt canonicę. i. regulares ad distantiam earum quas fecerunt plendo sub noibus apl̄oz̄m

Septē sunt hę epistolę. ꝓpter septē dona sancti spiritus. vel ꝓpter fidē sanctę trinitatis quā ꝓtinent quę p quattuor mundi partes diffusa ē. Prima ponit epistola iacobi · ñ quia primū scripta fuerit: ꝓpter dignitatem. quia scripta ē iudeis·q̄ digniores erāt quia dominus in propria pson̄a ꝓdicauit illis·z propter eos fuerat missus · z ipsi primum fidē suscepерant quoz̄ episcopus iacobus iste fuerat ordinatus. Secūda petri ponit: quia electis aduenis grecę pselitis scripsit. i. de gētilitate ad iudaismum· de iudaismo ad euangelicę electionis gratiam conuersis.

Legim⁹ occiso beato stephano·quia facta ē psecutio magna ī illa ecclesia quę erat hierosolimis: z omēs dispersi sunt p regiones iudeę z samarię ꝓter apostolos. His ergo dispersis q̄ ꝓpter iusticiā passi sunt: mittit hāc epistolā. Scribit etiā illis·qui pcepta fide christi necdū operibus pfecti esse curabant. Necnō etiaz z eis·qui fidei exortes durabāt. Qui z ipsā in credentibꝰ quantuz valuere pseq; z pturbare curabant. Qui tamen omnes in dispsione fuerūt varijs casibus a patria pfugi·z in numeris cędibus mortibusq; z erūnis vbicūq; erāt ab hostibus oppressi. Itaq; iustos hortat: ne in tentationibus a fide deficiāt. peccantes castigat z admonet·vt a peccatis se ꝓtineant·virtutibus pficiant. Ne infructuosum sibi sit immo etiā damnabile q̄ fidei sacramēta pcepissent. Incredulos admonet vt pnitentiā de nece saluatoris ceteriscq; quibus implicant sceleribꝰ gerāt: anteq; vltio celestis vel inuisibiliter vel etiā visibiliter irruēs pcellat.

Quia in circūcisione ordinatus erat iacobus apostolus: curauit eos q̄ et circūcisione erant·sicut p̄sentes colloquendo docere. Sic z absentes per epistolā consolari·increpare·instruere·corrigere.

Hiero⁹ in martirilogio. Jacobus zebedei ab herode agrippa decollatus gladio interijt. Alfei autē filius in psida defunctus. Tercius aūt qui ē frater domini qui de pinna tēpli ꝓcipitatus interijt. Idem in expositione esaye. Duę olinę z tres quattuor. z quinq; xiiij. apostoli intelliguntur. i. xij. qui a domino electi sunt. z terciusdecimus iacobus qui appellat frater dñi Paulus quoq; apostolus vas electionis quartusdecimus ē.

Pro inuestigatione de. v. marijs, quas agiographia sępe ꝑmemorat

notandū tres fuerunt ſoꝛoꝛes. maria ſcz mater domini ⁊ maria mater iacobi alphei ⁊ ioſeph ⁊ maria mater filioꝛum zebedei ſcilicet maioꝛis iacobi ⁊ iohannis euāgeliſtę. Maria mater domini fuit filia ioachim ⁊ annę ⁊ quā cleophas fr̄ ioſeph accepit vꝛoꝛē ioachim defuncto ⁊ genauit ex ea filiam quā vocauit mariā. deditq; eam cuidā nomine alphęo. Vnde ille iacoby minoꝛ ⁊ qui cognominatus ē iuſtus ⁊ frater dn̄i dictus: dicit iacoby alphei .i. filius alphei a pr̄e. Deſpōſauit etiā cleophas filiaſtrā ſuā ſcz mariā virginē matrem domini ioſeph fratri ſuo: cui⁹ virginitatis cuſtos ⁊ ſolatium partus extitit ⁊ nutritoꝛ. Maria aūt vꝛoꝛ zebedei ⁊ filia ipſius annę ⁊ cuiuſdam ſalome fuit ⁊ qui poſt cleopham habuit eam. vnde legit̄ in euāgelio. Maria iacobi ⁊ ſalome Maria magdalenę ſoꝛoꝛ lazari ⁊ marthę fuit ⁊ quę dn̄i pedes lacrimis ſuis lauit ⁊ capillis ſuis exterſit. Quapꝛpter ei ipſe peccatoꝛ ⁊ verā ablutionē ⁊ ſpiritalē vnctionē retribuit ⁊ de qua domin⁹ ſeptē demones eiecit. Quīta vocat̄ egipti/aca cuius pſapia ad pr̄ſens nō inquirit̄.

Jacobus. Iſte eccleſię hieroſolimitanę poſt apoſtolos ad pr̄dicandū miſſus curā ⁊ regimen ſuſcepit.

Duodeci tribubus. Pꝛecipuam ſolicitudinem de iſtis habere. ad. xij. ꝓtinebat apoſtolos qui legatione ꝓ domino in circumciſionem fungebantur. Vnde ⁊ paulus dicit. Jacobus ⁊ cephas. ⁊ iohannes q̄ videbant̄ colūnę eſſe dextras dederūt mihi ⁊ b. ſocietatis ⁊ vt nos in gentibus: illi autez in circūciſione ꝛc. Id circo eis ſcribit pꝛeciꝑue ⁊ quia ipſe a cęteris apoſtolis ſup eos ordinatus erat epūs.

Omne gaudiū. Ne īdignemini ſi malī mundo flozent ⁊ ſi vos patimini ⁊ quia ñ eſt chriſtianę veritatis in tēpoꝛalibus exaltari ⁊ ſed potius deprimi. Mali nihil habent in cęlo ⁊ vos nihil in mūdo. Spe illi⁹ boni ad q̄d tenditis q̄d̄q̄d ī via ꝓtingat gaudere debetis

Cum intenta.ua. A pfectioꝛibus īcipit de extrinſecis tentationibus.

Sciētes. Ideo tētamini aduerſis ⁊ vt ꝓ h̄ ꝓbare poſſitis ⁊ q̄ firmā fidem futurę retributionis in coꝛde geſtetis ⁊ q̄d ē intelligere virtutē ipſi⁹ patiētię.

Drobatio fi.ue.pa.ope. Eadem ſentētia ⁊ ſed ꝓuerſo ordine ī paulo legit̄. Scientes q̄ tribulatio patientiā opatur. Patientia vero ꝓbationem: ꝓbatio vero ſpem. Patientia enim opatur ꝓbationem ⁊ quia cui⁹ patientia ꝓ tribulationes nō vincit̄ ⁊ pfectus ꝓbatur. quę ſententia hic quoq; dicit̄: patiētia opus pfectū habet: ⁊ ꝓbatio opat̄ patientiā. q̄d ē tribulatio q̄ dat̄ ad ꝓbationē fidei ⁊ facit ꝓ patientiā exerceri: ꝓ q̄d fides pfecta ꝓbat̄

Si quis aūt uestrū indi.sa. Tanta ē vtilitas tribulationū ⁊ quā ſi quis ignoꝛat: nōdum illuminat̄ per ſpiritum ſanctū. petat igit̄ vt ꝓ ſpiritū ſanctum apiatur ſenſus ſuus: ⁊ cognoſcet qua pietate pater coꝛrigit filios quos recipit. nec quiſq; ꝓſcius ſuę fragilitatis diffidat. quia dat omnibus benedicit eis̄ oēs timētes ſe puſillos cū maioꝛibus. Et quia multi petunt q̄ non merent̄ accipere: ſubdit qualiter petere ꝙ debent ⁊ poſtulet autē in. f. n. hc.

Qui aut hęſitat. Qui ꝓſcientia peccati preſſus dubitat de pr̄miis cęleſtibus: ſupueniēte vento tentationū: facile deſerit fidei ſtatū. ⁊ ſecundū tentatoꝛis voluntatē diſtrahit̄ ad errorē: ⁊ fit a deo alienus.

Vir duplex. Duplex eſt qui genu ad pr̄ces flectit: ⁊ mozdente conſcientia de impetratōne diffidit. Duplex qui vult gaudere cuz ſęculo: ⁊ gaudere cuz deo. qui de bonis q̄ agit nō deum: ſed fauoꝛem quęrit. Vnde dicit̄ de ingredientib⁹ terrā duabus vijs.

Diues autem. Diuitem vocat q̄ totam ſpem ī diuitijs ponit. non nocet habere diuitias: ſed amare.

Diues autem. Gloziet̄ ironice quaſi non debet gloziari in ſua glozia qua ſuperbit: ⁊ alios oppꝛimit ⁊ quia fimēda eſt ⁊ humilianda in inferno. Vel gloziet̄ in humilitate ſua. .i. nō ſuperbiat ⁊ ſed humiliet ſe ſubſeruiendo alijs de diuitijs.

Quoniam ſicut flos fęni. ꝛc. Juſtus vt palma flozet: iniuſtus vt fęnū. quia ille manet: huc cito trā ſit. Flos iuſti ſpes quę fructū expectat. radix iuſti charitas quę immobilis manet. Malī radix cupiditas. flos delectatio ꝓ palmam.

Diues in itineri. ꝛc. Vię diuitis temꝓoꝛalia quibus beatificari quęrit. quę cito deſtruētur. Ardoꝛ ſolis ⁊ aduētus ſeueri iudicis. vel ī moꝛte cuiuſq; impuſus. Vel in iudicio ꝓmuniter.

Jn quo iuſtus vt arboꝛ fructifera mācbit

Beatus uir. Quia difficile ē boꝛtari ad ꝓtemptum mundi: ſubdit de magnitudine pr̄miꝝ.

Beatus uir qui. Non ſolū verbera ⁊ carceres debetis pati: ſed ⁊ amiſſionē rerū temꝓaliū ⁊ quę ſunt viles ⁊ trāſitoꝛie. ⁊ amatoꝛes eaꝝ puniēdi.

Nemo cū tentatur. Hactenus de tentationibus exterioꝛib⁹. Nunc de illis quas interius inſtigante diabolo. vel etiā fragilitate naturę tolerāmus. Vbi etiā illoꝝ erroꝛē deſtruit ⁊ qui dicebāt malas cogitationes ſicut ⁊ bonas a deo nobis inſpirari. ⁊ hominē quaſi ex neceſſitate peccare.

Quoniā a deo tente. Exterioꝛem tentationē īmittit deus ad ꝓbationem ſuoꝝ ⁊ interioꝛē vero qua ſępe ꝓcipitur furtū ⁊ adulteriū ⁊ homicidiū ⁊ non immittit deus.

Unuſquiſq; tenta. Duo ſunt genera tentationū. Vnū q̄d ꝓbat ⁊ ſe cundū q̄d tentauit deus abꝛaam. Aliud q̄d decipit ⁊ ſecundum quod deus neminem tentat.

Cum ſup fundamentū lignū fęnum ⁊ ſtipulam ędificamus: diabolus ſuppoſuit incendiū. ędificem⁹ aurū ⁊ argentū ⁊ lapides. pꝛę. ⁊ tentare nō audet

ſ ſupplantatoꝛ vicioꝝ vel luctatoꝛ ſ celebꝛis pſona.

Acobus dei ac do

† ſ officiū celebꝛe.

mini noſtri ihesu chriſti † ſeruus. ſ nō oībus ſed aliquibus de oībus

duodecim tribubus quę ſunt ī di

† ſ fidem ⁊ pſtantiam ⁊ vel vitā eternā optat.

† ſ tribulatio in pꝛeſenti iuſticiā ⁊ in futuro auget coꝛonā ſ nihil ē vnde doleatis ⁊ vñ dubitetis

ſperſione † ſalutē. † Omne gaudiū

† ſ quia ex eodē patre ſūt idē habituri † ſ vel a pſecutione. vel a ꝓcuꝑ.

exiſtimate † fratres mei: cū † in ten/

† ſ que varie tentant † ſ quaſi ex alto veſtre fidei.

tatiōes † varias inciderit is. † ſcien

† ſ .i. tribulatio qua fides ꝓbatur † ſ quā exigit fides noſtra † ſ facit intelligere ⁊ habere virtutē patientie.

tes q̄ † pꝛobatio † fidei veſtre † pa/

tientiā operatur. Patientia autē

† ſ .i. pfecte opantes facit. ꝓpter hoc quidē ſequit: vt ſitis pfecti nō deficientes in toꝛmētis ⁊ ī futuro integri ⁊ plenā beatitudinē ſuſcipiētes.

† opus pfectum habet: vt ſitis pfe

cti ⁊ integri in nullo deficientes.

† ſ qua poſſit intelligere q̄ vtilis ſit tribulatio.

Si quis autē † veſtrum indiget ſa

ſ ſpūm illuminatoꝛē

pientia. poſtulet a deo: qui dat

† ſ pie petentibus. nō em̄ omnis qui dicit mihi. d. d. i. in. r. c. nec omni iuſto dat q̄ petit. ſi cōtra ſuā ſalutē petat. ſicut paulo cui dictū ē dum peteret ſtimulū tolli. ſufficit tibi gꝛatia. m. † ſ q̄ dona eius nō ſunt ad menſurā † ſ fragilitatez.

† oibus † affluenter ⁊ non † impꝛo/

† ſ ipſa ſapiētia que de celo venit † ſ ſic credat ⁊ ſic viuāt vt dignus ſit exaudiri. q̄ qui obturat vel declinat aurē ne audiat legē. oꝛatio eius erit execꝛabilis.

perat. ⁊ † dabit̄ ei. † Poſtulet autē

in fide nihil hęſitans. Qui autez

† ſ quia a vento tētationis mouet̄ vt fluctus.

hęſitat ſimilis ē fluctui maris † qui

† ſ quoniāquidē qui hęſitat ſimilis ē. f. m.

a vento mouet̄ ⁊ circunfert̄. † Nō

† ſ carnalis qui hęſitat † ſ ex merito ſ vel hic vel in futuro.

ergo exiſtimet † hō ille. q̄ † accipiat

† ſ qui hęſitat ñ accipit: quia qui hęſitat duplex ē. ⁊ duplex nō accipit.

aliquid a domino. † Vir duplex a

† ſ facile aduerſis terret̄ ⁊ pſperis uret. tur vt a veritate diuertat.

nimo † inconſtans eſt in omnibus

vijs ſuis. Gloziet̄ autem frater

† ſ factus pauꝑ ⁊ depꝛeſſus inter malos. hanc humiliationē intelligat apud deū exaltationē.

† humilis in exaltatōne ſua. diues

autē in humilitate ſua: quoniam

† ſ cito gratiā ſuam amittit † ſ hec glozia.

† ſ vere flos cito tranſit. quia.

† ſicut flos fęni † tranſibit. † Exoꝛt⁹

† ſ iuſticie chꝛiſtus.

eſt † ſol cū ardoꝛe ⁊ arefacit fęnum

† ſ tunc † ſ decidente floꝛe tota pulcꝛitudo feni perit ſ honoꝛ ſeculi amici ⁊ talia

† ⁊ flos eius decidit: ⁊ † decoꝛ vult⁹

† ſ in actibus pꝛibit. quia iter dn̄i rectū negligit.

eius depꝛit. Jta ⁊ diues † in itine/

† ſ vere debetis pati tentationē.

ribus ſuis marceſcit. † Beat⁹ vir

† ſ quia ꝓ exercitiū tentationū ꝓbatur ī fide ꝓfectus. ꝓpter q̄d etiā tentatur.

† qui ſuffert tentationē. quoniam

† ſ verus fidelis ꝓ tentationem † ſ vt trium pbatoꝛes.

cum † pbatus fuerit † accipiet coꝛo

† ſ ꝓphetas et apoſtolos

naz: vitę quā † repꝛomiſit deus di

† ſ nō mundana † ſ cū tentatione interioꝛi capiatur.

ligētibus † ſe. Nemo cū † tentatur.

† ſ quaſi deus īmittat malas cogitationes.

dicat quoniā a † deo tentet̄. Deus

† ſ nō eſt immiſſoꝛ † ſ tēramentoꝝ.

enim † intentatoꝛ † maloꝝ eſt. Jpſe

† ſ nullum in tentationē inducit.

enim † neminem tentat. Unuſquiſ

† ſ a deo nullus ſed potius † ſ vel cū caro ſua ⁊ ſua ſibi querit. vel cū diabolus incētiua īmittit

q̄ † tentatur † a concupiſcentia ſua

† ſ a recto itinere † ſ ad malum

† abſtractus ⁊ † illectus. deinde

nec tñ omnino ꝛesistit,sed sedet in occultis vt interficiat innocentē.
Aug. Tribus modis tētatio agit·suggestione hostis·delectatione·vel etiā ꝓsensu nr̄e fragilitatis. Q̄ si suggestioni nō ꝓsentimus:tentatio nobis ad victoriam,puenit. Si suggestio illicit: delectando offendimus.sed non dum mortē incurrimus. At si delectationē ꝓcepti facinoris in corde sequit partus prauę actionis:iam nobis mortis reis victor hostis abscedit.

Diuersa intentione tentat deus ⁊ diabolus. Diabolus tentat vt tentatum in tristiciā mittat in amaritudinem·in murmurationez ꝓtra deum·⁊ in desperationem. Deus tentat vt homini suā infirmitatem agnoscenti ⁊ cōfitenti in sola spe diuinę misericordię constare fortitudinē ostendat. **Unde.** Nam virtus in infirmitate cognoscit sine pficitur. Et ī psalmo. Infirmata ē tu vero pfecisti eam. In tentationibus tristicia repellit gaudio In successibus autez lupbia timore deprimitur.

Mortē generat. Sicut qui tētatus superat·pręmia vitę:ita qui ꝓcupiscentijs illectus supatur: mento ruinaz mortis īcurrit.

Omne datū ⁊c. Ostenso ꝙ vicia nō a deo nobis·sed a nobis sunt· ecōtra ostendit·ꝙa quidquid boni agimus·non a nobis·sed a deo ē. vnde patrē luminū vocat. id ē, autorē omnium spiritualiū donorum. Datum refert ad naturā·donū ad gratiā ⁊ datum ipsi homini· donum gratię solet a scribi. Sed ⁊ bonum nature a deo est. In baptismo gratia datum optimū. Et ī datōne spiritussancti donum pfectum potest ī telligi.

Non ē uicis. ob. Lumen eius aliq̄ vmbra ñ intercidit: vt aliqua mala īmittat. Sed semp bona lucis dona. in nobis aliqñ sunt dona dei·quę supuenientia obumbrāt peccata·qđ non in deo.

Voluntarie Omne bonū ē a deo·⁊ non meritis vestris ad hoc accessistis·sed sola gratia diuinę voluntatis.

Vt simus initiū ⁊c. Nec ꝙ hanc genituram putemus nos esse qđ ipse ē. Sed quendā principatū in creaturis adoptione nobis concessit. Unde alius translator·vt simus primitię creaturarum eius.

Sit autem ⁊c. Supra monuit ad tolerantiā tentationum: deinceps īstruit moralibus pręceptis.

Primo admonet aurē accōmodare docenti,sero os apire ad docendū quia stultū est·qđ nō didicit homo alijs ꝓdicare. Cui ergo sapientiā diligit:primo hanc a deo postulet·de hinc magistrū veritatis īquirat.⁊ linguā non solū ab ociosis sermonibus coerceat:sed etiā a veritate ꝓdicanda quā nup acceperat. vnde salomon. Tempus tacendi·tempus loquēdi· quia tutius veritas audit qꝫ prędicatur.

Tardus ad irā. Non temere ⁊ sine causa irascat·vel ꝓtra subditos peccantes·vel contra quoslibet fratres. vel ꝓtra fēlicitatē malorū. quia maturitas sapientię nō nisi trāquilla mente ꝓcipitur: Et q̄ iratus indicat·etiā si iusticiā indicat·tamen diuini examinis iusticiā in qua ꝓturbatio nō cadit:non potest imitari.

Propter quod. Monuit ad inquirendā doctrinā·ad quā suscipiēdam:⁊ vt in ea possint,pficere: hortat ad mundiciā corporis ⁊ animę. Qui non declinat a malo:non potest bonum facere.

Insitū uerbum. Quod vestris cordibus ꝓdicando imponimus. vel verbū qđ insitum ⁊ seminatū ē in die redemptionis quando vos genuit deus:nunc pfectꝰ suscipite·⁊ opibꝰ īplete· qđ ī mysterio tenetis

Considerāti uul. nati. Allegꝫ. Qui ꝓponit in animo suo ꝓsiderare in scripturis q̄si ī speculo·vultum na· qualiter homo sit natus·q̄ fragilis. vel quid futurꝰ q̄ brevis qui in quantis miserijs ꝓsitus·cōpunctionez magnā ⁊ voluntatē pnitendi ꝓtraxit·⁊ statim aliq̄ tentatione seductus: obliuiscit ꝓpūctōis·⁊ ad peccata redit. Cuius inconstantię ꝓparatur:qui libēter verbum audit:⁊ implere negligit.⁊ est similitudo inter illuz qui spō te sua sine doctore se ad scripturas ꝓlicuit ⁊ illū qui ab alio scripturas audit:cū neuter impleuerit.

Puer cū nascit; vagit ꝙ quod indicatur dolor animę ꝙ inuita intrat ad miserias carnis.quem dolorem postea obliuiscitur: ꝓsueta illecebris carnis.

In lege perfe. li. Legem pfectę libertatis:gratiā vocat euāgelij.quę pfecte libe ros facit a seruitute timoris. Qui legē tenebant:in timore seruiebāt. Quisquis eā transgrediebat: sine miseratōe lapidabatur. hec lex neminē ad pfectum pduxit·quia ⁊ si cogebat timore seruire:non dabat gratiā vt ꝓpleretur amore.⁊ a pęnis inferni nō poterat liberare. Sed charitas quę dat in euangelio·mittit foras timorē:⁊ ducit ad vitam.

Si quis putat se ⁊c. Monuerat vt verbū dei nō solū audirent· sed etiam implerent. Nunc vt vndiq̄ munitos reddat addit·Nil valere hec omīa:nisi etiā lingua refrenet a detractionibus mēdacijs blasphemijs·stultiloquijs·multiloquio. Quia corrūpunt bonos mores colloquia prava.

Religio munda ⁊c. Quia dixerat factorem operis beatum·nunc q̄ facta maxime placeāt dicit. scilicet misericordia ⁊ innocentia. Nam in eo ꝙ pupillos ⁊ viduas visitare iussit:cuncta quę erga primum agere debemus insinuat. Q̄ immaculatos a seculo iubet custodire: Universa in quibus nos castos obseruare decet ostendit. In quibus sunt ⁊ ea quę supra obseruari monuit: Vt tardi ad loquendū:tardi ad iram.

† Ş delectando vel ꝓsentiendo Ş facinus in corde ·ī· Ş pducit ad actū manifeste.

ꝓcupiscētia cum† ꝓceperit: ·ī· parit
† Ş p actum ⁊ in ꝓsuetudinem·prave vite perductum.

peccatum. Peccatū cum† ꝓsummatum fuerit: generat mortem.
† Ş ⁊ quia peccata nō sunt a deo ·ī· Ş existumando q̄ tēptamēta viciorz a deo ꝓcedant ·ī· Ş quibus nihil mutile ꝓsuaderē Ş quasi diceret a nobis dissentire nō debetis.

† Nolite itaq̄ ·ī· errare ·ī· fratres mei
† Ş mala ñ a deo·potius bona Ş quia prima gratia ⁊ eius augmentū a deo ē ·ī· Ş vt castitas·⁊ alie virtutes.

dilectissimi. † Omne ·ī· datum optimum·⁊ omne† donū pfectum·de·
† Ş quasi radius solis a sole.

sursum ē† descendens a patre lu·
† Ş in cuius nāa nulla mutabilitas·Ş idētitas et non solū in natura·sed etiam in distributione donorum: quia sola dona lucis·et non tenebras errorum immittit.

minū. † Apud quē nō est transmutatio. nec vicissitudinis obumbra
† Ş p aquā regeneratōnis ī filios lucis ·ī· Ş prius filios tenebrarū ·ī· Ş doctrina euangelii·

tio. volūtarie† genuit ·ī· nos ·ī· verbo
Ş ad hoc

veritatis: vt simus initiū aliquod
† Ş qđ a vobis habuistis ad vitia labi·a domino supna gratia illustrari.

creaturę eius †. Scitis em̄ fratres
† Ş et vt initiū creature ad qđ geniti estis in vobis pseueret.

mei dilectissimi. † Sit autē omnis
Ş a doctoribus veritatis.

homo velox ad audiendū·tardus
† Ş ne ante tēpus presumat docere.

autem ad† loquendū·⁊ tardus ad
† Ş iracundus etsi apud homines. apud deū nō est iustus. Ş quia

iram. † Ira em̄ iusticiam dei non
† Ş quia attenti debetis esse ad audiendū.

operat. † Propter qđ abijcientes
† Ş in exterioribus Ş aīe et corporis ·ī· Ş secūdum malos homines abundantes in diuitus.

omnez† imunditiam ⁊ ·ī· abundan
† Ş malicia ꝓprie ad interioris hois pravitatez respicit ·ī· Ş contra iram ·ī· Ş cū magno honore Ş et nō solo auditu suscipite:sed etiā ope iplete·quia nō auditores legis iusti sūt·sed factores.

tiā† malicię·ī· ·ī· māsuetudine ·ī· suscipite insitū verbuz qđ potest salua
† Ş etsi ī corpe tētationes·vel etiam mortem patimini ·ī· Ş opere.

re† animas vestras. Estote ·ī· facto
Ş sine opibus

res verbi ⁊ nō auditores tantum
† Ş si p solum auditū saluādos vos putatis

† fallentes vosmetipsos. Quia si quis auditor ē verbi ⁊ nō factor·

hic compabitur viro consideranti
† Ş corporali vbi sola vmbra relucet.

vultū natiuitatis suę in† speculo.
† Ş quia nō rē·sed solam vmbrā vidit. sic et ille qui habet verboꝝ vmbrā·nō corpus opis

Consideravit em̄ se:† ⁊ abijt·⁊ sta·
† Ş qui solo auditu putat se saluari: fallitur. sed

tim oblitus ē qualis fuerit. † Qui
† Ş audiendo verbum euangelii.

autē† pspexerit in lege pfecte liber
Ş ptinuatione operis.

tatis·⁊ pmanserit non auditor ob

liuiosus factus·sed factor operis
† nō in auditu ·ī· Ş in futuro·etsi hic miser.

hic beatus in† facto suo ·ī· erit. Si
† nō solū sitis factores verbi·sed et linguam refrenate ·ī· Ş p fidē quā habet et p opera fidei.

† quis autē putat se ·ī· religiosum es

se non refrenās linguam suā· sed
† Ş nō intelligens se punirdū ꝓ peccato lingue. ·ī· inutilis nō munda·

† seducēs cor suum·huius ·ī· vana
† Ş in cordis intentione ·ī· Ş operis executōe

ē religio. Religio† munda ⁊ ·ī· ima·
† Ş qui nō fallit in discernēdo sicut homines·et qui filius pie ꝓsulit et retribuit.

culata apud† deuz ⁊ patrē hęc est

Fratres mei. Oſtendit q̄ hi quibus ſcribebat·fide imbuti:ſed opib⁹ vacui erant.ꝛ elemoſinā quā p̄dicabat·nō paupibus ꝓpter ætna:ſed diuitibus ꝓpter tēpoꝛalia cōmoda faciebant.vnde eos redarguit.

Nolite in.per.ac.ꝛc. Quaſi dom⁹ diuites inuitaret ad fidē·ꝛ pauperes deſpiceret.Non ita ē. quia dominus paupes elegit in hoc mundo:ꝛ eos fide donauit.

Mundus paupem abiicit·diuitē colit.fides chriſti ecōtra docet: q̄ oīs glia diuitū tanq̄ flos fœni.miſcdia in pauperes floꝛet ineternū.

Domini glorię. Dominum gloꝛię nominat·vt ei⁹ iuſſis obediat·q̄ ſempiterna gloꝛia remunerat:q̄d quid ꝓ ei⁹ amoꝛe pauperib⁹ datur.

Tu ſede ꝛc. Tu ſta ꝛc. Augu⁹. Si hanc diſtantiā ſedendi ꝛ ſtandi ad honoꝛes eccleſiaſticos referamus:nō ē putandū leue eſſe peccatū in p̄ſonarū acceptione habere fidē domī gloꝛię Quis em̄ ferat eligi diuitē ad ſedē honoris eccleſię: cōtempto paupe inſtructioꝛe ꝛ ſanctioꝛe:Si autē de quotidianis ꝓfeſſibus loquit:quis ñ hic peccat: Nō tamē peccat niſi cuꝫ apud ſemetipſum intus ita iudicat. vt ei tāto melioꝛ quā to ditioꝛ videat·hoc eiⁿ videt ſignificaſſe. Subdendo.Nonne iudicatis apd̄ voſmet ipōs ꝛ facti eſtis.i.c.i. Audite. Diligentius attendite·q̄a nō qui ditioꝛes in ſeculo bi meliꝛes in eraⁿię diuino·ꝛ ideo nō ſūt p̄ferendi.Nam deus nō diuites·ſed pauperes elegit·i.humiles,ꝓ ptemptu rerū viſibiliū·fide aūt inuiſibiliū diuitiarū.mundo deſpicabiles apparēt. ſed hos tamē expectatione futuri regni p̄claros reddidit ꝛ nobiles.

† Succurrere · † qui carēt p̄ſidio patrū ꝛ maritoꝝ · de quibus dicit quādiu feciſtis vni de his fratribus meis minimis·mihi feciſtis · † in tē tēpoꝛe neceſſitatis.

†viſitare † pupillos ꝛ viduas i tri
† qui mundū diligit·imaculatū ſe a ſeculo nō cuſtodit.
bulatione eoꝝ · †ꝛ immaculatū ſe
cuſtodire ab hoc ſeculo.

C. .II.

Sꝛ vt poſſitis eſſe imaculati.

Fratres mei † quicūq; diuitē ꝓpter diuitias eligit·ꝛ ꝓpter pauptatē paupē abiicit vtrobiq; peccat.

nolite †in perſonarum acceptione habere fidem domini noſtri ihesu chriſti glozie.Etenim Sꝛuentū noſtrū **ſi introierit i conſpectu veſtro vir aureum anulum habēs · in veſte candida·introierit autē ꝛ paup in ſoꝛdido habitu . ꝛ intendatis i eū qui eſt indutus veſte p̄clara · ꝛ dixeritis ei: tu ſede hic bene.pauperi autem dicatis tu ſta illic:aut ſede** Sī honeſto loco
† Sqō ē .nonne peccatū opamini.
ſub ſcabello pedum meoꝝ. †nōne Snō a deo
iudicaſtis apud voſmetipſos · ꝛ † S.i.iudicare debetis apud voſipſos · q̄ praue cogitatis in acceptione p̄ſonarū.
†facti eſtis iudices cogitationum S.i.humanarū.
iniquarū.Audite fratres mei dilectiſſimi·nōne deus elegit †pauperes in hoc mundo ·diuites autē † Sinopes rerū tpalium·ſed.

deum minus ſunt diligendi.

Regalem. .Id ē.excellentem vel quia ꝓmunis eſt omnibus ꝛ omnes complectitur.

Vel quę dicit·non ꝓfundas p̄ſonam paupis·nec bonoꝛes vultum potētis.ꝛ alibi nulla erit diſtantia p̄ſonarum : ita paruum vt magnum audietis.quia iudicium dei eſt.

Quicunq; autē. Ne putarent ꝓtēptibile eſſe peccatū·in hac vna re legem tranſgredi;addit.Quicūq;.

Offendat autē ſ in.u.ꝛc. Vere qui in vno offendit·ē trāſgreſſoꝛ totiꝰ legis · qꝛ qui peccat · ꝓtra autorem legis facit quē in ſua lege negligit .ꝛ cōtra charitatē q̄ ē cauſa ꝛ mater totiꝰ legis.

Hanc ſententiaꝫ ex ſimili videamus ·Si q̄s me offenderet·omnes fratres ꝛ amicos meos ī me offenderet ꝛ qd̄ammodo contra omnes peccaret .Sic qui vnū mandatū negligit·cętera q̄ ꝓpleta videbant adiuuare; ſibi ī utilia reddit .

Vel aliter charitas eſt plenitudo legis.in cuius p̄ceptis tota lex pendet . Qui autē cōtra charitatē facit:merito omnium reus eſt. Nemo aūt peccat : niſi ꝓtra charitatē faciat.quia nec deuꝫ vere diligit:cuius legē negligit.nec primum:in quez delīquit. Quia ergo ſupius oſtenderat eos ī charitate peccare; qñ dicūt pauperi·tu ſta illic·cōpetenter ſubdit:Qui ī vno .i.charitate offendit. (quę ē radix omnium p̄ceptoꝝ) ab omnibus p̄ceptis quę ſunt quaſi filij charitatis accuſat . Recōciliato autē illo vno in quo offenderat :cętera omnia reconciliant. Cur ergo nō dicunt paria peccata : Neſcio niſi forte · q̄a magis facit cōtra charitatē ꝛ magis offendit eccleſiam·qui grauius.ꝛ minus·qui leuius peccat.

Omniū reus. Apud deum qui nihil dimittit impunitū · qui ſcit q̄ neceſſariū legē dederit.q̄ negligit mādatū·credit illō a deo ĩaniter ĩſtitutū

Sic loquimi ſic.fa. Quandoquidē malum ē diuitem ꝓpter diuitias eligi·pauperē abiici ꝛ quia bonū ē ꝓpter deum etiā diuites diligere· pupillos ꝛ viduas viſitare.ergo ſic loquimini.ꝛ.ſ.f.hoc loquēdo ꝛ faciendo curate: vt primos diligēdo·a deo diligi mereamini miſericoꝛdiā impēdentes:miſericoꝛdia digni ęriſtatis. Lex libertatis·lex charitatis · quā ſupius regalem vocauit qua dicit·diliges·p·t·ſ·t·i·qua lege nos deus iudicat:cū magnā miſericoꝛdiā donat.quia nō iudicamini p legē pœnarū ꝛ ſeruitutis ſed p legem gratię·quę ſpōtaneos vocat ad pœnitentiā·ꝛ peccata dimittit.

Aliter grauius iudicat·qui legē moyſi q̄ꝫ qui naturalē ꝓtemnit .Graui⁹ etiā qui legem gratię·q̄ꝫ qui legē moyſi deſpicit.Quaſi bene loquimini·et bñfacite.q̄ ſi negligitis·graui⁹ dānabimini · q̄ꝫ q̄ fuerūt in tpe moyſi .q̄a

cui plus ꝓmittit: plus ab eo exigit. Quo plus maiorē q̄s misc̄diam a dño ꝓsequit: eo iustius idigēti primo mīam negat: z iust⁹ luit pēnas ipietatis

Superexultat autē mi. ꝛc. Sicut in iudicio volebit: qui non fecit misericordiā: ita q̄ fecit: remuneratus exultabit atq; gaudebit. Aliter **Superexaltat**· supponit misericordia iudicio. In q̄ inuentū fuerit opus misericordię: etsi habuerit aliquid in iudicio quo puniat: ranq; vnda opere misericordię ignis p̄ccati extinguit. Aliter sup·e·m· Plures p misericordiā colligūt. s. q̄ misericordiam p̄stiterunt. Beati eī misericordes· qm̄. i. m. c.

Dic latius disputat de operibus misericordie: vt quos p̄cedente sentētia terruerat: ꝓsolet. docēdo q⁹ remedijs expientur quotidiana p̄ccata sine q̄bus nō agit vita: ne illi qui non in vno tātum. sed in multis offendunt in iudicio inueniant rei omnium.

Sic et fides si nō Sicut sola verba pietatis nudū vel esurientem nō recreant· si nō z cibus p̄beatur z vestis· ita fides verbotenus seruata ñ saluat.

Quod legit· q̄ crediderit z baptizat⁹ f. s. e. de fide p̄fecta quę p dilectionē operatur ē intelligendum.

Sz dicet aliquis Non solum ꝓpter p̄dictas rationes debetis ad bene opandum incitari. Sed etiā propter hoc ne imꝓperiū ab alijs patiamini· q⁹ aliq̄s assūpta fiducia de suis opib⁹ vt ostendat solam fidem non valere imꝓperādo dicet. t. f. ꝛc.

Tu credis. Probauit eos qui opera ñ habent verā fidē non habere. nunc cuiusmodi fidē habeant· patefacit· ne illā talez fidē magnifaciāt.

Et demones cre. Scriptū est. Exībāt. dęmonia ab hominibus damantia z dicētia· quia tu es filius dei sed et legio quę hominē obsidebat· timens clamabat: Quid mihi z tibi fili dei sūmi: adiuro te p deum· ne me torqueas. Qui ergo deum non credunt· vel creditū non timēt: dęmonibus tardiores z ꝑteriores sunt.

Vis autē scire. Probato q⁹ fides sine opibus mortua est· vt euidentius ad bonā operationē inuitet eos: elegans exemplū bone opationis abraam patriarchā ꝓponit illis qui de circuncisione crediderant· vt bonū patrē quasi boni filij imitent in tentatione z in opatione.

Abraam pater. Q⁹ abraaz p fidem sine opibus iustificatus dicit: De opibus quę p̄cedebant intelligit· quia per opera quę fecit· iustus non fuit: sed sola fide. hic de opibus agitur quę fidem sequunt· p quę amplius iustificatur: cum iam p fidem fuisset iustus. vnde paulus· fide abraā obtulit isaac cum tentaret· hęc oblatio ē opus z testimoniū fidei z iusticię. Paulus in abraam fidei ꝓstantiam. Jacobus laudat operū magnificentiam. quia vtroq; fuit p̄fectus abraam: z de vtroq; in exemplū ꝓponitur.

Offerens. Magna tentatio cū filium iubebat occidere. magna fides cū etiā de mortuo credebat se posse semen accipe. Magnum opus cum dilectissimum non dubitaret offerre.

Vides. Quia obtulit illū in quo acceperat p̄missionē: apparet magna virt⁹ fidei. Quia z si eum offerret: credebat p̄missionem implendā. q⁹ potentē credebat deum etiā suscitare mortuū.

Credidit abraā deo ꝛc. Aug. Aliud ē credere in deum. aliud credere deo. aliud credere deum. Credere illum est credere q⁹ sit deus. Credere illi ē credere vera esse q̄ ille dicit· Credere illuz ē tendere cū charitate in illū. Primū z secundū demonum z multoz maloꝝ est ñ dubitat. Terciuz tantū est bonoꝝ.

Similiter. Ne causarent opera tanti patris se imitari non posse· p̄sertim cum modo nullus cogat filios offerre. addit exēpluz peccatricis mulieris· quę p opa misc̄dię z hospitalitatis soluta ē a peccatis· z ascripta ciuis israelitici populi z annumerata ī generationib⁹ saluatoris.

Raab. Latitudo quę significat ecclesiā fide dilatatam.

Huius exemplo monet patrię peuntis interitum cauere p opa misericordię nuncios christi suscipere· z seruare· z ad ihesum remittere. Sicut legit beat⁹ gamaliel fecisse

C. III.

Nolite. Sic monui vos ad opa faciē da· sic moneo ad vitā da stulta magisteria

Nolite plures. ꝛc. Multi fuere temporibus apostolorum qui descendētes de iudea antiochiam· non bene eruditi in lege fidei docebant credētes ex gentib⁹ retere circūcidi. z alios errores inducebāt· quę veris p̄dicatoribus non paum laborē q̄stionis ꝓtulerunt· hos ergo ab officio verbi remouet· ne impediant veros p̄dicatores.

Maius iudi. Qui indoctus officiū docendi vsurpat· z christū nō sinceriter nūciat: maiorē dānationē meret· q̄ si solus suo scelere p̄iret. Sicut contra qui bene ministrat: gradū sibi bonū acquirit.

In multis ꝛc. Vere p̄iculosum ē· quia ñ tm̄ vos min⁹ eruditi· sz nos omnes p̄dicatores etiā maiores in multis offendimus· alij male docendo· alij male viuendo· z alijs modis. De illis ꝓnumerat: vt liberius arguat.

ter noster nonne ex opibus iustifi
† Sex his scilicet S. i. offerre volens ·i· S arbitrabat enī ·q⁹ et mortuos potēs ē suscitare deus
catus ē· † offerens filiuz suū isaac
† S per fidem ante erat iustus· et fides duxit ad opera· et p opera fides ipsa ē augmētata et comꝑata. et ita p illam fidē que duxit ad opa apparet veritas scripture. credidit filium ꝓmittēti· et eundē immolare iubenti.
sup altare. † Vides ergo quoniaz
fides coopabatur opibus suis· z
ex opibus fides ꝓsummata ē. Et
impleta est scriptura dicens: Cre-
didit abraam deo· z reputatuz est
ei ad iusticiā: z amicus dei appel-
† S quia sic ē in abraā ·i· S fidei.
lat⁹ ē. † Videtis quoniā ex † operi
† S qui habet tēpus opandi ·i· S sine operibus.
bus iustificat † homo· z non ex † fi-
† S nō solum abraā per maioza opera: sed etiam raab per minoza opa ē iustificata.
de tantuz. † Similiter autem z ra
ab meretrix ex operibus iustifica
† S iosue ·i· S ne a viris ciuitatis occiderentur.
ta est: suscipiens † nuncios ·i· z alia
† S vere abraā per opera fidei iustificatus ē· q⁹ sine operibus nō fuisset iustus etiā ipse abraam ne dum alii.
via eijciens. † Sicut enim corpus
sine spiritu emortuū ē: ita z fides
sine operibus mortua ē.

C. .III.

† S nisi tantū discreti et in scripturis edocti ·i· S vel in pluribus ecclesijs· vel plures in vna ne velitis esse magistri.

† Olite † plures
† S quibus bona cupio.
magistri fieri † fratres mei· sciētes
S vsurpando magisteriū
quoniā maius iudicium sumitis.
† S q⁹ et in verbo et in ceteris· et ita non sumus perfecti. quia ille tm̄ est perfectus· qui in verbo non offendit.
† In multis enī offendim⁹ oēs

Aliter iuſtus aliter malus offendit. Juſtus carnis fragilitate: nec iuſtus eſſe deſinit. vñ ſalom. Septies ī die cadit iuſtus. z reſur. Sic quotidiana ē offenſio: ita quotidiana ē medela oratiōñ z bonorū operū. Sed impij corruunt in malum.

Si quis. Vult oſtēdere ineuitabilē verbi offenſionē. vt imperitos deterreat: ne cupiant ꝓlationem. quia qui cupit ꝓeſſe. oportet alijs ꝓfectiorē eſſe. ne offendat dum debet ꝓdeſſe. Sed impiti nō poſſunt in prędicando nō offendere.

In uerbo. Illo videlicet. cuius offenſionē humana poteſt vitare fragilitas. Vt verbū doli. detractionis. ſupbię. iactantię. Sed z ocioſę z ſuperfluę locutionis.

Si autez frenos equis in o.m. Subaudis. z in ora nr̄a multomagis debemus mittere. Quidam libri habēt. Sicut autē frenos. e. ꝛc. z ꝓiungitur ad ſequētia. Sicut autē. e. f. in ora mittimus ꝛc. ita z lingua. mo. q. m. eſt. z magna ex.

Similitudo de equis ad linguā: ꝓuenientiam z facultatem refrenādę linguę oſtendit. Similitudo de nauibus: etiā prędmiū continentię. vel pęnam ī cōtinentię ꝓponit. dū dicit linguaz magna exaltare.

¶ Allegi. Magnę naues in mari: mētes hominum in mūdo. venti a quibus minant: appetitus mentiū. per quos naturaliter cogunt aliquid agere: p quod ꝓueniāt ad bonuz finē. vel ad malū. Gubernaculū cordis intētio qua boni trāſgreſſis ſęculi fluctibus ſalutis portuz petunt reprobi quaſi ſcilla vl caribdi intereāt. z qz ex abundantia cordis os loquit. Recte ſubiungit. Ita z lingua m.

Et magna exaltat. Id ē. prędmia ſi impetus dirigentis bene eam gubernat. Si male: ſibi ſuiſqz magna perditionis exaltat. Vnde ſalomon. Mors z vita in manibus linguę. vitam exaltat: ſi bene docet eccleſiam. Mortem ſi male. Agit nanqz contra illos qui z vita z ſcientia deſtituti docere ꝓſumebant.

Magna exal. Quidā libri. z magna exultat. quia ceterorum verba z ſenſus deſpiciens. ſingulariter ſe ſapientē iactat. z facundū. Contra quod Nolite multiplicare. l. ſubli. gloriantes.

Ecce quātus ig. Sic z lingua incōtinens magnā materiam bonorū operū pire facit. z cū fere ſit impoſſibile vitari peccatū etiā lingę a pfectis: non quilibet debet appetre magiſterium.

Uniuerſitas. Quia p eam cuncta fere facinora. aut ꝓcinantur: vt latrocinia ſtupra. aut patrant: vt piuria. falſa teſtimonia. aut defendunt. vt cū qlibet īpurus excuſando ſcelus qđ admiſit. ſimulat bonū qđ nō fecit

Que maculat t.c. Et quia talis ē lingua: totū corpus maculat. z immundum facit reputari in ꝓſpectu dei. z ideo graue ē ſubire magiſterium: quia ꝓſtituit in m. n. vna ē de membris noſtris. nimis ꝓpinqua nobis.

Inflamat rotam n.n. Contaminat totū. pcurſum vitę tpalis quouſqz ad mortē. vl vt currēte rota agimur. vel rotā na. n. quia merito primę pręuaricationis ab interna felicitate ꝓiecti. huc illuc vaga mēte raptamur vt vbi periculuz vbi ſit ſalus ignoremus. Inflamat hęc rota. n. igne linguę cū vitiū natiuę perturbationis ineptis etiaz noxijs ſermonibus accumulat.

Gehenna. Diabol⁹ ꝓpter quē facta eſt gehēna. Sicut gehenna ſem p ardet. ſic diabolus vbicūqz ſit vel in aere. vel ſub terra. ſecū fert tormēta ſuarum flamarum. z hac pęna ꝓmotus: flamam viciorum ſuggerit hominibus. z ea quę eis inuidendo ſuggeſſit. p linguę incōtinentiam apit. p cętera membra ad effectuz perducere cogit.

Omnis eni na. Legimus in plinio ī manſiſſimā aſpidez in ęgipto a quodam patrefamilias domitā q tidie de caverna ſua egreſſam z a menſa ei⁹ annonā pcipe ſolitā. Legim⁹ ī marcellino tigridem manſuetā. facta ab india analta ſio principi miſſam.

Omnis enim. Lingua prauorū beſtijs ferocitate. voluptatibus virulentia ꝓcellit. ſunt beſtiales qui exacuerūt in gladiuz linguas ſuas. Sunt volatiles. q̄ poſuerūt in cęluz os ſuū. z quozum os locutuz ē vanitatē. Sūt ſerpētini de quibus dicit: venenum aſpidū ſub. la. e.

¶ Aliter aliqui beſtiales ſenſu z ope. aliqui volucres inſtabilitate. alij ſerpentes aſtutia nocendi. facilius pñt puerti qz lingua a magiſtro refrenari.

Ex ipſo o.p.b.et.m. Alij videtes qđ agimus. exemplo noſtro inducunt. vt ſimiliter bñdicant z maledicant.

Nō oportet fra. ꝛc. Vere non oportet. vt eodem ore benedicamus de capite. z maledicam⁹ de membris. qz amaritudine maledictionis ꝓſumit dulcedo benedictionis. Qđ p ſimile. Si ſi mul miſces dulcē z amaram aquā: per idez foramē exeant: dulcis ꝓmixtione amarę ī amarā conuertit. nō amara in dulcē ꝓmixtione dulcis. Sic nō placet dulcedo linguę: ſi mixta ē amaritudini. Modicū eīm fermentū totā maſſam corrūpit. z nō eſt ſpecioſa laus in ore peccatoris.

Nunquid fons. Aliter. Oportet p̄dicatorem aliqñ dulci. aliquando amara p̄dicatione vti. attrahendo increpādo. qđ ſatis difficile ē. vt diuerſis verbis ad idē tendentibus vtrunqz facere poſſit.

Nūquid poteſt ficus. Nunquid oportet. vt doctor ſit ficus dulcedine beatitudinis ad quā monet. z dulcibus vtat verbis. z vt ſit vitis faciens obliuiſci omniū tpalium: in quo oportet aſperis vti. Sed nunqd idez doctor poteſt eſſe ficus dulcibus attrahendo: z poteſt eſſe vitis aſperitatibus ab amore terrenoz retrahēdo: q̄ſi difficile ē. Sic neqz ſalſa dul. p. f. aquā id ē. aliquis p̄dicator acriter mordēs mores alioz: in eadē doctrina nō poteſt eſſe dulcis eiſdem.

Quis ſapiēs et di. Confutatis illis qui nec vitę ſanctitatē. nec linguę ꝓtinentiā habēt. monet illos qui ſibi ſapiētes videbant vel etiā erant: vt ſapientiā ſuā magis oſtendāt diſciplinate viuēdo. qz alios docēdo. quia

ſnō alius
Si quiſ i verbo nō offendit: hic p
† ſqui poteſt offenſionē verbi cauere. poteſt omnia mēbra corporis que facilius corrigunt ad bona opa circūducere: ne a recto itinere diuertāt
fectus ē vir. †**Poteſt eni freno cir**
† ſpuenit vt in ora noſtra frenos ꝓtinētie īmittamus ad ꝓſentiendū noſtro creatori: vt p linguę cuſtodiā operum quoqz rectitudinē obtineamus quia ita ē in hoc ſimili.
cunducere totū corpus. †**Si autē**
frenos equis in ora mittimus ad
ꝓſentiendum nobis: z omne cor-
ſvel illoz.
pus eorū circunferimus. Et ecce
† ſaliā ſimilitudinē ad idem pbandum induco
†**naues cum magnę ſint z a ventis**
ſvel lidis
valentibus minent: circunferunt
autē a modico gubernaculo vbi i-
petus dirigentis voluerit. Ita et
lingua modicū quidem membruz
† ſq̄ paruus vel exilis ſ vel ecce modicus ignis. vel ul
ē: z magna exaltat. †**Ecce quātus**
† ſvirtutū ſiluā male loquendo deuorat
ignis quā ſiluā incēdit. Et †**lingua**
ſipſa eſt
ignis eſt: vniuerſitas iniquitatis
ſinter mēbra
Lingua ꝓſtituitur in membris no
ſpeierādo z aliis modis
ſtris: †**quę maculat totū corpus.**
z inflamat rotam natiuitatis no-
† ſ. i. ſuggeſtione diaboli ſ z vere mala lingua
ſtrę: inflamata a †**gehenna. Om**
nis em̄ natura beſtiaz z volucrū
ſquotidie
z ſerpentiuz z cęteroz domantur

ſiam antea
z domita ſunt a natura humana:
† ſ nullus doctor poteſt cohibere linguā verbo ſam ſubditoz. nullus ē qui aliquādo in lingua nō delinquat.
†Linguā autem nullus hominuz
† ſnō quieſcit ī vno. vt ſolus linguoſus peccet ſed more veneni ſerpit de vno in aliū tranſeūdo qui detrahit fratri: puocat illum ad maledicendum. de cuius veneni atrocitate plura ſubnectit.
ſnon poteſt domari quia ē.
domare poteſt. †**Inquietum ma-**
lum: plena veneno mortifero. In
ſgratias agēdo vel laudādo.
ipſa benedicimus deū z patrem:
† ſdetrahendo † ſrationales vt ipſe ē. vel ſicut ipſe principaliter preeſt oībus. ita z homīes preſunt ceteris creaturis ſī vituperio creature creatorē offendimus.
z in ipſa †**maledicimus homines**
qui ad ſimilitudinē dei facti ſunt.
† ſz quia deū benedicimus z homines. m.
† ſqđ eſt incōueniēs
†**Ex ipſo ore ꝓcedit benedictio z**
ſſed ſnō ē vtile
maledictio. Non oportet fratres
mei hęc ita fieri. Nunquid fons
de eodem foramine emanat dul-
† ſſicut arbor amiſſo naturali fructu. alterius arboris nō fert fructū. ſic maledicus z ſi bene loqui videat. fructū benedictionis nō habet.
cem z amaram aquā: †**Nunquid**
poteſt fratres mei ficus vuas fa-
cere: aut vitis ficus. Sic neqz ſal
ſa dulcez poteſt facere aqz. Quis
ſapiens z diſciplinatus inter vos
Oſtendat ex bona conuerſatione
opera ſua ī māſuetudine ſapiētię

qui pclinior eſt ad docẽdum q̃ ad faciendũ: aliq̃ãdo iactantiã vel ꝓtem/
ptionem incurrit vel inuidiam ꝓra alios doctores: z alia multa mala.

Non vobis cito effici doctores: quia quis ex vobis ẽ adeo ſapiens co/
gnitione: z diſciplinatus exercitatione vt audeat magiſteriũ ſibi aſſumere.
Prius diſcat bene operari: q̃ alios docere, vt querlando inter vos exem/
plum alior poſſit eſſe
z hoc in manſuetudi/
ne: ne ꝓpter ſuã ſapi/
ẽtiam z bonaz opera
tionẽ alios deſpiciat.

Et mendaces.
Et nolite mentiri do
cui in baptiſmo, pmiſi
ſtis, abrenunciare põ
pis diaboli. qd̃ nõ fa
citis: cum de bonis ſu
perbitis.

Que autem ꝛc.
Hec eſt manſuetudo
quã ſuperius haben/
dam eſſe ꝓcepit. zelo
amaritudinis z ꝓten/
tionibus aduerſa.

Primũ quidem
pudi. Niſi primũ
pudicicia ſedeat ĩ mẽ
te nulla pfectio ſeque
tur in opere.

Suad. bo. con.
Si quo minus agit.
vel ꝓpter ignorantiã
vel ꝓpter negligentiã
bonor ſuaſioni aſſen
ſum ꝓbeat.

Fructus autem.
Poſtquã ſapientiã
per ſingulas virtutes
diſtinxit. vt facilius ĩ
uitet ad hanc: fructz
eius ſubiungit.

In pace. Nõ po/
ſtulat videri doctior.
vl̃ ſanctior q̃ ẽ. nõ la
cerat primum ad cõ/
mendationem ſui: qd̃
ꝓtẽtioſa facit ſapiẽtia.
Non ſolũ ꝓpter pre
dicta debetis huiuſ/
modi ſapientiã appe
tere: ſ etiã ideo q̃a a
facientibus pacẽ qua
ſi iacẽtibus hoc ſemẽ
ſeminat. z ꝓparatur ĩ
pace eterne beatitudi
nis fructus. i. merces.
iuſticie que pro iuſtis
operibus retribuitur.
Qui hic ſtudet paci.
z terrã cordis ſui opi/
bus pacis quaſi ſemẽ
te aſpgit. iuſtum ẽ: vt
habeat eternã pacem
quaſi fructum huius
ſeminis.

C. IIII.

Unde bella et li.
Prohibuerat zelum
z ꝓtentionem. vnde etiam latius diſputat. addens etiã alia vicia que inde
ſequunt. ex ꝓtentione ꝓcupiſcentie. ex ꝓcupiſcentijs bella. z. l. Qui enim cu
pit pferri. vel tpalibus abundare: odit. inuidet. occidit.

Propter q̃. Propter hec. ſ. q̃ deum digne nõ poſtulatis. ſi enim il/
lum pia interceſſione poſtularetis. etiã tẽporalia ad vſum neceſſaria. nõ ſo
lum ſempiterna daret. z quia poſſent dicere. dicis nos non poſtulare: certe
quotidie petimus. Re. petitis quidez aliquãdo. z tamẽ ñ. ac. eo q̃ male pe.

Adulteri. Dixerat ſupra de aptis inimicis dei. nonne diuites p poten
tiam oppriment vos. z ipſi trahunt vos ad iudicia. z cetera. ſed ne puten t
bi ſoli eſſe inimici. qui apte blaſphemant z proſequunt: agit hic etiã de omni
bus amatoribus mũ/
di. q̃ inimici ſunt dei.

Non debetis ĩ ꝓ/
poſitis inſumere:
quia per hec q̃ homi
nes amatores mũdi: z ita
adulteri. quia relicto
amore ſapientie cele/
ſtis. ad amplexus mũ
di declinatis. z p hoc
inimici dei.

An putatis ꝛc.
ſpiritus qui ha.
Non debetis litigare
nã ſpiritus qui in vo/
bis eſt ñ ꝓcupiſcit ad
inuidiã: ſed potius fa
cit ꝓcordes: z hoc di/
cit ſcriptura. z an pu/
tatis q̃ inanis ſit ſcri/
ptura:

Scriptura. Que
a malorum ſocietate fi
deles coercens. ita per
moyſen loquit. Non
inibis cum eis fœdus.
nec cum dijs eorum. z
rurſus. Nõ faciet ope
ra eor. ſed confringet
ſtatuas eor.

Ad inuid. con.
Vel ſpiritus concupi
ſcit ad. id eſt. contra ĩ
uidiam. i. hoc deſide/
rat vt inuidia tollat.
vel cupit vt inuideat
mundo: nec ame/
tis eum. vel ſpiritus cu
inſlibet hominis cu/
pit tẽporalia ad inui/
diam: quia inuidet a
lijs qd̃ non habet.

Maiorem. Spi
ritũ gratie nõ facit in
uidere. immo dat gra
tiaz. i. gratuita dona
maiora q̃ ſint diuitie
ſeculi: ꝓpter qd̃. i. vt
ſciam⁹ quibus dat z
quibus nõ dat: dicit
ſcriptura.

Superbis reſi.
Malos omẽs punit
deus. ſed ſuꝑbis ſpe/
cialiter reſiſtere dicit̃:
quia maiori pena pie
ctunt. qui deo ſubdi
penitendo negligunt

Sed humilibus dat gratiã: qui in ſuorum plagis viciorum manibus de
ri medici ſe ſubdunt.

Detrahit legi. Que detractionem phibuit. quaſi diceret. lex nõ recte
fecit. Vel qui detrahit fratri legẽ faciẽti. detrahit z iudicat legez. quare ta
lia iuſſa dederit: que iniurias fratrũ iubet obliniſci.

† Squo ad deũ z quo ad primum † Sſi zelum dei habentes bona facitis z exp̃ſcentia bonorũ operum amari erga primos eſtis. et eos deſpici tis et indignantibus verbis deturpatis.

†Quod ſi† zelum animarum habe/
† Sqd̃ munus eſt † Setſi non prumpũt ĩ verba
tis. z† ꝓtentiones ſunt in† cordib⁹
† Sne putetis vos habituros gloriaz p his que fiunt ex ſuperbia. et ad depreſſionẽ alioꝝ.

veſtris: †Nolite gloriari. z men/

daces eſſe aduerſus veritatem.
† Sinflata et indignãs † Sa deo qui ẽ ſpiritua lium bonoꝝ dator.

Non eſt enim† iſta† deſurſum ſa/

pientia deſcendens a patre lu/
† Sterrene glorie cupida † Snõ ſpiritual. s. ſz more animalĩ ſola ſenſibilia queres.

minum: †ſed terrena. †animalis.
† Sid ſolum ſapit z agit qd̃ diabolus in natura humana per preuaricationẽ infudit. ſcz qz ad ve
ſana z noxia ſe cõuertit † S vere nõ ẽ a deo: qz vbi ẽ zelus dei z ꝓtentio contra primos † Sui animo.

†diabolica. †Ubi enim† zelus et
† Sin verbis † Smentis huc illucq̃ fluctuãtis quia ſe ad vnã ſupni mtuitus anchoram figere neglexit.

†ꝓtentio: ibi† incõſtantia. z omne
† Sin ꝓſpectu dei etſi hominibus rectũ videat

†opus prauũ. Que autẽ eſt deſur
† Scaſte intelligit et opatur.

ſum ſapientia: primũ quidem† pu
† Sp elationẽ ſe a deo. vel primoꝝ ſocietate nõ diſiungit.

dica eſt. deinde† autem pacifica.
† Sin quibuſcũq̃ nõ vltra medũ. nec infra ſub ſiſtit † Sqd̃ bonus placere videt. ſibi ñ diſplicz

†modeſta. ſuadibilis. †bonis ꝓſen
† Sin animo † Sopibus miſericordie. ieiunijs vigilijs orationibus.

tiis. plena† miſericordia z† fructi

bus bonis. Judicans ſine ſimu/

latione. Fructus autẽ iuſticie ĩ pa
Sopa pacis

ce ſeminat facientibus pacẽ.

C. .IIII.

Squaſi ex ſapiẽtia pax et hic et futuro: ſed ecõtra in vobis.

Unde bella et

†Sni a zelo et ꝓtentione.

†lites in vobis: Nonne ex ꝓcupi
† Squia qd̃ mens prava ſuggerit. manus et lin gua intpanter obedit.

ſcentijs veſtris que† militat in mẽ
† Svere ex ꝓcupiſcentijs: nam hoc ordine.

bris veſtris: †Concupiſcitis z nõ
† Sqd̃ cupitis † Set vt habeatis.

†habetis. †Occiditis. z zelatis: z
Setiã p tpali gloria Stamẽ

nõ poteſtis adipiſci. Litigatis et

belligeratis: z non habetis ꝓ/

lum ſempiterna daret. z quia poſſent dicere. dicis nos non poſtulare: certe quotidie petimus. Re. petitis quidez aliquãdo. z tamẽ ñ. ac. eo q̃ male pe.

Adulteri. Dixerat ſupra de aptis inimicis dei. nonne diuites p poten tiam oppriment vos. z ipſi trahunt vos ad iudicia. z cetera. ſed ne puten t bi ſoli eſſe inimici. qui apte blaſphemant z proſequunt: agit hic etiã de omni bus amatoribus mũ/ di. q̃ inimici ſunt dei.

Sdigne deum

pter q̃ non poſtulatis. Petitis. z
† Sdeo datori ingrati † Squia magis illa q̃ deũ amatis † Sad ſuperfluitatem.

nõ accipitis. eo q̃† male petatis.

vt in ꝓcupiſcẽtijs veſtris inſuma

tis. Adulteri neſcitis quia amici/

cia huius mundi inimica ẽ deo?

Quicunq̃ ergo voluerit amicus

eſſe ſeculi huius: inimicus dei cõ

ſtituitur. An putatis. quia ianiter
† Sꝓcupiſcit ad inuid. ã. i. cupit vt inuideat. s. ñ

ſcriptura dicat. †ad inuidiã ꝓcupi
† Ssanctus qui dat in baptiſmo.

ſcit† ſpiritus qui habitat in vobis

Maiorem autẽ dat gratiã. Pro/
† Sin pabolis ſalomonis. iuxta antiquam tranſ lationem.

pter qd̃† dicit. deus ſuꝑbis reſiſtit
† Svitã eternã. bonam opationẽ † Squia hu milibus dat gratiã. voluntatẽ dei implete.

humilib⁹ autẽ dat† gratiã. †Sub

diti ergo eſtote deo. reſiſtite autez
† Smala ſuggerenti † Sita † Sp bona opera p humilitatem.

†diabolo† z effugiet a vobis. †Ap
† Sdando gratiã vt pmoueamini ĩmelius. et li berando ab anguſtijs.

ꝓpinquate autẽ dño: z† appro/
† Set ideo vos qui bucuſq̃ fuiſtis peccatores emun. ma. innocentiã manuũ habete: et ne litis duplices animo. vt eterna et tpalia ſimul diliga tis † Sinnocentiã manuũ habete.

pinquabit vobis. †Emũdate† ma

nus peccatores: z purificate cor/
† Smemores ſceleri que miſeri feciſtis. aliaſ qui m ſeros feciſtis: miſerias huius mũdi. et paupta tem tolerates.

da duplices animo. †Miſeri eſto
† Sĩ alio p cõmiſiſ † Squi fuit de leuitate ſecula

te: †z lugete z plorate. †Riſus ve/
† Sanimi p ꝓpetratione alicuius peccati.

ſter in luctum ꝓuertatur. †z gaudi
† Set ita oibus modis humiliami pauptatẽ et tri bulationẽ eius amore ferẽdo. voſipſos abiicẽdo

um in merorẽ. †Humiliamini in
Sĩ uita eterna

ſpectu domini. z exaltabit vos.
† Snõ ſolũ erga deũ ita vos habeatis. ſed etiam erga fratres bonꝰ ſitis. viciũ detractionis ad ve nenum lingue reſpicit

†Nolite detrahere alterutrũ fres
† Sꝓpter aliqd̃ leue peccatũ. vel ꝓpter aliq̃ ſcie tiam. vel aliquid tale.

mei. †Qui detrahit frĩ. aut qui iu

dicat fratrem ſuũ. detrahit legi. z

Sed humilibus dat gratiã: qui in ſuorum plagis viciorum manibus ve ri medici ſe ſubdunt.

Detrahit legi. Que detractionem phibuit. quaſi diceret. lex nõ recte fecit. Vel qui detrahit fratri legẽ faciẽti. detrahit z iudicat legez. quare ta lia iuſſa dederit: que iniurias fratrũ iubet obliniſci.

Superbis reſi.
Malos omẽs punit
deus. ſed ſuꝑbis ſpe/
cialiter reſiſtere dicit̃:
quia maiori pena pie
ctunt. qui deo ſubdi
penitendo negligunt

Tu autē quis ēs: Non solum ideo debes vitare detractionē · ne vt transgressor a deo iudiceris. Sed ideo etiā · quia fortasse in nullo ꝓcellitis illos quos vituperatis.

Ecce nunc qui di. Post increpationē detractionis: arguit illoꝝ demeritatē · qui nō habentes certitudinē vitę: cupiditate tpalium: vitam z lucrum ꝓmittunt sibi in futurum.

Faciemus i. an. qui ig. Multimodā stulticiā notat. quia z de lucrozū augmēto agūt: z se multo tempore victuros arbitrantur: z sine potestatis estimāt vt annuz faciant. z in his oībus supni iudicis examē ad mentem reuocare ꝓtemnunt.

Quę est enī uita ue: Non ꝓsentit illis qui dicūt post mortez nihil esse · z mortē ipsā nihil esse. Sz vt doceat · quia vita prauoꝝ breuis ēt ꝓsentī: quā tamē in futuro mors ęterna sequet.

Scienti. Per totuz epistolę textū ostēdit qꝫ hi quibus scribebat · scientiaz bona faciēdi habebāt: z rectam fidē didicerant. ita vt alįs se magros fieri ꝓsumerēt. nec tamē operū pfectionem neqꝫ mentis humilitatem · neqꝫ sermonis cōtinentiā adepti erant. Propter qđ inter alia increpationis z exhortatōis verba · modo eos multuz terret. quia sciētes benefacere · z nō faciētes · maiꝰ peccatū habent: qꝫ si nescirent. licet ipsa boni ignorātia magnuz sit peccatū. cū scriptū sit ignorās ignorabit.

C. V.

Agite nunc. Tē pore accepto ī vie salutis · furat pęnas fletibꝰ z elemosinis redimite

Et erugo eorū ꝛc Non solum immiseri cordes diuites visibilis gehennę ignis cruciabit. Sed etiā memoria tanium diuitiarum quibus suas culpas redimere potuerīt z ante iudiciū animas eoꝝ z post resurrectōz etiam carnes exuret · cum sibi irasci ceperīt quare culpas elemosinis non redemerint. Vnde dicitur diuiti · fili recordare quia recepisti. bona. i. u. t. z. l. s. m. Ecce erugo pecunię · vertitur ī testimonium nequitię · z augmentum pęne · quia intelligit se male congregasse ea quibus nō indigebat ad vsum vitę · z ꝓpterea grauius puniet.

In testimoniuz. Id ē. Ad augmentū pęnaruz. i. vt hanc visibiliter intuendo maiores cruciatus sustineatis.

Mā ducabit car. Coꝛpoꝛa vel carnales ꝓcupiscentias: quia luxuriosas animas z exterius seuiens flāma cruciabit: z interius pungēs doloꝛ sine tenacię accusabit.

† Ne putarent leue peccatuz detrahere legi addit esse puniēdos sicut trāsgressoꝛes.

iudicat legem. † Si autez iudicas
† vituperatoꝛ
legē: nō factoꝛ es legis sed iudex.
† Z nō debes iudicare: quia a deo iudicareris. quia qui dedit legē vt impleret: iudicat ñ implētes · z ipse potens ē.

† vnus est enim legislatoꝛ z iudex
† nō īplentes † īplentes
qui potest perdere z liberare. Tu
† Forsitan ueqꝫuoꝛ es ipso. z tu ipse in maioꝛa potes precipitari peccata · z ille potest surgere ad bona.

† autem quis es. qui iudicas pro
† Scripti vitandā detractionē: ecce aliud iudiciū. † ecce vos estis qui dici. † Stulta leuitate animi spaciū vite ꝓponentes.

ximum: † Ecce nūc qui † dicitis hodie aut crastino ibimus in ciuitatem illam · z faciemus ibi quidem annum · z mercabimur · z lucrum faciemus: qui ignoratis quid sit ī
† Alias quid erit in crastino † hec nō debetis vobis ꝓmittere † breuis.

crastinū. † Quę est enim vita † ve
† fumus.
stra. vapoꝛ est enim ad modicum parens: z deinceps exterminabit
† Z hec omnia dico vobis ꝓ eo · vt vos spe longioris vite nō ꝓmittatis vobis lucra futuri tpis sed potius dicatis. si. d · † Sin volūtate z potēcia dei omnia relinquatis.

† p eo vt dicatis: † Si dominꝰ voluerit · z si vixerimus · faciemꝰ hoc
† Sno solum spaciū vite z lucra futuri tpis vobis ꝓmittitis. sed etiā.

aut illud. † Nunc autez exultatis
† S. i. ī diuitiis que facūt supbos † quasi veris bonis.

† in supbijs vestris. Omis exulta
† Sque ē ad depressionē alioꝝ † Squia exultatis z superbitis: igitē grauiter puniemini · quia scitis bonū. z nō facitis.

tio † talis maligna est. † Sciēti igitur bonum facere · z non facienti: peccatum ē illi.

C. V.

† Sbucusqꝫ ita Peccastis: sed iā penitentiā agite † in pecunia † in peccatis.

† Gite nunc di

† Sin corde † Smanifestatione opis z vocis † Srespectu futurarū miseriarū.

uites † plorate † vlulantes in † mise
rijs vestris: quę aduenięt vobis.
† Sin quibus ꝓfiditis z supflue ꝓgregatis.

† diuitię vestrę putrefactę sunt: et
† Sque ad ornamentū coꝛporis · quibus indigētes vestire potuistis † Sū vsu necessario attrita

† vestimenta vestra a † tineis come
† Smagis preciosa inter diuitias · z magis durabilia Sqđ nō ꝓgregastis ꝓpter vsum vite deficiet ex sua infirmitate.

sta sunt. † Aurum z argentū vestꝝ
† Ssupflua ꝓgregatio eoꝝ que cū non erāt necessaria congregata putrescebant.

eruginauit: z † erugo eoꝝ ī testimonium vobis erit · z mādducabit carnes vestras sicut ignis. Thesauri
Sreuelandam
zatis vobis in nouissimis diebus
† Snec solū damnabimini · quia vestra nō datis · sed etiā quia aliena retineris.

iram. † Ecce merces operariozum
Squi collegerūt messes.

qui messuerunt regiones vestras
† S. i. exercituū ad terroꝛē illoꝝ qui pauperes putant nullū habere tutoꝛē · sed dominus omnipotens causas singuloꝝ intuebitur.

que fraudata ē a vobis clamat: z
clamoꝛ eoꝝ i aures domini † saba
oth introiuit. Epulati estis super
† Somni voluptate vsi estis · z nullā de pauperē nutrimēto curā habetis

terram · † z ī luxurijs enutristis coꝛ
† Scū data eēt vobis facultas occidēdi † Sad iudicium.

da vestra. In die † occisionis † ad
† dñm ihesū. † Sed † Sqꝛ tāqꝫ cuis ad occisionem · d · ē.

dixistis † iustum: z † non restitit vobis. † Patientes igit estote vsqꝫ
† Squia videtis illos puniēdos
† Squi icipit ī fine cuiusqꝫ † S si ille ꝓ fructu terre quē sperat tam patienter laboꝛat quāto magis vos ꝓ celesti.

ad † aduentū domini. † Ecce agricola expectat pręciosum fructum terrę · patienter ferens donec acci
† Sprimitias † Sergo Ssi, moꝛa facit.

piat † tpaneū z serotinū. † Patien
† Sicut agricola † Setsi grauia inferunt.

tes igit estote † z vos † confirmate

Sicut ignis. Qui ꝓsumit metalla z ęteras res sic erugo vras carnes

Thesaurizatis. Vere ita patiemini · quia quādo neglecta cura pauperum thesauros pecunię congregabatis: iram interni iudicis vobis cumulastis. quę si nōdum apparet: in nouissimis diebus iam certissima restat.

Ecce merces Magna iniquitas cum pauperes nolunt suscipere: etiā mercenarijs z famulis debitam laboris mercedem nolunt reddere. Vnde Job. Si aduersum me terra mea clamat: z sulci eius deflent · si fructꝰ eiꝰ ꝓmedi absqꝫ pecunia

Merces ꝛc. cla.

Et si pauper patienter omnia ferentes nō clamāt merces tamen retenta clamat.

Epulati estis. Nec tñ peccastis supflue congregādo aliena rapiēdo. sed etiā supflue expēdendo.

Neglectis gaudijs ęlestibus ad quę p ieiunia z afflictiōes venire oportet · carnales epulas diligitis · quas tanta fames z sitis in futuro sequet · vt nec gutta aq̄ inueniri possit · ꝓ quā ardens lingua possit refrigerari.

Apparet quia illos diuites alloquit exq̄sit · agite nunc diuites qui in necē domini cōiurauerant · z necdum fidem eius qua saluarent · acceperant · de q̄bus z supra loquit ad credentes. Nonne diuites p potentiam opprimūt vos: z ipsi trahunt vos ad iudicia: Nonne blasphemāt bonū nomē qđ inuocatum ē sup nos: z qꝛ xp̄i. tribubus scribit quę sunt in dispsione ita fideles monet opa fidei facere: vt eos etiam qui necdum crediderant · ad fidem z eiꝰ opera ꝓuerti suadeat Imꝓperās illis moꝛtem filij dei · z quasi nihil mali fecissent · luxuriose z auare viuebāt quibus ꝓpie ꝓuenit qđ ait: auariciam carnes eoꝝ ignis manducaturā · z quia thesaurizauerunt sibi in nouissimis diebus iram. hoc enim in eis post occasionem iacobi completum est: cuz hierusalem immo omnis iudea expugnaret z vastaret a romanis in vltionē dominici sanguis · z ceteroꝝ scelerum quę fecerunt.

Patientes. Increpatis superbis z incredulis · rursus ꝓuertit ad eos · qui talium impbitate fuerant oppressi · inuitās ad patientiā · quia citō finiētur ꝓsure · vel iustis raptis ad dñm · vel psecutoribꝰ priuatis potestate.

Temperaneum. Sic vos accipietis tpaneū · i. vitā aię post mortem Et serotinū. i. carnis icoꝛruptionē. Vel tpaneum in opibꝰ iusticię · Serotinū in laboꝛū retributōe. vñ apls habetis fructū vestrum in sanctificatione finem vero vitam ęternam.

Prophetas qui lo. Prophetę qui tam ſancti erant· vt dei ſpiritus p eos ſua myſteria loqueret· exitum malum habuerunt· mortē patiēdo ab infidelibus: vt zacharias z alij· inueteri· z in nouo teſt. iohannes· ſtephanus z alij· Nec pro hoc exitu ingemuerūt: ſed longanimiter ferre volebāt. Alij longos ſuſtinuere labores ſine murmuratione· vt noe in ędificatione arcę· moyſes ī increpatiōe z ducatu populi· dauid ioſeph. Ad vtrūq; añt firmum z īmutabile ſubiungit exemplū· de iob quantū ad labores· de domino quantū ad exitum mortis·

Sufferētiā iob. Non dicit finem iob· cui tēporalia ſunt reſtituta· ſed patientiaz iob. Et finē domini· quia ad patiendū exēplo iob īuitat: z tamē nō vt tēpalia recipiant· ſicut iob vetus homo. Sed ęterna ſicut chriſtus nouꝰ hō.

Et finem vi. do. Audiſtis lectione· vidiſtis oculis in cruce longanimiter patientē; ſed z gloziā reſurrectionis z aſcenſionis euāgelica prędicatōe didiciſtis.

Et miſerator. Vt vel in preſenti ſuos a temptationibus liberet: z p conſtātia fidei etiā corā hominibus vinētes glorificet vel poſt mortē in occulto coronet. Et ne ſic quidē ab hominibus memoziā quā meruere laudis auferat.

Ante omia f. m. Noli iu. Quia leuiferum linguę virus ad integrū in ſuis auditoribꝰ exhaurire deſiderat qui detrahere alterutrū vetuit· qui iudicare primū īterdixit· qui ī aduerſitatibꝰ ingemiſcere prohibuit· quę ſūt apta peccata Addit etiā hoc qđ q buſdam leue videtur vt iurandi conſuetudinem tollat. quoniam omne ocioſū verbum qđ locuti fuerint homines: reddent rationē de eo in die iudicij

† Sut vos ad gloziā illi ad penā rapiantur.†

corda veſtra: quoniam † aduētus

domini appropinquabit. Nolite

† Squaſi vos maioza meritis putamini: z pſecutores veſtri cū mala fecerint nihil videant ferre aduerſi.

† ingemiſcere fratres in alterutruz

† Sdamnemini· eo q iudicē iuſtū quaſi inique iudicantē vituperetis † Squia † Squi vobis premia dabit. inimicis penā.

† vt non iudicemini. † Ecce † iudex

† Squia vel primus ē ad cognoſcēda q̄ gestus· vel cito veniet ad retribuendū z vobis z illis.

ante † ianuā aſſiſtit. Exemplum ac

cipite fratres exitus mali· longa-

nimitatis· laboris· z patientię: p

† Snuocatione noīs· vel ad ampliandū nomen.

phetas qui locuti ſunt in † nomine

† Squia illos magnos reputamus z veneramur

domini. † Ecce beatificamus eos

† Sillos † Siob ſicut veteri hoi reſtituta ſunt tempalia.

† q̄ ſuſtinuerūt · † Sufferentiā iob

† Schriſto nouo homini oīa aduerſa i mundo· ſz in fine datur reſurrectio.

audiſtis· † z finē domini vidiſtis:

† Sideo debetis imitari † Sin natura.

† quoniā † miſericors dominus et

† Sin exhibitionibus gratiarū.

† miſerator. Ante oia fratres mei.

Nolite iurare neq; p cęluz neq; p

terrā neq; aliud q̄cunq; iuramē

tum. Sit aūt ſermo veſter ē. ē. ñ.

nō. vt non ſub iudicio decidatis.

† Svel p illata iniuria· vel p aliqua culpa vel domeſtico damno· vel qualibet re.

† Triſtat aliqs vr̄m oret ęquo aio

z pſallat. Infirmat aliquis ex vo

† Snō ad inuiores minuſq; doctos cauſā ſue imbecillitatis referat: ne forte quid p eos allocutionis vel pſilū nocentis accipiat.

bis · † iducat preſbiteros eccleſię·

ergo infirmi in peccatis ſunt· z hoc preſbitero pfeſſi pfecto corde reliquerit z emendare ſategerint: dimittunt eis. Neq; em̄ ſine pfeſſione emendationis queunt peccata dimitti. vnde recte ſubdit· Confit. a.

Delias hō ꝛc. Ne trepidaret noſtra fragilitas· reputās ſe nō poſſe facere ſimilia tāto pphetę· qui curru igneo rapi meruit ad cęlos· pſulte de ei⁹ oratione locutus· ab humilitate inchoauit. Similis nobis paſſibilis helias carne infirmus· q uidua paſcit· mente infirmus· vnius mulierculę minis exterritus fugit p deſerta.

Oratione ora. Aſtruit exemplo quā tum valeat iuſti deprecatio aſſidua· cum helias tantū vna oratione orando· tam lōgo tempore ptinuerit cęlos· terris ībres auerterit: fructus mortalibus negauerit.

Et rurſum. Vbi tempus perſpexit: vbi tabe longę inediq; cor ſuperbi regis z gentis idolatrę ad pnitentiam inflexū vidit· vna oratione orauit· z fructus z aquas quas negauerat terris reſtituit· tanta vnus helias vna oratōne impetrauit· quid ergo multi fideles multis oīoibus

Si quis autē ex uo. Oſtenſa efficacia orationis· oſtēdit quanti ſit meriti p fratribus orare· z ad ſolſpitatē reuocare. vt q̄ in ſuperiori parte a lingua noſtra malignaz z ociosam locutionez remouit: in fine epiſtolę quid loqui debeamus oſtenderet. Oremus z pſallamus quotiens aduerſis pulſamur· peccata confiteamur; p inuicem oremꝰ vt ſaluemur; p ſalute primorum: nō ſolum tempali ſed potius ęterna. Si enī magnę mercedis ē a morte eripere· corpus quando qz moriturus: quanti meriti eſt a morte animam liberare in cęleſti patria ſine fine victuram?

vt orent ſup eum: vnguentes eu

† Sſecrato vel qñ ūngit † Snomē dñi ūnocet

† oleo † in nomine domini: z oratio

† Sfratrē † Sab infirmitate corpis

fidei ſaluabit † infirmum z † alleua

† Setiā ſi ptigerit mori.

bit eū dominus. Et ſi † in peccatis

Sgratia Sergo Scoequalibuſ

ſit remittent ei. Cōfitemini alteru

† Squotidiana z leuia· grauioris lepre immūdicia ſacerdoti pādamus· z quanto inſſerit tempe purgare curemus.

trū † peccata veſtra: z orate p inui-

cem vt ſaluemini. Multū em̄ va-

† Snota iuſti z aſſidua

let deprecatio † iuſti aſſidua. Helias

† Sorigine carnis Schuis nulli hominū virtute ſecundus Snōdum tranſlatus. † vt nos mētis z carnis fragilitate.

homo erat † ſimilis nobis † paſſibi

† Sad pincendam ſuperbiā regis z idolatre gentis duriciam.

lis· z † oratione orauit· vt nō pluе

ret ſup terram: Et nō pluit annos

tres z menſes ſex. Et rurſum ora-

uit z cęlū dedit pluuiā: z terra fru

ctum ſuū. Fratres mei · Si quis

aūt ex vobis errauerit a veritate

† Svel bene monēdo· vel tacēte lingua exempla bone actionis oſtendendo.

z † conuerterit quis eum· ſcire debet:

quoniā qui † conuerti fecerit peccato

rē ab erroꝛe vię ſuę· ſaluabit ani-

† Sab pſpectu interni iudicis ſuppoſitione vite melioris abſcondit.

mā eius a morte. † Et operit multi

tudinem peccatorum.

Saluabit ani. eius a mor. Quidam codices habent saluabit animam ſuam a morte· z vere qui errantē corrigit. p hoc ampliora gaudia vitę cęleſtis ſibi conquirit. aꝫ

Ex li. de viris illustribus. ꝓfatio Sancti hieronimi i epistolas ca. beati Petri apostoli.

Simõ petr9 filius iohannis, puincię galileę vico bethsaida frater andreę apostoli z pr̃inceps apostolorũ. post episcopatum anthiocẽsis ecclesię z prędicationem dispersionis eorum qui de circumcisione crediderant in ponto galatia capadocia asia z bithinia secundo Claudij anno ad expugnandũ simonez magũ romam pgit. Ibiqꝫ vigintiquinqꝫ annis cathedrã sacerdotalem tenuit vsqꝫ ad vltimũ annum Neronis. i. quartumdecimum: a quo z affixus cruci martirio coronatus est. capite ad terram verso. z in sublime pedibus eleuatis: asserẽs se indignuz ꝙ sic crucifigeretur vt dominus suus. Scripsit duas epistolas quę canonicę nominant. quarũ secunda a plerisqꝫ eius esse negat ꝓpter stili cuz prioze dissonantia. Sed z euangelium iuxta marcũ. qui auditor eius z interpres fuit huius dicit. Libri autem eius e quibus vnus actorum eius scribit. alius euangelij. Tercius prędicationis Quartus apocalipsis. Quintus iudicij inter apocriphas scripturas reputant. Sepultus rome in vaticano iuxta viam triumphalez toti9 vrbis veneratione celebrat.

Argumentum in easdem.

Discipulos saluatoris inuicti toto orbe diffusos z peregrinos in hoc seculo monstrat: z pręterite vitę pẽnitere suadet z in nouã vitam ꝓficere tota cum solicitudine exhortat Simon petrus filius iohannis prouincię galileę vico bethsaida frater andreę apostoli.

C. .I.

Tempe quo cępit ecclesia. quidã de gentilitate qui transierant ad iudaismũ crediderant deo. q̃ ꝓpt fidez patiebant z dispersi erãt. hos ꝓfortat apostolus. Scribit autez a roma tẽpe Claudij cesaris.

C. .I. ſ celebre nomẽ

Petrus apostolus ihesu christi electis aduenis dispersionis ponti. galatię. asię. z bithinię. z nos si veraciter cũ ꝓpheta dicere possumus. quoniam incolę nos sumus apud te in terra. z pegrini sicut omnes patres nostri. ad nos quoqꝫ epistolas beati petri scriptas credere: z vt nobis missas legere debemus. Deniqꝫ in ipsis epistolis admonet nos quasi alibi patriã habentes. Charissimi obsecro vos tanqꝫ aduenas z pegrinos. a. u. a.

Vel Aduenis. i. aduenis dispsis ab hierosolimis psecutione quę facta ẽ sub stephano z alijs multis psecutionibz tuz a iudęis tũ a gentibus. p fide christi afflictis z sępe a sedibz suis expulsis.

Dispersionis. Anno ascẽsionis mortuus est stephanus z multi timore dispersi.

Ponti galathie. Omnes hę prouincię grecoꝝ sunt in asia. ſ ẽ z alia bithinia in europa; de qua illi qui ĩ asia sunt bithinij originez habuerũt. Illa aut quę ĩ asia ẽ bithinia z maior frigia vocat. q̃ hiera flumine a galathia disterminat.

Gratia uobis. Sine gratia xp̃i ad pacẽ reconciliationis ei9 nunqꝫ venit. nihil pacificũ nisi p gratiã eius habere valem9.

Et pax multi. Nulla aduersitas retrahat vos a laudib9 dei: omnis tribulatio inuitet vos ad laudẽ quia omnia ad felicitatẽ multiplicant. vt qđ bene cępistis perfecte ꝓpleatis.

Regenerauit. Cum nostris meritis generati essemus ad mortem: sua misericordia nos regenerauit ad vitaz. Sic dilexit vitam nostram: vt p hac filium disponeret mori. z morte p resurrectionem destructa. spem nobis exemplũ qꝫ resurgendi ostẽderet. Mortuus est. ne mori timeremus. surrexit: vt resurrectionẽ speraremus.

Si de pręsenti. ad hoc regenerauit. vt essetis hęreditas ei9 qđs possideret: sicut aliqs homo hęreditatẽ. Incorruptibilẽ ne corrumpamini criminalibus Incõtaminatam. ne etiã mediocribus contaminemini. Immarcessibilẽ. ne etiã quotidianis z venialibus marcescatis. Conseruatam in cęlis: vt ita seruemini in aĩa z corpe: vt p mundiciã sitis cęli z sedes dei.

Incorruptibilem. Naturaliter nõ est anima icorruptibilis. sed gratia dei p fidem. z iusticiã z intellectũ pficit incorruptibilis.

In uobis ꝛc. Qui dedit vobis credentibus potestatẽ filios dei fieri: posuit in nobis illam pseuerantiã. p quã hęreditatẽ in cęlis accipiatis. qđ qui non seruauerit disciplinã patris: nõ meret hęreditatẽ eius.

In uirtu. dei cu. Nullus suę libertatis potentia custodiri valet in bonis nisi ille pficiat a quo initiũ bonę actionis habetis. laborate de fide p fidem venturi in salutẽ ęternã. quę z si modo nõ apparet: tamẽ parata ẽ revelari. si nos fuerimus parati.

Nunc si opo. Si. i. q̃uis oportet. Vel si oportet ꝓtristari subaudit ne deficiamus. Vel ita si nõ oportet ꝓtristari ĩueniat ꝓbatio vestrę fidei

† ſ non meritis sed quos prescíuit z predestinauit ꝓfectos fieri. i. f. s.

thinię. † secundum pręscientiã dei patris in sanctificationez spiritus in obedientiam z aspersionẽ sanguinis ihesu christi gratia vobis † ſ vt qđ bene cepistis pfecte ꝓpleatis z † pax multiplicetur. Benedictus † ſ hominis in mũdo nati † ſ sibi consubstãtialis filii. deus z † pater domini nostri † ihesu christi: qui secunduz magnam † ſ prius nos genuit de materia. postea scõm p fectum vite regenerauit. † misericordiam suam regenerauit † ſ vel viuã † ſ p fidem resurgit i nobis sicut p infidelitatẽ moritur in nobis. nos in spem † vitę p † resurrectionẽ † ſremoti † ſ vbi nec senio. nec morbo. nec alia mestitia tangemur. ihesu christi ex † mortuis. † In hę † ſ in quã nullus ĩmundus potest intrare. reditatem icorruptibilem z † incõ † ſ quia nec in ipsis beatoꝝ hominũ mentibus ex longo vsu celestis illa cõuersatio valet aliqñ vilescere sicut luxus presentis seculi solet aliqñ in fastidiũ verti ex solo sine longo vsu † ſ nõ in presenti dandam. sed tempe prestituto reddẽdam in celis nobis. taminatam z † immarcessibilẽ † conseruatam in cęlis: in vobis qui in virtute dei custodimini per fidem † ſ quando nou issima destruetur inimica mors in salutem paratam reuelari † in tẽ † ſtpe † ſ sicut triũphatores poze nouissimo † quo † exultabitis † ſ vbi eterna merces tribuitur. breue z leue videbitur qđ in tribulationibus seculi eternũ videbitur et graue † ſ quia non nisi p tristiciã potest in gaudia pueniri. † Modicum nunc si oportet † ſ vel tentationibus contristari i varijs tribulationibus:

in laudem·z tunc nō erit in libro·sit."

Ut probatio zc. In laudē. Cum iudex laudās eā dicat·Esurini·z dedistis mihi m·zc. **In gloriā.** Cum glorificans eam dicet: venite· b·p·m·zc. **Honorem.** Quando dicet Tollat impius ne videat gloriaz d·z tunc iusti ibunt in vitā eternam. Vnde siquis mihi ministrauerit honorificabit eum pater meus qui ē in celis. **Vel In laudem.** Vt laudabiles z glorioſi sitis p constantiā·in reuelatione·id ē·in die iudicij·qñ reuelabitur cj magnę potentię sit deus. Et honorē vt dicat vobis: venite benedicti patres mei.

Preciosior sauro. Patientia sanctorum auro comparatur: quia sicut ī metallis aliquid auro p̄cio sius nō est·ita hec apd deū oī laude digniſſima ē. Sicut em aurum in fornace examinatū·platum foraſ cuius sit fulgoris apparebit. ita fideliū cōstantia inter pressuraſ ꝓemptibilis videt·Ē finito certamine in iudicio quātę sit glorię ostendet. vnde dicit p̄cioſa in cōspe·d·m·sanctoꝝ ei⁹. Vnde z sēm̄git: Inueniat zc

Salutē aiarū. Quę salus multum ē amanda: quia de hac salute multū exquisierunt: quādo vel quo ordine sal⁹ eterna mūdo aduenire. Vnde dicit· Multi ꝓphetę z reges voluerunt videre quę vos videtis z nō viderunt.

Prophetauerūt Palam hominibus loquēdo z exponēdo quę in occulto ītemę ꝓtemplationis ipsi cognouerunt.

Quod uel quale tempus. Nō tempus quo anno vl sub quo principe. Quale bellicosum vel pacificuz·vel quo ordine p partū virginis. vel q̄ alio modo.

Spiritus christi Archangelos z ꝓpinquos vocat spiritus: p quos opatur dominus· qui christo sunt subiecti.

† Sñō ꝓueniunt vobis tribulationes ad maluz sed ideo vt ꝓbatio·i·vos ꝓbati fideles in camino tribulationis excocta oi rubigine vetustatis.

vt † ꝓbatio vestrę fidei multo

† Splus placet deo summo artifici vestra fides q̄ alicui artifici aurū.

p̄ciosior sit † auro·quod p ignē pro
Standem.
batur: inueniat in laudez z gloriā
Sin die iudicii
z honorē in reuelatōne ihesu chri
† Sq; q̄nis nō videtis modo eū corpaliter nec etiā spiritualiter sicut ē·tū p fidē diligetis.
sti: quē cū † non videritis diligetis

In quem nunc quoq; non viden
† Sremuneratorē †· S quia nec oculus·vidit nec·a·a·nec in cor hoīs·a·que·pre·d·d·
tes † creditis: † credentes autez ex
ultabitis lętitia ienarrabili z glo
Sipsū deū
rificata. Reportantes finem fidei
† Snullā infirmitatē passuri.
vestrę·† salutē animarū vestrarū.

de q̄ salute exquisierūt atq; scru
† Silli qui tantā cognitionē de deo habuerunt. †· Sin occulto a domino·vel ab angelis·vnde z vnus cor ꝓ magno scientie salutaris amore vir desideriorū a dño vl ab angelo meruit appellari
tati sūt † prophetę: † qui de futura

in vobis gratia prophetauerunt.
Squotidiano vsu
scrutantes quod vel quale temp⁹
† Sq̄nis in eis esset spiritus.
significaret: in eis † spiritus christi
† Scapite z membris
prænuncians eas quę in † christo
† Snon tm̄ aduentum eius: sed etiā passiones
Squę p crucē finiende †· S tardas z diu desideratas precedentibus tribulationibus
sūt † passiones: z † posteriores glo
† Sscrutantibus inter cetera occulta hoc etiā in timatur Sicut enim stella a stella differt ī claritate †· Sistud.
rias † quibus reuelatū † est: quia ñ
† Sipsi nō erāt domini nostre salutis sed mīstri vnde vobis zc. †· Snō diebus ipsoꝝ ea salus: sed in vestris potius: qui in fine seculoꝝ nascuturi est ventura.
sibi † ipsis. † Vobis autē ministra
† Somnia mysteria redēptoris que modo sūt impleta z nunciata que multos latent.
bant † ea quę nunc nunciata sunt
† Sp tam valētes nuncios discipulos.
vobis: p † eos qui euangelizaue
gloria posterior: vt etiam angelicę in cęlo virtutes cū sint eterna fęlicitate pfectę·non solum īmortalis deitatis magnificentiā· sed assumpte humanitatis eius claritatē semp aspicere gaudeant. Sed cur cernere desiderant: cuius faciē nunc̄ cernere cessant: nisi quia ꝓtemplatio diuinę pręsentię ita angelos beatificat: vt eius semp visa gloria satient: z semp eius dulcedinē quasi nouā īsatiabiliter esuriant· Vel in quē spiritū sanctum·qui tantę maiestatis z glorię·vt semp eius visio·sicut etiā ipsius patris z filij · delideret ab angelis, quem gratia diuine pietatis ad terras caula humane salutis misit z illustrādis fidelium mentibus infudit.

† Sñō mendose nō fantastice sed spiritusancto dictante.
rūt vobis † spiritusancto misso de

cęlis: in quē desiderant angeli ꝓ
† Svt etiā supfluas cogitatōes resecetis a mēte
spicere. † Propter qđ succincti lū
Sin uita
bos mentis vestrę·sobrii in omni
† Sꝓstanter pseuerādo †· Smanifestat gratis a christo z a sanctis.
bus: † pfecte sperate in eam † quę
Sdonda.
offert vobis gratiam in reuelatio
† Sne sitis canes redeūtes ad vomitū.
nē ihesu christi: † quasi filii obediē
† Sp hoc qđammodo prius eratis excusabiles: sed iam nostis veritatem.
tię non ꝓfigurati prioribus † igno
Sexēplo
rantię vestrę desideriis: sed scm
christi Sad hoc vocauit
eum qui vocauit vos sanctum·vt
Sfilii eius
z ipsi sancti in omni cōuersatione
† Sfirmi ꝓtra vicia ꝓtra tribulationes.
† sitis·quoniā scriptum ē: Sancti
† Spater vester qui tales vos volo qualis sum.
eritis: quoniam † ego sanctus sum
† Svicendo in orōe pater noster qui es in celis.
Et si † patrē inuocatis: eum qui si

ne acceptione psonarum iudicat

secundum vniuscuiusq; opus: in
† Sne p negligentiā z desideria tanto patre sitis indigni·z dum tēpore exilii vestri securi sitis ad patriā beatitudinis peuenire nō possitis.
† timore icolatus vestri tempe cō
† Sideo ita conuersamini vos dico scientes
uersamini. † scientes ꝙ non corru
† Shis precijs solent peccata redimi inter hostes
ptibilibus † argento z auro redem
† Setiā a preuaricatione legis.
pti estis de † vana vestra ꝓuersatō

ne paterne traditōis: † sed precio
† Squia ūmunis ab omni peccato. Sab actuali
so sanguine· † quasi agni incōtami
† Sab originali †· Spreordinati a deo qđ p eū fieret redemptio.
nati z † immaculati christi †. pręco

gniti quidem ante constitutionem
† Sp assūmptā humanitatē.
mūdi: † manifestati aūt nouissimis

Filii. Et vt secure possitis expectare·sitis filij obedientes patri corripienti.

Qui uocauit sanctum. Id est. sanctificatum z sanctificātem vos: vt in omni cōuersatione sitis sancti. Vñ estote z vos perfecti: sicut z pater vester cęlestis est perfectus.

Sine acceptiōe. zc. Nō vt carnalis pater·qui filijs peccātibus indulgētius q̄s seruis parcere ꝓsueuit Sed deus pater z seruos obedientes immo z hostes manum sibi dantes ī filios sibi adoptat· z qui filiorum nomine videbant honorabiliores· pro inobedientia hereditatis reddit exortes.

Incolatus uestri. Et vt possitis esse sancti ꝓuersamini tempore vestri incolatus q̄s diu in huius mundi exilio estis in timore. beatus enim qui semper ē pauidus·hoc dico si inuocatis·quasi. Aliter autē non inuocatis: nisi soliciti z timidi sitis.

Scientes ꝙ nō cor. Quanto maius precium quo redempti estis a corruptione vitę carnalis·tanto amplius timere debetis·ne reuertendo ad corruptelā viciorum animū vestri redemptoris offendatis.

Sed precioso sanguine. Ordo. Sed precioso sanguine christi q̄si agni incōtaminati z immaculati hic tangit leviticas z sacerdotales celebrationes: Significat autem animam mundā p iusticiā quę offert deo.

Agni. Mansueti non aperientis os sunm lana·sua vestiētis nos in prędicatione sua.

Simplici ex corde. Non aliquo ꝓmodo·vel incõmodo. Non ex sanguinibus:neq; ex voluntate viri:sed ex deo.

Non ex semine. Sicut ex semine corruptibili·caro que corrumpitur nascitur:sic ꝑ aquã verbo dei ꝓsecratam·vita que finẽ nesciat:tribuet.qđ etiã apte ꝓphetico testimonio astruit:quia omnis caro fenum.

Sicut incorruptibile ẽ preciũ dominice passionis quo redẽpti sumus ita ⁊ incorruptibile ẽ sacramentũ sacri fontis quo renascimur. Que ita sibi invicem connectunt·vt vnum sine altero salutem conferre nequeat Ita eiñ vos domin⁹ tempe incarnationis sue sanguine suo omnes redemit:vt nos q̃q; nostro tempe viritim ꝓ regeneratõne baptismi ad ꝓfortiuz eiusdẽ regenerationis puenire mereamur.

Verbũ autẽ do. ⁊c. Sicut ergo corruptibilis corruptibile generat:ita verbuz qđ manet ineternum dat vitaz eternã renatis ex aq̃ ⁊ spũsancto.

C. .II.

Deponẽtes om. ma. ⁊c. Aug. Quid ẽ malicia nisi nocendi amor? Quid dolus? nisi aliud agere · aliđ simulare. Quid adulatio·nisi fallaci laude seductio. Quid invidia nisi odiuz felicitatis alicne. Quid detractio nisi mordacior q̃z veracior reprehensio. Malicia malo delectat alieno. Dolus duplicat cor. Adulatio linguã. Detractio vulnerat famam.

Sicut modo ge. infan. Quia sic renati estis·⁊ filij eterni facti · tales estote per studium bone ꝓuersationis:quales sunt infantes recenter nati ꝑ naturã etatis.

Rationabiles si. ne do. Et si infantes ꝑ maliciã remotã rationabiles tamen ꝑ sapientiã. nec ratio aliqua ad nersutias seculi nos trahat· sed sine dolo sitis. Unde estote pud·s·s·⁊ sim· sicut co. ⁊c.

Lac con. Langit illos· q̃ ad audiẽdas sacras lectões fastidiosi aduenirũt ·ignari illius sitis ⁊ esurici. de qua dominus ait. Beati q̃ esuriunt ⁊ sitiunt iusticiam:ideoq; tardius ad ꝓfecta salutis incrementa puenium. quo possint solido cibo verbi refici. i. arcbana cognoscere diuina· vl' maiora facere bona.

Ut in eo. Ut etiã bene discendo ꝑ sacramenta dominice incarnatõnis pueniatis ad contẽplationem diuine maiestatis.

Si tamen gusta. Hoc pacto purgata cordis malicia · vitalem christi alimoniã ꝓcupiscite:si quanta sit diuina dulcedo sapitis. Nam qui nibil de eius dulcedine gustat·non ẽ mirũ si hunc terrestrib⁹ desiderijs sordidare non euitat.

Ad quem. Quasi accedite ad eum:quia accedentes ꝑ fidem supedificamini:quia fundamentũ aliud nemo potest ponere preter id qđ positum est quod est christus ihesus.

Lapidem. Super que fundat eterna ciuitas·non materialem lapidẽ sed viuũ;qui nullis ꝓcussionib⁹ potuit deici;sic nec illi q̃ fundati sũt in eo.

† ſ saluandos ·ſ· ſ ꝑ institutionẽ eius
tempozibus pzopter † **vos .qui** ·ſ· **ꝑ**
ſ vt mẽbza
ipsum fideles estis in deo·qui su.
scitauit eum a moztuis· ⁊ dedit ei
† ſ in ascensione ſ vt eandẽ gloziã vos speretis habere ꝑ ipsum.
gloziã eternam:vt fides vestra ⁊
† ſ hoc totum nõ ideo q̃ ipse indigeret :sed vt fides vestra ·ſ· ſ vt eandẽ gratiã ꝑ ipsum speretis vos habere ·ſ· ſ ergo inuicẽ diligite vos dico castificantes animas·u·vt vni sponso seruẽt fidem
spes ·ſ· **esset in deo. ꝑaias vestras**
† ſ ex dilectõe dei obediẽtes sitis ad oĩa ferẽda
castificantes in † **obedientia chari**
† ſ etiã si fratres vobis noceant.
tatis: † **i fraternitatis amoze. Sim**
ſ q̃ huc vsq;
plici ex coꝛde inuicẽ diligite atten
† ſ ideo hoc agite ·ſ· ſ carnis·nõ ex lege que in multis deficit·sed euãgelio ĩmutabili.
tius· † **renati non** ·ſ· **ex semine coꝛru**
† ſ verbũ ·i·filius dei vl' euãgeliũ corrũpi nõ ꝑt
ptibili sed incoꝛruptibili: † **ꝑ ver.**
† ſ hanc natiuitatẽ dico incorruptibilẽ q̃ alia natiuitas ẽ corruptibilis.
bum dei viui ⁊ † **ꝑmanentis .quia**
† ſ trãsitoria ·ſ· ſ omnes delectationes carnis
omnis caro † **fenum:⁊ omnis** ·ſ· **glo**
† ſ q̃ aliq̃d ꝑmittit ex se ⁊ nullũ tĩ affert fructũ ·ſ· ſ vel' fem ·ſ· ſ infirmitate vel morte.
ria eius quasi † **flos** ·ſ· **agri.** † **exaruit**
fenum· ⁊ flos eius decidit: verbũ
autem domini manet ineternum.
ſ ꝑ me ⁊ alios
Hoc ẽ autem verbũ·qđ euangeli
apostolos.
zatum ẽ in vobis.

C. .II.

Deponẽtes igi
† ſ voluntatẽ nocendi aliis
tur † **omnẽ maliciã·⁊ om**
† ſ deceptionẽ ·ſ· ſ cũ aliud i corde·aliud i ore
nem † **dolum · ⁊** ·ſ· **simulationes· et**
† ſ cordis ꝓtra successus alioq; ·ſ· ſ in verbis.
† **inuidias ·⁊ omes** ·ſ· **detractiones**

sicut modo geniti infantes ratio.
† ſ sine ruga duplicitatis ·ſ· ſ simplicia rudimenta fidei de vberibus matris ecclesie querite id ẽ de vtriusq; testamẽti doctoribus ·qui diuia eloquia scripserũt· vel viua voce predicãt.
nabiles † **sine dolo. Lac** ·ſ· **ꝓcupisci**

te:vt in eo crescatis in salutẽ. Si
tamen gustatis quoniã dulcis est
ſ fide ⁊ imitatõe
dominus·ad quez accedentes la
pidez viuum ab hominibus qui.
† ſ cũ dicerẽt nõ habemus regẽ nisi ce. ·ſ· ſ qui nõ fallit ĩ sui dispositiõe ſ ne timeatis repbari ·ſ· ſ vt faceret vtraq; vnũ.
dez † **reꝓbatũ:a** ·ſ· **deo aũt** ·ſ· **electũ**
† ſ in miraculis in ascensione ·ſ· ſ etiã vos tã q̃ lapides·i·solidi i fide uiui i virtutibus.
⁊ † **honorificatũ.** ·ſ· **Et ipsi tanq̃ la.**
† ſ cõtra pluuias·ventos·flumina.
pides viui · superedificamini † **do**
† ſ vos dico existẽtes sacerdotes digni oleo letitie inuncti.
mos spirituales in † **sacerdotium**
ſ nõ sicut ĩ veteri lege
sanctum offerre spirituales hosti.
as acceptabiles deo per ihesum
christum. propter quod continet
ſ isaie ſ q̃ in iudea natus ſ solidũ
scriptura:Ecce ponã in sion lapi.
† ſ perfectioẽ oĩbus ·ſ· ſ totos populos coniungentem ·ſ· ſ ex omnibus.
dem † **summũ** ·ſ· **angularem** ·ſ· **electũ**
† ſ redẽptionis preciũ ſ qui in preciũ dat.
·ſ· ſ imitando eum.
† **prezioſuz:⁊ qui crediderit in** ·ſ· **eũ**
† ſ neq; in presenti de casu erubescet:neq; in futuro vacuus erit premio ·ſ· ſ ab autoritate prophete.
† **non cõfundetur.** ·ſ· **Uobis igitur**
† ſ credentes in filium honorabit pater ⁊ in aduentu eius nõ ꝓfundẽt.
† **credentibus honoz ·non creden**
† ſ quem noluerunt ponere in fundamento cordis sui iudei carnaliter legem suam tenendam confirmantes:⁊ omnem suã iusticiam ꝓstituere volentes.
tibus autẽ † **lapis quem reꝓbaue**
ſ ⁊ tũ
runt ędificantes·hic factus est in
† ſ in christiana edificatõe ·ſ· ſ factus ẽ.
† **caput anguli·** ·ſ· **⁊ lapis offẽſionis**
† ſ verbo ·quia qui male loquunt̃ de deo erubescent·cũ viderint tantã gloziã eius.
⁊ petra scandali his † **qui offen.**
ſ vel qđ
dunt verbo:nec credunt in quo ⁊
† ſ quia in ipso viuimus mouemur ⁊ sumus.
† **positi sunt. Uos autem genus**

Tanq̃ lapides. Per infidelitatẽ duri ⁊ insensibiles :sed ꝑ discretionẽ eruditi vificant ⁊ apti sũt: vt in dei ędificio charitate ꝓpingant.

Ędificamini ⁊c. Ad offerenduz bona opera elemosinas preces ⁊ vosipsos.

Per ihesuz chri. stum. Hoc ad omnia refert. ędificamini sacerdotes estis· offertis·⁊ b̃ totũ ꝑ ihesum christum cuius gratia omnia habetis.

Propter quod. Confirmandũ q̃ dominus ꝓpter firmitatem suã iure sit lapis vocatus.

Uobis credenti. bus ẽ ho. sed nõ cre · ẽ la·q·r·ę·
Ita reꝑbatus ab istis sicut ab illis.⁊ ille lapis hic·i·credentibus ẽ factus in·c·a· ⁊ infidelibus factus est lapis offensionis ⁊ pescandali.

Nõ credentibus ẽ f·la·q·r·ę· Quia sicut ipsi in sua edificatione eum reꝑbauerunt: sic ⁊ ipe ĩ suo aduentu reꝑbabit illos. accipe ĩ ędificationem domus suę que est in celis.

Et la offen.et pe. scan. Cum lapis sit in quo sustententẽ ⁊ uti quiescant boni ·incredulis erit causa offensionis in ꝓsenti ñ credentibus in eum. ⁊ ideo cadentes sunt de vicio in vicium Et in futuro petra scandali quia ad illum quẽ humilem ꝓculcauerunt· collidunt̃ gressus eorum;⁊ cadent in ignẽ eternum qui·pa·ẽ dya·et angelis eius.

Offendunt uerbo. Offendit verbo qui eo q̃ verbũ audiuit. offendit animo:dũ qđ audiuit nõ credit · cuius stulticiã exaggerat·nec credunt in quo ⁊ positi·s· Per naturã ad hoc sunt facti homines; vt credant deo ⁊ voluntati eius obtempent.

Uos autẽ. Hoc testimonium laudis quondã antiquo populo ꝑ moysen datũ·gentibus dat apostolus qui in christuz credũt·qui veluti lapis angularis in eã quã in se israel salutẽ habuerat·gentes aduanit·

Electum. Per fidem electi z distincti ab illis qui reꝓbantes lapidem facti sunt reꝓbi.

Regale sacerdo. Summi sacerdotis corpori uniti · qui regnum sperare: z hostias immaculate ꝙuersationis deo offerre debebant.

Acquisiti. In sanguine redemptionis eius. qua erat quondã popul⁹ israel redemptus sanguine agni de ægipto. Vnde z insequẽti versu multice recordat veteris historię: z hanc specialiter in uno populo ꝑpletã docet.

Annuncietis. Sicut liberati de ægipto triũphale carmẽ domino cantauerunt ita nos post tenebras dissolutas · post acceptam remissionez per christum ducendi ad patriaz supne claritatis: debemus deo rependere gratias dignas ꝯ celestib⁹ bñficijs

Qui aliquando nõ populus ꝛc. Hinc ꝓbatur · quia hanc epistolaz scribit his qui de gentib⁹ ad fidem venerant. Assumunt hi versus de ꝓphetia oseę · in q̃ agit de vocatione gentiũ.

Charissimi. Hucusq; generaliter instruxit ecclesiam · explicãs vel beneficia quibus nos deus ad salutem vocare · vel dona quibus aliquãdo indꝯ nunc aũt nos honorare dignatus ẽ. hic diuersas fideliũ ꝑsonas solerter hortat: ne carnaliter viuẽdo se reddant indignos tanta gloria spiritus · ne degenerent a gloria nobilitatis sibi ꝓmisse · z ꝓmo liberos z seruos · de hinc mulieres z viros · tandẽ senio/res z adolescẽtes qualiter sese habere debeant docet · z apte libe/ros abstinere a carnalib⁹ desideriis admonet: ꝙa solet libertas vitę remissioris maiora illecebrarũ titillantium tolerare picula.

Tanq̃ aduenas Eo minus animũ terrenis rebus supponite quo vos patriã in ꝯlis habere meministis Reꝓbi hic habẽt patriã: cui⁹ desideriis inhiant. ideo relegabunt in ꝑpetuũ exiliũ carẽtes voluptatib⁹.

Et bo · ope · uos cõ · Plerunq; ꝓtigit vt pagani qui vituꝑabant fidem christianoꝝ · postea ꝓsiderantes bonã eoꝝ ꝙuersationẽ christum laudare inciperent.

In die uisita. In tẽpore visitationis quanta sit vobis gloria donanda ꝑ deum iam nunc cognoscunt increduli: cũ vos instanter illũ ꝑ omnia picula sequi ꝑspexerint. Vel visitationis · qñ visitabit dñs illos ꝙuertẽdo

Subiecti esto. Et vt ꝙuersatio vestra omnibus placeat · nõ resistatis alicui dignitati hominũ · alicui ꝑsonę · alicui principatui · cui deus vos subdi voluit: quia non est potestas nisi a deo. z qui potestati resistit: dei ordinationi resistit. Et creaturã ꝑ partes exponit.

Tanq̃ ab eo mis. Multotiens deus aliquẽ malum tirannidẽ exercere ꝑmittit: vt z mali ꝓfundant · z boni magis ꝓbentur.

Ad uindictam. Non ꝙ semꝑ ita fiat: sed ꝙ esse debeat actio ducis · simpliciter narrat: qui etiã si bonos damnat nõ minus ad laudẽ eoꝝ ꝑtinet qd agit · si patienter improbitatẽ eius tolerãt boni · z sapiẽter eius astutię resistunt.

Laudẽ uero bo. Quia sic ꝛc. Vere q̃dquid duces agũt · boni laudẽ ꝓsequunt · quia hoc vult deus ꝙ etiã malis vtꝝ in bonum: vt vos vtentes etiam illis in bonum siue boni siue mali sint faciatis obmutescere imꝓuidos. i. Vt illi ducẽs ignorãtes quomodo eis in bonũ vtamini: z ꝑ eos laudez mereamini · non inueniant quid in vobis vituperent: dñi etiã ipsos honoratis z patimini · q̃nis sint immũdi.

Non quasi uela. habentes mali. Non habẽtes libertatẽ vestrã in velamen malicię · libertas vra non obuoluat corda vestra · vt tanto licentius peccetis: quanto minus seruitijs deputemini, z ne culpam vestram noie libertatis ꝛtexetis. Vult autez liberos eos esse a seruitio culparũ vt ꝑmaneant serui creatoris boni z fideles. vnde addit. Sed sicut serui dei.

Frater. dili Etĩ ter omia fratres · amate etiã illos qui ꝓdicõ ne tꝑali subiecti sunt vobis vt fratres in christo diligite.

Serui subdi. Hucusq; exhortat⁹ ẽ liberos ad sbiectionẽ nunc seruis loquit vt z ipsi sbiecti sint dñis

Non tantũ bo. ꝛc. Alia translatio. Non tantuz bonis z modestis sed etiã difficiliorib⁹.

Discolis. Id ẽ. in disciplinatis. Scola grece latine locus: in quo ad audiẽdos magistros liberaliũ artiuz ꝓueniebãt. vnde scola vacatio ĩterꝑtatur. quia ibi vacabãt studijs. Scolastici igitur sunt eruditi. Discoli indocti z agrestes. Ecce quomodo supra monebat subdi humane creature ꝓpter deũ.

Si propter con · dei · Si ꝓpter deum sciẽtẽ bonã intentionẽ aliq̃s patiẽs a domio verberat iniuste cũ ei bene serviat: sustinet · i · leues reputet tristicias · hec ẽ gratia · z ꝑ hoc efficit gratus deo. z hoc exigit gratia fidei.

Patiens iuste. Si iniuste patimini gratiã dei acquiritis. Nam si vos suffertis patiẽter pœnas illatas a dominis · vos dico peccãtes nolẽdo obedire eis · z collaphizati ab ipsis domĩs · i · sꝑpe correcti ab illis · vt ꝑ colaphos ad obediendũ inducemini: q̃ gra erit vobis inde: nihil ꝓpter hoc accipietis a deo.

In hoc eni uocati. Multũ glorificat ꝓdicionem seruoꝝ quos bene facientes z absq; culpa vapulãtes a dominis crudelibus impbis affirmat imitatores dominicę passionis.

Quia et christus. Cum supra specialiter seruos: nunc totã ecclesiam

---

ſpenã ſremuneratõz

ad vindictaz malefactoꝝ laudem vero bonoꝝ. Quia sic est volũtas dei · vt benefacientes obmutescere faciatis imprudentiũ hominuz

† ſz hec bona facite quasi liberi ·ī· ſquo malo ri libertate vtimini apud hominẽ: eo liberius di uino famulatui ſtis subiugati.

ignorãtiam. †Quasi liberi ·ī· z nõ quasi velamen habentes malicię

† ſseruitus dei humilitatẽ requirit.

libertatẽ: sed †sicut serui dei. Om/

† ſreddite que sunt · ce · c · ſ vnũquenq; ꝓ mo do suo ·ī· ſobsequio.

nes †honorate: fraternitatez ·ī· dili

† ſ in omni obsequio timor domini precedat ·ī· ſquasi precellentẽ ampliori honore vene remini.

gite. †Deum timete: ·ī· regem ho/

† ſ vt nec deũ offendatis nec dominis obedire recusetis.

norificate. †Serui subditi estote in omni timore dominis · Non tã

† ſfide vita moribus ·ī· ſmodeste unpantibus z condonantibus.

tum †bonis · z ·ī· modestis: sed etiã

† ſ · i · ꝑ hoc efficit homo gratus deo z hoc exigit gratia fidei.

discolis. †Hec est eniz gratia: Si

ſleuet reputet tristicias

ꝓpter ꝓscientiaz dei sustinet quis tristitias patiens iuste. Quę em

gra si peccantes z colaphizati suf

ſq̃uis bñfacientes

fertis: Sed si bene facientes pa/

ſmala illata a dñis

tienter sustinetis: Hec est gratia

† ſvt patiamini ·ī· ſz hoc exẽplo christi.

apud deuz. In hoc †enim ·ī· vocati

† ſquasi gaudẽs · qz ꝑ te mortuus ẽ christus · at tende qõ sequitur vobis r · e.

estis: †quia z christus passus est

† ſptumeliarum · tribulationũ · flagelloꝝ crucis z mortis.

ꝑ vobis · vobis reliquẽs †exẽplũ

---

tium tolerare picula.

Tanq̃ aduenas Eo minus animũ terrenis rebus supponite quo vos patriã in ꝯlis habere meministis Reꝓbi hic habẽt patriã: cui⁹ desideriis inhiant. ideo relegabunt in ꝑpetuũ exiliũ carẽtes voluptatib⁹.

Et bo · ope · uos cõ · Plerunq; ꝓtigit vt pagani qui vituꝑabant fidem christianoꝝ · postea ꝓsiderantes bonã eoꝝ ꝙuersationẽ christum laudare inciperent.

In die uisita. In tẽpore visitationis quanta sit vobis gloria donanda ꝑ deum iam nunc cognoscunt increduli: cũ vos instanter illũ ꝑ omnia picula sequi ꝑspexerint. Vel visitationis · qñ visitabit dñs illos ꝙuertẽdo

Subiecti esto. Et vt ꝙuersatio vestra omnibus placeat · nõ resistatis alicui dignitati hominũ · alicui ꝑsonę · alicui principatui · cui deus vos subdi voluit: quia non est potestas nisi a deo. z qui potestati resistit: dei ordinationi resistit. Et creaturã ꝑ partes exponit.

Tanq̃ ab eo mis. Multotiens deus aliquẽ malum tirannidẽ exercere ꝑmittit: vt z mali ꝓfundant · z boni magis ꝓbentur.

Ad uindictam. Non ꝙ semꝑ ita fiat: sed ꝙ esse debeat actio ducis · simpliciter narrat: qui etiã si bonos damnat nõ minus ad laudẽ eoꝝ ꝑtinet qd agit · si patienter improbitatẽ eius tolerãt boni · z sapiẽter eius astutię resistunt.

Laudẽ uero bo. Quia sic ꝛc. Vere q̃dquid duces agũt · boni laudẽ ꝓsequunt · quia hoc vult deus ꝙ etiã malis vtꝝ in bonum: vt vos vtentes etiam illis in bonum siue boni siue mali sint faciatis obmutescere imꝓuidos. i. Vt illi ducẽs ignorãtes quomodo eis in bonũ vtamini: z ꝑ eos laudez mereamini · non inueniant quid in vobis vituperent: dñi etiã ipsos honoratis z patimini · q̃nis sint immũdi.

Non quasi uela. habentes mali. Non habẽtes libertatẽ vestrã in velamen malicię · libertas vra non obuoluat corda vestra · vt tanto licentius peccetis: quanto minus seruitijs deputemini, z ne culpam vestram noie libertatis ꝛtexetis. Vult autez liberos eos esse a seruitio culparũ vt ꝑmaneant serui creatoris boni z fideles. vnde addit. Sed sicut serui dei.

Frater. dili Etĩ ter omia fratres · amate etiã illos qui ꝓdicõ ne tꝑali subiecti sunt vobis vt fratres in christo diligite.

Serui subdi. Hucusq; exhortat⁹ ẽ liberos ad sbiectionẽ nunc seruis loquit vt z ipsi sbiecti sint dñis

Non tantũ bo. ꝛc. Alia translatio. Non tantuz bonis z modestis sed etiã difficiliorib⁹.

Discolis. Id ẽ. in disciplinatis. Scola grece latine locus: in quo ad audiẽdos magistros liberaliũ artiuz ꝓueniebãt. vnde scola vacatio ĩterꝑtatur. quia ibi vacabãt studijs. Scolastici igitur sunt eruditi. Discoli indocti z agrestes. Ecce quomodo supra monebat subdi humane creature ꝓpter deũ.

Si propter con · dei · Si ꝓpter deum sciẽtẽ bonã intentionẽ aliq̃s patiẽs a domio verberat iniuste cũ ei bene serviat: sustinet · i · leues reputet tristicias · hec ẽ gratia · z ꝑ hoc efficit gratus deo. z hoc exigit gratia fidei.

Patiens iuste. Si iniuste patimini gratiã dei acquiritis. Nam si vos suffertis patiẽter pœnas illatas a dominis · vos dico peccãtes nolẽdo obedire eis · z collaphizati ab ipsis domĩs · i · sꝑpe correcti ab illis · vt ꝑ colaphos ad obediendũ inducemini: q̃ gra erit vobis inde: nihil ꝓpter hoc accipietis a deo.

In hoc eni uocati. Multũ glorificat ꝓdicionem seruoꝝ quos bene facientes z absq; culpa vapulãtes a dominis crudelibus impbis affirmat imitatores dominicę passionis.

Quia et christus. Cum supra specialiter seruos: nunc totã ecclesiam

instruit: vt etiã dominis in memoriã reuocet·quid ꝓ eoꝝ salute vel libera tione suus auctor ptulerit.

Tradebat a·iudi·se iniuste. Illis iudicantibus secundũ iniustã le gem · vtpote iustus existens. siue tradebat deo patri iniuste iudicantes ·i· eos qui eum nequissime ꝓdemnabant·ꝛ neci eius instabãt· vt supplicia su mentes erudiantur.

Tangit euangelicã ꝑabolam vt pius pastor relictis nonaginta nouem ouibus in deserto·ve nit visitare vnaꝫ quę pierat.

Episcopum animarum. Vel visi tatorẽ qđ idez é. Epi scopus enim·i· supin tendens·ꝺa oculi do mini sup iustos ·ꝛ au res eius in pręces eoꝝ ꝛ visitauit nos oriẽs ex alto.

C. .III.

Similiter et mulieres. Videtur ꝙ mulieres eoꝝ qui ĩ tri bulatione erant ꝓtem nebant viros suos · ꝛ etiã vt alijs placerent se pulcrę ornabãt boc fieri ꝓhibet.

Vt siqui nõ cre· zć. Ita bonas mu lieres vult viris incre dulis subdi ·vt nõ so lum nihil mali ad im periuꝫ eoꝝ faciãt·sed etiã in tam sancta cõ uersatione ꝑsistant in supabiles: vt ipsis vi ris etiã exempluꝫ sint charitatis castitatis· ꝛ fidei.

Quare non sit ex· Quare cultus nõ sit capillatura·aut auruꝫ circũdans·aut non sit cultus vestimẽ toꝝ indumenti·i·non sint festiua vestimen ta quibus induant. Sed sit vobis orna tus homo cordis inte rior soli deo notus·in ĩcorruptibilitate spũs spirit⁹ dico quieti·ab impugnatõne vicioꝝ ꝛ modesti ne supbiat, qui talis spiritus ꝛ si hominibus nõ patet tamẽ inconspectu dei est dines.

Aut circundatio Sicut Cipria⁹ ait: Serico ꝛ purpura in dutę · christũ induere non possunt. Auro ꝛ margaritis ꝛ monili bus adornatę ·orna menta cordis ꝛ corporis ꝑdiderũt. Quod si petr⁹ mulieres quoq; admo net coercendas ꝛ ad ecclesiasticã disciplinã religiosa obseruatione mode randas·quę excusare cultus suos possunt ꝙ maritũ: quãto magis id obser uare virginẽ fas est: cui nulla ornatus sui ꝓpetit venia·nec diuertere possit in alterũ mendaciũ culpę: sed sola ipsa remaneat in crimine.

Quia exterior homo vester corruptus ẽ ꝛ beatitudinez integritatis quę ꝓprie est virginitatis habere destitistis. imitamini incorruptionẽ spiritus ꝙ abstinentiam·ꝛ qđ corpe non potestis mẽte pręstare. Vas esñ christ⁹ di uitias ꝛ hos vestrę ꝓiunctionis quęrit ornatus. Apud pithagoram natu rali scientię lege dictante eadẽ sententia inuenit. Vera ornamẽta matro narum pudicitiam nõ vestes esse.

Viri. Sicut ꝓcepi vxoribus vt ꝙ sanctã ꝓuersationem suã lucrifaciant maritos ꝛ seruiãt illis. similiter ꝓcipio vobis o viri · vt ꝙ vestrã ꝓuersatio nem lucrifiant mulieres·ꝛ custodite eas vos dico cũ illis reddendo debitũ cohabitãtes. Et boc secundum ꝓscientiam nõ in passionibus de sideriꝫ·sed sicut deum intelligimus velle·scz vt generetis filios in cultũ vnius dei · vos dico ĩptiẽtes honorẽ vasculo m·qsi ifirmio ri . ꝛ in vestibus ꝛ in alijs necessarijs eis ꝓ uidentes·ꝛ si aliquan do placet illis a coitu cessare: impendite bo norẽ: quia infirmiores sunt. Impendite etiã tanqꝫ cohęredib⁹ gra tię· in pręsenti datę a deo: ꝛ vitę dandę in futuro· vel vitę ꝙ gra tia dandę.

dis est homo in ĩcorruptibilitate

quieti ꝛ modesti spiritus: qui ẽ in cõ † ꝛ etiã ante tẽpus gratie

spectu dei locuples. Sic em † ali quando ꝛ sanctę mulieres speran ꝛ nõ in ornatu vestiũ.

tes in domino ornabant se subie † ꝛ etiã in his que grauia videbantur.

ctę ꝓprijs viris·sicut sara † obe ꝛ ex reuerẽtia

diebat abrahę dominũ eum vocãs ꝛ honorãdo maritos

cuius estis filię benefacientes ·ꝛ ꝛ nõ ide ꝓturbemĩ si aliqđ mali inferẽt a maritis

non timentes vllam ꝓturbationẽ

Viri similiter cohabitantes secun dum conscientiã·quasi infirmiori vasculo mulieb͛i impticntes ho † ꝛ ideo ita modeste vos habete cũ vxoribus·vt nõ·i·o·u·si enim discordes essetis orationes ve stre nõ placerent.

norem·tanqꝫ ꝛ † coheredibus gra tię vitę: vt non impediant oratio

nes vestrę. In fide autem omnes † ꝛ vt nec cogitatione discrepetis · ꝛ vt alter alterius onus ꝛ infortunũ suũ putet.

† vnanimes in oratione estote · cõ † ꝛ ne destruatis fraternitatẽ·ne ꝙ hoc a fide li berius recedatis.

patiẽtes † fraternitatis amatores † ꝛ ꝺonando peccata impendendo elemosinas ꝛ de his ne superbiatis · ꝛ omnia cum modo facientes.

† misericordes · † modesti·humiles † ꝛ qđ secundũ iusticiã seculi iuste videtur pos se fieri · ꝛ in actu.

non † reddentes † malum ꝓmalo· ꝛ in verbis

nec maledictũ ꝓro maledicto: sed

econtrario benedicẽtes. Quia in

hoc vocati estis: vt benedictionẽ † ꝛ qui vult ostendere se benedictionẽ habere.

hereditate possideatis. Qui em † ꝛ cum in hoc seculo dies mali.

vitaꝫ vult diligere ·ꝛ videre † dies ꝛ interi⁹ nõ remurmuret.

bonos·coerceat linguam suam a

Iuuenes similiter subditi estote

† ꝛ patiẽtes cũ sponsis vel ab ipsis sponsis.

† mulieres subditę sit † ꝛ nõ adulteris · ꝛ mariti.

† viris suis·vt · † si qui non credunt † ꝛ euãgelio · ꝛ bene se habentiũ ꝛ humiliter patientiũ omnia.

† verbo: † ꝙ mulieruꝫ ꝓuersationẽ † ꝛ predicationis · ꝛ uertant ad fidẽ · ꝛ tã tummodo.

sine † verbo † lucrifiant · † ꝓsideran † ꝛ habitã in timore dei ꝓseruato.

tes in timore vestram † ꝓuersatio nem sanctã. Quare non sit extrin secus capillatura·aut circundatõ auri·aut indumenti vestimentoꝝ cultus: sed qui absconditus coꝛ

C. .III. ꝛ sicut serui dñis ꝓpter deũ

Similiter et

† ꝛ patiẽtes cũ sponsis vel ab ipsis sponsis.

† mulieres subditę sit † ꝛ nõ adulteris · ꝛ mariti.

† viris suis·vt · † si qui non credunt † ꝛ euãgelio · ꝛ bene se habentiũ ꝛ humiliter patientiũ omnia.

† verbo: † ꝙ mulieruꝫ ꝓuersationẽ † ꝛ predicationis · ꝛ uertant ad fidẽ · ꝛ tã tummodo.

sine † verbo † lucrifiant · † ꝓsideran † ꝛ habitã in timore dei ꝓseruato.

tes in timore vestram † ꝓuersatio nem sanctã. Quare non sit extrin secus capillatura·aut circundatõ auri·aut indumenti vestimentoꝝ cultus: sed qui absconditus coꝛ

Imperti·bono· Si abstinemus nos a coitu·honorẽ tribui mus·si nõ abstinem⁹· ꝓspicuuꝫ ẽ bonori cõ trariũ esse ꝓcubitũ.

Vt non impediantur o·u· Impediri orationes officio con iugali ꝓmemorat· ꝺa quotienscunqꝫ vxori debitũ reddo·orare ñ possum. Quod si iu xta apostoli sermonẽ sine ĩtermissione oran duꝫ est· Nunqꝫ ergo mihi ꝓiugio seruien dum est·ne ab oratio ne cui semp instare in beoꝝ·vlla prępediar hora.

In fide aũt om· Diuersas personas· diuersas condiciones diuersos sexus docui iam nunc omnes con muniter admoneo in causa dominicę fidei: vnũ coꝝ ꝛ vnam ani mã habeatis.

Non reddentes Non solũ cessetis red dere malũ ꝓ malo: sꝫ etiã ꝓ maledicto date benedictionem.

Quia in hoc uocati estis. Quia ꝓhibuerat maluꝫ ꝓro malo reddere·sed potius maledicentibus benedicere iusserat. recte ꝓphetico testimonio astruit fraterna ĩspectione ꝛ bonos semp ꝛ malos uideri·vt memineri mus·ꝛ patientiã nostram qua patimur malos·nostrã beniuolentiam·qua pśequentibus bona optamus: ęterno ꝑmio remunerandã·ꝛ pśecutores digno plectendos supplicio·si vero pęnituerint: nos quoq; ꝓ ipsorum salute quã ꝑcabamur coronã accepturos.

Vt benedictionẽ. Dicẽte iudice. Venite b·p·mei·ꝑ·r· Vel bñdictio

qua sancti in futura vita benedicent deū. Quod ergo quisq; in futuro venire desiderat. hoc in psenti meditari z agere satagat. ꝓditorem z fratres benedicat z se dignum fraterna benedictione reddat.

Et quis ē ꝛc. Ideo debetis a malo declinare z facere bonū: qa nemo potest vos retrahere a bono. nec a corona: si psistere volueritis immo prosunt dum nocere volunt.

Et quis. Si verba ꝓtumeliosa si rerum damna. si inferunt tormenta. non nocent: sed patiē tiam vestrā exercent.

Si quis aūt his victꝰ deficit: nō ille qui malū intulit. sz ipse q̄ malum nō ptulit nocuit.

Temptat omnis domus z ea quę sup petrā z ea quę supra arenam fundat: sed vni firmitas fundamenti coronā pseuerātię tribuit. Alterā fragilis structura strauit.

Timorē autem. In futuro eritis beati ī pñti aūt ne timueritis timorem eor. i. illa quę in eis possunt videri timēda: vt regia potestas. z huiꝰ modi

Dominum autē Sanctitatē christi. q̄s sit incomp̄hensibilis glorię ītimo cordis affectu ītuemini. z sic ipsum christum sanctificate in vobis: vt nō a memoria. ñ ab amore recedat. Qui hāc sanctitatē ñ psiderat: ꝺficit ad insidias hostis

Omni poscenti. Volenti mutuo accipere rationabiles pecunias nō negemus.

Vnde paulus In sapientia ambulate propter eos qui foris sūt sciētes quomō oportet singulis responderi. Foris eīn existētes. i. nōdum fideles volūt aliquid cognoscere de spe quę in vobis est. Qui ergo ecclesiastico pręest magisterio: doceat patientes. obstruat resultātes.

Rationē. Duobꝰ modis de spe nostra z fide rationē debemus reddere: vt querentibus fideliter vel infideliter rectas causas spei. z fidei intimemus z ipsam fidē z spem inter pressuras illibatā teneamus. ostēdentes p patientiam qua rationabiliter eam ꝓseruandā didicimus: p cuiꝰ amore nec aduersa pati. nec mortē subire formidamꝰ.

Sed cū mo. et ti. consci. ꝛc. In ipsa doctrinę scientia qualitatē docendi monet obseruari. vt humilitas z viuendo z loquēdo monstret.

Vt in eo q̄ de. Vel curate benefaciētes. vt qui vestrę bonę ꝓuersationi detrahunt. veniente tempe retributionis ꝓfundant: videntes vos cum christo coronari. se cum diabolo damnari.

Melius ē. Ita debetis calūniatores pati z ꝓfundere: quia tutius est vobis pati. p benefactis q̄m p malefactis.

Hic illos arguit qui cū. p culpis arguunt a fratribus. vel etiā pēnis coercent patiēter tolerant. ē si absq; culpa aliquid eis infert a fratribus mox. p rumpunt in iracundiā. z qui hactenus videbāt innoxij: p impatientiam z murmurationē reddunt se noxios. Vtilius fuit tobię pcuti ęcitate sine culpa: vt. p baret eius patientia. q̄m elimę magus. qui p phidia pcussus a credi/
tozum dementatione remouet z ęterne vltioni p̄parat.

Quia et christus. Qui ergo iustus patit. christum imitat. qui flagellis corripit: latronem imitat. qui cū christo in cruce cognito paradisum intrauit: q̄ nec flagellis corrigit sinistrū latronē imitat. q̄ ꝓpter peccata ascendit ī crucē. z post crucem imit in tartara.

Offerret deo. Quia etiā tūc si q̄ ad p̄dicationē dñi quā p vitā fideliū
p̄tēdebat. credere volūissent: z ipsos offerre do patri gaudebat

Si qui aūt detrahebant de bonis quasi de malefactoribus imminēte diluuio ꝓfundebantur

In carcere. Qui habent sensum obscuratū tenebris. Merito etiā in hac vita dicunt carcere inclusi. z in hoc interiori carcere mentis opibus iniustis grauantur: do nec carne soluti in exteriores tenebras. p̄cipiant ęterne damnationis. habent z iusti hic carceres sed tribulationum: reprobi vero vitiorum.

Spiritu veniēs predi. Qui nostris tp̄ibus carne veniens iter vitę mundo p̄dicauit. ipse etiā ante diluuium eis qui tunc ī credituli erant. vixerāt q̄s carnaliter. spiritu veniens p̄dicauit. per spiritū eīn sanctū erat in noe z in ęteris bonis: p quoz bonā cōuersationem alijs malis p̄dicabat vt pcuerterentur ad bona.

Quādo expe. d. pa. Cum patientia dei inuitaret illos ad pęnitentiā. parcens illis p. c. annos quibus noe ędificabat arcā. p quaz ostendebatur quid futurum esset in mundo. ipsi non vtebant patiētia dei ad pęnitentiam: sed expectabant eam quasi esset duratura semper.

† Sexterius ne. pferat aliquid dolosum.
malo. z labia eius ne loquantur
† Si etiā occasio exterius detur vt peccet.
dolum. Declinet aūt ā malo. z
† Svt rē absconditā ; Scū deo. cū fratre
faciat bonum: inquirat pacem.
Svt rē fugitiuā Srespectꝰ muscōie
z sequatur eaz. Quia oculi domi
Sppter celerē effectū
ni sup iustos. z aures eius in pze/
† Sindiciū vel manifestatio ; Svel primo loco vel reddendo alus.
ces eoz: vultus aūt domini sup

facientes mala. Et quis ē qui vo/

bis noceat: si boni ęmulatores fu
† Snō solū non nocet qō a malis irrogat: sed etiam ꝓdest quia patientiā exercet.
eritis? Sed z si quid patimini. p
† Stenendam vel assequendam.
pter iusticiā: beati. Timorem aūt
† Srecedendo a fide z dilectione.
eoz ne timueritis: vt non ꝓturbe

mini. Dominū autem sanctificate

in cordibus vestris: parati semp

ad satisfactionē omni poscēti vos

rationē de ea quę in vobis est spe
† Sz nō tantū doctrinā sed etiā in doctrina modestiā habeatis. que est mater oīm virtutū Svel secundū modestiā z timorē. vt qō exterius ostenditis intus habeatis
z fide. sed cū modestia z timore

conscientiam habentes bonam.
† Squi fidē z spem celestiū quā videre ñ possūt: in verbis irridēt. p vestra bona opa ꝓfundantur. que bona esse negare nō possunt.
vt in eo q̄ detrahunt de vobis
va in plerisq; cat
tanquā de malefactoribus: confū
† Squasi de hoc ꝓfundantur q̄ calumniantur.
dantur qui calumniant vestram

bonam in christo conuersationē.

Melius est enim vt benefaciētes
Sque maioz ē prępat retributionē.
si velit voluntas dei pati: q̄s male
† Shic nos semel mozimur. i. tpali morte: p qua redditur merces eterna.
facientes. quia z christus semel

p peccatis nostris mortuus ē. iu/
† Soffert nos christꝰ deo patri. i. vitam nostram laudabilē in ꝓspectu patris ostendit. cū p mortificationē carnis. p illo gaudemꝰ īmolari. vel offert nos deo cū absolutos carne. nos ęternum regnum introducit.
stus pro iniustis: vt nos offerret

deo. mortificatos quidē carne: vi
Ssancto vel nostro
uificatos aūtē spiritu. In quo et
† Stenebrarū z infidelitatis. vel in carcere. i. in carnalibus desideriis vitēs.
his qui in carcere erāt. spiritu ve
† Sper noe ; Snō credebant deo per noe comminanti.
niens prędicauit: qui increduli

fuerant aliquādo. quādo expecta

bant dei patientiā in diebus noe
† Scrediderūt deo
cum fabricaret arca: in qua pau/
† Sp illos qui submersi sunt ī diluuio significatur mortificatio carnis. p illos qui saluati sunt significatur vinificatio spiritus Squi spem octaue habebant.
ci. id ē. octo anime salue facte sūt

p aquā. Quod z vos nunc similis

formę saluos facit baptisma. non
† Snon sufficit habere baptizando bonā ꝓscientiam: nisi ad interrogationē ecclesie fidem suam ostendat.
carnis depositio sordiū: sed con

scientię bonę interrogatio in deū.
† Sz hoc p resurrectionē vt sicut christus surrexit a mortuis p gloriaz patris ita z nos purgati a vicus p aquā regenerationis in nouitate vite ambulemus.
per resurrectionez ihesu christi a

Noe. Qui interpretat requies significat christum qui dat suis fidelibꝰ requiem animarum.

Cum fabrica. arca. Sicut arca fabricata ē de lignis leuigatis: sic ecclesia de collectione fideliū animarū. sicut pęnte mundo pauci saluantur p aquā: sic ad ꝓparationem pęnitentium pus ē electoꝝ numerus. quia angusta ē via quę ducit ad vitā: z pauci sunt qui inueniunt eam.

Quod et uos nūc. Baptisma facit saluos. baptisma dico similis formę. i. p oīa assimulatū illi arcę: qa q̄dquid ibi carnaliter. hic spūaliter geritꝰ

Q̄ aqua diluuij nullos saluauit extra arcā positos. sed occidit. significabat omnē hęreticū licet habentē baptismi sacramentum non alijs sed ipsis aquis ad inferna mergendū. quibus arca sublenat ad cęlum.

Non carnis depo. sor. Non dico illū baptisma saluare. vbi tantū ē depositio sordiū carnis. i. vbi caro tantū abluit exterius. qō hęretici habuerunt: sed vbi ē interrogatio purę ꝓscientię. i. vbi interrogat z exigitur a baptista bona conscientia baptizandi. quia tale baptisma saluat. aliud

occidit. Interrogatio facta z tendens in deū vt p bonā cōscientiā vnum efficietur cum deo.

Deglutiens mor. Quod deglutimus·agim⁹ vt ī corporib⁹ nostris assumptū nusq̄ pareat .dominus sic mortē funditus ꝓsumpsit: vt nihil cō tra se valeret. z manente specie veri corpis: abesset labes prisce fragilitatis qđ etiā nobis ꝑmittitur, vnde addit·vt z nos·v·eter·h·e.

Profectus. Sicut christ⁹ resurgens ascendit in celum·z sedet ad dexterā dei. sic etiam nobis p baptis ma viam salutis z regni celestis patrię in troitū signauit

Subiectis sibi ange. Semp angelos subiectos fuisse filio dei nō dubitam⁹: sed hic ideo subiectionis meminit: vt assumptam humanitatē ita in resurrectione sublimatā monstraret: q̄ omni angelicę dignitatis potentię ꝑferat. vnde omnia subiecisti·s·p·e.

† ſqui potest: qz ē in·d·&c.

mortuis·qui ē †in dextera dei· deglutiens mortē: vt vitę eternę he-
† ſz post destructā mortē.
redes efficeremur: †pfectus autē
ſangeli primus.
in celum subiectis sibi angelis et
† ſ potestates secundus †· ſ virtutes tercius ordo.
†potestatibus z†virtutibus.

C. .IIII.
ſqz deglutiuit quia heredes erim⁹

Christo igitur passo. Postq̄ exēplum dominicę resurrectionis z nostrę ablutionis de arcę z diluuij sacramēto astruxit redit ad hoc qđ inceperat ·vt imitantes saluatorē inter bona quę agimus patiēter malorum nequitiam toleremus.

Quisquis iustorum martirio corp⁹ sb̄iecit nihil in mūdo habēs vbi peccet. Hoc tantum desiderare cogit vt finito certamine p cipiat coronam vitę. Talium mētes cupit petr⁹ semp imitari cū ꝓposito dominicę passionis exemplo · nos eadem cogitatione cōtra nequitiā prauorū contra oblectamenta viciorū przecipit armari·volens intelligi: q̄ etiā nos in pace ecclesię quiescentes·si babitū patientis induim⁹· facile iuuāte deo lapsus vitam⁹ peccatorum.

Quia qui passus Qui timore iudicior̄ celestium carnales in mente cōcupiscentias extinguit: iam similis christo crucifixo quasi mortuus existens peccatis: dei tantū seruitio vivit.

Beati eritis ꝛc. Qui patiꝫ ꝓ nomine christi beatus · non eiñ debetis credere q̄ sine remuneratione patiamini: sicut illi qui ꝓ suis scelerib⁹ patiuntur · ꝛ inuiti puniunt. vel nemo erubescat pati ꝓ nomine christi: sed erubescat ꝓmittere scelera · ꝓ quibus iuste puniat. Qꝛ si patiꝫ vt christianus · ꝓ fide ꝛ ꝓfessione nomis christi nō erubescat · sed potius glorificet deū ꝓmanens ī hoc nomine: vt possint dici · bonus est dominus iste qui habet tam fideles seruos.

Spiritus eius super vos requie. Quia requiescet sup vos patiētes · ꝛ in pz̄senti ex parte ad bene operandum: ꝛī futuro pfecte ad remunerandum. Qꝛ ē bonoris ut ꝛ in p̄senti sitis bonorabiles in bonis opib⁹: ꝛ in futuro pticipes bonoris xp̄i. Et qđ ē glorię in p̄senti pura ꝓscientia · in futuro sine omni corruptione · tam in anima q̄ ī corpore · Et qđ ē virtutis · ꝛ in p̄senti ꝛ ī futuro sup diabolū ꝛ mēbra eius · ꝛ vnde hec omnia subiungit ꝛ requiescet sup vos spiritus sanctus · qui ē eius christi. Ipse enī pleniter accepit: ꝛ mēbris suis dedit · ꝛ in futuro maxime dabit.

Quoniaꝫ tēpus ꝛc. ꝑdeo patiendū ē ꝓ nomine christi · qꝛ cum nullū maluꝫ sine pena possit tranliri: ꝛ deus sit in vltimo malos iudicaturus · aspere ī pz̄senti flagellat ꝛ corripit omēs quos vult recipe ad salutez Vnde salomon. Fili accedens ad seruitutē dei. p̄para corꝛ tuū ad tentationem.

Duo sunt iudicia eius vnum occultum ꝛ aliud manifestū. Occultum pena qua nūc vnusq̄sq̄ homo aut exercet ad purgationem: aut monetur ad cōuersionem. aut si cōtemnit vocantē excęcat ad ꝓdemnationē Alterū manifestum q̄ venturꝰ ē iudicare vivos ꝛ mortuos · ꝛ nūc est tēpus · vt ecclesia p̄ exercitia sęculi ad gloriā p̄paretur. Reꝓbi vero nūc ducunt in bonis dies suos: ꝛ in puncto ad inferna descendent.

Et si iustus ꝛc. De ꝓuerbijs assumptum ē iuxta veterē editionē. In nostra quę secundū hebraicā veritatē · ita est. Si iustus ī terra recipit: q̄nto magis impius ꝛ peccatorꝫ. i. si tanta ē fragilitas mortalis vitę: vt nec iusti quidē qui in ęlo coronandi sunt banc sine tribulationibus ꝓpter innumerabilē viciate nature labem transeunt · quāto magis hi qui ęlestis glorię sunt exortes certū damnationis suę ꝓpetuę exitiū spectant.

Aug. Queritis causam quare iustus vir in dei iudicio saluus esse possit: ꝛ quare: nisi quia dei iusticiā tantam esse certū ē: vt interdum quę videtur in hominibus nostro iudicio esse iusta: iudicio dei inueniunt iniusta. Secundum illud homo videt in facie: deus aūt in · cor.

Non ē laborioſum deo liberare iustum · sed vt ostendat q̄ merito fuerit damnata tota humana natura: nō vult facile de tanto malo nec ipse deus liberare ꝓpter quod ꝛ peccata ꝓlixa sūt: ꝛ laboriosa iusticia nisi amātib⁹ sed charitas quę homines amātes facit: ex deo est.

Cōmendent animas suas. Et quia incipit iudicium a domo domini: ꝛ p multas tribulationes oportet ingredi in regnū dei. Itaq̄ hoc restat illis passuris: vt quādo patiunt secundum q̄ deus vult · i. ꝓpter iusticiam: cōmendent aīas suas deo · nil de se p̄sumentes. vt ꝛ hic iecundū q̄ vult purget ꝛ in futuro beatificet · q̄a fidelis ē bona reddendo illis quos creauit · patiunt dico in benefactis · non ꝓpter peccata.

C. V.

Seniores. Cuꝫ supra distincte monuisset liberos ꝛ seruos viros · ꝛ ipsas mulieres. post interpositaꝫ ꝓmunem exhortationem hic alloquitur senes ꝛ iuuenes.

Pascite. Sicut dominus petro totiꝰ gregis curam habere iussit: ita petriꝰ sequentibus ecclesię pastoribus iure mandat · vt eum quisq̄ qui secum ē gregem dei sollicita gubernatione tutet.

Non coacte. Nō p̄dicate euāgelium ꝓpter inopiam temporalium rerum · vt de euāgelio viuere possitis. Sꝫ spōtanee · i · d · sez tātum intuitu superne mercedis.

Non tantum ꝓpter inopiā vitandā nolite p̄dicare. Nullus q̄ stus vos impellat: qꝛ cuncta opa religionis debent esse volūtaria sicut in ꝓstructione tabernaculi · quę p̄sentē ecclesię ꝓstructionē significat · omis multitudo filiorum israel mēte deuota primitias domino ad faciendum opus tabernaculi · ꝛ ipsi artifices sponte se obtulerunt.

Similiter ado. Postq̄ seniores quomodo p̄essent docuit: etiā minores paterne coꝛpuilioni ad obediendū instruit. Nihilq̄ aliud monet: nisi vt senibus quos prius instruxerat subditi sint: ꝛ exempla eorum respiciant ꝛ imitent. Sed ne p̄lati hoc audiētes · putarent subditis suis ꝛ non sibi humilitatis iura esse seruāda: ꝓtinuo generaliter admonendo subdit. Omnes autē ꝛ senes docēdo: ꝛ iuuenes subsequēdo.

Humiliamini igitur. Quę sit gratia quā ꝓfert humilibus subdit: vt quo magis humiliati fuerint ꝓpter ipsum tpe certaminis · eo glorioſius exaltent tpe retributionis. humilitatē dicimus · vel qñ aliq̄s ꝓ abluendis peccatis incipit salubriter atteri. Vel qñ spōtanea mētis deuotōe pfectiores deo ꝛ hoib⁹ hūliant. Vel qñ ꝓtra pſecutores p patiētię virtutē inictꝰ animꝰ armat. Et ad omne genus hūilitatis seqt̄ ꝓgrua merces exaltatōis

ſqſi omne velamē auferetur ſanimo
vt in reuelatione glorię eius gau-
ſcorpore ſquia
deatis exultantes. Si exꝓbrami
ſpmanentes
in nomine christi: beati eritis. qm̄
quod ē honoris glorię ꝛ virtutis
† ſchristi ·ī· ſ qui corpore laborantis spiritu requiescitis.
dei · ꝛ qui est spiritus † eius: ·ī· super
vos requiescit. Nemo autē vestꝝ
† ſ hic vbi nulla remuneratio expectatur: sꝫ torsitan initiū est pene.
† patiatur quasi homicida · aut fur
† ſ tanq̄ maledicus patitur: qui passionis sue tē pore in suī salutē iniuria ꝓsecutoris effrenatur.
† aut maledicꝰ · aut alienoꝝ appeti
ſpatitur
tor. Si autem vt christianus · nō
† ſ vnde absit gloriari nisi in cruce do · n · ꝛc ·
erubescat: † glorificet autē deum ī
ſchristiano
isto nomine: quoniā tempus ē vt
† ſ vnde iusticia ꝛ iudiciū ꝓparatio sedis eiꝰ ·ī· ſ vel a ·ī· ſ · i · a fidelibus ſex quo cepit eē domus dei.
incipiat † iudiciū ·ī· de † domo domi
ſ si ꝓmū fit iudicium a nobis · si hic cruciat quos amat · si flagellat filios · quid debent ꝓperare serui nequissimi.
ni. Si aūt ꝓmum a nobis · quis
finis eoꝝ qui non credunt euāge-
† ſ qui verba dei audit suscipit ꝛ amplectitur ñ ꝓscius sibi alicuius mali ·ī· ſ estuando decertādo cū magno certamine.
lio dei? † Et si iustus quidē vix sal
† ſ in deū ſ qui verbo dei ꝓtradicit omnino extra deum ·ī· ſ in ꝓmptum ſ qui ꝛ si verba recipit · tñ ipsum ꝓtemnit · ꝛ mēbra eius affligit.
uabitur † impius ·ī· ꝛ peccatoꝝ vbi
ſ in fetido loco
parebit? Itaq̄ ꝛ hi qui patiunt̄ secunduꝫ voluntatē dei: fideli creatori cōmendent animas suas in benefactis.

C. .V.

ſ ꝛ quia oportet pati · ꝛ qui patiū tur aīmas ꝓmendāt deo: igitur patiamini ꝛ laborate ꝓ eo.

Seniores ergo
† ſ senes sūt obsecrādi ·ī· ſ humili etati ꝓfuerte.
qui in vobis sunt † obsecro ·ī· ꝓseni-
† ſ quia presens illo patiēte astitit · ꝓ nomīe eiꝰ carcerē ꝛ vincula ptulit: ꝛ que vidit de eo scripsit
or ꝛ † testis christi passionū: qui ꝛ
† ſ cum in sancto monte celestē gloriā vultus eius cū iacobo ꝛ iohanne vidit · cuius etiā sperat se ꝓticipē fore. siue cū resurrectionis ꝛ ascensionis eius potentiam cū aliis apostolis qui affuerunt vidit.
eius † quę in futuro reuelanda est
glorię ꝓmunicator. Pascite qui ē
ī ſ iter vos · vel vos ipsi q̄ estis ·ī· ſ illis subditis de omnibus necessarijs.
in † vobis gregē dei: † prouidētes
ſ nihil ꝓuidi
non coacte sed spōtanee secundū
cetis nisi scōm deū
deum · neque turpis lucri gratia
† ſ humilitatē · i · quā subditos habere vultis: ipsi prius ꝛ actu monstretis: ꝛ aio itento seruetis
sed volūtarię: † neq̄ vt dominan-
† ſ p vos informetur grex ad humilitatē.
tes ī cęlis: † sed forma facti gregis
† ſ ꝛ inde hoc ꝓsequimini ꝓmiū ·ī· ſ. qui ꝓ or humiliatus est.
ex aimo. † At cū apparuerit † prin-
ceps astroꝝ · ꝓcipietis imarcessibi
lem coronā glorię. Similiter ado
ſ scz ex anio
lescentes subditi estote seniorib⁹
ſ ꝛ senes ꝛ iuuenes debēt humilitatē habere: quia d · i · ꝛc ·
Omnes enim inuicez humilitatē
† ſ alius ostendite verbo ꝛ exemplo ſ in sinu sem ꝓ habete. ·ī· ſ autoritate salomonis deterret a superbia que diabolū deiecit.
† insinuate · quia † deus superbis
ſ sicut hoibus penitētibus.
resistit: humilibus aūt dat gratiā
Humiliamini igitur sub potenti
ſ qui hic estis ī pegrinatione.
manu dei: vt vos exaltet in tempe

Tanq̃ leo rugi. Sicut rugitus leonis ĩpedit aures ne aliũ sonũ ex cipiant: ĩic diabolus fideliũ mentes terẽdo ⁊ ulciata ſuggerendo a via ve ritatis ne vocẽ chriſti audiant auertit.

Circũit. Tanq̃ hoſtis obſidẽs muros clauſos explorat an ſit pars ali qua muroꝝ minus ſtabilis cuius aditu ad interiora penetret: offert oculis formas illicitas ⁊ faciles voluptates vt viſu deſtruat caſtitatẽ. aures p ca nora: vt emolliat chriſtianũ rigorem. Linguam ꝓuicio ꝓuocat. manum ĩ iurĩs laceſſentib⁹ ad

cedem inſtigat honores terrenos ꝓmittit vt celeſtes adimat. Et cum latẽter nõ poteſt fallere addit apertos terrores. In pace ſub dolus in ꝓſecutione violentus ꝓtra quem animus debet tantuꝝ eſſe paratus ad reſiſtẽdum: quantũ patus ẽ ille ad impugnandũ.

Scientes eandẽ Tanto maiorem habete fiduciã quanto ꝓſtat: quia nõ vos ſoli tentamini: ſed ipſa paſſio q̃ vos fatigat ẽ eadem ⁊ ꝓmunis noſtre fraternitati i fraterne eccleſie que eſt p totum mundum. et quia a ꝓſtitutõne mũdi ſemp paſſi ſunt iuſti: pudeat vos ſolos q̃ omnibus non poſſe pati.

Scripſi. Vobis nõ vt impans ſed obſecrans ⁊ ꝓteſtans auctoritate ſcripturarum banc eſſe veram gratiam quã ſcribendo q̃dico: quia nõ ẽ in alio aliquo ſalus: in quo oportet vos ſaluos fieri. vel obſecrãs vos vt faciatis banc gratiam in qua ſtatis qua ĩbuti eſtis. eſſe veram gratiã veſtram ⁊ pficientem vobis. Qui gratiã ſpernit nõ gratiam minuit: ſed banc non ſuam i non ſibi vtilem reddit.

In babilone. Romam vocat babilonem ꝓpter confuſiones multiplicis idolatrie: in cuius medio ſãcta eccleſia adhuc rudis ⁊ parua iam fulgebat ſicut plebs iſraelitica paruo numero et captiuata ſedens ſup flumina babilonis abſentiam ſancte terre deflebat. nec canticũ domini in aliena terra cantabat ⁊ bene dum auditores hortat ad patientiam aduerſitatũ preſentium: dicit eccleſiã que ſecũ eſt in babilone ꝓſtitutam i in ꝓfuſione tribulationũ quia ſancta dei ciuitas a ꝓmixtione ⁊ q̃ſſura diaboli non poteſt eſſe immunis. C. .I.

Simon petrus. Iſtam eiſdem quibus ⁊ primã ſcribit epiſtolaꝝ electis pſelitis diſpſionis ponti galatie capa aſie ⁊ bithinie ꝓfirmãs eos aduerſus pſeudo q̃ verã doctrinã auertentes ſuos inducebant errores vt q̃ ꝓſecutoribus nõ ceſſerũt: hereticis nõ cedant.

Seruus et apo. Commendatur pſona ſcribentis.

Coequalem. Coequales ſibi cognoſcit nõ p circũciſione: Sed quia eandem quã ipſe acceperant chriſti gratiã ⁊ fidem ⁊ banc p opa exercebãt

In iuſticia. Hanc iuſticiam nõ humana prudentia repert nec legis ĩſtitutio docuit ſed noſter ſaluator in euangelio oſtendit: niſi abundauerit iuſticia veſtra pluſq̃ ſcribaꝝ ⁊ phariſeoꝝ non intrabitis regnũ celoꝝ.

Gratia uobis. In prima multiplicet in hac adimpleat qꝝ illã incipientibus hãc perfectionibus ſcribit. Multiplicat gratia bene proficientibus ĩ hac vita per fidem. Adimplebit̃ pueni entibus in alia vita per ſpeciem vnde addit ĩ cognitione dei n vt noſcatis vnum verũ deum ⁊ quẽ miſit ihe ſum chriſtum.

Quomodo oia nobis. Ita adimpleatur vt p eum cognoſcatis quomõ i quã pfecte ſũt nobis donata p gratiaꝝ ei⁹ omnia dona non infirmitatis ſicut in veteri lege que neminẽ duxit ad pfectũ. Sz dona virtutis ſue q̃ ſunt ſufficientia ad vitã ⁊ pietatẽ quia omnia quecũq⁹ audiuit a pre nota fecit. Vel ſi legat̃ que ad vitã ⁊ pietatem donata eſt. ita exponit̃: vt cognoſcatis quomõ domi nus nobis omnia virtutis ſue dona iuxta moduꝝ noſtre capacitatis p̃ſtiterit: que virtus donata ẽ ad vitã ⁊ pietatẽ ꝓſequendã.

Propria gloria Non angelum nõ archangelum ad ſaluã dum miſit: non in nobis aliquid boni per quod ſaluaremur inuenit: Sed infirmos ⁊ inglorios ſua virtute repauit ⁊ gloria.

Maxima et pretioſa nobis promiſſa donauit. Id eſt vitam eternã quã p eius cognitionem cõſequimur. vel que ꝓmiſit nobis de conuerſione aliorum per nos. vel aduentu ſpiritusſancti. vel de potentia miraculorum donauit.

Nobis promiſſa donauit. Vel ideo nobis qui natura ſumus in dei qui magiſterio ipſius corporaliter vſi ſumus omnia ſacramenta reſeranit ⁊ ideo maxima ⁊ pciosa ſpiritusſancti ꝓmiſſa donauit: vt p hoc etiã vos qui ex gentibus eſtis qui carnaliter chriſtum non vidiſtis diuine ſue nature donaret eſſe pticipes vt ſicut nos promiſſa ab illo vel accepimus vel accepturos confidimus; ſic ⁊ vos credentes de donis eius ſitis ĩdubĩ.

Simon petr⁹ per fidẽ huic mundo ſapiẽtes mortuos eſſe declarat: eiſdemq̃ pietatis quanta ſit magnitudo luce ipſa clari⁹ manifeſtat.

C. .I.

† Obediens ſcz fidei. ' ' Agnoſcens veritatem firmus in fide

Simõ pe † humilis ' Nuncius ſaluatoris ⁊ regis noſtri.

tr⁹ ſeru⁹ ⁊ **aplus ihesu chriſti** his qui coequalẽ no † Diuina electione ' Nõ in circũciſione legis equati eſtis antique plebi dei ſed fide que ſine operibus legis ſaluat.

biſcum ſortiti ſunt fidem ' **in iuſticia dei nri** ⁊ **ſaluatoris ihesu chriſti. Gratia vobis** ⁊ **pax impleatur** † Vel ag. Hin quo ẽ vite eterne ꝓſummatio. vnde ſunt ꝓſummati in vnũ.

in cognitionez dei ⁊ **chriſti ihesu** Dona

domini noſtri. Quomodo omia nobis diuine virtutis ſue que ad Sobtinẽdã Spſeruandã

vitam ⁊ **pietatem donata ſunt: p** † Hoc Sp cognitionẽ ſaluatoris omia myſteria diuinitatis quibus ſaluaremur cognouim⁹.

cognitionẽ eius qui vocauit nos † Hquando tranſfiguratus eſt in monte. ' Hmiraculoꝝ ' Hvel p quem chriſtum vel p que dona Scognitionem.

pp̃ria gloria ⁊ **virtute** ' **p quam** † Hquãto pfectius quis deũ cognoſcit tãto plus pmiſſorum eius magnitudinẽ ſentit.

maxima ⁊ **pciosa nobis pro** Hgratia ſit vobis ⁊ pax vt p hoc

miſſa donauit. vt p hoc efficiami † Coheredes filii dei nõ per naturam ſed per gratiã ita tamẽ vt ſitis fugientes ne corrumpami ni a ꝓcupiſcentia.

ni diuine conſortes nature fugiẽ tes eius que i mũdo eſt ꝓcupiſcẽtie corruptionem. Vos autẽ curã

Argumentũ in ſecundã epiſtolam canonicam petri.

Ministrate in fi. Non solum fugiatis ꝓcupiscentiam mundi. Sed etiam ministrate in fide vestra virtutẽ. quasi seruili z humili modo ostendite fratribus virtutẽ. i. constantiã vestrę bonę ꝓuersationis quę fidei ĩgerenda est: ne sine opibus fides ociosa sit: vt alios vestro exemplo in bona ꝓuersatione ꝓfirmetis. Vos dico omnẽ curã subinfe. In solo deo sit omnis vestra cura in occulto cordis: ne sitis molles z dissoluti.

In scientia autẽ abstinen. Cuz bona facere didiceritis spe ęternę vitę mox a malis abstinete: z in cogitatiõe z in opere ne in vacuuz scientia ęlestiuz cedat: Si se ab illecebris sęculi aliquis nõ coerceat.

In pietate fra. Non alterius rei ĩtuitu pietatis opera aduersarijs vestris impẽdatis: nisi fraternę dilectionis: vt ꝑ eis ozetis vt ꝙuertantur. qui doctrina vestra vel ĩ crepationibus nolũt conuerti.

Charitatẽ. Dei quę merito amozi fraternitatis adiungitur quia nec deus sine ꝓximo: nec ꝓximus sine deo ꝓfecte diligit.

Hęc enim ñ ẽ. Ideo hęc tenete. z alijs ministrate. qz hęc omnia si assint vobis in affectu cordis. z etiam supent. i. aduersũ vicioz bella ꝙualuerint non vacuos virtutibus constituent ĩ hoc sęculo: vl sine fructu in futuro. vel non vacuos ĩ vobis ipsis sicut vas omni bono liquore vacuuz: nec sine fructu ĩ alijs: quos exẽplo vro ꝙuertitis.

Lęcus ẽ et manu Oculus scientiã. manus opationem designat. Lęcus est z manu tentans. qui scientiam rectę opationis non habens: quidq̃d sibi rectum videt opatur z lumen veritatis ignorãs. quasi manũ ad opus qđ nõ videt extẽdens. gressus in iter qđ nõ ꝙuidet extollit. ideoq; miser in ruinã pditionis quã ꝑscire neq̃bat: incidit.

omnez subinferentes. ministrate
† Sbone opationis ·ꝫ· S ĩ bona ꝙuersatione di scite bene facere ipe eternoz. nõ tpalium.

in fide vestra in† virtute. ·ꝫ· in virtu
† Sdiscretionis sciẽdi quid. cui. quãdo. vel qũo sed quia sub specie discretionis solet blãdiri voluptas ideo in sci. ministra. absti.

te autẽ† scientiam. in scientia autẽ
† Sa malis Sa voluptatibus ·ꝫ· S abstinentiã patientia sequit: vt qui a voluptatibus mũdi se ꝓtinet: aduersa quoq; eius sustineat.

† abstinentiam. ·ꝫ· in abstinẽtia aũt
† Svt erga eos quos toleratis pie solliciti ex charitate sitis.

patientiã. in patientia autẽ† pieta

tem. in pietate autẽ fraternitatis

amozẽ. in amoze aũt fraternitatis
Sdei.

charitatẽ. Hęc enim si vobiscum
† Sbella viciozꝫ ·ꝫ· S in presenti S quo ad vos ipsos Snõ apparebit in ꝑspectu meo vacuus

assint z† superẽt: ·ꝫ· nõ vacuos nec
† Sin futuro Squo ad alios Svirtutum S mercedis ·ꝫ· S in die iudicii quãdo cognoscetur ibe

sine† fructu vos ꝓstituent ·ꝫ· in do
sus. vel i cognitione. i. ꝓpter hoc qz cognouistis.

mini nostri ihesu chzisti cognitiõe
† S vere hec tenẽda sunt: quia ·ꝫ· Sa lumine diuini solis alienus.

† Cui enim non ꝑsto sunt hęc ·ꝫ· cęc
† Snon habẽs ducem bene itineris.

ẽ z† manu tentans: obliuionẽ acci
† Sp baptismũ vel p penitentiã ·ꝫ· Sorginaliũ vel in quibus diu ꝓlueuerat.

piens† purgationis ·ꝫ· veterũ suoꝫ
† Sactualiũ ·ꝫ· S quia cecus ẽ qui hoc nõ habet

† delictoꝛum. ·ꝫ· Quapꝛopter frẽs
† Smaiozi studio ad hec retinẽda laborate.

† magis satagite: vt ꝑ bona opera
† Sostẽdatis vos certe vocatos a deo z electos benefaciendo faciatis vos certos de premio vestre vocationis.

† certã vr̃az vocationẽ z electionẽ
Shec ministrate. quia.

faciatis. hęc enim facientes. non
† Smoztaliter ·ꝫ· S in futura vita ·ꝫ· Sministrãdo hec.

† peccabitis ·ꝫ· aliqñ. ·ꝫ· Sic eñ abũ
† S. i. virtutes ꝑ quas introibitis ad vitã.

danter ministrabit vobis† introi

tus in ęternum regnũ domini no
† Squia adeo vtilia

stri z saluatoꝛis ihesu xp̃i. † Pꝛo

pter qđ vos incipiam semꝑ cõmo
† Svel sup his S octo gradibus ·ꝫ· S qđ in presenti de his potest sciri Smonebo.

nere† de his: Et quidem ·ꝫ· scientes
† Scuius ꝓfirmati sitis ·ꝫ· S in futuro melꝰ vi debitis. z melius ꝓfirmati eritis: nec erit opus moneri.

z† ꝓfirmatos ·ꝫ· vos in pꝛęsenti ve

ritate. Justum autẽ arbitꝛoꝛ quã
† S. i. cozpore ĩ quo iter huius vite agit̃. z ꝓtra aduersarios veritatis certamẽ agitur.

diu. sũ i hoc† tabernaculo. suscita
† Sideo magis insto. quia cito remouebor a vobis. z multi pseudo subintrabũt. cõtra quos vos oportet armari.

re vos in ꝓmonitione: † certꝰ qꝺ ve

lox est depositio tabernaculi mei.

Secunduz qꝺ z dominus noster
† Svt uenio romã iterũ crucifigi. z alibi extẽdes manus tuas. z alius te cinget ẽc.

ihesus chzistus† significauit mihi

Dabo autẽ operam z frequenter
Svolo

habere vos post obitũ meum: vt
Shabeatis

bozum omniũ memoziã faciatis.
† S ideo adeo sum sollicitus: quia magna res ẽ quã doceo.

† Non enim indoctas fabulas se

cuti. notam fecimus vobis domi
† Squa omnia opatur z cõtinet ·ꝫ· S qua omia futura ab eterno preuidit.

ni nr̃i ihesu chzisti† virtutẽ z ꝑsci
† Spotius docemus vos ea magna que vidimꝰ z audiuimus de illo transfigurato in monte ·ꝫ· Ssumus.

entiam: † sed speculatoꝛes ·ꝫ· facti
† Squia hoc magnũ fuit S quasi accepit a deo secundũ qꝺ homo.

illius magnitudinis. † Accipiens
S Squãdo facies z vestimenta eius fulserunt ·ꝫ· Sp vocez dilapsam gloria deitatis eiꝰ clarius

em a deo patre† honoꝛẽ z ·ꝫ· gloziã

Incipiam. Vt sit vobis introitus patens ad sancta sanctorum. iterum z iterum monebo vos. z semꝑ ero in inceptione: ꝙa nunqꝫ erit finis monitionis. Quod ergo ñ est mihi pigrũ sꝑius iterare. vobis non sit onerosum sꝑius audire.

Et quidẽ scien. Quare vult monere illos qui sciunt z ꝓfirmati sunt: ideo scilicz vt scientiã quã habẽt operibus exerceant: z veritatẽ cuius pꝛesentia ꝓfirmati sunt. firmamente custodiant: ne quando ꝑ magistros erroꝛis excidant a simplicitate z castitate fidei.

Justum a ar. ẽ. Ideo monebo: quia iustũ arbitroꝛ (ꝑ hoc qꝺ dominus benigne vocauit me z ꝓfirmauit. z alios cõfirmare monuit. dicens: cõfirma fratres tuos) suscitare vos quasi doꝛmiẽtes ad hęc ꝑdicta semꝑ existens in commonendo sollicitus.

Depositio taber naculi. Pulcrę ñ mortẽ. sed depositionẽ vocat. quia sic ẽ famulis dei carnis retinacla exuere: sicut viatoꝛib⁹ ꝓfecto itinere domũ ꝓpriã. ꝑ habitatiõe tabernaculi adire: z sicut positis in expeditione. ꝑstrato baste ad patriã redire.

Dabo aũt operã. Quia cito tranlituꝛ; ideo interim dñi vino dabo operã vt vos frequenter. scilicet quotiẽs instabũt pseudo. z volent vos abstrahere: habeatis hęc in memoria post obitũ meum. quãdo me ꝑsentẽ nõ habebitis doctoꝛẽ. nõ quolibet modo habere sed ita vt bozum memoriaz faciatis. opere adimplendo. z alios docendo.

Post obitum. Obitus dicit sanctoꝝ. qñ exeunt obuiã sponso.

Non enĩ indo. fa. Hic z paganos tãgit. z hęreticos. Pagani q̃dq̃d eos delectabat deos appellare non timuerũt. Hęretici acceptis dei veri misterijs de cętero non diuinis scripturis attendere. sed potius ad sensũ erroneum has male interpretãdo transferre studuerunt.

Sed specu. fa. il. ma. Transfiguratio domni z claritas eius. signũ erat resurrectionis suę z nostrę. Per heliã qui cũ eo apparuit. intelligit̃ resurrectio eoꝝ qui fuerunt ante legem. Per moisen eoꝝ qui sub lege. Per petrum z iacobũ z iohannẽ eoꝝ qui sub gratia. vel ꝑ moisen mortuum mortuoꝝ. per viuos viuoꝝ.

Et habemus fir. Quod dixi vobis non ẽ fabulosum·sed certũ·z nõ tantum bis signis declaratũ·sed etiã ad ꝓfirmationem nostrę p̃dicationis habemus ꝓpheticum sermonem dauid. Dominus dixit ad me·f·m·e·t·e·b·g·t·firmiorem inter alios ꝓphetas· qz clarius alijs de christo ꝓphetauit

Firmiorẽ pro.sermo. Si quis testimonio nostro minus credit: qz in secreto gloriã redẽptoris ꝓspeximus.certo sermoni ꝓphetico nullus audebit ꝓtradicere.

Cui attendentes benefa. Vt lucez possitis habere scientię·hoc intelligentes quia nullus sanctorũ ꝓphetarũ ꝓpria sua interpretatione populis dogmata vitę p̃dicauerit: sz quę a deo didicerãt in secreto·hęc plebi di obn̄ãda tradebãt. Diuini gẽtiz de corde suo fingebãt Sicut ergo ꝓphetę n̄ sua·sed dei verba scribebant.ita lector non sua interp̃tatione uti debet·ne a fide exorbitet·Sed laboret at tẽdere quomõ verba sua voluerit intelligi: ille qui scripsit.

In caliginoso loco. In huius sęculi nocte plena tentationibus z vitijs z erroribus·vbi difficile inuenitur quisq̃ qui non offendat·ptra quę necessaria ẽ hęc lucerna Sed nunquid semp erit necessaria? Non vtiq̃. Sed donec dies·il·in futuro appareat claritas dei.z lucifer·i·clarus intellect? noster. vel ipse christ? oriatur in cordibꝰ nostris. Dilectio erit q̃lem nunc optamus·z qa nõ est·suspiramus z qualis erit·singuli ĩ singulis videbimus: quomõ nũc facies nostras alterutrũ videmus. Interim ad nocturnam lucernã ptinet: ꝙ filij dei sumus z nondũ apparuit q̃d erimus ad ꝓparationẽ impioꝝ dies sumus: ad ꝓparationem futurę vitę lucerna indigemus.

Hęc primum intelligentes. Attendite prophetico sermoni·nam a deo est·qđ ꝓtest ꝓbari per hoc ꝙ prophetia non est talibus verbis z tali modo locutionis scripta·quali vtunt homies in locutione sua·z quali seculares scripturę sunt ꝓpositę: z interp̃tate: z vere nõ est locutio ꝓphetarum secundũ suam vel audientiũ voluntatẽ·sed secundũ voluntatẽ spiritussancti·qui loquebat in illis.

Non enim uolũtate humana. Sicut in potestate ꝓphetarum n̄ erat semp habere spiritũ·semp futura p̃dicere·ita nõ erat potestatis eorz vt quecũq̃ vellent·docerẽt·sed ea sola docebant: quę a spiritu didicerant hec ideo dicunt: nequis ad libitum suũ scripturas exponat. C. .II.

Fuerunt ꝛc. Ideo ita vos cõmoneo·z tot autoritatibus vtor· ne decipiamini ꝑ pseudo: qui fingunt christum nondum venisse. Vel si venisse fatent: aliquos errores interserũt: qui grauiter punient ꝑ mendacijs suis cum suis sequacibus. Sicut ĩ populo israel fuerũt pseudo ꝓphetę·qui falsa nunciabant z iudicium ꝑpetuę damnationis sustinuerũt: sic z isti.

scłarificandũ.
voce delapsa ad eum huiuscemo
† Sa patre glorioso magnificante z glorificante filium · ſ ꝙsubstãtialis.
di† a magnifica gloria: Dic ẽ† filius meus dilectus·in quo mihi cõ
Sqz null? ei succedet.
placui·ipsum audite. Et hanc vo
† Spetrus iacobus·iohannes · ſ ad ꝓbandam eius diuinã naturã.
cem† nos audiuim? † de cęlo alla
† S thabor vel simulẽ ei audiuimus in alio mõte·i·oliueti quãdo orabat.
tam·cum essemus cũ ipso in† monte sancto. Et habemus firmiorem
ꝓpheticũ sermonez·cui attẽden
Sopando Svlardẽti
tes benefacitis q̃si lucernę lucenti ĩ caliginoso loco·donec dies illucescat: z lucifer oriatur in cordib? vestris. Hęc primũ intelligentes
† S·i.ꝓpria ꝓphetantis volũtate sed ispiritusancto in eo loquente.
ꝙ omis prophetia scripturę† ꝓpria ĩterp̃retatione non fit. Non enim voluntate humana allata ẽ aliquãdo prophetia: Sed spiritusancto inspirati locuti sunt sancti dei homines.

C. .II.

Fuerũt uero z pseudo prophetę in populo. Sicut z in vobis† erunt
† S iam sunt sed timore ꝓmittur. sed post obitum meũ manifestabuntur.

Sectas. Sectę latine hęreses grece cũ quis stulta obstinatione errorẽ quẽ semel ꝓcepit: semp sectari nullaten? cessat·qđ ꝓprium hęretico ꝓ est.
Perditionẽ. Merito p̃ditionẽ sibi inducũt·qui redemptorẽ suũ negant· vel nõ qualem veritas ostendit: Sed qualẽ sibi ipsi fingunt z prędicant·z ꝓpterea alieni a redẽptore nil certi? quã foneã expectant.
Uia uerita.blas. Per hęreticos·nõ solum ĩ eis quos sue hęresi seductos associãt. Sz ĩ eis q̃z q̃s p̃purissima facta sua z sacrificia vel mysteria execrãda q̃ faciũt ĩ odium christiani nomis ꝓcitant: ex istimantibus impitis omnes christianos huiusmodi flagitijs mãcipatos.

Sin corda vrã
magistri mendaces: qui introdu
† S doctrinas que secant z sepant a deo · vnde peribunt·
Schristũ
cent† sectas p̃ditionis·z eum qui
† S sanguine † S vel nos † S esse † S negata veritate iducũt falsitatẽ·p qua cito piclitabunẽ
†emit† eos† deum negant: † super
ducentes sibi celerem p̃ditionem
† S a quibus graue est caueri·quia multi ꝛc.
S nullã spem vite future habẽtes ꝓcupiscẽtias predicãt quibus carnales facile ꝓsentiunt.
† Et multi sequent† eorum luxuri
† S castitas·z cetera bona opera.
as: p quos† via veritatis blasphe
† S nõ causa religionis sed auaricie·vt aliquid lucrẽtur·fingũt nouas doctrinas·nec vos emũt deo·sed de vobis sibi aliquid cõmodi acquirũt.
mabit. Et ĩ† auaricia fictis verbis
† S magistris z sequacibus.
de vobis negociabunt: † quibus
† S pene eterne iam olim apud deũ eis ,puise n̄ cessant·presentialiter exciciãt·nec sine carebũt
† iudicium iam olim non cessat· et
† S diabolus mõ decipiens·postea tormẽtatu?·
· ſ S,bat a maiori.
† p̃ditio eorz non dormitat. † Si
S qui dignioris nature
enim deus angelis peccantibus
† S alia translatio z carceribus caligis infernj retrudens ·tradidit in iudicio puniẽdos seruari
non pepcit: † Sed rudentibus in ferni detractos in tartarum tradi
† S·i·tradidit·vt reseruarentur in iudicium·i·damnationem.
dit cruciãdos· † in iudiciũ reserua
† S·i·hominibus scõm originẽ primi peccati ꝛuentibus.
ri: † Et originali mũdo nõ pepercit
† S quia iusticie opa faciens qualiter coram deo viuendum esset ostendit·
Sed octauum noe† iusticię ꝓcoo
† S inducens mũdo diluuiũ ·i·submersionẽ impiorum.
nem custodiuit: † diluuiũ mundo
S sed
impioꝝ inducens z ciuitates sodomorz z gomorreoꝝ in cinerẽ

Rudentibus. Rudentes sunt funes quibus naute vela suspendũt: vt flante aura portus trãquillitatem deserant·seq̃ semp ambiguis fluctibus credant. Quib? rudẽtibus ꝓuenięter ĩmundorum spirituũ conamina ꝓparant q̃ mox vt flante supbia ĩ ꝓ si se aduersus creatorem ererexerũt: ipsis elatõis sue conatib? ĩ abissũ ꝓfunda sunt rapti.

Originali mun. Idẽ mũdus ẽ post diluuiũ qui z añ. Sed tñ ille q̃si alius fuit. qz ille mundus aq̃ p̃git z tota facies terre z totus ille aer altitudine aquarum mutatus est.
Octauum. Sex sunt ętates sęculi·septima ẽ illa vita vbi anię sancto rum felici sabbato·i·eterna requie ꝑfruuntur. Octaua ꝓmunis resurrectio. Occulte ergo insinuat ꝙ tpalis diluuij discrimẽ ·futuri iudicij die: quãdo dãnatis rębis omnibus·iusti gloriã vitę ꝑpetis accipient.
Et ciuitates. Hę ciuitates dupliciter in ignẽ sunt redactę· qz z primo eas ꝙ incendiũ cũ adiacentibus terris in cinerem redegit · z cũ loca incẽdij postmodũ mortui maris vnde ꝓtexerit·seruare adhuc voluit regionẽ circa positã speciẽ pulcę pęnę. Nascunt enim poma pulcerrima · quę et edendi cupiditatẽ spectantib? generent: Si carpas fatiscunt z resoluunt in cinerem fumumq̃ excitant·quasi adhuc ardeant.
† In cinerem. Ignis qui sodomitas semel puniuit·significat ꝙ impij sine fine sunt passuri. Q terra fumigabũda · ꝙ fructus pulcerrimi cinerẽ

intus habent ꝛ fetoꝛẽ·innuit:quia dilectio carnalis ꝛ si stultis arridet nil tamẽ ĩ ĩuisibilibus nisi incendiũ sibi reseruant. vel vt fumꝰ tormentoꝝ eius in ſecula ſeculoꝝ ascendat.

Loth oppressum. Cruciabant iustũ iniqua ꝓmiſſa ꝛ dicta· quę cernẽs corrigere non valebat·ipse aũt in bonis actib9 se seruabat. Nec visis vel auditis flagitijs se fuscabat. vel visu vel auditu iustus:qꝛ nihil ĩ illo videbãt·nihil de eo audiebant·nisi qđ ꝓtinebat ad iusticiã.

redigens·euersione damnauit:
† ſ patẽter ſignificans omnino ꝓturos qui ſimiles ĩtis fozent.
† exemplum eoꝝ qui impie acturi ſũt ponens. Et iustum loth oppressum a nefandoꝝ iniuria ac luxuriosa conuersatione eripuit.
† ſ qđ erat difficile·inter tales iusticiã seruare.
aspectu em̃ ꝛ auditu † iustus erat habitans apud eos qui de die in diem aniam iustam iniquis operi
† ſ ꝛ si hoc ꝛ illud ꝛ omia ista·ergo. † ſ sicut noe ꝛ loth.
bus cruciabãt. † Nouit deus † pi
† ſ sicut diabolũ·originalẽ mundũ·sodomitas.
os de tẽtatione eripere: † iniquos vero in diem iudicij reseruare cruciandos. Magis autem eos qui
ſ reseruabit
† ſ fornicatoꝛes dicit·qui ꝓ reatu fede corrupti onis maioꝛa in iudicio patiẽtur tormeta q̃ gentales iniqui † ſ·i·qui moꝛe bꝛutoꝝ animalium luxuriantur.
† post carnẽ in ꝓcupiſcẽtia † imunditiã
† ſ dominũ ihesuꝫ iustũ iudicẽ taliũ recognoscere nolunt.
dicię ambulãt· † dominationemq̃
† ſ ad maioꝛa crimina † ſ in ꝓpetratis.
ꝓtemnunt· † audaces † sibi placen
† ſ sine tumoꝛe vitioꝝ sepant homines a deo· ꝛ instruũt ad blasphemandũ.
tes: † sectas non metuunt introdu
† ſ omnes hi reseruantur ad maioꝛa·vbi tanta vis ẽ penarũ· q̃ ꝛ angeli mali qui sunt maioꝛes foꝛtitudine ꝛ robustioꝛes ad ꝓferendũ q̃ boies non poꝛtãt quasi onus intolerabile.
cerę blasphemantes. † Vbi angeli foꝛtitudine ꝛ virtute cum sint maioꝛes· non poꝛtant aduersum se
† ſ quantũ ad patiẽtes·i·maioꝛes penas
† ſ magiſtri erroꝛis.
† execrabile iudiciũ· † Vi vero ve
ſ tendunt
lut irrationabilia pecoꝛa naturali
ſ sic isti
ter in captionẽ ꝛ in ꝓnitiem in his
ſ quare blasphemẽt
quę ignoꝛabant blasphemantes
ſ in coꝛrupto sensu ſ a ꝓsoꝛtio sanctoꝝ
in coꝛruptõne sua ꝓibunt ꝓcipien

Iniquos. Pseudo ꝛ eoꝝ sequaces· et ideo nolite eos sequi.

In diem iudicii. Et ante diem iudicij soluti corpoꝛe pnas luunt·ꝛ ĩ iudicio gꝛauioꝛa expectant:quãdo coꝛpoꝛe ꝛ aniã cruciabuntur.

Dominationem q̃ cõtem. Supbos dicit ꝛ arrogãtes qui ꝛ ipsi gꝛauioꝛa generalibus luituri sunt supplicia.

Sectas nõ me. Hęreticos dicit qui blasphemãtes fidem vel vitã oꝛtodoxoꝝ sectas sui nominis·i· hęreses inducunt:quibus etiã gꝛauioꝛ ĩstat tribulatio.

Vbi. Id ẽ·in quibus malis·quia contemnũt dominationẽ qꝛ audaces ꝛ cętera q̃ sequunt·hęc nanq̃ faciendo angeli demonia fieri ac pnas suę supbię soluere meruerunt·ꝛ qđ natura coꝝ non patit vt faciant· vt pollui carnalibus ꝓcupiſcentijs:ad illũ homines alliciũt·ꝛ ꝓ illis etiã damnabunt

Vbi angeli. Vbi cruciabuntur iniqui· vbi angeli mali· qui ꝓius ꝓtra deum sup bierant:ꝛ inde puniti sunt·iam nõ poꝛtant· sed potius abiẽciũt iudicium supbiendi cõtra deum·qđ ẽ execrabile aduersus seipsos q̃a ꝓ illo graviter puniunt. ꝛ territi magnitudine pnaꝝ:iã ab illo iudicio p̃supti ois desistũt.sed isti iniq̃ ñ dum desistunt. vel toꝛquebunt ibi·i·apud deum·vbi angeli boni nõ sustinent:sed vindicant siquid execrabile ꝓtra illos dicit. Sicut subuerterunt sodomitas·sic ꝛ apostoli aliqñ vindicabant·vt cũ petrus occidit ananiã.

Velut irrationa. Sicut irrationabilibus aiantibus naturale ẽ cautela pabuli sępius in captionẽ ꝛ pnitiem ignoranter incidere:ita hęretici cõparati iumẽtis insipientibus ꝓpter appetitũ suę coꝛruptois explendũ incoꝛruptã catholicę ecclię doctrinã blasphemãtes ꝛ vitã ꝛ sibi ꝓditois lagos nectũt·de qb9 cũ dicit̃ blasphemãtes ĩ coꝛruptõe sua:recte addidit·ꝛ pibũt

Mercedẽ iniuſ. Id est.pnã ꝓ malis opibus·ꝛ maxime illi qui cum coꝛruptioni carnis seruiãt:ꝛ velanis tenent erroꝛibus .ꝓuersationẽ iustoꝝ

† ſ vt qui in foꝛdibus ẽ foꝛdescat adhuc.
tes † mercedem iniusticię·voluptatem existimantes diei delicias co
† ſ ꝛ secundũ malã existumationẽ.
inquinationis ꝛ maculę·† delicijs
† ſ vt ibi vos decipiãt
affluentes·† in cõuiuijs suis luxu
† ſ etiã in gestu corpis ꝓtentur nequitiã animi vel oculꝰ·i·anima quę debet ꝓuidere·vel oculꝰ magiſter coꝝ cupit adulteria·vel cum vꝛozibus vel cum diabolo·
riantes vobiscum·† oculos habẽ
† ſ vel incessabilibus delictis.
tes plenos adulterij † ꝛ incessabi
† ſ a quib9 nõ facile cessatur quia sunt quasi naturalia·vt saturitas·ebrietas·somnolẽtia.
lis † delicti·pelliciẽtes animas in
† ſ quia quidquid agunt causa auaricie faciũt. ſ vel execatũ.
stabiles·coꝝ exercitatũ † auaricia
† ſ iam possessi ã maledictione eterna † ſ ex ratione enim cognoscebãt quid credere·quomodo viuere deberent.
habẽtes † maledictiõis filij·† dere
ſ a statu mentis
linquẽtes rectam viã errauerunt
† ſ ad idẽ tẽdentes ad qđ ille tetendit qui venie bat maledicere populo ysrael ꝓtra volũtatẽ dei sed ꝓtinget illis sicut balaam cõtigit·quẽ coꝛripuit asina de sua vesania.
† secuti viam balaaꝫ ex boſoꝛ·qui mercedeꝫ iniquitatis amauit·coꝛreptionẽ vero habuit suę vesanię
ſ quia asina
subiugale mutũ animal in homis voce loquens ꝓhibuit ꝓphetę ĩ
† ſ nõ laudãtes·sed potius coinquinãtes.
sipientiam. Hi sunt † fontes sine
† ſ obscurãtes instinctu diaboli.
aq̃· † ꝛ nebulę turbinib9 exagitatę
† ſ pseudo vel hereticis. † ſ obscuritas pecca toꝝ suaꝝ·vt soꝛdescãt amplius·vel ifernalis pene
† quibus † caligo tenebꝛaꝝ reseruat. Supbia enĩ vanitatis loquẽtes pellicent in desideriis carnis luxurię eos q̃ paululum effugiũt
† ſ errant ꝛ alios errare facit̃ † ſ vel ꝓuersati † ſ in sua secta ꝓmittunt esse libertatẽ comedendi ꝛ bibẽdi·ꝛ doꝛmiẽdi ꝛ regnãdi ĩeternũ.
† Qui ĩ erroꝛe † ꝓuersant· † libertatem illis ꝓmittentes· cum ipsi

Pellicientes. Pelicet dicunt meretrices·a pollutione vl a pellis formositate: qua incautos illiciũt Pelliciunt ergo animas instabiles varioꝝ dogmatũ errone is sectis·q̃si ꝓstuprãtium luxib9 subdẽdo.

Secuti viam balaam. Aliquando hęretici tam execrãda dogmata ꝓferunt: vt etiã pagani stulti qui diuina cognitione carent illoꝝ detestent ĩ saniam illoꝝ distoꝛta ꝛ deo ꝓtraria itinera sapiẽdo sanius redarguant·ꝛ qđ peius est multi catholicoꝝ intãtum amãt mercedem iniquitatis: vt etiam docti clerici ab indoctis laicis merito lacerent. Qui cõparant ꝓphetę qui verbis asine ꝓtra naturã loquẽtis coꝛripit. Nec tamen a ꝓposito pꝛaui itineris retardãt qui veniũt de boſoꝛ. Bo soꝛ carneus sine in tribulatione dicit·quia nulla alia causa magis adulterãt verbuꝫ veritatis·q̃ ꝓ cupiſcentia carnis. vnde ꝛ in tribulatione sũt positi·nõ q̃ ꝓ deo domio patiant·sed animos ĩ firmoꝝ suis doctrinis ꝛ puersis exemplis oꝓmunt ne respicere possint. Balaam vanus populus·vel pꝛecipitans eos. qđ illis ꝓuenit. Qui enĩ agnitam veritatẽ ꝛ sponte deserunt·vanus populus sunt·ꝛ in pꝛecipitiũ suos mittunt auditoꝛes·quibus nõ salutaria quę coꝛrigant sed erronea quę delectent ꝓdicãt· de quibus subdit.hi sunt fontes sine aqua ꝓmittunt imbꝛẽ doctrinarũ quẽ non habent·velut nubes ꝓphetię ad quas pueniat veritas dei· ꝛ turbinibus demonũ ꝛ vitioꝝ agitant. loquunt grãdia ꝛ totꝰ eoꝝ sermo superbia est.

Hi sunt. Non sunt imitandi pseudo:quia licet videant vtiles nihil tñ in eis ẽ nisi vanitas ꝛ ĩmundicia.

Superbia. Supbe dicẽtes se esse iustos q̃uis sit vanũ·carnaliter desiderantes·ꝛ luxuriose viuẽtes·pellicẽt qui parũ effugiũt q̃ cum similes eis sunt·tñ aliq̃tenus declinãt coꝝ societatẽ·ꝛ a peccatis aliq̃tenus abstinent.

In desideriis car. ꝛc. Immundus ẽ omnis q̃ exaltat coꝛ suũ vt qui paululũ refugerint a peccatis ad suũ reuertant erroꝛẽ·ꝛ studeant in luxuria

Si in cognitione domini no.et sal.ihe.x. Refugiẽtes coinquinationes aiẽ ⁊ corpis quas mundus imittit·rursus implicati bis sicut añ baptismum supantur ab illis coiquinationibus:apparet ꝙ facta sunt posteriora deteriora priorib·quia magis offendũt deum ꝙ ante baptismuz ⁊ maiores pnas patient:quia mẽdaces sunt,pmissionis factę i baptismo. **Contigit enim illis ⁊c.** In,puerbijs cum expositione positũ est.Sicut canis qui reuertit ad vomitũ suum:ita stultus qui iterat stulticiã suaz Et post apostol⁹ addit de suo.Et sus lota in·u.l· Canis cum vomit,pfecto cibuz q̃ pectus deprimebat,p ijcit.Sed cum ad vomitum reuertit·vnde leniatus fuerat rursus occupat.Sic qui nequitiã quę mentis intima pmebat,fitẽdo pijcit:post pfessionez dum repetit resumit. Sus dum in luto lauat sordidioz reddit. Sic qui peccatũ plãgit nec tamen deserit: pgne grauiori se subijcit·qui ⁊ ipsam ꝙz flendo impetrare potuit veniam ptemplit:⁊ q̃ si in lutosa aq̃ semetipsum voluit·ꝙa duz fletibus suis vitę mũdiciã subtrahit: ante dei oculos sordidas ipsas etiam lacrimas facit.

C. .III.

Hanc ecce uob. Jam aliam epistolã scripsi·ad repellẽdos pseudo. Et vt meam magnã sollicitudinez vobis ostendã·ecce,p eadem causa hanc etiam secundã scribo·e·

Ut memores. Vt p illas epistolas sitis memores eozum verbozũ quę ego ipse p̃sens prędixi vobis. verboz dico acceptorum a sanctis ꝓphetis quę autozitate sanctorum ꝓphetarum ⁊ firmant:⁊ sitis memores p̃ceptozum sanctozuz apostolozum·ne p̃cepta quę sancti apostoli dederunt vobis:dimittatis pro p̃dicatione illoz pseudo: ⁊ quę p̃cepta sunt etiã domini ⁊ saluatoris·quia ipse domin⁹ qui venit saluare nos·hec p̃cepta instituit:⁊ seruare p̃cepit.

Illusores. Illudẽtes fidei ⁊ spei christianoz· ꝙ tẽpus resurrectionis futurũ sibi frustra,pmittãt·ñ iuxta catholicã fidẽ:ẽ scõm ꝓprias ꝯcupiscẽtias ambulantes nouis peccatis gaudentes ⁊ dicẽtes vbi ẽ,pmissio· hoc volunt vobis inducere: vt omnes pmissiones de christo vanas credatis quasi nõ sunt ꝯpleta in christo quę de illo p̃dicta sunt in ꝓphetis. Aut vbi ẽ aduentus eius? quasi qđ signum de aduẽtu eius potestis ostẽdere? quasi nullus aduentus ẽ futurus. Ideo nõ credũt futurũ aduentũ: quia exquo patres nostri dormierũt· id ẽ·a tẽpore resurrectionis quãdo patres fessi eũ expectãdo requieuerũt·vbi primũ cępit p̃dicari resurrectõ mortuoz·omia· cursus ⁊ ordo omniũ creaturarũ sic pseuerat·sicut modo·⁊ nihil mutatum ẽ ad testimoniũ aduentus eius·⁊ hoc ab initio creaturę Sicut fuit in principio mundi·sic adhuc ẽ·⁊ ideo nõ credunt vllũ aduentũ futurum.

Vbi ẽ promissio. Paulus scribens thessalonicensibus coercet eos qui diem domini instare autumabãt. Petrus rephendit illos qui aduẽtum ⁊,pmissa domini tardare assenerant. Vnde ꝓstat omnibus qui diligunt aduentũ eius mentẽ in hac opinione temperantius cohibendam·vt neq̃ vicinũ citusq̃ aduenturã diem domini· neq̃ rursum tardius hunc aduẽtare suspicemur.Sed hoc solum,pcuremus: vt siue ocius siue sero aduenienz·patos nos possit inuenire dum venerit.

Latet enim. Ideo dicũt omnia eodẽ modo pseuerare: quia vel vere nesciunt·vel fingunt se nescire·vt vos deci piãt duo dei iudicia· alterũ p aquã qđ ptęrijt·alterũ p ignẽ qđ restat. hoc dicit latet eos·ꝙ cęli·i·iste humidus aer ⁊ turbulẽtus de quo dicit: Milu⁹ in cęlo cognouit tẽp⁹ suũ·erant prius·i·iter priores creaturas mũdi. vel prius·i·ante diluuiũ. Et ꝙ terra erat pri⁹ ꝓsistens de aq̃·i· p remotionez aquę·q̃ opante verbo dei cõgregata ẽ in vnum· ⁊ ita apparuit arida· et ꝓsistens p aquã·quia diuina dispositõe venis aquarũ ẽ tota plena·sicut corpus aiãlium sanguine·ne ariditate deficeret·si irrigatio aquę deficeret: p quę duo·i· in quib⁹ duabus ptibus aere ⁊ terra· qui tunc erat mũdus alterius modi q̃ iste pijt· inũdatus aqua diluuij. Nam supiores ptes nõ attigit diluuiũ. Cęli.a·q̃ n.sunt.⁊ terra,eodem verbo dei repositi· in eã fozmã quã mõ habent:sunt reseruati igni melius ꝓmutãda in diem iud. ⁊ pditionis impioz hoim.

Per quę ille tũc m.pe. Perijt terra q̃ submersa tãto tempoze fructificare desistit.postea etiã dissimilẽ pleriscq̃ in locis ab ea quã prius accepat faciẽ recepit. pierunt ⁊ cęli secundũ species huius aeris. Occupauit enim aqua totam istam capacitatẽ vbi aues volitant. Sunt ⁊ cęli supiores·sed vtrũ ⁊ ipsi pituri sunt igni· an hi soli qui etiã in diluuio pierũt: disceptatio ẽ aliqñ scrupulosior inter doctos.

Unũ uero hoc. Probato ꝙ iudiciũ vere erit·oñdit q̃ efficax fuerit. Si dicit vobis a pseudo·qđ vultis potestis facere:q̃ tñ tẽpus restat vsq̃ ad diẽ iudicij·ꝙ ex longinquitate tpis iudex scire multa nõ poterit·nõ credatis eis·quia ꝺꝺꝺ potest fieri mille annis ita videt· sicut illud qđ fit vna die. Si dicũt mille annis pnitẽdo nõ assequimini veniã delictozum nõ credatis·q̃ vnus dies vere pnitẽtię tñ valet quantũ mille anni· sicut latroni. Si dicunt nõ opoztet tã diu laborare·vna die potestis respirare nõ credatis.quia mille anni laboris nõ plus sufficiũt ad vitã q̃ vn⁹ dies.

Et qñquidem futurũ ẽ iudicium·ergo nolite seduci p pseudo· qui dicũt vobis ꝙ ⁊ si sit futurũ iudiciũ·nõ tñ vobis timendũ·q̃ cũ sint tot cogitationes ⁊ tot actus hominũ:si sigillatim debeãt discuti·non sufficient milia annoz.cũ in vno solo die dicat futurũ iudiciũ:⁊ sic multa poterunt latere iudicẽ.Sed nõ lateat vos istud·ꝙ tantũ valet apud deum vnus dies ad

† i·serui corrupti vel serui diaboli corrũpentis. ‡ ⁊ vere sunt serui·quia.

‡serui sunt corruptionis. ‡A quo enim quis supatus est:hui⁹ ⁊ ser‡ ⁊ vere fiũt serui acquisiti·quia cũ prius liberi essent modo cogunt seruire grauius ꝙ antea.

uus est. †Si enim refugientes coinquinationes mũdi in cognitione domini nostri ⁊ saluatoris ihesu christi·bis rursus implicati superant: facta sunt eis posteriora

† vere deteriora ‡minus malum.

deteriora priorib⁹. †Melius enim erat illis non cognoscere viam iu

† quia preter mala que sicut prius agũt:prenari catozes ,pmissionis sunt.

sticię ·q̃ †post agnitionẽ retrozsuz uerti ab eo qđ illis traditum est

‡ ,pbat autozitate sub

sancto mandato. Contigit enim

specie canis qđ sunt nequã serui ‡ illis ꝯuenit illud verũ,puerbiũ ·vel illa pars libri que continet illud,puerbium.

illud eis veri prouerbij·canis reuersus ad suum vomitũ: ⁊ sus lota in uolutabro luti.

C. .III.

Hanc ecce uo

bis charissimi secun‡ † epistolis ‡ vobis quibus scribo epistolam.

dam scribo epistolaz ·†in quibus

† vt vos cõmonẽ·⁊ vos alios ꝓmoneatis

vrãz excito †in cõmonitionẽ sincerã mentẽ: Ut memores sitis eoz quę prediri verborũ a sanctis ,pphetis ⁊ apostolorũ vestrorum p̃ ceptoz domini ⁊ saluatoris .hoc

† tẽpore antichristi·cui⁹ tam sunt isti, precones.

primũ scientes · ꝙ venient †in nouissimis dieb⁹ in deceptiõe illusores iuxta,ppriaſ ꝯcupiscẽtias ambulãtes·dicentes:vbi ẽ promissio aut

† ex parte stultoz nõ ẽ,pmissio aut aductus ·qz exquo antiqui patres mortui sũt ·nihil videm⁹ mutatũ in mundo neq̃ aliquid immutabit̃ nisi sicut modo est.

aduentus eius? †Ex quo enim patres dormierunt :sic omnia pseue

† hic apostolus ex sua parte

rant ab initio creaturę. †Latet em̃

† nullũ iudiciũ esse futurũ ‡ alia translatio ·celi erãt olim de aqua ⁊ p aquã ꝓstituti. ‡alterius modi.

eos hoc †volentes ‡ꝙ cęli ‡erant

prius ⁊ terra de aqua·⁊ p aquam

† duo·i·in quibus ptibus aere ⁊ terra.

cõsistẽs dei verbo : p †quę ille tũc ‡ pollutus peccatis hominuz per aquam purgatus est.

mundus aqua inundatus perijt.

‡ post diluuiũ ⁊ coinquinant̃ peccatis reseruati

Cęli autẽ qui nunc sunt ⁊ terra eo

sunt vt purgẽtur p ignem cũ suis malis habitatoribus in die iudicii.

dez verbo repositi ·sunt igni reseruati in diem iudicij:⁊ pditionis impioz hominũ. Unum vero hoc nõ lateat vos charissimi·quia vn⁹

Becũ de petri Ca. III.

agendum aliquid·quantũ mille anni boĩbus ad solã rem faciendam.

Sicut mille an. ·Jn agnitione diuine virtutis ⁊ ꝓterita ⁊ ꝓsentia ⁊ futura ꝑqualiter ꝓsentia constant: ⁊ quę longa nobis vel breuia videnť tempoꝛ curricula ꝑqualis sunt spacĩ apud conditoꝛẽ tẽpoꝛum·qui omnia ꝑqualiter ⁊ magna ⁊ parua conspicit. Jdeo hoc ꝓmemoꝛat apostolus: vt conuincat eos qui dicebant·vbi est ꝓmissio aut adnentus eius: ostendens deum nequaquã oblitum suę ꝓmissionis aut aduẽtus·Sed cum ita vnũ quẽq; diem sęculi nostri ęterna sua memoria contempleť vt annoꝛum mille circũitus ⁊ ita mille annos vt vnius diei spacium sine laboꝛe circunspiciat. Manifeste intelligendum ẽ· ꝙ ipsoꝛũ quoq; dieruꝫ ⁊ annoꝛum omnium finẽ certissime nouerit: ⁊ absq; vlla dubitatione hoc quoq; prenoueꝛit: quãdo aduentus ipsius claritas reuelãda·qñ ꝓmissa sanctis sint reddenda prędmia vnde ⁊ recte subiungitur. Non tardat ꝛc.

Non tardat do. Et quia omnia videt potestis credere·ꝙ dominus non tardat ꝓmissis implẽdis· quia nondum est tempus ĩplendi·sed tempoꝛe q̃ prędixit implẽda implebit. Sed ideo differt: vt electoꝛ sũmaꝫ quã ꝓuidit pri⁹ adimpleat·vñ in apocalipsi·Et dictũ ẽ illis vt requiescerẽt adhuc modicũ tẽpus donec ꝓpleanť ꝓserui eoꝛum.

Ęli magno. Alit. Ęli.i.sancti siquid ĩ eis purgandum est ꝑ ignem purgabunť.

Elementa. Quatuoꝛ.quib⁹ mund⁹ ꝓsistit·üle maxim⁹ ignis absumet. Nec cũcta ĩ tĩn absumet: vt ñ sint Sed duo in totũ ꝓsumet: duo vero in melioꝛẽ restituet faciem.

vñ in sequentib⁹·nouos ęlos ⁊ nouã terrã·⁊ ꝓmissa ipsius expectam⁹ ꝛc.

Vel elemẽta sancti qui fuerũt alĳs materia bene opandi·ꝑ tẽpoꝛale supplicium soluenť in melius.

Nouos ęlos. Non ait alios·sed veteres ⁊ antiquos in melius commutandos. vnde dauid· Jpsi ꝑibunt t·a·p·⁊ omnia sicut vestimẽtũ·u·et sicut op·mu·eos·⁊ mυta. Quę mutabunť. ꝓstat ꝑ certo·quia ꝓsumpti per ignem·moꝛ abeunte igne gratioꝛẽ resumẽt speciẽ·de igne ⁊ aqua nihil tale habemus·quin poti⁹ habemus in apocalipsi·⁊ mare iam nõ est· habem⁹ ⁊ in ꝓphetis·lux lucernę nõ lucebit tibi amplius.

Et promissa ꝛc. Allegi. Nolite credere illis qui dicũt nihil esse impletum de omnibus quę de natiuitate christi promissa sunt· dicentes vbi sunt noui ęli·⁊ noua terra quę ꝓmissa sunt? nouos ęlos credimus illos in quibus iustitia inhabitat·⁊ nouã terrã: illos qui ferunt fructũ nouitatis: ⁊ hos dicimus ꝓmissa dei· vel nos in quibus iustitia habitat·⁊ veritatẽ scimus ęlos·i·sanctos expectamus nouos futuros·⁊ terrã nouam: qz ꝓmisit.

In quibus. Jd ẽ. quo tẽpoꝛe futuri sęculi iustitia habitat· quia tunc cuiq; fideliũ ꝑ mõ certaminis coꝛona redderť iustitię· qđ in hac vita fieri ñ potest. **Ei.** Jd ẽ. A domino·ille solus ꝓfecte mundus ẽ·qui diuino iudicio mundus ẽ·humana sępe fallunť iudicia.

Sata gite immacu. et inuio. Hę sunt vigilię de quibus dicitur: Beati serui illi quos cum venerit dominus inuenerit vigilantes. Vigilat qui se a sordibus immunẽ custodit·qui quantum in se est cũ omnibus hominibus pacẽ habet qui omnes illecebras carnis spiritus regimini subdit: in se ipso pace ꝑfectissima vtens.

Frater noster pau. Paulum illis scripsisse dicit. Jn q̃ ostendit·ꝙa ꝙ paulus quibusda⁊ specialiter ecclesĳs scripsit: omĩbus ecclesĳs quę sunt ꝑ oꝛbẽ generaliter scripsit. Petr⁹ sapientiam pauli laudat. Paul⁹ de se dicit·ego sum minimus apostoloꝛum· qui nõ sum d.u.a.q.per.s.e. Paulus ꝓ ꝓpoꝛi se infidelitate humiliat·et aliꝛum apostoloꝛuꝫ ĩnocentiã prefert. Ecce primus apostoloꝛũ oblitus sui primatus ⁊ datarum sibi clauiũ datam paulo mirať sapientiã: quia mos ẽ electoꝛ vt magis aliorũ q̃ suas mirent⁹ virtutes: ⁊ ꝑ has se ad ꝓfectum excitent.

Difficilia. Jn epistolis pauli q̃ depꝛauanť ab hęreticis dicit·maxime illa quib⁹ de gratia dei loquiť· quę iustificat impios· id ẽ· ex impĳs facit iustos. Dicit cũ vbi abundauit peccatũ superabundauit gratia neq; desperaret de ꝓmissis peccatis·hęretici ita interpretantur ꝙ suadeat plura facere peccata: vt potioꝛa ꝑ hęc recipiant bona Contra quos petrus subiungit·vos igitur fra·ꝑscientes· quia insipientes multifarios introducent errores. Quidã iudicium futurum negantes·quidam diuina eloquia falsantes·quidã male interꝑtantes·quidã luxurię frena laxantes·⁊ alia multa.

Deprauant. Nullus veteris vel noui testamẽti liber·in quo hęretici aliquid non puerterint·vel demendo·vel addendo·vel mutando. vnicũ remedium indoctis humili stabilitate verbis doctoꝛum auditum prebere. quã stabilitatẽ quia hęretici ñ habẽt vento supbię quasi palea leuis de ecclesia tollunť. vnde ad suam ipsoꝛ ꝓditionem.

dies apud dñm sicut mille anni ⁊ mille anni sicut vn⁹ dies. Nõ tardat dñs ꝓmissis: Sed patienter
ꝓmissionẽ
† vt vos ĩ virtutib⁹ crescatis ·ſ· ⁊ vt alii qui cõuertẽdi sunt ꝓuertantur.
agit ꝓpter vos: † nolens aliquos perire·sed omnes ad pęnitentiaꝫ
ſ vel resipiscere.
ſ nõ tardat sed potius
reuerti. Aduenier autem dies do
† impetus rapiẽs ad iudicũ ·ſ· qui in diluuio transierũt·qz tñ ascẽdet iudicii ignis·quantum ascendit aqua diluuii.
mini † sicut fur· ·ſ· ĩ quo cęli magno
† inuoluẽtis ignis ·ſ· in aliã formã.
† impetu ·ſ· transiẽt: elementa vero
† quãdoquidẽ in tanto iudicio mali in pęius boni in melius sũt mutãdi.
calore soluentur. Terra autem et omnia quę in ipsa sunt exu-
rentur. † Cum igitur hęc omnia
ſ in nobis
dissoluenda sint· quales oportet vos esse in sanctis conuersationi-
ſ ad alios ſ ꝑ ipsum
bus ⁊ pietatibus· expectantes et
† bene agendo ſ vt tales sitis· ꝓpter quos saluãdos dominus veniat ad iudicũ ·ſ· iudicii
† ꝓperantes ĩ aduentũ ·ſ· diei do
mini ꝑ quem cęli ardentes soluentur· ⁊ elementa ignis ardoꝛe tabescent: † Nouos vero cęlos ⁊ nouã
ſ ꝓpioꝛa deficiẽt·sed.
ſ vel scõm
terrã et ꝓmissa ipsius expectam⁹ ĩ
ſ qz dies dñi venit
qb⁹ iustitia habitat. Propter qđ

charissimi hęc expectãtes· satagite
† a venialibus in coꝛpe ·ſ· a criminalib⁹ ĩ mẽte.
ſ ab eo vel ad honoꝛẽ eius venietis ⁊ pultantis
† immaculati ⁊ ·ſ· inuiolati ·ſ· ei inue-
ſ pacificati remissis ꝓccatis
niri i pace: ⁊ domini nostri ihesu
ſ ne putetis ꝙ tardet ꝓmissionẽ domin⁹
christi longanimitatẽ salutem ar-
sed intelligite ꝙ ideo lõganimiter expectat dñs vt plures saluentur·
bitramini·sicut ⁊ charissimus fra-
ter noster paulus·secundum da-
tam sibi sapientiam scripsit vobis
ſ ipse paul⁹
Sicut ⁊ ĩ oĩbus epistolis loquẽs
† epistolis ·ſ· que ego prędixi vobis· vt hec faciatis que docui ·ſ· epistolis pauli.
† in eis ·ſ· de his ·ſ· in quibus sunt q̃
† sine lumine iustitie
dam difficilia ĩtellectu· q̃ ·ſ· indocti
ſ mente·qz inter doctos donec eruditi non permanent.
⁊ ĩstabiles depꝛauant· sicut ⁊ cę-
teras scripturas ad suaꝫ ipsoꝛum
ſ alias ꝓditionẽ
damnationẽ. Vos igitur fratres
ſ hec
ꝑscientes custodite: ne insipienti-
ſ ſ videt ſ sed potius
um erroꝛe traducti excidatis a ꝓ-
ꝓpria firmitate. Crescite vero ĩ gra-
tia ⁊ cognitione domini nostri et
ihesu christi saluatoꝛis. Jpsi glo-
† inter quotidianas aduersitates ·ſ· ⁊ maxime cũ diu desideratus uidebitur.
ria ⁊ † nunc ⁊ ·ſ· in diem ętemitatis.

Amen.

Super qua re cũ per or.ad.pa.ẑc. De quo sic loquitur Hiero⁹. Papias iohannis auditor hierapolitanus episcopus· in asia quinq; tantus scripsit volumĩa: quę ꝓnotauit explanationum sermonũ domini. In quibus cũ se ĩ ꝓfatione asserat· non varias opiniones seq; sed apostolos habere autores· ait: Considerabã quid Andreas· quid petrus dixissent quid Philippus· q̃d Thomas· quid Jacobus· quid Johannes· q̃d Matth. Vel quid aliud quilibet discipulorum domini: Quid etiaz Aristion z senior iohãnes discipuli christi loquebantur? Non em̃ tm̃ mihi libri ad legendũ ꝓsunt: quãtũ viua vox z vsq; hodie ĩ suis autoribus ꝓsonans. Ex quo apparet ĩ ipso cathalogo noĩm· alium esse Johannẽ qui inter apostolos ponit⁹: Aliũ esse seniorẽ iohãnez· quẽ post Aristionem enumerat. Hoc autem dixim⁹ ꝓpter priorẽ opinionẽ· quã a plerisq; retulim⁹ traditam in duas posteriores epistolas iohãnis: nõ apostoli esse· sed presbiteri.

Ex libro de viris illustribus ꝓfatio Sancti Hieronimi in epistolas canonicas Johannis.

Ohãnes apostol⁹ quem ihesus dilexit plurimum· filius zebedei· frater Jacobi apostoli· quem herodes post passionem domini decollauerat: nouissimus omniũ scripsit euangelium· rogatus ab asię episcopis aduersus cherinthum aliosq; hęreticos Et maxime tunc Ebionitarum dogma ꝓsurgens· qui asserunt christum ante mariam non fuisse. Unde etiam compulsus est diuinam eius natiuitatem edicere. Sed z aliam causam huius scripturę ferunt. Nã cum legisset Matthei marci z lucę volumina· ꝓbauerit quidez textum historię· z vera eos dixisse firmauerit: sed vnius tantũ anni in quo passus est post carcerem iohannis historiã texuisse. Prętermisso itaq; anno cui⁹ acta a tribus exposita fuerant: superioris temporis anteq; iohannes clauderet in carcerem gesta narrauit. sicut manifestum esse potest his qui quattuor euangeliorz volumina legerint: q̃ res diaphoniam quę videbat iohannis esse cum ceteris tulit. Scripsit autem vnam epistolam· cuius exordiuz hoc ẽ: Quod fuit ab initio· quod audiuimus· z vidimus oculis nostris· q̃d perspexim⁹ z manus nostre tractauerunt de verbo vitę· q ab vniuersis ecclesiasticis z eruditissimis viris ꝓbat. Reliquę autẽ duę quarum principium est Senior electe domine z natis ei⁹ z sequens Senior Caio charissimo· quẽ ego in veritate diligo zc. Johannis presbiteri asseruntur· cuius z hodie alteruz sepulcrum apud ephesum ostendit. z nõnulli putant duas memorias eiusdem iohannis euangeliste esse. Sup qua re cum p ordinem ad papiaz auditorẽ eius vẽtum fuerit disseremus. Quartodecimo igit anno secundam post neronem psecutionez mouẽte domiciano· in Pathmos insulam relegatus scripsit apocalipsim. Quam interpretant Justinus martir z hyreneus. Interfacto autez domiciano· z actis eius ob nimiam crudelitatem a senatu rescissis· sub nerua principe rediit ephesũ· ibiq; vsq; ad Traianum principẽ perseuerans· totas asię fundauit z rexit ecclesias. Lõ fectusq; senio· sexagesimooctauo anno post passionẽ domini mortuus· z iuxta eandem vrbẽ sepultus est.

Argumentũ in primam epistolam canonicã sancti Johannis.

Ationẽ uerbi z ꝙ deus ipse sit charitas manifestat· z insurrones fratrũ nec deum scire· nec pios fieri posse eousq; dissertat: vt esse ꝓbet homicidas· eo ꝙ odium sit interfectionis occasio.

C .I.

In principio erat ver· z ver· zc.

Od fuit † ·i· ab initiali·i·a patre. † z verbũ caro factu ẽ. ab initio· † q̃d audiuim⁹ cũ hoĩbus conuersantẽ. † diuim⁹· † q̃d vidimus z vidimus gloriã eius. m⁹ oculis nostris † vitam scilicet eius z mores. z etiã spiritualib⁹ oculis diuinã virtutẽ eius in monte cognouim⁹ † verũ corpus nõ fantasma. † quod ꝑspexim⁹· † z manus nostrę contrectauerunt † de verbo vitę † panis angelorz assumptione carnis hominib⁹ innotuit· miraculis claruit· surrexit· z alios secũ surgere fecit· ꝙ hec vita manifestata ẽ. · † z vita manifestata est· z vidimus z testamur z annunciamus ʃ esse cũ fidelibus ʃ i eterna diuitate vobis vitã eternã· quę erat apud ʃ ex tpe i humanitate ʃ repetit. patrem· z apparuit nobis. Quod † in carne † verba ex ore eius † quasi debetis credere illis. qui viderũt z audierũt. † vidimus· † z audiuimus † annun † qui nõ vidistis † nõ ꝙ aliquo tpali questu sed vt bene viuẽdo· bene credendo· patienter omnia ferendo. ciam⁹ † vobis: † vt z vos societatẽ ʃ z ꝙ nostrã societatẽ habeatis nobiscuz: z societas nostra sit cũ patre z filio eius ihesu † non transitorie nunciamus sed memorie commendamus. christo. † Et hęc scribimus vobis † in hoc seculo in vnitate ecclesie z in futuro in angelorum societate † vt multos ad eandẽ societatem ducamus † vel nostrũ. † vt gaudeatis: † z gaudiũ † vestrũ

In principio epistole ad ꝓmendationem sermonis diuinitatez z humanitatez christi designat: in quo charitatẽ dei ad homies z suã ad illos quibus scribit: insinuat.

Scripserat iohannes euangeliũ aduersus dogmata hęretico ꝝ· qui de verbi ęternitate male sentiebãt z male ꝑdicabãt. scribit etiã epistolam aduersus eorundẽ hęreticoꝝ stulticiã: in qua de fidei z charitatis perfectione agit· vt intelligamus quid credere quid diligere debeamus. Multi em̃ pramus dogmatibus iducti· de sinceritate fidei z charitatis nõ bene intelligebant· dicebant em̃ opera esse charitatis crebro ꝓuinari· luxuriari· plentire vicijs alienis: ꝓtradicentes ꝓmunicare passionib⁹ christi· z ceteris quę implentur p charitatem dei z ꝓximi.

C .I.

Quod fuit a.i. In vero esse deitatis q̃d audiuimus p legẽ z ꝓphetas· q̃d vidim⁹ sensibiliter hominem venientẽ· q̃d perspexim⁹· diuinitatẽ aduertentes in homĩe· z manus ꝓtrectauerũt· de verbo vitę. nõ fortuito ꝑsentiẽtes ei qui in carne visus: sed cum multa ꝓtrectatione p scrutãtes scripturas p hibentes testimoniuz de ipso verbo. Q̃d vidit aliquis nũciare potest alys. q̃d pfecte conspexerit: aliquando nõ potest explicare verbis.

Ab initio. Fuit ab initio dei fili⁹: sed eundẽ in carne viderunt z audierũt discipuli.

Et manus. Magna familiaritate ei ꝓiuncti veraz carnẽ habere palpãdo ꝓbauimus: z ante z post resurrectionẽ. quibus dicit palpate z videte.

Et uidimus. Manifestatã· q̃d nõ infideles· z testes sumus· vidimus z incredulis annunciantes martires effecti sumus.

Annunciamus vobis. Sic p eos audiuimus nos· sed nõ vidim⁹: minus ergo fẽlices q̃z illi.

Ut et uos societatẽ. Quicũq; vult socius dei fieri· prius debet societati ecclesię adunari. Hęc minus habẽt qui p apostolos q̃z qui p se ipsuz crediderũt. Unde dicit beati· qui nõ viderũt z crediderunt· z iterũ. Non p bis rogo tantũ: sed z ꝓ bis qui credituri sunt p verbum eorum in me.

Et hec ē annūciatio. Quare verbū caro factū ē: quid noui attulit mundo: cur venit pati? Non frustra fuit. vide quid voluit docere. quia deus lux ē. hac sentētia diuine puritatis excellentiam monstrat. quā imitari iubemur. hinc manichei ꝓfutant. qui dei naturā a principe tenebrarum dicunt bello victam ⁊ viciatam.

Annunciamus uobis q. deus l. ē. Applicuimus nos ad lucem. ⁊ lux nobis irradiauit. Tenebre eramus. modo ꝑ lucē lux sumus ⁊ alios illuminamus: dū peccata dimitti ⁊ tenebras expelli nunciamus.

Deus lux ē. Qui ergo vult habere societatē cū luce pellat tenebras peccatorū. qa tenebre cū luce societatem habere non ꝑnt. vnde sequit.

Si dixerimus. hactenus ꝓmendatio epistole. hic ostēdit qualiter charitas sit habenda.

Et i tene. am. m. Persistentes in peccatis ⁊ alios obscurātes nō ꝓputant in mēbris eius. vnde Nec ꝓuentio christi ad belial: quę societas luci ad tenebras.

Si ambulamus in luce. ʒta sum⁹ mundi: sed tamen nō debemus putare nos q̄diu viuimus omīo posse a peccatis mundari.

Sicut et ipse i luce ē. Deus in luce esse dicit: quia sūma bonitas. vbi ꝓficere valeat nō inuenit. homo in luce ambulat: quia virtutū opibus ad melioza ꝓficit.

Aug. Deus lux est quā non capit locus. vox quā nō capit tēpus. Odor quē non spargit flatus. Cibus quē non minuit edacitas. amplexus quez non vinellit satietas.

Si dixerimus. ⁊c. Illi etiā non habēt charitatē. qui de meritis supbientes se dicūt esse mūdos.

Habemus. Nō ait non habuimus ne forte de ꝓteritis dictum videret.

Si confiteamur. Quia sine peccato in hac vita esse non possumus prima salutis spes ē ipsa ꝓfessio. plus ex humilitate q̄ ex necessitate. deinde dilectio: qua diligimus eū cui humiliamur. ⁊ charitas opit multitudinem peccatorum.

Supbia extinguit charitatē. charitas extīguit peccata: ergo roboret humilitas charitatē. humilitas ducat ad ꝓfessionem.

Remittat pecca. emun. ab iniqui. Vel peccata maiora. iniquitatem minora.

Mendacē facie. Solus deus ex se verax. homo ex deo verax: ex se mendax. Impossibile ē quemlibet sanctū aliquādo non cadere in minimis

sit plenus. Et hec est annunciatio
(credendam)
quā audiuimus ab eo. ⁊ annunciamus vobis: quoniā deus lux e
(qz pellit tenebras peccatoꝝ)
⁊ tenebre in eo non sunt ullę. Si
(i. ignorātia vel nequitia) (ergo)
dixerimus quoniā † societatē habe
† sp fidē ⁊ charitatē que deo sociant
† in peccatis ꝑ peccatū peccato addētes
mus cum illo. ⁊ in tenebris † ambulemus: † mentimur. ⁊ † veritatē
(si cadē causa dicimur lux)
non facimus. Si autē in luce ambulamus: sicut ⁊ ipse in luce est.
qua christus dictus ē lux. i. exemplo eius illuminantes alios.
(sp charitatē)
societatē habemus ad inuicem: ⁊
(z hoc merito) (sacramentū dominice passionis)
sanguis hiesu christi filij ei⁹ emū
† eiati de nostra aliqua iusticia.
dat nos ab omni peccato. † Si dixerimus quoniā peccatum nō habemus. ipsi nos seducimus: et
(ad maiora peccata)
veritas i nobis nō est. Si confi
† deus qui ꝓmisit gratiā humilibus. fidelis ē ex equēdo. ⁊ iustus. qz vere ꝓfessioni iuste dimittit
teamur peccata nostra. † fidelis ⁊
† vt reis ꝑ sine quibus nō viuitur.
iustus est vt remittat † nobis † peccata nostra: † ⁊ emūdet nos ab om
† post dissolutionē carnis (in eterna vita (vt nec peccare velim⁹ nec possim⁹.
† si ꝓfiteamur. mūdamur: sed si nos ipsos honorare volumus.
ni iniquitate. † Si dixerimus ꝙa
† quasi nō egem⁹ absolui ꝑ ieb (qui dicit nec infans vnus diei sine peccato ē.
† nō peccauimus: † mendacem fa
† christus ꝑ quem remissio. nō manet in supbis. vel verbū qō dixit quāto maior es. humilia te i omnibus.
cimus eum. † ⁊ verbū eius non ē in nobis.

C. .II.

(quibus debeo ꝓdidere ⁊ vos mihi obedire.)

Filioli mei hec † vt memoria teneatis ꝑ dicēdo nō peccauim⁹.

† scribo vobis vt † ñ peccetis. Sz ⁊ siquis peccauerit. aduocatū habemus apud patrē hiesum chri
† ꝓpicians nos deo predicatione ⁊ intercessione
stum iustum. Et ipse est † ꝓpiciatio
† qui modo in carne viuimus: sed ꝑ omni ecclesia nobis dicere ecce hic christus: ecce illic christ⁹? vbiq; ē christus. vbiq; ꝓpiciatur.
ꝑ peccatis nostris. † Non pro nostris autē tantum: sed etiā pro totius mūdi. Et in hoc scimus quo
(hoc ē nosse deū qō amare) (charitatē)
niam cognouimus eum: si māda
† qui mādata seruat. ille scit. nam qui nō seruat nescit.
ta eius obseruem⁹. † Qui dicit se
† hoc ē preceptū meum vt diligatis inuicez sicut dilexi vos.
nosse eum. ⁊ † mandata eius nō cu
† vel in hoc ꝑ christi qui dicit ego sum via veritas. ⁊ vita.
stodit. mēdax est: ⁊ in † eo † veritas non est. Qui autē seruat verbum
(quasi dicat ille nosci eum.)
eius: vere in hoc charitas dei perfecta est. Et in hoc scimus quoniā
† ⁊ si mandata eius seruam⁹
† viuimus vera vita nō morimur ꝑ vere observanda sunt mandata: quia post baptismum dicimus nos in ipso manere: ⁊ qui dicit se.
in ipso † sumus. † Qui dicit se in il
† in via iusticie ⁊ charitatis ⁊ patiētie (qui ꝓ inimicis orauit ꝑ qui dicit. qui vult venire post me abneget. s. ⁊ t. c. s. ⁊. s. m.
lo manere. debet sicut † ille † ambu
† de virtute in virtutē (ꝓ modo suo ꝑ ⁊ attēdenda sunt hec mādata. qz non. m.
lauit: ⁊ ipse † ābulare. † Charissimi
(⁊ mandatū)
non mandatū nouū scribo vobis
† vsitatū ab abel ⁊ sanctis patribus. nō quia ad neterez hominē ptineat.
sed mandatū † vetus qō habuistis

C. .II.

peccatis. Nec iusti esse desistunt: quia ocius opitulante deo resurgunt.

Et uerbum. Aug. in. xv. de trinitate. Voces quas ꝓferimus signa sunt rerū quas cogitamus. Proinde verbū qō foris sonat. signū ē verbi qō intus lucet. cui magis verbi ꝓpriū nomē. Illud qō ꝓfertur ore carnis vox verbi est. verbumq; z ipsum dicit. ꝓpter illud a quo vt foris appareat assumptū est. Ita enim verbū nostrū vox qdammodo corpis fit assumendo eam formā in qua ipsum manifestet sensibus hominū. sicut verbū dei caro factum ē assumēdo eam in qua ipsum manifestet sensibꝫ hominū. Et sicut verbū nostrū fit vox. nec mutatur in vocē. ita verbum dei caro factum est nec mutat i carnē.

C. .II.

Ut nō peccetis. Ne malā securitatem assumatis audientes vos a deo mūdari: sz vtilē timorē habeatis.

Si quis pecca. Si ex humana fragilitate nō potestis oia vicia cauere: date operaz. vt saltē maiora z aptiora caueatis. vt ñ apprehēdat nos tēptatio nisi hūana. Qō siquis etiā post admonitionē meā ceciderit: nō desperet.

Aduocatum. Nō ē aduocatus nisi cuz vocantibꝫ. displiceāt peccata tibi. clama. et ipse audit ⁊ liberat.

Habemus. Job̄ nes vir iustus cōtemperans se infirmis. nō dixit habetis. sed habemus. Ponit se in numero peccatoꝝ: vt habeat aduocatū.

Justum. Justus aduocat⁹ iustas causas nō suscipit: qui tamen iustos nos defendet in iudicio: si nos accusamus iniustos.

Et in hoc sci. q. c. Scire vel cognoscere nō semp ꝓpter noticiam dicitur. sed propter experimentum et vnionem alterius rei. Cognoscimus deum quando vnimur ei. q̄ sic nosci: mandata eius seruat. In hoc scimus. id est. noticiam habemus: quoniā cognouimus vniti ⁊ adherentes ei.

Si mandata eius. Debemus fragilitatē nostram attendere. debemus in peccatis aduocatum quērere. qō vt impetrem⁹ de custodiēdis mādatis laborem⁹: p quę ad cognitionē ipsius venit.

Qui dicit se nosse ⁊c. Non est magnum vnū deum nosse: cū ⁊ demones credant ⁊ contremiscant.

Non mandatum nouum sed uetus. Eadem charitas mandatum vetus est: quia ab initio ꝓmendata. eadem nouum mādatum qz tenebris eiectis desiderū nouę lucis infundit.

Quod verū est. Secundum q̄ p̄missi p̄ obseruationē mandatorum dei ad ipsius cognitionē ꝛ dilectionē p̄ueniri. **et in ipso** christo implet̄um: q̄a obedinit patri vsq; ad mortē· ꝛ ideo ē glorificat⁹. **Et in uobis.** quo ꝛ quidā iam p̄ hoc cū deo gloriant̄. **Et vere** ē nouum: quia tenebre iā t· Tenebre ad veterē hominē p̄tinent· lux vero ad nouū hominē.

Tenebre. Id ē· corpus passibile ꝛ miserię carnis ī christo trāsierunt ꝛ verū lumē imortalitatis iam lucet ī eo· quo illuminat etiā alios qui fuerūt vet⁹ homo ꝛ tenebre nunc autē lux in dño

Qui dicit se in l. Determinat q̄d mandatum accipiat· i· charitatē· ꝛ qualiter charitas ipsa hñda sit scz dilectio dei ꝛ p̄simi.

Qui diligit fr̄a. Est in lumine scientię ꝛ op̄ationis, sed qui odit est in tenebris ignorantię· ꝛ per ipsam ignorantiā ambulat de vicio in viciū· ꝛ nescit· i· non p̄uidet quo eat: ad q̄s p̄nā recipiendus sit· vel nescit q̄ eat. i. ignorat viam q̄ p̄uertatur ad melius. ꝛ hoc nō ideo quin via apta sit: sed quia tenebre occę·o·e· **Quia a** lumine christi recedēs peccatis ꝛ carnali voluptate ita p̄peditur: vt etiam si bonum videat: non tñ exequat.

¶ **Qui diligit fratrez** tolerat omnia p̄pter vnitatē charitatis. etiam si fratri adhibet correctionē· nō irascit nō ignominiosa īfert **Pax** enī multa diligentibus. l· t. id ē. charitatem. ꝛ non est illis scandalum.

Scribo uobis filioli. P̄ponit causaz quę posset eos abstrahere ab amore mundi· quia baptizatis in nomīe christi· et īuocantib⁹ nomē x̄pi dimittuntur peccata. **Ergo** x̄po magis adherendum ē q̄s mūdo

Filioli. Hoc etiā modo potest haberi charitas si diligitis deum· ꝛ mundū ꝛ oīa q̄ sunt eius ne cogitetis· ꝛ hęc scribo vobis vt rē vtilē.

Dībus scribo· quibusdā vt filijs· quibusdā vt patrib· alijs vt iuuenib⁹.

Filioli patres adolesciu. Ideo filij: quia remittunt̄ peccata· ideo patres quia cognouistis antiqua· ideo iuuenes quia fortes· quia vicistis.

Adolescētes. Adolescentię tempus p̄pter incētiua carnis lubricū: sed p̄pter robur etatis habile certamini· ꝛ hi tentamēta voluptatuz verbi dei amore vicerunt· ꝛ p̄secutiones p̄tempserunt.

Infantes. Humiles spiritu. qui quo magis humiliant̄ sub potēti manu dei: eo sublimius nosc̄ūt arcana diuinitatis. vnde. **Reuelasti** ea paulis

Scribo uobis iuue. Cōsiderate etiā atq; etiā q̄ iuuenes estis· pugnate vt vincatis· vincite: vt coronemini. hūiles estote: ne ipugna cadatis

Et uicistis. Trahebant̄ tūc tp̄is ex p̄suetudine ad lupanar: sed isti viriliter resistendo vincebant.

Nolite diligere mundū. Vtimini mūdo ad necessitatē· sed nō diligite ad supfluitatē· ꝛ carnis curam ne feceritis in desideriis.

† fidei vestre · ī· hoc ꝛ verbū istud q̄ audistis a me ꝛ ab aliis p̄dicatoribus· ē illud vetus mandatū· ideo vetus q̄ audistis·

† **ab initio.** ī **Mandatū vetus est** ſ ꝛ hoc mandatū

verbum q̄ audistis. Iterum mā debetis tenere· q̄ nō tm̄ semel p̄dico ꝛ p̄mēdo sed q̄ multū vtile video· iterū ꝛ iterū illud quasi nouū replico.

ſ q̄ ī̄nouat

datum nouū scribo vobis ·quod † non vmbratile · ī· in hoc apparet esse nouū et etiam verum. quia.

† **verum ē ꝛ in ipso ꝛ in vobis:** ī **qa** † nox p̄cessit· dies aūt appropinquauit · ī· liquide de omibus loquit̄ veritas· sed nō omnes liquide audiunt.

† **tenebre iam trāsierunt·** ī **ꝛ verus** † christiane fidei vel bone op̄ationis.

lumē iam lucet. Qui dicit se † **in lu** † quē de⁹ p̄cipit diligi · ī· ꝛ putat⁹ tenebris iferni ſ trahē i oculo hūs ſ ī p̄cis ī q̄b⁹ nat⁹ erat

ce esse· ꝛ † **fratrē suum odit:** ī **in te** † etiā postq̄s p̄ baptismū· ad deū accessit · ī· sed

nebris est † **vsq; adhuc.** † **Qui dili** † bonoꝛ operū: quia tunc ei bona opera ꝛ lux fidei p̄sunt.

git fratrē suum · † **in lumine manet** ſ vnde turbatur oculus.

ꝛ scandalum in eo non ē. Qui aūt ſ ignorātie

odit fratrē suum· in tenebris est: ꝛ † de vicio in vicium · ī· q̄ reatū suū non ītelligit

ī † **tenebris ambulat· ꝛ** ī **nescit quo** ſ ira turbat oculū· odiū excecat

eat: quoniā tenebre occęcauerūt † inuisibiles quibus deus videtur · ī· obedientes patri · vel nup̄ geniti ſ pueri nō etate· sed scientia

† **oculos ei⁹. Scribo vobis** ī **filio**

li· quoniā remittunt̄ vobis pecca ſ nō pauli. nō donati

ta p̄pter nomen eius. Scribo † nō etate· sed sapiētia ſ venerādi senes quibus iam debet amor mūdi frigescere ſ quoꝛ ē memini. sse antiqua· ꝛ iuuenibus p̄dere · ī· scitis christum cū patre ꝛ spūtusancto semp̄ fuisse et hoc

vobis † **patres· quia** ī **cognouistis** aliis nunciatis.

eum qui ab initio ē. Scribo vobis

adolescentes ·quoniā vicistis ma

ſ hūiles spiritu

lignum. Scribo vobis infantes

quoniā cognouistis patrē. Scri † p̄mendat ꝛ repetit memētote vos esse patres si obliuiscimini eū q̄ ab initio ē p̄ditis paternitatē

bo vobis patres· quoniā cogno

uistis eum qui ab initio est. Scri † qui in virtute animi ꝛ amore verbi dei incēti ua carnis vicistis. ꝛ diabolo viriliter restitistis · ī· nō ex vobis· sed q̄ ver·o·

bo vobis † **iuuenes· quoniam** ī **foꝛ** † filius dei· p̄dicatio filii dei.

tes estis· ꝛ verbū dei ī vobis ma † ꝛ turpe esset vinci ab illo quē vicistis · ī· vobis omnibus hoc scribo.

net: ꝛ vicistis malignū. † **Nolite** † abundantiā mūdi vel pulcritudinē eius · ī· vt aurum ꝛ argentū· ꝛ omnē fluxū diuitiarum.

diligere † **mundū: neq;** ī **ea quę in** ſ q̄ ſ sicut p̄ odiū p̄ius· ita

mundo sunt. Si quis diligit mū p̄ amorē mundi extinguitur amor dei.

dum: non ē charitas patris in eo

quoniam omne q̄d est in mundo· † cū p̄ tactū vel gustum caro delectat̄ · ī· quando visū delectatur vt in pulcris vestibus ꝛ auro et talibus.

† **ꝓcupiscentia carnis est· ꝛ** † **ꝓcupi** ſ ois ambitio seculi

scentia oculoꝛuz· ꝛ superbia vitę· † nō est ex deo creante ꝛ paterne nobis p̄uidēte sed ex eo q̄ nos applicamus ad mundū.

† **quę nō est ex patre: sed ex mūdo** † patri debemus adherere nō mūdo· quia.

· ī· in nouā formā · ī· q̄ in illa die p̄būt omnes cogitationes eoꝛ.

est· ꝛ mundus ī **transibit· ꝛ** ī **cōcu** † nō qui tantū dicit domine dñe.

piscentia eius. Qui autē † **facit vo** ſ q̄ eterna quesiuit

luntatem dei· manet in ęternū. Fi p̄pe ē finis vnicuiq;

lioli mei nouissima hoza ē· ꝛ sicut ſ deo et ecclesie ei⁹ p̄trarius

audistis· quia antichristus venit:

nunc antichristi multi facti sunt.

¶ Nolite dilim· Vnū coꝛ duos sibi aduersarios amoꝛes nō capit. Radicati in charitate sup̄ hanc radicē nihil ędificetis: nisi q̄d p̄uenit charitati. quia nō potestis duobus dominis seruire. Sicut dilectio dei fons omniū virtutum: ita dilectio mundi omnium viciorum. vnde sequit. Quoniam omne quod est in mundo.

Quoniaz omne quod ē in mūdo habēt nisi ꝑ tria· quib⁹ omia vicioꝝ genera ꝓtrahēdunt. Omēs dilectores mūdi nihil

Concupiscētia carnis est desiderium omniū quę ad voluptatem ꝛ delicias coꝛporis p̄tinent. Vt cibus potus· p̄cubitus· ꝛ huiusmodi. **Concupiscētia oculoꝛuz** ē oīs curiositas quę fit ī discendis artibus magicis in p̄tęplandis spectaculis· in supuacuis adquirēdis rebus tęporalibus· in dinoscēdis carpēdisq; vicijs primoꝛ. **Superbia vitę·** cum quis se iactat ī honoribus · magnas familias expetit. **Per** hęc tria victus ē adā quia ab ꝰ vetitū ꝓcupiuit. voluit esse sciēs bonum ꝛ malū. voluit esse sicut deus· hęc tria vicit christus q̄a nō ē captus amore panis coꝛpalis· nō delectē dit de pinna q̄d ceēt tētare deū· noluit extolli sup̄ regna mundi·

Concupiscentia Quę ꝓcupiscentia et superbia nō est ex patre **Pugna** vicioꝝ non ex deo ē patre ꝛ ꝓdito re: sed ex mundi amore quē deo p̄ferimus. Fecit deus homies rectos· ipsi se miscuerūt infinitis quęstionib⁹· Deus intentatoꝝ malo ꝝ est· ſ ꝛ vnusquisq; tentatur a p̄pria cō cupiscentia.

Qui aūt facit uoluntatē. Hoc etiā modo potest haberi charitas: si nullo instinctu hęreticoꝝ deuicti estis a fide· ꝛ cęteris q̄ sunt dei · ꝛ vt cā teneatis p̄maneant in vobis q̄ audistis ab initio. **Proponit** causas filioli· quia nouissima hoza.

Filioli mei no. Et p̄pter hęc debetis p̄sistere: quia multi antichristi qui vos volunt seducere· licut audistis· q̄ antichristus u· cum quāto enim impetu ꝛ erroꝛe audistis venturum antichristum: cum tanta violētia ꝛ isti veniunt.

¶ In undecima hoza sumus· venit saluatoꝝ in carne· ꝛ secutura ē pestis antichristi· quę p̄conia salutis impugnet· quę vineā quā christus excolit exstirpet. ꝛ huius nequissimi capitis iā multa membra p̄missa sunt: a quibus cauendum ē· quia iam imminet finis seculi· vel nouissima hoza· i· similis nouissimę. Similis ē hęc p̄secutio illi futurę.

Nūc antichristi multi. Antichristi omnes hęretici · omnes q̄ fidem q̄s p̄fitent̄ verbis destruūt actibus. omnes christo p̄trarij· qui ventuꝝ suo capiti testimonium reddunt· q̄ mysterium iniquitatis iam opat̄r.

Antichristi. Quia baptizati ꝛ chrismate vncti p̄ quę melius possunt decipe: sunt christo ꝛ ecclesię eius p̄trarij.

Ex nobis prodierunt ꝛc. Sed licet sint multi antichristi · non tñ vos terreat·si ad iudaismū vel paganismū redierunt ·ne putetis ecclesiā ex hoc pati aliquod damnū·quia si ex nobis exierūt· tamē non erāt ex nobis veraciter·nō potuissent egredi·nisi essent christo ptrarij .qui nō est christo ptrarius·in corpore christi manet.

Sic sunt ficti in ecclesia quomō humores mali in corpe·quando euomūtur releuat corpus·sic quādo exeūt mali releuat ecclesia.

Sed ut manife. Multi qui non sunt ex nobis·accipiūt nobiscū sacramēta christi·sed tentatio,pbat: quia non sunt ex nobis · quia quādo illis tentatio venerit :quasi occasione venti volant foras :quia grana nō erant .Omnes tunc volabūt cū area dominica cepit ventilari in die iudicij.

Ideo pmittēte deo quidā ante vltimam dissensionē exeunt de ecclesia ·ostendētes se non fuisse de corpore christi: vt p hoc manifeste clarescat·quoniā nō sunt omnes ex nobis·qui nobiscū intra positi sacramēta christi recipiūt · z ideo nō debet vos grauare eorum sepatio.

Sed uos unc. Cum de hereticis loqueret ·repente ad suos cōuersus dicit eos habere vnctionē a sācto: vt ecōtrario ostēdat ·q̄ hereticī z omnes ātichristi sint gratie spiritualis munere priuati: nec ptinēt ad eum qui sanctus vocat a,ppbetis.

Nouistis omia. Nostis veritatē fidei z vitę docti p̄ unctōz spiritus .nec opus habetis doceri nisi vt p sistatis in eo quod cepistis.

Et quoniam omne men. Dixerat omne mendaciū non ē ex veritate .Sed qz multa sūt genera mēdaciorum inter se disparia·nunc singulare ponit mendacium negatōis christi : in cuius ꝓparatione cętera aut parua·aut nulla videanť . hoc ꝓprium est iudęorū: vt dicāt ihesus non ē christus·sed z omnium qui christi mādatis obtempare ptemnunt.

Nic ē antichri. Ecce admoniti sumus quomodo cognoscamus antichristum·s·quicunqz negat christum.

Qui negat fi. Frustra confitetur deū patrem qui negat filium qui ex deo ꝓcedit.

Omnis qui negat filium . Nequis dicat christū non colo·sed deū patrem colo·addit omnis.

Quod audistis ab initio ꝛc. Si quis dixerit ecce hic christ⁹·ecce illic ne credideritis·qđ ab apostolis audistis tenete.

Et uos in filio et patre. Ita eritis membra patris z filij· vt a memoria z,ptectione patris z filij ñ excidatis· z hoc debetis appetere vt sitis ī patre z filio: quia inde mercedē pſequimini.

In filio. Filium primo ponit·quia nemo venit ad patrē nisi p filium .

Nec ē repro. Memoria,pmissę mercedis pseuerantē te faciat in ope.

Doceat uos. Nemo docenti tribuat ·qđ ex ore docētis intelligit,nisi intus qui doceat sit lingua doctoris exterius in vacuū laborat·nec tamen doctor taceat: qđ potest agat.

Sz sicut unctio eius. Id ē.spiritus sanctus·cuius sacramentū est in vnctione visibili. vt vnctio charitas quę diffunditur in cordibus nostris p spiritumsanctum qui d.ē.n. Quę ad obseruanda dei mandata cor qđ īplet:īflamat.

Et uerū est et nō Alia translatio z verax est ·s·vnctio·z nō ē mendax.

Manete i eo. Et nunc filioli m. Crebra iteratione inculcat: vt mētibus artius infigat.

Manete in eo . Et si quid boni habetis illi totum z nō vobis īputate .mala vobis z diabolo īputate

Filioli ma.in eo Qui inter pſecutōes in domino manet nō pfusus · spem habet ī eius aduētu : sed qui hic erubescit confundetur in eius aduētu· cui⁹ p̄cepta neglexit .

Omis qui facit iu. Justicia pfecta vix est in angelis vel in sanctis viris qui sp manēt in contēplatione dei . In nobis iusticia incipit ex fide . Initium iusticię confessio peccatoz. Perficietur iusticia quando non erit lucta cum carne : sed triumphus de hoste.

Ex ipso natus ē. Jam nati sumus ex iusto ·iusticiā iusti patris sequi oportet.

Qualem chari. Quantis z qualib⁹ donis ostenderit de⁹ erga nos paternā charitatem· dedit enī vt hoc seculo nomine et actu nominaremur filij dei·z in futuro simus,possidendo hereditariam beatitudinē.

Dedit nobis pater. Vt eum amare nouerimus z possimus·non tamen vt dominum serui:sed etiam vt patrem filij, vnde dicit. Quotquot autem receperūt eum: dedit eis·p·f·d·f.

Filii dei sumus. Quasi diceret esse z dici filios dei quę dignitas est Respondet. Charissimi nunc filij dei sumus. Nunc p miracula quę facimus·z p puritatē vitę apparet q̄ sumus filij dei·sed quidquid ē in pręsenti parum est ad respectum futuri.

† z quia multi antichristi sunt ·j·absq; dilatiōe veniet dies iudicii.

†Unde scimus ·qa· nouissima ho
†ab vnitate catholica recedētes
ra est. Ex nobis,pdierunt: †sed ex
†inde ,pbatur: q̄ nō erāt ex nobis ſ predestinatione z electione domini.
nobis nō erant . †nam si fuissent
†qui enī vsq; in finē pseuerauerit hic salu⁹ erit.
ex nobis: †pmansissent vtiq; no
biscū. Sed vt manifesti sint: quo
niam non sunt omnes ex nobis .
† vos debetis pmanere · qz habetis baptismum vel spiritūsanctum·p quē omnis doloz ignorātie z peccati pellitur.
†Sed vos vnctionē habetis a sā
†qui sint boni ·qui mali·nec ē opus vt doceami
ni:quia vnctio vos docet ·j· que tenēda sunt de fide ·j· vere nouistis omnia nam.
cto: †z nouistis †omnia. †Nō scri
† si ignorauretis que tenēda essent de fide·possez vobis quasi paruis lac ministrare :sed qz pfecti estis in scientia sicut pfectis scribo.
psi vobis quasi †ignorantibus ve
ritatem: sed quasi scientibus eam
ſ z hec etiā scientibus nullū mēdaciū ex veritate· z qui mentitur ·nō est ex christo.
Et quoniam omne mēdacium ex
ſsed specialiter
veritate non est ·quis ē mendax:
ſ ,ppriū nomē
nisi is qui negat·quoniā ihesus ē
ſ messias i lege ,pmissus·
christus? Nic ē antichristus· qui
negat patrē z filium. Omnis qui
† ihesum esse ·j· nec filiū nec ipsum patrē habet placatum.
negat †filium ·j· nec patrem habet .
†corde voce z opere ·j· ihesum esse christū
Qui †confitetur ·j· filium: z patrem
† placatū ſ ,ppicium ·j· ergo ·j· p predicatores
†habet. †Nos quod †audistis ab
†puersationis vestre ·j· p̄ obseruationē memoriter teneatis.
†initio· ·j· in vobis pmaneat · quia
si in vobis pmānserit qđ ab initio
ſ hic p
audistis: z vos in filio z patre ma
fidē i futuro p spem.
nebitis. Et hęc ē repromissio· quā
ipse †pollicit⁹ ē nobis †vitā ęter
ſ quasi attēti litis ad hec que dico: quia ,ppter illos malos vitandos scripsi hec.
nā. Nęc scripsi vobis de his qui
†vel peruersis dogmatib⁹ vel p alias illecebras vel p aduersa seculi a vita eterna vos retrahūt. ·j· vt doctrinā quā exterī⁹ facio bene teneatis curate vt spiritussancti gratia quā in baptismo pſecuti estis·integrā in corpore z corde seruetis
vos †seducunt. Et †vnctio quā ac
cepistis ab eo maneat in vobis .
ſ z sic fit vt docēte vos interius spiritu·minus i
Et non necesse habetis: vt aliqs
digeatis extrinsecus homūn īstitutione doceri.
doceat vos·ſz sic vnctio ei⁹ docet
†que tenēda sunt ·j· qđ predico ·qui aliter predicant falsi sunt·nec inuenietis vitā eternā: nisi sequamini charitatē fidei quā per me audistis.
·j· z ideo qz verū ē ſ ·i·si ē mutabile vt vet⁹ lex
vos †de omnib⁹· ·j· z verū ē: ·j· z nō
ſ vnctio
ē mēdacium .Et sicut docuit vos
manete in eo . Et nunc filioli ma
†hoc ꝓmodum habituri ·j· ad premiū bonoz et maloz damnationem.
nete in eo: †vt cum †apparuerit ha
ſ p eo neglecto vel negato
beamus fiducia. z non confunda
†si hoc pstat
mur ab eo: in aduentu eius . †Si
†pricipl⁹ auctor z natura tot⁹ iusticie ſ z hoc
scitis quoniam †iustus est : scitote
quoniā z omnis qui facit iusticiaz
ſ ministrāte ſ de malo in bonū
ex ipso natus est. C. .III.
ſ z si nō intelligitis q̄ omnis iusticia sit ex deo per hoc,pbate.

Idete qualē
ſ gratis ſ dignis
charitatez dedit nobis
†in hoc seculo ·j· in futuro possidēdo
pater: vt filij dei †nominemur ·j· z si
ſ q̄ filii dei dicimur·amatores mūdi nō diligūt nos nō percipiūt nostrā dignitatem .non nos venerantur: sed affligunt.
mus. †Propter hoc mundus nō
ſ patrē
nouit nos : quia non nouit eum.
ſ eū despecti sumus mundo·
Charissimi nunc filij dei sumus: z

Similes erimus. Cum ĩmutabilis ꝛternꝫ diuinitatis ꝓtemplatiõe ꝑfruemur: nos quoꝙ ĩmortales ⁊ ꝛterni in illo erimus · non idẽ qđ ipse: sed similes · quia creatura ⁊ ad similitudinẽ eius facti sumus.

Quoniã videbimus. Secundũ q�non verbum caro factumm ẽ videbunt mali · ⁊ in iudicio sunt visuri: sed quomodo verbum in principio erat apud patrẽ videbunt soli iusti: ⁊ tollet impius ne videat gloriã dei.

Sanctificat se. Non aufert liberũ ar. dum dicit qꝙ homo se sanctificat: nec tamen ꝓsentit pelagianis · qui dicũt hominem nõ indigere gratia · sed sicut gloriam diuinꝫ similitudinis ꝙ modo nostro ꝑcipimur sperare: sic mandiciã diuinꝫ sanctitatis ꝙ nostra capacitate inbemur imitari · vt ꝑ eãte gratia vitare mala laboremus dicẽtes deo. Adiutor meus es tu: ne derelin quas me.

Et peccatũ ẽ iniq. Grꝫce nomos lex · inde anomia · i · iniquitas quꝫ ẽ contra legẽ vel sine lege: inde dicit peccatũ ẽ iniquitas quidquid peccamus ꝓtra legem dei facim? vnde ꝙ uaricantes reputant omnes peccat · non solum qui scriptam legem ꝓtemnunt sed etiã qui inocentiã naturalis legis corrũpunt.

Et scitis. Ne nos qui peccatis ⁊ iniquitatibus carere ñ possum? de salute desperaremus · subdit qđ ꝙ christũ a peccatis solvimur.

Non solũ ꝙ gratiã facti sumus filij dei ⁊ speramus qꝙ ei similes erimus sed etiã ab iniquitate liberamur · qꝛ ideo apparuit vt peccata tolleret de qꝫ iniqꝫtate nemo se excusęt.

Peccata tollerꝫ Tollit dimittẽdo facta · adiunãdo ne fiãt ducendo ad vitaꝫ vt fieri omino ñ possint.

Omnis qui i eo manet. Quasi. Et quid ꝓdest nobis · qꝛ sine peccato venit. R. Omnis qꝫ in eo ma. nõ peccat.

Qui peccat non uidet eum. Et qui manet in eo: non peccat. ⁊ in hoc nemo vos seducat · dicendo qꝙ vel iusticia sit ex homine · vel qꝙ cũ peccato possit aliquis in deo manere: quia ⁊ omnis iusticia ex deo · ⁊ omne peccatum ex diabolo.

Qui facit iusticiam. Id est · qui habet actum iusticiꝫ ⁊ intentionem iustus quidẽ ẽ: sed nõ ex se · sed sicut ille est ab eadẽ radice ꝓcedit: iusticia in illo principaliter · in isto secũdariꝫ · in illo naturaliter: in isto ꝙ adoptionem Quod ẽ. qui iustus ẽ ab illo iustus ẽ.

Sicut et ille iu. ꝛc. Sicut nõ semꝑ in ꝙualitate dici solet, verbi gratia, vt multũ interest inter faciẽ hominis ⁊ imaginẽ de speculo · quia hic corpus · ibi tñ imago . ⁊ tñ hic ⁊ ibi oculi · ⁊ hic ⁊ ibi aures · ita nos habemus imaginẽ dei · iusticiã dei · sanctitatẽ dei · ß nõ imaginẽ qꝫ filius ẽ ꝙualis patri · nõ iusticiam dei qꝫ ille iustus ẽ incõmutabili ꝓpetuitate · nos credendo in eũ quẽ non videmus · vt aliquãdo videamus · nõ sanctitatẽ qua ille sanctus ẽ ꝛternitate: nos sancti fide.

Ex diabolo. Non carnis originem ducendo · sicut manicheus voluit de cunctis hominibus: sed imitationẽ ⁊ suggestionẽ peccandi sumendo ab illo · sicut filij abrꝫ dicuntur imitando fidem eius ⁊ iudei deserẽtes fidem abrꝫ facti sũt non filij abrꝫ: sed diaboli.

Ut dissoluat. Id ẽ · ꝺstruat illã natiuitatẽ quã a diabolo traxim? · adã a ꝺo fact? · ß peccãdo a diabolo nat? : tales genuit qlis fuit. Cum ꝓcupiscentia nati sumus anteꝙ nostra debita addamus · de illa dãnatõe qꝛ nascimur morimur. Sed natus est christus homo · vt soluat peccata hoim vt reducat ad vitam.

Peccatum non facit. Non de omi peccato dicit. Si dixerimus quia peccatũ nõ habemus: nos ipsos seducim? . Sꝫ de violatiõe charitatis · quã qꝫ semẽ ꝺi · ⁊ ꝛbũ dei qꝫ renat? ẽ in se habet ꝓmittere nõ ꝑt · et ad hoc sequẽtia spectant · vel de quolibet crimiali potest accipi.

Quoniam semẽ ipsius ẽ. Verus filius patris nõ potest legem dimittere. Lex prisẽ. Diligite inicẽ

In hoc manifesti sunt. Dilectio ẽ certum signũ quo discernunt filij dei ⁊ filij diaboli. Alia sunt cõmunia bonis ⁊ malis In hoc fonte non cõmunicat alien? . Quid quid vis habe. ß soluz nisi habeas: nihil tibi ꝓdest. Alia non habeas: hoc habe impletis legem: qꝛ plenitudo legis charitas.

Quoniaꝫ opera e. m. e. Vbi ẽ inuidia non est fraternus amor. Opa chain mala nõ dicit nisi inuidiã ⁊ odiũ fratris · Opera abel iusta nõ dicit: nisi charitatem . hinc discernuntur homines.

Nemo attendat linguas vel facta . Cor si non benefaciat ꝙ fribus suis: oñdit qđ in se habeat. Chain recte offerebat creatura creatori: sed non bene diuidebat · quando credebat placere munera quꝫ offerebat cum odio fratris. Abel cũ dilectione obtulit ⁊ placuit.

Nolite mirari. Non miror si amator mundi fratrẽ odit sepatum ab amore mundi ⁊ celestib? intentũ desideriꝭ. Religio peccatori ẽ aboiatio.

Nos scimus ꝛc. Nemo de virtutibus se extollat · nemo suarũ virium pauptatem metuat. qui fratrẽ diligit · aptum dat iudicium · quia ad sorteꝫ iustorum pertineat.

Manet i morte. Vita carnis aĩa · vita animꝫ deus. Corporis mors amittere spiritũ · animꝫ mors amittere deum . Qui ergo per odium fratris amittit deum amittit vitam.

Qui odit fra. ho. Qui ex odio insequit fratrẽ; puocat ad irã ⁊ discordiam: ⁊ sic quantũ ad se occidit eum in anima.

Sñ ascendit in cor hoĩs que preparauit · d · d · s ·

nondũ apparuit qđ erimus. Sci

† in secũdo aduẽtu · ꝙ · scom corpus ĩmortales ⁊ impassibiles sicut ipse filius.

mus quia cum † apparuerit · ꝙ simi-

† sola em visio beatificat · beati nudo cor · q · i · d · v

les ei erimus : quoniã † videbim?

eum sicut est. Et omnis qui habet

† qꝙ ad similitudinẽ dei ꝓficturus sit · ꝙ · in pñti sanctitatẽ dei imitat pie viuẽdo secularia desideria abnegãdo Sñ sancti estote · sicut ⁊ pater vester

† spem hanc in eo · ꝙ sanctificat se si

† qui habet spem sꝫ sanctificat · s · omis qui f · ꝛc ·

cut ⁊ ille sanctus est. † Omnis qui

† voluntate ⁊ actu · ꝙ · nemo dicat ergo ego homo peccator sum · sed unqu? nõ sum Sñ qui peccat cõtrarius numerũ equitati diuine legis existit.

peccatũ † facit · ⁊ iniquitatẽ facit: ⁊

peccatũ est iniquitas. Et scitis · qꝛ

† primo aduẽtu · ꝙ · ecce agnus dei · ecce qui tollit peccata mundi ·

ille † apparuit: vt peccata † tolleret

† ⁊ potuit quia peccatũ · i · e · n · ẽ · si esset in illo peccatum illi esset auferendũ · ꝙ · vere immunis ipse est a peccato · quia etiã illi qui adherẽt ei ex hoc qꝙ adherent vitant peccata.

† ⁊ peccatum i eo non ẽ . † Omnis

qui in eo manet nõ peccat . Et om

Sñ fide Sñ in humanitate

nis qui peccat · nõ vidit eum : nec

† alias cognouit Sñ in deitate · ꝙ · gustãdo suauitatem eius · si em guitet qꝫ suauis dñs non peccando a uidenda eius gloria se remoueret .

† sciuit † eum. Filioli nemo vos se

Sñ sed

ducat. Qui facit iusticiam iustus

Sñ ꝙ participationẽ

est: sicut ⁊ ille iustus ẽ . Qui facit

Sñ imitator eius

peccatum ex diabolo est: quoniaꝫ

† sue creationis incipiens peccare peccat ꝓtinue vsqꝫ in presenti Sñ in veritate nõ stetit.

† ab initio diabol? peccat. In hoc

Sñ ꝙ carnẽ

apparuit filius dei · vt dissoluat

† quibus ligatur homo · ꝙ · ita soluit quia omnis † in baptismo ·

† opera diaboli . † Omnis qꝫ † nat?

† ꝙ hoc vitat peccata : quia verbũ ꝙ quod generatur manet.

est ex deo: peccatũ non facit : † qm̃

† nõ potest arbor bona fructus malos facere

† semen ipsius in eo manet : ⁊ non

Sñ iniquitatẽ odio habui ꝛc · Sñ nec tantũ nõ peccat · sed nec potest peccare q̃diu verbum retinet.

potest peccare : quoniam ex deo

† in quo peccatũ nõ est · ꝙ · qꝙ nõ peccãt Sñ a fructibus e · c · e.

† natus est. † In hoc manifesti sũt

† in hoc qꝙ peccãt · ꝙ · qꝛ qđ ex deo ẽ non peccat · ergo qđ peccat ex deo nõ est.

filij dei · ⁊ † filij diaboli. † Omnis qꝫ

† nõ repẽdens deo qđ debet Sñ vel ex

nõ est iustus · † non ẽ de deo: ⁊ qui

† nõ est ex deo · ꝙ · vere ẽ habẽda dilectio.

non diligit † fratrẽ suum. † Quoni

Sñ hoc ẽ preceptũ meũ. vt. d. in ·

am hꝫc est annunciatio quã audi

stis ab initio : vt diligatis alteru-

Sñ existẽtes Sñ diabolo

trum. Non sicut caim qui ex mali

qui inuidit deo ⁊ cecidit. ĩuidit hoĩ · ⁊ deiecit.

gno erat : ⁊ occidit fratrem suum.

Sñ vide vnde ꝓcessit homicidiũ.

Et ꝓpter quid occidit eũ? Quo

Sñ qꝛ ĩuidebat fratri

niam opera eius maligna erant :

† iusta ꝙ charitatẽ · ꝙ · dilectionẽ habete nec ꝓpter mũdi odiũ vel ꝓsecutiones dilectionẽ dimittite quia tentationibus ꝓbamini

fratris autẽ eius † bona . † Nolite

Sñ mũdi amatores

mirari frẽs · si odit vos mundus .

Sñ ꝓpter mundum non debet minui dilectio

Sñ quia

Nos scimus: quia translati sum?

Sñ eterna Sñ ꝙ hoc

de morte ad vitam: quoniã diligi

Sñ sed Sñ fratrẽ

mus fratres . Qui non diligit :

† nõ tantũ veturus ẽ in eternã mortẽ . sed iã manet · ꝙ · anime · ꝙ · diligere debemus nõ odisse · quia qui odit.

† manet in † morte. † Omnis qui

odit fratrem suũ: homicida est. Et

† qui vel ferro ꝓcutit vel odio insequitur.

scitis quoniam † omnis homicida

Si quis ꝓtemnat odiū fratris: num ꝓtemnet in coꝛde ſuo homicidium? Non mouet manus ad occidendū ⁊ homicida iam teneť. viuit ille. ⁊ iſte interfector indicatur.

Non habet uitā ęternam. In perpetuo cum cain damnabiť: qui hoc genere homicidij teneť vt diſcordet a fratribus.

In hoc cognouimus cha. dei. Prępoſitis multis rationib⁹ de habenda charitate. tandem ſupponit de charitatis pfectione ſub exemplo paſſionis dominicę. hanc petrus monetur habere. cum dño ītеr roganti profiteretť ſe amare. cui dicit. cum autē ſenueris extēdes man⁹ tuas ⁊ alius te cinget. ⁊ ducet. q̄ tu nō vis. In quibus verbis vt animā ꝓ ouib⁹ poneret: vocebatur. Maioꝛē eīn charitatez nemo habet. q̄ vt animam. ſ. ponat. q̄s p. a. ſuis.

Qui habuerit ſ. m. Si vel ex tpis oportunitate. vel ex humana infirmitate nō cōtigerit animas ponere: debemus ſaltem res noſtras ꝓ fratrib⁹ deponere. ⁊ hoc ē nutrimentū charitatis. Qui didicit rem ſuā dare: quādoq̄ poterit ſeipſum deponere.

Filioli. Quia nō eſt pfecta charitas in illo. qui nō ponit animam ꝓ fratribus: vel qui ſaltem nō dat pecuniam. ergo vt pfectaz charitatē habeatis filioli eiuſdem patris non di. ⁊c.

Non diligamus uer. nec lin. In verbo pura locutio ñ opus. In lingua multiplex oratio ītelligit. ſicut quidā ſępe repetitis ſermonibus affectum ſuū volunt commendare.

Diligamus opere et ue. Quia ſi etiam fallimur in dilectione ex humana ifirmitate: nō fallimur in mercede quia maioꝛ ē coꝛde noſtro ⁊ nouit quo zelo fiant omnia

Et ueritate. Vt ſimplici intētione beneficia pręſtemus nō ꝓpter iactantiā vel ꝓpter aliqđ tpale ꝓmodum. ſed reſpectu ſolius dei.

In hoc cognouimus q. e. u. ſ. In hoc q̄ veritatē diligimus. ſcimus q̄ ex veritate ſumus. i. ſcimus nos ex deo (qui ē veritas) banc veram dilectionē habere. ⁊ ex hac dilectione ſcimus nos eſſe in cōſpectu. i. ꝓmereri eius ꝓſpectū. ⁊ in hac etiā ſuadem⁹ coꝛda. n. ad meliora opa excogitāda

Et in conſpectu eius ſ. c. n. Id eſt. tales cogitatiōes coꝛda noſtra habere ſuademus. quę diuinis ſint digne ꝓſpectibus. Omnes enī qui aliquid facere diſponūt: ad idē factū meditandum coꝛda ſua ſe ꝙuertere ſuadent. Sed qui mala cogitat: ſi poſſet deo occultaret. Qui vero bona. bi facillime coꝛdibus ſuadent: vt ꝓſpectui dei patefieri deſiderent. qđ ē indicium magnę pfectionis: cum ſua opera vel cogitatus a deo gaudet uideri. Quia q̄ facit ☧itatē: venit ad lucē. vt manifeſtēť ei⁹ opa. q̄ ī deo facta ſūt

Quoniam ſi repre. Et hoc magnū ē q̄ p dilectionem ita mundas habemus cogitationes q̄ deo eas volumus oſtendere. quia etiā ſi ꝓſcientia accuſaret nos intus: ⁊ vellet latere deū. quia nō bono animo bona noſtra faceremus: tamē deo latere nō poſſemus. quia maioꝛ ē coꝛde noſtro. ⁊ nouit omnia. valet ergo dilectio quę nos commendat illi quem latere non poſſumus.

Et quidquid p. Magna ꝓmiſſio ⁊ deſiderabilis fidelibus Sed ſiquis adeo peruerſus. vt cęleſtib⁹ ꝓmiſſis nō delectеť: ſaltem timeat qđ ecōtrario ſapientia terribiliter ītonat: qui auertit aurē ſuam vt non audiat legem. oratio ei⁹ erit execrabilis.

Et hoc ē mandatum. Mandatū ſingulari modo p̄ponit. ⁊ duo ſubiūgit: quia hęc nequeūt ſepari.

Et qui. Qua mercede hęc mandata fidei ⁊ dilectōnis ferunt exequiť.

In illo manet ⁊c Primis tpibus' crescētis eccleſię cadebat ſpiritus ſup credētes. ⁊ loquebanť linguis. ⁊ faciebant miracula. Sed nunc nō eget ecclesia exterioꝛibus ſignis. Omnis qui habet fidē ⁊ charitatem teſtatur in ſe ſpiritum manere.

C. .IIII.

Nolite omni ſpiritui credere. Multi hęretici multi ſciſmatici confitentur ihesum in carne veniſſe: ſed factis negant ñ habendo charitatem Charitate verbuz caro factum eſt: qui non habet charitatem. negat eum veniſſe ī carne. ⁊ hic ꝓuincitur ſpiritum ex deo non habere ſpiritus dei non ſono linguę ſed amādo ⁊ faciēdo dicit ihesum in carne veniſſe. Jheſus venit vt colligat: hęreticus ſpargit. hic non habet ſpiritum dei.

Quoniaz multi ⁊c. Charitatē non habētes. ⁊ vnitatē eccleſię praeuo dogmatę ſcindentes nihilominus ſpiritūſanctum in ſe ꝓtendunt eſſe: ſubdit. vt p fructus ꝓbentur ſi ſunt pſeudo vel veri ꝓphetę: quia nō colligunť de ſpinis vuę. neq̄ de tribulis ficus.

Omnis ſpiritus qui con. Multi hęretici qui vnitatē eccleſię ſepare prauo dogmatę volebant hunc verſiculum ex epiſtola raſerunt ne per eum erroꝛis conuincerenť.

Soluit. Qui deum ab homine diſtinguit qui mēbra a deo diuidit. q̄ verba dei male interpretať. qui a deo male vinēdo recędit.

† ⁊ ſi p fidē hic inter ſanctos viuere cernitur.
non habet † vitā ęternam in ſemet
ſ multis modis habendā eſſe
ipſo manētē. In hoc cognouim⁹
charitatē, pbaui. vt vero ad finē veniā. ex chari
charitatem dei: quoniam ille pro
tate debem⁹ animā, p fratrib⁹ ponere. ſicut xp̄s
nobis animam ſuā poſuit: ⁊ nos
animam poſuit, p omnibus nobis.
debemus, p fratribus aīmas noſtras ponere. Qui habuerit ſubſtantiam huius mundi. ⁊ viderit
ſ vict⁹ vel veſtitus
fratrē ſuum neceſſitatē patientem
ſ vt nō ꝓpatiatur miſerie illi⁹. vel nihil det eri am ſi ꝓpatiatur ſ Si ſupflua nō potes dare fratri. animā tuā potes ponere. p fratre:
⁊ clauſerit viſcera ſua ab eo: quomodo charitas dei manet in eo?
Filioli mei non diligamus verbo
ſ ꝓtra verbo ⁊ lingua
neq̄ lingua: ſed opere ⁊ veritate.
ſ cū opera pietatis in veritate facim⁹? patet q̄ ex deo qui ē veritas ſum⁹? cū eius pfectionē p̄o modo noſtro imitamur.
In hoc cognouimus. quoniā ex veritate ſumus: ⁊ in ꝓſpectu eius
ſ ad meliora excogitāda.
ſuadebimus coꝛda noſtra. Qm̄ ſi reprehēderit nos coꝛ noſtrum: maioꝛ ē deus coꝛde noſtro: ⁊ nouit omnia. Chariſſimi ſi coꝛ noſtꝝ
ſ in dilectione. ſed certi ſumus q̄ purā dilectio nē fratruz habemus ſalutē fratrū querētes: non aliud emolumentū. itē ſi ñ reprehēderit in oꝛōe
non reprehenderit nos. fiduciam
dñica vū dicim⁹. dimitte nobis debita noſtra. ſicut ⁊ n. d. d. n.
habemus ad deum. ⁊ quidquid
† ex radice charitatis ⁘ ⁊ ſi aliqñ nō ad volūtatem. ſemp tamē ad ſalutē.
† petierimus ⁘ accipiemus ab eo:
ſ charitatis ſ animo
quoniā mandata eius cuſtodim⁹
† opera charitatis ⁘ in abſcōdito vbi ipſe videt
⁊ ea quę ſunt placita ⁘ coꝛaz eo fa

ſ quaſi aliquis quereret qđ ē illō mā datum: fides ⁊ dilectio.
cimus. Et hoc ē mandatū eius. vt
† quia nō ē aliud nomē. in quo oporteat ſaluos fieri.
credamus † in nomie eius filij ihe
† hoc ē mandatū. m. u. d. i. ſ. d. u. amate vos ad hoc ad qđ vos diligo. i. vt ad bītudinē ptīgatis
ſu chriſti: ⁊ † diligamus alterutrū
† ita puro amoꝛe. nō ſicut latrones vel quilibet ſcelerati ſe diligūt. ſed nō caſte ſ amāt ſe inuicē mali: ſz amoꝛ ille tartare⁹ ē ⁊ peioꝛ q̄ diſcordia ⁘ nō amas regē cuius ptemnis legē.
† ſicut dedit mandatū nobis. ⁘ Et
† deo vt in domo. vt in tuto refugio.
qui ſeruat mandata ei⁹ † in illo ma
† vt in mundo vaſe. ⁊ in preſenti ⁊ in futuro.
⁘ ſi ſeruamus charitatē manet in nobis: ⁊ ſi dubitamus an in nobis habitet: manifeſtis ſignis hoc poſſumus oſtēdere. quia dedit nobis genera linguarū. gratiā ſanitatū ⁊ cetera chariſmata.
net: † ⁊ ipſe in eo. ⁘ Et in hoc ſcim⁹.
ſ ſancto
quoniā manet in nobis de ſpiritu quem dedit nobis.

C. .IIII.

Chariſſimi no
† ſpiritualiter loquēti vt eum eligatis ad imitandū. quia quedam dona ſpirit⁹ ſunt ꝓmunia tā bonis q̄ malis ꝓter charitatē.
lite omni † ſpiritui credere: ſed p̄o
† ſi ſecundū deum ſunt ſpūales. ſi charitate nitātur. quia ſi myſteria oīa noue. chari. a. nō. ba. ⁊c.
⁘ ideo premunio vos. quoniā ⁊c.
bate ſpirit⁹ † ſi ex deo ſint ⁘ quoniā
† qui ſub obtētu fidei erroꝛes predicāt. ⁊ malis exemplis coꝛrūpunt ſ charitatē nō habētes.
multi † pſeudo, pphetę exierunt in
† quomodo ꝓbare poſſumus: hoc ſigno noſcatur ſpiritus dei. ſcz q̄ omnis. ſ.
hunc mūdum. † In hoc cognoſci
tur ſpiritus dei: Omnis ſpiritus
† voce ⁊ opatione ⁊ ea charitate inſtruit audito res. qua charitate deus factus ē homo.
qui † ꝓfitetur ihesum chriſtū in car
ſ ⁊ huic credendū.
ne veniſſe. ex deo eſt. Et omnis
† qui diuinitatē vel animā. vel carnē negat vel pręcepta negligit.
ſpiritus † qui ſoluit ihesum: ex deo

Ipſi de mundo. Hoi ſpiritus nō ſunt diligēdi·nō ſunt audiēdi·qa z ſi chriſti nomē inuocant:z ſigno chriſti ſe notāt: tñ ſunt de illoz numero qui mūdana cupiunt·qui cęleſtia ignorant.

Ideo de mundo lo. Ratione mundanę ſapiētię,pbantes nō poſſe deum hominē moztuū ſuſcitare·hominem moztalē in cęlis habere manſionem·z alia huiuſmodi.

Chariſſimi dili.inuicem. Commēdauit charitatē multis modis· iam ad eius ſingulaꝛem laudem accedit·ī quo eum maxime debemus audire·ſcilicet qui diligit ex deo natus ē·z deū nouit:qa deus charitas ē. Diꝛerat charitas ex deo ē·hic ſupaddit deus charitas ē.

Aug. Charitas eſt affectus animi ad diligendū deum ꝓpter deum·z primū ꝓpter deū. Item alibi. Tu autē domine neqz affectus animi neqz animus es ſed dñs deus animi tu es.

Qui facit ꝓtra charitatem ꝓtra deum facit·facile quanqz videat cuius facere cōtra hominē: ſed ꝓtra deuz facere quis non timet?

Charitas ex deo eſt. Filius deꝰ eſt ex deo·ſpirituſſanctꝰ deus eſt ex deo·z non tres dij·ſed vnus deꝰ pater filius z ſpirituſ ſanctus·z ille diligit ī quo habitat ſpirituſ ſanctꝰ. Ergo dilectio eſt deus:ſed deus qui ex deo.z ita vere dicitur·z dilectio ex deo· z deus dilectio ē. Cū dicit ex deo·aut filiuſ intelligit:aut ſpirituſ ſanctus·cū apoſtolus dicat·charitas diffuſa ē in coꝛdibus nr̄is ꝓ ſpiritumſanctū qui datus eſt nobis·intelligimus dilectionem ſpiritūſanctū eſſe· hic ē fons in quo non cōmunicat alienus.cum in omnib⁹ alijs ſacramentis eccleſię ꝓmunicet·Ad hunc fontē bibendū nos hoꝛtat' dicens·diligamus inuicem.

Quoniā deus cha. Non differt ī deo vt iuſtus z inſticia dicat'·vt diligēs z dilectio dicat'·qz nō tranſnoīatiue a inſticia ꝺz inſtꝰ·ve l diligēs dilectione·quia inſticiā vel dilectionē habeat:ſed qz ē inſticia vl dilectio.

In hoc apparuit cha. Probando ꝙ deus charitas ē·z ꝙ nos diligit. voluit inducere nos ſuo exēplo vt inuicē diligeremus:z ad noticiam eius ueniremus.

Sicut deus nō expectauit vt eum diligeremus:ſic nos nō expectemꝰ vt alij nos diligant:ſed pꝛioꝛes diligamus.

Dilectio patris,pbata eſt:quia miſit filium.dilectio filij·qz moztuus ē.

Non quaſi nos ꝛc. Non prius dileximus vt quaſi merito noſtrę dilectionis ipſe diligeret nos·ſed z ipſe pꝛioꝛ dilexit nos. vt ꝓeunte gratia eiꝰ nos eum diligamus.

Propiciationē. Alia tranſlatio·litatoꝛē·i·ſacrificatoꝛē,p pctis nr̄is.

Et nos debemus alterutrū di. Dilige z qđ vis fac.ſiue taceas dilectione tace.ſiue clamas·dilectione clama de hac radice non poteſt niſi bonum exire.

Deum nemo vi.un. Sicut videnť iſta viſibilia coꝛpis ſenſibus nota ſic non videť deus. Sed z ſi aliquādo hoc modo videndi viſus ē:non ſicut iſte naturę videtur·ſed voluntate viſus eſt·ſpecie qua voluit apparēs·latēte natura z incōmutabiliter in ſe pmanēte. Eo autē modo quo videtur ſicut eſt·nunc foꝛtaſſe videť ab angelis a nobis tunc videbiť cum ęquales angelis erimus. Sed nec tūc videbiť· ſicut iſta viſibilia quę coꝛpoꝛali viſione cernuntur. ſz vnigenitus qui eſt in ſinu patris ipſe narrabit·qđ nō ad oculos ſed ad mentium viſionem ꝓtinet. Sicut ergo ſi ſolē iſtum videre vellemus·oculum coꝛpoꝛis purgaremus ſic volētes videre deum·oculū mentis purgem⁹. Sed quia hec viſio in futuro ſperať quid agēdum ē·quo ſolatio vtendum? dū adhuc pegrinamur ī coꝛpoꝛe·diligamus īuicem:z ſic deus ī nobis manet.

Et charitas eius ꝛc. Incipe diligere cępit deꝰ in te eſſe·creſce in dilectione z amplius habitādo in te deus faciet te perfectum·vt diligas z inimicum: ſicut z ipſe inimicos dilexit.

In hoc cognoſcimus. Vnde ſcimus ſi habeam⁹ ſpiritum dei? Interroga viſcera tua· ſi ſint plena charitate; habes ſpirituz dei·quia charitas dei diffuſa eſt in coꝛdibus noſtris per ſpiritūſanctuz qui datus ē nobis.

Quoniam in eo manemus et ipſe in no. Deus ī nobis manet z nos in deo·z nemo de ſalute deſperet:quia z ſi moꝛbi ſceleꝝ nos depꝛimūt:omnipotēs ē medicus qui ſaluet. Gaudeamus in ſpe: vt veniamus ad rem.

Quiſquis cōfeſſus fuerit. Supꝛa dixerat ſi diligamus deus manet in nobis·hic dicit q̄ cōfeſſus f·q·i·e·f·d·in deo manet z deus in eo. Insinuans ꝙ quiſquis habet dilectionē in fratres;ille vere teſtať iheſum eſſe dei filiū. Quare eīm cauſaꝝ effectus ꝓueniunt:z ipſę cauſę ꝓueniūt.

Deus in eo ma.et ipſe ꝛc. Viciſſim in ſe habitant qui ꝓtinet z qui ꝓtinetur·habitas ī deo ſed vt ꝓtineaꝛis habitat in te deus:ſed vt ꝓtineat ne cadas.quomō cadet quē ꝓtinet deus?

Et nos cognouimus. Nos vidimus z teſtamur ꝙ deus miſit filiū ſuū z cognouimus qua cauſa hoc fecit·nō quia indigeret·nō quia aliquid

ſpreambulus

non eſt. Et hic eſt antichriſtus·de
†imminēte dei iudicio ·ſ·habitans in mentibus eoꝝ qui chriſto verbo vel ope repugnāt ·nā iam operatur myſteriū iniquitatis.

quo audiſtis·†qm̄ venit:·ſ·z nunc
†amatoꝛib⁹ mūdi ·ſ·illi nō ſunt ex deo·ſed vos

iam †in mūdo ē.·ſ·Vos ex deo eſtis
† ꝓfitendo iheſum veniſſe in carne habēdo charitatem ·ſ·antichriſtum.

filioli:†z viciſtis·ſ·eum. Quoniaz
† ſed non virtute liberi arbitrii.ſed qz maioꝛ eſt deus ad ꝓtegēduz q̄z diabolus ad impugnandū ſ docet habere ſpem z charitatē.

†maioꝛ ē qui in vobis eſt· q̄z qui ī

mundo. Ipſi de mūdo ſunt·ideo
† ſed ſpiritualiū coꝛda nō poſſunt auertere.

de mundo loquunť:†z mundus
ſ qz charitatē habemus

eos audit. Nos ex deo ſumus.
† p charitatē ·ſ· predicatoꝛes veritatis ·ſ· q̄ charitatem nō habet.

Qui nouit†deū audit·ſ·nos:·ſ·qui
† carnalis nō ꝑcipit ea que ſunt ſpiritus dei.

non ē ex deo·non †audit nos. In
†qui audit nos habet ſpiritū veritatis·qui nō audit·habet ſpiritū erroꝛis.

hoc†cognoſcimus ſpiritum veri·
† z quia ex deo ſumus nō ex mundo:ergo.

tatis·z ſpiritū erroꝛis.†Chariſſi·
ſ verbo z ope.

mi diligamus inuicē:quoniā cha

ritas ex deo ē. Et omnis qui dili·
ſ vel deū ſ qz ꝓmanet apud deū

git fratrem ſuū· ex deo natus eſt:
ſ z hic z in futuro plenus

z cognoſcit deum. Qui nō diligit
ſ ad noticiā dei non venit niſi ꝓ charitatē :quia in maliuolā·a·n·i·ſpi·ſa· ſ fraterna dilectio ducit ad noticiā dei qui ē ſumma dilectio.

non nouit deū :quoniā deus cha

ritas eſt. In hoc apparuit chari·
ſ inuiſibilē i ſe

tas dei in nobis·quoniā filium ſu
ſ viſibilē ex carne

um vnigenitū miſit deus in hunc
ſ moꝛi ꝓ mūdo ſ ꝓꝛi? moꝛtui ſ reſuſcitatū

mundum:vt viuamus per eum.

In hac eſt charitas·nō quaſi nos
ſ in hac miſſione †manifeſtata.

dilexerimus deum: ſed quoniam
†amauit iniquos·ſed nō iniquitatē ·ſ· exꝑimentum dilectionis.

ipſe†pꝛioꝛ dilexit nos·z·ſ·miſit fili
ſ deſtruēdis

um ſuum,ppiciationē,p peccatis
†teſtote ergo imitatoꝛes dei:ſicut filii chariſſimi z ambulate in dilectione ·ſ· ſed nō iniquitatem

nr̄is. †Chariſſimi ſi ſic deus ·ſ·dile

xit nos:z nos debem⁹ alterutruz
ſ nō eīm videbit me homo z viuet

diligere. Deum nemo vidit vnq̄.
† ſed tamē ſ ſincera z diſciplinabili charitate ñ remiſſa z deſidioſa manſuetudine ·ſ· inſpirando bona.

†Si diligamus inuicez·ſ·deus in
ſ hītādo i te de⁹ faciet te pfectū

nobis manet:z charitas eiꝰ in no
† ſi diligamus manet i nobis:qō talꝰ exꝑimēto ꝑbamus·quoniā de ſpiritu·ſ·d·n·

bis pfecta ē.†In hoc cognoſcim⁹

quoniam in eo manemus·z ipſe i
† ſubtiliter de diuinitate ſua facit ſcire z loqui.

nobis:†quoniā de ſpū ſancto ſuo
† p hoc ꝑbamus q̄ de ſpirituſancto dedit ·quia vidimus·i·p inſpirantē ſpiritū fide nouimus ·z p teſtificantē ſpiritū teſtificamur .qō nō hi qui ſpiritūſanctū nō acceꝑerūt.

dedit nobis. Et nos†vidimus et
†quia in mūdo erat z mūdus eū nō cognouit.
·ſ·ad cognitionē hominū.

†teſtificamur:quoniā pater·ſ·miſit
† non modo ſaluatoꝛem ſed z iudicē.

filium ſuum†ſaluatoꝛem mundi.
† nos p ſpiritū datum credim⁹ z teſtificamur·z exēplo noſtro quiſquis p eundē ſpiritū ꝓfeſſus vera ꝓfeſſione coꝛdis·vt nec hereticoꝝ fraudib⁹ nec ꝓſecutoꝛum toꝛmentis nec carnaliū fratruz exemplis nec ꝓpria fragilitate titubet ·ſ· nemo dicit dñs iheſus niſi in ſpi.ꝛc.

†Quiſquis ꝓfeſſus fuerit·ſ·quo·

niam iheſus ē filius dei: deus in

eo manet·z ipſe in deo. Et nos co
ſ ꝛꝑiana fide ac ſi viderim⁹ ſ q̄ neminē fallit

gnouimus z credimus charitati·

deberet sed sola charitate · cum haberet vnicũ noluit illũ esse vnum · sed vt fratres haberet: adoptauit illi qui cũ illo possideret vitã eternam.

Deus charitas ẽ ꝛc. Idem supius dixerat · ecce iterũ dicit vt amplius commendet · ꝛ vt alium effectum charitatis adiungat. Supradixit per charitatẽ factum esse primũ aduentũ filij dei in mundũ ad salutez mundi · hic p eandẽ charitatẽ annũciat salutẽ fideliũ in secũdo aduẽtu i die iudicij.

Dum dilectionẽ ꝓmendat · dilectionẽ dei nec penitus tacet · nec frequenter noiat · dilectionez inimici omnino tacet · fraternę charitatis frequentissime meminit.

Cur hoc? Cum dicat nõ esse magnũ si diligamus eos qui nos diligunt · nisi etiaz ad inimicos dilectio ptigat? Sed q̃ vsq; ad dilectionẽ inimicoruz puenit: non transibit fratres. oportet enim vt (sicut ignis) pri⁹ occupet prima: ꝛ sic i lõginquioza descendat. Qui optat de inimico ut frater fiat: fratrẽ diligit. Non enim amat in illo qd̃ est: sed qd̃ vult esse · sicut faber amat lignum de silua recisum: de quo aliquid est facturus · nõ amat quod ẽ: sed qd̃ facturus. Non minus ergo monuit de charitate. In mutua dilectione ẽ perfectio charitatis diuinę.

In hoc perfecta est. Hoc signo põt ꝓbare quicunq; quãtum ꝓfecerit in charitate: interroga coꝛ tuum · ꝛ respõdebit tibi. Credit aliquis diem iudicij: sed quia non ẽ pfectus in charitate cępit timere · sed si pfectus esset · fiduciã haberet · ꝛ si desideraret: nõ timeret. Quando ꝙuertit aliquis ad pęnitentiã · icipit timere sed ꝓcessu bonę ꝙuersationis discit non timere: ſz optare vt veniat. sicut Paulus. Cupio dissolui ꝛ esse cum christo.

Sicut ille et nos. Vt expositũ ẽ · sicut nõ semp ad equalitatẽ sed ad quãdã similitudinẽ dicit. sicut aures habeo sic ꝛ imago · si ad imaginẽ dei facti sumus: quare nõ sicut deus sumus?

Timor nõ ẽ. Per hoc ĩtelligitur pfecta charitas: qꝛ ĩ tali charitate quę ad imitationẽ diuinę bonitatis etiã inimicis benefacit: nõ est timor.

Foras mittit ti. Illum de quo dicit. Initium sapiẽtię timor domini. quo timet quisq; incipiẽs opa iusticię ne veniat districtus iudex ꝛ se minus castigatũ damnet · pfecta charitas pfectam facit iusticiam · nec habet vnde timeat: sed desiderat.

Aliud ẽ timere deum ne mittat in gehennaz qui timor nõdum castus cessabit. Aliud timere deum ne te deserat · qui timor castus ꝓmanet in ꝛculũ ꝛculi quia desiderat aduentũ sponsi.

Quoniam deus prior. Dilectio dei dedit nobis vt diligeremus eum. vñ dicit. nõ vos me elegistis · sed ego · e · u ·

Deum quẽ non uidet. Ideo non videt deum: qꝛ nõ habet dilectõnem · ideo nõ habet dilectionẽ: quia nõ diligit fratrẽ · quia si haberet dilectionem · videret deum · ergo purgato oculo p dilectionẽ · tendamus ad cõtuendam incõmutabilem dei substantiã.

Et hoc mãdatũ. Ne quis audeat dicere diligere possum deum etiã si non diligam fratrem · addit ꝛ hoc. m. ꝛc. q. quomõ diligis eum cui⁹ negligis mandatum?

C. .V.

Omnis qui cre. Credit qui sic vivit quomodo christus ꝓcepit. Aliter ꝛ demones credũt. Opera autẽ pręter fidẽ vel nulla · vel etiam si bona videant sunt inania · qꝛ pręter viam christum.

C. .V.

Omnis qui cre

dit · quoniam ihesus est
ſmessias ſin hac fide
christus: ex deo natus est. Et om
ſdeum ſin fide
nis qui diligit eum qui genuit: di
ſhoiem ſin fide ſdeo.
ligit ꝛ eum qui natus est ex eo.
ſille recte ꝓbatur diligere ꝓmũ · qui etiã deuz diligit: ꝛ ne quis seipsum de amore dei falleret ·

In hoc cognoscimus · quoniam verboten⁹ dicens se amare deũ · addit ꝛ mãdata eius facumus ꝓbatio dilectionis · exhibitio opis

diligimus natos dei: cum deum
ſhoc ẽ ꝓceptũ meũ · vt d · t ·
diligamus · ꝛ mandata eius fa
ꝛ per hoc ꝓbatur charitas dei esse i nobis · si mãdata eius custodim⁹ diligẽdo filios dei ſ ideo ꝓiungo vt deũ diligamus ꝛ mãdata eius faciamus. quia aliter nõ ẽ dilectio · nõ diligit regẽ · qui eius legẽ ñ diligit · ex amore regis lex ei⁹ debet ꝛpleri

cimus. ꝛ Hęc est enim charitas dei ·
Q · libẽter custodiẽda sunt. qꝛ.
vt mandata eius custodiamus: ꝛ
mãdata ei⁹ grauia nõ sunt. Quo
niam omne qd̃ natum ẽ ex deo vi
ꝛ demõstratiue · quasi digito ostendit fidẽ · tangẽs ꝓsistentẽ ꝛ permanentẽ.

cit mundum · ꝛ hęc ẽ victoria quę
ſqs possit
vincit mũdũ: fides nostra. Quis
ꝓcẽptũ mũdi habere · nisi qui credit ihesum esse eũ qui ꝓphetatus ẽ christus ꝛ qui iungit digna opera fidei.

est qui vincit mundũ · nisi qui cre

dit · quoniã ihesus est filius dei?
ſqui erat eternus venit ad salutẽ ꝛ peccatoꝛ remissionẽ per aquã baptismi ꝛ sanguinem passio

hic ẽ qui venit p aquam ꝛ sangui
nis · ꝛ nõ solũ dignat⁹ ẽ baptizari ꝓpter nostrã

nem ihesus christus. Non in aq̃

Omnis qui cre. Vere qui diligit deũ · diligit fratrẽ. Nam qui diligit deũ patrẽ: diligit deum filiũ a patre genitum. ꝛ qui diligit deũ filium: diligit etiam dei filios membra illi⁹ capitis. Ergo diligamus filios dei: vt diligamus filium dei cuius membra sunt. ꝛ diligẽdo filiũ integrũ diligamus patrez · dilectio eiꝰ cõpaginat coꝛpus christi vt sit vnus christus. Ita qui amat fratrez: amat se ipsum. Cum illo enim ipse vnũ est. Nec põt nõ diligere christum: q̃ membra christi diligit. Sic q̃ filiũ diligit q̃ ẽ idem cũ patre: necessario ꝛ pꝛez diligit

Omnis q̃ cre. Est vere qui diligit deũ diligit ꝛ fratrẽ. nam qui diligit deum qui genuit: diligit eũ qui genitus est · secundũ ꝙ genitus ẽ ab eo. ꝛ q̃s natus? qui credit ꝛc. ꝛ quis est qui genuit: deꝰ pater. Qui ergo diligit deũ generantẽ in fide: diligit generatum in fide. ꝛ ꝙueniẽter loquẽs de dilectione · meminit fidei · qꝛ si quis adeo est durus · ut negligat amare hominẽ ꝓpter hoc ꝙ homo ẽ · ꝙ in eodẽ exilio est: monendus est vt saltez ideo diligat: qꝛ ex deo natus ẽ: qꝛ pticeps eiusdez gratię ẽ ·

Sed qꝛ multi diligũt ꝓrios ꝓpter ꝓsanguinitatẽ vel ꝓpter tempale ꝓmodum · determinat quis verus amatoꝛ ẽ ꝓximi.

Grauia nõ sunt. Non trahunt deoꝛsũ vt talentũ plũbi: sed sursum vehit · ꝛ excelsos facit custodia mandatoꝛ dei.

Grauia nõ sunt. Jugum eiñ dei suaue · ꝛ onus leue. Quę enim natura sui dura sunt ꝛ aspera: amoꝛ dei ꝛ spes pęmiij facit levia. Si quis grauia esse dicat · infirmitatẽ suã accusat · quia fortia sunt levia · ꝛ vere nõ sunt grauia quia omne qd̃ nat̃. nascit ex deo. qui diligit deum · ꝛ ꝓximum. Qui de mandatis dei ita se instituit: vt ea ad actionẽ ꝓducat: ꝛ hic vincit mundũ ꝓtemnit blandimenta vel aduersitates ꝛculi · etiã ipsam moꝛtẽ coꝛporis · q̃rit quę sursum sunt nõ quę sup terrã · ꝛ nequis sua virtute cõfidat se posse vincere mundũ · subd̃ · ꝛ hęc ẽ victoria quę vincit mũdũ fides nostra. Illa fides quę ꝙ dilectionẽ opatur: q̃ dei auxiliũ flagitat.

Quis ẽ qui uincit ꝛc. Determinat quę fides vincit sc̃z fides christi quasi vere p fidẽ vincit mundũ: quia p aliud nõ vincit.

Fides no. Ecce quę fides vincit · q̃ credit verũ hominẽ ꝛ verum deũ.

Hic ẽ qui uenit per aquam. Ne qꝛ sola fides ꝛ ꝓfessio diuinitatis nõ sufficit ad salutẽ ad vincendũ mundũ: addit ꝛ de humanitate.

Spiritus. Id ē humana aīa quā emisit in passione. Aqua ꝛ sanguis qui fluxerūt de latere. qđ fieri non posset si verā carnis naturā nō haberet Sed ꝛ ante passionē sudor factus ē sicut gutte sanguinis: ostendit veritatem carnis. hoc aūt qđ de latere iam mortui ꝓtra naturā aqua ꝛ sanguis uinaciter fluxit. testabat. ꝙ corpus domini post mortē melius esset viciurū ꝛ mors eius vitā nobis daret. Qđ vero sudor sicut sanguis in terram fluebat: signabat ꝙ suo sanguine ecclesiā toto orbe lauaret.

Quoniam tres sunt qui. Perꝫ apparet qđ ihesus est veritas. ver⁹ deꝰ. ver⁹ hō. qui de vtroꝙ habemus certū testimonium. de deitate ꝑ patrē ꝛ filium ꝛ spiritū sanctū. de humanitate ꝑ animā aquam et sanguinem.

Pater dedit test. deitatis quādo dixit hic est filius meus d. Ipse filius dedit: qñ in monte transfiguratus est. ꝛ potentiā diuinitatis. ꝛ spem ꝛne beatitudinis ondit Spiritussanctus dedit: qñ sup baptizatū in specie colūbe requiescit vel quādo ad vocationez nōis christi: corda credētiū ꝛplenit

Si testimoniuꝫ hominū. Magnū est testimoniū dē. hominis qđ de filio dei phibet. Dixit d. d. m. s. a. d. m. qui etiā iducit filium loquentem. dixit dūs ad me. f. m. e. t. Magis testimonium ꝓcurlozis. qui ait. Ego baptizo vos aq̄ ille baptizabit uos spiritusancto. Sꝫ maiꝰ ē testimoniū patris: q̄ spiritū quo semp plenus erat. in eum visibiliter misit. q. d. Si creditis hominibus ꝙ nunciantib⁹ aduentū credite patri testificāti aduenisse christum.

Qui credit i filiū habet t. d. i. f. Intelligit patrē veracez in testimonio filij. qui nō credit. dicit patrez mentitū. Frustra igit dicunt indei se credere in patrem: qui contemnūt christum.

In filium. Quia pater testat de filio. credamus in filiū: ꝙa q̄ credit in filium ita vt bene opando. tendat in ipsum filiū habet test. dei. in se. quasi de eo etiā testatur deus. ꝙ ipse sic credens erit in numero filioꝝ dei. ipso filio suis ita pollicēte. Si qu is mihi ministrauerit. honorificabit illū pater meus. Si ergo deū testem tuę fidei habueris: quid te hominū infamia vel ꝓsecutio ledit: Si deus ꝑ nobis. quis ꝓtra nos?

Et hoc est testi. De filio testatus ē ꝛ etiā de nobis filijs adoptiuis ꝙ ꝑ filium suum vnicū etiā nobis iam in spe q̄ꝙ in re vitā ęternam daret.

Et hęc ē vita in f. In fide ꝛ ꝓfessione nominis. in ꝓceptione sacramētorum eius: quia nemo venit ad patrē nisi ꝑ eum. ꝛ non ē aliud nomē in q̄ oporteat saluos fieri. Et ne parū videret dixisse vitā esse in filio. addit. ipsum filium esse illā vitam. Sicut enim pater habet vitā in semetipso: sic dedit ꝛ filio vitam habere in. s. qui dat suis vitam ęternā.

Et hęc ē fiducia. Multipliciter eadē quę supra ꝓmiserat inculcat: vt ablutionē. ꝛ vt baptismi sacramentū nobis ꝓsecraret: sed ꝛ sanguinē ꝑ nostra redēptione dedit

solum: sed in aqua ꝛ sanguine. Et ſ ꝛ licet secundū hominē sit passus tamē spiritus visus sup eū baptizatū in specie colūbe. vel spiritus. i. omis spūalis doctor testat hoc qđ christus ē veritas. ver⁹ dei filius nō fantasma. ver⁹ mediator ꝛ recōciliator. īmunis a peccato. ꝛ sufficiēs ad auferēda oīa peccata mundi.

spiritus est qui testificat: qm̄ christus est veritas. Quoniā tres sūt qui testimoniū dant in cęlo: pater ſ vn⁹ deus de

verbū. ꝛ spiritussanctus: ꝛ hi tres eadē re testātes.

vnum sunt. Et tres sunt qui testimoniū dāt in terra. spiritus aqua ſ ꝛ qz

ꝛ sanguis: ꝛ tres vnum sunt. Si ita certa testimonia habem⁹: ergo debemus hec accipe: qz etiā testimonia hominum qui mentiri possunt solemus accipe.

testimoniū hominum accipimus ſ melius accipiendū

testimoniū dei maius est. Quoni ſ ꝑ qđ ꝓbo ſ scz qđ. t. e.

am hoc est testimoniū dei qđ ma ſ hic ē filꝰ

ius est: quia testificatus ē de filio me⁹ dil. ī. q. m. b. e.

suo. Qui credit in filium dei: ha † sed ſ dicit nō esse filiū. vel minozē patre.

bet testimoniū dei i se. † Qui vero ſ vel filio ſ dicēdo ego ꝛ pater

non credit in filiuꝫ. mendacem fa vnā sum⁹ ſ in hoc mēdacem ſ tu es filꝰ me⁹

cit eum: qm̄ nō credit i testimonio dilect⁹ in te ꝓplacuit mihi. ꝛ in passione clarificauī. ꝛ iterū clarificabo.

qđ testificatus ē deus de filio suo

Et hoc ē testimonium. quoniā vi

tam ęternam dedit nobis deus: ꝛ ſ credēdo ꝛ imitādo

hęc vita in filio eius ē. Qui habet nos ad orandū uinacius excitet.

Secundū uolūtatem. Vt qđ velit rogemus. vel quales nos esse desiderat ad rogandū veniamus. Si volumus nostraꝫ salutē ꝛ ꝓfectū nō discordemus a volūtate dei. Si volūtas nra ꝑ ignorantiā a volūtate dei recedit. bona volūtas dei nram stultā corrigit: vt apl̄o paulo contigit

Secundū vo. Non secundū nostra carnalia desideria. quia quid ozem⁹ sicut oportet nescimus: nisi ipse suaꝫ ostēdat voluntatē. qui melius q̄ nos ipsi nostram intelligit vtilitatem.

Si petimus secūdum uolun. Eius impetramus sicut qñ petimus ꝑ fratre. pro quo ē petendum.

Scimus quoniā ꝛc. Quia scimus q̄niam habemus ab eo petitiones quas petimus. nihil petam⁹ qđ ei sit aduersum. nihil nisi qđ nos docuit. qđ nobis īspirauit ꝓtamus ꝛ si ī aliq̄ erramus: stati corrigimur

Qui scit fratrem Loquit de quotidianis ꝛ leuibus peccatis quę sicut difficile vitātur: ita facile curant. si dicto vel cogitatu. vel oblīone. vel ignorantia peccasti: confitere fratri sicut iacobus docet. postula vt ꝑ te interueniat. ꝛ si ille iterum tibi ꝓfitetur tu etiam ꝑ illo interueni. hic sufficit dominica oratio. ꝛ mutua confessio. leuis ē pnitentia. Porro si graue peccatuꝫ fuerit: inducꝓsbiteros ecclesię. et ad illoꝝ examen castiga te.

Est peccatuꝫ ad mortē. Quod seꝑarat a dō sicut mors sepat aīam a corpe.

Est peccatū ad mortem. Dominus ꝑ persecutoribus orare iubet hic dicit nō orandum ꝓ quibusdam. quia sunt in fratribus peccata quę inimicorum ꝓsecutione sunt graviora. peccatū fratris ē ad mortem. cum post agnitionem dei quę per gratiam data ē. Aliquis oppugnat fraternitatē: ꝛ aduersus gratiam quę recōciliatus ē inuidię facibus agitat. Est peccatū nō ad mortē. Si q̄s amore a fratre non alienauerit: sz ꝑ aliquā infirmitatem animi officia fraternitatis nō exhibuerit. vnde christus. Pater ignoſce illis. q. n. q. f. nōdum em̄ per gratiā spiritus ꝓticipes facti societatē sanctę fraternitatis inierant. Sic et stephanus orauit ꝑ illis qui gratiam dei non acceperāt. paulus ꝓ alexādro non orat: qz cū iam frater erat. fraternitatē īpugnabat. Pro illis qui timore succubuerant orat. vñ omēs me reliquerunt sed nō illis imputetur.

Omis iniquitas pec. Omnis quasi vere orādum ē ꝑ peccantibus nō ad mortē. quia multis peccatis occupant omēs. ꝛ nemo potest esse sine peccato: qz oīs iniquitas ē peccatū. Sed supra alia ē peccatū ad mortem qđ nō hūana fragilitate ꝓmittit. ꝛ ideo oratione iustoꝝ nō purgat. quoniam qui talia agunt: regnum dei non ꝓsequent.

Omnis qui natus ē. Qui natus ē ex deo non peccat ad mortē. q̄ non ē natus peccat. sed nos sumus de illis qui nati sunt ex deo. ideo non

peccabimus·nõ tangemur ab hoste·sed mũdi amatores sunt subiecto maligno hosti.

Non peccat. Dauid graviter peccauit:sed quia ex deo natus ẽ ad sanctificatẽ filioꝝ dei ptinebat:nõ peccauit ad mortẽ·ꝫ veniã pnitẽdo meruit

Sed generatio. Quia volũtarie ꝛ nõ naturaliter filius ẽ dei homo huiusmodi ·ppetenter adiecit.

Sed generatio dei conseruat. Qui in generatione dei pseverãt peccare non possunt· neqꝫ a maligno ptigi quomodo dies ꝛ nox misceri nequeũt sic iusticia ꝛ iniquitas·malignꝰ ꝛ generatio dei· tangit ergo aliquos malignus ledens ꝛ affligens sed nõ ad malum eorum.

Totus mundus Non solũ mundi amatores:sed etiã nupnati ·qui nõ habẽt discretionẽ boni ꝛ mali ppter primã ꝙuaricationem ptinent ad regnũ diaboli· nisi gratia dei eruantur a tenebris.

Et scimus quoniam filius. Nemo sine divina cognitione ad vitaꝫ ẽternã puenire:nemo cognoscere sine dei gr̃a pt· quia nemo novit filiũ nisi pater·neqꝫ patrẽ quis novit nisi filius· ꝛ cui voluerit filius revelare.ꝛ patrẽ ꝛ filiuꝫ vtrunqꝫ eniꝫ filius revelat:qui carne visibilis apparens ·divinitatis archana p evangeliũ mũdo patefecit.

Filioli cust. Et quia verũ deum ꝛ verum hominẽ ꝓgnoscitis·ꝛ vitam ẽternã expectatis·custodite vos a doctrinis hereticoꝝ qui speciem sanctitatis sibi assumunt:qui pranis dogmatibus gloriam incorruptibilis dei in similitudine corruptibilium rerum mutant· auaricia eñ ẽ simulacroꝝ seruitus qui etiaꝫ mundũ deo pponũt idolatrę sunt

Custodite. Cum testimonium pfectionis in multis phibuerit illis. potest tamen timeri·ne aliquis nup ꝙuersus reliquias superstitionis mente retinuerit.

§ gratia qua renati sunt scõm ꝓpositũ quo vocati sunt sancti·seruat ne ꝓmittat peccatũ ad mor

sed generatio dei ꝓseruat eum : et tẽ. ꝛ si i quibuslibet humana fragilitate deliquerint:ne a maligno hoste possint tangi defendit.

malignus nõ tangit eum. Scimꝰ § renati in baptismo

quoniaꝫ ex deo sumus· ꝛ mũdus

totus in maligno positus est. Et § p carnẽ non nisi ppter nostrã salutẽ

scimus quoniã filius dei venit· ꝛ § credẽtibus § credendo re

dedit nobis sensum· vt cognosca rum dei filiũ. § amãdo

mus verum deum : ꝛ simus in † vt membra ·ꝫ p hoc erimus dei in deo viuẽtes sine fine in viuẽte sine initio vel termino.

† vero filio eius . † hic ẽ verus deꝰ § sicut

ꝛ vita ẽterna·filioli custodite vos vasa sancta.

a simulacris.

Prologus in secundã Johannis canonicam.

Gꝫadeo ad sanctam fẽminam scribit vt eandẽ dominam non dubitet litteris appellare·eiusdemqꝫ filijs testimonium q̃ ambulent in veritate phibeat.

C. .I.

† ego senioꝛ tam etate q̃ moꝛibus· vel sapientia scribo ·ꝫ ppriũ est.

† Enioꝛ † ele

† tam natura q̃ fide.

ctę dñę ꝛ † natis

eius quos ego

† vero amoꝛe· vel qꝛ pseveratis in veritate ·ꝫ vt sit maioꝛ autoꝛitas.

† diligo i veritate · † ꝛ nõ ego solus

† qui deum eligũt ad imitandũ ꝛ solũ deũ operibus charitatis querũt.

sed ꝛ omnes † qui cognouerũt ve·

§ nõ ob aliã causam vos diligimus·nisi ppter veritatẽ fidei:que inexpugnabilis pdurat

ritatem. Propter veritatẽ quę p· vel no

manet in vobis·ꝛ vobiscum erit i

C. .I.

Senior electe. Cum quidã dubitent vtrũ hę duę epistolę sint iohãnis apostoli. Per hoc añt q̃ sunt similes primę ꝛ in verbis ꝛ in simili assertione fidei ꝛ charitatis aduersus hereticos;pbantur esse apostoli:nõ iohãnis presbiteri. Scribit autẽ ad quandam babiloniã·quę ppio nomĩe electa vocabat: Monens ipsam ꝛ natos eius·ne ppter hereticos discedant a ppositio fidei. Per banc electã significat vniversalis mater ecclesia. Per filios eius minores ab ecclesia geniti in fide. Scribit ergo vniversali eccle

się non esse fidei pfectionem extra charitatẽ·ꝛ hereticos detestatur:qui dividunt ihesum christum.

Non ego solus. Scripturus ꝓtra hereticos qui a veritate exciderũt Dicit omnium qui veritatẽ noverunt vnam dilectionem in sanctos esse: vt similitudine catholicoꝝ ab hereticorũ deterreat societate. Omnes fideles in vna veritate ꝓsentiunt hereti in erroribus displicent.

Jhesu christo fi.pa. Erant tunc tẽporis heretici qui negabant dominum ihesum verum dei filiũ· quos ꝓfutat

† vsqꝫ in finẽ vite·vel durans ineternũ ·ꝫ pseverans ·ꝫ remissio peccatoꝝ.

† ęternum : † Sit vobiscuꝫ † gratia

† ii post baptismũ in aliquo lapsi eius ·ꝫ ne amplius deũ vel fratres offendatis.

ꝛ † misericordia † pax a deo patre ꝛ

† qui coeternus ꝛ coequalis patri ·id ẽ·cũ patre põt ꝛ operatur ·ꝫ fidei quã i baptismo ꝓmisistis

a † christo ihesu filio patris † in ve·

† dei ꝛ primi ·ꝫ in dño de vestro bono pricipio

ritate ꝛ † charitate. † Gauisus sum

† aliquos fortasse nõ omnes

valde·quoniã inueni † de filijs tu·

§ quotidie pficiendo § in vera fide § tã pfecte

is ambulãtes i veritate : sicut mã

§ ꝛ p ea q̃

datum accepimus a patre. Et nũc

habes certificatꝰ·iam de cetero ꝓfidẽter rogo· vt rem debitam.

rogo te domina nõ tanqꝫ manda

tum nouum scribens tibi : sed qd̃

† fidei vel a prioribus patribus ·ꝫ vt antiqua fides ꝛ dilectio illibata pmaneat.

habuimus ab † initio † vt diligam⁹

alterutrum . Et hęc est charitas·

† i. seruemus mãdata·nõ ergeamus ad aliquos errores·nõ cessemus ab ope virtutũ ·ꝫ i. de ea charitate data.

† vt ambulemus scõm † mandata

eius. hoc enim mandatum est· vt

quẽadmodum audistis ab initio· † ꝛ necesse ẽ vt pseveretis

in eo ambuletis : † quoniaꝫ multi

† prius christiani nois pfessores ·ꝫ de nostro consortio ·ꝫ ad amorẽ ꝛ doctrinã mundi

† seductores † exierũt † in mundum

† nec doctrina·nec vita ·ꝫ magistrũ ꝛ normã sanctitatis.

Qui † nõ ꝓfitetur † ihesum christũ

† a quibus cauete·nam hi tales ·sic ꝛ qui eis cõsentiunt.

venisse in carne : † hic ẽ seductoꝛ ꝛ

§ ꝛ ideo

antichristus. Videte uosmetipsos

† deficiendo illã mercedẽ quã opando meruistis ·ꝫ nutimini.

ne † pdatis quę opati estis: † sed vt

§ in futuro· vel hic gratiã. § qui

mercedẽ plenam accipiatis. Des

simulant se alios preire sapientia ꝛ doctrina ꝛ ex superbia discedũt ab humili pdicatõe christi

§ p aliquã seductionẽ vel timorẽ

q̃ recedũt ꝛ nõ pmanẽt i doctrina

† ꝛ si pseveraverit vsqꝫ in finẽ salvus erit·

xpi deum nõ hñt . † Qui pmanet i

Gauisus sũ ual. Quali qd̃ tenetis tenete·nihil aliꝰ ab hereticis recipite:quia i his quę habetis gaudeo:nihil aliud ad salutem vobis supaddi expeto. Cũ ergo gaudeam de vestro bono principio ·ne faciatis dolere defectu vestro quia vt sollicitus custos omnia quę circa vos fiunt cognosco.

Ambulantes in

ue. Positus est adã in paradiso: vt operaretur ꝛ custodiret illud. Operatio effectus pfectionem · custodia pfectionis ipsius statum atqꝫ cõstantiam designat.

Non tanqꝫ mã·

no.ꝛc. Arguit hereticos qui relictis q̃ ab apostolis audierãt nova inducebant :ꝛ per hoc fraternę charitatis fœdera dissipabãt.

Quoniaꝫ multi

seduc. Hoc de hereticis potest accipi·q̃ confitent ihesum icarnatuꝫ: Sed vel verã eius carnẽ·vel veram divinitatem·vel verũ eius patrẽ deum ·aut aliquid tale negant. vl potest de iudęis accipi·qui ihesum nondum ad salutem mundi venisse denegant. Sed expectãt venturum antichristum.

Videte uos .ꝛc. Istis talibus ne consentiatis · sed potius attendite qualiter sitis pfecte instructi ad fidem ꝛ pstantiam.

Mercedem ꝛc. Deum plenum cum iocunditate capiatis.perseverando in doctrina vobis tradita· ꝛ non consentiendo eorum errori.

Et non permanent. Si quis separat se a divina doctrina vt extra rectam fidem conversationẽqꝫ mandatoꝝ dei sit sepat se a deo ne habeat deum·per actualem ꝛ contemplativam vitam fit alicuius deus· qui est creatoꝛ omnium.

Qui permanet. Manet in evangelica doctrina· qui secundum eam sapit ꝛ agit. Separat se ab illa:qui aliter sapit ꝛ agit.

Si quis venit ad nos. Cum iobes apud ephesum balneas lauandi gratia intraret·z videret cherintū: exiuit dicēs: fugiamus hinc·ne balneę ipse corrūpāt nos in quibus cherinthus lauat veritatis inimicus·fecit ergo qđ docuit. Tanta em̄ apostoli atq; eor discipuli tunc ī religione cautela vtebant: vt nec verbi quidē ꝓmunionem cū aliquo eor q̄ a veritate deuiauerāt habere paterent.

Nec aue ei dixe. Quia signū videt cōsensus errorīs · hoc ei dicim⁹ amicis: quorū opa nobis placent · z vos si forte decepti n essetis·alij forsan p talem vestrā familiaritatē possent decipi·q̄ crederēt illos placere vob: z sic crederēt illis

Plura ꝛc. Intelligite hāc admonitionem vobis fore pernutilem· quia ad confirmationem illius de creui etiam venire ad vos·nec tn̄ ex toto interim potui silere.

Salutāt te. Sicut aduersarijs veritatis aue ꝓhibet dicere ita ecōtra electos ex p sona electoꝝ salutat.

C. .III.

Gaio. Gai⁹ fide christi susceptā·bon⁹ ī actibus·p̄dicatores z auditores verbi dei susciebat·z de facultatibus ministrabat · sicut in epistola declarat. Commēdat autē hospitalitatē·z ne ab ea desistat exēplo z instinctu diotrepis inuitat·diotrepes eīn asserebat inutilem esse hospitalitatem.

Videt gaius fuisse corinthius. vñ paul⁹ Gratias ago do meo q̄ neminez vestrū baptizaui nisi crispum z gaium. Et alibi. Salutat vos gaius hospes me⁹·z toti⁹ eccl̄ię

† vnus enī verus deus sunt pater z filius·non ē filius posterior·nō ē minor patre.

doctrina: † hic z filiū z patrem ha

† qñquidem p hanc doctrinā z hic z ī futuro deus habetur·z nō p doctrinā illoꝝ·ergo siquis.

bet. † Si q̄s venit ad vos·z hanc

† nō tantū nō assentiatis: sed nec ad horā recipiatis·nedum hospitales esse vultis·p mala eorum colloquia corrūpātur bonī mores vestri.

doctrinam non affert·† nolite reci

pere in domuz eum: nec aue ei di

ſ scōm q̄ vox ē ūstituta·ꝓmunē se oñdit cū illo. alioquin simulatio ē: q̄ in xp̄ianis esse nō debet.

xeritis. Qui enim dicit illi aue: cō

municat operib⁹ illius malignis

ſ de ꝓmonitione eiusdem rei·vel forsitan etiā de aliis.

Plura habens vobis scribere:

ſ p scripturā·que nō adeo vos ꝓmouebit quantū vita z p̄sentia magistri.

nolui p cartam z atramentum scri

bere. Spero enim me futurum a

† instruēdos † meuz † vestrū instruendū·vel ad os illoꝝ puersoꝝ obstruendū

pud † vos z † os ad † os loqui: vt

ſ illis ꝓfusis·vestra fide ꝓfirmata.

gaudium vestrum plenū sit. Sa

† vel ad literā vel forsitan fulii alteri⁹ metropolis ecclesie·

lutant te † filię sororis tuę electę.

ſ qđ ego ex parte mea dico.

Gratia tecum.

Prologus in terciā Johannis cano.

Gaiū pietatis causa extollit atq; vt in ipsa pietate maneat exhortat. diotrepez impietatis z sup̄bię causa obiurgat: demetrio aūt bonum testimoniū perhibet cum fratribus vniuersis.

ſ ego

Senior ga

io charissimo quē

† nō tpalium bonoꝝ gratia·sed ꝓpter eterna.

ego † diligo in ve

ritate Charissime

† hoc a ꝙ domino crebris p̄cib⁹ exopto·vt qđ bene agis·bene ꝓficias

de omnib⁹ oratione facio † pspere

† corpore z animo † ꝓficit in elemosinarū operibus ſ vt sicut anima valeas z corpore.

ingredi·† valere: sicut ꝓspere † agit

ſ interna mētis intentio.

anima tua. Gauisus valde fū ve

ſ a te ſ peregrinus

nientibus fratribus z testimoniū

† vere charitati·que nō cessat ab opere † tā stu

phibētibus † veritati tuę: † sicut tu

dioſe reddunt testimoniū·q̄ studiosus tu es ad bene operandū.

in veritate ambulas. Maiorem

horum non habeo gratiam: q̄ vt

ſ scōm fidē ſ vera fide

filios meos audiā in veritate am

bulantes. Charissime fideliter fa

cis quidquid oparis in fratres: z

ſ a quib⁹ nihil expectas tpale ſ quos nō noscis

hoc in pegrinos·qui testimoniuz

† operibus misericordie † z ita exēplo tuo alii incitātur ad hospitalitatē.

reddiderūt † charitati tuę † in ꝓspe

ſ dū apud te sūt

ctu ecclesię · quos benefaciens

† ad alia loca ad que volūt ire † ī ministris deū honoras.

† deducis † digne deo. Pro nomi

† alienati a rebus ꝓpriis † vt angustia famis cogerent negare fidem.

ne eniz eius † pfecti sunt· † nihil ac

† suis contribulibus † qui possumus supplere indigentiam eoꝝ.

cipientes † a gentilibus. † Nos er

† ·i· domesticos fidei

go debemus suscipere † huiusmo

† qui nō sufficim⁹ predicare † predicāde fidei.

di· vt † coopatores simus † verita

tis. Scripsissem forsitan ecclesię

ſ appetit ſ dominari

sed is qui amat primatum gerere

† nostrā autoritatē ſ nostrā epistolā.

in eis diotrepes·non † recipit nos

† qz depranat nos · z nostra scripta † patefaciā

† Propter hoc si venero † ꝓmone

am eius opera quę facit: verbis

ſ mēdacia z errores asserētibus

malignis garriens i nos. Et qua

† q̄ mihi detrahit·q̄ hospitalitatē dissuadet.

† ad damnationē † qđ predicat agit.

si ei † ista non † sufficiāt · † neq; ipse

ſ indigētes.

suscipit fratres: z eos qui suscipi

† ne impendāt curā humanitatis † tā suscipientes q̄s susceptos † nō de ꝓsortio fideliū · sed de loco vbi ꝓueniunt.

unt † prohibet z † de ecclesia † eijcit

ſ quidquid ille dicat tu.

Charissime noli imitari malum:

ſ qz

sed qđ bonum est. Qui benefacit

ex deo est: qui autē malefacit non

ſ q̄ suscipiat

videt deum· Demetrio testimoni

ſ ad eū venientib⁹ z recedētib⁹

um redditur ab omnibus: z ab ip

ſ a deo † ad ꝓmendationē hospitalitatis

sa veritate. Sed z nos † testimoni

† illi † per alia testimonia mea q̄ ꝓbasti vera.

um † perhibemus: z † nosti quoniā

testimonium nostrum verum est.

ſ de ꝓmendatione elemosine z de alijs etiam.

Multa habui scribere tibi dñe:

nō habeo maiorē gratiam·i·quādo fratres veniūt ad me·in nullo facto vel verbo eorū magis gaudeo: q̄ de hoc q̄ annunciant filios meos quos p̄q dicādo vel baptizando genui: veritatē recte fidei z bonę opationis obseruare.

Charissimę fide. Ideo ñ debes deficere ab hospitalitate z elemosinis: q̄dq̄d enī oparis in fratres fideliter·i·sicut fidelis·i·sicut decet fidelez facis non p vana gloria. Sed fidē tuam operibus ostendis.

Pro nomie enī eius. Qui vere sūt honorandi·non enim p finis scelerib⁹ expulsi sūt a patria: sed spōte pfecti sunt p nomīe christi ampliando · et p noīe eius patiendo

Nos ergo debe. Johannes omnia dimiserat: z se diuitibus ꝓnumerat: vt alacriores reddat z promptiores ad commiseredum paupibus.

Scripsissem forsitan ꝛc. Perseuerare debes in elemosina quia vtilitatem tātam in ea intelligo: q̄ nō solum tibi·sed etiā toti ecclesię scripsissez de ꝓmendatione elemosinę·sed hac necessitate dimisi: q̄ diotrepes nō curat nostram autoritatē· diotrepes hereciarcha illi⁹ tpis noua docēdo p̄cipatū sibi vsurpabat·diotrepes speciose īsultus siue decor insinuās interp̄tat: vt pfidiā cordis etiā noīe signet.

Ecclesię. Illi ecclesię q̄ forsitan ·i· dubitatiue est ecclesia·z vt p obseruatōez elemosinę mererer pfecta fieri ecclesia scripsissem

Commoneam. Id ē·ī omniū noticiā manifestius arguēdo ꝓducā quoꝝ exēplar nusq̄ habet: sed facit ea z noua inuenit. garriēs falsis rationibus vtens·in nos ꝓfutandos · z sic ad vos a fide retrabēdos.

Nota sicut linguas detrahentiū nr̄o vicio nō debem⁹ excitare ne peant ita p suā malicię excitatas debem⁹ q̄nimiter tolerare: vt meritū nobis crescat. aliq̄n etiā ꝓpescere: ne dū de nobis disseminant: eoꝝ qui audire bona poterant corda corrumpāt.

Demetrio testi. Qđ bonū illū velit imitari apit: vt imitet demetriū

vt simili laude omniū possit z ipse dignus existere.
Pax tibi. Amicis gratiā pacis z salutis mādat: vt veritatis inimicos a salute monstret extraneos.
Judas. Qui z thadeus ptra eosdez fidei corruptores scribit · quos petrus z iohannes in suis damnant epistolis. Intendit aūt pmonere fideles ne psentiant puersoni bus: quia fidei z castitatis gratia retrahebant.
Seruus ihesu fra. iaco. Non displicet christo · nec discordat a iacobo mea pdicatio.
Conserua. et uo. Vocat pseruat · diligit filios z mēbra dei facit.
Misericordia uobis. Si deus cgpit misereri vobis pdonando delicta: ꝛ pleat misericordiam super addendo bona · ducēdo ad eterna. Si ē reconciliatus inimicis · eternā pacē det factis amicis in qua in nullo ab eo dissentiatis.
Dilectissimi. Ego qui vestre saluti prudere habui necesse (pter pseudo qui vobis se ingerūt) scribēdi vobis admonitiones de vestra salute pmuni · i · de fide quę ē tam mea salus q̄ vestra z omnium fideliū scilicet fides quę p dilectionē opatur. Ego dico faciens omnē sollicitudinē scribēdi vobis · i · omnia quę pertinent ad sollicitū. Oro p uobis · disputo contra seductores vestros z vt vobis sciatis p nidere scribo vobis de illis · detego nequitias eoꝝ · ostendo vobis qualiter fidē z dilectionem debeatis tenere: z cū sim ita sollicitus p uobis: admonitionē meam recipe debetis. Ego dico de pcans ñ supaddi aliam fidem vestre fidei Sed sancte fidei semel tradite vobis et omnibus sanctis ab apostolis · supcertari vsq; ad mortē: vt pro ea si necesse est moriamini · z ideo scripsi · vt scirem statum vestre fidei · z meā sollicitudinez ostenderem vobis · z sic in fide pfirmaremini.
Gratiā trāsferētes. Puritiam z districtionē legis quę dicit oculuꝫ p oculo · dentem p dente · tempat gratia euangelij · in quo purgant scelera pmissa p pnitentiam z elemosine fructus. Sed hanc gratiā transferunt in luxuriam · qui nunc tāto licentius peccant quāto minus vident se asperitate legis de facinoribus examinari.
Soluꝫ domina. Pater cū filio z spiritusancto solus dominator filius cum patre z spiritusancto solus dominator. spiritussanctus cū patre z filio solus dominator. Quicūq; ergo hereticus patrē christi verum deum bonum z iustū negat: solum dominatorē z dominū nostrum negat. q̄ ihesum filiū dei esse negat · z hic dñatorē solū z dñm nr̄m negat. Qui spūssan

sed nolui p atramentum z calamū scribere tibi. Spero autē protinꝰ
Smeū loqui ad os tuū · vel ad os dtorepis obstruendū ·
te videre: z os ad os loquemur.
†ab illo dtorepe z ab oib⁹ malis sit tibi pax.
‡quasi q̄ te doceo: doce alios.
†Pax tibi · salutant te amici ‡ salu
Svel p nomē
ta tu amicos nominatim.

Prologus in epistolā ca · Judę.

Judas frater iaco bi de septez catholicis vnā quam epistolam reliquit. Et q̄a de libro enoch qui apochrisus est · in ea assumpsit testimonium · repudiat a quibusdam: reuincit tamen autoritate z vetustate z vsu meruit iter sanctas scripturas pputari.

Epistola cano. Judę apostoli.

†pfitens tā verbo q̄ facto ‡ pmēdatio psone
†**Judas seruus ihe** †natura · fide · doctrina · vita ‡ qui sunt membra dei · qui deū habēt patrem z patronum.
su christi · †frater iacobi · ‡ his qui †ppter fidē z opera ‡ qui p filium habent accessum ad patrē.
in deo patre †dilectis · z ‡ in christo †ptra puersoꝛes ‡ ad hanc dignitatē · ad eternam gloriam.
sto ihesu †conseruatis z ‡ vocatis.
Misericordia vobis z pax z charitas adimpleatur. Dilectissi
Svel facies
mi omnem sollicitudinem habēs scribendi vobis · de pmuni vestra salute necesse habui scribere vo
Svos
bis: deprecans supcertari semel
†vobis a sanctis ‡ ideo necesse habui · quia ·
Ssub specie religionis · quasi fidē ihesu pdicent.
†tradite fidei sancte. ‡ Subitroie

†humane sa ptēte ‡ ignoti deo z sanctis.
runt enim †homines impij ‡ quidā
† ab eterno in prescientia dei preuisi sunt iusto dei iudicio vt sordescerēt · z alios i sordes precipitarent · z inde iudicabunt ad mortē.
qui olim †pscripti erant in hoc iu
† vel dñi S ipii dico impii diuina scriptura quodam dolo vtētes ad destruendū cultū dei.
dicium impij · †dei nostri gratiam transferentes in luxuriā · z solum
†tam volentiū q̄ nolentiū ‡ singulariter christianoꝝ.
†dominatorē z ‡ dominū nostruꝫ
† cū patre z spiritusancto ‡ saluatorē nostrum Sregem nostrū ‡ z quia illi negāt z volūt vos inducere vt negetis · ptra illos volo vos cōmonere
†ihesum ‡ christū negātes. ‡ Lommonere autē vos volo scientes se
†nō filiꝰ noꝛ · sed dominꝰ noster: qui nō a patre virginis initiū habuit · sed erat deus eternus qui natus de virgine nomē ihesus accepit.
mel omnia · qm̄ †ihesus populum
† primo humiles ‡ postea murmurātes
de terra egipti †saluās · ‡ scdo eos
†verbis moysi in deserto ‡ per serpētes · z alios modis.
qui non † crediderunt ‡ perdidit.
† quoꝝ natura z potētia maioꝛ ‡ p humilitatē p obdientiam.
†Angelos vero qui ‡ nō seruauerī
†quo p gratiam dei alios principabant subiectis spiritibus ‡ p superbiam.
†suū principatū: sed ‡ dereliq̄runt
† celestem habitationē · spiritualē dei visionem. ‡ venturos ad iudicē cui resistere vel aliquid occultare nō poterūt.
†suū domiciliū · ‡ in iudiciū magni
†huiꝰ aeris ut dānatos rebuat grauioꝛibꝰ penis
dei vinculis eternis sub †caligine
†ideo etiam non sunt imitandi. quia ex eoꝝ imitatione mors eterna sequitur
reseruauit. †Sicut sodoma z go
Ssodome z g.
morra z finitime ciuitates simili
Sextra naturā
modo exfornicate z abeūtes post
Smasculoꝝ Snō debitā cōcubitui.
carnem alteram facte sunt exēplū
Sgalem
ignis eterni penam sustinentes.
†sicut sodomite ‡ sunt dānandi ‡ suā vel alioꝝ
†Similiter z ‡ hi qui ‡ carnē quidē
Ssicut populus nō credens
maculant · dominationem autem

†Nām ihesus. Sicut filij israel clamātes ad dñm ex egipto saluati ppter pcupiscentiā quā in egipto habuerant diffidētes de potentia dei in heremo puniti sunt: Sic isti magistri imundicie et eoꝝ sequaces qui per aquas baptismi vete nebris ignorantie exierunt credentes · si ad prioris vite pcupiscētias mēte redeunt: dānantur. Sicut prius p fidez z bona opera merent saluari: sic secundo p murmuratio nem z immunditiam merēt damnari. Vel secūdo · i · bis pdidit: quia malos z nunc z postmodum punit. nā quos pssentia mala ñ corrigunt ad sequentia pducunt.
Angelos uero. Et vere non sunt imitandi qui ihesum nō verum deum sed hominez de vtroq; sexu genitū mentiunt. Si enim angelis peccantibus non pepcit: nec hominibus supbientibus parcit.
Non seruauerūt suum prin. Sic homines qui non seruant principatū quo per gratiam adoptionis filij dei sunt effecti Sed relinquūt domicilium · i · vnitatem ecclesie · i qua renati sūt vel sedes regni celestis quas accepturi erant si fidem seruarēt z ante iudiciuꝫ grauiter: z grauius in vniuersali iudicio damnabit.
Dei uinculis. Id ē. superbia · z corde impenitenti · vel sententia diuina quę eos in perpetuum coartabit · vel vincula cupiditas infimarum rerum: qua vincti ad superiora reuerti non possunt.
Sicut sodoma. Vederat exemplum damnationis eoꝝ: qui soluꝫ dominatorē negant pmemorato interitu infidelis populi · vel angelorum erigentium se contra deum · dat etiam exemplum pene illoꝝ · qui domi gratiam transferunt in luxuriam · pmemorans incendiū sodomoꝝ.
Exemplū ignis. Id ē. significatio eterne pbustionis · Sicut exarserunt igne libidinis: arserūt igne tpali · qui tpalis nō fuit purgatoꝛi⁹ · Sed initium pene z signū futuri.
Dominationē sper. In minoꝛib⁹ peccatis · maiestatē blasphemātes

in criminalib⁹ nolendo humiliter ꝓfiteri ꝛ pnitere· nullum habentes timorem·nec fidem venturi iudicis.

Cum michael. Id ē.moyses qui vt deus erat ꝓstitutus pharaoni:et qui erat princeps ꝛ nuncius quantū ad alios·disputās cū pharaone·altercaret.i.signa faceret alterna ꝓtra signa magozum·de cozpe moysi·i·populo israel·vt pmitteret illos sacrificare deo suo:non est ausus inferre penam blasfemię huius sęculi·Sed dixit imperet tibi dominus. Vel aliter. Cum dominus ihesus altercaretur cum pilato de cozpe moysi·i·de ecclesia·noluit aliquam blasfemiā inferre:sed tanquā ouis ad occisionem ductus ē.

Cuz michael a. De quibus scripturis hoc testimoniuz assumpserit·nō patet·Sed allegozice planum est· Cozpus moysi populus israel· ꝙa moyses illi⁹ populi poztio fuit ideoqz qđ de populo factum legit in zacharia:recte de moysi cozpoze factuz forsan dicit apostolus. In zacharia legit. Ostēdit michi dominus ihesū sacerdotē stantē cozā angelo domini· ꝛ sathan stabat a dextris eius vt aduersaret ei· ꝛ dixit domin⁹ ad sathan: Increpet dominus in te sathan· ꝛ increpet dominus in te qui elegit hierusalem Quia ihesus sacerdos desiderabat israel de captiuitate liberari·ꝛ in terrā ꝓpriaz redire.resistebat ei sathanas nolens populum liberari;sed hostibus gētilibus mancipari. Ideo angelus q̄ populi aduitoz erat·increpabat·atqz ab iniuria populi remouebat· Sed vbicunqz vel quandocūqz hęc altercatio angeli cum diabolo facta fuerit· boc diligenter intuendum ē:quia michael archangelus si diabolo sibi aduersanti blasfemiaz dicere noluit·sed modesto cum sermone coercuit;quā to magis hominib⁹ omnis blasfemia est cauenda·ꝛ maxime in creatozem: Diabolus in substantia bonus·sed volūtate malus·ꝛ ideo ab angelo nō blasfemat·quia aliquid ꝓferre aduersus bonā naturam blasfemiam reputat archangelus·ꝛ si mala esset natura diaboli·domin⁹ nō increparet ꝓ bono opere quod in mala natura nō posset esse·Sed cum dns increpat;aliquid boni ex bona natura ꝓuenire posse ostēdit.

Potest fingi angelū egisse altercationē cum diabolo de cozpoze moysi quasi nollet sepulturā moysi iudęis reuelatā esse·ne eū quasi deū adozarēt ad qđ efficiendū conabat diabolus·sed nō inuenit in autozitate.

Aliter legit·quia abscondit domin⁹ cozpus moysi. Et ob hoc forsitan ne populus israel moze gentiliū qui amicos sibi reges ꝛ principes post mortez factis eoꝝ statuis colebant vt deos· cozpus moysi adozarēt·ꝛ ꝓ ydolatriā huiusmodi a deo ꝓuaricarent·potest ergo videre quasi fuerit certamē ꝛ altercatio michaelis cū diabolo volēte cozpus moysi reuelare vt populuz ꝓ idolatriam decipet. Michaele añt ꝓhibente·ne populus cuius princeps erat peccaret·Qđ ꝛ si nunqz in veteri testamēto legit:ꝓpter autozitatē tm apostoli·qui secretioza quedā nouerat;quę nobis occulta sunt·nō debet a quopiam refelli.

Vel sic Mortuo moyse subtraxit dominus misso angelo cozpus moysi· ita vt null⁹ de populo cui ꝓfuerat sciret sepulturā· Preuiderat eñ dominus moysen post mortē a iudęis adozandū·ꝛ si cozpus haberent ꝓ deo habendum;ꝛ ideo diabolus cultum legis desiderās verti in ydolatriaz alter

†ī·angelos sanctos ·ſ·sicut angeli apostate.
Svos nō debetis blasfemare·quia nec mich. ꝛc.
spernunt: †maiestatem añt ·ſ· **blasfemant.** Cum michael archangelus
Sꝛtendens.
cum diabolo disputās altercaret de moysi cozpoze·non ē ausus iudicium inferre blasfemię·sed dixit
Svt malediceret ei quasi male creature.
dicium inferre blasfemię·sed dixit
Svt quiescas Sille ñ ē ausus blasfemare·sz bi ꝛc· †blasfemāda esse ·ſ·ex superbia nō aliqua causa.
Imperet tibi dominus. Di autem quęcunqz †quidē ignozant ·ſ· **blasfemant:** Quecunqz añt †naturaliter
Snulla ratione ab alijs discreta.
tanquā muta animalia nozunt:
†umplēdis ·ſ·totū affectū ad hoc inclinant.
·ſ·damnatio erit.
in his †cozrumpunt. ·ſ· **Ve illis ꝙ**
Sgladio male doctrine armant ī fratres vt cum malo ꝓsilio decipiūt vt balaā. Contra doctozes se erigunt. vt chore.
via cain abierunt·ꝛ erroze balaaz mercede effusi sunt:ꝛ in ꝓtradictō
†ideo etiā cauendi ·ſ· vbi deberent honestati et vtilitati sue vel ꝓmedentium ꝓuidere.
ne chore pierunt. †Di sunt ī ·ſ· **epulis suis maculę** †ꝓuiuantes· ·ſ· **sine timoze** †semetipsos pascentes. nu

†quia alios obscurant ·ſ· quia ad suggestionem spirituū inundoꝝ in diuersos viciozꝝ errozes raptantur.
bes sine aqua ·ſ· **quę a ventis circunferunt.arbozes autūnales·in**
†nullam vtilitatem·vel sibi vel alijs facientes
·ſ· nunc in anima postea in cozpe Sobmittēdo ꝛ cōmittendo.
fructuose· ·ſ· **bis mortuę·eradicatę**
†semp inquieti·tumidi·tenebrosi·amari stabilitatē ecclesie impugnantes ·ſ· ad similitudinē tumentiū vndarū superbientes altius se attollunt·sz
fluctus feri maris ·ſ· **despumātes suas ꝓfusiones:sidera errantia·q̄ bus ꝓcella tenebrarum ꝓseruata**
Snō ad tempus vt heretici dicunt
ē ineternū. Prophetauit autē de his septimus ab adam enoch di
Spatēter ꝛ terribiliter Sexns
cens:Ecce veniet dominꝰ in sanctis †milibus suis:facere ·ſ· **iudiciū**
†sanctoꝝ qui cū eo iudicabūt ·ſ· penas inferēdo
†malos ·ſ·puincere eos qui prius latebant ·ostē
contra †**omnes· ꝛ arguere omēs**
dendo opa ipietatis coꝝ:q̄ prius occultabant.
impios de omnibus operibus i
Sī actu opis
pietatis eoꝝ·quib⁹ impie egerūt: ꝛ de omnibus duris quę locuti
†blasfemātes maiestatē ·ſ·in boies ·ſ·in deum.
sunt †**contra deū** ·ſ· **peccatozes** ·ſ· **ipij**

catus fuisse dicit cum illo angelo· quia qui a deo missus fuerat. Michael dicit·i·quis vt deus.

Ve illis. Quia ꝓ omnia hęretici monstrati sunt a verbo veritatis ceci disse·ostendit eos diuersis malis subiectos.

Ve illis qui i via cain. Viam cain abeūt·qui ꝓpter inuidiā meliorum sibi doctoꝝ nomen vt honorificent assumūt,qui non tristant·si a deo repelluntur.iustos fratres nolunt imitari;sed eos ex inuidia spiritualiter aliquando ꝛ cozpoza liter occidūt. A vultu etiā dei expellunt·nihil iam putantes in se dei puidentia,prouenire:sed omniū quę habent se autozes credūt Errore balaā ꝓpter amoze terrestrium cōmodoꝝ·veritatem quā nouerunt impugnant.

Contradictione chore perierunt. Qui increpatione sctę ecclesię nolūt emēdari·sed appetitu idebiti primatus ab vnitate ecclię se diuidūt ꝛ sciētes quantū mali gerant:ad sceleruz tm tartara descendunt.

Macule. Non solum in ꝓmesationibus ꝛ ebrietatibus carnalibus ꝓpunt ꝛ maculant. Sed etiā sūt macule alioꝝ· ꝛ alios secum ꝓdunt·domī gratiā in luxuriā trāsferentes.

Nubes. Comparant se ꝓdicatoribus pluētib⁹ iusticiā·choruscantib⁹ ꝓ miracula: Sed ipsi sunt nubes obscurātes solem ponētes ī cęlū os suū puersa supbe docēdo sine aqua sapiētię.

Arbores autū. Cōparant se arboribus bonū fructū ferentibus; sed sunt arbozes autūnales.tarde ferunt bonū fructū·sicut arboz in autumno plantata.vel qz tunc folia cadūt ꝛ fructus· Vel si supercrescit fructus·adulterinus ē ꝛ inutilis. Si quid eñ faciūt qđ bonū videat; nō bona intentione agūt:sed vt bona quę sunt in alijs extirpent.

Bis mortuę. Semel moritꝛ quę nō facit fructū bonū. Bis moritꝛ q̄ facit fructum malū. Vel bis mortuę·quia añ tēpus fidei mortui. Sed inde visi surgere ꝓ fidem:rursus redeūt ad impietatē·ꝛ ideo eradicatę ab hęreditate quā sperabāt se habituros·vel a soliditate charitatis in qua sancti dicunt radicati.

Sidera. In hoc apostatas significat·quia in similitudinē diaboli de sedibus angeloꝝ ceciderūt·quibus ꝓpter apostasiam tenebrę reseruant.

Sidera. Lucem veritatis ꝓmittunt in hoc mari viciozꝝ: Sed nunquā in eodē statu docēdi vel vitę ꝓdurant·ꝛ alijs causa naufragij sunt:ꝛ ipsis ꝓ tenebris quas in ecclesia dei inducebāt:tenebrę inferni parant·ꝛ qui pacē fidei mūdana tēpestate turbabāt;ꝓcella tormentoꝝ ꝓcellent.

Prophetauit. Non solū mea autozitate ꝓbo q̄ puniēdi sūt; Sed etiā autozitate enoch·q̄ iam olim ꝓscripti sunt in tale iudiciū impij homines;qui nostris tpibus subintroierūt ad subuertendā fidē priozū.

Enoch. In stirpe chain enoch·qui dedicatio interpretat primus nascitur· In electoꝝ vero ꝓgenie enoch septimus memorat; quia reꝓbi in hac vita quę ante ē·seipsos ędificando dedicant· electi vero ędificationis suę dedicationē in fine tpis·i·in septimo expectant.

Ecce veniet do. Vera sententia q̄ dominus arguet īpios·ꝛ de operib⁹ ꝛ de verbis. Sed notandū q̄ liber enoch de q̄ hoc assumpsit testimonium apocrifus deputat;ab alio quodam sub nomine enoch ꝓpositus in

quo libro multa incredibilia ꝓtinentur: vnde ⁊ hec epistola indeq̃ de apocripho testimonium habet·priscis tpibus a plerisq; reiciebat'. Sed tamẽ autozitate iam ⁊ vetustate ⁊ vsũ meruit: vt inter sanctas scripturas computet'. Maxime quia tale testimoniũ de apocripho sũpsit· qđ non apocriphum ⁊ dubium .sed vera luce esset pspicuum licet eĩ de apocriphis testimonium veritatis sumere.

Hi sunt mur. Si fratribus aliquid boni ꝓtigit·murmurant ⁊ conquerunt': q̃si sua felicitas in illoz̃ psperitate minuatur. Auari eĩ quibus nihil sufficit: etiam alijs inuident.

Murmurantes et queruli. Tanto amplio quisq; murmurat ⁊ ꝓqueritur de p̃sentibus ecclesię laboribus: quanto minus ĩ se desideria carnis extĩguit. Sed cõtra sanctus daniel et ceteri sancto z̃ desideriozum viri· quanto obnixius sola supna desiderant: tanto magis despiciunt transitoria: ⁊ cuncta qnę vident aduersa.

Spiritũ non habentes. Quia spiritũsanctum· quo congregat' ecclesia ⁊ spiritualis efficit' non habent: ideo animales ĩ scij·nõ,puidẽtes ideo defluunt: quia coagulum charitatis nõ habent.

Superędificantes. Fidei·i·edificãtes vos ipsos ĩ bonis operibus sup fundamentum fidei: vt lapides viui ponamini in domo dei.

In spiritusancto oran. Vt de vestris viribus non pz̃sumatis: sed ĩ diuinę tuitõis adiutozio speretis·non p̃ uos saluari putantes: sed aduentũ spiritussancti in vos petite· quo inspirati ardentius ozetis·ne cum his qui spiritũ non habent ab ecclesia segregemini.

Illos autẽ saluate. Qui non sunt damnati apud deum: Sed iam ꝓpe cadunt in ignẽ docete· vt se ipsos liberent·

In timore. Hoc ad tria illa adiungendũ ẽ. Nam ⁊ apostatas cum quisq; arguit ⁊ damnabiles ostendit in timoze debet arguere: ne forte sibi ſetiã tcõtra dei dispositionẽ ĵ vel quereloſi ſq̃unq; sibi ꝓtingant.

Hi sunt murmurantes ĵ queruli tut nullo carnis desideria frenãtes ĵ de vicio ĩ vicium.

secunduz desideria sua ĵ ambulã tiactant se nullo timoze dimissuros qõ agũt ·se solos deum cognoscere.

tes·⁊ os illorum loquit' supbiam thonozãtes ĵ diuitum ſ paupes cõtemnunt ĵ nõ causa dilectionis

mirates ĵ personas ĵ quęstus cau tsed quidquid illi dicant vel faciant ĵ corde ⁊ opere.

sa. Vos autez charissimi ĵ memo

res estote verboruz quę p̃dicta ſ quib? credendum·quia nunci domini·⁊ p̃teritoz̃ etiã ꝓphete futuroz̃.

sunt ab apostolis dom ini nostri ſ illuminati spũsancto.

hiesu christi. Qui dicebant vobis ſ tpe antixp̃i ·e? isti iã sũt p̃ambuli

quoniã in nouissimis temporib? t non missi a deo ĵ veritatis ĵ quos tali signo potestis cognoscere·q; guloſi·auari·

t venient illusores· ĵ secundũ desi tvel secundũ desideria ipietatis ſ diuini cult?.

deria ambulantes non t in pietate ſ a sorte iustoz̃

Hi sunt qui segregãt semetipsos ſ anime ꝓcupiscẽtias sequetes.

animales spiritũ non habentes. ſ sed vos hoc modo·ab illis dissentiatis.

Vos autẽ charissimi supędificantes ſ vt sitis templũ dei

vosmetipsos sanctissimę ve ſ dei vel vestro sanctificato.

strę fidei·in spiritusancto ozantes vos ipsos in dilectione dei seruate·expectantes misericordiaz domini nostri hiesu christi in vitam tcõuincite ad vtilitatẽ nõ illoz̃ sed ecclesie

eternam. Et hos quidem t arguite ſ certissime dãnatos diuino iudicio

iudicatos: illos autez saluate de tvicioz̃ ·⁊ sic de igne tozmentoz̃ ĵ quadam ui ĵ vel quos ĩ peccato obstinatos videtis ·misere mini·dolẽtes q; nõ potestis eos saluare. ſ penitentibus ꝓximis.

t igne t rapientes · t alijs autẽ misere

remini in timoze·odientes eam tquia cõcupiscẽt is carnis poluitur ĵ corpus mortale ⁊ passibile quo velatur anima

t quę carnalis ẽ t maculatam tuni

cam. Ei autez qui potens est vos t omnibus vestris opibus ſ presenti. ĵ in futuro.

t ꝓseruare sine peccato ·⁊ t ꝓstitue ſ coz̃ angelis qui cõtemplantur dei gloziam

re ante conspectum glozię suę im ſ ab omni sorde.

maculatos in exultatõne in aduẽ ſei ſq̃

tu domini nostri hiesu christi·soli solus ẽ creator ⁊ saluator mittẽdo filium.

deo saluatori nostro p hiesuz chri ſ iputet

stum dominum nostrũ gloria·ma

gnificentia·imperium·⁊ potestas ante omne sęculum ⁊ nũc ⁊ in omnia sęcula sęculoz̃. Amen.

suisq; aliquid tale ꝓtĩgat· ⁊ qui de icendio vicioz̃m alium castigans eripit·timeat ne ⁊ ipse temptet'· ⁊ qui pęnitenti ꝓximo misereꝛ: circũspiciat: ne forte plus iusto vel seuerus existat·vel pi?.

Odientes eam. ꝛc. Non corpus ſ maculatuz esse odisse debem? ⁊ arguere· vt immaculatũ reddamus· vt de carnali spirituale efficiatur. quod quia non nĩi arbitrij potestate: sed dei gratia pficiendũ ẽ: recte subiungit' ei aũt ꝛc.

In exultatione. Quos supius monebat in timoze deo seruire: dicit ꝓstituendos in exultatione·quia quãto magis trepidi de actibus in p̃senti fuerimus: tãto amplius in futuro de ꝓcepta mercede lętabimur.

Gloria magnificentia. Si habetis gloziam purę fidei ⁊ ꝓscientię ⁊ magnificentiã in opatione·⁊ imperiũ sup infirmitatẽ·vel sup demones·⁊ potestatẽ resistendi vicijs vel tozmentis: deo nõ vobis imputate·qui ante tẽpora ⁊ in p̃senti ⁊ post omnia tẽpora ẽ gloriosus in essentia·magnific? in opibus·impans tam volentibus q̃ nolẽtibus·⁊ potẽs cui nihil resistit.

Prologus in apocalipsim Johannis.

Johãnes apostol? ⁊ euãgelista a christo electus atq; dilectus·in tanto amoze dilectionis vberioz habitus ẽ·vt in cęna sup pectus eius recũberet: ⁊ ad crucem astanti soli matrẽ p̃opziã ꝓmendasset: vt quẽ nubere volẽtez ad amplexum virginitatis asciuerat: ipsi ad custodiendã virginem tradidisset. Dic itaq; cum ꝓpter verbum dei ⁊ testimoniũ hiesu christi in pathmos insulam soziret' exilium: illic ab eodẽ apocalipsis p̃eostẽsa describit'. vt sicut in p̃incipio canonis·i·libri geneseos incoꝛruptibile p̃incipium p̃ notatur: ita etiaz incoꝛruptibilis finis p̃ virginem in apocalipsi redderet'· dicẽtis. Ego sum alpha ⁊ o initium ⁊ finis. Hic est iohannes qui sciens supueniſſe sibi diem egressionis de coꝛpe·cõuocatis in epheso discipulis·descendit in defossum sepulturę suę locũ. oratioq; ꝓpleta·reddidit spiritũ tam a doloze moꝛtis factus extrane?: q̃ a coꝛruptione carnis noscitur alienus. Cuius tamẽ scripturę disꝓsitio vel libri oꝛdinatio·ideo a nobis per singula nõ exponit': vt nescientibus inquirẽdi desiderium collocetur: ⁊ quęrẽtibus laboris fructus·⁊ deo magisterij doctrina seruetur.

Prefatio Gilberti pictauiensis in apocalipsim Iohannis.

OMnes qui pie uo lunt viuere in christo (sicut ait apostolus) psecutionē patient. Iuxta illud: fili accedēs ad seruitutē dei sta in iusticia z timore. z ꝓpara animā tuam ad tentationē. Tentatio nanq; ē vita hominis sup terrā. ne aūt fideles in his deficiant: psolatur eos dominus. atq; confirmat dicens: vobiscū sum vsq; ad psummationem seculi. Et nolite timere pusillus grex. ꝓpter ea vidēs deus pater tribulatiōes quas passura erat ecclesia ab apostolis fundata super petrā christum. vt minus timeat: disposuit vna cū filio z spiritusancto eas reuelare. Reuelauit autē tota trinitas christo scōm humanitatem. christus vero iohanni p angelū. iohannes ecclesię: de qua reuelatione hunc librum ꝓposuit. Vnde z liber iste apocalipsis dicit. i. reuelatio Quia hic ꝓtinētur quę deus reuelauit iohanni. z iohes ecclesię. Quanta scz ecclesia passa sit tempe primitiuo z nunc patiat. z nouissimis tpibus antichristi passura sit. quę tanta erit tribulatio: vt fieri potest ꝙ etiā moueant electi. z p his z nunc z in futuro p̄mia sit susceptura. vt quos denunciata supplicia terrēt. ꝓmissa p̄mia lętificent Ideo iste liber inter reliquas scripturas noui testamenti ꝓphetię nomine censet. quę alijs excellentior est ꝓphetijs sicut enim nouū test. pstat veteri: euangeliū legi: ita hęc ꝓphetia ꝓphetis veteris t. q; de christo z ecclesia magna ex pte iam adimpleta sacramenta denunciat. Vel etiaz ideo. ꝙa cū alijs vnifaria. isti trifaria data est ꝓphetia simul. s. de p̄terito z p̄senti z futuro. Ad cuius ꝓfirmandam autoritatem. ꝓcurrit etiā autoritas. mittentis. deferētis. z accipiētis. Mittētis. s. trinitatis. z deferentis angeli. accipiētis. s. iohannis. Cum aūt iohanni hęc in visione fuerunt reuelata. z sunt tria genera visionū. sub quo genere contineat videndum ē. Visio eīm alia corpalis. quādo videlicet corpalibus oculis aliq̄d videmus. Alia spiritualis seu imaginaria. cum videlicet dormiētes vel etiā vigilantes imagines rerū cernimus: quibus aliq̄d aliud significat. Sicut videlicet pharao spicas z moyses rubū ardere: ille dormiēs. iste vigilans. Alia intellectualis. quādo videlicet spiritusancto reuelāte. intellectu mētis veritatē mysterioz sicut ē capimus. Quo mō vidit iohānes quę in hoc libro referunt. Non eīm figuras tantū vidit spiritu: sed earū significata mēte intellexit. vidit autē iohannes z scripsit in pathmos insula relegatus a domiciano ī exilio p̄cipe īpijssimo. hac eum ad scribendū cōpellente causa: quia dum exul teneret a domiciano in pathmos insula. i ecclesijs quibus p̄erat. multa pullulauerunt atq; ī oleuerūt vicia. atq; diuersę hęreses. Erant eīm quidaz hęretici. ibi dicētes: christū nō fuisse ante mariā. quia tēporaliter de ea natus erat. Quos iohannes ī principio euāgelij sui redarguit dicēs: In principio erat verbū. z in hoc libro cum dicit: alpha z o. i. principiū z finis. Dicebant etiā quidā ecclesiam pōdere tribulationū ante finem seculi delituram: z p laboze nō p̄mium ętternum suscepturam. horū ergo errores volens destruere iohannes. ostendit christum principiū esse z finem. Vnde ysaias ante me nō ē formatus deus. z post me nō erit. Et ecclesiam p exercitium tribulationū nō desinere. sed ꝓficere: z pro his brauium ętternum recipe vel suscipe. Scribit aūt iohannes. vij. ecclesijs asię. z eaz septē episcopis de p̄dictis instruens z in eis p eam totam generalē ecclesiam docens. Est itaq; materia iohannis in hoc opere. status specialiter asianę ecclesię. nec ñ z totius ecclesię. videlicet quę in p̄senti patiat. z in futuro receptura sit. Intentio vero eius est monere ad patiētiam quę seruāda: tum ꝙa brevis labor: tum q; p̄miū magnū. Modus tractādi talis: primo p̄mittit prologum z salutationē vbi reddit auditores benignos z attētos. quo p̄misso accedit ad narrationē. Ante narrationē vero ostēdit christum esse abęterno sine principio z fine. inducens ipsum loquēte z dicentem. ego sum alpha z o. i. principiū z finis. postea accedēs ad narrationē. distinguit septē visiones: quibus terminatis iste liber consumit. Premittit aūt prologum dicēs: Apocalipsis ihesu christi subaudis hęc ē. Sicut i alijs: visio ysaię hęc ē. z pabolę salomonis hę sunt.

SIcut in seculāribus libris tria quęrunt. Intētio. s. vtilitas. z cui parti phię supponat. Sic quoq; in hoc libro diuino tria quęrunt. materia. intentio. vtilitas. z cui pti humanitatis. i. vitę subiaceat. Vita cīm alia philargica. alia practica. alia theorica. i. ꝓtemplatiua. cui liber iste subiacet. Intentio ē auctoris huius ponere signa. p quę ꝓmendet nobis patientiā. i. faciet nos patiētes ꝓ nomine christi: ut de patiētia eundo ad ꝓtemplationem celestis glorię. puenire possimus ad vtilitatē. ad remunerationē. s. patientię nostrę. i. ad duplicē stolam animę. s. ac corpis beatitudinem. Et notandū quomō patientiā ꝓmendet. ostendēdo. s. p varias similitudines vt p equos z similia. psecutiones p̄sentis z futurę ecclesię in tēpore antichristi. i. diuersas tribulationes diuersorum statuū ecclesię p̄munit nos referēdo: vt fortiores simus ad sustinendum. nam leuius lędit quidquid p̄uidimus ante. Illud quoq; sciendū. ꝙ potius ꝓmendat patientiam. Ideo videlicet: qm̄ fundamentū ē omnium virtutū. prudentio teste qui ait: vidua vel debilis ē virtus quā non patiētia firmat.

DEus pater p̄uidens tribulationes quas passura erat sancta ecclesia: postq; ab apostolis fuit fundata. disposuit cum filio z sancto spiritu eas tribulationes z ea p̄ mia reuelare. Jacula eīm q̄ p̄uident minus ledūt. Ita christo manifestauit secundū humanitatē. christus iohanni. z iohānes ecclesię reuelauit. qui excellebat omnibus priuilegio castitatis. z qui gratia dei interp̄tat. q̄ omnia bona quę agebat. gratię dei ascribebat. z qui omnia īmania tormento z equanimitate mētis sustinebat. Sed ꝙa pstat hanc reuelationem factam esse ī visione. videndū ē sub quo genere visionis ē. visio eīm alia corpalis ē: alia spūalis. alia ītellectualis. Visio corpalis ē qua videmus celū z terrā z cetera talia. Visio spūalis est quādo in eo qd̄ videt aliud p̄tendit sicut fuit de moyse q̄ vidit rubum nō ardentē ardere: qd̄ aliud significabat. Intellectualis vero quādo spiritusancto īmante aliq̄s cōspicit aliq̄d mysticum: sicut sanctus iohānes in hoc libro fecit. nam nō realiter ista vidit: sed diuino flamine īspirante. ꝓuenientia signa passionū designatiua ītellectui suo cōfiguravit Nunc q̄ sit materia illi⁹ videamus. Materia illius sunt septē signa. i. genera tribulationū. Intētio vero ē nos īuitare ad patientiā: vt p patientiam veniamus ad ꝓtēplationez. p ꝓtemplationē ad reuelationē. Inde ad beatitudinē in qua habemus finalē causam huius opis: z ꝙa non q̄ritur in diuinitate de phia sed de vita videamus cui vite supponat. Vita. alia theorica. i. ꝓtemplatiua. alia practica. i. actiua. Sed practicā ad theoricā constat referri. Et notandū ē quare nos magis ad patiētiā q̄z ad alias virtutes īuitet. ad qd̄ dicendū ē: ꝙ sic̄ fides ē fundamētū omniū virtutū: sic patientia quodāmodo ē sustentamentū: vnde prudentius Vidua ē virtus quā non patiētia firmat. Notandū vero ē quandam ptem huius libri. p. phemio vel p. plogo accipi. s. vsq; ad illū versum. Ego iohānes fui ꝛc. In q̄ pte nos inuitat ad legendū z ad audiendū z ad seruandum: q; si hoc fecerimus beatitudinē p̄sequemur. z sic cōmēdat opus suū. legēdus ē iste liber. q; ē apocalipsis ihesu christi. i. reuelatio ñ cuiuslibet sed ihesu christi. Vel legendus ē liber hic. ꝙa beatus ē qui legit z qui audit verba ꝓphetię lectionis huius. i. apocalipsis. i. reuelationis ihesu christi.

APocalipsis hęc inter reliquos noui test. libros ꝓphetia vocat. sed alijs excellētior ꝓphetijs. q; de christo z ecclesia magna ex pte adipleta iam sacramenta denunciat. vel etiā ideo. ꝙa cū alijs vnifaria isti trifaria data ē ꝓphetia simul. s. de p̄terito. de p̄senti z de futuro. z sicut euangeliū legis obseruantias. sic ista ꝓphetia excellit veteres q̄ lōge p̄speciētes vētura ꝓphetias

Ad cuius roborandam firmitatem occurrit etiam autoritas mittētis deferentis z accipiētis. hanc eñ deus. i. tota trinitas misit: nam de patre dicit: mittens p angelū suum. filius aūt dicit: ego ihesus misi angelū. Sed z de spiritusancto hoc scriptū est: dñs deus omnipotēs. Sciendum itaq; quia cum sine additamēto spiritus ponitur: tota trinitas frequētius intelligitur vnde est. Spiritus ē deus. Et qui habet aures audiēdi audiat. quid spiritus dicat ecclesijs. Et quanquā angelus solius verbi incarnati personam gesserit: tota tñ trinitas in angelo opata ē. Q autē iohānes ī exilio ista vidit. manifestat christi fidē in terrenis pssuris celum vēdicare. Et sciendū q cum dicit apocalipsis. subaudiendū ē hec est. sed hunc modum locutionis qui cum diminutione verbi fit. frequēter inuenimus in diuinis scripturis: vnde salomon ait: sine adminiculo verbi Parabole salomonis. z ysaias visio ysaie.

Alpha principiū ē elementoz greco; z o. finis. quod bene cōuenit illi de quo dicit ysaias: ante me nō est formatus deus: z post me nō erit. Causa q̄ beatū iohannē scribere monebat. quia interim dum ipse exul teneret a domiciano. In ecclesijs quibus ipse ꝓerat ne quitie multe inoleuerūt. ad quoz correctionē ipse ꝓmonetur p angelū ī visione siue dormiens siue spiritualiter raptus. Per hoc q iohannes omni humano eloquio z auxilio destitutus. diuinitus est visitatus. innuitur nobis. q quāto magis ab hoc tumultu recedimus: tāto magis diuina visitatione digni iudicabimur. Et ē materia in hoc libro ecclesia. de qua oēs fiunt visiones. Quidquid aūt inducit de antichristo z demonibus: ad cōpbationem ecclesie fit. Hoc aūt modo tractat de hac materia. s. ostendendo ꝓdicionem ipsius ecclesie secundū ꝑsentem z futurum statū. secundum ꝑsentem q multas pssecutiones oporteat hic pati ecclesiam. Et item in ꝑsenti etiam multas dignitates. vt remissionē peccatoz illuminationem animarū z talia. In futuro aūt obtinere vitā z interminabilē lēticiā. Finalis causa ē. vt sibi subditos quibus principaliter scribit: deinde ceteros admonet ad sustinēdas tribulationes cū patiētia. nisi diffidentes de remuneratione magna.

Nomen etiā auctoris quērit. qđ gratia dei dicit. quod est iohannes. Quod bene ꝓuenit intentioni. omnes enim ꝓ christo patiētes gratia dei. i. auxilio dei patiunt: aliter eñ deficerent. sicut dicit apostol⁹: Gratia dei sū id qđ sum. Locus quoq; in quo ꝓposuit notatur. pathmos videlicet insula in qua positus in exilium fuerat a domiciano cesare propter verbum dei quod ꝓdicabat. Per quā insulam designat ecclesia que quotidie assultus huius seculi patitur. immobilis tamen existens. pathmos enim ebullitio vel fretum interpretat. Videndū quo modo visionis iohannes talia vidit. Tres nanq; modi visionum sunt. vnus cum celum. terram z similia corporeis oculis videmus. Alius cum dormiētes vel etiam vigilantes aliquid videmus per qđ aliud figuramus. sicut pharao vidit crassas vaccas vel bones z macras. Alius modus est intellectualis. cum aliquid mente cōcipimus nō per imagines: sed sicut ē: vt danid in psalmis dicens. audiam quid loquat in me dominus deus. Johannes vero imagines ī mente vidit: z in eis veritatē intellexit.

Materia status asie. z totius ꝑsentis ecclesie. littera sic. ac si ita ꝓmoneret: attendite hanc visionem: quia visio reuelata ē in christo ihesu. Qualitas. i. modus tribulationes intus z exterius econtrario ꝓsolationes. locus breuis labor. z certa ꝓmia. Intentio patiēter ferre omnia.

Prologum ꝓmittit salutationē in vtroq; captat.

Apocalipsis ihe. chri. Preparat auditores benivolos z attētos sicut z ibi iobes septē ecclesijs que sunt in asia.

Quā dedit ⁊c. Secundū hominem accepit eam a patre z verbo sibi counito. z spiritusancto.

Que oportet. Quasi z ineuitabile est quin fiant. z vtile ut fiant. Oportet vt patiant tribulationes cito.

Hec ē reuelatio

Pocali

psis ihesu chri
Deus pater vt nihil debens.
ti quā dedit
Christo ; verbo et exemplo.
illi de ; palaz
Nō iudeis nō phīs De his
facere seruis suis. que oportet fie
Vtī breui I. i. p signū ostendit.
ri cito. z significauit mittens per
Psonā christi habētē Nō superbo sed humili.
angelum suum seruo suo iohanni

Qui testimonium phibuit verbo dei: z testimonium ihesu christi in
vt litterati
his quecunq; vidit. Beatus qui
Vt layci z addiscētes Libri
legit. z qui audit verba prophetie
Lector z auditor
huius: z seruat ea que ī ea scripta
Aūt
sunt: tēpus enim prope ē. Johannes septem ecclesijs que sunt in
remissio peccatoz ; quies a vicis.
asia gratia vobis. ; z pax ab eo
I. a christo
qui est. z qui erat. z qui vēturus ē

Cito. Dicit vt sepent ne sit graue pati cito finiēdi sunt labores z ꝑmia danda.

Breuis labor. festinata gloria.

Et significauit. Deus pater filio z filius iohanni sub sigillo. i. sub scripto. ne locus sit furibus querē di. z vt gratius sit fidelibus si cū exercitio cōsequantur.

Qui testimoniū per. Qui testat verba ipsius christi habita. tam de verbo. i. diuinitate q̄; de humanitate ihesu christi.

Verbo dei. Filius vocat verbuz dei quia p euz manifestatus ē in mundo pater

In his quecūq; uidit. In his que corporaliter vidit vt passum. vel sola mēte vt fuisse cū patre ante omnia.

Beatus qui le. Christus dedit mihi beatus autē qui a me acceperit.

Beatus qui legit z audit ⁊c. Quia hec apocal. ē ihesu xpi ⁊c.

Qui legit. i. qui narrat alijs que audiuit. qa plures ab vno legente possunt audire. Vel audient. z in hoc notat auditores. qa plures.

Illi soli beati q̄ audiunt vt mente recondant. z mente recondunt vt ope cōpleant. z ope implent vt vitā ēternā possideāt.

Seruat ea. Ita dico si seruat. Non eñ auditores legis sed factores iusti sunt.

Seruat ea. Qui fidem christi z ecclesie non violat. z timet minata: z ꝑmissa. vere beatus. quia nec longa mora laboris z ꝑmia vicina.

Septē ecclesijs. Principaliter illis quib⁹ magister erat cōstitutus. z per simile alijs.

Deus dedit christo. christus iohāni. iobes autē ecclesijs. vel p septē vniuerse ecclesie: quia septem vniuersitatē significāt. vel qa septiformi spiritu illustrantur.

In asia. Asia ē elatio. Ecclesia ergo nūc ē ī elatiōe virtutū. vel olī vicioz

Asia ē ista. nō magna. illa. s. que dicit tercia pars mundi. sed quedam ꝓuincia vbi erāt septē ciuitates. z septē ecclesie cū septem episcopis.

Asia minor ē ps maioris asie ꝓtinens septē ciuitates quaz ephesus ē metropolis. In hac minori euāgelizauit paulus. sed postea in diuisione apostoloz iohannes eam obtinuit.

Ephesus metropolitana sedes totiꝰ asie in qua iohannes ꝑfuit

Gratia et par. Preparat auditores ī salutatione benivolos. z attentos. sicut z in prologo.

Qui ē qui erat ⁊c. Eternaliter q̄nis natus ex tpe. iam īmutabilis p humanitatē. z olim corruptibilis. talis vēturus ē. z si mō nō apparet talis.

Et a septē spiritibus. Spiritus idē sonat qđ charitas. vnde attribuit spiritui remissio peccatoz. z alia dona que sunt dona totius trinitatis vt itelligamus trinitatē ex sola dilectione opari.

Personam patris tacet. qr de deo creatore nemo male itellexerat. ponit

Sic habetur in quibusdam bibliis.

Prologus alius Hieronimi.

Apocalipsis ihesu christi iohannis tot habet sacramenta quot verba. Et ꝓ merito voluminis laus omis inferioz. ī verbis singulis multiplices latent intelligentie.

psonam filij z spiritussancti·de quibus omnes nascunt ī eccleſijs bgreſes.
Throni. Sunt angeli eius z sancti homines in quibus nunc sedet de⁹ z iudicat ne in futuro iudicet.
Primogenitus ꝛc. Dicit ꝓpter desperātes de morte christi·vt illi q̄ dixerunt nos putabamus q̄ ipse esset redēpturus israel.
Mortuorū. Qui vos nō terreat·quia surrexit·z ē impassibilis·vel prius mortificantiū se·quia peccatū non fecit
Princeps reg· ter. Princeps terrenarū potestatū·potens eas remouere·et ad vtilitatē suoꝝ vel sanctorum·pmittens impios seruire.
Qui dilex.nos Cōmendat psonā filij q̄ hāc reuelationeꝫ p angelū fecerat iobi. q.d. credite huic reuelatōi·z patēti adhortatōi quā christ⁹ manifestauit·q̄ p nobis passus ē z resurrexit.
A peccatis no. Originalib⁹ vel actualibus·nō suis sed nostris·qz nō peccauit.
Regnū. Potentes vicijs resultere·z p nobis z p fratrib⁹ nos metipsos do offerētes.
Ecce uenit. Et vere debetis glorificare·quia ipse ē qui vēturus ē ad remunerādum cum nubibus·i· cū sanctis qui nubes fuerūt·ꝓpluēdo alijs doctrinam·z miracula faciēdo. Vel sicut in nube ascendit·ī nube veniet. p quā dei clementiaꝫ itelligim⁹ q̄ bonis ē refrigeriuꝫ z illuminatio·malis vero terror z exēcatō q̄ z significatū est p nubeꝫ·qua educti sūt filij israel de ægipto.
Et uidebit eū o. oculus. Alia translatio habet videbit omnis terra talem·q·d·talem videbūt qualem impij venturū nō credebant.
Omnis oculus. Boni vt lętētur·mali vt cōfundantur videbunt.
Plangent. Seu collidēt sup eū ipotentes ei⁹ impio resistere ad silitudinē lapidis z fictiliū. vel p.s.i.dolebūt respiciētes eos q̄ fundati sunt sup eum·qz non tm̄ dolebunt de ipso tormēto q̄ q̄ repellētur a tali consortio
Etiā amen. Per hęc duo aduerbia quoꝝ vnū ē grecū.s.etiam·significant gentes·p amen q̄ ē hebreū iudei·qui omnes deū videbūt ī iudicio
Ego sum. Vere veniet·z qz ipse ꝓmittit se venturū·vel ꝓmissa salutatione reddit attentos.q.d.ne a me.hoc dictū.sed ab ipso christo credatis
Alpha principiū. Ante quē nullus vel a quo omīa ceperunt.
O finis. Post quē nullus vel ī quo omīa terminabunt.
Ego iohannes. Finita salutatione ꝓgreditur ad narrationē imponendo quattuor·psonam·locum·causam ipsius loci·tempus·q̄ valent ad cōmendationē ipsius reuelationis.
Ego iohes. Q.d.scio quia tribulamini;sed exemplo christi patienter sufferatis vt sitis pticipes regni ipsius.
Frater socius ꝛc. in christo. In fidei vnitate z ꝓpter illam fidem tribulatus fui·sicut z alij p q̄ ad regnum puenire patiēter sustinui·habē do christum in omnibus exemplum.

† a septiformi spiritu qui quidem vnus natura gratiarū distributione multiplex ‡ vt illuminet eos in quibus sedet deus.

z † a septem spiritibus qui ‡ in con

† plura dicturus repetit de christo secundū humanitatem.

spectu throni eius sunt: z † a † ihesu

† qui se esse deū nec p imminente morte negauit

christo qui ē † testis fidelis primo·

† vel testis fidelis § operū nostroꝝ in die iudicii quādo dicet·vidistis me esurientē z si·z vestire be·p·m·ꝛc·

genitus † mortuorum z princeps

† regentiū terrenitatē ‡ specialiter p̄dicatores.

† regum terrę: Qui ‡ dilexit nos·

† quia sola dilectione lauit nos ‡ originalibus vel actualibus.

† z lauit nos a ‡ peccatis nostris in

§ nō vituli·nō arietis·sicut i veteri lege.

sanguine suo: z fecit nos regnum

§ scōm q̄ homo § scōm q̄ de⁹ § ideo

z sacerdotes deo z patri suo. Ip·

vt laudetur § vt ei obediatis

si gloria z imperium in sęcula sę·

culorum amen. Ecce venit cū nu·

† tam bonus q̄ malus

bibus·z videbit eum † omnis ocu

§ vt magis crucientur

lus: z qui eū pupugerunt. Et tunc

† omnes terreni z vicijs dediti.

plangent se super eum omnes † tri

† q̄ omni lingua firmandū § z amen

bus terrę: † etiam amē. Ego sum

alpha z o. principiuꝫ z finis dicit

† dominus dico § moze ꝓpheta hoc dicit.

dominus † deus qui est·z qui erat

z qui venturus est omnipotens.

§ a psona § hūilitas magistri § vel p

Ego iohannes frater vester z soci

ticeps

us in tribulatione z regno z patiē

Pathmos. Id ē·fretū·s·tribulatio·ī q̄ magis celestia a fidelib⁹ apiunt.
Ecclesia compatur insulę·quia sicut insula marinis pcellis illidit·ita ecclesia psecutionibus marinoꝝ.i.mundanoꝝ affligitur.
Propter uerbū et testi. ꝛc. Id ē.ꝓpter testimoniū diuinitati·z humanitati exhibitum.
In dominica die. Solet rerum qualitas ex tempe notari·vt abrāā in feruorē fidei angelum in meridie vidit,loth in pditionem sodomę vesperę·adā p⁹ meridiē Salomon non reseruaturus sapientiā nocte suscepit.
Audiui post me uoce. Post se audit:qz dū de pūtib⁹. eductus in anteriora verę ꝓtemplatōnis se extenderet.z alios respicere admonitus est vel post se audit.qz a lege z ꝓphetis p̄dictū ē hoc·idem itelligit.
Quod uides scri be ꝛc. Communis admonitio fit iobāni q̄ monuit cōmuniter mittere·e·asię·z p eas intelligendę sunt omnes alię ecclesię. hec cōmunis admonitio fit vsq̄ ibi·z angelo ephesi ꝛc. Siue simk z vno ītuitu·sine per tempa diuersa hanc visionem vidit iohānes angelus vtrunlibet ei ꝓferre potuit.
Ephesus. Volūtas mea interpretatur vel lapsus ꝓfundus· vel ꝓfilium.
Conuersus sum. Et ideo: quia audiui vocē ꝓuersus sum ꝛc.
Septē can. Id ē·septē ecclesias ardētes z illumīatas sapientia diuini verbi.
Aurea. Sicut aurum p ignem ꝓbatū ꝓcussionibus extēsuꝫ candelabrum efficit: sic ecclesia tribulationibus purgata tentationū ictibus in longanimitatē extensa ꝓsummetur.

§ in exēplo christi

tia in christo ihesu: fui in insula q̄

§ locus § causa

appellatur pathmos ꝓpter ver

bum dei z testimonium ihesu chri

† in excessu mētis ‡ in spe resurrectionis future p res·christi § tempus.

sti. Fui † in spiritu ‡ dominica die:

† cognoui ‡ quia de futuris vel de magnis. manifestationē.

z † audiui post me ‡ vocem magnā

† qua īcitat ad bellū vel tem § q̄ vi

tanquā † tubę dicentis mihi: Q̄d

sur⁹ es vel iā vides. § i mēte recōde vt ad trām

vides scribe i libro·z mitte septē

§ vel epheso z smirne ꝛc. § canticum § scz ad

ecclesijs asię ephesum z smirnam

§ diuisio cōmunū § illuminata § ꝓcipuū pulcritudinis.

z pergamum z thiatiram·z sardis

§ seruās vel saluās § trib⁹ amabilis. § iō

z philadelphiam z laodiciam. Et

† i.memoriā habui de subditis ‡ vt itelligerē.

† conuersus sum vt ‡ viderē vocez

§ quia ꝓuer·sum

quę loquebat mecū. Et cōuersus

vidi septem candelabra aurea: z

§ i.in ꝓmuni·qz oībus se offert de⁹.i.ꝓsto est subuenire.

in medio septē candelabroꝝ aure

orum similē filio hominis vestitū

§ caput in se ostēdit q̄ a suis exigit

podere z ꝑcinctum ad māmillas

§ cingulo charitatis qz dilectionē seruat.

zona aurea. Caput aūt eius z ca·

† i.vestimentū contra frigus z vicia

pilli erāt candidi tanq̄ † lana alba

† immortalitas cū gloria glorie sue ē omni creatura ‡ .i.fideles in ecclesia qui ex vtraq̄ parte videre debent.

z tanq̄ † nix·‡ Et oculi eius velut

Si habeat vocē in ore z nō in ope candelabrū quidē est:sed nō aureū
Similē filio. Id ē.angelum in psona christi qui iā nō filius hominis sed similis:quia iam non moritur. Vel filio hominis similis; quia nō cū peccato·sed in similitudinē carnis·p·apparuit.
Christus in quo omnia necessaria ad regimen ecclesię.
Podere. Id ē.sacerdotali veste·i.carne in qua se obtulit·z quotidie offert repsentans se deo patri. Vel poderis ē ecclesia·qua vestit⁹ deus vt tunica quę ē talaris·quia vsq̄ ad finē mūdi duratura.
Pręcinctum ad māmil. Daniel cinctum renes vidit in veteri test.qz ibi carnalia ꝓstringuntur·hic māmillas:quia in nouo testa· etiam cogitationes iudicantur.
Capilli erant. Id ē.sancti extenuati·z adhęrentes ipsi capiti·vel cogitationes eius.
Tanquā lana. Vel sicut lana alba apta ē ad quoscūq̄ colores suscipiēdos·sic sancti ad tribulationes.
Nix. Nix candor īmortalitatis·quia cādidior omni creatura.
Oculi. Id ē.dona spiritussancti qui sunt christi habentis z dantis sūt ecclesię accipiētis·quę illuminant z faciunt ardere·vel oculi sunt:ipsi spiri·

tuales in ecclesia uel diuina ꝓcepta.
Et pedes. Id ē vltimi fideles·qui multis ꝓcussionibus non retinebūt ꝓriorē naturam·sicut auricalcum qđ sepe incēdit ⁊ meliorē accipit colorē.
In camino ardēti. In alia translatione habet auricalco libani: ꝙ qđ ostendit ꝙ in illa regione vbi dominus crucifixus est ·maxime illa tribulatio est valitura.
Et uox. Id ē.prędicatio eius obtinet vim aquę ·quia mūdat ·vel quā vocem receperūt iam multi populi·qui cōparantur aquę ꝓpter fluxū·tāto magis ꝓstare debetis. Vel vox datrix multaꝝ aquaꝝ ·i·gratiaꝝ. vnde vox sequitur.
Stellas. Stellę episcopi qui debent alijs lucere verbo · et exemplo vitę · qui si peccauerūt·stellę vocant·secundū ꝙ instituti sunt·quos habet in dextera.i.in potioribus donis · quę per dexterā significant.
De ore Id ē.de insinuatione exiuit prędicatio · quę vtrunqꝫ secat in ueteri testamēto carnalia opa·i nouo ꝓcupiscētias.
Unde non enī vos estis qui loquimini ·ꝫ spiritus p·u·qui loqꝫtur in vobis.
Sicut sol lucet i uirtute. Id est.in meridie sine nubibus Vel sicut ipse christꝰ in resurrectione. Vel qū fixus erit īeternū.
Et cum uidissem Ecce iohannes q̄ stare videbatur viso domīo cecidit tanqꝫ mortuus ·q̄a vnusquisqꝫ vir sanctus quanto se ad ꝓtemplandum diuinitatē altius exerexerit tanto apud se ītrorsum inferius cadit· qz in cōparatione dei eius magnitudo quā p suasit facile despicitur hinc ē ꝙ abraaꝫ viso domino se puluerem ⁊ cinerem cognouit.
Itez Iob auditu auris audiui te ⁊c.

flama ignis·⁊ pedes eius similes ſ nō cuilibet sed
auricalco sicut in camino ardenti
et vox illius tanqꝫ vox aquarum
multarum: ⁊ habebat in dextera
†ꝙ pdicatores vel scripturas
sua stellas septem· ⁊† de ore eius
gladius ex vtraqꝫ parte acutꝰ exi
ſ iusti similes ipsi lucebūt·i·fiēt similes illi
bat. Et facies eius sicut sol lucet
ſ qz
in virtute sua. Et cum vidissem eū
cecidi ad pedes eius tanquā mor
ſ·i·sup vi
tuus·⁊ posuit dexteram suā super
res būanitatis mee. ſ iō
me dicens: Noli timere·ego sum
ſ eternaliter
primus ⁊ nouissimus ⁊ viuus ⁊
ſ scōm carnē ſ ꝓpter vos
fui mortuus: Et ecce sum viuens
in secula seculoꝝ: ⁊ habeo claues
† sicut passionē ⁊ resurrectionē
mortis ⁊ iferni. Scribe ergo †quę
†presentes tribulationes ⁊ presens auxiliū
vidisti·⁊† quę sunt ⁊ quę oportet
ſ vel mysteriū
fieri post hęc. Sacramentum septem stellarum quas vidisti in dextera mea·⁊ septē candelabra aurea·septez stellę angeli sunt. septē ecclesiarum ⁊ candelabra septez. septē ecclesię sunt.

C, .II.

Mortis et inferni Diabolus ē mors·quia causa ē peccati.i.mortis ministri eius infernus in quibus habet locum.
Quę oportet ⁊c. In vltimis fidelibus ꝙ quoꝝ exemplum isti multū debent animari.
Sacramentum.s. Mysterium. vbi aliud videt ⁊ aliud ītelligit.
Hęc prima visio ē de correptione ecclesiarum.
Angelus allegoriā in ꝓte apit vt doceat vbiqꝫ debere requiri.

C .II.

Et angelo Id ē. Episcopo scribit · de manu cuius peccata subditoꝝ requirit·⁊ sine cuius ꝓsensu subditos iudicare nō ꝑsumit ipse iohannes.
Ephesi. Ephesus secundū bene ꝓsistentium ꝙtem voluntas interꝓtat· quorum operibus deus delectatur: de quibꝰ ꝓponit vt ꝙ horum exemplum qui lapsi fuerāt corrigant·secundū ꝙ ephesus ītꝛpretatur ꝓsilium.i.indigēs cōsilio·sine lapsus,pfundus·vel volūtas mea.
Septem Incipit singulares admonitōnes quę singulę ⁊ vniuersales esse possunt ꝛcdm diuersa mēbra cuiuslibet ecclesię.
Non potes sustinere Vi humanitatis. Vel non potes sustinere malos quin emēdes vel expellas.
Tentasti eos. Nō tentant nisi qui intus sunt in ecclesia.
Sustinuisti propter nomen Vt hoc non fecisti ꝙ humana laude. sꝫ ꝓpter nomen meum glorificandum.
Et nō defecisti Notat causaꝝ humani defectus fuisse nisi auxiliū ꝓuenisset.
Sed habeo ⁊c. Vel episcopus in ꝓsona sua: affectum tedio viciorum in subditis vel subditi amore terrenorum.
Heli sacerdos fuit bonus ⁊ tamen damnatus est· quia filios corrigere nolebat.

ſ iohēs ſ Nota ꝙ ſ oibus his nō soli episcopo: sed ⁊ ꝓmissis loquit

Tāgelo ephe

† licet peccauerint adhuc nō dimittit eos.

si ecclesię scribe · hęc dicit q̄ †tenet
† sicut dona diuidēs· vel nōdum quietus.
septem stellas i dextera sua: †qui
† quia nōdum tales vt in eis quiescat.
†ambulat in medio septē candela
ſ·vap,pbo.
brorum aureorum. Scio opa tua
ſ tribulationem ſ qz nō murmuras de dilato premio.
⁊ laborem tuum ⁊ patientiā tuam
† inhumane cōtra te agētes
⁊ quia nō potes sustinere† malos
ſ·i·pbasti doctrinā eoꝝ. ſ missos
⁊ tentasti eos qui se dicunt apo
ꝙ deo vt facilius decipiāt.
stolos esse ⁊ non sunt: et inuenisti
† mala predicatione eoꝝ ⁊ mala vita ſ·i·malis
que ipsi ꝓiuncti ingerūt ꝙ terrenas potestates.
eos† mendaces ⁊† patientiam ha
ſ·i·ꝙ
bes · ⁊ sustinuisti ꝓpter nomen
ſ hoc ad ꝓsiliū ptinet
meū: ⁊ non defecisti. Sed habeo
ſ ꝓtrariū corone
aduersum te pauca·ꝙ charitatez
† quoniā quidē aduersum te est
tuam primam reliquisti · †memor
ſ de ꝓsortio fideliū
esto itaqꝫ vnde exciderīs: ⁊ age
† dignos fructus penitētie ſ primis similia opa
†ꝙnitentiam ⁊† prima opera fac.
ſ sed ſ vt aīa ⁊ corpe interficiā.
Sin autem·venio tibi ⁊ mouebo
†·i·in hoc ꝙ interpretatur voluntas
candelabrum tuum de†loco suo
ſ hic iterū volūtas
nisi ꝙnitentiam egeris. Sed
ſ scilicet
hoc habes bonum·quia odisti fa
† que ideo odisti qz ⁊ me odisse vides.
cta nicholaitarum: †quę ⁊ ego odi
ſ que vni dico oībus dico ſ diuinū intellectū.
Qui habet aurē audiēdi audia

bonus ⁊ tamen damnatus est· quia filios corrigere nolebat.
Mouebo can· Auferam virtutes ⁊ dona spiritussancti per quę sunt constituta candelabra.
Sed hoc habes bonum Quānis hoc est aduersum te tū non desperes·quia habes bonum.
Facta nicholaitarū Id est.communem vsum mulierum ⁊ commestionem idolothitorum.
Nicholaitarum Nicholaus stultus populus·i·gentiles deum ignorantes· publice vxoribus vtentes · qui ydolothica commedunt · ⁊ iouem regnare credunt·hęretici quoqꝫ stulti apud deum quibus error ydolorum cultura imputatur·⁊ fornicantur immundicię carnis seruientes .stultiqꝫ in dei·stulti etiam falsi christiani qui terrenis dediti: colunt mundum.
Qui ha.au.⁊c. Cur audiendū qz pseuerāti christꝰ ē lignū vitę·qz vmbraculū ⁊ robur: ⁊ dans fructū .i. corpꝰ ⁊ sanguinē·⁊ hic ⁊ maxīe in futuro.

Smirnę. Smirna canticuz interpretat. vel quasi mirra. etiã canticũ in quibus delectat. mirra sic ẽ amara. vt etiã corpa a putredine seruet.

Hęc dicit pri. Talem describit christuz q valeat ad psolationẽ eorum quib tribulatões ingerunt. Hęc dicit pri. Quasi. d. ne deficiatis vos quia ego tãtus ꝓpter vos passus sum mortem de q resurrexi: qđ idẽ expectetis z vos.

Aliquos ex uobis Hic patet q nõ de vno solo sz de pluribus intelligatur.

Ut tentemini. Id ẽ. vt pbemini. vel despectui habeamini a diabolo z membris eius.

Decem diebus. Id est. Tempe illius belli: deus enim suos ad bella mittẽs decalago armat. Vel. x. diebus. i. toto hoc tẽpore in quo p septem dies contra tria pricipalia vicia pugnat. auariciã. cupiditatẽ. vanã gloziam.

A morte secũda. Prima moz animę in peccatis. Secũda i pęnis. pma moz corpozis quãdo dissoluitur. secũda quãdo dãnabit in iudicio.

Rompheam ex utraq̃ parte ac. Exigit vt isti hũc gladium habeant in electione bonoz z reprobatione malorz.

Non negasti. Tribulatio iustis illuminatio. ꝓtumacibus corzeptio. obstinatis excecatio.

Balaam Id est. hęretici qui docẽt terrenos principes qualiter subuertãt videntes deũ. Vel balaam .i. demones q docent carnem decipe aĩas videntes deum.

Doctrinã nicho. Ideo enim repetit de nicholaitis. vt ad pęnitentiaz ĩuitet qđ superius nõ fecit.

Manna Eternã gloziã de q oẽs dicẽt. Quid ẽ hoc: qm̃ nec ocul⁹ vidit nec aures audiuit.

Calculum lucidum In daniele absciss ẽ lapis sine manibus. In puerbijs gemma gratissima expectatio prestolantis.

ſ. i. trinitas
quid spiritus dicat ecclesijs. Vincenti dabo edere de ligno vitę. qđ
† in orto deliciarũ. i. ecclesia ‡ secundum humanitatem.
est i† paradiso dei‡ mei. Et angelo
smirnę ecclię scribe. Hęc dicit pri
mus z nouissim⁹ q̃ fuit mortuus z
viuit. Scio tribulationem tuam
ſ ad literã ſ i spe remuneratõis
z paupertatẽ tuam: sed diues es
ſ nulla pestis efficacioz q̃ domesticus hostis.
ſ cumulus miserie tribulatis si infamanẽ.
z blasphemaris ab his qui se dicũt
† pfitẽtes ſ si filii abrae. e. opa. a. facerent.
‡. i. cõgregatio sathane. i. aduersarii.
† iudęos z non sunt: sed sunt‡ sina
ſ sed tamẽ
goga sathanę. Nihil horum time
ſ an patiar:
as quę passurus es. Ecce missur⁹
est diabolus aliquos ex vobis i
ſ carcerẽ ponit. p omnu tribulatione.
carcerẽ vt tentemini: z habebitis
† sed quicquid illi ingerãt tu esto
tribulationes diebus decẽ. † Esto
fidelis vsq̃ ad mortẽ: z dabo tibi
coronam vitę. Qui habet aures
audiendi audiat quid spiritus di
ſ quia
cat ecclesijs. Qui vicerit: nõ ledet
q̃ ẽ gehenna ‡ ꝓgamus diuisio cognũ interpretat ſ vt sint diuisi a malis seruãtes vnitatem ecclesie ſ p cognua pugna aliqua significatur vt i hac ecclesia pars mala ĩpugnabat bonã.
a morte secũda. Et angelo† pgami
ecclesię scribe. Hęc dicit q̃ habet
ſ rõphea bis acuta sentẽtia domini. qua pdemnabit malos in corpe z in anima.
rompheam ex vtraq̃ pte acutam
† in medio praue nationis ‡ ibi. s. ‡. i. cõgregatio sathane. i. aduersarii.
Scio‡ vbi habitas. ‡ vbi‡ sedes ẽ
ſ contra disputantes.
sathanę. z tenes nomen meum:
† tribulatio est illuminatio iustis ſ p aliqua tribulatione.
† z non negasti fidem meã. ‡ Et in
ſ q̃b⁹ hoc fecisti ſ qui ẽ ſ martir. s. fuit
diebus illis antipbas testis me⁹
ſ eius exẽplo laborate.
fidelis qui occisus ẽ apud vos:
† quasi pclusio. quia illũ occiderũt ‡ sed q̃uis i hoc constans.
† vbi sathanas habitat. ‡ Sed ha
† si corrigaris ſ vel in paucis ‡ pateris non expellis.
beo aduersum te† pauca: quia‡ ha
ſ van⁹ ppls
bes illic tenentes doctrinã balaã
ſ elidẽs
qui docebat balach mittere scan
ſ delectari cũ variis rebus
dalum coram filijs israel. scilicet
† cũ demone corpaliter vel spiritualiter ‡ sitr
edere z† fornicari. ‡ Ita habes et
† ptra ĩpugnãtes ‡ ĩ plerisq̃ addit quã ego odi
tu† tenentes doctrinam‡ nicholai
ſ de isto sicut de illo
tarum. Similiter pęnitentiã age.
ſ qz † in aliquo feceris minus q̃ debeas
‡ qui nõ corrigis.
si quo† minus: veniam‡ tibi cito.
ſ. i. conuincã illos fornicarios peccasse dicendo ite in ignẽ eternum.
z pugnabo cũ illis in gladio oris
ſ cordis
mei. Qui habet aures audiendi
audiat quid spiri⁹ dicat ecclesijs
† alia trãslatio habet margaritã ſ vel me metipsum qui fui in manna absconditus.
Vincenti dabo† manna absconditum: z dabo ei calculum lucidum
ſ interim ſ al. candidũ
ſ in tali corpe ſ ad qđ: p hoc nomẽ ut inuitet
z in calculo nomen nouũ scriptuz
quod nemo scit nisi qui accipit. Et
ſ illumiata ĩterp̃tatur. vel viuẽs hostia
angelo thiatirę ecclię scribe. Hęc
dicit filius dei qui habet oculos
† quos necesse ẽ imitari ſ. i. vltimi fideles
tanq̃ flamam ignis: † z pedes ei⁹
ſ. i. recepi
similes auricalco. Noui opa tua
ſ in elemosinis
z fidem z charitatẽ. z ministeriuz
† qz ex his tribulatio ‡ in oĩbus aduersis ſ qz rudis ecclesia a leniozibus ad pfectionẽ venit.
† z patientiam tuã: ‡ z opa tua no
uissima plura priozibus. Sed ha
ſ nõ ex
beo aduersum te pauca: quia per
cõicas ſ mollẽ z lasciuam
mittis mulierem iezabel q̃ se dicit
ſ scõm qđ dicitur ſ in re ſ sese
propheten docere z seducere ser
imitãtes ſ cũ mulieribus vel cũ demone
uos meos: fornicari z manduca
re de idolothicis. z dedi illi tẽpus
vt pęnitentiam ageret: z non vult
† z quia non vult penitere
pęnitere a fornicatõe sua. † Et ecce
† cecando ‡ in securitatẽ peccandi ‡. i. eam cum suis operibus mittã in pditione.
ego † mitto eam‡ in lectum. ‡ z qui
ſ. i. pfozmes si bi fuũt p opa. p quib⁹ punietur
mechantur cum ea in tribulatio
ne maxima erunt. nisi pęnitentiaz
† eterna sez pena cõdemnans omnes sequaces
egerint ab operib⁹ suis. † z filios
eius interficiam in mortẽ. † Et hęc
† in futuro scient in re qđ tantũ hic fide.
scient omnes ecclesię: quia ego sũ
† puniens carnales ꝓcupiscentias. z malas cogitationes ‡ scient quia.
† scrutans renes z corda. ‡ z dabo
ſ bonis bona malis mala
vnicuiq̃ vestrum secundũ opera
† uel sua ‡ hoc illis facio ‡ cõmutatio persone interpositio sententie.
† vestra. ‡ Vobis aũt dico‡ cęteris

Id ẽ corpus solidũ vel seipsum lucidũ cãdidum virtutibus et spe ĩmortalitatis.

Et in calculo no. no. quod ne. Vel sup baptismuz addo martiriũ cui⁹ vim nõ intelligit ipocrita qui ꝓ laude boĩm patit.

Scriptum Nũq̃ litteris sz quinq̃ vulneribus ostensum fuit in corpoze eius in cruce q̃ martir fuit.

Nisi qui accipit. Qui ope ꝓplet. quia qui dicit se nosse deũ. z mãdata ei⁹ non custodit mendax ẽ.

Noui operat. et fi. et cha. Filij⁹ dei dona spũssancti habet. i. dat cui vult vel aufert. Ideo uideant isti qui iam receperũt illa dona ne p cõsensum maloz pdant ea. Vel charitatem z fidem ordo retrogradus. non q̃ prius sit charitas q̃ fides.

Prius fides. ex fide. charitas ex charitate bona opa.

Iezabel. Fluxus sanguinis. vel fluens vel sterquilinium. vt mulieres tempe menstrui fluxum sanguis patiunt: sic reprobus qui male ꝓcipit. mox vt tempus ẽ perficit z cum post flama augetur: totus fluens dicit. dum vero in cõsnetudinem ducit: fetorem late spargit. Et hi sũt tres mortui suscitati. vnus in domo. alius extra portã. tercius in sepulcro.

Iezabel. Uxor achab. vel huius episcopi. z p hanc intelliguntur hęretici. qui fingunt se bonos: sed ad mollicię z lasciniã inducunt.

Fornicari. Fornicatio dicit quadriformis in animo. si uideris multi. ad. cõ. e. In actu ipso. In amore terrenorum. In cultu idolorz.

In lectum. In securitatem peccandi: vel lectum doloris.

Alia translatio ponit luctum pro lecto. quo ꝓternam miseriam designauit.

Non mittam. Quidam pseudo terrebant eos· quia adhuc missurus erat dominus maiores tribulationes q̄s passi eēnt ꝓtra hoc dicit q̄ non mittet· vel legales ob seruātias.

Dabo illis stellā ma. Stella matutina lucifer· qui ortus diem nunciat .i. christus qui resurgens fidei lucem ꝛ īmortalitatis intulit mundo· dabit ergo stellā matutinaꝫ seipsum ꝛ gloriam resurrectionis· vel stella matutina resurrectio prima.

Sardis Principium pulcritudinis q̄ primum nihil vł paꝛ virtutis habet deinde turpis p̄ vicia .vel ypocritę q̄ extra pulcri· intus defōrmes. Vel principium pulcritudinis ē de mundo exisse.

Scio opera tua Et scio q̄ in omnib⁹ operibus tuis quęris humanā laudem.

Esto uigilans· Vel ideo vigila: ꝗa licet sis mente immotus· vel in mente laudabilis· nō es tamen pfect⁹ nisi cęteros excites· vel non est satis christum confiteri nisi etiam opa feceris.

Non eni iuenio opera t.ple.ꝛc. Dum sine charitate· vel ꝑ laude· vel quia ꝓmittit criminale.

Audieris. A sanctis patribus· quia q̄ in vno offendit omnium reus est. vł receperunt mercedem suam vel charitatez autem non habeam nihil sū

Non inquinauerunt uestī·sua. Vestem immortalitatis ꝛ innocentię· quas acceperūt ī baptismo vel sua bona opa.

Non delebo. Delet reꝓbos secūdum illud. Indurauit dominus coꝛ pharaonis.

De libro uitę Liber vitę p̄scientia dei ē· in qua oīa pstātia.

Confitebor no.eius Dicēs venite benedicti patris mei, vel hic dedit mihi manducare ꝛ bibere.

Dęc dicit Quasi .d. labora de cōuersione fratrū sicut cępisti: quia ī eo q̄d ꝓmisi q̄cunq; petieritis pa· ī no·m·d·vo·sum veraxī ꝓmissis. vnde scire potestis q̄ multos ꝓgregabo vobis sic̄ desideratis.

ſex vobis ſq̄ſi
qui tiatbirę estis: quicunq; nō ba
ne lege nō sit salus ſappbauerīt
bent doctrinam banc· qui cogno
ſsuꝑbiam
uerunt altitudinē sathanę quēad
†quidā egressi de iudea ſme missurū
modum† dicunt: non mittam sup
†veteris legis .ſ. q̄cunq; illi hoc dicūt tñ ſquasi. .d. laborate ne ꝑdatis que iā dedit· sed ad maiora nitimini.
vos† aliud pondus† tamen id q̄d
ſretribuere
habetis tenete donec veniam. Et
ſnō cedēs eis ſꝛ cū hoc ſvite sue
qui vicerit ꝛ custodierit vsq; in fi
vel vsq; ad pfectionē ſī hoc seculo
nem opera mea· dabo ei potestatē
ſgētiliter vīnētes †iusticia īflexibili
sup gentes· ꝛ reget illas in† virga
† quidā vt omnino ꝑeant· quidā vt in melius ī mutentur.
ferrea ꝛ tanq̄ vas figuli† ꝓfringē
ſscōm humanitatē
tur: sicut ꝛ ego accepi a patre meo
ſin futuro
Et dabo illis stellam matutinam

Qui habet aures audiendi audi
at quid spiritus dicat ecclesijs.

C. .III.

ET ągelo eccle
†principiū pulcritudinis vel ap ta principio pulcritudinis.
się sardis scribe. Dęc dicit q̄ ha
bet septē spiritus dei· ꝛ septē stel
ſ. ī. nosco
las. Scio opera tua: quia nomen
†quia qui ī vno offendit omnū reus ē
habes q̄ viuas· †ꝛ mortuus es.
ſ. ī. sollicitus de salute ſvel cetera
Esto vigilans· ꝛ cōfirma reliqua
ſvel mortua ſ vigila dico nō em̄
que morītura erant. nō enim inue
ſꝛ iō nō sūt ī bñplacito
nio opa tua plena coraꝫ deo meo
ſꝛ qꝛ nō sunt plena ſicepisti
In mēte ergo habe qualiter acce
oparī ſope ꝑple ſde hoc q̄s
peris ꝛ audieris· ꝛ serua: ꝛ pęnitē
dimiseras
tiam age. Si ergo nō vigilaueris
ſexcecādo te ſvt spoliē ꝛ occidā.
veniam ad te tanq̄ fur: ꝛ nescies
ſꝑtra te
qua hora veniam ad te. Sed ha
ſquasi paucos noīatos. i. bonos qui noītione digni sunt.
bes pauca nomina in sardis· que
ſcriminali macula. vel factā maculā lacrimis deleuerunt.
non inquinauerūt vestimēta sua
ſiō †de virtute ī virtutē ꝓsicut ego precepi vel preuidi.
ꝛ †ambulabunt† mecum in albis

ſꝛ sūt de imitatoribꝰ hoꝝ
quia digni sūt. Qui vicerit sic ve
ſ. ī. similiter vest· ꝑ. al· † nō subtrahā gra
stietur vestimentis albis: †ꝛ non
tiā minus dicit ꝛ plus ītelligit.
delebo nomen eius de libro vitę:
ſ ī dīplacito
ꝛ ꝓfitebor nomen eius coram pa
ſꝛ ī gaudio angelorꝫ
tre meo ꝛ corā angelis eius. Qui

habet aures audiēdi audiat quid

spiritus dicat ecclesijs. Et angelo
ſamoꝝ fratris vel salutās hereditatē.
philadelphię ecclesię scribe. Dęc

dicit sanctus ꝛ verus qui habet
† carnē de dauid sed ꝛ de adā non nouā· merito cuius omīa bona ꝓcorda ad fidē vel scripturas
†clauem dauid· †qui aperit ꝛ ne
†ante porcos qui ꝑculcarēt ſ subtrahēdo grām
mo claudit: †claudit ꝛ nemo apit.
ſappbo ſbona ſꝛ.ſ.
Scio opera tua. Ecce dedi coraꝫ

te hostium apertum quod nemo
† nō supbam vel modicā ꝑparatione future vbi nullus labor.
potest claudere: quia† modicā ha
bes virtutē ꝛ seruasti verbum me
ſī angustiis
um: ꝛ non negasti nomen meum.
ſꝛ qꝛ talis es † ī sexta visione loquit de ꝑsecutione angelorum.
Ecce dabo tibi de synagoga satha

nę qui dicunt se iudęos esse· ꝛ nō
ſ quomō dabo
sunt sed mentiunt. Ecce faciam il
† ad fidem ꝓvenerentur vt ioseph adorauerūt fratres sui
los vt† veniant ꝓ ꝛ adorēt ante pe

des tuos· ꝛ scient quia ego dilexi

te· quoniam seruasti verbum pa
ſqꝛ seruasti
tiētię meę: ꝛ ego te seruabo ab ho

ra tentationis quę ventura est in

orbem vniuersum tentare habitā
ſꝛ ideo
tes in terra. Ecce venio cito. Te
tene ītērim quod habes· ſ. fidē ꝛ opa
ne quod habes: vt nemo accipiat
ſquia
coronam tuam. Qui vicerit faciā

illum columnā in templo dei mei
ſnō patiar eum amplius discedere.
ꝛ foras non egredietur amplius.
†plusq̄ mens hoīs capiat ꝓquodā mō erit de⁹
Et scribā† super illum ꝓ nomen dei
ſciuitas dei vocabit munit⁹ virtutibus
mei: ꝛ nomen ciuitatis noue dei

Claudit Vt quęramus. Apit vt inueniamus. vt inquisitor fructū accipiat sudoris sui ꝛ largitor gratias suę bonitatis habeat.

Ecce dedi co. ꝛc. quia modi. ꝛc. Merito dedi q̄ apte ñ poteras hr̄e ꝑ te· q̄ modicā habes ꝛ vtutē

Hostium Corda hominum prius dura. Vel scripturas obscuras. Vel meipsum qui sum verum hostium ad vitam. vnde discipuli ꝓhibiti loq̄ ꝛ cęsi dixerūt· nō possumus q̄ vidimus non eloqui.

Judęos. Hoc nomen perdiderunt· dum de christo dixerūt hunc nescimus.

Mentiuntur. Nituntur ꝓbare verbis ꝛ quibusdam simulationibus.

Ecce faciā il .ut ue. ꝛc. Parati imitari opera tua ꝑ similitudinem humilitatis. ſ.

Scient ꝛc. Extra positi nō crediderunt deum diligere ecclesiam. quā ꝑmittebat affligi. quod nunc facit fidez dilectionis· i· certitudinem ne succūbatis· quia venio ad remunerandū.

Seruasti uer· patien. Ꝓceptum de patientia· quod in me ostēdi· orans ꝑ ꝑsecutoribus.

Ab hora tētatio. que uen. ꝛc. Scilicet vel generalis persecutionis in christianos statim post neronem futurę· vel vltō tempe antichristi.

Tentare ꝛc. Sicut in sequētib⁹ sexto sep⁹ ordine· sic ꝛ hic in sexto angelo nouissima designat ꝑsecutio· in qua quidam iudęoꝝ sunt decipiendi quidā belyę monitis legē spūaliter īpleturi hostē credunt victuri

Ecce ue. Lętatio ꝙ veniet· ꝑ ne succūbatis qꝛ venio ad remunerādū

Columnam Firmum in se ꝛ sustentantē alios verbo ꝛ exemplo.

Nō egredietur Cum sit deo cert⁹ numerus suoꝝ siqs labit: aliusmi sericordia eus subinducit· sicut ꝑ supbiā iudęoꝝ gētilitas subītranit.

(Filius iunioꝝ· i· gentiliū popul⁹ erierat· sed morte vituli saginati· i· cruore christi reconciliatus nō exibit amplius. q4

Noue Vbi nibil vetustatis· sed plena visio pacis.

De cęlo De ꝓfomitate cęlestium creaturarum.
Testis Eorum qui audiuit a patre intrepidus. Vel cui fides est adbibenda in omnibus. Vel testis operū nostroꝝ apud patrem.
Et uerus. Veritas ē quia ꝓ eum ꝓmissa patris complent.
Nec frigidus nec ca. ꝛc. Quia nec omnino fidē ignoras nec apte negas acceptam
Utinā frigidus. Non optat eum frigidū simpliciter · sed talē de quo maioꝝ spes habetur.
Incipiā te euo. Rē mirabilē dicturꝰ ꝙ tepidi excōicandi essent: quia ab hominibꝰ boni credebant: dicit se veracē in omnibus vt in hoc sibi credat · z si illi resipiscere noluerint, ꝓmittit conseruationem · quia dedit primā fidem.
Ex ore meo De ore euomit qui in deteriora ꝓcipitat. vel q̄ impnitēs morit.
Diues sum. Purgatus ī baptismo. vt dines scientię diuinę · vel secularis.
Suadeo tibi i. s.t. Quia talia opa nō ꝓducūt ad salutē.
Non appareat con. Melius ē hic erubescere coram paucis q̄ in futuro coram omnibus · vel non dimittam ꝓ erubescētia
Collirio Oculi vt videam? inunguent. cū ad cognoscendam veri luminis claritatē ītellectus nostri aciez medicamine bonę operatōnis adiuuam?
Collirio inunge. Preceptū domini illuminās oculos · vel ī unge dono spiritus. s. mentē quā terrena cōcluserāt.
Ecce ego sto ad ho. et pul. Expecto · vel inspiro · vel ꝓ ꝓdicatores voco.
Sedere mecum Judicare in illis in q̄bus sedeo z iudico · hęc de ꝓlatis z per ꝓlatos de subditis.
Sicut et ego ui · Quia victoria z sessio eius ē causa victorię z sessionis eoꝝ. C.IIII.
Post hęc uidi. Hęc visio de reuelatione mysteriorū · correctos enim ꝓpetenter sequit secretoꝝ reuelatio.
Hęc visio potest appellari reuelatio mysteriorū q̄ spiritu apiunt.
Post hęc vidi. In hac secūda visione agit de sedēte in throno z de ornatu eius · z de agno apiente librū · i · diuinā dispositionē · de repatione humani generis · z de soluēte · vij · sigilla · i · obscuritates · vt cū viderim? deum tantā intelligentiā scripturarum impendisse hominibus · grati ei simus: ne pro eo pati formidemus.
Visio hęc non prima sed secūda ponit · quia iā suos inuitat ad tribulationes quas non valent pati: nisi neglecta pri? corrigant · quod fuit in prima correctione.
Fere hęc tota visio de fidelibus vltimis agit · qđ multū valet ad animationem p̄sentium · pauca etiā de his inducit qui ante ī carnationem christi passi sunt · qđ ad idē valet.
In cęlo Id ē, scriptura quę est via ad vitā · vt christus ē hostium cui? mysteria ante clausa · modo apta his qui fide · z ope sūt cęlum.

mei hierusalem · quę descendit de
† qz deus mittit omnes virtutes ꝙ · i. christian? · i · vnctus gratia.
cęlo † a deo meo: ꝙ z nomen meum
ꝙ qz nihil habet de adā
nouum. Qui habet aures audiēdi audiat quid spiritꝰ dicat eccle
† laodicia iterpretat vomit? vel trib? amabilis
sijs. Et āgelo † laodicię ecclesię scribe. Hęc dicit amen testis fidelis
† in omnibus verbis † prime creationis vel re creationis.
z † verus qui ē principiū † creaturę
† nō me latent
dei. † Scio opa tua: quia nec frigidus es · nec calidus. vtinam
ꝙ nō iugis desiderio.
ꝙ qz spes ē de frigidis maioꝝ
frigidus esses aut calidus. sed qa
ꝙ torpens.
tepidus es · z nec frigidus nec ca
† excōicando ꝙ de ꝓsortio sanctoꝝ remouere
lidus · † Incipiam te euomere ex
ꝙ ꝓ predicatores meos in quib? loquor
ore meo: quia dicis ꝙ diues sum
† z tibi repletus uirtutibus † z ego ex ꝓte mea addidi.
z † locupletat? z · † nullius egeo: et
ꝙ cū ꝓ ignorātiā tuā peas
nescis quia tu miser z miserabilis
† ab opibus virtutis † quia vicia nō recognoscis · ꝙ · a virtutibus in aio · ꝙ ꝛ miscōiam nō denego
z † paup † z cęcus † z nudus. † Suadeo tibi
† fructum penitētie
ꝙ va in aliis cat
deo tibi licet sis talis tamen † eme
† me ipsum vel charitatē † ī igne positū vel igni entem · ꝙ · igne tribulationis.
re a me † aurū † ignitum † probatus
ꝙ opibus virtutū ꝙ ipsis virtutibus.
vt locuples fias · z vestimentis albis induaris: z non appareat cō
ꝙ a virtutibus.
fusio nuditatis tuę. z collirio iun
† causa premissa
ge oculos tuos vt videas. † Ego
† facio cognoscere peccatū † castos reddo · ꝙ · quos vides pati aduersa.
quos amo † arguo z † castigo † emu
† de tepiditate age † z debes agere.
lare ergo z † pęnitentia age. † Ecce
ꝙ cor clausū ꝙ icrepo.
ego sto ad hostium z pulso. Siqs

ꝙ irelligēdo ꝙ ad opus faciendū
audierit vocē meam z aperuerit
† p verā fidē † in secreto cordis · ꝙ · p gratie infusionem.
mihi † ianuam † introibo ad † illū · z
† qz fide z ope eius delectabor ꝙ p eiusdem iustificationē † quia ipse letabit de meo auxilio · ꝙ · p bone ꝓscientie iocunditatē.
† cęnabo cum illo: z † ipse mecum.
ꝙ quid plura
Qui vicerit dabo ei sedere mecuꝫ
ꝙ p quē iudiciaria ptās ꝙ scz nō solū priuilegiali dignitate sed etiam charitatis z voluntatis vnē formitate.
in throno meo · sicut z ego vici. z
sedi cum patre meo in throno eiꝰ.
Qui habet aures audiendi audiat: quid spiritus dicat ecclesijs.

C. .IIII.

ꝙ nō tpe sed ordine
Post hec uidi
ꝙ videre potuit · qz
z ecce hostium apertū
† quantū ad ea que ī hac visione vidi ꝙ · s · ve · z · q̄ precedit nouum.
in cęlo · z vox † prima quā audiui
† hortantis ad bellum tū qō ad idē valet vt pati debeam † reddens rationem cur pati deceat
tanq̄ † tubę loquētis mecū † dicēs
ꝙ tu correctus amplifica animū ad ista alia.
Ascende huc z ostendā tibi quę oportet fieri cito. Post hęc statim
ꝙ z qz ita desiderabā
fui in spiritu. Et ecce sedes posita
ꝙ vt excedens
erat in cęlo · z supra sedem sedens
ꝙ paratus ad iudicandū
Et qui sedebat similis erat aspe
† diuinitas intret z suis dat pascua † caro ī passione rubet.
ctui † lapidis iaspidis z † sardinis ·
ꝙ · i · pax
z yris erat in circūitu sedis similis
† smaragdus viridis z rubeus † vt appendicia z in iudicio eius ꝓsentiētia.
visioni † smaragdinę. Et † in circūi
† minor ecclesia tam in veteri q̄ in nouo t.
tu sedis † sedilia vigintiquattuor
ꝙ vidi
z super thronos. vigintiquattuor

† Tanq̄ tubę Nō dissentientis a rationalitate mea dando rationes.
Ostendam tibi. Quę iam ꝑterierunt dicit quę adhuc oportet fieri · vtpote in eodem statu quo cęperīt permansura · vel post correctionem oportet videre secreta ꝓ quę animent in ꝓlia.
Vel quę oportet fieri cito post hęc. i. ī vltimis fidelibus. Vel post hęc fui in spiritu

Statim fui i spi. Non repugnaui · sed abieci curā totius terrenitatis
Et ecce sedes. Maiores in quibus sedet deus z iudicat · sedet etiā in subditis, vbi alij · vel quidam ita erant apti: vt ꝓpe tenter deus sederet z quiesceret in eis.

Sedens Christꝰ supra inter candelabra ambulās · nunc sedens · i · iudicās merita singulorum · de quo digne facit his memoriam · quos hortatus ē ad pugnam.
Qui sedebat. Vbi tantū boni sūt: nō ē opus iudicare · i · discernere. vbi boni z mali: ibi discretione opus est.
Similis erat as. Prius incognitus ꝓ carnē mūdo apparuit ꝓfringens inimicos · robur suis tribuēs.
Jaspidis et sar Per colorem duorū lapidum notat deum z hominem.
Et yris Quasi vidi pręparantes se ad hoc vt acciperent deum sessorē z ne deficerent · vidi auxilium · hoc est · yris erat in ciriūitu sedis similis visioni ꝛc. i. pax · i · ꝓpiciatio dei · quę ē in circūitu. vt protegens · quā z baptismus qui est viridis color · z sanguis christi facit qui est rubeus color. Vel bis coloribus notat iudicium aquę pręteritum, ignis futurum in quibus suos saluabit.
Smaragdinę Per colorē viridez smaragdi qui color est aquaticus baptismus intelligit. Per ruborē eiusdem dona spūssancti ī baptismo accepta ꝓ que ꝓburuntur peccata.
Uigitiquat. se. Duodecā ꝓphetę. xij. apli q̄ uis plures vtriusq̄ ordis.

Doctores alias dicunt.xxiiij.alias.xij.
Omnes doctores veteris siue noue legis dicunt.xij. ꝓpter fidem trinitatis quã annunciãt.iiij.ꝑtibus mũdi.vel.xxiiij.fiunt.p.vi.iiij. Sex referũt ad opera quę.vi.diebus fecit.quattuor ad euãgelia.i.hęc quę in nouo z in veteri t operа dei colit.

Circũamicti sto. ꝛc. Peccata tegunt z albent virtutibus.

Coronas. Id ẽ victoriam ꝓ sapientiã z charitatem etiã ad inimicos.

De throno Id ẽ ecclesia .i. equę pluit fulgura .i. miracula q̃ terrẽt z illuminant.

Septem. Lampa. dona spiritussancti quę accendũt z illuminãt parata oĩbus illis qui sũt sedes dei.

In conspectu. Quia ĩtelligũt sacramentum z rem sacramenti nec recipiũt nisi quos ydoneos viderint z cognouerint.

Mare uitreum. Baptismus sinceritate fidei lucidus · post quẽ tribulationis igne electi ducuntur ad firmitatem bonorum operuꝫ · sicut ex aqua durescit cristallus.

In medio Planiciem quandã ad similitudinem iudicis · qui habet plateam latam z spaciosam vbi sedet z iudicat iudicia

Sedis Hierusalẽ velut sustẽtatores · vt homo vt vitulus · vt leo · vt aquila.

Quattuor Propter officiũ quadrifarię ꝓdicationis.

Animalia Christus qui natus est passus resurgẽs ascẽdẽs Fideles quoq; rõnales z mansueti : vt homo. Sine terrore ferẽtes adũsa · vt leo. Se mortificãtes vt vitulus. Ęlestia petentes vt aquila.

Plena oculis. Memores p̃teritorũ peccatoꝝ · z cauentes sibi in futurũ · vel habentes cognitionem de his quę deus fecit · vel facturus ẽ in fine mundi. vel veteris z noui test. vel placent deo z hominibus.

Leo mortuus nascitur · die tercia voce patris vinificat · sic z christus die tercia resurrexit · z resurgere oportuit · quia mortuus fuit · z mori potuit · quia homo z cũ homo z mortuus resurgere oportuit · qz aquila .i. deus.

Quia ezechiel qui qđ futurũ erat p̃uidit: prius hominẽ posuit · post leonem. quia christus in p̃dicatione leo fuit · post vitulus · quia sacrificatus fuit: tandem aquila · qz ascendit in ęlos. Johannes ĩpleta videns · leonẽ p̃ponit quasi fundamentũ totius fidei.

Et quattuor a.lin.e.h.al. Quasi ad ꝟ vt ista de christo predicarẽt bene instructi erant.

Alas senas Prima ala lex naturalis. Secũda lex moysi · tercia ꝓphęte · quarta euangeliũ · quinta ĩstitutiones apostolorꝫ · sexta quorũcunq; · vt augl. gregl. ambro. p quas ecclesia alta petit · z a quibꝰ p̃dicatores accipiũt totius p̃dicationis fundamentũ. Vel sex ale cognitio operũ dei factoruꝫ · vi · diebus · quoꝝ noticiã in altum subleuant · qui in eis bene operant.

In circũitu et intus Vel p̃ literã simplices · p allegoriaꝫ pfectiores instruunt. Vel quia in medio · in finibus terrę illuminant.

Plena sunt o. Quia se mundos seruant z alios exẽplo informant. Vel plena sunt oculis intus .i. in ꝓscientia mundi · z in circũitu · i · in cõspectu hominũ irreprehẽsibiles.

Qui uẽturus est. Filius corpaliter apparebit, tota deitas fidelibꝰ se manifestabit.

Et benedictionem. Superne remunerationis, vel in exaltatione vt ei oĩe genu flectatur cele · ter · ꝛc.

Et adorabant. Quod a se non habebant ab illo requirebant voce z opere.

Dicentes. In secreto cordis attribuẽtes deo victoriam vicioꝝ vel tribulationũ

Creasti omnia. Ideo oĩa ad te referẽda · qz oĩa a te habẽt initium.

Inuisibilia etiaꝫ vt angelos z animas · vt spirituales esse dicit · cũ de ĩpꝭ facit pios spũaliter creatos.

Propter uoluntatẽ t.e.et creata. Et non de subito sed qđ factũ ẽ ĩ ipso vita erat.

Erant In arte prius q̃ formarent ĩ ope.

Creata sunt. Visibiliter existẽdo · quędam scđm spũalem intelligentiam vel creationem.

C. .V.

In dextera In filio p̃ quẽ omĩa fecit ad quẽ totius libri intentio.

Librum Id est duo. t. quę idem sunt · foris scz vetus significans · vel qz forinseca ꝓmittat. Intꝰ scilicz nouũ significatũ · vel quia interdũ ꝓmittit beatitudinem vel intꝰ · i · in occultioribꝰ · scz pfectiores · foris ĩ simplicioribus verbis scz minus pfectos.

Vel liber dispositio diuĩa: de repatõe hominũ qui ẽ scriptus .i. manifestatus ĩtus .i. obscurę: in veteri .t. vt moyses Ad vesperum immolabitis agnũ. ibi manifestãs in vltima ętate futuram nostrã repationem p̃ christi immolationẽ. z foris cuidẽter .i. in nouo .t.

Signatum Factę sunt scripturę ꝓphetarum clausę z obscurę · sed per eum post apertę.

Sigillis Id ẽ. Vniuersis obscuritatibus · vel clausus septiformi spiritu · p̃ quem fides aperit.

Septem Dicit quia ĩ sequẽtibus determinabit illa · vij · sigilla · s · albũ equũ · z ruffum · z nigrũ · ꝛc. quę apta z nota fuerũt ĩ exordio ecclesię · quę fuit albus equus supra quẽ sedit christus · z doctrina z exẽplo muniuit · quã ruffus equus impugnauit.

Angelum Sancti patres intellexerũt aliquãdo a deo dispositam reparationẽ · h · z quãdo fieret videre exoptabant · sed quomõ fieret ignorabãt · donec scz reuelauit anteq̃ fieret quibusdam.

Prędicantẽ. Inquirentẽ z alijs annunciantẽ z prę nimio desiderio tam diu differri conquerentẽ.

Aperire et soluere sig. Diuinã dispositionẽ vel vniuersas obscu

† vel vestimẽt's § que in baptismo indu erunt · quibꝰ amicunt̃ electi.

seniores sedentes circũamicti † sto
§ .i. in mentibus
lis albis: z in capitibꝰ corũz coro
vel ne vel ree
nas aureas. Et de throno ꝓcede
§ cõmunationes
bant fulgura z voces z tonitrua ·
z septẽ lampades ardentes ante
throonum · qui sunt septem spiritus
va in pleriscꝫ cat
dei missi in omnem terrã. Et in cõ
† .i. dediti ꝓemplationi celestiũ z accipiẽtes curam vel recordationẽ de subditis.
spectu sedis † tanq̃ mare vitreũ si-
mile cristallo. Et in medio sedis z
§ circũquaq; velut excubie § aiata z inaiantia
in circũitu sedis quattuor anima
§ ꝓpter officiũ
lia plena oculis ante z retro. Et a
nimal ꝓimum simile leoni · z secũ
dum animal simile vitulo · z terci-
um animal habẽs faciẽ quasi ho-
minis · z quartũ animal simile aq̃
lę volanti. Et quattuor animalia
singula eorꝫ habebant alas senas
z in circũitu z intus plena sunt ocu
† nõ cessabãt † in ꝓsperis vel in aduersis · vel
lis. Et † requiẽ non habebãt † die z
ꝓmue § ter quia trinitas in ꝓsonis.
nocte dicentia: Sanctus · sanctꝰ
§ semel qz vnitas in maiestate
sanctus · dominus deus omnipo
§ sine ꝓncipio § immutabilis
tens · qui erat z qui est · z qui vẽtu

† .i. quia § attribuerent z ꝓfiterenꝫ z predicarẽt § predicatores vbiq;.
rus est. † Et cum darẽt illa † anima
† fidei sue in resur. vel in ascensione † opationis
lia quattuor † gloriam z † honores
§ honore opationis · vel in ascẽsione.
z benedictionem sedenti sup throo
num viuenti in secula seculorum
† humiliabãt se § omnes iudices veteris z noue legis † qui supius ꝓdicatores · hic ultꝰ iudices.
† ꝓcidebant vigintiquattuor † senio
§ .i. in beneplacito
res ante sedentẽ in throno · z ado
rabant viuentem in secula seculo
rum · z mittebãt coronas suas an
† exemplũ aliis dantes † dignꝰ es cui referamꝰ.
te throonum † dicẽtes: † dignus es
domine deus noster accipe glori-
§ qđ supra benedictionẽ
am z honorem z virtutẽ : quia tu
§ iuxta § i arte · i · in sapientia dei viuebant.
creasti omnia · z propter voluntatem tuam erant z creata sunt.

C. .V.

Vidi in dex
§ diuinã dispositionẽ
tera sedẽtis supra throonum librum scriptũ intus z foris
§ .i. munitũ § .i. vniuersitatibꝰ § audiui
signatum sigillis septem. Et vidi
§ quẽlibet ꝓiorꝫ patrũ.
angelum fortem · prędicantẽ voce
§ iplere vel accipe
magna · quis ẽ dignus † apire librũ
§ verba tohis
z soluere signacula eius? z nemo

ritates scripturarum tollere.¶

Flebaz qꝝ nemo Hoc in ꝑsona priorũ patrum qꝝ nõ intelligebant. vel dilatam repationem dolebant, vnde multi reges z ꝓphetꝫ voluerunt videre quę vos u.ꝛc.

Et unus de senioribus Quilibet ꝓphetą qui christi aduẽtum annunciãdo consolatur alios.

Uicit leo Leo dñ fugatur ꝑ montes fugit. z nodo quẽ habz in cauda vestigia delet. ne inueniat. Ita christus fugit ꝑ montes .i. diuitas iudęos latuit assumpta carne diuitatẽ texit ne posset agnosci. leo dormit aptis oculis. ita christus expirauit diuinitate viuente.

Et ecce i me. thr. ꝛc. Ecclesia ḡ a christo tanqꝫ thron⁹ possidetur. tanqꝫ animalia pascit. tanqꝫ seniores in iudicio potestatis honorat: ipsa sup christum ędificata. in septẽ cornibus fortitudinis regno exaltatur in septẽ oculis signis z ꝓtutib⁹ illumiatur.

Tanqꝫ oc. Quia zsi mortuus, ex virtute dei viuit. Vel iter suos tanqꝫ occisus est i quib⁹ quotidie mortificatur.

Cornua septẽ et ocu. sep. Quia dat regnuz qđ in cornib⁹ notat. Oculos quia illuminat. Vel cornua eminẽtiores sancti in capite christo fundati carnem excedẽtes.

Ceciderũt co. a. ꝛc. Humilia de se sẽserunt. z ipsum imitãtur. vnde sequit. habentes sin. ꝛc.

Citharas Mortificatões vicioꝝ z cõcupiscentiarũ.

¶In cithara: lignum z corda. p lignũ crux christi. p cordas caro sanctorum qui tẽdit i ligno dñ diuisis tormentis eundẽ sonũ reddẽtes crucem christi imitantur.

Cantabant canno. ꝛc. Cum exultatione nouũ. t. ecclesia ope profitet. dum in morte eius baptizat.

Sꝫ angelus Sꝫ homo.

poterat in cęlo neqꝫ in terra. neqꝫ
Saię exute a corpe Sꝫplere Sꝫpfecte
subtus terram aperire libꝛum: neqꝫ
ītelligere. vnde generationẽ ei⁹ quis enarrabit
respicere illũ. Et ego flebam mul-
Sꝫ omnes ꝭquinati.
tum: quoniã nemo dignus inuen-
Sꝫ incarnationẽ Sꝫpfecte ītelligere
tus est aperire libꝛum. nec videre
illum. Et vnus de seniorꝫbus di-
Sꝫdiabolum
xit mihi: ne fleueris. Ecce vicit leo
Sꝫpcedens a dauid vel firmamentum dauid. Sꝫad hoc vt
de tribu iuda. radix dauid aperire li-
apiat.
brum: z soluere septem signacula
† sicut ille prędixerat †exequit̃ quomodo vicit leo z vbi.
ei⁹. Et †vidi †z ecce i medio throni
z q̃ttuor animaliũ. z i medio seni-
† christum qui fuit victima †certantes adiuuantem.
orũ. †agnum †stantẽ tanqꝫ occisũ
habentẽ cornua septem. z oculos
septez. qui sunt septẽ spiritus dei
Sꝫ.i.agnⁱ Sꝫ hõ xp̃s
missi in omnez terram. Et venit z
†ad cognitionẽ hominũ ꝑ carnem †a verbo sibi vnito. Sꝫvel de
†accepit de †dextera sedẽtis i thro-
Sꝫz quia
no libꝛum. Et cum aperuisset libꝛuz
Sꝫ.i.predicatores omnes
quattuor animalia z viginti quat-
Sꝫomnes iudices
tuor seniores ceciderunt coram ag-
no habentes singuli citharas et
Sꝫleta corda etiã ad dilectionẽ inimicoꝝ Sꝫsuaui
phialas aureas plenas odoramẽ-
ter redolentium.
torum. quę sunt orationes sancto-
rum. z cantabant canticũ nouum
Sꝫsine peccato Sꝫq̃ immunis a peccato.
dicentes: dignus es domine de⁹
Sꝫve cępere
aperire libꝛuz z soluere signacula
eius: quoniam occisus es. z rede-
misti nos deus i sanguine tuo ex
omni tribu z lingua z populo et

Tribus Dicit a tribus ordinibus. in quibus. lxxij. linguę. in singulis q̃rum multi populi. in populo nationes.

¶Tres ordines saluandoꝝ. noe daniel. iob vel tres ordines gentium greci hebrei. christiani.

Uidi et audiui Non solum animalia z seniores ex officio suo idẽ attestantes. sed etiam auditui.

Angelorum Jdẽ. sup̃noꝝ spirituũ. qui ecclesiam muniũt z custodiũt qui de repato sanctoꝝ ꝓsortio gratulant̃ qui testimoniũ phibent christo z in natiuitate quãdo apparuerũt pastoribus. z in passione z in resurrectiõe z ascensione testati sunt iudicem venturum. Vel angeli minores subditi in ecclesia. Angelicam vitam ducẽtes. qui circundant z honorant suos ꝓdicatores z suos iudices. testimonio eoꝝ ꝓsentiẽtes z se conformantes.

Multorũ. Quãto plures tãto maior attestatio z maiꝰ gaudium.

Milia milium. Quia finitum ẽ apd deum qđ hominibus infinitum.

Sapientiam. Cognitionem omniũ rerum sicut verbum sibi vnitum.

Benedictio Jdẽ augmẽtatio quã habemus in bonis operibus. z honoꝝ qui inde sequit̃. z gloria de virtutibus quas in baptismo accipimus. z potestas qua ꝓcupiscentijs resistimus. nõ nobis sed tibi attribuat

Et quattuor animalia. Omnes seniores z animalia testimonio angelorum assensum prębent. omnes insimul.

Ceciderũt in fa. ꝛc. Non superbiunt qꝝ alios iudicant: sed humiliant se.

C. VI.

Et vidi. Postqꝫ agn⁹ q̃ de se prędicta erant implenit. z ecclesiam suam testimonio ꝓphetarum z angelorum in fide solidauit aperuit eis sensum. vt intelligãt scripturas z per ꝓdicatores exterius denũciat. qꝝ pro hac fide pati deceat. z quę auxilia. vel q̃s coronas suis ꝓferat: qa facta memoria de repatione. si de tribulationib⁹ taceret: iam possent deficere: si de impulso tribulatio insurgeret.

Quod aperuisz Signat⁹ erat. qꝛ oia christus vel in se vel i suis apuit. Ipse enim suis apuit sensus. vt hęc sigilla in scripturis ītelligerẽt. In primo sigillo apto vñ egressus ẽ equ⁹ alb⁹ ītelligit̃ ecclię dealbatio ꝑ baptismũ. In scdo eq̃ rufo apta ꝓsecutio fundẽtiũ sanguinẽ vnde baptizatis īsurgũt tribulationes. In tercio nigro. hereticoꝝ ꝓsecutõ occulta. In quarto pallido falsoꝝ fratrũ apta z occulta.

Ueni uide Et a mysterio trãsi. z ꝓpletam vide veritatẽ. vel iusticiam

Ecce equus albus. Ecclesia in baptismo dealbata. vel maxime

Angelorum Jdẽ. sup̃noꝝ spirituũ. qui ecclesiam muniũt z custodiũt qui de repato sancto ꝓsortio gratulant̃ qui testimoniũ phibent christo z in natiuitate quãdo apparuerũt pastoribus. z in passione z in resurrectiõe z ascensione testati sunt iudicem venturum. Vel angeli minores subditi in ecclesia. Angelicam vitam ducẽtes. qui circundant z honorant suos ꝓdicatores z suos iudices. testimonio eoꝝ ꝓsentiẽtes z se conformantes.

natione. z fecisti nos deo nostro
†spiritualiter regnãtes †nos ipsos offerentes z ꝓ aliis orantes.
†regnum z †sacerdotes: z regnabi-
Sꝫsup terrenitatẽ. vel sup terram viuentiũ
mus sup terram. Et vidi z audiui
Sꝫexistentiũ
vocem angelorum multoꝝ in cir-
cũitu throni z animaliũ z seniorũ
Sꝫ.i.multa milia
z erat numerus eoꝝ milia miliũz
†quasi nõ erubescim⁹ predicare de te. quia.
voce magna dicentium: †dignus
est agnus qui occisus est accipere
†ũmunitatẽ a peccato †quia deꝰ fuit z si visus mortuus.
†virtutẽ z †diuinitatez z sapientiã
†quia vicit diabolũ ꝓstans i passione †in resurrectione †impassibilitatẽ. z ĩmortalitatẽ.
†z fortitudinem z †honorẽ z †glo-
†in exaltatione †z accipe †vt i noie ihesu omne ge. f. e. ꝛc.
riã z †bn̄dictionẽ. †z omnem †crea-
Sꝫterrestriũ
turam quę i cęlo ẽ z quę sup terrã
Sꝫinfernoꝝ † ad literã vel mundũ †z oĩa
z subtus terram. z †mare et †quę i
eo sunt. omnes audiui dicentes.
†trinitati †scõm humanitatẽ †exaltatio-
†sedenti in throno et †agno. †Be-
Sꝫipassibilitas Sꝫi resurrectõe Sꝫqꝛ oĩ
nedictio et honoꝛ et gloria et pote-
potẽs †ad predicatores ex officio quenit alios confirmare.
stas in ęcula ęculoꝛuz. †Et quat-
Sꝫnota ꝓfirmatõis
tuor animalia dicebant amen. Et
viginti q̃ttuor seniores ceciderũt
Sꝫin corda sua Sꝫmẽte ore z opere
in facies suas et adorauerũt viuẽ-
tem in ęcula ęculorum.

C. VI.

Et uidi quod

aperuisset agnus vnuz
Sꝫiohãnem. i. primi
de septem sigillis et audiui vnuz
tiui sequentẽ ĩmutant ecclesiam.
de quattuor animalibus dicens
Sꝫqꝛ terret
tanqꝫ vocẽ tonitrui. veni et vide

Et vidi. et ecce equꝰ albus et qui

predicatores qui vbiq; deum ferunt.
Arcum Id ē. christus habet scripturam. qui illuminat suos. z occidit inimicos.
Et exiuit uin. ut uin. Ad predicatores faciūt deo attribuunt.
Et cum ape. ꝛc. Videns diabolus ecclesiam institui ad locū supplē/dum vnde ipse cecide/rat eā subuertere nitit' prius apte.
Equus rufus. Superiori ptrarius .s. apti psecutores z sanguinolenti.
Sumeret pacez de ter. Id ē. pcessū est a deo vt auferret omnem quietē animi ab his qui sunt terre/nis rediti.
Interficerent. Magna potestas in/terficiēdi. quia nō solum ī minores. sed etiam in maiores vt ī petrum.
Et ecce equus ni ger Videns diabolus se p aptas psecu/tiones non pfecisse. i/mittit hereticos q̄ fal/sis rōnibus ꝓtendāt: vt facilius decipiant.
Stateram. Quia dicūt se habere verā discretionem in scri/pturis.
Et audiui tanq̄. Quia hic ī pugna he/reticoꝝ ē magis pcu/lum: pretēdit auxiliū
Bilibris tritici. ꝛc. Volo fideles ne timeatis. qui ante po/terant vos lędere. et vos diaboli ne lęda/tis istos. quia nō pro/ficietis: quia bilibris tritici ꝛc.
Tritici Triticum pfectiores qui p tribu/lationem attriti igne decocti sunt deo cibꝫ suauis. Ordeum mi/nores in eodem gene/re. Vinū. ꝓlo quidez attriti. sed nō ita exco/cti. acres tm̄ in se: z a/lios ad bene opandū inebriantes. Oleum sunt nō alios inebriā/tes. sed puris oratōnibus vngētes. Vel vinū z oleum ꝓfessores p feruo/re charitatis. z dulcedine misericordie. quā. habēt in se z in alios.

†diuinā scripturā
sedebat super illū habebat †arcuz
†deus in sanctis coronat. vel secundū humanita/tem ſ. i. potestas †in iudeis vel in se.
z data est ei †corona: z exiuit †vin/
†gentes cū membris
cens vt †vinceret. Et cū apuisset
ſordine videndi nō tempe.
sigillum secundū audiui secundū
†quia quod in corde habet ope complet.
animal dicēs: veni z vide. †Et exi/
ſ. i. diabol⁹
uit alius equ⁹ rufus. z qui sede/
ſauferret
bat sup eum datū est ei vt sumeret
ſgladio
pacem de terra: z vt inuicem se in/
materiali. vel psuasionis.
terficiant. z datus ē illis gladius
magnus. Et cum apuisset sigillum
tercium. audiui terciū animal di/
cens: veni z vide. Et ecce equus
†obfuscans sua vicia quibusdā opibus bonis †ipsi diabolo qō sui opantur p eum tribuimus.
†niger: z qui †sedebat sup eum ha/
ſque predicāt ope attestantē
bebat stateram ī manu sua. Et au/
ſangeli existētis
diui tanq̄ vocem in medio quat/
†. i. vas capiēs duos sextarios qō est ecclesia ex duobus populis. vel habēs fidē z opationem.
tuor animalium dicentium: †bili/
†emptam sanguine christi † nā ad minus opor/tet habere fidē sancte trinitatis.
bris tritici †denario vno. z †tres bi/
ſiō ſaliquē istoꝝ
libres ordei denario vno. z vinū
z oleum ne leseris. Et cū apuisset
ſsecreta quarti sigilli.
sigillum quartum. audiui vocem
ſquart⁹ status
quarti animalis dicentis: veni z
ſ. i. mortui vel affligētes se ypocrite
vide. Et ecce equus pallidus. z q̄
ſdiabolus scz.
sedebat sup eum nomen illi mors
z infernus sequebat eum: z data

Libra ꝓstat ex. xij. vncijs p quod notant' xij. apostoli. p bilibrem vero bina dilectio dei. z primi. Vel bilibres dilectionem dei z primi habentes atq; fidem trinitatis. z quattuor euāgelijs obedientes. ter enim q̄ttuor sunt xij. quo numero libra cōstat. p tres fidem sancte trinitatis. p. iiij. quattuor euangelia. babentes. p bilibrem dilectionem dei z primi.

ē illi potestas super quattuor par
†vel mundi †que potestas ſmateriali vel psua/sionibus ſ. diuini verbi.
tes †terrę †iterficere gladio †famę
† veneficis verbis † bestialib⁹ ministris vel ad litteram ſ. i. cū revelasset secreta ecclesie quan/tū ad statū vtrumū. s. tpe antichristi
†z morte. †z bestijs terrę. †Et cuz
aperuisset quintum sigillum. vidi
ſecce loc⁹ †. i. sub protectione christi qui ē altare
†subtus †altare animas iterfecto/
†. i. pter preceptū dei qō implerūt † qō coram aliis attestatur.
rum †pter verbū dei †z pter te/
† ſ. i. ope ostendebāt christum imitando.
stimonium hiesu christi qō †habe/
ſmagno desiderio
bant. z clamabāt voce magna di/
†tratione potētie † sanctitatē amans.
centes: vsq; quo †domine †sanct⁹
ſm pmissis va in plerisq; cat
z verus: vsq; quo nō iudicas z nō
ſ. s. inferēdo penā effusoribus sanguis nostri.
vindicas sanguinem nostrum.
ſpenas iferendo ſamore
vlciscens de his qui habitant in
ſi terrenis ſ btītu
terra. Et date sūt illis singule sto/
do aie ſa deo ispiratū ſ patiēter
le albe. z dictum ē illis: vt requie/
expectarēt
scerent tēpus adhuc modicum.
ſ. s. qz hīt eundē dnm
donec impleat numer⁹ ꝓseruoꝝ
eoꝝ. z fratrum eoꝝ qui interficiē
di sūt sicut z illi. Et uidi cū apuisz
ſi psecutione antichristi
sigillum sextum. et ecce terremot⁹
ſaliquis fidelis
factus est magnus. et sol factus ē
†tribulatōib⁹ †qz doctores viles reputabunt
†. i. ecclesia.
†niger tanq̄ †sacc⁹ cilicinus. et †lu
ſqz vbiq; patiet ſ. i. pri⁹ lucidi
na tota facta ē vt sanguis. et stellę
ſimitētes terrenis
cęli de cęlo ceciderunt sup terram

Per triticum possi/mus intelligere nouū testamentū per ordeū vetus. Bilibre dicit' triticū. i. nouum testa/mētuz. ꝓpter duplicē intelligentiam scilicet hystorialem z spūalē M. Ne timeatis vos fideles. dabit' enī vo/bis pfectio per quam poteritis resistere he/reticis.
Et uinū et oleuz Id ē. istos qui sūt re/fecti. z ideo vino. i. sā/guine meo. z oleo. i. spūsancto vncti.
Uinum. Similiter emit' denario vno.
Et cū aperuis. si. quartum Vidēs diabol⁹ nec p aptas tribulatiōes nec p ap/tas hereses posse se. p/ficere. p̄mittit falsos fratres. qui sub habi/tu religionis obtinēt naturā. z rufi equi et nigri. puertendo fidē
Et qui sedebat. Id ē. mors. quia per eum mors accessit. vel ad litteram quia occi/dit quosdam in carne quosdā in anima.
Et infernus se. Id ē. insatiabiles ter/renis eū imitant': vel ī inferno apponēdi.
Super quat. Id est. sup omnes malos vbiq; morantes. vel sup iudeos z gētiles. hereticos z falsos chri/stianos.
Et cū aperuisset quintum Ostēsis tribulationib⁹ q̄ in p̄/senti iminēt fidelib⁹. ne oficiāt aliquate⁹ certificās de p̄senti co/rona patiētes ꝓsolat'.
Uidi subtus Id ē. capiti suo humiliantes se. vel sub. i. absconso. qz nemo in hac vita pcipit quomodo ibi sint.
Altare Christus sup quē se offerūt. z quē habēt muni nētū. vel ipse aię altare sūt. de qb⁹ fum⁹ ꝓcedit deo delectabilis. z qz fuert sanguīe liniti. mō exntes subt⁹. i. ī miori digitate q̄s sint futē: qz nondū nisi vnā stolā accepūt
Interfectorum Vel aperto martirio vel aliquib⁹ anxietatibus.
Usqquo Desiderant maius gaudiū z ꝓsortium sanctoꝝ. z iusticię dei ꝓsentiunt in damnatione impioꝝ.
Judicas Faciēdo discretionē bonoꝝ z malorum.
Cōseruorū et fra. Serui cā ipsi⁹ dñi. frēs ex dilectōe debēt expectare.
Sol Id ē. illi in qb⁹ de⁹ lucet reputabunt' rei z peccatores claritatē suā in se retinētes. vel qz quidā ad tenebras decident. vel christus sol verus. z mō clarus antichristi tpe erit obscurus. i. nullis miraculis choruscans.
Tanq̄ saccus ci. Lux in sacco posita extra non lucet. fideles lucem

dicationis non effundent.|

Grossos suos Id ē. inanes fructus. nullum eīm pmittit deus cadere qui ei seruit vero amore.

Celum Id ē. ecclesia recedet a malis fide z ope. vñ exite de ea .i. de babilone populus meus. z īmundū ne tetigeritis.

Vel montes superbi. Insule negocijs seculi agitati monebunt a fide.

Reges terre et prin.tri. Secundū diuersos honores seculi quos nolentes pdere: deserent fidez **Diuites** quidquid male volūt īplentes **Fortes** in subuertēdis alijs. seruus peccati. liber iusticia: hi despantes a sāctis: auxilia demonū querunt. vt se illi liberent ī quib⁹ ꝓfidebāt.

Et dicunt mon. Petent vl̄ suffragia angelor. qui sunt mōtes eminentia. z petre firmitate. vt eor ꝑcibus misericordiam iudicis impetrent.

Rogant boni sanctorum intercessionibus se protegi a facie dei irati. iratus dicit. quādo suos sic affligi pmittit. Et illa talis tribulatio a deo permissa. quasi facies irati dicit. Vel rogant mali demones quos imitati sunt: ut eos defendāt ab ira iudicis.

C. VII.

Post hec uidi. ꝛc. Multiplici ecclesiē bello discripto: subiicit tempe huius belli diabolum nocere paratum. sed a deo refrenatum. ne sui aliquatenus torpeant vl̄ desperent.

Quattuor Pro quattuor ptibus mūdi in quib⁹ nocent.

Angelos Diabolus angelus dicit. i. missus. z a deo ad pbationem bonorum. z deceptionem malorum. z pūcipe diabolo ad subuersionem| cunctorum.

Tenentes quat. uen. In tpe tribulationis nihil magis est necessariū qz̄ pdicatio. z ideo nitit̄ diabolus detinere animā in omni loco.

†. i. fructus leues z vacuos ꝓpter defectū caloris digerētis.

sicut ficus emittit †grossos suos. † scz anteq̄ veniāt ad maturitatē †. i. sacra scriptura quia occultabitur.

cū †a vento magno mouet. †Et cę- †celātes predicationē impijs.

lum recessit †sicut liber inuolutus †virtute eminētes †. i. psecutionib⁹ tusi .i. a malis fide z ope sepabuntur.

z †omis mons z †i nsulę de †locis †. i. carni resistētes maiores z minores † terre.

suis motę sūt. z †reges terre z †pri †qui iura tribuunt †opibus .i. ptra tentationē diaboli.

cipes †tribuni. †z diuites z †fortes †. i. pūgatus vel seruus dei † a peccato vel contagio.

z omnis †seruus z †liber abscōde- Sad litterā

runt se in speluncis z petris mon- †implorabūt auxiliū sanctor̄.

tium. z dicunt †mōtibus z petris: Saffectione Sorationibus

cadite sup nos z abscondite nos S. i. a pñtia S patris f. z s. s.

a facie sedentis sup thronum z ab †. i. christi hominis †necesse ē vt cadatis.

ira †agni: †quoniaz venit dies ire Sreꝑborum Snisi adiutus vrīs ꝑcib⁹

magn⁹ ipsorū. z qs poterit stare.

C. .VII.

Snō notat diuersitatē visionum sed ordinem.

Post hec uidi †ꝓpter quattuor regna quibus dominātur †qz missos a deo .i. mozantes.

†quattuor †angelos .i. stātes super Setiam in remotissimis locis.

quattuor angulos terre tenentes †ꝓpter quattuor p̄dicabilia vel ꝓpter euāgelia

†quattuor ventos terre ne †flaret †habitātibus in terra. vel terrenis deditis.

† ꝓuori ꝓtrarium z ab eo diuersum .i. sup

sup terram. neqz †sup mare. .i. neqz †. i. qui iam excessisset terrenitatem. vel qui iam paratus sit ad fructificandū.

in ullam †arborem. Et vidi alterū Sqz noua gaudia mūdo nūciauit.

angelum ascendentē ab ortu solis †vexillum crucis vel potestatē faciēdi miracula z dimittēdi peccata † clamare dei ē facere Sqñ demones in passione refrenauit.

habentem †signum dei viui. z †cla-

Signum Id ē. crucem qua suos signaret. vel potentiā patri equalem vel īmunitatem a peccato. ꝑ quā deus apparet. qz omnis hō peccator.

Hoc signum z si nō re fide tamē antiqui patres ptulerunt.

Signum geritur in fronte. ne celet in tribulatione. nam signatio pectoris. confessio est cordis.

Cum cathezizat̄ infans inungit̄ in pectore vt fidē cordis habeat. in fronte ne erubescat. sed confiteat̄. corde enī credit̄ ad iust. o. aūt. cō. f. ad. sa. In scapulis vt onus christi portet. in uertice ut rationem conseruet q̄ est vertex. z caput hominis interioris.

mauit voce magna quattuor an- †. i. magno impio S. i. pmissum .i. nō tantū quātum volunt.

gelis †quibus datum est .i. nocere S. i. auaris. sz tñ puertēdis Squasi ne laborētis

terre z mari dicens: Nolite nocere terre neqz mari neqz arboribus Sdonec ego interius z mei exterius signo crucis discernamus.

quo adusqz signemus seruos dei †. i. intellexi quales essent signandi.

nostri in frontibus eor. †Et audi-

ui numerum signatorum centum Sꝓpter pfectionē

quadragintaquattuor milia signa-

ti. ex omni tribu filior̄ israel. Ex

tribu iuda. duodecim milia signa †filiū vidēs. i. opa hoc ad rebuatos ad opandū

ti. Ex tribu †ruben duodeciz milia †accinctus. si tribulatio īmineat.

signati. Ex tribu †gad duodecim †. i. beatus. mundanis nō intentus.

milia signati. Ex tribu †aser duo- †. i. latitudo. i. ex charitate sua aliis largiens.

decim milia signati. Ex tribu †nepta-

lim duodeciz milia signati. Ex tri- S. i. ob lit⁹ nec puidens q̄ ad vsum ptinent uite

bu manasses duodecim milia sig-

nati. Ex tribu symeon duodecim

milia signati. Ex tribu leui duode-

cim milia signati. Ex tribu ysachar

duodecim milia signati. Ex tribu

zabulon duodecim milia signati.

Ex tribu ioseph duodeciz milia si-

gnati. Ex tribu beniamin duode-

Sicut erat quasi p̄dictū sic vidi adipletū

cim milia signati. Post hec vidi

†numerus deo certus hoibus ē incognitus.

turbam magnam quā †dinumera-

S. i. de barbaris etiā.

re nemo poterat ex omīb⁹ gentib⁹

scapulis vt onus christi portet. in uertice ut rationem conseruet q̄ est vertex. z caput hominis interioris.

Centū quadra. Finitum ponit. quia deus sub certo numero omnes ꝓprehendit

Ex omi tribu fi. ii. Id ē. ex omnib⁹ fidē iacob imitantib⁹

Ex tribu iuda. Id ē. pueris qui nati z baptizati sola confessione patrum spiritualiū saluant.

Juda Confitens. Hoc sufficit his qui non reseruant hic vt viuant.

Judas qui primus ordine generationis fuit quartus. per quē īnuitur spiritualis ꝓ sapia attendēda. Ex genere dan nascetur antichristus. ideo hic prętermittit. vt ex omni numero sanctorum ostendatur antichristus ejciendus. Vel dan transiliens iudicium hebreorum: qa postq̄ veritas venit legalia transierunt. z gentilis populus idolorum oblitus. ī veritatem surrexit. christo nato in sexta ętate.

Duodecim Per duodecim habemus eos qui fide trinitatis in quattuor mundi ptibus sunt signati. et vt hos perfectos ostēdamus. xij. p. iij. multiplicam⁹ z fiūt. xl viij vt ꝓ ad trinitatē h̄ pfectio referat. xl viij. multiplicamus. z sic fiūt. c. xliij.

Simeon Tristicię sine merore exauditio. i. semp de prętaritis peccatis dolens ad ꝓtutis ꝓuersatōz

Leui Id ē. additus. i. etiā nō iniuncta sibi faciens.

Isachar Id ē. merces. i. ad remunerationē tendens. vt cupio dissolui z esse cum christo.

Zabulon Id ē. habitaculum fortitudinis. i. laborē nō recusantes. sed aliquādo ꝓ necessitate fratrū de maria ad martham descendētes.

Joseph Id ē. augmentū. i. ecclesiam numero sancto⁹ locupletantes.

Beniamin Filius dexterę. i. a ꝓpiciatione dei oīa z nihil a se reputātes

Post hec uidi ꝛc. Cum scdm figurā designandos sub certo numero vidisset. z tantūmodo de filijs israel: nunc aperte docet. q̄ ꝑ illum numerus

vniuersi fid des·z per xij· tribus accipiende sunt omnes gentes.

Stantes Scilicz pati deo obedire indici. Vel etiam suis platis·hoc in psenti.

Salus deo no· Non p nos sed p agnum habemus salutē id ē,remissionē peccatoz·z bonam opationem z eternā gloriam

O mnes angeli. Per supradictos angelos itelligi possunt maiores plati·p istos minores plati vel subditi tantū. Sicut sūt angeli·z archangeli· z tamen omnes angeli·i·nuncij sic z modo sunt maiores z minores plati.i.archiepiscopi z episcopi.

Angelos iducit de consortio sanctorum: gaudentes z testimonium eoz pfirmantes vtpote illos q̄z officio turba quā viderat in hac fide pstiterat·vl̄ p supradicta itelligamus iudices in ecclesijs. hic vero de subditis eoz subdit.

Amen Quasi si attribuitis deo benefacitis. Vel amē. ad se quētia leget sic.amen .i.veritas in promissis· z benedictio ·i·exaltatio quā habz sup omnem creaturā·vel nostra exaltatio in virtutibus·z cla.i.impassibilitas. vel vestra in opibus.

Amen ben edic. et cla.ꝛc. Quasi numerat omnia beneficia de quib sunt bendę grates.

Et respondit u· Visa turba in tanta dignitate:monet attēdere qua via potuit illuc ascendere·vt idez alios doceat ispicere.

Stolas suas. Innocentiam in baptismo acceptam vel corpora sua.

Non esurient ne qz si. Qui dedit cognitionē angelis·dabit etiā eandez illis cognitionē.

Deducet e.a.u. f.a· Et p hoc in futuro deducet ad oīodam refectōz

Absterget om.l. Omnem dolorē siue p delictis suis siue p aduersis vel exilio·vel ceteris huiusmodi.

C. .VIII.

Et cū apper. In hac tercia visione sunt materia septē angeli tanē tes tubis ad destructionē inimicorum z ad similitudinē illorum qui canentes tubis destruxerūt menia hiericbo. In quo intentio satis patet·q·d· cū intellexissem saluationē iustoz·et alia pte intelleri· dānationē impioz·p officium prędicatiōis bonis iniunctum.

†in vnaquaq gente †in vna vrbe ·ſ·in eodē populo sunt diuerse lingue.

z †tribubus †z populis z †linguis ſvt ꝓſpiciant

stantes ante thronū z in cōspectu †.i·christi hominis †prius in baptismo z post lacrimis.hoc in presenti ·ſ·.i. victorie que sequūtur ex operibus·hoc de futuro.

†agni †amicti stolis albis z †palmę †z in presenti clamabāt·z maxime in futuro.

in manib⁹ eoz.Et †clamabant vo ſmagno desiderio

ce magna dicentes: Salus deo †.i.nos ipsos in quibus iudicat.

nostro qui sedes sup †throno et ſvt iuuātes

agno. Et omēs angeli stabant in ſ.i.in protectione eius ſpdicatoz.no.z.ve.t.

circūtu throni·z seniorū·z quat †humiliauerūt se coram deo †ad hoc vt inspicerentur.

tuor animaliū z †ceciderūt †in con ſrōnabiliter

spectu throni i facies suas z ado ſ.i. veritas sit deo z benedictō

rauerunt deū dicentes amen. Be †qua omnia scit vel nos sciētes facit

nedictio z claritas z †sapientia· et †qđ habet in se z dat alijs †.i.potētia resistēdi

†gratiaꝛ actio·honor·z †virtus z ſ effectus virtutis

fortitudo deo nostro in secula sę †fiat fiat †desiderio·satisfaciēs ·ſ·omnes sensores vnus·quia idē docent.

culorum †amē.Et †respondit ·ſ· vn⁹ ſexponens

de seniorib⁹ z dixit mihi: hi qui ſqui digni

amicti sunt stolis albis qui sunt z

vnde venerunt:Et dixi illi:domi †quasi nescio·sed doce me quia tu scis.

ne mi tu †scis. Et dixit mihi:hi sūt ſvenūt z venturi sunt

qui venerunt de tribulatione ma †quia nemo sine peccato pretet christū †qz nō tantū ptinet ad martires ·ſ· p ne⁹ā opationem.

gna·z †lauer̄t †stolas suas·z ·ſ· deal ſin fide passionis.

bauerunt eas in sanguine agni. ſañ dominum iudicē·vel i ꝓcessu angelorum.

Ideo sunt ante thronuꝫ dei :z ser ſpetuue vel hic ſi ecclesia vel i celo

uient ei die ac nocte in templo ei⁹ ſvel in ſvel no ſvel hic

z qui sedet super thronū habitat ſqz fruent̄ vino pane z fonte vite

super illos. Non esurient neq̄ siti

ent amplius ·neq̄ cadet sup illos †maior vel minor tribulatio

†sol.neq̄ vllus ęstus:quoniaꝫ ag

nus qui i medio throni est reget il ſde virtute in virtutē in presenti

los·z deducet eos ad uitę fontes

aquarū:z absterget deus omnem

lacrimā ab oculis eorum.

C. VIII.

Et cum aperu

isset sigillum septimum †quia post mortē antichristi pax erit in ecclesia

factum est †silentium in cęlo quasi ſqz cito veniet ad iudiciū.

media hora. Et vidi septē āgelos ſ·i·laborātes nō timore currui.

stantes in conspectu dei: z datę ſ.i. officiū predicādi ſa quo ſ·i·maior

sunt illis septē tubę .Et alius an ſchrist⁹ ſ·i·hūanitatē sibi vniuit

gelus venit z stetit ante altare ha ſ·i.apostolos

bens thuribulum aureum in ma †a sanctis offerunt christo †orationes deo delectabiles.

nu sua·†z data sunt ei †licensa mul ſrepresentaret eas patri

ta:vt daret de oratiōibus sancto ſ.i·i bñplacito sedētis i throno

rum omnium sup aureum altare va in plerisq cat

quod ē in conspectu dei ante thro ſqz ita illi sunt data

num dei.Et ascendit fumus incē ſpcedens

sorum de oratione sanctorum de †oratione ſvnde ascēdit ſxp̄o existēte ·ſ· vel christ⁹ ē manus dei p quē omnia fecit. vbi

†manu angeli †coram deo. Et ac

cepit angelus thuribulum aure ſde eodē spiritu quo ipse plenus erat.

um·z ipleuit illud de igne altaris †.i.in illos qui erant apti ferre fructū †ab illis ·ſ· mine

z misit †in terrā· z †facta sunt †toni †suasiones †miracula ·ſ· quibusdam ad bonū quibusdam ad malum.

trua z †voces z †fulgura .†z terrę

motus magn⁹ factus est.Et septē †vniuersi predicatores apostoloꝝ imitantes. †officium predicādi

†angeli qui habebant †septem tu

bas·pręparauerunt se vt tuba ca ſscz chorus apostoloꝝ in iudea

nerent. Et primus angelus tu †.i·terribiliter malis·suauiter bonis †iō irati sunt cōtra predicatores ſ·i·flagellū psecutiōis exterius.

ba †cecinit·z facta est †grando et †interius †quia hec duo fuerūt causa vt interficerent eos ·ſ· etiam istud totū·i·grando ignis z sanguis missus est ſ·s·p ira deī.

†ignis mixta †in sanguine·z ·ſ· mis ſscz omnes repbi

sum est in terram· et tercia pars

Septē angelos. Vniuersos vel septiformi spiritu ībutos.

Et datę s.il.se.tu. Quia non displicet deo dānatio impioꝝ

Et alius an.ue. Stetit angelus ante altare paratus immolare ad similitudinem sacerdotis·vel christ⁹ altare·qui se obtulit· z sup quez ecclesia offert deo preces. Stetit ergo ante altare .i. ante se ipsuz·quia nō habet mediatorem p quē placeat·vel stetit ante altare ·i· anteqz esset altare .i. offerret se:stetit.i. adiuit suos a tempe natiuitatis scilicet·vel al·ecclesia quę charitatis igne accensa deo p christū sua mittit munera

Habēs thur .a. Victurus ex prędicatione iustorum euenturam damnationem impioꝝ ꝓmittit quasi excusationem· ne eis culpa de damnatōne ꝑpioꝝ īputet·qz quantū ad ipsos ꝓdicatio eorum bona·z a bono doctore iniuncta.

Thuribulum. Id ē.apostolos ·qui sunt vasa ignis·i·spiritussan .z de quibus exeunt orationes quę eleuant coram deo.

De orationibus Dixit nō orationes· quia non omnes repsentat patri· sed eas exaudit q̄ ad salutem pertinent.

De ora.san.om. Quia illi aliqn̄ petūt qđ petēdum nō esset vt paulus.

Supra altare. Id ē. illi qui ē supra se scdm humanitatez scdm quā ē altare scz trinitati.

Fumus Compūctio ꝓcreata orōis studio·igne visionis dei interius accensa.

Et accepit et iple uit Quos accepat ad illuminādū christus accipe dicit ad illud officium.

Prępararuerūt Id ē.pri⁹ impleuerūt opę q̄ dicturi erāt ore. vel ꝑparauerūt.i.ꝓuiderunt quid ꝓueniret vnicuiq̄ pſone.

Et primus an. Ordine narrationis·vel qz hęc cecitas iudęoꝝ prius ꝓtigit prędicantibus apostolis.

Et facta ē gran. Id ē·ꝑdicatio aliꝭ suauis·visa ē eis ꝓtūdēs z ḡuis.

In terrā Judęi terra exculti p legē z ꝓphetas.

Et tercia pars Due ptes iustoꝝ perfecti z minus pfecti· omnes vero repbi in tercia pte intelligēdi sunt.

Arborum Arbores maiores iudei qui in lege sine querela puersabant.
Et secundus an. Secundus ordine narrationis · z scdm qd impletū fuit · iudeis enim excecatis · z apostolis ad gētes cōuersis.

In mare Gētiles sunt mare. i. fluentes ī multa vicia · in quib? cum ante esset diabolus vere tī missus dz · quia quibusdam recedentibus alios retinere nititur.

Mortua est ter. pars Due ptes · i · boni omnes crediderunt · tercia · i · omēs rebi dati sunt in reprobum sensum.

Que habebant animas ꝛc. Jdē illorum gentiliuz qui ab alijs digniores reputabant pro quibusdam bonis opibus.

Et tercius Ordine narratōnis · z quia istud post illa duo cōtigit · postq; enim diabolus omnes iudeos z gentiles excecare nō potuit · immisit eis hereticos · z quosdā subuertit.

Fontes dicuntur in quibus summa z q̄ si toti? fidei origo cōprehendit · sicut ē euāgeliuz. Flumina que inde trahunt · sicut expositiones eorum sūt in quibus sunt duo sensus fidelium. historialis z allegoric? · tercius ē hereticorum · cū hereses suas p firmāt pranis expositionib? scripturarum.

Et quartus an. Quartus ordine narrationis · z ordine rei · cum enim diabolus quosdam de iudeis z gentilibus excecasset · quosdam in heresim puertisset · tandem ipsos filios ecclesie expugnare egressus est · z quosdam rapuit tā maiores q; minores.

Has quattuor dā nationes vt p̄teritas narrauit · vtpote que quotidie videnť in ecclesijs. Tres vero futuras p̄nunciari facit vt doceat in nouissimis temporib? z graviores p̄teritis imminere · qd etiam ad consolationem p̄sentium potest rediri.

Et tercia pars † terrenis dedit oz ‡ malor? p̄pōderat
terre combusta est: z tercia pars † · i · maior? ‡ · scilicet quantum ad prelatos qui nec p̄templatiui nec actiui · sed terrenis dediti. ‡ a deo excecata z a ministris eius dānata.
† arborum † cōcremata est: z omne † · i · omnes in floze mūdi requiescentes z cito ardentes ‡ · i · luxurioſi † tpe martirum.
† fenum viride cōbustum est. † Et ‡ ordo predicator? ‡ gētibus.
secundus angelus tuba cecinit · z † scz ratione tumoris † diabolus mons p elatōe ‡ · invidia.
ecce † tanq; † mons magnus † igne † ad nocendū † · s · p̄missione diuina ‡ · i · in gentiles qui sunt tumidi p̄ superbiam · fluctuātes per idolatriam.
† ardens † missus est † in mare: z fa † qui nec apte nec occulte receperūt doctrinam † · i · peccatorū ‡ effundentes sanguinē
cta est † tercia ps † maris † sanguis: † excecata † · i · sapientes mundi vel philosophi qui nec ductu rationis nec predicatione sunt conuersi.
z † mortua ē † tercia ps creature q̄ ‡ · i · discretionē
habebant animas ī mari · z tercia ‡ · i · alios gubernantiū ‡ · s · tpe hereticor?
pars nauiū interijt. Et tercius an † · i · ecclesia vel ad litteram
gelus tuba cecinit · z cecidit de † ce † · i · heresiarcha † · i · diabolus iudēs · vel sapiēs hereticus.
lo † stella † magna ardens tanq; fa ‡ incēdit z p̄sumitur
cula · z cecidit in terciā p̄tem flumi
num · z in fontes aquarū · z nomē ‡ . i . amaritudo.
stelle dicit absinthiū. et facta ē ter
cia ps aquar? ī absinthiū: z multi
homies mortui sunt de aquis: qz ‡ scz tpe ypocritarū
amare facte sunt. Et quartus an
gelus tuba cecinit · z tercia pars † · i · maiores doctores ‡ prelator? † · i · excecata ‡ subtractione gratie ‡ minores predicatores ‡ · i · clericorum.
† solis † p̄cussa est · z tercia ps † lune † simpliciores ‡ · i · religiosor? † vt amitterent cognitionē · z bonā opationem.
z tercia ps † stellarū · ita † vt obscu
rarer tercia pars eorum: z diei nō † illuminati a maiorib? † illumiati a minorib?
† luceret pars tercia · z † nocti simili
ter. Et vidi z audiui vocez vnius † · i · ecclesie que in se celat secreta diuina. vel li
aquile volantis per medium † celū

Et vidi stel. Flama hereticor? de qua pauca dixerat; quo fomite crēscit exponit.
Stellam Id est. diabolum cadentem · z nequis in locū suuz · i · ī paradisum eat laborante.
Et data ē il. cl. Abissus. i. tenebrosi.
Puteus. i. pfundiores heretici · qa alios mergunt prauis sentētijs. In hos clauē. i. potestatē accipe dicit quia tūc nō sicut modo a deo refrenabit · vel cla · la · p̄cipes p̄ quos heretici operabantur.
Aperuit pute. et as. fu. Hereses que latebant in cordibus eor? pferre fecit.
Fumus forna. Similis doctrine antichristi · qui ē fornax purgans bonos z in cinerē redigēs malos
Obscuratus est sol et aer. Et p hoc pcussi sunt quidam illuminātes alios · z q̄dam illumiati ab eis.
Exierunt locu. Discipuli eorū locustis cōparantur · quia neq; volant in altum vel in cōtemplationē p̄ cognitionē · nec firmiter gradiunt p̄ bonam opationem sed superbia saliūt · z in p̄nis recidunt · z qz sunt corrosores bonor? ·
Preceptū ē illis ne lē. Quia dolos istorum refrenat de? licet ipsi nō intelligāt
Sicut habent scor. Scorpi? blādus facie · cauda pungit occulte. Vel scorpioni p̄parat: quia sicut scorpi? cauda · sic heretici decipiunt per temp alia que deb ent post esse · sicut cauda posterior pars in animali. Vel ideo comparat · quia quando scorpius pungit non sentit: postea diffundit venenū. sic decepti ab hereticis nō sentiunt: sed tandez pereuntur.
Ne occiderent sed cruci. Cum p̄ dolos nequeūt heretici in aliqua subuertere volunt · p̄tra quos dei p̄ceptum est vt corpora occidant sed animas non decipiant.
Mensibus quiq;. Alia littera dicit mensibus sex p̄pter . vi. etates quibus hec vita distinguitur.
Et cruciatus scor. Cum data sit potestas cruciādi non apte tormēt aut · sed apud seculi p̄cipes accusant ·
Et fugiet m. ab. Quia cura gregis eos astringit labori.

‡ qz ī toto mūdo vel magna stabilitate
dicentis voce magna. ve. ve. ve.
† nō filiis ecclesie † accipietis hec tria ve.
† habitantibus ī terra. † de cęteris

vocibus trium angelor? qui erāt

tuba canituri.

C. IX.

‡ hic predicat angelus q; dyabolus cecidit

Et quintus an
‡ de ecclesia vel ad litterā.
gel? tuba cecinit · z vidi stellaz † de
† damnatione † dominantē terrenis
cęlo † cecidisse in † terrā: z data ē illi

clauis putei abissi. Et aquit puteū
† multos subuertit doctrina eor? excecās.
abyssi · z ascendit † fumus putei si
† · i · similis doctrine antichristi
cut fumus † fornacis magnę: z ob

scuratus est sol z aer de fumo pu
† p̄ totum mundū † . i . discipuli antichristi z hereticorum.
tei. Et de fumo putei † exierunt † lo

custę in terram · z data ē illis pote

stas · sicut habent scorpiones ter
re. Et p̄ceptum ē illis ne lęderēt
† rudes in fide z decipi faciles † z si quosdam. ‡ iam p̄fectos.
† fenum terre · neq; † omne † viride ·
† iam fructificātes † nullū penitus
neq; omnem † arborē: † nisi tantuz
‡ ī veritate ‡ in mente
homines · qui nō habent signum
† · i · qui nō audent in apto p̄fiteri † vel datum.
dei in † frontibus suis. Et † dictum

est illis ne occiderent eos: sed vt
‡ · i · in corpibus quiq; sensibus indigentibus.
cruciarent mensibus quinq;. Et

cruciatus eorū vt cruciat? scorpij
† z p̄ hoc insinuat gravitas tribulationis.
cum p̄cutit hominez. † Et in dieb?
‡ timentes lapsum
illis quęrent homines mortem · z
† vt p̄batiores reddant † z nō qualitercūq; quererent: sed desiderabūt vel cupiēt.
† non inuenient eam: z † desidera
† hoc dicitur de prelatis z subditis
bunt mori: z † fugiet mors ab illis

Similitudies lo. Cum ostendisset qualiter nocerent· z p dolos· z p occultam impugnationem z in vtroq; dei refrenationē: nunc ostēdit qua/les ipsi sint: p quos opari possunt.

Similes equis Quia veloces ad discurrendū· z feroces ad ipugnā dum. z nō p̄vident quos incurrant siue i micos siue in hostes

Tanq; corone. Jd ē. victorie de p̄ce/cipitatis acquisite nō p veram sapientiā.

Et habebant ca. Jd ē. mores lapsos z effeminatos· qui eis adherent: z ab eis ad deceptionem aliorū dependent. Vel ca/pilli mīores· quos ad herētes sibi decipiūt.

Dentes leonum Laniatum habent z fetorem.

Loricas Jd est, corda obstinata· que sagitta veritatis non penetrat. Vel senten tias deceptionib⁹ mu nitas quas infringit veritas.

Sicut uox cur. Diuersi currus diuer sis vijs z a diuersis equis ad idē bellum rapiunt sic isti licet di uersis hēresibus vna nimiter ecclesiam im/pugnant.

Et habebāt cau. si. scor. Postq; nō valet ratio· vl' tumul tus eor querunt auxi lium principum· qui caude dicunt. qa vt astringant terrent et blandiunt. Vel cau/de· dolose sententie· q̄ bus corā blandiūt; z latenter pungunt.

Et habebant. Ostenso quales in se sint· monstrat p quez hec possunt.

Cui nomē he. Quasi. dicat ad hoc cauete vobis· hebrei greci· z latini· iō om/nis ecclesia· quia chri sti euangeliū aliqua harum trium liguarū est scriptū z receptū.

Tle unum abiit. Ordine narrationis· z ordine tēporis· hoc ē eū dānatio maloꝝ q̄ erit tpe antichristi.

†i. imaginarie locuste †i. hereticoꝝ ſerant.
†Et similitudines †locustarū †simi
†sup doctores †i. in mētibus vbi in se z coram aliis supbiunt.
les equis paratis in †preliū: †z su
†quia nō vere corone †nō de vero auro. i. sapia
per capita eoꝝ †tanq; corone †simi
ſvult⁹
les auro: z facies earum sicut faci
† qz demonstrant se homines pios cū intus sint feri.
es †hominum. Et habebant capil
ſsicut mores mulierū sunt molles z flexibi les in omne vicium.
los sicut capillos mulierū: z den/
ſ. i. ipsi alios laniantes.
tes earū sicut dentes leonū erant
Et habebant loricas sicut loricas
ſ. i. tu multus sententiarū quē faciunt postq; deficiunt.
ferreas: z vox alarum earuꝝ sicut
vox curruuꝝ equorum multorum
currentium in bellū. Et habebant
†. i. peccatū qz peccare facit
caudas similes scorpionū· z †acu
† q. d. sed tantū vos boni ne timeatis qz.
lei erant in caudis earum: z †pote
†malis secundū quinq; sensus tantū
stas earū nocere †hominibus mē
sibus quinq;. Et habebant sup se
ſdiabolū dominantē in terrenis
regem angelum abissi: cui nomen
hebraice abaddon· grece autem
apollion· z latine habens nomen
ſa patria vite
exterminās. Tle vnum abijt: z ec/
† vel post hec sextus angel⁹
ce veniunt aduc duo ue †post hec
Et sextus angelus tuba cecinit· z
audiui vocem vnam ex quattuor
cornibus altaris aurei quod est
† sup quo quisq; offert a deo accipit †vel dei
†ante oculos †domini dicēte sexto
ſ. i. predica esse solutos vt caueāt sibi electi.
angelo qui habebat tubā: †Sol/
ue quattuor angelos qui alligati
ſquattuor supradicta· videlicet natiuitas passio resurrectio z ascensio.
sunt in flumine magno eufraten.
ſz ita illis dānatis
Et soluti sunt quattuor angeli qui

ſ ptinue z diu
parati erant in horam z diem:
ſdiu z diu
z mensem z annum vt occiderent
ſrepbos omnes
terciam ptem hominuꝝ. Et nume
rus equestris exercit⁹. vigies mi/
lies dena milia: z audiui numerū
eorum. Et ita vidi equos in visio
†diaboli vel homīes sup eos fundari †ppter ig nem ire z libidinis.
ne: †z qui sedebant sup eos †habe
†lapis fumidi colorus
bant loricas igneas z †hyacincti/
†. i. maiores inter minutos diaboli
nas z sulphureas. †Et capita e/
ſqz ore lamāt z fetēt
quorum erant tanq; capita leonū
. i. de predicatione apte mala.
z de ore ipsorum, procedebat ignis
z fumus· z sulphur. Et ab his tri/
bus plagis occisa est tercia pars
hominum: z de igne z de fumo et
sulphure q̄, procedebāt ex ore ip/
ſvere de ore qz.
sorum. Potestas enim equorum
ſ. i. mala predicatione †. i. in occultis deceptio nibus· si apte nequeūt
†in ore eoꝝ est: z in †caudis eorum
ſz vere in caudis habēt potestatē
Naꝝ caudę eoꝝ similes serpētib⁹
ſalios maiores qui mordēt
habentes capita: z in his nocent.
ſpibunt
Et cęteri homines qui nō sunt oc
†qz ideo peunt qz nō egerunt penitentiā.
cisi in his plagis· neq; †pnitentiā
egerunt de opibus manuum sua
ſnō egerūt ita quin adorarent.
rum· vt non adorarent demonia
ſqđ turpius
z simulacra aurea z argētea z ęrea
z lapidea z lignea: quę neq; vide/
re possunt· neq; audire· neq; am/
bulare: z non egerunt pnitentiaꝝ
ab homicidijs suis· neq; a vene/
ficijs suis· neq; a fornicatōne sua

Ex quattuor cornibus Per quattuor quę de christo p̄dicantur q̄ sunt natiuitas passio· z resurrectio· ascēsio· circa quę alia sunt.

Altaris au. Altare christus· cornua al· p̄dicatores christum sublevan tes· z p eo mori parati· sicut sanguis ponebat' ī cornibus altaris. Vel ali ter, Ecclesia scz se immolans ī qua cornua. i. defensores aliorū· qui omnes ad idem tendunt, vel quattuor cornua euangelia· quę docent detegi frau des antichristi.

Vocē unā di. Precones p̄teriti tpis p̄monēt illos q̄ erūt tpe antixp̄i.

Solue quattuor an. Pro quattuor ptibus mūdi. vel qz quattuor de christo p̄dicata impugnant.

Solue. Quia enfrates fluuius circūiens babilonem· id est· principes mundani per quos diabolus cum in ip/sis esset occulte opa/batur. Hos iubet ex/cōicari. vt qui in eis erat quasi ligatus· p eos sibi traditos apti us operet'. Vl' quattuor angeli īmundi spi/ritus. in quattuor par tibus mundi regnan/tes qui fuerūt refrena ti ī passione christi.

In horā et diem Vel p horaꝝ accipe: medietatē anni· p diē vnū annū p mēsem a liū annū z p annū ter ciū nā p tres annos z dimidiū durabit pse cutio antichristi.

Soluti sūt ut oc ciderent Soluto diabolo multi p̄cipi/tant' qui ad alios exce candos moliunt'.

Vigies Dena mi lia· Sancti. x. p̄ceptis legis p̄fecti· p̄tra quos duplex numerus po/nitur maloꝝ· qz mali plures sunt bonis.

Et audiui ꝛc. Et bene pono sub certo numero qz audiui. i. ī telleri· qđ plures eēnt mali q̄; boni.

Et ita uidi Jd ē. sicut ītellexerā. q̄ ad destructionē alioꝝ eq̄ tabāt· sic ītelleri q̄ p diabolū hoc faciebāt quē sicut equi porta/bāt· vel equi diaboli sup q̄s mali fundant'

Habebant lori. Jg. i. munieb ant eos sentētijs de quib⁹ seq̄ tur eterna pena. vbi est· ignis· z fum⁹· z fe tor. vl' ha· lo· ig· i· eter nam pnā q̄ nunq; di mittit quos accipit.

Fumus et sul. Propterea qz cęci· et ī tenebris positi. ppter fetorē viciorū z malo/rum operum.

Tanq; capi. leo. Supius in plaga lo custarum vidit faciem hominum· hic leonū qz hereticī aliqđ hūanitatis ostendūt· mīstri antixp̄i· qđ docēt dictis z sig nis: hoc etiaꝝ pēnis cogunt confiteri.

Procedebat ig. Causa eternę pene: vel ignis· i· cupiditas. fumus. i. supbia· sulphur. i. fetor malorū operū.

Tercia pars ꝛc. Mor. é. i. omnes repbi de ecclesia z similiter omnes infidęi vel pagani, qui unq; fuerūt baptizati nec ab ecclesia sepati.

Similes serpenti. Qui blandiunt' facie z occulte īmittūt venenū.

¶Angelū fortem. Quia fortis armat⁹ fortem diabolum exuperauit.
¶De cęlo. Id ē cognitione angelo ꝝ.
¶Amictū nu. Id ē, se humiliante assumptione carnis, vel quia cognoscibilem fecit.
¶Latentē in carne q̄ ē vobis refrigeriū cōtra vicia.
Et yris in capite Qui verā de deo habet cognitionē reputat eum deū.
¶Tanq̄ colū ig. Id ē, illu in quib⁹ vere lucet imago dei vt in ꝓtēplatiuis, vel p̄dicatio.
¶Et habebat in manu Omnes scripturas operatione sua ꝓpletas, ꝑtim p̄dicando, ꝑtim quę de se dicta erant ꝓplendo tādē suis sensū apiēdo.
¶Pedē suū dex. Id ē, portatores firmi in fide z alios sustinentes.
¶Sinistrum aūt su.ter. Id ē, sup eos q̄ quoquo mō sustētabāt, z si nō credebant
¶Hoc ē posuit maiores z firmiores p̄dicatores sup maiores peccatores, minores sup minores.
¶Quēadmodū cū leo ru. Vox leonis ostendit eius virtutem, z infert terrorē cū leo cauda circa silua sulcū fecerit z rugit nulla fera audet exire, ita christus suos in fide ꝓcludēs: rugit ne aliquis exeat.
¶Scripturus e. Hic fert ꝓsonam eor qui antichristi tpe volent p̄dicare ex p̄cedentiū imitatione.
¶Signa quę lo. Inspirationem diuinā, vel angelicam admonitionē.
¶Et angelus ꝛc. Cum tanta desolatō erit in ecclesia q̄ etiaꝫ p̄dicatio erit ablata, ne fideles desperēt accipiunt ꝓsolationem nō ad detrimentū suę salutis p̄dicationem subtrahi.
¶Jurauit. Et p̄ firmiter statuit, q̄ deus erat, nā si christus resurrexit z nos resurgemus.
¶Et ea quę in eo. Cum dicit creauit ea q̄ in eo sunt hęresim quoꝝdaꝫ destruxit, qui astruūt res quasdā nō creatas a deo, sꝫ a demone vt bufonē
¶Tēpus am. nō ꝛc. Id ē, nulla varietas sed eterna stabilitas animarum immortalitas.
¶Hoc illi vltimi ꝓsiderantes patient libenter.
¶Consūmabitur. myſ. Quia tpe antichristi tanta erit destructio, ꝓhibetur illis qui erūt tpe ipsius p̄dicatio, q̄nis p̄dicare velint, cum z ex angelo fortis armato fortem diabolum exuperauit.

nec⁊ a furtis suis.'

C. X.

ſ illis ꝓtrariuꝫ

ET uidi alium angelum fortē descendē
†deus erat in christo mundū, recōcilians sibi
tem de cęlo amictuꝫ nube, z †yris
in capite eius. Et facies eius erat
†quia ſpūſancto accensi z alios illuminātes.
vt sol: z pedes eius tanq̄ †colūna
ignis. Et habebat in manu sua li-
†.i. predicatores firmiores.
bellū apertū, z posuit †pedem suū
†.i. in peccatū fluxiores †.i. minus firmos.
dextrum supra †mare, †sinistrum
autem super terram: z clamauit
ſde magnis agente ſtam terribiliter.
voce magna quēadmodum cum
ſz ō q̄ ista ab eo missi p̄dicauerūt
leo rugit. Et cum clamasset locuta
sunt septem tonitrua voces suas.
ſ.i. q̄ †vniuersi successores terrorē inferētes
Et cum locuta fuissent septē †toni-
†tpi eorū cōgruas vel que
trua voces †suas, z ego scripturus
ſ.i. itelleri quia illi tuc intelligent
eram. Et audiui vocē de cęlo dicē
ſ.i. sigilla vt amicis pateat z mimi cos lateat.
tem mihi. Signa quę locuta sunt
†.i. manifestare infidelibus in quibus locum non habent.
septē tonitrua, z noli ea †scribere.
Et angelus quē vidi stantē supra
†.i. exaltauit †.i. humanitatē quā o patus erat.
mare z supra terrā, †leuauit †ma-
num suam ad cęlum, z iurauit p
†q̄ qui de nihilo omnia fecit, suos z in melius recreare potuit.
uiuentem i sęcula sęculoꝝ †qui crea
uit cęlum z ea quę i illo sunt, z ter
ram z ea quę in ea sunt, z mare et
†q̄ immortales z ipassibiles efficient, cū econtra tēpus maioꝝ sit in secula
ea quę in eo sunt, quia †tēpus am
plius nō erit: sed in diebus vocis
ſ cū predicabit q̄ dtu nō durabit
septimi angeli cū ceperit tuba ca-
nere: tūc ꝓsummabitur myſteriuꝫ
dei, sicut euangelizauit p seruos
†diuinā admonitionē
suos prophetas. Et audiui †vocē
ſ de eisdem
de cęlo iterum loquentem mecū z
†rationē reddentē †.i. p eam intellige ſ.i. prme rere dei gratiam
†dicentem: vade z †accipe libꝝum
†.i. gati adiuuare omnes accedētes
apertum de manu angeli †stantis
†sicut obedies z ampliaui mentē
super mare z sup terram. Et †abij
ſ operatione z oratione
ad angelum dicens ei vt daret mi
†.i. tractatū inquirendo z opando
hi libꝝ. z dixit mihi: accipe †libꝝ
z deuora illum, z faciet amaricari
ventrem tuum: sed in ore tuo erit
ſsed placebit cogitādo z predicando
dulce tanq̄ mel. Et accepi libꝝ
ſ.i. operatione christi subsequēdo
de manu angeli, z deuorauī eum
ſ vel sic
z erat in ore meo tanq̄ mel dulce
Et cum deuorassem eū, amaricat⁹
est venter meus. Et dixit mihi:
ſ q̄ exibis de carcere
Oportet te iterū prophetare po-
pulis z gentibus, z linguis z regi
bus multis.

C. XI.

DAtus ē mi
† scripta calamo scripta †.i. sce ptro q̄ reges ꝓstituit admonēs
hi †calam⁹ similis †virgę, z dictuꝫ
ſ erige ad predicandū
est mihi: Surge z metire templū
†.i. christum †.i. ꝓpinquas qualiter ibi adorent
dei z †altare z †adorantes in eo.
Atrium autē q̄ est foris templuꝫ
†exclusos ostende se esse foris †omnino subtrahe predicationem
†eijce foras, z ne †metiaris illud:
ſ.i. ꝓformes facti sunt gētilibus
quoniā datū est gentib⁹. Et ciuita
ſ z ipsi gētiles
tē sanctam calcabunt mensibus.

tecessoribus suis habebant officiū p̄dicādi. Illi autē ideo p̄dicauerunt quia a christo ad hoc instituti fuerūt, christus vero eos instituit: quia tūc tēpus p̄dicandi erat, et ipse ad hoc venerat. ſz modo vide destructionē tēporis antichristi, ꝓtrariam constructioni quā christ⁹ fecit, z p hoc ꝓpter p̄dicationem merito subtrahi.
¶Vel aliter descripta sęuicia antichristi cōsolationem subdit quā habebūt tunc tēporis, ſ, q̄ fideles considerabunt talia de christo in corde suo, q̄ erit eis ꝓsolatio.
¶Mysterium. Id ē, remuneratio sācto ꝝ, q̄ ē secretū q̄ nec o, vi nec au, au,
¶Sicut euāgeli. Intentio ꝓphetaruꝫ fuit prima de aduētu domini z de consummatione sęculi.
¶Et audiui uo. Quasi diceret ostensa destructione q̄ erit tpe antichristi, z inde etiam p̄dicatione subtracta, z ob hoc fidelibus ꝓsolatione adhibita, monet q̄ vidit interim p̄dicare, quasi sibi dicat aperte. Ecce reuelaui tibi omia modo vade z p̄dica, nec quia sunt aspera dicta, nec terrearis p tribulatione aliqua q̄ non tanta patieris quāta patient qui p̄seuerabunt tempe antichristi, hoc ad consolationem p̄sentis ecclesię hic apponitur, vbi maioꝝ tribulatio ꝓnunciatur.
¶Vade. Quod bene sciebat intelligere monet, vt p admonitionem alij p̄dicaturi informent.
¶Stantis supra mare. Quia ꝓpere graue ē humanitati: q̄ ē mollis z fragilis.
¶Et abii. Quia deus si quē paratum videt q̄ necessariuꝫ est ꝓpte offert.
¶Ad angelum Id ē, ad scripturā a deo ꝓpletam z fidelibus intimatam.
¶Et dixit mihi. Oportet ꝛc. Cum ego recipem licet amara intelligerē: monuit vt nec p̄ morte dimitterem.
¶Et datus ē ca. Cum iniunxisset p̄dicationē adiutrices dat scripturas p quas eam exerceat.
¶Metire .i. ita scꝫ vniuscuiusq̄ capacitatē p̄dica, vt ꝓstituas ecclesiā z in ea altare.
¶Atrium .i. falsos christianos q̄ se ecclesiā simulāt, sed factis abnegant.
¶Ciuitatem san .i. ecclesiam ad iuste viuendū ꝓgregatā z virtutibus imbutam ꝓsequent mensibus .xl. duobus .i. tribus annis z dimidio q̄bus

regnabit antichristus q. d. sciatis omnes p/ secutiones que sunt ī ꝑsenti 7 que fuerunt ī ꝑterito ab ātichristo ꝓcedere. sicut illas q̄ erunt tēpore suo.

¶ Duobus tes. De helia 7 enoch agi/ tur. p quos ꝓdicatores alij intelligunt.

¶ Et da. d. N. d. cū minor ē tribulatio nō debetis cessare. quia tēpore ipsius cum gra/ nior fuerit: faciam il/ los ꝑdicare.

¶ Diebus mille. Nota q hi dies non ꝓficiunt tres annos 7 dimidiū. sicut 7 xp̄us nō ꝓplenit dimidium annū ꝑdicationis suę

¶ Hi sunt due o. Et ad exemplum ho rum debetis ꝑdicare. nam isti.

¶ Super aquas. Id ē. sup doctrinas suas que sunt fidelib aque irrigātes.

¶ In sanguine In peccatū. vel cum audita negligit: vel cum audiri etiam con temnitur.

¶ Egiptus. Id est, tenebrosa sine cogni/ tione dei.

¶ Et munera. Do na ad litteram. vel cō gratulationes 7 con/ fabulationes adinui cem de eis loquentes

¶ Et post tres di. Ostensa tribulatōne eor. p quorum exem/ plum istum ĩuitabat, ad ꝑdicādum. 7 si ne cesse fuerit ad cōpatiē dum ostendit 7 ipsor coronas: vt similiter istum iohannem sci/ licet vel quēlibet aliū de corona sua ꝓ mo/ do suo certū faciat.

¶ Super pe. Id ē sup se ipsos. qui ꝓi? fuerunt nō indigētes aliquo quo nitantur sed erunt firmi.

¶ Tocē magnā Que illos refriget et. 7 inimicos terreat.

¶ Terremotus. Id ē. terreni moti sūt vt puniant in iferno Vel ad destructionē ecclesię occisis magi/ stris.

quadraginta duobus. Et dabo duobus testibus meis. 7 prophe
§. i. trib? annis 7 dimidio sicut ipse chri stus predicauit.
tabūt diebus mille ducentis sexa
§. i. ꝑdicātes penitētiā 7 exēplo oñdētes
ginta amicti saccis. Hi sunt due
†in spiritusancto inuncti †qō deo placeat accen dentes.
†oliue 7 duo candelabra in †cōspe
§ oantes lumē aliis
ctu dei terre stantes. Et si quis
§ a ꝓposito reuocare § spūalis sentētia
voluerit nocere eos. ignis exiet
§ damnabit
de ore illorum: 7 deuorabit inimi
§ corpali
cos eorum. Et siquis voluerit eos
morte § i. spūali mīa
lędere: sic oportet eum occidi. Hi
†. i. scripturas que celant archana
habent potestatē claudēdi †cęlum
§ qz nō predicabūt nisi ꝑgruo tempe
ne pluat diebus prophetię ipsor
7 potestatem habēt super aquas
§ quantū ad hos quos reꝓbatos viderint
§. i. peccatum
conuertendi eas in sanguinem: 7 p
ī. i. terrenos †memor esto plagarū egipti.
cutere †terram omni †plaga quoti
†quod erit p tres annos 7 dimidium
enscunq; voluerint. †Et cum finie
§ antichrist?
rint testimonium suū. Bestia que
§ ad regnū § p tenebrosos
ascēdit de abysso faciet aduersus
§ disputatōibus § corpaliter
eos bellū. 7 vincet illos: 7 occidet
†. vt quicūq; viderint timeant eis ꝓformari
illos. Et corpa eorū †iacebunt in
†hierusalē †olim in virtutibus nūc ī malicia
plateis †ciuitatis †magne que vo/
†. i. muta. qz nemo predicabit ꝑspūaliter
catur spiritualiter †sodoma 7 egip
†christ? †helye 7 enoch †ꝓtradicendo ver. tati
tus: vbi 7 †dominus †illorum †cru
§ quidā oculis quidā fama
cifixus ē. Et videbūt de populis
7 tribubus 7 linguis 7 gentibus
corpa eor ꝑ tres dies 7 dimidiū:
§ ne memoria eor habeat
7 corpa eor non sinent poni ī mo
numentis. Et inhabitantes terrā
§ iustor afflictio impior ē epulatio.
gaudebūt sup illos 7 iocundabū/
tur: 7 munera mittēt inuicez: quo
†cōtradicendo iniquitati
nia bi duo ꝓphete †cruciauerūt
vel tabant
eos qui habitant sup terram. Et
†. i. annos tres 7 dimidiū. s. p? mortē antichristi
†omnia eternaliter viuificās
†post dies tres 7 dimidiū †spirit?
†vidi intraturū †iam imortales 7 ipassibiles.
vite a deo †intrauit in eos. 7 †stete
†. i. pena infernalis. vel reuerētia dei
runt sup pedes suos: †7 timor ma
§ vel ꝓtigit § vt pōdus oppꝛimēs
gnus cecidit sup eos qui viderūt
†vel alios § ita glorificatos †. i. magne ptātis.
†eos. Et audierunt †vocē magnā

†a christo vel archāgelo †. i. hec opantē §. i. ad ꝓfectum sanctor.
†de cęlo †dicentē illis: †ascendite
huc. Et ascenderūt in cęlum in nu
be: 7 viderunt illos inimici eorum
§. i. in ipso tpe glorificationis hor. vel ī illa ho ra cū helyas 7 enoch occisi sunt.
Et in illa hora factus ē terremot?
magnus. 7 decima pars ciuitatis
§ i penas de ecclesia
cecidit. 7 occisi sunt in terremotu
†quos deus prescīuit ad mortē vt nō terreantur quoquo mō fideles †omēs pfecti i malicia
nomina †hominū †septem milia: et
†quādo illi ceciderūt in penas. vel in peccatum
†. i. in reuerētiā dei. vel timent ne cadāt.
†reliqui in †timorē sunt missi. 7 de
§ nihil sibi attribuētes
derunt gloria deo cęli. Vie secun/
dum abijt: 7 ecce ve tercium veni
§ ordine narrationis 7 tpis
et cito. Et septimus angelus tuba
§. i. patris 7 filii
cecinit: 7 facte sunt voces magne
in cęlo dicētes: Factum est regnū
huius mūdi domini nostri. 7 chri
sti eius: 7 regnabit in sęcula sęcu/
lorum amen. Et vigintiquattuor
†. i. ꝓsiderantes q deo placeat †. i. iudicant qō ē in presenti.
seniores q̄ in †cōspectu dei †sedēt
†. i. sibi ꝓmissis †. i. tunc humiliabūt se §. i. in corda sua.
in †sedibus suis †ceciderūt †in fa/
§ eo. s. q hic ꝓseruasset eos
cies suas. 7 adorauerūt deum di
§ ō qz saluasti nos 7 inimicos dānasti
centes. Gratias agimus tibi do/
§ inutabilis
mine deus omīpotens qui es et
†olim cū despiciebaris †resurgēdo i spiritū tuis
†qui eras 7 qui vēturus es: †quia
dando. ecclesiā ꝓgregando.
accepisti virtutez tuam magnam
†tuos a diabolo defendisti †7 ꝓ tuo regno.
†7 regnasti: †Et irate sūt gētes. et
†ꝓtra illos †7 aduenit opportunitas tā bonorū q̄ malorum.
†aduenit ira tua. 7 †tēp? mortuor
†aduenit tēpus † vt diuidant boni a malis vel iudicare vt iudices.
iudicare. †7 reddere †mercedē ser
†ꝓuidentibus sibi 7 alus † in fide ꝓfirmatis
uis tuis †ꝓphetis 7 sanctis 7 †ti/
†7 nō tā maiorubus sed quibuscūq; fidelibus.
mentibus nomē tuum †pusillis 7
§ 7 aduenit tēpus
magnis: 7 exterminandi eos qui
†hic in plerisq; xii. capitulū inchoatur
corruperunt terrā. † Et apertum est
§. i. ecclesia
templum dei in cęlo. 7 visa ē arca
†. i. in ecclesia que ē in celo ꝓ bonā vitam
testamenti eius in †tēplo eius. Et
†7 data intelligentia †miracula †exhortatōes
†facta sunt † fulgura 7 † voces et
§ quidā ad fidē quidā ad irā.
terremotus 7 grando magna.

C. XII.

Et decima pars.
Id est. homo qui ad hoc ꝓstitut? videt. vt dcim? ordo restauret
¶ Occisi sunt no. Omnino destructa ī inferno. vel postea nō resipuerūt.
¶ Gloriam. Id ē. laudes deo de iustor saluatione 7 malorum damnatione.
¶ Factum est. Qui prius vilis erat 7 abiect? iam regnat. coronans bonos. ma los ꝓdemnans.
¶ Et regnabit. Id ē. ꝓmanebit regnum ipsius in se. s. nō vt quidā hęretici pu/ tant sanctos post dif finitum tēpus in mūdi vitā redituros.
¶ Vigintiquat. se. Non tantū minores ita glorificant deū. sz etiā maiores.
¶ Ceciderūt ī fa. In faciē cadit: qui in hac vita culpā agno scit; eamq; pęnitendo deflet. Retro cadit. q̄ in hac vita repēte de cidit. 7 ad q̄ supplicia ducat nescit.
¶ Qui cor. terraz Id ē. se ipsos ꝓ malā opationē 7 alios per malum exemplū.
¶ Et apertū ē In hac q̄rta visiōe habz materiā. m. bene orna tā 7 bona auxilia ha/ bentē. sez de pugna ecclesię q̄ a diabolo ī pugnat 7 apte 7 oc/ culte. 7 ī omnib? his ostendit eam supare. ꝓ qō maxime armat fideles ne deficiāt ī a liqua tribulatione.
¶ De pugna ecclesię pendet. de reuelatiōe mulieris: 7 pendet ex tercia visione. q̄ ē de ī iūcto officio ꝑdicādi.
¶ Apertū est tē. Id ē. datus ē spirit?. sanc. ꝓ quē mysteria ecclesię q̄ ꝓ secundum tabernaculum figura bat reuelata sunt fide libus.
¶ Arca. Christus ar ca in quo omnes the sauri sapiētię absconditi q̄ ꝓpleuit. ve. t. 7 instituit nouū.
¶ Et grādo ma. Quia q̄busdā visa ē ꝑdicatio ītolerabilis

C. XII.

Signum. Et ex his vidi istud pcedere. s. fidei gratiã. i. qdam magnum significantem.

Hic facit mentionẽ de revelatione mysterioꝝ q̃ fuerũt in secunda visiõe. ⁊ de iũcto officio p̃dicatiõis qd̃ habuimus in tercia: vt istam quartã que de pugna ecclie ⁊ diaboli ẽ. ex his duabus .i. secũda ⁊ tercia ostẽdat pẽdere.

Luna sub pe. e. Licet mũdanis sustẽtetur. tñ nõ affectat.

Et in capite e. c. Jd ẽ. xij. apostoli quibus mũdus credidit. vel in quibus mundũ vicit.

Cruciatur. Pdicando aduersa patiẽ. vel cruciat a se ipsa. i. carnẽ suam macerat. vt pdicatio sit ydonea.

Draco ma. Nõ de effectu. sed de potẽtia draconis loquit̃

Et cornua ꝛc. i. regna. dinitiẽ. quib⁹ principes decalogu legis ipugnant.

Cauda. Jd ẽ. deceptiones quibus celant vicia. vt cauda celant turpia.

Stellarũ. Jd ẽ. illoꝝ qui illuminãt ecclesiã doctrina ñ vita

Stetit an. mu. Quẽ patiebat dolorẽ. p qd̃ credebat citocessuram.

Per passionem credebat diabolus ecclesiam sibi subiugatam

Devoraret. Paratus erat draco ad devorãdũ. sed nõ potuit. qz natus ẽ qui p hibuit.

Et peperit. Carnali generatione christus de abraam ⁊ dauid pcessit. Vl pepit ecclesia filium. i. fideꝝ christi ĩ cordibus audituꝝ.

Diebus mille. Jd est. toto tpe quo subsistit ecclesia p̃dicatione christi tribus ãnis ⁊ dimidio facta.

Preliabantur. Ecclesiã sustẽtantes. orando auxilium ferendo.

Non ualuerũt. Remouere auxilia angeloꝝ. quia nõ poterũt ecclesiaꝝ ducere in peccatũ.

Et audiui uocem. Cum ostendisset diabolum in hoc certamine

Figuram. ſ. significantẽ

Et signum ma

ſ. i. ẽ ecclesia .i. eccl̃ia

gnũ appuit i cẽlo mulier

†qz induit christũ qui eam illuminat ↑ oia terrena que nõ in eodẽ statu pmanent

†amicta sole. ⁊ ↑luna sub pedibus

†in christo vel in primordio ecclesie

eius: ⁊ ↑in capite eius coꝛona stel-

†. i. in virgine maria ↑verbũ dei

larum duodecim. ↑Et in vtero ↑ha-

ſ predicabat ſ. i. cupiẽs alios generare

bens. ⁊ clamabat pturiens. ⁊ cru-

ſ parit cũ suos in lucẽ emittit

ciatur vt pariat. Et visum ẽ aliud

†. i. in ecclesia expugnãda ↑pro fortitudine magne potestatis.

signum ↑in cẽlo. Et ecce draco ↑ma-

† qz homicidia ↑. i. vniuersos pricipes p quos operatur.

gnus ↑rufus habẽs ↑capita septẽ.

⁊ coꝛnua decẽ. ⁊ in capitibus suis

ſ. i. vniuerse victorie de subuersis

septem diademata. ⁊ cauda eius

†de fide ad infidelitatẽ ↑omnes reꝑbos

↑trahebat ↑terciam ptem stellaruꝝ

†. i. illos tractos amore terreno⁹ illexit ↑. i. diabolus tali potestate ꝓfisus

cẽli: ⁊ misit ↑eas ĩ terrã. Et ↑draco

†nõ horarie sed laborãs ↑ptra ecclesiã.

↑stetit ante ↑mulierem quẽ erat pa-

ſ. i. aliquẽ in fide generasset

ritura: vt cũ peperisset filium eius

ſ ad peccatũ retraheret

devoraret. Et peperit filiũ masculum qui recturus erat omnes gẽ-

†in potẽtia vel iusticia ↑ insi exibili ꝯ caro vi diuinitatis.

tes †in virga ↑ferrea. Et ↑raptus ẽ

†ad equalitatẽ dei ↑vt cũ patre iudicet

filiꝰ eius ad ↑deum ⁊ ↑ad thꝛonuꝝ

†ꝑ auxiliũ huiꝰ filii ↑a voluptatibꝰ mũdi ſ mẽtis desertũ ſpreto mũdi tumultu vel iocũditate

eius. Et ↑mulier ↑fugit in ↑solitudi-

↑deserens mundum ꝓfortatur a deo.

nem vbi habebat locũ ↑paratum

ſ deꝰ ſ doctrina predicationis

a deo: vt ibi pascat illam diebus

ſ ecce aliud auxiliũ

mille. cc. lx. Et factum ẽ prelium

ſ maiores ſ minores

magnũ in cẽlo. Michael ⁊ angeli

eius preliabant̃ cum dracone. et

draco pugnabat ⁊ angeli eius. et

non valuerunt: neꝯ locus inuen-

†. i. in ecclesia quantũ ad bonos

tus ẽ amplius eoꝝ ↑in cẽlo. Et

ſ auxilio horꝝ ſ ꝑ violentia

ꝓiectus est draco ille magnus

†ꝑ calliditate ſ. q. d. a quo cauete omnes

↑serpens ↑antiquus qui vocatur

†. i. seorsum fluens a bonis ad malos ↑. i. aduersarius.

↑diabolus ⁊ ↑sathanas. qui sedu-

ſ. i. reꝑbos

cit vniuersum orbem. ⁊ ꝓiectus ẽ

ſ cadẽs de fidelibus acrius ipugnat amãtes terrena.

in terram: ⁊ angeli eius cum illo

ſ. i. exultationẽ

missi sunt. Et audiui vocẽ magnã

†in angelis vel animabus sanctis ↑a tpe christi qd̃ nõ est in natura bois

↑in cẽlo dicentem: ↑nunc facta est

↑remissio peccatoꝝ in baptismo

↑⁊ regit suos de virtute in virtutẽ dirigens

↑salus ⁊ virꝰ ⁊ ↑regnũ dei nostri

↑⁊ hec omnia ꝑ christũ opatus ẽ

⁊ potestas christi eius: quia pi-

ctus ẽ accusator fratrũ nostroꝝ

†qz deum nihil latet ꝑ qd̃ maxime terret

qui accusabat illos ante ↑conspe-

ſ ꝓtinue

ctum dei nostri die ac nocte. Et ip

†liberũ arbitriũ apponẽtes ↑. i. suggestionẽ eius

si ↑vicerunt ↑illum ꝓpter sangui

†quẽ imitarẽ ↑quia nõ tacẽt vbi necesse ẽ

ſ. i. fidei quã testatus ẽ christus

nem ↑agni. ⁊ ꝓpter ↑verbũ ↑testi-

†. i. non sic fouerunt carnẽ suam vt animc pirent

monij sui. ⁊ nõ ↑dilexerũt animas

suas vsq̃ ad mortẽ. Propterea

†angeli vel sancti ↑ ĩ maioribus habitãt minores sancti. vel omnes ĩ angelis

lętamini ↑cẽli. ⁊ qui ↑habitatis in

†. i. ĩ vicia fluentibus ⁊ ĩ eodẽ vicio stabilibus

eis ↑Ue terrę ⁊ mari. quia descen-

ſ occidendũ

dit diabolus ad vos habens irã

ſ vñ feruẽtius grassatẽ

magnam. sciens ꝙ modicum tem-

pus habet. Et postq̃ vidit dra-

co ꝙ ꝓiectus esset in tẽrra: pse-

cutus est mulierẽ quę peperit ma-

sculum. Et datę sunt mulieri alę

ſ duo testamẽta vel due dilectiões. vel due vite.

duę aquilę magnę. vt volaret in

desertum in locũ suum vbi alitur

ſ. i. ꝑ tres annos ⁊ dimidiũ

ꝑ tempus ⁊ tempa ⁊ dimidium ⁊

†a presenti ipugnatione ↑⁊ q̃uis ita pata esset

tempis a facie serpentis. ↑Et mi-

†ex inspiratione ſ qz ad eã nõ attingit

sit serpens †ex ore suo post ↑mulie-

ſ tribulationẽ inundãtẽ.

rem aquã tanq̃ flumen. vt eam

ſ in peccatũ

faceret trahi a flumĩe. Et adiuuit

ſ vel fact̃oꝛãdo ſ sancti stabiles vt terra

terra mulierẽ. ⁊ aperuit terra os

suum: ⁊ absorbuit flumen quod

misit draco de ore suo. Et iratus

est draco in mulierem. ⁊ abijt fa-

†cũ minoribus, de eadẽ ecclesia

cere prelium cũ †reliquis de semi-

ſ ope ꝓplent

ne eius qui custodiunt mandata

occulto ab ecclesia victum auxilio filij ⁊ angeloꝝ. subiungit exultationes angeloꝝ ipsoꝝ. vel sanctarũ animarũ. de victoria fratrum. vt laborẽt vincere q̃ de victoria sua angelos. vel sanctas animas audiunt exultare.

Accusabat. Officiuꝝ diaboli ẽ accusare. i. ꝑ peccatũ accusabiles reddere.

Die ac noc. Vel in ꝓsperis delectãdo vel in aduersis contristando.

Descendit. De cẽlo. vel de minoribꝰ sanctis in quibus iã nõ habet locũ tẽtatio

Sciens ꝙ modicum tem. ha. Quia videt multos sibi subtrahi. ⁊ in locũ suum substitui.

Et postq̃ vi. Cũ vidit diabolus se per occultam fraudẽ non posse ꝓficere: apta tribulatiõe aggredit expugnare.

Et date sunt ꝛc. Quę etiã ptra aptã tribulationem habet auxilium ab eodem filio a quo habebat cõtra occultam impugnationem.

Aquilę. Qui p conuersationem vitę cẽlum petũt. ⁊ ideo ĩ deo fixũ habet ĩtuitũ

Per tẽpus et t. ꝛc. Si accipit illius ecclesię status q̃ erit tempoze antichristi. dicet aliter ꝑ tẽpus ⁊ tpa ⁊ di. ꝑ p̃dicatiõe helyę ⁊ enoch. Si generalis ecclesię accipit dr ꝑ tẽpus ⁊ t. ⁊ di. t. aliter, ꝑ p̃dicatõe christi facta tribus annis ⁊ dimidio qua christi p̃dicatione pascit ecclesia quotidie.

Et adiuuit ter. Scilicet christꝰ ecclesię sue dedit vires patiendi.

Et aperuit. Jd ẽ. p̃parauit ⁊ ydoneã se fecit vt recipet q̃d q̃d sibi inferrẽt. ad similitudinẽ os apiẽtis qd̃ in passione sua fecit. in quo suis exẽplũ patiẽdi se ꝓposuit

Absorbuit flu. Jd ẽ. omnes penas in se destruxit. factus ĩmortalis ⁊ ĩpassibilis. qd̃ idem facit in suis.

Iratus dra. ꝛc. Quia licet non possit devincere non tamen desistit

inuidere z locum iuadendi querere.

¶ Et sedit su ar. Non tamē omnes illos vicit minores: sed tantū sup arenam infructuosos morari fecit in quibus apparent signa vestigij.

C. .XIII.

¶ Bestiam. Bestia Vel specialiter antichristus · vel generaliter tota collectio malor · vel integer antichrist⁹ caput z corp⁹.

¶ Capita Ad hoc vt bene posset istos vincere · talē familiaz sibi instituit.

¶ Nomina blas. Varijs hęresibus erat plena · vl varijs simulationibus occultans vicia.

¶ Quasi occisum Simulabit se ātichristus mortuum z p triduū latēs post apparebit dicēs se suscitatū

¶ Et plaga m.c.ē. Arte magica ascēdet in aera ferentibus eū demonibus · z sic curabitur pla · m · e · q; qui prius mortuus credebatur: post viuens reputabitur.

¶ Et aperuit os s. In tantā fiduciā prorupit · vt qđ ante occulte · iam tūc publicę audeat blasfemare.

¶ Et tabernaculū eius. Id ē, omnē institutōz ei⁹ p quā laudabilis apparet.

¶ Occisus. In suis vt in abel · vel q; ante omnia dispositū ē · q; in fine tēpor occidere · vel occisus · i · in agno mystice quē abel obtulit · vel in ipso a bel a fratre occiso pręfiguratus est.

¶ Qui in capti· Qui captiuat boīes nunc a fide · tandez a salute · s · antichristus · vel ipse diabolus.

¶ Qui i gla · occi. Zc. Antichristus z sui occidunt gladio materiali · z psuasionis · z pibunt gladio ęterni iudicij.

¶ Hic ē patiētia. Id ē, patiētiā z fidē tenebunt · q; illo destructo sciunt se remunerandos.

¶ Respiciendo pnam malorū z remunerationem bonor patiētes fiunt z fidem tenent.

Squi cū credūt nō timēt, pferre
dei: z habent testimonium ihesu
Salias stetit
christi. Et sedit sup arenā maris.

C. .XIII.

S. i. de collectōe malorum

¶ Et vidi de ma

† q; principū vel p alios malos se extollentē.

ri bestiam †ascendentez

†. i. principes †vniuersos malos †. i. eos per quos principes ipugnant decalogum

habentem †capita †septem · z †cor

†quia nō ē aliquod preceptū qō p principes non infringatur · z de quo ipsi nō corrigunt

nua decē · z sup cornua eius †decē

S. i. principes

diademata: z sup capita eius no

S qz dicūt christum non deum sed magum fuisse

mina blasfemię. Et bestia quā vi

S missi a principib⁹

di similis erat pardo · z pedes ei⁹

S maiores in sermone

sicut pedes vrsi · z os ei⁹ sicut os

†quia deuorāt z fetēt †aliud p qō nocēt †. faciendi miracula

†leonis. †Et dedit illi draco †virtu

S seducēdi multos

tē suā z potestatem magnā. Et vi

†antichristum †fingentē se tanqz mortuū

di †vnū de capitib⁹ suis q̄si †occi

S simulatorie

sum in mortē · z plaga mortis ei⁹

S p ascensionē

curata est. Et admirata ē vniuer

S imitās bestiales S. i. antichristū

sa terra post bestiam. Et adorauerunt †draconem: qui dedit †pote

S antichristū

statem bestię · z adorauerūt bestiā

S cū resurrexit

dicentes: Quis similis bestię · et

S volūtati eius resistere

quis poterit pugnare cuz ea? Et

†p missionē dei †magniloquio se extollens

†datum ē ei os †loquens magna

S qz dicet se filiū dei

z blasfemias · z data ē illi potestas

S. i. opari p menses

facere menses. xlij. Et aperuit os

†negādo deū esse †. i. cōtra deū vel vsqz ad deū

suum †in blasfemias †ad deū · bla

sfemare nomen eius z tabernacu

†. i. omnes illos qui ab illis maiorib⁹ ptegunt

lum eius †z eos qui in cęlo habi

S p missum

tant. Et datū est illi bellum facere

S corpaliter S vel eos

cū sanctis: z vincere illos · Et data ē ei potestas in omnē tribum z

populum z linguam z gentem · et

†. i. dediti terrenis

adorauerūt eam omnes qui †iba

S. i. reprobi tm̄

bitabant terram: quoz non sunt

†qui liber ē agnus · ipse em̄ idē ē agnus z liber

scripta nomina †in libro vitę agni

qui occisus ē ab origine mundi.

q · d · caute omnes S intellectū

Si quis habet aures audiendi

S intelligat

audiat. Qui in captiuitatē duxerit

S i penas infernales

rit · in captiuitatem vadet · qui in

vel bit

gladio occiderit: oportet eum gla

†. i. in respectu penarū z remunerationis

dio occidi. †Hic ē patiētia z fides

†prioze minorē †pseudo apostolos

sanctorum. Et vidi †aliam †bestiā

†in superbiā vel ꝑditionem ꝓficientē †per amantes terrena

†ascendentē †de terra · z habebat

†quia si quid boni in eis videbit simulatio erit.

cornua duo †similia agni. Et loḡ

†. i. omnes modos decipiēdi quibus antichrist⁹ decepit

batur sicut draco. Et †potestatem

prioris bestię omnem faciebat in

conspectu eius · z fecit terram z in

S antichristū

habitātes in ea adorare bestiam

primam: cui⁹ curata ē plaga mor

S ad confirmationē predicationis

tis. Et fecit signa magna · vt etiaz

ignem faceret de cęlo descendere

in terram in conspectu hominum

Et seduxit habitantes in terra, p

S p missione dei

pter signa quę data sunt illi face

†in inuocatione nois antichristi †precipiēs

re †in cōspectu bestię · †dicēs habi

†se ꝓformes illi S vel ad litterā · i · aliquā statuā

tantibus in terra vt facerent †ima

ginem bestię quę habet plagam

†mortis †resurrexit †. a diabolo, p missionē dei

†gladij z †vixit. †Et datum est illi

S ꝓformibus antichristi

vt daret spiritum imagini bestię ·

†diuersis linguis †. i · ꝓformes eius †. per principes seculi.

et vt †loquat †imago bestię · z †faciat vt quicunqz non adorauerit

†. i · ꝓformātes se ei vt ad litterā †morte corpis

†imaginem bestię †occidatur · z fa

S quia dicent deū suū z omnes recipe z ne minē abuicere.

ciet omnes pusillos z magnos · z

diuites z paupes · z liberos z ser

uos habere characterem in dexte

ra manu · aut in frontibus suis · z

†ad litterā vel seruos dei acquirere · vel ad spiritualem sensum

nequis possit †emere aut vendere

†quia signati erant nomine eius · z cū fatebunt.

nisi habeat †characterē aut nomē

S vel nomen

bestię · aut numerū nominis eius

S quia res obscura attētos facit

¶ Hic sapiētia ē. Qui habz intellectū

¶ Et vidi. Descripta tribulatione quę erit p antichristum z suos pticipes: subiungit aliaz q̄ fiet p suos apostolos · quos ipse p totū mūdū sparget

¶ Cornua duo. Quia simulabunt se habere innocentiam · z puram vitam z veram doctrinā z miracula quę christus habuit: z suis dedit · Vl duo testamenta sibi vsurpabunt.

¶ Et loquebatur si. Id ē, pseu · apli ita loquent sicut diabolus ī antichristo erat locutus.

¶ Et potestatē o'. Quia ī oībus caput suum sibi ꝓponebant scz antichristum.

¶ Terram. Id est. terrenos · z in amore terrę psenerantes · vel terra scōz corp⁹ · habitātes in ea scōm aīaz

¶ Adorare. b. p. c. c. ē. pla. Quia z hi simulata resurrectiōe ꝓdicationis suę iacient fundamētū sicut z apli christi fecerunt.

¶ Ignem. Id ē ma lignū spiritum sup suos faciet descendere: vt loquant varijs linguis.

¶ Vt apostolis dat⁹ est spūssanctus in specie ignis · sic z illi dabunt spiritū malignū in specie ignis.

¶ In cōspec. ho. Vt omēs videre possint: cū apostoli in cō clauj acceperunt.

¶ Vt loquatur ima. Qui magica arte faciet statuā loq z futura ꝓdicere

¶ Habere char. Zc. In manu z in frōte ponēt signa vt omnes deuz ꝓfiteantur suū verbo z ope.

¶ Numerū no. Id ē, qui expectant, ab eo remuneratiōnē minorē vel medio crē vel maximā.

¶ Qui habet in. Cū liber grecę sit editus · secunduz grecos numerus ē quęrend⁹ apud quos omnes litterę numerę significāt nomen eius antemos qđ ei ꝓpetit qui christo ꝓtrarius dicit. A. vnum. N. quinquaginta · t · ccc · e · quinqz · m · quadraginta · o · septuaginta · s · cc · Vel arnoyme · i · nego qui christū negat deum. In quo idem numerus. A · vnuz

R·cc·n· quinquagin
ta o·lxx·y·cccc·m·xl·e
v. Vel teytan.i. sol
gigas qđ uere christo
vsurpatiue conuenit
antichristo. L.ccc.e.
quinq;. J.x. Iterū t.
ccc.a. vnuz.n.l. Vel
latīs litteris. Dic lux
q; ipse se lucem esse di
cet. D. q̄ngēti.i. vnū.
c.centū .l. quinquagī
ta. v. quinq;.x. decem
z sic eadem summa.
Hex primus perfect⁹
numerus est ·z signifi
cat illos mīnus perfe
ctos·qui ꝓiugati sunt
z ꝓ modo suo·decem
p̄cepta seruant. Lx.
significat mediocriter
pfectos: qui dimissis
legalibus coniugijs ī
castitate pmanent: et
iterū decē p̄cepta pro
modo suo complent.
Centum significat p/
fectissimos·qui mētis
z corpis integritatem
non violant·z decem
p̄cepta pfectissime ser
uant. Hi reddunt fru
ctū. alij tricesimū·alij
sexagesimū· alij·c·Et
discipuli antixpi tunc
dicent neminez posse
saluari ·nisi antichri/
sto obtulerint aliquē
de fructibus illis.

¶ Et oi pri. Vt ex
grege optimus equ⁹·
vel ex fructib⁹ p̄mitię.

¶ Et uidi. Ostensa
grauissima psecutiōe
quā patiet ecclesia ab
antichristo z ei⁹ apo/
stolis: ad consolatio/
nem ostendit· qualez
habeat adiutorem. z
qualez ipse habeat fa
miliam.

¶ Centum·xl. mi/
lia. In virginitate p
fectissimos ·in fide tri
nitatis ex q̄ttuor mū/
di ptibus collectos.

¶ Tonitrui. Quia
terret eos·qui ad con
sortium suum venire
suffugiunt.

¶ Citharedorum
Quia ipsi q̄ ad hoc
se instituerunt vt extē
derent sua corda de/
uota sup lignū crucis

¶ Citharizantiū. Quod ex officio habebant ope implebant.

¶ Et cantabant. Id est. de integritate anime z corporis exultabunt. qđ gaudium nunq̄ eis veteraſcet: sed semper est eis vt nouum.

¶ Qui empti sunt. Id ē. quos ad hoc vt essent virgines sanguis chri
sti elenauit.

¶ Et uidi. Descripta impugnatione facta per duas bestias ·suppositoq̄ auxilio agni z dignitate familię eius ostensa: subiūgitur admonitio· vt ad hanc familiam accedant. z ꝓminatio ut ab illa alia declinent.

†vel nomē †licet ꝓ hoc deus videatur: sapienti
purus homo apparebit
computet †numerum bestię. †Nu
merus enim hominis ē. z numer⁹
eius dc.lxvj.

C. XIIII.

Vidi et ecce
†christus ꝓ nobis īmmolatus
†vt adiuuans
†agnus †stabat supra
†.i. ecclesiam virtutibus celsam z deum contem
plantem
†montem sion·z cum illo.c.xl.q̄t/
†tales quales fuerunt †qz christiani vocabunt
tuor milia †habentes †nomē eius
†quia dn̄i dicētur †indelebiliter
z †nomen patris eius †scriptū in
†quia in manifesto ꝓfitentur †desideriū vel ad
monitionem
†frontibus suis. Et †audiui vocē
†ab his qui cū eo erāt †.i. multoz populoz qz
de multis populis ꝓgregati sunt.
de †celo tanq̄ vocē †aq̄z multaz·
z tanq̄ vocez tonitrui magni. Et
ſvel erat
vocez quā audiui sicut citharedo
rum citharizantium in citharis
ſnō alienis
suis. Et cantabant quasi canticuz
ſ.i. in presentia eoz in quibus sedet.
nouum ante sedem z ante quattu
ſ.i. predicatores ſ.i. iudices
or animalia z seniores: z nemo po
†.i. de ītegritate sua gaudere †nisi illi virgines
terat †dicere canticū nisi †illa cen/
tum quadraginta quattuor milia
†ideo qz de terra estis ne desperetis
qui empti sunt †de terra. Hi sunt
ſcum aliquib⁹ sordibus mundi vel
ad litteram
qui cum mulieribus non sunt co
inquinati: virgines enim sunt·
ſ.i. imitātur christū ſītegritate anīe z corpis
Hi sequunt agnum quocūq; ierit
hi empti sunt ex omnibus p̄mi/
ſpatri ſchristo ſvel ipsoz
cię deo z agno: z in ore eorum nō
†z ſi aliquādo fuit †in illis inuenitur in quib⁹
manet †verbi
†est †inuentum †mendacium. Hi
†operatione †ante deum iudicem
ne †macula enim sunt ante †thro/
ſmunoz̄
num dei. Et vidi alterum ange/
ſa terrenis se remouentē
lum volantem per medium celi
ſex iniūncto officio
habentē euangelium ęternum: vt
†z hoc ideo habebat †·i·morantibus in ptem
ptu mundi
†euangelizaret †sedentibus super
†scz omnimodā diuersitatē illoz qui ī terrenis
demorantur
terram. z †sup omnem gentē z tri/
bum z linguaz z populum dicēs
ſpsuasione ſcasto amore ſnō illas bestias
magna voce: Timete dominum.
va in plerisq; cat †vel claritatē
omnes sancti eius: z date illi †ho/
norem·quia venit hora iudicij ei
†faciēdo uos sibi ꝓximes †z si timetis defectū
petite ab eo subsidiū
us: z †adorate eum †qui fecit cęlū
z terram mare z fontes aquarum
†secundū diuersam annunciationē
Et alius angelus secutus ē eum
†.i. omnes ꝓfusi in vici.s
dicens: Cecidit cecidit †babilon il
†p multitudine vel superbia †prauo dogmate
munita
la †magna·†quę a vino ire fornica
ſgētiliter viuētes
tionis suę potauit omnes gentes
Et angelus tercius secut⁹ ē illos
ſnō timidus
dicēs voce magna: Si quis ado
ſ.i. antichristū ſ.i. se sibi ꝓximē fecerit
rauerit bestiam z imaginem eius
ſsignū nobis eius ſqui eū ꝓfitēt
z acceperit characterem in fronte
ſqui opē mutatur ſsicut babilon
suo aut in manu sua ·hic bibet de
†de eterna dānatione †qđ iratus deus ꝓpinat
†vino irę dei: qđ †mixtum est me/
ro ī calicę irę ipsius. Et cruciabit
†.i. fetore †vt visa eoz claritate tabescat
igne z †sulphurę †i cōspectu ange/
lorum sanctoz·z ante conspectuz
ſ.i. tenebrositas
agni. Et fumus tormentoz eorum
ſpseuerabit
ascendet in sęcula sęculoruz. Nec
habent requiem die ac nocte: qui
adorauerunt bestiam z imaginez
†similiter non habet re· †indiscrete aliqđ signū
de predictis
ei⁹: z †si qs acceperit †characterē
†.i. ꝓ ptuitu eterne pene
nominis eius. Hic patientia san
†z eoz †opere cōplent ·†de gemina dilectiōe.
ctorum est †qui †custodiunt †man/
†quia eum deū ꝓfitentur †quasi illi miseri ·sed
isti felices
data dei z †fidez ihesu. Et †audiui
†in corde tuo z auditoz
vocez de cęlo dicentem mihi †scri
†seculo †in confessione domini
be. Beati †mortui qui in †domino

¶ Alterum. Id est. p̄dicatores qui sunt alteri a christo. i. vicē eius exequentes.

¶ Per mediū cęli Per cōmunem eccle siam quā verbis z exē plis secum trahunt.

¶ Euangeliū eter num Id ē. p̄dica/ tionem ęterna promit tentem cōplentes ad ęternitatē vocentē

¶ Timete et date illi honorem. Bene opando·z be/ ne de eo annunciā do ut p nos gloriosus ap pareat.

¶ Quia uenit ho ra iudicii eius Quasi nō deficiatis: qz non longo tēpore patiemini.

¶ Et alius an·se. Quia p̄dicatores si/ bi inuicē succedunt.

¶ Cecidit. Bis positum infinitatē signifi cat. vel valet in quo omīmoda destructio intelligitur.

Vino fornica. Id ē. vicijs z p̄cipue ydolatria quę est dul cis potus peccantib⁹ quibus alios ī quināt z ne recto tramite gra diant' inebriāt. vnde debet' eis ira dei.

¶ Purum vinum bi bitur dum flagellat deus hic ad emenda/ tionem·turbidum dū infert' ęterna dānatio

¶ Et angelus ter. Tres ponit ꝓ fide tri nitatis·cum tria hęc ī eadem psona possint considerari.

¶ Quod mixtū. Quasi qui non corri gitur vindicta ei⁹ ad correctionē data pu/ nietur ęterna pena.

¶ In calice. Calix vindicta dei· vbi de super merum qđ ad correctionem hic vin/ dicat·subtus fex. i. dā natio·quā in vltimis bibent impij: de vino ergo. i. de fece·qđ vi/ nū quia vult ad ꝓpa ratoz meri ostendere turbidū·addit qđ mixtum est.

¶ Et fumus tor. Nō quedā de damnatiōe maloz̄ numerat: non dicit ꝓ dānatōe describēda: sz tm̄ ꝓ terrore īferēdo ill' q̄s deterret ab eoz̄ ꝓsortio

¶ Ascendet in sęcula Cū dicit ascendet in sęcula: notat ęternā pęnam ꝓtinuari vbi addit nec habent requiem.

¶ Nec ha·re· Quasi nō mirū si illi qui antichristū adorauerūt tpe ipsi⁹ punient: qz sui etiā p̄cedentes mīstri eandem pęnam habebunt.

¶ Hic pa. sā. Id ē. hic debēt patiēter pati sācti·ne veniāt ad ęternā pęnā

Opera. Id ē. mercedes operū quę secunt· quasi dum in mūdo erant· maiores tribulationes ad maiorem coronā ingruebant vnde adeo abiecti reputabant· sed iam nihil patient·.

Et vidi. Ostensa remuneratione bonorum per qđ inuitabat ad consortium eorum supponit damnationem impiorum· vt per terrorē ducat ad idē ꝓpositum.

Similē fil. bo. Quia non iam verebat fili⁹ hominis· qa immortalis.

Angelus. Id est sancti q̄ vsq; huc fuerant in fidelibus occulti in claritate apparent iudicaturi· orantes cum desiderio vt deus sepationem faciat bonoꝝ ꝛ maloꝝ.

Exiuit de tem. Exire dicuntur sancti de templo· cum iam apparent non quales olim fuerant· sed quales ineternū mansuri.

Mitte falcem. Id ē· indiciariam sententiam a bonis malos sepantem.

Quia hora. Ꝛ ita ē oportunū cū ꝓpletus sit numer⁹ tuoꝝ.

Et alius ange· Cum ostendisset deū potestatem iudicandi habentē a sanctis implorari· ꝛ sic iudicium fieri· ostendit eandem potestatē sanctos habere· ꝛ christum vt iudicent impare· ꝛ illos imperio obedire.

Alius angelus Id ē. christus qui occultus ꝛ vilis fuerat in fidelibus clarus apparuit· ꝛ veniēs de altari· i. de loco secretiori· qđ nunq; alij sancti· s· cognitus ab omnibus deo consubstātialis.

Mitte fal. et vi· ꝛc. Per messem terrę ꝛ vuas vineę eorundem malorum damnatio intelligit· sed tamen per vineam illos determinatius habemus qui maiori studio mala operabant sic vineę vt fructificz maior cura quā terrę adhibetur.

Et misit in lacū. Vnde ꝓpheta· lacus vbi nō erat aqua .i. refrigeriū.

Et exiuit san. Eterna pena ꝓ peccato sanguis non vinum qđ in cellario dei ponitur.

Vsq; ad fre. Id ē. vsq; ad ipos rectores iniq; ꝓ puniēdos· s· diabolos

Per stadia. Omnes ludis mundi .i. nitįs detentos qui vel simpliciter in hoc sunt perfecti· qđ per sex habemus· vel pfectiores· qđ p centum vel pfectissimi qđ per mille.

†quādo corpus ꝛ anima resoluuntur †a tpe resurrectionis †. i. tota trinitas

†moriunt† Amodo iaz dicit †spiri †amplius nō patiātur †eoꝝ q̄ hucusq; passi sūt

tus vt †requiescant †a laboꝝ⁹ suis: opera enim illorum sequunt̄ il

Ş. i. sanctos vel dominicam carnē

los. Et vidi ꝛ ecce †nubem candi †christ⁹ sup sanctos sedet vel diuitas sup hūanitatē † dico †· qe iam impassibilis et īmortalis

dam ꝛ †supra †nubē sedentē †simi

Ş in se ipso vel i diuinitate

lem hominis· habentez in capite †ad similitudinē triumphantis Ş quia vicit diabolum p sapientiā †potestate

suo †coronaz auream: ꝛ in †manu

Ş a christo

sua falcem acutam. Et alius ange

Ş in hoc q̄ seruus

lus exiuit de tēplo clamans voce

Ş ad christum

magna ad sedentem sup nubem·

Ş exerce iudiciū Ş. i. collige tuos

Mitte falcem tuā ꝛ mete: qa ho· †quoniā cōseruata ē nequitia maloꝝ ꝛ iam non habet locum †vel venit Ş vel aruit

ra †ē vt metaf· quoniaz †maturuit

messis terrę. Et misit qui sedebat

super nubem falcē suam in terrā· †. i. separauit bonos a malis †supradicti sancti aliud officiū habentes

ꝛ †messuit eam. Et† alius angelus †quales esset apparuit †. i. de secreto loco

†exiuit de templo qđ est in †cęlo

Ş sicut christ⁹

habens ꝛ ipse falcem acutam. Et

†· i· de loco secretiori in quo sancti †quasi bene, poterat ꝑcipere qz poterat etiā dare

alius angelus exiuit †de altari† q̄

†. i. eternam penam

habebat potestatem supra †ignez

Ş vsus⁹ demones ꝛ malos boēs Ş ꝑcio magno

ꝛ aquā· ꝛ exclamauit voce magna

Ş. i. ad sanctos Ş ptātem iudiciariā

ad eum qui habebat falcē acutaz

Ş. i. exerce iudiciū

dicens: Mitte falcem tuam acu·

Ş. i. separa maturos in nequicia

tam· ꝛ vindemia botros vineę ter

Ş qz malicia eoꝝ ꝓpleta ē

rę· quoniā maturę sunt vuę eius.

Ş ꝛ tali impio Ş· s· bonoꝝ cetus

Et misit angelus falcem suaz acu

Ş in terrenos qui iudicādi sunt

tam in terram· ꝛ vindemiauit vi·

†. i. in infernū vbi multi iram dei patiētur

neam terrę. Et misit †in lacum irę

†quādo corpus ꝛ anima resoluuntur †a tpe resurrectionis †. i. tota trinitas

†moriunt† Amodo iaz dicit †spiri †amplius nō patiātur †eoꝝ q̄ hucusq; passi sūt

tus vt †requiescant †a laboꝝ⁹ su

is: opera enim illorum sequunt̄ il

Ş. i. sanctos vel dominicam carnē

los. Et vidi ꝛ ecce †nubem candi †christ⁹ sup sanctos sedet vel diuitas sup hūanitatē † dico †· qe iam impassibilis et īmortalis

dam ꝛ †supra †nubē sedentē †simi

Ş in se ipso vel i diuinitate

lem hominis· habentez in capite †ad similitudinē triumphantis Ş quia vicit diabolum p sapientiā †potestate

suo †coronaz auream: ꝛ in †manu

Ş a christo

sua falcem acutam. Et alius ange

Ş in hoc q̄ seruus

lus exiuit de tēplo clamans voce

Ş ad christum

magna ad sedentem sup nubem·

Ş exerce iudiciū Ş. i. colluge tuos

Mitte falcem tuā ꝛ mete: qa ho· †quoniā cōseruata ē nequitia maloꝝ ꝛ iam non habet locum †vel venit Ş vel aruit

ra †ē vt metaf· quoniaz †maturuit

messis terrę. Et misit qui sedebat

super nubem falcē suam in terrā· †. i. separauit bonos a malis †supradicti sancti aliud officiū habentes

ꝛ †messuit eam. Et† alius angelus †quales esset apparuit †. i. de secreto loco

†exiuit de templo qđ est in †cęlo

Ş sicut christ⁹

habens ꝛ ipse falcem acutam. Et

†· i· de loco secretiori in quo sancti †quasi bene, poterat ꝑcipere qz poterat etiā dare

alius angelus exiuit †de altari† q̄

†. i. eternam penam

habebat potestatem supra †ignez

Ş vsus⁹ demones ꝛ malos boēs Ş ꝑcio magno

ꝛ aquā· ꝛ exclamauit voce magna

Ş. i. ad sanctos Ş ptātem iudiciariā

ad eum qui habebat falcē acutaz

Ş. i. exerce iudiciū

dicens: Mitte falcem tuam acu·

Ş. i. separa maturos in nequicia

tam· ꝛ vindemia botros vineę ter

Ş qz malicia eoꝝ ꝓpleta ē

rę· quoniā maturę sunt vuę eius.

Ş ꝛ tali impio Ş· s· bonoꝝ cetus

Et misit angelus falcem suaz acu

Ş in terrenos qui iudicādi sunt

tam in terram· ꝛ vindemiauit vi·

†. i. in infernū vbi multi iram dei patiētur

neam terrę. Et misit †in lacum irę

Et vidi. In bis tribus visionibus supradictis .i. revelatione mysteriorum ꝛ in datione tubarū: ꝛ in pugna mulieris contra diabolum a pncipio redemptionis ꝓsecutus est ordinem vsq; ad diē iudicij. In bis vero tribus sequētib⁹ circa vltima tpa īmoꝝatur: qz de bis ꝓcedentibus in alijs diuinis scripturis dictum est enucleatius· de illis vero parum ꝛ occultius. In hac ergo quīta visione: materia sunt septē angeli tenentes phialas· ī quibus ꝓtinentur plagę. i. destructiones in iquoꝝ qui tēpore antichristi erunt: que destructio maxime hoꝝtatur ꝓsentes ad patiendum.

†. i. puniti sunt in inferno positi

dei magnum· †ꝛ calcatus ē lacus

†qz pena illa nō erit purgatoria †ecclesiā ꝛ congregationē bonoꝝ que ē ciuitas sanctificata

†extra †ciuitatem· ꝛ exiuit sanguis

† .i. vsq; ad rectores subditoꝝ

de lacu vsq; ad †frenos equorum

†· i· per omnes voluptuosos ludentes vanitatibus †ꝓfectos in malo †· mediocres ꝛ etiam mīnores

†p stadia† mille† sexcenta.

C. XV.

†. i. figurā aliud significantē

Et vidi †aliud

Ş quia qui significantur ī celo cōuersantur

signum in cęlo magnum ꝛ mirabi

†ꝓdicatores †. i. inunctas a deo sibi

le· †angelos septez habentes †pla

gas septem nouissimas: quoniaz

in illis ꝓsummata est ira dei. Et

†ꝛ cum illis angelis †quia in eo baptizatis spiritus sanctus datus ē.

†vidi tanq̄z mare† vitreū mixtum

Ş. i. antiqꝑm

igne: ꝛ eos qui vicerunt bestiam

†. i. ꝓformitatem eius imitantes. vel vitā †qui p hos non sunt decepti

†ꝛ imaginem illius· ꝛ †numerum

Ş stant qui gratiā baptismi seruant integram

nominis illius †stantes supra ma

re vitreum habētes citharas dei

Ş cum exultatione adimplētes

ꝛ cantantes canticuz moysi serui

†. i. nouum testamentū †alios admonētes

dei· ꝛ †canticum agni† dicentes:

†in prima creatione †in recreatione

†Magna ꝛ †mirabilia sūt opa tua

†quia vnicuiq; ꝓ merito reddunt

domine deus omnipotēs· †iustę

†quia ꝓducunt quo ꝓmittunt

ꝛ †verę sunt vię tuę domine rex

†vel seculoꝝ †ergo †· i· ex timore tibi seruiet

†sanctorum. †Quis† nō timebit

Ş ope ꝛ ꝓdicatione

domine· ꝛ magnificabit nomē tu·

†ꝛ vere timebūt †quia gratis saluas †· ꝛ vere magnificabunt

um: †quia solus †pius es: †quo·

Ş aliqui de omnibus Ş fide

niam omnes gentes venient et

†in spiritu ꝛ veritate †in beneplacito †· ꝛ vere magnificabunt

†adorabunt in† ꝓspectu tuo †qm̄

iudicia tua manifesta sūt. Et post

Jn bis tribus visionibus tres dicit· cum quattuor sint supradictę: sed omissa prima quę fuit de correctiōe ecclesiarū de alijs tribus dicit· consideratione tamen.

Et mirabile. Mirum ē hominem habere tantam potestatem vt alios possit damnare.

Plagas septē. Id ē. omnē excęcationem ꝛ destructionem illorum qui tempore antichristi erunt.

Quoniā i illis. Vere plagas habebunt· quia iram dei super iniquos exercebunt· ꝛ vere nouissimas· quia in mundo post eas nō inferet deus alias.

Tanq̄z mare. Id ē· baptismuz· vbi fidei puritas exigitur ꝛ bomīes a vicijs mūdantur.

Habentes ci. Id ē· mortificantes carnem· qđ deus eis iniunxit· vel qđ prior ipse fecit.

Canticū moysi. Id ē. veterē legem· ꝛ est exultatio bene intelligentibus· i· spiritualiter.

Vie. Id ē. institutiones dei ꝓ quas nos ad deum· vel ipse ad nos venit sunt iustę: quia vnicuiq; ꝓ merito reddunt· ꝛ verę: qz perducunt quo ꝓmittunt

Judicia tua ma. Qz quosdam elegis· quosdam reprobas· vt cognoscant fideles esse ex iusticia.

Et post hęc. Cum ostendisset illos angelos habere potestatē plagandi dicturus quas plagas illi sunt illaturi; prius ꝓponit causam qua ostendit illos dignos esse qui plagas sunt passuri· s· quia omnia mysteria ecclesię sunt revelata omnibus volentibus intrare: quę isti malo merito suo· nō possunt intelligere.

¶ Apertū est tem. Id ē. reuelata sūt mysteria ecclesię in qua deꝰ habitat ꝛ quę ad honorē dei militant.

¶ Et exierūt. Etqꝫ ita apta erant eribūt ꝓdicatores ꝛ reꝓbendent male opantes.

¶ Et unum. Quia qđ illi ꝓdicabunt ex īstitutione priorū patrum habebunt · qui omnes vnus dicunt · quia vnū docent.

¶ Iracundię. Id ē. ire · qꝫ corrigunt · corripiunt iram dei peccantibus minant · aliquādo etiā exꝯicāt.

¶ Fumo ꝛc. Nemo ꝛc. Quāuis tūc omīa erūt ita apta fidelibus · tñ ipsa erunt clausa ꝛ obscura infidelibus.

¶ Introire. Id est intelligere illud occultum dei iudiciū · quare alios eligit · alios reprobat · donec in fine mundi aperte cognoscent sancti. Vel introire interim in ecclesiā donec ꝓpleta sit oīoda damnatio maloꝝ in iudicio : qꝫ postea ꝓstat ñ ītraturos

¶ Ite effundite. Vos qui boni estis quantū ad vos ꝓficite · ꝛ in malis damnationē exercete.

¶ Proficite ptinet ad ite exercete ad effūdite

¶ Cū isti iā ꝓdicent · ꝛ apta sint q̄ ꝓdicant ꝛ tamē quidā ītrare recusant · habēt plagandi oportunitatez · ꝛ in hoc diuinā admonitionem.

¶ In sexto sigillo · ꝛī sexto angelo ſcpe locutus ē de eisdē malis sed hoc respectu · qꝫ ostēdebat quales ꝛ qntas tribulationes īferrent sanctis · qꝫ si etiā ibi erat aliqꝫ verbum de dānatione maloꝝ hoc incidenter ponebat ad ꝓfirmationez patientiū · hic vero tātum loquit de plagis quas ipsi sancti inferent malis.

¶ Vulnus. Inobedientia ē causa quare vulnus illud fiat.

¶ Et factus ē san. Id ē · dānatio eius illata ē ꝓ sanguīe quē † · ſ · que predicta sunt ↑ · i · spiritu reuelante cognoui ſ · i · occulta vel sacramēta christi

hęc vidi. ꝛ ecce apertū est tēplū † ecclesie militātis ↑ · i · que ꝓtinet in se vetus ꝛ nouum test.

tabernaculi testimonij in cęlo. † · i · vniuersi predicatores ↑ · i · plenitudinē intelligentie scripturarū que sunt plage

Et exierunt septē angeli habētes † postq̄ illos qui sunt ecclesia ꝓfirmauerunt ſ ibesu christo missi

septem plagas de templo · vestiti † · i · christo in baptismo ↑ quia sine peccato ſ firmitate ſ · a vicus ſ ꝓpter ꝙuersationem ſ · vir tutibus ſ · ſ · in signū misterii prelatorū

lapide mūdo ſ · ꝛ candido: ſ · ꝛ pręcta malas cogitationes ↑ retinaculo charitatis

cincti circa pectora zonis aureis † · i · predicatores primitiui · vel ipse christus qui fuit quattuor animalia

Et vnum ex quattuor animalib⁹ † · i · predicatoribus ↑ · i · fecit eos vasa iram dei cōtinentia ſ illuminatos diuina sapiētia

dedit septem angelis septē phialas aureas plenas iracundię dei · † · ſ · ꝛ potētis punire ↑ · i · ineternū

viuentis in secula seculorū. Et † · i · scriptura · ſ · quantū ad malos ↑ obscuritate ſ · a presentia dei

impletum ē templū fumo a maiestate dei · ꝛ de virtute eius. Et † de reꝑbis ↑ · ſ · ꝑ veram intelligentiā quia excecauit eos malicia eorꝝ ↑ quia cui clausit nemo apit

nemo poterat itroire in templū: ſ in pena oculos apit quos culpa claudit

donec consummarent̄ septem plage septem angelorum.

C. XVI.

Et audiui uocem magnam de templo dicentē † · i · diuinā inspirationē · vel aliq̄ admonitionem

† · i · ecclesia vel celo

nō enim nisi mittantur debent predicare ↑ · i · annunciate peccatoribus penas debitas

septem angelis: Ite effundite ſ in terrenos

septem phialas ire dei in terram. † · i · primus ordo predicatorꝝ

Et abiit primus angelus ꝛ effudit suā predicationē ↑ ad litterā apostoli primo iudeis predicauerūt. i. in iudeos terrena amātes

phialam suam in terram: ꝛ factum ē † · i · damnatio nociua ſ · ſ · quantū ad intellectuz excecati ↑ quia christū recipere nolunt ſ · ſ · quātum ad effectum

vulnus seuum ac pessimum ſ scz qui ꝓ christo recipiēt antichristū ſ · i · fidē

in homines qui habent characte † antichristi · vel signātur auari qui viuunt ad similitudinem bestie ↑ ꝑsal · simulacra gē · argētū ꝛ aurum

rē bestię: ꝛ in eos qui adorauerūt † · i · in illos qui ꝓformes erūt predicatoribꝰ ei ↑ in officio

imaginem eius. Et secundus effudit † predicationē diuine vltionis ↑ i illos qui sanctos contundūt ſ in luxuriosos

phialaz suam in mare · ꝛ factum est † · i · vltio sanguinis quē effuderūt ↑ quia nō resurgēt ab illa damnatiōe

sanguis tanq̄ mortui: ꝛ omnis anima viuens mortua est ſ · i · q̄ videbatur viuere

in mari. Et tercius angelus effudit ſ · i · in amaritudīe gētilitatis

† · i · cōtra pseudo apostolos antichristi qui scripturas vel maiores vel minores deprauabūt

phialam suam super flumina ſ · i · ſ · ſ · ſ

maiorẽ ecçecationem
ꝓcipitari.
¶Spiritus. Id ẽ. omnes impios qui ꝓ nimia malicia dicendi sunt spiritus īmundi. vl ipsos demones quos ī cordibus aliorum generant. Sicut fideles sua doctrina generãt fidẽ christi in cordibus alioꝝ sic isti malicia diabolum
¶Ranarum. Ranę in luto morantur ꝛ garrulę sunt; ꝛ alijs q̃ etem guferũt. sic ꝛ isti.
¶Procedunt cõgregabit. ℙroce/dunt demones ꝛ congregabit diabolus: quia omnes vnus.
¶Et congrega. Id ẽ. facient illos habere fiduciam in anti christo qui ẽ refugiuꝝ omnibus volentibus furari sanctis fideꝝ suam. vel ad quẽ gloriabunt omnes mali diuersarũ sectarum.
¶Et septimus. Ostenso sup quos angeli ꝑbialas suas effundant supponit q̃d contigit ipsis malis ꝑ effusionem istam. s. qꝛ hic quantũ poterunt repugnabunt. quasi ab ipsa infusione acceperunt incrementũ sed tandẽ detrudent in infernũ.
¶Et facta ẽ ciui. Et ꝓpter istam damnationẽ ꝛ ꝓpter peccata quę ipsi addunt damnata ẽ ipsa ciuitas ꝛ diuisa est ꝑna vnicuiqꝫ ꝑ merito. iudeis. s. ꝛ gentilibus ꝛ falsis christianis.
¶Ciuitates. Id ẽ. omnes collectões maloꝝ ī generatione prima manentium damnabuntur.
¶Carnali non in. ij. regeneratõne spũali.
¶Venit i memo. Id ẽ. recordatus deus ẽ singula peccata eorum. quorum prius videbatur oblitus.
¶Dare ei calicẽ. Ad hoc vt ipse deus daret illis ꝑnam mensuratã ꝑ delectationibus quas habuerũt.
¶Retribuit deus malis pro meritis. i. qđ meruerũt; sed nõ quantũ meruerunt vt ī ipsa retributione vbi patet iusticia. sit etiã misericordia. vniuersę enī vię domini misericordia ꝛ veritas bonis etiam dat ꝑ meritis ꝛ plusqꝫ meruerũt: vt misericordia ibi iusticię ꝓualeat.
¶Et omnis. Et vidi qꝛ omnes qui ꝑ deo afflicti in mũdo ꝛ virtutibus eminentes respectu harũ ꝑnarum in vita sua vitauerũt consortia impioꝝ ꝛ ideo non sunt inuenti in ꝑnis eoꝝ.
¶Talentum. Est magnũ. c. xx. libraꝝ. medium. lxx. duarũ. minus. quī quagīta. De medio hic dicit. qꝛ peccatores in. lxx. duabus linguis nõ effu

†. s. ꝓpter subtilitatẽ malicie negando fidem trinitatis ↑. ꝓpter opera īmunditie ⁘ tales sunt ypocrite
†spũs tres ↑īmũdos in modũ. ⁘ra
⁘ vere īmũdi
narũ. Sunt enim spiritus demo/
†miracula ↑. s. missi ab antichristo
niorum faciẽtes ⁘signa: ꝛ ⁘pcedũt
†mundi ↑. s. nõ quantũ ad vnitatẽ loci. sed consensus ꝛ voluntatis male.
ad reges totus ⁘terrę ⁘cõgregare
†contra ideles ↑sed malo suo qꝛ cito ducẽtur ad diem iudicii
illos ⁘in ꝓlium ⁘ad diẽ magnum
†vere veniet. quia ipse testatur
omnipotentis dei. ⁘Ecce venio si
⁘sicut fur dormiẽtes occidẽs ↑ꝛ ideo ⁘. i. qui sollicitus ẽ de salute sua
cut ⁘fur. ⁘Beatus qui ⁘vigilat ꝛ cu
†innocentiã in baptismo acceptã ↑a virtutibus
stodit ⁘vestimenta sua ne ⁘nudus
⁘resurgat ⁘sancta ꝛ angeli ⁘peccata
ambulet. ꝛ videant turpitudinez
†ipse diabolus qui ī omnibus illis ẽ ↑ꝓcedunt cõgregare ꝛ cõgregabunt
eius. Et ⁘ꝓgregabit illos ⁘in locũ
†. ⁘ mons furu vel mons globosus
qui vocaꝫ hebraice †hermagedon

Et septimus angelus effudit phi
†. i. contra diabolos quoꝝ loc? ẽ aer ↑. i. ī manifestum venit
alam suam ⁘in aereꝫ. ꝛ ⁘exiuit vox
†. i. magna annunciãs ↑de ecclesia ⁘ quẽ ecclesia a deo ꝓcepit
⁘magna de ⁘templo a ⁘throno di/
†ꝓsummata sunt omnia ꝛ finis mũdi adẽ ↑ab illis malis vel ab illis bonis ⁘ miracula
cens: ⁘factuꝫ ẽ. Et ⁘facta sunt ⁘ful
†blandicie ↑cõminationes ⁘. i. mali mouebuntur cõtra sanctos
gura ꝛ ⁘voces ꝛ ⁘tonitrua. ꝛ ⁘terrę

motus factus est magnus. qualis
†. i. a tẽpore abel qui primus terrã calcauit. i. de spepit. vel qui primus iustus
nunq̃ fuit ⁘ex quo homines fue/
†tam turpis ⁘. i. tam grauis
runt sup terram ⁘talis terrẽmoꝝ
⁘. i. repborũ collectio
sic magnus. Et fracta ẽ ciuitas ma
†. s. iudeos paganos ꝛ malos christianos ↑. i. gentiliter viuentiũ
gna ⁘in tres partes: ꝛ ciuitates ⁘gẽ
⁘. i. collectio peccatoꝝ
tium ceciderunt. Et babilon ma/
⁘. s. ad puniendũ
gna venit in memoriã ante deum
⁘ qui ꝓcedit ab illo indignãte ꝛ irato
dare ei calicẽ vini indignationis
†. i. ꝓgregatio sanctoꝝ ↑. s. societatem repboruꝝ ꝛ penam eorum
ire ꝛ eius. Et omnis ⁘insula ⁘fugit ꝛ

†. s. in pena ↑. s. eterna pena que ꝓtundet
montes nõ sunt ⁘inuenti. Et ⁘grã
⁘. i. põderosa ꝛ mẽsurata
do magna sicut talentum descen/
†. s. a deo missa ↑. i. ꝑsequentes ꝛ carnales
dit de ⁘cęlo in ⁘homies. Et blasfe/
⁘. s. dicẽtes eũ esse īmustũ
mauerũt homines deum ꝓpter
†. i. cruciãtis eos intolerabiliter
plagam grandinis: quoniã ⁘ma/
gna facta ẽ vehemẽter

C. XVII.

†per intelligentiam
Et uenit ⁘unus
de septem angelis qui habebant
septem phialas ꝛ locutus ẽ mecũ
⁘ ꝑ intelligentiam
dicens: veni ostendam tibi dam/
nationẽ meretricis magnę quę se
det sup aquas multas cum qua
⁘ principes seculi
fornicati sunt reges terrę: ꝛ ine/
briati sunt qui inhabitant terram
⁘ manifeste fornicationis
de vino ꝓstitutionis eius. Et
†in corda reproꝝ a gratia dei deserta ↑in visione spirituali ⁘ quia talia corporeis oculis non possunt videri
abstulit me ⁘in desertum ⁘in spiri/
tu. Et vidi mulierẽ sedentẽ sup be
†quia dicunt mala que faciũt deo nõ displicere.
stiam coccineã †plenam nomini/
bus blasfemię habentem capita
†ꝛ ꝑ illam bestiã talis erat mulier ista
septem ꝛ cornua decem. Et ⁘muli
†quia occidũt nolẽtes acquiescere
er erat circundata purpura ⁘ꝛ coc
†. i. carbunculo. i. charitate quã dicũt se habere
cino ꝛ inaurata auro ꝛ ⁘lapide ꝑ/
⁘ aliis virtutibus
cioso ꝛ margaritis. habens pocu
†in prauis expositionibus
lum aureum in manu sua ⁘plenuꝫ
abominatione ꝛ immundicia for/
nicationis eius. Et in fronte eius
†. s. ustud videlicet ↑. i. magna ꝓfusio
nomen scriptũ ⁘mysteriũ ↑babilõ
magna: mater fornicationum et

giẽt hanc vindictã.
¶Et blasfemauerunt. Id ẽ. in inferno positi q̃nis sciant sęp merito puniri. dolebunt tamen qꝛ de? tantam potentiã habet qꝛ plagas eis inferat. ꝛ hoc ẽ blasfemia

C. XVII.

¶Et uenit unus. Cũ descripsisset plagas quas inferẽt ꝑdicatores tpe antichristi. ꝛ damnationẽ eternaꝫ quã inde patient impij monet attẽdere causas ipsius damnationis. q. d. ostẽdi vobis quid in illo futuro fiet: mõ cauete vobis nos ꝑsentes. quia idẽ diabolus qui tũc ita apte decipiet. occulte decipit quotidie. ꝛ ad cundẽ interitũ quo ꝛ illos ducet.
¶Angelis qui ⁊c. Angelus hic habet psonaꝫ docentis. iohannes dicẽtis.
¶Damnationẽ me. Id ẽ causam dãnationis maloꝝ. qui relicto creatore fornicant cũ demone. idola colendo terrena amando īmundicię seruiendo.
¶Meretricis. Meretrix ista magna. i. antichristus et mali qui tpe eius erũt q̃ iam sedet sup aq̃s. id est. iam regnat sup malos ꝑsentes. quoꝝ oĩm ipse ẽ caput.
¶Quę sedet. Id ẽ q̃ regnat sup multos populos quos attrahit ad se luxuria. vnde dns ad iob. ℞tus ei? sez diaboli ī lũbis ei?. qñ viros quoꝝ semen ẽ ī vmbilico decipit. vñ ꝓpheta ad hierusalẽ quasi ad meretricẽ. in die ortus sui. i. hoc tẽpore seculi. nõ est ꝑcisus vmbilicus tuus. i. non refrenasti luxuriam.
¶Inebriati sunt. Sicut ebrius nihil timet. sic terrenis ihęrentes intm excecabunt amore terrę. vt nec deũ diligãt. nec ꝑnas timeant.
¶Mulierem se. s. be. ⁊c. Id ẽ. illos molles qui eaꝫ a qua peccatũ īcepit ꝓformant. qui habẽt diabolũ fundamentũ. qui ẽ sanguineus ꝛ in se ꝛ ī suis. vel qꝛ sanguinẽ sanctoꝝ fundũt. vel eloquia dei male intelligunt.
¶Capita septem. Id ẽ sensus. ꝛ postea errorẽ ꝛ tandẽ antichristũ ꝑ q̃ septẽ diabolus ducit homines ad peccatũ.
¶Cornua de. Id ẽ. decẽ regna q̃ erũt tpe antichristi ꝑ q̃ alia ītelligunt
¶Circũdata pur. Id ẽ. regali veste qꝛ dicũt se reges vt decipiãt.
¶Auro. Quia videbunt diuina sapiẽtia illuminati.
¶Poculum aure. Id ẽ. diuinã scripturã q̃ potant fideles ad salutẽ.

Abominationū. Id ē quę scđm illas expositiones debent abiici ab hominibus·quia immundiciam carnis docēt z fornicari a deo.

Et in fronte. Quamuis sit ita habilis ad decipiendum: tamē fideles ne desperetis·quia habet in fronte .i. in manifesto signum qđ ruinę est mysterium istud solū.

Id est. dando exemplum faciēdi peccata p quibus terreni a salute fideliū repellent.

Ebriam. Id ē. de pressam vindicta pro effusione sanguis·vt p doloribꝰ nimijs ne sciat vbi sit.

Et miratus sū. Hic habet iohannes psonam illorum qui cum vident malos in mundo exaltatos mirantur cum audiunt pnas quę ipsis malis pmittūtur·z cum ita sint puniendi·qre deus pmittit illos exaltari·sed docētur intelligere illam exaltationem datam ad maiorem excęcationez·z tādem iuste inferri ęternam damnationē.

Ego dicā tibi. Id ē. quare puniant isti mali·z diabolus q̄ eas peccare fecit qđ est īcognitum nisi doctis.

Bestię quę portat. Bestia .i. diabolus portat .i. regit mulierē .i. omnes malos effeminatos·qui eniz alios regit quasi onꝰ regiminis portare dicit.

Fuit. Ante aduentum christi habuit diabolus maximam potestatem·sed post licet nō penitus amisit·tamen non modice ē debilitata.

Ascē. est. Quia tępore antichristi potestatem recipiet.

Ascensura ē de abysso. Id est. per illos qui īpeccatis profundi sunt. ascendet in elationem.

In interitū ibit Quia mortuo antichristo amplius non habebit tētandi locū

Mirabūtur ui. bestiam. Cum viderint mali potestatē suam ita annichilatā dolebunt·non quasi penitentes sed tantū admirantes.

Septem capi. Quia per hęc septē erigit diabolus homines in superbiam z in quibus innituntꝰ infideles.

†istud videlicet
abominationum terrę. Et † vidi
† vidi peccatum mundi·vidi etiā p peccato dānatum ↑minoꝝ
↑mulierē ebriaz de sanguine ↑ san
†illoꝝ qui nō timent testari se christum deum
ctorum: z de sanguine † martirum
ſalias videre
ihesu. Et miratꝰ sum cū vidissem
illam admiratione magna. Et di
†·q·noli mirari sed intellige quid sit
xit mihi angelus: † Quare mira
ſ.i. ego referabo ita vt possis intelligere
ris: ego tibi dicam sacramentum
mulieris z bestię quę portat eam
que habet capita septez z cornua
†.i. diabolus qui bestiales facit ↑ante aduentū christi ſparū regnant
decem. † Bestia quā vidisti ↑ fuit et
†quia christo nato vim pdidit ↑locum habebit quia malos inueniet
† non est·↑ascensura est de abysso:
z in interitum ibit. Et mirabūtur
inhabitantes terram quoꝝ nomina non sunt scripta in libro vitę a
constitutione mundi vidētes be
stiam quę erat z non ē. Et hic est
Q. respectu huius pene potestis, vobis cauere
sensus illi qui habet sapientiam.
Septem capita septem montes
sunt·supra quos mulier sedet: et
† qz p hec eadē regit infernū ↑transacta ifantia
↑reges septem sunt. ↑ Quinq ce
†.i. i matura etate error ↑antichristus qui maxime facit peccare
ciderunt·† vnus ē·z alius ↑nōdū
ſſz nō ē timēdꝰ qz
venit. Et cum venerit oportet illū
vel ui vel pore ſantuꝝps
breue tempus manere. Et bestia
quę erat et non ē z ipsa octaua est
z de septem ē: z i interitum vadet
ſtpe antichristi vt daniel dicit·erunt decē regna quoꝝ reges in cornibus notantur
Et decem cornua quę vidisti decē
reges sunt·qui regnū nondū acce
† non vere reges sed tiranni
perunt: sed potestatem † tanq̄ re
† ideo nō timeatis ↑a capite suo secūdi ituri
ges † vna hora accipient ↑ post be
† negandi christum credēdi in antichristum
stiam. Hi † vnum consiliū habent
† quā habēt in se ↑ quā sup alios habebūt
† quia illi omnia attribuēt
z † virtutem z ↑ potestatē suam † be

Quinq cecide·Adam si in obedientia pseuerasset·sensus corporis ad nullam voluptatem verterentꝰ malam .s. sed per peccatum ita corrupti sūt: vt iam naturale sit·lenia tactu·sapida gustu·nare odorifera·visu pulcra q̄rere. hi sūt quinq reges p quos diabolus in puericia regit·quia ipse fuit causa quare corrumperē tur·hi sunt quinq viri samaritanę. In inuenta succedit error·nā postq̄ discretionē habet·z si peccat iam nō sensibus·sed errori imputatꝰ·de quo dominꝰ·quē nūc habes non est tuus vir.

De septem est Quia similiter peccat z similiter punietꝰ·z octaua·quia omēs transcendit·z in neq̄tia z in pena.

Populi sunt et gen. et lig. Id est. psentes mali ex omni diuersitate hominum collecti.

Desolatam fa. Solacium diaboli ē perditio malorꝝ·quos perdet completo numero impiorꝝ.

Et nudam. Diabolꝰ habet potestatē faciendi signa ad decipiendum. hanc perdet cōpleto numero bonorꝝ·q̄ postea tentatio nō habebit locū.

Carnes. Fornicarię manducare dicuntur·quia in inferēdis pēnis delectabuntꝰ.

Igne concre. Id ē. tormentabuntꝰ p delectationibus eiꝰ quas secuti sunt.

Cōsummētur uerba dei. De promissione pmiorum vel pnarum.

C. XVIII.

Et post hec ui. In hac sexta visione agit de vltimis pnis quas patientꝰ impij in inferno p singulis peccatis·z primū de babilone ostēdit·postea de bestia·z pseudo p phetis·tandē de ipso diabolo in quo finis patet. In quo dānato erit finis·istā damnationē executurus a christo p̄dicatam esse dicit vt maior ei fides habeatꝰ.

Cecidit cecidit Bis p duplici damnatione aniē z corpis·vel quia ęternaliter punientꝰ.

Spiritus imū. Demones in pravis cordibꝰ p carnis illecebris sunt īmūdi. p mētis elatione volucres·vel qz p hunc aera discurrunt

† verbo z ope vt fideles sibi subtrahant
stię tradent. Hi cuz agno † pugna
† faciendo suos pstantes·z damnādo eos i suo capite
bunt·z agnus † vincet illos: quo
† vtens malis ad vtilitatē fidelium ↑ z ideo reges vincet
niaz † dominus dominoꝝ ē z ↑ rex
ſp p̄dicatores
regum·z qui cū illo sunt vocati z
ſab eterno ſexequētes opa
electi z fideles. Et dixit mihi. Aq̄
†.i. antichristus iam regnat p mysteriū
quas vidisti † vbi meretrix sedet·
populi sunt z gentes z linguę. Et
decem cornua quę vidisti i bestia
ſ z ideo nō debetis ei cōformari quia ipsi qui modo adherent ei q̄q̄ dolebūt
hi odient fornicariā·z desolatam
facient illā z nudam·z carnes eiꝰ
† quia cū ipsis z p peccatis eoꝝ punietꝰ diabolꝰ
manducabunt: z † ipsam igne con
† z merito malis meritis suis excecauit eos deꝰ
cremabunt. † Deus enim dedit in
ſscz
corda eoꝝ vt faciant qđ illi placi
ſ.i. pmittant se regi a diabolo
tum ē·vt dent regnum suū bestię:
ſ ope ꝓpleantur ſ boni z mali promissa recipient
donec consummentꝰ verba dei. Et
ſ.i. multitudo malorꝝ
mulier quā vidisti·ē ciuitas ma
† qz maxime superbiunt ipsi reges
gna quę habet regnum sup † reges
terrę.

C. XVIII.

Et post hec ui
ſ.i. christū ſin carnem
di alium angelum descendentem
ſde equalitate patris
de cęlo habentem potestatem ma
†·i. ecclesia ↑pulsis tenebris ignorātie ↑ a gloriosa predicatione
gnam·z † terra ↑illuminata ē a ↑ glo
† predicauit ↑qđ dixit effectu nō carebit
ria eius. Et † exclamauit ↑ i fortitu
dine dicens: Cecidit cecidit babi
† z ideo cadet quia ↑demonū collectio
lon magna. † Et facta ē ↑ habitatio
† q̄ custodit se diabolo vel diabolus custodit eā sibi.
demoniorꝝ·† z custodia omis spi
ritus imundi·z custodia omnis
volucris immundę z odibilis: qa
ſ.i. de fornicatione, p quā īascitur deus
de vino irę fornicationis eius bi
†.i. principes seculi
berunt omnes gentes. † Et reges

De uirtute. Jd ē de peccatis p̄ quę acquirunt diuitię·quia oīs diues vel iniquus vel heres iniqui.

Et audiui ꝛc. Dicens futurā illā damnationez·ad p̄sentes supponit admonitiōz

Exite ꝛc. Quia modicū tēpus supest q̄ p merito accipient.

Quoniā per. p. e. ꝛc. Peccata p̄ueniunt vsq̄ ad p̄ceptū dei p impenitentiam.

Reddite illi. Sicut vindictā meaz de vobis q̄ purgabimini exercuit·sic vos iuriā meā vīdicate ī illis

Duplicate du. Jd ē. anię z corpi maiores pēnas inferte q̄z ipsi vobis.

Quantū glori. Vt alij plus alij minus causa discretiōis huiꝰ repetit qđ dixerat supius.

Et uidua nō sū. Quia habeo cōsolationē in tpalibus.

Mors. Absentia vitę. i. dei q̄ p̄sentia eius vita ē.

Et flebunt et p. Contra hi gaudiū p̄petuū habent.

Reges ter. Vel illi qui bene rexerunt terrenitatem suā. z aliquādo tamen fornicati sūt·cū ista dolebūt qđ nunq̄z similes illis fuerunt.

Cum uiderint fu. ꝛc. Cum defecerit diuitię qđ est signum ęterni incendij iudicij vel cū viderint pēnaz suam exaltataz vltra modum.

Negociatores ter. fle. Quia illa pire dolebunt·in quibus suā deputabāt p̄speritatem.

Auri et argenti. ꝛc. Per aurū sapientia argēto diuina eloquia. christus in lapide p̄cioso significat Apostoli in margaritis. In bisso candido sanctoꝝ iustificatōes In purpura martirium. In serico virginitas. In cocco rubeo charitas. ī ligno thīo imputribili p̄stantia indeficiens. in eboze virtutuz pulcritudo. in ere fortitudo z longanimitas in ferro sublimitatis acumen. in marmore inuicta humilitas. Hęc habere

† .i. qui animas suas vendunt ambitione secularium.

terrę cum illa fornicati sūt: z† mercatores terrę de virtute deliciarū eius diuites facti sunt. Et audiui
§ .i. diuinam inspirationē·vel christi·vel suoruz predicationem †opa eius ne faciatis
aliam vocem de cęlo dicentē: † ex
†facientibus cōsensum ne prebeatis
ite de illa populus meus·z ne† p-
† Q. si dissimiles eritis in vita·non eritis similes in pena
ticipes sitis delictoꝝ ei9·z† de plagis eius non accipiatis: quoniaz
peruenerunt peccata eius vsq̄ ad
§ quāuis videretur oblitus dum permitteret p̄sperari
cęlum: z recordatus est dominus
†z ideo· quia adeo iam placet vindicta
iniquitatum eius. † Reddite illi sicut z ipsa reddidit vobis: z duplicate duplicia secundū opera eius
§ secundū q̄ ipsi peccauerunt
§ .i. sicut ipsa vobis tormenta intulit·sic uos illis vestro iudicio
In poculo quo miscuit vobis miscete illi duplum. Quantū glorificauit se et in delicijs fuit: tantum
§ in corpe § in anima
date illi tormentū z luctuz. Quia
†quasi non mouendo
in corde suo dicit: † Sedeo vt re-
†honorē z dignitatem habeo † quia non preca uet futura mala
gina·z† vidua non sum z† luctum
†.i. in die iudicii
non videbo. Jdeo in vna† die ve
†contra hoc q̄ hic riserunt
nient plagę eius mors z† luctus
§ quia deo qui ē refectio carebunt
z fames: z igne cōburetur: quia
§ .i. nullis precibus flexibilis
fortis ē deus qui iudicabit illam
†dolorem in animo patiētur † dolorē corporis ostendēt ·z quia in illa fuerūt fundati
Et† flebunt z† plangēt se sup† illā
§ .i. principes seculi
reges terrę·qui cum illa fornicati sunt·z in delicijs vixerunt·cum viderint fumum incendij eius lō
§ volūtate § .i. q̄ vellēt fugere si possāt
ge stantes propter timorem tor-
§ in aīa z ī corpe
mētorum eius dicentes: Ue ve ci
§ collectio maloꝝ
uitas illa magna babilō· ciuitas illa fortis: quoniam in vna hora
† vel ad litterā vel p terrenis animas dantes
venit iudiciuz tuū. Et† negociatores terrę flebunt z lugebunt sup
§ que ad sensus corporis pertinent perire dolebunt
illam·quoniā merces eoꝝ nemo emet amplius: merces auri z argē

ti z lapidis p̄cioſi z margaritę et
bissi z purpurę z serici z cocci et
§ subaudi z nemo emet va in plerisq̄ cat
omne lignum tinum vel cedrinū
z omnia vasa eboris·z omnia vasa de lapide p̄cioso·z ęramento
z ferro z vitro z marmore. Et cin
§ z nemo emet
namomum z amomū·z odoramēta
torum z vnguentorū z thuris. et
† non i testamenti qđ inebriat † victio spiritus sancti ·ſ·z nemo emet merorē
† vini z† olei·z similę z tritici z† iumentorum z ouiū z equorum·et
§ quia eadē sacramēta p̄cipiūt
rhedarum z mancipiorum z ani-
† quia etiā p̄o minimis si īmoderate haberent damnabuntur
marum hominum. † Et poma desi
derij animę tuę discesserunt a te·
§ in pinguibus anime sagina intelligit
z omia pinguia z p̄clara perierūt
a te. Et amplius illa iam nō inue-
§ hoīm
nient mercatores horuz. Qui divites facti sunt ab ea ciuitate·longe stabunt p̄opter timorē tormētorum eius·flentes z lugētes ac
dicētes: ve ve ciuitas illa magna
quę amicta erat byſſo z purpurā
z cocco·z deaurata ē auro z lapide p̄cioso z margaritis: quoniā
vna hora destitute sunt tantę di-
§ .i. aliquid certi desiderant habere vt episcopatum aliquē
uitię·z omnis gubernator·z omnes qui in lacum nauigant z nautę z qui in mari operant longe steterunt·z clamauerunt videntes
locū incendij eius dicētes: Quę
† .i. ꝑcupiscentiam terrenoꝝ
similis ciuitati huic magnę? z† mi
† sup mentes vel p similitudinē penitētię
serunt puluerem† sup capita sua·
et clamauerunt flentes et lugentes·dicentes: Ue ve ciuitas illa
magna in qua diuites facti sunt
§ vel ad litteram omnia ista visa de diuitiis sūt.
omnes qui habebant naues in
mari de p̄cijs eius: quoniam
irritantur.

se simulāt reprobi z volent cū deficit qđ ī eis intelligit. in auro mūdana sapientia. in argento facūdia. in lapide p̄cioso z margaritis pseudo ꝑphetas accipimus z hęresiarchas. ī bisso simulata iusticia. in purpura martires hęreticoꝝ. ī serico integritas carnis ad opimentū corruptę mentis. in cocco crudelitas simulatōe charitatis palliata. in ligno thino mētis obstinatio simulās constantiā. in eboze simulata virtutū pulcritudo. In ęre p fide recta firma p̄fidię p̄dicatio. in ferro decepti onis acumen. in marmore simulatę subiectōis fortitudo. ī odora mētis pigmentoꝝ z thure·oratiōes sanctoruz figurant·q̄s imitat in oratōibus vana sedulitas hęreticoruz. Per vnguentū diuinitas īcarnata·qđ sub falsa lenitate pseudo christianoꝝ aspitas imitatur. Et ista subtracta deflent reprobi sicut hęretici mortē arrij. Similā z triticū amisisse se simulāt: cū zizania z paleas amiserūt. inmēta electos significāt·q̄ cū psalmista dicunt, vt iumentū factus sum apud te. Ques sāctos quibꝰ dicit. Ecce ego mitto vos sicut oues ī medio lupoꝝ p equos z rhedas p̄dicatores accipe. Juxta heliseū dicentē·pater mi· currus israel z auriga eius. Per mācipia electi qui seruituti dei subijciūt. Reprobi volēt se amisisse iumēta equos z rhedas. i. illos quos fortes deputāt ad alioꝝ portāda onera cuz debiles ad omne opꝰ bonū amiserūt·poma virtutes sanctoꝝ sunt. Et ps bestię oīa se habere simulant.

Cinnamomū. In cinamomo odor virtutū q̄s simulant.

Similę et tri. Carnis christi q̄ fideles vere satiant: reprobi

Mancipiorū et ani. Distinguit·qz quidā sunt serui tantū corpe

vt ioseph. quidã etiã animo· vt si egiptius venditus indeo ritu eoꝝ circũcidat· vl̃ pagan oꝝ ydola colat.

¶ Exultate super Postq̃ ꝓdixit hanc damnationẽ futuraꝝ impijs monet bonos exultare· vt ꝓcordent diuino iudicio· vel qꝛ bis damnatis sequit eoꝝ remuneratio.

¶ Et sustulit. Eleuat deos malos· vt gꝰ uius puniat vel cor/rigant.

¶ Lapidem quamo. Ad litterã etiaꝫ omnia ista visa sunt.

¶ Hoc impetu. ⁊c. Postq̃ descriptę sũt singulę pgne ostendit sibi modus dãnationis· quasi qꝫ vidi ꝓdictuꝫ vidi etiã iam adimpletũ.

¶ Id ẽ. sicut vides in hac figura vel quãto plus exaltati sunt tanto grauius cadent.

¶ Mercatores. Quia illi dantes animas ꝓ terrenis nimiam potestatem exercuerunt qꝫ iam pati nõ possunt.

¶ In te. In ea. Nunc ad ipsam babilonẽ loquit̃ de suo casu quasi condolẽs miserię eius· nunc ad auditores ꝓuertit̃ vt fideles exhorteꝫ.

C. XIX.

¶ Post hęc. Id ẽ. damnationẽ malorũ videt ꝓpletam sicut a christo audierat complendam· modo subiungit qꝫ de ista damnatõne sancti exultãt sicut moniti erant ad exultandum in versu illo. Exultate super eam cęli per qꝫ multo grauior intelligit̃ pęna malorum.

¶ Alleluia. Ideo dicimus alleluia· qꝛa laus est deo n· ⁊ quia talia nobis fecit vnde anthonomastice eũ laudare debemus.

¶ Et viginti quatuor. Non minores sancti solũmodo de hac damnatione laudauerunt deum· sed etiam illi maiores qui in ecclesia fuerunt iudices ⁊ doctores aliorum.

¶ Amen. Et vere laudandus· ẽ de hoc qꝫ inimicos nostros ita punit.

¶ Et vox de throno, ⁊c. Dicta damnatione malorum et exultatione sanctorum· supponit admonitionẽ ad ꝓsentes. q. d. vidistis damnationeꝫ· vidistis exultationẽ modo vos prouidete vobis ad vestram salutem.

¶ Dusilli. Quine quęunt altiora penetrare mysteria nec dei possunt implere consilium. vende omnia ⁊ sequere me.

Et audiui q·uo. Ostẽsa lętitia quã habebunt sancti de perditione malorum supponit ecclesia aliaꝫ lętitiam ipsorũ quã de saluatõne sua quã diuinus est habebũt.

¶ Et uxor eius p. Et cõueniens erat vt iungerent· quia ipsa ecclesia fecit se idoneã vt recipetur.

¶ Et datũ ẽ illi. In hac vita ut se posset ꝓparare.

¶ Alia littera datũ ẽ illi bissinum splendẽs candidum dente candido.

¶ Et cecidi ante. ⁊c. Quia maiorẽ me intelleri ⁊ obedire patus fui· sic ⁊ vos obedite mihi.

¶ Vide ne fe. In veteri lege nõ ꝓhibuit se adorari· sed post ascensionẽ videꝫ super se exaltatũ hominem ab homine timuit adorari.

¶ Testimoniũ ei ⁊c. Quidqd ꝓphetę dixerunt· ꝓhibet christo testimonium.

¶ Vidi cęlum a. Dicta damnatione babilonis· ⁊ exultatõne quã inde habebũt sancti supponit damnationem ipsius anti christi ⁊ apostoloꝝ eius· quod est ibi: Et apprehensa est bestia Et isti quare damnabuntur· qꝛ pugnauerunt ꝓtra christũ quã tum potuerũt· ⁊ tamẽ christus bene poterit vincere; quia tantam habet ptãtẽ scõm diuinitatẽ ⁊ humanitatem· ꝙ nullus possit resistere ei· ⁊ ideo debemus eũ imitari· vnde ⁊ ipse admonitionem interponit· ⁊ vidi vnum angelum.

¶ Vidi vocatos ad nuptias· vidi etiã qui possunt venire· nam bonũ adiutorẽ ⁊ bonos habent admonitores.

C. XIX.

¶ Post hec audi ⁊c. Dicta damnatione malorum et exultatione sanctorum· supponit admonitionem ad ꝓsentes. q. d. vidistis damnationem· vidistis exultationẽ· videte vos ꝓuidete vobis ad vestram salutem.

¶ Dusilli. Quine quęunt altiora penetrare mysteria nec deus possunt implere consilium. vende omnia ⁊ sequere me.

Et audiui q·uo. Ostẽsa lętitia quã habebunt sancti de perditione malorum supponit ecclesia aliaꝫ lętitiam ipsorũ quã de saluatõne sua quã diuinus est habebũt.

¶ Et uxor eius p. Et cõueniens erat vt iungerent· quia ipsa ecclesia fecit se idoneã vt recipetur.

¶ Et datũ ẽ illi. In hac vita ut se posset ꝓparare.

¶ Alia littera datũ ẽ illi bissinum splendẽs candidum dente candido.

¶ Et cecidi ante. ⁊c. Quia maiorẽ me intelleri ⁊ obedire patus fui· sic ⁊ vos obedite mihi.

¶ Vide ne fe. In veteri lege nõ ꝓhibuit se adorari· sed post ascensionẽ videꝫ super se exaltatũ hominem ab homine timuit adorari.

¶ Testimoniũ ei ⁊c. Quidqd ꝓphetę dixerunt· ꝓhibet christo testimonium.

¶ Vidi cęlum a. Dicta damnatione babilonis· ⁊ exultatõne quã inde habebũt sancti supponit damnationem ipsius anti christi ⁊ apostoloꝝ eius· quod est ibi: Et apprehensa est bestia Et isti quare damnabuntur· qꝛ pugnauerunt ꝓtra christũ quã tum potuerũt· ⁊ tamẽ christus bene poterit vincere; quia tantam habet ptãtẽ scõm diuinitatẽ ⁊ humanitatem· ꝙ nullus possit resistere ei· ⁊ ideo debemus eũ imitari· vnde ⁊ ipse admonitionem interponit· ⁊ vidi vnum angelum.

¶ Vidi vocatos ad nuptias· vidi etiã qui possunt venire· nam bonũ adiutorẽ ⁊ bonos habent admonitores.

Equus albus. Id ē. caro christi · portās verbū dei ad bellum cōtra diabolum.

Sicut flama ꝛc. Quia purit vicia · z accēdit z illuminat.

Hec omnia sine respectu alicuius vt tātum notemus qualis sit z quātas possit.

Verbum dei. Id est. ipse dixit z facta sunt · p quē oīa pater fecit · z p quē pater mundo se annūciauit.

Vestiti bisso albo et m. Id ē · i corporibus mundis qui ab illicitis refrenant · z stimulo charitatis ad bona incitātur · i. ad iusticiam.

Gladius ex u. Id est · diuina sententia incidens prauas cogitationes mētis et illicitos motus corporis · vel vetus et nouum testamentū.

Reget eas uel e. Sanctos de virtute in virtutez · malos de vicio in vicū.

Calcat tor. Id ē mortē q̄ ab irato deo primo homini peccāti illata ē resurgēs destruxit. vl̄ torcular tribulatio · quā. s. in qua positos sāctos calcat dum ampliat. quā deus iratus ade peccāti intulit · furiosus i propagine eius extendit · sed fiunt vinū in cellario dei ponendum: in quo positi nō erūt vinum furoris.

Et in uestimēto. Vel in cordibus fidelium z qui sunt vestimētum filij · scriptū ē rex regum.

Et uidi unū an. Ostēsa dignitate christi p quā diabolum expugnare poterit · ībdit admonitionez de presenti · q · d · ipsi tali adhērere debetis.

Omnibus aui. Omnibus fidelibus qui agiles z leues sūt in ꝓmotione bonoꝝ operum.

ſ. i. diuinitas
z ecce equus albus z qui sedebat
†qz promissa implet ↑quia ipse veritas ē z vera facit
super eū vocabatur †fidelis z ↑ve
†qz vnicuiq; iuxta opa sua reddit ſ in suis contra diabolū
rax · z cum †iusticia iudicat z ↑pugnat.
ſ. i. dona spiritussancti vel charitas
Oculi autē eius sicut flama
†in diuinitate ↑qz p eam ipse z sui cozonantur
ignis · z in capite eius ↑diadema
ſ deus homo vel ihesus
ta multa · habēs nomen scriptum
ſ infidelis ſ z sui p eum
qđ nemo nouit nisi ipse. Et vestit⁹
†. i. carne passa · vel ecclesia q̄ in suis martiribus occiditur
erat †veste aspersa sanguine · z vocabatur nomen eius verbum dei
†. i. fideles cōtra diabolū dimicantes ↑in ecclesia ſ unitabantur ·
Et †exercitus qui sunt ↑in cęlo ↑sequebantur eum ī equis albis · ve
†. i. iusticia ↑pfectu virtutū ſ. i. de predicatōne
stiti †bisso albo z ↑mūdo z de ↑ore
ipsius ꝓcedit gladius ex vtraq; p
†quosdā ad mortē · quosdam ad vitā
tę acutus · vt in ipso †percutiat gen
†. i. inflexibili iusticia
tes. Et ipse reget eas †in virga · ferrea · z ipse calcat torcular vini †furoris ire dei omnipotētis. Et ha
†furoꝝ ꝓtinuatione ire
†. i. in humanitate ↑vt denotet se de vera ꝓgenie prioꝝ patrū fuisse
bet in ↑vestimēto ↑z in femore suo
†indelebiliter ↑. i. sanctoꝝ qui se z alios regūt
ſ qui dominiuz exercet super subditos
†scriptum ↑rex regū z dominū ſ do
†predicatores stantes in agro
minantium. Et vidi vnum †angelum
†in luce intelligētie scripturarū z feruore ↑. i. in cētione
lum stantē †in sole · z clamauit ↑voce magna dicens: omnibus †auibus
†quoꝝ ꝓuersatio in celis est
†. i. celestia ꝓtemplabātur ↑p catholicā fidem q̄ cōmunis ē
bus quę ↑volabant ↑p medium cę
†. i. bene opāmini ↑. i. ad ipsum deū qui vobis refectio erit
li. Venite z ↑congregamini ad ↑cenā
†vt delectemini i cruciatu ipioꝝ tam maioꝝ q̄ minoꝝ
magnam dei · †vt manducetis carnes regū z carnes tribunorum z carnes fortium z carnes
ſ iudicū alioꝝ
ſ subditoꝝ aliis ſ ſ prelatoꝝ
equoꝝ z sedentium in ipsis: z carnes omnium liberoꝝ ac seruoꝝz
ſ in corpe
iusticia peccati
z pusillorum ac magnorum. Et vi

†. i. antichristū ↑. i. apostolos eius ſ . i. omnes ei seruientes
di †bestiā z ↑reges terrę z ↑exercitū
eoꝝ congregatos ad faciendū
†. i. cōtra christū z suos blasphemus z tribulatiōe z miraculis
prelium: †cum illo qui sedebat in
ſ. i. eternaliter punita
equo z cum exercitu eius. Et ↑apprehensa ē bestia · z cum illa pseudo prophetā · z qui fecit signa coram ipso: quibus seduxit eos †qui
†. i. qui in eū crediderūt
acceperunt characterem †bestię · z
†vt iudei qui eū cum gaudio suscipiēt ↑confortatem
†q̄ adorauerūt ↑imaginē ei⁹. Viui missi sunt hi duo ī stagnum ignis
ſ ppter tenebras
ardētis z sulphuris. Et cęteri occisi sunt in gladio sedentis super equum qui procedit de ore ipsius
Et omnes aues saturatę sunt carnibus eoꝝ.

XX.

ſ christū
Et uidi angelū †humiliantē se in carne ↑patris secreto ſ ecce potētia ineuitabilis
†descendentē ↑de cęlo · ſ habentez
† potestatē supra diabolū ↑ ineuitabilē potētiam qua omnia ꝓstringit
†clauem abyssi · ↑z catenam magnam †in manu sua. Et apprehen
†. i. ī opatione passionis z resurrectionis
Ip violentiā nocēdi ↑p fallaciā decipiēdi ſ q̄ a principio mūdi nocuit
dit †draconem ↑serpentē ↑antiquū
†deoꝝsum fluēs ↑ aduersarius ſ . i. prioze potestate pruauit
qui ē †diabolus z ↑sathanas · z ↑ligauit eum per †annos mille · z mi
†. i. toto tpe ab incarnatōe vsq; ad finē seculi
†corda reproboꝝ ↑. i. licentiā egrediēdi viam ī terdixit nisi occulto dei iudicio
sit eum in †abyssum · z ↑clausit z signauit super illum · vt non seducat amplius gentes: †donec consumentur mille anni. Et post hoc oportet illum solui modico tempe.
ſ qz deꝰ ita ꝓstituit
ſ ideo nō timēdus
†fideles subditos ↑maiozes bene regnādo
Et vidi ↑sedes · z ↑sederūt sup eas:
† z hoc ideo qz deus munxit eis hoc iudicium
↑prelatis
† z iudicium datum est ↑illis. Et animas decollatoꝝ propter testimonias
ſ vidi ſ martirū ſ hūanitatis

entur q̄ alij ad similitudinem illius qui viuus ꝓburit.

Et cęteri. Id ē. sequacel eoꝝ minoze pęna punient · vl̄ illiqui erunt cęteri. i. ad deū cōuersi occisi mundo viuēt deo.

Omnes aues sa. Id ē. omnes sancti delectati sunt de pęna illoꝝ · z de profectu fratrū.

C. XX.

Et uidi angelū. Dicta dānatione babilonis z antichristi z pseudo apostolorum supponit dānationez ipsius diaboli · z ꝓponit causaz quare · z tēpus quo dānabitur · z quis illū poterit vincere. s. ille qui in humili aduētu potuit illuz ligare quātū voluit · glorificatus eundem omnino destruere potuit.

Abyssi. Abyssus tenebrosa corda īpiorum · vel ipse diabol⁹ quos dominus seuire ꝓmittit z refrenat.

Apprehendit. Id ē. peccasse ostēdit dum se īmunē a peccato ille diabolus occidit.

Ligauit eum. Sciendum q̄ similiter in abraam z aliis fidelibus diabol⁹ fuit ligatus sicut in istis ꝑsentibus · sed in illis ligauit spes futi christi · in istis ipse christ⁹ aduenięs ligauit.

Et misit eum in Quia electus a fidelibus ī malis cępit dominari atrociꝰ · hinc legit ī euāgelio · q̄ intrauit in porcos.

Signauit. Id ē sigillū posuit · s. signū crucis qđ eū sic supat vt a fidelib⁹ repellat.

Et post hoc o/por. ꝛc. Vt recipiat potestatē quā habuit ante aduētum christi

Et uidi. Scilicet ligato · d · vidi solutos fideles · z minores ꝓlatis suis obedire paratos z ꝓlatos iudicare subditos.

Vidi. in tpe ligationis ecclesiam ad bene opandū ita solutā · z hoc eodē tempe illos qui pro christo moriunt: vidi statim in gloriam intrare: nunq̄ ad inferos descendere · sicut abraam z cęteri prophetę descenderunt quāuis iusti fuerunt.

Et anias decol. ꝛc. Et vidi similiter aīas eoꝝ qui nō adorauerunt.

Et uixerũt et re. Et non dico viuẽt et regnabunt in futuro: sed etiã in hoc ꝓsenti .s.ex quo ĩterfecti fũt vixerũt ⁊ reg. cũ xpo.

Et ceteri mor. nõ uixe. Jd ẽ eternas patient penas. et ĩ hoc ꝓsenti. s. cũ sta/tim moziunt.

Hec ẽ resurre. Scilicet ꝙ diabolus ita ligatus est. ⁊ ꝙ a peccatis resurgũt ho/mines. ⁊ ꝙ ipsis moz/tuis statim anime fru unt eterna requie.

Prima. Ad diffe rentiã illius q̃ erit si/mul in anima ⁊ corpe

Qd de decollatis dixerat. de alijs mino ribus hic dicit.

Qui habet p. Et si omnes pfecti es/se nõ possunt nec ĩ ea/dẽ claritate futuri sũt

Secũda mors Jd ẽ. damnatio eter na q̃ erit in corpe ⁊ in anima. qz in nullo au getur.

Sed erũt sacer. Jd est. eternas lau/des offerentes diuini tati ⁊ humanitati.

De carcere. Jd ẽ. de corpibus repbo rum in quibus modo ligat⁹ ẽ nec p uelle se/niat.

Magog. Jd est. detectos. i. omnes pse cutores diaboli in se tegentes. ⁊ tandẽ ad aptam pfecutionez ꝓ cedentes. vel ad litte/ram bas duas gentes prius seducet ⁊ p eas ad alios pcedet.

Et circũierũt. castra et ci. Jd ẽ. eosdẽ sanctos ĩ virtu tibus munitos. ⁊ vna nimes in hoc bello.

Die ac nocte. Jd ẽ. respectu glorie sanctoꝝ que ẽ dies et pnarũ suaꝝ q̃ ẽ nox.

Et uidi thronũ Dicta destructõe di/aboli ⁊ suoꝝ membro rum supponit destru/ctionẽ mundi ad ma/iorem pnam ipio rum Competit enim vt de structis malis mund⁹ destruat. secundũ ꝙ ab eis fuerat corruptus.

Et uidi celum nouum ⁊ terram. Postquam supra dixit de glorificatione sanctoꝝ ⁊ de pnis impioꝝ. non fecerat mentionem corpoꝝ: si deberent glorificari vel puniri. qd hic apte ostẽdit.

Et libri aperti. Libri. i. diuina ꝓcepta que quia dimiserũt scient se. ꝓ merito puniri. vel li/bri ꝓscietie singulorũ q̃ apte omnib⁹ erunt.

Alius liber. Jd ẽ. christus qui tũc om nib⁹ apparebit potẽs ⁊ suis dabit vitã. Vel liber ꝓscientia dei: qa tunc apte scient mali se nõ ꝓdestinatos ad vitam. quã in mũdo existentes sibi ꝓmitte bant.

Ex his que scri. Per cõparationem sanctoꝝ impiꝝ damnabunt. legent in illis q̃ agere noluerunt.

Et dedit. Vult a perte ostẽdere corpa moztuoꝝ quantũcun q̃ fuerint dilecta in illo iudicio vinificari qd quidaꝝ nõ credũt

Hec ẽ mors Quasi dicat cauete vobis a morte prima quia ex illa prima seq̃ tur hec secunda.

C. XXI.

Et uidi. In hac septima visione agit de ĩnouatione elemẽ torum. ⁊ glorificatiõe sanctoruꝝ describens merita ꝓ q̃ sancti ita glorificati sunt.

Celũ no. et ter. no. Jmmutatio aeris ⁊ terre dubitabilis ñ est quin ꝓ ignem fiat. Sed de aqua dubi/tat. nam purgationẽ in se ipsa habere cre/ditur.

Sicut spon. or. Sicut sponsus ꝑmit tit munera sponse an teq̃ eã ducat: sic chri stus ecclesie fidem et virtutes ⁊ bona opa anteq̃ eam suscipiat ĩ gloria.

Uocẽ mag. de thro. Cum dixisset se vidisse innouatio/nem elementoꝝ ⁊ glo rificatoꝝ sanctoꝝ. qs ĩ ꝓgnitũ erat ⁊ incredibi le videret apponit au toritatem sanctorum patrum qui hoc ꝓ/direrunt.

Ecce. Jd est. in eui denti est ꝙ in eadem gloria erit humanitas christi in qua militauit. ⁊ homines cum imitati ⁊ ra tione bene vsi.

Et ipsi populus eius. Jd est. in nullo offendentes. qd nõ esse potest dum sunt in carne.

¶Omnē lacrimā. Quasi ibi gloria z nō la tristicia · qz vtrūqz simul esse nō posset ibi
¶Et mors. Vere nō erūt ibi lacrime: qz non erit cā lacrimarū
¶Et dixit. Ō. d. scribe quidquid ostensū ē mihi de hac innouatione p vtilitate p̄sentium factū est quibus hec scribere iussus sū.
¶Scribe hec quer. Jubens scribere z alijs nūciare supponit exhortationē vt omnes ad hanc innouationē laborēt ptinere
¶Et dixit mihi. Ego. ¶Posita autoritate sanctoz de hac innouatiōe: ponit autoritatē ipsius dei.
¶Factum ē. Ne quereret aliqs quid post illam innouationem futurū esset · dicit sibi nihil restare ad faciendum.
¶Alpha et o. Ō. d. hanc innouationē facere potero · qz ego omnia creaui · z in me omnia p̄summabunt
¶Sitienti qui ui. Non dabo sitienti ad horam sed p̄senerāti.
¶Possidebit hec Jd ē. me ipsum q̄ sūz p̄cipiū ois bītudis
¶Timidis. Jd ē. illis qui timore pnarum fidē accipere fugiūt vel acceptam relinquunt.
¶Veni et ostendam. ⁊c. ¶Descripta gloria quā habituri sunt sancti dicit quo merito · vel q̄ auxilio sint accepturi.
¶In montē ma'. Christus mons quia munimentū suoz magnus ē quia totū mūdū z replet. altus quia inlupabilis.
¶Ostendit mi·ci. Et sup illum montē ostendit ecclesiē fundamentū.
¶Lumē. Ipsa lucens p modo suo · similis christo qui fuit in ꝓposito firmus · z lucens in virtutibus.
¶Jaspidis. Durus hic z viridis · sic ecclesia nitet fide · z ī ea firmata est
¶Murum. Jd ē. christum defensorē · qui magnus in sion · altus cū patre. ¶Vel defensores aliorz · qui magni in vincēdo alios. Alij ne vincantur
¶Jd est. apostolos vel ꝓphetas vel angelos veritatis nuncios.
¶Portas duo. Jd ē. patriarchas · p quoz exemplum alij ad fidem introducuntur.
¶Vel portē apostoli qui alios introducūt in ecclesiā. Angeli · i · subditi qui pfecte instructi in loco angelorz sunt substituti.
¶Numerus portarum duodecim quē p quattuor mundi partes sub ternario ꝓprehendunt ad mysteriū ptinet duodecim apostolorū p quos fides trinitatis diffundit per orbem quadriptitum.
¶Nomina. Jd est. memoria sanctorum patrum in veteri lege est

†q̄ p qualitate rerū diuersarū
eorū deus · z abstergет deus †omnem lacrimam ab oculis eorum ·
†. i. dissolutio anime z corporis ↑ ꝓtinus fiet?
z †mors vltra non erit: †neq luct?
Saliqua īquietatio Ssubit? z trāsitorius
neq clamor neq dolor erit vltra
S. i. tam nō ē locus eorz cū nō sit peccatū de quo hec ꝓcedunt
que prima abierunt. Et dixit qui
SŌ. ī euidēti z nati
sedebat in throno. Ecce noua fa·
†supius dicta ↑. s. in corde tuo z aliorū
cio †omnia. Et dixit mihi †scribe ·
†habilia quibus fides habeat
quia hec verba †fidelissima sunt z
†qz cōpleb unt ↑cōpleta sunt q̄ ꝓplenda fuerūt
†vera. Et dixit mihi †factum est.

Ego sum alpha z o. initiū z finis
†. i. desideranti ↑. i. me ipsū Squi ē ipse xp̄us
†Ego sitienti dabo †de fonte aque
†quia viuere facit ↑ p solam gratiā ¦ firmiter obtinebit
†viuę †gratis. Qui vicerit †possi·
†deū īmortalem ↑eterna satietas
debit †hec: z ero illi †deus z ipse
†in presenti p gratiam z in futuro p gloriā ↑qđ supra populus
†erit mihi †filius. Timidis autem
†de hac innouatione desperantibus ↑. i. excommunicatis
z †incredulis z †execratis z homi·
cidis z fornicatoribꝰ z veneficis
†quibus mendaciū est in vsu
z ydolatris z omnibus †mendaci
†. s. ptcipātes vel plus vel minus Sp qualitate culpe
bus pars †illorum erit in stagno

ardenti igne z sulphurę: quod est
Scorpis z anime
mors secūda. Et venit ad me vn?

de septem angelis habentib? phi
Squantū ad malos
alas plenas septem plagis nouis

simis · z locutus ē mecum dicens
†amplia intellectū ↑modo p fidem
†Veni z ostendam tibi †sponsam
†in futuro glorificandā et traducendam
†vxorem agni. Et sustulit me ī spi·
†christum ↑quantū ad humanitatē ¦ quātū ad diuinitatem
ritu †in montē †magnum z †altum
Sin qua de? p gratiā habitat
Et ostendit mihi ciuitatem sanctā

Sp infusionē gratie
hierusalem descendentē de cęlo a
†. i. cognitionē dei ↑. i. luminosa operatiōnis adis figura est
deo habētē †claritatē dei. Et †lumē

eius simile lapidi pretioso tanqz
†nihil ibi ꝓtristans sed totū delectans sicut viri ditas iaspidis ↑nihil celās qz ibi pura ꝓfessio.
lapidi †iaspidis · sicut † cristallum

Et habebat murum magnum et

altum · habentē portas duodecim
†. i. in fide z in vestigiis ꝓphetarū ↑apostolos
†z in portis †angelos duodecim z
†. i. memoria sanctorz patrū in veteri lege
nomina inscripta · que sunt †noīa

duodecim tribuum filiorū israel.

Ab oriente portę tres · ab aquilo·

ne portę tres · ab austro portę tres

z ab occasu portę tres. Et murus

ciuitatis habens fundamēta duo
†vel Super ea S. i. in memoria z predicatōne eorum ↑qz fidē patriarchārū fuit fundata fides z doctrina apostolorz
decim · †z i ipsis †duodecim noīa ·
†quē dixerūt venturū ↑angelus in ꝓsona christi
duodecī apostolorz z †agni. Et †q̄
Sad beneplacitū meū
loquebat mecum habebat men·

suram arundineā auream vt meti
†. i. illos qui alios ad fidē introducūt ↑. i. defensores aliorz
retur ciuitatē z †portas eiꝰ z †mu·

rum. Et ciuitas in quadro posita ·
S. i. fides Sexpositio quadrationis
longitudo eius tanta quanta et
†. i. charitas qua quantū credit · tantū amat
↑. i. minorē ecclesiam
†latitudo. Et mensus est †ciuitatē
†quantū ad incipientes · p ficientes z perfectos
de arūdine aurea per stadia †duo
†. i. fides vel lōganimitas ↑. i. charitas
decim milia z †longitudo z †latitu
†. i. spes vel ꝓfectio ↑quo ad rationē eliciendi actū nō quo ad meritū
do z †altitudo eius †equalia sunt.
S. i. defensores eorz
Et mēsus est muros eius centum
†cubitus in quo ē manus · opationē significat
xliiij. z q̄ttuor †cubitorum · mēsura
†vel qz eēles angelis · vel qz tāte multitudis
hominis †que ē angeli. Et erat de

in apostolis: quia qđ illi p̄dixerunt futurum bi docent ꝓpletū · vel omnes gentes in fide apostolorz positę z dilectōne eorz. vnde epistola nostra vos estis scripti ī cordib nr̄is.
¶Ab oriente. Oriens iudei a quib? sol iusticię ortus est · z in his portę tres · quia ī his primū fides trinitatis nūciata ab apostolis z a ꝓphetis. Aquilo frigidę gentes que post iudeos credi derunt. Ab austro. i. a claritate fidei quę ē ab aduētu christi. Ab occasu · i · ab vltima ętate mundi q̄ p beliā z enoch fidem trinitatis recipiet.
¶Murus. Jd ē. fides christi q̄ munit ipsam ciuitatē · habet duodecī patriarchas p quos fundat · quia illi primi hanc fidem tenuerūt · z in illis innituntur quicūqz ad fidem accedunt.
Et i ipsis duodecim. Quā fidē isti tenēt illi vēturā intellexerūt · z nūciauerūt
¶Et qui loquę. ⁊c. Vidi ciuitatē ītā ita munitā z ornataz z non omnes ibi vidi equales īter se. sed tamen vnūquenqz pfectum p modo suo.
¶Mensurā arū· ⁊c. Jd ē. diuinā scripturā dei sapiētia cōpositam qua tangit z illustrat corda fideliū
¶Ut metiretur ciui· Jd ē. secundū mensurā daret etiā minoribus intelligentiā ipsarum scripturarū.
¶In quadro posita. Quattuor latera · fides · spes · charitas · opatio · que sunt

equalia · qz quātum quis credit tm̄ sperat · quantū sperat · tm̄ diligit · quantum diligit · tm̄ opatur. In quadro ergo qz robusta fide · longanimis · spe · ampla charitate · efficax ope · vel quattuor latera · quattuor pcipales virtutes · quarū vna nō debet aliā excedere. in homine prudētia appetēdi boni z vitandi mali · quā sequit tpantia · vt a voluptatib? homo se retrahat post hec fortitudo · vt qđ itelligit opetur · de hinc iusticia · vt sic suos actus tempet: ne nimis iustus vel sapiēs sibi videat.
¶Per stadia. Stadia ē locus z cursus · notat tēdentes ad brauium.
¶Duodecim mi· Jd ē · qui pfecti sunt ī fide trinitatis ex quattuor mūdi partibus.
¶Mensura hois q · ē an · Juxta litterā ostēdit angelū apparuisse sibi ī specie hois vt apte denotet eū qui significabat verū angelum · i · filium dei z verum hominē fuisse.
¶Et erat · Dixerat in hac ciuitate esse muros z portas z fundamēta · z ipsos inter se alios maiores alios minores, hic exquit murus ipse qualis sit.

z qualis ipsa ciuitas z fundamēta z portę.

Structura muri e. ex lapi. Id est. si aliquis ad hoc instruit. vt sit defensor alioz. hoc habet ex fide quā firmiter tenet z predicat quā iaspis viridis significat. vt sit defensor alioz.

Aurum. Sapientiam denotat. vitrum fidei puritatē quę oze ꝓmittit quod corde credit.

Jaspis. viridis virozē fidei īmarcescentē significat. vel iaspis ē sanctorum fides non marcescens. sed semp in operis viroze pseueras.

†lapide christo. vel viris fortibus in fide

structura muri eius ex lapide† ia-
†.i. minor ecclesia ↑qz fulgebunt sancti ꝛc. ↑quā
spide. Ipsa vero† ciuitas ↑aurum
tū ad animā ↑qz z corda sanctoz trāsluce
būt ʃ quantum ad corpus
mundum erat simile† vitro mūdo
†.i. pphete ↑.i. omni genere virtutū. vel imitatoribus qui vita z gloria ecclesiā ornāt
z† fundamēta muri ciuitatis† om
ni lapide precioso ornata. Et fun
damētum primū iaspis. secundū
saphirus. tercium calcedonius.
quartū smaragdus. quintū sardo
nix. sextum sardius. septimū chri
solitus. octauum berillus. nonū
topazius. decimū chrisopassus.
vndecimū hiacictus. duodecimū
ʃ cum sint
amethistus. Et duodecim portę.

Saphirus. Similis sereno celo. qui pcussus radijs solis ardentē emittit fulgorem. significat altitudinem spei sanctoruʒ quoz cōuersatio in celis est. qui z a vero sole innouati ardentius eterna quęrunt. z alios quęrere docēt: dicentes. nostra ꝓuersatio in celis est

Calcedonius. Colorē pallentis lucernę habz fulget sub diuo. in domo obscurus omniū sculptiū argumētis resistit. radio solis vel digitoz attriti excandēs pales ad se trahit. significat flammam interne charitatis sanctoz. q̄ foris despecti. lucent in occulto. q̄ charitas in abscondito bona agit. z in secreto cōscientię suę quātū ad hō q̄ se celat z alios opatione sua lateat nō lucet. Sz cū alijs pdesse iubet: tunc apparet quid fulgoris habeat intus. Sculptibꝰ resistit. quia inter aduersa sęculi fortis z insecabilis ē: a nullo vinci potest. vel si quis eam vult sculpere z pingere adulatoria laude. resistit. nō ei concedit. qz vanam gloriā ꝓtemnit. z hi tales calefacti radijs solis veri. i. christi vel digiti. i. spiritus sancti. quasi ꝓtractati paleas. i. peccatores z fragiles ad se trahūt sibiq; ꝓiungunt.

Smaragdus. Quartus nimię viriditatis sup omnes herbas z frōdes. vt etiā circūfluum aerē reddat viridez huiꝰ multa genera sed p̄ciosus repitur ī scythia regione deserta. quos custodiūt grifes animalia leoninū corpus. pedes autem caput z alas vt aquilę. habēt quattuoz pedes quibꝰ vt leones sup terram currūt. p aerem volant vt aues. qui seruāt predictos lapides. nō sibi sed hominibꝰ auferunt ꝓtra quos animaspus pergens pugnat z eis aufert. Grifes diabolus qui christū vel fidei gemmā a fidelibus conat auferre. Sed contra pugnat populus ille habēs vnū oculū. i. christum qui non incedunt duabus vijs. nec habent duplex coz. christūq; vel fidem eius rapiūt. quarta dicit ꝓpter quattuor euangelia.

Sardonix. Quintus tricoloz. niger ī imo candidus. ī medio rubens in summo. i. sancti in passione exterius rubei. interius cādidi. sed p humilitatē despecti. q̄ qz ex infirmitate corpis descēdit. qđ. v. sensibꝰ agit q̄nta dz.

Sardius. Sextus sanguinei coloris vnicoloz. martirij gloriā significat. Sextus. quia sexta feria crucifixus ē christus. Vel sardius rubeę terrę habens speciē. significat sanctos qui licet cū mētis sublimes intellectu. tū fragilitatis suę recordantur. attēdentes se filios ade qui rubra terra dicit. qui sexta die factus ē. vnde z sardius sextus inducit.

Chrisolitus. Aureū fulgorē habet. z videt scintillas ardētes emittere. i. spiritualis inter miracula p̄dicatio. aurum supna sapiētia. scintillas quas emittit exhortationes vel miracula. quibus ad amorē dei z ꝓximi accēdūt significant. qđ quia p spiritū sanctum fit septimo loco ponit. Unde etiam chrisolitꝰ dictus qz fulget vt aurum.

Berillus. Octauus ē p̄dicantium opatio. Lucet vt aqua sole pcussa. Vrit etiā manum tenētis. qz qui sancto iungit eius ꝓuersatione accendit. Dicunt z alij. quia bicoloz ē viridis z pallens. significat sanctos in cōtemplatione positos viridēs. sed cura terrenę administrationis ad pallorem actiuę vitę redeuntes.

Topazius. Nonus. quo rarioz eo p̄ciosioz. z habet duos colores ex auro. z etherea claritate: maxime lucēs cū splendore solis tangit. supans omnium gemmarū claritates: in aspectū suum singulariter ꝓuocans aspicientes. quē si plus polis obscuras. si naturę relīquis clarioz ē: z nihil ē carius regibꝰ inter diuitias. Contēplatiuā vitam significat: quā sancti reges omnibus opum diuitijs z gemmis virtutū p̄ferūt. z in eam maxīe aspectꝰ suos dirigūt: z tanto ampliꝰ quāto frequētius diuina illustrāt gratia. Ex īterna charitate colоr aureus. ex dulcedine ꝓtemplatōnis etherеꝰ. q̄ ex attritu sęculi semp obscurascit. vix enim potest quis simul doloribus attingi. z tranquilla mente cęli gaudia intueri. Vel si polis. q̄ si si dignitatibus sęculi honoras eos z oznas obscuras. quia cō tēplationi minus vacant: vel minoris meriti sunt. Et sicut in octauo actiua vita. sic in nono ꝓtemplatiua q̄ est angelorū. quoz sunt nouem ordines. Dicunt quidā q̄ omnium lapidū colores habet. vnde z nomen habet: qz pan. i. omne z inuenit in īsula ęgipti. q̄ dicit topazon: significat sanctos omnibꝰ coloribus virtutum fulgidos.

duodecim margaritę sunt p singu
ʃ qz z ipsi similiter virtutibꝰ splendidi
las z singulę portę erant ex singu
†.i. ꝓiugati ʃ.i. simpliciores qui laxius mundo vtuntur
lis margaritis: z† platęę ciuitatis
aurum mundum tanq̄ vitrum p
†hoc ē locus orationis z oblationis que ibi locum nō habebit
lucidum. †Et templum nō vidi in
ea. Dominus enim deꝰ omnipo-
†.i. omnimoda requies ↑similiter est templum eius.
tens† templum illius ē. z↑ agnus
†lumine fidei ↑scientia acquisita
Et ciuitas nō eget† sole neq; ↑luna
ʃ ad hoc ʃ.i. trinitas
vt luceant ī ea. Nam claritas dei
†.i. lumie. s. ꝓtinens deitatē
illuminabit eam: z† lucerna eius
†.i. humanitas ↑ad aliorū illūinationē ↑minores z subditi
†erit agn⁹. Et↑ ambulabūt↑ gētes

Chrisopassus. In india nascit. viridis aureęq; mixture. Unidā etiā purpureus cū guttis aureis. significat eos qui virozē eternę patrię charitate merent. z aliā purpurā martirij ostendūt. z quia exemplū domini sequūtur in india. i. ꝑpe oztum solis sunt. z cū christo regnare expectāt. In denario numero sunt. z decalogus implebit p dilectionē q̄ nō finit: igit in chrisopasso: opus martirij signatur. z pręmium. Crison aurum. passos porum dicitur.

Hiacinctus. Undecimus. cum aere mutat. In sereno pspicuus. In nubilo obscurus. significat discretissimos doctores. omnibꝰ qualitatibus. moribus. etatibus. intellectibꝰ se ꝓtempantes. vt paulus qui dicebat. Sapientiam loquimur iter pfectos. Item nō potui vobis loqui ꝛc. Itē quis infirmat ꝛc. Itē omnibus omnia factus sum vt omnes lucrifacerē.

Ametistus. Duodecimꝰ. purpureꝰ mixto colore violę z rosę. quasdā flamulas de se effundēs. Purpureus colоr significat celestis regni habitꝰ z angelicę societatis principatū. ad quē vēturi sunt sancti. Viola humilē sanctoruʒ verecundiā. cū odore bonę opationis. Rosa p̄ciosam mortē martirū. qui nō modo inter se: sed etiā ad inimicos z ꝑsecutores flamas charitatis emittūt. Significat igit ametistus celestis regni semp memoriā in cordibus humiliū: z illā egregiā virtutem. vt etiā p inimicis orēt. z de salute eorum curent. quę est virtus virtutum. Colorum varietas. virtutum multiplicitas.

Et duodecim portę. Quasi dixi esse. xij. portas. z cū ita sint. xij. ille porte. i. ꝓphete introducētes ad fidē trinitatis ex quattuor mundi ptibus. p singulas. i. p instructionē singuloz sunt margarite. i. imitatores eoz. qui de quacūq; pte mūdi ad fidē trinitatis vocent sūt splēdidi virtutibus.

Singulę portę. Quasi ad hoc vt essent porte optuit eē margaritas

Platęę ci. au. Id ē. sapiētia vel claritate pleni mūdi a crimīali macula

Uitrum perlu. Id ē. nullas sordes in se celātes. vel qz possunt mali ī opibus nequitiam suā velut in speculo cognoscere.

Non eget. Hic egent ad seruitiū dei sole z luna. ibi nō. deus enim plene illuminabit eos.

Vel nō eget sole neq; luna. i. maioribus vel minoribꝰ p̄dicatoribus.

Et ambulabunt. Tanta erit lux in futuro q̄ vsq; ad finē mūdi ambulabunt gentes. i. ꝓmouebunt de bono in melius.

¶In lumine. In spe huius luminis · vel p lumen · vel p lucem · vel per radios cognitionis eius.

¶Reges terre. Id ē. illi maiores qui regūt terrenitatē suā z aliorum.

¶Et porte. In pz̄ senti aliquando sub/ trahitur p̄dicatio · ne fures intrent z concul cēt dum nox ē. i. locus insidiarum · sed quia ibi dies perpetua · et omnis timor auferet.

¶Afferent. Ad si/ militudinem victorū qui spolia in suas vr bes ferunt.

¶Non intrabit. Dicta honestate ciui tatis ne quis q̄s falsus frat ad aliquē horum graduum ptingere p̄ sumeret: determinat qui sunt intraturi qui non.

C. XXII.

¶Et ostēdit. Post q̄s situm ciuitatis di/ gnitatem eius z mu/ ros z fundamēta ostē dit · describit refectio/ nem quā deus ciuita/ ti p̄buit: z in p̄senti et maxime in futuro.

¶In p̄sentia deitatis vel in imitatione vite agni · qui ꝓposuit no/ bis in se exemplum.

¶Fluuium. Id ē. aquā fluentem .i. eter nam beatitudinē. In specie aq̄ notatur per ablutionem baptismi ad hoc pueniſſe.

¶De sede dei. Id est de illis in quibus principaliter sedebit deus: quia in illis ma xime est · z p instructō nem eorū minores co/ ronabunt.

¶Ex utraq̄ par · fluminis lignū. Citra flumen .i. ī hac vita habemus lignum vite .i. corp⁹ z sangui nem christi · ī quibus reficimur · vltra flumē .i. in futuro habebi/ mus ipsum presentē. Vel p citra flumen accipiamus tēpus an te baptismum per vl/ tra illud qđ fuit post baptismum · vt deno temus fideles · z in ve teri z in nova lege sal uatos per christū · qđ significauit moyses q̄ duxit filios israel vs/q̄ ad flumē iordanis z ihesus filius naue qui de flumine iordanis duxit eos in terrā p̄missionis.

¶Lignum af. fru · Quasi ipse refectionē dat · ipse etiam dat eis qui pa rarēt eos quibus ipse reddat · z hoc ē afferēs. s. d.

§maiores
i lumīe eius z reges terre afferēt
†. i. adquisitos p quibus coronabūtur ↑ puritatem p̄scientie §. p ea habēda
†gloziam suam z ↑honorē in ↑illaz
†ad videndū z laudandū deum intellectus z affectus ↑hoc de futuro
Et ↑porte eius non ↑claudent̄ per
§p aliquā aduersitatē
noctem. Nox enim non erit illic.
†in ipso futuro §. i. repzesentabunt deo patri ↑glorificatas gentes ·§. i. puritatē cōscientiarū gentium
Et ↑afferent ↑gloziam z ↑honorem
gentium in illam. Non intrabit i
§vel eā. †cū alius p consensum inquinatū quantū ad peccatū cordis
illam ↑aliquid coinquinatum aut
†. i. aliquid criminale ↑quātuz ad peccatū opis §. mendaciū facit qui in mēdaciis inueniendis delectatur §vel quantū ad peccatū oris
†abominationem ↑faciēs ↑z men/
†quasi quid p singula: nemo intrabit nisi
daciū: †nisi qui scripti sunt i libro
§. i. humanitatis p quā dabitur.
vite agni.

C. XXII.

Et ostendit mi
†eternam beatitudinē ↑qz refrigerat post laborē z eternaliter viuificat ·§. quia eternaliter fulgebunt
hi ↑flumen ↑aque vite §splendidū
†. ppter cordiū z corporū transparentiā ↑. i. de maioribus qui sunt sedes dei in minores
tanq̄ ↑cristallū procedentē ↑de se
†. i. in cōmuni eorū qui latiori via incesserunt
de dei z agni. ↑In medio platee
†in via z patria beatitudinis
eius. Et ex vtraq̄ ↑parte fluminis
†christ⁹ ↑mercedē immortalitatis §eternaliter
↑lignuz vite afferēs ↑fructus duo
§p singulas etates vel assidue
decim p menses singulos reddēs
↑refectionē ↑. i. precepta christi que tegunt z ornant fructū ·§. si implent
↑fructum suū: z ↑folia ligni ad ↑sa/
†. i. subtractio gratie nō fiet amplius §. peccatū ꝓpter qđ meretur maledictionē
nitatē gentium. Et ↑omne male/
†. i. eternaliter requiescet deus trinitas · z christus homo ī illis
dictum nō erit ampli⁹. ↑sed sedes
†nō timoris sed dilectionis
dei z agni in illa erunt: z ↑serui ei⁹
†nullo modo inquietabūt ↑nō enigmate vt nūc sed sicut est
↑seruient illi. Et ↑videbunt faciem
†dei vocabuntur z agni ↑. i. in apto · sicut in apto eum p̄fessi sunt
eius: z ↑nomē eius in ↑frontibus
§aliqua ignorantia
eorum. Et nox vltra nō erit · z nō
†. i. doctrina veteris legis. vel alicui⁹ mediocris predicatoris
egebunt ↑lumine lucerne · neq̄ lu/
mine solis: quoniā dominus de⁹
§lumine aliorū §cū eo
illuminabit illos: z regnabunt in
†q̄ repugnat ad egere lumine alioz ↑idē angelus qui cetera ostenderat
↑secula seculorum. ↑Et dixit mihi
†. i. quidquid verbis z figuris ostendit mihi ↑qz adumplebūtur §. i. habilia quib⁹ fides adhibeatur
Hec ↑verba ↑fidelissima sunt z ve
ra. Et dominus deus spirituum
prophetarū misit angelum suum
†nō regibus nō philosophis §nō timore ↑quia nō possunt remanere ꝛepleta
ostēdere ↑seruis suis ↑que opoꝛtz
†z vere cito fient quia ipse dicit
fieri cito. Et ecce ↑venio velociter.
§z hoc dixit beat⁹ &c. §pe ꝓplet
Beat⁹ q̄ custodit verba ꝓphetie
†qui nihil falsum solco vobis dicere §verba
libri huius. Et ↑ego iohēs audiui
§figuras
z vidi hec. Et post̄q̄ audissem et
§. i. humiliauit me
vidissez: cecidi vt adorarem ante
†quasi p hac causa
pedes angeli qui mihi hoc ↑osten
†caue ↑ꝓpter humanā naturā i christo exaltatā
debat. Et dixit mihi: ↑Vide ne ↑fe
§qz vnius dei
ceris. Conseruus tuus sum · z fra
†. i. predicantiū ↑. i. predicantibus obedientiā prophetie
trum tuoꝛ ↑prophetarum: z ↑coꝛ
qui seruāt verba libri huius. De/
†ne sigillaueris sed palam pone omnibus
um adora. Et dixit mihi: ↑Ne sig
naueris verba prophetie libri hu
†. i. in quo oportet acquirere fratres ↑q̄ mali inferunt bonis · inferant
ius: ↑tēpus enim prope ē. ↑Qui
†. i. post ostensionē libri ↑. i. in ꝓpria nequitia
nocet noceat ↑adhuc: z qui in ↑soꝛ
†modus ꝓmissionis nō impatiuus iusto iudicio dei
dibus est ↑sordescat adhuc. Et q̄
§. i. bonū inferēs alius ipensius inferat §in se
iustus ē iustificet̄ adhuc: z sanct⁹
†vel iusticiā faciat alia littera ↑vete tempus ē breue
↑sanctificet̄ adhuc. ↑Et ecce venio
§scz
cito · z merces mea mecū ē: redde
†vel secundū ↑vni plus · alii minus
re vnicuiq̄ ↑iuxta ↑opera sua. Ego
†z potero facere qz ego &c. ↑omnium rerum §. omnium creaturarū
sum ↑alpha z o. ↑primus z ↑nouissi
†a quo oīa ceperūt ↑in quo omīa ꝓsummanē
mus ↑principium z ↑finis. Beati q̄
lauant stolas suas in sanguine

¶Indumentum. Alia littera lignū vite reddēs fructū suum p̄ duodecim menses .i. p duodecim apostolos · quia christus dies z ann⁹ · apostoli horę vel mē ses. vt ibi dicit. nonne xij · horę sunt diei. q. d vos estis subditi mihi · z mihi ꝓuidendum ē non uo bis · z alia ligna sunt ibi reddentia fructuz suum. i. sancti qui red dent p meritis p̄mia sibi subditis

¶Fructus duo · Id ē. ꝓphetas z apostolos ī fide trinitatis p quattuor mundi p/ tes fructificantes.

¶Et folia. Quasi z q̄ christus reddet fru ctum · hoc erit sic · q̄ a postoli z post eos alij etiā spargēt folia ipsi us christi.

¶Et dixit mihi Sicut ī principio po suit ꝓmendationē vi sionis · sic etiā iam ad vltimū ponit.

Dominus deus spirituū pro. Et bene debet credere qz ille q̄ in potestate ha/ bet dona spiritussanc/ cti p quez locuti sunt omnia ꝓphetę dix.

¶Angelum suum ostēdere &c. Sicut angelus iohanni sic iohānes ꝓmendat di scipulis suis. q. d. nō ꝓpter me facta est hec annūciatio mihi · sed vt vos mihi credatis

¶Et postquam. &c. Sic dat nobis in telligere: q̄ p bis ī ne neratione debem⁹ eū habere · nec tm eū · sed deū adorare · z p obꝰ uantiā verboꝝ libri: p̄ificationē angelo rum consequi.

¶Et fratrum tuo rum pro. &c. Non sunt a munere ꝓphie alieni putā di · qui ha bent gratiā inter p̄tā/ di. vt aug⁹. hiero. am broꝝ. grego⁹.

¶Qui nocet &c. Quia posset obiici · q̄ malū eēt ꝓphetare malis cū grauꝰ eēnt ī de puniēdi. dictū ē si bi ne ideo cesset: quia iustum est.

¶Qui in sordi. Alia littera. Qui in sordibus ē sordescat adhuc z iustus iustifi cetur adhuc.

¶Beati qui la. Quia dixerat nocēs noceat. sordens sordescat; ne aliquis malus diceret · cum sim malus quare me ꝓmoueret dicit non solū beati sunt · qui maioꝝ recipiūt ꝓsecutionē: sed etiā illi qui ꝓtaminauerūt stolas suas q̄s in baptismo acceperūt · si deinde

lauerit eas: et eos pec
casse peniteat.
¶Ego ihesus. Co
mendauit libz̃ p an
gelum p sui dignita
tem modo etiã p au
toritatẽ ipsius christi
q d omnes audiẽtes
sciãt q ego ihesus mi
a m testificari vobis
hec.
Stella splẽdida
Clara stella id ẽ ma
gna claritas annunci
ans diẽ, i. futurã bea
titudinẽ p meam re
surrectionem ĩ mane
factam.
¶Et spiritus. Id
ẽ trinitas q̃ p purita
tis excellẽtia spiritus
dicitur.
¶Et spiritus et
spõsa. Hic etiã sub
dit testimoniũ trinita
tis et fideliuz quasi iõ
debetis recipe q̃a spi
ritus et sponsa ꝛc.
† ita dico lauant vt ꝛc. ꝰ vt possint edere de li
gno vite
agni: †vt sit potestas eoꝝ ſi ligno
i fidem doctoꝝ
vite: et per portas intrẽt in ciuita
†sed ſsunt †oblatrãtes et ĩmundi †ad litterã
tez. †Foris aũt †canes et †venefici
ſsunt hi miseri et illi beati
et ipudici et homicidę et idolis ser
ſaudiẽdo ſuenit
uientes: et omnis qui amat et facit
ſet mihi hoc ẽ credendũ q
mendacium. Ego ihesus misi an
gelum meuz testificari vobis hec
†et mihi hoc ẽ credendũ q †cũ et ab eo gen†
†sustentamenũ
ĩ ecclesijs. †Ego sum †genus et †ra
†i. huius mũdi nocte illuminãs
dix dauid. †stella splendida et ma
ſvel sponsus et sponsa
tutina. Et spiritus et sponsa dicũt
†ad noticiã libi †librũ intelligit †aliis †ad
noticiã eoꝝ que in hoc libro sunt
†veni. Et qui †audit †dicat †veni.
†desiderat credere christo †p verã fidẽ †se pre
parãdo et volendo
Et qui †sitit †veniat et q̃ vult †acci
†sine precio meritoꝝ †quasi angelus testifica
tus ẽ mihi et similiter ego Contest. ꝛc.
piat aquã vite †gratis. †Cõtestoꝛ

eni omni audienti verba prophe
†hoc ſ cõtestoꝛ †vt errorẽ inde foueat
tię libri huius. †Si quis †apposu
erit ad hec: apponet deus super
ſde phialis supra et tubis
illum plagas scriptas q̃ sunt in li
bro isto. Et siquis diminuerit de
verbis libi prophetię huius: au
ſvel de ligno
feret deus partẽ eius de libro vi
tę et de ciuitate sancta et de bis q̃
q d excom
scripta sũt ĩ libro isto. Dicit q̃ testi
municationis ſcauete vobis qz ego venio
moniũ phibet istoꝝ. Etiaz venio
†cõuersio ad deum ſet iam quasi vera sunt om
nia et qui mutat excõmunicatur †ad remunerã
dum ſveni domine et noli tardare
cito. †Amẽ. †Veni domine ihesu
ſsicut supra incepit a gratia ita finit.
Gratia domini nostri ihesu chri
sti cum omnibus vobis Amen.

¶Et qui sitit. Et ñ
tamẽ quilibet sed ille
tm̃ veniat qui sitit i.
credere desiderat.
¶Qui mult acci.
Et non ẽ labor quia
sola volũtas sufficit.
¶Cõtestor. Post
q̃ ꝓmendationẽ po
suit p se p angelum
p christuz p trinitatẽ
per fideles quia quos
dã sciebat esse in asia
qui p suis erroribus
fouendis aliquid ad
derent vel demerent
supponit excõmunica
tionem.
¶Gratia domini
Consũmatio aposto
li in verba christi.

